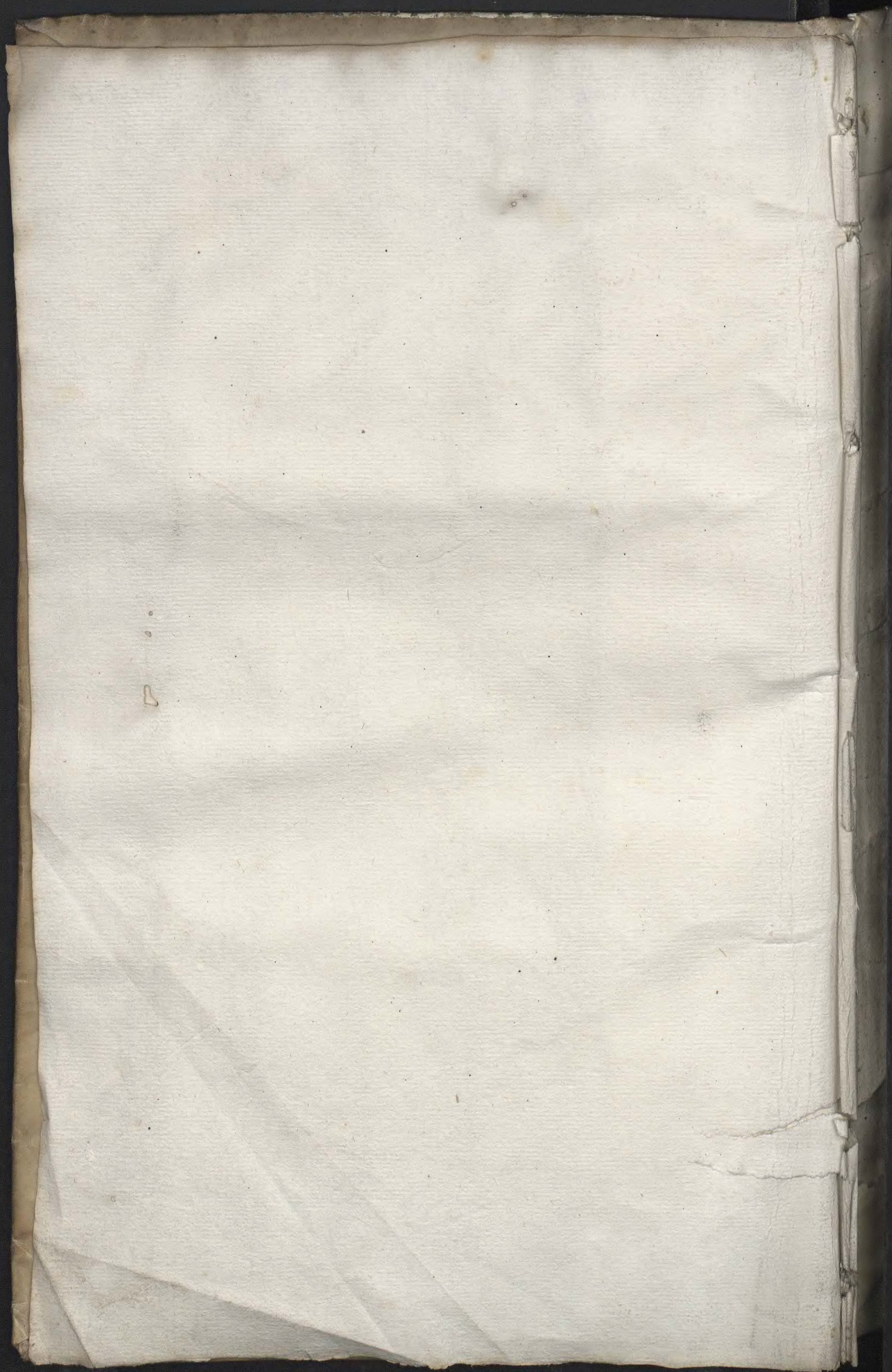




JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
P. P. P. P.
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS
LIBRI QUINQUE.

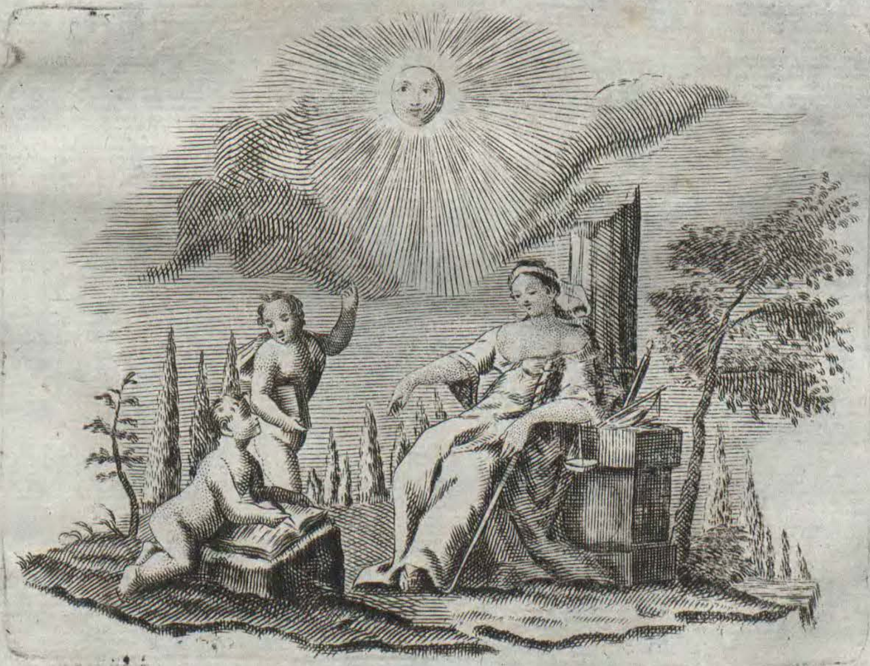
DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS, COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS, CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS SECUNDUS
TRES RELIQUOS LIBROS CONTINENS.

EDITIO SECUNDA

Ab Auctore recognita, atque a mendis omnibus expurgata.



PATAVII,
MDCCLXV.
SUMPTIBUS REMONDINIANIS.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Amplissimo Viro

PETRO SENAC

Potentissimi Galliarum Regis Archiatro Meritissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.



CUM REGIÆ isti Scientiarum ACADEMIÆ anno 1731. placitum fuerit (id quod, Vir Amplissime, qui vel ante id tempus magno Tuo merito jam eras ex eo Illustri Cœtu, minime ignoras) ut me honorem tantum non modo non sperantem, sed ne cogitantem quidem REGI Maximo proponeret quem inter Vos in Summi Anatomici Ruyschii locum substitueret, neque ego nisi obsequiosi animi officiis unquam potuerim eximiæ illi Vestræ erga me Liberalitati respondere, quippe hic assiduis occupationibus districtus meis quas, siqui alii, hi præsertim libri testantur de Sedibus, & Causis Morborum per Anatomen indagatis; nunc tandem in mentem venit ab Humanitate Tua petere, ut hos ipsos velles, tanquam meos veridicos excusatores, Academiæ offerendos curare. Nec dubium quidem erat, quin benigne esset auditura, si per Te mitterentur, sicque ipsis daretur locus testificandi, quot, & quanta ab illa didicerim, & quoties Experientissimorum Academicorum, quos nominatim persæpe laudo, bene meritis de Medica Anatome laboribus meos illustraverim. Sed altera ex parte a primo verebar, ne viderer minus verecunde facere, si primis, quas ad Te darem, litteris, adeo magnis in me Tuis, nullis meis in Te promeritis, non pro illis gratias agerem, sed ut illis alia adderes, orare auderem. Egissem vero cumulatissime vel multo antea, imo & retulissem, si voluntati par esset in me facultas, sicuti est ad gratiam habendam, quam certe, quantam maximam possum, & habeo, & semper habebo. Ea enim ultro in me contulisti, propter quæ sera posteritas (ad illam enim Tuus de Cordis Structura, Actione, & Morbis immortalis perveniet Tractatus) eum hoc sæculo, fuisse me, credet, quem ipsemet, hujus meæ conscius mediocritatis non esse me fateor. Dedisti, opinor, hoc nostræ, cui tantum ipse faves, Italiæ, quantum certi quidam homines adversari videntur; neque enim reapse adverso animo esse, existimo, quos Italia, aut certe Gymnasium hoc nostrum nunquam provocaverit. Quod interea contentum erit Tuo, & aliorum, Tui similium, Magnorum Virorum, & Regiæ in primis Academiæ istius judicio honorificentissimo, neque a posteris reticendo, quæ cum lege cautum sit, ne de exteris Nationibus universis plures sibi optet Socios, quam octo; binos ex uno hoc Gymnasio optavit, me benigne, liberaliterque, ut dixi, meritissimo autem Amicum meum summum Marchionem Celeberrimum Joannem Polenum. Verum, ad Te ut redeam; quanquam de Academia loquens, a Te minime digressus sum; ea ipsa quæ sponte pro Tua singulari Humanitate tribuere mihi voluisti, ea, inquam, ipsa faciunt, ne, siquid Te rogem, vereri debeam, ne Tibi videar rogasse pa-

rum pudenter. Quin animum adderent, ut præter id quod supra exposui, alia peterem, nisi excellens Tuus, de quo dicebam modo, Tractatus meas omnes ante occupasset petitiones.

Scilicet superiore extremo sæculo Medicus floruit, quem si diligentem morborum Observatorem fuisse, inficiaremur; non minus in ipsum injusti essemus, quam ipse in Anatomen fuit, ad quædam de ea pronuncianda decurrens, quæ, evidenter a me convicta, ne illius quidem amantissimi alioquin Admiratores defendere potuerunt. Imo cum forte animadvertissent, ex præcipuo ejus pronunciato in imperitorum animis consequi posse, ut vel morbis confectorum dissectio ad morborum causas indagandas prorsus inutilis videretur; pronunciatum quidem illud esse verissimum, falsi sunt, consecutionem autem esse injustissimam, ostenderunt, jure utrumque, & merito. Erat enim illud pronunciatum, ut sanitatis, ita & morborum, plerorumque saltem, causas esse nostris sensibus omnino inaccessas, quippe in occultis invisibilium particularum conformationibus, & nexibus, & motibus, & viribus eos motus & nexus efficientibus, positas. Quod ut verum sit; non inde tamen sequitur, effecta quoque illarum causarum sensus fugere; cadunt enim in partes manifestas, suntque eæ ipsæ quas in his deprehendimus, pravæ mutationes, evidentes internæ causæ, plerorumque morborum. Itaque non injuria adversus illum Medicum, ejusque Consiliarium & quicunque cum iis diligentiorum Anatomicorum labores credunt inutiles ad medendum, idem ferme dici posse, vel ipsi illi Admiratores concluserunt, quod generatim, ut commemoravi etiam alias, contra ejusmodi rerum utilissimarum contemptores juste Fontenellius Vester dixerat inter ea quæ ad Regiæ Scientiarum Academiæ Historiam A. 1699. præfatus est, & ante omnes antiquæ illius Epistolæ Auctor, quæ cum Hippocraticis libris circumfertur, ad Dionysium scriptæ, *unusquisquee ex his quæ ipse non habet, judicat id quod in alio abundat, superfluum esse*. Quæ omnia, ut in Italia non plurimis ante annis acta, nostroque sermone edita, hic Tibi memorare volui, Vir Doctissime, ut continuo intelligeres siquis mihi forte ex magni illius Medici sententia exiguus scrupulus superfuisset, hunc penitus evulsura fuisse quæ Tuis in Scriptis animadverti, cum securus abditissimarum illarum causarum, quas nullo pacto assequi homines possunt, internas istas evidentes, quas in morbidis cadaveribus perspicere licet, attendis, & quæ consecutiones ex ipsis proxime fluant, acerrimo judicio constituis.

Ex iisdem quoque Scriptis simul cognovi quid respondendum aliis censeas, qui cum istas evidentes internas morborum causas per corporum dissectiones inveniri, fateantur, illud objiciunt morbos tamen haud paucissimos non sanari. Neque enim semper verum esse, ajunt, quod vetustissimus Auctor tradidit ejus, qui *de Arte* inscriptus est, libri, *Medicum, si quidem sufficiat ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum*, itemque is qui inde videtur sumpsisse, M. Tullius libro *Tuscul. Quæst.* 3. *Medicos, causa morbi inventa, curationem esse inventam, putare*. Quæ utinam falsa esset objectio, nec sæpe adeo ægri, vel cognita causa, morerentur. Veruntamen nonne censores hi similes sunt priorum? Illi, quia causæ invisibiles cognosci nequeunt, frustra alias quæri, contendebant; hi, quia cognita causa, non omnes morbi sanari possunt, inutilem esse causarum perquisitionem, contendunt. Quæ, malum, hæc utrorumque injustitia est?
Aut

Aut præsta, inquiunt, per Anatomen quæ supra hominum sunt vires; aut si id non potes, cætera nihili facimus quæ potes. Hoc enim denique ii Medici dicunt qui illa dicunt. Nihili igitur facient tunc etiam cum Anatome famam ipsorum tuebitur, ostendendo, revera insanabilem fuisse morbum quem vituperantium malevolentia, aut inscitia falso dictitet, fuisse sanabilem, aut cum morborum quorundam vulgata signa Anatome vel dedocebit, vel dubia reddet, vel alia minus dubia indicabit, vel quæ nova, minusve sint nota, suggeret ad obscurum morbum, aut ad certam quandam, inter multas, morbi causam, sedemve dignoscendam. Quæ omnia, aliaque ejuscemodi siquis forte ad curandum nihili faceret; haud scio, an non ipse potius nihili esset faciendus. Quod si nihil utile ad sanandum cadaverum sectiones docerent, quæ complura ad id necessaria docent, & solum qui morbi insanabiles sint, patefacerent; non levem tamen, præter veræ diagnosis, & prædictionis honorem, afferrent utilitatem, ne ægros videlicet tot supervacuis, & fortasse noxiis remediis fatigantes; eorum obitum acceleraremus, sed contra, levaremus symptomata palliativa, ut vocant, curatione, morbique incrementum, quo ad liceret, tardaremus, nec temere pronunciantes committeremus, ut cadaveris incisio errorem detegeret nostrum. Hæc autem cuncta, summopere gaudeo, vidisse a Te, Vir Doctissime, confirmata, cum Tui Tractatus locis aliis, tum maxima ex parte extremo capite 5. libri 4. Huc merito addo, ex dissectionibus ipsis Tuis, præter cætera, monitum posse colligi pertinens ad caute prædicenda illa quæ post certos morbos deberent secundum plerorumque expectationem in corporibus deprehendi. Nimirum sicuti olim præcellens Medicus Ballonius Vester scite adnotavit (a), post terrifica, gravissimaque ab affecto cerebro symptomata, *magno medicorum dedecore, sæpe capita hominum morbo capitis consumtorum aperta esse, in quibus nihil commemorabile repertum est, quod mortem intentasset, quum alioquin medicus aut abscessum, aut simile quid repertum iri, pronunciasset*; sic Tu quoque libro 4. capite 3. in malignis febribus, & pestilentibus verissime admones, veneni illius subtilissimi a quo præcipites mortes sunt, in nonnullis quidem casibus visibilem effectum in visceribus occurrere; at sæpius nullum, quod sub sensus cadat, ejus vestigium apparere.

Me Tuum eximium attente, ut par erat, perlegisse Tractatum, ex his intellexeris; id quod vel magis intelliges, si Tibi per gravissimas occupationes otii aliquid interdum erit ad hos meos libros inspiciendos. Utinam quod ex me habent, probare ita possis, ut Præfatio Tua ostendit, probaturum fuisse meam Inventorum Anatomicorum Historiam. A qua perscribenda plures abduxerunt me causæ, quarum non postrema fuit mihi satis cognita hinc mediocritas, atque adeo tenuitas mea, inde vero natura plerorumque hominum, qui, si alium alii præferas, aut siquid forte vel juste non ad eorum voluntatem pronuncies, continuo irascuntur, & fremunt; quapropter in his etiam libris, quibus alicubi attingo quædam ad Pathologicorum potius, quam ad Anatomicorum Historiam, sed nonnunquam tamen ad horum quoque pertinentia, morem tueor meum, ne viventium, sicubi forte discrepo, quen-
 quam

(a) l. 3. Consil. 72.

quam nominem ne eorum quidem a quibus nominatim provocatus esse videor, sed ita respondeam, ut, nisi se ipsi indicent, non omnes continuo intelligant. Verum præcipua causa, pro eo ac debeo, mihi fuit, quod magis quam illam Historiam, hasce crediderim morborum, & dissectionum historias studiosæ nostræ, pro qua potissimum scribo, Juventuti profuturas: hujus enim utilitas mihi commendata est a Munificentissima, eademque omnium, ut jure ipse appellas, Sapientissima REPUBLICA, cui mea, qualiscunque est, obsequentissima desudat industria. Quod reliquum est, si Tua mihi Humanitas id quod initio ostendi, & majorem in modum rogo, præstare voluerit; magna ad merita erga me Tua, Vir Amplissime, fiet accessio. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃCC LX.



JO.



JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVIII.

Quædam de Fame præter naturam, & de morte ex Inedia scribuntur: reliqua de Læsa Deglutitione.

E quatuor Libris in quos Sepulchretum Anatomicum divisum est, multo longissimus est Tertius, qui nimirum vitia complectitur Partium omnium, quæcunque peculiariter ad Ventrem attinent, nec virilem modo, sed etiam muliebrem. Quo magis a me opera jam danda erit, quomodocunque potero, brevitati, si quidem velim suscepti hujus pro te laboris aliquem finem reperire. Dare autem eam operam posse videor in iis maxime argumentis quæ singula in singulis primis quatuor Sectionibus proponuntur, *Inappetentia*, *Fames Præternaturalis*, *Sitis Morbosa*, *Deglutitio Læsa*. Neque enim; si ultimum demas; ulla est a Valsalva, aut a me instituta dissectio, quæ potissimum ad hæc attineat argumenta. Quod ne mireris; fac cogites, quam raro accidat, ut aliquis moriatur quem, nullo graviore conjuncto, aut insequente morbo, dejectus ciborum appetitus, aut nimia fames, sitisve consumpserit. Quamobrem ubi de graviore illo egimus, aut agemus morbo, si ibi ea etiam vitia simul invenies commemorata; quid opus est, ut alibi necessario dicta, aut dicenda, hic inutiliter repetantur? Versa, quæso has tres primas Sepulchreti Sectiones. Languentem, aut nullum appetitum cum magnis viscerum læsionibus, idest cum magnis morbis; ingentem autem sitim cum febribus, cum inflammationibus, cum hydrope, fere conjunctam videbis. Itaque Bonetus passim easdem Observationes alio loco proferri ab se, indicat, & nonnullæ etiam de quibus non indicatum est, alibi proferuntur. Quod minus mirandum est, quam in una eademque Sectione iterari Observationes easdem. In Sectione enim I. haud aliæ sunt Observationes III. & IV. quam quæ in IX. Observatione est §. 7. & in X. §. 1. Neque aliæ in III. Sectione Observationes pariter III. & IV. quam quæ in V. sunt §. 7. & 3. ut una eademque est quæ Observatione VII. §. 2. & quæ in Additamentis legitur Observatione IV. §. 1. præter alias quas ipse fortassis animadvertes.

2. De II. autem Sectione hæc quidem non dico. Illud tamen dico, nimiam famem ipsam quoque fuisse cum graviore aliquo morbo conjunctam, ut varia passim aut in vivis incommoda, aut in mortuorum visceribus mala commonstrant. Præterea si certas quasdam excipias quam rarissimas, easque jam inde a primordiis inditas conformationes, puta deficientem pylorum, aut latiorem eundemque multo breviorem, minusque in gyros contortum intestinorum tubum, ad quas miror non esse additas duas illas adeo vulgatas, quarum alteram adventitiam vidit Ruyschius (*a*), alteram congenitam Dionisius (*b*); si illas, inquam, excipias; in plerisque aliis Observationibus erit cur dubites, vera, an falsa insolitæ famis causa proponatur, ut cum in liene, quasi aliquid in ventriculum immittente, ea causa quæritur (*c*), aut cum in ventriculi amplitudine (*d*), quam potius nimiæ ingestorum copiæ effectum dixeris, quam causam, non secus atque in Sectione I. (*e*) in eo qui nihil jam diu comederat, exiguam contracti ventriculi capacitatem males effectum credere intermissæ comestionis, quam causam cur nihil ederet. Sed de liene, & de ventriculi magnitudine eo magis dubitabis, cum mox Appendicem legeris post Observationem VII. ipsamque X. Observationem. Hepatis vero insolitam magnitudinem (*f*) an famis insolitæ causam credes, sive quod ventriculum magis foveret, sive quod plus bilis separaret? an effectum, quod aucta ex copia molle viscus haud aliter ac in saginatis anseribus, amplificasset? Quod si de hepate illud censes; num de pancreate quoque (*g*) censebis? quasi vero quia ductu erat præditum duplici, distinctoque loco intestina adeunte (id quod in aliis, etiam non famelicis, haud semel deprehensum est) ideo multo plus secerneret succi, quæ res non ex ductuum numero, qui modici esse potuerunt, sed ex visceris, quod alioquin sanum erat, ampliori si forte erat, magnitudine omnino fuerat deducenda. Denique; ut alia omittam; dicendane *erat pica a ventriculo σφακελώδη exorta?* Non certe; nam lethalis hæc ventriculi dispositio, ut in muliere fuerit jam morti proxima; tum procul dubio esse non poterat, *cum carbones illi in delitiis fuerant*.

3. Sed nihilne, inquis, in tota hac Sectione probas? Ego vero plura; tametsi in aliis meliorem delectum, in aliis acrius judicium desidero. Alia quoque sunt quæ non sine dubitatione aliqua accipere possim: alia contra, quæ confirmare etiam possim. Vides exempli causa, quæ de pediculis aliquot a puero icterico devoratis Observatione IX. proposita sunt, ut in ventriculo in *monstrosam magnitudinem*, & in *numerosissimam multitudinem* excreverint, ut *famem insatiabilem*, sumptum *alimentum absumendo*, intulerint. Num iisdem illi, quibus homo, gaudent alimentis? num his adaugentur felicius? num ea sedes satis idonea est, ut in ea vivant, neque potionibus obruantur, indeque simul cum iis quibus avide inhæreant, cibis ad intestina abripiantur; imo ut se se adeo propagent? Denique si in ea sede vixissent; nonne cito intolerabilem, ut in ejusmodi viscere, erosionem, erosionisque sensum potius fecissent, quam famis? Sed nulla, quæ in mortuo tandem conspecta sit, memoratur erosio. Itaque non una de causa aliquanto minus incredibilis videri possit Observatio quæ in Scholio adjungitur, alibi autem (*h*) sub hoc titulo proponitur *Ventriculi dolor a vesiculis, pediculis plenis, illi affixis*: quanquam eo inclinat animus, ut suspicer, in utraque corpuscula, &, si mavis, animalcula conspecta esse quadantenus pediculorum similia, præsertim quando eum qui hanc alteram narrat, non affuisse ipsum, constat; ille vero qui primam scripsit, diserte se affuisse, non dixit; neuter autem an pediculi etiam tum viverent, ut ex motu saltem, animalcula fuisse, pateret. Sed quoniam non uni ex Doctis amicis meis rem visam esse credibilem, postquam hæc scripseram, animadverti; idcirco eo magis velim, ut scripta memineris non tanquam a pernegante, sed potius tanquam a dubitante. Contra, ubi in Appendice quæ Scholiis Observationis subjicitur, de humanis lumbricis sermo est, singulari sua magnitudine, aut numero famem rabidam afferentibus, nihil est cur hæream. Sua hi in sede, suoque pabulo versantur:

A 4 quod

(*a*) Obs. Anat. Chir. 74. (*b*) Anat. de l'homme Demonstr. 2. (*c*) Obs. 4. & seqq. (*d*) Obs. 1. & 8. (*e*) Obs. 5.
(*f*) Obs. 2. (*g*) Obs. 13. (*h*) l. hoc 3. S. 6. Obs. 38.

quod si eorum magnitudini, aut certe multitudini par non sit; manifestum est, animal in quo insunt, nutrimento fraudatum suo, incredibili fame, & sæpe etiam siti vexari oportere. Utramque enim inde cum alii sæpenumero, tum ipse animadverti, & præsertim in eo catello, quem post illas mortuum cum diligentissime persecarem, nihil usquam morbidi invenire potui præter ingentem vermium numerum, sicuti in Epistola scripsi, quæ a Vallisnerio nostro (i) olim vulgata est. Sic etiam cum Bontii observationes indicantur (k) *boulimi*, *ac appetentiæ*, *caninæ* dictæ mesenterii infartus consequentium, in memoriam redeunt quæ mihi quondam narraverat Albertinus, se in quibusdam, hoc mali genere laborantibus, præcipue autem in puero adeo famelico, ut hinc sæpe caperetur animi defectionibus, reperisse glandulas quæ in ventre sunt tartarizatas, uti loquuntur, sic ut duritie cultri aciem eluderent. Alvi autem fluxus, & qualis, intercepto videlicet per mesenterium chyli commeatu in his fuerit, an nullus fuerit; apud Bontium (l) enim leges fuisse lienteriam; pro certo non memini.

4. Dissectiones quoque illæ placent quæ extremo loco productæ sunt (m) hominum duorum quos diuturna cibi, potusque abstinentia confecit, placituræ etiam magis, si quemadmodum *venas*, *& arterias mirabiliter inanitas* ostendunt, ut *ex vena cava vix duo*, aut tria *cochlearia sanguinis effluerent*, *ex aorta* autem *nihil*; ita alia pariter quæ adnotatione sunt digna, ostenderent, puta eorum virorum annos, temperamentum, habitum, vires, abstinentiæ dies ad unum omnes, symptomata quæ mortem antecesserunt, constitutionem viscerum, & siqua alia sunt ejusmodi. Quæ diligentia perutilis fuisset præsertim in primo, quippe qui *corpore* erat *alioqui sano*, cum se per inediam interimendi consilium cepit. Nam quos aut morbus cogit, aut morbi cruciatus eo adducunt, ut nihil sumant, nec vivi, nec mortui quidquam certi docere possunt, cum ignores videlicet, quot dies ipse fortasse morbus de vita detraxerit, & quid insoliti ipsa per se inedia visceribus attulerit. Sic apud Cl. Peyerum, filium dico, (n) viri, ac mulieris dissectiones habemus, quibus causa mortis inedia fuit; sed in utraque vitia ejusmodi legimus internarum Partium, ut cum ad morbos hæc attinuisse, agnoscamus, cætera illa quæ paulo ante commemoravimus, non magnopere decideremus. Contra, a Præstantissimo Fontano (o) illorum pleraque adnotata sunt diligenter in muliere quæ ad quinquagesimum, quo obiit, diem cibum pertinacissime repudiavit. Sed cum pauxillum tamen bis sumpserit, & quod pluris faciendum est, aquæ potu, quamvis *paucissimo*, uteretur; non est cum eo viro de quo primo loco mentionem fecimus, comparanda. Aquæ enim potus quantum, humorum inopiam minuendo, & acrimoniam temperando, quæ duo famelicis maxime nocent, juvare possit ad eorum vitam producendam, Redii (p) experimenta comprobant, qui plures sine ullo cibo capones servans, eorum quibus potum quoque negavit, nullum ultra nonum diem vixisse, animadvertit, cum ille cui quantum aquæ voluit, præbuit, quam diebus primis sexdecim avidissime, sæpissimeque bibebat, vigesimum superaverit diem. Nec facile credo, cum Pomponius Atticus (q) vitam simul cum morbo gravissimo finivit intra quinctum inediæ diem, primum futurum fuisse, ut *subito febris decederet*, leviorque morbus esse inciperet, si ut *biduum cibo*, sic potu quoque *se abstinuisset*. Cæterum breve illud Attici levamen num forte sit ex Hippocratis Aphorismo 47. Sect. 2. explicandum, quasi pus tunc confici desiisset, quod *per lumbos* postmodum *erupit*, an potius abstinentiæ a cibo sit tribuendum, quando Redius (r) incredibile esse, affirmat, quam pulchra inveniantur viscera eorum animalium quæ fames extinxerit, arbitrium tuum esto. Ego aliud tibi Redii dictum, quod ad ea pertinet, quæ supra in hujusmodi observationibus requisivi, Valsalvæ quodam experimento confirmabo. Multum, Redius inquit (s), robur atque ætas possunt in animalibus ad famem diutius ferendam. Experimentum autem Valsalvæ ea quam requirimus, diligentia scriptum, sic habet.

5. CANIS paulo postquam editus fuerat, a maternis uberibus ablatus est, omnique alimento prohibitus. Tertio inediæ die convulsivis motibus toto corpore tentari cœpit modo vehementioribus, modo remissioribus. Die quarto interiit. VENTRE aperto, vesicula fellis inventa est bile abundans. Thorace recluso, pulmones in latere dextero nigerrima oblonga macula tincti: cordis auriculæ multum dilatatæ a concreto sanguine: quo & ventriculi erant pleni. Sed in omnibus quoque sanguiferis vasis præsertim autem in venis quidquid erat sanguinis, erat concretum, ut nusquam inventus sit fluidus. Denique cranio exsecto cerebrum compertum est molle, & flaccidum, idemque necdum satis in duas substantias distinctum, vix ut corticalis internosci posset a medullari. Utrumque auris Tympanum, pellucidæ *gelatinæ* plenum, Ossicula habebat exacte quidem conformata, sed membranaceam etiam tum mollitiem servantia.

6. Qui mortem præcesserant motus convulsivi eorum quadantenus similes sunt, quos Valsalva animadverterat ante mulieris illius (t) obitum quæ sex dies cibo, potuque se abstinuerat. Quæ vero in mortuo catulo sunt animadversa, pleraque sunt fœtus magis, quam animalis propria quod jejunium interemerit, nonnulla tamen utriusque communia, ut fellis copia, quippe vesicula a flaccido ventriculo, proximove intestino haud compressa. Sed & quidquid bilis ex jecinore ad intestina defluit, eo magis in his apparet, quod assumptorum miscela non tegitur. Nec ratio solum, sed observatio quoque hoc confirmat tum in illis ferme omnibus animantibus quas fame necaverat Redius, ut ex Caldesii (u) testimonio cognoscimus, tum in hominibus inedia absumptis, quod Peyeri (x), Fantoni, (y) Halleri (z) conjunctæ Observationes ostendunt. Ratio quoque indicat, quoniam ab diuturna omnis potus, cibique abstinentia, corporis humores acerrimi fiunt, & ad putredinem tendunt, facile fore, ut eorum qui inedia pereunt, cadavera gravissime oleant, quemadmodum a Celeberrimo Scriptore cum de hominibus, tum præsertim de canibus traditum est: quod indicium, ad alia additum, haud inutile profecto esset non solum scire aventibus an aliquos homines jejunium magis, an morbus sustulerit; verum etiam interdum, ut video, dubitantibus, an canes quidam ex inedia, an ex institutis experimentis sint mortui. Sed nos hæc aliis, periculum facturis, modo relinquentes, aliaque insuper prætereuntes, in eo quod promisimus, insistamus. Canes quos Redius (a) omni prohibuerat cibo, & potu, quandiu sic vixerint, ex eo intelliges quod aliqui ad triginta quatuor, aliqui ad triginta sex pervenerint dies, parvus autem catulus, nisi vigesimo quincto die se ex altissima fenestra præcipitasset, plures alios videbatur esse victurus. Verum hic ut parvus esset catulus, non erat tamen modo natus, ut is qui, Valsalva observante, quartum superare non potuit diem. Equidem miras esse posse in his rebus varietates, eo libentius fateor, quo magis tot, & tam varia exempla attendo longæ inediæ, quæ ab Doctissimo viro Beccario (b) & erudite producta sunt, & diligenter pensitata. Illud tamen, si quam rarissimas quasdam excipias rerum, & corporum constitutiones, satis cum vero consentire, crediderim quod ab Hippocrate (c) traditum est, *minus* facile *adolescentes*, *omnium* autem *minime pueros* jejunium ferre, quod contra facilius ferant qui *ætatem consistentem habent*, *senes* autem *facillime*, nisi forte sint ætate confecti, ut sapienter Celsus (d) Hippocratem interpretatur, sic ejus sententiam latine reddens: *inediam facillime sustinent mediæ ætates*, *minus juvenes*, *minime pueri*, *& senectute confecti*: .... *maxime* vero is *cibo eget*, *qui increscit*, quod diserte Hippocrates quoque in proximo (e) docuerat aphorismo.

7. Hippocratis autem sententiam mirifice una confirmaret historia, si ea quidem, ut perperam Cardanus (f) & Zambeccarius (g) credidere, historia esset, non poeticum Dantis (h) commentum de Hugolino Comite, & quatuor ejus filiis, inedia mori coactis (quod unum certum est) sic ut omnes vixerint aliquot dies, triennis autem puer quarto, reliqui aliquanto majores pueri, aut adolescentuli quincto, aut sexto die, pater denique, ut constanti erat ætate, aut cruda certe, viridique senectute, octavo decesserit: quæ omnia a Poeta, ut erat ea tempestate doctissimus, facile secundum Hippocratis aphorismum, certe secundum veri simi-

(i) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi. (k) Obs. 12. (l) Vid. Sepulchr. l. 3. Sect. 10. Obs. 1. (m) Obs. 18. §. 1. & 2.
(n) Obs. Anat. 1. & 7. (o) Dissert. Anat. Renov. 1. (p) Osservaz. int. agli animali viventi &c. (q) Vid. ejus Vitam apud Corn. Nepot.
(r) Osserv. cit. (s) Ibid. (t) Epist. 17. n. 25. (u) Osserv. int. alle Tartarughe. (x) Obs. 7. cit. supra ad n. 4.
(y) Diss. ibid. cit. (z) ad Boerh. Prælect. §. 98. not. 2. & Opusc. Pathol. Obs. 24. (a) Osservaz. cit. supra ad n. 4.
(b) Vid. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica. (c) Sect. 2. Aph. 13. (d) De Medic. l. 1. c. 3. (e) 14.
(f) Comment. in cit. Aph. 13. (g) Experim. circa diversa e viventib. exsecta. (h) Infern. cant. 33.

similitudinem esse excogitata, Poeta ipse, quod Clari illi Viri non attenderunt, satis eo loco indicat, ubi Hugolini animam hæc sibi narrantem inducit, quæ aliunde, ut diserte ait, *non posset intellexisse*, quippe quæ in tenebricosis acciderant turris penetralibus, cujus claves statim post illos inclusos, adversarii in flumen abjecerant. Quod si igitur ad multiplices Hippocraticæ sententiæ partes, ut a Celso expositæ sunt, comprobandas forte plures historias quæris, nonnullas quæ scribenti suppetunt ex Romanis commemorabo. Ægrum Pomponium Atticum supra (i) diximus die quincto inediæ mortuum. Sextius autem Baculus, ut est apud Cæsarem (k), cum ita ægrotaret, ut *diem jam V. cibo caruisset*, adeo a morte procul erat, ut arma caperet, hostesque arceret, quippe ætate ea, ut non ita pridem munere functus esset primipili; Atticus vero VII. & LXX. annos compleverat. Sic mirari non oportet, Suetonium (l) cum Tiberium scripsit, *cibo per quatriduum abstinuisse*, non modo quid noxæ inde retulerit, non adjecisse; imo ut *confestim Ostiam descenderit*, docuisse; Tiberius enim tunc erat maxime constanti ætate. His alia ipse juniorum exempla addes: nec facile, opinor, reperies, ubi ad pueros, infantesque perveneris, qui istiusmodi jejunia sic tulerint. Nec vero ex Fernelii (m) observatione mihi fœtum objicias qui mirando sane exemplo bimestre jejunium videtur pertulisse. Nam etsi mater quæ, *adstantium omnium judicio*, *nihil cibi potusve bimestri tempore vorasset*, tandem in extrema, qua confecta est, febre *edidit partum*, *quem vitæ superstitem reliquit*; tamen quotiescunque cibum potumve ad infimam usque œsophagi partem detrudebat, inde vero mox retrahebat, rejiciebatque, credibile est, semper aliquam ingestorum portionem ultro citroque commeantium absorbentia oscula oris, faucium, œsophagi subiisse, sicque hanc non secus quadantenus ac alia gravida apud Hildanum (n) per solos fere clysteres nutrientes spatio sex hebdomadum una cum fœtu, servatam esse. Quin credibile etiam est, tuberculum quod ventriculi ostium claudebat, ut in mortua conspectum est, in vivente, nisi forte extremo tempore, non tantum fuisse, ut orificium illud omnino obturaret; increscunt enim jugiter ejusmodi vitia, ut demum eo se extendant quo paulo ante non perveniebant.

8. Redigit in memoriam hæc Fernelii observatio Quartam, in qua & ipsa est (o), Sepulchreti Sectionem, de qua ita initio (p) mentionem fecimus, ut non deesse nobis indicaremus quæ ad ipsam, id est ad læsam deglutitionem attinerent. Nec deessent utique si quod in Sectione quoque hac fit, imitari placeret. Videbis enim, Observationem in ea IV. non nisi verbis aliquanto paucioribus differre ab XVII. idemque multo magis miraberis in XIX. collata cum ea cui proxime subjicitur XVIII. In ipsis autem Additamentis nonne altera pars Observationis II. totidem verbis iterat quod satis jam fuerat Sectione eadem in parte altera Scholii propositum ad VIII.? Nos vero ne illa quidem hic repetemus quæ in aliis Epistolis ex Valsalvæ, aut nostra observatione protulimus. Sed quidquid restat, huc afferemus; cætera illa vix indicabimus. Restant autem ex Valsalva historiæ duæ. Quarum prima ad hunc modum se habet.

9. VIR annos quinquaginta natus queri incipit de impedita deglutitione. Impedimentum paulatim augetur: vox amittitur: in deglutiendo non levis dolor: cibi portio in faucibus remanebat, quæ sensim postea in os redibat, interdum, ut videbatur, corrupta: macescit corpus: nihil exterius præter naturam conspicitur; sinistra dumtaxat Maxillaris Interna glandula percipitur indurata. Repente, quasi suffocatus, moritur. GLANDULA modo memorata, dura, habebat ad latus internum materiam albuminis similem. Plures autem in pharynge, & ad summam laryngem tumores conspiciebantur, qui carcinomatis habebant naturam.

10. JUVENIS quoque post consimilia morbi signa, eodem ferme pacto mortuus, ejusdem naturæ tumores ostendit, præsertim ad supremam laryngis partem, & proxima pharyngis latera. Sed tumores nonnullis in locis jam erant exulcerati: ipsamque epiglottidem ulcus perforaverat.

11. Quod ad utriusque repentinam attinet mortem, hic confirmare poteris quod Valsalvam, hos duos fortasse spectantem, mihi dixisse, alias (q) scripsi, ex gravi laryngis vitio se bis ejusmodi mortem observasse. A me quoque in Virgine observata est, de qua ibidem commemoravi, & fortasse etiam in Cantore præstantissimo, quem manifestum in faucibus ulcus vexabat, summam afferens difficultatem deglutiendi. Sed quoniam id ulcus ad quas usque partes se extenderet, neque in vivo definiri, neque in mortuo quæri licuit, idcirco rem pro certa compertaque non posui, præsertim quoniam istiusmodi ulcera aliquando eo non perveniunt quo putares, eademque perveniunt quo non putares. Quod præclare ostendet casus viri, eodem mortis genere abrepti: quem casum etsi ex parte attigi in Epistolis Anatomicis (r), ex parte in alia quam ad te misi (s); nusquam tamen totum exposui, sed consulto huc distuli, tanquam ad læsam deglutitionem pertinentem.

12. VIR erat, cui inter deglutiendum, potionum pars redibat per nares. Huic palatum osseum erat integrum; at molle, simul cum uvula, non recens ulcus absumpserat, ad cicatricem, quantum oculis perspici poterat, jam perductum; sed qua perspici non licebat, etiam tum perstans, ut vel ea quæ screatu reddebantur, significabant. Cum his tussis aliquando, & alia ejusmodi, quamvis levia, & ambigua, suspicionem movebant ulceris se se deorsum extendentis. Quam auxit subita mors suffocati instar. PHARYNGIS tamen inferior pars, & quæ hac intercipitur larynx, & huic subjectus arteriæ Asperæ canalis erant omnino illæsa: quanquam sinistri pulmonis superiorem lobum, cum attrectarem, durum, cum secarem, magna ex parte pessime corruptum offendi. Ulcus autem ad altiores pharyngis partes, & ad posteriora nasi foramina se perduxerat, ibique perstabat. Cæterum Ventre aperto, jecur, & intestina quibusdam locis, intimosque abdominis musculos inveni quasi ex prægressa inflammatione liventia, & grave olentia.

13. Ubi, & quo tempore id cadaver secuerim, in iis Epistolis reperies, quas paulo ante (t) indicabam, ibidemque, & Epistola quoque ad te XXII. (u) quæ de origine, & causis attigi illius pulmonum vitii. Quæ vero ad causas, modumque attinent, quo deglutitio in eo viro, aut in duobus quos a Valsalva dissectos proposui, lædebatur, adeo manifesta sunt universæ pharyngis, & laryngis necessarios in deglutiendo motus non ignoranti, ut minime opus sit declarare. Huc spectant in Sectione hac IV. Sepulchreti, Observationes XVII., quæ in duabus sunt Appendicibus quæ XX. Observationi subjiciuntur. Et quamvis ego, cum in senibus plures, ut alias dixi, laryngis cartilagines sæpenumero osseas factas inveni (x), epiglottidem nunquam osseam deprehenderim; tamen quin minus flexilis, minusque obsequens fieri interdum possit, non dubito: quæ res alioquin ciborum magis, quam potionum deglutitioni videtur adversari. Potiones enim ubi ad epiglottidem pervenerunt, hinc & hinc, qua ad laryngis latera quasi sulcus est, defluunt, & ad pharyngis imum labuntur: neque tunc quidem accidit, ut laryngem subeant, nisi aut nimia copia e sulcis redundent, aut hi inflammatione, & intumescentia deleantur, aut ab irritatione excitata convulsio quædam, aut impar ob resolutionem officio suo musculus aliquis facilem potionum defluxum turbent: quorum hoc in Fœmina Principe post insultum apoplectici generis, illud vero in nobili Comite animadverti, cujus ad te alias (y) permolestam, & convulsivæ, sed brevissimæ, anginæ ex parte similem, affectionem perscripsi. Hic autem nolim, epiglottidis considerationem, ubi de læsa deglutitione agitur, a te superfluam credi postquam Cl. Targionius (z) in cadaver incidit viri cui, quanquam epiglottis omnino deerat, fortasse ab ulcere olim exesa; non defuerat tamen in acuto saltem, ex quo novissime interierat, morbo loquendi vis, & deglutiendi sine ulla difficultate. Nam etsi Arytænoidæi musculi, qui crassiores in illo erant, & validiores, potuerant adeo glottidem exacte occludere, ut insolito in hominibus quidem exemplo, epiglottidis supplerent officium, sicut aliæ partes nonnunquam uvulæ, nonnunquam linguæ aut ab ortu, aut a morbo deficientium munus suppleverunt (a), sive accuratæ, dum ille viveret, observationes, & interrogationes aliud fuerant fortasse ostensuræ; cavendum certe est nobis, non quid monstrose in uno aliquo, sed quid secundum naturam in cæteris fiat, spectantibus, ne illuc decurramus, ut epiglottidem in deglutitione quasi inutilem existimemus. Non sum nescius, esse hoc tempore Cl. Viros, quibus adeo aliter ac aliis deglutitio explicanda videatur, ut si cum iis facias, eam quam paulo ante attigimus, discriminis quo fluida, & solida ex ore transeant in fauces, explicationem haud requiras. Mihi vero, quamvis hic neque locus, neque tempus sit totam,

(i) n. 4. (k) De Bello Gall. l. 6. c. 38. (l) De duodecim Cæsarib. l. 3. c. 10. (m) Pathol. l. 6. c. 1. in fin.
(n) Cent. 4. Obs. 30. (o) Obs. 21. (p) n. 1. (q) Epist. 22. n. 25. (r) Epist. 9. n. 9. & 10. (s) Epist. 19. n. 50.
(t) n. 11. (u) n. 26. (x) Advers. I. 2. 23. (y) Epist. 14. n. 37. (z) Prima Raccolta di Osserv. Med. verso il fine.
(a) Ephem. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 212. & Slevogt Diss. de Gurgul. §. 61. 63.

tam, ut res posceret, eorum sententiam considerandi, certe in ea non unum est quod accipere non possim. Nec me præterit, quod hic etiam in Sepulchreto (*b*) legitur, a Paulo Barbetta, adnotatum, minime cum ea quæ supra exposita est, explicatione consentire. Verum si *loquelæ* simul erat *abolitio*, vitia alia fuerint, necesse est, præter epiglottidis in potionum transitu laryngem *non satis claudentis*, rigorem, sive *indurationem* cui uni omnia Paulus tribuit. Quid vero præter epiglottidem in alia quadam Observatione peccaret, in qua deglutitionem *tam solidorum, quam liquidorum*, impeditam fuisse lego, conjicere fortasse possem, si quod in cadavere deprehensum est, intelligerem. Deprehensa autem scribitur *epiglottis per spasmum catarrhalem versus œsophagi orificium adeo retracta, ut asperæ arteriæ orificium maxime apertum existeret, ac neque liquida, neque solida propter metum suffocationis ingeri potuerint*. Nimirum assequi non possum, quomodo epiglottide illuc versus adeo retracta, laryngis orificium esse posset maxime apertum, cum maxime opertum esse debuisset. Atque hoc fortasse modo ab Auctore scriptum putassem, nisi tunc non de glutiendo, sed de respirando unice ægrum cogitare oportuisset.

14. Quod vero; ut ad Pauli Observationem redeam in Sepulchreto propositam; illa deglutitionis læsio in Scholio quod continuo additur, explicanda suscipitur per *convulsos musculos hyoideos, quia tunc sursum erigitur larynx*; id clarius exponi oportebat, præsertim cum musculi qui eo possint nomine designari, & plures sint, & ex iis aliqui contrarium quoque præstent officium. Neque tamen dubium est, quin non modo os hyoides, & larinyx, sed & quæ ad ipsa attinent, si gravius quid forte patiantur, deglutitioni afferre possint impedimentum. Hoc enim ortum memineris a luxatis appendicibus illius ossis superioribus, ut a Valsalva (*c*) proditum est, itemque a luxatis laryngis cartilaginibus, ut Boerhaavius (*d*) scribit ex observatione Cowperi, Thyroide puto a Cricoide dimota; nam librum in quo Cowperus id doceat, in manibus non habeo; quorsum an illa pertineant quæ legere potes in Actis Cæsareæ Academiæ (*e*), cogitabis; at modus tamen curationis ad Valsalvæ modum satis accedit. De musculorum autem, vel ipsius etiam œsophagi convulsione, aut paralysi nihil ferme attinet dicere, quando primæ exempla in hystericis persæpe occurrunt, hujus autem rarioris quidem, sed, ut paralyticæ affectiones solent, longe diuturnioris Observationes haud desunt, ægris propterea aut fame absumptis, ut apud Willisium (*f*), Helwichium (*g*), alios videre licet, aut nonnunquam per alimenta, chirurgici instrumenti ope in ventriculum compulsa, duodecim, aut quatuordecim menses, alias sexdecim ipsos annos servatis, cujusmodi casuum hunc habet idem Willisius Pharmaceut. Ration. Parte quidem I. Sectione vero 2. cap. 1. non, ut est in Sepulchreto (*h*), Sect. 3. cap. 3., illum autem, natura eadem vincente morbum, Jobus Basterus A. 1682. cum Stalpartio (*i*), idemque raro exemplo vividus Senex A. 1744. cum Cæsarea Academia (*k*) communicavit. Et minus diuturnam quidem paralysim, at sine molesta illius instrumenti in gulam intrusione, superatam vidit Ramazzinus (*l*), cum ægram absque ullo prorsus cibo, aut potu per clysteres nutrientes, quorum diuturniorem usum, utilioremque legisse non memini, dies sex, & sexagiuta servasset, auxilii genus in deglutitionis, non modo ex paralysi, sed etiam ex quacunque alia causa, impedimento, semper vel quod facile, vel quod innocuum est, a Medicis tentandum. Porro ad levem quandam paralysim referendum mecum, ut opinor, existimabis, quod a Cel. Heistero narratum leges in Dissertatione quadam Joh. Caroli Spies (*m*). Scilicit Vir nobilis, isque jam senex, a longo tempore hoc patiebatur, ut cum deglutire omnia posset, ultimum tamen bolum non posset, qui propterea ab uno sæpe pastu ad alterum in faucibus remaneret, donec in subsequenti deorsum protruderetur, nisi forte prius screatu, aut levi tussi opitulante rejiceretur. Nimirum haud aliter id contigisse, credidi, quam in senioribus urina omnis, alia aliam urgente, extruditur donec ad ultimas guttas ventum sit, quas infirma vis musculorum jam nequit, ut in validiore ætate, prorsus expellere. Sic etiam in illo Viro priores boli insequentium pondere propellebantur, donec ultimus eo auxilio carens, a pharyngis autem musculis non satis adjutus, cogeretur subsistere.

15. Sed ut hoc, & pleraque de quibus hactenus dictum est, vitia ad pharyngem, & proximas huic partes attinebant, sic alia in œsophago ipso, vicinisve ei partibus occurrunt. De convulsione, & paralysi nihil est opus iterare. Sunt autem alia duo, inter se pariter contraria, vitia, quæ difficilem possint facere deglutitionem, glandularum œsophagi ariditas (*n*), & œdematosa turgentia (*o*). Præterea exulceratur gula aliquando: cujus rei habes in Sepulchreto (*p*) memorabile exemplum. Et quanquam ipsum per se ulcus si dolorificum, aut saltem si amplum sit, aut prominentibus labris, cujusmodi erat a Brunnero (*q*), hic tibi perlegendo, conspectum, deglutitionis usu prohibet; tamen vel si nihil eorum est, ulcusque ipsum ad sanitatem spectare incipit, aut ex parte etiam pervenit; existere haud raro ex eo possunt quæ obstent deglutitioni, ut caruncula, callus, angustia, aut coalitus denique, a Francisco Sylvio (*r*) memoratus. Et carunculam quidem ad gulæ finem indicasse olim videtur Galenus (*s*), cum scripsit, *accidere aliquando, ut etiam carnosum aliquid (qualia sæpe foris videmus) in stomacho nascatur, quod vel omnino ciborum viam obstruat, vel aliquatenus impediat*. Certe autem carunculam ex sanato œsophagi ulcere subortam, vides hic in Sepulchreto (*t*) observatam. Gulæ autem calli etsi non omnes ab ulceribus sunt repetendi, puta ubi apud Cælium (*u*) legitur *initia atque summitas stomachi callosa*, ut neque omnis angustia, velut illa quæ Sectione hac (*x*) post febrem ardentem, nisi forte in ea aphthæ, aut internæ variolæ (*y*) fuerint, proposita est; tamen ubi ulcus præcessit, aut adhuc perstat ex parte, velut in milite (*z*) qui magnam in deglutiendo difficultatem, nullum autem prorsus dolorem sentiebat, *coarctatione* œsophagi, & *callositatem* erosioni quæ in hoc simul deprehensa est, non sublatæ undique, tribuemus. Nec dubium est, quin eadem causa, ut angustiam, ita & coalitum possit inducere, quo nomine cum Docto Viro Maucharto (*a*) hic intelligo eam coarctationem, quæ viam aut nullam, aut vix aliquam relinquat. Et sane coalitus quem vidit ipse (*b*) callosum, & vix admittentem stylum tenuem, non fuit sine ichore purulento. Veruntamen & ab aliis causis interdum coalitus fit, ut ille ex parte fortassis est factus, quarum alias infra (*c*) dicemus, aliæ autem ad tumores attinent in ipsis gulę tunicis increscentes, cujusmodi observationes Sectio hæc Sepulchreti (*d*) exhibet, additque aliam lectu dignam Cl. Widmannus (*e*). Memorabile autem præ cæteris illud coalitus genus est quod fit per cartilaginem, cujus tria Sepulchretum profert exempla (*f*): tu autem duo præsertim adjunges, quorum alterum diligenter a Vallisnerio nostro (*g*) descriptum, alterum eruditissima insuper Dissertatione (*h*) a Cel. Trillero est illustratum. Sunt Viri Præstantissimi quibus id vitii *oriri videtur a potu aquæ fervidæ*, hoc ævo adeo frequenti: quod ego omnino inficias non eam. Sed mirabor tamen, cum sæpe etiam Veteres, & certe cum Sinæ, suarum consuetudinum retinentissimi, potu sint usi, utanturque ferventi, non sæpius apud eos inventos esse, & inveniri qui læsa, aut impedita laborent deglutitione, sed nec sæpius apud nos, imo raro adeo cartilagineum œsophagum deprehendi, ut in Italia non meminerim qui adhuc repererit præter Vallisnerium, qui tamen in eo homine, & loco, & tempore id reperit, ut abs theæ, aut coffi abusu repeti posse non videatur: omitto autem, Trillerum in suo a contraria omnino causa repetiisse (*i*). Ut ut est; coalitum dixi per cartilaginem, quia hic quoque œsophagum a cartilagine, si non omnino obturatum, ut in Stoffelii Observatione (*k*), at certe sic impeditum in cæteris exemplis animadverto, vix ut exiguum restaret foramen. Quid vero si cartilago non extrorsum extuberaret; sed patentem naturali amplitudine viam relinqueret? num putas, illæsam futuram deglutiendi facultatem? Mecum certe Victorius Gornia Medicus Experientissimus dissectionem communicavit, in Germania habitam, cadaveris Celsissimi, & Eminentissimi Principis, cujus œsophagus exterius membraneus, interius autem erat cartilagineus, imo stomachum versus ad pollicis latitudinem osseus. Princeps tamen ille non modo ultimo biennio quotidie duabus a prandio horis vomuerat; sed de nulla unquam in deglutiendo molestia, aut difficultate conquestus fuerat. An igitur non secus ac sanguis per osseam arteriam cordis vi, & retro positarum arteriarum propellitur, cibus quoque a validioribus pharyngis musculis impelli potest per gulam non

(*b*) Obs. 6. (*c*) De Aure Hum. c. 2. n. 20. (*d*) Prælect. ad Instit. §. 806. (*e*) Tom. 6. Obs. 90. (*f*) Pharm. Rat. P. 1. S. 1. c. 2.
(*g*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 147. (*h*) Sect. hac 4. in Addit. Obs. 2. in fin. (*i*) Cent. Post. P. 1. Obs. 27.
(*k*) Act. T. 8. Obs. 21. (*l*) Const. Epidem. A. 1691. n. 22. (*m*) De Degl. c. 2. n. 9. (*n*) Eph. N. C. Cent. 1. Append. n. 10. Obs. 162.
(*o*) Earund. Cent. 5. Obs. 59. ubi l. M. Hoffm. & Benedict. Sylvaric. citantur. (*p*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 1.
(*q*) Gland. Duoden. c. 10. (*r*) Prax. Med. l. 1. c. 5. (*s*) De Sympt. Caus. l. 3. c. 2. (*t*) Obs. 21. (*u*) Morb. Chron. l. 3. c. 2.
(*x*) Obs. 14. (*y*) Vid. Act. Hafn. T. 1. Obs. 109. & Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 45. (*z*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 25. n. 1.
(*a*) Diss. de Struma Œsoph. §. 18. 22. (*b*) §. 11. (*c*) n. 16. (*d*) Obs. 22. §. 1. & in Addit. Obs. 2.
(*e*) Act. N. C. T. 6. Obs. 149. (*f*) Obs. 8. 9. 20. (*g*) Opere T. 3. Observ. 36.
(*h*) De Fame lethali ex callosa oris ventric. angustia. (*i*) Ibid. §. 42. (*k*) 20. hic in Sepulchr.

non conniventem, neque explicandam, sed patulam a rigidis parietibus perpetuo servatam? Tu ergo hoc videris, simulque Observatione hac ad quinque addita, quas superius memoravimus, rursus tecum reputabis, num fervidæ aquæ abusui illud sit vitium imputandum quod non linguam, non fauces, non superiorem gulæ tractum, sed infimum maxime occupasse de sex istis exemplis quatuor ostendunt. De duobus autem reliquis alterum a clavicularum regione incipiens proponit; ut unum sit in quo cum pharyngis fine œsophagi initium cartilagine occlusum legatur: quapropter Stoffelius id quod cæteri ne cogitare quidem potuissent, quærebat, an ad laryngotomiæ, quam vocant, imitationem, instituere liceret pharyngotomiam, seu potius summi œsophagi incisionem per quam fistula, alimentum invehens, immitteretur, certæ morti, ut ait, præferendo incertum remedium; sed simul, quod dolendum; difficile adeo, & periculosum, ut omnes intelligunt qui cum obvia Aspera arteria, sedem comparent summi œsophagi profundam illam, & tot musculis, nervisque, & vasis insignibus stipatam.

16. Partes autem œsophago proximæ ut non uno modo possint deglutitionem impedire, vel eæ ostendunt Observationes, quas cum alias perscripserimus, hic satis erit, ut promisimus, indicare. Neque enim eæ Partes nocere dumtaxat queunt ita comprimendo, ut via intercipiatur, quemadmodum tumefacta illa in octogenaria muliere glandula (*l*), aut dilatata in Tubicine arteria Magna (*m*), aut ambæ etiam facile in Viro, a Valsalva adolescente dissecto (*n*); sed & absterrendo a deglutitione, quando via etiam aperta, compressæ ipsæ a deglutitis alimentis, suffocationis periculum afferunt, ut dilatata Aorta in fœmina, ab eodem secta (*o*), in Marchione Pauluccio (*p*), & in Medico Ferrarinio (*q*). Sed ad glandulas œsophagum comprimentes ut redeam, quid thymus possit tumefactus, & Sepulchreti hæc Sectio (*r*) indicat, & Verdriesii Observatio (*s*) confirmat. Aliæ autem sunt glandulæ, quæ, nulla re interposita, gulam sua distentione prementes angustiam, & coalitum quoque efficiunt, in primis quæ Dorsales appellantur: idque intelliges ex eadem Sectione (*t*), magisque ex quibusdam tot Profectorum Observationibus, quas a me in Epistolis Anatomicis (*u*) indicatas, Sepulchreto poteris adjungere, securus Maucharti (*x*) hæsitationis, cum eas saltem quæ ex Laurentio, & Diemerbroeckio sunt; cæteras enim satis accepit; in suis eorum exemplaribus non occurrere, mirabatur, haud miraturus, si animadvertisset, cum post A. 1595. Laurentius; post A. autem 1679. Diemerbroeckius sua uterque Scripta recensuissent, auxissentque, par fuisse, me non illis prioribus, sed posterioribus uti editionibus, in quibus, si quæres, illa ipsa verba occurrent quæ a me ex utroque producta sunt. At Mauchartus, ut pote Vir non minus hic cautus, quam humanus, saltem id dixit quod negari, ut puto, non potest, se in suis illis exemplaribus ea verba non reperisse. Alius autem Vir, cæteroquin Doctissimus, cum in Disputatione sua de Fistula Lacrymali inter alia quæ ex me sumpsit, in locum Aristotelis forte incidisset ex libro II. de Generat. Animal. C. V. a me obiter in Adversariis VI. (*y*) prolatum, eaque, ut a me producta sunt, verba descripsisset; satis fidenter pronunciavit, *verba hæc loco quidem citato haud reperiri*, minime cogitans, alios aliter divisis ac sua forte essent, exemplaribus uti posse. Et ego quidem cum Sylvestro Mauro tum *communem* Operum Aristotelis *in libros, & capita divisionem*, tum *communem* pariter *versionem*, vel potius ipsa Aristotelis verba secutus, sperabam, siqui vellent conferre, secundum communem divisionem quæsituros, aut, si forte ea carerent, in suis libri illius secundi editionibus locum facile in quo de fœcunditatis probationibus agitur, in eoque eadem verba, aut certe eandem sententiam reperturos. Sententiam dixi, ne forte in verbo illo uno hæreas *colorent*; id enim Aristotelem voluisse, & ratio indicat, & Medici affirmant, in iisque Niphus (*z*) qui centum viginti ante Mauri paraphrasin (*a*) annis eundem Aristotelis & librum, & locum explanaverat. Quin imo cum græco in textu, ut par erat, verbum quo usus est Aristoteles, inspicerem χρωματίζωσι, quod *colorent*, *tingant*, *inficiant* certe significat; minime dubitavi, sic esse reddendum, & facile, errore Operarum esse factum, ut in versione pro *inficiant* inepte legatur *perficiant*. Quæ interjicere hic volui, nequando ejusmodi hæsitationes, aut censuras in laudatis, nec semel excussis Dissertationibus legentes, ex meo perpetuo silentio, magisque ex eorum qui utramque scripserunt, auctoritate, justas illas esse, existimarent. Nam quod aliquis, cujus ne nomen quidem volui quærere, sed illud tantum, num forte a me, quod negarunt, provocatum se posset dicere; quod, inquam, aliquis nescio ineptus magis, an iniquus, annis superioribus mihi dictus est quiddam aliter ac Summi Viri, Judicesque idonei censuerunt, de mea olim in quosdam libros necessaria, neque inutili, scribendi ratione temere, injurioseque effutire; nunquam usque adeo ineptiam, ut sapientes homines credam quidquam expectare quod reponam: itaque ipsum, ejusque similes, siqui sunt, suis somniis, quorum illum ridiculis audio delectari interpretationibus, relinquam. Dignis autem quibus respondeam Viris, si humaniter aliqua mihi objiciant (atque utinam ne multa essent quæ objici possent) libens semper, si non aliter, at modestia certe responsionis satisfaciam. Nunc ad propositum revertens, præter glandulas Dorsales, a quarum turgentia Mangetum quoque coalitum gulæ vidisse, Mauchartus (*b*) memorat, alias esse dico non semper Anatomicis occurrentes; quanquam nec Dorsales semper occurrunt; imo potius, aut saltem sæpius morbosas, quæ facere idem possent, ut quæ ab eodem Maucharto (*c*) propius œsophagi finem, & ad ipsum finem conspectę sunt, facturæ erant, si magis intumuissent, ut illæ intumuerant quas Vallisnerius (*d*) simul cum ea in cartilaginem mutatione deprehendit. Idemque in fine ipso œsophagi factum esse a tumore sive scirrhoso, sive e dura pinguedine compacto, Boneti (*e*) præ cæteris, & Chirurgi a Maucharto (*f*) laudati Observationes ostendunt. Porro alia, & ea quidem in omnibus, Pars est, quę infimam gulam pręter modum constringens, impedimentum afferat deglutitioni. Ea Pars diaphragma est, cujus inter lacertos extrema gula trajicitur. Quamobrem vides, cur in servoillo, cujus diaphragma Cel. Heisterus (*g*) *valde inflammatum* conspexit, fuerit *deglutitionis impotentia*, & cur hystericæ aliquæ mulieres in loco modo designato obicem deglutitioni oppositum sentiunt, velut illa (*h*) in qua id deduxi a convulsis iis ipsis diaphragmatis lacertis, quos inter foramen est infimam gulam transmittens; ea enim mulier cum cibum jam prope ventriculum detruserat, obstaculum ibi percipiebat. Id ego foramen cum in nonnullis multo brevius, ut in sene quodam bajulo (*i*) invenerim, in alio autem sene, de quo alias (*k*) scribam, non secus atque œsophagum, qui ad eam sedem multo latior erat, & rubicundior, amplissimum in latitudinem pręsertim, offenderim; ęgre tuli, de neutro fieri me potuisse certiorem, num quid ibi molestiæ aut difficultatis in deglutiendo percepissent.

17. Præter ea quæ dicta sunt, animadverti, aliam esse Partem quæ gulam possit, & infimam quidem, comprimere. Ea jecur est. Cum enim in posteriore hujus margine excavatio sit, a Cel. Winslowio (*l*) commemorata, quæ locum cedit tum Spinæ, tum extremo œsophago jam in ventriculum se explicaturo; facile potest intelligi, si hepar ad eam potissimum sedem prætumidum fiat, ac durum, Spinæ apprimere œsophagum posse. Et video quidem in sectione hac sepulchreti (*m*) inter causas læsæ deglutitionis memorari jecur, sed non hac ratione officiens: quamquam ad hanc aliquanto propius accedere videtur Ballonius (*n*). Vera quidem, sed in parte, longe alia ratio est, qua Cl. Fantonus (*o*) docet, cur ingenti hepatis mole, & pondere ventriculo in umbilicalem regionem detruso, ejusque orificio superiore compresso, alimenta difficile, præsertim liquida, deglutirentur. Ait enim, *œsophagi*, ita *per vim elongati, cavitatem evasisse angustiorem*, ipsumque compressione arctatum stomachum ingressuris cibis obstitisse. Explicationis autem hujusmodi priorem partem ad cætera addi posse, censeo, ut tanto facilius intelligatur in Sectionis hujus Observatione I. cur miles *opisthotono correptus, nihil posset deglutire*. Cervice enim ad posteriora reflexa, distenditur gula, & sic quanto longior, tanto etiam angustior fit, anteriore ejus pariete ad posteriorem accedente. Idemque explicationum genus habere in parte locum potest ubi Hippocrates (*p*) de superveniente *colli perversione* loquitur, ut æger *vix possit devorare*.

18. Non me fugit, proferri alias posse causas læsæ deglutitionis, quarum aliquas in Sepulchreto ipso invenies. Non facile tamen inter has illam pro certo referes, quæ Observatione promittitur XIII. hoc præfixo titulo *Deglutitio difficilis ob Oesophagum divisum*. Hunc enim Blasius in eo puero describit quidem intra thoracem, ita divisum, ut aliquanto inferius in unum rediret, sive ut Anatomici nunc loquuntur, insulam faceret. Sed de ulla deglutitionis difficultate ne unum quidem interjicit verbum; ut ea conformatio magis insolita videatur fuisse, quam noxia. Longe aliter de illa censendum est quam Egregius Vir Joannes Grashuis (*q*) deprehendit, nempe œsophagi circa medium thoracis morbosam in saccum lateralem dilatationem, a qua subinde variantia deglutitionis pendebant symptomata quæ nunquam sine dissectione intelligi potuissent. Litteras quamprimum, paulo fortasse longiores, expectabis, & valebis.

EPI-

(*l*) Epist. 15. n. 15. (*m*) Epist. 18. n. 22. (*n*) Epist. 37. n. 19. (*o*) Ibid. n. 25. (*p*) Ibid. n. 26. (*q*) Epist. 18. n. 17.
(*r*) Obs. 10. (*s*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 90. (*t*) Obs. 16. (*u*) Epist. 9. n. 46. (*x*) Differt. supra ad n. 15. cit. §. 6. (*y*) Animad. 65.
(*z*) Expos. in l. 2. Aristot. de Generat. Animal. (*a*) ejusd. l. 2. c. 5. art. 3. ad n. 11. (*b*) Diss. cit. §. 12. (*c*) §. 11.
(*d*) Obs. supra cit. ad n. 15. (*e*) Sect. hac Sepulchr. Obs. 22. §. 2. (*f*) Diss. cit. §. 9. (*g*) Differt. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 15.
(*h*) Epist. 23. n. 4. & seq. (*i*) Epist. 10. n. 19. (*k*) Epist. 37. n. 30. (*l*) Expos. Anat. tr. du bas ventre n. 259. (*m*) Obs. 26. §. 2.
(*n*) in Schol. ad Obs. 25. (*o*) in Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 24. (*p*) Sect. 4. Aphor. 35. (*q*) Act. N. C. T. 6. Obs. 73.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIX.

Perpauca de ſingultu, & de hominum Ruminatione attinguntur. Cætera attinent ad Ventriculi Dolorem.

DE proximis etiam Ventriculi vitiis, *Singultu*, *Concoctione Læſa*, & *Dolore* etſi in Sepulchreto tres Sectiones invenies, in ſingula ſingulas; noli a me totidem Epiſtolas expectare. Duo enim priora, gravia cum ſunt, ejuſmodi ſunt, ut alterum cum febribus, inflammationibus, vulneribus, aliiſque ejuſdemmodi, alterum cum aliis quos aut ſequatur, aut fecerit, majoribus morbis ſicuti conjuncta reperiuntur, ita ſint a nobis, eaſdem repetere hiſtorias nolentibus, ſimul cum illis proponenda. Quod tu præclare intelligere ſtatim poteris ac duas iſtas Sectiones inſpicies quæ de ipſis conſcriptæ ſunt. In VI. enim quæ de Concoctione Læſa eſt, pleræque Obſervationes quem ad morbum magis attineant, & quo loco fuſius productæ fuerint, diſerte indicatum leges. Ex reliquis autem quæcunque ſcriptæ ſunt accuratius, ſatis per ſe oſtendunt, an alio ſint referendæ. Sunt etiam aliquæ in quibus ne unum quidem de læſa concoctione verbum invenias, velut quæ ſub numero VIII. habetur §.2. & quæ in Additamentis ſub numero I. Quid? quod aliqua, ut quæ proxime ſequitur, cum ad eos pertineat qui *concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitæ potuerunt*, cur iſtuc relata ſit, non apparet.

2. Sectionis autem V. quota demum quæque Obſervatio eſt, de qua ad Sectionem aliam non rejiciaris? aut ſi aperte non rejiceris, id fieri potuiſſe, ne dicam debuiſſe, non ſentias? Et tamen vel ſic quoque univerſæ denique Obſervationes non ſunt plurimæ; quanquam aliqua (*a*) non ſemel poni videatur. Quamobrem ne præter modum brevis eſſet tota Sectio, interjectas fuiſſe crediderim Appendices quatuor, in quarum nulla inſpectum cadaver memoratur, eamdemque ob cauſam diſſectiones adjectas duas, quæ minus mirarer, ſi ubi de Vomitu agitur, propoſitæ eſſent, hominum ruminantium: neque id ſatis eſt; noviſſime ex Peyero tam longus de ruminatione ſermo eſt additus, ut Sectionem ſuperet univerſam. Ne tamen hæc a me notari credas quaſi omnino improbarem, fac tibi mei propoſiti veniat in mentem. Quin accipe nonnulla, quæ cum Appendices illas de Singultu, & ruminantium hominum Obſervationes perlegerem, aliud ex alio, ut fit, ſuccurrebant.

3. In ſecunda Appendice cum Thomas Bartholinus inter ſingultus cauſas tumorem memoret, nervos, qui ſtomachum adeunt, comprimentem; *qualem*, inquit, *illi adfuiſſe ſuſpicio fuit quem Patavii perpetua ſingultiendi moleſtia novimus*: in memoriam rediit Jo. Rhodii Obſervatio (*b*) ad eundem pertinens caſum, quæ, ut ſubobſcura ſit, inſpici tamen a te poterit. Idem Bartholinus in Appendice tertia quærit, *cur ſola brachii vena ſecta* juvaret in quodam raro ſane quem deſcribit ſingultu? Quid? ſi Phrænica Superior vena, comes, ut noſti, Phrænici nervi, repente imminuta copia ſanguinis, illuc quo ea vena influit, redituri, & quod conſequitur, ipſa quoque parte oneris ſui levata, aut ſocium nervum minus premebat, aut aliquid unde hic irritaretur, abſorbebat? Et quando in his omnibus Appendicibus mentio fit auxiliorum adverſus ſingultum, neque externa in prima, atque altera reticentur; Valſalvæ memini facile, obviumque remedium in Nobili Comite reſpondiſſe, lac videlicet, quo fovebat abdomen; quamdiu enim lintea lacte madebant, tandiu ſingultum, ægro moleſtiſſimum, ſiſtebant: in quo tamen nec inutilis fuerat theriaca impoſita. Quod vero in Scholio quodam (*c*) tertiam inter & quartam Appendicem interjecto, adnotatum eſt de ſingultu qui cum febri cuidam, peſſimis ſignis ſtipatæ, ſuperveniſſet, lethalis non fuit, raræ quidem eſt obſervationis, negantibus inter cæteros duobus nobiliſſimis Medicis Franciſco Valleſio (*d*), & Hieronymo Mercuriale (*e*), ſibi unquam in ejuſmodi caſu aliter obſervare contigiſſe, atque Hipocrati in ea muliere quæ decumbebat in foro mendacum. Quin pariter in malignis febribus quas noſter deſcribit Ramazzinus (*f*), quotquot fuerunt ſingultuoſi, omnes periere, quorum uno diſſecto, *ventriculus nigris notis ſparſim compunctus* repertus eſt: quid autem in ſingultuoſi cujuſdam ventriculo deprehenſum ſit, diſces ex Cel. Halleri Opuſculis Pathologicis (*g*). Ledelius (*h*) tamen, poſtquam Epiphanium Ferdinandum produxit, *Deum teſtantem*, ſingultum *in febribus malignis & ardentibus ad mortem prædicendam ſe nunquam decepiſſe*, ſapienter monet, *ægrotum non* eſſe *derelinquendum quouſque anima adeſt*, *quia multoties monſtra fiunt in curationibus morborum*, velut in pannifice quodam ipſi accidit. Neque ei ſolum, ſed & aliis, ut Lanzono (*i*), Cl. Delio (*k*), & mihi in Forolivienſi illa Conſtitutione A. 1711. quæ a me tibi alias (*l*) deſcripta eſt. Duo enim ægri quos in ea primo loco nominavi, cum hæc ſcriberem, adhuc vivebant; tametſi eos quicumque tunc viderat, & Garavinum præſertim, mortui, quam vivi, dies jam aliquot ſimiliorem, & crebrum inſuper utriuſque ſingultum audiverat, continuo ſpem omnem eorum ſalutis abjecerat.

4. Quod vero ad homines attinet ruminantes, quorum exempla quotquot potuit, collegit Peyerus (*m*), & alia ad ruminationem quaſi ingenitam atque connatam, alia ad excitatam a morbo retulit; ſingulas ad ſingula hæc genera idem cenſuit attinere Obſervationes duas Viri nobilis, & Monachi, quarum utramque hic vides in Sepulchreto (*n*). Ambæ Patavii habitæ ſunt, primæque ſunt omnium; & ſolæ præterea quæ cum diſſectione conjunctæ ſint: Unum hic perperam additum eſt, *Monachum illum duo habuiſſe cornua*. Nam neque Rhodius (*o*) id ſcribit, in quo hallucinatur Peyerus (*p*), merito alioquin reprehendens Bartholinum, qui (*q*) addidit, & qui Bartholinum ſecuti ſunt. Certe Fabricius ab Aquapendente (*r*) cum eundem illum Monachum commemoraret, illud minime omiſiſſet, ut qui modo ſibi *addendum omnino* putaſſet, nobilis illius Viri ruminantis Parentem corniculum in capite geſſiſſe. Inter cæteros autem qui eam Bartholini hallucinationem deſcripſerunt, Ettmüllerus fuit (*s*), qui ſuam alteram inſuper addidit, nempe *in his ruminantibus obſervatum fuiſſe ſtomachum ſolito fibroſiorem & carnoſiorem*, *quaſi veſtimento muſculoſo eſſet indutus*. Utinam ſic tueri poſſemus, quaſi ſtomachi nomine œſophagum intellexiſſet; hunc enim in illo ſaltem Monacho revera *undequaque carnoſum inſtar muſculi* reperit Plazzonus (*t*), id eſt non modo qualem habent *omnes plane homines*, ut Peyerus (*u*) credi vellet; nam niſi multo magis fuiſſet carnoſus, Anatomicus haud ignobilis non id unum adnotaſſet, cum *reliquas univerſi corporis partes ſe recte habuiſſe*, pronunciavit. Sed pro Ettmüllero; ſi tamen ipſe illa ſcripſit; hac uti defenſione non poſſumus; quippe qui, ut omnia quæ eo capite præfatus erat, oſtendunt, ſtomachi appellatione ventriculum deſignabat. Gravior tamen ea Bartholini hallucinatio eſt qua ſcriptum reliquit in Anatome quartum renovata (*x*): *quin* ventriculus *duplex fuerit in* homine *ruminante apud Salmuthum*, *& alios*, *dubitare non licet*. Quod relatum miror in Sepulchretum eo in Scholio quod duabus ſubjectum eſt obſervationibus, contrarium docentibus, de quibus hactenus locuti ſumus, præſertim cum præter has, nullam, quod ſciam, ruminantis hominis diſſectionem, ne ex Salmutho quidem, proferre poſſet Bartholinus, cumque inſuper lepores, & cuniculi ruminent, neque duos tamen ventriculos habeant.

5. Ut vero nec Valſalvæ, nec mihi unquam contigit ut ruminantes homines videremus, nedum ut eorum cadavera incideremus; ita haud raro utrique accidit, ut hominum corpora diſſecaremus, quos gravis afflixerat Ventriculi Dolor, de quo Sectionem inſcribi VII. ſupra indicavimus. Quarum Obſervationum illas quæ in hanc magis Epiſtolam, quam in alias convenire credidimus, continuo accipies. Et has primum tres ex Valſalva.

6. VIR ſexaginta annos natus, temperamenti biliosi, a multis jam annis de ventriculi debilitate, & dolore conqueri cœperat, cum circa eam regionem durities acceſſit, infra quam nonnulli præterea duri globuli, ſed hi quidem facile mobiles, percipiebantur cum aliqua totius ventris tenſione. Agitatus venter effuſum intra ſe humorem manifeſtabat. Crebri erant inteſtinorum rugitus, crebræ flatuum eructationes. Vomitus, aliquot ab aſſumpto cibo interjectis ho-

(*a*) Confer Obſ. 6. cum §. 6. Obſ. 7. (*b*) Cent. 2. Obſ. Med. 61. (*c*) ad §. 6. Obſ. 7. (*d*) Comment. in Hippocr. Epidem. l. 3. §. 2. Aegr. 12. (*e*) Prælect. Piſan. in eand. hiſt. quæ ibi 26. (*f*) Conſtit. A. 1692. & duor. ſeqq. n. 22. (*g*) Obſ. 14. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 127. (*i*) Earund. Cent. 1. Obſ. 61. (*k*) ex Act. T. 8. Obſ. 108. (*l*) Epiſt. 7. n. 16. (*m*) Merycol. l. 1. c. 6. & l. 3. c. 3. (*n*) Obſ. 10. & 9. (*o*) Cent. 2. Obſ. 59. (*p*) c. 6. cit. (*q*) Cent. 5. Hiſt. Anat. 61. (*r*) De Ventric. Inteſt. &c. ubi de Variet. Ventric. in fin. (*ſ*) Prax. l. 1. S. 4. c. 1. (*t*) Vid. Rhod. Obſ. cit. 59. quæ 9. in Sepulchr. (*u*) c. 6. cit. (*x*) l. 1. c. 9.

horis ſemel redibat, qui alioquin primis morbi annis raro accidebat. Homo interim parum mingebat, multum ſitiebat, & de linguæ ſiccitate querebatur: pulſus debilis, & parvus erat. Tandem multo ſero per urinarias vias amandato, & detumefacto ventre, cum tamen cætera incommoda in dies magis ſævirent, vomituſque menſe vitæ ultimo eſſet quaſi ſeri fuligine inſecti, & grave olentis, ut æger ipſe referre diceret putridæ carnis fœtorem; ſenſim diminutis viribus, & balbutienti ore defecit. VENTER libram etiam tum unam aut alteram ſeri continebat, aquæ ſimilis in qua caro recens lota eſt. Totum omentum contractum erat in quaſdam varii coloris extuberantias, quæ, ipſo moto, movebantur. Ventriculus ſero ſcatebat ejuſdemmodi ac vomitu reijciebatur: durus autem erat factus parte circiter tertia; hæc ad pylorum pertinebat, ipſumque adeo coarctaverat, vix ut tranſire confecta alimenta poſſent. Quamvis autem tota ea dura pars ſecta, albam intus ſolidamque, ex qua conſtabat, ſubſtantiam oſtenderet; ea tamen facie qua cavum ventriculi ſpectabat, putridam carnem & colore, & fœtore omnino referebat, quibuſdam ſanguineis punctis diſtinctam.

7. Duros illos, mobileſque infra regionem ventriculi globulos extuberantias fuiſſe vides in quas omentum ſe contraxerat: duritiem autem ſuperiorem fuiſſe ventriculi ſcirrhum, qui donec incremento ſuo non ſe extendit ad pylorum coarctandum, vomitus non ita frequens accidit. Dolor quoque primis temporibus levior fuit, quippe ab ſcirrhi pondere dumtaxat aliquo, & repugnantia tunicarum quas obſidebat, ne cum opus eſſet, juſta extenſio ventriculi fieret, aut ſi fieret, ne pars earum quæ ſana erat, ſola omnem diſtentionem pati ipſa poſſet ſine moleſtia. Verum ubi ſcirrhus & auctus eſt, & in cancrum tandem, huncque exulceratum, degeneravit; magis magiſque dolores increſcere debuerunt. Sic autem affecto ventriculo, vitiataque concoctione, & natura ſanguinis, mirum non eſt, ſi cætera contigere, cum præſertim & durities illa ventriculi, & extuberantiæ in quas ſe omentum huic alligatum, contraxerat, libero humorum curſui obſtarent. Ex his rugitus, flatus, vomitus, aſcites, debilitas, mors intelliguntur.

8. MULIER quadraginta annorum, carnoſa, colore ſubflavo, cum cæpam aceto, & ſale conditam, ſimulque panem comediſſet ex caſtanearum farina confectum; illico de ſtomachi dolore queri cœpit. Quo magis, magiſque ſæviente, tribus ab eo cibo horis, cum ſudoribus frigidis lethali ſyncope ingruente, mortua eſt. VENTRE ob veneni ſuſpicionem inciſo, omnia reperta ſunt ſecundum naturam ſe habentia, niſi quod ventriculus majorem in modum diſtentus erat, & nonnihil inflammatus; ſanguis autem fluorem quaſi naturalem ſervabat.

9. Et Valſalvæ quidem videbatur ſic conijciendum, excitata ab ejuſmodi cibis incongrua efferveſcentia, conſecutam eſſe tantam illam ventriculi diſtentionem, quæ hujus ſanguifera vaſa comprimendo, ſanguini injecerit moram, unde inflammatio, & ab hac ſtomachicorum nervorum irritatio, unde ſyncope. Verum ut de caſtaneis, earumque inflandi vi experientia comprobet quæ Diphilus, & Mneſithæus ajunt apud Ludovicum Nonnium (*y*); eaſdem tamen multis Alpinis gentibus in frequentiſſimo uſu eſſe, neque idem negat, & vulgo non ignoratur, imo parari etiam ex illarum farina panem, quo veſcantur *ubi* ipſarum, ut Avantius quoque (*z*) ſcribit, *copia ſuppetit*. Num igitur cæpa ad ejuſmodi panem addita, dum acrimonia ſua craſſas caſtanearum particulas incidendo, nimiam aeris copiam educit, hic nobis accuſanda eſt? quaſi vero non iidem in alpibus ruſtici cæpas, ut res fert, cum eo pane manducarent. At enim mulierculæ huic, ut videtur, inaſſuetus, & infirmior fortaſſe ſtomachus; illis vero *dura*, ut Horatius (*a*) loquitur, *meſſorum ilia*. Credo equidem hæc multo iis magis qui mulierem norant, quam nobis cognita fuiſſe. Unde ergo veneni ſuſpicio, cum hæc omnia non ignorarent? Quod ſi mulier ſaltem immodica ejus cibi copia ſe ingurgitaſſet; minus de veneno ſuſpicati eſſent. Vides enim in VII. hac ipſa Sepulchreti Sectione (*b*) puellum quoque ab immoderato uvarum eſu *trium horarum ſpatio extinctum*. Sed tamen alia ſimul apparuit cauſa cur puellus ſic interiret. *Ventriculus enim perforatus copioſum ichorem viridem continebat*, *qui proculdubio*; inquit Obſervationis Scriptor Rhodius, *erat bilis æruginoſa*, cujus ingens erat acrimonia. Quid ergo eſt? In hac etiam muliere peculiare aliud aliquid, quanquam ſub oculos non cecidit, ſubfuiſſe, omnino crediderim, ut diſpoſita jam eſſet, ſi modo cauſa accederet aliqua, velut inſolitus cibus iſte, & flatulentus, diſpoſita, inquam, ita eſſet, ut quod inde tot alii minime ſolent, ipſa pateretur, ſive illud in iis eſſet ſuccis quos in ventriculo is cibus invenit, ſive in nervis quoque exquiſitiore ſenſu præditis ad irritationem ſuſcipiendam, & alio, id eſt ad cor potiſſimum, cui iidem ac ventriculo nervi inſerviunt, transferendam. Sic igitur, aut ad hunc fere modum intelliges quod Valſalva conjiciebat: quanquam pravæ diſpoſitionis in hac muliere vix indicium aliquod habemus ex colore cutis ſubflavo. In duabus certe aliis fœminis, quas poſt cucurbitæ comeſtionem ſive *cæpatæ piperatæ*, *& in clibano aſſatæ*, mox epota frigida, ſive *in lacte coctæ atque pipere bene conditæ*, mox bibita cereviſia frigida acidulaque, cita mors abſtulit; in iis, inquam, mala diſpoſitio magis patebat, cum alteri menſtruorum trimeſtris eſſet ſuppreſſio, alteri præter ſeptuagenariam ætatem, diuturna ventriculi debilitas, viriumque imbecillitas. Sed nimirum graviora quoque in alterius cadavere ante ſectionem, & in utriuſque, aut ſaltem in alterius ventriculo per ſectionem Chriſtophorus Seligerus (*c*), & Michael Erneſtus Ettmüllerus (*d*) adnotarunt.

10 BONONIENSIS Patricius, unum ſupra ſexageſimum annum agens, cum multos jam annos modo hemicrania, modo arthritide interdum vaga, alias fixa, modo renum calculis eſſet vexatus, noviſſime arthritide corripitur in manu dextera ſine ullo tumore, dolore autem miti, & qui, mox ſentiendi vi hebetiore facta, vix percipitur. Sana omnino fit manus; ſed interea ren dexter dolet. Hic quoque dolor, inani ſæpius, recurrente vomitione ſedatur: at ceſſante vomitu, arthritis dexterum pariter inferiorem artum prehendit, ægrumque ad ſuram, & ad cruris tarſique articulum valde torquet. Uno, aut altero interjecto die, is totus extremus pes ſentiendi, movendique facultate omnino privatur. Poſtridie tamen reſoluto pedi aliquis redit doloris ſenſus, ægro autem bonus & animus, & pulſus, qui intermittens alias, & inæqualis plerumque erat in brachio dextero. Tandem pridie quam moreretur, cibum rejicit aquoſa materia permiſtum: levemque dolorem cum pulſatione, atque ardore, ad ſtomachi regionem perſentit. Paulo poſt humorem flavum bis evomit. Inſecuta nocte parum dormit. Mane humili voce de tribus quæ a morbi initio aſſidue moleſta fuerant, valde conqueritur, ſiti, pravo oris ſapore, amiſſo appetitu: & febris, quæ aliquoties ſe ſe ante ex pulſu tantummodo prodiderat, manifeſta fit. Stomachi autem dolore, & pulſatione perſtantibus cum ingenti ad dorſum calore, pulſus, qui veſpere jam erat languidus, ex multa ſanguinis dejectione aboletur. Sanguini erat admiſta materia graviſſime olens, & quæ liquatæ picis inſtar, immiſſum bacillum, ſi retraheres, ſequebatur. Interea pes multum dolet; reique ſenſus per crus aſcendentis habetur, ſenſuſque poſtmodum quaſi ponderis in imo ventris. In brachio autem dextero movendi vis ſenſim deficit, liventibus unguibus: idque brachium mox plane paralyticum redditur. Non paucis ante mortem horis crebri ad præcordia tremores percipiuntur. Poſtremo ſanguinis dejectione redeunte, ejuſdemque materiæ vomitu fortaſſe imminente, ut nauſea, & ſimilis ex ore quaſi fæcum graveolentia indicabant, æger ſuffocari ſe dicens, poſt ſextam & trigeſimam a ſtomachi dolore ineunte horam decedit. ABDOMINE diducto, omnis inteſtinorum ſubſtantia invenitur a ventriculo uſque ad Recti finem dira inflammatione occupata, ut ne minima quidem eorum pars illæſa relinqueretur. Inteſtinis autem materia ſanguinolenta, dejectæ ſimilis, continebatur. Ventriculus, & renes ſani erant. In Thorace, poſteriora pulmonum, ſiniſtri præſertim, leviter erant inflammata. In pericardio mediocris aquæ copia. In corde polypoſæ concretiones nullæ.

11. Hippocratis aphoriſmus (*e*) *Quibus ex morbis acutis*, *aut diuturnis*, *vel ex vulneribus*, *ſive alio quovis modo extenuatis*, *atra bilis*, *ſive uti ſanguis niger infra exierit*, *poſtridie moriuntur*, niſi quod paulo citius videtur expletus, vel magis quadrat in hunc caſum, quam in eum ad quem a Ballonio, ut hic vides in Sepulchreto (*f*), traductus eſt. Ejus enim æger, quem dolores pariter ad ventriculi regionem vexarant, pridie quam e vita excederet, *atrabilarium* quidem *excrevit ſanguinem*; ſed *per os*. Cæterum nec Ballonius quidquam vitii in ipſo ventriculo, & Valſalva hunc ſanum propoſuit. Uterque prope ventriculum illa indicavit, unde hic ſimul affici poſſet. Pulſatio autem quæ a Valſalva adnotata eſt, facile & reſtitantis ſanguinis in proximorum inteſtinorum parietibus, effectus erat, & ejuſdem exitus

cauſa

(*y*) Diætet. l. 1. c. 45. (*z*) Not. ad Fieræ Cœnam, ubi de Pane non frumentac. (*a*) Epod. 3. (*b*) Obſ. 7. (*c*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obſ. 139. (*d*) Earund. Cent. 9. Ob. 66. (*e*) 23. § 4. (*f*) Obſ. 19.

causa in eorum cavum. Urgendo enim usque, & usque aliqua demum ex infarctis vasculis ruperit. Quo trahi fortasse potest; ut ad Hippocratem redeamus; pars quædam ejus prædictionis (g): *circa ventrem palpitationes .... sanguinis eruptionem significant*. Utcumque hæc sunt; illud certum est, pene omnem vim tam longi, & varii morbi, in vasa denique intestinorum repente incubuisse, & conjunctum per vasa, imo continuatum per substantiam ipsam ventriculum in consensum rapuisse. Sic in alio videbis in consensum tractum qui toto morbi tempore nigra dejecerat, itemque in alio, in quo intestinorum superna pars livescebat. Historias habes has duas in superiore Sectione V. (h), quæ ad singultum attinet. Haberesque facile in hac quoque tertiam (i) ubi intestina omnia ex inflammatione valde rubentia proponuntur, si ut dissectio, ita morbus indicaretur, sine quo illam, & fortasse alias, miror quomodo inter cæteras, quæ de Ventriculi Dolore sunt, relatas legamus. Certe autem in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (k) tum laborantis ventriculi in vivis, tum non hujus, sed intestinorum aut inflammationis, aut malæ constitutionis haud unam in mortuis Observationem reperies. Sed de ea potius quæ modo ex Valsalva descripta est, si forte illud quæras, cur intestina ipsa, tam graviter affecta, dolore igitur non cruciarentur, quo consentiens ventriculus tentabatur; a veri similitudine non longe abhorrebo, si quo in homine tam crebro, tam facile tot nervi resolvebantur, in eodem conjiciam eos quoque nervos resolutos fuisse qui ad intestina pertinebant. Jam vero huc quasdam ex nostris etiam, ut promisimus, Observationibus adscribamus.

12. FŒMINA annorum ad quadraginta, quæ salsa plerumque comedere, vino autem generoso uti consueverat, a plurimis jam annis obnoxia erat ventriculi doloribus, quos dejectus ciborum appetitus & nausea, mox etiam iteratæ sanguinis vomitiones cum febre continua, vigiliis, siti sequebantur. Et quamvis contrectatus venter nihil usquam duri observandum præberet; ab regione tamen ventriculi etiam tum cum gravior aberat dolor, vel nulla pressione adhibita molestus aliquis subinde sensus non aberat. Querebatur etiam de lumbis; sed tunc solum cum aut aliquem majorem solito laborem ferebat, aut onus attollebat. Accesserat insuper aliquando capitis dolor pertinacissimus. Adversus omnia, quæ memorata sunt, ventriculi incommoda, quotiescumque gravius recurrebant, levamen semper attulerat sanguinis missio: valde etiam profuerant copiosæ potiones aquæ in qua nihil nisi panis bulliret: ab diuturno autem lactis usu non semel convalescere visa est, animumque addebat sanguis qui semper singulis mensibus per uterum ad mortis usque tempus respondit. Hæc lente ad hunc modum advenit. Non ita pridem supra claviculas qua Externa jugularis vena decurrit, tumor utrinque apparuerat durus, dolorem creans, nec remediis cedens sic ut in dies augesceret, & respirationem jam difficilem redderet. Huc accessit febris assidua, vespere increscens, quacum aliquando rigor aliquis adnotatus est. Caput dolere, querebatur, præter stomachum qui perpetuo dolorem faciebat: quocum tamen nunquam hoc tempore sanguinis vomitus fuit. Assidue sitis molesta erat, & sensus maximæ in ore amaritudinis, ex quo novissimis diebus gravis existebat nidor; pus autem, quod animadversum fuerit, nunquam exiit. Per hæc diutius vitam traxit, quam pulsus ex parvis, & imbecillis minores sæpe, & infirmiores facti promittere videbantur, præsertim cum ultimis diebus quindecim nil nisi jus, & vini pauxillum sumeret, nullum præterea alimenti genus, nedum remedii, jam ferens. CADAVER macilentum in Gymnasium illatum est, ubi cum Anatomen docerem Februario mense A. 1744. & jam Virilia demonstrassem, Muliebria ex ordine requirebantur. Ventre igitur aperto, omentum vidi sursum revolutum & extensum, ut statim in oculos incurreret transversus Coli intestini tractus qui infra ventriculum esse solet, hic autem erat infra umbilicum. Quam in sedem etsi non omnino detrudi, tamen quadantenus urgeri potuisse a ventriculo videbatur, quippe cujus fundi sinistra pars inferius quam solita sit, descendebat. Erat autem ventriculus vel exterius lividus non modica præsertim ex parte, idemque crassioribus & durioribus tunicis, nisi qua jam fracidæ adeo erant factæ, ut tangendo rumperentur, effunderentque materiam cinereo colore, & gravissime olentem, quæ pulticulæ instar fluidioris, ventriculi cavo continebatur. In hoc eruperat ex ventriculi pariete posteriore, præter modum crasso magnum ad tractum & introrsum tumente, ibique inæquali, fœdo, fracido, gangrænoso, & eodem quo materia illa, colore lurido, ut pessimi generis tumorem, aut abscessum ibi fuisse disruptum, constaret. Sanus erat pylorus, & intestina omnia, ex quibus Colon fuit, ut par erat post longam cibi abstinentiam, ab initio ad finem usque contractum. Lien quoque sanus, nisi quod proportione erat major, intusque pallidulus. Sed jecinoris pars dextera albos aliquot ostendebat scirrhos subrotundos instar mediocrium uvæ acinorum. Erant ii disjecti per superficiem sic ut ex parte intra visceris substantiam conderentur; sed aliquem vidi, jecur incidens, penitus conditum, cæteris prioribus similem. Bilis multa fuit in sua vesicula, & valde flava, quo colore viciniam infecerat. Renis sinistri posterior facies lineam obliquam habebat longam, & subalbam ex substantia quasi tendinea, quam alte, cum renem secarem, productam perspexi, ut ad tubulos perveniret, quibus papillæ excipiuntur. Credidisses facile antiquam vulneris cicatricem; adeo erat hujus similis: verum nusquam apparebat quærenti in proxima Adiposa tunica, & musculis ventris læsionis indicium. Parvus, humilisque uterus, & dextrorsum valde inclinatus, eique lateri multo vicinior, quam sinistro. Sed & ab illo brevius, quam ab hoc latere Rotundum erat ligamentum. Uteri cervix, & magis osculum qualia in virginibus fere inveniuntur; ita erat illa introrsum extantibus obliquis lacertis, hoc vero foramine angusto, & rotundo. Neque hymenis annulus, quamvis valde humilis, deerat, nullumque ruptionis ostendebat vestigium. Nihil tamen post illum subrotundarum caruncularum, & paucæ omnino, levesque in vagina rugæ, & cutis quam ad imum abdomen animadverteram quasi ex subalbo maculosa, cum iis quæ dixi, non satis consentiebant. Testes pro ætate, & mole uteri, magni, anfractuosi exterius, intus autem sinister quidem parvas inanes cellulas, crassiuscula alba membrana comprehensas, alter vero in cellula non paulo majori nigrum semiconcretum sanguinem continebat. Tubarum dextera ad testem pervia, cætera occlusa; contra, sinistra ad uterum dumtaxat aperta. Mirum in cadavere macilento, nisi muliebre esset, pinguedinem in mesaræo fuisse non modicam, neque in omento defuisse, in dorso autem & artubus inter musculos, qui eleganter rubebant, multo plus pinguedinis quam voluisset, eos qui appararunt, invenisse. Sub ea flava pinguedine qua mesaræum lumborum vertebras, & his adhærentes operiebat magnorum vasorum truncos, latebant glandulæ valde amplificatæ, arcteque adeo iis truncis annexæ, ut non sine magno labore separari potuerint. Erant eæ omnes glandulæ intus albæ, non præduræ, sed purulento ichore scatentes. Cæteræ per mesaræum non tumebant. At prope ventriculum unam ex lymphaticis animadverti crassiorem factam, & duriorem, eaque erat colore lurido. Pancreas quoque tunc vidi crassius totum, & simul aridulum, ac duriusculum factum, si quandam ejus partem excipias, quæ excreverat in albam, & propemodum thymi similem substantiam. Thoracem recludentes, primum omnium duas infimas Jugulares glandulas vidimus albicantes, & ad duos saltem transversos digitos in omnem dimensionem amplificatas. Hæ tumorem illum de quo dictum est, utrinque faciebant, durum; nam duræ ipsæ quoque inventæ sunt; licet intus purulentum ichorem, cujus pars effluxit dum claviculæ, sub quibus, & proximo sterno subibant illæ, detraherentur. Erant his similes colore, duritie, & ichore glandulæ reliquæ Jugulares. Hæ tamen multo minus excreverant. Axillares vero nec creverant, nec ullam aliam passæ erant mutationem. Contra, quæ ad primam locatæ sunt divisionem Asperæ arteriæ, ex nigris albæ; ex parvisque factæ erant mediocribus uvæ acinis haud minores, firmiores præterea, & eodem quo tot alias glandulas dixi, purulento ichore scatentes. Sana tamen vel ad jugulum arteria Aspera, ut totus pariter ab imo ad summum œsophagus. Neque in pulmonibus qui erant aere turgiduli, quidquam vitii animadversum est: neque in corde, si tubercula exciperes subrotunda, depressa, ex duriuscula, compactaque substantia, crebra adeo ut fere contingerent inter se, quæ totis limbis insidebant Mitralium valvularum; in una autem Semilunarium quandam, quæ accreverat, quasi squamulam, necdum tamen osseam. Cerebrum denique non modo non laxum, sed ad durum vergens, secundum naturam se habuit, nisi quod in Lateralibus ventriculis copia erat aliqua pellucidæ aquæ, & plexus Choroides pallebant. Pinealis autem glandula fuit aliquanto magis quam soleat, & firma, & globosa & magis ad album inclinabat. Quod, tametsi ipsam nunc plerique pro glandula non habeant, placuit

(g) Prædict. l. 1. n. 20. (h) Obs. 1. & 6. (i) Obs. 50. (k) Dec. 3. A. 9. Obs. 212. & Act. T. 2. Obs 108. 2. loco.

placuit tamen non omittere in eo corpore in quo tot glandulas vitiosas animadvertimus.

13. Animadversio eadem facit, ut initium diuturni, & qui mulierem tandem confecit, morbi, in aliqua fuisse ventriculi glandula, suspicemur, sensim aucta, & duriore, ac tumore suo obstaculum sanguini afferente, ut ex dilatatis propterea vicinis vasculis non semel erumperet, in fœmina præsertim quæ generoso vino, & salsis cibis abuteretur. Qua intemperantia posteaquam glandulæ non moles dumtaxat, & extensio paulatim adaucta est magis, magisque; sed & humoris inclusi natura pejor est facta, demum purulenta corruptio accessit, unde priusquam dehisceret tumor, tantum pravi ichoris in venulas, & in vasa lymphatica se conjecerat, ut aliæ atque aliæ glandulæ eadem labe inficerentur. Si diutius mulier vixisset, quid pancreati, quid scirrhis hepaticis accidere posset, non difficile est conjectura prospicere. Quod autem in vesicula multa esset bilis, mirum non est, ut superiore Epistola (l) scripsimus, ubi diutius in ventriculo, proximisque intestinis nihil fuit, quod hæc distendendo, illam comprimeret. Quod vero bilis colore tincta vicinia esset; id sæpe adeo in cadaveribus occurrit, ut de noxa inde repetenda aliquanto magis pronum sit Scholium extremum sequi, in Sectione hac Sepulchreti adscriptum Observationi XVI., quam ipsam Observationem hic præsertim ubi tanta passim certarum læsionum copia est. Cæterum si forte alia cupis tumorum, aut abscessuum in ventriculo exempla; præter ea quæ in hac, & proxima VIII. Sepulchreti sectione occurrunt; habebis quæ addas ex Cæsareæ Academiæ Monumentis (m), ex aliisque præterea, & nominatim Friderici Hoffmanni (n) Voluminibus.

14. ANICULA aliquot jam menses in hoc Nosocomio decumbebat tumoris causa abdomen attollentis, ad umbilicum, & infra, sed dextrorsum magis. Quamobrem in sinistrum latus cubare non poterat. Magnus erat tumor, eoque major videbatur, quod hypochondria, & pleræque aliæ ventris partes plurimum ob maciem subsidebant, universum quidem corpus obtinentem, sed magis sinistrum latus, an quod mulier semper in dexterum decumbebat? Si tumorem, manibus interceptum, huc illuc ageres; sic satis mobilem percipiebas. Nihil autem fere dolebat. Contra, querela erat perpetua de molesto quodam in ventriculo sensu. Quas ob causas non deerant qui conjicerent, in omento esse tumorem qui ventriculum deorsum traheret, eoque male afficeret. Cum molesto illo ventriculi sensu vomendi interdum voluntas fuerat; non vomitus. Nunc autem erat præterea assidua quædam febris, quæ cum cæteris, de quibus dictum est, omnibus ad dexteram usque perstitit id est ad Octobris medium A. 1735. VENTRE adaperto, manifestum fuit, tumorem esse in ovario dextero: quod in cellulas excreverat, materia plenas molli quidem, nec tamen fluida, colore autem ex cinereo flavescente, odore non gravi. Tumorem augebat adnata proxima Tuba, ipsa quoque multo amplior, & crassior facta; cum uterus, & quæ ad ipsum attinent reliqua parva essent, & sana. Alligatus erat tumor ad contiguum pelvis latus, ex parte autem quadam ad proxima etiam intestina sic ut cum his moveri quadantenus posset. Ex inflammatione intestina livebant: nec male olebant tamen, ut nec ventriculus, quem ad me attulit is qui cadaver secuit, & cætera quæ hactenus scripta sunt, diligenter narravit, Mediavia noster. Causa afferendi fuit, ut dubitationem quandam ipsi eximerem postquam ventriculum perlustrassem. Erat hic contractus, facie interiore passim hic illic inflammatus, in ipsoque jugi medio habebat ulcus circuli ferme ambitu, cujus diameter aliquanto erat brevior tribus digitis transversis, profunditate exigua, quippe cum crebræ in eo apparerent lenticulares glandulæ mediocri magnitudine, & adeo manifestæ, ut per osculum quod in earum centro conspiciebatur, setam immiserim. Labris tamen paulo crassiusculis ejusmodi ulcus cingebatur: & crassa erat facta, dura, & magis quam alibi, etiam illa ventriculi substantia toto eo spatio quod ulceri exterius respondebat. Cum autem esset in medio fere ulcere ventriculus penitus perforatus; ex me quærebat Mediavia, num censerem, potuisse forte id foramen per incuriam cultro fieri, dum ventriculus eximebatur; nihil enim vel diligenti perquisitione repertum esse, affirmabat, in ventre, præter aliquid seri in ima pelvi, quod fortasse ex ventriculo dici posset effusum, cum tamen in muliere perpetuo decumbente multum videretur effundi debuisse. Ego vero etsi minus veri simile existimabam, si cultro lædi fortuito ventriculus debuisset, in ea potissimum sede læsum esse quæ medio ulceri responderet, nec forma, & magnitudo foraminis, quod capax erat propemodum apicis minimi digiti, eæ viderentur quæ facile ad cultelli mucronem, aut aciem referri possent; tamen ut ipsi, mihique simul verum dignoscere cupientibus satisfacerem, iterum ac tertio foraminis oras accurate inspexi. Quas cum viderem non modo callosas, sed inæquales, & quo magis extrorsum foramen pergebat, eo minorem ambitum complectentes, quæ duo certe ab exterioribus introrsum illapsus culter minime facere potuisset; non huic, sed morbo imputandum esse foramen censui. Nam quod nihil effusum esset in ventrem, inde fieri potuisse quod paulatim quidem extenuata esset membranula extima, nec tamen penitus nisi extremo tempore erosa demum atque pertusa, cum videlicet moribundæ mulieris contractus, & corrugatus ventriculus nihil haberet quod effunderet.

15. Incidi postea in Observationem Mercklini, quam hic quoque in Sepulchretum (o) relatam invenies, foraminis videlicet quod facile pollicis extremum admitteret, in elatiori pariter ventriculi sede, ad quam a multis jam annis continuus fuerat dolor aliquis, non magnus quidem, sed tamen satis molestus. Id foramen ab illo quoque Docto Viro creditum est post antiquam erosionem apertum esse dumtaxat novissimo vitæ tempore; censebat enim, hanc diu protrahi non potuisse, si ut quædam pridie comesta in ventrem effusa animadvertit, sic alia etiam antea fuissent effusa. Sic pariter multo recentiorem Observationem explicabis, quæ in Commentariis legitur Inclytæ Sc. Academiæ Imp. Petropolitanæ (p), scissuræ ventriculi per quam nihil in ventrem effluxerat, & quam tamen cultro suo factam esse, sincerus, expertusque prosector sacramento pernegabat; erat autem is quoque ventriculus manifeste erosus, præsertim in parte quæ fundo opposita est, hominisque fuerat exacte referentis speciem phthisici, quem vomitus, fere assiduus, nulla arte sedandus, necaverat. Sed neque a Tysone (q) (qui humanis etiam in ventriculis perforationem ter dicitur invenisse) eadem in Marsupiali Americano deprehensa, quidquam effusi in ventris cavum repertum est. Non hic eas memoro perforationes e quibus nihil defluere in ventrem poterat vel quod in agglutinatum ventriculo intestinum Colon pertinerent (r), vel quod ab adnata jecinoris parte obturarentur (s). Illas quoque prætereo in quibus effusio fuerit, an non fuerit, minime lego (t). Cum effusione vero mortem aut citissimam conjunctam (u) video, aut certe post perpaucos dies non raro subsequentem (x), si a morbi gravioris facti die, perforationis dies numeremus, velut in lectu sane digna Observatione Cl. Baronii (y); qui tametsi octavo die mortem consecutam refert, admonet tamen, in summa anteriore ventriculi parte foramen fuisse, ut perdifficile fuerit potiones in ventrem effundi, nisi tandem interjecto tempore, & in quibusdam ægri motibus. Dixi autem non raro propterea quod etiam quasdam extare scio perforati ventriculi Observationes in quibus aut illud non liqueat (z) aut contrarium potius apparere videatur (a). Sed hæc tu conferes, & perpendes.

16. Quæ etsi aut omnia, aut pleraque in ventriculo deprehensa foramina ad ulcera pertinent, quæ citius, aut serius cunctas ejus tunicas pervaserunt; hic tamen habes in Sepulchreto (b) plures alias ejusdem visceris tum intus, tum extra ulcerati Observationes, tametsi quædam repetuntur, ut V. posterior; idem enim numerus V. per incuriam bis ponitur; in XLIII. §. 4. & VI. in XXVII. §. 2. Sed cum repetitiones sint etiam aliarum ad alia ventriculi vitia attinentium, ut ejus quæ in XXVI. §. 5. est, in XXIV; nulla est quæ excusatione dignior sit, quam ubi XX. iterata est in Additamentis sub numero II. Quis enim ea quæ Blancardus tanquam in *Cive suæ Civitatis* Amstelodamensis observata proponit, eadem esse suspicaretur quæ Riverius in Aurifabro Monspeliensi jam proposuerat; nisi qui Blancardi in historiis transformandis ingenium edoctus, cum similia ab Riverio tradita esse, meminisset, utramque in-

(l) n. 6. (m) Dec. 3. A. 5. Obs. 175. & A. 7. Obs. 142. & Cent. 3. Obs. 13. (n) Medic. Rat. T. 3. §. 1. c. 7. §. 26.
(o) Obs. 48. (p) Tom. 7. (q) Vid. Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 4. (r) Sepulchr. S. hac 7. Obs. 13. S. 1. & Brunner. Gland. Duoden. c. 9. & Haller. Opusc. Pathol. Obs. 23. (s) Sect. ead. 7. Obs. 5. secunda, & in Addit. Obs. 3. & Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 14.
(t) in Schol. ad Obs. 3. modo cit. primo, & tertio loco, & Sect. ead. Obs. 7. §. 1. (u) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 43.
(x) Earund. Cent. 3. & 5. Obs. 120. & Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 25. (y) Memoir. présent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1.
(z) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 14. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 91. & Cent. 1. & 2. Obs. 151.
(b) Adde & seq. VIII. Sectionem.

inter ſe Obſervationem conferret, nec ſimilem modo, ſed unam eandemque prorſus eſſe, evidentiſſime deprehenderet? Verum ut ad eas quæ ad ulcera ſpectant, redeamus; inter cæteras digna eſt quæ legatur XLVIII. quæ ſi ante centum viginti annos extare potuiſſet, feciſſet, ut opinor, ne tam facile; ut de aliis taceam; a Geſnero ederetur quæ hic eſt XXXVI. de lacertis videlicet, ac ſerpentibus intra viſcera obortis, & per ſæviſſimos dolores *circiter tria hominum millia*, ſi Superis placet, enecantibus. Namque; ut Valliſnerii noſtri (*c*) rationes, & monita prætereamus, quæ utinam ab pluribus eorum qui ejuſdem generis Obſervationes poſtea tradere ſine ulla dubitatione perrexerunt, lecta fuiſſent, atque perpenſa; certe in ea quoque XLVIII. quam modo laudabamus, hiſtoria vir ab Hartmanno deſcribitur, qui lacertam ſibi in ventriculo ineſſe, firme adeo credebat, ut ejus formam delineare non dubitaret, alius autem apud Lucam Antonium Portium (*d*) ſe ibidem ranam habere, aſſeverabat, coaxantem aliquando, & in aquis, ſiquas ipſe potaſſet, natantem, &, ne multis, apud Brunnerum (*e*) mulier propter ſtomachi morſus, aliaque vivum animal in ventre alere credebatur. Hæc tamen pro eo animali, & ille pro rana, & primus pro lacerta, ventriculi tumores, & pleroſque exulceratos habuerunt. Fac igitur ad Sepulchretum addas duas ex his tribus recentiores hiſtorias cum ſuis quamque & ſignis, & diſſectionibus. Sunt autem cum aliæ aliquæ addendæ ex minus recentibus, ut puta quam apud Freherum (*f*) legeris de famigeratiſſimo Cardinali Baronio, quem tria ulcera in ore ventriculi per inſuperabilem nauſeam abſumpſerunt, tum, ex recentioribus præſertim, plures, ut Brunneri altera (*g*) cum ulceroſo tumore, ut Baſteri (*h*) generatim non ita diſſimilis, ut Præcl. Planci (*i*) duæ, calloſi ulceris utraque, item aliæ, in hiſque Illuſtris Halleri quædam; nam præter illam ſcirrhoſi ex aceti abuſu ventriculi (*k*), binas habet alias, quarum altera (*l*) in eo tubercula proponit plura, puris plena, altera (*m*) ventriculum ſcirrhis, & abſceſſibus inter membranas deformiſſimum qua Colo inteſtino adhærebat, quocum per ulceroſam patentem viam communicabat. Quas omnes Obſervationes attente relegens, ab illa Hermanni initio ducto, additaque inſuper alia Cl. Goritzii (*n*), facile animadvertes, perpaucas omnino eſſe in quibus læſio non eſſet aut in pyloro, aut prope pylorum; ut hac quoque de cauſa Frid. Hoffmanni (*o*) ſententia plerumque ſaltem a vero non abhorrere videri poſſit, ſcilicet pylorum potius & primario affici in cardialgia, præſertim cum in proxima quoque Sepulchreti Sectione VIII. (*p*) juxta illud orificium ventriculus intus exeſus, in hac autem (*q*) orificium ipſum & exterius valde tumens legatur, nec ſine vomicis albo pure refertis, interius autem ſcirrhoſum, & induratis albicantibus glandulis magis quam ventriculi pars reliqua, obſeſſum. Porro autem cum in laudatis Hermanni, & Baſteri Obſervationibus ita cum pylori ulceribus excreſcentias ejuſdem ſive glanduloſas, ſive fungoſas conjunctas videris, ut hæ quidem credi poſſint ex ulcerata pylori ſubſtantia procreviſſe; facile quæres, num excreſcentiæ quoque cæteræ, quas alii, noſque ipſi tum ad eam, tum ad alias ventriculi partes aliquando conſpeximus, ſint ex aliquo ejus ulcere prognatæ omnes exiſtimandæ? Vides enim, exempli cauſa, in Additamentis ad hanc Sectionem (*r*) a Paulino obſervatas in ventriculo *verrucas* duas circa ſiniſtrum orificium *cum radice* ſua *firmiter annatas*, alteram minoris pomi, alteram grandioris, avellanæ magnitudine, nullam autem ulceris unde exiſterent, mentionem fieri; quamvis antea maſſa, glandem æquans, multo cum ſanguine fuiſſet per vomitum rejecta: & ſane cutis verrucas videre ſoliti ſumus ſine ulcere. De ventriculi autem verrucis quæ Medici Arabes ſcripſerunt, leges apud Marcellum Donatum (*ſ*), & ex parte etiam habes in Scholio ad Appendicem quæ a Boneto ſubjicitur Obſervationi XIII. hujus Sectionis: quanquam verruca quæ ibi ex Avenzoare commemoratur, cum pomi eſſet magnitudine; non facile intelligitur, quomodo ex ventriculo egredi, & per Tenuia inteſtina ejici in Craſſa potuerit; ut proclive ſit ſuſpicari, non in ventriculo, ſed in ea parte Coli (*t*) enatam quæ ventriculi fundum contingit, præſertim cum vomitus nunquam, ſed dejectiones ſemper, modo varii coloris, modo ſanguineæ in illo ægro memorentur.

17. Quoniam vero quæ Arabes verrucas nominarunt, ea ſi non polypi inteſtinorum, aut ventriculi (cujus ferme generis fuiſſe crediderim molem iſtam carneam, quæ poſt complures ſanguinis vomitiones rejecta deſcribitur in Appendice de qua modo indicatum eſt) carneæ excreſcentiæ, ut verrucæ etiam Paulini eſſe potuerunt quæ pendulas ex radice verrucas quadantenus imitarentur; ſi ipſas quoque exulcerationi cuidam, aut eroſioni ſuam debuiſſe originem velis, non repugnabo. Sed potius quæram, idemne de quibuſdam aliis ſis crediturus, ut puta de illa non parva glanduloſa caruncula per oblongum petiolum ventriculo affixa prope annulum pylori, quam Epiſtola XVI. (*u*) a me tibi deſcriptam, poteris cum ea conferre quæ ex Prævotio noſtro in Sepulchreto (*x*) proponitur ad eandem ventriculi ſedem annexa per oblongam membranam, meæque in eo etiam ſimiles, ut opinor, quod fuiſſet innoxia. Cum enim ſic de ipſa ſcribatur, *hoc corpore in pylorum incidente, facile chyli exitus omnino præpediri, & varia ſymptomata oriri potuiſſent*; non ille igitur præpeditus fuiſſe dicitur, aut hæc orta; ut minime appareat, cur ei Obſervationi hic titulus præfigatur *Tabes a glandula pyloro adnata*. Mihi quidem iſtiuſmodi excreſcentiæ, & quæ ex cute pendula in quibuſdam ſpectantur, ac inter nævos maternos referuntur, originem videntur non valde habere diſſimilem, neque ad ulcera pertinentem. Nec tamen negaverim, poſſe facile, ut nævos illos, ab advenientibus injuriis abrumpi, & exulcerari. Sic in uno, aut altero, & præſertim in Sene quem tibi alias (*y*) inter eos deſcribam qui ex ictu capitis mortui ſunt, vidi a pylori annulo pendere laciniam quandam membraneo nerveam, laceram, ut majorem olim fuiſſe, non dubitares, neque extremo limbo adhuc omnino ſanam. Sunt etiam aliæ a me in eodem annulo animadverſæ, non pendulæ, ſed ſeſſiles quaſi verrucæ, ut in Bajulo quem ex tecto delapſum fractis pene omnibus coſtis alias (*z*) proponam, itemque in Sene de quo mentionem injiciam (*a*), cum in GonorrhϾ tractatione vitia attingam Proſtatæ glandulæ. In utroque enim illi inſidebant annulo bina ſubrotunda corpuſcula ciceris magnitudine, in primo ſublivida, in altero rubentia, ſubſtantia in utroque glanduloſa. Quin etiam in altero ſua ſingula ſubobſcure oſtendebant foraminula, quæ majora, & lucu lentiora videre licebat in proximis glandulis lenticularibus. Has enim habebat is homo amplificatas in continuato pylori antro, per quod duæ treſve ducebantur in longitudinem extantes lineæ ad duo illa ſubrotunda corpuſcula deſinentes: iis autem lineis ſingulis binæ vel ternæ inſidebant glandulæ, intervallo aliquo disjunctæ. Revocant hæ lenticulares ventriculi glandulæ mihi in memoriam Obſervationem earum aliam, huc maxime attinentem, quippe non in viro habitam in quo nulla, quod ſcirem, ut in modo memoratis, laborantis ventriculi extitiſſent indicia, ſed qui brevibus quidem, ſed acerbiſſimis, ejus doloribus confectus eſt.

18. VIRO annos nato ad quadraginta, lacertoſo, & gravibus diſtento cogitationibus, ante dies aliquot cœperat caput dolere, & ſenſus ardoris eſſe in mingendo, cum poſt cœnam, in qua neque nimium, nec inſalubris quidquam ſumpſerat, ſævis eſt doloribus in regione ventriculi correptus. Dolor capitis perſtabat. Dolores ventriculi augebantur. Per alvum, & per os multa viridis materia ejiciebatur. Per hæc, ineunte die tertio deceſſit circa medium Sextilem A. 1707. Venetiis. VENTRICULI aperti pars dextera ſana erat: in eaque confertiſſimas lenticulares glandulas cum Doctiſſimis Amicis ſpectavi ita uti in III. Adverſariis (*b*) ſcriptum eſt. Siniſtra in fundo multis erat maculis ſanguineis, & his vividis, diſtincta: quas inter, aliquot fœda ferruginea cruſtula obduci incipientes, rem ab inflammatione ad gangrænam vergere, oſtendebant. Ab eadem parte qua nullæ erant maculæ, & ſana interior tunica videbatur, nullo negotio ſanguinem exprimebam. Duodenum, & reliqua inteſtina vel interius ſpectata nihil morbidi habuerunt. Bilis veſicula duorum, aut trium digitorum intervallo ab infimo fundo ſe contrahebat, & rurſus antequam in meatum deſineret Cyſticum, dilatabatur ſic ut in duas videri poſſet diviſa. Thoracis parietibus omnibus pulmones per ſe adhærebant, mediaſtino quoque ad eundem modum annexi; ſani tamen; nam quod poſterior eorum pars rubebat, eodem pariter colore dorſum, & poſteriora brachiorum infecta erant. Neque in corde neque in auriculis quidquam ſanguinis. In cæteris, quas, cerebro excepto, inſpeximus, partibus nihil adnotatione dignum fuit.

19. Nul-

(*c*) Conſideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (*d*) Vid. Act. Lipſ. A. 1704. M. Septembr. (*e*) Gland. Duod. c. 9. (*f*) Theatr. Viror. erud. clar. P. 1. S. 2. (*g*) c. 9. cit. (*h*) Act. N. C. T. 8. Obſ. 16. (*i*) Epiſt. ad Put. A. 1726. & Epiſt. ad eund. de Monſtr. (*k*) Opuſc. Pathol. Obſ. 21. (*l*) Ibid. Obſ. 22. (*m*) Ibid. Obſ. 23. (*n*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 20. (*o*) Vid. Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 44. in fin. (*p*) Obſ. 4. (*q*) in Addit. Obſ. 6. (*r*) Obſ. 5. (*ſ*) De Med. Hiſt. Mir. l. 3. c. 5. (*t*) Vid. etiam Epiſt. 31. n. 21. (*u*) n. 36. (*x*) l. 2. S. 7. Obſ. 138. (*y*) Epiſt. 52. n. 8. (*z*) Epiſt. 53. n. 37. (*a*) Epiſt. 44. n. 19. (*b*) Animad. 4.

19. Nullum ab hoc Viro in vivendi norma grave peccatum admiſſum fuerat, ut ab illo cujus ventriculum inflammatum, maculiſque nigris obſitum vidit Cl. Koehlerus (*c*): nulla erat prorſus aut incongrui medicamenti, ut apud Klaunigium (*d*), aut, ſicuti non ſemel in hac Sepulchreti Sectione, veneni ſeu fraude, ſeu caſu ingeſti ſuſpicio. Imo quædam, ut animavertere potuiſti, præceſſerant quæ ſanguinis acrimoniam indicarent. Tamen ſi quid forte miraris, magis miraberis in muliere, cujus hiſtoriam a me tibi alias (*e*) promiſſam, jam accipe.

20. PAUPERCULA ruſticana fœmina, annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, obnoxia erat per intervalla difficultati reſpirationis, cum anguſtiæ ſenſu, & pulſu duro conjunctæ, magnaque arteriarum omnium agitatione, ut harum alternus motus ſub oculos caderet in ipſis manibus, non modo in collo, atque temporibus. Ubi reſpiratio angebat, Noſocomium hoc adibat, miſſoque multo ſanguine, qui erat duriuſculus, liberabatur. Sic annos quatuor vixerat, cum domi ventriculi doloribus correpta, ibi intra horas viginti quatuor mortua eſt.
CADAVER nobis ad Anatomen publice tradendam A. 1737. ante Januarii finem conceſſum eſt. Omnia ordine rimantibus, hæc in Ventre viſa ſunt digna quæ adnotarentur. Ventriculus magnus, & ſemiplenus; cum ipſo aperto, inſpectoque, mirum eſſet, non omnia per vomitum fuiſſe rejecta. Erat enim pluribus ac variis eroſionibus exulceratus, recentibus, ut videbantur, ſed jam affectis nigredine gangrænoſa. Earum aliæ ad jugum erant creberrimæ, & perminutæ, cujuſmodi in proxima quoque Duodeni inteſtini parte conſpiciebantur: majores aliæ per fundum disjectæ, magiſque ubi ventriculus ab œſophagi fine expandere ſe incipiebat; nec œſophagus ipſe carebat ejuſdemmodi eroſionibus; ut ab ingeſtis, quæ qualia fuiſſent, neque conſtabat, neque ex ea quæ in ventriculo reſtabat, materia judicari ſatis poterat, illatæ eſſe viderentur. Lien æquo aliquanto major, & laxior, maxima ex parte diaphragmati, ex aliqua ventriculo agglutinatus, an ob hujus magnitudinem? Uterus ſiniſtrorſum valde inclinatus; itaque ſiniſtrum quoque Teres ejus vinculum brevius dextero. Alteri uterinæ cervicis lateri intus ſuo retuſo vertice adhærebat membrana pyramidis forma, parva, craſſiuſcula, alba, quam reliquias eſſe cenſui hydatidis, aqua olim diſtentæ. Veſica urinaria ab oſculis uſque ureterum ſanguifera vaſcula oſtendebat adeo ſuo rubore conſpicua, ut quamvis eſſent perminuta, eorum inter ſe communicationes haud melius perſpici potuiſſent, ſi injecta rubicunda cera fuiſſent repleta. Sic conferta utrinque in urethram pertinebant, cujus interiorem faciem conferta vel magis, eoque non ita pulchra, occupabant. In Meſaræi diſſectione, quod pinguedine, eaque optimæ notæ, ut cæteræ partes, plus quam a primo crediſſes, abundabat, glandulas vidi ſanas quidem, ſed juſto majores, cum plures earum fabis eſſent vel grandioribus pares. Meſentericæ arteriæ Superioris initium Cœliacæ quoque commune erat. Coronaria ventriculi diametro erat longe ampliore quam ſoleat. Vena autem Cava, dum ſupra, itemque infra jecur, quemadmodum in Theatris Anatomicis fieri eſt ſolitum, incideretur, ne guttam quidem effudit ſanguinis. Thoracis utrumque cavum habuit aliquantum aquæ nullo colore infectæ, pulmones autem aere turgidos, & pleuræ a tergo, & ab lateribus annexos. In corde, & Jugularibus venis, in quibus plus ſanguinis fuit, quam in venis inferioribus; aliquid polypoſi. Cordis parietes a ſiniſtris evidenter craſſiores quam par eſſet, cum a dextris viderentur æquo tenuiores. Nulla tamen ventriculorum, aut venarum, aut arteriæ Pulmonaris dilatatio, aut trunci denique arteriæ Magnæ. Erat quidem in hujus valvulis aliquid ſubduri, in ipſoque trunco tum prope cor, tum alibi paſſim initia futuræ olim in os mutationis, flavo dumtaxat quodam colore indicata, quin etiam dura jam facta paulo ſupra diaphragma, ubi ampliora erant, & magis extantia: ſed juſta erat truncus ubique diametro. Non ſic in ramis omnibus hæc ſe habebat. Nam præter Coronariam illam de qua dictum eſt, cum arterias Carotides inter ſe compararem, evidenter major latitudo occurrebat ſiniſtræ, quam dexteræ. Cumque illa, vix ſeſquipollicis ab origine ſpatio emenſo, in duos, inſolito exemplo, divideretur ramos, ſub ea diviſione aliquanto magis ſe dilatabat, quam in pleriſque arteriæ ſoleant ad ſuas partitiones: idemque ad Subclaviæ utriuſque diviſionem primam in majores ramos animadverti.

Cranio denique circumſecto die a mulieris obitu duodetrigeſimo, cerebrum non modo ſine ulla noxa, ſed neque fœtens, neque pejus cæteris quæ ſimul diſſecuimus, longe recentioribus, inventum eſt.

21. Habes in craſſitudine æquo majori ſiniſtrorum cordis parietum cauſæ illius partem quæ violentius agitabat arterias, in harum autem nonnullis dilatationibus, pluribuſque mutationis in os initiis effectus ejuſdem agitationis: quæ omnia cum iis conferas quę alias (*f*) ſcripſimus de Spuriis, ut Lanciſius vocabat, Aneuryſmatibus. Habes pręterea quod ad propoſitum in primis attinet, acerbiſſimi doloris ventriculi cauſas in hujus eroſionibus. Quarum non ita diſſimiles cum brevi poſt tempore in ebrii quoque, Epiſtola XIV. (*g*) deſcripti ventriculo invenerim; ut illa mittam quę paulo ante (*h*) in Veneto illo Viro a me conſpecta propoſui; animi pendeo, num omnes ingeſtis neſcio quibus, an ſuccis veneficis imputem intus genitis. Quod etſi in aliqua velim facere hiſtoriarum harum, minus in ultima poſſe videor, in qua via quoque ad ventriculum, gula, iiſdem eroſionibus affecta erat. Sed de obſervatis per anatomen, venenorum in ventriculo effectibus cum ipſe malim ſuo loco ſemel agere, quam ibi, atque hic, ut in Sepulchreto factum video; propterea illuc (*i*) rejiciam quę huc addere ſuperſedeo: ut pari de cauſa alio differam quę ad dolorem ventriculi ſpectant ex conſenſu cum aliis partibus, & nominatim cum renibus.

22. De iis autem ventriculi doloribus, qui neque a veneno ſunt, neque a cauſis fiunt extra illum hęrentibus, ſi quę ad ea, quę ſupra legiſti, adjungere forte cupis; adjungas in primis, cenſeo, Obſervationem Illuſtris Viri Heiſteri (*k*) qua cardialgiam vehementiſſimam deſcribit a magno acervo lumbricorum illatam, qui ventriculum circa ſiniſtrum orificium, ubi hęrentes invenit, ita lęſerant, ut ſanguinolentus eſſet, & quaſi eroſus: idque in adulta muliere; non in pueris, in quibus minus eſt mirum, a Boneto, & Saxonia noſtro, ut in hac habes Sepulchreti Sectione (*l*) haud diſſimilia fuiſſe deprehenſa. Quamvis autem Sectione eadem complura proponantur exempla (*m*) doloris ventriculi a calculis in ipſo concretis; tamen nova ex Lanzono (*n*), ex Contulo (*o*), ex aliis adjicias licet. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXX.

De Vomitu verba fiunt.

CUM Ventriculi Dolore, de quo ſuperioribus Litteris ſcriptum eſt, ſępenumero conjungitur Vomitus, de quo hic ſcribendum. Animadvertere id poteris cum illas relegens, tum Sectionem VIII. Sepulchreti pervolvens, & cum VII. conferens. Invenies enim Obſervationes plurimas, in quibus uterque illorum proponitur, nec paucas, quę in utraque pariter Sectione exhibentur. Nos vero noſtrum tuebimur inſtitutum, nec quas alibi aut protulimus, aut ſumus prolaturi, earum ullam hic producemus. Selegimus igitur ex omnibus Valſalvę, duas, alteram ad diuturnum, alteram ad brevem, utramque ad funeſtum vomitum attinentes. Quarum hęc prima eſt.

2. VIR annorum circiter quinquaginta quatuor, jam ante quinque, aut ſex menſes nonnihil emaciari toto corpore inceperat, cum ineunte menſe Auguſto A. 1689. moleſtus acceſſit vomitus materię quę aquam, fuligine infectam, referebat. Ejuſdemmodi materia interdum eodem tempore, interdum abſente vomitu, etiam per alvum, nec tamen ſem-

(*c*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2. (*d*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 145. (*e*) Epiſt. 14. n. 35. (*f*) Epiſt. 24. n. 35. & ſeqq. (*g*) n. 34. (*h*) n. 18. (*i*) Epiſt. 59. n. præſertim 21. (*k*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 86. (*l*) Obſ. 14. (*m*) Obſ. 29. 31. & 32. (*n*) Act. N. C. T. 1. Ob. 64. (*o*) De Lapidibus, Podagra & cæt. c. 9.

semper, dejiciebatur. Interea vix ullus in ventriculi regione percipiebatur dolor. Sed cum Medicus sal absinthii dedisset, eas stomacho molestias creavit, ut nunquam postea datum sit. Tandem sæviente vomitu cum ejusdem materiæ excretione, languidis sensim factis pulsibus consecuta mors est Idibus Novembris. CADAVERIS omnes articuli flexiles erant: quod in aliis haud ita crebro occurrit. In ventriculo pylorum versus, tumor erat cancrosus exulceratus, hicque fieri visus est ex glandularum congerie, quæ pressæ, humorem promebant similem humani seminis. Ventriculus autem tres libras materiæ continebat ejusdem ferme naturæ ac quæ vomitu ejiciebatur. Inter ventriculum, & lienem erant duo glandulosa corpuscula fabæ magnitudine, colore, & substantia non multum absimilia tumori qui in ventriculo descriptus est. Hæc in Ventre. In Thorace autem pulmo dexter nonnihil a tergo inflammatus: ex omni autem utriusque incisi pulmonis parte serum prodibat. A cordis ventriculo dextero polyposæ concretiones in Pulmonarem arteriam pertinebant; minor ab sinistro in venam ejusdem nominis.

3. Si compares inter se tumores ventriculi duos, hunc, & quem pariter ex Valsalva descripsimus Epistola superiore (a), quorum utrumque in brevibus suarum Observationum Indicibus cancri nomine designavit, & conjunctum vomitum habuisse, scripsit, quasi aquæ fuligine infectæ; miraberis fortasse, cur sævos ille, hic leves adeo afferret dolores, & cur hic cum pressus humorem daret non fuliginosum; hoc tamen colore tantam humoris copiam tingeret. Verum nigerrima rejici ab iis quoque in quibus nullus hujus generis tumor est, tum ex aliis Observationibus, tum ex aliqua earum intelliges quæ infra proferentur; ut minime necesse sit, illiusmodi colores a cancris deducere, in ventriculo exulceratis. Discrimen autem illud dolorum nisi ab humoribus repetas in primo ægro magis, quippe seniore, & bilioso temperamento, quam in hoc, irritantibus, qui tamen, addito sale absinthii, lacessentes adeo facti sunt; conjicies, leves dolores non secus atque in illo, primum quidem fuisse, verum postea quam per sal absinthii sic irritatus tumor est, ut demum exulceraretur, multo acerbiores & factos esse, & ad finem usque perstitisse.

4. VIR nobilissimus annos natus duos & quadraginta, cum ex Germania in Italiam venisset, paucis post mensibus Bononiæ in febrem incidit tertianam duplicem, mitioribus, in primis quidem accessionibus, stipatam symptomatibus; sed in quarta vehementissime affligentem. Nam frigus quod vigesima hora invaserat, vix tertia noctis hora remittebat: molestissima erat sitis, lingua aspera, difficilis respiratio, lassitudo, pulsus parvus, ac debilis, dolor, & plenitudinis sensus in ventriculo, anxietas denique, & inquietudo tanta, vix ut paulisper in eadem lecti parte consisteret. Hæc omnia non nisi postquam, magis sæviente calore, stillatarum aquarum potio tandem concessa est, mitiora sunt facta; sed paulo dumtaxat, & breve ad tempus. Nam paulopost omnia, magis exacerbata, totam illam noctem vexarunt. Diluculo vomitum instare, sensit: nec tamen vel digitis sæpius sibi in fauces immissis vomitionem primum ciere poterat; mox tamen materiam ejecit ad libras quatuor, colore aquæ similem in qua *coccolata* soluta sit. Innatabant quædam quasi membranarum portiones ejusdem prorsus coloris; odor autem erat qualem sæpe solent febricitantium corpora exhalare. Ab hoc vomitu etsi ventriculi affectio paululum remissa videbatur; reliqua tamen non modo perstabant, sed vel acrius torquebant incommoda. Mane secta vena sanguinem Medicus detraxit; is in primo vasculo concrementum æquo mollius, tenuem in summo crustam, lacteum serum ostendit, sed in altero minus ea omnia ab naturæ norma recedentia. Hoc, aliisque præsidiis in usum tractis, iterum paucas post horas tantundem ferme ejectum per vomitum est descriptæ materiæ: quod paulo post iterum, iterumque accidit; ut quæ eo die sic reddita sunt, sexdecim circiter libras æquaverint universa. Insecuta nocte eadem sæviebant symptomata, accedente insuper sinistri brachii tremore; qui, præcedente delirio, sæpius recurrens, præsertim dum aeri brachium exponebatur: mane in paroxysmum quasi epilepticum degeneravit, quo non brachium modo, sed & os, oculi, femur quoque sinistrum immanissime convellebantur. Hæc longo horarum spatio perdurarunt: tandem paralysis illud corripuit brachium. Redire nihilominus pergebant epileptici insultus tam crebro, ut intra horam plus viginti numerarentur. Interea crebriores quoque erant vomitiones, & materiæ quidem porracei coloris, in qua fragmenta quasi membranularum innatabant. Singultus insuper, qui post memoratam paralysim circa meridiem inceperat, jam vehementius torquebat. Et licet omnia nonnihil a prandio sedata viderentur; tamen cum advesperasceret, graviora fiebant; ut pulsu, & viribus magis magisque tota nocte fatiscentibus cum æger nunc modicis vomitionibus, nunc delirio, & singultu, sæpius autem diris, quamvis brevioribus, spasmodicis insultibus vexaretur, mane duodecima hora deficeret. ABDOMEN erat tumidum, ut intestina quoque. Hæc, & ventriculus qua facie anteriora spectabant, eodem illo erant colore infecta quo materiam diximus fuisse quæ vomitu ejiciebatur. Ventriculus intus inflammatus, minimis quibusque vasculis multum sanguine turgentibus. Bilis vesicula etsi inanis erat, turgida tamen, aere videlicet, conspiciebatur. In Thorace pulmo dexter arcte adhærebat ad pleuram: ipseque, & sinister nigro erant colore tincti, & ichorosa materia plena. In dextero cordis ventriculo tenuis polyposa concretio fuit.

5. Exitium quod indicaverat quarta, huic Viro dies attulit septima. Quod si priusquam tanta vis morbi ventriculo incubuisset, ex indiciis quibusdam priorum dierum quid immineret suspicatus Medicus, quicunque is fuit, maturo atque apto corticis Peruviani usu occurrere potuisset; fortasse ægrotantem servasset. Verum contigere hæc, quantum ex superiore etiam Observatione conjicio, eo tempore quo necdum febrifugo cortice uti audebant ratione illa qua nunc consuevimus, & qua primus Bononiæ annis post paucis feliciter usus est ingeniosissimus Medicus Dominicus Gulielminus in generosissimo Viro ex Gente Malvezia, quem proxima alioquin exacerbatio perniciosæ febris, ut aliis acciderat, interemisset. Cæterum unde porracea tinctura esset qua rejectus humor inficiebatur, inanis vesicula fellea ostendit. Sed alii in ventriculo, & intestinis succi cum bile convenerunt etiam antea, cum longe alio colore tincta rejiciebantur. Utro autem horum colorum ea viscera tincta essent, cum satis Valsalva suis in schedis non aperuerit; nec mihi diserte in historia licuit indicare.

6. Jam vero accipe historias alias, in duo pariter genera divisas, vomitionum aut ad diuturnas, aut ad breves attinentium. Ex illis autem prima esto quæ exemplum profert vomitus quo diuturniores non multi reperientur; eademque est quam tibi, cum de Palpitatione Cordis scriberem (b) a me peculiariter promissam memini.

7. NOBILIS Matrona Patavina, quæ ab ortu usque sæpe adeo lac rejiciebat, ut nutrix victuram desperaret, adulta nihilominus, nupta, & jam plurium liberorum parens, cum quartum annum ageret & trigesimum, cœpit in puerperio sæpius vomitu laborare, a quo duobus post mensibus se liberam fore in posterum, credidit, cum globum rejecisset quendam, diametro duos pollices superantem, materiæ tunc mollioris, sed quæ mox aeri exposita, durissima post triduum inventa est. Verum spei non respondit eventus. Vomitio perstitit, & quamvis a pluribus Medicis diu, multumque modo leniter, alias vehementius oppugnata; ad mortem usque, id est viginti quatuor ipsos annos perduravit. Redibat quotidie duabus a prandio horis. A cœna non redibat, nisi postridie mane. Et licet alimenti genera mutarentur; semper recurrebat ad eundem modum, materiamque semper ejiciebat subalbam crassam, ductilem. Quam si mulier conaretur retinere; magnas in ventriculi regione patiebatur molestias donec redderet; reddebat autem non sine conatibus: sed a vomitu omnia sedabantur. Alvus nihil, nisi solicitata, egerebat: quod jam diu uno, sine ægræ noxa, obtineri poterat remedio, pilulis, ut Venetiis vocant, S. Fuscæ, quarum perpaucæ, noctu retentæ, mane leniter, ut solent, alvum solvebant, sed nihil fere præter aquosa dejicientem. *Coccolata* quoque retinebatur, & ventriculum juvabat. Hujus regionem si manu explorares; nihil ibi, ut neque in reliquo ventre, percipiebas quod esset præter naturam. Ad ea quæ narravimus, accesserat biennio ante obitum pulsus intermissio. Matrona tamen solita vitæ munia domi forisque obire non destitit, donec minus bene se habere, sentiens, & debilior facta, novissimum vitæ mensem in lecto exigere coacta est. Ibi cum omnia, & in his *coccolata* quoque, nauseosa jam essent, febris animadversa est quæ horis pomeridianis quotidie, vix aliqua tamen pulsus facta mutatione, increscebat, noctuque calorem augebat. Pulsus erat potius magnus,

(a) n. 6. (b) Epist. 23. n. 21. in fin.

sed, ut solebat, intermittens. Cum propter alvi duritiam Medicum exorasset, ne obstaret sibi consuetis pilulis uti cupienti; immanis oborta est cordis palpitatio: quæ etsi paucis unciis sanguinis e brachio detractis, ferme statim sedata est; mox tamen iterum ingravescens totidem e pede coegit detrahere, unde rursus imminuta est, non sic tamen, ut postea in sinistrum latus cubare sineret. Nulla misso sanguini crusta insidebat. Dies post aliquot, duritia alvi rursus urgente, lene clysma palpitationem incitavit. Cum adversus hanc externa remedia nihil prodessent, interna autem ab ægra quæ alimenta vix aliqua, & invita sumeret, pauca omnino admitterentur, in quibus stillata cerasorum, aut melissæ aqua, & compositionum castoreum habentium nonnihil, quibus semel opii granum adjunctum est, nec quidquam esset quod aut vomitum averteret, aut palpitationem sedaret; postremis quinque diebus pulsu infirmissimo, perexili, & formicante facto, palpitatione autem persistente, alvus sponte soluta est vel nimium; ut sæpe, & multa, etiam dura, ejiceret. Itaque perstantibus cæteris, & paulatim extremis corporis frigescentibus, vivendi finem fecit Matrona optima, & ob id etiam vita multo longiori digna, quod mandavit moriens; id quod perpaucæ mulieres facerent; ut diuturni sui vomitus causa per anatomen quæreretur, si forte illa inventa, auxilium ferri posset filiis, in quibus erat quæ jam vomitionibus tentari inciperet, adversus hæreditarium morbum; eodem enim quo ipsa vomendi incommodo, mater quoque, jam ante plures annos extincta, laboraverat. Itaque cum a me petiisset Nobilissimæ Familiæ nomine Collega meus Ornatissimus Vallisnerius filius, ut dissectioni præesse vellem, cumque a Medico Spectatissimo qui annos postremos duodecim, miti, ut decebat, curationis genere Matronæ affuerat, Petro de Marchettis, Petri Equitis nepote, ea omnia quæ hactenus scripta sunt, accepissem; coram ipso, aliisque Medicis, in quibus Cl. Vir fuit, auditor olim meus, Dominicus Militia, dissectionem accurate instituendam curavi sub noctem ejus diei, quo die mane ægra decesserat, VI. Idus Aprilis A. 1744. CADAVER macilentum erat, nec tamen plurimum, & sine artuum œdemate.

Venter aquam habuit subflavam non paucam: omentum pauca pinguedine instructum, magnam intestinorum partem obtegens, annexumque ad peritonæum latere sinistro: ventriculum contractum, & ubi accedere incipiebat ad pylori antrum, ibi contractum magis, ut in duos quadantenus esset divisus, parietibus & colore, si exterius aspiceres, secundum naturam; sed facie interiore quasi ab inflammatione rubentem. Inerat pars aquæ, an jusculi novissime sumpti, cum quibusdam crassioribus portionibus viscidæ illius materiæ quæ vomitu ejici consueverat. In pyloro ipso, & Duodeno intestino nihil morbidi præter internæ faciei colorem, ejus similem qui in ventriculo dictus est. Pancreas justa alioquin magnitudine, quantum quantum erat, adeo candidum fuit, lobulis autem, cum dissecari jussissem, distinctis adeo, & exsuccis, ut si aliquanto duriores fuissent; erant enim duriusculi; non modo ad scirrhi naturam accedere, sed in scirrhum jam prorsus conversum pancreas esse, pronunciassem. Lien, & jecur interius sana, etsi ille exteriore tota facie, hoc inferiore a dextris pallebant. Sed fellis vesicula parietibus cunctis tam crassis erat, ut nunquam sic vidisse meminerim: itaque etsi bile erat plena, quippe in ea quæ tot dies tam pauca sumpsisset, eaque bilis nigra erat adeo, ut interiorem vesiculæ faciem atro colore infecisset; facies tamen ejusdem exterior albicabat. Ob illam quam modo attigi, causam, ut ventriculus fuerat, sic intestina omnia, & Tenuia præsertim, valde erant contracta, ut ea etiam quæ nuperrime præcesserat, nimia alvi evacuatio requirebat. Una ex omnibus intestinis Appendicula Vermiformis paulo erat turgidior: eademque exterius rubebat. In mesenterio, & reliquis Ventris Partibus nihil non secundum naturam animadvertimus.

In Thorace autem utrinque erat aqua, nec pauca, nec parum sanguinolenta. Utrinque pariter pulmones, alioquin sani, per crebra, crassa, longiuscula membranea filamenta ad latera alligabantur. Pericardium arctissime adhærebat omni cordis superficiei, & auriculæ dexteræ, & magnorum vasorum ad cor pertinentium. Cor tamen justa fuit tum parietum crassitudine, tum capacitate ventriculorum. Quorum uterque plenus erat pariter sanguinis, qualis ex incisa quoque vena Cava multus extitit, atri, & magna ex parte in grumos coacti, sine ulla vel minima polyposa concretione. Valvulæ quæ cordis orificiis venosis præficiuntur, etsi albicare visæ sunt; non duriores tamen fuerunt. Ex reliquis autem eæ quæ ad initium appositæ sunt Arteriæ Aortæ, summos limbos & crassiores, & cartilaginea duritia habuerunt. Arteria ipsa bene intus, extraque constituta: neque ulla omnino præter ea quæ dicta sunt, in Thorace vitia apparuerunt. Caput cur attingeremus, causæ nihil fuit.

8. Quæ vitia in pericardio, & corde reperta sunt, quatenus ad palpitationem, & intermittentem pulsum attineant, aliis a me locis (c) est indicatum. Quæ vero in fellis vesicula, & pancreate, illa ad vomitum spectare, existimo. Crederem fortasse illam etiam ventriculi contractionem, per quam in duos quandantenus videbatur divisus; nisi eandem tibi structuram in duabus aliis mulieribus (d) descripsissem, quarum neutra vomitioni obnoxia fuerat, ut neque Fœmina Princeps, neque aliæ præterea (e) in quibus ita se ventriculum habuisse, memini. Mihi enim forte accidit, ut conformationem istam cum vidi, in mulieribus, sicuti & Valsalva (f), viderem: unde suspicari cœpissem, an hæc quoque annumeranda esset detrimentis cæteris quæ sibi illæ creant per constrictos ad summum ventris thoraces duros, & quæ duriora his addunt ad umbilicum ferme producta; nisi animadvertissem, in cujusquemodi sortis fœminis illam fuisse, nec in fœminis solum, sed & in viris ab Riolano (g), & a Celeberrimis Auctoribus Heistero (h), & Fantono (i) esse deprehensam. Horum autem nemo, ut neque Cl. Viri Peschius (k), & Amyandus (l) qui in fœminis viderunt, ullam cum possent, & aliqui, si ita accidisset, etiam deberent, ullam, inquam, de vomitu in iis viris, fœminisve mentionem injiciunt. Quod si in VIII. hac Sepulchreti Sectione Observationem (m) invenies Blasii, qui ventriculum duplicem offendit in viro, creberrimis vomitionibus diu vexato, has illum videbis non ab ea duplicitate, sed a magna angustia repetere ejus foraminis per quod alter ventriculus cum altero communicabat: cujusmodi angustia in iis quas ego observavi, nunquam fuit. Quid? quod si Observationem illam apud Blasium (n) legas; conjunctam cum altera animadvertes ejusdem generis, in qua etsi angustia inter ventriculum utrumque non modo magna, sed *maxima*, & *summa* fuit, homo tamen, nisi quod valde famelicus, erat *bene sanus*, & quod consequitur, vomitionibus haud obnoxius. Quod si nihilominus in proposita Matrona istam ventriculi structuram ipsam quoque aliquid ad vomendum fecisse, malueris, quippe a primordiis facile junctam cum prava illa vesiculæ, & pancreatis dispositione, quæ, crescente ætate, manifestior facta vomitum induxerit insanabilem; non pertinaciter repugnabo. Certe autem crassitudo tanta in vesiculæ tunicis minus obsequentem hanc reddebat ventriculi, primorumve intestinorum pressioni, ut fortasse non satis ex ea bilis, quæ erat insuper adeo vitiosa, exprimeretur. Pancreas vero exsuccum, & ad scirrhi naturam vergens, quanto minus succi, minusque ad suos usus apti secerneret, facile potes existimare, simulque colligere, quam imperfecta ob utriusque illius humoris defectum, ac vitium in Duodeno intestino fieret chyli elaboratio, quantumque ibi restitaret crassi, viscidique, & ejus intestini tunicas in diurnis præsertim corporis agitationibus sic irritantis, ut in motum denique inversum cieret. Quo si tibi liceat addere structuram illam ventriculi minus fortasse idoneam ad alimenta, si non conficienda, at satis expedite in id intestinum compellenda; tanto erit proclivius causas intelligere vomitus istius tam diuturni.

9. Verum ut de una earum dumtaxat, id est de pancreatis vitio, brevitatis gratia, verba faciamus, videsis hic in Sepulchreto non modo Observationem LIII. & quæ sequuntur, sed alias etiam cum supra, tum præsertim infra sub num. LVII. (o) & LVIII. (p) aliisque indicatas; & cum pancreatis vitiis conjunctum vomitum reperies. Equidem ex iis non sum qui nescio quos non morbos, & vomitus vel sanguinis, *a solo pancreate* deducendos arbitrabantur (q): imo hoc viscus, nec raro, sine vomitu male affectum fateor a me, ab aliisque deprehensum. Ejusdem tamen morbos a vomitionibus non sejunctos & me conspexisse, & ab aliis sæpe conspectos audivisse, negare non

(c) Epist. 23. n. 21. & 23. & alibi. (d) Epist. 16. n. 38. & Epist. 26. n. 31. (e) Epist. 37. n. 28. (f) Epist. 36. n. 2. (g) Anthropogr. l. 2. c. 20. (h) Diss. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 6. (i) De Observ. Med. & Anat. Epist. 3. (k) Sylloa. Anat. Obs. §. 84. (l) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 25. in fin. (m) n. 26. (n) P. 4. Obs. Med. 9. (o) §. 5. 7. (p) §. 2. 4. (q) Vid. Ibid. Obs. 74. in fin.

non poſſum. Sed meis quidem Obſervationibus erit alibi opportunior locus. Hic vero nonnullas aliorum commemorabo. Et primum accepi a Malpighii Aſſecla, Præceptore meo, docto, cum viveret, Bononiæ Medico, Jacobo Sandrio, plures ſibi adnotatas eſſe diſſectiones eorum qui vomitionibus obnoxii fuerant, humoris præſertim colore *tabaccum* referentis; in iis autem omnibus male pancreas habuiſſe. Heraclitus autem Manfredius, is quem tibi alias merito laudavi, cum ex Patria in quam ad menſes aliquot ſeceſſeram, Bononiam rediiſſem anno, opinor, 1704. hanc ſuam mihi narravit Obſervationem: quam hic tecum magis quia ad ſuſceptum de pancreate ſermonem, quam ad ordinem promiſſum attinet, communicabo.

10. VIR robuſtus, nulla manifeſta cauſa præcedente, conatu vomendi aſſiduo angebatur, ſed præter remedia, & alimenta, quorum retinere nullum poterat, pauca, & raro, & hæc aquea, ac fere amara evomebat. Ad hæc, torquebatur magna ſiti, crebris quibuſdam animi defectionibus, & dolore præſertim non ſecus ac ſi a canibus diſcerperetur, ad communes fines thoracis, & ventris: quem ſi tangeres; duri, aut renitentis percipere nihil poſſes. Cum his, humilique pulſu, intra undecimum circiter diem eſt mortuus.
VENTRE aperto, jecur maximum conſpectum eſt, ſed ſanum. Sana quoque inteſtina, & ventriculus. Et meſenterium quidem non ſine aliqua obſtructione. Sed pancreas æquo majus, totumque & tuberculis ſubrotundis, neque exiguis, inæquale, & duritie ad cartilagineam accedente.
In Thorace multum, in pericardio autem plurimum aquæ, ejus ſimilis in qua caro recens lota eſt. Cor valde parvum: in ejuſque auricula dextera quidpiam albicantis polypoſæ concretionis.

11. Cur tumores pancreatis, niſi forte & ipſi maximi ſint, & ægri valde macilenti, difficillime tactu percipi queant, retruſa viſceris ſedes facit, & quidquid manui ſe interponit, præſertim vero turgens flatibus ventriculus, aut jecur, ut in hoc viro, ampla, & dilatata magnitudine. Qua in difficultate quibus aliis ſignis uti liceat, cum indicaret Riverius (*r*), in iis petenda a proximi ventriculi dolore, aliiſque ſymptomatibus non omiſit. Cæterum pancreas multifariam poteſt vomitum concitare, ut cum ventriculum contiguum, qui ſenſu præſertim ſit exquiſitiore, duritie, aut aſperitate irritat ſua, aut adaucta etiam magnitudine obſtat, ne ſatis poſſit dilatari. Aſſumptorum enim omnium vomitus impeditam ventriculi dilatationem conſequitur, ſive ipſe dilatari ſe, non patiatur, quippe craſſis ſcirrhoſiſque factis ejus tunicis, ut in Cel. Virorum Obſervationibus Laubii (*ſ*), & Halleri (*t*): ſive; nam perinde ſe res habet, oppoſita ſint obſtacula ejus dilatationi, velut ingentia ſteatomata, quæ juxta ventriculum conſpexit Cl. Verdrieſius (*u*), aut maximum illud corpus, quod ibi pariter in duabus fœminis inventum, deſcriptum leges apud Præſtantiſſimum Heiſterum (*x*). Obſtacula autem eſſe poſſe etiam ipſa ventriculo contigua viſcera, ſi præter nodum tumida, & dura fiant, annis ſuperioribus comprobavit immaturus interitus doctiſſimi, amiciſſimique Archiatri, cujus inſanabilem vomitum fuiſſe, accepimus, ab jecinore, & pancreate, quæ ſua & mole, & duritie interceptum ventriculum comprimebant. Sed pancreas; ut de eo potiſſimum loqui pergamus, præſertim cum facile adeo ſit quæ de eo dicuntur, ad jecur quoque transferre; tunc etiam provocare vomitum poteſt, cum eum ſecernit ſuccum qui aut acrimonia moleſtus ſit Duodeno inteſtino, aut inertia, aliove quopiam vitio faciat, ut in eo inteſtino male abſoluta alimentorum confectio relinquat ibi quæ ſint incommoda, aut denique paucitate impar ſit cæteris uſibus, & in his illi quo fellis ſimul influentis, præſertim acrioris, vim temperat, ne acrius afficiat eas tunicas, motumque invertat: qua de re conſulere etiam poteris Frid. Hoffmannum (*y*), cenſentem, iſtam ipſam fuiſſe cauſam, cur uno eodemque oſculo & bilis, & pancreaticus ſuccus inteſtinum illud adire ſoleant, & cur Brunneri canes, dempto pancreate, vomitibus bilioſis finem vivendi fecerint. Itaque ubi humanum pancreas eo redactum ſit, ut nihil prorſus humoris ſeparet; quanto facilius ſequi illa poſſint quæ diximus, præclare vides. Sed & aliter induci a pancreate vomitio poteſt, ut ſi memoratum inteſtinum, ad quod latiori extremo ſe pancreas affigit, ſua aſperitate & duritie, aut aucta magnitudine ad eundem modum irritet, aut premat ad quem de ventriculo indicatum eſt. Secundum hæc, aut alia ejuſcemodi, licebit tibi pleraſque omnes, huc attinentes, hiſtorias explicare, multoque illas magis, quæ ſimul pancreatis, ſimul Duodeni inteſtini vitium conjunctum habeant, velut hanc quam continuo ſubjiciam ab exercitatiſſimo Profeſtore Mediavia noſtro ſub initium Octobris habitam A. 1733. & mecum ab eo uſque tempore communicatam.

12. MONACHUM, genere, & moribus nobilem ex ſacra Capuccinorum, ut vocant, Familia, multiplex morbus, hydrops præſertim, vomituſque confecerant annum agentem trigeſimum tertium. CADAVERIS univerſæ cuti aquæ aliquid ſuberat; itaque & pedes œdemate tumebant aliquantum. Venter autem nec valde tumebat, nec plus aquæ intus habuit, quam libras circiter duas. Jecur, & lien æquo majora: illud præterea ſubalbum, lobulis conſpicuis, durum. In ventriculo nihil adnotatione dignum fuit, ſi plexum excipias digitos latum ad duos, longum ad quatuor, ex glandulis confertiſſimis, lente quidem minoribus, ſed manifeſto oſculo præditis: is plexus erat in ventriculi fundo prope antrum pylori. Digiti autem intervallo infra pylorum Duodenum inteſtinum nigricabat, & paulo inferius ſcirrhoſum erat. Pancreas quoque durius fuit. In Thoracis utroque cavo aqua non pauca. Pulmones contracti. Cor non ſine concretionibus polypoſis: & ejus valvularum aliqua non ſine oſſea portione. Oſſis autem olim futuri initia in facie interiore apparebant arteriæ Magnæ ab ramis ſuperioribus uſque ad Emulgentes. Ea arteria, in procero alioquin corpore, vix digitum craſſitudine ſuperabat: erantque cætera ſanguifera vaſa ipſa quoque proportione anguſtiora.

13. Ut hæc vaſorum, in ejuſmodi præſertim corpore, magna anguſtia initium fortaſſe fuerat morborum omnium, ita pancreatis, magiſque Duodeni inteſtini duritiem vomitionum fuiſſe cauſam, non dubito. Sive enim id inteſtinum a compreſſione ſtringatur, ut olim animadvertit Riolanus, quem hic in Sepulchreto laudatum videbis (*z*), ſive ob ſcirrhoſas tunicas ſe minime poſſit conſtringere, oppoſitas haſce cauſas idem effectus ſequitur, ut illapſura ex ventriculo cum minus facile aut excipiantur, aut ulterius promoveantur, nempe in ventriculo reſtent pleraque, ibique corrupta, aut mora ipſa gravia, & moleſta impellant ad vomitum: cujus rei luculentum exemplum etiam protulit Cl. Molinellius (*a*). Idem contingat, neceſſe eſt, cum pylorus vitiis afficitur ejuſdemmodi. Plurima autem hic in Sepulchreto habes exempla, ut Obſervatione XI. & XVII. & pleriſque aliis inſequentibus ferme uſque ad XXVI. & rurſus in LVI. §. 13. in Additamentis autem Obſervatione I. & VIII. quin etiam alibi, ut libro I. Sect. IX. Obſervatione non ſolum XXXIV. ſed inſuper, ſi *ſubverſiones* illas attendas, XXXIII. Inter illas autem quas Sectione VIII. hac leges, cum ad Obſervationem perveneris XXI. non ita diſſimilem alterius quæ a Joanne Bohnio (*b*) eſt, in illaque vomitionem ciborum omnium, & mortem denique intra decimum diem conſecutas invenies pylori occluſionem a nummo devorato exiguo argenteo; veniet procul dubio in mentem nummi illius argentei tanto majoris quem ſolers Chirurgus *du Luc* (*c*) inde, atque adeo extra corpus cum aliis auxiliis, tum hydrargyri præſertim & pondere urgentis, & *amalgamatione*, ut Chymici loquuntur, imminuentis feliciter deturbavit, cum jam lævi ad pylorum dolores incepiſſent cum vomendi voluntate. Sed ne longius ab iis pylori impedimentis quæ non caſus, ſed morbus facit, abeamus; præter Obſervationes illas quas in Sepulchreto indicavimus, aliæ ſunt, nec paucæ, quas adjicias, ut quæ in Voluminibus extant Cæſareæ Academiæ (*d*), in Actis Eruditorum Lipſienſibus (*e*), in Commercio Litterario (*f*), & ſiquæ præterea aliæ ſunt inter multas ab Erudítiſſimo Trillero commemoratas (*g*). Ex quibus omnibus Obſervationibus reperies aliquot ſimul ea confirmantes quæ paulo ante attigimus cum de Pancreate, & Duodeno inteſtino diceremus, & nonnullas etiam ad Epiſtolas nuper ad te miſſas attinentes. Hujus generis ſunt duæ quoque Cl. Fantoni (*h*) hic neutiquam prætermittendæ. Nec denique nobis deſunt, quamvis non ita mirabiles, ut ejus ſecunda eſt, quædam aliæ: quarum unam cum Epiſtola ſuperiore ſcripſerimus (*i*), non hic iterabimus: alteram autem, quam in Epiſcopo Brixienſium habuimus, ad eas dif-

(*r*) Prax. Med. l. 13. c. 4. (*ſ*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 41. (*t*) Opuſc. Pathol. Obſ. 28
(*u*) Eph. cit. Cent. 6. Obſ. 16. (*x*) Epiſt. de Pilis, Oſſib. p. n. (*y*) Diſſ. de Pancreat. Morb. §. 4.
(*z*) Schol. ad Obſ. 23. (*a*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obſ. 1.
(*b*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 121. in Schol. (*c*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. Obſ Anat. 4.
(*d*) Cent. 7. Obſ. 87. & Cent. 8. Obſ. 20. & Cent. 10. Obſ. 10. & Act. T. 4. Obſ. 107. & 135. & T. 6. Obſ. 151.
(*e*) A. 1711. M. Sept. ex Dionis Diſſert. (*f*) A. 1743. Hebd. 16. n. 2. cum Hebd. 17. n. 2.
(*g*) Diſſert. de Fame Lethali &c. §. 29. (*h*) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 2. & 3. (*i*) n. 6.

ferimus quæ ſpectant ad Ventris Tumores (*k*): tertiam, nobiſcum ab laudato alibi Mariano communicatam, in qua calculi, & callus arcte adeo pylorum obturabant, ut ne a mercurio quidem pervadi potuerit, cum abſolutam acceperimus, ad te mittemus. Una eſt quæ non incommode proferri hic poſſit, Bononiæ habita A. 1703. ſub initium Decembris, conſulto autem ad hunc locum ſervata, cum alio etiam ex parte aliqua conveniſſet, ut ex pulſuum obſcuritate intelliges conjuncta cum ſumma fibrarum cordis laxitate.

14. SACERDOTI ex Inclyto Ordine S. Auguſtini, cujus nomen inter Sacros Oratores, non erat obſcurum, aliquot annos nato ſupra quadraginta, poſt ſtudia, itinera, labores alios cœperat non ita multis ante menſibus tenſio quædam percipi ad dexterum hypochondrium. Acceſſit deinde frequens vomitus quarta a ſumpto cibo hora. Alia deinceps addita ſunt. Noviſſimis denique morbi hebdomadis ita res ſe habebant. In ventre magna durities, in dextero autem hypochondrio maxima; ſed nullus, ſi premeres, dolor qui contra per ſe oriebatur, & acerbus quidem, in altero hypochondrio hora confectionis ciborum. Rejiciebatur humor aliquando colore infectus quaſi *tabacci*, alias multo magis fuſco, atque atro, alias vario, & maxima ex parte ab his diverſo: nec deerant qui dicerent, ſe non mucoſa tantum, ut alii, ſed & quædam quaſi ramenta membranularum in eo humore animadvertiſſe. Hi ob hanc etiam cauſam ab reſina terebinthina non eſſe temere diſcedendum, ajebant, quæ una ab ſtomacho retinebatur, cum remedia cætera rejicerentur. Pilulas autem improbabant, aloem, gummi ammoniacum, & tartarum, ut vocant, vitriolatum habentes, quas alter Medicus proponebat, æger autem in dejectionibus, ut plerique ſolent, magnam ſpem ponens, præoptabat. His igitur ſumptis, immanes ſecutæ ſunt vomitiones, atque inde ex malis res fieri multo deteriores cœperunt. Nam pulſus obſcurus antea, obſcuriſſimus factus, febris lipyriæ ſimilis: urinæ velut ictericorum. Itaque intra paucos dies, pedibus œdemate nonnihil tumentibus, pulſu jam nullo, ſine gravi ſpirandi difficultate, ullave mentis perturbatione, æger vivendi finem fecit. ABDOMINE diducto, jecur longe maximum inventum eſt, ſteatomatibus plenum, & ſubſtantia his interjecta, thymi excocti inſtar, alba, & lobuloſa, ſed dura. In fellis veſicula cum livida bile novem calculi, alii alia forma, qui omnes primum ad viridem colorem vergentes, poſtquam ſiccati ſunt, flaveſcebant. Lien perpuſillus, ut nummi argentei quem ſcutum vocant, magnitudinem non ſuperaret. Pancreas extenuatum adeo, ut deeſſe a primo videretur. Ventriculus intus fuit nigris maculis diſtinctus: flaccidus alibi, ſed in pyloro calloſus, ut cedere opportune, & ſatis dilatari non poſſet. Thoracis quoque viſcera flaccida, & laxa; ut cordis caro, ſi diſtraheres, facillime ſequeretur. Præter hæc, nihil animadverſum eſt morbidi; ut ne humoris quidem eſſet in thorace, aut ventre effuſi quidquam.

15. Sive lien a primordiis uſque, ut credibilius fortaſſe eſt, huic Sacerdoti exiguus obtigit, ſive per Hepaticam arteriam averſus a Splenica in amplificatum jecur ſanguinis curſus lieni ſimul, & pancreati extenuationem attulit, ſive hanc demum magis magiſque præter omnem modum adaucta hepatis moles, durities, pondus induxerunt; vides utique, nec ſatis auxilii ad bilis ſecretionem ab ejuſmodi liene hepar, neque ſatis ſucci ad bilem contemperandam a tali pancreate Duodenum inteſtinum habere potuiſſe. Mutata igitur cum ob eam cauſam, tum magis ob jecinoris vitia, bilis natura, quod vel hujus color, & concreti in veſicula calculi oſtenderunt, & quod conſequitur, mutato chylo, & ſanguine, & ſecretis ab hoc tum alibi, tum in ventriculo, inteſtinis, pancreate humoribus, minime difficile eſt eorum perſpicere originem, quæ homini acciderunt, præſertim vero tantæ illius quæ in rejectis apparuit, colorum varietatis. Ex humoribus enim ab naturæ modo recedentibus non mirum eſt, ſi colores præter naturam exiſtant, ut neque ex varia, quippe in ejuſmodi morbis, & conatibus, eorum tum omnium, tum ſingulorum ſecretione, miſtura, mora, ſi modo hi, modo illi magis colores exoriantur. Mirum eſt potius, ſiquando in iis qui nullum pravarum iſtiuſmodi ſecretionum indicium dedere, vomitus repente fiat ſucci alicujus, eo infecti colore quem minime expectares. Cujus generis Obſervatio eſt quam A. 1718. ad me ſcripſit idem quem ſupra (*l*) nominavi, Doctiſſimus Vir Manfredius. Ea vero ad breves attinet vomitus, ut continuo perſpicies.

16. FABER ferrarius mane domo egreditur cum perlevi ſtomachi dolore. Quo poſtea graviſſimo facto, homo ex ore ejicere humorem incipiens atramenti ſimillimum, ante veſperam moritur. VENTRICULUS æque atrum, inodorum, grumoſumque humorem continebat ad libras duas. Inteſtini Duodeni interior facies pene tota, ventriculi autem tota eodem colore infecta erat. Extima quoque hujus tunica in ea facie qua reſpicit diaphragma, nigerrimam habebat maculam, digitos quatuor amplam quoquoverſus: mirumque erat, intermedias tunicas non alio uſquam colore quam *tabacci*, tinctas eſſe vel qua illi ſuberant maculæ, ut ibi non nigræ ipſæ, nigerrimo tamen utrinque colore interciperentur.

17. Macula hæc gangrænoſa fortaſſe fuit. Nigredinem autem internam ventriculi, & Duodeni inteſtini ne gangrænoſam tantummodo credam, humor facit, qui ſic tingere per ſe poterat, in ventriculo repertus, & ex parte ejectus, atramenti ſimillimus. Quem ſi bilem atram fuiſſe, putes; miraberis paulo minus hominis mortem, cum Hippocratici aphoriſmi (*m*) memineris, hanc illi prænunciantis, *cui protinus in recenti morbo, bilis atra vel infra, vel ſupra ſe oſtendit*, ut Celſi (*n*) verſione utamur. Sed undenam tanta iſta nigredo? An ab effuſa in illud inteſtinum bile quæ per ſe eſſet nigerrima? Videre enim potes in Cl. Virorum Budæi (*o*), & Schoberi (*p*) Obſervationibus fellis veſiculam magnam, eadem illa materia nigricante turgidam quam ægri vomitu ejiciebant. An bilis cum antea eſſet ſubnigra, ab admiſtis in eo inteſtino certis quibuſdam aliis humoribus, tanto nigrior facta eſt? An atri aliquid etiam a ſanguine acceſſit, ex eroſis in graviſſimo illo dolore vaſculis effluente? Cave enim credas, eum omnem humorem ſanguinem fuiſſe. Nam neque cadere iſtiuſmodi hallucinatio poteſt in ſolertem adeo, ac peritum Obſervatorem: neque ea demum fuiſſet effuſi ſanguinis copia, quæ tam cito poſſet ejuſmodi virum interimere. Sane etiam Hoffmannus (*q*) juvenem deſcribens a nigris vomitibus, & dejectionibus mortuum, etſi in ventriculo diſrupta apparuerunt ſanguifera vaſa, non tamen a ſanguinis effuſione, quippe quæ vel major tam cito non occidat, ſed a ſanguinis putredine, cerebrum inficiente, mortem deduxit: ſecuta autem hæc erat non, ut in noſtro, intra paucas, ſed intra viginti quatuor horas, neque inodora, ſed intolerabili fœtore tum ejecta, tum in ventriculo reperta materia fuerat. Nec Matrona Budæi, nec Mercator Schoberi, quamvis multo citius hic, quam illa, interiit, celeri adeo ac is de quo loquor, Faber, letho abrepti ſunt, & tamen corrupta, & fœtida ejecerant, eaque copia ut ſanguinis parum in vaſis reſtaret. Sed qualis, dum viverent, hic fuiſſet, tum prægreſſa, tum internæ in mortuis gangrænæ, aliaque oſtenderunt. De ejuſmodi autem ſanguine, humorem nigrum quem Veteres atrambilem vocabant, aut præ cæteris augente, aut in ipſum degenerante legere poteris quæ Doctiſſimi Archiatri duo ſcripſere, nempe laudatus Schoberus (*r*), & multo fuſius, ac luculentius Illuſtris Swietenius (*ſ*). Et nomine tenus ab iis differre credes Hoffmanum, cum juvenis de quo dictum eſt, & mox fœminæ (*t*) caſum, diſſectionemque attente legeris. Nigras enim utriuſque vomitiones, & dejectiones ex ſanguine quidem, ſed putrido, fœtidoque deducit, explicatque juvenis citiorem mortem *eodem modo ac* eorum *qui ſphacelo partium tantum externarum afficiuntur*; infectis enim ab ejuſmodi ſanguine cerebri, nervorumque ſpiritibus, *vitam cum viribus ſubito perdunt*. At ſiquis alius, is certe peſſimus, & pernicioſus, quocunque appellemus nomine, in Fabro humor, aut ea potius humorum miſtura fuit, & cum veneno ingenito comparanda. Neque enim quivis niger ſuccus tantos inferre ſtomacho cruciatus poteſt, neque tam præcipiti letho abripere: quod ex ſuperiore quoque cognoſces Sepulchreti Sectione VII. cum poſt dolorem ventriculi, hunc inventum leges *nigro ſucco ex dimidio plenum* (*u*) aut in ejus fundo *atramento ſimilem materiam*, (*x*) aliave ejuſdemmodi.

(*k*) Epiſt. 39. n. 21. & ſeqq. (*l*) n. 9. (*m*) 22. S. 4. (*n*) De Medic. l. 2. c. 6. (*o*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 105.
(*p*) Earund. Cent. 3. & 4. in Append. n. 12. c. 1. (*q*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obſ. 2.
(*r*) Append. cit. c. 2. §. 5. & 6. (*ſ*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1091. & ſeq. paſſim.
(*t*) c. 3. cit. Obſ. 3. (*u*) Obſ. 23. (*x*) Obſ. 26. §. 1.

18. Injecta sanguinei vomitus, & veneni mentione, fortasse ex me quæres, cur exempla proferam nulla vomitus veri sanguinis, neque ulla ejus qui pleraque hausta, aut devorata venena consequitur; cum præsertim in VIII. hac Sepulchreti Sectione tot utroque ex genere producantur? Sed venenorum effectus quo differam in extremis ferme superioribus Litteris (y) indicatum est. Vomitus autem sanguinei Observationes præter illam quæ iisdem Litteris (z) est proposita, restant quidem aliæ, sed commodiorem aliis in Epistolis locum habituræ. Ibi fortasse quid de pluribus sentiendum sit, non silebimus quæ in Sectione hac sanguinem vomitu rejectum ab liene deducunt. Nam quæ a pulmonibus repetunt (a), illæ saltem cum ea confessione proponuntur, unde intelligatur, in hanc Sectionem non convenisse: quæ tamen confessio ibi desideratur ubi puris vomitus ex ingenti derivatus est pulmonis vomica (b). Est contra, ubi qui vomitus verus fuit, ut similes circa idem tempus dejectiones ostendebant, sanguinis videlicet *cum frustulis carnosis*, id est polyposis, repetitur, si Superis placet, *ex corde per pulmones & asperam arteriam*! (c) nempe quia cor *repletum* inventum est *materia tali* qualis vomitu ejecta fuerat. Nec vero expectabis, ut opinor, in hac Epistola eas a me Observationes, quæ etsi vomitum conjunctum habent, proprie tamen aut ad Iliacam Passionem spectant, & ad Hernias quas vocant *incarceratas*, aut ad Vulnera certarum Partium, ipsiusque in primis ventriculi, aut ad morbos alios quorundam viscerum quibuscum ventriculus consentit. Nimirum ejusmodi omnes Observationes quo sint a nobis differendæ, præclare intelligis: quin etiam plerasque de hoc genere ita in hac Sectione produci, animadvertes, ut ad alias in quibus fusius conscriptæ sunt, diserte rejiciamus. Sed ad satis magnum harum numerum aliæ insuper accedunt, quæ bis in hac ponuntur Sectione: quod intelliges, XXIX. comparando cum LIX. §. 5; XXXVIII. cum XLIII. §. 1; LVII. §. 9. cum VI. earum quæ in Additamentis leguntur, & fortassis alias. Idemque de Scholiis dictum puta, in quibus eadem iterantur, ut ostendent quæ I. & quæ III. Observationi subjiciuntur, cum iis collata quæ XIII. & quæ item V. & aliis fortasse adjecta sunt.

19. Cum I. illam quam modo commemoravi, Observationem relegerem, & quæ de rejectis polyposis frustis, & quæ de vomitu sunt morbos consequente Partium cum ventriculo consentientium; redii in memoriam quarundam rerum, quas si huc addam, legas fortasse non invitus. Willisius igitur in ea Observatione affirmat, *si bilis constans suffusio in partibus vicinis, aut contiguis* ventriculo, *accidat*; quia tunica hujus extima propterea multum ac crebro irritatur, *frequentem vomitionem excitari*, idque se *in pluribus post obitum dissectis observavisse*. Quæ ego non modo a Præstantissimo Viro conspecta credo, sed etiam fateor, eam aliquando esse fellis acrimoniam, & irritandi, ac penetrandi vim posse, ut vomitus inde fortassis accidat in hominibus præsertim exquisitiore sensu præditis, & si bilis tinctura late se expandat, & ad ventriculi interiora pervadat: quod Platerus, ut in superiore VII. Sectione (d) est, in iis maxime animadvertit *quibus viventibus perpetui ventriculi ardores molesti erant*. Non una tamen causa est quæ me ab assensu nonnihil tardet. Nam primum dubito, num viciniam inficientes bilis particulæ, vivo adhuc homine, e vesicula elabantur, an post mortem dumtaxat, cum tunicarum vis se remittit, & quæ inter fibras & fibras sunt, interstitia laxantur. Deinde sæpe adeo, quod proximis quoque Litteris (e) scripsi, vesiculæ vicinas partes in cadaveribus flavere, conspicimus, ut inde non peculiares quorundam noxæ, sed plerisque, dum viverent, communes repetendæ esse viderentur. Denique nisi constet; id autem non constat; cum eam ibi tincturam animadverterunt Egregii Viri, nihil aliud in iis corporibus fuisse, cui aut ardoris sensus, aut vomitus posset imputari; dubitare fas est, num ei causæ hi sint effectus adscribendi. Exemplum justæ hujus dubitationis in catella dabo quam juvenis Bononiæ persecui. Huc enim attinet maxime, & Observationes, in canibus quoque habitas, tum alibi haud raro proferri video in Sepulchreto, tum in hac ipsa etiam Sectione (f).

20. CATELLA junior post magnos vomitus repente erat mortua. PYLORI antrum qua bilis vesiculam contingebat, flavedine infectum reperi, quæ ab exterioribus ad interiora pervaserat, in tunica tamen subsistens intima, ut materia quæ ventriculo continebatur, ovi albumen referret etiam colore. Dum quæro, sitne aliud adnotatione dignum, flavam pariter esse video in diaphragmate centri ejus tendinei partem, quod cum pertenue sit, ea præsertim ætate, flavedinem in thoracis cavum transmiserat sic ut contigua aliqua particula, quamvis levissime, flavesceret. Cunctis Partibus jam inspectis, & sanis inventis, subiit animum intestina secundum longitudinem persecare. Multus erat in iis mucus, in eoque prope ultimam Tenuium partem lumbrici teretes decem, singuli paris ferme crassitudinis, & longitudinis quoque; hæc autem erat digitorum transversorum septem.

21. Num igitur flavæ illi tincturæ, quamvis non ventriculum modo, sed & tendinem istiusmodi inficienti, an lumbricis tot, ac talibus, sive in ventriculum irrepserant, sive ubi erant, perstiterant, eas tribuere males irritationes, quæ convellendo, magnos illos vomitus, & repentinam demum mortem intulerint? Hærebis saltem, nec primum illud pro certo affirmabis. Sed longe magis hæreres; ut ad alterum transeam; si forte crederes quæ in Additamentis ad hanc Sectionem (g) posita sunt de Altemburgensi ancilla quæ lacertas, bufones, ranas, aliquando etiam non mortuas, sed *in sextum diem*, si Superis placet, *viventes*, ex ore, ano, aut etiam, quod ajebat ipsa, genitalibus ejiciebat! Factum bene, quod Viri Docti qui hæc primi scripserunt, non ajunt, se cum vivæ istæ bestiæ excluderentur, affuisse; ne sub ipsis eorum oculis fucum iis factum a fœminis præstigiatricibus inviti dicere cogeremur. Equidem nihil veri fuisse existimo in rebus istiusmodi quas reapse mulier excerneret, nisi extimam quandam, & fortuitam eorum animalium similitudinem: corpus autem materiamque illarum ex polyposis concretionibus, viridi bilis colore infectis coaluisse. Accidit forte multis ante annis, ut optima Virgo, & honesto loco nata, extremis solemnium jejuniorum diebus queri inciperet de molesto quodam angoris, & ponderis sensu quo ventriculus hora potissimum confectionis ciborum afficiebatur. Accessit deinde faciei pallor, & manifesta corporis macies. Exactis denique a querelarum initio mensibus circiter duobus, corripitur paulo ante meridiem tribus immanibus, & cum summa virium, animique defectione conjunctis, vomendi conatibus, quorum primo nihil quidquam, altero non multum amarissimi, & subflavi humoris, tertio autem, cum adesset is qui hæc ad me scripsit Medicus, in puram argenteam pateram id rejicit quod ut mihi ab eodem accurate descriptum est, sic a me tibi describetur. Parva planta, seu mavis herbula, digitum circiter longa, radiculis, caule, & tribus in summo foliis prædita, quorum unum erat denticulatum, reliqua semicirculum plane referebant, viridia omnia. Caulis autem superius albus, inferius viridis, nisi quod sanguinolentis quibusdam striis perexilibus distinguebatur. Post tres quatuorve horas jam sicca herbula se quidem contraxerat; colorem tamen retinuerat. A multis, & in his ab nonnullis rei Herbariæ peritis priusquam crebra contrectatione decresceret, & prope friabilis fieret, cum diligenter inspecta esset; nemo omnium fuit, qui cujus esset generis, diceret. Cæterum Virgo, illa ejecta, nullam postea ventriculi molestiam sensit; quin colorem, & corpus, cum hæc ad me non multis post diebus scriberentur, jam manifesto reparabat. Ex me autem quærebatur, quid de inaudito hoc vomitus genere sentirem. Nec vero erat, cur hic cogitarem, idem forte potuisse accidere quod in quorundam Observationibus, ut puta Lentilii (h) qui vidisse se, ait, *vomitu rejectas lactucas, cum floribus nasturtii Indici, borraginis, rosarum, colore suo parum aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim & ultra* mulier Illustrissima *comederat*. Ut enim cætera prætermittam; ea Virgo ab herbarum esu, & ab acetariis natura abhorrebat. Alterutrum igitur relinquebatur, ut herbiformem aut excrescentiam, aut polypum e ventriculo ejecisset. Hujus præcedentia incommoda, & immanes in evomendo conatus, & ejecti corporis sanguinolentæ striæ, & albus color; nam quidquid viridis erat, id a bile induci potuerat cum acidis succis commista; ea, inquam, omnia conjecturam alterutram confirmare videbantur. Utram autem sequi præstaret, id vero aut novæ quædam stomachi molestiæ, aut nul-

(y) n. 21. (z) n. 12. (a) Obs. 75. §. 1. & 2. (b) Obs. 65. (c) in Additam. Obs. 10. (d) Obs. 16. (e) n. 13 (f) Obs. 68. (g) Obs. 5.
(h) Vid. Append. ad A. 1. Dec. 3. Eph. N. C. in Parall. ad Obs. 92.

læ, ut tunc quidem se res habebant, esse a me quidem putabantur indicaturæ. Huc igitur summa rediit eorum quæ consulenti statim rescripsi: neque postea quidquam audivi amplius de hac Virgine.

22. Utilius tibi fortasse erit quod ultimo adjiciam loco de vomitu ad Partium morbos spectante quibuscum ventriculus consentit. Id ne, ut cætera, ad morbos differam earum Partium, hoc unum facit quod nulla est quam adjiciam cadaveris dissectio. Collega fuit noster Vir Nobilissimus, celebris Scriptoris nepos, & sua ipse quoque laude dignus. Qui cum annos esset natus ad sexaginta, vomitibus cœpit vexari crebris, & permolestis, quamvis uno interdum die quiescentibus. Rejecta peculiare nihil habebant. Medici pro Viri dignitate aderant tres qui tunc peritiores existimabantur, & facile erant; certe erant seniores. Hi cum mali sedem in ventriculo esse, non dubitarent; quæ ad sanandum hunc facerent, & plurima, & varia, & diu satis adhibuerunt; sed incassum omnia; donec æger, macilentior jam factus, remediorum pertæsus, consilium per se cœpit hæc cuncta abjiciendi, & rus secedendi. Unde, neque ita multo post, in urbem regressus, ecce tibi magno sine causa frigore toto corpore sub noctem corripitur, eaque ipsa nocte multum cum urina sanguinem reddit. Hunc eadem via mox consequitur multum puris. Itaque sanguineis, & purulentis urinis alterne se excipientibus, cito dejectæ vires sunt, & intra dies quam paucissimos vivendi finis factus. Ex hoc morbi exitu proclive fuit intelligere, vomitus causam non in ventriculo, sed in iis Partibus fuisse quæ ad lotium pertinent, renibus præsertim, qui nempe illum solent facile adeo in consensum trahere, & ad vomitiones concitare. Simulque intellectum est quid significarent crurum non stupores quidem, sed dolores tamen, de quibus jam inde ab initio morbi plurimum queri solebat æger, quid insolitus mingendi stimulus, ut urinam vix ac ne vix quidem retinere posset dum matulam sumeret, noctu potissimum, quid denique duritia quædam circa regionem, ut Glissonius (i) vocabat, epicolicam dexteram. Hæc utique, etsi de lumbis conqueri æger non solebat, indicii aliquid dare poterant, cum inutilibus præsertim curandi ventriculi experimentis conjuncta, alibi quam in hoc, vomitus, causam hærere, & in renibus, dexteroque potissimum, congestum fortasse aliquem materiæ morbificæ esse factum. Cui suspicionis pondus addi aliquod ex eo potuisset, quod tu semper in obscuris ægrotationibus quæres, & curationi pertinacius resistentibus, nimirum cui morbo obnoxii fuerint Majores. Hac enim interrogatione compertum esset, in Generosissima hac Familia frequentia fuisse renum mala. Atque hæc quæ audito Collegæ casu, & prægressis indiciis cognitis, mecum ipse reputavi, non ut quenquam, mortuum præsertim, insimularem, cujus rei causas procul habeo, sed ut tua adjuvarem studia, scripta putabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXI.

De Alvi Profluviis agitur Incruentis, & Cruentis.

Quæ in Sepulchreto Anatomico sunt in sectiones quatuor distributa, *Cholera Morbus*, *Alvi Profluvia Incruenta*, *Dysenteria*, & *Excrementa Alvi præter naturam*, ea omnia malumus his unis Litteris complecti. Nostri autem hujus consilii sic causas accipe Primum Cholera *commune stomachi atque intestinorum vitium videri potest*, ut recte ait Corn. Celsus (a); *nam simul & dejectio & vomitus est*. Nos autem de stomachi vitiis agentes, aut de intestinorum acturi, non possumus in istud utrisque simul commune vitium non incurrisse, aut incurrere; ut minime necesse sit hic seorsum de eo verba facere, perpauca præsertim; nam Bonetus ipse qui Sectionem de eodem IX. conscripsit, vix tres paginas, quarum multo maximam partem Scholia faciunt interjecta, complevit. Deinde nihil, ut nosti, iterare nos volumus. Ipse vero longe aliud consilium secutus, adeo non dubitavit iisdem quoque hic uti quas alibi habet, Observationibus, ut vel in Sectione ista brevissima aliquam earum posuerit, Sectionem autem XII. non modo pluribus earundem, ut duas reliquas, resperserit, sed totam ex iis concinnaverit. Huc accedunt Scholiorum partes non solum in diversis Sectionibus repetitæ, ut quod ex Graafio in X. (b) exhibetur, in XII. (c) repetatur, sed in una etiam eademque Sectione, ut puta cum in X. & quæ ex Willisio, & quæ ex Ballonio Observationi VII. subjiciuntur, illa in Appendice (d) quæ Observationem sequitur XXVIII. hæc vero huic ipsi Observationi continuo adscribantur. Præterea; ne ab eadem Sectione X. recedamus; tot sunt quæ de Sanguinis Transfusione, & de Chirurgia, ut vocant, Infusoria adjecta sunt ad Orbservationem VI. ut superent totam Sectionem IX. Denique ad Dysenteriam, de qua inscripta est XI. Sectio, illæ profecto non attinent sanguineæ dejectiones quæ vulnus cito consequuntur inflictum ventriculo, aut jecinori. Binas tamen allatas huc video sub num. XXV. istiusmodi Observationes. Quorum cum mihi imitari nihil liceat; propterea nec tanta esse rerum copia potest, ut nequeat una Epistola comprehendi. Alvi igitur profluvia in ea quæ Incruenta sunt, & in ea quæ Cruenta, dividens; de primis duas continuo proferam Valsalvæ Observationes.

2. ADOLESCENS, cui toto vitæ spatio vel cum egregie valeret, lubrica alvus fuerat, ad vigesimum accedebat annum, cum in tormina, & crebras sanguinis dejectiones, id est in dysenteriam incidit. Hæc post duodecim, aut quindecim dies in flavam diarrhœam, sine torminibus, mutata est: quæ cum remediorum ope nonnihil remissa videretur; febris tertiana simplex accessit, quæ intra mensem finiebatur. Dejectione persistente, improviso acuta febre correptus est, quæ manifestas accessiones habebant. Pulsus erant frequentes, celeres, molles, parvi, debiles. His se addidit mentis stupor, non levis surditas, peculiaris quædam intumescentia anterioris sinistræ partis thoracis. Ita obiit circa diem ab acuti morbi initio XIV. cujus morbi tempore qualia essent quæ dejiceret, assidentes non adnotarunt. VENTER, etsi nullo modo tumere videbatur; tamen multum continebat saniosi ichoris, qui ex intestinis prodibat, pluribus in locis ad quendam tractum perforatis. Is tractus Ilei finem, & proximum insuper Colon, ad duorum palmorum longitudinem, comprehendebat. Erant ibi hæc intestina erosa, exulcerata, & facie interiore etiam gangræna affecta, ut facilius perforari potuisset, intelligeres. Prope hunc tractum nonnullæ mesenterii glandulæ excreverant in tumorem, in quo ichor non absimilis ejus in ventris cavum eruperat: ipsa autem tumoris substantia mollis, ac flaccida erat, & ad corruptionem inclinare videbatur. Lien triplo major quam secundum naturam. Thoracis cutis, & musculi, qua intumescentia erat, cum secarentur, multum seri emittebant, præsertim ad sterni superius latus: inde enim a finibus Pectoralis musculi, & Subclavii serum, quasi rivulorum in modum scaturiebat. Cæterum pulmones sani. Intra pericardium, serum, aquæ simile in qua caro recens lota est. Cor si tangeres; molle adeo laxumque inveniebas, ut non musculosum, sed membraneum videretur. In ejus ventriculis sanguis fluidus, atque ita spumosus, ut agitatum Tonsorum lixivium referret. Sed & omnes venæ tantam concludebant aeris copiam, ut tametsi paucum sanguinem continerent, valde tamen essent turgidæ, in primis ramus quidam major earum venarum quæ attinent ad lienem; ille enim ramus cum magis dilatari non posse videretur, vix ullum sanguinis vestigium servabat. Intra Cranium paululum seri inventum est: cerebrum ipsum nullum usquam læsionis ostendit indicium.

3. Magna vis putredinis; ut a posterioribus incipiamus, ad priora illa statim reversuri; in hoc cadavere apparuit ex tanta aeris qui se evolverat, copia. Summa cordis laxitas cum parvis illis, ac debilibus pulsibus conveniebat.

(i) Tract. de Partib. Continent. c. 2. n. 10. (a) De Medic. l. 4. c. 11. (b) ad Obs. 25. (c) ad Obs. 15. (d) §. 2.

bat. Lienem magnum haud raro alias post non breves, easdemque multiplices febres fuisse, adnotavimus. Sed, ut missis aliis, ad ea veniamus quorum potissimum gratia hanc tibi hoc loco Observationem retulimus; vides primum, quanto demum steterit ei adolescenti alvum perpetuo lubricam habuisse, id est non jam moderate humidam; neque enim Hippocratis aphorismum (*e*) ignoramus; sed æquo demum, & facile etiam ab incongrua vivendi norma, humidiorem effectam. In laxa itaque intestina is ab redundantibus vitiosisque humoribus factus est impetus, ut ferendo paria non fuerint. Dysenteria primum vexata fuerant. Hæc exulcerationum, ut videtur, reliquit initia, minus animadversa, quia tum intestina jam magis laxata, doloribus non ita acriter percellebantur, tum saniosus ichor a flavo occulebatur, quod successerat, alvi profluvio. Hoc autem successerat, relata in sanguinem ex intestinis vitiatæ in ipsis vel magis, deterioris materiæ parte. Qua reduce iterum in intestina simul cum bile, aliisque succis, quorum conceptacula, & sedes hæc irritabat admista, non profluvium modo servabatur, sed & erosiones augebantur; ut infirmissima demum ubi erant hæc facta intestina & gangræna prehenderentur, & pessimo ichore pertunderentur. Relatam autem, ut paulo ante dicebam, in sanguinem pravam illam materiam non tam consecutæ febres, quam proximus exulcerato intestinorum tractui mesenterii tumor ostendit. Mali enim ichores cum ex eo tractu ad vicinas glandulas per chyliferos ductus assidue traducerentur, earum denique intimam structuram depravarunt, ut sibi intercepto transitu, jam in iis manifesto subsisterent, easdemque in tumorem attollerent.

4. Hinc autem causa accedebat alia, quæ profluvium augeret, videlicet restitantes in canali intestinorum ichores illi qui antea per vias, nunc interclusas, efferebantur. Cujusmodi causa cum in plerisque est earum viarum, non modo auget alvi profluvia, sed facit, illudque in primis quod appellant cœliacum: quocum vide ne cœliacum, qui a Celso (*f*) describitur, morbum confundas. In hoc enim *alvus nihil reddit*; in illo autem ipse quoque chylus profluit, permistus nimirum cum recrementis, ut cinereo ferme colore sint ea quæ egeruntur, non candida, ut putant qui chylum, minime animadvertunt, non nisi intra sua vascula secretum haberi a cæteris inutilibus alimentorum partibus. Nec qui alba egeri se vidisse, scripserunt, aliud significarunt quam albicantia, si videlicet cum recrementis naturalibus conferrentur, aut si alba voluerunt, vel pus illud fuit, vel puris similis mucus, vel res alia ejusmodi; ut puta si quis non tam cœliacus, quam liientericus, ingestum lac dejiceret non mutatum. Neque enim ut in cœliaco, ita in lienterico profluvio conficiuntur alimenta, sive inepti sint ad id quibus confici deberent, succi, sive accepta, præpropero motu ejiciat ventriculus, sive laxus ipse, aut resoluto, minusque constricto pyloro elabi sinat; quanquam lienterici nihil fuit in Sene illo cujus pylori orificium tibi alias (*g*) descripsi, cum ipsum per se multo quam soleat, amplius, tum præsertim nullo extante annulo instructum majori ex parte. Sed neque cœliaci quidquam erat; quo tamen etiam in morbo sunt Viri Doctissimi qui *nimis amplum* pylorum credant. Ego vero tunc in ventriculo nihil desidero; sed aliquando in tubo potius intestinorum, sive accelerato motu antea deturbet excepta, quam satis chyli secedere ab his possit, sive retardato, & languido eum qui secessit, ulterius non impellat; ut restitans in primis suorum vasculorum radiculis, secessuro non secus obstet, ac quando obstructarum, ut paulo ante dicebamus, glandularum mesenterii vitio porro pergere prohibetur: ne de cicatricibus, radicularum oscula occæcantibus, quidquam addam; cujus tu rei, ut obstructionis quoque earum glandularum in cœliacis, exempla reperies in Sepulchreto (*h*). Lienterici autem fluxus, vel ad ipsum accedentis Observationes habebis quas addas ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*i*) non sine illarum quidem, aliarumque glandularum obstructionibus, sed cum ventriculi simul, omni robore orbati, alias & ejus, & intestinorum prope omnium parietibus ad papyri tenuitatem redactis. Verum ab his in quæ forte incidimus, & quæ nihilominus hic attigisse haud inutile prorsus fuerit, ad Valsalvæ Observationes redeamus.

5. INFANS menses natus XVII. diarrhœa tentabatur. Huic febris accessit cum tussi, & quodam gingivarum, ac narium pruritu, quem crebra digitorum ad eas partes affricatione significabat. Crescere interim diarrhœa, & cum dejectiones antea flavæ, aut virides fuissent, primum sanguinea tinctura infici, tandem, idque circa diem septimum, & cum singultu, in nigerrimas commutari. Nono ineunte die, sponte, an vi adstrictorii cujusdam remedii, de mulierculæ consilio ad pedes appliciti, omnino substitere. Verum septem, aut octo vix horis interjectis, præcordiorum angustiis pressus, & assidua totius corporis jactatione concussus, nono eodem moritur die. INTESTINA aere turgida paucam nigerrimam, qualem antea excreverant, materiam continebant. In mesenterio multi adiposi sacculi, etsi hora a morte jam transierat vigesima quarta, minimas tamen pinguedinis ostenderunt particulas quæ tumultuario inter se motu agitabantur. Pulmones ad dorsum nonnihil nigricabant, dexter præsertim: sani erant tamen. In pericardio aquæ parum: in corde autem nullum polyposæ concretionis indicium. In Cerebro paucum serum inventum est.

6. Diarrhœa cum tussi, & narium pruritu conjuncta, lumbricorum in hoc puello suspicionem movere poterat; qui nulli tamen sunt deprehensi. Sed gingivarum pruritus reapse dentitionem significabat. Sic enim is qui hæc vidit, Valsalva censuit cum Observationem hanc in suo parvo Indice sic designavit, *Diarrhœa cum dentitione difficili, atque convulsivis motibus*. Dentitio autem quam facile convulsiones excitet, neque ignotum est, & nos alias (*k*) duobus ad te scriptis funestis infantum casibus confirmavimus, simul indicantes ubi ostenderimus, quam ratione alvi fluxus etiam moveat, & qua hi, si intra modum sint, convulsiones arceant. Hinc intelligis, eosdem fluxus, qui semper alioquin non sine periculo repente ex toto subsistunt, quanto majori subsistant eo tempore. Quod si quæ dejiciuntur, sint insuper deterrima; ea vero cohibita, non mortem solum, sed celerrimam, acerbissimamque possunt afferre. Hic autem maligna atque exitiali fuisse natura, & eorum color, & singultus, & quicunque is fuit in pinguedinis particulis motus, insolitus adeo ut paucis præter Valsavam id crederem, satis superque commonstrant. Sed ut de colore tantum dicam; noli credere, quia sanguineæ tincturæ nigerrimus ille successit egestorum color, nihil hæc fuisse nisi sanguinem. Neque enim is erat Valsalva, qui aut ejectum, aut residuum in mortui intestinis sanguinem, si quidem sanguis fuisset, facile agnoscere nesciret. Igitur aut tinctura illa quæ sanguinea a mulierculis credita est, aliqua pessimi humoris portio fuit, tunc primum erumpere, & quæ intestinis antea continebantur, inficere incipientis, aut si revera sanguinea fuit, ex vasculis quibusdam stillavit quæ deterrimi humoris acrior quædam pars eroserat. Is autem humor recens additis sive in cysti fellea, sive in cavo intestinorum succis aliis, qui cujus generis esse potuerint, Graafii experimentum, in Sepulchreto quoque (*l*) descriptum, quadantenus indicabit, nigerrimum illum colorem adscivit, & pessimam Veterum bilem atram perniciosis effectibus repræsentavit. Quam acerbam, & celerem mortem illi quoque Fabro ferrario attulerit, de quo proxima Epistola (*m*) scriptum est, certe meministi. Nonnunquam tamen, sed perraro, & difficillime accidit, ut aliquis servetur. Quod in altero Fabro ferrario cum videre mihi contigerit A. 1710; summa ejus observationis capita huc tibi adscribere non gravabor.

7. Gracilis, sed ætate, & viribus validus Juvenis, nec arte minus sua, quam temperatura adustus, hæmorrhagiis per nares obnoxius, cum diutius iis caruisset, primo vere febri mali moris prehensus fuerat. Primarii in mea Patria Viri qui fabrum hunc ingeniosissimum diligebant, a me petierunt, ut vellem me socium addere seniori, id non abnuenti, illius Medico. Petendi causa fuit res in angustum redacta. Ad cætera enim accesserat eo die tantus sanguinis e naribus cursus, ut cum intra horas quinque ad libras septem effluxisset, neque ulla hactenus arte tardari posset; vires jam hominem, ipsique propemodum pulsus deficerent. Data communiter ab utroque nostrum opera est, ut his omnibus occurreretur. Sed vix sanguis subsistere inceperat, cum id accidit quod metuebamus, ne exacerbata, uti sub meridiem fieri consueverat, febris sanguinis fluxum renovaret. Dum rursus opem ferimus, ecce tibi, nigræ dejectiones incipiunt. Quas cum proclive esset credere partem esse sanguinis, quæ per posteriora narium forami-

(*e*) 53. S. 2. (*f*) l. 4. c. 12. (*g*) Epist. 21. n. 15. (*h*) Sect hac 10. Obs. 2. & 4. ac 5.
(*i*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65. & Cent. 6. Obs. 94. (*k*) Epist. 9. n. 4. & Epist. 10. n. 9.
(*l*) ad Obs. 15. Sect. 12. (*m*) n. 16.

ramina in fauces, & stomachum defluxisset; negabat æger, quidquam sibi perceptum sanguinis in gulam ex faucibus descendentis: idque confirmabant ea quæ interim per vomitum forte rejecerat, in quibus sanguinei, aut atri nihil fuerat. Tunc vero inspectis linteis omnibus quibus dejecta exceperant, cum atrum quidem, at sanguineum nusquam colorem cernerem; non modo vulgatarum Hippocratis prædictionum venit in mentem, sed & Juvenis illius apud Ballonium (*n*), qui nostri admodum simili casu cum post nimiam per nares hæmorrhagiam, dejecisset nigricantia; decimo septimo interiit febris die. Eoque major erat metus, quod cum Ballonius in suo nihilominus suspicaretur, sanguinem in ventriculum e faucibus defluxisse; in nostro minus id licebat, ut diximus, eoque minus, quo magis omnia perpendebamus. Cum enim Veteres Medici quibuscum facit Sennertus (*o*), nigras dejectiones in eas dividant quæ sunt ex sanguine, & quæ ex humore melancholico naturali, & quæ demum ex atra bile, duasque primas minori cum periculo esse, doceant, ultimas vero omnium pessimas quæ videlicet *nigræ* sint, *splendentes, atque acres*; nigerrimæ erant certe quas nos videbamus, eædemque splendidæ, atque, ut æger querebatur, etiam acres. Insecuta nocte eadem egessit, nisi quod fluida erant paulo minus. Postea vero non amplius talia; sed lac quod clysteribus injiciebatur, primum quidem colori *tabacci* infectum reddidit, proximis autem diebus ex fusco subflavum; nihil autem quod non gravissimo esset odore. Verum quanquam hæc ita se omnia habuere; Dei tamen benignitate evasit æger, pristina omnino sanitate restituta; sed non ante diem vigesimum quartum a nigris dejectionibus, quæ sexto circiter contigerant febris die, nec sine multis, variis, gravibus incommodis, quibus post illas est conflictatus. In iis fuere ventris dolores, sitis, lingua aspera, nigra, &, quamvis sæpe biberet, arida; dum biberet autem, sonus quasi potionem in profundum dejiceret, vox rauca, & humilis, manuum tremores, & tendinum subsultus in carpis, pulsuum inconstantia, sæpe autem parvitas, & magna, si premeres, infirmitas, nonnunquam summa, & vix explicanda inæqualitas, frequentia autem semper, maxime vero cum febris, id quod sæpenumero accidit, vehementius urgebat, respiratio varia, ut aliquando alta fuerit, aliquando etiam non sine difficultate, somnus primum laborem faciens, deinde nimia, & prope assidua dormitatio, sopor etiam palpebris concidentibus, & oculis tamen non omnino opertis, nonnunquam mens haud satis constans, tarditas in respondendo, & difficultas in conformandis vocibus, & oblivio monendi, cum alvus, aut vesica erant exoneranda, auditus gravitas, supinus decubitus, quasi sublata eo tempore se in latus convertendi facultate, quando alias musculorum vires, & promptitudo ad alimenta capienda majores plerumque in toto hoc morbo fuere, quam ejus gravitas, & ea quæ memoravimus, sinere posse videbantur. Quorum cum plura, & pessima omnium præsertim, non semel, nec breve ad tempus simul se ostenderent; diu fecerunt, ut nos quidem metui essemus, quam spei, propiores, cæteri vero, quicunque ægrotantem videbant, jam desperatum pronunciarent. Nihil vero æque adjuvisse, nobis visum est, atque urinæ, quæ ubertim profluxerunt; nam sudores pauci, & rari, neque unquam toto corpore apparuerunt, alvus autem nec multa, nec quæ prodesse possent, fere egessit, quanquam in his aliquis interdum lumbricus est animadversus.

8. Sed nigræ istiusmodi dejectiones pessimæ sunt non tam copia, quam effectibus sæpenumero, significatione autem causæ, deterrimi videlicet humoris, semper. Aliæ vero pariter incruentæ, ut flavæ, virides, aqueæ, aliæve hujusmodi interdum non doloribus tantum, sed & copia ipsa exitiales sunt. Hæ autem omnes plerumque originem debent irritamento cuipiam intestina vellicanti, undecunque in ipsa descenderit: perinde enim ut a medicamentis violentissime purgantibus immodicam humoris copiam dejici videmus, ita ab ingenito, aut demisso illuc ex arteriis succo aliquo stimulante idem contingere, credendum est. Nam præter pancreas, jecur, & hujus vesiculam, exiguæ quidem, sed propter amplissimam intestinorum superficiem innumeræ viæ sunt per quas in hæc quidpiam insoliti ex sanguine venire possit. Eædemque innumerabiles viæ, ubi diu, atque acrius intestina incessantur, seri incredibilem vim convehunt. Neque enim cum vulgo putandum est, quidquid flavi, aut viridis humoris egeritur, id omne esse bilem, præsertim postquam ex Diemerbroeckii experimento, quod in Sepulchreto etiam habes (*p*), satis intelligi licet, quantillo bilis quantum aquæ tingatur. Nec quod tormina tunc affligant, id copiæ imputare admistæ bilis necesse est; quando diarrhœas *aquosas & fere limpidas* Willisius (*q*) descripsit, quas tamen ob adjuncta *ventris tormina* dysenterias maluit appellare. Et illæ quidem Londini autumno præsertim A. 1670. plures, pridie sanos, & valde robustos, adortæ, intra XII. horas eo redigebant, ut jam jam morituri viderentur, non ob maximam egesti humoris copiam; nam *tanta*, inquit, *meri sanguinis effusio non id parere* potuisset. Contra autem copia ipsa immanis dejecti seri cum mulieri de qua narrat Marcellus Donatus (*r*) statim attulit animi defectionem, tum Notarium de quo Poterius (*s*), ad mortem propemodum perduxit; neuter enim Auctor de doloribus quidquam memorat; sed ille *tantum aquæ claræ quantitatem*, ait, *unica excretione expulsam, ut subjectum vas multæ capacitatis repleverit*, hic vero *per integrum diem supra 40. libras materiæ serosæ ejectas*. Neque tamen aliquid irritamenti in his fuisse, negaverim, cum seri in sanguine redundantia, & aliqua fortasse intestinorum laxitate conjunctum. Hoc tantum ajo, neque dolores videri fuisse ea acerbitate quæ commemoratione digna esset, neque post effusam tam cito seri tantam copiam quidquam præterea requiri, ut ea quæ utrique acciderunt, intelligantur. Tam cito enim vasa sanguifera se contrahere non possunt ut adeo imminutum sanguinem arcte contingant quantum opus est ut justum in motum agatur, orbatus præsertim magna ex parte humore suo, ideoque magis resistens, ne quid dicam de ejusdem humoris necessitate, ut prompte, ac rite ea secernantur a sanguine, sine quibus vita stare non potest, nec quæram, pejusne igitur sit, ubi de ingenti, & celeri e vasis effusione agatur, serum solum, an ipsum quoque sanguinem simul exiisse; nam etsi citius, ac facilius reparabile serum est; sanguis tamen qui non sine seri necessaria portione in vasis restet, neque secretionibus ineptus est, nec magis quam antea, resistit causis in motum adigentibus.

9. Atque utinam mihi hæc potius disputando agitare, quam ulla ex parte unquam contigisset experiri. Sed A. 1733. dum permotus, ut par erat, litteris Amplissimi Cardinalis Annibalis Albani, consilii cujusdam medici causa Forolivio Pisaurum, & Pisauro Forolivium mutatis ad celeritatem equis eo, & redeo, alvi fluxu aqueo corripior tanto, ut intra horas duodecim egesserim libras, minimum, sexdecim aquæ propemodum limpidæ. Leves erant dolores: non creberrimæ, sed magnæ egestiones: quæ nescio quem habituræ fuissent finem, nisi me quædam molesta nauseola admonuisset, ut tepido jure hausto experirer vomitionis auxilium. Quæ, etsi ad eam minime natura proclivis sum, prompte adeo feliciterque successit, ut subviridi rejecto corpusculo quod parvum coctæ herbę folium videbatur, simul nausea, simul alvi fluxus omnino conquieverint. Sed verumne folium esset, &, si erat, quando, aut ubi comedissem, invenire non poteram, nisi forte in via, cum quidpiam, dum equi mutabantur, cito, ut fit, in diversorio caperem, illud quidquid erat, non animadversum devoravi. Quanto autem in periculo fuerim, tunc magis intellexi, ubi postridie mihi corpus vidi, & faciem præsertim, ac manus haud secus subsedisse, quam ab diuturno, gravissimoque morbo, tantam vero oris, & faucium ariditatem sensi, ut quamvis identidem colluerem, nihil proficerem, aquam autem qua ejus rei gratia usus essem, cum ex ore in pelvim ejicerem, subnigram in ipso ore factam spectarem. Hęc autem, & lassitudo duos tresve dies ita durarunt, ut sensim minuerentur. Sed dejectus ciborum cujusquemodi, &, quod in tanta ariditate magis mireris, etiam potionum appetitus perstiterunt aliquanto diutius, donec assus piscis, & vini quoddam genus suapte natura subamarum ab stomacho appeti, & bene ferri cœpta sunt. Quę volui omnia minute persequi, & ad te scribere, quippe non ab alio accepta, aut in alio animadversa, sed a me in me ipso percepta, eaque, si cuncta diligenter contuleris, apud eos qui de Diarrhœis scripsere, minus obvia, ne Carolo quidem Pisone excepto, qui *perfectam hujus diarrhœæ* (aquosæ) *descriptionem* dicitur *dedisse* (*t*). Ut enim totum, quod simul citatur, caput

(*n*) l. 1. Consil. 98. (*o*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 10. (*p*) in fin. Schol. ad Obs. 3. §. 1. Sect. 9.
(*q*) Pharmac. Ration. S. 3. c. 3. (*r*) De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 20. (*s*) Observ. Cent. 2. c. 62.
(*t*) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 42. post num. III.

caput perlegas *de Diarrhœa Serosa* inscriptum (*u*), casum quem cum meo compares, non reperies.

10. Cujus si forte causas quæris, primariam in ventriculo fuisse vides: nec dubita, quin possit ab irritamento, ventriculum afficiente, motus & irritatio, unde seri expressio est, ad intestina propagari. Inspice præ cæteris Jo. Riolani, parentem dico, Observationem, quam hic etiam habes in Sepulchreto (*x*): Matronam videbis intra horas circiter quatuordecim extinctam dejectionibus *similibus aquæ albæ, chylosæ quidem, sed liquidæ* ea copia ut *impleret magnam pelvim quoties dejiciebat*, causam autem hancesse repertam, *ventriculum in suo fundo ulceratum*. Sed undenam tanta aquæ copia? Quod ad meum quidem attinet casum, hoc primum dicam, ea proxima æstate usum esse me ad temperanda generosa illa vina, quorum dumtaxat copia est in mea Patria eo tempore, majori quam pro consuetudine, aquę portione, cujus pars aliqua, etsi cum eo fluxu correptus sum, egregie valere mihi, & aliis videbar, fortasse aliquanto plus quam opus esset, in meis substitisse humoribus poterat. Deinde iis qui ante biduum præcesserant, tribus diebus, eoque ipso quo fluxus cœpit, magnos fuisse imbres & prope assiduos, ut multum aquæ ex pluvio aere combibere pulmonibus, & toto corpore potuerim. Denique id mihi accidisse ineunte Octobri; vidisti autem, aquosa profluvia, a Willisio descripta (*y*), & videre poteris quod a Poterio descriptum indicavi (*z*), autumno contigisse, & prope idem anni tempus, illud etiam quod a Marcello Donato (*a*), nec alio tria prima quæ a Pisone (*b*) memorantur. Scilicet cum refrigerari aer incipit, is aqueus humor qui per æstivos calores e corporibus cum per sudores, tum per inconspicuam perspirationem ubertim manabat, retinetur jam, & ad eum additur quo certis de causis certorum hominum corpora tunc magis abundant, ut minime mirandum sit, ubi accedat intestinorum irritamentum, ut in me accessit cum magna præterea ob celerrrimum itum, & reditum, nec via brevi, corporis, & humorum concussione, minime, inquam, sit mirandum, si nonnunquam accidat quod tunc mihi.

11. Quod si pluribus, quas attigi, causis non contentus, aliam insuper aliquam inquirendam putas: satius id erit, quam si in illarum una, tempore videlicet autumnali, acquiesceres. Idem enim tempus, idem annus, eadem Londinensis Civitas incruenta quidem, & conjuncta cum torminibus, alvi profluvia grassantia per populum habuere; sed adeo tamen discrepantia, ut si Willisii (*c*), & Sydenhamii (*d*) descriptiones inter se conferas; mireris plurimum, cum profluvia uterque proponat quæ autumno A. 1670. Londinensem populum vexavere, alterum *aquosa*, alterum *mucosa* describere, neque illum aliqua saltem mucosa, hunc aquosa commemorare. Quid ergo est? Equidem crediderim, in Urbe, siqua alia, tum amplissima, tum frequentissima utrique accidisse, ut nulla fere alia profluvia viderit, quam quę descripsit. Discrimen autem inde fuisse, quod ut in variis magnæ Urbis partibus varia esse aeris constitutio, ac mistura potest, & variæ hominum artes, aliaque ejuscemodi, ita alia hominum corpora sero abundaverint magis fluido, alia autem magis lento, ac mucoso; ut licet commune esset omnibus ad intestina irritamentum; idem tamen haud esset quod in omnibus exprimeretur.

Quod si mucus, aut serum colore etiam subinde aliquo infecta egerantur, sive hunc bilis addat, sive ita per se prodeant; plures jam diu sunt Medici, qui Anglorum illorum exemplum secuti, modo crebræ, nec sine acerbis torminibus sint dejectiones, minime dubitent profluvia ejusmodi, quamvis incruenta, dysenterias appellare. Sic memini, cum Bononiæ olim degerem, epidemica istiusmodi profluvia quæ Mutinæ grassabantur, fuisse a Mutinensibus Medicis Dysenterias vocitata in litteris quas dabant ad Bononienses, his illam appellationem haud improbantibus. Quales præ cæteris litteras apud Albertinum legebam, missas ab eo quem tibi alias (*e*) laudavi, Jo. Francisco Bernardonio, in iisque inter alias historiam hic minime prætermittendam, quippe cum dissectione conjunctam. Cum enim ob eadem quæ in dysentericis, tormina suspicio orta esset sanguinis sub aliis coloribus delitescentis; Bernardonius per anatomen voluit eam aut tollere, aut comprobare. Rem autem, ut præsens quoque mihi postea confirmabat, ad hunc modum invenit.

12. SACERDOS, alvi profluvio laborans, varios cum acerrimis intestinorum doloribus humores egerebat, in quibus tamen nec sanguinei, nec purulenti apparuit quidquam. Is decimo tertio obiit morbi die. INTESTINA omnia diligenter, nec semel, intus perlustrata, nusquam erosionem ullam, nedum exulcerationem, ostenderunt. Imo, quod mirabilius visum est, illo quo obliniuntur, muco, uti vocant, non carebant.

13. Sed num sic pariter in cruentis dysenteriis? Cruentas enim hic dicam, ut ab incruentis secernam, de quibus proxime dictum est; dysenterias alibi, & mox quoque sine alterius vocis adjunctione eas appellaturus, ut Græci solebant Medici, quæ sunt cruentæ; *tormina* antiqui Latini Medici vocitare consueverant. Utrumque ex Celso (*f*) in primis est notum. Hic vero non dubitat, in dysenteria *intus intestina exulcerari*, cruoremque ex his *modo cum quibusdam quasi mucosis excerni*, *interdum simul quædam carnosa descendere*, vetustiores Medicos, & in iis Hippocratem (*g*) secutus, qui tamen *velut carunculas* dixerat. Et sæpe quidem exulcerantur intestina: non tamen semper. Quorum utrumque ostendendum est. Sunt enim primum nonnulli, quales audivit etiam Cl. Fantonus (*h*), qui vix unquam id fieri, ajunt. Quibus ut ipse proprias Observationes opposuit duas, sic tu alias addes tum ex Sectione hac XI. Sepulchreti, tum aliunde petitas; & nominatim ex Brunneri Commentario (*i*). Hic enim in Dysenterica oscula glandularum Duodeni intestini *arrosa* vidit: quin & in aliis diuturno alvi fluxu laborantibus *ulcera ceu cancrosa* intestinorum conspexit (*k*), in alio autem (*l*) quem fluvus cœliacus, & in alio (*m*) quem lienteria male habuerat, *ulcerosam* in hoc Coli intestini *dispositionem*, in illo per totum intestinorum tractum *ultra sexaginta* numeravit *ulcuscula*: quæ commemorare hic volui simul ut nosceres, quæ causæ interdum accedant, ut irritatis ubi ulcera sunt, intestinis contactu eorum quæ illac transeunt, tanto citius hæc propellantur, chylo nec perfecto, nec extracto, simul autem ut intelligeres, si in hujusmodi fluxibus intestina ulceribus interdum corripiuntur, quanto facilius corripi iisdem possint ubi dolorum acerbitas indicat, tanto majorem esse acrimoniam, nempe in dysenteria. A qua ne recedere videamur; duas attende Valsalvæ Observationes, id est non eam modo quæ supra (*n*) descripta est, adolescentis in quo post dysenteriam diarrhœa sine torminibus succedente, ultimam partem Ilei intestini, & primam Coli invenit exulceratas; sed & hanc quam protinus subjiciemus.

14. VIR annos triginta natus, dysenteria corripitur. Diu hæc durat donec accedit sanguinis sputum, & mors.

IN VENTRE Tenuia quidem intestina illæsa reperta sunt: at Crassa nonnullis in locis atro colore infecta, glandulisque, aliis penitus erosis, reliquis omnibus cruento humore in ipso excretorio osculo imbutis. In hepatis vesicula pauca bilis. In Thoracis cavo inferiora versus non parum sanguinis effusi. Ad inferiora quoque pulmones infarcti erant, arcteque adhærebant suis lateribus pleuræ, quæ & ipsa evidenter læsa. Ventriculus dexter cordis polyposam concretionem habebat.

15. Quæ in thorace spectata sunt, alio attinent. Quæ autem in ventre, sunt hujus loci. Sed quoniam ea quæ de intestinorum glandulis Valsalva adnotavit, cum iis consentiunt tum quæ in Sectione hac Sepulchreti (*o*) videbis ex Peyero produci, tum quæ in prima vidisti ex paulo ante (*) indicatis Brunneri Observationibus; id tantum quod de pauca in cysti bile, Spigelio adversaretur, si hic, quod aliqui Docti Viri ajunt, cystim *magnam in dysentericis* esse, pronunciasset, cum *sæpe* dumtaxat se vidisse, tradiderit (*p*). Quod; si totam hanc Sectionem excutiamus; ab aliis semel observatum videbimus. Unus enim Cummenus (*q*) in fœmina *folliculum fellis maximum & bile repletissimum* animadvertit. Nam Bontius (*r*), & Lamonjerius (*s*) distentum quidem invenerunt; sed hic pure, ille *albo* humore *instar pultis ex amylo*, ut *bilis ne vestigium* quidem *relictum esset*; cum Spigelius a *copia bilis qua impleatur*, adeo grandem indicaverit. Sed Franciscus Platerus (*t*) non modo bile non distentum, ut neque alii videntur, qui silent, sed *plane vacuum* inve-

(*u*) Observ. de præterv. hacten. Morbis ab Aqua ortis Sect. 4. c. 1. (*x*) Sect. 10. Obs. 18. (*y*) supra, n. 8.
(*z*) (*a*) Ibid. (*b*) c. 1. ibid. cit. n. 9. (*c*) Vid. c. cit. supra ad n. 8. (*d*) Obs. Med. circa Morb. Acut. Sect. 4. c. 3.
(*e*) Epist. 23. n. 2. (*f*) De Medic. l. 4. c. 15. in princ. (*g*) Sect. 4. Aphor. 26. (*h*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4.
(*i*) in Pancr. secund. c. 7. (*k*) c. 10. (*l*) c. 7. (*m*) Exercit. de Glandulis in Duodeno §. 6. (*n*) n. 2.
(*o*) Schol. ad Obs. 4. (*) n. 13. (*p*) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13. (*q*) Obs. 1.
(*r*) Obs. 6. (*s*) Obs. 19. (*t*) in Addit. Obs. 3.

venit. Porro æger Plateri, ulcerata habuit intestina post *dierum aliquot* dysenteriam; ne forte putes, non nisi in diuturna hoc accidere. Innumera autem erant ulcuscula, quippe in toto Ileo intestino, eaque *trium digitorum latitudine* inter se distantia, ut conferri hæc quadantenus possint cum Observatione Cl. Bassii (*u*) qui post dysenteriam idem intestinum distinctum vidit ulceribus *ad distantiam pene transversi digiti, nonnunquam policaris articuli uno fere tractu seu serie procedentibus*, quemadmodum pictura quoque (*x*) expressit; nisi quod Jejunum magis, quam Ileum videtur repræsentare; descriptionem confirmante, in qua eadem quæ paulo ante indicavimus, Peyeri placita comprobantur verisimili conjectura, quod cum illius dicti glandulosi plexus deessent, horum autem sedes singulas occupare viderentur singula ulcera, credibile fieret, initia erosionum in iisdem plexibus qui tandem omnino consumpti essent, extitisse. Quin Brunnerus in ea Observatione (*y*) in qua plus sexaginta numeravit ulcuscula, *non alibi* hæc, *quam in ipsis plexibus*, *sedem habuisse*, testatus est. Sane autem in alvi fluxibus per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores in intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet dum plus secernunt, adaucta. Ita in quo post diuturnum alvi fluxum idem Brunnerus (*z*) circa finem Jejunii intestini ulcera deprehendit, non modo ibi pariter *tubera* vidit *glandulosa*, sed & intestinorum tunicam interiorem crassam factam, & quæ *a principio usque ad exitum tota quanta glandulosa, glandulisque luxurians videretur*. Et de suis Duodeni glandulis (*a*), *solent*, inquit, *crassiores esse in iis qui ex morbo intestinorum, diarrhœa aut dysenteria moriuntur*, easdemque *induruisse* etiam, ait (*b*) in dysenterica illa in qua earum oscula *arrosa* vidisse, diximus.

16. Cæterum hæc ultima Brunneri Observatio, & duæ quas paulo ante (*c*) ex Platero, & Bassio retulimus, & pars illius quæ sub initium hujus Epistolæ (*d*) ex Valsalva proposita est, vel solæ satis ostendunt, præpropere scriptum esse a Panarolo, sicuti hic in Sepulchreto (*e*) habes, *in superioribus* dysentericorum *intestinis non posse fieri excoriationem & corrosionem*, *ut accidit in crassis*, *præcipueque in Colo*. Video quidem in plerisque Observationibus, quas inter duæ illæ etiam sunt Cl. Fantoni (*f*), sic esse repertum, & facile Panarolo crediderim, sic pariter *in sectione* fuisse *quamplurimorum* quos indicat: ejus quoque rationi astipulabor, humorem corrodentem in Tenuibus intestinis facillime fluere; in Colo autem ob cellulas restitare: quin etiam addiderim, in Tenuibus sæpe chyli, sæpius remediorum aquea, & mucilaginosa portione admista temperari; in Crassa autem intestina, postquam illa secessit maxima ex parte in vasa chylifera, tunc ipsum descendere. Hæc, inquam, omnia & video, & fateor. Attamen, ut rationes alias omittam quibus oppositum interdum accidere posse, ostenderem; nulla non dico rationum vis, sed ne Observationum quidem tanta multitudo esse potest, qua id quod reapse aliquando conspectum est, fieri non posse, evincatur.

17. Sed sive in Tenuibus, sive in Crassis intestinis sint ulcera; satis ex his cunctis Observationibus apparet, in iis dysentericis in quibus habitæ sunt, exulcerata fuisse intestina. Num vero in iis quoque dysentericis quorum non liceat dissectionem instituere, ideo exulcerata credenda sint, quod cum cruore quædam quasi mucosa, ut ait Celsus (*g*), & carnosa interdum egesserint, operæ pretium est diligentius considerare. Et olim quidem non dubitabant, quin ab ipso hujus morbi initio corpora quædam pinguia excernerentur, quæ intimam esse pinguedinem intestinorum, censebant. Quorum errorem illi rejecerunt qui non ad intimam, sed ad extimam intestinorum faciem pinguedinem esse, demonstrarunt, & cum ipsis Casparus Hoffmannus (*h*), qui etiam alvo egestum quoddam corpus albicans quod exsiccatum afferebatur, pro pinguedine perperam haberi, ostendit, quia flammam, ad quam admovebatur, nullo modo conciperet, fumumque prorsus inodorum emitteret. Nunc autem quæ indidem egesta, facto hujusmodi periculo revera adiposa deprehenderunt Tulpius (*i*), ac Stalpartius (*k*), non desunt Viri Docti qui *procul dubio* provenisse doceant ex ea pinguedine quæ in cellulosa est exteriore intestinorum tunica. Mihi vero ubi nulla, ut in iis casibus, aut tabificæ colliquationis suspicio sit, aut profundæ intestinorum exulcerationis; minus displicebit cum Stalpartio, & quem hic citat (*l*), Riverio ejusmodi pingues dejectiones a pinguibus largius devoratis, neque confectis repetere; tunc a cellulosa illa usque tunica repetiturus, cum ulcera esse, agnoscam quæ pinguedini aditum in cavum intestinorum aperiant, si modo hæc in puris tunc, aut ichoris modum non prodeat. Sed quia multo rarius, ac tardius in dysenteria intestina exulcerantur, quam alba ista quæ pinguedo credebatur, materia appareat; quid igitur ipsam esse, aut unde dicemus? Nimirum mucosam, ut Celsus quoque, sicut paulo ante dictum est, appellavit, & vocitant recentiores, si minus crassa sit, aut si magis, etiam polyposam. Scilicet ut irritatæ vesicæ glandulæ, sic glandulæ quoque intestinorum plus secernunt humoris sui, eumque non qualem solent, cum recte valent. Itaque mucosa, & albida utrobique apparet materia. Quod si insuper ea in sanguine dispositio sit, ut facile in polypos coalescat; erit ille humor magis ad concrescendum pronus, eoque magis ubi ejusmodi sanguis, in cavum intestinorum aut exsudans, aut effusus, ad illum se addiderit. Sic enim dum sanguinis pars in Coli intestini cellulis restitabit, secedente aquea, & subsidente rubra portione, eæ quæ relinquentur sanguinis, ut vocant, fibræ facile potuerunt in concretiones polyposas compingi, quæ sua albedine, ut toties olim in corpore, aut vasis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ sunt, ita mox cum recrementis detrusæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.

18. Alterutra igitur, vel utraque, vel aliqua etiam ratione alia ex iis quas indicavit Lancisius (*m*), poterit pro varia ægrotantium constitutione, & pro varia morbi natura, & tempore, ac loco denique, & modo quo lentæ retineantur, disponanturque materiæ, non solum origo intelligi pinguium istorum, ut videbantur, corporum, sed & ramentorum, imo & grandium quæ egeri dictæ sunt, membranarum, facillime autem quorundam ex illis aliis corporibus quæ carnosa a Celso sunt appellata, si videlicet non tota rubra sanguinis portio sit ex ejus albis coalescentibus fibris expressa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis (*n*) prædictione: *A dysenteria habito si veluti carunculæ exeant*, *lethale est*: nec sane is qui de polypis præclare egerat, illud prætervidit Doctissimus Pasta (*o*). Cæterum quam nunc mucosam, aut polyposam materiam dicimus, eam Majores pituitosam fere, ac viscidam vocitare consueverant, & aliqui in his etiam quæ hic explicamus, agnoscere. Sic, ne multo vetustissimos quæram, animadverto, Jacobum Berengarium (*p*) hæc scripsisse: *& ego vidi in intestinis meis generari coria ex flegmate, & carnem flegmaticam aliqualiter rubeam ad quantitatem notabilis nucis*. Nec aliam Fernelius (*q*) materiam credidit firmi illius corporis, medioque ductu pertusi quod pedis longitudine egessit Caroli V. Imper. Legatus, sic pristinæ valetudini restitutus. De Gabucino, & Platero sileo, quorum sententiam commemoravit Sennertus (*r*), nec Lancisius ignoravit, cum utrumque ultro fassus est (*s*) ante se tænias intestinorum quasdam vermes non esse, docuisse. Ipsum autem Sennertum (*t*) vel magis laudo, quod ejectas a dysentericis qui convalescant, membranas *mucosum* esse *excrementum*, censuit, *quod in intestinis hanc formam accipiat*; neque necessarium esse, ut ipsum seu sua, seu sanguinis admisti forma semper excernatur; sed posse aliam induere; nam *videmus quotidie*, inquit, *fibras sanguinis in aquam calidam effusas albescere*. Vides, ut propius ad id accesserit quod magis diserte anno demum 1685. indicabit Zollicoferus (*u*), cum videlicet de iis polypis verba faciens, qui extra alveos sanguinis reperiuntur, & in illis de polypo tunc reperto a Sponio in pelvi renali, *quo forte*, ait, *etiam referri posset concretio illa pituitosa*, *quam Justus Lipsius per alvum*, *intestinorum forma*, *& illa ipsa esse autumans excrevit*. Quod ipsum denique disertissime, nec dubitantis in modum, præclare ac multifariam illustravit, & confirmavit Lancisius.

19. Apparet igitur, posse in dysenteria pinguia ad speciem corpora, & carnosa, & membranea quoque dejici, nullo ulcere intestina afficiente: quanquam Sennertus (*x*) neget, se, & Cratonem *talia ramenta*, *& membranas quas describunt alii*, *videre potuisse*, etiam ubi essent ulcera. Hæc enim fuerant certe in iis quorum ipsi minus credibiles videbantur sanationes a Meichsnero, (*y*), & Saxonia

(*u*) Obs. Anat. Chir. Med. Dec. 3. Obs. 7. (*x*) Tab. XI. Fig. 1. (*y*) supra ad n. 13. (*z*) c. 7. ibid. cit.
(*a*) in ear. demonstratione anatomica. (*b*) ibid. (*c*) n. 15. (*d*) n. 2. (*e*) Obs. 15. (*f*) supra, n. 13. (*g*) supra ibid.
(*h*) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 122. (*i*) Obs. Med. l. 3. c. 18. (*k*) Cent. 1. Obs. 61. (*l*) in Schol. ibid.
(*m*) Diss. de tripl. intest. polypo. (*n*) S. 4 Aph. 26. (*o*) in Not. ad hunc Aphor.
(*p*) super Anat. Mundin. Comm. 7. (*q*) Pathol. l. 6. c. 9. (*r*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 7. qu. 3.
(*s*) Diss. cit. Epist. 2. ad Bianciard. (*t*) qu. cit. (*u*) Diss. de Polypo cord. §. 6. (*x*) qu. cit.
(*y*) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Dysent. Cur. Obs 4.

xonia propositæ. Illius enim æger cum pure sæpe excreverat membranas *spithamæ longitudine*; hujus autem ægra *ulnæ longitudine* membranam ex Recto intestino exulcerato. Equidem in Pantheo, quod citat Sennertus, quid Saxoniæ nomine editum sit (z) minus attendendum crediderim post justas hujus de Panthei editore Uffenbachio querelas (a), præsertim cum in Prælectionibus Saxoniæ Practicis, quæ hic postea editæ sunt, nihil a me quidem istiusmodi reperiatur, sed hoc tantum (b); quod & ipsum Sennerto displicet; Saxoniam *quatuor vidisse dysentericos in quibus in dies excernebantur portiones intestini tam magnæ, ut sæpe excederent mensuram trium vel quatuor digitorum*; ex quibus duæ mulieres sanatæ sunt. Harumque una fortasse fuit, quam sibi Patavii a Præceptore Saxonia Casparus Hoffmannus (c) scribit ostensam quæ in dysenteria excreverat *partem intestini palmum longam*, videlicet, ut opinor, si universæ illæ excretæ portiones conjunctæ intelligerentur. Illud tamen ibi egregie fecit Sennertus quod ultro fassus est, *multa fieri posse quæ* ipse *non vidisset*. Sane si perpauci anni additi essent ejus vitæ; Tulpii (d) legisset Observationem qui ab acribus intestinorum torminibus eorumque exulceratione accidisse vidit, ut tota intestini Recti interior membrana ita ex hoc prodiret, ut inde pendula ab ipso, & pluribus Medicis duos tresve dies spectari potuerit, prohibente illius firma ad podicem adhæsione celeriorem delapsum. Sed & mihi hic obtigit Kalendis Juniis A. 1729. ut ob consimilem casum enixe rogarer ut Hebræum Mercatorem Jacobum *del Vecchio* consilio juvarem meo. Huic in febris malignæ declinatione dolor ad Rectum intestinum molestissimus obortus erat cum ponderis, & impedimenti sensu: & denique cum sanguine exire nuper ex ano inceperat, quam inde pendentem conspexi, crassa quædam, ut videbatur, membrana, ad sex digitos transversos longa, pollice latior, colore ex cinereo livida, ut gangræna tentatæ membranæ solent: neque excidebat tamen, quippe intra intestinum continuata, eique annexa, quantum animadvertere Chirurgus poterat, lenissime explorans; nam etsi ab ejus exitu dolor factus erat mitior; sanguis tamen subinde prodibat, febris autem ea hora major erat, quam mane fuerat. Itaque iis quæ visa sunt convenire, cum seniore ægri Medico tunc constitutis, discessi. Hic autem insecutis diebus certiorem me fecit, excidisse membranam, per sphincteris potius constrictionem, ut videbatur, abruptam, quam integram: sanguinem iterum, & pravum ichorem exiisse; singultum, qui omnes perterreret, accessisse. Sibi tamen aliquam propterea spem superesse, quod meminisset ægri patrem, cui jam grandævo, similis, sed brevior, membrana e podice exciderat, se medente, evasisse, cum hoc quidem ut recrementa continere postea non potuerit: hunc autem filium; etsi in parente neque maligna febris præcesserat, neque singultus accesserat; annum tamen vix ageret quadragesimum quinctum. Nec spes fefellit probabilem illum Medicum, cognomento *Marina*, quocum iterum statutis iis quæ, ut res tunc se habebant, ad priora addi possent, factum est ut pure dejecto, nec pauco, ægrum extra lectum viderim pridie Nonas Julias, jam vires, & corporis habitum, coloremque manifesto reparantem, nec fæces modo, sed & ea quæ injiciebantur retinentem. Dolor quidem aliquis tum etiam erat; sed is plane levior, neque in ea ipsa sede amplius, in qua antea fuerat molestissimus. Itaque hic etiam, ut æger Tulpii, atque alii quos, brevitatis gratia, sciens prætereo, sanatus est, atque adeo sanus adhuc vivebat, cum hanc historiam ex scripto dictarem sub finem A. 1747. (e)

20. Etsi vero hos evasisse, constat; tamen si ex me quæras, an æque constet, veras membranas dejecisse, facile negabo. Neque enim video satis earum naturam quæsitam esse, quod fortasse, ut mihi, ita aliis quoque non licuit in corruptis fracidisque corporibus. Video autem, etiam ubi ulcerata intestina sint, imo ibi facilius polyposas formari posse concretiones, sive teretes, quales trium aut quatuor palmorum longitudine se vidisse a dysentericis excretas, affirmavit Lancisius (f), sive planas membranæ forma, qualem unum ferme palmum longam, egestam a Matrona conspexit ulcere intestini Recti laborante, ejusdemque esse generis, suspicatus est Vir Cl. Joseph Ant. Pujatus (g). Sed priores illas ut constare nego fuisse membranas, sic constare nego non fuisse, easque præsertim quæ intestino magis adhærere, quam polypi soleant, visæ sunt. Atque ut meam tibi opinionem aperiam; credo, posse interioris tunicæ intestinorum partem aliquam morbi vi separari, atque excidere haud aliter ac sæpe videmus, idem contingere a fervidiorum alimentorum contactu ei membranulæ qua oris partes convestiuntur. Quod certe fit sine ulla, nedum sine plurima sanguinis effusione, sine convulsionibus, aliisque perniciosis incommodis quæ timent nonnulli ab innumeris vasculis, nervulisque ad intimam tunicam intestinorum pertinentibus, si quidem hæc separari credatur; cum tamen ad intimam quoque oris tunicam maximus pertineat vasculorum numerus, & nervulorum. Nec dicas, eam quæ tunc in ore abscedit, membranulam cuticulæ esse continuationem, aut certe ei proportione respondere. Nam idem qui in prolabiis, & buccis hanc *epitheliam* vocavit, ejus similem *epitheliam* in gula quoque, stomacho, & intestinis ostendit Ruyschius (h), itaque me, si de alia parte non vis, de hac saltem loqui, credito, quam humorum acrimonia, aut post inflammationem superficiaria gangræna ab reliqua interioris tunicæ parte solvat, & recrementis secum abripiendam, & devolvendam relinquat. At enim aliquando membranæ dejiciuntur, inquies, ut Saxonia (i) loquitur, *satis crassæ*; cuticula autem est tenuis. Utique, nisi humore plurimo imbuatur; hinc enim fieri, censuit Cl. Fantonus (k), ut sæpe eam videamus ex *vesicantium* usu *crassescere* adeo, ut inde in plures laminas esse divisibilem, aut constare ex spongiosa substantia conjecerit. Quod si rem ne sic quidem satis a me explicari, contendas; at tu vicissim mihi explica Benevoli Chirurgi Experientissimi Observationem (l) detracti ex ano canalis membranei longi digitos transversos ad sex, lati quantum solet intestinum Rectum, crassi autem adeo, ut ani sphincter aut totus, aut pene totus cum eo canali excidisse videretur: & sane cum ad intestini ulcus, & cætera quæ ab eo pendebant incommoda, tum ad assiduam quæ ab illius canalis exitu relicta fuerat, retinendorum excrementorum impotentiam medicis, & chirurgicis præsidiis tollendam anno propemodum opus fuit. Qua igitur ratione tam crassam intestini partem salva vita excidere potuisse, intelliges, eadem intelliges multo facilius, qui tanto minus crassa interior tunica nonnunquam exciderit. Si hoc autem vel in iis qui evaserunt, facile agnoscis; quanto in illis magis qui perierunt? Et vero si militi affuisses de quo Bontius, aut ægris illis de quibus Sylvius in hac XI. loquitur Sepulchreti Sectione (m), & membranas quas facile in lethali dysenterico fluxu egerebant, vera esse interioris tunicæ frusta, dixisses; num incisis eorum cadaveribus, te tui dicti pœnituisset? Minime gentium. Cum Sylvio enim *abrasam hinc inde* eam tunicam, cum Bontio autem *plane abrasam* invenisses. Num undique? Quod satis diserte Bontius non dicit, Piccolhominus (n) dicit in Observatione, quæ quocunque modo intelligatur, digna erat certe quę in Sepulchretum referrentur. In *dysenterico* enim *immaniter cruciato*, *qui primo cibos capiens levi quodam horrore quatiebatur*, vidit *totam & ventriculi, & intestinorum tunicam interiorem, a summo ad imum* (*mirum visu, auditu, & creditu*) *abrasam*; *quod* autem *reliquum erat*, *& apparebat*, *carnosum videbatur*, inquit, *ab ore ventriculi ad podicem usque*, *ut diceres*, *esse veluti fasciam latam totam carnosam*; *ventriculum item tanquam vesicam quandam totam carnosam*. Sed de hac Observatione, in qua, ut ea quæ mox subjicit, ostendunt, carnearum fibrarum inflammationem Auctor ipse agnoscebat, infra quoque (o) merito fiet.

21. Nunc quando satis superque ostensum est quę a dysentericis ejiciuntur membranæ forma, sępe falsas, nonnunquam veras esse membranas, nec nisi cum veræ deprehenduntur, intestina exulcerata significare; eadem proportione ostendenda esset de iis pariter quę ad speciem carnosa egeruntur, nisi jam supra (p) satis esse indicatum, quomodo polypi hæc quoque referre possint absque ulla intestinorum exulceratione. Unum igitur commonstrandum relinquitur, non semper ex falsa carne ea corpora omnino compingi, cumque id ex eorum constabit examine, ulcus aliquod intestinorum esse ponendum, si modo in ventriculo indicium ulceris nullum sit: quod ob verrucas illas, ut Arabes vocabant, excipio, de quibus Epistola scriptum est XXIX. (q). Ibi autem etsi carneas excrescentias esse posse dixi-

(z) Panth. l. 3. c. 23. ut citat. Sennert. (a) Vid. Saxon. Præf. ad libros 3. de Pulsib. (b) P. 2. c. 19.
(c) c. 121. cit. supra ad n. 17. (d) Obs. Med. l. 3. c. 17. (e) imo Vid. etiam Epist. 65. n. 6.
(f) Diss. cit. Epist. 1. ad Blanciard. (g) Dec. Medic. Obs. n. 6. Obs. 1. (h) Thes. Anat. 7. n. 40.
(i) c. 19. supra ad n. 19. cit. (k) Anat. corp. hum. Diss. 2. (l) 18. delle Quaranta.
(m) Obs. 6. & 16. (n) l. 2. Anat. Prælect. 15. (o) n. 26. (p) n. 17. & 18. (q) n. 16. & 17.

diximus sine exulceratione; cum abrumpuntur tamen, & excidunt, ulcus fieri debere in eo unde abruptæ sunt, loco, id vero neque negavimus, & per se manifestum est. Porro tunc ita de ventriculo verba faciebamus, ut eadem transferri posse ad intestina, appareret, imo quandam Avenzoaris verrucam ob magnitudinem quam in ventriculo, si epigastrium tangeres, habere videbatur, non in isto, sed in attiguo potius Colo natam esse, suspicabamur. Quam suspicionem juvat hic exemplis ejusdem in universum generis ita confirmare, ut simul denique id quod proposuimus, ostendamus. Jo. Baptista Cortesius (r) locum Galeni proferens ex quo intelligatur, non modo indurata stercora, sed & *moles alicujus corporis præter naturam in intestinis existentes*, jam ab eo recensitas fuisse inter causas quæ alvum obstruant. Galenicum dogma hac sua Observatione confirmavit, habita in cadavere Comitis de Caldarinis Patricii Bononiensis. Scilicet *in cavitate Coli intestini reperta fuit ingens portio carnis*, *quæ sua mole erat impedimento*, *quo minus excrementa descendere possent*, *& ex hujusmodi morbo malæ intestinorum compositionis interemptus est*. Quam ego causam *maximæ*, ut ipse ait, *considerationis* hic tibi volui Auctoris verbis ob id etiam describere, quod in eorum Catalogo quorum Observationes in Sepulchretum sunt relatæ, ut Piccolhomini, ita & Cortesii nomen frustra quæsivi: itaque nec Observatio hæc in Sectione XIII. quę *de Adstrictione Alvi* inscribitur, usquam invenitur; sed ejus loco alia quædam (s) memoratur Willisii, quasi constaret, *excrescentias quasdam carneas*, quæ *intestinis majoribus instar auricularum muris adnascebantur plurimæ ex utroque intestinorum Coli*, *& Recti latere ad certa quasi studia instar ramorum arboris gemellæ prodeuntes*, quasi, inquam, constaret, non exterius has, ut mihi quidem videtur, fuisse, nec fortasse aliud quam Adiposas Coli, Rectique Appendiculas, in quibus, absumpta pinguedine, sanguifera vascula ruberent; in tabido enim Viro hæc observabat Willisius, qui *simile quiddam in alio tabido* conspexisse se, ait. Sed perinde ac si certum esset, interiora tenuisse, & sic alvi adstrictionem fecisse, casus puelli in Scholio subjicitur, qui egesta massa carnea ingenti & notam servante qua intestinis adhæserat, a pertinace alvi obstructione liber evaserat. Tu vero aut Willisio inspecto, aut alio Sepulchreti libro (t) in quo fusius Viri ejus historia proposita est, cum ea quæ dixi, recognosces, tum illud in primis intelliges, qui *spuria paralysi* teneretur *totius corporis membra quævis occupante*, ut nullam fere se movendi facultatem haberet, in illo alias præterea causas alvi, nisi irritaretur, adstrictæ, magnopere non fuisse quærendas.

Verum ut ad excrescentias quæ certe in cavo essent intestini Coli redeamus; præter *carnosam* illam, quam in Sepulchreto frustra quærimus, *intestinum colon intercipientem*, ab Joanne Rhodio (u) in Monacho adnotatam, qui *colicis doloribus cum vomitu chyli vexatus*, *clysteres sine excrementis reddebat*; unius, sed maxime huc attinentis, exemplum est in altera de duabus illis Cl. Fantoni Observationibus quas supra (x) tantummodo nominavimus. In viro quem gravis dysenteria tandem interfecerat, *non procul a Cæco ulceratum Colon* invenit, *unde purulentus*, *& sanguine permistus humor manabat*; *ibique præterea carnosum*, *crassum*, *& rotundum corpus*, *transversos fere octo digitos longum*, *quod tenui principio exortum*, *eoque uno tamquam pediculo alligatum ulcerosæ tunicæ*, *cæterum in tubo intestinali pendulum non modicam ejus partem occupabat*: *magnum*, inquit, *intestini polypum diceres*; *id enim totum corpus libræ unius medicæ pondus superabat*. Excrescentiam hanc cum ulcere, & facile, ut in longa dysenteria, ab ulcere fuisse, vides: nec dici ideo magnum polypum potuisse, quod polyporum de quibus supra dictum est, naturam haberet, sed quia nasi polypum, a cujus similitudine sunt illi appel. lati, non figura modo referret, sed natura quoque; hanc enim solers ille cautusque Anatomicus *carnosam* pronunciavit.

22. Nec tamen dubito, quin excrescentiæ intestinorum interdum possint ex utraque natura constare, ut si carneis fimbriis, & inæqualibus, impolitisque superficiebus adhærere incipiant viscidæ puris, aut succi intestinorum, aut sanguinis effusi particulæ: hisque aliæ deinceps, aliæque, ut radix, & nucleus ex vera sint carne, circumjectum autem adjunctumque molis corpus, hujusque appendices ex non vera. Consultus sum A. 1736. pro Nobili Viro, qui post sæpe repetitas sanguinis dejectiones, mox cum bilioso alvi fluxu, & assidua, primum levi, deinde acuta febre conjunctas, cum hæc, & gravia ejus symptomata ab remediorum maxime convenientium usu nihil remitterent, imo illud eorum quod erat præ cæteris grave, nempe ventris dolor, ex acerbo repente factum esset acerbissimum, post multum sanguinem egesserat. Chirurgi manu adjuvante, corpus quoddam longitudine propemodum palmi unius, & semis, crassitudine autem, & figura aliis in partibus alia. In summo enim informe caput referebat quasi ranæ grandioris, ore hiante; reliquum corpus exterius ferme teres, intus cavum, erat transversos duos digitos crassum donec paulatim gracilescendo in caudam desineret, semipalmum longam, & prope extremum bifidam. Qui memineris, quid in extrema ferme censuerim Epistola superiore (y) de ranis, bufonibus, lacertis ano ejectis, facile existimabis quid crederem cum ea legerem quæ modo referebam: nec vero occasio hic ulla erat suspicandi quod de Molitore quodam (z) scriptum leges, cujus dissectio ob recrementa semper chylosa per sesquiannum egesta, digna alioquin est quæ inspiciatur, & cum iis quæ de Cœliaco fluxu supra (a) attigimus, pro veri studio conferatur. Dicebatur autem per dormientis os bufo irrepsisse, multumque intus nocuisse, donec per alvum deturbatus est obesus & mortuus: quem utinam Præcl. Observationis Auctor teterrimo, noxioque fœtore minime prohibitus esset per se attente inspectare, & scalpelli ope examinare. Certe autem quod ad nostrum attinet, doctus quoque Medicus a quo consulebar, spretis vulgaribus opinationibus, ad Lancisianos polypos ejusmodi corpus attinere, arbitrabatur. Attamen cum præter fibrosa exteriora ligamenta per quæ intestino videbatur annexum fuisse, mollem & distractilem substantiam atri fere coloris describeret ex qua constabat, eamque ex sat validis fibris quibus variæ glandulæ interjicerentur, compactam; cum sanguinem qui antea effluxerat, nec semel ad libras, eo detracto corpore, desiisse, memoraret, purulentas autem albicantes, subcinereas, gravissime olentes successisse materias, quę recrementorum exitum modo præcedebant, modo sequebantur, & maximo semper cum dolore, hasque, & acutam febrem perstitisse donec vulnerariis datis remediis, quæ deinde balsamica exceperunt, ipsæ, & incommoda reliqua primum minuerentur, & denique tollerentur; ut nulla a me ferme, nisi quæ ad præservandum facerent, ęger (qui multos postea annos vixit) postularet; eo inclinavi animum, ut conjicerem, initium, & radices istius corporis excrescentias fuisse prope extremum intestini Coli obortas. Hanc enim sedem dolor ille acerbissimus indicabat, qui nimirum ubi Colon priusquam in Rectum desinat, quosdam solet habere flexus, infra umbilicum incipiebat, illinc autem Mesocoli adhęsiones secutus, ad dorsum usque extendebatur. Eas igitur radices, cum erodi, exulcerari, abrumpi cœperunt, sanguinem effudisse, cum vero profundius, & circumcirca, dolorem insuper, & cætera crevisse: interea autem sanguinis destillantis fibrosas, aliasque viscidiores partes excrescentiis adhæsisse, easque auxisse, conjunxisse, in eamque speciem qua penitus denique avulsæ exierunt, conformasse. Quoniam tamen ex ejusmodi corporibus quę per anum ejecta legi, vix unius modo venit in mentem, a Peyero (b) memorati, quod *vasis sanguineis* fuerit *præditum*; sicuti ubi aliquod his præditum vasis præclare videam, pro certo ad excrescentias referendum esse, pronunciabo; sic contra, probe conscius, quam facile a polyposis concretionibus fieri fucus, & imponi multifariam possit, non nisi suspicando, & conjiciendo, aliquid ejusmodi, de reliquis respondebo, quæ aut veris illis vasis careant, aut cauti, experientisque Chirurgi judicio pro certissimis excrescentiis non agnoscantur. Sic Valsalvæ olim credidi, cum mecum sanguineos ichores inspiciens a dysenterico desperato egestos, in iisque frustulum quoddam, si colori dumtaxat crederes, nihil nisi grumum sanguinis repręsentans, ille ubi perattente examinavit, penitusque perspexit, pro ulcerati intestini excrescente particula sine ulla dubitatione agnovit. Sic etiam Viro peritissimo Molinellio (c) credidissem, si cavum corpus, spithamam longum, quod homo diu multumque dysenteria cruciatus, ipse sibi ex ano eduxerat, ex *fungosa ulcerum carne* esse, pronunciasset, id quod, ut est prudens in primis, cautusque, minime voluit, sed ei carni *haud absimile* tantum dixit. Neque aliud spectavit fortasse Cl. Struvius (d), qui cum æque longam, & pollicem latam *membranoso-carneam*, ut diserte ait, *quandam massam* cum *multa*

(r) Miscell. Med. Dec. 4. c. 8. (s) Obs. 1. §. 4. (t) I. Sect. 13. Obs. 1. (u) Act. Hafn. Vol. 4. P. 1. pag. 86.
(x) n. 13. & 16. (y) n. 21. (z) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 163. (a) n. 4.
(b) Exercit. I. de Gland. intestin. circa finem. (c) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 2.
(d) Act. N. Cur. T. 1. Obs. 195.

multa pinguedine intertexta, fortissimo nisu indidem detrusam, proponeret; dubitationem, ut opinor, ostendere voluit suam, hunc Observationi titulum præfigendo *De massa polyposa per alvum excreta*: & præcesserant tamen ea quæ non secus ac dysenteria, potuerant excrescentiæ carneæ justam suspicionem movere.

23. Dum hactenus ostenderem, posse in dysenteria egeri cum sanguine adiposa, membranea, carnosa corpora, nec intestina tamen esse exulcerata propterea quod ea corpora sæpenumero non sunt reapse quæ videntur; subinde veritus sum ne forte ipse mirareris, non videre me, vel solum sanguinis exitum satis indicare erosa, aut rupta ejus vasa; ut exulceratio aut jam facta, aut inchoata saltem, necessario sit agnoscenda. Verum si forte miratus es; mirari continuo desines, cum hæc quæ paucis perstringam, attenderis. Est Cl. Wagneri Observatio (e), in qua cum alia in dysentericæ visceribus a se conspecta proponit, in hisque illud pro Spigelio adnotandum (f), *vesicam bilis* fuisse *turgidam*, tum hoc præsertim, nihil usquam intestina habuisse vitii, nisi quod cuncta pariter *tenuia*, *&* *crassa omni humore mucoso destituebantur*, & Rectum erat gangrænosum. Quod si ullum in ipsis adnotasset ulcusculum; tum vias sanguinis quem ægra dejecerat, quærere non debuisset in extremis ipsis venarum osculis, quippe quas scirrhosæ in mesenterio glandulæ, spasmique constrinxissent, ut sanguis *immediate* per ea oscula intestina *regurgitaret* non secus ac cœruleus in easdem venas injectus humor, *cœrulei sudoris indicium* tunc ipsi exhibuit intra intestina *manifestissimum*. Præterea est Observatio Whartoni, a Glissonio proposita in Tractatu de Ventriculo, & Intestinis, quæ cum aliquanto aliter in Sepulchreto (g) ex Tractatu eodem describatur, nullo certo hujus indicato loco; si a te legetur cap. 23. n. 11. ostendet, post *enormem*, a pharmaco, sanguinis vomitum, *nullam in ventriculo*, qui nonnihil sanguinis vel post mortem continebat, *comparuisse venam sive ruptam*, *sive exesam*, sed *dorso cultri interiore tunica detersa*, tunc *innumera sanguinis punctula in superficie detersa sensim comparuisse*. Num vero detersione istiusmodi, ut censet Glissonius, quasi cuticula quædam abrasa fuerit, neque aliter in vivente pharmacum egerit, cum ipsa quoque interior tunica non secus ac cutis derasa cuticula, cruenta cerneretur; an potius sanguinis copia quam pharmaci violentia acciverat, dilatatæ extremæ arteriolarum viæ & sanguinem paulo ante effuderint, & tunc dorso cultri quidquid sanguinis habebant reliquum, exprimente, protulerint, malim, te ex iis quæ Boerhaavius (h) non uno loco de anastomosi scripsit, existimare, quam ipse dicere. Exempla attende quæ ibi profert, & alibi etiam, ut puta cum de retento menstruo sanguine per alias vias emisso verba faciens, (i) *vidi*, inquit, *hujusmodi hæmoptoen*, *quæ in consuetudinem abierat*, *ut sanguis floridus singulis mensibus*, *absque detrimento sanitatis*, *cum levi tussicula excrearetur*. *Vidi ubi evomebatur sanguis*: *vidi per alvum deponi*, *&* *per sudorem*. Confer insuper exempla alia, quæ bene multa addit ad singula ista Eruditissimus Hallerus (k): & in quocunque inventis id factum *absque detrimento sanitatis*, absque exulceratione pariter factum credito non secus atque cum per sudorem sanguis exibat, cutem ibi integerrimam visurus fuisses, neque aliud in hac detersa, quam *innumera illa sanguinis punctula* quæ in detersa ventriculi interiore tunica conspexit Whartonus. Transfer hæc a ventriculo ad intestina, & sine horum exulceratione, sanguinis fluxum intelliges. Aut si adhuc nonnihil hæres; sepone jam Observationem istam Whartoni, & præter exempla quæ dicta sunt, fac tibi sanguinis fluentis e naribus veniat in mentem. Num ruptæ semper, aut exesæ venæ, arteriæve? num exulcerata semper narium tunica? Si illæ ruptæ, aut exesæ; qui fit ut sanguis sæpe nullo prorsus remedio adhibito, per se subsistat; Si hæc exulcerata; quomodo nihil, non dico puris, sed ne doloris quidem consequitur? Nunc quod in narium tunica fieri, intelligis, idem cogita fieri posse in tunica intima intestinorum, præsertim cum injecti per arterias humores facile adeo per utramque tunicam in narium caveas, & intestinorum trajiciantur (l). Pone igitur auctam sanguinis copiam, auctum impetum, latiores autem factas in iis præcipue qui natura laxas antea haberent, arteriarum ad intima intestinorum ultimas vias aut resolutione quadam, aut causa alia aliqua, ut puta nimia in alvi profluviis humectatione; nec difficile cum Boerhaavio sanguinem illinc effluere per anastomosim, intelliges.

24. Vide autem, ne unum dumtaxat, sed plura simul eorum ponas quæ dicta sunt. Nam cum Boerhaavius sic docet (m): *quando sanguis per portarum venam*, *ejusque ramos nequit transire*, *tunc ipse purus sanguis per anastomosin ex vasis mesentericis effundi potest*; nisi hæc continuo adderet, *quorum oscula dilatata sunt*: dubitare aliquis posset, qui Ortlobium (n) legisset, constricta vinculo in vivis canibus illa vena, *sanguinem ad intestina sincerum prorumpere*, *nunquam* se *observare potuisse*, *quamvis tota intestinorum tunica coccineo quasi colore imbueretur*. Nimirum in sanis iis canibus vasorum oscula non erant dilatata. Erant autem vel maxime ob circumjectarum fibrarum laxitatem in Comitis illius de quo ibidem loquitur Ortlobius, *intestinis sphacelatis*; in his enim *venas mesaraicas orificiis apertis*, *sanguine grumefacto*, *quasi cera refertis*, *hiasse*, vidit. Hæc autem attigi propterea quod *aliquando* in dysenteria *vera inflammatio adest*, *&* *funesta gangræna sequitur*, ut paulo post illa quæ retulimus, scripsit Boerhaavius (o). Et sane vera scripsisse, ostendunt in Sectione hac Sepulchreti XI. complurium Observationes (p), Valsalvæ autem præter eam, quæ superius (q) allata est, hæc quoque altera confirmat.

25. MULIER ex dysenteria moritur. INTESTINA reperiuntur inflammata. Huic mulieri ren sinister omnino deerat; supplebat autem dexter, duplo quam secundum naturam major, duplici pelvi, ac duplici uretere instructus. Ureter autem uterque ad dexteram tendebant vesicæ partem.

26. Sepositis iis quæ a primordiis fuisse, intelligis; ad dysenteriam attinet intestinorum inflammatio. Revoca nunc ad memoriam, & cum hac Observatione, aliisque conjunge quam ex Piccolhomino supra (r) descripsi. In ea namque sive abrasio tanta fuit, quæ Observatori ipsi usque adeo mira visa est, sive potius cum abrasione, si vis, non modica, inflammatio ejusmodi, ut quemadmodum in Ortlobii canibus (s), tota intestinorum tunica multum ruberet; certe Piccolhominus quoque inflammationem agnovit. Cum autem hæc esse non possit quin sanguinis transitus per illos venæ portarum ramos impeditus intelligatur; quid hinc consequi posse, dixerimus (t), si aliquid aliud accedat, jam nosti, vel prius quam intestina, impetu sanguinis adhuc persistente, vergere incipiant in gangrænosam laxitatem. Sic Brunnerus (u) in milite quem diarrhœa laborantem supervenientes sævissimæ convulsiones occiderant, simul per totum intestinorum, Tenuium præsertim, tractum, insignem qua nec ventriculus carebat, inflammationem, simul in hoc grumos sanguinis, in illis mucum rubicundum deprehendit, indicio manifestissimo, diarrhœam jam incepisse in dysenteriam degenerare, quamvis nihil adhuc gangrænosi in iis visceribus appareret. Facile autem in gangrænam, atque adeo, ut dixi, in sphacelum transire potest intestinorum inflammatio: unde factum fortasse est quod adolescenti mihi Medicus exercitatissimus narrabat, sibi aliquando accidisse, ut in dysentericis, postremis ante mortem diebus febris abiisse videretur, ut si cetera non attendisset signa, turpiter falli potuisset. Verum de intestinorum morbo fallacissimo, sphacelo erit alias (x) opportunior scribendi locus. Nunc de membranis dejectis sive cum sanguine, aut pure, sive absque his, sive in dysenteria, sive extra ipsam aliquid ad ea quæ scripsimus supra, addendum est. Desideravimus certe, nonnullarum naturam diligentius examinari potuisse. Lentilius (y) puta, quodnam esset intestinum egregie statuit, unde membranæ provenirent quæ per intervalla cum, vel sine cruore plures, paucioresve per alvum secederent. Quod autem has censuit valvulas esse conniventes, liberum cuique est credere, aut non credere; imo vel hoc ipsum, fuisse membranas. Ut enim ab ægra quantum apparet, ille aberat; nihil aliud videre potuit, nisi eas fuisse *diversæ magnitudinis*, *&* *quæ siccatæ pelliculas e vesica suilla retorrida mentirentur*. At Jo. Mauricius Hoffmannus (z) cum ab alia excretas attentius examinaret, quas pro intima tunica intestinorum alii acceperant, mucum esse agnovit viscidiorem *supra valvulas conniventis coagulatum*, *&* *in speciem membranæ condensatum*: neque ab eo discrepat, Actor. N. C. Volumine V. (a), Cl. Treylingii judicium de examinata ab ipso quasi membranacea vagina quadam, ab Rustica dejecta, *quamvis figuram intestini Coli cum valvulis conniventibus adæquaret*.

(e) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 171. (f) Vid. supra n. 15. (g) l. 3. S. 8. Obs. 7. in Additam.
(h) Prælect ad Instit. §. 707. 775. 814. &c. (i) ad §. 667. (k) in not. ad cit. modo §.
(l) Vid. not. Haller. ad §. 497. earund. Prælect. (m) ad §. cit. 814. (n) Hist. Part. & Œcon. hom. Diss. 8. §. 7.
(o) ad §. 815. (p) 3. 9. 19. §. 1. & 2. (q) n. 14. (r) n. 20. (s) supra, n. 24. (t) Ibid.
(u) Exercit. de Gland. Duoden. §. 4. (x) Epist. 35. (y) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 6. ad Obs. 68.
(z) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 60. (a) Obs. 126.

Contra, in alio Apitius (b) minime dubitavit, quin egestæ membranæ essent frusta intimæ tunicæ intestinorum: & plura quidem vel ex earum inspectione protulit cur id crederetur: quanquam illud quod primo loco posuit fuisse *tubulosa forma exactissime præditas*, tum ea quæ modo laudata est, tum Observatio quoque infirmat Cl. Verdriesii (c), qui alio in viro penitius contemplatus, non aliud esse quam *fistulosam pituitam* manifestissime deprehendit, quæ *concrescens*, *ad continentis intestini figuram se accomodaverat*. Sed num dicemus, inquies, idem accidisse intra Cæcum intestinum, quod olim Beckerus (d) pene affirmabat, se vidisse dejectum, quippe *corpus membranosum*, *digiti majoris longitudinem & latitudinem adæquans*, *patulum & erosum ab una*, *ab altera vero parte clausum*? Hæc enim continuo subjecit, *triplici tunica*, *tenui*, *carnosa*, *ac rugosa constans*. Imo quid dicemus, aio ego ad tres alias Observationes, in quibus non Vermiformis Appendix quæ a latere est videlicet, sed ipsius intestinorum tubi non brevis pars per anum ejecta proponitur? Utinam Georgio Franco (e); nam ejus æger, non, ut Beckeri, aliorumque, superstes fuit, sed paucis ab ejusmodi egestione horis decessit, permissum fuisset in cadavere sedem recognoscere, unde *integra tenuis intestini pars*, *spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii adhuc portione*, avulsa esset, quam ipse ob conniventes, quibus intus prædita erat, valvulas, ex Jejuno esse, suspicabatur: quanquam si hujusmodi avulsio miranda est; coalitus est longe magis mirandus, quem inter eas intestini partes, unde intermedia portio avulsa est, concipere oportet in duobus aliis ægris, quorum neuter, si ex intestinis apertus aditus in ventris cavum relictus esset, superstes esse potuisset. Verum Jo. Petrus Albrecht (f) & Andreas Westphal (g) cum eorum historias protulerunt, ingeniose excogitarunt, præcessisse intussusceptionem, sive prolapsum inversæ superioris intestini partis intra proximam sequentem sic ut per inflammationem, & gangrænam abruptio prolapsæ partis non ante contigerit, quam aliqua esset in abruptionis loco inter excipiens, exceptumque intestinum conglutinatio. Nam quod ea quæ dejecta est, vera fuerit intestini portio, etsi *non pauci*, quod ad primam attinet Observationem *dubitarunt*, Bruchmannus autem, & Hoffmannus, quod ad secundam, aut intestini dumtaxat tunicam, aut mucum, tunicæ similem, crediderunt; tamen nec primæ testes defuerunt, & Docti alii Viri, in primisque Magnificus Ordo Medicorum Gryphiswaldensium, ad quos missum fuisse dicitur examinandum quod in secunda egestum est, pro hujus veritate pronunciarunt. Unum animadverti quod excogitatæ intussusceptioni in neutra satis respondere videri possit. Nam valvulæ, ut in inverso, quemadmodum ponunt, intestino non *interiori* in facie, sed in exteriori occurrere debuissent, neque *exterius* adhærens omenti, aut mesenterii quædam portio, sed interius: quanquam dici potest, non ut tunc erant eæ facies, sed ut ante secundum naturam fuerant, esse indicatas, aut intestinum ex inverso fuisse in statum pristinum revolutum sive dum per reliquum ad anum usque canalem, inter acerbissimos dolores multifariam se agitantem, devolveretur, sive dum per ani angustias exiret, sive tandem postquam exierat, per manus ipsas examinantium. Utcunque id est, ubi cuncta perlegeris, quidquid hisce Observationibus dandum existimaveris: per me enim tibi liberum est sive cum accipientibus, sive cum dubitantibus, sive cum aliquid concedentibus facere, minus, opinor, miraberis, si quos dysentericos vel postquam veras ex intestinis aut membranas, aut carunculas egesserint, posthac audiveris evasisse.

27. Etsi de Dysenteria multo plura scripsi, quam initio constitueram, tamen priusquam finem facio, aliquid placet addere de Tenesmo, non ut in Sepulchreto (h) hic fieri video, ab aliis causis, de quibus alibi dicetur, sed ab dysenteria dumtaxat illato. Credo equidem in hujusce fluxus fine id quo intestinum Rectum ad egerendum irritatur, sæpe in vitio ejusdem intestini non consistere, sed ab reliquiis provenire acrium mucorum, & sanguinis, si hujus præsertim obsoletus in mucis sit color, in cellulis proximi intestini Coli restitantibus, ab iisque paulatim, & identidem per Rectum ad partem hujus imam, & irritationis minus patientem demissis. Mirum dictu est, quam diu quædam, non pauca etiam, nec per se viscida, in Coli cellulis substitisse videantur. Quæsitum est ex me A. 1744. docti, atque ingenui Medici nomine, ubinam censerem, comesta pisa quinque ipsos menses in hominis ventre morari potuisse? Affirmabat enim sua in civitate virum esse qui cum Junio mense multum, ac sæpius illa edisset, correptus Octobri dysenteria, & singultu, non ante sanari potuerit, quam, Decembri ineunte, pisa ad duas libras dejecit integra adeo, ut a pluribus mirantibus Medicis plura sint eorum servata. Idem autem ejus viri patri olim, sed ad pauciores menses, accidisse, narrabant. Respondi, si hæc vera essent; neque enim rem in ea civitate, multis testantibus, pervulgatam, negare honeste poteram, præsertim qui multo difficiliora creditu apud idoneos Auctores legissem; & si duobus illis hominibus eadem esset quæ cæteris, ventriculi, & intestinorum structura; non videre me, ubi minus difficile hærere illa potuissent, quam in Coli intestini cellulas complures dispertita: conjuncta enim viam ejus intestini, nedum Tenuium, obstruxissent, ventriculo autem oneri gravissimo, & molestissimo fuissent, quippe ad id pondus, nec mansa, ut res ostendebat, nec satis fortasse antea cocta, nec ex viridibus, & tenerioribus, sed ex flavescentibus jam, & durescentibus. Esse forsitan iis hominibus illas cellulas natura aliquanto ampliores, & laxioribus fibris, sed certe propemodum iis esse in tubo intestinorum viscidissimas, tenacissimasque materias, ut pote qui parum adeo cibos mandere consuessent; per eas igitur irretita pisa, & quasi agglutinata ad cellularum parietes, tandiu substitisse, donec dysenteriæ torminibus, & dejiciendi conatibus deturbarentur.

28. Verum etsi in tenesmo illo explicando qui dysenteriam excipit, sæpe, quemadmodum vidisti, cum Sydenhamio (i) ita faciam, ut ulcus in Recto intestino minime agnoscam; noli tamen credere, me ejus dogmati sic adhærere, ut interdum non verear, ne ulcus, aut aliud ibi grave vitium dysenteriam consequatur, jam usque ab adolescentia edoctus exitu cujusdam post dysenteriam in illo intestino doloris, de cujus causa alia alii meorum Præceptorum sententia fuerat. Cum enim in Fœmina Primaria post dies circiter quindecim per se desiisset dysenteria, quereretur autem illa de infimi intestini dolore, semper quidem cum recrementa egereret, sed tamen subinde etiam punctionibus quibusdam molesto; credebat alter, hunc esse, ut in delicata muliere, ab levi dumtaxat intimæ tunicæ abrasione; alter autem, id est Albertinus, qui animadverteret, cum eo dolore conjungi præter febrem, assiduum ponderis sensum, non sine quodam ad femora, imosque lumbos consensu, tenesmum autem nullum, aut fere nullum; gravius aliquid verebatur, donec aucta febri cum rigore, aperte jam abscessus manifestationem prædixit. Quam prædictionem cito comprobavit exitus, dejecto pure ad uncias duas, & eo qui dissenserat, ut Senex erat ingenuus, non fatente modo, sed, id quod pauci faciunt, veram alterius prædictionem laudante. De graviori autem, & minus in vulgus noto ejusdem intestini vitio sermonem injiciendi occasio dabitur Litteris proximis (k). Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXII.

Sermo est de Alvi Adstrictione, & de Hæmorrhoidibus.

Contrarium illi de quo nuper ad te scripsimus, vitium *Alvi adstrictionis* in multis quidem animadvertimus tum sine manifesto valetudinis detrimento, etsi ad hebdomadas, atque adeo (quod & Cl. Zevianus noster (a) adnotavit) ad mensem nonnulli dejicere solerent nihil tum, idque sæpius, cum evidenti læsione, quam mors ipsa consequeretur, sociatum. Tamen ejus vitii Observationem, cum dissectione conjunctam, vix unam

(b) Dec. cit. A. 9. & 10. Obs. 179. (c) Ephem. earund. Cent. 1. Obs. 90. (d) Earund. Dec. 1. A. 4. Obs. 68.
(e) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 177. (f) Dec. ead. A. 3. Obs. 129. (g) Disput. quæ partem intest. Jejuni &c.
(h) Obs. 29. & seqq. (i) Obs. Med. circa morb. acut. S. 4. c. 3. (k) n. 6. & seqq. (a) Del flato &c. l. 2. c. 11.

unam habemus, quam hic tibi deſcribamus; nam cæteras, quippe vomitionibus, volvulo, aliiſque ejuſmodi affectibus adjunctas, ab his ſejungere non eſt viſum. Quod ſi in Sepulchreto quoque factum eſſet; ad multo minorem numerum hujus XIII. Sectionis Obſervationes redirent. Videbis enim ad pleraſque adnotatum, quanam in Sectione alia legendum id ſit quod ab iiſdem avulſum eſt. Sed & alias eſſe, ad quas idem fuerat adnotandum, tres dumtaxat quas inſpicias, paginæ præclare demonſtrabunt, 193. 197. 203. Lege enim in prima, Obſervationis III. §. 2. Credes, huc unice attinere. Sed continuo §. 3. indicium dabit, idem ibi eſſe bis poſitum, & quod utrobique deeſt, alibi quærendum, id eſt hujus III. Libri Sectione VIII. Obſ. XV. Similem repetitionem indicabit in altera illa pagina, Obſervationis IX. §. 2. cum §. 8. collatus; neque enim quia in hoc, turpi errore, typographus ſcripſit *in latere ſiniſtro ſub regione hepatis!* res non eadem eſt quæ in illo bene ſcribitur *in latere dextro*, quod perſpicue oſtendet tibi quæ ibi deſignatur proxima Sectio XIV. paulo fuſius hanc hiſtoriam proponens Obſ. 8. §. 1. Tertia demum pagina quid iteretur, & quid nihilominus omittatur, continuo ſignificabit, ubi Obſervationis XII. §. 9. cum §. 3. comparaveris, utrumque autem cum indicata ab hoc Sectione VII. ubi rem fuſe deſcriptam leges Obſ. XXXIII. Sed repetitiones has, adeo inter ſe vicinas, monſtraſſe ſatis eſto. Ex magis diſſitis, quas tibi inquirendas relinquo, unam prætermittere non poſſum, difficilius ob ſolitum Blancardi fucum agnoſcendam. Legas, quæſo, Obſervationis I. §. 6. & quæ de Sutore narravit Formius, conferas cum iis quæ in Additamentis, Obſ. III. de Bajulo ſcripſit Blancardus: eamdem utrobique rem eſſe, intelliges; ſed Formii Sutorem, ne facile agnoſceretur, in Bajulum a Blancardo mutatum. Cujus talia artificia ſi ad te ſcribens, ſæpius retego; ideo facio, ut aſſenſum ſuſtineas cum apud doctum alioquin Scriptorem leges, Blancardum *in Anatomia* quidem *ſua Reformata plagii vix excuſandi reum ſe ſe feciſſe.... Majorem vero laudem mereri ejuſdem Anatomiam Practicam Rationalem*, eum videlicet librum, ex quo illa quæ tibi exempla produco, in Sepulchretum ſunt relata.

2. Nec tamen aliæ hiſtoriæ deerant quæ ad hanc attinerent Sectionem, ſive aliunde, ſive ex Sepulchreto ipſo petendæ. Exempli enim cauſa, fabrum in hac Urbe viderat Saxonia noſter (*b*), *poſt longam alvi ſuppreſſionem, & ingentes ventris dolores, partim uſu clyſterum acrium, partim aliorum remediorum multos ejicientem lapillos magnitudine nucis avellanæ, coloris flavi, uſque adeo duros, ut vix infringi potuerint*. Cui Obſervationi non incommodus in Sectione hac locus, aut ibi fuiſſet, ubi (*c*) alvi adſtrictio a calculis deducitur bilariæ veſiculæ, aut ſi duriores illi, majoreſque viderentur, quam ut inde poſſent repeti; quamquam bilis canales nonnunquam multum dilatati inveniuntur; ibi ſaltem, (*d*) ejuſdem adſtrictionis cauſa proponitur calculus, caſtaneæ magnitudine, Colo inteſtino adhærens. Vel cum aliæ plurimæ, aliis Sectionibus jam fuſius expoſitæ, Obſervationes in hac iterentur; cur hic omittitur admiranda illa Maniaci hiſtoria (*e*), qui cum omnia quæ offendebat, ingurgitaret; nonnunquam ad quindecim & ſexdecim hebdomadas ex prætumida alvo nihil dejiciebat? aut, ne hinc longius abeamus; cum inter exempla hic prolata infantum qui occluſo podice nati, ea via egerere nihil poterant, Obſervatio Holtzachii (*f*) in uno eorum habita qui ſtercus per colem reddebant, ex proxima Sectione (*g*) repetatur; cur altera conſimilis prætermittitur, quæ ibi (*h*) ex Hildano producta fuerat, aut duæ Mœbii (*i*), quarum prima perſimilis earum eſt, ſecunda autem ad puellulam ſemeſtrem attinet, quæ alvi fæces *per vulvam* excernebat?

3. Ex genere hoc ultimo eſt Mercurialis Civis mei (*k*) Obſervatio, quæ maxime, ſiqua alia, celebris eſt apud Medicos ſcriptores Danielem Sennertum (*l*), Thomam Bartholinum (*m*), Joannem Rhodium (*n*), alios. Sed ab Rhodio, quippe annos triginta ſeptem Patavii commorato, & hic Obſervationes ſuas colligente, atque edente A. 1657. mirum eſt, non quæſitum, quid accidiſſet iſti eidem *puellæ Hebræi, Theutonici dicti*, quam clauſo podice natam Mercurialis *in hac Urbe* viderat fæces *per vulvam emittentem*, & nihilominus contra atque *dubitari* a quibuſdam poterat, *ſuperviventem*. Verum cum minime ignoraret Rhodius ex ſimili, & æque celebri Benivenii (*o*) Obſervatione, puellam alteram non ultra ſextum decimum annum vixiſſe; facile crediderat, hebræam quoque iſtam non plurimis poſtquam Mercurialis viderat, annis; viderat autem ante A. 1583, mortem obiiſſe fortaſſe eandem, ex inteſtinorum cruciatu videlicet, induratis, puta, & craſſioribus aliquando factis recrementis quam ut via non naturali prodire poſſent, nec idonea fortaſſe ut emollientes lubricanteſque clyſteres commode tranſmitteret ad inteſtina. Sed ſive in puella Benivenii id facilius accidit quod non niſi octavo quoque die alvum exonerabat, ſive hebræa Patavina felicior fuit; certe, ſi Rhodius quæſiviſſet; vivere etiam tum anno exacto ſeptuageſimo (non modo ut Herbomenſis quædam (*p*) vigeſimo) deprehendiſſet: quin etiam fuit Rhodio ſuperſtes annos multos, ut quæ raro vel in ſaniſſimis exemplo, centum ipſos annos vixit, ſicut mihi teſtabatur is qui illi anui nonnunquam fuerat Medicus, Iſaacus Cantarinus, cum de Mercuriale, ut erat doctus Senex, mecum forte verba faceret A. 1719. Semper autem ſuum illa pertulerat malum, probe memor conſilii quod parens acceperat a Mercuriale. Et ſane ubi alia via ab natura ipſa aperta eſt per quam ſatis amandare liceat recrementa; incommoditas præferenda eſt multis, variiſque periculis, quæ, niſi neceſſitas ipſa cogat, minime ſunt, de prudentis quidem hominis conſilio, ſubeunda. Nam niſi podicis foramen membrana dumtaxat opertum eſſe, intelligatur, ut facili, tutaque inciſione parari exitus poſſit urgentibus deſuper excrementis, quemadmodum in puello quem Cl. Baverus deſcripſit (*q*), potuiſſe, oſtendit anatome, temere inſtituta ſectio accelerabit haud raro infantis mortem, & infamia horrendum faciet auxilium, pluribus, ſi prudenter adhibeatur, profuturum. Quid enim? ſi Rectum inteſtinum, quantum quantum eſt, nullum habeat meatum, ſed inſtar funis ſolidum ſit, ut hic in Sepulchreto, XI. proponit Obſervatio (*r*), aut ſi; ut alia aliorum vitiorum omittam exempla; ſi, inquam, totum illud deſit inteſtinum, cujus rei ibidem (*ſ*) reperies Obſervationem. Nonne inciſionis idem eſt exitus quem ibi leges, aut apud Schenckium (*t*), cum in Sichardi pharmacopolæ puella ſectionem quidem aggreſſus eſt Chirurgus, ſed *Rectum inteſtinum minime invenit?* ut neque ille alter qui perforavit *ad longitudinem fere minimi digiti* in uno videlicet de duobus infantibus quos carentes toto illo inteſtino vidit Ruyſchius (*u*). Nec vero hujuſmodi exempla quam rariſſima ſunt, cum etiam Cel. Vir Heiſterus (*x*) ſemel, atque iterum ſibi viſa confirmaverit, unumque (*y*) plene deſcripſerit: nec deeſt præterea quod alibi legas, quamvis obiter a Cl. Hoyero (*z*) memoratum. Quin aliquando illud quoque accidit quod decipere facilius poſſit, nempe ut Recti inteſtini pars infima non deſit, quæ immiſſo per anum digito ad ſpatium perbreve ſatis patens, ſpem faciat felicis inciſionis, quaſi nihil niſi interjecta aliqua membrana communicationem intercluderet cum ſuperiore inteſtini parte, & tamen pars hæc reliqua nuſquam ſit; ſed Rectum alterum ſit inteſtinum quod fæcibus plenum, longius ab ano ad ſummum Sacrum os ſe inflectat, occluſumque ibi, & firmiter concreſcens finiatur, quemadmodum a Cl. Petro Chriſtophoro Wagnero (*a*) conſpectum eſt. Equidem Chirurgum non ſemper culpaverim, ſi recens natus poſtridie quam ſectus eſt, intereat, ut ille cujus duo fraterculi ipſi quoque imperforato podice nati fuerant (*b*). Ut enim tot alios, eodem vitio affectos, vixiſſe legi ſeptem, decem, duodecim, pluresve dies; ſic etiam legi, aliquos, cetera ſanos, nulla pariter ſectione vexatos, triduum non ſuperaſſe. Veruntamen niſi per anatomen conſtet, Chirurgi opus mortis cauſam non attuliſſe; omnem accelerati interitus ſuſpicionem non effugiet is præſertim qui, non cunctis rite perpenſis, præceps, quaſi ad minime periculoſum auxilium, ad ſectionem decucurrerit. Quamobrem cum via alia, quamvis incommoda, ſatis patet, non conſtat autem, Rectum inteſtinum ad interfemineum uſque ſic deſcendere, ut cute, aut membrana non

(*b*) Prælect. Pract. P. 2. c. 19. (*c*) Obſ. 12. §. 2. 3. 7. 8. (*d*) Obſ. 9. §. 4. (*e*) l. 1. S. 9. in Addit. Obſ. 1.
(*f*) Obſ. 11. §. 6. (*g*) Obſ. 24. §. 1. (*h*) §. 2. (*i*) Obſ. 22. (*k*) De Morb. Puer. l. 1. c. 9.
(*l*) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 1. c. 1. in fin. (*m*) Cent. 2. Hiſt. 61. (*n*) Cent. 2. Obſ. 91.
(*o*) De addit. morbor. cauſ. &c. c. 86. (*p*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 75. (*q*) Act. eorund. T. 4. Obſ. 147.
(*r*) § 4. (*ſ*) §. 17. (*t*) Obſ. Medic. l. 3. ubi de Inteſt. Recto Obſ. 6. (*u*) Adverſ. Anat. Dec. 2. c. 10.
(*x*) Inſt. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 163. n. 1. (*y*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 193. (*z*) Earund. Cent. 6. Obſ. 59.
(*a*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 46. n. 4. (*b*) Eph. cit. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 282.

non craſſiſſima ejus canalis operiatur; non eſt ibi per ſectionem quærendum quod fortaſſe in ſupremam, exempli cauſa, vaginæ partem finitur. Nam niſi eo uſque perveniat inciſio; nihil efficitur; ſi vero eo uſque perveniat; præter hæmorrhagiæ, aut nervorum diſtentionis periculum, duo alia reſtant, ne via ab natura in vaginam aperta nihilominus claudi prorſus non poſſit, itemque ne altera ab arte patefacta, propter ſphincteris defectum, incommodum non tollat, ſed duplicet.

4. Quod ſi nullus omnino exitus pateat alvi fæcibus, certæ infantis morti anceps curatio eſt præferenda. Neque enim ita a natura cum cæteris animantibus actum eſt, ut cum inſecto illo quod Gallis dicitur *Formica-leo*, cui ſecundum obſervationes Hiſtorici inſectorum incomparabilis, Reaumurii (*c*) nec podex eſt, nec ſenſibilia alvi excrementa. Quod ſi vacca, de qua Ariſtoteles (*d*) ea quæ acceperat, memoriæ tradidit, clauſo podice fuit Perinthi, *cui cibi excrementum extenuatum, per veſicam tranſmittebatur, diſſectuſque anus denuo propere coaleſcebat, nec reſecando evincere vitium poterant*; nempe ultimum inteſtinum fortaſſe, ut ego ſuſpicor, in veſicam deſinebat; inutiles autem ſectiones ea quæ paulo ante dixi aut de perveniendi illuc quo opus eſt, aut de viæ ab natura apertæ occludendæ difficultate confirmant. Neque alia mihi ſuſpicio olim fuit, cum Bononiæ eſſe Virginem audivi, quæ nihil per inteſtina, ſed omnia, diſſoluta lotio, redderet per veſicam. In quam non ſemel illud inteſtinum ſe inſeruiſſe, tres, quas in Sepulchreto (*e*) conjunctas habes, Obſervationes teſtantur, aut certe duæ, ſi tertia eadem ac prima eſt, quod citata in illa Sectio hæc XII. (*f*) videtur indicare. Quod ſi nemo eorum qui in his deſcribuntur, infantum ſuperſtes fuit; cauſa fortaſſe rejicienda eſt, ſi minus in arctam nimis inter Rectum inteſtinum, & veſicam communicationem, qualis a Cl. Sandenio (*g*) delineata proponitur, at in anguſtiam, longitudinem, flexus urethræ virilis, imparis propterea craſſiſſimo ob admiſta inteſtinorum excrementa lotio diutius emittendo (*h*). Ut ut eſt; quotieſcumque conſtat, nullum exitum patere alvi fæcibus; non eſt cunctandum donec hæ retentæ infantem gravius lædere incipiant, eoque ipſo curationi minus opportunum reddere, ſed ancipiti hujus exitu omnibus indicato, neceſſario audendum eſt, ſemper tamen caute, ac perite audendum, ne forte ab Anatomes ignaro veſica, aut in fœmellis vagina convulneretur, præſertim ubi altius ferrum adigendum eſt. Nam præter craſſiſſimam membranam, ſpongioſa interdum caro, & adeps ad duos digitos interjecta eſſe poteſt, ut ex Sepulchreto (*i*) intelliges, imo aliquando, ut ibidem (*k*) leges, ad *duos auricularis digiti articulos* mediocris viri, intimus coalitus aſcendit; & puer tamen *exigua* in perforando *cruentatione*, & congrua ſuccedente curatione, ſervatus eſt, ut ex longe alio morbo *anniculus* demum, ut videtur, interiret, quod ex perlecto alibi (*l*) qui male ibi omittitur, ejus Obſervationis fine cognoſces. Quarto autem jam anno, & fortaſſe adhuc vivere, intelliges alterum quem per inciſionem, *articulo pollicis* longiorem, ſanavit ſupra laudatus Hoyerus (*m*): ut illum præteream quem ſervari potuiſſe, oſtendit Cl. Huberus (*n*), ſi *carneo-pinguedinoſam* maſſam, quam in mortuo conſpexit, jam in vivo *ad duos fere digitos latos* ferro inciſam infantis pater ſiviſſet paulo altius perfodi; ſic enim in cavum proxime deſinentis inteſtini perventum eſſet.

5. Verum ut hoc vitii genus aliquando, etiam cum vix ſperabilis videtur curatio, ſanari poteſt; ſic inſanabilia ſunt plura, uti cum occluſio, aut adſtrictio eſt in aliquo ſuperiore inteſtino, cujus rei tum hic in Sepulchreto, tum alibi a me quoque habebis exempla. Quibus adjicies non modo indicatam ſuperiore Epiſtola (*o*) carneam magnam excreſcentiam, intra Colon a Corteſio repertam, ſed & annulum ex glandulis ſcirrhoſum, quem ibidem Præcl. Haaſius (*p*) deprehendit, vix tenui ſtylo patentem, itemque ejuſdem inteſtini callum, ferme cartilagineum, quem ejus cavum valde coarctantem ex Fratris Obſervatione propoſuit Cl. Chriſtianus Wenckerus (*q*), tum Coli antequam ad Rectum accederet, magnam partem contractis adeo tunicis, ut mirum non fuerit, fæces deſcendere non potuiſſe, qualem adnotavit Laubius (*r*), & multo magis idem vitium, ſimul ad majorem Recti partem extenſum, quale Vir alter, dum viveret experientiſſimus Waltherus (*ſ*) conſpexit. Et ne ab hoc ultimo inteſtino recedamus; ſæpe in ipſo inſanabilis coarctationis cauſa eſt externa compreſſio. Ita in Sectionis hujus Sepulchreti Obſervatione XI. (*t*) tumor quidam velut glanduloſus, utrinque Recti ſuperiorem partem comprimens, a quonam bene internoſci, nedum curari, potuiſſet? A tumore autem ejuſmodi potius, quam a ſumptis *pharmacis quibuſdam calidiſſimis* (*u*), quæ non ſecus ac ignis membranas ſolet, areſacerent, & contraherent inteſtinum, hujus coalitum deducendum fuiſſe, non dubito; ſi modo coalitus erat in Recto, cum cereæ candelæ *portio ad cubitalem longitudinem* intromiſſa eſt, ut ait Donatus, quod niſi candela inflexa retracta eſt, aut niſi inteſtina erant aliter ac ſolent, diſpoſita, non video quomodo ullo in homine fieri potuerit. Sed coalitum, ubi ubi is fuerit, inde potius fuiſſe unde diximus, repetendum, altera ejuſdem coalitus indicabit hiſtoria, ex Tulpio huc (*x*) relata. Scilicet hic vidit a duobus veſicæ calculis depreſſum adeo illud de quo loquimur, inteſtinum, *ut coarctatum produxerit plurima membranoſa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipſius fiſtulam, ut nihil excretorum potuerit amplius tranſmittere*, qua plane ratione conſpexerat alias (*y*), *ſimilia filamenta obſtruxiſſe gulam, a carcinomate coarctatam*. Sed & hic Recti inteſtini coalitus erat non una de cauſa inſanabilis, ut perlecta apud Tulpium ipſum (*z*) illa Obſervatione cognoſces. Porro vel ſine parietum nexu arctatum Rectum inteſtinum quantum alvi exonerationi obſtiterit, aliæ, quas ad Sepulchretum adjunges, docebunt Obſervationes, ut Riedlini (*a*) qui in mortuo ex alvi obſtructione *maſſam* invenit *carnoſam partim, partim glanduloſam*, pugno majorem, inteſtinum prope veſicam urinariam comprimentem, in quo etiam *excreſcentiæ carneæ* erant plures: ut Jannellii, & Lanciſii (*b*), qui Matronæ inſuperabilem alvi adſtrictionem inductam videre a Coli ima præſertim parte ita dilatata, & gravi, ut Rectum verſus urgeret uterum, illudque in anguſtias redigeret: denique ut Cl. Haſeneſtii (*c*), qui plurimas adipoſas appendices ad Recti latera exterius pendentes, & pyri minoris figuram referentes, non alvi quidem obſtructionem, quippe molles, attuliſſe, ſed ejus tamen exonerationi *multum obfuiſſe*, animadvertit.

6. Eſt præterea ejuſdem inteſtini aliud vitium, de quo nullam in Sectione hac Sepulchreti video fieri mentionem. Ruyſchius in Obſervationibus Anatomico-Chirurgicis (*d*), itemque in Adverſariis (*e*) deſcribit nomine *ſcirrhoſæ inteſtini Recti incraſſationis, & miræ coarctationis*, tunicis videlicet, pollicis craſſitiem ferme ſuperantibus, & adeo induratis, ut anceps hæſerit, carneæ, an cartilagineæ eſſent dicendæ, cavo autem ad eam anguſtiam redacto, ut vix tenue ſpecillum immitti nonnunquam poſſet, nec niſi ſummis conatibus recrementa extrudi, eaque aut guttatim, aut culmo gramineo vix craſſiora. Hunc affectum *raro obvenire*, ait, eoque, *paucis innotuiſſe*: nec ſane apparet, ab eo viſum eſſe in pluribus, quam duobus; ut inter ea numeraverit quæ a Bidloo nunquam conſpecta exiſtimabat (*f*). Ego Valſalvam accerſitum Faventiam memini, me comitante, ad Ampliſſimum Virum, quem eadem ſigna eodem teneri morbo, aut certe qui ad hunc propius accederet, demonſtrabant. Qualem & in aliis antea, mihi dicebat, a ſe obſervatum, per anatomen quoque, ut puto; nam in ejus diſſectionibus nihil ejuſmodi inveni; ſed tantum in aliis chartis quidquid ad ægros attinet duos quos annis aliquot poſt vidit, ut Conſilia pro iis ſcripta demonſtrant. In utroque eorum difficultatem, & dolorem in egerendo ad glandulas refert in Recto inteſtino craſſiores factas, & in parte exulceratas, ex iiſque in altero illorum tumorem, annuli inſtar circumcirca prominentem intra inteſtinum percipi, ſcribit, tribus circiter ſupra imum podicem digitis. Ipſe quoque ſuperiore æſtate conſultus ſum pro Nobili Matrona, cui plures jam menſes alvi fæces non niſi in modum inſtitarum compreſſas dejicienti, & nullo, niſi hæmorrhoidum, vitio ſe laborare, exiſtimanti, inventum nuper fuerat inteſtinum circum ſuperiorem partem ſphincteris ani undique

(*c*) Memoir. pour l'Hiſt. des Inſect. T. 6. Mem. 10. (*d*) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. in fin. (*e*) l. 3. S. XI. Obſ. 24. §. 1. 2. 3.
(*f*) Vid. Obſ. XI. §. 6. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 194. (*h*) Vid. tamen Epiſt. 65. n. 6. (*i*) Obſ. cit. XI. §. 14.
(*k*) Ibid. in Schol. ad §. 4. (*l*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 257. (*m*) Obſ. 59. cit. ſupra, ad n. 3. (*n*) Act. N. C. T. 8. Obſ. 24.
(*o*) n. 21. (*p*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 45. n. 2. (*q*) Diſſert. ſiſt. Virgin. ventric. perforatum §. 5. (*r*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 41. (*ſ*) Diſſert. de Inteſtinor. anguſtia §. 20. (*t*) §. 2. (*u*) Vid. Schol. ſubject. (*x*) Obſ. 14. §. 5. (*y*) Vid. ejus Obſerv. Medic. l. 3. c. 2. in fin. (*z*) c. cit. (*a*) Vid. Act. Erud. Lipſ. M. Jul. ubi ejus Curæ Med. referuntur. (*b*) Eph. N. C. Cent. 10. in Append. n. 4. (*c*) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 30. n. 1. (*d*) Obſ. 95. & 96. (*e*) Dec. 2. c. 10. (*f*) Reſponſ. ad Bidl.

dique ad spatium duorum digitorum tumens, arctumque adeo, ut digiti apex sine vi, & molestia immitti non posset. Huic cum tumores antea fuissent alii ad inguinum, & axillarum glandulas, & pustulæ, atque exulcerationes, cumque etiam tum pus, quamvis non multum, ante fæces dejiceretur; idem facile quod Valsalva in illis ægris digito perceperat, in hac quoque esse, censui, & quærentibus rescripsi, præsertim cum me meæ quoque nonnullæ Observationes moverent. Quarum quæ simul cum dissectione a me adhuc servata est, eo libentius ad te scribetur, quod affectum hunc, aut certe ejus satis, similem, *inter rariores*, *merito* describi quidem in Commercio Litterario (*g*) video quantum in vivente observari potuit; sed ægri, ex passione Iliaca alibi mortui (*h*), nullam anatomicam inspectionem reperio. Et quamvis alio in libro (*i*) legam, fuisse in puello *intestini Recti eam labem, qualem Ruyschius Observationum Anatomicarum Obs. 95. & 96. duplici specimine refert, scilicet ad sphincterem tendens magna scirrhositate circum circa obriguisse*; tamen cum idem vitii genus, commune fuisse reliquis etiam intestinis, animadverto, tum illud præsertim, *alvum ab initio segnem, temporis autem progressu admodum lubricam, & cibos crudos vix ingestos inanimadvertenter ut plurimum egerentem*. Itaque meam Observationem subjicio, quæ ad hunc modum se habuit.

7. FŒMINA annos nata plus quinquaginta, ex affectione, ut ipsa ajebat, hæmorrhoidum inciderat jam ante triennium in multo gravius intestini Recti vitium, propter quod denique excepta est in Bononiense Incurabilium Nosocomium circa anni finem 1704. Hanc Valsalva fœminam cum dumtaxat interrogasset; ne digito quidem ad explorandum immisso, statim desperato morbo teneri pronuntiavit, & ad me, qui proximus aderam, conversus, hoc ejus simile vitii genus est, inquit, quod mensibus superioribus Faventiæ, cum mecum esses, deprehendi (*k*), nempe hic quoque Rectum intestinum circumcirca tumor intus occupat glandulosus. Hæc autem mulier etsi cum aliis morbi hujus indiciis, nullum percipiebat dolorem; multum tamen fœtidæ, & tenuis, & crassioris materiæ egerebat. Itaque ad summam maciem adducta, intra unum aut alterum ex quo advenerat, mensem post febres, cum frigore ingruentes, mortua est. INTESTINUM Rectum secundum longitudinem incisum, & explicatum cum ipse inspicerem, sic reperiebam. Sex septemve supra anum transversis digitis incipiebat durius, & crassius fieri, & in conferta corpora figura, & magnitudine maximarum fabarum, introrsum undique extuberare. Levi erant singula superficie, substantia autem solida & compacta. Durities ac crassitudo intestini, & moles corporum eorum quæ nihil magis quam Conglobatas glandulas colore quoque referebant, eo magis augebantur quo magis descendebatur. Infima tamen pars intestini quanta transverso digito operiri potuisset, cum sana esset, ab ipso demum extremo ano pendebant excrescentiæ duæ, eratque circum anum cutis leviter exulcerata.

8. Nunc ut intelligas, Valsalvæ, & nostras Observationes minus quam a primo fortasse apparet, ab Ruyschianis differre, comparando invenies, ægrum quoque Ruyschii primum (*l*) albi fæces cum *ichorosa & purulenta materia* excrevisse, alterius autem (*m*) morbum a quibusdam Medicis creditum *hæmorrhoides esse*: quorum utrumque in plerisque etiam accidit ægrotantium nostrorum. Quin credo, inter causas cæteras, quare hoc vitium, quamvis fortasse non ita rarum, paucioribus innotuerit, nec fere nisi serius, immisso tandem digito, agnoscatur præcipuam illam esse, quod ægri & Medici nihil plerumque subesse mali, nisi hæmorrhoidum, arbitrentur. Itaque in illo altero Ruyschii casu eas esse per incisiones auferendas, statuerunt, idque etiam incassum, ut necesse erat, tentatum est. Et sane si vel ejusmodi esset id, quod descripsimus, morbi genus, ut Chirurgi ferro adimi posset; ipsa tamen, sicut ab Ruyschio, & a nobis conspecta est, sæpe altissima morbi sedes nullum ei curationi locum relinqueret. Non me quidem fugit vetusta illa quæ inter Hippocratis libros circumfertur, sententia (*n*) *Rectum intestinum & secans & resecans, & consuens, & urens, & putrefaciens, etiamsi gravissima hæc esse videantur, nihil læseris*. Sed neque illud fugit, hoc dogma a peritissimis Chirurgis ad eam ferme intestini partem referri, a cujus profundiore incisione plerique olim ne sphincterem ani discinderent, ejusque in perpetuum tollerent vim & officium abstinebant. Quem metum nisi aliorum observationes magna ex parte sustulissent; possem tibi confirmare, audivisse me Valsalvam cum diceret, se periculo facto in canibus, deprehendisse, sphincterem illum, quanta quanta erat, crassitudine dissectum, iterum suas recuperasse vires, suoque munere, quamvis non ita valenter ac antea, functum esse, idemque in homine, occasione data, animadvertisse. Quin etiam in scheda ejus quadam, post id tempus scripta, hæc legi, persanatum ab eo esse virum A. 1708. cui abscessus, & huic adveniens gangræna partem alterius natis corroserat cum tota ea sphincteris portione quæ illi respondebat, ut fæces præter voluntatem redderet: hunc igitur, ad vitæ extremum adductum, evasisse, & ulcere perfecte conglutinato, sphincterem in pristinum statum rediisse. Verum etsi hæc vera sunt, tamen quo magis a sphinctere altius recesseris, eo periculosior incisio accidet, sive crassiore aliquo sanguifero vase læso, sanguinis effluxum coercere non possis, sive nervum pungas, unde lethalis is dolor, quem observavit Fabricius noster (*o*), videtur provenisse, sive etiam neutro vulnerato, intestinum dumtaxat perfores, sicque fæcibus exitum aperias in ventris cavum: quæ pericula in cæcis atque abditis incisionibus vitare quis possit?

9. Ob has igitur, aliasque causas satis per se manifestas cum efficaci curationi non sit locus, relinquitur, ut cum Ruyschio (*p*), & Valsalva quam *palliativam* appellitant, necessario amplectamur. Laudabat ille emollientia, & dolorem lenientia enemata. Nec improbabat alter, nisi continuo refluerent: quamobrem modicas injectiones potius, & insessus commendabat, addito etiam quo ad æger sine molestia perferre posset, apto, & perforatis lateribus tubulo, per quem humorem illum in quo insideret, ad morbi ipsam sedem admitteret, admissumque interea dum insessu uteretur, servaret. Humorem autem varium pro varia morbi constitutione laudabat, modo calcis, quam vocant, aquam, plus, minusve, at semper dilutam; modo thermalem illam quæ supra Bononiam est, diciturque Porrectæ Veteris, quam interdum quoque potui dabat; alias, cum exulcerationem minime adjunctam esse, censebat, communem aquam incoctis quæ magis ex usu futura crederet, medicabat. Sic varia etiam assumenda præbebat, in his resinam terebinthinam, cui aqua superbiberetur medicata herbis vulnerariis (quacum aliquando resinam illam, vitello ovi solutam, commiscebat, & ad injectiones utebatur) nonnunquam autem, cum anni tempus esset calidius, resina omissa, aquam in qua eædem, aut aliæ pro re nata incoctæ essent herbæ, sed pro aquæ copia pauciores; ut quam largissimus prope instar thermalium aquarum esse posset earum usus; bibi volebat; hyeme vero vinum, in mensa quidem, idque domesticum, in quo, autumni tempore, cum in dolio ferveret, radices ligna, folia, quæ magis convenire, crederet, fuissent macerata. Utriusque ego consilia, & exempla hactenus secutus sum, ut alia aliis magis commendans, fere quæ adversantur lui Venereæ admiscerem, ut pote quam ejusmodi affectus præcedere plerumque solitam animadverti, multoque minus omitterem quæ in duris tumoribus resolvendis magnam interdum tulisse opem, cognovi. His enim sæpius quam iis quæ proprie emolliunt, utendum credo, ne forte nimium laxatis fibris, partes ingruenti materiæ cedant, & tumor increscat, omnemque exitum fæcibus intercludat: itemque dandam quidem operam, ut hæ molles sint, ne duræ, crassæque sibi ipsæ angustiorem jam viam obstruant, aut, si transeant, nimia vi in tumorem facta dolores moveant, & ulcera, siqua sint, augeant; nec tamen ad illud obtinendum, ob has ipsas causas, utendum pharmacis quæ aut ipsa acria sint, aut acres, multosque humores illuc versus concieant.

10. Alvi Adstrictionem, de qua breves has ad te Litteras scripsi, duo consequuntur morbi, alter sæpius, id est Hæmorrhoidum affectio, alter haud ita raro, id est Ani Prolapsus. De hoc, credo quod scires nullam esse in Sepulchreto Sectionem, jam pridem longum Consilium quoddam flagitasti, quod a me scriptum inaudiveras, ego vero, quale id cunque est, mittam Epistola proxima. De Hæmorrhoidum autem affectione Sectio quidem extat in Sepulchreto (*q*); sed brevis adeo, ut si Scholia demas, vix dimidium paginæ impleat. Quapropter malumus de Hæmorrhoidibus nonnulla huc addere, quam cum eo pervenerimus, Epistolam scribere, præsertim cum dissectiones quę ad earum morbos proprie attineant, neque inter Valsalvę Observationes, neque inter nostras ferme inveniamus. Quod igitur duram alvum sępe,

(*g*) A. 1742. Hebd. 35. §. 3. n. 1. (*h*) A. 1744. Hebd. 2. §. 3. n. 2. (*i*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65. (*k*) Vid. n. proximo superiore. (*l*) Obs. ibid. cit. 95. (*m*) Obs. 96. (*n*) l. de Hæmorrhoid. n. 1. (*o*) De Chirurg. Oper. c. de An. Fist. in fin. (*p*) Obs. cit. 96. in fin. (*q*) l. hujus 3. Sect. 15.

pe, ut paulo ante dictum est, consequantur hæmorrhoides, neque dubium est, & a Boerhaavio (*r*) sic explicatur, quod in nixibus ad egerendum necessariis *comprimuntur intestina*, *sanguis arteriosus promovetur*, *venosus retardatur*, *adeoque stagnat in vasis intestini recti*, *putrescit*, *sicque dispositionem ad hæmorrhoides inducit*. Non sum nescius, ob alias etiam causas stagnare sanguinem in venis ejusdem intestini. Cum enim harum intimæ ad Portarum denique truncum pertineant; si forte accidat, ut eæ sive in via, sive in termino, aut hic circumjectarum partium convulsione, distentione, obstructione diutius stringantur, premanturve; proclive est intelligere, sanguinem facile iis in venis remoraturum: Sic mesenterio convulso, sic intestinis flatuum copia nimis tumentibus, sic obstructo jecinore, id non difficulter fieri posse. Quo spectat Vesalii Observatio, quæ prima, eademque præcipua est de tribus quæ in perbrevi illa quam paulo ante indicavimus, Sectione leguntur. Neque enim in eo qui sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxu per intervalla laboraverat, lien solus durior fuit, ut fortasse credes quintum libri III. de Fabrica Corporis humani caput inspiciens, quo ex uno ea Observatio in Sepulchreto descripta est; sed & *jecur fuit mira duritie*, quod ex XV. capite cognosces libri V. ubi Vesalius paulo minus presse eundem casum proposuit, veramque simul quam iis temporibus ille non poterat, ex parte saltem causam intelliges, cur interna hæmorrhoidalis vena *sub coli intestini fine*, *& tota recti longitudine pollicis fere crassitiem æquaret*. Nimirum haud satis facile erat, sanguinem per jecur ejusmodi transire. Sed cur igitur, inquis, non substitit in aliis pariter venis ad Portarum truncum pertinentibus? Nempe ob hoc dixi, te causam illam ex parte saltem esse continuo assecuturum. Adde igitur; ut alia omittam; maximam, quæ inter cæteras illas venas huic uni peculiaris est, longitudinem, ut multo ex hac quam ex illis, difficilius sit sanguinem promoveri sursum, præsertim ut humani corporis requirit situs, quæ una haud dubie ex causis est, quare alia animantia hæmorrhoidibus non sint obnoxia. Quod si quibus in corporibus expedito sursum sanguinis motui quodpiam est impedimentum, in iis quæras, cur in tibiis potissimum venæ in varices se dilatent, eandem præcipue invenies causam quam hæmorrhoidibus assignamus. Hæmorrhoides autem *nihil aliud esse quam varices venarum ani*, diserte vel in Sepulchreto (*s*) habes docentem Walæum: idemque alio loco leges confirmantem Boerhaavium (*t*), ubi aliquanto fusius, nec ulla putredinis injecta mentione, eadem quæ paulo ante ex eo retulimus, declaraverat. Quantum autem eæ venæ se expandant, in viro quodam (*u*) animadverti bono corporis habitu, & ad plenum accedente, quem ex vulnere sub axilla mortuum Bononiæ secui A. 1706. Huic extremum intestinum, quod hæmorrhoidibus obnoxium fuisse, apparebat, cum esset intus varicosis venarum nodis inæquale; majorem ex his perattente inspiciens, miratus sum, cum ipso qui non modico alioquin distendebatur sanguinis grumo, non nisi tenuissima sanguifera vascula communicare, ut evidens esset, aliquam perexilem venam in eam fuisse amplitudinem dilatatam.

11. Ne igitur hæc contingant, quæ aut sine acerbis plerumque, & præsertim in egerendo, cruciatibus minime fieri, notum est, si quidem varices isti turgeant, nec rumpantur: aut sine profluvio sanguinis; si rumpantur; immodico interdum, & ea post se relinquente quæ hæmorrhoides non magnopere esse optandas, satis superque docuerunt; primum plenitudo vitanda est; neque enim ut mulieribus in quibus necessarium id erat, ita viris apparatæ ab natura viæ sunt, per quas opportune sanguis minuatur; sed a morbo aperiantur, oportet, tunc aliquando salutari, sæpe autem periculoso, semper incommodo. Deinde illa fugienda sunt quæ alvum præduram faciunt; nec ea tantum dico quæ perminuta oscula adstringendo glandularum, intestina, & quæ his continentur, humectantium, non satis humoris prodire sinunt, styptica videlicet atque acerba crebrius, aut largius ingesta; sed consuetudinem etiam dico multo parcius edendi, & præsertim bibendi, quam ferre possit natura. Sic in Sarpii Vita legimus, cum ipse junior parcissime ederet, nihil autem vel plures ad dies biberet, in diuturnam alvi adstrictionem incidisse, qua non modo ante triduum fere, interdum ante dies septem nihil dejiceret, verum ut dejiceret tandem, iis uti nixibus cogeretur, unde multos ob hæmorrhoides dolores, & molestum ani prolapsum pertulit annos plurimos. Quod si iis quæ diximus, aliisque ejuscemodi vitatis, nihilominus æquo durior esse alvus pergat, neque usus crebrior adjuvet mollientium ciborum; nulli alii subsidium illud postpones, ne hæmorrhoides ob nixus oriantur, quo claros Medicos uti video, ne ortæ, sint adeo inter nitendum molestæ. Injiciunt hi ante dejectionem unciam lenis cujuspiam olei, in primisque seminum lini: quo nos quoque cum duriora recrementa mollienda sunt, imumque intestinum lubricandum, sæpe uti ac feliciter consuevimus eodem fere pondere, aut certe non multo majori, ne continuo refluat, imo ut diutius retineatur: quanquam sic olivarum quoque oleum interdum præscripsimus ab eo usque tempore ex quo narrabat Ramazzinus, in puerpera Matrona septem jam dies nil dejiciente, cum multa, ac varia nihil proficerent, rediisse in memoriam quod legisse dicebat, si recte memini, apud Martinum Rulandum, ut binas horis singulis uncias communis olei injiciendas curaret, eaque ratione alvum solvisse.

12. Matrona hæc, ad memoriam redigit, quod ab Illustri alia Fœmina remedium adhiberi audivi, quæ tumentibus hæmorrhoidibus a longo jam tempore vexabatur. Quas, ut me consulendi causa huc venerat, cum ostendisset, ipse autem quærerem, qua ratione tumentes adeo reponere sine intolerabili molestia posset; continuo respondit, se multa & varia expertam, nihil utilius invenisse pinguedine quæ circa renes sit canis rufi. Ea igitur rite præparata inungere se egressas inter deijciendum hæmorrhoides; eaque ratione aut sine dolore, aut certe cum multo leviore, jam diu reponere ex quo ab aliis qui periculum antea fecerant, id secum pro arcano fuerat communicatum. Equidem canis pinguedine interius, non modo exterius, usos interdum Medicos, antea noveram: ad eum autem usum, & ex certi canis certa parte acceptam, non videor meminisse. Longe facilius causa agnosci potest utilitatis duorum quæ dicam; sunt enim magis, quamvis non eundem ad morbum, aut non eundem ad modum, plerisque saltem usitata. Nempe Albertinum vidi tumentium hæmorrhoidum cruciatus in Procere quodam lenire admotis cucurbitarum interaneis, aut injecta aqua in qua hæc fuerant decocta. A Procere autem altero generosissimo atque amplissimo quippe Proregis munere nuper functo, cum medica a me pro sibi carissimis consilia quæreret, injecto forte de hæmorrhoidibus sermone, accepi, ipsi quidem in harum doloribus ita prodesse linteola, subinde admota, quæ maderent tepida in qua lini semina, & concisæ radices althææ decocta essent ad tertias, ut cruciatus non modo sedarent, verum etiam, si statim atque hi inciperent, admoverentur, increscere hæmorrhoidum tumorem non sinerent, nec, quod consequitur, disrumpi, & sanguinis profluvium fieri. Ubi autem hoc nimis urgeret, Valsalva; ut ad Medicos redeam; tria præ cæteris laudabat, a quibus videlicet acciderat ut mirabiles effectus videret: primum, theriaca recenti, pondere sex circiter drachmarum, admistis quatuor, aut sex etiam, in magno fluxu opii granis, regionem umbilicalem linire. Alterum, vitriolum in calcem redactum, quod Chymici appellant *colchotar*, parti unde sanguis profluit, adhibere. Tertium, curare, ut æger imum intestinum extrorsum premat, si forte, ut nonnunquam accidit, apertum vasis sanguiferi foramen in conspectum veniat: tunc autem vitrioli frustulum, sicut hæmatitem pictores solent, in extrema quapiam fistula aptatum, ei foramini tantisper apprimere, dum crustam inducat. Hoc autem quo proponebat, ordine aliud post aliud adhiberi, volebat, ubi nimirum priora non respondissent.

13. Et quoniam non de novis remediis hic agitur, aut de insuetatis curandi rationibus, sed de iis quæ proficua ex ipso Illustrium Ægrotantium, aut gravium Medicorum testimonio comperta sunt, in primisque de Valsalvæ nostri consuetudine; hanc tibi pernoscere cupienti illud quoque adjiciam: Si forte in hominem incidisset, chirurgicam opem non temere flagitantem, ne immodico in posterum cursui sanguinis per hæmorrhoides obnoxius esset; non secuturum fuisse, nisi forte in recenti morbo, & curandi quidem ratione alia, non, inquam, secuturum fuisse Auctorem libelli *de Hæmorrhoidibus* inscripti (*x*), *oportere* docentem *nullam hæmorrhoidem sine ustione sinere*, *sed omnes exurere*; sed Auctorem potius Sectionis VI. Apho-

(*r*) Prælect. in Inst. §. 774. in fin. (*s*) in Schol. ad 1. Obs. Sect. cit. (*t*) Prælect. cit. ad §. 112. (*u*) De hoc Vid. Epist. 44. n. 22. (*x*) n. 1.

phorismorum (*y*) admonentem, *a diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una non servetur, periculum esse, aquam intercutem, vel tabem advenire*. Hoc enim vel in ulcerum ani curatione diligenter cavebat. Sic quendam qui sexdecim jam annos iis ulceribus laboraverat, cum mihi octavo a curatione anno satis bene etiam tum valentem ostenderet; unum enim ulcus, inquit, idque minus quam cetera molestum, consulto intactum reliqui. Hæmorrhoides autem, an ulcera essent quæ primarios duos Equites male haberent, cum in controversia foret; memini, continuo ipsum in utroque ulcera esse, ostendisse. In altero enim cum digitum altius immisisset, certam indicavit cæteris sedem ulceris, in cujus videlicet orificium digiti apex exceptus, annulo quasi quodam constringi videretur; sic enim sæpe Recti intestini, ac vaginæ ulcera se habere, ut os angustius in capaciorem sinum se dilatet. In altero, ne digito quidem immisso, tum ulcus esse, tum non ita altum esse, ostendit; erant enim inter alios quidem censentes, id quod excerneretur, mucum esse a glandulis Recti intestini etiam altioribus expressum. Quos facile convicit ipso ægri testimonio, qui cum fateretur, id sibi jugiter effluere; consequebatur, ejus materiæ scaturigines supra sphincterem non esse. Ea autem materia cum purulenta a Valsalva ipso, cujus in ejusmodi præsertim re spectatissimum erat judicium, procul dubio pronunciaretur, atque adeo ostenderetur, jam nulla relinquebatur dubitatio, quin ab ulcere esset deducenda. Tanto autem pluris illud ejus judicium faciebant, quod nemini erat obscurum, præclare ipsum, si quis alius, nota ea habere atque perspecta quæ in Scholiis quoque commemorantur ad Observationem illam (*z*) I. Sect. XV. de mucosis quibusdam, & subalbis sordibus, e podice interdum prodeuntibus, quæ, ut nonnullis pro pure imposuerint, a Medicis tamen Doctissimis agnitæ sunt non secus ab hæmorrhoidalibus venis excerni, quam sæpe albus fluor (quæ comparatio erat Plateri, in iisdem Scholiis laudati) ab uteri vasis absque ulla ulceris suspicione excernatur. Quod a te facile eadem ratione explicabitur qua ejusmodi uterinum fluorem a nobis in IV. Adversariis (*a*) explicatum videbis, nimirum si, qui vasorum hiatus effundebant, sanguinem, cum magis patebant, eosdem, non prorsus, sed magis tamen adstrictos, sinere, intelligas, non sanguinem amplius, sed ejus dumtaxat serum, viscidum per se in quibusdam, aut mora mucosum factum, sensim destillare, aut a recrementis expressum, transire. Hæc habui quæ de Hæmorrhoidibus adjungerem. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIII.

Agitur de Recti Intestini Prolapsu.

De Prolapsu Recti Intestini non modo nulla in Sepulchreto Anatomico Sectio est; sed ne ullæ quidem usquam extant, quantum ipse in præsentia memini anatomicæ Observationes. Quibus, tanquam firmis fundamentis cum inniti soleat quidquid solidi circa plerorumque morborum internas origines, & continentes causas Medici ratiocinantur; propterea haud mirum est, de eo morbo necdum prodiisse, aut certe meas ad manus pervenisse Tractatum, qualem de nonnullis vel rarioribus, levioribusve vitiis habemus, qui satis videlicet prælucere, & minuere laborem possit his quibus super illo prolapsu verba sint non temere, inconsultoque facienda. Quo nos Tractatu carere nunquam magis intellexi, quam cum illud a me Consilium quæsitum est, cujus exemplum tibi, jam diu petenti, cum his Litteris me sum pollicitus esse missurum. Mitto autem quale tum fudi, nisi quod hic tibi latine reddidi. Quæ vero sic, ut Consilia, aut statim fere, aut intra perpaucos dies ab Ægrotantium Amicis flagitata, a me quidem funduntur, nullam scio habere gratiam posse, nisi celeritatis. Quamobrem nemini præterquam iis pro quibus sunt, illorum copiam facio: ab iisque exierint necesse est, quæ te legisse plurima scribis meorum Consiliorum exempla; nisi forte quædam, sicut interdum accidisse perspexi, mihi temere a describentibus supposita sunt. Quanquam autem neque hoc satis probem quod hic habebis, imo aliud aliquod libentius fuissem missurus; hoc tamen, si non inservire poterit, ut quæ Consilia revera sint a me internoscas, indicabit saltem plerasque ex iis rebus quas de hoc morbo vellem ab Anatomicis fuisse quæsitas. Scriptum erat igitur in hanc sententiam.

2. Utinam quantum evidens morbus est, & causa quæ morbum auxit Generosi, & Doctissimi Viri, tantum mihi notæ essent internæ causæ, a quibus initio ille est factus, & a quibus adhuc servatur, & quod multo plus interest, quæ magis efficaces rationes sint ejusdem bene curandi. Morbus quidem Prolapsus est Recti intestini: Causa autem qua auctus est, nimii ac diuturni egerendi conatus. Sed quo ab his modo auctus fuerit, unde, & quod initium habuerit, & quibus a causis adhuc servetur, sive, ut loquuntur Medici, contineatur; hæc vero omnia in tanto præsertim temporum, & locorum intervallo, mihi subjicere est difficillimum, scire autem propemodum impossibile. Quod siquis esset qui symptomata & crises observare potuisset pertinacis illius, molestæque febris, cui successit initium morbi hujus; & tunc, & cum postea auctus est, & hoc quoque tempore diligenter perspicere, quale sit superius, & inferius extremum tubi prodeuntis, & quæ hujus sit *consistentia*; illi forte minus difficile esset veras morbi causas conjicere.

3. Hæ; si vel *conjunctarum* dumtaxat genus spectetur; multæ esse possunt, multumque inter se discrepantes. Eruditissimus Civis meus Hieronymus Mercurialis (*a*), & Ambrosius Paræus (*b*) unam præcipue afferunt, nimirum sphincteris ani relaxationem, quæ intestinum exire sinat. Sed neque medica experientia patitur, ut facile assentiar, quippe ea edoctus, ne veræ quidem sphincteris illius paralysi statim succedere solitum esse intestini exitum, sed tempore demum interposito: & in nostro præsertim ægro intelligo, quam robustus adhuc is musculus sit, utque alii omni, etiam violento, resistat motui. Joannes autem Riolanus (*c*); parentem dico; ad sphincteris relaxationem Levatorum quoque ani relaxationem adjungit: hancque pars magna Medicorum agnoscit. Ego vero sitne hæc, & ab initio fuerit in hoc casu, neque audacter negare velim, neque pro certo affirmare possim. Hoc tantum ajo, si forte etiam sit, certe amplius solam non esse. Ex Anatome enim scio, intestini partem quæ extra podicem restare possit ob hanc tantum causam quod ab iis musculis non relevetur, esse infimam, & paucorum digitorum; non eam quæ supra hanc est, & octo aut decem circiter digitos longa, imo sexdecim, aut viginti, si duplicata, ut est se extrorsum invertendo, spectetur.

4. Alias igitur causas hic cogitare necesse est, illamque inter cæteras quæ ab Docto Medico consulente attingitur, id est intestini divulsionem a mesocolo, aut aliam aliquam causam quæ eodem redeat, & facilior sit, ut puta relaxationem, sensim factam, ultimæ ejus mesocoli partis, quæ vinculi loco est tum Recto, tum proximo illi in quem hoc desinit, flexuoso, & mobili tractui intestini Coli. Non me fugit, recentissimis quibusdam Medicinæ Magistris veri simile non videri, totum intestini corpus prodire, spectantibus hujus vinculorum firmitudinem, arctumque nexum cum uteri vagina in fœminis, cum vesicæ autem collo, & vicinis partibus in viris, & Observationem præterea quam ex Cowpero (*d*) proferunt, hominis, qui post diuturnum ani prolapsum, hujusque tandem ex nimia intemperantia sphacelum, cum propendentium corruptarum partium exstirpationem sustinuisset, non modo pristinam recuperavit valetudinem, sed etiam ab ani prolapsu immunis omnino vixit. Credunt itaque ipsi, & Cl. Junckerus (*e*), non totum intestini corpus, sed internam dumtaxat tunicam relaxatam, & crassam factam se se invertere, atque exire: quibus illud favere, non negaverim, quod ad eundem hunc modum accidere in uteri, id est in vaginæ frequentioribus prolapsibus creditur, quos

---

(*y*) Aphor. 12. (*z*) supra ad n. 10. (*a*) Animadv. 27 (*a*) De Morb. Puer. l. 1. c. 10.
(*b*) Oper. Chirurg. l. 7. c. 18. (*c*) Meth. Med. Sect. 3. ubi de Ileosi.
(*d*) Anat. of hum. 601. T. 39. F. 7. (*e*) Consp. Medic. Tab. 110.

quos multi cum raris utique ipsius uteri prolapsibus male confundunt. Verum etsi neque id me præterit, nec quantum membranæ possint relaxatæ, & humore imbutæ longiores fieri, & crassiores; tamen cum relego quod se in quibusdam vidisse, scribit, Fabricius noster ab Aquapendente (*f*), ani videlicet *procidentiam ita longam, ut cubiti mensuram æquaret, atque ita crassam, ut ambos cubitos simul junctos metiretur* (qui locus exciderat forte Junckero (*g*), cum a Muralto (*h*) memoratum, pari longitudine prolapsum *fidem fere superare*, censuit) cum igitur talia relego, eo mihi in certis quibusdam casibus inclinare videtur animus, ut credam cum Viro Cl. Polycarpo Schachero (*i*), neque prima illa, neque secunda hac ratione rem accidere, sed tertia potius quæ ab ipso proposita est. Scilicet immota infima Recti intestini parte, quam firme adeo cum vicinis connexam diximus, superiorem hac partem reliquam intra eam cum recrementis prolabi, inversamque extra anum prodire. Satis enim est mesocolon ibi relaxari, ubi Rectum continet; aut, si prolapsus longior sit, ibi præterea, ubi ad proximum illum pertinet mobilem, & flexuosum Coli tractum, qui sicuti aliis longior contigit, aliis brevior, ut in Adversariis III. (*k*) diximus; ita plus minusve extendi, & descendere potest, & Rectum prolabi sinere. Quod si ne additamentum quidem hoc meum satis esset; tum vero de alio insuper cogitarem, ut si præter illas tres superiores, quarta proponi posset ratio, secundum quam & id fieret quod modo in tertia diximus, & præterea interna tunica, ut in secunda dictum est, relaxata, & inversa procidens, per infimum exeuntis intestini extremum prodiret, ipsumque, se addendo, longius faceret.

5. Non est quidem meæ consuetudinis longiore oratione uti in theoretica medicorum Consiliorum parte; neque enim ignoro, ægrorum plerosque esse Empiricorum similes, non dubitantium, ut ait Celsus (*l*), *has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat*. Hic tamen aliter mihi agendum existimavi, non modo quia doctissimus is Æger est qui consilium requirit meum, verum etiam quia tametsi quædam animadversiones quas ex iis deducam quæ hactenus dixi, non ostensuræ essent adversus Empiricorum opinationem eorum quæ dixi, utilitatem; certe cum prolapsus quo de loquor, cum una possit, aut cum altera, aut cum pluribus ex variis quas attigi, causis esse conjunctus, mihi autem ob ea quæ initio (*m*) sunt indicata, non liceat sine maxima difficultate, & quod consequitur, sine maximo errandi periculo, quacum illarum reapse conjunctus sit, definire; oportet saltem ut per quandam *inductionem*; id quod facio; colligam, sive una, sive altera, seu plures hic sint earum causarum, veri semper esse simile, ut in relaxatione quadam consistat, & hac quidem, sicut ejus ostendit effectus, viginti ab hinc annis, eoque amplius inchoata, paulatim autem postea adaucta.

6. Ex quo ut Indicatio existit relaxatis partibus restituendi primum illum justæ arctitudinis modum, nexum, situm, vigorem; ita nemo est vel leviter in Re Medica versatus, qui non continuo intelligat, difficillimum, ne dicam impossibile esse id assequi. Quod si, ut generatim Galenus docuit (*n*), sedis vitia & affectus *difficilem curam accipiunt*; quæ causa fortasse fuit, cur quidam olim Medici in eorum dumtaxat curatione suum omne studium locarent (*o*); quanto difficilius hoc poterit contumax adeo, & vetustum sanari? Multo quidem majorum prolapsuum, velut is erat quem ex Muralto commemoravi (*p*), sanationem legisse memini. At antiquorum, & qui a viginti jam annis affligerent, certe non memini. Itaque satis nobis hic esse deberet, si cum tolli relaxatio nequeat; palliativa saltem, ut vocant, curatione aut prohiberetur, aut minor, & levius ferendus redderetur quotidianus illius effectus, qui gravis est adeo cum propter molestiam, tum quia morbum auget, tum etiam quia in summum aliquando periculum potest adducere vel nimis aucto eo quod procidit, vel serius reposito, vel ab aeris injuriis vitiato, vel denique minus cohibito a sphinctere, qui temporis decursu relaxari potest tunc præcipue cum fractum ætatis robur minus huic relaxationi poterit, & ei quę jam adest, ne magis augeatur, obsistere.

7. Sed quemadmodum ad hanc tollendam frustra adhibita esse, intelligo, medicamenta quæque validiora; sic pariter video, adversus relaxationis effectum in palliativa curatione incassum tracta fuisse in usum instrumenta multa, & varia, ideoque alia a me requiri, illiusque in primis descriptionem, quod fuisse olim dicitur a Monacho ingeniosissimo Paulo Sarpio excogitatum. Ego autem vereor, ne ad ista quæ jam sunt adhibita, ea tandem referri possint omnia; si quod præcipuum est, spectemus; quæ mihi quidem cognita sunt, interque hæc illud quoque Sarpianum, quando ejus nullam descriptionem invenio præter hanc quæ apud Rhodium (*q*) legitur: *Hæmorrhoides in suum repositæ locum, ne denuo procidant, annulo ferreo dextre cohibeantur: quem summi ingenii Viro Paulo Servitæ Veneto plures magno commodo acceptum referunt. Annulum vero aluta utrinque continet, quæ perinæum, & clunes versus, fasciis quatuor ejus capitibus adsutis, lineo cingulo innexis firmatur*. Ad annulos igitur, jam in usum tractos, instrumentum Sarpii attinet: ad eundemque, nedum ad *tabulas* Hippocratis (*r*) *angustissimas* id redit quod ab Riolano (*s*), duobusque aliis Gallis Blegnyo (*t*), & Dionisio (*u*), & ante hunc etiam a Muralto (*x*) laudatur, nimirum tabula, foramine pertusa ejusmodi, ut egerentis intestinum transire ne sinat: quam tabulam Muraltus vestiri jubebat panno cæruleo ex *Indigo*, non *terræ Madagascar*, sed *insularum Antillidum*. Eodemque tandem recidit quod, nullo instrumento adhibito, suadebat Paræus (*y*) scribens, *rectus stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum exclusum iri*. Verum cum Æger, nobis propositus, exonerare alvum nequeat, nisi, omni artificio amoto, intestinum exire sinat; terere mihi tempus videar, si alia ejusdemmodi excogitare coner, nec potius causam quæram, cur inutilis hic usus sit ejuscemmodi instrumentorum, ut hac causa cognita, aut solertis Chirurgi alicujus excitetur ingenium ad longe aliud, quod utile esse possit, inveniendum, aut si hoc omnino fieri non posse, intelligatur, pars affecta nullis in posterum instrumentis vexetur.

8. Et primum credibile sane hic non est, ideo exire intestinum necessario esse sinendum, quod recrementa nimis crassa, & dura transire nequeant per instrumenta illa quæ sunt memorata; id enim si esset, jam pridem fuisset provisum, & ne accideret, opportuna aut vivendi norma, aut modici aptique humoris injectione perfectum. Itaque relinquitur, ut totius intestini, aut internæ ejus tunicæ relaxationem tantam esse, credamus, ut illud, aut hæc, detrudentibus excrementis, descendens, multis, magnisque rugis, quarum aliæ aliis imponantur, valvulæ instar efformet, quotiescunque artificio præsertim aliquo cohibitum, se prorsus extendere, & explicare non queat, sicque apertum recrementis exitum dare. Quod si est; omnia ejusmodi artificia sunt removenda, per quæ cum ea intestini pars inter desuper adactas fæces, & instrumentum comprimatur; nulla inde sperari utilitas, imo vel major noxa timeri aliquando potest. Illorum loco novum quoddam requireretur instrumentum, quod non solum exterius, ut illa, infimam sustineret intestini partem, sed simul eo perveniret, ut fulcire interius, ac opportune dilatare posset parietes relaxatos, ne rugarum, & valvularum instar, se ante fæces invertendo, his, cum exituræ sunt, intercluderent viam. Oporteret hoc instrumentum esse ejusmodi, ut facile immitti posset, atque intra modum dilatari statim ac inciperet naturalis necessitas poscere, neque ullum sive lateribus, sive præsertim summa sui parte intestino læsionis periculum afferret: ad quod avertendum summa quæque illius partium, priusquam immitteretur, molli aliquo ac recenti convestiri posset parvi animalis intestino. Notum speculorum, quæ vocant, artificium quibus Chirurgi utuntur ad vaginam uteri, ipsumque adeo Rectum intestinum dilatandum, posset fortasse prudenti, ac solerti instrumentorum excogitatori facilius suppeditare multo meliorem, minusque incommodam ideam hujus instrumenti quo satis esset extensam servare eam intestini partem quæ facile dilatatur, illam videlicet quæ est supra sphincterem; per hunc autem qui magis dilatationi resistit, non plus viæ apertum relinquere quam quod transituris mollibus & quasi fluidis excrementis sufficeret; talia enim ut sint, per vivendi normam, uti dicemus, nihilominus curandum est. Sed cum probe sciam, machinarum plerasque, ubi ad usum trahuntur, spei, & cogitationi minus respondere solitas esse, in hoc autem speciatim casu præclare videam quæ oriri detrimenta possent non modo si inexperta manus instrumentum immitteret ac dilataret, verum etiam ex ipsa frequenti immissione, ac dilatatione, atque adeo ab ipso intestini, dum fæces expellerentur, motu, & com-

---

(*f*) De Chir. Oper. c. de Ani Procid. (*g*) Tab. cit. (*h*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 113. in Schol. (*i*) Disp. de Morb. a situ intest. p. n. c. 2. § 3 (*k*) Animad. 6 (*l*) De Medic. in Præf. (*m*) n. 2. (*n*) De Comp. medic. sec. loc. l. 9. c. 6.
(*o*) Vid. l. Gal. adscr. de Partib. Art. Med. c. 2. (*p*) n. 4. (*q*) Cent. 2. Obs. Med. 94. (*r*) De Fistul. n. 4. (*s*) Sect. cit. supra, ad n. 3.
(*t*) L. Art. de guerir les hern. P. 2. S. 2. c. 8. (*u*) Cours d' Oper. de Chir. Dem. 4. (*x*) Schol. cit. supra ad n. 4. (*y*) cap. cit. supra ad n. 3.

compressione, cumque tandem ne illud quidem scire pro certo queam, relaxationem haud altius incipere quam quo pervenire instrumentum possit, profiteor, de hoc me non alia mente sermonem instituisse, nisi ut alios ad commodiorem aliquam, facilioremque ideam quærendam excitarem: quam si tuto, & sine ullius periculi suspicione ad usum deduci posse constaret; tum vero experimentum ejus capere, neque ab re profecto, neque inutile fortasse foret.

9. Quando autem; id quod propter modo indicatas causas plurimum vereor; pro explorato haberent omnes, in palliativa curatione nullum hic restare cuivis instrumento locum; tunc nihil negotii Medicinæ relinqueretur, nisi ut videret, num forte in curationibus quæ ad tollendam istam relaxationem jam pridem institutæ sunt, prætermissum fuisset remedium ullum, quo si non vinci, at aliqua saltem ex parte imminui morbus posset.

10. Ex Chirurgia quidem multa olim adversus hunc morbum trahebant auxilia. Laudabat Riolanus (z) cucurbitulas duas, singulas ad latera singula imi Sacri ossis admotas, sive ad clunes, ut memorat Schacherus (a), inde aliquid commodi tunc expectans, cum princeps mali causa hæret in languidis ani musculis. Ego non multo plus hinc spero, quam a cauteriis duobus ad infimam Spinam adhibitis, quæ, Arabum asseclas secutus, Mercurialis (b) proposuit, Marcus autem Aurelius Severinus (c) confirmavit; nisi in eo forte adhibenda essent, cujus habitus longe alius esset ac Ægri nostri, & prolapsus ab nimia humoris copia aut factus, aut servatus. Quod vero ad famosum auxilium attinet antiqui illius Chirurgi Leonidæ, quem Vir Cl. Daniel Clericus (d) eundem credit ac Leonidem Medicum Episyntheticum, a Cælio Aureliano (e) memoratum; nec varia aliorum judicia omittam, nec meum reticebo. Igitur cum diæta nihil profecisset, neque medicamenta contulissent, malo jam inveterato, censebat Leonida, & necessarium esse, & minime periculosum externam sedis partem extremam cauteriis aliquot inurere; sic enim cicatrice solida succedente anum in ambitu constringi, & prolapsum tolli. Apud Aetium (f), qui hanc, aliasque Leonidæ nobis curationes servavit, legi hæc aliquanto distinctius potest: quam Fabricius quoque ab Aquapendente (g), & Riolanus (h) commemorarunt. Severinus (i) autem non modo ipsam memorat; non modo suis multis observationibus confirmat, ignem huic parti, in aliis morbis tamen, adhibitum, sibi feliciter cessisse; sed ignavos Medicos vocat, per quos ipsi non licuit eodem ignis præsidio Virum curare ex Equestri Surgentiorum Familia, cujus prolapsus, ut Ægri nostri, vicennalis erat, nullamque pariter ex omnigenis medicamentis opem retulerat. Contra, Nicolaus Blegnyus (k) ejusmodi curationem abjicit, ut non minus molestam, quam nostris temporibus inusitatam. Petrus autem Dionisius (l) a se unquam negat esse visam, ejus Auctores crudeles vocat, ipsam vero vel audientibus horribilem: creditque, si quis forte esset qui eam tentare vellet, neminem fore qui non adversaretur, idque merito propterea quod sine illa sanari possunt hæc mala: quanquam hoc qua ratione probare ipse posset, non apparet, quando nullum proponit auxilium quod sanando huic nostro par esse videatur. Mihi vero minime necesse hic est aut ignavis Severini, aut crudelibus Dionisii astipulari. Nam etsi non nego, Leonidæ curationem esse posse utilem in humili, & parva relaxatione, idque observatione Cowperi, quæ supra (m) indicata est, quadantenus confirmari; in relaxatione tamen hac nostra, quæ tanta est, & tanto altius videtur incipere, multum vereor, ut satis, atque adeo ut quidquam omnino esset profutura.

11. Interea melioribus me Judicibus ulteriore examine relicto harum curationum quibus Chirurgi olim utebantur, ad considerandum transeo instrumentum recentius, cujus usum pluribus in prolapsibus fuisse proficuum, Auctor testatur. Is Blegnyus est (n), quem paulo ante memorabam, vir sane ingeniosus. Accipiebat hic galli indici ingluviem ejusque orificium arcte ad extremum alterum brevis tenuisque argentei tubuli circumligabat; per alterum autem extremum, bacillum, in summo obtusum, immittebat ad fundum usque ingluviei illius, sicque hanc primum, tum deinde tubuli justam partem, adstringentibus remediis illitam, in podicem inducebat; partem reliquam extra servabat ita factam, ut cum bacillum detraxisset, hujusque loco extremam fistulam parvorum follium in eandem tubuli partem inseruisset, atque aeris tantum intrusisset quantum implendæ ingluviei satis esset, redire aer priusquam æger vellet, non posset, itaque retentus partes relaxatas fulciret, efficeretque, subinde, ac diu repetito usu, ut eæ pristinum situm, vigoremque, quo ad ejus fieri posset, recuperarent. Sed instrumenti hujus accuratam descriptionem, ac delineationem, firmandique modum apud Auctorem videre præstat. Equidem Dionisio (o) facile in eo assentior, quod neque incommodo careat instrumentum hoc, neque usum præstet retinendi in sua sede intestinum eo tempore quo maxime opus esset, id est cum alvus exoneratur, quandoquidem eximi tunc debet, & mox, reposito intestino, reponi. Illud tamen nego, eundem, ut ipse ait, præstare effectum quem fasciæ, & cætera exterius adhibita. Quin, excepto incommodo non adeo gravi, & quod manu opus est cauta ad instrumenti repositionem, non prorsus inutile hoc crediderim inter initia præsertim hujusmodi relaxationum. Cogitari etiam posset, an pro ingluvie illa, intestino uti præstaret molli ac tenuibus tunicis prædito bruti alicujus, ea longitudine, & latitudine qua liceret, ac opus esset, arcte intus clauso ad superius extremum, illito autem exterius eo remedio quod post alvi exonerationem infra (p) commendabo: quod intestinum ubi sic satis immissum esset, injecto mox aere, aut etiam interdum humore aliquo, ab re non alieno, penitus distendi posset, aut certe hactenus, ut dejiciendi cupiditatem non moveret. Non hoc facilius, simulque innocentius invenire auxilium proclive fortasse est ad reponendam, retinendamque in nativa sede relaxatam tunicam, ipsumve intestinum, ut hac ratione levamen illius vinculis afferatur, unde quantum possunt, se restituant, viresque recipiant. Cæterum sicut inter initia, ut dixi, aliquid utilitatis inde sperari posse, crederem, & plus certe quam a turundis, quas alii eadem spe adhibent, remediis corroborantibus imbutas & illitas; sic quantum expectari indidem posset in morbo inveterato, non videre me, fateor.

12. Quod ad Pharmaceuticen attinet, tanto me decet esse breviorem, quanto consulentis Medici litteris certior fio, usurpata jam fuisse remedia, quæ poterant, omnia de genere glutinantium, vulnerariorum, adstringentium, & nervos juvantium, & quanto pleniores ejusmodi remediis video omnes Medicorum, & Chirurgorum libros. Quamvis autem iisdem litteris commemorari tantum videam fotus, semicupia, injectiones, cerata, suffitus, aliasque ejuscemodi formas, exteriorum omnes remediorum; non tamen dubito, quin simul in usum venerint quæ iis respondent, interiora. Equidem præclare intelligo, quod his præsidiis obtineri hactenus non potuit, id multo minus in posterum esse sperandum, cum factus interea sit gravior morbus, magisque ejus causæ sint confirmatæ. Verumtamen donec ætas, & robur vigent, repetenda fortasse esset, certe repetita caute, prudenterque nihil noceret, diuturna, & valida curatio. In qua optima quæque corroborantia medicamenta propinarentur, quæ potius tamen ex iis essent quæ nervos juvant, quam quæ adstringendi vi pollent; his enim adstricta alvus majoribus ac pluribus ad egerendum nixibus opus haberet, quibus magis magisque augeretur morbus. Quam etiam ob causam abjicienda omnino illa sunt quæ purgantia nuncupantur, ad læsam enim partem ducunt, in eaque permolesta, & noxia relinquunt irritamenta. Quod si alvum solvere necesse sit; iis quæ mox in Diæta memorabuntur, aut eorum consimilibus plane innocuis utendum est. Ex illis autem remediis quæ exterius adhibentur, summopere mihi placerent, si formam spectes, semicupia, atque injectiones; si materiam, thermarum aquas corroborantes.

13. Diætetica restat, cujus rectus usus omnino necessarius est, cum & vires adjuvet præsidiorum quæ a Chirurgia, & Pharmacia desumuntur, tum etiam quia, si hæc aut nequaquam, aut frustra repetantur, nulla præter illam jam ratio superest, qua, & facilius quidem, innocentius, frequentius, curare possimus, ut minus moleste saltem, minorique cum periculo feratur morbus. Victum proponit Mercurialis (q), qui siccandi vim habeat: nec dubium est, quin is victus faciat ad roborandum. Verum si recte perpendantur gravia, & crebra detrimenta quæ ab alvi fæcibus pro-

(z) Sect. cit. supra ad n. 3. (a) §. 9. cap. cit. supra ad n. 4. (b) cap. cit. supra ad n. 3. (c) De effic. Med. l. 2. P. 1. c. 50.
(d) Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 1. (e) Acut. Pass. l. 2. c. 1. (f) Medic. Tetrab. l. 4. Serm. 2. c. 8. (g) c. cit. supra ad n. 4.
(h) Sect. cit. (i) Part. cit. c. 95. (k) cap. cit. supra ad n. 7. (l) Demonstr. ibid. cit. (m) n. 4.
(n) cap. paulo ante indic. (o) Demonstr. paulo supra indic. (p) n. 13. (q) cap. cit. supra ad n. 3.

venirent ea victus ratione induratis; facile videbitur esse a nobis, præsertim postquam repetita fuissent incassum medicamenta corroborantia, victui qui siccandi vim habeat, eum qui humectandi vi polleat, anteponendum, qui nempe victus simul excrementa mollia servaret, simul eorum acrimoniam corrigeret. Medicus cautissimus Franciscus Redius (r) in Consilio adversus dolorem & fluxum hæmorrhoidum, cum intestini prolapsu in alvi exoneratione conjunctum, jubebat, mane bibi ad selibram jus carnis non salitum in quo bulliissent satis multæ violæ martiæ, & postquam hæ non nisi siccatæ haberi possent, earum loco aut cichorea, aut borrago, aut buglossa, aut sonchus, aut prunus recens, siccusve, appianum malum, aut ejuscemodi aliud. Seri usum commendabat depurati, edulcatique *julapio* sive ex *tinctura* violarum martiarum, sive ex appianis malis. Usum quoque lactis asinini, aut caprini laudabat. In prandio, cœnaque inter alios cibos pultem semper, sed hanc simplicem, & jure plurimum abundantem, in qua poma bulliissent, aut herbæ aliquæ ex iis quæ supra dictæ sunt, interdum hordei quoque, aut orizæ aliquid. Carnes elixas sæpius malebat, quam assas. Omissisque aromatibus, & mero, prandium, cœnamque semper claudi cocto pomo, vel pyro, aquam superbibendo ad uncias tres, *julapio* ex cortice citrei mali edulcatam. Ab his quæ ex Redii Consilio retuli, non multum recederem in hoc casu, aut tantum dumtaxat, quantum satis esset, ne alvus nimis forte lubrica fieret. Quod si Rediana ista vivendi ratio non sufficeret; sufficere autem diuturno usu deberet, alvo hactenus molli reddendæ, ut ad eam exonerandam neque nixibus opus esset, nec longa mora; tunc vero ne in eo quidem Redium imitari displiceret, ut interdum pulpæ cassiæ drachmas darem binas, mane ante jus de quo dixi, sumendas, totidemque iterum paulo ante cœnam, si necdum quidquam egissent priores duæ. Si vero nihilominus dura, & sicca recrementa fieri pergerent; non ea per nixus & conatus, sed ope enematum excludenda esse, censerem. Hæc autem selibræ pondo, haud amplius, quo facilius retineri possent ad justum tempus, ex solo autem carnis jure, aut ex emulsione, ut appellant, hordei, aut orizæ quæ semusta antea, & cocta essent, & id quoque ad Redii imitationem. Qui denique multis effert laudibus unguentum quoddam (*manteca* vocitatur) flavum ex rosis, quale a Seplasiariis conficiebatur Magni Etruriæ Ducis, affirmans, prolapsum intestinum multo facilius, citiusque reponi, si ejus extremum liniatur unguento illo, quo præterquam quod dolor leniri, humorum autem acrimonia retundi, poterit, inquit, læsa, ac debilitata pars non parum corroborari. Cæterum intestini repositionem minus difficilem reddent præscripta vivendi ratio, & in cibo parcitas. Sic enim neque in proximo Coli tractu copia excrementorum cumulabitur, quæ res illi obstare solet repositioni, nec sanguis gignetur qui aut redundantia sua, aut vitio alio infirmam partem faciat crassiorem. Quod cum accidere etiam queat a violentis motibus, & exercitationibus; has quoque omittere oportebit, nec minus; ut paucis complectar omnia; quidquid longo adeo tot annorum spatio, multo experientia ipsa melius, quam possit Medici cujusve consilium, noxium esse, demonstraverit.

14. Hæc, multis ac variis occupationibus, studiisque distentus, habui quæ in difficillimo casu animadverterem, ac responderem, optans ab Nobili, Eruditoque, pro quo scripta sunt, Viro, ut qualiacunque sint, grata habeat, ab Experientissimo autem qui me consuluit, Medico, ut iis hactenus utatur quoad pro sua prudentia, rebusque circumstantibus licere, credet, ab Deo tandem immortali, ut quidquid decretum, actumque fuerit, propitius fortunet.

15. Habes Consilium, quale tum scripsi, anno videlicet 1725. postridie Idus Sextiles. In quo præter ipsam prolixitudinem, alia quoque sunt quæ ne mihi quidem nunc satis placeant. Verum in res incidens minus tractatas, neque hæc, neque illam vitare potui. Atque utinam ab eo tempore extitisset aliquis cujus anatomicæ observationes optatam huc attulissent lucem. Sed eæ, ut Schacherum, doctissimum Virum (s), & me tunc latebant, sic adhuc latent. Quæ autem in cadaveribus quærenda sint eorum præsertim quorum intestinum procidere consueverit ad miram longitudinem, Consilium tibi indicabit nostrum, nec tamen fortasse omnia. Quis enim sciat, num aliquando aut nimio humore laxata, aut congestorum recrementorum copia, aut violentis, diuturnisque in egerendo nixibus distracta, ac divulsa ea vincula quæ ex supremo Recto in proximum Colon ducuntur, fasciolas tres referentia, non ita sinant tum aliquot ex ultimis Coli cellulis tum plurimas ex iis quæ intra has sunt, transversis rugis extendi, ut prolapsi intestini longitudo augeatur. Videndum igitur erit, ubi illiusmodi cadavera, quæ adhuc desidero, incidenda obvenient, quomodo illa etiam vincula, illæque cellulæ se habeant, aut si utraque persistant, an interiores saltem rugæ magna ex parte sint explicatæ ac deletæ, quæ res una maxime interiorem tunicam in qua illæ sunt, deorsum extendi sineret, trahente videlicet continuata interiore tunica Recti intestini, quam se invertere, & sic prodire, secuti recentes in primis Rei Medicæ Scriptores, in Consilio (t) posuimus. Quæ tamen ipsa inversio quatenus fieri, agnoscique possit, nunc in iisdem cadaveribus pariter quærendum censemus. Neque enim hic, ut alibi (u), agitur de parte dumtaxat aliqua, eaque cum quadam quasi cuticula quæ abscedat, comparanda, sed de tota ipsa interiore intestini Recti tunica: quam a musculosa sic dissolvi, ut tamen non emoriatur, nec gravissima habeat conjuncta symptomata, difficile est creditu apud eos qui innumeras; mitto fibrillas, & nervulos; arteriolas tantummodo, ac venulas, utramque tunicam jungentes, animadverterint. Hæc igitur vascula an adeo laxari sensim, extendique possint, ut magnæ præsertim inversiones tunicæ interioris requirunt, quas non pauci hic fieri censent; an tumorum exemplum, in quibus constat immanem accidere vasorum extensionem, hi locum habent, ubi crassescere quidem interior tunica dicitur, sed flexilis tamen plerumque, & apta ad repositionem servari; an denique inversiones hæ, quæ non secus in Recto intestino, ac in vagina uteri, proponi solent, cum re ipsa, & quatenus conveniant, non aliunde certius, quam ex accuratiori cadaverum incisione addiscetur. Nec vero in magnis præsertim Civitatibus rarissima esse potest ejusmodi cadaverum dissecandorum occasio. Non paucis enim hic morbus funestus est, inflammatione videlicet, gangrænaque intestinum corripientibus, cujus repositio negligenter nimis dilata sit. Sed in iis etiam quos aliud mortis genus sustulerit, aliquando accidit, ut quædam se offerant quorum ad hanc rem utile esse possit examen, sive Recti intestini prolapsui obnoxii fuerint, sive quacunque ex causa, ut in milite quodam gregario (x) *Coli in intestinum Rectum prolapsus, seu devolutio* occurrat, quæ in illo quidem *ad spithamæ longitudinem* fuit. Non Rectum autem dumtaxat, verum etiam Colon ipsum procidere, non dubitavit Salmuthus (y), cum lactentis puelli Observationi (z) qui in gravioribus epilepsiæ paroxysmis intestina extrudebat *satis magna longitudine*, hunc titulum fecerit *Procidentia intestini Coli ex Epilepsia*. Atque utinam persecuisset puellam (a) annos natam circiter quatuordecim, cui ex neglecto acriore tenesmo *totum tandem intestinum Rectum cum parte Coli ad longitudinem spithamarum duarum, & amplius fuit protrusum*. Cum enim satis restitui in suam sedem non posset, gangræna autem Recti extremum jam occupasset; mortua est, ipso mirante, quomodo tanta intestinorum portio excidere e mesenterio potuisset. Quod si plura, & varia cadavera diligenter persecari tandem potuerint sive eorum qui ex prolapsu tunc primum, aut non semel antea perlato interierint, sive eorum qui cum eidem, & ad magnam quidem longitudinem (b) sensim adaucto obnoxii essent, aliique alio inde incommodi, & molestiæ modo affecti, ex quocumque morbo decesserint; non dubium est, quin proclivius futurum sit de illius causis, & curatione consulentibus respondere.

16. Sed me casus tunc propositi conditiones sicuti in theoretica parte ad quædam minus fortasse verisimilia adduxerunt, ita in parte etiam reliqua impulerunt facile ad nonnulla quæ optari queant potius, quam fieri. Quod si ægrum non ea peculiaris necessitas tenuisset, ut artificia amoveret omnia, & procidere intestinum sineret, si quidem recrementa vellet ejicere; non defuissent auxilia quæ proponerem, ut cum ea ejicerentur, in sua illud sede perstaret. Erat primum Sarpii annulus: quo de annulo præter ea quæ retuli supra (c) ex Joanne Rhodio, hæc etiam in Sarpii Vita legisse memini; cum ipse hoc morbo diu laborasset, plura autem subinde, sed frustra omnia tentasset, quærere demum instrumentum aliquod cœpisse, quo intestinum contineret, itaque post multa unum denique invenisse ad id aptum adeo, ut tametsi ad

(r) Opere dell' ult. Ediz. T. 4. verso il fine. (s) §. 3. cit. supra ad n. 4. (t) n. eod. (u) Epist. 31. n. 20. (x) Act. N.C. Tom. 2. Obs. 103. (y) Obs. Medic. Cent. I. (z) 31. (a) Obs. 30. (b) Vid. Epist. 65. n. 6. (c) n. 7.

finem usque vitę morbum pertulerit; nullius tamen actionis propterea impedimentum senserit, haud secus ac si illo careret morbo, idemque ita facile, & prompti usus, ut aliis pariter, quibuscum ipsum communicaverat, eadem prestiterit. Quod si Vita illa ob Auctoris (quicunque is nunc ab laudando alibi Summo Viro fuisse credatur) si ob Auctoris, inquam, aut veram quarundam rerum, aut versute simulatam inscitiam, ut in Epist. Anatom. (*d*) haud aliter illa uti voluerim, nisi refellendi gratia per ipsam, ut loquuntur, *ad hominem* qui illam objecerant; si forte igitur hac quoque in re suspecta esset; alterum non defuisset instrumentum, quod a Valsalva nostro videram in quodam Consilio memorari. Scilicet cum eger ad exonerandum ventrem sellam peteret, presto esset hujus operculum in medio perforatum, ibique firmiter tubo instructum plumbeo, cera exterius, & in summa ora circumlito, non latiore duabus tertiis unciæ Bononiensis partibus, & longo quidem uncias circiter duas, sed non ultra semunciam intra podicem admittendo, nec sine cauti Chirurgi ope, cum prima ejus fierent experimenta, ut si feliciter cederent, neque in tubi dimensionibus aliquid esset variandum, hac ratione ejici excrementa possent, nec tamen intestinum emitti. At si neutrum instrumentum spei respondisset; intelligis enim vel ex iis quæ in Consilio attigimus, quæ noxæ possent, nedum quæ molestiæ interdum ex ejusmodi præsidiis existere; alia erant præterea quæ possent excogitari. Vides enim, exempli causa, qualem Cl. Bassius (*e*) invenerit annulum, qui *nullum fæcibus egerendis ponens obstaculum*, facile, uti scribit, & gestetur, & postquam morbum sustulit, extrahatur; sustulisse enim, ait, vel diuturnum, brevi, atque adeo intra menses duos. Sed de prolapsu Recti intestini hæc attigisse satis sit. Proximis Litteris ad alios morbos pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIV.

Sermo est de Intestinorum Dolore.

ETSI pars maxima Observationum, ex quibus Sectio constat XIV. tertii libri Sepulchreti Anatomici, ad Dolores spectat Intestinorum; tamen multæ etiam in ea sunt quæ ad alia Ventris attinent viscera, ex utrisque autem nonnullæ in quibus non internæ, sed extrinsecus accidentes causæ, ut ictus, & vulnera dolorem fecerunt. Quod mihi exemplum sequi non placet, ut qui aliarum ventris partium dolores alibi suo quemque loco tibi aut proposui, aut sum propositurus, & de ictibus ac vulneribus seorsum pariter scripturus. Molestus autem repetitionibus esse nolo: quæ adeo non vitantur in Sepulchreto, ut in hac ipsa Sectione bis positas offendamus Observationes plures (*a*), in Additamentis autem ad eandem, non agnito Blancardi fuco, tres sub hujus nomine repetitas XV. XVI. & XXIII. quarum duæ postremæ in Sectione ipsa (*b*) jam fuerant, ut prima in præcedente Sectione VIII. (*c*), veris Auctoribus adscriptis, propositæ. Sed neque in eo mihi satis placet Sepulchreti Auctorem imitari, ut Observationes in eas dividam quæ ad Colicum dolorem attineant & quæ ad Iliacum, non quod omnino improbem hanc divisionem; quanquam Diocles Carystius, ut Celsus (*d*) docet, non tenuioris, sed plenioris intestini morbum εἰλεόν nominabat, Alexander autem Trallianus, ut apud Salium (*e*) est, *non aliud esse ileon* censuit, *quam colici affectus intensionem, ac incrementum*, & Salius (*) in utroque illorum intestinorum esse posse ilei primariam sedem, & causam, ostendit; sed quia non adeo facile est, ut multi putant, dolores internoscere utriusque intestini, nec, quod consequitur, per animadversa in ægris signa satis luculente hujusmodi observationes dividere.

2. Nam quod dolores dicuntur esse acerbiores Iliaci, quam Colici, & facile etiam sunt, seu vasorum copia id fieri censeas, ob quam multo quoque sæpius Tenuia intestina, quam Crassa, inflammata reperiantur, sive potius nervorum numero, præsertim si villi quibus prima usque adeo abundant, ad papillarum genus sunt referendi; certe quidem alius alio doloris impatientior est, & alia in alio, ac magis, minusque gravis doloris causa; ut minime proclive sit, uter revera majori torqueatur cruciatu, statuere: unde etiam fortasse fuit, cur Galenus, cujus adversos inter se locos conciliare studet Ballonius, sicut in Sepulchreti Sectione hac (*f*) vides, alibi Iliacos, alibi Colicos vehementissimos esse, scripserit. De vomitu autem, quem in illis magis violentum, atque assiduum esse, docuit, recte in Sepulchreto (*g*) eos Colicos dolores excipi, invenies, quorum sedes sit in eo Coli tractu qui ventriculi fundum contingit. Et ne longius ab Sepulchreto te abducam; ex eodem (*h*) pariter admoneri poteris, quam sæpe exceptionibus obnoxium, & propterea fallax illud quoque signum sit: quod videtur alioquin præcipuum, quippe a sedibus ipsis petitum tenuioris, plenioris que intestini. Francisci enim Sylvii verba reperies docentis, *sæpe ad umbilicum usque, & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvi Colon*. Quod si verum est, cum suum hoc locum deserat, Tenuium autem intestinorum occupet; intelligis plane, quam falli possit is, qui sedibus hac in re plurimum tribuat. Nimirum non illi solum tunc decipientur quos redarguit Sylvius; verum ii præterea qui Sylvium sequantur. Cum enim ea Coli pars quæ subesse in transversum ventriculo solet, non ibi fuerit, sed deorsum adeo se incurvavit; tunc errabunt certe qui idcirco eam dolore correptam esse, negent, quod ventris superiora transversus, cinguli instar, dolor non torqueat; sed & illi hallucinabuntur qui in ventris *ambitu ac circumferentia exortum dolorem vere colicum dicendum* esse, cum Sylvio credant; nam dolor qui tunc in superiore ventris ambitu exoriatur, in Colo quod illinc absit, esse non poterit.

3. Verum autem id esse quod Colo sæpe accidere, Sylvius admonuit, non paucæ, tum Valsalvæ, tum nostræ, tibi aut jam propositæ, aut proponendæ Observationes confirmabunt: quanquam non omnia in quibus id vidimus, corpora in his Epistolis commemorandi occasionem habebimus; diu enim est ex quo id cœpimus animadvertere vel priusquam in eum incidissemus Sylvii locum, ut II. nostra Adversaria (*i*) ostendunt. Sed in III. quoque Adversariis (*k*) aliam infimi Coli sedis varietatem adnotavimus, hic minime prætermittendam; quamvis ibi pariter ob eandem causam eos more nostro laudare non potuimus qui ante nos illam animadverterant, Spigelium (*l*), & Riolanum (*m*); quibus tamen contra ac Valsalvæ, & nobis videtur sæpius Colon occurrisse valde in fine flexuosum, rarius ductu simpliciore. Verum utcunque id est, cum ii flexus in quibusdam non modo versus inguen dexterum Colon extendant, sed interdum, ut vidimus, ad umbilicalem regionem attollant flatibus præsertim turgidum; hinc certe apparet, quam facile dolor qui in eo sit, temere tunc ad Tenue intestinum, cujus illæ sunt sedes, referri possit. Hoc igitur varietatum utrumque genus minime infrequens est sive a primordiis, sive a morbo etiam, quod Riolani (*n*) verba subindicant: *vidi*, inquit, *Colum intestinum inter jecur & splenem non directe protensum, sed in S Romani modum inflexum, & ad umbilicum usque PROLAPSUM*: Spigelius autem (*o*) vel clarius, & magis universe scribens, idem intestinum, ait, *præter naturam in colicis doloribus, dum flatibus distenditur, e sua sede naturali abire*. Quod si ob hanc causam accidisse, velis, ut in apoplectica Muliere (*p*) quæ iis fuerat doloribus obnoxia, Colon invenerim non modo cum paucis, rarisque cellulis, sed etiam amplioribus quam soleat, gyris extremam sui partem umbilicum versus contorquens, non repugnabo, præsertim cum Franciscum

(*d*) 15. n. 68. (*e*) Dec. 1. Obs. 4. (*a*) Confer Obs. 1. §. 2. & Obs. 20 §. 14. Obs. 1. §. 13. & Obs. 24. §. 2. Obs. 1. §. 14. & Obs. 19. §. 4. Obs. 2. §. 1. & §. 2. Obs. 5. §. 2. & Schol. ad §. 8. Obs. 19. Obs. 8. §. 11. & Obs. 14. §. 3. Obs. 28. & Obs. 30. §. 4.
(*b*) Obs. 20. §. 12. Obs. 3. (*c*) in Additam. Obs. 5. (*d*) De Medic. l. 4. c. 13. (*e*) De Affect. Particul. c. 11. (*) Ibid.
(*f*) Schol. ad §. 5. Obs. 5. (*g*) Schol. ad §. 2. Obs. 25. in fin. (*h*) Schol. ad Obs. 41.
(*i*) Animad. 2. (*k*) Anim. 6. (*l*) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 5.
(*m*) Anthropogr. l. 2. c. 14. (*n*) Ibid. (*o*) c. cit. (*p*) Epist. 3. n. 2.

ciscum Sylvium intelligam ex Observatione quæ in Sepulchreti Sectione hac, est XV. fusius autem descripta legitur in IX. Sectione libri I. ubi est XLVIII. intelligam, inquam, iisdem cruciatibus laborasse aliam fœminam, censuisse non tam quia omentum *non omnia* intestina tegens, aut hæc *nonnihil* loco mota adnotasset; hoc enim haud raro, illud vero sæpissime occurrit; quam, nisi plurimum fallor, quia utrumque paulo ante expositum varietatum genus in eadem fœmina, ut videre poteris, deprehenderat. Quod si ob ejusmodi tantum causam sedes mutarentur intestini Coli; esset tamen errandi periculum eo magis timendum, quod illis de sedibus in iis potissimum sermo sit qui ei solent esse causæ obnoxii. Verum in iis etiam quorum est ventriculis amplior, aut jecur grandius, transversa illa Coli pars quæ his subjicitur visceribus, tanto inferior est, quanto hæc majora. Huc causæ accedunt quæ ventriculum deprimunt, & cum eo Colon, ut in Veneto Juvene accidisse vidimus (*q*) ex abnormi Spinæ inflexione. Sed præter morbos, constitutiones quoque sunt corporum secundum naturam, in quorum aliis aliæ sunt Coli sedes. Nam etiam ab ortu, ut paulo ante indicatum est, aliter potest esse locatum, & gravidis aucto utero ultimis mensibus transversa illa Coli pars altior est, sicuti Spigelius (*r*) animadvertit.

4. Quæ cum ita sint, cumque ex his satis appareat quamobrem dolorum quibus intestina torquentur, Observationes non ita dividam, ut alias ad Iliacos, alias ad Colicos referam; qua malim divisione uti, indicandum est. Primum igitur eas afferam in quibus dolores erant a causa non extrinsecus quidem adveniente, sed tamen sub oculos cadente; deinde vero illas in quibus causa omnino intra corpus latebat. Prioris autem generis has duas ex Valsalva accipe.

5. VIR quadraginta annos natus, sanguineo-biliosi temperamenti, qui levem aliquando ad inguina herniam patiebatur, a carduorum esu in Iliacam incidit Passionem. Levis quidem ad inguina apparet tumor: ibi tamen ullo se torqueri dolore, æger negat; in ventre fatetur, ob fæcum retentionem valde indurato. Remediis irritis, die morbi septimo lethali vomitioni succumbit.

VENTRE aperto, intestina aere turgida conspecta sunt, & ad eam partem livida ac nigra qua se haud ita procul a Cæco duplicabant, & cum annexa mesenterii portione, quæ quasi carnea videbatur, in herniæ sacculum immittebant, digitos quatuor longum, orificio autem angustiore, ut per hoc redire non possent in ventrem postquam ab illapsa materia distenta fuerant. Erat hic sacculus in dextero inguine, ex peritonæo quidem factus producto, & dilatato, sed non ex hujus processu; ut plures olim crediderunt; qui vas semen deferens, vasaque Spermatica comitatur; imo huic processui, & his vasis, sanguine valde tumentibus, ab anteriore parte incumbebat: eratque intus, ut intercepta intestini portio, colore nigricante, sive potius ex atro viridi infectus, quasi a vitriolo tinctus esset. In sinistro autem inguine alter erat sacculus, ejus quem descripsi, simillimus, nisi quod eam ex qua fiebat, membranam, & fibras, & vasa colore, ac cæteris conditionibus habebat a naturalibus non discrepantia. In Thorace sana omnia. Erant tamen cum grumoso sanguine polyposæ concretiones subluteæ, major in dextero, minor in sinistro cordis ventriculo; sed neutra extra ventriculos se producebat.

6. Manifesta erat causa doloris hujus videlicet *incarcerata*, ut loquuntur, hernia. De qua in his Litteris crebra quidem erit commemoratio; sed tantum quatenus compressa intestini parte, hujus, & proximæ sanguifera vasa strangulat; ex quo ut dolor, inflammatio, sphacelus fiant, non necesse est explicare. Cetera de herniis, & de portione peritonæi quæ comitatur vasa Spermatica, alibi (*s*) attingemus. De Iliaca autem Passione scribetur subinde in hac Epistola quantum proposito erit satis. Jam vero facile intelligis, cum ea oritur, ut plerumque, ob interceptum intestinum, tunc acervata supra interceptionem materia distendi intestina superiora, ab hac autem distentione alteram existere doloris causam, quam auget ipsa quoque acervatæ materiæ corruptio ex mora. Verum unde factum esse, dicemus, ut in proposita historia ibi æger dolorem esse, negaret, ubi vitium erat maximum? An quod nulla inflammatione prævia, sphacelus interceptum occupasset intestinum? Id autem an fieri possit, alias (*t*) videbimus. An potius quia cum æger illud negabat, jam inflammatio degenerasset in sphacelum? Sunt enim alia quoque in ea historia, ut a Valsalva scripta est, quæ non accuratissime mandatam chartis fuisse, indicent. Sed neque in proxima ullam doloris mentionem injecit, qui tamen num abesse potuerit, satis ipsa per se monstrabit.

7. VIR annum agens quinquagesimum, laborans enterocele, ardenti febre corripitur, & nonnullos post dies vomitione humorum, qui fuligine infecti videbantur. Urinam primum difficile, deinde nullo modo reddit. Catheter a Chirurgo incassum immittitur; namque ubi prope vesicam pervenit, in obicem incidit. Itaque his vexantibus incommodis, æger moritur. VENTRE, ac scroto dissectis, intestina in hoc illapsa, inflammatione affecta inveniuntur: & quanquam nulla in ipsis esset exulceratio; tamen paululum saniosi seri in eorum interstitiis conspicitur. Indicium quoque saniosi ejusmodi humoris in ventris pelvi animadvertitur. Vesica erat urinæ plena; quamvis nullam intus haberet læsionem. Obex autem qui prope vesicam, Chirurgo se obtulerat, nihil erat aliud quam unum ex foraminibus per quæ semen egreditur, sic dilatatum, ut in ipsum extremus catheter se conjecerit: idem enim specillo quoque accidit, per apertam ex parte mortui urethram ad rem explorandam immisso.

8. An id foramen Sinus fuit potius, in Seminali caruncula a me postea descriptus, in eo homine præter modum amplificatus? Nam si alter fuisset ex seminis ductibus; hujus fluxu videtur homo laborare debuisse. Certe autem ejus orificium Sinus nunc minus, nunc majus occurrit, quod a Cl. quoque Viro Henrico Bassio (*u*) adnotatum est. Sed mihi ex quo Sinum A. 1719. vulgavi (*x*), quotannis in Theatro, nec uno interdum in cadavere, ostendenti, nunquam amplius obtigit, quod nunc meminerim, ut seminis ullum ductum qui in illum influeret, deprehenderem, multo autem minus ut videretur, quemadmodum ipsi, *hicce hiatus esse aliquando levis incisura, seu sulcus post flaccescentiam harum partium demum apparens*. Num vero, quemadmodum Sinus ille, ita quoque caruncula intra quam est, amplificata esset, sicque & Sinus orificium tenuiori fortasse catheteri objicere, & urinæ suppressionem facere posset, tametsi veri simile est; tamen cum Valsalva nihil præterea addiderit, eo libentius in medio relinquam, quod; ut causam prætercam a Walthero (*y*) memoratam; graviter affectis vicinis partibus, adeo non insolitum est vesicam in consensum trahi, lotiumque non expellere, ut Sennertus (*z*) inter signa inflammatorum intestinorum hoc recensuerit: quin etiam olim Cælius Aurelianus (*a*) inter cætera Ileon comitantia mala *vesicæ, & officii ventris perfectam abstinentiam* posuit. Verum de suppressione urinæ alibi. Nunc istis duabus Valsalvæ Observationibus aliquot ex nostris subjiciamus.

9. JUVENI agricolæ cum ante annos septem intestinum delapsum esset in scrotum dexterum, hinc autem in suam sedem repositum, subligaculi ope retentum, nullam donec hujus non omissus est usus, attulerat noxam. Omisso autem denique, accidit, ut cum duos jam circiter menses teneretur intermittentibus febribus, & se nuper laganis, aliisque ejusmodi crassis ex subacta farina eduliis implesset, intestinum eodem relaberetur. Ex eo die qui fuit pridie Kal. Novembres A. 1705. vomitione corripi cœpit amaræ materiæ. Huc die morbi quarta singultus accessit, & scroti dolor. Hunc imposita mataxa, calente lixivio imbuta, levare visa est. Sed cum vomitus, & singultus perstaret, & ventris insuper dolores, ac sitis affligerent; illatus est die sexta in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte. Ubi nec Chirurgi manus quidquam profuit, & Medici auxilia vix levamen aliquod attulere. Singultus enim sublatus est, ut vomitus quoque; sed hic breve ad tempus cum emplastrum quod vocant de crusta panis, regioni stomachi fuisset adhibitum, enema autem injectum ex oleis seminum lini, & *violato*. Die septima primum vidi. Dolor in scroto erat levior. Pulsus minus quam heri fuisse, audiveram, frequens: sed humilior, & infirmior quam ejusmodi juveni conveniret. Sitis perstabat. Neque alvus, nisi injectis quæ dicta sunt, oleis, fæces reddebat. Quin cum hodie enemate usi essent excarminativa, ut vocant, decoctione, cui despuma-

(*q*) Epist. 4. n. 16. (*r*) c. cit. (*s*) Epist. 43. n. 6. & 7. (*t*) Epist. 35. n. 19. & seqq.
(*u*) Dec. 1. Obs. Anat. 5. §. 9. (*x*) Advers. 4. Animad. 3. (*y*) Dissert. de Collo viril. Vesicæ &c. §. 3.
(*z*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 1. c. 2. (*a*) Acut. Pass. l. 3. c. 17.

matum mel additum cum drachmis duabus electuarii quod dicunt benedictam laxativam; vomitus rediit amarorum, in quibus teres lumbricus; injecta vero vix tandem multas post horas reddita sunt. Die octava lumbricus alter ejectus est. Abdomen cum tensum esset, id quod etiam pridie adnotaveram, & sub manu resonans quasi ut in tympanite, non erat tactus vel paulo rudioris impatiens ne in epigastrio quidem, ubi quosdam quasi morsus æger sentiebat. Cum quærerem, an etiam calorem? negabat. Pulsus hesterno in cæteris similis; sed tamen multo frequentior. Lingua sicca. Urinarum color saturus. Sub oculis livor, & vel sine hoc facies quæ minus placeret. Nox inquieta. Die nona omnia eadem: imo facies, & pulsus pejores. Hi enim vel magis erant frequentes: cum autem premeres, minus resistebant, aut nihil. Illa ad eam accedebat quam vocant Hippocraticam. Et cum anxius superioribus diebus æger esset, ac voce flebili, & corporis, membrorumque situm mutaret identidem; hæc cuncta magis animadvertisses hac die. Nam præter dolorem in toto ventre assidue perstantem, morsuum sensus per intervalla hic illic recurrebat cum ubique, tum in epigastrio præsertim. Nullus erat; nam quæsivi; pulsans dolor, nulla usquam pulsatio. Nec dolor quem in scroto aut proxima ventris parte sentiebat, erat his ultimis diebus præcipuus. Cæterum cum pulsum tentarem; siccam quidem, & asperam cutem, nec tamen æquo calidiorem animadvertebam. Cibo sumpto, meliuscule habebat. Levari quoque se, dicebat, enemate illo ex oleis, & pridie, cum inditum esset, confirmaverat. Hac autem die cum alterum injectum esset ex jure, in quo semina coriandri bullierant, & saccharo; dum redderet, cibum vomuit. Sub vesperam dormivit. Postmodum ut se haberet, interrogatus, in epigastrio nescio quid pulsare, & aliquem in ventre esse caloris sensum, respondit. Interea vomitus fluidioris quam hactenus, materiæ, hujusque subflavæ per intervalla vexabat. Quo totam noctem, & cæteris quæ dicta sunt, persistentibus, mane, die morbi decima, vivere desiit.

VENTER magnam vim effusam habuit ejusdem quæ vomitu rejiciebatur, materiæ: eademque & ventriculus, & Tenuia ad herniam usque intestina valde erant distenta: in eoque universo tractu unus, haud amplius, lumbricus fuit duorum similis qui inter vomendum ejecti fuerant. Crassa autem intestina erant vacua, & alba, & sana. Sanus quoque ventriculus. Sed proximum huic intestinum qui bilarium, & pancreaticum ductum excipit, ibi ad sex circiter digitos, erat adeo ex inflammatione lividum, ut jam gangrænam oleret. Levior inflammatio, & nondum livescens, hic illic tenebat Jejunum, & Ilei partem multo maximam. Reliqua enim pars, quæ propius videlicet accedebat ad Colon, gangræna potius quam inflammatione, occupabatur, quemadmodum herniæ ostendet descriptio. Erat sacculus pyri forma, ex tunica factus non minus crassa & firma quam arteria Pulmonaris. Is non scroto solum, & darto, sed & Cremastere musculo, eaque cui hic incumbit membrana communiter cum teste, & vasis ad hunc pertinentibus operiebatur. Testis autem sacculo suberat, vasa ab interno latere exterius adhærebant, & prope orificium sacculi, non per hoc ipsum, ventrem adibant. Erat id orificium annuli instar crassioris quem peritonæum, & circumjectus tendo efformabant: admittebatque præter Ileum intestinum, & annexi huic mesenterii particulam, omentum quoque cujus propterea nullam ferme partem videram, quæ a sinistris intestina obtegeret, quia dextrorsum erat ad herniam tractum: nec modo ad sacculi fundum perveniebat, sed inde in teres corpus se conformans, quod nisi incidissem, ex compressa omenti substantia factum esse, non cognovissem, sursum redibat, & ad Ileum interceptum, haud procul ab orificio sacculi, se annectebat. Ad sacculum autem quidquid in eo omenti erat, annexum passim inveni per interjectum quoddam corpus rubens, & flaccidum, ut facile posset ab omento, & sacculo separari, nec aliud quam membraneæ cellulæ esse videretur, seri, & sanguinis plenæ. Ileum vero nec sacculo annexum erat, neque ad ejus fundum perveniebat; sed paulo infra orificium, in arcus modum se curvans, eadem, qua venerat, orificii via redibat in ventrem; ut, si explicares, non plus ex eo intestino quam ad quatuor, aut quinque digitos interceptum esse, invenires. Id omne gangræna affectum, nigricabat; sed multo ibi magis ubi in orificio sacculi constringebatur: cujus orificii annulus non minus niger, ac fœtens erat, quemadmodum & proxima superior Illei pars; imo hæc adeo fracida erat, ut distendentis humoris vim ferre non potuerit, sed foramine pervia non ita parvo, illac in ventris cavum effuderit. Ex reliquis ejus visceribus, quæ, ut intestina, non parum adhuc calebant, cum XIII. a morte hora cadaver incisum est, jecur quoque vitium contraxerat; in limbo enim erat nigrum, in cava autem facie, cum cysti, quæ mediocris erat, subnigrum. In Thorace sana omnia, tametsi in dextero cordis ventriculo polyposa fuit concretio subflava, & mollis, quæ inde albidas appendices suas in venas usque Jugulares extendebat.

10. De multis quæ adnotari huc possent, quædam infra opportunius, nonnulla etiam attingemus statim ac Observationem alteram adscripserimus, quam mensibus circiter quatuor post priorem in eodem Nosocomio habuimus.

11. MULIER annos nata plus quinquaginta, quæ duos jam & triginta, hernias pertulerat binas, a sinistris ambas, alteram ad umbilicum, alteram ad pubem, cum forte ab loco non ita alto cecidisset, nihil inde mali, nisi contusionem retulerat ad alterius scapulæ, & humeri fines. A qua cum facile convalesceret, cœpit interea jam aliquot a casu diebus adstrictam alvum habere, & paulo post fluidam subflavam materiam evomere, idem quod recrementa alvi solent, omnino olentem. Vomitus cum alias, tum præsertim duabus, aut tribus postquam cibus sumptus fuerat horis ingruebat. Pulsus nec frequens, nec digitorum pressioni minime resistens, parvus erat valde, præcipue a vomitu, minorque fiebat in dies. Cum enemata nihil proficerent; bis datus est mercurius ad drachmas duas, primum frustra, secundo autem eo cum effectu, ut alvus ter solveretur, semel quidem atque iterum solidis recrementis dejectis, tertio autem fluidis. Nec detrimentum afferri eo remedio visum est. Mulier tamen hora circiter duodecima ex quo mercurium secundo sumpserat, mortua est, quarta, an quincta postquam vomitus inceperat, die, semi hora autem ex quo novissime vomuerat; cum toto morbi tempore neque manifesta febri, neque convulsione laborasset, dolores autem ventris moderate adeo tulisset, ut de his nihil habeam adnotatum.

ABDOMINE inciso, ac diducto, odor gravis extitit. Jejunum intestinum, & Ilei proxima pars eadem quæ vomitu ejiciebatur, materia, tota erant distenta. Ilei autem pars reliqua, & Crassa contracta. Jejunum quibusdam in locis distinctum secundum longitudinem striis vividius rubentibus, in cæteris rubebat ex fusco, ut Ileum quoque ferme ubique. Sed hoc non ita procul ab Jejuno multo gravius affectum invenimus ad digitos tres, aut quatuor; quam videlicet sui partem cum annexo mesenterio in herniæ inferioris sacculum immittebat curvatum in arcus modum. Hæc enim etsi neque ad sacculum, neque ad hujus orificium, quod referebat annulum quasi quendam, alligabatur, gangræna tamen correpta, ex sanguineo colore nigricabat, seroque cruento diffluebat. Nullum aut intestinum, sed pars omenti dumtaxat, superiorem herniam subibat, quæ exterius inspecta, in duos erat quasi monticulos distincta; interius autem uno ex sacculo fiebat, in quem se laxaverat peritonæum. Præter intestina, cum cætera Ventris viscera inspiceremus; Thoracem enim, & Caput non reseravimus; hepar duriusculum, lienem laxum, & quibusdam tantum locis exterius lividum animadvertimus. Uteri vincula nigricabant: ipse autem valde parvus, & tenuibus parietibus. Quibus incisis, apparuit eorum substantia in medio livens adeo, ut ad gangrænam inclinanare videretur. Cum uterum paulo inferius quam soleat, locatum animadvertissem; subiit vaginam inspicere, ut quantum in hanc procideret, perspectum haberem. Accidit autem, ut labiis vix ductis, & vaginæ orificio detecto per hoc propendens appareret quoddam corpus quod a primo accipere aliquis pro uteri osculo potuisset. Verum cum haud ita inferius positum uterum modo vidissem, ut si vel maximus esset, pervenire illuc posset; ipsum cum vagina protinus e cadavere detractum persecui, invenique adeo crassius factum glandulosum urethræ corpus, & vaginam, laxam alioquin, rugisque omnibus carentem, deorsum trahens, ut extremo suo quod urethræ orificio pertusum est, propendens osculum uteri mentiri posset, minusque perito chirurgo, nedum obstetrici, facile imponere.

12. Sed hæc ultima alio attinent. Quæ huc spectant, nunc attendamus. Quod fœmina ista de ventris doloribus vix quereretur, eademque sine febre esset, num inde repeti posse, credis, quod *Ileos* in ea fierat *ratione abolitæ virtutis expultricis*, ut Salius (*b*) loquitur, sive ab *atonia* ob *nervos intestinorum obstructos*, ut Ruyschius (*c*)? Ille certe fieri tunc, ait, *nullo præsente dolore*; hic vero non dubitabat, quin ob eam causam in muliere quadam *sine notabili dolore, & sine febri* fuisset.

Verum ne quæramus nunc quod infra (*d*) videbimus, num intestinis ita se habentibus, materiæ ex his in ventriculum retrudi, & compelli possint, ut vomitu rejiciantur, & ne signa cætera istius constitutionis quæ Salius enumerat, num fuerint in descripta a nobis fœmina, disquiramus, profecto neque Salius, neque Ruyschius tunc inflammationem esse putant intestinorum; sed hanc seorsum uterque memorat, & primus diserte in eadem *febrem* ponit, *& una cum ea dolores vehementes, & qui multum ægros distorqueant*. Num igitur in hac fœmina in qua intestinorum fuisse inflammationem, manifestum est, simul erat eorum atonia? Verum nullam ex tot hujus causis quas Salius commemorat, præcessisse, constabat. Sed de febre an inflammatis intestinis, abesse nonnumquam possit, rursus erit alibi (*e*) videndi locus.

13. Jam vero si quæ inflammationem consequuntur propositis duabus historiis spectemus; proclive erit intelligere, quam festinare oporteat occurrere volentes huic morbo, & quæ auxilia, ubi jam multum processerit, suspecta habere, globos puta plumbeos, & mercurium. Nam si sphacelo fracida intestina, ut in Juvene illo agricola (*f*), ne materiæ quidem resistunt quam continent; cavendum hoc ipsum est, ne assumptis, nisi quantum necessitas cogat, illa augeatur, non modo ne rebus gravissimis deglutitis, aliam quam quæ oporteret, viam aperientes, interitum acceleremus. Quod multo ibi facilius accidit, ubi ea simul constrictio est quæ nihil, nisi reposito intestino, transire sinat. Eadem enim constrictio tum proximum superius intestinum vitiando, impar reddit distentioni, & ponderi sustinendo, tum quæ illud distendant, & gravent, eo ipso in loco remoratur, ubi intestinum maxime infirmum est. At enim, inquies, Hoffmannus (*g*) tamen in volvulo ex intercepto in bubonocele intestino fœminam servavit dato ad selibram argento vivo; quanquam non desunt quibus hic casus ferme incredibilis videatur. Mihi vero eo credibilior videtur, quod jam ante Alphonsus Khonins (*h*) idem mali ex intercepto in oscheocele intestino in viro sustulerat dato eodem argento ad uncias novem. Sed quamvis gravia erant utroque in casu symptomata; minor intestini constrictio esse potuit, nec certe res adhuc ad sphacelum accesserat: ut neque in tot volvulosis accesserat quos passim legimus vel majori assumpti remedii illius pondere fuisse sanatos. De his igitur quibus firma adhuc sunt intestina, nunquam is mihi metus fuit, quippe tunc ortus cum in dissecto illo agricola quam male haberent, conspiciens, quomodo in aliis quoque, multum progresso jam morbo, infirmata esse possent, conjeci. Miratusque sum ab eo tempore ad hunc diem quo hæc relegebam, in nullum *Practicæ* Medicinæ Scriptorem, quod meminerim, incidisse, qui cum de eo auxilii genere adversus hunc morbum, quod plerique omnes fecerunt, sermonem haberet, de justo hoc metu quidquam moneret, præter unum cujus Opusculum (*i*) novissime legi, Medicum eximium Meadium, serio admonentem; *non diu* in Ileo argenti vivi usum, si nihil cetera proficiant, *tardare oportere; quoniam metus est, ne, quod non raro fit, inflammationi superveniat gangræna, qua corruptis intestini tunicis, in abdomen effunditur ponderosum metallum*. Non puto autem, a te nobis objectum iri Cl. Wahrendorffii (*k*) Observationem, quæ Ileosum proponit, cui selibra mercurii data in Colon usque pervaserat, neque tamen fracidum ventriculum, aut Duodenum intestinum sphacelo contaminatum perruperat. Cum enim æger *post triduum* ab hausto mercurio decesserit; facile intelligis, eo spatio temporis inflammatione quæ in Jejuno, & Ileo adhuc erat, in Duodeno, & ventriculo in sphacelum qui antea non esset, degenerare potuisse. Nec valde absimili responsione usurum te credam, si quis Schroekium (*l*) objiciat, qui in diuturna alvi obstructione libras argenti vivi circiter duas, ad initium, & finem Ilei intestini deprehendit, & in minutissimas disjectum particulas adhæsisse vidit Ilei tunicis, neque has perforasse, etsi intestina non inflammata quidem, sed infirmata essent adeo, ut paulo durius contrectata *aliquibus in locis* rumperentur. Dies enim inter ultimam remedii exhibitionem, & mortem intercesserant plus viginti, ut distenta aere, & fæcibus intestina fracescere extremo demum potuerint tempore, neque constat an ita fracida essent ad ea quoque loca, in quibus substiterat argentum vivum.

14. Quæres fortasse, cur ægris a me descriptis repositum non sit intestinum? & cur non reposito, in nonnullis tamen materiæ pars a Tenuibus ad Crassa transierit? Quod ad primum attinet, puta, alios serius quam oportuisset, in Nosocomia esse delatos, alios tempestive quidem, sed eo tempore eum fere omnes in plerisque Italiæ Civitatibus Chirurgi necdum satis auderent ferro uti ad reserandas angustias, intestini repositionem aliter prohibentes. Quod vero has materiæ pars in nonnullis trajecerit; primum animadvertas velim, quæ per clysteres educta diximus (*m*), jam antequam intestinum constringeretur, infra constrictionis locum fuisse; posse autem in volvulosis non modo artis, sed etiam naturæ ope quæ infra eum locum sint, educi, & ratione, & experientia cum sua, tum Hippocratis (*n*) in muliere quæ cubabat apud Tisamenum, adversus communem eo tempore doctrinam confirmavit Salius (*o*), nisi quod id accidere, ait, dum fit morbus, non vero dum factus est. Sed in proposita a nobis (*p*) fœmina id contigisse in fine lethalis morbi, manifestum est, nec ea tantum quæ infra constrictum intestinum essent, semel atque iterum fuisse dejecta, sed denique etiam eorum fortasse partem quæ supra, præsertim autem mercurium, nisi forte existimas, hujus & simplicis, & sine ullo dejectorio remedio, & dosi perexigua dati eas fuisse vires, ut per intestini interceptos parietes, necdum quidem sphacelo, sed gangræna tamen correptos propagare potuerint nescio quam irritationem. Quod cum facile credi nequeat: veri similius videbitur, minus arcte in hac fœmiua, quam in juvene agricola (*q*), constrictum fuisse intestinum, ut mercurii pondus, mutatione situs corporis, & vomitus coagitatione, ac pressione adjutum, potuerit brevem illum intestini tractum emetiri, & ea deinceps quæ infra erant, sanis adjuvantibus, ad exitum promovere. Sed & quodpiam ex iis exemplis proferre juvat in quibus aliquid dejici toto morbi tempore non est desitum.

15. MARIA, uxor Antonii Franciscati, aurigæ Patavini (fecit enim rarissimus quem in illius arteria Pulmonari offendi, valvularum numerus, ut nomen, & cætera quæ ad eandem attinerent, diligenter perquirerem) annos nata undequadraginta, mediocri corporis habitu, colore non malo, multoque minus icterico, plurium viventium liberorum parens, quorum ultimum jam sex menses lactaverat, cum morbo hoc novissimo correpta est, nulli unquam alii obnoxia, si parvam herniam excipias, unde hic demum originem habuit, cruralem, id est femoralem, ex qua cum per se reponere consuevisset quidquid illud erat quod e ventre illabebatur, nunc autem aliquot jam dies conata, non posset, febri, & vomitu, & cæteris quæ accedere solent, afflicta est, nisi quod aliquid tamen dejicere semper potuit. Serius quam opus fuisset, in hoc est denique Nosocomium illata, ubi cito moriturae similis, vitam traxit complures dies, quorum ultimis se habere meliuscule videri poterat, & ab enematibus injectis levari, donec XII. Kal. Decembris A. 1704. mortua est. VENTRE postridie adaperto, simulque herniæ sacculo retecto, crasso, & in plures quasi tunicarum laminas non difficillime dividendo, animadversus hic est a Terete quidem ligamento uteri omnino sejunctus, ad Cruralia autem vasa, quibus a latere interno adjacebat, annexus: neque angusto esse orificio; sed angustias omnes ab imposito infimo esse limbo musculi abdominis Obliqui Externi, quem limbum vocant ligamentum Poupartii, vel potius Falloppii; cum revera tendo sit musculi illius (*r*), qua in re mecum faciunt Solertissimi Viri, in his Heisterus (*s*), &, si attente legas, etiam Platnerus (*t*): Sub eo igitur limbo intercipiebatur pars aliqua proximi Coli intestini sic tamen, ut per hoc via satis pervia restaret, paries tantum intercluderetur qui sacculi orificium spectaverat. Is paries, cum sacculo cohærens, erat niger, & fracidus; proxima extra sacculum intestini pars viridis. Virebant quoque, & grave olebant plerisque in locis interiores ventris parietes. In hujus tamen visceribus nihil morbidi adnotavi, nisi in hepatis vesicula quæ æquo

(*b*) c. cit. supra ad n. 1. (*c*) Obs. Anat. Chir. 91. (*d*) n. 30. (*e*) Epist. 35. n. 20. (*f*) n. 9.
(*g*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 3. (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 79. (*i*) Monita Medica c. 7. S. 2.
(*k*) Act. N. C. T. 4. Obs. 111. ante fin. (*l*) Eorund. Dec. 3. A. 5. & 6 Obs. 299. (*m*) n. 9.
(*n*) Epidem. l. 3. S. 2. (*o*) c. cit. supra ad n. 1. (*p*) n. 11. (*q*) n. 9. (*r*) Advers. Anat. 3. Animad. 1.
(*s*) Compend. Anat. not. 4. (*t*) Instit. Chir. §. 793.

æquo aliquanto major, cum bile non atri coloris, ſexdecim calculos habebat vix diſpari inter ſe magnitudine, parvos quidem omnes, nec tamen minimos, ſuperficie autem flava, & ex pluribus faciebus planis confecta. Quorum unum ita, ut erat, humidum cum flammæ admoviſſem, comburi non ſine ſcintillis, ac liquari, vidi, flammam vero alere, non vidi. Corpus reliquum cum diligenter eodem, & inſequentibus diebus perſecaremus; erant enim cætera viſcera idonea & ad obſervandum, & ad docendum, muſculique omnes egregie rubebant; nihil uſquam ſe obtulit nobis quod ad hunc locum attineat, niſi forte in cerebri medullari ſubſtantia crebra puncta ſanguinea, & quæ horum cauſa erat ſanguinis multitudo, ſicut eo diſtentæ vena utraque Cava, & venæ influentes, præſertim Azygos, ſignificabant; ſiniſter autem pulmo totus hinc pleuræ, inde mediaſtino annexus, & denique Thyroidæa glandula aliquanto craſſior quam par eſſet: cum plura alioquin occurrerent non indigna quæ alibi memorentur. Ex quibus illud unum hic minime præteribo, quod antea non modo non videram, ſed neque audiveram, aut legeram a quoquam viſum, ut neque poſtea ab exteris Viris Eruditiſſimis; humaniter me inviſentibus, audivi. Quæ videlicet cauſa fuit, cur meas quaſdam obſervationes Cl. Morando (*u*) quam pauciſſimis, ut fit, verbis indicans, cæteras quippe alias a me, ab aliiſve etiam habitas diſerte prætermittens, hanc unam exciperem. Scilicet in fœmina quæ nulli morbo ad circumitionem ſanguinis attinenti, obnoxia, ad eam quam ſupra dixi, ætatem pervenerat; & cujus cordis, adjectorumque vaſorum particulæ quæque, a me accurate perſpectæ, nihil vitii, nihil præter conſuetudinem habuerant, in oſtio arteriæ Pulmonaris, trium valvularum loco, quatuor deprehendi, & frequentiſſimæ, quæ aderat, Doctorum Virorum, & Juvenum ſtudioſorum coronæ demonſtravi, cæterarum quæ ibi ſpectari ſolent, conſimiles, niſi quod una ſecundum omnes dimenſiones erat, nec paulo, major, quemadmodum huc veniens; nam etiamnum in apto humore aſſervo; aliquando conſpicies: ea ſedem inter cæteras anteriorem ac ſiniſteriorem obtinebat. Verum, cum hæc recenſerem, gaviſus ſum hanc Obſervationem rariſſimam quidem, ſed non unicam, a me ſupra dictam fuiſſe. Nam tandem inter tot illas, & tam varias, quas cum Præceptore Caſſebohmio habitas, edidit Cl. Jo. Zacharias Petſche (*x*) in quandam incidi alterius fœminæ, cujus *arteria pulmonalis quatuor valvulas habebat, nempe tres majores, quartam vero minorem*. Ejus Aortam fœminæ duos, haud amplius, ramos ſurſum miſiſſe, legimus; ſed quot annos, & num ſana vixerit, & quo ex morbo deceſſerit, non eſt additum.

16. Nunc rem alibi quam in corde, ubi natura ſibi adeo conſtare ſolet, non magnopere attendendam, relinquens, ad herniam redeo parvam quidem, ſed lethalem. Et ſane quanto ab ægris ob parvitatem magis herniæ negliguntur, tanto ſæpe fiunt demum periculoſiores, ut illa fuit cujus ſacculus *vix extremitatem digiti indicis recipiebat* (*y*). Cum ſacculo enim exiguo facilius conglutinatur, arctiuſque in eo conſtringitur inteſtinum. Accedit ob neglectam parvitatem, ægrorum ſilentium tunc etiam cum ventris doloribus torqueri incipiunt; ut ſcite Cel. Werlhofius (*z*) medentes admoneat, *ne prætermittant in colicis pathematibus inquirere in hernias, quæ ſæpe vel exiguæ ſunt, & ab ægrotis inſuper habentur, vel pudore occultantur*; & ſibi certe, quamvis iterum, iterumque inquirenti, accidiſſe non ſemel, refert, ut id ægrotantes ad extremum fere uſque inficiarentur. Mihi vero in æque pio, ac nobili, doctoque Juvene, nunc autem Ampliſſimo Viro accidit, ut cum a cæteris Medicis, & a me pariter quo magis inquirebatur, eo minus ulla deprehendi poſſet cauſa reccurrentium identidem ventris dolorum, accidit, inquam, ut ex hac ipſa cæterarum cauſarum abſentia ſuſpicarer, eam qua de agimus, forte ſubeſſe. Quam ſuſpicionem minime vanam eſſe, cognovi, interrogans, an forte juvaret ſupinus corporis ſitus. Affirmante enim ægro, & tumore quem ipſe ob parvitatem ne animadverterat quidem, reperto, moxque inteſtino ſuam in ſedem repoſito, in eaque conſtanter ſervato, nulli amplius redierunt dolores. Sed hi moleſti potius quam graves, fuerant. Colicos autem, ut dicere inceperamus, ab herniis ſæpe dolores fieri, cum frequens experientia oſtendit, tum fœmina confirmat a Præcl. Weiſſio (*a*) diſſecta, iis doloribus ſæpe vexata ob herniam in eadem ſede in qua noſtræ quoque mulieri fuiſſe, diximus, ſed non Coli modo, verum etiam Ilei portionem, omentique concludentem, fellis pariter veſicula calculis, ſed multo pluribus, onuſta quam in muliere a nobis deſcripta. Cujus herniam raram, ut ait Littrius (*b*), vocare poſſumus, ſi cum frequentiſſimis quas Tenuia faciunt inteſtina, comparetur. Deſcribit ipſe in nobili fæmina huic noſtræ ſimilem, ſive id ſpectes quod in mortua ſecando invenit, ſive dejiciendi facultatem quam in vivente obſervaverat. Sedes dumtaxat altior fuit. Memoratur altera ejuſdem generis apud Palſinium (*c*), qui iſtam Littrii, iſtam, inquam, anni 1714. non videtur legiſſe. Legerat autem Hildani (*d*) Obſervationem, quam auctor ipſe cum attentius perpendiſſet, ad eundem ac Littrius, modum explicaverat (*e*): imo aliam, etiam Pariſiis jam A. 1671. ſic explicaſſe invenio Bienaiſium, ut is qui aderat, inſequente anno ſcriptis tradidit J. H. Lavaterus (*f*). Cur enim bubonocele laborans ægra *excrementa liquida toto compreſſionis tempore (ad diem uſque ſeptimum) per alvum dejeciſſet*, ejus *rei*, inquit, *cauſam* laudatus *Operator inteſtinum ex parte conſtrictum, reperit*. Sed & Ballonium (*g*) animadverti, cum ſcripſit, *in inguen prolapſa cæci inteſtini apophyſi*, etſi hæc computreſcat, *non eſſe neceſſe ea ſequi ſymptomata, quæ conſequi ſolent in aliorum aut tenuiorum, aut craſſorum inteſtinorum affectu*, cum hæc, inquam, ſcripſit, non obſcure indicaſſe, ſive ex Craſſis, ſive ex Tenuibus inteſtinis propendens pars quæpiam inſtar appendicis illius, in hernia aliqua intercipiatur, poſſe alvum reſpondere ſecus ac cum totus intercipitur inteſtini cujuſpiam tubus. Eſſe autem interdum præter naturalem illam alias aliquas appendices, quas & diverticula vocant, herniæque ſacculum ſubire, certum eſt, ſive illæ ſenſim præter naturam producantur, ſive a prima origine quibuſdam corporibus ſint datæ. Cave enim credas, eſſe omnes præter naturam, præſertim vero ex inteſtini latere in herniæ ſacculum prolapſo omnes fuiſſe efformatas; nam interdum, ut infra (*h*) dicetur, ad ea pertinent inteſtina quæ ab ſedibus abſunt in quibus herniæ contingunt. Itaque cum Littrio (*i*), & Meryo (*k*) cenſebis quidem, eas appendices quas ipſi viderunt, illo fuiſſe modo formatas, aut certe auctas: quin ſi tres illas quas Schrockius (*l*) vidit in adoleſcentulo, ventris doloribus, ſed non ob hernias, quæ nuſquam erant, ſæpius cruciato, eas quoque a morboſa aliqua cauſa ortas, adauctaſve eſſe, volueris; non multum fortaſſe adverſabor. At ſi alias quaſdam, ut puta quæ a Weitbrechto (*m*) in muliere deſcribitur, fibris eodem modo ac in aliis inteſtinis, conſpicuis prædita, non a prima origine fuiſſe, dicas; certe non potero adſtipulari. Hujus autem generis illam fuiſſe, non dubito, quam in Vetula deprehendi, quippe eadem parietum ſubſtantia, & craſſitudine ex Ileo qua propius Colo erat quam Jejuno, ad perpendiculum pendentem: quæ addas velim ad breviſſimam ipſius in Adverſariis (*n*) deſcriptionem, quando Hunauldius (*o*) aliam, a ſe viſam, deſcribens, id cupiit minime prætermitti. Neque alterius generis fortaſſe erat quam in Lanario (*p*) vidi, ab illa in his diſcrepantem, quod brevior erat, & hemiſphærica, & contra meſenterii inſertionem poſita ubi Ileum ſe ita flectebat, ut angulum faceret, vel abſciſſo meſenterio perſtantem; in illa enim ipſa prominentia anguli extuberabat haud aliter, ſi poſitum dumtaxat ſpectes, ac quæ ab Ruyſchio eſt in Muſæo Anatomico (*q*) delineata. Quas præterea vidi, deſcriptas non habeo; perpaucas autem omnino vidi, cum tot cadaverum inteſtina examinaverim.

17. Hinc fit, ut quo magis conſidero, eo magis cenſeam, Ruyſchii verba in Theſauro VII. (*r*): *ejuſmodi diverticula, ut plurimum, ſi non ſemper, in Ileo occurrunt*, aliter eſſe ac a primo videtur, accipienda, nimirum cum ſunt, in eo ut plurimum eſſe inteſtino. Certe in eo viderunt qui a me aut nunc, aut alias (*ſ*) memorati ſunt, & præter illos Henricus Meibomius (*t*) olim, deinde autem alii, & in his Experientiſſimi Viri Walthe-

(*u*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741. Obſ. Anat. 7. (*x*) Differt. qua Sylloge Anat. Obſ. &c. §. 47.
(*y*) Vid. Act. Lipſ. Suppl. T. 1. S. 12. in Relat. libelli Launay. (*z*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 1. n. 3.
(*a*) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. (*b*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1714. (*c*) Anat. du corps hum. tr. 1. ch. 8.
(*d*) Cent. 1. Obſ. Chir. 55. (*e*) Cent. 6. in. Obſ. 71. (*f*) Diff. de Inteſtinor. Compreſſ. theſ. 6. (*g*) l. 1. Conſil. Medic. 103.
(*h*) n. 17 (*i*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700. (*k*) Mem. A. 1701. Obſ. 1. (*l*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 50.
(*m*) Comment. Acad. Imp. Petropol. T. 4. (*n*) III. Animad. 5. (*o*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1732. Obſ. Anat. 2.
(*p*) de quo Epiſt. 36. n. 22. (*q*) Fig. 3. ad Thec. C. Repoſ. 3. n. II. (*r*) n. XV. 3.
(*ſ*) Adverſ. III. Animad. 5. (*t*) Epiſt. de Vaſ. Palpebr.

rus (*u*), & Schlichtingius (*x*), & Cl. Bonazolius (*y*) nuper; ut de me in parte ſileam, qui tamen; ne hoc omittam ad ipſius attinens Obſervationes; in quibus vidi, ii maniaci non fuerant, neque in maniacis quos incidi, vidiſſe memini. Conſpexi etiam ſemel atque iterum in anſeribus, in uno præſertim ea latitudine, ut pro reliquiis ejus ductus haberi non poſſet qui olim ad vitellum attinuerat. In his quoque cum eo inteſtino communicabat quod Ileo reſpondet, imo cum illa hujus parte quæ Craſſo inteſtino propior eſt; id quod in homine & mihi, & cæteris accidiſſe video qui locum quidem Ilei ad quem attineret, diſerte ſignificarunt. Unde confirmatio accedit cauſæ a Præcl. Fabricio (*z*) indicatæ, cur morboſæ Appendices in Ileo potiſſimum inteſtino contingant. Si enim quæ ad Ileum ex ſuperioribus inteſtinis deſcendunt, ob maximam chyli partem in vaſa Lactea jam dimiſſam, eam *ſpiſſiorem conſiſtentiam* nanciſci incipiunt quæ tenues urgere tunicas poſſit, atque diſtendere; ea certe erit ſpiſſior, quo magis per Ileum progreſſa fuerint, ſicque plus chyli, & reliquæ fluidioris partis dimiſerint. Itaque diverticulum, quod & ipſe vidit, ad duos, haud amplius, palmos a fine Ilei diſtabat. Quid ergo eſt, inquis, cur ita Ruyſchium intelligamus quaſi nonnunquam ad aliud quoque inteſtinum diverticula pertinerent? Scilicet cum meas relego Obſervationes, aliquid illi aliquando accidiſſe, credo non abſimiliter ac mihi accidit qui in Recto ſemel, iterum in Duodeno ejuſmodi quidpiam vidi. In Recto quidem, ut in Adverſariis (*a*) propoſitum eſt; in Duodeno autem viri apoplectici duobus ferme digitis infra pylorum cellulam, non multum extuberantem, ſed orificio digitum admittente, nulla cinctam tunica præter extimam, ſic tamen ut nullum omnino ſive præſentis, ſive præteritæ exulcerationis ibi, aut in ventriculo, totove inteſtinorum tubo extaret indicium. Sed cum diverticula hæc, quando ſunt, Ileo, ut diximus plerumque obtingant, longiſſimo omnium inteſtino, ibique locato ubi herniæ fieri ſæpius ſolent: non mirum eſt, ſi ex Ileo potiſſimum, hernias ſubeant. Tunc autem contingere poſſe, ut nulla ſequantur herniæ ſymptomata, Ruyſchius cenſuit (*b*). Littrius autem antea (*c*) diſerte docuerat, ejuſmodi herniæ cuncta ſymptomata, lentius ſe prodere, & minus violenta eſſe, quam in herniis cæteris in quibus totus ſtrangulatur inteſtini tubus, in primis autem hinc internoſci, quod nunquam dejectio impeditur. Addit alia, in quibus hoc etiam, abdomen neque tumere, neque tendi, neque flatibus oppleri, ut in herniis communibus. Quæ etſi rationi, ob liberam tunc inteſtinorum viam, eſſe videntur conſentanea, & approbatione ſunt Palſinii (*d*), aliorumque non immerito confirmata; tamen ut intelligas, nihil bene adeo eſſe in Re Medica conſtitutum, ut nonnunquam fallere non poſſit; Obſervationem huc addam meam, in Adverſariis (*e*) indicatam quidem, ſed non perſcriptam, ex qua apparebit, quanto aliter res in ægro ſe habuerit, cujus hernia ſic inteſtini partem intercipiebat, ut per hoc tamen apertam relinqueret viam.

18. BAJULUS Bononienſis, aſſiduis laboribus fractus, ut cum quinquageſimum annum ageret, multo ſenior appareret, herniam habebat ad inguen dexterum, digiti pollicis magnitudine, quæ aliquando evaneſcere videbatur. Is circa medium Martium A. 1706. nulla prævia cauſa, niſi forte quod poſt mediocres tempeſtates repente ingruerat nivoſa dies, ventris dolore prehenſus eſt, vago quidem, ſed acerbo, quaſi a canibus; ſic enim ajebat; morderetur. Qui dolor etſi, ventri neſcio qua inunctione adhibita, remittere viſus eſt; recruduit tamen, nec unquam poſtea eſt imminutus. Ob hunc cum in Noſocomium illatus eſſet S. Mariæ de Morte ſexto jam morbi die, non calentibus quidem carnibus, nec pulſu valde frequenti, ſed parvo tamen, & qui prementibus digitis parum reſiſteret, eoſque inæquali ictuum vi percuteret, toto abdomine tympani inſtar diſtento, magis autem infra hypochondrium dexterum, ubi quædam quaſi Coli inteſtini cellulæ manu percipi videbantur, hernia autem duriore facta, quamvis negaret, præcipuam in ea eſſe doloris ſedem. Cibum vomebat. A quatuor jam diebus dejicere nihil poterat. Flatus ipſos fruſtra egerere conabatur. Datum eſt oleum e dulcibus amygdalis recens expreſſum; e ſeminibus autem lini injectum clyſtere ad uncias decem. Hoc quale injectum eſt, reddidit; illud vero evomuit, conqueſtuſque eſt, ſe ab eo turbatum atque agitatum. Quærentibus quid os ſaperet; toxicum, inquit. Multum ſitiebat. Vomitus perſtabat. Diebus ſingulis inſequentibus ſeptimo, & octavo ſingula enemata injecta ſunt, alterum compoſitum cum *benedicta laxativa*, alterum ex lacte, & vitello ovi; ſed nihilo plus præſtiterunt, quam illud prius. Cum recrementorum nihil unquam dejiceretur, & cætera quæ ſunt dicta, manerent, pulſus autem; quamvis poſt diem ſextum non amplius inæqualis; debilior, ac minor fieret ſic, ut die nono mane percipere vix poſſemus, & jam cute corrugata, frigeſcente corpore, æger neque palpebras attollere valeret, & vix amplius loqui, petiit tamen vinum, paulatimque deficiens, proxima tandem nocte placide obiit. CADAVER ſquallidum, & ſiccum, cute rigida, nec ſine ſcabie aliqua, inſequenti nocte diſſecuimus. Ex aperto Ventre fœtor qualis ex gangræna ſolet. Omentum in herniam uſque extenſum, totum ex inflammatione rubebat, ſi latas quaſdam quaſi lineas exciperes in tranſverſum ductas. Lien aliqua ex parte morboſo livore infectus erat, introrſum quoque, tametſi ad parvam altitudinem, propagato. Ventriculus dextrorſum multo magis quam ſoleat, ſe porrigebat, diſtentus totus materia ſubflava, nihil magis quam ſtercus fluidum, referente, qualis inteſtina etiam Tenuia a ventriculo ad herniam uſque impenſe diſtendebat. Quidquid autem ex Ileo ad Craſſa uſque reſtabat; reſtabat autem multum; & Craſſa ipſa omnia valde erant contracta, atque alba; ut manifeſtum eſſet, nihil per Ilei partem tranſiiſſe quæ ad herniam pertinebat; quamvis non ipſe inteſtini tubus herniæ orificium ſubiret, ſed extra hoc prætervectus, nihil aliud immitteret, niſi parietis ſui portionem, in ſemiovalis cavitatis modum laxatam. Erat ejus cavitatis qua ſenſim ab inteſtino incipiebat, major axis trium circiter digitorum ſecundum inteſtini longitudinem; minor axis multo brevior, quippe per anteriorem inteſtini faciem digituli intervallo a meſenterii inſertione ad inferiorem faciem ſe extendens. Illis ex initiis paulatim cavitas magis, magiſque; ut ſemiovalis requirit figura, ſe contrahebat, donec ad pollicis profunditatem in medio deſcenderet. Hanc igitur ſive cavitatem malis, ſive diverticulum appellare, hernia ſolam intercipiebat, non reliquum inteſtini tubum, ſimulque cum omenti extrema parte concludebat. Quorum neutrum poterat ex ipſa retrahi, quippe non modo interclufum orificio ſacculi quaſi nervoſo, verum etiam nexibus, minus quidem validis, ſed creberrimis, ſacculo alligatum, intus, qua erant ii nexus, ſubaſpero, cætera lævi. Hunc peritonæum faciebat, extrorſum laxatum prope externum latus Spermaticorum vaſorum: aſſidebant autem hinc, & hinc glandulæ Inguinales tumentes duæ, quarum altera, ſacculo propior, albam in parte ſubſtantiam oſtendit. Inteſtinum ſacculo proximum, & multo magis inteſtini diverticulum ex rubro nigricabant. Illinc inteſtinum ſuperiora verſus; nam ad inferiora, ut dixi, album erat; magnum ad tractum ex rubro ad lividum inclinabat: quidquid autem inde ad ventriculum uſque pertinebat, ob conferta pleriſque in locis evidentia ſanguifera vaſcula plane rubebat. Idemque color meſenterium obtinebat. Thoracem quoque recludere placuit. Pulmones undique; ſi dexteram anteriorem excipias faciem; pleuræ, præſertim ad latera, & dorſum, ubi hæc erat craſſior, adhærebant, nuſquam autem magis quam ad ſummam dexteram thoracis partem, ad quam pulmonis ſubſtantia, velut ex antiqua læſione, erat prædura, inferius autem, a dextris pariter, non paulo compactior, quam ſoleat. Cæterum pulmones multo, ubique ferme, humore imbuti erant.

In pericardio aquæ nihil, cor autem flaccidum, & & in ſingulis orificiis polypoſas habens concretiones, ut in ventriculo etiam dextero, & ſiniſtra auricula, leviter compactas omnes, & pleraſque mediocres; minima enim erat quæ in illa auricula; longiſſima quæ in arteriam Pulmonarem, ejuſque ramos pertinebat.

19. Non dubito, quin ex me quæras, cur tametſi via per Ileum inteſtinum reſtabat aperta; nihil tamen illac tranſiiſſet? Equidem plures ſuſpicari cauſas poſſum; veram pro certo affirmare nullam poſſum. Erat ibi inteſtinum ab inflammatione maxime læſum, ſimulque ob ſui portionem diſtractam, atque interceptam irritatum. An ibi igitur periſtalticus ceſſabat motus, quo materiæ ulterius promoverentur? An convulſio erat aliqua per quam ea tubi pars in vivente magis, quam in mortuo, con-

(*u*) Progr. de Aneur. (*x*) Act. N. C. T. 6. Obſ. 20. (*y*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Anatom.
(*z*) progr. Helmſtad. editum Janu. 1750. (*a*) Animad. cit. 5. in fin. (*b*) n. 3. cit. (*c*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700.
(*d*) c cit. ſupra ad n. 17. (*e*) Animad. ibid. cit.

contracta esset? An denique hoc ipsum inflammatio præstabat, vasa, & parietes magis, dum vita maneret, turgida reddendo, quæ post mortem laxata sint? Certe aliquid ad causam hanc tertiam attinens indicat Littrius (*f*), ubi a nobili illa fœmina, cujus hernia Coli portionem intercludebat, conjicit, cur plura, & sæpius interdum, alias vero pauciora, & rarius dejicerentur. Neque hoc objicias, in illa tamen, quamvis inflammatum esset intestinum, & hujus portio intercepta, plura semper, aut pauciora illac trajici potuisse, ut in ea quoque muliere cujus historiam proposui n. 15. Nam ut omittam, alium in aliis esse posse læsionis gradum, aliamque intestinorum vim, alium sensum; certe in illis fœminis de Colo sermo est, in hoc autem viro de Ileo, quod; ne quæram an acutioris sit sensus; angustius profecto est multis partibus, quam Colon; ut si vel major hujus, quam illius, secundum latitudinem intercipiatur portio, amplior in Colo via restet, ampliorque parietum, in quibus promovendi vis est, extensio, & cum his ligamenta illa tria, id est fasciæ musculares, quas intra ejusmodi hernias intercipi, tanto minus verisimile est, quanto difficilius est, ibi laxari Coli parietem, ubi earum aliqua munitur exterius: quæ exterior sedes, & magis compacta fasciarum substantia illud quoque præstare possunt, ne ipsæ facile adeo vitium contrahant. Ex his intelliges non modo cur proposita a Littrio istiusmodi herniarum diagnosis facilius possit in Colo, quam in Ileo, respondere; verum etiam cur in ipso Ileo, ubi diverticuli orificium angustius sit, quale ab eodem Auctore (*g*) delineatur, non cum ita amplum est, uti mea in Bajulo proponit descriptio: facilius, inquam; neque enim præstare ausim, ubi angustius sit orificium, semper nihilominus responsuram. Atque hæc, ut nosti, ad te scripseram, cum a Cl. Benevolo missum accepi librum (*h*) quo herniam, secundo loco, describit factam, ut ipsa cadaveris confirmavit dissectio, ab Ilei Appendice in scrotum se extendente. Quæ tametsi cum eo intestino per orificium communicabat in mortuo quidem non majus, quam ut mediocris avellanæ æquaret diametrum; æger tamen quindecim primis morbi, ejusque sævissimi, diebus nihil per alvum, omnia per vomitum, & cito quidem stercoris similia, ejecerat. Præterea intestinum Ileum qua parte herniæ respondebat, erat ad ulnæ dimidium colore non prorsus naturali, valde autem corrugatum, & angustius; unde proclive erat conjicere, a distenta, inflammataque Appendice vehementer tractum, hinc inflammatione tentatum, & depressum, convulsumque fuisse. Historiam hanc conjungas velim cum proposita Bajuli historia, conjecturas autem, adnotatis in dissectione subnixas, ad ea adjungas quæ de causis suspicabar, cur Littrianæ ejuscemodi herniarum diagnosi res aliquando non respondeat. Quod si non Appendix solum, sed ipsum quoque Ileum intra herniam intercipiatur, & inflammatione, gangrænaque vitietur, ut in Meryii Observatione (*i*); manifestum est, alvum tunc supprimi, & cætera fieri quæ in istiusmodi Ilei affectionibus accidere solent: solent, inquam; nam etsi plerisque hæc contingunt; sunt tamen quibus nec alvus quidem prorsus adstringitur, nedum recrementorum, aut his similium vomitus non fiunt, ut puta iis quos Cl. Viri Wolfius (*k*), & Cohausenius (*l*) descripsere, ut minus oporteat mirari quod non aliter acciderit illis quorum morbus, & dissectio a Cl. Storchio (*m*), & Bajero (*n*) proposita sunt, cum in hernia esset pars Coli intercepta, non Ilei, quod tamen erat totum cum magno Jejuni tractu in altero ea inflammatione affectum, qua Colon carebat.

20. Iis allatis, indicatisve Observationibus in quibus intestinorum dolores a causa erant sub oculos cadente, ad eos transeo in quibus causa penitus intra corpus latebat. Ab iis autem incipiam quæ propter vomitum & inflammationem ad eas magis accedunt quæ hactenus descriptæ sunt. Duæ primæ ad Valsalvam spectant.

21. Vir gracilis, annorum quinquaginta, ob plures in venationibus labores, de magno ad guttur, & pectus calore queri cœpit. Hic eas deferens partes, se ad lumbos prodidit, itemque in ventre, ubi pungente adjuncto dolore hominem adeo vexabat, ut ne tactum quidem ferret. Primis ægrum diebus frigidus rigor invadebat crebrius. Diebus autem quinque, aut sex ante mortem, Volvulus accessit cum fœcum rejectione: qui sensim ægri vires atterendo, ad interitum perduxit circa trigesimum ab decubitu diem. VENTER plenus sanie inventus est totus, quæ omentum, & intestina inter se colligaverat. Erant hæc valde inflammata, ut jecur quoque, & lien, quem altius sane quam jecur, inflammatio occupaverat. Ren sinister sub interna membrana; non omni tamen ex parte; effusum sanguinem continebat. In omento, & in limbo mesenterii, præsertim ubi cum intestino Colo nectebatur, multi parvi abscessus, & ulcuscula animadvertebantur.

22. Cum primum abscessus fieri cœpti sunt; incommoda non ventrem modo, sed & lumbos quo se mesenterium alligat, afficiebant. Ubi illis suppuratio accidit; crebri hanc indicabant frigidi rigores. Effusa autem sanies ulcuscula ibi reliquit; ventrem implevit. Cum, mora acrior facta, tunicas viscerum, & intestinorum præsertim irritavit; omnium inflammationem concivit, horumque præterea motum invertit. Hinc Volvulus.

Tu cum Virorum Clariss. Maucharti (*o*), & Verdriesii (*p*) Observationibus, non propter Volvulum qui vix in una indicari videtur, sed propter ventris dolores hanc poteris comparare, præsertim cum in earum utraque mesenterii pariter abscessus fuerint, in altera aperti, ut sanie refertus esset venter, in altera clausi, intestinis autem quæ hic illic sphacelus infecerat, inter se, & cum omento arcte cohærentibus.

23. VIR alter eadem qua prior ætate, eodemque habitu, colore autem pallido, cum ante biennium ardenti febre correptus, ab ea denique sine ullo sensibili crisis vestigio esset liberatus; magna postmodum siti, capitis, & ventriculi summa debilitate, & virium languore afficiebatur. His quotidie vexatum ingens interdiu cordis oppressio invadebat, quam noctu, dum somnum capere vellet, universi corporis tremor excipiebat. Phthisi aliis Medicis, Valsalvæ autem aqua intra cranium redundante laborare censebatur, qui & ea præscripsit remedia quæ hydropicis solent esse communia. Ille vero interea multum cum combibonibus meri ingurgitans, magno ventris dolore corripitur, vago tamen, cum flatibus, cum materiæ biliosæ vomitu, & cum pulsus celeritate conjuncto. Postridie mane cum dolor non modo sævior, verum etiam certa in parte fixus esset, quæ tacta, vehementer dolebat, inflammationem Valsalva veritus, secari venam, imperavit. Omnibus tamen præsidiis irritis, die quarto ineunte æger moritur. IN VENTRE sana reliqua inventa sunt; sed magna Ilei intestini pars inflammata. In Thorace permagna polyposa concretio in dextero cordis ventriculo, quæ inde in venam Cavam producebatur. Intra Cranium tandem seri multum, quo & ventriculi cerebri erant pleni. Prægrandes erant, multoque scatebant sero glandulæ plexus Choroidis: & compages cerebri laxa erat.

24. Quam periculose magnæ solvantur febres sine ulla crisi, prima hujus historiæ pars confirmat. Quam verum autem fuerit Valsalvæ utrumque judicium, quæ per dissectionem in capite, & ventre comperta sunt, monstrant. Quod vero in hoc ægro, non Volvulus, ut in priore, sed vomitus dumtaxat fuerit; ne quæres quidem, ubi hujus sectionem cum prioris, aut cum insequentis cadaveris sectione comparaveris. Quam, si recte memini, in Bononiensi Incurabilium Nosocomio habuimus A. 1705.

25. SENEX annos natus quatuor & septuaginta, gracilis, vinosus, ante mensem incedere sic inceperat, ut sinistro potissimum cruri incumberet. Quod domestici magis quam ipse, animadverterant; nihil certe ipse de hoc dicebat, aut uspiam dolere se, ostendebat. Duodeviginti post diebus dolore ventris correptus est vago, nullaque cum febre conjuncto, quem ipse, nemine consulto, theriaca sumpta expulit. Sed duodecim interjectis diebus ortus circa meridiem dolor est ad summam regionem iliacam dexteram simul gravans, simul ei similis, ut ajebat, quem mordentes afferrent canes. Tumebat is locus; sed nec colorem mutaverat, &, si tangeres, mollis erat: manu autem profundius appressa, durum percipiebas. Pulsus, cæteroquin laudabilis, celer, & frequens erat. Oculi intra orbitas subsidebant. Lingua sicca. Nox mala. Die morbi altera pulsus major, ut vibratus. Dolor, & tumor se ad ventris medium extendebant, qui demum sinistrorsum quoque perrexerunt. Sanguis e dextero brachio missus ad uncias septem, nihil seri; crassam autem & flavam habuit crustam. Nau-

(*f*) Vid. supra, n. 16. (*g*) Mem. de l'A. 1700. (*h*) Due Relaz. Chirurg. (*i*) cit. supra ad n. 16.
(*k*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 68. (*l*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 26. n. II. ad 3. (*m*) Act. cit. T. 7. Obs. 101.
(*n*) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 40. n. 2. (*o*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 14. (*p*) Act. cit. Tom. 1. Obs. 87.

Nausea erat quidem, non ea tamen, ut cibus respueretur. Alvus sine molestia exonerabatur. Nox pessima.

Die tertia pulsus humilis: ructus crebri, amari, acidi: loquela quasi a convulsione vitiata: mens subinde non constans, ut inania, & nugæ, quas æger narrabat, ostendebant. Die quarta artus identidem convellebantur, totumque corpus rigidum ad quadrantem horæ permanebat, quæ dum fierent, nulli erant pulsus: & vicissim, soluta convulsione, hi quoque redibant, & sanorum quidem in cæteris similes; sed humiles, & prementibus digitis non resistentes. Postea difficili facta respiratione; etsi lingua demum erat jam humida, neque homo amplius delirabat; fæces vomuit, & paulo post ad vesperam diei ejusdem convulsus, mortuus est. ABDOMINE diducto, sinister jecoris lobus inventus est laxus, & sphacelo prorsus vitiatus. Ventriculus, & intestina, Tenuia præsertim, hic rubra, istic livida, illic nigra. Coli autem initium qua musculos contingebat, cavam ossis ilii faciem operientes, simul cum ipsis & gangræna omnino occupatum erat, & sic connexum, ut sine laceratione separari non potuerit. Illinc videbatur effusum esse quod in ventris cavo conspectum fuerat serum lividum, & puri admistum, cui nempe simile intestina continebant.

26. Quod ad initium attinet historiæ hujus; a veri similitudine non valde abhorret, natum sensim fuisse in iis qui modo memorati sunt, musculis vitium aliquod unde proximi Crurales nervi dexteri comprimerentur, inde autem fuisse, cur homo sinistro magis cruri inter ambulandum incumberet. Quod ad vitium inflammatione, & corruptela postea accedentibus, pessimi succi ita nervos illos vellicaverint, ut corpus universum convelleretur. Nec fortasse in puero quem Iliaca passio, arrosis putrido intestini tabo iisdem musculis, interfecit, aliunde magis repetendæ erant convulsiones totius corporis, & crurum præsertim, quas in hac Sepulchreti XIV. Sectione (*q*) leges sic ut ipse quoque convulsus tandem moreretur. Quem autem ad modum Senis inflammatio prorepserit in contiguum intestinum, & cætera quæ descripsimus, explicare non est opus. Itaque ad Observationem transeo, quam ista Coli pars inflammata ad memoriam revocat, biennio ante quam superiorem haberem, mecum a Viro Doctissimo, humanissimoque M. Antonio Laurentio Archiatro, cum hæc scriberem, Pontificio communicatam.

27. MULIER quæ anno ante in dorsum ceciderat, ingenti nuper, clamoso, profundoque in ventre dolore, cum vomitionibus conjuncto, dies aliquot conflictata, decesserat. VENTRICULUS repertus est mire contractus, Cæcum autem Veterum intestinum a semifluidis flavis stercoribus ita dilatatum, ut ventriculum mentiretur. Id intestinum prehenderat inflammatio, quæ per vicina quoque viscera se se diffundere incipiebat.

28. Si casus ille ad causas attinuit quæ hunc mulieris morbum fecerunt; credibile est, ita in dorsum cecidisse, ut dexterum tamen ventris latus, & Coli partem in eo latentem afflixerit. Quæ propterea vi sua qua stercora sursum propellit, magis in dies magisque imminuta, ab iis denique omnino restitantibus in eum modum cum subjecto præsertim Cæco expansa fuerit, & ob tunicarum distractionem acerbissimo dolore affecta, ob vasorum autem compressionem inflammata. Quod si mulier aliquanto diutius vitam traxisset; fortasse ipsa quoque, ut aliquot ex iis de quibus supra dictum est, fœdum in modum, & miserandum stercora vomuisset, vel potius stercorum quam simillima. Hac enim similitudine decepti, plerique in Volvulo ea rejici, crediderunt quæ jam in Crassa intestina transiissent, id quod rarius quam ipsi putant, accidere, interjecta ostendit Bauhini valvula, ostenduntque alia quæ sunt a nobis in Adversariis (*r*) commemorata. Similitudine autem decipi, non difficile est demonstrare pluribus in medium prolatis ejusmodi vomitus Observationibus vel in iis quibus a Crassis intestinis ad os via erat omnino interclusa. Vide enim; ut cæteras omittam ubi hanc arctissima hernia viam, aut obstructio, aut coalitus intercipiebant; vide, inquam, exempli causa, hic in Sepulchreto (*s*) Henrici ab Heers Observationem. Puero hernioso simul cum omento Ileum intestinum agyrta ferreo constrinxerat filo, ut transire nihil posset. Puer autem *per os ejectis stercoribus* mortuus est. Huc adde Cl. Haguenotii (*t*) complura in felibus, & canibus experimenta: qui vinculo injecto eidem intestino, stercora vomebant. Quis a primo e Crassis hæc rediisse, non existimasset qui Tenuia fuisse occlusa nesciret? Nempe quæ ex ventriculo detruduntur ad intestina, illius, & mox horum succis, & pancreatico, & bile admistis, pluribus autem in chyli ductus particulis amandatis, si quam in Crassis deberent, eam in Tenuibus, inflammatis præsertim, habere moram cogantur; eandem in his referent, quam in illis, odoris fœditatem, & stercora etiam, si quis velit, non injuria poterunt appellari, ut docuit Picolhominus (*u*), negans propterea, necessarium esse, reliquias cibi in Crassa pervenire, ut stercoris acquirant naturam. Verum ut minime in hoc homines fallantur; ex hoc tamen ipso in errorem rapiuntur, cum e Crassis ea redire, existimant, quæ redeunt e Tenuibus.

29. At enim e Crassis usque intestinis provenire posse, demonstrant suppositoria, & clysmata ab ileosis per os ejecta. Ego vero de suppositoriis satis in Adversariis (*x*) dixisse videor quid sentirem, ut de clysteribus quoque. Sed quoniam horum per vomitum rejectionem legi postea apud non ignobilem Auctorem, *frequenter* accidere, apud alium autem hanc eorum rejectionem sine inverso intestinorum motu nova quidam ratione explicatam; nonnulla tibi super utraque re hic addere constitui. Et quod ad primam attinet; Galenus quidem cum inverti in Iliaca passione, imo & extra ipsam, intestinorum motum, non uno in libro (*y*) docuit, tum insuper III. de Symptom. Causis (*z*) semel, iterumque affirmavit, *clysteris aliquid nonnullis in ventrem* (id est ventriculum) *subiisse, ita ut vomerent: præterea stercus in lethalibus ileis*. Sed ab ejus tempore usque ad ætatem Jo. Matthæi de Grado (*a*), id est a secundo ad decimum quinctum Æræ Christianæ sæculum qui id confirmarent, non memini legisse. Extitit deinde sæculo decimo sexto qui id vidisse se, scriberet Julius Alexandrinus (*b*), sed *non tam sæpe*, *aliquando tamen*, ut bis Jo. Francus Hildesius (*c*). Sæculo autem proximo, & hoc ipso non pauci utique. Legere enim potes Abelis Roscii (*d*) Observationes tres, Danielis Sennerti (*e*), ut videtur, & Joannis Henrici Lavateri (*f*), & Lucæ Schrockii patris (*g*), & Joannis Meryi (*h*) singulorum singulas, plures autem Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ (*i*): & præterea sine Iliaca, aut Colica passione, unam Petri Borelli (*k*), alteram Friderici Lossii (*l*), tertiam Georgii Segeri (*m*), quartam Gabrielis Clauderi (*n*), quinctam denique Petri Rommelii (*o*); tot enim erant quarum in præsentia recordabar. Alias ipse facile invenies. Verum si vel totidem reperires; non rarissimam, opinor, clysterum per os rejectionem diceres; frequentem non diceres. Plerique enim Medici, etiam exercitatissimi, nunquam viderunt: quod eorum Scripta ostendunt, ubi de hisce Observationibus mentio incidit, aliorum quidem testimonium, non suum, proferentium.

30. Videamus nunc, qua nova ratione clysmatum per os rejectio explicata sit. Positum est, intestina omnia in Volvulo plena esse, aut ferme plena humorum tum in ipsa jugiter influentium, tum ab ægris ingestorum: esse autem ad podicem obstaculum quodpiam, illorum quidem impediens exitum, ab immittentibus autem clysmata superabile. Tunc igitur sic injecta, plenitudinem intestinorum, & distentionem augentia, accedente musculorum abdominis, & diaphragmatis alterna compressione, quo minor resistentia est, illuc urgeri, & commista cum iis humoribus per vomitum denique extrudi. Non resistere autem Bauhini valvulam, quippe quæ, posita intestinorum omnium plenitudine, aperta servetur. Nec inverso horum motu opus esse, præsertim cum in bestiis, ob injectum Ileo vinculum jam vomitu correptis, non potuerit is motus animadverti; imo ne peristalticus quidem, si quæ ad finem sunt hujus Explicationis, attendas, satis in vivis, sanisque animantibus agnosci amplius videatur. Hæc omnia cum primum legi, etsi quædam erant quæ non facile probari posse, intelligerem; tamen, quod nunquam in veri inquisitione omittendum est, id cœpi facere, ut non modo quæ contra, verum etiam quæ pro ista Explicatione afferri possent,

(*q*) Obs. 21 in Additam. (*r*) III. Animad. 9. (*s*) Obs. 24. §. 3. (*t*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713.
(*u*) l. 2. Anat. Prælect. 11. (*x*) Animad cit. (*y*) De nat. facult. l. 3. c. 13. & in Hipp. de Vict. in Acut. Comm. 3. n. 33.
(*z*) c. 2. (*a*) apud Donat. de Hist. Mir. l. 4. c. 3. (*b*) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. sub tit. Variar. rer. Vomit.
(*c*) Ibid. (*d*) apud Hildan. Cent. 6. Obs. 70. (*e*) in hac 14. Sepulchr. S. Schol. ad Obs. 20. §. 13.
(*f*) thes. 6. cit. supra ad n. 16. (*g*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Schol. ad Obs. 195. (*h*) Obs. 1. cit. supra ad n. 16.
(*i*) Tom. 1. P. 1. in adnot. ad Peyer. Exercit. 1. de Gland. Intest. (*k*) Cent. 1. Obs. 17. (*l*) Vid. Schol. modo cit. in Eph. N. C.
(*m*) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 94. (*n*) Earund. Dec. 2. Obs. cit. (*o*) Earund. Dec. 3. A. 7. Obs. 39.

sent, attenderem. Itaque nonnulla eorum quæ suis tum rationibus, tum experimentis confirmaverat ingeniosus Auctor, animadverti, meis quoque comprobari. Nam quod ad intestinorum ab obstaculo ad ventriculum usque plenitudinem spectat, hæc meis quoque humanorum cadaverum, quibus ipse caruisse queritur, Observationibus in ejusmodi morbis comperta est, ut tibi propositæ ostendunt Agricolæ (p), Bajuli (q), & magna ex parte Mulieris cujusdam (r) historiæ. Posita autem non Tenuium modo, sed & Crassorum intestinorum plenitudine, ultro apparere *impedimentum* illud videbam, quod in Adversariis (s), generatim, quærendum esse, indicaveram, quo impedimento *ad tempus interjecto* Bauhini valvula *rite occludi non posset*; ad tempus, inquam; nam si perpetuum sit, non intelligetur, qua ratione post trajectos per illam clysteres, ad officium ipsa vel continuo redierit, ut in quibusdam ex iis casibus visum est, qui paulo ante (t) sunt indicati. In illis enim non satis faceret eorum explicatio qui in ileosis valvulam rumpi, aut paralyticam fieri, conjecerunt. Quam ego ultimam conjecturam ne tunc quidem habere locum, credo, cum initium Coli plurima congesta materia dilatatum ponitur præter modum. Nam etsi valvula ob resolutas duorum, ex quibus componitur, intestinorum carneas fibras eam, qualiscunque esset, vim amitteret se constringendi; duo tamen, quæ nos addidimus, Fræna ita sunt hinc, & hinc in transversum per internam Coli faciem locata (u), ut admirabili usu quanto magis hoc dilatatur, tanto ipsa magis rimam valvulæ adstringant, quam utilitatem persæpe in vita præstare, censeo, cum multa forte in ea Coli parte materia est, musculi autem abdominis conatu magno contenduntur: quæ autem de hujus structura valvulæ, de ejusque Frænis in Adversariis scripsi & pinxi, ut accipi a te, non dubito; sic ea, & quædam alia quæ ad me attinent, vellem ab nonnullis paulo attentius fuissent spectata: sed de his alibi. Denique, ut alia omittam; quod abdominis musculis, & diaphragmati illa tribuatur actio quæ inverso motui intestinorum tribui solet, non sine ratione hoc fieri, ii possunt casus comprobare, in quibus Ileon contingere ob vim expultricem abolitam, sive ob atoniam intestinorum, de Salii, & Ruyschii sententia superius (x) indicatum est. Quo loco, Boerhaavii (y) quoque auctoritas produci potest, asseverantis, se in Crassis *intestinis nunquam, in numerosis vivorum animalium sectionibus vidisse motum peristalticum*, ideoque mirantis, *rejici* tamen per os *ex Crassis clysmata*; hoc enim *aliquando* accidere, *testibus gravissimis viris*, non dubitabat.

31. Verum cum hæc propositæ Explicationi favere, animadvertissem; alia se objiciebant quæ evidentissime adversarentur. Ne longior sim; illud in primis, quod si plena, aut fere plena intestina omnia ponuntur; non potest intelligi, quomodo non commisti, ut dicuntur, cum aliis humoribus, sed sinceri clysteres vomitu rejiciantur, iique non longo interposito tempore, neque præcedente, postquam injecti sunt, immani humorum qui a Recto ad ventriculum intestina impleant, aut quasi impleant, rejectione. Lege enim Roscii, Schrockii patris, Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ quas supra (z) indicavimus, Observationes, in Volvulo habitas: lege etiam quas ex Lossio, Segero, Claudero, Rommelio memoravimus (a), ubi nec Volvulus erat, ut validiores musculorum compressiones credi possent, nec præter levem in uno, aut altero alvi adstrictionem obex ullus qui humores in toto pene intestinorum tubo coercuisset. Invenies passim clysteres *totos*, *integros*, eosque *sinceros*, *ut fuerant applicati*, *nihil prorsus immutatos*, per os ejectos postquam *per horam* fuerant *in intestinis retenti*, *post horæ circiter spatium*, *post horæ quadrantem*, *horæ quadrante vix elapso*, *momento temporis*, nulla usquam commemorata inter clysmatis injectionem, & rejectionem, humoris vomitione, nedum tanta, quantam intelligis, si plena fuissent intestina omnia, esse debuisse. Cum igitur nec plena hæc, nec quasi plena essent; profecto apparet, aliam esse explicationem quærendam, ex qua eluceat tum quæ causa ab Recto ad ventriculum clysteres compelleret, tum quæ Bauhini valvulam apertam servaret. Videndum est autem nunc præsertim quando non desunt qui diaphragmatis, & musculorum abdominis ad vomitum ciendum vires in dubium vocant; videndum est, inquam, ne quod ad primam attinet causam, præpropere abjecta illa sit quæ in motu inverso intestinorum ab antiquis usque temporibus reponebatur. Ut enim is motus ubi ligata, distenta, inflammata, resoluta sint intestina, non facile esset agnoscendus; cur ibi negandus sit ubi nihil istorum est? nihil autem esse poterat in iis Observationibus quæ, nullo præsente Volvulo, habitæ sunt, neque erat, etiam hoc præsente, aut certe necesse non erat semper, ut esset in magna intestinorum parte, in eaque nominatim quam hic potissimum spectamus, id est in Crassis intestinis. Cur igitur omnino, & semper causam illam rejiciamus, nullasque illi partes tradamus? Num forte quod peristalticus motus vix amplius sit agnoscendus? Quid ergo? Adeone mutata est natura animalium, ut nostra ætate vix amplius id appareat quod vetustissimi illi Observatores perspexerunt, quos secutus Cicero (b) *tum astringere se se intestina, tum relaxare* sive ad terendum cibum, & conficiendum, sive ad ejus depellendas reliquias, diserte scripsit? Sed ne cuipiam forte ex iis quos in prope extrema ad II. Adversaria Præfatione designavi, hic quoque Ciceronis locus *in acerbam satis exprobrationem* a me *allegari* videatur; præstat multa quæ hic reponere liceret, negligere, & a Priscis ad Recentiores venire. Num igitur tot obliviscemur Observationum, non aliorum modo, sed & nostrarum in canibus, ovibus, cuniculis vivis dissectis, cum sæpe in oculos ne quærentium quidem incurrit, is motus, atque adeo etiam, ut præsertim, in cuniculo accidit, alterne antiperistalticus. Sed in hominibus quoque fuisse alterum, aliquando utrumque perceptum, ostendere jam nihil attinet, quando exempla protulit Cel. Hallerus (c): quibus tamen illud addere, si volueris, potes Matronæ, immanem omphalocelen habentis, visæ a Collectoribus Bibliothecæ Anatomicæ (d). Idemque Hallerus (e) vel antequam tot ederet experimenta (f), præstitit, ne quia magno Præceptori ipsius acciderat, ut nunquam, sicut dixi, in Crassis intestinis videret peristalticum motum, idcirco nemini visus existimaretur; siquidem Wepferum nominatim laudavit, qui in his quoque evidenter perspexit, nec peristalticum modo, verum etiam antiperistalticum, ut cognosces ex Wepferi loco, huc pariter in Sepulchretum (g) relato.

32. Ex his quæ in utramque partem expendimus, licebit tibi intelligere, ad ea quæ in Volvulo contingunt, ardua præsertim, nec satis adhuc perspicua, explicanda non facile ullam probabilem causam omnino esse abjiciendam. De causis autem quæ obstaculum faciunt materiæ per intestina descendenti, si forte ex me quæris, utrum illam celebrem olim horum contorsionem unquam invenerim, aut saltem intus, ut vocant, susceptionem, quæ vel sæpius est etiam ab Recentioribus confirmata; ingenue respondebo, in neutram sic quidem, ut postea (*) explicabo, adhuc incidisse. Non tamen propterea; quod ad primam attinet; ullum ex descriptis ejus generibus suspectum mihi est, nisi quod salva mesenterii cum intestinis connexione intelligi non potest. Altera autem, sive intestini intra intestinum susceptio non modo salva mesenterii connexione intelligitur; verum etiam ob istam ipsam connexionem maxime noxia est. Cum enim intestini pars proximam subit, simul annexi mesenterii portio subeat, necesse est. Itaque si paulo ibi diutius inhæreat, & causa aliqua constringens accedat: retardato per ejus vasa motu sanguinis sic turgebit, ut ingressi intestini exitum, & per hujus cavum descensuræ materiæ transitum impediat; ne quid dicam de sphacelo ob circumitionem sanguinis prorsus interclusam demum superveniente, ut laudatus Hallerus (h) vidit, & hominem extinguente. Eo autem magis omnia ibi constipantur, quo major intestini complicata portio in proximam se conjecit; tanta enim aliquando fuit, ut ex intestini spatio semipollicem longo educta, duos fere palmos æquaverit (i): Tanto autem major subit, quo majores, aut diuturniores causæ sunt, quæ subeuntem impellant, & quæ excipientem dilatent. Inter has causas plerumque est flatus; inter illas autem nonnunquam est pondus, ut in Observatione eorundem quos semel, iterumque lau-

(p) supra, n. 9. (q) n. 18. (r) n. 11. (s) III. Animad. 9. (t) n. 29. (u) Advers. 3. Fig. 1.
(x) n. 11. (y) Prælect. ad Instit. §. 816. in fin. (z) n. 29. (a) Ibid. (b) l. 2. de Nat. Deor.
(c) Ad Boerh. Prælect. §. 93. not. 6. (d) Tom. 1. P. 1. adnot. penult. ad Warthon. de Mesent.
(e) Ad cit. Prælect. §. 107. not. 3. & §. 109. not. 30. (f) De Respir. P. 3. (g) Schol. ad §. 2. Obs. 1. hujus Sect.
(*) n. 34. (h) Strena Anat. n. 9. (i) Vid. Sepulchr. §. 2. modo cit.

laudavimus, Bibliothecæ Anatomicæ Collectorum (k) rara non ob id tantum, sed etiam quia in colo susceptio acciderat, in quo qui viderint, perpaucos legisse memini præter Ruyschium (l), idque, ut fatetur, semel, cum in Tenuibus intestinis toties vidisset, ut sæpius nemo. Cæterum nulla frequentior causa creditur, quam convulsivi motus: quos id posse, Peyeri monstrat experimentum lacessitis non uno in loco viventis ranæ intestinis: leges illud in Sepulchreto (m). Idem confirmare mihi videntur Observationes cum Peyeri ipsius (n), tum præsertim Ruyschii (o). Ille enim in puellæ Ileo in quo susceptiones tres, lumbricos *alicubi* vidit *velut conglomeratos*; Ruyschius autem ipsam susceptam Ilei virilis portionem *repletam vermibus circulariter positis*, iterumque *susceptionem* ejusdem intestini *verminosam* ostendit *e puero*. Intestina autem a vermibus posse vehementer lacessiri, manifestum est. Quin eximium Medicum Heisterum (p) cum in Tenuibus duodecennis pueri intestinis duplicem susceptionem invenisset, eademque intestina *lumbricis repletissima* animadverteret, *in praxi notatu dignum* existimavit, *præsertim si juniora tractamus subjecta*, passionem Iliacam a lumbricis quoque oriri posse. Et hinc fortasse fuit, quod susceptionum plerasque in pueris viderim adnotatas. Eorum quæ hactenus commemoravi dum quædam paulo diligentius attendo, non possum facere quin Observationem huc addam meam, quam legens, si mirari forte incipias, me paulo ante negasse, intestini susceptionem mihi esse conspectam; at mirari desines ubi ea perpenderis quæ post Observationem adscribam.

33. VIRGO ad quinque & quadraginta annos nata, capite ob lapsum gravissime icto, non modo inter initia, sed semper vomuit; dies autem in hoc Nosocomio vixit plus XXI. sic quidem ut sæpe jam jam moritura videretur. VENTER; hujus enim dumtaxat viscera, neque hæc morbi causa, inspexi; tepida etiamtum intestina habebat; tametsi non paucis a morte horis tangebam, & una certe ex quo abdomen apertum, diductumque fuerat, cum aliud interea expedirem, transacta, tempore anni frigido, quippe circa medium Decembrem A. 1724. tempestate autem frigidissima. Intestinorum Tenuium pars flatu erat distenta, ea præsertim quæ Cæco suberat, itaque hoc cum Appendicula antrorsum verterat: pars reliqua non sine fœtore aliquo subrubra erat. In hac susceptionem vidimus, de qua loquimur, non minus evidentem, imo etiam longiorem aliquanto quam ab Ruyschio est delineata (q). Sed dum qua in sede intestinorum esset, & quam arcta, aveo distinctius cognoscere, ideoque ut ab altero Tenuium capite incipiam, intestina leviter, ut fit, hinc illinc dimoveo, hoc quidem præclare intellexi, illud vero dignoscere amplius non potui. Nam Tenuibus cunctis ab uno capite ad alterum, & ab hoc rursus ad illud accurate percursis, nusquam susceptio illa apparuit, & ne vestigium quidem, indicio manifestissimo, minime arctam fuisse. Tunc; quod reliquum erat, Tenuia intestina aperiens, in Duodeno materiam conspexi liquidis fæcibus similem; in proximo autem Jejuni tractu lumbricum teretem, in eodemque tractu, & vicina Duodeni parte sanguineas hic illic maculas quibus intus utrumque, quasi ab inflammatione quæ irritationem consequi inciperet, distinguebantur. In cæteris autem intestinis, ventrisque visceribus complura quidem animadverti, ostendique, sed non ad morbos attinentia; si nonnulla excipias adnotata in muliebribus, & in vesica, vel potius in urethra. Hac enim secundum longitudinem incisa, ex vasis sanguiferis quæ parallela per interiorem ejus faciem apparebant, nigra quædam hic illic prominere videbantur quasi corpuscula, ut a primo pro exiguis varicibus acceperim. Sed cum mane in solis lumine inspectarem, varices non esse, intellexi; quin etiam num in iis vasis essent, plane dubitavi. Nam duo majora, quæ in ipsis erant communibus vesicæ, & urethræ finibus, peculiaria esse vidi fusca, & subrotunda corpuscula, eaque cum tangerem, dura sensi; ut calculos sui generis esse, crediderim, sub intima illa tunica concretos, eamque attollentes; reliqua autem quæ infra erant, ut minora, ita minus dura, nec subrotunda, ex ejusdemmodi materia, ad eundemque modum fieri, sed necdum esse perfecta. Cum hoc, novum fortasse, morbi genus, urethram procedente tempore coarctaturum, & jam facile nonnihil lædentem, animadvertissem; uterum secui, si forte manifestius scaturigines invenirem subalbi, & crassiusculi humoris quo nimis humectatam vaginam conspexeram. Sed præter consuetudinem nihil vidi, nisi prominentem vesicularum acervum parvulum, ut ejus area ambitum unguis non excederet digiti minimi. Erat in facie anteriore caveæ ipsius uteri dexterius, propiusque supremam partem ejusdem caveæ, quam cervicis; ut suspicatus sim primum, esse inchoamentum excrescentiæ, cujusmodi a me sæpe alias in cavo uteri descriptas legisti. Et prominentia quidem id confirmabat; sed non conveniebat natura vesicularum quæ prominentiæ faciem tegebant; erant enim ipsæ, & mucus, quem continebant, ejusdem omnino generis, & ad eundem naturalem modum se habentis, cujus erant infra in cervice aliæ plures, olim a me verbis, & pictura satis expressæ (r); non hydatides, quales hic quoque non deerant ad tubas, & prope ovaria, alba, dura, strigosa. Sed vesiculas, mucum limpidum, & in fila ductilem continentes, tam alta sede, quam in hac Virgine, collocatas, ibique in acervum collectas, non nisi raro vidisse memini. Quæ si semper ad hunc modum se se habuissent; una ex magnis difficultatibus Nabothi sententiæ defuisset.

34. Verum hæc alias. Nunc ad institutum sermonem redeamus. In Virgine hac vides, intestini partem in proximam se conjecisse: ab hac parte fuisse flatum, qui dilataret; ab illa autem lumbricum, qui lacessendo contrahere, inflammationemque ciere posset: pertinacem vomitum non defuisse, ut neque in Duodeno jam materiam liquidarum fæcum similem. Hæ res omnes fecerunt, ne historiam hic prætermitterem. Gravissimus autem ictus capitis, qui per se concitare vomitum solet, in Tenui intestino levior, & quæ novissime inchoata videretur, inflammatio, neque aliter fortasse quam XIX. Epistola (s) indicata est, explicanda, præsertim vero laxa adeo susceptio, ut facillime, nulloque sui relicto vestigio, evanuerit, eo me impulerunt, ut hanc neque pro vomitionum causa habuerim, neque inter eas connumerem de quibus in præsentia verba facio. Neque enim hic specto quas facile evolvendas, neque ita raro, invenimus, quales fuisse puto tres illas quas sine ullis Volvuli signis in Jejuno puellæ intestino vidit Abrahamus Vaterus (t), qualesque fortasse erant, quando nulla de iis signis mentio injicitur, propositæ in eodem trium cadaverum intestino ex observatione Cl. Hommelii (u), & ne longior sim, quales erant certe quæ plures, & varia in sede, ut aliqua etiam ex infimo Colo in summo esset Recto intestino, a Cel. Hallero, non in Strena Anatomica, ex qua unam supra (x) laudavi, sed in Opusculis Anatomicis (y) descriptæ sunt. Quin etiam nonnullæ occurrunt non æque facilis evolutionis, ut quæ a Cl. Jo. Phil. Burgravio (z) *satis arcta* reperta est, nullo tamen, quod memoret, conjuncto signo Iliacæ passionis, an quod nulla accesserat inflammatio? quanquam hæc neque ad alteram accesserat ab eodem (a) conspectam, & fuerant tamen saltem quædam tormina, & vomitus remediorum, an, quod duplo altius in hac altera se se immiserat intestinum? Sed neque Hartmannus (b) parum alte intrusum, idque tribus locis, intestinum deprehendit, neque ex iis omnibus æque facile educendum, quin ibi *exterius turgidulum & sanguinolentum*, *tum oris etiam in extracta* portione *manente vestigio luculento*, nec lumbricus deerat prælongus in iisdem Tenuibus intestinis: nulla tamen Volvuli memorat indicia; imo *alvum suum officium fecisse*, adnotat, *nimirum* quia *non prorsus omnem viam* susceptiones *obstruxerant*. Multo quoque longiorem, quippe ultra pedem geometricum, Jejuni intestini portionem in proximam sui partem & illapsam, & *multum* ibi *coarctatam*, *& compressam*, & *livido colore tetram* invenit Jo. Guil. Widmannus (c) post dolores quidem acerbissimos, & vomitus fere continuos, nec tamen fæcibus similium, neque cum alvi, quod ajat, suppressione, nempe quia illapsa ea portio, quamvis anguste, etiamtum *pervia* reperta est. Itaque multo magis pervias binas illas susceptiones, non modo bre-

(k) Adnot. cit. supra ad n. 29. (l) Advers. Anat. Dec. 3. 5. (m) Schol. ad §. 8. Obs. 20. (n) §. modo cit.
(o) Thes. Anat. 4. n. 14. & Thes. Nov. n. 57. (p) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 198. n. 3. (q) Obs. Chir. Anat. Fig. 74.
(r) Advers. Anat. 1. n. 32. & Tab. 3. (s) n. 18. (t) Progr. edito A. 1727. M. April.
(u) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 42. in fin. (x) n. 32. (y) Obs. 27. (z) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 5.
(a) Eorund. T. 5. Obs. 80. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 207. (c) Earund. Cent. 6. Obs. 89.

breviores, minusque compressas, fuisse, crediderim, quas in Ileo intestino cum incipiente gangræna offendit Vir Cl. Jo. Rod. Zuingerus (*d*), alioquin notas aliquas, si præcessissent, Iliacæ passionis non omissurus: contra autem minus pervias totidem fuisse quas ibidem reperit Valentinus (*e*), eadem quæ Widmannus, signa referens, nec dubitans, quin stercoreus vomitus, si diutius vixisset puellus, accessurus fuisset: quem accessisse in altero, intelliges, descripto ab Hoffmanno (*f*), susceptione quæ in eodem intestino erat, simul flatibus, superiora intestina distendentibus, simul putrido humori viam intercludente, qui eodem ac per vomitus ejiciebatur, colore, in ventriculo conspectus est. Ad has, Observationem præsertim addes Cl. Weissii (*g*), qui in mortua post atroces ventris dolores, cum pertinaci alvi obstructione, & tandem cum Volvulo conjunctos, invenit Ileum extremum in Colon illapsum, cum hujusque membranis concretum, ac contractum adeo ut transitum occluderet *liquamini fœtido & semistercoreo*, quo intestina Tenuia *mire distenta*, & inflammata conspiciebantur. Nec denique omittenda est, quamvis in cane habita, Observatio quam Cl. Wahrendorffius (*h*) proposuit. Cum aliquot jam hebdomadas nihil omnino dejecisset, sed assumpta quælibet, vehementer ejulans, vomuisset; tandem mortuus, nullam intestinorum inflammationem, nullumque in his obicem ostendit, nisi quod *circa intestini Recti principium mutuus ingressus ad longitudinem duarum unciarum apparebat*, *omni meatu hinc adeo arcte clauso, ut ne flatum quidem transmitteret*. Ex his omnibus Observationibus, quas ego, sicut soleo, ut haberes quas Sepulchreto adderes, commemoravi, facile intelligis, plus ad Volvulum inducendum viæ occlusionem, aut magnam, perstantemque coarctationem, quam inflammationem, valere; itaque *intususceptionem*, quæ illam non faciat, qualis solet esse levis, & facillime solvenda, hic a nobis attendi non oportere. Quod ad genus eas refero quas mihi hactenus videre contigit, ex eoque genere, ultro fateor, quod Rei Anatomicæ & Chirurgicæ Auctor nostro sæculo haud ignobilis ponebat, occurrere in multis sine ullo dolore, naturali morte sublatis. Sed dum hujusmodi Observationibus tantum tribuit, ut commentitiam omnino crederet aliorum doctrinam qui inter causas Volvuli susceptionem intestinorum proponunt; cum ipso facere non possum, ni tot contrariis aliorum Observationibus, atque adeo rationi ipsi velim adversari. Ut enim agnosco, minime necesse esse, gravioris mali quidquam oriri ubi laxior susceptio sit, & quæ viam non valde coarctet; ita si laxa non sit, viamque diutius occludat, aut fere occludat; hinc vero Volvulum fieri, aut dolores, inflammationes, aliave generis hujus, contendo, quemadmodum in historiis vides quæ in Sectione hac Sepulchreti sub num. XX. in aliisque, & nominatim in Ruyschianis (*i*), & quibusdam præterea illarum quæ hic, aut supra (*k*) indicatæ sunt.

35. Cæterum non a susceptione tantum, aut hernia, aut inflammatione intestinorum, verum etiam a causis aliis, hæc aut occludentibus, aut stimulantibus Volvulum fieri, tum aliorum Observationibus, tum nostris quoque, tecum alias communicandis, manifestum est: & ab occludentibus quidem causis necessario, modo cum his paulo diutius vita duret; ab stimulantibus autem, aliquando. Et occludentes quidem causæ interdum ad ipsas intestini alicujus tunicas spectant, ut puta annulus ille scirrhosus, XXXII. Epistola (*l*) indicatus; nam eum denique vomitus stercoracei sunt consecuti: alias autem ad ea pertinent quæ intestinis continentur, nec scybala tantum, ut in exemplo quod refert Hoffmannus (*m*), cum ad pondus librarum circiter viginti congesta, Colon totum adeo distenderant, ut demum rumperent in Ileoso quodam Celsissimo Principe; sed & calculosa materia modo circum felleos lapillos, modo circum aureos deglutitos nummos, per diuturnam intra intestina moram sic adaucta, ut via interclusa eundem attulerint morbum, quarum rerum; ut aliarum prætaream; exempla in Cæsareæ Academiæ libris (*n*) invenies. Porro & quæ ad causas stimulantes referre possis, in iisdem (*o*) reperies, ut cum Juvenis, in abdomen cadens sic ut intus rupta vesica effusoque lotio in ventris cavum, insolita acrimonia lacessita intestina, quod eorum inflammatio, & hanc consecuta gangræna ostendit, suum peristalticum inverterunt motum, aut cum ex simili matris casu contusum fœtus jam maturi abdomen in causa fuit, ut subsistens, putrescensque in vasis intestinorum sanguis pares in his effectus, irritando, induxerit, infante nihil omnino per alvum, omnia autem, ipsumque meconium per os reddente, misereque intra octavum ab ortu diem obeunte. Quod si convulsiones stimulus cieat; quid eæ possint, non solum susceptiones, ut supra (*p*) diximus, producendo, verum & sine his, intestinorum motum invertendo, monstrabunt experimenta Brunneri (*q*); nepotis dico, Avo digni; per quæ apparet, excitatis in bestiarum intestinis convulsionibus, recrementa quæ jam per alvum exire non poterant, in ventriculum, & gulam ascendisse. Morbum autem, proxime ad Volvulum accedentem ob tormina vehementissima, & continuum vomitum, & intestina Crassa præter solitum coarctata, cum Tenuia valde essent turgida, & rubentia, & insigni copia sanguinis effusi, fluidique referta, non sine spasticis contractionibus explicavit Cl. Kulbelius (*r*). Quarum identidem recurrentium an residuum effectum servarint eadem intestina, partes inæquales habentia, & per intervalla inæqualia præter naturam angustas in Anatomico Jo. Wilhelmo Albrechto, Ileo hæmatiti, dum viveret, persæpe obnoxio (*s*) ipse existimabis.

36. Sed inter causas quæ stimulando, Iliacam passionem interdum afferunt, vermes recensendi sunt. Aliquando enim, ut supra (*t*) indicatum est, convulsiones movendo, intususceptiones, & Volvulum faciunt: quem & sine his excitare posse non est dubitandum. Alias intestinorum dolores tantum creant. Interdum ne hos quidem. Imo nonnunquam accidit, ut plurimi in iis sint in quibus, dum viverent, vix ullum vermium indicium fuerit: quod relegens nostram mulieris rusticanæ historiam, Epistola descriptam XVI. (*u*), aut quæ olim de cane illo venatico scripsimus, (*x*) in quo erant tæniæ ad sexaginta, satis confirmatum videbis. Et contra, signa interdum sunt lumbricorum; neque ulli inveniuntur tamen, ut puellus docet quem tibi ex Valsalva descripsi Epistola XXXI. (*y*) & ne in re obvia longior sim; alter quoque, cujus hic in Sepulchreto (*z*) historia est. Sed de vermibus, ventris dolores cientibus, alias incidet fortasse scribendi occasio, quærendique fusius, num ut viventium sæpe intestina lacessunt, ita in cunctis quæ proferuntur, historiis ad ostendendum, intestina perforasse, ante mortem, an post mortem perforasse credendi sint, &, si illa ante mortem pervaserint, an qua abscessus, aut ulcus aliquod ipsis viam ex intestinis aperuerit. Multæ enim, & variæ producuntur Observationes: quarum saltem aliquot hic tibi indicare satis fuerit ex iis quas addere Sepulchreto possis. Videsis in Actis Cæsareæ Academiæ (*a*) primum duas. Quarum altera quanto magis intestina ab summo ad imum copia lumbricorum incredibili referta proponit, tanto fortasse videatur credibilius reddere, ipsos, præsertim amari elixirii copia instigatos, in vivo perforare intestina cœpisse, e quibus parte jam dimidia extabant. Parem, imo majorem lumbricorum numerum Molinettus noster (*b*) deprehendit; nam præter eos quibus plena, & infarcta erant intestina omnia, alii ex his, cribri instar perfossis, exierant, qui ventris spatium undique repleverant. Sed hæc in mortuis conspecta, ut quæ a me quoque (*c*) in gallina. Quid cum in vivis? Extat quidem antiquissima Hippocratis (*d*) Observatio in Dinii puerulo e cujus umbilico *aliquando* exibat *lumbricus magnus*. Sed cum ibi ex vulnere prægresso *fistula* relicta esset, per eundemque locum & lumbricus, & biliosa prodirent; perforatum utique Tenue intestinum esse, constabat; a vulnere tamen; a lumbrico enim, ne suspicabatur quidem gravis Interpres Vallesius (*e*). Extat etiam; ne ab iis quę cum dissectione cadaveris juncta sunt, pręter propositum longius digrediamur; extat, inquam, in Actis paulo ante laudatis (*f*) exemplum quindecim lumbricorum, ex hypochondrio dextero, & respondente huic lumbo egredientium, per tumores tamen utrobique ortos, & suppuratos, quorum origo tumorum tribuitur quidem vermibus,

Colon

(*d*) Earund. Cent. 7. Obs. 83. (*e*) Earund. Cent. 3. Obs. 1. (*f*) Medic. Rat. T. 4 P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 4.
(*g*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad II. (*h*) Act. N. C. Tom. 3 Obs. 132.
(*i*) Obs. Anat. Chir. 91. & Adv. Anat. Dec. 3 5. & Thes. Anat. 10. n. 62. & alibi. (*k*) n. 32. (*l*) n. 5.
(*m*) c. 4. paulo ante cit. §. 13 (*n*) Act. T. 7. Obs. 100. & Cent. 1. & 2. Obs. 154.
(*o*) Cent. 7. Obs. 30. & Act. T. 3. Obs. 131. (*p*) n. 32. (*q*) Experim. circa ligat. nerv. 6. 31.
(*r*) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 20. n. 2. (*s*) & A. 1736. Hebd. 12. n. 1. (*t*) n. 32. (*u*) n. 38.
(*x*) Epist. Anat. 14. n. 48. (*y*) n. 5. (*z*) Obs. 1. §. 2. (*a*) Tom. 1. Obs. 172. & Tom. 5. Obs. 68. prope fin.
(*b*) Dissert. Anat. Pathol. l. 6. c. 4. (*c*) Epist. Anat. 14. n. 44. (*d*) Epid. l. 7. haud ita procul a fine.
(*e*) Comment. in eum l. n. 105. (*f*) Tom. 6. Obs. 93.

Colon intestinum rodentibus, at simul congestæ in eodem vitiosæ, corruptæ, erodentique saburræ. Cum leges igitur in Centuriis ejusdem Cæsareæ Academiæ I. (*g*), & VII. (*h*) alias istiusmodi Observationes; etsi in altera, ob brevitatem fortasse, nullius tumoris, aut abscessus mentio fit; quid suspicari aliquis possit, considerabis. Mihi enim hic, ut dixi, propositum est exempla indicare, ad varias cruciatuum intestinorum causas spectantia; non quo modo, ac ratione ea contigerint, quærere. Hoc cum quæremus, illud quoque erit inquirendum quod Plateri, ad Volvulum etiam attinens, Observatio (*i*) perquirendi ansam præbet, nimirum an lumbrici sint vivipari. Conspexit ille convoluta, intorta, implexa, mireque distenta pueri, vel potius adolescentuli intestina, non modo recrementis, & flatibus, *sed & vermibus vivis*, *oblongis*, *quamplurimis repleta*, *qui rursum aliis minoribus referti erant*. Observationem hanc in Sepulchreto quoque leges tum Sectione circa quam versamur XIV. (*k*) tum etiam XXI. (*l*), eoque magis attendes, si in Dissertationem incideris qua Solers Medicus Zamponius describit Cl. Planco dejectum ab alio puero lumbricum, mox suis sub oculis parientem minutos vivos vermiculos ad duodetriginta. Sed hæc ad Teretes vermes attinent omnia.

37. Nam quod de Tæniis, & Ascaridibus legisse memini, singula illarum internodia multis ascaridibus fuisse repleta non secus ac si pro his ovariorum officio, vel potius uteri fungerentur; aut ego quidem plurimum fallor, aut ejusmodi est, ut de eo mihi non putem esse quærendum, ut neque num *tæniæ ascarides sint*, *quæ se mutuo retineant*, præsertim cum qui id docent, *ascarides in solo esse recto intestino*, fateantur, itemque num ascarides *vermes sint corporis humani quasi proprii*; *aliæ vermium species rariores sint*, aliaque de hoc genere, quæ aliter, ut puto, deceat interpretari, atque a primo significare videntur. Certe Vallisnerius (*m*) non ascarides, sed *cucurbitinos* quos cum aliis vocabat, vermes se se mutuo retinere, & sic tæniam facere, non dubitabat, usus inter cætera similitudine, qua ad aliam rem vel Homerum (*n*) olim usum esse, video, vespertilionum qui in antri magni recessu pendentes a petra, mutuo tenentur. Sed eam quam Vallisnerius tuebatur, sententiam ego sæpenumero sum miratus in tot a me diligenter inspectis, examinatisque tum quadrupedum, tum piscium, tum avium quoque tæniis confirmari non potuisse: quod facile agnosces, si attente legeris observationes quas ipse Epistola Anatomica XIV. (*o*) vulgavi, imo illam etiam quam cum mea ad se scripta Epistola edidit olim Vallisnerius (*p*): quibus ex observationibus potius colligi tibi videbitur, eas singulas tænias singulos prælongos vermes, quam plurium catenas fuisse. Jam vero mirari desii ex quo cognovi, Cel. Winslowii industria repertum denique esse ductum, & per fluidissimæ materiæ injectionem confirmatum, qui unus per omnem tæniæ longitudinem pertineret. Qui ductus si quo ego, aut quo Vallisnerius scribebat, tempore notus fuisset, vulgataque essent experimenta per quæ constat, aquatiles vermes, in partes plures divisos, tres circiter menses sine alimento vixisse, & nova observatione in altera quoque tæniarum specie credibilius factum esset, in extremo illo tenuissimo quod cauda videbatur, esse tæniarum caput; cum ipse facilius quæ videbam, intellexissem, tum ille aut argumenta alia pro sua sententia quæsivisset, aut eam potius, ut Vir erat veri studiosissimus, abjecisset. Verum hæc quæ dixi, post illud tempus producta sunt, ut ex Dissertatione cognosces Experientissimi Bonneti super Tænia accurate, erudite, solerterque scripta, Regiæque Parisiensi Academiæ Scientiarum oblata (*q*). Ea dissertatio quærendi alia nobis fortasse occasionem dabit, alio tempore proferenda. Nunc instituti memores, ab his, in quæ obiter incidimus, illuc revertentes, cum quædam restare videamus, eaque consideratione, & scitu digna, ex iis quæ ad Dolores attinent Intestinorum, hæ autem Litteræ longiores sint; reliqua in proximas rejiciemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXV.

Absolvitur sermo de Intestinorum Dolore.

PLura quidem Intestinorum Doloris, & hunc consequentium Inflammationis, & Gangrænæ exempla novissimis Litteris complexus sum. Tamen restant alia tanto digniora quæ a te, cæterisque junioribus Medicis attendantur, quanto aut breviore tempore, aut fallaciore remissionis simulatione abreptos ægros conspicies. A primo genere incipiamus, atque adeo ab Juvenis, qui nobis, cum Bononiæ essemus notissimus fuerat, casu tam præcipite, ut pene prius mortuum audiverimus, quam ægrotantem. Res, ut diligenter a Valsalva non scripta quidem, sed tunc narrata nobis est, ad hunc modum se habuit.

2. LÆLIUS Lælii Forocorneliensis, Medicinæ studiosus, solitudinis amans, & natura facile irascens, cum optime, ut solebat, valeret, nulla omnino prævia causa, nisi quod patrem animam agere tunc sciebat, tristemque ejus mortis nuncium ægro animo expectabat, circa medium Novembrem A. 1705. hora noctis quarta, an quincta, repente acerbo corripitur dolore umbilicalis regionis, modo quidem hic, modo illic magis urgente, sed nunquam extra certum quoddam ejusdem regionis spatium egrediente. Ad ejus clamores excitus hospes, de consilio vicini cujusdam Medici philonium exhibet Romanum. Hoc vomitu rejicitur; jam enim vomitus cœperant bilis porraceæ, quæ deinde æruginosa facta est, & demum prope mortem atra sic tamen, ut ad ferrugineum vergeret. Mane, hora ab doloris initio decima, advocatur Valsalva. Qui, facie quæ minime placeret, abdomine tenso, & ad tactum dolente, pulsu humili, & quasi ligato, & qui percipi satis non posset, urina ex rubro fusca, & maxime turbida, aliisque hujus generis animadversis, cum tantum tam brevi tempore factum detrimentum videret, aliarumque, hujus non ita absimilium, Observationum suarum recordaretur; intra horas viginti quatuor moriturum pronunciat. Tamen ne id æger continuo intelligeret; oleum dari jubet e dulcibus amygdalis recens expressum, oleo autem violarum, addita camphora, abdomen inungi, & seniores duos Medicos accersiri. Cum hi, quatuor post horis, ægro jam Sacris expiato, venissent; optimum, inquit, adolescentem, civem meum, ea vi morbi prægravatum videbitis, ut nisi quid in vobis auxilii sit, verear, ut ferre diutius possit; nam quod ad me attinet, ingenue fateor, quo juvare possim, non videre. Simul rem narrat, & ad ægrum introducit. Illi vero convulsione opprimi, censent, ideoque e pede sanguinem esse mittendum: magnam quoque abdomini cucurbitulam esse affigendam. Modeste repugnante Valsalva, vincit de missione sanguinis sententia duorum Senum. Bis vena pertunditur: primo ex vulnere nihil exit; ex secundo sanguis quidem prosilit; sed continuo impetum amittit, languideque adeo exit, ut tametsi vena mox clausa sit, pulsus amplius percipi non potuerit. Accessit postea leve delirium: oculi aliquid convulsivi ostendebant: respiratio difficilis facta est: & mors denique ea quæ proxime secuta est, nocte ingruit secundum Valsalvæ prædictionem. CADAVERIS abdomen, cum attrectaret, sensit is, aliquid effusi humoris subesse. Sanguis erat fluidus, effusus, ad sesquilibram: sed & in bronchia aliquid sanguinis effusum fuerat. Cæterum in ventre gravis odor; nec tamen gravissimus. Intestina magnam partem, præsertim quæ superiora tenent, hic illic rubebant; Ileum vero jam livere incipiebat. Peritonæum cum alibi, tum præcipue qua diaphragma convestit, nigris erat maculis distinctum. Sed qua ventriculum, hic intus secundum naturam se habentem, exterius amicit, nigris tuberculis potius, quam maculis, erat inæquale. Quæ tubercula etsi a primo glandulas mentiebantur; re tamen vera; nam & ipse ostendente Valsalva, illorum aliquot mox vidi; nihil erant aliud nisi stagnans sanguis, aut, si mavis, gangrænæ initium.

3. Ea

(*g*) Obs. 39. (*h*) Obs. 7. (*i*) l. 3. Observ. ubi de Extuberantia. (*k*) sub n. XXI. §. 1. (*l*) sub n. XXII. §. 4.
(*m*) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi &c. (*n*) Odyss. l. 24. sub initium. (*o*) n. 47. usq. ad 55.
(*p*) in calce modo cit. libri. (*q*) Memoir. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1.

3. Ea cum mihi ostenderet, simulque omnia quæ tibi
descripsi, narraret; quæsivi, cur venæ sectionem nec ipse
imperasset, nec, cum imperarent alii, probasset? Ratio-
nem, inquit, in promptu non habeo qua tibi dilucide
satisfaciam: sed habeo tamen observationem. Sic enim
animadverti, inflammatis intestinis missionem sanguinis
male cedere: quin sæpe etiam observavi, vel per se ægros
in eo morbo repente, præterque opinionem in præceps
ruere, ut quocumque uti remedio verear ejusmodi in
quod ea culpa conferri possit, quæ in morbi naturam
est conferenda. Hæc tu legens, quid ergo? ajes. Si
copia quis boni sanguinis propemodum laboret, si vi-
ribus vigeat, acerrimo autem prehendatur dolore in-
testinorum; huic sanguinem, auctore Valsalva, non mit-
temus? quid aliud hoc est, nisi inflammationem, quam
prohibere posses, permittere? Quid? si dolor is a con-
vulsione fit; non huic per sanguinis missionem occur-
remus; imo eo periculosius constringi vasa sinemus,
quo erunt pleniora? Pedetentim, quæso; nam isti quem
describis, homini quis tibi ait, Valsalvam sanguinem
non continuo fuisse missurum? Longe enim aliud est
antequam fiat inflammatio, aut etiam dum fieri inci-
pit in istiusmodi præsertim homine, venam secare;
aliud, cum facta est, & vires languent, & omnia in
præceps feruntur, subire; ut Celsi (a) verbis rem elo-
quar; *speciem ejus ut occisi, quem sors ipsius interemerit*.
Scilicet hujus morbi cursus sæpenumero opinione cele-
rior est, ut si horas spectes, incipere tum etiam cen-
seas, cum, summa jam illata noxa, ad finem properat
exitialem: itaque siquo in alio, in hoc certe morbo
verum est illud Hippocraticum (b) *occasio præceps*.
Fuerat hæc in Lælio iis primis horis cum perperam,
nedum frustra, philonium datum est. Præterierat, cum
Valsalva, nedum cum seniores Medici, accersiti adve-
nerunt.

4. Nam quod illi ex iis signis unde Valsalva victum
morbi vi, insuperabili jam facta, Juvenem, oppressum
ipsi convulsione adhuc solubili existimarunt; nempe
venæ sectionis exitus utri verum pervidissent, ostendit.

Negari utique non potest, magnas in hoc morbo
sæpe convulsionis esse partes, eo autem majores, quo
acrior est dolor, sive hic convulsionem moveat, sive
a convulsione moveatur, & quo item citius ad letha-
lem terminum decurrit. Sic intelligo, cur Boer-
haavius (c) cum exquisitum intestinorum sensum
ab ingenti numero papillarum nervearum deduxit,
tum hæc continuo subjiciat: *quare homines celerrime
pereunt ab inflammatione, & excoriatione intestinorum,
& si summa doloris sit vehementia, intra unicam horam
hominem validissimum interimit*. Sed & sæpe in vehe-
menti intestinorum dolore manifesta convulsionis indi-
cia vel magis quam in Lælio (d), se produnt. Sic;
ne horrendas convulsiones hic memorem, quæ in Obser-
vatione (e) proponuntur, sive symptomata, sive dis-
sectionem spectes, huc attinente; sic, inquam, memini
in Patria mea grandem natu, sed viribus firmis Virgi-
nem, cuidam ventris dolori obnoxiam, quem senior
ejus Medicus Colicum esse, non dubitabat, cum sub fi-
nem A. 1709. eodem, sed graviore, prehensa esset, nul-
lis tamen, sive pulsus, sive urinas, sive alia spectares,
comitantibus febris indiciis, cumque per clysterem qui
biliosa eduxerat, valde esset levata, morboque in dies
magis, magisque remisso, a Medico amplius non in-
viseretur; memini igitur, cum domesticæ mulieres loco
enematis quod alternis diebus ad vesperam injiciebatur,
suppositorium ex melle indidissent, statim ani dolore
tam atroci correptam esse, ut mane inveniri pulsus non
possent: fuisse autem eo cum dolore tantam constrictio-
nem ani conjunctam, ut clysma nulla ratione immittere
liceret: mox vero cum ei contractioni, & dolori per
emollientia anodyna mederi studerent, repente ejusdem
partis relaxationem non secus ac sæpe solet in cadave-
ribus, supervenisse, & circa meridiem, ipsam mortem.
Igitur fac, esse convulsionem. Num sanguine emisso,
facile tolles? Quid, si ea causa nervos convellat quæ
perdifficile vinci possit, aut si forte ad tempus brevis-
simum vinci, mox, ut in convulsivis affectibus persæ-
pe fit, vehementius insurgat? Accipe quid, me degente
Bononiæ, acciderit. Monachus erat, senex quidem, sed
quam robustissimus. Hunc nulla ex manifesta causa, ni-
si forte ex frigore, & labore, ventris dolor de improviso
invadit tantus, ut hominem nec stare loco sinat, &
clamare cogat. Frustra oleum amygdalinum datum est,
frustra injecta enemata, frustra sanguis e pede missus.
Nullo auxilio quidquam juvante, intra horas haud
amplius duodecim, cum dentes bis terve inter se col-
lisisset, mortuus est. Non adversus utilissimum, si tem-
pestive utaris, auxilium, sanguinis missionem hæc scri-
bo. Sed quid cito accidere vel post hanc in morbis
ejusdemmodi possis, ubi prævaleant convulsiones vio-
lentissimæ, admoneo, ut & scias ipse, & ante docere
alios queas, non esse temere magnum auxilium cul-
pandum, si forte ejus usum continuo exitus infelix conse-
quatur. Quoniam vero, quidquid præmoneas, tur-
pis semper apud plerosque calamitas est, si cita mors
auxilium magnum excipiat; intelligis sane, cur Val-
salva ejusmodi remediorum usum in his morbis vereretur.

5. Quid vero, si cadaveris dissectio omnem Medi-
co excusationem eripiat? Potest enim convulsio, ut non
redeat; eam tamen, intercepto in constrictis vasculis
sanguine, intestinis noxam cito, & præter opinionem
intulisse, qua præsente, sanguis mitti nequeat sine cul-
pa. Vidisti in Lælio quam cito intestina non modo
inflammationem, sed & livorem contraxissent. Pars nul-
la fortasse facilius, & citius quam intestina, nihil ejus-
modi suspicante Medico, abit in gangrænam, & nigra
fit. Quod etsi productis alibi historiis, aut in hac Epi-
stola (f) producendis vel aptius monstrare possem;
hic tamen placet Observationibus duabus ostendere, qua-
rum singulas ab singulis Præceptoribus accepi meis, eo-
dem Valsalva, & Jacobo Sandrio. Hanc igitur a Val-
salva.

6. VIR erat qui ab aliquot saltem mensibus quotidie
hora a cibo quincta, an sexta ventris doloribus capie-
batur, quasi tot dentibus laceraretur. Huc accesserant
flavæ materiæ fluxus, & macies, cum repente apople-
xia invasit, levis quidem, & quæ post diem unum aut
alterum remitti visa est, manibus aliquam movendi fa-
cultatem recuperantibus, mente autem paulo minus op-
pressa, tamen quincto die lethalis. CADAVERE
perlustrato, sana omnia inventa sunt, si cerebrum, &
Ileum intestinum excipias. In illius enim ventriculis se-
rum fuit non paucum, a quo Choroides plexus palle-
bant. In Ileo autem septem, an octo annularia spa-
tia, eaque nigricantia: quibus in spatiis glandulæ cice-
ris magnitudine, materia alba pleræque oppletæ. Hæ
glandulæ non collectæ erant in acervos, neque interius
locatæ, sed disjectæ, interque intestini tunicas extror-
sum potius prominebant.

7. Apoplexiæ causa, quippe huc non attinente, sepo-
sita, dolorum causam quotidie certa hora illa recurren-
tium vides: nimirum glandulas in Ileo amplificatas,
sive illæ, quod Valsalva, quarundam aliarum exemplo
edoctus, censebat, cibariæ materiæ per Ileum devolu-
tæ pressionem ferre sine dolore non poterant; sive ab
novo chylo earum in parte obstructarum angustias elu-
ctari nequeunte distendebantur: quod & ipsarum natu-
ra, quæ Valsalvæ non ita dissimilis visa est earum quæ
in mesenterio sunt, indicabat, & alba illa qua pleræ-
que infarciebantur, materia quadantenus confirmabat.
Cæterum hic præsertim attendas velim, quam facile,
& quam cito ea spatia omnia in quibus erant illæ,
nigredinem traxerint. Sed inertiam, inquis, fibrarum
intestini apoplexia auxerat, quo minus per vitiata glan-
dulis ea spatia sanguinem possent promovere. Fateor;
sed non propterea vitiatas alias partes occupare gangræna
solet tam cito cum accedit apoplexia. Quæ nulla certe
præcesserat in Observatione altera, quam Sandrius habuit
ad hunc modum..

8. N. CUPELLINIUS Colica laborans affectione,
cum sedens emulsionem biberet, adstanti famulo, cape,
inquit repente, cyathum porrigens quem manu tenebat,
& hoc dicens, retrorsum cecidit mortuus. CORPORE
toto confecto, nihil aliud vitii repertum est, quam in-
testini Coli inflammatio, quæ ad nigredinem vergebat.

9. Ex hac Observatione tum quod proposui, intelligis,
tum etiam quæ facile noxa in eodem intestino esse pos-
set in Virgine quoque Foroliviensi de qua paulo ante (g)
dictum est. Nec te moretur quod nulla prævia fuerint
febris indicia; quandoquidem in his ipsis Litteris (h)
visuri sumus, an sine febre inflammatio esse possit, imo
an sine inflammatione sphacelus. Verum alia antea ex-
pedienda sunt quæ ad celeritatem spectant qua intestina
lethalem inflammationem concipiunt.

10. SER-

(a) De Medic. l. 5. c. 26. (b) Sect. 1. Aph. 1. (c) Prælect. ad Instit. §. 91. (d) de quo supra n. 2.
(e) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 145. (f) n. 16. & 18. (g) n. 4. (h) n. 19. & seq.

10. SERVUS quidam a pedibus, nempe is quem Epi-
stola etiam Anatomica XV. (i) commemoravi, alia de
eo scribens, quæ hic minime iterabuntur, statura breviore,
habitu pingui, cum famulari amplius non posset, annos
jam aliquot mendicabat, vinoque, cum poterat, uteba-
tur paulo uberius. Itaque etiam postremo vitæ die cum
domum rediisset, ac male habere se, diceret; nihil ut se
curaret, nisi vinum, & panem sumpsit, mox de ventris
doloribus questus, cum his circa mediam noctem est mor-
tuus. Cadaver postridie in Gymnasium illatum est, ubi sub
initium Februarii A. 1736. Anatomen docebam. AB-
DOMINIS musculis, qui laxi erant, incisis, & ventre
unde gravis existebat odor, patefacto, vidi Tenuium intesti-
norum non modicam partem altius intra imam pelvim se
demittentem, ut ad vesicæ usque cum Recto conjunctionem
perveniret, quidquid ibi spatii est, complens. Sed hæc a
primordiis, aut certe non recentia. Illud recens quod &
ea cæteræ intestinorum Tenuium partes nonnullis lo-
cis valde erant arctæ, ibidemque fuscæ, alibi autem ru-
bicundæ, vel minimis vasculis a remorante sanguine
ita distentis, ut si rubens cera fuisset injecta. Nec Cras-
sa intestina aliter hic illic se habebant, præsertim vero ad
Coli initium. Jecinoris erat crepido subnigra. Lien æquo
major. Arteriæ Magnæ truncus non sine quibusdam par-
vis officulis per ventrem ferebatur. Cava autem vena
multo nigro, fluidoque sanguine referta erat.

11. Non adeo quidem breve spatium fuit quo intesti-
norum inflammatio mulierem, de qua proxime scriptu-
rus sum, interemit: breve tamen fuit, & fortasse brevius
quam videatur, si non tam ægrotationis, quam inflam-
mationis constaret initium. Quod etsi minus certum est;
tamen cætera quæ de hac fœmina nota habeo, non sunt
mihi prætermittenda, quippe pollicito, cum de Cordis
Palpitatione (k), & de Pulsibus (l), imo & de Ocu-
lorum Affectibus (m) scriberem. Hæc enim Anicula
illa est cujus oculi dumtaxat, quemadmodum se habe-
rent, eo loco proposui; reliqua in alium distuli.

12. ANUS paupercula, oculis capta, parvo corpore,
& exili, a tertio jam die ægrotans, in Patavinum No-
socomium illata est, quasi thoracis inflammatione tene-
retur. Nam ex ipsa nihil certi elici poterat, utpote quæ
viribus erat tam dejectis, pulsibus autem infirmis adeo,
& exiguis, ut eodem illo quo illata est, die mor-
tua efferretur. Cadaver anni tempore opportuno, vide-
licet sub initium A. 1742. utilius fuit quam a primo
sperassem, ad plura Studiosis adolescentibus ostendenda.
Quod dum agerem, in hæc quæ adnotabo, morbosa
incidi. IN VENTRE intestina erant inflammata,
ut jecur quoque. Eodem attinebat quod utero aperto, fundi
interior facies colore esset non minus rubicundo, quam
si nuper fœmina in menstruis fuisset. Qua autem fundus
se contrahebat in cervicem, faciesque internæ anterior,
& posterior ad angulum in latere dextero conveniebant,
ab ipso angulo membranula profecta, non minima, in
transversum ducebatur ad faciem posteriorem, limbo toto
inferiore cum hac cohærens, cætera soluta atque extans,
ut contra ac valvulæ cervicis solent, cavum sursum,
non deorsum, conversum haberet: itaque suspicatus
sum, non eam a primordiis, sed fortasse a difficili
partu aliquo; peperisse enim mulierem constabat, ute-
rum autem dextrorsum videram inclinatum; orginem ha-
buisse. In Thorace sani, & prorsus illæsi pulmones.
Sed pericardium undique annexum cordi perpetua qui-
dem sed non firmissima cohæsione sic ut nullo negotio di-
gitorum ope, sine ulla ipsius, aut membranæ cordis la-
ceratione, disjungi potuerit. Ad magna vasa non adhære-
bat: facie autem qua cordi adhæserat, albam quamdam
ostendit maculam, uno tantum in loco, eamque medio-
cre ad spatium se extendentem. In cordis ventriculis ni-
ger, ut ubique, sanguis; nullæ autem polyposæ concre-
tiones. Sed hæ teretes, albæque, & nonnullæ crassæ, &
firmæ, longæ etiam, ut quæ ab auricula dextera ad
Internas Jugulares venas pertinebant, a cordis orificiis
in vasa, arteriosa quoque, productæ passim reperieban-
tur. In oculis denique quid deprehensum sit, in ea Epi-
stola scriptum est, de qua novissime indicavi.

13. Etsi propositæ hactenus historiæ docent, quam cito
interdum afferre exitium possint dolores intestinorum si-
ve inflammationis vi, sive etiam convulsionis, & quod
consequitur, quam cautum Medicum esse deceat, & su-
spiciosum sæviente hoc morbo; tamen ut multo magis
suspicari, & cavere debeat, ne morbo se remittente, &
quasi abeunte, inani spe nonnunquam fallatur, tibi inse-
quentes Observationes ostendent.

14. ADOLESCENTULUS vino, & vini, quos vo-
cant, spiritibus deditus, non ita pridem cum febre la-
boraret Intermittente, ventris dolore correptus fuerat,
quem flatus, per inferiora emissi, sustulerunt. Verum post
dies aliquot rediit dolor: quem cum domi tollere non
posset; die tandem a reditu doloris sexta exceptus est in
Nosocomium Bononiense S. Mariæ de Vita. Erat do-
lor in hypogastrio assiduus, sed levis, nisi quod subinde
increscebat, & tunc sæpe venter ibi magis intume-
scebat, &, si manum admoveres, plures ibi duros
quasi globulos percipiebas. Sed cito hæc evanesce-
bant omnia donec iterum per intervalla redirent. Stoma-
chus quoque condolebat, & jam alimenta vomitu rejicie-
bat cuncta, non modo medicamenta, in his opium ipsum.
Itaque cum alvus nisi per clysmata non responderet; in-
stitutum est simul id curare, simul medelæ aliquid, & nu-
trimenti per clysteres immittere ex jure, & mollienti-
bus herbis paratos, nullo tamen doloris levamine, ut ne
antea quidem cum per injectum non semel oleum e li-
ni seminibus expressum recrementa educerentur. Inu-
tiles quoque ex eodem oleo, aliisve, abdominis inunctio-
nes fuerant. Levius æger in lectulo sedens, quam cu-
bans, dolorem ferebat; quamobrem vel cum dormiret, se-
debat. Melius quoque habebat, & facilius capiebat somnum
inani stomacho, quam si quid forte retinuisset: quæ res,
& quarundam aliarum quæ sæpius significant vermes, no-
tarum absentia, faciebat, ne a lumbricis dolor esse exi-
stimaretur, tametsi unum teretem longiorem nudiustertius
ore ejecisset. Postremo quædam ex alimentis cœpit reti-
nere, atque adeo prandium quoque. Genæ rubebant, quod
ipse ex defluxione in faciem esse, ajebat, cui videlicet
erat obnoxius. Sitiebat. Abdomen universum distentum
erat. Quincto jam die ex quo in Nosocomio esse cœ-
perat, allocutus sum, ut solebam, circa horam
XVI., bruma enim instabat A. 1703. Meliuscule se
habere, dixit: idque confirmabat vultus, & sermonis a-
lacritas, & firmior, ut in sedente, corporis vigor; nam
pulsus neque unquam habuerant, neque tunc habebant quod
displiceret: febris certe nulla tunc erat, neque unquam to-
to eo tempore quo in Nosocomio fuit, a quoquam, nisi
forte semel, potuit animadverti. Cum hæc ita essent;
quis tunc crederet quantum monstri aleret? Attamen duæ
vix erant horæ ex quo sic ego, & cæteri qui invisebant,
studiosi Juvenes, & Viri observaveramus, cum repente
præ doloris acerbitate clamare cœpit, idque assidue ad
nonam usque noctis horam. Vomuit interea, & ad
vesperam jam pulsus sibi non amplius percipi, admonuit;
nec revera ab iis qui aderant, percepti sunt. Ubi ea
quam dixi, hora fuit, continere se non posse, ait, quin e le-
ctulo ad alvum exonerandam descenderet. Dum exonerat,
animo linquitur, sicque intra semihoram moritur.
CADAVER postridie dum lavant; magna vis ex ore ef-
fluit quasi sanguinis putridi, stercore fluido diluti, *tabaci*
colore, & gravissime olentis. Itaque abdomen factum est
in hypogastrio nonnihil flaccidum: & quanquam in epi-
gastrio, quod livebat, cæterisque partibus durum esset
adhuc, atque distentum; minus tamen erat, quam in
vivo. Ubi cultro ventum est ad ventris cavum, illico
exsiliens prorupit multus humor, ejus persimilis qui ex
ore effluxerat; sic autem prorupit, ut illi ipsi qui secabat,
non modo nobis qui aderamus, dubium fuerit, an ex
ventris cavo extiterit in quod antea esset effusus, an ex
intestino distento, ideoque simul cum peritonæo facile
convulnerato. Mox certe cum abdomen diductum est,
eo humore plenus apparuit venter. Tenuia autem inte-
stina omnia tam atra, quam carbo est. Eodemque
sphacelo lien quoque, saltem ex parte, vitiatus erat.
Ventriculus tamen, quantum extrinsecus judicari po-
tuit, sanus fuit, & quidquid pariter de Crassis intestinis
ab extremo Ileo ad sinistrum usque hypochondrium per-
tinet: cætera enim inquirere prohibuit incredibilis odo-
ris fœditas, eo etiam major quod per incuriam, & fe-
stinationem perforato intestino aucta interea prolu-
vies fuerat, quacum teres mediocris lumbricus prodierat.

15. Vi-

(i) n. 70. ad fin. (k) Epist. 23. n. 21. (l) Epist. 24. n. 13. (m) Epist. 13. n. 17.

15. Vidiſti, cum Adoleſcentulus jam melius habere videretur, quantum vitii eſſet in Tenuibus inteſtinis omnibus. Sed putaſne factum priuſquam in Noſocomium veniret, an poſtquam venit? Si primum; quinque igitur dies tantum mali ſine iis notis quæ comitari ſphacelum ſolent, delituit. Si alterum; quomodo ſine inflammationis ſignis, & ſine aſſidua præſertim febre ortum eſt? Atque eadem fere te a me interrogari poſſe, credito, cum eas quæ inſequuntur, Obſervationes producam, aut cum illam Segeri legeris, quæ in hac Sepulchreti XIV. Sectione (*n*) extat. Nimirum Senex poſteaquam dies jam aliquot de ventris doloribus, quibus erat obnoxius, conqueſtus fuerat, non tamen adeo gravibus, ut decumberet; tandem circa veſperam ex horto ſuo domum rediens, tam acerbos paſſus eſt, ut nullis remediis proficientibus, obierit poſtridie circa horam quartam matutinam: & inventa quidem ſunt alia in pancreate, jecinore, liene antiquiora vitia; ſed illud recens, quod *inteſtina, præſertim tenuia, cum colo nigerrima* fuere. Num ergo hoc intra paucas horas factum eſt ex quo Segerus juſto celeriorem deprehenderat arteriæ motum? Sed de his videbimus etiam infra (*o*). Nunc ut ad noſtrum Adoleſcentulum redeamus; ſi conſtitiſſet, non ex temere vulnerato, ſed ex antea diſrupto inteſtino putidiſſimam illam proluviem effuſam eſſe in ventris cavum; tunc animi defectionem, & conſecutum hanc obitum fortaſſe accidiſſe, conjiceremus cum in alvi exonerandæ conatibus fracidam aliquam diſtenti inteſtini partem ipſe ſibi perrupiſſet. Sic enim Wepferus quoque, ut pariter in Sectione hac Sepulchreti (*p*) leges, in atrociſſimis doloribus *inteſtina diſrupta* commemorat, *ac ſordes omnes in cavum effuſas cum repentina ægrorum interemptione*. Quam illico tamen non ſemper neceſſario ſequi, duæ in Sectione eadem Obſervationes (*q*) Fernelii, & Riverii, commonſtrant: nec diſcrepat una ex noſtris Epiſtola ſuperiore (*r*) deſcripta. Ad has, an ad illas attinere credas quæ in Commercio Litterario (*ſ*), & in Actis Cæſareæ Academiæ (*t*) leguntur, arbitrium tuum facio. At certe ad illas attinet quæ nuper a Cl. Galeatio (*u*) propoſita eſt; adeo ſubito virum necaverant tormina, cujus venter plenus pariter recrementorum inventus eſt quæ e rupto irruerant inteſtino. Jam vero funeſtam hiſtoriam, quamvis dolores non modo remiſerant, ſed omnino abierant, proferamus.

16. MULIER gracilis, ſtatura brevi, bilioſo, ut vocant, temperamento, annos nata ad quadraginta, a tribus circiter vidua, ab octo ſine menſtruis, & propterea, ut credebat, ſubinde ſanguinem exſpuere ſolita, ſic tamen, ut mihi de pharynge potius, quam de pulmone, prodiiſſe videretur, noviſſime ex ira, & animi ægritudine in dolorem incidit, ob quem in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio decumbere coacta eſt ſub initium Martii A. 1706. Erat is dolor quaſi a cultris ſcindentibus, primum infra ſiniſtram mammam, quam ſedem non relinquens, ſe poſtea extendit etiam infra dexteram, ſed levior, ut in hoc latus cubare ſineret. Ad tactum enim creſcebat: difficilemque faciebat reſpirationem. Invaſerat cum febrili rigore: qui diebus ſingulis recurrebat; nec febris tamen intermittebat. Rubebat facies: moleſta erat ſitis; ſed tuſſis magis, ut quæ exaſperabat dolorem. Sputa ſæpe cruenta; alias alba, craſſa, ſpumoſa. Senſus aliquando quaſi rei ad jugulum aſcendentis. Dolor denique circa umbilicum non ſecus ac ſi canes morderent. Alvus erat laxa. Miſſus eſt ſanguis e pede: & alia quæ utilia fore credita ſunt, adminiſtrata. Diebus poſt paucis; nulla prævia critica evacuatione, adeo remiſere omnia, ut Medicus fœminam jam bene habere, pronunciaverit. Surgit ipſa: ſed fatiſcentibus viribus, mox ad lectulum redire cogitur, ubi in ſe contracta, ut a frigore ſolemus, & ſine pulſibus invenitur. Quærentibus, an thoracis, an ventris dolore conflictaretur, neutrum amplius ſentire ſe, ait. Eodem die fœtidum dejicere ſanguinem cœpit. Deliravit poſtea: & tendinum qui ad carpos ſunt, convulſivi ſubſultus ſe ſe oſtenderunt. Per hæc debilior facta, ut loqui amplius non poſſet, die ab ineunte morbo XVI. vivere deſiit. ABDOMINE, quod ſubſidebat, inciſo, & diducto, fœtor, qualis ex gangræna ſolet, cum odore illo miſtus, qui ubi lumbrici ſunt, quaſi ex acida materia videtur emitti. Nec ſane lumbrici teretes deerant in Tenuibus inteſtinis, quæ fere omnia ex rubro colore ad lividum, nigreſcentemque inclinabant. Idem morboſus livor ſimam lienis faciem inferius occupabat, in ejuſque ſubſtantiam nonnihil pergebat. Pancreas craſſius factum, ex induratis quaſi globulis conſtabat. Duriuſculum quoque erat jecur, cujus veſiculam calculi ad centum viginti in bile pallidula diſtendebant. Horum qui maximi, viginti circiter, avellanæ magnitudinem æquabant. Cætera quæ ad hos attinent, in Adverſariis (*x*) primo loco deſcripſi. In quibus (*y*) de ſitu quoque uteri hujus Viduæ indicatum eſt, ob brevius Rotundum vinculum ita in dexterum pelvis latus retracti, ut medium pelvis ſine utero eſſet. Porro qua ſiniſtra Tuba ex utero emergebat, prominebat puſtula albo pure turgida, lupinum æquans: ſubſtantia autem uteri quam puſtula excavaverat, hac pertuſa, & educto pure, nigreſcebat. Tubæ non albam, ſed ex colore carneo flaveſcentem continebant materiam. Teſtes contracti, cum paucis intus veſiculis: & alterius tunica quaſi cartilaginea. Thoracem aperiendo, pulmones anteriore facie perpaucis in locis ad pleuram per membranulas alligatos invenimus, cætera ſolutos: ſanos quoque, ſi dexteri anteriorem excipias partem, cujus compacta, ſed non maxime, erat ſubſtantia. Nihil in pericardio humoris: in flaccidi autem cordis ventriculo dextero, & ad omnia orificia polypoſæ mediocres concretiones. Quibus autem e pharyngis ſedibus cruenta ſputa proveniſſent, in Epiſtolis Anatomicis (*z*) ſcriptum eſt. Caput denique cum a cervicibus abſcinderetur, per maximum occipitis foramen aquæ non exigua copia prodiit: quæ, cranio reſerato, ſub Tenui quoque meninge, a ſiniſtris præſertim, inventa eſt. In Lateralibus cerebri ventriculis ſubrubrum ſerum, & plexus Choroides multis hydatidibus inæquales, quæ tactu facile diſrumpebantur. E medullaris ſubſtantiæ ſectionibus qua puncta ſanguifera ſe oſtendebant, plus ſanguinis quam ſæpius ſoleat, exprimebatur. Ex hoc cerebro, ut etiam ex lingua, pharynge, ipſiſque adeo, quos diſſecui, oculis idem ille de quo in Ventre dixi, vermium odor exiſtebat.

17. Si quæ ad delirium, ad convulſiones, ad cruentum ſputum, ad pectoris dolores, ad alioſque affectus, quos hic non attendimus, ſeponas, & dolores tantum inteſtinorum reſpicias; facile intelliges, cum hi, ut cætera, nulla præcedente critica evacuatione, ſe adeo remiſerunt, ut valere mulier crederetur, nec ipſa amplius dolorem ullum ſentiret; tunc inteſtina livere jam, & nigreſcere cœpiſſe, quod dejectio fœtidi ſanguinis illo ipſo die orta; ut de aſphyxia nihil dicamus; commonſtrabat. Omnino nihil ſuſpicioſius eſt, quam repente, & præter rationem dolores evaneſcere. Recentem mihi ſuam narrare in hanc rem Obſervationem memini ſagaciſſimum, & experientiſſimum Medicum, quem in Valſalvæ Vita laudavi, Petrum Molinellium. Melancholico temperamento præditus adoleſcentulus febre acuta cum faucium inflammatione, & deliriis corripitur. Circa XIV. diem cætera abeunt, febris aſſidua perſiſtit; & quamvis ſudet æger, & plurimum mingat; febris tamen, niſi quod uno tandem die abfuiſſe viſa eſt, ad diem pervenit XXXV. Cum ex tanta febris vel poſt ſudores, & urinarum copiam diuturnitate non leve quoddam ſubeſſe vitium, ſuſpicaretur Molinellius; ecce tibi, nullo prævio aſſidentium, aut ægri errore, improviſa æruginoſa diarrhœa, quam dolor paulo ſupra veſicæ regionem comitabatur. Quæ ut repente advenerant, ſic repente quoque, & cito evanuerunt. Tunc enimvero graviora Medicus, nec ſine cauſa, timere. Univerſum enim abdomen incredibilem in modum induruit, cum interni caloris ſenſu, & ubi tangeres, etiam doloris: ſimul pulſus jam nulli, deliria, tandem difficilis reſpiratio, & ſine convulſionis ſignis, mors intra tertium ex quo abdomen induruerat, diem. Quamquam autem mirabatur, ex effœto, ut poſt diuturniorem, nec levem, ægrotationem, ſanguine oriri inflammationem potuiſſe; tamen quin orta eſſet, non dubitabat; ego vero, quin gangræna quoque. Sed quod ob negatam incidendi cadaveris facultatem, pro certo ſciri in adoleſcentulo illo non potuit, potuit in fœmina Principe, cujus mecum ab uno ejus Medicorum communicata hiſtoria, quippe earum ſimilis quæ ſuperius deſcriptæ ſunt, hic minime prætermittetur.

18. CELSISSIMA PRINCEPS annos nata quatuor & quinquaginta, artubus non pinguis, ventre pinguiſſima, cujus

(*n*) Obſ. 6. (*o*) n. 19. & ſeqq. (*p*) in Additam. Obſ. 3. (*q*) 23. & 21. §. 4. (*r*) n. 9. (*ſ*) A. 1742. Hebd. 45. n. 2. (*t*) Tom. 8. Obſ. 47. (*u*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 3. inter Medica. (*x*) III. Animad. 28 (*y*) IV. Animad. 25. (*z*) IX. n. 14.

cujus pulſus poſt duos quoſque laudabiles ictus continuo totidem humiles, & diſparis celeritatis exhibebat, cum ex graviſſimo inteſtinorum dolore, veſicam in conſenſum trahente, & lotii reddendi facultatem intercipiente, evaſiſſe videretur; paucis omnino poſtquam is dolor ſiluerat, diebus interjectis, nigra dejectione, & poſt hanc morte correpta eſt. VENTRE adaperto, inteſtina quædam, & ventriculus gangræna affecta deprehenſa ſunt; fellis autem veſicula exſucca, & in ea calculus parvi pyri magnitudine: in renibus arenulæ potius, quam calculi. In Thorace cor, & pericardium pinguedine prægravata.

19. Sive hæc prægravans pinguedinis copia, ſive etiam hæreditarii aliquid, ut ea indicant quæ de Rege, ejus Parente, olim memini legiſſe, illas pulſus inæqualitates faciebat; gangrænam certe inteſtinorum prægreſſæ potius, cum dolor urgeret, inflammationi, quam atræ bilis, ut vulgo dictum eſt, dejectioni tribuendam putaverim. Neque enim dejectio etiam ventriculum infeciſſet, & in Vidua de qua paulo ſupra (*a*) ſcriptum eſt, nigra quidem, ſed putridi ſanguinis, non atræ bilis, egeſtio obitum anteceſſit. At enim non veriſimile eſt, inquis, plures, & exercitatos in primis Medicos, quales ad Principum curationem ſolent advocari, non cognoviſſe inflammationem, neque hujus in gangrænam degenerationem. Ego vero de aliis, præſertim in morbo quem ipſe non viderim, non ſecus ac de me vellem, judicare ſolitus, conſuetudinem hic quoque tuebor meam neminem temere inſimulandi, & niſi tu diſſentis, hanc, nulla prævia inflammatione, gangrænam ajam acceſſiſſe. Magno auctore id faciam, Fernelio (*b*), qui poſt dolorem immaniſſimum, *extremum pedem aliquando repente ſphacelatum* vidit, *ſine rubore conſpicuo*, ut denique *miſer extingueretur ſine febre, ſine ſymptomatis admodum gravibus*. Etſi igitur ſphacelum *indivulſam magnæ inflammationis pediſequam eſſe, plurima Medicorum turma cenſet*; tamen haud raris, Fernelianæ haud abſimilibus, Obſervationibus ſpectatis, diſerte ſcripſit Fridericus Hoffmannus (*c*), *quare quin etiam interne in viſceribus idem ſine prævia inflammatione, ... fieri poſſit, non eſt quod dubitemus*. Quod ſi forte in ipſis inteſtinis requiris exempla; Segeri poteris Obſervationem relegere (*d*): vel potius, quando in illa quam acerbiſſimus erat dolor, & celerior arteriæ motus deprehenſus eſt; ſi alteram Friderici Ortlobii (*e*), quæ pariter in ſepulchreto (*f*) etiam eſt, leges; inteſtina a dextris *livida, nigricantia, ſphacelata* fuiſſe, invenies, idque, ut in Scholio ipſe miratur Ortlobius, *ſine præviis doloribus abdominis, & ſine prævia febre manifeſta*.

20. Quoniam tamen in ipſo Ortlobii ægro *obſcuri* ventris *dolores* præceſſerant, neque, ut in illo, de quo ex Fernelio paulo ante dictum eſt, pede, aliiſque exterioribus partibus, ita in viſceribus quoque *ruborem conſpicuum* non eſſe prægreſſum, quiſquam eſt qui teſtificari poſſit; ſphacelum quidem inteſtinorum accidere interdum poſſe nulla præcedente inflammatione, non negabis; ſed quæres ſimul, poſſitne aliquando ejuſmodi inflammationi ſuccedere, cujus præcipua, & pervulgata ſigna non extent? Ut a Sepulchreto non recedamus; vide, quæſo, in hac ipſa XIV. Sectione (*g*) Obſervationem Riverii. Ileum inteſtinum circa finem, cum adjuncta meſenterii portione, *gangræna*, atque adeo *ſphacelo* affectum reperies in eo qui cum laboraſſet ex inteſtinorum dolore primo die morbi, protracti uſque ad XIII.; *nullus* autem *dolor adeſſet, neque ulla febris* ſecundo die, magnam die tertio, & ſequentibus dubitationem injecerat Medicis, cum *inflammationem teſtari videretur febris, quæ tertio* illo *die ſupervenit, ſitis, & linguæ ariditas; ſed quomodo inflammatio inteſtinorum adeſſe poſſet citra dolorem, concipere non poterant*. Num ſphacelum primo jam die factum credes? Duodecim ergo dies ſic homo vixerit? Deinde quomodo ſphacelo facto, febris quæ antea non erat, acceſſit cum linguæ ariditate? Certe ſuperiore Epiſtola videris, in Sene (*h*) pulſus ex febrilibus factos demum ſanorum ſimiles, linguam autem ex ſicca humidam, quo in Sene inteſtinorum partem adhuc rubram, partem vero lividam, nigram, gangræna occupatam deprehendimus, indicio non obſcuro, noviſſime hanc ex inflammatione in gangrænam tranſiiſſe. Sed quod ad dolorem attinet, aliæ noſtræ Epiſtolæ ſine illo fuiſſe inteſtinorum inflammationem, commemorant. Namque ut ſileam, in XXIX. (*i*) nullo inteſtina dolore vexata legi, quæ omnia maxime eſſent inflammata; illud enim propter eorum paralyſim accidiſſe, conjeci; certe non erant in aliis ægrotantibus reſoluta, ut puta in duobus, Epiſtola XXI. (*k*) propoſitis; & tamen, etſi inflammata reperta ſunt, nulla audita fuerat de eorum dolore querela. Atque ut ægram memorem, de qua recordari facilius poſſis; mulier ſuperioribus Litteris (*l*) deſcripta eſt, cujus Tenuia inteſtina maxima ex parte rubebant; eademque doloris ferme expertia viſa fuerant. Sed nec ſignum alterum inflammationis præcipuum febris, toto morbi tempore in ea muliere unquam fuerat: in Bajulo autem, paulo poſt illam propoſito (*m*), febris, ſive non valde frequentes pulſus, ſive non calentes carnes, attenderes, levis, erat; inflammatio tamen non levis; ut locus in eo non eſſet, multoque minus in muliere, laudandæ alioquin Ballonii (*n*) ſententiæ. Qui poſtquam dixerat, *videri æquum eſſe ut febris inſignis internas inflammationes conſequatur*; tamen continuo Galenum ſecutus *volentem magnas eſſe inflammationes in partibus internis, ut acuta febris ſequatur*, ſic, inquit, ſi ſit *phlogoſis mediocris, ad manum mordax febris non inſequitur*.

21. Quæ omnia cum ita ſint; quando cum aliis inflammatorum inteſtinorum ſignis, vehementem dolorem, & acutam febrem in ægrotantibus deprehendes; jure quidem meritoque credes Rei Medicæ Auctoribus hæc duo inter præcipuas notas magnæ inteſtinorum inflammationis ponentibus. Nec tamen ſi quando alterum, vel utrumque horum aut abeſſe, aut vix eſſe, invenies; continuo putabis, aut nullam eſſe inflammationem, aut levem, neque gangrænam, & ſphacelum in eorum eſſe inteſtinis non poſſe in quibus duo illa præceſſiſſe, non videris. Optandum ſane fuiſſet, ut Medici cum ſigna hujus inflammationis, & conſequentis ipſam gangrænæ propoſuerunt; hoc monitum non omitterent in morbo qui per fallaciam ejuſmodi, nec raro, præceps ac repentinum affert exitium. Nec raro, inquam. Nam memini, cum Adoleſcentuli tibi ſupra (*o*) deſcripti, caſum mirabundus narrarem Valſalvæ, atque Albertino, continuo utrumque confirmaſſe, non abſimilia occurriſſe ſibi, nec ſemel. Quo tempore cum mihi inculcaret Albertinus, vigilandum, & cavendum eſſe in doloribus inteſtinorum: ſe enim poſt leves dolores, aut certe cum minime magnis, nulla manifeſta febre, nulla convulſione, nullo vomitu, animo, ac corpore ſatis vigentibus, de improviſo vidiſſe ægros in præceps ruere, & cito eripi ab latente inflammatione, & ſphacelo nec opinato inteſtinorum; cum hæc, inquam, mihi inculcaret; quæſivi ex perattento illo Medico, & diligentiſſimo Obſervatore, quibus igitur ex ſignis proximum intelligere periculum, & prænunciare ſaltem poſſemus. Ille vero ex pulſu, inquit, abdomine, facie. Pulſus enim humilis, & debilis potius, & qui, ſi bene attendas, ſibi ſubobſcure diſſimilis ſit: abdomen autem tenſum, & durum, & cum dolore quodam: facies denique inſoliti aliquid, ſed in aliis aliud, oſtendens, ut interdum oculos quaſi exterrefactos, alias livorem quendam circum labra, animadverterim; hæc, inquit, fere; nam aliquando linguam etiam adnotavi haud bene ſe habentem, & quamdam ſitim; mihi accidit, ut in ejuſmodi caſibus ſe obſervanda præbuerint. Sic ille ingenue, ut ſolebat, quæ requirebam, ſigna indicabat. Quorum mihi veritas cum in aliorum, tum præſertim in Thomæ Aleotti caſu perſpecta eſt, probi æque, ac nobilis Civis mei. Cum enim poſt dolores quoſdam ventris, quibus erat obnoxius, cubaret, nec eadem qua ſolitus erat, celeritate convaleſceret, me autem per eos dies; autumnus erat, ſi recte memini, A. 1711. incommoda valetudo domi retineret, miſſuſque ſub veſperam ejus Medicus qui me conſuleret, nonnulla ex iis ſignis narraſſet, quæ modo commemorata ſunt, ipſe autem, interrogando, quædam alia ex iiſdem non deeſſe, intelligerem; reſpondi nihil tale opinanti, ad ægrum rediret, quem ſi vel tantillo interea pejorem factum animadverteret, continuo admonendum curaret, poſſe magnum inſtare periculum; ut ſibi, & poſteris conſueta religione, prudentiaque proſpiceret. Quid quæris? Perpaucis poſt horis æger manifeſto in pejus ruere cum cœpiſſet, atque ea de quibus tunc demum admonebatur, ſtatim perſeciſſet, intra illam ipſam noctem Vir optimus præcipiti caſu ereptus eſt.

22. Verum cum ea ſit natura Medicinæ, ut eadem non ſem-

(*a*) n. 16. (*b*) De abdit. rer. cauſ. l. 2. c. 15. (*c*) Diſſert. de Morb. hep. ex anat. deduc. §. 19. (*d*) Vid. ſupra, n. 15. (*e*) Eph. N. C. Dec. 1. Obſ. 143. (*f*) l. 3. S. 1. Obſ. 11. (*g*) Obſ. 21. §. 4. (*h*) n. 25. (*i*) n. 10. 11. (*k*) n. 9. & 17. (*l*) n. [illegible]. (*m*) n. 18. (*n*) l. 1. Conſil. Medic. 112. (*o*) n. 14.

semper ad eundem modum respondeant; hæc quæ diximus, ita accipe, ut siquando pleraque eorum indiciorum videas convenire; suspiceris saltem, cauteque deinceps, & perattente cætera observes. Interea autem haud prorsus inutile fortasse erit, si cum iis quæ superiore, & hac quoque Epistola scriptæ sunt, Observationibus hinc pleraque Albertini signa conferas, inde vero quæ a Medicis tradi solita sunt, ut intestina esse inflammata, cognoscamus. Pulsus ille humiles, ac debiles potius animadverterat, quales fere Epistola superiore agnosces num. 9. 11. 18. 25. hac vero n. 2; ne quid dicam de asphyxia ibidem, & num. 14. & 16. demum adnotata. Animadverterat quoque abdomen tensum, & durum, faciem autem, oculosve insoliti aliquid ostendentes: quibus de rebus, nisi quod num. 11. & 16. nihil scriptum est; sub cæteris omnibus qui modo memorati sunt, numeris quid observatum sit, reperies. Medici autem Scriptores in abdominis quidem tensione conveniunt. Sed plura addunt alia quæ intestinorum proculdubio inflammationem significant, illam tamen evidentem, & quam cuncti facile agnoscant; non hanc qua de loquimur, obscuram, & de qua vix pauci suspicentur. Inter ea sunt in primis acuta febris, & dolor vehemens: sine quibus tamen hanc inflammationem fuisse, supra (*p*) est a nobis ostensum. Præterea quod ad febrim dumtaxat pertinet, legesis Observationem a Cl. Rosa (*q*) perscriptam: *universum intestinorum systema* fuisse *inflammatione corruptum ac sideratam* reperies; & tamen *in toto morbi decursu ne minimam quidem pulsus intensionem aut motus febriles observari potuisse*. Et hic quidem peculiarem casum describebat A. 1745. Sed ante ipsum, non ante meorum Præceptorum, meique ipsius Observationes; ea ediderat Cel. Simsonus, quæ Illustri Archiatro Swietenio (*r*) justam occasionem præbuerunt ejus laudandi, & confirmandi verbis illis, quæ etsi apud non unum ex nostris Italis hisce annis postremis repetita videris; tamen hic quoque juvat exscribere: *saluberrimum in Praxi Medica monitum posuit Simsonus, ne decipiantur Medici, credentes, nullam inflammationem adesse, si febris absit. Cum sæpe fixos dolores intestinorum & ventriculi inflammatio producat, licet nulla febris observetur, pulsu explorato*. Viden, ut Vir Gravissimus hoc contingere *sæpe*, dicat: ut *saluberrimum in Praxi Medica* id *monitum* esse, non dubitet. Nempe id erat quod anno ipse 1703. (*s*) omissum ab iis, quos hic intelligo, Medicis fuisse, mirabar, qui ut singulorum morborum, sic etiam inflammationis intestinorum signa docuissent. Sic igitur quod ad febrim. Quod vero ad dolorem attinet; hic addendum est, proponi ab iisdem Medicis cum pulsationis, & non modici caloris sensu conjunctum, qualem in nulla invenies nostrarum Observationum; imo aliquam (*t*) leges in qua cum de pulsationis, & caloris sensu nominatim quærerem, diserte utrumque negatum est. In pluribus (*u*) potius reperies sic ab ægris dolorem descriptum, quasi canes morderent. Ponuntur etiam ab iisdem Scriptoribus alvi adstrictio, & assidui vomitus, præsertim si inflammata sint Tenuia intestina, ut recrementa denique per os reddantur. Sed nihil horum certe invenies relegens quæ supra (*x*) saltem de Servo, de Anu, de altera Muliere proposita sunt: quin huic ultimæ laxa erat alvus. Sitim quoque; non levem hanc dico quam aliquando animadvertit Albertinus; sed molestam illam, quam ajunt, & acutæ febri convenientem, in pluribus frustra perquires. Mitto cætera, neque enim mihi propositum est Scriptores quos magni facio, redarguere; sed tantummodo quæ præcipua inflammatorum intestinorum signa traduntur, ea non semper adesse, ostendere.

23. Cæterum laudare eosdem pro eo ac merentur, satis non possum, cum admonent, facile, ac sæpius eorum viscerum inflammationem in gangrænam ac sphacelum desinere, ejusque rei indicium esse, si omnis subito evanescat dolor. Nimirum ex eadem illa causa est, quod si hoc accidat in dysenteria, cito ægri pereant, cum minus id ipsi, & cæteri timent. Habes in Sepulchreti libro hoc III. Sect. XI. (*y*) ingenuam, & Hippocrate dignam, Drelincurtii confessionem, qui dysenterici cruciatibus continuo silentibus cum *triumphum cecinisset*, tribus post diebus *detriumphavit*, ægro sine doloribus pereunte ob viscera mirum in modum *siderata*. Nosque alias (*z*), ad te scribentes, sphacelo intestinorum factum conjecimus, ut postremis dysenteriæ, & vitæ diebus visa sit aliquando ipsa quoque febris abiisse; in his autem (*a*), & superioribus (*b*) Litteris unde esset, & quid portenderet in ventris doloribus, horum, aliorumve symptomatum non cessatio modo, sed & remissio quæ præter rationem accidisset, ostendimus. Cave tamen vicissim credas, in quibus sphacelus intestinorum sit, in iis semper dolores cessare, edoctus Adolescentuli historia (*c*), qui cum ultimas quindecim vitæ horas ob immane dolorum tormentum jugiter clamare coactus esset; tamen intestinorum partem multo maximam tam nigram habuit, quam qui nigerrimam. Scilicet reliquam integram hactenus partem interea potest aut dira inflammatio, aut causa alia aliqua torquere, ut puta convulsio, aut, quod in eo Adolescentulo, in aliisque (*d*) ejusmodi morbo laborantibus haud raro observavimus, intestinorum lumbrici. Num vero fortuito acciderit; an quod bilis vitium pravæ irritantesque chyli reliquiæ consequantur, ut in quorundam ex illis cysti fellea calculos alii (*e*), & nos (*f*) offenderimus, in medio relinquimus. Inter pessima autem signa, & proximam mortem indicantia jure meritoque reponimus nigras dejectiones cum dolorum cessatione conjunctas, quas supra (*g*) commemoravimus: ad quas illa quoque addenda est quam cum omnium intestinorum non dolore quidem, qui ob paralysim nunquam fuerat, sed magna inflammatione tibi in alia Epistola (*h*) descripsimus. Proximam de Hypochondriorum Tumore ac Dolore expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVI.

Verba fiunt de Tumore, & Dolore Hypochondriorum.

OB eas causas quæ XXXII. Epistola (*a*) sunt indicatæ, quam brevissimam, quæ sequitur in Sepulchreto, de Hæmorrhoidibus Sectionem transilientes, ad duas ei proximas XVI. & XVII. confestim venimus, utriusque argumenta, Hypochondriorum Tumorem, & Dolorem, his unis Litteris complexuri. Ii enim duo affectus haud raro conjuncti sunt, velut ex illis unde incipiemus, Valsalvæ Observationibus proclive erit tibi intelligere.

2. MULIER quadraginta annorum, coloris flavescentis, duritiem in dextera ventris parte diu tulerat, ad os usque ilium, & infra descendentem. Dolebat, eam partem si tangeres. Sitiebat. Per mensem circiter ante obitum de ventriculi dolore post cibum assumptum querebatur, & difficile respirabat. Postremis aliquot diebus, vomitus: duobus autem ultimis, acerbissimus dolor accesserat. VENTER aqua plenus inventus est flava, amara, & ad ignem concrescente. Ventriculus in medio angustus, ut ibi pylori arctitudinem æquaret, sicque duos quodammodo repræsentaret ventriculos. Hepar in molem ingentem excreverat. Nam lobo dextero quasi ad ventris fundum perveniebat. Hujus lobi substantia tota indurata, multisque in locis distincta corporibus albicantibus, quorum nonnulla majora avellanam adæquabant; cum dissecaretur, alicubi erosionis ostendebat initium, succorumque imminentem putrefactionem. Sinister autem hepatis lobus itidem induratus, ibi ventriculum premebat, ubi hunc arctiorem fuisse, diximus. Vesiculæ fellis tunicæ crassæ erant factæ, cavum autem valde augustum, quo

(*p*) n. 20. (*q*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 47. (*r*) Comment. in Boerh. Aph. §. 371. (*s*) n. 14. & 21. (*t*) Epist. 34. n. 9. (*u*) Ibid. & n. 18. & 25. & in hac Epist. n. 16. (*x*) n. 10. 12. 16. (*y*) in Addit. Obs. 4. (*z*) Epist. 31. n. 26. (*a*) n. 14. 16. 18. (*b*) n. 15. (*c*) supra, n. 14. (*d*) supra, n. 16. & Epist. 34. n. 9. & 33. (*e*) Vid. Obs. 47. cit. supra, ad n. 22. (*f*) Epist. 34. n. 15. & supra n. 16. 18. (*g*) num. iisd. (*h*) 29. n. 10. (*a*) n. 10.

quo atra, crassa, viscida bilis continebatur. Lymphæ ductus nullo modo se prodebant in hoc ventre. In Thorace pulmones subalbi, maculis subnigris variegati: quorum sinister nonnihil ad dorsum alligabatur; dexter undique erat solutus. Ventriculi cordis fluidum sanguinem continebant; ut vix in dextero leve esset polyposæ concretionis initium.

3. In aliis etiam Epistolis (*b*), tribus productis Observationibus ventriculum quasi duplicatum descripsi, non tamen quanta hic constrictione divisum; quamvis vel hac majorem in viro, nisi quod famelicus erat, cætera sano, ex Blasio commemoravi (*c*). Nec dubium mihi fuit, quin hujusmodi structuræ ventriculi essent a primordiis (*d*): itaque in jecinore, quantumvis in duabus primis Observationibus sinistrorsum ultra æquum extenso, neque ibi tamen duro, earum constrictionum causam non quæsivi, præsertim cum in tertia jecur esset intra naturales fines: neque in eadem tertia ab ea potissimum ventriculi constrictione vomitus, & ventriculi dolores deduxi, ut qui in prioribus nequaquam fuerant. Hic tamen eosdem a constrictionis illius angustiis repetam, quippe magis postremo tempore, magisque, ut videtur, præter consuetudinem auctis a crescente in dies jecinoris duritie eam ipsam ventriculi partem peculiariter comprimentis. Nam & ratio, & multiplex Observatio confirmant quantum ventriculi munia perturbet ipsius compressio, & depressio ab adaucta jecinoris mole: ut videbis ex Bartholini (*e*) in sexenni puella, Fantoni autem patris (*f*) in Sacerdote Observationibus, quorum hic hepatis molem habebat *totum* implentem *epigastrium*, illa vero *universum* fere occupantem *abdomen*. Jecur quidem vel minime morbosum tenuiorem sui partem nonnunquam ad lienem usque protendit, ut alibi (*g*) commemoravimus: morbosum autem aliquando nullos propemodum extensionis per ventrem suæ habet terminos. Quorum neutrum ignorare Medici, & Chirurgi debent, ne ab eo quod plerumque est, nonnullis in casibus decipiantur. Sed ubi sanum jecur fuerit, suspicioni tantum est locus, ut puta si tunc forte inflictum sinistro hypochondrio vulnus cum aliis sit conjunctum symptomatibus quam quæ visceribus solent, quæ ibi omnes locari sciunt, vulneratis. Cum vero ægri jecinoris signa non desunt, ut in proposita muliere flavescens color, & durities ex hypochondrio incipiens dextero; minus difficile tunc est illuc quoque extensum jecur agnoscere quo se eadem continuata durities extendit. Num vero in muliere altera, cujus historia sequitur, doloris, si manu premeres, continuatio eo usque ascenderet, ut idem doceret, cum Valsalva qui tunc junior observata in vivente pressius scripsit, id reticuerit; a nobis conjici magis potest, quam affirmari.

4. SEXAGENARIA Mulier diu queritur de dolore supra umbilicalem regionem: sitit, tussit, exspuit catarrhalem materiam. Postremo difficile respirat: paucisque ante mortem diebus, repente multum intumescit venter, œdemate pedes occupantur. Tandem, sensim illo deficiente dolore, fit vivendi finis. IN VENTRE magna limpidæ aquæ copia: nullum vasorum lymphaticorum vestigium. Lien naturali duplo major. Hepar durum: cui annexa fellis vesicula plena erat calculis lævigatis. Alia autem in parte vesicularum congeries hepati inhærens cernebatur, quibus laceratis, serum effluebat. Intra substantiam autem ejusdem visceris eam partem versus qua diaphragma spectabat, cavum abscessus inventum est, plus tertia jecinoris parte occupans. Eruperat, diaphragmate perforato, materia abscessus in dexteram Thoracis caveam, quæ tota sanioso pure plena erat. Pulmo tamen sanus fuit.

5. Nunc quando abscessus hepatis in quam partem eruperit, intellexisti; non dubito, quin mecum optes, potuisse a Valsalva diligentius perscribi signa omnia, postrema præsertim, ejusmodi casus, qui fortasse ante ipsum occurrerat nemini. Stalpartius (*h*) enim cum de quodam scriberet, cui pus ex jecoris abscessu non affatim, neque in thoracis caveam sed modice, & in pulmonem per fistulam diaphragma perforantem, utrique visceri connatum, transibat; nullum contra ac pro sua multiplici lectione solitus erat, exemplum addidit rerum ejusmodi quas alius per anatomen conspexisset. Post illum autem; si quidem fidei non incertæ Observatores quærimus, ut sane debemus; neminem legisse nunc memini, qui idem, nedum quod Valsava, deprehenderit. Qui symptomata quidem quæ colligere potuit, scripta reliquit. Sed inter ea vides, quo tumor ventris, & pedum œdema sint referenda. Difficilis autem respiratio sic affecto hepate, integro autem diaphragmate esse potest, ut tussis etiam, cujus in ista muliere tanto magis ambigua erat significatio, quod materiæ catarrhalis excretionem conjunctam habebat. Extant hic in Sepulchreto (*i*) abscessuum hepatis historiæ ad viginti. Sed nulla fere est in qua non majorem curam desideres in signorum observatione, si illam (*k*) excipias Noribergensis viri, quæ a Coitero descripta est. Verum in illo vomica simam hepatis tenuerat partem, ut appareat, in ventris cavum se *aperuisse*. In eademque sima parte juveni fuerat quem secuit Paawius (*l*); sed hæc pus non effuderat; ut foramen *duos pugnos admittens*, quo diaphragma *exesum* erat *qua parte in sinistro latere jecoris accumbit*, non a puris eruptione factum intelligatur: præterea nihil indicatur eorum quæ obitum antecesserant, ut neque in altero (*m*) in quo idem Paawius duo in jecoris gibba parte invenit ulcera introrsum penetrantia. Nec peculiaria signa leges in Blasii Observatione (*n*) hepatis ita suppurati, ut sola ejus tunica pus a diaphragmate sejungeret arcte adnexo. Hæc commemoravi, ut magis intelligeres, quanto optabilius esset, id a Valsalva potuisse præstari quod cæteri non præstiterant, nimirum quod ad signa attinet jecoris abscessibus fere communia quæ defuerint, aut non ex iis saltem quæ adnotavit Coiterus, præter tussim & sitim, quas Valsalva quoque memoravit: ex signis autem rupti abscessus num ea fuerint quæ a Coitero sunt in hunc modum indicata: qui in dextero hypochondrio, subjectaque regione fuerat, *tumor desiit*, *durities evanuit*; *eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit*. Nam Valsalva nihil memorat, nisi dolorem qui supra umbilicalem regionem fuerat, *sensim defecisse*, materia videlicet abscessus magis magisque ex hoc in thoracem traducta. Cujus actioni quid tum detrimenti accesserit, ne indicat quidem; nihil videlicet attingens de difficiliori facta respiratione, ut nihil de animi deliquiis.

6. Hæc ultima, si historias illas tot perleges quæ sunt in sepulchreto paulo ante designatæ, non magis quam citam mortem, adnotari, invenies in iis quibus se vomica hepatis in ventris cavum exoneraverat (*o*), si virum excipias, cujus casum a Coitero descriptum (*p*) commemoravi: & contra, pistorem leges (*q*) *interdum leipothymia tentatum*, cujus suppurati hepatis *intacta ac integra membrana* erat. Attamen utrumque eorum quæ in historiis illis minime scribuntur, sæpe adeo Medicis, & in his Præceptori meo Albertino occurrit, ut solicite moneret, ne cum signa essent abscessus in hepate jam perfecti, æger moveretur; non quod ignoraret, motum ab egregiis alioquin Auctoribus tunc esse præceptum, quod & memoria nostra feliciter cessisse nonnunquam, legimus; sed quod hinc censeret, fortuna fieri, si pus sic disrupti abscessus, illæsa hepatis membrana, per bilarii ductus ramos ad intestina derivaretur; inde autem perspiceret, quam facile ea potius perrupta membrana, in ventris cavum effundi posset, ægrumque illata syncope confestim necare. Hoc enim, se adolescente, meminerat Bononiæ accidisse, cum præstans Medicus, idemque nobilis Chirurgus, illos secutus Auctores, motum imperasset virgini cui jecur erat suppuratum; profuso enim in ventrem pure ægram mox inter mulierum quibus innitebatur, manus interiisse. Postea autem vel sine motu, aut certe ad levem motum, ut fit, in lecto, aut dum e lecto surgitur, idem contigisse, animadverterat cum in aliis, tum præsertim in Marchione generosissimo, cujus erat abscessus in

(*b*) Epist. 16. n. 38. Epist. 26. n. 31. Epist. 30. n. 7. (*c*) ibid. n. 8. (*d*) Epist. 26. n. 32. (*e*) Sepulchr. l. hoc 3. Sect. 1. Obs. 4. (*f*) Obs. Anat. Med. 24. (*g*) Advers. 2. Animad. 2. (*h*) Obs rar. 46. Cent. 1. (*i*) Sect. 17. Obs. 2. (*k*) §. 6. (*l*) Ibid. §. 7. 8. (*m*) §. 8. (*n*) §. 19. (*o*) §. 2. & 5. (*p*) §. 6. (*q*) §. 14.

in sima jecinoris parte. Quibus Observationibus adductus, suspicabatur, non ita absimile mortis genus in nobili alio Viro, cujus morbi signa omnia alias (*r*) tibi diligenter perscribam, ab non adeo absimili causa esse repetendum. Eo autem minus probabat motum, quod abscessus, tantus aliquando, aut ejus generis est, ut tametsi casu per bilarios ductus exitum inveniat; sanari tamen ægri non possint ea felicitate quæ ipsi obtigerat in primaria Matrona, itemque in famula, quarum utramque diuturna quidem diligentia, sed non aliis medicamentis, quam resina terebinthina, & sero, deinde succis hederæ terrestris, & consolidæ mediæ, mihi asseverabat, se percurasse. Namque ubi jecinoris vomica sibi ipsa exitum aperuit per abdominis musculos, cujus rei exempla duo Bononiæ proferebantur, vel tunc etsi non internis modo, sed & externis, ipsi apostematis cavo adhibitis, remediis data opera est, ut jecur sanaretur; tamen in altero dumtaxat id fuerant consecuti: in altero autem, ex quo materia aliquando exibat aquæ similis in qua caro recens lota est, aliquando flavi aliquid, consequi idem non potuerunt; sed æger denique mortuus est: quanquam huic tumorem non tam naturæ vis, quam artis error aperuerat. Medicus enim, quamvis nominis haud obscuri, sociusque Chirurgus, minime attendentes, icterum antecessisse, itemque alia hepatis labem indicantia, tactu se decipi, ob eandem fortasse causam passi fuerant, quæ a Fantono patre (*s*) in extenuatione impositorum musculorum abdominis deprehensa est, ut in his esse tumorem qui in hepate erat, existimarent; itaque mollientibus adhibitis suppurationem importunissima sedulitate concitaverant. Intelligis quid improbem. Neque enim is sum qui ubi natura ipsa suppuratum jecoris tumorem ad abdominis urgeat musculos, pus ibi diutius sinendum censeam quod in dies augeatur, & mora pejus factum, sanguinem inficiat, visceris partes alias, aliasque erodat, sibique viam quo minus expedit, aperiat, ut puta in ventriculum; in hunc enim quoque per amplum foramen irrupisse, Cl. Vogelius (*t*) deprehendit, aut in thoracem, ut supra ostendimus, aut, quod minus raro accidit, in ventris cavum, unde misera, & lenta mors, si periculum effugiatur citissimæ, ut Albertinum vidisse, diximus (*u*), & illustris confirmat Swietenius (*x*). *Periculum est*, inquit, *ne animi deliquium, & subita mors sequantur illo tempore, dum abscessus* jecinoris *rumpitur: venæ portæ enim rami antea a vomica pressi, nunc pure elapso liberi, a sanguine impetuosius irruente rumpi facile potuerunt, præcipue cum a pure acriori tam diu accumbente macerati fuerint, & quasi semi exesi*. Igitur hunc ipsum, aliosque graves Auctores secutus, priusquam hæc acciderent, ægram, ejusque necessarios docerem, quanta, & quam varia pericula imminerent, si puri exitus quantocyus non daretur: eoque tamen caute, ut par est, dato, salutem non semper, sed interdum sperari posse, idque Hippocratis aphorismis (*y*) significari: imo, nec semel, eos quoque hepatis abscessus fuisse persanatos, e quibus apertis longe alia fluxerint ac quæ optabat Hippocrates, cujusmodi exemplis etiam illud addes, quantumvis longa, & difficilis curatio fuerit, quod a Cl. Jo. Petro Albrechto (*z*) propositum est. Sed jam illuc unde divertimus, redeuntes, ab iis quæ in sexagenariæ Mulieris historia Valsalva non attigit, ad ea quæ adnotavit, veniamus.

7. Congeriem hepati inhærentem vesicularum, quas cum laceraret, serum effluebat, noli credere, aliud fuisse, quam hydatides, ut ipse diserte adscripsit seorsum, quæ morboso hepati non ita raro solent exterius inhærere. Plurium, & facile majorum, a seri copia dissilientium effectum ex aliqua saltem parte fuisse, puta, eam limpidæ aquæ copiam quæ in ventre effusa inventa est. Noli igitur hasce ejusdem naturæ censere, cujus erant peculiares illæ vesiculæ, flavoque humore plenæ quas ex Valsalvæ observatione in III. Epistola Anatomica (*a*) descriptas legeris. Eas autem historias, tametsi omnes ad hepatis morbos, quædam autem ad ipsius abscessus pertinent, non hic iterabimus, propositum servantes nostrum longe abhorrens ab ea incuria qua in his Sepulchreti XVI. & XVII. Sectionibus complura invenies repetita. Ut enim in illa omittamus eandem esse Observationem XII. ac XVIII., in hac certe eædem sunt quæ in II. Observatione §. 10. & §. 20. indicantur, itemque IV. ac quæ in XI. §. 4. & quæ in proximo §. 8. ac quæ in II. §. 15., & in eadem illa XI. quæ §. 2. ac quæ §. 6., ne quid de iisdem dicamus quæ totidem iterantur verbis in Scholiis ad XVI. & ad XVIII. Observationem. Nos autem nihil ex iis quæ tunc scripsimus, hic repetentes, tria dumtaxat ad illas Valsalvæ historias adjiciemus.

8. Et primum ad eam quæ ibi num. 8. proposita est, illud quod eo loco necesse non erat, addere hic decet: serum quo venter redundabat, nidorosum halitum emisisse ejus similem qui sæpe ex febricitantibus, nec raro etiam ex eorum urina percipitur: igni autem impositum, brevi ex limpido ita factum esse turbidum, ut vaccinum serum non recte depuratum referret: tandem vi caloris totum in auras abiisse. Neque hoc omittendum est, circa lumbares glandulas leve se prodidisse indicium vasorum lymphaticorum, quæ multum erant exinanita.

9. Ad eam autem quam proximam illi historiam subjecimus (*b*), nihil quidem ad ejus complementum ex Valsalvæ observatione addendum superest postquam hoc tibi in alia Epistola (*c*) satis descripsimus. Illud potius a me fortasse expectas, ut quoniam vesiculæ, in ea historia descriptæ, intra unam maximam, quasi intra marsupium continebantur, Valsalvæ de iis judicium adversus complures tuear, quorum ab annis præsertim aliquot augeri numerum video, censentium, vesiculas cysticis tumoribus, qui in jecinore, aliisque visceribus interdum occurrunt, comprehensas, nullo modo ad amplificatos glandulosos folliculos attinere. Mihi vero neque placet, neque necesse est in eum relabi sermonem; quando Valsalvæ judicium non ea dumtaxat historia, nec qualiumcunque vesicularum observatione nitebatur. Videre etiam potes, ut Vallisnerius, qui pariter diu ante illos vesicas, vesiculis aliis fœtas, conspexit, in eo ipso Scripto quod tunc indicavi, non vesiculas qualescunque pro glandulosis folliculis dilatatis acceperit. Nec vero in cysticis dumtaxet jecoris tumoribus vesiculas Valsalva offendit; namque in ea certe, quam tibi paulo ante complevi, historia hepar totum ex vesiculis compactum deprehenderat: quanquam ne in ipsis quidem cysticis ejusdem visceris tumoribus extra omnem dubitationem positum est, ad glandulosos folliculos nullo modo attinere posse conclusas vesiculas. Quid enim, si harum non dissimiles aliquando externi cystici tumores ostenderunt? Num quia partes externæ sunt, idcirco glandulosis carent folliculis? Sed enim, ut dixi, his nolo iterum disputationibus immorari.

10. Præstat ut in ultima ex illis Valsalvæ historiis (*d*) id quoque attendamus quod in ea Malpighius diserte laudabat, bilarium videlicet ductum ingenti orificio cum abscessu hepatis communicantem, reliqua autem tota parte dilatatum, ut manifesto appareret quomodo vesiculas ex abscessu potuisset excipere, & in Duodenum intestinum traducere. Quo minus dubitandum est, quin sæpius per corrosos ramos sanguinem, & pus, ex hepatis vomicis exceptnm transvehat ad intestina, quemadmodum supra (*e*) commemoratum est, & bilarii ductus justo ampliores, osculum vero per quod bilis in Duodenum influit, minimi digiti facile capax, evidenter confirmarunt in quadam puella (*f*) quæ cum per alvum plures libras puris per vices excrevisset, pus in pluribus hepatis abscessibus, in iisque ductibus, & in illo intestino multum habuit. Quæ cum ita sint, reique consimilis manifestum, & crebrius in renibus habeatur exemplum, unde ureteres pus, & sanguinem transferunt ad vesicam; mirari subit, Doctissimos tamen Viros interdum usque adeo videri oblitos patentis illius ex hepate viæ, ut alii per venas mesentericas, quasi hæ non ab intestinis ad jecur, sed ab jecore ad intestina humores conveherent, *purulentas diarrhœas sæpe fieri, atque ipsum corruptum hepar egeri*, doceant; alii autem intelligere se posse, negent, quomodo illæso ventriculo sanguinem vomere, & dejicere potuisset is in cujus singulis longe amplificati jecinoris lobis singula magna apostemata inventa fuisse, non ignorent. Verum ad eas quas necdum edidimus, Valsalvæ Observationes redeuntes, duabus, quas supra descripsimus, ad

(*r*) Epist. 40. n. 28. (*s*) Obs. Anat. Med. 13. (*t*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 90. (*u*) n. 4.
(*x*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 939. (*y*) 44. & 45. S. 7. (*z*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 22. (*a*) n. 8. 9. 10.
(*b*) n. 9. (*c*) XXI. n. 55. (*d*) n. 10. (*e*) n. 6. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73.

ad hepar attinentibus, totidem ad lienem spectantes addamus.

11. JUVENIS annorum circiter viginti, quod ex nativa corporis salubritate valetudinarius jam quasi a biennio fieri cœpisset, causam rejiciebat cum in venationem, saltationem, aliaque ejusmodi quibus indulserat plurimum, tum in proprium artificium; linum enim carminabat. Pallidus autem factus erat, & hypochondriacorum more, de levibus ventris, thoracisque affectionibus identidem querebatur. Tandem æstate A. 1688. magnus, durusque in sinistro hypochondrio se se prodidit tumor, cum ponderis sensu, difficilique inter ambulandum respiratione. His repente accessit largus sanguinis vomitus cum magna virium jactura, tumoris incremento, & febre. Remediorum ope primis diebus a vomitu, deinde etiam a febre liberatus, cum per t[illegible] menses proximos chalybeatis usus esset, tumoris quoque durities sublata est: ejusdem tamen magnitudo perstitit, cum pallido, & quasi citrino faciei colore. Januario autem mense bis terve redeunte sanguinis vomitu, in vehementem incidit febrem cum pulsu celeri, duro, ac parvo, utriusque hypochondrii dolore, pondere, tensione, sitique inextinguibili. Placidissimo tamen obitu sublatus est nono, an undecimo febris die. CADAVERE dissecto, mirum fuit, quam modica in vasis omnibus sanguinis portio superesset. Itaque Ventris viscera insueto pallore, & quasi candore ad se oculos alliciebant, si splenem exciperes, qui naturalem servabat colorem; sed auctus adeo erat, ut hepar mole superaret, penderetque libras quatuor cum semisse. Nec erat æquo durior, nisi quod ad convexam faciem uno aut altero in loco solidiorem alte recondebat substantiam majoris nucis magnitudine. In Splenicæ venæ trunco polyposæ concretiones latebant, quæ cum ejus venæ ramis perbelle se vel intra splenem dividebant. Hepar valde pallidum, rubris dumtaxat hic illic maculis distinguebatur. Fellis vesicula hepate pallidior, atque adeo albicans, bilem continebat paucam coloris maxime diluti, cui similis in ventriculi fundo non deerat. Cætera in ventre sana. In Thorace pulmones qua anteriora spectabant, pallidi; qua dorsum, ex atro purpurei, & inflammati apparuerunt: dissecti autem multum seri emiserunt spumosi. In dextero cordis ventriculo parva concretio polyposa; in sinistro ejus tantummodo inchoamentum.

12. Permulta quidem ad historiam hanc possent adnotari. Sed brevitatis ratio habenda est, nec multa attingenda. Largus in hoc Juvene, nec semel iteratus, sanguinis vomitus faciles explicatus habuisset eo tempore quo per venam, vas breve dictam, ex liene aliquid mitti in ventriculum, non dubitabant. Sed posteaquam circumitio sanguinis, & experimenta aliter docuere, aliter quoque est res explicanda: ut puta, si dicamus, quanto minus sanguinis in obstructum splenem per cœliacam arteriam inferri potest, tanto plus per alios ejusdem arteriæ ramos ad ventriculum importari, aut sanguinis a ventriculo reditum per vas breve, impediri a tumido splene, vas illud inter se, & turgentem sæpe ventriculum valde premente; ut alterutra, aut utraque, aut alia aliqua, harum non absimili ratione intelligi possit, sanguinem sibi ex vasculis nimis distentis exitum in ventriculi, ad id præsertim dispositi, cavum aperire. Nec tibi id forte obstare videatur quod Juvenis hujus ventriculum sanum fuisse, indicetur; nam sanguinem per oscula plurima quidem, sed tenuissima, intra illum, laxioribus fortasse instructum fibris, fuisse effusum, putabis. Quod si Veteres ipsos, aut qui illos sequi aliquandiu perrexerunt, dissectionesque inspicias ab ipsis habitas, & in Sepulchreto (*g*) collectas, eorum qui simul lienis vitio, & vomitu sanguinis laboraverant; nullam præter unam (*h*) invenies, quæ in ventriculo vas aliquod manifeste apertum ostendat. Scripsit illam Riolanus libro Anthropogr. 2. ibi indicato, nec tamen *cap.* 15. sed 17. sub finem. Cui quidem rem, sed ut paulo ante explicabam, facile credam quod ad vas breve attinet ad minimi digiti crassitudinem dilatatum: credam etiam, si vis, deprehendisse in ventriculum idem vas adapertum: quanquam ibi procliviorem esse video ad ea augenda quæ suam istam confirment sententiam. Mitto enim quod ex V. Epidemiorum libro ei quem sanguinis vomitus suffocaverat, cum refert *ad splenem & deorsum multum sanguinem prodiisse*, nihil addat de congrua horum verborum interpretatione, quasi mallet, de sanguinis intra ventrem exitu (quem perantiquus ejus libri Auctor, quippe tunc inusitata hominum anatome, vidisse non poterat) quasi hæc, inquam, sic mallet intelligi, quam de perrubris in cute maculis, ut Vallesius (*i*) explicat, ad lienis regionem, & infra apparentibus. Hoc igitur mitto. Sed mittere nequaquam possum quod in Cardinali Cibo, post eundem vomitum mortuo, *notavisse*, ait, *Valuerdam lib. sexto, capite quinto*, videlicet *compresso liene ventriculum repleri sanguine, qui per vas breve derivabatur*. Neque enim Columbus, qui cadaver secuerat, quidquam de experimento illo attigit, ut qui non plura de ea sectione verba scripsit, quam quæ in Sepulchreto (*k*) leguntur: & Valuerdus, qui attigit, iis verbis usus est, ut compresso liene, ventriculus interius, an exterius *sanguine turgesceret*, satis assequi non possis; quin Sanctorius, qui utrumque Auctorem inspexerat, sic intellexit, ut quod in Scholio videbis, ei Columbi Observationi subjecto, scripserit: *dum comprimebatur splenis regio, ad orificium ventriculi sanguis restagnabat*. Sed & plures, cum post immanes, lethalesque cruenti humoris, aut sanguinis ipsius vomitus dissecti essent; nullum quærentibus aperti, aut erosi vasis indicium in ventriculo ostenderunt; imo vas breve, etsi lien æquo esset longe major, nimis exile, & cujus radices ad ventriculi exteriores quidem, minus vero interiores tunicas pertinerent: cujusmodi Observationes poteris vel in Sepulchreto (*l*) invenire. Itaque sanguis aut ab intestinis, in quæ erupisset, deductus est, aut per vasa bilaria ex hepate, quod maluit Cel. Swietenius (*m*), cum in sic mortuo lustrans magna cum cura omnia ventris viscera, nec ullum vas ruptum, nec ullam insignem labem usquam potuit deprehendere. Et sane Præcl. quoque Budæi (*n*) extat Observatio, a me alias indicata, in fœmina, quæ materiam plurimam cum vomuisset instar sanguinis congrumati, & corrupti, quamvis ejusdemmodi materia vas breve plenum, & crassitudine digitum fere æquans haberet, ventriculi tamen substantiam sine ullis venis conspicuis exhibuit, vesiculam autem fellis magnam, eademque materia turgidam; ut proclive sit intelligere, unde hæc in ventriculum, qui multam etiam tum continebat, venisset. Quæ nolim a me dicta credas, quasi nunquam e vase brevi, mutata ad tempus, præter naturam, sanguinis directione, posset hic in ventriculum irrumpere. Neque enim me fugit, post sanguinis vomitum quid in Matrona Georg. Wolffg. Wedelius (*o*), in Puella Jo. Dan. Dolæus (*p*), Stangio, & Hillero sociis, in Juvene autem Hoffmannus (*q*) repertum scripserint: quarum ego Observationum ultimam alias tibi commemoravi, duas autem primas esse easdem censeo quas apud Stahlium (*r*) memini legisse. In singulis iis cadaveribus lien aut æquo major, aut durior fuit: vas quoque breve aut crassius, aut sanguine ex parte turgidum, aut nigro saltem colore in ventriculi interioribus conspicuum, ibique ramis aut disruptis, aut eorum aliquo sic in ventriculum pervio, ut illuc stylum, aut flatum, aut etiam sanguinem leviter compresso illo vase, admitteret. Etsi vero aliquis minime ignorans, quam non difficile per laxas in cadaveribus distentorum ramulorum tunicas aut stylus, aut impulsi flatus, humoresve viam quæ antea non pateret, sibi possint aperire, dubius forte hæreat in quapiam harum observationum, tamen per me eas tibi probare licet, dummodo memineris, paucas esse, si cum cæteris comparemus: nec facile cum Wedelio statuendum esse (*s*), *frequentius vomitum cruentum oriri reserato p. n. vase brevi*. Nec quamvis responderet in omnibus quod in studioso Juvene animadvertit, tunc potissimum vomitum sanguinis redire, cum æger in dexterum cubat latus, ideoque decubitum, ut ipse jubebat, in sinistrum esse necessarium, inde sequeretur, prorumpere sanguinem e vase brevi, quasi nulla alia præter ipsum vasa ad sinistram ventriculi attinerent partem. Verum sive istæ, sive aliæ tum manifeste in ventriculo pateant sanguinis viæ, sive quod plerum-

(*g*) l. 3. S. 8. Obs. 71. & seqq. (*h*) Obs. 73. (*i*) Comment. in eum loc. n. 37. (*k*) Obs. cit. 73. §. 2.
(*l*) in Addit. ad cit. Sect. 8. Obs. 11. & 13. (*m*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (*n*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(*o*) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 20. (*p*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 257. (*q*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2.
(*r*) Differt. de Vena Port. porta malor. S. 3. (*s*) Obs. 20. cit.

rumque accidit, minime pateant; nam etiam in Petropolitanæ Inclytæ Academiæ Commentariis (t) hominem leges repentina morte ſublatum pleno omnino ſanguinis concreti ventriculo, & hoc *perfectæ integritatis*, cum *in liene e contra putredinis notæ deprehenſæ* fuerint; ſive igitur manifeſtæ ſanguinis viæ in ventriculo pateant, ſive non pateant; tu ſemper ad aliquem ex iis qui a me, ab aliiſve indicati ſunt, modum, aut ad conſimilem tum quas memoravi Obſervationes, tum illas quoque explicabis quæ in Sectione hac Sepulchreti XVI. (u) occurrunt lienis non ſemel intumeſcentis, ſed poſt largiſſimum cruenti ſeri, aut ſanguinis vomitum detumeſcentis, quibus adjungere poteris quam ex paternis Scriptis edidit Jo. Mauric. Hoffmannus (x): quanquam ubi per diſſectionem quod viſcus ægrum, aut quod ſanum ſit, pro certo non conſtet, ea poteſt culpa immerito in lienem conferri, quæ in proximam aliam partem, ipſumque ventriculum ſit rejicienda.

13. Quærere hic potes, cur igitur in propoſito Juvene, cujus lien culpa procul dubio non carebat, non modo hoc viſcus a largo ſanguinis vomitu haud detumuerit; ſed & increverit? Nimirum ad laxi viſceris jam nimis infirmatum robur cum acceſſiſſet a magna ſanguinis profuſione virium univerſi corporis ſumma jactura; ægrius potuit per illud traduci & promoveri ſanguis, præſertim ab ea profuſione inertior factus; itaque magis reſtitare in eo viſcere coactus eſt, ipſumque magis magiſque laxare. Multo autem mirabilius videri poteſt, quomodo cum rediit noviſſime bis terve ſanguinis vomitus, conſequi potuerit febris illa vehemens, iiſque ſignis ſtipata quæ inflammationem aliquam in hypochondriis (cujus indicia fortaſſe rubræ eæ maculæ fuerunt, hepar hic illic diſtinguentes) ſignificare videbantur. Sanguis enim reliquus in vaſis omnibus, copia erat adeo modica, inertia autem ejuſmodi, ut ex diſſectione intelligi licuit. Nam paucitatem, præter rem ipſam, pallor quoque viſcerum, & quaſi candor indicabat, idemque inertiam ſimul, præſertim cum pauca bile, & coloris maxime diluti conjunctus. In cachecticis quidem ſæpe cerebri corticem valde pallidum, medullam autem ſolito candidiorem animadverti, quippe ſanguiſeris vaſculis tum quæ plurima ad illum pertinent, tum quæ rariora per hanc trajiciuntur, aliis manibus, aliis ſemipellucidis; eoque nihil ferme officientibus etiam exterius inquirenti ſedes unde ex medullæ trunco nervorum radiculæ egrediuntur, ut ad res haſce facilius ſpectandas, aut oſtendendas, interdum ejuſmodi cerebra præoptaverim. Attamen ipſa bilis paucitas, ipſeque adeo dilutus color an acriores particulas in ſanguine retineri, ſignificarent, exiſtimare tu poteris. Ego interim quæram, quid illud eſſet, vel potius quid non eſſet quod lien iſtius Juvenis ad convexam faciem uno aut altero in loco alte recondebat ſolidioris ſubſtantiæ, majoris nucis magnitudine.

14. Habes in altera de duabus quas initio nominavi, Sepulchreti Sectionibus, id eſt in XVII. Obſervationem (y) lienis *ſteatoma* recondentis, *adipoſa materia conſtans nucis magnitudine*. Habes in Sectione eadem Obſervationes complures lienis ex parte cartilaginei, aut oſſei facti, aut etiam, ut Pechlinus (z) aſſeverat, lapidoſi, ad quas adjungere alias poteris tum ex præcedente Sectione (a) tum ex I. ſuperioris libri (b). Sed ego quod in hoc Juvene deprehendit Valſalva, neutrius generis fuiſſe, credo; perfacile enim utrumque fuiſſet cognitu: nec certe ipſe cum in Anu de qua ad te ſcripſi Epiſtola XX. (c) intra extimam lienis partem os invenit, affirmare dubitavit, ſe corpus quoddam oſſeum figura ſphærica reperiſſe. Igitur aut alterius cujuſdam generis fuiſſe, putaverim, aut ſi illorum quæ diximus, alterutrius; ſecundi potius, id eſt oſſis, lapidiſve inchoamentum, quam primi. Eſt enim illud multo in liene frequentius, ut non ſolum tot in Sepulchreto indicatæ Obſervationes oſtendunt, ſed & aliæ paſſim apud Anatomes Scriptores facile reperiendæ confirmant. Itaque ex noſtris quoque non pauciſſimas in Epiſtolis, alias aut miſſis (d), aut mittendis, invenies. Non illud quidem negaverim, id ſæpius in ſenibus, quam in juvenibus, animadverti, itemque in tunica potius, quam intra hanc. In tunica enim, aut certe exterius poſt primos illos, Andernacum (e), Veſalium (f), Columbum (g) id plerique adnotare perrexerunt. Tamen & in juvenibus hoc aliquando conſpectum eſt, ut a Cl. Fantono, (h), & a me ipſo (i): neque Obſervationes deſunt quæ oſtendant intra tunicam quoque. Carolus enim Stephanus (k) olim admonuit, lienem ob id etiam eſſe alte incidendum, ut *ſiqui ſint in ejus ſubſtantia calculi (ut nonnunquam reperti ſunt) videamus*: & tu hic leges in Sepulchreto (l), inventum in ſplene formoſæ fœminæ, & hujus juvenis, *lapidem caſtaneæ magnitudine*: Sectione autem XVIII. (m) lienem ſupra modum magnum *lapidibus plenum albiſſimis*; in alio (n) *multos continentem calculos*; ut cæteros, & in his *binos ſatis grandes, pluribuſque aliis ſociatos*, quos commemorat Lentilius (o), omittam: & ipſe alias deſcribam tibi in quo ab oſſea lienis tunica oſſeum corpus introrſum pertinens deprehenderim, quo & illud pertinuiſſe crediderim quod a Valſalva in anu viſum paulo antea dicebam. Quid? quod non *membranam* ſolum *exteriorem*, ut quidam ſcribunt, ſed totum ſenis cujuſdam lienem lapideum factum Regiæ Scientiarum Academiæ oſtendit Littrius (p): noſque hic in Gymnaſii Muſæo alterum habemus, ante hujus initium ſæculi ex cadavere depromptum quod publice in eodem Gymnaſio diſſecabatur.

15. Quem lienem cum hactenus deſcripſerit nemo; haud tibi ingratum fore ſpero, ſi id ipſe præſtem qui, annuente Muſæi Præfecto Cl. Vallisnerio, filio, diligenter quo ad ejus fieri exterius licuit, examinavi. Longus eſt ſeptem tranſverſos digitos, latus, qua eſt latiſſimus, quatuor, ad alterum autem extremum plus duobus; nam altero in angulum deſinit: craſſus uno in loco ut minimus digitus, alibi dimidio minus, pluribus autem in locis, ad oras præſertim, multo tenuior. Figura eſt abnormi; & curvus ſecundum longitudinem: ſuperficie inæquali & tuberoſa, magis tamen in cava facie, quam in convexa. Circum oras ferme undique exſiccatæ reſtant membraneæ tunicæ reliquiæ: hæ illinc in faciem utramque pergunt, ſed manifeſtius in cavam, quæ membrana adhuc evidenter conveſtita eſt, ideoque flavo colore apparet, ſed valde fuſco; at convexa ex flavo albicat, ſi quædam excipias loca in quibus non ſecus atque in cava, membrana ſupereſt. Veri autem ſimile eſt, cum ab diaphragmate ad quod arctius adhæreret, lienem avellerent, ita a convexa hujus facie membranam divulſiſſe, ut ad illud pene tota affixa reſtaret, nonnulliſque ex locis etiam tota, ſimulque, cum ea ibi cohærentes, lamellæ indurati lienis; unde hiatus quidam oblongi, & foramina orta ſint, quorum in cava facie vix ullum eſt, ut nullum proſus eorum per quæ olim ſubibant vaſa, locorum indicium. Per eos hiatus ſi introſpicias; non ſolidum ubique eſſe hunc lienem, intelligis, imo cavernoſum, & inanem multis in partibus eſſe, vides; ut mirum non ſit, decem, haud amplius, drachmas pendere: quamvis lapis ille quem paulo ante (q) memorabam in ſplene inventum, caſtaneæ magnitudine, *pondere* eſſet *unciarum duarum & ſemis & drachmæ unius*. Is enim *laminis, ovorum putaminibus invicem cruſtatim involutis, ſimilibus concretum* erat, ut inania minime interjicerentur, ſpatia, ſicut in liene hoc Patavino, & fortaſſe etiam in Pariſienſi illo, cujus pondus unciæ unius & ſemis fuiſſe, ſcimus, dimenſiones autem ignoramus. Idem quo in homine repertus ſit, nempe morbis qui ad lienem referrentur, non obnoxio, & qua ex ſubſtantia conſtare videretur, lapidea videlicet, notum eſt. De noſtro autem hoc dubium; illud vero, quantum accepi ab eo qui diſſectioni interfuerat, Deceſſoris mei filio, longe aliter ſe habuit. Cadaver enim erat bajuli necdum ſenis, quem diri atque inſanabiles in regione ſplenis dolores non ſolum debilitaverant, ſed etiam in hoc, ubi mortuus eſt, Noſocomio cubare coegerant. Quod autem ad lienis hujus ſubſtantiam attinet, tametſi Vallisnerius pater, cui noviſſime donatus fuerat, ſua manu hæc inſcripſit *Milza oſſeffatta d' uomo*, & quædam particulæ, in facie cava extantes, videntur oſſeæ; tamen ubi alteram faciem inſpectes,

(t) Tom 1. (u) in Schol. ad Obſ. 13. & 14. (x) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. n. I. Obſ. 6. (y) 17.
(z) in Additam. Obſ. 2. (a) in Addit. Obſ. 1. & Schol. (b) in Addit. Obſ. 31. & Schol. (c) n. 41.
(d) Epiſt. 7. n. 9. & 11. Epiſt. 10. n. 19. Epiſt. 24. n. 18 (e) apud Bauhin. Theatr. Anat. l. 1. c. 43. in adnot.
(f) De Fabr. hum. corp. l. 5. c. 9. (g) De Re Anat. l. 15. (h) De Obſ. Med. Anat. Epiſt. 8. n. 10. (i) Epiſt. 24. n. 18.
(k) De Diſſect. part. corp. hum. l. 2. c. 40. ubi de Liene. (l) Sect. 16. Obſ. 20. (m) Obſ. 22. (n) Obſ. 25. §. 9.
(o) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obſ. 13. (p) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700. Obſerv. Anat. 7. (q) n. 14.

facile males, ut quo verbo ſæpe in bovis cerebro lapideo credito (r) uſus eſt, eodem hic quoque eſſet uſus, & oſſeo-lapideum inſcripſiſſet, facturus, ut opinor, ſi potuiſſet quantum in illo operæ, & temporis, tantum in hoc quoque collocare. Expeditius autem eſſe potuit Lanzoni (ſ) judicium, qui in Fabro ferrario annos nato quinquaginta quinque, natura melancholico, & prævia quartana febre mortuo, cum inter alia durum adeo lienem offendiſſet, ut cultro non cederet, ſed *malleolo percuſſus, in tres diviſus partes, uti ſaxum, frangeretur*; non dubitavit quin *petrefactum* pronunciaret.

16. Equidem ſæpe antea inſpectavi, & nunc maxime, hæc ad te ſcribens, membranam inſpecto quatuor tranſverſos digitos longam, duos latam, a convexa humani lienis facie, me præſente, jubenteque detractam. Converſa illa pene tota videtur in planas, & tenues bracteas, quas ſive ab externa, ſive ab interna facie contempleris, oſſeas omnino & ſine ulla dubitatione, ſtatim agnoſcas. Sed inter illas, & in parte ex illis, tubercula excreſcunt parvula exterius; interius autem majora incumbunt, ſuperficie inæquali, & granoſa, quæ intra lienis ſubſtantiam ad ſemidigiti altitudinem ſe immittebant: hæcque excreſcentiæ quædam videntur quaſi ex effuſo ſucco, medio inter oſſeam & calculoſam naturam, concreto. Cujus ambigui generis magna ex parte ea mihi videtur ſubſtantia, unde lien, ex Gymnaſii Muſæo deſcriptus, induruit. Quem examinans, didici, aliquando fortaſſe, certe non ſemper, id eſſe verum, quod ex ea quam modo dicebam, membrana, ex aliiſque conjeceram, videlicet ſplenis converſionem in oſſeam lapideamve naturam in tunica incipere, & in hujus quidem ut plurimum illa parte quæ convexam, ideoque alternæ diaphragmatis preſſioni obnoxiam, inveſtit. In ea enim parte, quotieſcunque id mihi videre accidit, vidi, videruntque alii, quicunque fere certam quandam in qua id deprehenderint, tunicæ ejus partem deſignarunt; rarum enim eſt quod in oppoſita ſede Pechlinus (t) invenerit: illucque referendum credebam Boſchi monitum, in Sepulchreto quoque (u) productum, de *ſuperiore tunica lienis, verſus abdominis muſculos vergente, ita dura reddita, ut ſcirrhus intra lienis ſubſtantiam* falſo eſſe *videatur*: ut tu quoque eodem referendum facile credes quod in nobili Sene adnotavit Præſtantiſſ. Plancus (x) videlicet *in membrana Lienis* qua ad peritonæum arcte adhærebat, oſſificationem, aut quod alii (y) in fœmina trium & triginta annorum, *dimidiam externæ ſuperficiei* ejuſdem viſceris *portionem penitus in cartilaginem verſam*. Nam quod ejuſdemmodi converſionis initium, nempe *in dorſo lienis, ejuſque media ſuperficie, oblique tranſverſim, albam, tendinoſam, & duriuſculam ſubſtantiam* Solertiſſimus deprehendit Weiſſius (z), aut quod vetus Anonymus apud Cl. Targionum (a) *duobus locis, quibus coſtis adhæſerat, tantam duritiem* lienis, *ut ea pars oſſea, ad minus cartilacea, ſed duriſſima*, *videretur*, illuc quo dicebam, attinuiſſe, minus, ut puto, dubitabis. Ex illa igitur parte tunicæ quæ convexam lienis faciem operit, vitium deinde in reliquam tunicam propagari, conjiciebam, & ſic denique ſplenem univerſum complecti, quemadmodum Bauhinus (b) reperit, & ſi recte intelligo, Columbus (c) pariter, iique præterea qui hic in Sepulchreto Obſervatione XVI. indicantur. Tum vero magis magiſque excreſcentem undique introrſum ex tunica duram illam materiam, totam viſceris ſubſtantiam comprimere, delere, ejuſque locum occupare. Quod ut interdum, ſicuti dicebam, fortaſſe accidat; profecto in deſcripto a me (d) ſplene non accidit, quando ejus tunicæ quidquid ſupereſt; magna autem pars ſupereſt: non modo oſſeum, aut lapideum non eſt; ſed ejuſmodi etiamnunc eſt, ut exterius humectatum; id quod non uno loco expertus ſum; non ſecus ac reſiccatæ membranæ ſolent, ipſum quidem dumtaxat non ita multo poſt remolleſcat. Sed hactenus hæc. Nunc ad alteram Valſalvæ Obſervationem ex iis quæ ad lienem attinent, tranſeamus.

17. MULIER duodetriginta annos nata, gracilis, nupta quidem, ſed infœcunda, chronica olim febre vexata, quæ ſplenis molem auctam adeo reliquerat, ut tumor ſub tactum manifeſto caderet, ſubpallidum ſervabat colorem, & febre interdum, cum rigore invadente, ad dies aliquot tenebatur. Cum ante biennium ſanguis menſtruus fluere deſiiſſet; mox cutaneo, ſed contumaci, ulcere ſiniſtri cruris laboravit: cujus ad ulceris latus intumeſcente poſtea crure, abſceſſus eſt factus. Hic etſi abunde expurgatus ad cicatricem accedere videretur; tamen cum tempus inſtabat quo ſanguis ex utero effluere debuiſſet, exacerbabatur, augebatur, & ſeroſi ichoris multo plus emittebat, ac viciſſim quo longius ab eo tempore dies procedebant, eo minus. His igitur ipſis diebus cum pridie non modo paucus, ſed & graveolens, ichor prodiiſſet, neque ulla præterea nova imminentis fati acceſſiſſent indicia; ecce diluculo in lecto ſedere cogitur, de præcordiorum anguſtia, & de ſumma pectoris anxietate, ſe huc illuc verſans, ſic queritur, ut aliquando verbum proferre vix poſſit, multam ſpumoſam, & ſanguine tinctam materiam exſpuit: atque ita intra horam moritur. VENTRIS cavum a ſiniſtris ferme totum lien implebat, mole, in longitudinem præſertim, auctus, ut libras octo cum ſemiſſe penderet. Interiora viſceris ab naturali conſtitutione diſcrepare non videbantur: exterius amplificata vaſa tum ſanguifera, tum lymphatica apparebant, ut hæc paſſim per lienis tunicam pulchro ſpectaculo ſe proderent. Spermatica vaſa violacei coloris ſanguinem continebant; ut ibi diutius remoratum eſſe, intelligeres. Teſtes pene toti ſcirrhoſi erant; ne quis infœcundam fuiſſe juvenem mulierem, miraretur. Nulla inerat veſicula, ſi unam in ſiniſtro excipias, quæ, dimidiatam avellanam æquabat. Hæc teſtis ſubſtantiæ tenaciter adhærens, & ſanguiferis diſtincta vaſculis, non limpidum, ſed ſubfuſcum continebat humorem: quo effuſo, corpus in conſpectum venit lutei coloris, lentis magnitudine, & quaſi forma, ſed veſiculæ intus adnatum, ut vix promineret: ipſum aggeris inſtar minimi quidam cingebant globuli. Erant etiam alia in eodem teſte, eodemque colore quædam corpora, ſed neque ea figura, neque eo aggere prædita. Quod ad Thoracem attinet, ſana erant omnia, niſi quod pulmones rubore ſuffuſi, multam, cum ſecarentur, materiam emittebant ejuſdemmodi, qualem noviſſime expuiſſe mulierem, ſcripſimus.

18. De ſterilitate a vitio ovariorum, & de ſuffocatione a pravis humoribus, repente in pulmones incumbentibus, non eſt hic ſcribendi locus: ut neque de nuptis, nec prolem edentibus fœminis, magno tandem cuidam morbo ſæpius obnoxiis, neque de mulierum quibuſdam abſceſſibus ad cicatricem ſpectantibus, & ad hanc tamen, nec raro, difficile perducendis propterea quod redeunte eo tempore quo illæ per uterum purgari ſolent, abſceſſus jam propemodum percurati, humorum turgentia, & motu in corpus univerſum, & præſertim in partes infirmiores nitentibus, importune recrudeſcunt, id quod in crure nobiliſſimæ in primis Matronæ pluribus continenter menſibus accidiſſe, meminimus. Ad alia igitur hujus loci magis propria tranſeuntibus febres occurrunt diuturnæ, quæ magnos lienes relinquunt, & crurum ulcera, quæ magnos lienes conſequuntur. Et cum his ſane ulcera illa conjuncta quædam etiam ex noſtris ad te miſſis Litteris (e) oſtenderunt. Sed ab antiquiſſimis uſque temporibus idem fuiſſe adnotatum, locus docet libri II. Prorrheticorum (f): quem cave legas, ut hic (g) in Sepulchreto productus eſt in Scholio ad Obſervationem XVI. *quibus ſplenes magnos habentibus ſanguis prorumpit, nec os olet, horum tibiæ prava ulcera habent*; in græco enim autographo ſcriptum eſt μήτε αἱμορῥαγίαι γίνονται, id eſt *neque ſanguinis eruptiones contingunt*, ut fidelius alii converterunt: itaque ad fœminam iſtam cui ſanguis per uterum non erumpebat, accommodari quadantenus ſententia hæc poterit. In eandemque, ut gracilem, id quoque conveniret quod in eodem Scholio ex Spigelii obſervatione continuo ſubjicitur, *macilentos facilius, quam pingues, in tumidos lienes incidere*. Quod vero hi tumores diuturnas febres conſequantur, non una ad te noſtra oſtendit Epiſtola (h), nec una in Sectione hac Sepulchreti Obſervatio (i) commonſtrat. Quibus adde ſis Chriſtiani Vateri (k) Obſervationem in Studioſo qui febribus intermittentibus diutius conflictatus, lienem exhibuit auctum ad humani capitis magnitudinem, & quod adnotatum eſt ab

Egre-

(r) Conſideraz. int. al creduto cervello di bue impietr. (ſ) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 7. (t) Obſ. cit. ſupra ad n. 14.
(u) Sect. hac 17. Obſ. 21. (x) Epiſt. de Monſtris. (y) in Commerc. litter. A. 1734. Hebd. 29. (z) & A. 1740. Heb. 35.
(a) Prima Raccolta di Oſſervaz. Med. (b) (c) locis ſupra indicatis ad n. 14. (d) n. 15
(e) Epiſt. 4. n. 30. Epiſt. 12. n. 2. (f) n. 42. (g) Sect. 16. (h) Epiſt. 16. n. 6. Epiſt. 20 n. 2. 30. 31. Epiſt. 31. n. 2.
(i) n. 13. 17. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 165.

Egregio Anatomes Profeſſore Weiſſio (*l*), *quotieſcunque* cadavera ſecando, in prægrandes lienes incidit, fere ſemper comperiſſe, eos homines laboraſſe aliquando febre graviore, *eaque vel intermittente vel ſynocha continua*: ut hic omittamus quæ de ſcirrhis, & quæ de infarctu lienis poſt intermittentes chronicas febres, & quartanam præſertim, ex Viris Cl. Hoyero, & Kramero alias (*m*) memoravimus, quorum obſervata utinam ne apud nos quoque crebris ejuſmodi febrium, ſed male curatarum, confirmarentur exemplis. Quæ a priſcis etiam Medicis fuiſſe animadverſa, Hippocratis, vel potius Polybi hæc verba teſtimonio ſunt (*n*): *Morbus*, id eſt ſplenis tumor, *fit, cum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita, aut ambo in ſplenem incubuerint*. Laxum enim per ſe viſcus, & celluloſum, & ex quo lentus eſt ſanguinis reditus, quippe hepar antea quam venam Cavam ſubeat, trajecturi, maxime opportunum eſt tumoribus, præſertim ſi diuturno morbo exiguis ejus viribus infirmatis, ſanguine autem inerti facto, quædam in hoc relicta ſint quæ aut corrigi, aut extra corpus ejici debuiſſent. Segnitie enim motus ſanguinis ob has cauſas adaucta, dum is, quaſi limoſa aqua extra alveum, in lienis cellulas divertit, in iis, ſi quid habet graviorum quam natura ferat, corpuſculorum, deponit, ſicque reditum ſibi ex parte obſtruendo, magis ipſas, magiſque diſtendit. Quarum diſtentione quanto magis totus lien diſtenditur, tanto infirmior fit, magiſque propterea obnoxius iis quæ deinceps influunt, magna ex parte retinendis. Itaque incredibilem aliquando in modum excreſcit, ut vel olim Ætius *inguina contingere* in quibuſdam, ſcripſerit, ſicut in Scholio leges paulo ante deſignato, niſi quod cum id ſcripſiſſe dicatur *lib.* 7. ipſe vero contractæ ex Veteribus Medicinæ libros confecerit omnino quatuor, ſingulos in quaternos Sermones diviſos, illud tibi inquirendum eſt Tetrabibl. 3. Serm. 2. cap. 16. Hic autem, & gravior ille in Prorrheticorum ſententia error, dum verba Diemerbroeckii deſcribuntur, nec laudati ab eo Auctores inſpiciuntur, in Sepulchretum traductus eſt. Interjecit is poſtea (*o*) ut opinor, exempla maximorum lienum, in eo ſubſiſtens qui pendebat libras viginti tres. Verum Boſcus (*p*), ſi recte quidem ipſum intelligo, a parente ſuo inventum ſcripſerat, qui *pendebat libras triginta & tres*. Inter recentiores autem quam illæ ſunt Obſervationes etſi legiſſe non memini quæ lienis pondus proponerent ad illud accedens; tamen haud contemnendæ ſunt quæ ex Henrico Alb. Nicolai (*q*), anteaque ex Mauricio Hoffmanno (*r*) editæ fuerunt. Hic enim pondere librarum quindecim, ille vero ſelibra inſuper graviorem ſplenem invenerunt, uterque ita, ut diaphragma in ſiniſtro latere ad coſtas ſuperiores compelleret, Henricus autem ut ſimul ad regionem uſque iliacam propenderet. Sed in infante Preuſſius (*ſ*) a ſiniſtro hypochondrio per univerſum illud latus ad pubem uſque magnitudine ſua extenſum vidit; vel longius autem Vercellonus (*t*), ad imum nempe abdomen uſque protenſum, ut cum ulterius progredi non poſſet, ſurſum ſe reflectere, & pone uterum, in maſſam pugno æqualem terminaretur. Non eo quidem ſe extendebat quem reperit Jo. David Mauchartus (*u*) in coni formam mutatum; magnus erat tamen, ut qui baſi diaphragmati annexa virile caput non mediocre æquabat: pondere quoque non ſuperabat libras quatuor cum unciis totidem; ſed id continebat quod Obſervationem hanc rariſſimam facit, nimirum tantum aquæ intra tunicam quandam, hydatidis inſtar, opinor, quæ ejus viſceris interiora omnia occupaſſet, ut Mauchartus *lienis hydropem* vocare hunc affectum non dubitaverit; aquæ enim eruperunt libræ quatuor. Sic empyematis latiorem ſignificationem ſpectans, poteris lienis empyema dicere ab Antonio de Haen (*x*) repertum, cum id viſcus, quod inflammatione ſua pleuritidem antea mentitum fuerat, *pure albo, craſſo, copioſo plenum* deprehendit.

19. Nunc priuſquam a Valſalvæ Obſervationibus ad alias tranſeam, nolo quandam ex ipſo omittere, unde intelligas, quæ interdum viſcera præter ea quæ in hypochondriis ſunt, poſſint ibi ſummas, atque adeo lethiferas moleſtias creare, præſertim ſi ad illorum, quantumvis leves ad ſpeciem, læſiones convulſio accedat, quam in Obſervatione hac non dubito acceſſiſſe.

20. VIRGO corripitur ingenti vomitu, & febre. Ille ſedatur; hæc remanet. Vehemens ſub nothis ſiniſtris coſtis accedit dolor, a quo intra biduum interficitur. IN VENTRE ſerum limpidiſſimum inventum eſt. Ventriculus, & inteſtina ab incluſo aere valde turgebant. Ren uterque naturali triplo major: ſiniſter vero inter propriam membranam, & huic ſubjectam ſubſtantiam paululum ſanioſæ materiæ continebat, ab ea præſertim parte qua lienem ſpectabat. In Thoracis cavo aquæ pauxillum. Pulmones ſani, niſi quod nigris maculis, ſed pauciſſimis, diſtinguebantur. Pericardium erat ſero plenum. E cordis ventriculis fluidior ſanguis effluxit: erat tamen in dextero polypoſæ concretionis inchoamentum.

21. Renis ſiniſtri aucta moles, & vitium non ſemel in ejuſdem lateris hypochondrio tumorem, doloremve excitarunt. Docent id aliquot hiſtoriæ in Sepulchreti has duas Sectiones relatæ, ut in XVI. illa quæ §. 2. exhibetur Obſervationis XXII. & in XVII. Sectione duæ quæ §. 9. leguntur Obſervationis XXX. ubi hæc ait Ballonius: *non credebant, dolorem eſſe nephriticum; & tamen erat. At ſitus doloris, & partis decipiebat*. A dextris etiam id poſſe nonnunquam accidere, hiſtoria indicat quæ primo loco proponitur in eadem Obſervatione XXX. Sed quæ ultima in hac legitur, idem poſſe fieri, oſtendit, non a ſubjectis modo, ut renes ſunt, ſed a ſuperioribus etiam partibus, ut puta a ſepto tranſverſo, puris copia prægravato, & deorſum compulſo; ſic enim potius quam per conſenſum quendam & cognationem hiſtoriam illam explicandam eſſe, conjicio, quemadmodum ab eodem ſepto, vi aquæ, aut craſſioris ſeri depreſſo, tibi alias (*y*) monſtravi duritiem, aut dolorem in ſuperioribus ventris regionibus creatum eſſe. Nunc autem ne ab renibus, aliiſve quæ hypochondriis ſubjectæ ſunt, partibus recedamus; huc tibi addendam cenſemus Cl. Bonfiglii (*z*) Obſervationem, quam ſi attente legas; facile intelliges, inveteratum, qui olim in hypochondrio dextero percipiebatur, tumorem nil aliud fuiſſe quam renem qui magis magiſque augeſcendo, e ſua demum ſede in iliacam regionem prociderat, ubi quintuplo naturali major repertus eſt. Quod vero ad alias attinet Partes, Cl. Gœkelius (*a*) oſtendet, ab omento ſcirrhoſa pinguedine aucto lienem totum ſic involutum fuiſſe, ut propterea in viventis hypochondrio ſiniſtro is tumor, eaque renitentia fuerit, ut lienis *ſcirrhum exacte mentiretur*. Schrockius autem (*b*), Hurterus (*c*), Cerbezius (*d*) in altero hypochondrio adnotarunt tumorem, & dolorem ab ſcirrho qui inteſtinis Ileo, & Colo arctiſſime adhærebat, aut a Colo ipſo in eam molem elato, ut vi facta in jecinoris ligamenta, hoc a ſua ſede ſiniſtrum verſus hypochondrium compulerit, vel dolorem dumtaxat, qui eidem jecinori falſo imputabatur, cum a meſenterio eſſet, quod erat *mox* ſub eo viſcere *exeſum* ferme ad palmæ latitudinem. Sed ad proprias viſcerum quæ in hypochondriis ſunt, noxas revertamur.

22. Quoniam vero tibi multo ſæpius Obſervationes deſcripſi tumentis aut hepatis, aut lienis; idcirco ad eas quas hactenus ex Valſalva protuli, hic paucas adſcribere ſatis erit, tumoribus viſceris utriuſque communes.

23. LANARIUS, quadraginta circiter annorum, venerat in Noſocomium Patavinum propter hypochondriorum, ut ipſe dicebat, obſtructiones. Vera dicere, cum malus faciei color, & infirma totum jam annum valetudo, & febricula qua ſæpe tentatus fuerat, nec eo ipſo carebat tempore, indicabant, tum præſertim admota hypochondrio utrique manus, dextero potiſſimum, confirmabat. Cum ibi jam remediorum ope aliquid profeciſſe videretur; ecce acuta prehenditur febre, ſignis ſtipata internæ thoracis inflammationis, eaque intra decem, an duodecim dies conficitur. CADAVER, unde Anatomen inchoarem A. 1746. in Gymnaſium illatum eſt: quod inſpiciens, candidum, neque omnino macilentum, neque tumidis pedibus eſſe, vidi. Abdominis muſculi cum vix biduo poſt mortem ſecarentur, idque Januario menſe, laxi erant, imaque parte ad colorem ſubviridem inclinabant. Tamen quæ Ventre continebantur, ſecundum naturam ſe habebant; ſi hæc exciperes. Jecur amplum præter modum; ut ejus nimia magnitudo in omnium oculos

(*l*) Commer. Litter. A 1745 Hebd. 24. n. I. ad 7.
(*m*) Epiſt. 20 n. 52.
(*n*) De Affection n. 21.
(*o*) Anat. l. 1. c. 16. Edit. Patav.
(*p*) De Facult. Anat. Lect. 2.
(*q*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd 33. n. II. ad 5.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3 A. 9. & 10. in Append. n. I. Obſ. 5.
(*ſ*) Earund. Cent. 3. Obſ. 11.
(*t*) Earund. Cent. 7. Obſ. 9.
(*u*) Earund. Cent. 9. Obſ 41.
(*x*) apud Swieten Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.
(*y*) Epiſt. 16. n. 26. & Epiſt. 30. n. 30. & 31.
(*z*) N. C. Cent. 9. Obſ. 4.
(*a*) N. C. Cent. 6. Obſ. 94. ad n. 7.
(*b*) & Cent. 1. & 2. Obſ. 186.
(*c*) Ibid. Obſ. 184.
(*d*) & Dec 3. A. 7. & 8. Obſ. 186.

los ſtatim incurreret; & quamvis non malo exterius colore; interius tamen ex ſubpallido fuſcum, totumque præterea ſive intus, ſive extra, attentis oculis inſpectares, fuſcis quibuſdam punctis diſtinctum, & durius, quam ſoleat, quod & digitis, & cultro, dum multifariam ſecundum omnes plagas inciderem, animadverti. Id dum facerem, illud quoque adnotavi, nuſquam cum ullis venarum ſectionibus punctum aliquod flavum apparuiſſe, quod nimirum indicio eſſe ſolet ramulorum, quos ſimul tranſverſos incideris, hepatici ductus, ſive illi ob parciorem in hepate hoc bilis ſecretionem in ſe quandantenus concidiſſent, ſive potius quod hæc pallidior, & minus apta ad tingendum eſſet: & ſane in cyſti, pro mole hepatis, parva, & exili, pauca erat bilis, & colore quaſi ad cinereum vergente. Lien duplo major fuit quam ſolet, ſecundum omnes dimenſiones; cætera, quantum judicare potui, non improbandus. Splenica arteria ab origine ad finem, contra ac videre conſuevimus, nihil uſquam tortuoſi habens, nihil, ut ſic dicam, varicoſi, uno haud amplius, excepto loco circa longitudinis medium in quo vix nonnihil inflectebatur. In meſaræo durum corpus increverat mediocris ceraſi magnitudine, & pene figura, ſed inæquali, & granoſa facie, natura inter oſſeam, & lapideam media: cujus alterum latus arterioſus, venoſuſque ramus arcte in tranſitu perſtringebant; non ſubibant; inde ad inteſtina pergentes, quæ duobus circiter ab eo corpore diſtabant digitis. Ileum appendicem, ſeu mavis diverticulum illud habuit, quod cum Epiſtola XXXIV. (*e*) deſcripſerim, hic ſatis fuerit memoraſſe. Præſtat adnotare alia quæ in hujus hominis ventre conſpexi. Vena Iliaca Exterior ſiniſtra prope Interioris confluxum dura erat, nec tamen oſſea, quippe tunicis ibi ad brevem tractum craſſioribus dumtaxat factis: quibus apertis, extare vidi in venæ cavo ab uno latere qua nullis oſculis erat pertuſa, chordulas, & quaſdam minores quaſi valvulas. Sed longe magis attendendum eſt; quamvis fuit præter conſuetudinem potius, quam præter naturam; quod in renibus vidi, & eorum arteriis. Longi illi erant ad novem circiter digitos; ſed pro hac tanta longitudine anguſti, niſi quod paulo erant in ſuperiore extremo latiores. Inſolita quoque erat Sinuum longitudo, vaſa excipientium, & emittentium, eoque facilius animadvertenda, quod tota ea pars deerat ſubſtantiæ renum quæ anteriorem Sinuum parietem faceret: itaque majores ex iis ramis qui lotium in pelvim convehunt, toti patebant, patebantque ſanguifera vaſa omni ea parte quæ intra Sinus condi ſolet. Sed cum ad renes ſingulos binæ, id eſt ſuperior, & inferior pertinerent arteriæ, & totidem venæ; hæ quidem e Sinibus ita exibant, ut in ſuperiorem tranſverſam venam oblique aſcenderet inferior. Arteriæ vero neque jungebantur inter ſe, & tam inferior, quam ſuperior, ſine obliquitate in tranſverſum ferebantur, itaque inferior non Sinum petebat, ſed infra Sinum, infimum propemodum renis latus. Ex his intelligis, inferiorem utramque arteriam multo inferius quam renum arteriæ ſoleant, oriri debuiſſe: & ſane ex Aorta vix pollicis intervallo ſupra diviſionem in Iliacas, oriebantur: &, quod fortaſſe multo rarius eſt, non ex Aortæ lateribus, ſed ex ipſa media anteriore ejus facie, ita propinquæ inter ſe, ut earum orificia vix ſepto tenuiſſimo ſepararentur. Inde profectæ, utrinque ſimiles, & æquales, in nulloſque ante inſertionem diviſæ ramos, eo quo dixi, inſerebantur; cum ſuperiores arteriæ, aliquanto, ſed non multo, his craſſiores, neque origine, neque ramis ab iis diſcreparent quas ut plurimum videre ſoliti ſumus. Cætera, melius cadaver interea nacti, pari diligentia perſequi non potuimus. Itaque Caput non attigimus. In Thorace demum pulmonem dexterum annexum pleuræ, durumque deprehendimus: in pericardio cruentam aquam ad aliquot cochlearia: in corde venas duas quæ per faciem ejus poſteriorem ſecundum longitudinem decurrebant, ſanguine turgidas, & quaſi varicoſas.

24. Sepoſitis quæ ad præſens inſtitutum non attinent, ſi ea dumtaxat, quæ ad tumentem lienem ſpectant, & ad tumens, obſtructumqe jecur, attendamus; lienis arteria, ſi forte a primordiis ſine flexibus non fuit, videri alicui poterit hos amiſiſſe, dum impedito in durum jecur arterioſi ſanguinis curſu, major hujus copia in Splenicam illam arteriam influere coacta eſt. Quantum autem, obſtructo jecinore, arterioſi intra ipſum ramuli comprimantur, minuſque ſanguinis admittant, cum ratio indicat, tum evidens obſervatio nonnunquam oſtendit. Confirmavit enim mihi Cl. Vir Jo. Baptiſta Vulpius, bis ſibi accidiſſe, ut hepate obſtructo, arteriæ Hepaticæ truncum dilatatum adeo inveniret, ut in eum poſſet immittere digitum pollicem. Cæterum ſic affecto jecinore, quam facile res ad cachexiam ſpectet; in propoſito homine, præter alia, pauca illa, & decolor bilis non obſcure commonſtravit. Quod ſi gravius vitium hepar occupet; ſæpius non ad cachexiam modo, verum etiam ad hydropem gradum fieri, frequentiſſimæ docent Obſervationes. Quas inter vel propter reperta in ſcirrhoſo hepate, vel propter ejus pondus, dignæ ſunt lectu, a Cl. Roſtio (*f*), & Uſenbenzio (*g*) propoſitæ. His potes eam quoque addere quam continuo ſubjiciam.

25. BAJULUS conſiſtentis, ut videbatur, ætatis, nullo unquam tentatus morbo, dum gravius attollit onus, illico non levem ad lumbos moleſtiam ſentit, quæ tunc biduum cubare cogit, in reliquum autem tempus ita debilitat, ut ne viginti quidem librarum pondus ſine lumborum incommodo jam poſſit tollere. Menſe interjecto, ſibi viſus eſt, dum in lectulo ſe converteret, aquæ in ventre agitationem audire, mox quoddam quaſi corpus percipere quod ex hypogaſtrio in ſcrobiculum, ut appellant, cordis aſcendens, ibique ſubſiſtens, initium faceret tumoris præduri, nec modici; quo ſimul & febricula afflictus, quincto jam menſe ex quo grave illud onus ſuſtulerat, in Noſocomium hoc venit, & ea quæ dixi, narravit omnia. Id erat certum, aſſiduam tunc eſſe febriculam, & noctu exacerbari, tumorem eſſe in ſcrobiculo illo, & infra imas coſtas quoque, præſertim dexteras, & in ventre eſſe aquam effuſam. Crevit hæc interea; ut cum mihi forte occaſio eſſet in Noſocomium aſcendendi, uno exacto circiter menſe ex quo ibi decumbebat, & rogatus, ventrem hominis contrectarem; vix alibi quam in ſcrobiculo, tumorem perciperem, abdomine videlicet aqua diſtento. Erat is tumor prędurus, nonnihil inęqualis, & ſi vel premeres, doloris expers. Quęſivi, num pondere moleſtus eſſet? num dolore aliquo, ad jugulum uſque producto? num tuſſis aliquando vexaret. Diſerte negavit hęc omnia. Cum autem quęrerem, an tum etiam increſceret tumor? imo, ait, ſubſedit, minorque eſt factus; credo, quod creſcens aqua obſcuraret: & ſane qui alias tetigerant, minorem eſſe factum, non agnoſcebant. Subpallida erat hominis facies; non flava, non lurida: ne album quidem oculorum, a me perattente inſpectum, ullo modo flaveſcebat. Supinus plerumque cubabat: quanquam poterat in utrum liberet latus. Sitiebat quidem; ſed non valde. Spiritumque ducebat incommode; nec tamen incommodiſſime. Quibus eo diligentius adnotatis, quod hominem haud longo poſt tempore interiturum, & rimandi viſcera copiam nobis factum iri, proſpiciebam, incerto ex parte ſuſpenſoque de univerſa tumoris ſede judicio, diſceſſi. Ille vero exileſcentibus demum pulſibus, ſana uſque ad extremum mente, & loquens, placide obiit initio Aprilis A. 1745. decimo quarto poſtquam videram, die. CADAVER autem cum poſtridie ſecaretur; graviori negotio impeditus, adeſſe non potui. Pro me tamen diſſectioni pręfuit Mediavia noſter: a quo hęc accepi eodem die. Corpus macilentum, & nuſquam, niſi leviter ad ſcrotum, multo autem levius ad pedes, œdemate affectum. Venter multam effuſam aquam habuit, non graveolentem, non craſſam, non a quibuſdam quaſi membranulis innatantibus turbidam, ſed pellucidam, vergentem tamen ad eum colorem quem in oleo amygdalino videmus. Omentum, retractum in hypochondrium ſiniſtrum, integrum quidem fuit, ſed ex ſubviridi fuſcum. Ventriculus parvus, & contractus. Lien duplo major, quam ęquum eſſet, ſubalbus exterius, intus alba quędam habens, nec tamen dura. Hepar autem longe maximum; ut eorum qui aderant, aliqui libras pendere ad quatuordecim, judicaverint. Certe, etſi non multum infra coſtas ſe extendebat, ventris univerſam regionem ſuperiorem, & proximæ huic partem, anterius occupabat: ſiniſtrorſum autem adeo excreverat, ut Suſpenſorio ligamento, quod craſſius alioquin factum erat, plurimum in eam partem curvato, fiſſura umbilicalis ad ſiniſtrum latus eſſet cartilaginis enſiformis. Totum erat hepar durum, & extuberantibus maculis, digito pollice non angu-

(*e*) n. 16.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 178.
(*g*) & Cent. 9. Obſ. 27.

anguſtioribus, paſſim diſtinctum, iiſque ſubflavis, cætera pallidum. Hæc exterius. Interius autem; ſi paucas exciperes hic illic intermiſtas hepaticæ ſubſtantiæ portiones; totum viſcus conſtabat ex ſubſtantia, quæ non facilius poſſet quam mammaria glandula, diſſecari: ea ex albo flaveſcebat, & preſſa, ichorem quaſi purulentum emittere videbatur. Denique Cyſtis erat prorſus exigua.

26. A niſu in extollendis oneribus cum faber ferrarius, itemque mulier, de quibus loquitur Cl. Schmidius (*h*) quiddam ſibi intus rumpi, non ſine aut magno, aut urente dolore in regione hepatis ſenſere; neutrum eſſe deceptum, apparuit ex iis quæ in fabri cadavere inventa ſunt, & ex iis quæ mulieri acciderunt. Sed quid noſter Bajulus ſibi ad lumbos læſerit, cum illud onus attollere conatus eſt, quidque aſcendentis inſtar corporis impoſuerit, etſi vera fortaſſe conjectura aſſequaris; demonſtrare tamen haud facile poteris. Illud certum, creſcente jecinoris vitio, & tumore, in ventre aquam, ſive ex parte antea fuiſſet, ſive non fuiſſet, creviſſe. Nempe tumor ipſe hepatis, & pondus in perpetuo ſupino decubitu venarum Cavæ, & Portarum truncos, plurimoſque ſimul lymphæ ductus premebat, ut ex horum quibuſdam ruptis, aut, ſi integri hi erant, ob ipſam moram ſanguinis, plus aquæ in ventrem effunderetur. Accedebat cauſa quæ lentum, & inertem ſanguinem faceret, tantum videlicet ſcirrhoſi hepatis vitium; ut bilis neque idonea ad ſua munera, & pauca certe; id quod cyſtis confirmabat parvitas; ſecerneretur: quamobrem bonus neque chylus, neque ſanguis conficiebatur. Huc lienem adde & mole, & conſtitutione peccantem: qui tametſi quid agat peculiariter, definire non poſſumus; in univerſum tamen quin utrumque tandem, aut alterum illorum humorum juvet, non dubitamus. Cur vero in hoc, & priore viro, & in tot aliis, in quibus numerare poſſem tum infantem illum Preuſſii (*l*), tum mulierem apud Portium (*m*), niſi idem ſæpe adeo in diſſectionibus conſpiceretur; cur, inquam, lien ſimul, & hepar tumida reperta ſint, te quæſiturum non exiſtimo, probe memorem unde ſanguinem utrumque viſcus accipiat. Cum enim arterioſum quidem ab eadem Cœliaca arteria habeant; utrolibet primum tumente, eoque minus accipiente, plus in alterum influet. Sanguinem autem venoſum cum jecur recipiat in parte ex ſplene, eumque, ut cenſemus, ſecretioni bilis profuturum; utique ſi jecur tumeat; plus ſanguinis in ſplene reſtitabit: ſi vero ſplen; ineptior ad tranſitum per jecoris anguſtias ſanguis ab ejuſmodi mittetur ſplene, minuſque idoneus ad optimæ bilis ſecretionem, ut ſi craſſior, ac viſcidior ſecernatur, ex parte in hepate remoretur, ejuſque & ipſa adaugeat molem.

27. Cæterum hæc, & quædam alia in hac Epiſtola ad non abſimilem modum propoſita, ſic accipias velim, ut ſi juſtum tempus datum ſit actioni cauſarum harum, nihilque ſi quod ipſam impediat; effectus quos diximus, conſequantur; ſæpe enim, ut paulo ante indicatum eſt, conſequuntur; non ſemper. Exemplis juvat rem illuſtrare. Latomum ſecuti Jacobus Sylvius (*n*), qui hepar habebat magnum, & cocti inſtar pallens, ac tenerum; lienem vero cinerei coloris, & cum ſcirrhis duobus parvis exterius, intus autem velut excoctum. Cur non magnum quoque? Ne forte credas ob teneritudinem dumtaxat, quæ aucto jecoris ponderi æquipollens, facilem per hoc viſcus tranſitum ſanguini conſervaret; ſcias, raro exemplo, fuiſſe in illo homine *ramos tres inſignes*, qui *ab* ſiniſtra *vena Emulgente ad lienem ferebantur*, id eſt, ut nunc circumitio ſanguinis docet, per quos magna ſanguinis pars, quæ per jecur difficile tranſitura, ſplenem reſtitando diſtendiſſet, in Emulgentem venam diverteret. Num vero iidem tres rami ſanguinem citius quam ferat lienis natura, ex ipſo aſportantes, jecur autem parte ejus auxilii quod illius munus ab liene requirit, orbantes, longo temporis decurſu aliquid contulerint ad ea vitia quæ utroque in viſcere ſunt animadverſa, ipſe exiſtimabis. Secundum ea quæ paulo ante dicta, aut nunc indicata ſunt, proclive erit tibi exempla alia explicare, ut Riolani (*o*), ut Fantoni patris (*p*), quibus in exemplis indurato, auctoque jecinore, lien non modo non major quam ſoleat, ſed exiguus, ut vix unciam penderet, aut ſola ferme ejus veſtigia apparerent, inventus eſt. Pone enim, quæcunque ejus rei cauſa fuerit, imminutum ſplenem; jam intelligis, quanto plus arterioſi ſanguinis, & quanto minus auxilii ad ſecernendam probam bilem in jecur pervenerit. Aut pone viciſſim, ex qualibet cauſa, mole & pondere auctum jecur, ut totum occupet epigaſtrium, quemadmodum in exemplo Fantoni, & ventriculum in umbilicalem regionem detrudat: jam conjectura facile aſſequeris, quam comprimi una poſſit tum lien molle viſcus, ac laxum, tum Splenica arteria unde ſanguinem accipit quo nutritur, & quo juſtum ad modum extenſus explicatuſque ſervatur: quæ arteria cum ſub pancreate feratur, huic ſecundum longitudinem affixa; vides profecto, quantum premi in Riolani exemplo debuerit, in quo pancreas totum ſcirrhoſum, amplitudine ſua, & pondere jecur ipſum æquabat. Nam quod in alio cadavere lienis veſtigium unguis latitudine invenerit; fortaſſe ex majore, aut diuturniore Splenicæ arteriæ compreſſione fieri potuit; cum pancreas non ſolum ibi quoque ſcirrhoſum deprehenderit, ſed & cartilaginis inſtar durum.

28. Verum pancreate ſepoſito, ut ad lienem, & jecur redeam; ſane tanta eſt inter utrumque hoc viſcus commercii viciſſitudo, ut ſi altero vitiato, in altero quoque vitium ſit, id nullam habeat admirationem: habeat vero, ſi vitium in alterutro dumtaxat occurrat, velut cum in Sepulchreto (*q*) legis: *hepar grande, & multis in locis durum;....reliquis viſceribus ventris naturalis erat conſtitutio*: aut (*r*) *hepar fere exſuccum & pallidum; .... Lien autem & Renes naturaliter habebant*. Attamen vel longo in morbo, ubi majus in aliis viſceribus, quam in jecinore, vitium deprehenditur, minime neceſſe eſt, ut in hoc quoque a longo tempore vitium fuerit: id quod de altera præſertim ex modo indicatis Obſervationibus dictum volo. Cavendum præterea ne quædam interdum quæ a natura ſunt, pro morbi effectibus, cauſiſve accipiamus: cujuſmodi fuiſſe, crediderim, *aliquot* illas ſplenis *inciſuras* quæ in hac Sepulchreti XVII. Sectione, Obſerv. XIX. videntur inter morboſa connumerari, non ſecus ac *rimas* iſtas, *ſive fiſſuras jecoris*, quæ in præcedente Sectione Obſerv. XVII. tanquam cauſæ *doloris* nonnunquam *hypochondrii dextri* proferuntur. Satis ejuſmodi hallucinationes convincit crebra, atque attenta fiſſurarum utriuſque, aut alterutrius viſceris obſervatio, ſæpius in cadaveribus cujuſquemodi, nec ſine aliqua utilitate, occurrentium, ut alibi (*ſ*) a nobis ſcriptum eſt. Sed etſi non omnium reddi poſſet ratio quæ de alterius viſceris integritate cum alterius vitio conjuncta legimus; non eſſent demum hæc ſola quæ præter rationem interdum accidere viderentur. Namque; ut a propoſita Bajuli hiſtoria haud diſcedamus; certe non ſatis apparet, cur tanti illius ponderis quo jecur erat, moleſtiam non ſentiret: neque cur inter ſigna quæ abfuiſſe, adnotavi, quædam præſertim, læſo adeo jecinore, abeſſe poſſent. Nimirum hæc documento ſunt, ne præpropere quibuſdam in caſibus negantes, aut affirmantes, quidquam pro certo pronunciemus. Et ſane interdum in Medicina quædam occurrunt quanto iis quę modo attigimus rariora, & mirabiliora, tanto magis cautum reddituꝛa Medici judicium in dignoſcendo, & quod conſequitur, in agendo. Ex illis duo, ut ab aliis accepi, tecum hoc loco, non ab re futura, communicabo; ad tumorem enim, lęſionemque attinent viſcerum duorum, quę in hypochondrio ſiniſtro ſunt, lienis, & ventriculi. De liene Mediavia noſter in vivente primum, deinde & in mortuo ſub finem A. 1735. hoc obſervavit.

29. VIR macilentus, inter alios quorum cauſa in Noſocomio hoc cubabat, morbos, tumorem etiam habebat in lumbo ſiniſtro qua hic ſub ipſa infima coſta vergere incipit ad externum latus. Is tumor inſpectantium oculis alias quidem magis, alias minus, nunquam tamen non ſic ſatis patebat; contrectantium autem manibus ita cedebat, quaſi humorem contineret. Homo tandem ſuis morbis ſuccubuit. VENTER apertus quid faceret eum tumorem, oſtendit. Scilicet tumidi ſplenis, & pręmollis pars ima eo quo diximus, perveniens, a ventriculi autem, & inteſtinorum flatibus modo magis, alias minus illuc compulſa, in macilento, ut dictum eſt, corpore id efficiebat, quod inconſiderato alicui, & temerario Chirurgo, magno cum ęgri detrimento, imponere facile potuiſſet.

30. Libro Prędictionum II. (*t*) poſtquam alia de habentibus magnos lienes dicta ſunt, tum hęc continuo ſubjiciun-

(*h*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 34. (*l*) Obſ. cit. ſupra ad n. 18. (*m*) Act. Erud. Lip. A. 1704. M. Septemb. in Relat. ejus Opuſculor. (*n*) Obſerv. adject. Iſagogi Anat. (*o*) Anthropogr. l. 2. c. 16. (*p*) Obſ. Med. Anat. 24. (*q*) l. 3. S. 14. Obſ. 36. §. 4. (*r*) Ibid. Obſ. 20. (*ſ*) Epiſt. Anat. I. n. 35. (*t*) n. 42.

tur: *ſi vero etiam in pedibus tumores acceſſerint; aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inſpicere oportet*. Apud illos igitur qui ſunt oracula Hippocratis interpretati, videas velim, num ſit aliquis a quo lumborum inſpectio ad magnos ipſos lienes, quorum alia proxime præcedunt ſigna, referatur. De ventriculo autem quod ſcribam, legit mihi A. 1730. laudatus alias Petrus de Marchettis ex litteris vicini Medici, utrique noſtrum ſpectati, cui probe cognita erant ea omnia quæ nuperrime ibi unde ſcribebant, accidiſſe in hunc modum narrabat.

31. Mulieri ad ventriculi regionem tumor increverat quem contrectans Chirurgus cum ad ſuppurationem perducendum cenſuiſſet; quantumvis iis quæ ad id ſunt idonea impoſitis, ad illam perducere tamen non potuerat. Denique eum tum res finem habuit, ut tumor evaneſceret, cute ubi is fuerat qui nihil quidquam humoris emiſerat, quaſi in cicatricis modum ſe contrahente. Poſt hæc mulier concipit, uterique geſtatione, & partu, & puerperio feliciter exactis, cum recte valeret, lactantique optime lac proveniret, tertio jam præterito ex quo pepererat, menſe, repente ſibi ex ea cicatricula aliquid humoris ſtillare ſentit. Inſpicit: vinumque eſſe, videt, quod modo biberat. Aliquid etiam ex ſumpta pulte illac, ſi conaretur, extrudere poterat. Is rei tamen exitus fuit, ut mulier perſanaretur, integraque eſſe pergeret valetudine, ſicut aliis quoque litteris, a Marchetto, ut mihi pro ſua humanitate gratum faceret, interrogatus Medicus confirmavit.

32. Exempla quidem perforati ventriculi foramine ſive intra ventris cavum latente, ſive extrorſum aperto, non ita pauca legere poteris in Hiſtoria Virginis per viginti ſeptem annos hoc morbo laborantis, edita a Cl. Chriſtiano Wenckero (*u*), eademque Sepulchreto adjungere; ut enim eorum ægrotantium neminem ſanare licuit, ſic omnes licuit poſt obitum diſſecare. Felicem tamen, nec ejus abſimilem quem modo tibi deſcribam caſum reperies in Programmate quod Ettmüllerus filius ad Diſſertationem adjecit ſuam, *de prægrandi pedis inflammatione* inſcriptam. Quo in Programmate cum ea ſimul videre poſſis quæ ad perfectam attinent ſic læſi ventriculi ſanationem ita ut nihil ex eo in ventris cavum exciderit; huic ego Epiſtolæ jam ſatis longæ nihil addam, niſi ut me, quod facis, ames, & bene valeas.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVII.

De Ictero ſermo eſt, & de Calculis Bilioſis.

SÆpe adeo cum hepatis vitiis, de quibus potiſſimum proximam ad te Epiſtolam ſcripſi, conjungitur Morbus Regius, ut recte in Sepulchreto duabus de illis vitiis Sectionibus continuo ſubjecta ſit XVIII. Sectio quæ de hoc Morbo inſcripta eſt. Ad eum ſpectat hæc Valſalvæ noſtri Obſervatio.

2. SACERDOS juvenis, paulo poſt quandam animi perturbationem, regio correptus morbo decubuit, cum dolore ad regionem ſtomachi, & vomitu, quo cibum ſæpe, & medicamenta rejecit. Interim alvo dejecta albeſcebant. Uno aut altero exacto die, inquietus æger, & quodammodo hebes animadvertitur, ut narratorum obliviſceretur. Medici febrem, niſi tertio exeunte die, non adnotarunt: quo tempore ſe prodidit magno impetu cum delirio, & convulſionibus ejuſmodi, ut æger dentibus omnia rodere cogeretur, & ingenti niſu propemodum ſuperaret adſtantium vires: cum his vomitus urgebat ſubobſcuræ materiæ. Mane vena ſecatur, unde ſanguis cum impetu exſilit: cujus ſerum, ubi a concreta ſeceſſit parte, immerſum linteolum flavo inficiebat colore. Ceſſat convulſio: ſed æger quaſi ſoporoſus jacet, vix ſe movet, admotaſque cucurbitulas ſentire, vix oſtendit. Reſpiratione, niſi quod interdum ſuſpirioſa, quaſi naturali utebatur. Quarto tranſacto die, obiit. VENTRE aperto, jecur inventum eſt flaccidum, & ad ſubpallidum vergens: in ejus veſicula, bilis ſubobſcura. In ventriculo materia ejuſdemmodi ac noviſſimis diebus, ut dictum eſt, evomuerat: in tunica ejus interiore circa orificium ſiniſtrum disjecta quaſi puncta rubentia. Multæ autem hic illic per ventrem minimæ glandulæ a ſtagnante ſanguine inflammatæ. Thorace recluſo, pulmones aere tumentes, a pleura ſoluti, ſi quoſdam per ſejunctas membranulas nexus excipias, quæ ſiniſtrum ad pleuram alligabant. In pericardio parum aquæ. In cordis ventriculis ſanguis concretus. Cranio circumſecto, inciſaque Dura meninge, ſeri nonnihil prodiit: in vaſorum ſanguiferorum quæ per Tenuem meningem repunt, interſtitiis, *gelatinoſa* quædam, ſed levis, concretio adnotata eſt: cerebrum autem valde laxum, neque omnino naturali colore, quem fortaſſe bilis tinctura vitiaverat. Dum ad cerebrum eximendum, intra ſummum vertebrarum tubum Spinalis medulla ſecabatur, ab externo hujus medullæ pariete, quaſi ex diſſecto lymphæ ductu, ſeroſa materia, nec breviſſimum ad tempus, emanavit.

3. Quid poſſint animi perturbationes in regio morbo inferendo, cum crebræ in Medicina exercenda obſervationes oſtendunt, tum propoſita evidenter confirmat. Neque id mirum attendentibus, quantum cum animi perturbationibus nervi conſentiant, & quantum iidem valeant nervi in afficiendis ſanguiferis, & excretoriis vaſis, & in ſecretorio ipſo intimo, quale id cunque ſit, organo, & quod conſequitur, in humorum ſecretionibus, & excretionibus vitiandis & impediendis. Cogita, in quibuſdam magis conſentire nervos hepaticos, aut ſi alii etiam nervi conſentiant, facilius tamen in certis corporibus hepatis vaſa, & ſecretorium organum nervorum actioni cedere; & cur in iis oriatur icterus ab animi affectibus, continuo intelliges. Sic apud Hoffmannum (*a*) de fœmina leges, cui *quoties ob prægreſſam animi commotionem .... novi accedebant inſultus febriles, protinus icterus cum omnibus revertebatur ſymptomatibus*. Quod ſi addas certas ſanguinis, aut materiæ bilis ab eo ſecernendæ, aut viſcerum cæterorum diſpoſitiones; tanto magis & rem intelliges, & originem ſymptomatum graviſſimorum, quæ interdum ad icterum accedunt, & mortem afferunt opinione celeriorem. Hæc ferme omnia ut in propoſita Sacerdotis Obſervatione agnoſcimus, ita exemplis magna ex parte non abſimilibus illuſtremus. Quorum primum nobis Bononiæ degentibus; ibi enim, nec multis ante annis id contigerat; ab doctis, gravibuſque Viris narratum eſt, & a Valſalva ipſo qui ſectioni affuerat, confirmatum.

4. JUVENI peringenioſo, Sacris & litteris addicto, truculentus & minax vir *ſclopetum* necopinanti ad pectus intentat. Magno ille terrore perculſus, poſtridie ictericus fit, mox delirus, ut notorum agnoſceret neminem, ſed identidem clamaret, oh facinus indignum! tum convulſivis agitationibus tantis correptus, vix ut retineri poſſet multorum manibus, intra horas a delirii initio viginti quatuor extinctus eſt. CADAVERIS ſectio nihil oſtendit quod videretur magnopere adnotatione dignum, ſi vaſa excipias ſanguifera per Tenuem meningem repentia, quæ nigro ſanguine plurimum diſtenta reperta ſunt.

5. Poterat a nobis hoc exemplum inter ea referri quæ ad Deliria attinent, aut etiam ad convulſiones. Sed quoniam a terrore primum omnium malorum apparuit icterus; hic maluimus recenſere. Hunc contractio feciſſe videtur hepaticorum nervorum: bilis autem materia, magna ex parte in ſanguine retenta, acrior, ut in Juvene, & cerebrum, ut in Litterato, maxime afficiens, cætera attuliſſe.

6. Exempla apud Medicos Auctores alia, cum Valſalvæ exemplo (*b*) in multis comparanda, non quæremus, cum duo hic in Sepulchreto (*c*) habeamus, Ballonii unum in adoleſcentulo, Comitis Chaulnei filio, Guarinonii alterum in Cardinali Sfortia. Huic icterico cum febris eſſet primum latens, ut Medici, niſi poſtquam acrior eſt facta, non agnoſcerent, levi deſipientia correptus, po-

(*u*) Argentorati A. 1743. (*a*) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 12. Obſ. 5. (*b*) ſupra, n. 2. (*c*) Obſ. 6. & in Additam. Obſ. 5.

postea febre acriori facta, jactatione summa corporis, dein subita epilepsia bis exagitatus, denique tribus ante mortem diebus convulsiones varias sustinens, tamen leniter consumptus est, jecinore, & reliquis prope omnibus corporis partibus luteo colore majorem in modum infectis, pulmonibus autem quales in iis offendi solent qui diu inter moriendum spiritus difficultate cruciati sunt. Adolescentulus vero ex facili & lepidulo morosus factus & subtristis, repente ictero occupatus, post dies quindecim, cum nil tale cogitaretur, stridebat dentibus, convellebatur nocte, velut ecstaticus erat, & post ejulatus magnos, & convulsiones mortuus est, cerebro ejusmodi ut in eo non fuisse mortis causa videretur, pulmone valde vitiato, sed hepate vitiosiore quod erat velut ὑπόχλωρα; sic enim scribendum est, & scribitur a Ballonio, ut videbis, librum ejus inspiciens, qui citatur, Epidemiorum II. (*d*) pagina, non quæ indicatur, 244. sed 258. quæ vox cum significet subviride, aut subpallidum; sane perspicis, in hoc quoque hepatis colore Adolescentulum cum Valsalvæ Sacerdote convenisse. Convenerunt autem omnes in illa mentis hebetudine, quam Ballonius quasi ecstasim, Guarinonius levem desipientiam, Hippocrates autem, vel certe Prędictionum (*e*), & Coacarum Prænotionum (*f*) Auctores μώρωσιν vocarunt *malamque esse ex morbo regio*, docuerunt; *fatuitatem* reddunt Interpretes, & hos secutus Zacchias in Observatione id confirmante, huc in Sepulchretum (*g*) relata. Quod si ut in cunctis illis convulsiones, ita non in cunctis furiosum delirium fuit; nempe alia in aliis ætas, temperatura, & dispositio sanguinis, bilis, & viscerum fuit. Sic in Cardinali sanguis liquidus, & nihil usquam habens concreti inventus est, qualem in ictericis esse, affirmat Boerhaavius (*h*), ut *ex vena missus minime cogatur*: in Valsalvæ autem Sacerdote & missus concreverat, & concretus in cordis ventriculis fuit, quamobrem circa stomachum rubentium punctorum forma, & hic illic per ventrem stagnans, multarum exilium glandularum instar quæ inflammatæ essent, apparuit: cujusmodi sanguinem aliquando in aliorum ictericorum corde esse ab Anatomicis deprehensum, indicata Zacchiæ Observatio, itemque altera Bartholini, hic quoque in Sepulchreto (*i*) producta, satis ostendunt; ne meam in Figulo, magna ex parte icterico, aliasque (*k*) tibi descripto, hic memorem, aut Valsalvæ in Puella illa icterica (*l*) alteram, hoc magis attentione dignam, quod, præter mucosam in corde concretionem, cum sanguis reliquus esset fluidus, aeri tamen expositus concrescebat. Sed ad illam sanguinis ad concrescendum dispositionem, aliæ tum in ipso, tum in cerebro accedant oportet, ut grave delirium fiat. Nec tamen refert, si cerebrum ne tum quidem, neque cum immanes convulsiones fuerunt, magnopere læsum appareat. Fugere enim oculos potest id quod in illo erat delirii causa: irritatis autem vel extra cerebrum nervis, aut, quod in Sacerdote illo ex dissectione conjiciendum est, Spinali medulla, horribiles possunt convulsiones existere.

7. Non inventum est tamen in eo cerebrum omnino illæsum, sive id quod in meningum sectione animadversum est, sive colorem ipsum cerebri attendas, qui non prorsus erat secundum naturam, & tinctura bilis facile inductus a Valsalva credebatur. Cerebri enim substantiæ, quamvis ipsa quoque aliquando in hoc morbo flava inventa est; non multas tamen sic inventæ Observationes legisse memini, fortasse propter vasorum, intime cerebrum pervadentium, exilitatem primum, deinde raritatem. Et certe non ita pridem cum ad tradendam cerebri anatomen plura, ut soleo, in Theatro capita haberem, cumque in uno faciei, & reliquæ cutis, & Conjunctivæ oculorum membranæ flavedine animadversa, cujus esset hominis, quæsivissem, & asthmatici, regio morbo affecti, & pridie mortui esse, audivissem, per exteriorem quidem Tenuis meningis faciem cellulosa hic illic non modica spatia vidi ex subviridi flaventia, mox tamen cerebro dissecto, non alium ac natura fert, in hoc colorem deprehendi. Et rursus cum postea similis oblata esset occasio, etsi in Lateralibus ventriculis paucam, quæ inerat, aquam subflavam conspexi, plexusque Choroides ad eum colorem nonnihil vergentes, & Pinealem ipsam glandulam, breviorem alioquin, minusque mollem, & cui ad basim anterius pauxillum adhærebat, non arenosæ, nec flavæ, sed albæ, substantiæ, versus summum autem quidpiam intus inerat quasi sanguinis, vasisve sanguiferi, etsi, inquam, eam glandulam vidi ex suo cinereo colore inclinantem ad subflavum obsoletum; reliqua tamen, nam persecui; omnia nativum servabant, ut quidquid medullare esset, offenderim candidissimum. Sic etiam hic in Sepulchreto (*m*) post diuturnum icterum, cerebri substantiam videbis satis albam fuisse, quamvis non meninges modo, Crassa præsertim, sed & cranium extra, & ex parte intus quoque esset flavum. Nam & ossa ipsa interdum hic morbus inficit, flavedine, ut quidam monent, nunquam e sceletis eluenda. Ut flava essent ossa in fœtu icterico, Kerckringii ostendit Observatio, hic quoque in Sepulchreto (*n*) legenda: nec mirum, cum pro sanguine humorem, fellis instar, flavum invenerit, qualem a Vesalio pariter in Patricio Florentino Martello fuisse repertum, ex Sectione hac eadem Sepulchreti cognosceres, si ejus dissectio, ut bis (*o*) proponitur, ita semel tota, ut alibi (*p*), exhiberetur. Tu vero in iis omnibus locis, non Marcellum, sed Martellum legito: & Helmontium (*q*) ipsum credito in Observationes haud absimiles incidisse, cum in mesentericis duorum ictericorum venis id vidit, unde *virus excrementosum, seu cruorem flavum & stercoreum, sive stercus liquidum flavum, secundæ digestionis prolem, sursum p. n. raptum in venas, & totum corpus dispersum*, icteri auctorem esse, commentus est; cum bilis sit quæ non proportione, aut propter copiam, aut propter jecoris, ut in Martello, vitium a sanguine secreta; sic denique in hoc abundat aliquando, ut missus sanguis, & urina quæ tunc redditur, simillima appareant (*r*), idque non in morituris solum, sed & in iis interdum qui sunt evasuri (*s*). Quod & illis, aut certe illi icterico accidit, *cui*, ut Baglivus (*t*) refert, *loco sanguinis, e naribus, & e cucurbitulis scarificatis aqua flava solummodo prodibat*, non secus atque, ut habemus apud Lowerum (*u*), is evasit adolescens, cui sanguine per magnum, & diuturnum profluvium e naribus emanante, & jusculis interim large refecto, humor jam effluebat, jusculis quam sanguini, similior.

8. Ex Partibus autem quæ a flavo sanguine sæpius, ac facilius infectæ animadvertuntur, membranæ præsertim sunt adiposæ, & quæ in oculis conjunctivæ appellantur. Pinguedinem Valsalva aptissimam omnium credebat ad croceum colorem trahendum, ubi serum sanguinis paululum modo flavescat. Croceam enim in multis regio morbo non affectis deprehenderat, & præsertim in tribus quos eodem ferme dissecuit tempore, nimirum in hydrocephalo; in vulnerato, & in alio quem ardens febris consumpserat. In oculi autem albo flavedo in hoc morbo tam obvia est, ut inde Veteres permoti videantur ad credendum, arquatis lutea omnia apparere. Quod vocatum esse in dubium a Mercuriali meo *in prælect. Bononiensibus*, scribit Hoffmannus (*x*), qui *in Patavinis* (*y*) fortasse, vel potius *in Variis Lectionibus* (*z*) voluit scribere. In his enim cum Varronis, Lucretii, Sexti Empirici, Cassii Medici, Galeni ipsius testimonia id affirmantium protulisset, cæterorum qui de Medicina scripserunt, silentium, suique ipsius in ictericis innumeris contrariam observationem opposuit. Poterat autem & aliorum frequentissimas observationes cum sua conjungere, nec dubitare quin etiam posteros habiturus esset multo maxima ex parte astipulatores. Certe vel nuper cum post Sydenhamium (*a*), Boerhaavius quoque (*b*) idem quod Veteres illi, scripsisset; diserte fassus est Vir Eruditissimus Hallerus (*c*), se *non evidentia* ejus rei *experimenta invenire*, nec legisse, *Corneam* in ictericis *flavam fuisse* inventam: in humoribus autem oculi non levem, sed magnam omnino coloris mutationem requiri, ut puta cum ab effuso in Aqueum sanguine, ex Yvesii observatione, rubrum apparuit lumen. Et sane videtur mihi Boerhaavius cum illud iterum (*d*) scripsit, & Observationem alteram suam, Yvesianæ satis similem, produxit, existimasse, *aliquid bilis se humori Aqueo admiscentis*, cum sanguine in hunc effuso comparari posse. Verum ob vasorum, oculi humoribus inservientium, exilitatem fortasse, ut de cerebro quoque intimo dictum est (*e*), non sæpius accidit, ut bilis tinctura ad hos perveniat. Mihi saltem, ictericæ mulieris oculos diligenter olim dissecanti nihil prorsus flavedinis in ullo de tribus humoribus inventum est: nec vero magis in Cornea tunica: quam unam, ut in ictericis aliis, & nominatim

(*d*) Edition. quæ una tunc erat, & diu fuit, Parisien. (*e*) l. 2. n. 4. (*f*) n. 2. (*g*) Obs. 7.
(*h*) Prælect. in Instit. §. 773. (*i*) Obs. 24. (*k*) Epist. 7. n. 11. (*l*) Epist. 10. n. 7. (*m*) Obs. 3. (*n*) Obs. 34.
(*o*) Obs. 8. § 4. & Obs. 20. (*p*) l. 2. S. 11. Obs. 36. §. 1. (*q*) Vid. in hac Sepulchr. 18. Sect. Obs. 26.
(*r*) Vid. apud Hoffman. supra ad n. 3. cit. cap. 12. §. 4. (*s*) Ibid. (*t*) De Experim. circa Bilem. (*u*) Tract. de Corde c. 2.
(*x*) §. 4. modo cit. (*y*) l. 1. c. 32. (*z*) l. 6. c. 12. (*a*) Procesf. in Morb. curand. ubi de ictero.
(*b*) Prælect. ad Instit. §. 544. (*c*) Adnot. ad eum locum. (*d*) Prælect. modo cit. §. 840. (*e*) n. 7.

minatim in eo quoque Figulo de quo supra (*f*) commemoratum est, cum accuratius inspicerem in magna proximæ Adnatæ flavedine, nunquam flavam videre potui. Aliquando tamen, sed rarissime, fieri potest, ut flava in hoc morbo objecta appareant, nimirum si Cornea tunica bile tota saturata sit, neque *tum solum*, quod & Mercurialis concedit, verum etiam siquando oculorum humores summa flavedine infecti sint: quorum alterutrum, aut si mavis, utrumque in binis exemplis fuisse, credito, quæ pro Veterum sententia se vidisse, testatur Hoffmannus (*g*), itemque in tertio; neque enim plura legisse memini; quod a Cl. Scardona (*h*) additum est.

9. Esse autem potest in nonnullorum oculis major aut numerus, aut diameter vasculorum ad Corneam tunicam, & ad humores pertinentium, simulque in eorundem hominum sanguine materia bilis aptior ad ea vascula pervadenda, & ad tingendum, sive hoc pendeat ab ejus materiæ natura, sive a copia. Videmus enim, posteaquam secreta est, & in vesicula sua deposita, in aliis magis, in aliis minus facile per hujus membranas transire, itemque saturatiore in aliis flavedine, in aliis levissima, aut nulla contiguas partes inficere. Scilicet sanguis unde provenit, in aliis est, si cum Willisio loqui malis, cujus verba hic vides in Sepulchreto (*i*) producta, *ad dyscrasiam sulphureo-salinam nimis evectus*, in aliis autem *sulphur* habet *nimis depressum*: quam etiam ob rem ut illi sunt ad icterum maxime proni, ita hi, inquit, *morbi istius* gaudent *immunitate*, ut vidit in pluribus cachecticis, & phlegmaticis, quantumvis *hepatis, quoad plurimos ejus ductus, obstructione & induratione laborantibus*. Quæ tamen caute oportet accipere, aut tempora distinguere, & mutationes quas icterus ipse inducit, attendere; ne postea cum ibidem legeris Hildani (*k*), aut Graafii (*l*) Observationes, mireris. Ille enim *pituitosum, & cacochymicum*, scribit, *interdum etiam icteritia annis aliquot laboravisse*; Graafius autem Icterici bilem fuisse *plane serosam, & tam levi flavedine imbutam, ut immissa in eam linea vix ulla flavedine tingerentur*. Quod vero ad ejus materiæ, cujus de natura dixi, copiam attinet; mirum quanta hæc esse in quibusdam potest, si ad eam quam nativa corporis constitutio, anni tempus, cibi potionesque, aliaque ejusdemmodi in unum forte conveniendo, accumulaverint, alia insuper accedat, ut si febris, si immoderatus sub sole motus, si venenum, etiam a mordente bestia immissum, si denique ejusmodi aliud eas quoque sulphuris particulas quæ magis in sanguine constrictæ, & depressæ erant, solvat repente, atque evehat, ut tot jam sint, quot secernendis jecur par esse non possit. Est alius præterea vel notior modus quo bilis materia in sanguine augeatur, ut si ex ea quæ inest, parum vel nihil separetur sive ob aliquod ipsius sanguinis, aut intimi secernentis organi vitium, sive ob complurium Hepatici ductus ramorum, aut ejus ipsius trunci, aut Communis impeditam viam. Hac enim impedita, etiamsi bilis, jam secreta, in sanguinem, ut plures existimare pergunt, non redeat; nova immitti in plenos distentosque ductus non poterit, ideoque cum quantum jugiter ab alimentis materia bilis in sanguine augetur, tantum ex ea non dematur, crescat ipsa in dies, abundetque, necesse est.

10. Ea autem quam diximus, via impediri potest a rarioribus, aut frequentioribus causis. Ex rarioribus sunt quæ hic in Sepulchreto leguntur, Communis ductus ad capillarem angustiam redactus (*m*) aut instar chordæ solidæ in se contractus (*n*), induratusque (*o*), aut plane ac solide osseus (*p*), aut a circumjectis aliquot glandulis compressus (*q*). Ad frequentiores autem causas primum convulsiones attinent, & hinc ortæ *crispaturæ*, ad initia usque ramusculorum ductus Hepatici propagatæ, eosque ut pote angustissimos, constringentes, atque occludentes. Quarum hic effectus etsi propterea sub sensum cadere non potest; tamen rationi est adeo consonus, ut a nobis facile ad icteros illos explicandos ponatur qui aut a vehementibus animi affectibus, aut a doloribus originem habeant. Sunt quoque Doctissimi Viri qui sic eum explicant icterum quem viperæ venenum fecerit, non dissentientibus nobis, si modo tunc alvi recrementa albescant, ut valida quam ex convulsione ponunt, orificii Communis ductus constrictio omnino requirit: quod si magis flava esse pergant, & nos ea ratione rem intelligere pergemus, quæ paulo ante (*r*) priusquam ullum memoraretur viarum impedimentum, exposita est. Porro inter causas frequentiores, sunt obstructiones recensendæ cum in aliis, tum in bilariis quæ præsertim hic attendere placet, vasis accidentes, sive horum obstructionem faciant secretæ cum bile particulæ quædam æquo crassiores, & viscidiores, sive geniti ex his, & bile calculi, unde Hepatici ductus rami, aut truncus ipse, aut ductus Communis infarciatur. Cysticum non dixi propterea quod hujus obstructio per se non potest bilis iter ab hepate ad intestina impedire; quamvis multi superiori tempore, & nonnulli hoc nostro fuerint qui, frustra monente Wepfero (*s*), *obturato collo vesiculæ bilariæ non sequi Icterum, nisi ductus Communis quoque obstruatur*, ipsi quidem a calculo in cysti, non modo in Cystico ductu, hærente arquatos homines fieri, existimaverint. Qua de opinione ut præclare intelligas quid censendum sit; quidquid ex hac Epistola restat; restant autem quam plurima: circa bilarios versabitur calculos, quando ea quæ hactenus attigi, satis esse tibi possunt simul ad cæteras morbi regii plerasque causas persequendas simul ad aperiendum ad ea aditum quæ de bilariis sive in hepate, sive extra hepar calculis sunt proferenda.

11. Qui calculi in hepate gignuntur, *sæpenumero* in dissectionibus reperiri, auctor est in Sepulchreto (*t*) Platerus, Henenius autem (*u*), *sæpe tantos ut vix credatur*. Quorum utrique sic accidisse, non negavero. Quod vero Matthiolus (*x*) rationibus quibusdam subnixus, credidit, lapides *in jecore, ut in renibus frequentissime* gigni; sane si innumeras propemodum Valsalvæ, & meas humani jecinoris dissectiones attendam, non facile ejus opinioni possum assentiri. Cum enim calculos pluribus in renibus uterque invenerimus; vix uno in jecinore mihi olim accidit ut invenirem, Valsalvæ autem in nullo, quod sciam.

Quæ cum dico, nihil aliud, nisi istam inter hepatis, & renum calculos comparationem specto, minime ignarus vel ex Sepulchreto ipso, a quot præclaris Viris sint in jecinore inventi, aut commemorati. Nam præter tres illos quos nominavi, Falloppium etiam nostrum (*y*), Scaligerum (*z*), Trincavellium (*a*), Dodonæum (*b*), Camenicenum (*c*), Peucerum (*d*), Blasium (*e*), Heerium (*f*), Dobrzenskyum (*g*); sic enim hujus nomen scribendum fuerat; produci video: quibus addere alios possim, in his Columbum (*h*), Forestum (*i*), Reverhorstium (*k*): quorum tamen nemo pro frequentibus istiusmodi Observationes proponit. Hos si inspicias singulos; fortasse miraberis, præter Dodonæum, Camenicenum, & Dobrzenskyum, neminem esse qui icteri in iis ægris mentionem faciat, eos autem qui faciunt, aut Communem insuper ductum calculo occlusum, aut jecur lapillis plenum describere. Sed mirari desines, ubi animadverteris, ad omnem bili viam intercludendam non satis esse, paucos, & parvos in hepate calculos increvisse, nec vero etiam magnos, nisi ibi hæreant ubi majores Hepatici ductus ramos obsideant, & omnino aut comprimendo, aut obstruendo occludant, id quod parvi, sed innumeri, & totum jecur *undequaque*, ut loquitur Dodonæus, *implentes*, non *sparsim*, ut Forestus vidit, per illud disjecti, cum in minoribus quibusque ejus ductus ramis faciant, idem nempe efficiunt, ac si ipsum obturarent truncum.

12. Dixi autem comprimendo, aut obstruendo, bili viam a calculis intercludi. Neque enim si quis calculos aliquando ajat in ipsis glandulosis hepatis acinis concrescere, eoque facile attinuisse *minores* illos quos *in externa hepatis superficie* vidit Riedlinus (*l*); adversari velim: quanquam sæpius credo in ipsis gigni Hepatici ductus ramis, ut qui diligentius persecuti sunt, invenere. Ruyschio (*m*) certe ut nihil frequentius, in bobus quidem, & ovibus, acciderat, quam calculos in poris bilariis deprehendere, sic nihil *rarius* contigit, quam eosdem *in ipso hepatis parenchymate* reperire; ut quamvis jecinora plus centum perquam attente *excarnaverit*, in uno dumtaxat calculum offenderit *in parenchymate absconditum, poro bilario nullo modo affixum*. Nec alio quam ad eosdem bilarios ramos antiquas referre possum Plateri (*n*) Observationes calculorum hepaticorum, *tophum coralloidem ramosum ..... cavum intrinsecus* repræsentantium, præsertim cum Glissonium (*o*) lego persimiles in bovinis jecinoribus Observationes *tubulorum tantæ longitudinis, ut si* modo

(*f*) n. 6. (*g*) §. 4. cit. (*h*) Aphor. de cognosc. & cur. morb. l. 3. c. 10. Comm. ad n. 8. (*i*) Schol. ad Obs. 1. (*k*) Obs. 8. §. 13.
(*l*) Obs. 10. (*m*) Obs. 14. (*n*) Obs. 17. (*o*) Obs. 25. §. 7. (*p*) Obs. 16. (*q*) Obs. 11. (*r*) n. 9
(*s*) in Additam. ad hanc 18. Sepulchr. Sect. Obs. 4. (*t*) Sect. 17. l. hujus 3. Schol. ad §. 1. Obs. 13. (*u*) Obs. cit. §. 2.
(*x*) Sect. hac 18. Schol. ad §. 12. Obs. 8. (*y*) Obs. 13. cit. §. 6. (*z*) §. 4. (*a*) §. 7. (*b*) Sect. 18. cit. Obs. 4.
(*c*) Ibid. Obs. 8. §. 12. (*d*) cit. Obs. 13. §. 3. & 8. (*e*) 9. (*f*) 10. (*g*) Sect. 16. Obs. 5. (*h*) De Re Anat. l. ult.
(*i*) l. 19. Obs. Med. 14. (*k*) Differt. De Mot. Bilis §. 52. (*l*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45.
(*m*) Obs. edit. cum Dilucid. Valvular. in Lymphat. 24. (*n*) Schol. cit. ad Obs. 13. (*o*) Anat. Hep. c. 7.

modo integri eximi potuiſſent, plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea ſerie, coralli inſtar, retuliſſent, diſerte ab ſe habitas fuiſſe intra eundem porum, ſive ductum, docere. Cujus ramos Reverhorſtius quoque (*p*) in hominis cadavere calculoſa cruſta intus obſeſſos deprehendit. Nec ipſe alibi quam in iis ramis, calculos in jecinore humano (*q*) inveni. Sed neque alibi eos quoque fuiſſe lapides, opinor, qui a Columbo (*r*) & Camenicено (*ſ*) in Portarum vena credebantur inventi: cujus opinionis meæ rationes; quamvis non ſatis a gravibus quibuſdam Auctoribus animadverſas; cum alias (*t*) propoſuerim, hic minime iterabo. Hi igitur calculi cum denique ex canaliculatis, accreſcente uſque, & uſque ſimili materia, ut contingit in aquæductibus, ſolidi facti, eas quas dixi, vias omnino occupaverint, nihil dubii eſt quin bili iter intercludant.

13. Illud etiam dixi, jecoris calculos, quamvis magnos, niſi ibi ſint ubi eas vias poſſint occludere, mirum non fore, ſi morbum regium non inducant. Quem fuiſſe equidem credo; nam pro certo nunc ſcire non poſſum; in quodam homine cujus hepar in faciei cavæ centro lapidem habuit forma & magnitudine ovi columbini, quemadmodum ante multos annos Amicus ad me Anatomicus qui cadaver diſſecuerat, ſcripſit. Minime autem miror quod is morbus non fuerit in mulieribus tribus, quæ etſi multo majorem lapidem, aut plures, gravioreſque intra hepatis membranam habebant, ibi tamen habebant, ut potius extra id viſcus, quam in eo, eſſe viderentur, quæ cauſa fuit, cur ſupra non memoraverim. Ea enim membrana, incluſo pondere diſtracta, & deorſum extenſa, ſacculum in duabus effecerat palmi longitudine; nam in tertia non niſi pendulus deorſum folliculus deſcriptus eſt. Obſervatio hæc ultima eſt Benivenii (*u*) omnino alia, ut conferendo intelliges, ac ſecunda, quæ ex tertio capite ejus libri in Sepulchreto (*x*) proponitur. Ejus autem ſimilis; niſi quod in ſacculo non plures, ſed magnus unus calculus cum multo glutinoſo humore concluſus erat, nec mulier unquam, niſi de calore hepatis conqueſta eſt; Obſervatio ſubjicitur Georgii Greiſelii (*y*). Quorum ego exemplorum memor, cum animadverterem, pendere igitur infra jecur poſſe præter cyſtim ipſam fellis amplificatam, aliam interdum quaſi cyſtim, humore etiam diſtentam, quæ etſi omnino præter naturam eſſet, illam mentiretur tamen; idcirco in icterico Laurentio Bacchetto, Medico olim Patavino, cujus morbi, & diſſectionis hiſtoriam poſt Cl. Dominicum Militiam (*a*) duo alii Docti Viri ediderunt, ita me geſſi, ut opinionem quidem indicarem meam; ſed nihil pro certo affirmarem. Pendebat illi infra jecur tumor, quem manu abdomini admota ſtatim perciperes, globoſus, mobilis, ut manu qua comprehendebas, facile poſſes dextrorſum, aut ſiniſtrorſum compellere. Cum aliis aliud, quemadmodum apud Militiam leges, ſingulorum opiniones indicantem, eſſe videretur; mihi ſemel, poſt alios inviſenti, eſſe cyſtis fellea viſus eſt, ab humore præter modum diſtendente amplificata, deorſumque producta, quod Medico, ægri Amico, qui me domum humaniter reducebat, Dominico Stephanellio ſolicite ſciſcitanti ita dixi, ut tamen pro certo non affirmarem. Quod ſic deſignaveram, evidenter adeo confirmavit diſſectio, ut rei deſignatio prætermitti a quibuſdam, res vero ipſa ab nemine reticeri potuerit. Videram id alias, & nominatim in Sene, ex quo in Epiſtola I. Anatomica (*b*) jam deſcripſeram. Memineram autem multo ſæpius legiſſe, nec modo apud Veteres, ut cum Veſalius (*c*) in Martello eandem cyſtim invenit *duorum pugnorum magnitudine*, aut cum Fernelius (*d*) a bile exuperante *in ingentem* nonnunquam *diſtendi magnitudinem*, ſcripſit; ſed apud Recentiores quoque, ut puta Zwingerum (*e*), qui *ſextuplo circiter majorem* vidit, præſertim vero juniorem Verneyum (*f*), & Yungium, cujus vel monſtroſioris amplitudinis Obſervationem commemorat Abr. Vaterus (*g*); ut poſt illam non credam eſſe operæ pretium alias quæ deinceps productæ ſunt, indicare, nec quærere amplius, quanta cyſtis reperta ab Lanciſio fuerit, quam propter inſignem longitudinem deſcribere Pacchionus in animo habebat, ſicuti eſt in hujus litteris A. 1710. ad me datis: quanquam minime negligendæ ſunt Obſervationes duæ quas nuper apud Ampliſſimum Swietenium (*h*) legebam, Illuſtr. Edimburgenſium altera, qui cyſtim octo libras bilis continentem, idque in duodecenni puero, deprehenderunt, ipſius alteram, qui in muliere cyſtim eandem comperit diſtentam adeo, ut ad os uſque Ilium dexterum perveniret, quod inter os, & coſtas imas vel antequam macilentiſſimum cadaver incideretur, ſua ipſa mole protuberaverat. Sed & in Polono Senatore (*i*) *mirum in modum* extenſam invenere, ut in vivo *manibus palpari poſſet*. Verum ut ad illa redeam quæ eo tempore, id eſt A. 1732. jam edita fuerant, etſi eorum probe memineram; non oblitus tamen trium illarum quas primo loco indicavi, propendentis ab jecinore ſacculi Obſervationum, neque moniti quod in extremo eſt libro VI. de Morbis popularibus vel *bonis Medicis*, nedum aliis, *ſimilitudines parere errores*, imitari Baglivum nolui, quem, ſi viveret, ac quæ ſunt apud Valliſnerium noſtrum (*k*), & Scheffelium (*l*) legeret, pœniteret ſane, dum quaſdam, non omnes quas poterat, Obſervationes attendit, præpropere ſcripſiſſe (*m*), *cum icteros videris pertinaces, vel ſanatos, ſed recidivantes: pro certo habeas, eos a calculo veſicæ felleæ progigni, ac proinde inſanabiles prædicito*.

14. Cujus de veſicæ calculis, quippe extra hepatis ſubſtantiam poſitis, ut, quemadmodum promiſimus, verba faciamus, ipſorum quidem in hominibus tam crebræ Obſervationes habentur, nullo ut modo poſſit harum numerus cum illarum quæ ad calculos jecinoris ſpectant, comparari. Hujus ſi diſcriminis cauſam quæras; non unam invenies ubi cauſas attenderis quæ tam frequentis calculorum in cyſti generationis redduntur. Veslingius noſter (*n*) cyſticæ bilis craſſitiem, & diuturniorem in cyſti moram, & hanc augentes Cyſtici meatus anguſtias, & valvulas indicavit. Quas cauſas ita peculiares cyſtis invenies ut peræque ad Hepaticos ductus transferre non poſſis, mirandumque ſit, graviſſimum inter Recentiores Medicum, has ipſas propoſiti diſcriminis cauſas agnoſcentem, minus animadvertiſſe, bovino quoque generi eſſe communes, in quo ut ibi fatetur hepaticos calculos eſſe frequentiores, ita cauſam aliquam indicare ſimul debebat hujus alterius inter humanum, & bovinum genus diſcriminis. Sed quæ Veslingius præmonſtraverat, ab aliis interea illuſtrata atque aucta fuerant, ſive majorem craſſitiem bilis in quibuſdam hominibus, & diſpoſitionem ad concreſcendum adnotando, ſive æquo diuturniorem moram ob Cyſtici ductus ſpaſmodicas criſpaturas, & conſtrictiones, aut ob infirmatam in laxatis veſiculæ tunicis ſe contrahendi vim agnoſcendo. Quæ tunicarum infirmatio tanto deinceps major fit, quanto plus bilis retinetur, non ſecus atque in urinaria veſica accidit, cum ab lotii retenta copia ejus reſolvuntur vires: qua ſimilitudine & Galenus (*o*) olim, & Verneyus junior (*p*) hac noſtra ætate uſus eſt: unde cauſam intelligis fere præcipuam cur immanes illæ fiant cyſtis amplificationes de quibus paulo ante dictum eſt. Huc alia inſuper addidit in primis Abrahamus Vaterus (*q*), cujus nomen haud erat ab iis qui eadem poſtea ſcripſerunt, reticendum. Is enim ob fundi cyſtis declivitatem cum difficilem bilis aſcenſum; ob ductus autem obliquitatem non expeditum tranſitum animadvertiſſet; utraque hac cauſa ſpectata, cenſuit, compreſſa a ventriculo cyſti, non niſi tenuiorem, & maxime fluxilem bilis partem extrudi, ſpiſſiorem autem ſemper in ſanis quidem relinqui, quæ facile concreſceret, niſi mox novo hepaticæ bilis affluxu inſtaurata dilueretur. Hæc autem inſtauratio ubi æquo paucior, aut etiam viſcidior bilis ſecernitur, cum rite fieri non poſſit, hinc tanto facilius ſpiſſiorem illam in calculos abire. Vatero autem, quin etiam Veslingio quadantenus Fernelius (*r*) præluxerat, cum *originem* his calculis *eſſe*, ſcripſit, *e flava bile, quæ proprio conceptaculo diutius coercita, nec tempeſtive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdureſcit*.

15. Cum igitur tot, & tam faciles in tanta humanæ vitæ infirmitate, & intemperantia præſto ſint cauſæ ob quas cyſtici calculi producantur; mirari non oportet, quod ſæpe adeo a Veteribus, & Recentioribus inventi ſint. Nam poſtquam Gentilis (*ſ*), & Nicolus (*t*) lapidem hic in veſica fellis, ille autem in hujus meatu

ſe

(*p*) §. 52. cit. ſupra, ad n. 11. (*q*) Epiſt. Anat. I. n. 43. (*r*) (*ſ*) locis cit. ad n. 11. (*t*) Epiſt. I. cit. n. 49.
(*u*) De abdit. nonnull. &c. c. 94. (*x*) Sect. 17. Obſ. 13. §. 1. (*y*) Ibid. §. 11. (*a*) De Morb. Exitial. Nob. Virgin.
(*b*) n. 43. (*c*) Epiſt. de Rad. Chin. (*d*) Pathol. l. 6. c. 5. (*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 78.
(*f*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. 1701. (*g*) Diſſert. qua Calcul. in veſ. fell. &c. theſ. 5. (*h*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. & 935.
(*i*) Commer. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (*k*) Opere T. 3. P. 6. Lett. 37. Annot. 1. (*l*) Diſſert. de Lithieſi fell. §. 28.
(*m*) De Experim. circa Bilem. (*n*) Synt. Anat. c. 4. (*o*) De loc. aff. l. 5. c. 7. haud ita procul a fine. (*p*) cit. ſupra ad n. 13.
(*q*) Obſ. rariſſ. calcul. 3. §. 1. (*r*) c. cit. ad n. 13. (*ſ*) (*t*) apud Donat. de Med. Hiſt. Mir. l. 4. c. 30.

ſe vidiſſe, teſtati ſunt, Benivenius (*u*), Veſalius (*x*), Curtius (*y*), Falloppius (*z*), Fernelius (*), Stephanus (*a*), Columbus (*b*), Coiterus (*c*); ut minus clari nominis Auctores prætercam; Obſervationes protulerunt ſuas: ex quo autem humana cadavera multo ſæpius incidi cœpta ſunt ad hunc uſque diem, nemo fere de Re Anatomica, aut Medica ſcribens, de ea veſicula paulo fuſius loquendi occaſionem habuit, quin calculos ibi ab ſe viſos commemoraverit; ut jure ajat Cl. Profeſſor Fabricius (*d*), fere ſæpius felleæ, quam urinariæ veſicæ, calculos eſſe adnotatos: quibuſdam autem in regionibus vel longe frequentius occurrere, ab Ill. Hallero (*e*) oſtenſum ſit. Quamobrem noli mirari, ſi dixero, cum hæc ſcriberem, ante oculos habuiſſe Obſervationes, minimum, ducentas, ex quibus undeviginti meæ ſunt: mireris potius, quod non legerim, aut non meminerim multo plures. Nec tamen quas dixi, tam paucæ ſunt, ut ſecundum illas ſi quærenti tibi reſpondeam, quid frequentius aut rarius in cyſticis calculis occurrat; temere videar reſpondere. Potes autem illud in primis quærere, in quibus crebrius reperiantur? Scripſit enim olim Carolus Stephanus (*f*), eſſe *potiſſimum in mulieribus provectioribus* a ſe conſpectos, hoc autem ſæculo Fridericus Hoffmannus (*g*), *rarius in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in ſenibus*, itemque *in fœminis crebrius, quam in viris, reperiri*. Multo igitur verius eſt Hoffmanni pronunciatum primum, quam ultimum. In memoratis enim Obſervationibus video, marium ferme parem, ac fœminarum eſſe numerum. Senes autem, quantum ab Obſervatoribus indicatum eſt, cum promiſcue utriuſque ſexus inveniam unum, & ſexaginta; juniores amplius octo non invenio: ex his autem nullum infantem, unum puerum; minorque in his octo, ætas eſt annorum duodecim, major undetriginta. Nimirum tenuiores, vividioreſque, florente ætate, ſunt ſucci, quam inclinata, & celerius quoque in gyrum acti, id quod vidit Hoffmannus, quam in minus operoſa præſertim, ſeniorum, & mulierum vita. Quapropter a muſculorum otio repetit laudatus Hallerus (*h*) *frequentes calculos veſicæ felleæ, quos in reis diu carceri incluſis reperit*. Eodemque referes quod in minime agitata bile contingere vidit Ill. Swietenius (*i*). Eam enim *cum in vaſe vitreo puro reliquiſſet, ut putreſceret; in fundo vaſis grumos calculoſos invenit*. Media tamen ætas, licet actuoſa ſit, non habet ſuccos cum florente comparandos, quo fit, ut non æque poſſit intemperantiæ, & animi affectionum injuriis reſiſtere, quarum utriſque vel magis, quam ſenilis, obnoxia eſt. Huc ſi addas plebejarum mulierum magnam partem non ita deſidem vitam agere: & ſi hæc omnia cum iis conferas quæ ſupra (*k*) de cauſis, cyſtis calculos gignentibus, ſcripta ſunt; nempe Obſervationes cum ratione convenire, facile intelliges.

16. Quod ſi jam quæras, verumne ſcripſerit Reverhorſtius (*l*), cum adnotandum eſſe, monuit, hos calculos, *quo ſint e corpore juniore, eo quoque eſſe remiſſioris, id eſt, pallidioris coloris, & in media ætate eſſe coloris flavi, in provectiore autem obſcurioris coloris, imo nigricantis*; multo facilior reſponſio erit. Neque enim quid frequentius ſit, hic quæritur; ſed quid perpetuum; ut vel meis dumtaxat inſpectis Obſervationibus, affirmare poſſim, præpropere id ſcriptum fuiſſe. Nigerrimos enim calculos, non modo nigricantes, in pluribus etiam mediæ ætatis deprehendi; in Juvene autem annorum viginti quinque, & in Anu ſeptuaginta quinque (quorum ille junior, hæc ſenior fuit inter eos omnes, e quorum cyſti hactenus exſecui calculos) fuerunt hi non ita diſſimili inter ſe colore, ut neque nigricarent in Anu, nec valde pallerent in Juvene, præſertim ſi cum cineraceo conferam, quem reperi in muliere annos nata undeſexaginta. Sed ne mei unius ſtes Obſervationibus; juniorem certe non legi fœminam, in qua cyſtici calculi inventi ſint, quam Virginem illam annorum undeviginti, quæ ſuperiore libro a Boneto (*m*) deſcripta eſt. In ea tamen lapilli omnes *flavi* fuerunt, *& bilem colore referentes*. Contra, provectioris ætatis erat mulier illa annorum trium & ſexaginta cujus hiſtoriam accurate propoſuit Cajetanus Tacconus (*n*), & nigro inſuper ictero affecta. Attamen cuncti hujus calculi non modo *ad albidum, ſive dilute croceum colorem accedebant*; ſed & corticibus, cum intus crocei eſſent, inſtructi erant *albicantibus, lucidis, argenteam matris perlarum interiorem faciem ſimulantibus*. Scilicet non tam ætas, quam materia ſpectanda eſt, ex qua fiant, aut facti fuerint; neque enim ſemper ejus in qua reperiuntur, bilis colorem imitantur; hæc autem pro vario aut ſanguinis, aut organorum vitio, in pari etiam ætate diſpar interdum eſſe poteſt, vel fuiſſe, aut ſub eodem etiam colore non ejuſdem generis illas particulas ex quibus potiſſimum calculus fieret, abſcondiſſe. Sic Abr. Vaterus (*o*), ſic Cl. Trewius (*p*); ut alias & noſtras, & aliorum Obſervationes prætereamus; in bile *craſſiſſima & nigricante calculum* ille *candicantem* invenit, alter in bile *vitellina* calculum exterius *maxima ex parte albidum, reliqua brunnum*, qui *leviſſima frictione candidiſſimus* reddebatur, intus autem, ſi *rufeſcentem quandam maculam* exciperes, *pallidum*, & in viro quidem ille, hic in ſene, non in aliquo adoleſcentulo.

17. Nec magis Reverhorſtio favent qui *ordinario* hos calculos *atros, ſubnigros, aut fuſcos deprehendi*, generatim ſcripſerunt: quanquam ut ſæpe coloris ejuſmodi calculos a Majoribus, ab aliiſque inventos ſcio, & ipſe fateor, ſæpius annis poſterioribus mearum Obſervationum, quam prioribus, inveniſſe; ita non paucæ aliæ meæ, & multo plures aliorum Obſervationes memoria excidant, neceſſe eſt, antequam *ordinario* occurrere iſto colore, facile credam. Kentmannus, ut eſt apud Schenckium (*q*), cum de iiſdem calculis univerſe ſcriberet, *omnes* ſunt, ait, *colore ad flavum accedente, qui cum ipſis augeſcentibus paulatim in croceum mutatur*, & ſane exempla mox profert *quaſi ſubluteorum*, & *lutei*, a Falloppio noſtro hic deprehenſi. At enim multo plura apud eundem Schenckium ſubjiciuntur alterius coloris. Utique: ſed his alia opponenda ſunt, ut Joannis Franci (*r*) qui lapillos *crocei coloris* vidit, ut Cæſalpini (*ſ*) qui colore eodem conſpexit, ut Boſchi (*t*) qui *citrino*, ut Panaroli (*u*), & Dobrzenskyi (*x*) qui *flavo* repererunt. Nec vero prætermittendi ſunt Hoechſtetterus (*y*), Schelhammerus (*z*), Steinius (*a*), Bierlingius (*b*), a quibus *lutei, flaveſcentes, crocei*, neque Horſtius (*c*), neque Helwigius (*d*), a quorum utroque cum inventi eſſent immani numero; ab illo ex parte, ab hoc omnes *ſubflavi* conſpecti ſunt. Huc addes Platnerum (*e*), & Bezoldum (*f*), quorum alter *fulvos*, alter *ex luteo albicantes* deprehendit, tum alios complures, & in his laudatos Edimburgenſes (*g*) qui in duodecenni illo puero *flaveſcentes*, Cl. Trewium (*h*) qui vel poſt exactum annum quartum & ſeptuageſimum *extrinſecus leviter flaventes* viderunt, multo autem magis Cel. Hallerum (*i*), ut qui vel in fœmina *centum annos*, ut ajebant, *nata* calculos fortaſſe omnes, quendam certe *flavum* eſt conſpicatus. Idem in altera Vetula (*k*) cum ſexdecim inveniſſet; tredecim *flavos* fuiſſe, ſcribit: *albo* autem *luteos* in ſuſpenſo (*l*). Sed & Weitbrechtus (*m*) in ſene *flavos* oſtendit. Obſervationes, præter has, alias aut paulo ante memoravi, aut memorabo poſtea: alias vero, nec ita paucas, ſciens præteribo; neque enim in animo eſt omnes, ſed tot dumtaxat indicare, quot ſatis ſint ad oſtendendum, non *ordinario* igitur atros, fuſcoſve cyſtis lapillos inveniri. Imo Vaterus (*n*), Hoffmannus (*o*), Bezoldus (*p*) cum de horum calculorum coloribus generatim verba facerent, inter eos qui *communiter*, aut *frequentius* obſervantur, duo primi *flaveſcentes* poſuerunt, Bezoldus autem *ſæpiſſime ad flavedinem inclinare*, diſerte ſcripſit.

18. Quamquam autem ex iis qui lapillos cyſticos memorarunt, bene multi quo eſſent colore, ſiluerunt; tamen qui non ſiluerunt, tot ſunt, ut ſatis appareat, plerumque aut flavos, aut nigros occurrere. Plerumque diximus, quia cærulei quoque conſpecti ſunt, ut a Coitero (*q*), Neretio (*r*), & Goritzio (*ſ*), qui & *punctula rubra* adnotavit, an ex adhærentibus laceratæ hic illic cyſtis particulis? ea enim calculus arcte adeo includebatur, ut vi debuerit extrahi. Rubri, ut a Cameniceno (*t*) & Bartholino (*u*): Cineracei, ut a Fabricio

noſtro

(*u*) (*x*) cit. ſupra ad n. 13. (*y*) Comment. in Mundin. Anat. ubi de Hepate in fin. (*z*) Obſ. Anat. (*) cit. ad n. 14.
(*a*) De diſſect. part. corp. hum. l. 3. c. 42 (*b*) De Re Anat l. ult. (*c*) Obſ. Anat. (*d*) Propempt. ad Diſſert. Jo. Barth. Hoffman.
(*e*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. (*f*) c. 42. modo cit. (*g*) Medit. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. §. 12.
(*h*) Experim. Anat. de Sangu. mot. c. 6. (*i*) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (*k*) n. 14. (*l*) Diſſert. de motu bilis §. 57.
(*m*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obſ. 35. (*n*) De raris quibuſd. hepat. Affect. Obſerv. (*o*) Diſſert. qua calcul. &c. theſ. 4. & 5.
(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32 n. 3. & Hebd. 36. n. 4. (*b*) Obſ. Med. l. 3. ubi de veſic. fell. lapid. Obſ. 1.
(*r*) Ibid (*ſ*) Quæſt. Med l 2. in ipſo fine. (*t*) De Facult. Anat. Lect. 2. (*u*) Jatrol. Pent. 5. Obſ. 22.
(*x*) Eph. N. C. A. 1. Obſ. 129. (*y*) Obſ. Med. Dec. 10. Caſ. 9. (*z*) (*a*) apud Scheffel Diſſ. de Lith. fell. §. 10.
(*b*) Sepulchr. l. 4. S. 1. in Additam. Obſ. 12. (*c*) Ibid. l. 2. S. 7. Obſ. 125. (*d*) Ibid. l. 3. S. 7. in Addit. Obſ. [illegible]
(*e*) Progr. edit. 17. Mart. A. 1746. (*f*) Diſſert. de Cholelitho Caſ. 1. (*g*) cit. ſupra, ad n. 13.
(*h*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. in fine. (*i*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. Hiſt. 4. (*k*) Ibid. Hiſt. 11.
(*l*) Ibid. Hiſt. 13. (*m*) Commerc. Litter. A. modo cit. Hebd. 9. n. 2. (*n*) Diſſert. ſupra ad n. 13. cit. theſ. 3.
(*o*) c. 3. ſupra ad n. 15. cit. §. 2. (*p*) Diſſert. modo cit. §. 5. (*q*) Obſ. Anat. (*r*) apud Schenck. Obſ. cit. ſupra ad n. 17.
(*ſ*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 20. (*t*) Epiſt. ad Matthiol. (*u*) Cent. 3. Epiſt. Med. 86.

nostro (x) & Bosco (y): Albicantes, ut ab Reverhorstio (z), Vatero (a), Hallero (b), Swietenio (c), atque adeo colore argenteo, ut a Platero (d): Colore aureo, ut ab eodem (e), ab aliisque in parte; neque enim omnes hic nominandos suscepimus: denique Colore viridi, aut subviridi, qui multo quam novissime dicti, aut alii brevitatis causa omissi, frequentior est, ut eundem sæpius, cineraceum aliquando, aureum ex parte nonnunquam; cæteros necdum viderimus. Vidimus tamen & variegatos ita uti Epistola ad Schrockium data (f) descripsimus, Gerbezius (g) autem ex fusco & albo, Baeumlinus (h) ex albo luteo alios viridescentes, alios, eosque in eadem illa cysti plurimos, puniceis & luridis maculis distinctos conspexerunt. Et quibus quidem, & ex aliis coloribus modo commemoratis nullum proprie nigrum dixeris. Huc insuper calculos addito, qui omnis, aut omnis propemodum coloris expertes sunt; qualis erat magnus ille, ut cystim non modo repleret, sed etiam distenderet, a Sculteto (i) repertus, *instar crystalli pellucidus*, aut quos Regius olim Chirurgus Tamponettius (k), & Manchius (l) deprehenderunt, hic *pellucidum utcumque friabilem*, *avellanæ magnitudine*, ille autem *magnitudine ovi columbini*, *gummi instar concreti lucidum*, *& mollem* (ut ad memoriam reducat a Cel. Heistero (m) descriptum, qui sub rugosa superficie *substantiam & colorem fere habebat gummi arabico paulo solidioris haud absimilem*) aut qui a Bezoldo (n) pingitur, *crystalliformis plane pellucidus* ab Henrico Alberto Nicolai inventus, & Observatione V. (o) indicatus. Sed & candicans ille atque albicans, quem semel, atque iterum memoravimus ex Vatero (p), *pellucidus* & *transparens* fuit: cui, si colorem minus attendas, adjungere ex Sepulchreto (*) triginta illos poteris a Scharpio repertos, *carbunculi instar pellucidos*, & fortasse octoginta quoque ab Sanctorio nostro (q) inventos, *similes lapidibus chrysolitis*, credo, ut Plinius (r) chrysolithos dixit *aureo colore translucentes*. Quodsi nihil, nisi splendorem in cystis calculis spectare vellemus, commemorandi hic essent alii, ut ex Griselio (s) ille qui ovo gallinæ paulo minor, confractus *resplendescebat ac si nitro plenus fuisset*, aut ex Jo. Theodoro Schenckio (t), & Jo. Rhodio (u) multis partibus minores, qui effracti pariter, *instar crystallorum tartari*, aut talci *modo* splendebant, ut *talci* quoque instar quem primum ex Trewio memoravi (x); quin & mihi (y) quorundam nucleus splendentibus hic illic distinctus quasi punctis apparuit. *Cæruleos* autem illos *splendidos* Neretii (z), aut Plateri (a) illos *nunc argenteo*, *nunc aureo colore splendentes*, exterius videlicet dumtaxat; diffractos enim non lego; minus ad eos attinuisse, existimo, de quibus modo dicebam. Ad quos attinere magis potuisse illos credo quos descripsit Baglivus (b) *scintillas veluti emittentes*, *quasi essent congeries nigri salis crystallizati*. Certe autem, & præcipue attinent duo quos proposuit non ita pridem Cl. Morandus (c), alterum ex Præcl. Viri Geoffroyi, alterum ex sua observatione, illum intus ex parte, hunc vero exterius, intusque etiam maxima ex parte splendentem, & propemodum omnino pellucidum: attinentque alii ab aliis, & nominatim a Præstantissimo Hallero (d) descripti, quos non sine illo *crystallino*, si interea apud Hildanum usquam reperire potuero, infra cum de structura lapillorum cystis scribetur (e), opportunius memorabo.

19. Nunc enim pauca antea de varia eorum magnitudine, numero, figura, sede attingenda sunt. Fuit igitur aliquando cum unus cystim non implens modo, sed & distendens repertus est, ut paulo ante dicebamus, imo distendens etiam *admodum*, ut videbis in Sepulchreto (f). Fuit cum illam æquans, cujus ibidem (g) non unum habebis exemplum. Alias *semiovum gallinaceum*, sicut invenit Falloppius (h), alias ovum columbinum (interjectos enim ut primo, & secundo, ita secundo, & tertio magnitudinis modos transilio) æquasse, compertum est, quomodo post Coiterum (i) viderunt plures, & in his Vallisnerius noster (k) in ultimo ex Gente Gonzaga Mantuanorum Duce, ratus, hunc etiam morbum hæreditarium esse propterea quod Bartoletus (l) quoque calculum ad cystis orificium offenderat in Ferdinando Gonzaga, Mantuanorum item Domino, argumento non improbabili, si ab hoc Ferdinando qui nullos reliquit filios, Dux ille ultimus provenisset. Multo autem infra eam magnitudinem plerumque inveniuntur: quin sunt nonnunquam adeo exigui, ut Vesalius (m) in Martello cum *milii seminibus* comparaverit. Cujus cystis, duorum pugnorum magnitudinem, ut supra (n) etiam dixi, facile adæquans, cum esset ejusmodi lapillis *quodammodo plena*; hinc quantus sit interdum eorum numerus, potes æstimare. Qui reapse numerarunt post Falloppium (o) qui *centum viginti tres* cum grandiore illo invenit, non modo *trecentos*, ut Bartoletus (p), aut *sex & trecentos*, ut Plateri (q) Frater, quibus vel ipse plures deprehendi, sed ultra *septingentos*, ut Mentzelius (r), imo *ultra mille*, ut Grasseccius (s) olim, repererunt; ut mirum sit, quosdam de numero cysticorum calculorum in universum loquentes, in Joach. Camerarii (t) numero, id est 143. substitisse. Quid? quod exemplum jam prostat ex Cl. Storchio (u) nobilis Senis in quo eorum *ultra duo millia numerabantur*, itemque alterum ex Faschio (x), qui in cysti ingenti cujusdam Gladiarii 3646. *granula bilis concretæ reperiit*, *quæ curiosis etiam ostendere solebat*. Quanquam vero aliquando, ue paulo ante indicatum est, uno plures non sunt; multo sæpius tamen uno plures inveniuntur.

Quod ad figuram porro attinet; sunt quidem aliqui ad sphæricam, ad ovalem, ad aliamve minime angulosam accedentes, ut vel similitudines monstrant quibus tunc Observatores ad describendum utuntur, nucis alicujus, aut oleæ, aut ovi, aut aliis ejuscemodi: sed plerumque sunt angulosi. Illos vesiculæ ipsius figura aut vitio contracta, magisque globata, aut naturalis, cum eam implent, ita conformat, sive uno plures non sint, seu plures quidem sint, sed ita adhuc molles (nam vel majusculi interdum (y) casei recentis mollitiem servant) ut in ejusmodi formam compingi possint universi, quemadmodum in Sepulchreto (z) vides loco bilis *orbicularem unum ex novem aliis figuræ triangularis*, *sibi invicem incumbentibus*, *facilique manu separabilibus*, *lapillis constantem lapidem*, cui similis, nisi quod ob ponderis exacte æqualem, eoque propemodum incredibilem, partitionem multo admirabilior, Observatio extat (a) *globi calculosi uncias duas & semis ponderantis*, qui ex cysti, nihil aliud includente, detractus, *in sexaginta minores calculos obscure flavos*, *friabiles*, *singulos pentaedros*, *& scrupulum unum ponderis æquantes*, *abscessit*. Sed & alia prostant cysticorum calculorum exempla, qui ovum columbinum referentes (b), *ex minoribas concreti videbantur*, aut etiam *ex meris granulis compacti* (c), sive *compositi* (d) erant. Num vero ejusmodi granula prima esse dicemus initia calculorum cystis omnium? Haud raro certe in vesicula reperta sunt; nam ad eas potes quas hic produximus, alias atque alias eorundem Observationes adjungere, ut in Virgine de qua Verneyus junior (e), ut in Viro de quo Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (f), cum in illa bilis esset in tot parvos grumulos concreta, in hoc autem *instar sacchari granulati*, *seu seminis milii excorticati formata*, & ne longior sim, ut in tot aliis (g) in quibus calculi cum essent *superficie granosa*, sive *mori forma undique tuberculosi*, videntur granula ad superficiem adhæsisse, cum eaque concrevisse. Qui igitur calculi ex concretæ bilis granulis constant, illorum hæc esse initia, non est dubitandum. Atqui in cysti simul cum calculis multa quoque *arenosa mucosaque materia* (h), & *larga quantitas sabuli* non semel reperta est, ut *tanquam matricem calculorum procul dubio considerandam esse*, censuerit idem qui reperit, Cl. Bergenius (i). Itaque si sabuli grano, tanquam nucleo, bilis accrescat; vides, aliud initium horum quidem calculorum esse dicendum. Huc adde alia, a me alias animadversa, & commodius infra (k) commemoranda: facile intelliges, non omnium

(x) apud Schenck. Obs. cit. (y) De Facult. Anat Lect. 2. (z) §. cit. supra ad n. 16. (a) Diss. ibid. cit. thes. 4.
(b) Obs. cit. ad n. 17. Hist. 1 & 6. (c) Comment. cit. supra ad n. 15. §. 931. ad 2. (d) Obs. 13. ubi de Terrestr. Excret.
(e) Ibid. (f) in Act. N. C. Tom. 2. Obs. 147. (g) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 57. (h) Commerc. Litt. A. 1743 Hebd. 28. n. 2.
(i) Armata, Chir. Obs. 61. (k) Zodiac. Med. Gall. A. 1. April. Obs. 7. (l) Ibid. Maj. Obs. 8 (m) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 181.
(n) Diss. de Cholelitho §. 5. Fig. 4. (o) Dec. Obs. Illustr. (p) thes. 4. hic cit. & 5. (*) l. 3. S. 17. in Addit. Append. ad Obs. 2. §. 1.
(q) Comment. in I Fen. I. Can. Avic. Qu. 76. (r) Nat. Hist. l. 37. c. 9. (s) Vid. in modo cit. Sect. 17. Obs. 13. §. 11.
(t) Vid. ad Sachsii Gammarolog. Epist. addit. 7. ad c. 14. (u) Cent. 3. Obs. Med. 45. (x) supra, n. 16. (y) Obs. cit. 147.
(z) (a) locis paulo ante cit. (b) De Experim. circa Bilem. (c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.
(d) Opusc. Pathol. Obs. 33. (e) n. 23. & 24. (f) l. 3. S. 10. in Addit. Obs. 1. (g) Ibid. S. 13. Obs. 12. §. 7. & S. 18. Obs. 8. §. 14.
(h) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17. (i) Obs. Anat. (k) Epist. supra cit. ad n. 13. Adnot. 2.
(l) Vid. Rhod. Cent. 3. Obs. Med. 2. (m) Epist. de Rad. Chin. (n) n. 13. (o) Obs. 1. modo cit. apud Schenck.
(p) Obs. 2. Rhod. modo cit. (q) l. 3. cit. supra ad n. 17. (r) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 181.
(s) apud Schenck. in fine Obs. 1. modo cit. (t) in ead. 1. Obs. (u) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 59. n. 4.
(x) Vid. in Obs. 68. Tom. 5. Act. N. C. (y) Eorund. T. 3. Append. n. VIII. App. 1. ad Obs. 10. (z) l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 5.
(a) Act. modo cit. T. 5. Obs. 129. (b) Commerc. Litt. A. 1745. Heb. 24. n. 1. (c) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20.
(d) Halleri Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 13. (e) cit. supra ad n. 13. (f) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.
(g) Eorund. Act. T. 1. Obs. 20. cum Tab. 3. Fig. 3. & 4. & Eph. Cent. 5. Tab. 1. Fig. 3. 4. 5. & 6. & Halleri Obs. cit. Hist. 5.
(h) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 45. post n. 6. (i) & A. 1739. Hebd. 39. n. 1. (k) n. 22.

omnium esse initium posse granulum concretæ bilis. Sed quoniam calculos plerumque angulosos esse, diximus; unde angulorum originem repetemus? Si molles adhuc plurimi, iique rotundi, in unum sive ovalem, sive sphæricum, ut in duobus paulo ante productis exemplis, ita compingantur, ut ex cujusque ad alrum appressione novas illas acquirant formas, dein vero ex causa aliqua secedant; unde orti sint anguli, proclive est assequi. Verum quia perraro ejusmodi occurrunt exempla; plerumque angulos ab rotundorum inter se affrictu repetemus. Affrictum enim quis neget, ubi facierum lævorem animadvertat, aut magnos duos illos cysticos calculos qui apud Hildanum (l) extant delineati, aspiciat? Eorum alter *tantum excavatus est*, *ut tertiam fere partem* alterius *excipere possit*, quod *a continua frictione unius contra alterum* factum esse, *certum est*, inquit ille, qui in vesicæ quoque urinariæ calculis videre interdum a simili causa haud absimilia potuerat. Magnum quoque illum aspice, qui ex tribus constans partibus cystim extenderat, a Cl. Bechmanno (m) descriptum, & delineatum. Cum videris quantum media præsertim pars inferiorem subiret, exactamque superficierum inter se contiguarum polituram attenderis; affrictui certe id deberi, confirmabis.

20. Quot autem angulis cystici calculi, & qualibus, & quemadmodum positis, seu qua figura ut plurimum præditi sint, haud facile est ex aliorum Observationibus constituere non solum ob magnam sæpe in iis etiam qui una eademque vesicula concluduntur, varietatem, verum insuper ob neglectam sæpius vel ab iis qui minus debebant, in designandis figuris propriam vocum significationem, aut eam quæ ad intelligendum satis esset, illarum descriptionem. Vesalium (n) quidem cum lego in Senensi J. C. duodeviginti calculos describentem *trianguli imagine æquis undique costis ac superficiebus formatos*; tetraedrum proprie dictum mihi videor intelligere. Sed cum plures alii *triquetros*, aut *triangulos*, aut *triangulares* dicunt, neque scio, prismatis, an pyramidis forma viderint, neque; utralibet viderint; æqualibus, an inæqualibus planis comprehensos. Contra ubi Greiselius (o) repertos scribit lapillos quatuor majores *cubicos*, una cum innumerabilibus pene aliis minimis, etiam, quantum videre licuit, *cubum referentibus*; non dubito quid sibi velit; dubito autem, cum alii, nec pauci, *quadratos* ajunt, aut *quadrangulos*, aut *quadrangulares*; vides enim, quam varia parallelopipeda his possint vocibus significari. Attamen cum eos omnes calculos qui apud me sunt; sunt autem quamplurimi; diligenter inspicio; primum perdifficile esse, intelligo, ut *regularis* omnino figura in angulosis calculis reperiatur, & Vesalium ipsum, ac Greiselium credo, formam illum quæ ad tetraedrum, hunc quæ ad cubum accederet, designare voluisse: deinde existimo, qui triangulares, aut quadrangulares dixerunt, figuram indicasse ad tetraedrum, aut ad cubum quomodolibet accedentem: denique arbitror, cum utraque hæc forma, quippe, si ita intelligas, imperfecta, facies quasdam plerumque offerat, quæ a primo hujus, aut illius similiores videantur, multos ad illam, & multos quoque ad hanc retulisse; at si lapilli in omnem partem diligentius versentur, eam ut plurimum figuram agnosci quæ a me olim in Epistola I. Anatomica (p) indicata est. Esse autem persæpe plurium quam utraque illa figura postulat, angulorum, satis illa quam ibi, ut dicebam, indicavi, commonstrat: multo autem plurium, & eo plurium, quo plures in una cysti sunt calculi, Kentmannus (q) quidem olim docuit; ego vero ut illud primum interdum sic esse, fateor, ita num & alterum, haud satis scio; imo si Greiselii, & meas quasdam Observationes attendo, verum esse non semper, scio. Sed quotcunque anguli sint; ubi aliqui sunt valde acuti, aut superficies calculorum asperior, possunt hi, si majus simul pondus accedat, cystim non modo irritare, sed nonnunquam etiam perrumpere. Cujus ruptionis rarissimum quidem in Sepulchreto (r) exemplum habes. Irritatio autem phlogoses potest, & ulcera, & excrescentias, a me quoque visas (s), & si cum Wepfero (t) urinæ, & fellis vesicam inter se conferamus, tunicarum saltem crassitudinem facere. Urinaria enim vesica *a calculis ob continuum attritum sæpe quadruplo crassior evadit*, quod ait ille, & nos in loco (u) videbimus. Deprehendit ipse ab eadem, ut putat, causa *crassiores debito* cystis tunicas, ut alii interdum, in his non solum Discipuli quidam nostri (x), sed & Doctissimus Trewius (y), qui non sine purulenta materia invenit, præsertim autem Cl. Bezoldus (z) qui tunicas illas *duriores*, *crassioresque*, *& quasi cartilagineas* describit, licet aliunde, quam ab iis quos in suo, & modo indicatis exemplis continebant, calculis causam quærat, & certe alias aliunde esse potest (a). Cæterum sæpe est eorum superficies lævis, ut Vesalius in Juris Consulto illo vidit, præsertim si ex flavescentibus sint, quos præterea vel siccos cum tangimus, non secus ac si sapone obliti essent, percipimus, cujusmodi quasi unguinosum lævorem in quibusdam etiam subviridibus vel magis adnotavimus (b).

21. Quod vero de irritatione diximus, tunc quoque cum inter cystis increscunt tunicas, modo asperi, aut majores sint, locum habere, non dubitamus. Sic autem explicari posse, credimus, Gendrotii (c) Observationem dysenteriæ ortæ ex jugi bilis in Duodenum intestinum eructatione, cum duo majusculi, & inæquales calculi in cysti essent, membrana singulari obvoluti. Genitos autem existimabis in cystis glandulis, in iisdemque auctos, sedem sibi inter eas tunicas, quas inter eæ quoque glandulæ sunt, extendisse. Memineris enim parvos bilarios calculos a me (d) fuisse iis in glandulis manifesto orificio patentibus, eoque minus in dubium vocandis, repertos olim, & demonstratos. Quos etiam a Cl. Galeatio in meæ persimili, nisi quod orificia illa non apparebant, Observatione solerter fuisse inventos, & agnitos, perlibenter postea cognovi, cum Volumen editum est primum Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Academia (e). Sed & alium sic a me inter cystis tunicas animadversum exiguum calculum infra (f) indicabo. Tuum nunc erit dispicere, num in ea quam supra (g) memoravi, Greiselii Observatione, illa cysti *in fundo adnata alia tunica*, *quæ alium aliis omnibus majorem talem cubicum lapidem continebat*, ad eundem sit modum intelligenda. Mihi certe minus dubium est, quin explicari sic possit Cl. Elleri Observatio, quam, si recte memini, legi ante aliquot annos in IV. Miscell. Berolinensium Volumine. Parvum enim calculum rotundum, & subflavum quem in cystis fundo concretum, & membrana, ex pelliculis vesicæ illius producta, circumdatum deprehendit, facile crediderim, in aliqua ex ejus glandulis concrevisse. Quin eo quoque inclinat animus, ut fieri posse, existimem, ne alibi concreverit calculus, ut indicia omnia ostendunt, bilarius, cujus pars crassior in sacculo quodam latebat inter cystis tunicas comprehenso, pars autem altera cervicem cystis obturabat (h): tantum abest, ut Observatione illa pervinci, credam, nullas cysti glandulas obtigisse. Et sane ab duro ejusmodi crassoque corpore non potest cervix illa obturari, quin alia facile prematur cystis actionibus necessaria, aut universa ipsa ab irritatione se se contrahat, & crispet; ut mirari postea non oporteat, si ejus glandularum secretio aut prohibeatur, aut vitietur. Atque eadem ferme a nobis dici putato de illorum quoque experimentis, qui in vivente bestia cystis meatum injecto vinculo constrinxerunt. Hujus igitur glandulas non comminiscuntur Anatomici, sed ex certis agnoscunt observationibus, cujusmodi plures sunt a nobis in I. Epistola Anatomica (i) memoratæ. In qua tamen non tantum *aliquas*, *cervici proximas* glandulas commemoravimus; nisi forte Vir Doctus quæ ibi de vesica urinaria diximus num. non *96*. sed *63*. ea, ut fit, memoria lapsus, ad fellis vesiculam attinere, inter scribendum existimavit.

22. Nunc quando de cysticorum calculorum magnitudine, numero, figura, sede plura attigimus quam in animo habebamus, etsi non pauca inter ea scripsimus quæ ad illos internoscendos, cum per alvum egeruntur, esse possunt haud inutilia; jam de cæteris quæ ad id multo utiliora censentur, structura, levitate, & ad flammam concipiendam proclivitate verba faciamus. Quod ad structuram attinet, ex quo Kentmannus (k) docuit, hos calculos, si frangas, intus apparere *plenos angustis circulis se invicem ambientibus*, *ita ut videre sit cuivis saltem obiter advertenti*, *quomodo lenta & viscosa bilis a centro adusque superficiem sensim adhærescens accreverit*, nemo fere extitit qui de eorum structura, & crescendi modo sermonem habens, non Kentmanno astipularetur. Erant tamen aliqua, sæpius, & in variis calculis repetitę observationis ope partim corrigenda, partim addenda. Nam quod in sectionibus, circuli concentrici appareant,

(l) Cent. 4. Obs. 44. (m) Commer. Litter. A. 1742 Hebd. 32. n. 1. cum Tab. 2. Fig. 10. (n) Epist. de Rad. Chin.
(o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 45. (p) n. 44. in fin. (q) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17. (r) l. 3. S. 14. Obs. 5. §. 4.
(s) Epist. Anat. 1. n. 43. (t) in Auctar. ad Obs. de Apopl. hist. 13. in Schol. n. 5. (u) Epist. 42.
(x) Epist. ad Schrock. de qua supra n. 18. (y) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 140. (z) Disp. de Cholelitho §. 6.
(a) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 4. §. 11. (b) Epist. modo cit. ad Schrock. (c) Zodiac. Med. Gall. A. 1. Maj. Obs. 6.
(d) Epist. Anat. 1. n. 56. (e) Vid. in Opusc. (f) n. 29. in fin. (g) n. 19. 20.
(h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 1. (i) n. eod. 56. (k) apud Schenck. Obs. 1. sæpius cit.

verum esse id potest in rotundis calculis, sive ii sint sphærici, sive etiam aut cylindrici, aut ovales, modo in his utrisque sectio ad axis perpendiculum fiat, ut in partibus quoque calculi quæ hemisphærii, coni, aut cylindri sint forma, quemadmodum, exempli gratia, in majori illo vides de duobus quos pinxit Hildanus (l). Angulosos autem calculos si bifariam seces, strata ex quibus compinguntur exteriora a circulorum forma longe abeant, necesse est, quæ interiora pariter, quantum hactenus vidi, imitabuntur: nec tibi aliter icon ostendet, ab sæpius laudato Trewio (m) proposita. Itaque rectius locutos existimo qui, figura omissa, strata stratis tantummodo imposita designarunt, ut Boscus (n), qui *cortices concretos unicuique* ex novem calculis, *quemadmodum sunt cepe*, fuisse, dixit, ut Hildanus (o), qui suos *per laminas concretos*, & ne longior sim, ut Malpighius (p), qui *tot involucris se se amplexantibus conflari*, scripsit: locutos, inquam, rectius, quam qui de angulosis verba facientes, circulos nobis memorarunt, quod fecisse Ottonem Heurnium, ex Sepulchreto (q) cognosces, ubi calculum describens *figura triquetra in pyramidale fastigium extensa*, in eo *apparuisse*, ait, *circulos corticales, sibi insidentes*. Neque hæc in Kentmanno corrigere satis est. Ex nigris enim calculis tum sphæricis, tum angulosis, qui apud me sunt, nonnulli plerique strata nulla prorsus ostendunt: vix aliqui, ex angulosis firmiores, habent extimum, idque subobscurum; reliqua substantia ejusmodi est, ut Veteribus quicunque in hos forte inciderunt, & nominatim Piccolhomino (r) indulgendum sit, quod *in cysti bilem exustam, carbonis instar, in calculos subnigros* (imo nigerrimos, si hos vidisset meos, vere dicere potuisset) *converti*, scripserit. Quam veniam in tanta sæculi hujus luce pervellem dari iis posse Doctissimis alioquin Viris qui obliti, post tot morbos, immani cum calore conjunctos, nullos ut plurimum in cysti lapillos deprehendi, arbitrati sunt, quosdam horum, sine ulla bile forte inventos, magnæ prægressæ febri imputandos, quæ omni bilis parte aqua absumpta, reliquum in lapides convertisset. Sed nec satis est excipere hos nigros calculos, ut cætera quæ Kentmannus docuit, vera sint, videlicet saltem reliquos *plenos esse aut circulis, aut aliusmodi stratis a centro adusque superficiem*; seu, quod alii generatim dicunt de omnibus hactenus cognitis, ex stratis concentricis fieri, ad minimum nucleum applicitis. Tu enim quæ in Adversariis (s), quæ in Epistola I. Anatomica (t), & quæ in Epistola ad Schrockium missa (u), a me de nuclei natura, mollitie, magnitudine præsertim, in tot, & tam variis calculis observata sint, vide; nolo enim hic iterare. Intelliges certe, non parvum pro horum mole meditullium, & eo majus, quo aucti erant magis, idque molli, humidaque bile plenum, offendisse, & quod consequitur, non modicam interius singulorum partem ex stratis illis adeo non constare, ut quærendum sit, quomodo per illa jam firma strata permeare bilis introrsum queat. Alia quoque intelliges, quæ hic consulto prætermittuntur, ut puta cuboidæos quos nos quidem secuimus, calculos non ex minimis aliis fieri ejusdem figuræ, sed, ut cæteri de quibus loquimur, ex bile stratis circumvestita hæc sæpe vario esse inter se colore, & interdum alterne vario: nec raro denique facta conspici ex confertissimis lineolis, centrum versus contendentibus.

23. Qui lineolarum ductus quandam horum calculorum structuram nunc mihi ad memoriam revocat, ab ea quam Kentmannus proposuit, discrepantem. Neque enim solum confertissimæ istæ quas modo dicebam, in singulis stratis lineolæ, ab aliis quoque ante me, ut puta a Mauricio Hoffmanno (x) cum *ex laminis striatis quasi concretos* calculos descripsit, facile animadversæ, verum etiam multo evidentiores lineæ, aut a centro ipso ad ambitum perpetuo ductu pertinentes, interdum conspectæ sunt, ut a Baeumlino (y), qui in calculis, quod ad colorum ordinem spectat, cum quibusdam a me descriptis maximam, ut ait, partem convenientibus, *spiculas quasi salinas* a centro ad peripheriam *striatim* decurrentes perspexit, *ut minus ex lamellis*, quam ex striis facti viderentur. Sic etiam Trewius (z) in alio calculo *nullam deprehendi potuisse*, testatur, *structuram lamellatam, cum radii potius a centro quasi ad peripheriam, sed confuse, excurrentes cernerentur*, quod addita delineatio (a) confirmat. Sed Mauritius Reverhorstius (b); ne illos qui antea scripserunt, omittam; ubi ex plurimis calculis quos e Senis vesicula extraxerat, sectiones unius, an duorum delineat, in altera quidem corticem ad circuli modum adumbrat, in utraque autem non tenues lineas a centro ad peripheriam radiatim contendentes. Joannes autem Baptista Contulus (c) cum Icones, qualescunque ut cætera, exhibet lapidum in eadem cysti repertorum, in iisque unius, ab se inventi, *in extremitatibus diaphani*, sectionem quoque, ut videtur, alterius exhibet nescio unde sumptam, in qua plura quidem circularia strata, sed multo plures lineæ conspiciuntur a centro ad ambitum pertinentes. Porro a Malpighio (d) descriptam memini peculiarem speciem calculorum, quos credebat *e mucosa quadam concrevisse substantia, quæ saponem æmuletur, vel magis camphoram*. Eos igitur *mira* ait *esse compage; lapidem namque judaicum figura æmulari, & interius elegantibus lamellis a peripheria ad centrum deductis compaginari, quæ de facili ab invicem separantur*. Quanquam autem arbitrabatur *in hepate* gigni, & *in ejus poro*, credo quia ejusmodi lapidem, quem Amicus Bonsiliolus servabat, repertum audiverat apud Germanos *in jecore* Viri Nobilis; tamen ejuscemodi alterum, quem vidisse se, scribit, a Matrona sibi nota *post ingentes dolores & longam icteritiam per alvum excretum*, ibidem genitum fuisse, pro certo scire non poterat. Namque & ex fellis vesicula procul dubio fuisse quosdam calculos per sedem ejectos, infra (e) ostendetur, & in ipsa quoque concrescere nonnumquam aliquos structura haud absimili, cum ex dictis non obscurum est, tum continuo aliis Observationibus comprobabitur. Ille enim Vateri pellucidus calculus qui supra (f) a nobis est memoratus, non modo in superficie strias salinas tenuissimas micantes habebat, sed & *striatim concretus* erat: aut si quid in hoc forte dubii est; nihil certe erit in descriptione, & imaginibus illorum duorum quos ex Morando indicavimus (g). Eorum enim uterque splendidas, pellucidasve lamellas habet, alter quidem cum stratis circumjectis, alter vero sine his, radiatim a centro ad ambitum contendentes. Et nuper Ill. Hallerus (h) alios proposuit *crystalli modo micantes & semipellucidos*, quorum unius, sponte rupti, substantia interna *selenitica quasi, micans, ex centro flavo radiatim extrorsum porrecta ad corticem, in crustas & laminulas facta erat*. Reliqui minores *similiter intus selenitæ modo laminosi, splendidi*.

24. Hæ Observationes omnes cum aliis junctæ, quas de splendidis, pellucidisque cystis lapillis antea (i) commemoravimus, te ad suspicandum facile inducent, calculos plures ex iis qui alvo dejecti sunt, non cystis, sed ventriculi, & intestinorum fuisse præpropere existimatos propterea quia a magis vulgata cysticorum natura, structuraque nimis abesse viderentur. Occurrit in primis quem ex Cornelio Gemma descripsit Donatus (k) *intus substantiam ostendentem instar vitri purioris, aut crystalli pellucidam multis striis atque radiis in unum centrum confluentibus*. Illud suspicioni videtur obstare quod esset *prægrandis*. Sed præterquam quod infra (l) indicabitur, quantum possint bilarii ductus dilatari, imo quantum inventi sint dilatati; tu cum Gemma credito ex diuturni doloris & tensionis sede in dextero ilio sub costis spuriis, in Cæco intestino, non concretum quidem, ut ipse arbitratur, sed mora auctum substantia illa alia exteriore partim fusca, partim atra, in eam molem excrevisse. Ita & magnum alterum quem describit, pingitque Bezoldus (m) stratis auctum in via putato, quæ multo pauciora essent ubi concreverat *nucleus quasi crystallinus*, quem videntur Icones non sine quibusdam striis, ad ejus ambitum a centro ductis sic satis adumbrare. Hujus autem calculi dejectionem multo longiores dexteri hypochondrii dolores præcesserant: nec Bezoldus (n) fieri posse non censet, quin a vesicula fellis provenerit. De duabus, quas subjicit, Observationibus dejectorum lapidum alterius magni, alterius minoris, ipse quod malueris, statues. Prima enim certam nullam antiqui in ventre doloris sedem, secunda nullum dolorem indicat. Cum tamen proponi in illa calculum legeris, cujus *rutilans interna substantia meros ostendebat circulos striis intersectos*, & Observatoris, Scroeckii patris, delineationes (o), ab descriptione hac non abhorrentes, inspexeris; fortasse ne hunc quidem calculum a suspicione rejicies tua. Minorem autem, de quo apud Auctorem Brechtfeldium (p) non plura quam apud Bezoldum invenies, quærens forsitan, num quando

(l) Obs. 44. cit. supra ad n. 19. (m) Commerc. Litt. A. 1734. Tab. 4. Fig. 5. (n) De Facult. Anat. Lect. 2. (o) Obs. modo cit.
(p) Op. Posth. (q) l. 2. S. 1. Obs. 74. (r) l. 2. Anat. Prælect. 20. (s) III. Animad. 28. (t) n. 47.
(u) Vid. supra ad n. 20. (x) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. I. Obs. 35. (y) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2.
(z) Ibid. Hebd. 36. n. 4. (a) Tab. 1. Fig. 26. (b) Diss. de Mot. Bil. Tab. 2. Fig. 3. (c) De Lapidib. &c. c. II.
(d) Op. Posth. (e) n. 46. (f) n. 18. (g) Ibid. (h) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7. (i) n. 18.
(k) cap. 30. cit. supra ad n. 15. (l) n. 46. (m) Disp. de Cholelitho Cas. 2. & Fig. 2. & 3. (n) Ibid. n. 7.
(o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 90. Fig. 3. & 4. (p) in Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 100.

quando is, ut tres priores, & ille insuper a Malpighio (q) visus, a fœmina dejectus fuit, esset illa, ut de tribus istis novimus, vetula; hunc, inquam, minorem satisne erit tibi fuisse *interius instar crystalli albicantem, & rutilantem*, arbitranti in nimis pressa descriptione, potuisse facile structuram omitti, quæ ut in pellucidis etiam aliis, supra (r) a me commemoratis, si diffracti fuissent, apparuisset fortasse qualis in postremis descripta est. Verum ne forte suspicionibus liberius indulgeas, fac tibi vicissim Cl. Chomelii Observationis (s) veniat in mentem: qui in decrepita Matrona sacculum deprehendit, in quem se tunicæ intestini Duodeni laxaverant, bene multos calculos continentem, quorum si exterius inspectorum descriptionem legas, simulque scias, interius ex circumjectis stratis compactos, & propius centrum ex striis radiatim pergentibus, quas inter disjectæ erant albæ splendentesque particulæ; facile pro bilariis habeas. Et tamen genitos in eodem intestino cum Chomelio agnoscas, necesse est, nisi forte de duobus quæ dicam, alterutrum malis. Scilicet aut eum sacculum cum bilis Communi meatu qua inter ejus intestini membranas oblique fertur, communicasse, ab illoque calculum primo unum, deinceps alios qui membranas aucto suo pondere laxaverint, accepisse; aut primum illum calculum statim atque e meatu intestinum subierat, in hoc quacunque de causa substitisse, & tunicas gravando, urgendoque extrorsum, deorsumque, sibi, & insequentibus aliis calculis sacculum parasse. Sed etsi utramque explicationem confirmare fortasse posses, illam quidem exemplo sacculi in quo ejusdemmodi lapilli erant ac in cysti, qui sacculus Solertissimo Galeatio (t) ibi esse visus est ubi Communis bilis meatus jam prope finem pervenerat suum; alteram autem explicationem non alio auctore, quam Chomelio ipso, quippe sacculi efformationem haud aliter repente a calculo in Duodeno intestino genito, quam tu a calculo in hoc illapso: etsi, inquam, hæc posses fortasse dicere; nolim tamen, te nimis videri suspicacem.

25. Atque utinam ad cysticos ab intestinorum calculis internoscendos, ut sane utilia sunt, ita satis omnino essent quæ censuit Reverhorstius (u). *Proba horum calculorum*, inquit, *id est, an revera calculi ex vesica fellea sint, necne, est quod hi calculi igni admoti, flammam non tantum concipiant, sed & in aquam projecti minime fundum petant, sed eidem supernatent propter bilis particulas oleosas, hos lapillos componentes*. Verum ut de cæteris bilariis calculis hic non quæram, an sic a cysticis distinguantur; certe Bidlous (x) cum paucis post annis scriberet, *calculos ex bile oriundos aquis innatare, atque igne, cujuscunque sint coloris, figuræ, & magnitudinis, comburendos existere*, continuo hæc addidit, *ut plurimum autem*: quam additionem an quisquam de multis illa ejus verba producentibus, aut indicantibus animadverterit, haud satis scio; me quidem fateor, non ante hoc tempus animadvertisse. Præterea; ut de levitate prius dicam, de *inflammabilitate* postea dicturus; Scheffelius (y) admonet, Reverhorstium a Valentino *refutari tum calculo simili aquæ non innatante, tum ægagropilis aquæ innatantibus, licet non in cystide generentur*. Sed & plurimis ante hos omnes annis Ottonem Heurnium (z) tradentem lego, tres in cysti fellea inventos ab se calculos *aquæ injectos non natasse, ut multi scribunt, sed subsedisse*. Scilicet alias (a) a me nominatos designabat Fernelium, Riolanum, aliosque, in quibus etiam fuit Hollerius (b). Quos, & Reverhorstium nihilominus sequi homines vel Præstantissimi diu perrexerunt, quos inter satis est Ruyschium (c), & Bergerum (d) nominasse: nec desunt adhuc qui sequantur, hos calculos sine ulla exceptione, innatare in aqua, scribentes. Et sane experimenta illis sic respondebant: quemadmodum & aliis vel tunc vel postea, ut Cunrado (e), Tremelio (f), Trewio (g), Edimburgensibus (h), aliis. Quibusdam vero minime responderunt, ut Jo. Conrado Fabricio (i), aut partim non responderunt, partim responderunt, ut Lancisio (k), qui decem *aqua & vino subsidentes* vidit, eosdemque *aceto innatantes*, ut Weitbrechto (l), qui totidem e cysti *exemtos, statimque aquæ injectos, aqua specifice graviores, siccatos autem leviores* deprehendit. Ego vero cum primum nonnullos (m), deinde plures in aqua descendere, animadvertissem; quærere institui, num ad certa quædam capita exceptiones possent revocari. Sed cito intellexi (n), exceptionem a colore non posse repeti. Quæsivi igitur, num aliunde. Verum ex illis observationibus quas cum Schroeckio communicavi (o), proclive tibi erit perspicere, quam difficile id sit in tanta non solum inter diversos, sed inter eosdem calculos, si modo tempus, aut aliud aliquod mutes, varietate. Tamen cum ea quæ semel, atque iterum hac de re scripsi, perlegeris; quædam non inutilia cognosces ad præpropera de sede in qua oblati calculi concreverint, judicia coercenda; nonnulla quoque invenies quæ postea ab illustri etiam Medico, sive is mea legerit, sive non legerit, ad eundem fere modum sunt adnotata. Quærenti autem tibi, unde sit, ut alii ex his calculis innatent, alii subsidant, num quia plus illis, his minus insit oleosarum particularum, quæ sive ob certam figuram plura inter se spatia relinquendo, sive aliam quamlibet ob causam solent, ut olea passim, resinasque videmus, supernatare, an quia primi, quacunque ex materia fiant, plura quam alteri, interspersa habeant ejusmodi intervalla, aere videlicet plena, cujus immanem sane copiam cysticis lapillis contineri, Cel. Hallerus (p) credit ex Halesii observatione; id tibi igitur quærenti non displicebunt fortasse quæ de emissis, aut ad eos adhærentibus in aqua bullulis observavi, si quid forte ad illorum præsertim reditum explicandum facerent qui primum delapsi, mox se in supremum locum restituunt, aut restituere nituntur. Observationes autem meas cum iis conferre juvabit quæ de bullis ad immersa alia corpora adhærentibus, earumque ad tollendum vi attigit olim Stancarius meus (q), multo autem copiosius Petitus Medicus (r) est persecutus. Quem dum leges, illud etiam disces, quid calor additus aquæ possit ad efficiendum, ut quæ alioquin supernatarent, descendant: quæ res, ad felleos calculos translata ostendit aliam insuper causam, unde experimenta variare possint, faceretque adeo, ut suspecta mihi essent illa quæ frigidis anni temporibus fere habui post editam Epistolam Anatomicam I. nisi in tepida habuissem, non in fervente.

26. Cur vero inflammabiles sint, manifestius est, quam ut inquiri nunc debeat. Qua de eorum proprietate mentionem factam esse, non memini ante Cortesii (s) tempora, qui *experientia*, inquit, *compertum est, lapillos in folliculo bilis enatos, pinguedinis instar cremari*. Quis deinde id commune esse illis omnibus, affirmaverit, quod nonnulli etiamnum credere videntur; quis *ut plurimum* dumtaxat verum esse, admonuerit, indicatum est paulo ante (t). Quæ autem mihi varia sint in variorum combustione observata, & quos concipere, alere, & servare flammam; quos secus viderim, cum in Adversariis (u), & Epistola illa Anatomica (x), tum in extrema altera quam ad Schroeckium dedi (y), præscriptum est. Ex quibus cum alia, tum illud præsertim intelliges, quæ circa *omnes*, certæ etiam ad speciem naturæ, a Celeberrimo quodam Medicinæ Scriptore tradita sunt, de omnibus in quibus is fecit periculum, non de omnibus in quibus ego, aliique fecimus, esse accipienda. Scilicet sub eadem externa specie alia in aliis calculis particularum ex quibus constant, natura, & numerus latere potest: imo aliquando ne latet quidem, si diligentius inspicias. Viro Illustri Hallero (z), cui tot, & tam varios exemtos e cysti calculos non in aquam conjicere, sed flammæ placuit admovere, accidit, ut præter eos quos calcarios vocat, reliqui omnes flammam conciperent, in his nigri quoque. Sed num etiam intus nigri? Certe nigros Historia II. X. XI. describens, in hac, itemque in X. non nisi *exteriorem crustam*, non nisi *corticem* memorat quæ *nigra* fuerint; in II. aut *decusso cortice extremo, tenui, nigro, successisse*, ait, *biliosam flavedinem*. Aliam igitur ex accurata descriptione fuisse, intelligis, naturam eorum qui, experiente ipso, flammam conceperunt, aliam illorum quos non modo exterius, sed interius quoque, aut præsertim interius nigerrimos, flammam scripsi aut non concepisse, aut non servasse, per quæ potissimum experimenta vulgo notum factum est, esse cysticos quosdam calculos non inflammabiles. Hisque alios quamvis non nigros, postea adjeci, quos hic non est opus commemorare.

27. Post longum adeo sermonem de his calculis factum præ-

(q) Supra, n. 23. (r) n. 18. (s) Hist de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 3. (t) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 3. inter Medica.
(u) Diss. de Mot. Bil. §. 57. (x) Vindic. contra Ruysch. (y) Diss. de Lithiasi Fell. §. 14. (z) Obs cit. supra ad n. 22.
(a) Animadv. ibid. indicata. (b) De Morb. Int. l. 1. Schol. ad c.48. (c) Thesaur. Anat. 5. n. 32. (d) Physiol. Med. l. 1. c. 14.
(e) Eph N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 171. ad n. 7. (f) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 10. ad d. (g) loco indic. supra ad n. 23.
(h) cit. supra ad n. 13. (i) Propemptic. cit. supra ad n. 15. (k) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 4. (l) cit. supra ad n. 17.
(m) Epist. Anat. 1. n. 43. (n) Ibid. n. 45. 46. (o) Obs. indic. supra ad n. 20. (p) ad Boerh. Prælect. §. 250. not. r.
(q) Vid. Vallisner. Oper. T. 1. P. 6. (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (s) Miscell. Med. Dec. 2. c. 9. (t) n. 25.
(u) III. Animad. 28. (x) n. 49. (y) Obs. indicata supra ad n. 20. (z) Opusc. Pathol. Obs. 33.

præſertim ut quando e corpore ejecti ſunt, dignoſcantur, jam verba de iiſdem habenda ſunt cum intra ſuam latent veſiculam, & fieri poteſt, cognoſcendis; ne forte oblitum me credas, unde nobis in hanc tractationem ingreſſus fuerit. Scilicet fuit ab ejus reprehenſione qui pertinacem icterum, aut recidivum, *certum* eſſe illorum ſignum, pronunciaverat. Quanto cautius Fernelius (*a*), qui nihil aliud ait, niſi tunc *ſuſpectos eſſe debere*, & ponebat tamen illud in primis, ſi ductus uterque cyſtis, id eſt Hepaticus, & Communis (*b*) fuiſſet obſtructus. Quod ſi ne ejuſmodi quidem icterus certum lapillorum cyſticorum eſt ſignum; dici non poteſt, quantum decepti ſint ii qui ſine ictero eſſe illos non poſſe, exiſtimarunt. Quam opinationem, in quorundam Medicorum animis adhuc ſuperſtitem, ut penitus convellamus, confirmare pro certo poſſumus, cum omnes quorum in cyſti calculos ipſi deprehendimus, undeviginti fuerint, quatuor autem in quibus Valſalva, ne unum quidem ex his omnibus regio morbo fuiſſe infectum. Quoniam autem tres Valſalvæ, & totidem noſtræ Obſervationes ad Epiſtolas poſtea ſcribendas (*c*) attinent; interea poteris quatuordecim illas quarum alias aliis in Litteris (*d*) ad te antea miſimus, rurſus videre, & cum iis tribus conjungere quas continuo ſubjiciemus.

28. ANUS paupercula cadendo graviter percuſſerat caput. De quo uno ejus omnes querelæ erant quoad vixit; vixit autem non paucos dies donec ſenſim deficeret. Nulla huic pulſuum inæqualitas, nullum icteri veſtigium fuit. Quæ duo cur adnotem, indicabunt illa quæ in corde, & fellis veſicula, cum aliud agerem, animadverti. Neque enim ut detrimenta ab ictu illata cognoſcerem, cadaver incidi. CORPUS erat pingue, & cutis tamen prædura. In Thorace nihil mihi quidem occurrit animadverſione dignum; nam eorum qui forte aderant, nonnullis ſecus viſum eſt de concretione polypoſa quam in cordis auricula dextera offendimus albidam, & ſi diſſolvere manu tentares, non leviter reſiſtentem, quaſi non ejuſmodi cruſtam ſæpenumero ſpectaremus inſidentem miſſo concretoque ſanguini, aut huic fœminæ inæquales, quos ex polypis repetere illi conſueverant, fuiſſent pulſus. In Ventre geminus propemodum apparebat ventriculus; adeo priuſquam ad pylori antrum perveniret, ſe ventriculus repente contrahebat. Cyſtis fellea ſemiplena bile, non ſecus ac auripigmentum, vivide flava; hoc colore tinxerat vicina quæque. In ea bile decem erant calculi diſpari quidem magnitudine, ſed nullus parva. Cætera quæ ad eos attinent, leges in Epiſtola ad Schroeckium (*e*); hæc enim ea mulier eſt de qua ibi tertio loco verba fecimus, ubi, & quando eam ſecuerimus indicantes. Indidem cognoſcere ſimiliter poteris de fœmina altera, cujus protinus huc adſcribemus hiſtoriam reliquam: eſt enim illa de qua primo loco iiſdem in Litteris ſcriptum eſt.

29. MULIER ſuperiore paulo minor, annos tamen nata ferme ſexaginta, colore non modo non icterico, ſed optimo prædita, biboſa, & ſepties nupta, non alio de morbo, niſi de eo quo confecta eſt, thoracis inflammatione queſta, cum a nobis non ob morbum, ſed ut ventris rimaremur viſcera, conſecaretur, nonnulla in genitalibus, ſed magis in bilis veſicula oſtendit non indigna quæ huc tranſcribantur. UTERUS exterius in ſummo fundo tuberculum habuit figura, & magnitudine minoris avellanæ, ex parte prominens, ex parte intra uteri ſubſtantiam latens, ſcirrhoſa duritie, colore intus extraque albo, ex particulis conſtans multiplicibus quæ contractas in ſe cellulas quodammodo referebant. Intra uteri autem cavum ex media fundi anteriore parte quædam extabat mollis, & pene *gelatinoſa* excreſcentia. Etſi vero teſtes, ſicut ætas ferebat, ſtrigoſi erant, & peranguſti; cervix tamen uteri, & vagina aliter apparuere, quam in ſeptem virorum uxore expectaſſes. Nam multæ in hac etiamtum rugæ & extantes vel ad ipſius longitudinis medium; in cervice autem figura ad virgineam accedens, & valvulæ in altero latere conſervatæ, ut perpaucorum liberorum parentem fuiſſe, crediderim, quod exiles ad imum abdomen rugæ confirmabant. Quod vero ad fellis veſiculam attinet, etſi multo hæc erat brevior quam pro jecinoris, ſani alioquin, magnitudine; neque enim ad hujus limbum illius fundus perveniebat, imo duos ferme diſtabat digitos; tamen cum bile pauca, & flava continebat calculos ſaltem trecentos triginta, quos multo maxima ex parte fuiſſe exiguos, propoſita cyſtis brevitas ſatis per ſe ipſa indicat. Reliqua de his calculis obſervata qua in Epiſtola ſcripſerim, paulo ſupra (*f*) dictum eſt: quanquam cum plura, nec levia in ea deſcribenda peccaverint operæ typographorum, tum in ea potiſſimum parte plus verſu integro omiſerunt. Præter tot quot diximus calculos, cyſtis cavum occupantes, unum inter tunicas latentem ſcalpello retexi, nigro colore, & parvitate eorum ſimillimum quos in cyſtis glandulis alias a me inventos ſupra (*g*) commemoravi; hic tamen glandulæ oſculum non ita evidenter patebat.

30. SUTORIS perſenis, eoque jam propemodum omnino edentuli, ætate, & catarrho intra biduum, an triduum, ſine febre, ut ajebant, confecti, ſine ictero certe, ut ex cute candida manifeſtum erat, cadaver illatum eſt in Gymnaſium ſub Januarii finem, me Anatomen docente A. 1744. Cum igitur ibi totum fuerit diligenter confectum, quidquid præter naturam vidi, hic referam, ab iis orſus quæ noviſſime obſervata ſunt. CRANII fornice difficulter avulſo ob Craſſæ meningis arctiſſimam adhæſionem ſic ut lamina hujus exterior affixa ad os frontis remaneret, cerebrum inventum eſt, ut cerebellum quoque, mollius, & in ſubſtantia medullari ſubfuſcum: ejus tres ventriculi aqua pleni pellucida & pura: Choroides plexus pallidi. Pinealis glandula in mediocris uvæ acini formam, & magnitudinem ab aqueo, ut videbatur, humore, a quo molliſſima erat, diſtenta: Pituitariam autem, ſi deſuper inſpiceres, contractam & ſubſidentem videres. Arteriarum quæ per cerebri baſim feruntur, & trunci, & rami, quanquam non ut ſanguifera intra ventriculos vaſa, diſtenti ſanguine, imo inanes erant; tamen æquo latiores conſpiciebantur. In Thoracis cavo aquæ turbidæ, & fuſcæ copia modica. Pulmones ad dorſum concidentes, quippe omnino fere a pleura ſejuncti. Ut cor æquo amplius, ſic & truncus Aortæ latior. Huic autem prefixæ valvulæ ad aggeres, ut Valſalva appellabat, oſſeæ factæ; quin unius ipſum alterum latus ex oſſea conſtabat ſquama. Cum vero interius per univerſum Aortæ truncum, ramoſque ipſius Iliacos albedo multo ſæpius hic illic quam oſſeæ bracteæ, propagaretur, harum unam vidi in curvatura, alteram prope Lumbarium par tertium, utramque non parvulam, & membrana hinc arteriæ intima, inde carneis annularibus fibris interceptam: quin verum os etiam fuit ad Iliacæ alterius in Externam, Internamque diviſionem. Præterea cum ipſe Aortæ truncus infra Emulgentes inciperet ſiniſtrorſum ſe flectere, prius autem quam Iliacas promeret, dextrorſum iterum redire; idem vitium in Iliacas adeo pergebat, ut crebris flexionibus Splenicam propemodum arteriam referrent. Sed & Carotides, & Vertebrales eodem hoc vitio non omnino erant immunes. Quę ramorum quoque flexiones fecerunt, ne deſcriptam modo trunci incurvationem prorſus imputarem contiguis lumbarium vertebrarum exoſtoſibus, quæ ſe ad hunc modum habebant. Craſſa illa ligamenta quæ inter earum vertebrarum corpora ſe interponunt, omnia, ſi infimum excipias, anteriore facie, ad utrumque præſertim latus, æreæ inſtar bullæ ita prominebant, ut tranſverſum minimum digitum eæ dexteræ, ſiniſtræque prominentiæ ferme æquarent. Siniſtræ omnes prominentiæ (an quod prius quam dexteræ, cępiſſent?) erant oſſeæ. Dexterarum autem ea tantum quę intervallo reſpondebat inter vertebram tertiam, & quartam, oſſea eſſe videbatur; nec erat tamen; ſed lamina oſſea quæ ſuperficiem faciebat corporis vertebræ quartæ, extabat, ſeque ita extans, ſurſum producebat, eamque prominentiam cruſta oſſea operiebat: ſub qua cruſta ſervabatur prominentis ligamenti natura. Siniſtrarum prominentiarum cum unam ſcalpro, continuatum autem ligamentum cultro in tranſverſum diſſecuiſſem; lineæ quidem illæ concentricæ ubi ſolent; ſed lurido, & quaſi cinereo colore infecta omnia apparuerunt. Ad Ventrem tandem quæ pertinent reliqua, nobis hęc obſervanda prębuerunt. Omentum annexum erat a dextris tum ei parti inteſtini Coli quę proxima hujus initio eſt, tum vicinis ei parti inteſtinis Tenuibus, & peritonęo. Ventriculus non ſolum anguſtior; ſed minus bona figura pręditus. Pylori autem annulus duobus in locis nonnihil tumebat. Prope alterum orificium intus in ventriculo ſubrotunda quędam, & parva quaſi glandula extabat, quę diſſecta pro tumore cyſtico agnita eſt; ut pote qui ex ſubſtantia fiebat quidem alba, firma, & in unum corpus ejuſdem figurę compacta; ſed id corpus a continente membranula facillime ſejungi potuit. Proximum autem tumori illi orificium ventriculi, id eſt ſtomachus, erat ampliſſimum, ut con-

(*a*) Patholog. l. 6. c. 5. (*b*) Vid ejuſd. Phyſiolog l. 1. c. 7. Vid. etiam infra n. 33.
(*c*) Vid Epiſt. 38. n. 20. Epiſt. 49. n. 2. Ep. 56. n 7. 9. 31. Ep. 57. 10. (*d*) Vid. Epiſt. 3. n. 4. Ep. 4. n. 13. Ep. 5. n. 6. & 19. Ep. 21. n. 2. 30. & 36. Ep. 24. n. 16. Ep. 26 n. 21. Ep. 27. n. 2. Ep. 30. n. 14. Ep. 34. n. 15. Ep. 35. n. 16. Ep. 36. n. 4.
(*e*) Vid. in Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 167. (*f*) n. 28. (*g*) n. 21.

continuata quoque gula ad quatuor ſaltem ſupra ventriculum digitorum altitudinem, quo toto ſpatio intus erat, quam reliquo, rubicundior. Quin etiam foramen, in ſepto tranſverſo ad eam tranſmittendam apertum, multo quam ſoleat, in latitudinem præſertim, amplius vidi, & ſuperiore extremo recta in tranſverſum linea, non angulo, terminatum. Cum eam omenti partem quæ ventriculo adnata eſt, diligentius inſpectarem; animadverti a ſiniſtris haud procul ab hujus fundo, glandulæ inſtar, exiguum quendam lienem, ab omento, in quo erat, ſanguifera vaſcula accipientem, colore, tunica, ſubſtantiæ modo, niſi quod hæc erat paulo humidior, lienis ſimillimum, ea autem figura, & magnitudine, ut cum mediocris gallinæ ſplene poſſet comparari. Præter hunc non deerat alter lien, ſanus, & ſani pariter hepatis magnitudini reſpondens, quæ juſta erat, vel potius paulo minor. In fellea cyſti cum pauca, & viſcida bile calculi inerant ſex, ſeptemve non exigui, quorum maximus mediocris uvæ acino haud minor fuit, fere ſubrotundi, inæquali tamen quaſi ab adhærentibus minimis aliis ſuperficie. Si tenuiſſima quædam puncta excipias ſubflavi coloris per hanc disjecta; omnes intus, extraque pernigri, nec colore modo, ſed ipſa quoque ſubſtantia carbonem referentes. Hi poſtquam ſiccati ſunt, per ſe plerique in fragmina abierunt. Antea autem etſi leves eſſe videbantur, qui in aquam conjecti ſunt, fundum continuo petierunt: qui vero ad flammam admoti, neque hanc ullo modo conceperunt, neque ulla ex parte liquari potuerunt. Minorum unus illic fuerat ubi ſe veſicula in ductum jam contrahit; neque tamen bilis egreſſui obſtiterat, ut veſicula, priuſquam inciderimus, compreſſa, animadvertimus. Denique cum in renibus nil eſſet adnotatione dignum; aperta veſica urinaria, in poſteriore ejus facie ſupra orificium alba quædam apparuit, exigui inſtar inverſi pyri, protuberantia aliquanto major quam erat caruncula ſeminalis, ad quam uſque ſe producebat, in exilem tamen humilemque lineam contracta, ima illius protuberantiæ pars, quæ intra urethræ initium prominens, cum Proſtata glandula continuabatur; ut cum ex eadem, ex qua hæc eſſet, ſubſtantia, quin Proſtratæ excreſcentia eſſet, nemini ex illis qui in earum partium diſſectionibus magis exercitati aderant, eſſe dubitandum videtur.

31. Utinam ſicuti quæ in toto erant hujus Senis corpore præter naturam ob id ſaltem ne quædam te fugerent quæ nonnunquam occultæ eſſe poſſunt non levium fortaſſe morborum cauſæ; ſicuti, inquam, illa adnotavimus, ita quinam in vivo plerorumque eorum effectus pręceſſiſſent, nos minime lateret. Sed illud in præſentia ſcire ſatis eſt, cum eos calculos in cyſti haberet; ictericum tamen non ſecus ac deſcriptæ mulieres, & tot alii ſupra (*h*) indicati, non fuiſſe. Quod ſi uni mihi ſic obſervare contigiſſet; facile ſinerem, qui contrariam adhuc fovent opinationem, illud negligere, aut diſſimulare. At præter ſimiles quas alias (*i*) produxi, Hominum Graviſſimorum Obſervationes, & Valſalvæ illas quas indicavi (*k*), tot ſuperſunt aliæ, ut omnes me enumerare poſſe diffidam. Quaſdam igitur ſatis ſit ad priores illas addidiſſe. Lælius a Fonte (*l*) ſenis Epiſcopi *veſicam felleam repertam fuiſſe levibus lapidibus repletam*, ſcribit, *& tamen nunquam icteritia fuiſſe detentum*. Eadem prorſus de Vetula quadam teſtatur Pechlinus (*m*), & de muliere quæ Lipſiæ capite mulctata eſt, Ettmüllerus (*n*), cum *in folliculo fellis copioſos* gereret *lapides majores, & minores*, Valliſnerius autem noſter (*o*) ſe nunc plurimos felleos calculos, nunc unum magnum in plurium cadaveribus deprehendiſſe qui *nunquam* fuerant arquati. Baeumlinus (*p*) quot cyſtis calculos in ea repererit in qua *icterici quid* non apparuerat; quot Fabricius (*q*) in ea quæ *ad ſenſum* erat *ſana*; quot denique Hallerus (*r*) in alia quæ *ſaniſſima videbatur*, itemque in vetula in qua *icteri nulla ſigna*, videre per te poteris: nec vero ſuſpicaberis, in tot aliis ipſius hiſtoriis in quibus nulla icteri mentio eſt, hunc fortaſſe non defuiſſe, quando animadverteris, ubi illarum ſummam colligit (*ſ*), ſcribere, hos calculos *plerumque abſque* ictero *eſſe*, *per experimenta ſua conſtare*. Cæteros, & in his Vaterum (*t*) ſciens omitto, cum ad eos quos nominavi, non illos tantum addere oporteat quos infra (*u*) adducam teſtantes, ſe cum iis calculis nullam prorſum noxam conjunctam vidiſſe, ſed illos etiam qui cum incommoda reliqua deſcribant, aut memorent eorum in quibus cyſtici fuerunt lapilli, icterum, quod vitium in oculos ultro incurriſſet, omnino prætermiſerunt, in quibus noli credere, tantummodo eſſe Reverhorſtium (*x*), Contulum (*y*), Riedlinum (*z*), Hofſmannum (*a*), Baſſium (*b*), alioſque ex magis recentibus. Sepulchretum dumtaxat verſa. Invenies Bonetum (*c*), Mortonum (*d*), Greiſelium (*e*), Kentmannum (*f*), Huldedreichium (*g*), Cnoffelium (*h*), alios; neque enim tempus mihi eſt ad omnes ſingillatim indicandos, quos cum legerem, non potui exiſtimare, morbum regium, ſi ſuos infeciſſet ægros, fuiſſe facile prætérituros.

32. Quid ergo eſt, inquis, quod plurimi viciſſim teſtes vel in Sepulchreto ipſo producuntur, qui cum cyſticis lapillis hunc conjunctum morbum viderunt? Non ideo certe quod his poſitis, hic quoque neceſſario poni debeat. Sic enim vidiſſent omnes. Igitur ob cauſam aliam aliquam. Exempli enim gratia; ne a Supulchreto recedamus; habes in Helwigii Obſervatione (*i*) icterum cum iis calculis; ſed etiam cum hepate marcido, & putreſcente: habes illos quoque in Veſalii (*k*), & Verzaſchæ (*l*) Obſervationibus; at ſimul jecur magnum, durum, & viride, aut ſcirrhoſum, flavum, exſangue. Eſt alias pro hoc vitiorum genere aliud vitium, ut cum Beckerus (*m*) calculos non modo in veſica fellea, ſed pariter in poris choledochis repertos proponit. Alias vero utrumque eſt. Sic Deodatus (*n*), & Dobrzenſkius (*o*) tum durum jecur, tum calculos ſimul in cyſti, ſimul in iis ductibus fuiſſe, referunt. Mirum autem non eſt, materiam bilis ad regium morbum faciendum in ſanguine remanere, cum illam jecur aut ſecernere, aut ſecretam, ne reliquæ ſecretionem prohibeat, extra ſe mittere non poteſt. Huc autem referendam eſſe illam quoque veterem Obſervationem (*p*) in matre habitam Profeſſoris Bononienſis, facile intelligeres, ſi integra proferretur. Tu vero hanc, ut illam Veſalii quam paulo ante indicabamus, bis in una eademque Sectione legas oportet; eſt enim (quis a primo crederet?) iſta ipſa quæ infra (*q*) etiam ponitur: quod facile cognoſces, utramque inter ſe, & cum ea conferendo quæ in Sectione alia (*r*) propoſita fuerat,, vel potius cum illo a quo habita eſt Coitero (*ſ*); etſi enim toties repetita eſt in Sepulchreto; ſemper tamen neglecta fuit Auctoris dubitatio, minime alioquin prætermittenda; neque enim ſcripſit *regio morbo laborarat*; ſed *regio, ni fallor, morbo laborarat*. Vides igitur, producta teſtimonia infirmari, ſi quis recte attendat, eorumque ſimul numerum minui, cum quæ erant ſingula, bis, quaſi gemina eſſent, in medium allata eſſe, oſtenditur. Sic & Timæi iteratam Obſervationem (*t*) deprehendes; non ſecus ac Guarinonii (*u*), & aliorum fortaſſe: verum in nulla magis mireris, quam in ea Fontani (*x*), quæ cum modo eſſet prolata ſub numero XXII; continuo una eademque, vix aliquot mutatis verbis, ſub XXIII. proponitur. Sed tamen ultimæ duæ Obſervationes alio, non ad lapillos cyſticos, ſpectant cum ictero quidem, ſed cum gravi ſimul aut jecoris vitio, aut bilariorum canalium obſtructione conjunctos, quo attinent priores illæ, atque aliæ quædam multo recentius vulgatæ. Quarum aliqua ſi proferatur, facile alia etiam ratione infirmari poſſit, ut cum Vaterius (*y*) Matronam ſcribit, cujus in cyſti triginta calculos invenit, ictero laboraſſe. Hoc enim fatemur; ſed illud quod continuo ſubjicit, ſimul attendimus, ab ictero liberatam annos tres circiter & viginti integra uſam eſſe valetudine, & tandem apoplexia interemtam. Nam ſi ob id tantum quod calculi jam tum in cyſti laterent, ictero illo prehenſa eſſet; tam longum poſtea trium & viginti annorum ſpatium, quo non modo latebant illi, verum etiam augebantur, ſine ictero non exegiſſet. Ejuſcemodi & illis reſponſum dabis qui objicerent Weitbrechti (*z*), & Galeatii (*a*) Obſervationes. Uterque enim poſt regium morbum, olim prægreſſum, calculos in cyſti deprehenderunt: quanquam illud quoque reſpondere potes, a primo ſimul jecur ſub-

(*h*) n. 27. (*i*) Epiſt. Anat. 1. n. 50. 51. (*k*) ſupra, n. 27. (*l*) Conſult. Med. 139. in fin. (*m*) Apud Scheffel. Diſſ. ſupra ad n. 13. cit. §. 16
(*n*) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (*o*) Adnot. cit. ſupra ad n. 13. (*p*) (*q*) loc. indicat. ſupra ad n. 23.
(*r*) Opuſc. Pathol. Obſ. 33. Hiſt. 7. & 11. (*ſ*) Ibid. Hiſt. 10. (*t*) Diſſ. ſupra ad n. 16. cit. theſ. 9. (*u*) n. 38. & ſeq.
(*x*) Diſſ. ſupra cit. ad n. 16. (*y*) loc. ſupra ad n. 23. cit. c. 25. (*z*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 45. (*a*) cap ſupra ad n. 15. cit. Obſ. 1.
(*b*) Dec. 4. Obſ. Anat. 9. (*c*) l. 2. S. 4. Obſ. 35. (*d*) S. 7. Obſ. 43. (*e*) S. 11. Obſ. 46. (*f*) l. 3. S. 7. Obſ. 33.
(*g*) S. 14. Obſ. 36. (*h*) S. 17. Obſ. 14. §. 5. (*i*) Ibid S. 7. in Additam. Obſ. 1. (*k*) S. 18. Obſ. 8. §. 4. cum Obſ. 20.
(*l*) Ibid. in Addit. Obſ. 6. (*m*) Sect. ead. Obſ. 8. §. 1. (*n*) Ibid. §. 10 (*o*) S. 16. Obſ. 5. (*p*) S. 18. Obſ. 8. §. 5.
(*q*) Ibid. Obſ. 25. §. 6 (*r*) S. 8. Obſ. 36. (*ſ*) Obſ. Anat. (*t*) S. 18. Obſ. 8. §. 11. & Obſ. 25. §. 4.
(*u*) Ibid. Obſ. 33. & in Additam. Obſ. 5. (*x*) Sect. ead. (*y*) theſ. 9. cit. ſupra ad n. 31. (*z*) cit. ſupra ad n. 17.
(*a*) cit. ſupra ad n. 31.

subdurum esse deprehensum; ab altero durius, multisque tuberculis refertum; ut ea sileam quæ supra (*b*) attigi, unde intelligas, alios lapillos alio olim fuisse loco, ut bilem tunc subire intestinum facile prohiberent.

Ad illa autem exempla in quibus non modo prægressus, verum etiamtum præsens icterus cum cysticis calculis erat conjunctus, ut Lanzoni (*c*), Verneyi (*d*), Swietenii (*e*), Halleri (*f*), aliorumque Cel. Virorum, siquis forte opponat; satis ex iis quæ paulo ante dicta sunt, habes quod referas. Primus enim simul *multis hydatidibus obsitum* conspexit jecur; alter dimidia ex parte adeo exsiccatum, ut pollicis crassitudinem non æquaret; tertius *luridum, durum, exsuccum, ... scirrhosis tuberculis asperum*; quartus denique cum in tot historiis duas tantum exhibeat ictericorum, secundam, & nonam, in illa idem viscus proponit *morbidum & ulcerosum*, in hac *magna* ex *parte putridum* cum *vesicula fellea* tota *consumpta*, ut *in media putrilagine calculus repertus sit*. Suspicor autem, si quorundam aliæ, quæ proferuntur, Observationes non obiter scriptæ, sed pari diligentia & habitæ, & traditæ essent; futurum fuisse, ut præter cystis calculos, sæpe alias simul in vicinia, & præsertim in hepate, intra quod, nisi perquiras, latere etiam possunt, læsiones compertas legeremus. Producuntur etiam aliquando Observationes minus recentes, sed vel minus, ut verum fatear, ad rem facientes, ut puta Dominici nostri de Marchettis (*g*), quasi icterum a cystis calculis vidisse se, diceret. Ille vero cum ait, *obstructa vesicula ab aliqua materia aut lapide (aliquando enim inveni in ipsa vesicula tres, aut quatuor lapides magnitudine ciceris) icteritia flava excitatur*; lapides quidem ab se ibi inventos dicit; sic autem ut tunc vesiculam obstruerent, & icterum propterea facerent, profecto non dicit.

33. Verum sepositis ob animadversiones illas quas hactenus indicavi, his omnibus Observationibus, aliisque earum similibus, cum quædam restent, ad quas nihil fortasse possit istorum dici; quæres ex me, qua ratione aliquando calculi vesicæ felleæ arquatos facere homines queant, & num illa qua Marchettus, aliique existimarunt, si vesicam, aut potius ejus proprium, id est Cysticum ductum obstruant. Nam sine ictero obstructam ipsam fuisse, constat vel ex iis Observationibus quas supra (*h*) commemoravimus, cum videlicet plena erat lapillorum. Quanquam autem cum plena his est, nihil bilis possit emittere, & quod consequitur, res eodem redeat ac si ejus meatus esset occlusus; tamen ut tibi satisfaciam, occlusi illius meatus Observationes sine ictero infra (*i*) proferam; hic autem illud dumtaxat quod supra (*k*) indicatum est, ad memoriam revocabo, non Cysticum, sed Hepaticum, & Communem ductum illas esse vias per quas bilis ab ipso jecinore ad intestina amandatur; ut nisi hæ viæ aut excrescentia, aut constrictione aliqua, aut viscida crassaque materia, aut calculis sive in ipsis viis, sive in hepate, sive etiam in cysti genitis, sed in eas vias extrusis, impediatur, non possit bilariorum quidem meatuum causa bilis in hepate, ideoque ejus materia in vasis sanguiferis ad regium morbum efficiendum retineri. Cavendum autem est, nequando in veterum Observatorum vocibus quibus ad Hepaticum, aut Communem ductum significandum utebantur, erremus, non hunc, sed Cysticum intelligentes. Ipsi enim utrumlibet illorum ductuum pro cystis meatu, ut antea (*l*) quoque indicavimus, Fernelii locum explicantes, quemadmodum ferebant dogmata eorum temporum, accipiebant, Cysticum autem ductum, quantum apud Mundinum (*m*) videre est, *colli* vesiculæ, non pori, aut meatus, aut ductus vocabulo designabant. Itaque cum apud Donatum (*n*) leges, Albucasim docuisse, & confirmasse Nicolum, *in meatu vesicæ fellis oriri carneam excrescentiam, quæ illam obturando insanabilis icteritiæ est causa*, tametsi a me quoque olim fuisse, dixi (*o*) in ipsa vesicula deprehensam; noli tamen facile credere, in hac, aut in Cystico ductu ortam ab illis eam intelligi de qua loquuntur, quippe quæ aliud quam vesiculam, si reapse erat icteri causa, obturabat. Sic cum Gentilis, quemadmodum supra (*p*) indicatum est, se lapidem, scripsit, *in poro vesicæ fellis, seu meatu adinvenisse*; quid hoc nomine accipias, vide. Te cautum reddet Sepulchreti ipsius lectio, ubi (*q*) Camenicenus sic ad Matthiolum scribit, *meatus ille qui ex folliculo fellis in hepar est, liberrimus erat*, id est Hepaticus ductus. Dixerat autem paulo ante, *ille meatus qui ex folliculo fellis in intestinum desinebat, lapide obstructus erat*: quem non Cysticum fuisse, sed Communem, præter ea quæ dicta sunt, illud quoque tibi indicabit, quod *folliculus fellis* in illo icterico *plenissimus erat bile*. Neque aliter accipies in Coiteri Observatione (*r*) verba illa, *in meatu a vesica bilis ad duodenum* ictericæ *magnus* calculus, *qui eum meatum undequaque obstruxerat*, præsertim cum ab ipso (*s*) folliculum felleum alibi ita descriptum animadverteris, ut nulla Cystici mentione facta, *duos* dicat *obtinuisse poros, alterum per quem ex hepate bilem trahit, alterum, per quem ex se se bilem in duodenum intestinum transmittit*. Scilicet præceptoris Falloppii (*t*) dogmata in eo quidem secutus est, ut Cysticum ductum non secus ac Veteres illi, pro vesiculæ cervice haberet; non in eo tamen ut ab hepate ad intestinum uno, eoque recto, meatu deferri, bilem, agnosceret, cui *meatui medio in ductu* natura *vesicam cervice implantaverit*.

34. Non Cysticum igitur, sed Hepaticum ductum, quem unum agnoscentes, clarioris dumtaxat doctrinæ, & consuetudinis gratia in Hepaticum, & Communem dividimus, sive excrescentia, sive calculo, a Falloppio (*u*) quoque ibi sæpius observato, sive crassa viscidaque materia, sive alia ratione impeditum requirimus, ut viarum bilis majorum vitio ortum icterum fateamur. Nam & crassa obstrui materia, & bile ipsa posse, non dubitamus qui olim in cane male affecto non Pancreatici solum, sed & Communis ductus finem concreta materia quasi gypsea & subflava occlusum invenimus, Ettmüllerum (*x*) autem legimus in Lipsiense Icterico describentem *infimum porum viscida pituita penitus obstructum adeo ut post abscissionem hujus meatus biliarii ne gutta quidem bilis proflueret, quia bilis ibi contenta crassissima atque tenacissima erat*. Sed me hoc loco a te interpellari posse, scio, quærente, cur igitur Nobilis Gallus, quem Scultetus (*y*) dissecuit, cum *porum bilarium ea parte qua duodeno inseritur, lapillo, pisum magnum adæquante adeo obstructum* haberet, *ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit*, regio tamen morbo infectus non esset? Ego vero in singulari adeo casu, nisi ad eas confugere velim sanguinis constitutiones (*z*) in quibus materia bilis, atque adeo bilis ipsa vix ulla flavedine potest inficere; singularem quandam bilariarum viarum dispositionem subfuisse, dicam, necesse est: qualem videlicet Falloppius (*a*) bis terve a se visam testatur, Communi videlicet ductu paulo supra intestinum Duodenum *in geminum canalem diviso*: quam divisionem, sed inter ejusdem intestini tunicas, *in duos ramos insignes, separatis osculis intra intestinum hiantes* semel quoque vidit Abrahamus Vaterus (*b*). Sic enim osculo altero obstructo, via bili aperta restat per alterum ad intestina. Esse etiam potuit alius aliquis præter consuetudinem ductus, ut quem in muliere *bene habita & pingui, & sic satis valida*, cum cystis infarta esset calculis, & occlusa, Bartholino (*c*) inspectante, offendit Veslingius *ab hepate prodeuntem, poro bilario, a calculis quoque constipato, vicinum, qui in jejunum intestinum terminabatur*, aut quem Bezoldus (*d*) ab se visum describit, & pingit Veslingiano similem, modo non ad Communem, sed ad intestina perveniret, aut quos semel atque iterum a Diemerbroeckio ostensos idem commemorat (*e*) seorsum a Communi inter vesiculam & intestina porrectos; ut magna pars bilis vel recta, vel per illum ferri ad hæc posset. Quas vero continuo subjicit Andreæ a Lacuna Observationes, ad eas ex parte attinentes quæ supra (*f*) a nobis indicatæ sunt, lapidum sine ictero in cysti concretorum, eoque nomine productas in Epistola I. Anatomica (*g*), si apud Auctorem ipsum potius, quam apud Riolanum legere potuisset; illius maluisset verbis, quam hujus, uti, qui memoria lapsus, tribus in versibus tria retulit cum iis quæ Andreas tradiderat, non congruentia. Sed his missis, ad alia pergamus.

35. Cum supra (*h*) genera quatuor proposuerim causarum, Communem, aut Hepaticum bilis canales impedientium, trium autem solummodo exempla protulerim; miraris fortasse cur quarti, id est constrictionis illorum nullam produxerim Observationem. Sed mirari desines ubi has Litteras adeo prolixas relegendo, id, quantum licuit

(*b*) Ibid. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 36. (*d*) cit. supra ad n. 13. (*e*) ad § 950. cit. supra ad n. 15. (*f*) Opusc. Pathol. Obs. 33. (*g*) Anat. c. 4. (*h*) n. 31. (*i*) n. 39. (*k*) n. 10. (*l*) n. 27. (*m*) Anat. ubi de Kysti fell. (*n*) De Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 3. (*o*) supra n. 20. (*p*) n. 15. (*q*) l. 3. S. 18. Obs. 8. §. 12. (*r*) Ibid. S. 8. Obs. 36. (*s*) Tab. Intern. hum. corp. Part. (*t*) Obs. Anat. (*u*) Ibid. (*x*) art. supra cit. ad n. 31. (*y*) Obs. cit. supra ad n. 18. (*z*) Vid. supra n. 9. (*a*) Obs. cit. (*b*) Differt. qua nonum bilis diverticulum &c. th. 7. (*c*) Cent. 2. Hist. Anat. 54. (*d*) Diss. de Cholelitho §. 6. & Fig. I. litt. f. (*e*) §. cit. (*f*) n. 31. (*g*) n. 50. (*h*) n. 33.

cuit, antea (*i*) factum per exempla quidem ex Sepulchreto indicata, animadverteris. Quod si alia forte aliunde quæris; minime desunt. Illustre est ob ægri personam quod de Andrea Mauroceno, Senatore, & Historico Veneto nobilissimo doctus ejus Medicus tradidit Aurelius Palazzolus (*k*), Icteri enim quo Maurocenus confectus est, insuperabilis causa fuit viarum constrictio; quippe *occalluerat ductus qua bilis in primis ad intestina fertur*. Meadius autem (*l*) post icterum pertinacem, eundem meatum vidit qua cum Cystico in unum coit, quasi injecto vinculo ita contractum, ut *stylum non caperet*, neque ulla bilis portio qua cystis, & jecur distendebantur, posset ad intestina pervenire: ea autem contractio ab scirrhoso, atque adeo cancroso proximi pancreatis tumore inducta esse videbatur. In Actis quoque (*m*) Cæsareæ Academiæ Icterici extat Observatio, cui propter scirrhosum pancreas, erat Communis ejusdem Canalis exitus non sine *firma concretione* præclusus. Rariorum igitur causarum, quæ sive ex tubo solidum corpus efficiendo, sive extrinsecus premendo Communem bilis ductum constringunt, exempla neque supra, neque hoc loco reticui, idem facturus in constrictionis causis frequentioribus, si harum effectus ut rationi sunt maxime consoni, sic post mortem facile caderent sub sensum. *Crispaturas* dico spasmodicas, ob quas orificium saltem ductus Communis, aut tenuiorum Hepatici ramusculorum pars maxima constringantur: nisi forte huc credimus Cl. Jo. Georgii Maureri (*n*) Observationem spectare. Vir Illustris post vulnus, minime penetrans, in regione hepatis acceptum, biliosa tertiana febre, & regio morbo, aliisque deinceps correptus, cum evadendi spem præbuisset, & quod ad icterum attinet, ferme jam bene se haberet, mox vehementi, iterata, & longa animi commotione accedente, quam cito repentina faucium, & pulmonum inflammatio excepit, non sine *metu, & anxietatibus ob mortem imminentem*, hanc intra triduum obiit. Habuit autem; ut cætera omittam; intra cystim quidem calculos tres, eosque non parvos, sed & *orificium ductus choledochi, totumque hunc canalem ita obliteratum, vel constrictum ut ne minimo cuidam stylo, multo minus bilis guttulæ amplius concederet transitum*. Fuerit sane ejus ductus cavum ita constrictum quando cutis flavebat, alvi autem recrementa *albicabant*, & *tarde* ac *difficile* detrudebantur. At certe non erat amplius eo tempore quo cuti erat *prorsus naturalis floridusque color* restitutus, fæcesque *in magna copia, & naturaliter tinctæ* prodibant. Veri igitur simile videri potest, spasmodicam constrictionem, quam animi quies, & curatio nuper laxassent, per novas animi ejuscemodi commotiones, & lethalia symptomata intra illud triduum rediisse. Utcunque id fuerit, si tu interea quæ de *crispaturis* dixi quas spasmus faciat aut certos animi affectus consequens, aut (*o*) ab irritamentis & doloribus cum aliarum, tum proximorum præsertim jecinori Partium excitatus; si hæc, inquam, cum veri similitudine congruere agnoveris, & quod ad irritamenta potissimum spectat, paulisper attenderis; facile rationem illam invenies quam ex me quærebas (*p*), cur positis in vesicula calculis, regius morbus aliquando nascatur, etiamsi nulla alia simul causa sit de tot illis quas supra indicavimus, a qua repeti is morbus queat. Agnitum id olim est a nobis cum scripsimus (*q*), *sive calculi, a me reperti, nondum ea fuerint magnitudine, aut pondere, aut figura qua satis lædi cystis posset, sive eo nunquam compulsi fuerant, ut bilis exitum prohiberent*, fieri ob has rationes potuisse, ut in quibus illos inveneram, *nullam peculiarem, quæ quidem manifesta esset, noxam, sed ne ictericum quidem colorem inducerent*. Irritata videlicet cysti aut magnitudine, aut pondere, aut figura præsertim calculorum tunc maxime cum in cervicis angustias coacti, a bile quam sic in cysti retineant, dum hæc a ventriculo, aut intestinis comprimitur, usque & usque magis urgentur, spasmum inde oriri, & contractiones, ac *crispaturas*, quæ per continuatos bilis majores ductus hinc ad intestinum Duodenum, inde vero ad jecur propagentur, viisque sic contractis icterum posse fieri, non dubitabamus, ut diserte postea ab Hoffmanno (*r*) expositum est. Itaque icterus cum tunc solum possit consequi lapillos cysticos, & quod hi tunc irritando faciunt, id facere aliæ, alibique positæ causæ, ipsique animi affectus queant; non erit igitur ille perpetuum, neque proprium horum lapillorum indicium.

36. Verum si icterus non est; num est eorum aliud aliquod peculiare, & perpetuum signum? Perquam vereor, ne quod Fernelii (*s*) tempore, id nostro, & posterorum futurum sit, id est, ne *manifestæ* inveniantur *notæ quibus* illi *certo ac facile detegi possint*; sed, ut de ictero vidimus, in *suspicionibus* hæreamus. Non me quidem fugit, Cl. Viros fuisse & veteres, & recentes qui has notas laudabili industria animadvertere, cunctisque approbare conati sint. Coiterum (*t*) namque in primis video suas aliquot horum calculorum Observationes edidisse, ut *ex* iis *addiscerentur symptomata, hoc malum sequentia*. Verum hæc ad diuturnum icterum, & in una in qua Communis etiam canalis obstructus erat, ad continuum ciborum vomitum reducuntur. Quorum de primo satis superque dictum est. De altero autem, ab aliis quoque commemorato, quam sæpe absit, & a quot præterea causis, & quam variis effici possit, est certe omnibus manifestum. Alii alia addiderunt postea, quæ non sum singula persecuturus, quando id quod de vomitu dixi, de colico dolore, aliisque ejusmodi facile apparet esse dicendum. Quid? quod opposita signa proferri, video, ut puta alvi, & adstrictæ, & fusæ. Nec me quidem id movet quod in Sepulchreto (*u*) hoc alterum *vix concipi* tunc *posse* dicitur: bilem enim, lapide totam vesicam implente, omnem ab hepate jugiter ad intestina defluere, intelligo, eaque, si acrior forte sit, vehementius stimulare. Sed illud dumtaxat noto, si modo unum, modo alterum; id quod non diffiteor; verum est; neutrum igitur perpetuum, & peculiare horum calculorum signum esse posse.

37. Sed communibus his missis, si quæ per se calculus facere possit, quæramus; ad ea ferme redibimus quæ scripta esse a nobis in I. Epistola Anatomica, paulo ante (*x*) memoravimus. *Calculus ex se ipso*, ut ait Boerhaavius quoque (*y*), *dum quiescit, nihil mali facit, nisi ponderis sensum, sed irritat mole, pondere, asperitate*. Hæc quæ ipse de urinario dicit, si ad felleum transferamus; credisne, ponderis sensu se proditurum qui levior urinario sit, & sensim augeatur? Diu igitur expectandum erit, dum majus denique pondus acquirat. At signum quo tandiu, & plerisque in casibus semper carebimus; eritne tandem tunc saltem sensibile, & extra dubitationem positum? Sensibile profecto erat in Comite de quo Hildanus (*z*), quippe *a multis annis, quotiescunque in lecto se se ex una in alteram partem circumvolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens, e regione hepatis percipere poterat*. At calculi ejus ingentes pendebant duodeviginti drachmas cum semisse, idque exsiccati; nam recentes multo erant graviores. Num tamen graviores fuisse, putas, quam tot illos simul inventos a Greiselio, (*a*), qui universi drachmas pendebant triginta? Virum autem illum, in quo invenit, id pondus unquam percepisse, non adnotavit. At enim eum sensum obscurabat fortasse immanis in illius ventre pinguedinis copia. Num ergo omnes fuerunt pinguissimi in quibus grave calculorum pondus repertum est? Præpinguis sane haud fuisse videtur mulier (*b*) in qua calculorum pondus æquabat drachmas viginti quatuor, ut neque Sacerdos (*c*) in quo viginti, nec Vir Illustris (*d*) in quo pendebant ferme tantundem. De horum tamen nemine legitur; imo de nemine eorum quibus vesicula calculis prægravata esset, quod de illo Comite, legisse memini, dum se in lecto circumvolveret. Ad quem respexisse, temporum spectata ratione Stieberum (*e*) crediderim, cum ejusmodi Observationi alteram objecit *lapillorum plusquam ducentorum* in viri ejus cysti *qui de dolore gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus fuerat*. Sed fac, plures de eodem illo sensu de quo Hildani Comes, fuisse conquestos. At fac simul illorum tibi sacculorum veniat in mentem, qui calculis graves a jecinore pendebant (*f*), aut ipsius etiam felleæ vesiculæ quæ ingenti copia bilis crassissimæ non semel reperta est mirum in modum distenta. Intelliges sane, ad eundem locum eundem sensum non a calculis solum, &, si a calculis non ab iis tantum quos fellis vesicula includat, aliquando esse posse. Iisdem autem, aliisque exemplis etiam distentionem, quam non æger modo, sed & Medicus, admota ad eum locum manu, percipiat, & quod consequitur, molis calculorum effectum, horum notam ambiguam præbere, manifestum est. Asperitas restat. Quam primum dico, ut de pondere jam dixi,

(*i*) n. 10. (*k*) Vide in Adnot. a Cathar. Zeno additis ad Vitam hujus Mauroceni ab Nic. Crasso scriptam. (*l*) Monit. Med. c. 9. S. 1. (*m*) Tom. 8. Obs. 30. (*n*) Ibid. Obs. 70. (*o*) supra n. 10. (*p*) n. 33. (*q*) Epist. Anat. I. n. 50. (*r*) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 19. & P. 4. S. 12. c. 12. §. 10. (*s*) c. 5. supra ad n. 13. & 27. cit. (*t*) Obs. Anat. (*u*) l. 3. S. 10. Additam. in Schol ad Obs. 1. (*x*) n. 35. (*y*) Prælect. ad Instit. §. 790. (*z*) Obs. supra cit. ad n. 22. (*a*) Obs. supra cit. ad n. 19. (*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123. (*c*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 129. (*d*) Commer. Litter. A. 1742. Hebd. 28. n. 1. (*e*) Sepulch. l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 3. cum Schol. (*f*) Vid. supra n. 13.

dixi, & dicere poteram de mole, non eam semper esse quæ irritare possit, & irritando, se prodere. Deinde dico, vel cum ejusmodi est, alias copia, alias crassitie interjectæ bilis, vesiculam ab irritatione defendi; multo enim rarius hic accidit quod semper fere in urinaria vesica, ut omni humore ejecto, nihil nisi calculus restet a quo vesicula compungatur, præsertim cum hæc non ad eundem modum atque illa, se possit contrahere, & circa lapidem constringere: quod etiamsi posset, non videtur tamen vesicæ utriusque sensus pariter exquisitus; ne forte ad turgentiam, quæ tamen non semper est, ventriculi, aut intestinorum confugias qua cystis ad calculum apprimatur. Denique dico, in istis ipsis visceribus qua parte contiguam premere vesiculam queunt, esse ab alia causa eundem punctionum sensum posse, qui a calculo esset in vesicula; imo esse in hac posse aut ab retentæ bilis acerrima vi, aut a spasmo aliquo: ut irritamenta aut credi in vesicula possint quæ in ea non sint, aut si forte sint, aliunde sint quam a calculis.

38. Quæ hactenus disputavi, eo redeunt, ut intelligas, nullum signum horum calculorum esse perpetuum, nullum peculiare. Sed ne forte suspiceris, errorem aliquem, ut sæpe fit, subesse rationibus; experientia stemus. Sepono meas omnes & Valsalvæ Observationes (*g*), in quarum nulla signum ullum fuit eorum calculorum, quos tamen in vasicula invenimus. Sepono quæ alias (*h*) ex Gerbesio, & Lospichlero produxi, asseverantibus, cum cystis calculis homines *citra querelam diu sanos vixisse*, & *incolumes valuisse*. At si alii præterea idem testantur; æquum est, ut eorum quoque omnium recorderis quæ nunc seponimus. Rolfincius (*i*) igitur, Medicus sua tempestate gravissimus, ubi quales in cysti calculos invenerit ipse, describit, generatim ait, lapides *in vesicula fellis sæpius per aliquot annos sine noxa latere*, *nonnunquam sine dolore*, *nonnunquam dolorem inferentes*. Lemeryus pater (*k*) notum esse, confirmat, eos lapides non solum non mortem, imo „ sæpe vel nullum incommo„ dum afferre „. Vaterum in ea quæ triginta illorum gerebat, diuturnam & *integram* usque ad finem *valetudinem* observasse, jam supra (*l*) dictum est. Galeatius (*m*) pariter affirmat, dissectæ a se mulieri *nihil accidisse aut in eo, ex quo mortua est, morbo* (hydrope) *aut antea*, *quantum quidem novit*, *quod* fellis vesiculam *affectam esse*, *indicaret*, cui tamen quatuor inerant calculi, quorum major, & *angulosior cystici canalis orificium obstruxerat*. Themelius (*n*) quoque cum *quosdam* felleos *notatu dignos lapillos*, in meretrice ab se repertos, commemorat, gestatos *absque ulla sanitatis læsione* fuisse indicat. Roncallus (*o*) denique; nolo enim alios, quam qui scribenti occurrunt, hic nominare; septem refert parvæ nucis juglandis magnitudine in ejus cysti quæ octavo jam mense uterum ferens, & toto eo temporis spatio, & jam pridem *bonum habitum*, *bonamque nutritionem*, *&* *colorem præsetulerat*; ut manifestum esset, nisi puncto temporis; id quod credibile non est; illi cencrevissent, *sanitatem* vel iis præsentibus *perdurare posse*. Satis igitur; nisi quid me fallit; ostensum est, nullum cysticorum lapidum perpetuum esse signum, &, quod consequitur, nullum plane proprium, & peculiare.

39. Quid ergo est, inquis, quod Medicus Experientissimus Wepferus (*p*) hæc ad Verzascham scripsit: *nec collum vesiculæ biliariæ obturatum, existimo, quia de cardialgia, seu dolore tensivo, qui asse tegeretur, juxta cartilaginem ensiformem, altum est silentium?* nonne saltem hoc signum, ubi calculus obturasset collum vesiculæ, inseparabile existimabat? Tu vero attendas hic velim, neque de calculo nominatim verba fecisse, & præter calculum esse alia (*q*), quæ ut cæteros, ita etiam Cysticum bilis ductum possint obstruere. Deinde, etiamsi calculus hunc obstruxerit, non modo non icterum, quem unum tunc absuisse, videre potuit Bezoldus (*r*), exemplisque evicerat Pechlinus (*s*); sed nihil quod affectam cystim ostenderet, esse consecutum, adnotavit, ut paulo ante dictum est, Geleatius: neque aliter fere observavit Reverhorstius (*t*): nec in duobus Phil. Jac. Hartmannus (*u*): nec in tribus quidquam contra ac diximus, habet Hallerus (*x*): nec denique is qui accurate symptomata ægri omnia recensere potuit, Trewius (*y*). Et quanquam Tacconus (*z*) adjunctos quartanæ febri immanissimos dolores in hypogastrica regione fuisse, scribit; tamen non modo non simul regium morbum, sed ne dolores quidem illos fuisse, ad ensiformem cartilaginem pertinentes, ut paulo ante in alia muliere, calculis in Communi ductu positis, diserte significaverat. Vides igitur, ne tum quidem cum meatus Cysticus, ut erat in cunctis cadaveribus indicatis, a calculo obstructus est, constans, & perpetuum ejus signum esse illum dolorem qui a Wepfero descriptus fuit.

40. Etsi vero hic a nobis indicia quærebantur calculi, non in eum dumtaxat meatum intrusi, sed in universum in fellea vesicula existentis; non tamen inquirere pigebit, an Wepferi signum calculi proprium sit in Communem ductum illapsi, quando ipsius, in vesicula subsistentis, esse non potest, ut supra (*a*) cum de distentionis sensu aliquid attingeremus, satis indicatum est. Nam quod in Sepulchreto (*b*) Observatio occurrit cui hic præfigitur titulus, *Dolor circa cartilaginem xiphoidem, a calculis in ventriculo, & vesica fellea*; cave credas titulo Observationem respondere: quam si perlegas; ventriculi quidem fundo, ac substantiæ pertinacissime adhærentes plurimos calculos invenies; in vesica autem fellea, aut alibi ullum fuisse, non invenies. Ex hac potius Observatione disces, non esse igitur proprium calculorum in Communi ductu existentium indicium illud quod calculos ventriculo infixos significabat. Quin etiamsi præter hos, alii in Communi extitissent ductu; esset tamen dubitationi locus, utris eum adscribere dolorem oporteret, non secus ac cum in aliqua doloris ejusdem historia, simul in eo ductu calculi, simul in jecinore pene toto prava materia, & vitia gravissima proponuntur, in altera autem multi per hepar tumores, & ab horum uno meatus ille valde compressus: quanquam si compressio, aut obstructio Communis Canalis ipsa afferre credatur causam ejus de quo loquimur, doloris; non erit hic igitur peculiaris nota lapillorum in illo hærentium, cum sine calculis posse & comprimi, & obstrui, supra (*c*) satis ostensum sit, nihilque prohibeat existimare, interclusam in eo bilem adeo & multam, & acrem interdum esse, aut mora fieri, ut æque ac calculi, & distendere canalem possit, & lacessere. Noli credere, industriam, solertiamque verum quærentium, & Rem Medicam juvare nitentium minoris a me duci quam a Cl. Viro, qui propositi doloris explicationem probat per Suspensorii hepatis ligamenti firmam ad peritonæum qua ensiformem cartilaginem obducit, alligationem: sed mox eodem quo & ego, veri studio, & amore permotus, hæc subjicit: „ non in calculosis jecinoris affectibus tan„ tum, verum & in phlegmonibus, aliisve ejusdem vi„ sceris tumoribus, qui non procul ab hujusce ligamen„ ti radicibus consistunt, opportuna hæc sunt ad varia „ hujuscemodi inde suborta symptomata explicanda, & „ præcipue dictum cartilaginis mucronatæ dolorem, „ qui in similibus circumstantiis hepatis inflammationes „ non raro comitari consuescit. „

41. Non modo autem hoc signum commune est morbis aliis sive extra jecur, sive in jecinore, sive in Communi ipso ductu commemoratis; sed ne tum quidem occurrit semper cum in eo ductu lapilli sunt. Quicunque enim bilarii calculi per alvum ejecti sunt, per illius meatus angustias ad intestina pervenerint, necesse est: & tamen cum dejectorum ejusmodi lapidum tot extent Observationes; in quot tandem harum præcessisse dolorem legimus ad cartilaginem ensiformem? Non me præterit, haud omnes dejectos lapides a jecore esse repetendos. Quin ultro fateor, ex quo ante Galenum (*d*) cœpti sunt adnotari, cum prope innumeræ ad hoc usque tempus collectæ sint a Donato (*e*), a Schenckio (*f*), a Rhodio (*g*), a Schrockio patre (*h*), ab aliisque eorum Observationes, magna ex parte videri mihi in ipsis intestinis, aut in ventriculo genitos. Nam in ventriculo quoque gigni, antiqua indicant exempla, quorum primum recenset Donatus (*i*) cum civis meus „ Magister Jo. Juliani de Furlivio misit Gentili la„ pidem in quantitate unius nucis vomitu expul„ sum post dolorem stomachi, cujus lapidis durities erat supra

(*g*) Vid. supra n. 27. (*h*) Epist. Anat. 1. n. 51. (*i*) Differt. de Gutta Ser. Corollar. 4. (*k*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. Obs. Anat. 1.
(*l*) n. 32. (*m*) cit. supra ad n. 21. (*n*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 10. propius fin. (*o*) in Epist. addit. ad Hist. Morbor.
(*p*) Sepulchr. l. 3. S. 17. in Schol. ad Obs. 6. in Additam. (*q*) Vide supra n. 33. & 34. (*r*) Diss. de Cholelitho Cas. 1. n. 6.
(*s*) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. in recens. l. ejus 1. Obs. 58. (*t*) Diss de Mot. Bil. §. 57.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Obs. 76. & 77. (*x*) Opusc. pathol. Obs. 33 hist. 4. 13. 14.
(*y*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (*z*) cit. supra ad n. 16. (*a*) n. 37. (*b*) l. 3. S. 7. Obs. 32.
(*c*) n. 10. & 34. (*d*) Vid. apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Intestin. Lapid. Obs. 1. (*e*) cap. supra ad n. 15. cit.
(*f*) Obs. 1. modo cit. (*g*) Cent. 2. Obs. Med. 74. (*h*) Obs. supra ad n. 24. cit. (*i*) cap. modo cit.

„ supra duritiem gypsi, figuraque ejus erat sicuti figura „ ovi? „ cui similem nisi quod jujubæ magnitudinem non superabat, colore autem subalbo, nec stratis evidentibus præditum, in Patria olim vidi, quem fœmina, pariter post diuturnos ventriculi dolores vomuerat. In ipsis autem intestinis concretos cum alii nuper, nec satis fortasse idoneis exemplis, se probasse, crediderint; mihi illud præ cæteris huc aptum videtur quod ex Ballonio (*k*) petes, *lapidis in* Peronii *intestinis perforati*, *ut liquidiori materiæ via pateret*; ex terreis enim viscidisque particulis intestino circum adhærentibus videtur paulatim crevisse, cæteris per medium transeuntibus, viamque apertam servantibus. Sed & lapides omnium maximos, & totos ex ejusmodi una eademque materia factos, ut certe in intestinis augmentum, sic & initium cœpisse, quis neget? Quin etiamsi quosdam fuisse, legam, aut magnitudine, aut colore, aut figura ejuscemodi, ut ad cysticos facile aliquis referre posset, ut puta (*l*) qui *alias majores*, *alias minores pisis* erant, aut *avellanis*, *qui coloris fulvi*, aut *majori ex parte flavi*, qui *triangulares*, aut aliter *angulosi*, qui denique, ut uno exemplo plura complectar, *&* *colore*, *&* *magnitudine*, *&* *forma mespilorum seminibus assimilabantur*; hos tamen omnes libenter omittam, præsertim cum quæ præcesserint, aut non satis diligenter, aut nullo modo adscripta sint. Ad illos veniam, quos qui describunt, aut Viri alii graves pro cysticis, aut certe pro bilariis, nec sine causa, habuerunt. Sed Fernelius quem ipse alias (*m*) nominavi, haud plura habet, quam *post diuturnum icterum*, *oborto alvi profluvio*, *hujus naturæ innumeros calculos instar pisi*, *aut hordei in plerisque exturbari*, se deprehendisse. Coiterus (*n*) pariter sibi notam fœminam scribit *molestissima ac admodum diuturna icteritia per calculi cum alvi recrementis excretionem liberatam*. Salomonem Alberti *sæpe ab ictero diuturniori calculos per alvum dejici*, *observasse*, ex Præcl. Hallero (*o*) scio; an plura autem dixerit, nescio, quippe ejus *Oratione*, quam hic citat *H.* careo, non illa quidem quæ in tribus est editis A. 1585. sed quæ est in quatuor vulgatis A. 1590; hanc enim designari, non dubito, quam inscriptam esse video apud Lindenium (*p*) *de felle ad intestina restagnante &c.* Malpighium, lapidem a Matrona dejectum *post ingentes dolores*, *&* *longam icteritiam* scripsisse, dictum est supra (*). Ruyschium (*q*) asservasse *calculum e vesica fellea per anum ejectum*, legi; non quæ dejectionem antecessissent. Alios autem sciens omitto, qui aut non plura quam Ruyschius, aut ne tot quidem quot Malpighius, de prægressis indicarunt.

42. Præstat igitur ad eos transire qui doloris sedem tunc præcedentis memorarunt. Hoffmannus pater, ut filius (*r*) refert, *acutissimos* fuisse, scripsit, *dextri hypochondrii dolores*. Dillenius (*s*) post dolores idem hypochondrium *bene diu* occupantes, successisse *colico-nephriticos*. Bartholinus (*t*) ex Tinctorii Observatione *multas querelas de dextri lateris dolore protenso ad intestina*. Lentilius (*u*) *circa regionem hepatis dolorem summum*, *cum tumore de quo tamen dolore jam per decennium conquestus* æger *fuerat*. Wolfstrigelius (*x*), qui fusius quam cæteri, descripsit, prægressos *sæpius dolores*, *colico-nephriticos æmulantes*, *sævissime* demum *recruduisse*: recidivo, ut sæpe solet, hoc morbo *dolorem lumborum*, *&* *lancinationem circa hypochondrium dextrum*, *ubi locus insertionis cholidochi ductus in duodenum est*: iterum recidivo *dolorem*, *qui quidem colicum potius æmulabatur*, *cum non circa lumbos & hypochondrium dextrum*, *sed potissimum versus umbilicum persentiretur*. Vallisnerius tandem noster (*y*), qui omnia ipse quoque diligenter est persecutus, cum in Patria sua primum, deinde hic etiam Patavii consimiles casus observasset; quod ad dolores attinet, nihil aliud scripsit, nisi „ sævissimos in regione hepatis fuisse, & se „ umbilicum versus extendisse. „ A Vatero (*z*), & tanto magis a Bezoldo (*a*) propositi casus a me consulto sunt præteriti ob calculorum magnitudinem, qui ut facile in vesica fellea initium habuerint, cum incrementum tamen accepisse in intestinis videri possint, ab his potius quam a Communi bilis Canali tunc provenisse dicerentur. Et Vaterus quidem *vehementissima ventris tormina* fuisse scribit, *quæ primum regionem umbilici occuparunt*, *tandemque in regione lumborum substiterunt*. Bezoldus autem postquam *per sex & ultra annos doloribus hypochondrii dextri* ægra *mirum quantum* fuerat *defatigata*, lapidem tandem fuisse dejectum *non absque torminibus*. Nullum igitur in his cunctis Observationibus indicari dolorem vides qui ad cartilaginem ensiformem pertineat. Sed neque indicatus a duobus Hoffmannis Jo. Mauricio, & Friderico. Ille enim (*b*) *anteriora* quidem memorat; sed ita memorat, ut *diuturnum dolorem tensivum & vellicantem* fuisse, dicat, *sub hypochondrio dextro anteriora versus molestum*. Hic vero (*c*) præter *intolerabilem in dextro latere & sub costis spuriis dolorem* etsi hæc addit; *circa scrobiculum cordis persistebat dolor vehemens pressorius*, *qui etiam ad umbilicalem usque se extendebat regionem*; tamen neque scrobiculus cordis cartilaginem ensiformem comprehendit, aut si hic velis comprehendere; meminisse oportet, in ea Observatione non de *lapide* verba fieri, sed de *amurca biliosa*, *ductum choledochum obturante*; ut sic potius confirmari possent illa quæ supra (*d*) disputavimus de ambiguitate hoc signum consecutura, quæ certe alia quoque consequitur signa in proxima Hoffmanni Observatione (*e*). Cæterum in ultima (*f*) ubi de calculis ipsis agitur, ductum illum obstruentibus, *acutus* proponitur, *&* *vix tolerabilis hepatis regioni firmius insistens dolor*, *intercurrentibus intestinorum doloribus*, *qui per intervalla remittebant*. Denique scripta a peritissimo Archiatro Swietenio (*g*) inspice, ubi quæ tunc accidant, a se observata proponit; de dolore ad ensiformem cartilaginem reperies nihil. Cum autem, omnibus quas protulimus, Observationibus pensitatis, extensum dolorem ad cartilaginem illam numquam, ad umbilicum autem, sive ad umbilicalem regionem haud semel animadverteris; si forte velis explicationem petere non ab Jejuno intestino, in quod Duodenum se producit, sed ab Suspensorii hepatis ligamenti illa parte quæ Eustachio (*h*) melius quam Reverhorstio (*i*) nota, comitatur Umbilicale vinculum, aut etiam ab hoc vinculo; per me non minus licebit, quam ab Suspensorii parte reliqua, cum se nonnunquam, ut ab aliis observatum est, ad ensiformem cartilaginem extendet dolor.

43. Si ergo bilarii calculi, ut hactenus ostensum est, & mox (*k*) confirmabitur, ne tum quidem cum molientes exitum, usque adeo molesti sunt, peculiari, constanti, perpetuo quopiam signo se se indicant; quanto minus id poterunt in sua vesicula quiescentes? At enim calculorum quoque in renibus, & urinaria vesica inhærentium signa, inquis, persæpe ambigua sunt, nec tamen a Medicis in tanta rei obscuritate contemnuntur. Ego vero neque illa quæ de cysticis proferuntur, contemno; sed ad suspicandum potius, quam ad eos pro certo cognoscendos apta esse, conqueror (*l*). Quod si in suspicionibus subsistendum est; non solum commendo qui his pondus aliquod addere nituntur augentes numerum indiciorum: sed inter illos nomen ipse quoque profiteor meum. Itaque etsi cystis lapillos non semper cum bile conjungi, scio, quæ amurcam imitetur, nec semper cum urinariis calculis; tamen neque Sylvii suspicionem, quam in Sepulchreto (*m*) etiam habes, omnino spernendam esse, credo, verentis, ne qui ejuscemodi bilem vomunt, in eorum cysti lapilli concrescant, neque meam alteram tibi suspicionem reticendam. Ipse enim cum præter illos quos simul felleis, simul urinariis calculis obnoxios alias (*n*) a me visos memoravi, alios quoque viderim, alios legerim, inter versandum autem eas quarum parte in his Litteris subinde usus sum, Observationes quamplurimos pariter invenerim; non fortuito hæc accidere, facile intellexi. Ex iis quos sic affectos legi, unum haud omittam, dignum præ cæteris qui ob sua in Medicam Facultatem merita commemoretur, Michaelem Mercatum (*o*). Hic nephriticis cruciatibus confectus, cum lapides duos, nec parvulos, in ureteribus, in renibus autem sexaginta tres aut minores omnes, aut quosdam saltem, ut Præceptor ejus scripsit Cæsalpinus, *ingentes* haberet; in cysti etiam fellea, quamvis ictero, quod memorent, nunquam tentatus habuit sex & triginta, obscuri coloris, & angulares, ciceris magnitudine. Quis autem cum

(*k*) l. 2. Consil. Medic. 24. (*l*) Vid. apud Schenck. Obs. 1. modo cit. (*m*) Advers. 3. Animad 28. (*n*) Obs. Anat.
(*o*) ad Boerh. Prælect. §. 348. nota *m*. *. (*p*) renovat. de Script. Med. l. 1. (*) n. 23.
(*q*) Præl. ad Thes. Animal. I. (*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. in fin. (*s*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 246.
(*t*) Cent. 4. Hist. Anat. 49. (*u*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136. (*x*) Earund. Dec. I. A. 2. Obs. 89.
(*y*) Epist. supra ad n. 13. cit. (*z*) Disser. qua Obs. rariss. calcul. Obs. 3. (*a*) Diss. de Cholelitho Cas. 2.
(*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 244 (*c*) paulo ante cit. capite 3. Obs. 4. (*d*) n. 40. (*e*) c. eod. 3. Obs. 5.
(*f*) Ibid. Obs. 6. (*g*) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (*h*) Tab. Anat. II. Fig. 3. & 4.
(*i*) Diss. de Mot. Bil. Fig. 1. (*k*) n. 44. & seq. (*l*) Vid. n. 36. (*m*) l. 3. S. 18. Obs. 9 (*n*) Epist. Anat. 1. n. 48.
(*o*) Vid. ejus Vitam, & Testimonia, Metallothecæ ejusd. Vaticanæ præfixa.

cum hæc de Mercato, tum in illis insuper tot Observationibus legens, Episcopum illum Lælii a Fonte (*p*) ex renum quoque lithiasi laborare consuevisse, Hoechstetteri (*q*) Comitem arenulas, & lapillum in renibus habuisse, Wepferi (*r*) Vietorem in papillari caruncula alterius renis lapilli frustulum, Borrichii (*s*) fœminam ex vesica utraque calculos effudisse, Mortoni (*t*) aliam renem alterum iisdem refertum gessisse, Reverhorstii (*u*) senem eosdem in renibus, & vesica urinaria, & ne forte hæc non nisi in senibus animadversa fuisse, credas; Boneti (*x*) Virgini duodeviginti annos natæ a litothomo exemtum esse lapidem ovi anserini magnitudine: ad hæc Bergerum (*y*) in Juris Consulti utraque vesica invenisse, Lancisium (*z*) in rene quoque Viri Exc. Horatii Albani & magnum lapidem, & pusillos, Hoffmannum (*a*) denique in Viri generosi rene non parvum, in vesica urinaria multo majorem; omittam enim sciens alios quamplurimos, & in his Jo. Bapt. Contulum (*b*), Christoph. Cunradum (*c*), Vitum Riedlinum (*d*), Tob. Ferd. Pauli (*e*), Jo. Casparum Grimmium (*f*), Jo. Sebast. Albrechtum (*g*), Jo. Jacobum Treylingium (*h*), Christoph. Jac. Trewium (*i*), qui in duobus adnotavit, Jo. Storchium (*k*), & Isr. Cregutum (*l*); hos, inquam, aliosque (*m*) omittam, quando præter Baglivum (*n*), hoc adeo inter consueta ponentem, ut rationem quæsiverit, *cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque in urinaria, & contra*, unus pro multis esse potest Abrahamus Vaterus (*o*) diserte confirmans, *sæpissime certe in vesica fellea* calculos *observatos esse in iis qui calculo simul viarum urinariarum laborarunt*; Quis igitur talia legens, & tot consimiles attendens casus, non continuo intelligat id quod Vaterus, *manifestum esse, causas* utrorumque calculorum magna ex parte *esse communes*? Quod cum posueris; mecum facile arbitrari incipies, ubi ad cæteras felleorum calculorum notas hæc quoque accesserit, ut homo urinariis calculis obnoxius sit, aliquid ponderis esse ad reliquas suspiciones accessurum, præsertim si juxta ea quæ supra (*p*) adnotata sunt, is homo neque infans, neque puer sit, imo ætate sit jam media, aut senili: quæ animadversio ab ætate desumpta, si cum aliis jungatur, juvare etiam poterit ad dejectos intestinales calculos ab iis qui in cysti geniti essent, distinguendos. Sic Cl. Carlius (*q*) cum quendam calculum qui inter cysticos referebatur, ab adolescente dejectum annorum XVIII. ob id *præsertim* ad hos pertinere, non credidisset, quod *illa ætas non ferat istiusmodi morbosam dispositionem* (nec certe nisi quam rarissime; in eoque minime inter se conveniunt fellei calculi, & urinarii) cognovit postea, ejusdem Juvenis ex dysenteria mortui jecur inventum esse *tam sanum, quam vituli sanissimi esse potest*: calculus autem, ut ille fuerat, *duarum unciarum & dimidiæ* si vel multum incrementi cepisset in intestinis, aliquod suæ pristinæ moræ, transitusque saltem vestigium in affixis jecori vesicula, & ductibus reliquisset.

44. Etsi vero, quascunque commemoravi, felleorum calculorum notæ sunt, ut ex iis apparet quæ hactenus dixi, & Hoffmannus (*r*) admonet, *collective sumendæ & considerandæ*, & quoniam omnes in omnibus esse non possunt, pleræque saltem, & in his præcipuæ, attendendæ (præcipuas autem voco quæ crebrius solent animadverti, ut puta cum lapides in Communem ductum descendunt certa a dextris doloris sedes, icterus, vomitus, anxietas, recidiva; sic enim fere animadverti in pluribus earum Observationum quæ supra (*s*) sunt indicatæ) etsi, inquam, ita ut dicimus, faciendum est; tamen oblivisci numquam decet, quam facile subesse possit deceptio. Confer enim cum plerisque ex his vel præcipuis notis Observationes illas duas quas etiam antea (*t*) indicavi, ejusdem Hoffmanni; vera intelliges a me dici. Idemque intelliges, cum postquam scripsit (*u*), *esse quædam signa haud fallacia, quæ calculorum in ductibus biliariis indicant præsentiam*, & præcipua ex illis enumeravit, paulo post (*x*) signa profert maximi calculi in cysti fellea inhærentis, præsertim autem cum symptomata describit (*y*) icteri non ab ullo calculo, sed a spasmodica dumtaxat *strictura* illati. Accidit tamen haud raro, ut quemadmodum in urinariis calculis, sic in bilariis quoque habeamus signum longe omnibus anteferendum, videlicet cum eorum aliquis, aut fragmentum saltem quodpiam ejicitur. Quod quidem signum, ab naturali ipso rationis lumine præmonstratum, cum alii antea, & in his Vaterus (*z*), præcipue autem, & fusius Vallisnerius (*a*) memorassent: mirari quis possit, cur inter signa ista *haud fallacia* sit ab Hoffmanno prætermissum, præsertim cum ante quinquennium hæc ipse quoque (*b*) docuisset: „ inter hæc vero omnia, quæ jam „ monuimus, signa, nihil datur certius vehementes a cal„ culo felleo prognatas dijudicandi passiones, ac si ipsi „ cum excrementis per alvum secedant; & tum non se„ cus ac in calculis renalibus, quando hi ex ureteribus in „ vesicam fuerunt delati, omnes simul & semel dolores „ cum reliquis gravibus afflictionibus cessant atque ex„ spirant, ictero saltim excepto, qui non simul, sed sen„ sim tandem evanescit. „ Præcedentibus igitur indiciis calculorum qui in bilarios ductus intrusi, exitum sibi in Duodenum intestinum moliantur, si inter alvi recrementa, quæ tum diligenter sunt a ministris eluenda, & per cribrum aliquod, sicuti Vallisnerius monebat, trajicienda, bilarius aliquis calculus inveniatur; non est dubium, quin hoc signum eam lucem afferat, quæ non nisi incerta, & subobscura a tot aliis notis sperari poterat.

45. Sed cautione opus est, nequando intestinalem forte calculum pro bilario, sive ut vocabuli ambiguitas omnis hic declinetur, pro hepatico, id est in hepatis canalibus, aut cysti ejus genito, accipiamus. Est quædam Hoffmanni Observatio (*c*) viginti lapidum vomitu ejectorum, quos etsi non plane incredibile existimabat ex bilariis ductibus provenisse; conjiciebat tamen, *in ipsius* potius *duodeni flexura a bile crassiori, & terrestriori successive concrescere, & progigni potuisse*; erant enim angulosi quidem, & colore ex flavo viridi; sed ea magnitudine ut sine ventris in dextera parte torminibus, quæ nulla præcesserant, Communem ductum permeare potuisse non viderentur. Icterus tamen horum antecesserat ejectionem, & *statim* ab hac, quod permirum videri debuit attendentibus Hoffmanni exceptionem, paulo ante (*d*) memoratam, *sublatus* est. Si ergo ut bili exitum, in Duodeno obstantes, præcludebant, ita bilis aut per se, aut mora acrior facta esset, aut ipsi acutioribus fuissent angulis; facile vides, non modo icterum, sed & dolores a dextris, & quæ hos alia consequuntur, prævia habere, & sua ejectione etiam tollere potuisse. Verum illa simul conjungi possibile magis, quam frequens est: & nulli in proposita Observatione prægressi a dextris dolores satis cautum Medicum facere potuissent. Quorum, aut icteri, & magis utrorumque absentia cautum pariter facere debet, ubi calculi qui cystici alioquin videri possent, ex alvo dejiciuntur velut in iis quæ protinus indicabuntur, exemplis. Et primum calculi tres (*e*)(*f*)(*g*) dejecti occurrunt, quorum sive globosam, aut ovalem figuram, sive colorem exteriorem, aut interiorem, & alia quædam attendas; non facile perneges cysticos esse potuisse, præsertim si nonnullos in vesicula aliquando repertos esse non ita dissimiles, recorderis; sed tormina quidem, & ventris dolores fuisse, legens, nec tamen in dextero hypochondrio, imo iliacam regionem in uno exemplo gravantes, lapides intestinales fuisse, credes, idque eo facilius quod non icterum, sed volvulum in his singulis tribus casibus videbis commemorari. Succedunt exempla alia tria. Quorum primum (*h*) si ullam de regio morbo mentionem haberet, neque dejectos *absque ullis doloribus* lapillos proponeret; horum descriptio tanto magis faceret, ut pro cysticis agnosceremus, quod magnitudine cum iis minime comparandi erant qui tribus superioribus, & totidem insequentibus exemplis memorantur. Horum alterum (*i*) dolores quidem colicos, sed non ad dexterum hypochondrium, neque cum ictero conjunctos exhibet. Quamobrem calculum, quamvis concentricis, ut Icon ostendit, corticibus præditum, & intus, extraque flavum, li-

(*p*) Cons. cit. supra ad n. 31. (*q*) Cas. cit. supra ad n. 17 (*r*) Hist. cit. supra ad n. 20. (*s*) Vid. Bartholin. Act. Hafn. Vol. 5. Obs. 65. (*t*) Phthisiolog. l. 3. c. 14. hist. 5. (*u*) Diss. supra ad n. 42. cit. §. 56. (*x*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35. (*y*) Physiolog. l. 1. c. 14. (*z*) Oper. Tom. 2. Diss. 10 (*a*) cap. 3. supra ad n. 42. cit. Obs. 2. (*b*) De Lapid. b. c. 25 (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Obs. 171. (*d*) Earund. Cent. 3. Obs. 45. (*e*) Earund. Cent. 9. Obs. 76. (*f*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 20. (*g*) Eorund. T. 4. Obs. 49. (*h*) Eorund. T. 5. Obs. 129. (*i*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. & A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (*k*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 52. n. 4. (*l*) Differt. de Calc. in corp. hum. generat. &c. §. 31. in fin. (*m*) Vid. Epist. 57. n. 12 (*n*) De Experim. circa bilem. (*o*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 8. (*p*) n. 15. (*q*) Commerc. Litt. A. 1731. Specim. 51. n. 1. (*r*) cap. 3. supra ad n. 43. cit. §. 15 (*s*) n. 42. (*t*) n. eod. id est Obs. 4. & 5. (*u*) Ejusd. Tom. 4. P. 4. c. 12. §. 11. (*x*) §. 17. (*y*) Obs. 1. (*z*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 12. (*a*) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 1. (*b*) Tom. 4. paulo ante cit. P. 2. c. 3. §. 18. (*c*) Ibid. Obs. 2. (*d*) n. 44. (*e*) Commerc. Litt. A. 1740. Hebd. 19. n. 2. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 21. (*g*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 100. (*h*) Eorund. T. 3. Obs. 82. (*i*) Eorund. T. 8. Obs. 121.

libentius cum ejus Observatore crediderim in aliquo intestino genitum bilis ingressui propiore. Sic in tertio exemplo (*k*) assentior Cl. Albrechto, in Colo intestino ortos existimanti calculos, quos alioquin describit figura triquetra, in aqua natantes, flammamque concipientes, assentior, inquam, non tam quia sub obscura exteriore flavedine albissimam, quæ tamen *instar durioris saponis* solida erat, materiam continebant, quam quia in dextero quidem hypochondrio vehemens dolor non defuerat; sed, ut *sevi impurioris* ex combustis *odorem*, aliaque prætercam, nihil usquam ad icterum pertinens video adnotatum. De quatuor denique exemplis quæ juvat adjicere, si calculum quem Cl. God. Guil. Mullerus (*l*) sic in transitu, memorat, ut *felleum* vocat, & ex stratis aliis alia complectentibus conformatum pingit, sic plenius potuisset describere, & quibus præviis, aut comitantibus symptomatibus ejectus fuisset, adjungere; fortasse absque ulla dubitatione acciperem: ut certe accipio quos Præcl. Jo. Phil. Burggravius (*m*) post atroces, eosque recidivos, dexteri hypochondrii dolores, nec sine icterico tum in facie, tum in lotio colore proponit dejectos. Sed & quosdam a Cl. Brunnero (*n*) visos, quantumvis sine ictero fuerint, accipiamus necesse est propterea quia jam in jecinore inchoatos per anatomen deprehendit. Nempe vir, annos ferme decem perpetuo ventris, dextrique potissimum hypochondrii, dolore vexatus, premente primum, tendente, & obtuso, postea vero interdum lancinante, dein acerbissimo, neque dexteri hypochondrii sedem mutante, novissime intolerabili, calculos dejecit leves, flavos, lamellata compage, angulosos. Is post triduum mortuus, habuit in cysti, quæ magna erat, massam ex fulvo obscuro cæruleam, & viridescentem, eamque mollem, in medio autem ductus Cystici, & in Communi ubi oblique hiat in Duodenum intestinum, hærentem materiam paulo quidem minus mollem, sic tamen ut ab iis ductibus in globulos conformata esset duos *oblongo-rotundos*, in Colo denique calculos quindecim in unum globum compactos, sed facile separandos, nondum adeo duros, ut qui fuerant dejecti. Itaque negari non poterat, hos fuisse in bilariis ductibus inchoatos, & per gradus minus molles factos, mora demum in intestinis duratos. Quod si *per totum morbum nullum signum icteri se se manifestavit*; aut credito, materiam in vivente facile molliorem, quam altero post mortem die cum in ductibus reperta est, non omnino bilis exitui obstitisse, & dolores sua fortasse acrimonia magis, quam obstaculo, creasse; aut reminiscere eorumquæ in singulari aliquo ejusmodi casu indicavimus supra (*o*) ut vel obstructo Communi ductu, posse nonnunquam abesse icterum, intelligeres. Quod cum spectarem, paulo ante dixi, icteri quidem, sed magis & icteri & dolorum a dextris absentia cautum Medicum fieri oportere; ut magis reliqua simul omnia prius quam pronunciet quidquam, attendat. Quamobrem; ut exemplum quartum subjiciam; non ita facile ab hepaticorum numero eos calculos excludam quos olim Fr. Slare (*p*) ab nobili fœmina *valde cruciata doloribus hepaticis* vix aliquot post hos horis bis vidit excretos; etsi enim presse, ut fit, rescribens, forte omisit quæ ad arquatum morbum attinebant, lapillorum tamen odorem, combustorum videlicet, colorem, saporem felleis convenientem, præterea in aqua levitatem, & *combustibilitatem* non omisit. Quæ utinam duæ ultimæ notæ aut nunquam prorsus in intestinalibus, aut saltem semper in hepaticis calculis adnotarentur; certe esset Medicis multo proclivius cavere, ne his temere, ut olim verebatur Matthiolus (*q*), pro illis acciperent. Verum duo illa signa, quibus cum Reverhorstio (*r*), plerique utebantur, haud raro fallere, ostensum est. Quod si Vallisnerius (*s*) cavendum admonuit, ne calculi quidam propterea quia neque arderent, neque innatarent, præpropere ex hepaticorum numero rejicerentur eo tempore quo perpaucis dumtaxat experimentis illa cœperamus signa infirmare; quanto id nunc magis cavendum est, cum ea nobis adeo creverint experimenta, ut exceptiones ad certa capita reduci posse non videantur (*t*). Sed & quantum cystici calculi variare possint non colore tantum, & forma, verum & structura ipsa externa, internaque, & substantiæ etiam modo, ut vel pellucidi nonnunquam sint, ideo supra (*u*) diligenter est adnotatum, ne si forte aliqui interdum occurrant ab iis qui plerumque solent, vel plurimum discrepantes, continuo hepaticos non esse, pronuncies; sed proprietates antea cæteras singillatim, & quæ præcesserint, quæ sint comitata, quæ subsecuta signa, perpendas.

46. Nec vero ipsa; ne de immani numero quidquam dicam; lapidum magnitudo absterrere te semper debet, ne propterea hepaticos esse, censeas. *Insignis* certe illum fuisse *magnitudinis* quem fœmina quædam per sedem excreverat, testatur Vaterus (*x*): & tamen fœmina, paulo post ejus excretionem mortua, in vesica fellea quinque alii minores inventi sunt *ita figurati, ut videri posset, quomodo majori* illi, corculum referenti, *adhæsissent*. Cum iis igitur ipsum quoque in cysti fuisse, intelligis, neque magnitudine prohibitum sua quo minus inde exiret, atque in cavum intestinorum perveniret. Magnus quoque erat is, quippe *pollicis articulum æquans*, quem Cel. Swietenii (*y*) Socrus, periodicis icteri paroxysmis obnoxia, post acerbiores in ipsa Duodeni intenstini sede cruciatus, biduo interjecto dejecit, foveis duabus in superficie excavatum, binos restare significantibus, qui ipsi quoque postea prodiere non multo priori illo minores. Cui tamen sua non obstiterat moles, ne ductuum eluctaretur angustias. Nec mirum; nam etsi angustus sit Choledochos ductus, etsi angustior, & valvulis impeditus Cysticus; membranei sunt tamen, eoque ferre possunt prope incredibilem dilatationem. Itaque Cysticum *ordinario octuplo majorem, ut pollicis crassitiem adæquaret*, invenit Bezoldus (*z*) in *ejusque tractu medio calculum notabilis magnitudinis*. Et ipse, ut alibi (*a*) scriptum est, *Communem, Cysticum, & Hepaticum intra hepar usque, dilatatos adeo* conspexi ut *perimetrum duobus transversis digitis æqualem haberent* in sene, cujus in cysti, præsertim vero in Hepatici ductus ramis calculos deprehendi. In muliere autem, cujus fellea vesicula magnum calculum, quamvis necdum induratum illum quidem, continebat, Communis canalis qua in Duodenum influit, perangustum alias, orificium dilatatum adeo conspexit Heisterus (*b*), *ut parvum digitum facile immittere in illud potuerit*. Et Henr. Albertus Nicolai (*c*) cum *insigniter* ad vesiculam usque expansus esset idem canalis, ejus orificium non minus quam Heisterus, patens invenit. Sed vel amplius viderat junior Vernevus (*d*). Laxius autem Trewius (*e*) cum bilariis ductibus pariter dilatatis. Quorum diametrum triplo quam solet, majorem deprehendit Kniphofius (*f*). Aliis hujus generis, quæ in promptu essent, Observationibus supersedeo; nam & hæ satis sunt, & mox (*g*) quasdam, in quibus una erit multo maximæ dilatationis, sum producturus. Cum igitur adeo canales isti & dilatari possint, & dilatati inveniantur; non est cur lapides vel grandiusculos per eos transire potuisse, dubitemus, nisi cum in hypochondrio dextero non ii præcesserint dolores qui dilatationem illam significarent. Itaque ut Hoffmannum laudo quod de viginti illis magnitudinis insignis lapidibus (*h*) verba faciens, non plane incredibile censuerit, in ductibus de quibus loquimur, *minimos felleos calculos primum posse hærere, sensim a præterlabente bile augmentum capere, & successive horum ductuum ingenti dilatatione facta ibi diutius subsistere*; sic eundem iterum vel magis laudo quod dubium se, imo in alteram sententiam proniorem ostenderit propterea quia *sine præcedentibus lateris dextri torminibus* lapides illi ejecti fuerint. Bezoldo (*i*) quoque id in laude pono, quod vel præviis per sexennium, & eo amplius hypochondrii dextri doloribus cum denique lapis dejectus esset, licet ipse, nec sine rationibus, e bilariis ductibus extitisse, arbitraretur, professus est tamen, se nolle *mordicus* isti *inhærere sententiæ*, credo quia pro tanta lapidis mole non ibi tunc demum fuisset insolita quædam, & maxima omnium doloris atrocitas cum pervictis tandem orificii Communis ductus angustiis, se repente lapis in Duodenum intestinum effudit: quibus in angustiis si diutius substitisset; non poterat certe, nisi rara quædam ponatur bilariorum ductuum dispositio, non regium morbum, de quo altum silentium, intulisse. Pervellem æque commendare posse Abrahamum Vaterum (*k*), doctum alioquin, & sagacem Medicum, qui dejectos duos *insignis magnitudinis* calculos e cysti usque fellea venisse, non dubitat, quamvis *nec dolor*, nec *aliud incommodum ab ipsis antea* per-

(*k*) Eorund. T. 3. Obs. 57. (*l*) Eorund. T. 6. Obs. 69. circa medium. (*m*) Eorund. T. 5. Obs. 78. (*n*) Commerc. Litt. A. 1738. Hebd. 18. n. 1. (*o*) n. 34. (*p*) Vid. Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 5. in adnot. ad n. 2. (*q*) l. 5. Epist. Medic. 3. (*r*) Vid. supra n. 25. 26. (*s*) Adnot. 1. cit. supra ad n. 44. (*t*) n. 25. 26. (*u*) n. 16. & seqq. (*x*) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 3. (*y*) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (*z*) Diss. de Cholelitho Cas. 1. n. 5. (*a*) Epist. Anat. 1. n. 43. (*b*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 181. (*c*) Commerc. Litt. A. 1732. Hebd. 33. n. 11. sub 4. (*d*) loco indicato supra ad n. 13. (*e*) Act. N.C. Tom. 4. Obs. 140. (*f*) Eorund. T. 8. Obs. 30. (*g*) n. 47. (*h*) Obs. supra ad n. 46. cit. (*i*) Diss. modo cit. Cas. 2. & §. 7. (*k*) Obs. 3. supra ad n. 42. cit. §. 1. & seqq.

perceptum esset, & vel tunc ventris cruciatus non dexterum hypochondrium, sed *primum regionem umbilici occupassent, tandemque in regione lumborum substitissent*. Nec tamen suis ipse caret rationum momentis. Sed dum inter has exempla profert maximæ osculi uteri arctissimi in partu dilatationis, tantæque exilium ureterum distentionis in calculosis, mirum est, non illi occurrisse, neque illud tamen, neque hos acerbis carere doloribus, cum dilatantur.

47. Verumtamen quid pro Vatero dici possit, videamus. Extat apud Schenckium (*l*) Traffelmanni Observatio in qua Viri Principis *meatum bilis Duodeno insertum* nobis, ut ipse invenerat, *latum, & ventriculi instar inflatum*, ac *calculis undequaque refertum* majoribus minoribusque describit. Si forte quæris proximam mortis causam; vigil coma fuit in lethargum degenerans. Si quæ antea molesta fuerint, præter incredibilem sitim, qua perpetuo, dum viveret, ille torquebatur; nihil quidquam invenies. Num Medicum, ut apparet, diligentem, qui hoc adnotaverit, si forte icterus, si quis ad dexterum hypochondrium dolor, si aliud quod ad meatum calculis adeo distentum attineret, Principem proprium male habuisset, aut ignoraturum, aut in non brevissima Observatione præteriturum fuisse, credis? At si non credis, præter ductum alterum qui bilem ad intestina deferendo, icterum prohiberet, agnoscas necesse est, posse aliquando Choledochum meatum increscentibus intra eum sensim & numero, & magnitudine perpaucis antea calculis, & perminutis, præter modum quidem, sed paulatim adeo, lenteque distendi, nihil ut de ipso homo conqueratur. Verum ut ut credas, illud semper mecum existimabis, perrara hæc esse, simulque animadvertes, aliud de quiescentibus calculis, aliud de Cystici totius, & de Communis ductus ad finem angustias vi superantibus ferendum esse judicium. Equidem id non requiro, ut quemadmodum in Tinctorii (*m*) Observatione post dextri lateris dolorem protensum ad intestina, cum calculis excernatur *materia cruenta & purulenta*; satis mihi est ut Bartholino (*n*), *sola ductus cholidochi*, ab ipso alias visa, *dilatatio*: quæ sicuti nonnunquam calculis ad extremas angustias hærentibus, easque, ubi dimoveri incipiunt, suis angulis lædentibus non sine sic inducti abscessus disruptione demum fit, & puris ac sanguinis dejectione, ita plerumque cum multo minori violentia fit; sed fere nunquam sine dolore. Descripta est a me alibi (*o*), & superioribus etiam Litteris (*p*) commemorata Valsalvæ Observatio, in qua cum ingenti hepatici abscessus cavo superior pars ductus ejusdem communicabat, pars autem reliqua ita erat amplificata, ut digitum admitteret, sicque ostenderet, quomodo, vivente homine, vesiculas plures quam ducentas, qualibus etiamtum ille scatebat abscessus, ad intestinum transmitteret. De multis qui olim per eum meatum ejecti fuerant, sanguinis grumis nonnullos ad angustias substitisse, easque urgente desuper coercita bile, ipsoque sanguine, dilatasse, verisimile est. Illud certum, & morbum regium, & vomitiones, & dolores præsertim, antecessisse, qui hypochondrium dexterum adeo lacessebant, ut sævissimas excitarent sæpenumero nervorum distentiones. Quæ, atque alia, ibidem proposita, ut magna ex parte in tantum hepatis morbum rejicias; aliquam tamen partem si quis referat ad Choledochi meatus dilatationem, facile pernegare non possis. Quam si in ductu non ab angulosis, asperis magnis lapidibus lacessito, imo a perfluentibus sæpius sanguine, & ichoribus laxato, sine doloribus factam esse, non negas; vide, num sine doloribus tunc fieri, dicturus sis; ubi infimæ illæ angustiæ non ante laxatæ essent, imo a calculorum irritamentis contractæ?

48. Noli expectare, ut has nimis jam longas Litteras, multa de Curatione hujus morbi addendo, longiores faciam. De qua satis erit perpauca attingere. Diximus (*q*), id mali sæpius esse recidivum, nec certius cognosci, nisi cum aliquis dejectus fuerit calculus, quem ex hepate provenisse, dolores ad hujus regionem prævii commonstraverint. Igitur Curationis pars una erit dare operam, cum ejusmodi acerbissimi dolores redierint, ut calculus ex angustiis illis se expediat. Altera postquam se inde expedierit, ut si quis alius restat calculus, si fieri possit, dissolvatur. Tertia, ne procreetur novus. Sunt autem hæ singulæ Curationis partes ita, uti posuimus, distinguendæ, nec tempora cuique debita, ut quidam facere videntur qui remedia promiscue congerunt, temere confundenda, sed rei natura, & analoga urinarii calculi similiter distincta Curatio, præ oculis habenda est.

49. Cum igitur sævissimi urgent dolores, satagendum est, ut hi consopiantur, non solum ne æger torqueatur, & in periculum inflammationis, aut nervorum distentionis conjiciatur, verum etiam ut calculus angustias superet. Quo enim hic magis ductus irritat, eo magis ad calculum se contrahunt ductus, itaque & suos augent cruciatus, & illi transitum intercludunt. Ergo etiam atque etiam laxandum est: & ad ea quæ per se laxant atque emolliunt, sunt eundem ad finem adjicienda diluentia, demulcentia, anodyna, & temperatissima antispasmodica, &, si intolerabilis dolor cogat, etiam opiata. Nec solum interius datis, sed etiam exterius adhibitis, quantum per hæc licet, laxandum est, clysteribus dico, inunctionibus, fotibus, balneis. Quibus omnibus, ubi plenitudo sanguinis sit, non video cur non hujus missio proponatur, non modo ne forte inflammatio fiat, verum etiam ne vasculorum turgentia angustiæ viarum augeantur. Porro ut quæ laxant, commendo omnia, ita quæ irritant, vehementer suspecta habeo. Detrimentum enim quod inferunt, ductus ad coarctationem adigendo, certum est; utilitas autem quam ab impulsione, & extrusione calculi plures expectant, incerta. At enim exempla, inquis, calculorum circumferuntur, quos valida pellentia, aut fortiora emetica, & purgantia eduxerunt. Fateor. Sed felicem casus temeritatem quis consulto imitari audeat, qui non sciat (quis autem pro certo sciat?) vias satis jam esse laxatas, ut nihil nisi ultima impulsio, & agitatio desideretur; non vero adhuc rem contra se habere, & in eas angustias conjectum præpropere iri calculum, unde nil possit expedire, quo magis & cruciatus crescant, & pericula augeantur. Et sane video Hoffmannum (*r*) docentem, emetica *sæpe deprehendi summe perniciosa, ... si ductui cystico inhærescens calculus graviores circa præcordia efficit anxietates*; Reverhorstium (*s*) autem, quemcunque ductum calculus obstruat, vomitoria *anceps esse remedii genus, libenter fatentem*; Scheffelium (*t*) denique; ut alios brevitatis studio sciens omittam; quod ad purgantia remedia attinet, diserte scribentem: *nollem id facile imitari, metuens, ne simul calculi sic constituti, ut expelli non possint, moveantur, sicque dolores exasperentur*, quos vel ira dumtaxat, sicuti continuo ostendit, in ejusmodi ægris, non modo purgantium stimulus, facile concitat.

50. Intelligis, ipsum de purgantibus medicamentis etiam tum loqui, cum dolores, ejecto calculo, conquieverunt; quæ pars altera est Curationis. Vel tunc igitur ob eas quæ modo indicatæ sunt, causas, a purgantibus abstinerem, & lenioribus potius remediis intestina abstergerem, ne forte ejectus in ipsa calculus aliqua in eorum sede subsistens, ea incrementa caperet quæ ægro essent aliquando nocitura. Cave autem ne me propterea timidiorem voces, aut si forte vis, etiam voca; id enim minus vereor, quam si audaciorem vocares in eo videlicet morbi genere in quo supra (*u*) ostensum est, quiescentibus calculis nihil sæpenumero molestię percipi. Quapropter in hac quoque altera Curationis parte noli mirari, quod missis pellentibus, id solum faciendum proposuerim, ut si quis forte restet calculus, dissolvatur, dummodo hoc possit fieri. Neque enim me fugit quam parum spei, & promissionibus respondere soleant quę ad id laudantur, sive innoxia sint; quæ libenter acciperem, seu nimis acria, aut quocumque modo irritantia; quę vitarem. Nec illud mirum; quando vel extra ipsum corpus diu servatos in iis humoribus calculos, quibus dissolvi intra corpus creduntur, minime solutos conspicimus nisi ex mollioribus forte sint, quales Borrichius (*x*) vidit *in aqua calida pene totos colliquescere*, & post illum Hoffmannus (*y*), nosque etiam in non calida, ductis fissuris, ut ad Schroeckium scripsimus (*z*), in fragmenta abire. Quin & per se interdum in frustula abeunt quidem, ut in nigris nonnullis animadvertimus; aut etiam in humorem: ut quem Lanzonus (*a*) *in viridem liquorem sponte esse dissolutum*, adnotavit. Nam etsi ut istum calculum designet, *totum succum felleum saxeum reperisse* se, dicit; aut *saxei* vocabulo, ut conversum in calculum diceret, abusus est, aut crusta magna ex parte saxea visa est, cum substantia interior mollissima esset. Contra potest junctura esse mollior; substantia autem valde compacta. Sic Platnerus (*b*) calculi qui *parum pressus, mox dilapsus est, fragmenta* vidit *nec calida, nec vini spiritu, quamvis loco calido per plures dies ea contegerent, solvi potuisse*. Sic etiam Bezoldus (*c*) cum frustula, tum in illa, tu in vini spiritu etiam

(*k*) Obs. 3. supra ad n. 42. cit. §. 2. & seqq. (*l*) Obs. Med. l. 3 ubi de Colidocho Meatu Obs. 3. (*m*) Vid. supra n. 42. (*n*) in ead. Obs. (*o*) Epist. 3. Anat. n. 10. (*p*) n. 10. (*q*) n. 42. & 44. (*r*) c. 12. supra ad n. 44. cit in Cautel. §. 1. (*s*) Differt. supra ad n. 16. cit. §. 66. (*t*) Diss. supra ad n. 13. cit. §. 30. (*u*) n. 37. 38. (*x*) apud Bartholin. Cent. 3. Epist. Med. 85. (*y*) cap. 3. supra ad n. 44. cit. §. 6. (*z*) Obs. supra indic. ad n. 20. (*a*) Eph. N.C. Cent. 3. Obs. 62. (*b*) Progr. supra ad n. 17. cit. (*c*) Diss. de Cholelitho §. 5.

rectificato per tempus reliquisset, *plane dissoluta* fuisse, non vidit. Nec vidit Hoffmannus (*d*) eos quidem *lapides cysticos*, qui *solidiores fuerant texturæ, & saturatioris coloris*. Vallisnerius (*e*) contra nullo humore melius dissolvi, expertus est, quam calefactis spiritibus vini rectificato, & resinæ terebinthinæ. Et de vini quidem spiritu consentientem habuit Auctorem quem laudat Hallerus (*f*); de spiritu autem altero dissentientes alios, & in his Tacconum (*g*) qui de utroque spiritu plane discrepat. Idem; ne nimius sim, cum possis apud eos quos nominavi, & alios quoque, hæc, in aliisque humoribus facta pericula per te videre; idem, inquam, cum ex iis de quibus primum locutus est, calculis unum quem in spiritum nitri injecerat, *tenerrimum* viderit *evasisse*; eos de quibus novissime verba facit, ab eo spiritu *nihil mutatos esse*, affirmat, quod & Vallisnerius (*h*), & Bezoldus (*i*) pariter animadverterant. Ex his varietatibus illud insuper addisces, ignorari a nobis quo potissimum lithontriptico in hoc, aut illo casu uti deberemus, si constaret, hos calculos, ut plerumque minus duri sunt, magisque friabiles, quam urinarii, ita per sua lithontriptica facilius dissolvi; quanquam in utrorumque comparatione non substantia solum, & junctura spectandæ sunt, verum etiam quanto citius, & quanto plus dissolventis humoris ad urinarias vias, quam ad bilarias, feratur. Quam ob animadversionem factum est, ut in prima hujus Curationis parte cum largissimus calidæ potus a pluribus proponatur, siluerim, non pariter taciturus, si hærente in renibus, aut ureteribus calculo idem proponeretur. Si tamen quæras, ex tot, & tam variis quæ in hac altera Curationis parte a pluribus promiscue laudantur, remediis quænam præcipue seligerem; non alia magis respondebo, quam quæ magis mihi videntur innoxia, ut puta aut taraxaci succum, quando hoc Boerhaavius ab discipulo Scheffelio (*k*) dicitur *sæpe calculum hepatis feliciter curavisse*, aut recentis graminis, nemini post Glissonium (*l*), & Sylvium (*m*) ad hunc usum non celebrati. Certe autem hæc una herba quid ad id possit, ostendit in quodam paupere Ill. Swietenius (*n*). Qui cum morbum hunc in aliis quoque per graminis, & taraxaci decoctiones, perque alia, diuturno, & constanti usu ingesta, averruncarit, *semper in fæcibus tunc invenisse se*, scribit, *calculos, vel grumos saltem calculosos magna satis copia*. Quamvis autem non propterea se certum habere, fateatur, fuisse illos *calculorum comminutorum partes* potius quam exigua novorum calculorum inchoamenta, qualia in cysti, nec semel, reperta esse, jam supra (*o*) demonstratum est; tamen Glissonii observata, quæ & ipse agnoscit, satis ostendunt calculosos illos tubulos (*p*) in bilariis boum meatibus hyeme innatos, recentis graminis pastu dissolvi; neque enim *tempore circiter quadragesimæ, aut Paschatis, imo antea* eos *sæpe* tubulos, sed & postea reperisset.

51. Denique Curationis pars tertia novos gigni calculos prohibebit, primum si quæ vitia sint in jecinore, itemque in sanguine emendare poterit, unde calculorum productio pendeat: deinde si ea removeat a quibus vitia illa induci consueverunt. Sunt ea vitia in jecinore quidem infirmum robur, obstructio, alia hujus generis, in sanguine autem viscidarum, terrearumque particularum copia, & æquo lentior, per jecur præsertim, motus. Porro inducuntur hæc vitia ciborum, potionumque insalubrium crebriore usu, prava eorundem digestione, non respondente ciborum copiæ in diluentibus, parsimonia, nimio somno, vita sedentaria inclinato præsertim antrorsum corpore, graves animi affectiones, & quæ alia per te vides a Medico esse removenda. Sed nimirum hæc pars Curationis satis est a pluribus pertractata. Quoniam tamen aut ægri non diuturna obedientia, aut jecinoris in integrum restituendi difficultate, persæpe accidit, non secus atque in urinariis videmus calculis, ut novi nihilominus progignantur; utile saltem erit dare operam, ut quoad ejus fieri possit, molles, & laxi bilis canales conserventur, ne novis transituris calculis valde resistant, sed facilius obsequantur, id quod per assiduam, moderatam tamen diluentium consuetudinem erit curandum.

52. De lithotomia quæ in vesica quoque fellis nuper excogitata est, noli mirari quod supra non fecerim mentionem. Nam primum dolores qui ab lapillis exitum molientibus excitantur, non ab iis dumtaxat moventur qui a cysti, sed etiam ab iis qui ab Hepatico proveniunt ductu. Deinde qui maximi in cysti lapides sunt, quorum præcipue causa lithotomia hæc quibusdam videtur optanda, illi nec exitum moliuntur, nec magnopere, sæpius saltem, molestiam creant. Huc illud accedit, quod nisi vesiculam causa aliqua arcte cum peritonæo connectat, ejus est sectio perniciosa; ea autem connexio ut vi morbi in nonnullis fuerit, in quibus casus, velut sæpe alia, sic & novam hanc lithotomiam excogitandi occasionem præbuit; tamen quam raro vel in morbida harum partium constitutione occurrat, norunt Anatomici; & cum est, quam non facile sit pro certo internoscere, sciunt Chirurgi. Novissime etsi in secando nihil esset periculi; num in persanando nihil erit difficultatis? Sunt ante oculos exempla fœminarum trium, Bononiensis (*q*), Francofurtensis (*r*), Gottingensis (*s*), quibus tumore in epigastrio oborto, eoque arte, aut sponte aperto, illac cystici calculi prodierunt. Primam persanatam lego; alteri fistulam relictam, per quam tenuis, & chymosus quidem, sed *flavus* humor destillat: tertiæ ulcus, quod cum sanie *calculos subinde felleos* emittit. Quæ ultima historia Chirurgos potest in dubitationem adducere, claudendumne postea vulnus sit, an propter novorum lapidum metum non omnino claudendum. Non me quidem fugit, antequam tumor omnes antepositos occupet musculos, & suppurationem late moveat, & cuniculos sibi pus faciat, tanta diligentia industriaque, ut in Francofurtensi muliere, curandos; non me, inquam, fugit, rem tunc cedere felicius debere vesiculam ferro aperientibus quæ jam arcte cum peritonæo concreverit: hujusque concretionis signa ab solerti Chirurgo fuisse indicata. Veruntamen ut in re nova, licet magnam interdum possit utilitatem habere, mihi expectandum potius dum tempus pluribus iteratis exemplis dubitationes, pericula, difficultates tollendo, confirmet, quam festinandum in ea perinde ac si jam undique perfecta esset, proponenda, existimavi.

53. Habes de bilariis calculis non eam tractationem quam cupiebat Vallisnerius (*t*); sed quantum mihi cursim licuit ad illa addere de quibus minus fuse antea semel, iterum, ac tertium scripseram. Quod si Sosigenes, ut est apud Plinium (*u*), *trinis commentationibus, quanquam diligentior esset cæteris, non cessavit tamen addubitare, ipse semet corrigendo*; noli mirari, me hominem quidem non negligentem, sed tamen cum plerisque eorum qui hactenus de iisdem calculis scripserunt, minime comparandum, tribus illis prioribus quartam hanc commentationem adjecisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVIII.

Agitur de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.

Longissimis quæ ad te nuper a me datæ sunt, Literis vereor ne multo longiores succedant, cum prolixam adeo in Sepulchreto esse video Sectionem XXI. cujus nunc sequi argumentum debeo, *de Ventris Tumore, Hydrope*. Nam in XIX. quæ *de Scorbuto*, aut in XX. quæ *de Cachexia, Anasarca, Leucophlegmatia* inscripta est, non est cur morer; quando iis in Civitatibus ubi vitam duxi, perraro, si unquam, a Scorbuto aliquis confectus est, alibi autem confectorum dissectiones passim reperies, & singulares quasdam apud Poupartium (*a*), & Meadium (*b*), tres autem isti alii morbi ejusmodi sunt, ut longe melius, aut certe commodius alio referantur. Itaque ista quæ ipsis tribuitur, Sectio, ubi Scholia detrahas, & Observationes, quæ ut diserte admonemur, ad febres, phthisim, ventris dolores, tumoresve, melancholiam, paralysim, dyspnœam, syncopem aliove attinent, & quarum aliqua interdum repetitur (*c*); ad non ita multas reducitur, quarum plures alio pariter, & nominatim ad ventrium hydropes spectant. Quorum qui nobis tractandi sunt, Ascites, & Tympanites si soli materia essent XXI. Sectionis; fortasse non longior superiore hæc esset Epistola. Verum cum præter illos, plerique insuper ex reliquis tumoribus ventris in ea Sectione proponantur; hos constituimus in Litteras proximas rejicere; has autem non de aliis ferme quam de utroque illo hydrope, & Peritonæi, & aliis quos Saccatos vocitant, exarare. Nec tamen Observationes illas, huc quoque attinentes, quæ alibi, & præsertim cum de

(*d*) §. 6. paulo ante cit. (*e*) Epist. supra ad n. 13. cit. (*f*) nota *r* supra ad n. 25. cit. (*g*) supra ad n. 16. cit. (*h*) Epist. cit. (*i*) Diss. cit. §. 6. (*k*) Differt. supra n. 13. cit. §. 31. (*l*) Anat. Hepat. c. 7. (*m*) Prax. Med. l. 1. c. 45. n. 13. (*n*) §. cit. supr. ad n. 46. (*o*) n. 19. (*p*) Vid. supra, n. 12. (*q*) Vid. Taccon. supra ad n. 16. cit. (*r*) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 69. (*s*) Haller Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 8. (*t*) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 2. (*u*) Nat. Hist. l. 18. c. 25. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. (*b*) Monit. Med. c. 16. (*c*) Vid. Obs. II. §. 6. & 9.

de Thoracis hydrope scriberemus, traditæ sunt, hic iterum expectabis; sed alias sive ex Valsalva, sive ex nobis. Ejus sunt igitur quæ continuo consequuntur.

2. VIR annorum sexaginta, herniosus, difficultate spirandi, sitique corripitur. Venter, pedesque intumescunt. Siti tandem remissa, moritur. ABDOMINIS adiposa membrana, & musculi cum secarentur, serosa in interstitiis materia apparuit: quæ in ventris etiam cavo occurrit. Cum hujus ima sinistra parte sacculus ex peritonæo factus, communicabat, intestinorum portionem continens. In Thorace pericardium sero scatebat. Fluidus in ventriculis cordis sanguis fuit.

3. Quæcunque hydropis in hoc viro causa fuerit; nam etsi irruentibus in herniam intestinis, aliquem interdum disrumpi in distracto mesenterio lymphæ ductum posse, non est negandum; tamen id quam rarissime accidere, &, cum accidit, simul cum lympha chylum effluere, non ignoramus; quæcunque igitur causa fuerit, ad ascitem duos alios hydropes accessisse, vides, anasarcam, & pericardii. Rarum enim est, ut simplex sit: quod & insequentes fere omnes comprobabunt historiæ.

4. JULIA Bonetti annos nata quinquaginta quinque, gracilis, & utrinque gibba, cum paucis antea mensibus de minus facili respiratione queri cœpisset; denique III. Kal. Decembres A. 1688. in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium ægra illata est. Laboriose respirabat, idque magis in sinistrum latus cubans, quam in dexterum. Quod si in lecto sederet: tum vero spirandi difficultas adeo ingravescebat ut quasi suffocaret. Omnibus irritis auxiliis, augescente in dies spirandi labore, debili & languido pulsu, leviusculis, sed crebris animi defectionibus tentata, facie tumida, & quodammodo livescente, obiit Idibus Decembris. VENTRIS caveam aqua limpida opplebat. Omentum sine pinguedine quibusdam vesiculis refertum erat. Thoracis cavum dexterum quatuor circiter aquæ uncias; sinistrum autem quantum poterat, continebat, ut in sterni exsectione efflueret. In hoc cavo pulmo nonnihil tumefactus, & purpureus, ut si inflammatione correptus esset; in altero parum, aut nihil ab naturali constitutione recedebat. Cordis ventriculus dexter cum multo concreto sanguine concretionem quoque habuit polyposam digiti crassitudine quæ tum in venam Cavam, tum in arteriam Pulmonarem producebatur. In sinistro ejuscemodi concretionis tantummodo inchoamentum apparuit.

5. Uter præcesserit hydrops, thoracis, an ventris, non est facile in ejusmodi historiis pronunciare. In hac tamen si propter illius depravatam adeo structuram, ipsum quoque velis primum aquam collegisse; non repugnabo. Cæterum ob eandem structuram illa accidisse, crediderim, quæ contra ac fieri, solet, in hac fœmina observata sunt, ut difficilius spiraret in id latus cubans in quo pulmo tumens, & plurima aqua erat, utque in lecto considens, propemodum suffocaretur.

6. VETULÆ cœpit autumno intumescere corpus universum, respiratio fieri difficilis, & sitis molesta. Ad hæc, nisi quod sitis sub finem desiit, accessit tussis cum sputis catarrhalis materiæ, & difficilis in sinistrum latus decubitus, ut propterea in dexterum fere semper cubaret: in quo decubitu & mortua est, cum pulsus jam se se adeo contraxissent, vix ut amplius perciperentur.

CADAVERIS cutis, & musculi dum inciderentur, serum manabat multum. Serum etiam Ventrem implebat, qui ingenti, sed tamen molli tumore protuberaverat. Hoc serum, vitreo vase exceptum lotii referebat colorem, unoque, aut altero circiter interjecto die, concrementum innatans ostendit adeo firmum, ut ne agitato quidem vase, in partes divelleretur. Reliquus humor, igni impositus, paulo post turbidus, & crassior factus, mox levem concretionem in lateribus vasis exhibere cœpit: progrediente autem evaporatione, pelliculam in summo efformavit: sed postquam sic infra dimidium decreverat, similis omnino evasit cremoris hordeacei. Hepar maculis subalbis hic illic distinctum majoribus exterius, minoribus intus, pallebat. Lien prædurus. Lymphæ vasa circa lumbos, infraque per interiora ventris, satis manifesta per se occurrebant.

In Thoracis sinistra cavea undique solutus erat pulmo; at in dextera toto ambitu ad pleuram multis, iisque implicitis, membranarum nexibus alligabatur: quas si membranas contrectares; multum seri, in earum interstitiis conclusi, prodibat. Cordis sinibus magna copia sanguinis continebatur, fluidi, dilutaque rubentis, ut in vasis omnibus: eratque cor intra serum, quo pericardium non oppletum modo, sed & valde fuerat dilatatum. Hoc pericardii serum, etsi colore, & firmo per se producto concremento seri simile visum est quod ventre continebatur; ad ignem tamen non concrevit, sed perpetuo liquidum, sensim avolans, levem dumtaxat in fundo vasis crustam reliquit. Utriusque seri salinæ particulæ inspectæ, nec certæ figuræ inventæ sunt: particularum tamen illius seri figuræ ab hujus figuris nonnihil discrepabant. Concrementum autem illud quod in pericardii sero innatavit, forma erat propemodum sphærica, & ex parvis quasi vesiculis in unum congestis effici videbatur.

7. Solebat Valsalva cum aquam in corporis caveas effusam inveniebat, qualis ipsa esset, non modo attendere, sed & per varii generis experimenta quærere, sæpe igne utens, nonnunquam certarum rerum admistione. Solebat quoque lymphæductuum sedes inspicere, & sive ii turgerent, sive nullo modo se proderent, adnotare. Utramque hanc ejus consuetudinem cum in plerisque aliis quas reliquit, hujus generis Observationibus, tum in ea præsertim animadverteris quam modo proposuimus. Quærebat, ut credo, ratione utraque, unde aqua extitisset, an a disruptis iis vasculis, an aliunde; si forte post longam Observationum seriem eo perveniret, ut ex aquæ portione e vivente hydropico eductæ hanc ex iis vasculis effluxisse, dignoscens, morbum insanabilem pronunciaret. Posita enim illa diagnosi, ut puta in exemplo alias (*d*) tibi commemorato, hæc prognosis consequitur, priscis æque incognita, ac vasa illa: quorum inventione *non mutatam* esse in hoc morbo *prognosim*, inconsulto quidam contendebant diligentioris Anatomes reprehensores; illa autem sic mutata, medendi quoque rationem mutari, quod iidem negabant, manifestum est; cur enim Medicus fortioribus eos vexet remediis, quos debet dumtaxat qua ratione diutius in vivis servet, non qua sanet, cogitare? Sed Valsalvæ longa opus fuisse ejusmodi Observationum serie, idcirco dicebam, quia lympha ipsa in variis, & vario tempore varia est. Quin Reverhorstius (*e*) addebat insuper loci unde provenit, varietatem, a læsis hepatis vasis lymphaticis eum ascitem esse, scribens, in quo aqua extrahitur flava, & amara. Quem ut sequi auctorem minime necesse est; ita haud satis tutum arbitror iis adstipulari qui cum Boneto (*f*), docent, a lymphæ ductibus esse eam aquam hydropicorum, quæ *limpida* sit, *coloris expers*, *aut levicule tincta*; a venis autem, quę *seri* instar sit *modo sinceri*, *modo aliis humoribus commisti urinæ colorem referentis*. Etsi enim in ęgro de quo ipse loquitur, cujus urinę lixivium nigrum potius, quam nigricans, esse videbantur, non nisi ex lymphę ductibus effluere in ventrem potuisset aqua limpida illa quam describit; at in aliis quorum aliter urinę se habeant, aliunde potest provenisse.

8. Deinde quę prius lympha erat limpida, si mora, & viscerum quę vel ipsa denique corrumpat, putrilagine admista mutetur, num propterea a lymphę ductibus non exiisse credenda est? Huc fallacias adde quę sępe, nisi quis diligenti attentione caveat, imponere possunt in cadaverum dissectione. Nam quę aqua primum effluit, erit aliquando lympida, non quod in ęgro sic esset, sed quod in mortuo subsidentibus crassioribus particulis, quę in summo est aqua purior est facta. Contra aliquando pura cum esset, ab ipsa fit dissectione impura. Sic olim animadverti, cum in hydropica quadam a sterno costas dividere cœpissem; limpidam prorupisse: cum omnes divisissem, sterno sublato vidisse subrubentem: denique cum viscera contrectassem, & incidere vix inciperem, quidquid restabat aquæ colorem rubrum contraxisse. Quæ tanto magis attendenda sunt, quanto minus aquæ inest, aut superest, ut vel pauco sensim, & quasi clam admisto sanguine possit infici. Sunt & quę ab lęso viscere aliquo, vel ante Sectionem, ut indicabam, admiscentur, minus deceptura ubi & visceris læsio magna est, & major eorum copia. Sic apud Schacherum (*g*) cum esset conjunctum asciti ovarium plurimum auctum, & vitiatum, mirum non fuit, aquam satis alioquin, ut videbatur, limpidam, per evaporationem *mox in substantiam pinguem coaluisse ita, ut partem unam aqua evaporatione abacta, tres vero partes residua portio sebacea efficeret*. Sic etiam Albertinum memini audivisse cum diceret, quorundam hydropicorum aquas, evaporatione adhibita, ex minima parte avolasse, ex maxima (credo ob aliquam ejuscemodi causam) concrevisse, cum

(*d*) Epist. 16. n. 5. (*e*) Diss. de Mot. Bilis §. 23. (*f*) Sect. hac 21. Schol. ad Obs. 18. (*g*) Diss. de Virgine Ascit.

cum aliorum, eodem adhibito ignis gradu, ex maxima avolassent, ex minima concrevissent. Tunc vero maxime cavendum est, cum visceris læsio est adeo parva, ut facile possit oculos secantis effugere; ne si quidpiam vi ignis concrescat, non veram ad originem id referatur. Ex his, atque aliis quæ consulto prætereo, intelligas velim, cur istiusmodi Observationum, quas non contemno, sed cautissima diligentia habitas requiro, magno numero Valsalvæ opus fuisse, dixerim, ut, in quibus fallacia aliqua subesse posset, iis neglectis, cæteras comparatas cum similibus in lympha, & in sero sanguinis experimentis, ad eos fines, quicumque illi essent, quos sibi proposuerat, utiliter adhiberet. Ad ejusmodi comparationem hortatur Cl. Phil. Frid. Gmelinus (*h*), ubi sua in tenaci Asciticæ cujusdam aqua proponit experimenta. Alia leges, in humore quem *saccati* hydropis vesiculæ continebant, habita a Cl. Jo. Christoph. Pohlio (*i*). Minus multiplicia, quippe evaporatione dumtaxat adhibita, habet Ill. Senacius (*k*). Peculiaria reperies quædam, nimirum ad lacteum hydropem attinentia, ortum quidem, ut videtur, non ex chylo tantum e disruptis chyliferis vasculis effuso, quemadmodum in Littrii (*l*) Observatione, sed ex illo cum multa communi asciticis aqua misto, reperies, inquam, in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*m*). Quales autem plerumque sint eductæ ex hydropicis aquæ, & quam variæ, alias in ejusdem Academiæ Commentariis (*n*) docuit junior Verneyus simplicius certe, quippe nulla addita externa ope, sensibus duntaxat fretus, sed multo commodius, & ad prognosim utilitate latius patente.

9. Verum ne Vetulæ cujus proposita historia est (*o*), obliti esse videamur; si hanc cum illa quæ proxime præcedit, gibberæ historia (*p*), & cum prima viri (*q*) comparaveris, intelliges, vetulæ decubitum haud alium fuisse ac quem thoracis latus magis laborans requirebat. De siti autem ante mortem remissa in viro, sublata in vetula sic fortasse poteris existimare, quod aut sentiendi vis prope obitum jam hebesceret, aut distento jam ventre quod humoris in sanguine supererat, ejus pars ad fauces madefaciendas tunc iret, catarrhali materia quam vetula exspuebat, id indicante. Neque enim necesse est, ut in hydropicis omnibus serum sanguinis ad sitim tollendam ineptum sit, id est muriæ sit, ut interdum ab nonnullis gustando perceptum est, multo similius, quam aquæ.

10. VIRI quinquaginta annos nati, qui universali hydrope laboraverat, VENTER, etsi nulla exterius apparebat tensio, aqua erat plenus. Hepar coloris atri, lien aliquantum auctus, reliqua ventris viscera sana erant. Lymphæ ductus valde turgebant: & cum multæ essent glandulæ infra Emulgentia vasa juxta venam Cavam, & arteriam Magnam circumjectæ, ii ductus ex mesenterio ad has glandulas, ex his in Thoracicum ductum ferebantur. In Thorace aqueus humor: pulmonesque nigris maculis variegati. Pericardium hydrope proprio usque adeo erat expansum, ut aere distentam urinariam bovis vesicam magnitudine æmularetur. Ut omnia hujus corporis vasa proportione magna erant, sic & cor magnum; sinistra autem ejus auricula ita erat dilatata, ut dimidiatum cor quasi æquaret. Cor vero exteriorem membranam a sinistris erosam, vasa intorsionibus varicosis spectanda habebat: in ventriculis autem sanguinem continebat fluidum sine ullo concretionis indicio.

11. Creditu difficile est, Valsalvam, cum pericardium usque adeo aqua distentum, auriculam autem sinistram ita amplificatam invenisset, ut hinc fortasse, quemadmodum retardatus ubique sanguinis motus, sic universalis hydrops magna ex parte sit consecutus; creditu, inquam, difficile est, non quæsivisse diligenter omnia de quibus æger conquestus esset, aut si peculiare quid audivisset, non adnotasse. Quod tamen ad pericardii hydropem attinet, cum Vetula quoque de qua supra (*r*) diximus, pericardium aqua haberet valde dilatatum, videre potuisti, inter signa quæ in ea historia sunt recensita, num ullum esset pericardii potius hydropis, quam cæterorum quæ præter naturam simul inventa sunt, peculiare. Decubitus certe neque antea difficillimus, nec extremo tempore necessarius, nec humili capite fuisse dicitur: quæ cum iis conferes quorum a nobis ibi mentio facta est ubi illius hydropis alia ab aliis proposita signa pro veri studio examinavimus (*s*). Ne vero ex proxima, quam subjiciam, Observatione suspicari incipias, ejus peculiare signum esse supini decubitus necessitatem, cum tot aliæ faciunt in quibus aliter sine altero fuit, tum illa præsertim faciet quæ proximam continuo sequetur.

12. ANUS septuaginta annorum difficile respirabat, multum sitiebat, sicca tussi vexabatur, non nisi in dorsum cubare poterat. Cum hæc diu perdurassent, tumerentque pedes œdemate; mortem obiit. VENTER aqua plenus erat. Lymphæ ductus circa arteriam Magnam qua Emulgentes promit, turgebant; in mesenterio, atque alibi vix apparebant. Renes parvi, nec sine hydatidibus. In Thorace pulmones sani: & mediocris seri copia. Hoc autem plenum erat pericardium: in quo cor duplo majus quam secundum naturam, flaccidam concretionem polyposam continebat; auriculæ autem sanguinem, a quo valde turgebant. Cæterum naturalem sanguis fluorem, coloremque in hoc cadavere servabat.

13. SENEX annorum totidem, pedum œdemate, magna siti, & tussi corripitur adeo interdum dolorifica, & vehementi, ut suffocari videatur. Catarrhalem materiam exspuit: difficile respirat: decumbere, nisi supinus, non potest: humili, & debili est pulsu. Moritur.
IN VENTRE aqua stagnabat: & lymphæ ductus ad Emulgentium vasorum divisionem adeo tumebant, ut tres quatuorve eorum, singuli anserinæ pennæ crassitudinem æquarent. Lien prægrandis, exterius nonnulla corpuscula ostendebat granorum milii instar. In Thorace pulmo uterque ad dorsum, ad latera, ad sternum adhærebat, interstitiis inter se, pleuramque relictis, aquam continentibus. Contra in pericardio nihil humoris: & ipsum per fibras multas membranaceas cordi se annectere jam incipiebat. In cordis ventriculis concretus sanguis, & in auricula quoque dextera, in qua primo aspectu placentæ uterinæ portionem referebat. In sinistro ventriculo polyposa concretio, ab omni parte separata.

14. Vides igitur utraque hac collata Observatione, cum supinus decubitus utrobique esset necessarius, non utrobique pericardium sero plenum fuisse, imo in Sene humoris nihil habuisse. Quod si viscerum inter se compares vitia; gravia quidem reperies in utroque; sed non eadem. Nec sanguinis utrique eadem constitutio; imo, quod in superioribus etiam hydropicis animadvertere potuisti, alii prorsus alia. Anui enim fluidus fuit; Seni concretus: & quod polyposi habuit, in illa flaccidum laxumque, in hoc compactius, & quod raro a Valsalva adnotatum est, in sinistro ventriculo, non in dextero. Ejusdem igitur decubitus variæ sunt causæ, nec raro difficiles habent explicatus, ut alias (*t*) ostensum est, & duabus quæ sequuntur, Observationibus inter se, & cum proxima superiore collatis, ostendetur.

15. FŒMINA gracilis, annum agens circiter duodetrigesimum, quæ jam ante menses quatuor vulnus acceperat ad umbilicum, difficile spirabat, valde sitiebat, nonnihil exspuebat, de dolore querebatur in sinistra thoracis parte, in quam, ut neque in dorsum, cubare non poterat. His omnibus ingravescentibus, moritur.
IN VENTRE sana erant viscera omnia; ut vel in ipsis intestinis, qua umbilico respondebant, nihil vitii animadvertere licuerit præter colorem quasi nigricantem. Ventris tamen cavea subflavæ aquæ libras tres, quatuorve continebat. Thoracis quoque sinistrum cavum aqua erat plenum omnino simili, nisi quod in hac concretiones quædam innatabant, pellicularum instar. Hac in aqua pulmo erat sanissimus, & ab omni adhæsione liber. Pulmo autem dexter cavum suum exacte implebat, quippe ad pleuram undique adhærens arcte adeo, ut separari vix posset: eratque aliquantum induratus, ut phlegmone quodammodo tentari videretur. Uterque cordis ventriculus laxam concretionem polyposam continebat; dexter tamen majorem, quam sinister. Cæterum lymphæ ductus in hoc cadavere nullo modo turgebant.

16. ADOLESCENS annorum circiter septemdecim, corripitur difficili respiratione, sicca tussi, maxima siti. Parum mingit. Latere dextero nonnihil dolet, in hoc assidue cubat. Tandem interit. VENTER aqua plenus: intestina, & ventriculus albida: totum hepar durum: lien, nisi quod paulo major erat, cætera sanus. Lymphæ ductus non turgebant, ut aliquoties in quibusdam hydropicis, sanis visceribus, est observatum.
Thoracis cavum dexterum aqua redundabat. In eodem pulmo induruerat: & tota ea facie qua diaphragma,

(*h*) Commerc. Litt. A. 1745. Hebd. 52. n. 3. (*i*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. III. (*k*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3 n. 4. & ch. 9. n. 2. (*l*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 7. (*m*) A. 1700. (*n*) A. 1703. (*o*) n. 6. (*p*) n. 4. (*q*) n. 2. (*r*) n. 6. (*s*) Epist. 16. n. 45. (*t*) Epist. 20. n. 25. & alibi.

phragma, & qua mediaſtinum ſpectabat, his adhærebat. In pericardio parum, aut nihil ſeri. In omnibus vaſis, etiam quæ ſunt in viſceribus, ſanguis fluidus.

17. Cur in latus dexterum hic aſſidue decumberet, ſtatim intelligis ſimul ac cogitas, aquæ copiam quæ in eodem erat latere, niſi in hoc cubaret, fuiſſe alterum, quod ſanum erat, prægravaturam. Sed Mulier (*u*) cum a ſiniſtris aquæ copiam haberet, cur in ſiniſtrum decumbere latus non poterat? Nempe etiam pulmonum rationem habeas, neceſſe eſt, quorum ſiniſter ſanus erat Mulieri; dexter non ſanus Adoleſcenti. Veruntamen cur Mulier cubare in dorſum non poterat? Sic enim neutrum latus alteri aut aquæ pondere, aut mole pulmonis, phlegmone tentati, offeciſſet. Senex (*x*) certe cum utrumque pulmonem ſic undique ſimul alligatum, ſimul aqua in circumjectis interſtitiis collecta circumpreſſum haberet; in dorſum non modo cubare poterat, ſed debebat. Vides igitur, cur decubitus dixerim non facile interdum poſſe explicari. Præſtat autem hac de re non plura iterum hic verba facere; ſed Valſalvæ reliquas Obſervationes ſubjicere, in quibus cum hydrope conjunctam lymphæ ductuum turgentiam non vidit, id quod in duabus quoque deſcriptis modo hiſtoriis animadvertere potuiſti: etſi facile neque tu, ut puto, neque ego certe ſatis perceperim, cur in proſtrema dixerit, turgentiam illam aliquoties in quibuſdam hydropicis, ſanis viſceribus eſſe obſervatam: quod profecto haud potuit ad Vetulam (*y*), ad Virum (*z*), ad Anum (*a*), ad Senem (*b*) referre, in quibus ut illa turgentia fuerit, ſana tamen viſcera non fuerunt. Alias igitur ſuas Obſervationes reſpexerit, neceſſe eſt, exempli gratia illam, tibi alias (*c*) a me deſcriptam, in qua cum hydropicæ cuncta ventris viſcera bene ſe haberent, ſimul turgebant vaſa lymphatica; nec fortaſſe aliud hic voluit, niſi in illis etiam hydropicis quorum ſana ſint ventris viſcera, turgentia interdum ea vaſcula reperiri.

18. JUVENIS annos natus circiter duodetriginta magnopere edax, & potulentus, cum aliquot jam annos aliqua reſpirationis difficultate laboraſſet, tandem in hydropem incidit univerſalem. Huic ſeptem ferme ante mortem diebus acceſſit major ſpirandi difficultas, cum tuſſi, ſputo, & dolore in thorace. IN CADAVERE Venter, & Thorax ſubfuſco ſero pleni inveniuntur, eodemque colore infecta viſcera omnia, ſi inteſtina excipias, & ventriculum. Hic naturalis magnitudinis modum valde ſuperabat. Lien quoque triplo quam par eſſet, major. Bilis erat pallida. Lymphæ ductus nulli in conſpectum venere. Siniſter pulmo erat multum inflammatus, ex quo accelerata mors jure credita eſt, & ad pleuram per membranas annexus, quarum interſtitiis deſcriptum ſerum concludebatur.

19. Hypotheſis vi potius, quam Hippocratis auctoritate, aut hydropicorum diſſectione, adductos olim pleroſque fuiſſe Medicos, ut jecur primum, deinde & ſplenem hydropis auctores facerent, vel ex Sepulchreto cognoſces ſive ubi (*d*) in Hippocraticis libris non unum, aut alterum, ſed plura hic culpari viſcera, oſtenditur, ſive ubi (*e*) bene multi productis hydropicorum extiſpiciis, inſons fuiſſe utrumque illud viſcus, demonſtratur. Et certe quæcunque Pars, imo quæcunque cauſa diutius poteſt ſanguinis, aut lymphæ curſum morari, aut humoris quo caveæ corporis madent, præter modum aut ſecretionem augere, aut exitum deinde imminuere, morbo huic poteſt originem præbere. Venter autem præter hæc, peculiares habet Partes e quibus humor in ejus cavum effunditur aliquando. Fuit, inquit Piccolhominus (*f*), qui plurimum bibens, & nihil, vel cathetere immiſſo, urinæ reddens, ventre ſenſim mirum in modum intumeſcente, denique mortuus, calculis penitus dilaceratos renes oſtendit, ut manifeſtum eſſet, ex his lotium in ventrem defluxiſſe, eumque diſtendiſſe. In Sepulchreto, ubi hanc Piccolhomini Obſervationem fruſtra quæſivi, habes alias Plateri (*g*), & Dodonæi (*h*) aſcitis, ſalvo hepate, & liene, ab urina facti effluente ex rene, aut ex veſica, quæ exulceratio perforaverat. Quod autem præterea indicat Dodonæus (*i*), minime dubium eſt, idem eventurum, ſi forte ureteres perrumpantur, aut erodantur, præmonſtrante Galeno (*k*), & confirmante inter alios Euſtachio (*l*), præciſis illis in viva beſtia, & abdomine conſuto, inventum iri ventris caveam *totam lotio plenam, veluti ſi aqua intercute laboraret animal*: idque ruptis iis canalibus in viris duobus accidiſſe, Abr. Vateri (*m*), & Winharti (*n*) docent hiſtoriæ. Quod ad genus Obſervationum referenda illa eſt Cl. Berneri (*o*) in ſexenni puero cujus urina cum e renibus egredi non poſſet, hos ita diſtenderat, ut per ipſorum ſuperficiem via ſibi aperta, in ventris cavum deſtillaret, inteſtinaque circumfunderet. Quin etiam huc pertinent ulcera, ventriculum eo loco perforantia, ut potionibus magis, quam cibis, exitum præbendo, aſcitem vel facere poſſint, vel augere. Sic accidit in Obſervationibus Doctorum Virorum Samuelis Gratſii (*p*), Ad. Chriſt. Thebeſii (*q*), Rud. Jac. Camerarii (*r*), & Jo. Georg. Hoyeri (*ſ*).

Porro ad illa quæ ex Sepulchreto indicata ſunt, hepatis, & lienis in hydropicis inſontium exempla, nova minime deſunt quæ addantur. Videſis; ut alia, in iiſque illud quod paulo ante memorabam, Vateri; nam huc quoque, imo præcipue, attinet; ea, inquam, vide quæ a Cæſarea ſuppeditantur Academia (*t*), inter quæ eſt quoddam (*u*) ubi jecur peſſime affectum eo facilius omnes crediſiſſent, quod ægra nulla de re magis, quam de ejus viſceris dolore conqueſta erat. In eo tamen, ejuſque cyſti labes nulla; ſed in proxima meſenterii parte deprehenſa eſt eroſio tanta, ut palmæ latitudinem ferme æquaret. Quæ omnia ut vera ſint; non erat tamen a quibuſquam in contraria adeo decurrendum, ut jecur, aut ſplenem contenderent perraro, ſi unquam, eſſe culpandum. Leges, exempli gratia, in aliqua ex ſuperioribus proximis Sepulchreti Sectionibus (*x*), *Medicorum vulgo quidem nil ſolennius eſſe, quam lienem contumeliis afficere, quaſi omnium prope malorum eſſet pancrene*. Certe illos in hoc erraſſe, fatendum eſt. Verum cum id continuo ſubjicitur, *Exta autem a fato conſulentibus rarius nihil, quam vitii quicquam in eo detexiſſe*; ſi hoc ab aliquo generatim, aut ut in aſcite præſertim, accipiatur, quantum a vero abſit, cum ingens in Sepulchreto ipſo (*y*), Obſervationum oſtendit numerus; tum de novem quas ex Valſava produxi, quinque (*z*) confirmant, in quibus aut prædurus inventus eſt, aut æquo major, imo, ut in noviſſima, unde hæc ſcribendi data nobis occaſio eſt, triplo major. Quod ſi de jecinore ſermo ſit; videbis in illarum quatuor aut pallens, & maculoſum, aut atrum, aut omnino durum, aut cum bile pallida fuiſſe. Nec mirum, ſi morbus quem in primis a retardato motu ſanguinis oriri diximus, a vitio haud raro proveniat viſcerum per quæ tarde lenteque ex inſtituto naturæ ſanguis traducitur, ut ſiqua nova accedat remorans cauſa, non niſi tardiſſime moveri queat. Itaque ad Valſalvæ Obſervationes, & ad eas quæ in Sepulchreto extant, paſſim occurrunt quas adjungas, ut cum haud paucas ubi quæras, indicavero, nullus dubitem, plures alibi ſupereſſe. Vide, exempli cauſa, quæ in aſciticis duabus Virginibus per diſſectionem conſpexerit junior Verneyus (*a*), itemque in plurimis eodem morbo affectis Naturæ Curioſi (*b*): nec omitte quæ in Viro illuſtri Cl. Bechmannus (*c*). Ex his omnibus aſciticorum diſſectionibus ne unam quidem perleges, quin jecur male ſe habuiſſe, cognoſcas. Simul autem in earum aliquot diſerte adnotatum animadvertes, ut male ſe quoque lien habuerit. Nec aliæ deſunt ex quibus intelligas, cum in eodem morbo *hepar non admodum a naturali ſtatu diſceſſiſſet, lienem magnum* fuiſſe, *& duriuſculum*, aut cum hepar *prorſus naturaliter* eſſet *conſtitutum*, lienem *ſolito majorem, & totum quantum ſcirrhoſum, tamque durum* fuiſſe, ut *non ſine difficultate ſcindi & dividi novacula potuerit*. Quorum exemplorum alterum eſt Lentilii (*d*), alterum Cl. Cohauſenii (*e*). Non tamen diffiteor, quæ vitia his viſceribus, aut pancreati, meſenterio, aliiſve Partibus ventre concluſis, initio non eſſent, ea poſſe, hydrope diutius protracto, aliquando induci. Sed indicia ſæpe ſunt, ea vitia anteceſſiſſe, ſive omnia ſpectentur quæ ægrum ante hydropem male habuerint, ſive quædam attendantur quæ occurrunt in mortui diſſectione, velut proxima indicabit hiſtoria.

20. MU-

(*u*) n. 15. (*x*) n. 13. (*y*) n. 6. (*z*) n. 10. (*a*) n. 12. (*b*) n. 13. (*c*) Epiſt. 16. n. 4.
(*d*) Sect. hac 21. Schol. ad §. 4. Obſ. 7. (*e*) Sect. ead. Obſ. 1. & ſeqq. (*f*) l. 2. Anat. Præl. 23. (*g*) Sect. cit. Obſ. 8. §. 2.
(*h*) Ibid. Obſ. 25. §. 23. (*i*) Ibid. (*k*) De natural. Facul. l. 1 c. 13 (*l*) Tract. de Ren. c. ult.
(*m*) in Progr. edito Witemberg. Januar. A. 1720. (*n*) in Append. Tom. 2. Act. N. C. ſub n. III. (*o*) Eorund. Actor. T. 1. Obſ. 219.
(*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 40. (*q*) & Cent. 3. & 4. Obſ. 120. (*r*) & Cent. 5. Obſ. 43. (*ſ*) & Actor. T. 4. Obſ. 124.
(*t*) Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 13. & 168. & A. 6. & 8. Obſ. 186. (*u*) Obſ. ead. 186 (*x*) Sect. 18. Obſ. 3.
(*y*) Vid. quot ſub Obſ. 6. & 7. & alibi congerantur. (*z*) n. 6. 10. 13. 16. 18. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1703.
(*b*) Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 276. & A. 7. & 8. Obſ. 153. & A. 9. & 10. Obſ. 239. 241. 248. & Cent. 1. Obſ. 3. in Coroll. 3. & Cent. 3. Obſ. 12. & Cent. 8. Obſ. 27. & Cent. 9. Obſ. 64. & Cent. 10. Obſ. 86. & Act. Tom. 6. Obſ. 15. (*c*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1.
(*d*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 168. (*e*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. Caſ. 3.

20. MULIER hydrope aſcite laboraverat. CADAVER incidendo, nulla, niſi Ventris, cavea inventa eſt quæ eſſet aquæ plena. Inteſtina aere non erant diſtenta. Hepar autem erat durum, ejuſque veſicula lapidem, omne ejus cavum occupantem, continebat. Lymphæ ductus nullo modo apparebant.

21. Hæc una eſt ex reliquis illis Valſalvæ Obſervationibus quas tibi Epiſtola ſuperiore (*f*) pollicitus ſum, ut plene intelligeres, non magis ab illo, quam a me, regium morbum ſimul cum cyſtis felleæ calculis fuiſſe adnotatum. Porro minus veri ſimile eſt, tantum lapidem non a longiſſimo antea tempore fuiſſe inchoatum, ut demum ad totam cyſtim opplendam perveniret: nec, quod conſequitur, ſine antiquo vitio fuiſſe id jecur, in quo tandiu bilis ſecreta eſſet idonea ad ejuſmodi lapidem perficiendum. Quod vero diſerte interjectum eſt, inteſtina aere non fuiſſe diſtenta, eo attinet, ut intelligatur, etſi poſſint Aſcites, & Tympanites conjungi; non ſemper tamen, ut videntur quidam credere, id fieri. Quin ut rarius accidit, aſcitem, quemadmodum in propoſita fœmina, nullum alibi hydropem conjunctum habere, ſic minus ſæpe fit, ut in aſciticis concluſa ventriculo, & inteſtinis magna vis flatuum, in tympaniticis autem aqua multa præſertim, & necdum inveterato morbo effuſa in ventrem occurrat. Et ſane pauca fuit in muliere de qua protinus dicetur.

22. FŒMINA annum agens circiter trigeſimum, poſt diuturnos artuum dolores, multa ſcabie, eaque humida, correpta eſt. Quam ut abigeret, de conſilio Empirici unguento quodam eſt uſa. Sic brevi quidem ſiccata eſt ſcabies: ſed acuta febris oborta eſt, ingenti calore, & ſiti, ac ſæviſſimis capitis doloribus ſtipata. His poſtmodum acceſſerunt delirium, ſpirandi non modica difficultas, totius corporis levis tumor, ventris tamen non levis, magna inquietudo, mors denique ſexto ex quo febris lecto affixerat, die. IN CADAVERIS diſſectione animadverſum eſt, ſcalpello cuti, & carni impreſſo, nihil aquoſi humoris prodire, ut manifeſtum eſſet, univerſalem illum de quo dictum eſt, tumorem non œdematis inſtar, ſive anaſarcæ fuiſſe: quod & digito preſſi pedes oſtendebant, nullum preſſionis veſtigium ſervantes. Venter quoque tumidus, & valde tenſus, cum aperiretur; non aqua, ſed inteſtina, & ventriculus erupere, nihil niſi aerem continentia, quo uſque adeo diſtendebantur, ut ventriculus plus quam dimidium caveæ ventris impleret. In hanc tamen caveam effuſa inventa eſt libra una, aut altera limpidi ſeri: quod ignis vi primum quidem leviter concreſcere viſum eſt; ſed poſtea, ferme inſtar aquæ pericardii, totum in auras abiit, niſi quod in fundo vaſis flavam quaſi pelliculam reliquit. In Thorace pulmones reperti ſunt ad pleuram annexi per quaſdam quaſi membranas, *gelatinoſum* corpus referentes, quæ tot erant, ut appareret, minus libere ſe dilatare potuiſſe pulmones. Eas ſi ſecares; pellucidus humor prodibat. Cor ad dexteram cum pericardio connectebatur per fibras nonnullas membraneas: ejus ventriculis ſanguis inerat fluidus; ſed tamen in dextero tenuis polypoſæ concretionis inchoamentum eſt animadverſum. Caput ſecare non licuit.

23. Multa, atque humida ſcabies quæ mulierem a diuturnis artuum doloribus liberaverat, importune retropulſa, mortem attulit. Scilicet acres particulæ quæ artuum membranas antea compungere ſolebant, jam per ulcuſcula in cute producta, ſalubriter ejiciebantur. His autem ulcuſculis ſiccatis, in ſanguine reſtitantes, internaſque partes irritantes, & acutam febrim, & mala cætera, quæ hanc comitabantur, graviſſima invexere, in iiſque tympanitem. Quæ hydropis; ſic enim Majores vocarunt; ſpecies etſi diuturnis morbis, ut ait Littrius (*g*), ordinario ſuccedit; nonnunquam tamen fit in acutis, velut hic; imo etiam in multo acutioribus, ut ipſe vidi, & alias perſcribam. Et poſt diuturnos quidem, magnoſque morbos proclive eſt cum ipſo intelligere, ex effœto ſanguine tot, taleſque ſpiritus non poſſe exiſtere, quot, qualeſque inteſtinorum, & ventriculi requirunt fibræ, ut aeri qui in utrorumque cavo eſt, ſatis renitantur, ſi præſertim ille multus ſit, multumque rarefactus; ne viſcerum eorum parietes incredibilem in modum diſtendat. Sed in acuto hoc morbo erat aer utique ad rarefactionem pronus; ut vel in vaſculis quæ ſub cute ſunt, & per quæ fortaſſe minus meabat libere, ſe quadantenus expandere videretur, & leve quaſi emphyſema inducere. Effœtnm tamen ſanguinem, & hic debiles eorum viſcerum tunicas num credemus fieri potuiſſe, ſi non ab longitudine, a vehementia ſaltem morbi? quanquam ut erat hic acerbiſſimis capitis doloribus, & inquietudine, ac delirio ſtipatus, non tam ſpirituum inopiam, & languorem, quam copiam, abnormeſque motus indicabat. Nec tamen propterea in Williſii ſententiam tranſibimus, fuſe, etiam in Sepulchreto (*h*) relatam, qui contra ac poſtea Littrio placuit, a copioſo, inordinatoque ſpirituum influxu in fibras viſcerum illorum, tympaniticam ipſorum diſtentionem repetebat; quaſi vero fibræ circa membraneos tubos diſpoſitæ, cum ipſæ inflantur, non horum cavum potius conſtringerent, diſtentionique reſiſterent. Equidem præſtare, credidero, ut hic ex utraque ſententia tertiam quandam conflatam ſequamur, exiſtimantes, abnormi ſpirituum influxu contractas hic illic, & convulſione adſtrictas fibras, naturales horum tuborum motus, &, quod conſequitur, multi, & multum rarefacti aeris expulſionem intercepiſſe, qui propterea fibras cæteras in iis in quibus concludebatur, tractibus tanto magis urgens, quanto magis, & copia, & vi augebatur, harum quidem primum, deinde & illarum quarum prægreſſa convulſio robur infractum reliquerat, perviciſſe renixum, ſicque infirmatis denique, laxatiſque omnibus, univerſos hoſce tubos dilataſſe. Adeo autem convelli poſſe carneas inteſtinorum fibras, ut omnem intercepto aeri exitum intercludant, repertæ haud raro in diſſectionibus arctiſſimæ hic illic inteſtinorum conſtrictiones oſtendunt. *Obſervatores non pauci enarrant*, inquit Cl. Corn. Henr. Velſe (*i*), *& ipſi in cadaveribus ſæpiſſime vidimus: quum inteſtinum hic laxum, molle, diſtenſile, flaccidum, illic durum, contractum, rugoſum, non ulterius digitis coarctandum, nec liquidis eſſet patulum, ſed maſſam fere referret ſolidam*. Hæc autem poſtquam dixit *per totam inteſtinorum longitudinem interdum alternari*, ut in cadavere infantis vidit: quid interclusus elaſticus aer ob calorem loci magis magiſque expanſus, efficiat, ac ſua comprobat Obſervatione (*k*). *In puella bienni vidi*, inquit, *portionem inteſtini Coli adeo violenter* ab incluſo aere *amplificatam, ut referret veſicam conſtantem tunicis ob ſummam elongationem quam pellucentiſſimis, reliquo ejuſdem inteſtini tractu & ſupra, & infra hunc tumorem, per ſummam contractionem extrinſecus ſulcato, & prorſus impervio*. Huc addas velim pariter imperviam contractionem quam inter ſuperiorem & inferiorem virilis Coli partes, aere maxime diſtentas, vidit Præcl. Baſſius (*l*). Laxatis autem; ut in iis qui victuri ſunt, neceſſe eſt; iſtiuſmodi conſtrictionibus, jam infirmiſſimas ſub tanta preſſione factas eſſe fibras, a me tibi non opus eſt inculcari, ut neque tractus illos certos in quibus aut preſſio, aut aer fuerant, totis hujus viribus expanſum iri, idque eo magis, quo fuerint hæ, aut eſſe perrexerint validiores. Itaque non miraberis in Laubii (*m*) Obſervatione, ſi ventriculus eſſet corrugatus. Colon vero adeo diſtentum, *ut vir robuſtiſſimus facile totum brachium intrudere potuiſſet*, aut quod Littrius (*n*) ſæpe viderit Cœcum, & Colon femoris virilis craſſitudine, imo quod Platerus (*o*) vel in puero inteſtina conſpexerit quæ eandem craſſitudinem *certis in locis adæquare* videbantur. Viciſſim eſt alias (*p*) immanis adeo præ cæteris ventriculi diſtentio, ut contiguam jecinoris partem, & diaphragma non modo altius compuliſſe, ſed & deſcendere prohibuiſſe, ægrumque in id periculum propterea conjeciſſe interdum credita ſit, ut præſentaneum, intentatum adhuc, auxilium expoſceret quo aeri confeſtim exitus pararetur ope acus oblongæ per ſiniſtrum hypochondrium in ventriculum demittendæ. Sed de hoc infra (*q*). Cæterum quam diſtentus eſſet ventriculus in propoſita (*r*) quoque Valſalvæ fœmina, animadvertere potuiſti. Unde nacti occaſionem ſumus tympanitis certis in caſibus non ſine præviis convulſivis adſtrictionibus explicandi. Quod ſi in omnibus forte malueris Littrii explicatione uti; eo minus pertinaciter repugnabo, quod in omnium progreſſu ad ipſam nihilominus, ſi vera ſunt quæ paulo ante dicebam, eſt redeundum.

24. Et ſic quidem tympanitis cauſæ tum poſt diuturnum morbum, tum in acuto intelligentur, cum rarefacti aeris copia, & vis inteſtina, & ventriculum, & quod conſequitur, his appoſitum abdomen diſtendet. Sed eſt alia tympanitis ſpecies, cum idem aer, extra eorum viſcerum cavum rarefactus, ipſum dumtaxat extendit abdomen. Hujus muſculi, ob id etiam creati, ne rebus ſecundum naturam ſe habentibus, ea vi-

(*f*) n. 25. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*h*) Sect. hac 21. in Schol. ad Obſ. 22. (*i*) Diſp. de mutuo inteſt. ingreſſ. P. 1. §. 14.
(*k*) Ibid. §. 15. (*l*) Dec. 3. Obſ. Anat. 9. (*m*) Act. N.C. Tom. 2. Obſ. 20. (*n*) Mem. cit. (*o*) Sect. hac Sepulchr. 21. Obſ. 22. §. 4.
(*p*) Act. cit. Tom. 1. Obſ. 49. cum Schol. (*q*) n. 25. (*r*) n. 22.

viscera præter modum distendantur, ubi justo, quæcunque sit causa, laxiores fuerint, non modo eorum distentioni non obstant; sed inter causas, cur hæc facilius, majorque contingat, videntur esse reponendi. Ubi vero aer extra illa viscera laxius abdomen urgebit; tanto hoc citius, magisque extendetur, quod aeris viribus non intestinorum etiam, ac ventriculi parietes, sed nihil tunc nisi unum distendendum objicietur abdomen. Nec tamen hæc species frequens est, seu sola, sive cum priore conjuncta; imo adeo rara est, ut nec Willisius (*s*), nec Littrius (*t*) viderint, atque adeo alter scripserit, non posse ab se intelligi, alter per sua experimenta omnino refutari. Ego vero neque ideo aliquid negaverim, quod satis intelligi non possit, neque crediderim, quod in plurimis non sit, id in quibusdam non esse: nec fortasse alia egregiis illis Viris mens fuerit; sed tantum haud satis aperte indicata. Alii autem minime dubitant, quin ex humoribus in ventrem effusis, ibique corruptis possit aer, præsertim in iis corporibus, in quibus vi morbi non fuerit bene, *intimeque commixtus*, se se explicare, aut pariter ex quopiam corrupto viscere, aut denique (id quod facillimum est) ex intestinis parte aliqua pertusis prodire. Id autem facillimum esse, dixi propterea quia Cel. Hallerus (*u*) in maxime distentis hujus morbi vi intestinis aerem animadvertit sibi viam fecisse per eorum parietes in cellulas usque sub extima tunica sitas: quin memini, Cl. Spoeringium in Reg. Sc. Suec. Academiæ Commentariis ad Annum, opinor, 1742 (neque enim, cum hæc scriberem, in manibus erat liber) tradidisse, in viro cujus intestinum Colon duris stercoribus erat plenum, aerem supra hoc obstaculum intestinum adeo expandisse, ut ejus membranis vi illata, non amplius, nisi extima ipsarum contineretur; ut proclive sit intelligere, quantillum tandem restaret, ut ex intestini cavo in ventris cavum erumperet. Sed non aer modo, verum etiam exesio, aut gangræna intestina perforando, flatibus exitum dare possunt, ut ex ventriculo non semel fecerunt. Sic in duabus quæ supra (*x*) memoratæ sunt, Camerarii, & Hoveri Observationibus cum ille esset perforatus, non mirum fuit quod vix leviter inciso tumente abdomine, primum omnium, non sine sono, & fœtore, flatus proruperint. Idem tamen accidere etiam cum intestina non sunt pertusa, aliæ ostendunt Observationes, sive ea sint gangræna affecta, ut apud Meadium (*y*), sive simul ad gangrænam inclinent, simul exterius pravo sint humore perfusa, intus autem flatibus turgida, ut apud Cl. Gullmannum (*z*), sive nihil sit ejusmodi rerum, nisi quod & ipsa, & ventriculus immanem sint in modum inflata, ut apud Mercklinum (*a*), sive demum ne hoc quidem, sed intestina *prout alias in sanis, se habeant*, ut apud Cel. Heisterum (*b*). Sed in his duobus, in aliisque, siqui forte occurrant, ejusmodi casibus, quibus viis aerem in ventris cavum pervenisse, dicemus? Esse quasdam posse, aliasque alias quas mente non assequamur, fatendum est. Sed tamen cum flatulentos quosdam tumores interdum certis in visceribus conspiciamus; cur non possit aer, ut alibi, sic in ventris cavo interdum coire? Fellis vesiculam, exempli causa, aere, sub exteriore tunica concluso, turgidissimam invenit Jo. Bapt. Fantonus (*c*), Cl. autem ejus Filius (*d*) non semel vidit, quod & alii, sub extimis hepatis, lienis, & mesenterii præsertim, membranis innumeras, variæque amplitudinis quasi vesiculas aere distentas: conjecitque, ut ex hydatibus disruptis aqua destillare pergens in ventrem, ascitem facit, sic ex dissilientibus his bullis erumpentem aerem, si secedens a sanguine in ventris cavum irruere non desinat, tympanitem esse facturum. Verum etsi rei causas intelligere non liceret; certe res ipsa negari non posset. Nam se plane simile in adolescentula vidisse, confirmat, ac in puella conspexit Ballonius (*e*), id est tumefactum ventrem, cum post mortem denique pungeretur, magno edito sono, totum subsedisse. Idem autem quod Ballonio, aliis quoque accidisse, & in his Vallesio, ex Sepulchreto ipso (*f*) cognosces, & simul qui, cum distenta aere essent intestina (*g*), aut cum aqua effusa esset in ventre (*h*), in hujus cavo offenderint aerem: his autem quos possis adjungere, ex paulo ante commemoratis recentioribus Observationibus satis intelligis.

25. Quæ ne forte ideo contigisse, suspiceris, quod simul cum peritonæo intestinum aliquod compunctum sit, quippe huic ob distentionem omnino attiguum, & pertenue factum in suo pariete; animadverte, ubi simul ascites fuit, aquam inter peritonæum, & intestina fuisse interjectam; ubi vero ascites non fuit, difficile factu fuisse, ne tunc aut postea indicia se prodiderint pertusi intestini, quorum nullum, cum illud idem mihi aliquando observare contigisset, diligenter attendendo perspicere potui. Huc adde quod plures Sepulchreti Observationes (*i*) docebunt, & ratio confirmabit, leviter perforato intestino, aerem quidem foramini proximum erumpere, eum autem qui procul, cætera intestina distendit, aut non protinus exsilire, aut si exiliat cito, non ea tamen celeritate effugere, ut totius ventris subsidentia ad eundem modum sequi, atque in displosa vesica, uno puncto temporis videatur, quemadmodum magnis illis quos laudavimus (*k*), Viris visum esse, eorum bene perpensis verbis, facile agnosces. Vel si id non concedis, & plane vis, eodem temporis vestigio quo leviter aliquod compunctum sit intestinum, ex intestinis omnibus aerem prorumpere; dic igitur, quomodo Gullmannus (*l*) ea mox viderit flatibus *turgentia*, vel quomodo Mercklinus (*m*) postquam aer magno cum sono ex leviter inciso abdomine eruperat, & hoc *confestim totum conciderat*, *instituto extispicio* conspexerit *ventriculum una cum omnibus omnino intestinis immane quantum inflatissimi utriculi adinstar distentum*. Huc adde Observationem ad hanc dirimendam controversiam ab Heistero (*n*) propositam. In muliere quæ *ventrem habebat valde distentum*, cum subito esset mortua, idem accidit quod vidisse Mercklinum, diximus, *simulac exiguum vulnus peritonæum perforaverat*; sed non intestina ab aere occurrerunt expansa; imo hoc fuit illud cadaver in quo *intestina prout alias in sanis, se habebant*. Hic non dicam, si antea ab inclusis flatibus adeo fuissent distenta eorum aliqua indicium hujus distentionis servatura fuisse, sive crassitudinem, sive sedem spectares. Hoc unum dicam, cum tot rogati & Medici, & Chirurgi Amstelodamenses adessent, in iisque Anatomicus eximius Ruyschius, præter ipsum, juvenem quidem, sed jam tum præstantem in eadem Facultate, Heisterum; non posse me adduci, ut credam, si quidpiam ultra peritonæum fuisset incisum, non continuo eorum aliquem fuisse agniturum. Hic autem a te expectari, non puto, ut in hac, aliisque hujus generis Clarissimorum Auctorum Observationibus suspicio altera tollatur, id est aerem quo abdomen erat distentum, post mortem denique in ventris caveam se effudisse; ventris enim tumor in iis, dum viverent, jam ante fuerat, de quibus loquuntur. Vesiculas autem illas aeris plenas quas cum Fantono (*o*) commemoravimus, vel in viventibus esse posse, flatulenti externi tumores docent qui in ægrotantium scroto, aliisque partibus a Chirurgorum plerisque agnoscuntur, & a Gorgia olim inter umbilici hernias, ut apud Celsum (*p*) leges, propositi sunt. Non me fugit quid novissime dubitatum sit. Verum ex pauco inter tunicas stagnante humore multum aliquando rarefacti aeris se posse extricare, non dubito, & cum Venetiis degerem, aut omnia non modo me, sed experientissimos Chirurgos, & Medicos fefellerunt, aut qui in Tonsore quodam sub communibus abdominis tegumentis non angustus circulari ambitu increverat tumor, quem postea persanatum vidi, ab incluso aere efficiebatur. Nec facile video, quomodo sine aere tumores illos explicarem quos Vir Cl. Daniel Hoffmannus (*q*) in puerpera adnotavit interdiu sub ipsa abdominis superficie varia magnitudine discurrentes, nec sine strepitu se dilatantes, sub vesperam autem evanescentes, idque per hebdomadas aliquot. Certo autem scio, inflationem quam in extremo puellæ morbo junior Verneyus (*r*) conspexit undatim crescentem donec omnem corporis truncum occuparet, & sicubi premeres, sensum præbentem velut aeris sub digitis non sine crepitu diffugientis, hanc, inquam, certo scio ab aere sub cutem se expandente extitisse; cute enim abdominis vix incisa, intolerabilis fœtor erupit, sicque tumor ille universus evanuit. Tu vero quod ad ventosos tumores attinet, perlegas velim quæ de eorum productione ab Littrio edita sunt in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*s*). In Commentariis autem ejusdem Academiæ (*t*) ab eodem Verneyo quædam proposita invenies ad Tym-

(*s*) (*t*) locis indicatis n. 23. (*u*) Opusc. Pathol. Obs. 26. (*x*) n. 19. (*y*) Monit. Medic. c. 8.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 89. (*a*) Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 142. (*b*) Earund. Cent. 5. Obs. 84. (*c*) Obs. Medic. 18.
(*d*) in Schol. ad eam, ult. Edit. (*e*) hic in Sepulchr. Obs. 23. § 2. (*f*) Ibid. §. 1. (*g*) Ibid. Obs. 22 §. 4. & in Additam. Obs. 75.
(*h*) Ibid. Obs. 24. & in Addit. Obs. 26. (*i*) Obs. 75. cit. & Obs 22. § 2. & cæt. (*k*) n. 24. ad fin. (*l*) (*m*) n. eod.
(*n*) Ibid. (*o*) Ibid. (*p*) De Medic. l. 7. c. 14. (*q*) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 11.
(*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. (*s*) A. 1714. (*t*) A. 1703.

panitis secundam speciem, cum Ascite interdum conjunctam, internoscendam, tum ad cavendum, nequando aut propter similitudinem fluctuationis aliquam, Ascitem potius quam primam Tympanitis speciem esse, pronuncies, aut contra, propter nullum fluctuationis sensum Ascitem neges: quod ut caveas quædam etiam ex nostris facere potest Observationibus (*u*). Quibus de rebus utilia quædam attigit Medicus quoque Præstantissimus Werlhofius (*x*) indicans, quomodo Tympanites, præsertim ubi inveteraverit, sensum ponderis non excludat. Quod vero ad curationem attinet, cum tympaniticam abdominis inflationem, octo jam annos perstantem, larga dumtaxat sanguinis e pede missione sublatam leges a Cl. Christiano Michaele Adolpho (*y*), fatente, *a flatibus non fuisse*; unde igitur fuerit, cogitabis. Flatulentam autem Tympanitis utramvis speciem quam sit difficile curare, nil magis ostendit, quam remedium quod Præclari Viri coacti sunt excogitare, paracentesim. Sed quis acum illuc immittere voluerit quo non videret, nemo adhuc, quod sciam, ex cautioribus Chirurgis inventus est. Qualis certe is olim non fuit qui tympanitici, pro ascitico habiti, cum abdomen, spectante Helmontio (*z*) tum juvene, perforasset, frustra expectavit aquarum exitum. *Extracto* enim *phlebotomo*, *repente sidit abdomen*, *& quamprimum* æger *periit*; *editus autem flatus immense putidus*, *& cadaver olens*. Etsi vero mortui corpus non est dissectum; nihil tamen fieri facilius potest, quam ut acu educta, aer prodiens breve quidem levamen afferat aliquando; sed mox alia quoque exeant quæ in ventrem defluentia, non multo post visceribus lethiferam invehant labem. Quid? quod in eam intestini partem defigi acus posset in qua cum aeris plurimum ob immanem ibi distentionem esse crederetur, revera minimum esset; neque enim ut Littrio (*a*) observare contigit, multum aeris inest semper tympaniticorum intestinis; parum autem materiæ, hujusque fere viscidæ. Nam contra, hac plena ex dimidia parte intestina reperiebat junior Verneyus (*b*): Cl. autem Leonhardus Hurterus (*c*) in tympanitico puero cum miraretur Crassa præcipue intestina distenta adeo, ut Colon sua mole jecinori vim attulisset, & sinistrorsum compulisset; materiam intus invenit tanta copia quanta id facere potuerat, pultiformem, spumescentem, & ex albo flavescentem; quæ res in morbo quem adstricta alvus comitatur, tunc, opinor, maxime conjicenda est cum aut paulo ante quam morbus evidenter inciperet, multa ægri ingesserunt, aut non perpauca postquam incepit, porro ingerere perrexerunt. In abdominis autem perforatione ad alteram tympanitis speciem solvendam, quid periculi esse possit, si forte prima species cum ea jungatur, aut pro secunda prima imponat; internoscere autem perdifficile est; ex iis intelligis quæ paulo ante dicta sunt. Sed de hoc, & de universo curationis genere in tympanite, & de una ab altera specie per conjecturas, quo ad ejus licet, internoscenda, & de morbi hujus natura, & causis fac legas quæ erudite, ingeniose, periteque scripsit Cl. Zevianus (*d*), qui si, ut pro suo erga me singulari amore scripta illa in meo, quale id cunque est, nomine apparere voluit, sic ante quam hanc ad te Epistolam darem, mittere potuisset; nonnulla quæ me fugerunt, in hac minime desiderares. Apud illum igitur reperies Ego enim illuc jam transeo, ut ad multas quas tibi ex Valsalva descripsi, hydropis Observationes, non multas, ne hæ nimium excrescant Litteræ, ex meis attexam.

26. VIR quidam cum ascite, tum præsertim anasarca ingenti laborabat, quæ eo videbatur major quod cum emaciatam faciem, & reliquum caput non occuparet, membra cætera, si cum hoc conferrentur, & præcipue inferiora, speciem monstrosissimæ crassitudinis præ se ferebant. MORTUUM anno, si recte hoc memini, 1704. in Bononiensi Incurabilium Nosocomio dissecui magis ut anasarcæ, quam ut ascitis naturam inquirerem. Inquisivi autem; nam crura jam corrumpi incipiebant; in femoribus, & in scroto. Femorum cuticula hic illic a subjecta aqua in vesicas attollebatur, quarum aliqua erat pugni magnitudine. Adacto usque ad os cultro, cum sectiones inspicerem, Adiposam membranam crassiorem factam, ejus autem Malpighianas cellulas aquosa pinguedine refertas deprehendi, vel potius aqua maxima ex parte, quæ propter creberrimas interjectas cellularum membranulas, *gelatinam*, ut in Adversariis (*e*) scripsi, mentiebatur. Atque ut Adiposa membrana se se propagat non modo inter musculos, sed inter fasciculos quoque fibrarum ex quibus musculi compinguntur; ita in locis hisce omnibus eandem *gelatinæ* speciem referebat. Nec alia mihi se obtulit species prætumidum scrotum incidenti. Cellulas enim in primis quæ darton efficiunt, quippe Adiposæ membranæ continuatas, aqua distenderat. Aqua igitur ex his, illisque cunctis sectionibus prodibat, & si velles, facile exprimi etiam poterat; sed non tota; plurima enim inter cellularum membranulas restitabat. Itaque cum scalpellum ad abdomen transtuli, etsi inter ejus tegumenta nullam fere aquam offendi; non tamen defluxisse tam cito per femorum, & scroti sectiones credidi; sed potius ab ingenti, quæ ventrem implebat, & abdomen distendebat, aquarum copia ex hujus integumentis detrusam, dum homo viveret, ad inferiores artus fuisse, existimavi, aut, si mavis, cum ab his porro ascensura esset, ob eandem quæ modo indicata est, integumentorum abdominis a subjectis aquis pressionem, inter ipsa non esse admissam. Ventris autem viscera quemadmodum se haberent; neque enim id mihi, ut paulo ante dixi, tunc proposueram; diligenter non adnotavi.

27. Vides igitur, tumoris quem anasarca facit, sedem, & causam non sub cute dumtaxat in Adiposa membrana esse; verum etiam, ubi tumor præsertim non modicus est, in omnibus ejusdem membranæ appendicibus, ut cum præter ipsam hæ quoque tum inter exteriores musculos, & his subjectos, tum inter musculorum fasciculos distendantur, magnus tumor efficiatur. Vides simul, quid sit quod *gelatinæ* specie non raro imponat; nam & pinguedinis oleum eædem interjectæ membranulæ ipsæ etiam faciunt, ut in sanorum cadaveribus minus quam in viventibus revera est, appareat fluidum. Nec tamen negaverim, sive ob ejus reliquias olei plures interpositas, sive quod viscidior sit aqua inclusa, sive quod mora, & anni tempore crassior fiat, esse præter membranas aliquid interdum quod eam nobis speciem objiciat. Glasero hoc ultimum unice placuisse; ex Sepulchreto (*f*) cognosces; cum idem quod ego, alii, & in his Peyerus (*g*) & Wepferus (*h*) maluisse videantur.

28. VETULAM quæ ex hydrope ascite, sed non ita magno, decesserat, cum in Nosocomio Patavino secaremus sub finem A. 1716. hæc observavimus. VENTER, ubi exhausta fuit effusa aqua, jecur ostendit multis albis, nec tamen præduris, tumoribus, intus extraque obsessum; in pancreate autem similem unum, sed duriorem, multoque majorem, ut quod totam illam hujus visceris occupabat partem qua ad Duodenum intestinum se annectit. Renis alterius; nam alterum non inspexi; membrana propria crassior facta, trahentem facillime sequebatur; canaliculi quoque crassiores quam solent, eoque multo evidentiores. Uterus interius non male habebat. Sed exterius altero in latere conspicuam quasi ex vulnere cicatricem ostendebat, cum in ventris cute nulla esset: in latere autem opposito haud procul a cervice in subrotundum tumorem protuberabat, qui cum subjecto fundi pariete, ipsum magna ex parte concludente, discissus substantiam exhibuit ex rubro lividam, neque tamen reliqua uteri duriorem. In testibus vesicæ crassæ, albæ, quarum in cavea nihil erat: multo major una aquosum continebat humorem. Thorax sanus, nisi quod effusam, sed non multam, habebat aquam. Cerebrum egregie constitutum, & firmum ne hanc quidem habuit.

29. Satis erat causarum; ut cætera nunc omittamus; in pancreate, & jecinore, tum ut chylus, & sanguis minime ex naturæ instituto conficerentur, tum ut lymphæ, & sanguinis motus in ventre tardaretur. Forte accidit, ut cum aliquando animi, & studiorum causa adolescens rusticarer, in ovium gregem inciderem, ex quo laniones alias justo, alias vili pretio mercabantur. Sciscitanti mihi discriminis causam, illæ enim, dixerunt, sanæ sunt, hæ vero durum habent jecur, & in ventre aquam. Cum venter non his magis, quam illis, tumeret, neque aliud morbi appareret indicium; vana eos dicere, credidissem, nisi fidem fecissent ipsæ mox, inspectante me, occisæ, & apertæ. Signo autem hoc usi fuerant. Superiorem ovium palpebram attollentes, & eorum quæ sunt oculo circumjecta, colorem animadvertentes, ex rubro sanas, ex albido morbidas internoverant; sic quoniam corpus reliquum pili operiebant, nuda ab his loca non

(*u*) n. 30. (*x*) Commerc. Litter. A 1735. Hebd. 36. n. 4. (*y*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 244. (*z*) Ignot. Hydrop. n. 44.
(*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*b*) A. 1703. (*c*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 184.
(*d*) Del Flato &c. l. 2. c. 28. & l. 1. c. 27. 28. (*e*) II. Animad. 16. (*f*) Sect. hac 21. Obs. 21. & Schol.
(*g*) Ibid. Obs. 3. §. 1. & Schol. (*h*) Ibid. Obs. 17. §. 5.

non secus ac Medici faciem solent, contemplabantur, idque eo utilius, quo plura ibi, & conspectiora vascula luculentius sanguinis naturam ostendunt. Non hæc ego narrarem tibi, nisi Boerhaavium (*i*) nuper vidissem, idem, ut opinor, signum indicantem, & diserte a veterinaria Medicina ad humanam traducentem sic ut tunicæ adnatæ, & carunculæ oculi pallido colore *significari*, doceat, *aquosam cacochymiam*, & cum *sanguinem rubrum deficere*, ex illo signo cognoscimus; *adesse vitia omnia quæ hunc defectum sequuntur*. Certe plura horum adesse possunt, aut non multo post consequi. Sic inter eas oves quas a me eo tempore inspectas dixi, una fuit, quæ etsi non meliori jecinore, quam cæteræ, nec minus hydropica; præpinguis erat tamen, alboque, & solido adipe, omentoque pulcherrimo. Scilicet recentior huic erat morbus: quod si cum illo tandiu vixisset, quam cæteræ; minus pulchro omento, atque adipe fuisset prædita. Ad prima enim vitia subinde alia atque alia accedunt; ut in hominum, ad quos redeo, cadaveribus videre est, quæ viscera tanto vitiosiora plerumque ostendunt, quanto illos diutius aut hydrops, aut morbi hydropem præcedentes maceraverint. Utriusque casus exemplum afferam: & primum secundi.

30. CASPARUS LOMBRIA Patricius Venetus, bilioso, ut vocant, temperamento, amplo corpore, atque robusto, eoque magis, in omni vivendi genere, præceptionum medicarum securus, postquam annum excessit quadragesimum, longo, & vario morbo correptus, in eoque refrigerantibus potionibus præter modum usus, e morbo quidem evasit, sed ventre aliquanto tumidiore. Qui cum remediorum ope detumuisset, nihil magnopere habuit animadvertendum, donec alvi quidam fluxus recurrere per intervalla, nec sine violentia aliquando, cœperunt. Ab his sitis, quæ alioquin ipsi quasi innata erat, augebatur, urinæ autem, quæ magna copia reddi solebant, tunc saturatissimæ factæ, minuebantur. Vires tamen nihil detrimenti capiebant donec circa extremam hyemem anni 1722. qui erat ætatis ejus quadragesimus septimus, diarrhœa, qua antea multa flava, & fluida egerere octo, aut decem diebus consueverat, mensem pene totum detinuit, prodeunte variorum colorum materia, plerumque autem cruda, & serosa, nec sine spuma. Quæ diarrhœa cum aptæ curationis ope desiisset; mox, neglecta vivendi norma, vel gravior reversa est. Conquieverat iterum, cum tremor jam ab ineunte usque ætate levissimus, deinde post primam illam ægrotationem toto corpore manifestior, subinde autem ab alvi fluxibus gravior factus, socias sibi novas quasdam capitis affectiones adscivit. Cum propter illum tremorem jam olim Medici, quibus diligentius parendum fuerat, generosis vinis interdixissent, ob has autem novas affectiones parcam sanguinis missionem permisissent; in summo hujus concremento crustam, & hanc ex dimidia parte colore viridi conspexerunt. Curatione tamen opportuna adhibita, jam vires, color, cibi appetitus, urinarum copia sic satis restitui videbantur, cum pertædere ægrum cœpit, neque ultra diem trigesimum uti non inutilibus remediis voluit. Ad horum omissionem mox accesserunt violenti corporis, & animi motus. Quos, intra quindecim ab omissione remediorum dies, initium repente excepit funesti morbi. Abdomen, quod sæpe antea a multis flatibus tumescere, sed mox detumescere consueverat, assiduo molestissimoque tumore tendi cœpit, & manu percussum, tympani instar resonare: tumere etiam nonnihil pedes: urinæ flammeo colore fieri, multumque imminui: sitis urgere. Cum hæc animadversa essent extremo jam Majo, & Michelottus, qui adversus hunc tympanitem incassum pugnare cœperat, ante medium Junium in Galliam cum Viris Amplissimis Venetis Legatis esset profecturus, mihi ægrum, eodem tempore Patavium transeuntem, maximopere commendasset, ut nisi assidue cum ejus Medico invisere possem, at sæpius saltem, cum per alias liceret occupationes, consilio juvarem meo; ego, necdum ægro viso, ex attenta dumtaxat eorum, quæ summatim nunc ad te perscripsi, lectione aliorum viscerum labem, aliorum infirmitatem conjiciens, de ægro sanando desperavi: neque id Affinibus reticui probe consciis, toto illo septennio nunquam propemodum morbo aliquo vacasse, & interroganti mihi illud confirmantibus quod in calce est librorum de Morbis, *ex alio morbo corpus liquefactum ad hunc devenisse*. Igitur quæ ibi continuo subjiciuntur, diserte iisdem enunciavi: *si quidem igitur subito occupaverit* hic *morbus hominem*, *moritur nempe alio morbo diutissime jam affligente*. Neque alia mihi postquam ægrum vidi, sententia fuit: in quam deinceps venerunt ad unum omnes quotquot ea tempestate Patavii magis florebant Medici. Nam etsi flatibus supra, infraque interdum prodeuntibus, abdomen amplius, si manu percuteres, non resonabat; tamen hujus tumor, & cætera quæ dicta sunt, non modo non decrescebant, sed quamcunque iniret aliquis medendi viam, in dies augebantur, ut non jam tympanitem æger huc attulisse, sed præcipitem ascitem videretur; cui mox thoracis, & denique cerebri hydrops se adjunxit, quemadmodum ex iis quæ adscribam, signis cognosces. Principio, si abdominis latus sinistra complectens, latus alterum repetitis dexteræ modicis ictibus impelleres; allisæ ad sinistram aquæ fluctuationem percipiebas. Sed haud multis interjectis diebus, venter non modo aqua plenus, sed præter modum tumidus, ac distentus, impellenti manui resistebat: & simul œdemate non pedes solum, aut crura, sed femora quoque valde turgebant, facie, & artubus superioribus macescentibus. Inter initia tussis quædam, deinde nulla; sed cum primum æger posset in utrum liberet latus cubare, non potuit postea, nisi in dexterum: & licet toto morbi tempore decumbere potuerit; bis tamen ante postremas hebdomadas e lecto exsilire ab imminentis suffocationis sensu coactus est, qui sensus ut repente venerat, sic illico abibat. Tandem ultimis ferme decem diebus quodam quasi sopore tenebatur, & sæpe aliquo, sed levissimo, delirio. Tunc etiam cordis vires, quæ fuerant diu validæ, subinde infirmiores fiebant: cæterorum autem musculorum vires prope usque ad ultimum non defecerunt. Si febres excipias duas, quæ multis ante mortem diebus ingruerant, altera non sine longis horroribus, & tremoribus, intra biduum tamen finita, altera autem & levior, & brevior; si harum, inquam, tempus excipias; pulsus nihil vitii habuerant, nisi quod sæpe, sub vesperam præsertim, frequentiores ipsi, & carnes calidiores deprehendebantur. Initio molestior ad epigastrium sensus, imo dolor inter ensiformem cartilaginem, & umbilicum: qui postea non ibi, sed hic, illicque per ventrem percipiebatur; punctionis autem sensus ad hepatis regionem manebat. Somnus, & cibi appetitus, qui principio mediocres fuerant, sæpius, procedente morbo, deficiebant: sitis autem magis magisque torquebat. Alvus per se multa, liquida plerumque, & flava: alia nonnunquam, & hæc viscida, dejiciebat. Contra, urina semper quam paucissima fuit, eaque flammea, & saturata. Cum æger, Affines, Medici nihil magis optarent, quam ut uberius hæc proveniret; dicere non possum, quot, & quæ ad eam promovendam sumpserit. Nullum esse credo levius, validius, simplex, compositum medicamentum, quod ullo ex regno, ut loquuntur, ad id pertinere existimetur, quod a tot Medicis propositum, aut ab ægro captum non fuerit. Verum, ut solet reluctante natura, incassum omnia; nunquam urina vel minima ex parte aut increvit, aut mutata est, nisi quod diebus ante mortem circiter quindecim, & novissimis iterum diebus pauxillum quid tabacci colore in imo deposuit, quod cum diligentius examinarem, sanguinem esse cum ichore mistum, deprehendi, & iis quorum intererat, ut diureticorum finem tandem aliquem facerent, ostendi. Eorum aliqua, sed minus importuno tempore, minusque suspecta, non sanandi spe, sed ne æger intelligeret, me desperasse, ipse quoque laudaveram, in his levia quædam ex resina terebinthina. Sed cum animadvertissem, ne odorem quidem illum, quem solent, violarum martiarum ab his urinas traxisse, iisdem, atque adeo renum viæ vel magis quam antea, diffisus, ad intestinorum potius viam esse redeundum, censui, præsertim cum tartarus, ut vocant, purificatus, quo per intervalla utebamur, nullo cum incommodo multa, & sæpe aquosa per alvum deturbaret, & aliquot horarum levamen semper afferret adversus molestum quendam sensum qui ad ventriculi regionem percipiebatur. Verum nec via hæc proficua fuit. Audiverat æger ex Michelotto, juvencæ urinam sibi feliciter; nec semel, adversus anasarcam cessisse. Itaque experiendi cupido, etsi neque anni tempus, neque aliqua ejusmodi erant ac malebat Lemeryus (*k*); indulsi tamen in remedio ejusdem generis ac *urina ovium*, *aut urina asinorum*, quas apud Avicennam (*l*) legeram a quibusdam olim adversus hunc morbum fuisse laudatas, & quod denique non per renes tantum, sed & per alvum movet asciticorum aquas, ut Lemeryi observationes docent; sed ea lege indulsi, ut ne plus unciis septem primo die biberet, singulis deinceps diebus binas additurus. Et primo quidem die quidpiam passus est, quod Lemeryus, cum alia recenseat, non adnotavit. Nam paulo postquam biberat, caput quasi ebrietate quadam tentatum est, sed quæ non multo post evanuit, nec die-

(*i*) Prælect. ad Instit. §. 868. (*k*) Mem de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. (*l*) Canon. l. 3. Fen. 14. tr. 4. c. 13.

bus insequentibus rediit, quamvis plus biberetur. Cum esset quincto die perventum ad uncias tredecim, neque æger plus mingeret, sed plus dejiceret sic ut eo die aquam ad quatuor, aut quinque libras alvo redderet nullo virium detrimento; non aliud tamen hinc levaminis, quam quod a tartaro, observatum est, ventre nihil prorsus detumescente, imo artubus inferioribus magis tumentibus. Quamobrem tunc id remedii intermissum est. Aliquo post tempore ad idem voluit redire æger. Bibit quinque continenter diebus octonas singulis uncias. Nihilo plus profecit. Quin altera de qua supra indicatum est, ingruente febre, prorsus omittere est coactus. Frustra quoque, utinam innoxie in morbo quem augere facilius esset, quam minuere; frustra, inquam, remediis aliis est usus de eodem genere sive deglutitis, sive in alvum injectis, sive etiam abdomini impositis. Nam cum senior quidam Medicus ebuli, & absinthii succos imponere jussisset; nihil inde nisi inanis egerendi cupiditas accidit, & pruritus cutis ad hepatis regionem, ubi lividæ venulæ apparuerunt. Itaque succos illos abjecit: neque aliud abdomini, siquando mulcendi essent ventris dolores, cum utilitate adhibuit, nisi vervecis omentum oleis delibutum violarum, absinthii, & amygdalarum dulcium. Verum hæc antea. Nunc ad morbi finem, & ad dissectionem veniamus. Suffocati instar mortuus est prælivida facie, & humeris, aqua autem & sanguine ex mortui ore, & naribus prodeunte. CADAVER postridie, qui dies fuit III. Nonas Sextiles anni quem supra memoravi, ut condiretur, dissectum est. Artus superiores quibusdam nigris quasi peticulis distincti erant. Ab inferioribus autem œdema per dorsum ad scapulas usque se producebat. Venter aquæ fœtidæ ex viridi flavæ copiam habuit quantam maximam præter omnem modum distentus habere potuit. In ea frusta quædam, omenti opinor, natabant quasi ex mucilagine purulenta. Ventriculus, & intestina, nil fere turgida, nigricabant, ut mesenterium quoque. Jecur durum, intus, extraque totum constans ex tuberculis, id est glandulosis lobulis evidentissimis, & evidentissime distinctis: nec tamen naturali majus. At lien magnus, substantia compacta, ex qua incisa nihil sanguinis effluebat. Renum alter ichorem in pelvi habuit.

In Thorace, a dextris præsertim, aquæ plurimum ejusdemmodi atque in ventre. Sic etiam in pericardio, in quo tamen non multa. Pulmones turgidi, & nigricantes. Cor sine sanguine, nedum sine concretionibus polyposis. Caput; quoniam cadaver condiebatur, ut non longius quam Venetias in paternum sepulchrum inferretur, nobis attingere nec necesse fuit, nec licuit.

31. Ex quo Joannes Posthius, ut hic habes in Sepulchreto (*m*), substantiam hepatis in ascite *interius totam granulosam* offendit, *granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus*, plures aliæ similes Observationes in eodem morbo habitæ sunt. Extant ibidem aliæ quatuor, Wepferi una (*n*), cui hepar *ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit*, Ruyschii altera (*o*), Brownii tertia (*p*), Hartmanni quarta (*q*), quibus idem viscus *totum e meris glandulis magnis*, aut *e glandulis*, aut *ex lobulis* constare visum est. Non possunt autem minimæ jecinoris partes adeo amplificari, quin aut interjectas alias, aut vascula saltem sanguifera comprimendo, hepatis muneri, & sanguinis per ventrem motui plurimum officiant. Itaque Posthius, & Brownius frustra aquam eduxerunt, quæ *vitiato jecinore subinde renata esset*, ut Erasistratus apud Celsum (*r*) monebat. Nam quod hic respondet, *emisso humore medicinæ locum fieri* ad jecur sanandum; profecto ejusmodi non est hoc hepatis vitium, ut medicinam admittat. Quod etsi non nisi per dissectionem apparet; tot tamen alii sunt illius, & aliorum viscerum morbi qui curationem non recipiunt, ut cum læsorum viscerum indicia sunt, non sit temere ad aquarum emissionem decurrendum. Quamobrem hanc Nobili, de quo dictum est, ægro nemo tot Medicorum proposuit. Cæterum quod plures cum Ballonio (*s*), & Sanctorio nostro (*t*) verentur, ne peritonæi, & intestinorum inflammatio, ac gangræna aquæ eductionem consequantur, non injuria facere videri possunt perlegentibus exempla eorum quibus educta aqua fuerat, quorum multa sunt in Sepulchretum (*u*) relata. Quibus celebre illud in primis addes quod Cl. Scherbius (*x*) descripsit viri, cui calculus in Receptaculo chyli concretus, hujus, & lymphæ expedito in Thoracicum ductum ascensui se opponens, ejusmodi ascitem attulerat, ut septies aquæ a Chirurgis fuerint eductæ, quippe novis semper succrescentibus donec sexdecim post ultimam eductionem horis vivere desiit. Etsi vero non a viscerum labe, ut præclare vides, hydrops hic originem habuit; tamen *omentum totum fere consumtum inventum fuit*, *reliquaque viscera gangræna obsessa*; *nec mirum*, inquit Scherbius *dum tractu temporis id in omnibus hydropicis sit conspicuum*. Sed me veri studium non sinit reticere quæ pro paracentesi dici possunt, verbis istis ultimis ne ipsis quidem omnino repugnantibus, imo ex parte aliqua, si recte attenderis, adjuvantibus. Igitur; ne quæram, num semper id aquæ emissionis, quocunque hæc instrumento, modoque, aut quotquot vicibus peragatur, & intrudentis se aeris effectus sit, quod haud raro morbi ipsius esse, cadavera ostendunt hydropicorum quibus, licet aqua emissa non sit; tamen intestina, ut in nostro, nigricant; certe non paucæ feliciter ratione hac absolutæ curationes eandem tuentur, tuenturque ipsæ dissectiones, quæ, ægris ob aliam causam intereuntibus, patefecerunt *bene satis constituta* intestina, *nullum* autem in abdomine, nedum in peritonæo qua pertusum fuerat, *vestigium inflammationis*, *nedum sphacelosæ corruptionis*, ut verbis utar Polycarpi Scacheri (*y*), Virginis jam diu asciticæ sectionem, mortuæ *octavo post operationem die*, multaque per vices educta aqua, proponentis.

32. Sed rara adeo apud nos sunt, aut certe erant felicis hujus curationis exempla, ut Bononiæ diu moratus neminem unum audiverim Medicum qui ea se vidisse, affirmaret, cum infelicia, externis Chirurgis, nec vulgaribus, eam instituentibus, & ipse ibi viderim, & ab omnibus acceperim. Quin memini, Albertinum phthisim, & ascitem inter se comparantem, illam ter ab se, quantumvis confirmata esset, persanatam fuisse, dicere; ventris autem hydropem, qui confirmatus esset, etiamtum nullum. Aqua enim, ajebat, si a Chirurgo emittatur; ægros mori, video: si a Medico ad renum, aut intestinorum vias validius urgeatur; quæ remedia ad has compellunt, non tam illam quæ in ventrem effusa est, quam quod seri in sanguine adhuc restat, non magis in illas vias, quam in ventrem qua jam data porta est, ejiciunt. Sic nuper accidisse, narrabat, generoso in primis Viro, cui data ab Empirico ejusmodi remedia urinarum quidem copiam, sed ventris simul tumorem auxissent ita, uti in mortui sanguiferis vasis nihil ferme potuerit inveniri. Neque tamen quas audiverat, aut legerat admirabiles asciticorum curationes dissimulabat, quarum Bononiæ vel quinque per scroti punctionem perfectæ esse ferebantur. Sed cum alios crederet anasarca potius laborasse, quam ascite, alios ascite, sed nondum confirmato, alios hydrope peritonæi; non multos sane relinquebat, quorum sanatio naturæ potius, ut putabat, quam arti deberetur. Et magnæ sunt certe cum in aliis sæpe, tum in hoc morbo nonnunquam sanando naturæ vires. Accidit in mea Patria, ut cum puer nobilis semel, atque iterum ardenti febre correptus, aquæ plurimum tum in prima, tum in secunda ægrotatione bibisset, utramque exciperet ascites ingens, uterque autem ascites solveretur, magna vi aquæ sponte dejecta, sponte, inquam; nam & vulgo id notum erat, & ejus mihi confirmavit Medicus, non sibi facile earum curationum honorem detracturus. Easdem nimirum vias satis sibi reseraverat natura per quas humorem in ventre stagnantem resorberet, alioque amandaret, quibus in Mercatore illo Meadii (*z*) usa est, cum aquas omnes, postridie per abdominis perforationem educendas, nocte ipsa una in vasa iterum recepit, in iisque retinuit. Verum cum eadem natura neque per se, neque blandis invitamentis, neque paulo acrioribus stimulis excitata quidquam molitur, num, ipsa adversante, acerrime, & periculose agendum est? an potius, ubi omnia permittant, aquæ emissione utendum est, auxilio primum, ut existimare licet, ab eadem natura indicato?

33. Quod enim umbilico immani aquæ vi aperto, egrediens hæc ascitem solverit, non id primo, opinor, Benivenius, & alii quos Donatus (*a*), & Gabelchoverus (*b*) laudant, viderunt; sed prisci olim homines, iidemque adnotarunt, quibus simul omnis prorumperet; eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convalescere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut solent, imitari potuerunt, & Hippocrates (*c*) deinde, ac Celsus (*d*) monere, ne omnis simul aqua emittatur; mortiferum enim id esse: cujus rei causas Viri

(*m*) S. 21. Obs. 4. §. 21. (*n*) Obs. 32. (*o*) in Additam. Obs. 34. (*p*) Obs. 49. (*q*) Obs. 50.
(*r*) De Medic. l. 3. c. 21. (*s*) in Schol. ad § 1. Obs. 5. hujus Sect Sepulchr. (*t*) Ibid.
(*u*) Obs. cit. & 2. & 4. §. 1. & 6. §. 1. & 11. & 11. § 1. & in Additam. Obs. 49. & 64. & 76. & 86.
(*x*) De Calculo Receptac chyli, hydr. causa. (*y*) Diss supra ad n. 8 cit. (*z*) Monit. Med. c. 8 in fin.
(*a*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 21. (*b*) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obs. 6. (*c*) Sect. 6. Aph. 27. (*d*) De Medic. L. 2. c. 8.

Viri Docti nostra hac ætate complures exposuerunt, & in iis Verneyus junior (*e*), Werlhofius (*f*), Meadius (*g*), copiosius autem Ill. Senacius (*h*). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Observatio (*i*) omnis, sine animi defectu eductæ materiæ, sed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ sint impensæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (*k*) noveris, fuisse hydropicum, cui tam densa *gelatina* ventrem implebat, nulla ut arte ab experientissimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam secundum ipsas feliciter excogitata ratio omnis simul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo postquam emissa est, quod & laudatus Verneyus (*l*) post uberiorem eductionem jubebat, fasciis adstringendo, verum etiam, idque præsertim, magis magisque dum educitur. Qua ratione is qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (*m*) cum alios, tum præcipue mulierem a se persanatam memorat, cui *simul & semel* aqua omnis emissa est pondo librarum *sexaginta*, alteram autem annos sex, & septem menses servatam, ex qua toto illo temporis spatio, incredibili, nisi res inter omnes Londini constaret, copia educta est, *libræ* nimirum *mille nongentæ & viginti*. Sed quam caute hæc sint & suscipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi proposuerunt: quanquam & ipsi nota esset hydropica quæ, disrupto per se abdomine, & plurima aqua effusa, superstes fuit, cui similem alteram leges a Nebelio (*n*) descriptam. Utrique nimis distentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipsum umbilicum sponte erumpentium aquarum, sed fere nunquam simul omnium, felices Observationes, non ab illis modo quos supra diximus, sed & ab aliis (*o*) productæ. Nec tamen Medici, ut ascitem solverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Observationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, distendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus postea, nec raro, consanescere, & minus commode in præsentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, nisi perincommode ægro in ventrem cubante, posse detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præstaret, quia sic reclusa vena Umbilicali aquosus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, sed e corpore ejiceretur, opinio fuit quæ serius nata ex hypothesibus, & ex sententia quorundam, cujus meminit Avicenna (*p*), nonnullis demum Observationibus confirmari visa est. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (*q*) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, assidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum serum ab hepate exsuperans per umbilicum excernere, seque dilatatam adeo tunc invenisse, ut catheterem, & pennam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile reserari, concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (*r*) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniat; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum serum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Platerum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiorem. Nec tamen Observationes eorum nego: sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat; sed tamen apud Riolanum (*s*) extat. *In quadam muliere hydropica* vena Umbilicalis, inquit, *inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum & abdominis musculos effundebatur*. Sed diuturnioris hydropis casum, ut sumus polliciti (*t*), subjiciamus.

34. VIRGINI annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt, tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitiebat, sed non multum, nisi cum febricula qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; fœtida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decresceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit quod in extremo libro IV. *de Morbis* prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens*. Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est. CADAVER macilentum erat, superioribus præsertim artubus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis promineret. Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissa est, in manibus relinquentis eundem sensum quem lixivium in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utramque in maximo quodam vase relictam cum post horas viginti quatuor inspicerem, visa universa est albida; sed cum paulatim de vase in vas effunderetur, subflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo subsederat humoris subalbi, crassiorisque ab admistis etiam omenti frustulis, ab aliisque de quibus postea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver fœtebat, etsi Tenuia intestina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen transversi digiti. Eorum intestinorum pleraque tumebant aere, sed non ita multum. Crassa, ut ventriculus, prorsus inania connivebant. Si omenti partem exciperes modicam quæ ventriculo adhærens, reliqua erat, partes ejus cæteræ quasi in frusta discerptæ erant, ab illa, & inter se omnino sejuncta, quorum unum se conformaverat in teres, rubicundum, & molle corpus ulnæ propemodum longitudine. Jecur tota convexa facie, ipsoque imo anteriore limbo cum diaphragmate cohærebat: a quo ubi divisum fuit, magis extuberantem illam faciem habere conspectum est; quam ipsi, & Virginis staturæ, ad parvam vergenti, conveniret. Perfectum, paulo ubique, præterquam in Spigelii lobulo, & pallidius, & durius inveni: bilem autem in ejus vesicula paucam, ex flavo subfuscam, turbidam, viscidam. Lien, nisi quod æquo major, intus sanus fuit: ut sanus erat lien alter, multis partibus minor, quippe diametro digiti transversi, qui subrotundus inter vasa hærebat, membranasque ad majorem alligatas, huic vicinus, sed omnino sejunctus, interna structura eadem prorsus, eodemque colore. Sed in majoris lienis tunica, præter aliquot hydatides, corpuscula passim prominebant subrotunda, alba, & dura, magnitudine varia, pleraque tamen milii granis aliquanto majora. Extabant eadem hic illic in facie interiore peritonæi, & in exteriore intestinorum, Tenuium præsertim, in qua erant pariter hydatides. Harum maxima parvum pomum rotundum æquabat, diametro digitorum duorum, vasis ex intestino sanguiferis per illius membranam se producentibus, & in ramos dividentibus. Aquam continebat nullo ferme colore præditam, ex parte autem mucosam. Pancreas subdurum fuit, Glandulæ autem quibus ultra naturalem modum auctis quasi plenum erat mesaræum, duritie, & albedine fuerunt omnino scirrhosa. Præcipuum tamen, & peculiare vitium in testibus, tubis, ipsoque utero deprehendi: quod in utero non nisi per sectionem se prodidit;

(*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*f*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2
(*g*) c. 8. supra ad n. 32 cit. (*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 12. n. 3. (*i*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.
(*k*) Prima Raccolta di Osserv. Med. (*l*) Mem. cit. (*m*) c. 8. cit. (*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 122.
(*o*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 79. (*p*) tract. supra ad n. 30 cit. c. 5. (*q*) Obs. 13 cum Schol. & Obs. 14.
(*r*) Diss. de vasis Umbilic. nator. & adultor. (*s*) Anthropogr. l. 2. c. 12. (*t*) n. 29. in fin.

dit; in testibus autem, & tubis ultro in conspectum venit. Hæ enim partes utroque pariter in latere una cum alis vespertilionum inter se ita coaluerant, & crassefactæ in unam quandam tuberosam, informem, non modicam massam concreverant, ut nullo prorsus modo alteram ab altera internoscere liceret, nedum sejungere. Utriusque massæ superficies non parvo spatio lacera, ac per se aperta inventa est non secus ac si magnum quoddam steatoma se disrupisset. Quocum propterea comparavi, quia ex materia fiebat nihil magis, quam semisiccatum sebum referente; ita erat alba, & si contrectares, unguinosa, & specillo immisso facile cedens. Eam si discerperes, quasi ex tot frustulis constare, perspiciebas. Erat autem omnino inodora. Ut partes quas nominavi, in sebum conversæ videbantur; sic ubi uteri fundum, qui sanus exterius, & parietum quoque majori portione fuit, altius incidissem, reliquam totam interiorem eorundem perietum substantiam in materiam conversam vidi ejus similem quæ modo descripta est, nisi quod colore nonnihil ad cinereum inclinabat. Eademque materia fundi cavum refertum erat, ex eaque quod minus solidum esset, per cervicem, quæ a materiæ ipsius reliquiis, facile abstergendis, albicabat, excidere in vaginam consuevisse videbatur. Cæterum cervix intus, extraque integerrima erat, ejusque, ut fundi etiam, magnitudo haud amplior, quam ejus ætatis Virginem deceat, nisi quod osculum internum uteri paulo amplius visum est. Ventris partes reliquæ, & renes in primis, erant sanæ. Magnæ tamen arteriæ truncus minori quam par esset, latitudine apparuit. Diaphragma autem altius in thoracem ascendens, multoque id magis a dextris qua a protuberantia, ut diximus, hepatis urgebatur. Quod cum venam Cavam incidendo, a diaphragmate detraheremus, non plurimus ex ea sanguis, & is niger, nec concretus, effluxit. Thoracis parietibus omnibus, id est inferioribus quoque, pulmones ubique erant arctissime annexi. Sinistri pars superior quodam loco erat aliquanto durior, nec tamen evidenter vitiata. In pericardio aqua multa ejusdemmodi ac in ventre. Cor laxum, in eoque & vasis Magnis non multum sanguinis, nigri quidem, sed minus fluidi quam in Cava Inferiore vena, quamvis sine ulla polyposa concretione.

Caput dum a cervicibus abscinderetur, aliquantum aquæ tum e vertebrarum, tum e cranii cavo defluxit. Sed & Laterales cerebri ventriculi aquam non omnino paucam habuerunt subfuscam, & turbidam, plexus autem Choroides pallidos maxima ex parte. Cerebrum tamen fuit sic satis firmum: cerebellum permolle.

35. Multa sunt in proposita Observatione, quæ si persequerer singula, Epistola hæc longe quam superior, prolixior esset. Intelliges id ex iis quæ de hydatidibus tantum scribam. Nam etsi rarum illud uteri vitium perquam dignum est de quo scribatur; erit tamen in aliis, & fortasse proximis Litteris (*u*) id faciendi opportunior locus; hydropis enim de quo in his sermo est, proxima certe causa non illud fuit, ut fuerunt, quantum existimo, disruptæ hydatides. Nempe ut in exteriore intestinorum, & lienis facie aliquot extabant quæ necdum dissilierant, sic prope innumeras tum in illis, tum in aliis Partibus fuisse, arbitror, quæ diu antea perruptæ, suum in ventris caveam humorem effudissent. Et ne multis te detineam; meæ me in Albuginea, & Vaginali testiculorum tunicis persæpe habitæ Observationes (*x*) illuc adducunt, ut credam hydatidum, sive tunicarum in quibus increscunt ipsæ, membraneas laminas earum humorem complectentes, postquam disruptæ hunc effuderunt, se suaque vascula in carunculæ formam primum contrahere, & nisi novus illac humor effluere pergat, indurari, & exsiccari denique sic, ut alba illa, & dura subrotunda tubercula repræsentent alia aliis, ut hydatides fuerant, majora, aut minora, qualibus in descripta Virgine intima peritonæi facies, ejusque productio per extimam lienis, & intestinorum exasperabatur. Legesis in Sepulchreto (*y*) Observationem Jacobi Wolffii, ubi asciticæ *intestinis adhæsisse sparsim*, ait, *carunculas quæ apertæ fundebant ichorem*. Lege quæ de altera ascitica ex Bilgero (*z*) producuntur, *universa intestina quaquaversum, & ambo latera circa diaphragma multis millibus granulis, instar suum grandinosarum, referta*. Cum his junge editas postea in aliis hydropicis Observationes, ut puta Cl. Anhornii (*a*), qui peritonæum vidit in adolescente *nodulis glandulosis, limpidam, si pressi* essent, *plorantibus consitum*, in muliere autem *hinc inde* habens *plura tubercula glandulosa, fabæ adinstar majora & minora, extuberantia, quæ pressa limpidam lympham plorabant*, itemque Clarissimorum Stegmanni (*b*) & Goetzii (*c*), quorum ille in viro pancreas animadvertit *veluti semine milii conspersum*, hic vero in Virgine, sacco qui humorem continuerat, *sparsim adnata intus varia tubercula diversæ magnitudinis, a pisi majoris ad minoris seminis cannabis magnitudinem accedentia, nunc solitaria, nunc racemosa, scirrhosa, dura, discissa nihil liquoris aut gelatinæ plorantia*. Relege demum quæ de duris granulis, aut tuberculis in peritonæi, aut pleuræ interiore facie extantibus, alias (*d*) ad te a nobis scripta sunt, cum effusa aqua in magnis caveis quas illæ comprehendunt membranæ, etiam tum esset; facile propositam succedentium mutationum seriem agnosces. Annis superioribus accidit, ut in fœmina quam ascites sustulerat, tunica exterior intestinorum omnium inveniretur creberrimis tuberculis subrotundis distincta. Pars ad me Tenuium allata est, ut quid illa essent tubercula, judicarem. Lenticulares turgidulas glandulas, cum primum aspicerem, referebant: at sine osculo erant, & solidæ, neque ex glandulosa, neque ex carnea substantia factæ, sed inter utramque mediæ quadantenus videbantur. Censui, nihil veri similius a me posse statui, quam si disruptarum hydatidum reliquias esse, conjicerem, in se contractas, sed necdum satis, ut siccæ esse possent, & duræ. Nec me deterruit tantus, quantum sic fuisse oportebat, hydatidum numerus, probe memorem innumerarum quas in Professore Bononiensi Peregrino olim Coiterus (*e*) deprehendit. *Ubique*, inquit, *mesenterio, peritonæo, intestinis, lieni, hepati, denique omnibus visceribus vesiculæ inæquali magnitudine, eæque aqua limpida plenæ, adhærebant*. Et ne ab aliorum Veterum Observationibus, imo ne ab Sepulchreto, in quo & ista Coiteri non prorsus omittitur (*f*), te longius abducam; vide, ut Philippus Persius (*g*) in fœmina, quæ, ut nostra Virgo, ex suppressis mensibus inciderat in hydropem, ejusmodi vesicis pendulis (*numerus excessisset nongentas*) *scatentes* invenerit *renes, uterum, ventriculum, intestina, cor, pericardium, hepar, & lienem*: itemque ut in altera Mauritius Cordæus (*h*) istas omnes, aliasque Partes, mitto intus, *tectas hisce oppressasque foris* cystibus *pendulis* variæ magnitudinis, & formæ, *aqua citrina oppletis*, quæ *octingentarum numerum facile* superassent; ne tertiam memorem, quippe necdum effuso in ventrem humore, quæ cum uterum ferre putaretur, *totum corpus internum* habuit, *Epiploum, Mesaræum, Hepar, Lienem, Pulmones, Cor quoque ipsum, & Peritonæum obsita vesiculis aqua purissima plenis*, ex Ballonii (*i*) Observatione.

36. Vides igitur quæ passim in nostra Virgine tuberculis asperæ erant Partes, in aliis, hydropicis, hydatidibus confertissimis fuisse obsitas, intestina, lienem, peritonæum. Quin hoc aliquando tot obducitur, ut ipsum *vix in conspectum veniat*, sicuti reperit, pinxitque Ruyschius (*k*), aut in filamenta, & vesiculas resolvatur aquæ plenas, quemadmodum in ventris cavo resolutum agnovit Paawius (*l*) simul cum omento, cum utrumque suis in sedibus desideraretur. Sed omentum, quamvis peritonæi productio sit haud secus ac lienis, & intestinorum tunica extima, & hydatides in ipso quoque, nec raro, innascantur, ut plures ostendunt Observationes, & in his Boschii (*m*), Malpighii (*n*), Valsalvæ (*o*), & Goekelii (*p*); tamen adeo tenui structura est, ut illas sæpius coercere inter suas laminas diu non possit: quamobrem crescendo citius plerumque dissiliunt, ipsumque simul discerpunt, & vitiant; hancque ego unam ex præcipuis causis existimo, cur asciticis plerumque; id quod nostræ quoque acciderat Virgini; minime integrum omentum maneat. Indeque Hippocrati (*q*) occasionem datam puto scribendi: *quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, iis ventrem aqua impleri*. Qui enim in brutis animantibus hydatides, ut ad te alias scribentes commemoravimus (*r*), pulmonum vidit, idem in iis illa animadverterit quæ modo dicebamus, videlict omenti nonnunquam hydatides, sæpius vero illam quam Galenus (*s*) requirebat, *exesionem*; aquam autem a vicino hepate in omentum deduxerit, ut a viscere *aptissimo* ad hydatides, sicuti Galenus ait, *in ea quæ ipsum ambit exterius, membrana generandas*, quippe cum *videatur & in jugulatis animalibus hepar his aliquando plenum*. Priscorum autem Præceptorum in bestiis habitas Observationes, postquam humana incidendi cadavera facta copia est, Medici ut horum

(*u*) Epist. 39. n. 36 (*x*) Vid. Epist. 43. n. 16. & seqq. (*y*) in Additam. ad hanc Sect. 21. Obs. 65. (*z*) Sect. ead. Obs. 20. 5. 6.
(*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 2. & 7. (*b*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 168. (*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 203.
(*d*) Epist. 16. n. 30. & Epist. 22. n. 18. (*e*) Obs. Anat. (*f*) Sect. hac 21. Obs. 21. § 8.
(*g*) Ibid. § 6. (*h*) Ibid. § 14. (*i*) Sepulchr. l. 3. S. 37. Obs. 3. § 12. (*k*) Thes. 7. n. 37. & Tab. 2. F. 3.
(*l*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 3. §. 8. (*m*) ibid. Obs. 21. §. 2. (*n*) Exerc. de Omento. (*o*) supra n. 4.
(*p*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (*q*) S. 7. Aph. 55. (*r*) Epist. 16. n. 33. (*s*) Comment. in Aphor. cit.

horum inspectione confirmarunt, sic illorum cogitata retinuerunt de hydropis causa sæpius ex aqua effusa e disruptis vesiculis, in quocumque tamen hæ sint viscere, deducenda: quanquam vel postea identidem ad brutas animantes redierint, si forte nonnulla quæ ad hydatidum examen attinent, luculentius conspicerent: quod nec me, quo ad licuit, prætermisisse, ex his quæ subjiciam, intelliges.

37. Ex maximis certe hydatidibus illa fuit quam in bubulo jecinore vidit Caldesius (*t*); novem enim libras pendebat tota; tunicæ autem solæ uncias sexdecim. Quæ tunicæ cum essent tres; singulæ ferme & ex aliis pluribus constabant laminis, & robustæ erant, atque carnosæ, exterior præsertim magis quam cæteræ, firma, & musculosa, ex fibris constans inter se maxime implicitis; cum interior esset infirmissima, & tenuis; media autem colore aureo, & rugosa, affixa habebat frusta quædam ex gypsea, vel potius ossea materia. Aqua, his tunicis comprehensa, limpida, & subsalsa, variis admistis liquoribus nihil prorsus mutata est, ut neque bulliendo magis concreverat, quam cæterarum, in quibus frustra id tentavit, hydatidum. Si cum structura descripta eam conferas quam in suis illis tot vesicis animadvertit Cordæus (*u*) (nam Persius (*x*) nil habet de structura, ut neque Ballonius (*y*) nisi quod *triplicem* singularum *tunicam* adnotavit) intelliges facile, quantum Caldesio profuerit suæ hydatidis magnitudo. Cordæus enim hæc tantum vidit, *ut binæ* illas *membranæ conficerent*, *valde candicans interior*, *altera tunicæ ventriculi simillima*, *tenuior aliquanto tamen*, *sed ei quidem concolor*. Mihi vero; quanquam dubium esse non potest, quin eorum quæ conspexit Caldesius, quædam fuerint illius hydatidis peculiaria; necdum contigit, ut in tam magnas inciderem, quam voluissem, & cum incidi, ut liceret aliter quam exterius spectare. Vel sic tamen nonnulla adnotavi non indigna fortasse quæ in aliis ejusmodi sedulo inquirantur. Unam enim vidi olim in vitulo dierum quindecim, rotundam, diametro sex septemve digitorum, pendentem a sima supremaque jecinoris parte, in quam se aliquantum inferebat, arcte affixa ad duorum, aut trium digitorum tractum: ab eaque parte sanguifera accipiebat vasa, sed pleraque ea ratione, quam ut firmiter memoria teneo, sic tibi significabo: Namque ut per ejus vesicæ membranam, alioquin ut inter digitos arripiendo percipiebam, non tenuissimam, licebat transpicere, non aquam modo quam continebat, ex subviridi levissime flavescentem; sed etiam, quoniam aqua illa erat pellucida, quidquid in ipsa innatabat; ita ex hepate per medium vesicæ cavum ferri videbantur quidam vasorum trunculi, qui oppositam assecuti vesicæ partem, se in hujus exteriorem faciem reflecterent, per eamque in ramos, ramulosque divisi, rete quasi quoddam efficerent. Verum ut hoc rete, eosque sanguiferos ramos certe quidem conspiciebam, & tenuissimas quasi pinguedinis strias, eosdem stipantes; ita inclusos illos natantesque trunculos, quos striæ ejusdemmodi comitari videbantur, cum tantummodo transpicerem; frustra ab illis petii qui eam mihi vesicam ostenderant, ut incidere liceret, cum aliis porro ostendere se velle, dicerent, quibus paulo ante polliciti essent. Ab iis vero, aut inclusos trunculos non satis attendentibus, aut quid ex illa eorum per vesicæ cavum traductione consequeretur, non bene animadvertentibus, nihil rescire aliud potui, nisi aquam subsalsam fuisse, & minime ad ignem concrevisse. Non multo post vitulinam, hydatidem alteram vidi, ea quidem minorem; neque enim ovum gallinaceum superabat; sed pro animalculo in quo deprehendi, multo maximam. Erat id columba vetula, ova tamen etiam tum edens, quæ cum sanissima videretur, de improviso in nido mortua inventa fuerat. Repentinæ mortis causam, cum exterius nulla appareret, interius quærens, cerebrum, pulmones, cor sana offenderam, nisi quod hujusce ventriculi omnino erant vacui, & ipsum exangue; cum denique ad jecur perveniens, & hujus rei, & mortis causam perspexi. Jecur enim erat lividulum, & in summo nigricans, & æquo mollius, ruptoque ibi magno vase sanguifero, plurimum sanguinem profuderat, circa illud ipsum viscus, interque intestina concretum. Acceleratam eam vasis disruptionem credidi a pressione ingentis hydatidis de qua dicere jam cœperam. Extremum alterum hæc intimæ ovarii substantiæ infixum habebat, ut minores aliæ de quibus mox dicetur: per superficiem autem discurrentia sanguifera vasa, intus vero subflavam aquam, non una, quantum exterius judicari poterat, cavea comprehensam, sed in multas, quæ transpiciebantur, cellulas divisam. Membranæ ipsi, hydatidem efficienti, ad illud de quo dixi, extremum vitelli aliquot minuti inhærebant, cæterorum quibus ovarium scatebat, persimiles: his tamen duriores aliquanto erant, magisque ad albedinem inclinabant. Ex ovario præter vitellum unum majorem, & jam jam casurum, nonnullæ aliæ pendebant hydatides, omnino consimiles descriptæ, nisi quod triplo circiter minores erant, nec per se ovario, sed per longum petiolum annectebantur. Erant denique nonnullæ aliæ, minima faba non majores, inter ipsos vitellos consitæ, sed hæ cæteris multo magis albæ, & aqua limpida plenæ. Coctione tamen neque hæc, neque subflava cæterarum aqua concrevit: vitelli autem, qui maximæ illius extremo inhærebant, ut minus molles antea fuerant, sic magis quam reliqui, induruerunt. Cum cellulas quas intra majores hydatides transpexeram, mox recognoscere intus vellem; paulisper forte avocatus sum: famuli autem intempestiva sedulitas, qui me satis omnia perspexisse, credebat, interea, ægre me ferente, illuc abjecerat, unde recipi non poterant.

38. Noli mirari, ægre me tulisse quod ea quæ in vitulo, & columba transpexeram, perspiciendi copiam non habuerim. Quæ enim hydatides aut sanguifera vasa per medium cavum traducta, aut hoc in cellulas multipliciter distinctum ostendant, earum originem haud ita facile repetes aut a simplici glandulosa vesicula, cujus sit osculum obturatum, aut ab uno aliquo vasis lymphatici utrinque demum occluso interstitio quod inter binas & binas valvulas intercedit. Ex quo Warthonus his lymphæductuum interstitiis ad hydatidum efformationem explicandam usus est ea ratione quæ in Sectionem hanc (*z*) Sepulchreti fuit non semel tantum, sed bis relata, non pauciores fortasse, quam qui simplici glandula usi sunt, asseclas habuit, & nonnullos etiam qui ad eam explicationem quædam addendo, probabiliorem ut redderent, elaborarunt. Quorum ego omnium industriam laudo: imo pro Warthoni sententia tot illas facere vesicas, credidero, quas Persius (*a*) viderat *duplicatas*, *velut in carpionibus eximuntur*, quippe bina, necdum sejuncta, interstitia repræsentantes, ut *funiculos* quoque illos *pellucidos*, *ex tenuibus vesiculis quasi concatenatis constantes*, quorum multos in aquis asciticorum interdum conspexit Meadius (*b*). Verum ut hydatides alias ex simplici glandula, alias ex ejusmodi interstitiis certa quadam ratione posse repeti, non diffiteor; at omnes quomodo repeti possint, non video. Diu enim est ex quo Ruyschius (*c*) admonuit, plurimas interdum hydatides in uteri placenta, ut nos quoque conspeximus, deprehendi, aliisque item in Partibus in quibus lymphæductus nulli inveniuntur. Itaque censuit, *hydatidas esse extremitates vasorum sanguiferorum*, *quæ priorem suam mutaverint naturam*, *atque in vitiosam degeneraverint fabricam*. Sunt & qui, si aquosus humor non modo ex lymphæductuum parietibus nonnihil læsis, verum undecunque effluat intra circumjectas membranulas, attollere has, & in hydatides conformare, existiment. Quorum sententiam si quis paulo studiosius illustret, aptam reddet fortasse ad plerasque hydatides explicandas, nec difficile intelliget ob interjectam membranis cellulosam fabricam, & vasa sanguifera per hanc traducta, unde sit cur hydatides aliquæ (*d*) appareant in cellulas divisæ, & cur (*e*) per medium aliarum cavum vasa trajiciantur: ad quæ *exiles* illas *duas fibras* si forte referat, quas in tot hydatibus animadvertit Tysonius (*f*) ab altero harum extremo *procedentes ac fluctuantes intra* ipsarum *liquorem*; veri paulo similiora dicere videri poterit, quam cum ille ejusmodi hydatides insecta esse, conjiciebat, quæ alimentum sibi exsugentia per duos illos quasi tubulos in ventrem demitterent. Quod si pendentes ex tenui longoque petiolo hydatides incidant explicandæ, quales Ruyschius (*g*), qui etiam pinxit (*h*), aliique, & nos sæpe vidimus ab ovariis potissimum, proximisve mulierum partibus, non modo ex columbæ illius ovario pendulas; suspicari eidem licebit, abruptis a sanguifero trunculo cæteris hydatidis cujuspiam cellulis, aut effuso quem continebant, humore concidentibus, extremam aliquam annexam restare, quæ humorem adhuc retineat suum. Et sane cum filamento per quod aliqua ejusmodi pendebat, manifesto interdum sanguiferum simul vasculum ferri vidimus (*i*).

39. At

(*t*) Offervaz. int. alle Tartarughe. (*u*) (*x*) (*y*) supra ad n. 35. (*z*) Schol. ad §. 8. Obs. 10. & ad §. 2. Obs. 21. (*a*) Ibid. §. 6. (*b*) Monit. Med. c. 8. (*c*) Advers. Dec. 1. c. 2. Vid. & Thes. 6. Tab. 5. F. 3. & seqq. (*d*) (*e*) n. 37. (*f*) In Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Append. ad Obs. 49. (*g*) c. 2. cit. (*h*) Obs. Anat. Chir. Fig. 68. (*i*) Vid. Epist. 43. n. 19.

39. At sunt aliæ, & majoris quidem momenti cum ob viscerum quibus innascuntur, læsionem, tum ob faciliorem ejus quo de hic agitur, morbi productionem attendendæ. Hactenus de iis fere diximus quæ in superficie extant viscerum, aut ab ea propendent. Latent autem sub ipsa aliæ, aut plerumque non multum prominent, veluti præsertim in renibus. Grandiorum cellularum nomine descripsi olim in Adversariis (*k*), & sæpe ad te scribens (*l*), ut in variis cadaveribus non ego modo, sed & Valsalva conspexerit, significavi. Sed & alias vidi, nec tantum in sue unam, quæ nucis ferme capax fuisset, verum in corporibus item humanis satis magnas. Harum tamen nulla, si quam ex Stabulario quodam (*m*) indicavi, unam excipias, ultra renis superficiem se attollebat, ut ne illa quidem in Sene (*n*) a Valsalva conspecta, quæ renis dimidium occupabat. Et alias tamen prominentes vidi, præsertim in Vetulis duabus, quarum alterius ob hanc unam dumtaxat causam, brevem hic tibi Observationem adscribam.

40. ANUS gibbera, & clauda obierat in Nosocomio Patavino post medium Martium A. 1747. illuc nuper illata ob affectum de genere apoplectico, nihil manifeste lædentem, nisi linguam. Quamobrem cum cætera mulieris mala satis sciri non potuissent, ipse vero aliis Partium secundum naturam se habentium observationibus tunc distinerer, quæ ad eas spectabant, in ejusdem quoque cadavere cum inquirerem; vix hæc quæ præter naturam essent, animadverti. IN VENTRE arteriæ Magnæ truncus ab Emulgentibus ferme incipiebat paulatim quo magis descenderet, eo magis se dilatare, donec paulo supra divisionem se totum expanderet in aneurysma diametro quoquoversus digitorum duorum. Inde sensim rursus contrahebatur sic tamen, ut Iliacæ ipsæ ad magnum tractum multo quam par sit, apparerent latiores. Inæqualis harum, sed magis aneurysmatis erat interior facies, ubi concretiones haud deerant non modo polyposæ, sed & in tunicarum parte aliqua osseæ. Horum Aortæ vitiorum magna ex parte causam fuisse, crediderim in distorta Spinæ figura, quæ convexitatem cum in thorace haberet ad partem dexteram, in lumbis habebat ad sinistram, eoque secum rapiebat Aortam. Quo minus miratus sum, in sinistro fuisse rene vitia illa quorum gratia hanc tibi Observationem describo. Nam ex ejus renis inferiore extremo hydatis protuberabat, mediocris pomi magnitudine. Aquæ erat plena rubellæ, etsi per tunicas transpecta nigricare videbatur. Eæ tunicæ exterius erant duæ, quarum extima nihil erat aliud, nisi renis membrana adiposa, hic ob summam maciem carens omni pinguedine, altera erat membrana renis propria, quam non copia tantum, sed & pondus distraxerat aquæ inclusæ, quippe in ea sede, & situ illam desuper urgentis. Itaque cum essent alibi in eodem rene minores hydatides aliæ duæ; membranam illam ultra superficiem renis non extulerant, sub ea videlicet conclusæ, ut cæteræ frequentiores cellulæ, & suam sibi sedem in renis substantia excavantes. In qua major quoque hydatis superiori suæ parti sedem in hemisphærii pene modum excavaverat; ut non alterius ac illæ generis esse, intelligeres: ejus hemisphærii diameter unius erat digiti pollicis.

41. Alterius Vetulæ dissectionem alias (*o*) habebis, in qua ren itidem sinister, extremo tamen superiore, in hydatidem, sibi innatam, valde extendebatur, ut quæ aquam, leviter subflavam, continebat ad uncias quatuor.

Ad majores hujusmodi hydatides *magnum* illum facile referes *aqueum*, ut Harveius (*p*) vocabat, *abscessum*, *instar ovi gallinacei*, *flavescente aqua repletum*, *quæ orbicularem cavitatem* in rene altero *impresserat*, cum minores alii essent pariter in facie anteriore utriusque renis hominis maxime grandævi, non sine urinæ suppressione demortui. At certe referes *vesicam instar nucis juglandis grandioris*, *aqua limpidissima distentam*, *& dimidia parte renis substantiæ inhærentem*, quam Doringius (*q*) in Bucretio invenit, cujus idem ren multum sabuli, alter autem calculum habebat. Vesicæ illi æquales duas, humore quodam aqueo oppletas colorem lotii referente, memini olim reperisse in virili cadavere quod Bononiæ, absentis Valsalvæ loco, in Theatro Anatomico dissecui, ejusdemque renis in quo ipsæ, & calculi erant tres albidi granorum viciæ magnitudine, dilatatam pelvim: hominem autem mortuum cum urinæ quidem in sua vesica suppressione; sed non ex hac tamen, cum aliæ essent multo graviores causæ, quas hic memorare necesse non est (*r*). Verum hæ duæ hydatides sub propria renis membrana, ut pleræque, coercebantur. Nec aliter se habuisse videntur quas *in hydropicis sæpenumero a se compertas* scribit Willisius (*s*) ubi in Viro Illustri fuisse, ait, *in medio dextri renis cavitatem ingentem a pelvi distinctam*, *eaque multo ampliorem*, *aqua limpida impletam*, renem autem sinistrum *plures hydatidas*, *& cavitates aqua limpida repletas continuisse*. A sero autem in substantia renum alicubi remorato conjicit exiguas primum cavitates fuisse efformatas, quas deinde paulatim auctum, magis magisque dilataverit: & vides profecto, aquam *limpidam*, *limpidissimam*, *rubellam* in illis caveis esse inventam. Nec vero mihi (*t*), quamvis ex colore, atque odore sæpius urina esse visa sit; dubium tamen sæpius quoque defuit, quin potius *humor* esset *urinæ simillimus*, non ignoranti, serum sanguinis persæpe aut esse per se subflavum, aut mora in visceribus fieri; certe haud raro humorem, undecunque is sit, in hydatidibus sic inveniri (*u*); ex renibus autem, ubi diutius retineatur, posse trahere lotii odorem, simulque animadvertenti, hujus quidem generis caveas sua intima, undique uniformi, tunica esse conclusas, ut nullam unquam aut mihi, aut aliis, quod sciam, cum renis pelvi, aut tubulis manifestam communicationem reperire licuerit. Igitur quod longe aliter se res haberet in Observatione Plateri (*x*), ubi dissectis quæ renum corpori adnatæ erant, vesicis aqua plenis, *aqua profluebat*, *foraminaque patebant*, ut non iis vesicis hoc est tribuendum, sed ulceribus multis, quæ ut renes ab interioribus ad exteriora usque perforasse, dicit; sic nihil vetat quin ad vesicarum usque cavum quædam sibi foramina aperuissent. Qua ex Observatione modus quidem alius & ratio apparet, qua possint hæ renum hydatides multo citius, ac certius ascitem facere, ubi sint ulcera cum pelvi communicantia; citius enim hæc ad magnas illarum caveas, quam ad renum superficiem pervenient, illasque invecto acri ichore, multoque lotio perrumpent, & hoc jugiter in ventrem effundent, non secus ac per se effundere debuerunt in alia Plateri Observatione (*y*), effuderantque in ea quam ex Piccolhomino cum priore illa Plateri supra (*z*) indicavimus. Cæterum vel absentibus ulceribus, si hæ hydatides eo sint numero, aut magnitudine, ut renis utriusque substantiam multam deleverint, aut constipaverint; minime dubium est, quin valde imminuta lotii secretione, hydrops facile contingat. Quod si insuper dissiliant, effusoque humore, excernere assidue alium pergant, hinc ascitem fore, manifestum est.

42. At si id facere non pergant, sed nova circum exinanitas succrescente renis substantia coalescant; hydrops quidem non oritur, pauco quem effuderant, humore haud secus atque is quo interiora ventris madent, per absorbentium vasorum oscula absumpto; in rene tamen cicatrix restat varia magnitudine, & profunditate, ut disrupta hydatis plus minusve de renis substantia excavaverat. Relegesis quam Epistola XXIX. (*a*) in muliebri descripsimus rene longam, & subalbam quasi ex tendine lineam, non per superficiem modo, sed etiam alte intra corpus ipsum renis perductam, antiqui vulneris cicatrici adeo similem ut vestigia inflicti vulneris, sed frustra, in proximo ventris pariete quæsiverimus. In aliis autem Epistolis describemus tibi alias renum cicatrices minus profundas, sed depressas tamen, easque circuli ambitu comprehensas, qualis ea fuisset quæ coalitum majoris illius hydatidis secuta esset, quam in Vetula, paulo supra (*b*) proposita, observavimus. Ex his intelligis, quomodo ex hydatidum observatione cicatrices, in renum superficie haud raro obvias explicemus. Ad idem autem exemplum, aliorum quoque viscerum cicatrices explicari posse, credito, cum exteriores sunt, neque eas vulnera, aut ulcerum signa præcesserunt, velut erat quæ in uteri latere asciticæ Anus his ipsis Litteris (*c*) memorata est. Habet enim etiam uterus hydatides suas eo interdum numero quem satis indicant Observationes Adolphi Occonis (*d*), & Cl. Adami Christiani Thebesii (*e*), ea autem magnitudine, ut unam, sicut alias (*f*)

ti-

(*k*) III. Animad. 33. (*l*) Epist. 4. n. 19. Ep. 10. n. 19. Ep. 17. n. 14. Ep. 21. n. 15. Ep. 24. n. 6. & Ep. 25. n. 4. (*m*) Epist. 4. n. cit. (*n*) Epist. 17. n. cit. (*o*) Epist. 60. n. 6. (*p*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 17. (*q*) Ibid. l. 3. S. 14. Obs. 48. (*r*) Vid. Epist. 41. n. 10. (*s*) Sepulchr. l. 1. S. 13. Obs. 1. (*t*) Vid. Animadv. supra ad n. 39. indicat. (*u*) Vid. supra n. 35. 37. (*x*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 8. §. 2. (*y*) Ibid. Obs. 11. §. 4. (*z*) n. 19. (*a*) n. 12. (*b*) n. 40. in fin. (*c*) n. 28. (*d*) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 55. §. 9. (*e*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 117. (*f*) Epist. 16. n. 33.

tibi indicavi, viderit Coiterus (*g*), *ex matricis colli dextero latere prognatam, naturali veſica duplo quaſi majorem, lotio*, ſive ut verius infra loquitur, *aqua tenui lucidaque pleniſſimam, & duabus tunicis, ut naturalis veſica, præditam, ſed nullo meatu aquam vel immittente, vel emittente*. Sed & jecinoris, & lienis hujuſcemodi cicatrices, ut puta quam in Nob. Virgine deſcripſit Hoechſtetterus (*h*) (cavendum enim eſt, ne fiſſuræ quædam nos decipiant, quæ ſæpe a primordiis extant) tales, inquam, cicatrices conſimili modo explicari poterunt. Nam utriuſque viſceris hydatides vel frequentiores occurrunt, ſive omnino exterius adſitæ, qualem in ſuſpenſo Coiterus (*i*) *ſub liene* deprehendit *duorum pugnorum magnitudine aqua pleniſſimam*, & *a vicinis partibus abſque læſione ſeparavit*, ſive prorſus in profundo abditæ, quæ in hepate a Glaſero (*k*), Diemerbroeckio (*l*), aliiſque memorantur. Quo facile referes Lyſeri (*m*) Obſervationem *aquæ citrinæ, quæ ad tres & plures libras proruit* ex alte pertuſo Hebrææ viventis jecinore, & Maucharti alias (*n*) tibi deſcriptum, ut ipſe vocabat, *lienis hydropem*, ſicque animadvertes, ubi forte viſcera ab intus collecta humoris copia demum perrumpantur, quantum augere eum poſſint, qui antea faciebat hydropem, & quantum videri poſſint ab eo corrupta qui circum ſtagnabat, cum ab illo fuerint quem continebant. Sive igitur hujus ſecundi generis, ſive primi hydatides fuerint, ſive denique inter utraſque has mediæ, quales hic potiſſimum attendimus, id eſt ita in viſcere innatæ, ut in ejus tamen ſuperficie quoque ex parte ſe oſtendant; ſunt, ut dicebamus, in jecinore, aut liene vel frequentiores. Sic ultimi hujus generis duas nuper vidi in cujuſdam Vetulæ jecinore, alioquin ſano, quod oram anteriorem, figura nunquam antea a me conſpecta, circa medium falcatam habebat, lobumque ſiniſtrum non minus propemodum, quam dexterum, ſe ſe deorſum producentem. Sub membrana, faciem convexam operiente, ambæ hydatides ex parte aliqua apparebant, reliqua intra hepar conditæ, parva una, haud modica altera (*o*). Sic plures in ſuis liene animadverti, inſipidæ, aut leviter ſubdulcis aquæ plenas. Sic in alterius jecinore haud procul a crepidine unam ceraſi magnitudine. Sed in alio magnitudine varia, numero ingenti, nec tantum, ut in prioribus, ſemiſepultas, ſed & plures omnino intus conditas: omnium aqua craſſiore, alboque folliculo comprehendebatur. Valde amplificatum erat id jecur, craſſiuſque habebat, eoque multo quam ſoleat, magis in oculos vel minus attentos incurrens albidum rete quo lobuli intercipiuntur, ſive extra, ſive intus ſpectares. Hi ſani; ut cætera viſcera; eſſe videbantur: ſed cyſtis, contracta plurimum, pro ſelle non multas continebat guttas muci cujuſdam nullo fere colore præditi, ut illum bilis *albicantem propemodum colorem* in memoriam redigeret quem Veſalius (*p*) ſe vidiſſe, teſtatus eſt antequam Diemerbroeckius & poſt ipſum alii qui pariter in Sepulchreto laudantur, aliique deinceps *candidum, lacteſcentem, lacteum* pro bile humorem conſpicerent. Verum ne ab iis de quibus loquimur, lienis, & hepatis hydatidibus recedamus; ad ipſarum genus ſpectare fortaſſe credes, quas in hominibus Hunerwolffius (*q*) deſcribit præter *adnatas, hepati & lieni etiam innatas*, aut quæ Horſtio (*r*) *in* puelli *hepate, & liene foveæ aqua plenæ apparebant*. Quod ſi quæ in vivo præceſſerant, ſcire cupis; in altera Sepulchreti Obſervatione (*ſ*) leges, in qua diſſectio eadem repetita eſt: quod in longa adeo Sectione hac XXI. minus, quam in pleriſque aliis, mirandum eſt, nec ſemel (*t*), accidiſſe: eamdemque ob cauſam, & ſimul ob fucoſas Blancardi deſcriptiones venia danda eſſet, quod in Additamentis, tanquam novæ hujus Obſervationes (*u*), eæ reponantur, quas Bonetus antea in Sectione hac ipſa (*x*) produxerat, veriſque Auctoribus Jodono, & Pareo attribuerat (*y*); niſi, quod ne Blancardus (*z*) quidem fecerat, una Jodoni Obſervatio diſcerpta eſſet in duas XXIX. & XXX. vel potius ex Blancardi Scholio in primam, altera facta eſſet Obſervatio. Sed & Eggerdeſi Obſervationi (*a*) quæ ad Thoracem attinet tota, nullus hic eſſe debebat locus, ubi agitur dumtaxat de Ventre; aut certe quod in duabus (*b*) huc pariter haud ſpectantibus factum eſt, minime omittendum, ut eſſe *extra proprium locum* ſignificaretur.

43. Mihi vero longe alia ratio eſt, cur hic tibi de Thoracis viſceribus perpauca verba interjiciam. Neque enim ſola Ventris viſcera illiuſmodi hydatidibus, & quod conſequi mihi videtur, cicatricibus obnoxia ſunt: Pulmonibus, atque adeo cordi hydatides illas increſcere, ex Veterum, Recentiorum, & meis quoque Obſervationibus tibi alias (*c*) oſtenſum eſt. Si ergo aliquando aliqua earum quæ a nobis definitæ ſunt, cicatricum in alterutro occurrat viſcere, ut certe mihi in exteriore cordis facie cujuſdam leporis occurrit, quod animantium genus quam crebro hydatidibus tentetur, vel ex unius Redii (*d*) lectione ſatis conſtat; quid vetat, ne qua in parte ſemiconditam hydatidem viderim, in eadem ex hydatidis inanitione, & coalitu cicatricem deducam? Igitur ut in Ventris, ſic etiam in Thoracis viſceribus earum quas dixi, cicatricum originem ab hydatibus deduces. Quarum ſecundum quoque genus (*e*) eſſe in pulmonibus fortaſſe agnoſcendum, conjicies ex aqua intra ipſos in quibuſdam quaſi ſaccis collecta, ut bis quoque conſpexit Ampliſſimus Senacius (*f*).

44. Sed aliam hic a me facile expectas originis, non cicatricum, ſed hydatidum quarumdam explicationem, quales videlicet in leporibus conſpexit Redius (*g*) non modo intra jecur acervatim conditas, & inter ſe colligatas, ſed & ſub ejus, & totius alimentorum canalis extima tunica, interque meſenterii membranas ſine ulla cum his cohæſione, imo & liberas plures, ac omnino ſolutas in ventris cavo animalculorum inſtar quæ ſe huc illucque conferre poſſent, degentes; ut in mentem ipſi venerit, quod & Tyſonio poſtea, ut ſupra (*h*) dixi, perquirere, an inſecta quædam, vel potius embryones eorum eſſent: quarum conjecturarum hanc jure a Tyſonio rejectam video; primam autem; ut cætera omittam; haud ſatis cum experimentis congruere, quæ limpidiſſimam qua plenæ erant, aquam ignis vi nunquam concreviſſe, oſtenderunt. Tyſonius vero, quamvis primæ iſti conjecturæ addictus cum propter alia, tum quia ſuarum hydatidum, quæ ex aliis ſumptæ erant beſtiis, intima tunica nullam cum extima qua undique cingebatur, cohæſionem habebat; faſſus eſt tamen, hanc extimam *vaſis ſanguineis inſtructam eſſe*, neque hydatides cunctas eſſe hujus generis, ſpeciatim quæ in ovariis hydropicarum mulierum ſæpe inveniuntur, factæ videlicet ex amplificatis veſiculis; ſive ut ipſe credebat ovulis; quæ ſecundum naturam in iis ſunt, itemque eas quas ex aperto latere dextero paulo infra coſtas ſpurias fœminæ tunc ægrotantis, poſtea autem perſanatæ, erumpere vidit cum multa aqua limpida ad quingentas, ejuſmodi pariter aqua turgidas. Repertæ deinde ſunt ab Hunerwolffio (*i*), & Hartmanno (*k*), ab illo in muliere hydatides quæ *præter liquamen gummoſum album, in ſe continebant alias tenuiores veſicas, lymphæ plenas*, ab hoc autem in cane intra unam, eandemque membranam, quæ omenti erat, plurimæ ſimul comprehenſæ, ut illa membrana divulſa, *ad levem preſſuram* hydatides *proſilirent*, quarum liquor coctione non concreſcebat, *coagulum* tamen *quoddam* ſecum habebat, tunica autem ſingularum propria ex pluribus aliis membranis compacta, denſa erat adeo, ut diſciſſa non collaberetur, eademque lævem pinguedinem tangenti offerebat, cujus *multum* hydatides coctæ *exudaverant*. Minime quoque connexæ erant inter ſe quas Vir Cl. Alexander Camerarius (*l*) bene multas deprehendit, aquam continentes limpidam, comprehenſas autem membraneo ſacco, quo ſimul ſteatoma virilis jecinoris concludebatur. Cum mihi necdum contigerit, ut in ejuſmodi inciderim hydatides: aliorum tibi Obſervationes quas facile conferre poſſes, indicare hic malui, quam eorum quæ perſcrutari ipſe non potui, explicationem afferre. Tentavit id Hartmannus in ſuis, eo adſcripto Scholio (*m*) quod ut tibi placeat, plurimum vereor. Quæres potius, an ſint quæ magis probes apud Viros alios Doctiſſimos, præſertim vero apud illos qui de inorganica

(*g*) Obſ. Anat. (*h*) Sepulch. S. cit. Obſ. 12. §. 2. (*i*) Obſ. Anat. cit. (*k*) Sep. S. cit. Obſ. 4. §. 11.
(*l*) Ibid. Obſ. 19. (*m*) apud Barthol. Cent 2. Epiſt. Med. 73. (*n*) Epiſt. 36. n. 18.
(*o*) Vid. Epiſt. 65. n. 8. in fin. (*p*) Exam. Obſ. Fallop. (*q*) Sepulchr Obſ 4. cit. §. 14.
(*r*) in Additam. ad eand. 21. Sep. Sect Obſ. 82. (*ſ*) Sect. ead. Obſ. 3. §. 12. (*t*) Ibid. Obſ. 6. §. 7.
(*u*) Confer Obſ. 4. §. 8. cum Obſ. 6. §. 12; Obſ. 20. §. 11. cum §. 17., Obſ. 21. §. 2. cum § 7. Obſ. 55. §. 2. cum §. 17; & §. 13. cum §. 16. & cæt. (*x*) Obſ. 29 32. & fortaſſe aliæ. (*y*) Obſ. 48. & 38. (*z*) Anat. pract. Rat. Obſ. 84. (*a*) in Addit. ad hanc Sect. 21. Obſ. 61.
(*b*) Ibid. Obſ. 76 & 79. (*c*) Epiſt. 16. n. 33. & 44. (*d*) Oſſervaz. int agli anim. vivent. &c. (*e*) n. 43.
(*f*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n 4. (*g*) Oſſervaz. cit. (*h*) n. 38. (*i*) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obſ. 82.
(*k*) Ibid. Obſ. 83. (*l*) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 120. (*m*) ad cit. Obſ. 83.

ganica tumorum cyſticorum efformatione ſcripſerunt, aut qui natantes veſiculas in tumorum eorundem humore ſæpe his temporibus memorarunt. Ego vero etſi in quibuſdam hydatidibus ea tranſpexi quæ ſupra (*n*) indicavi, imo in fœmina, tibi alias (*o*) deſcripta, tenuem intimam hydatidum tunicam inſtructam vidi albicantibus vaſculis, in ſue autem in quaſdam quaſi cellulas conformatam; veſiculas tamen, quæ Anatomicis occurrunt, aquæ plenas, haud omnes unius generis eſſe, exiſtimo, ideoque aliarum originem eſſe alia ratione, aliquarum vero non una, ſed pluribus in unum junctis rationibus fortaſſe explicandam. Speciatim autem de iis veſiculis, quæ plures ſub una tunica aut inter ſe colligatæ, aut ſolutæ, & in humores ejus quem continent, ſimili natantes, aut in ventris cavum effuſæ inveniuntur, quæ viderit, & quæ conjecerit Cl. Morandus (*p*) perlege.

45. Et hujus præſertim generis eas veſiculas fuiſſe, crede, ex quibus ſingularem quendam hydropem fieri, ſcripſit Aretæus (*q*). Scilicet *veſiculas quaſdam puſillas, crebras, humoris plenas, ex loco ubi aſcites fieri ſolet*, prodeuntes vel in homine videre potuit, cum ventris parietes ad aquam educendam pertuſi eſſent, non ſecus ac Tyſonium aliunde prodeuntes ingenti numero vidiſſe, diximus (*r*), & Morando (*ſ*) ex parte aliqua accidiſſe, leges. Nam quod Aretæus addit, fuiſſe qui *affirmarent, hujuſmodi ampullas per inteſtina* in ventris cavum *tranſiiſſe*; nimirum hoc illud eſt, niſi quid me fallit, quod negat, ſe *unquam vidiſſe*, non hunc, cujus ſignum profert, hydropem, quemadmodum cum aliis credidit Petrus Petitus (*t*), qui ut ipſe non conſpexerat, ſic neque Aretæum conſpexiſſe, putavit. Qui vero ex inteſtinis in ventris caveam eas veſiculas tranſiiſſe, dicebant, ea fortaſſe quæ Redium vidiſſe, retuli (*u*), in bruto aliquo animante offenderant: quorum narratione paulo aliter, ut fit, ab iis qui audiiſſent accepta, quaſi ex inteſtinorum cavo eæ veſiculæ proveniſſent, impelli potuit Aretæus ad ea continuo ſubjungenda, quibus narrationem illam, ſic acceptam, improbabilem eſſe, oſtenderet. Cæterum ſignum quod protulit hydropis hujus, ſic videlicet ſcribens, *ſi abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte veſica occluſit: at ſi in veſicam inſtrumentum impuleris; iterum ſuccus emanabit*; inſuperabilem monſtrat tollendi ejuſcemodi morbi difficultatem, niſi ſi forte uno in loco poſitæ, atque ita diſpoſitæ eſſent veſiculæ, ut in illa Tyſonii fœmina (*x*), itemque in Ruſtico hydropico apud Riverium (*y*): quanquam in univerſum ubi ex hydatidibus, aut cum hydatidibus hydrops eſt, cujuſquemodi hæ generis ſint, modo multæ ſint, aut magnæ; fruſtra abdomen perforatur. Nam præterquam quod quæ jam diſſilierunt, pergere poſſunt humorem effundere; *aperta una veſica*, ut Tulpio (*z*) præeunte, recte admonuit Thomas Bartholinus (*a*), *reliquas non evacuat, quanquam cohæreant racemorum uvæ in morem*; non modo ſi aliæ ab aliis disjunctæ ſint. Itaque ad alias cauſas cur ea chirurgia vel tunc etiam cum cætera omnia viderentur favere, ſæpenumero non reſponderit, hanc quoque addito, quod, ut Ruyſchii (*b*) utamur verbis, *cum* hydatides *ſæpiſſime* eſſe *contingat in hydropicis, raro, ſi unquam, evadunt, paracenteſi in abdomine inſtituta*. Hoc autem dixit occaſionem præbente hydropica, cujus tum peritonæum, tum meſenterium hydatidibus referta erant. Quod aſciticorum meſenterio perſæpe accidere, cum tot aliæ veteres, tum recentiores quoque in Voluminibus Cæſareæ Academiæ Obſervationes (*c*) oſtendunt. De cæterarum autem Partium quæ in ventre ſunt, hydatidibus cum ſatis ſuperque exemplorum hactenus produxerim; unum de ventriculo addam ex Jacobo Yongio (*d*) in ea muliere, cujus mirabilem caſum explicare nequeas, niſi ad eam cauſam ad quam in diabete ſolent, forte reſpicias. Cum enim per totum morbi decurſum tantum fere urinæ redderet, quantum potulenti ingerebat; non facile apparet unde aqua exiſteret, cujus ducentos & quatuordecim ſextarios, undetrigeſies intra octo menſes inſtituta paracenteſi, emiſit. Huic igitur mulieri hydatides plurimæ in ventriculo erant, ac inteſtinis.

46. Quæ mihi Obſervationes ſunt ad Tympanitem ſpectantes, cum propter complicatos morbos alibi locum vel commodiorem ſint habituræ; pro iis duas præſtabit ſubnectere, ad Peritonæi Hydropem attinentes, morbum; ut de eo quædam præfemur; a vetuſtiſſimis quidem non deſcriptum, nec tamen primum a Tulpio (*e*), aut Bogdano (*f*), ut credere ipſi videbantur, & plerique crediderunt, propoſitum. Id non eo dico quod Stratenus ſimillimum, a ſe conſpectum, Tulpio, ultro hoc fatenti, narraverat, nec quod Stalpartius (*g*) aliquid ejuſmodi a Marcello Donato ſcriptum affirmat. Marcellus (*h*) enim ut adverſus Fernelium oſtendat, hydropicorum aquas per inviſibiles meatus in ventris cavum traduci, etſi, inquit, hoc cavum proprius eſt earum aquarum locus; *nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem conſtituentes, aquæ portionem pluries reperiri ex ſectione comprobatum eſt*. Ne dubites, quæ ſint eæ partes reliquæ; illud continuo addit quod male a Stalpartio omiſſum eſt: *ita ut nonnulli Arabum ſectatores locum aquæ proprium in Aſcite inter ſiphac, & mirach* (id eſt inter peritonæum, & quæ huic exterius apponuntur) *eſſe contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas tibiaſque pervenire & cet.* Ex hoc igitur exemplo vides quam portionem aquæ ipſe intelligat illis etiam in partibus fuiſſe inventam, qualis videlicet ubi anaſarca conjungitur cum aſcite. Nam quod ad eam attinet opinationem nonnullorum longe ab ſuis Haly (*i*), & Avicenna (*k*) diſcrepantium, neque ad eam comprobandam illa idonea eſt Obſervatio, neque alia ulla a Donato profertur, quamvis Stalpartius ajat, Donatum poſtquam ſcripſit, hydropem nonnunquam fieri a copioſo frigidæ potu, ſi *humidum in peritonæum delatum ſit*. Donatum, inquam, *ita pergere: Jacobus Camenicenus, epiſtola ad Andr. Matthiolum lib. 5. epiſtolar. ſcripta, refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non inteſtinorum adinventa fuerit*. Donatus (*l*) enim poſtquam ex Aretæo (*m*) diſerte laudato ea deſcripſit verba de humore tunc in peritonæum deducto non ut ibi colligatur, ſed ut inde *in ilia guttæ effluant* aſcitem facturæ, *quæ prius in aerem verſæ per tranſpirationem digerebantur*; poſtquam igitur hæc quoque deſcripſit, & alia, atque alia addidit minime ad peritonæum attinentia, ſed ad viſcerum in aſciticis imbecillitatem, & ad venarum hepatis obſtructionem; ut hanc probet, tum denique illa Cameniceni Obſervatione utitur lapillorum eas venas impedientium in hydropico, *cui aqua inter peritonæum, & inteſtina adinventa fuit*. Sic enim ipſe ſcribit Donatus, recte, ut Matthiolus quoque in reſponſione ad Camenicenum, illa hujus interpretans verba, *cum tranſiiſſemus muſculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, intra peritonæum, & inteſtina: de quo ab aliquibus dubitatum tamen fuiſſe video*; id eſt ab iis de quibus paulo ante dictum eſt, Arabum ſectatoribus, non inter peritonæum, & inteſtina, ſed inter peritonæum, & exteriores partes aquam aſciticorum eſſe, opinantium. Quæ eo fuſius perſecutus ſum, quo plures vidi, Cameniceno, & Donato minime inſpectis Obſervationem hydropis peritonæi cum Stalpartio, quem innominatum ſecuti ſunt, tribuiſſe, in quibus Nuckius (*n*) fuit, & is qui cum Donati obſervatione quæ nulla eſt, ſe ſuam hujus morbi comparaſſe, ſcripſit.

47. Quis igitur, inquis, hunc ante Nicolaum Tulpium deprehendit? Joannes Acholzius, Medicus, & Profeſſor Viennenſis Primarius. Hic enim A. 1581. coram Cæſareis Medicis, ac Chirurgis cum diſſectioni præeſſet mulieris hydropicæ; aquæ inſtar lixivii obſcuræ ingentem copiam non in ventris cavo reperit, ſed inter peritonæum, & ventris integumenta, quippe muſculis uſque adeo a ſubtus diſtendente aqua extenuatis, ut quod non raro ſolent, *quaſi nulli conſpicerentur*, aut ex parte etiam mutatis in corpus quoddam continuum ex veſiculis, aqua, mucore, glanduloſa materia refertis, quod ampliſſimi illius ſacci anteriorem parietem faciebat, cum interiorem membrana faceret, qua viſcera omnia ſic operiebantur, ut antequam hæc incideretur, nulla eſſe viderentur. Lege, quæſo, Obſervationem, fuſius in Sepulchreti hac Sectione (*o*) deſcriptam, quamvis cum alio attinentibus confuſam; & preclare intelliges fuiſſe illum peritonæi hydropem ex aqua de glanduloſis illis tumoribus effluen-

(*n*) n. 37. (*o*) Epiſt. 21. n. 47. (*p*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1722. & Hiſt. A. 1723.
(*q*) De Cauſ. & ſign. morb. diut l. 2. c. 1. in fin. (*r*) n. 44. (*ſ*) Mem. cit. (*t*) Comment. in cit. locum. (*u*) n. 44.
(*x*) Ibid. (*y*) Obſ. hinc ind. decerpt. 15. (*z*) l. 2. Obſ. Med. c. 34. (*a*) Act. Hafn. Vol. 1. Obſ. 8. (*b*) Theſ. Anat. 7. n. 37.
(*c*) Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 239. & Cent. 3. & 4. Obſ. 117. & Act. Tom. 2. Obſ. 34. & cæt. (*d*) Vid. in Act. Erud. Lipſ. A. 1713. M. Jul.
(*e*) l. 4. Obſ. Med. c. 44. (*f*) Obſ. Anat. Chir. 11. (*g*) Part. 1. Cent. 2. Obſ. rar 28. in Schol.
(*h*) De Medic Hiſt. Mirab. l. 4. c. 21. (*i*) Theor. Medic. l. 9. c. 31. (*k*) c. 5. ſupra ad n. 33. cit. (*l*) c. 21. cit.
(*m*) c. 1. ad n. 45. ſupra cit. (*n*) Adv. Cur. c 9. (*o*) Sect. 21. & Obſ. 21. §. 16.

effluente, quorum & ejus vitio miserandi illi dolores facile sunt adscribendi, qui aucto jam morbo, fœminam assidue torserant. Nec vero hæc historia primum in Sepulchreto edita est; sed jam ab A. 1598. extitit inter *Consilia Medic.* (*p*) a Scholzio vulgata, in libro videlicet non semel typis impresso, & omnium manibus, superiore præsertim sæculo, subinde versato. Sed & alias in Sepulchreto Observationes animadverti ante illam Tulpii habitas, quæ ad hunc morbum referri aut possint, aut debeant: quanquam nemo adhuc, quod sciam, cum cæteras commemoraret, harum fecerit mentionem. Potest fortasse illa Spigelii nostri, qui cum in Moravia esset, *hydropem spurium* in fœmina adnotavit, *inter abdomen proprie dictum & musculos qui introrsum quasi incurvantur* (an incurvabantur? an res se habuit, ut in Acholzii Observatione?) Inde (quod in Sepulchreto (*q*) deest) *humoris nigri libræ decem promanarunt*. Id factum A. 1614. tametsi ab Rhodio (*r*) tertio & quadragesimo post anno editum est. Sed, nisi prorsus fallor, huc spectat quod Hoechstetterus (*s*) in Nob. Virgine observaverat A. 1628. quamvis paulo pluribus interjectis annis ab Nepote vulgatum, & quamvis Auctor, facci in quo ingens vis crassi fœtidique humoris inclusa fuerat, anteriorem partem peritonæo, alteram autem in qua plures glandulosos, & in his majores quatuor, invenit tumores purulentos, omentum crediderit. Cum autem partem hanc facci interiorem ajat *membranosum corpus* fuisse *expansum*, *quo omnia viscera, & intestina tegebantur*; omentum quidem habere potuit agglutinatum, ipsum vero, ut credo, peritonæum fuit. Sed hoc tu melius dispicies; habes enim & Observationem, & Scholium, in quo aliquæ ipsius historiæ partes sunt, in Sepulchreto (*t*).

48. In eodem velim insuper attente perlegas Observationes Paawii duas (*u*), Dodonæi unam (*x*), & cum perlegeris, animadvertas, ullane tibi suboriri incipiat suspicio, earum aliquam ex aliqua parte ad hæc attinere de quibus loquimur. Scilicet Paawius in duabus hydropicis, altera anno 1601. altera insequente dissectis, lienis, renum, jecoris ipsius *ne vestigia quidem* invenit, nisi quod hujus ultimi visceris in altera *venosi solummodo ductus, iique perpauci*, erant *superstites*. Quanto minus mirum, si peritonæum suspicemur magna aquarum copia distentum, introrsum quibus locis forte erat magis attenuatum, minusque visceribus quibusdam adnatum, crepuisse; quibus contra erat, substitisse, itaque nonnulla viscera ex parte aliqua se ostendisse, alia autem delituisse, paucasque illas venas pertinuisse ad ipsum peritonæum (*y*): nec vero Paawium in approperata, quippe in pessimæ notæ cadaveribus, *ventris*, ut ait, *apertione* diligentius rem quæsivisse. Dodonæus autem in ea quæ duos jam annos ventrem prætumidum gesserat, cum haud aqua ex hoc aperto, sed intestinales sordes nigræ, quales in cloacis sunt, effluxissent ad libras amplius sexaginta, ultro fatetur, in tantis sordibus non licuisse inquirere ex quonam læso intestino provenissent; viscera tamen omnia, si omentum excipias, quod in putrida abierat frusta, prorsus integra fuisse; at peritonæum aliquot locis a superioribus partibus ad inferiores usque fissum. Hic, fateor, ex læso demum intestino fæces profluxisse, & hydropicæ jam diu collectas aquas coinquinasse, nihil habet admirationis. Sed plurimum habent hæc, ventris tumorem tantum *cum facie optime colorata, & nullis morbi notis in urina apparentibus*, & nullo pedum tumore, tandiu mulierem tulisse. Indicia hæc sunt, ut infra (*z*) videbimus, hydropis peritonæi, quocum illud quoque multo facilius congruit, quod viscera tam longo tempore integritatem servarint suam. Porro introrsum compulsum peritonæum posse ad aliquod intestinum adhærere, & læsionem ita communicare, ut fæces in humorem demum quo peritonæum distenditur, transeant, indicat Cl. Chomelii (*a*) Observatio, pariter in muliere habita, cui non secus ac illi de qua sermo est, a partu venter tumere cœperat. Facile igitur suspicari te posse, crediderim, diffisso tandem, ut viderunt, peritonæo, ex diuturno hujus hydrope ascitem repente esse factum (*b*), auctaque dum illud diffiliret, annexi intestini læsione, fæces plurimas diebus illis ultimis in ventris cavum profluxisse. Hæc autem Dodonæi Observatio edita cum aliis ab ipso est anno eodem quo suam habuit Acholzius, 1581., Evidens enim erratum est operarum, ubi in *Lindenio Renovato* prodiisse illius Observationes scribuntur A. 1518. cum Auctor natus agnoscatur A. 1517. quod minime hic adnotassem, nisi eundem animadvertissem errorem in *Bibliothecam* quoque *Scriptorum Medicorum* transiisse. Observatio etiam apud Riolanum (*c*) extabat, neque in ultimis dumtaxat Anthropographiæ Editionibus, *aquæ inter peritonæum, & abdominis musculos effusæ*. Verum ne forte diceres sic explicandam, ut verba illa Donati explicavi (*d*); hoc loco malui prætermittere.

49. Anno denique 1651. a Tulpio morbus de quo loquimur, conspectus est, & mox sub novo *Hydropis Peritonæi* nomine promulgatus (*e*), diserteque affirmatum est, & *omnem aquarum congeriem delituisse inter duas peritonæi tunicas, quæ induerant crassitiem digiti annularis*. Eandem historiam; ne forte aliam, ut quidam, credas; edidit postea is qui cadaver inciderat, Jobus Meekrenius (*f*), sed fusius edidit, nec reticuit, unum ex tot Medicis Walæum veram illius hydropis sedem, vivente adhuc ægra, conjecisse. Habet tamen & Tulpius aliquid, in fusiore ea descriptione non reperiendum: quamobrem hujus quoque poterat descriptio in Sepulchretum referri, & seorsum quidem potius, quam ut ex utraque una fieret, quod apud Stalpartium (*g*) factum videbis sic, ut sæpe ignores, quæ Tulpius scripserit, & quæ Meekrenius. Bogdanus (*h*) quoque in muliere, ab se dissecta, peritonæum adnotavit *pollicaris digiti crassitie, rugosum, & rigens*; id quod, & quæ de visceribus continuo subduntur, perperam in Sepulchreto (*i*) sunt prætermissa. Sed humorem, amurcæ similem, non inter tunicas peritonæi, sed *intra abdominis musculorum tunicam & peritonæum contentum* fuisse, scripsit. Nimirum quod Tulpius, & plerique deinceps alii pro exteriore peritonæi lamina acceperunt, ipse pro musculorum tunica accepit cum Berengario (*k*) sic olim docente: *veritas est, quod ad sensum apparet una pellicula subtilis valde inter verum siphac* (peritonæum) *& musculos latos* (Transversos) *ventris, maxime in parte carnosa musculorum, quæ pellicula est panniculus circumvolvens musculos & cæt.* Ex hac etiam pellicula a multis conflari ex parte nunc, video contextum cellulosum peritonæi, quibus cellulis ab distendente aqua disruptis, cavum fiat *inter peritonæum, & tendines musculorum transversorum*, sive, ut melius alii, *& musculos transversos*. Sed num peritonæum præter istum contextum, exteriorem laminam habeat nullam, numve contextus ipse lamina vocari non possit, haud opportunus hic est ad quærendum locus. Satis est indicasse, ante hæc ultima tempora non defuisse qui hujus hydropis sedem inter peritonæum, & musculos collocaverit. Equidem Bogdanus quo anno illa scripserit, nescio; at certe A. 1665. ipsa edidit Bartholinus (*l*). Sed & duodecim ante annis Olaus Rudbeckius (*m*) non dubitaverat, quin *inter musculos abdominis & peritonæum* posset *tumor hydropicus procreari*. Anno autem 1677. in Virgine aquam deprehendit Gerardus Blasius (*n*) *intra musculos abdominis & peritonæum*. Hic tamen inter duas quoque peritonæi laminas idem contingere posse, censuit. Quod & contigisse dicendum esset in plerisque Observationibus, nisi qui contextum cellulosum disrumpi, ajunt, respondere possent, exteriorem hujus partem, ad musculos adhærentem, tunc sæpe crassam adeo ac densam fieri, ut pro altera peritonæi lamina imponat, imo nonnunquam pro toto peritonæo: quod Hoechstettero (*o*) aliisque videtur accidisse, in his Paulo Mothio, cujus in Matrona Observatio sic proposita est a Bartholino (*p*), quasi aqua plurima congesta fuisset inter peritonæum, & membranam densiorem, viscera omnia operientem, venis copiosis, & amplis refertam, cui ad hepatis regionem magnus abscessus erat adnatus, cum tres minores inferiorem membranæ partem prope inguina occuparent. Quæ Observatio edita est A. 1657. Annum autem indicavi quo est quæque memoratarum Observationum vulgata, ut plerasque intelligeres in omnium fuisse manibus ante A. 1668. quo Drelincurtius Publicus Professor ibi est creatus ubi aliquis ejus Discipulorum cum illam fuse historiam scriberet hydropis peritonæi, a Drelincurtio acceptam, quæ in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem adjecta est (*q*), illud sane haud dignum eruditissimo Præceptore interjecit, *parilis eventus nec volam, nec vesti-*

(*p*) Cons. 339. (*q*) Sect. cit. Obs. 12. §. 6. (*r*) Cent. 3. Obs. Med. 6. (*s*) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 7. cum Schol. (*t*) Obs. cit. 12. §. 2. (*u*) Sect. cit. Obs. 70. & 71. (*x*) Ibid. Obs. 20. §. 10. (*y*) Vid. infra n. 56. in fin. (*z*) n. 58. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (*b*) Vid. infra n. 52. (*c*) Vid. supra n. 33. in fin. (*d*) supra n. 46. (*e*) Obs. supra ad n. 46. cit. (*f*) Obs. Med. Chir. c. 52. (*g*) in Schol. supra ad n. 46. cit. (*h*) Obs. ibid. cit. (*i*) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 4. (*k*) Comment. 5. in Mundin. Anat. (*l*) in 2. edit. Cultri Anat. Lyser. (*m*) Exerc. Anat exhib. duct. hep. aquos. c. 9. (*n*) P. 1. Obs. Med. 18. (*o*) Vid. supra n. 47. (*p*) Cent. 4. Hist. Anat. 25. (*q*) Obs. 41.

vestigium exstare vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Tulpio.

50. Jam vero cæteras indicare satis erit Observationes ejusdem hydropis, quæ post annum illum 1668. ad annum usque sunt editæ 1692. quo Drelincurtii successor Nuckius (*r*) suam ipse vulgavit, communicatam antea cum Stalpartio, & ab hoc editam (*s*). Fuerunt autem præter eas Hoechstetteri, & Blasii, de quibus supra (*t*) dictum est, tres illæ quas, ut plerasque alias, videbis in Sepulchretum (*u*) relatas ex Sculteto, Helwigio, & Sponio: quibus addes Kniselii (*x*) unam, quam in Sepulchreto deesse, non miraberis, cum animadverteris, deesse Nuckianam! Ex quo autem Nuckius (*y*) solertia ac industria sua hunc morbum illustravit, extiterunt primum Observationes tres, in Sepulchreto descriptæ, Gahrliepii una (*z*), Drelincurtii altera, quam paulo ante (*a*) commemoravi, & Simonis Zylii tertia, quæ cum eadem conjuncta est. Non potuerunt autem in Sepulchreto locum habere, quippe post secundam ejus editionem vulgatæ, Observationes reliquæ omnes, quas singuli singulas proposuere Littrius (*b*) primum, qui morbi explicationem, signa, prognosim, curationem diligentius quam alii ad id tempus, adjecit, deinceps vero Hieronymus Laubius (*c*), Lucas Schröckius (*d*), Joannes Palfinius (*e*) ex Faveletii communicatione, tum Cl. alii Viri, Jo. Georg. Hoyerus (*f*), Jo. Hermannus, Furstenavius (*g*), Jo. Christoph. Pohlius (*h*), denique Jo. Henr. Respingerus (*i*). Horum igitur, & eorum omnium qui supra nominati sunt, mihi erant in manibus Observationes, ad te scribenti, nec dubitanti, quin aliæ præterea extare possent cum Veterum, tum præsertim Recentiorum. Quas inter noli credere, oblitum me esse recensere hic quam non sine solertiæ, & dexteritatis laude Chomelius (*k*) proposuit, addens & alteram, sed utramque in viventibus dumtaxat habitam. Ego vero in hac quidem secundum temporum ordinem recensione cum aliis adnumerare consulto omisi non secus ac duas quarum alteram ex Bartholino, quasi hujus, non Brechtfeldii, esset, alteram ex amico Medico produxerat Nuckius (*l*), non quod de hoc morbo agentibus non perutiles censeam; nam & ipse earum aliqua tum supra quo ad licuit, usus sum, tum infra fortasse utar; sed quia nulla ipsarum est anatomica inspectione comprobata. Cæterum & hæ quatuor, & ejusdemmodi aliæ infra proferendæ, in fœminis habitæ sunt, ut reliquæ etiam non modo quæ indicatæ sunt ab Rudolpho Jacobo Camerario (*m*), qui id ipsum animadverterat, sed & omnes insuper aliæ quæ a me hactenus memoratæ fuerunt, aut post memorabuntur; ut necdum, ubi vix unum exceperis (*n*), nisi in sequiore sexu, peritonæi hydrops sit observatus. Qua de re, ac de aliis quas, tot historias inter se conferens, peculiariter adnotavi, mox aliquid scribam posteaquam primus, quod sciam, Italorum, duas quas pollicitus sum, adjecero; ne forte credas, cum de tot illis mulieribus nulla fuerit ex Italia, nostrates fœminas huic morbo obnoxias non esse, rariori quidem, ut nec Valsalva, nec ipse adhuc in eum dissecando inciderim, non sic tamen raro, ut Mediavia noster in Nosocomio hoc bis non viderit, qui mecum utramque Observationem suam in hunc modum communicavit.

51. MULIERI necdum inclinata ætate, colore laudabili, venter universus tumebat. Narrabat, priusquam id sibi accideret, tumorem quendam percipi potuisse ad sinistrum umbilici latus, inæqualem, eaque magnitudine, ut impositam manum ferme æquaret. Cum alii vel ob id ascitICAM crederent, alii ob naturalem faciei colorem assensum sustinerent, mortua est. ABDOMINIS musculis Transversis incisis, aqua erupit plurima putidissima, quam a ventris cavo peritonæum separabat. Ea exhausta, tumor de quo mulier dixerat, in conspectum venit, innatus peritonæo, factusque ex magnis duabus, tribusve quasi vesicis quarum parietes crassi erant adeo, ut aqua educta quam continebant, minime ipsi subsederint.

52. MULIER altera duodecim circiter post priorem annis, id est, A. 1725. in Nosocomium venit, ipsa quoque morbo non minus, imo vel magis inveterato. Ajebat enim, sibi quadragesimum annum agenti; tunc autem agebat quinquagesimum; tumores quosdam in superiore ventris parte obortos, dispertitos, nec dolore, si quis tangeret, carentes: hos, multis, & variis cum interius, tum exterius incassum adhibitis, increvisse, & se pejus semper habuisse. Etiam tum, quamvis totum esset abddomen distentum, licebat oculis, non modo manu, tumorem internoscere; in unum enim, disjuncti antea, tumores coaluerant inæqualem, dolorem, cum tangeres, afferentem, positum inter cartilaginem ensiformem, & umbilicum sic tamen ut neutrum attingeret. Non alius quam alibi, erat ibi cutis color: eamque si digitis arripere, & attollere velles, non poteras; ut propterea in ipsis abdominis musculis quidam tumorem esse, crederent. Alii vero faciei colore spectato, qui ad flavum inclinabat, & maximo, de quo mulier præcipue querebatur, respirationis incommodo, ad viscerum aliquod attinere tumorem, censebant. Nullum tamen erat læsi ventriculi, aut intestinorum indicium. Interea cum ad levem qua tenebatur, febrem nigræ vomitiones accessissent; mors vitæ miseræ finem imposuit. VENTRIS, qui minus quam in vivente fuisset, tumidus animadvertebatur, integumentis, & musculis diligenter separatis, & cum his tendine ipso Transversorum, subjecta apparuit horum musculorum & tendini, & carni membrana tenuis, quam inter, & alteram, cujus crassitudo unam æquabat lineam unciæ Bononiensis, cavum comprehendebatur non modo tumorem continens lunatum membranæ exteriori, verum etiam deorsum, & ad latus utrumque se extendens, ut plurimam concluderet aquam, colore ei similem in qua caro recens lota est, odore teterrimo, crassitie autem qua parte subsederat, purulenta: cujus aquæ copia æstimari potuit ad libras triginta non tam ex ea quæ in illo cavo reperta est quam ex illa quæ, erosa ferme e regione ventriculi, inferiore cavi membrana, in ventrem se effuderat, idque circa extremum, opinor, tempus, indeque minus tumidum abdomen apparuisse. Cæterum peculiaris ille epigastrii tumor e firma compactus erat, duraque substantia, ex albo flava, in qua paucæ alicubi cellulæ adnotatæ sunt. Membranæ autem cavum complectentes, non uno loco erodi jam cœperant, & nigrescere ea quidem facie qua inter se respiciebant, eædemque erant inæquales. Sed qua facie membrana inferior spectabat ventrem, lævis erat, nisi qua pars aliqua omenti, & Crassi intestini ad illam, nec firmius tamen, se annectebant. Erat quoque hinc cum eadem membrana, inde cum infima lumborum vertebra connexus quidam quasi funiculus: qui dissectus, sanguinem fudit. Porro intestina quasi inflammata; omentum vero, & ventris cætera erant sana, si jecur excipias pallens, & aliqua ex parte sub cultro stridens, ut si arenosæ particulæ inter ejus substantiam admistæ essent.

53. Nunc quando hydropis peritonæi Observationes; ut seponantur quæ dubitatione aliqua non carent, satis multas habemus quas inter se conferamus; aliquanto minus difficile est de illius causis, natura, signis, curatione quædam subjicere. Quod igitur ad causas attinet; ubi Nuckius (*o*) lymphæductuum ramos inter musculos abdominis, & peritonæum repere, quod & Rudbeckius (*p*) dixerat; imo inter duplicem peritonæi laminam, luculentius demonstravit, illiusque cogitatum secutus est, quod iis ramis obstaculo aliquo interclusis, hydatides, his autem ruptis, hydrops peritonæi oboriatur; continuo illud quoque adjecit, esse illius interclusionis periculo helluones speciatim obnoxios, & mulieres uterum ferentes. Utrisque enim hinc musculos abdominis præter modum extensos, reniti, inde vero aut ventriculum, & intestina, aut uterum sua plenitudine extrorsum urgere, ut interceptis inter hanc pressionem, & illum renixum lymphaticis vasculis, proclive sit nobis intelligere, proximos aliquos ipsorum surculos retardata lympha, distendi aliquando adeo posse, ut diffiliant. Et sane in pluribus ex laudatis Observationibus legimus, accidisse eum hydropem complurium liberorum matribus, imo nonnullis paulo post abortum, vel partum difficilem, ut in Observatione Kniselii (*q*), quin etiam statim, aut fere statim a partu, ut in Observationibus, si plane attinere huc credas, Dodonæi (*r*), & Chomelii (*). Verum ut gestationem uteri inter hujus hydropis causas facile admittimus; sic tamen intelligere haud possumus, cur hic morbus vix semel in aliis quam in fœminis, sit observatus. Neque enim eæ omnes gravidæ fuerant, & sterilis certe illa erat de qua Furstenavius (*s*), imo non paucæ Virgines, ut historiæ mon-

(*r*) (*s*) cit. supra ad n. 46. (*t*) n. 47. & 49. (*u*) Sect. hac. 21. Obs. 12. §. 1. & in Addit. Obs. 25. & 48. (*x*) apud Zeller. Diss. de vas. lymph. admin. c. 1. n. 13. (*y*) c. supra ad n. 46. cit. (*z*) in cit. Addit. Obs. 81. (*a*) n. 49. in fin. (*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*c*) Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 162. (*d*) Earund. Cent. 5. Obs. 23. (*e*) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 4. (*f*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 32. & Tom. 5. in Obs. 68. (*g*) Eorund. T. 8. in Obs. 78. (*h*) Ibid. Obs. 111. (*i*) Act. Helvet. Vol. 1. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (*l*) c. cit. (*m*) Biga Obs. Med. c. 1. (*n*) Vid. n. 59. (*o*) c. 9. supra ad n. 46. cit. (*p*) c. 9. supra ad n. 49. cit. (*q*) cit. supra ad n. 50. (*r*) (*) cit. ad n. 48. (*s*) ad n. 50.

ſtrant Hoechſtetteri (t), Strateni (u), Drelincurtii (x), Schröckii (y), Palfinii (z), Hoyeri (a), imo etiam Tulpii (b); deſcripta enim ab hoc mulier vel antequam nuberet, *a primis* uſque *annis* ſemper vixerat *cum ventris intumeſcentia magna*, ut narrat Meekrenius (c). Num igitur ad cauſam illam alteram redeuntes, has omnes Virgines voraciſſimas fuiſſe, comminiſcemur? Sed neque hoc vitium, niſi raro, in fœminas cadit, neque marium, in quorum complures cadit, vix unus adhuc, quod ſciamus, inventus eſt qui hoc hydrope correptus ſit.

54. Conjicies fortaſſe, cauſam eſſe addendam aliam, mulierum peculiarem, præſertim quam Camerarius (d) indicat, cum *in plerisque omnibus* hujus morbi hiſtoriis legiſſe ſe, ait, utrem quo aqua continebatur, cum uteri potiſſimum latere, ejuſve appendicibus fuiſſe connexum, itaque ſe in ea quam deſcribit, fœmina inde utris originem deduxiſſe, qui non alibi æque nexus eſſet, quam in ſede alterius ovarii, & tubæ, quæ duo videlicet deſiderabantur. Sic etiam poſtea ejus Filius (e) alterius utris deſcripſit initium cum dexteris ligamentis uteri, dexteroque ovario obliteratis, id eſt cum eorum ſede, reliquiiſve connexum. Antea autem Meeckrenium (f) video idem ovarium deficiens adnotaſſe, imo ejus tubam in peritonæum, utrem faciens, ſe producentem, in illudque degenerantem pinxiſſe: eodemque hoc verbo uſum fuiſſe Gahrliepium (g), cum eaſdem particulas, interjectumque tubæ ligamentum abſumpta in continuatum peritonæum, quod plures complectebatur utres, ſignificaret. Omitto alios, in his Laubium (h) a quo deſcriptus peritonæi ſaccus, aliunde vel ſolis digitis ſeparabilis, firmiſſimam habuit circa fundum uteri connexionem: imo etiam Littrium (i) cujus ſacci membrana interior nullo alio fuit cum viſcere connexa, niſi cum extremo ſiniſtræ tubæ, quam ſibi firmius affixam ita diſtraxerat, ut longiorem duplo reddidiſſet. Sed prætermittere Sponium (k) nequeo, a quo communicata Obſervatio ſaccum exhibet, non modo ab omnibus viſceribus ſine laceratione ſeparandum præterquam ab eadem tuba quacum erat continuatus, verum etiam ita cum uteri cavo communicantem, ut ex ægræ naturalibus aliquid aſſidue deſtillaverit ſeri ejuſdemmodi ac ſaccus ipſe ad libras centum & quadraginta continebat; itaque communicatione per ſpecillum quoque confirmata, veri ſimile viſum eſt, tubam ſuos in ſacci parietes produxiſſe. Et Camerarius quidem pater, qui pleroſque horum nominaverat, modum quoque attigit, poſt aliquem ex noſtratibus, quo modo ſi reditus ſanguinis ex ovario in vena Spermatica præpediatur, poſſit ex hac, quippe inter duas peritonæi laminas repente, ſerum inter ipſas ſecedere juxta Loweri (l) experimentum, atque ita eas ſejungendo, ſaccum inchoare. Quas Obſervationes etſi veras agnoſcamus, cauſam autem, ſi paulo quam nunc fecimus, accuratius exponatur, & probabilem fateamur, & ad alias etiam aliquando venas per eandem ſedem diſcurrentes transferri poſſe, videamus; tamen ovaria, tubas, uterum in hoc hydrope ſine labe fuiſſe, aut intelligimus, aut ſcimus in Helwigii (m), Kniſelii (n), Pohlii (o) & Mediaviæ (p) Obſervationibus: & quod magis ad ſuſceptum ſermonem attinet, in nulla ex memoratis Virginibus, ſi unam excipias, vitium habuiſſe, conſtat; imo in plerisque non habuiſſe, cum ſana ventris omnia fuiſſe dicantur viſcera, ſatis apparet. Cum igitur hæ nec gravidæ fuerint, neque in utero, ejuſve appendicibus quidquam geſſerint quod huic morbo originem, quæ peculiaris mulierum eſſet, præbere potuerit; manifeſtum eſt, ad duas quas protulimus, cauſas alias aliquas addi oportere aut ſequioris ſexus proprias, aut in eum magis, quam in noſtrum, cadentes.

55. Interea dum tu cæteras quæres, nonnullas ipſe annumerabo, ſanguinis videlicet in ventris inferiores partes ſingulis menſibus confluxum, vitam ſedentariam, ad ejus reditum promovendum minus idoneam, debiliorem muliebris corporis adverſus internas externaſve inſalubres cauſas renixum, & cum hoc tamen conjunctum peſſimum morem, & nunquam ſatis improbatum, ventrem thoracibus, præſertim durioribus, ac rigidioribus, adſtringendi. Namque ut ad cætera, ab his illata, detrimenta, a Cel. Winslowio (q) animadverſa, hoc inſuper adjungamus; dum inferior illorum pars aſſidue, atque arctius premit quidquid abdominis inter pectoris fines, & ſumma illum oſſa interjicitur, proclive eſt intelligere quid obſtaculi tum lymphæ, tum ſanguinis motui in iis quoque vaſis quæ inter muſculos ſunt, & peritonæum, objiciatur, præſertim ubi ventriculus, & inteſtina, ſi non cibis, potionibuſque, at certe flatibus diſtenta, ab interiore parte urgeant, & ad thoraces illos apprimant. Quod ſi non propterea lympha, aut ſerum ea quam indicavimus (r) ratione in eam intercapedinem effundatur in iis potiſſimum quarum fluidæ, aut firmæ partes ad id præ cæteris ſint diſpoſitæ; at accidere iiſdem poteſt, ut retardatæ lymphæ, aut ſanguinis pars aliqua, initia ibi efformet tumorum, qui longo poſt tempore auti, ſic peritonæum a muſculis diducant, ut avulſæ, diſruptæque vaſorum lymphæ propagines eum hydropem faciant quem per ſe conſtrictio non effecerat, iidemque ad ſuppurationem demum perducti, purulentis ichoribus hydropem augeant. Eos ego tumores parvos adhuc, atque disjectos in Matrona generoſiſſima quam a puellari uſque ætate eo arctioribus, & rigidioribus thoracibus uti coegerant, quo magis ne diſtorta fieret, metuebant, manu epigaſtrium explorando, percepi, atque ut thoracibus aliis, aliterque uteretur, continuo ſuaſi.

Iidem autem tumores, jam grandes facti, qua in abdominis regione eſſent duarum mulierum quarum noviſſime propoſui hiſtorias (ſ), videre potuiſti. Nec vero in alia regione tumores erant, ſive abſceſſus omnino ſex quos Laubius (t), nec major de quatuor illis, quos Mothius, ut ſuperius dictum eſt (u), ſacco adnatos invenere. Sed & qui inferiora ſacci occupabant in eadem Mothii, aut in Nuckii (*), & Littrii (x) Obſervationibus quomodo ab iis thoracibus fortaſſe potuerint originem trahere, non difficulter intelliges, ubi infimæ thoracum partes, & ejus præterea quæ anterius ſecundum longitudinem in medio ipſarum adjicitur, aſſulæ, quam urgeant, ſedente muliere, abdominis regionem, & quæ huic ſubſint tum lymphæ, tum ſanguinis vaſa, in memoriam revocabis.

56. Cum inter hydropis hujus cauſas tumores peritonæo innatos acceperimus, qui non ſolum divellendo, ut poſt alios modo dicebamus, aut lymphæ, & ſanguini obicem ponendo, facile illum poſſunt, ſed & ubi ſuppurati ſunt, pravis ichoribus augere; hinc facile illud etiam ſequi, intelligitur, ut ad explicanda quæ in collecta aqua ſæpe ſunt, putredinem, fœtorem, erodendi vim, & dolores creandi, haud ſemper neceſſe ſit diuturnam aquæ ipſius moram incuſare, ob quam denique ſalinæ ejus, ac ſulphureæ particulæ ab aliis ſe expediant, eaque efficiant. Quod ſi mora ſemper id poſſet; certe poſt annos quatuor, poſt decem, poſt multo plures, ut in Camerarii patris (y), in Schröckii (z), in Meeckrenii (a) Obſervationibus ea omnia ut maxime attuliſſet, quorum aut nihil fuit, aut fere nihil. Sed neque tumor, ſive abſceſſus fuerat. Cæterum tumores ſæpius apparent aut ex glanduloſa materia, aut in cellularum, veſicarum, globulorum formam diſpoſita, uti ab Acholzio (b), Hoechſtettero (c), Bogdano (d), Kniſelio (e), Mothio (f), Littrio (g), Reſpingero (gg), Mediavia (h) adnotatum videbis, iique aut creberrimi, ut a primis quatuor, aut etiam alicubi in unum adeo coacervati, ut Acholzio obſervante, *latam manum craſſitie æquaverint*. Et Malpighius quidem (i) ubi Littrianæ explicationi quadantenus præivit, ibi inſuper ex natura glanduloſa membranæ peritonæi illud deducebat, quod in hoc morbo *non obſtante dilatatione, naturali craſſius fiat*; eam enim eſſe *proprietatem folliculorum glanduloſorum morbo affectorum*: & ſane ſi Schröckium (k), Laubium (l), Sponium (m), Drelincurtium (n), Nuckium (o), Littrium (p) leges, quanto craſſius ſit inventum, cognoſces, at multo magis, ſi Kniſelium (q) qui alicubi *dimidii digiti craſſitie* vidit, multoque adhuc magis, ſi eorum quæ ex Tulpio (r) retuli, & Bogdano (ſ), recordaberis. Igitur ſi craſſitudinem hanc cum Malpighio explicare malueris; ex adauctis ſecretoriis organis quantum ibi augeatur concluſi humoris ſecretio, intelliges, præſertim cum magnam vaſorum ad ipſa ſpectantium dilatationem attenderis. Præclare enim hic vidit Bogdanus venas epigaſtricas internas, earumque *extremitates*

(t) ad n. 47. (u) ad n. 46. (x) ad n. 49. (y) (z) (a) ad n. 50. (b) (c) ad n. 46. (d) ad n. 50.
(e) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 160. (f) cit. ad n. 46. (g) (h) ad n. 50. (i) (k) Ibid. (l) Tract. de Corde c. 2.
(m) (n) (o) cit. ad n. 50. (p) ſupra n. 52. in fin. (q) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741. (r) n. 54.
(ſ) n. 51. & 52. (t) cit. n. 50. (u) n. 49. (*) (x) cit. n. 50. (y) (z) Ibid. (a) n. 49.
(b) (c) n. 47. (d) n. 49. (e) n. 50. (f) n. 49. (g) (gg) n. 50. (h) n. 51. 52.
(i) Reſp. ad Epiſt. de Recent. Medic. St. (k) (l) (m) (n) (o) (p) (q) cit. ad. n. 50. (r) (ſ) ad n. 49.

tates, tubercula ſimilia nuci avellanæ habentes, ac ſi papillæ forent, etiam ſciſſa, Kniſelius (t) autem *venas extenſas admodum, ad globulos terminantes*. Eandemque dilatationem, præter Mothii hiſtoriam ſuperius (u) propoſitam, indicant venæ mammariæ, & hypogaſtricæ (an epigaſtricæ?) ad auricularis digiti craſſitudinem amplificatæ apud Palfinium (x). Quantum vero inter ipſum peritonæum, & abdominis muſculos dilatare ſe poſſint vaſa ſanguifera, nihil magis oſtendit, quam inter hos, illudque inventæ ſanguinis nigerrimi libræ octoginta ab Antonio de Pozzis (y) in plethorica, eademque hydropica Virgine.

57. His ita additis, atque explicatis humoris fontibus, minus admiranda accidet immanis aquæ copia quæ in peritonæi hydrope a pluribus reperta eſt: cujus hic maximam ſummam non indicamus, veriti, ne aliæ apud alias Gentes menſuræ, in errorem aliquem nos adducant.

Organorum autem ſecernentium variæ, quippe affectorum præter naturam, diſpoſitiones, cum varia ſanguinis conſtitutione conjunctæ, admirationem minuent, ſi pro limpido, & fluido ſero alium in aliis humorem ſæpe hic deprehenſum legemus, imo in nonnullis, ut a Gahrliepio (z), & Camerario filio (a), *gelatinæ* inſtar, aut glutinis: aut ſi in aliis minus pravum, in aliis autem peſſimæ naturæ humorem, ichoreſve ad exulcerandum, atque adeo ad partes ipſas abſumendas idoneum, ſi quidem revera in Acholzii (b) fœmina nulli ferme erant amplius abdominis muſculi, nec potius in aliam quaſi formam converſi, aut macie, ut apud Nuckium (c), aut nimia ipſa diſtentione, ut apud Gahrliepium (d), & ex parte apud Littrium (e) videtur, extenuati.

58. Ad hæc quæ circa hujus morbi cauſas, & naturam curſim attigimus, præſtat quædam de ſignis addere. Ab Aſcite per hæc internoſces: primum quia multo lentius quam illa, primis præſertim temporibus, plerumque increſcit, ut ferme omnia oſtendunt exempla, quæ inter neſcio cur hic ſpectaverint aliqui Blaſii (f) Obſervationem, de tempore nihil habentem: plerumque autem dixi, ne errare tibi videar, ſi forte huc attinere non dubites Amici Nuckii (g), & Chomelii (h) hiſtorias, quorum illa *menſtruo ſpatio*, hic vel breviore jam nimium auctum ventris tumorem viderunt. Deinde naturalis hic perſiſtit faciei color, ut Drelincurtii (i), & Littrii (k) Obſervationes docent, Chomelii (l) autem altera indicat: quin Nuckius (m) diſerte hoc primus inter ſigna propoſuit; quanquam ab Dodonæo (n) olim, video, fuiſſe deſcriptam Virginem cui *toto quo* ventris tumorem geſſit, *tempore, facies perpetuo elegantis & vividi, ut in ſanitate, perſtitit coloris*; tumor tamen a lotio erat, quod pertuſa ulceribus veſica in ventris cavum effuderat. Tertio vires, & actiones cum colore conſentiunt, eodem teſtante Nuckio, & comprobantibus exemplis, non illis dumtaxat tribus quæ modo dicebam, ſed & aliis pluribus, Meekrenii (o) in primis, agilitatem cum eo pondere prope incredibilem adnotantis, imo etiam uteri geſtationem, & partum, quem & Laubius (p) ſic ut viveret infans, retulit, tres autem partus Scultetus (q) *cum decenti ſemper evacuatione*. Vel crebrior Obſervatio fuit ſervatæ purgationis in ſingulos menſes, ut apud tres illos quos de colore laudavi primo loco: quibus addes Camerarium patrem (r), & Shcröckium (ſ); ſed aliæ poſt illam purgationem aut ab ætate jam ceſſantem, aut, quod ſæpius ſuppreſſam, riteve non reſpondentem, in hunc hydropem inciderunt ſic ut nuptæ ſe gravidas eſſe, exiſtimarent, virgines male audirent. De ſiti, & urinis tametſi Nuckii (t) mulierem lego, *quamvis urgente ſiti*, ut *plurimum multum biberet, non niſi parum urinæ excreviſſe*; in aliis tamen aut altum de his ſilentium animadverto, aut generatim ſcriptum, recte, ac certe ſine inſigni moleſtia, tanto illo excepto ventris onere, vixiſſe, aut diſerte etiam, ut ex Drelincurtio (u), *urinam immutatam perſtitiſſe excretionis tempore, conſiſtentia, colore, & hypoſtaſi*, & ex altera Chomelii Obſervatione, Matronam ſine ſiti, naturalibus autem urinis fuiſſe: & has præterea in illa Nuckii muliere *pallidiuſculas*, non, ut in aſciticis, ſaturatas fuiſſe, video; earum autem paucitatem, & ſitim multum progreſſo jam morbo; & cum aliis, calculis præſertim renum implicito, adnotari. Nam diutius progreſſo morbo; hunc enim ad annos fere, imo (quæ res ipſa faciet ut tunc ſaltem ab aſcite internoſcas) imo, inquam, non ſolum ad annos quatuor, ut Littrius (x), aliique, ad ſex ſeptemve, ut Laubius (y), ad octo, ut Bogdanus (z), & Kniſelius (a), ad novem, ut Scultetus (b), ad decem, ut Nuckius (c), & alii viderunt, atque ad his plures, ut ſupra (d) indicatum eſt, perferri poſſe, conſtat; diutius igitur progreſſo morbo, rarum eſt, pleraque de indicatis bonis ſubſiſtere. At ſatis eſt ad internoſcendum, pleraque diutius fuiſſe: quod & de aliis quæ addenda ſunt protinus, verum eſt. Nam quarto, nullus initio, ſi Gahrliepii (e) caſum excipias, nullus niſi prope extremum tempus, nec tamen in omnibus, pedum tumor: nulla cæterarum partium, & corporis macies, nulla ſpirandi difficultas, nulla febricula, nullus dolor. Sed morbo progrediente, accedere plerumque ſolent hæc omnia, præſertim ſi cum aqua tumores inſint qui ad ſuppurationem veniant, & ſaccus exulceretur: quanquam ſummæ, vel ſine his adjectæ, maciei deſcriptionem ex Drelincurtio (f); aſſidui autem, & intolerabilis, noctu præcipue, doloris ex Acholzio (g) habemus. Quincto medicamenta nihil proficiunt, nec ſive per alvum, ſive per veſicam deducere coneris, ventris tumor imminuitur; ſed ægræ potius vires, ſi præſertim quis acrius urgeat, decreſcunt, ærumnæ augentur; ut nullius exemplum legiſſe meminerim, quæ datis remediis in hoc hydrope non modo ſanata ſit, ſed, quod in aſcite haud raro contingit, ſit breve ſaltem ad tempus nonnihil levata.

59. Verum hæc ſigna ut ad utrumque hunc hydropem internoſcendum adjuvent; ita haud ſcio, quantum eadem valeant ad diſcernendum hunc de quo agimus, a peculiari quodam alio hydropum genere. Scilicet animadverti, eundem Nuckium, cum pleraque enumeratorum ſignorum proponit, ut ſi bona adhuc ſint, a Chirurgo aqua e peritonæo eliciatur, non videri ſatis meminiſſe quid aſſeveraſſet capite proximo ſuperiore (h). Ego, inquit, *experientia didici, illas, quarum facies colore grato eſt roſea, quæ ſatis bene comedunt, bibunt, alvum deponunt, urinamque ſine notabili moleſtia excernunt, quarum corpora nec purgantibus, nec diureticis, nec diaphoreticis multum auſcultant; illas, inquam, ordinario affectu uteri, tubarum, vel ovariorum laborare hydropico, lymphamque peculiari ſacculo incluſam, nulla arte* (chirurgica etiam intelligit) *curari poſſe*. Cætera autem, quæ non attigit ſigna, ratione ipſa duce facile perſpicis, ea quoque & harum Partium, & peritonæi hydropis eſſe poſſe communia. Videamus igitur hydropis peritonæi ſigna reliqua. Sunt enim quæ ex inſpecto, & contrectato abdomine deſumuntur. Facillimum ſane illud eſſet quod memini legere a Clariſſimo quodam Viro propoſitum, videlicet hoc in hydrope minimam ſemper eſſe abdominis circum umbilicum prominentiam, quia ibi peritonæum non poteſt a muſculorum tendinibus ſeparari. Verum ſe res aliter videtur obtuliſſe Hoechſtettero (i), Drelincurtio (k), Nuckio (l), quorum primus umbilicum vidit in hoc morbo *expanſum & plane dilatatum*, alter *projectum*, tertius ita *prominentem, ut pugni magnitudinem facile ſuperaret*. Quid? quod ruſticæ mulieri, a Cl. Brehmio (m) deſcriptæ, umbilicus non modo ad ovi anſerini magnitudinem prominebat, verum etiam ſponte diſruptus eam ſeri limpidi inodori per exiguum hiatum alternis ſemper diebus copiam effudit, ut ingenti ventris tumore penitus ſublato, ægra convaluerit. Sed quoniam Auctori hunc hydropem fuiſſe peritonæi, *magis veroſimile* videtur; æquum hic eſt, ut certius, & per anatomen, quemadmodum fere ſoleo, confirmatum exemplum proferam, idque ex Præcl. Anhornio (n). Adoleſcenti, qui eo facilius aſciticus credebatur, quod non ſemel antea ex anaſarca laboraverat, cum ad pugni altitudinem excreviſſet umbilicus, eoque per ſe ruptus ſeri plurimum profudiſſet, ut jam ſanitas rediiſſe videretur, rurſus autem poſt duos menſes collecto humore extaret umbilicus, eumque effunderet, tertium denique tumor, qui bis evanuerat, abdomen diſtendit; ſed jam tabeſcenti profuſus ſimiliter latex adverſus mortem auxilio non fuit. Diſſectio nihil ſeri in ventris cavea; ſed quidquid ex illo

(t) ad n. 50. (u) ad n. 49. (x) ad n. 50. (y) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obſ. 41. (z) cit. ad n. 50. (a) ad n. 54.
(b) ad n. 47. (c) (d) (e) ad n. 50. (f) ad n. 49. (g) (h) ad n. 50. (i) (k) (l) (m) Ibid. (n) Medicinal. Obſ. c. 34.
(o) cit. ad n. 49. (p) (q) (r) (ſ) (t) (u) ad n. 50. (x) (y) Ibid. (z) ad n. 49. (a) (b) (c) ad n. 50. (d) n. 56.
(e) cit. ad n. 50. (f) ad n. 49. (g) ad n. 47. (h) 8. Adenogr. (i) cit. ad n. 47. (k) (l) ad n. 50.
(m) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 79. (n) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100. n. 2.

ex illo reliquum erat, *inter duplicaturam peritonæi* deprehendit, ubi & illius fontes, *plures* videlicet *tubulos lymphaticos, ceu nodulos glanduloſos, qui limpidam preſſi plorabant*, oſtendit. Quæ fuſius retuli propterea quia hoc illud unum hydropis peritonæi exemplum eſt quod hactenus mihi quidem licuit in virili ſexu reperire. Nam quod tibi in mentem venire fortaſſe poſſet caſum legenti eximii Viri (*o*) cui poſt febrem cum Colica gravi, his declinantibus, intumuerat venter, detumuit autem cum ſponte ruptus, jam antea prominens, umbilicus *triginta & multo amplius libras puris veri, & fœtidiſſimi*, & deinceps quoque non paucum effudit, ſuperſtite fiſtula umbilici cum duobus ad hujus latus ſcirrhis quaſi glanduloſis; quod igitur ſuſpicari fortaſſe poſſes, referendum eſſe caſum hunc ad hydropem peritonæi; primum conſideres velim, quam a tua ſuſpicione diſcrepans opinio fuerit Medici longe peritiſſimi, quanquam *problematis* loco rem propoſuit; tum deinde etſi in eandem ſedem in qua ille hydrops fit, morboſa materia translata eſſet, aut, ſi mavis, ibi collecta: non hanc ſerum ulla ex parte, ſed pus omnino verum fuiſſe. Ego vero ne Gabriellii quidem (*p*) ſingularem in muliere Obſervationem auſus ſum inter peritonæi hydropes ſupra connumerare; quamvis aquæ copiam prope incredibilem non in ventris cavo, ſed *inter peritonæum, & muſculos* fuiſſe, deprehenderit. Neque enim mihi ibi ſecreta videbatur, quæ nonnullis adhibitis medicamentis hydragogis tanta copia tridui ſpatio dejici potuerit, ut ventris tumor immanis prorſus ſubſederit; quod in hac quidem hydropis ſpecie non accidere, ſupra (*q*) dictum eſt. Et ſane ei mulieri cum hydrops ortus eſſet poſt lienis inflammationem, id viſcus unum ex omnibus male affectum inventum eſt, *ſinibus* in eo *nonnullis ulceroſis* per interjectas membranulas *canaliculum quendam conſtituentibus, per quem a liene ſeroſitas tranſmittebatur inter peritonæum & muſculos abdominis*. Verum; ut ad ſignum redeam a ſubſidente umbilico, circumjectave proxime parte deductum; malim cum laudato Reſpingero (*r*), cujus quoque Obſervatio ei ſigno adverſatur, malim, inquam, credere, cum propoſitum eſt, caſus quoſdam fuiſſe ſpectatos in quibus aut necdum progreſſus eſſet morbus, aut certe aqua pauca eſſet. Unde intelligas licet, tametſi huic ſigno ea quæ paulo ante objecta ſunt, objici non poſſent, inutile tamen ipſum fore, cum hydrops peritonæi ad umbilici regionem non ſe extenderet, itemque eo tempore ad illos alios concluſos hydropes, quippe inter muſculos, & peritonæum minime ſitos, ab hoc de quo loquimur, internoſcendos. Quod & de aliis ejuſdem ſignis vereor, quæ a Viris, cæteroquin Doctiſſimis proponuntur. Sunt hæc. Si venter eandem fere conſervat figuram, tametſi corporis ſitus mutetur. Si tumor peculiarem habet circumſcriptionem. Si ventris eſt locus aliquis in quo, ſi ab altero latere percutiatur, nullus in oppoſito ictus, nulla fluctuatio percipitur. Verum, ut ab hoc ultimo incipiam, & omittam, Nuckium (*ſ*) inter ſigna, aut certe inter bona ſigna morbi hujus id poſuiſſe, *ſi fluctuationem fere nullam perſentiat ægrotans*; Hoechſtetterus (*t*) de ægra ſua in extremo Scholio adnotavit, magnam ventris molem ſonitum quidem dediſſe pulſam, tympani inſtar; *fluctuationem* autem *aquæ nunquam* fuiſſe perceptam, & Camerarius pater (*u*) ne in mortua quidem, cum ventrem nimirum & liberius licet contrectare, & validius percutere, viſum eſſe quid potius humidi, quam ſolidi, continere, ſcripſit, *nulla* videlicet *percipienda fluctuatione*. Non proderit igitur hoc tertium ſignum, niſi ubi liceat fluctuationem animadvertere. Alterum autem, a peculiari tumoris circumſcriptione petitum, juvare non poterit, cum hic hydrops abdomen totum diſtendet ſic, ut *venter ſatis æqualiter tumidus* ſit, ut idem Camerarius loquitur, ſive, ut Drelincurtius (*x*) vidit, *æqualis* ſit, *non acuminatus, nulliſque hinc inde monticulis extuberans*. Cum vero certa regione tumorem circumſcriptum oſtenderit; neque an ex hydrope is ſit, & ſi ex hydrope, an peritonæi, an earum de quibus Nuckius ajebat, Partium, ſatis propterea apparebit, ubi tumor inferiora teneat: quanquam vel tubæ unius hydrops quam alte nonnunquam poſſit, lateque ſe extendere, plus ſatis oſtendit illa Munnickii Obſervatio quæ in *Bibliotheca Anatomica* (*y*) edita eſt. Poſtremo quod ad primum illud ſignum attinet; utile erit fortaſſe cum aquæ peritonæo coercitæ minor adhuc erit copia. Sed cum hæc adeo increverit, ut venter, quemadmodum in Meekrenii (*z*) pictura vides, ad media femora, aut ad genua fere, ſicut Helwigius (*a*) deſcribit, propendeat, imo hinc crura, inde totum pectus, ut Palſinius (*b*) refert, operiat; tunc certe non eſt credibile, ſi mutetur corporis ſitus, ventris figuram non mutari. Cætera autem quæ adduntur, ſigna poſtquam aqua educta a Chirurgo eſt, per ſpecillum, per contrectationem, per injectionem quærenda, præterquam ſera ſunt, ejuſmodi etiam ſunt, ut morbum hunc ab aſcite quidem, ſed non ab aliis illis hydropis generibus ſecernant.

60. Cave putes, quæ hactenus examinata ſunt, a me ſigna improbari. Caſus enim dumtaxat excepi in quibus pleraque inutilia eſſe poſſint. Difficile autem accidet, ut pleriſque in caſibus inutilia ſint omnia, præſertim ſi prima morbi tempora diligentius attendamus, & quæ tum rerum facies fuerit, accurate ſpectemus, ut puta ſi ab epigaſtrio tumor inceperit, aut ſi ab hypogaſtrio, immobilis tamen fuerit, dum cubans fœmina in alterum ſe converteret latus, neque ſtanti interni ad pubem ponderis ſenſum, aut mingendi difficultatem attulerit; quanquam progrediente etiam morbo, indicia eſſe poſſint unde certas Partes, exempli gratia uterum, inſontes exiſtimemus, ut ſi rite pergant menſtrua reſpondere, aut ipſum, & tubas, & ovaria hydropico, aliove tumore non gravari, conjiciamus, ut ſi mulier nihil eorum ſentiat quæ modo diximus. In ſumma laudandum eorum propoſitum, & ingenium eſt qui primi nobis tradiderunt morborum ſigna. Noſtrarum tamen partium eſt, ut collatis pluribus quam ipſi potuerint, & morborum, & diſſectionum hiſtoriis, diſpiciamus, quo ſigno tutius, & quando, quo autem ſecus, nec ſine erroris periculo uti poſſimus.

61. Sic etiam in hujus hydropis, id eſt peritonæi, curatione; ut de hac quoque, uti promiſimus, aliquid attingamus; quid melius a Tulpio (*c*), & Meekrenio (*d*) fieri potuit, quam ut paracenteſim, a Walæo, & Coſtero, vivente muliere, commendatam, hujus inſpecta per anatomen morbi natura, & ſede, adverſus peritonæi hydropem unice laudarent? Scilicet hinc inutilia remedia cætera, inde autem illam videbant & expeditius, & tutius inſtitui poſſe, quippe viſceribus ab aqua penitus ſecluſis, eoque integris, unde in hoc hydrope diutius ſervatus, ut diximus (*e*), corporis vigor cum actionum incolumitate, procul dubio eſt repetendus. Iiſdem rationibus permoti cæteri & Medici, & Chirurgi in eandem ſententiam iverunt, Nuckio (*f*) præſertim non dubitante, quin lymphæductus diſrupti, iterum claudantur poſtquam educta aqua, inter ſe contrahentes abdominis muſculos, & peritonæi laminas comprimuntur, quod in aſcite, ſi ab ruptis vaſis lymphaticis ortus ſit, minime habeat locum, & abſolutas hac ratione duas hydropis peritonæi curationes producente, Amici unam, alteram, quam attinere huc cenſuit, ex Thoma Bartholino; ad quas alias porro addidiſſet, ſi tunc extitiſſent, ut quam Cl. Degnerus (*g*) in dextera inferiore abdominis parte, & vel magis quam in abdomine univerſo, laudato Brehmio (*h*) referente, ipſa per ſe natura perfecit, clara in illo caſu aqua, in hoc autem ſero limpido, & inodoro profuſo. Sed poſteaquam animadverſum eſt, non ita ſemper habere ſe peritonæi ſaccum, ut fuit a Tulpio, & Meekrenio conſpectus, ſed tumoribus, abſceſſibus, ulceribus ita affici aliquando, ut detrahi quidem aqua poſſit, at non propterea ejus, & puris ſcaturigines ſiccari, & hanc ob cauſam Matronam de qua Littrius (*i*), & mulierculam de qua ſcribit Laubius (*k*), ſervari non potuiſſe, licet illi intra biennium tredecies, huic intra decem menſes ſexdecies aqua educta ſit, ut ſumma in hac fuerit librarum ultra ſeptingentas viginti, tum vero non ita expedita ſemper, & ſecura, ut a primo, hæc curandi ratio jure meritoque viſa eſt. Quod tanto magis tibi viſum iri, non dubito, quanto plures, ex ſuperioribus etiam temporibus, a me Obſervationes productæ ſunt, in quibus illa peritonæi vitia non defuere. Itaque præter eas fœminas, quas dumtaxat exceperat Tulpius, quarum vires jam fractæ ſint, & quas poſtea, ob cauſas varias quidem excluſerat Nuckius, ſed fere omnes ad idem caput referendas, bene ſapienterque alias inſuper addidit Littrius, admonens, quanto cum metu infelicis exitus curandas ſuſcipiamus eas in quibus non modo inveteratus valde ſit morbus, & valde extenſus, verum etiam in quibus detracta aqua craſſa, & graveolens ſit, & pravi coloris, & in quibus tumor aliquis, aut durities, emiſſa videlicet

aqua

(*o*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2. (*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 279. (*q*) n. 58. in fin.
(*r*) (*ſ*) cit. ad n. 50. (*t*) ad n. 47 (*u*) (*x*) ad n. 50. (*y*) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. de Mulier. Org. ubi de Oviduct.
(*z*) cit. ad n. 49 (*a*) (*b*) ad n. 50. (*c*) (*d*) cit. ad n. 49. (*e*) n. 58. (*f*) cit. ad n. 50.
(*g*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 2. (*h*) Vid. ſupra, n. 59. (*i*) (*k*) cit. ad n. 50.

aqua, in parte aliqua percipiatur ſacci peritonæi. Quod ſignum poſtea in Laubii fœmina manifeſtum fuit, nec non aliud, huc adjiciendum, ſcilicet puncto dextro latere, nihil niſi pus effluxiſſe, dum ex altero, compuncto eodem tempore, aqua profluebat. Verum ſigna hæc ultima ad præcognoſcendum exitum ſpectant, non ſuſcipiendæ, ſed ſuſceptæ jam curationis.

62. At priuſquam a te ſuſcipiatur, exquiras diligenter, velim, num durities, aut tumor aliquis antea fuerit, quem nunc magna diſtentio abdominis occultet; præterea num dolor, non eum dico quem illa ipſa diſtentio parit, ſed ulceroſus, teſtis eroſionis, ægram torqueat, aut certe aliqua in parte arctius a te contrectati abdominis excitetur. Non me fugit, quam feliciter in magna etiam ſuppuratione, & certa eroſione, utraque tamen recenti, Chomelio (*l*) res ſucceſſerit, nec quid Littrius (*m*) adverſus hæc ulcera primum injiciendo, deinde ſcite comprimendo, vinciendoque, imo etiam adverſus tumores, deſuper incidendo, & curando proponat. Scio quoque, levandi, non ſanandi cauſa, ubi tumores, & pus eſſent, a Laubio (*n*) aquam fuiſſe eductam. Verum hic mihi tecum ſermo eſt non de inchoatis ab natura, aut ab arte curationibus perſequendis, ſed de libere, nec ſine juſta perſanandi ſpe ſuſcipiendis. Igitur has etiam quas modo addebam, ægras, cum poteris, vitabis. At ſunt præterea in quibus tumores a diſtento abdomine haud prorſus occulantur, ſive quod minor adhuc aquæ copia ſit, ut in altera ex iis quas ipſe produxi (*o*), Obſervationibus, ſive etiam quod humor, aut materia quævis alia, craſſior non perpetuo quodam ſacco, ſed in plures caveas diſpertito, contineatur ſic ut aliæ illa magis turgeant, aliæ minus, quales in mortuæ Obſtetricis diſſectione offendit Camerarius Filius (*p*), qui prudenter paracenteſim, ab alio commendatam, inſtituere noluerat propterea quia *inæqualem abdominis molem, & diverſum diverſarum regionum reniſum* animadverterat. Quid enim in hoc caſu aut in illo etiam quem Gahrliepius (*q*) deſcripſerat, paracenteſis facere potuiſſet? Materia enim ſive glutinis, ſive ſpermatis ranarum ſimilis per amplius inflictum vulnus, non modo per conſuetum foramen, haud effluit; & ſi tenuis, imo tenuiſſima etiam ſit; ubi multis, ut in utraque illa Obſervatione, interſeptis diſcluditur, tametſi ex una quam perforaveris, cavea exeat, non propterea ex reliquis prodit, ideoque hic accidat neceſſe eſt, quod in aſcite contingere diximus (*r*) quando is ex hydatidibus fit, etiam connexis inter ſe. Quem caſum cum inter varia aſcitis genera videam referri; nolui *ſaccatum* hunc, ut Obſervatores appellarunt, *hydropem* hoc loco prætermittere. Nam etſi materia, & interſeptis diſcrepat ab hydrope frequentiori peritonæi; huic tamen innaſcitur: nec quod rarior ſit, idcirco a nobis omitti, imo vel propterea commemorari debuit, ne ſiquando forte occurrat, temere iterum cum aſcite, aut cum altero magis noto peritonæi hydrope confundatur.

63. Quin juvat alios quoque, ſaccatos pariter dictos, hydropes, antequam finem ſcribendi faciam, commemorare. Quidam ſunt ab iis qui proponunt, ſic vocati, qui tamen ad frequentiorem attinent hydropem peritonæi, velut is de quo Diſſertationem edidit Cl. Scheſflerus (*ſ*), idem quod ego, cenſens (*t*), quippe ingenti illa ſeri copia *intra duplicaturam peritonæi* collecta, ſaccumque ſic efformante, cui magnum adnatum erat ſteatoma. Alii vero differunt, ut quem deſcribit Cl. Anhornius (*u*) incredibili propemodum humoris vi inter peritonæum, & craſſius durumque factum omentum concluſa in ea cui *facies pro corpore emaciatiſſimo coloratior & pedes tumoris expertes*: cujuſmodi ſigna, ut alia quoque, ſubinde non omittam, ut poſſis cum meis ſuperioribus dubitationibus (*x*) conferre. Sic quoque junior Verneyus (*y*) fœminam annos ad triginta natam, cui venter ante ſeptem jam annos tumere cœperat, bono colore, appetitu, ſomno, & ſatis adhuc ad agendum expeditam fuiſſe, refert, cujus, poſt ſeri alias alius naturæ eductionem mortuæ aperto ventre, magnum ſaccum vidit, plures cellulas continentem, inter ſe minime communicantes, quarum ſingulæ materiam peculiarem, ab aliiſque diverſam concludebant. Idemque aſciticam ſecuit, cujus in ventre ingentem præterea cyſtim deprehendit, ſero ſubrubro plenam. Sunt & hydropes ſaccati qui ad hos alteros, an ad primos illos attineant, ex anatomica deſcriptione haud ſatis liquet, ut perlectis quæ de ſacco ſcribuntur, in Virgine quadam (*z*) inſpecto citiſſima poſt emiſſam aquam morte abrepta, facile exiſtimabis.

64. Et quamvis Epiſtola proxima quæpiam de Ovariorum Hydrope ſcripturus ſim; tamen quoniam & ipſe inter ſaccatos hydropes refertur; hic potius; ne ibi forte ſim aut rurſus æquo longior, aut minus perſpicuus; attingam illa quæ facile cum iis conjungas quæ antea (*a*) de eodem morbo interjicere opus fuit. Sunt & hujus aliæ Obſervationes certæ, aliæ dubiæ. Proferamus utriuſque generis exempla, quæ addere poſſis ad Sepulchretum. Inter certas igitur incipientis, aut parum progreſſi hujuſce hydropis Obſervationes extant habitæ a Camerario filio (*b*), a Goetzio (*c*), & a Maggio, ac Dodio (*d*). Primus humorem ineſſe ovario comperit ad uncias quatuor, alter ad libras tres, ultimi ad libras tres & ſemis, iidemque; nam duo primi nihil ſignorum huc pertinentium quod adnotarent, acceperant; ſciſcitando compererunt, ſæpe fœminam de pondere queſtam eſſe quod in imo ventre ſic percipiebat, ut quod in latus cubaret, ei lateri pondus incumberet; ſi in alterum ſe converteret, in hoc pondus transferretur. Sed & illæ de quibus Riedlinus (*e*), Vacherius (*f*), Schacherus (*g*) ſcripſerunt, poſtquam ſingulis ovarium, & venter jam mirum in modum excreverant, narrabant tamen prima quidem abdomen ſiniſtro latere tumere cœpiſſe, quo tempore nihilominus & conceperat, & feliciter pepererat, alacris vel extremo in morbo, & robuſta, quippe quæ præter ventris tumorem, quod ſibi moleſtum eſſet, haberet omnino nihil: ſecunda, ſibi primum omnium ante ſex ſeptemve annos hypogaſtrium a ſiniſtris doluiſſe: tertia ante annos aliquot initium ſibi malorum dolorem ventris fuiſſe quem verbis explicare neſciret, deinde paulatim increſcente tumore, hujus pondus in id latus in quod corporis ſitus requirebat, labi conſueviſſe. Hæ duæ, ſicut & prima, nihil levaminis ſenſerant a cujuſquemodi medicamentis: ſed non, ut prima, parum tulerant moleſtiarum, poſtremo præſertim tempore, cum requiem capere in lecto nequirent, niſi genibus flexis innixæ, & corpore antrorſum inclinato, caput ſubſtratæ culcitræ imponerent: cujuſmodi quadantenus poſitum in ſua quoque fœmina ad requiem capiendam neceſſarium adnotavit Scheſflerus (*h*): ea autem peritonæi, tres vero de quibus loquimur, ſiniſtri ovarii hydrope laborabant, quod in tertia hic illic dehiſcens, aſcitem inſuper ſibi adjunxerat non ſecus ac in Vidua illa accidit, quæ a Cl. Baſſio (*i*), & in fœmina alia quæ a Cl. Gutermanno (*k*) deſcripta eſt. Feliciores in hoc ovarii tumore, quamvis ad ſummum aucto, fuerunt aliæ, ut Virgo quam Cl. Gullmannus (*l*) refert quindecim nihilominus annos *gaviſam eſſe ſanitate integra; nam menſtrua erant regularia; appetitus, ſomnus &c. vigebant*; niſi quod ultimis duobus annis ſæpius lipothymiis corripiebatur: itemque ut fœminæ duæ quas diſſecuit Jo. David Mauchartus (*m*). Hæ quomodo ſe habuerint ultra ſeptennium quo, ſi poſtremas fere excipias hebdomadas, nunquam decumbere coactæ ſunt, ex verbis, quæ præmittit Obſervationi licet conjicere: Quæ hydropicæ „ nec pallent, „ ſed roſeum potius genarum ſervant decorem, nec pe„ des habent tumidos, ut potius, aucto licet in dies „ abdomine, gracileſcant cum reliquis artubus, & cor„ pore; hæ, ſi diu abſque notabili actionum læſione, far„ cinam hanc circumferant, appetitum habeant bonum, non „ admodum ſitiant, nec tuſſiant, alvus autem faciat of„ ficium, urina naturalis ſit, & moles abdominis nec pur„ gantibus, nec diureticis obediat, & præcipue malum a „ partu difficili, puerperio infelici, molæ geſtatione, aut „ abortu ducat originem, nec ſigna cachexiæ concurrant, „ hydrope ovarii ſeu ſaccato vel cyſtico dicto, ſemper te„ nentur. „ Sed his verbis Præſtantiſſimi Viri; ſi ita accipiantur, quaſi de nullo alio, niſi ovarii, hydrope ſcripta exiſtimemus, adverſari, intelligis quæ de nonnullis aliis tum ſupra (*n*) oſtenſa ſunt, tum infra oſtendentur. Porro quod ad ſigna attinet illius hydropis, Præcl. Trewius (*o*) ubi ſuam ejus Obſervationem proponit, fuiſſe, ait, inter illos qui viventis fœminæ abdomen examinarunt, alios qui *hydropem ſaccatum ſubeſſe, pronunciarent*,

alios

(*l*) (*m*) (*n*) ad n. 50. (*o*) n. 52. (*p*) Act. N. C. Tom. 1 Obſ. 160. (*q*) cit. ad n. 50. (*r*) n. 45.
(*ſ*) Hiſt. Hydr. Saccati. (*t*) §. 4. (*u*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 100 n. 7. (*x*) n. 57.
(*y*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 17. (*a*) n. 58. n. 59.
(*b*) in Obſ. 160 cit. ſupra ad n. 62. (*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 207. (*d*) apud Valliſner. Iſtor. della Generazione P. 3. c. 5. & Tab. 12.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 56. (*f*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc A. 1739. Obſ. Anat. 3.
(*g*) Diſſert. de Virgine Aſcitica §. 10. 13. & cæt. (*h*) cit. n. 63. (*i*) Dec. 4. Obſ. Anat. 8. (*k*) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 103.
(*l*) Eorund. T. 2. Obſ. 80. (*m*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 14. (*n*) n. 58. 59. (*o*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44.

alios vero qui *ex eo quod facta percussione, fluctuatio haud satis manifeste percipi potuerat, illum in dubium vocarent:* tum ipse quærit, *quando abdomen in molem præternaturalem expanditur, simul ponderosum & grave est, fluctuatio vero, ventre percusso, satis accurate percipi nequit;* quærit, inquam, *an inde concludere liceat, ovarii hydropem præ ascitide morbum esse appellandum?* Verum Cl. Targionius (p), qui, siquis alius, & immanem ovarii hydropem conspexit, & diligenter, atque erudite de hoc morbo scripsit, cum Matronam proponat, quæ annos a primo initio ad finem triginta quatuor ipsum pertulit, nimio quidem, donec ætas sivit, menstruorum fluxu, & crebris denique vomitionibus, & aliqua in ascendendo spirandi difficultate vexata, & superiore parte corporis extenuata, cæterum & bene comedens, & ad ultimam usque vitæ hebdomadam stare potens, seque, ut vellet, movere, &, quod mirabilius est, in utrum liberet latus, aut supina, humilique capite non incommode cubare; eandem, refert, & dum viveret, & mortuam, ventrem habuisse quem aqua esse plenum, tactu dignoscebatur, quippe quo vel leviter manu percusso manu altera opposito lateri admota, non secus atque in asciticis, fluctuatio persentiretur. Et saccus tamen omne ventris cavum, saccum aqua, ad libras centum quinquaginta æstimata, adeo implebat, ut ipso vix leviter inciso, eruperit maximo impetu. An discrimen hoc inde repetendum, quod in Trewii fœmina aqua erat plures in cellulas dispertita; in Targionii autem Matrona cavo uno, ut nihil obstaret fluctuationis propagationi, comprehensa? Fortasse hoc dicerem, neque sine aliqua, ut postea (q) indicabitur, ad curationem utilitate, si Camerarius pater cum fluctuationem, velut supra (r) dictum est, nullam potuit percipere, cellularum aliquam suo in magno sacco injecisset mentionem. Tu diligentius de his quæres tum apud illos quos nominavimus, tum etiam apud eos quos facile omisimus (s) ex quibus Cl. Benevolus (t) tibi esset in primis consulendus, si qua diligentia magnum illum in quem se ovarium expanderat, saccum descripsit, eadem & cætera describere potuisset.

65. Hactenus eas commemoravimus Observationes quæ procul dubio ad ovarii hydropem sunt referendæ. Nunc, ut promisimus, & quasdam addemus, in quibus dubites, an idem liceat. Duas leges Cl. Jo. Mart. Brehmii (u), in quibus magnus saccus aquæ plenus alter annos quatuordecim, alter biennium gestatus, hic cum vesica urinaria *arctissime* erat *adnexus*, ille *in fundo* uteri *versus latus sinistrum adcretus, ibidem variorum ductuum & canalium ope originem sumsisse, videbatur*. Cum ovariorum, tubarumve nulla fiat mentio non secus atque in historia quadam ante hos quinque & triginta annos in Urbibus duabus huic proximis, edita, tanquam hydropis utero inclusi, cum tamen aquam uterus non contineret, ut debuisset, tuque in Observatione præsertim Henrici Alb. Nicolai (x) videre potes, ingens cystis, aqua distenta, ab ipso uterini fundi sinistro latere ad diaphragma usque se extolleret. Nempe hic quoque hæream necesse est, etsi non ignorem, haud immerito Riedlinum (y) censuisse, *hydropem, quem Uterinum nominant, plerumque in testiculis & originem, & sedem suam invenire, unde & sacci illi sæpe tam magni, tam insignem aquæ copiam continentes, & intestina contegentes .... derivantur*. Cæterum & junior Verneyus (z) duas magnas ejusmodi cystes ortas ex latere sinistro uteri, & ovarium quidem complectentes, sed in altera fœmina non dilatatum, quod ajat, intraque aliam minorem cystim conclusum, in altera dilatatum quidem, sed nihil ad cystis qua comprehendebatur, magnitudinem. Conjecissem fortasse, extimam ovariorum tunicam, ab aqua expansam, magnas illas cystes fecisse, nisi has ex uteri latere natas dixisset.

66. Sunt etiam exempla hydropis ad Falloppii Tubam attinentis, certa alia pariter, alia dubia. Certis accenseo quod a Munnickio missum, *Bibliothecæ Anatomicæ* Collectores ediderunt (a). Satis enim est Iconem inspicias, ut tubam dexteram se ipsam dilatasse, intelligas, ad aquæ libras centum & duodecim continendas, quo morbo infelix Virgo duodeviginti annos laboravit. Par ferme quem proposuit Siboldus; sed major quem Cyprianus, tubæ hydrops fuit, quantum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (b) video; neuter enim illorum, cum hæc scriberem, erat in manibus. Nec dubito, quin hydrops con-num uteri in tubis revera fuerit, cum Tulpii (c) ipsum describentis, Figuram inspicio, quæ, ut illa Munnickii quoque, & cæteræ, in Sepulchreto desideratur. Atque utinam Sponius, cujus Observationem supra (d) laudavi, delineationem cum ea junxisset; illum mihi exemisset scrupulum, quem descriptio non potest. Suum ipse saccum pro tubæ habet dilatatione, tubam autem ovarium amplexatam, inde *per semipedis spatium altius* provectam describit, *quam situs ipsius naturalis postulabat*, cum saccus ad cartilaginem usque ensiformem perveniret. Verum tuba æquo longius produci per sacci faciem tunc solet, non cum ipsa, sed cum aliud in proximo, ut puta ovarium, hydropicum est, quemadmodum Verneyus (e), & sic satis Targionius (f) viderunt. Schacherus (g) autem, & Maggius ac Dodius (h) etiam delinearunt. Itaque cum Sponius ovarium minime hydropicum proponat, incautum autem Chirurgum præcipiti sectione simul cum musculis peritonæum incidisse, queratur; hunc hydropem inter alia hydropis peritonæi exempla recenseri posse, credidi (i). Quod si tibi secus videtur; ut illud, aliudque aliquod, me non adversante, inde eximas; satis ibi exemplorum restabit. Sed quo tandem referemus Observationem Rolfinckii (k), qui sinistrum uteri ligamentum *superius* aqua adeo distentum invenit, ut *totam* ventris *occuparet cavitatem*? Num credemus, exercitatum, ut ille erat, Anatomicum, si annexi ovarii, aut tubæ dilatationem vidisset, non agniturum fuisse? An præter cæteros, ei ligamento proximos, hydropes, peculiarem præterea ab aqua inter duas ejus membranas congesta illius hydropem ligamenti ponemus? Id vidit in fœmina, quæ, licet abdomen ingentem in molem excrevisset, nec menstrua jam toto triennii spatio responderent, appetitu tamen erat integro, & munia familiaria, quamvis ægre, obibat, donec subito extincta est, quemadmodum altera Brehmii (l) mulier, cui tamen erat cor prægrande, & Targionii Matrona; neque enim ex tot quæ commemoravi, hujusmodi morborum exemplis, alias præter tres hasce nunc memini, quæ inopinato decesserint.

67. Nunc si quæ inter recensendum singulorum fere horum hydropum Observationes, subinde signa memoravi, attento animo colligas; quantum inter se, & quantum cum peritonæi hydrope conveniant, facile animadvertes, intelligesque, si gravis ventris moles jam longum tempus (Verneyus junior (m) plus biennio a primo initio requirebat) perduraverit: si tumor, ut in gravidis, paulatim increverit sine multo incommodo, & sine ulla, aut saltem sine magna coloris cutis mutatione: si purgantia, & diuretica medicamenta nihil levaminis attulerint: si artus inferiores non nisi ultimis temporibus intumuerint: si hæc, inquam, fuerint; non ascite fœminam, sed concluso aliquo hydrope fere laborare: nec tamen necesse esse, si qua ex istis nota defuerit, tunc eo non laborare. Fuerunt enim & quæ de ventris, exempli gratia, intimis doloribus quererentur, pressis videlicet visceribus, & præsertim intestinis, sacci, certo in loco magis affixi, aut prominentis, proximo pondere, & distentione, quod in ovarii, aut similis alicujus Partis magis quam in peritonæi hydropem cadere, intelligis. Esse possunt, at longe rarius, etiam nonnullæ quibus levaminis quidpiam afferant data medicamenta, si aquam forte educant, non quæ cysti inclusa, sed quæ in ventris cavum effusa sit; esse enim & hanc aliquando, sed fere paucam, laudatus adnotavit Verneyus, tuncque id contingere cum plus aquæ capere cystis non potest, & hinc esse quod artus inferiores non nisi serius, ut dictum est, intumescant. De signis autem per quæ propositos hydropes unum ab altero internoscas, ipse intelligis, nihil esse posse quod a me expectes; ea enim inter ovaria, & tubas, & ligamenta quibus committuntur, propinquitas est, & ea necessitas officii eorum omnium ad opus generationis, ut neque a tumoris sede, neque ab intercepta in muliere gignendi facultate quodnam eorum hydropicum sit, liceat deducere. Quin etsi concipiat interea mulier; insontes esse illas Partes, qui credes? quippe cum scias, satis ad id esse, si ab altero latere sanæ sint. Earum tamen aliquam, ovarium præsertim, ut quod sæpius solet, tumere posse, conjicies, cum se tumoris initium ad illarum sedem

(p) Prima Raccolt. d'Osserv. Med. (q) n. 70. (r) n. 59. (s) Vid. Epist. 65. n. 17. (t) Osservaz. 9.
(u) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 94. (x) Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 9. (y) Obs. 5[illegible] cit. ad n. 64
(z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (a) cit. supra ad n. 59. (b) A. 1685. M. April. & A. 1701. M. Febr.
(c) Obs. Med. l. 4. c. 45. (d) n. 50. (e) (f) (g) (h) cit. supra ad n. 64. (i) n. 50.
(k) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 61. & 55. §. 24. (l) cit. supra n. 63. (m) cit. ibid.

sedem prodiderit. Posse, inquam, conjicies; nam vel ibi tumor, nec in illis tamen, esse potest. Videndum quoque tunc est, ne tumor sit forte alterius generis, ut puta cum Gandolphius (n) ovarium utrumque invenit capitis æquans magnitudinem, & pondus superans librarum quinque, sed ex una eademque compacta ubique substantia, aut cum alia in fœmina idem morbi genus in ovario altero conspexit pondo librarum circiter quatuordecim: sed & alius modi tumores ibidem haud rarissime occurrunt, steatoma in primis (cujusmodi & mihi (o) se obtulit) quod nonnunquam ovarii hydropem mentiri, admonuit Schacherus (p). Tu vero quæ antecesserint, & quæ comitentur, solerter omnia perpendens, tunc facilius hydropicum esse tumorem, suspicaberis, cum temperatura corporis, victus, morbi fuerint, aut sint quibus mulieres ad hydropem disponantur. Qua autem ratione, conjicere potius debeas aquam inter musculos, & peritonæum, quam intra hoc esse congestam, supra (q), quantum in ejusmodi morbis licet, indicare conati sumus, & si quid ad hydropes alios per levem saltem conjecturam internoscendos nobis interea aut legentibus occurret, aut cogitantibus in mentem veniet, proximis Litteris (r) non omittemus.

68. Quod si difficile est hydropes quos memoravimus internoscere; multo est difficilius persanare. Nec vero dicas, ipsam ostendisse naturam, qua id ratione faciamus, cum mulieri de qua Brehmius (s) scribit, emisso, ut antea diximus, per exiguum foramen alternis diebus humore, sanitatem restituit. Nam hydrops ille videtur fuisse peritonæi non secus atque revera fuit, cum ter eandem viam, referente Anhornio (t), utiliter quidem primum, sed postea infeliciter natura tentavit. Nos vero qui de hydropis peritonæi curatione supra diximus, hic de eorum quærimus curatione qui sacco inclusi, ventris cavo continentur. Certe autem junior Verneyus (u), Chirurgus, siquis alius, in paracentesi exercitatissimus, diserte negat, se ullam quæ saccato hydrope teneretur, vidisse sanatam; quin plures, quæ satis bene valentes, nullaque alia, nisi onerosi ventris, molestia pressæ, cum ab hac per eductam aquam liberare se vellent, brevi, ait, periisse, diu ceteroquin, imo interdum diutissime, ut sæpe indicata exempla ostendunt, victuras. Sed & alii passim viderunt, paracentesim in his morbis citam mortem esse consecutam. Nec mirum: nihil enim crebrius accidit, quam ut ad aquam non bonæ jam per se naturæ, sicut ejus color plerumque fuscus ostendit, aut ad sacci partes jam laxas vitiatas, ulcerosas accedens aer funestas cito mutationes inducat. Hinc enim potissimum est quod etsi a primo plurimum allevatæ & sibi & aliis ægræ videantur; tamen pro aqua primum educta non ita pravæ naturæ, ea quæ secundo, aut tertio educitur, aut deinceps effluit, viridis, aut nigra, aut turbida, & fæculenta sit, aut subcruenta, aut gravissime olens, denique non sine pure, ut laudati Chirurgi Observationes relegens in muliere ad triginta, & in virgine ad sexaginta annos natis, & Riedlini (x) unam, & Anhornii (y) unam & alteram in fœminis tribus, facile cognosces. Quid futurum putas, cum aqua jam per se purulenta, aut fetida est? In Tubis vidit Tulpius (z) novem aquæ purisque libras. In ovario humorem fetentem Maggius ac Dodius (a) invenere. Quid? cum sacci interior facies abscessibus plena est, sicuti deprehendit Verneyus. Porro ut aqua nec purulenta sit, nec fœtida, & sine abscessibus saccus; certe sæpius aut intus affixas habet hydatides, aut aquam, materiamve aliam in plures minores saccos dispertitam: qua ex re fit ut educta aqua ab uno latere, ab altero abdomen non detumescat, aut ejus effluxus cito desinat, & si tunc Chirurgus cannulam urgeat, obicem sentiat: quid tunc, quæso, agendum est? num sacci singuli sunt aperiendi? Trewio (b) *plus quam decies* membranea minorum saccorum intersepta aperienda fuerunt, ut aquam omnem ex majori qui universos continebat, educeret. Num quod in mortua ad perscrutandum, idem in viva licet ad curandum? aut si liceret, num intra abditum ventris cavum videre quis posset minores sacculos, & hos singulos pertundere, nullum autem intestinum, partemve aliam proximam convulnerare? Præterea quid, si innumeræ, ut sæpe esse dicebamus, essent hydatides; quid? si cellulæ non omnes aquam, sed aliæ materiam casei, vel pultis similem, ut in Miegii (c) Observatione continerent: quid? si magnus insuper scirrhus inesset, qualem conspexit Verneyus. Mitto cætera; nam vel ex hisce jam satis, superque intelligis, cur hic paracentesis non modo inutilis, sed & noxia miseræ mulieri contingat.

69. Fac etiam, saccum esse unum, nullisque intersepitis divisum, ut præter Maggium, ac Dodium (d), Vacherius (e), Benevolus (f), Targionius (g) invenere, neque abscessibus, neque cellulis variam materiam continentibus, neque tumoribus vitiatum (nam Benevolus quosdam intus prominentes globos, quorum aliqui vel ovis majores, Targionius autem sarcoma, renis magnitudine, parvos abscessus in se condens, adnotarunt) fac denique, non pessimæ naturæ aquam inesse. Quid tum postea? Credisne, rem sic fore expeditam? Negat Targionius. Qui cum illa timet, ne interjectum forte omentum, aut intestinum, aut viscus aliud aliquod vulneretur, & ne aquæ pars ex perforato sacco in ventris cavum effundatur, quorum hoc tamen vitari posse, ait, si mulier prona cubet, tum hæc maxime, quæ Schorkopffius (h) olim, veretur, ne sacci evacuati membrana gangrænam, aut saltem suppurationem ob aeris præsertim accessum contrahat, aut si non contrahat, rursus, ut cæteri *folliculati* tumores solent, humore suo, id est aqua repleatur. Et mihi certe accidit, ut, dum hæc ipsa recenserem, ab sterili femina consulerer, quæ cum distentum abdomen superiore anno gestasset, non sine majori in ejus sinistro latere renixu, & frustra medicis usa esset auxiliis, repente circa ver anni hujus cum forte inter ridendum paulo vehementius concuteret ventrem, ecce non sine crepitu quodam sentit, disrumpi aliquid in eo, ipsumque continuo molliorem factum, insolitum autem in imo pondus, cum sensu, qui antea nunquam fuerat fluctuationis, & delabentis cujusdam ponderis in id latus in quod se converteret. Quæ cum remediorum ope multum feri per renes, & intestina educentium abiissent; quindecim, haud amplius, dies mulier sibi visa est optime valere. Nam post illos, iterum priorem ad molem tensionemque abdomen rediit, bono, ut semper antea, faciei colore, pedibus nihil tumentibus, & præter ventris dolores quosdam per intervalla molestos, gravemque ejus molem, & menstruorum imminutionem, quæ cuncta etiam antea fuerant, corpore agili, robusto, egregieque se habente. Ne igitur cystis vetere emisso humore, novo distenderetur, opus esset, quemadmodum in exterioribus folliculis fit, totam ipsam posse aut absumere, aut exstirpare. Quorum primum in magno, & inter viscera abdito sacco quis proponat, aut ferat? Alterum autem propositum quidem scio, animos addente notissima, sed æque rarissima, illa Abr. Cypriani curatione; an vero aliquis intra hos triginta, eoque amplius ex quo propositum est, annos tentaverit, nescio. Quæ prohibere potuerint, non difficile intelligis: quorum pleraque ut mittam; si radice una cui vinculum facile posset injici, cystis semper niteretur, ut in Maucharti (i), aut in Schröckii (k) Observatione; aures fortasse præbere inciperes. Sed quid? si radix multiplex, aut si una, latissima; non, ut apud illos, *angustior*, aut *pollicis crassitie*: quid? si cystis alio, atque alio arctius alligata, & procul etiam ab ea abdominis sed, quam, Cyprianum imitatus, incideris. Hic tamen ab ulcere per quod sentire licuit fetus duodecimestre cadaver, quo loco incidendum esset, didicerat, non secus ac Degnerus (l), si hydropicus inter peritonæum, & musculos ingens tumor dissiliendo, non amplum, sed angustum aditum reliquisset, pariter immisso specillo satis scire poterat qua ferro esset patefaciendus, ut cystis, bubula vesica major, quæ per se excidit, a Chirurgo exstirparetur.

70. Nulla igitur, inquis, in saccato interno hydrope curationis spes erit, quoniam cystim neque absumere licet, neque exstirpare? Sperabat tamen aut sanationem, aut magnum levamen junior Verneyus (m), siquando educta aqua, accideret, ut se contrahentis cystis parietes inter se coalescerent, sicque extrema vasorum clauderent aquam importantium: id quod accidisse, conjiciebat, in Virgine annos nata ad viginti, cui venter jam ferme a biennio tumere cœperat, cutis colore non mutato, itemque in Vidua Matrona quæ provecta jam ætate sex septemve annos ventrem tulerat mirandæ molis, quarum utrique detracta aqua, alteram ita persanaverat, ut nupserit, filiosque ediderit, alteri levamen longum attulerat, ut quæ plus biennio nihil mali

(n) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 4. (o) supra n. 34. (p) Diss. supra ad n. 64. cit. §. 13. (q) n. 60.
(r) n. 40. (s) (t) cit. supra ad n. 59. (u) cit. ad n. 65. (x) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 67.
(y) Eorund. Cent. 9. Obs. 100. n. 3 & [illegible] (z) cit. ad n. 66. (a) ad n. 64. (b) Ibid. (c) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 85.
(d) (e) (f) (g) cit. ad n. 64. (h) Differt. de Hydr. Ovar. th. 25.
(i) cit. ad n. 64. (k) Eph. N. C. Dec. 2. A. 8. Obs. 233. (l) cit. supra ad n. 61. (m) cit. ad n. 65.

mali perceperit, donec paulatim venter ad priorem illam rediit magnitudinem. Requirebat autem, ut cystis soluta etiam tum esset, sicut est uterus in prægnantibus, nimirum ne si huc illuc esset alligata, eo parietes alter ad alterum accedere, & coalescere prohiberentur. Requirebat etiam, ut opinor, ne uno plura cystis essent cava, alioquin coalitum prohibitura. Quod utinam diserte requisivisset: nam fortasse, ut solutam esse cystim, ex ejus sedis mutatione corporis situs mutationes quaslibet sequente intelligi ab omnibus posse, facile credidit; sic unde cystim uno esse cavo conjiceremus, indicasset. Id unde conjici posset, mihi quidem, ut supra (n) dixi, venerat in mentem; sed de eo amplius quærendum est, ut de hoc insuper, quomodo cystis parietes non esse tumoribus, aut abscessibus vitiatos, dignoscamus. Requisiverat autem in primis, ne tanta esset aquæ copia, ut viscera altius compulsa nimiæ inter cystim, & diaphragma compressioni fuissent obnoxia: quod tamen in Vidua illa sua mirum est non accidisse. Verum difficile est mulieres invenire, quæ priusquam aqua graventur plurima, se paracentesi subjiciant: quin fere cum vires amplius non constant, & vitiata, aut certe affecta sunt viscera, tunc demum quodcunque auxilii genus efflagitant. Est tamen, inquis, exemplum fœminæ (o), quæ re eo perducta, ut *vix cutis ossibus hæreret*, tandem aquæ eductione admissa, quamvis mala signa primis, & insequentibus diebus se proderent, sic tamen sanata est, nisi quod ventris fistula superstes fuit, ut filium conceperit, & pepererit, & corpulenta, ac vegeta aliquot annos vixerit, donec febre epidemica sublata est. Hic non dicam, juvenem fuisse mulierem, neque dicam, dum venter tumeret, gravem spirandi difficultatem, tussim, pedum tumorem abfuisse: hoc unum animadvertam, signa hæc & saccato interno hydropi & hydropi peritonæi esse communia, neque ex historia constare, illo potius, quam hoc, laborasse mulierem, præsertim cum altera (p) ex iisdem signis tubæ pariter hydrope laborare credita, postquam aqua effusa bene se primis diebus habuisset, mox autem pravis symptomatibus ingruentibus, septima ab aquæ effusione die mortua esset, aquam illam, quod candore omni laude digno minime reticetur, inter peritonæum, & induratum omentum congestam fuisse, dissecantibus ostendit. Quin, ut pro eodem veri studio nihil ipse quoque reticeam tibi, sic habeto, siquis forte contendat, duas illas Verneyi curationes potius ad peritonæi hydropem attinuisse, nihil mihi suppetere quod respondeam, præsertim cum illam quæ persanata est, Virginem per anatomen inspectare non potuerit, Viduam autem, quam fortasse poterat, non inspexerit: imo ubi utramque illam curationem primum proposuit, ibi, ut supra (q) dixi, ex iis quæ saccato interno hydrope tenerentur, nullam se vidisse sanatam, diserte scripserit.

71. Interea dum alii certiora doceant, præstare, credidero, si cautum Medicum Targionium (r) imiteris, & in *palliativa*, quam Schorkopffius (s) quoque *potissimum* commendaverat, saccati interni hydropis curatione subsistas. Plura habet Targionius ad id monita quæ seligas, & prudenter sequaris, ne ultimo quidem illo neglecto, cum ejusmodi hydropes jam magni sunt, vitandos esse eos corporis positus, motus, conatus unde nimium cystis viscera premat, aut ipsa ab his prematur. Quam facile enim interdum vel non ita magnæ cystes rumpantur, historia monstrat quæ a me tibi supra (t) narrata est. Vehementior enim risus in ea muliere idem fecit quod in viro fecerat, de quo nobis Observationem reliquit Hoffmannus (u). Ab nimio enim risu bene arguit, saccum in thorace esse ruptum, plurimum aquæ continentem, quia statim spirandi angustia quæ antea fuerat cum fixo lateris sinistri dolore, in suffocationem mutata est; hæc vero cum ægrum brevi sustulisset, in sinistro thoracis cavo & multa aqua inventa est, & plures ibidem *membranæ, & vesiculæ dilaceratæ, a vertebris & costis separatæ, quæ non obscure* sacci disruptionem *indicabant*, & repentinam acrioris fortasse aquæ effusionem. Nec vero semper ita facile est effusam eliminare per vias urinæ, ut in illa muliere tunc fuit; in viro enim vel tempus defuit. Unde etiam facilius intelliges, quanto in errore versentur qui adversus ejusmodi præsertim hydropes violentioribus utuntur remediis, vomitus, aut dejectiones moventibus. Et sane Wepferus (x) in muliere, post vomitum enormem ascitica facta, cum ovarium mole majus, mireque lacerum invenisset, ex hoc aquam in ventrem effluxisse, arbitrabatur. Quod & ipse de fœminis illis duabus existimabis quas a Schachero, & Gutermano simul asciticas, simul hydropico ovario hiante, aut disrupto inventas commemoravi (y) si utriusque historias (z) perlegens, cujusmodi pharmaca sumpsissent, & quæ ab eorum sumptione pertulissent, animadverteris. Sed dum tibi gratificari cupio, eo me provectum vix tandem sentio quo certe a primo non putabam. Finem igitur scribendi facio. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIX.

De reliquis internis Ventris Tumoribus præter naturam verba fiunt.

CUM de Ascite, & cæteris ventris universi tumoribus satis superiore Epistola scriptum sit; nunc sequitur, ut de iis scribatur, qui certas quasdam illius Partes distendunt, supremis tamen, & infimis nonnullis exceptis, ut quarum tumores aliis tibi Litteris (a) expositi sunt. Valsalva igitur eorum qui ad medias, & qui ad infimas Partes attinent, has quinque Observationes reliquit.

2. GEORGIUS MARCHESIUS Patricius Foroliviensis, magno interno tumore ventris laborans, ad dorsum, & ad sinistrum lumbum dolebat. Urinam sæpe, intestinorum autem recrementa summis cum conatibus reddebat. Cibos appetebat. Tamen omnibus demum corporis partibus macie omnino extenuatis, nisi quod jam diu a duro tubere sinistrum scrotum, novissimis autem diebus quindecim a magno œdemate pedes tumebant, cum horum sinistrum erysipelas corripuisset, postridie generosus hic Juvenis obiit. VENTRE aperto, ad hujus centrum ingens tumoris moles apparuit, viscera undique comprimens adeo, ut si non prorsus extra suam sedem, at certe essent contractiora, pluribusque in locis sublivida, cæterum, quantum oculis perspici poterat, sana. Pendebat tumor a mesenterio, tota anteriore facie omento opertus extenuato, multisque partibus lacero. Quo separato, atque amoto, melius aliquanto tumoris figura in conspectum venit. Hæc abnormis erat: duæ autem parte superiore protuberantiæ hypochondria versus singula singulæ extendebantur, ut altera jecur, altera splenem non modo obtegerent, sed & sursum vehementer compellerent. Ne ventriculus quidem extra omnem pressionem erat, nonnihil ipsum urgente medio tumoris corpore a quo duæ illæ protuberantiæ discedebant. Pondus autem universi tumoris esse posse videbatur librarum circiter quinque, & viginti. Sed & aliis in partibus extra tumorem turgebat omne mesenterium eadem substantia quæ tumorem efficiebat, quocum tumor etiam alter conjungebatur ejusdem naturæ, qui in testiculo sinistro erat. Scilicet utriusque natura fuit quæ cancrosorum tumorum, & quorundam præsertim qui in mammis observantur, magna ex parte similis. Corpora ex quibus constabant, pleraque ad glandulosam substantiam accedebant, & tubera, sive, ut nostrates vocant, *tartuffi* figura repræsentabant. Varia erant magnitudine: aliaque instar pinguedinis albicabant, alia carnis instar rubebant, multa etiam quasi a concreto sanguine subnigra erant. In corporum interstitiis nonnullis pus, sed in aliis ichor, in aliis flavum serum stagnabat. Ad nullam autem tumorum partem plus seri quam ad illam quæ in testiculo, fuit.

3. Habemus nunc omnia quæ ad historiam hanc attinent, cujus particulam alias (b) protuli, reliqua pollicitus cum Valsalvæ Observationibus ex quibus selectas, in calce ejus Dissertationum edere in animo tunc habebam. Et sane haud inter postremas hæc est, si tumoris simul extensionem, simul pondus attendamus. Nam quod ad illam spectat, non me quidem fugit, magnos alios mesenterii tumores summa parte ita se ad jecur, aut splenem aliquando extendisse, ut alterutrius visceris in scirrhosam molem conversi speciem Medicis objecerint. Verum hic præterquam quod supremis appendicibus, & jecur obtegebat, & splenem, inferiorem raro exemplo eo usque producebat, ut cum tumore conjungeret testiculi sinistri. Leges quidem a Cl. Viris Hebenstreit (c), & Matthia (d) propositum steatoma, quod ad mesenterium spectans, testem alterum intra ventrem ad se retraxerat, non se deorsum ad ipsum extenderat, & quanquam in secunda Observatione ad femur productum, Cruralia vasa circumvestiebat; in neutra tamen ad jecur, lienemque ascendebat. Tumoris autem pondus in hac utraque Observatione, magisque in alia quæ infra (e) commemorabitur; utique erat majus, quam a Valsalva inventum est. Attamen descriptum ab hoc tumorem ex magnis fuisse qui in mesenterio reperti sunt vel spectato pondere, quis possit negare? quando Whartonus (f), qui plures memorat, non graviores duobus proponit, quorum alter, ab eo observatus, pendebat circiter septem libras, alter autem a Paræo, libras decem cum dimidia, quantumvis *mirus, & prope incredibilis* dicatur.

4. Quod ad ea attinet, quæ in vivente ægro adnotata sunt, non expectabis certe, ut dicam, cur tametsi cibum appeteret, toto corpore extabuerit, si qua iter sit chylo in sanguinem, neque cur adeo intumuerint pedes, si qua venæ Iliacæ traducantur, & Cava Inferior, cogitaveris. Porro tumoris pondus, & moles non chylifera solum, aut sanguifera vasa, sed & vesicam, & intestina urgebant. Quamobrem cum illa extendi, hæc autem facile dilatari non possent; lotium sæpe æger, recrementa autem alvi cætera magnis cum conatibus reddere cogebatur. Quorum hoc alterum, & ob eandem quidem caussam, in hoc morbo sæpe fieri, indicatum est a Fernelio (g), utrumque autem, vel certe alvum pigriorem, & difficilem mictionem observata a Paræo, eundemque ad modum explicata videbis in eo quem paulo ante (h) commemoravimus, casu, qui in Sepulchretum quoque (i) relatus est. In eo casu dolor simul indicatur, qui, ut in nostro, dorsum lumbosve prægravaret; nosti autem, quas ad vertebras se alliget mesenterium. Qui dolor, & difficilis mictio in proxima pariter Valsalvæ historia non defuerunt.

5. MULIER annos nata ad sexaginta, a multis jam mensibus de tumore quodam in umbilicali regione conquesta, vexari dolore cępit gravativo ad dorsum vergente, cui comes erat interdum mingendi difficultas. In dies augebantur & tumor, jam quantus uteri in prægnante esse potest, & consequens ex tumoris incremento descriptus dolor, præsertim cum se mulier cubans ex uno in alterum convertebat latus. MORTUÆ aperto Ventre, tumoris ingens apparuit moles. Hæc basim habebat in mesenterii centro, & cum renis dexteri adiposa membrana nectebatur; ad finem autem Coli intestini sic adhærebat ut sine laceratione dividi non posset. Tumoris substantia quibusdam in locis firma, in aliis autem erat mollis, ut steatomatis referret materiam. Multis ren dexter scatebat arenulis, & valde dilatatam pelvim habebat. Reliqua autem viscera sana erant.

6. Etsi non est dubium, quin ad renem quoque ista in mingendo difficultas, & vergens ad dorsum dolor aliqua ex parte attinerent, cum ille arenulas lotio adderet, membranamque suam distracta communi altera, id est Adiposa, nonnihil simul divulsam non habere non posset; tamen & distractio illa ab annexi tumoris pondere fiebat, & difficilis sæpe mictio ultimo tempore prægnantibus accidit ob uteri prætumidi molem, quacum erat, ut diximus, ista tumoris moles comparanda; quæ si forte a dextris, ut annexio illa indicat, magis prope renem protuberabat, hinc facile etiam intelligi posset, quomodo sæpius compresso uretere, & impedito lotii descensu, eo contigisset pelvis dilatatio. Sed utcunque hoc est; illud miraberis fortasse in proposita utraque historia, præter dolorem illum ad lumbos, & dorsum, qui distrahentis tumoris pondus necessario consequebatur, nullum peculiarem memorari qui ad tumorem ipsum pertineret, aut ad eas saltem quæ hunc intercipiebant, mesenterii membranas. Verum mirari desines ubi cum Valsalvæ historiis consentire Veterum, & Recentiorum observata, & scripta, ostendero. Veterum nomine Benivenio antiquiores hic non intelligo, qui circa initium floruit sæculi XVI. Nec tamen eo vetustioribus hos mesenterii morbos incognitos puto. Nam etsi hominum cadavera incidere non consueverant; at brutarum animantium haud raro solebant, in quarum aliqua non id offendisse, incredibile est, quod ego vel in parvula gallina vidi. Erat ea non minus macra, quam vorax; ventrem tamen æque tumidum gerebat, ac si ovum, quod per ætatem necdum poterat, mox esset editura. Tumorem hunc faciebant scirrhosa corpora subrotunda, plura fabæ, quædam castaneæ magnitudine, intestinis interjecta, nonnulla etiam affixa, granosa superficie omnia, atque etiam structura, nisi quod ex majoribus aliquod multam continebat substantiam, undique iis præduris granis comprehensam, similem albi, & teneri, sed exsucci, sebi, qualem superioribus Litteris (k) descripsi in utero, & ovariis cujusdam mulieris. Sed hic ovarium cum perminutis vitellis sanum, ut pancreas utrumque, &, si valde auctam magnitudinem excipias, jecur quoque, & lien, quin & ipsa intestina erant sana. Mihi igitur non fit verisimile, nunquam a coquis, a laniis, a victimariis ullum in mesenterio tumorem animadversum, & Medicis fuisse ostensum, cum Galenus, ut alias (l) tibi commemoravi, scirrhosum circa cor tumorem in gallo inspexisse, videam, & ad homines transtulisse. Crederim potius, quæ in libro aliquo prisci Medici ea de re attigerint, longo tempore, ut tot alia, intercidisse. Nam si Julius Pollux, ut legi apud Ingrassiam (m) *circa mesenterium etiam strumas fieri, voluit*; certe aut a Medico aliquo ipse Grammaticus id sumpserit; aut si forte per se vidit; creditu difficile est, a Grammatico admonitos Medicos, quicunque ab sæculi II. fine ad XVI. initium scripserunt; Commodo enim imperante, ut Galenum, ita & Pollucem vixisse, ajunt; nullum de ejusmodi mesenterii morbis verbum fecisse.

7. Benivenius (n) igitur *callum* (durum tumorem intelligo) inter venas mesaraicas pueri invenit, eas premendo obstruentem. Ingrassias autem (o) in Nigri suspendio puniti, mesenterio strumas circiter septuaginta offendit, præter totidem ferme tumores extime intestinorum tunicæ adhærentes, quorum in tumorum utroque genere cum alii ciceris parvitate, alii ovi gallinacei magnitudine, plurimi inter hos medii essent, continebant omnes aut liquidam & mucosam, aut gypseam, lapideamque materiam. Benivenius tamen cum cætera pueri mala commemoret, nullam injicit mentionem doloris. Ingrassiæ autem quicumque Nigrum illum cognoverant magno consensu retulere, *sanissimum*, quod sane permirum est *donec suspenderetur, extitisse*. Nec vero Fernelium (p), cum universe docuit, mesenterii tumorem *nullo dolore affligere*, sine observationibus dixisse id, credo, quanquam hanc sui dicti causam continuo subjecit, *quod pars ipsa doloris sit expers*. Id vel magis de Arantio (q) credo, quippe qui tumores ibi observasse videtur *nucis pineæ, & capitis pueri magnitudinem interdum superantes*, & certe signa ita proponit, ut structuram similem ejus quæ a Valsalva (r) in Marchesio descripta est, ante oculos habuisse, appareat. Est enim tumor, inquit, *tuberosus, atque inæqualis eo quod plura glandulosa corpora connexa, & mirifice aucta sibi invicem cohæreant, inæqualesque tumores tuberis terræ in modum efforment*. Attamen hoc primum omnium signum tradit, *tumorem esse indolentem*. Fortasse hic dices, a Benivenio, atque Ingrassia duros, frigidosque, ut vocabant, tumores fuisse observatos, nec alios facile Fernelium, & Arantium designare voluisse. Certe autem cum Benivenius (s) alterius generis tumorem deprehendit, qui jam in magnum mesenterii abscessum degeneraverat, fuisse alvi tormina, adnotavit, quæ in dies crescerent, ægrumque intolerabilia facta occiderent. Pariter legisse te vel in Sepulchreto, non dubito, dolores colicos, aut colicis similes a mesenterii abscessibus, & apostematibus, Mermanno (t), Folio (u), Wepfero (x), Sennerto (y) attestantibus, inductos.

Me vero non fugit, hæc posse objici: quorum pars non fugerat Marcellum Donatum (z), quem de mesenterii tumoribus legisse video pleraque eorum quæ hactenus dixi, de quibus quidem sua tempestate jam facta esset in libris mentio. Is autem cum aperte, siquis alius, contenderet, dolore nullo, effatu digno, tentari mesenterium propterea quia ex partibus ipsum constituentibus nullas sensu præditas agnoscebat præter nervos, & membranas, quarum tamen partium ob plurimam adjectam pinguedinem sensum valde hebetem fieri, non dubitabat; dolorem a Benivenio adnotatum, non mesenterii, sed intestinorum fuisse, censebat. Scilicet arbitrabatur, in eo potissimum intestinorum tractu quocum male affecta mesenterii portio jungeretur, multæ abscessum facientis materiæ

(n) n. 64. in fin. (o) Eph. N. C Cent. 9 Obs. 100. n. 5. (p) Ibid. n. 7. (q) n. 68. (r) cit. supra ad n. 64. (s) thes. 25. supra ad n. 69 cit. (t) n. 69. (u) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 14. Obs. 7. (x) apud Scorkopffium modo cit. th. 23. (y) n. 64. (z) Schacheri Vid. §. 16. in fin. (a) Epist. 36. & 38. ex parte. (b) Epist. Anat. 2. n. 67.

(c) Differt. de Partium coalescent. morb. §. 17. (d) Commerc. Litter. A. 1739. Heb. 48. (e) n. 8. (f) Adenogr. c. 11. (g) Pathol. l. 6. c. 7. (h) n. 3. (i) Sect. hac 21. Obs. 38. (k) n. 34. (l) Epist. 16. n. 20. (m) De Tumor. tr. 1. c. 1. comm. 2. (n) De abdit. morb. causis &c. c. 37. (o) comm. cit. (p) c. supra ad n. 4. cit. (q) l. de Tumor. p. n. c. 44. (r) supra, n. 2. (s) l. c. c. 33. (t) (u) (x) (y) l. 3. S. 14. Obs. 30. §. 10. & §. 13. & seqq. (z) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 7.

teriæ pondere aut comprimente, aut deorſum trahente; ne de acri ejuſdem exhalatione quidquam dicamus, fuiſſe dolorem excitatum.

8. Nobis vero etſi minime neceſſe eſt omnia quæ Marcellum ſenſiſſe, diximus, probare; illud tamen negari poſſe non videtur, *alvi torminibus*; hac enim voce uſus eſt Benivenius; inteſtinorum potius dolores, quam meſenterii, deſignari, aut ſicui forte id dubium ſit quia mox verba hæc adduntur, *omnia viſcera ſana videbantur, jecur, lien & inteſtina omnia nullam doloris notam oſtendebant*: at certe aliis, quas memoravimus, hiſtoriis diſerte ſcribi *dolores Colicis ſimiles*, aut *Colicam*. Et ne forte putes, hæc tantum contingere, cum abſceſſus eſt; Platerum (*a*) lege, & Whartonum (*b*), qui *Colicos dolores* in iis adnotarunt, in quorum meſenterio ille tumores *glanduloſos*, & *duros* invenit, non uno in loco inteſtinis adeo connatos, ut hæc coarctando, impedirent excrementorum deſcenſum, hic vero tumorem unum, ſed tantum, ut in alterum latus inteſtina detruderet, eumque *glanduloſum & carneum magis quam humoralem*. Quod ſi in Valſalvæ (*c*), & aliorum quas ſupra (*d*) attuli, Obſervationibus, a tumoribus hujus generis ii dolores inducti non memorantur; in aliis credibile eſt, inteſtina æque compreſſa non fuiſſe, in aliis autem non æque aut acres, aut multas fæces habuiſſe: quod ultimum de muliere præſertim credes, cujus meſenterium, aut apud Coiterum (*e*) videbis, erat quidem *ex multis, iiſque ſatis magnis ſcirrhis conflatum*, ipſa autem vix aliquid poterat vel liquidum deglutire. Sic alias aliquas; ſi non eaſdem, ſubfuiſſe cauſas etiam in quibuſdam meſenterii abſceſſibus, dices; neque enim omnes legimus cum doloribus conjunctos. Cruciatus quidem apud eundem Auctorem (*f*) memorantur in magni abſceſſus deſcriptione; ſed qui ad reddendæ urinæ difficultatem, & ad alia quæ proponuntur, incommoda referri poſſunt, cum de ventris, & inteſtinorum doloribus nulla mentio injiciatur. Quin Donatus (*g*) Obſervationem profert ſuam non mediocris abſceſſus, ut multa oſtendebat ſanguinolenta & purulenta dejecta materia, & ulcus ſordidum ad ſpithamæ longitudinem in menſenterio relictum, cum tamen in longa ægrotatione nulla unquam, niſi extremo die, audita eſſet de dolore querela. Sed multo quam cæteræ, mirabilior eſt Hearnii hiſtoria, quam in Sectione hac XXI. Sepulchreti (*h*) habes. In ea cum reliqua deſcribantur, ne unum quidem verbum eſt de ventris dolore. Quæ res non tam mira eſt propter duodecim, aut eo amplius libras materiæ fluidæ quæ in triplici tumore erat, quam propter univerſi tumoris pondus, libras æquans Suecicas quinquaginta quinque, & ſedem quæ totum fere meſenterii ſpatium erat. Huc illud accedit quod tumor inteſtinis arcte annectebatur, ut a Duodeno ad Ilei medium, quaſi cum his in unum coiviſſet, ſine ruptione ſeparari non poſſet, & quod ægri deſiderio, quippe aſſiduo, & ferme canino appetitu affecti, vix ſufficiebat aſſumptorum copia: ut neque pauca hic recrementa, neque inteſtina non compreſſa liceat ponere, ſed omnino alia quæpiam cauſa ſit ab eo excogitanda qui rationem velit reddere abſentium dolorum, id quod infra (*i*) facere conabimur. Nunc enim aliæ in quibus non aberant, Obſervationes ſunt indicandæ, quas Sepulchreto poſſis adjicere. Dolæi (*k*) eſt una, in qua tumor aliquanto minor quam a Valſalva (*l*) deſcriptus, ſtructura autem non abſimili, cum diris tenſionibus, moleſtoque ſenſu quaſi vivi in ventre catelli alerentur, conjunctus erat; ſed tumor a meſenterio quidem oriebatur; cæterum *variis locis inteſtinis tenuibus erat affixus: immo inteſtina ipſa illius ſubſtantiam permeabant*. Altera Obſervatio Verdrieſii (*m*) eſt, qui poſt ventris tormina meſenterium totum *ſteatomatoſum*, nec ſine ingenti abſceſſu; at ſimul inteſtina *arcte invicem cohærentia* proponit. Tertia Laubii (*n*) eſt in eo qui ventris doloribus valde moleſtis conflictatus, tubercula in meſenterio quidem habuit; ſed & inteſtina ſimilibus plurimis abſceſſibus *ſteatomatoſis* ſcatebant. Contra in nobiliſſimo Comite meſenterium totum pinguedine multa ſcirrhoſa ſebacea obſitum, & *tormina* tamen *defuiſſe*, adnotavit Goekelius (*o*). Itaque, ut concludam; in productis non Veterum modo, ſed & Recentiorum Obſervationibus aut dolor non legitur cum tumore meſenterii conjunctus; aut ſi legitur, non in meſenterio potius ipſo, quam in inteſtinis fuiſſe, conſtat. Minuſque conſtat in Jo. Sculteti hiſtoria, quæ in Sepulchreto (*p*) etiam extat; neque enim ſatis apparet, ventris cruciatus extra inteſtina fuiſſe: & ſi appareret, cum acerrima, quæ in ſex meſenterii tumoribus fuit, materia omnes lumborum vertebras multum dicatur corroſiſſe; non deeſſet Obſervationes cæteras attendentibus altera extra meſenterium aut dolorum, aut originis dolorum ſedes: ut certe non deeſt in eo quod ſequitur, exemplo.

9. MULIEREM annorum duodetriginta dolores in ventre, cum levi interdum febricula conjuncti, per quadriennium vexaverant: tandem ſæviores facti, e vivis ſuſtulerunt. CADAVERIS Abdomen nullam exterius tenſionem, quæ in vivente circa umbilicalem regionem fuerat, jam oſtendebat. Ad meſenterii tamen centrum duo erant tumores. Quorum alter ovi anſerini magnitudine, renem verſus dexterum vergebat, intus exulceratus, nihil tamen continens purulenti: alter vero multo erat major. Nam & ad ſiniſtrum pergebat renem, ſic inter hujus exteriorem, interioremque tunicam ſe inſinuans, ut renem totum contegeret, nec niſi ſummo cum labore ab eodem poſſet evelli: & ad os uſque pubis ejuſdem lateris ſe extendebat, craſſitudine quibuſdam in locis duos, in aliis tres digitos æquans. Hic primo aſpectu concretum ſanguinem referebat. Sed totus firmis, datis a peritonæo, membranis veſtiebatur: ex ſubſtantia autem conſtabat, multis in locis fibrarum carnearum ſimillima, niſi quod hic erant infectæ colore atro, & alicubi laxæ adeo erant, ut concretus ſanguis viderentur.

10. Si, ut ſuſpicor, ita pro certo haberem, a Valſalva etiamtum adoleſcente habitam eſſe diſſectionem; facile in tumore hoc altero aneuryſma aliquod deſcriptum crederem. Sed ut nihil aliud fuerit, quam quod tunc ipſi viſum eſt, unus videlicet ex iis de quibus hic agitur, meſenterii tumor; certe ad pubem uſque, & ad dexterum operiendum renem extendere ſe non potuit, quin urgeret, comprimeretque inteſtina, nec inter renis illius tunicas ſe inſinuare, & ad harum propriam, renemque ipſum arcte adeo ſe affigere quin longas graveſque crearet moleſtias, quæ tametſi ad eam ſedem attineant; tamen quam ſæpe ad inteſtina ſe extendant, utque horum potius, quam renis, dolores haud raro eſſe videantur, minime ignoras. Interea nolim credas, eam mihi ſententiam eſſe, ut nullus eſſe poſſit meſenterii tumor qui ſedes ipſe doloris ſit: tantum velim, non aliter accipias omnia quæ a me hactenus producta ſunt, atque animadverſa, quam ut ſcias, nullam eſſe ex tot Obſervationibus unde liquido appareat, in tumore ipſo dolorem fuiſſe.

11. Quod ſane mirum eſt ſive nervorum meſenterii copiam ſpectes, ſive ejus glandularum officium. In mammis enim longe minor proportione ineſt nervorum numerus: quarum glandulæ tumores ſi cruciatum ideo acerbiſſimum afferrent, quod *chylus crudus, ad acorem concipiendum aptus, in alias partes glanduloſas ita crude & copioſe*, ut in mammas, *concurrere non poteſt*; ſane multo magis in meſenterii tumoribus dolor ſæviret (cujus glandulas, cum illa ſcripſit, non videtur attendiſſe Vir Doctus) quippe in quod chylus confluit & omnis, & multo crudior. Dilui in meſenterio lympha, diceres, eoque progredi ulterius, non, ut in mammis, immorari; niſi tumor ipſe incipiens & limphæ, & chylo remoram faceret, mox illam, nimirum tenuiorem, præterlabi ſineret, chylum retineret. An igitur dolor, cum ad meſenterium attineat, in inteſtinis videtur, nervis qui ad hæc tendunt, compunctis, non ſecus atque in amputato jam pede? An humor qui poſſit compungere, non omnibus ineſt meſenterii tumoribus? An quibuſdam horum ineſt humor qui nervorum ſenſum, laxando, haberet? An interdum tumorum duritie intercepti nervi haud aliter atque ab injecto vinculo, ſentiendi muneri impares fiunt? Sed hoc poſito, illud poſtea non intelliges, quomodo Laubius (*q*) *circa umbilicum tormina* adnotavit, cum *abſceſſus ſteatomatoſus pugni virilis magnitudinem ſuperans, durus, compactus in parte poſtica meſenterii, ubi vertebris lumbaribus annectitur, ſitus, vaſa majora illius loci circumdaret*. Sic enim videtur impoſitos iis vaſis nervos, meſenterium, & inteſtina adituros, intercipere, & premere debuiſſe. Fac igitur aliud aliquod ad id excogites, cætera autem quæ modo attigi, diſpicias, aliudque ad alias Obſervationes accommodes. Quarum nullam, earum quidem quas nos attendimus, ſic explicare te poſſe, credas, ut Bierlingius (*r*) indicavit, qui *per tot ſæcula tot Auctores deceptos*, ſi non ſemper, at *multoties*, cenſebat, dum magnæ illius in centro meſenterii glandulæ verum uſum, & chyli

(*a*) Sepulchr. Obſ. 30. cit. §. 11. (*b*) Adenogr. c. 11. (*c*) n. 2. & 5. (*d*) n. 7. (*e*) Obſ. Anat. (*f*) Ibid.
(*g*) c. 7. paulo ante cit. (*h*) Obſ. 36. §. 1. (*i*) n. 11. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 258. (*l*) n. 2.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 87. (*n*) Eorund. Tom. 2. Obſ. 108. partic. 2. (*o*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 94.
(*p*) l. 3. S. 14. Obſ. 30. §. 12. (*q*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 108. (*r*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 152.

chyli receptaculum ignorantes, ex hoc poſt mortem chylo etiam tum repleto, & diſſecto *plerumque abſceſſum meſenterii feciſſent*; quaſi aut abſceſſus quos plerique propoſuere, non longe alio ac chylus eſt, humore pleni deſcriberentur, aut magna illa glandula ut in quadrupedum genere, ſic etiam eſſet in humano. Mitto aliam haud raro quorundam abſceſſuum & tumorum ſedem, & plerorumque aut numerum, aut magnitudinem vel in vivis animadverſam. Nec quod Cl. Hallerus (*s*) exiſtimat, *aliquando magnas quidem, ſed ex recepta in junioribus lege glandularum conglobatarum*, meſenterii glandulas *pro morboſis habitas eſſe, cum eſſent ſaniſſimæ*, inficias ibo. Sed cum aut multo majores ſunt quam ea lex riquirit, aut duriores; non eſt certe huic ſuſpicioni locus, ut puta in illa pueri, quam ex Benivenio produximus (*t*) diſſectione. Hic enim *callum* non appellaſſet, neque eo dixiſſet venas meſeraicas obſtructas *omnes* fuiſſe, niſi tumorem *inter* illas venas reperiſſet tum durum, tum ſatis amplum. Cæterum quod ad duritiem attinet, varia in his tumoribus ſpectanda eſt tum natura, tum ætas. Quam ſæpe illa ad ſteatoma accedat, ex productis pleriſque Obſervationibus animadvertere potuiſti. Et alias tamen eſt longe alia. Vide, exempli cauſa, Themata illa Medica egregii Anatomici Salomonis Alberti, quæ cum tribus ejus Orationibus edita ſunt, ad Morbos Meſenterii, & Pancreatis ſpectantia. Cum alia invenies, quibus nonnulla confirmantur quæ ſupra (*u*) ſcripſimus, tum hæc præſertim: Humores in meſenterio putrentes, *nonnunquam* ipſum *in tumorem attollere, laxum primum mollemque illum, proceſſu temporis vero humoribus ſenſim ſicceſcentibus, adeo durum tactuique renitentem, ut in partibus ad umbilicum & imum ventrem attinentibus, vel os, vel calculum concreviſſe putes*. Alias vero contra accidit, ut quæ erant dura, putreſcendo remolleſcant. Quo, inter cæteras, Obſervatio etiam pertinet Andreæ Veſtphali (*x*), qui cum in ægræ ventre, maxime autem circa umbilicum deprehendiſſet *tumores duros multos, qui demum tractu temporis emolleſcebant*; in mortua glandulas meſenterii *pleraſque exulceratas* offendit, *alias vero adhuc induratas*. Sed jam de iis qui ad infimam Ventris partem attinent, tumoribus videamus.

12. FŒMINA quadraginta annos nata, olim ex abortione fœtus ferme quinquemeſtris, duritiem quandam circa uterum cœpit animadvertere, ibidemque pungente dolore, levi quidem, ſed aſſiduo, tentari. Aliquoties febricitavit. Tumor interea excrevit, ſic tamen, ut eſſet mobilis; nam modo in medio, modo ad latera percipiebatur. Multum capite dolebat: cum labore alvum exonerabat: vomitus interdum moleſtus erat: dolor autem in tumore adeo aliquando excruciabat, præſertim cum ab animi ægritudinibus augebatur, ut ardentem febrem accenderet, ferrique vix poſſet. Hæc quæ dicta ſunt, intra decennium contigere: quo tempore nunquam concepit. Denique immobili facto tumore, & dolore: ac febre acutiore ſævientibus, e vivis exceſſit. VENTRE adaperto, tumoris ingens moles a Valſalva comperta eſt, ut prægrande hominis æquaret caput. Erat in poſteriore uteri pariete, Rectum inteſtinum vehementer premens, & circumjectis partibus arcte alligata. Carnoſa exterius colore quidem videbatur; ſed ſubſtantia firmior erat; intraque hanc ſinuoſas caveas continebat duas, quarum parietes carnem putridam referebant. Altera inanis erat; in altera feroſa materia concludebatur. Ovariorum quoque ſedem hic tumor occupabat. Itaque nullum eorum veſtigium inventum eſt, niſi quod ad tumoris latera veſiculæ ſero turgidæ conſpectæ ſunt, quarum nonnullæ ovo columbino erant pares. Collecta ex iis ſeri pars igni impoſita eſt, pars affuſis acidis ſuccis admiſta. Neutra ullo modo concrevit.

13. Nulla eget hic caſus expoſitione: adeo quæ in mortua reperta ſunt, iis evidenter reſpondent, quæ in vivente fuerant animadverſa. Scilicet abortionem conſecuta durities, & dolor, & manifeſtus demum tumor, & horum ſedes, & nulla intra decennium, quamvis florente ætate, conceptio, ſatis uteri tumorem ſignificabant: nec dolor capitis, vomitus, & cruciatuum in tumente parte ab animi præſertim triſtibus affectibus incrementum alio pertinebant: cruciatuum autem acerbitas, & febres pravam tumoris naturam indicabant, ut exonerandæ alvi potius, quam veſicæ, difficultas cui potiſſimum inſideret uteri parti. Unum erat, ſi Arantium (*y*) audires, quod non ſatis conveniens videri poſſet. Is enim cum proferret notas per quas a meſenterii tumoribus uteri tumores diſcernamus, hi *dolent*, inquit, *æquales, ovali forma præditi ſunt, neque loco prorſus moventur*. Noſter diu mobilis fuit, multo diutius, & ſemper fortaſſe futurus, niſi arcte ſe demum ad proximas partes alligaſſet. An igitur in ejuſmodi dumtaxat prægrandes jam factos, & alligatos uteri tumores Arantius inciderat? an verbis uſus eſt, quæ magis fortaſſe quam in animo haberet, immobiles tumores hoſce ſignificare videantur? Utcunque id eſt; longe facilius erat in propoſita hiſtoria, quam in ea quæ proxime ſequitur, ante diſſectionem intelligere, quæ pars in imo ventris tumorem faceret: neque hoc tamen ſagacitatem Valſalvæ fugit, quemadmodum protinus cognoſces.

14. MULIER gracilis, annorum circiter quadraginta, cum hyſtericæ affectioni multum eſſet obnoxia, ejuſque præſertim gravioribus paroxyſmis, qui convulſivis motibus univerſum corpus, præcipue autem ventris viſcera concutiebant, cumque nonnullos tandem cæterorum graviſſimos paſſa eſſet; animadvertere cœpit manifeſtam quandam cum in epigaſtrica regione depreſſionem, tum in hypogaſtrica extuberationem. Illa nunquam mutabatur; hæc ſæpe intra unum diem. Nam majorem, & prædurum tumorem cum oſtenderet; ſæpenumero hic repente concidebat. Item cum alimenta ſumebantur; hæc eodem uſque præcipitari mulier ſentiebat, eaque pars inde magis attollebatur, graviorque fiebat ponderis ſenſus, qui ſemper ibidem erat: interjectis autem quatuor, aut quinque horis, dolores acerbiſſimi, & tormina, & animi defectiones excitabantur. Ægra ſæpe querebatur, ſibi omnia viſcera; ſic enim ajebat; e ſuis ſedibus eſſe prolapſa. Coctiones manifeſto vitiatas habebat: febricitabat: erat valde emaciata. Cum tres menſes ſic, ut diximus, affecta vixiſſet; deceſſit. IN CADAVERE id inventum eſt quod Valſalva in conſilio prædixerat, ventriculus ad hypogaſtrium prolapſus, vix ut quatuor tranſverſi digiti inter ipſum, pubemque intercederent. Hic autem alium habebat poſitum ac Editores *Bibliothecæ Anatomicæ* (*z*) ex quadam Virgine repræſentarunt. Pars enim illa ventriculi quæ gulæ reſpondet, hic uſque adeo in longum producta erat, ut fundus totus eſſet in hypogaſtrio.

15. Rara quidem hæc diagnoſis Valſalvæ fuit; ſed non minus rara Obſervatio. Ut ab hac incipiam; animadvertas, velim, multifariam eſſe poſſe ventriculum in hypogaſtrio. Aliquando enim ea eſt amplitudine, ut in muliere quam in Noſocomio hoc ſecui circa medium Decembrem A. 1717. ventriculi fundum non magis ab oſſe pubis diſtare, quam in fœmina modo propoſita, viderim, & iis qui aderam, oſtenderim tanto id magis admirantibus, quia ventriculus erat inanis. Cum enim aut flatibus, aut humoribus incluſis præter omnem modum diſtenditur, poſſe eo pervenire, ut fœminæ aut pro jam diu prægnantibus, aut pro aſciticis habeantur, notum eſt ex Obſervationibus Moinichenii (*a*) in primis, & Jodonii (*b*), quorum hic ventriculum *per medium diſſectum* invenit *ulnam Pariſienſem ſuperare*, ille vero in Theatro hoc noſtro vidit *totam abdominis regionem occupare, ipſaque inteſtina cooperire*. Quam extenſum quoque in eo Cl. Widmannus (*c*) deprehenderit, qui vix credibili panis, nec minori cereviſiæ copia ſe quotidie implere conſueverat, illius oſtendit deſcriptio. Interdum vero non propter auctam magnitudinem, ut regiones alias ventris, ſic hypogaſtrium quoque, ſui aliqua parte occupat; ſed juſtum ſervans magnitudinis modum, aut altero extremo, ut puta dextero, quemadmodum in memorato (*d*) exemplo *Bibliothecæ Anatomicæ*, quo & Meryi (*e*) alterum addas licet; aut totus deorſum ruit. Ruere autem poteſt aut ad inferiora tractus, aut eo compulſus. Trahebatur in Veſalii (*f*) ægro a graviſſimi omenti pondere *ita deorſum ex ſua ſede*, ut ipſum ventriculi munus defficeret, ortiſque ſingultibus mors ingrueret. Trahebatur quoque a Tenuibus inteſtinis pene omnibus, ut in illa Meryi Obſervatione, in ſcrotum devolutis, aut in prælongum alterum ſaccum, ut in alia Chr. Henrici Papen (*g*). Deorſum autem compellebatur in aliis corporibus a Valſalva (*h*), aut a me (*i*) diſſectis, urgente aut depreſſo diaphragmate, aut prægrandi jecinore: cujus ultimi generis præſertim ſunt duæ Obſervationes Fantoni patris (*k*): quæ

(*s*) not. 2. ad §. 128. Prælect. Boerh. in Inſtit. (*t*) n. 7. (*u*) n. 4. & 7. (*x*) Diſſert. de part. inteſt. Jejuni & cæt. c. 3. § 60.
(*y*) c. 44. ſupra ad n. 7. cit. (*z*) Part. I. ad Gliſſon. Tract. de Ventr. & Inteſt. c. 2. (*a*) (*b*) Sepulchr. Sect. hac 21. Obſ. 42. & 48.
(*c*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 149. (*d*) n. 14. in fin. (*e*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obſ. 5. (*f*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 4.
(*g*) Epiſt. de Hern. Dorſal. (*h*) Epiſt. 17. n. 25. (*i*) Epiſt. 24. n. 24. (*k*) Obſ. Med. Anat. 5. & 24.

quæ omnia exempla hic commemoro, ut generatim indicem depreſſionis cauſas; non quod revera in hypogaſtrium uſque detruſus eſſet ventriculus. In hypogaſtrio quidem ab Ruyſchio (l) conſpectus eſt, cum mulieris ab aſthmate mortuæ cadaver incideret. Sed neque cauſa indicatur, cur ipſe *cum inteſtinis, loco ſuo naturali relicto, hypogaſtrium occupaſſet*, nec quæ inuſitatæ huic ſedi incommoda in vivente reſponderent: quas ob cauſas ſciens omitto alias, minoris præſertim, deſcenſus Obſervationes. Quæ autem nuper adnotavit Cl. Vir Molinellius (m), ad conjunctum potius morbum alterum, ut opinor, attinebant, videlicet ad ingentem, durumque tumorem, initium prorſus occludentem Duodeni inteſtini, unde non ſolum difficillimus, ac diuturnus omnium vomitus, & macies ſumma, & ictericus color, verum etiam ventriculi repeti poteſt *magnitudo* illa *tanta*, *ut ad regionem uſque pubis deſcenderet & hypogaſtrium occuparet fere totum*, ut & œſophagi juſto major longitudo, & quod conſequitur, *ventriculi prolapſus*. Namque ut ob illius tumoris pondus annexus pylorus depreſſior erat, ſic ob viæ ab hoc ad inteſtina occluſionem, cibi, potioneſque tum diutius immorando, ventriculum amplificaverant, tum denique ſæpius irritando, & in violentas contractiones, quod difficillima vomitio indicabat, adigendo, connexum cum altero orificio œſophagum diſtraxerant, & longiorem fecerant; ut in hoc caſu ad ventriculi magnitudinem prolapſus acceſſerit, iſque a cauſis deorſum non compellentibus, ſed trahentibus. Nunc Valſalvæ Obſervatio, ſi cum his omnibus Obſervationibus conferatur, quam rara fuerit apparebit.

16. Valſalva igitur non partem ventriculi aut ob auctam magnitudinem, aut ob mutatum alterius extremi ſitum, ſed totum fundum in hypogaſtrio, non in regione umbilicali, deprehendit. Convulſiones viſcerum quæ ventre continentur, graviſſime huc illum detraxerant, eam partem extenuando, eoque longiorem efficiendo, quæ gulæ continuatur. Nam etſi Molinellius (n) gulam ipſam factam longiorem vidit, Fantonus autem pater in prima (o) de duabus quas commemoravi, Obſervationibus crebras adnotavit ægrotantis querelas de lingua quæ ſibi baſim verſus retrahi videbatur, indicio haud obſcuro, ut Filius Doctiſſimus interpretatus eſt (p), deorſum tracti productique ęſophagi, nec facile tantæ longitudinis quam Valſalva conſpexit, pars aliqua rapto ad inferiora ęſophago neganda eſt; tamen quando illam ipſe agnovit ad ventriculum attinere, inficiari non decet, huic multo maxima ex parte fuiſſe tribuendam. Quod niſi ob hæc quæ modo animadverſa ſunt a nobis, diſcrimina ſingularis eſſet inter cæteras Valſalvæ Obſervatio; certe ob illud eſſet, quod cum in cæteris ſimul aliquæ aliæ peſſime affectæ erant ventris Partes, ut omentum, jecur, ren alter, pancreas, Duodenum, aliudve inteſtinum, &; ne ventriculi ipſius noxas alias omittamus; aut pylorus pene obſtructus, aut parietes omnes maxime laxati; in Valſalvæ Obſervatione nihil horum, ſed, dempta illa ſupremæ ventriculi partis productione, quidquid erat vitii, in hujus prolapſu viſceris conſiſtebat; ut ad peculiaria hujus morbi addiſcenda ſigna facta eſſe videatur. Quæ ſane ita in ea expreſſa, & perſpicua ſunt, ut difficultas quæ major a nobis in hoc fuiſſe, quam in dignoſcendo tumore uteri, dicta eſt (q), non ex indiciorum obſcura ſignificatione, ſed ex indicati morbi raritate ſit æſtimanda. Verum nec raritas ipſa poteſt ſagacitati eorum obſtare qui ſolerter ſigna inquirere ſciant, atque perpendere, quippe *in ſectionibus*, ut Valſalva erat, *ac in operationum atque utilitatum* internarum Partium *inventionibus exercitati*: quæ duo Galenus (r), poſtquam docuerat, quemadmodum ipſe cujuſdam ventriculum parvum, & rotundum, alterius autem veſicam parvam, & prominentem, aliaque his obſcuriora cognoviſſet, in Medicis qui *facultatem dignoſcendi* talia *conſequi cuperent*, omnino requirebat.

17. Idem tamen paulo ante (ſ) docuerat, *quæ intra corpus ſunt, non omnia poſſe cognoſci*, & (t) quæ ſub ſenſum non cadunt, *ea tentare oportere quam maxime fieri poteſt, ſi non certiſſima ſcientia, artificioſa ſaltem conjectura comprehendere*: cumque hæc quæ retulimus, omnia de iis internis conſtitutionibus dixiſſet quæ ſunt a natura, mox (u) eas quæ ſunt a morbo, dignoſcendas eſſe, indicavit, *ex operationum læſionibus*, *aut his quæ excernuntur aut doloribus*, *aut tumoribus præter naturam*, *aut horum quibuſdam*, *vel omnibus*. Et docte quidem, ut tantum decebat Magiſtrum, monſtrati ſic nobis ſunt loci, & quaſi fontes ſignorum. Sed ea ſæpe implicatio morborum eſt, is Partium conſenſus, atque vicinitas, ut raro *certiſſima* illa *ſcientia* ſperanda ſit; crebrius *artificioſa conjectura tentanda*, & modeſte verecundeque proponenda. Quod cum alias facere conſuevi, tum in quibuſdam non ita pervulgatis caſibus mihi faciendum exiſtimavi, qui inter illos erunt quos jam tibi eo ordine ſubjiciam, ut iis qui ex Valſalva propoſiti ſunt, ſi non tumorum natura, & ſede, at regione ſaltem media, aut ima quam in ventre occupabant tumores ipſi, reſpondeant: quanquam is unde initium ſumam, paulo altiorem ex parte obtinebat locum, neque ab uno (x) eorum qui ſupra deſcripti ſunt, natura diſcrepabat, ſi modo aneuryſma in illo, & in hoc noſtro agnoſcendum eſſet, in quorum altero ob hiſtoriæ ſignorum brevitatem, in altero ob nullam conſecutam ſectionem rem pro certa affirmare non licet.

18. Honeſta, & pia Virgo annos nata quatuor & quadraginta, cui ſanguis hactenus ſingulis menſibus ubertim per uterum reſponderat, cum fluere uno jam, atque altero menſe omnino intermiſiſſet, queri cœpit de palpebrarum, & oculorum pruritu, & de brevibus quidem, ſed recurrentibus, cordis ut ipſa quidem ajebat, palpitationibus. Cum hæ repente graviores factæ eſſent, & aſſiduæ; advocamur. Tum ægra ut earum nobis ſedem indicet, non pectus ſibi, ſed epigaſtrium tangit. Manum huic imponimus, & durum quoddam, ac grande corpus magno impetu vibrari, & manum ferire, percipimus. Ingentem dixiſſes aneuryſmatis ſubeſſe tumorem, identidem pulſationes ingeminantem, occupantem autem non modicam in medio partem & ſupremæ, & proximæ ventris regionum. Nec aliter aliis viſum eſt. Mihi vero cum iis conveniebat quidem, nihil ad cor eas pulſationes attinere, quippe cum in pectore nulla eſſet vibratio, nihilque pulſus, utroque in carpo tentati, oſtenderent quod a naturali modo abeſſet, niſi quod paulo eſſent frequentiores. Sed de aneuryſmate aſſentiri non poteram cum propter alia, tum præſertim quia pulſationum illarum tempora minime cum pulſuum temporibus congruebant. Erant enim valde inæqualia earum intervalla, ut vis quoque; nam ſæpius validiſſimo impetu, interdum & minus valido feriebatur manus, cum interim nihil in pulſibus ad carpos mutaretur. Longe tamen faciſius erat dicere quid non eſſe, quam quid eſſe videretur is tumor ingens, & durus, ut antea indicatum eſt, & quaſi circuli ambitu comprehenſus, qui a lumborum vertebris ſubinde ſe attollebat ad feriendam manum, continuo autem ſe ita ſubducebat, ut vel in gracili Virgine haud proclive eſſet deprehendere quo ſe retraxiſſet, donec iterum ſe extolleret, manumque percuteret. Quanquam autem illud erat obvium, in hyſtericarum mulierum ventre quoſdam haud raro quaſi globos percipi, qui ab inferioribus aſcendentes, eas male habeant; ex adverſo non minus erat obvium, cum ejuſmodi pulſationibus illos non conjungi, ut aneuryſmata repræſentent. Attamen & hoc, & cæteris quæ contra dici poſſent, animo percurſis, & iis ſimul animadverſis quæ rara ſæpenumero, & præter opinionem illis in mulieribus occurrunt, eo inclinari me ſenſi, ut conjicerem, quidquid illic eſſet, ad affectum hyſterico-convulſivum facile poſſe revocari. Sed mea vix indicata conjectura, omnique, ut ad ægrotantium lectulos conſuevi facere, cum de remedio alioquin convenit, omiſſa controverſia; ſanguinem ut mitterent, ſicuti evidens prægreſſa cauſa requirebat, continuo aſſenſus ſum. Quo facto, ita ægra melius ſe habere cœpit, ut poſtridie nulla amplius ſupereſſet palpitatio. De qua nunquam certe ad menſes quatuor, aut quinque quibus ego in Patria poſtea manſi donec A. 1711. huc ad tradendam Medicinam venirem, illa amplius queſta eſt. Quo autem morbo aliquot poſt annis ſublata ſit, cum hic eſſem, neque ejus cadaver diſſecuerint, pro certo ſcire non potui.

19. Arteriæ quæ, ſi in aneuryſma dilatentur, pulſationem poſſint nimiam edere in ea ventris ſede quæ in propoſita hiſtoria indicata eſt, Cœliaca ſunt cum craſſioribus ejus ramis, Meſenterica Superior, Emulgens dextera, & Arteria Magna: ſed hæc multo omnium ſæpiſſime, rariſſime autem reliquæ, ſi excipias Cœliacam. Nam ad cauſas cæteris communes, ut puta eroſionem, conſtrictionem, aliaſque ejuſmodi, peculiarem inſuper Cœliacæ mecum addes, ubi animadverteris crebros illos tortuoſos flexus per quos in Splenico ejus ramo ut ſanguinis curſus ad lienem retardatur, ſic in ortos ante illa obſtacula ramos, in ipſumque Splenici initium, & perbrevem Cęliacæ

liacæ truncum tum magna pars ſanguinis, tum hujus impetus reflectitur, ut ſi aliqua ex aliis accedat cauſis, quæ gravius, & diutius agat, facilius aneuryſma naſcatur. Sed etſi tot ibi ſint arteriæ, nec una cauſa ob quam dilatentur; plura quoque ſunt quæ cautos reddere nos debeant, ne pulſationem aliquando pro aneuryſmatis jam orti indicio perperam accipiamus. Primum eſt grandis macies, ut ex iis etiam colligimus quæ olim Berengarius (y) admonuit, ut aliam redargueret quorundam Medicorum in emaciata muliere deceptionem. *Mediante magna arteria*, inquit, *maxime in corporibus extenuatis, percipitur magna pulſatio in regione ſtomachi, & inteſtinorum*. Nec dubitavit Proſper Martianus (z) vel maximam illam pulſationem ſic explicare quæ in eadem prorſus ſede in qua noſtræ Virgini, Eratolai filio fuiſſe ſcribitur libro VII. Epidemiorum (a) his verbis: *in medio umbilici, & oſſis pectoris, circa hanc regionem appoſita manu, talis erat palpitatio, qualis neque a curſu, neque a pavore circa cor generari poſſet*. Hæc autem de Martiani ſententia, *nihil aliud erat, quam motus arteriæ magnæ, qui in aliis a carne interjecta obſcuratur, compeſciturque*; ſed in ægro illo quippe macie extrema confecto, ita erat eorum imminuta craſſitudo quæ inter manum, & arteriam interjiciuntur, ut hæc *& facilius elevaretur, & perciperetur magis: & quamvis id omnibus arteriis corporis ſit commune, obſervatur nihilominus frequentius*, inquit, *in medio umbilici, ac oſſis pectoris*, nimirum quia nuſquam major arteriæ truncus manui nullo oſſe interjecto ſubjiciatur: eodemque loco aliæ, paulo ante memoratæ pulſant arteriæ. Alterum unde falli Medici ex pulſatione poſſent, multiplex quidem eſt: ſed ab eodem Martiano (b) ad plenitudinem contrahitur ſive ea ſit in arteriis, ſive in venis, ſive in carne, quæ arteriis appoſitæ ipſaſque *comprimentes*, efficiant, ut *majori impetu* eleventur, cujus rei exempla affert in magnis inflammationibus, & in iis tumoribus qui ad ſuppurationem tendunt. Præiverat autem Valleſius (c) in hiſtoriæ enarratione ægri illius de quo modo dictum eſt. *Fit multis ægrotantibus*, inquit, *eo in* ventris *loco pulſus quidam inſignis, ejus arteriæ quę per ſpinam deſcendit, ob affectum phlegmonoſum ejus loci, qui quidem pulſus aliquando fit in acutis morbis, ... aliquando etiam manet poſt acutos morbos .... fitque affectio eo loco cancroſa*. Sed etiam ubi durum corpus aliquod arterias premat, pulſationem harum percipi, ſupra (d) docuerat, explicans cur uxoris Gorgiæ, cui multo diutius quam noſtræ Virgini, ſuppreſſi erant menſes, *quoquoverſus* illa *converteretur, pulſus* in ventre perciperetur, *& pondus*. Nam *duratus uterus*, inquit, *velut alienum pondus, fertur quocunque convertitur corpus, & arteriæ quę comprimuntur, nitentes ſe ſe efferre, ſentiuntur pulſare*. Quam doctrinam deinceps ſecuti Medici animadverterunt, ut in Sepulchreto (e) etiam vides, compreſſa ab inſigni pancreatis, aut glandularum meſenterii obſtructione atque turgentia arteria Cœliaca, aut Magna, violentam percipi, ut ſæpe in hypochondriacis, aliiſve, pulſationem.

20. Quæ, & alia his analoga ſi ad Virginem transferas de qua dictum eſt; primum cognoſces, deſcriptam in ea pulſationem non ob maciem; erat enim gracilis, non extenuata; perceptam eſſe. Deinde etſi plenitudo erat aliqua ob menſtruum ſanguinem haud fluentem: non ab illa tamen dumtaxat fuiſſe; neque enim in eo uno fuiſſet loco; nec vero ab inflammatione, aut tumore qui ad ſuppurationem vergeret, neque demum ab inſigni pancreatis, aut meſaraicarum glandularum obſtructione, quorum omnium morborum nulla erant indicia. Reliquum eſt igitur, cum hæ, aliæque his ſimiles comprimentes cauſæ abeſſent, ut pulſatio eſſet aut ab alia cauſa aliqua, aut ab aneuryſmate. Ut hoc credi poſſet, faciebat a primo ampla moles corporis manum impoſitam percutientis. Quod ſi, ut Albertinus (f) ſcripſit, *pluries* ipſe *judicavit ex eo quod vaſis diametrum non auctam perciperet, validas, aſſiduaſque arterię cœliacę, vel aortæ in abdomine pulſationes fuiſſe ſine dilatatione, nec* ipſius *judicium eventus fefellit*; videbatur hic e contrario, dilatatio non deeſſe, quando pulſantis corporis tanta diameter ſentiebatur. Veruntamen fatendum eſt, non æque facile eſſe in hoc altero judicio interdum non falli, cum videlicet latum corpus quo manus pulſatur, & dilatata arteria eſſe poſſit, & tumor, arteriæ impoſitus minime dilatatæ. Nam ſi arteria grandior ſit, & a comprimente tumore ad vehementius pulſandum coacta, hunc ipſum, quem non æquo graviorem ponimus, attollet ſecum, & contra Medici urgebit manum. Hoc quod omnes ita vident, ut negare poſſit nemo, aliquando in ipſis exterioribus contingens partibus ſuſpenſos Chirurgos tenet, velut hic in puellæ cujuſdam collo tenebat mediocris tumor, adeo contiguus ſiniſtræ arteriæ Carotidi, ut hujus, quam comprimebat, & validiores pulſationes efficeret, & cum ipſa pulſaret. Erat tamen, ut diligentior perquiſitio, & integra ſanatio demonſtrarunt, totus in tumida quadam, & pure intus jam plena, glandula Jugulari. Sic etiam ob pulſationem quæ ſub bronchocele perſentiebatur, complures eum rumorem aneuryſma eſſe, exiſtimaverant, quem Severinus (g) ſicuti ob compreſſas arterias Carotides pulſare, crediderat, ita poſt mortem diſſecando, ait, veram ſe opinionem ſuam oſtendiſſe. Quod ſi vel exterius non deeſt errandi periculum; quanto erit magis in iis Partibus quæ alte inter viſcera conditæ ſunt? Vide, ut ingenuitate nunquam ſatis commendanda Cl. Viri Jo. Phil. Burggrafius (h), & Petrus Tabarranus (i) memoriæ tradiderint quæ ipſis contigere. Ille pulſationem ab umbilico ad cordis uſque ſcrobiculum pertinentem, & tantam, ut ſæpe ab adſtantibus audire poſſet, triginta autem & quatuor ipſos annos perdurantem cum non ab legitimo arteriæ, in meſenterio inſignis, aneuryſmate, quippe ejus diametro vix paulo amplificata, ſed ab ſpurio, ut Lanciſius vocabat, fieri poſſe, ſuſpicaretur, idque ob nimiam diuturnitatem inſanabile exiſtimaret; datis poſt tot aliorum, incaſſum adhibita, remedia nonnullis quæ interea humorum cruditatem ſaltem corrigerent, præter omnem ſpem vidit pulſationem intra non longum tempus feliciſſime ſublatam. Tabarranus vero ſub regione epigaſtrica non pulſationem modo, ſed & tumorem pugni magnitudine cum deprehendiſſet, eaque cum cæteris aneuryſmatis legitimi notis conjuncta; miratus eſt poſtquam hujus loco ſcirrhoſum dumtaxat ad meſenterii centrum tumorem conſpexit, vaſis Magnis tam arcte adhærentem, ut Aortam non comprimere, ejuſque pulſationibus non attolli non poſſet. Hæ te Obſervationes juvare poterunt; me cum de Virgine illa quam deſcripſi, ageretur, non poterant, non ſolum quia tot luſtris poſt editæ, ſed & quia pulſationes in utraque Obſervatione eodem prorſus tempore quo in arteriis cæteris, fiebant. Aliis igitur quas paulo ante attigi, dubitationibus adductus ad cætera inquirenda, nec tantum aneuryſma, quantum eſſe illud debuiſſet, fieri potuiſſe, intellexi, tam brevi tempore, ac ſine ullis gravioribus, quæ præceſſiſſent, aut ſubſequerentur, incommodis, & pulſationes minime arteriarum motui reſpondentes, in aneuryſmate eſſe non poſſe. Itaque ad aliam potius cauſam rem cenſui attinere. Scilicet, ut preſſius ſupra innui, ad hyſtericas internas convulſiones, quæ hic illic inteſtina quædam, & meſentericos Aortæ ramos per inæqualia temporis intervalla majori vi conſtringentes, ſimul ex inteſtinis illis quaſi globum quendam efficerent, coercito, rarefactoque aere diſtentum, ſimul Aortam, ut pote impedito ex ea ſanguinis in meſentericos ramos effluxu, vehementius pulſare ſubinde cogerent, & impoſitum globum impellere. Sed quoniam per diſſectionem, ut dixi, minime licuit, non ſubfuiſſe ei tumori ullam arteriarum dilatationem demonſtrare; ad alium tumorem veniam, eadem in ſede poſitum, ſed permanentem hunc quidem, & per anatomen exploratum. Qui cum ex rarioribus fuerit, & in ea Perſona, & iis diſcrepantium opinionum controverſiis agitatus, ut paucis ejus hiſtoria nec comprehendi poſſit, nec debeat; non miraberis, ſi hanc fuſius, quam ſoleo, partite, ac diligenter proponam.

21. FORTUNATUS MAUROCENUS, quem ab Illuſtribus in Veneta Republica Muneribus, Ampliſſimaque Domo (erat enim Franciſci Ducis qui ex ſubacta Peloponeſo cognomen invenit, Fratris filius) Religionis amor in Venerabilem Caſinenſium Monachorum Familiam traduxerat, Merita autem ex hac ad Tarviſinum, & deinde ad Brixianum Epiſcopatum evexerant; jam inde ex quo propter novum vitæ genus, rarius in publicum prodire, ut plurimum autem, cum totus eſſet in Sacrorum librorum lectione, ſedere aſſueverat, paulatim hypochondriacæ affectioni, & ſanguinis per hæmorrhoides fluxui obnoxius factus, tamen, hoc intra modum recurrente, vel magis quam vellet, ſanus vixit, pinguiori videlicet corpore, præſertim autem abdomine, donec ætate increſcente, is fluxus primum minui, deinde jam nullus eſſe

esse incepit. Namque eo imminuto, dolores quidem ventris quos a flatibus esse credebat, molestiam interdum creabant, sæpe repentini, & momentarii, nonnunquam paulo longiores. Ubi vero anno jam sexagesimo emenso, nihil amplius fluebat sanguinis, molestiores fieri cœperunt, autumno præsertim, quem ultimum vidit, anni 1726. quo tempore etiam ex febribus laboravit. Sed has cortex Peruvianus compescuit; illos opportune effluens rursus ex hæmorrhoidibus sanguis levavit. Insecuta hyeme, cum iterum, ac tertio & febres, & dolores rediissent: eodem superveniente fluxu levatus est semper, nunquam persanatus: quin ea tempestate primum animadverti cœpta est durities in ventre quædam, & tumor. Ob has causas proximo vere Brixia Patavium se contulit. Erat cum cæteris incommodis alvi adstrictio conjuncta. Quem ut primum, & leviter solveret, cum senior Medicus rhabarbarum mandendum, *passulis* admistum, interdum daret, indeque æger sibi paulo melius habere videretur; additis ab seniore altero Medico remediis validioribus, pejus habuit, quemadmodum & ab aliis quæ data sunt ad alvum movendam, ægro clysmata aversante. Sed & quidquid auxiliorum, alio spectantium, exhiberetur, cum vix semel, aut iterum sumpsisset, respuebat, videlicet cogente ventriculo, qui jam crebro interea vomitionibus subversus contumacissimis, & nulli cedentibus remediorum generi, cibos, potionesque rejiciebat aut cito, aut siquid diutius retineret, ut coctum pomum quod retinuit horas octo & quadraginta, sæpius tamen evomebat nihil mutatum. Præter cibum, aquam etiam ejiciebat multam, ut humoris qui sumptus fuerat, mensuram superaret, eamque nullo sapore, aut colore præditam: neque in tam crebris vomitionibus quidquam unquam aut amari perceptum, aut colorati, si cibos excipias, animadversum est. Cum hæc, atque alia, & tumor potissimum, de quo mox dicetur, Medicos terrerent; venit huc Venetiis Vir Summus Michael Maurocenus, Præsulis Frater, Eques, & Senator Præstantissimus, tresque alios Medicos in quibus & ego fui, advocari jussit, ut ægro inspecto, consilia cum hujus Medicis conferrent. Invenimus ab aliquot jam diebus lecto affixum, facie, & artubus extenuatum, carnibus, ut sanorum, tepidis, pulsibus autem paulo frequentioribus: quæ duo ita semper esse, nobis ejus Medici confirmarunt, nisi quod pulsuum crebritas paululum ad vesperam, noctuque augeretur. Præcipue a nobis petitum est, ut tumorem accurate examinaremus. Erat is non tactus modo, sed & visus; nam sub hunc quoque cadebat; judicio, circuli fere ambitu, cujus diameter transversos octo æquabat digitos, medius inter Ensiformem cartilaginem, & umbilicum locatus sic, ut aliquanto spatio; ea erat pinguis ventris prominentia; ab utroque distaret, modice ab ambitu medium versus assurgens, cute autem ejusdem ac alibi, coloris obductus. Si contrectares; tuberosum inæqualiter tota superficie, ambituque ipso tumorem sentiebas non secus, ac si ex glandulosis corporibus esset compactus, quod & renixus, si premeres, confirmare videbatur. Cum premeres, itemque cum flatibus æger vexaretur, doloris sensus, non tamen vehementis, in tumore oriebatur; præter quos casus nulla erat de eo querela, nisi tanquam de impedimento quodam, fixaque, sed levi, molestia. Utraque manu tumoris latera comprehendens, facile ipsum huc illucque ducebam. Neque erat difficile cognoscere non esse in ventris parietibus; sed his tamen esse quam proximum. Cum quæ erant supra, infra, ad latera tumoris, manu diligenter explorarem; nisi quod infra umbilicum, Medicis, ægroque negantibus, quidquam ibi esse præter naturam, explorare non perrexi; nihil, quantum per interjectam abdominis pinguedinem licebat, nihil, inquam, renitens, nihil durum, nihil inæquale, nihil quod pressum molestiam crearet, perceptum est. His, & lotio, in quo non erat quod culpares, & aqua de qua dictum est, vomitu rejecta, & siquid videbatur præterea inspiciendum, aut interrogandum, satis cognitis, cæteris autem quæ supra tibi exposita sunt, a Medicis, & Præsule ipso auditis, ad conferenda inter nos consilia coram Senatore illo Amplissimo, ac permultis aliis sive dignitate, & doctrina præstantibus Viris, sive Rei Medicæ studiosis, secessimus.

22. Ibi ex Medicis qui curationi præerant, alter de tumoris natura, & sede multa differuit, quorum hæc summa fuit; Tumorem a se credi scirrhum, sed illegitimum, quod compressus doleret: sedem autem habere aut in omento, quia & mobilis, & extimus esset; aut si quis mallet, in mesenterio; nam & hoc mobile, & magna illa præditum glandula, quam Asellii pancreas vocant, cujus tumor excrescere posset adeo, ut ad ventris anteriora perveniat, quemadmodum se vidisse in quodam cadavere, ajebat (quasi vero aut id pancreas in homine esset, aut glandulæ tumorem ad immobile mesenterii centrum, ut pancreas illud, positæ, sic totum ducere in alterutrum latus manu liceret:) Quod ad pertinaces vomitiones spectaret, videri esse in pylori annulo excrescentiam quandam, obstantem alimentis illac transituris; hæc autem retenta ventriculum irritare; certe causam vomitus ultra eum annulum non esse, quod nullum unquam appareret in rejectis indicium bilis. Itaque ob vomitiones maciem demum summam, & lentam mortem vitari non posse; ob tumorem autem etiam citam, purulenta ex eo materia una cum sanguine in ventrem effusa. Attamen si quid a Medico præstari adhuc posset, non auxiliis exterius adhibitis, sed internis esse tentandum. Nam de mittendo ex hæmorrhoidibus sanguine antequam vires fatiscerent, se cogitante, ægrum abnuisse: nunc viribus jam fatiscentibus, locum amplius non esse. Tumori autem quæ antea fuissent imposita, non modo ut inutilia, verum etiam ut gravia, & molesta, ægrotantem rejecisse: quamobrem vitatis omnibus quæ pus movendi vim haberent, ceratum Noribergense ab se quidem commodius existimari; sed omnino internis remediis esse nitendum, iis videlicet quæ validius & inciderent, & dissolverent, & quæ alvum magis quam rhabarbarum, & multo magis quæ urinam moverent. Ad hæc præstanda cum plura, & valentiora, ut solebat, laudaret, mercurialia quoque, & chalybeata, si ferri possent, neque a nobis, quibus consideranda proponeret, improbarentur, sibi quidem convenientia videri, dixit. Post quem ejus Socius, cætera transmittens, nisi quod jecur insuper, & lienem obstructa credidit, pauca quidem verba fecit; sed de remediis multum dissensit, negans, aliud quam rhabarbarum sibi proponere licere, quo uno usus esset antea sine incommodo, cum alia quæ essent addita, omnia magna cum molestia, nec sine detrimento vidisset adhibita. Tum eorum qui mecum venerant, alter aliquanto plura locutus, de tumoris natura, & sede in omento, & de excrescentia in pylori annulo quæ prior dixerat, minatusque fuerat, diserte probavit: de remediis ab utroque dissedit. Rejecit enim purgantia quæ vocant, omnia, ipsumque rhabarbarum: lignorum, ut loquuntur, decoctum cum modica viperæ portione, nisi forte ob febrim hæc calidior videretur, proposuit.

23. Ego vero etsi quatuor potissimum esse, dixi, quæ attendi a nobis oporteret, tumorem, vomitum, maciem, febrim: eos tamen qui ante me locuti essent, laudavi, quod tumorem spectassent præcipue, qui ut reliqua antecessisset, ita eorum causa videri posset. Tumoris autem ipsius causam a me quidem credi in sanguinis per venam Portarum minus expedito motu esse facile agnoscendam, quem diuturna sessio, affectio hypochondriaca, sanguinis per hæmorrhoides fluxus, utilis, cum fuit, aut rediit, noxius cum decrevit, aut desiit, non obscure significarent. Ab retardato igitur eo motu irritationes ortas, & crispaturas, & dolores, & tumoris initium denique in aliqua earum Partium, a quibus rediens sanguis in eam venam est excipiendus. Esse autem illas, præter omentum, & mesenterium, alias quoque, præcipue autem intestina, magis sane quam mesaræum, vicina tangentium manibus, nec minus, quam iis annexæ mesaræi partes, imo vel magis quam eæ præsertim quæ centro ipsius sunt propiores, huc illucque mobilia. Huc illud accedere quod sic facilius tum diuturnæ alvi adstrictionis, tum fortasse etiam tam crebri qui ad hanc accesserat, vomitus, possemus rationem proferre. Constrictis enim iis quę in ista ventris regione sunt intestinis Tenuibus, non viæ diametrum dumtaxat, & peristaltici motus vim minui; sed & irritamenti aliquid ad proximum, continuatumque ventriculum non difficile propagari. Quin dolorem etiam qui manu premendo, aut saltem qui vexantibus flatibus, ibi fiebat, dilucidius intelligi, si tumorem ad ipsa intestina attinere, conjiceremus. Veruntamen non hęc a me dici, quasi aliorum sententię conjecturam pręferrem meam, quam omnium judicio subjicerem, nihil ipse, ut in re ardua, & perobscura, definiens, ideoque nec quod aliis visum esset, contemnens. Nam etsi magnos in omento tumores sine doloris commemoratione legere (*k*) consuevissem, imo in Medici uxore, aliis consentientibus, agnovissem optime nutrita, & colorata, omnisque incommodi, nedum, si premeres, doloris experte; posse tamen aliquando esse ejusmodi in omento tumoris naturam, duritiem, & formam, ut

(*k*) Wharton. Adenogr. c. 12. Vid. etiam suis locis plerasque Obser. indicatas in hac Sepulchr. Sect. 21. sub Obs. 33. itemque in Additam. Obs. 73. 80. 85 88.

ut premendo, aut in ipso, aut in contiguis Partibus dolor excitetur: qua de re non dubitasse scirem Viros Doctos (*l*). De grandibus autem mesenterii tumoribus, quod detrusis ad latera intestinis, & omento, subsint ipsi anterioribus ventris parietibus, hosque contingant, non una posse Medicorum, & Anatomicorum Observatione (*m*) confirmari. Porro augeri difficultatem veræ sedis tumorum internoscendæ in hujusmodi pinguibus, amplis, & intestinorum cruciatui obnoxiis ventribus. Nam præterquam quod multa inter manum, & viscera interjecta pinguedo obstat explorationi, esse in his ventribus haud raro viscera, & intestina præsertim aliqua, extra suas sedes retracta, aut compulsa. Sed ut non una esse posset doloris sedes; sic & contumacissimi vomitus varias esse posse causas. Nec me quidem fugere, ex ipso pylori annulo interdum excrescentiam quandam se attollere, qualem & ipse nonnunquam vidissem, quæ si satis magna sit, ut in Medico, Amicis noto steatoma quoddam fuit, alimentis transitum intercludat: sed tamen non ignorare, tot in eo loco, aut prope eum locum tum intus, tum extra esse posse causas idem efficientes, ut si vel multas enumeremus, veram fortasse non assequamur. Exempli enim gratia, duris undique circa eum locum, & crassis factis ventriculi tunicis, viam angustiorem fieri, alimenta non propelli, quale genus vitii fuisset Patavii in pio Sacerdote deprehensum, non modo in aliis de quibus cum alibi (*n*), tum in Sepulchreto (*o*) legissem. Atque, ut silerem, eundem prorsus effectum fore, si ex commemoratis vitiis aliquod propiorem ventriculo obsideret Duodeni intestini partem (*p*), certe in eodem Sepulchreto extare Observationem quandam (*q*), non valde, si probe meminissem, dissimilem ejus de quo loqueremur, casus, ut sermo de tumore omenti habitus eam mihi ad memoriam revocasset, quippe cum omentum grandem ex durissima pinguedine tumorem in epigastrio haberet, simili circumjecta materia pylorus adeo constringebatur, ut hinc insanabilis vomitus, pertinax alvi adstrictio, & macies contigissent. De qua non esse opus multa dicere in eo qui non modo alimenta, sed plus etiam rejiceret humoris quam sumeret, sive ea aqua ex saliva esset quæ multa in ventriculum sæpe inanem descenderet, sive etiam ex hujus tunicis per crebros vomendi conatus exprimeretur: quanquam insuper chyli, ex perpaucis confecti quæ intestina subirent, partem aliquam intercipere posset tumor qui aut ad illa, aut ad mesenterium attineret. Quo ex tumore, aut certe quem ob tumorem quædam in ventre moram trahentia, eoque vitiata, ubi in sanguinem rediissent, ita cor irritare, atque arterias posse, ut hac denique, aut simili ratione aliqua conjicere liceret febris originem. Ex his quæ hactenus dixeram de quatuor initio propositis, etsi apparebat, in quibus a cæteris discreparem, tamen erat facile intelligere, non posse me in eo dissentire quod morbum statuerant insanabilem. Idque ultro fassus sum: hoc tantum diserte addidi, timere me, ne alia potius ratione quam per effusionem puris, cujus tunc procul essent indicia, tumor interitum afferret. In morbo igitur insanabili dandam operam, ut quæ accelerare mortem possent, iis quo ad fieri liceret, obstando vita diutius produceretur. In illis non una ratione esse vomitum, maciem afferendo, vires minuendo, tumorem concutiendo. Vomitus autem si causa præcipua tolli non posset; at posse alteram minui, quæ ex parte aliqua fortasse, ut solet, ipsum foveret, alvi adstrictionem. Exorandum omnino esse Præsulem, ut clysteres admitteret, id præstituros, aut, si inutiliter præstarent, nutrituros. Quod si perstaret in recusandi proposito, & si rhabarbarum sine ullo revera incommodo sic satis alvum antea solvisset; me non quod probarem, sed quod cætera partim non convenirent, partim manifesto nocerent, necessitate ipsa adductum, atque coactum non abnuere. Cæterum irritantia, & injucunda omnia esse fugienda, eaque etiam de causa modicam me viperæ portionem haud improbare, quod, inscio ægro, incoqui in jusculis posset quibus nutriretur; nisi mallent aliquid de illius *gelatina* in his dissolvere: neque enim donec levis adeo esset febris, viperæ calorem, vel si tantus esset quantum plerique credere videntur, in parva adeo alterutrius parte nocere posse. Atque eadem fere a me dici de tantillo radicis aut sarsæ parillæ, aut potius chinæ. Quod de mercurio injecta esset mentio; primum non eas esse ægri vires, ut de eo cogitaremus: quæ si essent; multo libentius secundum ea quæ de tumoris causa dixeram, modicam sanguinis missionem probaturum me esse ex hæmorrhoidibus: deinde si tumoris natura ea foret quam ipsi censerent, & quam inficiari non possem, tactus judicio indicatam videri quasi ex scirrhosis, strumosisve glandulis; minus certe mercurium, quam millepedes convenire, eoque hos magis quod movere simul lotium possent, si id quidem e re esset, sicuti propositum fuerat. Sed nihil magis e re esse, ut dixissem, quam vitam protrahere: idque factum iri, si ingrata omitterentur, gratiora, eademque nutrientia darentur. Ex his quæ diutius stomachus retineret, aut non tota rejiceret, diligenter attendendum, iisque potissimum utendum.

24. Etsi ita brevis, ut plerumque in Medicis Colloquiis solitus sum, esse non potueram; longiori tamen oratione usus est qui novissime verba fecit senior Vir, clarusque Professor. Sermo ejus omnis huc rediit, ut tumoris naturam eandem quam cæteri, agnosceret; sedem haud aliam, quam mesenterium statueret, omento; nam de intestinis nullam prorsus mentionem fecit; ob id maxime rejecto, quod sensu careret, ac sine dolore incideretur. Cæterum insanabilem morbum esse, confirmavit: medicamentosa probavit alimenta, in his viperam diserte: purgantia damnavit, & validiora remedia omnia: non sic mellepedes, ut quibus pauperis puellæ strumas se persanasse, meminisset. Habes eorum summam quæ in eo Colloquio dicta sunt. Noli autem mirari, quod cum presse indicaverim sententiam quatuor Medicorum qui præ cæteris eo tempore hic florebant; fuerim in mea exponenda fusior; sic enim feci, ut in iis explicandis quæ post Præsulis mortem deprehensa sunt, possim esse brevior. Ea contigit duodetrigesimo circiter a Colloquio nostro die. Sed inchoatam morbi historiam pertexamus.

25. Quid postea egerint Medici duo quibus ab initio fuerat commissa curatio, non quæsivi; neque enim post dictam sententiam id soleo. Audivi tamen quod Patavii omnes, postridie rhabarbarum, sed non intra pristinum illum modum, ideoque non sine ægri molestia, dedisse. Ab hoc denique impetrasse, ut clysmata interdum adhiberentur: sic aliquo cum levamine recrementa eduxisse. Postremo cum accidisset, ut biduum sine ulla vomitione transigeretur, spem ægri servandi, nescio ex quo fonte, in vulgus emanasse: quæ utinam rata esse potuisset. Verum mox rediisse vomitum, & vel pejora quam prius, omnia. Interea externus huc venit Medicus, populi opinione præstantissimus: quem hic quidem rem desperatam dixisse, ajebant; alibi autem addidisse, morbum mercurii ope potuisse ab se vinci, si antea venisset. Nec defuit qui, illo abeunte, se suo quodam remedio sine ulla dubitatione victurum, sponderet. Hoc erat infusio, ut vocant, ligni nephritici, qua Venetiis quasdam fortasse durities ventris discusserat. Aliquoties Præsuli dedit; sed incassum. Jamque in dies aucta macie, viribus autem decrescentibus, morbus ad finem properabat. Certa hora æger lodices poscebat, quasi frigeret; alia, non nisi levissima ferre poterat operimenta, ob æstum videlicet, sed interiorem; exterius enim tepidum semper, nunquam frigidum, nunquam calens corpus quisquam percepit. Respiratio semper bona. Pulsus neque duri, neque intermittentes, neque ullo modo inæquales fuerant unquam: sed frequentissimi facti erant diebus ultimis, & humiles adeo, ut a Medicorum altero nulli jam amplius esse crederentur. Accesserunt convulsivi tendinum subsultus, & levissimum interdum quasi delirium. Diebus iisdem ultimis vomitiones perdurabant; sed amari, & gravissime olentis humoris, & sic nigrescentis, ut sanguinem aliqui esse putarent; sed immissa charta postquam resiccata esset, colore ex subviridi dilute flavo bilem fuisse ostendit. Per hæc ventum est ad VIII. Kal. Quinctiles, quo die pomeridianis horis tam gravi correptus est paroxysmo, ut tunc moriturum crederent. Evasit tamen. Sed postero die simili paroxysmo horis iisdem redeunte, mente sibi constans, humili autem voce pia quædam verba identidem proferens, cum se in alterum latus, quod superioribus diebus facere sine auxilio non poterat, per se convertisset, mox placide optimus Antistes ex hac vita migravit.

26. CADAVER cum esset condiendum prima nocte, ut triduo proximo justa fierent, omnes qui consilia contuleramus, advocati sumus. Ibi cum ab Antistitis Medicis, & familiaribus Sacerdotibus ea accepissem quæ tibi de postremo morbi tempore pro certo retuli, mox inspectantibus Sociis, & studiosis bene multis, ipse præsui dissectioni. Abdomen, etsi macies artus multo magis, & faciem, quam ipsum extenuaverat, hactenus tamen subsederat, ut vel ab hac causa credi posset, tumorem magis quam antea videramus, extrorsum assurgere, & protuberare. Nihilominus sub tota abdominis cute pinguedo erat alta digitos duos. Patefacto ventris cavo, in quod serum fuerat sanguinolentum vix ad tres libras effusum, duo simul omnium oculos in se converterunt. Hinc enim tumor, de quo adeo disputatum fuerat, magni instar globi, vel potius hemisphærii ap- pa-

(*l*) Vid. Sect. modo cit. Schol. ad Obs. 54. & in Addit. Obs. 80. vers. fin.
(*m*) Vid. River. Prax. Med. l. 13. c. 5; Wharton. l. cit. c. 11; Scultet. Armam. Chir. Obs. 62. & cæt. (*n*) Vid. Epist. 30. n. 13.
(*o*) l. 3. S. 8. Obs. 17. & seq. (*p*) Vid confirmatum Epist. 30. n. 12. (*q*) l. cit. S. 21. Obs. 80.

paruit, si colorem, fœtorem, superficie inæqualitatem attenderes, specie fœdissimi carcinomatis. Inde autem novo, & inusitato spectaculo quidquid spatii intra ventrem est ab umbilico deorsum, id omne, si Coli intestini sinistram inferiorem partem, Rectumque, & quod ex mesocolo ad hæc spectat, & urinariam vesicam exciperes, vacuum prorsus, & visceribus, & inane conspiciebas. Quæ me res continuo admonuit, quid tumor esset: idque & mea primum, deinde & omnium inspectio confirmavit. Scilicet Ileum totum intestinum, & Jejuni proximi pars aliqua, suis relictis quæ infra umbilicum sunt, sedibus, sursum retracta, & coacervata, & inter se arctissime conjuncta magnum illum, & prominentem tumorem per se fecerant, nulla omnino addita scrophulosa, aut scirrhosa, aut cancrosa substantia. Nam superficiei inæqualitas ab ipsis erat crebris intestinorum flexibus, & inæquali positu ac constrictione, ut hic magis, illic minus protuberarent: color autem nigricans ferme ubique, nonnullis videlicet interjectis minoribus spatiis, quæ adhuc rubebant, intestinorum inflammationi, magna jam ex parte in gangrænam degeneranti, manifestissime debebatur eo nimirum intercepto demum in Portarum venam sanguinis reditu, de cujus retardatione supra (r) a nobis dictum est; gangrænam denique sequebatur, ut solet, odoris fœditas. Erant intestina quæ tumorem faciebant, plena propemodum materiæ, qualis in Crassis est stercus non valde molle, quantum uno illorum postea dissecto, cognovimus; ut evidens esset, remorante materia quæ in Crassa cito solet descendere, & flatibus additis, potuisse tumorem sic ad tactum reniti, ut in vivente perceperamus. Etsi vero ob arctam, quam dixi, intestinorum inter se connexionem, opus fuisset longissimo tempore, ut scalpello alterum ab altero sejungeretur; manibus enim hinc, & hinc trahendo nihil proficiebatur; tamen circa medium & summum ferme tumorem cum minus difficilis esset sejunctio, hæc ibi saltem peracta est, & tumoris interiora in conspectum sunt data, quæ pariter a subtus coacervatis intestinis fiebant, & ex parte aliqua a mesaræo, quod neque durum, neque crassum factum, neque nigrum omnes perspicere potuerunt, sed omnino sanum, & pinguedine refertum, ut secundum naturam solet, ex albo flavescente. Cum omentum hactenus nulla ex parte se ostendisset; oculos converti ad supremam ventris regionem, ubi inter tumorem descriptum & diaphragma ventriculus subsidebat: cumque ne sic quidem appareret, sed alba quædam quasi fascia, dura, gravis, & crassa ab uno ad alterum hypochondrium in transversum ducta, ventriculi fundo, & huic subjecto intestino Colo firmissime se annecteret, quorum utrumque suo pondere, & crassitudine deprimebat; vix tandem illam esse omentum, agnovi: quod mox & cæteri, bene perpensis omnibus, confirmarunt: Scilicet Tenuia intestina in tumorem assurgentia, illuc omentum olim repulerant, quod in se complicatum in unum illud coaluerat corpus, fasciæ instar, æquali superficie, sed non crassitudine. Alibi enim hæc fuit unius duorum alibi, alibi trium digitorum, ut ex sectionibus perspectum est: maxima autem crassitudo animadversa est potissimum prope lienem, ut rigida durities quoque, sic ut sub cultro inter dissecandum strideret: cæterum uniformis erat ubique ad aspectum substantia; sed durities alibi quasi ligamenti, alibi propemodum cartilaginis. Sic igitur se habuit omentum, sub tactum in vivente non cadens, quippe inter multam abdominis pinguedinem, & cedentia viscera ventriculum, & Colon, ob depressam autem sedem, & firmissimas connexiones neque inter manus comprehendendum, ut prominens ille intestinorum tumor, neque in utrum liberet latus movendum. Tum ventriculus inspectus est. Exhausto plurimo quem continebat, humore nigricante & teterrimi odoris, qualis in novissimis vomitionibus rejiciebatur, interior facies apparuit ex subrubro fusca, an ab illo humore sic infecta? an etiam ab inflammatione? In pylori autem Antro quibusdam quasi concreti sanguinis grumulis hic illic fœda videbatur, qui diligentius inspecti, nihil erant aliud, nisi parva, & depressa tubercula, intus quidem alba, & firma, superficie autem gangræna affecta, nonnulla ovali, alia aliis figuris, & positionibus, pleraque autem ita ex pluribus efformabantur, ut asteriscos quasi ramosos, sive flexuosis, & bifurcis radiis instructos, repræsentarent. Sed quo magis ab Antri initio ad pylorum accedebant, eo fiebant minora, rariora, & demum solitaria. Quod maximum ex omnibus fuit, vix ad parvæ fabæ magnitudinem perveniebat. In ipso pyloro non sunt hæc, nedum excrescentia ulla, observata: quin via inventa est illac non sic contracta, ut immitti, sicut jussimus, digitum prohiberet. Sed erant tamen ibi, & in toto propemodum Antro pylori, itemque in prima, huic proxima, Duodeni intestini parte duræ adeo, & crassæ tunicæ, ut cum minimi digiti apicem crassitudine æquarent, rigida duritie non multum cederent descripto omento, cui alba quoque compactaque substantia erant similes, & ex hac ipsa nonnihil quibusdam in locis prominente, illa tubercula efformabantur, de quibus paulo ante dictum est. Jecur intus, extraque pallidum, & duriusculum, sed naturali figura, & magnitudine. Ejus vesicula bilem nigrescentis amurcæ similem continebat. Sanus lien, sana reliqua viscera, Thoracis quoque, ubi pericardium, & cor pinguedine operta conspecta sunt. Unum tamen in ventre est pancreas excipiendum: quod qua ratione se haberet, cum inquirere vellemus; Sociis quia nox jam longius procedebat, & odoris fœditas gravis erat, & firmissimæ illæ omenti connexiones citissime utique, ad retegendum pancreas dissolvi non poterant, visum est satis esse quæsitum.

27. Et sane si prægressa attenderes, & tumorem præsertim, cujus de natura, & sede, præcipua dum Antistes viveret, quæstio fuerat, satis quæsitum videbatur. Atque ego quidem cum a sectione una cum Sociis rediens, a Viro gravissimo interrogarer, quid tandem repertum esset, continuo pro omnibus respondi, nihil quod in Colloquio jam aliquo modo indicatum non esset, ac jure insanabile pronunciatum. Neque aliter narrationem conclusi, ad supra (s) laudatum scribens Eximium Senatorem, Præsulis Fratrem, cum pro eo ac debebam, observatorum summam postridie misi: quam ut gratam habuit, sic apud se retinuit. Nec vero etsi postmodum in omnium manibus esse, audivi, unam, atque alteram eorundem summam, emittere propterea volui meam, tum quia multo illæ magis inter se, quam a mea, discrepabant, tum quia nunquam volui minime necessarias controversias suscipere. Quæ autem minus necessaria, quam quæ posset ipsorum qui dissecuerant, Chirurgorum testimonio dirimi? Quod recentissima in re quæsivi, non ut tunc proferrem, sed tantummodo ut in promptu haberem sicut habeo, siquando tota a me Observatione producta, existeret forte aliquis cui dubitationis quidpiam injiceret particula aliqua earum summarum. In quibus ne nunc quidem quid deesset, dicam, aut quid superesset, aut quid denique a vero aberraret: quin nec mentionem ullam de iis fecissem, nisi a te forte aliquando visas miraturum, credidissem, a me dissimulari. Hoc tantum dicam quod tunc cæteri omnes qui sectioni interfuerant, ultro dicebant: recte alterum fateri, tumorem de quo controversia fuerat, ex Tenuibus fuisse intestinis in magnum globum conjunctis, & coacervatis; sed illud non recte, fuisse etiam ex *mesenterio durissimo*, *eodemque colore* (*nigro* videlicet ac *gangrænoso*) quo infecta erant ea intestina, & denique *tumido*. Sic etiam recte alterum contra affirmare, *album* fuisse mesenterium, *sine ullo tumore*, *& duritie*; illa vero non recte ubi oblitus, se quoque in Colloquio (t) scirrhum mesenterii æque ac omenti, conjecisse, non sine acerbitate aliqua eum carpit qui scirrhum in mesenterio conjecerat, itemque ubi de intestinorum coalitu, & de omenti scirrho verba facit eo artificio, ut qui rem ignoret, ne suspicetur quidem, intestina in unum globum coacervata, atque assurgentia fuisse, eoque tumorem de quo erat quæstio, effecisse, imo cogitet, nihil hunc aliud fuisse, nisi illum omenti scirrhum, qui certe non *in superiore umbilici parte*, sed multo superius incipiebat, neque ullo modo extabat, sed planus, depressusque jacebat. Quanto magis seniores duos illos Medicos decuisset, omni prætermissa, quæ nulla amplius esse jam poterat, de sede tumoris controversia, Hippocratis (u), & Galeni (x) illustre exemplum imitari; & candide fateri, se in ejus conjicienda natura fuisse deceptos, quando mihi non tam gratum erat, tacite, quod de vera sede mentionem unus injecissem, quam molestum palam, de natura communem cæteris deceptionem haud prorsus vitare potuisse.

28. Magni enim interest eorum qui rei Medicæ studio sunt dediti, tuique ipsius, cujus præsertim causa tam longum hunc sermonem institui, non ignorare, aliquando in ventre tumorem extitisse qui etsi ex intestinis ipsis esset, inæquali tamen ac tuberosa superficie, & renixu quinque Medicis, iisque, si me excipias unum, sagacissimis, & exercitatissimis, pro scirrho imposuerit. Hoc, nisi fatentibus ingenue nobis, innotescat; quis ad internoscendum, signa perquirat? Neque enim apud

(r) n. 23. (s) n. 21. (t) supra, n. 22. (u) Epidem. l. 5. n. 14. (x) De loc. aff. l. 2. c. 5.

apud nostros facile reperientur Auctores, cum plane similem nusquam meminerim historiam legisse. Legi quidem in Actis Cæsareæ Academiæ (y), inventa esse *omnia intestina arcte invicem cohærentia*, aut *præcipue tenuia tam inter se*, *quam cum mesenterio ubique tam tenaciter concreta*, *ut* cum ipso *ceu unam massam*, *aut unum glomum* efficerent: quin etiam legi, in adolescentula, ventris doloribus sæpe obnoxia, reperta a Cl. Fantono (z) *cuncta fere intestina in unum veluti corpus conglobata*, & inter se *arctissime conglutinata*: & tu legere poteris in hac Sepulchreti XXI. Sectione (a) *intestina omnia conglomerata*, *& veluti in globum acta*; itemque (b) *intestina ita ad superiora retracta*, *ut vix mediam abdominis capacitatem implerent*. Sed in nulla harum Observationum invenies, ita retracta, & conglobata fuisse, ut extrorsum in circumscripti, & peculiaris tumoris formam prominerent: imo in duabus ultimis ne fieri quidem id poterat, quippe interjecta, ut in hydropicis, aqua plurima qua universum abdomen distendebatur, ut neque poterat in alia ascitica, cujus *intestina omnia* vidit Th. Bartholinus (c) *ad dextrum hypochondrium detrusa*, *ut initio intestinis caruisse*, apparuerit, aut in milite, eodem quo ea, morbo laborante, cujus intestina deprehendit Laubius (d) *mire contorta*, *& in unum quasi globum umbilicum versus coacta*. Poterat autem fortasse id fieri; sed factum diserte non adnotatur; in Cardinali Campegio, cujus *intestina omnia* (excipienda fuerant Coli pars, & Rectum) *ad hypochondria redacta erant; propterea cavitas inferior abdominis intestinis destituta erat*, *& spina detecta*, ut vidit Columbus (e) *cujus rei novitatem*, a nobis pariter in Præsule nostro conspectam, *non poterat*, inquit, *satis mirari excellens Augustinus Riccus Lucensis*. Postea in fœmineo fœtu vel mirabilior nobis apparuit ejusmodi novitas. Aperto enim ventre, & sanguine qui in eo effusus erat, deterso, nullum præter ea quæ modo excepimus, usquam conspiciebatur intestinum; reliqua enim omnia cum toto propemodum mesenterio latebant sub hepatis cava facie, erantque ea ratione conclusa, quam tibi opportuniore loco (f) fortasse exponemus. Hoc autem ante dissectionem suspicari potuisset nemo propterea quia ob effusi illius sanguinis copiam, abdomen infra umbilicum non subsidebat: & quamvis subsedisset; quis tandem non hepati potius, ut in fœtibus semper amplo, hic fortasse ampliori, imputandum existimasset, quam intestinis sursum pone ipsum retractis? Nam Philippus quoque Jacobus Hartmannus (g) in trienni puella ingentem quidem tumorem viderat a costis sinistris spuriis ad pubis confinia protensum; nec divinare potuerat factum ex *intestinis in unum corpus coalitis cum majori parte omnis mesenterii* ita ut *dorsum solum liberum conspectui pateret*: nec addidit quidquam, unde si rursus accideret, illius natura cognosceretur. Columbus tamen (h) quædam interjecerat, unde notas colligere possemus nonnullas ad ipsam internoscendam. *Quamobrem*, inquit, *Medico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ arteriæ motum persentire*, *& una cum illa durities persentiebatur*. *Illa vero durities nihil aliud erat*, *quam vertebrarum corpora*. Quibus ego indiciis uti non potui in Antistite, cum abdomen ob eam causam quæ supra (i) indicata est, infra umbilicum non attrectaverim: & si attrectassem; multa pinguedine impediente, neutrum, opinor, percepissem, minusque arteriæ Magnæ, aut primarum Iliacarum motum, cum pulsus nec validi, nec magni essent: quas ob causas neque Medici, neque æger videntur animadvertisse non negaturi alioquin, infra umbilicum quidquam percipi præter naturæ consuetudinem. Verum in quibus minus pinguedinis abdomen habeat, non inutiles erunt hæ notæ, dummodo nec pinguedinis nihil sit, & suspicio absit dilatatæ, aut alias ob causas præter modum ibi pulsantis arteriæ Magnæ; sic enim vel interjectis intestinis, non hujus tantum pulsatio ut in hac Epistola (k) ostensum est, sed & vertebrarum durities, ut in alia (l) diximus, persentiri posset. Igitur in corpore neque obeso, neque maxime extenuato, neque iis suspicionibus obnoxio, si pulsatio, & multo magis si durities simul illa percipiatur; sursum retracta esse intestina conjiciemus: addetque conjecturæ non leve pondus, si abdomen simul æquo depressius infra umbilicum, supra autem turgidius animadvertatur. Quod si cum his signis in superiore eadem regione peculiaris, & mobilis tumor, qualis in vivente Præsule descriptus est (m), se se attollat; non modo cavendum est, ne propter renixum, & superficiem inæqualem, ac tuberosam, ad scirrhorum, aut strumarum genus facile referamus; verum insuper quærendum est, quibus indiciis illuc magis adduci possimus, ut ex intestinis fieri, conjiciamus. Erunt ea indicia, si ægrum sæpenumero Tenuium intestinorum doloribus, & sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxui, licet postea imminutus fuerit, aut suppressus, obnoxium fuisse, intellexerimus; si tumor, vexantibus flatibus, dolore afficiatur; si alvus magis magisque ex quo tumor incepit, adstrictior sit, aliaque de eodem genere quæ aut in proposita a nobis historia leguntur, aut ex ea in mentem venire possunt. Essent autem hæc peculiaria magis indicia, si tumor gravior interdum, aut levior ab ægro, durior autem, majorve, aut mollior, minorque a Medicis quoque animadverteretur, quemadmodum in herniis accidit intestinorum. Et quamvis id rarius in tumore hoc nostro contingere posse videatur ob creberrimos flexus, non levem constrictionem, & arctissimum præsertim intestini cum intestino coalitum, peristaltico eorum motui officientem, quæ videlicet causæ materiam unde renituntur, in ipsis, ut vidimus, remorantur, ac retinent; tamen credibile est, si diligenter, sæpius, ac variis temporibus illa perquisitio repetatur, iisque potissimum quibus jamdiu nihil, & quibus plus nuper recrementorum dejectum sit, aut quibus major, quibusque minor flatuum copia vexet; credibile est, inquam, aliquod ejusmodi signorum aliqua ex parte posse deprehendi. Hæc mihi fere in mentem venerunt de tumore hoc cogitanti. Alii alia, & tu quoque pro tuo mihi spectato ingenio potiora adjunges. Quo facilius id facias, alteram, quamvis aliis cum morbis implicitam, neque a me qui ægrum non vidi, satis fortasse exacte descriptam, Observationem subnectam, quæ ad ejusmodi tumores quadantenus, certe autem ad hanc Epistolam attinet, ad imamque regionem Ventris, quæ, ut propositus ordo postulat, jam a nobis spectanda est.

29. MONACHO ex S. Francisci Cœnobio quod in Patria mea est, cum ascitis mediocris indicia essent, repente copiosæ vomitiones visæ sunt ventrem deplevisse; nisi quod in hypogastrio tumor apparuit ea duritie, ut scirrhosus crederetur. Hoc manibus compresso tumore, flatus per inferiora excludebantur. Perstabat vomitus, ad quem cum assidua, & incredibilis nausea, alvi autem adstrictio insuperabilis accessissent; hujus denique recrementa, aut certe simillima iis materia evomi cœpta est. Itaque etsi nullus in ventre dolor, nulla inflammationis signa advenissent, æger morbo confectus est. Quo animam agente, cum ejus ad me Medicus, Vir spectatus, venisset petitum, ut postridie, si commodum esset, dissectioni præessem, mihique ex febricula in lecto cubanti, quæ modo dicta sunt, retulisset; tu vero, inquam, præsto; egregie enim potes; & sicuti quæ præcesserant, narrasti, ita quæ reperies, fac sciam; nam quæ de ascite, de tumore, de flatibus, dum hic premeretur, exeuntibus, & de Ileo demum ex te audivi, cohæsionem, implicationemque aliquam intestinorum mihi videntur significare. Postero autem die, qui fuit postridie Idus Novembris A. 1709. cum ad me humaniter rediisset, nos vero inquit, sic invenimus: VENTRE aperto, intestina lividissima, nec tamen marcida. Tenuia certa sui parte mire inter se implicita, & per nexus ex firma densaque substantia tendineæ instar, & propemodum cartilagineæ inter se juncta, illum tumorem efficiebant durum adeo non modo ob hanc interjectam, connectentemque substantiam, verum etiam ob fæces, quibus illa referta erant, in parvos quasi globulos conformatas. Ejusdemmodi globuli non ibi dumtaxat, sed & in proximo erant Colo intestino donec haud multo ante quam in Rectum desineret, impervium fieret ad aliquem tractum, quo tractu cum incideremus, non ex albidis, sed ex carneis omnino fibris compactum deprehendimus. Ventriculum autem intus sublividum, & concoloris humoris plenum.

30. Vides alium quoque non ignobilem Medicum ad eundem modum, ob eandemque causam fuisse deceptum. Cujus mihi Observatio, ut tunc adnotata est, ita si duodevigesimo post anno in memoria fuisset; prodesse poterat procul dubio ad ejus quem fusius tibi descripsi (n) tumoris non sedem modo aliquanto fidentius, sed & naturam multo verius conjiciendam: quanquam in Monacho & multo minor, neque ita prominens, nec mobilis fuit, quod sciam aut ullo cum dolore, & ejus pressionem flatuum exitus per inferiora erat initio consecutus, sive quod Colon intestinum necdum penitus coaluis-

(y) Tom. 1. Obs. 87. & Tom. 6. Obs. 134. (z) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4. (a) Obs. 3. § 8. (b) Obs. 20. §. 6. (c) Cent. 1. Hist. Anat. 2. (d) Eph. N. C. Cent. 9 Obs. 64. (e) De Re Anat. l. 15. (f) Vid. Epist. 67. n. 17. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 105. (h) loc. cit. (i) n. 21. (k) n. 19. (l) Epist. 10. n. 12. (m) supra, n. 19. (n) supra, n. 19.

luisset, sive ejus quæ patula servata est, flexuosa extrema pars tumori ita subesset ut hoc presso, comprimeretur. Huc alia accedebant discrimina, cartilaginea in primis interjecta durities, & prægressus hydrops ascites; ex quo etiam ad cætera indicia adjuncto cur aliquam, ut dixi (o), suspicatus sim intestinorum cohæsionem, hæ fuerunt causæ. Nam primum videram A. 1699. cum Valsalva in Bononiensi Incurabilium Nosocomio ventrem aperiret mulieris ex ascite mortuæ, intestina quasi undique cum peritonæo, præsertim vero inter se, prorsus cohærentia, & quasi connata, pleraque connectente cartilaginea quadam substantia, quæ alicubi, & ad Colon præcipue, transversi digiti crassitudinem æquabat. Deinde Ruyschium (p) legeram in altera, eodem confecta morbo, intestina memorantem *non solum undequaque peritonæo, verum etiam sibi invicem connata*. Et ex Valsalva audiveram in eo qui, ut hic Monachus, prægresso hydrope laborasset, fuisse inter se nexa intestina, ut in ejus, tibi alias (q) descripta, habes historia. Et in alia, pariter ad te missa (r) invenies, ut vidissem ipse in viro cujus venter multam habebat aquam, intestina jam nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se juncta: eæque fortasse erant primordia cohæsionum quæ, abeunte aqua, firmiores fiunt, perstantque deinde, ipsa etiam, ut non raro fit, redeunte: materiam autem ex qua ejusdemmodi membranæ oriantur, tibi satis alibi (s) indicasse memini. De qua, etiam intestina connectente, etsi idem atque ego, opinari videam Cl. Viros; tamen non per eam semper colligari intestina, censeo: sed & aliis modis quos cum de pulmonum ad pleuram, aut de cordis ad pericardium adhæsione ad te scriberem (t), commemoravi. Et sane ubi coalitus fit vel ex sola inflammatione, a qua, ut Ruyschii (u) verbis utar, *videmus sæpenumero viscera ad se invicem contrahi, & uniri*; multiplex est explicandæ unionis modus, nimirum sive eos cum plerisque sequaris; a quibus siccitas contingentium inter se superficierum spectatur, sive eos a quibus earundem viscidits, ab aucta humorum perspiratione, quos retardatus (id quod addere poterant) sanguinis motus reddit viscidiores. A quorum primis, & si bene attendas, etiam ab alteris cum recesserit, nec sine proposita causa, is quem ante diem amisimus, Crellius (x), rem aliter explicare posset necesse est. Verum ne ab hydrope longius abeamus; proclive etiam est velut idem agnovit (y), coalitum viscerum in eo morbo intelligere, si paulo acrior illa sit in qua macerantur, aqua ut vel leviter ipsorum superficiem erodat. Quid? ubi purulenta est, ut erat in altera de duabus quas supra (z) ex Sepulchreto commemoravi, Observationibus, in qua intestina comperta sunt ad superiora retracta. Sed nec signa deerant erosionis in altera, in qua hydropicæ intestina conspecta sunt in unum conglomerata, & veluti in globum acta. Vides igitur, quot Observationibus adductus fuerim, ut ubi cum cæteris illis indiciis ascitem fuisse, audirem, intestinorum aliquam cohæsionem esse posse, suspicarer.

31. Sed quoniam intestina cohærere quidem possunt inter se, neque tamen suis relictis sedibus, ita conglomerari, ut alia aliis imposita, ex se tumorem, & quasi globum efficiant; si forte quæris conglomerationis causas: haud scio, an aptiores excogitare possim quam dolores: quorum vi tum sedes intestinorum mutentur, tum cohæsiones fiant. Et mutari quidem primas haud raro in iis qui intestinorum doloribus sunt obnoxii, aliis Literis (a) ex ejusmodi corporum Observationibus ostensum est, ut cum interclusi flatus distentum Colon alio tunc urgent, aut deturbant; quam causam ad Tenuia intestina si transferas; intelliges facile, quomodo dilatatæ quædam eorum partes se possint illuc attollere ubi non erant, & eas quæ ibi erant, detrudere, & sibi subjicere. Huc adde earum quæ convulsivis ob dolores contractionibus torquentur, motus: ad ejusmodi in mesaræo contractiones, quibus crispatum annexa Tenuia intestina adducat sive aliquot, sive pleraque, sive omnia; & multo clarius apparebit, cur in minores, majoresve globos cogantur. Quod si diutius in novo eo positu ab iis quæ dictæ sunt, causis retineantur, & alterum ad alterum apprimantur, apparebit simul, cur ob dolores cohærere ibi incipiant inter se, præsertim si adjungas expressas ab iisdem contractionibus & plures, & viscidiores ex eorum superficiebus remorantium tunc humorum particulas, per quas denique in corporibus præcipue in quibus dominetur viscidum, quasi per quoddam gluten eædem superficies inter se conjungantur. Nec vero novum est connecti ob dolores, & conglutinari intestina. Sic enim; ne ab Sepulchreto longius te abducam; in ea quæ diuturnis eorum cruciatibus confecta fuerat (b), deprehensa illa sunt *multis in locis mutuo connexa*; in altera autem quæ post *ingentes*, & *incredibiles* ventris dolores obierat (c), conspecta sunt *intestina Tenuia protuberantia omnia arctissime inter se connexa*. Quod verbum *protuberantia* si ita accipias, quasi in unum prominentem globum coacervata significet, ad eundemque modum quæ ex Fantoni Observatione retulimus supra (d) *in unum veluti corpus conglobata*; simul ex dolore & connexa, & conglomerata inventa fuisse, intelliges, non secus atque a nobis in Episcopo reperta sunt (e); quanquam in his aliis Observationibus peculiaris & circumscriptus extrorsum tumor non memoretur, neque in una earum poterat, in qua ingens copia effusi cruenti seri totum abdomen distendebat. Etsi vero non, ut Episcopus, sic etiam Monachus (f) doloribus cruciabatur; tamen his antea caruisse, pro certo non scio.

32. Quod autem non haberet hic, ut Episcopus, intestina dumtaxat conglutinata, sed per substantiam quasi cartilagineam inter se nexa; id neque mihi mirum est qui pariter post ascitem id viderim, ut dixi (g), cum Valsalva, neque ignorem, peritonæum ipsum, cujus demum productio est extima intestinorum tunica, in hydropicis valde crassescere, imo *temporis successu cartilagineam duritiem acquirere* ex observatione Pauli Barbette (h), qui id, ut *in paracentesi abdominis scitu necessarium*, admonuit. Sed & sine ascite per dura ejusmodi vincula intestina aliquando connecti, Saporiti Observatio docet apud Vallisnerium (i). *Invenimus intestina Crassa*, inquit, *præcipue ubi in vicinia Duodeni flectuntur, mediis protuberantiis callosis invicem, & cum adjacentibus consolidata, ut obscurum esset unum ab altero distinguere, &, quod pejus erat, eorum substantiam ad instar duriusculæ cartilaginis concretam, & crassam, ut nulla fere cavitas amplius superesset*. Qualem substantiam & angustiam in Recto intestino deprehendit Ruyschius (k), cum illud cuneo ferreo, malleoque ligneo ab Sacro osse dividere coactus est. Sed olim Benivenius (l) intestinorum idem, ut videtur, vitium, quod in vivente præsenserat cum alvum prementi nescio quid durum reniteretur, post obitum invenit. Aliamque ex Hollerio Observationem profert Donatus (m), aliasque ex aliis Stalpartius (n). Apud quem (o) cum exempla indicantur ejusmodi etiam coalitus, qui referri ad eum possit quem ad extremam Coli partem in Monacho nostro inventum dixi, aliaque insuper extent in Sepulchreto (p); non aliud addam, nisi hoc tamen peculiare in Monacho habuisse, quod ibi Colon ex fibris omnino carneis constare videbatur: an quod ex prægresso ulcere sic ruberet? Quod si fuit; intestinorum doloribus antea, ut conjiciebamus, carere non potuit. Sed jam ad viscerum alterius generis, tumores veniamus.

33. MULIER annis, ut videbatur, quadraginta non multo minor, jam ante annum profluvio sanguinis ex genitalibus, laboraverat. Hoc uterinus fluor exceperat, quo colore, aut odore, incertum; illud certum, cum acerbissimis hypogastrii, & huic subjectarum partium, nocturnis præsertim, doloribus fuisse conjunctum, & cum tumore, in quem unum coaluisse, dicebat, tubercula quædam, disjecta olim in medio hypogastrio percipienda. Erat nunc is tumor in ea ipsa sede, eo tamen usque ascendens, ut ab umbilico vix duobus distaret transversis digitis proportione latus, adeo prominens extrorsum, ut vel eminus in oculos incurreret, subrotundus, æqualis, si tangeres, & renitens. Assiduum accesserat urinæ stillicidium, dolor spasmodicus ad guttur, nausea, & vomitus aliquando, macies, febris. Quibus malis omnibus sic debilitata, & fracta sub initium A. 1741. venit in Nosocomium Patavinum, ut intra sex, septemve dies defecerit, nemine dubitante, quin ex cancroso uteri tumore decessisset. Et cancer quidem uterum ex parte eroserat; sed tumor ad ipsum non attinebat, ut per dissectionem inveni, & ma-

(o) n. 29. (p) Obs. Anat. Chir. 45. (q) Epist. 17. n. 17. (r) Epist. 10. n. 13. (s) Epist. 20. n. 37.
(t) Epist. 16. n. 15; Ep. 18. n. 15; Ep. 23. n. 17. (u) Obs. cit. 83. (x) Dissert. de Viscer. nexib. insolit. n. 14.
(y) Ibid. n. 12. (z) n. 28. (a) Epist. 34. n. 4. (b) l. 3. Sect. 14. Obs. 16. §. 4. (c) Sect. 21. Obs. 41.
(d) n. 28. (e) supra, n. 26. (f) n. 29. (g) n. 30. (h) Anat. Pract. l. 4. c. 2. (i) Opere Tom. 3. P. 3.
(k) Obs. Anat. Chir. 95. (l) De abdit. morbor. &c. causis c. 34. (m) De Medic. Hist. l. 4. c. 10.
(n) Cent. 1. Obs. 56. & in Schol. (o) in eod. Schol. (p) l. 3. Sect. 13.

& magnæ Doctorum, ac Studiosorum Juvenum coronæ ostendi. VENTRE enim patefacto, continuo apparuit, vesicam urina distentam; id quod nemo, jugiter lotio, ut dictum est, destillante, inducere in animum potuisset; magnum illum tumorem fuisse. Coaluerat illa anteriore facie alte supra pubem cum ventris parietibus: & si anterioris ejusdem faciei, ac summi fundi non modicum spatium exciperes, suos reliquos parietes omnes ex dura albaque substantia digiti crassitudine habebat, ut, urina educta, perspeximus, cujus magnam vim continebat non lixiviosæ, non crassæ, non grave olentis, sed ferme aquosæ. Intima vesicæ facies sana erat, tenuibus dumtaxat, & raris sanguiferis vasculis distincta nonnullis locis; ut vesicæ orificium, ad quod sæpe conferta esse solent, iis vasculis omnino careret. Ab ejus orificii lateribus singulis singula intra vesicam prominebant alba corpora, abnormis figuræ, pollicis apicem æquantia, producta ex substantia urethram ambiente, quæ substantia hic erat tota facta crassior, & dura, & alba, quo colore ipsa quoque intus erat urethra. Porro tota illa ureterum pars quæ inter vesicæ membranas traducitur, magis quam solet, intra vesicam prominebat donec in oscula desineret consuetis ampliora: valdeque dilatati erant toti ureteres, quorum erat alter lotio, alter aere quasi plenus. Sed & renum, sanorum alioquin, & pelves, & pelvium tubuli erant dilatati. Urinariis Partibus inspectis, genitales perlustravimus. Et primum testes arctius ad parietes Pelvis annexos albo utrumque colore, quorum sinister magnam castaneam, dexter minorem nucem æquabat. Et hic quidem aquæ pauxillum, intra aliquam fortasse vesiculam continebat, cætera albus, ut exterius, & durus: at sinister sub tunica nihil, nisi mollem, albamque sebi instar materiam habebat. Uterus vero, si fundum spectares, albus exterius, & lævis; intus, & in parietibus sanus, nisi quod hi erant æquo molliores. Sed cervicis exterior facies inæqualiter a tergo turgebat: ex parietibus autem & cervix ipsa, & vagina ab summo ad imum ferme, fiebant crassioribus, albisque, & duris, quorum interior facies, ipsumque uteri osculum erosa erant, atque exesa profundis ulceribus, & discoloribus. Erant enim alba quibusdam in locis, ex atro cruenta in aliis, cinerea in nonnullis. Ex omnibus autem putrida materia, iis coloribus infecta, cultri manubrio facile abradebatur donec ad duram albamque substantiam, ex qua parietes constare dixi, perveniebatur, qualem in substantiam conversum quoque erat quidquid a vaginæ lateribus esse pingue, & membraneum solet. Sed quanquam a cervicis & vaginæ anteriore facie sic mutatæ fuerant, uti dixi, & vesica, & urethram ambiens substantia; intestinum tamen Rectum a vagina, quæ multo alioquin magis erat exulcerata quam cervix, illæsum potuit separari. In tota autem hac dissectione gravis odor perceptus est nullus. Cætera inspicere nec necesse fuit, nec vacavit. In ventre tamen nihil oculis præterea occurrit quod morbidum videretur, cum ventriculum maxime contractum, & intestina quoque omnia æquo contractiora adnotaverim; quorum neutrum in ea mirum est, quæ vix aliquid, ob nauseam, cibi admitteret, admissumque, aliquando, ut dixi, rejiceret.

34. Multiplicem ad cautos reddendos Medicos utilitatem habet hæc Observatio. Quis enim qui ex disjectis olim tuberculis unum factum esse tumorem, & hunc, sive prægressa, sive præsentia attenderet, cum uterini cancri indiciis conjunctum audiisset; quis, inquam, non uteri ipsius tumorem esse, existimasset? Hic tamen non in uterum, sed ad distentam attinebat vesicam, quæ dum se altius efferre inciperet, proxima intestina sursum urgendo, & partes eorum aliquas inferiores comprimendo, illam fortasse divisorum tuberculorum speciem ex iis efficiebat. Quis item qui lotium a vesica non retineri, sed jugi stillicidio effluere intellexisset, suspicatus id quod erat, fuisset, magnam tamen lotii partem in vesica restitare, quod dextere immisso catethere educi saltem ex parte posset non sine magno miseræ mulieris levamine? Nam quod Ruyschius (q) eam denique vesicæ plenitudinem in puerpera deprehendit, quæ pariter nihil urinæ in vesica, quamvis magna ejus copia distenta, se credebat habere, haud absimili, ut videtur, stillicidio decepta; scilicet nullum omnino signum in ea erat puerpera læsi uteri, ad quem tumor ventris posset referri. Et sane in altera muliere (r), cui fœtus indicia erant uterum gravantis, nemo alio quam ad uterum, retulit ventris tumorem, quem tamen magnus faciebat abscessus qui inter anteriores increverat vesicæ tunicas. Ubi igitur fœminis hypogastrium tumeat, etsi læsi uteri non desint notæ; de vesica tamen quæ ante uterum sita est, non est omnis prætermittenda suspicio: nec quia jugiter sibi destillare urinam, ajant, non propterea habendum pro certo est, nihil de ipsa restitare: neque demum tametsi constet, exulceratam cum utero esse vaginam; idcirco lotii adjunctum quandoque stillicidium semper est ab annexæ urethræ, vesicæque exulceratione repetendum. Neutra enim hic erat exulcerata. Sed raro & causæ, & effectus exemplo, scirrhosa utriusque durities simul urinæ incontinentiam, simul retentionem faciebat. Duri enim urethræ parietes ita constringi non poterant, ut vesicæ orificium satis occluderetur. Et duri item maxima ex parte vesicæ parietes contrahi nequibant, ut urinæ requirit extrusio: neque hanc adjuvare satis poterat eorum pars reliqua non dura, quippe quæ cum anteriore ventris pariete, tota propemodum, coaluerat: impediebant autem aliquantum duo illa crassa corpora quæ a lateribus orificii extabant. Quas ob causas omnes mirum non est, si tantum retineretur lotii, quantum non modo amplificatam vesicam impleret, sed & ureteres, & renum pelves, ac tubulos dilataret.

35. Quæ ferme cum super urinariis Partibus, iis qui aderant, exposuissem; tum de genitalibus quædam eorum quæ hic habebis, continuo adjunxi: Scirrhis esse uterum suis cum appendicibus maxime obnoxium, morbo perdifficili, nisi cito cognoscas; insanabili, si in cancrum degeneraverit. Ex Magistris meis alterum, nempe Albertinum, auditum a me esse cum diceret, se tumorem uteri, qui tangenti videbatur scirrhosus, solo chamæpitys usu, nullo exterius adhibito auxilio, nullaque excretione consecuta, feliciter discussisse: alterum vero, id est Valsalvam, in scriptis Consiliis sive pro uteri, sive pro mammarum cancrosis tumoribus, affirmare solitum fuisse, inter magis efficacia ad tardandum utrorumque incrementum præsidia usu sibi compertam esse venæ sectionem quotannis quater, bis videlicet vere, & bis autumno institutam. Esse autem manifestum, in his vires; rationi conveniens, in illis scirrhi causas esse attendendas. Nam ut chamæpitys incidendo, abstergendoque ex Majorum Observationibus viscerum obstructiones, & mammarum durities tollat; me tamen ut non illis facile quæ uteri profluviis, quemadmodum in nostra historia, obnoxiæ essent, sic libentius iis daturum quæ ex articulorum doloribus translata ad uterum materia, in levem nuper hujus obstructionem incidissent; menstrua enim ciet, sed arthritidis causæ, ut nosti, adversatur. Porro multum discrepare inter se extensiones, species, sedes, origines scirrhorum Uteri. Extensum late hunc fuisse ad vaginam quoque, & annexas huic partes, non modo a lateribus, sed ab anterioribus etiam, urethram videlicet, ac vesicam qua facie uterum hæc spectabat. Fuisse totum ex uniformi alba, duraque substantia, eaque istiusmodi, ut vel in cancrum exulceratum conversa, cujus odor solet esse fœdissimus, nihil grave oleret. Sedem huic, quod ad ipsum uterum attinet, fuisse cervicem totam, cum sint quibus cervicis, aut fundi pars, aut fundus totus præbeant sedem. Origines denique aliis esse interius, aliis exterius. Quæ cum presse, & sic etiam quæ ad sebum attinebant in teste altero deprehensum, attigissem; finem dicendi feci.

36. Tibi vero eorum quæ tunc pressius dixi, ultima nunc paulo fusius explicabo. Scirrhorum uteri origines, sive primordia non semel tum interius, tum exterius vidisse me, credo. Et de interioribus quidem alius erit opportunior scribendi locus (s); hic exteriora memorabo. In externa igitur uteri facie prominere vidi tubercula, in ejus proxima substantia defixa, alias ex rubro liventia, alba alias, & scirrhosa duritie, ut meas relegens Epistolas (t), aut eas quas sum scripturus (u), inspiciens, cognosces. Ea amplificari, & excrescere in scirrhosos tumores, existimo. Nam pustulam quam alias (x) tibi descripsi, in eadem sede a me visam, & corpuscula quæ Valsalva disjecta vidit (y), & tuberculum quod Santorinus (z) quippe hoc de genere cysticorum tumorum, cætera vero aut ibi pus jam habentia, aut, quod similia alibi ostendebant, idem postea, aut materiam pultaceam habitura, longe alio pertinere, non dubito. Ulcera enim uterus exterius quoque nonnunquam habet, nec ea dumtaxat, sed & excrescentias, ex quibus ingentes duas in Sepulchreto (a) leges descriptas, quarum altera constabat tunica *veluti lardea*, *aut sebacea*, al-

(q) Advers. Anat. Dec. 2. c. 9. (r) Vid. Sepulchret. Sect. hac 21. Obs. 23. in Additam. (s) Epist. 47. n. 26. & seqq.
(t) Ep. 38. n. 28. & Ep. 37. n. 29 (u) Ep. 56. n. 20. (x) Ep. 35. n. 16. (y) Ep. 22. n. 18. (z) Ep. 19 n. 51.
(a) Sect. hac 21. Obs. 54. §. 1. & 18.

altera etiam *pinguedine referta* erat. Quas duas potissimum indico, quia ibidem (*b*) Severini producitur locus fatentis quidem, *in uteri exteriore habitu sæpenumero melicerides, & atheromata visenda se obtulisse*; at steatomatum non recordantis, an *ullum unquam* ibidem, si recte, intelligo, videre *obtigisset*. Sed certe in eadem Sepulchreti Sectione, ut exemplum (*c*) omittam maximi uteri, qui *totus pinguedinem quasi cartilagineam referebat*; facile enim ad scirrhos magis, quam ad steatomata, id pertinet; certe, inquam, *in collo uteri abscessus, steatomatis naturam referens* ex Ballonio memoratur (*d*), *steatomatis* autem *uteri fundo adhærentis* diserte meminit Rhodius (*e*), alterumque describit Goetzius (*f*): & nos tibi superioribus descripsimus Litteris (*g*) ipsam fundi uterini substantiam, non secus ac testes, & tubas, in sebum conversam; quod vero intus fit, nihil mirum est, si etiam exterius fiat, modo sebaceæ quibus sanguis abundet, particulæ, ut in parietum uteri interiora, sic in exteriora importentur: quanquam rariora uteri, quam testium steatomate affectorum habemus exempla. Omissis igitur quæ ad scirrhos spectare, non credo, pro eorum primordiis cætera accipio, quæ supra commemoravi, & alia ejusdemmodi, velut illam quam uteri fundo exterius adnatam Paawius (*h*) describit *excrescentiam candidam, magnitudine verrucæ, quæ dissecta, nihil intus continebat, sed solida omni ex parte erat*, & multo magis quos proponit Ruyschius (*i*), *parvos tumores rotundos, admodum scirrhosos, vel potius scirrhos, utero* cuidam *non solum pedunculi ope, verum etiam absque eo connatos*, qui uterus iisdem, aliisque magnitudinis variæ, erat undique obsitus. Quæ duo ad totidem exempla addes; neque enim plura, hujus quidem generis, protulit Crellius in eo Programmate (*k*), quo *tumorem* ipse quoque *fundo uteri externe adhærentem* mori fructus magnitudine, durum, solidumque describendum suscepit. Hujus autem generis dixi; nam alterius quoque memoravit quæ apud ipsum videre poteris; quin etiam osseos, aut quasi osseos in Commercio Litterario (*l*). Nec deessent, si de his agere hic vellemus, uteri Observationes, qui scirrhoso tumore aut affectus videretur ob plurimos lapides quibus ejus infarciebatur substantia (*m*), aut scirrhosus revera esset sive dimidia ex parte (*n*), sive totus (*o*) ita uti pondus æquaret librarum quatuor, & quadraginta: & in promptu etiam essent tumorum historiæ, quorum sedes Medico attrectanti facile imponeret, ut pro uteri scirrhis acciperet, cum ad hunc neutiquam, sed aut ad vesicæ fundum (*p*), aut ad aliam aliquam proximam partem (*q*) attinerent. Verum ne ab suscepto de scirrhosis externis tuberculis sermone discedamus, imo ut eum absolvamus; si forte quæras, qua ratione scirrhosa quædam tubercula inveniri possint quæ per angustiorem pedunculum ab utero, ut Ruyschium vidisse, diximus, aut a visceribus aliis pendeant; etsi non uno modo intelligi id potest; hic tamen satis mihi erit illum tibi in memoriam redigere, quo similiter pendentes hydatides, & harum, effuso humore, in dura tubercula mutationem superiore Epistola (*r*) explicavi; nam utero quoque suas esse hydatides, ibidem (*s*) satis ostensum est. Hic autem ab uteri tumoribus jam ad ovariorum tumores est transeundum: de quibus tamen nunc tanto pauciora verba faciam, quanto plura facienda fuerunt Litteris superioribus, ad quæ hæc quoque poteris adjungere.

37. MULIER annos nata, ut videbatur circiter quadraginta, gravi intra thoracem morbo oppressa, sero adeo in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte sub finem Aprilis A. 1706. illata fuerat, ut mox obiens, quibus in vita conflictata esset incommodis, neminem docere potuerit. Hujus ego incisurus cadaver, ut quorundam ventris viscerum fabricam diligentius recognoscerem, cum duo adnotassem, in habitu non prorsus illaudabili præter areolas & papillas, nihil mammarum extare, abdomen autem nullis esse rugis sulcatum, ut nunquam gestatum esse uterum, appareret; animadverti simul tumorem quendam non acuminatum, sed planum, qui hypogastrium, & huic proximam umbilicalis regionis partem nonnihil attollebat. VENTRE igitur aperto, causam cur ibi tumeret abdomen, esse vidi corpus quoddam, maximi pugni magnitudine, a quo imposita intestina extrorsum, & sursum compellerentur. Erat id corpus in pelvis medio, subrotundum, tuberosa superficie, nonnullis tamen in locis plana, & lævi, ut a primo nihil aliud esse, quam tumefactus uterus videri posset. Re autem vera testis erat sinister, qui in eam molem excreverat. Ejus densa tunica parvis quibusdam abscessibus hic illic erat inæqualis, quorum aliqui per se aperti, pus emittebant album, quale continebant eorum plurimi. Ex ipso testis corpore tenuis, nec multus, ichor sanguinolentus exprimebatur, cum pure mistus. Cum autem penitus aperuissem, & in aqua satis agitassem; plane perspeximus, præter aliquot fibras, & vasa, unamque, aut alteram cellulam mediocri uvæ acini magnitudine, quæ intra nigram tunicam comprehendebat quidpiam simillimum concreti sanguinis; perspeximus, inquam, reliquam multo maximam, id est pene totam hujus corporis solidam partem nihil esse aliud, nisi constipatarum rubescentium vesicularum congeriem, ut numero essent ob parvitatem incredibili, omnes autem sordido sero distentæ. Neque tamen fuit odoris fœditas valde gravis: neque tuba proxima oblæsa, quanquam exterius, ut altera, hydatides habuit; neque uterus ipse, cujus lateri descriptum corpus erat annexum, inde quidquam vitii præterquam in extima membrana, contraxerat. Nam persecui, & hoc unum, quod huc minime spectaret, adnotavi, fuisse in lateribus ejus caveæ parietem anteriorem per interjectas membranulas cum posteriore connexum. Testis alter, modicus, superficie inæquali, huic contiguam vesiculam dumtaxat unam habuit, majusculam sub crassa alba tunica paucum humorem continentem: cætera albus erat, & durus: ex aliqua tamen exigua sui parte, albi puris pauxillum emisit.

38. Sæpe adeo mulieribus, præsertim si cum fœminis conferas cæterorum animalium, accidunt testium vitia, tumores præsertim sive hydropici, sive alterius generis, ut facilis sit conjectura, pleraque horum non sine culpa affectuum animi contingere. Quid enim hi possint in humorum cursu retardando, perturbandove, non ignotum est. Accedit tamen sanguinis menstruus in uterum, adjectasque huic partes confluxus, quem sæpius, & multifariam ab naturæ modo aberrare, scimus. Huc adde gravidi uteri molem, & pondus, quo stanti, sedentive mulieri testes ad pelvis ossa apprimuntur, multo autem magis in difficili partu vehementissime nitenti, aut intempestive in eo qui facilis futurus esset, nisi plerarumque imperitarum obstetricum præpropera festinatio acceleraret. Ob has igitur, aliasque causas haud mirum est, si crebro muliebres testes vitiantur, & tument, augenturque adeo, ut non rarissime ascitem mentiantur, velut in ea Observatione, quæ in eodem Bononiensi Nosocomio a Viro Doctissimo, ac Diligentissimo habita est, qui mecum & priorem, & tot alias habuerat, Heraclito Manfredio. Ut ipse ad me qui jam Venetiis degebam, illam scripsit, sic ego tecum communicabo.

39. FŒMINA quæ ascitica putata fuerat, mortua est. VENTER non effusa aqua, sed tumore opplebatur testis sinistri. Erat is tumor pondo librarum quatuor & viginti: refertus pro majori parte viscido & nigro humore, quem cum aqua lutulenta, quæ per medias urbis vias lente fluit, posses comparare. Cætera vesicæ tenebant, inæquali magnitudine, inter se non communicantes, quarum alias flava, & viscida materia, alias lympha implebat, quæ igni imposita, non concrevit. Etsi nullam ad partem erat annexus præterquam ad sinistrum summi uteri latus; immobilis tamen, quocunque corpus verteretur, omnino erat propterea quia inferiorem quandam sui appendicem, ex hydatidibus multis constantem, cum uterum inter, & intestinum defigeret, exacte adeo imam pelvim replebat, ut dum inde vi extrahebatur, non secus auditus sit sonus, ac cum suas a cute cucurbitulas Chirurgi avellunt.

40. Cum in abditis morbis cæteris, tum in hoc speciatim conjiciendo, ob eam etiam causam plura oportet indicia conjungere, quod eorum aliquod casu interdum abesse potest, velut hic. Nam inter illa, posita est aliqua tumoris mobilitas a Schorkopffio in Dissertatione quam *de Hydrope Ovarii Muliebris* Basileæ edidit A. 1685. (*t*) non vulgari, ut eo præsertim tempore, laude dignam vel ob acceptas ab nobili Medico atque Anatomico Wepffero ejus morbi Observationes (*u*), quas non tam miror Nuckio (*x*) fuisse incognitas, quam in iis ad Sepulchretum Additamentis hic prætermissas, in quibus (*y*) Har-

(*b*) Ibid. Schol. ad Obs. 37. (*c*) Obs. cit. 54. §. 15. (*d*) Ibid. §. 11. (*e*) Cent. 3. Obs. 46. (*f*) Act. N.C. Tom. 2. Obs. 207.
(*g*) n. 34. (*h*) Sepulch. Sect. cit. Obs. 4. §. 32. (*i*) Thes. 6. n. 30. (*k*) Vitembergæ A. 1739.
(*l*) A. 1735. Hebd. 51. n. 2. in fin. & A. 1742. Hebd. 45. in fin. (*m*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 77. (*n*) Cent. 9. Obs. 31.
(*o*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. (*p*) cit. Eph. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (*q*) Eph. earund. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.
(*r*) n. 38. in fin. & n. 35. (*s*) n. 42. (*t*) thes. 21. (*u*) thes. 16. 17. 23. (*x*) Adenogr. c. 8. (*y*) Schol. ad Obs. 47.

Harderi verba describuntur eam Dissertationem, easque Observationes diserte laudantis. Attamen primis fortasse morbi temporibus, quæ propterea in ejusmodi casibus attendenda esse, dixi Epistola superiore (*z*), fuisse potuit in proposita fœmina tumoris mobilitas: quemadmodum iisdem temporibus esse potest in tubæ hydrope *tumoris figura semicircularis* ex Brechtfeldii (*a*) conjectura, quam secutus est Schorkopffius (*b*), ut quo signo ovarii, & tubæ hydropem internosceremus, doceret: sed progrediente morbo, tumorem non minus hydropis in tuba, quam aneurysmatis in arteria, ad ovalem, aut sphæricam figuram accedere, non dubito, quod Munickii delineatio hydropicæ tubæ confirmat, ei Observationi addita, quæ a nobis eadem Epistola (*c*) laudata est. Cæterum dum plures testium muliebrium tumoris cujusquemodi historias attenderem, venire in mentem cœperat, fortasse ad alia ipsius indicia adjungi hoc posse, quod is in hypogastrii sinistra parte incipiat. In teste enim sinistro, non dextero, tumorem fuisse animadvertebam non modo quem Manfredius (*d*), aut ego quoque observassem (*e*), verum etiam quos conspexissent Kerckringius (*f*), Wepferus (*g*), Harderus (*h*), Nuckius (*i*), Drelincurtius (*k*), Reiselius (*l*), Gahrliepius (*m*), Verneyus junior (*n*), hicque in duabus, Rud. Jac. Camerarius (*o*), Maggius ac Dodius (*p*), Riedlinus (*q*), Schacherus (*r*), Alexand. Camerarius (*s*), Gullmannus (*t*): Cutermannus (*u*), Bassius (*x*), Vacherius (*y*), Benevolus (*z*), Targionius (*a*). Quin etiam ubi testis utriusque tumor fuit; multo major ab Hunerwolffio (*b*) in sinistro deprehensus est: nec ipse oblitus sum, hydatides tibi aut intra sinistrum dumtaxat (*c*), aut multo majores ad hunc (*d*) a me conspectas descripsisse. Cum tantum in tot Observationibus consensum attenderem, jamque in eo essem, ut discriminis causam fortasse a minus expedito, certe per longiorem viam confecto reditu sanguinis ex sinistro teste in venam Cavam repeterem; in memoriam redii, non pauca tamen a me lecta fuisse tumorum exempla qui ad testem dexterum attinerent. Hunc enim Vesalius (*e*) vidit in novem decemve magnas hydatides excrevisse. In eodemque postea, cum sero ad novem libras distentus esset, *hydropis testiculorum* exemplum a Casparo Bauhino (*f*) propositum est: qui (*g*) cum Hildano (*h*) alias dexterum pariter conspexit ovi anserini magnitudine, pilis oblongis, & mucosa materia plenum. Eos Blasius quoque (*i*) rebus cum aliis in ejusdem lateris teste deprehendit in multo maximam molem aucto. Et cum alii præterea, a me infra (*k*) nominandi, in testium tumoribus pilos invenerint; fuerunt quidem, ut tum dicam, qui in sinistro, nec pauciores tamen qui viderint in dextero. Ejusdemque tumorem testis; ne multis te detineam; conspectum leges a Christophoro Hardero (*l*), a Theodoro Zwingero (*m*) ab Lebenwaldio (*n*), a Gandolphio (*o*), a Claunigio (*p*), ab Jo. Dav. Maucharto (*q*), a Miegio (*r*), ab Alexandro Camerario (*s*), a Trewio (*t*), a Mediavia etiam nostro, quemadmodum a me tibi alias (*u*) scriptum est. Nec vero discrimen invenio inter sinistri, dexterique tumores in una eademque fœmina, sive olim ab Heintzio (*x*) sive postea ab Nabotho (*y*), & ab Laubio (*z*) descriptos: neque ipse inter eos vidi quos superioribus proposui Litteris (*a*): aut si discrimen invenio; in majori est dexteri magnitudine, ut in Bauhini (*b*), Gandolphii (*c*), Coetzii (*d*) Observationibus. Postremo si de adnatis hydatidibus sermo sit; quas in infante Kerckringius (*e*) deprehendit *magnitudine ovi columbini*, non ad sinistrum, sed ad dexterum testem fuisse, adnotavit. Erant procul dubio utrinque multo plures Observationes; ipse enim quarum in præsentia recordabar, eas tantummodo commemoravi, non tam ut casu factum fuisse, intelligeres, ut a primo tot mihi se objecerint in latere omnes sinistro, quam ut plurimas in promptu haberes, si forte inter se conferens, aliqua ex nonnullis posses elicere ad conjiciendum, abditum, eumdemque frequentem morbum non inutilia.

41. Nec vero quod de pilis diximus intra fœminarum testiculos a Bauhino, & Blasio inventis, perrarum est. Nam Bauhinus (*f*) ita illam Observationem proposuit, ut neque unam, neque primam esse, indicaret: postea autem & Blasius, ut dixi, & alii, in quibus Wepferus (*g*), & Andreas Veronici (*h*), sed hi duo a sinistris, a dextris autem Stalpartius (*i*), & Cel. Hallerus (*k*), &, ne plures addam, una in Civitate semel, atque iterum, mea memoria, Docti Bononienses Viri adnotarunt, nuper quidem Menghinus ac Bonzius (*l*) sinistro in teste, ante annos autem tres & quinquaginta is quem supra (*m*) laudavi, Manfredius in dextero. Huic enim connatum fuisse, ad me scripsit, globum prægrandis ovi magnitudine, comprehensum alba, & quasi cartilaginea tunica, quibusdam tamen locis tenuiore, & nigricante: intra eum globum delituisse pilorum glomerem, ab ea tunica omnino sejunctum, & quodam quasi sebo delibutum: intra glomerem autem nucleum quendam, ex quo vasa aliquot in continuatam testis substantiam pertinebant. Quæ vasa, & nucleum ab aliis non memini animadversa, ut neque a cæteris duo quæ Bauhinus adnotaverat, pilos videlicet albos, concludenti tunicæ infixos, nullos autem in mulieris illius pube, quanquam puella non erat, imo puerum jam ediderat. Sed dum hæc recenserem, in Programma incidi *de Ovarii Tumore Piloso*, Lipsiæ editum A. 1735. a Polyc. Gottl. Schachero, qui non modo alios memorat pilorum, & pinguis materiæ in fœmineis testibus, a dextris præsertim, Observatores; sed ab se quoque in amplissimo sinistro teste eadem reperta describens, pilos potissimum, si quis alius, diligenter proponit, nec verbis solum, verum etiam Figuris, eosque ex *interna tunicæ incrassatæ superficie prodiisse*, confirmat, quam propterea cum externa capitis cute capillata conferre non dubitat. Quin a Cl. quoque Targionio (*n*) conspectos pilos fuisse, animadverti, crassæ tenacique tunicæ altero capite haud aliter inhærentes, ac cuti solent. Qua vero ex causa intra testiculos pili nascantur, si veri quidem pili sunt, difficile est dicere; nec difficilius tamen quam intra partes alias. Nam & Cornelius Celsus (*o*) in thyroidææ glandulæ tumoribus *interdum etiam minutis ossibus pilos immistos* includi, scripsit, & alii, laudati a Cel. Heistero (*p*), alibi, ut nos ipsi (*q*) intra processum Transversum viderimus Crassioris cerebri meningis. Sed hæc quoque Epistola jam longior est; ut videndum nobis potius sit, quemadmodum per Observationem aliquam, quæ Valsalvæ illi ultimæ (*r*) respondeat, finem faciamus. Erit hæc, si non prolapsi ventriculi, at prolapsi lienis, ab ejusdemque Manfredii accipietur litteris humanissimis, quibus A. 1718. ut duas non vulgares alias, alio tempore tibi descriptas, ita hanc pariter communicavit.

42. VIR erat cui venter ad utrumque inguen tumebat. Sed tumor sinister, quem herniam esse, constabat, cum mortem, ileo inducto, attulisset; occasionem præbuit sciendi, quid esset dexter. VENTRE enim adaperto, lien ad inguen dexterum inventus est, unde, quantumvis concusso inter eruendum e sepulchro cadavere, dimoveri non potuerat. Lien is fuit pondere librarum circiter trium, crassitudine digitorum transversorum quinque, latitudine duodecim, longitudine totidem. Annexus erat ventriculo per quendam quasi funem, sub intestinorum parte latentem, crassum digitos pollices duos, ex vasis factum sanguiferis, quæ crassiuscula tunica, capsulæ instar, complectebatur ut colore, & quadam vasorum contorsione similis esset funiculi umbilicalis; quanquam exterius appendices habebat quasdam, reliquias fortasse laceratarum membranarum, quæ primo aspectu illas adiposas appendices referebant quibus instructa sunt intestina Crassa. Rami ve-

(*z*) n. 60. (*a*) Bartholin. Act. Hafn. Vol. 1. P. 1. Obs. 103. (*b*) thes. 22. (*c*) n. 59. (*d*) n. 39. (*e*) n. 37.
(*f*) Spicileg. Anat. Obs. 10. (*g*) apud Schorkopff th. 17. (*h*) Ibid. th. 15. (*i*) c. cit. (*k*) Ibid.
(*l*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 27. (*m*) Earund. Dec. 3. A. 2 Obs. 61. (*n*) Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1703.
(*o*) Biga Obs. Med. c. 1. (*p*) apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12. (*q*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56.
(*r*) Differt. de Virg. Ascitica. (*s*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (*t*) Eorund. T. 2. Obs. 80.
(*u*) Eorund. T. 3. Obs. 105. (*x*) Dec. 4. Obs. Anat. 8. (*y*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
(*z*) Osservaz. 9. (*a*) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 99. (*c*) Epist. 15. n. 8.
(*d*) Ep. 21. n. 47. (*e*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 9. (*f*) Theatr. Anat. l. 1. c. 35. (*g*) Ibid. (*h*) Cent. 5. Ob. 48.
(*i*) Part. 1. Obs. Med. 9. (*k*) n. 41. (*l*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 180. (*m*) Earund. Dec. 2. A. 9. Obs. 136.
(*n*) Earund. Dec. 3. A. 1. Obs. 92. (*o*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat 4. (*p*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 64.
(*q*) Earund. Cent. 8. Obs. 14. (*r*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 85. (*s*) Ibid Obs. 160. (*t*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44.
(*u*) Epist. 29. n. 14. (*x*) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Hydrope Obs. 6. (*y*) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 11.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 21. (*a*) n. 34. (*b*) cit. c. 35. primo loco. (*c*) cit. Hist. primo loco.
(*d*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 207. (*e*) Obs. cit. 10. (*f*) c. cit. 35. (*g*) Vid. thes. 17. Schorkopffii cit. n. 40.
(*h*) apud Targion. cit. Ibid. (*i*) Cent. 2. P. 1. Obs. 37. (*k*) Opusc. Pathol. Obs. 42.
(*l*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica. (*m*) n. 38. (*n*) cit. supra ad n. 40. (*o*) De Med. l. 7. c. 13.
(*p*) Epist. de Pilis &c. ad Paverum. (*q*) Epist. Anat. 20. n. 58. (*r*) supra n. 14.

venarum ad lienem attinentium valde erant dilatati: quæ autem vas breve dicitur, facile digitum indicem admittebat.

43. Etſi Blaſius (ſ) cum eandem, quam Ruyſchius (t) poſtea, prolapſi lienis Obſervationem vulgavit, aliquanto plura quam alter, ſcripſit de iis quæ in vivente, & poſt mortem ſunt animadverſa, & in his *vaſa ſplenica mirum in modum & longitudine, & capacitate aucta*; neminem tamen legiſſe memini, qui in ejuſmodi caſibus diligentius quam Manfredius, funem deſcripſerit Splenicorum vaſorum. Cæterum quod ad cauſas attinet morbi hujus, agnoſco quidem nimis auctum lienis pondus, quo membranea vincula, ad ſeptum tranſverſum annectentia, laxentur, aut diſrumpantur, & ſane plerique cum prolapſu id pondus aut memorarunt, aut indicarunt. Attamen cum ingentium lienum, qui minime prociderant, venit in mentem, quales non ſemel tibi deſcripſi (u), aut quales in Sepulchreto (x) legeris; facile intelligo, ad pondus addendas eſſe cauſas alias, ut puta illorum vinculorum majorem laxitatem infirmitatemve, aut caſum ab alto, aut alia ejuſmodi, quæ inter videto, an transferre placeat quod de rene cenſuit Riolanus (y). *Cauſa*, inquit, *luxationis renis poteſt eſſe violenta, & diuturna tuſſis, quæ perenniter agitans diaphragma*, renum, huic incumbentium, *alterutrum* poteſt *ſua ſede dimovere*.

44. Quibus autem ſignis hic dignoſci morbus, & internoſci ab aliis queat, ex ejus hiſtoriis quærendum eſt: quanquam non omnes qui in mortuis invenerunt, ea potuerunt indicare, quæ peculiariter affeciſſent viventes. Nam certe peculiaria non ſunt prolapſi lienis quæ in antiquo præ cæteris exemplo habemus apud Ballonium (z). Neque ex Cabrolii Obſervatione (a), quæ non diu fortaſſe poſt illam priorem habita eſt, colligere aliud poſſumus, niſi lienem, ut in mortuo poterat, ſic facile etiam in vivo percipi potuiſſe *natantem per totam ventris cavitatem*. Quod ſignum non inutile credo, ſed primis temporibus, ut de aliis haud ſemel dixi, magis attendendum. Tempore enim progrediente, poteſt facile deeſſe, quippe liene immobili facto, ut in propoſita Manfredii Obſervatione vidiſti, & apud Ballonium videbis; nam lien, veſicæ incumbens, *ſatis contumaciter adhærebat*. Confirmat hoc Riolanus, ubi hunc ſibi morbum *quater viſum* in Encheiridio (b) dicit: & certe in Anthropographia (c) duo producit exempla in quorum utroque ſe lien utero, viciniſve partibus tam firmiter alligaverat, ut in altero, vivente fœmina, reponi, quemadmodum antea, in ſuam ſedem amplius non potuerit; in altero diu Medicis pro mola impoſuerit. Ipſe autem has profert (d) notas, ut a prolapſo rene internoſcamus, *tumorem oblongum*, & *vacuitatem hypochondrii ſiniſtri*; quarum hanc nos in jejuno ægrotante quæremus, & ſi percipiamus (quod in eo facile in quo lien ante prolapſum tumidus perceptus ſit) multo potiorem notam ad internoſcendum a quovis alio duro hypogaſtrii tumore delapſum in hoc lienem habebimus, quam figuram, quæ in morbidis Partibus, & in hac præſertim, ut vel ipſe Riolanus (e) docet, quantum mutari ſæpenumero ſoleat, non ignoramus. Ex Blaſii (f) autem exemplo colligere duo poſſumus, alterum, ut ſi forte quod ipſi accidit propterea, ſicut opinor, quia ſenſim laxatis ligamentis, non cito ruptis, procubuerat lien, contingat nobis gravem tumorem, hypochondrium ſiniſtrum cum aliqua parte epigaſtrii occupantem, primum percipere, interpoſito autem ſpatio temporis hypogaſtrium magis, quam illa, tenentem, in conjectura confirmemur; nam alioquin locum dumtaxat in quo demum ſentiemus, attendere, etſi adjuvare aliquando poteſt, quod ſiniſtrum ſentiamus; poteſt tamen nonnunquam decipere, ſicuti oſtendit Manfredii (g) Obſervatio, qui ad inguen dexterum invenit. Alterum eſt, ut ſi cætera ſigna lienem indicent, non propterea quia tumor *ultra ſemeſtre ſpatium*, quod definiverat Riolanus (h), mobilitatem aliquando retineat ſic, ut mutato corporis ſitu, ſedem mutet; non, inquam, propterea lienem eſſe, inficiemur. Ut enim facile alias, quemadmodum diximus, adhærere ſoleat, in Blaſii tamen caſu *ultra annos tres & dimidium* etiamtum pendulus, pro varia corporis agitatione, varie ipſe quoque moveri potuit. Ex eodem, ut ab Ruyſchio (i) narratur, caſu diſcimus, accidere interdum hunc morbum poſt difficilem partum, nec ſine dolore vehementiſſimo: quorum illud ea confirmat quæ de morbi cauſis addidimus (k), hoc vero admonemur, ne quia dolorem cæteræ hiſtoriæ non memorant, idcirco in omnibus, omnive morbi tempore deeſſe credamus. Antonii de Pozzis (l) hiſtoria docet, quamvis magnus lien, ſede præ pondere mutata, hypogaſtrium occupaſſet annos quatuor & viginti, vixiſſe tamen mulierem, terque uterum interea geſſiſſe, & vitalem prolem edidiſſe; ut minus oporteat mirari quod altera illa apud Ballonium (m), ſemel ad legitimum uſque pariendi tempus fœtum retinuerit, in partu demum extincta. Nihil, niſi facilem Medicorum errorem in hoc morbo pro uteri geſtatione habendo, confirmat Drelincurtii Obſervatio apud Schorkopffium (n). Exemplum denique Boneti (o) facere poſſet ad ea comprobanda quæ de ventris doloribus aliquando torquentibus paulo ante dicebamus, niſi alius præterea in ejus Virginis ventre fuiſſet morbus. Nec plures lienis prolapſi, quam has decem Obſervationes, accepiſſe, aut legiſſe, in præſentia memini, ut jure meritoque Ruyſchius (p) potuerit inter ea quæ rariora adnotaverat, *lienem in pelvim prolapſum* recenſere. Sex illarum ad fœminas attinent, duæ ad viros: ad alterutros autem reliquæ ſpectare potuerunt, quas indicavit, non narravit, Riolanus (q), cum ajat, imperitos incautoſque ſic falli *ſpecie molæ, vel ſcirrhoſi uteri in mulieribus, & in viris ſpecie tumoris glanduloſi inſtar ſteatomatis in meſenterio latentis*. Mihi necdum contigit, ut per anatomen deprehenderem, cupienti alioquin cum alia, tum præcipue quid annexis pancreati, ventriculo, totiſque Splenicorum vaſorum truncis tunc accidat, diligenter inquirere. Et ſunt quidem in productis Obſervationibus, Ballonii præſertim, & Cabrolii, aliqua ad ventriculum attinentia. Sed quoniam aliunde eſſe poterant, nec Pozzi, & Boneti hiſtoriæ ſatis illis hac in parte reſpondent, conſulto ſunt a me prætermiſſa.

45. Conſulto pariter reticui quod ab Hildano (r) in muliere deprehenſum eſt, cum immanem lienem ad hypogaſtrium quidem extenſum legam, non illuc prolapſum, ut Viris alioquin Doctiſſimis viſum eſt, in Obſervationis ejuſdem, ab Hildano facta, commemoratione (ſ), quam ipſi alteram eſſe Obſervationem crediderunt. Sic quoque pro commemoratione habui editæ olim Obſervationis (t) quod Ruyſchius poſuit in Adverſariis (u): neque enim mirum, ſi perſenex quædam in hac commemoratione ſcripſerit, quæ cum ſcriptis triginta annis ante non prorſus congruant, quando nec illa quæ tum ſcripſerat, viginti nimirum annis poſtquam obſervaverat, ſatis cum iis conveniunt quæ ſeptem, haud amplius, annis poſt habitam illam Obſervationem tradidit Blaſius (x), qui & a muliere conſultus fuerat, & affuit diſſectioni, quam ab Ruyſchio peractam dicit A. 1670. die 24. Januarii. Hic vero cum annum eundem ponat, tempus quoque anni ſatis indicat, cum eandem hanc ſuam, ait, recenſeri hiſtoriam *Decad.* III. *Obſ.* 4. Juſti Schraderi, qui ibi ab Ruyſchio *Ann.* 1670. *die* 31. *Mart.* ſibi narratum ſcribit, *nuper* ab ſe eam eſſe habitam diſſectionem. Quod ſi hujuſmodi Obſervatio ex iis eſſet quæ bis intra duos menſes uni Anatomico facile poſſet occurrere; quomodo inter rariores ab Ruyſchio (y) fuiſſet poſita? At enim quater id vidit Riolanus (z); *bis* autem, ut hæc recenſens lego, Ill. Swietenius (a) in cadaveribus conſpexit *lienem ſcirrhoſum ingentem ad pelvim uſque prolapſum*, qui utinam ad cætera addenda otium habuiſſet. Tu vero memineris, non videri nobis minus veri ſimile, quod aliquis non ſemel offenderit lienem prolapſum; ſed quod intra bimeſtre ſpatium bis offenderit, hoc ſane videri. Attamen ſi verbum illud *nuper* a me forte nimis reſtricte acceptum putas; etſi mihi non ob id unum haud ſatis convenire cum aliorum antea editis deſcriptionibus prima illa Ruyſchii Obſervatio viſa eſt; non repugno, quin ſecundam pro alia habeas, & cæteris annumeres quæ ſupra (b) ſunt recenſitæ.

46. De curatione tandem quid primo tempore cenſuerit,

(ſ) P. 1. Obſ. Med. 14. (t) Obſ. Anat. Chir. 62. (u) Vid. præſertim Epiſt. 36 n. 11. & 17.
(x) l. 3. Sect. 16. Obſ. 9 & ſeqq. plurib. & Sect. 21. Obſ 34. §. 1. 2. 3. (y) Anthropogr. l. 2. c. 26.
(z) Epidem. l. 2. Vere A. 1578 (a) 6. in Obſerv. Var. (b) l. 2. c. 26. (c) l. 2. c. 23. (d) Encheir. c. cit.
(e) Ibid. (f) Obſ. ſupra ad n. 43. cit. (g) ſupra, eod. (h) Encheir. c. cit. (i) Obſ. 62. cit. ad n. 43.
(k) eod. n. (l) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obſ. 30. (m) loc. cit. (n) Diſſ. ſupra n. 40. cit. theſ. 22.
(o) Sepulchr. l. 3. Sect. 14. Obſ. 37. (p) Reſp. ad Bidl. Vindic. (q) Encheir. c. cit. (r) Cent. 2. Obſ. 45.
(ſ) Epiſt. 55. (t) cit. ſupra ad n. 43. (u) Dec. 2. n. 9. (x) cit. ſupra ad n. 43. (y) Vid. ſupra, n. 43.
(z) ſupra, n. 44. (a) Comment. in Boerh. Aphor. §. 553. (b) n. 44.

fuerit, & quid præſtiterit Riolanus (c), quæ item, liene hypogaſtrii partibus jam affixo, propoſuerit, quæ vetuerit, ex ipſo cognoſces. Nolo enim jam longam Epiſtolam longiorem facere, cujus tu prolixitudinem, non tamen cum ſuperioris Epiſtolæ prolixitudine comparandam, feres æquiore animo, cum animadverteris, hac nos, repetitionum oſores, non modo quæ ad Sectionem ſpectant *de Ventris Tumore*, ſed & quæ ad alteram *de Hypogaſtrii Dolore* attinent, propemodum abſolviſſe. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XL.

Verba fiunt de Lumborum Dolore.

VEntum eſt ad morbos, quorum peculiaris ſedes, & cauſa ſæpe admodum ſunt obſcuræ, ad eos videlicet qui ad urinas ſpectant. Oſtendet hoc vel ipſe, a quo incipimus, *Lumborum Dolor*. Hic enim haud raro ad renes attinet quos arenæ aut calculi male habent: quanquam non minus ſæpe aut alio attinere, aut ad renes quidem, ſed ab aliis cauſis affectos, & ipſe noſti, & planius intelliges ex iis quas modo tibi deſcribam, Obſervationibus tum Valſalvæ, tum meis. Nam ex utriſque primæ ad renes, calculoſque, poſteriores ad alia aut renum, aut aliarum partium vitia pertinebunt. Initium, ut par eſt, & ſoliti ſumus, ab illius primis capiemus.

2. SACERDOS annorum quinquaginta, ab annis jam bene multis, arthriticis, digitorum præſertim, obnoxius doloribus, tandem & nephritico eſt correptus. Vomitus non ſolum bilioſæ materiæ crebro, ſed & ſemel ſanguinis fuit, qui per nares quoque jam ſæpe profluxerat. Poſteaquam urina ex pauca, & aquoſa, majori copia reddebatur cum mucilaginoſa, atque opaca materia, repente convulſivi totius corporis motus acceſſere: qui iterum, ſed vehementius, redeuntes, necarunt. VENTRE aperto, omnia inteſtina reperta ſunt colore ad lividum inclinante. Ventriculus autem ſanus, nullo apparente loci veſtigio unde ſanguis prodiiſſet. In renibus minimi latebant calculi, nonnulli nigri, alii albicantes, ſinuoſæ præterea caveæ, in ſiniſtro præſertim, urina plenæ: quæ ſua copia pelvim, & huic continuatum ureterem multum dilataverat. In Capite interna cerebri ſubſtantia quadantenus, hujus autem præcipue ventriculi ſero ſcatebant. Denique ad digitorum articulos, cute ſublata, illico in membrana, tendines obvolvente, tartarea materia deprehenſa eſt, quæ ex albo in flavum colorem vergebat.

3. Cum plura poſſint; quod in hac, aliiſque ſæpenumero fiet Epiſtolis; ex propoſita Obſervatione deduci; tum illud præcipue confirmare licet quod in medicina exercenda ſæpius occurrit, ad articulorum dolores accedere renum dolores, ad hos denique graviſſimos cerebri morbos. Nempe qui arthritidi obnoxii ſunt, quanto minus uti poſſunt corporis motu, tanto minus agitant eos muſculos quorum motibus renes quoque attigui coagitantur, ne facile in his urina ſubſiſtat, & arenulas, quibus fœta eſt, deponat. Videſis Boerhaavium (a), & Magiſtri ſenſa recte interpretantem, & illuſtrantem Hallerum (b). Vide etiam Littrii (c) Obſervationem in puero, cui ob phimoſim cum vix guttatim deſtillaret urina, eoque inter glandem, & præputium reſtitaret, incredibilem ibi creaverat lapillorum numerum, quorum, ſublata phimoſi, nullus amplius productus eſt.

Concreto autem jam in renibus calculo, ſicuti haud raro inde obſtaculum fit lotio, minuſque propterea ſerum inutile e ſanguine eliminatur, ita hoc redundare in cerebrum poteſt; aut etiam aſperitas calculi renes interdum vehementius irritando, convulſiones toto corpore ciere, atque ideo intra cranium quoque. Utra malueris ratione convulſivos motus in propoſito Sacerdote, mortemque ipſam explicare, arbitrium tuum facio: quanquam ſecundam comprobare videtur mictus mucilaginoſæ materiæ, cui mictui illa ſucceſſerunt. Scilicet is mucilaginoſus humor, quo ut veſica, & ureteres, ſic etiam, quippe ex eadem continuata tunica facti, pelvis, & ad hanc pertinentes tubuli qui excipiunt renum papillas, intus obliniuntur adverſus urinæ acrimoniam, is igitur humor auctus, & craſſior factus a calculi irritatione, hujus vim minuit donec calculo adhæret, interque ejus aſperas facies, & illam tunicam ſe interponit. At quando ſive a perperam datis medicamentis quæ urinam importune moveant, ſive a cauſa alia aliqua illinc detruſus, tunicam inermem relinquit; tunc vero acriora fiant irritamenta, neceſſe eſt. Prima vero de duabus explicationibus uti malueris, ut opinor, in ea quam protinus attexam, hiſtoria.

4. VIRO ſexaginta annos nato, obeſiori, qui, dum juvenis erat, difficulter mingebat, ut elevatis pedibus aliquando mingere cogeretur, ex toto urina ſupprimitur cum dolore vehementiſſimo ad lumbos, tamen ſine ullo vomitu. Magna quotidie febris, rigore, & frigore ad duas horas durantibus. Cathetere immiſſo, ſanguinolentam mingit materiam, unaque calculum parvæ amygdalæ magnitudine. Hunc excipit mictus purulentus. Sed poſtmodum clareſcit urina, fitque ſanorum ſimilis, non ſine aliquo tamen fœtore: ſemperque perſtat ad lumbos dolor. Morbo, ſicut diximus, in ſpeciem remiſſo, ea nocte quæ ad quinctum diem attinebat, quadam ingruente quaſi epileptica totius corporis concuſſione, cum ſanguinolenta ad os ſpuma æger excedit e vita.

VENTRE diſſecto, veſica apparuit urinæ plena, niſi quod male olebat, ſecundum naturam, ut videbatur, ſe habentis. Craſſæ factæ erant carneæ veſicæ fibræ, ut cordis lacertulos repræſentarent. Circa ejus cervicem nonnulla arenulæ grana reperta ſunt. Cæterum in veſica nullus inventus eſt obex quo mictio prohiberetur. Ureteres, & renes omnino ſani. In Thorace pulmones turgebant, atroque erant colore infecti: ſiniſter autem diaphragmati arcte adhærebat. Cordis ventriculus dexter polypoſam concretionem habebat; ſiniſter fluido ſanguine erat plenus.

5. Quæcunque olim fuiſſet cauſa mictus difficilis, a quo veri ſimile eſt, ut alias (d) indicabitur, fibrarum veſicæ craſſitudinem fuiſſe relictam; noviſſimus; quod ad urinarias Partes attinet; morbus a calculo videtur repetendus. Is enim in renum alterutro tanto facilius gigni potuit, quod obeſiori homini pinguedinis pondus minus facilem reddebat corporis exercitationem (e). Rationi huic qua Boerhaavius (f) lapidem credidit itidem in rene altero (neque enim ſemper uterque pariter eſt ad hanc rem diſpoſitus) præpinguis hominis concreviſſe, aliam quoque addas licet, quam cum Auctore eodem (g) repetes a pinguedinis copia, renem, & ureterem premente, eoque non ſecus ac rarior corporis motus, lotium morante. Quin etiam in iis qui ſe multis ac ſæpius ingurgitantes, ventriculum, & inteſtina plerumque habent nimis diſtenta, ad cæteras cauſas quibus renum calculis obnoxii fiunt, hanc mecum adjice quod renes, & præſertim ſiniſtrum, amboſque ureteres, quippe inter poſteriorem ventris parietem & viſcera illa poſitos, plus juſto comprimant. Quæ cauſa cum ad cæteras illas acceſſiſſet in generoſo Viro quem deſcribit Scroeckius (h), tanto minus mirum eſt, in uretere altero non exiguum calculum, in rene autem oppoſito magnum cum tot aliis minoribus fuiſſe deprehenſos. Compreſſio autem a copia ſive pinguedinis, ſive ingeſtorum, eo magis in obeſioribus noxia eſt, quod ſupini facile cubant: qui corporis ſitus tum renes, & ureteres magis ponderi impoſito ſubjicit, tum quanto frequentior, & diuturnior eſt, tanto magis deſcenſui urinæ officit. Sed & quandam Cl. Fantoni (i) Obſervationem legens in viro, nephriticis doloribus, a ſiniſtris præſertim, obnoxio, rene autem ſiniſtro, qui duplo craſſior erat, & geminum fovebat calculum obtecto *concreta quadam materia lardo perſimili, hic tranſverſum minorem digitum, illic pollicem & amplius craſſa*, renem autem alterum non tegente; facile de pingui

(c) Encheir. & Anthrop. capitib. ad n. 44. ſupra cit. (a) Prælect. ad §. 352. Inſtit. & ad §. 365.
(b) not. c ad primum, & d ad alterum cit. Boerh. locum. (c) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obſ. Anat. 6.
(d) Epiſt. 42. n. 33. (e) Vid. ſupra n. 3. (f) ad §. 365. ibid. cit. (g) ad §. 387.
(h) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 247. (i) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 14.

gui materia ibi quoque noxia cogitabis. In nostro igitur, ad quem redeo, Viro genitus calculus, sive renis alterius ureterem summum, sive urethræ initium claudendo, & lumborum dolorem afferre potuit, & lotii suppressionem. Nam etsi non semper, haud rarissime tamen contingit, ut uno affecto rene, alter quoque in consensum trahatur. Deturbato autem urinæ incumbentis vi calculo, & in imum vesicæ orificium protruso, lumborum tamen dolor perstare potuit eadem ratione qua renum dolor aliquando solet vesicam versus extendi, per ureteres videlicet hinc renibus, inde vesicæ continuatos, & cum plus urinæ jam capere vesica nequit, ipsos quoque urina distentos. Quæ etsi per immissam fistulam educeretur, tamen quam cito rursus vesicam impleret, hæc post ægri mortem inspecta ostendit. Quod si, quia sani visi sunt ureteres, non putas, calculum, nisi cum minor esset, eos pervasisse, neque lotium distendisse; quanquam & parvus erat calculus, & brevis distentio fuit; at tu distractos saltem concipe a calculo, summam, in quam se intruserat, urethram figura sua usque adeo lacessente, ut sanguis primum, deinde pus, fœtor demum quo lotium infectum erat, inde petenda videantur, quando aliunde non licet, uti ex urethra, quam perfectam fuisse, non legimus. Ut neque legimus inspectum cerebrum, in quod credibile est, suppressa urina, impurum serum ex sanguine se effudisse, & brevi mora acrius factum epilepticam illam concussionem, mortemque attulisse non secus atque, ut opinor, duobus attulit quorum historias in XXII. quam nos sequi hic vides, Sepulchreti Sectione (*k*) habes, a renum lapidibus pariter, & urinæ suppressione non sine convulsionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipsius ab urinæ suppressione, apoplexiæ prætermittam, & nominatim illud Koenigii (*l*) in Senatore cujus ureteres calculis erant obstructi, renes autem, & dexter præsertim, æquo majores, dilatatis tunicis multo sero tumidis, permultis obhærentibus scatebant lapillis.

6. Cum modo indicatum sit, posse a vesica dolorem ad lumbos propagari; attexendæ huc essent aliæ Valsalvæ Observationes, idem aliunde profectum commonstrantes, nisi priusquam a renibus discedamus, præstaret ostendere, horum, &, quod consequitur, lumborum dolorem causæ quidem quæ in renibus sit, nec tamen calculus sit, nonnunquam esse imputandum. Rarior, sed non incredibilis causa sunt vermes, quos qui in renibus non caninis modo, sed & humanis deprehenderint, multos nominat Dominicus de Marinis (*m*), ad quos magna ex parte in Sepulchreto quoque (*n*) memoratos, addas alios quosdam qui in eodem (*o*) indicantur, & qui præterea a Vallisnerio (*p*), aut ab Alghisio (*q*) ad Vallisnerium scribuntur, præsertim vero post Redium, Vallisnerium ipsum, & Carolum Drelincurtium (*r*). Ex his tamen omnibus perpaucos invenies, neque eos fere in observando cautiores, qui intra ipsos hominum renes vidisse se, scribant; ut nisi in canibus, martibusque pro certo sciremus esse deprehensos, fortasse illorum Observationes partim in dubium vocaremus, partim aliter explicaremus, mincti post nephriticos dolores oblongi, teretisque polypi, qui Sponio (*s*) pro lumbrico a primo imposuerat, non obliti. Quanto igitur certarum in canibus Observationum magis augetur numerus; tanto etiam magis credibile fit, posse idem in hominibus quoque contingere. Hac mente quod Valsalva conspexit non multo secus ac Illustri quoque Swietenio (*t*) accidit, describam.

7. CANEM ille masculum, Anatomes studio incensus, persecabat, cum, loco renis dexteri, corpus invenit quod exterius quidem renem propemodum æmulabatur, at sub externa membrana tenuem corticem glandulosum habebat, ad quem pertingebant sanguifera vasa, sub cortice autem caveam, quam membrana admodum lævigata convestiebat, pluribus pertusa foraminibus ad eum corticem pertinentibus, ut ex hoc per illa defluere in caveam lotium videretur. In cavea vermis latebat tres circiter ulnas longus, crassitudine autem calami majoris ex iis quibus utimur ad scribendum.

8. Redius (*u*) quidem hoc verme in rene crassiores, sed non æque longos invenit. Ulna ipse, & Kerckringius (*x*), Vallisnerius (*y*) quatuor palmis, Drelincurtius duobus pedibus longiores offenderunt; ut animalis non crassissimi longitudo ulnarum circiter trium mira nimium videri possit, nisi cum mortui aucta multum est, ut ego (*a*) in alio vermium genere, in hoc autem ipse Redius facile accidere, adnotavit, aut sicuti apud Drelincurtium (*b*) duo fuerunt quorum alterius rostrum circa alterius caudam arctissime esset defixum. Nam & bini aliquando sunt uno in rene, dispari quidem longitudine (*c*), ut Redius quoque (*d*) observavit, at pari a Blasio (*e*) picti sunt, hique ex homine emaciato, qualis alter fuisse legitur apud Zacutum (*f*) in cujus renibus vermes, at multis partibus breviores fuisse dicuntur colore albo, cum rubicundo essent in Blasii Observatione, quo colore semper in canibus & Redius, & Drelincurtius, hic interdum vivos, ille mortuos conspexere; hic non nisi in maribus, & a dextris, ille etiam in fœmina, & a sinistris. Dolores fuisse renum acerbissimos, Zacutus scripsit: quos etiam in canibus perpetuo significatos esse clamore, Kerckringius, & Boirelius (*g*) testantur, cum cæteri quos nominavi, id omittant. Quod reliquum est, de horum vermium origine, ut puta an in canibus ex rubellis iis sint quos in tuberculis quibusdam haud procul interdum a renibus alias (*h*) descripsi, ab illis erosis in hos nonnunquam transeuntibus, in tanta longitudinis imparilitate, non facile affirmaverim, nisi prius de utrorumque structura certiora nobis innotescant. Blasius quidem renales suos *quasi ex annulis plurimis affabre junctis* constantes descripsit, pinxitque; sed ei picturæ Sculptorem & geminum caput, & oculos de suo crediderim addidisse. Vallisnerius animadvertit, quem ipse vidit, ex Latorum genere non fuisse, qui potius esset teres, sed neque ex ullo alio genere quod alii, quantum ipse sciret, intestinis unquam inclusum comperissent. Hæc Vallisnerii animadversio dubiam mihi reddit propositam ab Redio structuram, quippe cum Teretibus intestinorum vermibus, aut ab Redio ipso describuntur, ferme communem; ut illa prætereeam quæ ab descriptione hac dissentientia adnotavit Vallisnerius (*i*). Verum ut omnia de renalibus vermibus satis certa, & constantia essent; tamen illorum parvitas qui in iis tuberculis canum sunt, necessariam intimæ fabricæ comparationem perdifficilem redderet. Quem laborem aliis, minus quam nos occupatis, relinquentes, interea ad alias, ut promisimus, Valsalvæ historias transeamus, in quibus lumborum dolorem a causis extra renes positis observaverit.

9. VIRGO annorum circiter vigintiquatuor, ab alto cadens, gravante ad lumbos dolore, & febre afficitur. Horum utrumque aliquantum mitescit. Verum aliquot post diebus recrudescens, accedente sensu ponderis in ventris cavo, vomitu, & dejectione modo viridis, modo nigricantis materiæ, tandem ad interitum perducit.

DUM VENTER secatur, illico sanies effluit, quæ, spongiis collecta, octo circiter libras pependit tota. Intestina erant inter se per tunicam exteriorem connexa, sic tamen, ut in eorum interstitiis crassior lateret sanies. Cæterum intestina ipsa, & ventriculus nihil in se vitii ostenderunt. Hepar albicabat, exteriusque adhærentem habebat crassissimam saniosam materiam. Sed omentum a sinistris, iliacam regionem versus, annexum peritonæo ex ea parte ulcus patefecit.

10. Quæcunque ea ratio fuerit cur a casu illo sit læsus intimus ventris paries iliacam regionem versus; ibi certe abscessus genitus est tantus, unde copia illa potuerit saniei effluere. Pure confecto, id accidit quod Hippocratis aphorismus (*k*) docet, ut *dolores*, *ac febres* aliquanto mitiores fierent. Abscessus autem disruptionem recrudescentes significarunt, ut puris in ventrem effusionem, in ventris cavo ponderis sensus. Doloris vero lumborum causam non quæres, cum abscessus sedem in ea abdominis parte fuisse, memineris quæ in iliacam vergebat regionem; fibræ enim Transversorum musculorum quæ in illa ipsa parte sunt, ab lumborum vertebris, ut nosti, exoriuntur: ad extrema autem musculorum, firmius præsertim ad os alligata, distractis, erosisve musculis acrius dolores percipi, non est cur miremur.

11. Ad-

(*k*) l. 3 Obs. 2 & Obs. 13. § 1. (*l*) Lithogenes human. Specim. Epist. 2. (*m*) Differt. de re monstr. a Capucc. & cæt.
(*n*) Sect. hac 22. Obs. 23. §. 5. & in Schol. (*o*) Ibid. & in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2. (*p*) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi.
(*q*) Opere del Vallisn. Tom. 1. P. 5. (*r*) Experim. Anat. Canicid. 3 n. 10. & 16. & Canicid. 11. n. 36. (*s*) Act. Erud. Lips. A. 1684. M. Jun. (*t*) Comm. in Boerh. Aph. §. 1134. (*u*) Osservaz. int. agli Anim. viv. & cæt. (*x*) Spicil. Anat. Obs. 59.
(*y*) Consider. cit. (*a*) Epist. Anat. 14. n. 47. (*b*) Canicid. cit. 3. n. 16. (*c*) Ibid. n. 11. (*d*) Osservaz. cit.
(*e*) P. 6 Obs. Med. 12. Tab. 9 Fig. 6. & 7. (*f*) Sepulchr. Sect. hac 23. Obs. 23 §. 5.
(*g*) in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2. (*h*) Epist. Anat. 9. n. 44 & seqq.
(*i*) Miglioramenti d'alcune Osservaz. del Redi n. 13. (*k*) 47. Sect. II.

11. Additurus huc alias Valsalvæ Observationes dolorum ibidem sævientium a causa vel extra ventrem & abdomen posita, in memoriam redeo, a me tibi aliis jam Litteris (*l*) fuisse descriptas, & ex affixione appendicum diaphragmatis, actionem ad has causæ, in thorace latentis, esse explicatam: quo fortasse Jacotii quoque Observatio attinet, in una ex proximis Sepulchreti Sectionibus (*m*) legenda. Quod si causa locata extra ventris cavum efficere id potest; quanto magis eæ poterunt quæ aut in lumbis ipsis, aut in ventris parte aliqua sint, lumbis adsita, aut ad eos alligata? Videbis eas causas fuse, & singillatim recensitas in Riolani Encheiridio eo capite ex quo relatæ sunt in hanc XXII. Sepulchreti Sectionem in Scholiis ad Obs. 38. primam; idem enim per incuriam repetitus est numerus: plerasque autem in eadem Sectione exemplis comprobatas, ut ex rheumatismo lumborum Obs. 29. ex sero in lumbarium vertebrarum tubo Obs. 33: ex harum erosione Obs. 35. & 40: ex lapillis, aut, si mavis, officulis in arteriis lumbaribus Obs. 31.: ex mesenterii vitiis Obs. 38. secunda, 39. & 41. §. 1. 2. 5. 6. 9. & Obs. 1. in Additamentis: ex uteri malis Obs. 41. §. 4.: ex scirrho intestini Ilei exulcerato Obs. 32. atque; ut alia nunc omittam; ex pancreatis morbis Obs. 25. 38. secunda, & 41. §. 3. adderem etiam ex §. 7. nisi eadem esset, sicuti quæ §. 6. & 8. eædem sunt ac quæ modo sunt indicatæ 38. & 25. hic per oblivionem repetitæ. Afficit autem pancreas cum per se vertebras proximas, tum sæpius quam Medici plures opinantur, ut recte est a Franc. Sylvio (*n*) animadversum, per succum, quem, sicuti & jecur, tunc præter naturam se habentem immittit in Duodenum intestinum, attiguum, annexumque iisdem vertebris, & reni dextero, unde sensus in pluribus varii, præsertim vero ardentis doloris, renibus haud raro innoxiis attributi.

Sed jam ad renes ipsos, & primum quidem ut calculis affectos, redeundum est, si nostras volumus eodem ac Valsalvæ Observationes ordine tecum, ut sumus polliciti, communicare: quanquam cum eæ quæ illustriores sunt, ad alias Epistolas certis de causis, ut tum videbis, sint differendæ; hic unam dumtaxat, & quamvis peculiarium quæ præcesserant, signorum historia carentem, tamen haud inutilem, subjiciemus.

12. MULIER decesserat in Nosocomio Patavino cum septem jam menses uterum ferret, A. 1708. mense Martio. VENTER propterea, & uterus statim a morte incisi fuerant, fœtusque detractus tum vivus, mox autem mortuus; cum ego qui tunc forte Patavii eram, uteri cervicem quæ etiamtum erat integra, & renes, quædam accuratius observaturus, accepi. Muci copiam intra eam cervicem, & vesiculas eodem fœtas, numero, & magnitudine valde conspicuas, & superficiem uterini osculi obducentes, hic fusius memorare nihil attinet. Renes vero sunt digni qui describantur. Cum enim sinister major esset, quam corporis magnitudo requireret, suosque ostenderet canaliculos magis quam soleant, crassos, eoque omnibus qui forte aderant, maxime patentes; contra dexter tanto erat minor, ut renis Succenturiati magnitudinem, crassitudinemque non superaret, ejusque parvitati ureter, & vasa Emulgentia respondebant. Et ne sic fuisse a primordiis, crederes, colore erat qui morbidum significaret, & tubulos quidem adhuc habebat qui papillas excipere solent, sed contractos, substantiam autem reliquam pene ad nihilum redactam; ut si calculum, minime rubentem, minimeque croceum, reni insitum, & calculosam hinc inde materiam demeres, vix aliud superesset.

13. Quod dixi hanc Observationem haud inutilem fore, sic accipias velim, quod occasionem det nobis plura examinandi, quæ de renum calculis, & vitiis agentes Medici tradidere, velut ex ista ipsa apparet Sepulcreti Sectione XXII. Et primum licet Coitero (*o*) acciderit, ut *dextrum renem magis atque sinistrum exulcerationi obnoxium* inveniret, sicque etiam fuerit in nostra muliere; tamen, si totam hanc percurras Sectionem, ex renibus quorum substantia exulcerata, aut absumpta fuerat, longe plures fuisse comperies sinistros, quam dexteros: & sane si frequentior renum exulcerationis causa in calculis quærenda est; hi sunt, confirmante Boerhaavio (*p*), rariores in dextero, nec ratio deest ab doctis Viris excogitata (*q*), quod sanguis videlicet multo facilius ob breviorem, ac liberiorem Emulgentem venam revehatur ex rene dextero. Et cum alias alii rationes attulerint; in re tamen ipsa conveniunt, ut Frider. Hoffmannus (*r*) magisque is quem laudat, Carolus Piso (*s*), diserte scribens, *ex centum nephritide* (calculosa) *laborantibus octoginta & amplius renem sinistrum dolere, experientia teste*, sive *in omnibus nephriticis fere*, ... *quæ est*, inquit (*t*), *observatio Dodonæi, & nostra quoque*. Igitur etsi versans ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus illa e quibus potissimum soleo in his Epistolis exempla petere, in Observationes nonnullas incides, quæ aut (*u*) renes ambos pariter a calculis intus absumptos, aut (*x*) dexterum solum iis gravatum, aut (*y*) si utrumque, multo magis dexterum; tot illas tamen habebis quas hisce opponas, quin ex iisdem Voluminibus alias insuper quas illis adjungas, ut ubi (*z*) calculos in sinistro dumtaxat rene describunt, vel si in utroque, aut (*a*) plures aut (*b*) majores, gravioremque labem sinistro afferentes, quam dextero, in quarum Observationum altera illud obiter adnotabis, fuisse eorum calculorum partes quasdam *crystallinæ duritiei & splendoris nitidi*, sive *pellucidas*. Habebis indidem exempla (*c*) aucti, quamvis intus exesi, vel alio vitio affecti aut sinistri tantum, aut multo magis sinistri, quam dexteri: hæcque duæ purulentorum renum Observationes a Cl. Coschwitzio (*d*) propositæ ambæ pariter confirmabunt. Verum jam satis exemplorum: itaque sciens mitto cætera, in quibus & illud est ex Cl. Fantono supra (*e*) indicatum, uno excepto quod ex Verneii Observatione idem (*f*) memoravit, quippe non prætereundo, ut rara causa intelligatur purulentæ dejectionis. Scilicet pus e Colo intestino proveniebat quod certo loco ulcus vicinæ Partis eroserat. Ea autem Pars ren erat sinister.

Ex his quæ dicta sunt, aliquid utilitatis existere posse, vides, cum renalis affectionis dubia, ut sæpe, signa se produnt. Si enim ad illa hoc accedit, ut sint a sinistris, paulo minus dubia fient, quam si essent a dextris.

14. Porro Eustachius (*g*) cum in Bonifacio Corneo renem alterum offendisset magnitudine parvam castaneam vix æquantem, alterum autem magnum; sed illum sanum, hunc putrem calculisque, ac saniosa materia turgidum; censuit, illius parvitatem sanguinis penuriæ deberi, quippe copia ejus maxima in alterum confluente quo vis morbi ac stimulus concitabat. Si revera parvus sanus erat, neque ejus exiguitas veterum læsionum vestigia occulebat; non est mirandum, quod Vir summus ad eam confugere explicationem coactus sit. Aliis vero ubi ren minor morbidus est, contraria placet explicatio, uti & nobis in proposita muliere. Rene contracto, ejus quoque vasa, ut vidimus in illa, contrahuntur. Quod igitur sanguinis in eum jam ferri non potest, in alterum per oppositam arteriam divertit, ipsumque distendit. Credo autem, & contractionem alterius, ejusque vasorum, alterius vero distentionem interdum posse adeo augeri, ut hic immanem in molem excrescat, ille vero nunquam fuisse videri possit. Scilicet sanus, si firmus sit, non magis augetur quam influxus sanguinis requirit, uno in rene id quod antea in duobus, deposituri. At si laxior natura sit, ad eamque laxitatem morbus accedat; credi vix potest quantum incrementi nonnumquam capiat. Ostendit ren ille quem Cl. Valcarenghus (*h*) invenit decuplo majorem, magisque is qui in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*i*) memoratur librarum pondo triginta quinque; ut nihil hic dicam de altero, duplo, eoque amplius quam iste ultimus, graviore, quem ex Monginotii Observatione Præcl. Fantonus (*k*) commemoravit. Contracti vicissim ex morbo, adeoque attenuati atque absumpti, ut a primordiis defuisse Viri doctissimi existimaverint, in illis mihi suspicio est qui renum doloribus a calculis, vitiisve aliis laborarunt,

ut

(*l*) Epist. 16. n. 40. & 41. (*m*) 25. Obs. 14. (*n*) Vid. extrema Scholia ad cit. Obs. 38. primam. (*o*) Obs. 23. §. 3.
(*p*) Prælect. ad Instit. §. 352 (*q*) Vid. Haller. not. g. ad eund. locum. (*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 6. in Thes. Pathol. § 6.
(*s*) Obs. de Morbis a Ser. colluv. S. 4. c. 2. post Obs. 100. (*t*) in Præf. paulo ante Theor. 4. (*u*) Dec. 3. A. 5. Obs. 33.
(*x*) Act. T. 1. Obs. 20. & 247. (*y*) Cent. 1. Obs. 27. & Cent. 3 Obs. 45. (*z*) Ibid. in Appen. n. 1.
(*a*) Dec. 3. A. 3. Obs. 122. (*b*) Ibid. A. 7. & 8. Obs. 122. cum Figuris. (*c*) Cent. 8. Obs. 100. & Cent. 9. Obs. 64. & Act. Tom. 7. Append. n. 10. & eorund. Tom. 8. Obs. 89. (*d*) Differt. de Valvulis in Ureterib. §. 5. & 7.
(*e*) Vid. supra, n. 5. (*f*) Anat. corp. hum. Diff. 4. (*g*) Sect. hac 22. Obs. 16. (*h*) Differt. de saxis, acub. & cæt.
(*i*) A. 1732. Obs. Anat. 7. (*k*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. in fin.

ut puta in muliere, viro, & puella, quorum videsis historias in Sepulchreto (*l*). Namque; ut omittam virum, illum videlicet Mercatorem, cujus Observatio in hac quoque Sectione (*m*) semel atque iterum per incuriam est indicata; in puella ut renis dextri locum ne filamenta quidem, aut membranæ tenerent; tenebat tamen ureter qui ex venæ Cavæ trunco, ad quem, rene absumpto, se videtur agglutinasse, in vesicam adhuc descendebat: in muliere autem pro eodem rene *species quædam involucri* conspecta est, membrana, credo, quæ marsupii instar, absumpta jam renis substantia, superstes a tot Observatoribus (*n*) commemoratur. In iis vero crediderim a primordiis usque, ut vel olim Aristoteles (*o*) observavit, renem defuisse, in quibus nulla renum vitia præcesserint, neque ullum alterius renis, aut Emulgentium ejus vasorum, aut ureteris extet vestigium, ut non extabat in puellula a Poupartio (*p*), neque in Sacerdote, & Muliere, a Valsalva dissectis, quorum utriusque historiam tibi alias (*q*) proposui, aut siquid forte extabat, certa quædam alia non deerant quæ nunquam renem fuisse, indicarent, ut in ea Muliere alterius lateris ren non modo, ut in puellula illa, æquo major, sed duplo major, & præterea pelvi duplici, duplicique uretere præditus; ut initio factus videretur, ut sui quoque absentis comparis vices gereret. Ego vero in catella quam Bononiæ persecui Februario mense A. 1702. aliud quidpiam animadverti, unde, etsi neque ureter, neque Emulgentia vasa deessent, renem tamen a primordiis defuisse, conjicerem. Cum enim loco renis dexteri nihil nisi pinguedinem deprehendissem quæ mole ipsum, & figura etiam quadantenus referret, ureterem autem cum vesica quidem commissum, at solidum & paulo ante quam ad eam pinguedinem perveniret; repente in tenues dispertitum pinguedinis strias, quæ sanguifera vascula comitabantur, arteriamque pariter Emulgentem vidissem in eo latere non deesse, at tenuiorem æquo, & cum ramum quidem non parvulum renem versus Succenturiatum dimitteret, parte reliqua in ramusculos abeuntem qui per descriptæ pinguedinis superficiem dumtaxat reptabant: cum hæc igitur ita conspicerem; animadverti, venam ejusdem lateris Emulgentem, etsi crassitudine oppositam aliquantum superabat, nullos tamen qui sub sensum caderent, ramusculos a pinguedine illa, quam totam cum cura persecui, venientes accipere; accipere autem ramum a proximo hepatis lobo crassum adeo, ut ipsa Emulgens sinistra illo tenuior videretur. Qua ex re proclive erat conjicere, venam Emulgentem dexteram non renis in ea quidem catella, sed jecinoris causa fuisse creatam, præsertim cum in sanissima catella secundum naturæ consuetudinem se haberent reliqua omnia, nisi quod ren sinister major erat, quam pro corporis magnitudine, ut pote qui secernere unus omnem debebat urinam, quamobrem canaliculi quoque ejus erant, ut in muliere descripsi, crassiores, & evidentiores.

15. Ut igitur ab ea constitutione quæ a primordiis, ad eam quæ a morbo est, & ad institutum sermonem redeam; augeri ob renis comparis absumptionem, alterius qui sanus sit, magnitudinem non alia ratione, crediderim, quam quæ paulo ante exposita est; neque enim in Kerckringii, exempli causa, aut Drelincurtii memoratis (*r*) Observationibus cum ren alter esset a verme corruptus, alter autem æquo major, esse potest Eustachianæ explicationi locus. Cum vero sæpe adeo fieri videamus, ut rene altero ob corruptionem, aut propter obstruentes calculos lotium non secernente, aut non emittente, alter suppleat, idque ipso hujus incremento confirmari; manifestum est, jure scripsisse, ut in Sepulchreto (*ſ*) leges, Guidonem Patinum, non semper esse verum, uno rene obstructo, alterum statim cessare ab officio: quod & suis ipse quoque comprobavit Observationibus, & facile est ex alienis pariter intelligere, in hisque; ut tot alias omittam; Gregorii Horstii (*t*), & Thomæ Bartholini (*u*). Quas Patini, & Bartholini historias perlegens, si forte miraris, cum magnus, & angulosus calculus esset in rene, nullum ibi percipi consuevisse dolorem; miraberis magis, si alias inspicias Observationes, ex quibus constat, neque illum, neque ex tot aliis renalium calculorum signis ullum toto vitæ cursu in quibusdam eos habentibus fuisse, quarum Observationum aliquæ in eodem sunt Sepulchreti loco (*x*) ubi illa quam ex Bartholino indicavi; sed aliæ præterea addi poterunt, ut quæ in Historia prostat Reg. Sc. Academiæ Parisiensis (*y*); quanquam in eo tamen viro vomitiones haud deerant, per intervalla ingruentes; & illa item, quam miror non fuisse jam additam, quippe in Posthumo Malpighii Opere (*z*) vulgatam. Causa autem, cur signum aliquod, & interdum ullum non appareat, esse profecto multiplex potest, ut puta cum lapides, quantumvis insignis magnitudinis, natura, aut casus *quasi coronarum orbes medios forat* (sic enim legenda sunt Eustachii verba, male in Sepulchreto (*a*) relata; ubi præclara ejusdem Observatione comprobantur) urinæ suppressio non contingit, ut neque continget, si via lotio quasi per canaliculos, in ipsis calculorum lateribus, substantiaque excavatos, relinquatur aperta, ut in proxima Salmuthi historia (*b*), & clarius, quippe adjuvante pictura, in illa patet, quam Lancisius cum Alghisio (*c*) communicavit. Nec molestus sensus erit ad lumbos, ne gravitatis quidem, si calculi sensim, & lentissime increscant, retusisque angulis sint, aut firmissime renum substantiæ impacti hæreant, ut commoveri non possint, præsertim si a substantia dura sit, & callosa, quemadmodum in Cornelio Cardinali fuisse, alibi (*d*) scribemus, fueratque in illo cujus ex Historia R. Sc. Acad. paulo ante mentionem fecimus, in quo cartilaginea inventa est. Sed & dura fuit in altero cujus descriptionem apud Malpighium extare, diximus. In hisque nec aliæ fere sunt ejus morbi notæ. Cujus rei quæ causa fuerit in eo cujus Observationem tradidit Guarinonius (*e*) satis ex dissectione non liquet, ut neque in duabus aliis (*f*) in primaque potissimum, quarum tamen utraque calculis infarctos renes ambos exhibet, præsertim vero sinistrum. Quæ autem, qualesque ut plurimum soleant esse notæ illæ ex quarum præsentia proprie renum calculi dignoscuntur, etsi jam satis per te nosti; proderit tamen, si apud Cl. Scarschmidium (*g*) recognoscas; exempla enim subjicit quibus confirmet, illarum plerasque, aut omnes etiam abesse interdum posse, ut alium morbum spectent Medici, calculos autem qui in renibus sunt, minime suspicentur. Porro supervacuum est admonere, supervenire posse causas ob quas dolor cesset qui antea in rene vel acerbissimus fuerit, nerveis videlicet surculis sive hebetibus factis, sive consumptis, ut ex VI. intelligitur hujus Sectionis Observatione. Quæ omnia cum ita sint; patet, quanti referat in ægrotantibus quæ præcesserint, inquirere, & siquando nullum præcipuum signum extet renalis calculi, non propterea contemnere leviora, aut aliis quoque morbis communia. Sed nostræ id melius docebunt hujus morbi, in cadaveribus deprehensi Observationes, quæ ideo in alias differuntur Epistolas, quod in hanc ubi de lumborum dolore agitur, eæ non videntur convenire in quibus is dolor non se prodiderat.

16. Quod vero diximus in descripto a nobis fœmineo rene calculum nec croceum fuisse, nec rubentem, & quod in rene virili tres albidos a nobis inventos aliis ad te Litteris (*h*) commemoravimus; nempe discrimini illi adversatur, fere ab omnibus olim recepto, per alterutrum de duobus illis coloribus genitos in renibus lapides internoscendos esse, credentibus, a genitis in vesica. Quibus Eustachium suam opposuisse Observationem, in Sepulchreto (*i*) vides: ex quo alias addes, ut ex iis quæ in promptu sunt, aliam, Eustachianæ proximam (*k*), in qua colore marmoris candidi, aliamque (*l*) in qua nivei candoris inventi in renibus calculi proponuntur: ubi & conspectos a Valsalva calculos, alios (non secus atque a Schroeckio (*m*)) albicantes, alios nigros in hac ipsa Epistola (*n*) memoravimus. Apparet igitur, illud discrimen aut ex æquo paucioribus Observationibus, aut a præjudicata quadam opinione fuisse deductum. Certe autem lapidis materiæ id quo rubro, flavo, nigro, aliove colore inficiatur, tum in renibus, tum in vesica admisceri potest. A qua etiam admistorum varietate fieri, credibile est, aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem solutionis, spemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt quo uno æque omnes dissolvantur. Quo magis danda opera est, ne calculus gignatur, iis vitatis

quæ

(*l*) Sect. cit. Obs. 23. §. 4. Sect. 27. Obs. 1. Sect. 28. in Additam. Obs. 2. (*m*) Obs. 23. §. 12. & Obs. 17. §. 6.
(*n*) Vid. ex. gr. Sect. hac 22. omnes §. Obs. 5. (*o*) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. art. 2.
(*p*) Hist. de l. Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 1. (*q*) Epist. 25 n. 4. & Epist. 31. n. 25.
(*r*) supra n. 8. (*ſ*) Sect. hac 22. in Schol. ad Obs. 14. (*t*) Ibid. Obs. 19. (*u*) Ibid. Obs. 24. §. 2. (*x*) Obs. ead. §. 1. 3. 4.
(*y*) A. 1730. Obs. Anat. 3. (*z*) ubi de Renib. (*a*) Sect. cit. Obs. 12. §. 1. (*b*) Ibid. §. 2.
(*c*) Litotom. c. 4. & Tab. 4. (*d*) Epist. 57. n. 10. (*e*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 10.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. in Append. n. 3. & Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 11. n. 1. (*g*) Ibid. A. 1739. Hebd. 31. n. 1.
(*h*) Epist. 38. n. 41. (*i*) Sect. hac 22. in Schol. ad §. 1. & § 2. (*k*) Ibid. §. 6. (*l*) l. 1. Sect. 10. in Additam. Obs. 8. ad fin.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 247. (*n*) n. 2.

quæ diximus (*o*) in renibus lotium remorari, & contrariis in usum tractis, præsertim siqua inchoati calculi suspicio sit. Ad quem, donec licet, inde deturbandum, mitioribus potius, & anodyni aliquid habentibus, quam acrioribus diureticis uterer, qui hinc meminerim, antequam Boerhaavii (*p*) monita prodirent, generosum quendam Civem meum, cui lapis e vesica exsectus fuerat, nephriticis obnoxium doloribus, his rarius tentari cœptum esse ex quo tertio, aut quarto quoque die mane haurire instituit calidæ uncias aliquot, cochleari addito syrupi ex succo violarum; inde vero sciam, diuretica proprie dicta nonnullos quidem liberasse; aliis autem vehementer nocuisse: neque hoc mirum sive ea attendentibus quæ supra (*q*) attigimus de mucilaginoso humore quo tubulorum, & pelvis parietes obliniuntur, non temere amovendo, sive contractiones eorumdem parietum, quæ ut acrium medicamentorum irritamentum sequuntur, sic quantum & vias importune adstringant, & dolores augeant, manifestum est. Utinam radicis scillæ vis anodyna, & convulsiones sopiens, ab Hoffmanno indicata, & in nephritide ipsa, etiam a minoribus calculis proveniente, a Cl. Jo. Gerardo Wagnero (*r*) exposita, tot felicibus aliis experimentis confirmaretur, ut non minus apud Medicos nota esset, quam vis diuretica perspecta est; sane Itali quoque nostri, etsi plerumque ab emeticis, quale pulvis scilliticus est, remediis abhorrent, hoc opportune uti non dubitarent, ne ibi calculus incrementa caperet, unde postea dejici non posset. Augetur enim subsistens, non modo ut expediri, & egredi amplius nequeat, sed interdum ut renem æquet, imo nonnunquam, sicut in fœmina Principe fuisse scribitur (*ſ*), pondo sit librarum quinque. Sed cum in aliis morbis non semper eidem remedio idem exitus respondet, tum in hoc speciatim. Valsalvam certe ipsum memini de hoc non semel querentem, confirmantemque, se in Nobili Virgine quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in singulis paroxysmis esse coactum, cum quæ alias prompte liberaverant, frustra in usum revocarentur.

17. Inter cætera autem detrimenta quæ mulieribus afferunt cruciatus nephritici, non dubito, quin abortus, aut non infrequens & fœtus, & matris interitus sit referendus. Cum enim uterus crescens ureteres premendo, minus per hos facilem reddat urinæ defluxum, &, quod consequitur, nonnihil in renibus eam moretur; siqua forte vitium aliquod in his fovet ob quod eorum doloribus obnoxia sit; nempe inde magis irritari ipsorum intimas membranas, & cruciatus excitari, proclive est intelligere, ut illud pariter quod toto corpore, iisque præsertim Partibus quæ in ventre sunt, eo tormento per nervos in consensum tractis, facile ante justum tempus ex contrahente se utero fœtus exigatur, aut certe ita ipse, aut mater, tunc gravibus morbis persæpe impar, male mulctetur, ut non raro utrique moriendum sit. Quod ad abortum attinet, habes in Sepulchreto (*t*) Matronam, a Platero descriptam. Ea *quatuordecies uterum gestans, toties 8. vel. 9. semper mense abortiebat*. Eadem multos annos gravissimis renum doloribus obnoxia fuerat. *Dolorum* autem, *& abortus causam* Platerus deprehendit in renibus, quorum alter in marsupii modum, absumpta substantia, redactus, alter a magno calculo erat prætumidus. Mulier vero a cujus historia, ut pleraque alia, ita hoc quoque animadvertendi occasio mihi data est, ut septimo graviditatis mense ipsa primum, mox & proles extincta sit, & quemadmodum ren ejus dexter se haberet, jam docui (*u*); ut quando mortis illius genus, tunc aliud agens, non quæsivi, nunc suspicer, inter mortis prægressas vel proximas etiam causas, renis dolorem fuisse. Quod & de alia suspicor cujus dissectæ Observationem, mecum, & cum Amicis cæteris ab Santorino communicatam, huc eo libentius adscribam, quod & alia aliqua continet tibi, renum fabricam rimanti, minime fortasse displicitura.

18. FŒMINA quæ ex renum affectionibus diu laboraverat, denique cum uterum gereret, quinto gestationis mense obiit. RENUM alter strigosus fuit, quippe cavea quidem pelvis aucta, substantiæ autem crassitudine extenuata. Alterius quoque, etsi longitudo, & latitudo increverant, exigua erat quibusdam locis substantiæ crassitudo, pelvis autem amplitudo permagna. Hæc vero in ureterem desinebat arctum adeo, ut adactus aer vix transiret. Qua autem pelvis cum intimo rene cohærebat, latis pertusus erat orificiis, quæ cum magnis cellulis communicabant. Harum quoque cellularum aliqua parietes habebat aliis orificiis perforatos; in quæ impulsus aer multos canaliculos, simulque Emulgentem distendebat arteriam. Erant autem ii canaliculi arteriosis ramis in transversum impositi. Cæterum eas cellulas urina implebat: renis autem superficies ex vasis fiebat sanguiferis, in crassiusculum quasi stratum compactis.

19. Qui ad cognoscendam intimam, ut cæterorum viscerum, sic etiam renum structuram, morbosas constitutiones omnino aspernantur, non hanc fortasse contemnent, ex qua videlicet renum canaliculos probari, credent, cum arteria, nulla re interjecta, communicantes; recte, an secus, non est mihi hic disquirendi locus, neque confirmandi excogitati a me olim (*x*) ad patefaciendam renum fabricam experimenti. Ex hac potius, aliisque historiis supra memoratis in memoriam redeo alterius, quam ex Willisio reperies in Sepulchretum (*y*) translatam. In ea nobis Matrona describitur a multis jam annis, potissimum vero quotiescunque conceperat, iis spasmodicis affectibus vexari solita, ob quos sub finem tertii mensis abortum semper faciebat, quod novissime quoque contigerat, acutis videlicet lumborum præsertim doloribus non semel redeuntibus, & postea quoque acriter, fere usque ad extremum vitæ diem, qui trigesimus quinctus fuit ab abortu, cum vomitu divexantibus. Cadavere inciso, Willisius non dubitavit, quin dolorum causa statuenda esset in aqua intra cranium deprehensa, quæ inde per nervos in mesenterii centrum delapsa, membranas distraxisset, quas ibi interjecto aere non secus divulsas invenit, ac si lanius insufflasset. Equidem non is sum qui aquam, cerebrum inundantem, spasmodicos facere posse dolores, negem. Sed tamen in cadavere quod citissime, ait, computruisse, facilius est aerem illum qui membranis erat interpositus, a putredine ipsa recens evolutum concipere, quam in vivente jam fuisse. Quid ergo est? A renibus fortasse petenda altera causa fuerat, quæ ad aquam illam adjiceretur. Nam renes satis quidem sanos fuisse, refert; alterum tamen eorum *inusitatæ fuisse figuræ*, ut pote qui *in plures lobos instar renis vitulini findebatur*. Fac enim eorum tibi veniat in mentem, quæ Ruyschius (*z*) semel atque iterum ab se comperta memoriæ prodidit. Post intolerabiles lumborum dolores, non calculos, ut ipse, omnesque expectabant, sed inæqualem dumtaxat, ut in humanis fœtibus, & in vitulis, bobusque, renum superficiem esse deprehensam. Fatetur autem ut rem sibi inauditam, sic quoque incompertum, quomodo ex ejusmodi structura tam atrox dolor, & sanguinis sæpe mictus existeret. Qui tametsi a Willisio non memoratur, potuit tamen illud renis intimum vitium, quod inæqualitatem superficiei aut sequeretur, aut faceret, necdum ad eum pervenisse gradum, ut sanguinem eliceret qui cum urina excerneretur. Quod vitium quale sit, cum Ruyschius cohortetur cæteros ad inquirendum; non ante quis facile conjiciat, quam sciat, num adultos omnes quibus ea renum inæqualitas sit, horum cruciatus infestet.

20. Igitur si quæ ab antiquioribus scripta sunt, attendantur; non esse id verum, a primo aliquis existimabit. Etenim cum Aristoteles (*a*) *hominum renes bubulis similes esse*, tradiderit, *quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constent, neque æquabiles sint*; in plerisque saltem ita inventos esse, videri potest: plerosque autem homines renum doloribus tunc esse vexatos, cuinam, quæso, credibile sit? At si a fœtuum, & puellorum inspectione ad id scribendum inductum esse, suspicabimur, quæ suspicio in Adnotationibus indicata est ad Eustachii librum de Renibus (*b*); Aristotele seposito, quot alii, & in quot, quibusque idem conspexerint, quæremus: Eustachius (*c*), qui multos, siquis alius, inspexit humanos renes, in uno, aut altero dumtaxat id se vidisse, memoriæ tradidit: qui etsi reticet, an ex renibus laborassent; subindicare tamen videtur, cum alterius renes *magnitudine quoque*, ait, *fuisse valde insigni & alios longe superante*, & cum alibi (*d*) negat, id inventum iri, *nisi aut cadaver nacti simus, cujus renes tuberculis scateant, aut natura in eis conformandis a lege sua discesserit*. Quod cum *perquam raro* contingere, Anatomicus adeo exercitatus affirmet; mirum esset, scriptum postea fuisse a Veslingio (*e*), *sæpius tamen renes e compactis veluti glanbulis inæqualem superficiem, quam in fœtu exhi-*

(*o*) supra, n. 3. & 5. (*p*) Prælect. ad Instit. §. 365. & 387. (*q*) n. modo indicato 3. (*r*) Observ. Clinic. Sect. 2 n. 2. 9 & 10.
(*ſ*) Vid. apud Pohl. de Prostat. calcul. §. 7. (*t*) Sect. hac 22. Obs. 4. (*u*) n. 12. (*x*) Advers. Anat. 3. Animad. 33. Vid. & Epist. Anat. 3 n. 15. (*y*) l. 1. Sect. 13. Obs. 7. (*z*) Adv. Anat. Dec. 1. n. 9. (*a*) De Partib. Animal. l. 3. c. 9. (*b*) ad c. 3. in fin.
(*c*) c. cit. (*d*) c. 42. (*e*) Syntagm. Anat. c.5.

bibent, *in adultis quoque retinere*, nisi æquius foret interpretari, *sæpius* dixisse comparantem cum eo quod modo dixerat, & certe multo rarius est, unum aliquando pro duobus renibus inveniri, quam cum Riolano (*f*) reprehendere. Adversus quem id se *unquam vidisse*, negantem, sic quidem Veslingium tuetur Dominicus de Marchettis (*g*), ut confirmet, se vero id *bis*, *terve* in hoc Theatro ostendisse. Sed neuter verbum ullum injicit unde intelligamus, sani, an ægri ii fuerint in quibus invenere. Nec vero injecit qui semel id vidit Diemerbroeckius (*h*), neque alii quos sciens omitto, ipso præsertim recentiores, si duos excipias quorum alterius Observationem habes in Sepulchreto (*i*), alterius in Bibliotheca Anatomica (*k*). Hic *illam renum ex lobulis coagmentationem semel in juvene novem annos nato*, *manifestam atque evidentem*, *nullo interim hoc viscus infestante morbo* sibi *intueri licuisse*, affirmat. Ille vero in *puella decem annos nata*, ventrisque doloribus atrocissimis, & deinde convulsionibus, ac vomitu denique confecta, etsi alias alibi morborum causas animadvertit; tamen renes quoque duriores, eorumque alterum *inusitatæ figuræ* invenit, *in plures scilicet lobos fissum*. At si hanc propter varias illas causas, utramque autem propter ætatem minus adultam seponas; neque enim adeo mirum esset, si paulo tardius in nonnullis renes ambo, aut eorum alter puellarem illam inæqualitatem amitterent; ex cæteris quas nunc quidem meminerim a me lectas esse, Observationibus quatuor, haud amplius, sunt, Ruyschii una, Petruccii altera, Mauchartii tertia, Trewii ultima. Et ex duabus quidem primis, si adjuncta quædam attendamus, urinæ vitiis laborasse illos, conjiciemus, in quibus ejusmodi renes inventi sunt. Nam Ruyschius olim priusquam casus illos duos proponeret qui nobis hæc perpendendi occasionem dederunt, cum eandem in adulto renis structuram offendisset, quanquam nihil de ejus morbis attigit, tamen in renis illius delineatione (*l*) supremum ureteris tractum latiorem nobis delineavit, quam per se esse in iis solet qui earum partium morbis affecti fuerunt nunquam. Petruccius autem cum Spicilegii sui (*m*) Tabula II. renes pingat monstrosos, id est *ex plurimis glandulis conglomerates constantes ad instar conceptaculi ovorum*, pelvim dexteri æquo magis latum atque extantem, ureterem autem sinistri *crassitie*, *&* *amplitudine*, ut ipse loquitur, *monstruosum* repræsentat. In Mauchartii autem Observatione (*n*) conjectura opus non est, ut assequamur, Senem, cui *renes maximi*, *bubuli*, *&* *inæquales* erant, pluribus, nec levibus, urinæ & partium ejus causa conditarum vitiis, laborasse. Nephriticum enim annos aliquot fuisse, constat, deinde ischuriam fere perpetuam, tum per intervalla urinæ incontinentiam successisse, illamque similem *lacti ebutyrato* repertam esse intra ureteres, intestini Ilei instar distentos, cum pelves unde proveniebant, ovi capacitatem æquarent, intra vesicam denique contractam, crassam, & quasi callosam lapides duos, quorum alter magnus, præter multos quos olim ejecerat, substitisse. Sic etiam Senex alter, in quo ren uterque a Præcl. Trewio (*o*) conspectus fuit *manifestis in lobulos divisionibus*, *uti alias in pueris tantum solet*, *notatus*, renum calculis diu obnoxius vixerat, quos, mictu interdum cruento comitante, excernebat, donec secunda urinæ in vesica suppressione confectus est. Nunc si forte quæras, quid ego observaverim; etsi quotiescunque in renes incidi qui ad istam superficiei inæqualitatem accederent, id in pauperibus fuit plerumque ignotis, qui dum viverent, quibus essent obnoxii morbis, scire propterea, aut satis scire non potui; hoc tamen dicam, ex indiciis quibusdam, non secus ac in Ruyschii, & Petruccii Observationibus, conjecturam facere licuisse, eorum neminem caruisse morbis ad urinæ organa attinentibus. Quod & ipse, ut spero, facile intelliges, si has quas subjicio, eorum historias consideraveris, sed universas; ita enim disponam, ut indicia illa magis, magisque augeri videas, & ex levioribus ordinatim fieri graviora.

21. MULIERIS, in Nosocomio hoc mortuæ, viscera quædam, & caput in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen haberem A. 1726. CEREBRI fusca erat medullaris substantia, & crebris sanguineis punctis distincta: laterales ventriculi non sine aqua intro effusa: cerebellum præmolle. Ut in Thoracis cavo, sic etiam in Ventre aqua non defuerat, eaque fœda. Uteri Tubæ majus orificium habebant occlusum, quippe extremo illo ad ovarium firmiter agglutinato. Ren uterque inæquali erat superficie, & maculis albis hic illic qua subsidebat, variegata; ut inæqualitatem illam a natura non esse, facile intelligeres. Urinaria autem vesica intus rubebat.

22. SENIS cujusdam Partes, præsertim Ventris, in eodem Nosocomio studiosis nostris Adolescentibus ostendebamus sub finem A. 1742. cum inter illas a consueta naturæ norma has aberrare, adnotavimus. TESTIS alterius Vaginalis tunica aquam continebat non paucam, eamque turbidam: ex Albuginea autem qua prope globum epididymis superiorem, testiculum convestiebat, corpusculum subrotundum exstabat, Albugineæ concolor. Arteria Magna ubi in Iliacas se dividebat, ossicula inter tunicas condebat suas. Sed hoc nihil erat præ arteria Splenica, quæ ab initio ad ingressum usque in lienem tota propemodum constabat ex ossibus: eratque præterea multo quam soleat, latior. Splen tamen, quantum sensus judicare poterant, sanus erat. Fellis vesicula æquo minor fuit. Renes pro statura parvi: & quanquam interius sani videbantur; exteriore tamen facie inæquali. Urinaria autem vesica magna, & parietibus valde crassis, quales in iis esse consueverunt qui ex calculo, aliave causa urinæ difficultate laborarunt.

23. SENEX alter, annos natus, quantum æstimari poterat, sexaginta, mendicus adeo, ut sibi victum quæreret vel ex melonum corticibus, & si quæ alia ejusmodi in vias projiciuntur, non semel antea in Nosocomium hoc venerat ob febrem, & oppressionis sensum in thorace, quem difficilis respiratio, debilis pulsus, & tussicula comitabatur assidua, sputa educens quæ vocant catarrhalia. Ubi paululum sibi videbatur levatus; in vias iterum exibat, nec multo post tempore Nosocomium repetebat. Novissime autem circa medium Januarium A. 1747. ita emaciatus, & morbo, frigore, inedia confectus rediit, ut paulo postquam venerat, mortem obiret. CADAVERE in publica Anatome usus sum, donec melioris copia fieret. Itaque & Ventris, & Thoracis viscera perlustravimus. Ut de hisce primum hic dicam, ex quibus præcipuorum hominis morborum causas agnoscas; Thorax, ut pericardium quoque, effusam quidem habuit aquam, sed paucam. At pulmones ad latera, & dorsum valenter annexi erant: quin dexter, cum abstraheretur, quandam quasi tunicam opacam, crassam, firmam, & æqualem reliquit, thoracis parietibus adhærentem, ab imo ultra medium ejus longitudinis, & a Spina ferme ad sternum usque extensam, quæ ab uno extremo, & ab eo deinceps avulsa, integra secuta est: ea neque ad pleuram, neque ad membranam attinebat pulmonis, quippe cum utraque harum sua in sede restitisset; itaque de eo genere fuisse censui quod tibi alias (*p*) declaravi. Pulmones ipsi non optime se habebant: imo intra summam alterius partem duri aliquid perceptum est. Sed plus in corde malorum fuit. Erat duplo grandius quam par fuisset: nec sanguinem tamen continebat, sed concretiones polyposas dumtaxat, easque mediocres, & paucas. Verum cum uterque esset ventriculus dilatatus; dexteri, ut auriculæ ejus pariter, quæ & ipsa dilatata erat, parietes erant pertenues; sinistri contra crassiores omnes, & duriores quam æquum esset. Mitrales valvulæ ipsæ quoque amplificatæ, & valde crassæ, imis erant oris tuberosæ. Et Sigmoides quidem minus fuerant molles quam æquum sit; sed iis minus flexiles Semilunares; quin harum aliqua ad inferioris ambitus partem jam ossea. Arteria Magna ante curvaturam æquo latior; interiore autem facie universa, imo in Iliacis quoque, albis maculis passim distincta. Earum macularum aliquæ introrsum prominebant, quæ duriores erant, & osseæ, præsertim ubi una ex inferioribus Intercostalibus oriebatur, cujus orificium ut forte erat in maculæ centro, circulari ambitu prominentis, sic propterea coarctatum fuerat, ut simul cum macula a primo referret majorem quandam glandulam lenticularem. Et quoniam de Iliacis mentionem injeci; priusquam cætera de Ventre attexam, non reticebo, fuisse Iliacas arterias omnes, non secus ac Splenicam videmus, flexuosas: Iliacas autem venas, primas tantummodo, id est ad earum usque partitionem, corrugatione quasi quadam affectas, ut difficile posses extendere. Ventris viscera has labes ostenderunt. Ventriculus amplus; quamvis pauca continebat; & sine rugis, fuscus intus erat

(*f*) Animadv. in cit. Veslingii locum. (*g*) Anat. c. 5. (*h*) Anat. l. 1. c. 18. (*i*) l. 1. Sect. 13. Obs. 3. in Additam.
(*k*) Tom. 1. p. 1. in Adnot. ad c. 1. Malpigh. de Renib. (*l*) Obs. Anat. Chir. 80. Fig. 64. (*m*) De Struct. Capsular. Renal.
(*n*) Eph. N C. Cent. 8. Obs. 26. (*o*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 33. n. 3. (*p*) Epist. 20. n. 37.

hic illic ad magnos tractus a medio sinistrorsum, multo autem magis ad stomachum ipsum, ibique aliquanto profundius. Jecinoris tota convexa superficies, parvo a dextris spatio ad imum excepto, firmiter cum septo transverso cohærebat: in summa autem ea superficie erat hepatica substantia hydatide excavata, cujus diameter transversum æquabat digitum. Lienis autem convexa facies membranam habuit suam quodam loco albicantem, in ejusque albedinis medio osseam factam parvulo spatio. Lien ipse laxior, & potius crassitudine, quam longitudine, aut latitudine, æquo major, cum tamen arteria Splenica, ista etiam spectata crassitudine, paulo quam conveniret, latior videretur. Mesaræi glandulæ in homine id ætatis passim occurrebant, multæque ad fabæ magnitudinem: quanquam sive tangeres, sive, dissectas etiam, inspiceres, morbo carere, non dubitares. Sed renum magnitudo quæ, corporis proportione, minor erat, magisque eorum superficies evidenter ab eo quod videre consuevimus, discrepabat. Posteriore enim facie æque erant convexi, atque anteriore, utraque autem inæquali, sinister præsertim, & quadantenus tuberosa. Accedebant in sinistro depressiones quædam quasi a cicatricibus. Ureterum autem orificia intra vesicam spectabantur aliquanto ampliora, & ipsa vesica intus subrubra, & sanguiferis vasculis passim discurrentibus ita distincta, ut si in ea coloratam ceram immisisses; exterius autem rubicundioribus quam soleat, fibris instructa.

24. ANICULA rustica, parva, & præter modum strigosa, intra biduum ex senectute ipsa, ut ajebant, mortua, spirandi tamen difficultate, quamvis sine tussi, & sputorum expectoratione, laboraverat: quod adnoto, ut scias, non plura de ejus morbis sciscitando cognosci potuisse; non quod alia ferme quam ventris viscera examinaverim. Etsi enim hujus quoque cadaver, cum Anatomen docerem A. 1740. in Theatrum ex Urbe importatum est; tamen ubi ad thoracem perveni, melioris, aut certe majoris corporis facta copia fuerat, in quo dissecando occupari præstitit. ABDOMINE igitur aniculæ diducto, sana reliqua; hæc autem dumtaxat inventa sunt præter naturam se habentia. Magna arteria a diaphragmate ad Iliacas usque omnes tota erat intus a flavis osseis lamellis inæqualis, & fœda præterea ab humore crassiusculo, fusco, & sanguinolento, qui hic illic intimæ tunicæ adhærebat, ex qua per lamellas illas ipsi circumjectas perrupta, & exulcerata distillaverat. Ejusmodi vitium in perbrevem quoque Cœliacæ truncum se propagans, cæteris hujus ramis illæsis, hactenus se extenderat in arteriam Splenicam, ut cum tota justo esset latior, & crassioribus tunicis, & flexibus præsertim tot, ac tantis, ut plures, majoresque in ea vidisse non meminerim, ideoque primo aspectu ea esse quæ erat, non videretur, esset præterea ad flexus majores dura, nec sine osse. Lien autem quem adibat, sanus & parvus quidem, sed jecinori, ac visceribus cæteris, atque adeo toti corpori respondens proportione. At ductus Hepatici truncus amplius quam soleat. Contra uterus, quem in latus sinistrum invenimus valde inclinatum, cavo erat adeo angusto, ut non facile in adulta viderim angustiorem; & tamen vagina erat non exigua, & supra pubem rugosa cutis mulierem peperisse, indicaverat. Renum uterque superficie inæquali prope ut in fœtu, pelvi autem non modo, & duobus in hanc confluentibus majoribus tubis, sed & pluribus ex minoribus, qui horum alterutrum adeunt, extra renes exstantibus. Quæ omnia, ut ureteres quoque, aliquanto erant justo latiora, a dextris præsertim. Ren autem dexter multo minor sinistro, & quamvis intime quoad visus, tactusque judicare poterant, non morbosus; tamen dissectus male olebat. Sed & ureteris dexteri orificium multo amplius quam solet, & quam esset sinistrum, in vesica hiabat; ut ab dextera magis parte ex urinæ vitiis laborasse mulier videretur. Tunc etiam intellectum est, cur vesica bene distendi immisso per urethram aere non potuisset, quippe hujus parte per amplius illud orificium in ureterem, pelvimque ipsam renis, ut perspeximus, divertente, & qua pelvis incisa fuerat, exeunte. Cæterum vesicæ intima facies pene tota vasculis sanguiferis, eorumque ramulis tumidis, & nigricantibus distinguebatur; quin tota ipsa vesicæ infima pars intus nigricabat.

25. Huc addas velim quam tibi alias (*q*) descripsi in Stabulario Observationem. Hinc enim videbis quæ vesicæ, & ureterum vitia fuerint, inde vero ut renum inæqualis esset superficies. Nec refert; imo fortassis juvat potius propositum hoc nostrum, quod certa quædam præterea vitia iis in renibus animadverterim. Neque enim hic quærendum credo, num solum ejusmodi superficiei vitium gravia illa attulerit mala de quibus ab Ruyschio (*r*) traditum est. Crederem fortasse, si quod autumabat Riolanus (*f*), liceret accipere, ex inæquali illa quæ infantibus est, renum faciem post septennium, vel ocyus æqualem fieri quia ex aspersione sanguinis carnosus cortex circumjiciatur, sublividus, minimum digitum crassus, complectens ea tubera quæ sola in puello renis substantiam faciant. Nam in fœtu quoque is proportione cortex est, renumque facit superficiem, omnesque præterea adultorum renes quorum esset facies tuberosa, parvi forent, quod neque ego semper vidi, & Ruyschii illa respuit delineatio quæ supra (*t*) indicata est. Nec vicissim tamen hic renes a nobis ponendi sunt male adeo affecti, ut in quibusdam Eustachii (*u*), & Littrii (*x*) Observationibus, in quibus non modo ren erat tuberculis exterius plenus, sed & substantia maxime imminuta, aut prorsus consumpta, loco ejus a sabulosa materia occupato, pelvi autem innumeris lapillis, aut materia illa referto, & ureteris denique initio per calculum non exiguæ magnitudinis prorsus obstructo. Nam si in horum alterutro casuum jam ea præcessissent quæ Ruyschius scripsit; in neutro enim erat, quod permirum fuit, postremo ante obitum tempore illorum quidquam; nemini certe obscura fuisset causa cur accidissent, ut contra est in Ruyschii Observationibus. Nunc si præter exteriora tubera aliquid aut ibi, aut intus ponas, quod attentius inspectando observandoque liceat animadvertere, ut in nostris fere omnibus historiis, unde quæ præcesserit inæqualitatis causa conjici possit, & hæc ejus generis, ut dolores quoque & sanguinis mictum afferre valuerit; indicatum fortasse videbitur quidpiam quod a veri similitudine non abhorreat. Fac igitur, plures extitisse antea in renis superficie ex illis caveis sero plenis quas aliis Litteris (*y*) fusius memoravi, & quarum una etiamtum supererat in Stabulario. Pro seri illius acriore aliquando natura & lacessi ren potuit, & vas aliquod sanguiferum erodi, unde sanguineus mictus, & dolor, quem a seri quoque copia tum distendente, tum etiam gravante augeri contigerit. Sero autem illo dissipato, cicatricosas maculas, & depressiones relinqui ostendimus, easque in aliqua etiam ex modo productis historiis (*z*) non omnino obscuras: quas inter crebras depressiones hic illic prominens illæsa renis substantia inæqualem faciet superficiem, & tuberum speciem repræsentabit. Itaque habes quid mihi venerit in mentem re in obscura & perdifficili. Quod exempli dumtaxat causa, & te ad meliora excitandi, propositum credito; neque enim mihi satis placet cum ob alia, tum præsertim quod vereor, ne alia inæqualitas illa fuerit quam Ruyschius vidit, ac quæ a me visa, &, ut potui, explicata est.

Nunc quando lumborum doloris causam in renibus, primum ut calculo, deinde ut aliter affectis, consideravimus, age in aliis quoque Partibus, una aut altera proposita Observatione, spectemus.

26. CISIARIUS Patavinus, paucos supra triginta annos natus, sanus antea, & robustus, nisi quod lue venerea laboraverat, cum forte cecidisset, & supra jacentis ventrem rota in transversum acta esset; acerbis adeo lumborum, dorsique doloribus prehensus est, ut octo ipsos menses cubare cogeretur, nihil quidquam opis adversus eos dolores Medicis, quos bene multos advocaverat, afferentibus. Denique cum Cel. Vallisnerius accessisset, ægrumque de cruciatibus sinistri potissimum lumbi querentem animadvertisset; manu admota pulsationem, ut ab aneurysmate, percepit ad ipsum ejus lumbi latus, illaque propterea quibus diutius forte servari posset homo, non sanari, præscripsit. Intumuit deinde is locus, tumore latius se extendente, & costas ipsas quæ proximæ erant, attollente. Œdema interea subjectum crus, & femur totum occupaverat. Cum æger tamen, vigente appetitu, temere multum ederet, tumorque incresceret; Chirurgus imperitissimus ausus est longe aliud ac Vallisnerius, opinari, & non modo quæ pus moverent, imponere, verum etiam cum ab horum usu vesicæ, & rimæ in lumbi cute apparuissent, hanc incidere. Quam incisionem proxima nocte consecuta est tumoris disruptio, hanc autem larga sanguinis profusio, & hanc virium, vocisque defectio; ut intra

(*q*) Epist. 4. n. 19. (*r*) supra, n. 19. (*f*) Animadv. cit. supra ad n. 20. & Anthropogr l. 2. c. 26. (*t*) n. 20.
(*u*) De Ren. c. 45. (*x*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (*y*) Epist. 38. n. 39. & seqq. (*z*) n. 21. & 23.

intra horæ quadrantem a diſruptione, vita deſierit. Poſtridie, qui dies fuit Nonis Novembribus A. 1720. hæc mihi narravit Valliſnerius, petiitque, ut ſecum diſſectioni præeſſe vellem, quæ a Vulpio noſtro eſt adminiſtrata. ABDOMINE diducto, in conſpectum venit aneuryſma, quo majus nunquam vidi. Nam ventris caveæ dimidium ferme occupabat ſecundum longitudinem ſitum. Ab diaphragmate enim ad pelvim ſe extendens, obtinebat quantum ſpatii eſt ab latere uſque dextero vertebrarum ad ſiniſtrum diſtenti abdominis latus, liene, ventriculo, inteſtinis, meſenterio, vena Cava, rene ſiniſtro dextrorſum adeo compulſis, ut is ren ad regionem eſſet umbilicalem. Figura aneuryſma tunc erat ovali, cum ſanguine oppletum, facile fuiſſet ſphæroidæa; plurimo tamen etiamtum ſanguine erat farctum, circumcirca in cortices polypoſos concreto, ad medium hactenus grumoſo, ut pultem referret. Qui poſtquam omnis detractus eſt, tum vero hæc animadvertimus. Aorta arteria qua in ventrem primum perveniebat, cum ibi ſtatim inciperet dilatari antrorſum quidem non ita multum, dextrorſum autem haud amplius quam ut exiguam manum caperet in pugnum contractam, ſiniſtrorſum ſe adeo expandebat, ut anteriorem & laterales parietes facere videretur deſcripti aneuryſmatis, quod ibi inter diaphragmatis appendices cum Aortæ cavo ampliter communicabat. Laterales parietes ubi ad poſteriora pervenerant, finem ibi ſtatim habebant, arctiſſime undique ad partes quas inde aneuryſma non removerat, agglutinatum: itaque poſterior aneuryſmatis paries peculiaris nullus erat; ſed eæ ipſæ partes pro pariete erant. Quarum illæ quæ ob oſſeam naturam minus cedere ictibus potuerant ſanguinis irruentis exeſo perioſtio, ipſæ quoque carie affectæ erant, coſta videlicet infima, & cava facies oſſis ilium: vertebræ autem vel pejus ſe habebant. Lumbarium enim tranſverſi proceſſus in eodem ſiniſtro latere a carie aut rupti jam erant, aut ſolo digitorum appreſſu facile rumpebantur: corpora autem ipſa infimæ thoracis vertebræ, & duarum quæ ei proximæ ad lumbos ſunt, altiſſime erant excavata, & maxima ex parte abſumpta, quæ res eo magis in oculos incurrebat, quod interjecta corporibus craſſa illa cartilaginea ligamenta ſuis quodque ſedibus etiamtum exſtabant intacta, & pulchre albicantia, ſuoque ſervato amplitudinis modo inter depreſſiones exeſorum corporum prominentia, quantum ex his conſumptum eſſet, aſpicientibus oſtendebant. His igitur omnibus, quæ ablato dumtaxat ſanguine, continuo in conſpectum ſe dederunt, ſatis inſpectis, cum ad ventris viſcera oculos convertiſſemus, ſana cuncta in tanta locorum mutatione mirati ſumus. In Thorace quoque, niſi quod pericardium plus aquæ habuit, quam par ſit, nihil quod peccaret, animadvertimus. Nam quod pulmones albiſſimos haud ſecus ac ſi aqua uſque, & uſque injecta ſanguis ex eorum vaſis fuiſſet elutus, conſpiceremus; nempe id deberi intelligebamus ſanguini qua nulla reſiſtentia fuerat, in ruptum aneuryſma vitæ extremo tempore confluenti.

27. Quæ ſuper maximo hoc aneuryſmate animadvertere multa poſſem, ſciens omitto, illa præſertim quæ alibi attigi, cum de aneuryſmatibus aliis ſcriberem. Hic duo potius adnotare juvat, quorum alterum in extrema hac Epiſtola (*a*) habebis; alterum autem ad ſuſpiciones attinet aneuryſmatum poſt diros pariter, ac diuturnos dorſi, lumborumque dolores alias in viventibus, alias in ipſis, quod mirabilius videtur, ſectis cadaveribus non agnitorum. Ut de his ultimis primum dicam; relege, quæſo, perattente quaſdam in Sepulchreti non unam Sectionem, & in hanc quoque XXII. relatas hiſtorias, nempe Obſ. XXXV. & XL. Videbis poſt ejuſmodi dolores quos repentina tandem mors excepit, in altera *duas lumborum vertebras corroſas fuiſſe repertas*, *una cum aortæ & venæ cavæ, cui ſuppoſitæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vaſe facta fuerat ſanguinis* in ventrem *effuſio*: in altera autem *carnem quandam putridam, nigricantem, & corruptam*, quæ in ventre *ad duas ſpithamas longa, & duarum manuum tranſverſarum* latitudine, ſpinam ita eroſerat, *ut ulcus cancro ſimile pugnum capere, & levi ictu tota ſpina dorſi frangi facile potuerit, ultimo denique ipſam etiam venam cavam, qua ſpinam decurrit, corroſerat a qua ſanguis per diaphragma* ab eadem carne *perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit*. Prima illa affectio *Tabes ſpinea* fuiſſe creditur, ab Hippocrate deſcripta: Hæc altera, pancreatis immanis, & putridus tumor. Quem ut ipſe non negem; non minimam tamen tumoris partem ex dilatatione Magnorum vaſorum fuiſſe, ſuſpicor. Nec ſine ejuſmodi ſuſpicione omnino ſum, cum mox lego Obſ. XLII. ſecunda; iteratus enim per incuriam eſt numerus, cum, inquam, lego, poſt aſſiduum, ac diuturnum dolorem circa regionem oſſis ſacri, inventum eſſe *circa* eandem *regionem, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abſceſſum magnum, in quo materia fœtida & ſanguis coagulatus continebatur*, tum etiam *os ſacrum ea in parte ita corroſum atque exeſum, ut facillime digitis extrahi atque conteri potuerit*. Sed minus me mea falli ſuſpicione, crediderim in Obſervatione, quæ I. eſt in Additamentis ad Sectionem XII. libri quarti. Vir proponitur magnis univerſæ dorſi ſpinæ cruciatibus diu conflictatus, quem a prandio, cum familiaribus ſumpto, elapſa quarta horæ parte hi, qui ſeceſſerant, revertentes humi ſtratum, mortuumque invenerunt ſpina dorſi diſrupta, id quod ei veriſimiliter contigiſſe crediderunt, dum ad arripiendam matulam ſe inclinaſſet. Ex aperto ventre ingens ſtatim proſiluit ſanguinis copia, quo & totum refertum erat ſiniſtrum thoracis cavum. Permagnus autem erat tumor a ſexta dorſi vertebra ad primam uſque lumborum pertinens, qui *refertus apparuit ingenti carnis copia, carcinomate affectæ, imbutæ & obductæ pauco pure, ac ſanguine in grumos concreto*. Tumorem complectebatur *membrana validiſſima, coronati argentei craſſitiem obtinens*, ſed *lacera juxta primam lumborum vertebram*, ex parte *perioſtio deſtitutam, adeo ut poſtremæ duæ coſtæ nothæ ſpinæ amplius non cohærerent*. Porro *ſex inferiores vertebræ dorſi, & lumborum prima, carie omnino* erant *corruptæ, quaſi teredine eroſæ, adeo ut ibi loci ſpina*, propterea facile diſrupta, *omni careret ſoliditate & ſtabilitate. Ipſum diaphragma pertuſum, ut duobus digitis conjunctis introitum concederet. Renis ſiniſtri vena Emulgens præterea diſcerpta*. Utinam ſicuti venæ hujus, ita Magnæ arteriæ, adhærentis omnibus illis corruptis vertebris, mentio aliqua eſſet injecta; unde meam confirmare poſſem ſuſpicionem, aut abjicere. Vidiſti in mea Obſervatione (*b*) altiſſime excavatas fuiſſe vertebras, in altera autem ex indicatis Obſervationibus adeo corroſas, ut levi ictu frangi potuerit Spina, in hac autem ultima poſt eroſionem, reipſa fractam. Intelligis quid ex mea ſuſpicer. At illud extra ſuſpicionem, a magno aneuryſmate, Spinæ adhærente, hoc etiam, præter cætera detrimenta, & pericula, afferri poſſe, ut Spina frangatur; non multum enim in Ciſiario noſtro deerat, ut poſſet. Verum ne forte credas, ſuſpiciones omnes meas in Obſervationes dumtaxat cadere quæ in Sepulchreto extent, inſpice eam ſaltem quæ inter alias a Viro Clariſſimo multis poſt illud iterum editum annis vulgata, vel potius, quantum ex Actis Helveticis (*c*) in quibus eadem hiſtoria eſt, intelligere videor, recuſa, tumorem in latere lumborum, & hypochondrio ſiniſtro eminentem fuiſſe docet *a corpore immani, ingenti, globoſo, tenſo, totum fere ſiniſtrum abdominis latus occupante*, quod exſectum, & ruptum *effundebat magnam, qua opplebatur cruoris fuſci copiam, ſubſtantiæ flaveſcentis, ſpongioſæ, lamellatim ſibi incumbentis*. Quoniam autem ren ſiniſter huic corpori, quod & ipſum pone ſiniſtrum Coli inteſtini tractum locabatur intra duplicaturam peritonæi, externe adhærebat, imo ſui parte *in ipſum bulboſum hocce corpus penetrabat*; viſum eſt hoc idem corpus pars eſſe renis illius, videlicet incredibilem in modum amplificata. Ego tamen, quod veri ex aliis quærendi, non diſſentiendi ſtudio dixiſſe liceat, tum ex ſede quam obtinebat, tum ex ſanguinis, qui tanta copia inerat, in lamellas, alias aliis incumbentes, concretione, tum denique ex eo quod in illius hominis ventre *vivum adeſſe animal credebatur*, id quod pulſationis ſenſum aliquem ſignificat, aneuryſma fuiſſe, ſuſpicor, quod creſcendo partem proximi renis vitiaſſet. Non abſimile huic meæ ſuſpicioni Cl. Nebelii (*d*) judicium fuit in tumore ſubrotundo, qui annexus reni ſiniſtro, *intus ex pluribus tunicis conſtare, & cruore materiaque tartarea refertus* eſſe dictus fuerat, pro Emulgentis arteriæ aneuryſmate agnoſcendo. Quin caſum adjecit celebris Medici, magna ex parte cum eo qui modo a nobis perpendebatur, conferendum. Cum enim idem ſiniſtrum latus affectum dolore, primum nephritico, mox & rheumatico credito, intumuiſſet, dolore autem repente vehementiori facto, mors ſubita Medicum abripuiſſet; ſanguinem qui multus in ventrem effluxerat, e rupto aneuryſmate exiiſſe, compertum eſt, quod in eodem ventris latere ſub

(*a*) n. 30. (*b*) n. 26. (*c*) Tom. 1. (*d*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 39.

annexo Colo inteſtino protuberabat, magnitudine æquans caput triennis pueri. *In diſſecto* autem *hoc tumore concavo, & internis membranis diſtincto, coagulatoque ſanguine repleto, hærebat ren ſiniſter flaccidus & putridus*.

Quæ cum memoro, nolim propterea putes, ignotos mihi eſſe abſceſſus internos, quibus non modo lumborum dolor, aut Sacri oſſis, aut Spinæ dorſi, ſed & caries ipſa vertebrarum ſit imputanda. Novi enim; ut quos legi in recentioribus libris hic indicem; abſceſſus in ea parte meſocoli quam, indocte compoſito vocabulo, meſorectum plures appellant, in illis fuiſſe deprehenſos quorum ſymptomata, & in his *dolores intra os ſacrum* accurate in Commercio Litterario deſcribuntur. Novi pariter ex Actis Cæſareæ Academiæ (*e*) lumborum, dorſique dolores in iis fuiſſe in quibus magni interni abſceſſus latebant cum vertebrarum aut lumbarium infimarum nigredine, & carie quæ dimidium Sacri oſſis in parva fruſtula comminuerat, aut lumbaris primæ, & thoracis ultimæ non diſſimili vitio. Nec tamen oblviſci poſſum aut Mercatoris qui cum annum integrum dolore ſummo ad Spinam dorſi laboraſſet, aneuryſma, ut Ballonius (*f*) tradidit, in Aorta habuit, ubi lumborum incumbens vertebris, in Iliacas dividitur, aut Patricii illius Viri, vehementiſſimo dorſi dolore conflictati, in cujus pariter Aorta aneuryſma repertum eſt juxta laudatam alias (*g*) Veſalii diagnoſim eo tempore admirabilem, nunc facile imitabilem, illudque non ſine proximarum vertebrarum carie, & coſtarum vitio. Donec autem horum, & his ſimilium, quæ non raro aliis, & mihi quoque ſe obtulerunt, exemplorum recordabor, fieri non poterit, quin ubi deſcriptiones abſceſſuum, iis in locis repertorum, ejuſmodi occurrant, ut ſuſpenſum animum relinquant, verear, ne forte ſub abſceſſus nomine aneuryſma delituerit. Hactenus de ſuſpicionibus in diſſectis mortuorum corporibus.

28. Quod vero ad eas attinet quæ mihi in viventibus inciderunt; ut cæteros mittam; duos ex iis memorabo, quibus ipſe quoque, cum in Patria eſſem mea, conſilium dederam adverſus graves pertinaceſque lumborum, dorſique dolores. Alter fuit ærarius faber, Peregrini nomine. Quem, cum ego poſtea huc ad profitendum veniſſem, accepi, ſuis ſemper conflictatum doloribus, tandem qua minus expectabant Medici, repentina morte ſublatum eſſe; ut mihi ſuſpicio confirmaretur, ab arteriæ Aortæ, ſecundum Spinam deſcendentis, aneuryſmate cruciatus illos fuiſſe, & ex aneuryſmatis diſruptione ſubitaneum interitum. Alter vero Patricius Vir fuit Joannes Antonius Corbiceus, qui cum ſimili obitu ereptus eſt, multo mallem non abfuiſſe, ut diſſecandi cadaveris facultatem obtinerem. Sic enim in eo aneuryſma ejuſmodi ſuſpicabar, ut ſimul vererer, ne vomica lateret in jecinore, qua rupta, mors propera ſequeretur. Et ſane multa, nec obſcura, affecti hepatis erant indicia; ſed cum his tamen aderant, atque adeo magnam certe ipſorum partem præceſſerant, & fortaſſe omnia, ii lumborum dolores, qui cum jecinoris vomica non ſolent conjungi. Operæ pretium fortaſſis eſt totam hiſtoriam, præſertim alias (*h*) tibi promiſſam, hic diligenter perſcribere. Erat is annos natus ad ſexaginta, procero, amplo, lacertoſo corpore, facie rubente a venulis ſubcutaneis, paſſim, ſed præcipue ad naſi inferiora, conſpicuis. Sanguinis per hæmorrhoides fluxus, qui innoxius, & moderatus redire per intervalla conſueverat, cum ab anno jam valde ſe imminuiſſet, moleſtæque animi affectiones acceſſiſſent; nonnihil emaciari corpus cœperat ante initium veris A. 1710. Mox dum rheda, ut tum ſolitus erat, veheretur, ſe dolor prodidit in utroque lumbo, Spinaque interjecta: quibus in partibus jam a longo tempore, ſed obſcurus, fuerat, neque aſſidue, ſed aliquando. Nunc vero non ſolum perſtitit, ſed circa Aprilis initium auctus, ante Majum autem multo acerbior factus ægrum, præſertim ſedentem, aut jacentem, male habebat, eoque magis ubi ſe vel leviter convertere vellet, aut flectere, aut rurſus erigere conaretur, aut ſurgere. Viſum eſt ob ea quæ de hæmorrhoidum fluxu diximus, itemque ob ſanguinem qui ſuperioribus menſibus non ſemel e naribus ſponte ſe oſtenderat, laxata, quæ tum adſtricta erat, alvo, ſanguinem de brachio primum, tum ex hæmorrhoidibus eſſe mittendum. Cum alvi laxatio multum, tum prima ſanguinis miſſio plurimum profuit; ut jam ſublatus omnino diuturnus dolor videretur. Sed cum Chirurgus ad hæmorrhoides, quas turgidiſſimas offenderat, nihilominus, Medico inconſulto, hirudines admoviſſet; tanta vis ſanguinis repente profluxit, ut non multo poſt indicia apparuerint habitus in pravum vergentis. Itaque cum rurſus conſilii cauſa accerſerer poſt Junii medium, tum hæc quæ modo dixi, tum alia accepi: dies jam eſſe plus viginti ex quo regii morbi ſigna, cum pedum œdemate, ſe ſe oſtenderant: & primum quidem vigilias, appetitus ciborum dejectionem, & ſenſum quendam fuiſſe ſtomachi a prandio languidi, atque, ut æger loquebatur, diluti, nunc vero hunc ſenſum prorſus ſublatum, ſomnumque, & appetitum quoque, ſed hunc ex parte tantummodo, rediiſſe ex quo ea quæ adverſus icterum faciunt, adhiberi cœpta fuerant: ex his autem animadverſum eſſe, rhabarbarum, quamvis perparce cum *paſſulis* datum, laſſitudinem auxiſſe non tam quia multa per alvum educebat, quam quia dolorem exacerbabat ad ultimam lumborum vertebram, & proximam Sacri oſſis baſim. De hoc enim æger dolore, ſe delaſſante, plurimum querebatur, huncque moleſtiorem fieri, ſiquando per cubiculum ambularet, aſſerebat. Diſplicuit dolorem quem omnino ſublatum eſſe, crediderant, iterum paulo poſtquam viſus erat quieſcere, & rediiſſe, & graviorem in dies factum eſſe. At cætera vel multo magis diſplicuerunt. Nam frequentem pulſum, & ſubdurum, reſpirationem ſubinde altam, & quaſi difficilem, pedes, & vicina crura, in dextero præſertim artu, ſubtumida, & depreſſum admoti digiti veſtigium ſervantia, cutem, & oculos ſubflavos, urinas denique interdiu, ut oculos quoque, magis flaventes animadvertebam, &, quod omnium graviſſimum fuit, cum ventri manum admoviſſem, a dextris ſub ipſo infimarum coſtarum flexu tumens jecur ad hœdini capitis magnitudinem, durum præterea, at ſine dolore. Quod dum contrectarem, æger jam a triennio, inquit, tumorem hunc, quamvis non tantum, ut & oculorum flavedinem aliquam animadverti; tamen, ut noſtis omnes, ſemper bona ad hunc uſque annum uſus ſum valetudine. Caute cum ejus Medico iis quæ eo tempore aptiora viſa ſunt, conſtitutis, ægrum tertio inviſi ante medium Quinctilem, ut cum eodem Medico, & cum Albertino, qui Bononia accerſitus fuerat, conſilia inirem. Tunc vero œdema inferiorum artuum, credo quod æger plerumque cubaret, omnino evanuerat, ciborum appetitus vigebat, ſtomachus recte fungi videbatur officio ſuo. At vigiliæ noctu vexabant: pulſus magis quidem veſpertino tempore, ſed tamen & matutino frequentes, majori quam antea magnitudine, nec ſine aliquo impetu: ſitis: lingua ariddiſſima, & colore ex rubro nigricante infecta: cutis necdum ſine flavedine, quamvis alvi recrementa eſſent, nec antea fuiſſent albida: urinæ ſaturo etiamtum colore, ſed tenues: jecinoris tumor, in quo dolor fuerat aliquando ex quo ægrum non videram, facile tamen ſedatus, eo tempore contrectari poterat ſine dolore, niſi forte diu, & ſubaſpere quis contrectaret; tunc enim aliquis oriebatur dolor ad imum jecinoris limbum. In contrectando viſus eſt ſibi Albertinus inæqualitatem quandam animadvertere non ſecus ac ſi viſceris ejus ſuperficies quibuſdam quaſi granis craſſioribus aſperaretur; unde tumoris naturam ad ſcirrhum ſpectare, conjiciebat, acinis videlicet hepaticis a concreta bile diſtentis; ob dolorem tamen, ne alicubi alia eſſet tumoris natura, verebatur. Cum ea quæ in gravi, & ancipiti ejuſmodi caſu cautiſſimum decebat Medicum, nobiſcum probaſſet, Bononiamque rediiſſet, ego vero Lucum ad Cicognini patris curationem profectus eſſem; de improviſo accidit, ut æger qui per eos dies non modo non pejus, ſed quarto ex quo conſilia inita fuerant, die vel melius cum cæteris, tum ſibi in primis habere videbatur, cum ad cœnulam prima hora noctis ſurrexiſſet, moleſto quodam ſenſu ſtomachi, & affectæ partis corriperetur, ſimulque ſudore frigido facies, frigore artus inferiores perfunderentur, venter autem valde intumeſceret. In lectum repoſitus jam fuerat, cum propere accerſitus Medicus præter hæc, totius epigaſtrii dolorem, vomendi conatus, humiles, & languidos pulſus, ut & vocem, & mentem, faciem autem qualis cadaveri eſt, deprehendi. Itaque octava ex qua hæc inceperant, hora mors eſt conſecuta. An ex rupto, ut ſigna quidem indicant pleraque, nec tamen omnia, jecinoris abſceſſu? an ex vaſis ſanguiferi diſruptione? Albertinus ipſe qui diligentiſſime, ut ſolebat, nuper omnia partim obſervaverat, partim inquiſiverat, nec alia præter ea quæ modo ad te ſcripſi, fuiſſe, ſciebat, cum ex meis litteris hunc

(*e*) A. 1742. Hebd. 20. n. 3. (*f*) Paradigm. 13. (*g*) Epiſt. 17. n. 3. (*h*) Epiſt. 36. n. 6.

hominis exitum accepisset; ut facile conjiciebat, aliquid, dum æger surgeret, illo eodem motu esse disruptum, multumque in ventris cavum humorem effusum; ita quid disruptum esset, pariter conjicere se posse, negabat. Quod si quædam suppurati tumoris indicia, & in his quæ potissimum requirebat; certe autem nulla unquam fuerant; nempe *horripilationes* præcessissent; tum vero fatebatur, se facile ex rupta hepatis vomica rem fuisse explicaturum. Igitur siqua in particula hepatis lente aliquid, ac latenter ad suppurationem forte venisset, suspicari se, non tam ex ejus particulæ, quam ex attigui vasis alicujus sanguiferi, quod pus læsisset, disruptione ejusmodi mortem esse repetendam. Neque tamen suspicione hac vetus, & pertinax ille ad vertebras dolor explicabatur, cujus in tot hepatis abscessibus quorum historias perpendimus, mentionem factam non recordamur, & is præterea quem tetigeramus, tumor longe a vertebris distabat, longiusque imus hepatis limbus, ad quem præsertim novissime dolorem fuisse, scripsimus. Nec vero est cur dolorem ad vertebras infimas præcipue & ad Sacri ossis basim extensum, forte ab hæmorrhoidalis venæ trunco repetas, cujus radices adeo diximus fuisse turgentes; nam post effusam tantam illam sanguinis vim haud certe amplius turgebant, & cum maxime turgerent, vel tum, quamvis breve ad tempus, acciderat, ut dolor videretur esse sublatus. Quod si Aortæ arteriæ per vertebras descendentis, aneurysma, cujus, præter jecinoris tumorem, nonnulla adhuc mihi suspicio est, non is tibi morbus videatur, cujus effectus vel breve ad tempus usque adeo obscurari possit, nec qui sine aliis pluribus, gravibusque signis concipi queat; a te peto ne quidquam statuas priusquam hanc legeris quæ subjicitur, Observationem.

20. SENEX qui olim credebatur ex lue venerea laborasse, multos jam dies in hoc cubabat Nosocomio, de aliis omnibus conquestus, quam quæ aut ad eam luem, aut ad magnum internum aneurysma spectare possent; certe autem; nam diligenter quæsivi; neque de dolore, neque de ponderis sensu, neque de spirandi difficultate. Paulo post prandium repente est mortuus circa medium Decembrem A. 1618. VENTRE aperto, & urinaria vesica cum pene detracta; totus enim eram eo tempore in quibusdam quæ ad eas Partes attinent, observandis; urethra luis illius antiquæ opinionem confirmavit. Erat enim passim cicatricosa, & Seminalis ipsa caruncula non secundum naturalem conformationem se habebat, ut neque perminuta duo oscula quibus ad latera pertunditur, neque his interjecti Sinus orificium facile esset demonstrare. Huc accedebant fibræ, inter se distinctæ, atque exstantes, ex quibus instar parvi trianguli conficiebatur, cujus basis erat vesicæ proxima, vertex carunculam attingebat. Amotis deinde visceribus, ingens Magnæ arteriæ aneurysma in conspectum venit, crescentem lunam repræsentans, cujus erat dorsum sub annexo diaphragmate in transversum locatum, cornua autem deorsum spectabant, seque singula pone singulos condebant musculos quos Psoas vocant, sinistrum quidem eo usque ut ad tertiam musculi partem infimam perveniret, dexterum autem non adeo inferius descenderet. Hujus quoque aneurysmatis posterior paries jam nullus erat; itaque detracto sanguine quo replebatur, maxima ex parte in polyposas laminas alias aliis impositas conformato, statim apparuerunt corpora duarum, aut trium vertebrarum, ad imum thoracem, summosque lumbos attinentium, nuda quidem, sed altere erosa, extante hic pariter inter corpus & corpus albo suo, intactoque, ut videbatur, ligamento cartilagineo. Ruptum autem fuerat hoc aneurysma suprema sua sinistra parte ita ut sanguis qua concesserat annexum diaphragma, proruperit ab eodem latere in thoracis cavum, quod pene totum repleverat.

30. Vides igitur, quam obscurata hic signa essent tanti aneurysmatis, quæ olim, & lumborum præsertim dolores quin antecessissent, non est dubitandum. Sed hanc, & quæ in Ciliario (*i*) habita est, Observationem si cum aliis conferas Aortæ aneurysmatum a quibus proximæ vertebræ erant corrosæ; illud fortasse mirabere, ligamenta iis vertebris interjecta, intacta nobis se obtulisse: quod alii, quantum meminisse nunc possumus, ejusmodi Observationum Scriptores non memorarunt. Quin eorum aliqui diserte non minus ea ligamenta, quam vertebrarum corpora, excavata, atque absumpta se invenisse scripserunt, ut, exempli gratia, Cl. Vernojus (*k*), & Auctor penultimæ Figuræ, id præclare ostendentis, in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1724. Et sane cartilagines obnoxias tunc esse absumptioni, sive hæc fiat ab diutius iteratis ictibus sanguinis, in aneurysma irruentis, sive ab erodentibus particulis, ut alibi (*l*) a nobis expositum est, Observatio ostendit Cl. Maloetii in iisdem Commentariis proposita ad A. 1733. in qua cartilaginea Asperæ arteriæ segmenta aliquot, loco posterioris parietis aneurysmati inservientia, reperta sunt infirmiora jam facta, & minus convexa, duo autem ipsorum ex aliqua sui parte absumpta. Quam Observationem cum tibi alias (*m*) memoravi, ibi quidem simul dixi, molliores partes, quippe ictibus minus renitentes, minus atteri, quam firmiores; hic vero illiusmodi explicationi video non esse locum. Nam si quia minus quam vertebræ, ligamenta renituntur his interjecta, eo quoque minus atteri, dixero; quæres continuo, cur igitur, sicut in illis quos descripsi, hominibus duobus, ita in reliquis pariter non sint reperta; sed in his consumpta, in illis intacta? Quod si illi juvenes fuissent ambo, reliqui autem senes; fortasse responderi posset, in illis enim minus, in his magis renitebantur. Atqui non modo ex cæteris, ut is certe qui a Vernojo proponitur, sed etiam ex duobus nostris primus erat juvenis; ut minime appareat, cur si non huic, illi atteri debuerint, neque cur non atteri nostro Seni. Obscura igitur istius discriminis causa ab alia fortasse in aliis erodentis humoris natura, an aliunde sit repetenda, tibi indagandum relinquimus, quando hæc jam satis longa Epistola est. Proximis diebus alteram mittemus, interea autem salutem plurimam.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLI.

Sermo est de Urinæ Suppressione.

ETsi nihil urinæ emitti aut vitio accidit renum, & ureterum, aut vesicæ ipsius, & urethræ: tamen nec Valsalvæ, nec mihi contigit, ut mortuorum ob priorem illam dumtaxat causam corpora incideremus. Nec mirum, cum renes, & ureteres gemini sint, ut si forte uno in latere deficiat eorum officium, in altero suppleatur. Neque enim quod multi credunt, semper verum est, otiante rene alterutro, alterum quoque simul otiari: quæ opinio rejecta est Litteris superioribus (*a*): imo ad Observationes quas ibi indicavimus, tot invenies quæ addi possint ex Sepulchreti Sectione huc attinente XXIV. (*b*) ut si cum iis compares quæ in eadem Sectione sunt urinæ suppressæ ex unius dumtaxat lateris morbo, longe rariores primis has alteras esse, planissime cognoscas. Nam primi generis passim occurrent, nedum ubi Gerardus Blasius (*c*), Isbrandus Diemerbroeckius (*d*), Ludovicus Mercatus (*e*) id genus ut frequentissimum inculcant, & si velles addere quæ postea in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*f*) prodiere; nullam facile invenires quæ ad idem genus non spectaret, renibus videlicet ambobus aut sphacelo correptis, aut, quod etiam Rudolphus Jacobus Camerarius (*g*) vidit, insolita flacciditate, & atonia affectis, aut calculo infarctis, aut si alter non eodem laboraret vitio, at consumptus, inofficiosus, aut suo uretere sabulo, & calculis impedito. Alterius autem generis, id est lotii ob unius dumtaxat lateris vitium suppressi, Observationes in citata Sepulchreti Sectione ad paucas redeunt, & eo pauciores, quod aliqua, ut quæ sub Observatione I. legitur §. 19. non, ut a primo videtur, spectat ad hoc genus: quod præclare docebit eadem historia non modo Sectione XXII. Obs. XIII. §. 1. sed etiam in hac ipsa Observ. I. §. 4. plenius proposita; ut non fuisset opus, præsertim mutilata iterare, ne dicam tertium, & quartum repetere; nam quæ Observatione eadem I. exhibentur §. 20. & 22. quantumvis, per incuriam nomine, & dierum numero mutato, aliæ videantur, ipsam tamen esse apparet inspecta libri I. Sectione III. Obs. XV. §. 1. & §. item 1. Obs. XIII. Sect. modo citatæ XXII. libri III. Atque utinam hæc una historia in ea de qua loqui cœpimus, Sectione XXIV. essent repetita. Sed tu conferens Observationis II. §. 11. cum IV. §. 9. itemque Observationem VIII. cum X. (*h*) §. 4. & hujus §. 7. cum Obs. XI. atque ut ad I. & II. Observationem redeam; illius §. 2. cum §. 21. aut §. 3. qui perperam 1. inscribitur, cum §. 27. itemque cum §. 2. Obs. II. statim intelliges quot satius fuisset semel ponere, aut siquas historias sui non semel Auctores, ideoque non iisdem semper verbis scripsissent, alteram scriptionem, si tanti videretur, alteri continuo subjicere. Sunt tamen in Sectione hac quædam secundi etiam generis historiæ, ut sub Observatione I. §. 14. & sub III. §. 1. 2. & 3. &, si vis, insuper sub IV. §. 2. Sed quid hæ ad longe majorem cæterarum numerum? quem augent aliæ aliquæ in Additamentis legendæ ad Sectionem XXV; in ea enim exhibitæ Observationes multo majori ex parte fuissent ad superiorem Sectionem addendæ, &, præter eas, omissæ aliæ vel maxime obviæ, ut quæ in Ruyschii Centuria (*i*) proposita fuerat. Constat igitur, multo rarius accidere, ut renum, & ureterum, quippe geminorum, vitio urina supprimatur, quam vesicæ, & urethræ, quæ unæ sunt, eoque minus mirari oportere, quod eorum qui, primis illis obstructis, perierint, corpora necdum incidere potuerimus.

2. Quorum dissectionis ob id etiam cupidior fueram, ut examinare in iis possem eas partes unde, & per quas, & quo alii alias comminiscuntur peculiares urinæ vias. Etsi enim adversus has argumentum in Adversariis (*k*) proposui ab iis petitum quæ satis constat in lotii suppressionibus adnotata esse ex renum vitio contingentibus, quod argumentum eo gravius mihi visum est ex quo animadverti, cum aliis postea, tum Boerhaavio ipsi (*l*) perplacuisse; tamen Cl. cuidam Viro plenius avebam satisfacere, existimanti, vias illas peculiares in renum pelves, ut plures vel antea crediderant, eamque viciniam desinere; ut tametsi renes dumtaxat, calculis, aliove ejusmodi impedimento obstructi conspiciantur, possint tamen ob id ipsum earum viarum ostia simul comprimi, nihilque tum in pelves, aut proximos ureteres transmittere. Tu igitur cum ejusmodi cadaverum incidendorum occasio dabitur, fac quod ipse eram facturus, ut diligentissime membranas omnes quæ iis Partibus vicinæ, annexæque sunt, perscruteris; fieri enim haud potest, si earum viarum ostia sint compressa, quin reliquus earum tractus tanto magis sit remorante humore distentus, quanto magis occlusa sunt ostia quæ emittunt, præsertim cum vias illas non esse adeo exiles, & officia quæ iis adscibunt, requirant, & ipsi ultro fateantur: quanquam frustra hunc te laborem sumpturum illud indicat, quod nunquam in istiusmodi casibus cuiquam illas apparuisse legimus, cum plurima alioquin fuissent ægris ingesta, quæ ipsas, aut alias quas alii conjiciunt ad vesicam tendentes, maxime distendere debuissent, Prosectores autem diligentes, & valde exercitati mortuorum corpora scrutarentur. Franciscus enim Plazzonus; ut exemplo utar ejus historiæ quam in Sectione hac Sepulchreti ter repetitam fuisse, ostendi (*m*); aut secuit, aut dissectioni præfuit ejus Monachi cui inter cætera diuretica ipsæ quoque cantharides datæ fuerant, quæ vesicam, quamvis inanem, exulceraverant, ut illuc pervenisse earum vim per sanguifera vascula, non per ignotos peculiares tramites intelligamus, qui cum ea vi simul diureticas potiones transmisissent sive in renum pelves, aut ureteres, sive recta a ventriculo in vesicam. Hæc enim altera opinio placuit pluribus, an propter illa Hippocratis (*n*), aut certe vetustissimi Auctoris verba, *si habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas ac attrahentes*, an potius ob ea quæ accidere audiissent in diabete legitimo, cujus rarissima exempla poteris legere apud Marcellum Donatum (*o*), nempe *ut potus nihil omnino mutatus mingeretur*, *servans eundem colorem*, *consistentiam*, *saporemque*, *&* *odorem*. Sed si propterea comminisci oportet ductus a ventriculo ad vesicam tendentes; alios comminisci oporteret ad cutem, quando exemplis illis hoc quoque subjicere non dubitavit Donatus de puella formosissima jam diu febribus conflictata, cui *remotis nondum ab ore poculis*, *haustæ liquidiores potiones a præcordiis .... eadem copia qua erant absorptæ*, *absque alteratione ulla resudabant ita ut ex rubeo lyeo colore rubeo*; *ab albo jusculo*, *albo itidem tunc inficerentur subuculæ*, idque *duarum hebdomadarum spatio* fuisse adnotatum. Verum de ignotis hisce ductibus quacunque demum e ventriculo ferri in urinarias partes conjiciant, scite ad me quondam scripsisse Cl. Pastam, memini, si revera forent, debuisse illis qui eo tempore in nostris quoque regionibus sic argento vivo abutebantur, ut pene quotidie mane ad unciam sumerent, aliquam saltem ejus partem cum lotio exire, quod in illorum nemine Medici nostrates animadverterant. Quod si forte dicas, vix patere eos ductus; sed in febribus de quibus illa sunt Donati præcipua exempla, dilatari; neque Pastæ objectioni, neque aliis ob quæ sunt excogitati, phænomenis satisfacies, & certe in primo ex Trincavellio Donati exemplo adstringere eorum ductuum oscula potiones debebant, quas, *nisi gelidæ fere* essent, æger recusabat. Sed quid, inquis, ad recentiorem Observationem (*p*) dicemus, nempe Virginis illius asciticæ, in qua ren *sinister æque ac dexter .... totus scirrhosus & induratus erat*, *ac ita coaluerant*, *ut nec pelvis detegi potuerit*, cum eadem novissimo etiam tempore *parcissime* quidem, & *instar aquæ fontanæ limpidam*, non, ut initio, *rubram*, *& crassam* urinam reddidisset, sed tamen reddidisset? An pauxillum id humoris ex sero quod ventrem distendebat, *per vesicæ poros foras intro-spectantes* transiisse? an potius ex alterutrius renis, & pelvis particula aliqua necdum, cum postremo minxit, penitus indurata, & constricta, sicuti post mortem apparuit, per angustias, ut insolita ostendit limpitudo, provenisse? certe non per ductus in ureteres, vesicamve influentes, ut pote qui ex ventriculo multo plus humoris importassent.

3. Utcunque id est; quæ in mortuis urina suppressa vesicæ etiam, aut urethræ vitio Valsalva, & ego viderimus, hic accipies; nec tamen omnia. Habuisti enim proxima Epistola (*q*), itemque XXXIV. (*r*) quædam eorum quæ ille, eorum autem quæ ipse conspexi, nonnulla Epistola IV. (*s*) & X. (*t*) in aliisque alia habebis. Quæ igitur huc potissimum spectare, credidi, ex illo quidem hæc sunt.

4. JUVENIS agricola, cujus duo fratres & ipsi juvenes annis superioribus ex acutis morbis circa vernum æquinoctium interierant, eodem anni tempore ad hunc modum decessit. Scabiem sibi, nescio quo adhibito unguento, abegerat: paulo post urina suppressa est, non sine vomitu, & dolore interdum ad lumbum sinistrum. Urinam tamen aliquoties postea excrevit, sed paucam, & saturati lixivii similem, & cum dolore: cujus exitum cathetere expedire, nequicquam tentatum est. Tandem corpus universum intumuit: & accedente laboriosa, ac magna respiratione, postridie, circa vigesimum primum a suppressione diem, mors ingruit. VESICA, & renes sani erant; nisi quod hi aliquanto majores, illa autem libras continebat circiter duas urinæ ejusmodi qualem diximus. Sed & in ventris cavo humor stagnabat, urinam olens, cæterum limpidæ aquæ similis. Qui in vitreo vase asservatus, multa divulsa quasi urinarum *contenta* exhibuit. Igni autem impositus, primum turbidus est factus, & vaccini seri consimilis, mox lactis ipsius, denique sic concrevit, ut ovi albumen prorsus referret: cujusmodi concretionem in nullo morbido humore qui in corpore stagnaret, unquam antea Valsalva viderat. In Thorace pulmones quidem multum aere distenti, pleuræque, ad dorsum, annexi; sani tamen fuerunt. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem mediocri magnitudine, sinister minorem continebat.

5. Acres scabiei particulæ, in sanguinem repulsæ, quam graves noxas attulerint, alias (*u*) a nobis in duabus fœminis ostensum est. Sed in illis alio; in hoc Juvene, lotio admistæ, in renes, vesicamque irruerunt. Quorum viscerum membranas intimas compungendo, utrobique attulerunt dolorem, illas crispantem, eoque urinæ effluxui jugiter propemodum obstantem, unde renes ab hac, intus cohibita, majores facti, vesica autem vel quod sæpe vix ullam haberet, vel quod contrahere se rite non posset, vel potius quod catheterem non admitteret, hoc in

(*i*) supra, n. 26. (*k*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropolit. Tom. 6. (*l*) Epist. 18. n. 27. (*m*) Epist. 21. n. 48.

(*a*) n. 15. (*b*) l. 3. (*c*) Obs. 1. §. 9. (*d*) Ibid. §. 10. (*e*) Obs. 2 §. 1. (*f*) Dec. 3. A. 4. Obs. 60; A. 7. & 8. Obs. 147; & A. 9. & 10. Obs. 95; & Cent. 5. Obs. 22; Cent. 6. Obs. 55. & 56. & Act. Tom. 2. Append. n. 3. & Tom. 3. in Obs. 6.

(*g*) Specim. Experim. circa Generat. Part. Therapeut. in Resolut. Hist. 3.

(*h*) primam de duabus intellige eodem n. X. designatis. (*i*) Obs. 15. (*k*) III. Animad. 36. (*l*) Prælect. ad Instit. §. 385.

(*m*) supra, n. 1. (*n*) De Morbis l. 4. n. 28. (*o*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 27.

(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. ad 3. (*q*) n. 4. (*r*) n. 7. (*s*) n. 19. (*t*) n. 13.

(*u*) Epist. 16. n. 34. & Ep. 38. n. 22.

in urethram immisso nihil reddebat; educto nihil, nisi raro, & cum dolore, emittebat. Cohibita igitur maxima ex parte in sanguiferis vasis lotii materia obitus denique causa fuit; quamvis alio, & præsertim in ventris cavum redundarit, ut significavit odor stagnantis in eo laticis. Se enim illa facile admiscet humoribus qui tunc a sanguine secernuntur. Itaque; ut exemplum proferam, quod nescio cur non fuerit Sepulchreto additum; Malpighius (x) in Præceptore suo Natali, cujus ureterem, & renem, ob interceptum calculum coercita urina, monstrose dilatatos invenit, durante plures dies lethali suppressione adnotavit, salivam odorem, & saporem lotii retulisse, & cutem pariter halitus ejusdem reddidisse. Albertinus autem mihi narrabat, Nobilem illum Juvenem cujus renum structuram a Malpighio in Epistola ad Sponium descriptam habemus, in eodem morbo non salivam, urinæ odore, & sapore infectam, sed propemodum urinam ipsam expuisse, quod adjectus odori, & sapori color quoque testabatur, affluente ad salivares glandulas urinæ materia ea copia, ut buccæ, & parotides intumescerent. Quam ob excretionem fortasse tandiu vixit donec, victa suppressione, magnam vim urinæ mingeret: quanquam nihilominus ei contigit quod non raro & aliis, retentam longiori tempore urinam tandem reddentibus, ut vitiatis humoribus, & visceribus, non multo post interiret. Excretiones alias per quas homines quibus lotium suppressum est, vitam diutius trahunt, aut servant, cum Thomas Bartholinus (y) commemoret; istam quam attigi, salivæ omittens, dejectiones, vomitus, sudores enumerat. Dejectionum exemplum in Collega suo profert (z). Vomituum, & sudorum quidem etsi diserte non protulit, facile est ex aliorum Observationibus supplere. Sic Vallisnerius noster (a) post decimum suppressionis diem accedente vomitu seri, colore, sapore, odore lotium referentis, Virginem durasse vidit donec plurimis intus, & extra incassum adhibitis, mercurio tandem & dato, & applicito renum vias reseravit. Sic Mantuanus Medicus (b) alteram vidit eodem simul & morbo, & vomitu dies primum plus quadraginta, nec multo post duos saltem & triginta vexatam. Sic alius (c) tertiam ad menses quindecim, ut vix aliter quam per nutrientia enemata ali potuerit, donec ejecto calculo, & ischuria, & urinæ vomitus desierunt. Sed ubi calculi renes, & ureteres obstruentes, dimoveri non possunt; frustra, ut Gulielminus (d) in duobus observavit, lotii vomitiones accedunt, quod & de aliis tum insuperabilibus morbi causis, tum excretionibus intelligendum est: itaque in fœmina (e) jam in ore saporem lotii, odoremque percipiente, ipsius sanguinis vomitus, & per nares exitus, si profuit, hactenus profuit, ut ad trigesimum usque diem vitam protraxerit. Verum ut ad propositas a Bartholino excretiones redeamus; dignam in primis adnotatione Caroli Pisonis Observationem (f) quod ad sudores attinet, indicavit; erant autem diuturni, assidui, copiosi, & tam olidi, ut vix ferri posset graveolentia: mictu itaque demum succedente, æger liberatus est. Non sic felici esse contigit Virgini de qua nobis referebat Petrus Nannius. Illi quoque diu propter calculos urina substiterat, ut jam deploratam existimaret, cum sudor immani copia prorupit, urinam olens. Is quandiu duravit; duravit autem ad dies; Virgo melius habuit. At eo cessante, intra dies paucos thoracis hydrope absumpta est. Sed hac felicior ad tempus fuit altera olim Patavii Virgo, de qua ex spectatæ fidei Medico narrat Marcellus Donatus (g). Scilicet non toto quidem ex corpore, sed tantum ex *regione ventriculi resudabat humor ad plurium librarum pondus, colore, & odore urinam referens*, cum hæc non solum, sed & alvi suppressa essent recrementa. Quæ, cum sex ipsos menses nihil antea urinæ redderetur, supplevisse, tunc videlicet *fluente alvo*, credita fuerant. Quin etiam insensibilis perspiratio supplere videtur in juvene fœmina, quæ rarissimo, sed eodem notissimo Veronæ exemplo ne guttam quidem urinæ excreverat duos jam & viginti menses, cum illud Cl. Zevianus (h) memoravit. In ejus autem cubiculo fœminæ, lotii odor percipitur, quem & exhalare videntur indusia. Pluribus interim ea morbis, quamvis nullo cerebri, conflictatur. Sed & Patavina illa in marasmum tandem incidit. Quæ attuli, etsi fere attinent ad eos quibus lotium retentum est vitio renum, quæ causa ex parte in eo quoque fuerat Juvene de quo ex Valsalva dictum est; tamen satis indicant unde & illi pereant quibus vesicæ dumtaxat, aut urethræ vitio diutius retinetur, nec tamen ea simul vesicæ inflammatio est, cui, aut subsequenti gangrænæ mortem liceat imputare. Id ad genus spectare crediderim hanc alteram Valsalvæ Observationem.

6. VIR annorum septuaginta, cum diuturna mingendi difficultate laborasset, ut non nisi catheteris ope urinam redderet, aucto in dies morbo, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita decumbere coactus est. Ibi dum a lithotomo per catheterem urinæ exitus, sed incassum, quærebatur, subsecuta laboriosa respiratione, cum stertore mortuus est. VESICÆ urinariæ fibræ adeo creverant, ut cordis lacertos figura, & magnitudine referrent. Prostatæ glandulæ excrescentia ad pyri formam, vix ullum transitum permittens, ex assiduo catheteris impetu phlogosim in ima parte conceperat. Ventriculus cordis dexter polyposæ concretionis inchoamentum ostendit.

7. Phlogosim ejusmodi non fuisse illius mortis causam manifestum est. Verum in corpore longa ætate, ac creberrima lotii retentione sic infirmato, ut decumbere cogeretur, quam vitiatus sensim esset sanguis, non difficile est conjicere. Non mirum igitur, si accedente ea retentione quæ per catheterem tolli non poterat, inter hujus inania irritamenta, inceperint demum quæ brevi hominem conficerent. Vel sine illis irritamentis, paulo posterius fortassis, sed nihilominus interiisset, ut tot alii, & in iis Vir quoque cujus historiam, sicut accepi ab eodem Medico quem tibi alias (i) laudavi, Marisato, huc adscribam.

8. VIRO in hoc Nosocomio decumbenti ob lotii suppressionem, jam bis eductum hoc fuerat, & magna semper copia, per immissam argenteam fistulam. Cum ab hac aut æger, aut alii ne vesicæ cervix nimis irritaretur, timerent, propEreaque abstinerent; mors non sine convulsivis symptomatibus ingruit. DISSECTI sana, quantum sensus judicare poterat, viscera omnia atque adeo vesica ipsa quoque reperta est; sine ullo enim inflammationis initio tantummodo distenta erat, ut eam lotii copiam facile contineret quam vix tria vitrea vasa continuissent quibus ad sanguinem e secta vena excipiendum, aut ad urinam etiam, nostris in regionibus utuntur.

9. Ego quam distentam, nec tamen inflammatam, vesicam haud semel invenerim, cum aliæ alibi (k) ad te scriptæ Observationes ostendunt, tum quædam præsertim monstrabit quam ubi agam de Claudicatione (l), perscribam. Nunc ut intelligas, quantum vesica impune extendi nonnunquam possit, subjiciam quid hic annis superioribus honestæ fœminæ acciderit, mihi notissimæ, & nunc satis bene valenti. Primipara erat, & duos supra quadraginta annos nata. Cum propterea nihil cederent pelvis ossa, hujusque ima pars esset angustior, ibi hæsit magnum infantis caput, & compressa urethra, & proxima vesicæ parte, lotium cohibuit. Non sine magna difficultate immissa est demum argentea fistula ex illis quas ad mulieres habent; sed incassum. Immitti debuit altera ex longioribus quibus utuntur in viris, sed minus curva: jamque ad palmum subierat; nihil tamen urinæ exibat. Altius itaque adigenda illa fuit, ut hæc exiret; exivit autem ad libras circiter quatuor. Parva erat muliercula: quo magis intelligis, quantum (id quod altius quoque & peculiariter extumescens abdomen indicabat) quantum, inquam, extendere se vesica debuerit, imo vesicæ pars superior, quando inferior adeo, ut diximus, erat compressa. Attamen infante, qui non modo erat mortuus, sed & gravius olebat, mox detracto, nihil ex vesica quidem noxæ, aut periculi superfuit. At si ejus plurimum distentæ exempla quæras, & quem exitum pleraque habuerint, attendas; ut ruptionem seponas, quam inde vel in bovis vesica deprehenderunt (m), invenies certe pro alia in aliis sive partium, sive sanguinis, sive urinæ ipsius dispositione, & natura, longe aliter multis, quam propositæ mulieri, accidisse. Pervulgatum est, haud raro nimis distentam vesicam amisisse vim se contrahendi, id quod nonnunquam brevi contingere ex Maucharti (n) Observatione colliges, qui post vesicæ ischuriam ante quatriduum inchoatam, etsi

(x) Op. Posth. (y) Cent. 4. Epist. Med. 18. (z) Ibid. & Epist. 21. (a) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 50.
(b) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1715. Obs. Anat. 3. (c) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 6. (d) Exerc. de Sangu. nat. n. 68.
(e) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 56. (f) De Morb. ab aqua S. 4. c. 6. Obs. 127. (g) c. 27. cit. supra ad n. 2.
(h) Del Flato l. 2. c. 11. (i) Epist. 27. n. 4. (k) Epist. 4. n. 19. & Ep. 39. n. 33. (l) Epist. 56. n. 12.
(m) Act. N. C. Tom. 8. in Obs. 2. (n) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 41.

primo exacto biduo lotium, nec semel, educendum curaverat, & vesicam in cadavere invenit prorsus vacuam, *amplam* tamen animadvertit, *non contractam, ut solet*. Neque minus vulgatum est, inflammatione facile corripi, cujus initia & in eo cadavere extabant, ut in tot aliis inflammatio ipsa reperta est multo amplior. Post hanc quæ facile sequantur, Auctores docebunt quos maximæ distentionis vesicæ testes citat Henricus Meibomius (o), qui tamen nescio quomodo unam Hildani Observationem pro duabus producat. Eandem enim quam presse libro de Lithotomia cap. 5. memoravit, fusius Centuria II. Obs. 65. descripsit Hildanus, ibique ulcus e vesicæ cavo in Rectum usque intestinum pertinens in mortuo demum illo Sene ab se repertum proponit. Multo autem sæpius inflammationem id sequitur quod ab altero ex citatis a Meibomio Auctoribus Panarolo (p) ter observatum invenies, gangræna videlicet, in lethalem sphacelum transiens. Ego post inflammationem quæ diutius distentam vesicam corripuerit, nunquam gangrænam ampliorem vidisse memini, quam in agrestis Viri corpore quod inexploratum in Theatrum Anatomicum Bononiense temere imperiti juvenes importandum curaverant A. 1706.

10. IS, ut postea compertum est, renum, vesicæ, ilei intestini vitiis obnoxius, aliquot jam dies urinam reddere non potuerat. Itaque tumido, & nigrescente jam abdomine mortuus erat. VENTRIS inferiora præsertim viscera, & in his vesica, nigricabant, ut scrotum quoque, & hoc intercepta intestini quod dixi, portio, nigredine in partes non modo omnes proximas, sed ad media usque femora se extendente; ut cito cadaver pene totum asportandum fuerit, ne odoris gravitas Gymnasium inficeret. Vix ipse nonnulla cursim in renibus animadverti, quæ cum alio loco (q) tradiderim, non hic iterabo.

11. Ilei interceptio urinæ suppressionem, an hæc Ilei interceptionem præcesserit, pro certo scire non potui. Illud scio, quod & aliis Litteris (r) scripsi, ad Ilei inflammationem lotii suppressionem accedere. Sed & plures aliæ sunt causæ extra vesicam positæ, quæ in hac lotium remorantur. De fœtu, in difficili partu ejus cervicem premente paulo ante (s) dictum est: quin etiam in gestatione uteri, postremo præsertim tempore, mulieres sunt quarum aliquas probe novimus, quæ mingere nequeunt, nisi supinæ. Huc adde; ut quæ rarius accidunt, prætereamus; scimus enim, muliebri urethræ adnatum exterius corpus glandulosum *pugni magnitudinem excedens* (t), scimus acriora medicamenta, naturali, ut arctius adstringeretur, adhibita, illud urethram premendo, hæc inflammationem vehementissimam concitando, lethalem attulisse urinæ suppressionem, quam etiam a sanguine, e vulnerati omenti vase paulatim destillante, in pelvi autem coagulato, & vesicæ collum valde comprimente, inductam fuisse (u), non ignoramus; huc, inquam, adde multa, & duriora scybala, aut prætumidas hæmorrhoides, quæ idem collum ad pubis ossa apprimant adeo ut exire nihil possit. Ad has attinet quod adolescenti mihi persenex, & felix in mea Patria Chirurgus asseverabat Joannes Amatorius, ubi circa imam vesicam fibræ stagnante sanguine, aut humore turgent, egregium afferri auxilium sanguisugis ad venas illas admotis. Sic in Avo qui etiamtum vivebat; Nobilis, meique, etiam ob humaniorum litterarum studium, amicissimi Viri Petri Scanellii cum per catheterem nonagies immissum urinam ipse educere debuisset, illo demum remedio, post tot alia incassum administrata, sublatam esse pertinacissimam suppressionem. De scybalis autem notissima est Wepferi Observatio (x), ad quam, in Sectionem quoque hanc Sepulchreti relatam (y), sed non absque iis operarum erroribus qui intelligi non sinunt, adjungere alteram potes quæ in Additamentis legitur ad proximam Sectionem XXV. (z) Eundem felicem exitum quem prima a clystere injecto proponit, cum alibi plures, tum hic præcipue Hebræus expertus est, cui nulla alia auxilia profuerant. Sed tum quæ emolliant injicere satis est, præsertim siquod periculum subsit vesicæ inflammationis, aut suspicio convulsivæ ejus sphincteris constrictionis. Quorum neutrum satis mihi attendere visus est senior Medicus qui mihi duas tresve felices curationes narrabat suas; datis enim quæ alvum vehementius cierent, hanc simul, & suppressam urinam movisse. Sic enim ajebat, tametsi hanc non movissem, at saltem quanto plus humoris ex alvo eduxissem, tanto minus per renes defluxisset ad vesicam magis magisque distendendam: movi autem eum simul qui vesicam jam distendebat, cum Rectum intestinum lacessendo, non potui proximæ vesicæ fibras non simul ad contractionem stimulare, iisque magna ex parte amissam vim reddere. Scilicet non satis animadvertebat, nullam esse arctius cum imo intestino Recto conjunctam vesicæ partem, quam infimam, seu mavis urethræ initium, nec quid propterea consequatur, si tum forte pars hæc initio aliquo jam teneatur aut inflammationis, aut convulsionis. Equidem inficias non eo, interdum a paralysi, alias ab ipsa distentione vesicam se contrahendi vim amittere. Sed hoc ajo, urinæ in vesica suppressionis causas solerter esse distinguendas, nec semper facile adeo, ac cito, ut ex Maucharti exemplo supra (a) collegimus, sublatam a distentione vim qua vesica se contrahit; esse concipiendam. Ostendit hoc; ut alia prætercam, canis a Boerhaavio (b) dissectus, in quo etsi urina triduum jam retenta plenissima esset vesica, hac tamen exiguo vulnere pertusa, *exsiliit urina ad magnam altitudinem: & vesica ita contracta est, ut pene nulla cavitas superesset*.

12. Sunt & aliæ complures causæ quæ ut lotium possunt in vesica retinere, ita eos quos dixi, aliosque prohibent stimulos, ut puta quod domestici remedii loco apud quosdam esse, scio, ut laterem, frigidæ antea immersum, plantis apponant mingere non potentis: quos felici audacia imitatus est, cum junior esset, Medicus amicus meus glacie ipsa pedibus paulisper admota. Quæ ut aliquando hebetem vesicæ vim per stimulatos Cruralium nervorum fines potuerint excitare; intelligis certe, quam noxia esse irritamenta possint ubi ab acrimonia urinæ inceperit hujus retentio, aut ubi secundum Solertissimi Pujati (c) conjecturas, & Experientissimi Benevoli (d) Observationes, quod nudata sit vesica muco illo quo adversus nimios urinæ stimulos linita est. Sileo, cum ipsa in scrotum procidit, etsi hunc casum ex quo meus ad me scripsit Georgius Georgi Medicus nunc apud Pisaurenses Spectatissimus non adeo rarum esse, cognovi, ut putabat Meryus (e), qui cum bis a se visum descripsit, nullum sibi esse notum Auctorem, fatebatur qui ejus fecisset mentionem. Certe enim ex Platero in hac Sepulchreti Sectione (f) vidi commemoratum, & Sectione proxima superiore XXIII. (g) ex Bartholino, & legi etiam apud Ruyschium (h), qui vidit non semel (i), ut vere est a Christiano Andrea Kochio (k) indicatum, ubi alteram Boerhaavii quoque memorat ejusdem casus Observationem: ad quam, aliasque, ut analogum (l) in mulieribus hic omittam vesicæ prolapsum, de quo, deque ejus signis interea potes Meryum ipsum (m) & Præcl. Bassium (n) consulere; illam quoque addes quam in Viro Nobili habuit Doctiss. Valcarenghus (o). Sed si rarus hic casus est, qui cum incidit, urinam licet; quod ejus proprium, sive pathognomonicum indicium est; e vesica ejicere, quam æger manibus cum scroto attollat, aut comprimat; aliæ sunt tum frequentes, ut a paulo grandiori calculo, &, si Hoffmannum (p) audiamus, qui unam præsertim suarum Observationum (q), dissectionumque sic explicat, a spasmo ipsius vesicæ, tum minus frequentes, ut ab arrosis, velut idem (r) vidit, & valde laceris per fœtidum pus quod e rene sinistro, ulcere penitus consumpto, & exeso, in pelvim deciderat, exterioribus vesicæ tunicis, aut etiam ut a tuberculis; sunt, inquam, aliæ urinæ in vesica suppressiones, in quibus ab additis stimulis ut nihil auxilii, sic plurimum detrimenti afferatur. Sunt autem aliquando in vesica, aut ad ejus collum tubercula, tametsi, uti perspicue a laudato Benevolo (s) demonstratum est, sæpe Medici vel præstantes in iis ponendis decepti fuerint. Sunt, inquam. Nam etsi Ruyschius (t) unum repræsentat exemplum; plura tamen occurrere, in adjecta Observatione (u) satis indicat. Quæ tubercula viderit Drelincurtius (x), quam excrescentiam Sylvius (y), quam carunculam Tulpius (z), quam Smetius (a),

(o) Exercit. de Catheterismo thes. 17. (p) Jatrologism. Pente. 1. Obs. 27. (q) Epist. 38. n. 41. (r) Epist. 34. n. 8. (s) n. 9.
(t) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 201. (u) Vid. Hoffm. Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 7. in ipso fine. (x) Auctar. Hist. Apopl. 13. Schol. 8.
(y) in Append. 1. ad Obs. 19. (z) Obs. 5. (a) n. 9. (b) Prælect. ad Inst. §. 366. (c) Dec. Obs. 3. n. 5. (d) Differ. 2.
(e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (f) Obs. 17. § 4. in Schol. (g) Obs. 4. §. 4. (h) Cent. Obs. 98.
(i) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (k) Affect. in libr. & cæt. rar. Descr. in Ratiocin. (l) Vid. tamen & Epist. 43. n. 14.
(m) Mem. cit. (n) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (o) Differt. de Saxis, Acub. & cæt. (p) c. 7. supra ad n. 11. cit. Epicr. Obs. 1.
(q) Ibid. (r) Ibid. Obs. 8. (s) Diss. 2. cit. (t) Cent. Obs. Fig. 62. (u) 78. (x) Sect. hac 24. Obs. 13. §. 2.
(y) Ibid. Obs. 10. §. 6. (z) Ibid. Obs. 8. (a) Sect. 25. Obs. 1. §. 4.

quam Hildanus (*b*) invenerint, habes in ipso; ne longius te abducam; Sepulchreto, ubi & alia facile reperies eodem spectantia. Fortasse & illius adhuc memineris, quam olim in I. Epistola Anatomica (*c*), a me deprehensam non secus ad urinariam, quam in fellea vesica, proposui. Et quamvis tuberculorum quæ in urinario oboriuntur meatu supervacuum sit exempla producere, cum in ipsis Hippocratis Aphorismis (*d*) eorum facta sit mentio, & suppurationis per quam tolluntur; tamen non futurum tibi ingratum credidero; si ad historiam Sacræ illius Virginis quæ dies LXVI. clysmatum nutrientium ope, Ramazzino (*e*) medicinam faciente, servata fuerat, hoc quoque addam quod ab ipso accepi, eandem videlicet cum postea lotii suppressione correpta esset, catheteris autem recusaret auxilium, re post dies aliquot ad extremum deducta, urinam simul cum pure non multo, nec ullo, nisi urethræ, dolore emittere cœpisse, atque ita morbi causam fuisse tuberculum in urethra natum, ostendisse. Cujus ut opportuna suppuratio morbum sustulit, sic remediorum quæ supra diximus, irritamenta adauxissent. Sed tubercula tamen ejusmodi facile in pus abire possunt, viamque liberam reddere. At scirrhosos tumores, aut ad scirrhi duritiem vergentes, quales sæpe in Prostata glandula fieri, aut ex ea excrescere solent, quis facile ab ipsa natura, nedum ab arte, speret sublatum iri? Talem vero fuisse, credo, illam ejus glandulæ excrescentiam quæ supra (*f*) ex Valsalvæ Observatione descripta est. Talis certe fuit tumor universæ Prostatæ in hac quæ sequitur, nostra.

13. CIVIS meus, Vir Patricius H. M. annos natus amplius sexaginta, quadrato corpore, & robusto, facie rubente, habitu ad obesum inclinante, herniosus, adolescens virulenta gonorrhœa laboraverat, semper vero multum, sæpe etiam merum biberat. Cum multum quoque, & creberrime mingeret, vix anno ante levi quodam retentionis urinæ principio tentatus fuerat. Anno autem 1710. IV. Nonas Martii quasi repente omnino suppressa est. Affinis ejus Medicus clysteribus, balneis, sanguinis ex hæmorrhoidibus missione, remediis etiam quæ, tunc simul adstrictam, alvum moverent, auxilium afferre satagebat; sed incassum. Itaque demum catheterem immitti jussit: quod non ita difficulter & tum, & postea peractum est. Singulis autem immissionibus septem fere urinæ libræ, etsi modicum quod potaret, daretur, primis quidem diebus ex quo illud cœpit fieri, educebantur. Intermediis; nam dies vixit circiter quindecim; paulo pauciores: ultimis rursus ad septem. Et primis quidem diebus aliquem ad mingendum sentiebat stimulum, nullum intermediis, rursus aliquem ultimis. In urinis interdum aliquid sanguinis conspectum est, interdum quædam parva quasi membranarum tenuium frusta. Postremis diebus alterius humeri dolor accessit: febris penultimo: novissimo, cum post eductum mane lotium, argentea fistula extraheretur, animadversum est, tinctam esse; id quod antea acciderat nunquam; haud secus ac si in vitriolico humore fuisset. Eo die ad vesperam inclinante, ecce rigor, & tremor, calente tamen cute; hinc pulsus obscuratio: quo iterum se non sine intermissionibus prodente, alter accidit tremor: hora autem quincta noctis mors. CADAVERIS dissectioni, rogatus, cum aliis Medicis interfui postridie sub primam noctem, quo tempore ab eo qui medicinam fecerat, a Chirurgo, ab aliisque, eadem omnibus confirmantibus, ea quæ modo sunt scripta, accepi. Peritonæum vidimus, ad hypogastrium præsertim, livens, intestina autem ferme sublivida: in summo distentæ vesicæ fundo exterius vasa sanguine turgida, interiorem tunicam hic illic rubescentem: tunicas autem omnes crassiores multo quam æquum esset; itaque vel emisso lotio, majorem quam solet, magnitudinem vesica retinebat. In eo priusquam totum emitteretur, grumum non ita parvum animadvertimus libere natantem, qui nihil magis quam semilaceram hydatidem, referebat; mihi vero attentius examinanti tenuis polyposa concretio visus est, quæ membranulas in se convolutas, & concidentes mentiretur: ejusdemmodi autem parva illa fuisse frusta quæ in extracta urina interdum apparuissent, ii qui viderant, affirmabant. Cum igitur causam hujus suppressionis inquireremus; ad imam vesicam se se obtulit. Prostata glandula præter naturam tota extumescens, eaque duritie prædita, ut quasi ex cartilaginis, & ligamenti commista substantia constare se-cantibus videretur. Alba erat nisi quod locis quibusdam, præsertim vero in utraque superficie, a stagnante in vasis sanguine nigricabat, idque a dextris magis qua ex parte scrotum magna distendebat enterocele.

14. In hac quæ modo proposita est, suppressionis causa omnes qui aderamus facile consensimus tum quia alias quoque a præstantibus Viris, ut post (*g*) dicetur, eandem inventam, agnitamque fuisse, non ignorabamus, tum quia proclive erat intelligere, cum tumor, & durities Prostatæ incepit, cœptum quoque ægrum esse principio aliquo retentionis urinæ tentari, cum vero demum usque adeo tumor auctus fuerat, ut repentina accedente sanguinis per eam glandulam, circumque ipsam majori motus tarditate, meatus per eam ductus, non nisi immisso catheteris solido corpore, satis urinæ patere posset, hanc amplius nequiisse per se sibi exitum aperire. Nec dicas, sanguinem, adhibitis ad proximas venas hirudinibus, quod auxilium supra (*h*) laudavimus, priorem motus celeritatem recuperare, & sic tumorem imminuere debuisse. In pleno siquidem ejusmodi corpore non detracto ante omnia e brachiis sanguine, multo major hujus copia eo unde arceri oportuisset, ob minorem factam resistentiam facile influxit. Mitto quærere, an etiam ob balnea tunc in usum tracta, & an etiam stimulus accesserit ab iis præsertim quæ ad alvum solicitandam præbebantur. Illud quoque omitto num serius quam decuisset, urina educi cœpta sit, quod præ cæteris, quæ tunc, quippe supervacua ægro jam mortuo, ut consuevimus facere, silebamus, vulgo objectum audivimus. Objiciendi causa erat quæ hic memoretur non indigna. Acciderat per eos dies, ut quatuor alii Cives præter eum de quo dictum est, eodem morbo de improviso corriperentur, & quod postea Halæ Magdeburgicæ vere anni 1730. Cl. Bassius (*i*) observavit *plane inauditum*, ut legitima gonorrhœa epidemice grassaretur, sicuti Observationibus quatuor prolatis testatur, id nos Foro Livii, Urbe non pro eo ac meretur, fuitque olim, incolis nimium affluente, vere anni 1710. in vesicali, ut vocant, ischuria, cujus quinque proferre possemus, intra paucos dies habitas, Observationes, non vulgari exemplo animadverteremus, quas fortasse non ita absimili modo, ac suas ille explicavit, magna ex parte explicare liceret. Cum igitur ex quinque nostris Civibus quatuor, quorum alicui medicinam ipsi feceramus, Civitas evasisse, illum unum cujus dissectionem legisti, interiisse videret; providentiam cæterorum in catheteris tempestiva immissione laudabat, Medici de quo loquimur, tarditatem, jure, an injuria? redarguebat. Sed ut aliæ in aliis morbi causæ aliæque corporis, & partium, & urinæ conditiones sunt, ita alia alii Medico in alio ægrotante esse eorum quæ cito agit, aut differt, ratio potest. Me quidem in meo, facilioribus cito, sed frustra adhibitis, in catheteris usu celeritatis non pœnituit, quamvis Chirurgo nimia adeo videretur, ut propter exiguam hypogastrii tensionem nihil urinæ in vesica esse asseveraret. Quem non tam signa, quæ aberant, ischuriæ renalis, & signa cætera, quæ aderant, molestissimæ vesicalis, quam res ipsa continuo refellit. Immissa enim fistula, lotium eduxit ad libras tres magno cum ægri levamine, mirantis, unde sibi qui parum bibisset, tantum urinæ in vesica esset, quippe ignorantis, non raro cum ea suppressione diabeticam quandam affectionem conjungi, quæ mihi interdum occasionem præbuit dubitandi, an hæc illius causa fuerit, vesicam dormiente homine, ita, & tam celeriter distendendo, ut mox in experrecto se contrahere amplius non posset. An vero æger in cujus vesicam Fabricius noster ab Aquapendente (*k*) scribit, tantam lotii copiam, natura crisim moliente, influxisse, ut cum illud reddere nequiret, fuerit per catheterem extrahendum, an æger is, inquam, ut meus, dormiret, an, ut ex febre continua, & periculosa decumbebat, hebetibus esset sensibus, sicuti pro certo nescimus, ita alterutrum licet facile suspicari; neque enim alioquin apparet, cur ex quo urina primum in vesicam paulo copiosius fluere cœperat, non eam reddiderit, & sic deinceps faciendo, caverit, ne quanta quanta afflueret, omnis in vesica retineretur.

15. Ejus quæ paulo ante dicta est utriusque morbi conjunctionis, diabetis videlicet, atque ischuriæ, ne apud alios exempla quæras, cujusmodi in primis esset in Sepulchreto illud Hildani quod, ad Senem attinens supra (*l*) me-

(*b*) Ibid. in Schol. ad §. 2. (*c*) n. 43. (*d*) 82. Sect. 4; & 59. Sect. 7. (*e*) Constitut. Epidem. Urb. A. 1691. n. 22. (*f*) n. 6. (*g*) n. 17. (*h*) n. 11. (*i*) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 5. (*k*) De Chirurg. Operat. ubi de urinæ Suppress. (*l*) n. 9.

memoratum, in hanc Sectionem relatum est §. 8. Observationis X. quæ primo quidem loco proponitur; nam altera, per incuriam eodem numero designata, continuo succedit; neve ego alia adjungam recentissima, mihique cognita: satis est historiam relegas in qua versamur (*m*). Videbis, ut modicum tunc æger biberet, quanta nihilominus in vesicam deflueret urinæ copia. Piget ejus renes, & jecur non inspexisse. Neque ideo piget quod ex eorum inspectione sperassem me causam assequi posse illorum quæ in diabete contingunt. Namque ut seponam mirabiliora quæ de legitimo narrantur (*n*), quorum aliqua sine cauto examine accipienda non videntur; non minus certe mirabile est quod vel nostra ætate Venetiis (*o*), & Bononiæ (*p*) constat in spurio, quem vocant, accidisse duabus Virginibus, ut altera intra dies 94. urinæ libras reddiderit 3674. altera intra dies 97. reddiderit libras 4171. cum earum utraque non modo aut parum, aut nihil biberet; sed quasi eorum instar qui hydrophobia laborant, & sitiret plurimum, & potionem quamlibet abhorreret. Sane intelligis, quæcunque in renibus; aut in jecinore vitia deprehendantur; Meadius enim (*q*) *semper* in hoc viscere *steatomatosi aliquid*, dissectis iis qui ex diabete interierant, ab se repertum esse, testatur; certe, inquam, intelligis, non propterea apparere posse unde, non dico tanta, sed vel dimidio minor humoris copia sit repetenda. Itaque coacti sunt qui Virginum illarum casus explicandos susceperunt, idem facere quod & Meadius denique (*r*) diserte fecit, & facere jam cœperant Medici (*s*) sæculo XV; ut ad aerem confugerent, & multo aptius quam illi Veteres, non ex ipso aere, sed ex aqueis particulis in eo natantibus, immanem illam deducerent vim urinæ. Mihi igitur displicet ea quæ dixi, viscera haud examinasse, non quod in iis causam mirabilium istiusmodi casuum, sed quod diabetis non ita immodici aut causæ ex parte, aut effectus potius vestigia fortasse quædam animadvertere potuissem. Idque tanto magis displicet, quanto pauciores extant denatorum post eum morbum dissectiones. Ostendit hoc brevitas illius ex proximis Sepulchreti Sectionibus, quæ de eo inscripta est, XXVI. Cæterum de Observationibus quæ in ea sunt haud amplius quinque, tres sunt quæ renes exhibent aut ambos flaccidiores, aut alterum saltem collapsum in se, aut pene absumptum. Cum his conveniunt Observationes quas additas non fuisse miror, Ruyschii duæ (*t*); neque enim suam tunc vulgaverat Hoffmannus (*u*). Quæ & ipsa, quamvis supponat, diabetem a præcedente lotii in renibus, & ureteribus retentione, provenire, unde ex eo multum in sanguinem regrediatur, mox, sublata retentionis causa, affatim proditurо; eo tamen redit ut renum poros ab ea ipsa retentione, & reversione laxatos significet, cum in quodam Comite qui diabete laboraverat, a dextris & ren duplo magis quam a sinistris, amplificatus, & ureter valde, ac farciminis instar dilatatus apparuerit. Ego quoque, ut minime in omnibus explicationem hanc sequerer, quippe cum in omnibus retentio lotii non præcedat, & copia qua reddunt plures, longe superet quidquid retineri, & in sanguine redire potuerit, sic in proposito a me Viro, aliisque similibus non difficile sequar, ut pote qui neque tantum urinæ secernant, idque secernant post retentionem, in eodemque præterea, cum ante ischuriam multum potare, multumque mingere semper soleret, vel antea renes laxiores fuisse videantur. Quid vero accessisset vitii ab humore, quem novissime cum parum biberet, tanta copia renes transmittebant, melius conjicere fortasse possem, si urinas omnes examinassem. Nam quod primis, ultimisque diebus aliquem ad mingendum afferrent stimulum, intermediis nullum, facilius a copia esse potuit, quam ab illarum natura, quando copia minori erant intermediis diebus, majori autem primis, & ultimis: nisi forte malis, hebetatum a crebra distentione fuisse vesicæ sensum, ut intermediis diebus haud amplius afficeretur, donec ob parcum potum, & ingentem humoris vim a sanguine exclusam, urinæ denique tanto acriores factæ sint, ut vel hebetem vesicam nonnihil percellerent, quo tempore etiam cœperint aliquam hic illic in ea phlogosim excitare.

16. Quod si ut phlogosim, erosionem ullam in vesicæ intima facie conspexissem; minus fortasse grumum illum membraniformem examinassem, quem, in mortui urina deprehensum, polyposam concretionem esse, censui; quippe cum ex lamellis tunc factum credere potuissem ex interiore membrana deciduis; neque enim eo tempore controversia erat, quam annis demum superioribus ortam audivi, num sine hæmorrhagia non compescenda accidere id possit. At certe ejusmodi hæmorrhagia non contigerat in Matrona, a Willisio (*x*) memorata, quæ cum longe ante obitum ex urethra ejecisset *membranam crassam atque latam, materia sabulosa refertam*; e cadaveris sectione constitit, illam *fuisse partem tunicæ interioris vesicæ*: ut neque postea contigit in fœminis duabus, quæ per eundem meatum amplam membranam ejecerunt, ab Ruyschio (*y*), & Boerhaavio (*z*) perspectam, harumque alteram *lapillis quasi conspersam*. Credibile autem non est, tales Viros pro vera membrana *pseudomembranam* accepisse, præsertim cum Ruyschius multis ante annis qua ratione ars possit, non modo natura, pseudomembranas efficere, docuisset (*a*), ipseque effecisset. Certe autem pseudomembrana non erat, quippe suis vasis sanguiferis prædita, quam eadem via ejectam a Viro conspexerat antea Rouhaultius (*b*), qui tres dumtaxat ejus portiones ea amplitudine esse, comperit, ut internæ vesicæ tunicæ duas saltem partes tertias fecisse, non dubitaret; tantum vero abest, ut hæmorrhagia esset conjuncta quæ cohiberi non posset; lotium sanguine tinctum apparuit nunquam. Equidem haud contendo, quidquid e vesica exit membranæ forma, veram id esse membranam, qui non fuisse in meo illo Cive, censuerim. Sed hoc volo, esse tamen aliquando notas membranarum adeo manifestas, ut Exercitatissimis, qui examinaverint, Viris, & pro veris habuerint, non sit repugnandum: nec quia non continuo assequimur, qua ratione quædam possint absque gravissimis, atque adeo lethalibus symptomatibus accidere, eo decurrendum esse, ut facta negemus. Igitur quæ in simili controversia de abscedente aliquando interna membrana intestinorum alias (*c*) scripsi, tu hic quoque magna ex parte locum habere, existimato.

17. Nunc venio ad suppressionis causam in prætumida illa, præduraque Prostata glandula repertam. Hanc causam non infrequentem esse, ex Observationibus eorum didiceram, qui in Sepulchreto laudantur, Riolani videlicet (*d*), Muralti (*e*), Dolæi (*f*), & facile, ut ego intelligo, etiam Reiselii (*g*): non dixi aliorum quoque, & in his ejus qui ante cæteros nominandus fuisset, Parei (*h*), quia non magnitudinem tantum, sed & scirrhosam hic spectamus duritiem. Confirmavi postea tum auditis, tum lectis aliis, quæ deinceps habitæ sunt, ejusdemmodi Observationibus. Audivi in duobus mihi probe cognitis hic Patavii honestis Viris. Legi autem tum apud alios, tum præsertim apud Cel. Heisterum (*i*) & si glandulæ auctam dumtaxat molem attendas, etiam apud duos alios Spectatissimos Amicos meos, Vallisnerium (*k*), & Benevolum (*l*), quibus adjunges Riedlinum (*m*). Verum non semper tota Prostata est tumida. Haud raro ejus tantummodo superior ambitus aut undique, aut certa ex parte sic excrescit, & tumet, ut urinæ exitum occludat. Excrescentis adeo ut id faceret, exempla possum, ut puto, ex Sepulchreto indicare: excrescere autem incipientis plures mihi sunt Observationes, quas, ut parva magnorum morborum initia noscas, hic illis ordine subjicere non gravabor. Senem in hac Sepulchreti Sectione describit Rhodius (*n*), in quo mictionem fecerat sensim difficiliorem, denique autem, muco addito, urinæ viam omnem intercluserat *soli vesicæ orificio appendicula callosa interius adnata, & verius interior ambitus orificii membranosus in articuli magnitudinem excrescens*. Certe clarius potuit rem describere, ut is pariter a quo Casauboni, adeo vesicæ morbis vexati, idem orificium in Sectione proxima (*o*) descriptum leges: quam descriptionem graves insuper obscurant errores typographorum. Sed si recte ego quæ uterque viderunt, assequor; illius orificii ambitus quem summa Prostata facit, a nimia hujus protuberantia attollebatur. Ejusdem autem glandulæ summum illum ambitum undique excrescere incipientem in Sene vidi, cujus historiam, ubi de Febribus scribetur (*p*), ad te mittam.

(*m*) n. 13. (*n*) Vid. supra, n. 2. (*o*) Caso proposto da Bartol. Barati a Lodovico Testi con la Risposta di questo. (*p*) Comment. de Bonon. Sc. Instit. T. 1. sub tit. Medic. (*q*) Expos. mechan. Venen. Tent. 1. (*r*) Monit. Medic. c. 9. Sect. 2. (*s*) Vid. Marc. Donat. c. 27. supra ad n. 2. cit. (*t*) Obs. addit. ad Dilucid. Valvular. 13. & Cent. Obs. 13. (*u*) Consult. Medic. Cent. 2. Cas. 85. (*x*) Diss. de Urin. c. 5. (*y*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (*z*) Vid. Kochii cit. supra ad n. 12. Descript. in Historia. (*a*) Thes. Anat. 7. n. 39. (*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. Obs. Anat. 5. (*c*) Epist. 31. n. 20. (*d*) Sect. hac 24. Obs. 17. §. 5. (*e*) Sect. 25. in Additam. Obs. 16. (*f*) Ibid. Obs. 17. (*g*) Ibid. Obs. 18. (*h*) Sect. ead. Obs. 1. §. 6. (*i*) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 44. n. 1. & Diss. de Anat. maj. in Chir. necess. 6. 12. (*k*) Opere T. 3. S. 3. Oss. 21. 22. (*l*) Differt. 2. (*m*) Eph. N. C. Dec. 7. A. 9. & 10. Obs. 148. S. 4. §. 3. an. 4. (*n*) Obs. 12. §. 3. (*o*) Obs. 3. (*p*) Epist. 49. n. 18.

Ad partem vero illius ambitus spectasse, credo, quæ in Sectione hac (q) ex Gassendo proponitur, *ad vesicæ sphincterem caruncula, callosave substantia, quæ inferne lunulata, & triente prope digiti densa, meatus orificium obstruebat*. Cujus incipientis carunculæ etsi alias a me exemplum tum in Epistola XXXVII. (r) habuisti, tum in una ex proximis (s) es habiturus; placet tamen ut tertium, quippe breve, nec ferme alio attinens, huc addam.

18. AGRICOLA annos natus quinque & septuaginta ex hydrope ascite in hoc decesserat Nosocomio, ineunte A. 1741. quo tempore organa, urinæ, & seminis gratia condita, ibi ego Studiosis Adolescentibus per anatomen præmonstrabam. EX CADAVERE igitur ea dumtaxat organa accepta perlustravi. In quibus cum alia nonnulla minus quidem obvia, sed tamen haud morbosa, offendissem, quæ alias memorabuntur; tum hæc animadverti quæ ad morbos spectarent. Cum scrotum, ut sæpius in ascite, tumeret; aqua plurima erat in Darti cellulis, vix pauca intra Vaginalem utramlibet tunicam: quanquam ex Albuginea qua testiculum vestit, corpuscula exstarent quæ pro disruptarum hydatidum reliquiis accipi a me solent. Vesicæ autem pariete anteriore secundum longitudinem discisso, in oppositi ea parte quæ proxima orificio est, in ipsoque hujus partis medio se obtulit protuberantia subrotunda, mediocris uvæ acini magnitudine, intima tunica vesicæ obducta: quam, ratus quod erat, scalpello adacto simul ipsam, ac contiguam Prostatam in longum dissecui, ostendique, ejusdem esse atque ea glandula, naturæ, cum eaque manifestissime continuatam, nihilque esse dubii, quin si magis excrevisset, magno urinæ futura fuisset impedimento.

19. Si ea quæ ex Sepulchreto exempla indicavimus (t), & id quod supra (u) ex Valsalva attulimus, & nostra omnia attente inspicias; cuncta in senibus fuisse, animadvertes: item nostra omnia in quibus carunculæ initium fuit, hanc in medio ipso posteriori interni summique glandulæ ambitus excrescentem obtulisse, casune hæc cuncta, an secus, futuræ ostendent Observationes. Interea adjungere huc poteris Senem illum Medicum, quem altera ex indicatis (x) apud Vallisnerium Observationibus totam quidem Prostatam habuisse tumidam, monstrat, sed auctam quasi lobo quodam ex sua ipsa glandulosa substantia, quæ ad nucis juglandis formam, & magnitudinem intra vesicam ascendebat non ab anteriore, sed ab ea parte cui Rectum adjacet intestinum. Illa tamen quoque, in Adversariis (y) memorata, ejusdem glandulæ subrotunda propago, nisi quod ab externo ambitu se extollebat, & secundum naturam adhuc esse visa est, illa, inquam, medium pariter posteriorem summumque locum tenebat. Cæterum hæ quæ præter naturam sunt, interiores hujus glandulæ excrescentiæ, non simplices semper, sed & duplices nonnunquam sunt, cujusmodi illa erant a Thoma Bartholino Patavii deprehensa, ex *substantia glandulosa, & candida* intra vesicam *tubercula bina, forma, & magnitudine testium, æqualiter se supra foramen volventia, quæ cedebant syringæ immissæ, sed statim recidebant in pristinum locum, illa extracta*, quemadmodum in Sectione hac Sepulchreti habes XXIV. (z). Quæ bina tubercula nunquam Terraneus (a) pro Cowperi glandulis, quas suas credebat, tumefactis accepisset, si Bartholinum legens, *in vesica* reperta esse, animadvertisset. Non legisse autem; atque hunc utinam tantum; verisimile est, cum Observationum unde unde cogendarum, & transcribendarum studiosus, hanc Bartholini haberi, scripserit, *cent. 1. hist.* 23. quæ cent. habetur 2. hist. 52. Verum si ea tubercula excreverant, ut eorum natura, color, sedes indicant, & duo, alias (b) a me tibi descripta, proportione ostendunt; si excreverant, inquam, ex Prostata glandula; mihi recens quoque exemplum est glandulæ hujus in duas intra vesicam carunculas procrescere incipientis. Quod exemplum quoniam alia de causa ad proximam attinet Epistolam (c), ad eam differemus. Quæ tanto erit longior, quanto hæc brevior fuit. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLII.

Verba fiunt de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.

Litteras scribere aggredimur longas, ut pote quibus reliqua omnia quæ ad mictionis vitia spectant, a Valsalva, aut a me observata complectemur. Ab illo hæc sunt.

2. EQUES sex & quadraginta annos natus, pinguis alias, nunc gracilis, & colore ex flavo pallescente, ob multa, & varia in cibis, motu, attentione animi, vigiliis, & venereis rebus errata, ante annos octo multis quoque, & variis incommodis vexari cœperat. Primum omnium ex concubitu cum muliere, venerea lue infecta, gonorrhœa correptus est, quam ex arte curatam altera, ex eadem causa, excepit multo gravior. Nam super mejendi dolorem, urinæ præter voluntatem excretio, purulentum hujus sedimentum, ventriculi item dolor, ac vomitiones, quibus nonnunquam vitulinas carnes, ante dies quinque comestas, omnino immutatas rejiciebat, molesta erant vehementer. Remediorum ope ab his omnibus liberatus, post aliquod interjectum tempus ex ejusdemmodi concubitu in tertiam incidit gonorrhœam, stipatam spasmodicis in mingendo doloribus, & vigiliis assiduis. Ad hæc quidam, condylorum instar, tumores accesserant intra cavum extremi intestini, e quibus ad aliquot hebdomadas, atque adeo menses sanguis reddebatur quotidie ad quinque, aut sex uncias, ut jam æger quotiescunque ambulare vellet, in animi deliquia incideret. Cui sanguinis fluxui comes erat diarrhœa, qua modo flava, modo aliter colorata ejiciebantur. Hæc nunc remissior, nunc aucta ad mortem usque perduravit, ut purulentum quoque lotii sedimentum, & mictio sæpe cum dolore, fere autem semper præter voluntatem: quod si lotium ob materiæ tenacitatem paulisper in vesica stagnaret; acerbissimum, præsertim dum exitum tentaret, dolorem ciebat. Quæ omnia cum plures annos vexassent, pulsusque celer semper esset, frequens, & turgidus; alia tamen deerant signa quæ febrem adesse, confirmarent. Diebus dumtaxat ante obitum circiter quadraginta cum aleæ indulgens, vigilasset, ægreque tulisset inde factam pecuniarum jacturam, decubuit cum vomitu, & febre, quæ levi cum horrore, & cum gravitate capitis prodibat. Interim auctum est urinæ sedimentum, auctique in mingendo dolores, qui magis semper magisque sævientes, singultum excitarunt. Hic tamen post multos dies sedatus est, erumpentibus interea pustulis circa labra, & verisimiliter ad fauces quoque, ut pungens ad eas dolor, & deglutiendi difficultas, & viscidum tenaxque sputum indicabant. Pruritus insuper in lumborum cute qui biennium circiter levis fuerat, nonnullas ante mortem hebdomadas ægrum tum sæpius, tum vehementius exercebant. Denique redeunte singultu, & deficientibus in dies viribus, convulsus obiit. THORACE recluso, quoniam ultimis diebus alterum in latus difficilius cubabat; pulmones sani inventi sunt, si nonnullas excipias lapidosas concretiones exiguas, & vix dignas quæ adnotarentur. Ventre autem aperto, renes naturali modo minores conspecti sunt, & quadam insolita figura præditi, pluresque exterius hic illic protuberantias habentes. Hæ dissectæ saniosum ostenderunt humorem, cui aperta erat in pelvim via. Sed in vesica urinaria, in qua, præsertim circa ejus collum, unanimi plurium Doctorum Virorum consensu, radix esse morbi existimabatur, nihil usquam apparuit adnotatione dignum, præter levem quandam abrasionem circa ureterum orificia.

3. Dissectionem hanc Valsalva insigni esse documento posse, nec immerito, censebat, ut cauti simus in definiendis morbis, ad partes urinarias spectantibus, quippe quorum diagnosis, summa etiam arte quæsita, non rarissime fallax est, velut in hoc casu fuit, & in alio quoque, de quo ipsum mihi in hunc modum narrasse, memini.

4. QUEN-

(q) Obs. 11. §. 10. (r) n. 30. (s) Epist. 43. n. 24. (t) n. 17. (u) n. 6. (x) supra, ad. n. 17.
(y) IV. Animad. 14. (z) Obs. 12. §. 9. (a) De Glandul. c. 5. (b) Epist. 39. n. 33. (c) Vid. n. 11.

4. QUENDAM urinæ, & partium huic inservientium vitio laborare, erat omnibus manifestum. Sed cum de renibus, aut de regione horum nihil, aut vix quereretur; contra iis ad vesicam doloribus cruciabatur, ut quinque, aut sex non infimi subsellii Medici morbi sedem in vesica esse, non dubitarent. MORTUI dissectio nihil quidquam mali in vesica; magnos autem, ramososque calculos in renibus ostendit.

5. Vidi ego hos calculos quos Valsalva apud se retinebat. Utraque autem hæc historia ad memoriam redigit tertiam, quam ex Hardero invenies relatam in Sepulchreti Sectionem, ad argumentum hoc nostrum spectantem, XXV. (a). Erat quidem puer trimulus; sed ut in mingendo summum dolorem gestibus patefaciebat, sic ad renes, quod legamus, nunquam indicabat. Mitto, huic quoque, ut Equiti illi (b), perpetuam fuisse diarrhœam, pustulas non multo ante mortem, convulsiones etiam in morte; horum enim alia in alio esse alia de causa possunt. Hoc attendo, *in vesica nihil præter naturam observare licuisse*; in rene autem altero non modo inclusas carunculis papillaribus arenulas copiosas, sed præcipue ante ureteris ostium fuisse *calculum oblongum, acuminatum, silicis duritie, membranis tenaciter involutum*; sive, ut ipse in Scholio Harderus explicat, *renis membranis tenuissimis implicitum*; quas *lancetta separare necesse habuit*. Sive igitur a renibus ad vesicam per continuatas ureterum membranas, ut alias (c) diximus, irritatio ibi sensibilior, ubi desinit, propagetur, sive potius in his casibus arenulæ, aut quod prima historia per levem circa ureterum orificia abrasionem indicat, acres materiæ in vesicam descendant; ibi subsistendo ita hanc vellicant, ut dolores, præsertim dum se ad mingendum constringit, acerbissimi oriantur. Acerrima sane materia e corrosis renibus in vesicam delabens, hanc ita, & proximas partes in viro quodam afficiebat, ut cum dolor in lumbis non semper, ut in vesica, perstaret, *omniaque præsentis* in hac *calculi signa* induceret, Medico Cl. Hottingero (d) *de* ejusdem *calculi existentia nullum remaneret dubium*. Cujus tamen calculi in mortui vesica ne vestigium quidem fuit. Atque ut magis magisque intelligas, quam facile in dysuriæ causa dignoscenda errare possimus; duarum Matronarum historias inspice, alteram a Schrockio (e), alteram a Bonfiglio (f) scriptas. Primam dysuria torquebat cum tenesmo, doloribus in pube, & urina quasi lactea; secundam dysuria ab ineunte ætate, cum urina interdum ejusdemmodi, cui denique *plura frustula foliata* adjuncta sunt, quæ non sine gravissimi ponderis sensu, dolore, ac ardore extrudebantur. In neutra tamen ulla vesicæ labes inventa est; sed renis alterius in secunda, intus vitiati, & ob auctam molem ex sua sede prolapsi; in prima autem ingens scirrhus qui totam fere pelvim occupans, & vesicæ fundo adnatus, hanc ita comprimebat, ut remorati propterea lotii acrimonia lancinaret.

6. Causam aliam qua vesica nonnunquam vellicetur, solicite Valsalva quæsivit; sed per dissectionem nunquam potuit confirmare, vermes dico in ea stabulantes. Hos cum urina ejectos, ut ægri quidem, domesticique credebant, non semel ipsi oblatos fuisse, scio. Eram enim ego Bononiæ cum Vir Generosissimus post renum dolores, & deinde punctionum sensum in vesica, denique inter mingendum cum pungi urethram sentiret, e pene cum urina cadere tenue animalculum quoddam vidit, mox autem quid minxisset inspectans, non illud unum, sed plura in matula cum arenulis conspexit ejusdemmodi animalcula, & Valsalvæ, qui Medicus ipsius erat, ostendit. Dederat is forte aquam in qua saxifragæ radix decocta fuerat: itaque ex urina, ut viva erant, eximi, & in ejus aquæ cyathum injici, voluit, acciditque, ut stupida inde fieri, & propemodum mortua viderentur. Post biduum tamen cum stuporem illum discussissent, & in aliam, atque aliam aquam, periculi faciendi causa, conjecta essent, in quarum singulis varia quæ vermibus inimica existimantur, incocta fuerunt, aut agitata; nulla animadversa est quæ sic noceret, præter unam in qua cum ea cocta essent quæ arenulas expellunt, tum agitatum fuerat argentum vivum. Erant ea animalcula nigra, & exilibus scarabæis quadantenus similia: quæ res Valsalvam denique permovit, ut diligenter inquiri juberet, num alia ejuscemodi in ægri cubiculo, aut ubi matulæ asservabantur, invenirentur. Cum inventa essent; experimentorum finem fecit: neque tamen illam primam suspicionem omnino deposuisse videbatur, præsertim cum ipsi animalcula oblata sunt alia, quæ ab alio cum sabulosa materia micta dicebantur. Quorum unum etsi mihi ostendit, & ad vivum, microscopii etiam adjumento, delineandum curavit; tamen de iis nihil dicam, quando hinc Alghisius in epistola ad Vallisnerium (g) quid sentiret, adjuncta simul imagine eorum, exposuit, & ex hac Vallisnerius suspicari se posse, credidit, vermes fuisse parvorum quorundam scarabæorum, in trabibus nidulantium, ex lacunaribus in matulam forte delapsos; sic enim ad me scripsit pridie Nonas Aprilis A. 1711. Postea vero idem Vallisnerius in Adnotatione (h) ad Alghisii Epistolam videtur cœpisse permoveri, ut minimos quosdam, & pene invisibiles vermes, quos in urina tunc videbat viri cui medebatur, intra ejus corpus gigni potuisse, non pernegaret. Quando igitur hæc ita sunt, nec Vallisnerius, quod sciam, quidquam postea pro certo constituit de iis vermibus, præstat, ut nos quoque assensum interea sustineamus, donec certiora aut casus offerat, aut solertia Viri alicujus in historia insectorum longe versatissimi, qualis hoc tempore est Cel. Reaumurius, deprehendat. Cujus historiæ quanto magis ætate nostra provectum est studium, tanto magis cautos reddidit Medicos in istiusmodi Observationibus accipiendis. Vide enim, exempli gratia, quot ab Joanne Rhodio (i), & ab Dominico de Marinis (k) recenseantur. Ex tanto vermium numero qui per urethram ejecti olim proponebantur, alios hoc tempore nihil aliud esse quam vermiformes polyposas concretiones, statim cognosceremus, alios veros quidem esse vermes, sed extrinsecus, non ex urethra, in matulas illapsos, quippe ex iis qui intra corpus nostrum gigni non queunt, nec vivere, aut si revera ex urethra exierint, non in urinariis partibus, sed in pertusis intestinis genitos, indeque in vesicam, aut urethram, viis per abscessus præsertim, & fistulas apertis, prorepentes. Cujus novissimi generis exemplum indicat Vallisnerius (l), alterumque proprium narrat Alghisius (m), quod per anatomen postea melius novit, & penitus confirmavit (n). Habes quidem etiam in Sepulchreto (o) non unum exemplum ejusmodi perforationum; quibus in ægris si teretes lumbrici, aut ascarides per urethram prodiissent; nihil fuisset admiratione dignum. Sed cum in Sectione hac XXV. (p) legis, post binos emictos ascarides mortui hominis anatomen, in ejusque exulcerata vesica unum deprehensum vermiculum *quales in putridis carnibus reperiuntur*; hæreas necesse est, dubitans, num ex eo ulcere cuniculus aliquis, minime animadversus, ad Rectum pertineret intestinum, unde ascarides in vesicam transiissent, an potius ascarides illi etsi *vivi salientes in ipsa penis glande reptantes* ab ægro inventi fuerant; non tamen ex urethra, sed ex ano cum recrementorum parte aliqua prodiissent, sicque ad penem prorepsissent. Quod vero ad vermiculum illum attinet longe alterius generis, qui in vesicæ ulcere inventus est; si verus tamen vermiculus fuit, & si verus fuit, non illuc forte cum spongiis, aut aliter illatus; arbitrari poteris, a matre musca editum prope urethræ externum orificium, putrido ichore infectum, per hoc in vesicam usque reptasse mortui quidem; non viventis. Neque enim vesicæ sphincter, nisi omnino laxatus, aditum in vesicam permisisset, neque homo, nisi omnino sensu carens, reptantis per urethram motum, indeque stimulum non sensisset ad mingendum, sicque cum urina protinus vermiculum, vix urethram ingressum, ejecisset: quod Ruyschium (q) miror non satis attendisse, cum vermiculos censuit e latrinis per urethram ad vesicæ usque collum prorepere posse, ibique hærere donec nympharum formam; qua in re gravis altera, Vallisnerio (r) judice, se se objicit difficultas, adipiscantur.

7. Quid igitur? inquies, tot inter exempla quot Georgius Francus (s), Rosinus Lentilius (t), Mich. Fr. Lochnerus (u) connumerarunt, quædam saltem non occurrunt quæ omnem eximant dubitationem? Non vacat singula examinare. Sed hoc tamen possumus dicere, eorum plura esse eadem ac illa quæ antea fuerant proposita, & cum omnia fuerint a Vallisnerio; erant

enim

(a) Obs. 20. (b) supra, n. 2. (c) Epist. 40. n. 5. (d) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232.
(e) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (f) Earund. Cent. 9. Obs. 4.
(g) quam Vid. Tom. 1. hujus Operum P. 5. (h) Ibid. (i) Cent. 3. Obs. Med. 35. & 36.
(k) Differt. de re monstr. a Capucc. & cæt. (l) Adnot. cit. (m) loc. cit. (n) Vid. Benevoli Osserv. 8.
(o) Sect. 27. l. 3. Obs. 1. (p) in Additam. Obs. 20. (q) Thes. Anat. 1. in fine. (r) Adnot. cit.
(s) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 2. (t) Earund. Cent. 1. & 2. Append. n. 11. ad Obs. 14. (u) Earund. Cent. 8. Obs. 99.

enim ea Volumina quibus enumerationes istæ continentur, multis ante ejus obitum annis edita, & ab ipso versata; eundem tamen nullum, quod sciamus, exemplum invenisse, propter quod sententiam sibi crederet omnino mutandam. Non fidem ille eorum qui scripserant, vocabat in dubium; sed majorem in aliis sagacitatem, in aliis diligentiam, in aliis suspicandi, dubitandique sapientem morem desiderabat, ut nisi quæ præcesserant, comitabantur, subsequebantur, omnia considerassent, ne satis crederent esse quæsitum. Post ejus mortem prodierunt exempla alia, quorum aliquod cum ipso communicatum fuisse, apparet. Illa autem certe legisse non potuit quæ in Commercio extant Litterario (*x*). At si potuisset; plurimum quidem, id quod ipse facio, Illustribus, & omni ex parte suspiciendis Observatoribus detulisset; optasset tamen fortassis, ne fere omnia in sexu contigissent ad fallendum prono, quod illorum aliquis non dissimulat, itemque ut in nonnullis vermes fuissent descripti, in aliis vivi revera conspecti essent, in quibusdam ne tum descriptio, tum pictura polyposarum concretionum suspicionem injicerent. Nosti enim, quam ipse esset vel in propriis Observationibus habendis suspicax, &, si vis, difficilis. Attamen in alienis dijudicandis suæ cautæ morositatis asseclas habuit Danielem Clericum (*y*), ipsumque Lochnerum (*z*); hujusque Amicum Godofr. Thomasium (*a*). At enim, inquis, aliquos hi excipiunt de tot, qui per urethram dicuntur emissi, vermibus. Nec ego omnes præfracte pernego. Aliquem dumtaxat expecto qui suis luculentioribus exemplis nonnullas in quibus minus hæreo, Observationes confirmet. Quæ si tibi forte videntur extra omnem dubitationem positæ; per me accipias, licet, dummodo fatearis, crebras adeo, & propemodum innumeras illas quæ traditæ fuerant, nunc ad raras, paucasque redire. Idque eo magis apparebit, si quæ per anatomen examinatæ sunt hactenus, spectare voluerimus. Quid magis lumbricum referebat, quam a Cl. Kellnero (*b*) descriptus, ex urethra post atrocissimos urinariarum partium dolores ejectus? Instituto autem accuratiori examine, nil aliud esse, quam cruorem coagulatum, & tenui quasi tunica cinctum, ipse deprehendit id quod pro lumbrico habitum fuerat. Sed & ii quorum bene multos per eandem viam reddebat Vir amplissimus, teretes intestinorum lumbricos, sicut exacta Thomasii (*c*) descriptio ostendit, *plene planeque referebant*, ut *rumor insolitæ rei dicto citius per urbem diffunderetur*. Quorum in mortuo nidus cum frustra in cæteris urinæ causa creatis partibus esset perquisitus; demum ex renis sinistri, ejusque ureteris constitutione intellectum est, haud aliud fuisse, quam fæculenti, viscidique sanguinis, in illis meatibus eam in formam coacti, inanimes concretiones. Cum veri autem lumbrici ex vesica prodierunt; anatome Alghisium docuit, ut supra (*d*) diximus, docuitque indicatum a Vallisnerio alterum, nempe Cl. Reinholdum Wagnerum (*e*), per quas vias illuc ex intestinis pervenissent. Sed jam a dubia, aut certe perrara dysuriæ causa, nimirum vermibus genitis in urinariis organis, ad manifestam, creberrimamque transeamus, scilicet ad lapidem vesicæ: quanquam de duabus quas, haud amplius, in Valsalvæ schedis invenimus, eo morbo affectorum dissectionibus cum alteram, quippe ad apoplexiam magis spectantem, alias (*f*) perscripserimus; una tantum superest, simul ad vesicæ calculos attinens, simul ad infelicem eorum excisionem.

8. P U E R novennis ex calculo vesicæ jam sexennium laborabat. Per intervalla multum vexabatur. Urinam crebro præter voluntatem reddebat, cum filamentis quibusdam, naturali tamen dolore, nisi quando a nimio interdum motu fiebat sanguinolenta. Calculus digito, per anum immisso, modo percipi poterat, modo non poterat. Quem Lithotomus cum extrahendum suscepisset, postquam diu puerum vexavit, magna vi parvum lapidem eduxit. Cum vero inesse alterum, sensisset; rursus puerum adeo torsit, ut in illis cruciatibus suffocari se, diceret; tandem fracti lapidis portionem extraxit. Vix horæ dimidium elapsum erat, cum vomere puer cœpit, assidue querens de ingenti dolore in ventris parte infima. His accessit abdominis levis tumor, febrisque cum magna siti, aliqua spirandi difficultate, & totius corporis jactatione. Itaque obiit una & vigesima post eductos calculos exacta hora. V E N T R E aperto, vesica cum circumjectis membranis inflammata deprehensa est, & circa cervicem ab anteriore parte dilacerata. In ejus cavo dimidium secundi lapidis relictum erat.

9. Lithotomi aut imperitia, aut temeritas excusari hic profecto non potest. Neque hoc eo dico, quod digito in anum demisso, calculos modo percipere posset, modo non posset, qua de re mox (*g*) videbimus. Sed eo dico, quod non satis viam extrahendo calculo patefecerit, necesse est, quoniam magna vi parvum lapidem eduxit: quamobrem cum pernicie id accidit quod Celsus (*h*) monuit, ut *calculus iter, cum vi promitur, faciat, nisi accipiat*, sicque etsi in pueris facilius partes dilatationi cedunt, quæ una ex causis est, cur felicior plerumque in ipsis sit lithotomia; huic tamen vesica est circa cervicem dilacerata. Huc adde vexationem tam diuturnam, & tantam, & calculi alterius, quem magnum fuisse, non legimus, diffractionem, minime, si via satis patefacta esset, fortasse necessariam, sine necessitate autem semper fugiendam, ne aut forceps interceptam, aut dissilientia circumjectam interiorem vesicæ tunicam lædant, aut dum longa perquisitione indagantur, & protrahuntur, lædendi occasionem afferant, aut denique nequod ipsorum forte intus relictum, novo calculo initium præbeat. Quod si istiusmodi lithotomo, ejusque similibus interdixisset Hippocrates, ne *calculo laborantes secarent*; non esset adeo vexatus hic ejus locus ex libello qui *Jusjurandum* inscribitur. Ille vero id suis prohibuit Discipulis, imperavitque, ut *viris chirurgiæ operariis ejus rei faciendæ locum darent*; num quod Chirurgiam dedecere Medicum censeret? quasi ipse non esset plurimum in ea exercenda versatus; an ne illorum qui unice essent in singularum partium morbis curandis exercitati, obtrectationi exponeret suos? crederem, si præter hunc unum, in aliis quoque certarum quarundam partium morbis idem faciendum præcepisset. Cur igitur hanc unam curationem excepit? Illuc inclinat animus, ut cum iis potius faciamus qui exceptam credunt, ut gravissimo inter cæteras illas periculo obnoxiam eo tempore præsertim quo necdum, ut hoc, tot monita, & præceptiones, & instrumenta, accesserant, per quæ ad perfectionem proxime adduceretur. Sed ad lithotomum illum de quo cœptum erat dici, redeamus.

10. Quod is, digito in podicem immisso, modo calculos sentiret, modo non sentiret, multiplex esse ejus rei causa potest: nec minus peritis, quam imperitis exploratoribus id sæpenumero accidit. Peritissimus is certe erat, & est Vir Cl. Jo. Antonius Gallus Medicus, & Chirurgus in primis laudatus, qui annis superioribus Bononia accersitus Faventiam fuerat eodem tempore quo ego ex mea, ubi forte tunc eram, Patria ad non vulgarem Virum, plerisque eorum signorum affectum quæ vesicæ lapidem comitantur. Digito ille immisso, calculum quem antea perceperat, eo tempore nusquam potuit invenire. Nec tamen propterea nullum esse, conclusimus, cum signa illa perstarent. Imo ne postea quidem, cum viderentur evanuisse. Ab ægro enim, mense circiter elapso ab eo die, certior factus sum, cum podagra, cui olim fuisset obnoxius, dein vero a longo tempore amplius non erat, tunc sibi repente rediisset, omnia simul abiisse vesicæ incommoda, itaque non dubitare, quin ego in suam, uti optabat, sententiam transirem, non a calculo, sed ab arthritica, vesicam irritante, materia fuisse ea de quibus cum adessem, usque adeo conquestus fuerat. Ego vero constanter respondi, quemadmodum ex illis de quibus antea conquerebatur, non pronunciaveram, calculo ipsum pro certo laborare, quia catheterem unde indubium ex sonitu signum fortasse extitisset, admittere noluerat; sic neque ex illorum obscuratione, quæ lotio fortasse ob irritantes particulas, alibi tunc subsistentes, minus acri facto deberetur, posse me pro certo negare, calculum inesse, ne si cathetere quidem admisso nullus perciperetur sonitus. Neque enim ignorabam, aliquos, me adstante, lithotomos, imo Cheseldenum ipsum (*i*) vel

(*x*) A. 1731. Spec. 27. n. 5; & A. 1734. Hebd. 39. post n. 4; & A. 1735. Hebd. 36. n. 3; & A. 1743 Hebd. 49. n. 3; ut omittatur A. 1743. Hebd. 4. n. 2. & cæt. (*y*) Hist. Lat. Lumbric. c. 13. ubi de vermib. cum urina excr. (*z*) Obs. 99. cit. (*a*) Obs. 100. seq.
(*b*) Act. N. C. Tom. 5 Obs. 75. (*c*) Obs. cit. 100. (*d*) n. 6. (*e*) Eph N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 170.
(*f*) Epist. 4. n. 2. (*g*) n. 10. (*h*) De Medic. l. 7. c. 26. S. 2. (*i*) Vid. Morand. Mem. de l'Acad R. des Sc. A. 1740.

vel ter immisso cathetere lapidem, qui tamen inerat, percipere non potuisse. Et revera mihi Patavium regresso, nomine ægri significatum est, cum reversa priora incommoda ferre amplius nequiret, sibi calculum, cathetere perceptum, feliciter excidendum curasse. Sane etiam Experientissimus Vir Morandus (*k*) hoc attigit, vesicæ a calculo dolores interquiescere plures aliquando menses, imo & annos: & ipse in præcedentibus Sepulchreti Sectionibus habes ex Tulpio (*l*), & Nasio (*m*) exempla eorum, quorum alteri *integrum quinquennium*, alteri a *pueritia* ad *annum ætatis* 35. aut fere nihil, aut nihil supererat ex molestissimis, quibus antea conflictati fuerant, calculorum qui ingentes inerant, vesicæ signis; ut horum primus non secus ac Faventinus noster crederet, sibi calculum fuisse nunquam. Alios prætereo, qui, nulla unquam de hoc morbo querela emissa, cum decrepiti obiissent, aut magnos, aut plures calculos in vesica, mirantibus omnibus, habuerunt: ad quorum historias tres, pariter in Sepulcheto (*n*) descriptas, addere alias possem, & nominatim ex Alghisio duas (*o*), quarum altera, ob perforatum in medio lapidem, similis est illarum tertiæ, quæ Lossium auctorem habet. Et mihi A. 1752. in Gymnasio Anatomen docenti, a spectato Pharmacopola, cujus taberna Gymnasio subest, perforatus lapis, coram pluribus, oblatus est, ejus qui ab Alghisio pingitur (*p*), similis, nisi quod foramine erat paulo angustiori. Exiisse, dicebat, superioribus diebus nulla alia ope quam naturæ, & manus fœminæ ipsius in cujus vesica concreverat. Concrevisse autem, conjeci, & illum, & siqui alii sunt, præter Alghisianum, annuli forma, in vesicæ infima parte ubi circum urethræ orificium sic aliquando summa Prostata, aut in sequiore sexu glandosum, quod vocant, corpus intra vesicam undique prominet, ut proximi hujus parietes circumcirca subsidant. Quæ prominentia, & quod consequitur, subsidentia, etsi in corporibus sanissimis, ut alibi (*q*) scripsi, levis, & vix ulla mihi se obtulit; nihil tamen prohibet in nonnullis aliis esse aliquanto majorem. Restitantes igitur ex ultimis urinæ guttis sabulosæ, & viscidæ particulæ nonnunquam possunt in iis qui utrisque abundant, in illa subsidentia paulatim concrescere, & tanquam in forma quadam, annularem ex ipsa figuram accipere, ibique augeri, & subsistere, donec insolitus corporis situs, aut motus, aut causa alia aliqua inde dimoveat atque erigat, & in urethram, quæ latior, & dilatabilis fœminis obtigit, forte compellat, ut huic accidit, eoque facilius, quod lapidis ambitus ad ellypsim accedebat, cujus alterum extremum paulo esset angustius. Virgo erat, & annos nata octoginta duos, neque ulla unquam noxa, aut molesto sensu admonita, se vesicæ calculo laborare, nisi quod tenuiore quam antea, filo urinam se reddere, animadverterat; donec calculus in urethram illapsus, dolores ex improviso concivit, hique ad eos expellendi conatus adegere, ut intra horæ dimidium jam promineret, digitisque apprehendi, & continuo eximi potuerit, nullo, ut qui hæc narraverat omnia, affirmabat, relicto incommodo. Nec tamen foramen, quamvis urinam transmittat, cæteras semper arcet molestias, neque arcebat certe in lapide rotundo & lævi, ejusdemque ponderis ac Lossianus in Mercatore cujus historiam omnino dignam quæ in Sepulchretum relata esset, & Patavii, & Norimbergæ eodem ferme tempore edendam curavit Carolus Patinus (*r*), & ne forte credas, id accidisse propterea quod canalis non in medio, sed per anteriorem esset lapidis partem excavatus; primum aspice in Actis Eruditorum Lipsiensibus (*s*) immanem lapidem, a quo *præter dolorem quendam gravativum in regione inguinali, vix quicquam mali senserat octuagenarius senex, quoniam urina ad vesicam translata, per canalem* in lapidis superficie *efformatum, ex ureteribus statim ad cervicem vesicæ fluebat*. Contra autem vide in Actis (*t*) Cæsareæ Academiæ quid alter pertulerit, quamvis per faciem calculi in vesicæ collo hærentis *sinus quidam excavati* essent, quos *meatuum instar* per quos exiret, *lotium apertos sibi conservaret*. Quin etiam ne tantum tribuas viæ per medios calculos relictæ, lege apud Contolum (*u*) Cardinalis Fronzosii dissectionem, qui per exactam quidem vivendi normam triginta ferme annorum spatio servatus, ad octogesimum sextum pervenit, sed *toties* fuit *calculosis atque urinæ passionibus divexatus*, licet vesicæ calculi *simul combinati circulum repræsentarent*, rimam *per quam transibat urina*, sicuti pictura monstrat, inter se relinquentes. Tum denique accipe quod ex Vallisnerio audivi. Patavii ex Nobili Gente Mantua cui ipse intimus erat, Vir fuit, plerisque morbi de quo loquimur, indiciis adeo & tandiu vexatus, ut si ad illa impedimentum unquam aliquod in mingendo accessisset, Medici omnes pariter in eo consensuri essent, ut vesicæ calculo teneri, pronunciarent. Sed plures ideo in alia sententia erant, quod semper vel cum stans mingeret, sine ullo obice lotium reddebat. Mortui, ut vivens jusserat, vesica introspecta, calculi in hac tres inventi sunt læves, & subrotundi, & ob hanc ipsam figuram triangulare inter se juxta positos foramen relinquentes: itaque etsi per medium urina transibat, etsi calculi erant ea figura, atque lævore, unde in aliis repetitum fuisse, video, cur molestia ægros non afficerent; huic certe, ut Patini quoque Mercatori, plura, nec levia attulerant incommoda. Sed hos casus, quos post duos illos primos indicavimus, Tulpii, & Nasii, comparationis dumtaxat causa memoravimus, quod sive essent cum ægrorum molestia, sive non essent, in his tamen fere omnibus cathetere immisso deprehendi calculi potuissent, non in duobus illis primis, quippe non obvii, sed in diverticulo vesicæ conditi, ad hujus latera efformato: de cujus origine diverticuli erit infra (*x*) aptior dicendi locus. Hic vero attigisse satis est, ut vel hinc quæ ægris possint, & quæ lithotomis deceptiones oriri, intelligas, si qui antea in vesica erant, in ejusmodi forte sacculum recedant calculi, unde possint iterum pro vario ægri positu, & motu in vesicam redire. Accidet enim non modo ut de pluribus lithotomis alius percipiat, alius non percipiat, verum etiam ut idem lithotomus alio tempore: æger vero qui antea ex lapidis pondere, subjectum intestinum duri instar scybali urgente, de tenesmo querebatur, constringente autem se inter mingendum vesica a lapidis asperitate dolores, ab eodemque se urinæ cursui opponente importunum obicem sentiebat; ubi lapis in sacculum diverterit, ab his omnibus aliisque ejuscemodi jam liber omnino sibi, ac solutus morbo videbitur. Sed de calculis inferius plura. Hinc enim si ad meas eodem subjiciendas ordine quo Valsalvæ retuli Observationes est transeundum; ab ea incipiam oportet quæ ad dysuriam spectet ab renum præsertim vitio inductam. Ejusmodi autem est quam tibi in extrema superiore Epistola (*y*) pollicitus sum.

11. V I R annos natus ad sexaginta ob serosum infarctum femoris, & genu sinistri menses aliquot in hoc cubuerat Nosocomio: nec posteaquam discussus ille fuerat, domum abierat, retentus primum alvi fluxu, post hunc autem levi alterius oculi inflammatione, denique cum hæc quoque manendi causa sublata esset, restitabat tamen ob inopiam eo majorem, quod multi homo erat cibi, ut iis non contentus quæ convalescentibus offeruntur, plura posceret. Hunc igitur ibi inter comedendum illico repentina mors sustulit sine ullis syncopes, aut suffocationis indiciis. Sed neque mora in Nosocomio tam diuturna signum unquam dederat vel leviter affecti thoracis, aut cerebri: vixque, cum omnia inquirerem, a famulis accepi, auditum esse aliquando de urinæ acrimonia conquerentem. Cujus originem acrimoniæ cum tanto manifestiorem in cadavere deprehenderim, quanto improvisi interitus obscuriorem; idcirco hoc potius quam alio loco, narranda tibi censui quæcunque vidi sexto circiter a morte die; neque enim ob eas causas quas hic attingere necesse non est, potui citius: frigore tamen, quippe medio jam Decembri A. 1749. ita cadaver servatum erat, ut cum intestina, & mesenterium pridie quam adirem, detraherentur, non modo nihil vitii ostenderent, verum ne gravius quidem olerent. Sed cætera quæ vidimus, facto initio a capite, sic habeto. CEREBRI hemisphærium sinistrum, ut exterius plures habuit vasorum truncos ex iis quæ per Tenuem meningem repunt, sanguine turgidos, sic in subjecto ventriculo aquam ostendit subturbidam non magna quidem copia, sed multo majori quam in dextero, in utroque autem Choroides plexus pallentes. Et cum medullaris cerebri substantia esset subdura; cerebellum laxissimum fuit. In Thorace pulmonis pariter sinistri posterior facies arcte cum pleura cohærebat: ejusque, & dexteri crepidines late vesiculas ostendebant suas aere distentas. Cæterum neque arteria Aspera,

(*k*) Ibid. (*l*) Sect. 24. Obs. 8. (*m*) Sect. 23. Obs. 7. §. 4. (*n*) Ibid. §. 5. & 7. & Sect. 24 Obs. 9. (*o*) Litotom. c. 4.
(*p*) Tab. 3. Fig. 9. (*q*) Advers. 3. Animad. 41. (*r*) Vid. in Lyceo Patav. ejus Vitam, & Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 19.
(*s*) A. 1685. Tab. 5. (*t*) Tom. 4. Obs. 49. (*u*) De Lapidib. c. 23. & in calce libri. (*x*) n. 30. (*y*) n. 19.

pera, neque larynx, interius quoque perspectæ, quidquam vitii habebant, ut neque Magna vasa, nec cor ipsum: in quo nihil polyposi fuit. Aqua turbida intra pericardium non multa; in utroque autem thoracis cavo, ut in ventre quoque, pauca adeo, ut omnis uncias aliquot non excederet. Venter denique; si genitales quasdam, & urinarias præsertim Partes, & arterias aliquot excipias; cæteras exhibuit ferme intra naturæ modum; jecur enim, & ventriculus, comestis & epotis semiplenus, æquo apparuerunt aliquanto grandiora. Sed Magnæ arteriæ truncus lumborum vertebris insidens, alba ossium alicubi habuit inchoamenta, quæ & rami habebant, quin & verum os, sicut ibi præsertim deprehendi ubi se Iliaca dextera bifariam dividebat. Quod vero ad genitales attinet Partes, testiculus dexter triplo erat major quam sinister. Sed hoc fortasse a natura; uterque enim sectus repertus est sanus. Illud a morbo, quod ex utriusque Albuginea tunica, eodemque utrobique loco corpusculum pendebat exiguum, subrotundum, &, cum ea tunica albicaret, rubellum, prægressæ hydatidis, ut opinor, reliquiæ; quanquam nihil aquæ erat intra tunicam Vaginalem. Renis tandem utriusque structura intima confusa apparuit: neque deerant parvæ cellulæ humoris plenæ, quarum aliqua; nam cæteræ aliquanto interiores latebant; ex parte se in superficie ostendebat. Pelvis utraque postquam e renibus æquo amplior descenderat ad digitos transversos duos, in ureterem se contrahebat. Ureteres autem medio fere cursu absoluto, fiebant latiores, sinister præsertim, qui & longior ob flexus erat. In utroque, si exterius contrectares, mediocres calculos quosdam, sed raris, locis contineri, crederes. Aperiendo autem, in singulis iis locis hydatides singulas deprehendimus, quasdam rotundas, alias ovales, ex intima tunica in ureteris cavum, neque per petiolum tamen, pendulas. Rotundæ minutiorum uvarum æquabant acinos; ovales erant secundum longitudinem duplo quam illæ majores. Ureteres crassioribus constabant tunicis, quarum intima rubedine perpetua inficiebatur: oblongioribus autem in vesica hiabant orificiis. Hæc eam continebat urinæ copiam, ut in supino cadaveris positu ad imam se extenderet lumborum vertebram. Quin etiam ubi, urina detrusa, aere immisso distenta est, etsi ad eam accedebat formam quæ a me alibi (z) proposita fuit; non paulo tamen erat quam soleat, longior; cæterum nec crassiores habebat tunicas, neque usquam intus rubebat, quo colore ne urethra quidem erat infecta. Illud demum quod superiore Epistola (a) promisi, non est omittendum. Ex ora posteriore ejus orificii a quo urethra incipit, duæ inter se contiguæ protuberabant intra vesicam albæ, duræ, hemisphæricæ, modicæ, ac paris magnitudinis prominentiæ: quas simul cum subjecta Prostata glandula secundum longitudinem persecans, ei continuatas, ex eademque substantia factas deprehendi: & quanquam Prostatæ pars aliqua non ea erat albedine, ac duritie; reliqua tamen, & præsertim quæ utrinque ab lateribus Seminalis carunculæ ascendebat, haud alia erat, quam illius in quam se producebat, geminæ prominentiæ; ut si hæ scirrhosæ erant, non minus scirrhosa Prostatæ quoque pars maxima videretur.

12. Cætera quæ in ejusdem cadaveris cerebro, corde, aliisque visceribus, in ejusque vasis diligenter perfectis ostendi, non sunt hujus loci propterea quod secundum naturam se habebant. Quæ cum ita essent; tam repentinæ mortis causam non licuit, nisi in vehementissima quadam Tenuis meningis convulsione suspicari, quippe sero quod diuturna in femore stagnatio acrius fortasse reddiderat, non satis per alvum egesto; itaque oculi primum, denique cerebri membranas summa cum hominis pernicie adorto. Querelæ autem de urinæ acrimonia multo antiquiores, opinor, fuerant, quam femoris infarctus: illarum certe origo fuisse videbitur longinqui temporis, si renum, ureterum, vesicæ constitutionem spectaveris. Calculi olim fortasse eas omnes partes male habuerant, renes ortu, & incremento, mora autem varia in ureteribus, & vesica, renes iterum, pelves autem, & partes cæteras quæ modo dicebantur, lædentes, plerasque autem retento lotio amplificantes, & ureteribus insuper noxam peculiarem, quam in iis alias vidisse non memini, internarum hydatidum afferentes, quæ & morari ipsæ urinam, & vel sine calculis pleraque eorum fecisse, aut saltem auxisse poterant quæ modo a calculis repetebamus. Sed quæcunque fuerit causa quæ has læsiones importaverit; ab ejusmodi certe renibus non mirum est, æquo acrius lotium destillasse; aut ab ejusmodi ureterum glandulis pro humore idoneo ad illos adversus lotii salinas particulas obliniendos, aut acrem debuisse, aut nullum amplius secerni potuisse. Ab utralibet enim causa repetas licet, cur toti pro nativa albedine intus ruberent, ad vesicamque urinam mitterent in ipsis aut acriorem factam, aut saltem demulcente illo additamento non temperatam. Quæ pressius hic attigimus, magis probabis, si Amicorum nostrorum Clariss. Pujati, & Benevoli ea Scripta legeris, eaque huc transtuleris quæ superiore Epistola (b) indicavimus. Jam enim est nobis, promissum ordinem servantibus, ad eam dysuriam quæ ex vesicæ lapide est, transeundum.

13. ANDREAS CORTINIUS Civis meus, Reverendissimi P. M. qui nunc Religionis Quæsitor Ferrariæ est, Parens, Antonii autem Avus, mei amantissimi, & Rei Pharmaceuticæ, ac Chirurgicæ peritissimi Viri, homo subpinguis, parumque exercitatione corporis uti solitus, cum annos excederet sexaginta, alba, & lenta mingere cœpit, nec sine dolore. Suspicionem hinc ortam calculi in vesica hærentis, cathetere tandem immisso, sibi quidem confirmavit Chirurgus, non ægro, qui cum ille calculum tangere se, diceret, ipse calculi impulsu deceptus, non calculum tangi, asseverabat, sed vesicam. Quam opinionem eo magis fovebat, quod a catheteris immissione reddita facilior mictio fuerat. Itaque non jam de hac, sed de quodam potius dolore querebatur in scrobiculo cordis, qui, si paulo concitatius ambularet, gradum sistere cogebat. Accedebant arteriarum pulsus turgidi, & vibrantes, quales sæpe solent ab aneurysmate. Nec vero hæc cessarunt, cum post longum temporis intervallum rediit urinæ difficultas cum ardoris sensu circa pubem. Quin fere assiduæ erant querelæ de illo dolore in scrobiculo cordis: pulsus iidem. Tres, aut quatuor exacti erant anni a primo dysuriæ initio, a cæteris autem incommodis menses saltem duodeviginti, cum ego quoque ante Februarii finem A. 1711. ad ægrum suum accersitus consolandum potius, ut statim domesticis dixi, quam curandum. Mingebat plus multo, quam potabat: urinę autem ex subflavo albicabant, seri instar quocum lactis adhuc sit portio admista, materia deinde subsidente alba, pauca aliquando, & tenui, non pauca alias, & lenta, & gravius olente, eaque majori cum dolore, & difficultate ejecta, id quod circa auroram potissimum solebat accidere. Dolor autem in cordis scrobiculo sævior factus erat adeo, ut æger perinde esse diceret, ac si a canibus laniaretur, cum ingruebat acerbior per intervalla: quo tempore sternum, & proximas utrinque partes condolere, ajebat, sinistrum autem superiorem artum stupidum fieri, & inertem, & cor denique, præsertim si in lævum cubaret latus, moleste palpitare. Hæcque fiebant in dies graviora, ut facies haud amplius, uti fere antea solebat, in iis doloris exacerbationibus suberet; imo jam nasus, manus, pedes frigerent, & alvus quam tertio quoque die hactenus solvere levi clystere oportuerat, nunc post singulas illas exacerbationes biliosa effunderet. Ne vero quis forte suspicaretur, eas ex vesicæ irritatione oriri; quanto illæ acerbiores, tanto simul leviora ad vesicam fiebant omnia, faciliusque urinæ reddebantur. Neque tamen, si pectori, aut ventri admoveres manum, quidquam præter naturam perciperes: imo venter nullam usquam duritiem, nullam prorsus tensionem habebat. Interea somno doloribus interrupto, ciborum appetitu dejecto, siti vexante, vires magis magisque fatiscebant, interni sensus quasi torpere incipiebant, pulsusque ipsi a prima illa magnitudine, & impetu declinarant adeo, ut parvi, ac debiles, sinister præsertim, nec raro inæquales deprehenderentur; in exacerbationibus vero ultimis etiam nulli. In hoc igitur rerum statu quantulumcunque afferre, si non auxilii, at certe levaminis potui, non omisi. At fuerunt omnia sine noxa quidem, sed, ut prædixeram, irrita. Itaque cum postridie Nonas Martias duæ tresve sanguinis guttæ sponte e naribus excidissent, insecutam autem noctem a crebro in scrobiculo cordis dolore omnium pessimam duxisset, & mane tamen, silente dolore, se se ad sedendum in lecto erexisset; post horam circiter eodem revertente, & sævissime urgente, prope dicam subito confe-

(z) Epist. Anat. 1. n. 61. (a) n. 19. (b) n. 12.

ctus est. CADAVERIS, pinguedine etiam tum non pauca præditi, Thorace primum dissecto, pulmones, cor, vasa Magna omnis vitii expertia deprehendimus. Venter jecur habuit non naturalis coloris, & cysti contracta, ac flaccida, quippe ex qua dolores bilem, ut dixi, toties expresserant. Ventriculi, cætera sani, fundus vix aliquid leviter subatri ostendit. Ren sinister, tota ferme substantia intus consumpta, maxime flaccidus, inæqualem calculum continebat, & urinam qualem æger mingebat. Quæ & dextero inerat; cujus exterior facies in tot quasi globulos, imparis inter se magnitudinis, divisa assurgebat. Vesica tres habuit lapides neque magnos, neque asperos. Ejus interior superficies ex tenuissimo quasi tomento fieri videbatur, excrescebatque ad cervicis latus in durum tuberculum, faba non majus, vesicæ intus, extraque concolor. Denique in Prostata glandula sinus erat, quo tartari similis materia, & ferme jam calculosa continebatur.

14. Urinæ difficultatis, qua de agimus hisce Litteris, causas in hoc ægro Prostata glandula, vesica, & renes quidem habebant; sed dolorum acerbissimorum, quibus adeo conflictatus, & denique peremptus est, soli, quantum ego intelligo, renes habuerunt. Neque enim dolores illos ab infimis ventris partibus excitatos esse, verisimile est, præsertim cum magna vitia essent in renibus, quibuscum nemini esse potest ignotum quantum ventriculus consentiat, cujus pars dextera scrobiculo cordis respondet. Ei consensui acceptum referendum est quod vomitiones soleant, cum renum vitiis conjungi: itaque ex illis hæc in perobscuro quodam casu (c) nos suspicatos esse, memineris. Fuerant etiam vomitiones immanes in Virgine quam ex renum occulto morbo dolor sub sinistris costis excrucians intra biduum interfecit, ut Epistola XXXVI. (d) propositum est. Fuit tamen aliquando cum sine vomitu, & sine ullo, aut certe cum levibus renum morbidorum indiciis non levia horum mala delitescerent (e), aut pro vesicæ innoxiæ vitiis imponerent (f). Denique cum renum morbis ventriculi dolorem interdum jungi, certum est: sed non lethalem, neque ab lumborum dolore disjunctum, quorum cruciatus nemo ignorat ut soleant renum, ipsis affixorum, mala comitari aut non acerbi, aut adeo nonnumquam atroces, ut in aliis Litteris (g) ex Ruyschio retulimus, cum renum superficiem non secus in globulos divisam, conspexit, ac nos in dextero ægri hujus rene observavimus. Verum in nostro hoc casu nulla de lumbis querela, non acerbissimus dolor ad vesicam, non hypochondriorum cruciatus, non vomitiones; sed ad scrobiculum dumtaxat cordis dolores intolerandi unum erant signum renum pessime se habentium. Quæ res an ab aliis adnotata sit, ipse quæres: certe est tanto magis digna quæ adnotetur, quanto magis potest morborum aliorum suspicionem injicere, præsertim si, ut in proposita historia, magnos, & vibrantes pulsus consequatur, molestam autem cordis palpitationem, stuporemque ac torporem artuum superiorum, & mortem denique ipsam inducat, eamque etiam cum æger paululum recreatus videtur, pene subito ingruentem. Scilicet id alibi admonuimus (h) esse timendum, cum graves internæ convulsiones per intervalla recurrunt. Quod ad genus descriptas doloris exacerbationes referendas existimamus, ab nervorum in renibus tanta irritatione repetentes, ut per alios colligatos nervos ad illas quas modo nominabamus, partes propagata, in singulis ea quæ diximus, efficiat. Illud in hac singulare erat, ut ventriculum quem pleræque, uti comemoravimus, petunt a renibus profectæ, non ut illæ, ad vomendum concitaret, cum eam tamen ipsius partem sævissime torqueret quæ scrobiculo cordis respondet.

15. ADOLESCENS annos viginti prætergressus, a longo jam tempore iis vesicæ doloribus, præsertim cum mingeret, cruciabatur, ut sine ejulatu urinam reddere non posset. Purulenta hæc erat. Accesserant macies, febris, & reliqua mala quæ fere vesicæ lapidem comitantur, & quibus tandem, in hoc Nosocomio decumbens ante finem anni 1742. absumptus est. VESICA crassa, exulcerata, & ex parte scirrhosa revera lapidem continebat subasperum transversos digitos tres longum, duos cum dimidio latum qua erat latissimus; ad formam autem accedebat ovalem, utrinque depressam: eique multus lentus, cruentusque alicubi, mucus circum adhærebat. Pure autem, & urina pleni erant renes, & ureteres; imo hi tam distenti, ut Ilei intestini diametrum æquarent.

16. Mucus quem calculo adhærentem vidimus hujus adolescentis, tanta aliquando copia circum aggeritur, ut vel cathetere immisso internosci nequeat lapis a peritissimis Viris, quod Falloppio ipsi accidisse, testis est Marcellus Donatus (i). Eodem muco inter calculum, & vesicam interjecto etsi cætera incommoda non tollantur, imo nonnulla etiam augeantur; dolores tamen, si crassior mucus, & magna copia sit, illi minuuntur quos calculi creant asperitates. Hinc dolorum, ut de nephriticis quoque diximus, incrementum a diureticis, quod Sanctorius noster præclaro exemplo confirmavit, relato in Sepulchreti superiorem Sectionem XXIII. (k) ubi (l) & illud Donati leges. Itaque in Consiliis quæ ipse legi, Valsalva in vesicæ lapide demulcentia quidem, emollientia, anodyna præbebat, & in fomentis, insessibus, modicis clysteribus adhibebat, mulieribus autem etiam in pessis, & injectionibus; sed, ut narcotica, quippe exigua dosi nihil adversus ejusmodi dolores agentia, majori vero periculosa, ita etiam thermalium, aut aliarum aquarum ingurgitationem, ab aliis propositam, cum Albertino improbabat, muci abstersionem veritus. Quibus de rebus cum alias, tum præsertim memini audire ambos in eandem sententiam verba facientes, cum Præfectus Equitum Nucerinam aquam quotidie mane perpotaret. Quin vesicæ ulcere teneretur, dubium erat nemini, multoque minus Valsalvæ qui non semper necessarium credebat, sanguinem in lotio apparuisse, ut urinariis in partibus ulcus esse, pronunciaret. Illud in controversia erat, an præter ulcus inesset vesicæ calculus. Quod alii affirmabant ob dolorem qui jam diu in mictionis fine percipiebatur. Sed assensum retinebant illi, non ignari, ut exulceratam manum, sic exulceratam vesicam contrahi non posse, constringique sine dolore, & hinc quoque esse, cur sicuti cæterarum cavarum partium quas modo dilatari, modo constringi necesse sit, ita & vesicæ ulcera difficilius sanari queant. Nec tamen abesse calculum, contendebant, quamvis æger aut saltans, aut curru vectus illius nulla experiretur indicia, neque donec aquam redderet, acerbum adeo sub mictionis finem perciperet dolorem, qualem ubi demum quantum potaverat, excrevisset, rursus percipere incipiebat. Verum etsi neutrum affirmabant, aut negabant; mihi tamen Albertinus quadantenus eo inclinare videbatur, ut calculum esse, non crederet, cum tam copioso aquæ potu mucus a calculo auferri, molestiæque propterea in dies augeri debuissent; contra autem dum aqua transiret, mulceri hac posse ulcus, & dolores, concipiebat, neque hos antea ad pristinam acerbitatem redire, quam omni ejecta aqua, urina pristinam acrimoniam recuperaret. Sed ne talium Virorum, aut ipsis similium in vesicæ calculo affirmando, aut negando hæsitatio tibi nimia forte videatur; fac legas quæ de summa ejus recte dignoscendi difficultate egregie inter cæteros collegit, & perpendit Helwichius (m): quantum aliorum quorundam præceps temeritas displicebit; tantum illorum cautam prudentiam laudabis.

17. Quod alias huc dissectiones non addam eorum quibus sine externa causa lapis in vesica concreverit, haud tibi erit mirum qui scias, maximam a me vitæ partem in hac regione ductam esse, ei morbo, ut quædam aliæ, in quibus Scaphusiana (n), & Gottingensis (o) laudantur, quam rarissime obnoxia: quod hic alii vinis, alii aquis, alii utrisque esse tribuendum, censent. Et certe vina hic tartarea non sunt, ut Medici loquuntur, idest lapidosis crustis dolia intus non obducunt, quod aliis quibusdam locis vidi, ubi alba vina faciunt, ut intra ligneum dolium quasi alterum increscat lapideum. Rubra autem hic vina sunt quibus utimur: qualia vina Brunnerus (p) quidem censuit *summa & caput petere præ albis*; vicissim tamen ejus Socer Wepferus (q), cujus sententia ab Hoffmanno (r) laudatur, quod inter Scaphusianos suos rari essent calculosi, *potissimum* eorum *vino rubello salubri* adscribebat. Quin certis quibusdam locis rubra vina provenire, quæ non modo a calculo servent, sed & inchoatum solvant, quippe etiam tartarum dissolventia quo alia vina incrustaverint dolium, si huic indantur, ex Commercio intelliges Lit-

(c) Epist. 30. n. 22. (d) n. 20. (e) Epist. 40. n. 15. (f) Vid. supra, n. 4. & 5. (g) Epist. 40. n. 19.
(h) Epist 10. n. 13. (i) De Medica Hist. Mirab l. 4. c. 30. (k) Obs. 4. §. 11. (l) Ibid. §. 4.
(m) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 60. (n) Vid. Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 39. (o) Vid. Haller. Opusc. Pathol. Obs. 33.
(p) Eph. cit. Cent. 9. Obs. 3. in Not. (q) Obs 39. paulo ant. cit. (r) Medic. Ration. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. § 20.

Litterario (s). Porro quod ad aquas attinet; fluminum hujusce regionis aqua, cujus cum parte aut æquali, aut aliquanto, imo, ut sæpius, multo majori conservet mustum, & sic vina parantur quibus hic fere omnes utuntur, minus terræ, ut ajunt, fortasse continet, aut minus idoneæ ex qua calculi gignantur. Sic autem loquor propterea quia de unoquoque fluvio plura & varia attendere, & examinare antea necesse est, quam pro certo aliquid pronuncietur: quanquam solet plerumque minus terræ in fluvialibus aquis contineri quam in putealibus, unde est quod plura in domesticis usibus præstare illas videamus quæ hæ non possunt, aut non æque, ut puta in sapone dissolvendo, & leguminibus coquendis; & quod ad salubritatem spectat, quis in universum aquas putet quæ ad bibendum ab Deo ipso Opt. Max. oblatæ in fontibus, amnibusque sunt, illis esse salubriores quas primum homines, longius a fluviis, & fontibus incolentes, necessitate adducti, sibi effossis puteis paraverunt? Quod si sententia quoque Virorum Doctissimorum audienda est; vide quid de puteorum aquis sentiat Meadius (t), quid Platnerus (u): eorum sane judicio, multiplici ratione suffulto, facile permotus, puteales fluvialibus, universe loquendo, non dubitabis longe postponere. De singulis autem si verba fiant; est ubi certo flumini optimum puteum, non modo aliud flumen, anteponas. Nosti enim; ut cætera prætereamus; certorum fontium ex quibus denique fluvii oriuntur, aquas esse quæ ductus suos aliæ crassissimis, durissimisque, aliæ tenuibus, mollioribusque laminis terreis incrustent. Quæ hic attigimus, ut errori occurreres cum vulgo existimantium, omnes a vino, aut vini similibus potionibus esse calculos, quasi in aqua etiam horum materia non esset, nec qui nunquam vinum potassent, calculos genuissent. Certe *per dies vitæ suæ solo aquæ potu usus fuerat* is qui proxima Sectione XXIII. (x) Sepulchreti memoratur; ejus tamen *vesica lapides continuit* 32. Sed quid in hominibus ejus rei exempla quærimus, cujus, nec rara, obvia sunt in iis quæ nunquam utuntur vino, animantibus? Ut enim speciosiora omittam aut ob pondus, ut bilibrem ferme lapidem quem ex equæ vesica Lemeryus attulit ad Regiam Scientiarum Academiam Parisiensem (y), aut ob colorem, ut septem octove quos ex vaccina vesica mihi olim Valsalva ostendit parvulos, pilularum forma, superficie minutissimis quasi granulis subaspera, æneo autem colore, ut pro metallicis quisque haberet qui esse leves, nesciret, quemadmodum pro aureis longe plures illos quos intus, aut extra aureo colore infectos, aut splendentes & rutilos, omnes autem parvos alii (z) in bubulis pariter vesicis invenerunt; ut igitur hos, & suillos (a), aliosque omittam, & in canibus dumtaxat commemorem, & primum a me visos, in una quam peradolescens exercitationis causa dissecui, non modo calculos deprehendi in rene utroque; sed horum dexterum ne tertiam quidem partem retinentem substantiæ suæ, cum inter calculos alba purulenta materia esset. In altera autem quam olim vetulam experimentorum causa Patavii incidi, calculum intra alterum renem offendi abnormi, & depressa figura, durum, non parvum. Atque ut ad vesicam redeam; tertia canis (forte enim accidit ut quinque hæ bestiæ, quarum singillatim quidem, calculos memoravi, fœminei essent sexus) duos in gangrænosa vesica habuit lapides majorem, & minorem, ovali utrumque figura, sed valde utrinque depressa, imo altera minoris facie nonnihil excavata qua majorem excipiebat. Ea canis undecim annos nata, a longo jam tempore graveolens reddebat lotium, sine ejulatibus tamen, credo ob lævem, eoque saltem non compungentem, calculorum superficiem, donec convulsivis motibus accedentibus extincta est. Quæ mihi narravit, dum eos calculos recentes ostenderet, illius herus Vir Generosissimus ex hoc Sacro Philosophorum Collegio. Ab aliis autem in tot canibus conspecti sunt calculi, ut nisi eos tantum seligam qui aut numero, aut structura, aut pondere, aut sede digniores sunt qui memorentur, haud facile finem inveniam. In cane qui diu stillicidio urinæ laboraverat (b), parvulorum calculorum *aliquot mille in vesica distenta* reperti sunt. Alterius (c) vesica unum habuit qui, ob minorem intus inclusum, ætitem referebat, pondo sesquilibræ. Sed tertii (d), sæpe cum doloribus, & vehementi ejulatu urinam reddentis, calculum, qui vesicæ inerat aspera; non lævigata, ut in Patavino; superficie, etsi esset paulo infra pondus unciarum trium, miraberis tamen magis quam sesquilibrem; hic enim canis suopte genere erat *minimus*. Denique potius ut sedes quam ut calculus, describatur, prætermittendus non est quem probus Juvenis auditor meus annis superioribus mihi narrabat, cum se exercendi gratia, canem persecaret, deprehendisse. Ureteres paulo supra locum quo in vesicam influunt, unum in canalem ambo conveniebant, alterutro eorum non latiorem: is raro exemplo unus pro utroque mediam perforabat ad inferiora vesicæ partem, in eamque lotium inferebat. Ad hujus igitur canalis initium quo ureteres, ut dictum est, confluebant, hærentem calculum invenit, eumque non ita durum. Non tamen hæc, multoque minus cætera quæ Donatus (e) calculorum congessit, exempla repertorum in jecinore quoque, aut ejus vesicula, tum ventriculo, & intestinis brutarum animantium, omnia, sicut ille fecit, Aristoteli sunt objicienda, ponenti (f), *nullum animal, nisi hominem, calculosum fieri posse*; id enim continuo sic explicavit, ut de urinariæ dumtaxat vesicæ calculis præclare appareat ibi quidem esse locutum; alio autem loco (g) quem Donatum fugisse, miror, diserte scripsit, *renes* in hostiis *sæpenumero calculis, & pannis, & papulis refertos* conspici, *atque etiam jecur & cæt.*

18. Ex eo autem quod alibi (h) tradidit Aristoteles, *non solum humorem, sed etiam sicca quædam concrementa* in vesicam *descendere, ex quibus calculi conficiantur*, antiquissima origo intelligitur sententiæ eorum qui e renibus delabi inchoatos calculos vesicæ omnes, in hisque propterea peculiarem semper nucleum in centro inveniri, tradiderunt. Quorum utrumque etsi in multis verum esse, non inficior; aliquando tamen libentius faciam cum Hippocrate (i), qui ex diutius cohibita urina id quidem quod tenuissimum in ipsa est, excerni, *quod vero crassissimum, ac turbidissimum est, coacervari & concrescere*, docuit, & *primum quidem parum, deinde majus fieri: dum enim volvitur ab urina, quidquid crassum compactum fuerit, ad se ipsum adaptare, atque sic augescere & in totum concrescere*. Quod citius quidem posse fieri, Observatio ostendit Joannis Dolæi (k), qui e vesica cujusdam Equitis emissam materiam albam mucilaginosam scribit *subito ab aere externo in subflavum calculum riguisse*. Sed vel sine aeris externi attactu putrescere intus remorantem urinam posse, experimenta monstrant Præcl. Brendelii (l), qui ex illa putrescente calculorum deducit originem, cum videat (m) & duras crustas, & mucosam pultaceamque materiam dare, granis duriusculis distinctam, quæ mox ipsa quoque durescat. Esse autem urinas quæ facilius, ac citius ista deponant, minime dubitat (n), ubi & duorum infantum meminit alterius vix duos nati, alterius octo circiter dies, qui calculos tum ante mortem excluserant, tum mortui intus habuere. Qualem autem calculosam materiam in quinquennis pueri cadavere Meadius (o) viderit, & per quos gradus in lapideam duritiem transire, animadverterit, cognoscere ex ipso poteris: quemadmodum ex Cel. Hallero (p) qualia credat prima esse in renibus calculorum initia. Sive autem inchoatus calculus, sive calculi materia e renibus in vesicam descendat, aut in hac gignatur, certe calculus incrementum capit ex eadem materia: nec aliena a vero tradere videntur ii qui firmius inter se aptatum iri materiæ illius particulas, ajunt, quo lentius incrementum fiet; infirmius autem, quo celerius: & qui majus illud fore æstate quam hyeme, quippe æstate multo minus diluta materia ab aquea, tunc magna ex parte per cutem prodeunte, urinæ portione: quæ altera mihi videtur causa, cur, si optio detur, calculi excisio ab autumno potius ad ver, quam a vere ad autumnum differatur. Sed præter inchoamentum calculi sive in renibus, sive in vesica formatum, accrescit eadem ma-

(s) A. 1735. Hebd. 6. n. 3. & Hebd. 17. n. 4. & Præfat. in not. ad pag. 43. & 132. (t) Expos. Mechan. Venen. Tent. 6. in fin.
(u) Progr. quo aquam font. salubriorem & cæt. (x) Obs. 4. §. 2. (y) Hist A. 1700. Obs. Anat. 14. (z) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 2. & Sachs Gammarolog. c. 14. §. 8 Vid & apud Haller. ad Boerh Meth. Stud. Med P. 13. c. 2. ad An. 1665 N. 101.
(a) Sachs c. cit. 14 §. 6. & Eph. N C. Cent. 7. Obs. 7. (b) Earund. Dec. 3 A. 5. & 6. Obs. 260.
(c) Ibid. in Append. sub n. 6. ad Obs. 23. (d) Dec ead. A. 9. & 10. Obs. 170. (e) c. cit. supra ad n. 16. (f) Sect. 10. Probl. 42
(g) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (h) Hist. Animal. l. 3. c. 15. (i) De Aere, Aquis & cæt. n. 22. 23.
(k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 64. (l) Progr. de Calculi vesicæ & cæt. natalib. n. 2. (m) n. 1. (n) n. 2.
(o) De imp. Sol. & Lun. c. 2. (p) Opusc. Pathol. Obs. 34.

teria, circum res quoque alias, extrinsecus in vesicam immissas. Cujusmodi exempla cum a pluribus & scripta, & collecta sint plura; ego iis potissimum describendis quæ ipse, aut Amici vidimus, nec tamen omnibus, immorabor.

19. Nam illud quod mihi se primum obtulit, jam ante hos tres, & quadraginta annos in Ephemeridibus editum est Cæsareæ N. C. Academiæ (q). Quin præter meam illam, descriptio altera extat ejusdem ipsius casus, ab eo qui meam editam nesciret, vulgata sexdecim post annis in Adnotatione quadam, Operibus adjuncta Cel. Vallisnerii (r), qui mecum Chirurgo secanti affuerat. Descriptiones quidem ambæ in rebus præcipuis satis conveniunt inter se: in nonnullis autem si quid discrepant; sic habeto, me meam certe scriptis mandasse eodem, ut solitus sum, sectionis die. Et calculus qui adhuc cum acu cui circum accreverat, apud me servatur, profecto non est *durissimus*: id quod primum ejus magnitudo cum pondere collata significat. Cum enim ex duabus constet partibus quarum singulæ ad ovalem figuram accedunt, majorque intra quam acus mucro, & tertia ferme, ut proclive est judicare, pars latet, longa sit digitos transversos tres, lata duos, alta unum & semis, minor autem quæ urethram similiter atque in alia Virgine (s) leges, opplebat, alteri prioris partis calculi extremo sic continuata, ut ad ejusdem latus extrorsum emineat ad angulum rectum, magnitudine æquet medii digiti articulum tertium; utraque tamen simul cum acu infra pondus est nummi unius argentei philippei. Friabilem autem magna ex parte externam saltem calculi esse substantiam, spongiosamque texturam, inspectio ipsa confirmat. Lamellæ enim quædam tenues nonnullis ex locis per se exciderunt, subjectasque cavernulas patefecerunt, albus autem, ut calculus est, pulvisculus, qualis ex cariosis salignis baculis solet, e calculo ultro defluit. Quæ ut non licuit in recenti animadvertere, sic tempore interjecto obvia, nunc volui ad descriptionem illam addere. Est igitur hic calculus iis corticibus instructus, qui si alii duriores lapides simul in vesica fuissent, horum occursu non difficilius potuissent abrumpi, & in fragmenta dissiliendo, qua lotium exibat, cum hoc prodire, quam in sene illo, de quo ex Tulpii Observatione in Sepulchreto (t) relatum est. Nec multo durioris naturæ fuisse calculum, existimabis, quem in Juvene Experientissimus Vir Heisterus (u) cum antea per catheterem percepisset, mox datis paucis, quæ adscribit, vulgaribusque remediis quorum ope calciformis materia emicta est, intra hebdomadas tres incommoda sustulit omnia a quatriennio molesta, quod anno post felicem illam curationem jam tertio, litteris mandavit. Atque utinam ejusmodi essent calculi omnes qui vesicæ innascuntur. Verum ex Sepulchreto ipso vides, quot silicis duritie fuisse dicantur; imo ex Heersio ibidem (x) proferri grandem quendam *omni silice duriorem*, ex Brasavolo (y) autem decem, in Alberto Savonarola inventos, qui *si in terram projicerentur, veluti trigonalis pila resiliebant*, denique apud Lindenium (z) visum a pluribus unum, quo pauci graviores comperti sunt, nempe unciarum 32. *durissimum, compactum, silicis colore, triangularem, ex quo cum ferro, ut ex silice, eliciebatur ignis*. Quos pariter memorat Panarolus (a) *tam duros, ut pyritem lapidem æmularentur; percussi enim chalybe, flammam evomebant*, consulto prætereo, ne forte quia a muliere dicit excretos, fucum illi factum suspiceris, quando Bartholinus (b) vel in ipsa lithotomia sic impositum fuisse a vaferrimo nebulone Ægro nobilissimo, Amicisque præsentibus, multos hinc conjecisse, scribit, quod e supposititio calculo scintillæ excuterentur, *impossibile autem sit, talem in homine lapidem generari*: quamobrem vix se continebat, quin similis duritiei alterum in dubium vocaret, quem, ut humana ex vesica sectum, sibi donatum habebat. Verum illos quos ex Sepulchreto proposui, omnes in cadaverum vesica inventi dicuntur: & ne fraudis causam fuisse, dubites, primus certe in Sene deprehensus est qui nunquam de calculo vesicæ conquestus fuerat, ut nunquam de renibus Senex alter, qui tamen in dextero lapidem habebat, insolitæ magnitudinis, & figuræ, *duritie* autem *quemcumque silicem æquantem*, ut Vir Cl. scribit, qui sectioni interfuit, Christoph. Guil. Bajerus (c). Mihi quidem necdum accidit ut vesicæ calculus ostenderetur cum illis comparandus, nisi fœminarum fraude, & Medici unius, atque alterius qui his faciles aures præbuerant, credulitate. Hic enim primum unum vidi, qui non modo; ut Ferrandi (d) verbis utar; *fluviatilis potius diceretur, quam vesicalis*; sed cum revera fluviatilis esset, cruore oblitus incautis pro vesicali obtrudebatur. Deinde a Medico alioquin non indocto qui Venetiis ad me scripserat, ab ægra quadam pene quotidie bene multos, nec parvulos excerni, ut fidem non facile credenti faceret, missos plurimos, quos statim ac vidi, miratus, esse aliquem potuisse qui non continuo silicis unde ignis elicitur, magna, & rudia fragmenta agnosceret, nihil aliud rescripsi, nisi ut chymicæ destillationi committeret, & quæ prolicerentur, significaret; itaque ab eo nihil amplius litterarum accepi. Nec tamen hæc eo dico, quasi alii alibi id quod ego ubicunque fui, nusquam conspexi, videre non potuissent. Quin alicui nostratum qui ex eo dumtaxat quod malleo reniteretur, humanum calculum esse posse, negabat, ut cætera quoque attenderet, ac diligentius inquireret, auctor fui, quando a Viris Doctis Steinium citari videmus qui humanos lapides mallei ictibus resistentes in Lithographia proposuit. Certe autem Morando Viro Experientissimo credendum est scribenti (e), calculos quos vocat *murales* eandem quam marmor, polituram accipere: itaque invictos perstare credidit vel ab eo in quo tot solerter pericula fecit, lithontriptico remedio quod apud Anglos non ita pridem vulgatum fuerat, cujus ope alios non paucos calculos aut imminutos, aut etiam absumptos fuisse ipso quoque in septem chatheteris indicio perceptum est, miraturis, si viverent, Francisco Sylvio, & Boerhaavio, præstari per alkalicos sales, imo non per alios id præstari posse, dici, quod alter (f) a *salis petræ, aut nitri acido spiritu*, alter (g) a *nullo fere liquido præter spiritum nitri*, effici, docuerat. Utinam vero idem omnibus, aut saltem plerisque anglici illius remedii usu præstitum fuisse, mirari possent: utinam saltem, non nocuisse. At si tot illas, postea additas exceptiones perpenderis, in quibus & eæ sunt quas a calculi natura, ab ægri ætate, ab ejusdemque temperamento petendas Cl. Hazonius (h) exposuit; quam sæpe remedium aut inutile, aut noxium esse potuerit, non obscure apparebit: & si historias, & dissectiones legeris, quas Commercium Litterarium (i) proponit; facile intelliges, quanta inde pernicies interioribus partibus, & præsertim urinariis, & simul ut nulla calculorum, aut calculi (id quod urinarum sedimenta ostendissent) erosio fuerit. Quod cum dico, noli putare, istam calculorum sive erosionem, sive desquamationem, si quoscunque calculos, & quæcunque lithontriptica in universum spectemus, semper esse exoptandam. Potes id, ut alios non verses libros, ex laudato *Commercio* noscere. Est ubi (k) exempla describuntur, sectionesque calculosorum duorum, attendendus prioris calculus *hinc inde late ac profunde erosus*; dato enim quodam lithontriptico liquore cui verisimiliter id imputandum, exacerbata fuerant omnia, & vesica quidem non erosa, sed circa orificium alte inflammata. Alibi (l) commemoratur a Cl. Goetzio casus Illustris Viri qui nescio cujus remedii usu *largam* quidem *arenularum, & squammularum, corticem calculi contriti referentium, copiam* cum lotio reddens, cruciatus sibi adeo auxit, ut ab hisce confectus sit. Scilicet in mortuo calculus repertus, *cortice suo viscoso & glabro, qui vesicæ lateribus impune adjacuerat, orbatus, duriori, inæquali & aspera sua superficie cervici vesicæ impactus*, lethales illos dolores videtur concivisse, ubi eorum præsertim quæ supra (m) scripta sunt, veniat in mentem. Felicius tamen quam per anglicum illud lithontripticum, ab non uno Doctissimo inter Anglos Medico improbatum, & nominatim a Meadio, (n) cedere hic ipse tradidit aquam *rite calcinatis ostreorum aliarumve concharum testis* medicatam, qua calculorum non durissimorum *frustula, nunc arenularum, nunc* exi-

(q) Cent. 5. Obs. 26. (r) Tom. 3. P. 3. Oss. 12. (s) Sepulchret. Sect. hac 25. Obs. 5. (t) Sect. prox. 24. Obs. 10.
(u) Differt. de Medico nimis tim. n. 36. (x) Sect. 23. Obs. 7. §. 5. (y) Ibid. Obs. 2. §. 4.
(z) Ibid. Obs 1. §. 1. & Sect. 24. Obs. 10. §. 3. (a) Jatrologism. Pent. 2. Obs. 34. (b) Cent. 4. Epist. Medic. 100.
(c) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 40. n. 2 (d) Sepulchret. Sect. cit. 23. Obs. 2. § 5. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(f) Prax. Med. l. 1. c. 55. n. 50 (g) Prælect. ad Instit. §. 791. (h) Quæst. de his edita n. 4.
(i) A. 1740 Hebd. 41. n. 2. & A. 1745. Hebd. 3. n. 2. (k) A. 1733. Hebd. 21. (l) A. 1731. Hebd. 23. (m) n. 16.
(n) Monit. Med. c. 10. in fin.

exiguorum nucleorum inſtar ſimul cum urina ejecta ſunt. De aqua hac auctoris Cel. Roberti Whytt Diſſertationem commendat. Experimenta autem ad ejus naturam indagandam Helmſtadii inſtituta, per quæ alkalino ſulphuream eſſe, apparuit, in alia Diſſertatione leges, quæ Præſide Cl. Krugero (o) ibidem vulgata eſt. Fuerunt etiam qui cum alkalicis acida miſcerent, & in humorem ſic effervescentem conjectos calculos aut penitus, aut quadantenus ſolvi, deprehenderent, quamobrem ejuſmodi ferventem humorem in canum veſicam injecerunt, & quatenus hæc ferre illum poſſet, explorarunt. Sed ut ſana toleraret veſica; num a calculis quoque irritata, & exulcerata? Non certe; quando in exulcerata malum augeri a priore anglico illo remedio, quamvis non fervente, & ab urinæ quacum ad veſicam deſcendit, copia diluto, Morandi experimentis (p) compertum eſt. Sed ad calculos, acubus increſcentes, revertamur.

20. PUELLA Agreſtis eadem ferme qua prior illa a nobis in Ephemeridibus (q) deſcripta, ætate; annum enim agens quartum decimum mortua eſt; cum ante menſes ſexdecim idem quod prior, factitaret, idem merito paſſa eſt infortunium. Nam crinalem acum ex orichalco, quamvis ad angulum in medio inflexam cum altius per urethram immiſiſſet, ſibi repente e digitis abripi, & totam intra veſicam condi, ſenſit. Pudore prohibita, non tunc modo, ſed propemodum ad mortem uſque ſiluit veram dolorum ac moleſtiarum quas præſertim in mingendo pertulit, cauſam: quæ tot, ac tantæ fuerunt, ut tumor demum in hypogaſtrio, & proxima ilium parte obortus pus per duo quæ ſibi ipſum fecerat, foramina effunderet, majus, & minus, quorum illud erat in ile ſiniſtro, hoc in dexteris, proprie dicti cum Laurentio (r), hypogaſtrii finibus. Sic affecta in Noſocomium Patavinum uno aut altero ante obitum menſe excepta eſt. Facile ibi animadverterunt, ſimul cum pure per utrumque illud foramen urinam effundi, per ſiniſtrum autem magis, cui ſuberat cavum non modicum quocum foramen quoque dexterum communicabat. Cum in eo cavo ſpecillum duri quidpiam offenderet; quæſitum eſt ex me, quidnam hoc eſſe, exiſtimarem. In memoriam rediit quid in priore puella ſpecillo obſtaret per fiſtulam demiſſo in ilium altero patentem, & lotium cum pure effundentem. Cumque audirem, hanc quoque inter mingendum veſicæ doloribus torqueri, & paucam, eamque purulentam urinam reddere, quærendum, reſpondi, num forte acum, aut rem aliam quampiam in urethram immiſiſſet. Negavit puella donec foramine ſiniſtro per levem communium integumentorum ſectionem amplificato, cuſpis, & magna pars acus intra cavum ab omnibus conſpiceretur. Tunc quod occulere amplius non poterat, nimium ſero faſſa eſt. Neque enim acus extrahi poterat prohibente adnato calculo quam ſpecillo ſive per cavum illud, ſive per urethram immiſſo ut facile erat percipere, ita non licebat ſine magnis doloribus vel leviter propellere. Idemque, ſi quid per urethram vellent ad demulcendos dolores injicere, ne in veſicam admitteretur, obſtabat. Huc macies acceſſerat ſumma, in dieſque puris augebatur copia, & graveolentia, febriſque ipſa facta erat vehemens. Quam alimentorum omnium faſtidium, vomitus, flavorum liquaminum ex alvo fluxus, tum virium, & pulſuum debilitas conſecuta ſunt, donec mors tot miſeriis, & querelis, inter quas nulla unquam de lumborum dolore ab interrogantibus audita fuerat, optatum finem impoſuit. CADAVER, quod ſceletus cute obductus videbatur, ſub dio, in ampliſſimoque loco ob anni tempus fervidiſſimum inciſum eſt; Quinctilis enim menſis erat initium A. 1738. Primum omnium, ſpecillum juſſi per foramen dexterum in ulceris cavum trajici, totumque eum ſinum patefieri. Erat is inter muſculos abdominis, & integumenta, neque ullam uſquam, niſi cum illo cavo, communicationem habebat. Quod longum latumque digitos tres, a ſiniſtro ile Albam lineam verſus ſe extendens, tenui poſtico pariete, quem reliquiæ muſculorum, & peritonæum faciebant, a ventris quidem cavea ſeparabatur; ſed eodem pariete a dextris patente, cum veſicæ fundo communicabat: illacque magna pars acus in ulceris cavum prominebat. Tunc abdomen ſic inciſum eſt, ut ſectio ad veſicam non perveniret: quæ etſi parva erat; tamen altius, id eſt ſupra oſſa pubis cum interna abdominis facie coaluerat ea dumtaxat parte qua in ulceris cavum patebat, ita ut nihil in ventris caveam effundi poſſet, in qua reapſe effuſi humoris non erat quidquam. Sed & omenti, in quo vix aliquid hic illic reſtabat pinguedinis, ora infima ad proximum veſicæ peritonæum arctiſſime annectebatur. His ita perviſis, & diductis pubis oſſibus, veſica tota in conſpectum data, ipſaque cum urethra, quæ ſana erat, aperta, craſſæ quidem illius tunicæ, ſed contractæ adeo repertæ ſunt, ut præter calculum vix poſſent quidquam continere. Calculo hic illic earum intimæ adhærebant, quæ inæquales erant, & pluribus locis exulceratæ, & quemadmodum ulceris cavum fuerat, gangrænoſæ. Erat calculus paulo duobus digitis tranſverſis longior, pollice autem aliquanto craſſior, forma ovulum referens cujus vertex ſuperiora ſpectabat, ut acus quoque mucro cum tota ea parte quæ ad angulum uſque de quo dictum eſt initio, pertinebat, calculo ferme parallela, ab eoque pollicis intervallo ſejuncta: pars acus reliqua & ipſa extra calculum erat, quantum conjici poterat, propemodum tota, capitulo dumtaxat cum portione aliqua proxima in medium calculi ſiniſtrum latus firmiſſime infixo, id eſt ejus concretione obducto: quæ illa facie, & extremo utroque inæqualior eſt, oppoſita ferme lævis, & ſubalba, niſi qua, ut tota ſiniſtra, ſubflavo colore infuſcatur; hæc enim deſcribo, ut nunc video; tunc vero quibuſdam locis erat cruenta, cætera fuſci obſoletique coloris. Tunc quoque his medicis ponderibus calculus, ut cum acu eſt, examinatus, paucis granis levior repertus fuerat drachmis ſeptem; nunc paucis granis ſuperat drachmas quinque, & ſcrupulos duos. Cæteræ ventris pleræque partes ab naturæ modo ſic aberant. Inteſtina ſublivida erant quædam, & flavo illo qui noviſſime dejiciebatur, humore turgidula: jecur albidum: ſplen lividior, & paulo major quam æquum eſſet. Ureteres autem, ipſique renes peſſime habebant. Illi enim dilatati, pure erant pleni, quale in cavo etiam ulceris multum fuerat, liquido, & ex ſubflavo albicante, id eſt pure cum urina commiſto. Renes autem æquo majores, dexter præſertim, qui & durior, & cellulis intus excavatus parvis, ſed pluribus, eodemque pure, ut pelvis quoque, adeo diſtentis, ut in ſectione altius proſiluerit. Renis ſiniſtri tunicæ adipoſa, & propria inter ſe junctæ, craſſæ, & duræ ejuſdemmodi pus coercebant, quo renis, quibuſdam locis eroſa, ſuperficies, non ſecus ac paſſim interiora, ſcatebat. Odor autem teterrimus qui ex renibus, & veſica afflabatur, Thoracem porro incidere, cujus vitii indicium extitiſſet nullum, prohibuit.

21. Quæ, ſectione ſic abſoluta, continuo, ut ſolitus ſum, pluribus qui aderant, Nobilibus Viris, aliiſque Rei Medicæ, ac Chirurgicæ tum magiſtris, tum ſtudioſis audientibus, locutus ſim, ex his quæ fuſius hic tibi ſubjiciam, facile intelliges. Quæ cauſa hanc, & tot alias puellas incitaverit, ut ſibi acuum capitula in urethram intruderent, non tam in lacunis ſalacis humoris quærenda eſt, quippe & alibi, & extra illam hiantibus, niſi ad idem genus pertinere forte credas eos quoque canaliculos quos intra mulierum urethram deſcripſi (ſ), quam in exquiſito membranæ ſenſu qua illa intus conveſtitur. Nam niſi hanc altius perfricarent, accidere non poſſet, ut repentina ac valida imæ veſicæ contractione acus ex earum digitis abrepta, intra veſicam tota, præſertim cum longiuſcula eſt, conderetur. Ab illa enim, ejuſve ſphinctere cum Molinetto (t) infortunium hoc repeto, non a vi quadam, ut ajunt, uteri, quæ, ut exſugeret, in veſicam tamen exſucta non traheret. In quam poſtquam acus attractæ ſunt, paulo poſt nonnullis quidem per ſe excidunt, ut puellis duabus de quibus apud Valliſnerium (u), alteri dormienti, alteri autem mingenti, credo quibus ex parte ſolummodo veſicam ſubiiſſent, ut etiam in tertia fortaſſe fuit, nempe intorta acu facilius in urethra parte altera remanente, altera intra veſicam ad menſem retenta. Cui parti nihil tamen accreverat calculoſæ materiæ: quod neque accidiſſe refertur acui a quarta (x) intruſæ, & poſt dies quindecim inter mingendum ejectæ, quam pariter infima & acuta parte intra urinæ iter ſubſtitiſſe, illud forſitan indicio eſt quod de punctionis ſenſu circa veſicæ collum tantummodo querebatur. Sed etſi hæc ex iis quæ attingentur poſtea (y) de acuum mucrone urethræ infixo, magis illuſtrabuntur; non tamen inficias ivero, poſſe interdum acus quas veſica totas receperit, ita ſe convertere, ut pariter per meatum

(o) Differt. qua exhibentur Experim. cum aqua Oſtrocoderm. inſtituta. (p) Mem. cit. (q) Vid. ſupra ad initium n. 19.
(r) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 6. c. 2. (ſ) Adverſ. I. n. 10. & IV. Animad. 24. (t) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 8.
(u) in Adnot ad Obſ. ſupra ad n. 19. cit. (x) Ibid. (y) n. 25. & ſeq.

exeant urinarium. Cur vero duabus illis quas noviſſime dicebamus, intra quindecim dies, imo intra menſem nihil adhæſerit calculoſæ materiæ, quam multo breviori ſpatio aliis adhæſiſſe, novimus, haud una poteſt eſſe cauſa. Nam neque omnibus urina æque eſt fœta particulis ad ſubſiſtendum, gignendumque calculum idoneis, & aliæ diutius lotium retinent, aliæ ſecus, & alia aliarum acuum materia eſt, aut ſuperficies. Sic argenteam acum ob id ipſum quod argentea eſſet, Valliſnerius (z) conjicit ſine ulla calculi addita concretione e veſica fuiſſe eductam: quæ tamen conjectura credibilior fiet, ſi aliis exemplis confirmabitur. Sic ad aſperiorem ſuperficiem facilius videtur concretio adhæſura, quam ad politiſſimam: & hinc forſitan ratio petenda eſt, cur plerumque unam acuum partem calculus obducat, reliquam nudam omnino relinquat, itaque de duabus quarum cadavera inſpexi, puellis in priore veſicam acus capitulum, in hac altera acumen perforaverit, quod in illa partem infimam fortaſſe aſperiorem, in hac ob eandem cauſam oppoſitum extremum concretio facilius obtexerit. Ex iis autem fœminis quæ intruſam acum, adnatumque huic calculum non modicum veſica geſſere, nulla, quantum legiſſe memini, diutius geſſit ſic quidem ut acu extracta, ipſa ſervaretur, quam Veneta illa cujus extat caſus a Molinetto, qui A. 1649. curaverat, editus (a) adjecta acus, calculique icone, quem in Theatro hoc Anatomico ſolebat oſtendere, ubi a ſe viſum teſtatur Moinichenius Epiſtola ad Thomam Bartholinum (b); neque enim hic Bartholinus, ut aliquis Eruditiſſimus alioquin Auctor per incuriam ſcripſit, *teſtis* eſſe potuit calculi poſtea extracti quam ipſe Patavio, atque adeo ex Italia diſceſſerat (c). Idemque is calculus eſt qui ab eodem Moinichenio proponitur in Obſervationibus (d): quod ideo attigi, quia in extrema Adnotatione ad Obſervationem Valliſnerii, quarum utramque ſæpe indicavi, non videtur pro eodem agnoſci quem Valliſnerius ſcripſerat, in hoc Theatro oſtendi ſolitum, nunc in Muſæo ſuo aſſervari; nam quod ex Patavina, non ex Veneta exemptum dixerit, id erroris, ut puto, cauſa fuit, ſed facile vitandi, ſi lectus fuiſſet Molinettus, in cujus libro deſcriptum fuiſſe videtur ignorari, a Lanzono etiam dico, minus alioqui in Scholio ad illam Moinichenii Obſervationem miraturo, *longo tempore acum oſſeam in veſica latuiſſe ſine ulla veſicæ ipſius læſione, nec ullo quidem puellæ incommodo*. Quæ ne Moinichenii quidem verba dicere ſinebant, multo autem minus Molinetti, non modo quæ in extractione, ſed & quæ antea, & poſtea puella tulerit, memorantis. Quod ſi hujus longe minus quam earum de quibus a nobis ſcriptum eſt, veſica ab acu læſa fuit, fortaſſe id accidit quod acus mucro diutius quam in veſica, in urethra hæſit, extra quam demum urgente deſuper calculi pondere detruſus eſt, ut Molinettus invenit.

22. Eas calamitates, mortemque adeo ipſam antevertet is qui in tempore admonitus, acum priuſquam calculus accreſcat, ea dexteritate educat, ut minime quoad ejus fieri poſſit, lædatur veſica. Quod cum ab aliis de quibus apud Valliſnerium (e), tum præſertim ab Amicis meis duobus feliciter præſtitum eſt, quos alias tibi laudavi, Mariano, & Vulpio. Ille, ut litteris ſcripſit ad me datis pridie Idus Decembris A. 1720. ex agreſti puella, jam ſanguinem mingente, acum exemit, cum induſtrie ex tranſverſo poſitu in rectum traduxiſſet. Erat autem crinalis acus ex oſſe. At quam a Vulpio ex puella quadam urbana extractam vidi, erat ex orichalco. Extraxerat autem paucis ante hebdomadis quam eas a Mariano acciperem litteras, nullo alio inſtrumento adhibito quam ferreo filo lævigatiſſimo, cujus alterum extremum ſic in exigui unci, & pene annuli modum incurvaverat, ut neque lædere veſicam, & capere acum poſſet, captæ autem elabi capitulum non ſineret. Quod ſi res multo ſerius, adnatoque jam calculo innoteſcat, neque is ejuſmodi ſit, ut facile adeo per urethram poſſit eximi, oportebit antequam fœmina cruciatibus difficilioris extractionis ſubjiciatur, ſolerter inquirere, num forte non veſica modo, id quod ſuſpicari omnibus proclive eſt, ſed ureteres quoque, & ipſi præſertim renes, quæ ſuſpicio ex noſtris oritur diſſectionibus, tantum jam mali contraxerint, ut vel acu, & calculo detractis, mulieri nihilominus moriendum ſit. Conjectura autem renum male affectorum ducetur non tam a lumborum doloribus (quos abeſſe poſſe, vidimus (f), aut ſicuti in propoſita puella (g) fortaſſe accidebat, a multo ſævioribus veſicæ cruciatibus ſecundum Hippocratis aphoriſmum (h) obſcurari) quam ab lotii, quæ longa interdum, nec ſemel præceſſerit, in veſica ſuppreſſione, aut crebriore ad acerrimos dolores vitandos recentione, aut exigua nimis excretione, in qua æſtimanda cavendum eſt, nequando aſſiduo urinæ ſtillicidio decipiamur, memores, cum hoc retentionem poſſe conjungi tantæ illius copiæ, quantum ubi de Claudicatione verba fient (i), a me oſtendetur: quanquam & aliis id Epiſtolis (k) jam ſatis oſtenſum eſt; quin Sepulchretum (l) hiſtoriam offeret, in qua veſicæ collum laxum adeo ex reſolutione inventum legas, ut *digitum facile immitteres*; itaque *urina ægroto non ſentiente, ante obitum prodibat; veſica tamen*, eaque *duplo quaſi major*, erat *nihilo ſecius tota repleta*. Retenta autem urina quantum ureteres amplificaſſet, ex iis Epiſtolis cognoviſti, & quantum etiam renum caveam dilataſſet, ipſamque in uno ſaltem, ſubſtantiam læſiſſet.

23. Quod ſi hæc a retenta lotii parte; quanto magis a longa, & repetita totius intra veſicam ſuppreſſione, aut a crebra & lotii, & puris ipſius retentione? A ſuppreſſione certe habes in Sepulchreto exempla plura, inter quæ Rumleri (m), & Ballonii (n) quorum hic magnam vidit ureterum amplitudinem; ille eoſdem urina plenos, renes autem tantæ in puero magnitudinis, quantæ vix eſſe poſſent in adulto: quamobrem Cl. Fantonus (o) jure cenſuit, cum per catheterem plus urinæ tunc educitur, quam veſica continere videatur, *partim a diſtentis quoque ureteribus, partim ab ipſis nonnunquam ampliatis renibus profluere poſſe*. Nimirum cum plus veſica jam capere non poteſt, quidquid lotii jugiter in renibus ſecernitur, ureteres primum, tum renes quoque ipſos diſtendit. Non id fugit Aretæum (p). *Ubi urina* in veſica *ſupprimitur, ſuperiores quoque partes*, inquit, *renes videlicet, replentur: urinæ ductus (græci Ureteres appellant) diſtenduntur*. Quæ cum etiam accidant, ubi nullus in veſica eſt, aut antea fuiſſe dicitur calculus, ut in propoſitis exemplis, itemque in eo quod a Commercii Litterarii (q) Auctoribus recenſetur, aut in Cæſareæ Academiæ Actis (r), aut in Helveticis (ſ) legi poteſt; impedito enim urinæ effluxu e veſica ab hujus abſceſſu, vel a viæ per Proſtatam coarctatione, aut influxu in veſicam ab ſumma hujus capacitatis imminutione, *magnitudo renum & amplitudo ureterum*, vel horum ſaltem dilatatio ut *minimi digiti diametrum ſuperarent*, vel *digiti majoris* æquarent, in oculos incurrerunt; cum igitur hæc etiam ſine calculis accidant; non fuerant ſane a calculorum dumtaxat in ureteribus mora quæ deſcenſuræ obſtet urinæ, a Viro alioquin experientiſſimo repetenda, neque ex eo quod cuidam unus in veſica eſſet calculus, ureteres autem ambo dilatati, arguendum fuerat, calculum illum neceſſario ex duobus, quorum ſinguli in ſingulis ſubſtitiſſent ureteribus, coaluiſſe. Cum vero ea quæ diximus, fiant vel ubi veſica poteſt ad ingentem capacitatem extendi; profecto intelligis, quanto accidere facilius debeant, ſi aut ipſa, ut in uno ex indicatis exemplis, in ſe contracta, aut alieno intus corpore aliquo occupata, minus, & interdum vix aliquid ſpatii urinæ relinquat, ſive iſchuriam inde, ſive ſtranguriam dumtaxat patiatur. Sic poſt iſchuriam, Sylvii Obſervationem habes in Sepulchreto (t) ureterum *pollicem non raro admittentium, atque urinam uſque ad renes ipſos in ſe continentium*, ut ſcribit, non 2. ſed 1. Prax. Med. libro cap. 56. tum illam quæ communicata cum Riolano deſcribitur (u) renum *dimidio majorum ſolito, ſero refertorum & turgentium*, atque *ureterum ampliſſimorum, & ita* ſero *diſtentorum, ut minorem digitum facile poſſent admittere*. Poſt ſtranguriam autem Cattierum ibidem (x) leges inveniſſe *renes urinæ diſtentos & turgidos, quibus diſſectis copioſa effluxit, uteres admodum latos*: quos etiam poſt dyſuriam ab ejuſdemmodi cauſa laudatus Fantonus (y) *ampliſſimos* deprehendit; quo acerbior autem, ut illa, dyſuria eſt, eo graviorem ſolet ſtranguriam habere conjunctam. Cum igitur in puellis duabus quarum a nobis ſunt inſpecta cadavera, acerbiſſima fuiſſet dyſuria, veſica autem valde contracta, & calculo pene tota occupata; mirandum non eſt quod lotium priuſquam via per acum facta, ab illa egredi aliquanto liberius poſſet, ea copia in ureteribus, renibuſque ſubſiſteret, ut illos dilatare, hos autem etiam vitiare adeo

(z) Obſ. cit. (a) c. ſupra cit. (b) 87. in hujus Epiſt. Cent 2. (c) Vid. Cent. 1. Epiſt. 73. & ſeq.
(d) Med. Chir. 22. (e) Obſ. & Adnot. ſupra ad n. 21. cit. (f) ſupra, n. 2. & ſeqq. & n. 13. & ſeq. (g) n. 20.
(h) 46. Sect. 2. (i) Epiſt. 56. n. 12. (k) Epiſt. 4. n. 19. & Epiſt. 39. n. 33. (l) Sect hujus 3. l. 27. Obſ. 2. §. 5.
(m) Sect. 24. Obſ. 12. §. 6. (n) Ibid. §. 7. (o) Differt. Anat. Renov. 7. (p) De Cauſ. & Sign. Acut. Morb. l. 2. c. 10.
(q) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. (r) Tom 1. Obſ. 164. (ſ) Tom. 1. (t) Sect. 24. cit. Obſ. 6. §. 8.
(u) Ibid. Obſ. 16. (x) Sect. hac 25. Obſ. 8 §. 7. (y) De Obſerv. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 15.

valuerit, præsertim cum pure commistum, quod ex vesicæ tunicis exulceratis manabat. Eustachius (z) namque, ut rebus secundum naturam se habentibus, *nihil ex vesica per urinarios meatus egredi posse*, confirmabat; tamen *in magna, & longa suppressione urinæ, contrarium accidere in pluribus ægrotis quandoque* se, ajebat, *observavisse*. Scilicet valde amplificatis simul cum ureteribus ipsorum quoque in vesica orificiis, nulla jam illorum pars superest quæ inter vesicæ tunicas oblique trajiciatur: itaque non modo tunc potest illac urinæ portio redire; sed & cedere incipiente, aut soluta jam suppressione, se contrahens ad mingendum vesica tanto plus urinæ per amplificata illa orificia sursum compellit, quanto minus potest deorsum, obstante subinde calculo per urethræ orificium expellere. Quod si forte paulo ante calculus minus obstitit, majorique ideo urinæ copia per urethram ejecta, non multa jam restat in dilatatis ureteribus; intelligis certe, si mox iterum se calculus ad urethram opponat, urinam, cum eaque pus, si forte insit, per ureteres ad renes usque, cubante præsertim, dum mingere conatur, ægroto, non difficile compulsum iri.

24. Hæc autem, ut vides, maribus æque ac fœminis communia sunt, possuntque ab iis quoque lapidibus tandem expectari, qui non circum acum in vesica concrescant, ut præter eam quam supra (*) descripsimus, adolescentuli historiam, tot aliæ ostendunt, quarum aliquot, ut Sepulchreto possis adjicere, hic placet commemorare. Henricus Henrici in Dissertatione de Abscessu Mesenterii (a) de quinquenni puella meminit, cujus ureter ex restagnante, ob calculum vesicæ, urina, *intestinum mentiebatur*, ren autem alterius magnitudinem triplo superabat. Extat in Actis Eruditorum Lipsiensibus (b) Groeneveltii Observatio in puello calculoso, cujus ureteres intestinum quoddam Tenue capacitate referebant. Eosdem in sene a vesicæ calculo sæpius stranguria conflictato Mauchartus (c) vidit ab urina, quam continebant lacti ebutyrato similem, *inflatos instar intestini ilei* cum renibus maximis, & inæqualibus, quorum pelves ad ovi magnitudinem erant distenti. In nauta Laubius (d) ab eodem morbo, cum symptomate eodem conjuncto, non modo cum pelvibus ureteres valde dilatatos, sed & cum renibus, altero magno & ulceroso, altero contra atrophia laborante. Post easdem affectiones Lospichlerus (e) in mercatore ureteres invenit stagnante lotio adeo distentos, ut *pollicis majoris introitum* facile admitterent: Brunnerus (f) autem in Viro Principe fuisse, refert minus turgidos, sed renum dorso inciso, *urinam pleno flumine prosiliisse*.

Dices fortasse, quæ labes in renibus, & ureteribus eorum spectantur qui laborant vesicæ calculo, huic non quando jam in vesica est, sed quando in renibus, aut ureteribus hærebat, esse imputandas, sicque Butzmannum (g) censuisse, cum in puero, affectionibus de quibus loquimur, diu cruciato, renis loco sacculum deprehendit puris plenum. Sic Rudolpho Jac. Camerario (h) in puello pariter affecto, purulenti renis, & dilatati erosique ureteris causam visam esse indidem repetendam. Quin duas Coschwitzii (i), & unam Schulzii (k) extare Observationes, in quarum nulla de vesicæ calculo; sed in omnibus de calculosis doloribus mentio fit: in duabus autem primis purulentos renes, mirum in modum dilatatos fuisse ureteres, in tertia non solum dilatatos, verum etiam *in crebros orbes* Tenuium instar intestinorum *tortos* ferme ut in Stabulario (l) descripti sunt; tanta vis lotii fuerat in ureteribus secundum longitudinem quoque amplificandis. Quod tamen non ex vesica sursum regurgitasse, eorum monstrabant orificia, quippe ambo in hac tertia Observatione, alterum autem in prima inhærentibus angulosis lapillis, aut frustulis quasi testaceis, spasmodicam suis aculeis constrictionem inducentibus, occlusa. Ego vero ista alia quoque ratione renes aliquando, & si vis, sæpius, vitiari, & ureteres distendi, negavi nunquam. Imo hoc ajo, si ista præcesserit, tum deinde calculis in vesicam illapsis, eamque obstruentibus, aut compungentibus, secunda ratio successerit; tanto magis a regurgitante purulenta urina labem renum, & ureterum auctum iri, quanto magis antea prima ista ratio labefactaverit. Præclare igitur vides quæ prudentem lithotomum morari debeant, ad calculi extractionem post longa, & gravia ægrotantis mala accersitum: aut si forte hujus impatientia exsecare interdum cogatur, quid saltem prædicere oporteat vel post felicem exsectionem posse mali, & periculi superesse. *Si a calculis*, inquit Aretæus (m), renum *ulcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cita colliquatio, morsque adveniunt*, præeunte Hippocrate (n), qui de suppuratis renibus vel in universum pronunciavit, *hunc morbum gravem esse, & multos ex ipso ad tabem renalem devenisse*: & si ætas accedat gravior, non modo (o) *renum, & vesicæ vitia difficulter sanari*; verum etiam (p) *renum affectiones se non vidisse sanatas supra quinquagesimum annum*. Haud equidem ignoro, quantum, ut in plerisque aliis rebus, ita in his quoque fortuna valeat, qui hic A. 1708. non una, nec levi de causa desperatam ab Alghisio Patricii Veneti, annos amplius sexaginta nati, curationem, mox susceptam, & felicissime absolutam ab Eremita illo Jacobo Beaulieu fuisse, meminerim, quemadmodum sciscitanti Cl. Viro Morando fuse olim per litteras significavi, & multo inter initia pleniorem metu, neque infelicis tamen exitus, curationem alteram in Sepulchreto (q) legerim: in quo (r) etiam Fœminæ Principis historia extat, quæ gravissimis renum doloribus cum sanguinis, & puris mictu antea cruciata, deinde ab his libera, morbo denique alio confecta, in rene ostendit parvum calculum, *circa quem cicatrix pulchra, sana & munda dimidii digiti longitudine* inducta erat. Quin perlege quam paulo ante laudavimus, Brunneri in Viro Principe Observationem. Non modo eamdem *palliativam* medendi rationem qua supra (s) diximus Valsalvam uti consuevisse, tantum ei Viro profuisse, intelliges, ut Brunnerus non immerito id scripserit, quod utinam in periculosis casibus lithotomi meminissent, *ergo lithotomia in calculo vesicæ non semper absolute erit necessaria*; verum insuper *quod fidem pene superat*, ulcerum quæ calculus, & contraria medendi ratio antea fecerant, *cicatrices invenisse Prosectorem in vesica* Viri ejusdem, quamvis sexagenario majoris. Sed nimirum longe aliud est quæ rarius contingunt, aliud quæ sæpius, spectare: atque, ut ad puellas regrediar nostras, aliud in tempore, aliud nimium progresso jam morbo accersi: quod ex Observatione apparebit, iisdem quas supra (t) memoravi, litteris ad me scripta a Medico Experientissimo Laurentio Mariano.

25. ADOLESCENTULÆ rusticæ ossea crinalis acus eodem quo prioribus, modo in vesicam attracta, etsi dolores molestiasque creabat multas; non antea tamen facti confessionem expressit, quam calculo acui adnato, intolerabili cruciatu affecta est. Tunc denique cum inspiceretur, acus mucro, urethra prope infimam vaginæ sedem pertusa, intra hujus cavum prominens repertus est. Visum Mariano, si nonnihil secundum longitudinem urethra incideretur, acumen illud in urethram posse retrahi, sicque acu & calculo in directum statutis, tentari, an hunc, fragilem fortasse, desquamando sensim, & dextere, ad eam redigeret tenuitatem liceret, ut cum acu eximeretur. Repugnantia aliorum factum est, ut nulla re tentata, suæ sorti misera puella relinqueretur. Ut tempus, sic calculus quoque, & cruciatus augebantur, obturatoque jam propemodum toto vesicæ orificio, vix paucæ eæque graveolentes, urinæ exibant. Sic febribus quoque accedentibus, tandem vitæ infelicis factus est finis. VENTRE aperto, pus in hujus pelvi conspectum est, creditumque, a renibus, qui suppurati erant, effusum. Vesicæ, sphacelo correptæ, inerat calculus pyri forma; nam quo magis a capitulo, & superiore acus parte descendebat, eo magis se extenuabat. Cum e vesica, ad quam aliqua adhærebat ex parte, attolleretur, squamulas ad eum locum agglutinatas reliquit. Et tamen, cum acu lanci impositus, tunc pondere denarios æquavit duodeviginti; cum autem postea hæc ad me scriberentur, non nisi quatuordecim.

26. Qui puellæ alteri, ut dictum est supra (u), acum priusquam lapis accresceret, feliciter extraxerat, huic quoque inchoato, auctoque jam calculo, eximi posse non desperabat, si acus mucrone in urethram reducto, & forcipe firmato, calculum extenuare, siqua posset, conaretur antea, quam educeret, Benivenium (x), qui in Vir-

(z) Tract. de Renib. c. ultimo. (*) n. 15. (a) §. 5. (b) A. 1685. M. Mart. (c) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 15.
(d) Ibid Obs. 22. (e) Cent. 1. Obs. 58. (f) Cent. 9. Obs. 2. (g) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 27.
(h) Specim. Experim. circa Generat. S. 2. c. 3. Hist. 3. (i) Dissert. de Valvul. in ureterib. §. 5. & 7.
(k) Dissert. de Vas. Umbilical. §. 6. (l) Epist. 4. n. 19. (m) De Sign. & Caus. Diuturn. Morb. l. 2. c. 3. in fin.
(n) De intern. Affect. n. 16. (o) Sect. 6. Aph. 6. (p) De Morb. Popular. l. 6. Sect. 7. (q) Sect. super 23. Obs. 4. §. 13.
(r) Sect. 22. Obs. 26. §. 8. (s) n. 16. (t) n. 22. (u) n. eod. 22. (x) De abditis morbor. causis c. 80.

ginis urethra comminuit, prius quadantenus, tum si res non ex voto procederet, Molinettum (y) qui per vim extrahendum curaverat, imitaturus. Et fortasse aliquid profici etiamtum poterat. Postea vero quam calculus usque adeo, & cum ipso mala omnia creverant; quis est qui sperare quidquam posset? Quod si calculus tanto fuisset tenuior, via autem per quam urethræ cavum cum vaginæ cavo communicabat, tanto amplior, quanto utrumque in ejusdemmodi casu fuerit necesse est, quem ex Italia missum, in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (z) legimus; fortasse & ipse per se pariter intra vaginam excidisset. Crediderim vero in eo quoque casu transitum ex summa urethra magis quam ex vesica in vaginam fuisse, quando successisse legimus, non urinæ per vaginam effluxum, sed urinæ tantum incontinentiam. Sive enim acus e digitis non tota in pluribus intra vesicam abripitur, ut supra (a) conjiciebam, sive mavis, postea quam tota abrepta est, contrahente se vesica, in urethram retruditur, quorum illud veri similius censeo, cum acumen quod digitis tenebatur, non capitulum, in Molinetti, & Mariani certe exemplis, & in totidem quæ continuo proferam, ab urethræ parte fuisse, sciam; nihil fieri facilius potest, quam ut capitulo a posteriore vesicæ parte, quippe quam annexa vagina tunc libidine turgens antrorsum impellit, antrorsum pariter compulso, obliquatæ acus mucro retrorsum agatur, sicque in urethræ posteriorem parietem, præsertim si acutior sit, se defigat, eumque crebris adactus vesicæ contractionibus, denique pertundat. Quod sicuti factum est in agresti Adolescentula, quæ hæc me scribente, ab nostratibus Chirurgis opem petebat, ita futurum fuerat in Virguncula annos quatuordecim nata, de qua a Chirurgo, in Re Anatomica a me erudito, non multo post tempore narratum est, quam illa altera obierat, cujus tibi sectionem descripsi (b). Cum sedens, idem quod illa factitaret, acus autem capitulum tantæ propemodum crassitudinis quanta urethra est, in hanc altius intrusisset, repentino matris interventu perculsa, simul dimisit, simul altissime absorptam sensit. Dies vix quatuor molestias doloresque tacita pertulit; quincto rem matri, hæc ei quem dixi, Chirurgo aperuit. Qui ex punctionis de qua ægra maxime querebatur, sede conjiciens, acus infimam partem circa urethræ medium infixam hærere, veritus, ne instrumento aliquo in hanc immisso acus in vesicam penitus compelleretur, annuentibus, imo rogantibus & puella, & matre, uno, mox & altero digito vaginæ indito acum non majoris industria quam felicitate ita decussit, ut cuspis ad urethræ orificium se ostenderet, vulsellaque prehendi posset. Sic duabus, haud amplius, sanguinis guttulis excidentibus, nulloque superstite incommodo, acus, quam ad me attulit, exempta est. Erat illa, aut certe videbatur stannea, crinalis, quatuor digitos transversos longa, cuspide peracuta: jamque hic illic quidpiam adhærere cœpisse tartareæ meteriæ, mox temere detersæ, Chirurgus animadverterat.

27. Nolim ægre feras, tot additis a me exemplis illud confirmatum videri quod ab nonnullis scriptum est, fœminas quibus hæc accidunt, *plerasque esse Italas*. Utinam nostrates omnes scirent, quot ex ipsis hac ratione per gravissimos cruciatus ante diem absumptæ sint. Verum agrestes, plebejæve puellæ, ab ætate quoque ipsa rudes, hæc qui scire possint? Nec tamen reticenda a nobis exempla sunt, ut ab horum frequentia admoniti possint Medici siqua forte illarum de urinæ difficultate queri incipiat, diligentius omnia inquirere, & cauta dexteritate verum exprimere, dum licet adhuc auxilium ferre. Cæterum neque omnibus Italiæ partibus, nec certe quibusdam ex iis ubi ipse, nec brevi tempore, fui, communia hæc sunt, neque externæ omnes regiones ejusdemmodi carent exemplis, quæ minime necesse est hic a me odiosa sedulitate commemorari: alia, si quæris, ex Vallisnerii (c), alia ex Platneri (d), alia denique ex aliorum lectione intelliges. Nec dubito, quin plura extarent, si tot ubique cadavera, quot in Italia secarentur, aut nisi fœminarum plerasque pudor cogeret veram morbi causam dissimulare. Aliæ enim, quod vel inter nostrates, rustica puella factura erat (e), & aliquæ, ut est apud Alghisium (f), & Vallisnerium (g) fecerunt, pertinacissimo silentio rem totam occulunt; itaque facillime accidit, ut simul cum ipsis acus humetur, de qua nemo suspicatur. Aliæ autem deglutitam comminiscuntur; ut tametsi in vivis, aut mortuis Medici deprehendant, his fucus fiat. Et fuit quidem olim cum fucus etiam in Italia fieret, ut a Veneta illa Virgine cujus magnum ad crinalem prælongam acum adnatum calculum sub finem sæculi XV. memoravit Alexander Benedictus (h): qui tametsi eos rejecit (i) qui per venas a stomacho ad jecur, indeque ad cor, ab hoc autem ad renes, vesicamque transiisse acum arbitrabantur; ipse tamen *acie sua paulatim multoque tempore intestina penetravisse, viamque sibi fecisse*, censuit, *ad vesicam*, ut in eo probandus quod sententiam damnavit, quam aliis miror vel longo post tempore placuisse, ita in altera proponenda, quæ multo plures habuit asseclas, non facile imitandus. Neque enim hic de tenui aliqua acu agitur, sed de crassis, altero persæpe extremo bene capitatis, altero interdum non ita acutis, semper autem (in istis dico quæ deglutitas ab se ajunt, pudibundis Virginibus) quasi de industria vesicam petentibus, neque iis præviis, & comitantibus doloribus, ac symptomatibus quæ res, & ejusmodi via posceret. Itaque rarior, nunc saltem, hæc apud doctiores Italos credulitas est, cujus in regionibus quibusdam aliis retentæ vel in nonnullis egregiis libris indicia video non obscura. Relinquebatur, ut non modo acus, sed acuum quoque thecam, quam aciarium vocant, eadem traductam via comminiscerentur, quando eam ex vesica etruscæ puellæ præstans Vir Benevolus (k) se scribit exemisse. Hic iterum forsan moleste feres, Italæ puellæ noxam pene incredibilem attingi. Verum fac legas quæ ad Platneri Institutionum Chirurgiæ §. 1359. (l) sunt adnotata; num prima illa fuerit quæ id molita sit, intelliges. Attamen si via illa Alexandri Benedicti usi essent ad acus alicujus transitum explicandum non in muliebrem vesicam, in quam extrinsecus perbrevis, & expeditus aditus patet, sed in virilem, in quam multo longior, & flexuosus, libentius, ut alibi (m) scripsi, in quibusdam præsertim casibus, crederem. Quod utinam in eo possem quem tibi protinus perscribam: minus questus essem, & adhuc quererer, quanto res certior est, tanto esse ad intelligendum difficiliorem.

28. RUSTICUS annorum quadraginta, a longo jam tempore gravi urinæ difficultate laborabat: neque ob hanc tamen, sed ob scroti exulcerationem, & febrem in Nosocomium hoc venit uno antequam moreretur, mense. Ad febrem primum fusa alvus, deinde adstricta, & macies in dies major accessit, qua ad summum perducta, & facie cathectica facta, urgentibus antiquis ad vesicam cruciatibus confectus est. Morti jam proximus cupere id quod pauci ejus sortis homines solent, visus est, ut diuturnæ molestissimæque dysuriæ causa per anatomen quæreretur. Itaque Chirurgum appellat, eique aperit, se sibi ante biennium acum crinalem ex orichalco in urethram immisisse, quæ num deinde excidisset, an restitisset, juxta ignoravisse, & adhuc ignorare. Qua autem ratione, & cur immisisset, reticuit, nec Chirurgus ab homine jam moriente, & cum pudore quasi quodam ea narrante quæsivit. Hæc cum mihi retulisset tunc forte alia tum secundum, tum præter naturam in Nosocomio ostendenti, continuo afferri cadaver jussi, hanc etiam, quam brevem credebam, ad cæteras statim additurus perquisitiones. Et quoniam acum ad urethræ flexum hæsisse, aut si forte postea excidisset, magnam ibi labem reliquisse existimabam; primum omnium urethram illuc usque censui secundum longitudinem esse aperiendam. SCROTO igitur, quod ab lotii, ut opinor, stillicidio exulceratum adhuc erat, inciso, cum testes æquo majores, planeque tumidi viderentur; facile apparuit, id esse a tunicis crassioribus, albisque factis; non a distenta illorum substantia. Quæ, etsi Vaginalis tunica ad Albugineam passim adhærebat, sic satis sana fuit, ea parte excepta quacum inferior connectitur epididymidis globus; hæc enim purulenta erant, & nigricantia. Tunc urethra ab externo ejus orificio per totam penis inferiorem faciem, & perinæum adaperta, intimam ejus tunicam neque exulceratam, neque cicatricosam, neque rubentem; imo albicantem, & lævem ubique, crassiusculam tamen factam inveni. Sic ubi intellexissem, ad ulteriora esse nobis transeundum; reliquas omnes Partes quæ ad urinam attinent, extrahi continuo jussi. Erat vesica sine urina, & in se contracta, abnormi autem figura. Nam ad summum dexterum latus excrescebat in quadratum quendam saccum mediocrem,

(y) c. cit. supra ad n. 21. (z) A. 1735. Obs. Anat. 10. (a) n. 21. (b) n. 20. (c) Obs. supra ad n. 19. cit.
(d) Disp. de Calc. ad vesic. adhær. §. 10. not. π, & p. (e) n. 20. (f) Litotom. c. 3. (g) Adnot. ad cit. Obs.
(h) Hist. corp. hum. l. 2. c. 9. (i) l. 5. c. 13. (k) Observ. 42. (l) not. b.
(m) Advers. 3. Animad. 36.

crem, jam nigrescentem. Hic quid esset, & quid contineret, apparuit omnibus, incisa ab anteriore facie primum suprema, quæ inspicienda restabat, urethræ parte, tum ipsa vesica. Et in illa quidem urethræ parte usque ad Seminalem totam carunculam, quæ strigosa erat, suo tamen sinu secundum naturam prædita, nihilo plus vitii deprehendimus, quam in dissecta antea reliqua urethra. Sed continuo supra carunculam, non Prostatæ modo, sed & vesicæ interior facies universa occurrit exulcerata, & subalba quadam quasi eschara obducta. Tunicæ autem vesicæ, quod secando fuerat animadversum, crassæ factæ erant, & in parte lividæ, ac nigricantes, in parte albæ, & quasi scirrhosæ. Neque aliter is saccus se habebat, de quo modo actum est, quippe non solum orificio æque ac ipse, amplo cum vesica communicans, sed ex hujus omnibus productis tunicis factus. Erat intra ipsum calculus, nucis juglandis mediocris, vel potius parvæ magnitudine, & quadantenus etiam forma, humore albumen referente non multo oblitus: ex cujus latere, extremo alteri propiore, acus illa exibat, prominebatque ad digitos transversos duos, parte sui reliqua, quæ ad capitulum spectabat, intra calculum alte, firmissime certe, condita, ut digitum transversum alterum æquare, & fortasse etiam superare posse videretur. Sed pars illa altera quæ ad cuspidem, eamque acutissimam, pertinebat, rectissima, quippe ut in acu quæ ex firmioribus est, neque ex tenuioribus, tantum extra sacci orificium deorsum ex obliquo se demittebat, ut in imum contractæ vesicæ sinistrum latus acumen infigeret, unde nullo negotio extractum est. Quo tunc esset pondere calculus, non quæsivi: cum autem quærerem septimo postquam repertus est anno, simul cum acu drachmas duas totidemque scrupulos superabat granis decem, sive mavis, ut hic se habent medica pondera, semiscrupulo. Subflavum autem ubi asservavi, deposuit pulverem; est enim superficie non lævi, eaque maxima ex parte ad illum colorem vergente. Cæterum in vesica ureterum orificia multo quam solent, erant majora: ureteres autem latiores, & pure adeo distenti, ut alicubi crassitudinem æquarent pollicis. Et renes quoque fuerunt æquo ampliore, & turgidi: pallidi exterius: intus autem semiputres, & pure cinereo scatentes. Reliqua in cadavere examinare nec opus credidi, nec per tempus licuit.

29. Raram hanc, &, si attente omnia perpendas, singularem fortasse Observationem, inspectante frequentissima Studiosorum Juvenum, Doctorumque corona habui IV. Kal. Decembres A. 1742. cujus summam Quinctili mense insequentis anni Cl. Viro Morando per litteras significavi: qui cum Regia illa Chirurgorum Academia ab se communicatam esse, nec de hoc amplius quidquam quod ad me pervenerit, rescripsit. Significandi autem causa fuerat, ut si forte Lutetiæ in Urbe multitudine hominum, & cum scientiis aliis, tum arte in primis exsecandi calculos celeberrima, ejusdemmodi res accidisset; certior fierem, & qua ratione id fieri potuisse crederent, non ignorarem. Ejusdemmodi rem cum dico, acum intelligo ejusdem longitudinis, firmitudinis, rectitudinis, ac nostra est; neque enim breviorem, aut flexilem æque mirum esset per maris urethram in vesicam pervenisse. Legeram quidem apud Paræum (n), calculum e virili vesica exemptum, *nucis juglandis crassitie, in quo medio acus ei plane qua sutores suere solent, similis depacta visebatur*. Verum si intra calculum condita; brevior erat, quam nostra: si e calculo prominens; qua tamen esset longitudine ignoramus. Utralibet autem ratione fuerit; nonnihil flexa esset, an recta; in primis vero num per urethram subiisset, nescimus. Aliæ enim esse potuerunt viæ acui præsertim non capitatæ, per quas in vesicam transiret. Sic acum similem, si recte memini, Tab. 30. a Cl. Cheseldeno (o) exhibitam, circa quam accreverat calculus e pueri vesica excisus, Doctissimus Vir Meadius censuit per perinæum subiisse: & Vallisnerius (p) suspicabatur, ramusculum certæ cujusdam plantæ quem intra calculum vesicæ aprugnæ deprehenderat, per vulnus ab acuto aliquo duroque densi nemoris ramo abdomini currentis apri inflictum, illuc pervenisse: qua ratione num aliud pariter *lignosum quoddam corpusculum* intra calculum esse potuerit qui in suis domestici vesica inventus dicitur (q), ipse existimabis. Porro & altera acui esse potuit via, illa videlicet a Benedicto ex intestinis in vesicam proposita, quam etsi non facile admittendam esse, scripsimus supra (r), non tamen semper rejiciendam censemus, præsertim ubi illa objici non possint quæ tunc objecimus. Rem exemplo illustrare placet, quod ab iis qui cætera hujus generis memorarunt, indicatum esse, non meminimus. Habebis illud inter Claudini Responsiones Medicinales (s). Puer acum deglutiverat, quam post annos aliquot, maximo conatu in mingendo impulsam, ipse sibi ex urethra exemit, tenui calculo auctam. Quo illa itinere in vesicam, aut certe in urethram pervenisset, lumbrici ostenderunt longi, rotundi, & vivi, quorum aliquos primis ab acu deglutita annis post urinariarum partium dolores minxit, post eductam autem acum, alterum vivum pariter, & longissimum, nec sine materia fœtente, & nigri coloris. Quod exemplum ut ad illa addendum vides quæ de vermibus per urethram ejectis verba superius (t) facientes, commemoravimus; sic intelligis, quamvis pueri istius acus duos longitudine excederet digitos, nec capitulo careret, non posse ad illas traduci quæ acus crinales in vesicam sibi, ajunt, ex ore descendisse, si constet, nihil eorum esse passas quæ in illam ex intestinis apertam fuisse, demonstrent: quod cum de Paræi viro non constet; nihil prohibet quo minus ejusmodi iter in eo olim acum suspicemur habere potuisse. At enim alii sunt in quibus locus nullus est istiusmodi suspicionibus, quippe, ut noster, fassis, altero hordei spicam, altero, si recte intelligo, præferratæ ligulæ tenue extremum se sibi per urethram in vesicam intrusisse. Fateor qui de hoc legerim apud Dionisium (u), de illo autem apud Platnerum (x). Sed extremum id ligulæ qua longitudine fuerit, & num inflexum esset aliquantum, necdum scio; spica autem ut flexilis sit, non est qui nesciat. Præterea uterque, sicuti videtur, alter certe quod intrudere cœperat, ulterius, & in vesicam usque se compulisse, fassus est. Noster vero acum in primam urethræ partem demissam, adeo promovere non perrexit, ut excidisset, an restitisset, plane, ut diximus (y), ignoraret. Sed fac, promovisse; ubi ad magnum illum qui in perinæo est, flexum perduxisset; qui tandem, quæso, illum superare, & sursum verti acus ista longitudine, & rectitudine potuisset? cur non ibi hæsit? cur adeo acuto mucrone, si hic præcedebat, non ad eum locum se defixit? aut si, ut verisimilius est, non præcedebat, non eum locum, dum acus se converteret, violavit? Nulla enim ibi, ut diximus, cicatrix fuit. Hæc igitur sunt quæ me fateor satis adhuc assequi non posse: idemque fassi sunt omnes peritissimi Viri, & nominatim Cocchius, & Benevolus, qui hac transeuntes, & me pro sua quisque humanitate invisentes, rem viderunt, & perattente consideraverunt. Equidem in minimis, eoque flexilibus aciculis non hærerem, multoque minus in tenuissimis candelis cereis. De quibus si leges casum, quantum videtur, eumdem, tametsi verbis est aliis viginti quinque post annis repetitus (z); ut partem dumtaxat aliquam accipias, minus miraberis, fœmineam vesicam repente acus in se trahere, cum virilem quoque intellexeris *subito candelam absorpsisse*.

30. Quod renes, & ureteres in Rustico nostro ampliores, utrique autem essent referti pure, hæc nempe cum iis congruunt quæ supra (a) sunt posita, & explicata. Ab eademque causa, urina videlicet ob acerbissimam dysuriam sæpius retenta, eoque debiliorem aliquam vesicæ partem extrorsum urgente, sacculum repetendum esse puto in quo calculus condebatur. Qua me in opinione tunc etiam fuisse cum in Adversariis (b) primum scripsi quid de istis sacculis observassem, ex iisdem probe nosti. Eam vero postea ab aliis esse confirmatam, non ignoro, exempla gravidarum proferentibus quarum vesica ex gravissima ischuria in istiusmodi sacculos, sive hernias quomodo ipse quoque vocaveram, aliqua ex parte laxata fuerat: quæ tamen inter exempla haud satis video cur referatur quod apud Ruyschium extat Thesauro VIII. n. CII. nisi forte non id designatur quod ibi describitur, sed illud quod ejus occasione ibidem repetitur, Observatio videlicet Prima Ruyschianæ Centuriæ: qua cum Observatione tu alteram conferes in Actis Cæsareæ Academiæ (c) propositam; & facile intelliges quid in nobilissima Matrona esset tumor e genitalibus propendens, quo inciso magnus calculus cum lotio prodiit, hujusque incontinentia, an potius ex non persanato inflicto vulnere stillicidium successit. Hæ tamen duæ Observationes, & quædam alia quæ ejusdemmodi videri potest, Remberti Dodonæi (d) saccum indicant non magis ab urinæ impulsu, quam a calculorum pondere effectum, aut certe auctum, eumque in ima vesicæ parte: ubi & Riolanus (e) olim vi-

(n) Oper. l. 24. c. 19. (o) The Anat. of the hum. body. (p) Opere Tom. 1. P. 6. nella Lettera al Giorgi.
(q) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 7. cum Scholio. (r) n. 27. (s) Resp. 40. (t) n. 6.
(u) Cours d'Operat. de Chirurg. 3. Demonstr. (x) Disp. supra ad n. 27. cit. § 11. (y) n. 28.
(z) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 152. & Act. Tom. 4. Obs. 24. (a) n. 22. 23. (b) III. Animad. 36.
(c) Tom. 4. Obs. 95. in fine. (d) Medic. Obs. c. 45. (e) Anthropogr. l. 2. c. 28.

derat, & calculis quidem, (f) sed ad latera, & interdum. Nunc autem ad latera, & præsertim ad sinistrum, poni video, in plerisque, & id saltem ab nonnullis quasi esset a natura. Ego quæ de vesicæ naturali figura viderim, jam alibi (g) indicavi. Num sinus præterea, sive appendices, ut vocant, istas habeat, non libenter hic disputabo. Satis mihi esset, si quæ de ea figura ante Weitbrechtum proposui, ita ab nonnullis referrentur omnia, ut post illum proposuisse, si Superis placet, non viderer: quanquam nemo potest illam ejus Dissertationem legisse, quin temporis quo uterque nostrum sua protulit, admoneretur per eam ipsam adnotationem quam Dissertationi illi sponte apposuit non minus justa, quam docta Petropolitana Imper. Academia (h). Nec defuerunt qui sinus istos ab Riolano, aliisque visos cum iis promiscue jam confuderint quos ego non a calculis, sed ab diutius retenta urina in vesica, observaveram. Cujus generis esse potuerunt appendices illæ duæ quas Bergerus (i) saccorum instar ad vesicam deprehendit; nam & lotio plenæ, & in sene erant ex lotii suppressione mortuo; fuisse autem ejus generis, planius sciremus, si loca adnotasset, ex quibus prostarent. Sed antea fuerant qui saccorum vesicæ originem aliter explicarent, alii (k) a primæva ipsa conformatione repetentes, alii (l) a calculo qui inter vesicæ tunicas paulatim crescens, ex his sejunctis saccum sibi formet a vesica pendentem, ruptaque demum, vel exesa interiore tunica, cum vesicæ cavo communicantem: quam communicationis explicationem aliquis non ita pridem suam fecit; quanquam tota Disputatione illa qua varios calculi ad vesicam adhærendi modos est persecutus, sacculos istos extra vesicam prominentes nusquam diserte memoravit. Verum duæ illæ sacculorum origines si, ut in certis quibusdam casibus, proponantur; non est cur prorsus repugnemus: sin ut in omnibus; cum aliæ nostræ Observationes quæ alias, tum ea præsertim quæ paulo ante (m) descripta est, apertissime refragantur. Vides enim ex Adversariis (n), cum in strenuo potatore alii facti jam essent sacculi, alii tantummodo fieri inciperent, horum initia ibi dumtaxat apparuisse ubi ex areis quas inter se relinquunt carneæ vesicæ fibræ urgeri tunicæ extrorsum poterant: Rustici autem sacculum quis a primordiis potius existimet præextitisse, quam acui, calculo, creberrimæ lotii retentioni successisse? Nec vero calculus inter tunicam, & tunicam increvisse poterat qui acui adnatus est in vesicæ cavum intrusæ, nec, quod consequitur, ut sibi in vesicam aditum aperiret, interiorem tunicam disrupisse. Quin ex iis in quibus hos sacculos deprehendi, nemo fuit in quo ea tunica esset disrupta, cum in omnibus pariter ac cæteræ, laxata, ad faciendum sacculum se expanderet, quod Rustici, & Senis cujusdam de quo ad te alias (o) scripsi, dissectionibus relectis, cognosces. Neque calculos, si Rusticum excipias, intra sacculos illos vidi, aut antea fuisse, intellexi: neque sacculos ad ipsa ureterum oscula, aut infra, sed supra hæc mihi contigit deprehendere, imo & superius multo, ut ex iis quas indicavi, meis Observationibus perspicies.

31. Aliud igitur sacculi hi sunt, ac illi quos sibi calculi parant ad illa angusta ureterum oscula subsistentes, ibique crescentes, quod novit olim Petrus Francus (p), quamvis neque ab Riolano (q), neque a Willisio (r), neque a tot aliis qui ad hoc usque tempus idem censuerunt, laudatus, uno, quod sciam, Platnero (s) excepto, qui & rarissimi ipsius libri huc attinentem particulam descriptam proposuit. Quod autem Platnerus, Littrium (t), & Abr. Vaterum (u) secutus, addidit, ni calculi inde, excidant, *videri sibi novam viam facere, dum contracta subinde valentius vesica, intra* hujus *tunicas versus cervicem propelluntur: & hanc causam esse, cur sæpe in locis, qui ab ureterum osculis remotiores sunt, reperiantur*; illud quidem tunc facilius crediderim, ubi ab uretere infimo viæ pateant ad ea loca, ut ab Littrio conspectæ sunt, quas semel a calculis apertas veri simillimum est, patulas deinde a subsequente jugiter urina servari debere; remotiora autem ab osculis ureterum loca, ab iis deorsum tantummodo, verbis etiam quæ descripsi, spectatis, intelligenda esse, non dubito, quo tum descendentis per ureteres lotii pondus urget, tum contractio vesicæ compellit. Quanam igitur ratione tot alias quas Platnerus ipse ibidem commemorat, Observationes explicabimus vesicæ lapidum membrana inclusorum? num omnes ad ureterum oscula, aut infra hæc fuerunt? num sic alii quoque in aliis, præter illas, Observationibus in Sepulchreto (x) legendis? una Tulpii (y) in primis (neque enim, cum ibi plures, ex Tulpio sint, omnes Platnerus, sed aliam quandam indicavit) qua 39. calculi in vesica describuntur, quorum *latitabat unusquisque involutus proprio receptaculo, & quidem tam tecte, ut circa initium crediderit Chirurgus, nihil calculorum illic detineri*. Cum hac junge alteram Holtzappellii (z), calculos proponentem 32. *omnes in propriis tunicis inclusos, & invicem contiguos, ut haud aliter quam apes in suis cavernulis favum, sic isti calculi in suis quisque alveolis, totam vesicæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ relicto*. Num ergo hi omnes infra oscula ureterum condebantur? Et mihi quidem aliquando venit in mentem, ut quemadmodum intra felleæ vesicæ glandulas bilarios calculos inveni (a), ita suspicarer, num forte per glandularum vesicæ oscula, quæ ut in ureteribus patentia nonnunquam deprehendi, sic etiam interdum in continuata vesica patere nihil prohibet, arenulæ minutissimæ in glandularum cava irrepere possint, ibique in calculos suis alveolis inhærentes augescere. Sed donec in vesicam incidere contingat quæ inter tunicas ibi conclusum habeat calculum quo ex ureteribus pervenire non potuerit, eamque attentius examinare; malim interea a meo illo cogitato assensum cohibere: & quoniam ex meis supra (b) indicatis Observationibus didici, sacculorum orificia sæpe esse sacculis ipsis multo minora; conjecturæ quoque alteri locum aliquem dabo, ut puta si minore calculo ingresso, orificium quacunque de causa magis arctaretur, & pene, aut prorsus occluderetur. Sunt autem sacculi unam ad vesicam interdum plurimi, inter eosque etiam parvi, & non modo inferiores, & medias, sed & summas partes vesicæ tenent: quæ cum ex meis illis Observationibus, tum evidentius ex duabus intelliges Iconibus, quas, ut alias quoque dixi, Cel. Heisterus ad latinas addidit suas Chirurgicas Institutiones (c) tanto laudabilius, quanto magis optandum fuerat, ne ab ullo eorum qui postquam de illis sacculis sæpius facta mentio est, de Lithotomia scripserunt, prorsus omitterentur.

32. Lithotomi enim interest sub oculis illa habere, unde, ni caveat, facillime possit decipi. Quod si Riolanus (d) docuit, calculos in illis imis vesicæ finibus nidulantes, *cathetere immisso non deprehendi*, sique casus a Cl. Jo. Christoph. Mayo (e) descriptus difficultatem ostendit ex illis finibus calculum eximendi; facile in mentem veniet tot sacculos in tam diversis vesicæ partibus spectanti, quot sibi incidere casus possint, in quibus, ut mittam curationis difficultates, in ipsa calculi perquisitione fallatur. Et sane, ut apud Cl. Schreiberum (f) video, inde error natus est credendi hominem a calculis persanatum, in cujus vesica nullus amplius catheteri obversaretur, cum tamen in ejusdem cadavere inventi sint novem, quos sex vesicæ sacculi continebant. Sed præter lithotomi in explorando calculo deceptiones dum hic modo in vesica est, modo in sacculum se subducit, qua de re supra (g) a me satis dictum est; magno insuper cum illis famæ, & ægri detrimento fieri interdum potest, ut qui diebus superioribus lapis in vesica perceptus sit, sectione jam facta, frustra in vesica perquiratur. Quamobrem istiusmodi ægrotantibus in quibus modo per catheterem sentitur calculus, modo non sentitur, is qui antea sensit, varios, & multiplices motus, & positus imperare debet, siquando lithotomus alter non sentiat, multoque etiam magis cavere ipse, ne secet, nisi in vesicæ cavo tunc lapidem percipiat. Hæc vero accidunt cum sacculi orificium pro calculi mole grandius est, velut in Rustico nostro fuit. Grandescit autem & orificium, & saccus ab urinæ copia, & pondere, ad quod & calculi adjiciendum est pondus, quo plus urinæ circum moratur, eo magis unde crescat, habentis: plus autem urinæ in sacco moratur, quo hic augescit magis; sic enim magis quoque distrahuntur tunicæ ipsum facientes, earumque vires tum muscularis, tum elastica, quibus lotii adjuvaretur expulsio, maximopere infringuntur. Itaque sacci magnitudo interdum adeo augeri potest, ut perperam pro altera vesica accipiatur. Hoc autem non eo dico, quod nesciam, revera geminam a primordiis aliquando vesicam fuisse, qui non modo triplicem, sed & quintuplicem fuisse, sciam. Nimirum quinque in muliere publice ostendit Molinettus (h), totidem renibus, sex autem ureteribus prædita, quorum bini

(f) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30. (g) Epist. Anat. 1. n. 61. (h) Comment. Tom. 5.
(i) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704 Obs. Anat. 22. (k) Sect. hac Sepulchr. 25 in Schol. ad Obs. 3. (l) Ibid. in Schol. ad §. 7. Obs. 8.
(m) n. 28. (n) Animad. cit. (o) Epist. 21. n. 15. (p) Traité des Hernies c. 31. (q) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(r) Diss. de Urin. c. 5. (s) Disp. supra ad n. 27. cit. §. 13. & not. ibid. n. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1702.
(u) Dissert. qua Obs. rar. Calcul. &c. § 4. (x) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7. 13. 14. & Sect. 24. Obs. 10. §. 1.
(y) Sect. 23. Obs. 7. §. 1. (z) Ibid. Obs. 4. §. 2. (a) Epist. 37. n. 29. (b) n. 30. (c) Tab. 32. Fig. 1. & 2.
(d) loc. indicat. supra ad n. 30. (e) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 5. n. 2. (f) Epist. ad Haller de Medicamento Stephens.
(g) n. 10. (h) Dissert. Anat. Pathol. l. 6. c. 7. in fine.

bini in majorem, quatuor reliqui ſinguli in ſingulas minores veſicas inſerebantur, quæ per ſingulares tubulos in majorem lotium mittebant, rariſſimo certe, & fortaſſe unico exemplo, eoque digniori quod a me commemoraretur, præſertim quando ex omnibus quos legiſſe memini duplicis, aut triplicis veſicæ Obſervationes indicantibus, unus eſt Cl. Fantonus (*i*) a quo ex Molinetto quintuplicis hujus mentio injecta ſit. Nec me fugit, a primordiis pariter eſſe aliquando veſicæ caveam per ſeptum quoddam in duas diviſam, ſive illud ſeptum ſit in tranſverſum, ſive juxta longitudinem poſitum: in tranſverſum quidem, ut in ovibus, & vitulis quibuſdam Ruyſchius (*k*) vidit, in iiſdemque ad eundem, ut opinor, modum viderat Blaſius (*l*); quanquam altera cavea magis ad dilatatum urachum attinere videtur, quam ad veſicam, itaque, ut ille indicat (*m*), fere quadrupedibus accidit ſolis, minimaque eſt quam ſemel in homine Blaſius (*n*) deprehendit: ſecundum longitudinem vero, ut idem Blaſius (*o*) in altero conſpexit viro, in quo tamen per accuratam ſectionem invenit, duas potius fuiſſe veſicas inter ſe junctis lateribus conglutinatas, quam unam per ſepimentum diviſam. Quale autem ſeptum, & quomodo ſitum id fuerit quod in Viro Principe repertum ait Bauhinus (*p*), mihi quidem non liquet. Illud liquet, quod tot Auctores ſcribunt, a Coitero in Virgine quam alias quoque commemorandi occaſionem habui, fuiſſe inventum, neminem eorum fuiſſe ſcripturum, ſi paulo attentius Coiterum legiſſent. Hic enim (*q*) nulla uſquam ſepti mentione facta, in ea ſe *inveniſſe*, primum quidem tradidit, *duas veſicas urinarias, alteram naturalem, & in ſua ſede collocatam, alteram ex matricis colli dextro latere prognatam, naturali veſica duplo quaſi majorem, lotio pleniſſimam, & duabus tunicis, ut naturalis veſica, præditam: hic nullum meatum a quam vel immittentem vel eminentem conſpectum fuiſſe.* Infra autem, ubi quæri poſſe, dixit, *quomodo generata hæc veſica non naturalis, ac per quas vias urina ingreſſa ſit in veſicam adnatam*, reſpondet, *mirum non eſſe, in hac virgine, utero male affecto, & menſibus male atque inordinate expurgatis, inter membranas, quæ in ventre inferiori multæ reperiuntur, aquam hanc tenuem lucidamque collectam, atque membranis expanſis, ut in aliis locis factum eſt, hanc veſicam ſibi formaſſe;* ut nemini obſcurum eſſe poſſit, non alteram urinariam veſicam a primordiis congenitam, ſed magnam hydatidem vi morbi denique procreatam deſcripſiſſe. Qui fieri igitur potuit, ut Riolanus (*r*) ſcriberet, duplicem veſicam in ea Virgine inveniſſe Coiterum, *utramque lotio plenam, ſed unicam ureteribus præditam*, quæ *portionem urinæ in alteram exonerabat?* aut etiam, ut Thomas Bartholinus (*ſ*) *raro* veſicam cavitates habere *duas membrana ceu ſepto diſtinctas, quales in puella 35. annorum invenit Volcherus Coiter*. Quem niſi in hoc Coiteri ſepto repetendo ſecutus mox eſſet Tulpius (*t*), & qui Bartholinum ſaltem diſerte nominat, Blaſius (*u*); non in tot alios, quos ſingillatim indicare neceſſe non eſt, vel recentiſſimos libros idem error permanaſſet, cujus denique tollendi ſtudium aliquanto plura quam voluiſſem, me verba facere coegit. Sed illuc revertor. Ubi duæ, pluresve occurrant urinariæ veſicæ, quæ inter ſe communicent, neque ex certo ſtructuræ modo jam inde a primordiis fuiſſe omnes videantur, ut puta ſi in aliquam nullus influat ureter, neque ea, in brutis potiſſimum animantibus facta videri poſſit ex uracho dilatato, ea, inquam, præſertim ſi calculus inſit, aut ſtranguria, vel dyſuria, vel crebra, ut ſæpe in potoribus, plurimi lotii retentio præceſſerit, non pro altera veſica, ſed potius pro naturalis veſicæ hernia, id eſt vi morbi producto ſacculo habenda eſt, qualem, exempli cauſa, ipſe quoque fuiſſe puto quam Bartholinus (*x*) in Theatro hoc noſtro non ab ſe quidem, ſed a Moinichenio conſpectam refert parvam, majori adnatam, & cum hac communicantem. Contra vero pro gemina veſica aliquanto facilius habebo, quippe ſingulis ſaltem ureteribus in ſingulas cavitates influentibus, quam in Juvene quantumvis dyſuria, iſchuria, & calculo laborante, deſcribit Stegmannus (*y*). Illud denique priuſquam his de ſacculis finem dicendi faciam, non reticebo: attendendos eos eſſe qui antequam veſica infletur, apparent, aut ſi jam inflata eſt, imputari nequeunt exteriorum veſicæ tunicarum, quas ſcalpellus forte læſerit, hiatui, per quem intimæ, ab aere immiſſo extrorſum compulſæ, ſacculum, qui in vivente nullus fuerit, mentiantur, & minus cautis, quod factum interdum animadvertimus, non ſolertibus, Anatomicis imponant.

33. Quod reliquum eſt, veſicæ tunicas craſſiores factas, ut in Ruſtico (*z*) de quo hactenus dictum eſt, deprehendimus, ſic animadvertere potuiſti in Puella quoque illa agreſti (*a*), & in Adoleſcente (*b*) quorum utrique ex calculo pariter gravis, ac diuturna fuerat mictionis difficultas, inventas eſſe. Huc veſicam adde quam Cl. Dethardingius (*c*) pingendam curavit, imo quas apud Ruyſchium (*d*) videris, & legeris ab eadem cauſa tranſverſum digitum craſſos parietes habuiſſe, ut propterea in aliqua inter hos, & magnum calculum paucis tantum urinæ guttis relinqueretur locus. Quæ & Riverio (*e*) fuerunt nota, ſcribenti, in ejuſmodi cadaveribus illam craſſitudinem inventam eſſe *digiti, aut pollicis, ita ut totam veſicæ cavitatem interdum impleat, & ipſum calculum proxime amplectatur*. Et ne ab Sepulchreto longius te abducam; quanquam in eo (*f*) hæc quoque invenio ex Riverio deprompta; vel in puero (*g*) leges *mediocrem digitum tranſverſum æquaſſe*, in altero autem calculoſo (*) veſicam *ab extra carnoſam factam*: quod nec Riverio ignotum, qui (*h*) veſicæ *corpus carnoſum* fieri, adnotaverat. Sed hæc non ſolum tunc accidunt, cum a calculo dyſuria eſt. Ut enim illud prætercam quod perlegens huc quoque attinentem Hoffmanni primam quandam Obſervationem intelliges, ſuperiore Epiſtola (*i*) indicatam; vidiſti certe in eadem Epiſtola (*k*), cum a Proſtatæ glandulæ excreſcentia eſſet dyſuria, veſicæ fibras auctas adeo fuiſſe, ut cordis lacertos figura & magnitudine Valſalvæ inſpicienti repræſentarent; ne hic Piccolhomini (*l*) Obſervationem commemorem, quam miror in Sepulchretum non eſſe relatam, puellæ videlicet febre aſſidua, & ſummis doloribus excruciatæ ob exeſionem & acrimoniam humorum, qui cum veſicam interiore tunica ſpoliaſſent, *exterioris fibras carnoſas adeo inflammatione vexatas* reliquerant, *ut totam eam carnoſam judicares*; ita, inquit, *grandeſcunt interdum, & conſpicuæ fiunt* illæ fibræ! Cum hac conjunges Rud. Jac. Camerarii (*m*) Obſervationem veſicæ *ſimilis maſſæ carneæ*, cujus parietes cum eſſent *duorum pollicum craſſitie*, erat propterea *cavitas vix major nuce juglande*: quod minus miraberis ubi hiſtoriam perlegens quam ſupra (*n*) ex Actis Helveticis indicavi, ea craſſitudine fuiſſe veſicæ tunicas animadvertes, ut cum fere infantis caput ipſa æquaret, cavum tamen vix nucem capiens haberet. Et quoniam tunicarum illarum fibras, paulo ante dixi, lacertorum cordis fuiſſe aliquando ſimiles; nolim, te ignorare, eandem comparationem non Valſalvæ tantum, ſed & aliis poſtea qui in pares inciderunt, Obſervatoribus (*o*) placuiſſe. Nec tu ipſe ſi forte veſicam offenderes qualem Cl. Trewius (*p*) deſcribit, & pingit, quæ, tunica interiore *penitus* abſumpta, pro *fibris tunicæ muſcularis* oſtenderet *varios mirumque in modum collectos lacertos, magnis intercedentibus lacunis diſtinctos*; non alia, inquam, uti poſſes comparatione. Et tamen veſica cujus erat *ſubſtantia* ſic *craſſa* facta, magnos continebat calculos, eoſque aſperos. At ſine calculis, ut illæ de quibus modo dicebamus, inventa fuit ab Hottingero (*q*) digitum minorem tranſverſum craſſa, fibriſque *magnitudine chordarum majorum conſpicuis*, idque ob urinæ acrimoniam tantam ut in Proſectoris *manibus pruritum valde moleſtum excitaverit*: a Genſelio quoque (*r*) *craſſa* ob ulcuſcula & excreſcentiam in Proſtata, purulentum lotium retinentia: a Bajero (*ſ*) denique; ne alios hic addam; *pollicari craſſitie*, quia intus ulceroſa, & hinc irritata adeo, ut crebra ſua contractione ureterum ſimul oſtia conſtringendo, remorandoque in ipſis urinam, omnem reliquam eorum partem ad pollicis amplitudinem, pelveſque etiam renum præter ſolitum dilataverit. Et nos quoque ut in veſica, nullo quidem calculo affe-

(*i*) Anat. corp. hum. Diſſert. 7. (*k*) Cent. Obſ. Anat. Chir. 8 & Muſæi Theca A. Repoſ. 2 n. 1. (*l*) Comment. in Synt. Vesling. c. 5. (*m*) Obſ. 8. modo cit. (*n*) Part. 4. Obſ. Med. 18. (*o*) Ibid. Obſ. 19. (*p*) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. not. k. (*q*) Obſ. Anat. (*r*) Anthropogr. l. 2. c. 28. (*ſ*) in additis ad Patris Inſtit. Anat. l. 1. c. 20. (*t*) l. 3. Obſ. Med. c. 5. (*u*) Comment. cit. in Vesling. (*x*) Anat. quart. renov. l. 1 c. 20. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 110. (*z*) n. 28. (*e*) Prax. Medic. l. 14. c. 1. (*f*) Sect. 28. hujus l. 3. Obſ. 19. & Sect. 23. in Schol. ad Obſ. 1. §. 8. (*g*) §. eod. (*) Ibid. §. 3. (*a*) n. 20. (*b*) n. 15. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 31. (*d*) Cent. Obſ. Anat. Chir. 89. & Theſ. Anat. 2. Aſſ. 3. n. 5. (*h*) Obſ. 19. cit. (*i*) n. 12. (*k*) n. 6. Vid. etiam Epiſt. 40. n. 4. (*l*) l. 2. Anat. Prælect. 24. (*m*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 10. (*n*) n. 23. (*o*) Vid. apud Brendelium n. 2. Programm. ſupr. ad n. 18. cit. (*p*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. (*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 232. (*r*) Eorund. Cent. 6. Obſ. 84. (*ſ*) Eorund. Act. Tom. 3. Obſ. 122.

affecta, craſſitudinem tunicarum haud ſemel conſpexerimus, non modo ex ultimis (*t*), ſed ex aliis quoque Litteris (*u*) cognoviſti. Nimirum ſive, ut in bibacibus crebrius urina veſicam ad ejectionem compellit, ſive quæcunque alia cauſa ſtimuli vices gerit, eo confluit uberius ſanguis, & tunicas adauget. Ab aliis igitur quoque cauſis veſicæ tunicæ craſſeſcunt: quanquam multo ſæpius ab urinæ difficultate. Sed viciſſim ea craſſitudine exiſtimo difficultatem hanc augeri, & interdum fieri, aut ſervari, ut paucis oſtendam poſtquam Obſervationem ſubjecero, quæ ſi perfici potuiſſet, in alias potius quam in hanc Epiſtolam relata eſſet.

34. NAUTA annum agens quinquageſimum quinctum, ſubpinguis, bibax, non ſine difficultate mingere ſolitus, ob eamque fortaſſe cauſam ſcroti herniæ obnoxius, ob neutrum id vitium in Noſocomium hoc venerat; ſed ob faucium dolorem, nec tamen ejuſmodi ut ſurgere interdum prohiberet. Itaque mane cum per Noſocomium ambulaſſet, mox autem lectulum repetiiſſet, in eo mortuus inventus eſt, nigra, quæ deinde expalluit, facie. Cadaver poſtridie mane etiamtum calens, in gymnaſium illatum eſt ubi Anatomen docere jam cœperam ſub finem Januarii A. 1733. VENTRE, ubi viſum eſt, aperto, omentum retractum ſupra ventriculum, proximumque Colon inteſtinum, occurrit: hepar quaſi marmor elegans ex ſubrubro, & ſubalbo variegatum, magnum potius ſed proportione eo major lien, nec tamen prægrandis. Renes, & ureteres ſecundum naturam ſe habebant; veſica tamen grandior, & tunicis valde craſſis. Utrethra ſine ullo uſquam vitio, etſi corona glandis ad ſui & præputii fines ulcuſculis olim tentata ex cicatricibus videbatur. Herniæ ſaccus in ſcroto conſpectus; ſed inanis. Arteriæ Magnæ truncus per lumborum vertebras quodammodo tortuoſus, ut & Iliaci ejus rami, qui nonnullis in locis duritiem oſſeam, albidaſque intus maculas habuere; ſed Aorta maculas tantum. Thorax cor exhibuit æquo majus. In eo Semilunares valvulæ duriores quibuſdam locis; ſed Mitralis anterioris latus non ſine oſſe. Et quanquam ex vena Cava ad ſeptum tranſverſum inciſa ſanguis prodierat plurimus niger, fluidus; in utroque tamen cordis ventriculo concretiones erant polypoſæ, ſatis firma compage, colore autem intus ex albo cinereo: quarum dextera, quæ craſſior erat, longe ſe in Pulmonarem arteriam, altera in Magnam, nec brevem ad tractum, producebat. Magna autem arteria, cujus truncus totus viſus eſt æquo latior, interiore facie albidis, quales dictæ ſunt, maculis a diaphragmate ad cor uſque hic illic diſtincta, eo crebriores has oſtendebat, quo cordi fiebat propior ita uti qua tribus minoribus Valſalvæ ſinibus excavatur, multo evidentiores, & brevi in os mutandas offerret. Præterea certo loco inter cor, & curvaturam, qui locus tres quatuorve digitos in longum, duos in latum patebat, intus pariter rugis erat craſſis, & quaſi tortuoſis inæqualis; neque deerant ſubobſcura eroſionis indicia. Cæterum per Carotides non propagabantur maculæ, nedum vitia reliqua; ut minus ægre tulerim, dum accurata cæterarum Partium non minus quam earum quæ dictæ ſunt, perluſtratione Anatome, ut fit, in plures hebdomadas trahitur, aliæque interim Partes ex aliis cadaveribus afferuntur, hujus caput, me inſcio, humatum eſſe, ut repentini obitus cauſam in eo perquirere non potuerim. Pharyngem tantum quæ depoſita fuerat cum larynge, examinavi. Hæc, ut tota arteria Aſpera, & pulmones, ſana. Illius qua doluiſſe hominem, dixi, latera juſto craſſiora deprehendi, eamque craſſitudinem, ſecando, vidi ipſius pharyngis ſubſtantiæ deberi, quæ magis diſtenta, quiddam inter glanduloſum & viſcidum quaſi medium referre videbatur.

35. Si quæ ad urinarias Partes, quas hic dumtaxat ſpectamus, in viro iſto pertinebant, diligenter attendas; intelliges ſane, nihil fuiſſe cui difficultas imputaretur mingendi, niſi valde craſſas veſicæ tunicas. Non me præterit quod in Additamentis ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. (*x*) ex Guarinonio producitur, quaſi craſſitudo de qua loquimur, *non ſemper obeſſet urinæ excretioni*, ut in argumento quidem poſitum eſt illi Obſervationi præfixo. Sed præterquam quod Guarinonius, ſi recte ex perpaucis verbis ſententiam ipſius aſſequor, non de dyſuria, ſed de iſchuria eſt intelligendus, tunc demum contingente cum ea craſſitudo, & durities ad ſummum pervenere; hoc quoque attendas velim, me dyſuriam ipſam non ab omni craſſitudine repetere, ut puta cum hæc ab amplificata dumtaxat ſecundum naturam fibrarum carnearum ſubſtantia fit, quæ ad contractionem vel magis idoneas reddit; ſed ab ea quæ cum has alienis interjectis ſuccis enervet, tum quidquid reliquum eſt tunicarum ita infarciat, ut minus flexiles efficiat, eoque contractioni obſiſtentes. Et ſane ſi perleges ex iis quæ ſupra (*y*) memoratæ ſunt, Obſervationibus illas præſertim quas ex Camerario, & Helveticis Actis indicavi; plane cognoſces, craſſiſſimas illas veſicas aut ſubſtantia fuiſſe *fibroſa* quidem, ſed *ſcirrhoſa*, aut dura certe, & calloſa; ut tametſi, velut illa fuit Hottingeri, non eſſent *undique pelvi agglutinatæ*, multum illis deeſſet facilitatis ad ſe contrahendum, unde nixus illi denique, & conatus in mingendo. Quos ab eadem quoque cauſa vel ſæpius in calculoſis videre eſt, niſi forte propter ſphincteris infirmitatem urina interdum per ſe defluat. Sic ejus quem Mauchartus (*z*) deſcripſit, veſica erat *craſſa & quaſi calloſa*. Sic in Patricio Piſtorienſi vidit Cl. Targionius (*a*) veſicæ tunicas digitum craſſas, calloſas, ſteatomatibus plenas, ut cum diſtrahi non poſſent, lotium, niſi pauciſſimum, inter ſe, & grandem calculum nequirent continere. Et quoniam cum tunicarum craſſitudine anguſtia fere, & coarctatio veſicæ conjungitur, ut ex Fantoni quoque (*b*) exemplo in eo apparet, qui poſt diuturnam a veſicæ calculo dyſuriam, ampliſſimos quidem ureteres, veſicæ autem ipſius, *ob nimiam membranarum contractionem, parvulam capacitatem* diſſecantibus oſtendit; hinc eſt, quod ſi curari velint, gravioribus ſæpe & moleſtiis, & periculis obnoxii ſint. Immiſſi enim catheteris neceſſario motu ſic prohibito, aut calculi ſatis perquiri non poſſunt, ut apud Laubium (*c*) in illo cujus veſica *craſſa valde, & conſtricta* erat, aut ſi vim faciat Chirurgus, nullo modo ferre æger poſſit, ut apud Præcl. Schreiberum (*d*) alter, cui veſica *contractiſſima, magnitudini contenti calculi adcommodata, atque multum incraſſata, nullum* relinquebat *locum* catheteri *convertendo*. Eadem autem inciſa, accidere aliquando poteſt id quod vel in mortuo Schrokius (*e*) vidit, ut *veſica admodum craſſa, & circa calculum conſtricta, difficulter ille inde loco moveri, atque ex pelvi extrahi* queat. Huc illud adde, ſi veſica *ex calculo perquam anguſta reddita fuerit*, ſine gravis erroris periculo non eſſe locum Foubertianæ curandi methodo, ut recte monuit Cl. Keſſelringius (*f*), optimeque confirmavit Aug. Frid. Pallas (*g*) quando etiam ea methodus certo quodam adminiculo juvetur. Quod de Raviani quoque methodo vel novo inſtrumento addito animadvertit (*h*). Sed & in alto, quem vocant, apparatu ſcite admonuit (*i*) veſicam *ſanam*, & *amplam* deſiderari. Quæ vero hactenus dicta ſunt de conjuncta cum tunicarum craſſitudine, & minori ad ſe extendendum facilitate capacitatis veſicæ magna ut plurimum imminutione, ea ſcire, & animadvertere non tantum Lithotomi, ſed & Medici non parum intereſt. Exempli enim gratia, ſi dyſuriæ obnoxium urinæ in veſica corripiat ſuppreſſio; non facile ſibi, ut Chirurgus alias (*k*) memoratus, imponi ſinet a minori hypogaſtrii tenſione, ut credat, necdum tempus eſſe lotii per catheterem educendi. Ex levi enim ibi, ſed moleſtiſſima, tenſione conjiciet, jam tantum lotii in veſica eſſe, quantum vix capere anguſta ejuſmodi, & minus extenſilis veſica poſſit, præſertim ſi æger ſenior ſit, ut illius tunicis duritiem rigoremve ab ætate inſuper eſſe additum, ſatis veri ſimile videatur, ſique ante ſuppreſſionem ſæpius quidem, ſed parum mingere conſueſſet. Hæc mihi ad opportune accelerandam ſuppreſſæ urinæ eductionem perpendiſſe pœnituit nunquam.

36. Etſi jam longius hæc Epiſtola provecta eſt; tamen ſi reliqua etiam volumus, ut initio promiſimus, quæ ad mictionis vitia attinent, his iiſdem Litteris comprehendere, multa, & varia preſſius attingamus neceſſe eſt. Primum igitur ad cæteras, de quibus hactenus ſcripſimus, difficultatis urinæ cauſas illæ quoque addendæ ſunt quæ in urethra occurrunt. Hujus canalis initia comprehendens Proſtata glandula ut indureſcendo, excreſcendoque urinæ exitum impediat, non modo difficilem reddat, ſuperiore Epiſtola (*l*) oſtenſum eſt. Sed cum ab ulcere, incluſoque pure ſimul occalleſcit, & tumet; accidere interdum poteſt,

(*t*) n. 13. (*u*) Epiſt. 4. n. 19. & Epiſt. 10. n. 19. (*x*) Obſ. 19. (*y*) n. 33. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 15. (*a*) Prima Raccolta di Oſſervaz. Med. (*b*) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 15. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 22. (*d*) Epiſt. ſupra ad n. 32. cit. (*e*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 100. (*f*) Diſſert. de Hiſt. & Meth. Foubert. n. 57. (*g*) Diſſert. de variis calcul. ſecandi Methodis §. 39. (*h*) Ibid. §. 29. (*i*) Ibid. §. 18. (*k*) Epiſt. 41. n. 14. (*l*) n. 13. 14. 17. & ſeqq.

potest, ut effuso pure superficies interna detumescat, imo ulceribus erosa tanto patentiorem lotio relinquat viam, quod callus, non secus ac Prostatæ scirrhus a Præstantissimo Hallero (m) adnotatus; sphincteri obstat vesicæ orificium constricturo, Tunc igitur fiet urinæ stillicidium, ut in Cl. Fantoni (n) Observatione, quam sic explicari posse, reor. Ubi autem res modo ita se habet, modo puri novo e Prostata intercluditur exitus, & hinc infra superiorem illum callum intumescit rursus interna glandulæ superficies; modo stillicidium lotii accidet, modo ejus reddendi difficultas, hæcque interdum tanta ut in suppressionem degeneret periculi plenam, eo majoris, si ejus glandulæ aut inflammatio, aut durities, & tumor catheteris usum prohibeant. Quæ cum sæpe aliis, & nonnunquam mihi in medicina facienda occurrerint; tum Valsalvæ in Equite occurrisse video pro quo Consilium scribens A. 1714. respondit, si forte ejusmodi contingat suppressio, nec lotio naturalem viam reserare liceat; quod alii proponebant, ab se quoque probari, ut ferro per perinæum scite adacto, novam aperirent. Quin illud insuper addebat, si quid forte id facere prohiberet, tum necessitate urgente, eadem acu per quam hydropicis aqua emittitur, continuo supra pubis ossa, oblique deorsum ad vesicam demissa, urinam posse evocari; quod adnotare volui, ut scires quid ipse quoque de utraque hac sentiret opitulandi ratione, si urina aliter educi nequeat, ut ægri interea vita servetur dum ars, aut natura pristinum reserent urinæ iter. Nam quod ad punctionem attinet in hypogastrio; hanc Petropoli in quodam milite institutam, Weitbrechtus (o) Goetzio scripsit *a nonnullis laudatam*, *ab aliis* fuisse *vituperatam*, seque id Chirurgis dijudicandum relinquere, *num hæc methodus vituperium, an laudem & imitationem mereatur*: & certe multum levamen per decem dies attulerat, donec videlicet aliæ Partes, & in his quæ urinæ quoque suppressionis causa fuerant, interitus pariter fuerunt, dissectione ut harum vitia, sic labem nullam qua & quo acus transierat, ostendente, & quod consequitur, judicium confirmante tot qui antea commendaverant, sed tunc ibi fortasse non ita omnibus noti erant, Præstantium Auctorum. Quod vero ad sectionem attinet in perinæo, non ignorabat, opinor, Valsalva, in suo Bononiensi Gymnasio auctorem quem sequeretur, se habere, Zecchium dico, Medicum olim nobilissimum, qui de ea sic ad Rotam scripsit (p), ut appareat, se ejus inventorem felicis auxilii credidisse. Et quamvis Riolanus (q), ubi ut illam superiorem punctionem, ita hanc quoque inferiorem sectionem dilaudat, hancque, si opus est, etiam ad perinæi latus, in quo asseclas nunc habet, qui & ibi acu eadem qua in hypogastrio, utuntur; quamvis, inquam, Zecchio objiciat, id auxilium *Medicis Parisiensibus jam a centum annis* fuisse usitatum; Zecchius tamen centum illis annis ante, junior quidem erat, sed ea ætate, ut id ab natura ipsa discere potuerit; ab ea enim *edoctum* se dicit, cum in calculosis *disrupto* ad perinæum *abscessu*, ibi *sponte nato*, vidisset, *dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare*.

37. Illud Valsalvæ Responsum de quo modo dicebamus, ad Insubrem Chirurgum est, qui ægri nomine ipsum consulens, inter cætera hoc quoque scripserat, dignum quod hic non omittatur „ memoria se tenere, deprehendisse lapidem in prostata glandula, dum cadaver incideret Eminentissimi Cardinalis Morigii „. Scilicet hic morbus est de quo egit Jo. Christophorus Pohlius cum Lipsiæ A. 1737. Dissertationem vulgavit *de Prostatis calculo Affectis*, laudabili sane consilio morbum examinans, a quo præter dysuriam, & crebros ad mejendum stimulos, alia oriri possunt incommoda, & in his dolores sive ad affectum locum, sive etiam urethra tota, quippe adversus urinę acrimoniam, ob imminutam oblinientis humoris Prostatæ copiam, aut vitiatam naturam, non satis munita. Optandum fuisset, ut senex bajulus in quo Pohlius eos calculos invenit, nullos in renibus, imo hos sanissimos habuisset, nec supra glandulam Prostatam in ipsa infima vesica haud levem inflammationis notam, præsertim vero ne circa eum locum tumor, ex illa ipsa glandula ortus, intus emineret cerasi magnitudine, scirrho, nisi pure scateret, similis. Nimirum signa quæ solerter a mortui amicis collegit Pohlius, dubitare licet num omnia iis potissimum calculis deberentur: ut jure ac merito dubitares, si quædam symptomata, a me supra (r) in Cortinio descripta, ad tartaream illam, & ferme jam calculosam materiam referrem, quæ in sinu quodam intra eandem glandulam continebatur. In viro autem altero cujus mentio alibi a me fiet ob peculiarem præputii, & glandis nativam constitutionem, cum flavos quosdam parvosque calculos altiuscule in Prostata defixos inveni, quid incommodi attulissent, scire non potui propterea quia peregrinus erat ob thoracis acutissimam, lethalemque inflammationem in hoc Nosocomium receptus. Illud tamen intellexi, fieri non potuisse ut semen emitteret, quippe calculis ibi positis, affixisque, ut ejus exitum omnino intercluderent. Fecit illa Observatio, ut aliarum quas legeram, veniret in mentem. Marcellus enim Donatus (s) virum in cujus Prostata lapidem infixum deprehendit, *non potuisse*, scripsit, *semen*, *nisi paucum admodum*, *aquosumque valde in coitu excernere*. Fridericus autem Lossius (t) sterilitatis causam refert *calculum exactissime meatum illum claudentem*, *qui a prostatis in urethram dehiscit*. Quibus accensendus videtur Nicolaus de Blegny (u), qui impeditam seminis ejaculationem in alio pariter fuisse, narrat, ob tumidam duramque factam caranculam Seminalem, quia semen *ibi in lapidem obduruerat*, cum *vasa etiam ejaculantia lapidibus durissimis scaterent*, plerisque pisi forma, & magnitudine. Et qui antea fuerat nominandus, Fabricius Bartholetus in Prostata, ut Rhodius (x) retulit, observavit, *a semine retento genitum fuisse calculum*, *quo vesicæ orificium comprimente*, *urina fluere desiit*. Ab Rhodio autem, & Bartholino (y) hanc Observationem memorantibus, contra utriusque consuetudinem, mentionem omissam miror illius quam primo loco ex Donato indicavimus, nedum alterius quæ apud eundem Donatum (z) est, *lapilli pusilli* in Mantuani Medici Prostata inventi. Sed & Terraneus (a) in sene *renibus*, *liene*, *pulmonibus calculoso*, observasse se, narrat, *in tubulis Prostatarum*, & *Vasorum Deferentium ad urethræ principium ejaculantibus*, *parvos*, & *inæquales calculos*, *molestiam*, & *impedimentum tum urinæ superlapsuræ*, *tum semini effluxuro afferentes*. Et ante ipsum in sene alio Jacobus Douglassius (b) invenisse, se retulit, *aliquot dura corpuscula*, *pisis albis similia*, *quo ad consistentiam dicto corpori* (in mulieris videlicet tumore deprehenso, quod num osseum esset, an lapidosum potius & tartareum, in medio reliquerat) *dicto* igitur *corpori respondentia*, *magis tamen polita*, *quo ad faciem externam*, *quorum quædam ipsi harum glandularum* (prostatarum) *corpori insidebant*, *quædam exilibus radicibus membranæ has obtegenti adhærebant*. Has ego omnes Observationes hic tibi volui commemorare, non quod haud satis vulgatæ sint; plures enim earum sunt quamvis aliæ alio loco, in Sepulchretum (c) relatæ; sed ut posses ad Pohlii, nostrasque adjicere, tametsi ex nulla adhuc satis peculiare signum elici possit ad Prostatæ calculos internoscendos. Nam ut in plerisque earum quas protulimus, coercita seminis esset ejaculatio; hæc tamen neque ab omnibus Prostatæ calculis, neque ab his tantummodo contigit; neque enim omnes ibi sunt, ut meatus seminis ambos obstruere possint, aut comprimere, neque horum obstructio, aut compressio non ab aliis causis interdum efficitur. Eosdem autem calculos quando ex seminali materia genitos suspicari non liceat, tunc fierine inter cæteras ex illa quoque existimabimus, quæ granulorum *tabacci* forma non rarissime nobis intra, aut ad eam glandulam occurrit? Arbitrari per te poteris cum de materia illa, & finibus ipsam interdum continentibus, aliisque Prostatæ vitiis in GonorrhϾ tractatione (d) verba faciemus.

38. Nunc vitia quædam, reliquæ etiam urethræ communia, perstringentes, calculos, quos tibi sub hujus intima membrana in muliebri corpore alias (e) descripsimus, minime repetemus. Scribemus potius quænam in tanto dissectorum cadaverum numero se nobis in tota urethra obtulerint, quæ ad controversiam possint de natura caruncularum; sic enim vocitant; attinere, quas olim in ipsa innasci, plerique omnes existimabant, præsertim si virulenta gonorrhœa præcessisset, nunc autem perpauci credunt, urinæ difficultatem, & se catheteri opponentes obices quæ illi carunculis, alii aliis causis assignantes, & in his potissimum aut cicatricibus, aut turgentibus, & varicosis

(m) Opusc. Pathol. Obs. 35. (n) Epist. supra ad n. 35. cit. 8. n. 18. (o) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 2. n. 1.
(p) Consult. Med. 58. (q) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30. (r) n. 13. (s) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30.
(t) l. 1. Obs. Medic. 33. (u) Zodiac. Med. Gall. A. 2. Mart. Obs. 4. (x) Cent. 3. Obs. Med. 27. (y) Cent. 4. Epist. Med. 6.
(z) c. 30. cit. (a) De Gland. c. 5. (b) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1707. M. Febr. (c) l. 3. Sect. 24. Obs. 17. §. 4. & Sect. 34. Obs. 5. §. 4. & Obs. 6. §. 1. & in Additam. Obs. 3. (d) Epist. 44. n. 20. & seqq. (e) Epist. 33. n. 34.

cosis sanguiferis vasis certa urethræ loca coarctantibus, quod ad genus ultimum Observatio quoque spectat XXII. ex iis quæ ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. additæ sunt. Quin etiam spongiosum ipsum urethræ corpus intra ejus cavum ibi extuberare traditum est, ubi gonorrhœa quasdam interioris tunicæ sedes magis infirmaverit. Quæ tunica cum adeo tenuis sit; minus, opinor, miraberis, si forte urgenti sanguini cedat, corporis illius cellulas distendenti, cum tanto crassiores, & validiores parietes spongiosorum penis corporum ipsos quoque interdum scias a causa ejusdemmodi in nodum attolli, ut vel olim ab Arantio (f) indicatum est. Id obicum genus frequentius cæteris, quæ minime negat, intra urethram esse, censet Experientissimus Goulardus (g) ut pote quod magis idoneum sit, ut ostendit, ad phænomena explicanda, in hisque illud etiam quomodo nihil obstaculorum in quorundam cadaveribus occurrat qui de illis ad mortem usque conquesti sunt. Scilicet cum vi circulationis sanguinis, cessante in obitu causa quæ eas cellulas introrsum urgebat, deplentur hæ sensim, & subsidunt, nullumque sui quærentium oculis indicium relinquunt. Attamen credo, cum revera in vivo fuerunt, posse oculis in mortuo subjici, si spongiosum urethræ corpus immisso aere tantum distendatur quantum in vita fuerat, sicque exsiccati incisa urethra, ille intra hanc spectetur locus, in quo percipi solebat obstaculum. Verum non desunt qui pro carunculis adhuc propugnent sive alibi per urethram, sive præsertim in Seminali ipsa tumente caruncula agnoscendis: quos inter ipse quoque fuit Lancisius in litteris ad Genselium (h); sed nemo fusius ac diligentius rem egit quam Benevolus (i), qui non modo indicatis, ut ille, sed prolatis suis Observationibus id morbi in eadem illa exulcerata caruncula esse, docuit. Neque hic tamen; quod vellem ab uno, atque altero pererudito alioquin Scriptore animadversum; negavit, imo diserte fassus est (k), alios præterea esse posse in urethra obices, quorum aliquos & ipse deprehenderit, ab angustiis, corrugationibus, cicatricibus, & vel ab aliqua nonnunquam carnea excrescentia: & hoc unum contendit, non ab his, ut ab ulcerosa Seminali caruncula, peculiaria illa signa omnia esse posse per quæ morbum quo de ipse loquebatur, ab aliis quæ probe norat, obstaculis, urinæ se, & catheteri opponentibus, distinguebat. Quæ si, ut ille suum, allaborent alii per certas notas melius internoscenda exhibere; non est dubitandum quin tanti id Medicorum intersit, quanti interest aliud in alio obstaculi genere tum prædicere, tum agere, aut saltem vitare. Intelligis, me in hac alioquin difficili ob discrepantes adeo Observationes controversia harum nullas rejicere, Celsi æquitatem, & Præstantissimorum Virorum judicium sequentem. *Verisimile est*, inquit, quamvis alia in re, ille (l), *id a quoque prætermissum*, *quod ipse non cognoverit*; *a nullo id quod non viderit*, *fictum*. Astruccius autem (m), Heisterus (n), Platnerus (o), quibus & Waltherum (p) addas licet, alia in aliis obstaculorum genera esse, non dubitant, nec referre, si omnes omnia non conspexerint; satis esse quod singula certis sint Observationibus comprobata. Si quam Genselius (q) carunculam ipse deprehendit, non minus libenter accipimus, quam urethræ angustias, & coarctationes a Brunnero (r), aliisque conspectas. Sed quæ uterque addit, non æque libenter omnia agnoscimus. Neque enim omnia Observationes sunt huc attinentes, sed conjecturæ, vel ea dico quæ tanquam Observationes a Genselio subjiciuntur. Quid enim huc urethræ illa Hippocratica (s) φύματα, sive *minuti*, ut Celsus (t) loquitur, *abscessus*, quibus cito, ut fit, suppuratis, pure effuso, *sanitas redditur?* Spectent huc cætera. Sed num quicunque se carunculam curasse, credidit, suæ opinionis eandem saltem attulit probationem quam Galenus (u), qui cum ab ulcere enatam, ut conjecerat, carunculam per catheterem fregisset, *secuta* vidit *urinæ excretionem* non modo *cruorem aliquem*, sed & *carnis fragmenta*. Omnino qui carunculas in cadaveribus, quæ certissima has observandi ratio est, deprehenderint, multo pauciores sunt quam credere videtur Genselius, si eos seponas qui ut excrescentias carneas in urethra conspexerint; illas tamen non intra hanc natas, de quibus hic quærimus, sed ex vesica, unde oriebantur, in urethram propendentes animadverterunt. Quæ cum ita sint; minus, ut puto, miraberis, si cum tot urethras ex quo Anatomes studio me dedi, attente inspexerim, & quotannis adhuc inspiciam; vix unam dixero certam mihi esse in ea Observationem carneæ excrescentiæ, cum plures sint cicatricum, & coarctationum, easque illa una non sine his fuerit.

39. JUVENIS ex capitis vulnere in hoc Nosocomio mortuus est circa medium Decembrem A. 1717. VENTRIS dumtaxat visceribus, & Magna arteria, & larynge, in quorum examine tunc eram totus, prius diligenter inspectis, & iis qui aderant, demonstratis, hæc præter naturam offendi. Ventriculus erat amplus, vixque ullis cum rugis. Hepar æquo majus, ut ejus quoque arteria. Renes cicatricosi; sed penis glans magis, quippe ob magnas cicatrices informis facta, & exigua. Inde urethra ad tertiam usque suæ longitudinis partem coarctata erat manifestissime; neque ullus usquam ex iis apparuit quos ego proposui (x), majoribus canaliculis, quorum ferme locum tenebat linea interrupta, quam tenuis excrescentia luxuriantis carnis faciebat. Cætera ad vesicam usque perattente examinata, & incisa, nihil ostenderunt vitii: ut neque larynx; si epiglottidem minus sanam excipias. Magna autem arteria intus inæqualis, ossium inchoamenta, & corrosionis, quamvis obscuriora, habebat indicia: præterea paulo supra cor justo latior fiebat.

40. SENIS peregrini cadaver ibidem per eosdem ferme dies incidi, cujus qui fuissent cæteri morbi, in meis schedis non adnotavi. Venerea lue fuisse infectum pariter ac Juvenem de quo modo dictum est, quæ adscribam, satis ostendent. VENTRE enim aperto, cum renum alterum maximum, alterum justo contractiorem offendissem, hujusque ureterem prope totum adeo dilatatum, ut apicem minimi mei digiti admitteret, vesicam autem magnam, crassis parietibus, purulentam; oculos ad urethram, penemque converti. Hujus glans pluribus profundis cicatricibus excavata: urethra autem erat valde contracta, ut vix unum in ipsa ex iis qui supra dicti sunt, canaliculis potuerim demonstrare. Reliqua ab naturæ statu aberrare non sunt visa; nisi quod epiglottis integerrima non erat, proxima autem linguæ pars quæ glandulis operta est, hic illic ulcusculis fœdabatur.

41. Quæ in utriusque urethra animadvertimus, sicuti a qua causa essent, facile erat intelligere, ita quos effectus ederent, id est quæ incommoda in mingendo afferrent, scire non licuit, ut neque alia quæ a me in aliis urethris per dissectionem deprehensa ad te alias aut scripsi, aut scripturus sum. Scribam enim (y) ubi de Gonorrhœa (z) in Juvene ex colli vulnere mortuo, oblongam mihi lineam albidam, nonnihil exstantem, obliqueque ab urethræ medio ulteriora versus tendentem occurrisse, sicuti & chordulas quasdam alias in Asthmatico (a) non sine urethræ contractione. Scripsi autem Epistola XL. (b) ut in Sene quem ruptum aneurisma sustulerat, urethram passim cicatricosam offenderim, fibrasque præterea inter Seminalem carunculam, & vesicam oblique prominentes: itemque Epistola IV. (c) ut in apoplectico Stabulari albidas oblongas lineas, oblique in duobus urethræ locis exstantes, & in altero certe se immisso specillo opponentes: denique Epistola X. (d) ut in paralytico Viro quem convulsiones interemerant, obliquas pariter quasdam quasi carneas fibrillas in illa urethræ sede ubi catheteri obstaculum aliquod se objicere solebat. Nunc si cum linea illa quam paulo ante (e) factam dixi ex tenui luxuriantis carnis excrescentia has quasi carneas fibrillas, & fibras illas, cum harum autem utrisque exstantes lineas pariter obliquas contuleris; fortasse mecum suspicaberis, certis quibusdam urethræ erosionibus excrescentias quasdam tenues non rarissime succedere, quæ contractæ fibras primum, fibrillasve carneas, magis autem, magisque siccatæ denique subalbas, nonnihil exstantes lineas referant: fuisse igitur me sæpius ejusmodi excrescentias visurum, si dum recentius esset malum, inspicere potuissem. Fieri tamen etiam potest, ut quemadmodum urethram non semel vidi cicatricosam, & manifestissime coarctatam; ita lineas etiam illas eodem censeas attinere.

42. Muliebres autem urethras, etsi non sæpissime, ut viriles; sæpe tamen secui, & diligenter perlustravi. Neque adhuc (nisi forte unam, de qua mox dicam, velis excipere) in ullam incidi, quæ cicatrices, nedum excrescentias haberet: nec mirum in perbrevi, minusque angusto cana-

(f) De Tumor. p. n. c. 50. (g) Traité des maladies de l' urethre. (h) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84.
(i) Nuova Proposiz. int. alla Carunc. (k) c. 2. & c. 3. (l) De Medic. l. 7. c. 14. (m) De Morb. Vener. l. 3. c. 4. §. 4. & alibi.
(n) Instit. Chir. P. 2. Sect. 5. c. 38. n. 1. (o) Instit. Chir. §. 1336. (p) Differt. de collo viril. vesic. & cæt. §. 15. & seqq.
(q) Vid. Obs. 84. cit. (r) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 71. & 97. (s) Sect. 4. Aph. 82. (t) l. 2. c. 8. (u) De loc. aff. l. 1. c. 1.
(x) Advers. I. n. 10. (y) Vid. etiam Epist. 63. n. 13. (z) Epist. 44. n. 7. (a) Ibid. n. 10. (b) n. 29. (c) n. 19.
(d) n. 13. (e) n. 39.

canali, in quem neque tot qui erodere poſſint, humores influant, neque ullus, nedum tantus quantum habet virilis urethra, flexus cadat. Poſſe tamen nonnunquam in muliebri quoque & ulcera, & excreſcentiam, aut certe diuturna obſtacula quædam oriri, de Aſtruccio, & de Alghiſio didici, quorum ille (*f*) corpus quo urethra cingitur, ſuppuratum, & fiſtuloſum intra hanc hiare, & pus effundere non ſemel vidit, alias vero ab eodem corpore tumido, & calloſo urethram præter modum arctari; Alghiſius autem (*g*) Virginem memorat, cui tenuis medicata candela ad *carnoſitatem* urethræ abſumendam intra hanc relicta, veſicam ſubierat. Huc adde *carneam excreſcentiam*, de qua mox dicetur, in Vidua quadam a Mullero (*h*) deſcriptam. Et mihi quidem ſemel accidit, cum Vetulæ cadaver perſcrutarer ſub initium A. 1751. ut parvulam excreſcentiam triangularem intra urethræ exterius oſculum, ex hoc tamen non exſtantem offenderem, perſæpe autem poſt acutas præſertim febres animadverti ſanguifera vaſcula, quæ plurima, & ferme parallela intimam urethræ perreptant tunicam, turgida adeo, & conferta, ut ab ipſis tota hæc propemodum nigricaret: accidit quoque ſemel ut in Virguncula, itemque in Anicula, quarum fortaſſe alibi (*i*) incidet mentio, portionem ejuſdem illius tunicæ extra ſui meatus orificium procidentem viderem. Sed quid hæ, aut illæ incommodi in mingendo ſuſtinerent, conjicere quidem; ſed pro certo tamen ſcire non potui. De cauſa pariter cur his duabus pars quædam illius membranæ ita ex urethræ oſculo promineret, non niſi conjecturæ erat locus. Atque ut ea uti nollem quæ ex ſæpius laceſſitis per acus capitulum (*k*) illo oſculo, illaque membrana duci potuiſſet; reſtabat altera, a prægreſſa fortaſſe ſtranguria repetenda. Nam conatibus ad expellendam urinam vehementioribus membranam illam deorſum urgeri, & ratio indicat, & laudata Mulleri Obſervatio confirmat. Excreſcentia enim quæ ex urethræ orificio prodiens, hoc obturaverat, magna ex parte abſumpta, pars interior reliqua *non niſi eo quo veſica exonerari ſolet*, *conatu* fiebat *conſpicua*. Quæ Obſervatio excreſcentiæ *carneæ*, *rubræ*, *fungoſæ*, quæ *fabæ magnitudine prodierat* ex illo orificio, ſi a te cum exemplo altero conjungatur, quod Cl. Goulardus (*l*) memorat, *carnoſitatis* in viri cujuſdam urethra nonnunquam adeo excreſcentis, ut ex hujus oſculo prodiret, ibique eſſet amputanda; tanto libentius cum illis facies, qui inter cætera in urinario meatu occurrentia obſtacula, adhuc caruncula etiam agnoſcunt. Sed ne ab urethra fœminea recedamus; quid de Corn. Solingeni rariſſima quam Salzmannus (*m*) commemorat, Obſervatione dicemus, *meatus* videlicet *urinarii inverſi atque digiti minoris longitudine propendentis*? Uſque adeone laxam & extenſam meatus fuiſſe membranam? an collum, ſive infimam veſicæ partem illac prolapſam, ut credere videtur Salzmannus (*n*)? qui tamen ſuam ita indicat dubitationem (*o*), *ſi modo alia pars oculis ſe ſe offerens*, *ſub ſpecie veſicæ* Solingenio *non impoſuit*. Alius quoque morbus eſt, cujus raritatem ut in muliebri urethra oſtendamus; pauca de ipſa, & de ejectis per eam calculis attingemus. Illa, ut Celſus (*p*) ait, & nos paulo ante poſuimus, *& brevior*, *quam in maribus*, *& laxior*, & quod ſupra (*q*) dixerat, *ſimul rectior* eſt. Ergo calculus, quod recte idem ſubjicit, *ubi parvulus eſt*, *per ſe ſæpe excidit*. Quin aliquando etiam non parvus, qualis erat quem hic, ut antea (*r*) ſcripſi, & vel magis quales ii quos Bononiæ conſpexi. De quibus, aliiſve quos Langelottus (*ſ*), Jæggerſchmidius (*t*), Dillenius (*u*), Schmiederus (*x*), Trewius (*y*), alii ſine Chirurgiæ ope excluſos propoſuerunt, plura dicere non refert, quando conſtat, iis majores Sennertum (*z*), & Tulpium (*a*) vidiſſe, nempe illum *fere ovi gallinacei magnitudine*, hunc ut Icon adjecta oſtendit, craſſiorem, & *ponderantem tres uncias cum duabus dragmis*. Quem maximum inter omnes fuiſſe, credo, de quibus memini legiſſe: inter omnes dico a muliere non modo excretos, verum etiam geſtatos; cum in virili veſica ad immane pondus creviſſe, ſciam. Mitto enim qui *pendebat libram Anglicanam*, *& binas inſuper drachmas*, cui *non meminerat* Helmontius *ſe parem unquam vidiſſe*; quando in eadem Sepulchreti Sectione (*b*) in qua hæc verba referuntur, calculi XXXII. (*c*), & XXXIV. unciarum (*d*) propoſiti ſunt, & Cl. Targionius (*e*) teſtatur, eſſe Florentiæ qui uncias æquet XXXIX. ob id quoque ſpectabilior, quod in eo deprehenſus eſt qui poſt proſperam & vegetam ſenectutem morbo extinctus fuerat in quo leves potius lithiaſis ſuſpiciones, quam legitima indicia, extiterunt. Eodem pondere alterum video ex Verducio (*f*) commemorari, ex Launayo (*g*) alterum unciarum LI. denique, ut maxime mireris, quem Keſſelringius (*h*) ſpectaſſe ſe, ait, apud Cl. Morandum, *6. libras*, cum *3. unc. æquantem*: quod ipſum pondus; ne forte me in deſcribendo erraſſe ſuſpiceris: in recenſione quoque invenies illius Diſſertationis edita in Commercio Litterario (*i*). Unde fieri autem putas, ut tantorum lapidum nullum in fœminea veſica repertum eſſe, legamus? Nempe, aut ego fallor, rectius, breviuſque, ut dixi, præſertim vero latius urinæ iter in ſexu ſequiore facile excipit, emittitque partem multo maximam viſcidæ illius, & tartareæ materiæ, quæ ob contrarias cauſas in marium veſica ſubſiſtens, uſque, & uſque, in quorundam potiſſimum corporibus, accreſcit calculo, ejuſque adeo auget molem. Quo rarior cenſeri debet caſus, a Cl. Adolpho (*k*) editus, *calculi oblongi in* Vetulæ *urethra nati firmiterque ipſi accreti*. Quo enim modo particulæ unde is conſtabat calculus, reſtitare in ejuſmodi canali neque abripi lotii incurſu potuerunt? Attamen aut vis hoc impellens, ut in muliere ſex & ſeptuaginta annos nata, languidior, aut urethræ membrana alicubi ulceroſa, eoque inter cuniculos, & inæqualitates ſuas retinens eas particulas, aut denique calculus, primum in veſica natus, & urethram ſua aliqua parte ingreſſus, ibique ſubſiſtens, aliis, atque aliis additis ex lente illac, & quaſi per ſtillicidium, ut tunc fere ſolet, præterlabentibus ejuſdem generis particulis, hæc, inquam, aut aliqua, aut univerſa id quod miramur, & nihilominus rarum eſt, ſatis efficere potuerunt. Favent huic explicationi, præter mulieris ætatem, prægreſſa jam ſubinde *per plures annos obſtructio urinæ*; præſertim vero calculus ipſe *in veſicam uſque recurvatus*. Vide enim meam primam (*l*) calculi qui acui intra virgineam veſicam increverat, Obſervationem. Is cum ſui partem recurvatam haberet intra utrinarium meatum, certe non ab illa parte inceperat, ſed ab acu quæ inde aberat; illa autem ipſa pars, tanquam calculi appendix, & additamentum, intra contiguum meatum paulatim creverat; ut manifeſte, pro fine, non pro initio calculi eſſet accipienda.

43. Reſtaret, ut de Diabete, de Urinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione, & de Urinis non naturalibus ſcriberem, de quibus ſingulis argumentis ſingulæ in Sepulchreto adduntur Sectiones. Veruntamen duas ob cauſas non faciam. Prima eſt, quod nec Valſalva, nec ego quenquam ex diabete mortuum diſſecuimus, quod per te facile conjeceris ex iis quæ de eo morbo attigi Epiſtola ſuperiore (*m*). Altera, quod illa omnia quæ in denatis poſt cæteras iſtas quæ modo dictæ ſunt, affectiones, deprehendimus, jam cum aliis a quibus ipſæ pendebant morbis, quod in his quoque Litteris animadvertere potuiſti, propoſuimus. Non eſt autem conſuetudinis noſtræ quidquam iterare. Quod ſi in Sepulchreto non eſſet factum; ad pauciora rediiſſent iſtæ quas diximus, Sectiones, quarum nihilominus duæ primæ adeo breves ſunt, ut ſimul cum Scholiis vix ambæ impleant ſex paginas. Præterea in ſingulis fere quæ ad urinas, aut ad Partes his inſervientes attinent, Sectionibus non modo quæ in aliis, ſed & quæ in una Sectione poſita fuerant, in eadem iterantur. Et noviſti jam ex initio ſuperiorum Litterarum (*n*), quot Sectione XXIV. fuerint repetita. Ea autem quæ illam præcedit, Sectione XXIII. vide, quæſo, an eadem quæ Obſervatione VIII. §. 1. leguntur, legantur partim Obſervatione IX. partim iis quæ huic ſubjecta ſunt, Scholiis: Sectione vero in cujus argumento hactenus verſatus ſum, XXV. an idem quod poſitum fuerat §. 2. & quod §. 10. Obſervationis VIII. ponantur iterum §. 19. & §. 17. ejuſdem Obſervationis. Sed & in una ex Sectionibus iſtis breviſſimis, id eſt XXVII. num id quod traditur §. 3. Obſervationis I. idem ſit quod §. 9. Obſervationis II. & in hac ipſa II.

(*f*) §. 4. ſupra ad n. 38. cit. (*g*) Litotom. c. 3. (*h*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 38. (*i*) Vid. Epiſt. 50. n. 51. & Epiſt. 56. n. 21.
(*k*) ſupra n. 19. & ſeqq. (*l*) Tract. ſupra ad n. 38. cit. (*m*) Diſſert. de hernia veſicæ urinar. theſ. 18. (*n*) theſ. 26.
(*o*) theſ. 19. (*p*) De Medic. l. 7. c. 26. n. 4. (*q*) eod. c. n. 1. (*r*) n. 10. (*ſ*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obſ. 7.
(*t*) Dec. 3. A. 3. Obſ. 101. (*u*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 242. (*x*) Cent. 3. & 4. Obſ. 161.
(*y*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 39. n. 4. (*z*) Medic. Pract. l. 3. P. 8. S. 1. c. 2. verſ. fin. (*a*) Obſ. Med. l. 3. c. 7.
(*b*) 23. Obſ. 1. §. 9. (*c*) Obſ. ead. §. 1. (*d*) Ibid. §. 2. (*e*) Prima Raccolta di Oſſerv. Med.
(*f*) Vid. apud Boretium de Operat. alti Adparat. (*g*) Vid. apud Pall. Diſſert. ſupra ad n. 35. cit. in adnot. ad §. 19.
(*h*) Diſſert. ibid. ſupra cit. n. 53. (*i*) A. 1739. Hebd. 9. (*k*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 239. (*l*) ſupra n. 19.
(*m*) n. 14. 15. (*n*) Epiſt. 41. n. 1.

num quod §. 4. idem ſit quod §. ejuſdem 11. ſi forte dubitas; hiſtorias inſpice fuſius relatas Sectione XXIV. Obſ. X. §. 8. & Obſ. II. §. 4. quibus perlectis, omnem tibi dubitationem eximes. Denique; ne pluribus te morer; ſi Sectionem verſes XXVIII; non ſine magna admiratione bis invenies una eademque pagina repeti inferius quæ paulo ſupra poſita ſunt, primum videlicet maximam Scholiorum partem ad Obſ. VI. & VII; deinde vero Obſervatione XII. hiſtoriam *Illuſtr. Ducìſſæ* §. 2. & §. 4.

44. Ne tamen aſymboli ab his Sectionibus diſcedere videamur; ad iſtam ultimam, quæ de Urinis eſt non naturalibus, pauca adnotabimus, nec multo plura ad penultimam quam eſſe diximus de Urinæ Excretione per locum indecentem. Utraque, etſi conjunctam non habebunt cadaveris inſpectionem; non tamen omni carebunt utilitate. Incidimus aliquando in urinas quæ chylum, & aliquando in alias quæ ſanguinem admiſtum habere viderentur; ut Medicorum alii rem ita prorſus, ut apparebat, alii vero longe aliter accipiendam eſſe, contenderent. Controverſia illa prima ſi unquam alibi, tunc profecto hic maxime ante hos quadraginta annos agitata eſt, cum ultimus ex Generoſa Diſcalciorum Gente in longo illo, quo confectus denique eſt, morbo lotium diu reddere perrexit, cujus pars magna lacti omnino ſimilis ſubſidebat. Ejus Medicorum alter, Vir Clariſſimus, & mecum profitendi munere, & amicitia conjunctus, cum ſedimentum illud odore omni, & viſciditate careret, chylum eſſe, aſſeverabat. Negabat alter, qui pus eſſe, contendebat. Ut diuturnam eam litem, ſi fieri poſſet, componerent, omnes qui tunc Patavii in medendo nomen aliquod haberent, alii alio die accerſiti ſunt. Me nihil magis refugientem quam litibus implicari, diuque per multas ac varias excuſationes tergiverſantem, exoravit denique ægri levir Alexander Guarinus, in quo pariter vetuſtum illud, & nobili Poeta illuſtratum Genus aliquot poſt annis finem habuit. Cum diſcrepantium rationes audiviſſem, urinas examinaſſem, ægrum diligenter interrogaſſem; ita reſpondi, ut me omnes intelligerent diſputantium quidem utrumque pro ſuis quemque meritis non parvi facere; ſed plus tamen veri ſtudio, ut debebam, quam amicitiæ tribuentem, in ſecundam inclinare ſententiam. Nam chylum quidem per renes effluere poſſe, me dixi non ignorare, ſi modo laxiores ſint per ipſos ſecretionis viæ (& ſane aliqua ſic explicabis eorum exemplorum quæ vel Sectione hac XXVIII. (*o*) Sepulchreti indicantur.) Verum in noſtro ægro ex prægreſſis diu, & vel tunc comitantibus non obſcuris læſi alterius renis indiciis, ut ſe pars chyli adjungeret, pus tamen videri non poſſe excludi. Nec me fugere, quo fœtore infectum pus ſæpe ex læſis renibus deſcendat: extare tamen & inodori puris exempla non modo aliunde, ut cum Celſus (*p*) ſcripſit, *melius eſse* pus, *ſi nihil olet*, verum etiam ex ipſis renibus, eaque mox commemoranda. Nam quod viſcidum non eſſet ſedimentum; inveniri quidem interdum etiam in renibus maxime viſcida (ut in Sepulchreti eadem Sectione (*q*)) Verumtamen haud omne pus eſſe viſcidum, & quod cum urinis glutinoſum, & tenue ejicitur, id ſane Medicos Experientiſſimos (*r*) legi veſicæ, non renibus, tribuentes, & Valſalvam, diſſectionibus quoque edoctum, rarius conſueviſſe ab renibus, quam a partibus ſubjectis, repetere. Quæ ut omnia prætermitterentur; haud tamen obliviſci me poſſe aut Viri illius, aut Præſulis, quorum hiſtorias reliquiſſent nobis Benedictus Silvaticus (*ſ*), & Lælius a Fonte (*t*) tam noſtræ ſimiles quam aquam aquæ (ut propterea vix crederem, in tam agitata controverſia ab nemine, uti certior poſtea factus ſum, ante me fuiſſe commemoratas.) In utroque enim illorum ægro ſigna præceſſerant renis alterius læſi, aderantque, ut in noſtro, & lenta febris, & macies. Ab utroque urinæ reddebantur quarum ſedimentum non fœtens, non viſcidum, ſed inodorum, & fluidum, lac ipſum referebat. Hoc eſſe pus ab renibus defluens, Medicus ille uterque affirmabat. Negabant, in Epiſcopo præſertim, alii. Diſſectio autem, renis illius ſubſtantiam aut abſumptam, aut abſceſſu perforatam oſtendens, pro affirmantibus ſtetit. Quæ etſi commemoranti ſimilior dicebam, quam pronuncianti, etſi judicii difficultatem in abditis morborum ſedibus naturave ſtatuendis inculcabam, nec me plus ſapere quam tot alii qui ſuperioribus diebus conſulti fuerant, profitebar; tamen ex Nobilibus & Doctis, qui non pauci aderant, Viris nemini, ut dixi, quam in partem meus propenderet animus, occultum fuit. Neque mortui poſt aliquod tempus refragata diſſectio eſt, per quam, tametſi fuit ab ignobili Chirurgo clam propemodum inſtituta, ſic ſatis poſtmodum auditum eſt, renem affecti lateris ſemiputrem inventum eſſe, & ad exiguam molem redactum. Quod etſi eorum ſilentio quorum intererat aliter credi, comprobatum eſt; tamen quia nec ipſe vidi, nec meorum quiſquam ſectioni interfuit, non viſum eſt hic pro certo eſſe ponendum.

45. Atque hæc Patavii. Venetiis autem inter pauciores controverſia altera olim fuerat, Abbatis cujuſdam urinæ ſanguine, ut videbantur, revera infectæ eſſent, necne. Res ferme ſimilis erat illius quæ eadem Sepulchreti XXVIII. Sectione (*u*) propoſita eſt; ſanguis enim in lotio vel diutius ſervato non ſubſidebat. Conſultus, auctor fui, ut igne ſuppoſito periculum facerent; ſic enim ſanguinem facile poſſe coire, ſeque, ſi reapſe ineſſet, oſtendere. Itaque eo periculo facto, controverſia dirempta eſt. Cæterum quomodo per album linteum, in ejuſdemmodi urinam immerſum, & mox exſiccatum, idem quæſierit Cl. Burgmannus (*x*), & quid loco ſanguinis, & qua ratione invenerit Schelamerus (*y*), & quomodo in quibuſdam ſanguis ex veſicæ hæmorrhoidibus ſecundum Cælium Aurelianum (*z*) ſit repetendus, etſi de hoc fuſe ad Præcl. Seraum, pro Nobili ægro Neapolitano in Medicorum diſſidio conſulentem, reſpondi, in his modo ediſſerendis te non morabor; ſed ut quos laudavi, inſpicias, & de iis hæmorrhoidibus Doctiſſimum Helwichium (*) legas, potius hortabor. Cum vero in eadem quam paulo ante deſignavi, Sectione (**) leges, teretia corpora vermiformia, & cruenta a quadam Vidua quam acerbiſſimus lumborum dolor cruciabat, ſimul cum lotio fuiſſe reddita; eorum ſubſtantiæ accuratius examen requires, per quod apparere poſſet, ea potius quam teretes exeſi a cancro renis particulas, polypoſas, in uretere ſic formatas, concretiones fuiſſe. Nam quod lumbrici veri non fuerint, Obſervationis quoque illius Auctor agnovit: qui niſi inter veſicam, aut urethram, & inteſtina via per morbum aperta ſit, quemadmodum ſupra (*a*) indicatum eſt, cum urinis certe reddi non poſſunt. Quamobrem cum ad ejuſdem Sectionis Obſervationem veneris XXX. qua uvæ acinorum, & fruſtulorum lactucæ, aliorumque ciborum excretio una cum urinis animadverſa proponitur; partim majorem cautionem, & accuratius examen deſiderabis, partim etiam quoniam in uno veſica tota exulcerata fuiſſe dicitur, ulcus aliquod inde in quodpiam inteſtinum pertinuiſſe, ſuſpicaberis. Neque enim difficile eſt, ita ſe habentem veſicam cum proximo aliquo inteſtino coaleſcere, & ſic per quampiam ulceroſam corroſionem cuniculum ab illa in hoc duci. Qua ratione intelligi fortaſſe poteſt, quomodo vir de quo ab Yongio (*b*) ſcriptum eſt, cum fæculenta urina exiguos paſſæ uvæ acinos, foliorumque, ac radicum particulas, aliaque devorata, cum iiſque pilulas duas, in longum extenuatas, reddiderit. Nimirum ſæviſſimi colici dolores ſuperioribus menſibus anteceſſerant, ut a veri ſimilitudine non abhorreat, inflammatum aliquod inteſtinum cum veſica coaleſcere, & parvo aliquo abſceſſu facto, pus in utriuſque cavum erumpere, apertamque inter utrumque fiſtulam relinquere potuiſſe. Nam quod cum Yongius advocatus eſt, urina nihil grave oleret, neque ſanguis, aut pus alvo dejiceretur, nec teneſmus eſſet, neque humor tinctus, per clyſterem immiſſus, ſuo lotium colore inficeret: communicationem quidem inter veſicam, & Rectum, aut Colon inteſtinum minus credibilem merito ipſi reddiderunt. Credibiliorem autem fortaſſe cenſuiſſet, ſi inter veſicam, & partem aliquam huic attiguam Ilei inteſtini eſſe, concepiſſet; acerbiſſimi enim illi qui præceſſerant, dolores, ut Colici vocati eſſent, Iliaci eſſe potuerunt.

46. Sed foramen quod a veſica in contiguum Rectum inteſtinum præter naturam pertineat, ut facilem reddit explicationem lotii per anum redditi; ſic aliquando aut ita in mortuis obſcurum eſt, aut ſic in viventibus difficile creditu, ut eodem modo vix ac ne vix quidem liceat rem hanc, ad penultimam, ut vides, ex enumeratis (*c*) Sectionem attinentem, probabiliter explicare. Hæc quæ dico omnia exemplis declarabo. Quorum an-

(*o*) Schol. 2. ad Obſ. 14. (*p*) De Medic. l. 5. c. 26. n. 20. (*q*) Obſ. 9. §. 1. & Obſ. 22. §. 1.
(*r*) Vid. ibid. Schol. ad Obſ. 10. & 15. (*ſ*) (*t*) Vid. ibid. cit. Obſ. 10. cum Schol. & Obſ. 14. cum Schol. (*u*) Obſ. 9.
(*x*) Commerc. Litter. A. 1731. Hebd. 36. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 81. (*z*) Morbor. Chron. l. 5. c. 4.
(*) Eph. N. C. Tomo modo cit. Obſ. 119. (**) Obſ. 26. (*a*) n. 6. & 29. (*b*) Vid. apud Th. Dereham Saggio delle Tranſaz. Tom. 3. P. 2. c. 4. §. 29. (*c*) ſupra, n. 43.

tiquiſſimum ex Praxagora eſt referente: *viſum ſibi quendam qui per ſedem urinam excreviſſet, ſupervixiſſetque annis duodecim: anne etiam pluribus (quod tunc temporis ipſe diſceſſiſſet, nec de eo quicquam audiſſet poſtea) ignorare*. Locum hunc ex Ruffi Epheſii libello *de Veſicæ, Renumque Affectibus* (d) ita deſcripſi, ut in Henrici Stephani Editione legitur Medicæ Artis Principum, quem libellum latine redditum extare, non videntur Lindenius, & Mercklinus (e) animadvertiſſe. Hæc ſcire te, volui, ne forte mireris, cur non, ut Schenckius (f), & qui ipſum deſcribunt, Praxagoram dixerim quendam vidiſſe, *cui urina per ſedem excernebatur per duodecim annos*. Quod tamen ſi diſerte ita dixiſſet, ut dixit quidem ſupervixiſſe, mirari non oporteret, cum in hac ipſa XXVII. Sectione (g) hiſtoriam habeamus viri qui a pueritia ad quadrageſimum, imo ad quinquageſimum uſque annum *ſemper* lotium per ſedem reddiderit, lithotomus enim e puero calculum exſecans, ſic veſicam, & Rectum inteſtinum læſerat, ut meatus ab illa in hoc deſcendens poſt obitum inventus ſit *digiti latitudine*. Quod autem in iſto artis imperitia fecerat, in Praxagoræ homine videtur morbus feciſſe; ejus enim Obſervationem Ruffus poſt illa ſubjicit, *aliquando in inteſtinum abſceſſus rumpitur*: quanquam, ne quid diſſimulem, de abſceſſu loquitur renum; noſti autem, Pechlinum (h), cum urina per alvum quinquies vel ſexies quotidie ejiceretur in iſchuria hominis renum, & veſicæ calculo laborantis, in medio reliquiſſe, an illa *a veſica in ſubſtratum proxime inteſtinum Rectum per novas tubulataſque vias, an a renibus ad inteſtina deducta eſſet*. Cæterum de veſicæ abſceſſu, Rectoque inteſtino Fernelius (i) loquitur, cum *viſum* eſſe, ait, illum *nonnunquam & in anum penetrare, illacque urinam omnem defluere*. Et Hildanus (k), cum poſt longam veſicæ iſchuriam, & purulentas urinas vidiſſet has demum viginti ultimis vitæ diebus, non per colem amplius, ſed per podicem *nunc ſeorſum, nunc vero mixtas excrementis* effluere; deprehendit, ex veſicæ cavo rotundum ulcuſculum in Rectum inteſtinum produci. Quamobrem, cum ipſi Horſtius ſignificaſſet, mulierem quæ dum ab arbore caderet, genitalis lacerationem retuliſſet, & mox vulnus temere exterius clauſiſſet, jam *ultra ſemeſtre ſpatium nullam urinam reddidiſſe*, niſi quod *profluebat ſeroſa humiditas ſingulis diebus per alvum, non cum alvi excretis, ſed ſeparatim*: minime dubitavit reſpondere (l), *plane ſibi* eſſe *perſuaſum, non tantum collum veſicæ, & uteri, verum etiam ipſum inteſtinum Rectum ab arbore læſum atque perfoſſum fuiſſe*. Et explicatio quidem hactenus facilis, & perſpicua eſt, quemadmodum & in Viro Nobili fuiſſet, ni ſanguis quem alvo excernebat, admiſtam facile urinam obſcuraſſet; in eo enim invenit Cl. Moraſchius (m) adnatum fungoſæ carni, veſicæ calculum, qui hanc tandem una cum inteſtino Recto perforaverat. Sed viciſſim Obſervationes ſunt, in quibus hæreas, velut illa quæ ex Actis Helveticis (n) ſemel atque iterum alia de cauſa ſupra a me indicata eſt. Nam ad mictum cruentum, & dyſuriam cum paulo ante vitæ finem illud acceſſiſſet, ut lotium per anum exſtillaret; veſica tamen nullum ulcus, nullamque viam oſtendit quæ duceret ad inteſtinum. Huc adde ex Sepulchreto (o) multo longioris temporis Obſervationem. Puer enim cui *toto decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, ſed minus limpidæ*, prodibant, renes habuit, & ureteres morborum vi inutiles redditos, veſicam autem *nequaquam* p. n. *perforatam*. Quin & ubi plurimum lotii in veſica erat, ut in eo de quo Rhodius (p) ſcribit, urethræ caruncula illud ſupprimente, ipſum quidem *per inteſtinum Rectum clare fluxit*, ſed tantum *donec, ſublata obſtructione, ad conſuetam viam natura duceret*; ut minime intelligamus, quomodo per inteſtinum fluere omnino deſiiſſet, ſi ex veſica ad illud via præter naturam reapſe fuiſſet aperta. Plurima pariter in veſica pueri urina erat, quem ex Benivenii (q) Obſervatione plures commemorant; nam ſeptimo jam die non reddiderat; cum eam tandem ex ano evacuavit. Sed ne forte credas, ab Rhodio, & a Benivenio prætermiſſum eſſe ſuperſtes aliquod præternaturalis perforationis indicium; Cl. Reuſneri (r) in alio puero Obſervationem perlege. Videbis certe, nihil in veſica fuiſſe lotii quod ex ea viam vi ſibi faceret ad inteſtinum, & tamen ſeptimo iſchuriæ renalis die *urinam colore, odore, quantitate naturalem æmulantem, per alvum excretam eſſe ſine fæcum alvinarum excretione, ſine omni dolore, aut alteratione*, idque per dies aliquot ter quaterve quotidie, donec repente per colem reddita eſt *ſine omni dolore aut moleſto ſymptomate*, & ſic naturali modo perrexiſſe mictionem annis inſequentibus. Haud licet igitur omnem urinæ per podicem excretionem ad primum illum modum explicare; ſed ubi ob renalem, aut veſicalem iſchuriam nimia ejus copia ſanguinem prægravet, neque ullum ab renibus, aut a veſica morboſi ad inteſtinum aperti itineris indicium ſit, res ita potius eſt explicanda ut quemadmodum tunc per vomitum ejici lotium, alibi (ſ) ſcripſimus, ſic per ſeceſſum quoque ejiciatur, inteſtinorum videlicet glandulis id præter naturam ſecernentibus. Attamen vel ratione iſta poſita, illud non facile intelligitur, quomodo effuſa in tubum inteſtinorum urina ſine fæcum alvi admiſtione, ut modo referebamus, egrediatur: quæ difficultas neque per illam alteram rationem primam tollitur omni ex parte, ut cum illa apud Horſtium fœmina non cum alvi recrementis, ſed *ſeparatim* urinam ex podice emittebat; Hildanus enim *nunc ſeorſum* quidem, *nunc vero miſtam* alvi *excrementis* effluere in ſuo ſene, obſervaverat. Mihi autem ſuperioribus annis contigit ut in caſum inciderem, quem, ejuſque cauſam, & modum cum intelligere conarer, non viſa eſt amplius ex majoribus hæc eſſe quam modo propoſui, difficultas. Juvenis Sacerdos qui ob egregiam indolem, ejuſque officio dignam probitatem, & ſpectatiſſimos ſemper mores, omnibus quibus erat notus moriens ſui deſiderium reliquit, cum mihi narraret, ſe paucis ante diebus animadvertiſſe, urinam ſibi per ſedem prodire, ego qui hypochondriacum, ſicuti ſtudiis litterarum dediti non pauci ſolent, ipſum eſſe jam noſſem, primum non credidi, poſtridie autem cum ad me regreſſus illam quæ ſic paulo ante prodierat, afferendam curaſſet; tum denique ex eo diligenter quæſivi, an vitio ullo unquam alicujus ex urinariis partibus, aut imi inteſtini affectus fuiſſet, an dolore, aut moleſtia ulla, ſi non diu antea, at ſaltem non ita pridem inter mingendum, aut dejiciendum vexatus eſſet, aut tunc vexaretur, cruentine quidquam, aut purulenti alterutra via exiiſſet, aut exiret, atque alia ejuſdemmodi. Ille vero hæc ſingula, nedum univerſa, iis verbis negavit, quæ vel in minus ingenuo homine fidem facerent. Nulla, ut vides, hic fuerat ex cauſis quas paulo ante commemoravi, non calculi exſectio, non abſceſſus, non caſus, non ictus, non in veſica, aut renibus lapis, non urinæ in illa, aut his ſuppreſſio, & tamen urina, & ſæpe quotidie ſimul e veſica, ſimul e podice exibat, eaque ipſa quæ e podice, ut plurimum ſine alvi recrementis, & ſic ad mortem uſque, ab alio morbo allatam, id eſt menſes multos perrexit abſque ulla moleſtia exire. Is cum deceſſit, ego forte in Patria longius aberam, ut ne veniam quidem licuerit petere cadaveris perſcrutandi, & quod in vivo intelligere ſatis non poteram, ex mortuo fortaſſe addiſcendi. Sed hactenus hæc. Proximas Litteras aliquanto breviores expectabis, & valebis.

EPI-

(d) c. 8. (e) Linden. Renov. Vid. *Ruffus*. (f) Obſ. Med. l. 3. ubi de Urina alien. loc. excreta, Obſ. 13. (g) Obſ. 1.
(h) Vid. Act. Erud. Lipſ. A. 1691. M. Maj. (i) Pathol. l. 6. c. 13. (k) Cent. 2. Obſ. 65. (l) Cent. 5. Obſ. 47.
(m) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 56. (n) Tom. 1. (o) Sect. 24. Obſ. 6. §. 1. (p) Cent. 2. Obſ. Med. 90.
(q) De abdit. morb. cauſis c. 7. (r) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 3. (ſ) Epiſt. 41. n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIII.

De Herniis agitur.

HErnias, de quibus ſcribere aggredior, Viri hoc tempore Doctiſſimi dividunt; id quod minime ignoras; in legitimas, & ſpurias, legitimas eas in quibus ventris aliquod procidit viſcus, ſpurias cæteras appellantes. Hunc ordinem ſequar. Ex illis igitur herniis quarum adhuc reſtant in Valſalvæ ſchedis Obſervationes, hæ pertinent ad legitimas.

2. VIR triginta annos natus; ex capitis vulnere mortuus, cum vivens tres habere teſticulos videretur, ſcroti atque inguinum propterea inſtituta diſſectione, hæc præbuit conſpicienda. TESTES quidem erant duo, ſecundum naturam ſe habentes. At qui a ſiniſtris tertius eſſe videbatur, omenti erat portio, quæ intra proprium ſacculum, ex peritonæo factum, in ſcrotum deſcenderat. A dextris quoque tumor erat, ſed minor: quem Appendicula Vermiformis, in ſimilem ſacculum prolapſa, efficiebat.

3. Epiploceles, ſimul, & Enteroceles hic habemus exemplum, & quidpiam in ſingulis peculiare. Omenti portio, teſticulum mentiens in vivo, ad cætera eſt addenda quæ cum mentiri illum poſſint, ſuſpicionem olim fecerunt nobis (a) tot Obſervationes legentibus teſticulorum trium, a Graafio (b), aliiſque commemoratas, de aliqua in pluribus earum deceptione, quæ poſt mortem non fuerint per anatomen confirmatæ. Et ſane Vir iſte facile auxiſſet earum numerum, niſi errorem ſuſtuliſſet diſſectio, quemadmodum, & in alio ſuſtulit, cujus tertium, ut videbatur, teſticulum fuiſſe hydatidem, veri teſtis magnitudine, & figura perſimilem, ſcripſit Cl. Schreiberus (c). Cæterum omenti portio in ſcroto reperta, vel per ſe olim admirationem moviſſet iis quos deſignat, & ſua geminæ in uno viro deprehenſæ ibidem epiploceles Obſervatione confutat Præſtantiſſ. Heiſterus (d). Appendicula autem Vermiformis, ſi una cum Cæco inteſtino in ſcrotum procidiſſet, aut etiam cum proxima Coli parte; quanquam ſcio difficilius hanc, quam ſiniſtram Coli partem prolabi; at ſi tamen laxatis, perfractiſve, ut in Waltheri (e) Obſervatione, dexteris Coli vinculis, cum hoc, & Cæco ſimul Appendicula deſcendiſſet in ſcrotum, eorum pondere peritonæum deorſum urgente; proclivius id eſſet intelligere, quam ſolam ipſam adeo flexilem, & levem eo perveniſſe, niſi tunc forte fuit, id quod rarius eſt, recrementis maxime diſtenta, aut potius paratum antea ſacculum a prolapſo inteſtino Ileo, hoc in ventris cavum regreſſo, ſubiit ipſa, longitudine ſua ad id plurimum juvante. Agnovit difficultatem hanc Lavaterus (f), qui tamen Appendiculam in ſcroto non vidit, ut in eo vidit, & a dextris quidem, inteſtinum Colon *plus quam pugni magnitudine*; id quod difficilius eſſe quam a ſiniſtris dicebam, niſi forte violentiam ictus, aut caſus ab alto hernia conſequatur, cujus exemplum habes apud Tacconum (g). A ſiniſtris autem *Coli partem, aliquando totum ejuſdem arcum*, in ſcrotum *non raro excidere*, Mauchartus (h) affirmat ubi & ſe ab eo latere, ait, ter vidiſſe, ab eodemque Pariſienſem Cel. Chirurgum *herniam Coli deprehendiſſe, ubi Cæcum ſimul cum ſua vermiformi appendice in ſcrotum ſe dederat præceps*. Sed & Cl. Henſingius (i) ſiniſtram pariter vidit oſcheocelem, *octo ulnas inteſtinorum Tenuium, inteſtinum Cæcum cum proceſſu vermiformi, & dimidiam ulnam inteſtini Coli complectentem*. Quæ commemoro, ut in herniis ingentibus ſcias laxari adeo Coli vincula, ut ſinant hoc ſequi trahentia ſuo pondere Tenuia inteſtina, & vel ipſam Appendiculam, ſed una cum Cæco, in ſiniſtram ſcroti partem prolabi. Sed de magnis enterocelis erit etiam infra (k) ſcribendi locus. Nunc, cum alias alibi tum epiploceles, tum enteroceles Obſervationes ex Valſalva tibi deſcripſerimus; duas, quæ reliquæ ſunt hujus ultimi generis, mediocrium licet fuerint, hic ſubjiciemus.

4. PAUPER annos natus ſexaginta, peſſimi habitus, hernioſus frigido aeri expoſitus, viribus fortaſſe deficientibus cadit, mediumque os humeri frangit, faciem vero leviter contundit. Non multo poſt tempore interit. VENTRE aperto, ſi vaſa lactea chylo turgida excipias, e magno tractu inteſtinorum, nullis, qui alibi per meſenterium occurrebant, lymphæ ductibus interjectis, exorta, & alia ejuſmodi (quæ ad alterum ſervamus locum) nihil adnotatione dignum occurrit, præter inteſtinorum partem quæ ex ventre in annulum e peritonæo factum prolapſa, ſcroto, ut ſolebat, condebatur.

Thoracis ſiniſtrum cavum cum recluderetur, ab ingreſſu aeris illico non ſecus ac in viventibus beſtiis concidit pulmo: quod vero a dextris obſervari non potuit. Cæterum ſani erant ambo pulmones. In Cerebro aliquid aquæ continebatur, & quibuſdam in locis *gelatinoſa* animadvertebatur concretio. Hujus cadaveris flaccidæ, & molles erant carnes: ſanguis autem quaſi ſeroſus, & parum rubens. Quidquid autem habebat rubedinis, nonnulla dabant ſolida corpora in eo ſero natantia: nullæ tamen inerant fibræ; nam eo ſanguine in aquam conjecto, nulla apparuit concretio fibroſa.

5. PAUPER alter annorum circiter triginta quinque, pariter frigoris injuriis expoſitus, cum ſine pulſu jam eſſet, in Noſocomium eſt illatus ſub noctem, Nonis Januariis A. 1690. De ventris ſævo dolore balbutiendo conquerebatur: quem cum eſſe crederent ex prolapſu, cui erat obnoxius, inteſtinorum in ſcrotum; reponere conati ſunt. Mane homo obiit. CADAVER dum incideretur, carnes multum emittebant humoris.

In Ventre fuerunt omnia ſecundum naturam, niſi quod inteſtinorum pars, laxato ad inguina peritonæo, & in oblongum oris anguſtioris ſaccum intra ſcrotum expanſo, etiamtum a dextris procidebat. Thorace recluſo, pulmones conſpecti ſunt punctis nigris, atroque ſanguine variegati, poſteriore autem parte qua per membranas coſtis adhærebant, quadantenus inflammati. In cordis ventriculo dextero major, in ſiniſtro minor fuit polypoſa concretio cum grumoſo ſanguine. Cæterum ut per hujus cordis, & fere omnium reliquorum viſcerum ſuperficiem vaſa lymphatica obvia fuerint, in meſenterio autem quam diſtenta, & ſeriem quaſi globulorum repræſentantia, aliaque iſtiuſmodi, erit alibi opportunior ſcribendi locus.

6. Si cauſam quæris cur has duas Valſalvæ Obſervationes non alio, ſed huc retulerim; dicam. Non alio retuli, quia noviſſima prioris ægrotantis ſymptomata, poſterioris autem diſſectio capitis, non extant. Huc autem retuli, ut quæ in hernias viſcera procidunt, Valſalvam quoque, ſcires, non per diſruptum, ſed per laxatum peritonæum procidere conſpexiſſe, neque intra hujus proceſſum, ſed intra ſacculum ex laxato peritonæo efformatum. Nec ſupra (l), aut in quinque aliis quas tibi olim ex eo deſcripſimus (m), herniarum Obſervationibus quidquam poſuit quod repugnaret, imo diſerte nonnunquam ſcripſit quæ conſentirent. Quod ſi undecim a nobis alias propoſitas (n) releges; haud aliter invenies. Minime autem miraberis, ubi non tam illam perſuaſionem quæ plerorumque animos olim occupaverat, quam eorum Obſervationes attenderis qui, perſuaſione illa ſepoſita, accuratis inſpectionibus ſtare maluerunt. Sic Arantius (o) vel in grandibus herniis *nihil ſolutam* vidit *peritonæi continuitatem*. Sic in iſta, quæ huc attinet, Sepulchreti Sectione XXIX. in quam nihil de Arantio relatum invenio. Hildanum (p) leges, Riolanum (q), Barbettum (r), quibus addere potes Ruyſchium (ſ), & Benevolum (t) idem confirmantes. Quin hic ultimus cum plus centies occaſionem habuiſſet hæc indagandi, Ruyſchius autem non minus ſæpe; uterque tamen *nunquam* ruptum in herniis peritonæum fuiſſe, aſſeverant. At enim, inquis, Arantius non negat, poſſe diſrumpi; Barbettus autem ſi paulo infra (u) legatur, ſic loquitur, quaſi in hernia quam nunc vocant Cruralem, diſruptum conſpexerit. Non ait tamen diſerte, ſe conſpexiſſe. Diſerte vero vidiſſe ſe, negant præ-

ter

(a) Adverſ. 4. Animad. 1. (b) De Viror. Organ. generat. inſervientib. (c) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phyſica Obſ. 6. & Tab. 12. Fig. 2. (d) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 85. (e) Act. Erud. Lipſ. A. 1738. M. Jun.
(f) Diſsert. de Inteſtinor. Compreſ. theſ. 5. (g) Diſsert. de raris Herniis quibuſd. (h) Diſsert. de Hernia incarcer. c. 2.
(i) Diſſert. de Periton. ad §. 8. (k) n. 7. (l) n. 2. (m) Epiſt. II. n. 20., V. n. 2; XXXIV. n. 7. & 5. XXXVIII. n. 2.
(n) Epiſt. V. n. 19; XXI. n. 15. & 19; XXIV. n. 16; XXVI. n. 37; XXXIV. n. 9. 11. 15. & 18; XLI. n. 10; XLII. n. 34.
(o) De Tumor. c. 48. (p) (q) Schol. ad Obſ. 19. verſ. fin. (r) Obſ. 1. (ſ) Adverſ. Anat. Dec. 2. n. 9.
(t) Diſſertaz. 1. (u) Chirurg. P. 1. c. 7.

ter eos quos diximus, alii, in primis Mauchartus (x), qui in herniosis quinque, *solicite ab se in hanc rem dissectis*, *nonnisi dilatatum* peritonæum, *nunquam vero ruptum se* reperisse, confirmat, sed & *Celeberrimis Chirurgis Parisiensibus, quos de hac ruptura consuluit, certe nunquam obvenisse, licet amplissima illis affluat occasio in hernias inquirendi*. Et ne dubites, de mediocribus tantum herniis, an de magnis quoque consuluerit; paulo ante litteras ad se missas ab uno eorum memoraverat, quibus litteris refert, se in ramice *enormi* tres intestinorum Tenuium ulnas cum portione Coli iis diebus reperisse. Quod si majores forte requiris; Hensingius præter illum de quo dictum est supra (y), octo intestinorum ulnas, eoque amplius continentem, alterum dabit (z) a Cl. Hommelio acceptum, qui in bienni infante procidisse ex umbilico vidit *omnia viscera chylopœa*, *peritonæo non rupto*, *sed tantummodo*, ut Hensingius quoque in suo conspexerat, *extenso*, *atque relaxato*. Et ante illos Meryus (a) in sinistro scroti latere cujusdam senis, ad monstrosam magnitudinem amplificato, Cæcum reperit cum initio Coli eo protractum a Tenuibus intestinis, quæ illuc omnia erant prolapsa, semipede supremo excepto per quem ventriculum quoque sic ab sua sede distraxerant, ut recta linea ab diaphragmate versus inferiora ventris descenderet; marsupium tamen, seu saccus e peritonæo factus, intime hanc tantam molem complectebatur. Nec vero dicas, cum Meryus antea (b) ex Virgine haud parvam illam herniam proposuit, quæ præter duas Coli intestini circumvolutiones, Tenuium tractum quatuor saltem pedum continebat, idque habebat peculiare propter quod mirum est, vix ab ullo eorum qui de herniis postea scripserunt, fuisse commemoratum, ut ab sinistro inguine ad medium usque femur se extenderet; cum igitur hæc Meryus proposuit, nullam peritonæi complectentis injecisse mentionem. Facilis enim responsio est, in hernia cujus involucra non secus ac quæ inerant Tenuia intestina, gangræna putrefecerat, non fuisse medenti occasionem explorandi, an illa comprehendisset peritonæum, quippe a putredine ipsa jam exesum potius quam ruptum. Idemque dictum puta ad Tacconi (c) Observationem in Virgine altera, cui non infra ligamentum, ut vocant, Poupartii, sed indidem unde priori, a multis jam annis propendentia intestina repente demum extra herniam prociderunt, non tam rupto, quam ab eadem causa quæ ima herniæ integumenta exulceraverat, semicorrupto, ut veri simillimum est, proximo illis peritonæo. Quod sane in multo majori, quem idem exposuit, ramice solerter delineato (d) quidquid Coli, & Mesocoli inerat, videbis *circumvestivisse*. Ingentes alias hernias & legi, & vidi, ut quam Teichmeyerus (e) *versus genua usque*, quam Schacherus (f), & quam Meekrenius (g) *ultra genua extensas*, &, ne longior sim, quam Cl. Brebisius (h) *ad suras usque propendentem* exhibuere. Sed vix primus hoc dumtaxat tradidit (i), intestinorum Tenuium, Crassorumque, & mesenterii, atque omenti magnam in sua delituisse portionem, alter an dissecuerit, nescio, duo certe reliqui non secuere, ut neque ego, qui in Præsule generosissimo vidi tantummodo oscheocelem, quæ pictæ a Meekrenio longitudine quidem, sed non crassitudine impar esset, nec in eo ut quæ viscera continebat, nullo negotio in ventrem possent repelli; sed nulla ratione intra ipsum possent retineri.

7. Nulla igitur, inquies, Observatio est rupti in herniis peritonæi? Ego vero non id contendo; sed hoc tantum, multo quam olim putarent, esse rariores. Et quanquam Dionisius (k) asseverat, omphalocelem fieri dumtaxat, si ruptum sit peritonæum, seque, cum omphalocelas plures & in vivis, & in mortuis aperuerit, nunquam agnoscere potuisse, intus a peritonæo convestiri, imo incisa cute, nullam præterea invenisse membranam; tamen paulo ante (l) vidisti, quantam Hommelius omphalocelem conspexerit relaxato, non rupto, peritonæo comprehensam, & videre poteris, Paulum Barbettum (m) aliquoties in cadaveribus demonstrasse, etsi umbilicus cum subsequentibus intestinis instar capitis virilis protuberaret, attamen *peritonæum* fuisse *expansum*, *sed nusquam disruptum*, itemque Hottingerum (n) in mulieris omphalocele diametro pedem æquante, aut superante, cute detracta, *peritonæum*, *cutis externæ crassitiem & densitatem æmulans*, *secatu difficile*, *aperuisse*, *interne intestina firmiter annexa tenens*, ut in puella, ab Schulzio (o) dissecta, adnatum plerisque locis habebat omentum. Huc adde Ill. Halleri (p) Observationem, qui sicut in aliis herniis integrum peritonæi saccum, ita in exomphalo quoque deprehendit. Quibus Observationibus spectatis, fortasse suspicaberis, in nonnullis saltem Dionisii dissectionibus peritonæum valde extenuatum, arcteque cum integumentis connexum, ejus oculos fefellisse. In hernia quoque Crurali Cl. Virum (q) lego *in rupti peritonæi fovea*, omenti, Coli, atque Ilei portionem invenisse. Verehyenius (r) tamen qui inter primos hoc genus herniæ, & quomodo ea interclusa ægri moriantur, descripsit, illam fieri tradidit peritonæo ibi *paululum dilatato*, *aut*, *quod rarissime contingit*, *rupto*: & certe ego, ut tibi alias (s) scripsi, ejus ibi sacculum conspexi, sicut alii pariter, & in his Mauchartus (t), &, si majorem saccum requiris, apud eundem Mauchartum (u) Wernerus, qui ibidem saccum dilatavit continentem præter longam omenti portionem, Ilei intestini partem *longitudine duorum fere pedum cum dimidio*. Sed de oscheocele, quæ & frequentior hernia est, & nobis hujus sermonis initium præbuit, si præcipue videndum est; dissimulare non oportet, in ea ipsa quæ huc spectat, Sepulchreti Sectione (x) Observationes extare duas, alteram Joannis Rudolphi Salzmanni (y), alteram Friderici Hoffmanni patris (z), quorum ille in ista hernia *peritonæum ruptum* ait se ostendisse, hic *cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi internam ruptam & dilaceratam* vidisse. Illud in his perraris, si cum cæteris prope innumeris comparentur, Observationibus desiderari potest, ut quæ causa utriusque herniæ fuisset, minime ignoraremus. Ut enim ingenue, quemadmodum soleo, me tibi aperiam; Fabricium nostrum (a), atque adeo quem sequitur ipse, Paulum Æginetam (b) quadantenus sequor. Scilicet in eo sequor quod ramicem de quo loquimur, vel dilatato, laxatove peritonæo, vel rupto fieri, docuerunt, & in eo pariter quod cum fit illo rupto, *una vice ac subito ab initio intestinum devolvatur*, *idque ob causas violentas dumtaxat*, & *tumor ingens*, sive, ut Pauli verba alii vertunt, *immensæ magnitudinis sit*. In eo tamen sequi non possum, quod vel ubi hæc signa convenerint universa, ruptio semper sit agnoscenda. Meam enim assensionem cohibent tum antea propositæ Observationes ramicum ingentium, & quos interdum violenta causa aliqua, ut casus ab alto aut produxerat, aut adauxerat, non rupto peritonæo; tum ratio, quæ, ut Mauchartus (c) ostendit, minime prohibet cogitare quæ subesse causæ potuerint aut a primordiis, aut postea tantæ illius membranæ ad dilatationem proclivitatis, ut subito factum id videatur quod multo antea dispositum fuerat. Quæ cum ita sint; tanto magis Fabricium laudo, quod membranam scripserit (d) hic *aut dilatari*, *aut rumpi*: *ut plurimum autem dilatari*, quanto magis huic ejus pronunciato esse posse locum, intelligo non modo cum herniæ *sensim*, ut ille censebat, & *pedetentim*, verum etiam cum subito fiunt. Quod si nunc Saltzmanni (e) proferas Observationem in Stabulario, bubonocele antea laborante, cui ab ictu equi calcitrantis abdomini inflicto *mox tota intestinorum moles uno veluti momento in scrotum prolapsa* est, ut hoc alium fere ventrem magnitudine referret, abdomine interea valde collapso, eamque altera, quam ille commemorat, Petiti Observatione confirmes, qui in simili ob eandem causam contingente casu, peritonæi saccum solutum invenit; ego in utroque exemplo non ægre agnoscam, disruptum fuisse peritonæum; neque enim unquam in animum induxi, tantam huic membranæ firmitudinem, & robur inesse, ut per ictus ejusmodi rumpi nequeat, aut per alias violentas causas, quas propterea allatas esse voluissem in duabus illis, quas in Sepulchreto extare dicebam, Saltzmanni, & Hoffmanni Observationibus. Neque enim per omnes causas quæ violentæ dicuntnr, nec semper, imo rarius contingere id cre-

(x) Differt. supra ad n. 3. cit. c. 2. (y) n. 3. (z) ad §. ibid. cit. (a) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(b) Ibid. Obs. 4 (c) Differt. supra ad n. 3. cit. (d) Tab. 3 Fig. 1. (e) Differt. de Exomphalo inflamm. §. 11.
(f) Differt. de Morb. a situ intestin. p. n. c. 3. §. 3. (g) Obs. Med. Chir. Posth c. 5. (h) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 25.
(i) Differt. cit. §. 18. (k) Cours d' Operat. de Chir. Demonstr. 2. (l) n. 6. (m) Sect. hac Sepulchr. 29. Obs. 1.
(n) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 231. (o) Act. N. C Tom. 1. Obs. 226. (p) Opusc. Pathol. Obs. 29. & seq.
(q) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. (r) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2 c. 7. (s) Epist. 34. n. 15.
(t) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 4. in fin. (u) Diss. de Epiplo Enterocele Crurali. (x) 29. l. 3. (y) Obs. 3.
(z) Obs. 14. §. 3. (a) Pentateuch. l. 1. c. 24. & de Chirurg. Operat. ubi de Intest. Hernia. (b) De Re Medica l. 6. c. 65.
(c) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. (d) De Operat. loco indicato. (e) Differt. de Hern. Vesic. thes. 21.

credo. Inter eas, exempli gratia, nunc a multis recenseri, video equitationem: neque inficior, si assidua nimis sit, ramices a peritonæi extensione & facere, & augere posse, M. illius Servilii memor, de quo Livius (f) refert, dum inter concionandum, cicatrices adverso corpore pro Patria exceptas ostentaret, *adapertis forte quæ velanda erant*, *tumorem inguinum proximis risum movisse* tum vero illum, *hoc quoque quod ridetis*, dixisse, *in equo dies noctesque persedendo habeo*, *nec magis me ejus*, *quam cicatricum harum*, *pudet*, *pœnitetque*, *quando nunquam mihi impedimento ad Rempublicam bene gerendam domi*, *militiæque fuit*. Consul autem, & Magister Equitum fuerat, ac ter & vicies cum hoste per provocationem pugnaverat. Non erat igitur ejus ramex, sive is bubonocele fuit, sive; ut Latini inguinum voce utebantur; oscheocele, non erat, inquam, ex istis ingentibus quos ab rupto peritonæo repetunt; magno enim fuisset ad ea gerenda impedimento, cum præter illum unum quem supra (g) ex Meekrenio memoravi, neminem legerim, cujus expeditas plerasque actiones obstaculum, onusque ejusmodi non impediret. Celerrimum igitur atque longissimum calcaribus incitato equo cursum, eumque creberrimum rumpendo aliquando peritonæo aptum credo; itemque non omnem saltum, non omnem ab alto casum, non omnem ictum, non omnem clamorem, non omnem denique conatum, cohibitamque respirationem, quæ laxare possint peritonæum, eidem quoque disrumpendo satis esse, existimabo. Et de hac controversia hactenus. Nunc ad ipsum herniæ sacculum transeamus.

8. Sacculum ex laxato peritonæo non esse hujus processum, ut olim credebant, dilatatum, illum videlicet quem ex ipso ventris cavo vasa Spermatica excipere, & hæc comitatum, in Vaginalem demum tunicam se se expandere, arbitrabantur vel posteaquam Jo. Fernelius (h) dilucide adeo, pro eorum vasorum egressu perforari peritonæum, dedocuerat. Sed verum vicit denique opera, & consensione diligentiorum Profectorum, quibuscum ut Valsalvæ, & meæ in herniis Observationes conveniant, relectis quæ paulo fusius descriptæ sunt, plane intelliges. Vide enim Epistola XXXIV. (i) ut diserte neget, sacculum ex processu factum fuisse peritonæi; ut olim credebant, qui vasa Spermatica comitatur, imo huic processui, ajat, a superiore parte incubuisse. Itaque in prima (k) de tribus quas supra tibi descripsimus, Observationibus cum omentum intra *proprium* sacculum, ex peritonæo factum, fuisse scripsit, nimirum proprium dixit, ut a processu qui communis etiam vasis fuisset, continuo distingueremus. Ego vero sæpius rem ita proposui, ut interpretatione non sit opus. Sic Epistola V. (l) sacculum fuisse, scripsi, propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est, Spermaticorum vasorum. Sic XXI. (m) sacculum, & initio & progressu ad internum fuisse eorum vasorum latus, inter membranam hæc obducentem, & illam tunicam quæ cum musculo Cremastere adimitur. Sic XXXIV. (n) sub hac ipsa tunica, ab eodemque interno vasorum latere, sacculum descendisse; & prope hujus orificium illa adiisse, non ventris cavum, sed peritonæum: in alio autem (o) fuisse prope externum latus eorum vasorum. Sunt quidem inter mea, & aliorum, atque adeo ipsius Valsalvæ observata nonnulla discrimina. Ipse enim sacculum, ut dictum est, vasis incumbentem, vidit, in cadavere a parte superiore, id est in homine stante anteriore, quod Viri quidam Eruditissimi *perpetuo* observari, scribunt. Mihi vero a latere modo interno, nonnunquam externo occurrit eorum vasorum. Est etiam qui viderit, si recte intelligo, inter sacculum, & vasa Cremasterem musculum interjectum: quod multo rarius puto; certe aliter, ut dixi, inveni. Verum hæc discrimina ut Chirurgis scitu non sunt inutilia; ita non faciunt, ne ego cum Valsalva, uterque autem cum diligentioribus Observatoribus in eo quod præcipuum est, conveniamus, videlicet aliud esse herniæ sacculum, aliud processum peritonæi: quanquam in hoc ipso processu agnoscendo non levis hoc tempore inter Anatomicos est controversia. Nam quod Fernelius cum fieri illum ex interiore peritonæi tunica negavit, ex altera saltem, exteriore, compingi, docuit, qui possint illi accipere qui exteriorem hanc non agnoscunt? Quo tamen in numero haud satis scio, cur Doctus Vir Swammerdamium ex ejus Notis in Hornii Prodromum, Ruyschium ex Observatione 98. & Justum Schraderum ex II. Dec. Observatione 5. reponere videatur. Sed qui revera pro ea tunica cellulosam telam proponunt, quando hanc saltem cum vasis Spermaticis in scrotum descendere, non inficiantur, satis interea dant nobis, ut, hac lite nunc seposita, istud, quidquid est, quo vasa illa comprehenduntur, involvens certe, & a peritonæo procedens, vaginæ illorum, hujus autem processus vocabulo designare possimus. Nec Valsalva ipse cum processum dixit peritonæi (p), ab aliqua ejusmodi explicatione longe alienus, ut opinor fuisset. Nam etsi hac in re non idem semper adolescentem me docuit; memini tamen cum denique sic traderet, nec tendinem musculi Obliqui Externi, nec peritonæum qua vasa spermatica ex abdomine proprie dicto scrotum versus descendunt, nec illum, inquam, tendinem in veri annuli formam perforari, nec peritonæum in vaginam excavari, quorum utrumque plerique crederent; sed filamenta tantum nonnulla hinc, & illinc demittere quæ super ea vasa traducantur, nec aliam esse inter peritonæum, & Vaginalem tunicam connexionem. Unde etiam intelligis, processum illum non quasi canalem quendam perpetuum spectasse, qui primum vasa illa complexus, deinde se ipsum in Vaginalem tunicam explicaret. Nec sane ignorare poterat, tunicæ hujus cavum non multum se supra testiculum attollere, non modo anatome id monstrante, sed & Swammerdamio in *Miraculo Naturæ* diserte admonente, eam tunicam *non se se multo ultra testiculos extendere*. Quod secutus Blasius (q) inde ea deduxit quæ, ubi de Hydrocele agemus, infra (r) memorabimus: interea in Sepulchreto (s) videre poteris. Quo sicut illa relata sunt, ita etiam referri decebat quæ Swammerdamius indicato loco, & quæ cum eo Justus Schraderus (t) de alio omnino, siquando est, peritonæi processu, alio autem herniosorum sacculo observarunt. Quid ergo est, inquis, quod narrat Boscus in Sepulchreto (u), ab se ostensam in puero, enterocele laborante, *vaginam testiculo a peritonæo factam*, *ita dilatatam in suo exortu usque ad finem & fundum*, *ut duo digiti facile ingrederentur*? Crederem forsitan perraro aliquo casu diruptas hinc imam sacci herniæ partem, inde summam Vaginalis tunicæ in unum tubum coaluisse, aut, quod in singulari quadam sua ejusdemmodi Observatione suspicabatur Meryus (x), ut quadrupedum plerisque, ita ei puero vaginam istam a ventris cavo ad testiculum perviam obtigisse; crederem, inquam, nisi Boscus id *sæpe* se vidisse, & ostendisse, affirmaret, putaretque *omnibus facile esse visu*. Cum vero cæteris, nedum mihi, non modo id non appareat, sed longe aliud evidentissime deprehendatur; reliquum est ut hallucinatum esse hominem, & eos qui aderant, suspicemur, extenuatione fortasse, & adhæsione utriusque tunicæ cum inter se, tum ad testiculum tanta, ut hic extuberans intra saccum herniæ in eo omnino esse videretur.

9. Sed cavendæ magis in vivis hallucinationes aliæ, ne intestinum, aut omentum extra ventris caveam prolapsum falso existimemus. Multa sunt quæ ejusmodi errorem incautis objiciant, ut testiculus qui serius, sicuti nonnunquam accidit, in scrotum descensurus, inguen attollat, non facile tamen pro bubonocele accipiendus, nisi forte ab iis qui Brechtfeldium (y) haud imitati, scrotum antea, præsertim in pueris, non explorent, nec deficientem in eo testem animadvertant: ut glandula aliqua inguinalis in eam formam aucta quam Epistola XXXI. (z) in Lanio descripsimus, aut multæ cum sero coagulato, quales deprehendit Reiselius (a): ut alia tandem, quæ ne imponant, cætera sunt diligenter spectanda, & inquirenda. Eram Venetiis, cum mulier Chirurgos, & Medicos, in his Santorinum advocavit, ut quid esset quod sibi in altero inguine prominebat, dignoscerent, bubonocelem verita propterea quia repente apparuerat inter conatus adstricti ventris exonerandi. Herniæ aberant signa omnia; nisi quod statim atque eum locum manu tentarent, mulier ructus emittebat. Quæ postquam ob id unum Medicos animadvertit animi pendere, risit, & quamcunque mei corporis tentetis partem, mihi, inquit, ructus illico prodire, audietis. Periculum continuo faciunt, & continuo ructus prodeunt. Hæc mihi, aliisque Amicis cum Santorinus referret, cæteris ut inauditum mirantibus, rarum est, inquam, non inauditum. Legere enim memini apud Ettmullerum (b), *rarum esse quod Bartholinus in Actis Med. Hafniens. p. 199. & Rhodius C. 2. Obs. 52. observarunt*, ab *externa frictione corporis quocunque in loco ructus continuos*. Sed ne idem tibi quod Amicis illis meis accidat, si for-

(f) Hist. l. 45. (g) n. 6. (h) Physiol. l. 1. c. 7. (i) n. 5. (k) n. 2. (l) n. 19. (m) n. 15. (n) n. 9.
(o) n. 18. (p) Epist. 34. n. 5. (q) Obs. Anat. in Hom. ubi de Teste. (r) n. 32. (s) Sect. hac 29. Obs. 2.
(t) Dec 2. Obs. Anat. Med 5. (u) Sect. cit. Obs 5. (x) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 3.
(y) Vid. apud Bartholin. Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 106. (z) n. 19. (a) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 12.
(b) Prax. l. 1. S. 4. c. 2. in Prognos.

si forte indicatos ab Ettmullero Auctores in re perrara malis inspicere; in Rhodio quidem feliciorem indicantis memoriam facile desiderabis, sed in Bartholino operarum errore agnito, pag. 199. pro 194. ponentium, reapse inveniens Observationem viri, *qui a leni frictione cujuscumque corporis partis statim in tam enormem incidebat eructationem, ut non prius desineret eructare, quam cessaret frictio*. Est autem ea Observatio CII. Partis I. Volum. I. laudatorum Actorum, Brechtfeldio Reg. Matris Medico auctore.

10. Sunt & alia non æque perraro, sed tamen non creberrime occurrentia, nec modo ad inguina, verum etiam ad umbilicum, & scrotum, quæ in herniis dignoscendis morari Medicos possint, & nonnunquam decipere. Sic memoria teneo, in Serenissimo quodam Principe, flatibus quoque inter cætera, & hypochondriacis ventris distentionibus obnoxio, relatum mihi ab ejus Medicis, præstantibus alioquin Viris, paululo supra umbilicum a sinisteriore parte esse epiplocelem: quem ego locum explorans, etsi laxam quandam percepi, levemque prominentiam circuli ambitu, cujus diameter tres saltem digitos transversos æquaret; tamen cum subesse nihil inæquale sentirem, Princeps autem ipse non ea interroganti responderet quæ Medicorum confirmarent judicium; malui assensionem sustinere, nec me pœnituit, cum aliquot post mensibus ex mortui ob longe aliam causam, ad me missa dissectione, certior factus sum, deceptionem accidisse, a Cel. Heistero (c) indicatam, scilicet nihil ibi sub cute præter pinguedinem fuisse cellulas distendentem membranæ Adiposæ, non a peritonæo, quod nullo modo laxum erat, extrorsum compulsæ, sed propter majorem eo in loco suæ pinguedinis copiam eo in loco prominentis: quo de genere tumorum ad te alias (d) scribam. Sed ut bubonocelem aliquando mentiantur, ostendit Schulzii (e) Observatio in viro in quo tanto facilior fuisset error, quod cum esset macilentus, nemo tantam pinguedinis copiam vasis Spermaticis adjunctam putasset. Et quamvis præpinguis esset alter quem dissecuit Petschius (f); tamen in proclivi deceptio erat propterea quia pinguedo in substantia peritonæi cellulosa collecta, *per annulos ad scrotum*, non in utroque, sed in dextero dumtaxat latere ea copia progrediebatur, ut ibi oscheocele esse videretur. Porro in scroto, ubi cæteroquin haud raro cum multiplex simul est herniæ genus, alterum ab altero obscuratur, ut cum multa circumjecta aqua prohibet inclusum omentum, aut intestinum, aut ambo digitis tentando internoscere; accidere præterea nonnunquam potest, ut vel simplex genus aliquod multiplex esse, aut non quale est, esse existimemus. Quis enim in illa exempli causa, Vesalii Observatione, quam in Sepulchreto quoque (g) habes descriptam, cum scrotum amplum adeo, & grave animadvertisset, quis, inquam, ex sola illapsi omenti parte esse, putasset, eo usque aucta, ut *quatuor aut quinque librarum pondus penderet*? Aut quotus quisque; ut ad recentius exemplum veniamus; facile deceptionem vitasset (in quam Gunzius ipse (h) laudabili ingenuitate se incidisse, fatetur) ut cum angustiorem ad inguen, in scroto autem magnum, amplumque cum rotunditate tumorem videret; non ibi intestini quidquam, sed omentum solum, quod inventum est crassius factum, & inferius replicatum, concludi, existimaret? Aut quis denique cui sint incognitæ Observationes, non sæpe obviæ, præstantium Virorum quos tibi Epistola XXXIV. (i) laudavimus, cum videat, ad pleraque alia intercepti intestini symptomata, illud non accedere ut via intestinorum intercludatur, affirmare audeat, aliquam horum interceptam esse partem sive ad umbilicum, sive ad inguen, sive in scroto, ut alii, sive ad femoris initium, ut nos deprehendimus (k): & contra, tametsi recrementa nulla transeant, nihil tamen, nisi partem aliquam parietis intestini, esse interceptum, ut nos olim ad inguen vidimus (l), nuperrime autem vel inferius Chirurgus Experientissimus Antonius Benevolus (m). Sed & postea fortasse erit alias in dignoscendis herniis faciles hallucinationes indicandi locus.

11. Nunc enim aliquid attingendum est de iis quæ attinent ad prolapsi in scrotum intestini repositionem, ut satis a me tibi fiat, quærenti, num Valsalva a clysterum usu tunc abhorreret? Ille vero, quod ex scripto quoque ejus Consilio intelligitur, sedulo curabat, ut debebat, ne quid reponendis intestinis obstaret, imo ut omnia, quo ad ejus fieri posset, redituris in ventrem cederent. Itaque ubi hernia mollior aliquanto facta esset, quod mataxis appositis crudi fili præstabat, calida permadentibus in qua flores chamæmeli, & meliloti, semina autem lini, & fœni græci incocta essent, quarta quaque hora mutandis (sic enim tunc Bononiæ solebant, sæpius tamen mataxis lixivio imbutis; hic spongiis utuntur in calentem amurcam demersis) tunc intestinorum repositionem blanda manu moliebatur, jejuno ægro, neque alio hujus corporis situ, quam eo quem, ut in more est, jam inde a principio imperabat, tempus insuper impellendi observans quo jussus æger exspirationem longius producebat. Sanguinis autem, præsertim ubi hujus nimia copia esset, missiones antea præceperat, cum consueta alia, in quibus & clysteres intelligo, auxilia laudaverat, & parcum tum semper cibi, potusque usum, iis quæ flatus gignunt, vitatis, ad hæc jusculum emolliens mane, & sero, oleum autem ex dulcibus amygdalis recens expressum, interdiu ex cochleari per vices sumendum sic ut ne plus duabus unciis quotidie absumeretur. Postquam intestina reposuerat; ne forte relaberentur, eodem corporis positu, aptoque subligari cavebat, ad quod assutum frustum esset mollis spongiæ, tres digitos longum, totidem latum, unum crassum. Ubi vero per intervalla re sæpius tentata, repositio non succederet, nec gravia interim symptomata aliud capere consilium cogerent, ipse quidem potius quam incassum vexando inflammationem crearet, tum vitare, tum servare ægrum jubebat cætera omnia quæ dicta sunt sive exterius, sive interius molliendi causa in usum trahenda, sed cum iis præsertim toties inculcatum decubitus modum, id est ut altior esset pubes quam reliquus venter; sic enim per se naturam interdum rem absolvere. Contraxi tibi in summam consilium totum, non quod pleraque non sint omnibus communia; imo propterea quod sunt, ut plane intelligas, cum in hoc conveniant quod ratio indicat, ne quidquam in ventre sit quod obstet, utque omnia cedant regressuris intestinis, minime apparere, cur olim, & nostro etiam tempore aliqui a clysteribus tunc abhorreant, per quos sine irritamento quidquid ea via potest ex intestinis subducatur. Nam quod ajunt, *descendere* clysteres *ad scrotum, & ratione ponderis sui intestina magis deprimere, atque herniam augere*; id locum fortasse haberet ubi proxima Recto pars Coli in scrotum illapsa esset, aut ubi inverso jam peristaltico motu, omnia ex Recto in reliqua intestina raperentur. Quorum neutrum ab iis dici potest, non primum, quia *Colon raro exire* in scrotum, fatentur; non alterum, quia cum jam *pessima symptomata supervenerint*; tunc denique clysteribus ipsi quidem uti permittunt.

12. Ubi vero ad ferrum veniendum est, qua potissimum ratione utendum sit, cum Valsalva, cujus præcipue scire aves consuetudinem, scriptum non reliquerit; nihil est causæ, cur iis quæ satis ab aliis tractata sunt, immoremur. Nonnulla dumtaxat quæ illius, aut meis dissectionibus confirmari possunt, paucis attingam. Et primum quæ repositioni maxime officiunt, orificii sacculi angustiæ, & durities, & prolapsorum aut ad sacculum, aut inter se annexio ut aliquando occurrerint nobis, certa loca ostendent Epistolarum V. (n), XXI. (o), XXXIV. (p), & hujus quoque Epistolæ ipsius (q). Mutationes deinde quas in partibus offendimus aut intra sacculum, aut prope sacculum positis, animadvertes. In his adnotatione maxime dignum est quod Valsalva vidit, ut Epistola habes II. (r), testis videlicet ob veterem, ut videtur, epiplocelem, in Juvene firma alioquin valetudine uso, & annos nato circiter viginti duos, totus in membranosum corpus mutatus. Leges quidem in Sepulchreto (s) testes *exiguos, compressos, flavescentes, nucis moschatæ magnitudinem vix æquantes* cum hernia inventos, sed magna, neque ex omento solum, sed ex mesenterii quoque, & Ilei intestini non mediocri portione facta, eaque ante viginti annos, & in septuagenario. Et Senex erat pariter is cujus testem, herniæ proximum, altero minorem, nec paulo offendi, eumdemque intus ex fusco rubentem, quemadmodum Epistola scripsi XXIV. (t) Hernia tamen illa erat enterocele, & propter inflammationem lethalis fuit; ut appareat quo ille testis color sit referendus. Hæ igitur duæ Observationes testiculorum magnitudinem ob prolapsas in scrotum partes interdum minui, ostendunt; prima autem illa, aliquando structuram ipsam penitus mutari, demonstrat. Ex quibus ut potes intelligere,

(c) Inst. Chir. P. 2. S. 5. c. 120. n. 1. (d) Epist. 50. n. 24. (e) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (f) Syllog. Anat. Obs. §. 89. (g) Sect. hac 29. Obs 15. §. 3. (h) Prolus. de Entero Epiplocel. (i) n. 16. 17. (k) Ibid. n. 15. (l) Ibid. n. 18. (m) Due Relaz. Chirurg. Relaz. 2. (n) n. 2. (o) n. 15. (p) n. 5. 9. 18. (q) n. 5. (r) n. 20. (s) Sect. hac 29. Obs. 13. (t) n. 16.

gere, non semper esse verum quod aliqui pronunciarunt, *sterilitatem ex herniis metuere, frustraneum esse*; ita conjicere etiam potes, herniosos interdum steriles fieri non modo quod *vasa*, ut Boerhaavius (u) docuit, *sacco adnascantur*, sed etiam quod præter vasa testes ipsi pondere & mole illapsi non solum intestini, verum mesenterii quoque, & nonnunquam ipsius dumtaxat omenti diutius premantur.

13 Iis autem quæ in herniæ saccum procidunt, partibus quæ aliquando mutationes contingant, & quam facile & quam multos, magnosque errores hæc neglecta animadversio in medendi arte parere possit, scite admonuit Gunzius (x) ubi suam in omento deceptionem est fatius. Ad cujus Observationem omenti, in hernia crassioris, & pinguioris facti, antea habitas Sprogelii (y) in vivo, Maucharti (z) in mortuo Observationes adjunges. Et ne omentum solum mutari, credas; illam quoque addes, quæ refertur a Lavatero (a) *intestinorum papyri madidæ instar mollium*; ut minus mirari oporteat, ii, accedente præsertim suppuratione, aut gangræna, rumpantur, & quod continent liquidarum fæcum, in herniæ cavum effundant, sicque hæc aut aliam herniæ speciem, aut abscessum mentiatur, ut Cel. Heisteri (b) in vivis, mortuisque observata commonstrant. Verum ut in mutationibus subsistam quas Valsalva, & ego prolapsis partibus accidisse, conspeximus; eas ex Epistola intelliges XXXIV. Nec intestinis solum dico, quæ ab interceptione passim aut inflammata, aut nigra, & gangrænosa invenies; sed omento quoque, & mesenterio. Illud enim duplicatum, & in corpus teres conformatum leges (c), quod nisi incidendo potui quid esset, intelligere. Mesenterii autem portio ut quasi carnea Valsalvæ (d) apparuerit, ibidem cognosces. Ea, inquam, portio, quæ, si duplicatum intestinum paulo altius descendat, ipsum intra sacculum sequatur, necesse est; facilius enim propter pinguedinem, qua multa est præditum, laxari potest, quam disrumpi. Nunquam autem laxius esse, quam in herniis, intelligitur. *Mollities atque laxitas* mesenterii *in hernia intestinali frequenter cernitur*, inquit Whartonus (e). *Usque adeo enim laxatur mesenterium, ut permittat intestinum sibi appensum, quod intra orbitam suam coercere debuerat, in scrotum delabi*. Sed is quem sæpius tibi, & merito laudo, Benevolus (f) mesenterii laxitatem semper, nedum *frequenter* esse in istis herniis, indeque primam harum esse originem, digna sane quæ legatur Dissertatione ostendendum suscepit. Quo spectat Observatio, in Sectionem hanc Sepulchreti (g) relata, Hoffmanni patris, vires emplastri sui magnetici, lumbis adhibiti, prædicantis ad retrahenda ex herniis intestina. Quæ si tantæ sunt, quantæ ad pervadendum, quod perdifficile est intellectu, crassitudinem lumborum, imo eorum vertebras, & corroborandum mesenterium requiruntur; miror, cur filius ubi de herniarum curatione non uno in loco scripsit, nullam ejus, quod meminerim, emplastri mentionem fecerit. Cujus tamen cum Ettmullerus (h) confirmet, *effectum se vidisse mirabilem*; rem, si tibi sic placet, in medio relinquam, præsertim cum siquis velit herniosus corroborantia, & adstringentia, lumbis, ubi se annectit mesenterium, apponere, ei Benevolus non repugnet. Cæterum a Benevolo visa non credo quæ multis ante annis scripserat Cl. Rostius (i), cum in hernioso laxum mesenterium invenisset, nempe *viri simillimum esse, hernias intestinales hoc primitus requirere, quoniam intestina eidem* mesenterio *firmiter alligantur, adeoque e sede sua deflectere nequeunt, nisi mesenterium ob quascunque violentias prius cedat*: neque credo, ad Præcl. Brendelii manus Benevoli Dissertationem pervenisse, cum eandem magis confirmavit sententiam (k). Ad Rostii enim Observationem, aliasque Benevoli, illamque præsertim in Sartore, cujus magnæ enteroceles majorem partem non jam intestina, sed mesenterii expansio faciebat, habes a Brendelio præcipue quas adjungas, asseverante, cum aliquoties id inquireret, mesenterium ab ipsa origine *immodice semper laxatum, & quasi distentum* invenisse, imo in bajulo ipsum ibi peritonæum a magnis vasis sejunctum, mesenterium autem in illo atque in altero *ultra fidem distentum*, ut certe in altero ubi quam minimum esse solet, iis locis *trium quatuorve spithamarum esset*. Et ne forte existimes, a prolapsorum intestinorum pondere hæc fieri, ut lumborum dolores; Rostius admonet, qui a quassante equitatione hernias contrahunt, *sentire ordinarie prius tensionem dolorificam* ad lumbos, *argumento haud obscuro afflicti, tensi vel diducti*, ibi affixi mesenterii. Quin etiam animadverti, attentum Medicum Riedlinum (*), cum futuræ enteroceles signa apud Auctores non inveniret, ex sua quadam Observatione multo antea indicasse ex quibus id suspicari possimus; in iis autem primo loco posuisse lumborum dolores. At enim, inquis, certum est ab Eximio Anatomico repertum esse in oscheocele mesenterium, quod *obesum, funiculi simile, tensum, durumque una cum intestinis descenderat*. Quid ergo laxum, aut debile in ejusmodi mesenterio fuit, cui herniæ originem imputemus? Ego vero ex te quæram, num eo tempore quo descendit, existimes sic tensum, durumque fuisse, nec illi postea id accidere potuisse quod mihi in ipso intercepto omento conspectum esse, dicebam, aut quod in eodem *durioris*, & *quasi scirrhosi* laudatis Observationibus Mauchartus, & Sprogelius adnotavere? quæramque insuper, quomodo, nisi laxius fuisset, cum aliquot Tenuium intestinorum ulnis potuisset in amplissimam herniam descendere? certe enim secundum naturam se habens nequit deorsum adeo pervenire. Cave putes, hæc a me Benevoli potius, quam veri, quantum ipse intelligo, tuendi studio, esse dicta, præsertim cum, quod ille faciebat, non omnia mesenterii, sed aliquid peritonæi quoque, & annulorum laxitati cum Rostio, & Brendelio tribuam.

15. Ex iis quæ attigimus, & multo etiam magis ex illis, quos indicavimus, Epistolarum locis, in memoriam redieris, quid de observatis a nobis Bubonocele, Oscheocele, Omphalocele, & Merocele, & de partibus tum prolapsis alias acceperis, ut non sit opus hic iterare. Juvat potius de duabus illis ultimis herniis aliquid adjungere. In Omphalocele etsi, quemadmodum a nobis, ab aliisque repertum est, omentum videtur, sicut ejus sedes indicat, debere concludi: non rarissime tamen abesse, sed Jejuni intestini, aut Coli partem sine illo occurrere, & sua, & Arnaldi, ac Petiti Observationibus ostendit Rostius (**), ubi & alia animadvertit de vomitu pro vario intercepto intestino citius, seriusve adveniente, nec eandem materiam ejiciente, quæ te legisse non pœnitebit. Merocele autem affectorum si forte dissectiones, quas addas Sepulchreto, desideras, in Observationibus invenies quas supra (l) indicavi, prætereaque apud Genselium (m), præsertim vero apud eum qui de hac Femorali, sive Crurali, dicta Hernia Dissertationem vulgavit, Cl. Danielem Koch (n). Quas, illasque Observationes inspiciens, cum plerasque in viris habitas fuisse, animadverteris; minus fortasse tibi placebit quod ab Erudito alioquin Medico scriptum est, *non facile viros* huic herniæ *obnoxios fieri*: quanquam mihi, ut verum fatear, necdum, nisi in fœminis, accidit, ut eam viderem. Rariores quasdam, seu locum spectes quo fiunt, seu partes, quæ procidunt, nec Valsalva, nec ipse conspexi. In illis ea est quæ contingit qua Obturator, ut vocant, nervus cum vasis ejusdem nominis prodit, quem nervulum haud scio, cur ille idem Eruditus, quem modo designabam, Medicus *cruralem posteriorem* dixerit, quo cæteri vocabulo omnium crassissimum significant nervum. Cæterum de hac hernia consules qui in Commercio Litterario (o), & apud Platnerum (p) laudantur. Est hac multo rarior quæ a Christophoro Henrico Papen (q), sicut in cadavere invenerat, diligenter descripta est, maximæ lagenæ oblongæ simillima, ab dextero ani latere incipientis, & intra saccum, peritonæo continuatum, Tenuia intestina cum mesaræo valde elongato, & initio Coli includentis: quæ viscera cum *per incisuram ischiadico sacram*, ut recte is censet, ad quem Observatio missa est, Cel. Hallerus, deorsum procidissent; nos Herniæ Dorsalis nomen illi potius alteri, siquando se prodat, reservabimus quam Paulus Barbettus (r), ut bene Auctor novit, & tu in Sepulchreto quoque (s) habes, his verbis indicaverat: *experientia me docuit, peritonæum etiam in parte posteriori versus dorsum posse disrumpi, & ibi herniam efficere*.

In illis autem herniis in quibus partes spectantur quæ raro prolabuntur, Cystocele est. Qua de hernia cum alias (t) ad te scribens mentionem sic fecerim, ut in mu-

(u) Prælect ad Instit. §. 641. (x) Prolus. supra ad n. 10. cit. (y) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 70. (z) Differt. supra ad n. 3. cit. c. 2. in fine. (a) Differt. ad eund. n. 3 cit. n. 23. (b) Differt. de Hernia Incarcer. §. 10. & 15. (c) n. 9. (d) n. 5 (e) Adenogr. c. 11. (f) Differtaz. 1. (g) Obs. 14. §. 3. (h) Prax. l. 1, S. 12. c. 1. (i) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (k) Prog. de Herniar. Natalib. (*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 150. (**) Obs. supra ad n. 13. cit. (l) n. 7. (m) Eph. N. C Cent. 7. & 8. in Append. ubi Const. Epid. Hungar. An. 1713. in Septembr. (n) c. 2. §. 5. (o) A. 1743. Hebd. 47. n. 1. (p) Differt. de Hydrocel. §. 2. not. 7. (q) Epist. de stupenda Hernia Dorsali. (r) Chirurg. P. 1. c. 8. vers. fin. (s) Sect. hac 29. Obs. 8. (t) Epist. 41. n. 12.

mulieribus analogo quodam modo, videlicet non per inguen procidente vesica, accidere indicaverim; nunc addam, in ipsis quoque per inguen aliquando prolabi, ut duæ Observationes docent sæpius laudati Benevoli (u). Quarum altera cum ostendat, quot annis ante id vitium cœpisset; non esse igitur patet a prima conformatione, quemadmodum Meryus (x) existimabat; præsertim quando nec tot aliarum quas tunc ex viris indicavi, ullam esse, memini cujus initium a primordiis usque apparuisse videatur. Qui fiat igitur, inquis, ut vesicam seu plenam, seu vacuam tum sua vincula, & nexus, tum peritonæum, & musculi abdominis per alterutrum inguen exire sinant? Legesis ingeniosi Viri Jo. Salzmanni Dissertationem (y) ubi ad ea quæ Petitus (z), ipse quoque ejusmodi herniæ observator, ad has infirmandas difficultates protulerat, alia insuper addit, per quæ easdem minoris facias, illamque in primis quæ a peritonæo obstante repetebatur, hic memorato a multis, non advertentibus, vesicam non inesse, sed subesse peritonæo. Quas omnes etsi planissime dissolvere non liceret; non tamen hæc hernia negari posset, quam non modo alias indicatum signum evidentissime pathognomonicum, sed & in mortuis inspectiones confirmarunt, tunc pariter indicatæ, ut nostri Jo. Dominici Salæ apud Bartholinum, & Ruyschii ipsius; ut mirum sit, fuisse qui anno demum 1713. hunc morbum pro novo haberent, & alii ab alio, sed circa illud tempus primum observatum esse, contenderent: quanquam olim etiam Platerus, ibidem a nobis memoratus, statim atque ex scroto in ischuria vesicæ distento, vulneratoque urina profluxit, hanc cognovit herniam, diserteque descripsit. Et ne forte credas, eam contentionem ex parte saltem ad muliebris vesicæ herniam attinuisse, simul cum vagina prolapsæ; fac memineris, hujusmodi Observationem a Peyero (a) annis ante Ruyschianam aliquot fuisse vulgatam, & dissectione comprobatam, quam etiam in Sepulchreto (b) habes. Hanc aliorum postea & nominatim Virorum Clariss. Bassii (c) & Burgrafii (d), Observationes in demortuis secutæ sunt. Meryus qui virilis vesicæ descensum in scrotum per cadaveris incisionem præclare confirmaverat (e), muliebris herniam in viva dumtaxat raro exemplo in perinæo deprehendit (f). Atque hæc non ad iteranda, sed ad pressius alibi indicata illustranda, & absolvenda ea quæ attinent ad Herniarum Vesicæ historiam, dicta sunto. Vel rarior quam Cystocele, est Hysterocele per sectionem patefacta. Præter illam tamen hujus Observationem quæ in Sepulchretum (g) relata est, pervulgatæ sunt duæ in Doringii Epistola ad Hildanum, quarum priorem, ex Sennerti Institutionibus exscriptam, si perleges, illud quoque animadvertes in tanta hernia, eaque ob ictum orta, peritonæum, quantum Sennertus visu dijudicare potuit, *integrum* perstitisse. Verum etiam sine dissectione quis dubitare posset, uterum in tribus aliis herniis fuisse, quarum duas *ultra media femora*, tertiam *ad genua usque propendentem* memorarunt Carolus Sponius (h), & Fridericus Ruyschius (i), quando feliciter natos esse fœtus legerit, hernia ab obstetrice *elevata*, quod Ruyschius vidit, aut post illos editos, herniam valde subsedisse, & sine prioribus internis motibus remansisse, existimaverit, quæ, aut alia ejusmodi indicia Sponius attenderit, necesse est. Huc hernias adde quas alia faciunt prolabentia viscera, ut deprehensus ab Ruyschio eodem (k) lien in peritonæo dilatato, ut ventriculus, cujusmodi Observationes duas, quamvis dissectione non comprobatas, minime tamen obscuras, commemorat Petrus Kirschbaum (l); ut jecur, per anatomen in hernia inventum ab Salomone Reiselio (m). Has, aliasque hujusmodi hernias, si viscus quod continent, spectaveris; ab eo denominabis, ut suam Reiselius Hepatocelem. Sin eam in qua contigerint, abdominis sedem; ab hac vocabis. Nam si Ventris, aut *Ventralem*, ut faciunt nunc plures, herniam diceres; recte quidem diceres; sed cum aliud nihil præter genus nimis late patens indicares; de sede etiamtum interrogari posses, quod non posses, si hanc a primo significasses. In sede autem definienda noli credere te peccaturum, si forte Umbilicalem voces quæ non ipso in annulo umbilici sit, ubi vix memini in aliis quam in aliquo tenello infante, vidisse. Satis sit tibi, si illa fuerit prope umbilicum; socios enim, nec eos vulgares, habebis qui vel sic acceperint, atque accipiant. Sedes autem tot esse possunt, quot sunt abdominis regiones. Sic, exempli causa, sub costis spuriis in hypochondrio dextero Lavaterus (n) herniam vidit quæ partem intercipiebat Jejuni intestini. Sic alii in aliis, quas omnes continuo is nominat, indicatve, regionibus; ut mirari subeat, Rolfincium (o) ad hypochondria, & ad pubem hernias negasse; *nullum enim, quod sciam*, inquit, *exemplum dari potest, quod illa* loca *taliter affecta unquam visa sint*. Namque ut alia forte ejus memoriæ tunc non occurrerent exempla, qualia nunc obvia sunt, ut vel ipse bis (p) per anatomen hernias ad pubem examinaverim; at saltem loci Hippocratis (q) oblivisci non decebat, quem ejus Enarratores perpenderant, utinam satis feliciter, & omni ex parte, Franciscus Vallesius (r), & Hieronymus Mercurialis (s): *Pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, ut plurimum statim sunt innoxiæ: quæ vero paululum supra umbilicum in dextra parte, hæ dolorosæ sunt, & anxiosæ, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Psittaco accidit*. Hunc locum productum videbis in Dissertatione (t), quam docte, periteque scripsit Vir Cl. B. Ignat. la Chausse.

15. Jam illud sequitur, ut quando de legitimis herniis scripsimus; de spuriis quoque, id est in quibus nullius Partis ex ventre prolapsus fit, sermonem habeamus. Sunt hæ Hydrocele, Pneumatocele, Hæmatocele, Cirsocele, Steatocele, Sarcocele, Spermatocele. Quæ etsi multæ sunt; in ipsis tamen universis multus non ero. Nam earum quas Valsalva, aut ego per dissectionem examinavimus, Observationes ex illo quidem omnes; ex me autem plerasque antea accepisti.

16. Hydrocelem ex Valsalvæ observatione bis descripsi Epistola XX. (u) Quam relegens, facile Malpighii (x) imitatorem agnoscas. Uterque enim hydroceles humorem evaporationis ope exploravit. Uterque ex Vaginali tunica humoris guttulas expressit; Valsalva insuper ex Albuginea. Ex qua, sicut alibi scriptum reliquit, etiam secundum naturam se habentibus rebus, compresso testiculo, vidit parallelo ordine erumpentes. Sic etiam Malpighius *a statis* Vaginalis *orificiis conspexerat prosilire, & repetita sæpius compressione* alias *erumpere* quas inter *fere inumeras* guttulas *aliquæ grandiores erant*. Quamobrem utriusque sententia fuit, per Vaginalem separari humorem in naturali statu paucum, inter eam, & Albugineam madoris instar prohibentis ne eæ tunicæ coalescant, ut sic mollis, suoque aptus officio servetur testiculus: qui humor si per morbum coacervetur, hydrocelem tunc fieri. Non desunt autem hoc tempore qui nihil ibi esse cavi, ajant, nihilque aquæ secundum naturam; etsi non ignorent, Vesalium (y) tamen docuisse, Vaginalem tunicam intus esse *aqueo quodam humore obductam*, qui post illum passim ab aliis quoque conspectus sit, & Boerhaavium (z) addidisse, *in caballo, dissecta vaginali plurimum aquæ exprimi posse*. Hæc non eo attingo, quod illum unum esse censeam modum quo hydroceles origo explicari queat. Imo cum meas omnes attentius recolo Observationes, nullam invenio quæ non indicet, eas quas ego intra Vaginalem tunicam examinavi, hydroceles a disruptis illic hydatidibus originem habuisse. Quod tibi quoque videbitur, ut opinor, ubi in singulis animadverteris aut hydatides aliquas sive etiamtum integras, sive semilaceras, aut reliquias earum fuisse superstites. Quas antequam Observationes proponere, aut commemorare aggredior; scire juvat, intra illud cavum, vel nulla adhuc inchoata hydrocele, aliquando hydatides inveniri, quæ si dissiliant, & eam quam continent, aquam primum effundant, deinde aliam usque & usque stillare pergant, non est dubium, quin facturæ sint hydrocelem. Nos autem Epistola ad te IV. (a) duarum ibi hydatidum mentionem fecimus, quarum singulæ singulis testibus erant impositæ, magnæ ambæ, sic tamen, ut sinistra esset major, ab omni ferme parte solutæ, ac liberæ, eumque humorem continentes, quem igni impositum non concrescere vidimus, sed relicta tenui quadam pellicula, in auras evanescere non secus ac Malpighio (b) interdum, & Valsalvæ (c)

salvæ

(u) Offervaz. 25. 26. (x) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 3. (y) De Hernia Vesicæ Urinar. thes. 22. & seqq.
(z) Histoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1717. (a) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 84. (b) l. 3. S. 31. in Additam. Obs. 5.
(c) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (d) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 126. (e) Mem. cit. Obs. 1. (f) Obs. 2.
(g) l. 3. S. 38. in Append. Obs. 2. (h) apud Lavaterum Dissert. de Intest. Compress. thes. 13. (i) Advers. Dec. 2. n. 9.
(k) Ibid. (l) Dissert. de Hernia Ventric. §. 3. Hist. 1. & 2. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 6. (n) Dissert. cit. thes. 5.
(o) Diatrib. de Enterocel. c. 3. §. 4. (p) Epist. 5. n. 19. & Epist. 34. n. 11. (q) De Morb. Popul. l. 2. S. 1. vers. fin.
(r) Comment. in eam Sect. n. 19. (s) Adnot. in eum librum n. 6. (t) De Hernia Ventrali ad §. 10. (u) n. 24. & 26.
(x) Epist. de Struct. Glandul. (y) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 13. (z) Prælect. ad Instit. §. 641. (a) n. 30.
(b) (c) locis paulo ante indicatis.

accidit in hydroceles humore ad eundem modum examinando. Sed ad illas Observationes veniamus.

17. MILES vetulus, & gibbosus quos morbos pertulisset, quibusve novissime esset confectus, magis ex mortui dissectione licuit, quam ex viventis narratione, aut Medicorum observatione cognoscere. Paulo enim postea quam fuerat in hoc Nosocomium illatus, vivendi finem fecerat. CADAVER, quale id cunque erat, Gymnasium habuit, ubi Anatomen docebamus frigidissima illa quam alibi (d) memoravimus, tempestate A. 1740. Februario mense. Venter nihil ostendit præter naturam, si quæ ad scrotum attinent, excipias, de quo post dicemus, & ossei aliquid in arteriis Iliacis. In Thoracis utroque cavo aqua plurima; in pericardio non pauca, gelu ubique concreta. Pulmones tamen, nisi quod alter magnum ad tractum erat cum pleura connexus, & ad primam bronchiorum partitionem inter plures Bronchiales glandulas unam magnitudinis haud mediocris habuere, nihil notabilis vitii ostenderunt: ut neque crura, aut pedes ullum vel levis œdematis initium. Pericardii, crassioris facti, interiori superficiei, exteriori autem cordis adhærebat hic illic crassa quædam quasi puriformis materia, quam viscidiorem, & polyposam ejus aquæ partem fuisse, censui quæ aqua, ut dixi, intra pericardium conglaciaverat. Ea materia cum a corde avelleretur, pinguedo quæ hoc undique, nec pauca, operiebat, hic illic quasi erosa relinquebatur. Qua me specie decipi, non sum passus, eorum memor, quæ olim animadverteram, ut ad te scribens Epistolam XXI. (e) & XXV. (f) ubi hunc etiam militem obiter commemoro, satis indicavi. Cor ipsum æquo amplius esse visum est, latioresque esse rami, Subclavii præsertim, & Carotici arteriæ Magnæ. Sed amplificatæ manifesto erant hujus valvulæ, & truncus ipse ad primos a corde tractus. Neque ibi deerant hic illic ossium initia, imo inter tunicas interiores osseæ squamulæ: quæ vel magis extra illos tractus occurrebant, & nominatim intra orificia Carotidum sinistrarum, Internæ videlicet, atque Externæ, & in Brachiali quoque arteria ad cubiti flexum, & infra hunc. Thoracis vertebræ septem, octove superiores ita erant positæ, ut, Spina ibi in alterum latus curvata, & inflexa, totidem ejusdem lateris costæ retrorsum prominerent, & gibbum facerent. Cranium, cum meliora interea oblata essent capita, non aperuimus. Restat, ut quæ primis diebus, scrotum incidentes, deprehendimus, subjiciamus. Fuit hoc a dextris intus extraque sanum; a sinistris tumidum. Itaque sub crassioribus tunicis Erythroide, & Vaginali, intra hujus cavum amplificatum aquam inveni ex fusco flavam, gelu semiconcretam, aliqua, sed non magna, copia. Cum testem inspicerem, longiorem potius visum, quam crassiorem, & longiorem certe Epididymidem; animadverti parvam quandam fimbriam, ex Albuginea pendentem qua propius majorem illius globum, testiculum convestiebat: quam fimbriam pro disruptæ hydatidis reliquiis accipiendam esse, censui, præsertim cum haud procul integram hydatidem cernerem, ex eadem tunica exstantem.

18. VIR fuit ex iis quorum plerasque Partes extremo Novembri A. 1718. Patavii dissecabam, qui alterum scroti latus subtumidum habebat. TUNICAS inter Vaginalem, & Albugineam ejus lateris aquam, urinæ colore, non multam inveni, Albugineam autem exiguis tuberculis inæqualem: quæ ut pro parvarum hydatidum quæ dissiliissent, vestigiis acciperem, hydatides fecerunt nonnullæ quas in eadem tunica iis qui aderant, ostendi necdum omnino disruptas.

19. VIR alius inter eos fuit quorum cadavera Bononiæ incidi vere anni 1703. qui altero itidem latere non magna hydrocele laborabat. TUNICÆ illæ eædem duæ humorem intercludebant aquæ similem in qua caro recens lota est. A majori autem epididymidis globo per tenue, & breve filamentum parvula hydatis pendebat. Per id filamentum multo exilius sanguiferum vasculum ferebatur.

20. Quod in his tribus exemplis non magna fuerit aquæ copia, inde fortasse repetendum conjiciemus, quod neque omnes omnino dissiliissent hydatides, & parvæ fuissent quæ dissilierant, neque diu post disruptionem humorem stillare perrexissent. Exemplum autem ultimum faciet ut in memoriam redeas eorum quæ de origine hydatidum pariter ex mulierum testibus pendentium Epistola attigimus XXXVIII. (g). Plura vero quæ ibi (h) de hydatidibus scripta sunt, ut iis illustrantur quæ hic scribuntur, ita vicissim illa, si relegas, ad horum facient illustrationem. Quamobrem exemplis hic supersedebimus eorum quæ hydatidibus itidem aliis in partibus contingunt, ut in virorum testiculis. In quibus jam eandem mutationum seriem mecum ex Observationibus recognosce.

21. Et primum fac memineris, ut in Lanio, cujus dissectionem Epistola dedi XXI. (i) cum intra Vaginalem utramque esset aqua subflava, hydatides, quæ hanc, opinor, non ita diu antea effuderant, apparuerint mihi vesicæ instar ex crassis, quasi in se contracti essent, parietibus factæ, ideoque jam propemodum solidæ, carneique coloris, ab Albuginea prope majorem epididymidis globum, eodem prorsus a dextris, sinistrisque loco, per suum pedunculum propendentis. Hinc; ut id obiter interjiciam; facile intelliges, quid illa fuerit veluti glandula carnosa quam per suum petiolum a muliebri ovario pendentem Vallisnerius (k) memoravit: ex tam crebra autem hydatidum sive adnatarum, sive nonnunquam dependentium tum in fœminarum ovariis, tum in virorum testiculis observatione novum argumentum capies similitudinis quæ inter utrasque has Partes intercedit, si rem quidem sic generatim spectemus. Sed a vesicula propemodum solida ad tuberculum, sive corpusculum omnino jam solidum pergamus.

22. BUBULCUS post medium Januarium mensem A. 1743. in hoc obierat Nosocomio. Is quibus potissimum obnoxius fuisset morbis, & quibus sublatus, cum pro certo dicere non possim; conjicies ipse ex iis quæ præter naturam deprehendi, cum in Gymnasio quæ ad Ventrem attinent, & quæ ad Thoracem, inciderentur.

THORAX; ab hoc enim hic juvat initium ducere; pulmones habuit arcte cum pleura connexos, cætera sanos; cor magnum: arteriam Aortam qua descendere incipiebat, non sine aliqua ossea squamula: Carotides latiores quam soleant, latissimas autem Jugulares venas Internas, dexteram præsertim, quæ aere magis ut videbatur, quam sanguine plena, digitum pollicem ferme æquabat. Ventre aperto, oculos ad se convertit sinistra ima pars Coli intestini, flatibus dilatata, eoque compulsa, ut ejus inflexus ille tractus pene totus in umbilicali esset regione in transversum locatus, magno objecto errandi periculo, si quis ibi ex dolorum sede, non Colon, sed Jejunum intestinum torqueri, censuisset. Ventriculus erat amplissimus laxissimusque. Huic lumbrici inerant multi, tunica autem intima deerat ad spatium aliquod a sinistris in fundi posteriore facie, & gangrænæ initium apparebat in ea parte quæ pyloro propior est. Qua omentum ventriculo cohærebat, ubi sæpenumero, si quas, minimas certe videas glandulas de lymphaticarum genere, occurrebant aliquot, parvæ fabæ magnitudine. Lien sex digitos transversos latus, duos tresve pollices crassus, sesquispithama longior, substantia fuit valde laxa, & præmolli. Jecur tamen non æquo grandius, intus dimidia ex parte decolor, ex dimidia altera dilute flavum, tres aut quatuor emittebat bilarios ductus quibus latiores vidisse, non memini, uno præsertim qui minimi digiti apicem propemodum admisisset. Quorum dilatationis causa nulla apparebat eo tempore: calculum autem aliquem olim in trunco substitisse, in quem illi, ut solent, confluebant, fortasse conjecissem, si is truncus, qui latus alioquin erat, ipse quoque ea latitudine esset quæ proportione requireretur. In cysti bilis fusca, sed quæ flavissimo colore inficeret: cum multa ex illa discissa effluxisset; fæces tamen lentæ, earum similes quæ in vino subsident, restiterunt. Iliacarum arteriarum altera intorta alicubi quasi ut in Splenica videmus: utriusque autem illarum interior facies pene rugosa, & infuscata, nisi qua altera uno in loco subalbi aliquid ostendit ligamenti duritie, necdum ossis. Spongiosi urethræ corporis bulbus, qui solet intus, extraque a subsistente sanguine nigricare, hic, quod alias vidisse non recordor, nullum continebat, ut ejus cellulæ, patulæ alioquin, carneo dumtaxat colore subruberent. Testium alter fuit secundum naturæ modum, nisi quod inter se, & epididymidem levem pinguedinis laciniam in viro cæteroquin non pingui interjectam habebat. Alter vero ea erat copia valde flavæ aquæ circumfusus, ut per tunicam Erythroidem fibræ jam nullæ amplius apparerent, distentam videlicet a Vaginali, quæ non modo ipsa quoque distendebatur, sed caveam suam, semper quidem eo minus latam, quo magis sursum ibat, ad tres pollices extendebat supra testis supremam partem, sani utique, sed ita in longitudinem producti, ut alligatam epididymidem distraxisse videretur. Pro-

(d) Epist. 13. n. 5. (e) n. 2. (f) n. 24. (g) n. 38. in fin. (h) n. 33. & seqq. (i) n. 19.
(k) Istor. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.

pe hujus majorem globum ex Albuginea prominebat ſubrotundum corpuſculum, quaſi ex ejus ſubſtantia factum. Vaſorum autem Spermaticorum faſciculus craſſior quidem erat; ſed ex ſubflava fiebat pinguedine majori ex parte.

23. In hac, aliiſve quas indicaturus ſum, aut prolaturus, Obſervationibus nolim mireris, ſi cum multa eſſet, aut non pauca intra Vaginalem tunicam aquæ copia, unum tamen ſæpe eſſet corpuſculum, nec illud magnum. Reliquiæ enim magnæ hydatidis eſſe potuit, & quæ diu aquam dediſſet, tametſi denique a longo tempore in eam ſe contraxiſſet exiguitatem, & ſiqua præterea corpuſcula ſimilia fuerant, omnino interdum potuerant evanuiſſe. Hoc monito, non modo tibi ad memoriam reducam Senem de quo Epiſtola ſcripſi XL. (l), in cujus altera Vaginali turbida aqua erat non pauca, ſubrotundum autem corpuſculum, Albugineæ concolor, ex hac prope globum epididymidis majorem prominebat; verum inſuper huc duas alias adſcribam hiſtorias, quarum altera ſimul plura confirmet eſſe potuiſſe corpuſcula, altera oſtendat qua interdum ratione Proſectorum oculos poſſint effugere.

24. SENEM ruſticum in hoc Noſocomio thoracis hydrops confecerat eo tempore quo mihi Januario menſe A. 1731. publica incipienda erat Anatome. Itaque ejus cadaver in Theatrum illatum eſt, & quo par eſt, ordine diſſectum: quanquam hic quoque, ut in Bubulco feci, quæ prius examinata ſunt, poſteriore loco deſcribam. THORACIS aqua educta, pulmones inventi ſunt flaccidi, & male affecti. Cor non item. Abdomine diducto, præter ea de Appendicula Vermiformi, de Valvula Bauhini, de Jecinore, & Liene, quæ cum ſatis indicata ſint Epiſtola Anatomica XIV. (m), hic iterare non eſt operæ; arteriæ Magnæ truncus interiore facie paſſim inventus eſt inæqualis hic illic, aut oſſeus factus, aut ad oſſeum inclinans. Ex Celiacæ autem ramis ille qui ventriculi fundo ſubtenditur, miris adeo ut nunquam ita conſpexerim, modis quaſi in cincinnorum formam ſe ſe totus intorquebat, ſæpius ſe retrorſum inflectens. Veſica urinaria in ſe maxime contracta, craſſa, dura, aeri immiſſo renitens, dilatari non potuit. Intus ſanguinolento rubore, quaſi ab inflammatione, erat circumcirca infecta ad imam ſui partem, qua ex medio ambitus ipſius urethræ orificii ab interiore, eademque poſteriore facie protuberantia intra veſicam exſtabat, mediocris uvæ acini forma, & magnitudine. Quæ protuberantia etſi ipſa quoque a diſtentis ſanguiferis vaſculis ibidem rubebat; tamen intus ex alba, compactaque fiebat ſubſtantia in quam manifeſto ſe Proſtata glandula producebat. Denique teſtium alter parvus intra aquam erat multam, quæ vi frigidæ tempeſtatis in glaciei lamellas ex parte concreverat. Eam tunica Vaginalis complectebatur. Ex Albuginea autem tum qua teſticulum veſtiebat prope majorem epididymidis globum, tum qua ſe producens hunc ipſum globum operiebat, ex ſingulis, inquam, his locis ſingula prominebant inter ſe vicina corpuſcula, quæ ex denſa, duraque ſubſtantia compingebantur.

25. VIR qui ab alto ceciderat ſub initium Aprilis A. 1740. ut fracta capitis, & thoracis oſſa haberet, aliis Litteris (n) perſcribam. Nunc quoniam utrinque in ſcroto hydrocele laboraverat; quid utraque in parte viderim, non reticebo. VAGINALES tunicæ aquam limpidam, ſed copia non pari, continebant. Nam alterius cavea aut nihil erat, aut parum extra naturalem modum extenſa: alterius vero ad ſummum uſque os pubis ſenſim quidem contractior, ſed ſatis tamen lata, nulliſque interrupta cellulis, fibriſve ſe producebat. Uterque ſanus erat teſticulus: quanquam is qui in ampliori erat cavea, altero erat, nec paulo, major. Minor tuberculum habuit parvum, Albugineæ concolor, & affixum, & quaſi ex ea factum, non tamen durum. Major nihil ejuſmodi oſtendit. Verum cum forte animadvertiſſem, dum aqua effunderetur qua fuerat circumfuſus, neſcio quod corpuſculum ſimul exire, in hac quærens, corpuſculum inveni minoris uvæ acini magnitudine, & forma quoque, niſi quod hæc ad ovalem nonnihil vergens, in medio alterius extremi breve, & tenue quaſi collum habebat, ut exiguam referret ampullam, aut ſi mavis, uvæ acinum, petiolo tamen ex eadem acini ſubſtantia inſtructum. Sane & hoc corpuſculum per ſuum illud collum ad partem aliquam adhæſiſſe videbatur, unde, quacunque ex cauſa, decuſſum, in aquam deciderit, in ea facile ſe obſervationi ſubducturum. Alba erat, denſa, & compacta ſubſtantia ex qua intus, extraque conſtabat, ſi particulam excipias minimam, abnormi figura, quæ quaſi nucleus medium tenebat. Hæc enim erat ſubflava, & pene oſſea duritie, cum pars omnis reliqua, inter digitos compreſſa, nonnihil cederet.

26. Non me fugit quid potiſſimum adverſus ea quæ ex propoſitis Obſervationibus mihi videor poſſe conjicere, viciſſim opponere ipſe poſſis, vel meis, quas alias accepiſti, Obſervationibus quibuſdam fretus. Probe enim memini, Epiſtolis XXIV. (o), XLI. (p), & XLII. (q) teſticulos deſcripſiſſe, e quibus corpuſculum illud exſtaret, aut etiam penderet ſubrotundum, quod mihi quidem ruptæ eſt hydatidis indicium, cum tamen Vaginalis tunica modicum, vix parum, nihil etiam nonnunquam aquæ contineret. Quas ego Obſervationes tantum abeſt ut velim ſubterfugere; volo inſuper alias ejuſcemodi adjicere, & quare nulla earum tamen conjecturis prorſus officiat meis, denique indicare.

27. VIR alter perpaucis poſtquam illum de quo noviſſime dictum eſt, ſecueramus, diebus in Noſocomio deceſſit: quo ſerius illatus fuerat, quam hernia in ſcroto, ut vocant, incarcerata poſtulaſſet. Me abſente, Mediavia noſter cadaver incidit: qui mox eodem die ſimul quid conſpexiſſet, narravit, ſimul nonnullas quas ipſe inſpicere avebam, Partes ad me curavit afferendas. Quæ igitur retulit, primum accipe, ut cum iis conjungas quæ ſupra de enterocele ſunt ſcripta, accepturus deinde quæ ego de hydrocele obſervavi. HERNIÆ ſacculus ſub Cremaſtere muſculo, & huic annexa tunica Erythroide concluſus, pone ſe ſpermatica vaſa, & teſticulum habebat. In ſacculo duplicata inteſtini Ilei portio leviter eidem annexa erat ſic ut digitis ſeparari potuerit, neque tamen in ventrem retrudi, prohibente annuli anguſtia, & inteſtini ab incluſa materia dilatatione. Nigricabat annulus, & inteſtinum non intra ſacculum modo, ſed in ventre quoque ad proximum ſemiulnæ tractum. Reliqua inteſtina non turgebant: quanquam in vivente abdomen erat ſubtumidum. Teterrimo cadaveris odore prohibitus, non alia, niſi quæ a me expectari ſciebat, præterea attigit. Cranio aperto, ſanguine multum diſtenta meningum vaſa animadvertit, & ſerum effuſum. Quid ipſe in meningibus adnotaverim, ſcribendi non eſt hic locus.

Eſt de nonnullis dumtaxat quæ in allato ad me teſticulo altero, & propriis quibus etiamtum incluſus erat, membranis conſpexi. Intra Vaginalem aqua leviter ſubflava continebatur, ſed pauca adeo, ut tertiam cochlearis partem non ſuperaſſet. Tamen ex Albuginea, ubi, ſani alioquin, ut cætera quæ ipſe examinavi, teſticuli ſupremam propemodum partem conveſtiebat, ſubrotundum exſtabat corpuſculum quod & colore eodem erat quo ipſa tunica, & ex eadem fieri ſubſtantia videbatur.

28. SENEX Tridentinus procerus, ſed arctis ventribus, qui unde mortuus, & quale in corde oſſiculum, & quam crebras in arteria Magna oſſeas bracteolas haberet, cum tibi aliis Litteris (r), quanquam id obiter, ſignificaverim; non hic repetam. Duo potius quæ cadaver ejus diſſecans, menſe Martio A. 1717. præterea animadverti, huc adſcribam, ut minus imperfectam hiſtoriam habeas. CORDIS ventriculi, & vaſa Magna polypoſis concretionibus, iiſque grandibus, denſis, &, ſi diſtrahere velles, reſiſtentibus, non carebant: & tamen fluidi, & nigri ſanguinis tanta copia partes omnes redundabant, ut ſecanti mihi id moleſtiæ ſæpius, & moræ fuerit. In ſcroti altera parte Vaginalis tunica aquam non multam continebat. Albugineæ vero, craſſioris factæ, ſuperficiem corpuſcula hic illic occupabant ejuſdem ac ea coloris, glandularum exiguarum forma, duriuſcula, alicubi ferme in quincuncem diſpoſita.

29. VIRI cadaver, qui a pleuritide quaſi quadam mortuus dicebatur, in Gymnaſium illatum eſt, cum ibi Anatomen docerem, ſub Januarii finem A. 1750. THORACE recluſo, vitium revera multiplex in eo deprehenſum eſt. Plurima enim & in ejus cavis, & in pericardio aqua fuit: pulmones, a ſiniſtris præſertim, magna ex parte ad pleuram affixi, & alicubi ſubduri: inter eas glandulas quæ ad primam bronchiorum ſunt diviſionem una tranſverſum pollicem longa. Conſulto hic omitto quæ alibi melius dicam, Triangulares pectoris muſculos propemodum totos huic a natura defuiſſe: e fibulæ autem alterius ſupremo interiore latere proceſſum oſſeum, ſtyloidis ſimillimum, extitiſſe. Sed ea quorum potiſſimum cauſa hanc ſcribere Obſervationem incepi, non omittam. Communibus teſtium tunicis detractis, ſub quarum

(l) n. 22. Vid. & Epiſt. 64. n. 7. (m) n. 62. (n) Epiſt. 52. n. 34. (o) n. 16. (p) n. 18. (q) n. 11.
(r) Epiſt. 3. n. 22.

illa quæ ſcrotum proprie dicitur, plus pinguedinis, in imo etiam, vidi, quam in homine præſertim non valde pingui expectaſſem, cum reliquas ab altero latere ipſe incidiſſem, nec humoris quidquam e Vaginalis cavo defluere, animadvertiſſem; incluſus tamen teſticulus prope extremum ſuperius parvam habuit excreſcentiam rubellam, ex Albuginea exſtantem.

30. Poſt hæc addere non attinet, Juvenem de quo ubi de Vulneribus Thoracis (*), & multo minus Virum de quo ubi de Gonorrhœa (ſ) ſcribemus, illum quidem uno in teſte prope alterum epididymidis globum, hunc vero ad ſummum epididymidis, illum parvam quaſi Albugineæ excreſcentiam ſubrubram, & mollem, hunc vero ſubrotundum corpuſculum habuiſſe; neutri tamen intra Vaginalem plus madoris fuiſſe, quam in ſaniſſimo quovis homine videamus. Jam enim ſatis ex ſuperioribus hiſtoriis liquet, non ſolum præſente corpuſculo, imo pluribus nonnunquam corpuſculis, aquam in Vaginali fuiſſe non multam, ſed nullam tunc quoque cum rubella exſtaret adhuc excreſcentia, quæ mihi eſſet hydatidis non ita pridem diſruptæ indicium. Quæ omnia etſi ita ſunt; tamen quando nihil eſt quod vetet concipere, hydatidem recens diſruptam, fuiſſe exiguam, corpuſcula autem quædam, vel plura, vetuſtarum hydatidum eſſe veſtigia, denique revehentium vaſorum oſcula, ut in quorundam Vaginali tunica vix ulla, aut obſtructa eſſe, ideoque in iis effuſam aquam diutius ſervari, ſic contra in aliis majori eſt numero, magiſque patentia; cum igitur concipere hæc liceat; ſatis eſſe cauſæ non video, cur priores illas conjecturas omnino abjicere cogamur. Utcunque id eſt; ex lectis quas propoſuimus, ex relectis autem quas indicavimus, Obſervationibus collegeris, hydatides, excreſcentias, corpuſcula nobis ut plurimum ad ſuperius teſtis extremum, atque adeo prope majorem epididymidis globum occurriſſe, & cum in utroque exſtarent teſticulo, ſæpius eundem utrobique locum tenuiſſe, quin etiam ei adnatam, aut ſaltem proximam, quantum delineatio videtur oſtendere, illam hydatidem fuiſſe quam teſtis figuram, & magnitudinem referentem ſupra (t) memoravimus: quæ res non prorſus indignæ ſunt fortaſſe quæ animadvertantur, & quorum cauſæ forſitan ex propiore Spermaticorum vaſorum faſciculi inſertione perquirantur. Verum te illud magis ex me quæſiturum puto, num igitur nuſquam, niſi inter Vaginalem tunicam, & Albugineam hydrocelem offenderim. Ego vero ut ſemel viderim in ipſa, ut arbitror, Albuginea, continuo exponam.

31. SENIS, qui ab alto cadens Martio menſe A. 1706. ex capitis ictu mortuus eſt, reliquam hiſtoriam, cum de iis ictibus agam, (u) habebis: hic ea tantum quæ ad herniam attinent duplicem qua in dextero tantummodo ſcroto laboraverat. OMENTUM, quod in ipſo ventre erat dextrorſum retractum, ex eo deſcendebat in ſacculum qui ad latus faſciculi Spermaticorum vaſorum non ultra ſummam teſticuli partem extendebatur. Intus erat lævis, ex eoque omentum nullo negotio in ventris caveam reductum eſt. Hernia autem altera ad hunc modum ſe habebat. Erat alter ſacculus priore multo minor, quippe teſticulo non longior, ſatis tamen latus, ex lævi, & inſeparabili factus membrana, ſubflavam aquam continens. Is teſticuli multo maximam partem cingebat, quippe latera hinc, & hinc arctiſſime committens ſua cum ea dorſi teſticuli parte quæ utrinque ſecundum longitudinem epididymidi erat proxima, ut hæc particula extra ſacculum eſſet tota.

32. Qui Albugineam tunicam in duas membranas facili, & æquabili diviſione haud ſemel diduxerim (x), Cl. autem Teichmeyerum (y) videam id benigne augentem, affirmantemque, *in tres evidentes tunicas ſeparari poſſe*; ſacculum hunc minorem crediderim ex earum duabus ab interpoſita aqua effectum, quod hydroceles genus, niſi forte a Fabricio noſtro (z) indicatum velis, neſcio an ab aliis antea fuerit adnotatum. Genus autem illud quod Viri cæteroquin doctiſſimi frequentiſſimum eſſe ajunt, & ego, nec ſine curandi ipſum modo, in illa Introductione (a) agnoſco quæ adeo antiqua eſt, ut Galeno adſcribatur, illud, inquam, genus nec Valſalvæ, nec mihi occurrit, neque Experientiſſimo Heiſtero (b). Non tamen propterea ab aliis vel creberrime viſum negaverim, quin videlicet multo ſæpius aquam inter membraneas cellulas quæ ſupra Vaginalem tunicam ſunt, intercluſam, quam intra hanc effuſam, proponunt. Diu eſt cum alii, & in his certe Gerardus Blaſius (c) admonuere, hanc tunicam *non extendere ſe ultra teſtem*, nec *vaſa ſpermatica vaginali quadam tunica libera tegi*; .... *ſed* pro ea *membranulas dari plurimas, coagmentatas, vaſa hæc connectentes*: itaque vel rupto ad inguina peritonæo, tamen humori *ex ventre ad hoc ſpatium, id eſt in Vaginalis cavum, nullum dari tranſitum, ſed vero intra hanc & ſcrotum ipſum*, id eſt in cellulas inter utrumque interjectas, & cum ſuperioribus illis aut per ſe, aut vi demum morbi communicantes. Hæc fere omnia ſequuntur nunc plures, nec ipſe nego, ut neque illud quod adjiciunt, pondere tamen aliquando, aut acrimonia humoris, in ſuperioribus illis cellulis collecti, poſſe diſrumpi, aut erodi illud quaſi ſeptum membraneum quod inter Vaginalis caveam, & illas cellulas intercedit, ſicque demum in eam humorem effundi, & unum perpetuum cavum fieri, Vaginalis nempe, & ſpatii quod ſuperiores illæ diſtentæ cellulæ occupabant. Qua ratione forſitan illam noſtram explicabunt Obſervationem (d) Vaginalis caveæ ad ſummum uſque os pubis productæ, cui quidem explicationi pertinaciter haud refragabimur: quanquam non ſatis intelligimus, quomodo cum eo conſentiat quod non modo alii, ſed ipſi quoque agnoſcunt, hydrocelem, ut cæteræ herniæ ſpuriæ, *dum increſcunt, adſcendere verſus inguina videri* contra ac legitimæ, quæ *deſcendendo verſus teſtes, augeſcunt*. Sed & alteram noſtram in Bubulco Obſervationem (e), cujus Vaginalis cavum tres ſupra teſticulum digitos pollices aſcendebat, ſi ad eundem modum explicent, aut nonnullas etiam de tot aliis in quibus ea cavea non magis quam ſoleat, ſurſum producta, plus minuſve humoris continebat; mirum erit, ne unam quidem unquam ſupra Vaginalem ſuperſtitem fuiſſe cellulam, quam videremus, humore diſtentam, imo, ſalvo illo quod diximus, ſepto, humorem tamen, quod ipſi fieri poſſe, negant, intra Vaginalem tranſiiſſe. Igitur ſi ea tantummodo quæ nos conſpeximus, fideliter, ut ſolemus, hic quoque narrare tibi velimus, nuſquam in ſcroto, niſi in Vaginalis cavo, humorem collectum vidimus, ſi præter Senem de quo noviſſime locuti ſumus, aſciticos excipias, in quibus tamen in minutas erat illas cellulas diſpertitus quæ cuti propius ſubſunt, ut Epiſtolis XXXVIII. (f), & XLI. (g) expoſitum eſt.

33. Aſciticorum hanc hydrocelem, quam potius ſcroti hydropem vocant, minime neceſſe eſt cum vulgo ab aqua illa repetere qua diſtentus eorum eſt venter; cum eædem cauſæ propter quas aqua tunc cæteras perſæpe infarcit cellulas quæ cuti ſubjiciuntur, præſertim autem inferiores, efficere ſatis poſſint, ut in ſcroto pariter illas infarciat, eoque id facilius quod pendulum eſt, & muſculorum viribus parum inſtructum. Nec tamen inficias ivero, nonnunquam immani aquæ vi quæ in peritonæum nitatur, poſſe hoc intra ſcrotum adeo urgeri, ut ſi ſcrotum perfores, magno illac impetu ex ventre deſcendens aqua erumpat, quemadmodum ſe vidiſſe, ingenuus, ſi quis alius, Vir narrat, Benevolus (h). Qui cum ait, abdominis annulum tunc fuiſſe ita dilatatum, ut pugnum admittere potuiſſet, nobis anſam dat admonendi, non licere uti, ſemper ſaltem, ingenioſa quadam explicatione originis in aſciticis veræ hydroceles *ab intento adductoque multum*, ob ventris tumorem, *muſculo obliquo, atque ſic arctato ejus oſtio*, oblonga videlicet fiſſura quam annulum vocant, unde illac tranſeuntes venæ Spermaticæ comprimantur.

34. Cæterum earum venarum preſſio interdum ab immani potius aquarum pondere illis, dum ſub peritonæo tranſeunt, incumbentium facile repetenda, quantum poſſit facere ad hydrocelem gignendam, oſtenderem, ſi opus eſſet, exemplo præſertim quod apud Cl. Baſſium (i) leges, magnæ hydroceles, quæ ſubligaris, arctius, & validius inguen comprimentis, uſum brevi poſt conſecuta eſt. Et Medicum tamen novi ſenem, qui ad defluxionem, ut ipſe ajebat, ad teſticuli non modicum jam tumorem intercipiendam adſtringentia medicamenta inguini imponi juſſerat, quaſi arteriam invehentem poſſent, venas autem, & lymphæductus revehentes, tanto magis, quanto infirmioribus ſunt tunicis, non poſſent adſtringere. Quæ cum me conſulens Pharmacopola; is enim erat æger; ex me audiviſſet, continuo illa abjecit; & curatio

(*) Epiſt. 53. n. 40. (ſ) Epiſt. 44. n. 5. (t) n. 3. (u) Epiſt. 52. n. 8. (x) Adverſ. 4. Animad. 1.
(y) Vindic. quorund. Invent. in fine. (z) Pentateuch. Chir. l. 1. c. 27. (a) c. 18. (b) Diſſert. de Hydroc. n. 28. & Inſtit. Chir. P. 2. S. 5. c. 122. not. b ad n. 1. (c) in Obſervatis, ſupra ad n. 8. citatis. (d) ſupra, n. 25. (e) ſupra, n. 22. (f) n. 26.
(g) n. 18. (h) Diſſertaz. 1. (i) Dec. 1. Obſ. Anat. Chir. 9.

ratio reliqua magis profuit. Atque, ut cæteris hic omissis caussis, Spermaticas tantum venas in hydrocele, & plerisque aliis illegitimis herniis spectemus; sunt illæ per se ad hæc gignenda, & fovenda mala satis pronæ, sive positum attendas, sive ingentem ab initio ad finem usque longitudinem, sive inertiorem quem revehunt, sanguinem, quippe tenuibus, & actuosis particulis in teste orbatum, sive arteriæ sociæ ab origine exilitatem, longissimumque decursum, sive adjecti unius Cremasteris musculi infirmitatem, sive denique valvulas in venis ipsis aut nullas, aut paucas, aut officio, id quod injecta testes versus ostendunt, non satis pares in iis præsertim qui crebrius, diutiusque aut veneri, aut venereis cogitationibus intenti, venas illas dilataverint. Ob has igitur caussas, ab Doctis Viris satis agnitas, & quæ tamen ad semen rite secernendum requirebantur, ita sunt hæ venæ ad ea quæ indicavimus, mala inferenda, aut augenda idoneæ, ut si libidinum intemperantia accedat, compressio, ictus, aut aliud quidpiam unde motus sanguinis per ipsas magis retardetur, illa non difficile sequantur, nedum, si eæ non vitentur res, augeantur. Atque adeo ex retardatione ista deduci video ab Eruditissimo Scriptore explicationem Observationis Dodonæi, in Sepulchreti quoque Sectionem proximam (*k*) relatæ, & in hac (*l*) laudatæ, hydroceles videlicet, cum ab interna caussa est, in sinistra scroti parte semper, aut saltem, ut illam Observationem contraxit Hildanus (*m*) *ut plurimum* occurrentis. Cum enim quod illi de sinistra vena Spermatica quasi a proximo rene serum in scrotum vehere posset, comminiscebantur, locum haud habeat hoc tempore; optime quidem id substituitur, sanguinem ab ea vena in Emulgentem expedite non referri. Exemplum vero quod ad impedimentum explicandum producitur, ut si ren proximus calculis, & arena, & ulcere laboret, exiguus autem calculus ex ulcere cum sanguine in Emulgentem venam abripiatur, ex hac autem procidat in Spermaticam, & sanguinis e teste refluxum turbet; exemplum hoc, inquam, adeo in hydrocele rarum est, ut ipse qui proponit, non diffiteatur, imo ab aliis probabiliorem caussam requirat frequentissimæ rei, aut certe ex ejus quoque observatione *longe crebrius* in sinistro, quam in dextero scroto occurrentis. Mihi vero non alia hic quærenda videtur caussa quam ea quæ a me alibi (*n*) cum Doctissimis Viris agnita est, cur ren sinister sæpius quam dexter, sit calculis obnoxius. Cum enim sanguis per sinistram Emulgentem venam, quippe longiorem, & Magnæ arteriæ in transversum impositam, non expedite adeo, & cito, ut per dexteram, feratur in Cavam, Spermatica autem vena sinistra, non ut dextera, in Cavam ipsam, sed in Emulgentem illam sinistram influat; satis apparet, ubi sanguis in vena utraque Spermatica æque ad subsistendum pronus fuerit, facilius tamen fore, ut in sinistra subsistat, sive lentius ascendat, quam in dextera. Neque aliam proferrem caussam, cur Cirsocele *sinistrum latus fere semper afficiat* secundum Arantii (*o*) Observationes: quæ tamen, ut & superiores quas modo de hydrocele memoravi, an cæteris pariter Observatoribus respondeant, in medio relinquo. Nam & plures plerorumque opus esset editas extare hac de re in utroque morbo Observationes, & quas Valsalva & ego habuimus, forte accidit, ut quo eæ in latere habitæ sint, non nisi perraro sit adnotatum.

35. Sed priusquam de Cirsocele pauca adscribamus, de Pneumatocele, & de Hæmatocele, ut propositus ordo (*p*) postulat, multo pauciora attingemus. Hanc enim haud vidimus, quippe raro diuturnam, ut cæteræ. Nam cum sanguis sive ex vulnere inflicto, sive ex curatione in scrotum defluxit, cito Chirurgi rationem ipsam, nedum Celsi (*q*) præceptum secuti, via facta detrahunt. Nonnunquam tamen ex erosione membranarum testiculi *notabilis copia cruenti ichoris* Vaginalem tunicam distendit, ut, hac incisa, *cum impetu erumperet*, quemadmodum invenio apud Justum Schraderum (*r*). Pneumatocelem autem si ita accipiamus, ut ab aere fiat intra aliquod intestinum incluso quod in scrotum descenderit, cujusmodi adnotandum in primis exemplum protulit Cl. Hallerus (*s*); ex parte aliqua fortasse vidi: sin vero ut ab aere, quomodo plerique accipiunt, scroti cellulas distendente; non memini legisse qui sine cæterarum omnium, aut plurimarum, aut certe, ut apud Palfinium (*t*), proximarum scroto partium emphysemate conspexerit. Mihi in jam mortuo ut in solo apparuerit scroto, Epistola habes V. (*u*)

36. Cirsocelem Cornelius Celsus unam ex omnibus herniis ramicis, aut ramicum nomine designavit, sive scrotum occupet, idque aut exterius, aut interius, sive inguen tantum impleat: quem ordinem ut proponit capite, non 17; sed 18. libri 7. ita in curatione sequitur cap. 22. & 24. Quæ adnotare volui, ne, ut ingeniosissimus alioquin Vir, nonnihil hæreas in ramicis nomine apud Celsum, obscurumque tibi hoc ejus ultimum caput videatur, in quo bubonoceles quidem, ut finis docet capitis 18; curationem tradit, sed bubonoceles quæ non nisi a varicosis venis fiat. Obscurus est Justus Schraderus, quem eo tibi libentius memoro, quod ejus Observationes in Sepulchreto omissas video. In illa enim ipsa quæ paulo supra (*x*) indicata est, qua hæmatocelen quandam poponit, *innumeros* quoque *perreptantium vasorum flexus supra modum turgidos* fuisse scribit; *in superficie* vero testiculi, an Vaginalis tunicæ dicat, incertum, utrolibet enim loco esse posse, laudatis capitibus 18. & 22. Celsus docuit. Porro ut in Schraderi Observatione, sic in aliis pariter haud raro accidisse, animadverto, ut cum Cirsocele aliæ essent herniæ conjunctæ. Videsis Horstium quem hic habes in Sepulchreto (*y*). Relege etiam Epistolarum mearum locos quibus hæc hernia descripta est, ut fuit a Valsalva, aut a me conspecta. Ille (*z*) cum juxta primum Celsi (*a*) modum *super ipsum scrotum* varicosas venas ita vidit *inter se implicatas*, ut catenam referrent; hydrocelem simul invenit. Ego cum secundum ultimum primæ divisionis Celsi (*b*) modum Cirsocelem inchoatam in Lanio (*c*), aut absolutam in Figulo (*d*) deprehendi; simul in hoc reperi hydroceles initium, in illo autem hydrocelem. Erat præterea in Figulo substantia testis ita compacta, ut *alimentum amisisse*, sicuti in eo modo Celsus (*e*) loquitur, videretur, subjectumque habebat corpusculum exiguum osseum: quod in memoriam redigit certam quandam aliam Valsalvæ, nescio quo in homine habitam, Observationem. In dextero enim vasorum Spermaticorum fasciculo intra peculiares membranulas corpusculum offendit osseum: quod cum inter digitos valide premeret, ex duobus factum esse, vidit. Globuli forma utrumque erat; sed alterum grani milii, alterum viciæ magnitudine, hoc in parte subasperum, illud vero eleganter ad margaritæ similitudinem lævigatum. Cæterum de Cirsocele hæc adnotavit Arantius (*f*), maximam, opinor, describens: *tactui turgentia vasa digiti crassitudine se se offerunt, intestinorum in modum, orbibus, & anfractibus obvoluta, quæ decumbentibus, magna ex parte delitescunt, hyemalique tempore, contracto scroto, minuuntur, ac minus infestant, æstate vero maxime.*

37. Steatocele eidem Auctori est (*g*), *ubi adiposus quidam humor in scroto, & circa testem concrescit.* Secutus est autem antiquum illius *introductionis* Scriptorem, quæ inter Galeni libros servata est, qui Scriptor cum inter cæteras hernias 17. & 18. capit. steatocelem nominaverit, in hoc altero curationem indicans, *adipem*, ait, esse *auferendum.* Verum sive sebum, sive adipem vocare malimus quidquid unctuosi intra scrotum aliquando, concrescit, ipsumque distendit, id certe aut sub cute ipsa congeritur, aut in cellulis interioribus. Prius ad genus attinet quod supra (*h*) dixi, sub scroto proprie sic appellato plus pinguedinis, in imo etiam, me vidisse, quam in homine præsertim non multum pingui expectassem; nihil enim ibi pinguedinis, ut certe vix aliquid subest, idque interdum. Sed illud erat inchoamentum dumtaxat quoddam vitii hujus: quod expletum vides in Sectione hac Sepulchreti XXIX. (*i*) ex Graafio: eodemque fortasse referendum est quod in memorata Horstii Observatione ibidem (*k*) legitur: *in dextra scroti parte caro adiposa.* Ad interiores autem cellulas spectat quod in cadavere admodum pingui adnotavit, ut supra (*l*) aliam ob caussam dictum est, Cl. Petschius (*m*), cum enterocele, aut epiplocele in altero scroti latere esse videretur, nil nisi *pinguedinem* fuisse *in substantia peritonæi cellulosa collectam, & per annulos ad scrotum* pro-

(*k*) Sect. 30. in Schol. ad Obs. 1. (*l*) in Schol. ad §. 3. Obs. 21. (*m*) Cent. 4. Obs. Chir. 66. (*n*) Epist. 40. n. 12.
(*o*) De Tumor. p. n. c. 51. (*p*) n. 15. (*q*) De Medic. l. 7. c. 19. (*r*) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 1.
(*s*) ad Prælect. Boerh. §. 641. not. u. (*t*) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 18. (*u*) n. 19. (*x*) n. 35.
(*y*) l. 3. Sect. 29. Obs. 17. (*z*) Epist. 20. n. 24. (*a*) l. 7. c. 18. & 22. (*b*) Ibid. (*c*) Epist. 21. n. 19.
(*d*) Epist. 7. n. 11. (*e*) cit. c. 18 (*f*) c. supra ad n. 34. cit. (*g*) Ibid. (*h*) n. 29. (*i*) Obs. 14. §. 2.
(*k*) Obs. 17. (*l*) n. 10. (*m*) Syllog. Anat. Obs. §. 89.

progredientem: Sic apud Boerhaavium (*n*) legeris visum ab ipso in scroto tumorem maximum; in obeso enim homine, testiculo sano, & libero, *pinguedo luxurians, exorbitaverat per annulum in scrotum cum vasis spermaticis.* Schulzius (*o*) autem non infra inguina videtur offendisse *quantitatem magnam pinguedinis* a dextris, longe pauciorem a sinistris, iisdem vasis *arcte intertextam*, ut a primo intestinum, aut omentum eo prolapsum mentiretur, idque in cadavere potius strigoso, sicut antea (*p*), ut aliud ostenderem, a me relatum esse, memineris. Mihi vero, qui interdum vel in macilento corpore pinguedinem iis vasis passim interpositam a summa Vaginali tunica ad annulum usque; eum enim tractum peculiariter tunc observabam; vidisse me, sciam, in homine autem maxime toroso, minime pingui, cum sanissimus esset, occiso, non solum in ima eorundem vasorum sede pinguedinem, sed & inter epididymidem, testemque offendisse, denique in bubulco pariter non pingui, his Litteris (*q*) descripto, cum fasciculus illorum crassior, qui ad alterum spectabat testem, e pinguedine fieret majori ex parte, inter alterum testiculum, ejusque epididymidem non defuisse pinguedinem: quæ res tametsi ab Anatomicis non est, quod recorder, memorata, fortasse haud infrequens est; mihi, inquam, non tam mirum videtur, in eorum vasorum fasciculo præter modum auctam pinguedinem fuisse non semel deprehensam, quam inter epididymidem, & testiculum nunquam fuisse; nisi forte aliquando in Sarcocele quadam pinguedo pro carne accepta est.

38. Sarcocelis enim carnem non rubram modo, sed & *albicantem* commemorat paulo ante laudatus *Introductionis* Auctor (*r*), & ipse, ut alibi (*s*) indicatum est, pinguedinis sacculos vidi, qui, cum hæc subsistente, intermistoque sanguine esset infecta, carnem mentirentur.

Porro de hujus herniæ natura, & sede alii in alias, easque inter se adversantes sententias Medici abiere. Vesalius enim quod ex Sepulchreto (*t*) cognosces, sibi persuaserat, ex omento fieri in scrotum prolapso. Alii ab ipso testiculo extumescente, & indurescente non differre, existimarunt. Reliqui autem sicuti non negant, a primo eorum vitiorum interdum posse, minus cautis Observatoribus imponi, ut pro sarcocele accipiant, ita hoc nomine revera excrescentem circa testiculum, & ejus vasa carnem, aut aliam ejusmodi substantiam intelligunt. *Raro* id tamen, ut Celsus (*u*) admonuit, aut certe minus sæpe quam vulgus putat, si indubias Observationes quærimus, videtur accidere, nec fortasse longius a vero aberrasse Olaus Borrichius, cum ad Observationem suam, ut in Sepulchreto habes (*x*), adnotavit, *frequenter sarcocelem non tam adnasci testibus, quam innasci*: ubi etiam tradidit, quomodo hydrocele mentiri aliquando sarcocelem possit, utque illa forsan, non hæc fuerit, quam radicis ononidis pulvere, urinam utique ciente, sublatam credunt. Prudenter igitur tantum tribuit ei sententiæ quam secundo loco memoravimus, ut tamen diserte locum relinquat etiam tertiæ, pro qua stare indicat exempla quæ apud Lotichium sunt, & Hildanum. Hæc ego quærens, in illius quidem Consiliorum libro 6. (*y*), in hujus autem Observationum Centuria 4. facile inveni, miratusque sum, non ex hujus Observatione 65. quidquam in hanc Sepulchreti Sectionem esse relatum. Quod si ea quæ per anatomen penitus examinata essent, quærebantur; at erat quæ referri huc posset Blasii Observatio (*z*), in qua, non ut in illa Borrichii, tota carnea massa nihil erat, nisi ipse testiculus; sed contra, crasso quasi ex glandulis durioribus cortice, nuclei instar, testiculus continebatur. Nos vero etsi minime dubitamus, quin ut a cæterarum partium, ita ab erosis, quacunque tandem ex caussa, testium tunicis morbida possit caro excrescere; in hanc tamen per dissectiones necdum incidimus. Sed incidit quidem Cl. Pohlius (*a*), qui *secundum propriam observationem* sarcocelem esse, dixit, *tumorem testiculorum fibrosum & carneum, plus minus durum, & dolorosum, successive ortum, qui aut totam testiculi substantiam auget, inque molem carni similem convertit, aut saltem parti hujus adnatus excrescentiam veluti carnosam format.* Veruntamen præcipue ut vides, in toto id agnoscit testiculo: exemplum autem profert sarcocelis ab se dissectæ in qua testis substantia *tota in materiam purulentam abierat.* Quod si legeris Exercitatissimi Viri Dieterici Sproegelii (*b*) Observationes illas in quibus cum hydrocele, ut caussa, vel ut effectu, sarcocele conjungitur; testem videbis repertum *livido-atrum, putridum*, aut *extensum: durum, & ad extra cum epididymidibus corrosum & callosum*, aut *partim putredine friabilem, partim vero perfecte cartilagineosum*, & *tunicam* quoque *albugineam cum epididymidibus totam cartilagineam*, aut denique *tumidum*, & cum dissecaretur, *pus genuinum flavescens spissum in medietate exhibentem, cum arrosione, & incipienti callositate parietum.* Vix in una Observatione (*c*) *tumidæ & scirrhosæ glandulæ* inventæ memorantur; sed non in testiculi substantia: num ergo in ejus superficie? an in funiculo spermatico? nam in hoc quoque sarcocelem agnoscunt, & minime attingunt, si ventrem subiit, velut illa quam a Valsalva conspectam descripsi (*d*) in teste incipientem, & duri instar tuberis quasi glandulosæ naturæ illuc ascendentem ubi cum simili mesenterii immani tumore conjungebatur. Sed ne a sarcocele, ipsis in testibus quæsita, recedamus: præclaræ sunt Ill. Viri Heisteri (*e*) Observationes. Deprehendit hic testiculos, quales delineat (*f*) quatuor, ea omnes magnitudine, ut merito redarguerit (*g*) qui sarcocelem *ovum gallinaceum nunquam excedere*, scripserunt. Omnes quoque invenit scirrhosos, & æquali superficie, ut non sine caussa affirmaverit (*h*), *testiculos scirrhosos lange frequentiores esse excrescentiis e testiculis.* Cætera apud ipsum videbis, & in his unum ex iis testibus (*i*) *corruptum, & quasi cancrosum fuisse.* Interea ad ultimam ex herniis a nobis enumeratis veniamus.

39. Spermatoceles nomine Auctor quidem Observationis quæ XX. est in hac Sepulchreti XXIX. Sectione, herniam accepit quam faciat *vas deferens corrugatum, in scrotum descendens*, facillime tamen aut manuum ope, aut corporis situ resupino intro rediens. Quis esset is Auctor, ut melius possem quid sibi vellet percipere, frustra sub Observatione quæsivi. Est enim subscriptum *Idem ibidem*, nempe aut Rolfinckius, aut Riolanus, aut Hildanus, aut Roscius; hi enim in proximis superioribus Scholiis, & Observatione fuerant nominati. Quorum neminis cum illa esse verba agnoscerem; casu denique factum est, ut Chirurgiam versans Barbettianam (*k*), in illa ipsa verba inciderem, nec plus tamen quam quod in Sepulchreto exscriptum est, invenirem. Difficile sane est intellectu minime ignorantibus, quomodo vas semen deferens, adhærens ad vesicam, ureteri autem in transitu impositum, unde Ruttyus (*l*) in nephriticis doloribus retractionem testis repetebat, & denique per creberrimas cellulosas membranas ubique tum supra abdominis annulum, tum infra ad suum usque ortum cum proximis partibus sit colligatum; difficile, inquam, iis qui hæc sciant, est intellectu qui possit adeo intra scrotum hoc vas descendere, ibique complicari, ut herniam faciat. Quod cum ipse non meminerim ab ullo in dissectionibus esse conspectum, nec per eas quod ajat, Barbettus viderit; suspicioni locum esse, censeo, longe aliam rem ac quam ipse credidit, fuisse quam ab se dicit non semel observatam. Itaque Spermatocele, quæ si illud mihi significaret, supra esset inter legitimas hernias relata, inter illegitimas retinetur sic intellecta, ut *seminis aggestionem* designet *in testiculis*, quæ hos interdum *ad ingentem attollat molem*; utor autem verbis quibus olim Collectores *Bibliothecæ Anatomicæ* (*m*) rem hanc proposuerunt petentes, ut ejusmodi hernias *liceret spermatocelas* vocare: neque enim ista significatio, nedum istud nomen, primum inter Medicos nuperrime vulgatum est, ut Vir cæteroquin Doctissimus videtur existimare. Quin rem *non semel* ab se in viris salacioribus esse animadversam, Collectores illi confirmarunt, cum esset *obstructio in aliqua epididymidis parte a seminis particulis concrescibilibus efformata*; semel autem oculis ipsis rem usurpasse cum post seminis ita cohibiti, intra scrotum effusionem, indeque ortum abscessum ferro aperiendum, post ejusque expurgationem, non pus amplius, sed ex ea epididymidis parte quæ inter ejus globos media est, semen quod ipsam distendendo perruperat, evidenter prodiret. Quod epididymidis foramen si forte malis erodenti potius abscessus materiæ quam semini distendenti tribuere; negare tamen non poteris quod ratio dictat, si transitus semini in suas vesiculas quacunque de caussa intercipiatur, aut si ex vesiculis jam distentis reditus per revehentia vascula in sanguinem prohibeatur; fore ut ab novo semine usque & usque in testi-

(*n*) Prælect. ad Instit. §. 712. (*o*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (*p*) n. 10. (*q*) n. 22. (*r*) c. 18.
(*s*) Advers. Anat. 2. Animad. 6 (*t*) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3. (*u*) l. 7. c. 18. (*x*) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22. §. 1.
(*y*) c. 3. Obs. 9. (*z*) 15. Partis 1. (*a*) Progr. de Hern. & speciatim de Sarcocele. (*b*) Observ. quædam selectiores. §. 50. & seqq.
(*c*) §. 51. (*d*) Epist. 39. n. 2. (*e*) Dissert. de Sarcocele. (*f*) Fig. 1. & seqq. cum Explic. (*g*) in Proœmio. (*h*) §. 37.
(*i*) §. 34. (*k*) Part. 1. c. 7. (*l*) Treatise of the Urinary passag. Sect. 3. P. 1.
(*m*) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. Tract. de Viror. Organ. & cæt.

testibus secreto, testes ipsi, epididymides, & reliqua ejus conceptacula repleantur adeo, ut primum intumescant, quo tempore spermatocelem esse, dicemus, tum deinde ut structura tenuior, & mollior quæ in testiculis præsertim est, paulatim vitietur, disruptisque vasculis tum semen, tum sanguinem, tum lympham vehentibus, tumores denique misti generis in testibus procreentur. Nunc agesis aliquot exemplis hæc declaremus.

40. Questi sunt aliqui apud me, quibus ilia flatibus erant distenta, non tam de tensione, & dolore, quam alii de uno, alii de utroque testiculo tunc potissimum intumescente, cum flatus maxime urgebant, detumescente autem, nullo prorsus relicto incommodo, cum flatus remittebant. Credidi, ab intestinis distentis viam semini intercludi compressis vasis hoc ad vesiculas deferentibus, imo ipsis interdum vesiculis, ut delatum non admitterent. Sic quoque memini, cum ante hos triginta annos Rhodigio ad nos Vir honestus venisset, tumori cuidam obnoxius qui inter abdominis musculos ad epicolicam regionem dexteram non semel redierat, diceretque, quotiescunque aderat tumor, testem subjectum moleste sibi graviorem fieri, ut sacculo scrotum excipere, & sustinere opus esset; memini, inquam, rem hanc ita ipsi, & Medicis qui in consilio mecum aderant, jam tum explicasse, ut cum Obliquus dexter musculus ab attollente tumore tenderetur, & quod consequitur, oblonga ejus fissura, quæ annulus dicitur, constringeretur, non esset mirandum, si vase quadantenus adstricto quod, illac transiens, semen defert, nonnihil hujus retardaretur ascensus. Sed in hoc, & in illis quoque fortasse viris fieri potest; quanquam restitantis sanguinis indicia non erant; ut compressa, aut arctata pariter vena Spermatica, remorato non minus sanguini, quam semini, ea quæ diximus, essent tribuenda. Sunt autem inter Valsalvæ litteras quædam ad Virum Principem datæ, cui post nuptias testiculus creverat ad gallinacei ovi magnitudinem. Hunc Valsalva tumorem a subsistente semine esse posse, cogitabat, nec præter rationem propterea quia æger non facile semen, quo abundabat alioquin, solebat emittere, ut interdum re imperfecta a concubitu discederet. Pariter in Juvene de quo narrat Hildanus (*n*) cujus narrationis summam habes in Scholio ad eam quam in Sepulchreto indicavimus (*o*), Barbetti Observationem, quis non a semine, sed a sanguine repetat dolorem inguinum, & testiculorum tumorem, imminentem seminis ejaculationem repente prohibitam consecutos? Evanuit quidem uterque a sinistris; a dextris vero tumor non modo perstitit, sed progressu temporis in carnosam ingentem herniam excrevit. Idem ab eadem causa alteri contigisset, nisi tumorem, ad pugni majoris magnitudinem intra annos duos jam auctum, rara felicitate resolvisset Cl. Crausius (*p*). Generoso autem Viro cujus ejusdemmodi tumorem, nec alia ex origine natum, conspexi, quis contigerit exitus, scire non possum, cum hac transiens, vix me consulto, perrexerit necessarium iter conficere. Inutile certe præter Chirurgi ferrum, auxilium omne expertus esset, si tumor ejusdem fuisset naturæ ac in Juvene (*q*) fuit, cui ab non ita dissimili causa exsecta e scroto est massa carnis albissimæ, & solidissimæ, in cujus centro globus osseus concludebatur. His autem quatuor cur non ambo testes, sed alter aut tumuerit, aut tumens perstiterit, quando in utroque pariter teste cohibita seminis copia est in medio veneris æstu, non ita facile dictu est, nisi forte non æqualem utrinque copiam, aut fluxilitatem seminis, aut tunicarum, & cremasteris musculi vim, aut revehentia vasa ab altero latere magis patula fuisse aut aliud aliquod istiusmodi conjiciamus.

41. Cæterum tumores testium, quacunque a causa originem habeant, ex alia in aliis constare videntur materia, ut puta (præter exempla hactenus proposita) ex substantia carnea & nervosa apud Borrichium (*r*), ex glandulosa, & vesiculis sanguine plenis apud Bartholinum (*s*), ex *ligamentosa*, & ex parte ad cartilaginis naturam accedente apud Schraderum (*t*), ex cartilaginea apud Ruyschium (*u*). Ego cum in Viro quem de Gonorrhœa scribens (*x*) commemorabo, testiculum præsertim dexterum æquo grandiorem offendissem; dissecans inveni adipis aliquid intimæ ejus substantiæ interjectum, non pessime alioquin se habenti. Unde fieri posse, conjeci, ut nonnunquam ex pinguedine præter naturam innata, & aucta aliqui testium tumores facti deprehendantur. Quod si ingentes, quos aliquando in viventibus conspexi, in mortuis vidissem, & incidere potuissem; non dubito quin singularia quædam fuissem observaturus, si moli structura respondisset. Nam primum Bononiæ vidi olim grandem adeo, ut ad illum accederet quem Ruyschius (*y*) dixit *prodigiosæ magnitudinis*, sive *humanum maximum*, si Curis quoque Posterioribus (*z*), ut videtur, de eodem loquitur. Sed quamvis minorem, non eo tamen exitu quo ille major, exsectum fuisse, audivi. Deinde vero Patavii ea magnitudine testem vidi, ut nisi qua fide sim, probe nosses, tibi scribere non auderem, veritus ne mendacem suspicareris. Nam si Ruyschianus ille *caput fœtus humani* superabat; is quo de loquor, duo plane superabat virorum capita in unum juncta. Itaque ut rem perraram inspicerem, Majo mense A. 1730. transeuntem hac hominem cum Atestem repeteret, ubi degebat, venire ad me domum, voluit Antonius Mocenicus Eques Splendidissimus, & Aloysio fratre, qui tum Venetiarum Dux erat, dignissimus. Ubi primum hominem aspexi, ignarus quis esset, & cur ad me veniret, magno hydrope ascite laborantem credidissem nisi a dextris tantummodo ventrem adhuc obtectum vestibus tumere, animadvertissem. Ubi vero omni ablato integumento, & fasciis detractis quibus tumorem illuc per se vergentem, ad abdomen adductum, hypochondrium usque versus, servabat, eam quam dixi magnitudinem miratus, contrectare cœpi; tactum enim ferebat, omni semper dolore carens; mihique visus sum quasi sarcoma quoddam tangere, sphæroidis forma, & sua ubique cute obductum. Qua ex causa, & quomodo cœpisset, quærenti, respondit æger, etsi ictum jam inde a puero ibi excepisset; testiculum tamen non nisi virili ætate in tumorem crescere cœpisse, qui plurium demum annorum spatio ad eam pervenerat molem.

42. Unum vero hic es admonendus, testium auctam magnitudinem Valsalvam, ut in ejus schedis est, plerumque deberi vidisse tunicarum vitio eosdem vestientium. Nec mihi quibusdam præsertim in casibus id creditu difficile est, qui ut superiore Epistola (*a*) scripsi, cum æquo majores testiculos planeque tumidos offendissem, non a distenta eorum substantia, sed a tunicis crassioribus factis id esse, comperi: quin etiam in herniis tum spuriis, tum legitimis auctam membranarum quibus continebantur, crassitudinem animadverti. Sic in hydrocele quam in Milite supra (*b*) descripsi, Erythroidem, & Vaginalem adnotavi fuisse crassiores, ut alibi (*c*) in Lanio, ejusdemmodi herniis affecto, densiorem utramque Vaginalem. Sic in Senis epiplocele (*d*) peritonæum, sacculum faciens, simul dilatari, & crassius fieri, in Juvenis autem enteroepiplocele (*e*) sacculi tunicam non minus crassam, & firmam, quam arteriæ Pulmonaris, & in Mulieris Crurali hernia (*f*) ita crassam, ut in plures quasi laminas non difficillime posset dividi. Fieri tamen potest, ubi sacculi orificium multo majus est, sicuti in herniis ingentibus contingit, quam annulus, aut ubi herniæ iis locis accidunt in quibus musculorum tendines nullo secundum naturam hiatu pertunduntur, quemadmodum inter Rectos fiunt, & Obliquos, aut supra, infrave umbilicum inter Rectum, & Rectum, fieri, inquam, potest, ut sacculi crassitudo non tantum a peritonæo sit, sed fere a tendinibus quoque, simul cum peritonæo extrorsus compulsis. Itaque Meryus (*g*) in hernia illa quam pene omnia intestina Tenuia faciebant, in saccum vidit non peritonæum modo, sed & singulos utriusque Obliqui musculi, & Transversi tendines se se evidenter producere: & tres quoque hos tendines quatenus Waltherus viderit in hernia se extendentes, & magnum, quamvis cum illo Meryi non comparandum intestinorum pondus sustinentes, & ne hernia porro cresceret (quam utilitatem in aliis pariter, neque id raro, præstare, arbitrabatur) quo ad ejus fieri posset, obsistentes, ex Actis quæ Lipsiæ prodeunt, Eruditorum (*h*) cognosces. Sed etsi Mauchartus (*i*) laminam ex fibris tendineis ortam musculi Obliqui Externi non solum delineat (*k*), verum etiam nomine *tunicæ aponeuroticæ* inter cæteras herniarum tunicas proponit; tu tamen quatenus hæc agnosci a me dixerim; probe memento. Neque enim me fugit, præstantissimos esse Anatomicos, qui in herniis ab se dissectis ea negent perspici potuisse. Quibus ut libentissime credo, sic invitus crederem, Meryum, & Waltherum, egregios Prosectores, in aliis herniis; neque enim de omnibus loquebantur; cum tanta usi fuerint diligen-

(*n*) Cent. 4. Obs. 64. Exempl. 1. (*o*) n. 39. (*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
(*q*) Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1700. Obs. Anat. 4. (*r*) Sepulchr. S. hac 29. Obs. 22. §. 1. (*s*) Ibid. §. 2.
(*t*) Obs. supra ad n. 35. cit. (*u*) Thes. Anat. 9. n. 51. (*x*) Ep. 44. n. 5. (*y*) n. 51. cit. & Tab. ibid. 3. Fig. 1.
(*z*) n. 28. (*a*) n. 28. (*b*) n. 17. (*c*) Epist. 21. n. 19. (*d*) Ibid. n. 15. (*e*) Epist. 34. n. 9. (*f*) Ibid. n. 15.
(*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (*h*) A. 1738. M. Jun. P. 2. (*i*) Dissert. & cæt. supra ad n. 3. cit.
(*k*) Fig. 2. ad DD.

gentia in ea perquisitione, quæ se vidisse ajunt, pervidere non potuisse. Veruntamen, ut hanc interea controversiam seponamus, satis est exemplorum in iis tunicis quas in herniis omnes agnoscunt, unde pateat, quomodo ex illarum potissimum aucta crassitudine testiculus, qui non ita ipse extumuerit, in immanem tumorem excrevisse videatur. Observatio est altera ejusdem Waltheri, in iisdem Actis (*l*) proposita, qua scrotum, & penis tumida adeo describuntur, ut hic ad genua, illud infra genua se extenderet, crassitudo autem utriusque ei longitudini responderet. Quam ad Observationem nullam memini legisse quæ propius accedat quam ea quæ A. 1755. Syracusis missa ad me est, typis exscripta, & publico Civitatis testimonio confirmata. Sed hæc in vivente homine; Waltheriana autem etiam in mortuo habita est. In hoc igitur, instituto examine, cutis scroti triplo crassior, cellulæ autem sub illa adnatæ, interque testiculos pergentes, adeo distentæ a tenaci humore compertæ sunt, ut molem inertis carnis repræsentarent, cui pondus tumoris totius, librarum videlicet ferme quadraginta, potissimum deberi videbatur. Erant quidem testiculi naturalibus multo majores, quippe crassiore Albuginea tunica humorem, & tophos comprehendente, ut vix pars exigua, eaque in altero dumtaxat latere tubulis tenuissimis relinqueretur, qui propriam testis substantiam faciunt. Sed hæc quantulam demum universi tumoris partem efficerent, satis intelligis. Itaque scite, ut solet, Vir Præstantissimus Heisterus (*m*) tumorem hunc ipsum scroti potius quam testiculi, fuisse, censuit, nec aliter de maximis aliis quorum dissectio non habetur, existimavit, quos inter ille est librarum sexaginta, memoratus in Regiæ Parisiensis Academiæ Scientiarum Historia (*n*). Noverat quippe Vir Exercitatissimus (*o*), vel in hydrocele, præsertim antiqua, testiculorum tunicas, & præcipue *dartum*, *& vaginalem admodum sæpe crassas reddi*, ut crassitudinem æquare viderit *quinque vel sex linearum*, *& quod excedit*: quamobrem monuit, triangulari instrumenti apice *plerumque non nisi difficillime perforari*, ideoque (*p*) apicem illum *non nimis cito esse retrahendum*, *quia alias tunicæ non perforatæ essent*. Quin etiam in sarcocele quanto Albuginea tunica crassior fiat, nobis facile conjiciendum reliquit, cum postquam illam tunicam incideret ea spe fore ut vascula seminis magna, & valde distenta apparerent, *æque parva* invenit *ut in sano & naturali testiculo esse solent*, *id quod mirandum*, inquit, fuit *in tanta testiculi distentione*. Atque ut crassioris factæ ejus tunicæ aliud habeas exemplum; inspice ossei facti humani testis iconem illam quam exhibuit Cl. Reinholdus Wagnerus (*q*). Cum videris, quanto major naturali testiculo ille fuerit; tum animadverte, ejus dumtaxat *superficiem*, *crassitie pennæ columbinæ*, *in os durissimum abiisse*, exterius tuberculis osseis pisi magnitudine asperum, intus vero læve, qua mediocrem caveam comprehendebat ubi *latitabat materia gelatinosa seminis corrupti*. Scilicet testis substantia, olim inclusa, nulla jam erat; superficies ossea, crassæ factæ Albugineæ tunicæ debebatur.

43. Verum ut hæ Litteræ superioribus, quemadmodum promisi, breviores sint; alia de herniis, & testiculis huc addere supersedeo, ne de horum quidem dolore quidquam adjecturus, nisi ut Observationes legas, quas supra (*r*) indicavi, Cl. Virorum, & in quibus dolorem fuisse, invenies; in pluribus autem invenies; quomodo se habuerit testis, attendas. Simul ex una earum quæ Heisteri est (*s*), facile cognosces, qua ratione non modo in ægro illo, sed in altero etiam quem describit Sproegelius (*t*) dolores a testiculo ad lumbos possent propagari. Nec alia adjicio, quamvis de Testiculorum Dolore Sectio proxima Sepulchreti inscripta sit. Tota enim vix duas simul cum Scholiis paginas implet, in eaque, ut omittam Observationem IV. fortasse ex I. compendio ortam; certe V. ut Bonetus ipse fatetur, ex §. 2. repetita est XXII. Observationis Sectionis superioris, Scholiorum autem, quod non fatetur, ad Obs. illam I. pars aliqua, etiam ubi sanguinis Circulationi apertissime adversatur, jam adoptata ab ipso fuerat, & apposita ad §. 3. Obs. XXI. ejusdem superioris Sectionis, ut Scholii partem Observationi II. hic subjicit, quam illic subjecerat Observationi XX. Sed illic quoque non tam mirum est, Observatione XXIII. iteratum esse quod §. 2. Obs. XV. positum fuerat, quam in una eademque pagina idem in prima parte Scholii ad §. 2. Obs. XXII. rescribi quod scriptum modo fuerat in secunda Scholii parte ad §. 1. Neque dicas, a me pariter in hac Epistola repetita esse plura, quæ in aliis, mea, aut Valsalvæ observata narrans, proposueram. Aliud enim est quæ jam satis dicta sunt, iterare; aliud quæ ne passim discerperentur Observationes, alibi ad ipsas explendas tradita sunt, summatim perstringere, ut oportuniore, quemadmodum ibi promissum sæpe fuerat, loco perpendantur. Morem hunc, te, ut sperare juvat, probante, servabimus; illum vero, quem haud dubitamus a te quoque minus probari, non sequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIV.

Verba fiunt de Gonorrhœa.

ETSI pauci forte sint Anatomici a quibus tot fuerint, quot a me, urethræ viriles dissectæ, & diligenter perlustratæ; tamen aut rarius quam vulgo existimant, luculentiora in eo canali vitia occurrunt quæ contagiosam Gonorrhœam comitentur, aut nescio quo casu factum est, ut cum magnus hominum hac infectorum sit numerus, illa ego vitia tam luculenta vix unquam, aut ne vix quidem conspexerim. Quid Valsalvæ acciderit, ignoro; neque enim scriptis mandavit si quid forte in iis invenit qui cum laborarent eo morbo, decesserant. Quid aliis contigerit, legi. Quæ vero ipse viderim, aut non viderim, nunc eo ordine ad te scribam, ut ab extimo urethræ orificio incipiens, ad intimum quod ad vesicam est, perveniam.

2. Cum in Adversariis (*a*) causas protuli, cur prima gonorrhœæ virulentæ sedes videretur mihi in iis potissimum, quos detexeram, majoribus urethræ canaliculis statuenda, inter eas causas hanc non omisi, quod ex iis præcipue canaliculis, maligno halitu suscepto irritatis, provenire is humor posset qui primo ejus morbi tempore ex urethra solet destillare. Neque enim verum est semen, ut comparatio cum hoc docuit aliquando vel illos ipsos, qui improbanda opinione seducti, ut morbum abigerent, venerem sæpius exercebant: quod ut ab iisdem accepi, sic etiam ab aliis certior sæpenumero factus sum, eo primo tempore necdum ullum esse in perinæo molestum sensum qui altius descendisse vitium, indicet. Neque rursus id quod tunc defluit, verum est pus, cum dolor necdum is sit qui erosionem significet, neque sanguinis ulla adhuc vel levissima tinctura, nedum guttula apparuerit. Quibus nunc addere, opinor, liceret Summi Viri Senacii (*b*) Observationes, secundum quas globuli materiæ in gonorrhœa effluentis majores sunt, globuli autem qui ulcerum pus faciunt, sunt minores, & inæquales, si utrique oculo exquisitissimis vitris instructo aspiciantur, & cum sanguinis globulis comparentur. Itaque Rondeletium in primis secutus, qui caute sapienterque, ut in Sepulchreto (*c*) habes, materiam illam *puris similitudinem referre*, aut *puri similem* esse, dixit, ego quoque *puriformem* appellavi. Placuit ea gonorrhœæ in canaliculis sedes, non dico Cockburnio (*d*); huic enim, Docto alioquin Viro, vel præter modum perplacuit; sed magno Boerhaavio (*e*) dico, & Illustri Hallero (*f*), ibi *primæ speciei gonorrhϾ sedem* agnoscentibus, & cur irritatione in erosionem demum abeunte spongiosi urethræ corporis, sola membrana a canaliculis divisi, non raro sanguis ipse effluat. Placuit & Viris aliis Eruditissimis *cellularum multiplicium* nomine canaliculos designantibus: quibuscum tamen, haud satis intelligo, quomodo Littrii quoque glandulam comprehendant, aut quomodo ipsi qui canaliculos nunquam memoravit, horum etiam, in gonorrhœa male se habentium, Observationem tribuere videantur, quasi ea in Commentariis legeretur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis A. 1711. De muliebris autem urethræ canaliculis, non secus ac in virili a me descriptis (*g*), & de sebaceis quas item reperi, nympharum, proximorumque labiorum glandulis (*h*), quarum has hoc ipso nomine, illos cellularum appellatione significant, verba hic non faciam propterea quia cum in mulieres inciderim nunquam quæ certa quadam exteriore gonorrhœa laborarent, aut cum interiore vexaren-

(*l*) A. 1725. M. Novembr. cum Tab. 5. Fig. 1. (*m*) Dissert. de Sarcocele §. 36. (*n*) A. 1711. Obs. Anat. 1.
(*o*) Dissert. de Hydrocele n. 32. (*p*) n 36. (*q*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 30. (*r*) n. 38. (*s*) Dissert. ibi. cit. §. 30.
(*t*) Obs. ibid. cit. §. 51. (*a*) IV. Anim. 9. (*b*) Traité du Coeur Supplem. ch. 8. n. 5. (*c*) Sect. hac 31. l. 3. in Schol. ad Obs. 1.
(*d*) The Symptoms &c. of a Gonorrhœa ch. 4. (*e*) Prælect. ad Instit. §. 654. (*f*) not. *i* ad eum locum, & nota *d* ad §. 657.
(*g*) Advers. 4. Animad. 24. (*h*) Advers. 1. n. 11. & 12.

xarentur, obierint; statuere non possum, an hæc aliquando in iis canaliculis, illa in iis glandulis sedem habeat. Nec in viris felicior fui, ut infectos reperirem gonorrhœa eadem exteriore, quam *spuriam* olim appellasse dicuntur Medici Monspelienses (*i*), ut quærere possem, an ejus materia e glandis superficie prodiret nullo ulcere affecta, an ex glandulis coronæ glandis ejusdem, ut sic Littrii sententia confirmaretur, ea coronæ granula pro glandulis, non pro papillis, quemadmodum Ruyschius, habentis. Littrii sententiam dixi; neque enim mei unquam fuit, qui cum illam commemorarem, assensum ab utraque cohibui, diligentius postea quæsiturus; ut mirer, esse potuisse qui cum mea I. (*k*), & IV. (*l*) Adversaria legissent, primam mihi sententiam tribuerent, imo ea de re *celebrem litem*, si Superis placet, *Ruyschium inter atque Morgagnum subortam esse*, scriberent. Ruyschio enim hoc quidem excidit (m) me, granula illa *pro glandulis descripsisse & delineari curavisse*: ego vero sperans, ex meis Adversariis omnes facile agnituros, optimum & occupatissimum Senem meam non satis assecutum esse mentem, superfluum existimavi vel uno verbo respondere. Huc tota *celebris lis* illa recidit. Hisce exterioribus gonorrhœis multo rarior illa est quam vidit, curavitque Cl. Wolffius (*n*). Humor enim ex urethra destillabat *semini analogus* primum albus, dein viridis factus, cum maximis in mingendo doloribus, & penis incurvatione, nec tamen impuram venerem, imo nullam venerem, sed alias, quas enumerat, causas erat illa gonorrhœa consecuta, quod & ille asseverat, & ipsa, ut Hippocrates (*o*) loquitur, *ostendit sanatio*, facile nimirum, & cito per data remedia obveniens, quæ causis illis erant opposita. Sed hac, & gonorrhœa quæ vulgo dicitur *sicca*, sive, ut proprie esset juxta Cel. Astrucii (*p*) monitum appellanda, dysuria venerea sicca, prætermissis, ad eam quæ frequentissima est, & de qua scribere cœperamus, noster contrahendus est sermo. Igitur quæ de hac per dissectiones conspicere potui, ex iis cognosces Observationibus quas continuo subjiciam, initio ducto a longiuscula historia, sed eo gratiore tibi futura, quod cum alias (*q*) de Angina mentionem injeci, maxime questus sum, in gravissimo ejusmodi morbo, Sectiones eorum qui confecti illo sint, adhuc desiderari. Quod igitur vel mihi tunc deerat, hic primum habebis; extremo autem loco quæ ad hujus Epistolæ argumentum spectant, ex eadem historia non omittentur.

3. FABER lignarius triginta tres circiter annos natus, procerus, & magno corpore, habitu subpingui, antea, quantum sciri poterat, sanus, cum a vino, & igne præter modum incaluisset, noctu frigidissima tempestate domum petiit. Ibi vehementi febre, & angina correpto accersitus illa eadem nocte Medicus sanguinem e brachio mittit. Nihil remittente morbo fertur mane in Nosocomium: ubi idem auxilium iteratur, sed frustra adeo, ut pomeridianis horis sanguinem miserint e pede. Proximo die cum cætera pariter quæ antea, & quæ tum dabantur sive, ut lente poterat, deglutienda, sive exterius admovenda, nullam afferrent utilitatem; mane rursus e brachio sanguis est missus, a meridie autem ex iis quæ sub lingua sunt, venis; nam Jugularis, ut voluissent, ægro eum qui requirebatur, positum non ferente, incidi non potuerat. Post hæc omnia non modo non decrescentibus, imo semper magis invalescentibus febre, & corporis jactatione, & cum his simul deglutiendi, loquendi, spirandi difficultate, cum tertio jam morbi die se dixisset a quindecim, aut certe non multo pluribus diebus virulenta gonorrhœa laborare, vena iterum pedis secta est. Sanguis, toties eductus, crustam in summo habuit nunquam; sed duriusculus semper fuit, paucoque cum sero. Collum erat subtumidum; non facies, quæ nec rubicunda erat. Duabus circiter a novissima venæ pedis sectione interjectis horis etsi pulsus adhuc perstabant validi; ipse tamen æger proximam esse mortem, præsensit. Quæ revera mox ingruit eodem die tertio circa meridiem, sic tamen, ut casu videri posset ingruisse. Cum enim eam qua utebatur, aquam poposcisset, & incautius fortasse in fauces paululo plus demittere voluisset; continuo ea ratione mortuus est, ut qui adstabant, inde suffocatum existimarent. Cum dies instaret quo die tradendæ Anatomes initium facere in Theatro debebam, id est XIV. Kal. Februarias A. 1748. cadaver, biduum, an triduum servatum, nihilominus, quippe frigidissimo anni tempore, idoneum maxime fuit, ut vel vigesimo sexto ab interitu die nonnullis etiamtum ejus partibus uti possem. Totum igitur ordine ac diligenter profectum, cum alia quæ hujus loci non sunt, adnotanda obtulit, tum hæc præsertim, quæ ab ultimis ad prima rediens hic scribam. CEREBRI vasa tum quæ extra, tum quæ intus sunt non intra ventriculos modo, sed & passim per medullarem substantiam, sanguine erant distenta, ea autem magis quæ per sinistram Tenuis meningis partem repunt. Ea meninx, ut cæteræ omnes hujus corporis membranæ, sive incidere, sive discindere velles, magis quam solet, renitebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ pauxillum fuit subcruentæ. Lingua visa est æquo crassior: certe autem vasa ostendit per faciem superiorem a basi apicem versus tendentia a remorante sanguine crassiuscula, nedum manifesta. Et uvula quidem, ac palatum mobile sana erant. Tonsillæ vero & membranam habebant qua obteguntur, a flavo sero subsistente crassiorem factam, ut *gelatinam* quandam subflavam referret, & ipsæ tumebant, sed magis sinistra, quæ durior erat, & si exprimeres, aut secares, pus emittebat. Proximæ laryngis non cartilagines solum, sed & proprii musculi, quos singulos perlustravi, labe omni, & inflammatione carebant. Vitium autem in membrana erat qua larynx intus, extraque vestitur, intus quidem levius, sed extra gravius. Intus enim rubicundior illa erat, quam solet, ut in vicina etiam parte Asperæ arteriæ & subtumida quoque, sed leviter, ut glottidis rima non propterea appareret angustior. Qua autem eadem membrana epiglottidem amiciebat, tum a facie cava, tum a convexa, tum a lateribus quoque tumida erat, & alibi coccinea, alibi ex coccineo fusca, minus tamen a facie cava, quam alibi, neque ab ea tota, sed a tertia dumtaxat suprema parte. Secando perspicuum erat, eum tumorem, coloremque sanguini, & sero deberi, nil nisi membranam, junctosque acinos glandulosos distendentibus, quorum pars humorum in convexa facie jam converti in pus incipiebat. Porro qua eadem membrana laryngem exterius a tergo operit, ipsa, & innexi glandulosi acini magna inflammatione tenebantur, a lateribus præsertim. In singulis enim lateribus se attollebat in singulas protuberantias paulo minori quam digiti minimi crassitudine. Hæc ab regione imæ basis Cricoidis cartilaginis profectæ, & inter ascendendum convergentes, eo usque perveniebant, ut altitudinem cartilaginum arytænoidum aliquanto superarent, ab his tamen, ab eaque summa laryngis parte omnino sejunctæ, reliquæ inferiori adhærentes. Duo inflammata condylomata esse, dixisses, formam, & colorem aspiciens, eundem videlicet atque ad epiglottidem descripsi, nisi quod in his plus erat ex coccineo, minus ex fusco. Dissecans autem, membranam, & acinos esse, vidi, a remorato sanguine, & sero tumentes, idque a sinistris magis: quod latus, ut in tonsillis quoque & Tenui meninge diximus, magis affectum fuit. Habes quam sedem hujus anginæ, & quam naturam deprehenderim. In Thorace neque turgidi, neque inflammati erant pulmones; sed omnino sani: quanquam ut de cæteris membranis dixi, illæ quoque ex quibus ipsi construuntur secantibus, aut distrahentibus renitebantur magis quam solent, & Sinister arctissime fuerat cum plura connexus, cum dexter esset omnino solutus. In pericardio paululum aquæ fuit rubentis, neque id certe ab admisto inter incidendum sanguine: erat enim illa aqua vi frigoris in lamellas concreta intime rubentes. In corde quod æquo amplius, vel magni in quo erat corporis habita ratione, mihi visum est, nihil polyposi, ut neque alibi, conspectum est, sed niger sanguis non multus, isque nec fluidus nimis, neque concretus. Magna arteria a valvulis ipsi præfixis, quæ, ut cordis reliquæ, sanæ erant, fere ad Cœliacam usque vitia habuit plura, eaque manifestissima. Nam maculis quibusdam, quamvis nec creberrimis, neque adhuc in osseam duritiem vergentibus, hic illic intus albebat. Intus quoque, si macularum loca excipias, nusquam fere albam, sed ex rubro fuscam superficiem habebat, neque lævem & nitidam, ut solet, sed parvis quibusdam & humilibus excrescentiis inæqualem, ejus quem dixi, intus extraque coloris, variæ autem formæ, & magnitudinis sic tamen ut maximas lupino, ad cujus figuram accedebant, operire potuisses. Eas cum aspiceres, molles crederes; sed cum incideres, non minus duras, quam arteriæ parietes, deprehenderes. Id vitii quo propius a corde arteria aberat, eo erat majus; neque in Carotides tamen, neque in Subclavias se extendebat, neque infra Cæliacam: sub qua vel primum illud albarum macularum vitium multo minus,

(*i*) Hist. de l' Acad. R. de Sc. A. 1722. Obs. Anat. 4. (k) n. 11. (*l*) Animad. 14. in fin. (*m*) Thes 10. n. 98. (*n*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 47. n. 2. (*o*) Sect. 2. Aph. 17. (*p*) De Morb. Vener. l. 3. c. 3. (*q*) Epist. 14. n. 36.

nus, ac minus fiebat. Præter hæc, omnes arteriæ Magnæ parietes erant æquo duriores. Denique Sinus Valsalvæ quartus non multo quidem, sed perspicue tamen erat amplior, quam secundum naturam. Illud quoque in venosorum cordis Sinuum, seu mavis in auricularum cordis septo animadverti: qua facie ad venam spectat Pulmonarem, & accedit ad anteriora, sulcis erat parallelis, neque ita parvis, excavatum. In Ventre, cujus viscera gelu induruerant, & bilis ipsa ex parte aliqua in sua vesicula, sanguis autem intra lienem conglaciaverat, nihil quod ab naturæ norma abesset, inveni, si globulum in mesaræo excipias, hujus limbo propinquum, & nihil magis forma, colore, magnitudine quam coctum vitellum majusculum, referentem ex iis qui in gallinaceo ovario extuberant. Nihil erat aliud nisi pinguedo, sed colore magis quam reliqua, flavo, nullisque intus, quæ animadverti possent, membraneis lamellis intercurrentibus, intra unam comprehensa membranam, in sphæricæ vesicæ modum conformatam. Propter ea quæ ultro de gonorrhœa fassus æger fuerat, diligenter urethram totam perlustravi. Prostata glandula æquo major videri potuisset, nisi esset, ut in magno corpore, magno quoque cum pene conjuncta. Sana ipsa, sana caruncula, sanæ vesiculæ, & semen, & oscula per quæ e vesiculis expressum est. Sed ne canaliculi quidem nostri peculiare quidquam ostenderunt, nisi quod urethræ interior facies aliquanto humidior apparuit, & rubicundior quam soleat. Ex Cowperi glandulis altera, quod minime rarum est, defuit; alterius substantia in duram firmamque ligamenti instar erat mutata.

4. Igitur ne ab hujus Epistolæ proposito longius abeam; mitto quæ ad anginam spectant, & peculiaria quæ in Aorta observata sunt, vitia hoc loco perpendere; hæc, inquam, & alia omitto; & illud quod ad gonorrhœam attinet, tantummodo attendo. Si duram factam Cowperi glandulam seponas, quæ res si ad gonorrhœam pertinet, certe ad recentem, atque adeo præsentem non pertinet; vides utique, nihil referri ad hanc posse, nisi auctam in canaliculis humoris secretionem; unde humidior urethræ facies, & ab acrius irritante ejusdem humoris natura rubicundior. Spectare huc potest quod in viro altero vidimus, aliud agentes.

5. VIRI nimirum thoracis inflammatione sublati cadaver, musculorum aliarumque ejusmodi partium examini idoneum, non quæ præter, sed quæ secundum naturam sunt, inquirentes, accurate in Nosocomio magna ex parte secueramus sub Martii finem A. 1741. cum testiculos perlustraturi, in quorum altero ea deprehendimus quæ sunt Litteris superioribus (*r*) commemorata, forte animadvertimus, compressa proximi penis glande ex urethræ orificio materiam aliquam prodire. URETHRAM continuo aperuimus tota ea parte quæ cum pene extra corpus pendebat, suspicati, hominem gonorrhœa laborasse. Nec tamen præter ruborem dilute coccineum, quo interior canalis illius facies infecta erat, & madorem quendam æquo majorem, quidquam conspicere licuit quod ad suspicionem attineret. Urethræ partem reliquam secare cum in alterum distulissemus diem, aliis, ut fit, observationibus abducti, hanc perficere obliti sumus.

6. Hic tamen nihil nisi suspicio fuerat. Accipe jam quæ, cum certa esset gonorrhœa, quamvis non recens, invenerimus.

7. JUVENIS annum agens vigesimum quinctum, cujus flavescebat facies, virulentam gonorrhœam vetustam recentiore altera ante sex menses renovaverat. Qua perstante, ex profundo vulnere in colli sinistrum latus inflicto, tantum sanguinis, & toties profluxit, ut inevitabilem mortem attulerit inter initia A. 1740. CADAVER ob prægressas hæmorrhagias propemodum exsangue, eoque anatomicis perquisitionibus aptissimum ibidem, nostris inspectantibus Auditoribus, tanto diligentius persectum est, quod perpauca habuit ab naturali constitutione discrepantia: quæ priusquam de urethra scribam, indicabo. In Cerebri Lateralibus ventriculis cum plexibus Choroidibus, ob eam quæ modo dicta est, causam pallentibus, aquæ non ita limpidæ pauxillum fuit. Colli vulnus ad ramos denique non tenues sanguiferorum vasorum haud procul a mediis cervicis vertebris pertinebat. Venter jecur habuit durum, lobulis præclare conspicuis, lienem magnum. Ubi ad genitalia ventum est, præputium, glandem, urethram totam perattente inspiciens, nihil usquam ulcerum, erosionis, ruboris inveni, nec quidpiam aliud quod ad præsentem gonorrhœam attineret, si madorem excipias, quam soleat, majorem, a media urethra ad glandem usque pertinentem. Ad gonorrhæam autem illam veterem, diuturnamque spectare hæc credidi, primum ab eo ferme loco unde mador incipiebat, exstantem oblongam albidam lineam, ulteriora versus oblique tendentem, quam Epistola XLII. (*s*) memoravi, & pro excrescentiæ reliquiis habui carnis quondam luxuriantis: deinde etsi in Prostatæ glandulæ, & carunculæ ipsius colore, & substantia nil vitii animadverti; osculorum tamen per quæ semen in urethram extruditur, sinistrum deletum, aut certe obcæcatum, dexterum autem adeo angustum, vix ut viderim, tenuissimamque setam immiserim: tum Seminales vesiculas ita strigosas, nihil ut continere intelligeres; quod reapse constitit omnibus, cum eas vel sæpius premendo, ne per dexterum quidem de quo modo dictum est, osculum quidquam exivit; in testiculis tamen nullum quod in sensus incurreret, compertum est vitium: denique ut omittam, vix aliquod fuisse Cowperi glandularum indicium; possunt enim, ut alias (*t*) docui, a primordiis deesse: meorum canaliculorum, præter unum, eumque angustum, & brevem, nullum prorsus apparuisse; ut eum madorem quem ab ipsis, non solum, sed potissimum deducere consuevi, hic maxima ex parte a minimis illis ante nos vulgatis, repetere oporteret: quorum tamen neutros *Eustachium olim perspectos jam habuisse*, etsi contrarium egregius, humanusque Juvenis diserte affirmet, *tabulasque ejus* hoc, ajat, *docere*, si tandiu perges mihi credere donec Tabularum quæ id doceant, numeri indicentur, non dubito quin longo tempore sis crediturus.

8. Miraberis forsan in propositis Observationibus cum præsens esset gonorrhœa, non plura nobis occurrisse quæ ad præsentem quidem referri possent quam urethræ madorem, nonnunquam cum rubore conjunctum, quando; ut Terranei (*u*) Observationem mittamus, urethræ *omnino inflammatione livescentis*, *glandularumque* in ea *disgregatarum*, quæ minimi nobis canaliculi sunt, *immodicam extumescentiam*; in hac ipsa prima, qua de loquimur, urethræ parte Vesalius (*x*) fossulam quæ intra glandem est, *plurimum* in hoc morbo *ulceribus infestari*, scripsit, confirmantibus passim aliis, & nominatim Cl. Astrucio (*y*), in ea fossula *compertum esse exulcerationes graves plerumque latere in gonorrhœa*. Nempe hoc ipsum erat ex iis unum quæ ipse quoque mihi non occurrisse, mirabar præsertim cum toties ejusmodi ægrorum querelas audiverim de acerbo dolore ibi *insigniter*, *dum urinam reddunt*, torquente, ut Vesalii verbis utar; quando Terraneus (*z*) non ut alii, & in his Astrucius (*a*), dolorem *inter mejendum* acrem, urentemque commemorat, imo tunc *plerumque vix percipi*, ait, sed *ægro jam a mictu cessante*, *per omnem urethræ ductum acriter admodum urere*, *maxime qua in glandem desinit*. Quem ego dolorem qui mictionem consequitur, non propterea imminuo; sed de eo qui comitatur, querimonias maximas audivisse me, dico, ut in aliquos nonnunquam inciderim, se lotium reddituros negantes, nisi opportuno quopiam auxilio tormentum quo tunc cruciarentur, levarem. Quibus est a me satis factum, cum urinæ acrimoniam quo ad ejus fieri posset, minuendo, tum præsertim ratione haud ita dissimili atque Arantius (*b*) quos dolor hæmorrhoidum male habebat, minori cruciatu alvi excrementa dejicere docuit dum super lasanum sederent, repentis hydrælei plenum, cujus fotu non solum clausus, sed mox etiam in dejiciendo apertus anus leniretur. Nempe & ego in vitream matellam, tepido lacte semiplenam, demittere illos penem docui, & cum dolorem eo fotu paulisper mitigassent, tunc intra ipsum lac servato pene, urinam sensim, & sine conatu emittere. Fuerunt & quibus cum pro lacte (cujus hunc usum vidi postea etiam ab Riolano (*c*), ut brevis quoque fistulæ plumbeæ, aut argenteæ, quam Fabricius noster (*d*) excogitaverat, immissionem commemorari) fuerunt, inquam, & quibus cum pro lacte oleum forte esset ad manus ex lini seminibus recens expressum, hoc uti placuit. Magnum utrique inde levamen se retulisse, confirmavere: hi alteri illud etiam addidere, cum tumidum esset, dolensque præputium, eo more servato, intra unum, haud amplius, diem præputii tumorem, doloremque abiisse. Sed hæc obiter: quæ, casus distinguendo, & aliquid in lacte pro re idoneum incoquendo, reddere poteris utiliora. Illuc revertamur. Etsi Vesalius, atque alii

(*r*) Epst 43. n. 30. & 41. (*s*) n. 41. (*t*) Advers Anat. 4 Animad. 15. (*u*) De Glandul. post c. 5. Obs. 5.
(*x*) De corp. hum. fabr. S. 5. c. 14 (*y*) De Morb. Vener. l. 3. c. 1. §. 2. (*z*) loc. cit. (*a*) c. cit. §. 3.
(*b*) De Tumor. p. n. c. 60. (*c*) Anthropogr. l. 2. c. 30. (*d*) De Chirurg. Oper. ubi de penis Chirurg.

alii vera dixerint; non omnes tamen gonorrhϾ, neque semper, eadem acrimonia sunt. Casus quidem tulit, idque unum mirandum est, nunquam mihi nisi leves, aut meliori earum tempore in dissectionibus occurrisse. Sæpe tamen in ea vestigia incidi quæ satis ostenderent, quas vel in hac prima urethræ parte fuissem inventurus læsiones, si cum illæ urgerent olim, dissecuissem.

9. Legisti enim paulo ante (e) in illo Juvene quem vetusta gonorrhœa male habuerat, vix unum, eumque angustum, & brevem, meorum canaliculorum fuisse superstitem. Vix unus pariter in quodam Bajulo apparuit, quem ex casu ab alto mortuum, ubi de Vulneribus, Ictibusque (f) agetur, describam, cujus urethra qua alteri lateri coronæ glandis respondebat, veteris læsionis servabat indicium. Neque uno plures in peregrino Sene reliquos fuisse canaliculos, vidisti Epistola XLII. (g), cum glans cicatricosa, & urethra valde contracta, quid olim præcessisset morbi, indicarent: imo ne unum quidem amplius superfuisse, indidem (h) nosti in Juvene in quo illa eadem indicia non deerant; ne quid dicam de Viro alibi (i) describendo. Nihil autem veri similius est, quam ab inflammatione, & exulceratione in canaliculis demum orta, tenues membraneos ipsorum parietes alterum ad alterum adhæsisse, cavumque interceptum sic periisse; fuisse enim in illa eadem urethræ parte exulcerationes, coarctatio ibidem, quin etiam in ipsa canaliculorum sede luxuriantis carnis excrescentia commonstrabant. Quod si gravia quidem, sed aut non adeo gravia, aut non omnibus canaliculis communia fuerint illa vitia; aut omnes, aut nonnulli poterunt esse superstites. Sic in quodam Viro quem sub Novembris finem A. 1718. in Nosocomio dissecabam, cum prægressæ venereæ luis indicia in primo urinario meatu offendissem; paucos quidem, sed nonnullos tamen restare adhuc canaliculos vidi, non secus atque in Lanio, qui, ut scripsi ad te Epistola VIII. (k), in præputio ulcuscula, in urethra cicatrices habebat, fuisse perpaucos, legisti, neque uno aut altero plures in nobili Viro, quem lues venerea non semel affecerat, XXVIII. Epistola (l) memoravi. Omnes autem fuisse memini in Stabulario (m), cujus alioquin urethram trium circiter ab extimo orificio digitorum transversorum intervallo lineis duabus albidis inæqualem deprehendi, videlicet aut cicatricum, aut excrescentiarum vestigiis. Ubi tamen attentius illi ab aliquo inspectentur qui sæpius sit in eorum, cum secundum naturam sunt, contemplatione versatus, nescio quid tunc percipitur aliquando, unde aliquid esse passos, intelligatur, velut mihi in eo de quo mox scribam, accidisse, scio. Ut iis autem quibus hi majores omnes oblitterantur, deesse tantum constat quantum secernere iidem solebant humoris ad urethræ parietes adversus lotii acrimoniam illiniendos; sic rationi consonum est, illos præ cæteris, nisi urethra tota occalluerit, obnoxios fieri in posterum ardoris sensui ab eodem lotio, & si hoc acrius sit, etiam erosioni: reliquos autem pro numero amissorum canaliculorum, aut pro noxa canaliculis illata, levioribus quidem, sed ejusdem generis, tentari molestiis. Sed hoc satis sit attigisse. Ad id quod modo indicabatur, veniamus.

10. ASTHMATICI qui in Nosocomio decesserat, quædam in Gymnasium Partes illatæ sunt, cum in virili altero cadavere Anatomen traderem A. 1746. Juvat enim ejusdem Partes ex non uno, cum licet, corpore, aliasque aliter dissectas ostendere: quod tunc facere ferebat animus in vesiculis seminalibus, & pene. VESICULÆ etsi cellulis intus erant humidis; nihil tamen seminis continebant. Caruncula, & quidquid ad superiorem urethram spectabat, bene se habebat. Sed cum inferiorem persecturi, crassiusculo specillo per infimum orificium indito, eam partem quam glans complectitur, aperuissemus, cujus superficies partis nonnihil erat inæqualis, ulterius immittere specillum volentes, ultra sesquidigitum non potuimus. Tum a superiore, quæ aperta erat, parte idem conati, idem obstaculum, cum ad eum qui designatus est, locum accederemus, offendimus. Paulatim igitur ab ea facie aperientes, ut soliti sumus, quæ facies nostris opposita est canaliculis, hæc denique animadvertimus. Tractus erat transversorum digitorum trium, aut eo amplius, quo proclive erat intelligere, urethram olim fuisse exulceratam. Per eam enim faciem in qua illi sunt canaliculi, tres quatuorve exstabant in transversum ductæ albidæ, & quasi tendineæ chordulæ, vel potius institæ, non valde prominentes, nec usquam se ab interna urethræ membrana sejungentes. Erat inter chordulam & chordulam interstitium, tum medio ferme inter primam & ultimam loco urethra se tanto spatio quantum duo circiter occupassent transversi digiti coarctabat, ut ibi dimidio propemodum quam supra, aut infra, esset angustior. Cum hæc omnia intra eorum de quibus loquimur, canaliculorum regionem caderent; ipsi tamen, eorumque orificia primo quidem aspectu non præter naturam se habere videbantur. Ubi vero oculos attentius defixi, & accuratius inspectavi, satis cognovi, certo quodam modo quem facilius ipse percipere quam verbis explicare possim, ab naturali consuetudine discrepare, ut non obscurum esset, minorem quidem quam proxima urethra, sed aliquam tamen noxam olim pertulisse. Quod & chordularum, id est cicatricum sedes in ea dumtaxat urethræ facie, nempe inter canaliculorum orificia, confirmare videbatur, quippe indicans unde irritans virus & demum exulcerans distillasset.

11. Jam vero ad ulteriorem, uti promisimus, urethræ partem transeamus. Occurrit hic quoque gonorrhϾ sedes, nobis altera, Littrio prima, videlicet, ut ipse constituit, Cowperi glandulæ; sic enim pergam appellare, quando Meryus, nescio quam ob causam, suo jure videtur cessisse, tacite ferens, sic eas ab Littrio quoque, nec semel, nominatas esse, ostensasque in Regia Scientiarum Academia (n), atque insuper in hujus Historia (o) primam earum inventionem Cowpero diserte fuisse tributam. Cæterum quam raro hæ glandulæ gonorrhϾ sedes sint, illud præclare ostendit quod Littrius (p) cum affectorum gonorrhœa cadavera secuisset circiter quadraginta, unum modo reperit in quo harum glandularum vitia apparerent, quæ diligenter cum omnibus quæ ad id gonorrhϾ genus attinent, partiteque describit, ne causam quidem reticens cur rarum sit. Minus igitur miror quod in cadaver non inciderim viri eo affecti. Prægressi tamen olim indicia a me conspecta esse, opinor, sive cum has glandulas, aut harum alteram, ut in Fabro lignario de quo supra (q) dictum est, mutatam deprehendi in duram substantiam; non raro enim post inflammationem glandulæ solent indurescere, sive cum vestigia offendi in illarum ductibus non inflammationis solum, verum etiam exulcerationis, velut in eo de quo protinus dicam.

12. JUVENIS, a capitis ictu in Nosocomio mortui circa medium Aprilem A. 1718. genitalia, in quorum anatome sæpe tunc eram occupatus, diligenter incidi. Et cætera quidem intra naturæ modum inveni.

URETHRA autem ne recte se haberet, statim veritus sum ac retecta glande cavam in hac cicatricem animadverti. Glandula tamen Prostata, & Littrii, & Seminalis caruncula nihil quidquam vitii ostenderunt. Sed cum urethræ partem reliquam aperuissem, & primos aliquot ex meis canaliculis deletos vidissem; neque enim ulla eorum incipiebant apparere orificia, nisi quatuor circiter transversis digitis ab extrema urethra intermissis; attentius inspectans omnia, substiti in Cowperi glandularum ductibus, quorum dexter æquo tenuior, sinister autem æquo crassior per intimam urethræ tunicam transpiciebantur. In tenuiorem frustra quidquam immittere conatus sum; ut parietes ab inflammatione vel coaluisse, vel ad summas angustias contractos existimaverim. Contra sinister, subflavo mucoso humore distentus, specillum non tenuissimum admissurus videbatur, & reapse nullo negotio admisit, sed a parte glandulæ; nam extremum oppositum in urethra habebat finem perangustum, atque adeo obscurum, ut hinc esse censuerim quod ita ipse humore esset plenus, & glandula ejus crassa, cum altera exilis esset, ac strigosa.

13. Hic quæres, cur illas ejus finis angustias conjecerim a prægresso ulcere esse potuisse. Nempe recordabar, Littrium in eo cadavere in quo uno dictum est (r) hoc gonorrhϾ genus deprehendisse, nunquam exulcerationem nisi ad oras, & circum oras adnotasse osculi alterius illorum ductuum, Cowperumque ipsum in explicatione ejus Figuræ (s) qua ambos eos ductus delineavit, monuisse, alterius orificium amplum admodum *in eo subjecto esse ex ulcere*. Et viderunt quidem ambo ulcus ad osculum ductus; sed illi, alter certe, erodens adhuc, ego vero, nisi me conjectura fallit, ad cicatricem perductum; itaque illi patentius orificium videre potuerunt; ego a cicatrice adstrictum conjicere. Quin Terraneus (t) prorsus obstructum osculum, indeque ductum mire dilatatum

(e) supra, n. 7. (f) Epist. 53. n. 37. (g) n. 40. (h) n. 39. (i) Epist. 50. n. 30. (k) n. 28. (l) n. 6.
(m) Epist. 4. n. 19. (n) Mem. A. 1700. & 1711. (o) Annor. eorund. (p) Memor. A. 1711. (q) n. 3. (r) supra, n. 11.
(s) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1702. M. Novembr. ad Tab. 8. Fig. 1. litt. II. (t) De Glandul. Obs. 6. & Fig. 1. ad D.

tum offendit, eumque sinistrum: quo in latere accidit ut tres isti, & ego orificii vitia deprehenderemus.

14. Sed ab illis osculis ulterius per urethram pergentes, ad alterum hujus pervenimus locum de duobus in quibus Vesalius (u) non modo quod omnes, adnotavit, gonorrhœa affectos *graviter cruciari*, sed & causam protulit quare in hoc altero crucientur, cum penis riget. Is locus imo perinæo respondet. Ibi enim ob canalis reflexum, declivemque ac humillimam sedem cum restitet erodens humor, ibi quoque *magis quam in reliqua meatus sede erodit*, (aut certe irritat) *erosus* autem *meatus, quando una cum pene tenditur, solutionem unitatis vehementius inibi percipit*. Nec vero tunc solum, sed dum etiam postremas lotii guttas sursum inde promoturi, per advolutos musculos eam comprimunt meatus partem, de molesto ibidem sensu conquerentes audiuntur. Eum locum cingit Littrii glandula; eoque loco exulcerari urethram, credo, cum ibi ipse quoque lineas nonnunquam viderim illas exstantes, quas pro cicatricibus habeo, Terraneus autem (x) ulcera offenderit ex diuturna gonorrhœa. Sed hæc interdum. Sæpius enim ad ea quæ Vesalius ait, explicanda loci illius irritationem, inflammationemque satis esse, arbitror. De hoc genere quid a me conspectum sit, accipe.

15. SENEX decrepitus, lue venerea plurimos jam annos male mulctatus, ut quæ loqueretur vix intelligeres, urinæ autem difficultate, & gonorrhœa denique a duodecim jam annis laboraret, his malis, & ipsa ætate lente confectus, e vita cesserat ante medium Januarium A. 1717. CADAVERIS quasdam partes in Nosocomio dissecantes, hæc quæ ad propositos morbos spectarent, animadvertimus. Uvula, cujus pars deerat, linguæ superior postrema superficies, & annexa olim per ligamenta epiglottis cartilago ita erant cicatricosæ, ut nihil magis. Itaque ea cartilago inæqualiter contracta, in triangularem propemodum verticem desinebat, multo caninæ similior, quam humanæ. Quin vitium in laryngem reliquam, & huic proximum Asperæ arteriæ truncum se propagabat: eratque arytænoidum altera quasi luxata, non compari parallela: intra illam autem arteriam inæquales magnique prominebant quasi lacerti; exteriore autem sede duobus infra cricoidem cartilaginem transversis digitis ad alterum membraneo musculosi interstitii latus glandula exstabat ciceris magnitudine, & forma, colore autem cinereo, intus ex rubro fusco, in rotunda videlicet cavea quam albi, nec laxi parietes comprehendebant. Eam glandulam pro una ex tot illis, ibi a nobis delineatis (y), accepimus: quæ occluso ob interna vitia foramine ad arteriæ cavum pertinente, sic, & fortasse olim magis, excrevisset. Ventrem priusquam aperiremus; cranii enim, & thoracis aperiendi tempus non fuit; manifestissimas a bubonibus inguinum cicatrices adnotavimus. Tum visceribus cæteris quæ sic satis intra naturæ modum esse visa sunt, prætermissis, in urinariis substitimus Partibus. Renes valde parvi erant, & ob hemisphæricas protuberantias inæquali superficie: substantia tamen, nisi quod firmior fuit quam soleat, magisque compacta, nihil vitii ostendit; quanquam in renis alterius pelvi seri aliquid inerat albidi, & turbidi. Ureteres & multum dilatati, & intus rubentes fere ad renes usque conspiciebantur; utraque autem hæc noxa quo magis ascendebant, eo magis decrescebat. In dextero circa medium, interiorem tunicam vidi exstantem, & se duplicantem, ut annularem mediocris altitudinis quasi valvulam faceret contra urinæ cursum conversam. Cum ambo essent mucosa materia semipleni; ab interiore eorum facie a medio sursum prostabant hic illic majores, minoresve sphæricæ, ut videbantur, guttæ, quas spongia abstergere nequicquam conatus, cultello amotas, & inter digitos compressas, statim in humorem lentum, & quasi *tabacci* dilutissimo colore infectum, abire vidi; ut postquam hydatides, sicuti alias (z) ad te scripsi, ab eadem tunica pendentes inveni, ejusdem generis illas de quibus loquor, guttas fuisse, arbitrer. Porro vesica ex crassissimis tunicis facta, per quarum internam faciem crassi quasi lacerti, varia inter se implicatione conjuncti, transpiciebantur, albo turbidoque humore scatebat. Tum a glande, cujus alterum coronæ latus ulcere olim exesum fuerat, urethræ incisionem exorsus; nihil fere adnotatione dignum reperi donec ventum est ad Littrii glandulam. Erat ea sedes confertissimis sanguiferis vasculis intus obducta, ut longe magis ex atro quam consuevit, ruberet. Prostata autem glandula nihil obtulit in quo morarer, præter brevissimos, & superficiarios sinus tres ex ampliori osculo in coni modum se contrahentes, inter carunculam recte se habentem, & vesicæ orificium secundum urethræ longitudinem positos.

16. In hoc uno sic affectam ad perinæum urethram vidisse memini: cui tamen affectioni causam præbere quoque potuit restitans, decrepita præsertim ætate, eo in loco pars aliqua urinæ, ejusque non secundum naturam se habentis. Certe in tot aliis nunquam fuit, quos gonorrhœa prehensos descripsi, neque in Epistola hac tantum, sed in aliis etiam, & nominatim in Molitoris quodam famulo (a), qui dum gonorrhœa teneretur, interiens, noxam in pendula, quam dissecare non licuit, urethræ parte habuerit, necesse est, quando in summa hac non secus ac tot alii, nusquam habebat. Unde ergo factum est, inquis, ut in Prostata glandula, & caruncula ipsa seminali vitium esse, communi quadam sententia traderent? Nimirum quia ut humorem in gonorrhœa distillantem, si esset legitima, semen esse non infectum, ita, si spuria, venereo miasmate contaminatum, non dubitabant eo tempore. Postea vero cœperunt Medicorum aliqui suspicari, id quod in legitima effluit gonorrhœa, non semper esse ipsum semen, quippe cum plures viderent non ita macescere, & enervari, ut copia humoris posceret, annos haud raro pergens profluere; si semen esset. Et sane videmus quam in maciem, & infirmitatem virium incidant qui nimis crebro per venerea insomnia ad longum tempus semen effundunt. Quorum ego aliquos novi qui nullis proficientibus auxiliis, veriti ne in lethalem demum atrophiam præcipitarentur, ita penem sibi dormituri instita ex molli aluta sub ipso margine coronæ glandis circumligare non infeliciter instituerant, ut donec penis non rigeret, nihil hinc sentirent incommodi; ubi vero rigere inciperet, eam continuo molestiam crearet, ut simul cum somno tolleretur periculum seminis effundendi. Multum porro ultra illorum Medicorum suspiciones processit Boerhaavius (b), diserte negans, semen verum se unquam novisse absque tentigine venerea sive in somniis, sive extra somnia fuisse effusum; ut rarissimus sit morbus oporteat, in quo sponte, & sine sensu effundatur. A Prostata igitur glandula id esse censuit. Equidem hæc non dico quod credam, verum semen sine venereis cogitationibus nunquam effluere. Credo enim ubi laxiores, aut erosæ sint oræ foraminulorum per quæ semen in urethram descendit, aut ubi ipsum aquosius sit, posse absque illis cogitationibus defluere, ut nonnullis accidit a calidioris clysmatis injectione, aut ab duriorum alvi recrementorum excretione; nisi & illis id quod exit, semper paucum adeo, & tale sit, ut a Prostata deducere liceat; his vero nunquam esse queat a vesiculis seminalibus. Quod ut semper, quemadmodum olim arbitrabantur, non fieri, scio, ita nonnumquam fieri, negare non possum.

17. Ventum est, ut vides, ad postremam in urethra gonorrhϾ sedem, Prostatam videlicet glandulam, & carunculam Seminalem. Quarum hæc si exitus seminis aut laxitate, aut erosione patulos tunc semper ostenderet, aut illa si ita in omnibus exulcerata esset, ut ulcus ad seminis canales, per ipsam glandulam traductos, perveniret; nihil esset causæ, cur seminis fluxum, semper revera tunc fieri, negaremus. Atqui in pluribus nihil quidquam istorum est, ut non modo quæ hactenus in hac Epistola scripsimus, fere omnia satis ostendunt, sed aliorum quoque Observationes confirmant, in quibus Terraneus (c) est, & quem ipse laudat, Blancardus, potissimum autem Littrius (d), qui ex propriis inspectionibus primum statuit gonorrhϾ sedes tres, in quarum singulis morbus interdum est, illæsis duabus reliquis; de tribus autem unam facit Prostatam glandulam: deinde ostendit, cum sedes in Cowperi esset glandulis, in Prostata non fuisse, & quam difficile in hanc, aut in carunculam ab illis virus propagetur. Sed, ut hæc vera sint; in aliis tamen, ut in plerisque eorum qui gonorrhœa quam virulenta, & quam diuturna vexati fuerint, in Prostata quoque & caruncula repertum esse vitium, inficiari non licet. Ut sileam quod scripsit Whartonus, (e) excretoria Prostatæ glandulæ foraminula, in sanis inconspicua, in illis *evidenter cerni*; pervulgatæ sunt, atque adeo in Sepulchreto (f) extant Bartholini, Severini, Wirsungii Observationes ejusdem glandulæ in gonorrhœa ulceribus, aut absces-

(u) c. 14. cit. supra ad n. 8. (x) De Glandul. c. 5. & Obs. 3. (y) Advers. I. Tab. 2. Fig. 1. (z) Epist. 41. n. 11.
(a) Epist. 24. n. 18. (b) Prælect. ad Institut. §. 776. (c) De Glandul. c. 5. & Obs. 3. & seq.
(d) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711. (e) Adenogr. c. 31. (f) Sect. hac 31. Obs. 5. §. 1. & 2.

abscessu affectæ, post gonorrhęam autem cicatricosæ; legiturque ibidem (*g*), ut in eo morbo curationem desperaret Guenotius, ubi digito in podicem immisso, renitentem illius glandulæ tumorem perciperet. Nec desunt aliæ postea habitæ ejusdem glandulæ a gonorrhęa vitiatæ Observationes. Quarum duas potissimum juvat proferre, alteram Brunneri (*h*), Genselii (*i*) alteram. Hi enim cum de excrescentibus in urethra carunculis inter se adeo discreparent, ut has primus figmentum Chirurgorum esse, diceret, ut pote qui catheteris impedimentum in quadam, non a caruncula quæ nusquam erat, sed ab urethræ *insigni strictura, & coarctatione, ceu ex adustione*, fuisse observasset ferme ut nos in Asthmatico supra (*k*) descripsimus; Genselius autem qui in altero, ejusmodi quidem carunculam, nullam vero coarctationem vidisset, pro carunculis contenderet; cum in hoc igitur dissentirent; in eo plane conveniebant, quod secundus in suo, qui post virulentas aliquot gonorrhęas in novam inciderat, *circa prostatas diversa* invenerat *ulcuscula*, & primus, quod in suo præter *summam* ibi quoque *meatus angustiam*, viderat *circa prostatas miram cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, tunc persanatis, faciem conspicuam fuisse*. Quod vero ad Seminalem carunculam ipsam attinet, non in Sepulchreto dumtaxat habes (*l*), ut Vesalius hac in Urbe extremos ambos fines vasorum semen deferentium qui in lateribus carunculæ conspectum quodammodo in cæteris fugiunt, in quodam, hoc morbo laborante, *apertos laxosque* offenderit; verum etiam apud Cl. Benevolum (*m*) tum ejus Observationem in viro qui duodeviginti jam annos eundem pertulerat morbum, magni & callosi ulceris sic intra glandulam Prostatam latentis, ut pus tamen per carunculam tantummodo emitteret, ulcere pariter intus erosam, tum Observationes alias (*n*) exulceratæ in gonorrhęa carunculæ ejusdem, ex Genga commemoratas. Caruncula autem, ut nosti, parva adeo est, vix ut ulcus esse in ea possit, quin amborum, aut alterius saltem canalis seminis finem corrodat, eique jugiter distillaturo viam sic vel magis aperiat, quam cum eorundem canalium laxa nimium, patulaque sunt oscula. Ulcera vero quæ in Prostata sunt glandula, non omnia id faciunt; sed ea duntaxat quæ hinc in illa ejus parte sunt per quam alter, ambove eorum canalium traducuntur, quæ pars pone urethram summa est, inde vero ulcerosis cuniculis actis, sibi, & puri, & semini aditum in urethræ interiorem faciem aperiunt, sive contra ab hac ad illos usque canales serpendo perveniunt. Cætera ejus glandulæ ulcera cum secreto in ea humore pus commistum emittunt aut per propria ulcerum ipsorum quæ intra urethram patere possunt, orificia, aut per naturalia glandulæ ejusdem oscula: per quæ, cum sine ulcere laxiora tantummodo sunt, solus ille humor, non pus, non semen, effluit. Atque hæc attigi, ut veterum noxarum vestigia quæ mihi aut in ea glandula, aut in caruncula, aut in utraque videre contigit, vel me tacente, intelligi liceat quo attinerent.

18. Et primum quidem offendi superficiaria, veluti albidas illas exstantes lineas, excrescentiarum, ut opinor, reliquias, aut tres illos perbreves sinus quos supra (*o*) in decrepito Sene descripsi: alia autem profunda, & prorsus abdita, ut ex proxima cognosces historia.

19. SENIS cadavere usus sum A. 1742. ad Anatomen publice inchoandam, cujus quoniam morbi qui fuissent, scire pro certo non potui; ideo quæ præter naturam inveni, pressius indicabo. THORAX cor habuit magnum, & crassis parietibus, arteriæ autem Aortæ initium æquo latius, & creberrimis intus maculis distinctum albis, quasi tendineis, necdum osseis. Venter autem, ante perlustratus, in eadem arteria obtulerat ejusdemmodi, sed leviores, maculas; si duriorem excipias unam quæ ad orificium erat arteriæ Sacræ, ipsumque angustius quam ejus esset trunculus, videbatur reddidisse. Quæ, & qualia pylori annulo insiderent corpora, glandulæve extarent in pylori antro, cum scribendi occasionem habuerim Epistola XXIX. (*p*) nihil est causæ cur hic repetam. Jecur facie convexa propemodum tota cum diaphragmate erat connatum. Lien justo crassior, & latior, colore intus coccineo diluto, arteriosis autem qui eum subibant, ramis ipsis quidem flexuosis, sed toto unde veniebant, Splenicæ arteriæ trunco nullis prorsus flexibus contra atque solet, contorto. Renes pro latitudine justo longiores. Vesicæ crassiores tunicæ. Denique Prostata glandula ea parte qua urethræ anteriora tenet, inclusam penitus intra suam substantiam habebat caveam, mediocris uvæ acini figura, & magnitudine, cujus parietes eodem quo reliqua glandula, colore, membranula quadam, quasi tumoris folliculo, convestiri videbantur: nihil autem continebant.

20. Quid hoc cavo olim comprehensum fuisset, & quomodo postea inde abiisset, cum esset obscurum; in memoriam redii, quid anno ante in Sene altero vidissem, de quo ubi de Febribus (*q*), ad te scribam. Scilicet in Prostata glandula amplificata, & exteriore ambitu ex rubro fusca, intra substantiam reliquam, cæteroquin secundum naturam se habentem, granula alicubi inveni quasi *tabacci* ex subflavo nigricantia. Erant hæc haud procul ab interiore urethræ facie, alia quidem huc illuc disjecta, alia autem in unum cavum, eo de quo modo dictum est, multo minus, constipata. Num ergo illud quoque majus cavum istiusmodi plenum granulis fuisse, credemus? Sed quid ea granula sunt? in pluribus enim, neque tunc primum, deprehendi. Et in Adversariis (*r*) quidem pro humore habui qui in Prostata secernitur, in eam formam coacto: nec esse quidquam video, cur in præsentia quoque non habeam. Verum quæ causa sit unde formam, coloremque sic mutet, prægressane olim venerea lues, an vitii aliud genus, in medio relinquo, ut illud pariter de quo suspicio in aliis Litteris (*s*) injecta est, an ea granula materia interdum esse possint calculorum qui in hac glandula reperiuntur. Nunquam tamen intra ipsam, majorem eorum granulorum copiam offendi quam in Figulo, ut relegens Epistolam VII. (*t*), facile cognosces: in quo antiquæne lui tribuas ob nullum ad glandem superstes frænuli vestigium, deliberabis, non secus atque in Sene de quo Epistola scriptum est XXIV. (*u*), cui cum vix unus, isque tenuis, superesset de majoribus urethræ canaliculis, ea granula non deerant ad latera carunculæ Seminalis. Placet huc alia duo adscribere exempla in Viris qui tametsi quibus obnoxii fuissent affectionibus, omnino propemodum ignoro, quæ tamen in aliis quoque corporis partibus haberent ab naturæ norma aberrantia, non reticebo; neque enim prorsus inutile, ut alibi quoque vidisti, censeo, præter naturam inventa commemorare saltem ut quæ sæpius, quæ rarius in certis ætatibus, & habitibus corporum, morbida occurrant, comparatione instituta cognosci liceat.

21. VIRI annos nati quatuor & quinquaginta quem apoplectica affectio lente confecerat, cadaver A. 1728. Gymnasio est datum, unde Publicæ Anatomes initium fieret, donec meliorum cadaverum copia esset. Itaque Caput non attigimus. Quæ Venter, & quæ Thorax quoque ex parte, adnotanda obtulerint, hic habebis. INTESTINA quidem laxa erant, & quasi inflammata: nullum tamen aut ipsa, aut ventriculus erosionis habebant indicium, ut recens causa aliqua credi posset id quod in Duodeno describam, effecisse, præsertim cum pus, gravis odor, crassitudo, & inæqualitas labrorum, aliaque omnia ulceris indicia abessent. Intervallo gemini transversi digiti infra pylorum locus erat in quo interiores deerant intestini tunicæ, sicque orificium relinquebatur digiti capax, quo immisso, facile extrorsum cedens tunica omnium extima in quoddam quasi diverticulum formabatur. Lien sanus; sed multo minor justo, & plane exiguus. Arteriæ Magnæ truncus intus habuit qua parte lumborum vertebris adhærebat, squamas osseas non mediocres: idem tamen intra thoracem, non secus ac cor, sanissimus fuit. Vesica urinaria æquo minor pro reliqua corporis magnitudine. Nihil in urethra animadversum peculiare, nisi granula quasi *tabacci* ad oscula Prostatæ glandulæ.

22. VIRUM alterum, illo aliquanto juniorem quo cor-

(*g*) in Schol. ad Obs. 4. (*h*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 97.
(*i*) Earund. Cent. 6. Obs. 84. (*k*) n. 10.
(*l*) Sect. cit. Obs. 2. (*m*) Proposiz. int. alla Carunc. c. 3.
(n) c. 5. (*o*) n. 15. (*p*) n. 17. (*q*) Epist. 49. n. 18.
(*r*) IV. Animad. 14. (*s*) Epist. 42. n. 37. in fine.
(*t*) n. 11. (*u*) n. 6.

poris habitu, & unde mortuum, & ubi, & quando secuerim, obiter dixi, cum de hæmorrhoidibus ipsius scriberem Epistola XXXII. (*x*); ut quid in summa urethra viderim, hic addere satis sit. CARUNCULA Seminalis ad latera habuit ea de quibus loquimur, granula, a quorum aliquibus loci madore, ut opinor, dissolutis non vicinia modo reliqua, sed & seminalium ductuum oscula flavescebant. Animadverti simul, hæc oscula multo quam soleant, fuisse ampliora, figura autem ellyptica. Unum vero ipsorum paulo quam alterum, majus erat.

23. Nunc quoniam de carunculæ ipsius vitiis sermo fieri cœptus est, possem, nisi supra (*y*), aut alias (*z*) faciendi occasionem jam habuissem, vitia alia his quæ modo dicta sunt, contraria duorum quæ in ea sunt, osculorum proponere, videlicet ut alterum multo majori quam soleat, angustia viderim, alterum prorsus occlusum, imo ut neutrum, atque adeo ne majus quidem, ipsis interjectum, Sinus orificium ob deformatam a veteri lue carunculam, dignoscere potuerim, ac demonstrare.

Habes igitur quas pollicitus initio sum, quales eæ cunque fuerint, meas ab uno ad alterum urethræ extremum Observationes in iis qui gonorrhœa aut tunc laborarent, aut olim laborassent, aut etiam laborasse videri possunt. (*)

24. Non me fugit, vel extra urethram, eique propiores glandulas, alias huic morbo sedes in seminalibus Vesiculis, in Testibus, imo in Urinaria etiam Vesica, & Renibus fuisse assignatas. De quibus singulis cum pauca cursim attigero; his Litteris finem imponam.

25. De Seminalibus Vesiculis, præter Majorum, & in his Riolani, qui in Sepulchreto (*a*) laudatur, sententiam, Observationes haberemus Littrii, si quod promiserat (*b*) cum de Gonorrhœa ageret glandularum Cowperi, præstitisset. Cæterum proclive est intelligere, a caruncula, & Prostata glandula, cum seminis canales, per hanc traducti, & in illa hiantes, erosi sunt, facile morbum posse cum Vesiculis communicari. Cujus rei nobis tunc fortasse indicium extitit, cum in Juvene (*c*) annos nato viginti quinque, strigosas adeo atque exsuccas contra atque ætas illa fert, Vesiculas deprehendimus: eadem enim virulenta inflammatio quæ extremorum seminis ductuum alterum olim contraxerat, alterum obcæcaverat, in Vesiculas propagari potuit, easque vitiare. Noli tamen quotiescunque alicui, longa & dira gonorrhœa laboranti, accidit, ut in venereis somniis effundat semen sanguinolentum, fœtidum, & sordibus, ac pure inquinatum, noli, inquam, propterea continuo credere, vitium ad Vesiculas jam pervenisse; potuerint enim aliquando purulentæ, & fœtidæ sordes, & cruoris aliquid a transeunte, sano alioquin, semine abripi, atque averri ex ulceribus quæ urethram, & Prostatam glandulam, & Seminalem carunculam occuparent. Ab his enim ultimis ipsis ulceribus non semper necesse est, vitium cum Vesiculis communicari; tametsi non difficile communicari posse, diximus.

26. Sed num pariter facilis est a Vesiculis in Testes morbi transitus? Ab illis in hos, cum vi adstringentium remediorum exitus intercipitur, virulentam regurgitare materiam, eoque tumere ipsos, & ex parte sedem esse gonorrhœæ, docuit Whartonus (*d*); hujus enim verba sunt, quanquam id minus perspicue in Sepulchreto (*e*) significatur, quæ ferme descripsit, non modo secutus est Graafius (*f*) tunc etiam cum ad id confirmandum, gonorrhœam fœminarum *procul dubio*, ait, cum prostatis careant, *a testibus provenire*. Hanc tamen confirmationem Graafius postea (*g*) abjecerit, necesse est, cum mulieres & prostatas habere, & fluido in testibus semine destitui, tradidit. Quod si Whartono, aut Graafio tunc cum Whartonum sequebatur, in mentem venisset Observationis Panaroli (*h*), qui in mortua post assiduam gonorrhœam, inventam scribit *vomicam in uno quoque teste*; hinc etiam fortasse pro opinione ista sua argumentum duxissent; infirmum tamen; quando, non ut Bonetus isti, haud accurate descriptæ, Observationi (*i*) titulum fecit, *Gonorrhœa muliebris a vomica in uno Teste genita*; sed longe alium præscripsit Panarolus, *Vomica in testibus mulieris ex antiqua gonorrhœa*. Scilicet ut alias in partes, sic in ovaria quoque traduci potest ex diuturnæ gonorrhęæ sede venereum virus posteaquam sive per lymphæ ductus, sive per vasa sanguifera absorptum, sanguinem infecit universum; neque enim magis quam alia complura quæ apud Vercellonum leguntur, placet illa quam excogitavit (*k*), via a vagina per hypogastricas arterias ad ovaria; quasi arteriæ e partibus juxta quas transeunt, aliquid acciperent in ulteriora importandum. Non est igitur ex Panaroli Observatione gonorrhœæ sedes in muliebribus testiculis ponenda. Num vero saltem in virilibus? Minus difficile aliquanto; si id tamen alia quam eorum tumoris observatione, quando adstringentium vi suppressa est gonorrhęa, comprobetur. Minime enim necesse est, ut si materiæ cujuslibet repentinam, violentamque suppressionem tumor partis alicujus consequatur, eo continuo decurramus, ut ex tumente nunc parte eam materiam antea profluxisse, aut in illam nunc regurgitasse, affirmemus. Posse tamen intempestiva adstringentium vi auctam irritationem, aut inflammationem a suprema urethra, adjunctisque Vesiculis per vasa, semen Deferentia, ad testiculos propagari: & posse quoque, idque facilius, & citius, eo usque produci, ut inter ea vasa, & Vesiculas viam seminis ferme intercipiat, a quo propterea retardato testiculi distendantur: & posse denique materiam quæ per urethram excernebatur, sanguinis alveum subire, & cum sanguine in testiculos inferri, non negamus. Sed modorum horum trium esse unum vides, nempe secundum, per quem tumere quidem testes, intelligas, neque tamen venereo contagio infici, & quod consequitur, non fieri sedem gonorrhęæ virulentæ.

27. Non paulo autem longior est via ab urethra ad renes, quam ad testiculos: & malum tamen, si diutius perstiterit, ab urethra ulterius serpere, & *vesicam, ureteras, & tandem ipsos etiam renes inficere*, Dodonæus (*l*) affirmat. Hujus enim verba esse, animadverti, quæ in prima Scholii particula ad Observationem IV. leges hujus Sepulchreti Sectionis XXXI. ab ipso Dodonæo sumptam; sed neque ibi, neque titulo ad quem amandamur, *de Hypogastrii Doloribus*, id est Sectione XXIII. ubi sub Observatione habetur VI. §. 4. ex toto descriptam, cum de urethra universa exulcerata, & sanguine concreto plena neutrubi ulla mentio fiat. Verum ut ad renes usque serpat malum, *diuturnitas*, ut vides, a Dodonæo requiritur: & gonorrhęa quæ Observatione illa proponitur, annos perstiterat duodeviginti. Quo tamen modo, ubi vesica exulcerata est, vitium per urinam vel multo citius possit cum ureteribus, renibusque communicari, alia a nobis Epistola (*m*) indicatum est: quo ex loco quædam posses tanquam *concausas*, si opus esset, prudenter accipere, & ad hanc Dodonæi Observationem; ut tres nostras non ita dissimiles (*n*) omittamus; accommodare. Nam in gonorrhęa tam diuturna, tamque atroci, quæ dysuria, & quæ interdum stranguria esse debuerit, satis apparet; vesica autem *plane rigida* (non *plane frigida*, ut ineptissimæ descripserunt operæ in Sepulchreto) *nec extendi, nec contrahi poterat*. Sed & salva vesica, a gravibus, & repetitis gonorrheis renes posse vitiari, vel ex ea evidenter elucet Valsalvæ historia, quam inter initia ejusdem Epistolæ (*o*) proposuimus, non serpente igitur ex urethra malo, sed vias sanguinis subeunte, per easque ad renes traducto. Cæterum utcunque se res habeat; non propterea vesicam, ureteres, renes gonorrhęæ sedem esse, putabimus, tum quia nihil seminis, aut humoris ad semen attinentis ex iis profluit partibus, tum etiam quia ex iis distillans ichor nequit, nisi forte vesicæ sphincter sit læsus, aliquando ferme sine lotio guttatim in urethram venire, & mentiri gonorrhęam. Sed manum de tabula. Vale.

EPI-

(*x*) n. 10. in fine. (*y*) n. 7. (*z*) Epist. 40. n. 29. (*) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (*a*) Sect. hac in Schol. ad Obs. 4.
(*b*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1711. (*c*) supra, n. 7. (*d*) Adenogr. c. 31. (*e*) Sect. hac Schol. 2. ad Obs. 5.
(*f*) Ibid. Scholio ultimo ad Obs. 1. (*g*) De Mulier. Organ. Generat. c. 6. in fine. (*h*) Pentec. 1. Obs. 14.
(*i*) 6. in Sect. hac. (*k*) De Pudend. Morb. c. 3. §. 3. (*l*) Medic. Observat. c. 41. (*m*) 42. n. 23.
(*n*) supra, n. 15. & Epist. IV. n. 19. & XLII. n. 40. (*o*) n. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLV.

Agitur de Uteri tum descensu, tum, ut mulieres ajunt, ascensu.

QUod scripsit Hippocrates (*a*), *Uteri quocunque e sede naturali moti fuerint, morbos afferunt, sive foras processerint, sive intro cesserint*, hujus erit Epistolæ argumentum, quæ duabus proximis Sepulchreti Sectionibus respondebit, XXXII. *de Uteri Procidentia, Descensu, & cæt.* & XXXIII. *de Hystericis Affectibus, Suffocatione, & cæt.* Visum est enim unis Litteris bina hæc morborum genera comprehendere, ne æquo breviores alioquin forent, quando nec Valsalva dissectiones huc attinentes reliquit, & nos perpaucas habemus, quas tu, quales eæ cunque sint, animo, ut soles, libenti accipe.

2. Primum igitur, quod ad uteri prolapsum, descensumve attinet, præclare nosti, Fernelio (*b*) tunc uteri descensum esse, cum deorsum quidem, sed necdum extrorsum se demisit, prolapsum vero cum se invertens præcipitat foras, quod ex vehementiore solum pariendi conatu accidat, nisi quod interdum ex imprudentis quoque obstetricis, secundas violenter detrahentis temeritate. Rem plane absolvisset, si prolapsus alterum genus non omisisset, tum videlicet cum se non invertens, sed intra inversam vaginam conclusus uterus extrorsum prolabitur. Nam in descensu quoque vagina tantum se invertat, quantum uterus descendit, necesse est. Hæc autem se invertit ob easdem sive externas, sive internas, ob quas uterus descendit, causas, vincula scilicet utriusque simul aut distrahentes, aut laxantes. Quas inter causas quomodo ipse quoque uterus, ipsaque vagina recenseri possit, infra (*c*) ostendemus. Præter hos veros uteri sive descensus, sive prolapsus, vaginæ etiam prolapsus est, non levior modo, sed nonnunquam tantus, atque ejusmodi, ut quem secundo loco memoravimus, uteri prolapsum mentiri possit, qualem descriptum, pictumque videris ab Jo. Guilielmo Widmanno (*d*) qui a sola factum intima vaginæ tunica invenit.

3. Hæc morbi genera omnia apud vetustos quoque Medicos agnoscimus commemorata, imo apud vetustissimum omnium Magistrum Hippocratem, si prolapsum illum excipias in quo uterus se se invertit. Quem tamen a Celso (*e*) indicatum esse, IV. in ipsum Epistola satis videor ostendisse. In Hippocraticis autem libris non modo vaginæ prolapsum, *uterorum* nomine *foras prodeuntium* (*f*) memorari, curatio ipsa monstrat, sed & verum uteri ipsius descensum, & secundum prolapsus genus verba illa, *Si vero propinquissimi fuerint uteri* (*g*), & *Si penitus ex pudendo exciderint uteri; dependent velut scrotum* (*h*): *Si vero extra pudendum os uterorum exciderit & cæt.* (*i*) Hæc fere omnia cum a posteris ad patrum usque nostrorum memoriam sine ulla dubitatione jure meritoque servata essent; imo plures, alii aliis temporibus, propendentem uterum exstirpatum esse, salva muliere, neque id rarissime, nimia plerumque, ut verum fateamur, credulitate non dubitassent, ne de illis quidquam dicamus qui eo usque processerant, ut ab iis postea mulieribus liberos nihilominus, si Superis placet, procreatos esse, contenderent; extiterunt denique, ut ex Sepulchreto ipso præclare noveris, in Re Anatomica, & Chirurgica exercitati Viri, qui ut recte se nimiæ aliorum credulitati objecerunt, ita non recte in contrarium adeo cucurrerunt, ut non modo concedenda quædam, verum insuper sana illa de uteri prolapsu antiquissima dogmata ipsa quoque pernegarent, &, quod magis mirum est, aliquot celebres utriusque illius Facultatis & Medicinæ Magistros asseclas suos facerent, & astipulatores.

4. Nam uterum quidem, superstite muliere, nonnunquam *extraordinario & rariore casu* excisum esse, cur non potius cum Georgio Wolffg. Wedelio (*k*) dicamus, quam nunquam cum Jo. Guilielmo Pauli (*l*), docte alioquin hac de re differente? Nimis enim durum videtur de tot qui illud ab se factum, conspectumve scripserunt, omnes deceptos pronunciare. Certe autem si edita tunc fuisset, aut ad ejus manus pervenisset Slevogtii Observatio (*m*), hanc saltem non secus ac Abr. Vaterus (*n*), agnovisset omni deceptione carentem. Magnum enim corpus e mulieris naturali exsectum, cum excrescentiam esse, putaret Slevogtius, & a sordibus purgaret; præter opinionem deprehendit, thecæ instar crassæ uterum cum tubarum reliquiis continere secundum naturam se habentem: quæ Jenenses Professores, & Medici plerique alii, & Studiosi centum conspexere: mulier autem illa feliciter est restituta. Quod si me interpelles, quærendo, cur neque hanc, neque aliam aliquam aut magna ex sectis non modicis uteri vasis hæmorrhagia continuo sustuleri, aut paulo post grave vulnus, quod propendente simul cum utero vesica, huic quoque necessario infligendum esse, animadvertit Ruyschius (*o*); ad primum fortasse dicam, distractis diu, eoque contractis vasis, & corruptione insuper sensim, ut in emortuis sphacelo carnibus, adjuvante, non multum sanguinis debuisse profundi, ad alterum autem, vel inversam superiore dumtaxat parte fuisse vaginam, vel non exteriore quacum vesica conjungitur, sed intima solum tunica inversam, ut vesicam trahere secum non debuerit. Quæ si fieri potuisse, non probas; neque enim mihi undique placent; meliora ipse per te quæres: videndum est enim, ne Slevogtio, & siquis præterea alius est Vir Spectatus qui se diligenter aut in exciso corpore, aut in cadavere examinasse rem testetur, nullam tribuere fidem videamur. Quod examen ut facile, & bene poterat, vellem instituisset Molinettus, qui (*p*) se *tutissimam semper esse expertum*, & *adhibuisse pluries*, dicit, uteri amputandi rationem, *in vetulis præsertim*: in quibus inversio uteri, de qua hæc ait, quanto rarior est, tanto post amputationem examinanda erat diligentius, ne forte aliquid erroris subesset, cujus suspicionem perpetua illa curationis felicitas videtur augere. Est etiam multo recentior altera inversi uteri, feliciterque exsecti Observatio, in qua examen omissum nolles post exsectionem, cum ante hanc casus iste similis fuisse dicatur casui, ex Wepfero in Ephemerides relato Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Dec. 2. A. 5. Obs. 50. ubi tamen non modo non invenias uterum inversum, sed excrescentiam quam Wepferus ipse ad vaginam potius quam ad uterum attinere potuisse, indicaverat (*q*), imo ex iis quæ intra biennium postea eidem mulieri acciderant, attinuisse, confirmaverat (*r*). Nec vero inversi dumtaxat uteri, sed & extrorsum cum vagina prolapsi in vivis, mortuisque diligens est requirenda examinatio, præsertim postquam ex laudata (*s*) Widmanni Observatione constat, solius inversæ vaginæ prolapsum ita imponere interdum posse, quasi intra ipsam uterus simul prolapsus esset. Nam si Ruyschii Figuras (*t*), secundum hunc casum exprimentes, cum Widmanni Figura conferas quæ primum repræsentat; nihil invenies discriminis; ut alia omittam; in eo quod præcipui signi loco ad alterum ab altero internoscendum habebatur. Scilicet internum uteri osculum in media infima prolapsi corporis parte, ut in Iconibus est Ruyschii, sic in ea Widmanni a te cerni, credas, cum tamen a sola vagina effictum fuisse, dissectio ostenderit, qua vaginæ interior tunica, crassior facta, ipsa quidem prolapsa, uterus autem in sua naturali sede inventus est. Qua ratione igitur, inquis, in viva fœmina rem hanc internoscemus, magni utique momenti ubi de amputatione oporteat deliberare? Idem quod tu, quæsivit Abr. Vaterus (*u*). Sed nihil constituit: imo obvium quoddam signum inutile esse posse, indicavit, fretus eadem Widmanni dissectione. Mihi vero ex re quadam alia quam ante sectionem animadvertens Widmannus, dubitare cœpit, num id quod videbatur uterus, revera esset, mihi, inquam, cogitatio orta est ex ea ipsa re signum petendi, ut cognoscamus, uterus sit, an non sit: Nimirum per osculum quod uteri esse, incertum sit, specillum oblongum immittenti si idem quod illi accidat, ut sine obstaculo adigere possit multo ultra naturalem caveæ uteri longitudinem, nec tamen propendens corpus hanc superet, neque interiori jam sit putrefactione

alte

(*a*) De loc. in hom. n. 59. (*b*) Pathol. l. 6. c. 16. (*c*) n. 12. (*d*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 98.
(*e*) De Medic. in Præfat. (*f*) De Exsect. fœt. n. 4. (*g*) De Morb. Muliebr. l. 2 n. 37. (*h*) Ibid. n. 38.
(*i*) Ib. n. 39. (*k*) Differt. de Procid. Uteri c. 4. (*l*) Progr. addit Diss. Schacheri de Placentæ Morbis.
(*m*) Vid. in calce Obs. von Sanden de Prolapsu Uteri. (*n*) Differt. de Sarcom. e pudendo muliebr. & cæt. thes. 7.
(*o*) Thes. Anat. 8. n. 102. (*p*) Differt. Anat. Path. l. 6. c. 12. (*q*) in Schol. ad n. 4. (*r*) Dec. ead. 2. A. 7. Obs. 34.
(*s*) supra, n. 2. (*t*) Obs. Anat. Chir. Fig. 2. 8. 11. (*u*) Differt. de Polypo ex utero egresso thes. 10.

alte exesum; indicium, opinor, habebitur, ut in re ambigua, & perdifficili, non contemnendum, illud osculum, non ad uterum, sed ad vaginam dumtaxat pertinere: contra vero, si contra. In mortuis autem si rem sæpius cultro examinassent qui uterum nunquam descendere, aut prolabi, contenderunt; non omnes aliorum Observationes ad vaginæ unius prolapsus, aut ad ejus, & osculi uterini excrescentias referri oportere, censuissent; quasi vero præter ea quæ ipsi viderunt, aliud videre potuisset nemo.

5. Facile quidem, ultroque ipsis damus, eos qui uterum abscidisse se, scribunt, fere omnes illiusmodi aut excrescentiis, aut vaginæ prolapsibus fuisse deceptos, quod, velint, nolint, illi quoque fateantur, necesse est, qui post excisionem, mulieres filios peperisse, tradiderunt; nisi forte res longe rarissimas duas in unam eandemque mulierem cecidisse, contenderent, ut exciso utero fuisset superstes, & duplicem a primordiis uterum habuisset. Sed ut dicere ingressus eram, num ex eo quod in excrescentiis, vaginæve prolapsibus pro utero accipiendis tot Chirurgi decepti sunt, num, inquam, illud consequitur, deceptos pariter esse omnes qui uteri descensum, prolapsumve se vidisse, scripserunt? Quod vero non consequi, cum ratio ipsa, tum evidentissime ostendunt Observationes quam plures ad aliquot addendæ quæ in Sepulchreto producuntur. Illas, vel me tacente, indicabit Slevogtius (*x*), & copiosior in iis colligendis quæ ad hanc Sepulchreti XXXII. Sectionem attineant, Sandenius (*y*): in cujus Sectionis Additamentis mirum in primis est, eas Observationes deesse, quæ ex Ruyschiana Centuria excerpi eo tempore potuissent, non secus ac quæ ex pervulgato Bohnii libro mox a nobis commemorabitur. Ad has adjicies quæ tunc non extabant, partim supra indicatas, partim infra indicandas, prætereaque alias sive descensus uteri, sive prolapsus, ad quas pertinent Vateri (*z*) una, Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (*a*) altera, ambæ, ut cæteræ, per dissectionem evidentissime comprobatæ.

6. Cæterum etsi Medicis quidem, & Chirurgis, ut in illa Epistola (*b*) in Celsum dixi, *aspectus inversi uteri nimis est rarus*, idque *rarissime evenire*, Graafius (*c*) scripserat; Obstetricibus tamen, imperitis præsertim, & in puerperis certarum regionum haud rarissimum esse, ex libris intelligo, in primisque ex II. *Adversariorum* Ruyschii Decade (*c*). Inde etiam patet, non semper aut ex illarum imperitia, aut ex harum vehementiore pariendi conatu inversum uterum extrudi, sed a conatibus quoque *exonerandi uteri post partum*. Est præterea causa alia, sed quod ad affectum hunc attinet, longe rarissima, nimirum cum ampla excrescentia, fundo uteri intus innata, suo pondere invertit uterum, deorsumque trahit, quemadmodum Sandenius quidem proposuit (*e*). Certe autem eum uterum fuisse inversum, anatome ostendit; nam intra ejus cavum, illa facie comprehensum quæ exterior antea fuerat, uteri vincula, & Falloppii tubæ, & ovaria conclusa deprehenderunt. Qua ratione facilius intelliges, quomodo in Henrici ab Heer relata in Sepulchretum (*f*) Observatione in uterum, ab agyrta exsectum, prolabi potuisset pars non modica intestini Coli, & simul cum illo, ut quæ intra ipsum inversum contineretur, amputari. Colliges etiam ex Sandenii Observatione (*g*), posse nonnunquam mulierem inverso, nec reposito, utero, hebdomadas plures vivere, imo ex Genselii Curatione (*h*) post plures dies in suam denique sedem restituto, servari. Verum hæc rara sunt, si cum tot aliis cito funestis casibus conferas, ad quos addenda est producta a Bohnio (*i*) primiparæ mors intra *horulam* consecuta violentam uteri e sua sede, vacua inventa, detractionem, & vel citior, si recte intelligo, in fœmina alia de qua ex Champan refert laudatus Boehmerus (*k*).

Alter quoque uteri, id est sine inversione, prolapsus neque adeo creber est, ut *integrum* ejus Observatorum *catalogum retulerit Blasius in commentariis ad Veslingium*, quemadmodum hallucinatus scripsit Graafius (*l*), nec rursus adeo rarus est, ut *præter Ruyschium* viderit *nemo*, quod Widmanno (*m*) haud excidisset, nisi oblito, ut fit, Observationum Plateri (*n*), & Peyeri (*o*). Descensus potius uteri, & prolapsus vaginæ potissimum, haud raro occurrit. Itaque inversi uteri prolapsum non nisi semel, non inversi nunquam mihi accidit, ut hic audirem. Descensum autem uteri, & vaginæ prolapsum tum in viventibus interdum vidi, tum in mortuis animadverti.

7. Rogatus, ut honestæ feminæ annos natæ viginti quinque, naturalia inspicerem, ut quidnam esset corpus teres, penis simile, intra vaginam propendens, dignoscerem, continuo esse uteri cervicem vidi, quæ infra medium vaginæ descenderat. Uteri osculum, quippe in nupta quidem, sed quæ nunquam peperisset, angustum erat, & circuli propemodum forma: ex eoque pauxillum sanguinis exire conspexi; nuperrime enim in menstruis mulier fuerat; ut si quis forte dubitaret, an hæc ex utero prodeant, posset illa inspectione convinci. Sed jam quæ in mortuis animadverterimus, bestiis primum, deinde & mulieribus, proponamus; sic enim non a solo pondere, sed a causis etiam aliis quæ in corporibus agant secundum finitorem positis, hæc mala fieri, perspicuum erit. A Valsalva autem quod primum scribam, olim accepi.

8. CATELLAM prægnantem cum dissecaret, inversam offendit vaginam, conjunctumque uterum non paulo quam soleat, vaginæ orificio propiorem. Quam sedis uteri mutationem hujus quoque cornua, & præsertim dexterum, in quo tres erant catuli, confirmabant. Secuta enim erant uterum, neque modico spatio, vaginam versus

9. VACCAM, quæ vaginæ prolapsui obnoxia fuerat, ob hanc ipsam causam dominus mactari voluit, cum gravida esset menses jam circiter septem, veritus, ne in partu moreretur, sicque ejus viscerum, & carnium pretium vilius fieret. VAGINAM cum utero nactus, illam inversam ad tractum aliquem inveni qua cum extrema uteri cervice connexa est. Ibi vero vagina exulceratione non carebat. In utero, & fetu, quoniam secundum naturam se habebant, quæ adnotavi, huc minime attinent.

10. Sed sicuti in his brutis non poterat morbus ponderi imputari deorsum urgenti, aut trahenti; ita in mulieribus sæpenumero posse, reor, velut in hac de qua protinus scribam.

11. ANUS Bononiensis hemiplectica plures jam annos hactenus fuerat, ut totum alterum corporis latus movere non posset, cum denique in altero quoque movendi facultatem amisit. Eidem ex naturalibus teres quoddam corpus exstare dicebatur. Novissime thoracis morbo confectam in Nosocomio dissecuimus circa A. 1704. THORACEM, aliis occupati dissectionibus, non attigimus. Caput vero, ab Amicis apertum, nihil adnotatione dignum habuit, præter serum Crassam inter meningem, & Tenuem. Ipse Thyroidæam glandulam, quippe tumentem, & præduram, & Ventrem, quod ad uterum, & reliqua genitalia attinebat, diligenter inspexi. In illa glandula quid deprehenderim, satis est alibi (*p*) ostensum. In Ventre autem summum uteri fundum aliquanto inferiorem quam par esset, obtinere sedem, animadverti, nec tamen tanto, ut posse ejus osculum illuc quo dicam, pervenire, suspicarer. Extra naturalis multum dilatati labia corpus tres quatuorve transversos digitos longum prominebat cylindri forma, valde crassum, factum ex substantia, ligamenti simili, & lævigata, nisi qua ad imum exulcerabatur. Esse vaginam inversam, facile agnovi. Itaque ad summam anteriorem ejus corporis partem urethræ erat osculum, & sub hoc singula ab singulis lateribus satis patentia lacunarum foramina. In medio autem partis infimæ orificium erat, mox abiens in uteri osculum, per quod specillum ad summos usque caveæ uteri parietes nullo negotio trajiciebam. Miratus insolitam longitudinem, vaginam incidi, atque intra ipsam, conclusam reperi uteri cervicem, permulto quam soleat, longiorem factam; nec mirum, cum cervicis ipsius, fundique uterini parietes non firmi, ut secundum naturam consueverunt, sed laxi valde essent, ac flaccidi, ut cætera quoque erant omnia, quæ in pelvi ad uterum attinebant.

12. Evidens est, vaginæ adeo crassæ pondere deorsum tractum fuisse uterum, cujus fundus aliquanto inferior fuisset, nisi cervix jam inde ab initio, ut puto, ea esset laxitate, ut se præ cæteris distrahi, distendique in raram istam longitudinem sineret; neque enim cum hac erat, opinor, illa ejus longitudo comparanda, quam Vaterus (*q*)

ab

(*x*) Differt. de Muliere gravida lapsu vag. uteri & cæt. §.12. (*y*) Obs. supra ad n 4. cit. (*z*) Differt. de Polypo & cæt. ibid. cit. thes. 8. in fine. (*a*) Differt. de Prolaps. & Invers. Uteri, in Præfat. (*b*) IV. (*c*) De Mulier. Org. c. 10. (*d*) c. 10.
(*e*) Obs. supra ad n. 4. cit. (*f*) Sect. hac Obs. 6. (*g*) §. 27. (*h*) Act. Erud. Lips. A. 1716. M. Maj.
(*i*) De Renunc. Vulner. Sect. 2. c. 4. vers. finem. (*k*) Differt. supra ad n. 5. cit. §. 13. (*l*) c. 10. cit.
(*m*) Obs. supra ad n. 2. cit. (*n*) l. 3. (*o*) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 5.
(*p*) Epist. Anat. 9. n. 39. (*q*) Diss. de Sarcom. & cæt. supra ad n. 4. cit. thes. 3.

ab se visam indicat, cum uterum hinc prolapsa vagina deorsum traheret, inde vero enormis ovarii amplitudo ulterius descendere prohiberet. In fœmina autem altera quam tibi Epistola descripsi XXXIV. (r) aucta crassitudo, & quod consequitur, pondus glandosi urethræ corporis, uterum quidem aliquanto deorsum traxerat; sed quia cervix non ista erat laxitate, osculum non adeo descenderat, itaque glandosum ipsum corpus, in medio suæ partis imæ pertusum urethræ orificio, propendebat, uterique osculum mentiebatur. Nec sane ibi accusari poterat uteri pondus, quippe ea parvitate, & partium tenuitate. Quod cum dicimus, non ideo inficiamur, prægravem a pondere quod præter naturam sit, uterum in aliis vaginam invertere, secumque deorsum rapere, cujus rei præclarum habes exemplum in Hartmanni Observatione quæ inter Additamenta ad Sepulchreti XXI. Sectionem (s) relata est. Vides igitur, tum vaginæ pondus, distractis uteri ligamentis, hunc aliquando secum ducere ad inferiora, tum uteri pondus alias, nexibus vaginæ distractis, hanc invertere, secumque deorsum protrahere. Neque enim ea ligamenta, aut hi nexus se se distrahi non patiuntur, cum membranea sint, & ab internis sæpe causis laxiora, distractio autem, qua de loquimur, sæpius longo tempore paulatim fiat. Magnus certe erat ille uteri prolapsus quem Peyerus (t) descripsit, cum uterus extra naturale provolutus, intra vaginam inversam penderet. *Nec tamen*, egregius inquit Anatomicus, *rupta fuerant uteri, & vesicæ vincula, sed tantum laxata*. Dixit autem *& vesicæ vincula, quia cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse*, per dissectionem deprehendit: quod *mirum* tunc ipsi visum, *& plane novum*, necessario accidere in ejusmodi prolapsuum genere, admonuit postea Ruyschius (u).

13. Quod si mira hæc videntur quæ tamen paulatim fieri solent, ut diximus, & longo tempore; illud non caret admiratione, quod, tametsi multo minus sit, fit citissime, brevique tempore ab ipsa natura. In partu enim; ut verbis Slevogtii (x) rem eloquar; *osculum uteri ad orificium vaginæ propius accedit, hancque ex longo plicatili canali in amplum circulum distendit, transituro embryoni respondentem*. Quin etiam ubi propter fœtus crassitudinem, viarumque angustias tardius, ægriusque fit partus, *tunc sæpenumero per continuatos nisus parientis, ostium matricis a capite infantis plane, & ad pollicem unum vel duos latos, extra vulvam propellitur*; hoc enim, quod Munnickius rarius crediderat, *satis frequenter sibi occurrisse, nec aliquid portendisse mali*, testatur Slevogtius. Illud mirabilius, quod utero gravido extra naturalis oras intra vaginam inversam propendente; fœtus nihilominus editus sit. Cujus rei primam, quod sciam, Observationem, quæ ipsius Harveii (y) est, ad alias addes quæ a Cl. Sandenio collectæ sunt: ad quas ea quoque spectat, quam postea proposuit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (z). Quæ omnes etsi inservire possunt ad eos convincendos a quibus uteri prolapsus intra inversam vaginam negabatur, non secus ac illa Observatio quam cum Widmanno (b) communicavit Cl. Friedius; hic tamen ex iis illas dumtaxat velim attendas quæ uterum exhibent in ipso partu sic prolapsum. Minus enim dein miraberis, vinculorum de quibus dicebamus (c), illas distractiones posse fieri quæ sensim, longoque temporis spatio fiunt, præsertim cum fœminæ sic affectæ molesto sensu non careant, illis distractionibus respondente, neque pristina facilitate aut Rectum intestinum, aut vesicam, aut utrumque exonerent: quam difficultatem in quadam cui vagina extrorsum propendebat, hanc sublevando emendatam, non tam a compressione eorum meatuum, quam ab ipsorum distorsione propter alligatas propendentis vaginæ fibras in obliquum trahentes, & sic eorum cavum arctantes, repetebat Slevogtius (d). Cæterum is nexum vaginæ multo quam sit, ampliorem faciebat, cum *secundum totam suam longitudinem subjacenti intestino accuratissime adnasci*, existimabat (e).

14. Haud equidem dissimulo, quæ alias (f) sunt a me dubitationes propositæ, non penitus mihi posse eximi, nisi prævio examine accuratiore cadaverum his morbis laborantium, cujus instituendi facultas mihi a longo jam tempore non est data. Inter eos certe frequentissimum esse fateor vaginæ prolapsum, & hunc multis, pro uteri prolapsu imposuisse. Verum interiorne tantum vaginæ membrana, humorum affluxu laxata, & extensa, procidit? an utraque? Illud non modo plures, in quibus Wedelius (g), *frequentius fieri*, docent; sed & *omnes*, quod Widmannus (h) ait, *consentiunt*. Et sane ubi rem sic ponas; quædam ex difficilibus facilia intellectu facis, quorum aliquod supra (i) attigimus, aliud Wedelius (k) indicavit. Sed interea, præsertim si prolapsus magna sit longitudine, multoque magis si ut Widmannus (l) proponit membrana interior ab summo ad imum penitus avulsa, deorsumque reflexa propendeat; in illas alias quas alibi indicasse me, dixi, dubitationes incidas, necesse est. Nec tamen omnium simul parietum vaginæ inversio facillimos habet explicatus. Præterea, utrumlibet ponas; haud ita perspicuum est, post vinculorum, & nexuum distractiones, quomodo interdum saltem, arte opitulante, recuperare hæ partes queant pristinam sedem, in eaque permanere.

15. Ars autem præter alia, interius, exteriusve adhibita, remedia, pessis utitur sive in annuli, sive in aliam formam quæ foramen habeat, constructis. Neque enim, ut sæpius in Recti intestini prolapsu, ita hic quoque licet prætermittere id auxilii genus. Hic enim duo sunt quæ curationem reddant difficiliorem, uteri pondus, cum antea procidit, inevitabile, repositam vaginam rursus invertens, & sphincter musculus neque tam valide, neque tam arcte vaginæ orificium conclusum servans, quam anum suus. Itaque ergo vagina iterum extrorsum provolvitur, referens aut intestinum, aut aliud, ut puta, quemadmodum apud Hippocratem vidimus (m), *scrotum*, quod & apud Harveium (n) referebat. Ut malum indecens, & perincommodum aut tollatur, aut certe occulatur, illi excogitati sunt pessi. Quorum si omnes cujuscunque adhuc cognitæ formæ, & structuræ, uteri prolapsum *non modo non curarent, sed plerumque pejorem redderent*, ut apud Virum Doctum legebam nuper; jam diu a Medicis, & Chirurgis, ipsisque mulieribus abjecti essent. Ego vero, ut alias (o) ad te scripsi, proficuum potius eorum usum, cum fœminam dissecarem, his obnoxiam morbis, animadverti. Neque tamen inficior, ubi aut violentius intrusi, aut inepte, ac perperam constructi sint, aut mortem, ut Benevolus (p) vidit, aut detrimentum afferre posse, præsertim si in eorum usu nihilominus fœminæ diutissime perseverent, & ne abstergendi quidem, & purgandi gratia unquam extrahant. Videsis in Commercio Litterario (q) quid duabus ob ejusmodi causas acciderit. Invenies, alteri circa glomum, quem intruserat, contortorum filorum tartaream quandam materiam concrevisse ea altitudine, ut undique tres digiti partes quartas æquaret, ea autem duritie, ut scalpro opus fuerit ad desquamandam; ea denique molestia, ut jam acerbissimam stranguriam induxisset: alteri autem a ferreo pesso, quamvis cera, ut ille etiam glomus, obducto, vaginæ, & proximi intestini ulcus ortum. Huc meam addam Observationem, quam tametsi libentius inter alios ad quos magis attinet, morbos retulissem, si cum de iis scriberem, habuissem; attamen haud omittendam hoc loco censui, quippe huc extrema saltem parte spectantem.

16. MULIER consistente ætate, mediocri habitu, & statura, nullo alio incommodo quam catarrho a frigidi aeris injuria, laborabat, cum ad hunc accessit febris ob quam continuo in Nosocomium illata est. Acuta enim erat, & cum magna spirandi difficultate, genarum rubore, permolesto in thorace ponderis sensu, duriusculis pulsibus conjuncta. Incassum quæ oportebat, facta sunt omnia. Expectorare, id quod unice optabat, nihil poterat. Humiles, & intermittentes pulsus sunt facti, respiratio autem difficilis adeo, ut novissime jacere non posset. Igitur quincto ex quo febricitare cœperat, die e vita cessit circa medium Martium A. 1748. CADAVER ibi, Studiosorum Juvenum gratia, diligenter, & ordine perfectum est. Sed hic tibi quæ in Thorace, & Capite præter naturam invenerim, primum exponam. Etsi pulmones turgidi, ad pleuram costas succingentem fere ubique, præsertim autem a sinistris, arcte adhærebant; e sinistro tamen thoracis cavo serum, quod a pure admisto albicare libentius dixisses, si ulla puris hic fuissent indicia,

(r) n. 11. (s) l. 3. Obs. 54. (t) Sect. hac 32. Sepulchr. Obs. 5. (u) loco supra indicat. ad n. 4. (x) Differt. supra ad n. 4. cit. §. 4. & 5. (y) in Addit. ad Exercit. de Generat. ubi de Partu. (z) Obs. supra ad n. 4. cit. §. 6. & seq.
(a) Program. quo facil. extract. fœt. in procid. uter. (b) Obs. supra ad n. 2. cit. (c) n. 12.
(d) Differt. modo indicat. §. 16. (e) Ibid. §. 11. (f) Epist. 33. n. 15. (g) Differt supra ad n. 4. cit. c. 1. & 2.
(h) Obs. supra ad n. 2. cit. (i) n. 4. (k) Diss. modo indicata c. 4. (l) Obs. indicata.
(m) supra n. 3. (n) loco supra ad n. 13. indicato. (o) Epist. 22. n. 22. in fine. (p) Observ. 3.
(q) A. 1733. Hebd. 10. n. 5. & A. 1738. Hebd. 32. n. 3. ad Part. 7.

dicia, ea copia profluxit, quam septi transversi pars sinistra, non fornicata, sed potius depressa, cum a ventris cavea inspiceremus, antea significaverat. Ejusmodi pars seri peculiariter inter pulmonem sinistrum, & pleuram qua prope vertebras fere medias thoracis, costas vestiebat, ad non parvum tractum concludebatur, quo tractu albas concretiones, membranarum instar crassissimarum, tum pulmo, tum pleura adhærentes habebant, eaque dumtaxat parte pulmo durior, densusque factus, inventus est. Neque tamen ægra de peculiari ad dorsum molestia querebatur, ut neque de pungente dolore, cum pleura utroque in latere roseo rubore ad non parva spatia ruberet, neque demum; nam hæc omnia diligenter quæsivi; de cordis tremore, aut de animi defectionibus aut in Nosocomio, aut domi unquam conquesta fuerat, etsi in pericardio ea deprehendi quæ continuo describam. Pericardium erat amplum, & sero ejusmodi plenum, quale in thoracis sinistra cavea fuisse, dixi; ut a primo non pericardium, sed apertum magnum quendam abscessum videre crederes. Eo sero exhausto, superficies omnis pericardii interior, exterior autem cordis, & auricularum, & Magnorum vasorum lurida apparuit, obducente omnia materia quadam ex albo cinerea, nihil magis quam calcem, parieti modo inductam, referente, ut continuo in mentem venerit Guarinonii, qui, sicuti alias (r) ad te scripsi, in hujusmodi inflammatoriis pulmonum, & pleuræ morbis cor *quasi calce coopertum* offendit, id est polyposis, ut ibi explicavi, & hic rursus vidi, concretionibus, membranam crassam sed laxam, mentientibus, nullo negotio ut detrahendam, sic quoque discerpendam. Qua detracta, omnia quæ operuerat, naturali colore, & constitutione in conspectum venere, nisi quod pericardium crassius factum erat, & subrubrum, id est non inflammatione quidem, sed phlogosi tamen affectum. Cor, æquo majus visum, nigrum, qualis passim in hoc cadavere occurrebat, sanguinem utrobique habuit, in dextero autem ventriculo, annexaque auricula etiam teretes polyposas concretiones. Cerebri medullaris substantia, quacunque incideres, ut & Lateralium ventriculorum superficies, vascula sanguine turgidula ostendebant: in iisdem autem ventriculis erat serum colore ad subflavum obsoletum inclinante. In Ventre hæc adnotaveram. Lien grandis; jecur maximum, ut sinistrum quoque occupans hypochondrium, ventriculum deprimeret; itaque gulæ, in hunc desinentis, portio ad transversos digitos duos infra diaphragma apparebat. Sed præter eam magnitudinem, vitium in illis visceribus percipiebatur nullum. In subjecto venæ Cavæ trunco oblonga, & crassa erat concretio polyposa. Tandem quod ad muliebria attinet, uterus sinistro lateri aliquanto propior erat, quam dextero, & antrorsum concidebat. Ovaria prælonga, sed exilia, alba, dura cum eo jungebantur per sua vincula, non paulo quam soleant, crassiora. Quæ per Lata uteri vincula discurrunt, vasa nigro sanguine nimis turgebant, hic illic varicosa. Cum a summo utero ad imum vaginæ orificium sectionem perduxissem; fundi illius, & continuatæ cervicis cavum muco plenum vidi, *gelatinæ* instar ferme perspicuo, nulloque colore infecto, & eo tenuiore, qui ad uteri osculum esse consuevit, neque hic deerat. Muco illo superiore adempto, minima excrescentia, circuli ferme ambitu, ex rubro fusca, leviter exstare conspecta est e fundi interiore facie. Dempto autem crasso inferiore muco, infima cervicis pars insolitis quibusdam lineis inæqualis apparuit brevibus, rubicundis, secundum longitudinem positis, & nonnihil prominentibus. Vagina etsi rugis a medio deorsum non carebat, erat pro statura, quam mediocrem fuisse, dixi, æquo longior, & latior, condebatque ligneum annulum, prolapsus indicium, eo situ locatum quo alias vidisse non memini. Cum enim ellypsis forma esset; longiorem axem secundum vaginæ longitudinem statutum habebat, breviorem autem, sed ita breviorem, ut tamen multum distenderet utrumque latus vaginæ, secundum hujus latitudinem positum. Utrumque igitur eorum laterum quo loco ab annulo pressum fuerat, prominebat in excrescentiam, majoris amygdalæ decorticatæ forma, & magnitudine, duritie cartilaginea, albam, nisi quod earum altera in medio livebat; ut proximam a scirrhosa in pejorem naturam minari mutationem videretur.

17. Hactenus de uteris *foras procedentibus*; nunc, ut pollicitus sum (s), de *intro cedentibus*. Non puto autem, a te expectari, ut in hac tanta Anatomes luce in errorem jam diu explosum, ejectumque relabar, & cum mulierculis illos credam ad septum transversum, & ad fauces ipsas, si Superis placet, ascendere. Sive Majorum aliqui, Galenum (t), qui ab ejusmodi erroribus alienus fuit, ut sæpius solebant, secuti, verbis magis quam re, utero ascensum tribuerunt, sive alii a flatibus, convulsi intestini laxam partem aliquam in globi formam distendentibus, cum Fernelio (u) decepti, uterum in ventriculum efferri, propriis se manibus revera deprehendisse, affirmarunt; nos certe Hippocraticis retentis vocibus *uterorum intro cedentium*, non uterum sursum tendentem, sed irritamentum dumtaxat ab utero, quo nomine tubas quoque, & ovaria hic complectimur, per nervos, membranasve ad superiora ascendens nunc intelligimus. Sed quanquam *Hystericæ* affectionis vocabulo hanc unam quam modo diximus, proprie designari posse, credimus; non tamen vulgari consuetudini adeo refragamur, ut cum iis altercari velimus, qui aliunde ortos varios sæpe, ac multiformes fœminarum morbos eadem illa appellatione comprehendunt: quemadmodum neque cum iis altercamur qui vocare hos malunt hypochondriacos; tametsi haud rarissime non magis in culpa sint hypochondria in illis ex utrolibet sexu quos hypochondriacos dicunt, quam uterus in his quas hystericas alii nominant. Si quid utrisque commune est, vitium potissimum est in nerveo, ut vocant, systemate: recteque fecisse Cl. Flemyngium (x) credimus, qui utriusque generis morbos uno eodemque accepit vocabulo Neuropathiæ. Itaque non miramur, cum sæpe eorum insultus, non ab utero, aut ab hypochondriis; sed a terrore, ab indignatione, ab odore etiam aliquo repente cooriuntur. Sic pariter intelligimus, quomodo eosdem opportune dato opio feliciter præverterimus. Nam etsi ab imo ventre, atque adeo ab hypochondriis ipsis, & ab utero insultuum origo esse videretur; propagatio tamen noxii motus per nervos certe, membranasve fiebat. Exemplum in hypochondriaco Sacerdote præoccupatæ opio recurrentis epilepsiæ a me alias (y) habuisti. Nunc pressius quemadmodum auxilio eodem in fœminis duabus hystericos, quos vocant, paroxysmos præverterim, commemorabo.

18. Matrona erat nobilis, sed inopia simul, & mariti absentia afflicta, cui plures jam filios pepererat floridiore ætate. Eam febres prehenderant intermittentes, quarum initium majori in dies frigore molestius fiebat. Ecce autem frigentem tanta spirandi difficultas occupat, ut non nisi erecta cervice id possit, nec sine stertore, eaque pectoris constrictione, ut se misere contorquens, jam jam instare mortem, dicat. Credidit tunc ægra, & qui ægræ adstabant, ut frigus, sic etiam cætera quæ dicta sunt, incipienti febri accepta esse referenda. Verum cum eadem, & graviora quidem vel extra id tempus sæpe recurrerent, creberrimis, citissimisque totius corporis concussionibus stipata, eaque insuper ad guttur constrictione, ut quamvis acerbissime torqueretur, clamare non posset; quorsum res spectaret, ob omnibus intellectum est. Vix diligenti, nec brevi, curatione insultus primum, denique & febres abegi. Interjecto, opinor, anno cum aliæ iterum febres, & aliquot post diebus priores illi redire gravissimi insultus cœpissent, sed eadem quotidie hora; consilium cepi eos, si possem, prævertendi. Itaque una ante illam horula laudani opiati dimidiatum, haud amplius, granum dedi. Nullus eo die insultus, nullus duobus quibus idem auxilium repetitum est, insequentibus diebus. Quarto; ne quid dissimulem; morbus remedio validior fuit, an quod huic natura assuesset? Cæterum cum ille fuisset brevior, neque amplius rediisset, viresque minus afflictæ essent; longe citius, atque facilius quam superiore anno, febrim profligavi.

19. Cur dixerim, an quod ei remedio natura assuesset, exemplum alterum monstrabit. Gracilis Virgo contumaci hepatis duritie, & cum hac conjunctis tot, tam variis, & tam diuturnis incommodis laborans, ut credere posset nemo intra adolescentiam non esse perituram, nedum ad decrepitam ætatem; nuper enim adhuc vivebat; perventuram, iisdem annis quibus illa Matrona, a me tunc Medicum in Patria agente, quotidie propemodum invisebatur. Ad cætera enim mala, in quibus fuisse memini multo acerbiores quam in Matrona, dolores capitis, & sanguinem vel minus bene quam in illa, ex utero respondentem, febris accesserat quæ tempore vespertino cum frigore quotidie redibat. Eo cum frigore postea cœpit sensus angustiæ pectoris, & respirationis difficultas ingruere. Quæ intra perpaucos dies adeo aucta est, ut sedere ægram cogeret, & se contorquere, & brachia

(r) Epist. 20. n. 37. (s) n. 1. (t) De loc. aff. l. 6. c. 5.
(u) Patholog. l. 6. c. 6. (x) in Neuropathia. (y) Epist. 9. n. 7.

versare, & miserandum in modum conqueri, cum poterat; subinde enim haud poterat. Frustra fuerunt remedia cætera primum ne augeretur insultus, deinde ne rediret, donec ad laudanum opiatum confugi, cujus ope illum quotidie arcendo, post aliquot dies expertus sum, vel laudano omisso, non reverti. Die exinde vigesimo quarto cum reversus esset iterum, cumque ego eadem ratione arcere, sed non eodem exitu, conatus essem; venit in mentem, non remedium, sed remedii formam mutare. Itaque una pariter ante horula tot guttis laudani opiati Sydenhamii datis, quot dimidiato grano solidi prioris laudani responderent, voti compos ita sum factus, ut cum cæteris deinde malis, velut antea, non cum illo amplius insultu pugnandum fuerit. Sed minus in hac Virgine mirum fuit, opium abegisse paroxysmos evidenter convulsivos, quam in altera apud Riverium (z) hysterica Virgine eosdem cum gravi soporoso affectu conjunctos; imo quam in alia non modo cum affectu soporoso, verum etiam cum brevi artuum paralysi invadentes. Hos enim, cum cætera auxilia non prodessent, eadem qua Riverius, ratione sustulit Solers Feltriensium Medicus Guliermius meus. Attamen in Riverii ægra non deerant convulsiva symptomata; in hac autem ultima saltem periodicum totius corporis frigus. Quod vel unum pro convulsivo accipere non dubitabat in ipsis intermittentibus febribus Experiens Vir Berryat (a) & pro causa habere eorum quæ alia in aliis sequerentur, ut si prævertere illud posset, hæc quoque arceret, id quod dato una ante frigoris initium hora medicamento opium habente se consecutum esse in quamplurimis, testabatur. Congruere autem, intelliges, quatuor de quibus a nobis dictum est, fœminarum curationes, antequam ille scriberet, ad eundem modum peractas; si animadverteris, gravia cujusque symptomata fere aut cum frigore quod febrim præcederet, aut, sicut in ultima, loco febris redire pergeret, certa quotidie hora recurrisse.

20. Quid mihi in affectionibus hystericis prævertendis feliciter cesserit, expositum est. Sed contra, per quæ illæ interdum excitatæ sint, observantibus Hippolyto Francisco Albertino, & Joanne Hieronymo Zannichellio, ut ab ipsis accepi, non te celabo. Narrabat primus, ab infusione, quam vocant, sennæ convulsiones hystericas, nec semel, vidisse obortas: quod facile credes, a vellicatis videlicet intestinis, & torminibus concitatis. Testabatur alter, quod nisi in odorem, neque eum tamen acutum, aut suavissimum, rejicias, minus facile intelligas, certe sibi cognitum esse, balsamum de Copaibe uterinos affectus vehementer movisse. Hic fortasse me interpellabis, quærens, num hoc in hypochondriacis quoque viris sit animadversum; si vero non sit; quare igitur hystericum, & hypochondriacum morbum unum eundemque esse, plurimi hoc tempore contendant?

Pedetentim, quæso. Neque enim vel in ipsis hystericis eadem semper aut prodesse, aut nocere inveniuntur, neque eadem in omnibus occurrunt symptomata, ut neque in hypochondriacis. Quo minus urgeri a quibusdam Doctissimis alioquin Viris qui ex adverso pugnant, tot inter utrumque morbum discrimina oportuisset, quasi illa quæ memorant, omnia in hystericis semper, pleraque autem in virilis sexus hypochondriacis nunquam essent animadversa, vel quasi ea quæ multo & sæpius, & gravius in mulieribus, quam in viris contingunt, aut non essent ejusdem generis, & gradu tantummodo discrepantia, aut nervosum mulierum systema, & corpus, & vivendi rationem, ac virorum inter se comparantibus non appareret, cur eædem causæ multo & facilius, & sæpius, & acrius in illarum nervos debeant, quam in horum, agere. Nec vero hæc attigimus quod nobis placeat cum quoquam altercari; imo vero, ne alii inter se altercentur. Quin si ea quæ supra (b) scripsimus, relegas; quo simus animo in hac controversia, perspicies, & quamvis sciamus, non in cunctis quæ hystericæ dicuntur, uterum, aut ejus tubas, & testes inquirentibus Anatomicis vitium prodere; illas tamen in quibus irritamenta ab his partibus incipiant, a nobis proprie hystericas appellari. Itaque si quid hysterici in ea forte Vidua quam Epistola descripsi XXXV. (c) fuisse, dixeris, menstruis octavum jam mensem carente, nec sine sensu aliquando ad jugulum ascendentis cujusdam rei, in uteri autem summo pariete purulentam pustulam habente, materiamque intra tubas coloris ex carneo flavescentis; tibi, quamvis fortasse possem, non refragabor. Imo duas huc addam fœminarum historias, quas ut ipsæ, cæterique credebant, ego quoque hystericas fuisse, assentiar: si prius totidem quas Sepulchreto adjicias, commemoravero. Altera Cl. Mayeri (d) est in muliere, cujus uterus magnus, totusque, singulari exemplo, in osseam substantiam mutatus, ut malleo fuerit diffringendus, intra suum cavum, ad internum osculum arctissime occlusum, pus continebat lactiforme, paulo crassius, non fœtidum, in centro ad viride inclinans. Ea fœmina ab illo tempore quo uteri tumorem cœpit animadvertere, ab hysterica passione libera fuit; ut possis suspicari, ex eo quod uterus irritari amplius non potuit, illam passionem desiisse. Historia altera a Cl. Helwichio (e) est, qui mulieris utero exterius, tanquam per pediculum annexas invenit excrescentias quatuor cavas, ejusdem cum illo texturæ, ex ovario autem altero prominentem sacculum, qui, incisus, materiam nigricantem gelatinosam ad semunciam cum impetu emisit. Mulier, ut idem alio exposuerat loco (f), ex illis evidenter fuerat, quas *convenit inter omnes Medicos*, uteri affectionibus esse obnoxias, *sive* has *apnœas*, *sive suffocationes quis vocaverit, sive etiam contractiones quædam contigerint*; ut Galeni (g) verbis utar. A marito enim sejuncta, in eam naturalium pruriginem inciderat, ut a furore uterino parum abesset, mirumque non fuerit, si spasmi horribiles accesserint, fauces præcludentes, eamque spirandi difficultatem afferentes, ut in suffocationis periculum sæpe adducerent, qua denique inopinato confecta est: cujus suffocationis effectum potius quam causam, fuisse, credes secundum ea quæ alias (h) scripsimus, polypos in ejusdem mulieris corde inventos. Sed jam ad duas quas paulo ante promisimus, Observationes veniamus.

21. MERETRICEM juvenculam, pinguiusculam, bibacem, quæ olim pepererat, nunc posteaquam menses jam quatuor sanguis ex utero non responderat, hystericis affectionibus, deinde etiam mania laborantem, ex universalibus convulsionibus mortuam, in Nosocomio hoc secui sub Februarii finem A. 1717. VENTER jecur habuit eo colore, quo, elixum, est: bilis tamen quæ ex ejus vesicula exsudaverat, croceo colore vividissimo proxima infecerat intestina. Testes albi, duri, scirrhosi, æquo majores, & suopte pondere quasi pone uterum tracti. Uterini fundi interior facies sanguinolento quasi muco non secus oblita videbatur, ac si menstrua jam jam instarent, aut nuperrime fluxissent: præterea in illa ipsa facie ex substantia uteri parvula, & perpauca prominebant tubercula, verrucarum similia. Urethra aperta, quæ crebris canaliculorum suorum osculis erant pertusa, ex horum nonnullis, leviter comprimendo, albam lentamque materiam dabat, quæ, nisi ibi sana fuissent omnia, pus videri, & gonorrhœæ virulentæ suspicionem movere potuisset. Thoracem pluribus, quas hic memorare necesse non est, observationibus occupatus, non reseravi. Cranium reseratum fuerat; sed ab iis qui crederent, me cerebrum non esse dissecturum, hoc sectum, me absente, ægreque ferente; eram enim ob maniam, & convulsiones diligenter inspecturus. Nihil fuisse adnotatione dignum relatum est præter polyposas, quas & ipse in iis quæ forte supererant, vidi, in vasis sanguiferis concretiones.

22. Hepar quasi coctum, in hydropicis animadversum, habes hoc III. Sepulchreti libro Sectione XIX. (i), itemque in Additamentis ad Sectionem XXIII. (k): sed & in cachecticis dumtaxat, Sectione XX. (l) Huc eos adde in quibus cachexia propediem esset manifesto se proditura, quo pertinere censeo latomum, & bajulum, quorum illum a Jacobo Sylvio olim, hunc vero a me sectum Epistola XXXVI. (m), & III. (n) memoravi. Huic quoque scorto quid immineret, suppressio mensium indicabat. Sed, ne a proposito longius abeam, ad hoc illæ uteri quasi verrucæ, & testium illa constitutio, quæ prægressos in ipsis morbos significabant, ut conjicere per te potes, attinebant. Verum in proxima muliere earundem partium vitia fuerant manifestiora.

23. FŒMINA erat Venetiis annos nata ad quadraginta, infimæ sortis, impudica, vino dedita, statura justa, sano, & pingui corporis habitu. Obnoxia hæc erat vel leves ob causas timori, ex quo tremebat, & quasi animo linquebatur. Vomebat sæpe, ut nihil solidi cibi retineret; piscem autem ne gustare quidem posset. Cum de morbis ejus cæteris ex familiaribus singillatim quæreremus; constanter respondebant, nunquam de capite, nunquam de corde, ut puta de ejus vehementi pulsatione,

(z) Cent. 2. Obs. 26. (a) Mem. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 2. (b) n. 17. (c) n. 16. (d) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 30. post n. 4. (e) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 142. (f) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 148. (g) De loc. aff. l. 6. c. 5. (h) Epist. 24. (i) Ob. 3. §. 12; Obs. 4. §. 21. (k) Obs. 86. (l) Obs. 2. §. 1. (m) n. 27. (n) n. 4. & 5.

tione, palpitatione, aut alio affectu conquestam, nec unquam, quod scirent, thoracis inflammationibus fuisse tentatam: quæ cur non præfuisse, adnotemus, sectione perlecta facile intelliges. Morbum de quo unice quereretur, affectiones, ajebant, fuisse uteri, quem sibi huc illuc per ventrem tunc moveri, & ad fauces ascendere cum suffocationis interdum sensu, asseverabat, a quo tamen sensu cito liberabatur. Ipsis Kalendis Januariis A. 1709. vespertino tempore costas sibi quasi concidere, questa est, jussitque, mulierculam advocari, quæ, ut vulgus credebat, relevare sciret. Sub auroram cum se gravissima hysterica affectione corripi, dixisset, uterumque huc illuc oberrantem, ad fauces jam ascendisse, eoque se suffocari; intra unam, aut, summum, alteram horam est mortua, nulla ad os spuma, neque ullis, qui sub oculos adstantium caderent, convulsivis motibus agitata. CADAVER cum ex officio secare deberet Santorinus, certisque de causis, id quod prudenter maluisset, differre non posset: a me uno, qui ab ejusmodi corporum dissectionibus, non nisi justo interjecto tempore, perpetuo refugi, majorem in modum per amicitiam etiam atque etiam contendit, ut simul esse vellem, eoque pacto exoravit, ut plus temporis inquisitioni daremus, an reapse mulier mortua esset, quam ex cujus partis vitio. Quorum illud tanto diligentius præstitimus, quod oculos non adeo turbidos, corpus autem nihil ferme rigidum, & decima a morte hora circa thoracem etiam tum calens, eo anni tempore invenimus. Itaque eorum memores quæ Galenus (o) ex Heraclide Pontico, ex aliisque priscis Medicis commemoraverat, nihil eorum quæ tunc, aut postea in ejusmodi explorationibus fieri consueverunt, prætermisimus, nimirum carptæ lanæ flocculum, tenuis cerei flammulam, nitidum speculum ad os, naresque admovere: poculum aquæ plenum scrobiculo, quem vocant, cordis, & non uni pectoris loco, quasi Winslowii (p) monita divinassemus, imponere: manum, digitosque non modo ad cordis regionem, verum etiam ad Carotides in collo arterias, & ad Iliacas, qua per anteriora ossium pubis ad femora descendunt, quorum illud postea confirmavit Illustris Senacius (q), hoc olim Riolanus (r) præmonstraverat, semel, iterum, sæpius, si quid forte pulsus percipere liceret, attente applicare: pulveres demum, quibus maxime in his tentaminibus fidebat Hollerius (s), per quos videlicet sternutamenta evocarentur, flando in nares alte conjicere. His omnibus, aliisque id genus minime contenti, cum leviter incisa alterius femoris cute, forte sanguinem, quamvis lente, prodeuntem, & prodire pergentem vidissemus; venam ad cubiti flexum phlebotomo sic aperuimus, ut si mittendus esset sanguis. Tum vero sanguinis quidem pauxillulum exivit, sed & serum a sanguine separatum; ut secessisse jam intra eam saltem venam a reliqua massa, intelligeremus. Quo tempore aliis pariter tentaminibus uti voluimus, quæ, si quopiam forte perniciosi soporis genere mulier oppressa esset, auxilii loco valentissimi saltem ad expergefaciendum esse possent. Acutissimum enim mucronem, ut apud Fortunatum Fidelem (t) est, sub ungue sensim defiximus: præsertim vero candens ferramentum, ut Mistichellius (u) ad apoplecticos excitandos, plantis admovimus. Quæ omnia cum essent irrita, & quod caloris ad thoracem principio perceperamus, evanesceret; satis quæsitum esse, statuimus: & nihilominus pedetentim cutem primum, tum deinceps, aliquo semper inter unam & alteram simplicem, brevemque incisionem relicto temporis intervallo, Adiposam, quæ valde crassa erat, membranam, denique & musculos incidimus. Dum cuncta quæ dicta sunt, faceremus, spatium habuimus animadvertendi, artus quidem non esse macilentos, ut neque caput; sed præpingui abdomini, & thoraci nullo modo respondere; præterea posteriorem corporis faciem, in quam moriens decubuerat, ex rubro liventem, anteriorem vero neque ad caput, neque ad collum, neque usquam, si superiores exciperes femorum partes, ruborem, livoremve ullum habere. Nunc quæ in Ventre primum, & quæ deinde in Thorace deprehendimus; Caput enim (nec fortasse necesse erat) attingere non potuimus; tecum eo ordine communicare juvat, ut incipiam a Thorace. Cum hujus integumenta, & musculos a subjectis ossibus, & cartilaginibus amovissemus; magnum in his vitium apparuit, quod crassiores mammæ, & crassissima imposita pinguedo ante sectionem ita occulebant, nullum ut sui indicium daret. Scilicet sternum circa suæ longitudinis medium extrorsum prominens annexas utrinque costas secum attollebat: costæ autem quæ his proxime subjiciebantur, valde subsidebant: ultimæ denique, ex iis dico quæ aut per suas, aut per aliarum cartilagines cum sterno committuntur, rursus, ut naturalis pectoris structura postulat, prominebant: itaque ad singula sterni latera singulæ magnæ erant costarum depressiones, quas mammæ & pinguedo, uti dictum est, extrinsecus inæquabant. Thorace recluso, sinister pulmo aliquo loco, & leviter: dexter autem ferme undique, superiore excepta particula, arctissime ad pleuram adhærens inventus est per quandam quasi membranam, quæ præter naturam tunicæ pulmoni inducta erat. Pulmones ambos cum secaremus, duros, & quasi tendineos pluribus offendimus locis; spumoso præterea humore, quasi saliva quadam, passim scatentes. Pericardium non paucam habuit aquam ex fusco turbidam. Cordis autem uterque thalamus nigrum sanguinem, & fluidum, qualis ferme ubique in hoc corpore occurrebat: dexter insuper modicam polyposam concretionem, albam, sed mollem, cui similis altera in Pulmonari fuit arteria, plurimo cum sanguine. Hoc turgidissima erat auricula dextera; strigosa autem sinistra. Verum huic auriculæ annexus ventriculus, naturali amplior, non unum obtulit animadversione dignum. Namque, ut tendineas omittam fibrillas quæ inter Mitrales valvulas, columnasque ducuntur, visas esse plures quam soleant; certe eæ columnæ erant æquo crassiores, durioresque, ut multo potius tendineæ, quam carneæ, viderentur, sive colorem spectares, qui albus erat, sive renixum attenderes quem secanti scalpello objiciebant. Præterea in ejusdem ventriculi parietibus hic illic passim quædam occurrebant loca in quibus carnea substantia cordis aut alba, aut ex rubro alba ita erat, ut a primo glandularum quasi quarundam specie imponerent; sed eodem illo peculiari renixu, dissecantibus similem se columnarum ostendit. Vitium hoc carnis cordis, in tendineam naturam degenerantis, quo magis ab interiore ventriculi facie ad exteriorem pergebat, eo fiebat evidentius, pertinebatque exterius ad eum quoque locum cui septum cordis respondet. Quin pinguedo ipsa huic visceri imposita non omnis secundum naturam se habuit. In posteriore enim facie cordis per duos non parvos secundum longitudinem tractus inæqualis erat, ibidemque ex fusco rubescebat. Arteria Magna a corde ad curvaturam usque propemodum totam, non valde quidem, sed evidenter tamen dilatata, prope septum transversum æquo angustior visa est. Incisa, & sanguine, quo non carebat, effuso, ostendit tota interiore facie a corde ad ramos saltem usque Emulgentes, particulas quasdam albidiores, & lineas nonnihil exstantes: præterea non eo solum quem modo dicebam, tractu, sed & alibi quantum ex dissectis superioribus quibusdam ejus ramis, cognovimus, intimam tunicam facile adeo a proxima sejungendam, ut levissimam scalpelli frictionem magna ejus frusta sequerentur. In Ventre autem hæc videramus. Omentum lienem versus retractum. Perturbatos intestinorum situs. Hæc, Colon præcipue, & Rectum, aere multum distenta. Mesenterium quidem, ventriculum, splenem, & jecur, cujus vesicula bile turgebat, sana, Pancreas autem, quod, ut nonnulla Tenuia intestina, decliviore præsertim parte rubebat, glandulosis acinis justo firmioribus, & inter se magis distinctis. Uterum denique, Tubas, & non parvam Vaginæ partem, cum ibi sic satis, tum præsertim postridie, ut plus temporis, & diurnum lumen haberemus, e cadavere adempta, diligentius examinantes, hæc adnotavimus. Posteriori fundi uterini faciei exterius circa medium adnatus erat per brevem pedunculum globulus, nihil magis albedine, forma, & magnitudine referens, quam parvum cerasum immaturum: quem secantes, ex fibrosa quidem, sed callosa substantia, confusisque fibrarum ordinibus, factum deprehendimus: cujusmodi alter globulus intra ipsam parietum uteri crassitudinem erat conditus. Mox apertus uteri fundus multo apparuit subcruento muco fœdatus: quo deterso, cum, appressis subtus digitis, undique ex fundo quidem; non ex cervice, multoque minus ex vagina; prodeuntes mediocri expressione sanguineas guttas ostendissem; tam displicuit Santorino quod pro certo scire non potuissemus, an mulier prope abesset a menstruis, quam se antea (x) horum scaturiginem in vagina potius esse, quam in utero, credidisse. Cervicis superiore parte

(o) c. 5. supra ad n. 20. cit. (p) Mem. de l'Acad. R. Sc. A. 1738. (q) Traité du Coeur l. 3. ch. 7. n. 5. (r) Encheirid. l. 5 c. 46. vers. finem. (s) De Morb. Intern. l. 1. c. 59. (t) De Relat. Medic. l. 4. c. 1. (u) apud Lancis. de Subit. Mort. l. 2. c. 5. n 22: quod postea Mistichellius ipse confirmavit Tratt. dell'Apoplesf. l. 2. c. 6. & S. 3. c. 3. cas. 8. & seqq. (x) Opusc. Medic. 4 n. 3.

parte excepta, reliquum longe alio rubore infectum erat, quasi ab inflammatione videlicet, qui ab altero latere magis ad fuscum inclinabat, nec tamen usquam cervicis substantiam alte pervadebat. In Tubis quoque mucosus humor fuit; sed albus. Utraque erat aeri, per majus orificium immisso, in uterum pervia; nec deerant prope id orificium hydatides. Testium uterque ab inclusis cellulis tumebat; sed alter magis, qui præter magnam, minores quoque plures habuit cellulas, omnes sero plenas, una excepta in qua pus album fuit. In altero simul cum cellulis, & vesiculis serum continentibus, alias vidimus cellulas intus nigricantes. In utriusque autem superficie oscula animadverteramus, tenue specillum admittentia: præcipue vero in membranis per quas cum Testibus Tubæ nectuntur; Alas Vespertilionum vocitant; plexus, nervosque eleganter discurrentes. Qui cum ex crassioribus essent quos antea conspexissem; videsis, inquam, hic *plexus*, & hi *nervi* sunt quos in Adversariis (*y*) indicavi, & alias fusius me descripturum promisi: quod cum Santorinus ipse postea (*z*) fecit, nisi memoria, ut fit, excidisset meus ille Adversariorum locus, eum plexum non scripsisset *vel non plane cognitum*, *vel ne antehac quidem observatum*.

24. Nolo ad longam historiam longas quoque Adnotationes attexere. Satis sit pauca, eaque summatim adjicere. Quod igitur ad sternum attinet certo loco extrorsum prominens, costasque suis cum cartilaginibus, qua crassas sustinebant mammas, crassamque pinguedinem, utrinque adeo introrsum depressas; extat Riolani (*a*) locus: *In mulieribus mammosis & obesis, detracta mole mammarum, Sternum acuminatum deprehendi, & Pectus angustum, quod in illis causa fuit dyspnoeæ: istam angustiam excitaverat pondus mammarum.* Hoc ultimum mihi dubium est. Nisi enim mulieres maximam temporis partem supinæ jaceant, quod obesis & mammosis non ita commodum est; mammarum pondus costas potius extrorsum trahet, quam introrsum urgeat. Quod nec rigidi adstrictique thoracis usui possis imputare; qui enim costis noceat; mammis non noceat? Quapropter malim vitiosam istam structuram a primordiis repetere: quæ quoniam in præpinguibus, mammosisque non nisi per dissectionem apparet; idcirco in his, ceu res inexpectata, Anatomicorum oculos, animosque longe magis percellit, quam in macilentis, in quibus si est, vel ante sectionem obvia est. Verum unde unde sit, non est dubium, quin pulmonum partem coarctando, tanto minus per hos facilem sanguinis circulationem, expeditamque respirationem efficiat, ubi præsertim a convulsione, aut aliunde causa aliqua alia accedat quæ utramque faciat difficiliorem. Quanquam autem perdifficile est in præpinguibus illiusmodi & mammosis foeminis, nisi forte ad sternum, & ad mammarum latera digitos validius apprimendo, id vitium cognoscere; tamen si illas multo difficilior quam cæteras ejusdemmodi, respiratio, nulla apparente causa, male habeat; num forte id structuræ vitium in causa sit, licebit ex nostra, & Riolani Observationibus suspicari. Huc facile addere exemplum potes, e Commercio Litterario (*b*) petitum, nobilis foeminæ asthmate conflictatæ, cujus asthmatis causis merito accenseri videbis malam pectoris conformationem; *sinistri* enim *lateris costæ*, *sigmatis instar*, *intro curvatæ*, thoracis caveam mirum in modum angustam faciebant, & cor, bovino longe majus, in dexterum latus deprimebant. Cum autem *obesa & pinguissima* esset ea foemina; veri simillimum est, vitium illud costarum sub multa pinguedine delituisse.

25. De sensu autem illo quasi concidentium costarum, ad quas relevandas mulierculæ suas sæpe accersunt Medicas in quibusdam præsertim Civitatibus, ut in mea quondam vidisse memini, equidem quod pro certo dicam, non habeo. Sed tamen suspicor, confundi cum eo sensu molestias, noxasque aliquas ex iis quas intro vergens xiphoides cartilago afferre solet: quibus de noxis post Codronchium (*c*), & Septalium (*d*) videre potes quæ in Sepulchretum relata sint ex Diemerbroeckio (*e*), ex Barbetto (*f*), & Boneto ipso (*g*): quam & costarum quarundam notharum cartilagines interdum deprimi, nec levia afferre posse incommoda, quæ tamen earum in pristinam sedem restitutione, muliercula id præstante, continuo sublata sint, ex Sepulchreto eodem (*h*) scies. Sed num eæ cartilagines ad ipsas *duas extremas* costas, aut ad *ultimam* attinuerint, nec potius ad earum aliquam quæ supra duas extremas proxime sunt, infimarum illarum cartilaginum nota brevitas facit, ut dubitem, multoque magis, cum *inferiorem* earum lego *superiori incubuisse*. Cæterum in proposita a me foemina sensus de quo loquimur, ad aliquam ejus generis attinuerit causam, an ad aliam quam tibi in muliere alia exposui (*i*), præstat in medio relinquere, quam hic inconsultius decernere.

26. Quod vero ad carneam cordis substantiam attinet degenerantem in tendineam, inde illud primum intellexeris, non temere a me alibi (*k*) fuisse positum, id posse fieri, cum videlicet in eo essem, ut qua ratione interdum sit illa substantia in osseam mutata, explicarem. Tanto autem magis decrescere vires cordis, quanto plures ejus partes ex carneis tendineæ fiant, proclive est vel ex iis colligere, quæ eodem loco (*l*) scripta sunt. Porro decreverant in eo ventriculo cui majoribus viribus opus est, nimirum sinistro, qui præterea, ut proximus quoque Magnæ arteriæ caudex, vitium alterum habebat, dilatationis. Nec mulier tamen de vehementi cordis pulsatione conquesta fuerat; namque in vitiis *aneurysmaticis* Albertinus (*m*) quoque pulsationem *aut sane modicam*, *aut longe minorem* comperit, *ubi substantia cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinea, aut flaccida nimis evaserat*, nempe cordis robore ab utralibet constitutione debilitato. Verum hæc vitia omnia, & alia quæ in Magna arteria descripsi, & quasi tendinea multis locis facta pulmonum substantia, eorundemque, & cordis per costarum depressionem coarctatio, hæc, inquam universa, præclare vides, ut exitialem facere potuerint cum respirationis, tum circumitionis sanguinis interceptionem, ubi solito violentior nervorum, iisdem Partibus inservientium, convulsio accessit.

27. Hanc, ut leviores alias quibus obnoxia mulier fuerat, ab utero, & testibus originem habuisse, ea quæ in illo, & his præter naturam conspeximus, & incipiens illinc quasi ascendentis uteri sensus, videntur significare. Nam etsi uterum; id quod fieri non potest; e sua sede sursum progressum non offendimus; intestina tamen quæ mentiri id possent, non modo flatibus distenta vidimus, sed a consuetis sitibus etiam dimota. Ad quæ convulsio per nervos facile prorepere consueverat cum iis communicantes qui tubis, & testibus subservientes in Alis Vespertilionum crassiores a nobis conspecti sunt, quippe sæpius orto a testibus irritamento vexati. Hic fortasse dices: at sæpe in aliis, uteri, & testium noxæ inveniuntur multo majores, quæ tamen istiusmodi gravibus affectionibus non fuerant conflictatæ. Vero. Sed non omnibus æque acris materia inest quæ irritet, neque omnibus æque nervi ad irritamenta suscipienda proni, ut foeminæ huic, a levi quacunque timoris causa trementi, neque demum omnibus, ut huic, ea viscerum præcipuorum vitia, ut, si vehementior urgeat convulsio, resistere non possint. Quo magis illis hystericis, iisque hypochondriacis timendum est, quibus aut humorum, aut præcipuorum viscerum labem simul esse graviorem, aut sciamus, aut merito suspicari possimus. Quod cum haud satis attenderent Medici quidam, alioquin non indocti; Juvenem memini hypochondriacum, nimis, & assiduis, inanibus ut plurimum, querelis eorum aures jam diu lassare solitum, cum idem, febri correptus faceret, ipsi autem, ut consueverant, minus crederent, febremque illam contemnerent, antea ipsum, doloso morbo confectum, decessisse, quam illi periculum, non dico prædicerent, sed præsentirent. Tu igitur vel in querulis istiusmodi personis, cautam, ut soles, & accuratam diligentiam retinebis. Neque enim hæc unquam; negligentia autem sæpe nocuit: cui plerumque, si vera fateri volumus, imputandum est, quod *moriatur aliquis, de quo Medicus securus fuit* (*n*). Vale.

EPI-

(*y*) I. n. 14. in fine. (*z*) Obs. Anat. c. 11. §. 17. (*a*) Encheirid. Anatom. l. 6. c. 14. (*b*) A. 1733. Hebd. 37. n. 2.
(*c*) De Prolapsu Mucron. Cartilag. (*d*) De Morbis ex Mucron. Cartilag. (*e*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 11.
(*f*) Ibid. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 19. (*g*) in eod. Schol. (*h*) l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 116. (*i*) Epist. 26. n. 25.
(*k*) Epist. 27. n. 17. (*l*) n. 18. (*m*) De Bonon. Sc. Inst. in Opusc. T. I. (*n*) Cels. de Med. l. 2. c. 6.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVI.

Sermo est de Veneris impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.

ETSI quæ proxima succedit Sepulchreti Sectio XXXIV. non ea modo quæ ad Sterilitatem spectant, sed & ea quæ ad Salacitatem, complectitur; nobis tamen in illis quidem imitari Bonetum placet; in his vero nec quidquam suppetit quod proferamus, & quædam, ab eo producta, melius omitti potuisse, censemus. Quid enim ad salacitatem quod Spermaticæ venæ dextera, & sinistra in Emulgentes influerent (*a*)? aut certe quod essent plures (*b*)? præsertim cum postea ex aucto earum numero minor ad venerem aptitudo (*c*), ex illo autem in Emulgentes influxu seminis admodum aquosi, & frigidi generatio (*d*) deducatur. Quid pariter huc renes maximi (*e*)? aut contra, exigui (*f*)? Non equidem ignoro quæ olim traderentur de venarum illarum officio, & quæ pro renibus quoque sint vel a Bartholino ipso (*g*) disputata. Sed quando illa jam sustulerat sanguinis circumeuntis notitia, quæ autem ad renes attinent, diserte a Boneto (*h*) *paradoxon* vocantur; potius indicari in Scholio aliquo poterant, quam inter solidas Observationes recenseri. Sed præterea quod ad Sterilitatem, aut Foecunditatem spectat, haud immerito prætermitti potuisse quædam, arbitror. Exempla proferam duo. Qui virgini vim attulerat, testibus intus, extraque omnino carebat (*i*); Testes igitur semini gignendo non serviunt. Olim quidem his esse potuisset locus, quando ista videlicet quæ ibidem laudatur, Aristotelis sententia doctos habebat astipulatores: quos inter vel Catullum ponere, non dubito, quem proximi Poetæ non temere *doctum* appellarunt, de Aty hæc scribentem, (*k*) *Devolvit illa acuta sibi pondera silice*. Nunc autem quid testiculorum ista cum ponderibus comparatio? aut asseveratio ista, *nulla spermaticorum vasorum ullatenus testes subire*? aut demum quid inter vim illatam virgini, quam inferre castrati possunt, & foecunditatem, qua pollere certe non possunt? Est etiam animadversione dignum illud de foemina (*l*), in qua *a nimio coitu mortua ligamenta teretia*, *qua parte vicina sunt utero*, *semine repleta* sunt deprehensa. Scilicet hæc olim probari poterant; nunc vero non possunt, haud secus ac illa quæ superiori Sectione (*m*) de semine muliebri in tubis corrupto, aut in utero, vasisque Deferentibus proposita sunt. Sed nos, hisce prætermissis, quæ probabliora sint de utriusque sexus Sterilitate, jam proferamus, & primum quidem ex Valsalva.

2. VIR erat quidam, mutus, non ex eo tamen quod auditu careret; audiebat enim; idemque nullos sive in facie, sive in pectore, sive sub alis, sive in scroto habens pilos: quorum pauci dumtaxat in pube ad radicem ipsam penis conspiciebantur. Is annos natus triginta quinque acuta febre, cum lumbricis conjuncta, absumptus est. GENERATIONIS organa omnia, diligenter examinata, nihil quidquam ostenderunt vitii.

3. Foecundus fuerit, an infoecundus, Valsalva non addidit, neque an pilis ab ortu ipso caruerit; vidit enim Cel. Heisterus (*n*) virum qui, nullo prægresso notabili morbo, omnes toto corpore amiserat pilos, nec intra decennium recuperaverat. Credibile tamen est, eum de quo Valsalva id scriptum reliquit, natura & glabrum, & infoecundum fuisse; ut res utraque permoverit ad accuratum virilium omnium examen suscipiendum. In quibus cum vitii nihil apparuerit; indicat Observatio hæc, ab invisibilibus Partium sperma secernentium, aut perficientium structuris illud quidquid est, existere quod & semen foecundum, & pilosum corpus facit. Certe autem utrumque horum simul videmus tempore pubertatis, id est cum structuræ illæ intimæ satis jam explicari coeperunt, contingere. Quin etiam levius aliquid in cute nonnunquam mihi sterilitatis mulierum indicio fuit, cum id ab ortu, & perpetuum foret. Vidi enim, duas in quibus nihil prorsus erat quod foecunditatem non promitteret, cum egregie valentibus viris sterile conjugium habuisse. Cum attentius omnia considerarem; cutem in altera contra ac vitæ genus, ætas, habitusque corporis indicabant, minime, si tangerem, mollem, lævemque offendi; in altera cuticula opertam animadverti, quæ vel in facie jugiter in squamulas, & furfures abibat. Huic similem, cum Litteras has describerem, pariter infoecundam tertiam vidi. Et mihi quidem hæc videntur posse repeti a sebaceis cutis glandulis aut æquo pauciorem, aut non ejus cujus par fuisset, naturæ materiam secernentibus. Sed quomodo ea retenta, aut minus suo officio apta materia intus obstet conceptioni, incertum.

Jam vero ad vitia in ipsis generationis organis evidentia veniamus.

4. Mulieres florente ætate steriles duas, alteram ob vesiculas in scirrhosis ovariis fere nullas, alteram ob earum humorem omnino concretum non secus ac si ad ignem fuissent coctæ, Valsalva observavit. Quarum historias cum tibi alias (*o*) descripserimus, non est cur hic repetamus. Ad nostras igitur transimus.

5. VIRI in Nosocomio hoc mortui sub extremum Novembrem A. 1717. Anatomes studio, plerasque Partes dissecabam, cum præter naturam quasdam se habere, animadverti. URETERES æquo latiores ultro occurrebant nonnullis locis. Ab altero autem latere tum Seminalis vesicula, tum vasis semen Deferentis pars ei vesiculæ proxima parietibus erant scirrhosis, membranea substantia in cartilagineam propemodum mutata.

6. Ex Observatione hac apparet, quantum seminis perfectioni, & ejaculationi deesset. Neque enim quod per Harderi glandulas addi, aut per lymphæ ductus detrahi solet, addi hic, aut detrahi, nec vis quam contrahentes se vesicularum, & imorum Deferentium vasorum tunicæ, semine antea distentæ, in hoc exerunt dum ejicitur, sperari hic poterat. At enim ab altero latere nihil horum deerat, inquis. Sed tamen quantum ab latere opposito inertis, & aquosi seminis defluere poterat, tantum optimo cui se adjungebat, detrimenti afferebatur. Quin sensim potest adeo increscere durities, & crassities tunicarum seminis ductus, in altero latere ad extremum accedentis, ut proximum alterum premat, eique officiat. Sic me respondisse memini laudato alias Viro Laurentio Mariano, cum anno vertente 1736. hunc ad me generosi Juvenis scripsisset casum. Ei qui nullius unquam mulieris, una excepta uxore, notitiam habuerat, ex eaque filiam susceperat, Spermatica sinistra vasa non sine dolore intumuerant cum epididymide, & vase hinc semen Deferente, quod, molli testiculo servato, durum cum epididymide percipiebatur. Et remedia quidem imposita dolorem post aliquot menses valde imminuerant; tumorem autem, duritiemque non valde. Cum a dextris, quantum extrinsecus judicari poterat, sanissima essent omnia, & ad gignendum, transvehendumque semen aptissima; nihil tamen hujus, ægro, Medicisque mirantibus, in concubitu egrediebatur. Cæterum coalitus alterius vasis, semen ad vesiculam Deferentis, itemque calculi in altera vesicularum concreti Observationes, quas aliis addas, illius quidem ex Brunero (*p*) Walthero (*q*); hujus vero ex Valentino (*r*) habebis.

7. De strigosis autem vel in Juvene vesiculis seminalibus, & de obcæcatis, quod Waltherus (*s*) etiam vidit, seminis in urethram viis, quæ, cadavera secans, animadverti, adscribere huc possem, nisi cum de aliis morbis, & præsertim de virulenta Gonorrhoea verba faciens, hæc tecum alias (*t*) communicassem. Ob eandemque causam omitto quæ ad calculos attinent Prostatæ glandulæ, semini exitum intercludentes. Hæc enim Epistola habuisti XLII. (*u*)

8. De magno pariter urethræ vitio quod A. 1718. in rustico Juvene cum Cel. Collega Vallisnerio examinavi, hic fusius scriberem, nisi ille tertio exinde anno (*x*), iterumque omnium ejus Operum Editores (*y*) vulgassent. Itaque nonnulla tantum adjiciam.

Cum

(*a*) Obs. 1. §. 1. & 3. (*b*) Ibid. §. 8. (*c*) in Schol. ibid. (*d*) Obs. 5. §. 3. (*e*) Obs. 1. §. 5. & 6 (*f*) Obs. 2. §. 1.
(*g*) Vid. Advers. Anat. 3. Animad. 33. ad fin. (*h*) Schol. ad Obs. 1. §. 5. (*i*) Obs. 1. §. 2. & Schol. (*k*) Carm. 62. v. 5.
(*l*) Obs. 6. §. 6. (*m*) Obs. 4. §. 11. & 12. (*n*) Eph. N. C Cent. 1. & 2. Obs. 197. (*o*) Epist. 36. n. 17. & Epist. 20. n. 7.
(*p*) De Gland. Duod. ubi de ear. in hom. Demonstr. (*q*) Act. Erud. Lips. A. 1725. M. Novembr.
(*r*) Eph. N. C Dec. 2. A. 6. Obs. 68. (*s*) loco modo indic. (*t*) Epist. 44. n. 7. & Epist 40. n. 29. (*u*) n. 37.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 72. (*y*) Tom. 3. P. 3. n. 28.

Cum ſcrotum non penitus eſſet, ſed anterius ſolum, in duas partes diviſum, inter utriuſque ſuperiora orificium fuiſſe canalis urethræ, inde vero ad apicem uſque glandis per totam inferiorem penis faciem, qui multo erat brevior quam in Icone (z) repræſentatur, non jam canalem, ſed ſemicanalem perrexiſſe, id eſt urethræ parietem dumtaxat ſuperiorem, eumque lævem, & nitidum; ut paulo minus difficile crederes adoleſcenti, & mulierculæ quæ ab eo ſe gravidam factam dicebat, quorum alter aſſeverabat, cum, ſublevato nonnihil pene, mingeret, lotium per ſemicanalem decurrere; altera, ejaculatum ab eo ſemen vaginam ingredi; non interlabi. Lotium certe, cum ad parietem mingeret, altius vidimus quam orificium urethræ, aſcendiſſe. Neque nos fugiebat quid penis ſtructura ferat, & quæ Graafius (a), laudatuſque ab eo Harvejus propterea viderint, nimirum penem *admodum exiguum prima fronte apparentem*, ubi inflatus eſſet, *ex occulto* ſe in corpus *ingens protendiſſe*, interdumque, *præter quam cum tentigine provocaretur*, *nihil in corrugato præputio ſupra ſcrotum*, *præter ſummum glandis apicem*, *prominuiſſe*. Itaque concipiebamus, hoc ſe diſtendente parvo quidem, ſed non exiguo, pene, ſimul quod Juvenis affirmabat, extrorſum protendi illam ejus partem in qua urethræ orificium ſpectabatur, ſicque vaginam ſatis ſubire, ab hujus autem inferiore pariete ſe ad apertæ urethræ partem reliquam applicante, ex ſemicanali canalem fieri, non ſecus atque ſemicanalibus accidit, quos in Adverſariis (b) deſcripſi in teſtudinis, & viperæ penibus, ubi ſuarum fœmellarum naturalibus excepti ſunt. Haud equidem ſcio, num trimeſtri infanti, quem ab ſe viſum Palfinius (c) ſcripſit, ſicut ibi urethræ canalis ubi noſtro Juveni, deſinebat, ita ſemicanalis ad glandem pergeret: hoc ſcio, ſi ejus conformatio haud alia erat ac noſtri, minus certam eſſe potuiſſe prædictionem, id vitium „ inhabilem generan„ do redditurum, multumque incommodi in redden„ da urina allaturum. „ Nec me quidem præterit, antiquos Medicos, & Chirurgos vel in iis quibus ipſe urethræ canalis ad glandem uſque producitur, ſed ſubter hanc hiat, hypoſpadiæis propterea nuncupatis, idem, quod ad gignendum attinet, pronunciaſſe, confirmantibus recentioribus, & nominatim Dioniſio (d), ubi quaſdam vel poſt ortum cauſas indicat hujus vitii. Sed miror tamen, cum Fabricium noſtrum; id quod eorum Scripta oſtendunt; perlegerint; nihil excepiſſe in ea prædictione; ſed omnino hic eſſe neceſſarium Chirurgi opus, tradidiſſe, quando ille diſerte admonuit (e), ſe *tamen* ab iis qui eo vitio tenerentur, *vidiſſe liberos eſſe genitos*, quod & alii (f) confirmarunt. Quapropter magis Ruyſchium laudo, qui cum olim (g) cenſuiſſet, vitium, ut puto illius quod deſcripſi, non diſſimile *ſterilitatem afferre*; ita, de hoc altero verba faciens, rem moderatus eſt poſtea (h), ut doceret, *hoc affectu laborantes raro imprægnare uxores*. Sed ad illos ut redeam quibus urethra obtigit aperta magna ex parte, & in longum ſemicanalem conformata; A. 1756. priuſquam hanc recenſerem Epiſtolam, alter ad me ruſticus Juvenis adductus eſt annos natus viginti duos, cui ſic erat ut in priore, niſi quod ſemicanalis initium paulo diſtabat a ſummo ſcroto, pilis inſtructo, nec vel leviter bifariam diviſo. Huic quoque lotium non excidebat inter pedes; ſed ad parietem jaciebatur: penis autem, cum tentigine diſtenderetur, ex brevi, non paulo, ut ipſe affirmabat, fiebat longior. Quod ut rationi conſonum erat, ſic illa quæ cernebantur, & præſertim paulo minor ſemicanalis longitudo non improbabile reddebant, hunc pariter prægnantem fœminam, quod uterque fatebatur, feciſſe. Qui Petropoli (i) multis poſt editam Valliſnerii, meamque Obſervationem annis, urethram in ſulci, aut ſemicanalis modum patentem viderunt, de ſexu definiendo ſoliciti (qua de re quærendi nobis quidem cauſa non fuerat) an ea ſtructura gignendi vim impedire omnino poſſet, non quæſiverunt. Cl. autem Vir Abr. Kaau Boerhaavius cum eorum obſervata proferret, pro noſtra, quam vidiſſe non videtur, ſententia ſtetit: pro qua Cel. etiam Hallerum (k) ſtare, credes, ubi eam ſic in tranſitu refert, & ſtaturum in puero quoque, cujus deformitatem ſimilem vidit, ſi provecta ætate; triennis enim tunc erat; inſpexiſſet. Non huc refero Saltzmanni (l) in ruricola Juvene Obſervationem, cujus urethra non infra, ſed ſupra, & inter corpora nerveoſpongioſa ferebatur per dorſum penis aperta; quia hic ut Figuræ (m) oſtendunt, erat per ſe quanto juſto craſſior, tanto brevior, neque a venereis cogitationibus multum creſcebat, tum quia nonnihil erat deorſum incurvatus, noviſſime quia urina non cum impetu per urethram fluebat. Quas ob cauſas omnes merito judicatum eſt, Juvenem ad generandum non eſſe idoneum.

9. Quod & ego de quodam alio Juvene cenſui, annis triginta minori, quamvis urethram neque in dorſo penis, neque totam haberet apertam. Quem diligenter, ut a me petitum fuerat, & res ipſa per ſe poſtulabat, inſpexi A. 1738. Is minus erat robuſtus, quam duo illi alii a me inſpecti; ſanus tamen ſic ſatis, oculis, & pene exceptis, quorum illi ab antiqua, aſſiduaque inflammatione cæcutiebant, hic ita ſe habebat, ut mox deſcribam. Uxorem ultro fatebatur etiamtum virginem habere, qualem ante triennium duxerat. Cauſam eſſe, arbitrari, glandem inferiora verſus curvatam, neque in apice, ſed infra pertuſam, proptereaque & penis ingreſſui, & ſeminis ejaculationi obſtantem. His auditis, cum genitalia inſpicerem, ita inveni. Teſtes magni: ſcrotum non pallens quidem, ſed laxius: penis juſto longitudinis, & craſſitudinis modo: præputium quale in duobus fuit a me deſcriptis Juvenibus, clitoridis præputio ſimile; glandis enim ſuperiorem faciem, & latera ſatis tegebat; a facie inferiore deerat. In eademque tota glandis facie, & parvo infra glandem ſpatio inferior quoque deerat urethræ paries, ut ſemicanalis inſtar, paries dumtaxat ſuperior ad extremum glandis pergeret, lævis, & ſubrubens, & in medio ſecundum longitudinem tria præclare oſtendens oſcula majorum, quos in Adverſariis (n) propoſuimus, canaliculorum, ellypſis forma: qualia, & plura quidem, & aliquanto grandiora in primo præſertim Juvene conſpexeramus, cum in horum nemine ulla uſquam apparuerint, quamvis attente quæſita, minorum canaliculorum foraminula; ex memoria enim deſcriptam Iconem fuiſſe, non dubito, quam ſuperius (o) indicavi, præter oſcula in recta una per medium linea, tot alia paſſim ab lateribus foramina repræſentantem. Porro canalis urethræ orificium in hoc de quo loqui cœperam, Juvene ibi erat, unde ſemicanalem incepiſſe, dixi, paululo autem infra illud, minori altero orificio inferior urethræ paries erat pertuſus: ex utroque, ajebat Juvenis, urinam prodire, ſeque ita conformatum in lucem editum eſſe, a matre accepiſſe. Tum curvaturæ glandis cauſam inquirens, cum viderem, ſatis laxam eſſe cutem quæ ad illam prope orificia de quibus dictum eſt, adhærebat; non tenſam contractamque, ut curvare ſic poſſet; quæſivi, num turgente pene, glans quoque turgeret, numve eo tempore ſaltem, ullus tenſionis moleſtæ ſenſus, præſertim ad modo indicatum cutis adhæſionis locum, perciperetur. Utrumque negavit. Hoc tantum addidit, in prima pubertate fuiſſe ibi, cum tumebat penis, moleſtum illum ſenſum, qui poſt tranſactos illos annos nullus amplius fuiſſet: & quamvis cum uxorem duxit, glans aliquando ſimul cum pene intumeſceret, tamen ex quo ſæpius inter vanos ineundi conatus multum ſeminis, citius effluentis, profudiſſet; unde opthalmiam, ajebat, factam eſſe leviorem, & minus hebetem viſum; penem tantummodo intumeſcere, glandem flaccidam, omniſque voluptatis expertem pendere. Evidens erat, quod tumente glande uxori facere non potuerat, flaccida non facturum. Flaccida autem cur fere olim fuiſſet, & nunc ſemper eſſet, cauſam eſſe credidi malam quam deſcripſi, urethræ conformationem. Cum enim ibi deeſſet inferior hujus paries ubi craſſiore augeri ſolet ſpongioſo corpore, ſe explicante ad glandis non tenuem exteriorem partem faciendam; credibile eſt, ſanguinem qui ex bulbo urethræ ſurſum protruditur opportune ad glandem diſtendendam, minus expeditum ad hanc tranſitum habuiſſe: quam conjecturam idem ſpongioſum urethræ corpus mihi confirmabat, quippe quod ab duobus illis orificiis ad penis uſque radicem in hoc Juvene eſſe æquo craſſius animadverti, nimirum a ſanguine, liberum in glandem trajectum non habente, ideoque infra illam ſubſiſtente, ut quantum craſſitudinis memorato corpori adderet, tantum longitudinis detraheret, ſicque annexam glan-

(z) Cent. cit. Tab. 2 Fig. 1. (a) De Viror. Organ. ubi de nervoſ. penis corporib. (b) IV. Animad. 4.
(c) Anat. du corps hum P. 1. tr. 2. ch. 17. (d) Cours d' Operat. de Chir. Demonſtr. 3. (e) De Chir. Operat. ubi de glande non perfor.
(f) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 91. (g) Muſc. Anat. Thec. C. Repoſ. 1. n. 1. (h) Theſ. Anat. 8. n. 30.
(i) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 1. in Phyſic. (k) Comment. Soc. R. Sc. Gotting. Tom. 1.
(l) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 65. (m) Tab. 6. Fig. 1. & 2. (n) I. n. 10. (o) ad n. 8.

dem deorſum curvaret. Quarum rerum in duobus illis aliis quos inſpexi, Juvenibus nulla erat propterea quia id corpus parietem ſuum inferiorem aut nullo modo, aut vix ſupra ſcrotum extendebat, ſuperior autem, ſive is qui inter nervoſpongioſa penis corpora excipitur, facile, ſicut in quibuſdam accidit, craſſior eſſet, ut ſatis cum glande poſſet communicare. Intelliges hoc quadantenus ex Ruyſchii Figura quæ, in Obſervationum Centuria, eſt 76. illa autem quæ in noviſſime deſcripto Juvene conjeci, longe clarius ex Centuriæ ejuſdem Figuris 81. & 82. comparatis cum 75.

10. His quæ modo dicta ſunt, confirmari vides quæ recentiores Medici, inprimiſque Boerhaavius (p) ex penitius perpenſa colis ſtructura enucleatius docuerunt, ut aliquando ſpongioſum urethræ corpus, & glans tendi poſſunt, flaccidis manentibus, imo abſentibus; ſic enim noſter Plazzonus (q) vidit; penis corporibus, ita viciſſim accidere, ut his diſtentis glans flaccida maneat; utrolibet autem modo generationis opus lædatur. Porro ſunt plura, & varia diſtentionis impedimenta non ſecus ac plures ſunt, & variæ cauſæ diſtentionis. Quas inter cauſas veſicularum ſeminalium non ſolum vera, ſed & apparens plenitudo videtur eſſe ponenda. Apparens mihi tunc dicitur, cum veſiculis non tantum quidem ineſt ſeminis, quantum revera ipſæ continere alias poſſunt, ſed quantum continere poſſunt eo tempore. Sic mane experrecti, ſeniores etiam aliqui, tentiginem patiuntur, quam, urina reddita, continuo abigunt. Urina enim diſtendebat veſicam, hæc vero ſubjectas illa præſertim ſua, quam nos propoſuimus retrorſum extuberante baſi veſiculas comprimebat, ut ſic imminuta earum capacitate, vel modico ſemine haud ſecus diſtenderentur, quam, non compreſſæ, plurimo diſtenduntur. Et Medici quidem Experientiſſimi, in hiſque Gulielmus Ballonius (r) ex hoc phænomeno utile conſilium traxerunt. Minus ad venerem valens, *coeat*, inquit ille, *poſt multam titillationem & cum retenta urina & mejendi ſummo deſiderio*. Sic quod poſt Galenum (ſ) iidem adnotarunt inter calculi veſicæ indicia penem aliquando *intentum præter rationem*, ubi gravior præſertim ac major calculus ſit, eodem quoque explicabimus modo. Eodem quoque dixi, non ignarus, modis etiam aliis hæc poſſe explicari phænomena. Sunt tamen caſus in quibus alia præ alia congruere poſſit explicatio: quin fieri etiam interdum poteſt, ut plures ejuſmodi cauſæ ad eundem producendum effectum conveniant.

11. Sed de Viris ſatis. Nunc ad Mulieres tranſeamus, initium ducentes ab duabus, quarum naturalia non ſecus ac trium de quibus ſupra diximus, Juvenum, petitum eſt a nobis, ut accurate examinaremus. Ruſtica erat, cujus naturale omnino ſecundum naturam ſe habebat. Sed is in quem abit *canalis*, ut Celſi (t) ætate vocabant, nunc vaginam appellamus, vix tertiam juſtæ longitudinis partem ſuperaverat, cum ibi repente finem habebat. Nulla ad eum locum, aut infra cicatrix, nulla in mulieres, aut parentibus recordatio ulceris, aut alterius prægreſſi vitii unde vaginæ latera coaleſcere potuiſſent; exulceratis enim his locis ſive ab lue venerea, ſive ab difficili partu, ſive a cauſa quavis alia, ubi Chirurgi, aut Obſtetricis incuria accedat, quam facile eorum latera inter ſe concreſcant, exempla docent complura, quorum aliqua indicabit tibi Marcellus Donatus (u), alia nos infra memorabimus. Sed non ſolum nihil ejuſcemodi præceſſerat in hac fœmina; verum lævia inſuper, nitida, æqualia omnia, ubi id quod erat vaginæ diduxiſſes, & explicaſſes, ſic apparebant, ut non magis hujus latera quam illud in quod deſinebant, quaſi lacunar a natura eſſe, & ex eadem ſubſtantia, eademque ſtructura primitus fuiſſe facta, intelligeres. Nec vero id lacunar urgenti explorantium digito, aut mariti jam per triennium peni, membranæ inſtar quæ in tranſverſum ducta eſſet, quidquam cedebat; ſed ut ſolidior craſſiorque paries, renitebatur. His ita animadverſis, cum ex muliere, florente adhuc ætate, & egregia valetudine prædita, quæſiviſſem, num ut cæteris, ita ipſi quoque, ſi non ſingulis menſibus, at aliquando ſanguis inde fluxiſſet, aut ſaltem per certa intervalla dolores ad lumbos, pubemve orirentur; illa vero hæc omnia negaſſet; idem ſuſpicari cœpi quod in altera: quam ubi deſcripſero, eam tecum ſuſpicionem communicabo.

12. Narrabat hæc altera, non ſe quidem eſſe imperforatam, ſed anguſto adeo foramine præditam, ut non ignobilis in doctiſſima Civitate Medicus, idemque Chirurgus, cum in prima pubertate inſpexiſſet, conſilium dederit immiſſis quæ ad id eſſent idonea, paulatim dilatandi; cætera enim ætatem, & virum, ſi nuberet, perfecturum. Se vero aliquid illorum quadantenus & aliquando immiſiſſe, & nonnihil foraminis orificium ea ratione dilataſſe, ulteriora ferre non potuiſſe: virum quoque cui a triennio collocata eſſet, crebris conatibus idem orificium paulo magis amplificaſſe; ſubire autem nunquam potuiſſe. Quibus auditis, inſpexi ea mente, ut ſi craſſior forte hymen, tenuiorique patens foramine obſtaret; inciſionis auctor eſſem, ut fuerunt alii, & in his Blaſius (x): ſin anguſtiæ per vaginam altius pergerent; quid & quatenus facto opus eſſet, excogitarem; necdum enim Cl. Benevolus imitandum æque facilis ac felicis curationis exemplum (y) propoſuerat; cum plurimis poſt annis ejus Obſervationes prodierint. Nam quæ a Blaſio (z) in quadam cui id a partu acciderat, curatio expoſita eſt, nimis aſpera, ne dicam ob læſum Rectum inteſtinum, longior fuit. Sperare autem, ut prægnante denique facta muliere, quemadmodum illi accidit de qua retulit Antonius (a), ab uteri ipſa geſtatione vagina dilataretur, minus auſus eſſem, ut qui inter rariſſima exemplum id ponerem. Et videbis certe, non idem contigiſſe alteri fœminæ de qua iiſdem in libris verba fiunt (b), imo quanto labore, & ſi quæ ſecuta ſunt, attendas, periculo quoque, Benevolus (c) cum Quercio inter partus dolores vaginam coacti ſint dilatare ad medium dumtaxat longitudinis ſuæ coarctatam ob vulnus in pueritia acceptum; cum illæ duæ ſic natæ fuiſſe videantur. Hæ autem quinque mulieres tenue foramen habebant omnes, per quod aliqua ad uterum via pateret: quale in ea quoque eſſe, ſuſpicabar, cujus hiſtoriam deſcribendam ſuſcepi. Verum ubi foramen de quo mulier narraverat, conſpexi; illico ex ejus ſede orificium urethræ eſſe, cognovi, gratiaſque agendas eſſe Deo, quod mulier ulteriorem ejus meatus dilatationem non pertuliſſet, ex qua illud procul dubio acceſſiſſet incommodi, ut lotium retinere non poſſet. Unde intelligis, Anatomes imperitiam tantam aliquando non modo in vulgaribus chirurgis, & tonſoribus, de quibus haud ita abſimilia referunt Platerus (d), & Petrus de Marchettis (e), ſed & in Medicis eſſe non ignobilibus, ut urethræ oſculum, magno ægrotantium detrimento, aut certe periculo, non dignoſcant; niſi hic forte æquius eſt inſpicientis aut feſtinationem, aut præjudicatam ex male ſibi de foramine peranguſto narratis opinionem accuſare. Tunc oculis ad eam naturalis partem converſis, quæ pone id oſculum proxima ſequitur, ſcilicet in qua vaginæ orificium patere ſolet, nullum uſquam foraminulum, nedum foramen, occurrit attentiſſime inquirenti: clauſus omnino is erat locus, non membrana quæ prementi cederet, ſed firmiſſimo ſolidoque pariete. Dubitanti mihi quid potiſſimum conſilii darem; neque enim hic de *concreto genitali*, ut in Cornelia Gracchorum matre (f), id eſt de illius *inter ſe glutinatis oris*, ut loquitur Celſus (g), agebatur, aut de *membrana ori vulvæ oppoſita*, quam idem (h) memorat, quarum neque incognitæ, neque difficiles ſunt curationes, ſed de caſu in memoriam revocante quem legeram apud Nabothum (i), Medici cultro vaginæ coalitum, qui pariter ab ortu eſſet, tollere ſatagentis, ab opere autem deſiſtere coacti, cum altius procedere vidiſſet coalitum, ſimulque ſanguifera vaſa majora apparere, unaque Nabothi ſententiam (k), *ſi interſtitium carneum adſit*, craſſius videlicet; *ab ejus ſectione partim propter hæmorrhagiam enormiorem, partim ob inflammationem ſubſecuturam, præſtare abſtinere*: hæc igitur animo verſanti opportune venit in mentem eadem quærere quæ ex muliere ſuperiore (l) quæſiveram, num menſtruus ſanguis prodiiſſet unquam? num ullæ per intervalla ad lumbos eſſent, pubemve moleſtiæ? Ex quo enim ſcripſerat Ariſtoteles (m), *fœminis nonnullis os uteri compreſſum, concorporatumque ab ineunte ætate ad tempus uſque menſtruorum perſeveraviſſe, mox urgentibus menſtruis, doloreque infeſtante, aliis ſponte diſruptum eſſe, aliis diſſectum a Medicis*; probe memineram, quot, & qualia tuliſſent fœminæ plures a coacervato in vagina, & utero menſtruo ſanguine donec a Chirurgis ante, & poſt Fabricium noſtrum ab Aquapendente (n) ſecta impervia membrana ad orificium vaginæ, cu-

(p) Prælect. ad Inſtit. §. 654. (q) De Partib. Generat. l. 1. c. 21. (r) l. 2. Conſil. Medic. 26. (ſ) De loc. aff. l. 1. c. 1.
(t) De Medic. l. 4. c. 1. ad fin. (u) De Med. Hiſt. Mirab. l. 6. c. 2. (x) Part. 2. Obſ. Med. 6. (y) Oſſervaz. 2.
(z) Part. 2. cit. Obſ. 7. (a) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1712. Obſ. Anat. 2. (b) Hiſt. A. 1748. Obſ. Anat.
(c) Oſſervaz. 5. (d) Obſ. l. 3. ubi de Part. Procid. (e) Obſ. Med. Chir. 60. (f) apud Plin. Nat. Hiſt. l. 7. c. 16.
(g) De Medic. l. 7. c. 28. (h) Ibid. (i) Diſput. de Sterilit. Mulier. n. 7. (k) Ibid. n. 13. (l) n. 11.
(m) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. ſub. fin. (n) De Chirurg. Oper. ubi de Hymene imperfor.

curarentur, hoc enim ibi pro ore uteri acceptum eſſe ab Ariſtotele, Fabricium dubitaſſe (*o*), miror; quaſi vaginæ orificii occluſio tanta nonnunquam eſſe non poſſet, ut ſive *per vim diſrupta*, quod Ariſtoteles dicit, ſive quod Fabricius ait, inciſa, *nonnullarum*, ſicut ille continuo ſcripſerat, mortis cauſa fieret, quod poſſe, vel ex iis quæ paulo ante attigi, ſatis intelligis. Quantum autem, & quid malorum ante curationem tuliſſent illæ, exempla docebunt ab Donato (*p*), ab Severino (*q*), a Fabriciis tum noſtro videlicet (*r*), tum Hildano (*ſ*), ab Ruyſchio (*t*), ab Nabotho (*u*) propoſita. Quibus addes illa inſuper quæ alii, & in his Cl. Viri Fantonus (*x*), & Kannegieſſerus (*y*) deſcripſere. Nam Benevolns qui tres perſanaverat, quibus incommodis vexatæ eſſent, cum ſic in tranſitu eas memoraret, (*z*) adjungere prætermiſit. Nec vero eæ tantum fœminæ quæ naturali occluſo natæ erant, iis malis poſt pubertatem fuerunt obnoxiæ, ſed etiam illæ quibus a difficili partu vaginæ orificium concreverat, cujuſmodi hiſtoriis adjunges quam in Commercio Litterario (*a*) videbis commemoratam. Quacunque enim de cauſa foramen omnino eſt nullum per quod e vagina, confluens intra uterum ſanguis exeat, hic noxas retentus afferat, neceſſe eſt. At ſi foramen aliquod ſit; non illæ plane imperforatæ dicendæ ſunt, nec mirandum, ſiquæ earum gravidæ fiant, quemadmodum illarum quinque de quorum ſumma vaginæ ipſius anguſtia paulo ante diximus tres factæ ſunt, ut alia quoque, cujus deſcriptio eſt apud Hildanum (*b*), cum in membrana vaginam occludente exigua eſſent foraminula. Itaque his omnibus per vias, quamvis tenues, menſtrua prodibat purgatio: de qua ſi per quoſdam quæſitum eſſet, quibus non licuit eas vias inſpicere, ſed ex maritis dumtaxat ſcire, uxores ſibi impervias eſſe; fuiſſet illa indicio, ne, cum eædem factæ eſſent prægnantes, ſine ulla virilis ſeminis admiſſione factas eſſe, exiſtimarent: & exempla mulierum prorſus imperforatarum pauciora fortaſſe in libris haberemus. Verum ut menſtruis illæ expurgationibus non carebant; ſic malis carebant quæ aliis diximus coacervatum in vagina, uteroque ſanguinem afferre. Quæ cum ita ſint, neque illarum moleſtiarum ullam, non dico adeſſe, ſed neque initium earum quodquam, neque menſtruam purgationem in duabus, a me inſpectis, fœminis unquam fuiſſe, audirem, contra autem, utramque cernerem optimis viribus, & colore, & valetudine præditam, ut ſaniſſimæ quæque ea ætate ſolent, quæ videlicet adhuc florens erat; ſuſpicari cœpi, fortaſſe ut patulo vaginæ canali, aut orificio, ſic utero quoque ab ortu carere; ut ſi vel Chirurgi ferro tolli obſtaculum poſſet, periculum tamen ſubeſſet, ne ſimul cum eo veſica, aut inteſtinum aliquod proximum, abſente nimirum utero, pertunderetur, non ſecus ac grave ejuſdem generis periculum ſuberat in memoratis alias (*c*) infantibus quibus anus erat imperforatus, ſimul autem totum Rectum deerat inteſtinum. Itaque earum utrique auctor fui, ut æquo animo ferrent, conjugium male initum potius diſſolvi, quam ſe temere ſecandas præberent.

13. Nec vero illa mihi objicias, non defuiſſe, nec deeſſe mulieres quæ ſine menſtruis purgationibus ſanæ vivant. Equidem & ipſe nonnullas novi; ſed de iis idem ſæpe quod de duabus prioribus dubitavi. At enim, inquis, plurimæ ſunt, quæ illis carentes purgationibus pepererunt. At tu deme ex earum numero quotquot ſub longe alia plaga ac noſtrates, vivunt: deme viragines quas vocant: deme etiam quæ non integra valetudine utuntur. Jam iſtæ plurimæ ad non ita multas redibunt. Vel ſic tamen, ais, plures erunt, quam quæ ſine utero natæ ſunt. Ego vero comparationem iſtam tunc jure inſtitui, faterer, ſi quam facile fuit Medicis illarum numerum adnotare, tam harum pariter fuiſſet. Illæ enim ultro ſe indicant ipſæ, quippe rem; ſi ſpectes ſexum univerſum, & regiones quaſque non remotiſſimas, perraram ſane, & admirabilem proferentes. Ex cæteris autem omnibus quæ cum perpaucis illis collatæ, tanto plures ſunt quæ videlicet ſine illis purgationibus ſanæ quidem vivunt, ſed nunquam pariunt, quot tandem cadavera diſſecta ſunt? niſi autem diſſeces, utero careant, an præditæ ſint, certe nec ipſæ, nec quiſquam alius docuerit. Cum igitur neutrum liceat pro certo ſcire; quis prudenter in his audeat, quaſi uterum ineſſe conſtaret, obicis, ſi forte occurrat, tollendi opus ſuſcipere neque ad vitam ſervandam, neque ad ægrotationem ullam auferendam neceſſarium, & fortaſſe non modo inutile, ſed etiam periculoſum, præſertim ſi obex opponatur quem aut ſedes, aut craſſitudo quoque, & durities oſtendant nec facile, nec ſine magno diſcrimine tollendum? Duas ego fœminas ſcio (nam libro careo in quo tertia proponitur, a Cl. Caſpare Boſe (*d*) laudata; quartam vero imperforatam, & ſine ullo quidem vaginæ veſtigio, ſed non ſine aliqua tamen, quantumvis, inutili, uteri adumbratione fuiſſe, lego (*e*)) duas, inquam, ſcio, quas ſine utero in lucem editas anatome demonſtraverit, alteram a Columbo noſtro (*f*), alteram a Cl. ejus cive Fromondo (*g*) diſſectam; ut hoc ipſum mihi indicio ſit, multo plures ex iis quæ menſtruo ſanguine carerent, potuiſſe ab Anatomicis abſque utero inveniri; nam ut rarum hoc videatur, multo rarius videatur neceſſe eſt, ſi præter illas nulla alia fuiſſent, ambas Proſectoribus Cremonenſibus obtigiſſe. Cum utrique illarum deeſſet uterus, via deerat quoque pervia, quæ ad ſedem uteri ferret; ut primam, cui vaginæ portio dumtaxat erat, cum priore de duabus quas ego inſpexi; alteram, cujus erat vaginæ orificium imperforatum, cum altera liceat comparare. Viſam a Columbo ſiqui Chirurgus incidere aggreſſus eſſet; viſcus aliquod fundo illius vaginæ portionis attiguum ſimul incidiſſet, a cujus viſceris compreſſione fortaſſe erat quod mulier *quoties cum viro coiret, mirandum in modum conquereretur*. Conſpectam a Fromondo ſiqui ſcalpello curandam ſuſcepiſſent; primum quidem ſeptum obſtitiſſet validum, firmum, & *fibris adeo ſolidis intertextum, ut ad cartilagineam naturam proxime accederet*. Quod dum vi adhibita perſecarent, nihil facilius factu fuiſſet, quam ut vaginæ cavum ſubeſſe putantes, hujus parietes, quippe inter ſe coaleſcentes, & fortaſſe etiam adſitum ipſis Rectum inteſtinum, aut veſicam urinariam convulnerarent. Denique fuiſſent ii parietes ſejungendi. Quarum rerum quis præſtare poſſit nullam in fœminis, a me inſpectis, ſubfuiſſe? Nemo certe, ut neque, uterum, ſicuti in diſſectis illis deerat, non defuiſſe. Eſt præterea nonnunquam uterus vel in adultis mulieribus parvus adeo ut perinde ſit ac ſi deeſſet, quemadmodum propria Obſervatione infra (*h*) confirmabo, ſi prius, ut de occluſo exteriore ejus, id eſt vaginæ orificio verba feci, ſic de impedito interiore oſculo nonnulla ſubjecero.

14. Oris uterorum concluſi non uno in libro Hipocratico (*i*) mentio fit. Concluſionis plures, variæque poſſunt eſſe cauſæ: quarum pleraſque examinavit Valliſnerius (*k*), in externas dividens, atque internas. Quoſdam attingamus. Inter illas ponebant quondam cum Hippocrate (*l*) *omentum* in præpinguibus *os uteri comprimens*. Quod Veſalius qua ratione explicaret, paulo fuſius ex Sepulchreto (*m*) diſces; eum enim locum (*n*) in poſterioribus editionibus ille contraxit. Scilicet videbat eximius Anatomicus hinc quam molle omentum, inde vero quam craſſi, & renitentes parietes ſint uterini oſculi. Itaque omentum eo uſque inter veſicam, illudque oſculum deſcendere, concipiebat, ut molles ſummæ vaginæ parietes alterum ad alterum apprimendo, viam ſemini ad proximum oſculum intercluderet ſua mole, & pondere, & brevior præſertim, aut languidior penis ad ſummam vaginam non perveniret, eamque diſtendere non poſſet. Quam Veſalii explicationem minus ægre ferrem, quam nudum Hippocratis dogma recentiores quoſdam Anatomicos eſſe ſecutos: quanquam concipere omentum non poſſumus inter vaginæ ſummam partem, veſicamque interjectum, niſi diſcerptos qui ibi eſſe inter utramque ſolent, imo nonnunquam aliquanto etiam ſupra conſpiciuntur, celluloſos nexus intelligamus, qui cum in præpinguibus ipſi quoque pinguedine farcti ſint, fortaſse non ita facile cedant, locumque præbeant omenti ponderi. Cum autem in ejuſmodi fœminis celluloſæ quæque membranæ pinguedine diſtendantur; proclive eſt intelligere, ut poſſint ab adſitis præpinguibus inteſtinis, aut a pinguedine increſcente tubarum Falloppii membranis, earum fimbriis, aut ſaltem membraneo vinculo quod Alam Veſpertilionum vocitant, hæ omnes particulæ, aut ex ipſis aliquæ in ſuis ad generandum neceſſariis motibus impediri; ſic enim juvat Valliſnerium (*o*) interpre-

(*o*) c. ſeq. (*p*) c. ſupra ad n. 11. cit. (*q*) Chirurg. Effic. p. 2. ubi de Sectionib. c. 46. (*r*) loc. cit.
(*ſ*) Cent. 2. Obſ. Chir. 60. Exempl. 3. (*t*) Cent. Obſ. Anat. Chir. 32. (*u*) Diſp. cit. n. 4.
(*x*) Opuſc. Med. in Schol. ad Patr. Obſ. 30. n. 3. (*y*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 88. (*z*) Oſſervaz. 1.
(*a*) A. 1734. Hebd. 25. ad finem. (*b*) Obſ. 60. cit. Exempl. 2. (*c*) Epiſt. 32. n. 3.
(*d*) Diſp. de Obſtetric. Errorib. & cæt. §. 7. in fin. (*e*) Diſp. Anat. ab Hallero collect. Tom. 5. pag. 227.
(*f*) De Re Anat. l. 15. in ipſo fine. (*g*) Imperfor. mulier. & cæt. Obſerv. (*h*) n. 20.
(*i*) De Nat. Muliebr. n. 33; De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50; De Sterilib. n. 1. & cæt. (*k*) Iſt. della Generaz. P. 3. c. 1. n. 5. & ſeqq.
(*l*) Sect. 5. Aph. 46. (*m*) Sect. hac 34. Obſ. 4. in Schol. ad §. 4. (*n*) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 4. (*o*) n. 5. cit.

terpretari, aut certe aliquid ad ejus explicationem adjicere.

15. Inter cauſas autem internas os uteri obturantes idem cum aliis excreſcentias ponit in uteri cervice natas (*p*), & cum ipſo Hippocrate lapides quoque (*q*). Ego quæ de excreſcentiis obſervata habeo, in proximam Epiſtolam differo. Calculos in utero necdum reperi: quos tamen ab aliis noſtra etiam memoria, non modo olim, conſpectos ſcio, quorum hiſtorias indicat Valliſnerius. Sed vellem, plures, omneſque adeo tum legiſſet quæ collectæ ſunt apud Schenkium (*r*), cum alibi (*ſ*) vix illud conceſſit „ non eſſe improbabile in utero quoque lapides gigni „. Hiſtoriis enim illis perlectis, aliiſque inſuper additis, ut puta illa quæ apud Bartholinum eſt (*t*), itemque illa quam in Sepulchreto (*u*) habes, præclare intellexiſſet, toties, & ab ejuſmodi Viris in ipſo mortuarum fœminarum utero lapides fuiſſe deprehenſos, ut minime eſſet neceſſarium ſuſpicari, ſiqui calculi ex viventium utero elapſi, detractive, ut nominatim in Lariſſæa illa apud Hippocratem (*x*) ancilla, dicerentur, eos ex veſica potius, cujus a calculis vexatæ peculiaria ſimul indicia non extarent, quam ex utero, prodiiſſe.

16. Porro in cauſis internis, uteri os occludentibus hujus conſtrictio eſt, & conglutinatio, quarum exempla invenies inter producta a Cl. Hallero (*y*), addere autem poteris alia, ut Fabricii noſtri ab Aquapendente (*z*), & Experientiſſimi Benevoli (*a*), ex cujus Obſervatione ſuſpicari licet, præter conſtrictionem, membranam forte aliquam fuiſſe quæ ob ortu uſque uteri oſculum clauderet. Sane autem idem Fabricius (*b*) *membranam, quæ vaginam efformat*, ait, ſe digitis immiſſis obſervaſſe in viva *per totum continuam, & uteri orificium celantem*: Littrius vero (*c*) in diſſecta ſterili muliere membranam vidit quæ interius vaginam veſtit, non ſecus uteri oſculo, ac vaginæ ſuperficiei, adhærentem, ut illud occluderet. Sed & poſt ortum *ſuperexcreſcere* membranam, non dubitavit Hippocrates (*d*). *Cum mulier genituram ſuſcipere non poteſt, neceſſe eſt*, inquit, *membranam ſuperexcreviſſe in oſculo uterorum*. Qua de membrana quid ipſe viderim, hæc tibi oſtendet Obſervatio.

17. FŒMINA annos nata ad quinquaginta, clauda adeo, ut artus inferior dexter brevior eſſet quatuor digitis, quam ſiniſter, ex aſthmate in Noſocomio deceſſerat ſub Januarii finem A. 1747. quo tempore, ut ſolitus ſum, in Gymnaſio Anatomen docebam. PECTORE erat perangufto: eoque aperto, multa intus aqua inventa eſt: cætera non perquiſiverunt, quippe feſtinantes, nullaque alia de re ſoliciti, niſi ut quæ lotii, & generationis cauſa creatæ ſunt, Partes accurate demerent, & in Gymnaſium afferrent. Utraſque diligenter perluſtravi. In illis, poſtquam ab annexis Magnis truncis profectas arterias, venaſque Iliacas a dextris tenuiores, quam a ſiniſtris, ſpectavi, renes animadverti pro fœminæ ſtatura quæ parva fuerat, non parvos, ſanos tamen, quantum æſtimare potui: ſic etiam in veſica, cujus pars infima phlogoſi apparebat affecta, ureterum oſcula aliquanto ampliora. Quod ad genitalia attinet, ut hic prætereaam quæ hujus loci non ſunt, in primiſque hymenem, atque alia quæ integerrimam virginem præter expectationem ſignificarunt; primum ex iis quæ ſine diſſectione adnotare potui, eadem phlogoſis fuit in hymene dumtaxat, eique proxima naturalis exteriore facie, & ex hac parvula præter naturam aſſurgentia tubercula, pariter rubra: & phlogoſis item in Falloppii Tubis, Aliſque Veſpertilionum: teſtes autem ſcirrhoſi, & ſuperficie quaſi in teſſellas diviſa. Tunc aperto uteri fundo, & ſuprema proximæ cervicis parte, ſuperficiem illius coccineo colore, hujus ne rubeſcente quidem animadverti. In illo ſive poſteriora, ſive anteriora ſpectares, excreſcentiæ inerant humillimæ, non modico tamen ambitu, planæ, & vix ultra ſuperficiem demiſſæ, quæ intus extraque colore magis fuſco quam reliqua ſuperficies, rubebant. Porro ut quod reliquum erat cervicis introſpicerem, cum antequam id ſecarem, ſpecillum tenue a fundo uteri oſculum verſus demitterem; tranſitum ad hoc non patere, ſenſi. Itaque inciſa vagina, oſculoque retecto, cum ſpecillum ne illinc quidem immiſſum tranſiret; diligentius inſpectans, oſculum vidi, cujus prominens corona ſecundum naturam ſe habebat, niſi quod parvo infra oſculum ſpatio corrugationem quaſi aliquam oſtendebat. Oſculum ipſum peranguſtum, & circuli omnino forma. Cum introſpicerem; exiguo ab ipſo intervallo oculis ſe objecit membranula albida, ipſum fortaſſe coarctans, certe occludens: eaque ſive deſcendenti, ſive aſcendenti ſpecillo obſtabat. Nec vero ad valvulas erat referenda quas alias (*e*) in cervice virginei uteri delineavi; neque enim illarum ſingulæ niſi ex parte cervicem occludunt, omnes autem ita ſunt poſitæ, ut aſcendenti quidem ſpecillo obſtent; ſed deſcendenti obſequantur. Non tamen negabo, iſtam quam modo deſcripſi, membranulam quopiam fortaſſe foraminulo, ut Littrius (*f*) in ſua vidit, fuiſſe pertuſam, aut ab aliqua ſaltem ſui ambitus parte pauxillulum inter ſe, & cervicis parietes intervalli reliquiſſe; quando nihil intra uterum collecti humoris deprehendi: niſi exiſtimemus, nec antiquam adeo fuiſſe membranulam, & humorem potuiſſe a revehentibus vaſis abſorberi.

18. Credere autem malim, rem aliquam ejuſdemmodi, aut paulo interiorem Nabothum (*g*) ſpectaſſe, cum *extraordinariam* uterini *orificii interni anguſtiam*, ſcripſit, in viventibus *non magis innoteſcere, quam ſolitariam ovulorum conformationem vitioſam*. Neque enim ignorare poterat Vir Doctus, non ſemel tradita hæc fuiſſe ab Hippocrate (*h*): *ſi os uterorum concluſum fuerit; fit ſpiſſum velut groſſus: & ſi digito contigeris; deprehendes durum ac convolutum, & digitum non admittit*: & quotidie peritos Chirurgos digito immiſſo ad uteri uſque oſculum examinandum, ſtante præſertim muliere, pervenire. Quin idem oſculum, aliter locata muliere, nempe uti cum ſpeculum quod vocant uteri, immittebant, poteſt vel ſine eo ſpeculo, ut non ſemel vidi, in conſpectum venire, maxime ſi vagina brevior ſit, immiſſo videlicet, loco ſpeculi, eburneo, aut cryſtallino congruæ latitudinis & longitudinis infundibulo, ſimulque lumine ea etiam, ſi opus ſit, ratione quæ a me tibi alias (*i*) indicata eſt.

19. Obliquitas quoque oſculi uteri obſtare poteſt ſemini, hunc ſubituro. Obliquitas autem illa oſculi conſequitur uteri obliquitatem, ut Hippocrates (*k*) docuit, ſcribens, *ſi uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum obliquum fieri*. Sed ego cum de obliquo utero aliis Litteris (*l*) acturus ſim; eo jam tranſeo, ut promiſſam exigui uteri Obſervationem ſubjiciam.

20. MULIERCULA annorum circiter ſex & ſexaginta, ſtatura quidem infra mediocrem, majori tamen multo quam ut ad pumilionum genus referres, quæ cum olim annos plurimos bajuli qui nunc diem obierat, hominis robuſti, ſed bardi, conjux fuiſſet, nunquam pepererat, noviſſime paulo ante medium Decembrem A. 1749. in Noſocomium venit infirmiſſimis viribus, nulla alia de re queſta, niſi de fame; erat enim mendica; & de frigidæ tempeſtatis injuriis. Cum ibi igitur, ut refocillaretur, cubaret, ecce repentino animi deliquio corripitur, & intra horam conficitur. VENTREM aperientes, improviſæ mortis cauſam ſtatim deprehenderunt, ruptum videlicet in meſenterio abſceſſum, ex eoque in ventris cavum effuſam materiam graveolentem: quæ res tanto citius huic anui, quam rhedario, ab Illuſtri Heiſtero (*m*) deſcripto, exitium attulit, quanto hæc infirmioribus erat viribus, & graviore, ut opinor, ætate. Ea autem exhauſta, abſterſaque materia, & meſenterio cum inteſtinis amoto, continuo urinarias, & genitales Partes diligentiſſime e ſuis ſedibus detrahere, ut ego mandaveram, perrexerunt, utraſque ibi, ſicuti ex viro pridie oſtenderam, ita ex muliere Studioſis Rei Anatomicæ protinus oſtendendas. Quod & feci, non ut naturalem, quemadmodum alias, ſed ut præternaturalem, quando ſic contigerat, & in parte perraram earum conſtitutionem viderent. Et in renibus quidem id vitii erat, ut veſicas illas, ſeri plenas, in ſuperficie partim exſtantes, partim ſemiſepultas oſtenderent, dexter præſertim qui magnam habebat ad extremum inferius, & faciem præterea hic illic, ſi attente aſpiceres, inæqualem. Ureteres tamen non dilatati, imo parvulis oſculis in veſica hiantes, ſana quidem, niſi quod cum tunicæ ejus cæteræ eſſent in ſe contractæ, extima tamen erat non modo laxiſſima, ſed ſi vel leviter traheres, facile ſequens, & a cæteris late ſecedens. Urethræ denique, cujus erat juſta longitudo, ſi intimam faciem inſpiceres; minimas hic illic quaſi veſiculas ſubvideres. In genitalibus autem plura a conſueta naturæ norma recedebant. Ut enim omittam in ejus ætatis fœmina, & bajuli uxore, naturalis parvitatem, nympharum autem tantam exilitatem, vix ut earum initium, idque leviſſimum, breviſſimumque appareret; clitoridis glans, & præputium nuſquam occurrebant; ſed utriuſque loco rotundum,

(*p*) Ibid. n. 6. (*q*) Ibid. n. 7. & c. 2. n. 42. (*r*) Obſ. Med. l. 4. prope fin. (*ſ*) Opere T. 3. P. 3. n. 12.
(*t*) Cent. 4. Hiſt. 64. (*u*) l. 3. S. 24. Obſ. 18. §. 10. (*x*) Epidem. l. 5. n. 12. (*y*) ad Boerh. Prælect. ad Inſt. §. 675. not. *i*
(*z*) De Chir. Oper. ubi de vitiis quor. cauſa fœminæ concub. non admitt. (*a*) Oſſervaz. 1. (*b*) loco modo cit.
(*c*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obſerv. Anat. 13. (*d*) De Sterilib. n. 13. (*e*) Adverſ. Anat. 1. Tab. 3.
(*f*) ſupra ad n. 16. cit. loco. (*g*) n. 20. Diſp. ſupra ad n. 12. cit. (*h*) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. & De Nat. Muliebr. n. 33.
(*i*) Epiſt. 14. n. 13. (*k*) libro noviſſime cit. n. 34. (*l*) Epiſt. 42. n. 31. & ſeqq. (*m*) Diſſert. de Hernia Carn. §. 28.

tundum, nec parum exstans tuberculum, eadem qua naturale, cute obductum. Quam cum incidissem; materiam multam offendi ejus prorsus naturæ ac quæ sub clitoridis, penisve præputio congeritur, albidam, semisiccatam, & propterea quasi in pelliculas, ut tum solet, quarum aliæ aliis incumbunt, dispositam: sub ejus autem materiæ ima fere parte clitoridis glandem, ejusque præputium, utrumque tenue, & parvum; ut tuberis illius protuberantia multo maxima ex parte ab ea materia efficeretur. Quæ a me idcirco pluribus hic verbis descripta est, quod ex hac Observatione dubitatio quædam tollitur, quam Santorinus (*n*) infirmaverat, summi alioquin Viri Boerhaavii (*o*). Certe enim cum incisa a me cutis neque foraminis, neque cicatricis ullum prorsus haberet vestigium; nunquam illuc se conjicere materia potuit quæ ex urethræ canaliculis prodiisset; sed neque ex glandulis aliis proximis; ut jam pateat, ex fontibus qui in mulierum glande, aut præputio sint, & quod consequitur, virorum quoque, esse derivandam. Cæterum clitoridis neque corpusculum, neque crura, neque ullus ex iis quos illi solent attribuere, musculis deerat: plexus autem Retiformis exigua erat crassitudine. Etsi autem hymenis vix unum atque alterum, idque leve, restabat vestigium; vaginæ tamen orificium ea erat angustia, ut virum nunquam admisisse videretur: certe crassiorem de quatuor minoribus meæ manus digitis non transmisisset. Vaginæ autem, secundum longitudinem apertæ, & explicatæ latitudo erat vix paulo amplior duobus digitis transversis, longitudo quatuor non æquabat. Nullæ intus carunculæ, nullæ rugæ, si perbrevem, & angustam exciperes pone alterum vaginæ orificii latus quasi corrugationem. Uteri osculum nulla extuberante corona cinctum, forma erat propemodum circuli, sed parvi adeo, ut mediocre specilli capitulum non admitteret. Inde ad supremam usque extimamque fundi uteri partem haud tantum erat intervalli, ut æquaret maximam mei digiti pollicis latitudinem. Neque indicata longitudine erat latior summa, id est latissima uteri pars; nam reliquum ne latitudinem quidem æquabat apicis digiti minimi, vel antequam incideretur, spectata. Incidendo, parietum crassitudinem reperi tum fundi, tum cervicis tenuiorem quam ubi in ea Graafii Figura (*p*) quæ uterum exhibet infantis, die 23. ex quo edita fuerat, mortuæ, tenuissima delineatur. Qua ex Figura cum ea quam paulo ante indicavi, longitudine comparata, facile intelliges, ex quo mulier qua de loquor, nata fuerat, non videri ejus uterum crevisse, aut si in latum crevit suprema parte, certe proportione longe, atque adeo nimio minus vel in parva muliere crevisse quam reliquas ejus corporis partes, nec facile unquam menstruum sanguinem ejecisse. Cæterum ut in ea Figura vides, ita in muliere hac quoque duplo erat longior cervicis cavea quam fundi uteri; sed vix subobscure cerni in cervicis cavea poterant fibræ aliquæ, eæque dumtaxat in longitudinem ductæ: ejusque interior facies alba, fundi ex subrubro fusca. Attamen Falloppii tubæ erant multo quam tanta uteri parvitas ferebat, longiores, osculoque inter fimbrias aperto: quanquam alterius fimbrias minimis, albidis, subrotundis corpusculis osseis, aut certe præduris, exterius asperas deprehendi. In Alis Vespertilionum plexus erat nullus; nervi tamen multi secundum earum longitudinem decurrebant. Vincula Teretia hic uterus habuit valde tenuia. Lata autem, id quod ex ejus parva adeo latitudine consequebatur, perquam ampla. Quorum summas oras frustra inspectavi, ut quales testes mulieri huic obtigissent, viderem. Tunc vasa Spermatica, quæ visa hic non multo quam soleant, tenuiora, diligentissime persecutus præsertim qua Lata adibant uteri vincula, cum proxima, ex qua hæc vincula incipiunt, peritonæi portione annexa adhuc, accurate deposita, nullos omnino huic fœminæ fuisse testes, nullumque eorum vel perobscurum inchoamentum, præclare cognovi.

21. Ex his quæ in frequentissima Studiosorum corona demonstravi, satis superque intelligis, ut opinor, perinde fuisse huic mulieri exiguo isto utero præditam esse, ac si omnino caruisset. Quam rara autem sit exiguitas, a me descripta, ex omnibus quæ in Sepulchretum congesta sunt, parvi uteri exemplis ipse poteris existimare. Amatus quidem ait, (*q*), *solere hujuscemodi uterum*, contractum videlicet ac parvum, *in nonnullis non raro conspici præcipue sterilibus, & quæ nunquam pepererunt*: quibus *mamillæ quoque parvæ, & contractæ sunt, ut ex illis uteri parvitas & exiguitas etiam arguatur*. Sane & ipse steriles quasdam mulieres novi, quibus præter papillam, & areolam, vix ac ne vix quidem mammarum esset quidquam. Sed quem tamen uterum designat Amatus? nempe quem viderat *inter rectum intestinum & vesicam contractum, ut altera vesica ab imperitis crederetur*. Num vero quisquam vel imperitissimus poterat quem ego conspexi, pro altera vesica accipere, brevem, angustumque adeo, nullaque propemodum crassitudine? Quod repones pariter Judecii Observationi (*r*) in altera sterili, uterum *instar pomi Borsdorfiani minoris contractum* proponentis. Quæ Observatio, ut ex instituto certe debebat, minime in Sectione hac commemoratur. Commemoratur autem altera (*s*) in qua uterus *exiguus & arctus* fuisse, scribitur, *qualis puellæ* 10. *aut* 12. *annorum*. Qui propterea nihil ad nostri parvitatem; quamvis ille compressus præterea dici non posset ab utre, ex ipso initium sumente, & ventris capacitatem jam a sexennio explente. Describuntur denique ex Riolano Observationes duæ (*t*), quas, si paulo attentius legas, unam eandemque esse, sentias. Nec sane aliud discrimen est, nisi quod in prioribus Anthropographiæ Editionibus (*u*) unde prima describitur Observatio, nomen matronæ appositum est; in posterioribus (*x*), unde altera, prætermissum; nam quod capitis numerus neutrubi respondet, fortasse ex operarum incuria est: tuberculum autem quod in cervice memoratur, & in Sepulcreto (*y*), pro sterilitatis causa accipitur, Riolanus, si quæ præposuit, attendas, videtur pro fœcunditatis causa accepisse, præsetim cum ea matrona sterilis non fuisset, imo liberos olim tres edidisset. Verum utcunque hæc sunt; quod ad nos attinet, in eo est quod cum *anno ætatis* 55. *decessisset, exiguam matricem, durissimam, ac ferme cartilagineam* habebat. Vides autem exiguitatis modum ab Auctore non definiri: & quamvis hæc summa reperta esset; ab ortu tamen, ut pote in ea quæ ter pepererat, non fuisse; sed a morbo, qui postea sensim, ut duram adeo matricem fecerat, sic etiam contrahere potuerat. Quod fac memineris cum in alias incides hujus generis Observationes, in eamque præsertim in qua (*z*) fœminæ diuturno saccato hydrope confectæ uterum quidem leges *nucis moschatæ magnitudinem non superasse*; eundem tamen *instar cartilaginis induratum fuisse*. Observationem autem alteram (*a*) qua *parvum instar ovi columbini* invenerunt, explicandi occasionem proximis Litteris (*b*) habebimus.

22. Sed in nostra Observatione illud præterea rarum fuit, quod testes deessent: qui vel duarum in quibus nullum prorsus uterum fuisse, diximus (*c*), in prima tantum, non pariter in altera defuerunt. Quorum ego, & tubarum vitia, quæcunque in dissectionibus conspexi, si vellem omnia singillatim his Litteris comprehendere; nullas hisce accepisses longiores. Sed nimirum operam supervacuam sumerem, cum eorum pleraque aliis Epistolis scripserim, aut sim scripturus. Itaque nonnulla hic attingam, quæ commodum alibi non essent locum habitura, de tubis primum, tum de testibus.

23. MULIERIS annos natæ circiter quinquaginta cum exsecta genitalia in Nosocomio demonstrarem ineunte Aprili A. 1743; hæc duo animadverti. UTERINI osculi corona, quæ erant crassissima, prominentiam insuper una ex parte habebat subrotundam, quam secando, albam intus vidi, scirrhosamque esse, censui. Tubarum autem neutra tenuissimum specillum, per majus orificium ad aliquem tractum, jam inditum, ultra eum locum admisit; re autem vera utramque vidi esse prorsus imperviam.

24. FŒMINÆ alterius, quam necdum quadraginta annos natam thoracis acutus morbus, chronico superveniens, absumpserat, cerebrum de quo nihil hic attinet dicere, & generationi attributas partes ibidem eodem anno circa medium Decembrem ostendens, in his quædam offendi non indigna quæ huc referantur. A NATURALI ut incipiam, in quo illæsus hymen fœminam hanc virginem fuisse, demonstravit; subrubentia albi alioquin semilunaris hymenis cornua ad rubentem quendam quasi annulum perveniebant, quo tumens urethræ finis cingebatur. Urethræ autem alterum, quod ad vesicam spectat, orificium, & proxima ipsi, urethræ intima facies nigris, parallelis, crassis, exstantibus lineis secundum longitudinem distinguebatur, quæ vascula erant vi-

(*n*) Obs. Anat. c. 10. §. 12. (*o*) Epist. de Fabr. Gland. (*p*) De Mulier. Org. Tab. 24. Fig. 4. contra litteram G sinistram.
(*q*) in Additam. ad Sect. hanc 34. Obs. 2. (*r*) quæ 1. est in Additam. ad Sect. 10. l. 2. (*s*) Sect. hac 34. Obs. 4. §. 17.
(*t*) Ibid. §. 3. & 5 (*u*) ut in illa A. 1626. l. 2. c. 34. (*x*) ut in illa A. 1649. eod. c. (*y*) Vid. inter titulos Obs. 4. post n. 4.
(*z*) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 19. n. 2. (*a*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105. (*b*) n. 26. (*c*) supra, n. 13.

videlicet sanguine distenta. Vaginam, osculum, & cervicem uteri ipsa quidem non secus ac par esset, inveni se habentia. Uteri autem fundus cum protuberaret aliquanto magis quam solet, neque hujus rei causam in parietibus, qui sani erant, reperirem; in cavea reperi, cui tres innatæ erant excrescentiæ. Harum maxima paulo minori erat ambitu quam unguis digiti pollicis, nec valde crassa, undique soluta, nisi qua per non tenuem pedunculum cum summo caveæ sinistro latere committebatur: intus extraque magna ex parte cruenta adeo ut nigricaret: paulo minus dura, quam parietum uteri substantia. Ad summum quoque oppositum latus par erat nigredo; sed nulla ibi excrescentia. Erat autem altera aliquanto infra eum locum intervallo, subrotunda mediocris, & ejusdem ferme ac prima, naturæ. Minima tertia, paulo infra ipsam primam locata, compuncta aquam emisit, quasi hydatidem intra corticem ex nigro cruentum contineret. His ita conspectis, cum ad Alas Vespertilionum oculos convertissem; in earum singulis inter ipsum testem ac tubam ternos quaternosve globulos majores, minoresve animadverti duros, & ex rubro fuscos; ut a primo scirrhosas conglobatas glandulas esse, crediderim. Verum scalpello adhibito, sub cortice membraneo illius quem dixi, coloris, nucleum inveni album, lævem, & facile excidentem, durum, ut osseus, an lapideus esset, dubitares, figura, & magnitudine quoque, si eductum e maximo globulo spectares, pisi mediocris. Globuli minores nucleum huic similem, sed minorem, continebant, nisi quod in uno ex minimis pro nucleo materia inerat alba quidem, sed submollis; ut ex ea duros concrevisse nucleos, facile conjiceres. Intelligis, quid impedimenti ab interjectu & pondere istiusmodi globulorum futurum esset, tubarum motui, & propiori ad testes accessui. Verum insuper hi quidem erant exsucci, contracti, & strigosi. Tubæ vero pariter imperviæ atque in superiore muliere dictum est, nisi quod tenuissimum specillum aliquanto tamen propius uterum admittebant.

25. Etsi vero qualem in duabus hisce fœminis deprehendi tubarum occlusionem, talem reapse in aliis quoque, ut ex aliis habes Epistolis, nonnunquam inveni; longe plures tamen fuisse, fateor in quibus cum occlusas primo tentamine existimassem, post accuratiorem perquisitionem revera fuisse pervias, animadverti, & quod in I. olim Adversariis (*d*) scripseram, insecutis temporibus confirmavi. Sic vero aliis pariter observatum esse, testimonium comprobat Experientissimi Halleri (*e*), *non sæpissime* tubas *obstructas esse, recte contra Ruyschium Morgagnus Advers. I.* Sane autem cum Ruyschius in Observatione (*f*) quam Sepulchreto non additam fuisse, mirum est, duos tubarum occlusionis modos haud obscure proposuisset, quorum unus est quando altero extremo cum teste arctius sunt coalitæ, alter, cum obstructæ sunt aliter; manifestum esse omnibus potuit, mea illa Adversaria attente legentibus, de primo verba me non fecisse, utpote in quo nulla est opus perquisitione, ut evidentissima occlusio in conspectum veniat. Quæ cum ita sint; fateor, me legentem quæ Ruyschius (*g*) pro se reposuit, quantum eximiæ Summi Anatomici erga me humanitati obstrictum me sensi, tantum esse miratum, cur ipsi *visus* sim illum tubæ cum teste coalitum *nunquam oculis spectasse meis*. Spectaveram autem, & spectavi etiam postea, ut meæ ad te Epistolæ ostendunt, nec solum in vetulis (*h*), sed & in junioribus (*i*): & in utrisque interdum utrinque (*k*), alias ab altero dumtaxat latere (*l*). Sed & Observationes supersunt aliæ, quarum huc duas adscribere non gravabor.

26. ANUS, ex capitis ictu mortuæ, genitalia cum annexis urinariis Partibus ad me allata sunt, Anatomen in Gymnasio tradentem, sub Januarii finem A. 1743.

AORTÆ truncus qui inter renes descendebat, intus a summo ad finem usque faciem ubique habuit maxime inæqualem, & quasi corrosam ob osseas squamas, crebras adeo, ut Lumbarium arteriarum oscula ne agnosci quidem facile possent. Tubæ autem uteri ita cum testibus, alioqui non tumidis, concretæ erant, & confusæ, ut altera præsertim, quæ fimbriis omnino carebat, a teste internosci non posset.

27. MULIEREM intra trigesimum circiter a partu diem lenta febris absumpserat. Eodem ad me, tempore propemodum eodem, sed A. 1746. quidquid ex genitalibus ejus potuit, allatum est. TESTIS enim, & tuba dextera inter se, & cum proximo Colo intestino glutinata, magna jam ex parte abscessu corrupta fuerant, quem febris illius, ac mortis præcipuam causam fuisse, arbitror. Uteri constitutionem, puerperæ convenientem, alio describam loco: satis hic erit quod morbidum visum est, adnotare. Scilicet coronæ osculi pars quædam, anteriora spectans, ex violaceo nigricabat: sed & secando ab osculo ad cervicis usque longitudinis medium, intra hujus parietum substantiam nigredinem animadverti quasi sanguinis intra dilatata vasa subsistentis.

Testis denique sinister colore quidem, & magnitudine a sano quocunque non discrepabat. Mollior tamen erat, sectusque humidior, ut quasi ex *gelatina* potius, quam ex alia substantia, factus videri posset. Nihil usquam lutei, nihil vesicularum fuit, si cellulam excipias sphæricam, exigui uvæ acini magnitudine, inanem, ex crassiuscula, albidaque tunica factam. Quæ cellula, sub ipsa testis membrana sita, indicium sui dederat priusquam ille incideretur. Nam sub obscura quasi cicatrice, ei cellulæ respondente, subflavi quiddam transpici videbatur.

28. Non puto, ex hac utriusque testis, & alterius tubæ constitutione capturum te esse argumentum ad sententiam impugnandam quæ nunc doctioribus plerisque, aut certe bene multis placet de usu istarum particularum. Ejusmodi enim argumenta, ab Nabotho quoque (*m*), & ab aliis olim inculcata, non modo scis quam sint facile soluta, sed & alia non paulo in speciem difficiliora, ut cum fœmina quædam objecta est, quæ cum a longiori tempore non esset gravida, quam ut fœtus vix tertiam partem æquaret longitudinis minimi digiti, utrumque tamen testem scirrhosum habebat. Satis enim est ut cum fœmina concipit, testis alterius non minor particula sana sit, quam quæ ad unam maturam vesiculam, sive potius ad unum maturum pertineat luteum corpus. Quod ubi officio perfunctum est suo, si ipsum quoque, dilatante se morbo, vitietur, & vel in scirrhi naturam degeneret; nihil id laudatæ sententiæ officit. Vitiari autem posse intra non plurimas hebdomadas, nedum intra novem ipsos gestationis uteri menses, quid est quod afferere prohibeat? Quo magis mirandum est, fuisse haud ita pridem qui tubas objiceret sine fimbriis, & occluso prorsus quod inter has est, orificio in muliere ab se inventas quæ ante octo annos pepererat! quasi vero sic natam fuisse, credere oporteret, nec potius a morbo non antiquo iis particulis mulctatam esse, præsertim cum *bulbus aliquis pyriformis, materia subalbida fluida turgens*, quam pus fuisse, credibile est, fimbriarum locum occuparet. At enim *fictiones intellectum quidem adjuvant*, inquit, *rei veritatem non demonstrant*. Sed ubi demonstrationibus non est locus, sententia autem quæ istiusmodi impugnatur argumentis, jam satis multis fulta est rationibus, atque observationibus; quid cum his verisimilius congruat, videndum est, idque reponendum. Atque ut intelligas, quanto aliter mihi atque illi, videatur; illi ne octo quidem anni ad hujusmodi vitia inducenda satis erant: mihi nonnunquam satis est ipsum alicujus partus difficilioris, & insecuti non felicis puerperii tempus. In tali enim partu vehementes, crebrique nisus gravem uterum urgent (quod alibi etiam attigi (*n*)) in testes, tubasque subjectas, quæ particulæ ad pelvis ossa apprimuntur, & inflammationis initium contrahunt, quam augent mox lochia, exempli gratia, parcius fluentia. Tanto autem facilius contingere hæc, arbitror, quanto magis in prægressa uteri gestatione violenti, frequentesque vomitus illas particulas presserint, atque concusserint, aut aliæ causæ aliquæ jam lædere inceperint, & ad capiendum vitium disposuerint. Sed his missis, ad historias revertamur, & quoniam de tubarum peculiaribus, & de his, ac testibus communibus vitiis quædam attigimus; nonnulla testium quoque peculiaria vitia strictim proponamus.

29. FŒMINAM quadraginta circiter annos natam apoplexia olim tentaverat, novissime autem rediens confecit. Ex ea, cum publicas Anatomicas demonstrationes haberem A. 1725. nullæ aliæ in Gymnasium illatæ sunt Partes, nisi quæ lotii excretioni, & generationis operi inserviunt. RENIBUS interjectus Magnæ arteriæ truncus initia, sed levissima, intus ostendebat ossearum squamularum. Renes ipsi, qui non ita multa pinguedine erant exterius prædití, eadem inter papillas ea copia farcti erant, ut majorem non meminerim. Testes ambo quidem erant strigosi; sed dexter multo magis contractus: ex eoque hydatis exstabat castaneæ figura, & magnitudine, subfuscam aquam intra tunicas continens crassas, interiore facie æquales, & læves. In sinistro penitus

(*d*) n. 30. (*e*) Historia dissect. fœm. gravidæ §. 2. not. *b*, & ad Prælect. Boerh. ad Instit. §. 668. not. *e*.
(*f*) Cent. Obs. Anat. Chir. 83. (*g*) Advers. Anat. Dec. 1. c. 2. (*h*) Epist. 12. n. 2. (*i*) Epist. 38. n. 34.
(*k*) Ibid. & Epist. 21. n. 47. (*l*) Epist. 29. n. 14. & Epist. 26. n. 13. (*m*) Disp. de Sterilit. Mulier. n. 11. & 12. (*n*) Epist. 39. n. 38.

tus condita erat cellula rotunda, minori uvæ acino haud major, quam albi & crassiusculi parietes efficiebant intus inæquales, & humoris aliquid complectentes. Cæterum in neutro ex naturalibus vesiculis ulla fuit.

30. Cum hæ vesiculæ ad generandum sint necessariæ, sive ipsæ, ut plerique credebant, sint ova, sive potius in luteum corpus mutentur, perinde esse, vides, sive prorsus desint, sive non eum quem debent, humorem contineant. Itaque mirandum non est, si mulier, sana alioqui, & juvenis, juvenique, & valido marito nupta, sterilis fuerat, in qua Vallisnerius (o) vesiculas omnes turbida, & fuliginosa materia, parumque fluida plenas offendit. Neque non timendum erat, ne infœcunda fieret, si vixisset, Juvenis altera, intra horam a primo partu mortua, in cujus utroque teste, Alexander Bonis ad me scripsit, vidisse se cum Santorino quamplurimas variæ magnitudinis vesiculas, pellucidum quidem humorem continentes, sed in quo parvum corpusculum candidum, quamcunque examinares vesiculam, conspiciebatur. Quam desideratissimorum Amicorum Observationem tibi libentius memoravi, ut morbi effectum esse posse, intelligas, quod graves Auctores pro fœcundæ factæ vesiculæ indicio proposuerunt.

31. Quot huc præterea addere possem, ni longior esse nollem, meas vitiorum testium muliebrium Observationes, vel ex iis conjicies quæ de ipsis illorum vitiis, aliis quidem rarius, aliis autem persæpe a me repertis, pressius olim in I. Adversariis (p) indicavi. Quem locum, ut plures, idem confirmantes, commemorarunt; sic nescio cur vix perpauci, in quibus præcipue fuit Cl. Vir Paitonus (q), alterum se locum legisse, ostenderint, ubi in Adversariis IV. (r) quid, & cur mihi videretur de vesicularum, & luteorum corporum natura, & usu, proposui; cum plures tamen post annum quo illa sunt edita 1719. eadem essent suis in scriptis repetituri. Sed ad locum illum primum ut redeam; qui meis illis, aut aliorum consimilibus Observationibus abusi sunt, ut aut testes esse inutiles, aut mulieres ut plurimum steriles fore, contenderent, ii minime animadverterunt, neque ut plurimum, si juvenes, sanasque incidamus, ea vitia occurrere, neque necesse esse ad concipiendum, ut omnes utriusque testis particulæ sanæ sint, neque demum, cum præter testes, tot aliæ muliebres partes, quæ ipsæ quoque sæpe vitiis obnoxiæ sunt, ad gignendos liberos sint necessariæ, revera non perraro, sed neque ut plurimum, neque ob eandem causam, mulieres aut infœcundas esse, aut fieri, vereque olim hæc ab Hippocrate (s) scripta esse: *Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem sæpe pariunt.* Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVII.

Agitur de Menstrui Fluxus vitiis, & de Fluore Muliebri.

ETSI Bonetus singulis hisce argumentis singulas Sectiones attribuit XXXV. & XXXVI; tamen non una mihi causa est, cur ambo his unis Litteris complectar. Nam illud primum animadverti, si longa, & crebra Scholia detrahas, eaque ex quo meliora in Medicis Scholis tradita sunt, haud raro inutilia, non ita multas in istis brevibus alioquin Sectionibus Observationes superesse. Deinde ex his esse aliquas, ut Bonetus ipse fatetur, ab eo alibi propositas, imo & nonnullas quæ, ipso non sentiente, in una eademque Sectione repetuntur, ut puta in XXXV. Observationem IV. in ea iteratam quæ sub Observatione VII. ultimo loco est, nempe §. 10; in Sectione autem XXXVI. eam quæ Observationis I. §. 1. legitur, repetitam §. 2. Quæ repetitiones eo minus ferendæ sunt, quod aut secundo loco imperfecta historia est, ut in exemplo altero, aut etiam utrobique, ut in primo. Nec vero dicas, utrinque rejici lectores ad *tit. de ventris tumore lib.* 3. Versandæ enim sunt grandes paginæ centum octoginta sex, ut in eam denique historiam incidamus, longe aliis verbis incipientem, eoque minus facile reperiendam, sub Observatione LV. §. 23; sed ne ibi quidem accurate descriptam, neque ullis, quibus opus erat, animadversionibus emendatam. Scripserat enim historiæ Auctor Dodonæus eo ipso quod indicatur, capite 34. ex ejus Virginis utero, quantumvis exulcerato, nulla ideo toto morbi tempore excrementa descendisse, quia *hymen obstabat, quod natura virginibus concessit*. In Sepulchreto autem legimus *qui natura virginibus concrescit*. Verum utrolibet modo legas; quomodo virginibus cæteris menses effluunt? imo isti ipsi quæ erat *quinquaginta quinque aut sex annorum*, si ante morbum non effluxissent: quomodo id Dodonæus omittere potuisset? Igitur nec *quod natura concessit*, nec *qui natura concrescit* legi potest. Postremo aliquot miror suis cum Scholiis Observationes, ut quæ Sectione XXXV. sub Observatione I. proponitur, non, ut institutum postulabat, ad morborum causas, sed ad naturales menstrui sanguinis fontes attinere: hosque in vagina, si productas attendas Observationes, constitui: quas quidem ego inficiatus sum nunquam; etsi mihi necdum contigit, ut alibi quam in fundo uteri viderem; nec magni facere possum rationes quasdam quibus ad illud confirmandum utuntur, velut illa quæ in Scholio subjicitur §. 2. Observationis I. nimirum vaginæ *aliquando cancros aut scirrhos supervenire incurabiles, eoque magis si menstrua deficiant, quia sanguis qui expurgari solebat, ibi diutius cunctatur, remoratur, & calescit: rarius in fundo & cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera, & tumores nascuntur*. Hoc enim; ut alia prætercam; num *rarius* fiat, tibi satis ostendent pleræque Sectionis proximæ Observationes. Verum hæc, & de naturali menstruarum purgationum causa Observationem III. cum prolixis adeo, quæ ipsam consequuntur, Scholiis omittamus, & propositi memores, primum de Menstruis ea quæ ad morbidam constitutionem attineant, ex Valsalvæ Observationibus describamus.

2. VIRGINI quæ salacior videbatur, vividior certe erat, necdum menses fluxerant, cum anno exacto duodevigesimo extincta est. UTERUS erat exiguus: fundi tamen longitudo non minor, quam cervicis.

3. Satis hoc est, ut intelligas, in hac tamen Virgine crevisse uterum magis, quam in ea Muliere quam superioribus descripsi Litteris (a); ut exiguus quidem esset, sed pro ista ætate exiguus, confirmetque Observatio hæc conjecturam de illa nostram, mensibus nunquam esse purgatam. Excitare etiam potest ad suspicandum, num quod virginibus nonnullis, sanis alioquin, alacribus, & justum corporis augmentum consecutis, menstrua annis aliquot postquam plerisque solent, proveniant, num, inquam, tardiori aliquando uteri incremento adscribere oporteat. Novimus generosissimam Virginem, in earum quas modo indicavimus, numerum referendam, quæ nupta antequam menses, annos aliquot expectati, apparerent, fœcundissima tamen fuit, utque id minus miraremur, eadem prorsus ejus quoque matri contigerant. Nimirum satius est, quod tunc fecimus, ubi egregie valent, expectare, & nihil movere, ne operi quod natura tardius aliquanto perficit, moram forte nostris intempestivis auxiliis afferamus.

4. VIRGO altera, multos jam annos menstruis carens purgationibus, diuque ulceribus in tibia vexata, tabefacta periit. IN THORACE, & Ventre stagnabat aqua. Testes sine ullis vesiculis, ex substantia constabant subalba ad pancreatis similitudinem, sed molliore. In uteri interiore facie corpora glandulosa protuberabant quam plurima, nisi quod in summo fornice pauca erant.

5. En exemplum alterum quod Medicis quibusdam objicias nimis properantibus, ut menses cieant. Non reputant scilicet, quam variæ & inter se discrepantes causæ esse possint cur illi non fluant, & continuo ad ea decurrunt quæ moveant, quasi uterus ipse satis paratus semper esset ad incitatum sanguinem transmittendum. Itaque haud raro vitii causam augent, non tollunt. Prospere cedunt illa in plerisque, ubi sanguis est viscidus, aut ab nimia seri copia iners; abundare enim plerumque hoc vidi, parte reliqua missi sanguinis fere in cylindrum æquo tenuiorem contracta, cum illa purgatio aut ex toto, aut magna ex parte deesset: quin etiam sic esse animadverti vel in quadam cui a quinque aut sex, haud amplius, diebus fuerat illa medio in cursu ex terrore suppressa. Verum qui possint remedia illa bene cedere non modo cum sanguis e contrario ferventior est, aut copiosior, sed cum ipse quidem sic satis recte se habet, uterus autem siccior est, & contractior, aut, quod ex diuturnis quibusdam morbis, ut in proposita Virgine, suspicari licet, organico quopiam

(o) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 14. (p) n. 30. (q) Della Generaz. dell' Uomo Disc. 3. (r) Animad. 28. (s) De Sterilibus n. 5. (a) n. 20.

piam vitio affectus? Nempe alias humectare, & laxare præstat; alias autem vitia alia, quo ad ejus fieri potest, resolvere. Nobilem ego Medicum novi qui ad cienda menstrua uti consueverat chalybis scobe, mista cum massa pilularum de aloe, & de ammoniaco, & concreto cichoreæ succo, addito insuper cum remedii vim augendam censeret, pauxillo dictamni Cretici, myrrhæ, & croci: ex quibus confectas pilulas quotidie dabat fere binas ante parcam cœnam, mane autem jusculum, herbis, & radicibus medicatum quæ emolliendi, & quæ aperiendi facultatem haberent: hisque auxiliis ferme semper sui voti compotem se factum ajebat; modo apta simul servata esset vivendi norma. Scilicet hic, cujus ego remedia commemoravi, non quod non vulgatissima sint, sed quod alia aliis sint facultatibus prædita, sæpius potuit id quod susceperat, efficere, melius tamen effecturus, si quid potissimum in singulis fœminis præstare oporteret, scire licuisset. Unum enim, sed præ cæteris conveniens, auxilium citius, & efficacius rem gerit. Sic alius mihi notus est Medicus, qui cum videt, aloeticis esse locum, nihil nisi pauca aloes grana, quacunque re quæ amaritudinis sensum prohibeat, involuta, quotidie exhibet, iisque dumtaxat felicius menses revocare se, dicit, quam granis multo pluribus, aut aliis simul datis remediis. De vivendi autem norma minime negligenda quod diximus, tanto certius est, quanto evidentius, ab erroribus in ea admissis expurgationem hanc valde imminui, & interdum supprimi. Ita; ut veteri exemplo recentem quarundam errorem notemus: Galenus (b) memoriæ tradidit, Romæ sua tempestate *contigisse, cum vulgo mulieres aquam frigidissimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorsus imminute purgarentur*.

6. Sed ad auxilia ut redeam menses cientia; est aliquando cum locus sive in præsentia, sive in posterum ipsis est nullus; ut puta cum uterus ejusmodi vitio affectus est, ut tolli non possit. Exemplum ab Experientissimo accipiamus Benevolo (c). Quatuor ille virginibus retentum in uteri cavo menstruum sanguinem, chirurgicis usus præsidiis, emisit. Earum tres primæ singulis postea mensibus secundum naturæ leges sanguinem ex utero prodeuntem viderunt. Quartæ ne octo quidem, aut decem post annis, Medicis omnia incassum tentantibus, unquam prodiit. Quid ita? Nimirum quia hæc nec breviori tempore, ut illæ, neque minorem quandam, minusque noxii sanguinis copiam, sed triennium ipsum, ut jam duas, & triginta libras æquaret, nec sine putrida purulentaque admista materia, in uteri cavea retinuerat. Veri igitur simile erat, læsam hujus interiorem faciem, cicatrice obducta, non patula amplius habere oscula, unde statis temporibus sanguis exiret. Quid autem, rebus ad hunc, aut ad similem alium quempiam modum se habentibus, ab iis quæ sanguinem incitent, remediis expectare liceat, nisi ut malum ad malum addas? Parcius hæ alimentis utantur, & incisa, cum opus est, brachii vena, sanguinem mittant.

7. Nunc quando in sermonem quem tibi esse perjucundum scio, de medicis curationibus deficientis menstrui sanguinis ingressus sum; priusquam ad contrarii vitii anatomicas historias transeam, quonam adversus hoc alterum præsidio plurimum fideret Vir industrius, atque experiens Jo. Hieronymus Zanichellius, subjicere non gravabor. Cochleas ex parvulis istis, & albicantibus, quæ super carduo stellato inveniuntur, exacte una cum testis contundi in mortario jubebat, additaque modica portione conservæ, ut vocant, violarum, in linteo suspendebat, liquorem, compressionis etiam ope, descendentem excipiens. Hujus liquoris satis recentis uncias tres mane, totidem meridie ante prandium, totidemque vespere ante cœnam propinabat, cum a dissoluto sanguine, & irritantibus particulis fœto, nimium ipsius ex utero cursum fieri, censebat. Ea autem felicitate, confirmabat sibi hunc liquorem respondisse, ut ad sanguinis etiam expectorationem, si ab iisdem causis fieret, compescendam transtulisset, nec mihi aliter hæc concrederet, nisi pollicito, quo ad ipse viveret, nemini, quod & præstiti, revelaturum. Hoc etiam ab illo accepi: cum mulier septem ipsos annos uteri hæmorrhagia, irritis præsidiis omnibus, laborasset, bene ac feliciter ab se esse persanatam, dato *limonum* succo, & salis spiritu pari pondere. Dedisse autem propterea quia certam quandam scorbuticam in ea sanguinis constitutionem esse, conjecerat; expertum autem antea esse, quam profuisset aliis idem illud remedium ore continere, cum scorbutus graviter hoc erosisset. Ex his, quæ ut narrabat ille, sic ego refero, apparet, in hoc, ut in aliis quoque morbis, magni interesse causarum conjecturam: neque enim omnibus idem opportunum esse remedium potest. Interdum vero ne ulli quidem, nisi forte inter initia, locus est, velut ex ea intelliges, quam huc ex Valsalva attexam, historia.

8. MULIER annum agens alterum & quinquagesimum, ante quinque, aut sex annos ingenti per naturalia sanguinis profluvio vexari cœperat, sic ut grumi sanguinis ad selibræ pondus exirent, minoribus aliis postea subsequentibus. Serosa quoque interdum prodibat colluvies, alias humor aquæ similis in qua caro recens lota est. Qui si effluxus aliquando supprimeretur: molesti præ cæteris erant vehementer & dolor, & ponderis sensus in hypogastrio, donec rediens effluxus levaret. Ad hæc accedebat interdum urinæ difficultas, quæ post aliquos labores tandem cum sanguine fetido, putridisque filamentis reddebatur. Ischiadicus insuper dolor utrinque mulierem prehendit, noctu præsertim adeo sæviens, vix ut brevem somnum capere posset. Tum hystericæ convulsiones tanta vi ingruebant, ut fere moribunda, nec semel, videretur. His successit ventris universi tumor mediocris cum summa faucium siccitate, & crebra flatuum eructatione, ciborumque aversatione: propterea quod vel pauca assumpta illico tensio ad regionem ventriculi molestissima consequebatur. Hæc, & vomitus, cum alia denique silerent incommoda, nunquam mulierem dimiserunt. Quin duobus circiter ante mortem mensibus, vomitus, qui alias rarior, frequentior est factus sic quidem primum, ut nihil, nisi quos sumere solebat, vitellos, rejicere cogeret, cæteris quæ cum iis sumpsisset, omnino retentis, deinde vero ut novissimis viginti ferme diebus ex quolibet alimentorum genere vix quidquam retinere sineret: itaque deficientibus in dies viribus, e vita excessit. IN CADAVERE adeo emaciato, ut vel musculi quasi prorsus essent excarnes, vix ullum sanguinis vestigium in iis supererat. Venter totus salso opplebatur sero, in quo nonnullæ omenti portiones, atque alia quamplurima filamenta natabant. Peritonæi interior facies corpora ubique ostendebat non valde absimilia induratis pancreatis glandulis. Ventriculus exiguus, totusque contractus. Renes, quod ad eorum substantiam attinet, sani. Sed dexter minimos varia forma calculos intus habebat: quorum in sinistro nullus. Ureterum uterque urinam continebat, sinister pauciorem; at dexter, ad minimi digiti crassitudinem dilatatus, erat totus urinæ plenus. Denique sordidum ulcus, & fœtidum erat in collo uteri, in cæteris partibus secundum naturam se habentis.

9. Sive ulcus profluvii sanguinis acrioris effectus, sive exesis paulo majoribus vasis, ipsius vel ab initio causa fuit; quæ ad ulcus, & profluvium postea accesserunt mala, non difficile possunt intelligi, nervis ob ulceris sedem in sensum tractis, & sanguine ob ingentem ipsius, crebramque jacturam male reparato, ideoque seroso reddito. Inde enim dolores, hystericæ convulsiones, & vomitus; hinc vero, aut potius utraque ex causa ascites, vasis videlicet a convulsione sæpius constrictis, & sanguine tardius propterea per ipsa circumacto, & sero quo abundabat, facilius effuso. Urinæ autem difficultas, & non nisi post conatus excretio a vicinæ exulceratæ partis dolore, & constitutione, sicuti a retardata excretione illa, in ureteribus lotii retentio, & dexteri præsertim dilatatio ab illapso, & remorato calculo ex iis qui fuerant in rene ejusdem lateris, fortasse grandiusculo, sed neque cum ejectus est, inter tot alios dolores, molestiasque animadverso, neque postea in urina, iis fœdata quæ naturale totum inquinabant, cruentis, & putridis sordibus adnotato.

10. Si post Valsalvæ Observationes, accipere quoque aves meas; relege quæ in utero descripsi (d) earum quæ vel imminutis, vel ex toto emanentibus menstruis, interierant. Neque enim hic iterabo. Sed potius ab novissime proposita Observatione profluvii non sanguinis modo, sed & serosæ colluviei, ad Muliebrem Fluorem transibo, quod erat alterum Epistolæ hujus caput. Quem ad morbum etsi nullas Valsalvæ habeo Observationes peculiariter attinentes; tamen ex meis tot supersunt, præsertim si causarum quarundam hujus Fluoris initia persequi velim per dissectionem animadversa, ut, nisi caveam, vereri potius debeam, ne excessurus sim, quam non expleturus quem plerumque servare solitus sum, Litterarum modum.

11. Muliebris Fluoris fontes in utero plerumque sunt. Rarum est enim quod in Historia legitur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (e), ex amplo alterius ovarii abscessu, quocum tuba communicabat, in hanc purulentum serum, ex eaque in uterum, ex hoc denique in vaginam defluxisse. Ipse autem uterus seri fons est multicoloris aut simplicis, aut purulenti. Hoc vero defluit ex utero, aut vagina exulceratis. Illud ex utero fere, cujus aut intima

(b) I. de venæ sect. advers. Erasistratæos. c. 3. (c) Osservaz. I. (d) Ep. 19. n. 11; Ep. 21. n. 29; Ep. 31. n. 16; Ep. 38. n. 34; Ep. 45. n. 21. (e) A. 1700. Obs. Anat. 5.

intima membrana non secus atque illa narium in coryza, rheumate quodam afficiatur, aut ora vasculorum, post emissum menstruum sanguinem, se hactenus contrahant, ut sanguini quidem exitum, ejus autem sero non intercludant, quod ut alio in aliis colore infectum est, ita in omnibus non eodem colore fluorem facit. Atque hæc quidem in Adversariis (*f*) indicavimus. De rheumate autem hoc uteri diserte ante Recentiores, locuti sunt præclari Medici, in hisque Gulielmus Ballonius (*g*) qui *catarrhum* appellavit, & Lælius a Fonte (*h*) qui *destillationem uteri*, & *tanquam rheumatismum* esse, dixit, ante eos autem olim Galenus (*i*) qui *propter uteri rheumata* hos Fluores fieri, docuit. Ego vero ad eos primum qui priore aut altera ratione, aut alia, quam adjiciam (*k*), tertia ex simplici fiunt sero, deinde ad eos qui ex purulento, referendas Observationes proponam.

12. VIRGO annos nata circiter sexdecim, post quindecim dies ex quo febrem pertulerat domi, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium illata est. Vix illata, lumbricos vomuit, quorum unus erat rufus, spithama longior, crassitudine ferme par calamo scriptorio. Hos etiam domi, præcedente lachrymatione, non pruritu narium, vomuerat. De dolore querebatur cujus sedem ad hypochondrium sinistrum, eamque viciniam apposita manu sic indicabat, ut ventrem, an pectus designaret, satis percipi non posset. Pulsus frequens, parvus, debilis. Sæpius interdiu dormitabat. Per hæc triduum transegit. Quo tempore mulieres quæ ancillabantur, præter cætera incommoda, album quoque fluorem esse, animadverterunt. Quarto die sæpe delirare visa est. Pulsus debilior, ac minor. Lingua rubra, & arida. De capitis dolore querebatur. Die quinto in soporem valde prona; insecuta autem nocte multum vociferata est. Diebus sexto, & septimo eadem perstabant: urinam autem, quam semper multam reddiderat, plurimam tum, etiam inscia, reddebat. Die ex quo in Nosocomio esse cœperat, octavo, sopore obruta, mortua est. CADAVER altero a morte die consecuimus, qui dies fuit III. Kal. Apriles A. 1706. Cranio adaperto; hinc enim juvat eorum quæ vidimus, narrationem incipere; quidquid meningibus continetur, mollius fuit. Inter meningem Tenuem, & totam Oblongatæ medullæ basim non pauca aqua: quæ passim intra ventriculos quoque, & subrubra fuit. Choroides plexus pallescebant: vasa autem, ut alibi per Tenuem meningem totam, sic etiam per Laterales ventriculos repentia; sanguine erant turgida: ex iisdemque ventriculis cum ea meninge nullo negotio avellebantur, quam albæ aut cinereæ illorum parietes facientis substantiæ lamella, ubique paris propemodum crassitudinis sequebatur. Thorax pulmones habuit, præsertim sinistrum, intercedentibus membranis, ad pleuram adhærentes quibusdam locis tum ad medium, tum ad imum. Dexteri superioris lobi superficiem intuens, cum per investientem membranam globulos quosdam creberrimos transpexissem, milii seminibus haud majores; pulmones, cætera sanos, incidens, eosdem globulos ubique deprehendi, crebros quidem, sed intervallis disjunctos, duros, & quasi, ut videbantur, tartareos. In corde non fuit quod adnotarem; cum vix in auricula dextera polyposus cortex grumosi sanguinis latus obtegeret. Abdomen, quod exterius ad ilia lividum apparuerat, diducentes, jecur videramus ad medium imæ convexæ faciei macula infectum non magna, circuli ambitu comprehensa, ex cinereo albicante, qui color in visceris substantiam descendebat. In vesicula ad nigredinem vergebat bilis. Lienis quoque sima facies ex livido nigrescebat, ea tamen nigredine vix ultra tunicam se producente. Pancreas visum duriusculum. Ventriculus, quantum extrinsecus judicare licuit, sanus. In Tenui intestino lumbrici teretes manu percepti. Tunc oculos ad ea quæ in pelvi sunt, convertentes, in hac paucam aquam animadvertimus. Vesicam autem, quæ urina distenta fuerat, cum annexis genitalibus eximentes, in ejus intima facie vascula conspeximus sanguine tumida ad magnum tractum, ut supra oscula ureterum per quos pergebant, incipiendo, ad urethræ usque initium sic apparerent: quin etiam inter ea vascula, locis aliquot, guttas effusi sanguinis per intimam tunicam transpiciebamus; in urethra autem ipsa sub interiore ejus membrana, suis vasculis irrigata, grandiora his alia, sanguine multum distenta. Nympharum sinistra, quæ dextera latior, & usque adeo longior erat, ut ad labiorum frænum perveniret, interfusam substantiæ suæ aquam continebat. Porro vaginæ orificium, & hymen ex rubro nigra, & grave olentia, proxima autem vaginæ pars hic illic ex livido flavescens, non obscurum gangrænæ indicium dabant. Ab his infimis ad superiora conversus, sinistræ tubæ latius extremum deorsum tractum animadverti ab hydatide, acinum uvæ majorem æquante, quæ in attigua increverat parte Alæ Vespertilionis. Sed ea grandiorem hydatidem ab alterius testis membrana pendulam fuisse, intellexi ex subrotundo corpusculo, quod etsi erat in se contractum, intra crassiores tamen tunicas modicum etiam tum cavum servabat, & ab eo teste pendebat. In quo corpora duo erant condita subrotunda, alterum altero majus, utrumque autem ex nigra tunica factum, & ex concluso quodam quasi sanguinis grumo, rufi tamen coloris. Testis alter binas pariter, inæquales, & ex nigra tunica constructas, continebat cellulas; sed inanes. Parvus erat uterus, & ex parietibus constans parvæ crassitudinis. Ejus fundi superior pars tota a conspicuis sanguiferis vasis intus rubebat. Cum mucum, secundum naturam se habentem, uteri osculo, & proximæ cervicis parti abstersissem; comprimendo inferiorem uteri fundum, cervicem, & osculi uterini coronam, prodire ex his locis omnibus, & ordinate quidem, vidi albam crassiusculam materiam, quæ unde albus fluor provenisset, non obscure significavit.

13. Cęteras historię hujus partes eo quo spectant, per te referes; nos enim de affectionibus quibus de alibi satis scripsimus, hic iterum nolumus verba facere. Satis est partem ultimam attendas: neque propterea quod materiam albam crassiusculam expressisse, diximus, aliud fuisse quam serum, credas, cujus particulis cęteris quę aqueę sunt, mora decedentibus, aut in alveum sanguinis revectis, reliquę supersunt eum colorem, eamque crassitudinem, ut in seri videmus evaporatione, referentes.

14. VIRGUNCULÆ annorum quatuordecim, post ventris dolores in Nosocomio Patavino mortuæ sub initium Februarii A. 1719. cum genitalia membra Anatomes studio ad me afferenda curassem; quid morbidi præter expectationem deprehenderim, scribam, si prius duo quæ in Ventre adnotata sunt, dum ea membra eximerentur, indicavero. VENTRIS viscera hic illic tuberculis erant inæqualia. Omentum autem crassissimum fundo uteri adhærebat. Hic vero etiamtum erat valde parvus, qualis videlicet puellam deceret quam, si pubem spectares pilis vix ullis instructam, necdum plane puberem posses dicere. Cum incidissem; fundi cavum inveni humida materia plenum, ex albo in flavum, & subviridem colorem vergente. Qua detersa, fundi interior facies apparuit in minuta albida tubercula passim excrescens. Porro nulla osculi uterini corona protuberabat: ipsumque, & proximam vaginam, & inferiorem quoque hujus partem, & hymenem phlogosis tenebat; ut facile esset conjicere a fluidiori acriorique materiæ illius parte defluente inferiora fuisse irritata, dum crassior in decumbentis Virgunculæ utero subsistens, minutis illis adhærebat tuberculis, quæ aut ipsa effecerat, aut ę quibus fortasse prodierat.

15. Fac tibi alterius adolescentulæ veniat in mentem, cujus pariter uterini fundi intimam faciem parvulis quibusdam tuberculis, verrucarum similibus, inæqualem descripsi (*l*); facile intelliges, esse illam faciem in hujusmodi vitia pronam: id quod excrescentiæ confirmabunt, de quibus postea dicetur. Noli autem mirari quod in puella id ætatis esse potuerit muliebris Fluor. Pluribus enim circa pubertatis initia incepit, nonnullis etiam vel multo citius, raro quidem, non secus ac raro, sed revera multo citius menstruorum fluxus est observatus. Lege; ut alios omittam; apud Terraneum (*m*) Observationem nobilis puellę novem circiter annorum a muliebri Fluore persanatę, imo alterius quę, illa minor annis duobus, eodem morbo tenebatur, & quasi *serum lactis nondum clarificatum emittebat copiose, non sine ardore aliquo, & pruritu.*

16. ANICULÆ quę in hoc Nosocomio nescio quo ex morbo nuper decesserat, cum Partes quasdam ante medium Decembrem A. 1744. Studiosis ibidem Juvenibus demonstrarem; in nonnulla quę pręter naturam erant forte incidi. CORDIS valvulę Tricuspides hic illic duriores, nec Semilunares erant sine duritie. Quin Magna quoque arteria osseas hic illic intus habebat squamulas. Testibus hydatides aliquę adhęrebant. Cum, vagina incisa, uteri osculum retexissem; apparuit hujus ora quasi in partes duas ab anterioribus ad posteriora divisa. Nempe e singulis ejus orę lateribus singulę exstabant mediocres excrescentię, in quibus, sicut etiam in proximis cervicis parietibus, latebant cellulę, seu mavis vesiculę, in iis-

(*f*) IV. Animad. 27. (*g*) l. 1. Consil. Medic. 56. sub fin. (*h*) Consult. Med. 117. (*i*) De Symptom. Caus. l. 3. c. 4.
(*k*) infra, n. 19. & seqq. (*l*) Epist. 45. n. 21. (*m*) De Glandulis post c. 5. Obs. 2.

que major aliqua, plenæ omnes illo ipso muco; nisi quod hic flavescebat; qui secundum naturam solet ad osculum inveniri. Dum in cervice sursum versus incidenda pergerem, ecce ex ipso fundo uteri repente prodit serum flavescens quantum cochleari vix excepisses: quod serum quomodo in eo fundo etiam tum cum uterus eximeretur, & huc illuc volveretur, retentum esset, non erat facile hic conjicere. In alia enim, cum idem occurrerit, credere potui, sero obstitisse intimos cervicis lacertos, quos crassiores factos, & confuso ordine sitos videbam. Quæ res hic non fuit: summa autem fundi pars ferme tota, præsertim posterior, fœdo intus colore infecta ex nigro rubescebat, parum tamen, si incideres, profundo, & sine graveolentia.

17. Mulieris quoque Observationem referre huc potes, quam Epistola XLV. (*n*) proposui. In illa enim & fundi, & continuatæ cervicis cavum muco erat plenum tenuiore quam qui ad osculum esse solet, in eaque muliere etiam fuit. Scilicet ex fundo uteri, ut in descripti Virguncula, atque Anicula materia ex albo flava, serumque flavescens, ita in ea pariter muliere indidem videtur mucus ille tenuis provenisse; neque enim e Tubis quas frustra in omnibus examinavi, provenerat. In Virgine autem quam ideo primo loco posui (*o*), quia dum viveret, Fluor in ipsa fuerat reapse animadversus, materia alba non ex fundo uterino, sed ex infima hujus parte, ex cervice, & osculo expressa est. Quibus ex inferioribus locis materiam, humoremve defluxisse arbitror in iis quoque fœminis, quarum continuo unius subjiciam historiam, aliarum commemorabo.

18. MULIERIS cujusdam viscera quæ in ventre sunt, post medium Martium A. 1741. in Nosocomio inspectabam anatomici studii causa, quamobrem quo morbo confecta esset, non adnotavi. Inter ea quæ secundum naturam erant, hæc quæ minus erant, animadverti. VENTRICULUS ad umbilicum usque se extendebat. Duodenum intestinum erat latissimum. Uterus totus sic tractus erat sinistrorsum, ut manu in medium non posset retrahi, obstante Lato Ligamento quod multo erat angustius inter ejus latus sinistrum, & pelvim, quam inter hanc, & dexterum. Fundi interiorem faciem color inficiebat, propemodum sanguineus, ut coronam quoque osculi; nisi quod hic magis in atrum vergebat. Erat præterea hæc corona quasi in duas parvas prominentias divisa. Tum ex osculo, & cervice, mucus prodibat, non qualis solet, sed crassus, & ferme puriformis.

19. Spectare huc, opinor, quæ ad te alias scripsi fuisse a me in mulieribus aliis (*p*), nec non in Virgine quadam (*q*) observata. Namque in Meretricula uteri osculum albo quodam, & crassiusculo humore fœdatum vidi, tum ejus qui in Tubis erat, tum virilis seminis satis dissimili. In Muliere autem altera cum osculi corona, & vagina oblitæ essent materia albida; non poterat hæc altiorem quam ab osculo, originem habere; longe enim alia erat materia quam supra osculum animadverti. In Virgine autem cujus vagina subalbo, & crassiusculo humore magis madebat, aut ab eadem corona, aut a vagina etiam ipsa provenisse illum, ostendit superiorum partium dissectio: nec aliunde repeti posse in alia visus est de qua alibi (*r*) scribetur. Porro in corona, osculo, proximaque cervice interdum prominere, interdum latere vesiculas quæ secundum naturam haud aliud contineant, quam limpidum, & in fila ductilem mucum, qualis ad ea loca effusus conspicitur, ex iis satis nosti quæ in Adversariis (*s*) olim proposui, & confirmavi: de quarum vesicularum fortuita efformatione commentum recentioris Anatomici hic non est opus rejicere, cum jam ab aliis rejectum sit. Quid autem vetat, ut in cæteris videmus glandulis, ita in his quoque morbi vi pro eo muco materiam aliam separari, modo albidam, & crassiusculam, modo etiam aquosam? Quin ubi eorum Scripta legas qui ante me vesiculas iis in sedibus conspexerant; plerosque, ut in I. Adversariis (*t*) scripsi, cognosces, ex ea quam forte in vesiculis præter naturam aquam invenerant, ipsas pro hydatidibus accepisse. Quam aquam a me quoque aliquando ob eandem causam in illis esse deprehensam, Adversaria IV. (*u*) satis ostendunt. Igitur ut secundum maturam mucum illum effundunt; sic vitiata in illis secretione, & albidam crassamque materiam, & aquosam possunt effundere.

20. Quoniam vero non solum in parte uteri inferiore, sed in fundo etiam ipso, quantumvis rarius, vesiculas vidimus eundem quem ad osculum, mucum habentes; nam in fundo quoque scaturiginem aliquando poterit aquosæ, aut crassæ, albæque materiæ, aut alius denique coloris Fluor habere. Decet quæ rarius vidisse diximus, propositis Observationibus hic confirmare, præsertim cum hæ ad uteri excrescentias attineant, de quibus proxime sequitur, ut verba faciamus. Ad Observationem igitur quam Epistola habuisti XXXIV. (*x*) excrescentię quæ propius supremum fundum, vesiculis hujus generis tegebatur, & ad alteram quam, cum erit sermo de Claudicatione (*y*), habebis, tuberculi quod in ipso supremo fundo ex illarum aggerie constabat, has adde quæ sequuntur.

21. VETULÆ urinarias, & genitales Partes ad me attulerant, Anatomen in Gymnasio explicantem Februario mense A. 1740. AORTÆ truncum, dum illas examinarem, animadverti non carere intus ossearum squamularum initiis, quamvis perpaucis, & macularum instar se habentibus. Uteri fundo adaperto, non modo qua cervici erat proximus, vesiculas conspexi, sed & aliquanto superius ex altero illius latere parvum quasi racemum pendere vidi ejusdemmodi vesicularum, quas inter se connectebat albida interjecta substantia, ex qua & petiolus fiebat, nec brevissimus, nec tenuissimus, racemum alligans ad intimam uteri membranam, quæ sana erat, ex eademque albida constabat substantia.

22. Sed quoniam hæ vesiculæ, nisi quod nescio quo casu olim fuerant ex uteri membrana divulsæ; ipsæ earumque mucus ad naturæ normam se habebant; ut ex Observationibus intelligas, posse interdum quem continent mucum ab ea norma, ut supra indicavi, sive colore, sive consistentia, ut loquuntur, desciscere; primum fac memineris, cum ex uteri osculo, quemadmodum aliquanto superius (*z*) retuli, prominerent excrescentiæ duæ, ex his vesiculis factæ, mucum in his ipsis fuisse colore flavescente; tum proximas duas lege Observationes.

23. VIRGINIS annos natæ triginta tres genitalia diligenter secui post medium Martium A. 1717. UTERUS, ut pleraque alia, naturalem constitutionem servabat. Nam etsi vasa circa ipsum erant tumidiora, & interior quoque ejus substantia sanguine turgebat; hæc tamen ab instante esse menstruorum fluxu, fundi intima facies ostendebat, quæ, digitis subtus appressis, sanguinis guttas emittebat, quibus abstersis aliæ succedebant: quod frustra in cervice, & vagina tentabatur. Interea dum hæc experirer, & iis qui aderant, demonstrarem, excrescentias binas animadverti, alteram in fundi latere dextero cervici proximo, alteram paululo infra in eodem cervicis latere. Parva erat utraque, & ex vesiculis compacta similibus. Verum secando, quæ inferiorem faciebant naturalem mucum dedere; & quæ superiorem, limpidam aquam.

24. MULIER annorum quinque & septuaginta cum bene valere videretur, apoplexia prehensa, eaque intra triduum confecta est. Ventris dumtaxat viscera in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen docerem Februario mense A. 1735. MESARÆI glandulæ erant nonnullæ tum procul ab annexis intestinis, tum præsertim haud procul, ubi tres quatuorve inter se vicinæ, sed non contingentes; quæ glandulæ naturali cum essent colore, & specie, non parvam fabam magnitudine singulæ æquabant, quod in fęmina id ætatis mirum quibusdam, & fortasse etiam præter naturam videbitur. Appendicula Vermiformis, ut parte vix tertia cava esset, in Epistolis Anatomicis (*a*) satis indicatum est. Illud hic non omittendum, ex osculi uterini corona in vaginam pependisse excrescentiam minimi cerasi magnitudine, exterius subnigram, & tuberosam, quam incidendo, nihil aliud esse, reperi, nisi aggeriem vesicularum aliquot grandiuscularum, quarum ut aliquæ mucum de quo sæpius diximus, naturaliter constitutum, sic quædam aquam continebant.

25. Vides, ut eædem vesiculæ & mucum illum, secundum naturam se habentes, & alia, in hisque aquam si forte vitiatæ sint possunt secernere, sive in fundo uteri, ubi rarius, sive in cervice, & osculo, ubi multo crebrius conspiciuntur. Cujus ad osculi coronam, a qua nos excrescentiam istam, ex vesiculis constantem, vidimus pependisse, attinebat fortasse magnus ille tumor, *variis locis cellulis aquosis repletus*, quem ex genitalibus mulieris excisum Ruyschius (*b*) describit; quippe qui *ex confinio oris uteri*, sive *circa uteri os internum emergebat*. Fluores autem de quibus ipse hactenus verba feci, omnes ex simplici sero fiunt. Quorum quidem, neque ita raro, alios alia ratione abactos, aut valde imminutos scio, in iis aliquem ex albo flavum factum, & contumacem, quem aqua sustulit, data bene multos dies, qua in aqua herba saponaria recens cocta esset, usus quoque succini albi, & vini potus in quod modi-

(*n*) n. 16 (*o*) supra, n. 12. (*p*) Epist. 26. n. 13. & Epist. 21. n. 47 (*q*) Epist. 31 n. 33. (*r*) Epist. 50. n. 51.
(*s*) I. n. 32. & IV. Animad 39. & 40. (*t*) n. 32. modo indicato. (*u*) Animad. 40. indicata. (*x*) n. 33
(*y*) Epist. 56. n. 20. (*z*) n. 16. (*a*) Epist. 24. n. 62. (*b*) Thes. Anat. 8. n. 102.

modicum radicis sarsæ parillæ infusum fuerat. Nunc ad eos Fluores transeundum est, in quibus serum defluit purulentum. Qui, si quemadmodum plerumque solent, ex uteri cancro fiant exulcerato; insanabiles sunt vel inter initia, Equidem memini cum pro juniore generosa Matrona, eo morbo ante duos, haud amplius, menses correpta, & jam vehementer laborante, ego, & Senior, non vulgaris famæ, ejus Medicus consilia conferremus, isque sermonis sui hunc finem fecisset, grave quidem esse malum, sed tamen quod recens esset, aliquid a remediis sperandum; continuo me sic dicendi initium fecisse, quod ipsi aliquam spem relinqueret, id mihi omnem prorsus adimere: qui enim ejus generis morbus tam brevi tempore tantos progressus habuisset, hoc ipso, etiamsi aliunde insanabilem esse, non constaret, satis ostendere, se remediis omnibus majorem fore. Neque ea me fefellit opinio, muliere, nec multo post, suis acerbissimis cruciatibus, assiduis vigiliis, & serosæ ac fuscæ, teterrimi odoris, saniei jugi defluxu, aliisque confecta, quæ fuse ex Archigene tradidit olim Aetius (c), & ante hunc Paulus (d). Cujus de iis signis prolixum locum describens Fridericus Hoffmannus (e), memoria lapsus, quod in iis non est mirandum qui multa scribunt, ex Aretæo esse dixit lib. II, cap. LXVII. quod caput in toto Aretæo nusquam est, hujus morbi notas proponente cap. XI. libri II. de signis, & causis diuturn. morbor. Ibidem Hoffmannus, *Recentiores quidem parum hanc uteri affectionem notasse*, inquit; *se vero aliquoties observavisse, eadem omnino ratione, iisdemque symptomatibus ac* eo quem in Paulo indicavimus, loco exacte proferuntur. Parum notaverint illi, necne, ipsis perlectis, existimabis. Mihi quidem sæpius visa est, quam voluissem, quippe non modo insanabilis, sed levamen vix aliquod in nonnullis admittens, in quibus, opinor, vaginam magis afficiebat; hæ namque, paucis unciis recentis lactis in quo pauxillum solutum esset compositionis alicujus opium habentis, in Rectum intestinum sub noctem injectis, brevem quidem, sed optatissimam quietem capiebant. Ex iis tamen quædam fuit, cui prima nocte nihil id profuit, sed postridie, idque constanter. Eidem si opium dares, dolorum quidem remissionem, & somnum conciliabat; sed hunc is mentis stupor excipiebat, ut ægra quereretur. Signa tamen, quod ad Fluorem attinet, quem potissimum hic spectamus, nonnunquam ex parte varia fiunt. Legesis Graafii (f) Observationem, cum dissectione conjunctam, quam in Sectione hac Sepulchreti XXXVI. omissam esse, plurimum miror. Videbis, acerrimam quidem, sed *concreti albuminis instar albicantem* materiam ex utero *undique aut exulcerato aut scirrhoso* in vaginam descendisse. Aut relege historiam a nobis Epistola XXXIX. (g) tibi descriptam. Amplissimum scirrhum in cervice uteri, & vagina ferme tota exulceratum fuisse, intelliges, sic ut ex ulcerum certis partibus alba defluere materia posset, ex magnis autem profundisque ejus generis ulceribus gravem odorem perceptum esse nullum.

26. Eam ego historiam in qua de his, quæ modo commemoravi post sanguinis profluvium, muliebrem Fluorem, & exulcerati in utero cancri indicia sermo fit, huc eram libenter dilaturus, nisi inter Ventris Internos Tumores ibi producere oportuisset. Aliæ quoque meæ erosarum muliebrium Partium Observationes hic haberent locum, ni satius esset alio (h) reservare. Interea aliorum quasdam, a te, si velis, Sepulchreto addendas, Observationes indicabo. Quas si perleges, reperies in iis omnibus, post uteri hæmorrhagias, & purulenta profluvia suppuratos in eo tumores, aut ulcera deprehensa esse. Sic Maximilianus Preussius (i) inter cystes, uxoris suæ uterum implentes, describit quæ *abscessus referebant ichore purulento, ex viridi albicante, summeque fœtido refertissimos*, in iisque unam quæ *ut vesicam urinariam, cum utero circumquaque in unum quasi viscus coalitam, hinc inde perforaverat; cumque urina pus consimile e corpore sæpius effuderat;* itaque pus non ex utero solum, sed utrinque, at in utero genitum, effluebat. Sic Jo. Mauricius Hoffmannus (k) deterso pure quo turgida erat, *cavitatem internam uteri cavernulis & loculis plurimis interdistinctam* conspexit. Sic præsertim Godofredus Klaunigius (l) *ulcus cancrosum in interno uteri collo* ejuscemodi deprehendit, ut *illud ipsum* collum *nil nisi externam tunicam sive membranam ostenderet, reliqua substantia penitus consumta*. Quæ tanta uterinæ substantiæ intra tempus non ita longum consumptio me sæpe induxit, ut optarem, in ea Observatione quam superioribus Litteris (m) commemoravi, in qua *uterus admodum parvus, instar ovi columbini & quasi corrugatus* in fœmina annorum circiter duodequadraginta repertus est, ut optarem, inquam, eundem fuisse dissectum. Nam cum ægra *per totam vitam fluore albo laborasset*; a veri similitudine fortasse non abhorret, sensim quidem, nec ab ejusmodi ulcere, sed diu tamen ita læsam uteri substantiam, & ita absumptam fuisse, ut non tam ipse, quam extima ejus membrana corrugata, & subsidens, ad eam denique parvitatem redigeretur.

27. His tibi indicatis, jam faciendum mihi est quod promisi, ut magnorum illiusmodi morborum, & quod consequitur, causarum Fluoris parva initia, id est uteri excrescentias, tumoresve mihi per anatomen observata pergam proponere, non omnia tamen, sed quæ huc censeo magis attinere. Scilicet aut exteriora illa sunt, aut interiora. Primorum, huc minus attinentium, Observationes Epistola XXXIX. (n) presse commemoravi. Interiorum quæ alibi expositæ sunt, mentionem hic faciam, & quasdam, alium locum non facile habituras, adjiciam. Qui vero tumores intra ipsam parietum uteri crassitudinem increscunt, quorum unum descripsi Epistola XLV. (o), hic ideo omittentur, quia non semper, etsi plurimum augeantur, ad uteri cavum perveniunt, quemadmodum immanis ille ostendit, de quo superiore Sepulchreti Sectione legeris XXIII. (p) Ad interiora igitur spectant præter minuta illa tubercula, quæ supra (q) descripsi, & parvulas illas quasi verrucas, quas ea occasione commemoravi (r), excrescentiæ quædam parvæ, aliæ alia forma, singulæ in singulis quibusdam uteris (s) animadversæ, tum deinde aliæ humillimæ quidem, & planæ, sed plures, nec modico ambitu (t), itemque de tribus duæ saltem per non tenuem pedunculum utero affixæ, minusque dura quam ipse substantia, eaque intus extraque cruenta adeo ut nigricaret (u), denique scirrhosum in corona osculi uterini tuberculum (x). Sed hæc antea ad te scripsimus. Nunc reliqua adjiciamus. Quod si alia præterea conspecta ab aliis noscere fortasse cupis; reperies inter cætera, a Cl. Gvolfg. Hannib. Langio (y) post vexationem ab obstetrice utero illatam animadversa, tuberculum quoddam scirrhosum, ejus osculum sic obturans, ut nec flatui exitus, nec stylo introitus pateret: ab juniore autem Verneyo (z) deprehensum intra fundum uteri hydropicæ Virginis glandulosum corpus, nucis magnitudine. Sciens alia omitto; & ad meas reliquas Observationes protinus transeo.

28. FŒMINA consistente ætate, ex thoracis morbo obierat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte, extremo Aprili A. 1706. Ex illa cum Ventris viscera perlustrarem; hæc præter naturam in genitalibus animadverti. VAGINA infima ulceris vestigia servabat, urethræ orificio proxima: quæ in altero naturalis labio erant manifestiora. Hæc prægressæ luis Venereæ suspicionem injiciebant sicut excrescentia quoque ad podicem ex alba quadam substantia. Inde oculos ad ovaria, tubasque convertens, albida illa vidi, & strigosa, superficie quibusdam sulcis in serpentis modum perductis excavata. Cum secarem, duriuscula inveni, deprehendique in altero inanem cellulam, quam tunicæ duæ, interior nigra, exterior cinerea, comprehendebant; in altero præter minores vesiculas humoris plenas, majores cellulas duas, easque vacuas, quarum altera tunicam habebat ex parte osseam factam, altera autem omnino osseam, atque ita sulcatam ut quorundam quasi intestinulorum gyros referret. Tubarum uni corpusculum, forma, & duritie cocto humori Crystallino simile mediocris piscis, exterius propter majus orificium adhærebat; alteri ad longitudinis medium aggeries corpusculorum haud dissimilium, sed longe minutiorum. Magnus uterus, crassisque parietibus, fundi præsertim. Cujus aperta cavea erat circa longitudinis medium multo amplior in transversum, quam soleat; ibi vero, aut potius paulo superius erant in altero latere anterior uteri facies, & posterior inter se per interjectam membranulam connexæ; ab opposito autem latere excrescentia incipiebat quæ ei uni loco affixa, cætera soluta, se extendebat circuli forma cujus diameter aliquanto esset amplior transverso pollice. Crassitudine erat modica, superficie rubris maculis hic illic distincta, substantia autem eadem ferme qua uterus, nisi quod mucosi aliquid intermistum habere videbatur, eoque facilius quam illa distrahi. Cervicis cavum initio, & fine multo erat arctius, quam consuevit. Ab illo autem initio, & a latere, descriptæ excrescentiæ opposito, altera pendebat parvula, eadem atque illa substantia, sed tota rubente superficie saturo colore, pyri figura e petiolo pendentis

(c) Tetrab. 4. Serm. 4. c. 94. (d) De Re Med. l. 3. c. 67. (e) Medic. Rational. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 10 in thes. patholog. §. 8. (f) De Mulier. Organ. c. 9. (g) n. 33. (h) Epist. 52. n. 2 & 6. (i) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 126. (k) Earund. Cent. 8. Obs. 27. (l) Earund. Cent. 3. Obs. 65. (m) n. 21. (n) n. 36. (o) n. 23. (p) Obs. 11. § 2. (q) n. 14. (r) n. 15. (s) Epist. 12. n. 2. & Ep. 23. n. 11; & Ep. 45. n. 16. (t) Epist. eadem n. 17. (u) Ibid. n. 24. (x) Ibid. n. 23. (y) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 29. (z) Mem. de l'Acad. R. de Sc. A. 1703.

dentis, nisi quod anteriore, & posteriore facie erat plana.

29. Hæc altera excrescentia mihi sua forma in memoriam redigit eos uterinos polypos quos ab ima cervice excrescentes, & pendulos Ruyschius (a) delineavit post illam Observationem, quam huc in Sepulchretum non esse relatam miraberis, cum acris Fluoris magnam copiam cum illis conjunctam fuisse, memineris. Ejusmodi autem excrescentiæ, non secus ac narium polypi, ut cancrosæ possint, ac malignæ fieri, malignumque ulcus adjunctum habere, satis illa docet Observatio, ostenditque, non temere a nobis uteri excrescentias hic spectari, ut esse possunt pessimorum ejus morborum initia. Qua mente quatuor alia huc addemus exempla, omnia a nobis, cum in publico Anatomen traderemus, conspecta: quorum primum ad hanc infimam, & parvam, cætera ad superiorem majoremque excrescentiam illam attinebunt.

30. MULIERIS, ex qua singularem venosum trunculum, nec tamen exilem, venæ Cavæ trunco a sinistris parallelum, hinc cum eodem qua Iliacam excipit, inde cum Emulgente vena communicantem, alias opportuniore loco fortasse describam, cum Partes iis venis proximas, in quibus arteriæ Magnæ truncus fuit, levia incipientium ossearum bracteolarum indicia per faciem interiorem ostendens, A. 1728. attentius inspicerem; hæc in genitalibus adnotavi. OVARIA, seu mavis testes, parvi, quorum alter strigosior, alter vesiculas quidem nullas, sed perpaucas cellulas continebat, quarum minores, nisi quod intus nihil spectabile habebant, majoris erant similes quæ intra tunicam crassam, ex subflavo albicantem, sinum comprehendere videbatur ductus instar longiusculi, exiguos in transversum ramulos emittentis: quanquam veritus sum, ne tunica, quæ olim fortasse cavum sphæricum continuerat, postea collapsa, & in se contracta, suarum rugarum intercapedine eum ductum, eosque ramulos mentiretur. Alas Vespertilionum inspectans, ut nerveos in iis plexus ostenderem, in una vix levissimum exiguumque plexus quasi inchoamentum offendi; in altera ne hoc quidem. Ad uteri osculum prominentia erat quædam colore viridi. Paulo supra, ab jam jam infimæ cervicis pariete per brevem, albidumque petiolum parvula excrescentia pendebat lævis, & ex rubro fusca, figura minus quidem oblonga, sed cetera ejus persimilis minoris excrescentiæ quæ in superiore muliere novissime descripta est.

31. MULIER annos nata quinquaginta, aut plus eo, trigesimo ex quo vulnus capiti inflictum fuerat, die mortua erat ineunte Februario A. 1738. Nihil fere ex ea inspicere potui præter genitalia. In quibus hæc animadverti. TESTES duriores erant, aridi, & sine vesiculis. Cum inter se nullo modo discreparent, multo minor plexus nerveus fuit in dextera Ala Vespertilionis. Apertus uteri fundus exhibuit in ima facie posteriore excrescentiam mediocrem, ad circuli formam accedentem, depressam, & superiore tantum sui parte ab intima uteri membrana disjunctam. Cujus ipsius membranæ potius quem uteri substantiæ, excrescentia esse visa est. Hanc enim, & subjectum uteri parietem, eamque membranam persecans, & inter se conferens, ex eadem magis compacta substantia ex qua membrana, factam excrescentiam reperiebam, prætereaque eadem exterius lævitate, eodemque ac membrana illa, colore præditam, si modo summam qua disjunctam fuisse, dixi, crepidinem excipias, quæ sola rubebat.

32. Intuenti hæc mihi in mentem venerat suspicari, hanc, & ejuscemodi alias excrescentias fortasse nihil aliud esse quam membranam uteri intimam, a placentæ novimestri abhæsione certo loco assurgentem in iis præsertim, a quarum utero non sine vi aliqua fuisset avulsa. Sic enim intelligi cur hæ excrescentiæ circuli forma sint, & cur non æque in omnibus quæ pepererint, manifestæ. Memineram autem apud Ruyschium (b) legisse, etsi protuberantiæ, *quæ in vaccis uterum gerentibus reperiuntur*, & quæ *nil nisi efflorescentia Uterina* sunt, *quæ tempore graviditatis eo loco ubi connectitur* fœtus *placentulis, in tumorem attollitur*, non conspiciantur in mulieribus, *dum uterum ferunt, tamen eo loco, ubi placenta se se utero applicat, uteri tunicam interiorem nonnihil se se in tumorem quoque attollere*. Sed contra animadvertebam videri Ruyschium non attendisse, in vaccis jam inde ab ortu eas protuberantias exstare, easque in prægnantibus amplificari dumtaxat, ut reliquas uteri partes, neque, inani postea constringente se utero, evanescere, cum is levis muliebris intimi uteri tumor (de quo alibi videbimus qualis sit, & an sit ab ea uteri tunica) nec antequam placenta se se arctius utero applicuerit, nec postquam uterus, fœtu edito, satis se contraxerit, nobis appareat: neque sane tunc quoque sibi apparere, Ruyschius dicat. Præsertim autem recordabar, ejusdem formæ excrescentias in virgineis quoque uteris, aut certe earum quæ nunquam peperissent, a me esse inventas, velut in hac quam protinus subjiciam, historia.

33. VETULÆ quæ ob cruris ulcusculum in Nosocomium excepta fuerat, dum ibi non illibenter morabatur, idem accidit quod haud raro aliis quoque, ut ex impuris halitibus in febrem incideret primum, ut ex prævio frigore videbatur, intermittentem, mox ubi Peruviano cortice inhiberi non potuit, continuam factam, & acutam, nec sine vaniloquio. Itaque mulierem sustulit. Cujus viscera inspectans ferme omnia circa medium Februarium A. 1736. pauca hæc quæ morbida visa sunt, adnotavi. CEREBRI meninx Tenuis vasa habuit sanguine distenta, nulloque negotio ex profundis sulcis qui sunt in ejus visceris superficie, detrahi potuit. E Corde egressa Magna arteria tum supra valvulas, tum alibi, ut puta qua per Ventrem decurrebat, alba intus futurorum ossiculorum ostendit initia. Uterum nunquam fœtum gessisse, hymenis inspectio docuit, humilis quidem, sed integri, certe nusquam dilacerati. Idemque, utero inciso, cervicis intima structura confirmavit, magna ex parte haud alia atque in iis quæ non pepererunt. Fundi tamen, in transversum dilatati, posteriorem internam faciem superius excrescentia obducebat, circuli figura: quæ ab latere ipso dextero incipiens, haud ita procul a sinistro desinebat, ut non multo minori esset diametro quam illa quæ supra (c) in Bononiensi muliere descripta est. Sed non, ut illa, erat soluta, si parvam excipias partem quæ ad sinistram inferioremque oram pertinebat: reliqua ei faciei uteri inhærebat, quæ paulo ante dictum est. Tenui erat crassitudine, plana superficie, colore exterius cruento; interius ex subalba, compacta, ac firma constabat substantia.

34. MULIERCULÆ cachecticæ, & pene hydropicæ, membra quæ urinæ, & quæ generationis causa creata sunt, examinabam sub finem Januarii A. 1749. cum in primis hæc offendi. REN sinister superficiem habebat pluribus hic illic cellulis sero plenis, sive hydatidibus mediocribus, minoribusque inæqualem. Nam etsi magna ex parte intra id viscus, erant conditæ sic quidem, ut ad pelvim nulla earum perveniret; tamen extrorsum quoque prominebant, ut aliquæ earum, quæ dissilierant, serum in ventris caveam effundendo, incipienti asciti materiæ nonnihil addere potuerint. Ren alter nullam conspicuam habuit in superficie; nam una, quæ mediocris inerat, inter superficiem, & pelvim, ad neutram perveniens, condebatur. Urinaria vesica, parte saltem ima, tota intus a confertissimis vasculis rubra erat, & inflammata. Quod vero ad genitalia attinebat, utero innatus erat tumor sphæræ forma, cujus diameter sesquidigitum æquabat. Tumoris pars major extra uterum prominebat; minor in pariete hujus anteriore, ad alterum latus, sic erat condita, ut ad cavum visceris non perveniret. Durus erat totus, interius albus, albedine tamen quibusdam minus albis maculis hic illic variegata. Interior facies cervicis quidem erat alba, & inæqualiter, ut ita dicam, tuberosa; fundi autem rubra, & in duas leves prominentias assurgens, quarum neutra, nisi in superficie, rubebat.

35. Ad has quatuor Observationes, in Gymnasio, ut dixi, habitas, placet aliam addere, quam habui in Nosocomio circa medium Decembrem. A. 1748.

36. MULIER ibi consistente ætate mortua erat, quæ diu melancholico delirio, & febricula domi laborasse dicebatur, neque enim pro certo id scire licuit, ut neque cur demum morti esset proxima, cum in Nosocomium illata est. Tuum erit ex iis quæ, cunctis propemodum visceribus perlustratis, præter naturam adnotavi, quibus morbis macerata esset, conjicere. CADAVER mediocri erat habitu. Cerebrum; ut hinc incipiam; nulla peculiari duritie; laxum autem cerebellum inveni. Intra cranium nihil usquam aquæ offendi. Nec in Thorace graviora conspexi. Imo ne pulmones quidem usquam ad pleuram vel minimo nexu alligabantur. in corde vix aliquid concreti sanguis habebat; in vasis autem Magnis nihil prorsus: vidi autem sanguinis modicam copiam ex Aorta jam descendente prodire.

(a) Cent. Obs. Anat. Chir. Fig. 6. ad Obs. 6. (b) Thes. Anat. 5. in fin. Arcula 3. n. 1. (c) n. 7.

Sed in ventre plura fuerunt quæ animadverti. Et primum, cum abdomen incideretur, sanguis in hypogastrio inter musculos repertus est, in grumos, quasi ut in sugillatione, concretus: cujus rei incognita erat causa, neque in ventris cavo quidquam recentis læsionis ei loco respondebat. Lien ea fuit longitudine, ut a sua sede incipiens, ad Ilium os perveniret; cui tantæ longitudini cæteræ dimensiones non congruebant. Laxus erat, nec lividus, sed magnam partem rubens, anteriore saltem facie. Bilis plurima suam vesiculam distendebat. Aquæ fuit aliquid in ima pelvi. Vesica interius ad urethræ orificium, & aliquo supra hoc spatio sanguiferis vasculis erat distincta. Uterus aliquanto sinistrorsum inclinatus; & ejus tamen osculi orificium, incisa vagina, quæ tota propemodum livebat, & grave olebat, magis erat a dextris quam ea ferret inclinatio. Causa erat ejus corona, quæ, æquo durior, a sinistris tumore quodam augebatur.

37. Sed de excrescentiis, & tumoribus internis uteri satis; ne quod vereri nos, diximus, crescant hæ Litteræ præter modum. Ex illiusmodi autem vitiis, quæ ut crebro deprehendantur, intelligis, mirum non est, si causa aliqua accedente, pessimi interdum tumores, hisque exulceratis insanabiles Fluores fiant. Proxima Epistola quidquid restat muliebrium morborum persequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVIII.

Verba fiunt de Gravitate Falsa, Abortu, Partu infelici.

SI forte miraris, tot ejuscemodi argumentis unam hanc a me Epistolam tribui; miraberis magis, duas, haud amplius, neque eas longissimas, Sectiones XXXVII. & XXXVIII. in Sepulchreto tribui non illis modo, sed simul etiam aliis pluribus, in quibus sunt Gemellorum Origo, Hermaphroditi, & Virginitatis Notæ. Quæ mihi argumenta neque hic tractanda arbitror, ubi institutum postulat, ne de aliis quam de abditis morborum causis per anatomen quæsitis agatur, neque, si tractanda essent, aut ullum, aut magnum apud me pondus haberent pleraque eorum quæ de illis, aliisque ejusmodi rebus in has Sectiones relata video. Quod ne temere a me dictum putes; exempla nonnulla indicabo. Quid enim ad Gemellorum Originem Observatio ista (a) Gerardi Blasii, qui testium vesiculas, ne dicam hydatidem facile quandam extra horum alterum hærentem, sine ulla dubitatione habet pro ovis? vel quid ad eandem Originem ista quæ subjicitur, Appendix? in qua; ut alia prætereaın, a sententia Blasii non discrepantia; *aura seminalis per vas Deferens, sive Ductum brevem*, id est testis vinculum teres, ut opinor, *ad* ipsum *usque* testem *traducitur*; quasi eo vinculo quadrupedum fœminæ non carerent: *ovi ductus gallinarum rectus* esse dicitur, *& laxior; in homine vero angustus, &* valde *tortuosus*; quasi cum in gallina laxior est, non simul esset, quanto muliebri tuba longior, tanto etiam, id est præter omnem comparationem, tortuosior. Adduntur & hæc; tubarum cum testibus connexio est magis indaganda, ne forte quæ laciniæ, seu fimbriæ illarum dicuntur, effectus sint disruptionis, videlicet ne tubæ cum antea testibus secundum naturam fortasse adhæsissent, ab illis *per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumperentur*; quasi tubæ ex longe tenuissima membrana fierent, earum autem fimbriæ ea structura, figuraque essent, ut possent ad eum modum produci: est inter uteri cervicem, & testem alter qui semen transvehit, ductus, qui *cervicalis dici non absurde posset*; quasi ductum ejusmodi esse vas quodpiam sanguiferum, non constaret: denique, ne longior sim; per teretia uteri ligamenta *seminalis materia, nec non alia in utero coacervata excrementa ad inguina expelluntur*; quasi manifestum non esset, ea ligamenta cum uteri cavo non communicare. Et hæc quidem de gemellorum origine, & generatione. De Hermaphroditis autem quorsum dissectiones istæ tres? (b) quando cum femineo naturali penis conjunctus neque urethræ orificio erat præditus, neque urinam emittebat; ut vel sine ulla dissectione nihil esse aliud, constaret, quam magnitudine monstrosa clitoridem. De Virginitatis denique Notis satius erat nihil attingere, quam duas, tresve istas (c) in extrema Sectione XXXVII. Observationes proponere, ex quibus lectores partim vix sciant, quænam inter notas illas non sit ponenda, partim credant, ne hymenem quidem, qui tamen præcipua, siqua alia, Virginitatis est nota, in illis esse commemorandum, præsertim cum in adjecto Scholio carunculæ etiam solæ pro ea præcipua nota haberi posse dicantur, neque minus ad Pinæum hujus sententiæ propugnatorem, quam ad alios lector rejiciatur. Quibus de rebus tanto minus hic a me quidquam addendum puto, quod satis alias quid observaverim, in Adversariis (d), quid autem censeam, fuse in eo Responso dictum est quod inscribitur *Super judicio Obstetricum de Mulieris Virginitate*.

2. In Sectione etiam XXXVIII. non pauca sunt quæ aut non eo loco poni, aut adjecta animadversione aliqua omnino emendari debuissent. Neque enim pro his possis dicere quod pro plerisque eorum fortasse quæ supra notata sunt, nimirum quo tempore edebantur, necdum iis meliora fuisse proposita: quanquam & tunc multo meliora jam prodierant, & tanto magis eo tempore quo Sepulchretum recusum, & auctum est. Scilicet recentissimis Observationibus opus non fuerat, ut hæc, quorum aliqua continuo indicabo, non sine emendatione proferrentur. Observatione I; ut omittam, quædam in cujusdam fetus (e) dissectione ita proponi, ut cum secundum naturam sint, ipsa quoque a plerisque lectoribus credi possint ad vitiosam constitutionem attinuisse; quis ferat (f), funiculum fœtuum umbilicalem *communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine esse solere*? aut quis *mirum* esse, credat (g), a femina quæ septies abortiit *nunc breviore, nunc longiore a conceptu temporis spatio*, editos *omnes abortivos fuisse tamen ejusdem magnitudinis, pollicis articulum fere æquantes*; quis, inquam, hoc *mirum* credat, nisi forte qui non intelligat, alios quidem alio tempore fuisse ejectos, omnes tamen eodem mortuos? posse enim mortuum fetum vel plures menses in utero retineri, etiam sine corruptione, & fetore ullo, satis præter alias, in primisque apud Ruyschium (h), ea monstrat, quæ continuo sequitur Observatio (i). Observatione autem II. (k) cum fetus quidam cujus exitum viarum tumor prohibuerat, compresso ab uno latere cranio repertus esset; inde hoc infertur: *ex quo clare elucescit, non solum vim expultricem uteri facere ad protrudendum fœtum, sed & ipsum infantem allaborare ad sui e carcere liberationem*: probaturne tibi hæc rei, cæteroquin per se non falsæ, consecutio: quando mater 5. *aut 6. diebus doloribus partus laborasse* dicitur, infans autem post primos illorum dolorum dies nullum vitæ signum edidisse; ut minime constet, an utriusque, an matris unius conatibus ea cranii compressio debeatur? Verum hæc satis sint. Per te enim quatuordecim exempla perlegens, quæ Observatione I. ita proferuntur quasi omnia ad abortum attinerent, intelliges, num secundo, quod ad partum spectat, inter reliqua esset locus, multoque illud magis, num ad institutum pertineant omnes quæ in IX. congeruntur, Observationes; cum pleræque earum certe non ad præternaturalem, sed ad naturalem attineant uteri tum in gravidis, tum in puerperis constitutionem. De qua noli hic quidquam a me expectare. Ad scriptionem enim longe aliam pertinent quæ ipse quoque de constitutione illa neque semel, neque indiligenter observavi. Sed ut ingenue quo studiis inservirem tuis, hæc in memoratis Sepulchreti Sectionibus notavi; sic ultro fateor, plurima in iisdem esse probanda. Quorum capita in his Litteris sequar, alia tamen interjiciens, aut adjiciens quæ & necessaria esse, & huc spectare, existimabo.

3. Et primum, quod ad Graviditatem Falsam attinet, nimis notum est, haud ita raro Medicos falli sive in vera pro falsa, sive in falsa pro vera habenda. Utinam vero certa semper exstarent signa; his enim freti docti faltem, attentique Medici neutrum in errorem laberentur. Certum utique, & manibus, interdum oculis quoque, est obvium graviditatis veræ signum, fœtus in utero motus: quem qui semel, præsertim frigida; sic enim excitari solet; manu imposita, bene perceperint, non illis intestinorum a flatibus, non alii ulli motus imponent, usque adeo peculiaris ille est, & qui non nisi a vivo fœtus cor-

(a) 4. in Sect. 37. (b) Ibid. Obs. 6. (c) Obs. 7. & 8 (d) I. n. 39. & IV. Animadv. 23. & 24. (e) §. 3 (f) §. 7. (g) §. 8. (h) Thes. Max. n. 40. 158. 210. (i) 7. (k) 3.

pore edi possit. Verum primis non solum mensibus hoc signo caremus; sed & cæteris interdum, imo nonnunquam postremis, sive ob fœtus infirmitatem, sive aliis de causis. Memini, rogatum quondam me esse, ut adolescentulam inviserem, cui postquam Chirurgus e mamma cancrosum, ut ajebant, tumorem abstulerat, venter a novem jam mensibus tumere cœperat. Quo minus renati, ut sæpius solet, & tunc in utero timebatur, cancrosi tumoris signa, interrogando, reperiebam; eo diligentius, ac diutius tumentem uterum contrectavi. Cum prægnans hic videretur, ego vero motum perciperem nullum; parentum autem præsentia non sineret me frigidam petere, in quam possem calentem; æstas enim erat fervidissima; manum demittere; sevocavi adolescentulæ Medicum, negantemque, se motum unquam in eo ventre animadvertisse, hortatus sum nihilominus, ut quamvis intactam eam Virginem omnes crederent, caute ipse prudenterque ageret, nec quid in aliis ejus similibus paucis ante annis accidisset non sine medentium dedecore, oblivisceretur. Quid quæris? Intacta illa Virgo paulo post infantem edidit. Est igitur signum quod dixi, certum, cum est; nec tamen non gravida potest esse mulier, cum abest. Aliud legi, ab doctis alioquin, & experientibus Viris pro certo, & in omnibus gravidis occurrente propositum, umbilicum videlicet protuberantem contra atque in hydrope, cunctisque aliis ventris tumoribus. Sed num in ascite nunquam protuberet, quem ad aquas educendas nonnulli perforant protuberantem, itemque num quam causam prominentis umbilici in gravidis ipsi proferunt, ea non sit aliis qui intestina sursum urgeant, tumoribus communis; hæc, inquam, aliaque non quæram, cum ipsi ante finem tertii mensis non extare hoc signum, fateantur, cumque insuper aliquando accidat ut gestatio uteri cum hydrope conjungatur. Ne Plateri Matronam (l) hic memorem, solitam *quoties uterum gerebat, in ascitem incidere*; pauci sunt Medici qui utrumque aliquando conjunctum non viderint, aut qui saltem, si cauti, prudentesque sint, alienorum errorum non ignari, an conjuncta essent, dubitaverint. Quo magis annis superioribus miratus sum, doctum cæteroquin Medicum, & valde exercitatum, cum mecum consilia iniret pro Illustri Matrona, quæ anasarca, & ascite laborans huc venerat, de nulla alia re solicitum quam de efficacibus adversus utrumque hydropem medicamentis statim propinandis, verba fecisse. Ego vero cum tenellos Matronæ filios, ipsamque ætate florentem viderem, neque interrogando certior fieri possem, uterum tunc feret, necne; ista, inquam, medicamenta omnia probo, sic tamen ut priusquam de hac re qua de quæro, non liqueat, in usum trahi non incipiant; interea autem levioribus quibusdam, & tutis in utramque partem remediis utatur, aptaque in primis vivendi norma. Sapiit mulier, mihique auscultans, domum reversa, suo tempore ad me misit qui gratias ageret, nunciaretque, filio edito, simul a morbis illis solutam, nihil ex iis, nisi crurum tumorem, superesse. Complures quoque esse, video, qui signo nitantur vetustissimo, quippe in Hippocratis Aphorismis (m) proposito: *Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur*, indicio utique non contemnendo, & perutili primis illis mensibus, quibus priori, ut supra dictum est, non est locus. Itaque hoc feliciter usus sum, cum licuit; licuit autem perraro; nostratibus fœminis ejusmodi explorationi plerumque repugnantibus. Nec temere tamen sum usus, non ignorans, esse uteri morbos, in quibus, ut in parte docet Hippocrates (n), ejus osculum connivet. Imo ob eandem causam non satis esse, credidi, si ad constrictionem illam osculi ejus quoque coronæ incrementum aliquod additum esse, non imperitus Explorator perciperet, aut si digito ea corona sursum nonnihil compulsa, mox hanc, subducto paululum digito, & stante muliere, relabi sinens, gravius uteri pondus animadverteret, aut denique si idem osculum posteriora versus inclinatum magis sentiret. Hæc enim etsi Hippocratico signo adjecta ipsius vim augent utique; tamen magnopere non fidendum, censui, nisi cum ea corona, ut Galenus (o) olim admonuit, æquo durior non esset, uteri autem morborum, vitiorumve, in quorum certe quibusdam inclinatio quoque antrorsum est, unde osculum retrorsum convertitur, omnia abessent indicia.

4. Igitur ne veram graviditatem pro falsa accipiamus, est ratio habenda accuratissime eorum omnium tum quæ adsunt, tum quæ absunt, in primisque si mulier antea gestavit uterum, an eadem quæ alias, signa initio præcesserint, ex quibus nunc pariter se gravidam factam censeat. Ob hujus enim rei, fallacis quidem interdum, sed non propterea negligendæ, contemptionem sæpe vidi Medicos in errorem prolapsos, ut ex tribus saltem, quas placet subjicere, Observationibus præclare intelliges. Hæ omnes ad Feminas pertinent Generosissimas, primam hujus, reliquas meæ Civitatis.

5. FŒTUS ante sex menses, & dies aliquot; neque enim ab eo tempore mulier cum Viro consueverat amplius; conceptus fuerat, matre ob solitas initio post cæteras conceptiones molestias, quin gravida facta esset, non dubitante. Jamque uterus tertio mense tumere cœperat, cum, profluente multo ex hæmorrhoidibus sanguine, detumuit, ut deceptam fuisse mulierem, arbitrarentur. Itaque etsi postquam, eo fluxu conquiescente, recreata erat, iterum venter intumesceret; non propterea gravidam putavere. Rediit novissime idem fluxus, eique febris accessit. Tunc vero cum ipsa jam, nedum Medici, nihil de graviditate amplius suspicaretur; sanguis e brachio, & postmodum etiam e pede missus est, tum deinde medicamentum datum ad alvum solvendam. Paucis postquam datum fuerat, horis ecce inopinantibus omnibus, fœtus ejicitur mortuus, & septima post hunc hora Secundæ. Quæ cum fœtu, & eorum quæ dixi, omnium relatione ad me allatæ fuerunt postridie mane, qui dies fuit IV. Kal. Septembres A. 1727. FŒTUS a vertice ad calces erat sex transversos digitos longus, funiculus umbilicalis novem, sed mira tenuitate, ut filum referret modicæ crassitudinis, sine ulla intorsione, ubique æquale. Corpusculum fetus, qui erat masculus, bene intus extraque conformatum, nisi quod caput totum ita apparebat, quasi a lateribus fuisset compressum. Albus prodierat, nunc fuscus erat factus. Viscera fere omnia pallido, & obsoleto colore, jecur in primis, quod ex subflavo erat pallidissimum. Non modo urinaria vesica inanis, sed & Colon intestinum, & Rectum. Cum sanguinei coloris, non modo sanguinis, nihil usquam se ostenderet qua cunque sive fœtum secares, sive ejus funiculum, qui ad me integer, hinc umbilico annexus, inde placentæ, allatus fuerat, cumque primi saltem ab illo in hanc rami essent tenues, quidam quasi globi, nonnihil in longum se extendentes, magni, nigricantes, & sanguine ferme fluido distenti, per Secundarum membraneam faciem placentæ, hic revera pro parvitate fœtus amplissimæ, suberant, transpiciebantur. Cæterum etsi fœtus corpusculum neque erat exterius flaccidum, neque rugosis integumentis opertum, ex ipso, aut ex Secundis quidquam gravis odoris usquam extitit; non dubitavi tamen quin diutius in occluso utero, aut mortuus, aut certe infirmissimus, & mortuo similis jacuisset, antequam prorsus moreretur.

6. Repentinus multi sanguinis fluxus exsanguem, ut ex dissectione apparuit, fœtum ejusque funiculum reddiderat, & hunc præterea adeo gracilem. In eo autem quod fœtus esse crederetur nullus, excusandus error Medicorum aliquanto magis, quam in proxima historia.

7. FŒTUM pariter immaturum, & mortuum ejecerat altera Matrona mense Sextili A. 1716. Huic se gravidam esse, ex consuetis sibi indiciis putanti, Medicus ut abundantem, quemadmodum existimabat, minueret sanguinem, e brachio miserat pondo libræ. Cum venter postea non ita pro gestationis tempore tumeret, mulierque iis mensibus quibus fœtus motum animadvertere consueverat, non perciperet, tum Obstetrix, tum Medicus ipse, Vir alioquin doctus, sed quam semel animo imbibisset opinionem haud facile deponens, non fœtum, sed molam utero geri, pronunciarunt. Qua pronunciatione cum perculsus esset, gravique mestitia afflictus mulieris animus; forte accidit ut ipse in Patriam æstate illa secederem, insciusque rerum istarum, ejus rogatu a Consanguineis, Viris nobilissimis, meique amicissimis, ad ipsam adducerer. Quam bono, ut solebat, colore, &, nisi quod tristis erat, bene valentem cum aspicerem; quid tibi, inquam, Medico opus est? Nempe, inquit, ut ex eo sciam, gravida sim, necne. Tum ego cum interrogando, & ventrem contrectando, nihil audirem, nihilque perciperem, unde non gravidam esse, crederem, imo ex ipsa, itemque ex intima ancilla quæ ei semper fuerat a cubiculo, eadem omnia nunc esse, & fuisse, intelligerem quæ in prioribus fuerant uteri gestationibus, si duo illa exciperes de quibus antea dictum est; gravida es, inquam, nec duo ista, opinor, deessent, nisi quod in aliis gestationibus, cum junior esses, non fecisti, sanguinem eaque copia, mittendo, fœtus robur imminuisses, ejusque incre-

(l) Obs. I. 3. ubi de Extuberantia (m) Sect. 5. Aph. 32. (n) Ibid. Aph. 55. (o) De loc. aff. l. 6 c. 5.

incrementum retardasses. Tum demum quis jussisset, ejusque de mola pronunciationem audivi. Ibi ego, quæ ipsum rationes permoveant, nescio: meæ certe me permovent, ut de mola ne suspicer quidem; fœtum vero imbecillem, & quem nisi apta vivendi norma, animique alacritate recrees, in periculum adducas, a te gestari, quo ad licet ejusmodi in rebus, confirmo. Vera hæc erant; at serius quam oportuisset, inculcata. Cum enim ipse rusticatum abiissem; non ita multis interjectis diebus, accidit, ut mulieri nec opinanti cruenti quidpiam e naturalibus prodiret. Medicus autem præjudicata opinione adductus, ut molam citius deturbaret, rhedam conscendere, per inæqualia, atque aspera loca equis concitatis ire jussit. Dolores inde oboriuntur. Domum reditur. Mittuntur ad Medicum qui consulant quid agendum. Hic vero clysterem imperat: quo reddito, se venturum, promittit. Dum redditur, una mortuus fœtus, Secundæque ejiciuntur nulla cum mola. Venit non ita multo post Medicus. Occurrit ancilla de qua antea dictum est, iisdemque propemodum verbis excipit, quibus in re non valde absimili, ut in Sepulchreto (p) habes, Medicos olim excepit suos generosissima Veneta Matrona Helena de Mocenicis. Ancilla enim illa fœtum ostendens, en mola, inquit, quam hera gestabat mea. FŒTUM, cum ut dixi, abessem, dissecare non potui. Sed gracilem, & nihil grave olentem fuisse, ab iis qui viderant, accepi.

8. Venia tamen digni sunt Medici, nisi si pertinaciam falsa cum opinione conjungant. Multo dociliorem, ut continuo intelliges, ibidem inveni alterum A. 1721.

9. FŒTUS quem immaturum, & mortuum ejecit mater, historiam nunc tertiam accipe, eo digniorem quæ diligenter scribatur, quod mola simul ejecta est, eaque præcesserant quæ, ut in Observatione quadam Schacheri (q) cum hac quadantenus conveniente, opinionem veræ graviditatis propemodum tollerent. Matrona habitu, & statura mediocri, de qua nullam facile memini quæ plus sanguinis gigneret, felix plurium liberorum mater, nonnunquam tamen etiam abortionibus obnoxia, cum post ultimum partum quem immanis lochiorum copia erat consecuta, tristius hyemem traduxisset; Aprili mense ex consuetis sibi indiciis, cum menstruorum emansione conjunctis, se rursus concepisse, censuit. Secuta est appetitus ciborum tanta dejectio, vix ut vespertino dumtaxat tempore comederet, præsertim cum quidquid mane sumeret, vomitu rejiceretur. Huc accessit circa Idus Junias sanguinis ex utero profluvium. Adversus quæ mala, ægræ non prorsus insolita, cum alias post multa incassum adhibita, aquæ Nucerinæ usus profuisset, tunc minime profuit. Ob hæc Julio circiter medio ab ægra advocor, venæ sectionem supra quam dici possit, perosa. Itaque ea saltem quæ pertinaciter non recusaret, commendo, ut puta usum *gelatinarum* ex vituli cruribus, coralia in pollinem redacta, cydonitem, & pauca alia de hoc genere quæ utrique malo ita adversentur, ut sanguinis tamen cursum violenter cohibere non possent. Utrumque interea perstabat malum, sic tamen, ut non difficulter ferretur. Quotidie enim mane surgebat mulier, stabat, sedebat, ambulabat, rheda etiam cum vellet, minus probantibus nobis, per urbem vehebatur, nec quidquam fere prodibat sanguinis. Noctu dumtaxat, cum sive supina, sive in latus sinistrum cubaret; in dexterum enim haud poterat; profluebat, sive lecti calor moveret, sive non jacentis uteri osculo aliquid se opponeret quod operiret, aut quasi obturaret. Præter id quod noctu effluxerat, magna erat concreti sanguinis copia quæ cum primum surgeret, excidebat. Inter hæc ad cæteras mœroris caussas gravissima quædam cum repentino terrore accessit ex nec opinato Viri infortunio, quod ut Civitas universa commiseratione, ita Uxor lachrymis, & planctu excepit. Et ea quidem quæ prima insecuta est, nocte sanguis ferme omnino substitit. At proximis vel fusius effluxit. Jam non erat quispiam qui tanta, & tam crebra sanguinis effusione spectata, gravidam crederet esse posse mulierem; sed ne ipsa quidem credebat amplius. Mihi tamen, quamvis senior, auscultabat Medicus sæpe inculcanti, judicium adhuc, ut in muliere quæ sanguine adeo abundaret, esse sustinendum: conceptionis solita indicia omnia præcessisse; abortionis in effuso sanguine, accurate semper inspecto, vestigia necdum ulla apparuisse: lente quidem uterum intumescere; verum si parcius tandem sanguis effluerет, citius fortasse tunc se elaturum. Dandam igitur operam, ut ejus effluxus parcior fieret; sic enim mulieris quoque vires servari facilius posse, quarum lapsus jam incipientis crura indicium dabant non æque firma atque hactenus fuerant, & minus roseus quam antea, faciei color. Cum alia quæ ea mente exhibuerat, minus responderent; dare cœpit veterem rosarum conservam, ut vocant, vitriolatam, qua, & confectione alkermes; sic enim appellant; sine odoribus excipiebat contusa citrea semina, & in boli formam redigebat. Hoc bolo & ventriculus aliquanto melius se habere incepit, & sanguinis multo minus profluere. Tunc vero; tertia jam pars præterierat Augusti mensis; non solum tumere cœperant mammæ, ut in prioribus uteri gestationibus, sed etiam venter altius se attollere. Hic iterum mulier, cæterique in depositam graviditatis opinionem redire. Erat tamen insoliti aliquid, quod illius, meumque turbaret animum, creber in utero punctionum sensus. Quæ me res movit, ut ventrem manu diligentius contrectarem. Quod dum facerem, magis aliquando turbatus sum, uterum percipiens, non umbilicum versus acuminatum: sed in transversum utroque latere magis extensum, nec, si paulo fortius premerem, sine dolore id ferentem, præsertim ad dexteram iliacam regionem. Vultu quidem, ut debebam, non modo verbis, apud mulierem suspicionem dissimulavi meam. Hanc Medico tamen, & Viro mox aperui, vereri me, dicens, ne præter fœtum mola subesset: nec tamen propterea nisi id quod agebatur, agendum; neque enim ubi molæ suspicio esset, & majus in dies, quo minus sanguinis exiret, uteri incrementum, iis esse locum quæ vehementer adstringerent, præsertim cum sanguis nonnullis quidem noctibus haud ita parce, plerisque tamen satis modice jam prodiret: nec contra ubi facile profluvium redire posset, simulque cum mola, fœtus esse crederetur, ad pellentia, ne in solis quidem molis semper tuta, decurrendum; sed observando, & pro re nata moderando sanguinis fluxum, quiete præterea & animi, & corporis, aptisque alimentis mulieris vires ad cujuslibet enixus casum esse conservandas. Hæc igitur dum attente fierent, post dies non ita multos, XV. Kal. Septembris, mulieri, dum forte staret, aquæ repente ex utero proruperunt neque odore, neque re alia ab iis quæ parturientibus prodire solent, nisi forte copia paulo majori, discrepantes. Vocata continuo Obstetrix cum proximi partus nulla præterea videret indicia, imo uteri osculum occlusum digito perciperet; hæc nobis curavit significanda: qui nisi novi appareret aliquid, interea quiescendum esse, respondimus. Unus, alter, & tertius jam dies sic erant exacti, me non valde mirante, quippe memore, non modo apud Harveum (r), totque alios legisse, verum etiam in Cive altera mea nobilissima aquarum effluxum multo ante extremum gestationis vidisse, felici nihilominus partu non ante legitimum tempus consecuto; ægre tamen hic ferente, ubi fœtum neque robustum, neque solum esse, existimarem. Die autem quarto, cum venter qui ab aquarum exitu detumuerat, iterum cœpisset tumere, ingruentibus partus doloribus, mola primum, deinde fœtus mortuus ejectus est, novissime autem, tribus interjectis horis, nec sine difficultate, & magna sanguinis profusione, Secundæ exierunt. Servata est mater, quæ undetrigesimo post anno obiit ex maligno ulcere, ut accepimus, in utero, an vagina, sed postremis illis annis oborto. Certe eo tempore quo fetum illum gerebat, & eo quod protinus, & deinceps satis diu insecutum est, nihil fuerat unde uteri, aut vaginæ exulcerationem jure posset suspicari, indeque sanguinis illas effusiones repetere, ut posses in fœmina, ab Raygero (s) descripta, quippe quæ cum acerbissimis lumborum, & inguinum doloribus immanem primum uteri hæmorrhagiam passa est sex, septemve ante partum hebdomadis, post puerperium autem profluvium, quo intra perpaucos menses confecta est, fœtidissimi nigricantis humoris. Quod si nostrum cum propositis a Phil. Jacobo Hartmanno (t), & a Cl. Gutermanno (u) casibus tibi placeat conferre; non difficile intelliges, abortus, pariter cum mola conjunctos, quanta, & quamdiu profusio sanguinis præcesserit, neque tamen hic ab aperto in vagina sanguifero vase, nedum ab uteri, aut vaginæ exulceratione, deductus sit, aut deduci debuerit. Sed cætera quæ ad abortum attinent, a nobis descriptum, persequamur. MOLA, eloto qui adhæserat, sanguine, haud crassior inventa est digitis transversis duobus, aliquanto autem longior, sectaque, nonnihil spongiosa, & quasi carnea apparuit. Secundæ nihil ostenderunt vitii. Fœ-

(p) l. 3. S. 21. in Schol. penult. ad Obs. 58. (q) Progr. de Hæmorrhag. Gravidar. (r) in Additam. ad Exercit. de Generat. ubi de Uter. Humor. (s) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 135. (t) Dec. ead. A. 4. Obs. 84. (u) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 78.

Fœtus qui sequioris erat sexus, novem digitos transversos longitudine non æquabat. Caput universum, & collum a magna quasi sugillatione, sine ullo tamen fœtore, nigricabat. Cætera, etiam interius, nihil præter naturam, quantum videre potui, habebant. Inepta enim mulierum morositate, vix licuit ventrem aperire, in quo ventriculum non inanem, quædam autem intestina animadverti ab iis quæ secundum naturam continebant, subnigra. Sed ne id quidem permisissent, nisi, ut solari possent Parentes, qui decepti marem amisisse tristius ferebant, uterum exiguum quidem, sed immisso per naturalis rimulam tenui specillo, cum hac manifestissime communicantem, sicuti curiosis ipsis pollicitus eram, ostenderem; clitoridis enim exstantior, rimulamque prætegens, ut in ejusmodi fœtibus solet, magnitudo illis pro pene imposuerat; nec mirum, quando sæpius Chirurgis, atque adeo Medicis ad eundem modum imposuit.

10. Neque immerito hoc a me dictum, cognosces ubi ab Auctore Scepsis utriusque de Vivipara Generatione in harum altera describi fetum animadverteris, qui *vix attingens tertiam partem digiti auricularis, completus tamen* erat, *& distinctus in omnibus suis particulis, itaut vel sexus masculinus optime distingueretur*. Scilicet in hunc errorem, quem verbum istud *optime* sine ulla adjecta dubitationis, aut accuratioris examinis mentione, satis indicat, non incidisset, si anatomes exercendæ magis, quam impugnandæ, studiosus, eadem quæ solertes Anatomici, in primisque Ruyschius (x), de tanto faciliori ob ea quæ diximus, in dignoscendo sexu deceptione, quanto minor est fœtus animadvertisset. Quem vulgarem errorem exterminari, parentum interest, qui persæpe abortus eo gravius ferunt, quod marium illos quoque esse, putant qui sunt femellarum. Cæterum ut ad propositam historiam redeam, an sugillatio illa capitis inde orta sit quod aquis aut omnino, aut maxima ex parte jam effusis, non membranæ illis distentæ, sicque deorsum compulsæ ad viam fœtui dilatandam, sed fœtus, matris conatibus propulsus, ipse sibi per angustias oris uteri exitum aperire debuerit, an potius, si, quod facile acciderat, is credatur antea mortuus, læsionem ejusmodi quæ non nisi in vivens corpus, aut in cadaver recentissimum cadit, vel pridem, quæcunque ejus rei causa fuerit, vel statim a morte, capite jam antea deorsum converso forte contraxerit, itemque an mola culpanda hic sit, quæ, ut ipsum præcessit, sic inter ejus caput, & os uteri interjici potuit, viamque angustiorem facere, eademque obstaculum illud fuerit, quod, ægra stante, sanguini exitum intercludere ex utero, quippe tum desuper compressa, videbatur, in medio relinquo. Quod vero aquas effusas ex amnio fuisse, non dubitem, ejusdem fetus, qui non nisi quarto post die exclusus est, cum alia faciunt, tum illud insuper quod copia esse visæ sunt paulo majori quam debebant. Neque enim ignoro fuisse ingeniose cogitatum, aquas ante justum tempus prodeuntes, non ad eum qui denique ejicitur, fetum, sed ad alterum attinere qui simul quid cum eo conceptus, verum in vitæ primordiis extinctus, & deinde colliquatus istas quæ exitum anticipant, aquas reliquerit intra amnium proprium donec earum jugi incremento hoc adeo distendatur, ut alterius robusti, & ad maturitatem prope adducti fetus vehementioribus motibus resistere nequeat. Sed ut de aquarum illo incremento hic minime disputemus, atque ut præterea concedamus, huic cogitato quibusdam in casibus esse locum fortasse posse, at non erat certe in nostro, ut pote cum fœtus imperfectus esset, ac debilis, neque in propositis a Petersonio (y), & Dethardingio (z); fetus enim qui caput, jam exertum, rursus in uterum retraxisse, ibique alter duas, alter septem hebdomadas donec partus tempore omnino prodirent, restitisse scribuntur, suis profecto, non alienis aquis exitum aperuerant: aut si exempla hæc, quod ultro fateor, firmas requirebant probationes; alia tamen haud deerunt creditu faciliora, eodemque spectantia, si otium tibi ad quærendum fuerit. Cæterum præmaturum, & qui fere innoxius sit, aquarum exitum repetere plerumque solitus sum a rupto dumtaxat chorio, sic effluere sinente quod inter se, & amnium plus minusve illarum forte intererat secundum Observationes Ruyschii (a), & aliorum (b); quanquam hi nescio quam inde allantoidem humano in genere commenti sunt. Aquarum vero ex amnio ipso ante justum tempus eruptionem illam esse, non dubito, quam merito Hippocrates (c) *malam* pronuntiavit. Quamvis enim post ipsam non semper infelix sit partus: sæpius tamen minus est felix, sive illam ut causam, sive ut effectum spectemus. Ut causam quidem; nam effusa tunc aqua viam opportune fetui neque dilatat, neque lubricat. Ut effectum autem; sive enim a minus firmis sit Secundarum membranis, sive ab nimia aquæ copia, sive ab ejus denique acrimonia, id quod Martiano (d), neque injuria, magis displicet, quomodo hæc duo novissima internoscamus, docenti; non bona certe aut de fetus, aut de matris, aut de utriusque constitutione vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque significat, contra atque ad partus, & puerperii optabilem felicitatem requiritur. Ex his proclive erit tibi explicare quædam, ad præproperam aquæ eruptionem, ad aliaque in proposita Matrona, & ejus partu, & fœtu, spectantia. In Molæ autem suspicionem quæ me signa induxerint, ex historia intelligis, ubi ipsa, qualia ea cunque sint, memoravi. Non facile utique est ita illius præsentiam cognoscere, ut audacter affirmes: ex signis tamen notis quæ Majores nobis reliquerunt, pudenter licet suspicari. Eorum plurima; quanquam non omnia simul occurrere necesse est, collecta videbis a Lamzwerdio (e), ex cujus innominati libro, maxima alioquin ex parte infrugifero, a quibusdam ætate hac nostra fuisse descripta, animadverti. Nec tamen ego istam molam aut ante partum, aut post dissectionem ex iis esse quæ veræ appellantur, censui; imo pro uteri polyposa concretione semper habui in muliere præsertim (quæ me res magis in eam suspicionem perduxit) cujus ex utero tantam prodire sanguinis copiam, & tam facile concrescentis, viderem.

11. Scilicet Molarum aliæ cum legitimæ sint, aliæ quæ illegitime sic appellantur; ex utrisque tamen quædam possunt aut cum fetu conjungi, & sæpe abortionis caussam afferre, sive uterum irritando, sive ejus cavum non parva ex parte occupando; aut sine fœtu adeo increscere, ut graviditatem mentiantur. Sed illegitimæ possunt in virginibus quoque intactis, castisque viduis progigni; legitimæ, nisi apud eos qui, dissentientibus cæteris, ponunt in mulieribus subventanea ova, non possunt. Illegitimæ; ut de his primum dicamus; aut ex sanguine in uteri cavea subsistente, aut ex interiore aliqua ejus excrescentia fiunt. Has ex certa basi, pedunculove cognosces, per quem, ut Ruyschius (f) proposuit, cum utero continuantur, aut certius ex sanguiferis hujus vasis in easdem productis. Illas autem quæ multo crebrius occurrunt, & ad quas plures quæ in Sepulchreto extant, non difficile revocabis, non secus ac in vasis, & corde ipso cæteræ polyposæ concretiones, ex sanguine fiunt: quas cur in uteris, ut Lancisius (g) docuit, etiam virgineis cum Hoffmanno (h) agnoscere nolimus, haud satis caussæ esse, video, earum præsertim quibus menstrua uberius fluant, aut insolita non sit hæmorrhagia uterina; hoc enim, ut simili quopiam modo interpretandum censeo Cel. Virum Abrahamum Vaterum (i), qui in virginibus saltem *quibusdam* agnovit. Concretiones hujusmodi Ruyschius (k) docuit, qua ratione, etiamsi quidpiam membranarum instar adjunctum habeant, a molis quibusdam, inter legitimas ab aliis positis, distinguamus. Quibus de molis priusquam pauca attingamus, non est tibi quædam nostra Observatio singularis conformationis polyposarum quarundam uteri concretionum reticenda.

12. Nobilis in Patria nostra Matrona fuit, procera statura, colore, & habitu laudabili prædita, quæ nonnullos quidem intra primos gestationis menses fœtus ejecerat; sed inter eas abortiones sæpe tamen gestatione absoluta, vitales filios pepererat prægrandes, interdum & geminos, non sine gravi labore, & molesto puerperio. Inter hos difficiles partus fluori haud raro obnoxia fuerat albo, & innocuo, interdum levi etiam, medio inter menstruas purgationes tempore, sanguinis stillicidio, quod semper Viri congressus, paulo vehementior præsertim, non sine dolore aliquo renovabat. Hæc igitur mulier anno exacto circiter trigesimo quarto, cum fluor ille albus plane desiisset; novo morbi genere per intervalla cepit laborare, sæpius intra biennium recurrente, novissimis autem tribus mensibus A. 1723. & primo insequentis anni, quo ego men-

(x) Thes. Anat. 6. n. 48. 51. 54. 59. (y) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 62.
(z) Earund. Dec. 3. A. 5. in Append. n. 8. ad cit. Obs. 62. (a) Thes. Anat. 5. n. 56. prope fin. & Thes. 10. n. 155.
(b) Vid. Littre Mem. de l'Acad. R. de Sc. A. 1701. & Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 36. n. 3. (c) Coac. Prænot. Sect. 3. vers. 187.
(d) Annot. ad eund. vers. (e) Hist. nat. Molar. uter. c. 16. (f) Cent. Obs. Anat. Chir. 58.
(g) Epist. ad Mulebancher. (h) Dissert. de ignor. uteri struct. §. 19. (i) Diss. qua Mola prægnans & cæt. thes. 12.
(k) Cent. citatæ Obs. 29.

menſe per litteras conſultus ſum, ad certum ſemper tempus redeunte, menſtruorum videlicet. Tunc enim obortis partus doloribus, & primo, aut altero die ſanguinis curſu incipiente, vel uberius quam pro conſuetudine effluentis, in medio fere eo curſu ex utero ejiciebatur corpus, ut apparebat, membraneum, idque ea forma, eaque magnitudine quæ triangulari uteri caveæ ſatis reſponderent; modice convexum exterius, qua facie erat inæquale, nec ſine plurimis filamentis, quæ ab ſedibus ad quas adhæſiſſent; abrupta eſſe videbantur, cavum autem interius, qua facie erat læve, & madidum quaſi ab aqueo humore, quem antea continuiſſet, in exitu autem, per amplum foramen, quod in uno erat angulorum, a diſtractione facile apertum, emiſiſſet. Hujus ejectionem corporis lochia multa conſequebantur, pro mulieris conſuetudine ſæpe interrupta. Quod ſi nonnunquam id corpus non integrum, ſed in fruſtula diviſum per vices prodiret; tum dolores, & lochiorum fluxus per vices pariter redintegrabantur. Singulis autem iſtis quatuor menſibus, quibus a Viro ſe abſtinuerat, cum ſingulas has permoleſtas quaſi abortiones paſſa eſſet mulier, nec remedia, a pluribus qui conſulti fuerant, egregiis Medicis imperata, quidquam profuiſſent; rata, ſibi eſſe multo conducibilius, ſi novem ſaltem menſibus a doloribus vacaret; ſecubare noluit amplius; itaque Martio menſe A. 1724. gravida facta eſt. Ultra Junium tamen fœtum non pertulit. Sed hoc conſecuta eſt, ut Julio, duobuſque inſequentibus menſibus rite, ac ſine illa moleſtia menſtrua fluerent. Cum vero nulla apparuiſſent menſe Octobri, ſub Novembris initium reverſi dolores ſunt cum deſcripti corporis ejectione, cæteriſque de quibus ſupra dictum eſt. Diutiuſque ſtatis intervallis eadem redire perrexerunt, ut cum ipſe uno ex annis proximis Foro Livii eſſem, ejectum viderim corpus, quod ut abſens reſcripſeram, ex polypoſa concretione erat factum, membranam mentiente, in modum diſpoſitam parvi marſupii triangularis; ut proclive eſſet intelligere, viſcidas ſanguinei ſeri particulas, ex uterinis vaſorum oſculis prodeuntis, quæ albi fluoris forma olim excernebantur, nunc viſcidiores factas, ad omnes uteri parietes intimos adhærere, ſicque in polypoſam membranam concreſcere, quæ ad caveæ illius imaginem, quam in Adverſariis (*l*) trianguli propemodum forma eſſe, confirmavimus; quaſi ad typum quendam conformata, marſupium referret, in quod expreſſa quæ inter viſcidiores illas particulas fuerat, ſeri pars aquea retineretur, & marſupium ſervaret cavum, & læve intus redderet: retineri autem facile quia ſive ob exſtantes intra cervicem lacertos, ſive ob hujus, ſi cum fundo conferatur, anguſtias, ſive ob conniventis oſculi impedimentum ſubſiſtentes viſcidæ particulæ, ibique inter ſe undique contingentes, jam inde ab initio maſupium occluderent: hoc denique ſanguini, ſingulis menſibus erupturo, primum quidem obicem opponendo, efficere, ut diſtenderentur uteri vaſa, ſicque dolores concitarentur; deinde vero cum urgentis ſanguinis vi a parietibus uteri diſtraheretur, cruciatus augere; noviſſime undique avulſum, non ſine magna ob illam vaſorum diſtentionem & prævia, & comitante, & ſequente ſanguinis copia ejici. Habes, quæ initio, & poſtea fuerit mea de hoc morbo opinio: qui in eo quidem mihi, Plateri (*m*), aliorumque Obſervationum, vel Aetio (*n*) olim non incognitarum memori, minime novus videbatur, quod ſtato menſtruorum tempore cum his concretio aliqua, idque diutius, ejiceretur; ſed in eo quod concretio ſingulari iſta forma eſſet, quam apud alios legiſſe non memini; quin Platerum memini diſerte ſcripſiſſe, *nullam ſe cavitatem in ſua potuiſſe cognoſcere*. Eorum qui conſulti fuerant, aliis uteri excreſcentiam hanc noſtram eſſe, viſum eſt, aliis polypoſam quidem concretionem, ſed ex ſanguine per vas aliquod, in utero ipſo eroſum, deſtillante. Qui ſi, ut ego, aut inſpexiſſent ipſi, aut in Mariti multo accuratioribus quam Medici, litteris ad me miſſis deſcriptam legiſſent; eas opiniones, ut puto, facile depoſuiſſent, quas tempus quoque a vero alias fuiſſe, oſtendit. Nam ut morbus poſtea diutius duraverit; finem per ſe, & per ætatem habuit tandem. Cum enim ad tempus acceſſit quo mulieribus ſolent deſinere menſtruæ purgationes; jam primum, non ſingulis menſibus, ſed ſingulis annis, bis terve, dumtaxat, redire cœpit: cum vero finem illæ habuerunt; & ipſe habuit: neque ullius in utero vel levis eroſionis indicium, aut qualiſcunque ex utero incommodi unquam extitit quoad mulier vixit, vixit autem donec cancer, in altera poſtea mamma ortus, ſeptuageſimo anno jam proximam confecit. Porro Medici quo illa utebatur, ſententia fuerat, concretiones illas de quibus dictum eſt, ſubventanea eſſe ova, cum idem, credo, ſpectaret quod illi qui polypoſas molas ab iis quæ ex ſubventaneis ovis eſſent, per caveam quæ intra has, non intra illas foret, internoſcere docuerunt. Qualia ova tametſi eſſent in mulieribus agnoſcenda; difficile tamen eſſet dicere, cur in iſta ſe explicarent ſemper in trianguli formam, ſinguliſque menſibus ſemper unum præſto eſſet quod in uterum deſcenderet. Sed hæc hactenus. Nunc de legitimis, ſicuti promiſimus, molis pauca adjiciamus.

13. Legitimas Viri ætate noſtra doctiſſimi eas dumtaxat molas appellant quæ ſine prævia conceptione non fiunt. Sed alii ex fœtu, & Secundis, alii ex placenta ſolum fieri poſſe, credunt, ſi quacunque de cauſa rerum harum facies ſic mutetur, ut facile pro iis quæ ab origine fuerant, agnoſci nequeant, ſive maſſam quaſi carneam, imo carne multo duriorem, ſive aggeriem veſicularum, ut quam olim Mercatus (*o*) vidit, repræſentent. Ruyſchius tibi in manibus eſt, qui in placenta vel ſola utrumlibet mutationis genus oſtendit cum alibi, tum præſertim in Obſervationibus: ex quibus anno editis 1690. cur nihil eorum quæ hic, aut ſupra (*p*) indicavi, ad Scholia ſaltem harum Sectionum augenda, relatum ſit in Sepulchretum, non video. Placentulas enim minorum fœtuum non rariſſime in utero ſubſiſtere, ab eoque ſe conſtringente magis magiſque compreſſas, longe aliud ac erant, non modo figura, ſed & ſubſtantia carni duriſſimæ ſimili, videri docuit (*q*). Placentas autem fœtuum majorum ibidem reſtitantes, interdum degenerare in veſiculas, humoris aquoſi plenas, idem, ſiquis alius, præclare oſtendit, cum unam eandemque placentam invenit (*r*) ex parte ſanam, ex parte in ejuſmodi veſiculas jam mutatam. Quæ Obſervationes etſi veræ ſint; tria tamen, aut quatuor ſunt addenda. Primum, neque minorum fœtuum placentulas non aliquando in veſiculas degenerare, cum Ruyſchius idem in placentula fœtus *trium fere menſium* initia hujus mutationis, in altera autem *placentula* ipſam *mutationem magis luculentam* demonſtraverit (*ſ*). Alterum, nec ſoli placentæ mutationem hanc convenire, quando non tantum ex poſterioribus Obſervationibus Ruyſchii conſtat, vel in funiculo umbilicali veſiculam ipſum *plures vidiſſe* (*t*); ſed & ex vetuſtioribus (*u*) manifeſtum eſt, eundem funiculum tot veſiculis præditum ipſi nonnunquam occurriſſe, *ut totus videretur concatenatio veſicularum aqueo humore refertarum*: quin etiam ex Valliſnerii noſtri Obſervatione (*x*) certum eſt, poſt immanem veſicularum numerum, ex utero ejectam eſſe placentam, ut; niſi hanc ad alterum fœtum pertinuiſſe, comminiſcaris; liqueret, ex placentæ igitur mutatione illas non fuiſſe, quod ex aliorum quoque, ut puta Cl. Gutermanni (*y*) inferre potes Obſervationibus. Tertium, cum eodem Valliſnerio, quem ea pariter quę modo adnotavi, fere omnia video animadvertiſſe, dubitari fortaſſe poſſe, num illa placentæ in veſiculas degeneratio tunc fiat cum in utero poſt excluſum fœtum ſubſiſtit, an priuſquam is excludatur, ſit facta. Ego certe in quadrimeſtris fœtus placenta, quæ ſimul cum eo excluſa fuerat, veſiculam vidi aqua plenam. Attamen ſic iſta mutatio ſæpius in placentis quæ cum fœtu prodeunt, conſpiceretur. Quartum denique, cum ſupra dictum ſit, neutrum hoc molarum genus fieri non præcedente conceptione, & neutrum ſane ab intactis virginibus, quod legiſſe meminerim editum ſit, ſumma profecto & peritia, & diligentia in examinando, nec minori prudentia in pronunciando opus eſſe, ſiquando ulla ex iis quæ a viro ſe abſtinuiſſe creduntur, aliquid ejiceret quod ad alterutrum genus ſpectare a primo videretur, ne forte non placenta, ſed mera ſanguinis concretio, aut excreſcentia quæpiam eſſet quæ carnis, aut veſicularum de quibus diximus, ſimilitudinem gereret. Excreſcentias enim quæ carnem referant, aut caro ſint, paſſim extare, eſt notiſſimum: quæ autem ipſarum veſicularum ſimiles ſint, Litteris ſuperioribus (*z*) eſt traditum. Quin etiam ut in ventris cavo hydrops eſt interdum ex hydatidibus, ut puta quales Ruyſchius (*a*) pinxit peculiari ſacco incluſas, ita non repugnat, hydropem uteri nonnunquam fieri ad eundem modum, præſertim cum hunc; niſi forte pro mola ex veſiculis, ut alii malunt, habendum; capite *de uteri hydrope* Aetius (*b*) deſcripſerit, *Humoris copia*, inquit, *in uterum confluit, & aliquando corpuſcula quædam, veſicæ fellis ſimillima, in ipſo generantur, in quibus humor colligitur*: eaque corpuſcula infra vocat *pelliceas, & aqua refertas veſicas*. Nec deſunt exempla diuturni hydropis ſoluti per immanem ex utero excretum hydatidum numerum, quale propoſitum leges a Cl. Kannegieſſero (*c*) in vetula annos nata circiter ſeptuaginta: quanquam eſſe aliqui poſſunt qui in hac quoque hydatides illas ad veram molam attinuiſſe, ſuſpicentur, nimirum ex placenta fœtus, dum ætas adhuc ferret, concepti, poſtque hujus obitum multos per annos geſtata. Quod ideo dico, quia Cl. Rideux (*d*) molam alterius, ſed legitimi, ut non dubitat, generis a Vidua annum agente ſeptuageſimum ſeptimum ejectam, quamvis ea magnitudine, & pondere; ut mirum ſit, nullum unquam ſui indicium dediſſe, cenſet tamen ob eas quas profert, rationes ex conceptu ortam mulieris cum annum ageret quinquageſimum quartum, nempe anno quo menſtruæ purgationes, nihil ad id uſque tempus imminutæ, repente deſierunt; nonum autem filium anno ediderat quinquageſimo primo. Quibus poſitis duo colligas, licet. Alterum, ut videas, an hinc poſſis ex aliqua ſaltem parte explicare, quomodo fœmina, de qua apud Valiſnerium (*e*) legeris, ipſa quoque totidem liberorum parens, quorum ultimum credebatur anno propemodum quinquageſimo peperiſſe, anno demum ſeptuageſimo ſecundo placentam ejecerit, ad eamque annexum fruſtum, libræ pondo, carnis informis, ſi quandam in ſummo excipias ocelli ſimilitudinem, intus vero implexus quaſi cujuſdam inteſtinorum: item quomodo alia (*f*), hac poſtrema anno major, cui olim fœcundæ, nunc iterum menſtrua uno atque altero menſe redierant; cum multo grandiori carnis fruſto *venas*; ſi veræ tamen venæ fuerunt, ſuamque tandiu potuerunt ſervare formam; excluſerit. Alterum, ut ſiquid forte ejuſdemmodi ex Vidua aliqua vel diu poſt mariti obitum prodeat quod ad veræ molæ naturam accedat, imo vera mola ſit; non propterea de ejus pudicitia continuo dubites, quando, ut ſupra dictum eſt, potuit olim in abortu, vel minus animadverſo, placentula in utero ſubſtitiſſe. In Virginibus autem etſi hæc locum minime habeant; & in ipſis tamen, uti dicebam, diligenter etiam atque etiam videndum eſt, ne facilis contingat deceptio. Quæ ut quoad ejus fieri poteſt, vitetur; in carnoſis quidem excreſcentiis, & in polypoſi ſanguinis concretionibus ea juvabit attendere quæ ſupra (*g*) ad id memorata ſunt, & indicata ibi Ruyſchii loca perlegere, quin etiam addere Cl. Schlierbachii (*h*) Obſervationem, qui tametſi molam vidit *quadantenus vaſculoſam, copioſis ſimul hydatidibus refertam, quibus multa pinguedo interjecta apparebat*; non propterea ex Virgine eſſe, negavit, credo quia vel in polypoſis concretionibus aliquid ſæpe quod pinguedinem mentiatur, & aliquid interdum quod vaſa quadantenus referre poſſit, conſpicimus; de hydatidibus autem paulo ante dictum eſt. Sic etiam Phil. Jac. Hartmannus (*i*) nec a *pinguis cuticulæ* ſpecie, nec a *pluribus tunicis, fibris vaſis intermixtis & albis*, neque demum a *veſicula intus hærente*, & *gelatinam* continente ſe decipi, paſſus eſt, quin *coagulum ſanguinis* eſſe agnoſceret in ea tamen in qua ſi molam veram eſſe, dixiſſet, nullam inde labem ejus, quippe nuptæ, honeſto nomini aſperſiſſet. Itaque non quid appareat, ſed quid ſit, accurate quærendum eſt; veræ enim fibræ, vera vaſa, veræ tunicæ, ex iiſque confecta veſica ſine viri uſu eſſe non poſſunt. Imo hujuſmodi veſica inter molas omnes maxime legitima eſſet, quippe inchoamenti embryonis, & humoris in quo is natat, involucrum, ſi molæ nomine, ut a pleriſque nunc accipitur, res hujuſmodi comprehenderetur: quanquam hanc ipſam vocabant *molam veſicularem* idem Hartmannus (*k*), & hunc ſecutus Cl. Gottwaldtus (*l*), qui ejus Icone ſatis earum ſimili quas edidit poſtea Ruyſchius (*m*) ſuam illuſtravit Obſervationem. Hæc igitur in Virginibus eſſe non poteſt, nec quantum ſcio, illa pariter quæ aliquanto melius mola veſicularis appellaretur, id eſt aggeries veſicularum in modum racemi diſpoſita. In qua agnoſcenda ne qua deceptio contingat, haud inutile, opinor, fuerit magis accuratas deſcriptiones, Iconeſque earum inſpectare quæ poſt conceptionem ejectæ ſunt, ramoſque, aut ramulos in illis attendere, ad quos appenſæ non raro prodiere. Quales deſcriptiones, Iconeſque apud Ruyſchium, quanquam veſiculas ipſas non ſemel pinxit, & multoties memoravit, & bis nonnunquam intra duodecim dies vidit (*n*), haud æque invenies ac apud Malpighium (*o*), & Valliſnerium (*p*). Certe autem parvæ illæ ex veſiculis factæ exereſcentiæ quas mihi intra uterum videre contigit, ramulos oſtendebant nullos ad quos veſiculæ appenderentur, quippe inter ſe conſtipatæ, cohærenteſque aut per ſe, aut per interjectam neque tenuem, neque ramoſam ſubſtantiam.

14. Cæterum veſicarum quæ ex utero ejectæ ſint, tot proſtant Obſervationes, totque harum collectiones ab Eruditis Viris ſunt indicatæ, ut in ſylvam ligna ferre videri poſſem, ſi alias huc, mihi notas, fuſius adderem. Nam & Foroliovienſem Matronam ſcio quadrageſimo circiter ab hinc anno veſiculas alias majores, alias minores, alias minimas ediviſſe, & hic pariter uxorem Prætorii famuli A. 1727. ejeciſſe plurimas, fœtus qui expectabatur, loco, & Albertinum ſub initium A. 1724. ſemel, atque iterum menſis intervallo a fœmina quadam non ſine febre, ſæviſque doloribus excluſam vidiſſe aggeriem veſicularum, quæ rubri ribeſii majores acinos, niſi quod colore erant paulo dilutiore, figura, & diſpoſitione referebant: nec vero color alias fuiſſe iſtas ac eas de quibus loquimur, veſiculas, oſtendit, quando non Tulpius modo (*q*) quaſdam quæ *aqua crocea*, ſed & Lanciſius (*r*) alias quæ in uno eodemque racemo inter cæteras limpido, aut ſubflavo latice plenas, *ſubrubro veluti cruore* diſtendebantur, huc attinuiſſe, non dubitarunt, ut neque Cl. Viri Magnenius (*ſ*), Dechiappa (*t*), & Gutermannus (*u*), quorum hic in quibuſdam majoribus, alter in omnibus; omnes enim erant majores; *ſangnineam*, vel *rubellam* intus *maculam* conſpexerunt, Magnenius autem in altera mola nonnullas *flaveſcentes*, duas tantum, aut tres exterius *rubeſcentes*, in altera ejuſdem mulieris omnes; quæ erant innumeræ, & miliares; *rubicundiſſimas* deprehendit. Quibus denique addes Ill. Hallerum, ubi (*x*) veſiculis albis deſcriptis, qui petiolis, ex placenta emiſſis adhærebant, in ipſa quoque placenta, ait, *veſiculas rubicundas magis fuiſſe pariter ſibi innexas*. Mitto alias in quibus nihil quod ad rubrum colorem ſpectet, adnotatum eſt, ex utero ejectas veſicas, ſive ſolutæ exierint, ut fortaſſe quæ in Commercio Litterario A. 1745. (*y*), certe autem, ni fallor, quæ a Præcl. Phil. Conrado Fabricio (*z*) memorantur, ſive non ſolutæ quidem, ſed confuſo ordine diſpoſitæ, ut quæ a Cl. Wogau (*a*) deſcribuntur, ſive demum *uvæ inſtar racemorum collectæ*, ut quæ a Cl. Viris Jo. Sebaſt. Albrecht (*b*), & Jo. Jac. Treyling (*c*): quod ad genus fere omnes ſpectabant de quibus paulo ante relatum eſt. Ad me quoque allatæ ſunt interdum ex eodem genere quamplurimæ, præſertim A. 1716. quas poſt fœtum violenta abortione excluſum Veronenſis mulier ejecerat. Eas ſimul cum eo qui miſerat, Valliſnerio examinavi. Sed ob eandem, puto, quæ dicta eſt, cauſam, nempe ingentis jam tum ejuſmodi hiſtoriarum numeri, cum ipſe poſtea, quod ſciam, Obſervationem hanc non ediderit, ego pariter prætermittam. Addam potius, quale initium veſicularis molæ in canis utero deprehenderim A. 1723; neque enim tot proſtant hiſtoriæ molæ ejuſcemodi in utero viſæ, quot ejectæ; multo autem rariores ſint molæ in brutis animantibus oportet, quando non Ariſtoteles ſolum (*d*) *in mulieribus* illas *aut ſolis, aut maxime* gigni, ſcripſit, ſed etiam inter Recentiores Harderus (*e*) *ejuſmodi quicquam ex bruti utero excretum* negat ſe *conſpexiſſe*, rogatque cæteros, *ut ſi quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico ſibique non invideant*. Non me fugit, in gallinarum ovis ſive excluſis, ſive in ovario hærentibus molas fuiſſe repertas, ut a Valliſnerio (*f*), & a Gottwaldio (*g*). In perfectis autem quæ vocant, brutis, animalibus, de quibus Harderus videtur loqui, non inficior, eſſe fortaſſe exempla poſſe hoc quod ego producturus ſum, inchoamento luculentiora: in præſentia tamen legiſſe non memini: & quamvis Eruditiſſimus Vir ajat, *in vacca etiam molam veſicularem Valliſnerium deſcripſiſſe*; in cane fortaſſe voluit dicere, in

(*l*) I. Tab. 3. & IV. Animad. 42. (*m*) Obſ. l. 3. ubi de Inanimat. Excr. (*n*) Medic. Tetrabl. 4. Serm. 4. c. 80.
(*o*) Sect. hac Sepulchr. 37. Obſ. 1. §. 4. (*p*) n. 11. (*q*) Obſ. 28. 29. 58. (*r*) Obſ. 33. (*ſ*) Theſ. Anat. 6. n. 102. 103. & Tab. 5. Fig. 3. 4. 5.
(*t*) Ibid. n. 45. & Tab. 2. Fig. 3. (*u*) Obſ. 14. & Fig. 15. (*x*) Opere Tom. 2. P. 1. ubi de Partu Veſicular.
(*y*) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 78. (*z*) n. 20. & ſeqq. (*a*) Obſ. cit. Fig. 24. (*b*) Medic. Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 79.

(*c*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 89. (*d*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. (*e*) Tom. 2. cit. P. 2. c. ultim.
(*f*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 74. (*g*) n. 11. (*h*) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 61.
(*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 206. (*k*) Earund. Dec. 2. A. 10. Obſ. 157. (*l*) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 159.
(*m*) Theſ. Anat. 6. Tab. 2. (*n*) Adverſ. Anat. Dec. 2. c. ult. (*o*) Op. Poſth. (*p*) Opere loc. cit. & Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 73.
(*q*) Obſ. Med. l. 3. c. 32. (*r*) Epiſt. ſupra cit. ad n. 11. quæ prima eſt apud Valliſner. Iſt. della Generaz. P. 3. c. 3.
(*ſ*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 166. (*t*) Ibid. Obſ. ead. (*u*) Obſ. cit. ſupra ad n. 9. (*x*) Opuſc. Pathol. Obſ. 40.
(*y*) Hebd. 33. in fine. (*z*) Propempt. ad Diſſ. I. B. Hoffmanni not. c. (*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 85.
(*b*) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 28. n. 1. in fine. (*c*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 134. (*d*) De Generat. Animal. l. 4. c. 7.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obſ. 185. (*f*) Opere Tom. 1. P. 3. pag. 126. & Tom. 2. P. 2. pag. 212. n. 16. & pag. 240. n. 9.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 157.

re, in qua revera deſcripſit (*h*); ſed ejuſmodi, ut ipſe ſit faſſus „ difficile judicari, num eſſet aliqua „ præter naturam productio nata ex uteri ſubſtan- „ tia. „

15. CATELLA quæ multoties pepererat, ſed binos, haud plures, ſingulis partubus, cum ante menſem a cane inita, gravida facta crederetur, noviſſime dies aliquot triſtis viſa, repente convulſivis motibus correpta, ſine ullo ejulatu mortua eſt. Herus, Vir doctus, meique amicus poſtridie ad me venit, petiitque, ut ſi commodum eſſet, cauſam mortis quærerem: quod ipſo qui cadaver afferri juſſit, aliiſque in Re Anatomica exercitatis ſpectantibus, continuo præſtiti. CEREBRI Laterales ventriculi, & præſertim ſiniſter, magnam vim aquæ continebant, quam non diu ante mortem illuc effuſam rubor Choroidum plexuum indicabat. Cordis caveæ plenæ ſanguinis ferme concreti, nigerrimi. Ventris potiſſimum membranæ; nam alibi quoque pingues fuerant; ea pinguedinis copia, circa uterum præſertim, refertæ erant, ut tenuem totum utriuſque tubæ tractum demonſtrare vix potuerim. Teſtes, etſi prope alterum eorum conſpiciebantur hydatides, nullam ex iis quas ſecundum naturam plerumque ſolent, veſiculam habuerunt; nec mirum, quando toti quaſi carnei videbantur ex contractis videlicet corporibus quæ lutea in vaccis, & mulieribus appellamus. Per vaginæ interiorem faciem hic illic prominebant ſubrotundæ glandulæ inæquali magnitudine, ſcirrhoſa duritie. Inde ad uterum progreſſus, initium ſiniſtri hujus cornu omnino impervium offendi. Erant tamen cornua ambo inceſſu tortuoſo, & hic illic magis, minuſque protuberantia, quamvis non ita in diſtinctas cellulas uſquam dilatata, ut in prægnantibus jam ab aliquo tempore canibus videre conſuevimus. Tota interior eorum facies ad tactum tenera, rubebat. Sed iis locis ubi exterius majores cæteris protuberantiæ apparuerant, humor continebatur craſſus, mucoſus, ex viridi albus, ut pus referret, inodorus, nullum fœtus inchoamentum oſtendens. Hunc autem humorem complectebatur mollis quædam rubenſque ſubſtantia, in qua veſiculæ ſe prodebant aqua plenæ, aliæ alia magnitudine, ſed parvæ omnes, nec plurimæ.

16. Inter reliquas falſæ graviditatis cauſas merito in Sepulchreto poſt Molas referri video alios non modo uteri, ſed & quarundam præterea ventris Partium tumores. Uteri quidem ſive ab internis ſint, externiſve excreſcentiis, ſive ab humoribus in ejus viſceris parietibus, aut ejus etiam cavea reſtitantibus, intercluſo per oſculum exitu a quacunque cauſa id vel conſtringente, vel obſtruente. Quorundam autem aliorum viſcerum, in primiſque meſenterii. De quibus fere omnibus rebus cum alias a me plura, aut pauciora ſcripta ſint; hic ea repetere non oportet. Illud vero potius expediam, quod ex me quæſitum eſſe a te, memini, quando, & quomodo ob renem unum dumtaxat a primordiis creatum ſic promineat venter, ut vel Anatomicus poſſit decipi, & pro uteri geſtatione accipere? id enim inter cæteras cauſas *graviditatem ementientes* in hac Sepulchreti Sectione (*) fuiſſe propoſitum. Etſi proſpicio, in tanto prolixiorem quam putas, ſermonem oportere me ingredi, ut tibi a propoſito hujus Epiſtolæ digredi videri poſſim; faciam tamen non illibenter, tum quia, ſi hunc prætermittam, nullus mihi ſupererit opportunus tuæ iſti poſtulationi ſatisfaciendi locus, tum quia ſimul in aliquem ordinem innumeras ferme renis unius Obſervationes redigere conabor, quod, ſi potero, non erit inutile effeciſſe. Nunc enim certe multo mihi facilius eſſet tibi ſatisfacere, ſi qui poſt Pinum (**) inventi unius tantum renis exempla collegerunt, Schenckius (*i*), Bauhinus (*k*), Riolanus (*l*), Panarolus (*m*), Rhodius (*n*), Hornius (*o*), Blaſius (*p*), Francus (*q*), Hilſcherus (*r*), aliique deinceps exempla omnia quæ, ſua quiſque ætate jam edita, facilius poterant, propoſuiſſent, & propoſita in certas claſſes diſtribuiſſent. Illi vero aliqua, in obviis etiam libris extantia, prætermiſerunt, & quæ produxere, ea fere promiſcue indicare conſueverunt, cum haud difficile eſſet in ea dividere in quibus ren unus factus eſt pro duobus, & in ea in quibus factus eſt ex duobus, & prima illa rurſus in ea in quibus ren ſuum occupat latus, & in ea in quibus, Spinæ impoſitus, medium tenet. Ad illa prima attinent, & rene quidem ſuum latus ſervante, præter vetuſta ex Ariſtotele (*ſ*), ea quæ tot poſteri, & in his Sphærerius (*t*), & Solenander (*u*) ex Matth. Stoico, Plazzonus (*x*) cum Silvatico, apud quem legere præſtabit, Hallerus (*y*), Petſchius (*z*) propoſuerunt, &, ſi meam ſeponere hinc malis dubitationem, Epiſtola XL. (*a*) indicatam, etiam Tulpius (*b*), & Meekrenius (*c*). Quam dubitationem ſeponas licet in Obſervatione Hilſcheri (*d*): etſi enim a te addi hæc poſſit ad eas quæ in Sepulchreto ſunt ad renalem iſchuriam a calculis attinentes; tamen, ut cætera omittam, ſatis indiciorum ab ſolerti Perſcrutatore congeſtum eſt, unde renem alterum a primordiis defuiſſe, intelligamus, non ſecus atque in Profeſſore illo Cabrolii (*e*), & in memoratis alias (*f*) a nobis adoleſcente Manfredii, catella noſtra, & cuniculo, imo & Sacerdote, & muliere Valſalvæ, & Poupartii puella. Fuit autem in muliere illa id quoque indicio, unum ab natura fuiſſe renem quod hic binis pelvibus inſtruebatur, biniſque ureteribus: quot in Panaroli (*g*) item juvene, & in Laubil (*h*) milite non ſolum fuiſſe, legimus, ſed præterea ex ureteribus alterum in eam ſe immiſiſſe veſicæ partem cui ren nullus reſpondebat. Memoratis hactenus exemplis quæ ad primæ claſſis partem primam omnia ſpectant, veriſimile eſt, alia plurima adjungi poſſe tum quæ in præſentia non ſuccurrant; neque enim mihi id unquam ſumam, ut omnia putem aut legiſſe, aut meminiſſe; tum quæ Scriptores ſic expreſſerunt, ut unum dumtaxat renem fuiſſe, dixerint, veluti Columbus (*i*), Fernelius (*k*), Caſparus Wolphius (*l*), Laurentius (*m*), Boſcus (*n*) & ſuam, & paternam indicans Obſervationem, Jo. Scultetus (*o*), Saltzmannus (*p*): ex iis autem qui a Viris Eruditiſſimis Rhodio (*q*), & Hallero (*r*) laudantur, Lopez, Ronſeus, Duretus, Handwigius, Humelius, aliqui fortaſſe exempla ſcripſerint ad hanc claſſem attinentia: *fortaſſe* dico propterea quod ex indicatis libris alii mihi non ſunt in manibus, alii vero, quantum ego quidem potui quærere, ea non exhibent quæ dicuntur, non ſecus ac Carpi in Mundinum Commentaria fruſtra verſavi; *exemplum* enim illud *aliud* quod ait Riolanus (*ſ*), ubi maxime eſſe debuiſſet, non inveni. Nec vero quia ex utriſque illis Auctoribus plerique ſcripſerint, eum unum renem fuiſſe magnum, imo aliqui, ut Columbus, *maximum*, ut Fernelius, *mira magnitudinis mole*, ut Boſcus, *magnitudinis, & latitudinis fere incredibilis*; idcirco a te continuo putandi ſunt de rene dixiſſe qui non ad hanc primam claſſis primæ ſpectaret partem. Probe enim memineris, quantum ren ulteruter poſſit excreſcere (*t*): cur non igitur cum unus tantum eſt, magnus eſſe queat in ſuo latere? imo etiam prægrandis, ſi forte vis morbi accedat, & calculis, pure, lotio retento, ut in exemplo non uno ex iis quæ ſupra allata ſunt, diſtendatur. Quæ cum dico, noli putare, probari a me quod Vir Doctus ſcripſit, cum ren unicus fuit, *ex cunctarum obſervationum teſtimonio*, *ſemper magnitudinem renis naturalem multum ſuperaviſſe*. Neque enim in cunctis Obſervationibus hoc video adnotatum: quin video Panarolum (*u*) diſerte admonentem, in ſua *juſtam quantitatem non exceſſiſſe*, & Valſalvam (*x*) in ſuarum altera, *naturali* fuiſſe *magnitudine*. Quamobrem a vero minus diſceſſit Riolanus (*y*), cum ſcripſit, *ſi* ren *unicus reperiatur*, *fere gemini magnitudinem æquare*. Utinam quæ continuo adjicit, probare poſſem, *& ſupra dorſum jacere*, *paulum remotis canalibus Aortæ & Cavæ*, *ut ſedem præbeant ſolitario reni*. Sed quot exempla proſtent unici renis ſuam retinentis ſedem, ex ſuperioribus manifeſtum eſt. Supra dorſum autem jacentem, & Magna vaſa (quod tamen vel tunc non ſemper adnotatum eſt) removentem ſi fere omnes unici renis Obſervatores vidiſſent; res quoque has, quippe non minus ipſis raras, quam renis unitatem, ſimul ab ſe viſas indicaſſent; quod cum illi haud fecerint qui nihil aliud,

(*h*) Opere Tom. 2. P. 2. verſ. finem. (*) XXXVII. Vide titulum Obſervationis 3. præfixum ad n. 6 qui pro n. 7. ibid. ponitur.
(**) Annot. ad pag. 51. 8. Opuſc. Anat. Euſtach. (*i*) Obſ. Medic. Rar. l. 3. ubi de Renib. Obſ. 2. & 3.
(*k*) in Notulis ad Theatr. Anat. l. 1. c. 22. (*l*) Anthropogr. l. 2. c. 26. (*m*) Jatrologiſm. Pentec. 1. Obſ. 3.
(*n*) Mantiſſ. Anat. Obſ. 32. (*o*) Annot. g ad Botalli. Obſ. Anat. (*p*) Append. ad Bellin. de Renib.
(*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6 Obſ. 176. (*r*) Proluſ. de unico reperto Rene. (*ſ*) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (*t*) Ibid.
(*u*) Ibid. Obſ. 3. (*x*) apud Rhod. cit. Obſ. 32. (*y*) Opuſc. Pathol. Obſ. 60. (*z*) Sylloq. Anat. ſelect. Obſ. §. 77. 78.
(*a*) n. 14. (*b*) l. 4. Obſ. Med. c. 38. (*c*) Obſ. Med. Chir. c. 40. (*d*) Proluſ. cit. (*e*) Obſ. var. 14.
(*f*) Adverſ. Anat. 3. Animad. 32. & Epiſt. 40. n. 14. (*g*) Obſ. 3. cit. (*h*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 16.
(*i*) De Re Anat. l. 15. (*k*) Phyſiol. l. 1. c. 7. (*l*) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (*m*) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 6. c. 23.
(*n*) De Facult. Anat. Lect. 2. (*o*) Trichiaſ. admir. pag. 89. (*p*) apud Stehelin. in Tentam. Med. th. 1. (*q*) Obſ. 32. cit.
(*r*) in Acceſſ. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. P. 7. Sect. 4. c. 14. (*ſ*) c. 26. cit. (*t*) Vid. Epiſt. 40. n. 14.
(*u*) Obſ. 3 cit. (*x*) Epiſt. 25. n. 4. (*y*) Encheir. Anat l. 2. c. 28.

aliud, niſi unicum renem memorarunt: ideo veriſimile eſſe, ſupra dixi, eorum Obſervationes ad claſſis primæ partem primam ſpectaſſe, non ad ſecundam, quam, ſit licet multo rarior, quaſi omnia exempla unici renis complectentem, ſolam ponebat Riolanus. Qua de parte priuſquam dicam, commodius eſt, ut ſecundam claſſem expediam, ad quam renem non tam pro duobus factum, quam ex duobus, referebam. Quod ita accipias velim, non quaſi negarem, in nonnullis de ſupra allatis exemplis unum ex duobus renibus videri factum, ut cum duplici & pelvi, & uretere inſtructus erat, aut quaſi contenderem, ex duobus renibus qui primum diviſi creati eſſent, alterum poſtmodum cum altero, creſcente embryone, coaluiſſe. Nihil enim aliud hic mihi volo quam quod primi obtutus judicio apparet. Princeps, quantum memini, id vidit Jacobus Berengarius (*z*). In quodam *renes erant*, inquit, *continui ac ſi eſſet unus ren: & habebat duas venas, & duas arterias emulgentes, & duos poros uritides cum uno ſolo panniculo involvente: qui occupabat loca ſolita renum, & etiam medium dorſi, quod eſt in loco inter ſplenem & hepar, parum infra ea*. Eodem ille *unus* ren ſpectat ab Rondeletio (*a*) viſus, *qui forma lunari erat, ambobus nimirum* renibus *ſimul conjunctis*, & quem ex Doldio Blaſius (*b*) exhibet, & quem Riolanus (*c*) ab ſe inventum deſcribit *ſupra ſpinam collocatum .... cono deorſum vergente, cornibus ſurſum erectis*. Nec alio attinere credo conſpectum a Piccolhomino (*d*), niſi quod conjunctio inter ſuperiores partes renum fiebat, ut cum *tranſverſus venæ cavæ, & arteriæ magnæ incubaret, reſima illius atque ſinuata facies deorſum, gibba vero atque convexa ſurſum ſpectaret*; qualem & figura, & poſitu in monſtro vidit Ill. Winslowius (*e*). In exemplis cæteris cornua erant, ſicut in illis prioribus, ſurſum converſa, ut in Th. Bartholini (*f*), Stalpartii (*g*), qui apud Nuckium (*h*) quoque ſimile aſpexit, Cel. Halleri (*i*), Vernoii (*k*), Petſchii (*l*), & ne de Graſſeckio, & Bæchio plus dicam, quam quod ex Hallero (*m*) ſcio, nempe alterum *vidiſſe renem ex duobus coalitum*, alterum *meminiſſe renis ex duobus connati*, utque ad Italos redeam; meus olim diſcipulus Jo. Orontius Azzariti Apulus ad me miſit A. 1721. deſcriptionem, & delineationem unici renis, in quem, cadaver humanum Venetiis ſecans, inciderat, cum Bartholiniano, ad quem maxime accedebat, haud inutiliter conferendi; nam, præter cætera, indicare poſſe, credo, unde Spermaticæ arteriæ orirentur quas Bartholinus ſcripſit fuiſſe *nullas*. Anno autem 1732. Amicus dum viveret, meus, alibi quoque laudatus, Bonazolius (*n*) renem propoſuit ejuſdem generis. Ego denique A. 1740. circa medium Decembrem in ſexenni puella inveni, & cunctis qui aderant, Præſtantibus Viris, & Studioſis Adoleſcentibus in Noſocomio demonſtravi renem unicum: quem apud me videre poteris non negligenter deſcriptum, & pictum, his potiſſimum a pleriſque memoratorum diſcrepantem, quod lobus dexter a ſiniſtro diſtabat intervallo non ita magno, & ima parte ille huic impoſita, & ſulco, nec profundo tamen, & ab anteriore tantum facie quaſi diviſa, iſthmum faciebat neutro lobo tenuiorem. Francus autem (*o*) unus, quod ſciam, iſthmum vidit, & pinxit *maxima vaſtitate, & amplitudine*. Cum vero nihil dicat de craſſitudine, imo lobos ajat fuiſſe ſingulos in ea ſede quam renes ſolent occupare, ſicut in aliorum Obſervationibus fuiſſe, intelligo, in quibus ut totus ren eſſet maximus, tenuiori tamen dumtaxat iſthmo Spinæ incubabat; nolui hæc exempla cum iis confundere quæ ad ſecundam attinent, ad quam jam tranſeo, meæ diviſionis partem, illa complectentem in quibus totum renis unici corpus Spinæ imponebatur.
Quo renem pertinere illum, cenſebimus, quem cum Jo. Vaſſeo Carolus Stephanus (*p*) conſpexit *unum tantum renem in medio ſpinæ exacte ſitum, eumque maximum*, & quem dixerat Andernacus (*q*) *nonnunquam unum tantum mediæ ſpinæ innexum apparuiſſe*. Notiſſimus eſt autem qui a Botallo (*r*) deſcriptus & pictus, tantus erat, ut ex quatuor conſtare videretur. Neque ignotus eſt quem Cabrolius (*ſ*) in memorati Profeſſoris ſervo *unum, ſed mole incredibili* offendit *incubantem vertebris lumborum*: quibus *inhærentem* pariter vidit *unicum & valde amplum* Cel. Fantonus (*t*). Eodem referes quem in puella annicula invenit ſæpius laudatus Hallerus (*u*). Atque ut redeam ad vetuſtiores, ſimulque ad illud propius accedam cujus gratia ſum in hunc longum ſermonem ingreſſus; Veſalius (*x*) ſcripſerat, *interdum in habentibus ventrem impenſe prominulum, & vitiatum coſtarum ductum ſe vidiſſe unum, eundemque maximum, ſuper venæ cavæ, & arteriæ magnæ corpora renem collocatum*. Euſtachius vero (*y*) ejuſmodi quidem inſolitam renis unici ſedem olim, ſemelque, conſpexiſſe ſe, tradidit; ſed *illud* dumtaxat *recte meminiſſe, quod mediæ ſpinę innixus hærebat, & magnitudinis mole numerum ſupplebat*; ſubjecitque hæc. *Verum unicumne tantum* renem *illis natura præcipue tribuerit, qui & ventrem habet eminentiorem, & vitiatum coſtarum ductum, fateor me ignorare: hortorque anatomiæ ſtudioſos, ut diligenter obſervent, num verum ſit, an ſecus*. Ab eo tempore non recordor legiſſe qui Euſtachianæ hujus hortationis meminerit, cum in magnum incidit renem Spinæ impoſitum, nedum cum duorum loborum iſthmum in tranverſum illac traductum offendit. Imo utroque in caſu aut nihil adnotatum reperi in exemplis hactenus productis, aut cum recte homo valuiſſet, ferro, laqueo, maligna febre ſublatum eſſe; ſi Piccolhomini, & Azzariti excipias Obſervationes, quorum ille malam corporis conſtitutionem fuiſſe, indicavit ab iſthmo fortaſſis venam Cavam, & arteriam Magnam premente, eoque utriuſque muneri officiente, hic vero ab eadem cauſa aneuryſma repetebat arteriæ illius, inter appendices diaphragmatis ortum, quod & vertebras eroſerat, & magna demum ſanguinis copia in ſiniſtrum thoracis cavum effuſa, vitam ademerat. Sed iſthmus plerumque, ut dixi, tenuior, niſi forte ſenſim craſſeſcat, aut ſanguis, præter modum auctus, ſubjecta Magna vaſa diſtendat, nocere adeo non ſolet. Ego cum in puella iſthmum reperi neutro, ut dixi, lobo tenuiorem, lobos autem non valde inter ſe diſtantes, quippe qui conſuetam renum ſedem non occupabant, ſed ipſis vertebrarum lateribus incumbebant; non negligendam mihi Euſtachii adhortationem exiſtimavi. Verum nec puellæ abdomen prominens fuerat, nec coſtarum ductus ab naturali recedebat norma; ut ſi forte quiſquam cum Veſalio voluiſſet ab inſolito illarum antrorſum flexu cauſam deducere, cur lobi ab ſua ſede fuiſſent excluſi, nequaquam poſſet. Quod tamen venter non emineret, minus hic erat mirum, cum ren totus neque eſſet ex maximis, & parvam tantum ſui partem anteriori haberet impoſitam vertebrarum ſedi. Vix autem credo, cum huic ſedi, adeo per ſe prominenti, moles ſuperaddita eſſet prægrandis unius renis, ventrem non eminuiſſe. Quin noſtrum Plazzonum (*z*) lego eam mulierem in qua ibi ren erat ejuſmodi, *initio*, id eſt antequam incideret, *prægnantem putaſſe*: quod pariter putaturum, ſive pariter ſuſpicaturum fuiſſe Spigelium item noſtrum fuiſſe, exiſtimo, ſi mulier fuiſſet is in quo (*a*) *renem offendit iſtius fœminę perſimilem*. Jam vero per te vides, etiamſi quod de Plazzono loquens modo dicebam, in hac ipſa XXXVII. Sepulchreti Sectione (*b*) inter falſæ graviditatis exempla relatum ſit; id tamen non niſi de ſuſpicione Anatomici, cadaver mox diſſecturi, eſſe accipiendum. Neque enim vivente, & interrogata muliere, imponere pro uteri geſtatione poteſt tumor, non, paucis ante menſibus inchoatus, ſed a primordiis uſque extans. Imponere autem poteſt ren alteruter, non ab natura, ſed a morbo grandior factus, eoque delapſus in hypogaſtrium. Sic in Matrona de qua in Hiſtoria leges Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (*c*) uterum mentiri potuiſſet a tribus quatuorve menſibus gravidum, præſertim cum menſtruus ſanguis non reſponderet, niſi mulieris ætas, & valetudo, quæ mox inſecuta ſunt, aliud ſuaſiſſent.
De falſa graviditate hactenus.

17. Proximum eſt, ut de Abortu, preſſius tamen verba faciamus. Nam ejus Obſervationes tres jam ſupra (*d*) attulimus, cum de graviditate vera pro falſa habita diceremus: propemodum autem infinitum eſt illius cauſas

(*z*) Iſag. de Anat. Ventr. Inf. ubi de Renib. (*a*) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (*b*) cit. Append. Fig. 13. (*c*) Anthrop. c. cit. 26.
(*d*) l. 2. Prælect. Anat. 22. (*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (*f*) Cent. 2. Hiſt. Anat. 77. (*g*) Cent. 1 Obſ. rar. Med. 50.
(*h*) Ibid. (*i*) Opuſc. Anat. P. 5. Tab. 6. Fig. 9. (*k*) Comment. Acad. Sc. Imper. Petropol. Tom. 3. (*l*) Syllog. cit. §. 79.
(*m*) Acceſſion. ad cit. c. 14. Meth. Stud. Medic. (*n*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. (*o*) Obſ. cit. 176.
(*p*) De diſſect. part. corp. hum. l. 2. c. 15. (*q*) Anat. Inſt. l. 1. (*r*) Obſ. Anat. 1. (*ſ*) Obſ. cit. 14.
(*t*) Diſſert. Anat. Renov. 7. (*u*) Opuſc. Pathol. Ob. 59. (*x*) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 10. (*y*) De Renib. c. 30.
(*z*) apud Rhod. Obſ. cit. 32. (*a*) Ibid. (*b*) Obſ. 3. §. 7. (*c*) A. 1732. Obſ. Anat. 7. (*d*) n. 5. 7. 9.

fas omnes, sive quæ in fœtu sunt, aut Secundis, sive quæ a matris oriuntur morbis, vel enumerando percensere. Horum complurium, a matre in fœtum transeuntium, exempla collegit Fridericus Hoffmannus ea Dissertatione, quæ etsi de *Morbis Fœtuum in utero materno* universe inscribitur, in iis fere subsistit qui a matre communicantur. Nos contra de illis prioribus hic loquemur; nec de omnibus tamen. Sed quoniam supra de placentæ vitiis quibusdam scripsimus; nunc alia nonnulla ex ipsis quæ aut abortus causæ sunt, aut eundem periculosum faciunt, attingemus. Abortus causam esse posse, non dubitamus, placentam crassiorem factam, atque duriorem; nam primum sua aucta mole fœtui uteri spatium angustius reddit, quemadmodum a Cortesio (*e*) quoque animadversum est ubi illam docuit *aliquando crassissimam, imo & durissimam fieri*. Durities autem ineptam reddit officio suo; itaque fœtus, nutrimento orbatus, perit: quod sua scirrhosæ placentæ Observatione confirmat Abr. Vaterus (*f*). Fœtu autem mortuo, si placenta restet utero affixa, ex hoc nutrimentum ipsam capere, & sic vel crassiorem fieri quam antea esset, idem, nec solus, existimat. Sed est vicissim cum propter nutrimenti interceptionem & ipsa, & fœtus mirum in modum extenuantur: quod ut Clarissimor. Virorum Hoyeri (*g*), & Moekringii (*h*) Observationes ex parte indicabant, post sanguinis ex utero profluvia, ejecti fœtus *macilenti, & justo minoris* cum funiculo umbilicali *pene exsucco*, aut *placenta parva, & quasi exsucca, paucoque sanguine prædita*; sic plenius hæc, mecum ab Amico Medico communicata, ostendit historia.

18. FŒTUS utero gerebatur, quincto jam mensi proximus, cum matri nuncius subito affertur acerbissimus de instante obitu absentis Viri. Dolore simul, & timore perculsa, fœtus motum ex eo tempore primum languidiorem factum animadvertit, deinde nullum. Octavo ex quo amplius hunc non sentiebat, exacto die, abortiit. PLACENTÆ, & mortui fœtus, & umbilicalis funiculi mira gracilitas. Ille albus erat; in hoc vasorum aliquod fere exsuccum.

19. Abortum ob alias quoque causas factum, redire sæpe, & quidem interjecto eodem a conceptione tempore quo prior acciderat, ut puta quarto, tertio, secundo ab ea mense, & ejus tamen reditum per idonea remedia prohiberi, ex Stahlio (*i*) noveris. Ego vero nullum sæpius rediisse memini, quam qui a gravi, & repentino animi affectu primum inductus, sicuti apud Schulzium (*k*) legi, ad 23. vices rediit eodem semper a conceptione, quo primum contigerat, mense, nimirum tertio, tametsi nulla Artis præsidia a Medicis celeberrimis omitterentur. Quanta igitur vis sit in ejusmodi animi affectibus, vides. In proposito autem a me casu crediderim, utero, & quod consequitur, ad hunc affixis placentæ radiculis accidisse, ut quæ a fœtu, & placenta ad matrem revehebantur, facile transirent; difficile autem quæ a matre ferebantur ad placentam, & fœtum, cum illa, sic animo affecta, nec satis mittere posset nutrimenti, nec satis præparati, nec satis valide uterum versus compulsi eo tempore quo in hoc omnia magis magisque augeri in dies ex naturæ instituto oportebat. Fuit contra cum a repentino mortis frigore contractis cum materno utero extremis placentularum tubulis suspicarer, sanguinem ex sanissimis alioquin fœtibus reditu prohibitum, & in jecinore, tunc maxime distento, & tenero, coacervatum vim huic attulisse, & in ventris cavum prorupisse. Observationes huc apponam: tu, ut malueris, explicabis.

20. FŒTUM a brevi, ut mox intelliges, tempore vacca gerebat, cum, ab inscio hero vendita, fuit mactata. UTERUM, & fœtum secui diligenter, qui palmo non erat longior a summo capite ad caudæ initium. Bene omnia se habebant, nisi quod circum hepar effusus sanguis, nec paucus, concreverat.

21. FŒTUM vacca altera gestabat bimestrem, cum pariter ab lanione mactata est. UTERO, & quæ ipso continebantur, persectis, sana omnia offendi, nisi quod fœtus venter ea copia sanguinis effusi distendebatur, ut priusquam aperirem, id ex nigredine conjecerim quæ per tenue abdomen transpiciebatur: jecurque tenerrimum, una ex parte lacerum, unde is effluxisset, indicavit.

22. In provectioribus autem fœtibus num idem accidat, ignoro. Certe ea quæ ex placentæ duritie detrimenta fœtui provenire, supra (*l*) indicatum est, primis duntaxat gestationis mensibus sunt observata. Fetus autem jam validos, & partui propinquos, ii præsertim qui multum alimenti per os tunc sumi, non dubitant, haud facile credent propterea perire, nisi forte placenta fere ex toto dura facta sit, aut aliter suo prorsus muneri inepta. Qua enim ex causa vitiatam aliqua in parte non semel vidi, ex eadem posse in multo majori parte vitiari, non puto, esse dubitandum. Quid viderim, subjectæ Observationes ostendent.

23. FŒTUS partui maturus, cujus motum ante biduum quidem perceperat mater, postea autem non perceperat, mortuus editus fuerat. SECUNDÆ cum ipso ad me sunt allatæ sub initium Junii A. 1731. In illis hoc unum quod præter naturam esset, inveni. Cum faciem placentæ cavam inspicerem, intra ejus substantiam, duorum a funiculi insertione digitorum intervallo, corpus transpexi colore ex albo subflavum. Quod secans, compactum vidi ex crassis quasi membranis, quarum aliæ aliis essent impositæ. Cum majus non esset articulo ultimo mei digiti minimi; satis causæ non est visum, cur ipsi fœtus obitum imputarem, aut eam quam in visceribus plerisque mollitudinem, animadverti tantam, ut non jecur modo attactu difflueret, sed renum quoque tunica incisa, horum substantia pultis instar rubicundæ se effunderet.

24. GEMINI æque sani, & vivaces, justo partus tempore nati erant, Junio pariter ineunte, sed A. 1742. SECUNDAS, quas Mediavia meus continuo ad me perferendas curaverat, diligenter examinans, cum alia quæ hujus loci non sunt, tum hæc quæ sunt, animadverti. Placentarum altera (nam singulis fœtibus singulæ obtigerant, inter se quod rarius fit, omnino sejunctæ; non modo membranarum claustrum erat ut solet mediastino membraneo omnino pariter divisum) placentarum igitur altera haud ita procul ab ora corpus habuit digiti pollicis diametro, a convexa ad cavam faciem pertinens, ut ab utraque pariter conspiceretur. Totum ex alba constabat substantia, inter se ubique simili, nec duriore, quam ipsa placenta. Ex eademque alba substantia in placenta quoque altera corpus fuit, sed in convexa tantum facie, neque majus parvo cicere.

25. Attamen Gemini ambo æque erant, ut dixi, bene valentes; ut facile intelligeres, ne a majori quidem albo corpore quidquam detrimenti fuisse illatum. Si diutius in utero hi permanere debuissent: num forte amplificari potuissent ea corpora, aut in eam structuram transire quam in illius alterius fœtus placenta proposui, sicuti an idem genus esset vitii, hic minus, illic autem magis provectum, aut alterum, nescire me, fateor. Vitium erat certe, quod si ad illud addere volueris, cujus supra (*m*), quendam fœtum describentes, mentionem fecimus; non uni, præter alios magis in vulgus notos, esse morbo obnoxiam placentam, fateberis. Qui si plurimum se extendat; quin abortus causa, mortisque fœtus esse possit, non videtur dubitandum. Sic enim & scirrhi placentæ solent, in quos fortasse animadversa a nobis vitia decursu temporis degenerassent. Abortum enim inde viderunt Cl. Viri Jo. Sebast. Albrechtus (*n*), & Jo. Justus Fickius (*o*) fœtuum uterque monstrosorum, longeque minorum, quam graviditatis initium requireret, cum placentæ substantiam Fickius scirrhosam adeo conspexit, ut suo muneri nullo modo par esse jam posset, corruptum vero, & quasi exsiccatum funiculum umbilicalem; Albrechtus autem disjectos per placentam tumores parvos, intus albicantes, glandulis scirrhosis simillimos, interque eos circa funiculi ortum hydatidem, subluteo humore plenam. Ad quem locum Cl. Roedererus (*p*) quoque vesicam vidit, qua ejusdemmodi humor continebatur, sed multo majorem, cujus fundum ipsa placentæ substantia constituebat, scirrho molliori plenum. Quoniam autem ab umbilicalis quoque funiculi corruptione, ut paulo ante dicebamus, abortus deductus est; non est prætereundum, posse etiam deduci ab nimia funiculi aut crassitudine, aut tenuitate, aut brevitate, aut longitudine. Primæ, & secundæ causæ exemplum memoratum videbis apud Ruyschium (*q*), qui primæ, quippe *non infrequentis* etiam pinxerat (*r*). Intelligis autem, ut humoris ad embryonem importandi, aut ab ipso revehendi æquo tum major, tum minor copia ipsi est lethalis, ita funiculi vasa justo aut capaciora, aut exiliora funiculum posse facere aut crassiorem, aut tenuiorem, nec nisi inter ea quæ magna sunt admiratione digna, id ponendum esse quod

(*e*) Miscellan. Medic. Dec. 9. Epist. 3. (*f*) Diss. supra ad n. 11. cit. thes. 10. (*g*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 51. (*h*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 21. n. 3. (*i*) Differt de Abortu c. 1. (*k*) Disput. qua corp. hum. momentan. alterat. specim. expend. §. 34. (*l*) n. 17. (*m*) n. 5. (*n*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 104. (*o*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 20. (*p*) Differt. de Fœtu perf. §. 15 (*q*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 10. (*r*) Thes. 6. Tab. 2. Fig. 5. & Tab. 3. Fig. 2.

quod Ruyschius (*s*) unus, quod sciam, & semel vidit, infantem vegetum esse natum in cujus funiculo umbilicali tumor erat *durus*, ex *substantia* factus *partim carnosa, partim heterogenea, pauco humore permixta*; nisi forte exterius situs erat, ut premendo, vasa facere exiliora non posset, nec ante postremum gestationis tempus satis incrementi sumere inceperat. Brevior autem cum est funiculus; tractus per fetus agitationes, placentæ vim affert, aut certe noxam, cujus rei extant Observationes in Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. (*t*). Ad quas eam addas licet, quæ ab Littrio (*u*) proposita est, funiculi adeo contorti, ut non tenuior modo, sed & brevior dimidio esset factus. Prælongus vero in crebris, variisque fetus motibus opportunus est iis in modum aut laquei, aut nodi dispositionibus, ut illum strangulare (*x*), aut propria vasa constringere vehementius possit. Hæc enim vi duplicis, arctique nodi, qui non nisi lenta cautaque manu diduci potuit, præclusa invenit Cl. Gutermannus (*y*), egregie conjiciens, primam nodi formationem indicatam esse a motuum fetus imminutione, post hanc autem magis deinceps, magisque auctam, & cum tandem eorum motuum jam nihil omnino perceptum est, nodi arctissimam factam constrictionem fuisse significatam. Sed in placentæ quoque adaucta in dies noxa, ut puta ob funiculi brevitatem, aut propter scirrhum, vitiumve aliud quod in illa plus plusque crescat, idem successivum motus decrementum, quod abolitio denique consequatur, accidere, cum ratio indicat, tum præsertim Observationes confirmant, quarum aliquam in Sepulchreto (*z*) invenies, alias ex Dissertatione (*a*) conjicere poteris Cl. Petri Stuarti, qui proposita ab se dogmata ex ore Experientissimi Friedii se fatetur (*b*) accepisse.

26. Nunc placentæ vitia quædam alia, unde abortientes periclitantur, attingemus. Sciebat Ruyschius (*c*), plurimos fuisse Medicos qui ignorantes, mensibus gestationis primis placentas per se quidem esse parvas, sed ob multum plerumque sanguinem concretum, undique arctius adhærentem, multo quam revera sint, videri ampliores, has apud eas quæ abortiverant, conspicati, & fetum qui ei amplitudini responderet, frustra expectantes, cum is qui fuerat, aut propter exiguitatem non perceptus, excidisset, aut propter mollitudinem in nihilum, aut in liquorem abiisset; medicamenta fetum expellentia, non sine gravi detrimento matri dedissent. Itaque Medicos de hac facili deceptione censuit esse admonendos. Quod nos monitum eo magis inculcandum existimamus, quod præter sanguinem illum adhærentem, augentemque, reapse æquo magis crescere placentam ipsam, exiguo fetu jam mortuo, sicque tanto facilius oculos elusuro, de Vateri sententia, supra (*d*) indicavimus.

27. Sed vitium est alterum multo periculosius. Cum enim fœtus immaturi, aut certe eo tempore, si violentia absit, non prodituri, placenta, ut suis petiolis acerba poma, arctius plerumque utero sit affixa; interdum accidit, ut sit arctissime, idque eo periculo quod hæc Valsalvæ Observatio satis commonstrat.

28. MULIER annos nata tres & triginta, cum, uterum ferens, ex uno in alterum locum grave quoddam pondus semel, atque iterum transtulisset; fœtum quidem septimestrem, an octimestrem parit; sed hunc Secundæ non consequuntur. Postridie febri cum rigore corripitur; qua semper magis magisque invalescente, paucis post diebus respirationis gravitas accedit. Interea fœtida materia e naturalibus exibat cum frustis Secundarum nonnullis. Denique convulsivi motus, & singultus ingruunt: venter valde intumescit: & ægra undecimo a partu die moritur. VENTRE aperto, intestina, & ventriculus flatibus adeo tumida reperta sunt, ut hic quadruplo majus spatium occuparet, quam secundum naturam soleat. Dissecto utero, magna placentæ portio occurrit, cujus pars per os uteri propendebat, pars utero arcte adeo affigebatur, ut vix posset, cultri etiam ope, separari. Erat hæc, naturali obscurata structura, in durum corpus, & pessime olens constipata. Eam autem, cui adhæserat, uteri partem altior inflammatio occupabat, quæ per reliquam etiam illam faciem, sed leviter, extendebatur.

29. Sive ad Infelicem Partum, de quo jam nobis scribendum est, sive ob violentam causam, quæ infantem, eo tempore non exiturum, ejecit, ad Abortum Observationem hanc referas; manifestum est, affixam utero placentæ partem mulieri mortem attulisse. Eam autem partem, soluta reliqua, affixam mansisse necesse est vel ob placentæ vitium, radiculas ibi aut crassiores, aut longiores, aut crebriores utero infigentis, vel, quod eodem redit, ob hujus vitium, arctioribus ibi, aut profundioribus, aut confertioribus poris eas radiculas excipientis, vel ob vitium aliud aliquod, aut placentæ, uterove peculiare, aut etiam utrique commune. Sed quodcunque id vitium fuerit, quod causa alia aliqua, conatus illos in transferendo pondere consecuta, indicata autem a partus acceleratione, videtur auxisse; certe Observatio hæc ut numerum earum adauget quibus nituntur contendentes, placentam nunquam esse in utero relinquendam; ita Ruyschii quoque asseclis, non secus ac tres quas in Sepulchreto habes Sectione hac XXXVIII. (*e*), ansam dat ad reponendum, tunc saltem non esse ad placentæ extractionem properandum, cum arcte adeo est utero annexa, ut vix posset, sicut in ista muliere, cultri etiam ope, separari: hoc enim voluisse Ruyschium (*f*), cum ad extractionem decurrendum non esse monuit, si placenta *ita firmiter hæreat utero, ut, nisi expertus ipse, nemo crediturus sit*, nimirum si *ita teneat uterum, ac si illi concrevisset*: nec vero ipsi, eumque sequentibus vicissim deesse Observationes gravium detrimentorum, atque adeo mortis, approperatæ extractionis violentiam consecutæ. Equidem non mihi tantum sumo, ut componam lites vetustas, & priusquam inter multo recentiores agitarentur, inter nostrates, editis in utramque partem Scriptis plurimis (*) hinc a Monilia, inde a Ramazzino, in longum tempus productas. Hoc tantum dicam, magna pro re nata hic opus esse & exercitatione, & prudentia, ut, quod difficillimum est, in neutrum præceptorum Celsi peccetur (*g*): *satius esse anceps auxilium experiri, quam nullum*: (*h*) *nec subire* tamen *speciem ejus vi occisæ, quam sors ipsius interemit*. Et vim sane timent Gravissimi Viri, qui post utriusque partis bene perpensas rationes scripserunt, nec assentiuntur, nullum unquam sive ab arte, sive potissimum a natura, si prudenter, ac paulisper expectes, auxilium superesse. Quod & ego non semel vidi e sedili in lectulum transeunte puerpera, uteroque interea dum paulatim se in ea quiete contraheret, Secundas simul excutiente. Nec aliter ab sola puerperæ de uno in alterum locum translatione vidisse leges Cl. Hoyerum (*i*). Quod si illa versaveris quæ super hac controversia scripta sunt nuper a Medico Experientissimo Andrea Pasta (*k*); cum omnia perspicies magna eruditione, doctrinaque tractata, tum præsertim laudabis ejus prudentia consilia, & monita, in hisque illud (*l*), ut ab obstetricis sedili in quo jam fessa languet mulier, placentam frustra nitens eliminare, transferatur in lectulum, ut jacentis cor, uterusque mox possint quod sedentis non poterant. Sed in illas de quibus dicebamus, nunquam non pertimescendas, ancipitis deliberationis angustias Medicos persæpe adducit improbanda obstetricum festinatio, earum dico quæ, levibus doloribus vix obortis, cogunt parturientes præproperis conatibus fœtum ejicere. Natura enim paulatim omnia & pedetentim ad facilem partum disponens, uteri quoque cum placenta nexus, si tempus detur, procliviores ad sejunctionem facit, imo ut conjunxerat, sic ipsa dissolvit: at si non datur; circum addita sanguinis copia magis adstringit. Quem tunc quo impetu non illuc modo, sed & alio compellat, satis ostendit femina illa (*m*) cui *inter partus labores, ex nisu fortiori & intempestivo*, rupto plexu Choroide, tantum sanguinis effusum est, ut *cerebrum in angustum notabile spatium comprimens*, lethalem induxerit apoplexiam.

30. Gravi quoque reprehensione eædem obstetrices sunt dignæ, cum adeo properant, ut membraneas Secundas ipsæ perrumpant, quod nisi urgente aliqua necessitate, ut puta si crassitudine, aut duritie ea sint, quæ partum, jam facile alioquin proventurum, diutius, nec sine periculo, morentur, faciendum non esse, manifestum est. Sæpius enim intempestiva aquarum effusione partus non una de causa ex facili difficilis fit. Quid? cum ex difficili impossibilem, & lethalem faciunt, ut quando, viis non satis patentibus vel quod primipara, & provectiore ætate sit mulier, vel quod ossium pelvis angustior ambitus, tumorve obstet aliquis, aut quando fœtu non bene ad exitum converso, ipsæ parturientem ad nimios conatus, nixusque adigunt, aut quæ fœtum audierunt validius pellere, uterum in contractiones vehementiores, aut sanguinem certe, & spi-

(*s*) Thes. 9. n. 3. (*t*) Obs. 1. § 7. & 9. (*u*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*x*) Sepulchr. Obs. 1 cit. §. 8. (*y*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 20. (*z*) §. cit. 7. (*a*) De Secundin. Salutif. & cæt. c. 2. §. 8. (*b*) in Procem. (*c*) Thes. Anat. 6. n. 81. (*d*) n. 17. (*e*) Obs. 10. §. 1. 2. 3. (*f*) Advers. Anat. Dec. 2. n. ultimo. (*) De his Vid. Epist. 8. n. 29. (*g*) De Medicina l. 2. c. 10. (*h*) Ibid. l. 5 c. 26 n. 1. (*i*) Eph N. C. Cent 1. Obs. 51. (*k*) Ragionamento aggiunto al Disc. int. al Flusso di sangue & cæt. Consider. 13. (*l*) n. 185. (*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 245.

& ſpiritus concitando, propinare non dubitant. Unde nihil fieri facilius poteſt, quam ut hinc ſano, & robuſto fœtu, inde autem matre connitente, cum ille naturali via exire nequeat, uterus denique ruptus viam præbeat, qua aut capite, aut pedibus, aut toto corpore in ventris cavum irrumpat, ſeque, & parentem occidat. Utinam rariſſimus hic eſſet rupti uteri caſus: qui non modo rarus non eſt, ſed frequentior, quam plures exiſtimant. Habes certe in Sepulchreti hac una Sectione (*n*) exempla ipſius undena. Ad quæ plura ſunt quæ addi potuiſſent, & poſſent. Mihi enim in manibus ſunt quatuor, aut quinque Diſſertationes, in quibus de *rupto in partu utero* agitur. Harum ſingulæ non modo nova proponunt; ſed earum aliqua, ut quæ a Cl. Behlingio edita eſt (*o*), alia ſimul non recentiſſima exempla indicat. Eorum autem frequentia vel ex Scriptis Veslingii noſtri (*p*) intelligi poteſt, quem miror, cum plures ſane Eruditi Viri uteri a fœtu perrupti Obſervationes collegerint, vix ab uno eſſe nominatum. Veslingius enim cum de uno hujuſmodi caſuum qui ſibi occurrerat, ſcripſiſſet A. 1640. hæc poſtea ſcripſit A. 1647. *Rumpitur ipſe uterus, quod frequentius quam creditur, contingit, & jam quater diſſectis a me gravidis obſervavi.* Veslingii autem dictum, præter illa tria quæ Santorino (*q*) ſe obtulerunt, exempla, cum unus Chirurgus ſatis comprobat, qui ſexdecim ab ſe eſſe viſa intra annos triginta, Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi (*r*) affirmavit, tum Cel. Hallerus (*ſ*) magis confirmat, qui *intra quindecim menſes ter* conſpexit. Non ſunt quidem perrupti uteri exempla hæc omnia, ut fœtus in ventris cavum eruperit, & a matre edi, aut a Chirurgo extrahi non potuerit. Pleraque tamen ſunt: cætera autem ut lethalis tunc fuerit vel perfecta, vel inchoata diſruptio uteri, ſatis oſtendunt. In tanta igitur eorum frequentia non præter rationem faciunt qui ſuſpicantur, inter cauſas cæteras inexpectatæ mulierum mortis, non multo poſt partum ingruentis, hanc eſſe ponendam, præſertim ſi cum ſignis mors ipſa ingruat quæ percuſſi cordis Celſus (*t*) propoſuit; nam ex uteri vulnere *morientes, eadem*, inquit (*u*), *quæ corde vulnerato, patiuntur.* Quod ſi, fœtu non edito, obeunt, cujus antea magni, ac validi motus percepti ſint, erroribus autem de quibus dictum eſt, ab obſtetrice admiſſis, omnino & illi, & uteri nixus repente quieverint, mox autem in muliere ſe oſtenderint ſigna indicata; multo magis ei ſuſpicioni eſt locus; tametſi raro per anatomen confirmare id liceat, ubi commortui cum matre infantis notæ, etiam non certiſſimæ, ſe offerunt, ut puta brachii quod plerique ex iis qui perrupto utero in ventris cavum non toto corpore irrumpunt, per vaginam ſolent exerere, brachii, inquam, frigus, incipienſque putredinis ſpecies, aliaque hujus generis; tunc enim affines, & conſanguinei, a diſſectionibus, ſuarum præſertim mulierum, abhorrentes, Proſectores non accerſunt, ſed veſpillones, quibus mortuum, ut credunt, utrumque jam tradant.

31. Quoniam vero perrupti uteri cauſa ſæpius eſt obliquus infantis poſitus exitum quærentis, hæc autem obliquitas fere eſt ab uteri ipſius obliquo ſitu; mirari ſubit cum Præcl. Reimanno (*x*), qui factum ſit, ut cum veteres Medici de hoc uteri vitio & dignoſcendo, & curando ſoliciti fuerint; poſtremis temporibus apud pleroſque neglectum fuiſſe videatur. Hippocratem parum verſaverit, neceſſe eſt qui *ad inguina, & pectinem*, aut contra *ad ſedem converſos uteros* (*y*); aut *ad dextram*, vel *ad ſiniſtram partem, aut coxam declinantes* (*z*), aut *tranſverſim ſitum habentes, & obliquos* (*a*) ab illo propoſitos fuiſſe, ignoret, itemque *os ipſorum* ſimul obliquum factum (*b*) &, quod alibi etiam indicavimus, diſerte ſcriptum, *ſi uteri obliqui fiant, etiam os ipſorum obliquum fieri* (*c*); ut plura alia ejus loca omittamus. Nec modo Galeni (*d*) ætate; ſed, ut multa ſæcula, pluresque Medicos qui illum ſecuti ſunt, ſciens tranſiliam; Joanne Matthæo de Gradi (*e*), Hercule Saxonia noſtro (*f*), Roderico a Caſtro (*g*), aliiſque plurimis deinceps florentibus, medicæ mulieres, obſtetriceſque jubebantur digito inſerto uterini oſculi poſitum inquirere, ut ex eo quam in partem uterus inclinaretur, ipſi dignoſcerent. Sennertum (*h*) autem ſi cum his conferas; ad quam pauca res jam rediret, & quam leviter attingi inciperet, facile intelliges. Mox autem, ſi quæras apud Riverium, omiſſam hanc tractationem, cognoſces. Rem pene obſoletam reſtituit memoria noſtra in primis Deventrius (*i*) ſic quidem, ut quod a Veteribus factum non memini, oſtenderet quanti referat ex uterini oris ſitu uteri ſitum in parturientibus dignoſcere; ab uteri enim obliquitate ſæpius difficiles partus fieri. Cui plures egregios Viros & aſſenſos eſſe, & aſſentiri video: quanquam aliqui in ejus obliquitatis cauſa diſſentiant. Sic in duabus Diſſertationibns, quarum alteram A. 1736. alteram octo novemve poſt annis duo Cl. Friedii Diſcipuli ediderunt, memini eam cauſam in altero matricis latere, ob affixam ſibi, quod non ſæpius ſolet, placentam, annexumque huic fœtum graviore facto, collocari, non ſecus ac olim Gradius (*k*) inter cauſas obliquum uterum facientes hanc ſtatuebat, ſi *propter materiam* in altera ejus parte, *vel propter gravitatem acquiſitam fieret tractus alterius partis ad eam.* Sed & Obſervatio quæ poſtrema omnium huic Sepulchreti XXXVIII. Sectioni addita eſt, videtur illorum ſuffragari ſententiæ. Cauſam tamen præcipuam Veteres in vinculorum alterius partis contractione, aut etiam relaxatione ponebant, ut ſana pars ad contractam, vel relaxata ad ſanam adduceretur. Quorum ſententiam ab adventitiis vinculorum illorum vitiis ad ea quæ a primordiis quoque eſſe poſſunt, transferre nobis licet per ea quæ in diſſectionibus animadverſa habemus. Breviora enim ſiniſtræ partis vincula in tenera Virguncula Bononiæ invenimus autumno A. 1706. unde uterus ſiniſtrorſum vergebat. Nihil autem prohibet exiſtimare, quibus uterus aut ab nativa cauſa, aut ab adventitia in latus alterum eſt inclinatus, in iis, cum prægnantes fiunt, in idem latus, niſi quid forte obſtet, pendere. Certe enim ſic primis menſibus eodem pendeat, neceſſe eſt. Cum autem ſic pendens increverit; etſi poſtea ſupra ligamenta ſe extollit; veri quidem ſimilius eſt, ut quam in partem vergere cœpit, in eandem pergat. Plures igitur habes cauſas quibus uteri, fœtuſque obliquitatem adſcribas. Nec vero quam poſtremo loco poſuimus, rariorem putato; quamvis necdum qui Graafio (*l*) aſtipulentur, deeſſe videas, obliquum uterum *quandoque, licet rarius*, ſe offendiſſe, ſcribenti. Mihi certe id non raro accidiſſe, ex meis intelliges Obſervationibus, quarum, præter eam quam paulo ante memoravi in Virguncula habitam, octo ad te ſcripſi (*m*): duas, treſve, alio magis attinentes, alias ſcribam: huc autem quinque inſuper addam, alibi locum non facile habituras.

32. MERETRICEM claudam, ſtaturæ modicæ, annos natam ad quadraginta, intra paucos dies thoracis inflammatio in Noſocomio hoc ſuſtulerat ineunte Martio A. 1717. Quo tempore cum totus eſſem in anatomico Partium Ventris examine; nihil præter hunc inſpexi. ABDOMEN, priuſquam ſectionem inciperem, plures a bubonibus cicatrices oſtendit. Illo diducto, inteſtina flatibus turgida, eoque a frequentiore ſitu dimota, apparuere. Tenuium pars quæ thoraci propior fuerat, hujus inflammationis, ut ſæpe accidit, particeps fieri inceperat: nec jecur eodem vitio prorſus carebat. Renes magni, in eorumque pelvibus urina quaſi purulenta. Veſicæ autem tunicæ craſſæ, & facies interior inæqualis, an quod lues venerea, quod haud raro ſolet, urinariis organis fuiſſet infeſta? Tubarum uteri altera agglutinata erat teſticulo proximo ſic tamen ut libero orificio illius parti reſponderet in qua magna erat incluſa veſicula. Teſticulus alter non ita ſanus: ut propterea fortaſſe id, gracillimum alias, vinculum craſſius eſſet per quod cum utero nectebatur. Uterus, alioquin ſanus, in latus; ſiniſtrum, an dexterum ſcriptis non commiſi; vergebat.

33. Etſi mulierem hanc dixi fuiſſe claudam, & clauda quoque fuit earum aliqua in quibus uteri inclinationem alias (*n*) deſcribam: etſi Galenus (*o*) videtur indicare, quibus illa eſt, interdum *in coxam dolorem tranſire, & crus ipſum quod e regione eſt, per inceſſum claudicare*, & Sennertus (*p*) ex Philaltæo de quadam refert, quam ob eam cauſam *iſchiade laborare* putabant, Saxonia autem (*q*) claudicationem pro ſigno ponit, quam in partem uterus inclinet, additque, artum claudicantem non ſolum, ſed & artum ab eodem latere ſuperiorem, ex pro-

(*n*) Obſ. 2. §. 2. 4. & Obſ. 3. §. 1. 2. 3. 4. 9. 10. 11. & Obſ. 7. §. 3 & Obſ. 12. §. 2.
(*o*) Meditat. ſuper caſ. rupti in partu uteri §. 5. & 11. (*p*) Epiſt. Medic. 25. & 43. (*q*) Iſtoria d'un Feto & cæt. n. 15.
(*r*) Hiſt. A. 1724. Obſ. Anat. 4. (*ſ*) De rupto in partu Utero Obſ. n. 1. (*t*) De Medic. l. 5. c. 26. n. 8. (*u*) Ibid. n. 13.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 79. in Schol. (*y*) De Morb. Mulier. l. 2. n. 33. (*z*) n. 35. (*a*) n. 36. (*b*) Ibid.
(*c*) De Nat. Muliebr. n. 34. (*d*) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (*e*) Pract. tr. 4. c. 22 (*f*) Prælect. Pract, P. 3. c. 11.
(*g*) De Morb. Mulier. l. 2. c. 17. (*h*) Medic. Pract l. 4. P. 1. S. 2. c. 15 in princip. & c. 16 in fine.
(*i*) Obſ. Chir. novum lumen exhib. Obſtetric. (*k*) c. 22. cit. (*l*) De Mulier. Organ. c. 8.
(*m*) Epiſt. 29. n. 12. & 20; Ep. 35 n. 12. & 16; Ep. 40. n. 24. Ep. 45. n. 16; Ep. 47. n. 18. & 36. (*n*) Epiſt. 56. n. 26.
(*o*) c. 5. ſupra ad n. 31 cit. (*p*) c 16. ibid. cit. (*q*) c 11. ibid. cit.

propria obſervatione, tremore, & ſtupore affici; tamen aut longe majorem inclinationem, quam ego invenerim, deſignant, aut tumor, dolorque uteri, quod Galenus (*r*) fortaſſe voluit, ad inclinationem adjungitur, ut ſic quidem premi, tendique nervi poſſint qui per idem pelvis latus crus petunt, & cum ſuperioris artus nervis per Intercoſtalem colligantur. Ego certe in pleriſque earum quibus uterum inclinatum vidi, ne claudicationem quidem, nedum iſta alia fuiſſe in ulla ipſarum, animadverti. Quod vero Hippocrates (*ſ*) ſcripſit, *ſi ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit*, id eſt, ut alibi (*t*) explicat, *ab uteris ad coxam declinantibus*; id quomodo intelligas, ibi oſtendet Reimannus (*u*) ubi duo, ab ſe viſa, claudicationis ex partu producit exempla. Velim etiam legas Cl. Schoenmezleri (*x*) conjecturam, qui cum ſæpius puerperas audiviſſet poſt partum difficilem *de gravi femoris, in regione trochanteris majoris, dolore querentes, pariter ac de tractione ejuſdem exteriora, ſeu poſteriora verſus ſenſibili*, animadvertiſſet autem, *ſimilibus, imo majoribus incommodis* vexari Virginem, cancroſa vaginæ uteri excreſcentia laborantem; conjecit, proximum utero in pelvis facie interiore muſculum Obturatorem Internum poſſe in gravibus partus laboribus, ac nixibus *contundi, inflammari, exulcerari, vel quovis alio modo lædi*, ſicque dolorem illum, eamque tractionem efficere, quippe quia *in fovea trochanteris majoris terminatur.* Perpendenti hæc tibi facile in mentem veniet, poſſe aliquando in difficilis partus conatibus alios quoque, vicinos diſtento utero in pelvi, muſculos, & nominatim Iliacum Internum, & qui Pſoas vocatur, detrimenti quidpiam capere, qui muſculi cum ad trochanterem alterum ita pertineant, ut femur attollant, non dolorem modo, ut Obturator ille, ſed & femoris attollendi difficultatem puerperæ afferant pro vario detrimenti gradu minorem, aut majorem, breviorem, aut diuturniorem; nam vel perpetuam interdum, ut in Nobili Matrona Socru noſtra vidimus, quam relictam ſibi narrabat ab ejuſmodi partu, claudicationem. Quæ num forte in ulla earum quas claudicantes ſecuimus, ab eadem cauſa originem traxiſſet, pro certo nunc meminiſſe non poſſumus. Cæterum; ut illuc redeamus; inclinatum quoque offendimus uterum in nonnullis gibboſis ſic tamen non ut gibbus ab uteri inclinatione fieret, ſed contra, a Spinæ diſtorſione uteri inclinatio, velut in duabus ſaltem de quibus protinus ſermonem habebimus.

34. ANICULA gibboſa, extremo adeo morbi tempore in Noſocomium illata fuerat, ut is qui fuiſſet, ſcire non potuerim; ſimul enim ferme illata eſt, ac mortua. Itaque perpauca ex ejus cadavere diſcipulis demonſtravi eoque pauciora, quod virilis optimi cadaveris mihi eo tempore copia erat in Theatro docenti ſub Januarii finem A. 1748. EX THORACE nihil aliud ac cor inſpexi, recte ſe habens, quamvis Coronariis arteriis quatuor, ſicut alibi deſcribam, inſtructum eſſet. Ex Ventre autem renes non ſaniſſima ſuperficie; ut minus miratus ſim, quod veſica in qua plurimum lotii fuerat, cervicem bene multis ſanguiferis vaſculis diſtinctam haberet. Teſtem dexterum turgidulum non ſecus ac ſi adoleſcentulæ fuiſſet; ſed diſtentus erat ab incluſa non parva hydatide. Imam Spinam denique ita diſtortam, ut dextrorſum uterus vergeret, ſiniſtra autem Iliaca vena longior duplo eſſet, quam dextera.

35. VETULÆ alterius gibboſæ, ex diuturno graviſſimoque cruris ulcere ibidem mortuæ, renes, & genitalia eodem ferme anni tempore, ſed biennio ante, ad me in Gymnaſium allata fuerant. REN dexter naturali quidem erat forma, & magnitudine. Siniſter vero, cum ipſum longitudine æquaret, latitudine erat tanto minori, ut ea res in omnium oculos ſtatim incurreret. Num ob Spinam ad ſuperiores lumborum vertebras ſiniſtrorſum contortam, dicere non poſſum qui cadaver ipſum non viderim. Inferius certe dextrorſum adeo intorquebatur, ut in idem latus penderet uterus: quod hujus vinculum Teres dexterum, multo quam ſiniſtrum, brevius oſtendebat; cujus brevitatis ut mihi fidem facere poſſent qui e corpore ademerant, abdominis particulam, per quam e ventre erumpebat, illi annexam reliquerant.

36. Ob Teretis alterius vinculi brevitatem tractum in id latus uterum in tribus tamen aliis fœminis vidi; quarum accepiſti olim hiſtorias (*y*). Quod idcirco memoro, quia poſt Riolanum (*z*) nullum, niſi Latum, vinculum, quod ſolum fortaſſe brevius erat, in ſua hujus generis Obſervatione memorantem, non deeſſe alios video, & nominatim Weitbrechtum (*a*), qui ſemper ab altero Latorum id fieri, credant. Ego vero ut ab utriuſque in uno eodemque latere vinculi brevitate, aut altero in latere laxitate fieri interdum, cenſeo, ita Lato dumtaxat breviori, ſi ſocium Teres ſit laxius, aut Tereti dumtaxat, ſi laxius ſit Latum, rem alias deberi, puto. Lati autem utriuſque laxitati tribuo quod retrorſum uterus, aut antrorſum concidat, velut in muliere de qua ſcripſi ad te epiſtola XLV. (*b*); quanquam in ea aliquanto minus laxum, minuſve breve ſiniſtrum fuerit, oportet, cum uterus ſiniſtro lateri propior eſſet aliquanto. Nunc reliquas accipe Obſervationes.

37. MULIERI annos natæ triginta quinque, cum lactaret, vomica in pulmone non ita pridem rupta erat. Dum pus expectorare potuit, vixit. Cum expectoratio biduum ſubſtitiſſet; in Noſocomio vivere deſiit inter initia Decembris A. 1740. CADAVERIS non emaciati, &, ſi thoracem excipias, quem aperire conſulto noluimus, anatomicis perquiſitionibus ſatis idonei, pleraque alia diſſecta ſunt; ſed nihil ea cura qua Venter. In hoc igitur cum alia quæ huc non attinent, tum hæc adnotata ſunt. Ventriculus prælongus, antequam ad pylori Antrum perveniret, ſe contrahebat per tactum aliquot digitorum; mox rurſus in illud Antrum ſe explicabat. Colon inteſtinum, præterquam initio, adeo contractum erat, ut digiti pollicis craſſitiem vix ſuperaret. Tenuia inteſtina a ſiniſtris quaſi inflammata quibuſdam locis videbantur; niſi id forte erat a teretibus lumbricis, quorum aliquis in ventriculo fuerat. Lien carneo intus, non atro, colore, magnitudine ferme naturali. At jecur magnum, in ſiniſtrum hypochondrium ſe extendebat, lobum autem dexterum habebat in facie cava per profundam, nec brevem, fiſſuram duos in lobos pene diviſum. Hepatici ductus radices intra jecur, alioqui ſanum, multo craſſiores offendi, quam earum, extra jecur prodeuntium, craſſitudo proportione poſtularet. Renum ſuperficies locis nonnullis inæqualis, ſana tamen interiore ſubſtantia. In ventris pelvi aqua non multa. Uterus valde in latus dexterum inclinatus; ut tuba, & teſtis ab ea parte in arctum compulſa, ab altera multo latiorem haberent ſedem. Denique ſecto ad diaphragma venæ Cavæ trunco, ſanguis defluxit, niger, in grumoſque concretus.

38. ANUI crus dexterum canis momorderat. Poſtea cum ſiti magna alvi fluxus, & febricula acceſſerant. Poſt multos dies ille deſiit; non hæc. Tum vomitu correpta eſt quo lumbricos etiam rejecit. Denique finito vomitu, paulatim deficiens, ibidem eſt mortua ſub initium Martii 1741. Huic ægrotanti pulſus quidem nunquam validus fuit; raras tamen habuit intermiſſiones: tuſſis etiam fuit aliquando; ſed levis. Quæ duo cur addiderim, per te intelliges, cum quæ in corde, & quæ ad pulmones adnotaverim, mox ſcribam. Neque enim ventris tantum, ſed & thoracis, & capitis interiora, atque alias præterea quæ huc minus attinent, ſtrigoſiſſimi cadaveris partes, quamvis intra perpaucos dies, ſatis diligenter luſtravimus. CEREBRUM diſſecturi, aereas bullulas in vaſis animadvertimus meningis Tenuis, & ſub hac aquam, ut deinde in ventriculis quoque, ſed non multam, neque ut Choroides plexus pallerent. Thorace recluſo, pulmones offendimus aere turgidos, ad ipſoſque Bronchiales glandulas multas, & in his aliquas amplificatas, nec ſine tartarea incluſa materia. Cordis uterque ventriculus polypoſis fartus erat concretionibus, quas inter ſanguis ater, ipſæ autem ex albo flavæ, & nonnullæ craſſæ, non facile diſcerpendæ. Mitrales valvulæ ad imum ex compacta, albaque intus ſubſtantia factæ, eaque præſertim quæ Magnæ arteriæ propior eſt. Cujus valvularum nulla inchoamentis oſſeis prorſus caruit: una autem qua facie parietem arteriæ reſpiciebat, tota fere erat oſſea, eoque aſpera, & inæqualis particulis videlicet quas revera oſſeas diceres, quaſi granorum ſabuli inſtar, quorum alia aliis impoſita ſint, paſſim exſtantibus. Facie altera corpuſculum, a me reſtitutum, ſuperius divulſum, in carneam excreſcentiam, paulo quam ipſum, majorem, degenerabat. In Ventre, quem primum omnium ſecueramus, ventriculus occurrit aere ſubtumidus, & per ſe magnus, eo uſque deſcendens, ut ſubjectum ipſi inteſtinum Colon eſſet infra umbilicum. Quod inteſtinum, ut in ea de qua noviſſime dictum eſt, fœmina (*c*), totum, ſi initium ejus excipias, quod cum Cæco erat aere turgidum, adeo ſe contraxerat, ut unum ex Tenui-

(*r*) c. cit. (*ſ*) De Morb. Mulier. l. 1. n. 16. (*t*) l. 2. n. 35. (*u*) Schol. ſupra ad n. 31. cit.
(*x*) Commerc. Litter. A. 1736 Hebd. 43. n. 2. (*y*) Epiſt. 29. n. 12. & 20; & Epiſt. 35. n. 16. (*z*) Anthropogr. l. 2. c. 35.
(*a*) Syndeſmolog. Sect. 6. §. 41. (*b*) n. 36. (*c*) n. 37.

Tenuibus esse videretur. Contra, Duodenum multo amplius erat quam solet, longiorique insuper tractu a dextris vertebrarum se demittebat. Tenuia reliqua obsoleto, & livido colore erant. Mesaræi glandulæ non exiguæ, sed mediocres, sub levi pinguedine, & visu, & tactu percipiebantur. Jecur magnum: in eoque sulci duo, quasi digitis non leviter impressi, a convexæ faciei summo, inter se ferme paralleli, non brevissimum ad tractum antrorsum descendebant. Æquo crassior lien, & gibba facie quibusdam quasi granis subasper, colore autem intus pallido. Uterus denique sinistrorsum inclinatus, totam habuit interiorem faciem asperam, nec tamen exulceratam; quamvis atro sanguine fœdam, totam, inquam, fundi, non cervicis; tametsi uterini osculi corona erat crassior.

39. Nec mihi præter eas quas pollicitus sum, aliæ desunt uteri, in latus alterum, sed a tumore in opposito latere, inclinati, Observationes. Satis autem in præsentia hæ sunt quas ad octo addidi, aliis Litteris ad te scriptas, primum ut intelligas, uteri obliquitatem non esse rarissimam, deinde, ut omnibus inter se collatis, noscas, num sæpius illa, quod nonnulli videntur credere, dextrorsum accidat, an haud minus sæpe sinistrorsum. Non hic vacat alienas Observationes inspicere. Sed tamen de duabus quas in Sepulchreto legisse memini Joannis Riolani alteram (*d*), alteram Francisci Sylvii (*e*), illa dextrorsum, hæc sinistrorsum proponit. Illud denique, collatis nostris omnibus, facile colliges; quæ Ruyschius (*f*) gravia incommoda ab laterali uteri inclinatione fuisse, credidit, dolorem hypogastrii, conatum expellendi frequentissimum, mingendi desiderium continuum, aut certe non satis expeditam mictionem, de his fœminas in quibus a me id vitium uteri deprehensum est, non esse conquestas; tametsi in quibusdam non leve id esset, nec defuerit crebra Medicorum interrogatio, quænam ipsas male haberent. Quin Ruyschiana Icon (*g*), qua inclinatus uterus exhibetur, non ostendit eam quoque annexæ vaginæ partem quacum arcte scimus urethræ initium cohærere, sic inclinatam, ut oporteret ad mictionis incommoda illa cum Ruyschio inde repetenda.
Sed de obliquitate uteri satis. Rara est contortionis ad obliquitatem additæ Observatio, in historiis legenda quæ in extrema parte sunt laudabilis Dissertationis Rudolphi Jacobi Camerarii (*h*). Repertus enim est uterus *in latus sinistrum ita inclinatus, ut pars fundi anterior versus idem latus simul intorta videretur*. Eratque ea *intorsio*, ut mox (*i*) scribitur, *conspicua, & orificium uteri angustando, partum forte simul impediebat*, fœtus præsertim & pessime locati, & æquo majoris, & in matre parva, eademque obesa. Vides, quot interdum possint infelicis partus causæ uno tempore convenire. Sunt vero & aliæ, ut cum cervix uteri excrescentia aliqua occluditur, velut in muliere cujus dissectionem Historia exhibet Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*k*): aut cum os uteri duritie est ferme cartilaginea, quale in fœmina annos nata necdum quadraginta deprehendit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (*l*), & merito, quippe vehementer resistens necessariæ in partu dilatationi, inter causas partus difficilis, & præternaturalis referri, censuit: sive cum funiculus umbilicalis multo brevior quam solet, obstat fœtus, exitum sibi molientis conatibus, aut si hi validiores sint, ad præproperam placentæ avulsionem, imo etiam ad sui ipsius abruptionem est aptus. Sic videbis, quanto in periculo & fœtus, & mater fuerint, cum funiculus *vix 6. transversos digitos longus* a Cl. Stegmanno (*m*) conspectus est. Ex reliquis autem partus difficilis causis, quando prope innumeræ sunt, & alia nobis multa adhuc, & varia restant; unam, sed inter illarum præcipuas non infrequentem, hoc loco præstabit attingere.

40. Ea est fœtus in utero mortuus. Qui hanc primum difficultatem creat, ut plurimum dubitetur, num revera sit mortuus. Erant olim qui nimis facile, ut tristia docuerunt exempla, in signis quibusdam acquiescerent, & si meconium, exempli causa, per naturalia parturientis deflueret, extinctum jam esse fœtum, non dubitarent. Cujus fallaciam signi cum alii alibi, tum ipse multo evidentissime hic cognovi A. 1730. Mercatoris uxor annos nata circiter undetriginta, a triennio ferme loco vini aquam bibens, cum ad legitimum quinctæ, an sextæ gestationis uteri terminum non infeliciter pervenisset, tantam aquarum vim uno atque eodem tempore e genitalibus profudit, ut omnes mirarentur; non ipsa. Sciebat enim, se multo plus aquæ bibisse in hac gestatione, eamque per urinæ vias mense ultimo parcius quam solebat, prodiisse. Illud mirabatur, cum alias aquarum effusionem semper infantes cum Secundis illico secuti essent, partusque fuissent felicissimi, tametsi illi omnes intra diem quinctumdecimum vivere desiissent; mirabatur, inquam, nunc post aquas profusas pridie sub auroram, qui dies fuerat XII. Kalendas Martii, alterum jam advenisse diem, neque præter aqueum qui destillare pergebat, humorem, quidquam exiisse; cum ecce eodem mane simul cum eo humore cœpit meconium defluere. Quamobrem post meridiem ad me ventum est, ut inviserem, & consilia conferre cum ejus Medico non gravarer. Quem cum audivissem ea facere, & dare cogitantem, unde uteri, qui conquieverant, dolores, conatusque restitutum iri, speraret; ego vero, inquam, primum omnium quærendum arbitror, an fœtus ea figura sit dispositus quæ secundum naturam requiritur, a qua, si vivus sit, ne abierit, vereor, atque, ut sic verear, meconii exitus facit. Sed quid ait obstetrix? Illa vero, ajunt, in transversum locatum censuit, quantum ex materni abdominis contrectatione potuit existimare: Vivum autem esse, mater non dubitat, quæ vagientem sibi videtur audivisse. Mittamus hoc, inquam, quod incertum est, de vagitu. Illud vero quod opinionem confirmaret meam; obverso enim ad vaginam podice, & adjacentibus podici partibus forte compressis, potuit etiam necdum respiranti stercus exprimi; cur obstetrix immissis digitis non comprobavit? Mulier enim, inquiunt, se passuram id pernegat. Ego vero: quid si opus esse, dicam, manum in uterum inserere, fœtumque, si oporteat, in meliorem figuram conversum, extrahere. Quod si illius animus nunc flecti non potest; sic habete; nisi aut obstetrix decepta sit, aut figura quam dixit, in meliorem mutetur, sine Chirurgi tandem opera, sed nimis sera fortasse, non esse infantem proditurum. Quorum alterutrum fuerit, necesse est. Sed utrumlibet fuerit; mutatam postea esse figuram, dixerunt, uterique obortis doloribus, infantem naturali figura, quamvis non sine summo ob magnitudinem labore, in lucem denique editum esse. Illud est certum quod ad institutum sermonem maxime attinet, neque ante octavam insecutæ noctis horam, & viventem adhuc; nam & paulisper postea vixit; prodiisse: id est horis minimum quindecim ex quo, intra uterum hærens, stercus cœperat emittere; ut evidentissime appareat, emissionem hanc fallax esse emortui fœtus indicium. Hæc autem retuli, quia inhærentem adhuc muliercularum, & vulgi animis errorem non nisi aliis, atque aliis subinde additis, & inculcatis Observationibus evellas. Neque enim, uti supra indicabam, me fugit, quoties idem fuerit antea visum: quin; ut cætera exempla omittam, ex historiis paulo ante (*n*), cum uteri contortionem memorarem, laudatis altera tibi præclare ostendet, quincto post ejectum meconium die puellam esse editam vegetam, & vivacem. Scilicet non modo compressio aliqua, præsertim ventris, quæ, fœtus corpore male complicato, non difficile accidit, sed & stercoris, tunc ferme fluidi, aut major copia, aut acrimonia intestinum irritando, vim potest vincere, modicam eo tempore, sphincteris circumjecti. Quid? quod vis illa non solum ob paralysim, verum etiam ob summam virium fœtus infirmitatem nulla esse interdum potest. Quas vires mox tamen posse, ut post syncopem, refocillato cum matre fœtu, magna ex parte restitui, Medicos nunquam oblivisci decet, qui nolint vel ab aliis pluribus indiciis falli, quæ ad mortuum fœtum dignoscendum proponi solebant. Exemplo sit nullus in funiculo umbilicali, imo nullus in fœtu arteriarum pulsus. Certum quidem est, fœtum vivere, si pulsus revera percipiatur. Revera, dixi; nam quod Lancisius (*o*) in summo Procere accidisse, narrat, ut in mortui carpo nescio quis pulsum esse, contenderet, qui nusquam nisi in sui ipsius digitis erat, idem vereor ne multo facilius contingere aliquando possit Chirurgo qui intra calentes mulieris locos digitos ab opere ipso, & quærendi labore fervidos inseruerit. Quam ad vitandam fallaciam eos laudo qui Chirurgum admonuerunt, ut simul perceptorum ab se se pulsuum, simul suorum quos in carpo altero animadvertendos a quopiam curet, numerum conferat, ut si idem sit, falli se, intelligat; sin contra, non falli. Verum etsi

(*d*) Sect. hac 38. Obs. 9. §. 8. (*e*) Sect. 10. libri hujus 3. Obs. 28. (*f*) Cent. Obs. Anat. Chir. 88. (*g*) Ibid. Fig. 69. *
(*h*) Specim. Experim. circa Generat. Hist. 1. (*i*) in Schol. (*k*) A. 1705. Obs. Anat. 7. (*l*) Progr. Acad. edit. A. 1750. M. Januar.
(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 113. (*n*) n. 39 (*o*) De Subit. Mort. l. 1. c. 16. n. 8.

etsi id quod diximus, certum est, non tamen continuo sequitur, si pulsus nullus sit, fœtum esse mortuum; languere enim maxime tunc vires possunt, sed mox redire. Extra uterum autem propendentis funiculi, aut artus nec pulsus nullus, nec frigus, nec livor satis signi dant infantis extincti; nam intra contracti uterini osculi angustias ita constricti esse possunt, ut, si artum vel gangræna corripere incipiat, ab eoque cuticula abscedere; periculum quidem summum in quo vita versetur, manifesto pateat; vitam autem jam prorsus desiisse, pro certo non pateat. Sane Uratislaviæ etsi *lividum, & frigidum* erat propendens infantis brachium, ut, tanquam procul dubio mortui, amputandum judicaretur; ipse tamen *tertia die vivus* editus est (*p*).

41. Attamen ubi aut ipsa evidentium causarum, & rerum series, aut pleraque, & constantia quidem, aut graviora signa, ut cuticulæ e capite facillima abscessio, humor ex utero destillans cadaveris odore, & signa alia sunt istiusmodi, ubi hæc, inquam, Medicos, Chirurgosve peritiores illuc adduxerint, ut unanimi consensione infantem esse intus emortuum, censeant; altera se objicit difficultas, num manibus continuo educere, an aliis uti antea auxiliis præstet. Memini, cum Bononiæ Medicis studiis operam darem, duabus illustribus Matronis uno eodemque anno accidisse, ut parere non possent, & cum utriusque fœtus censeretur mortuus, ex altera Chirurgi manibus cito detractum, ex altera autem expectatione, & clysteris præsertim usu emollientis simul & stimulantis, fuisse ejectum, priore illa paululo post mortua, hac servata. Qui utriusque Medicus fuerat, Vir doctissimus etsi rationes proferret, cur in illa sibi fuisset properandum, in hac expectare licuisset; tamen non parem ex servata laudem, atque ex non servata notam retulit, injustam, ut opinor, sed tamen apud non ignobiles etiam Medicos, & Chirurgos. Et quanquam minime dubium est, quin pro alia rerum conditione aliter agendum sit; vix tamen, nisi ex concordi Spectatissimorum Medicorum sententia egeris, omnem in ancipitis auxilii usu reprehensionem effugies, præsertim si forte, ut in hoc, prudentis exercitatique Chirurgi copia desit. Neque enim satis est matrem servare; videndum est insuper, nequid uterus detrimenti capiat. Consultus sum annis superioribus pro generosa Muliere, quæ cum post quatuor felicissimos partus opus habuisset in quincto Chirurgi manibus, qui cum pedibus prodeuntem infantem protrahere posset, atque adeo deberet, iis introrsum repulsis, dum in caput vertere, & hoc arrepto educere tandem studeret, mulierem, delicatam alioquin, tandiu, & tam violenter vexavit, ut non modo inflammatoria febris, quæ pene ad interitum perduxit, sit concitata; sed & tribus insecutis partubus infantes nunquam caput, sed brachium semper exerentes, se obtulerint, ob virium, ut credibile est, certæ parti ipsius uteri illatum ita ut non ex æquo ab omnibus partibus illos sustentando, aut expellendo, figuræ perversæ causa fuerit. Quo magis, si nihil est quod properare cogat, & bona partus emortui figura sit; parturienti spatium, naturæque dandum esse; arbitror, quo hæc pariendi conatus, doloresque incitet, illa vero simul collectis viribus conniti possit: quos nixus utile interdum est cautis peritisque manibus ventri impositis nonnihil adjuvare. Sed quia natura aliquando aut in iis doloribus movendis segnior est, aut non eos quos vellemus, sed convulsivos potius, nostroque proposito adversos movet; nostrarum erit partium hos tempestive sedare, illos, si reapse tamen id possumus, promovere. Ad parturientem accersitum esse me, memini, quæ malis, quos dixi, doloribus jam diem unum atque alterum vexata, neque somnum poterat capere, neque alimenti quidquam retinere, sed vomitu omnia cogebatur rejicere. Ei igitur priusquam vires prorsus collaberentur, cum dimidiatum opii granum dedissem; simul retineri alimentum cœpit, simul sunt dolores illi sedati; ut mox legitimis doloribus advenientibus, osculoque uteri, quod priores constrictum servabant, recluso, puer feliciter editus sit. Sic autem agendo, non Deventerii (*q*) solum, quod tunc sciebam, sed & eximii Medici Richardi Meadii (*r*), id quod nunc video, viam tenuisse me, gaudeo. At segnior natura in altero quidem, de quo dicebam, casu, ad id accommodatis clysteribus atque abdominis inunctionibus primum quoad ejus fieri sic potest, adjuvanda est; tum si hæc satis non faciant, aliqua de eodem genere propinando quæ naturam invitant potius quam acrius, nec sine periculo stimulent, aut certe agitent. Rideas fortasse, si id narrem quod in vico agri Patavini annis superioribus accidisse, de certis auctoribus cognovi. Parere non poterat mulier. Chirurgus ejus vici oleum leucoii lutei vulgaris ad uncias quatuor mittit, quo videlicet, ut solet, abdomen inungant. Rusticæ quæ adstabant, imperitæ mulieres ad potum credunt esse missum: itaque continuo dant bibendum. Sic illa parit. Hoc casu edoctus Chirurgus ejusdem cheyrini, ut in officinis vocant, olei tantundem tribus, aut quatuor aliis quas par urgebat difficultas, eodem exitu propinavit. Hinc Patavii notæ mihi fœminæ datum est, quæ mortuum ejicere infantem non poterat, & sic quidem infantis caput aliquanto magis descendit: quanquam ob nimiam magnitudinem cui pelvis imus ambitus par non erat, sine Chirurgi auxilio prodire non potuit. Leucoii quidem illius flores ad menses, ad fœtum, ad secundas promovendas a Medicis datos esse, notissimum est. Sed oleum in quo iidem flores macerati fuerint, propinatum esse, non memini: nec mirum, cum tot minus injucunda extare in eundem usum putentur. Attamen haud prorsus inutile fuerit hoc quoque memorasse, si forte oleo quis credat aut leucoii vim, qualis ea cunque sit, temperari, aut potius cum hæc exeritur, opportune simul leniri, si quid, ut in convulsivis doloribus paulo ante ostendimus, leniendum est.

42. Quod supra (*s*) expectari posse diximus, nisi quid urgeat, sic potissimum, accipias, velim, nisi putrescentis fœtus apparere signa incipiant, quæ citius adveniunt ubi jam aquæ ejectæ sunt; per disruptas enim membranas ad mortuum corpusculum aer subit, corruptionem illam afferens, quæ ut serius plerumque, & sine acutis parentis febribus ea fœtuum cadavera invadat quæ extra aeris contactum sunt, ex historiis intelliges quæ diu antea conceptorum fœtuum officula referunt sive per abdominis abscessus, sive per anum ejecta, matre ut plurimum salva. Quæ historiæ ex quo suam Albucasis (*t*) protulit, ad eum numerum excreverunt, ut cum illas non unus collegerit, nonnullæ desiderentur, quæ addi poterant, plures autem desint, quæ tunc non extabant. Ex illis est, ut opinor, quam ex propria Observatione habita A. 1667. vulgavit Dominicus de Marinis (*u*), cujus fœtus cranium per matris podicem, ut reliqua ossa, excretum asservabat Guilelmus Riva. Ex his autem quas memoria nostra vel sola Italia obtulit, sunt certe non paucissimæ. Nam; ut fœtum prætercam quem e Recto mulieris intestino a se extractum, ad me, ut inspicerem, misit Chirurgus industrius Venetus Nicolaus Patuna, quo de fœtu ipse (*x*), & Santorinus (*y*) scripserunt, idem Santorinus (*z*) fœminam, in Patavino agro fortasse etiam nunc viventem, commemoravit, quæ fœtus ossa per eandem excluserat viam, tum Vir Cl. Franciscus Seraus me per litteras Neapoli datas sub finem A. 1739. certiorem fecit, indidem excreta fuisse ab alia muliere non ita pridem infantis ossicula. Ex abdominis autem abscessibus hoc nostro sæculo educta Brixiæ, & Vercellis fœtuum aliorum ossa Vallisnerius noster (*a*), & Cel. Fantonus (*b*) tradiderunt. Facile aliæ fuerint ætate hac apud nostrates ejusdemmodi Observationes, quarum aut notitia ad me non pervenerit, aut si pervenit, in præsentia non meminerim. Sed quoniam nihil in Re Medica ferme est quod exceptionibus non sit obnoxium; ideo quæ de putredine paulo ante dixi, si aer non subeat, serius; si vero subeat, citius, & periculosius adveniente, ea *plerumque*, non semper, vera esse posui, tum aliis, tum duabus Observationibus adductus, uno eodemque anno editis (*c*) a Viris Cl. Reusnero, & Nebelio. Alter enim fœtum proponit quinquemestrem utero mortuum, eumque, etsi ob retentas simul Secundas, & aquas aeri aditus non patebat, tamen post viginti, haud amplius, hebdomadas exclusum *teterrimo cum fœtore*. Alter vero maturum fœtum legitimo tempore prodire conantem, sed post aquarum effluxum, sui interitus signa tanto certiora præbentem, quod proximis hebdomadis *fœtidus & sanguinolentus ichor cum membranarum, fibrarumque carnosarum frustulis per muliebria effluebat*, denique in sceleton abeuntem, ut crepitus ossium audiretur quotiescunque mulier corpus antrorsum, aut retrorsum flectebat, nulla tamen, quæ memoretur, febre, aut gravi alio incommodo conflictata, imo *jam per tres annos* ossa illa in utero gestans *citra sanitatis dispendium*. Utinam vero sicuti emortui tot, præter eos quos commemoravimus, partus intra viventis matris ventrem diu Sepulchrum habuerunt; ita plures vivi ipsi una cum mortua matre non humarentur aut satis tempore ex ejus cadavere eruerentur. Verum dum Pro-

(*p*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57. in fine. (*q*) l. supra ad n. 31. cit. c. 17. 26. 50. (*r*) Monit. Medic. c. 19. Sect. 5. (*s*) n. 41.
(*t*) Chirurg. l. 2. c. 76. (*u*) Differt. de re monstrosa per urinam excreta. (*x*) Relaz. int. al cadav. d'un Feto, & cæt.
(*y*) Ist. d'un Feto & cæt. (*z*) Ib. n. 31. (*a*) Istoria della Generaz. P. 2. c. 17. n. 19. (*b*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 7.
(*c*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 12. & Cent. 6. Obs. 52.

Professor quæritur, dum accersitur, dum venit, sæpe ii qui vivebant, debiliores præsertim, infantes moriuntur, frustra mulierculis, virisve etiam plurimis, æque ac ipsæ, rudibus, & inscitiæ plenis, interea dum ille veniat, ut matris os apertum servetur curantibus, quando potius cum aliqua utilitatis spe danda opera esset, ut interea parentis corpus, & venter potissimum, calens servaretur, ratione id præmonstrante, & Stalpartii filii (*d*) in canis fœtibus experimento comprobante. Membranis enim involutos cum in aquam tepidam immisisset, etiam post aliquot horas pulsus eorum invenit. Quin ex illustri in Silesia Matrona (*e*), ante horas quatuor jam mortua, adveniens tandem Professor, inciso abdomine, uteroque, viventem extraxit puellum, cum interea usque ad illius adventum jugiter *fotibus spirituosis*, *balsamo embryonum*, *vinoque generoso aromatico cum culcitris calidis* extinctæ ventrem fovere non omisissent, inde minime deterriti quod nullum in utero motum perciperent, ut opinor. Neque enim Observationis scriptor hæc continuo subjecisset, quæ sæpenumero sunt vera: *Vivit enim ut plurimum fœtus, quanquam non semper aperte moveatur.*

43. Satis de parturientibus. Nunc perpauca de puerperis quoque addamus. Pertinet huc Observatio quam pridie Idus Augusti A. 1707. cum Doctissimis Amicis Venetis, Santorino in primis, habuimus, & de qua non semel in Adversariis IV. (*f*) mentionem injecimus. Nunc totam accipe.

44. MULIER hystericis affectionibus obnoxia, & faciei colore illaudabili, aliquot liberorum mater, cum uterum novissime ferret, præsensit, partum proximum sibi exitialem futurum. Et reapse inter parturiendum cœpit digitis, & abdomine intumescere: mox autem cum puellam peperisset pueri loco quem speraverat, & propter sponsionem etiam quandam multo maluisset, idque ipsi de industria ab assidentibus mulieribus occultatum, maritus per imprudentiam revelasset, tanta animi ægritudine correpta est, ut illico pulsus deficerent, corpusque frigesceret. Tunc hora vix erat ex quo puellam ediderat, neque præter aliquam membranarum partem, quam sana & vitalis puella secum traxerat, quidquam Secundarum prodierat, sive quod placenta arctius adhæreret, sive quod obstetrix naturæ opem expectandam censuisset, ut quæ neptem meminisset suam olim restitantem placentam feliciter ejecisse decimo jam a partu die. Cum igitur neque pulsus, neque calor redirent; intra sesquihoram ex quo hi defecerant, mors supervenit, non intermisso; quod in eo pulsuum defectu miraberis; ad ultimum usque vitæ extremum consueto sanguinis ex utero effluxu.

CADAVER incidimus hora ab interitu vigesima quarta. Cujus ex ore, & naribus multa, & grave olens aqua effluebat. Ventris tumor erat tantus, ut majoris, ne in asciticis quidem, a nobis visi recordemur. Qui, peritonæo inciso, non nisi parum subsedit; fiebat enim tum a ventriculo, & intestinis, aere mirum in modum distentis, tum ab utero his subjecto, qui rotunda sui mole totam pelvim non tenebat modo, sed excedebat. Hunc cum omnibus quæ ad ipsum attinent, partibus priusquam excideremus, effusam in ventris pelvim cruentam aquam animadvertimus. Antea autem vasa quæ sub feminum cute prope genitale sunt, oppleta sanguine animadverteramus: & pubis ossa qua junguntur inter se, cum ante sectionem digito tentata, dehiscere, aut certe laxissime conjuncta viderentur, reapse, junctura vix cultro attacta, alterum ab altero discessisse, humore aliquo prodeunte. Nec dissimilia, cum mox juncturas ossium ilium cum Sacro examinaremus, videre nisi sumus; ut non longe a vero abiisse crederemus, qui non solum primiparis, sicut Hippocrates (*) docuit, sed & aliquando, etiam in partu non valde laborioso, *coxendices disparari*, tradiderunt. Excisum uterum attollentes, prægrandem concreti sanguinis massam per vaginæ orificium effundi, conspeximus. Nympharum vix quidquam apparuit, an quod in partu cedentes, ne proxima cutis laceretur, se extendant, brevi post tempore ad pristinam formam redituræ? Sic Fabricius noster ab Aquapendente (*g*) priusquam in Virgine membranam incideret occludentem illud orificium, maximaque impositi sanguinis vi distentam, nymphas ferme nullas apparuisse, adnotavit, quas mox, illa membrana incisa, sublataque tensione, efformatas, conspexit. Ex quibus; si a partu res semper ad eundem modum, ut indicat Dionisius (*h*), se habet; unum ex nympharum usibus conjicere cum eo potes. Dum exteriora spectabamus, lacunas quas in Primis Adversariis (*i*) anno superiore proposueram, Amicis ostendi, subalbum, quali in ea fœmina, neque ita pauco, abundabant, humorem exprimens. Mox etiam lymphæductus uteri animadverti, & demonstravi, quemadmodum & lutei corporis in teste altero structuram. Sed de his, & de Teretibus uteri vinculis quantam, ob vasa quibus magnam partem compinguntur, sanguine distenta, crassitudinem haberent, & de utero ipso quibus ex fibris, sinibusque constaret, & his, vasisque sanguiferis exterioribus quam amplis, tum de uterini osculi amplitudine, nec minori cervicis, quam fundi ipsius dilatatione, creberrimis denique in illo osculo, imaque cervice mucosis glandulis; de his, inquam, omnibus satis in Quartis Adversariis (*k*) scriptum est. Nunc si quid ibi non habuit locum, est abjiciendum, ut illam, quemadmodum promisi, jam totam habeas Observationem. Testis uterque non sine aliquo in superficie foraminulo conspectus est, per quod tenue specillum intro admittebatur. In illo autem eodem teste, in quo luteum corpus, subrotunda fuit ossea cellula, in hujusque cavo cruentus humor. Tubæ longiores quam alias solent. Vaginæ parietes extenuati, ipsaque multo quidem latior, sed nihilo brevior, rugis autem dumtaxat aliquot, urethræ corpori glandoso respondentibus. Uteri osculum ex rubro nigrescens, & alicubi laceratum. Nullæ intra cervicem exstantes chordulæ, neque membranulæ. Supremo uteri fundo placentam sic adhæsisse, ut tubæ utriusque orificia obtegeret, manifestum erat. Eademque etiam tum, ex parte, adhærebat. Sed qua adhæserat, ibi jam valde contracta erant uteri oscula; qua adhærebat, ampla quantum in illis Adversariis dictum est, verissime, ut cætera: quod ideo hic confirmo, ne quibus in talia necdum incidere datum est, *paradoxa* alio forte quam Græci voce hac uti consueverant, sensu videantur. In finibus quibuscum illa oscula communicabant, nihil erat sanguinis. Thorax denique; nam caput non attigimus; pulmones habuit; si posteriora excipias in quæ sanguis ob supinum cadaveris positum, ut solet, descenderat; totos ex albo fœde liventes. Cor supra quam dici possit, flaccidum, nihil fere sanguinis in auriculis, dexteroque ventriculo, nihil autem prorsus in sinistro continebat.

45. Multum quidem sanguinem ob placentam ex parte solutam, per uterum effluxisse, non negaverim; copia autem exiisse tanta, ut is effluxus mulierem occiderit, dubitari fortasse potest. Nam neque de ea copia quærentibus nobis ab iis quæ astiterant, fœminis affirmatum est, & vasa quædam ut legisti, sanguine etiam post mortem erant distenta; non *fere sanguine vacua*, ut Cl. Tabarranus (*l*) in mulieribus invenit, paucis post partum horis profluvio sanguinis extinctis: tum pulsus, & calor non paulatim antea, sed tunc repente atque omnino defecerunt, cum res puerperæ molesta ac gravis narrata est; nihil enim ejusmodi eo tempore audire convenit fœminas, minusque illas quæ, hystericis affectionibus obnoxiæ, proclives nervos habent ad convulsiones, quæ si viscera nobilia corripiant, infirmiores facile perdunt, ut mulieri accidisse, leges, quæ a prægressis laboribus, & ab difficili partu lassa, mox post ipsum, inter loquendum, repente præter omnem opinionem convulsa mortua est, cum aliam nullam Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (*m*) suspicari causam posset, nisi molestum eo tempore nuncium a puerpera auditum. Neque aliter fœminæ hujus nostræ mortem accidisse, iis omnibus Doctis Medicis visum est qui cum ea quæ relata sunt, mecum audivissent, tum cadaveris dissectioni interfuerunt. Tu vero priusquam judices, illud etiam attendito, quantum in tumorem, & hunc flatulentum mulieris venter increverit. Habes autem vel Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. quasdam Observationes quibuscum nostram conferas. Primum V. quæ per incuriam sub numero quoque XIII. repetita est, feminæ, cui mortuæ decima a partu hora totus venter fuit flatibus tumens. Sed quoniam ejus uterus grumis plenus, & multæ vacuationes memorantur, non secus ac ab Eustachio (*n*) in puerpera illa Romana copiosus sanguis excretus, in qua renum propria membrana ab inclusis flatibus fuit adeo distenta, ut magni tumoris speciem primo intuitu referret; at tu Observationes IV. & IX. leges ex iis quæ in Appendice adjiciuntur. Neutra hæmorrhagiam; sed utraque intra non nimium a morte tempus ventrem flatibus supra quam dici possit, tumidum factum proponit. Quod si mulieres istas dum parturirent, non postquam pepererant, mortuas dicas, earumque primam jam putridum utero fetum gessisse; vide, quæso, ut Hof-

(*d*) Exercit. de Nutrit. Fœt. § 41. in fine. (*e*) Eph. N. C Cent. 3. Obs. 57. (*f*) Animadv. 26. 27. 39 43. 45. (*) De nat. pueri n. 43. (*g*) De Chirurg. Operat. ubi de Hymene imperfor. (*h*) L'Anatom. de l'homme Demonstr. 4. Sect. 2. (*i*) Tab 3. (*k*) Animadv. supra ad n. 43. indicatis. (*l*) Observ. Anat. n. 36. (*m*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 50. (*n*) Tract. de Renib. c. 45.

Hoffmannus (*o*) tametsi inter prævias causas abdominis inflationum nimias sanguinis profusiones, etiam in partu, reponat, mox tamen iisdem inflationibus ob contrariam causam mulieres obnoxias faciat, ut si lochiorum fluxus non rite successerit, aut cohibitus omnino fuerit. Quæ non attingo, nisi ut memineris, tumoris ejusmodi ventris causas esse plures, & inter se discrepantes. Ex his tamen quæcunque in femina hac nostra fuerit, si historiam releges, jam fuisse, nosces, priusquam sanguinis profusio facta esset; mulier enim cœperat antequam pareret, digitis, & abdomine intumescere. Illi quoque mulieri de qua scripsit Phil. Jac. Hartmannus (*p*), proximis ante partum diebus a flatibus intestina tumebant, qui tumor a partu, tametsi nullum sanguinis profluvium, imo lochiorum esset remora, usque adeo increvit, ut Coli præsertim intestini superior, & inferior tractus *filo tres partes ulnæ longo vix* posset comprehendi; itaque ima ejus pars sphacelo correpta, & rupta ventrem fetidissimis sordibus opplevit, feminamque secundo a partu die sustulit: cujus utero *intus per omnem superficiem placentæ reliquiæ hærebant*, digito facile avellendæ: in cervice autem ipsa *cruor hæsitabat*. Verum ne de iis solum quæ præter naturam in descripto a nobis cadavere occurrerunt; sed de aliis etiam, quæ ut totam hic haberes historiam, omissa non sunt, aliquid simul attingamus; utinam ne apud Consarcinatorem, non paucis instituto suo necessariis libris carentem, sed apud Antonium Sidobre (*q*) Viri Doctissimi legissent omnia quæ cum ipso de lacteis uteri ductibus communicaverat Chyracus; non enim facile censuissent, *eosdem* esse ac quos ego lymphæductus in puerpera hac vidi. Optassem pariter, ut qui hos ab Ruyschio, aliisve conspectos dixerunt, illius locum, & annum quo viderint alii, diserte indicassent, quando ego quo tempore, & quibus ostendissem, non reticueram (*r*). Qui post me conspexerint, scio, inter quos animadvertas velim, doctum quoque Stehelinum (*s*) in distento utero vidisse, *feminæ* videlicet *gravidæ*. Sed qui muliebri utero ex vero, non ex bestiarum anatome appinxerint, necdum pro certo scio; ut non mirer, si Illustri Viro Heistero (*t*) vasa hæc, hæc, inquam, ut *humano adhuc utero appinguntur*, *ficta esse videantur*. Quod autem ad ossa attinet pubis, & ilium, non puto, ex illis te esse, qui rarissime in partu accidere, contendunt, ut eorum juncturæ ita laxæ uti a nobis conspectæ sunt, deprehendantur, & cum id accidit, rachitidi potius, lui venereæ, aut cachexiæ, & huic quidem in majori gradu, imputandum. Sed puerpera certe nostra, quamvis non bono esset faciei colore; neque cachexia, in majori præsertim gradu, neque ullo ex aliis illis morbis afficiebatur: nec mihi affinis Matrona ullo omnino ex iis laboraverat, quæ cum in puerperiis de dolore ad juncturam ipsam ossium pubis quereretur, & eum propterea a me locum tangi, Maritus voluisset; distans manifesto alterum ab altero tunc habebat; extra puerperia non habebat. Et cum prope innumeræ hujus generis extent Observationes, quas etsi multi collegerunt, quasdam, si recte memini, omiserunt tamen, & nominatim Veslingii (*u*) illam, quando in parturiente *pelvim levi impulsu cedere ac vacillare percipiebat*, *ossibus tam sub pube*, *quam ad latera ossis sacri*, *pollicis minimum spatio diductis*: quem digitum Santorino (*x*) quoque facile fuit in recentibus quibusdam puerperis inter pubis ossa indere: cum igitur tot extent Observationes; præstatne credere, in cunctis morbos illos fuisse accusandos, præsertim cum qui illas scripserunt, eorum nullam mentionem injiciunt? an cum diductio seu major, seu minor non modo non rarissima sit, sed frequens, nequaquam præter naturam esse? imo in quibus fit, ab hac fieri; fit enim sensim, & sensim tollitur, & partum, quo ad ejus fieri potest, juvat. Noli enim existimare, ad hunc esse inutile id quod pelvis angustias amplificat; nam quæ proferuntur pelvis dimensiones, quasi ad fœtus transitum sine ulla ossium diductione sufficerent, sumptæ videntur in sceleto, cum mentio fiat nulla tot partium quæ inter nuda illa ossa, & transeuntem infantem sunt interjectæ, & ne uteri quidem, cujus tunc osculum ad vaginæ orificium descendit: quæ partes ut in multis illas dimensiones haud satis imminuant; at in multis contra imminuere valde possunt. Sensim autem ad laxitatem juncturas in his disponi, ut cum Pinæo in Adversariis (*y*) indicavimus, cum in gravidis nonnullis admoto ad juncturam ossium pubis digito percipiendi occasionem habuimus, tum, hæc recensentes, confirmatum per dissectionem vidimus a Cl. Exup. Josepho Bertinio (*z*) duarum mulierum exemplo, alterius quadrimestrem, alterius septimestrem fœtum gerentium; cartilago enim inter ossa pubis & *solito crassior* deprehensa est, & *unctuoso humore imbuta* in earum utraque, sed in secunda præsertim, in qua etiam *sine ferro*, sed levi manus auxilio alterum os ilii ab osse sacro plane *divulsum est*. Quam in gravidis inchoatam, in parturientibus auctam, sicque in puerperis sæpe animadversam juncturarum pelvis constitutionem si graves Auctores attendissent; non facile, ut opinor, harum diductionem ponentibus objecissent, *a lanionibus vix posse illas diffringi*, aut duos robustos homines hinc, & hinc trahentes, ne summa quidem vi ossa pubis *diducere valuisse*. Nec vero id mirum; neque enim ita erant ut in puerperis, disposita. Sane & eorum ingenium laudo qui multis subnixi argumentis, diductiones istas ut *impossibiles* oppugnarunt. Sed quod toties conspectum est, id fieri non posse, inutile est probare velle rationibus, quas frustra nemo dissolvendas suscipiet, cum satis superque sit eorum omnium qui rem viderunt, & iis qui aderant, ostenderunt, testimoniis certissimis statim refellere.

46. Sed puerperas morbi non modo celeres, velut is de quo novissime dictum est, aut quem apud Cl. Henricum Sandenium (*a*) ex *sesquipalmari* parietum uteri crassitudine, vel potius ex ea quæ non ita rara, imo non infrequens causa est, nempe uteri sphacelo in una atque altera descriptum videbis a Cl. Jo. Henrico Fuchsio (*b*); non modo, inquam, puerperas morbi celeres, verum etiam lenti extinguunt: nonnunquam longo post partum tempore, imo donec vixerint, male habent. Ut lenta febris ex testis, tubæque abscessu puerperam abstulerit, aliis a me Litteris (*c*) scriptum est, ostensumque simul, qui fiat interdum, ut ab laboriosa uteri gestatione, partuque difficili eæ particulæ magnum detrimentum capiant. Ut vero ejusdem gestationis tempore ab utero, visceribusque aliis compressum, eoque aliquando inflammatum omentum in oblongum, & ferme scirrhosum tumorem conformetur, qui a partu, ut mihi quoque occurrit, in nonnullis restat, easque dolore nonnunquam, incommodo autem aliquo semper afficit, Ruyschius (*d*) docuit, & ante ipsum indicavit Bauhinus (*e*) cum scripsit, *nonnullis post partum circa ventris medium collectum* omentum *remanere*, *ita ut non leves dolores* (quod tamen, ut dixi, non est perpetuum) *perferant*. Et hi quidem acerbissimi, & pertinacissimi post partum in illa fuerant, quæ longo tempore iis conflictata, & tandem confecta (*f*), omentum habuit contractum in funis modum. Sed vesicæ, & uteri fundo sic accreverat, ut cum doloribus ea conjungerentur symptomata, ob quæ hysterica aliis, aliis calculosa visa fuerat. Huc adde non dolorifica, sed permolesta, alia mala, a minus felici partu relicta, claudicationem, uteri prolapsum, urinæ incontinentiam, de quibus sermo in aliis Epistolis; & in hac ipsa (*g*) ex parte habitus est: Denique; omnia enim quæ huc attinerent, enumerare non est animus; *hæmorrhoidas in ore matricis*, id est ad vaginæ orificium a Celso (*h*) olim, & ab Auctore libri quem Galeno quondam tribuebant, *de Cyneceis* memoratas, jure meritoque Arantius *caussam habere fere difficilem partum*, tradidit eo capite (*i*) quod de hæmorrhoidum illarum noxis, caussis, signis, & curatione conscripsit. Paulus autem Barbettus (*k*) addidit, quibus indiciis sanguis ex ipsis fluens a menstruo internoscatur.

47. Postremo partus infelicitas non in matre solum, sed etiam in edita prole spectanda est, sive hæc mortua qua de re supra dixi, sive monstrosa insuper exeat, sive demum vivens quidem, sed aut monstrosa, aut gravi alio vitio affecta nascatur. Primum igitur de Monstris seu mortuis, seu vivis editis, quædam proferam, minus ad controversiam quæ de eorum origine a Viris Doctissimis hoc sæculo agitata est, quam ad Observationes ipsas spectantia, ab hac Valsalvæ initium ducens.

48. MONSTRI, ut vulgo videbatur, bufoni similis, mater sæpius antea filios nunc mares, nunc fœminas promiscue pepererat, illos omnes undique sanos, has autem, quæ duæ fuerant, quarum altera tunc annum agebat XIII. altera paucos annos vixerat, surdas ambas, & quod consequitur, mutas. Novissime cum ante octo circiter menses concepisset; toto autem hujus gestationis spatio semper mœsta jacuisset, & præ mœstitia sæpius flere consuevisset, fetus autem motum si cum aliorum motu quos antea ediderat, conferret, adeo languidum animadvertisset ut interdum ferme crederet mortuum;

(*o*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 15. thes. pathol. §. 8 & 15. (*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10 Obs. 102. (*q*) Tract. de Variol. c 7. (*r*) Advers. Anat. IV. Animad. 43. in fine. (*s*) Tentam. Med. P. 1. Thes. 6. (*t*) Comp. Anat. n. 236. (*u*) Epist. 25. (*x*) Obs. Anat. c 11. §. 4. (*y*) III. Animad. 15. (*z*) Quæst. de hoc argum. Proposita Præside Bouvart. n. 5. (*a*) Observ. de Prolaps. Uter. §. 14. in fin. (*b*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 146. (*c*) Epist. 46. n. 27. & 28. (*d*) Cent. Obs. Anat. Chir. 63. (*e*) Theatr Anat. l. 1. c. 12. (*f*) Eph. N. C Dec. 3 A. 4. Obs. 7. (*g*) n. 33. (*h*) De Medic l. 6. c. 18 n. 9. (*i*) 56 in l. de Tumor. p. n. (*k*) Anat. Pract. l. 4. ad fin.

eo quo diximus tempore fœmineum fœtum in lucem emisit, Secundis quidem præditum naturaliter se habentibus, sed aspectu monstrosum adeo, ut bufoni potius, quam puellæ, similis, si inferiores excipias artus, infimamque ventris partem videretur. Primum erat parvus, ut longitudine palmum non æquaret, sed hoc tanto brevior esset, quantus est transversus digitus pollex. Deinde collum omnino deerat, ut mentum contingeret medium pectoris, imo vix digituli intervallo distaret a cartilagine Ensiformi. Tum oculi quidem perfecti erant; sed auriculæ multo inferius quam soleant, collocatæ, summos humeros tangebant: os hians nasus erat ad superiora imperfectus; nam hujus radix, & frons tota deerant. Ad hæc, abdomen quasi in marsupii cujusdam modum protuberabat deorsum propendentis, in cujus marsupii medium umbilicalis funiculus, secundum naturam constitutus, se se inserebat. Denique artus superiores ita sterno annectebantur, ut extendi non possent. In posteriore autem corporis facie Spina in tres quasi gibbos distincta cernebatur, quorum summus capiti, medius thoraci, infimus ventri respondebat. Hæc exterius. ABDOMINIS autem dissectione compertum est, marsupium in quod extuberabat, laxatis ipsius, non integumentis modo, sed & musculis deberi, in eoque, tanquam in sacco quodam, jecur, lienem, ventriculum, & intestina omnia esse posita: quæ alioquin viscera, ut quæ Thorace continebantur, ad naturæ normam constructa erant. Ubi ad Caput ventum est, confusa rerum occurrit compages. Neque enim ossa, cranii fornicem efficere solita, neque cranii cavum inveniebantur; sed ossa dumtaxat abnormi figura, alia parva, alia aliquanto majora, inter se intricato musculorum nexu colligata. Cerebri autem ne vestigium quidem repertum est, nisi quod corpora occurrerunt, cerebri nates, & testes perbelle referentia; sed figura tenus; nam exterius membraneis nexibus undique firmata, interius non cerebri substantiæ ullo pacto similia erant, sed corpori potius cuidam, mediæ, inter glandulosum, & spongiosum naturæ. Quod etsi neque cerebrum defuisset, & puella hæc vivere potuisset; tamen non secus ac sorores, necessario surda fuisset propterea quia utrumque foramen per quod a cerebro ad aures nervi mittuntur, firmissima occludebatur membrana, ut ne tenui quidem filamento nerveo ullus relinqueretur transitus. Nec vero magis licuit Spinalem medullam, aut principium aliquod invenire ex quo nervi initium caperent, quæ cæteroquin per ventrem, thoracem, artus naturaliter ferebantur. Nam vel crassissimos, ut puta Crurales, persequendo ubi ad Spinam accederes, sensim fieri exiliores vidisses, & in Spinam quidem infigi; verum in hac tota non modo nullam esse medullam Spinalem, sed nec cavum ullum quo medulla comprehendi posset.

49. Etsi Valsalva scribere omisit, mortuus, an vivens hic fœtus editus sit, nedum quomodo se haberent renes, vesica, uterus, nervique per caput discurrentes; ea tamen quæ scripsit, satis sunt, ut præclare intelligamus, vitium ejusdem fœtus præcipuum ad illa attinere, de quibus XII. ad te Epistola (*l*) actum est, cum ab hydrocephalo cranium magna ex parte, totum autem cerebrum sæpe absumptum esse in istiusmodi fœtibus (sane pro bufonibus non raro habitis (*m*)) comfirmavi, neque exempla (*n*) eorum reticui, in quibus præterea non solum medulla Spinalis, sed quod multo rarius est, inveniri tubus non potuit quo hæc conderetur. In eam autem Epistolam hanc Valsalvæ Observationem idcirco non retuli, quod præter illa, habet alia, sive mentum, sive spinam, sive artus superiores, sive demum abdomen, & pleraque spectes hujus viscera, ut huc potius differendam esse, censuerim. Quo certe ob non absimiles causas distulissem, si tunc habuissem, Baronii quoque Observationem quæ paulo inferius (*o*) subjicietur, fortasse autem & alteram meam, quæ tertia est puellarum, quas ipse dissecui, cerebro carentium; omnes enim haud secus ac ista Valsalvæ, & illa Baronii, fœtuum fuerunt sequioris sexus; quod ad illud addes quod in ea Epistola (*p*) obiter animadverti. Sed meam illam Observationem tertiam nunc accipe: cui non dissimilis, præsertim ob Spinam simul bifidam, biennio post Hafniæ habita est (*q*).

50. MONSTRUM; sic enim vocabant; triduo, an quatriduo ante hic editum, mihi a Chirurgo quodam ostensum est Februario mense A. 1746. Quod ut aspexi, continuo dixi, cerebro carere. Itaque ut dictum sectione comprobarem, ad me domum attulit, hæc narrans, mulierem, felicem hactenus aliorum liberorum parentem, felicem quoque hanc ultimam uteri gestationem habuisse. Cum vero ad hujus finem jam venisse, aut propius abesse, existimaret; difficili præter opinionem partu puellam hanc mortuam, & per pedes ab obstetrice detractam emisisse. Re tamen vera non paulo minorem vidi quam esse debuisset; neque enim septimestris fœtus longitudinem æquabat, & parvam quoque, ut dixi (*r*), illam suam Valsalva conspexerat: quod, si caput ab inclusa aqua antea distentum amplificatumque concipiamus, non difficile, sicut alias (*s*) ad te scripsi, intelligi potest. Cæterum optime nutritum, nihil male olens, & necdum abscedente cuticula, pulchrum hoc fuisset corpusculum, quippe reliquis egregie conformatum plerisque partibus, nisi deformitates hæ accessissent, quod nullum apparebat collum, & supra oculos vix aliquid erat frontis, ex eoque loco pro communibus corporis tegumentis, una erat membrana rubea, quæ capitis, minime ibi extuberantis, imo in posteriora declivis, superiora obducens, per medium dorsum ad thoracem ferme infimum pergebat, quanto magis descendens, tanto minus lata. Sub qua posteriore membranæ parte assurgebant protuberantiæ duæ osseæ, ut videbantur, quæ singulæ a singulis lateribus capitis profectæ, & quo longius ab ipso descendebant, eo minus elatæ, magisque inter se accedentes, Spinam subesse bifidam indicabant. Ad ejus membranæ latera non deerant integumenta communia, quibus, ut reliquum omne corpus, imum quoque caput utrinque operiebatur, non solum auriculis, quæ humeros contingebant, ibi præditum, sed & capillis; quasi cute quæ fuisset proxima, a summo avulsa, & lacerata, quæ remanserat cutis capillatæ pars, ea se deorsum contraxisset. Atque hæc exterius conspiciebantur. ABDOMEN autem incidendo, primum pinguedo multa in conspectum venit, quæ passim multa pariter ubicunque erat cutis, huic subjiciebatur, deinde reliquis diductis parietibus, viscera omnia tum Ventris, tum mox Thoracis optime constituta. Ad Caput denique transeunti, sub incisa rubra illa membrana, quæ erat tenuis, nihil quod pro cerebri, cerebelli, & Oblongatæ medullæ reliquiis accipere fortasse possem, apparuit, nisi duo quasi cornicula, quæ crassa, mollia, & ex rubro fusca, singula in singulis anterioribus basis cranii lateribus prominebant; dissecta enim præter concretum sanguinem, mucosam quandam ostendebant materiam. Iis corniculis illa ossis frontis pars suberat quæ fornicem orbitæ posteriorem facit. Nam anterior deerat, deerantque sincipitis ossa, & de osse occipitis quidquid non est ante magnum, quod nullum propterea hic erat, ipsius foramen. Temporum autem ossa erant quidem, sed deorsum in latera, retrorsumque protensa. Ad quorum illa foramina quæ Auditorii ingrediuntur nervi, frustra horum, ut aliorum pariter in hac cranii basi, initia quæsivi. Minusque idcirco miratus sum, cum mox oculos, qui suis cum palpebris bene erant conformati, inspectando, Opticos nervos æquo esse graciliores, & intra orbitas, ut visum est, desinentes animadverti. Tum linguam prælongam vidi, nec pro longitudine satis latam. Respondebat hæc maxillæ Inferiori, cujus ea erat longitudo, ut ultra Superiorem, quamvis hic inter descendendum valde in anteriora protensam, se antrorsum extenderet; neque tamen ejus partes dextera, & sinistra quo magis a mento recedebant, eo magis, ut solent, inter se distabant. Itaque longius quidem, sed multo quam consuevit, angustius erat inter utramque intervallum, quod singularis insuper arctabat utriusque crassitudo. Ad menti autem inferiora, nulla intercedente, ut in pueris, linea, ambæ in unum os coaluerant. Jam vero ut dicam de Spina; non huic omnes revera deerant colli vertebræ, sed tres dumtaxat, cæteræ autem erant inter se constipatæ, ut quædam nonnullarum partes cum proximarum partibus concretæ essent. Quod etiam in duabus, aut tribus ex iis quæ in thorace supremæ sunt, cernebatur, quarum vel ipsa erant Corpora in unum conjuncta. Ab his Spina incipiebat simul retrorsum ire, simul se in latus sinistrum curvare: quæ incurvatio ubi ad lumborum vertebras ferme pervenerat, in contrarium mutabatur, sicque per Sacrum etiam os pergebat. Sed prima incurvatio multo erat major quam altera; quare hæc cum paululum attolleret os ilium sinistrum, illa scapulam dexteram valde attollebat, & ut costę universę aliter in eo, quam in opposito latere, prostarent, efficiebat. Erant autem costæ a dextris undecim, a sinistris duodecim, cum thoracis vertebræ essent omnino undecim, lumbares sex. Quod vero adnotatione dignius fuit, bifida reapse erat Spina. Namque ut summa cervicis vertebra, ita omnes dein-

(*l*) n. 5. & seqq. (*m*) Vid. Haller de Fœtu Hum. sine cerebro not. 2. (*n*) Epist. 12. n. 8. (*o*) n. 52. (*p*) n. 6. (*q*) Vid. Rob. Steph. Henrici Descript. Omenti not. ad §. 11. (*r*) n. 48. (*s*) Epist. 12. n. 7.

deinceps reliquæ, si quæ infra penultimam sunt lumborum excipias, quidquid ossis Corporibus ipsarum additur, ut pro Spinali includenda medulla tubum efficiant, id omne hinc & hinc reclinatum ad latera, expansumque habebant; ut duæ illæ exterius fierent protuberantiæ de quibus supra dictum est. Itaque non secus atque in celebri Littrii (*t*) Observatione, ut nullus tubus, sic nulla erat hic Spinalis medulla. Videbis, siquando Patavium veneris, universum sceletum, a Mediavia nostro diligenter apparatum, eaque omnia quæ in ossibus descripsi, præclare ostendens. Esset autem aspectu multo pulchrius, si ut in cæteris quæ plurima habeo, fœtuum sceletis, ita in hoc quoque ossa omnia ad albedinem perduci potuissent. Quæ etsi dura sunt, neque ulla ab eo cura prætermissa est; tamen, quod omittendum non credidi ad Observationis hujus complementum, fuscus quidam, & subniger color a certis præsertim ossibus, & nominatim a plerisque eorum quæ in artubus longiora sunt, penitus auferri non potuit. De quibus longioribus artuum ossibus nec illud silendum est, minori esse crassitudine quam in fœtibus paris huic altitudinis solent, majori autem longitudine.

51. Anno eodem 1746. cum forte Septembrem mensem in Patria traducerem mea, Philippus Baronius, Baronii illius qui de Pleuropneumonia scripsit, pronepos, meus olim gratus auditor, tunc autem apud Meldulenses suos qui ipsum ante diem amiserunt, Medicus exercitatissimus, ad me cum Iconibus Observationem misit, illis ab se diebus habitam, quæ cum Valsalvæ Observationi, paulo ante (*u*) propositæ, non una in re consimilis sit, hoc loco non omittetur.

52. MONSTROSAM, quincto gestationis mense jam exacto, puellam ejecit mulier annum quidem agens trigesimum sextum, sed decolor, gracilis, a laboribus quos supra vires pertulerat, pravisque cibis diu, multumque extenuata. Quæ præterquam quod minus firma esset valetudine, viro quoque juncta erat non robusto, atque adeo torpido: ultimisque ante abortionem hanc mensibus territam se in somniis facie persimili istius quæ in puella erat, testabatur. Scilicet ultra supercilia nihil erat frontis, aut capitis: nasus depressus, os hians, auriculæ humeros contingentes, dexteraque earum deorsum valde inclinata: nullum collum, nullum mentum, quippe facie infra auriculas, & os continuo in pectus desinente, ut sicuti superiore, ita inferiore quoque careret sua parte. Abdominis musculi, & communia, ipsis imposita, corporis integumenta, anteriorem ventris multo maximam partem non convestiebant; sed eam laxa, & in amplissimi marsupii modum extensa membrana operiebat, in quam musculi, & integumenta illa, paulatim sensimque extenuata, demum abire videbantur. Intra hanc membranam, tenuitate pellucidam, jecur, & intestina conspiciebantur, extrorsum propendentia. Pollex digitus in dextera desiderabatur: quæ manus ita sursum retorta erat, ut inter se, & brachium comprehenderet angulum ferme normalem. Hæc a fronte. A tergo autem videre erat dorsi regionem capillis instructam: ad ejusque regionis summum medio inter scapulas loco amplam profundamque rimam, alterius oris instar hiantem, quam vertebræ, ibi dehiscentes, faciebant. Nec multo supra eam rimam, ab occipite lata oriebatur basi planus quidam quasi musculus, qui, ut erat cætera solutus, si antrorsum versus extenderetur, oculos, nasumque ex parte obtegebat; sin ad posteriora reclinaretur, ad lumbos usque operiebat dorsum. Erat autem is adulti hominis linguæ simillimus figura, & magnitudine. Ex quo puellæ hujus parvitatem facile poteris intelligere. Tametsi in hac descriptione nonnulla desunt, eaque præsertim quæ per dissectionem, si licuisset, inquiri debebant; tamen ex frontis, & reliqui, ut ex Iconibus adjunctis colligo, cranii fornicis defectu, itemque ex foramine, seu mavis rima qua supremæ hiabant vertebræ, satis intelligere mihi videor, non minus in hoc, quam in Foroliviensi fœtu (*x*), quocum hunc conferes, cerebrum defuisse. Cæterum & mihi A. 1735. fœtum Patavii inspicere licuit, secare non licuit, cujus huc, accurate a me tunc collectam, historiam addam cum ob alia ad matrem ipsumque attinentia, tum quia in eo certe quod ad abdomen attinet, & sine dissectione conspici potuit, ad propositas Valsalvæ, & Baronii Observationes proxime accedit.

53. MONSTROSUM infantem Matrona peperit nata annos unum & quadraginta, sic satis sana, plurimorum certe liberorum parens, quos feliciter gestatos, optimeque omnes conformatos ediderat. Huic novissimo Octobri mense, & deinceps cæteris ad diem usque XI. Kal. Julii nec menstruus sanguis provenerat, & venter deinde suo tempore, mammæque intumuerant, & cum bono faciei colore satis bona valetudo fuerat. Nec tamen se gravidam esse putabat propterea quod plura deerant cæterarum gestationum indicia, tantus in primis ventris tumor, quantus alias solebat, & infantis motus, qui alias maximus, & assiduus, nunc autem nullus. Huc illud accesserat ultimis mensibus, ut in hypogastrio tumor durus, & circumscriptus, oblongæ instar distentæ vesicæ, plerumque perciperetur, qui mox repente evanescere videbatur. Cum hæc ita essent, cumque ultima ante prænotatum diem hebdomada insolita urinæ sæpius reddendæ necessitas, & sensus ponderis naturalia versus accessissent, mox autem mammæ triduo ante nonnihil detumuissent, & pridie denique fusci crassique humoris, subcruenti autem matutino insequentis diei tempore perpaucæ guttæ e naturalibus defluxissent; obortis a prandio parturientium doloribus, perfacile & nulla adjuvante obstetrice integram adhuc membranam amnion; nam chorion sursum erat revolutum; cum annexa placenta edidit. Quæ longis sæpius partus doloribus, & difficili, tardaque placentæ ejectione conflictari alias consuevisset, novam hanc tantam facilitatem eo magis mirabatur, quod cum & menstruorum, & partus tempore plurimum effundere sanguinem solita esset, nunc paucus, ut proximis pariter, si unum excipias, diebus exiret. Atque ut de matre nunc omnia absolvam; surrexit ad solita domestica munia, non trigesimo, ut post alios partus, sed tertio, an quarto post die, & mox etiam domo egressa est, neque ea res non robustæ alioquin mulieri noxæ fuit; imo, si unquam alias, bene se habuit, posteaque rursus uterum gessit, & vivam, egregieque conformatam prolem edidit.

Sed contra ut deformis esset quam tunc ejecerat, scribamus. Secundæ, quantum judicare potui, ab naturæ norma non discrepabant, nisi quod placenta pro eo quod mihi designatum fuit, integri amnii volumine, aliquanto minor visa est; diametro enim erat transversorum digitorum trium cum dimidio. In amnio cum subflava, & turbida aqua, nec tamen fętida, mortuus infans non minus longus mihi quidem est visus quam esse ut plurimum solent qui inter quinctum, & sextum mensem ejiciuntur. Facies ei prælonga, in qua carnosus, ut videbatur, globulus ex imæ frontis medio prominebat. Sub eo oculi, inter se contingentes; nullus enim erat nasus; non palpebris, sed pellucente membrana, per quam transpiciebantur, obducti. Os suo loco, quod hians denticulos Incisores ostendebat. Apertum erat in medio abdomen, ex eoque intestina effusa. Aperta quoque ad lumbos communia corporis tegumenta, sed hiatu ultra illa non descendente. Artus etiam omnes pessime habebant, Superiores quidem a cubito deorsum; quam brevissima enim erant brachia, & contorta, hisque manus pariter contortæ addebantur. Inferiores autem in distortos desinebant pedes; crus vero sinistrum ab arcte advoluto umbilicali funiculo aut fractum erat, aut magis quam cætera, distortum.

54. Quid? si mater horribilis cujusdam supplicii spectaculo interfuisset, aut quidpiam tale pictum vidisset, aut saltem, ut ea de qua paulo supra (*y*) dictum est, somniasset. Illa vero se quidquam ejusmodi aspexisse, aut vigilantem, dormientemve cogitasse pernegabat, aut vim ullam sive cadendo, sive constringendo, comprimendove, seu denique vehementius concutiendo; nam hujus quoque causæ in violentissima convulsiva tussi exemplum (*z*) habemus; gravido ventri attulisse: hoc tantum, se tota ea gestatione ægro tristique animo fuisse, fatebatur; ut si gestationes horum quatuor monstrosorum fœtuum, & Foroliviensis quoque illius (*a*), inter se conferamus, mirum sit, ejus quem secundo loco (*b*) descripsimus, felicem adeo gestationem fuisse. Cæterum quæ modo quasi adversus vires maternæ imaginationis dicebam, sic accipias velim, ut si ab homine sint cui minime placeat quidquid monstrosi in prole occurrat, continuo a viribus illis repetere. Extant enim plures vitiorum ejusmodi, & ejus nominatim de quo loquimur, enumerationes non modo apud Consarcinatores, verum etiam apud Illustres Viros, qui exemplum illorum vitiorum, aut ejus generis aliquod ab se, aut ab aliis visum primi ediderunt (*c*). Tu vero si plerosque eorum inspicias ex quibus exempla producuntur, videbis, quam facile a prægnantium imaginatione illa repetantur, & tunc etiam cum

(*t*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*u*) n. 48. (*x*) Vid. Epist. Anat. 20. n. 56. & seq. (*y*) n. 52.
(*z*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 9. n. 2. (*a*) Vid. n. 52. ad finem. (*b*) n. 50.
(*c*) Vid. Sachs Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Schol. ad Obs. 135. Schroeck. Dec. ead. A. 6. & 7. Obs. 232. Goth. Ben. Preuss. in Append. ad earund. Cent. 7. & 8. Ritter. Act. N. C. Tom. 8. Obs. 88. Stalpart. Cent. 2. P. 1. Schol. ad Obs. 36: aliosque; sed præ cæteris Haller not. c. c. & seqq. ad Prælect. Boerh. §. 694 & Opusc. Anat. 6. §. 16. not. III. & seqq. & Opusc. IX. not. 2. & seqq. ad §. 3.

cum a violentia quapiam externa deduci ſatis poſſent, partes ſuæ imaginationi quoque aſſignentur. Quæ tametſi probare non poſſum; eſt tamen viciſſim ubi durius mihi videatur a communi iſta Summis etiam Viris ſententia prorſus diſcedere. Quæ Boerhaavius (*d*), quæ Swietenius (*e*), quæ alii graves, ſpectatæque fidei Auctores ab ſe conſpecta de hoc genere fuiſſe, ajunt, nemo pro veris non accipiet. Singula ab interno vitio aliquo poſſe alias fieri ſi quis contendat; non pertinaciter negabo. Sed tunc indidem facta eſſe, non potero facile fateri. Incidit in naſi globulum prægnantis fœminæ mori bacca; & infans prodit, in cujus naſi globulo mori exſtat bacca, magnitudine, colore, ſubrotundis acinis, ſcabritie, minimiſque pilis *perfecte expreſſa*. In alterius gravidæ cervicem ex arbore decidit eruca, quæ ægre inde amoveri potuit; & puella naſcitur in cujus cervicis cute prominet erucæ effigies variis coloribus, erectis pilis, verbo, ſic veræ erucæ ſimilis, ut ne *ovum* quidem *ovo ſimilius eſſe poſſit*. Alia mendicum labiis leporinis deformem aſpicit non ſine horrore; & filium edit, labia fiſſuris deformata, viſis in mendico *etiam ad dimenſionem uſque ſimillimis gerentem* (*f*). Audit alia (*g*) de puellula cujus dextera præter pollicem digitis omnibus carebat, quorum locum tenebant ungues, ipſi metacarpo præfixi; hæc *diu multumque* ſecum cogitat; & fœtum ejicit cujus dextera ad eundem modum ſe habet. Nec illa (*h*) ſilenda eſt quæ puellum peperit ſine cranio, cerebri locum rubra quadam maſſa occupante, cum, poſteaquam binos liberos ex undis quibus ſubmerſi interjerant, ſine cranio, & cerebro extractos fuiſſe, intellexerat, *fixa & pertinaci* iſta *imaginatione, & præteriti mali perpetua ruminatione* ſe ipſam cruciaverat: neque illa (*i*) quæ cum puellam enixa eſſet, hydrorachitide in lumbis affectam, *eademque idea ſæpiſſime repetita, & reſuſcitata ejus imaginationi continuo obverſaretur*; proximo partu alteram puellam in lucem edidit *illa eadem prorſus deformitate eodem in loco, quo prior, defiguratam*. Denique; ut aliis quæ produci poſſent, & quorum nonnulla ipſi qui ſpectavimus, probe novimus, prætermiſſis, Obſervationem memoremus ad tres quas poſtremas tibi deſcripſimus, ex parte aliqua attinentem; mulier (*k*) fuit quæ fœtum edidit pedibus & manibus ſurſum incurvatis, & binis præſertim tumoribus deformem, altero ad os Sacrum, altero ſub umbilico, qua per abdominis hiatum inteſtina, & alia viſcera egreſſa, peritonæum, quo uno continebantur, valde extollebant. Cujuſmodi partum cum prudenter obſtetrix neque oſtendere, neque deſcribere puerperæ voluiſſet; ultro deſcribebat hæc ipſa, narrans, ſe medio geſtationis tempore infantem ſomniaſſe qui in ventrem ſibi violenter irrueret, eumque artubus ita incurvis, & binis tumoribus, anteriore, & poſteriore ſic deformatum, quomodo reapſe excluſerat: adeo ab illo ſomnio perterrita, poſtquam fuerat expergefacta, triſtem ejuſmodi ideam retinuerat. Tu igitur, inquis, ſi maternæ imaginationi hæc adſcribi poſſe, non negas; rationem, modumque ediſſere quo illa efficere hæc queat. Sed nimis multa eſſent in phyſicis quæ a me negari deberent, ſi propterea neganda eſſent, quia modum quo fiunt, non aſſequor. Certe autem nec tu, ſi verum, ut ſoles, fateri velis, ſatis illud aſſequeris, qui factum ſit, ut poſt certas iſtas imaginationes morbus præſto fuerit qui fœtum haud aliter deformaverit ac ferebat imaginatio, ita uti bacca illa mori, eruca illa, labrorum illæ fiſſuræ, digitorum illa mutilatio, & unguium inſolita collocatio, cranii & cerebri defectus ille, Spinæ illud vitium, incurvatio illa, iique tumores non modo perfecte ſua figura, cæteriſque conditionibus imaginationi reſponderint, verum etiam in ipſo naſi globulo, in cervice, in dextera, in labris, in capite, in lumbis, in artubus, in poſteriore, & anteriore corporis facie ſic extiterint, ut prægreſſa requirebat imaginatio. Caſu hæc facta fortaſſe dices. Me vero facile tibi aſſentientem habebis ubi certa imaginatio non præceſſerit, neque huic exacte adeo & forma, & conditionibus cæteris, & loco res ipſa reſponderit. Sed ubi & illa præceſſerit, & res illi ſic, uti diximus, reſpondeat; ne tu quidem, ſi omnia diligenter perpenderis, in caſus accuſatione omnino poteris acquieſcere, præſertim ſi exemplum non unum, ſed complura, ut ſunt, ſpectaveris; neque enim caſum facile credes in iis omnibus tam, ut ita dicam, ingenioſum, exactumque imitatorem eſſe potuiſſe. Quid ergo eſt? Quod ad me attinet, in multis, & ſi velis, in quamplurimis caſum accuſavero; at in quibuſdam aliud aliquod potius quod me fatear non intelligere. Nunc ut ad fœtum redeam quem noviſſime deſcripſi; mortem illi attulit aut impedita per funiculum ipſum umbilicalem, quippe cruri arctius adſtrictum, ſanguinis circumitio, aut aliqua, exteriorum ſimilis, peſſima interiorum conformatio, quæ & creſcendi, & agitandi ſe facultatem facile abſtulit. Inteſtinorum autem effuſio, cujus culpa nonnunquam in rudes, violentaſque obſtetricum, infantes educentium, contrectationes, preſſioneſque conjecta eſt, hic certe ubi nihil harum eſſe potuerat, ipſi fœtus abdomini tribuenda erat aut nunquam, aut non ſatis occluſo. A primordiis enim, ut Harveus (*l*) in perfectorum quoque, ut vocant, animalium embryonibus, & nos certe in caninis vidimus, apertum eſt. Poſtea autem niſi peritonæum, muſculi, & integumenta communia prorſus, & firmiter occludant; profecto aut apertum maneat, quamadmodum plures, & in his olim, nec ſemel, Boſcus (*m*) (quem non memini in hujuſmodi Obſervationum collectionibus vidiſſe laudatum) offenderunt; aut in marſupium a Valſalva (*n*) quoque, & Baronio (*o*) conſpectum, laxetur, & ſi tenuiſſimum ſit, facile diſrumpatur ab ipſo viſcerum pondere, neceſſe eſt. Cum enim a peritonæo dumtaxat efficitur, adeo tenue eſt, ut vel periſtalticum inteſtinorum motum tranſpici ſinat, uti Ruyſchius (*p*) tradidit, qui tres ad ejuſmodi vitia attinentes habet Obſervationes (*q*). Quas ſi attente legas, & inter ſe, & cum iis conferas, quæ, Bidloo reſpondens (*r*), poſtea ſcripſit, ubi eas Obſervationes *raras* eſſe, contendit; fortaſſe optabis, ne prius ſine quadam repugnantiæ ſpecie *multoties*, & *ſæpius* hunc affectum a ſe viſum dixiſſet. Verum ne quaſcunque ſupra ipſe produxi monſtroſorum fœtuum Obſervationes, eas omnes ad partium defectum attinere, dicas; nonnullas addam quæ vel cum partium defectu, vel ſine ullius defectu auctum numerum quarundam exhibent. Quam miſit ad me olim Conſultiſſimus, cum viveret, Medicus Sebaſtianus Trombellius, præter id de quo modo dicebamus, abdominis vitium, magnam infantis alterius partem alteri tum exterius adnatam, tum interius admiſtam deſcribens, huc libentiſſime afferrem, niſi Valliſnerio noſtro dediſſem, a quo in calce elaborati de Generatione Voluminis (*ſ*) edita eſt. Proferam alteram qua utrumque aliqua ex parte vitium Mediavia meus animadvertit.

55. INFANS Patavii natus eſt ſub initium Julii A. 1736. ex ea parente quæ ſanos alios, vitaleſque & antea ediderat, & poſt edidit. Huic infanti unum, ſi aſpiceres, erat vitium, tumor, pugnum æquans, in ea abdominis regione quæ a dextris umbilici, & paululo ſupra ipſum eſt. Nudus erat tumor a cute, quæ circumcirca in limbum elevata prominulum deſinebat; Boſcus (*t*) qui hæc ab ulcere fieri in animum induxerat, cicatricem vocaſſet, quemadmodum vocare tu quoque poteris ubi abdominis hiatum a violentia aliqua factum ponas, & partes in quibus hiatus factus eſt, hinc & hinc in ſe retractas, nec ferme aliter ac Cl. Preuſſius (*u*), rem explicare. Inæqualis erat tumor, & tangenti cedens; ut ab inteſtinis factus videretur. Infans primum neque ex alvo quidquam reddebat, neque mammam ſugebat. Mox cœpit utrumque facere. Sed viridia dejiciebat, unde lintea inficiebantur maculis quæ vix ac ne vix quidem elui poſſent. Tumor vero qui jam antea erat ſublividus, fieri interea lividior, & denique gangræna corripi incepit. Abſcedente, cum tumoris ſuperficie, huic ſubjecta Rectorum muſculorum parte, infans vivere deſiit quincto & trigeſimo ab ortu die. VENTRIS diſſectio oſtendit duplex huic infanti fuiſſe jecur, alterum in ſede conſueta, parvum potius, quamvis in prælongos lobos diviſum; alterum majus, ſed informe, quod per craſſam interjectam membranam cum illo conjunctum, trunco venæ portarum annexum, in Cavam autem ſuas venas infra illud alterum jecur immittens, eo ſe extendebat, ut adhærens ſibi peritonæum, adjectoſque huic tendines extrorſum urgeret, tumoremque efficeret de quo dictum eſt. Qui tangenti ideo cedebat, quod cederent inteſtina quibus hoc jecur erat ex parte impoſitum. Sed cum duplex eſſet jecur, bilis veſicula nuſquam apparuit. Cæterum Tenuia inteſtina erant ſecundum naturam conſtituta, Colon arctiſſimum.

56. Credemuſne, ut duo nonnunquam uno in corpore lienes inveniuntur; imo haud ita raro; ter enim id ipſi vidimus (*x*); ita huic uni infanti duo jecinora fuiſſe data? an jecur majus, & extrorſum prominens, ad fœtum alterum ſpectaſſe, cujus cæteræ partes in utero periiſſent? ſic enim in bicorporeo illo fœtu quem Zambeccarius ſecuerat, Valliſnerius autem (*y*) protulit, amborum corporum jecinora inter ſe juncta per interpoſitam craſſam quaſi membranam videntur (*z*). Sed caſune factum putabimus, ut jecinoris non ſui venæ in eoſdem pervenire poſſent truncos ad quos ex proprio hujus infantis jecinore venæ pertinebant? Nimirum hæc difficultas quæ in bicorporei illius fœtus pleriſque viſceribus multo major eſt, ad eas attinet quæ recenti de origine Monſtrorum controverſiæ cauſam præbuerunt. Neque in vitula deerant quam A. 1745. ineunte Martio perhumaniter ad me miſit Vir Ornatiſſimus Jo. Dominicus Lavarinius J. C. Veronenſis. In qua multo plura, & quæ ad te ſcriberentur digniora fortaſſe animadvertiſſem, niſi poſtquam mortua edita eſt, atque ut diutius duraret, ventre aperto, & viſceribus pleriſque ex ipſo detractis, tum diaphragmate ſciſſo, & pericardio recluſo, dum e montibus Veronam primum, inde autem Patavium translata eſt, ipſo temporis intervallo minus diſſectioni, accurata̧que obſervationi idonea facta eſſet. Pauca tamen, quæ adnotare potui, huc adſcribam.

57. BICEPS vitula, cujus neque capita, neque colla, ſi inter ſe conferres, nec corpus reliquum, ſi cum aliis vitulis partui maturis comparares, diſcriminis fere quidquam, exterius quidem ſpectata, oſtendebant, Thorace aperto, perluſtratoque, hæc exhibuit. SPINÆ, ut ex duabus cervicibus profectæ, ſic in thorace duæ eſſe pergebant, intervallo aliquo disjunctæ, quod quanto illæ deſcendebant magis, tanto ipſum magis decreſcebat, ut denique infra thoracem non amplius duæ eſſent Spinæ, ſed una. Eodemque ordine breviora fiebant tranſverſa oſſa, quæ coſtis craſſitudine, latitudine, & ſede reſpondentia, in illo ſpinarum intervallo ſingula erant collocata. Secundum id intervallum ferebatur Magnæ arteriæ truncus Deſcendens, valde amplus, ut qui ex duobus, in unum confluentibus, efficeretur, neque binas tantum, ſed ternas ex ordine, ternaſque emittens Intercoſtales arterias quo ad intervallum illud durabat, ut pote cui una earum inſerviret. Singula thoracis latera bini, de quibus ad te alias (*a*) ſcripſi, tenebant magni pulmonum lobi; nam & in bina bronchia ſingulæ dividebantur arteriæ Aſperæ, a ſuo quæque collo deſcendentes. Thymi quoque erant duo, etſi a primo in unum juncti videbantur. Pericardium unum duo continebat, penitus ſejuncta, corda. Hæc erant inter ſe æqualia, eademque intus, extraque ſtructura. Sed in his tamen diſcrepabant, primum quod cum alterum alterius lateri proximum eſſet, ſiniſtri facies quæ dexterum contingebat, erat, nec leviter, ſic excavata, ut naturalem dexteri convexitatem, cui prorſus reſpondebat, exciperet; deinde quod non eandem utrumque faciem ſterno obvertebat, ſed dexterum quidem eam quam debebat, ſiniſtrum autem quam ſterno obvertere debuiſſet, eam dextero obvertebat cordi, eaque facies illa erat, quæ, ut dixi, excavata fuerat. Quam excavationem ne ſuſpiceris poſt mortem a dextero corde, quod forte ſiniſtro diutius incubuiſſet, induci potuiſſe; nec levem illam, ut dictum eſt, fuiſſe memineris, & eam parietum utriuſque cordis in vitula hac, perfecte in utero jam aucta, & probe nutrita, firmitudinem, craſſitudinemque fuiſſe, ſcias, ut inde iſtam non liceat excavationem repetere. Quod ſi ut corda, ſic reliquæ etiam partes ſatis firmæ tum fuiſſent, nec gravis odor non ſecanti modo, ſed & illis qui prope me aderant, magis, magiſque moleſtus fieret; alia præterea, atque alia perlibenter inquirere, & diligenter examinare perrexiſſem. Eorum tamen quæ in ventre ſupererant, viſcerum nullum vidi quod præter conſuetudinem eſſet duplicatum.

58. Quoniam partus infelicitas quæ in prole ſpectatur, non ſolum tunc eſt cum monſtroſa hæc naſcitur, verum etiam, ut ſupra (*b*) poſuimus, cum eſt gravi alio aliquo vitio affecta; de hac quoque infelicitate pauca quidem ob provectam jam longius Epiſtolam, attingemus, non quod multo plura rei dignitas, atque adeo neceſſitas non poſtularet. Pauca enim infantum vitia ſunt quæ reipſa cadant ſub ſenſus, ſi cum maximo numero conferas internorum; hæc autem quæ humani generis magnam partem vix editam abſumunt, tanto facilius, quanto minus tunc vaſa, & viſcera omnia ob teneritudinem ac mollitiem idonea ſunt, ut ſe adverſus præternaturales diſtentiones, attritioneſve tueantur, nedum ut vitium alicujus alterius viſceris, aut vaſis corrigant, unde illæ, aut aliæ in ſe injuriæ proficiſcuntur. Huc illud graviſſimum accedit incommodum, quod Medici, non ut ab adultis, ita ab infantibus narrationes poſſunt, aut reſponſiones accipere, ex quibus intelligant, qua parte corporis, & qua moleſtia afficiantur, & quod conſequitur, quo auxilii genere utendum ſit ad hanc, ejuſque cauſam, niſi tolli queat, mulcendam ſaltem, ac minuendam. Quapropter inter illos excellens in primis Ballonius, infantes, & teneros pueros miſeratus, non uno loco (*c*) admonuit, ut quoniam tunc nobis, *tanquam cum mutis ægris* (qui tamen, adulti, nutu, & geſtibus plura ſignificant) agendum eſt; tanto in illis diligentius, quæcunque poſſumus, morborum indicia adnotemus, & conjecturis perſequamur; exempliſque docuit ſuis tum in pleuritide, tum in lapide renum non ſolum quæ in viventibus pueris ſigna animadvertiſſet, verum etiam quæ in denatorum corpuſculis per anatomen deprehendiſſet. Quem nos ſecuti, eandem olim viam in Medicarum Inſtitutionum Idea commendavimus, ut quibus natura ſuos poſſe indicare morbos negavit, illos Ars, quaſi opportuna, & amica interpres ne deficiat. Quod ſi hæc vel in iis infantium morbis neceſſaria ſunt, qui cum ſint illis, adultiſque communes, ſigna Medicis habent notiora; quanto erunt magis in morbis illis qui infantium ſunt peculiares!

59. Morbos infantium peculiares appello qui a turbato ſunt peculiari in ipſis naturæ inſtituto, ut puta circumitionis ſanguinis ab ea quæ in fœtu requirebatur, in eam quæ in nato requiritur, mutatione. In illo, ut noſti, a placenta per Umbilicalem venam ſanguis in venam portarum inferebatur, ex eaque pars ſanguinis per Canaliculum Venoſum in venam Cavam, ex hac autem pars per Foramen quod Ovale vocitant, in ſinum venæ Pulmonaris, pars in dexterum cordis ventriculum, ex hoc autem per arteriam Pulmonarem pars in pulmones, pars denique per Tubulum Arterioſum in Magnam arteriam, ex cujus Iliacis ramis non parva ſanguinis portio per arterias Umbilicales in placentam referebatur. Hæ nunc in jam nato cum vena ejuſdem nominis obligantur, amputanturque, ut jam nihil ſanguinis inferri poſſit, nihil referri. Canaliculus autem Venoſus, & Arterioſus Tubulus ſenſim deinde occluduntur, ſicut Foramen denique Ovale, quod, niſi occludatur, ſolet imminui. Igitur fit ut ſanguis ex vena portarum in Cavam non niſi per hepaticas tranſeat hujus radices, & quemadmodum is qui per Cavam ad cor vehitur, in Pulmonarem arteriam contruditur, ſic nihil ex hac pervenire in Magnam arteriam poſſit, quod per venam Pulmonarem non ſit convectum in ſiniſtrum cordis ventriculum. Adde huc cætera eo tempore peculiaria, & pro cunctis iis mutationibus neceſſaria naturæ inſtituta, ut lac e mammis ſugendum ſit, deglutiendum, & ſtomacho conficiendum ut diaphragma alterne contrahendum, atque laxandum, pulmones explicandi, aer ducendus, remittenduſque, alia hujuſmodi. Deinde ſic cogita, ſiqua forte corporis pars ſit his novis, neceſſariiſque muneribus minus apta, aut magis reſiſtens, aut faciens ut multo citius, tardiuſve quam par ſit, eæ occludantur viæ quas occludendas eſſe, diximus; cogita, inquam, quid ſequi debeat; & facile intelliges, quam varii, multique eſſe poſſint morbi recens natorum peculiares.

60. Illuſtrare hæc juvat exemplo morbi qui ſub ſenſus cadat. Nonnunquam naſcuntur infantes ſine palato, aut naſcuntur palato fiſſo. Sive tunc ſuctio, ſive deglutitio, ſive utraque impediatur, aut multo difficilior fiat; apparet, ſic factum os ineptum, aut minus aptum eſſe ad lactendum. Sed quoniam morbus & manifeſtus eſt, & externus, Ars modum excogitat ſervandi infantes ſive ad plures dies, ſive, ubi vitium minus ſit, ad longam ætatem. Legeris tradita a Cl. Viris Maloetio, & Petito (*d*): quorum ille natum ſine palato refert vixiſſe dies quindecim, lac ex cochleari in os demittendo; hic vero ſervatos quoſdam, fiſſo palato in lucem editos capra ſemipleni uberis papillam præbente, cujus craſſitudine, longitudine, mollitie ſimul fiſſura palati, ſimul narium cavea ſic occludebantur, ut ſubinde eſſet, ne reſpirationem impediret, illa retrahenda. Hoc autem in iis eſſe factum, qui aſſueſcere, ut plures alii quos vidit, non potuiſſent illis in ſugendo, deglutiendoque incommodis motibus qui, cum fiſſum palatum eſt, requiruntur. Qua aſſuefaciendi ſpe, aut ſaltem diutius ſervandi infantis cauſa, qui Patavii ſic natus erat, memini me interim nutrientes ex lacte clyſteres proponendos curaſſe. Sed manifeſtus non ſolum, ut dixi, tunc morbus eſt, verum cauſa ejus quoque. Eſt autem alius manifeſtus quidem morbus; ſed cauſa incerta, ut puta cum recens nati ictero afficiuntur graviori; nam levi quodam fere omnes paulo poſt ortum tentantur. Cujus levis icteri ſi certa cauſa eſſet; eſſet,

(*d*) Prælect. ad Inſtit. §. 694. (*e*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1075. ad 2. (*f*) Vid. Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 10.
(*g*) Commerc. Litter. A. 1632. Hebd. 20. (*h*) Eph. N. C. Dec 3. A. 9 & 10. Obſ. 106.
(*i*) Salzmann. Diſſert. de quibuſd. tumor. tunic. ext. §. 3. (*k*) Schol. ad Preuſſ. Obſ. cit. (*l*) De Generat. Animal. Exerc. 69.
(*m*) De Facult. Anat. Lect. 1. in fine. (*n*) ſupra, n. 48. (*o*) n. 52. (*p*) Cent. Obſ. Anat. Chir. 73.
(*q*) Ibid. Obſ. 71. & 72. (*r*) Reſponſ. ad Bidl. Vindic. (*ſ*) P. 3. c. 5. & Tab. 3. 4. & 5. (*t*) Lect. 1. paulo ante cit.
(*u*) in Append. ſupra ad n. 54. cit. (*x*) Epiſt. 37. n. 30; Epiſt. 38. n. 34; & Epiſt. 64. n. 2.

(*y*) c. 3. ad n. 54. cit. & Tab. 7. & ſeqq. (*z*) Tab. 10. Fig. 3. & 4. (*a*) Epiſt. 19. n. 48. (*b*) n. 47.
(*c*) Vid. l. 1. Conſil. 76. in fine, & Epid. l. 2. Conſtit. Autumn. A. 1557. ad & & in Annot. & Conſtit. Æſt. A. 1558. ante med.
(*d*) Hiſt. & Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735.

esset, ut opinor, aut saltem conjici plerumque posset illius etiam gravioris. At leviorem audivi qui repeterent a materno lacte quod statim a partu subflavum sit. Vidi tunc equidem & ego hoc aliquando subflavum. Sed ut semper esset; quomodo interdum vidissem valde flaventes eos quoque infantes qui nec matris, nec recentis alterius puerperæ lac suxissent? aut quomodo Sylvius (e) observasset, *multos nasci cum Ictero*, nedum *mox post partum ipsis erumpere Icterum*? Sunt & docti Viri qui omnes recens natos ictericos fieri, arbitrantur, quod ex primo lacte in ventriculo acescente coagulum fiat, a quo mox Duodenum intestinum distendatur, bilisque, obturata in hoc via, in hepar, & sanguinem regurgitet, quæ res hinc dignoscantur, quod rhabarbari, aut saponis pauxillo is paulatim solvatur icterus. At multis illis, cum hoc natis, lac certe in ventriculo acidum factum non fuerat, & de quindecim filiis meis, cum mox a partu flavi omnes, & nonnulli etiam haud ita leviter, essent facti, cunctis per se, nullo prorsus Artis auxilio, paulatim icterus solutus est. His autem omnibus lac, quod nonnulli a matre, alii ab aliis nutricibus suxerant, acidum esse factum, imo cæteris passim infantibus, diverso adeo tum lacte utentibus, tum ventriculo præditis, acescere, vix est credibile. Crederet fortasse aliquis, novum hoc alimentum plus oleosarum particularum in sanguinem invehere, quam ut jecur par esse possit secernendis; nisi tunc, dicerent, albida esse alvi recrementa, indicio non obscuro, bilem in Duodenum intestinum minime influere. Quid ergo est? Si effectus, omnibus communis, communis quoque causa esse debet; a veri similitudine non alienum est, respici oportere venam Umbilicalem, quæ sive ut incisa, filoque constricta inferat in continuatam portarum venam contractionem quandam, sive ut orbata sanguine, a placenta reduce, non juvet hoc utili additamento reliquum per se convectum, a novo alimenti genere fortasse crassiorem, utrolibet, aut utroque modo retardet bilis in hepate secretionem, donec viscus hoc, cessante illa contractione, paulatim assuescat, aptumque iterum fiat ad bilem separandam. Veruntamen hæc, ut vides, intra conjecturam sunt.

61. At sunt alia quæ per infantum dissectiones licet confirmare. Legisse memini inter ea quæ Cowperus in Appendice ad Anatomen humani corporis adnotavit, quibus vias illas quas supra (f) commemoravi, Tubuli Arteriosi, & Ovalis præsertim Foraminis, æquo citius occlusas invenit, eos multis sæpe morbis male habitos fuisse, ut capitis, colli, pulmonum inflammationibus. Itaque cum hæ, nulla prævia causa manifesta, recens natos adorientur; non abs re erit præproperam illam occlusionem suspicari. In qua ut ille imminutionem sanguinis laudat; sic tu commendare saltem poteris lac parcius præbitum, & ea nutrici unde tenuius, & fluxilius gignatur. Sic enim sanguis qui totus per pulmones trajicitur, & tanto majori copia in ramos superiores irruit arteriæ Magnæ, quanto jam minori in descendentem hujus truncum deflectit, facilius transibit, & pulmonibus, cerebroque minus officiet, a cujus quippe tunc mollissimi, læsione fortasse præter inflammationes, alia mala sæpius sunt in nerveo genere quibus recens nati repente absumuntur, iique præsertim in quibus præter eas præmaturas occlusiones, sanguis jam ab utero sit copiosior, aut crassior, cerebri autem vasa vel multo quam soleant, infirmiora. Sicuti autem nasci aliqui eo structuræ vitio possunt, ut viæ illæ sanguinis, de quibus dictum est, celerius claudantur; ita e contrario credibile est, oriri nonnullos in quibus oppositum vitium sit, viæque propterea illæ non modo nunquam penitus occludantur, quod in Ovali Foramine haud raro mihi, aliisque occurrit, sed quod de eodem Foramine dictum puta, ne imminuantur quidem. Hæc autem siqua corpora forte sint ita facta, ut ferre possint, veri simile est, multo plura non posse.

Pertinent huc quæ XV. Kal. Jun. A. 1722. Vir Cl. ad me scripsit Janus Plancus. Ex me enim quærebat, num in recens natis infantibus unquam Ovale Foramen nulla prorsus instructum valvula offendissem. Quærendi autem causa erat, quod in nuper dissecto infante neque ipse, nec Vir, alias a me laudatus, qui tunc Arimini degebat, Romæ postea Pontificiorum Archiatrorum Comes fuit, Antonius Leprottus eam valvulam diligentissime, sed frustra, quæsiverant. Universæ autem illius Observationis, quantum ex iis, proximisque Planci litteris collegi, summa digna est quæ hic tibi a me perscribatur.

62. INFANTEM dies natum haud amplius quindecim mors sustulerat; sed quo morbi genere, non constabat. CADAVERE perlustrato, ventriculus bono lacte refertus, ipseque, & viscera omnia conspecta sunt sana, nisi quod cor, & quæ circa illud sunt, vasa erant sanguine mirum in modum distenta. Vasorum Umbilicalium quæ partes in ventre sunt & Tubulus Arteriosus patebant; Ovale autem Foramen non patebat solum, verum etiam sua valvula prorsus carebat, ut hujus, quantacunque, ut diximus diligentia quæreres, nec vola, nec vestigium occurreret.

63. Quod cum præter naturam omnino esse, Planco rescripsissem; facile in eam venit cogitationem quæ paulo ante dicta est. Et sane intelligis, ubi prorsus desit id quod sanguis a sinistris urgeat; & ad Foramen Ovale magis magisque, si non claudendum, at saltem ex parte aliqua operiendum impellat, perturbatum iri in organo præcipuo certum illum qui requiritur in respirantibus, sanguinis motum; quæ perturbatio nisi imminuatur, sed usque & usque eadem perstet; motus demum cordis, & sanguinis sufflaminetur, necesse est.

64. Vides, ut amplissima, eademque propemodum intentata pateat via ad recens natorum morbos attenta, dum vivunt observatione, accurata autem post mortem dissectione pervestigandos, nisi parentum inepta charitas obstaret. Qui tamen aliquando cum infantes suos alium post alium ad eundem modum amittunt, tum denique, si forte nascituros servare possint, id Medicis ultro offerunt quod alias negassent. Verum haud raro incidunt in Rei Anatomicæ aut rudes, aut contemptores, quorum ego olim utrunque genus in uno eodemque casu perspexi. Qui recens natos secuerunt, id quod in his maxime secundum naturam est, pro funesto ipsorum morbo referebant, cranio arctius adhærentem Duram meningem. Qui consulebantur, quantopere contempsissent Anatomen, tunc satis ostendebant, cum hoc ipsum acciperent, probarent, & tanquam fundamentum eorum ponerent quæ erant responsuri. Quod si diligens Anatomes studium nullam præter hanc afferret utilitatem, ut ex corporum secundum naturam se habentium interiore constitutione, quæ præter naturam sint, aut non sint in perquirendis morborum causis addisceremus; magni certe faciendum esset; non contemnendum. Peculiaria autem plura præter ea quæ supra memoravimus, habent tenellorum infantium corpora, ut in horum quoque dissectione esse debeat exercitatus qui latentes velit eorum morbos inquirere, & ea quæ morbida revera sunt, cum iis signis conferre quæ in viventibus animadverterit, & deinde pro utrorumque natura, & gradu, si non curationem, at levamen, & si ne hoc quidem liceat, saltem prædictionem afferre, hancque ea ratione quam Anatome doceat, explicando comprobare. Sic explicatæ prædictionis; ne a cranio, quod memoravimus, longe abeamus; exemplum in haud ignoto alioquin funesto signo est apud Wepferum (g). Instante enim infantium morte, non solum circa suturas Lambdoidem, & Sagittalem manifestos profundosque sulcos, sed & prope Coronariæ, & Sagittalis conjunctionem foveolam subsidentem conspicimus. Quid ita? Cerebrum enim tunc in se collabitur, subsidensque per Crassæ meningis nexus introrsum trahit quidquid adhuc membraneum restat in suturarum interstitiis, itaque sulcos illos, & foveam facit.

65. Juvabit autem antea quam in recens natis hæc diligens aliquis Vir conetur, quæcunque a Medicis, & Anatomicis accuratiores in paulo grandioribus infantibus, ac pueris habitæ Observationes, dissectionesque, huc illuc dispersæ, extant, eas colligere; neque enim vel in Sepulchreto extant, nisi disjectæ; ex iisque illas potissimum attendere quæ ad proprias spectant ejus ætatis structuras, aut ad reliquias, nonnunquam majores quam vulgo putant, earum structurarum quæ in recens natis peculiariter occurrunt. Tum deinde Observationes addat quæ ad hos ipsos recens natos attineant, quotquot ab aliis habere sui similibus, aut ab se possit, unumque ex omnibus corpus efficiat, quod a grandiusculis incipiens, in recens natis desinat: possunt enim illi aliqua interdum aut voculis, aut manu designare, quæ si adnotes quibuscum aliis ultro se offerentibus signis conjuncta sint, tuas sæpe tunc adjuvent conjecturas, cum signa hæc alia in iis deprehenderis, qui neque lingua, neque gestu quidquam valent significare. Et nobis quidem hanc quæ in Re Medica desideratur, partem aggrediendi voluntas fuit; facultas defuit. Namque ut licuisset ægros infantes accuratius observare; mortuos tamen incidere non licuisset. Quorum alterum sine altero ad propositum vix quidquam prodest. Hæc igitur ab aliis; a me autem de iis morbis in quibus utrumque licuit, plures adhuc Litteras expectabis, & valebis.

FINIS LIBRI TERTII.

JO.

(e) Prax. Med. l. 1. c. 46. n. 11. (f) n. 59. (g) Exercit. de loc. aff. in Apopl.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS
LIBER QUARTUS,

Quo de Morbis agitur ad Chirurgiam, aut ad universum corpus spectantibus.

Præclarissimo Viro

JOANNI FREDERICO SCHREIBER

Medico, & Anatomico Præstantissimo

Joannes Baptista Morgagni S. P. D.



COgitanti mihi, per quem Inclytæ isti IMPERIALI Scientiarum ACADEMIÆ, quæ me sibi anno 1735. benigne adjunxit, hos modo a me editos libros, grati, obsequentisque animi testimonium, meo nomine offerendos curarem, forte accidit, ut inter cætera ejusdem Academiæ Volumina, sæpe a me in his libris conscribendis versata, ultimum quod Petropoli huc est importatum, in manus sumerem, Novorum Commentariorum Tertium. Itaque sub oculos mihi redeuntes, quas antea excerpseram, Observationes Tuæ, Vir Præstantissime, spem dederunt, Te non illibenter oblaturum esse meas, tum quia ejusdem generis, ac Tuæ, sunt, tum quia a me sunt, in quem pro Tua Humanitate quam bene esses animatus, vel ante hos duos & viginti annos, cum Lugduni Batavorum degeres, non paucæ ex Tuis eruditis ad libellum Jac. Douglassii Adnotationibus ostenderunt. Rogo igitur, ut has officii mei partes istic suscipere ne graveris.

Quod si forte quæras, ex raris sint, an ex communibus Observationes hæ meæ; ingenue dicam, esse promiscue ex utrisque, magis tamen ex communibus, quippe magis ad institutum hoc meum attinentibus. Mihi enim proposui, non homines admiratione afficere, sed meos pro quibus potissimum scriberem, Auditores utiliora docere. Longe autem utilius est monstrare ipsis per Medicam Anatomen quæ causæ sint eorum morborum quos sæpenumero, quam paucorum quos nunquam fortassis in Medicina exercenda sunt visuri. Et huc facile spectabat Peyerus (*a*), cum scripsit, *bonum esse omni ægritudinum genere defunctorum cadavera, quorum haberi copia potest, dissecari, atque describi*, & Consultissimus Medicus Frider. Hoffmannus (*b*), cum ad Artem hominibus salutiferam magis perficiendam *optandum fore*, existimabat, *ut cadaverum, quocunque etiam morbo perierint, sectiones essent frequentiores*, & magis diserte Illustris utriusque nostrum Amicus Hallerus (*c*), cum *esse*, ait, *in observationibus vulgatiorum morborum verius forte quam in iis pretium*, quæ *adeo raro occurrunt*, & vel planius, ubi (*d*) de Jo. Rod. Camerarii Memorabilib. Medic. verba generatim faciens, *inprimis autem*, inquit, *ad rariora, & ad id respexit, quod admirationem moveret, eo ipso minus utilis*. Reliquos nunc sciens, uti solitus sum, brevitatis causa omitto, ut potius ex Viri Summi, Vestrum utriusque Præceptoris, meique, dum viveret, Fautoris, & Amici ingenui Boerhaavii sapientissimis dogmatibus rem conficiam.

Statuebat ille (*e*), ut præclare nosti, *omnium optimum inter eos qui observaverunt ea quæ in vita contingunt, fuisse Hippocratem; sed qui examinaverunt cadavera post mortem, hos optime de Arte meruisse*. Quid ita? Nimirum quia morbos sanare ex arte non possumus, nisi & morbos, & causas proximas dignoverimus, quæ non morbos solum efficiant, sed & eas quæ in horum singulis insint, differentias. Quæ omnia dum ille explicat in iis præcipue Academicarum Prælectionum Partibus quæ ad Pathologiam, & ad Symptomatologiam spectant; quis est qui, non dico illa omnia dignoscere se posse, speret, sed accedere dumtaxat ad tot dignoscenda quot homini permissum est, nisi per morbosorun cadaverum innumeras propemodum dissectiones? Nam primum quod ad morbos attinet, incredibilem, & augescentem in dies eorum enumerationem vel unius oculi ostendunt morbi, quos cum Galenus, ut est apud Eruditissimum Trillerum (*f*) jam olim CXII. diversos observasset, Boerhaavius nominat qui CCC. numeraverit superiore sæculo. Ex quibus ut eos tantum attendamus qui ex diversis oriuntur causis, insidentque diversis sedibus; ingentem vel sic habebimus numerum. Quantus erit igitur morborum numerus universarum corporis Partium, cum aliæ quoque, præter oculos, inter eas sint, quæ bene multis instrumentis egent ad suum perfecte munus implendum, eoque morbis & frequentibus, & multiplicibus

(*a*) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 4.
(*b*) Procem. ad Differt. de Pancreat. Morb.
(*c*) Præf. ad Opusc. Pathol.
(*d*) ad Boerh. Meth. Stud. Medic. Part. 9.
(*e*) Meth. Stud. Medic. Part. 14.
(*f*) Procem. ad Differt. de Fame Lethali.

cibus magis, quam cæteræ, sunt obnoxiæ. Unde simul facile est intelligere, quanto major sit, quam vulgus putat, vel uno in morbo, diversarum causarum numerus, & quomodo morbus idem & unus sit, & millecuplus, quod præclaris exemplis Cæcitatis, Surditatis, Difficilis Respirationis Boerhaavius ostendit, ut Palpitationis Cordis Cel. Senacius (*g*), & quare paucæ adeo quorundam morborum sanationes, plures autem infelices curationes, multæque interea injustæ querelæ audiantur, quod contra unum eundemque, si nomen spectetur, morbum tot, nec raro inter se contraria remedia in aliis aliorum Medicorum libris laudentur. Scilicet non ut morbi nomen, ita morbus quoque est simplex, sed multas complectitur differentias, a multis non diversis tantum, sed & oppositis interdum causis effectas. Quæ cum ita sint; Ars certe tanto longius aberit a facultate bene curandi, quanto pauciores cognoverit differentiarum causas, & causarum notas. Contra vero propius, quoad ejus fieri potest, accedet, si noverit plures. Nulla autem est alia pro certo noscendi via, nisi quamplurimas & morborum, & dissectionum historias tum aliorum, tum proprias collectas habere, & inter se comparare. Atqui non nisi communiorum morborum habere quamplurimas possumus, rariorum autem ob id ipsum quod rariores sunt, paucas adeo, ut vix, imo sæpius ne vix qnidem, tot sint, ut comparatio institui possit, ex qua præcipua existit utilitas. Tam patet igitur, quam quod maxime, communiorum morborum Observationes longe esse utiliores, quam rariorum.

Quas tamen non contemno; imo ideo probo, quod raræ, & mirabiles sunt; interest autem Medici nec has ignorare, cum quia id quod semel accidit, potest iterum accidere, tum quia sic ubi sincera complurium testificatione res mirabiles confirmantur, illaudabili multorum consuetudini occurritur, qui propterea quod mirificæ narrationes hominibus sæpenumero imposuerunt, videntur nimis facile statuisse, nulla quæ admirabilia sint, ab se unquam esse credenda; quasi fieri nihil posset, nisi cujus causa intelligi ab ipsis queat. Sic etiam olim *multi Medici*, ut legimus apud Galenum (*h*), *rerum quæ manifeste videntur, causam reddere nequeuntes, eas esse, omnino negabant*, ideoque, ut opinor, *quidam etiam ultro rara exempla, ubi causa deficiebantur, reticebant*, quos ille vel eo nomine reprehendit (*i*), quod si *ita* fiat, *scitu digna infinita præteribuntur. Quin veritatis studiosus*, inquit, *omne debet quod conspiciat, etiamsi eum angat causa, sedulo exponere*. Quod ego monitum, & eas de quibus dictum est, rationes secutus, non veritus sum in his libris non semel iis quoque Observationibus locum dare quæ explicatus habent difficillimos, ut cum in robusto bajulo, quinquaginta circiter annos nato, cor descripsi puerili corde non majus, neque tamen ut alia nonnunquam inventa æquo minora corda, quidquam habens læsionis, aut vitii, ne in ipsa quidem substantiæ constitutione. Sic & alia etiam sane rara proposui, ut in libro hoc quarto tunicam oculi Retinam osseam factam, & intra genu articulum osseos plurimos innatos globulos, quæ nemini, quod sciam, ante me videre in Italia contigit.

Sed quanto majorem ad raros, magisque ad vulgatiores morbos observandos Nosocomia nobis præbent opportunitatem; tanto sæpius vicem doleo priscorum Medicorum, qui ea caruerint necesse est, si Nosocomia primum instituta sunt non longo ante Justinianum tempore, quemadmodum in Imperialis Academiæ istius Commentariis (*k*) Vir ostendit recondita eruditione præditus Jo. Henr. Schulzius. Quod si vel posteaquam Nosocomia esse cœperunt, morbos non in ægrotantibus solum, sed & in denatis post quancunque ægrotationem, examinare licuisset; ii per insecuta decem admodum sæcula Medicæ Facultatis progressus fuissent, quos conjicere facile est ex his quos fecit postquam tandem utrumque illud permitti cœpit circa initium sæculi XVI. Quo magis nostrarum partium est, eorum omnium qui Rem Medicam his temporibus profitentur, jacturam tot sæculis factam diligenter sarcire. Omnium autem dixi propterea quia in tanto, ut diximus, numero inquirendarum causarum, notarumque per quas causas internoscamus, nisi unanimi, atque assiduo labore, & studio contendamus, verendum est, ne posteris; quanquam ipsis quoque multum restabit semper, ut in immenso propemodum opere, quod adjiciant; nos tamen aliquanto minus quam possemus, allevasse eorum inquirendi onus videamur. Sed quid ego hæc meis primis ad Te litteris tam longo sermone tecum ago, quasi hæc omnia aut non melius, quam ipse, nosses, aut non æque libenter ac ego, faceres? Nimium; si nimium in ullo esse potest; in me veri, & publicæ utilitatis studium abduxit longius ab hujus epistolæ proposito, ad quod tandem redeo, Te iterum orans, ut pro Tua singulari Humanitate his libris faveas, quibus nihil accidere honestius potest, quam si per Te, Vir Doctissime, una cum debitis auctoris officiis Illustribus istis Academicis offerantur. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIƆ IƆCC LX.

JO-

(*g*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 18. & 19. (*h*) de Loc. aff. l. 5. c. 2.
(*i*) de Caus. Puls. l. 2. c. 13. (*k*) Tom. 13. Class. Histor.



JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIX.
De Febribus verba fiunt.



QUI longissimas a me Litteras non ita pridem acceperis, nunc expectas fortasse longiores, ut quarum argumentum sint Febres, morbi omnium frequentissimi, & varii adeo, atque multiplices. Et sane quæ ipsis in Sepulchreto assignatur Libri IV. Sectio I. unam ex prolixioribus esse, vides. Hæc tamen Epistola ut brevissima non sit; certe inter longiores non erit. Quid enim hic, Sectionem illam imitatus, repetam, aut anticipem quæ satis, aptiusque alibi ad te scripsi, aut scripturus sum, de tot morbis agens quibuscum sua certa febris conjuncta est? In illa autem Sectione quamplurimæ Observationes sunt quas Bonetus ipse fatetur, aliis locis quæ indicat, ab se proponi, & ex iis de quibus non fatetur, alias præterea agnovisse videor de quibus idem fateri posset. Quin etiam quasdam in illa eadem Sectione non semel positas animadverti: quas singillatim non memoro, quia te puto, si diligentius quam ego, ipsam perlegas, vel plures alias animadversurum, simulque nonnullas miraturum, in quibus incredibilia leges, ut puta in pestilenti hemitritæo (*a*) repertam inter cerebri meninges immanem *cimicum* copiam, ut in pestilentiis quibusdam (*b*) natas passim in humanis corporibus *viperas ac lacertas, quæ mille hominum in dies* post cruciatus acerbissimos interficerent, aut (*c*) inventa hominum, & equorum *jecora bufonibus scatentia*. Mihi vero statutum est aliquot Observationes quæ ex Valsalvæ præsertim schedis supersunt, hic describere, in quarum plerisque illud potius miraberis, quod post graves, aut citius opinione interimentes febres, vix quidquam, interdum ne vix quidem compertum sit quod earum gravitati, aut impetui responderet, usque adeo id sæpe latet per quod febres interficiunt!

2. VIR triginta circiter annos natus incidit in febrim lentam, nullo attentione digno symptomate stipatam, nisi quod appetitus erat omnino dejectus. Pulsus, & vires in dies deficiunt. Tandem ex inopinato moritur. DISSECTI omnia viscera a Valsalva inventa sunt sana, si hæc excipias. Cystis fellea fusco infectam colore bilem continebat, in eaque calculum, molaris dentis magnitudine, colore pallido, facile friabilem. Intus cavus erat, pluresque alios calculos, eosque nigros, inclusos habebat. Pulmones vero nigris maculis erant distincti. Pericardio parum, aut nihil seri inerat. Sanguis in hoc cadavere erat admodum cœnosus, in cordis autem ventriculis coagulatus.

3. Sive lentam febrim, sive malignam fuisse, credas; certe quæ per dissectionem reperta sunt præter naturam, in aliis quoque haud raro occurrunt, qui neque ejusmodi ægrotatione, neque præsertim ejusmodi genere mortis absumuntur. Non ita sæpe accidit, ut in corde ipso ea conspiciantur quæ Valsalva in puero vidit, quem hectica, opinor, febris sustulit, quanquam nonnulla sunt quæ in vivente, & fortasse etiam in mortuo fuerint, an non, scire aveas.

4. PUER quidam macie confectus obiit. COR valide cum pericardio nectebatur: quo simul cum pinguedine separato, per omnem exteriorem musculorum cordis faciem quædam passim disjecta albida corpora cernebantur. Horum pleraque figura, magnitudine, colore parva milii grana referebant: nonnulla autem erant aliquanto majora, figura abnormi. Per diaphragma lymphæductus satis manifesto apparebant.

5. Sed jam ad ea transeamus, quæ idem in tribus fœminis observavit, ad aliud febrium genus attinentia.

6. MULIERIS annorum triginta, temperamenti biliosi, duplici febre tertiana jam diu laborantis, abdomen baculo percussum est. Excepta in S. Mariæ de Vita Nosocomium, de abdominis dolore tantummodo querebatur. Sed tertio ex quo percussa fuerat die cœpit delirare. Pulsus erat parvus, & celer. Non semel vomitu humorem ejecit, aquæ similem, in qua caro recens lota est. Tandem aucto in dies morbo, interiit. ABDOMINIS musculi contusi reperti sunt sic tamen, ut neque exterius, neque intra ventrem ullum extaret contusionis indicium. Hepar subalbum ad duritiem nonnihil vergebat: ejus vesicula quæ insigni erat magnitudine, bilis atro colore infectæ, tres circiter uncias continebat, cujus portio aliqua etiam in ventriculo inventa est. Reliqua in ventre secundum naturam. In Thorace pulmones qua vertebras spectabant, magna erant phlogosi affecti, cætera sani. Dexter ventriculus cordis mediocrem polyposam concretionem habebat.

7. Qui abdominis ictum, & de illius dumtaxat dolore querelas spectasset, cætera quæ consecuta sunt, læso inde alicui ventris visceri tribuisset. At dissectio quidquid in jecinore vitii fuit, ad diuturnam potius illam febrim attinuisse, ostendit, Valsalva judice, qui huic Observationi titulum adscripsit *De Tertiana duplici*, sive totum id vitii credidit ad hujus causas, sive ad effectus pertinuisse. Quid ad illud occasione ictus accesserit in biliosi temperamenti muliere, inspectum cerebrum fortasse, ut delirium indicat, significare potuisset. Nam quod ad magnam pulmonum phlogosim spectat; quis pro certo affirmet, cum posteriora teneret, non eam potius, ut alias (*d*) admonuimus, & passim videmus, fuisse a supino cadaveris situ? quod ad insequentem historiam quoque dictum putato.

8. VIRGO annorum duodeviginti multos jam dies laborans tertiana duplici, deinde ardenti febre correpta, capitis, & totius corporis dolore vexata, moritur. IN VENTRE ad Ilei intestini finem, qua parte mesenterio annectitur, multa prominebant corpuscula, quæ magnitudine, forma, colore grana referebant pulveris pyrii. In utero plura protuberabant rotunda corpora, glandularum instar: quibus disruptis, viscidus humor prodibat. Præter hæc, omnia in ventre secundum naturæ modum. In Thorace autem pulmones qua dorsum respiciebant, leviter inflammati: & in cordis ventriculo dextero polyposa concretio.

9. Sive rotunda ista corpora exstabant in exteriore, sive in opposita uteri facie, sive item nigra illa corpuscula, vel potius puncta hanc, aut illam intestini faciem tene-

(*a*) Obs. 57. §. 11. (*b*) Obs. 62. § 8. & 9. (*c*) Ibid. § 10. (*d*) Epist. 4. n. 13.

tenebant; haud ſatis apparet, unde primum tertiana, deinde vero ardens febris oborta ſit. Haud ſatis, inquam, apparet, non quod me fugiat, qua ratione a viſcido humore, non una ex latebra intra certum tempus prodeunte, Viri Doctiſſimi recurrentes febres deduxerint, aut poſſe nigra illa puncta exiguas inflammationes jam in gangrænam degenerantes ſignificare: ſed quod vitium utrumque in pluribus fuiſſe, ſciam, quas non iſtiuſmodi febres, ſed noxæ aliæ male habuerint, quas fruſtra in hac hiſtoria perquiro, vitiorum illorum ſedem indicantes.

10. MULIER annos nata viginti quinque, eodem quo prior illa (*e*) temperamento, in idem Noſocomium venerat, cum difficultate ſpirandi tentari cœpiſſet. Conjuncti erant cum ea difficultate dolor in thoracis parte ſiniſtra, quidam intra hunc inter reſpirandum materiæ ſonitus, & pulſus mollis quidem, ſed frequentior. Quincto die regius morbus acceſſit: qui cum uſque ad octavum perſtitiſſet, evanuit. Tunc ob febris pertinaciam, ſanguinis miſſio, jam primis diebus inſtituta, rurſus repetita eſt. Tandem ex improviſo mors occupavit; neque enim febris erat ejuſmodi, ut tunc mortem minaretur. VENTRE aperto, ſana omnia inventa ſunt, niſi quod ſelibra aquæ in tota illa cavea occurrit: quæ tamen res in aliis etiam cadaveribus ſæpius fuerat animadverſa. In Thorace dexter pulmo, qui ſuperiore parte coſtis adhærebat, inferiore erat inflammatus, ex cujus diſſecta ſubſtantia paululum effluxit ſeri. At ſiniſter pulmo & a coſtis undique ſolutus, & ſanus repertus eſt. Ex cordis ventriculo dextero polypoſa concretio, quæ in ejus lacertulis baſim habebat, in venam ſe producebat Cavam, firma ubique compage, colore autem ex altera parte pallido, ex altera rubeſcente.

11. Niſi Valſalva ipſe huic ſuæ Obſervationi titulum feciſſet *De Febre Ardente*; ipſam potius inter Peripneumonias retuliſſem: quanquam ne ſic quidem ſatis intelligeremus, quomodo ex inopinato mors ingruerit. Sed neque cum dolor a ſiniſtris fuiſſet, apparet, cur inflammatio eſſet a dextris; niſi forte ubi aut ille, aut hæc memoratur, calamus, ut fit, alterum pro altero latere exaraverit. Illud conſtat ex Hippocratis Aphoriſmo (*f*), male de hoc morbo jam tum fuiſſe ominandum, cum icterus ante diem ſeptimum febri accidit. At ſi in ulla propoſitarum hactenus febrium maligni aliquid delituiſſe, ſuſpicaris; multo id magis in ea conjicies, cujus deſcriptionem Valſalva nobis ad hunc modum reliquit.

12. VIR annos quadraginta natus, ob tibiam contundente inſtrumento vulneratam in eodem illo Noſocomio decumbebat. Ibi cum vulnus jam optime ſe haberet, ipſeque omnino a febri liber eſſet; repente acuta febri corripitur. Hac magis magiſque ſæviente e medio tollitur. IN CADAVERE nihil uſquam vitii, niſi quod ſanguis ferme naturalem fluorem ſervabat.

13. Quid proclivius eſt in hoc caſu, quam quod Riverius (*g*) in quodam ſuo, exiſtimare? Scilicet in puero quem acutiſſima febris ſuſtulerat, iis ſtipata ſymptomatibus quæ viſcerum inflammationis magnam ſuſpicionem afferrent, cum per diſſectionem *omnia viſcera* (ſic enim Riverius ſcripſit; non, ut in Sepulchreto (*h*) per gravem operarum incuriam deſcriptum eſt, *omnia ſymptomata*) *bene conſtituta* inveniſſet, neque ullam, quæ quidem appareret, cauſam tantorum ſymptomatum deprehendiſſet; hanc in latentem malignitatem rejecit. Quod tu eo facilius fortaſſe facies, quod hic ſaltem in conſpectum ſe dedit ſanguinis fluor. Cum ejus enim diſſolutione malignas febres bene multas conjungi, Medici Præſtantiſſimi docuere. Quos ſecuti in aliis quoque ſumus Valſalvę Obſervationibus (*i*) interpretandis, ſic tamen, ut quoniam malignæ febres non uno omnes eodemque modo ſe produnt, nec illos deſerendos cenſeamus, qui contra, cum ſanguinis concretione multas quoque earum junctas eſſe, tradiderunt. Quorum ſententiæ favent cum aliæ, tum præſertim hæc quam poſtremam ex Valſalvæ hiſtoriis ſubjicimus, hoc titulo ab ipſo inſcriptam *De Febre Maligna, & alvi ſtypticitate*.

14. VIR Nobilis annorum circiter quadraginta, qui vel ſanus tantæ erat alvi duritiæ obnoxius, ut non niſi Artis ope exoneraret, cum ex patria regione, tenui aere prædita, in aliam craſſi aeris, domicilium tranſtuliſſet; brevi poſt tempore in febrem incidit, nullo alio ſtipatam ſymptomate, niſi quod æger de aſſidua animi inquietudine, & de vigiliis perpetuo conquerebatur. Sed decimo quarto die cum dolor capitis acceſſiſſet, pulſuſque modo ſe proderent, modo ita contraherentur, ut percipi a Medico ſæpe non poſſent; eodem die vitam cum morte commutavit. VENTRICULI fundus atro erat colore infectus. Inteſtina, & Craſſa præſertim, anguſta erant. Cætera ventris viſcera ſana. Sanguis erat valde concretus.

15. Nunc ad diſſectiones haſce adjungemus noſtrarum, aut Amicorum ſive Obſervationum, ſive animadverſionum exempla aliquot, ad memorata, ad aliaque febrium genera ſpectantia. Aliquot autem diximus; nam, ut ſuperiorem ſervantes ordinem, ab Lentis, Hecticiſque febribus incipiamus; alia in miſſis antea Epiſtolis jam legiſti ſive cum thoracis ex propoſito, ſive etiam interdum cum obiter ventris abſceſſum aliquem (*k*) commemoravimus. Unum hic aut alterum vel ſine manifeſto abſceſſu exemplum adjiciemus.

16. VIR macie confectus, quem propterea aliqui phthiſicum exiſtimabant, cum ſecus nobis videretur, noviſſime in Noſocomium hoc venerat, cum ibi poſt Martii initium A. 1747. vivendi finem fecit. THORACE, Ventre, Capite diſſectis & pulmones ſani, & viſcera cætera ſine labe reperta ſunt, niſi quod Dura meninx craſſior, cerebrum autem laxiſſimum fuit. Illud inſuper animadverti, cum circa poſteriorem Spinalis medullæ partem quædam aggrederer ſtudioſis Juvenibus demonſtrare, non ita, ut alias, facile, atque adeo nullo negotio meningem illam diduci potuiſſe, imo paulatim procedendum mihi fuiſſe, ut ſine proximæ Arachnoidis laceratione ab hac ſejungerem. Cæterum cutis, ut in tabidis ſolet, in hoc cadavere duriſſima fuit.

17. Cutis hæc durities, ſive cultro, ſive acubus tentes, manifeſtiſſima non in phthiſicis ſolum in quibus plures experti id ſunt, ſed in aliis pariter quos valde macies extenuaverit, ſecantibus occurrit, vel quod nihil pinguedinis in ſubjecta Adipoſa membrana ſupereſt a cujus inunctione mollis illa ſervetur, vel quod non propter pinguedinem modo in muſculorum interſtitiis, ſed & propter humores, paſſim in horum vaſculis magna ex parte deficientes, carnes concidunt, ut cutis non amplius diſtenta, ſe in ſe ipſam contrahat, & craſſior fiat; quam ob contractionem, rugaſque propterea non majores tantum, ſed etiam minimas, ejus perit nitor; ſic enim Mortonum (*l*) interpretor, hæc attingentem. Contra, a ſubjecta pinguedine diſtenta cutis & nitet, ut omnes vident, & mollior ſervatur, ut in ſuillo corio in minutiſſimas partes concidendo vel farciminum confectores norunt eo leviori labore utentes quo pinguior ſus erat; eo majori, quo minus. Sed ad diſſectionem alteram tranſeamus, in qua manifeſtæ quidem viſcerum & ventris, & thoracis noxæ, at ſine abſceſſu apparuerunt.

18. SENIS adeo emaciati, ut ſenili maraſmo abſumptum dicerent, cadaver in Gymnaſium illatum eſt, unde Anatomes ſaltem initium ducerem ante finem Januarii A. 1741. VENTER glandulas habuit cum in meſaræo non adeo minutas, ut ætate illa fere ſolent, tum per Iliaca vaſa ab horum origine ad femur uſque tot, & tantas, ut ea vaſa perpetua quadam illarum quaſi catena obducerentur, quarum aliquæ duos treſve digitos tranſverſos longitudine æquabant, craſſitudine etiam magnæ; ut mirum non eſſet, eas arterias parietibus videre nonnihil inflexis, & quaſi varicoſis, quippe quos ejuſmodi glandulæ ſtiparent, & premerent: quæ tamen cum ſecarentur, a ſana lymphaticarum glandularum conſtitutione diſcrepare non videbatur. Sed lien, cæteris dimenſionibus potius parvus, æquo erat craſſior, ad medium præſertim, & præterquam quod vincula membranea per quæ cum diaphragmate nectitur, ipſa quoque magis facta erant craſſa quam ſolent, tunicam habebat in medio ipſo faciei convexæ non modo craſſam pariter, verum etiam duram tanto ſpatio quantum circulus occuparet cujus diameter vix brevior eſſet duobus tranſverſis digitis, quin etiam quadam ſpatii illius parte jam oſſeam, ad quam annexus erat interius quidam quaſi vaſis truncus, ipſe quoque durus, in lienis ſubſtantiam pertinens. Hoc etiam ad lienem ſpectans adnotavi: arteria ipſum petens æquo anguſtior a Cœliaca ad digitorum aliquot tactum pergebat, donec ubi in plures, ut ſolet, flexus incipiebat ſe contorquere, ibi latior fieret. Veſica lotio diſtenta, ut ſupra pubem ſe attolleret, tunicas habuit craſſas: quibus manu compreſſis, illud non facile exibat, ut omne exprimi non potuerit, an ob Proſtatam glandulam amplificatam, & in veſicæ cavo circum urethræ orificium undique protuberantem? qua in glandula quid deprehenderim Epiſtola jam ſcriptum eſt XLIV. (*m*). Thorace, & pericardio apertis, cor vidimus omni pinguedine orba-

(*e*) n. 6. (*f*) 6. ex Sect. 4. (*g*) Cent. 1. Obſ. 83. (*h*) in Additam. ad hanc Sect. Obſ. 10. (*i*) Epiſt. 4. n. 9. & Epiſt. 7. n. 2. (*k*) ut Epiſt. 46. n. 27. (*l*) Phthiſiolog. l. 3. c. 13. (*m*) n. 20.

tum, lurida facie, nec lævi. Magna arteria valvulas habuit duriores: ipſa autem modico ſupra has intervallo grandibus ſub tunica intima ſquamis rigebat, omnino oſſeis: quarum oſtenderat dumtaxat inchoamenta, ſeu maculas albas, in ea trunci parte quæ in ventre eſt, & in Iliacis ejus ramis. Nec ſingulare quoddam Carotidum vitium eſt reticendum: quæ cum ad ſuę longitudinis medium aſcendiſſent, ibi ſe intorquebant cochleæ inſtar, ſtatimque ad rectitudinem primam redibant: eratque ille flexus adeo pertinax, ut ſi in rectum arterias extenderes; mox amota manu, in eandem ſe contorſionem reſtituerent.

19. Quæ cum vidiſſem; ſane diſplicuit, non plura de hoc Sene, cum viveret, quippe ignoto paupere, ſcire nos poſſe, niſi quod palam erat, macie extrema confectum interiiſſe. Cujus effectus, an cauſa, an potius utrumque plura eorum fuerint quæ in mortuo deprehendimus, ipſe exiſtimabis. Certe Sepulchreti hanc Sectionem (*n*) verſans, auctas in Hectico (*o*) alias glandulas de lymphaticarum genere invenies, in aliis autem (*p*) non ſine vitio cor, ut in puero etiam illo de quo ſupra (*q*) ex Valſalva dictum eſt, nedum in altera (*r*) ex indicata Sectione, qui ad maraſmum deductus, cor habuit, ut noſter Senex, *omni pinguedine exutum*, rugiſque inæquale. Mitto cætera unde pariter intelligi liceat, ſanguinem, ſecretoſque ex hoc humores non ita impelli potuiſſe quo oportebat, ut juſta illius, horumque copia in dies reficeretur, & in minima quæque vaſcula contruderetur, quorum pars maxima ſi illis careat; omne corpus, præter oſſa, & cartilagines, in ſe collabatur neceſſe eſt, quo in collapſu macies ſumma conſiſtit. Quidquid enim ſolidi in muſculis, & membranis eſt, longe minorem ad ſanguinem, & humores quibus eorum vaſcula, & cellulæ extenduntur, rationem habet, quam vulgus putat; ut incredibile propemodum eſſet, quam ad exiguum redeat, ubi illi avolent, atque evaneſcant, niſi Viri Doctiſſimi, collectis plurium experimentis id demonſtraſſent. Quæ tamen inter experimenta minus referendum, crediderim, quod aliud ſpectans Lanciſius (*ſ*) inſtituit per diuturnam humani cordis macerationem. Cum aqua enim, ſæpius renovata, ramenta plurima, quæ illa ſenſim disjunxit, membranularum, fibrillarumque abjiciuntur. Cæterum ut ſanguinis, humorumque cæterorum inops corpus fiat, & contabeſcat, nulla frequentior cauſa eſt, quam difficilior factus per meſenterium chyli tranſitus, ſive ea difficultas in ultimis ſit meſenterii glandulis, ſive in primis, ſive promiſcue in multis quibuslibet. Prioris illius difficultatis exemplum habebis ex Cowpero (*t*) qui in juvencula toto corpore perquam macilenta duas ex illis glandulis invenit quæ tumore ſuo chyli receptaculum comprimebant. Difficultatis ſecundæ exemplum dabit Cl. Fantonus (*u*), qui in viro, lenta febri a multis jam menſibus detento, chylum in vaſis lacteis primi dumtaxat generis deprehendit, remorante videlicet obſtructione glandularum ad quas vaſa illa appellebant. Tertiæ vero difficultatis Obſervationes, quas cum duabus illis Sepulchreto addas, complures occurrent. Nam vel ſola quæ poſt ultimam ejus editionem prodierunt, Cæſareæ Academiæ Volumina haud paucas exhibent, *glandularum* videlicet *meſenterii totaliter obſtructarum*, *tumentium* (*x*), *omnium glandularum meſenterii una cum pancreate infartarum* (*y*), *meſenterii glandulis tumidis referti* (*z*), *meſenterii cum glandulis undique ſcirrhoſis* (*a*), meſenterii cum *vaſis chyloſis obſtructis hinc inde* (*b*), & has quidem Obſervationes habitas in *atrophia*, *in hectica febre*, in corpore *toto emaciato*, in *macie extrema*, *febrem lentam hecticam ſequuta*. Quin etiam cum bis leges, in *atrophia* fuiſſe meſenterium *innumeris tumoribus ſteatomatoſis* refertum (*c*), & fœdum (*d*); utrobique vix dubitabis, glandulas fuiſſe ab reſtitante chylo in eos tumores mutatas; ne quid dicam de meſenterio poſt *febrim lentam* reperto *toto ſcatente ulcuſculis*, & *abſceſſibus* (*e*). Quod ſi aliter ſentire, vel aſſentiente me, placeat, neque illorum tumorum, aut horum abſceſſuum ſedem in iis glandulis ponere; tamen in tanto utrorumque numero fieri non poteſt quin multæ earum, & plurima compreſſa fuerint vaſa chylum vehentia, hujuſque tranſitus magna ex parte prohibitus, quemadmodum in Obſervatione quoque Cl. Phil. Conr. Fabricii (*f*) tumor *aliquot pugnos magnitudine æquans*, *ſcirrhoſus*, eſſe non potuit *in centro meſenterii* infantis, atrophia *defuncti*, nec vaſa chylifera ultimi generis premere. Et habet quidem alibi Anatomicus ille Exercitatiſſimus (*g*) diſſectionem fœminæ *lenta tabe* extinctæ, cujus viſcera omnia nihil inſoliti exhibuerunt, niſi quod *glandulæ meſenterii penitus evanuerant*. Sed continuo hæc ſubjicit, in ejuſmodi hominibus, *niſi ſenio nimio ſint confecti* (a quo longe ea diſtabat fœmina) *hæ glandulæ ſi non plane ſcirrhoſæ*, *inſigniter tamen plerumque tumidæ deprehenduntur*. Cum vero penitus evaneſcunt, an non ſic quoque chyli traductioni officitur, quam, ſi non aliter, at illum ſaltem addita lympha diluendo, adjuvabant? quibus imminutis, cum hæc imminuatur, an non hinc etiam repetere cauſam poſſumus, cur ſenes plerique macreſcant? Ut ut eſt, cum certum ſit, plerumque in ſenibus eas decreſcere glandulas; ſi in Sene quem propoſuimus, non tam minutæ erant, quam fere ſolent; veri eſt ſimilius, propter earum obſtructionem id accidiſſe, eoque difficili facta chyli trajectione, corpus maraſmo ſubſediſſe.

20. Eſt contra; ut ad aliud tranſeam febrium genus; cum febricitantium corpora quadantenus collabi, optamus, copia videlicet, aut turgentia imminuta vitioſorum humorum. Quod cum alias, neque ita raro, ob omnibus qui Hippocratis Aphoriſmos (*h*) non negligunt, tum præſertim in Virgine quadam Bononienſi a Medicis quos ſectabar, optatum memini. Cum enim ex acuta febri ſudaſſet; cito quidem acuties deſiit, non febris, ut poſt dies plus centum ab ea prorſus libera fieri non poſſet. Verum tam longo tempore ut febris non diſceſſit, ſic ne parum quidem facies concidit, ſed plena perſtitit, nec unquam pallida. Itaque cum jam tandem febris abiiſſe videretur, & Virgo ſurrexiſſet, ecce iterum febris, ut illi expectaverant, ſe prodidit, eaque nec levis, ut ſolebat antea, nec paucos ad dies, donec cum plenitudine illa corporis abiit, non reditura. Nolim vero, ex hujus caſus narratione, in quo ille ſudor minus juviſſe in tollenda acutie, quam nocuiſſe in producenda tandiu febre videri poteſt; nolim, inquam, ex iis me eſſe, credas, qui in acutis febribus ſudori vel magis adverſantur, quam paulo ante hanc memoriam dejectionibus adverſarentur Medici illi qui ſæpius ægros ejuſcemmodi a propinatis dejectoriis pharmacis miſere ſublatos animadverterant. Scilicet nihil proclivius eſt hominibus, quam, ut ab extremo errore aliquo refugiant, in alterum extremum currere. Aliæ regiones, alia anni tempora, aliæ ætates, aliæ vires, aliæ corporum, & morborum, & cauſarum conditiones aliud ferunt. Sed nullæ ferme violenta ferunt ſine periculo, multoque minus, ſi materia cruda eſt, aut ſi cocta, non eo ducitur *quo maxime natura vergit*, ut Hippocratis (*i*) verbis utar, *per loca conferentia*. Natura autem neque ſemper, neque in omnibus eodem vergit; ſed alias alio, ut puta ad renes, ad inteſtina, ad cutem. Ad quam vergere, & per ſudorem morbos ſæpe graviſſimos ſolvere, & in illis febres, etiamſi diſerte antiquiſſimus ille Magiſter (*k*) non docuiſſet, Medicorum tamen neminem credebam poſſe ignorare. Verum extremi unius fuga eo quoſdam vel eruditiſſimos homines agit, ut ne apud ipſum quidem Hippocratem, apud quem Malpighius (*l*) tot minus felicia ſeceſſus exempla indicaverat, criticorum ſudorum exempla invenire ſe poſſe, ajant. Quibus ſatis a Cl. Hallero (*m*) factum eſt. Alii vero, ut illud non ajunt, ea tamen objiciunt ſudorem excitare conantibus, ut timorem incutere poſſint Medico, qui naturam paulo quidem ſegniorem, ſed manifeſto ad cutem vergentem, opportune, & caute, id eſt blande adjuvare ſtudeat; quaſi vero non adverſus catharſim, quam ipſi tantopere commendant, non eadem fere poſſent objici. Alios denique remediis quæ ſudorem movent, hoc inſuper adverſos facit, quod prima ſudorifera, ut ipſi quidem inquiunt, ab Arabibus inceperunt. Sed & utiliſſimus corticis Peruviani uſus ab Americanis initium cœpit, neque Arabum Medicorum inventa ſunt omnia improbanda. Nec Arabes certe illi erant Medici, ex quibus Plinius tot ſuæ Natur. Hiſtoriæ locis accepit, quæ ſemina, aut radices, aut herbæ, reſve aliæ eſſent utiles ad ſudorem ciendum. Neque Arabs erat Andromachus, ex quo Galenus (*n*) antidotum deſcripſit quæ etiam febricitantibus daretur, *multumque moveret ſudorem*: neque Oribaſius

(*n*) libri IV. Sect. 1. (*o*) Obſ. 16. §. 2. (*p*) Obſ. 12. (*q*) n. 4. (*r*) Obſ. 56. §. 7. (*ſ*) De Mot. Cord. Prop. 53. (*t*) Vid. Act. Erud. Lipſ. A. 1699. M. Febr. ad Tab. Cowperi 34. (*u*) Anat. corp. hum. Diſſ. 5. (*x*) Dec 3. A. 9. & 10. Obſ. 218. (*y*) Cent. 3. & 4. Obſ. 119. (*z*) Act. Tom. 1. Obſ. 59. (*a*) Eorundem Tom. 4 Obſ. 146. (*b*) Eorundem Tom. 8. Obſer. 125. (*c*) Cent. 6. Obſ. 16. (*d*) Dec. 3 A. 9 & 10. Obſ. 214. (*e*) Dec. ead. A. 3. Obſ. 139. (*f*) Progr. quo Obſerv. in 3. cadaverib. verſ. fit. (*g*) Propemptic. ad Diſſert. J. B. Hoffm. (*h*) Vid. 33. Aph. Sect. 1. (*i*) Sect. 1. Aph. 21. (*k*) Sect. 4. Aph. 36. (*l*) Reſp. ad Lipar. (*m*) in Boerh. Prælect. ad Inſt. §. 425. not. *p*. (*n*) De Compoſ. medicam. ſec. loca l. 8. c. 7.

sius (o), neque Aetius (p), neque Paulus (q) ex Arabica, sed ex Græca Schola extiterunt; eorum tamen nemo remedia commemorare omisit, quibus devoratis, aut epotis sudores cieantur: quin duo ultimi peculiare de Sudorificis caput conscripsere. Nec vero hæc eo dico, quod putem, iisdem eruditis Viris non æque ac mihi esse nota; sed ut intelligas, nimio certa quædam remedia improbandi studio aliquando fieri, ut eorum quæ probe scimus, obliti esse videamur.

21. Itaque in febrium epidemicis Constitutionibus prudentis Medici est nulli præjudicatæ opinioni mordicus adhærere, sed per se attente animadvertere quo vergat natura, neque ex una observatione, aut fortuita curatione quid in cæteris sit faciendum, existimare. Vidi ego mulierem febri continua laborantem, quam e brachio sanguine emisso, in quo parum seri fuisse memini, illico multo gravior corripuit febris, insolitæ hactenus accessionis instar. Et sane vera illa fuit intermittentis febris accessio, quam postridie altera excepit, & intra quartum diem mulier febre soluta est. Salubris igitur extitit quæ a primo metum incusserat, gravis illa accessio quæ sanguinis missioni continuo successit; siquidem febris ex continua facta est intermittens, quæ cito, & facile per se abiit. Sed fortuita mutatio ista fuit, & vel sine ulla sanguinis emissione, ut puto, adventura. Non est opus exempla alia, crebrius inter medendum obvia, addere, ut quid mihi velim, intelligas. Verum non in eventu dumtaxat febrium, sed & in prognosticis eventus indiciis quæ fortuito ab iis quæ non fortuito significant, sunt discernenda. Inter hæc vulgus etiam ponit, ac læte aspicit pustulas, & ulcuscula, quæ circa labra oboriuntur; fortasse non perperam. Nam Albertinus quoque (r) illa fatebatur esse etiam crisium, *quæ post sequuntur, indicia*, & ipse, nec semel, animadverti, eventum spei respondisse: quanquam in continua pessima febri fefellisse sperantes, memini; tametsi per se, non *post terrorem*, & decimo quarto morbi die apparuerint, & *simul urina cum aliquali ardore mitteretur*: quæ cur ego hic adnotaverim, facile intelliges, si Commercii Litterarii certa quædam inspexeris loca (s), ad ulcuscula hæc labrorum, pustulasque spectantia. De hoc signo tamen non tot ipse habeo Observationes, quot vellem. Sed aliud quod casu, ut fit, animadvertere cœperam in urinarum inspectione, quam rarissime accidit ut falleret in permagno numero Observationum. Eo enim attentius, sæpiusque adnotare perrexi ex quo in duos gravium Medicorum incidi locos, quos, alia quantumvis de causa, in Sepulchreti hanc Sectionem (t) relatos videbis, Jouberti, & Gradii; Jouberti, inquam; neque enim verba quæ ibi, tanquam Schneideri, describuntur, hujus sunt, sed Jouberti ab ipso diserte laudati Tractatu de Arthritide libro 1. cap. 6. quomodo Schneiderus erat citandus non *Cap. de Arthritide*, & certe alibi, in Sepulchreto (u) ubi Scholii cujusdam partem maximam ex Schenckio (x) sumptam esse, animadverti, Jouberto verba illa tribuuntur. Hic igitur *arenulas febricitantibus non paucis (maxime morbo jam defunctis) copiose cum urina mingi*, scripsit, *nulla vel præsente, vel præterita etiam nephritide*. Gradius vero olim docuerat, arenas *apparere in declinatione febrium, & post longas febres*: distingui autem ab illis quæ significant calculos, *quoniam si fricentur digitis comprimendo, facile dissolvuntur*. Porro ego non in febribus solum, sive essent vernæ, aut æstivæ, sive autumnales, aut hyemales, sive intermittentes, sive continuæ, sive benignæ, sive malignæ vel cum periculis junctæ, sive inter illas mediæ, aut interdum levissimæ, diuturnæ, aut breves, sive in pueris, aut adolescentibus, sive in viris, sive in mulieribus, & his aliquando etiam prægnantibus, sive demum ex frequentioribus causis ortæ, sive interdum ex singularibus, ut ex ingesto erodente veneno; non solum, inquam, in febribus, verum etiam in nonnullis aliis morbis, a febri sejunctis, & nominatim in capitis acerbis doloribus, & apoplecticis quibusdam affectibus, nonnunquam etiam senilibus, animadverti, quotiescunque istæ arenulæ apparuerunt, sæpius quidem febrim, aut morbum fuisse aut finitum, aut fini proximum, sed haud raro tamen cum vel declinare necdum cœpisset, vel, si cœpisset, non ita manifesto declinare pergeret, ut dubium adhuc eventum magis quam vellem, non relinqueret. Quemadmodum autem in morbi fine, aut in declinatione jam certa, & in dies majori facta naturæ victoriam confirmarunt; sic ante declinationis initium, aut in dubia adhuc declinatione eandem victoriam ut plurimum portenderunt; namque ut morbus feliciter omnino desiit, aut, si recidiva secuta est, ea levior, breviorque fuit. Semel dumtaxat, quod ad te alias (y) scripsi, hydropi qui febrim exceperat, soluto morbi alii graves, neque ita breves sed ii quoque ejusmodi, ut ex iis æger convalesceret, successerunt. At semel omnino ægri interitus ex autumnali maligna febri, quem ego neque ante, nec post illum unum diem invisi, ut febrisne, an peccatum aliquid postea aut ab ipso, aut ab assidentibus, aut a Medico occiderit, pro certo nesciam, ut neque an arenæ illæ toto morbi tempore fuissent, an eo primum die apparuissent. Neque enim de iis loquor quæ semper, sed de iis tantum quæ vigore morbi ad declinationem jam accedente, aut hac inchoata, se prodere incipiunt *adhærentes superficiei*, ut Gradius (z) ait, *urinalis*; non *urinæ*, ut in Sepulchreto (a) descriptum leges, ubi ne liber quidem in quo hæc scripsit, indicatur. Nempe lotium in præclara luce inspiciens, animadvertes vitreæ matulæ lateribus arenulas tenues adhærentes, nonnunquam tamen simul in urinæ superficie natantes, subrufas ut plurimum, subalbas perraro, quales in Juvene quodam cum febris maligna, & peticulis stipata declinaret, vidisse memini.

22. Facta istius Juvenis mentio ad memoriam redigit sanguinem, qui in ejus morbo quater, alias ex incisa vena missus, alias per cucurbitulas eductus, præterquam quod æquo fluidior, seu molliori crassamento semper fuit, tribus certe postremis sive missionibus, sive eductionibus hoc circumfusum sero habuit quasi a commisto chylo albescente. Quod non adnotassem, si in bene pasto, ut alias, & certa a sumptis alimentis hora id vidissem. Sed insecuto mense alteri quoque Juveni sanguis missus tertia, & rursus quincta morbi die, utraque serum albicans ostendit, exigua quidem copia, imo ad paucas omnino guttas tertia illa die, cum esset crassamentum durum, & crusta obductum mediocris crassitudinis, quod fuit quincta mollius quam par sit, & obductum crusta non minus quam ipsum, crassa, nec dura illa quidem, sed ita tenaci, & sectioni resistente, ut cultro vix ac ne vix quidem scindi potuerit. Hic vero alter Juvenis febri laborabat, quæ ad malignitatem potius vergebat, quam esset maligna, multo priore illa tum brevior, tum levior, & sine peticulis. In aliis autem malignis febribus in quibus hæ apparuerunt, neque albicans serum vidi, neque mollissimum, imo hoc interdum æquo durius, quin durissimum in aliquo cui solebat alias esse mollius. Præterea memini, cum super febribus quasi pestilentibus, quæ passim A. 1731. veris tempore in ea parte agri Patavini sæviebant quæ circum Montaneanam est (sic enim sunt qui nunc dicant; Montanianum Petrus Bembus (b) dicebat) duo ex hoc Gymnasio Medici, mandato Amplissimi Venetorum Magistratus consuleremur, expositum nobis esse, etsi initio ægrorum sanguis nimis ut plurimum solutus, tunc autem nimis concretus appareret, utroque tamen Constitutionis illius tempore peticulas se prodidisse, & vel tunc siqui forte dissolutum haberent sanguinem, his quoque promiscue non secus ac cæteris, easdem provenire; ut proclive esset intelligere, malignam quidem illam vim, quæ in quam pauca, & tenui materia consisteret, communicatio morbi per contagium ostendebat, illam, inquam, ut in una eademque eodem loco, & tempore Constitutione, unam eandemque esse; at sanguinem, ut in his, illisve erat aliter dispositus, ita in aliis aliter vitiatum apparere: Atque ut aliud in aliis manifestum sanguinis vitium tum alia, aut aliter in aliis quædam symptomata induceret, tum alia quædam, aut aliter in aliis remedia posceret; esse tamen & quædam tum symptomata, tum remedia omnibus communia, quanquam illa his multo notiora: quis enim malignæ illius vis communiter omnes inficientis peculiarem naturam, nisi ex iis quę communiter omnibus proficua, aut noxia observata essent, quadantenus conjicere se posse, crederet? Neque enim etsi febres hæ non omnino essent pestilentes, hic cogitare quis posset cum celebri de Re Medica Scriptore, ægrorum robur non maligna vi, sed copia sanguinis obrui,

(o) Medic. Collect. l. 8. c. 17. & de Virt. Simpl. ubi de Calamintha. (p) Medic. tetrabibl. 1. Serm. 1. ubi de ead. & Serm. 3. c. 48. & 157.
(q) De Re Med. l. 1. c. 48. (r) in Opusc. de Cort. Peruv. Tom. 1. Comment. de Bonon. Sc. Instit.
(s) A. 1745. Hebd. 31. & A. 1737. Hebd. 28. (t) Obs. 40. & Schol. (u) l. 3. Sect. 25 in Schol. ad Obs. 14.
(x) Obs. Medic. l. 3. ubi de Ren. Symptom. Obs. 5. (y) Epist. 8. n. 10. (z) Prax. in Non. Almansor. tr. 3. c. 14.
(a) in Schol. cit. (b) Rerum Venetar. Histor. l. 9. & l. 10.

obrui, quando præcesserant causæ quæ hanc minuerent potius, quam augerent, & sanguinis missionem experimenta jam satis superque repetita ostenderant perniciosam.

23. Conjungi igitur cum maligna vi solutionem aut coagulationem sanguinis, in neutraque harum malignitatem consistere, credibile est, præsertim cum alterutram in tot aliis, qui maligni non sunt, morbis videamus. Attamen ubi alterutra magna sit, & adjuncta habeat symptomata quibus malignitas significetur, ut in primis citam maximamque prostrationem virium; quæ neque in prægressas evidentes causas, neque in nimiam rejici possit, obruentemque sanguinis copiam; ipsa quoque, ut quæ creberrime, & gravia quidem addens symptomata, cum malignitate solet conjungi, hanc quodammodo comprobabit, velut in multis, in eaque etiam quam ex Mediavia nostro subjiciam, Observatione.

24. MULIER annos nata ad quinquaginta, maligna evidentissime febri correpta, in Nosocomium illata est. Pulsus diebus sex primis exigui, & obscuri, visi quidem postmodum sunt paulo vividiores fieri. Sed ingens pectoris in respirando angustia, & cordis palpitatio ingruentes, intra biduum mulierem confecerunt. THORACE propterea dumtaxat aperto, sanguis repertus est in sinistro cordis ventriculo semiconcretus; in dextero autem non modo sic congestus, ut ipsum distenderet, sed totus in concretionem polyposam adeo constipatus, ut quamvis hæc carnea, cum aspiceres, videretur; non minus tamen, ubi incidere conareris, cultro obsisteret, quam tenacissima quævis crusta, sanguini insidens pleuriticorum.

25. Sanguini autem concretionis, sive, ut plures loquuntur, coagulationis num causam afferant acida, ut iidem autumant, an etsi quædam afferunt acida, non omnia tamen, ut aliis videtur, aut afferant, aut afferre pergant, si forte ex me quæras; simul dicam, alias præter acida esse posse causas unde sanguis concrescat, simul quasdam meas in misso e venis ægrorum sanguine attente, propiusque inspectando observationes adjiciam. Et primum, cum ego, idque non semel, in sanguinem inciderim, qui acidum quendam odorem nauseosum, atque, ut ita dicam, sylvestrem exhalaret; nunquam accidit; quamvis in pluribus malignis morbis sanguinem mittere coactus sim; ut in eo sanguine acidi odoris quidquam deprehenderem. Deprehendi autem in fœmina quam assidua æstiva febris, itemque in viro, & sexenni puero, quos vernæ intermittentes, benignæque, ut illa, tertianæ, alium alio anno exercebant, quibus vena certis cuique de causis secari debuit. Durum quidem puero, & perpauco cum sero crassamentum fuit; mediocriter autem firmum in illa fœmina, eoque viro, & in hoc certe cum sero potius pauco, eoque subflavo. Quo etiam in viro accidit, ut cum odorem illum quarta a missione sanguinis hora animadvertissem; post alias septem percipere vix possem, non obscuro indicio, fuisse ejus causam in corpusculis facilius avolantibus, quam a cæterorum sanguine, in quo post decem aut duodecim horas vigentem perceperam. Nec in iis solum de quibus indicatum est. Nam vel ubi nulla esset febris, ut in recurrente acerbo capitis dolore, itemque ut in scabie, idem sanguinis erat odor, plurimo sero præditi circum crassamentum tenaci crustula obductum, in illo tamen cui caput dolebat, non ita durum, & nigrum, ut in scabioso; quanquam uterque scabiosus erat. Ne vero sanguinem putes in scabiosis omnibus acidum olere; in aliis non oluit, ut neque in Viro Nobilissimo quem erodens cutem crustosa affectio, introrsum temere iis diebus repulsa, male habebat, sanguine sub lentissima crassa pelle diffluens crassamentum habente. Quin illi eidem scabioso cujus secundo loco memini, cum esset quater intra quinque menses sanguis emissus, ex hoc acidus odor exstitit, non nisi semel. Sed ejusmodi sanguinis haud ita raram, ut vides, affectionem mittamus, ut multo rariorem, quæ Patavii anno ab hinc decimo, non olfaciendo, sed tangendo percepta est, consideremus.

26. Catharina B. honesti viri Josephi R. honesta uxor, mediocri statura mulier, temperatura autem sanguinea, ut cum annum agenti decimum tertium menstrua cępissent, nec copia modica, eadem, vel majori fluere singulis mensibus perrexerint, etiam lactanti, & lac multum post primum, alterumque partum; bis enim peperit; gignenti, tum etiam postea febre inflammatoria quotannis & vere, & autumno, idque annis duodecim, laboranti, tametsi crebro ob eam febrim sanguis mitteretur, imo etsi primam earum febrium tanta ex utero hæmorrhagia excepisset, ut ultra undecimum diem perdurans, magnam pulsuum infirmitatem afferret, quam & morbus regius secutus est; post duos tandem menses, promota urinarum copia solutus: hæc igitur mulier, cujus temperaturam, morbosque omnes ut tibi hactenus memoravi, ita sum insequentes memoraturus propter illas causas quas, narratione absoluta, attingam; cum annum agens undetrigesimum de funesto carissimi fratris casu improvisum nuncium accepisset, animoque, acri alioquin, & intrepido, illico defecisset; ad se rediens, menstrua, in quibus tum forte erat, emansisse, animadvertit, postridie autem iterum vidit, non qualia antea, sed aquæ instar in qua caro recens lota est: cujusmodi, insecutis deinceps aliquot mensibus, statis temporibus prodiere. Quamobrem missus est sanguis, nec semel, mox autem sæpius in gravissima oborta febri, quæ sudore finita est. Verum post hæc ad priorem naturam menstrua rediere, neque ipsis obstitit duplex tertiana continua febris, quæ verno tempore quotannis, idque ad decennium, revertens, non nisi iterata sanguinis missione, & dato cortice Peruviano, discedebat. Post id decennium, æstate febres ejusdem ferme generis ingruerunt, sed eo acerbius, & periculosius vexantes, quod sævos conjunctos habebant totius ventris dolores, uterique hæmorrhagiam, tunc fere magis augescentem, cum illi nonnihil se remittebant. Pugnatum est modis omnibus, in his sexies repetita sanguinis missione, cujus serum croceum erat, crassamentum autem durum, & crusta polyposa obtectum. Sed quamvis & febris, & illa symptomata nonnunquam imminuta sint, nonnunquam, ut videbatur, sublata; non tamen his omnibus est finis impositus, nisi per ipsam, magna, si unquam, copia reversam uteri hæmorrhagiam die ex quo febres inceperant quadragesimo quincto. Cito nihilominus convaluit mulier, atque ita convaluit, ut triginta quinque a postrema hæmorrhagia exactis diebus, menstruis rursus secundum naturæ modum redeuntibus, justoque tempore semper recurrere pergentibus, viginti ipsos menses egregie valens traduxerit. Sed posteaquam æstate A. 1749. magnam, siti cogente, aquæ vim sine ulla stomachi molestia sæpius bibisset, quam annis superioribus vel febricitans nullo modo ferre poterat, eo autem qui secutus est, autumno propter externas evidentissimas causas corpus laboribus animum ægritudine afficientes, in nauseam, vigilias, dolorem capitis, lassitudinem incidisset; illud accessit proxima hyeme, ut cum thorax, & caput valde æstuarent, venter, artusque inferiores frigerent, nec vestibus, nec ullo alio auxilio satis a frigore defendi possent, itemque ut horrore per dorsum vagante corriperetur a prandio, noctu autem magis cum in lecto se ex uno in alterum converteret latus: quin etiam tremoribus, siquid somni caperet, & repentinis terroribus excitaretur; quanquam nec deerant diurni quidam, falsam certe quadam in re imaginationem consequentes, ob quos identidem animo deficiebat. Hinc illa omnia de quibus novissime dictum est, in dies augebantur, & internæ oppressionis sensus urgebat, caputque in primis grave adeo factum erat, & vertigini obnoxium, ut mulieri fulcro opus esset, ne caderet. Agebat tunc annum quadragesimum tertium, cum Medicum accersivit suum; is a quatuor annis jam erat Mediavia noster; eique ipsis Nonis Maji A. 1750. hæc narravit omnia, illudque insuper quod in ejusmodi muliere præcipua est adnotatione dignum, menstrua, quorum copia quæ semper fuisset, ex superioribus intelligitur, & quæ proxima æstate non minor fuerat, tametsi bis singulis fluebant mensibus, & quam consuessent, calidiora, atque adeo calidissima, jam sibi ex quo sic affecta esset, non modo imminuta, sed frigida prodire cœpisse, & frigida etiam novissime prodiisse. Quibus auditis, alvo, cujus adstrictionis mulier semper obnoxia fuerat, confestim, sed leniter, soluta, imperatur sanguinis missio, quo non prosiliente, sed lentius defluente, illud quod prolixæ hujus meæ narrationis causam præbuit, simul ab ægra, simul a Chirurgo, spectatæ fidei æque, ac experientiæ viro, Daniele Fasolato summa cum utriusque admiratione animadversum est, sanguinem, cujus exeuntis vehementem fervorem & illa alias, & Chirurgi, vas quo excipitur, vitreum manu tenentes mirabundi interdum perceperant, nunc adeo frigidum prodire, ut ægra de gelida; sic enim ajebat; per cubiti flexuram defluente quereretur; Chirurgi autem manus frigore afficeretur. Paucum, & croceum ejus sanguinis serum fuit; nigrum, & viscidum crassamentum. Cujusmodi & frigore, & ferme etiam natura fuit is qui vespere missus est de pede. Cum prope nullum esset hinc, & a remediis quibusdam, ut vocant, cardiacis levamen relatum; non dubitavit Medicus in ejusmodi præsertim fœmina, quo sanguis in majorem motum concitaretur, postridie e brachio, & pede mittere eodem tempore. Et voto respondit eventus. Nam & sanguis prodiit non adeo frigidus, & dum prodiret, demi sibi oppressionis sensum, mulier ajebat, & vespere obor-

oborta febricula, noctu inferiores partes, quæ ſuperioribus menſibus ſemper riguerant, nonnihil calefecit; mane autem remiſit, & mulierem mox reliquit. Bene hęc ſe habuit dies decem, inferioribus artubus tepidis, pulſibus qui duri, parvi, humiles, prementi digito non reſiſtentes antea fuerant, nunc oppreſſione ſublata, in melius converſis, uriniſque ipſis quæ prius, ut multæ, ſic crudæ, & limpidæ excernebantur, jam ad naturalem modum, coloremque accedentibus.

27. Accipe nunc reliqua; neque enim ſatis eſſe, duco, quæ prægreſſa, & comitata ſint ejuſmodi ſanguinis affectionem propoſuiſſe, niſi & quæ deinceps conſecuta ſunt omnia ad certum uſque tempus memorentur. Igitur decimo exacto die, ecce levis dolor eam partem metatarſi ſiniſtri pedis invadit quæ digito pollici reſpondet, breviſſimus ille quidem, ut cum ſemel primo die, poſtridie autem tredecies ingruerit, intra ſemihoram quinquies recurreret, atque ita evaneſceret, ut paulo poſt illo eodem die mulier exire domo potuerit vix aliquo cum incommodo, niſi revertens cecidiſſet repente, & ſine ulla exteriore cauſa, in latus dexterum, nec niſi aliorum adjuta manibus ſurrexiſſet. Domum tamen reverſa eſt: ibique levis primum is dolor, poſtridie autem magna cum febri acutus adeo, atque aſſiduus rediit, ut totum illum diem acriter vexarit, nec niſi opio dato quieverit. Inſequenti die ſine dolore, & febri fuit; ut bene habens e lecto ſurrexerit. Die autem proximo convulſione pectoris, & colli vehementi correpta eſt. Deinceps a febri, & dolore, quibus ſe magna addebat convulſio, male habita eſt, remittentibus quidem interdum vel ad triduum, alias vero perſtantibus, aut invaleſcentibus adeo, ut vix ſpiritum ducere liceret, & denique caput gravi ſopore premeretur. A prima illa convulſione dies undecim cum morbo pugnatum eſt alias dato oleo ex dulcibus amygdalis recens expreſſo, alias antiſpaſmodicis pulveribus ejuſdem generis ac qui a Marchione nomen habet, cinnabari interdum, nonnunquam opio, quod in medio morbi curſu deſertum eſt, cum inutile vel datum ad duo grana deprehenderetur, ſæpius autem vena, ſemel videlicet in brachio, bis in manu, ter in pede inciſa, unde noviſſime emiſſus ſanguis & ſoporem illum, & convulſionem ferme ſuſtulit, febri ſuperſtite, quæ mane quotidie ſe prodebat ſiti, ac dolore capitis, & ſtomachi hactenus ſtipata dum ad vigorem perveniret, illis deinde ceſſantibus, & febri ipſa adeo ſe remittente, ut veſpere nulla eſſet propemodum, & ægra noctu ſic ſatis dormiret. Quæ febris cum dies aliquot ad eundem modum perſtaret, Peruviano cortice vix ad unciam partite ſumpto, mulierem incolumem reliquit. Ab eo tempore triennium ſine ullo incommodo traductum eſt, quod eſſet adnotatione dignum. Poſtea autem dolores, febres, convulſiones, alia ejuſmodi redierunt, ſed prioribus leviora ſemper, & citius largis ſanguinis miſſionibus cedentia. Ad quę jam olim a me litteris mandata, hæc placuit addere, quæ cum hæ Epiſtolæ ſub initium A. 1760. deſcriberentur, ſedulo a me quæſita de eadem muliere accepi. Anno illam 1758. qui ejus ætatis quinquageſimus primus fuit, menſtruis denique purgationibus carere cœpiſſe, quę ad id tempus & uberrimæ, & coccineæ eſſe perrexiſſent. Nihilominus ſic ſatis valuiſſe, & valere, niſi quod fere aſſiduus in ventre eſt glaciei ſenſus: qui cum inde ad pectus aſcendit, eam affert reſpirandi difficultatem, ut continuo ſanguis, neque copia modica, mittendus ſit. Nec deeſſe quæ id ferant, vires mulieri, bonum adhuc & corporis habitum, & faciei colorę ſervanti.

28. Habes de affectione ſanguinis haud minus fortaſſe admiranda quam cum apud Lowerum (c) in immani hæmorrhagia totus propemodum effuſus, ſimul autem juſculis identidem ſumptis inſtauratus, his quam ſibi ſimilior efflueret, homine tamen non vivente modo, ſed ſanitati reſtituto; habes, inquam, omnia ex Mediaviæ noſtri Medica ephemeride, prolixe a me quidem, ſed, ut puto, haud inutiliter excerpta. Quanto enim difficiliores hujuſmodi res habet explicatus, tanto diligentius danda opera eſt, ut ab iis qui explicandam forte ſuſcipiant, nihil ex hiſtoria deſideretur, ſecus atque in aliis accidit in quas hactenus incidi, Obſervationibus ejuſdem generis. Ut enim quod Spigelius noſter (d) ſcripſit de *ſanguine craſſo ac frigido*, quem e ſecta vena poſt frigidam ab æſtuantibus epotam vidit, nec ſine difficultate, prodeuntem, omittam, quippe cum potius ab œſophagi frigore intra adſitam arteriam Magnam denſiorem craſſioremque factum, quam actu frigidum videatur intelligere; certe quæ Obſervatio olim apud Riverium (e) propoſita eſt in muliere admodum iracunda, quæ intra quinctam a ſecta vena diem interiit, tantum abeſt ut ſciamus, quibus prægreſſis cauſis, aut comitantibus ſymptomatibus febris illa eſſet qua tunc aſſidua laborabat, ut Thomæ Bartholino (f) per divinationem, ut ita dicam, conjiciendum fuerit, horrorem perpetuum illi febri comitem fuiſſe. Petrus autem Borellus (g) ſatis hoc habuit ſcribere, equitum ducem *ſanguinem frigidum, in morbo phlebotomatum, emiſiſſe*; ut ne morbum quidem quo tenebatur, aut quis id retulerit, doceamur. Sed & explicationem addit ejuſmodi, ut mirum ſit, non jam contigiſſe id nonnunquam, ſed potius non ſemper, aut non multo ſæpius contingere. Denique Gabriel Clauderus (h) explicationem producens aliam, ſecundum quam in graviſſimis apoplexiis ſemper, aut plerumque id accidere deberet; idem quod apud Riverium eſt, ait, ſe in duabus Matronis violento paroxyſmo apoplectico correptis obſervaviſſe, proſiliente videlicet, dum e vena emitteretur, in ſuam quoque manum frigido ſanguine; illarum autem utramque per adhibita, ac data volatilibus fœta particulis medicamenta reſtituiſſe. E vena autem mulieris noſtræ haud proſiluit ſanguis, ſed lente defluxit; ut aliquanto facilius huic ſuam, qualis ea cunque eſt, Clauderus explicationem accommodaſſet. Idem ſubjicit (i) ſanguinis frigidi e naribus ſtillantis, & urinæ frigidæ prodeuntis Obſervationes. Quod ſi contigiſſet, ut ſerius ſcriberet; adjicere potuiſſet alias tum lotii frigidi emiſſi, ut puta a milite (k), & a puero (l), utroque maligna lethali febre prægravato, hoc inſuper jam toto frigido, tum fœtus gelidi ejecti, non ſolum jam mortui, & a gelida jam matre, ac mox intra horam moritura (m), ſed & vivi a victura (n) ea toto corpuſculo *frigiditate intentiſſima*, & ea *rigiditate plane inſolita & quaſi lignea*, ut ab ortu ad triduum quod vixit, niſi reſpiraſſet, idque admodum leviter, pro mortuo ab omnibus habitus omnino eſſet. Neque exemplum omiſiſſet Clauderus illuſtris Fœminæ (o), cui *aliquot ante mortem diebus exſpiratio ſemper fuerat frigidiſſima*, in extincta autem cum pulmo uterque *copioſos* haberet *ſcirrhos & vomicas*, ſiniſter *tactu exceſſive inſtar glaciei frigidus* inventus eſt, *quale frigus neque in altero* pulmone, *neque in ulla alia corporis parte obſervabatur*. Sed nos & mortuos, & cito morituros ſeponamus, eoſque dumtaxat quos ſervare potuit Clauderus, quamvis frigidus e naribus ſanguis ſtillaret, aut urina frigida prodiret, cum muliere noſtra, quæ ipſa quoque ſervata eſt, comparemus. Certę & ægræ noſtræ menſtrua frigida provenerant: quanquam ſatis diſcriminis eſt inter ſanguinem ex inciſa vena ſtatim manantem, & ſanguinem in narium, uterive, ac vaginæ caveas ſtillatim excidentem, humoremque tandem, poſtquam e ſanguine ſecretus eſt per viam longiſſimam defluentem; ut aliquanto minus difficile ſit intelligere, quomodo hæc frigida exire, quam quomodo in vena ſanguis frigidus eſſe potuerit. Quod ſi ut inferiora, ita ſuperiora etiam corporis in ægra noſtra tunc friguiſſent; fortaſſe alicui veniret in mentem dicere, cum reliquus ſanguis qui per viſcerum penetralia interea flueret, ſic ſatis calidus, vitæque ſervandæ aptus eſſet, eum dumtaxat qui per exteriores venas, ipſique cuti ſubjectas ferretur, ab hujus frigore refrigerari potuiſſe. Verum ne huic quidem explicationi, cujuſquemodi ea ſit, hic ullus eſt locus. Nam & ſuperiora æſtuabant, neque mulier de ſanguinis defluentis frigore conqueſta eſſet, niſi cutis minus quam ſanguis, fuiſſet frigida. Qua igitur ratione ſanguis poſſit non modo qualis in piſcibus eſt, ſed frigidior in viventibus, victuriſque hominibus interdum eſſe, ipſe quo ingenio es, diſquires. Mihi vero, cui hiſtoriam ſumma fide propoſuiſſe, cum aliiſque comparaſſe ſatis eſt, ad alia quæ tametſi miranda non ſunt, ipſa ad memoriam revocavit, eſt tranſeundum.

29. Cum Bononiæ degerem, honeſtus vir quotidie frigore corripiebatur, quod etſi nullus ſequebatur calor, de duobus nobilibus Medicis alter pro febri, alter, quoniam æger, eo frigore correptus, cadebat, pro vertiginoſo affectu malebat accipere. Perſanatus eſt uſu cardui benedicti, & ſpiritus ſalis ammoniaci. Mulierem quoque memini annos natam ad quinquaginta in illud S. Mariæ de Morte Noſocomium exceptam, ſingulis noctibus a certa hora ad matutinum uſque tempus frigore

(c) Tract. de Cord. c. 2. (d) De hum. corp. fabr. l. 6. c. 2. (e) Obſ communic. 46. (f) Cent. 4. Epiſt. Med. 47.
(g) Cent. 2. Med. Phyſ. Obſ. 51. (h) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obſ. 138. (i) Ibid Obſ. 139. & 140.
(k) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 206. (l) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 34. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 80.
(n) Earund. Cent. 9. Obſ. 30. (o) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

gore prehendi cum tremore, quem pulſus non crebrior quidem, ſed obſcurior factus, neque aliud præterea comitabatur incommodum, neque calor ſequebatur febrilis. Quin pedibus erat aſſidue frigidis, & ſæpe aliis quoque, ſed incertis, horis brevi frigore, tremore, & pulſus obſcuratione corripiebatur. Cum viginti jam dies res ad hunc modum ſe haberent; dato cortice Peruviano, primi omnium erratici illi rigores abiere, periodici autem remiſere, demum hi quoque ſine redeundi facto, incolumem fœminam reliquere. Sed hi ad febrim ſui generis ſpectare mihi quidem ſunt viſi. Tremores autem alios, febrilium quidem ſimillimos, ſed cum vero frigore non conjunctos, nedum calore nullo exceptos, quos meæ Civitatis Patricium Virum alternis noctibus invaſiſſe, ſcio, alio retuli, ipſoſque multis ſponte urinis, multiſque lenis pharmaci auxilio per alvum ejectis ſublatos vidi ſine illo cortice: quanquam periodicos quoſdam affectus, ſive febriles ii ſint, vel abſque eo ſæpe abigi, nemo ignorat, ſive non ſint, eo nonnunquam pervinci, a pluribus adnotatum eſt.

30. Cujus vi corticis (ubi perpaucas, in quibus minus reſpondere viſus eſt, Conſtitutiones excipias) longe certius, ſi quidem eo quo par eſt, & tempore, & pondere ſumatur, febres profligari periodicas, ſive illæ intermittant, ſive ex intermittentibus jam ſint factæ aſſiduæ, ſive benignæ, ſive malignæ ſint, & pernicioſæ, nunc ferme inter omnes conſtare, arbitror, quando vel quoſdam noſtrates Medicos, quos timor olim, & averſatio neſcio quæ a corticis uſu abſterrebant, feliciſſimæ ejuſdem ope, promptiſſimæque pernicioſarum febrium curationes, quas a nobis quoque in pluribus, ſplendidiſque etiam perſonis jam ante multos annos peractas viderunt, in meliorem adducere potuerunt ſententiam. Sed juſti quo remedium hoc exhibendum eſt, temporis notitia medentes fugere nonnunquam poteſt non tam eorum in præſentiendo imminentem perniciem incuria, quam caſu, velut accidit in Cardinali Eminentiſſimo Joanne Franciſco Barbadico, quem exitialis febris acceſſio propemodum ſuſtulit priuſquam febre teneri ipſum periodica, ſciri poſſet. Res per ſe, nedum quia in principe Viro contigit, cujus tibi alias (p) noviſſimum morbum deſcripſi, ſane digna eſt quæ commemoretur. Cum enim ſtatim ſub meridiem ſe in cubiculum incluſiſſet, neque oſtium hora qua ſolebat, recluderet; famuli, nihil primum, niſi ſacris precibus, aut lectione diutius detineri, poſtea autem cum jam adveſperaſceret, mali aliquid ſuſpicati, oſtium leniter, deinde cum reſponderet nemo, validius, ſed fruſtra, pulſantes, inclamanteſque, denique per feneſtram ingreſſi, herum ſine voce, ſenſu, motu jacentem invenerunt. Accerſitus confeſtim Medicus præter hæc mala, quæ tamen magis magiſque jam remittebant, convulſivos tendinum ſubſultus, febrimque deprehendit. Quæ, cæteris illis omnibus intra horulam per ſe abeuntibus, una reſtitit. Poſtridie mane Vallisnerius, & ego advocamur. Quæritur, quis, & unde fuerit heſternus ille repentinus, & graviſſimus morbus; quem febris ſolverit, ut videbatur. Narrat Medicus, eryſipelas non multis ante diebus in facie apparuiſſe. Verum aeris fortaſſe injuriis; erat enim autumnus A. 1729. æger autem magis de ſuis Epiſcopalibus muniis, quam de ſe, ſolicitus, nunquam decumbere voluerat, neque intra cubiculum ſe continere; introrſum repulſum, de improviſo evanuiſſe. Heſterni morbi ſe nihil niſi finem vidiſſe: quem autem ad modum ingruiſſet, ne ægrum quidem ſcire, cum quid ſibi tot illis horis accidiſſet, neque tum ſenſiſſet, nec modo aliud reminiſceretur, niſi ſe, quaſi a tempeſtate frigidulum, lectum petiiſſe. Hæc eadem æger confirmabat, quem alacri, ut ſolebat, erectoque animo invenimus, jam levius leviuſque febricitantem, nullo eorum quæ pridie fuerant, veſtigio ſuperſtite. Quæ tametſi quem proprie ad morbum referremus, non una de cauſa dubitabamus; aliquid tamen monſtri intus ali, cum Hippocratis aphoriſmus (q), tum ratio quoque ipſa dubitare non ſinebant. Hanc igitur, illumque ſecuti interea dum clarius aliquod lumen exiſteret, materiam eryſipelatis, quæ introrſum regreſſa, magnum, ut jam cœpiſſet, poſſe rurſus afferre periculum videbatur, extrorſum iterum pellere oportere, facile agnovimus, & Medico, Seni utique experienti, & ſpectato, aſſenſi ſumus, qui jam prima illa nocte iis datis quæ ſine turba ad cutem ferrent, obſequentem naturam habuerat, ut & noctu ſudor, & tunc aliquis adhuc mador ſequeretur. Et toto quidem illo die novi, quod animadverteremus, nihil fuit. Sed nocte proxima ecce febrilis acceſſio, quæ tamen præter quoſdam convulſivos tendinum ſubſultus, nihil quidquam grave oſtendit uſque ad meridiem. Quo demum tempore aut eadem, aut altera potius acceſſio tot ſimul, tamque horrifica mala protulit, ut continuo omnes arceſſeremur. Ægrum invenimus, qui nec loqui, nec percipere quidquam poſſet, cum difficillima reſpiratione ſtertentem, apoplectici ſimilem, niſi aſſiduis tendinum ſubſultibus agitaretur, pulſibus autem perobſcuris, & nihil prementi digito reſiſtentibus. Tunc enimvero manifeſtum fuit quo nudiuſtertius morbo correptus eſſet, hancque eſſe alteram pernicioſiſſimæ tertianæ febris acceſſionem, quæ primæ illi, ut hora, ita etiam gravitate, & numero ſymptomatum reſponderet, vel potius antecelleret. Nec ſpes erat per ea quæ exterius dumtaxat tunc facere liceret, imminens exitium retardandi, cum mala omnia, quæ modo diximus, magis magiſque ſub oculis, manibuſque noſtris ingraveſcerent; ut ex iis qui viderunt; complures autem viderunt; fuerit nemo, quin pro certo haberet, ac per urbem totam inexpectato optimi Paſtoris caſu perculſam, pronunciaret, mox eſſe moriturum. Quo etſi in metu ego quoque eram; ſpeculæ tamen aliquid ſupereſſe, dicebam, ſi forte hæc pariter acceſſio, ut prior, remitteret, ſi non eadem hora, quippe gravior, at una, aut altera tardius. Itaque ab ſociis Medicis, ſub veſperam, tanquam a conclamato, diſcedentibus, quæſivi, num quidquam, ſi acceſſio remitteret, obſtare crederent quo minus Peruvianum corticem darem: illi vero, ſi modo fieri poſſet, ut interea neque in cerebro, neque in pulmonibus ſanguis pertinacius hærere cœpiſſet, aſſentiri ſe, reſponderunt.

Intra primas noctis horas paulatim pulſus minus malos fieri, & apparere ſudorem, animadverti: deinde ſenſim pariter, ſenſimque ægrum ad ſe redire, & intra eam noctem, qua ipſe domum reverti nolui, exitialia omnia ſymptomata prorſus evaneſcere; ut ſummo mane, reſtituta deglutiendi facultate, & febri ad juſtam remiſſionem perducta, jam eſſet remedio locus. Quod, ſicuti in ejuſmodi graviſſimis periculis facere cum Eximiis Medicis ſolitus ſum, tum ex iiſdem corticibus apparari antea juſſeram, non quorum ſpecies ſenſuum dumtaxat fallaci interdum indicio ſe magis commendaret, ſed quorum ope intermittentes febres pro certo abactas eſſe, conſtaret, tum ad ſemunciam in primo hauſtu ſumendum dedi; reliquum autem, quod triplum erat, in multo minores partes per juſta intervalla diſtribui. Eaque ratione conſecuti ſumus, ne ingrueret acceſſio tertia, procul dubio ægrum, quem ſecunda prope confecerat, ſublatura. Sed ne ſecunda quidem ingruiſſet, ſi in primæ remiſſione idem facere veniſſet in mentem. Non venit autem, introrſum verſi eryſipelatis, quod certum erat, materiam ſpectantibus, non febris: quam, non conſecutam, ut ſæpius ſolet mala illa graviſſima, ſed attuliſſe, & periodicam eſſe, quis divinaret? quando neque initium ipſius viderat quiſquam, neque Patavii ea tempeſtate febris ulla ejus generis erat animadverſa; etſi per illos dies, ut poſtea novimus, in Civitate non ita diſſita eadem fuerat, ægrumque illuſtrem, dum corticis oblatio ab una ad alteram intermiſſionem differrentur, proxima acceſſione jugulaverat. Quamobrem tu, cujus gratia hæc ſcripſi, ſiquando caſus ejuſdemmodi incidat, cujus initium ignotum ſit, tametſi cauſa eſſe manifeſta videatur; noli omittere de natura febrium, quæ tunc vagentur percuntationes; neque enim ſemper id quod nobis accidet, ut quæ prima pernicioſi generis exiſtat, ea tibi curanda obveniat.

31. Nec vero, ſi æger non ſenex ſit, ejuſmodi febris immunem fore, credito propterea quia Doctis Viris ipſam nunc placeat *febrim intermittentem ſenum ſoporoſam* vocare. Etſi enim ea ætate ſæpius contingit, & ſeptuagenario erat major tum Cardinalis de quo modo dictum eſt, tum generoſus Comes M. Ant. Trento, quem annis ante eum quinque ab eadem febri periclitantem eodem remedio curaveram, eorum neutro, quod minus frequens eſt, in febrim recidente; tamen & Mortonus (r) puerum duodecennem, & Tortus (ſ) puellum teneræ ætatis, nedum alium in medio adoleſcentiæ curſu his, quas *lethargicas* appellabat, febribus laborantes, propoſuere. Pariter non quia primos paroxyſmos, aut primam alicujus paroxyſmi partem ſine profundo iſto ſopore ægri tranſegerint, velim ſine metu ſis, ne in ulterioribus paroxyſmis, aut paroxyſmi partibus ſopor ingruat. Nam quamvis ſæpius antea, quin multo antea; non raro tamen ſeptimo demum paroxyſmo advenit: & quamvis

(p) Epiſt. 13. n. 3. (q) 25. Sect. 6. (r) Pyretolog. Exerc. 1. c. 9. Hiſt. 25.
(ſ) Therapeut. Special. ad febr. period. pernic. l. 4. c. 3. Hiſt. 9. & 3.

in ipsa paroxysmi invasione simul invadere plerumque soleat, ut Sydenhamius quoque (t) significat, idque tempus, juxta Harveii (u) dissectiones mortuorum in principio accessionis, remoræ sanguinis fit opportunum; non desunt tamen exempla gravis soporis non modo aliis paroxysmi temporibus, quod non infrequens est, sed, quod perrarum est, hoc declinante advenientis, quale in Commercio Litterario (x) adnotatum videbis. Hic tu indicia fortasse optabis, per quæ dum febris a benigna non videtur differre, conjicere possis, perniciosum istud symptoma esse adventurum. Id & alii optaverunt non minus, quam noscere siquis forte ante annum 1731. ejusmodi febres observasset. Cujus utriusque voti vel uno lecto, quem laudavimus, Torto, facile compotes fieri potuissent. Qui cum scripta ante finem sæculi XVI. ab Ludovico Mercato, & rursus ante finem sæculi XVII. ab Richardo Mortono de Perniciosis Intermittentibus Febribus in celebrem Therapeuticen suam (y) non sine additis Scholiis transtulisset, perfecit, ut scire omnes possent, Hippocrati, & Veterum non paucis ignotum non fuisse, Intermittentes Febres aliquando malignas fieri, & exitiales (z), tum quibus ex signis Mercatus generatim docuerit intelligere, eas fore perniciosas (a), speciatim vero in illis de quibus loquimur, pertimescere, ne *tertia*, *aut quarta* accessione *gravis somnus*, *vel gravis alia ex soporiferis* affectionibus *omnino essentialis fiat* (b). Nec vero prætereunda sunt quæ Tortus quoque & generatim, & speciatim ex propria observatione signa proposuit (c), & productis suo loco historiis tum ad cætera genera (d), tum ad hoc quo de agitur (e), pertinentibus confirmavit. Quibuscum junges quæ ab altero Illustri Medico adjecta sunt signa ad hoc idem genus spectantia (f). Soporis autem gravissimi mox adventuri indicium videbis apud Tortum (g) hoc inter cætera, quod æger interdum balbutiens verba mutilet, vel unum pro alio proferat, *non secus ac si levi apoplexia in linguæ paralysim degenerante foret detentus*. Est etiam apud eundem Vetulæ historia (h), cui in febris exacerbatione cum accidisset non modo ut recte verba proferre non posset, verum etiam manifesta aliqua oris contorsio, in sequenti exacerbatione cum iisdem sopor insuper gravis accessit, in proxima autem, apoplexia, quæ in paralysim dexteri totius lateris transivit: atque ut scias, hæc a febri fuisse; usu Peruviani corticis sublata sunt. Intelligis non solum quæ soporem, & post hunc apoplexiam interdum prænunciarint, sed simul apoplectici potius generis, quam lethargici istum esse soporem, præsertim cum eo stertore conjunctum, qui cum graviori apoplexia jungi solet. Quæ spectantes Sydenhamius (i), aliique insultum hujusmodi *Apoplexiæ veræ similem plane* esse, scripserunt, & Tortus ipse (k), tandem, nisi per corticem inhibeatur, *fortis Apoplexiæ instar* occidere, Mortonus autem (l) puerum quem supra memoravimus, bis inventum ab se, ait, *stertentem*, *cæterisque Apoplexiæ fortissimæ symptomatis affectum*, senem autem Avunculum suum (m) multos jam annos hebetem & somnolentum, *apoplexia* correptum fuisse, retulit, ejusdem generis, ut insultu remittente, utrumque cortice eodem, larga manu dato, servaverit. Senis vero hujus hebetis & somnolenti, & obesi insuper commemoratio, cum historiis aliis conjuncta, & speciatim cum ea quæ in Commercio Litterario (n) ab diligenti sane, ac solerti Observatore descripta est, Anus videlicet quæ diu antea brachii stupore, & debilitate, mox etiam capitis gravitate, vertigine frequenti, & magna pedum lassitudine afflicta, sopore profundissimo in febris intermittentis paroxysmis corripiebatur; hæc, inquam, exempla solicitum facere te debent in febribus intermittentibus quæ homines detineant iisdem, aliisve capitis ejus generis, aut nervorum affectibus obnoxios, ne forte sopore isto terrifico, aut, ipso etiam non prævio, apoplexia prehendantur. Namque ut ex laudato Observatore (o) exempla suppetunt *apoplexiæ immedicabilis*, & *apoplexiæ subito* occidentis, quæ soporem secutæ sunt, sic & alia habemus in quibus *absque soporoso affectu prægresso*, intermittentibus correptos febribus rapuit apoplexia. Igitur ubi æger iis erit obnoxius malis de quibus dicebamus; illi præsertim, sicut alii, fac corticem & tempestive præbeas, & justo ut tempore possit retineri cures; is enim quem subito apoplexia occisum retulimus, nequaquam potuit retinere. Quæ me res in Comite Trento, simul quasi apoplectico, ut dictum est, sopore, simul nimia alvi lubricitate affecto, eo magis anxium habuit, quod ejus Fratrem annis superioribus repentina apoplexia sublatum fuisse, non ignorabam. Sed in paroxysmi remissione iis quæ ventriculum corroborarent; opii enim vel pauxillo tunc uti veritus sum; sic satis admistis, ut retineretur cortex, operam dedi. Deus autem meis annuit votis.

32. Non puto, gravius te ferre; non mirari autem, certo scio, quod pro mortuorum ex hisce febribus anatomicis Observationibus, Observationes protulerim in viventibus habitas. Nosti enim cum in ea quæ in Sepulchreto est de Febribus Sectione quasdam hujus quoque alterius generis historias (p) proponi, tum præsertim a periculosis dissectionibus me refugere consuevisse. Quo minus, opinor, expectabis sectiones a me institutas eorum quos malignæ febres variolis stipatę absumpsere, cum scias, me necdum variolis fuisse correptum. Neque enim tanti sum animi, ut imitari audeam Theodorum Zwingerum, qui ut in Sepulchreto (*) etiam leges, cum eo nunquam morbo laborasset, puerum eodem occisum dissecuit. At enim, inquis, vel peste ipsa peremptorum cadavera, jam frigida præsertim, dissecta, nocere negarunt Doctissimi Viri. Ego vero hos legi; sed quid Thomas Bartholinus (q), & Isbrandus Diemerbroeckius (r), qui eosdem legerant, censuerint tamen, animadverti. Nam primus, *nollem*, inquit, eorum rationibus *nimium fidere*; alter vero, cadaver, cum jam plane perfrigeratum est, *multo* quidem *minus contagiosum est*, *quam corpus morbosum vivens*; contagiosum autem esse, non negavit, imo exemplo suo quid sentiret, ostendit, cum, etsi erat qui carbunculos in ejusmodi cadaveris ventriculo se ipsi ostensurum promitteret; (s) sibi, ait, *non placuisse irritare crabrones*, *& aperta abdominis cavitate contagii periculo se exponere: illudque se credere*, *quam videre*, *maluisse*: & rursus (t) cum in *refrigerato* cadavere exatuhemata per artuum musculos altius pergere, a Chirurgis, se præsente, demonstratum esse, narrasset; an viscera quoque iisdem inficiantur, *oculorum experientiam non habeo*, inquit, *propterea quod licet contagium a dissectione musculorum parvi faciam*, *illud tamen ex apertione cavitatum abdominis*, *& pectoris furiosius in astantes irruere posse credam*. Noli igitur mirari, quod inter quamplurimos esse malim, quam inter *paucissimos*, ut idem ait (u), iis *credentes*, *qui cadavera pestiferorum contagiosa non esse*, *asserunt*. Quod si paucissimi non fuissent qui iis crederent; putasne, post tot pestilentias, futuras fuisse tam paucas cadaverum in ipsis extinctorum Observationes, quæ in Sectionem hanc Sepulchreti referrentur? perpaucæ enim sunt, si demas quæ ex auditu scriptæ, aut quæ incredibilia habent, tum quæ repetuntur, ut quæ Observatione LXII. postquam §. 3. posita fuerat, §. quoque 7. iteratur. Et ne forte suspiceris, Anatomicos ab illorum dissectionibus inani potius metu, quam rationibus fuisse absterritos; has legesis simul cum contrariis perpensas apud eosdem Bartholinum (x), & Diemerbroeckium (y). At si illis perlectis, nullum tamen esse periculum quod metuamus, arbitraris; accipe quid in Theatro hoc nostro acciderit corpora eorum dissecantibus quos maligna dumtaxat, non pestifera, occiderat febris. Ex peticulari, quam vocant, febri mortuum Prosector, juvenis valens ac robustus Stegagnonius, hactenus inciderat, ut solos dorsi musculos, Diemerbroeckio fortasse credens id parvi facienti, appararet, cum eadem febri correptus, e vivis ereptus est. At fuerit cadaver illud non omnino adhuc frigidum; certe erat intus extraque jam frigidum cadaver Aniculæ, cujus venter cum a Cl. Vulpio A. 1717. Januario mense aperiretur, ipse autem adstarem, ut singulorum viscerum sedem Auditoribus ostenderem, etsi nullus odor gravior solito existebat, nec ullum, præter intestinorum implicationem, vitium apparebat, continuo tamen insolitum quendam languorem sensi, non secus ac si animi instaret deliquium: mox autem ostensione illa absoluta, cum vix domum uterque rediissemus, pariter febrili horrore, & frigore, & dein calore ad eundem modum, eodemque tempore correpti sumus, indeque ego, quamvis fracta febris vi, per annos aliquot ita male valere cœpi, ut in nuncupatione Adversariorum IV. indicavi. Nec mirum etsi

(t) Epist. Respons. de Morb. Epidem. (u) Exercit. 1. de Mot. cord. & sangu. c. 16. (x) A. 1740. Hebd. 13. n. 2. (y) l. 2.
(z) Ibid. c. 4. Schol. 1. & c. 8. Schol. 1. (a) Ibid. c. 2. ante Schol. 3. (b) Ibid. c. 3. ante Schol. 3. (c) l. 3. c. 1.
(d) l. 4. c. 1. & 2. (e) Ibid. c. 3. (f) Vid. Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 32. (g) l. 3. c. 1. (h) l. 4. c. 4.
(i) Epist. cit. (k) l. 3. c. 1. (l) Hist. 25. cit. (m) Hist. 26. (n) A. 1738. Hebd. 33.
(o) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 24. n. 3. & A. 1734. Hebd. 13. post n. 2. (p) Append. ad Obs. 10. & 29.
(*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 19. cum Schol. (q) Consil. de Anat. Pract. n. 3.
(r) De Peste l. 2. c. 3. adnot. 12. (s) Ibid. l. 4. Hist. 15. (t) Hist. 32. (u) Hist. cit. 15. (x) n. 3. cit.
(y) adnot. 12. cit.

etsi enim ea fœmina pro apoplectica in Nosocomium illata fuerat, & reapse erat; illa tamen apoplexia malignæ, ut postea inquirendo compertum est, febri, cum domi ægrotaret, non ita pridem accesserat. Vides igitur, ne illud quidem satis esse ad periculum effugiendum, cadaver non ante incidere, quam frigidum factum sit: quam cautionem qui laudarunt, illud præterea animadvertisse non videntur, frigere exterius posse, interius autem calorem retinere, quod ex Epistolis ad te nostris intellexeris non raro fieri, & aliquando vel trigesima a morte hora (z) in ventris interioribus calorem superesse. Num igitur expectandum diutius est? At putrescens cadaver *multo magis contagiosum evadere*, ajunt, *quam corpus morbosum vivens*. Nec tu mihi objicias, fuisse, & esse qui, hisce omnibus pro nihilo habitis, impune id fecerint. Nam neque eadem natura, & vis est malignarum omnium febrium, neque eadem Prosectorum omnium dispositio: quarum neutram cum pro certo scire quisquam possit; quis tutius esse timidiorum consilium, neget, quam audaciorum?

33. Verum, ut ad me, & ad variolas redeam; equidem prima adolescentia cum in ejusmodi ipsarum Constitutionem incidissem, quæ neminem ferme ad eum usque diem interemerat, discendi studio abreptus, egregium in Nosocomio Medicum sequi non dubitabam, & qui ex variolis decumberent, eorum quoque pulsus explorare non verebar, nedum cætera adnotare, & inquirere, etiam leviora, ut puta quo collyrio fieret, ut cum reliqua cutis pene tota pustulis aspera esset ac fœda, in palpebris tamen lævis, ut videbam servaretur, & nitida; fiebat autem aqua stillatitia plantaginis in qua salis, ut vocant, saturni pauxillum erat solutum. Quę dum animadverterem; forte accidit, ut unus, itemque alter ex iis ægrotantibus, Medico frustra omnia quæ poterat, diligenter præstante, e vivis eriperetur. Quo exemplo admonitus, nunquam postea volui ejusmodi ægros invisere, ne ad Principes quidem Viros accitus. Nec, licet ad hanc usque ætatem processerim, committendum esse, duxi, ut in periculum me volens conjicerem, quando vel octoginta annos natis accidisse, novi, ut a variolarum contagio, cujus jam se immunes putabant, non secus ac pueri, inficerentur, & multo quam hi, facilius perirent; quanquam in sævissima A. 1749. Constitutione Foroliviensi, vetula, ea quam modo diximus, ætate major, eo morbo conflictata, raro sane exemplo evasit. Sed quod mihi facere non licuit, ut inde mortuos dissecarem, toties, & tot ab Anatomicis factum est, ut mirari subeat, Viros extitisse cæteroquin Doctissimos, qui post illorum jam editas Observationes, ignorare viderentur, aberraturos a vero, qui variolas alibi quam in cute, præsertim vero in intestinis, tum nunquam, tum semper provenire, contenderent. Horum primos, facile credas, cum in Observationes forte incidissent ejus similes quæ a Peyero filio (a) proposita est; alteri autem in alias cum iis convenientes quas ab se habitas memorat Cl. Gunzius (b), utrosque cæterarum oblitos, cunctas illi primos quidem, alteros autem his consimiles existimasse; quando multæ, jam relatæ in Sepulchretum, extabant, quarum aliæ cum illis, aliæ vero cum his apertissime consentiunt. Sunt præterea quas utrisque addendas colligere possis ex laudata Cl. Phil. Conr. Fabricii Dissertatione (c). Atque insuper ut Dissertatio altera (d), quæ, Busserio Præside, habita est, Observationem tibi exhibebit in Serenissimo quodam Principe, cum primis illis convenientem, ita quæ cum alteris conveniant, dabunt plures Volumina (e) Cæsareæ Academiæ. Quin aliæ non desunt historiæ, quæ & alibi quam in cute, neque tamen in intestinis, aliisve visceribus, conspectas variolas, aut se indicantes proponunt. Cujusmodi illæ sunt quas leges in Actis Hafniensibus (f), in Ephemeridibus (g) prælaudatæ Academiæ, in Opusculis Pathologicis (h) Præstantissimi Halleri, & hæc quoque est quam ab eo qui inter Magistros meos fuit, Jacobo Sandrio, cum Bononiæ olim essem, acceptam, ferme totidem ac Vir ille Doctus retulit, verbis subjicio.

34. PUER Nobilis, cui paucæ exterius variolæ, signa autem nulla erant aliarum quæ visceribus insiderent, suffocati instar moritur. CORPUSCULUM, ab Sandrio ipso apertum, pulcherrima viscera habebat omnia. Sed una laryngis musculis innata erat variolarum pustula, & circum hanc ater jam apparebat gangrænæ color.

35. Porro cum aliis quoque malignis febribus sæpenumero gangrænam interiorem conjungi; imo, si lethales sint, tunc viscerum inflammationes degenerare in gangrænas, ex pluribus, quas in Sectione hac Sepulchreti leges, Observationibus apparebit. Quibus has etiam adjunges. Sanctorius noster (i) *quidam alii putarunt*, inquit, *febrem malignam ab aliqua gangræna in jecore*, *vel in alio viscere oriri*, *quod nos non semel in cadaveribus observavimus*. Dominicus Gagliardi (k) in dissectionibus eorum qui a maligna febri pereunt, cum ulcera ab erodentibus medicamentis quæ vesicantia vocant, aperta, ipsa quoque gangræna affici incipiunt „ „ internas gangrænas persæpe conspici „ affirmabat. Et Josephus Lanzonus (l) Epidemicam describens Constitutionem Ferrariensem A. 1729. in apertis nonnullorum corporibus quos ea febris occiderat, inter cætera *aliquas maculas lividas in ipsis intestinorum tunicis* memoravit. Tu alia, quæ non deerunt, exempla adjicito.

36. Nunc antequam finem scribendi facio, te miraturum non puto, initio præsertim admonitum, nihil repetere me velle ex iis quæ ad te alias scripsi, miraturum, inquam, non puto, quod de certis quibusdam Febribus nullam hic mentionem injecerim. De earum plerisque egisse me, scis, cum de aliis agerem morbis. Nonnullas tamen, ut puta quinctanas, & quæ longiora intervalla habent, me fateor non nominasse; neque enim vidi, nisi septimanam excipias, quæ, cum Bononiæ degerem, in Patricio Viro exacte recurrebat: nec de illis dicere quidquam possum, nisi quod etsi quartanis fere succedant, non sunt tamen, ut aliquando factum est, pro quartanis habendæ quarum longiora reddita sint intervalla, nisi quartanas pariter cum succedunt tertianis, pro tertianis quarum tardiores facti sint reditus, contra ac Medici ab antiquissimis usque temporibus statuerunt, habere velimus. Quod præclare animadvertit Solers Vir Zevianus meus (m) ubi quartanæ mutationem in quinctanam, hujus in tertianam, & mox hujus in quartanam, & quartanæ denique in sextanam, hancque constantem, in adolescentula a se visam proponit: cujus ultimæ febris exemplum perrarum est, cum duo, haud amplius, me legisse, meminerim, alterum Gentilis (n), Lanzoni (o) alterum. Qui vero post hujus generis febres mortui sint, in iis quid sit inventum, me latet. Sed cum ipsæ diuturnæ sint, aut diuturnis succedant; veri simile est, post se relinquere eadem ferme quæ illæ solent. Solent autem mesenterii, aut lienis vitia, aut alterius proximi visceris, & nominatim jecinoris. De quibus simul omnibus exemplum habes apud Cl. Fantonum (p). De liene autem satis ostendimus alias non uno loco, sed præsertim Epistola XXXVI. (q) quæ consentientia videbis cum Observationibus, in Sectionem hanc Sepulchreti relatis, ubi de Quartanis (r), & de Erraticis diuturnis febribus (s) actum est. De jecinore ibidem quoque reperies exempla. Quibuscum junges quæ Commercio Litterario (t) leguntur de hepatis substantia, *præ reliquis sedem quartanarum fovente*, hincque *in plurimis* quartana *mortuis læsum modo*, *modo exsiccatum*, *modo inflatum hepar inveniri*.

37. Hæc habui quæ super plerisque Febrium generibus ad Valsalvę historias adderem ex meis, aut aliorum sive mecum communicatis, sive lectis Observationibus. Quæ tu, ut soles, æqui bonique facies: & valebis.

(z) Epist. 3. n. 2. (a) Obs. Anat. 2. (b) In Hippocr. de Humorib. not. 21. (c) exhib. Obs. circa Constit. Epid. A. 1756. not. *b*. ad §. 19.
(d) sist. Hist. morbi, & cadaver variol. c. 1. (e) Eph. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 97. cum Schol. & Cent. 9. Obs. 52.
(f) Tom. 1. P. 1. Obs. 109. (g) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 47. (h) Obs. 44. in fine.
(i) Comment. in I. Fen. 1. l. Avic. Qu. 86. (k) Dell' Infermo istruito P. 2. Vegl. 30. (l) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 209.
(m) Nuovo Fonte di Pronostici P. 1. (n) apud Schenck. Obs. Med. l. 6. ubi de raris febr. typis Obs. 2.
(o) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 10. (p) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 10. (q) n. 18. (r) sub Obs. 30.
(s) sub Obs. 32. (t) A. 1739. Hebd. 50.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA L.

Agitur de Tumoribus.

QUos morbos ſtatim poſt Febres plerique facile propoſuiſſent, Arthritidem, Luem Veneream, alios ejuſcemodi, Boneto placuit differre, & inter hos, Febreſque interjicere Tumores, Vulnera, Ulcera, & quæ alia ad Chirurgiam ſpectant. Quæ Facultas, cum minime ignores, quantopere a Valſalva adamata ſit, & exculta; fortaſſe jam plurimas, ſi minus ex me, quem noſti, non, uti ad mortuorum ſectiones, ita ad viventium, natura eſſe factum, at certe ex illo Obſervationes expectas. Nec tuam te feſelliſſe opinionem, ex proximis Litteris cognoſces, quæ erunt de Vulneribus. Neque ille tamen paucas habuit de Tumoribus Obſervationes. Verum alias chartis non commiſit, alias commiſit quidem; ſed earum aliquot aut ipſe vulgavit, aut ego aliis Epiſtolis deſcripſi. Quæ omnia hac indicabo dumtaxat, ut relegere poſſis, ſi velis; nihil autem repetam, ſive illius ſit, ſive meum. Ut enim Sepulchreti ordinem, qualiſcunque is ſit, quemadmonum fere ſolitus ſum, hic etiam ſequar; non ſequar tamen repetitiones. Quorum aliquæ non modo, ut multæ, haud ſunt illarum Obſervationum, quæ ultro in aliis quoque Sectionibus poſitæ ſignificantur; ſed earum quæ in hac eadem iterantur II. Sectione, ut cum inter eas quæ in Additamentis leguntur, vel prima ipſa cum ſubjecti Scholii parte, propoſita jam ſupra fuerat Obſervatione VI. (*a*) a Boneto, qui locum ipſe quidem unde ſumpſerat, non reticuit, aut cum eidem tamen, quod prope incredibile eſt, accidit, ut una eademque pagina (*b*) unam eandemque bis ex Garnero hiſtoriam produxerit.

2. Igitur quod ad Tumores ſpectat Sanguineos ſive quos ſic vulgo appellant, ſive eos præſertim qui cum rupto venæ trunco aliquo communicant, *varices ſpuriæ*, ut opinor, a Boerhaavio (*c*) poſtea nuncupati, quid Valſalva viderit, & cenſuerit, in mea habes Epiſtola Anatomica XIII. (*d*) magiſque in Tractatu illius de Aure Humana (*e*), utrobique autem (*f*) ea pariter quæ ſpectant ad Steatomata palpebrarum. Utinam ſic diſerte judicium addidiſſet ſuum de natura cujuſdam tumoris quem ad hunc modum nobis deſcriptum reliquit.

3. MULIER annos nata ad quinquaginta laboraverat tres jam menſes tumore in dextera colli parte duro, oblongo, ovi galli Indici magnitudinem æquante, cujus erat baſis in ejuſdem lateris arteria Carotide, unde ſurſum pergens uſque ad ejus arteriæ diviſionem, finiebatur. Hic aliquando dolebat; aliquando nullum prorſus afferebat dolorem. Tandem viginti circiter ante mortem diebus crebrius vexare cœpit, in ipſa præſertim laryngis regione, ut cum peculiari quodam ſtertore cogeret reſpirare, cui comes erat in gutture quidam ardoris ſenſus. Itaque mulierem confecit. Nolo hic, ut in tumore altero feci, quem in ſiniſtra juguli parte durum pariter, & nulla memorata pulſatione, Valſalva deſcripſit (*g*), meas tibi conjecturas proponere: ipſe, ut malueris, judicabis. Ego vero ad certiora exſcribenda tranſibo.

4. VIRGINI ingenii vividi, quæ aliquot jam annos, propter ætatem ad quinquageſimum circiter perductam, menſtruis carebat purgationibus, cancroſus tumor in dextro latere prope axillam obortus eſt. Hic paulatim in craſſitudinem quidem parum, ſed multum in latitudinem, & longitudinem crevit, ut ad axillam perveniret. Proximus artus œdemate intumuit. Acceſſit tuſſis, ſputum materiæ *catarrhalis*, ſpirandi difficultas, multa ſitis, & mors denique. TUMOR eas quibus inſederat, partes, quantum quidem percipiebat ſenſus, altius non læſerat. Proximum artum ſecando, multum ſeri flaveſcentis effluxit, quod omne in Adipoſæ membranę cellulis ſubſtiterat. Totum quoque ab eodem latere Thoracis cavum ejuſdemmodi replebat ſerum, multis interjectis concretionibus ejuſdem coloris, mediæ autem inter membranoſam, & *gelatinoſam* naturæ, quarum pleræque pleuræ adhærebant. Pulmones erant adeo contracti, ut primo aſpectu quaſi deeſſe viderentur. Cor valde exiguum. Cæterum, quod ad Ventrem attinet, ventriculi fundus multum erat extenſus: lien perparvus: jecur a naturali colore ad fuſcum inclinans: ejus veſicula exilis, & inanis. Ovaria albicabant: & quamvis naturalem ſervarent figuram, & molem; valde tamen induruerant.

5. Rondeletii Obſervationem, in Sepulchretum relatam, non hoc loco, in quo ne memoratur quidem, ſed libro II. (*b*) leges, propoſitæ ſimilem. In utraque enim cancroſus thoracis externus tumor, difficultas ſpirandi, multumque eſt in thorace ſerum: quod in illa tamen ſuccreviſſe tumore decreſcente, in hac autem creſcente, oſtendit tempus quo ducendi ſpiritus difficultas acceſſit. Faciet hoc diſcrimen, ut rem aliquanto aliter in illa explices, atque in hac Obſervatione. Cui ut peculiare eſt quod ad ſeroſum attinet brachii tumorem, ſic peculiaris quoque hujus tumoris cauſa fuit, nimirum Axillaris venæ compreſſio a cancro illuc ſe attollente.

6. Sed jam ad alios alterius generis artuum ſuperiorum, aut inferiorum tumores, a Valſava obſervatos, veniamus, initio ab iis ducto qui male peractæ venarum ſectioni ſucceſſerunt. Mitto autem quem in Nobili Matrona vidit ob compunctum cum vena tendinem, aut nervum, manu cum acerbiſſimo dolore plurimum tumente, & eo ſedato dolore, aſſidue tremente: qui tremor non modo poſteaquam detumuit manus, ſed ad diem uſque quo hoc ſcribebat, videlicet quinque ipſos annos, nullo proficiente remedio, perſtabat. Tumorem pariter mitto qui Juveni accidit, vena in cubiti flexu ab inepto Chirurgo transfixa, effuſoque introrſum ſanguine, unde magnus poſtea, longæque, & difficilis curationis abſceſſus. Tumoris potius a vulnerata eo in flexu arteria, Valſalvæ manu perſanati, hiſtoriam tibi eo diligentius deſcribam, quod res majoris momenti eſt, nec indigna quæ a te cum Obſervationibus conferatur, viſa ibi ab aliis, aut facta, aut adnotata proponentibus, ut puta ab Rockio (*l*), a Petito Chirurgo (*m*), a Teichmeyero (*n*), & ab iis quos dum has Litteras recenſerem, legi, Medico Cl. Trewio (*o*), & induſtrio Chirurgo Guattano (*p*), præſertim vero a Cel. Auctore infra (*q*) laudandæ Diſſertationis. Hæc igitur Valſalvę Obſervatio etſi in nonnullis, manca videri poteſt, ut ab homine qui ſibi ſcriberet, fuſa; tamen quædam habet peculiari attentione digna, illudque inſuper quod ejuſmodi curatio prius a Valſalva peracta eſt, quam ab aliis peragi vidiſſet, additurus, qua erat ſolertia, atque induſtria, ſubinde alia, ſi diutius vixiſſet, eique aliæ iſtiuſmodi ſuſcipiendi operis occaſiones ſe obtuliſſent.

7. CHIRURGO annorum circiter duodeviginti, dum propter thoracis morbum ſanguis e brachio mittitur, arteria vulneratur. Qui miſerat, venam inciſiſſe ſe, credens, non aliter vulnus obligat, ac ſi nihil niſi venam, inciſiſſet. Poſt dies aliquot tumor in cubito animadvertitur: qui intra dies amplius viginti ad pomi magnitudinem excreſcit. Hunc chirurgus quidam, pus ſubeſſe ratus, incidit: ex inciſo ſanguis incipit exire, ſed ſine impetu, ſanguineis videlicet grumis obſtantibus, & exitum quaſi omnino claudentibus. Verum tribus poſt diebus, via ſibi facta, ſanguis erumpit: idque non illo tantum, ſed & duobus proxime inſequentibus diebus, ſemel quidem quotidie, at ea copia, quæ cum adſtringentibus remediis nullo modo cederet, ægrum quaſi ad animi deliquium duceret. Interea & manus, & cubitus, & proximus humerus ferme uſque ad medium, intumuerant: inflammatio autem prope inciſum tumorem jam erat oborta. In tanto periculo, Medici advocantur, chirurgiam quoque probe callentes, in his Valſalva. Qui, re diligenter perpenſa, ita eſt curationem aggreſſus. Primum faſcia quam nunc torcular vocitant, ſic humerum vinxit, ut pro eo ac opus eſſet, prompte illa, facileque laxari poſſet. Tum vulnus, a chirurgo, ut diximus, tumori inflictum, ſuperiora verſus ſecundum arteriæ conſuetum iter produxit. Sic toto patente tumoris cavo, quod pugnum ferme comprehendiſſet, ſanguinem, quo plenum erat & concreto, & fluido, eduxit, locumque bene abluit ſpongiis, calefacto vino madentibus. Quo facto, tantiſper faſciam laxari juſſit, dum effluens ſanguis vulneratæ proderet arteriæ ſedem. Erat hæc in cavi illius fundo; ut valde incommodum fuerit ob profunditatem, arteriam circumligare. Quam cum tandem, continuo ſupra vulnus, vinxiſſet; haud amplius, quantumvis laxata faſcia, ſanguis exſiluit. Verum illico quidquid ejus artus erat infra injectum arteriæ vinculum, ſentiendi, & mo-

(*a*) §. 7. (*b*) Obſ. 7. §. 1. & 3. (*c*) Prælect. ad Inſtit. §. 711. (*d*) n. 4. (*e*) c. 4. n. 8.
(*f*) Ibid. & noſtræ illius Epiſtolæ n. 2. (*g*) Epiſt. 17. n. 19. & 20. (*h*) Sect. 1. Obſ. 72.
(*l*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 36. n. 2. (*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. & 1736.
(*n*) Diſſert. de ſtupendo Aneuryſm. & cæt. (*o*) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 126. (*p*) Hiſt. 2. Aneuryſm. Hiſt. 1. (*q*) n. 8.

vendi vim amiſit, paucíſque poſt horis frigidum eſt factum: nec pulſus amplius percipiebatur. Hic tamen circa tertium a ligata arteria diem percipi iterum, ſed vix, cœpit: at circa quinctum ad naturalem quaſi impetum jam redierat. In hujus diei exitu ſanguis in lecto animadvertitur, eoque faſciæ, vulneri circumjectæ madentes conſpiciuntur. Quibus caute ablatis, & vulnere inſpecto, nec ſanguinis quidquam erumpit, nec unde eruperit, ullum eſt ſignum. Ab hac ultima ſanguinis eruptione pulſus iterum omnino amittitur, non ſecus ac ſi novum arteriæ vinculum injectum eſſet. At membrum tamen poſt multos dies naturalem ſenſim recuperat calorem, motum quoque, ſed hunc tardius; nam octo, aut novem menſes debilitas reſtitit, & quædam macies, & fuſcus unguium color, & facilis a frigore læſio. Verum eo quod diximus, exacto tempore, hæc omnia deſiere; pulſu etiam, quamvis languido, redeunte.

8. Hanc a me cum petiiſſet hiſtoriam Cl. Vir Petrus Paulus Molinellius, continuo, & perlibenter miſi, tum ut homini Medica, & Chirurgica Facultate præcellenti, & bene de me merito gratum facerem, tum etiam, ut quam mancam, ſicuti ad ipſum quoque tunc ſcripſi, mittebam, eam ipſe, qui Chirurgum illum & viventem noverat, & mortuum diſſecuerat, quo ad ejus fieri poſſet, nobis perficeret. Quod præclare ab ipſo factum perſpicies, ſi Diſſertationem ejus leges, quæ inſcribitur *de Aneuryſmate e læſa brachii in mittendo ſanguine arteria*. Præcipua huc redeunt, non unum tantummodo, ſed plura vincula Valſalvam arteriæ injeciſſe, cogente ſiſtendi ſanguinis difficultate: hominem poſtea incolumem vixiſſe, & non niſi trigeſimo circiter poſt eam curationem anno tabe, & aſcite confectum eſſe: eo autem brachio quod læſum fuerat, non ſecus ac altero, uti conſueviſſe, quippe cum jam nullum; ſi utrumque brachium inter ſe conferres, diſcrimen agnoſceres, ne in pulſu quidem. Quod tanto magis mirandum eſt, quia in mortui diſſectione, cum Brachialis arteria eo loco ubi aneuryſma fuerat, ad tractum duorum pollicum omnino deeſſet, nempe morbo olim, ferro, & pure abſumpta, nulla inveniri arteria potuit quæ pro ipſa communicationem inter ſuperiorem ejus truncum, & Radialem, Ulnaremque arterias ſervaret præter unam, eamque non ſolum mire flexuoſam, ſed tenuem adeo, ut difficillimum ſit intellectu, quomodo Radialis arteria, influente tam pauco ſanguine, & per tot flexus traducto, æque pulſare ac altero in brachio poſſet, tum æque eſſe brachium utrumque & nutritum, & robuſtum, aut certe ad actiones æque idoneum. Et inventa quidem eſt ea pars nervi quæ in tractu illo eodem erat, in quo diximus Brachialem arteriam defuiſſe, in prægrandis ganglii modum amplificata. Sed etſi nervi ejus vires ſic augeri potuiſſe, exiſtimares; tamen juſtum muſculorum robur, & partium nutritionem, & arteriarum præſertim pulſum ſine juſta influentis quoque ſanguinis copia, juſtoque impetu, non intelligeres. Certe autem occluſo præcipuo arteriæ trunco, ramos *laterales, licet per ſe parvos, poſtea diſtendi, ſi liquidum, ſolum in eos agat*, Viri Doctiſſimi, & in his Hallerus (*r*), *ex phyſicis, & hydraulicis* non dubitabant: quin idem Hallerus (*ſ*) & *vulgo notum eſſe*, & ſe *vidiſſe*, confirmaverat, *reſecta arteria radiali, ita dilatatam fuiſſe ſenſim ulnarem, ut rami omnes, quibus proſpicit radialis, inde ſanguinem acciperent*. Quo magis optandum eſt, ut in cadaveribus eorum quibus olim arteria ipſa Brachialis, aneuryſmatis curandi cauſa in brachii flexu, obligata fuerit, iterum, iterumque ab Anatomicis, inprimiſque ab eodem Præſtantiſſimo Molinellio perquiſitio hujuſmodi repetatur, ut ſicuti quæ in hac prima deprehendit, accurate adeo propoſuit, ita in aliis eadem, an alia occurrant injectionis etiam auxilio, certiores fiamus. Ut enim illius arteriæ truncus raro duplex ſit; ramos tamen ab ipſo tum in Ulnarem, tum in Radialem pertinentes quos Cel. Winslowius (*t*) Collaterales vocat, non in cunctis quidem corporibus ad eundem modum ſe habere, ſed plures in pleriſque eſſe, vel ex ejus, & laudati Halleri (*u*) collatis inter ſe deſcriptionibus ſatis conſtat. Veri itaque ſimile eſt, fore ut alias aut uno plures, aut unus aliquis magis dilatatus ex Collateralibus ramis ſe ſe oculis objiciat: quanquam ne ſic quidem ſatis intelligi poſſet quod Valſalva circa quinctum ab ligata arteria diem obſervaverat; nam ſi ramorum illorum dilatatio fieri paulatim debet; quomodo tam cito pulſus ad naturalem quaſi impetum redierat? De nervis autem; tametſi brachialium communicationes inter ſe, & frequens ramorum non unius ex illis in unum muſculum diſtributio facere fortaſſe debent, ne tam ſolicite de ipſis idem quod de arteriis, quæramus; ſane illa quam Vir Cl. animadvertit, illa, inquam, nervi ſimul, ut videtur, cum arteria ligati in prægrande quaſi ganglium mutatio digna eſt quæ pluribus Obſervationibus in cadaveribus ejuſdemmodi, aut in brutis etiam animantibus data opera magis confirmetur, inquiraturque, an influentis in ipſum arterioſi rami manifeſtiſſimæ dilatationi, an, ſi hæc ſemper non occurrat, vincturæ potius nervi amplificatio illa debeatur. Cui voto poſtquam hæc ſcripſeram, interea ſatis eſſe factum, jam video (*x*) quantum ad brutas attinet animantes, experimentis quę ut per ſe laude non vulgari digna cenſeo; ita ſi debeam pro Valſalvæ repetitis experimentis accipere; quid in ipſis deſiderem, erit alibi, ut ſpero, opportunior ſcribendi locus. Nunc enim illud tibi multo utilius fuerit, ſi quas eadem luculenta, & frugifera Diſſertatione Obſervationes, animadverſioneſque Cl. Molinellius propoſuit de inſtituenda aneuryſmatis in cubiti flexu curatione tum expeditius nervum cum arteria colligando, tum vero tutius ſacco etiam aneuryſmatis vincula injiciendo, attenre diligenterque perpendas, & cum iis quas in poſterum peragat, curationibus conjungas. Verum ut ille nobis ſuperiorem Valſalvæ Obſervationem perfecit; ſic haud ſatis ſcio, an invenire nunc poſſim qui inſequentem perficiat.

9. QUIDAM aneuryſma in ſiniſtro poplite decem circiter annos pertulerat, vehementem dolorem afferens, & diametro uncias Bononienſes tres cum ſemiſſe ferme æquans. Is cum a Valſalva curatus eſſet; noviſſime tamen periit ob alterum in dextero poplite aneuryſma.

IN THORACE quoque aneuryſma aliud habuit ad arteriæ Magnæ curvaturam.

10. Cum Medicus, & Chirurgus, ſiquis alius, Eruditiſſimus Laurentius Heiſterus in ea Diſſertatione quæ *de Genuum Structura, eorumque Morbis* inſcripta eſt (*y*), monuerit, *pauciſſima* in poplite aneuryſmata fuiſſe adnotata, & ſane præter ea quæ ipſe memorat, vix de duobus me legiſſe meminerim, quorum alterum uno verbo olim indicavit Severinus (*z*), alterum nuperrime quantam vim ſanguinis contineret, ſcripſit Matanus (*a*); propterea nolui hanc, quamvis obſcuram, ſi ſpectes ea quæ mox dicam, & imperfectam, Valſalvæ Obſervationem omittere, præterea hoc certe oſtendentem, quantum aneuryſmatibus ſint corpora quędam obnoxia. Etſi vero Experientiſſimus Heiſterus eandem quam ad cubitum aneuryſmatis curationem, in poplite quoque *non impoſſibilem* eſſe, exiſtimet (*b*) ob eandem ſpem (quam nunc videbis a Præſtantiſſimo Hallero (*c*) confirmatam) ramorum arteriæ a latere communicantium, quin ſe, ubi caſus tulerit, eam curationem ſuſcepturum eſſe, profiteatur; tamen cum plura quam in hiſtoria ſcripſerim, de re iſtiuſmodi a Valſalva addita nuſquam eſſe animadverterem; qua ipſe ratione curaſſet, ſtatuere non audebam. Erant quidem inter Valſalvæ ſchedas Icones duæ, ſcite, atque eleganter delineatæ, quarum altera Poplitæam arteriam ab ea facie qua reſpicit exteriora, altera ab oppoſita repræſentat ſe ab exteriore facie dilatantem in ſaccum oblongum, & quo magis aſcendit, eo anguſtiorem, nec ſine tribus arterioſorum ramorum oſculis, cum anguſtiore ſacci parte communicantium; ut niſi ea pars, ſicuti ſolet Præcl. Molinellius, vinculo conſtricta eſſet, perdifficilem, & longam manus operam requiſiviſſet; & tamen ſaccus ab exteriore facie omnino integer oſtenditur. Quamobrem, & quod erat homo ob aneuryſma mortuus quod in altero poplite excreverat; hoc potius quam illud quod curatum eſſet, pictum fuiſſe, ut e mortuo Valſalva exemiſſet, propemodum conjiciebam. Sed tamen illud alterum quali curaſſet ratione, non aſſequebar, donec Cl. Benevoli Obſervationes verſans in locum forte incidi, ubi (*d*) modum laudans, a me tibi alias (*e*) commeratum, quo Valſalva ſolebat, ſanguine ſæpius miſſo, & tenuiſſimo dein victu aneuryſmata curare, ſic curati „ in ar- „ teria poplitis „ exemplum ſe in Valſalvæ ipſius Muſæo vidiſſe, teſtatur, ex homine qui poſt eam curationem morbo alio confectus fuerat. His enim lectis, iiſque Iconibus in manus ſumptis, cum animadverterem, diametro certe longe minori quam ſupra (*f*) eſt propoſitum, ſaccum repræſentari; cogitare cœpi, tantam ſacci contractionem acceptam referendam eſſe ei curationis generi: quod etſi Valſalva adverſus interna, eaque incipientia aneuryſmata inſtituerat, huic etiam fortaſſe, addita comprimente faſcia cum auxiliis aliis exterioribus, adhibere voluiſſet.

(*r*) Diſſert. de Arteria Brachii not. ad §. 45. (*ſ*) in Boerh. Prælect. ad Inſtit. §. 692. not. c.
(*t*) Expoſ. Anat. tr. des Arter. n. 140. & cæt. (*u*) Diſſert. cit. § 17. 19. & ſeqq. & 28 36 45. Adde nunc Faſcic. Icon. Anat. 6. & Guattani Hiſt. cit. Fig. 1. (*x*) De Bonon. Sc. Inſt. Tom. 3. in Opuſc. & Quæſt. Præſide Hazon Pariſ. propoſ. 5. Febr. 1750. n. 4.
(*y*) n. 83. (*z*) De recond. Abſceſſ. nat. l. 4. c. 7. prope finem ad n. 2. (*a*) De Aneuryſmatic. præcord. Morbis Animadv. not. a ad §. 71.
(*b*) Diſſert. indicata n. 76. 77. (*c*) Faſcic. Icon. Anat. 3. ad Tab. 4. (*d*) Obſerv. 11. (*e*) Epiſt. 17. n. 30. (*f*) n. 9.

Quoniam tamen quædam video quæ cum hac conjectura non satis consentiant, ideo tuum judicium facio: ego nihil pronuncio, & ad certiora jam redeo.

11. VIRO quadraginta annos nato parvus, sed pulsans, tumor circa inguen dexterum sensim oboritur. Triennii spatio in dies augetur, grandisque fit. Quarto circiter ante obitum mense doloribus vexare incipit, magnoque, & æquali œdemate universum illum artum inferiorem tumefacere. Mense ultimo atrocissimi dolores fiunt, neque ad tumorem solum, sed & aliquando infra malleolum internum: quo uno loco, & sævientibus dumtaxat doloribus, pes sentiebat, omni alioquin sentiendi, & movendi facultate privatus. Nulla unquam hoc toto mense a cruciatibus quies, nullus somnus, donec, languentibus viribus, aliquot dies semisopitus æger jacuit, atque ita defecit. ANEURYSMATIS hujus ingens erat cavum; nam a cute summi femoris anteriore ad crassissimum nervorum omnium Cruralem Posticum perveniebat. Et arteria quidem Cruralis, ex cujus dilatatione tumor inceperat, mediocriter dilatata reperta est; sed aliquot locis dilacerata, aut erosa, per hæc ea copia, eoque impetu sanguinem ejecerat, ut partim corrosis, partim cedentibus musculis, ingens, ut diximus, cavum effecisset, illumque ipsum quem memoravimus, nervum sic erosisset, vix ut paucæ fibræ superessent, per quas superior ejus pars cum inferiore committeretur. Id omne cavum coagulato sanguine, & polyposis, ut videbantur, concretionibus plenum erat.

12. Dissectio causam præclare ostendit eorum omnium quæ homo pertulit. Nam postquam aneurysma ex legitimo in spurium, ut spurium quidem plerique intelligunt, degeneravit, id est dilatatæ arteriæ tunicæ perruptæ, aut erosæ sanguinem effundere in viciniam cœperunt, jam neque ea vi, neque ea copia reliquus sanguis mitti potuit in subjectas partes, quæ vis, & copia requiruntur ad servandum ejus expeditum per venas reditum; hinc artus œdema. Effusus autem sanguis dum musculos a musculis diducendo, cum interjectis membranis nervulos simul lacerabat, aut distrahebat, dolores creabat, sed levius ferendos, quam ubi denique ad crassissimum illum nervum accessit, jamque mora acrior factus cœpit erodere. Tandem ubi nervus usque adeo exesus est, unde rami fere omnes proveniunt sentiendi, movendique facultatem pedi afferentes; facultas utraque in hoc periit, si eum excipias locum qui prope malleolum internum est; ad hunc enim locum ramus pertinet qui non a Posteriore illo, sed ab Anteriore nervo Crurali profectus, solet Saphenam venam comitari. Cætera quomodo assiduos dolores secuta sint, explicare non est opus. Præstat ex illorum, mortisque ipsius consecutione animadvertere, ubi aneurysmata vel externa nervis, aut aliis acris sensus partibus proxima sint, tametsi per disruptionem & sanguinis profusionem illico non occidant, per acerbissimos tamen cruciatus interficere demum posse. Quod tibi confirmabunt, præter historiam quam nuper vidi a Guattano (g) editam, cum hac Valsalvæ conferendam, quædam M. Aurelii Severini (h) in græco homine, & in sutore Observationes. Sed quam his interjecit, aneurysmatis in Anselmo Pagano descriptionem, ut libenter leges, quippe sede, magnitudine, & adjunctis plerisque aliis cum eo quod modo ex Valsalva propositum est, comparandi; ita cum ejusdem prope dixi incredilem curationem perpenderis, miraberis plurimum, inter problemata super hac ab Severino explicata, præcipuum illud non fuisse dilucidius, & accuratius enodatum, nimirum *computrefacta*, *dissoluta*, *diffracta* juxta inguen Cruralis arteria quomodo potuerit admoti ignis vi suos iterum parietes recuperare, ut artus ille non solum vivere, sed eo vix humili baculo aliquantulum nixus, rectus incedere homo valuerit.

13. De aliis tumoribus qui ad hanc quidem spectent Epistolam, præter ea quæ supra dicta sunt, nihil Valsalva scriptum reliquit, nisi forte huc referre velimus perpauca verba quæ in Medicis Responsis duobus obiter injecit. In altero eorum quod est de Hæmorrhoidibus, quædam cum his descripta condylomata esse posse, ait, cæcas hæmorrhoides, ut quæ sæpe crassa quasi tunica ex pinguedine obductæ videntur esse non vasa, ut sunt, dilatata, sed alterius naturæ excrescentiæ. In Responso autem altero super antiquo ad genu tumore pro exostosi habito, credibile est, inquit, cum tumor statim post retropulsam scabiem in qua, suspicio est, veneni aliquid venerei latuisse, prodire cœperit, particulas quę sanguinem antea vitiantes, scabiem producebant, ad illum articulum remoratas, tumori originem præbuisse aut fibras lacerando substantiæ osseæ non secus ac quercuum fibris insectorum aculeo perruptis, gallæ oboriuntur, aut cum humoribus, per articulum fluentibus subsistendo, quæ res facilis est ob vasorum in ejusmodi locis angustiam; sic enim cum ligamentis, atque tendinibus ferruminatæ utrorumque crassitudinem, & duritiem adauxerint; quamobrem, si manu comprimuntur, ossis similitudinem omnino referunt, quanquam per dissectionem inquirentibus, quod aliquando mihi, inquit, facere contigit, repræsentant substantiam interiorem radicis arundinis; ut crassa quadam comparatione utar.

14. Et hæc quidem Valsalva scripsit. Alia autem quædam a se facta, & observata mihi narravit, aut, me præsente, observavit, & fecit, quæ nunc tecum communicabo. Quorum primum conferre quadantenus poteris cum ea Fabricii nostri Observatione quam in Adversariis II. (i) olim indicavi, aut cum altera Viri Illustris Heisteri (k), vel potius, si ad ganglia utramque harum referre malis, possis quadantenus, ut dicebam, cum ea conferre, quam Archiater Amplissimus Swietenius (l) commemoravit.

15. VIRGINI, ajebat Valsalva, fuisse exiguam ad malleolum extuberantiam, quæ ab annis plus sexdecim tantos sæpe crearet dolores, ut non semel, nisi domestici prohibuissent, eum sibi pedem fuisset abscissura. SECTIS ibi secundum cruris longitudinem communibus integumentis, glandulam ab se deprehensam esse parvam, forma ovali, sed depressa, colore, & natura, ut videbatur inter Conglobatas, & Conglomeratas media. Hac adempta glandula, nullum amplius dolorem rediisse.

16. MULIER rusticana, quam cum aspiceres, senio confectam existimares, debilis, squallida, exsucca, imo ad extremam perducta maciem in Bononiensi Incurabilium Nosocomio jacebat. Malorum omnium causa mamma erat dextera, quæ in tumorem excreverat, forma, & magnitudine humanum cerebrum referentem. Is tumor undique, & penitus exulceratus, inter rubram & sanguinolentam substantiam hic illic ostendebat plures quasi glandulas, maximis uvæ acinis pares, sed albas, oblongas, læves. Cum aliud, ob virium præsertim infirmitatem, tentare non liceret; Valsalvæ venit in mentem tumoris basim quæ ampla erat quidem, sed reliquo tumore minus, circumjecta instita hactenus adstringere quo ad ferre mulier posset. Qua assidua constrictione paulatim in dies aucta, illud consequebatur, ut oræ tumoris, nutrimento orbatæ, circumcirca emortuæ, forficibus sine dolore, & sanguinis effusione circumcidi possent, basis autem ambitus magis magisque minueretur. Hac ratione ad satis longum tempus servata, ingens ille tumor ad exiguam molem redactus, & tuto denique amputatus est. Itaque cicatrice obducta, recreata interea mulier discessit. Quam tunc ea quidem parte persanatam esse, ne dubites; ut cætera quæ narravi, ita uno, aut altero interjecto anno hoc etiam accidit ut viderem. Cum enim forte cum Valsalva in Nosocomio essem, ecce quædam supervenit fœmina, quæ ipsum, & me quoque, ut notos, salutat, optimo corporis habitu, & colore prædita, ea autem, quantum apparebat, ætate, ut illius alterius quam modo descripsi, filia, vel potius neptis videri posset. Ea vero ipsa erat quæ descripta est, & quæ se non agnosci mirata, jam quæ sim, inquit, noscetis, ubi causam cur huc modo venerim, aperuero: & cum dicto pectus ostendit sine mamma, at sanum a dextris, a sinistris quoque, nisi modicum sub mammæ cute exstare inciperet tuber. Sic, inquit, prior ille tumor cœperat: veni igitur, ut novus hic, antequam crescat excidatur. Quod proximis diebus a Valsalva factum est, quamvis verente, ne alius postea, atque alius existeret, & vel hac quoque demum adempta mamma, alia aliqua in sede, & præsertim in utero exoriretur. Id vero non sine causa veritum esse, nimis sane crebra observatio ostendit: quin pejora vereri potuisse, eruditissima docebit Illustris Viri Trilleri dissertatio (m): qua perlecta, & iis quæ longe atrociora veteris cancri exstirpationem ut plurimum consequuntur, spectatis, existimare licet, num tanta insequens malorum atrocitas induciis unius, aut alterius anni satis pensetur: quanquam ægra dummodo ex præsentibus doloribus, lethumque allaturis eximatur, graviores postea adventuros, & sævius interfecturos aut minime credat, aut, si credat, tamen ut tempore interjecto futuros, non tanti faciat.

17. Tu-

(g) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 2. (h) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7. (i) Animad. 24.
(k) Differt. de Tumorib. Cystic. singularib. n. 36. (l) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1084.
(m) De nociva Cancri inveter. Exstirpatione. Hist. præsertim. 3. & Observ. addit. §. 17. & seqq.

17. Tumorem quoque, sed longe alius generis, a Valsalva excisum vidi. Quem tamen quoniam excisum ego, ipso annuente, persecui, infra in loco describam. Jam enim ad nostras dissectiones transeundum est. Et primum, ne scripta alibi hic repetam; quæ de varicibus illis spuriis, & de palpebrarum steatomatibus ipse adnotaverim, in eodem habes Tractatu, in eademque Epistola quæ supra (n) memorata sunt, cum de utroque eorum tumorum genere quid Valsalva tradiderit, indicarem. De steatomatibus autem, aliisque Cysticis tumoribus plura extant digna quæ legas in ea Boerhaavii Epistola quæ *de Fabrica Glandularum* inscribitur, itemque in Prælectionibus in suas institutiones (o). Et quamvis idem, ut videtur, exemplum tumoris, humorem aquosum continentis, non eodem prorsus utrobique modo, memoria, ut opinor, nonnihil lapsus, proponat; tamen satis constat id quod præcipuum est, ejus generis tumorem vidisse: eamque Observationem licet pluribus exemplis a Cel. Heistero (p) additis confirmare. Eodemque ex parte attinet tumorum quorundam in capite infantis descriptio, quæ ex Blasio in hanc Sepulchreti Sectionem (q) relata est, quamquam erat aqua in plures hydatides dispertita. Magis libera erat, etsi a primo secus videretur, quam ego sic observavi.

18. QUIDAM ex iis quorum collo, & capite usus sum in publica Anatome A. 1750. parvum tumorem ad sinistrum ossis hyoidis latus gerebat. TUMOR per dissectionem omnino retectus, & ab lævo cornu illius ossis, ad quod exterius alligabatur, solutus, hydatidum aggeriem repræsentabat, ultimo digiti minimi articulo non majorem. Sed illius oram cum leviter pupugissem; turbidula quam continebat, aqua omnis continuo defluxit, vix levissima pressione adhibita.

19. Initium magni tumoris, si diutius vixisset homo, hoc facile esse potuisset: quanquam inter eos qui incipientes adhuc, non difficillime solvuntur, hos potissimum censeo esse ponendos: hujusque fortasse generis fuisse, credo, quem in carpi exteriore parte Uxoris meæ enatum vidi, nucis avellanæ forma, duritie, & magnitudine. Cum enim hebdomadas aliquot pertulisset, ecce mane experrecta narrat, repente, & ex toto nocte illa evanuisse. Vera dicebat, ut statim perspexi. Non multis autem interjectis diebus, idem redit tumor, & tempore multo breviori interposito, repente iterum evanescit, non rediturus, cutem, id quod prius non acciderat, eo loco relinquens minutis quibusdam subrubris pustulis distinctam, quæ paulo post ipsæ quoque per se abiere. Æstivum erat tempus, & ceratis usa fuerat quæ resolvunt, & pressione, cui tantum tribuisse Valsavam, ex me forte audiverat, ut cum ipse ad alteram scapulam tumorem cysticum gereret, hunc jusserit, ad incrementum retardandum, vel pedibus comprimi. Sed ipsa moderata, sicuti suaseram, pressione vix erat usa primis diebus, ceratis autem non diu, aut certe non assidue, quod nihil proficere viderentur. Nec vero si forte ganglium fuisse malueris; valde repugnabo; erat enim recens, ut minime necesse esset involucris jam includi crassioribus, aut humorem continere quem diuturnus particularum tenuiorum discessus glutinosiorem, minusque dissipabilem reliquisset. Intelligis me de gangliorum materia haud aliter sentire ac sæpius repetitæ eorum dissectiones ostenderunt. Quarum alias apud Cl. Heisterum (r), legeris; alias autem addes ex observatione Egregiorum Virorum Weissii (s), & Elleri (t). Cæterum *nattas*, ut nosti, tumores cysticos Chirurgi nostrates vocitant, uno comprehendentes vocabulo, non solum tria illa pervulgata genera, sed & alia, quæ fere omnes, si doctiores excipias, quam diversa ab illis interdum contineant, prorsus ignorant, ne suspicantes quidem, ubi durities est, ibi posse aquam subesse, ut in suis utramque Boerhaavius (u), & Heisterus (uu) observarunt. Sed & aliæ peculiares tumorum species sunt, exempli causa, quam nemine ferme præeunte, exhibuit, Salzmanno Præside, Jo: Paulus Kellius (x), constantem ex solis propemodum membranis, quæ lamellatim aliæ aliis impositæ tumorem in cervice effecerant æquantem pondere libras quinque, aut quam post alios, & nominatim Severinum (y), Experientissimus descripsit Benevolus (z), substantiam polyposæ similem continentem. Cujus Observationem legens, in memoriam redii alterius, quam Junio mense A. 1735. Mediavia noster eodem quo habuerat, die nobiscum communicaverat.

20. MONACHO ad rotulæ alterius regionem tumor increverat, pugnum æquans, durus, mobilis, doloris expers, *nattam* vocabant. INTEGUMENTIS communibus incisis, & facile diductis; neque enim ulli arctiores obstabant nexus, & vasa sanguifera creberrima quidem erant, sed exilia; non majori negotio separatus est tumor a tendinibus qui rotulam obtegunt, quam musculus a musculo solet separari. Itaque inviolata tunica, detractus, & dissectus primum hanc ostendit satis crassam, ut dividi in laminas tres posset, ex quibus minus tenuis erat media. Quidquid autem solidi intra tunicam continebatur, substantia erat, ut videbatur, polyposa, eaque in cancellos quasi quosdam conformata, ut spongiosam quadantenus referret structuram quam intra ossium capita videmus. Ii omnes cancelli diluto sanguine pleni erant.

21. Hujusmodi tumores inter eos poni fortasse possent quos Celsus (a) continere, ait *simile aliquid carni hebeti & cruentæ*, nisi inter molles, cedentesque recensuisset. Boerhaavius (b), qui sarcomata ex veris fibris carneis procrescere, & fieri, non facile credit, sed ex membrana Adiposa, cujus pinguedo ob distenta sanguifera vascula rubram carnem mentiatur, etiam sic factos tumores tenui pellicula includi, scribit, & ob hanc totos posse detrahi. Equidem in Adversariis (c) olim tradideram, me in illius membranæ sacculis interdum pinguedinem ita sanguine infectam vidisse, ut carnem ipsi mentirentur. Sed sive ita res se habuit, sive rubor potius in confertissimis, distentisque vasculis fuit creberrimas, tenuissimasque membranulas perreptantibus, pinguedini interjectas, & per hanc transpectas; certe mihi non accidit, ut tunc eas Adiposæ membranæ partes in tumorem conglobatas viderem, & peculiari tunica cinctas. Quod tamen ut accidisse aliis, non negaverim; ita non omnes negaturos esse, credo, facile ex veris ipsis fibris carneis, ubi pars aliqua earum lacerata, aut erosa sit, excrescentias nasci carneas. Sed ad tumores cysticos hæ non attinent, ut neque excrescentiæ membranæ Adiposæ. Quas cum videri possint Viri aliqui doctissimi cum steatomatibus confudisse, alii ab his quidem distinxisse, veruntamen inter cysticos tumores posuisse; hic tibi quid ego Excrescentiæ membranæ Adiposæ nomine intelligam, & quam ejus structuram observaverim, aperte exponam.

22. Joannes Philippus Ingrassias ubi de *Natta* agit (d) quam in scapulis dumtaxat vidisse se, scribit, in eaque adipem, tametsi aliquando & carnem, non dubitat, quin ad steatoma sit reducenda. Fabricius autem noster ab Aquapendente (e) tradit, steatoma, ubi in capite non est, sed in aliis partibus, *videri continere materiam alii pinguedini potius similem, quam sevo*. Quæ animadversio præclare ostendit, Majores, etsi in tumoribus non sevum invenirent, sed pinguedinem, non propterea novum tumorum genus constituendum credidisse, ut nostra memoria Littrius (f), qui separandum a steatomate, & lipoma appellandum esse, censuit ejusmodi tumorem, qualem ipse ad viri scapulam vidit molli pinguedine, non sevo, plenum. Sed Ruyschius (g) cum exstirpatum ejusdemmodi tumorem paucis describeret postea, vocare steatoma perrexit. Palfinius autem (h) duos tumores memorans ejusdem generis, qui ad immane pondus in dorso excreverant fœminarum duarum, neutro utitur vocabulo, & quod illi omnes quos nominavimus, alii diserte fecerunt, alii sic ut saltem recte perpensis omnibus, idem conjicere possimus, an peculiari cysti hi quoque earum fœminarum tumores comprehenderentur, ipse indicare prætermittit. Nec vero ille, nec cæteri satis aperte significant, quæ pinguedo in iis tumoribus reperta est, an ea esset cellulis comprehensa plurimis, ut in membrana Adiposa, an, nullis interjectis membranulis, totum illud cavum impleret; ut qui legunt, possint suspicari, fuisse eam, si non *oleum liquefactum* quali Boerhaavius (i) plenum tumorem librarum octo, e dorso bajuli exemptum, se cum Ruyschio vidisse, testatur, at saltem *substantiam* quæ *nihil esset, nisi oleum*, ut paulo superius dixerat, tumorem alterum memorans, an eundem, quippe totidem librarum, & a Ruyschio visum. Non igitur, ut aliqui fortasse fuerint,

certum

(n) n. 2. (o) ad §. 711. (p) Differt. supra ad n. 14. cit. (q) Obs. 1. §. 5. (r) Instit. Chir. P. 2. S. 6. c. 171. n. 2.
(s) Vid. Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. (t) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1750. M. Octobr.
(u) (uu) Vid. supra ad n. 17. (x) Disput. de Tumore tunicato membranac. §. 1. & 7. (y) l. 4. supra ad n. 10. cit. c. 2. & 3.
(z) Osservaz. 16. (a) De Medic. l. 7. c. 6. (b) Prælect. §. supra ad n. 17. cit. (c) II. Animad. 6.
(d) in fine Tract. de Tumor. p. n. (e) in fine Append. l. 1. Chirurg. (f) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1709. Obs. Anat. 3.
(g) Epist. ad Boer. (h) Anat. du corps hum. tr. 2. ch. 2. (i) Prælect. ad §. cit. supra ad n. 17.

certum est, omnes quos diximus, tumores excrescentias fuisse ipsius Adiposæ membranæ, ut illum quidem circa scapulam mulieris a Blasio (k) descriptum, & *Excrescentiam Adiposam* ab ipso nuncupatum: quem inter superiores omisi, non quod in ea dissimilis esset, quam continebat, substantia; hæc enim non nisi pinguedinem referebat subflavam; sed quod eadem, non mollis, at cartilaginea quodammodo esset duritie prædita. Ego vero Observationem olim ad Schröckium misi adiposi magni tumoris, qui scapulam ipse quoque occupabat, & fœminæ quidem, ut plerique eorum de quibus indicatum est. Illam si legeris; a Schröckio enim est edita (l), eoque hic non repetetur; & cum eadem alteram junxeris, quam protinus subjiciam; in illa enim indicavi, non perscripsi; quid meæ discrepent a cæterorum Observationibus, atque sententiis, facile intelliges.

23. VIRO, nulla, quam sciret, prævia causa, in communibus alterius natis integumentis exiguus apparuit tumor. Qui paulatim augescens, ad eam demum magnitudinem pervenerat, ut pueri caput, nisi superaret, at certe æquaret. Globi erat forma, qui per brevem pedunculum, non crassiorem gemino digito pollice cum nate commissus, deorsum pendebat. Idem utriusque color qui in cute reliqua. Nulla, si contrectares, durities, nulla fluctuatio, nulla pulsatio, nullus dolor. Sed moles incommoda sedenti, pondus autem (tametsi lata, aptaque fascia, etiam ne distrahendo tumor incresceret, ut poterat, sustentabatur) stanti, ambulantique molestum, & febris denique, ac vehementis caloris sensus, quæ duo aliquando longiorem, & concitatiorem ambulationem sequebantur, hominem coegerunt, ut Valsalvam consuleret. Qui, his perpensis, cum tumorem amputandum esse, non dubitaret; paucis post diebus, me inspectante, sic rem peregit. Postquam pedunculum propius tumoris globum injecto vinculo constrinxit, & ne sic quidem supra vinculum pulsationem ullam percepit, quæ grandiusculæ arteriæ indicium faceret, transversum pedunculum supra vinculum incidit. Neque plus sanguinis prodiit, quam expectasset; vix una arteriola se ostendente, eaque exili adeo, ut sola compressione sit cohibita, nec ulla vena paulo crassiore præter unam, quæ tamen erat mediocris, per latus pedunculi sub cute scandentem, manifestamque jam ante sectionem. Vulnus autem, bono etiam hominis habitu, & tempore; ver enim erat A. 1704. Artem adjuvantibus, cito persanatum est. TUMOR ut, me inspectante, a Valsalva excisus fuerat, sic a me, illo inspectante, perfectus est eodem die. In ipso excisionis loco, priusquam dissecare inciperem, quatuor, aut quinque apparebant in transversum secti quasi cylindri digituli crassitudine singuli, ex quibus constabat pedunculus. Hos igitur persequendo, nihil aliud esse tumorem, vidi, quam eorum productionem. Crassiores enim facti, inæquales, flexuosi, in pluresque singuli divisi universam illam efficiebant molem. Nec scalpello opus erat ut sejungerem; digitis melius, & facilius, sensim pergendo sejungebantur. Eadem autem & in pedunculo, & ubique eorum structura, & natura fuit, nimirum quæ Adiposæ membranæ est, ut nihil ab hac discreparet, sive ambientes, interjectasque membranulas, sive mollem, digitos ungentem, & ex albo ad flavum inclinantem, qualis in corporibus est sanissimis, pinguedinem quam continebant, spectares. Vasa sanguifera, nisi ad supremam partem, eaque tenuia, quod ex animadversis in amputatione futurum præsenseram, nulla in oculos incurrerunt. Cæterum cute universus tumor cingebatur paulo crassiore, ut scalpello in duas laminas dividere liceret.

24. Præclare ex hac Observatione, & ex ea quam ad Schröckium misi, cum hac in re quaque præcipua convenientem, te perspecturum non dubito, tumores hos duos, a me dissectos, nihil nisi Excrescentias fuisse ipsius quæ sub cute est, membranæ Adiposæ, quippe non ex pinguedine magis, minusve liquida, & peculiari cysti undique comprehensa, sed ex pinguedine factos cellulis inclusa membraneis, non eadem solum structura, & natura qua in Membrana illa manifestissime præditis, sed quod pedunculi & basis, ab illa amputatæ, transversa ostendebat sectio, cum ea Membrana evidentissime continuatis. Neque enim interior de duabus laminis in quas dixi cutem dividi potuisse, pro peculiari cysti accipienda est, non modo quia in altera illa Observatione non licuisse, id scio; verum etiam, idque præcipue, quia in Observatione utralibet si cystis fuisset quæ tumorem undique complecteretur, certe portio illa cystis quæ supremam partem comprehenderet, intus in sua sede relicta esset, cum simul cum tumore excisa non sit: non fuisse autem intus relictam, ex eo intelligitur quod vulnus ægri utriusque facile persanatum est, & sine ope eorum quæ folliculi relictam portionem exedendo, aut putrefaciendo absumunt, qua non absumpta, nec vulnus ad firmam cicatricem perducitur, & tumor postmodum revertitur: quorum neutrum istis accidit. Ad hoc ipsum tumoris genus pertinuisse, crediderim, quem pro omphalo-epiplocele habitum a Medicis Præstantibus, alias (m) tibi commemoravi; cum in mortuo nulli ibi hernia, sed prominentia tantum fuerit a pinguedinis copia, quam cellulæ quidem continebant subjectæ membranæ Adiposæ, nulla autem peculiaris cystis complectebatur. Eodem autem pertinuisse, certo scio, quippe cum ipse dissecuerim, & sicut hic requiro, ita se habuisse, perspexerim, globum illum sanæ pinguedinis quem sub abdominis pariter cute, sed paulo altius, nimirum ad Ensiformem Vetulæ cartilaginem, alia tibi olim Epistola (n) indicavi, itemque eum quem in femore Anus alterius a me diligenter perlustratum, alias (o) describam. Horum similem de duobus quos Littrius proposuit, illum fuisse quem ipse quoque in decrepitæ mulieris femine deprehendit (p) facilius crediderim, quam supra (q) ad viri scapulam commemoratum, ut in quo non solum nullam cellularum mentionem injecit, sed & cystim diserte posuit qua cingebatur, cum in muliebri illo cellulas quidem, cystim autem neutiquam memoret, imo ubi ad amputationem veniendum est non cedentis iis quæ initio adhibenda exterius commendat, nihil relinqui velit de tumore, ne forte repullulet ex cellula aliqua jam laxata, ut ait, non ex cystis reliquiis, quam si tunc ullam vidisset, ibi non fuisset omissurus. Tumorem ex pinguedine factum Littrius rarissimum credebat, nec fortasse antea visum. Elsholzius (r) tamen ante illos duodequadraginta annos sub nomine steatomatis dissectionem tumoris ediderat qui militi prope interfemineum natus, adipem continebat, *tenuissimis membranulis per totam* hujus *massam dispersis, in cellulas quasi distinctum*. Quem ego tumorem, vel dissecti Icone spectata, ab iis quos ipse persecui, credere possem vix discrepantem, nisi circumjectus folliculus memoratus esset, isque crassitie calamum fere æquans. Sunt & alii, quorum mentio fit ab Alexandro Camerario (s), pinguedinem, aut pinguedini materiam similem continentes; sed cum ea, alia atque alia, & in his glandulas interjectas habentes, aut in Adiposa membrana non subsistentes, ut pro legitimis hujus Excrescentiis, quales a me intelliguntur, habere non possim, ut neque in Commercio Litterario (t) propositos ex *pinguedine* factos, *uberis, aut mammæ instar, suis cellulis coercita, tenaci, dura, crassa, cui ampla valde vasa cruorem vehentia erant interspersa*; quanquam hos initio haud aliter ac a me descriptos, esse potuisse, non nego, hos autem, & illos omnes tibi auctor sum, ut huic Sepulchreti Sectioni merito adjungas. Nec aliter sentio nominatim de tumoribus duobus, quorum alterum descripsit Jo. Georgius Hoyerus (u), alterum Elias Camerarius (x), ille in femina provectæ ætatis circa scapulæ sinistræ regionem, hic in viro ad genu, & supra. Multa in utroque tumore, quod ad interjecta, ad penitiorem sedem, ad pinguedinis consistentiam attinet, mutare importuna agyrtarum curatio potuit, & quæ glomeramina glandulosa, sed ex materia adiposæ simili constantia, & qui plurimi quasi alveoli dicuntur, e quibus pinguedo mollior exprimebatur, hujus cellulæ olim fuisse potuerunt. Sed hæc ex conjectura; illud certum, si ego, ut in mesaræo, ita sub cute ipsa invenissem tumorem ejus generis, qualis parvulum descriptum habes Epistola XLIV. (y); nunquam me inter legitimas membranæ Adiposæ Excrescentias fuisse relaturum, nam pinguedinem concludebat neque cellularum laminis intercisam, & sphærico uno folliculo undique comprehensam.

25. Quæcumque autem causa certo loco cutem laxet, ut minus resistat ponderi, aut moli pinguium plurimarum cellularum ibi magis augescenti, ubi minor resistentia est, præsertim si compressio, aut occlusio aliqua accedat seu venularum pinguedinem ex iis cellulis revehentium, sive etiam foraminum in proximas cellulas transmittentium; non difficilem nobis rationem præbet intelligendi originem Excrescentiarum de quibus loquimur, & immane incrementum quoque, ipso nimirum pinguedi-

(k) Part. 1. Obs. Med. rar. 3. (l) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 17. (m) Epist. 43. n. 10. (n) Epist. 19. n. 18. (o) Epist. 68. n. 6. Adde etiam alterum ibid. n. 8. (p) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 1. (q) n. 22. (r) Hist. Steatomat. resect. (s) Hist. Pedis tumid. (t) A. 1741. Hebd. 1. n. 4. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 183. (x) Dec. ead. A. 5. & 6. Obs. 41. (y) n. 3.

guedinis pondere magis in dies, magisque tum cellulas, tum cutem laxante: quamobrem cellulæ aliæ atque aliæ, sublata priori resistentia, se explicant, mirumque in modum amplificant. Quantum autem ad pinguium etiam tumorum amplificationem faciat sublata resistentia, duo illi præsertim ostendunt quos paulo ante (z) dicebam a Cl. Viris descriptos Jo. G. Hoyero, & Elia Camerario. Erosa enim, aut incisa ab agyrtis cute, & pene tota eorum adiposa substantia, aut non exigua hujus parte adempta, quam mirum illi, & quam acceleratum ejudemmodi substantiæ incrementum ceperint, ex utriusque historiis cognosces. Etsi vero de Membrana ipsa Adiposa verba faciens, nihil hoc loco nisi cellulas nominaverim; non propterea de ejus structura tibi præscribere quidquam volui. Sive enim majusculas quasdam ejus membranæ partes sacculos, aut lobos malueris appellare, minores autem lobulos, & minimas demum cellulas, aut acinos, sive hæc omnia uno cellularum vocabulo comprehendere, sive membraneas *revolutiones, & complicationes* dicere, sive etiam membraneas laminas varie inter se inclinatas; perinde erit ad rem propositam intelligendam, Auctoresque habebis in singulis iis nominandi rationibus non contemnendos. Quarta enim est ab Illustri inter recentiores Anatomico: tertia a Sanctorio nostro (a), qui sic præluxerat iis a quibus cæteras habemus: secunda usus est Glissonius (b), cum Malpighianam, ut puto, necdum legisset, cum scripsit, ut neque Glissonianam Malpighius, cum ante hanc, opinor, edidit suam (c), quæ ferme eadem ac illa fuit quæ a me primo loco indicata est. Eamque, si volueris, sequi potes: quid enim prohibet majores partes in minores, & has in minimas dividere? præsertim cum Malpighius nusquam, si probe memini, diserte negaverit, eas partes inter se, & cum cæteris communicationem habere, neque docuerit, membraneos *sacculos, seu lobulos* ovalem habere figuram, sed *ovalem pene*, imo *diversimode figurari*; & *esse instar lobulorum, quibus componuntur etiam pulmones*, qui lobuli ut variis sint formis, ostendunt Icones quas Epistolis de Pulmonibus adjunxit. Illudque insuper antea scripserat, contineri *sacculo minimos lobulos diversæ figuræ, pinguedine refertos*. Cæterum ad Excrescentias ut redeam ejus generis de quo dictum est; non ex Adiposa tantum membrana quæ sub cute est, sed etiam ex internis aliis, & nominatim ex omento quasdam, illarum sic satis similes, existere, indicat Orbservatio, in *Anatomicam Bibliothecam* (d) relata, innumerorum processuum qui ex adiposis omenti partibus pollicem crassi, quatuorque, aut quinque digitos longi, & eodem quo cæteræ membranæ adiposæ, concreto nonnihil oleoso humore turgidi, propendebant. Sed interioribus hisce tumoribus omissis, de iis qui sub manus, oculosque cadunt, quemadmodum postulat harum Litterarum propositum, scribere pergamus.

26. Etsi vero ordinis alicujus gratia de his qui reliqui sunt tumoribus ita dicemus, ut eorum sedem magis, quam naturam, sequentes, ab iis qui in capite, & collo occurrunt, initio facto, deinceps ad inferiores descendamus; noli tamen expectare, ut quæ ibi, aut alibi venerea *gummata* se produnt, hic memoremus, quippe aptius ad eam Luem (e) servaturi, multoque minus ut quæ de hydrocephalo alias (f) scripsimus, aut de narium polypis (g) hic repetamus. Linguæ autem tumores plures quidem conspeximus; sed nullum dissecandi occasionem habuimus. Quos inter prætermittere hic nolumus minora quædam instar verrucarum tubercula, in superiore illius superficie propius basim a Chirurgo quodam olim in Patavina muliere nobis ostensa, ut qua potissimum ratione tolleret, consilium daremus. Non ignorabamus, Marcellum Donatum (h) ceu raram admodum rem, nec toto vitæ suæ curriculo nisi bis a se conspectam, linguæ verrucas proposuisse. Quo magis attente in exerta lingua, & a Chirurgo satis depressa, quid tandem se visui objiceret, expectabamus. Nihil fieri poterat verrucis ad speciem similius; sed reapse non aliud erant ea tubercula, quam maximæ illæ omnium postremæ papillæ, ut earum sedes, ac positus continuo indicarunt, hoc uno peccantes, quod cum esset ea linguæ pars phlogosi affecta, ipsæ quoque aliquanto crassiores, altioresque factæ, protuberabant. Bono igitur animo esse mulierem, & Chirurgum jussi, nullumque aliud quod quidem ad illas attineret, huic mecum redeunti consilium dedi, nisi ut anatomicas ostensiones frequentaret; quarum neglectu sæpius accidit quam putas, ut quæ naturalia sunt, ea pro morbis accipiantur non secus ac quando pro ulceribus accepta sunt ea quæ secundum naturam patent in proximis tonsillis foramina. Has vero sive a præsenti inflammatione, sive a prægressa tumentes in mortuis quidem non semel dissecui. Duras autem factas, & in tumores scirrhosos excrescentes ut ferro sibi eximendas curaret, nemini auctor esse volui, non quod eximi posse ignorarem, sed quod præstare non possem, qua dexteritate, & felicitate usi in ea re essent Chirurgi quidam Experientissimi, in primisque Benevolus (i), eadem cæteros esse usuros, præsertim cum certior factus sim, quanto alibi in periculo ob nimiam, & vix tandem cohibitam sanguinis profusionem nonnulli fuerint ex iis qui passi sunt sibi tonsillas eximi. Gavisusque sum, cum prudentem, doctumque, siquis alius, Medicum Franciscum Seraum mihi narrantem audivi, haud aliter se gerere solitum, nimirum hinc felicia, quæ plura vidit, inde periculi, & metus plenissima, quæ pariter non ignorat, hujus curationis exempla consulentibus proponere; cæterum quid facere deberent, nullo proprio judicio interposito, arbitrio ipsorum relinquere. Sed venia tamen ii Chirurgi digniores sunt, qui ubi viam illam quæ ad loquendum, deglutiendum, spiritum ducendum est necessaria, scirrhoso utriusque tonsillæ tumore valde angustam jam factam vident, irritisque aliis auxiliis omnibus, in dies angustiorem fore, metuunt, ut periculum futurum prævertant, in præsens audent ægrotantem præcipitare, venia, inquam, digniores sunt, quam qui verrucam, aut aliud ejusmodi innoxium tuberculum, congenitum præsertim, & lividum, e facie demendum suscipiunt, non attendentes quæ admonuit Arantius (k), si forte id feliciter cedat, minimam, quippe ex re minima, laudem, magnam vero infamiam sequi, si quod facile, & sæpe contingit, mala gravissima ex faciei vel levi irritatione concitentur. Faciei dixi, ut qui, tuberculo istiusmodi, non jam e nasi, aut labrorum, sed e buccæ cute per Chirurgum temere detracto, leve ulcus primum, sed quod ad cicatricem duci non posset in bene alioquin valente Sacerdote, conspexerim denique cum magnum, & cancrosum, & insanabile jam factum totam penitus absumpserat buccam, ut tandem per acerbissimos cruciatus occiderit. Chirurgus tamen ferro tuberculum exciderat: quod dico, ut minus mireris, si vel multo amplius cancrosum ulcus secutum legeris (l), cum alter Chirurgus faciei verrucam remediis *causticis* tollendam suscepisset.

27. Quid vero per anatomen in recenti, amploque tumore viderim, buccam, & quæ infra mentum, & auriculam sunt, occupantem (m), aut in altero minus recenti qui pone aurem increverat (n), aut qualem, & quam in duritiem mora transeuntem materiam in parotide glandula invenerim (o), satis alibi scriptum est. Quid autem in eadem glandula tumorem faciat quem parotidem vocamus, & quem sæpe quidem acuto vigente morbo, ambiguoque hujus eventu oriri, nemo est qui ignoret, nonnunquam tamen in convalescentibus, atque adeo jam extra lectum degentibus, feliciter apparuisse, scimus, cum necdum acciderit, ut dissecaremus, pro certo dicere non possumus; quanquam interdum ex humore fieri posse, qui potius glandulæ communia integumenta, quam ipsam distendat, ex eo fortasse conjicies quem conspectum a nobis releges, illum quem modo memoravimus primo loco, tumorem describentibus; præsertim ubi suppurato, curatoque tumore; glandula, suo munere omnino, ut antea, recte fungatur. Ipsam vero glandulam, febri nulla prævia, sensim intumescere, & duram fieri non secus ac alias in collo subjectas, cum in strumas grandescunt, nimis omnibus notum est quibus magnum plerumque negotium facessunt, Medicis, & Chirurgis. Nonnunquam tamen longe facilius quam sperari posset, resolvuntur. Sic in septenni puella Veneta parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, nec sine dolore jam tangendam, omni quæ substiterat, paulatim quidem, sed penitus discussa materia, ad naturæ modum rediisse, uno, ut vidi, inunctionis ex oleo philosophorum auxilio. De strumis autem Vallisnerium nostrum audivi haud semel testantem, cum rustica mulier filiolam ad ipsum adduxisset strumosam, ipse autem ut pauperculæ, & puellulæ, nihil nisi vinum tenue sumendum imperasset in quo insecta quæ asellos vocant, essent

(z) n. 24. (a) Comment. in I. Fen. Avic. Quæst. 55. (b) Tract. de Partib. Continent. c. 11. & 15. (c) Exercit. de Omento, Pingued. & cæt. (d) Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad cit. Malp. Exercit. (e) Epist. 58. (f) Epist. 12. (g) Epist. 14. (h) De Medic. Hist. Mirab. l. 3. c. 5. (i) Offervaz. 12. (k) De Tumorib. p. n. 6. 23. & 31. (l) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 25. (m) Epist. 4. n. 24. (n) Ep. 14. n. 3. (o) Ep. 11. n. 15.

essent macerata, mulierque ex iisdem vel plura quam ipse dixerat, in vinum semper injecisset, plurimasque sic urinas movisset, exacto mense cum filia rediisse, non sine sui admiratione persanata. Quæ remedia non ideo memoravi quod ignota sint, imo quod notissima, eoque apud quosdam contempta, cum tamen aliquando, in tenera præsertim ætate, neque adeo inveterato morbo, afferre opem queant spe, & expectatione majorem.

28. Fortasse hic quæres, num recte ab Riolano scripta sint quædam de strumis Anthropographiæ libro 2. cap. 15. Recte quidem illa scripta sunt: *nec sine ratione Julius Pollux in Onomastico, circa mesenterium strumas fieri, notavit. De hac re vide Philippum Ingrassiam, libro de Tumoribus pag.* 229. Quæ autem proxime præcedunt, non recte: *nec foras erumpere unquam* strumas, *nisi Mesenterium strumosum fuerit. Ideoque Guidonem de Cauliaco perite admodum strumarum scaturiginem a Mesenterio repetere.* Nam Guido (*p*), & qui ab ipso laudatur, Arnoldus hoc docent, a strumis exterioribus, si multæ sint, ostendi interiores: nec verum est universe quod ait Riolanus, erumpere nunquam strumas, nisi in mesenterio sint aliæ: idque merito improbatum est a Thoma Bartholino (*q*). Adversus quem in hac Sepulchreti Sectione (*r*) haud satis defenditur Riolanus, quasi non aliud dixisset quam Guido, id est si strumæ exteriores sint *magno numero*. Hoc enim Riolanus addidit in Encheiridio (*s*), imo ibi quod in Anthropograhia universe dixerat, vel magis contraxit, scribens, strumas *raro foras emergere magno numero, nisi radices egerint in Mesenterio*; Bartholinus autem non Encheiridium respexit, sed Anthropographiam, ut alii quoque, in iisque Schelhammerus (*t*), & ante hunc Scultetus. Qui ut ex Sepulchreto ipso (*u*) vides, Riolano universalem illam sententiam tribuit, addiditque: *Quod etiam testantur Guido, & Ingrassias*. Quorum alter quid docuerit, dixi; Ingrassias autem ne ab Riolano quidem tradidisse id dicitur, sed ut sententiæ Pollucis, quæ longe alia est, relator, & confirmator, laudatur, nimirum *circa mesenterium etiam strumas fieri*, quod, inspecto, ut monet Riolanus, Ingrassiæ libro, cognovissent Schelhammerus, & Scultetus, & qui hujus Observationis Scholium in Sepulchreto addidit, in quo cæteroquin non est cur diligentiam hanc requiramus, quando nec Sculteti locus accurate describitur, poniturque Riolani caput 5. pro 15. & Sculteti Observatio 39. pro 31. Vidi ego annis superioribus generosum Juvenem, cum eo qui a Platero in Sepulchreto (*x*) describitur, exteriorum strumarum numero, earumque multiplici, semperque inutili curatione comparandum, cui tamen, primo saltem anno, nullum erat strumosi mesenterii indicium. Sed neque Platerus, qui poterat, sui ægri ventrem, neque ego mei, hinc procul denique mortui, introspexi. Hoc tamen quod protinus subjicietur, & quod satis est adversus Riolani in Anthropographia pronunciatum, in alio memini vidisse.

29. ADOLESCENTULUS ob strumas quæ collum occupabant, in Nosocomio hoc obierat sub initium Novembris A. 1715. CADAVERIS quasdam alias partes, Anatomes studio ductus, & in iis mesenterium cum dissecarem; in eo non modo strumam ullam, sed ne duras quidem glandulas deprehendi: & quamvis paulo quam soleant, sunt visæ majores, ab ætate id potius esse (*y*), quam a morbo, existimari.

30. Ad colli strumas omnino esse referendos tumores glandulæ Thyroidææ, & perperam bronchoncelas vocari, affirmat Joannes Freindius (*z*), qui harum plura genera, sed omnia extra eam glandulam, agnoscit, in iisque aliquod aneurysmati simile, cui propterea scalpellum non sit adhibendum. Joannes autem Riolanus (*a*) ante Schelhammerum (*b*) qui se *primum* animadvertisse hoc, credebat, inter bronchocelas, quas *longe a strumis* differre, censet, glandulam ponit Thyroidæam *productiorem quæ sarcoma producit*, neque inter eas ullam memorat, quæ similis sit aneurysmatis. Cave enim credas, quod huic Riolani loco exemplum continuo subjicitur in Sepulchreto (*c*) ejusmodi bronchoceles quæ aneurysmatis simillima, nisi potius verum aneurysma; fuit, ad *eundem*, ut ibi dicitur, id est ad Riolanum, aut forte ad Pareum, quorum nempe verba, & Observationes productæ modo fuerant, attinere. Quod si quæras, ad quem igitur illud, & quæ duo proxime sequuntur (*d*), exempla attineant; Severinum (*e*) lege, ex eoque tria ista exempla, quamvis negligenter, descripta esse, cognosces: qui ultimum diserte inter aneurysmata ipsa reposuit. Mihi vero forte accidit, ut tot inter quæ dissecui, tumentia colla quæ bronchocele credebant affecta, vitium omne in Thyroidæa glandula semper offenderim, tunc etiam cum erat cavum aneurysmatis simile, certe autem sanguine plenum. Quæ meæ Observationes varii, & multiplicis in tumente ea glandula vitii cum editæ extent Epistola Anatomica IX. (*f*); non est cur hic repetantur. Porro alias habes in Epistolis quas ad te misi (*g*), aliasque huc addam, ex quibus magis magisque ut varii sint morbi illius glandulæ, intelligas, aut saltem qualia sint ejus morborum initia.

31. MULIERIS in hoc Gymnasio dissectæ A. 1741. cujus reliquam historiam mittam, cum de Arthitide agam (*h*), Thyroidæam glandulam vidi multo quam æquum esset, crassiorem, subrotundam, totamque in se conglobatam. Incidendo duram, atque adeo scirrhosam reperi, inter substantiam coloris ex carneo fusci alba hic illic interjecta.

32. FŒMINÆ alterius caput, & collum ibidem, eodemque anno persecantibus cum ea de qua loquimur, glandula animadversa esset ad imum sinistrum lobum subdura; utrumque lobum discindens secundum longitudinem, plures, nec parvas albæ substantiæ portiones utrique, & præsertim dextero, intermistas conspexi, in altero autem qua subdurum fuisse, dixi, inclusam cystim ex crassa, albaque tunica, qua flavus humor ad spissitudinem vergens continebatur.

33. VIRO cujus ibi eædem Partes per eos dies consecabantur, Thyroidææ glandulæ alter lobus major erat altero, nec paulo altior. Cum attentius inspectarem summam lobi illius partem, quæ erat durissima; membraneam vesicam in ea semisepultam animadverti rotundissimi globi forma: qua pertusa, humor prodiit flavus, viscidusque, ut bilem referret.

34. MULIERIS larynx ibidem apparabatur A. 1744. Detracta eadem glandula major quam soleat, ac turgidior, globulos quosdam ex parte aliqua exstantes, reliqua intra se conditos ostendebat, forma omnes rotunda, sed alia alios magnitudine. Maximus mediocrem uvæ acinum æquabat: cæteri multo erant minores. Horum tunica compuncta, humor exsilivit nullo colore, aquæ instar. Sed maximus longe alius erat generis; ex firma enim, ut dissecando perspexi, constabat substantia, ejus non ita dissimili ex qua glandulæ conglobatę, albo autem colore ex subrubro obsoleto, nisi qua parvis maculis quasi atri sanguinis hic illic distinguebatur, & exiguis alicubi caveis, nihil continentibus.

35. MULIER altera paulo post illam, sed in Nosocomio, dissecta, in Thyroidæa glandula ad basim lobi dexteri album corpusculum habebat grani ciceris magnitudine, & quasi forma, nonnihil extra glandulam prominens: quod incidens, osseum potius quam cartilagineum esse, cognovi.

36. JUVENIS ex ascite mortui, cum meliora non suppeterent, collum, & caput ad Anatomen publicam absolvendam A. 1747. in Theatrum illata sunt. In quibus cum cætera tamen sic satis essent intra naturæ modum; glandula quam sæpius nominavimus, æquo crassior fuit, ad imam autem lobi alterius partem etiam durior. Quo loco dissectam constare vidi quasi ex vesiculis rotundis, muco plenis. Substantia reliqua, si exterius inspiceres; glandulam in grandiusculos divisam lobulos; si interius, in minutos, sed magis quam soleant, distinctos, repræsentabat.

37. Ex Observationibus hisce intelligis, Thyroidææ glandulæ tumores, aut tumorum initia crebrius muliebri, quam nostro sexui, contingere. Quod & in Epistolis Anatomicis (*i*) indicavi, & tu ex bronchoceles exemplis conjicies quæ in Sepulchretum relata sunt, primum si omnia quidem inter se conferas, neque enim in hac modo Sectione invenies, sed & libri III. Sect. 8. (*k*) & libri II. Sect. 2. (*l*) quæ hic juxta consuetudinem suam commemorare Bonetum oblitum miror; deinde si ea seponas quæ ad vera aneurysmata potius attinent, quod conferendo cum iis libris unde accepta sunt, facilius intelliges. Conferre autem, ut opinor, non oportebit alte-

(*p*) Chirurg. tr. 2. doctr. 1. c. 4. (*q*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 12. (*r*) Obs. 6. Schol. ad §. 4. (*s*) l. 2. c. 18.
(*t*) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 78. (*u*) Obs. cit. §. 9. (*x*) Obs. ead. §. 3.
(*y*) Vid. Haller. ad Boer. Prælect. §. 128. not. 2. (*z*) Hist. Medic. ubi de Albucasi.
(*a*) Encheir. Anat. l. 4. c. 7. (*b*) l. cit. S. & P. ead. n. 83. (*c*) Sect. hac 2. Obs. 5. §. 2. (*d*) §. 3. & 4.
(*e*) De recond. abscess. nat. l. 4. c. 6. & 7. (*f*) n. 38. & seq. (*g*) Epist. 16. n. 38; Ep. 23. n. 4; Ep. 26. n. 21; & Ep. 34. n. 15.
(*h*) Epist. 57. n. 2. (*i*) Epist. 9. n. 40. (*k*) Obs. 31. in fine. (*l*) Obs. 9. §. 1. & 4.

rum eorum quæ libro II. proponuntur, ex Moinichenio videlicet; tunc enim monerem, ut pro *Epid.* 77. quemadmodum in Sepulchreto editum est, *Epist.* legeres 87; ad hujus enim finem id scripsit ad Bartholinum (*m*) Moinichenius. Nulla autem opus conjectura esset, si qui in bronchocele quæ deprehenderint, tradiderunt, quomodo se Thyroidæa glandula haberet, non omisissent: ad quam tamen sæpius illa attinuisse, cum ex nonnullis eorum verbis, tum magis ex meis suspicor ad hoc usque tempus habitis Observationibus. Cæterum illas quoque inspicias velim quas post alteram Sepulchreti editionem Viri Clarissimi vulgarunt Henricus Albertus Nicolai (*n*), Phil. Conr. Fabricius (*o*), Medicus Gallus Lalouette (*p*), Janus Plancus (*q*), Albertus Hallerus (*r*), aliique, in his, quod ex Boeclero (*s*) scio, Lauthius. Alia alios vitia in Thyroidæa glandula vidisse, leges, plerosque autem dura corpora cartilaginea, ossea, lapidea, & nonnunquam ipsam osseam factam, aut lapidescentem. Noli vero propterea quia non unus est qui, ut ego quoque, hosce interdum, aut alios morbos in altero dumtaxat ejus lobo, integro altero, animadverterit, noli, inquam suspicari, unicam haud esse hanc glandulam, sed duas; nisi idem suspicari velis de liene, aut de jecinore, cum altera horum pars, salva altera, morbo quopiam correpta est. Multo autem magis cave ubi Disquisitiones quasdam leges super glandula Thyroidæa, ne facile pollicitationes alliciant te quæ initio occurrent. Sed prius attente perlege quid de ea glandula non modo Epistola Anatomica IX. (*t*) verum etiam iis quæ Epistola eadem indicat, locis I. V. & VI. Adversariorum scriptum est, & tunc demum illas quoque perlege Disquisitiones. Laudabis quidem, me probante, Auctoris voluntatem, conatumque illustrandi, ac promovendi suspicionem illam meam de pluribus, sed tenuissimis in laryngem desinentibus Thyroidææ glandulæ canaliculis. At simul optabis ut hos longe alios ac lymphæ ductus esse conjecisset, horum officii, & structuræ memor: in cæteris autem, quæ mea sunt, mihi tribuere: quæ non sunt, ea vero mihi ne assignare voluisset, ut, exempli gratia, ubi dicor ad inquirendos illius glandulæ canaliculos prohibuisse aeris immissionem, aut rejecisse glandulæ compressionem. Nonne satis est vel conniventibus oculis unam aut alteram paginam inspexisse Epistolæ illius (*u*) ut appareat num aeris immissionem prohibuerim? num glandulæ compressionem rejecerim? Caute illam ac leniter instituendam esse, admonui: quod probe intellexit Solers Vir Boeclerus (*x*), cum dissentiens ab Disquisitionum Auctore, se a meis *stare partibus*, scripsit; *nam non nisi fortiter*, inquit, *vesicam unam inflando*, *reliquas*, *nec omnes elevare potuimus*, *ut hinc aerem in cellulosam telam*, *vasa disrumpendo*, *viam sibi paravisse*, *sicque totam glandulam intumuisse*, *credamus*. Compressione autem hujus glandulæ quoties usus sim, non solum non reticui, sed insuper eorum qui illam inutilem probare vellent, rationem diserte refutavi. Quid ergo est? An ratio ista quam alter apud me, ipsam mox rejicientem, proponit, pro mea forte ab eo qui festinans legeret, accepta fuit? Videtur aliquid hujusmodi facile in errorem traxisse quempiam alium qui in Problemate quodam Anatomico non advertens fortasse, quomodo in disputationibus accipiendum sit quod *gratificandi* causa quasi per hypothesim seponitur, intereaque tanquam dubium relinquitur, & me contra Cowperum eo loco pugnasse, existimans quo Cowperum tueri ipsum pergebam, cum non modo adversus me defendere, sed exultantis victoris instar hæc subjicere non dubitavit: *dicat nunc* Morgagnus, *quænam & cæt.* Quæ cum verba Amicus quidam legeret meus, quid, inquit, Morgagnus dicat, nisi quod olim dicentem audivi, cum aliqui Juvenes qui in Doctorum Virorum libris persæpe invenerant, Morgagnum certas quasdam res observavisse *post* Berengarium, Falloppium, Arantium, aliosve Anatomicos, nescirent autem, hos a Morgagno ipso in illis observationibus nominatim fuisse indicatos, ut fateretur per quos profecisset, & quid tamen addidisset, ostenderet; cum igitur illi Juvenes mirarentur, fugisse ejus oculos, aut memoriam tot laudatorum Auctorum locos; at vos nolite amplius, inquit, præpropere judicare. Sed de me plus satis; de Thyroidææ autem glandulæ tumoribus satis, si illud addidero, qui vocis inde mutationem adnotarunt, multiplicem id explicandi rationem esse habituros sive ob prohibitum, aut mutatum in laryngem humoris influxum, sive ob adsitorum laryngis musculorum distractionem, pressionemve, sive ob impositum ipsi pondus, & urgentem molem: quæ in Epistola illa IX. (*y*) presse indicavimus. Longe tamen graviora accidere ab nimis aucta pressione possunt, sive hæc in Jugulares venas cadat, unde soporem, & apoplexiam Illustris vidit Hallerus (*z*), sive Asperam arteriam præcipue adstringat, quod idem adnotavit, ita uti spiritus vix possit duci; imo ne vix quidem, sicuti observarunt alii, & præ cæteris Kerckringius (*a*), qui miranda fœminæ suffocatione permotus, reprehendit Medicos qui humorum imminutione, & diversione operam dare omiserant, ut tumor lentius saltem cresceret, neque præcipiti incremento arteriam Asperam colli vertebris apprimeret.

38. Jam vero de Jugularium glandularum tumoribus (*b*), & de iis quæ vera in collo sunt, aneurysmatibus (*c*) cum alias ad te scripserim; age, ad pectus descendamus. Quod ad mammarum tumores attinet; hos quidem tempore lactis obortos negat Fabricius noster ab Aquapendente (*d*) unquam se non sanatos vidisse. Longa tamen, varia, & permolesta haud raro pariunt incommoda antequam abscessus in quos abeunt, persanentur. Quo magis optandum esset, ut puerperis quæ lacte abundant, certis autem de causis lactare nequeunt, remedia essent in promptu per quæ priusquam in abscessus verteretur, tuto sibi lac abigerent. Medicus erat Bononiæ qui hoc præstari asseverabat suspenso inter scapulas siccato pisciculo quem hippocampum, sive equuulum marinum vocitant, certo præsertim, ut ipse ajebat, tempore captum, quare cum duplicem haberet, alterum altero, dicebat, esse magis efficacem, eumque libenter iis qui poscerent, commodabat. In his fuit ingenuus Juvenis qui mecum ibi ante hujus sæculi initium Medicinæ studiis operam dabat, illamque facere jam cœperat: hic autem cum binis in puerperis expertus esset, in utraque respondisse, testabatur. Quo de experimento cum postea per annos triginta, eoque amplius nihil audivissem; in posthumis tandem Vallisnerii nostri Scriptis (*e*) inveni, sæpe ab se periculo eodem facto, ad eundem modum successisse: ad contrarium autem modum, si ab opposita parte, id est inter mammas, mulier augere lac cupiens, suspendisset: quod, a Bononiensi illo Medico pariter affirmatum, Socius ille meus experiendi occasionem non habuerat. Ægre fero, neque a me olim quæsitum, neque a Vallisnerio fuisse adnotatum, num lac sic abactum, mulieribus quidpiam detrimenti attulerit; potuit enim non afferre, si lente, ac sensim abactum fuerit: qua ratione agendo argentum vivum, scriptorio calamo inclusum, sicque inter mammas gestatum, lac discutere *sine ulla noxa*, sæpissime vidit, non modo audivit, Cl. Degnerus (*f*), ab Amicis pluribus certior factus, multis etiam inter Batavos mulieribus *familiare*, *tutum*, *ac probatum* hoc esse remedium. Certe autem quo dixi tempore cum esset alterum hoc auxilium apud nostrates ignotum, præcipui Bononienses Medici primo illo tam facili remedio non utebantur, sive non crederent, sive nocere posse, suspicarentur. Itaque Albertinum memini puerperis duabus generosissimis cum mammę ea lactis copia turgerent, ut neque dormire, neque brachia sine dolore movere possent, non aliter opem tulisse, nisi lactis materiam ad intestina divertendo, idque clysmate nil aliud habente quam jus, in eoque solutum butyrum, & sacchari quantum solet. Quod ideo memoro, quia mira felicitate utraque inter dejiciendum ita levari cœpta est, ut mammis deinceps decrescentibus, neutri opus ullo præterea auxilio fuerit. Quin mihi sancte affirmabat Albertinus, ab earum altera materiam esse dejectam multam, quam ipse viderat, lactis omnino similem; ut mihi in mentem veniret illius fœminæ, cui prætumida post ablactationem mamma detumuit statim ac pro saliva lac prosilire in os cœpit: quam tu Observationem, explicationemque ejus, ad hanc Albertini accommodandam, leges in Nuckii Sialographia. (*g*) Quo autem modo in epidemica quadam Parisiensium puerperarum, Constitutione de qua scripsit Præcl. Malovinius (*h*), cum tertia, aut quarta a partu die mammæ non modo, ut solent, non tumescerent, sed flaccescerent, post mortem quæ inter quinctam, & septimam diem acci-

(*m*) Vid. in Bartholini Cent. 2. Epist. Medic. (*n*) Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 4. (*o*) Idea Anat. Pract. Sect. 4.
(*p*) Memoir. de Math. & de Phys. presentés à l' Acad. R. des Sc. Tom. 1. pag. 168. 169.
(*q*) Epist. de Monstris & cæt. cum Tab. 3. Fig. 1 & 2. (*r*) Opusc. Pathol. Obs. 6.
(*s*) Differt. de Thyroidææ, Thymi & cæt. Functionibus not. 9. ad §. 18. (*t*) n. 30. & seqq. usque ad 41.
(*u*) n. 36. & 37 (*x*) Differt. cit. not. f. ad §. 8 (*y*) n. 40. (*z*) Obs. cit. 6.
(*a*) Obs. ex Sepulchr. supra cit. 9. § 1 (*b*) Epist. 22. n. 19. & Epist. 29. n. 1. (*c*) Epist. 26. n. 21.
(*d*) De Chirurg. Operat. ubi de Chir. Thorac. (*e*) Opere Tom. 3. P. 4. Saggio Alfab. d' Istor. Med. alla voce Ippocampo.
(*f*) act. N. C. Tom. 5. Obs. 149. (*g*) c. 2. (*h*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1746.

accidebat, lac coagulatum exteriori adhærens inteſtinorum ſuperficiei, deprehendi potuerit, tametſi illa viderentur fuiſſe inflammata, & doloribus cruciata, morbus autem a diarrhœa, & hac permanente, initium duxiſſet, non facilem habet explicatum, niſi forte ex lacteo illo ſero quod in ſanguine veriſimiliter redundans cum alibi in quibuſdam, tum in omnibus tunc diſſectis in ventris cavo inventum eſt, craſſiores, viſcidioreſque partes ſubſederant, & ſubjectis inteſtinis adhæſerant.

39. Tumores autem mammarum, qui lactis tempore non oriuntur (quanquam & eorum exempla profert Hildanus (*i*), & aliquod ipſe vidi, qui tunc orti, in cancrum degenerarunt) etſi Fabricius noſter (*k*) *raro vidiſſe ſe*, ſcribat, *qui cancri naturam non fuerint æmulati*; tamen; ut aliis omiſſis, unum Ludovicum Mercatum (*l*) inſpicias; ſatis ſuperque intelliges, quot alia occurrant in mammis tumorum genera quæ cancrum non æmulentur. Sed & præter ea quæ ipſe deſcribit, alia ſunt, velut hoc a me in Veneta Virgine obſervatum annos nata ad quadraginta. Ei cum menſtrui ſanguinis curſus diebus aliquot tardius incipiebat, tumor ovo columbino major, non inæqualis, nec cutis colorem mutans, ſed duriſſimus, & in proximi brachii motibus dolorem creans, non raro naſci ſolebat in altera mamma, eaque ſiniſtra, ut ſi totam occupaſſet, vix quidquam diſcrepans videri potuiſſet ab aliquo eorum qui primo loco a Mercato deſcribuntur. Sed neque erat omnino ejus ſimilis quem glanduloſum vocat, ut qui non modo in parvulas non ſecabatur exuberantias; ſed mox prodeuntibus menſtruis, nullo præſidio adhibito, nulloque ſui relicto veſtigio, nedum celeriter detumeſcebat, verum penitus abibat.

40. Sunt vero & tumores qui intra mammas innaſcuntur, quæ, inſtante menſtrua purgatione, moleſtis tenſionibus obnoxiæ eſſe conſueverunt. Ii duri, & in quoſdam quaſi nodos diſtincti, aut interdum totam mammæ glandulam occupantes, non modo perſtant, ſed accedentibus poſtea doloribus, ab ſcirrhi in cancri naturam degenerare jam videntur. Legeſis deſcriptos a Præſtantiſſimo Trewio (*m*), & quomodo intra finem anni vertentis radicitus, at ſine ferro, exſtirpaverit, ut ne minimum quidem ſupereſſet veſtigium, cognoſces. Alii vero aliquando tumores ſunt qui tum diutius, imo diutiſſime in mammis hærendo, tum notis nonnullis aliis naturam cancrorum æmulentur, nec tamen ſint. Ad ejuſcemodi tumores ſubjecta in primis ſpectat hiſtoria.

41. MONACHA Patavii fuit quæ ante annos triginta laborare primum cœperat disjectis intra alteram mammam tuberculis. Hæc demum in unum tumorem conjungi viſa ſunt in mammæ inferiore parte, qui ea erat ſuperficiei inæqualitate, eoſque dolores ciebat, ut pro cancro habitus ſit. Noviſſime auctis doloribus, ipſe per ſe tumor ſe aperuit. Tunc vero ex modo quo ſe aperuerat, & ex iis quæ prodibant, & apparebant, navus, & ſolers Chirurgus non eſſe cancrum, cenſuit, & mederi inſtituit. VERUM curatio nunquam ex ſententia proceſſit donec ſub finem anni 1739. e tumore corpus extraxit tuberoſum, mediocris nucis juglandis magnitudine, quod ad me attulit. Conſtabat ex fruſtis oſſeis pluribus majoribus, minoribuſque, nullo certo ordine diſpoſitis, ut in diffracto conſpexi. Inter fruſta erat interjecta ſubſtantia quaſi ligamento ſimilis. Hæc exſiccata nigricabat: oſſea autem fruſta albedinem oſtendebant ſuam. Itaque mamma ſanata eſt: & quamvis exulceratio redierit; non ex ea Virgo, ſed alio ex morbo, tribus ab illius oſſei corporis extractione annis exactis, deceſſit.

42. Id corpus cenſui ex tunicis vaſculorum, quæ mammæ aut lactis, aut ſanguinis gratia attributa ſunt, ex aliiſve membranis, oſſeis factis, originem habuiſſe. Unde fortaſſe alterum quoque habuit quod adoleſcentulus in eadem cane reperi, in cujus utroque rene, ut ſcripſi ad te alias (*n*), calculos offendi. Alienum autem non erit obſervata in beſtiis quoque huc afferre, quando in iſtam ipſam Sepulchreti Sectionem II. (*o*) tumores ex vitulo, & cane relati ſunt.

43. CANI una inter cæteras mamma paulo magis quam æquum eſſet, tumebat. OCCISAM exercitationis cauſa cum diſſecarem; ſub ipſa papilla modicum deprehendi corpus ſubrotundum, & inæquale, ex corpuſculis pluribus coagmentatum, duritie autem pluſquam cartilaginea. Sed digitis facile cedebat materia quædam ex flavo liveſcens, qua plena erant tubercula duo, lentis majuſculæ forma, & magnitudine intra Ventriculum prominentia, quorum cyſtes inter carneam, interioremque tunicam erant. Sub ipſa autem extima Pulmonum membrana quodam loco animadverti quaſi granula huc illuc disjecta tartareæ cujuſdam materiæ. Quæ cur hic non omittenda crediderim, continuo dicam.

44. Cum enim in eadem cane præter magnum renis alterius vitium, calculos in utroque, ſicuti paulo ante commemorabam, invenerim; materiam iſtam in pulmonibus quoque jam tartaream, & in ventriculo pariter fortaſſe futuram, mihi diſſimulandam non putavi, ut ſi ſuſpicari forte velis, illud quoque ſub papilla corpus ex eadem potius, quippe abundante adeo in ea cane, quam ex oſſea fuiſſe materia; per me poſſis: quanquam neque in cane, neque in Monacha illa (*p*) mihi tartarea viſa eſt, extatque in Sepulchreto (*q*) alterius Monachæ exemplum, in qua mammæ, quantum una earum oſtendit, cute excepta, *totæ oſſeæ* repertæ ſunt. Quoniam tamen vel in ipſis arteriis controverſum eſt, ut aliis ad te Litteris (*r*) memoravimus, quod oſſeum videtur, reverane oſſeum ſit, an tartareum, neque in propoſitis caſibus examina illa inſtituta ſunt, quæ ſic ſatis indicarent, utro modo in iſtis mammis res ſe haberet; ipſam in medio relinquemus tanto facilius, quod tartareas, lapideaſve concretiones, ſive, ut Celſus (*ſ*) loquitur, *lapillis quædam ſimilia* cum alii interdum tumores habent, ut ipſe docet, Sepulchretum autem Sectione hac (*t*) oſtendit; tum nominatim mammarum tumores; ut in Vidua de qua narrat Cl. Baſſius (*u*), incluſa iis corpora *attritu & colliſione mutua ſonitum inſtar lapillorum ederent*, noſque ipſi in viro materiam duratæ inſtar calcis viderimus. Nam muſculorum quoque mamillæ nonnunquam haud ſecus ac fœminarum, in tumores excreſcunt, quorum unum deſcriptum legi a Bidloo (*x*), nec ſibi ipſi ejuſmodi Obſervationem deeſſe, teſtatur is qui Bidloum laudat, Heiſterus (*y*), aliamque addidit Cl. Jo. Mart. Wolffius (*z*); ego vero hunc morbum ſemel in Aurifice inchoatum vidi, cui nihil æque profuit ac diuturna brachii ejus lateris quies a me imperata, iterum autem jam perfectum, ſed continentem eam quam modo indicabam, materiam; reſque ita ſe habuit.

45. VIRO docto, & generoſo, Matronæ illius filio, cujus tibi & morbos, & diſſectionem deſcripſi, cum de Vomitu ſermonem haberem (*a*), annum agenti XXXI. cœperat in ſuperiore parte mamillæ dexteræ parvula quaſi glandula prominere. Hæc ſenſim aucta, intra annum circiter in tumorem excrevit pugni magnitudine, prædurum, ſed cunctis pravæ naturæ indiciis peculiaribus carentem. IS TUMOR ſub initium A. 1742. quartodecimo ex quo inceperat, menſe, ſponte ſe aperuit, oſtenditque intra corticem, ab integumentis factum, & fibris carneis, nihil niſi materiam quæ calcem alibi duram, alibi molliorem referebat.

46. Tunc ipſe & vidi, & tetigi intra hiantem tumorem materiam hanc, quippe cum aliis nonnullis Gymnaſii Profeſſoribus conſilii cauſa accerſitus. Cum pater, avuſque fuiſſent arthritidi valde obnoxii, æger autem hic nunquam, niſi quod levem aliquando, brevemque ad pollicem alterius pedis, dolorem vix animadverterat; credibile videbatur omnibus, quæ tartarea materia illis in mucilaginoſas articulorum glandulas, huic, cum in eas fortaſſe firmiores non poſſet, in mammarias incubuiſſe, idque facilius, quod ſternum animadverti, vix tertia a ſummo longitudinis parte emenſa, repente, & valde ſubſidere, quamobrem Mammariis vaſis ad ſterni latera ad angulum hic inflexis, motum ſanguinis per mamillas tardiorem fieri, conjiciebam. Ea vero de arthritica illius materiæ natura tanto propterea veriſimilior opinio, quod Preuſſius (*b*) *calciformem* arthritidis materiam quæ in artuum extremis articulis deponi amplius non poterat, per mammæ ulcus exire viderat, pleroſque noſtrum ſegniores faciebat in conſilio dando, verentes nimirum, ne exciſo tumore, ejuſque ſede perſanata, materia ad alias ſe verteret, interiores fortaſſe, nobilioreſque Partes, quando nuper Albertini (*c*) quoque Obſervatio oſtenderat, prohibitam illam ab artubus inferioribus,

(*i*) Cent. 2. Obſ 78. (*k*) loco ſupra ad n. 38. indicato. (*l*) De Mulier. Affect. l. 1. c. 17.
(*m*) Commerc. Liter. A. 1742. Hebd. 52. n. 2. (*n*) Epiſt. 42. n. 17. (*o*) l. 4. Obſ. 4. §. 3. & in Additam. Obſ. 12.
(*p*) ſupra, n. 41. (*q*) l. 3. S. 21. in Additam. Obſ. 61. (*r*) Epiſt. 27. n. 20. & ſeqq. (*ſ*) De Medic. l. 7. c. 6.
(*t*) Obſ. 15. §. 4. & Obſ. 17. §. 1. (*u*) Dec. 2. Obſ. 6. (*x*) Dec. 2. exercit. Anat. Chir. 5.
(*y*) Inſtit. Chir. P. 1. l. 4. c. 17. n. 3. (*z*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 44. n. 2. (*a*) Epiſt. 30. n. 7.
(*b*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 17. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc. ubi de Cortice Peruv.

ribus, temere petrolei inunctione corroboratis, quo turbas intus, in ventre præſertim, conciviſſet donec ita per inteſtinorum exiret viam, ut mirum eſſet *qualia, quamque multa* illac prodirent *quaſi ex calce, aut gypſo recens coagmentato, eique* materiæ *haud ita diſſimilia unde efficitur podagra*. Cum igitur ob ejuſmodi cauſas cunctantium conſilia primum non diſplicerent, & materia paulatim e tumore detraheretur; ecce febri oborta, reapſe ad eam quæ erat reliqua, nova ejuſdem generis materia accedit. Poſt quæ tamen æger cunctationis pertæſus, ſtrenuo Chirurgo ſe committit, per quem, ut ipſe omnino voluit, penitus exſecto tumore, & vulnere ad cicatricem non difficile perducto, ita convaluit, ut nullo exinde morbo, quod ſciam, correptus fuerit: adeo in Medicina felix nonnunquam eſt præter rationem audacia!

47. Quod ad genus tumorum ſpectarent, vel potius, ſi mulier diutius vixiſſet, ſpectare potuiſſent duriores æquo mammarum partes, quas fuſco, viridi, atro humore expreſſo, ſatis, ut videbantur, ſanas reperi in ea diſſectione quæ tibi deſcripta eſt Epiſtola XXI. n. 47. non facile dixerim. Etſi enim tumores illos tunc referre poſſes ad eum dumtaxat humorem, lactifera vaſcula diſtendentem; tamen ejuſmodi humorem adeo ab naturæ norma alienum non aliquos pravæ indolis tumores diuturna mora fuiſſe facturum, quis affirmare pro certo poſſit? Mulieres quidem legi ab Riverio (*d*), & Lanzono (*e*) viſas, quarum e mammis lac viride exibat, duas autem in Ephemer. Nat. Cur. (*f*), & in Commercio Litterario (*g*) memoratas, quarum altera lac habebat nigrum, & maxime acidum, altera autem, quotieſcunque vellet, exprimere poterat ex utraque mamma *liquidum aliquod ſpiſſius, coloris longe nigerrimi*, quod linteo exceptum inter horas 24. *ad inſtar æruginis viride evadebat, ſimulque, ut videbatur, naturam corroſivam induebat*. Sed ut pleraſque earum minus ſanas fuiſſe, video; ſic nullius ſcio qui finis fuerit, & num mammæ, in primis, ſi aut lac non efflueret, aut quod reſtabat illiuſmodi humoris non exprimeretur, nullo dolore, & nullo denique malignæ naturæ tumore correptæ ſint. Me jam intelligis de cancro loqui, tumore qui ſæpe adeo, in mammis præſertim naſcitur, eodemque tam manifeſtæ pravitatis, quam difficilis curationis: ut ſcite Joannes Bapt. Corteſius (*) cum oſtendere vellet, *non ſequi ſemper, quod morbus cognitus, illico curetur*, idque *præcipue ratione malignitatis ſuæ*; cancri potiſſimum exemplo uſus ſit, *qui quamvis ab omnibus cognoſcatur, nihilominus raro curatur*. Et ſane vix nonnunquam accidit ut felix undique ea curatio ſit. Perſæpe autem ea conſecuta eſſe, vidimus, quæ Celſus (*h*) prædixit, ut ſive a Chirurgis vel peritiſſimis exciſus, *poſt inductam cicatricem tamen reverterit* in eundem, aut alium in locum, *& cauſam mortis attulerit*, ſive cum alii quidam *uſi* eſſent *medicamentis adurentibus*, miſeraſque fœminas diu excruciaſſent, aut pejorem, aut certe non meliorem denique habuerit exitum. Fuit enim apud nos quoque priuſquam volumen Commentariorum exiret Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis quod ad A. attinet 1739. qui adurente herba adhibita cancros radicitus tollere dicebatur. Sed ſive ea *Dentellaria* Rondeletii, ut ex indiciis quibuſdam conjecimus; ipſe enim, quantum poterat, occultabat; ſive alia erat, cum magnam primum, ut fit, de ſe famam concitaſſet, curationum exitu non reſpondente deſertus eſt. Qui an feliciter apud Monſpelienſes reſpondere perrexerit, ignoramus: apud nos certe Medici, & Chirurgi magis in ea ſententia confirmati ſunt, ut cum victi ægrorum precibus, minime ea quæ ſupra (*i*) ſunt dicta, ſpectantium, ſuſcipere curationem coguntur, exciſionem pręferant, quę ſi non minus acerbo, at longe breviori dolore peragitur, ſicque minoris conſtat ęgris, tametſi poſtea cancer redeat, ſi non vita, at certe vitę, interea ſine aſſiduis teterrimi morbi cruciatibus, prorogatio. Verum prorogatio hęc ipſa ut ſperari poſſit, quę, & quot in ęgris requirantur, dicere ſuperſedeo. Eorum quędam, itemque plura iis adverſantia, ex Obſervatione colliges, quam potiſſimum, cum alias poſſem, hic dabo. Ex eadem enim ſimul quę ſtructura eſſet ſcirrhi in cancrum degenerantis, ſimulque confirmatum videbis, *contuſionem, quæ in cute nullius momenti eſſet*, eam ut Boerhaavii (*k*) verbis utar, *in glandula conglomerata ſcirrhum peſſimum* poſſe *producere*; itemque *cancrum* curari *difficillime in* fœmina *melancholica*. Sunt enim & apud nos temperamento hoc quędam; non omnes: qua in re neſcio quis magno illi Viro adeo impoſuerit, ut *Italos* traderet (*l*) *ad annum ætatis decimum octavum vividos & ludibundos eſſe: poſt trigeſimum annum triſtes omnes, moroſos, melancholicos, & hæmorrhoidarios fieri*. Cæterum eam nobiſcum Obſervationem annis ſuperioribus per litteras communicavit Doctus, & ſpectatus Vir Jo. Baptiſta Charburius, noſter olim dilectiſſimus Auditor, nunc autem Regius Auguſtæ Taurinorum Profeſſor Practicæ Medicinæ Primarius.

48. RUSTICA mulier annos nata circiter quinquaginta ſiniſtram mammam forte percuſſerat. In hac poſt menſem ferme ſe prodidit tumor, quem fruſtra fotibus reſolvi, fruſtra compreſſione plumbeæ concavæ laminæ coerceri poſſe, ſperatum eſt. Augeſcebat enim, ut intra ſeptimum ab ictu menſem a ſuperiore, eademque externa mammæ parte, ubi multo craſſior, durior, magiſque abnormi figura erat, infra areolam jam deſcenderet: cujus papilla intra altas aliquot tranſverſas rugas tota propemodum latebat. Sub proxima axilla aliæ his ſimiles rugæ animadvertebantur, dolorque erat ad axillam, cum attollebatur humerus, & univerſus ille artus œdemate tumebat. Quæ res, & præter has aduſta & melancholica mulieris temperatura adverſabantur iis qui tumoris exciſionem proponebant. Favebant contra, mulieris robuſtum corpus, intrepidus animus, & ad exciſionem paratus, quam cum alia, tum illud in primis urgebat, quod pungentes dolores, qui ut creſcebat tumor, ita ipſi quoque magis ſemper increverant, jam ex moleſtis facti erant non ſecus ac vigiliæ, multo moleſtiſſimi. Itaque ad tumoris exciſionem ventum eſt, qui ut intus ſe habuerit, infra dicetur. Res feliciter, & ex ſententia peracta videbatur ad diem uſque ſeptimum, quo vulnus tempore vivido ſemper colore, & molle fuit. Sed ipſum poſtea inflammatio, & corruptio invaſit, quæ non modo quidquid celluloſi ex mamma ſupererat, verum etiam ſubjectam mammæ Pectoralis muſculi partem abſumpſit, & quæ Intercoſtalium tum Internorum, tum Externorum reſpondebat; ut nuda ibi inter coſtas pleura appareret ad tractum digitorum circiter quinque, a ſterno videlicet in tranſverſum. Attamen mundatum denique eſt ulcus, & dies quinque molle fuit, tuncque pus laudabile, pulſus non niſi ad veſperas frequens, idque ad paucas horas, & reliqua omnia erant ferme ad naturæ modum, ſi pertinacem alvi adſtrictionem exciperes cui per clyſmata interdum occurrebatur. Poſt eos autem dies iterum omnia in pejus verterunt. Ulcus in quo coſtæ quartæ cartilago nigricans, & ab ſterno quaſi ſejuncta conſpiciebatur, areſcebat, reddebatque paucum, & ichoroſum pus, & grave olens: proximi autem artus, qui primis ab exciſione diebus, motum, & propemodum ſenſum quoque amiſerat, niſi quod in manu tamen uterque perſtabat, œdema augebatur: quo artus etiam inferiores tumebant: creſcebant ſimul frequentia pulſuum, ſitis, vigiliæ. Ad ea accedebant diarrhœa, ciborum appetitus prorſus dejectus, virium languor, perpetua ſomnolentia, difficilis, ac frequens reſpiratio. Hæc denique exceperunt febriles quatuor acceſſiones longæ, vehementes, & cum rigore conjunctæ: quarum alia alii horis interjectis circiter decem, ſuccedebat: eæque mulierem confecerunt.

CADAVER flaccidum ubique, & laxum, inferiores tamen artus, vel inciſis integumentis, ſine ullis habuit œdematis reliquiis. Venter, ſi lienem excipias paulo quam natura ferat, majorem, nigriorem, laxiorem, uterum autem contra prædurum, & ſcalpello reſiſtentem, ſatis bene conſtituta oſtendit reliqua. Thoracis utrumque cavum aqua fuit ferme plenum, ſiniſtrum præſertim: in eoque pulmo qua parte ulceri reſpondebat, aridus, & propemodum ſcirrhoſus, arcteque ibi ad pleuram adhærens, quæ multo arctius ibidem adhærebat ad coſtas, & quaſi calloſa facta erat qua parte exteriori aeri expoſita fuerat. Tunc corde inſpecto, cujus caveæ dexteræ aliquid polypoſæ concretionis habuerunt; ad exteriora reditum eſt: omneſque Axillares ſiniſtræ glandulæ inventa ſunt non ſolum aliquanto craſſiores, ſed & in acervum mutatæ ſcirrhoſorum tuberculorum, ſumma firmitudine, colore livido: quæ celluloſa proxima complectebatur membrana, ipſa quoque in valde firmum quaſi ſteatoma converſa. Ex his autem, proxima vaſa, nervoſque comprimentibus, cauſa intelligebatur tum paralyſis imperfectæ, tum pertinacis œdematis, quibus artus ille laboraverat, tum doloris ad axillam cum attollebatur humerus, tum denique periculi inſtantis, ne pravæ indolis tumor alter ſub axilla excreſceret poſteaquam

(*d*) Cent. 2. Obſ. Medic. 100. (*e*) Animadverſ. var. ad Medic. & cæt. 125. (*f*) Dec. 2. A. 4. Append. n. 5. XLIII.
(*g*) A. 1734. Hebd. 1. n. 1. (*) Miſcell. Medic. Epiſt. 6. (*h*) De Medic. l. 5. c. 28. (*i*) n. 16.
(*k*) Prælect. in Inſtit. §. 903. (*l*) Ibid. ad §. 897.

quam prior e mamma fuerat exsectus. Qui cum protinus ab exsectione, dempta quæ adhærebat, pinguedine, inspiceretur, forma inventus est ad ovalem accedente, cujus major axis pollicem cum dimidio circiter æquabat. Cum eo tres, aut quatuor, alius alia magnitudine, sed parvi omnes, continuabantur. Ad horum, & illius centrum dissectio sanguinem ostendit putridum, pallidumque: hunc materia comprehendebat media inter puriformem, & sebaceam.

49. Nonnulla quæ, respirante muliere, in pleura, in costis, & Intercostalium musculorum parte, cum hæc paterent, diligenter, solerterque observata sunt, prætermisi, non quod non digna essent quæ memorarentur, sed quod minus ad propositum Epistolæ hujus attinerent. Attinet autem cum primis a Cl. Gahrliepio (*m*) descripta historia, quæ & plura habet cum ea quam modo proposui, conferenda, illudque insuper quod in cadaveris sectione deprehensum est, nempe carcinoma ab ea mamma ex qua excisum fuerat, latenter, ut nemo in viva id esset suspicatus, *transversim super osse sterni ad alteram quoque mammam virus suum propagasse*. Jam vero ad reliquos & thoracis, & ventris tumores properantibus quem in clavicula conspeximus, videtur commodius ad exostoses de quibus infra erit sermo, differendus (*n*). Qui vero ad aneurysmata spectant arteriæ Magnæ, thoracis, aut ventris parietes extrorsum attollentia, cum a nobis de internis, ad quos attinent, morbis agentibus satis alias (*o*) propositi fuerint, non vacat Sepulchreti exemplum imitari, & hic repetere. Quin si forte ut in vivente caupone arteriæ cujusdam Intercostalis aneurysma dignovi ex pulsatione secundum longitudinem quidem in transversum valde producta, sed latitudine intervallum quod inter costas erat duas, nusquam totum æquante, ita illud intervallum in tumorem, ut Lancisius (*p*) vidit, denique attollens vidissem, & in demortuo, ut ter quaterve Ruyschius (*q*), tam exilem arteriam ad ovi gallinacei magnitudinem expansam offendissem; nescio, an inter caveæ thoracis potius, quam inter hos de quibus hic loquimur, tumores posuissem: quanquam hoc licuisset magis, quam, ut in Sepulchreto, huc referre ipsorum tumores viscerum, abdomen extrorsum urgentium: quibus de tumoribus (*r*), & de abdominis ipsius herniis (*s*), & de hydrorachitide quoque (*t*) aliis ad te Litteris scriptum est. Sunt tamen interdum quidam abdominis tumores qui, cum revera ad ipsum dumtaxat pertineant, ad viscera attinere videantur. Qualem in pio, doctoque Sacerdote vidimus instar magni hemisphærii prominentem. Qui cum apertus multam, fœdissimique odoris materiam effudisset, a Chirurgis demisso specillo animadversus est tantum introrsum pertinere, quantum exterius prominuerat; ut plerique non dubitandum crederent, quin ad viscus aliquod spectaret. Verum neque exitus erat ullius quæ id confirmaret, materiæ, neque læsi cujusquam visceris notæ, & perfecta denique ægri, feliciter multos exinde annos viventis, sanatio præclare ostendit, quæ in tanto tumore congesta fuerant, musculosos quidem abdominis parietes, & peritonæum intra ventris cavum incurvasse; non perforasse tamen, neque ut tumoris cavum cum ventris cavo, nedum cum viscere ejus aliquo, communicaret, effecisse.

50. Testium, & circumjectorum his involucrorum tumores, de quibus aliquanto plura scribere possemus, fuisse a nobis alia Epistola (*u*) pertractatos, meministi.

De iis autem qui ad penem, anum, & naturalia mulierum attinent, etsi plures vidimus; tamen cum dissecandi occasio nunquam fuerit, vix aliquid est quod attingamus. Cancrosum tumorem in quem glans, & magna pars colis proxima excreverat cum amputaret Valsalva, aderam. Quæ duo ne acciderent, verebatur, eorum neutrum accidit. Alterum erat, ne exigua superfutura pars colis introrsum forte se continuo retraheret: alterum, ne illa perstante, introrsum tamen se retraherent arteriæ. Quas cum in animo haberet, ut fecit, trajectas acu filum trahente, hoc circumducto, constrictoque obligare; si utrumlibet illorum accideret, maximopere erat adversaturum. Ne alterum accideret, ante providerat: si alterum accidisset, tum necessario id quod nolebat, facturus. Cruciatus enim, quo ad ejus facere poterat, iis quos ferro curabat, imminuere studebat. Quamobrem neque igne uti hic voluit, ut Scultetus (*x*), aut vitiati aliquid, ut ipse, relinquere, neque arcta adeo penis constrictione, vinculo supra vitiatam partem injecto, ut quidquid infra vinculum esset, brevi emoreretur: quantum enim hic dolorem constrictio illa afferat, XXX. Ruyschii Observatio (*y*) satis indicat. Nec tamen propterea Chirurgos alios Experientissimos, in quibus Heisterus (*z*) est, & Benevolus (*a*) non sine gravi ratione constrictionem hanc prætulisse, credas. Ut enim Valsalva ægrum illum suum persanaverit; aliquid tamen periculi una ex primis noctibus fuit, sanguine sibi viam reserare incipiente, nisi qui proximus, ut Valsalva jusserat, paratusque cubabat minister, celerrime, sicuti præmonstratum fuerat, obstitisset. Provectæ ætatis erat is æger.

Sed provectæ & alter, cujus ex podice per duos depressos pedunculos excrescentia propendebat pravæ naturæ, ad renis magnitudinem formamque accedens. Quam senior alter Chirurgus, me adolescentulo aspiciente, deorsum tractam, incisis pedunculis cum excidisset, imi autem intestini pars ex qua illi excreverant, continuo se; id quod Chirurgus non expectabat; introrsum retraxisset, seque ejus oculis, & manibus subduxisset; perturbari primum hominem vidi, quamvis siquis alius, exercitatum, & sua in Arte nobilem, mox tamen cum sanguinis haud multum efflueret, confirmato animo, & mediocri turunda immissa, albumine illita, & pulveribus conspersa qui adstringendi vim habent, discessit. Verum exacto vix horæ quadrante, sanguis profluere copia non modica, &, quod multo majori intra intestinum influxisse, indicabat, rogare æger, cujus interea pulsus valde subsederant, ut turunda demeretur, quia vehementi alvi exonerandæ necessitati resistere amplius non posset. Revocatus Chirurgus turundam aufert, quam ingentia concreti sanguinis frusta consequuntur. Tum digito ille immisso, vulnus diutius comprimit, neque removet donec turunda iisdem ac prior, medicamentis illita, & conspersa, sed (qualis a primo immittenda fuerat) crassior parata esset quæ inderetur: ægreque tandem per hæc sanguis compressus est. Sed hæc non aliam ob causam memorata sunt, nisi ut in controversa excidendi penis ratione quid tunc Valsalvæ placuerit, intelligeres, itemque vel multo senioribus, & exercitatis Chirurgis omnia quæ inter operandum accidere possunt, animo esse antea prospicienda. Cæterum quod ad primam curationem attinet, legesis inter Veteres Benivenium (*b*): quod ad alteram, inter Recentiores Heisterum (*c*); exemplum apud utrumque felicis curationis invenies. Condylomatum autem muliebris vaginæ cum plures possint esse causæ; tum inter eas quæ a primordiis sunt, quandam interdum esse, suspicor, quæ cujusmodi sit, ex subjecta apparebit Observatione.

51. VIRGUNCULA annos nata ad quindecim, corporis habitu jam diu cachectico, graviori denique morbo correpta, extremos hujus, & vitæ dies sic in Patavino egit Nosocomio, ut ex pulmonum inflammatione mori videretur sub finem A. 1750. THORACE aperto, hujus quidem hydrops deprehensus est; in pulmonibus autem vix quidquam fuit quod leve eorum inflammationis præberet indicium. Ex Ventre genitales potissimum partes detractæ sunt. Quarum ego structuram cum studiosæ Juventuti ostenderem, in omnibus ferme secundum naturam se habentem: pauca hæc quæ aliena essent, animadverti. Ad alterius Falloppianæ Tubæ extremum foliaceum erat hydatis. Ex urethræ osculo corpusculum prominebat rubellum: quod, ipsa secundum longitudinem incisa, nihil aliud esse, vidi, nisi intimam ejus tunicam, quæ cum supra a subjectis vasculis sanguine distentis tota nigricaret, ima parte se extrorsum invertens, exstabat: quod & in alia de qua ubi de Claudicatione scribam (*d*), memini vidisse, utramque autem cum de Urinæ Difficultate agerem (*e*) commemorasse, & parvi illius vitii causam quæsivisse. Aperta denique vagina, quæ albido crassiusculo humore erat oblita, illud offendi quod mihi hoc loco scribendi hanc Observationem causam attulit. Scilicet propius alterum latus, uno supra hymenem transverso digito, anterior, & posterior vaginæ facies colligatæ erant inter se per brevem quasi institam latitudinis, & crassitudinis modicæ, ex eadem prorsus ex qua vagina, substantia factam, ad eundemque modum rugosa præditam superficie; ut manifestum esset, præsertim cum prægressæ erosionis nullum usquam supra, aut infra appareret vestigium, colligationem

(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 163. (*n*) Vid. n. 58. (*o*) Epist. 26. n. 19 & Epist. 40. n. 26.
(*p*) De Aneurysm. l. 2. c. 2. Propos. 28. cujus, & præcedentis titulo ne fallaris, faciet Propos. 25. (*q*) Thes. Anat. 9. n. 5.
(*r*) Epist. 36. & 39. (*s*) Epist. 34. (*t*) Epist. 12. (*u*) 43. (*x*) Obs. Chir. 60. (*y*) Cent. Obs. Anat. Chirurg.
(*z*) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 132. (*a*) Osserv. 27. (*b*) De abdit. morb. & sanat. caus. c. 68.
(*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 67. (*d*) Epist. 56. n. 21. (*e*) Epist. 42. n. 42.

illam esse ab natura. Quam antequam sectione dissolverem; arctissima ab eo latere vagina erat; illa autem dissoluta, continuo in justam latitudinem se extendit.

52. Quod si hæc Virgo nupsisset; facile intelligis, institam illam aut a congrediente viro, aut a prodeunte fœtu disruptam, excrescere postea in præhumido loco, in condyloma potuisse. Mihi certe cum eam dissecarem, in mentem venit juvenis Matronæ cui post non facilem partum condylomata duo per vaginæ orificium pendere, vidi, hujusce institæ, si in medio disrupta esset, & post disruptionem aliquantum procrevisset, similia ob id etiam quod non majori supra illud orificium intervallo quam hæc institа, oriebantur.

53. Restant Artuum tumores. Qui omnes ferme cum sint utrisque communes, juvat in iis fere subsistere qui in proximis fuerint artubus Inferioribus mole alii immani, alii mediocri. Immani erat qui, abscessus instar, femur adeo distendebat Nobilissimi Viri, ut Valsalva, ad curationem accersitus, aperire veritus sit, felici consilio; nam paucis post diebus per se paulatim evanuit totus, ægerque tam bene convaluit, ut plures postea annos sanissimus vixerit, Medicis, & Chirurgis a quibus id accepi, & ægro ipso, qui mihi quem inter Amicos intimos habuit, non semel idem confirmavit, mirantibus quonam tanta materiæ copia, sub manibus fluctuantis, sine pernicie recessisset. Valsalvam autem his absterritum fuisse, credebant primum ne quam facile esset tumorem ejusmodi aperire, tam difficile esset persanare, & occludere, tum ne propter immodicum materiæ effluxum æger deficeret sive longo diuturnæ curationis spatio, sive primo ipso incisionis tempore; quasi in ejus manu tunc non fuisset tantum educere quantum ferre ægri vires possent. Quod cum regererem; quæsitum, ut fit in colloquiis, ex me esse, memini, quid causæ sit, quare si forte Chirurgus e non modico tumore quidquid continet effluere statim sinat, ægri animo sæpe linquantur: respondisse autem, placere quibusdam tribuere id sanguinis in vasa ejus partis, per tumoris materiam antea compressa, nunc laxata, repente ea copia irruenti, ut minor æquo sit quæ ad cor redeat. Sic autem quid aliis potius, quam quid mihi videretur, respondi primum quia non omnibus tumoribus vasa comprimuntur quæ magna sint, deinde quia magna sunt certe vasa illa proxima quæ novimestri fœtu distentus uterus comprimit, eaque compressio feliciori in partu fere temporis puncto tollitur, neque propterea deliquia ingruunt; ut alia quærenda responsio, aut aliud saltem ad illam addendum esse videatur. Sed tumores artuum alii sunt vel isto quem dixi, longe majores: quos aperire frustra aveas; neque enim quod continent, magna ex parte fluxile est, neque in pus verti potest, quin etiam non raro interjectorum musculorum structura mirum in modum vitiata, ac mutata est. Descriptos videbis in Dissertatione (*f*) Jo. Henseleri, qua ejusdemmodi tumorum exempla indicantur plura, quorum aliqua non adeo recentia sunt, ut in Sepulchretum referri non potuissent, & ad Wedelianum illud (*g*) adjungi, quod in ea Dissertatione præteritum est. Plura quoque leges in Dissertatione, quæ antea prodierat, Alexandri Camerarii (*h*), & quædam in Tomo qui ante illarum utramque exierat, Italorum Litteratorum Diarii (*i*); neque enim vel apud nos perrara sunt, eaque mirifica. Ipse etiam aliud, quamvis cum iis minime comparandum, magnum tamen, hic vidi, quo generosissimi Viri crus totum vehementer distendebatur. Quod incassum apertum iri ob hæc quæ modo dicta sunt, pronunciaveram: neque exitus me fefellit, cum æger postmodum nihilominus pungi voluerit. Cæterum non possum adduci ut credam, hujus, aut consimilis generis tumore præturgidum fuisse brachium viri de quo ad Vallisnerium (*k*) scripsit Sancassanus, cum primarius Chirurgus ferrum impressisset, eam vim sanguinis erupisse, ut Chirurgus attonitus hominem jam jam inde moriturum timeret: cursu autem sanguinis desinente, serum multas hebdomadas exiisse, itaque brachium ad justam molem decrevisse, nullo quoad homo vixit; plures autem annos vixit; in eo artu superstite incommodo. Facit potius is casus, ut in memoriam ejus redeam quem de Rege Lacedæmoniorum Agesilao apud Xenophontem (*l*), & Plutarchum (*m*) legeris, ut illi ex ascensu *incertum qua vena rupta, sanguis e corpore sanum in crus defluxerit*; altero enim erat claudus; *cumque tibia nimium quantum intumesceret, ac dolores intolerandi accederent, Medicus quidam Syracusanus ei propter malleolum venam aperuerit, atque, ubi semel cœpisset, noctu dieque sanguis profluxerit, & quidquid tentarent, fluxionem hanc inhibere non potuerint, donec Agesilaus tandem animo defecit*, & *tunc sanguis fluere desiit*, ea valetudine insecuta quæ reliquum æstatis, & totam hyemem Regem lecto affixit. Quem casum, attentione alioquin dignum, non memini, an quis ex eruditis Medicis consideraverit. Incertum pariter, quo ex vase sanguis defluxerit ad magnos duos tumores faciendos, a M. Aurelio Severino (*n*), & a Præcl. Alberto Hallero (*o*) memoratos. Alter quidem *brachium usque ad summum humerum, & anteriorem thoracis partem quæ ad alas spectat*, in immanem illam molem distenderat quam adjecta Icon, & dolor quo homo confectus periit, commonstrant. Alter autem *subito post maximum dolorem* ortus, *cedens tractantium manibus, & compressus evanescens*, a scapula ad decimam fere costam se extendebat. Sed primus quid contineret, ne suspicari quidem possemus, cum Severinus nihil præterea dixerit, nec dissecuisse videatur; nisi *inter* abscessus sanguifluos sive *aneurysmata* proposuisset. Alterum vero sanguine refertum fuisse, scimus, qui horis ab incisione non multis profluens, virum occidit, & plurimus, cum postea tumor secaretur, repertus est. Attamen si de utroque tumore illud addi potuisset, initio saltem pulsasse, sicuti de alio, sanguinem continente, & genu *universum omnimode operiente*, post aliquot demum annorum intervallum sibi ostenso, subindicabit Cl. Preussius (*p*); minus dubitationis relictum esset iis qui de Sanguineis Tumoribus, cum rupto venæ alicujus trunco communicantibus, ea legissent, quæ, ut supra (*q*) commemoratum est, in Tractatu Valsalvæ de Aure Humana, in meaque Epistola Anatomica XIII. tradita sunt.

54. Tumores contra sunt quos facile sanatos esse, accepimus, quanquam non facili ad explicandum ratione: quæ causa est cur prætermittendos non putemus. Veronensis Medicus, Vir spectatus, mihi, & qui mecum forte aderant, Doctis Viris narrabat Venetiis A. 1707. cum in ejus Patria, idque nuper, equo nobili crura ambo posteriora ad genu articulum vehementer intumuissent aquoso tumore quidem, sed duro, & cum dolore, nec remedia cætera quidquam proficerent, extitisse Veterinarium qui se hac ratione sanaturum reciperet, ut corio paulo supra tumorem inciso, & vena quæ ibi non tenuis est, resecta, hanc vinculis duobus valide constringeret, interque hæc ipsam dissecaret. Reclamatum esse primum ab omnibus quibus circumitio sanguinis esset nota, tanquam auxilio non modo non profuturo, sed plurimum nocituro. Attamen cum ille ejusdemmodi affectos morbo septem, aut octo equos, & in his duos in eadem Urbe, sic ab se persanatos memoraret, verumque dicere, protinus re inquisita explorataque, constaret; permissum esse, &, se qui hæc mihi narrabat, inspectante, ita uti propositum fuerat, esse factum. Itaque tumores inde semper vel primis diebus decrevisse, donec intra vigesimum circiter diem prorsus evanuerint. Quæ cum forte aliis in quibus erat Vir Ingeniosissimus Dominicus Gulielminus, referrem; hic maluit conjicere, simul cum vena fortasse nervum aliquem, ad ægram partem spectantem, fuisse dissectum, eaque ratione sublatum dolorem, qui originem non a tumore habuisset, sed potius tumori ipse præbuisset, itaque ablata vi stimuli, quæ uti fecisset, ita conservaret tumorem, hunc non difficile fuisse solutum. Ut ut est, nolui hanc tibi curationem reticere; neque enim Medicis unquam nocuit quid Veterinariis succedat, novisse, & prius fortasse ab his, ut in brutis animantibus liberum est periclitari, plura tentata, & facta sunt quam ad homines transferrentur. Vides, exempli causa, ut Petrus Crescentius qui ante hos quadringentos annos, cum de Agricultura scriberet, quædam interjecerit ad Chirurgiam Veterinariam spectantia, in ægro bove sanguinem ex incisis venis quæ sub lingua sunt, mittere (*r*) docuerit, aut quomodo pro clysmate injicienda quodam ventriculo excipere, cujus orificium tubo sit instructum, & per hunc in equi alvum immittere (*s*), aut qua ratione, si in equi tumente glandula excidenda sanguis ex vena aliqua forte prorumpat, hac continuo arrepta, & serico filo arcte constricta, sit ille coercendus (*t*). Num putas hæc ex antiquioribus Veterinariis non hausisse? hos autem non ex aliis longe vetustioribus? ut fortasse antequam Celsus (*u*), & Ga-

(*f*) Hist. brachii prætumidi §. 14. (*g*) Sect. hac 2. Obs. 17. §. 3. (*h*) Hist. pedis tumidi. (*i*) Tom. 29. art. 4.
(*k*) Opere Tom. 1. P. 6. (*l*) Rer. Græcar. l. 5. versus fin. (*m*) in Vita Agesilai.
(*n*) De recond. Abscess. nat. l. 4. in fine Schol. ad c. 7. (*o*) Opusc. Pathol. Obs. 32. Hist. 2.
(*p*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 19. (*q*) n. 2. (*r*) l. 9. c. 65. (*s*) Ibid. c. 18. (*t*) Ibid. c. 16. (*u*) De Medic. l. 5. c. 26. S. 21.

lenus (*x*) cohibere in vulneratis partibus sanguinis profluvium docerent vinculo sauciatæ aut venæ, aut arteriæ injecto, id jam illis fuerit usitatum, dum glandulam aliquam exstirparent, aut dum equis in prælio sauciis mederentur. Verum sive ad hominem traducta est hæc coercendi sanguinis ratio, sive in ipso primum tentata est; mirari subit, cum a Galeni temporibus passim in Chirurgorum libris describeretur, eaque inter cæteros in illa quæ supra (*y*) indicata est, amputati penis curatione usus esset Benivenius, *singulas* illius *venas quæ sanguinem fundebant*, arterias videlicet, *apprehendendo*, *atque ita deligando*, *ut ora præclusa coirent*; mirari, inquam, subit, neminem ante Paræum (*z*) extitisse qui ad ea vulnera quæ in artuum amputationibus fiunt, transferri illam posse, cogitaret. Sed ne forte credas, arteriarum quæ in artubus præcipuæ sunt, crassitudinem veritos, cum ramorum tenuitate quos Galenus vinciendos præceperit, minime comparandam; certe præcipuus truncus in brachio is est quem ad cubiti flexuram imperiti homines sæpe convulnerant cum venam aperire dumtaxat putant, unde postea, nisi magna primo tempore obstet diligentia, aneurysma pronascitur. Et eum tamen præcipuum truncum in chirurgica hujus aneurysmatis curatione ipsum quoque filis obligari solitum non modo ex Aetii (*a*), Pauli (*b*), Albucasis (*c*), aliorumque etiam inferiorum, ut Guidonis de Cauliaco (*d*), scriptis non poterant ignorare.

Verum ab aneurysmatis in brachio enati, in quam forte incidi, mentione admoneor, ut aneurysmatis potius in poplite exorti Observationem subjiciam, tum ne ab artus inferioris tumoribus in quibus fere subsistere constitueram, longius recedam, tum propter ea quæ supra (*e*) de poplitis aneurysmatibus dicta sunt, quorum præclarum exemplum, ab Hornio (*f*) descriptum, frustra in Sepulchreto perquisivi.

55. STRUCTORI parvulus in poplite apparere, & pulsare tumor cœperat. Qui neglectus, crevit ad pomi magnitudinem. Tunc plura, a Medicis, Chirurgisque præscripta, partim nihil profuere, partim, & compressio nominatim, potius officere visa sunt. Itaque intra perpaucos menses sic excreverat, ut parvum æquaret melonem; acerrimisque hominem doloribus excruciabat. Huc accessit universi cruris ac pedis œdema, & genu præsertim ipsius tumor. Denique gangræna, & mox sphacelus invasit, Quem consecuta, ut prædictum fuerat, disruptio, plurimi sanguinis profusione illico vitam ademit sub finem Martii A. 1740. quibus ego diebus quædam ad cerebri anatomen attinentia Discipulis in Nosocomio ostendebam. CEREBRUM igitur hujus quoque hominis dissecans, præter cætera quæ huc minus attinent, adnotavi, tametsi exanguis visus fuerat mori; sanguinea tamen puncta in medullaris substantiæ sectionibus apparuisse, quæ & majora multo fiebant, cum a lateribus comprimerem: tum illud quod admiratione dignius fuit, cum Striata Corpora assulatim, ut fit, persecarem, quamvis scalpello in quamcunque vellem partem directo, inclinatove demum inciderim tota, nusquam tamen strias medullares, ut semper alias, occurrisse, earumque loco quandam quasi fasciam perpetuam medullarem se ostendisse, quam secundum eorum Corporum longitudindm corticalis utrinque substantia intercipiebat: neque hominem tamen in cerebri, & nervorum usu quidquam a communi consuetudine alienum passum esse, constabat: id quod ii perpendant velim, quibus certa quædam placent olim proposita illarum striarum officia. Sed his nunc missis, ad Poplitis dissectionem, quam Mediavia noster peregit, transeamus. Sphacelus eo loco, & circa eum locum omnia occupaverat non sic tamen quin ea quæ dicam, agnoscerentur. Cruralis arteria jam inde ubi a latere femoris interiore ad posteriora deflectit, statim dilatari incipiebat. Deinde ad tractum dimidiatæ circiter ulnæ frustra arteriæ truncum quæsivisses; in sura demum rami in quos se dividit, apparebant. Toto autem illo tractu nihil nisi ingens cavum sanguine fœdum, erosis videlicet omnibus atque adeo prorsus absumptis nervo, & vena quæ inter imos a tergo prominentes ossis femoris processus arteriæ comites se addunt: vix hujus tunicarum reliquiæ aliquæ supererant, ossibus adhærentes. Ossa autem ipsa quoque erant ex parte erosa, nempe illorum quos modo dixi, processuum posterior facies, & summæ fibulæ,

56. Jam vero a vasorum tumore ad ossium tumorem, id est Exostosim veniamus, minime hac quidem Epistola soliciti cum Schelhammero (*g*), num exostosis, sarcoma, polypus, alia ejusmodi satis recte inter Tumores referantur, neque cum Bidloo (*h*), num in homine qui *cætero corpore* non sit *sanus*, ossis tumor vocari non possit exostosis, præsertim quando Gorræus (*i*), in propriis medicarum vocum significationibus proponendis accuratissimus, polypum *esse tumorem*, diserte ait, exostoses autem *esse tumorem* etiam *Gallico morbo laborantibus frequentes*. Attamen ut nemini repugnavero qui exostosis nomine malit quasi quodam genere tumores ossium quoslibet qui præter naturam sint, comprehendere; ita probare non possim qui exostosium enumerantes exempla, inter hæc proferant quæ non constet ad ossium tumores attinere; aut si id constet, exostoses in varias quasi species peculiari addito aut nomine, aut adjuncto non distinguant. Spectare ad ossium tumorem non constat monstrosum brachium in Observatione LXIX. Hildani Cent. IV. descriptum; ut potius inter eos tumores quos supra (*k*) cum Henselero memoravi, hic ipse referendum crediderit (*l*). Illam tamen quam apud Hildanum extare diximus, Observationem cum in calce cujusdam suæ laudavisset Tulpius (*m*) in qua ut os humeri pessime se habens proponat, ipsum tamen os mole auctum inventum fuisse, non dicit; Stalpartius (*n*), de exostosibus verba faciens, non modo illud commemorat Hildani exemplum, sed & Tulpium ibi *os humeri* quod *plurimum increverit*, affirmat, proposuisse: quam rem initio quidem historiæ, in Sepulchretum quoque (*o*), nec sine operarum errore aliquo, relatæ, quasi ex aspectu exteriore judicans Tulpius videtur indicare; verum ubi ad dissectionem ventum est, minime confirmat. Post hæc, utrumque exemplum sine ulla dubitatione inter exostoses ab nonnullis repositum videas non secus ac aliud ex M. Aurelio Severino (*p*), postquam Meryus (*q*) ut simile descriptis ab se digitorum manus exostosibus laudaverat. Sed M. Aurelius ut non absimilem exterius manum descripserit, & delineaverit; *materia* tamen, *quæ sub inciso vitio reperta est*, non osseam certe, se *veluti coctæ carnis bulbi cyclaminis apparuisse*, diserte tradidit, *friabilem insuper*, *& levissimo quoque contactu cessilem*: ut paulo minus difficile ferendus esset qui manum, si exteriora spectes, haud ita dissimilem, ineunte hoc sæculo a Ruyschio (*r*) examinatam, ad exostoses referret; nam etsi non possibile fuit perspicere, an tubera in quæ excreverat, ex ossibus originem ducerent, illorum tamen unum *quasi ex innumeris minoribus tumoribus partim cartilaginosis*, *partim osseis compositum* deprehendit.

57. Sed & illos quos veros esse tumores constet ossis alicujus, non satis est uno exostosis vocabulo, nisi generatim, comprehendere, quippe plurimum alioqui inter se discrepantes. Sunt enim in quibus nihil præter ossis intumescentiam, aut excrescentiam, a natura alienum videatur, quales Meryus (*s*) esse communes exostoses, dixit, qualesque dumtaxat esse hoc dignas nomine, Bidlous (*t*) censuit, os omnino sanum non modo supra, & infra, tumorem requirens, sed & hunc periostio rite contectum, neque ullum prorsus intus, extrave inflammationis, acrimoniæ, putredinis, corruptionis vel minimum ostendentem vestigium: quæ sententia non unum habuit astipulatorem, & in his Discipulum Cl. Kulmi in ea Dissertatione (*u*) quæ, ipso Præside, inscripta *de Exostosis Steatomatode Claviculæ* A. 1732. edita est. Alii tamen plures & antea, & postea eos quoque ossium tumores exostosis nomine designarunt quibuscum ossium caries esset conjuncta. Utriusque autem generis iterum partitiones occurrunt. Non cariosi enim ossis tumor aut ex densa solidaque substantia est, qualem maxima ex parte pinxit Bidlous (*x*), aut ex substantia *in totum* cellulosa, vel spongiosa, ut in parte ossis femoris quæ secundum naturam est perquam dura ad unciæ crassitudinem aucta Ruyschius (*y*) vidit, aut denique, ut delineavit idem (*z*) in osse tibiæ, ex substantia exterius quidem admodum crassa, dura, compacta; interius autem cavernosa. Cariosi autem ossis tumores aut cariem sequuntur cujus externæ injuriæ causa fuerint, ut in maxilla inferiore puellæ quæ ex alto ceciderat, descripta in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*a*), aut internum, ut sæ-

(*x*) Meth. Med. l. 4. c. 3. (*y*) n. 50. (*z*) l. 11. c. 34. (*a*) Tetrab. 4 Serm. 4. c. 40. (*b*) De Re Med. l. 6. c. 37.
(*c*) Chirurg. P. 2. c. 49. (*d*) Chirurg. Tr. 2. D. 2. c. 4. (*e*) n. 10. (*f*) Epist. de Aneurysm. ad Donzell.
(*g*) De hum. corp. Tumor. S. 1. n. 3. (*h*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 9. (*i*) Defin. Medic. in πολύπυς, & in Ἐξόστωσις.
(*k*) n. 53. (*l*) Hist. ibid. cit. § 4. (*m*) Obs. Med. l. 4 c. 13. (*n*) in Schol. ad Obs. Med. Anat. 94. Cent. 1.
(*o*) Sect. hac Obs. 15. §. 3. (*p*) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 1. (*q*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1720.
(*r*) Epist. Anat. 14. (*s*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. (*t*) Exercit. cit. supra ad n. 56.
(*u*) §. 13. & 24. (*x*) Exerc. cit. Tab. 2. Fig. 3. (*y*) Thes. Anat. Max. in fine ad litt. H.
(*z*) Thes. Anat. 10. Tab. 2. Fig. 10. (*a*) A. 1727. Obs. Anat. 6.

sæpius, humorum vitium, sive ab lue Venerea hoc sit, quemadmodum in tibiæ, imo, ut delineatio ostendit, femoris osse adnotavit Stalpartius (*b*), sive aliunde, ut in toto osse tibiæ invenit Bogdanus (*c*), causam referens ad eum morbum quem Arabes *Ventositatem Spinæ* appellarunt, & sane ex eo morbo ossa intumescere, notissimum est, neque in artubus solum, sed & alibi, ut Severinus (*d*) adnotavit, & singulari exemplo in maxilla inferiore confirmavit nuper Cl. Kaltschmiedius (*e*). Quam vero differant hi ossei tumores inter se, ubi aut cellarum quas comprehendunt, variam magnitudinem, aut variam, quæ his continetur cellulis, materiam spectemus, indicare possunt cum aliæ Observationes, tum præsertim quæ in laudatæ Academiæ Historia (*f*), & commentariis (*g*) leguntur, ut Farcyi in superiore tibiæ parte, ut Meryi in femoris processibus inferioribus, ut ejusdem in manus digitis. Cæterum vel cum exostoses nihil continent quod alienum ab natura ossium sit, ideoque aptum ad cariem, ad dolores, ad ulcera creanda; ipsa tamen extuberantia præsertim quæ magnæ ad articulos sunt, tendines impositos nimis distendendo, partium in quas hi desinunt, motibus vehementer officiunt: itaque in duabus quæ novissime indicatæ sunt, Meryi Observationibus nullo modo poterant illæ moveri: singulare autem est in ea quam Richius (*h*) Lutetiam misit, sensibilem flexionis motum in crure substitisse, cum pars inferior ossis fermoris plurimum esset amplificata. Sed multo mirabilius est quod de Romana Matrona summus Anatomicus litteris mandavit Eustachius (*i*). Erant illi inferiora femoris capita *in tantum tumorem elata*, *ut viri vel maximi capitis magnitudinem longe superarent*, quemadmodum hanc tumoris naturam non credentibus cæteris Medicis sectio tandem in mortua demonstravit; Mulier tamen *ad omnes partes facile soluteque movebatur*, quæ res ab Eustachio animadversa, & hoc simul quod ea femoris capita *etsi adeo tumida ac turgida facta essent*, *nihilominus naturalem figuram retinebant*, ipsum, vivente adhuc muliere, ad verum assequendum perduxerat. Scite igitur Meryus in magna illa exostosi, quam iisdem capitibus ab ipso descriptam paulo ante commemoravimus, impossibilem cruris flexionem tum a tendinibus vehementer distentis, tum a capitum figura deduxit adeo mutata ut ima horum facies ex convexa facta esset plana, imo etiam excavata.

58. Ex his alia colliges exostosium discrimina in figura, non modo in sede, quam & olim, & nostris temporibus vel in extremis oblongorum ossium animadversam vides, tametsi in eorum trunco quem appellant diaphysim, sæpius (quod negandum non est) dicatur occurrere. Sed & alia præter artuum ossa id vitii invadit: quorum exempla omnia non est instituti nostri commemorare. Ex libris qui nunc erant in manibus, quædam attigimus, unde facile existimes, quot possent ad hanc Sepulchreti Sectionem addi, in qua non recentia modo, sed & vetera desiderantur. Si alia quæris; cum alibi, tum in Gedanensi illa quam supra (*k*) indicavi, Dissertatione invenies. Cujus Auctor peculiarem insuper exhibet exostosis Claviculæ Observationem, quo in osse an ab aliis antea, tantæ præsertim magnitudinis, conspecta esset, non meminisse, fatetur. Vidi ego quatuor postquam illa Dissertatio exierat, annis exstantem in permagnæ sphæroidis modum e clavicula pariter sinistra, pariterque olim percussa, adolescentuli, origine Itali, qui Vindobona huc venerat, si forte post multorum tot, & tam varias, omnesque inutiles, medicationes hic posset qui curandum susciperet, invenire. Et mihi quoque, ut aliis, facile is tumor imposuisset ob ea quibus integebatur. Sed ossea subjecta durities, & firmissima cum clavicula continuatio fecerunt, ut ejus Dissertationis veniret in mentem, nec sine serra tunc adhibita curationem absolvi posse, pronunciarem: quam, ut de periculo nihil dicerem, nec ferrent gracilis, & delicati corpusculi infirmæ vires, nec admitteret prava a primordiis usque humorum constitutio: quæ omnia illi præsertim qui ægri matrem ne sine meo potissimum consilio quidquam fieri pateretur, pro sua erga me singulari humanitate monuerat, Pio Nicolao Garellio Equiti, & Cæsareorum Archiatrorum Comiti meritissimo, per litteras confirmavi, indicata simul quam necdum viderat, Gedanensi Dissertatione. Itaque nihil actum est, ipso quoque, ut ad me rescripsit, probante, & tumorem, inter initia sibi ostensum, nondum ulla exterius addita humorum subsistentium congestione, revera omnino osseum, & manifesto ex clavicula ipsa fuisse, affirmante. Qua structura igitur exostosis hæc esset, & quid contineret, non vidi. Vidi in altera quæ ex virili femore prostabat. De qua priusquam scribam, occurram tacitæ interrogationi cuidam tuæ. Scire enim avebis quî fieri possit, ut rigidissimæ durissimæque ossium laminæ in exostoses adeo se extendant.

59. Igitur primum fac eorum memineris quæ supra (*l*) ex quodam Valsalvæ Responso prolata sunt, esse aliquas, ut a primo videntur, exostoses, quæ nihil revera sint, nisi ligamenta, & tendines, quorum a subsistente materia crassitudo, & durities auctæ, ossis ad quod attenduntur, tumorem mentiantur. Quales post ictum, luxationem, aliasve ejusmodi extrinsecus illatas injurias aliquando occurrunt, & in Nobilissimo Abbate, Collega nostro, præsertim occurrebant, cui post luxatum ac repositum pedem diu in summo hujus dorso tanta certo loco durities exstitit, ut os aliquod extra suam sedem prominens plerisque videretur, quam tamen cerata gummi ammoniacum habentia, tempus, & ambulatio penitus denique sustulerunt. Nec aliæ fortasse fuerunt exostoses illæ quas ab se ipso secundum infimum utrumque cubitum diu gestatas scribit Severinus (*m*), perpetuo, dum iis inniteretur, incommodantes, donec post aliquot annos nullo remedio sunt discussæ. Eas in jumentis, ait, a veterinariis *soprosso*, quasi *super ossa factos accessus dici consuevisse*: quem locum ex innominato Auctore post alia nonnulla quæ mox apud Severinum eundem sequuntur, cum describeret Stalpartius (*n*), mirum est, quam male italicam vocem illam *soprosso* sic intellexerit, ut *ossium exulcerationem* diceret significare. Verum ut a falsis exostosibus ad veras, & ab ligamentis, tendinibusque ad propius adhærens ossibus periosteum veniamus; Boerhaavius (*o*) duplicem exostosis modum proponit, primum ubi solum periosteum obstruitur, deinde intumescens per varios gradus ad ossis duritiem pervenit; alterum, ubi lamellæ ossium a mutuis contactibus recedunt sic, ut viderit ossa cranii quadruplo crassiora quam secundum naturam, fungosa autem tota ut pumicem referrent. Priore igitur illo modo utaris licet ad exostoses illas explicandas quæ in exteriore ossium facie exstantes, ex compacta ossea substantia constant, ut in iis exemplis quæ ex Bidloo, Ruyschioque protulimus (*p*); multo autem libentius sic explicabis postquam explicationes legeris Cl. Hamelii (*q*), non solum non discrepantes, sed & propriis experimentis confirmatas, dum in viventibus bestiis excitatas ab se ejusdemmodi exostoses secundum varios indurationis gradus inspiceret, & unde proficiscerentur, attenderet. Quin etsi fatetur, exostoses alterius generis, id est spongiosas, necdum excitare potuisse; modum tamen indicat quo has quoque ex periosteo fieri concipiamus, denique concludens, quidquid vulnerat, irritat, inflammat, aut tumidum facit periosteum, cujusmodi injurias ante exostosium productionem persæpe constat accidisse, id omne his posse præbere originem: quæ Experientissimi Viri sententia majus aliquanto apud te pondus habitura est, ubi Commentaria quæ antea scripsit, perlegeris, ossium productionem, & reparationem e periosteo deducentia. Quoniam tamen neque desunt qui adversantia opponant experimenta, & ipse, ut prudentem decet Observatorem, negat, se contendere, exostoses omnes a periostei morbo aliquo provenire; si eas excipiendas esse credas in quibus secundum alterum modum a Boerhaavio memoratum, ossis ipsius laminæ a laminis recesserint; non facile intelliges qua ratione, cum durissimæ sint, & rigidissimæ, dimoveri potuerint, & extrorsum urgeri, curvari, expandi, crescere; nisi si iterum molles factas censeas, & quasi ad cartilaginis naturam pristinam rediisse. Cujus mutationis extant sane in Medicorum libris complura exempla, quorum non pauca indicata videbis ab Eruditissimo Hallero (*r*); & ne a supra commemoratis Observationibus longius abeamus; Tulpius quoque (*s*) ossa vidit *adeo tenera*, *flaccida*, *ac mollia*, *ut instar ceræ scalpello facillime conciderentur*, & Richius (*t*) emollita invenit, ut illam exostosim pro specie quadam habuerit spinæ ventosæ scorbuticæ. Huc adde quæ haud semel a Cel. Heistero (*u*) non modo in pueris, sed & in viris deprehensa

(*b*) Cent. Poster. P. 1. Obs. 44. & Tab. 14. Fig. 1. & 2. (*c*) Obs. Anat. Chirurg. 12.
(*d*) De recond. Absc. nat. l. 5. c. 16. (*e*) Progr. de raro Spinæ Vent. casu. (*f*) A. 1737. Obs. Anat. 1.
(*g*) A. 1706. & 1720. (*h*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 4. (*i*) De Multitudine c. 8.
(*k*) n. 57. Vid. ejus c. 2. (*l*) n. 13. (*m*) De recond. Absc. nat. l. 4. c. 9. §. 4. (*n*) Schol. ad Obs. cit. supra n. 57.
(*o*) Prælect. ad Instit. §. 711. (*p*) supra, n. 57. (*q*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1743. Mem. 6. sur les Os Obs. 31. & seqq.
(*r*) not. *h* ad Prælect. Boerh. in Instit. §. 401. (*s*) c. cit. supra ad n. 56. (*t*) cit. supra ad n. 57.
(*u*) Instit. Chir. P. 1. l. 5. c. 9. not. *a* ad n. 5. & Diss. de Oss. Tumor. n. 28. & seqq.

sunt tam mollia, ut scalpello facillime scinderentur, cum affecta essent spina ventosa: quamobrem sicut existimat a pravis humoribus venereis, scorbuticis, variolosis, rachiticis quoque; nam rachiticos extremorum ossium tumoribus obnoxios esse, constat; per sanguifera erosa vascula in ossium cava, & cellulas effusis, & oleum medullare vitiantibus; ut existimat, inquam, ab istiusmodi humoribus osseas lamellas emolliri; sic emollitas, ab eorundem congestione, & pressione extrorsum urgeri, & paulatim expandi, arbitratur. Quam, aut non valde absimilem explicationem quin sequaris in iis præsertim tumoribus quos lamellæ osseæ molles adhuc comprehendant, vix dubito, in illis potius hæsitaturus in quibus cum eæ rigidæ ac duræ undique perciperentur, moles tamen augeri pergeret, imo incrementum annis ultimis nancisceretur maximum, puta quantum digitorum illa apud Meryum (x), & claviculæ in Gedanensi Dissertatione (y); quanquam in his duobus exemplis restat explicationi locus, in hoc quidem propter cartilagineas partes in ambitu hic illic osseis interjectas, in primo autem ob eundem ambitum cariosis ulceribus, pluribus in partibus interruptum. Sed hactenus hæc; vel plura enim attigimus quam opus sit, ut cujus esse generis, & unde facta illa exostosis, intelligas, quæ a nobis in eo de quo protinus sermo fiet, conspecta est, & per dissectionem perlustrata.

60. VIRI annos nati ad triginta, de quo nihil aliud constabat, nisi apoplexia fuisse sublatum, Artubus in Gymnasium illatis cum ibi Anatomen docerem Januario mense A. 1732. extuberantia in sinistri femoris osse occurrit, sphæroidis forma, pomi autem mediocris magnitudine. Exstabat hæc aliquo supra inferiora ejus ossis capita intervallo, a facie posteriore. Serra os, ipsamque secundum longitudinem dissecta cum inspicerem, eam quidem ex osseis cellulis constantem vidi, medullari oleo liquido, & flavo scatentibus, ossis autem cavum quod extuberantiæ illi respondebat, majori copia refertum olei ejusdemmodi. Cujus utrobique flavedinem, & liquiditatem adnotatione dignam faciebat medulla in ulteriore ossis cavo subrubens, atque concreta; augebatque adnotandi causam tempestas præfrigida, qua cum cætera conglaciarent, pars illa olei ne minimum quidem concrevisset.

61. Mutatio ista medullaris olei in exostosi, & ad exostosim secuta hanc sit, an præcesserit, tibi conjiciendum relinquo. Satis enim superque de osseis tumoribus, quantum ad præsens institutum attinet, scripsisse me, sentio, jamque has Litteras ultra eum quem initio putaveram, modum longe excrevisse. Nec tamen attigi tumores cunctos vel ex iis qui in artus inferiores maxime cadunt, quibus in artubus novissime substiti, cujusmodi inter cæteros Varices sunt, Œdemata, & pedum Clavi; tametsi viderim, nullos ex his esse in Sepulchreti huc respondente Sectione prætermissos. Sed de Varicibus nihil ferme habebam quod dignum esset adnotatione, nisi forte ad Bidloum (z) rejicere te vellem, ut immanem quorundam varicum magnitudinem cognosceres; ad quam jam quidem factam intelligendam, tunicarum venæ laxitatem, sive atoniam ponere necesse est, violentiores exercitationes, diuturniores stationes, graviorum onerum gestationes, & adversas motui sanguinis constrictiones, compressionesve, aliave id genus consequentem. Ad eam vero quæ fieri incipit, dilatationem assequendam non attinere valvularum laxitatem, quis concedat? Imo ad pervulgatum valvularum officium, huc maxime spectans, alterum addendum crediderim eodem pertinens, nimirum ut vinculorum instar, sive ligamentorum, ab uno ad oppositum ductæ parietem, venam quo ad ejus facere possunt, firment; ut minus, cum laxatæ sunt, aut laceratæ, mirandum sit, dilatationem augeri. Œdemata autem ibi satis proposui, ubi de chronicis viscerum, & de hydropicis affectibus scripsi; ex quorum antea habitis tractationibus accepta sunt in Sepulchreto exempla fere omnia quæ hic repeterentur. Nec de Clavis quidquam esset quod adderem, nisi tu de clavo illo insanabili sententiam nuper quæsivisses meam, cujus clavi tædio vitam inedia finire voluisse Virum Consularem, eundemque Poetam non ignobilem Silium Italicum, a Plinio minori (a) scriptum est. *Causa mortis*, inquit, ei fuit *valetudo. Erat illi natus insanabilis clavus*. Si plura his scripsisset; qualis ille clavus, aut ubi fuerit, de me non quæreres, ut opinor. Vis, divinem igitur. Neque enim cum Celsum (b), Aetiumque (c) perlegeris, ignoras, non modo in pedibus, sed etiam in oculis, nedum alibi, clavos nasci posse, & eorum qui in oculis nascuntur, alium esse qui ab Aetio, ac qui a Celso clavi nomine designatur; ille enim Uveam tunicam extra oculum non parva ex parte prolapsam, & jam duram factam, non secus ac Paulus (d), & Actuarius (e), intelligit; Celsus autem callosa in albo oculi tubercula; qui & clavos alibi extantes, non solum ex contusione, sed ex aliis etiam interdum causis oriri, scribit. Hos tamen omnes sive in pedibus, sive in oculis, sive alibi natos, a figuræ similitudine clavos esse dictos, cum scias; præclare vides, uno hoc nomine quam variæ & natura, & sede, & causis res comprehendantur, nec solum pro his varietatibus, sed & pro asperiore curandi ratione (f) quam facile insanabiles, & tædii, atque adeo dolorum pleni esse possint clavi aliqui, ne dicam omnes, in homine præsertim qui *annum quinctum & septuagesimum excesserit*, & *delicato* sit *corpore*, qualem Silium fuisse, idem Auctor docuit Plinius (g). Quæ omnia etsi ita sint; tamen in tanta rem, ut quisque velit, accipiendi facultate, &, quod consequitur, veri assequendi difficultate, nemini quidem, aliter existimanti, firmiter adversari me posse, credam; sed non propterea fortasse fiet quin ad veri similitudinem propius accedere tibi videar, si dixero, non alium hic a Plinio clavum designatum esse, quam pedum. Qui enim oriuntur in oculis, rariores, sunt; cæteros autem *nonnumquam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nasci*, & Celsus (h), Græcique illi (i), & res ipsa adeo confirmant, ut qui, nulla addita sedis mentione, clavum dicit, is, præsertim si Medicus non sit, pedis clavum potius quam alterius partis, significare videantur: quanquam ne Medicus quidem eam facile mentionem, aliudve adjunctum omittet, si clavi nomine designare aliud velit quod minus frequenter soleat eo vocabulo indicari, cujusmodi sunt oculorum clavi, aut furunculorum quoddam genus, quod *nonnullos clavum, aut spinam appellare consuevisse*, leges apud Ingrassiam (k), aut pedum ipsorum quidam clavi sic accepti, ut ab Auctore Medicarum, quæ Galeno adscriptæ sunt, Finitionum (l); in iis enim hæc legitur, *Clavus est ulcus in pedis planta orbiculatum, quod callum contraxit*. Cujus definitionis si Medico erudito Lochnero (m) venisset in mentem, cum speciem *malignioris* cujusdam *clavi* in pedis eadem parte sæpe ab se non sine consecuta morte conspectam describeret; illius mentionem, ut opinor, libentius fecisset, quam morbi, a Priscis *gemursæ* appellati, ut pote qui, si vel clavi aliqua species fuit, non tamen in planta, sed quod ait Festus (n), *sub minimo pedis digito*, imo *inter digitos pedum nascebatur*, ut scripserat major Plinius, pariter ab Lochnero laudatus, libro quidem 26. sed capite 1. de gemursa loquens, ut de morbo *celeriter in Italia restincto* jam olim, ut *etiam nomen* esset *obliteratum*. Quæ omnia exempli causa commemorare volui; non quod minoris Plinii ævo tot clavi significationes fuisse apud Medicos, non modo apud cæteros, credam; ut certe erat apud omnes illa qua propterea ipsum quoque usum esse, conjicio. Ex quo, & ex verbo etiam quo rem enunciavit, *natus*, haud ita omnium, ut hujuscemodi morborum, proprio, illud simul intelliges, cur in sententiam non iverim, ut alias facere solitus sum, Medici alterius Doctissimi, qui singulari Epistola, annis superioribus de Silii Clavo edita, fuisse hunc, censet, capitis dolorem illum, quem Clavi nomine tamen vocatum ante Valescum de Taranta, id est ante seculum XIV. se invenire non potuisse pro sua laudabili ingenuitate fatetur. Vale.

EPI-

(x) cit. supra, n. 56. (y) cit. supra, n. 57. (z) Dec. 1. Exercit. Anat. Chir. 6. (a) l. 3. Epist. 7.
(b) De Medic. l. 5. c. 28. S. 14. & l. 7. c. 7. S. 12. (c) Medic. Tetrabibl. 2. S. 3. c. 34.
(d) De Re Med. l. 3. c. 22. ubi de prolaps. ocul. (e) Medic. l. 2. c. 7.
(f) Vid. exempla plura apud mox citandum Lochnerum, & in Epistola indicanda. (g) Epist. cit. (h) Sect. 14. cit.
(i) Aet. Tetrabibl. 4. Serm. 2. c. 82. & Paul. l. 3. cit. c. 80. (k) De Tumor. p. n. ubi de Furuncul.
(l) jam propius finem. (m) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 192. (n) De Verbor. Signific. l. 7.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LI.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis verba fiunt.

TOt sunt quæ ad Vulnera, & Ictus attinent in Valsalvæ schedis Observationes, ut si unis Litteris complecti velim universas; librum videar ad te mittere, non epistolam. Itaque dividere coactus secundum varias illorum sedes, eas quæ ad Caput spectant, nunc mitto, cæteras deinceps missurus. Ab iis autem incipiens in quibus cranium nihil, aut levius fuerat læsum, ad eas progrediar in quibus plane fissum, aut perfractum inventum est.

2. ADOLESCENS annorum sexdecim conjecto lapide percutitur in sinistra sincipitis parte prope futuram Lambdoidem, intervallo duorum circiter digitorum a Sagittali. Nullum consecutum est symptoma notatu dignum, nisi quod vulneribus labra tumuere, idque aliquot tantum dies ante undecimum. Quo die se prodidit febris cum frigore, & vomitu, at sine ulla capitis molestia. Subsecuti sunt motus convulsivi, aphonia, surditas, cæcitas, & decimo quarto die ineunte, mors. CRANIUM erat illæsum; & tamen subjecta vulneri Dura meninx tanto ferme spatio, quanto fuerat vulnus, inventa est crassior, laxior, superficie inæquali, colore ad subflavum vergente: & inter ipsam, & Piam pus concoctum stagnans inter processum Falcatum & huic vicinam partem cerebri superiorem ad anteriora usque. Cæterum in toto ipso cerebro nulla quæ sub sensum caderet, deprehensa est læsio.

3. VIR ad sexagesimum accedens annum, baculi ictum excipit paulo supra extremam frontis, & sinistri temporis partem, nullo tunc, aut proximis diebus apparente symptomate; ut ipse per se quotidie ad Bononiense S. Mariæ de Vita Nosocomium veniret, ubi vulneri, cutaneo prorsus, & nullius momenti credito, consueta remedia adhiberentur. Quin etiam per eosdem quatuor, aut quinque dies in foro perstitit castaneas vendens, ut solebat, præfrigida tempestate. Sexto autem circiter die deterius fit vulnus, febrisque cum frigore, & rigore invadit: quæ ad eundem modum quotidie recurrens, nullo alio accedente symptomate, quam levi sauciatæ partis gangræna, sensim hominem confecit. CADAVER contractum erat a frigida, ut videbatur, aeris constitutione. E vulnere saniei nonnihil inter extremum marginem Temporalis musculi, & os descenderat. Gangræna autem erosione sua vulnus ad amplitudinem monetæ quæ *scutum* Romanum dicitur, dilataverat: ibique os nudum in conspectum veniebat. Exsecto cranio, ne diligentiori quidem instituta perquisitione ullum potuit læsionis indicium in eo osse animadverti. Meninges tamen eo toto spatio quo os ipsum detectum fuerat, & saniosæ, & aliquanto crassiores inventæ sunt. Subjectum his cerebrum levem quidem, sed tamen evidentem læsionem contraxerat. Nam exterius ad parvi ciceris magnitudinem corrupta erat ejus substantia, & in medio pertusa foramine perquam exili videbatur. Hoc cum ea corruptione non ultra exiguam altitudinem descendebat.

4. Priusquam alias huc attexam ejusdemmodi historias, nonnulla facile ex me quæres; illud primum, quomodo illæso osse, læsæ tamen subjectæ meninges, & purulentæ, ac saniosæ fuerint; quin cerebrum quoque ipsum in Viro non sine aliqua noxa repertum sit? Berengarius quidem, sicut habes vel in II. ista Sepulchreti Sectione (a), fieri posse, suspicabatur, ut sanies per cranii poros ex vulnere externo transiret, præsertim si ex vulnere liberum exitum non haberet: quod nonnunquam certis quibusdam locis accidere posse non est negandum, ut puta qua vascula sanguifera trajiciuntur, aut qua suturæ laxiores sunt. Plerumque tamen satius est cum ipso credere quod Celsi (b) verbis eloquar, *osse toto integro manente, intus ex ictu venam aliquam in cerebri membrana ruptam aliquid sanguinis mittere*: rumpi autem illam ex violenta cranii concussione. Ad eumdemque modum plures explicabis, allatarum similes, Observationes, ut Maucharti (c) in primis illam in qua ad decimum usque diem signum malum apparuit nullum, & tamen sub cranio undique illæso quantum noxarum lateret, dissectio ante decimum quartum repente mortui monstravit. Quo autem modo fieri possit, ut in calvariæ concussione vasa intra illius cavum rumpantur, a Petro Simone Rouhaultio (d) fuse indicatum est. Quod si concussio vix ulla fuerit, & intra minime vitiatum cranium interiora læsa reperiantur; videsis qua ratione conjiceret Bohnius (e) id accidere potuisse in sua, & aliorum Observationibus; cujus ex scriptis (f) non paucas excerpes quas huic Sepulchreti Sectioni adjungas. Verum ut ad eas quas ex Valsalva proposuimus, redeamus; quæres deinde, cur sanguis intra calvariam effusus, non continuo, sed tot denique post diebus inceperit suæ effusionis signa dare? Nimirum quia tenui ex vasculo tenuissimæ guttulæ sensim lenteque destillantes, non nisi aliquot interjectis diebus, ad eam copiam quæ manifesto læderet, simulque ad eam corruptionem pervenire potuerint quæ meninges, cerebrumque vitiaret. Utrumque autem citius factum est in eo qui præfrigido aeri se jugiter objiciens, causam præbuit, ut contractis exterioribus vasis, plus sanguinis, ejusque ob cohibitam insensibilem perspirationem minus salubris, ferretur per interiora. Contraria quoque externa causa eosdem potest effectus producere, sanguinem concitando, & fervefaciendo, ut in filio Theodori ex levi ad speciem vulnere capitis mortuo, sicuti, nec sine ratione Vallesius (g) conjicit, cum postquam *nona die* fuerat *in sole versatus*, prima *accesserit febris decima die*. Quod si quæras, cur de duobus quorum historias scripsimus; is quem citius febris prehendit, nullo præter hanc malo; is vero quem tardius, tot aliis gravissimis accedentibus confectus sit; multiplex discriminis hujus causa potest afferri: primum mora ipsa, qua & copia, & pravitas, in pure, quamvis concocto, latens, facile aucta est effusæ materiæ: deinde alia in alio corpore, aliaque ætate humorum, & partium dispositio: denique alia a conjecto lapide, alia a baculo illata violentia. Sic libro Epidemiorum V. (h) *qui lapide in caput percussus fuerat a Macedone*, vides, ut *voce destitutus esset*, ut *nihil omnino audiret*, ut *moveretur*, id est *convulsive*, quemadmodum recte interpretatur idem Vallesius (i), quæ ferme ea sunt quæ noster passus est Adolescens; sed tardius, videlicet undecima die, non, ut ille, tertia; neque enim ut ille, ab ictu cecidit, neque calvariam habuit fissam, idque *supra tempus dexterum*, quemadmodum eadem, paulo fusius repetita libro VII. (k) docet historia, minime animadvertente Vallesio, qui tot alias animadverterat, & quærente propterea, *qua parte capitis percussus* ille *fuerit*. Qua ex historia variam & vim percutientis corporis, & sedem præterea percussi capitis in hujus vulnerum discriminibus attendendam esse, intelligis. Sed jam alias subjiciamus.

5. JUVENI annorum circiter viginti trium duo vulnera cæsim infliguntur, alterum in sinistra parte frontis, alterum quasi e directo in occipite. Inanis est ad vomitum irritatio. Moritur circa diem vigesimum quinctum. CAPUT secando, nihil intus, extrave repertum est adnotatu dignum quod ad vulnus occipitis attineret. Vulnus autem frontis primum exterius saniem circa se inter cutem, & cranium ostendit, quæ ibi pericranium, & cutis ipsius interiorem faciem herpetis instar exedentis eroserat, & anteriorem, eandemque superiorem musculi Temporalis partem nonnihil separaverat. Intus vero, quanquam os frontis nihilo magis quam occipitis, læsionem ostenderat; tamen inter illud os, & Crassam meningem sanies erat ad drachmas duas, quæ eam meningem eroserat. Quin etiam a dextris sub cranii superiore parte in vasorum sanguiferorum meningis ejusdem interstitiis materia inventa est saniei similis; sed densior. Cætera intra cranium secundum naturam se habebant.

6. SENEX annos natus ad sexaginta, epilepsiæ valde obnoxius, dum ea correptus in terram cadit, simul thoracis sinistram partem, simul capitis idem latus supra Temporalem musculum offendit. Thoracis ea pars multum dolet: difficilis est respiratio, & principio sanguis vomendi conatu per os ejicitur. Caput imbecille est, obtusum, grave; ut interrogatus, vix respondeat. MORTUI Thorace aperto, sinistra cavea sana; in dextera autem serum ad libram circiter invenitur, & pulmo superius ad pleuram adhærens, totusque, ut in peripneumonia solet, induratus. Cordis ventriculi concretiones polyposas continebant, & dexter quidem majorem. In Capite sinister musculus Tempo-

(a) l. 4. in Schol. ad Obs. 1. (b) De Medic. l. 8. c. 4. (c) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 40.
(d) Traité des Playes de tête ch. 4. & 10. (e) Differt. de Trepanat difficult. (f) etiam de Renunc. Vulner.
(g) Comm. in l. 7. Epid. ad 29. & in l. 5. ad. 97. (h) n. 24. apud Marinell.
(i) Comm. ad eam historiam, quæ ipsi est n. 56. (k) n. 18.

ralis contusus aliquantum: cranio autem recluso, inter sinistrum os Petrosum, & Duram meningem concreti sanguinis portio invenitur, arcte adeo eidem meningi adhærens, ut non nisi vi separari possit. Cæterum Pia ad vasorum latera *gelatinosam* seri concretionem; ventriculi paululum serosi humoris ostenderunt: reliquum cerebrum sanum fuit.

7. VIR quadraginta annos natus ex alto cadens, oculum sinistrum contundit: cutis autem supra supercilium ab acuto forsan lapide laceratur. Principio febre corripitur: quæ nonnihil postea remissa est. At circa duodecimum diem, post admissum errorem in exacta vivendi norma, vehementior febris supervenit: cui circa decimum quartum convulsio accedit totius sinistræ faciei partis cum sævo in ipso oculi bulbo dolore. Mors tandem circa vigesimum secuta est.

CAPITE perlustrato, conspecta hæc sunt. Laceratæ supra supercilium cuti is suberat nervus qui ex orbita erumpens, sursum per frontem reflectitur, ut aut contusus, aut alia ratione facile violatus convulsionem ciere potuerit. Oculi autem bulbus extima parte putrescens, levem erosionem attulerat ossi quod orbitæ, & cerebro interjicitur, sic tamen, ut hoc eo quidem loco sanum esset. Nam sinistram versus occipitis partem modica cerebri portio a nativo colore ad subfuscum vergebat. Dura autem meninx ei portioni respondens, exterius sanie madebat leviter.

8. Quanquam in casu ab alto præter eam quæ manifesto contusa est, partem non raro accidit, ut alia quoque minus evidenter contundatur, eoque minus mirandum est, imo osse frontis alliso, noxam, & saniem intus ad occiput repertas esse; tamen in Juvene quoque (*l*) a sinistris vulnerato, cum saniei similis materia a dextris inventa sit, & in Sene (*m*) non ea pars thoracis quæ humo afflicta fuerat, sed opposita internum vitium ostenderit; inferius (*n*) de his aliquid adjiciemus: ut de convulsionibus pariter, nervi læsiones qui sub supercilio reflectitur, consequentibus. Nec tamen ei nervo dumtaxat, sed & saniei qua meninx Crassior madebat, & convulsiones, & mortem hujus Viri tribuimus: ut Senis morbum, & interitum partim peripneumonicæ pulmonis constitutioni, partim sanguini inter cranii basim, illamque meningem concreto, ad eandemque non minus adhærenti, quam in viro adhærebat, qui ex casu ab alto intra quatriduum interfectus proponitur in Commentariis Petropolitanæ Imper. Scientiar. Academiæ (*o*). Cæterum quæ intra cranium noxæ, ipso illæso, in his tribus Observationibus deprehensæ sunt, ad eundem modum explicari posse, iutelligis, ad quem duæ quas ante ipsas legisti, explicatæ sunt (*p*). Neque aliter explanandas quinque censebis, quas continuo subjiciam, cranio quidem exterius læso, sed intus omnino integro.

9. SENEX annorum circiter septuaginta ex alto in terram cadens, posteriorem dexteram sincipitis partem allidit. A casu semistupidus jacet: & quamvis paulo post stupore discusso, suis se pedibus in Nosocomium conferat, negat tamen, se quidquam de casu scire, ullamve ejus rei memoriam habere. Nulla vulnus primis diebus symptomata comitabantur. Sed vix septimo die superato, gangræna vulnus corripitur: gangrænæ autem febris adjungitur. Attamen illa paucorum dierum spatio sublata, hæc quoque tollitur. Post hæc æger de gravante posteriora capitis dolore queritur, nec tamen vehementi. At circa diem decimum septimum triduo quasdam per artus tensiones sentit. Circa vigesimum autem febre corripitur cum rigore, & vomitu. Quæ sine vomitu deinceps modo bis, modo ter quotidie revertens, omnibus sensim deficientibus actionibus, ægrum confecit circa trigesimum diem. SINCIPITIS os dexterum prope Sagittalem, & Lambdoidem suturam, exteriorem laminam comminutam habebat; intus vero erat omnino integrum. Inter utramque meningem, & in cerebri ventriculis serum inerat; ut universum uncias ferme quatuor æquare posset. Cerebrum molle erat, & flaccidum: & laxiori spatio intra cranium claudebatur.

10. Quatuor in hunc ægrum convenire videbantur eorum quæ cum sunt, magna cerebri credi potest fuisse concussio: casus ab alto, stupor casum continuo sequens cum ipsius casus oblivione, non perfractum cranium, & majus inter hoc, cerebrumque intervallum. Ludovicus Duretus (*q*) ad illum Coacarum locum: *Quibus concussum est cerebrum, doluitque percussis, aut lapsis; continuo voce capti non vident, nec audiunt, ac fere moriuntur*, satis indicat, quanto opportunius concussioni sit cerebrum, *si forte priscam amiserit ubertatem quæ totam calvariam occupabat*. Hanc autem ubertatem Falloppius (*r*) ut non secus ac Fernelius (*s*) in pleniluniis, *quando luna lucet tota nocte*, agnoscebat, sic *quando non est plenilunium, calvariam non prorsus repleri a cerebro, sed adesse spatium aliquod, & vasa, quæ colligant, esse aliquantulum distracta*, affirmabat *esse verissimum*, idque se *in dissectionibus observavisse*. Quod an alii postea Anatomici, non verbis tantum, ut Piccolhominus, a me tibi alias (*t*), cum in hunc eundem incidissem sermonem, nominatus; sed accuratis observationibus confirmarint, non memini; tametsi ea confirmatio valde congruere cum sententia illorum potuisset qui pro variis lunæ phasibus variam morborum vim, capitis præsertim, variumque ex hujus vulneribus periculum esse, non dubitabant. Memini tamen, cum apud quosdam, & nominatim apud Joannem Salzmannum (*u*) in quibusdam subjectis inter anteriores cerebri lobos, & cranium *interstitium ad pollicis crassitiem excedens* (an *accedens*) *quandoque conspici*, legisse; tum mihi quoque non æque saltem in omnibus repletum cerebro cranium esse visum, ut in Adversariis (*x*) indicavi: quanquam varietas hæc an variis lunæ phasibus responderet, neque illi ajunt, neque ego, ut verum fatear, unquam attendi. Non me quidem fugit, ut olim Glissonius (*y*) scripsit, *in vivis animalibus esse tantum potentia, non actu* inter ventris viscera *cavitates, & vi æquabilis compressionis musculorum abdominis omnes* illius *partes contiguas esse*; ita hodie inter quascunque viventis corporis partes nullum usquam a Præstantissimis non paucis Viris intervallum agnosci. Attamen cum immutabile cranium sit; cerebrum autem magis, minusve possit turgere sive ab lunæ phasibus, ut ab Doctissimo Meadio (*z*) traditum est, sive a quacunque causa quæ sanguinem augeat, aut expandat; non satis video, cur illud minus, magisve a calvaria distare interdum posse vel in viventibus, pernegemus. Accedit huc substantiæ ipsius cerebri contractio ac densitas, quæ undecunque adveniat (nam vel ab senectute ipsa fieri, censebant Veteres, & in his Liebautius(*a*)) molem imminuat cerebri, &, quod consequitur, a calvariæ fornice retrahat, necesse est. Littrius (*b*) certe & qualem dicimus substantiam cerebri, & a cranio non modice distantem offendit in robusto juvene qui vehementissimo cursu caput quanta maxima vi potuit, ad parietem allidens, se puncto temporis interfecerat. Quamvis autem eam cerebri constitutionem ipse pro concussionis effectu habeat; erunt fortasse qui cum Dureto pro causa habere malint concussionis vehementioris, multo autem plures calvariam minime fractam, ejusque ad corpus durum, & immobile allisionem. Nosti enim quantum utrique huic causæ concussionis cerebri a Chirurgis recentioribus tribuatur, secundæ quidem propterea quod *cerebrum agitatum versus corpus durum, & retro pulsum per illud, subit uno momento duos motus contrarios*; primæ vero, quia *si cranium non frangitur, totus impetus percussionis dirigitur ad cerebrum*, quippe nulla ex parte *interceptus* a magna fractura, aut ab *osse in plura frusta diffracto*. Cur igitur, inquis, cum in Sene quem modo ex Valsalva descripsisti, neque causæ deessent hæ duæ; caput enim ad solum alliserat, craniumque non habebat perfractum, & tot alia esse viderentur, ex quibus magna conjici posset cerebri concussio; ille tamen non ante trigesimum diem est mortuus, nec gravia adeo passus est mala, neque intra cranium quidquam sanguinis, aut puris ostendit? Credo, quia ex alto quidem, sed fortasse neque ex altissimo loco, neque in saxa cecidit, & pars impetus percussionis ab lamina, quæ comminuta est, cranii exteriore intercepta fuit. Stupor autem levis, brevisque, & oblivio quæ tum acciderunt, cum sine cæteris malis acciderint quæ ab Hippocrate sunt enumerata, minorem concussionis violentiam significarunt. Noster enim Petrus de Marchettis, ut in Sepulchreto quoque istic (*c*) habes, *aliquot ex prolapsu, aut ictu læso capite, apparente solo hoc symptomate* (*mentis* videlicet *alienatione cum privatione sensus, & motus*, quæ sane graviora sunt quam quæ nostri Senis casum continuo exceperunt) vidit *sequenti die omnino liberatos*. Cum propter hæc igitur fuerit concussio levior, eoque levior, si forte jam tum cerebrum molle erat, & flaccidum, aut ad hanc constitutionem accedens, non mirandum est, quod crassiuscula vasa sanguifera perrupta non sint, sed ea dumtaxat tenuissima unde lentissimo defluxu quatuor illæ seri unciæ destillarint, quæ sensim læsis actionibus hominem denique peremere. Quod si forte humorem illum ex ruptis tenuissimis, non sanguinis, sed lymphæ vasculis, sensim provenisse, malueris, arbitratus, sic facilius intelligi tum horum disruptionem, tum longam effusi illius sine evidenti corruptione moram; habebis, quibus auctoribus id sentias, & in iis Rouhaultium (*d*), & ante hunc Bohnium, qui dissectiones, etiam suas, unde hoc conjiceretur (*e*), produxit, & quod in medio primum reliquerat, in altero Scripto (*f*) se lymphæductus *circa anfractus imprimis cerebri* in quodam puero *turgidissimos* vidisse, confirmavit. Cæterum in cerebri concussione, vasorum aliquod rumpi,

(*l*) n. 5. (*m*) n. 6. (*n*) n. 41. & n. 16. (*o*) Tom. 7. (*p*) n. 4. (*q*) Interpret. l. 3. tr. 2. c. 2. (*r*) Tract. de Vulner. c. 12. (*s*) Pathol. l. 7. c. 8. (*t*) Epist. 4. n. 32. (*u*) Differt. de mira cranii Fract. §. 17. (*x*) VI. Animad. 84. (*y*) Tract. de Partib. Continent. c. 16. n. 21. (*z*) De imper. Sol. ac Lun. (*a*) Schol. ad Holler. Comm. in Hippocr. Aph 58. S. 7. (*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obs. Anat. 12. (*c*) Schol. ad Obs 12. (*d*) Tr. cit. supra ad n. 4. 6. 11. (*e*) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1. (*f*) De Trepan. diffic.

rumpi, ex creberrimis quidem Observationibus apparet, quibus accensere potes editam a Christiano Vatero (*g*); tamen in lethali concussione id esse perpetuum, quasi effusi humores semper, cerebri autem concussio nunquam per se interimeret, ab iis tradi posse non videtur, quibus laudata Littrii historia, itemque altera Cl. Hænelii (*h*) cognita sit. In neutra enim a gravissima capitis allisione quidquam effusi inventum est. Nec siquis dicat, ideo effusionem non esse factam, quod protinus a concussione simul cum vita humorum motus desierit; quidquam proficiet. Nam præterquam quod ex secunda historia liquet, hominem duodecim circiter horas ab allisione vixisse; certe neutrum effusio, quæ nulla erat, occidit. Sola igitur per se cerebri concussio id fecit. Quamobrem vel quando effusio conjuncta sit; dubitare sæpe licet, hujus, an illius vis major fuerit ad necandum. Quo autem modo vehementius percussi cranii particulæ concutiantur, concussæque vel majorem quam sua est, concussionem cerebro afferant, hujus autem concussio propriam, non magis invisibilem, quam teneram, intimam structuram, hujus fibras contendendo, laxando, contorquendo, comprimendo, complicando, lacerando, aut quavis alia ratione vitiando, inutilem necessariis muneribus reddat, conjecturas legere Bohnii (*i*) poteris. Quibus perlectis, supervacuum fortasse credes inquirere, an vitium aliquod ejusdemmodi in nervorum quoque trunculos, ubi ex Oblongata jam egrediuntur, medulla, a magna cerebri concussione inducatur, & num, si inductum sit, ipsum per se solum gravissima illa omnia afferre possit mala quæ tum sequuntur. Jam vero, his disquisitionibus sepositis, ad graviores quam in descripto Sene, vulnerum capitis effectus, sive consecuta in vivis, sive in mortuis reperta spectemus, proponendos pergamus.

11. MULIER quadraginta amplius annos nata, e scala alta cadens, sinistram sincipitis partem lædit paulo supra os temporis. A casu quasi exanimis jacet: tamen paulo post sana, ut antea, esse videtur, neque læsio nisi cutis, apparet. Quæ tametsi circa decimum quartum diem gangræna, febri comitante, prehenditur; intra dies tamen paucos illa primum, mox hæc abigitur. Verum ante trigesimum diem iterum febris ingruit, cum frigore: eique circa trigesimum quartum apoplecticus affectus accedit cum aphonia, & motus privatione in tota dextera parte corporis, sensu superstite. Attamen quæ dicebantur, se intelligere, nutibus significabat: partem autem illam quædam quasi convulsiones epilepticæ, interdum toto corpore excitatæ, non minus quam sinistram, movebant. Tandem circa quadragesimum diem est mortua.

CRANII exterior lamina qua parte caput læsum fuerat, in semicirculi formam aperta erat; sed ossis interiora erant integra. Piæ tamen meningis pars illa quæ ei loco subjiciebatur, saniosa erat, & cerebrum ad eundem locum subfusco pallido colore infectum. Ventriculi autem ejus sani, ut & tota pars dextera.

12. VIRGO annorum viginti quinque, in terram cadens, peracuto lapide in sinistra frontis parte sauciata est. In Nosocomium excepta, assidua febri torquebatur, quæ in dies augescebat. Vulnus corripi grangræna cœpit: quæ tempestate illa (mensis erat Junius A. 1689.) vulneribus omnibus superveniebat. Aliquo post tempore quasi fatua ægra facta, vix audiebat, non loquebatur, in adstantes oculos defigebat. Accessit denique totius corporis tremor: quo durante mortua est initio diei duodetrigesimi.

OS vulneri subjectum parva exterius fovea, & quasi foramine excavatum erat, circum quod tres conspiciebantur rimæ. Sed neque hæ, neque foramen ad interiora perveniebant. Meninges tamen qua parte vulneri respondebant, erosæ erant ambæ, & hinc serosa colluvies prodibat, quæ per universam cerebri substantiam diffusa, gravi ipsam odore, & nigricante colore infecerat.

13. Si forte eadem fuisset tempestas qua, ut hujus Virginis, sic & Mulieris, & Senis de quibus novissime, & Viri de quo initio ferme (*k*) dictum est, capitis vulneri gangræna accessit; locus huc forsan attineret ex libro IV. Epidemiorum (*l*): *In Aeno quicunque capite vulnerati, horridi erant, maligni, & suppurati*, omnino autem ea quam istic in Sepulchreto (*m*) habes, Pigræi Observatio annum quendam memorantis *in quo capitis omnibus vulneribus prope superveniebat gangræna*. Quædam certe pravæ aut alimentorum præcedentes, aut aeris præsentes, quantumvis interdum sensibus occultæ, constitutiones vitium communiter, aut morbum alium addunt morbis eo tempore contingentibus, ut sæpe a Medicis adnotatum est, vulneribus præsertim fere cunctis gangrænam, velut annis superioribus Lutetiæ Parisiorum (*n*), itemque in ea ipsa de qua sermo est, Urbe Bononiensi (*o*).

14. ADOLESCENS annum agens duodevigesimum, gracilis, & subnigri coloris, jacto lapide percussus ad alterum ossium sincipitis qua ex ipso Temporalis oritur musculus, biduum transegit sine ullo, si febrem excipias; quod adnotatione dignum esset, symptomate. Postea autem in S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbenti vulnus die sexto factum est lividum; quod ex eo prodibat, vehementer fœtidum; & febris acuta. His prope octavum soporosa accessit affectio; ut interrogatus memini responderet. Interdum suspiriosas emittebat voces. Facies tota facta erat tumida, & flava. Cum his omnibus ad undecimum pervenit diem, quo cum ingenti superexpiratione interiit. CADAVER universum icterici videbatur. Ex vulnere purulenta materia plures sibi fecerat vias inter cranium, & cutem: quam etiam eroserat. Os autem a lapidis ictu aliquid asperitatis superficie tenus contraxerat: nullamque ab interiore facie læsionem, quæ sub sensum caderet, ostendit. Attamen inter os, & Duram meningem in hujus vasorum interstitiis materia cinerea animadversa est, non multum puri densato absimilis, ea dumtaxat parte quæ ictui subjecta fuerat: eademque dumtaxat parte cerebrum quoque ad duorum digitorum transversorum profunditatem livorem contraxerat. Reliqua intra cranium omnia sana erant. Sana quoque in Thorace omnia. Sanguis autem erat maxime fluidus, si in dextero cordis ventriculo excipias polyposæ concretionis inchoamentum.

15. ADOLESCENS alter eadem ætate, sanguineo temperamento, habitu autem subpingui præditus, Kalendis Novembr. A. 1688. in superiore frontis parte ad lævam sauciatus, continuo cadit cum aliqua capitis perturbatione. Inde ad S. Mariæ de Morte Nosocomium adductus, felicem curationis exitum sperare posse videbatur, cum sine febre naturalia munia satis obiret. Ecce autem die undecimo febris ingruit: quæ postridie gravior facta, secandæ iterum venæ causam præbuit. Vulnus pro concocto pure, serosum & sanguinolentum emittebat humorem: pars frontis vulneri subjecta intumescebat: dolores autem capitis, artuum, & dorsi accedebant, qui sub decimi quincti diei finem in spasmodicas affectiones degenerarunt. Eodemque tempore, cum illo ineunte die delirare cœpisset adeo, ut vinculis coerceri debuerit, vivendi finem fecit. INTEGUMENTIS communibus circa vulnus dissectis, multa huic circumjecta saniosa materia inventa est, quæ ubi frons intumuerat, ad oculum usque extendebatur. Os autem a sauciante ferro superficie tenus dumtaxat læsum fuerat. Hæc exterius. Intra cranium autem inter Crassam, Tenuemque meningem, qua parte hæc vulneri respondebant, saniosæ materiæ copia reperta est; quamvis nullam in iis membranis, nullam in toto cerebro læsionem animadvertere licuerit, nisi quod sanguifera vasa quæ sub pure latebant, a nigerrimo coagulato sanguine quasi varicum instar turgebant. Thoracis viscera, quæ aliquando in ejusmodi morbis affici solent, illæsa erant: polyposa tantum concretio in dextero cordis thalamo conspecta est.

16. Ex his quæ sub finem hujus historiæ scripta sunt, intelligis quare in extrema superiore historia adnotatum sit, sana in thorace fuisse omnia. Quas autem interdum Valsalva noxas in thorace eorum vidisset qui capite vulnerati decesserant, proximæ quatuor ostendent Observationes. Earum prima confirmare simul poterit quædam ex iis quæ alias (*p*) scripsi de nervi sub supercilio reflexi læsionibus. Nam pro harum diversa vi, & conditione leves interdum, & in oculo subsistentes, gravissimæ autem aliquando, & latius diffusæ convulsiones oriuntur. Ad leves illas ex parte aliqua fortasse attinet is quem alias memoravi, Coacarum locus (*q*), *visus obscuratur in vulneribus incussis in supercilium, & paulo altius*; ad gravissimas autem, ut puto, Lancisii verba, alias (*r*) producta, *vulnera iis locis periculosiora solere accidere*, eodemque ex parte saltem attinuisse, crediderim, ut convulsionem faciei in Viro cujus vulnus ad supercilium supra (*s*) descriptum est, ita & multo latius diffusas, vehementissimasque convulsiones quæ vulnus eidem inflictum loco in eo de quo protinus dicam, sunt consecutæ.

(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 165. (*h*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 14. in fin. (*i*) c. 1. cit. (*k*) n 3. (*l*) n. 26. apud Marinell. (*m*) in Schol. ad §. 6. Obs. 6. (*n*) Malovin. Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. & 1741. (*o*) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 42. n. 1. sed & aliis postea annis idem accidit ibidem. (*p*) Epist. Anat. 18. n. 7. (*q*) n. 3. apud Marinell. (*r*) Epist. Anat. 18. n. 7. in fin. (*s*) n. 7.

17. JUVENIS annorum viginti sex, lapide ab inimico conjecto, sauciatur ad dexteram supercilii sinistri partem. Illico quidem cadit; sed continuo surgit, & vegetus hostem insequitur. Postmodum eodem animi vigore ad S. Mariæ de Vita Nosocomium se confert. Ubi, postquam debita applicita remedia fuerant, necesse fuit quasi cogere ut remaneret, quippe qui ejusmodi vulnus parvi pendebat. Illo ipso die Quartanæ febris intermittentis, qua tum forte implicitus erat, paroxysmus expectabatur: qui & affuit; sed febris continua facta est cum pulsu magno, & vehementi, capitisque dolore non modico. Febri circa diem septimum se comitem addidit delirium cum motibus convulsivis nonnullis. Prope undecimum una, aut altera febrilis accessio ingruit cum peculiari rigore. Cessat tandem delirium: & homo soporosus jacet, nisi quod convulsivis motibus concutitur. Quin noctu animadvertisse pluries se, dicebant adstantes, elato capite, & ambabus constrictis manibus, nisu quasi incredibili e lecto elevatum: quibus desinentibus motibus, mortui instar jaceret. Manus tamen dextera per duos ante obitum dies paralytica fuit, quod ad motum attinebat; nam quod ad sensum, non erat hoc prorsus distituta; octo autem post horis dexter quoque pes debilius moveri cœpit. Sed jam ante hos dies laboriosa facta respiratione, tandem decimo quarto exeunte mortuus est. VULNUS exterius perlustrando, parvus ad latus ejus sinistrum abscessus animadvertitur, cujus pars saniei inter musculos, & cutem aurem versus prorepserat. Sed os, vulneri subjectum, fissum erat, eique respondens Dura meninx leviter læsa: anterior autem pars cranii ab eodem, id est signistro, latere pure inter Duram, & Piam meningem concluso replebatur. Quod pus subjecta cerebri substantia videbatur imbibisse; eodem enim erat colore; sed superficie tenus. Cætera sana; nisi quod aliquantum seri ad cerebri basim inventum est. Thorace aperto, in pulmonibus varia hic illic tubercula reperta sunt duriuscula, quorum nonnulla incisa, sinceram saniem emittebant; reliqua, necdum suppurata, glandulosi corporis firmitudinem referebant.

18. PUER annorum circiter tredecim ictu lapidis vulneratur in dextera sincipitis parte supra musculum Temporalem. Cadit illico cum sensuum internorum obscuratione: & vomit. Defertur in idem Nosocomium; neque ad diem usque decimum quartum febre corripitur. Hac accedente, per vulnus multum saniei; per os purulentæ materiæ aliquantum, spuendo, ejicit. Circa diem vigesimum supervenit delirium; circa vigesimum quinctum mors. A CRANIO cutem separando, circa ipsum, & pericranium parvi sunt abscessus animadversi: qui nullam, quæ sub sensum quidem caderet, cum vulnere communicationem habebant. Sub vulnere autem os fractum, atque depressum, arcte adhærebat Duræ meningi, cui & nonnullas sui acuminatas particulas infigebat. Laceratio tamen ejusdem meningis sub sensum non veniebat, ut neque ulla cerebri læsio, si unam aut alteram seri unciam excipias, quæ, dum cerebrum eximebatur, per Infundibulum prodiit. Thorace recluso; pulmones valde rubentes, parvique in his abscessus pure pleni reperti sunt.

19. JUVENIS in sincipitis latere sinistro lapide ictus, concidit. Per se tamen in Nosocomium venit S. Mariæ de Morte. Nulla erant symptomata. Viginti circiter exactis diebus, cum jam multum sibi in alimentis indulsisset, febris accessit horrifica, quæ pluries recurrendo, ægrum torquebat. A qua etsi liberatus est; detecto tamen in vulnere ossi nunquam quoad vixit, induci cicatrix potuit. Post eas febres tussis ingruerat, quæ sicca diu fuit, donec biduo, aut triduo ante mortem sputa eduxit purulenta. Gangræna interim ex longo decubitu nates occupaverat; prætereaque illa quæ obitum præcessit, nocte, abscessus in dorso ingens est animadversus: qui per se disruptus magnam puris copiam effudit. Itaque, sine ulla capitis actionum læsione, secundo superato mense, interiit. CADAVER & ab longo ejusmodi morbo, & a mora, quia non nisi post aliquot a morte dies secare licuit, gravissime olens, diligenter tamen dissectum est. Capitis integumentis amotis, ad superius vulneris latus disjunctio conspecta est Sagittalis suturæ; os autem sincipitis qua portione semper detectum fuerat, illæsum; sed in cæteris partibus hic illic carie erosum, præsertim vero prope suturam Squamosam, ubi totam illius crassitudinem caries perforaverat. Dura tamen, ei ossi subjecta, meninx intacta fuit, nisi quod ad sublividum vergebat colorem, & quasdam osseas particulas sibi adhærentes ostendebat; ab interiore autem facie sub ipso vulneris loco annexum sibi abscessum habebat, in excavata cerebri substantia conditum, parvum tamen, vix ut minorem avellanam continere potuisset: ex quo, dum ea meninx a cerebro divelleretur, pus crassum, & viride prodiit. In cerebri dissectione serum, sed paucum, in cranii basi animadversum est. Thorace aperto, pulmones inventi sunt parvis abscessibus multis, ac variis excavati; quorum nonnulli a tuberculi natura ad abscessus conditionem vergentes, nondum perfectam continebant saniem, sed dumtaxat mutari in fluidam saniosam materiam incipiebant. Pericardium multam aquam; cor nullam polyposam concretionem habebat. Inquirere tandem placuit, num ad ingens cavum abscessus illius qui in dorso erat, ullus per musculorum interstitia pateret aditus, per quem materia a capite illuc defluere potuisset. Verum hujus rei indicium nullum repertum est, cum interpositæ partes, externæ præsertim, sanæ essent. Musculi autem passim in hoc cadavere pallidi, & qui Abdominis vocantur, lividi erant.

20. VIRO annos nato quinquaginta, baculo pars sincipitis sinistra percutitur, nullo vulnus consequente symptomate. Venit per se ad Nosocomium: ubi a peritis Chirurgis nulla esse, nisi externa, læsio censetur: feliciterque usque ad decimum quartum diem, ne uno quidem se prodente symptomate, procedit curatio. Sed eo ipso die febris invadit cum rigore, & ad ventrem dolore. Item insequentibus diebus respirationis difficultas accedit cum sensu ponderis, tussi, & purulenta excreatione. Mors denique circa vigesimum secundum diem. IN CAPITE cum præter eam quæ exterius apparebat, læsionem, nulla in cranio, nulla in cerebro, nisi quod paululum seri in hujus dissectione emanavit, usquam deprehendi potuisset; reclusus est Thorax. Cujus utrumque cavum pure plenum; pulmones autem, quamvis a costis soluti, pluribus distincti tuberculis inventi sunt, quorum aliqua jam suppurata, saniem incisa emittebant. In pericardio vix aquæ vestigium. In cordis ambobus ventriculis polyposæ concretiones, in dextero major, in sinistro autem minor. Ventre denique aperto, in hepatis parte dextera crebra tubercula conspecta sunt, & in his nonnulla quæ jam pervenerant ad suppurationem.

21. Vides, ut propriis Observationibus adductus Valsalva sit ad scribendum (*t*), in capitis vulneribus affici aliquando thoracis viscera: quanquam adduci poterat & alienis. Nicolaus enim Massa (*u*) conspexerat jam A. 1533. præsente Victore Trincavella cum aliis doctissimis Viris, ea quæ cum extare haud videam non modo hic in Sepulchreto, sed neque apud ullos, quod meminerim, qui de rebus ejusmodi egerunt, Scriptores; presse hic tibi commemorabo. Quidam ex vulnere inflicto dexteræ capitis parti prope Sagittalem suturam, cum meningum incisione, mortuus erat delirans, & paralyticus; quod ut plurimum, inquit, fieri solet; eo corporis latere quod vulneri opponebatur. In capite duo inventa sunt apostemata quorum pus erat laudabile, alterum in substantia cerebri prope vulnus, alterum in cerebello posteriore. In Thorace autem sanies multa, & mala deprehensa est intra sinistri pulmonis ulcus, cujus cavum majus erat dimidiato cortice ovi gallinacei. Fuit & sanies manifesta in sinistræ cordis auriculæ facie exteriore, quæ tota erat exulcerata. Sed in ventriculo etiam cordis dextero in columna carnea apostema erat notabile, ascendens usque ad unam ex valvulis, ipsam quoque tumore notabili, & *apostemoso* tumentem. Et ne forte credas, hæc thoracis apostemata ante vulnus jam fuisse; testatur Massa, notum sibi fuisse hominem, neque unquam de ullo dolore conquestum, neque tussi vexatum vel postquam vulneratus jacebat, &c. Ad hanc addendæ sunt Marchetti nostri Observationes (*x*). Quæ cum multo notiores sint, atque adeo in Sepulchretum (*y*) relatæ; videre ibi poteris, quam sæpe in capitis vulneribus erosos pulmones, & pleuram invenerit, dimidiumque thoracis caveæ pure refertum, arguatque eos qui non a capitis vulnere hoc deducant. Ipse enim ob prævios colli dolores parte præsertim postica, & laterali, materiam purulentam ex vulnere in cavum thoracis descendere, non dubitabat. Quam tamen viam per Valsalvæ in Juvene (*z*) Observationem vidisti ne ad dorsi quidem abscessum confirmari potuisse.

22. Habes igitur alios præter Valsalvam qui in capitis vulneribus pus interdum intra thoracem invenerint. Sunt & qui in ventre, ut idem Marchettus (*a*), qui lienis etiam labem deprehendit, & purulentas pustulas; ut alii, quantum in Sepulchreto (*b*) referri video, qui in ventriculum quoque, intestina, & mesenterium translata ajunt apostemata. Sed cum iidem, & Marchettus, & Bohnius (*c*), qui promiscue pleuram quoque, pulmones, lienem nominat, jecur non omittant; tum plerique alii viscus hoc unum memorant in quod ex sauciato capite pus traducatur. Idque ex historiis omnibus, & Scholiis cognosces quæ sub Observatione XVI. in Sepulchreto ipso proponuntur. Neque enim officiet tibi operarum incuria (*d*), *Apostema in capite*, aut *vulneribus Hepatis* pro *Apostema in hepate*, & *vulneribus Capitis* scribentium. Illud fortasse potius officeret, ut Ballonium crederes quod de abscessu scripsit in concava jecinoris parte observato, id tanquam sibi certum proposuisse; quando inspecta illa unde is locus acceptus est, Appendice ad libellum de Convulsionibus, non ea leguntur quæ in Sepulchreto (*e*), *atque id a plerisque Chirurgis observatum esse, scio*; sed hæc, *An id fiat, eveniatque, nescio, sed tamen a plerisque Chirurgis id observatum esse, audivi. Sed si fiat, qua ratione contingat, & an sit verisimile id fieri posse, porro quæstione dignum erit*. Cavebis igitur, ne Ballonium inter hujus apostematis Observatores ponas, qui inter Explicatores ponendus est, ut contra a quodam non inter Explicatores, sed inter Observatores referendi erant nonnulli, qui Observationis testes dumtaxat fuerunt. Sed multo magis cavebis, si forte rem explicare aveas, ne ponas quidquam cum Observationibus non consentiens, quasi in plerisque, aut fere semper, aut, quod ponere Barbettus (*f*) non dubitat, in *solum hepar* e capite pus transferretur. Vidisti enim qui etiam in cor, pulmones, lienem translatum conspexerint: quod ultimum viscus scribi ab illo miror, non dico in his casibus, sed in universum *rarissime in cadaveribus male constitutum* deprehendi. Verum ad hæc sæpe cogit major in explicandis, quam in observandis quibusdam rebus solicitudo. Quo magis inter eos qui de his postea scripserunt, laudandus est Cl. Molinellius (*g*), qui, ut par est, rem sibi prius accurate observandam, quam explicandam esse, censuit: viditque interdum pus in alias quidem partes, sed non in jecur; in non paucis autem neque in hoc, neque in illas translatum; in aliis vero in jecur utique, sed non secus a vulneratis, aut exulceratis aliis partibus quam a capite. A quo ut magis intelligas non sæpe adeo in jecur traduci; sic habeto necdum accidisse mihi, quod meminerim, ut id viderem; Valsalvæ autem in tot dissectionibus vix semel, idque cum in pulmones quoque, plurimumque in ipsas thoracis caveas esset translatum. Fieri tamen potest, ut aliquando ideo non viderit, quod non quæsiverit, & nominatim in eo Adolescente (*h*) cujus facies ante mortem facta erat flava, cadaver autem universum icterici videbatur; nam & in Sepulchreto (*i*) exemplum habes morbi regii cum duritie, & dolore in regione hepatis, hujusque putredine, capitis vulnus consecuti. Sed ob eam ipsam quam Valsalva animadvertit, flavedinem, non facile creditu est, quomodo jecur se haberet, non quæsivisse: & tametsi in iis præsertim quibus ista, aliaque læsi hepatis indicia sint, vulnus autem capitis siccum fiat, aut repente, & præter rationem minus det puris, suspicari licet, plurimis, quas legi, Observationibus confirmantibus, pus in jecur esse transvectum; res tamen pro certa non est prædicenda. Subesse enim nonnunquam potest aliqua signorum fallacia, sive hæc multa occurrant, sive etiam omnia.

23. Nam si Molinellii (*k*) Observationem legas in Viro cui simul atque sanies manare desierat e capitis vulnere, tumere cœperat, & intendi abdomen, nec vitium tamen in jecinore erat ullum, sed intestinorum superficiem quædam quasi ulcuscula fœdabant cum multa sanie, & quamplurimis disjectis huc illucque tuberculis; facile intelliges, si vitia hæc eam potissimum obsedissent quæ jecur proxime subjecta contingit, intestini Coli partem; futurum fuisse, ut complura traducti in jecur puris, fallacia tamen, convenissent indicia: Quin etiam fieri aliquando potest, ut conveniant universa, & nihilominus fallatur is qui pus in jecinore prædicat inventum iri. Fac enim relegas quas tibi novissime descripsi, Valsalvæ Observationes. Nempe tubercula plerumque invenies sive in pulmonibus, sive in ipso etiam jecore non omnia fuisse suppurata, quin plura interdum (*l*) glandulosi corporis firmitudinem adhuc referentia. Quid? si ægro moriente, necdum ulla essent quæ pus habere inciperent. Videtur autem secundum eas Observationes, quibuscum, ut puto, Molinellii conjungi potest Observatio, pus in viscera aliunde invectum, non puris forma semper deponi, sed haud raro saltem nonnullas ejus particulas cum sanguine permistas, & prorsus disjunctas, in angustiis quibusdam, fortasse glandularum lymphaticarum, hærere, easque, ut in venereorum bubonum productione fit, obstruendo, aut irritando, eoque humores præterituros retinendo distendere, & multo copiosioris quam quod advectum est, puris generationi, a rigoribus illis, & horroribus (*m*) significatæ, causam præbere. Qua ratione illud quoque intelligitur, quomodo multo plus puris in visceribus, & caveis corporis sæpe deprehendatur, quam modicum vulnus dare potuisset. Quo autem modo non paucæ solum, sed & quamplurimæ interdum purulentæ particulæ non tantum ex capitis, sed & partium aliarum vulneribus, ulceribus, abscessibus alio transeant, ut cum ex pleuriticorum pulmonibus, imo ex artubus suppuratis ad intestinorum, aut renum vias pus nonnunquam tam manifesto traducitur, ut tandiu fæces, & urinæ purulentæ sint, cum ex artubus nihil effluit, & vicissim tandiu pura illa excrementa, cum hi pure manant, & sanie, quæ Paræi (*n*) Observatio fuit; satis hæc circumitio sanguinis docet (*), quæ alteram quoque ejusdem (*o*), atque; ut alias aliorum omittam; præclaram, nuper ab experientissimo Benevolo (*p*) additam Observationem illustrat. His autem explicationibus non est locus, siquando, fatiscentibus naturæ viribus, vulnus siccatur: quod commemoro, ut hujus quoque, inter superiora propositi, indicii fallaciam caveas.

24. Quas novissime produxi Valsalvæ quatuor Observationes; si unam excipias quæ, ut ante illas prolatæ, nullam offert cranii læsionem ad interiora pertinentem; ipsum aut laxatum, aut depressum, aut fissum, fractum, erosum exhibent. Pergamus igitur alias describere spectantes ad singula ista læsionum genera.

25. MULIER quinquaginta annorum dum in ripa fluminis indusia lavat, baculo ab alia muliere in dextera parte capitis a tergo percussa, in aquam cadit. Cito extracta, quodammodo stupida jacet. Discusso autem stupore, cum symptoma nullum appareret, spesque in dies magis confirmari videretur; ecce circa diem decimum quartum febris ingruit cum rigore: qua ex febre obiit circa vigesimum secundum. CRANIO integumentis spoliato, animadversum est, pone aurem dexteram, qua icta fuerat, Lambdoidis suturæ dentes inter se esse disjunctos, ex eorumque interstitiis levi pressione tantillum serosi humoris prodire. Intra cranium autem ad eundem locum paululum sanguinis stagnabat. Cæterum omnino sanum cerebrum fuit.

26. JUVENIS baculo percussus ad Sagittalem suturam prope Coronalem, sex, septemve dies transegit sine ullo symptomate, ut non decumberet, sed per Nosocomium ambularet. Verum circa septimum diem vulnus multum fœtet: uno autem die, aut altero interjecto, oræ vulneris intumescunt: & quidam ad guttur ardor percipitur. Postmodum febris cum rigore invadit: invadunt & motus convulsivi: mors denique ineunte die decimo tertio. CRANIUM intus, extraque spectatum, nullam prorsus læsionem ostendit, nisi quod sutura, qua vulneri subjecta fuerat, flexuosam lineolam, inter suos denticulos intercurrentem, subfusco quodam colore evidentiorem habebat. Ad ipsum autem suturæ latus nonnulla Duræ meningis portio cranio peculiari quodam modo adhærebat: quæ facile tamen separata, vix aliquod exhibuit indicium saniei, superficie tenus sibi inhærentis. Pia autem subjecta meninx pallida erat. Præter hæc, nihil adnotatum est; nam cætera, ut totum cerebrum, secundum naturam se habebant.

27. VIR annos amplius triginta natus, contundente ferro ad sinistram superiorem Lambdoidis suturæ partem percussus, dum rure, ubi erat, Bononiam redit, concidit quidem; sed illico surgit, atque iter continuo persequens passuum ter millium, in Nosocomium se recipit. Cum ibi decumberet, animadversum est, vulnus haud satis laudabili colore esse, & aliquot interjectis diebus, abscessum ad ejus latus produci: quo postea ex arte aperto, brevique purgato, melius procedere vulneris curatio visa est. Sed multis in cibo admissis erroribus, jamque aliquot febris accessionibus progressis ex improviso circa undecimum diem gravissima epileptica convulsio ingruit: qua remissa, non tamen æger loquitur: etsi quæ alii loquuntur, se intelligere, significat. Post hæc in sinistra corporis parte convulsivi adnotantur motus; in dextera autem paralysis; facie risum quasi sardonium interdum repræsentante.

(*t*) supra, n. 15. in fin. (*u*) lib. Introd. Anat. c. 28. (*x*) Obs. Med. Chirurg. 15. (*y*) Schol. ad §. 2. Obs. 16. (*z*) supra, n. 19. (*a*) Schol. cit. (*b*) Obs. 5. §. 4.

(*c*) De Renunc. Vuln. S. 1. (*d*) §. 1. & 3. (*e*) §. 4. (*f*) Schol. ad §. 6. (*g*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 2. P. 1. inter Medica. (*h*) supra n. 14. (*i*) Obs. 16. §. 5. (*k*) loco paulo ante indicato. (*l*) n. 17. (*m*) supra n. 17. 19. 20. (*n*) Oper. l. 16. c. 49. (*) Vid. etiam Epist. 25. n. 20. (*o*) l. 10. c. 12. (*p*) Osserv. 22.

te. Naturalis interea pulsus erat: quo postea celeri, turgente, & impetuoso facto, paucis post diebus mors secuta est die undevigesimo. A CAPITE cutem detrahendo, sub hac a sinistris, pluribus in locis, quamvis longe etiam a vulnere dissitis, pus stagnans invenitur: quo os temporis superficie tenus erosum fuerat. Porro Lambdoides sutura, qua vulneri subjecta erat, dentes inter se disjunctos, Dura autem meninx colorem quasi cinereum ostendit, quem a pure contraxerat inter se, Piamque collecto. Pars ejus puris, quasi glutinis crassi instar, Piæ meningi adhærebat; reliqua pars fluida erat, quæ vix semunciam æquabat. Huic Piæ meningis portioni subjecta cerebri portio duorum circiter transversorum digitorum tum longitudine, tum latitudine, unius autem profunditate ad sublividum inclinabat colorem. Cæterum reliquæ totius cerebri partes sanæ fuerunt; si paucum serum excipias, quod & in ventriculis inventum est, & ad initium Spinalis medullæ.

28. SENEX annorum sexaginta ab alto cadens, sub Lambdoidis suturæ angulo caput allidit. Primum semimortuus jacet. Dein tandem ad se rediens, de læsæ partis dolore conqueritur: quo perstante, non tamen decubuit, donec quarto, aut quincto die in S. Mariæ de Vita Nosocomium se contulit. Ibi non modo specilli in vulneris exploratione, sed ne gossypii quidem in detersione contactum ferre sine multo dolore potest. Circa diem septimum paralysi corripitur brachii sinistri: cui, vena secta, motus, sed non omnino, restituitur. Hic æger ad diem usque vixit vigesimum tertium, quo soporosus interiit. DUM CALVARIA secabatur circa tempus dexterum, pus ex illius cavo emanavit: quod & in vulneris loco conspectum fuerat, dum caput contrectaretur. Quo loco nulla cranii læsio inventa est præter Lambdoidis suturæ disjunctionem. Cerebrum ibi ad latus dexterum ulcus habuit duos transversos digitos profundum, a sanie facile sic excavatum. In vicino autem sinistro latere colore erat subpallido. Inter Crassam meningem, & Tenuem, totum anteriorem lobum dexterum contegentes, pus continebatur non multum, cujus colore ambæ ibidem meninges infectæ erant. In cerebri ventriculis, & ad initium tubi vertebrarum parva limpidi seri portio stagnabat.

29. Repentina suturarum disjunctio, si causam attendas; sine aliqua cerebri concussione esse non potest: si effectum; non sine violenta Crassæ meningis, illic magis adhærentis, distractione, & annectentium fibrillarum, ac vasculorum laceratione. Accedit huc puri ex vulnere in cranii cavum sic minus difficilis parata via. Non igitur mirandum est in his quatuor, & in alia pariter quę supra (*q*) descripta fuerat, Valsalvæ Observationibus, ubi suturæ alicujus disjunctio fuit, ægros interiisse, citius quidem, aut serius, & levioribus, aut gravioribus affectos malis pro varia tum cujusque dispositione, tum aliarum, quæ notæ omnes esse non possunt, circumstantiarum conditione. De paralysi autem oppositum vulneri, aut læsioni latus occupante; quoniam ut in duobus ægris ultimis, sic in aliis quoque de quibus infra scribetur, adnotata est; inferius (*r*) aliqua attingemus. Nunc a laxato cranio ad depressum veniamus.

30. HERBARIUS quidam in fronte prope Coronalem suturam nonnihil ad lævam ferro percutitur ad contundendum aliquanto magis, quam ad incidendum idoneo. Ab ictu leve animi defectionis initium sentit. Cum se in Nosocomium contulisset paulo ante memoratum; ad undecimum usque diem non modo nullum infelicis exitus indicium fuit; sed omnia felicem portendere videbantur. Verum illo ipso die vehemens febris hominem corripit cum rigore, & multæ bilis vomitu, ad vesperam iterato. Quæ ad eundem modum quotidie reversa est, donec decimo quarto ab ictu die, & ante proximum plenilunium quarto, aere ad austrinam constitutionem vergente, primum quidem est hebes factus, sic tamen ut interrogantibus prompte responderet: paucas autem post horas, dum se a dextero in sinistrum converteret latus, omnibus tum externis, tum internis orbatus sensibus, & difficili pressus est respiratione: quæ licet postea ad naturalem accederet; tamen iterum laboriosa rediit: & sic brevi, eodem quem diximus, die mors ingruit. OS frontis eo qui indicatus est, loco erat leviter depressum, interius autem demissa squama quæ inæquali & acuminato margine ad dextram vergebat, Duram meningem a dextris læserat; ut inter ipsam, & Piam pus stagnaret, quod a vertice quasi ad basim usque cerebri, & ad cerebelli fines ab dextero eodem latere inundaverat. Pia autem meninx, puri supposita, aliquanto crassior facta, a cerebro facile separabatur: quod ibidem ad cinereum colorem, ejus de quo dictum est, puris non absimilem, inclinabat. Porro cerebrum angustiori intra cranium spatio claudebatur.

31. De arctiori intra cranium spatio, ejusque caussis, quas inter esse vidimus qui plenilunium reponant, & quibus austrina constitutio, expandens sanguinem, addenda est, quorum utrumque in historia hac commemoravit Valsalva, scis, a me supra (*s*) esse scriptum. Quod vero apoplexia, ut tot alios, quemadmodum in Epistolis Anatomicis (*t*) indicatum est, hominem prehenderit, dum se a dextero in sinistrum converteret latus, hic ea esse causa potuit quod puris copia quæ a dextris erat, sic totum factum sibi subjectum cerebrum tanto periculosius compresserit, quanto jam magis ob angustius spatium intra calvariam compressum erat.

32. VIR annorum quinquaginta cæsim in sincipite vulneratus, illico vomuit. In idem Nosocomium excipitur, ubi sub vulnere os ita depressum animadvertitur, nulla ut arte retrahi possit. Vulnus principio non dolebat: post dies autem aliquot formicationis sensu afficiebatur. Ad quem cum motus convulsivi toto corpore accessissent; ineunte undecimo die vita cum morte est commutata. OSSIS illa portio quæ ab reliquo, percussionis vi recesserat, valide adhærebat Duræ meningi, ibi leviter inflammatæ. Inter hanc, & Piam erat humor crassitie, & colore sero similis. Præter quæ intra cranium nihil adnotatione dignum inventum est.

33. MULIER eadem circiter ætate, contundente quodam corpore vulneratur supra sinistrum supercilium. Ab ictu vomit, & stupida fit. Stupor tamen post aliquod tempus discutitur, resque feliciter procedere Chirurgo videtur, donec elapso decimo die, dolore sinistrę auris corripitur cum horrore, & frigore, quod calor excipit. Tandem accedentibus totius corporis convulsionibus, intra paucos obit dies. OS ictui subjectum acuminata lamina cerebrum vulneraverat: quod propterea saniosum ibi erat, & corruptum. Sed quanquam vitium altius descenderat; ventriculos tamen non attingebat. Pars saniei ad basim cerebri circa nonnulla nervorum Paria defluxerat.

34. MULIER annorum triginta caput pluribus lapidibus percussum fuerat, languore illico, & vomitu per plures dies consequente. Vulnus tamen exitum non infelicem spondere videbatur. Verum circa diem decimum febre cum frigore superveniente, arens, & pallidum factum est. His accessit delirium, quod in soporosam affectionem sensim degeneravit. Hæc ægram denique sustulit circa diem vigesimum primum. IN CRANII dextera quidem parte fissura deprehensa est digitos quatuor transversos longa; cerebri tamen ea portio quę fissuræ subjiciebatur, nulla erat læsione affecta. A sinistris vero, ubi exterius ingens apparebat contusio, non modo fissum erat cranium fissura ducta in modum circuli, cujus diameter semunciam Bononiensem æquabat; sed etiam nonnihil ibi depressum: quin ab depressa illa portione acuminata lamina introrsum recesserat, Crassamque meningem sauciaverat. Itaque huic meningi ibidem purulenta adhærebat materia, & subjectum cerebrum morbidum erat ad tres digitos tum in longitudinem, tum in latitudinem, ad duos autem in altitudinem; ut læsio ad ventriculos non perveniret.

35. VIR ætatis consistentis in sincipitis parte dextera contundente instrumento ictus, nullo prorsus affectus symptomate, suis ipse pedibus venit in sæpius memoratum Nosocomium, in eoque decubuit. Duabus exactis horis, balbutire cœpit: & post alias paucas horas paralysi in tota sinistra corporis parte correptus est. Sinistrum tamen oculum, cum balbutiendo ad interrogata responderet, exacte aperiebat; dexterum semiclausum habebat. Sed & dexteram partem corporis sine peculiari conatu movere non poterat. Duobus, aut tribus ab accepto vulnere exactis diebus, deliravit. Tandem soporosus factus, die quincto obiit. CAPUT hujus quidem hominis Valsalva, gravioribus occupatus negotiis, dissecare ipse non potuit. Tamen quæ ab Amicis qui dissecuerant, relata sunt, Petro Molinellio, & Joanne Antonio Guicciardino, adnotare non omisit. Fractum erat cranium sic, ut duo magna ejus fragmenta, quasi facto angulo introrsum contrusa, non parvo illato meningibus vulnere, ipsique cerebro, in hujus substantiam ad duos propemodum transversos digitos penetrassent. Erat in eo cerebri vulnere concretus sanguis, & sanguine,

(*q*) n. 19. (*r*) n. 46. & seqq. (*s*) n. 10. (*t*) XIII. n. 24.

guine vasa quoque majorem in modum turgebant. Dum cerebrum e cranio eximebatur, aliqua seri portio prodierat.

36. Quod acervatim tot Observationes huc congeram, non tam brevitatis causa facio, cum restent non paucæ quas adjiciam, quam ne crebrius easdem repetam animadversiones. Quæ enim in quavis illarum videbuntur digna quæ magis attendantur, infra suis quoque locis commemorabo. Interea autem non subsistamus. Sed quod in depressi cranii exemplis fecimus, alias porro fracti, fissive Observationes subjiciamus.

37. FŒMINA quinquaginta annos nata, e scala præceps in terram cadit. Vulnus supra oculum sinistrum apparet: tumida est, & pallida facies: livida tempora: ex ore sanguis exit. Nihil mulier intelligit, nihil sentit, nihil, si manum dexteram excipias, movet, eamque paulisper dumtaxat, leviter, ac debiliter. Hora moritur a lapsu decima quincta. SINCIPITIS externa rubebant integumenta. In osse, partem orbitæ sinistri oculi superiorem faciente, plures erant fracturæ. A latere dextero arteria quæ per Crassam meningem diducitur, lacerata, sanguinem effuderat: cujus coagulati unciæ circiter duæ inter eam meningem, & os Petrosum conspiciebantur. Is sanguis ita concretus respondentem cerebri partem læserat, ut quasi erosæ instar appareret.

38. SENEX annos natus sexaginta, ab hirco impetitus, in terram cadens, partem capitis sinistram allidit. Vix loquitur: vomit: ore sanguinem ejicit: nullum sensuum internorum præbet indicium, manus convulsivis motibus agitantur: facies rubet: itaque post biduum moritur. CAPITIS læsio circa superiorem marginem Temporalis musculi sinistri videbatur exterius levis. Sed cute sublata, is musculus totus inventus est sanguine suffusus: reclusoque cranio, non parva sanguinis grumosi copia, Crassæ meningi qua eidem respondebat musculo, adeo tenaciter adhærentis, ut ipsi connatus videretur. Erat autem ibidem cranii fractura, cum interiorum vasorum disruptione. Verum cum eidem meningi, qua dextero etiam Temporali musculo respondebat, copia vel major ejusdemmodi sanguinis adhæreret, neque hic ulla ratione a sinistra parte illuc pervenisse posset, nulla autem cranii fractura a dextris se proderet: valde ea res Valsalvæ animum suspensum tenuit. Nam etsi postmodum cum osseam interioris auris fabricam, in qua totus erat, examinaturus, in dexteram illam hujus cranii partem scalprum malleo adegisset, fissura ipsi in conspectum se dedit; dubius tamen fuit, malleo hæc, an illi a casu percussioni deberetur. Quod reliquum est, totum cerebrum, si paulum excipias seri quod in ventriculis fuit, secundum naturam se habuit.

39. VIR annorum quinquaginta lapide percutitur ad medium ferme supercilium sinistrum, qua nervus ex orbita egreditur. Multis ab ictu elapsis horis in Nosocomium sæpius nominatum defertur, ubi vinculis in lecto retineri necesse fuit ob immanes convulsivos universi corporis motus. Clausi erant oculi: mentis actiones feriabantur. Denique trigesima sexta ab ictu exacta hora, cum harum ultima illi conquievissent motus, interiit. CRANII portiones plures supra orbitam fractæ erant: quarum una acuta Duram meningem pungebat, ibi propterea inflammatam. Quin rima etiam reperta est in opposito, id est dextro latere ea ipsa parte quæ fractæ a sinistris respondebat. In cerebro serum est inventum quodammodo saniosum. Cæterum cum alias quoque caput hujus viri fuisset sauciatum; videre ibi licuit unde tum ablata pars cranii fuerat, crassam quandam membranam quæ ossis pensabat vicem. Huic membranæ Dura meninx valide adhærebat.

40. Præter hoc ultimum, quod cum observatis olim a Berengario (*u*) apprime videbis convenire, & præter id quod ad nervum attinet sub supercilio reflexum, cujus læsionem gravibus ipsam quoque excipi convulsionibus, supra (*x*) indicatum est, habet hæc Observatio duo alia in quibus paulisper subsistamus. Quorum tamen alterum infra (*y*) commodius attingemus. Alterum autem ad celebrem illam controversiam attinet de Contrafissura. A qua agnoscenda plerosque olim ratio abduxit, infirma tamen, quippe ab ea pendens suturarum cranii utilitate, quam duce Galeno (*z*) statuebant, quasi creatæ essent ad progressum fracturæ inhibendum; cum æque ac nobis (*a*), satis omnibus notæ esse possint fissuræ quæ ab uno calvariæ osse in aliud, imo in alia haud rarissime se producunt. Obstabat pariter difficultas in re, si verum fateri volumus, non ita plane, & perspicue, ut acquiescere omnes possent, per rationes quasdam, & similitudines explicanda. Verum etsi necdum prolatæ essent explicationes quæ nunc in Dissertatione leguntur Georgii Wolfg. Wedelii *de Contrafissura* (*b*); non æquum tamen erat aut est quidquam ideo negare, quod ejus non intelligatur causa. Denique illud insuper plerosque morabatur quod præclari Anatomici, & Chirurgi, ex quibus satis est nominare Jacobum Berengarium (*c*), Gabrielem Falloppium (*d*), Joannem Baptistam Carcanum (*e*), Isbrandum Diemerbroeckium (*f*) in tot fracti cranii curationibus, & post mortem inspectionibus (quod nominatim de Carcano dictum volo, tametsi nullam ex ejus Observationibus in Sepulchreto relatam video) nunquam in opposita ictui parte fissum os deprehendissent. Sed hinc raritatem quidem contrafissuræ arguere licebat; si modo ab aliis reapse aliquando compertam esse, constaret, negare non licebat. Compertæ vero plures extant tum non recentes, tum etiam recentes Observationes: quarum cum alias istic habeas in Sepulchreto sub num. non ut perperam ab operis scriptum est, V; sed XI. (*g*), alias autem in Stoschii Dissertatione *de Resonitu* (*h*); non hic memorabo. Hoc tamen admonebo, quod Paulus (*i*) olim indicavit, capite non una in parte percusso, *velut in cadendo contingit, fissuram calvariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, postea abscessu circa ipsam facto, & hoc secto apparentem, putatam esse juxta oppositam plagæ partem esse factam*, hoc, inquam, in cujusque Observationis examine caute prudenterque attendi oportere. Quapropter Falloppius (*k*) etsi in uno vidit os fractum in latere illi adverso quod equi calce ictum fuerat; tamen cum esset suspicio, ab allisione ad solum fracturam illam esse factam, testari se non posse, censuit, contrafissuram vidisse. Non absimilia autem & Berengarius, & Carcanus, & Diemerbroeckius de eadem ab aliis proposita censuerunt: & sæpius certe æger loqui non potest, aut meminisse, quot ictus acceperit, aut in quæ, & qua parte capitis corruerit. Illud præterea attendendum est, num fissura quæ adversa in parte proponitur, ibi tantum sit, an a parte evidenter percussa, aut ab alia huic propiore incipiens, illuc usque producatur. Neque sic continuata, illa proprie Contrafissura est de qua inquiritur; nam ponunt cum Celso (*l*) *non ea parte, qua cutis discissa est, rimam reperiri; sed fissum os fore parte altera*. Hæc igitur si animadverteris; multo pauciora quam putent aliqui, invenies exempla, in quibus Contrafissuram agnoscere te posse, credas.

41. Nec vero Contrafissura proprie est, siquando constet, unum idemque ex cranii ossibus uno dumtaxat loco ictum accepisse, neque tamen ibi, sed alibi rimam habeat; quod quidem posse fieri, non negabant Carcanus (*m*), ejusque Præceptor Falloppius (*n*). Quin hic (*o*) ad hunc quoque modum intelligi posse Hippocratis (*p*) verba, demonstravit, quibus alii Contrafissuram proprie acceptam designari omnino crediderunt, videlicet os interdum frangi alia capitis parte quam qua vulnus est; nam si oppositam dumtaxat significare voluisset, non erat certe cur magnæ calamitatis loco poneret quod continuo subjicit, tunc Medicum ignorare, quanam capitis parte fractura sit; fracturæ enim extantibus in universum indiciis tunc constaret, esse in opposita. Non video autem, cur non absimili ratione interpretari Celsum ad eundem modum noluerit (*q*). Celsus (*r*) enim ubi fracti cranii indicia extent, quæ extare, diserte ponit, rima autem sub vulnere non appareat, signa alia non quæreret partis qua fractum sit cranium, si oppositam dumtaxat partem intellexisset, cum modo scripsit *Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit*. Cave enim, potius quam Carcano (*s*), Joanni Baptistæ Cortesio (*t*) hic quidem credas, facile affirmanti, *Latinos elegantiores per alteram partem alicujus rei, semper oppositam intelligere*. Qui si, modo a nobis descripta, Celsi verba paulisper attendisset, ne illud quidem paulo ante scripsisset, Celsum hoc loco non secundum suam, sed *secundum vulgi opinionem loquutum fuisse*. Multo autem minus inter Contrafissuræ exempla recipienda sunt, ut ab nonnullis factum est, illa in quibus aut effusus sanguis, aut sanies, aut vitium quodcunque aliud quod, osse ibi illæso, contigerit, intra cra-

(*u*) Tract. de Fract. Calvar. in Document. prope fin. (*x*) n. 16. (*y*) n. 48. in fin. (*z*) De Us. part. l. 9. c. 17.
(*a*) Epist. 52. n. 35. 36. (*b*) Sect. 1. membr. 3. (*c*) Tract. cit. c. 1. & 2. (*d*) De Vuln. c. 12. & Expos. in Gal. de Oss. c. 13.
(*e*) De Vuln. capit. Serm. 2. Lect. 6. (*f*) Anat. l. 9. c. 4. (*g*) §. 2. 5. 7. 8. 9. (*h*) c. 4. (*i*) De Re Med. l. 6. c. 92.
(*k*) c. 13. cit. (*l*) De Medic. l. 8. c. 4. (*m*) Lect. 6. cit. (*n*) c. 12. cit. (*o*) Comm. in Hippocr. de Vuln. Cap. c. 14.
(*p*) De Cap. Vuln. n. 10. apud. Marinell. (*q*) c. 32. cit. (*r*) c. 4. cit. (*s*) Lect. 6. cit. (*t*) Tract. de Vuln. Cap. P. 2.

cranii partem ictui oppositam inventum sit. Quod etsi Berengarius (*u*), Falloppius (*x*), aliique in pluribus se deprehendisse, testantur, simul tamen negant, se Contrafissuram vidisse. Hæc enim non nisi fracto osse unquam est ab illis, & vetustioribus intellecta: vasa autem quomodo sub illæso osse in adversa parte rumpi queant, & suo ipsi modo explicarunt, & ex laudata Wedelii Dissertatione (*y*) conjici potest. Itaque si vel ponas, nullam præter eam quæ manifestius videbatur, percussam fuisse calvariæ partem in eo Juvene (*z*), & in eo Viro (*a*) in quibus non secus atque in proxima Observatione dicemus, saniem, & noxam apparuisse Valsalvæ superius diximus in opposita, aut etiam in opposita; habebis tamen unde rem explices, ut in Fœmina (*b*) pariter; quanquam in ea plures ictus ponere proclivius est; & in Sene (*c*), in quibus novissime scripsi effusum fuisse sanguinem in adverso, aut in adverso quoque latere. Ex iis autem quæ de Contrafissura perpendimus proprie, aut minus proprie accepta, facile males, in eodem Sene animadversam in opposito osse rimam malleo anatomico, conspectam vero in eo (*d*) quem continuo post illum descripsimus, hostili uni ictui fortasse tribuere, quippe non ut illam in alio, nec contiguo, sed in uno eodemque osse deprehensam.

42. VIR annos triginta natus, ex febre acuta multum delirans, per fenestram in terram se dejicit, & capitis sauciat partem sinistram supra musculum Temporalem. Non loquitur: facies rubet: tota corporis sinistra pars immobilis jacet, nisi quod una aut altera, a casu hora, dum vulnus tractaretur, pes leviter se contraxit, & mox extendit. Ad tertium usque diem sic vivens, fato cessit. TEMPORALI sinistro musculo suberat calvariæ fissura: cui tamen nulla intus quæ sub sensum caderet, læsio respondebat. Sed in parte huic opposita inter Crassam, Tenuemque meningem effusus erat sanguis ad uncias circiter duas; ut hemiplexiam sinistri lateris ipse faceret; non vulnus ab eodem latere, aut fractura. Cæterum sanum fuit cerebrum totum, nisi quod omnia per Tenuem meningem repentia vasa erant sanguine valde turgida, & proxime partes quadantenus inflammatæ: hæc vero ad delirium fortasse magis, quam ad percussionem attinebant.

43. Vides, quam facile decipi potuisset qui, vulneris tantum spectata sede, ausus esset de sede causæ hemiplexiam efficientis judicare. Quod minime faciendum esse, mea illa pariter ostendit, huic similis, Observatio quam in Epistolis Anatomicis (*e*) leges. Sed ad sedem causæ hujusmodi hemiplexiæ, dissectione quoque, ut par est, quæsitam, præter alias quæ supra descriptæ sunt, illa etiam historia pertinet quæ protinus describetur: quando reliqua in modo proposita occurrentia sive de sanguine in adversa vulneri parte invento, sive de vasis in delirio valde turgidis partim a me paulo ante, partim alias (*f*), ut memineris, exposita sunt.

44. JUVENI annum vigesimum agenti, vulnere cæsim inflicto temporalis musculus sinister in transversum inciditur. Ab ictu, brevi facto itinere, cadit, neque ita multo post loquendi facultatem amittit. Interrogantibus tamen, nutibus, quamvis tarde, respondet. Delatus in idem quod crebrius dixi, Nosocomium, nonnullis exactis diebus, aliquid, sed delirans dumtaxat, loquitur. Interim manum dexteram non movebat amplius: quæ tamen si pungeretur, se dolorem æger sentire, ostendebat. Circa diem obiit decimum quartum. CRANIO dissecto, repertum est, vulnus, quod non Temporalem tantum musculum, sed & os inciderat, alte in cerebrum penetrasse, & serosam colluviem, quæ ibi occurrebat, cerebrum porro erosisse; ut erosio in sinistrum usque ventriculum perveniret. Cum autem serum, huic non absimile, dum cerebrum eximebatur, circa Equinam sellam prodiisset; veri simile erat, ex eodem ventriculo illuc per Infundibulum defluxisse.

45. JUVENIS duorum circiter & viginti annorum magno ictu cæsim ad superiorem ejusdem sinistri musculi Temporalis partem sauciatur. Concidit illico, nec loquitur, ut vix vivere videatur. Loquendi postea facultas, cæteræque omnes restituuntur. Sed circa quartum diem aphonia redit: quanquam aliquoties postea, sed raro, nonnulla protulit verba: cum aphonia autem convulsivi motus junguntur, in sinistra quidem parte corporis aliquando solum, & leves; in tota autem dextera assidui, ac adeo vehementes, ut corpus interdum in hoc latus curvari videatur. Inter hæc tamen æger quæ dicantur, intelligere se, nutibus ostendit. Ingravescente autem in dies febre, denique sensim præ virium languore deficientibus convulsivis motibus, & nonnullis ante obitum horis quiescentibus, circa diem interit decimum tertium. VULNUS non modo Temporalem musculum inciderat; sed per subjectum os alte in cerebri substantiam descenderat. Dura meninx erat circa vulnus multo crassior facta. Circa idem, intraque saniosus occurrit humor, ex cujus forsan mordaci natura convulsiones fuerant excitatæ: certe cum vulnus eo usque pervenire videretur, ut transversum dumtaxat digitum ab sinistro ventriculo distaret; non illuc tamen usque ferrum pervasisse, sed profundiorem excavationem ab succo erodente, in vulnere genito, factam esse, cognoscebatur. In cerebri ventriculis nonnihil stagnabat seri. Cæterum quod in hoc Juvene sinistra cerebri parte læsa, convulsiones in corporis dextera magis sævierint, eodem Valsalva referendum censebat quo & paralysim, in corporis latere opposito cerebri læsioni semper ab se antea animadversam.

46. Inter eas quæ ex ipso hactenus descriptæ sunt, Observationes unam (*g*) habes in qua cum resoluta esset ea pars corporis quæ læsioni cerebri erat opposita, quædam interdum accedentes quasi epilepticæ convulsiones non illam minus, quam non resolutam, agitabant. Sed alteram (*h*) quoque habes in qua cum pariter resoluta esset pars adversa, convulsivi motus in ea quæ resoluta non erat, adnotabantur. Nullam vero habes in qua res contra atque in altera ista, occurrerent; quod sane prorsus convenit cum *theoremate* illo *catholico* Saliceti quod Epistola Anatomica XIII. (*i*) memoravi: ubi tamen neque eorum dogmata reticui (*k*) qui non modo promiscue in alterutra parte paralysim, aut convulsionem accidere, sed & plerumque paralysi quidem respondentem vulneri partem corripi, convulsione autem oppositam, tradiderunt. Quibuscum adeo consentiebat Ballonius, ut libello de Convulsionibus hanc potissimum sibi explicandam Quæstionem sumpserit, quam & in ipsa libelli fronte proposuit, *cur sauciatis dextera capitis parte Convulsio sanæ* (id est oppositæ vulneri) *partis contingat*. Id ut ponerent, Majorum dogmata impellebant, præsertim Hippocratis, tot locis idem repetentis, ut Marcellus Donatus (*l*) cum hos singillatim indicaret, eorum, puto, numero obrutus, illius oblitus sit, memorata Epistola (*m*) a me producti, in quo tamen vetustissimus ille Præceptor (*n*) diserte docuit, capite vulneratos *impotentes fieri, si in dextris fuerit vulnus, in sinistra parte; si vero in sinistris, in dextra*: quo nihil dici luculentius potest; quanquam Donatus scribit, *de paralysi oppositæ partis nullibi Hippocratem, quod meminerit, verba fecisse*. Quod vero antiquiores illi, & asseclarum haud pauci non hoc, sed illud quod tanto pluribus locis traditum fuerat, accidere ut plurimum, existimarent, hinc magna ex parte factum crediderim, quod mortuorum capita non dissecantes, ex vulneris sede quam in capite videbant, sedem quoque arguerent detrimenti cerebro illati, aut si hanc aliquando, cranio ab ictu ipso, aut inter curandum suis ferramentis perforato, vulneri subesse conspicerent, majus certe, & præcipuum vitium in opposita cerebri parte esse posse, minime suspicarentur contra atque censendum esse, anatome docuit, ut supra (*o*) demonstratum est.

47. Cæterum non hæc eo dico quod nesciam, convulsione haud ita raro id latus corporis prehendi quod adversum est cerebri lateri, vitio revera præcipuo laboranti. Quid enim Poupartius ex propria, itemque ex Ghiracii anatomica inspectione Regiæ Scientiarum Parisiensi Academiæ (*p*) retulerit, præclare memini, nec aliam aliquam ignoro, ut quæ in Sectionem hanc Sepulchreti (*q*) relata est. Sed eo dico, ut intelligas, cujusmodi hic quoque attendi velim Observationes priusquam a nobis quid ut plurimum fiat, constituatur. Neque enim numerandæ sunt, sed perpendendæ, nec, nisi capitis dissectio accesserit, accipiendæ. Hæc autem accesserat in illa Massæ Observatione quæ superius (*r*) memorata est, non secus atque in tot quæ aut ex Valsalva descriptæ sunt, aut in Sepulchreto leguntur, ut Diemerbroeckii (*s*), Dodonæi (*t*), Horstii (*u*), Reiselii (*x*), in quibus omnibus vides, illud corporis latus quod læsioni cerebri erat oppositum, non convulsione, sed paralysi

(*u*) c. 1. cit. (*x*) c. 12. 13. 14. cit. (*y*) Sect. 1. Membr. 3. & 4. (*z*) n. 5. (*a*) n. 7. (*b*) n. 37. (*c*) n. 38. (*d*) n. 39. (*e*) XIII. n. 16. (*f*) Epist. 7. (*g*) n. 11. (*h*) n. 27. (*i*) n. 14. (*k*) n. 15. (*l*) De Hist. Med Mir. l. 5. c. 4. (*m*) n. 14. (*n*) Epid. l. 7. n. 19. apud Marinell. (*o*) n. 43. (*p*) Hist. A. 1700. Obs. Anat. 19. (*q*) Obs. 7. §. 2. (*r*) n. 21. (*s*) Obs. 3. §. 2. (*t*) Obs. 4. §. 10. (*u*) Obs. 8. §. 9. (*x*) in Addit. ad hanc 3. Sect. Obs. 24.

affectum proponi. Quin eas in quibus alterius lateris convulsio, alterius resolutio adnotantur, hanc quidem in opposito, illam vero in eo quod læsioni subjectum erat, exhibere: quarum Observationum una Salmuthi est (*y*), qui insuper sic esse *consuetum*, affirmat, altera autem Ballonii ipsius (*z*); quanquam, ut de aliis taceam mendis, quinam artus resoluti essent, omissum in Sepulchreto est operarum incuria. In quam rejicere posse vellem huic contrariam hallucinationem, ut cum Fontani (*a*) repetita est Observatio, aut cum altera item Bartholini (*b*), quæ ad propositum attineret, si utrius lateris artus; nam utriusque dicit; prius, magisve resoluti essent, adnotasset.

48. Ex iis tamen qui nihil nisi vulneris sedem exterius videntur attendisse, Viri Doctissimi non defuerunt qui magis, minusve ab illo Hippocratis crebrius inculcato dogmate vel ante hæc tempora recesserint. Sic Donatus (*c*) contrarium quoque accidere, docuit. Sic Cæsalpinus (*d*) recensitis illis Hippocratis locis, *hodie vero*, inquit, *non solum distentionem, sed etiam paralysim eadem ratione*, id est in adversa vulneri parte, *oriri sæpe videmus*. Sic Martianus (*e*) postquam de convulsione in ea parte verba fecit, de resolutione jam loquens, hæc tradidit: *experientia quidem nobis indicavit, resolutionem semper in oppositum fieri*. Quin etiam ante illos Carcanus (*f*) diserte hæc scripserat: *non pars vulneri correspondens, at opposita semper paralysi corripitur, sicut & Hippocrates verissime dixit, & experientia nos docuit. Verum est, quod dixit Hippocrates, oppositam convulsione, non paralysi teneri; ego autem dico, potius paralysi eam affici*: quod Carcani dictum cum tot aliæ, tum insignis illa Observatio confirmat Cl. Danielis Hoffmanni (*g*), qui in puero cui *cerebrum* a sinistris *quassatum* fuerat *cum notabili substantiæ deperditione*, sinistri pedis convulsivam agitationem vehementissimam, dexteri autem lateris paralysim quæ immobile prorsus fecerat, adnotavit. Et illi quidem causæ utriusque affectus sedem statuebant in eodem cerebri latere quod convulso, aut resoluto corporis lateri oppositum est, causam autem alterius affectus alteram, ut puta irritationem, aut inflammationem, si convulsio est; compressionem vero, aut disruptionnem, si paralysis. Ad hunc autem, similemve modum accipiendum est quod Valsalva in proposito Juvene (*h*) convulsiones eodem in universum referendas censebat, quo in cæteris resolutiones. Cur vero hujus, aut illius causæ effectus in adversa corporis parte se prodant; nisi aliquam ponas decussationem, haud facile intelliges. Ponebant & illi, & multo ante eos alii: qua in re quid mihi verisimilius videatur, satis alibi (*i*) indicatum est. Nec quamvis aliqui decussationem illam minus probent, quam vel Hippocrati olim, ipsi quidem ajunt, fuisse probatam, neque originem, & vim nervorum Spinalium a medulla Oblongata, aut altius derivandam esse, censeant; assentiri ipsis possum, nisi prius doceant, quomodo gravem cerebri dumtaxat læsionem universi corporis paralysis consequatur, aut quomodo liceat propositæ quæstioni aliter satisfacere, sive convulsio, sive resolutio opposito in latere contingat. Porro ex iis qui nobiscum hanc ut plurimum in hoc ponunt, sunt qui convulsionem altero in latere fieri, dicunt, quia hinc resolutis musculis illinc oppositi prævalent, seque contrahentes, inferiorem maxillam, aut truncum corporis ducunt, aut curvant eam in partem in qua ipsi sunt. Verum ut quærere omittam, num hæc contractio jure possit pro convulsione accipi, aut si possit, quid ad eos attineat de quibus hic potissimum agitur, motus convulsivos; certe quod Cæsalpinus (*k*) ex illis qui vel olim haud multo aliter opinabantur, quærebat, & nos quæremus: *quæ læsio oppositorum musculorum excogitari possit, si totum brachium convellitur, aut crus ex vulnere capitis in parte opposita*, aut in respondente? neque enim brachii, aut cruris alterius musculis, musculi brachii oppositi, aut cruris sunt antagonistæ, in artubus autem potissimum illæ occurrunt de quibus hic loquimur, convulsiones. Hoc Thomas quoque Bartholinus (*l*) animadvertit in puero cui ex vulnere temporis dexteri convellebantur sinistrorsum non modo nares, & os, sed etiam brachium. Ille enim, qualiacunque sunt, adscripsit quæ in Sectione hac Sepulchreti extremum Scholium secundum habet ad §. 2. Observationis VIII. quamvis ex quo Auctore sint, ibi quidem non appareat. Certe autem; ut hoc quoque adjungam; ad paralyses explicandas quæ in adverso contingunt latere, nervearum originum decussationem vel altius quam a medulla Oblongata, repetere cogimur, ut alias (*m*) ex oppositæ Retinæ tunicæ resolutione ostensum est, idque nunc confirmare liceret ex Peyronii (*n*) Observatione visus in alterius lateris oculo toties amissi, aut restituti, quoties in opposita parte vulnerati cerebri ubi hujus substantia deerat, pus aut retinebatur, & subjectum corpus Callosum premebat, aut inde eximebatur, itemque ex altera Cl. Petzii (*o*), qui sinistro cerebri hemisphærio ita sauciato, ut substantiæ magna pars lacerata secederet, non modo utrumque artum dexterum movendi facultate carentem, sed & obscuratum visum, auditum autem vix ullum superstitem ab eadem dextera parte adnotavit. Igitur quam decussationem ad paralysim in latere opposito explicandam agnoscere debemus, quare ad convulsionem non agnoscamus? Cæterum cur in eo de quo novissime dictum est, Juvene immanes illi assidui, & diuturni convulsivi motus nonnullis ante obitum horis desierint, causam Valsalva indicat, cum ait, sensim illos præ virium languore defecisse. Sic & illi multo vehementissimi qui supra in quodam Viro (*p*) descripti sunt, ultima vitæ hora conquieverant. Eademque fuisse videtur causa, cur alstero in Viro (*q*), itemque in Muliere (*r*) delirium tandem in lethalem soporem degeneraverit. Sed alias fissæ calvariæ Observationes accipito.

49. JUVENIS viginti annorum in sinistra occipitii parte cæsim vulneratur. Nullum ab ictu adnotatur symptoma: & felix initio videtur curatio. Diebus tamen progredientibus partes circa vulnus valde tument. Febris cum rigore, & delirio ingruit ad duodecimum diem; mors autem ad decimum quartum. DUM CADAVER e lecto auferunt, non parva sanguinis copia effluit e vulnere. Sectione autem instituta, tota ea pars capitis quæ intumuerat, sanguine turgida invenitur. Etsi vero in exteriore ossis facie ferrum quod vulnus inflixerat, levem dumtaxat incisionem reliquerat; ad hujus tamen latus fissura erat, cui respondens Crassa meninx purulentam materiam sibi valide adhærentem habebat: huicque subjecta cerebri pars naturalem colorem nonnihil in atrum mutaverat. Præter hoc, nihil adnotatu dignum in toto reliquo cerebro fuit.

50. VIR triginta tres circiter annos natus, ex alto in terram cadit. Non loquitur: sensus omnes interiores amittit. Primum vomit; deinde conatus solum vomendi remanet; convulsivi accedunt motus: facies rubet: pulsus est turgidus: sanguis e naribus, & sinistra aure erumpit: difficulter respirat: intraque viginti quatuor a lapsu horas e vita excedit. CAPITIS sinistra pars musculum Temporalem habebat contusum, arteriæque Temporalis ramos laceratos. Illo sublato musculo, duobus transversis supra aurem digitis, cranii fissura inventa est forma arcus: & prope hanc fissuram concretus sanguis ad duas uncias inter cranium, & Crassam meningem; quæ tamen, ut & reliquum cerebrum, sana erat. In Ventre, aere turgebat ventriculus, ut etiam in Thorace pulmones, dexter præsertim: qui ambo rubebant, nullo modo parietibus adhærentes. Pericardium nihil, aut parum, seri; cordis ventriculi aliquantum sanguinis spumosi, & fluidi continebant.

51. VIR alter annorum ad quinquaginta a currente effrænato equo percussus, & ad terram afflictus eo impetu est, ut cum ad lapidem occipitium allisit, fracti ossis crepitus auditus sit. Primum semimortuus jacuit: paulo post, verba nonnulla, sed quæ vix potuerunt intelligi, proferre conatus est. Ex aure dextera, ex naribus, ex ore sanguinem effundebat, cujus in fauces confluxu propemodum suffocari videbatur. Vomitu etiam tentatus est; qui mox ea vehementia rediit, ut animam agere crederetur. Semihora autem a casu exacta, nullum amplius sensus indicium dedit, ut neque motus, nisi quod semel, aut iterum caput quassavit, & quod naturali adhuc respiratione utebatur. Facies interdum livescebat; sed plerumque erat pallida. Denique horis elapsis duodecim, tarde respirare cœpit; ut si quod aliis accidere solet, attendere-

(*y*) Sect. ead. Obs. 3. §. 7. (*z*) Obs. 17. §. 1. (*a*) Obs. 5. §. 7. & 8. (*b*) Obs. 4. §. 6. & 7. conferend. cum l. 1. S. 15. Obs. 27. §. 2. (*c*) c. 4. cit. (*d*) l. 2. Quæst. Medic. 10. (*e*) Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. vers 377. (*f*) De Vuln. Capit. Serm. 3. Lect. 5. (*g*) Dissert. de hac rarissima sanatione. (*h*) n. 45. (*i*) Epist. Anat. 13. n. 17. usq. ad 21. (*k*) Quæst. cit. 10. (*l*) Cent. 5. Hist. Anat. 2. (*m*) Epist. indic. n. 18. 19. 21. (*n*) Commerc. Litter. A. 1731. Hebd. 30. prope fin. (*o*) & A. 1736. Hebd. 34. n. 2. (*p*) n. 39. (*q*) n. 35. (*r*) n. 34.

deretur, credi posset intra pauca temporis momenta interiturus. Ipse tamen duas horas cum ea respiratione vitam trahens, hora obiit a capitis allisione decima quarta.

MEDIUM, sed paulo tamen dexterius, diffissum erat os occipitis ingenti, & lata fissura, quæ per ejus basim ad Magnum foramen producta, hoc oblique secans, ad Petrosum usque processum perveniebat. Magna autem sanguinis effusi copia sub cerebri basi, & in anteriore quoque ejus parte inter Crassam, Tenuemque meningem reperta est.

52. Qua ratione fieri in hoc potuerit, ut cum fissum esset occiput, copia tamen sanguinis in anteriore quoque capitis parte inter meninges effusa deprehenderetur, ex iis intelliges quæ superius indicavimus (s): quanquam cum multus sanguis esset sub cerebri basi; inde fortasse pars illius potuerat antrorsum quoque pergere inter meninges. Quod si non fuit, vasa non desunt, nec ea tenuia, quæ ab harum altera in alteram trajecta, in magnis ejusmodi concussionibus, si præsertim plurimum distenta sint, non difficile rumpantur. Sed tunc, etiam extra ipsam calvariæ caveam possunt alia disrumpi, unde sanguis per aures, nares, os effluat. Quæ facilius accident, si fissura perveniat ad processum Petrosum, ut in hoc Viro, aut si sanguis, ut in superiore, sit prope nova Tympani foramina inter cranium, & Crassam meningem effusus. Per illa enim viam esse in Tympani caveam, ex hac vero per Eustachii Tubam in nares, faucesque, non est cur hic monstrem, qui hac de re, atque adeo de sanguinis e cranio per has vias exitu jam olim alibi (t) satis scripserim.

53. VIR quidam cæsim in anteriore, itemque in posteriore capitis sinistra parte vulneratus, & in sæpius memoratum Nosocomium exceptus, quarto a vulneribus die queri cœpit de sævis ad lumbos doloribus, qui intra paucos dies universum corpus jam occupabant. Die decimo sexto aphonia correptus, tum usu omnium sensuum internorum amisso, tandem vigesimo quincto moritur. VULNERUM anterius ad initium usque substantiæ cerebri medullaris pervenerat. Posterius vero supra Transversum Crassæ meningis processum, cerebrum usque ad sinistri ventriculi cavum sauciaverat. Eo ventriculo non parum seri continebatur, quod linguæ impositum, longam mordicationem reliquit; ut ex ejus acrimonia nervosi generis irritatio, indeque universales illi corporis dolores forsan repetendi videantur.

54. AGRICOLA annorum circiter quadraginta ab alio Agricola ad dexterum ipsum latus mediæ ferme suturæ Sagittalis runcina vulneratur, hujus rostro tam alte adacto, ut intra cerebrum perveniat. Totum ab ictu contremit corpus, intellectus actiones retardari incipiunt, atque in omnibus sinistri lateris partibus movendi facultas labefactari, donec, circa diem quartum, superstite sensu, omnino pereat. Facies multum rubebat: interiores sensus obscurabantur: respiratio gravis, pulsus debilis fiebat. Denique rubicunda materia per os rejecta, die septimo obiit. CRANII fornice exsecto, qui vulnere non modo perforatus erat, sed & osseam squamam e sua sede elevatam habebat, dum Crassa meninx ad cerebrum extrahendum, circa initium medullæ Spinalis inciditur, non parva sanguinis effluit copia. Cæterum vulnus Sinum perforans Longitudinalem, inde in sinistrum usque perveniebat ventriculum, in quo serum cum grumoso sanguine latebat: in ejusdemque ventriculi basi sordidum ulcus conspiciebatur. In Thorace pulmo sinister multum a stagnante sanguine turgebat.

55. Valsalvæ inter scribendum, ut fit, accidisse, ut pro ventriculo dextero, qui subjectus erat vulneri, sinistrum posuerit, ob nullam interjectam, aut additam animadversionem credibile est. Qui enim cerebri noxam invenire solitus esset in eo latere quod resoluto corporis lateri opponeretur, ut ex compluribus quæ supra (u) descriptæ sunt, Observationibus, & ex eo quod diserte in 45. adjecit, satis, superque constat, nunc si contrarium in Agricola hoc conspexisset; adnotationem in rem insolitam prætermittere potuisse non videtur. Quod tamen non eo dico, quod vulnus a dextris non potuerit in sinistrum, præsertim adeo vicinum, ventriculum levi obliquitate deflectere, aut quod ipse nunquam in cadavera inciderim quæ læsionem in eo cerebri hemisphærio haberent quod paralytico responderet corporis lateri. In Epistola enim Anatomica XIII. (x) non aliorum modo aliquot ejuscemodi Observationes indicavi; sed & meam proposui: quanquam in earum nonnullis quid desiderari possit, & quomodo reliquas, meamque, salvo Valsalvæ dogmate explicare liceat, non reticui (y). Unde sumere aliquid fortasse poteris, ut hanc quoque explices, nedum siquid in illa quæ supra num. 35. proposita est, in palpebris minus respondere videatur.

56. Finem huic Epistolæ imponere juvat duabus vulneris, punctim pariter inflicti Observationibus, sed tanto majori attentione dignis, quo magis levis in utraque apparebat ictus, & qui ad faciem potius quam ad cerebrum spectare videretur.

57. VIR triginta annos natus, biliosi temperamenti, pungente ferro ad dexterum oculum percussus, triduum sine ulla sensibili actionum læsione transigit. Die quarto venit ipse in crebrius indicatum Nosocomium: eodemque die mortuus est, præter Medicorum opinionem, quia nullum usquam apparebat lethale vulnus; sed simplex dumtaxat in eo oculo contusio. CALVARIA autem reclusa, cum parva purulentæ materiæ copia inter os frontis, & Crassam meningem inveniretur, & quæreretur locus unde illa prodiisset, specillo os e directo oculi dexteri perforatum repertum est. Itaque externa, internaque vulneris totius via diligenter inquisita fuit, & manifesto comperta. Scilicet ferrum inter oculum, & orbitam sine illius læsione ulla, ad hujus osseum fornicem pervenerat, quo perforato, substantiam cerebri pervaserat, ut vulneris finis lato dumtaxat digito a parietibus distaret ventriculi dexteri.

Cæterum etsi hyems erat, cadaver autem cito ab interitu dissecabatur; ea fuit viscerum, ac vasorum flacciditas, ut tactum sine læsione non ferrent, tantaque simul totius corporis graveolentia, ut parem ad illud tempus se Valsalva non invenisse, confirmet, hæc omnia in pravam rejiciens, quæ vulnus præcessisse debuerat, humorum dispositionem.

58. Ex omnibus, quas legisse meminerim, cerebri per vulnus orbitæ læsi Observationibus vix ulla mihi, ea quæ inter vulnus, & mortem intercesserunt, spectanti, videtur hac esse mirabilior. Etsi enim alii de quibus scripserunt Horstius (z), Ballonius (a), Fantonus pater (b), & Jo. Phil. Burggrafius (c), non nisi nono, undecimo, decimo quarto, aut vigesimo primo obierint die; alii autem de quibus Petrus Borellus (d), & Schmidius (e), nihil mali suspicantes, aut eo die genio cum sociis indulgentes, ad duas leucas, aut ad quadrantem milliarii ambulaverint; hi tamen aut postridie mortui inventi sunt, aut mox repente exanimes ceciderunt; illi vero aut dolore primum capitis, & gravioribus deinde symptomatibus, vexati, aut his continuo ingruentibus afflicti dies illos omnes traxerunt. Neutris adnumeravi alios quosdam, ut quem Sennertus (f) proposuit, statim apoplecticum factum, & nona circiter inde hora mortuum; quia sine orbitæ læsione acutus ille gladius videtur per nervi Optici foramen, aut, si mavis, per vicinum alterum, quod lacerum appellant, cranii caveam subiisse: quod etiam in Diemerbroeckii (g) Observatione, quam hic in Sepulchreto frustra quæsivi, potuisse fieri, non negabis, ægro *nullis actionibus animalibus privato* ad decimum usque diem, tunc autem accedente *febre vehementiore*, intra biduum extincto. At *scolpeti globus per orbitam oculi dextri sic adactus*, ut e *sinistra occipitis parte emerserit*, quemadmodum Cl. Helwichius (h) descripsit, sine orbitæ fractura transire potuisse non videtur, ut si velis casum hunc ad eorum classem referre quos secundo loco memoravi, per me liceat, præsertim cum fœmina a vulnere exanimis corruerit. Utram vero ad classem attineant, nescio, quos ex vulnere orbitæ peremptos scripserunt Bohnius (i), Ruyschius (k), Jacotius (l), imo Dodonæus (m), cujus nomen, dum in Sepulchreto hæc Observatio describeretur ex Schenckio (n), prætervisum, perperam ex præcedente acceptum est. Nescio autem, quia ex narratione illorum neutiquam, ut ex aliis, & nominatim Valsalva, constat, quot dies sauciati exegerint nullo se ostendente symptomate, ut puta sopore, quem Dodonæus memorat quidem, sed quo die inceperit, reticet: Bohnius hoc tantum habet, tertia ab ictu die esse mortuum: Ruyschius autem nihil

(s) n. 41. (t) Epist. Anat. 6. n. 6. & seqq. (u) n. 11. 17. 27. 28. 35. 42. 44 (x) n. 25.
(y) Ibid. & n. 26. (z) Sepulchr. l. 1. S. 3. Obs. 38. (a) Ibid. l. 4. S. hac 3. Obs. 17. §. 1.
(b) Sect. ead. Obs. 5. §. 10. (c) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 146. (d) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 2.
(e) Ibid. in Addit. ad hanc Sect. Obs. 9 (f) Obs. cit. 17. §. 4. (g) Anat. l. 3. c. 10
(h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120. (i) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1. (k) Obs. Anat. Chir. 54.
(l) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 5. (m) Medic. Obs. c. 3. (n) Obs. Medic. l. 1. ubi de Vuln. Cerebri.

hil aliud scribit, nisi brevi post acceptum vulnus, quod illis qui curationi præerant, videbatur exigui momenti, mortem ingruisse. Qui, tametsi aliæ, ut intelligere potuisti, jam extabant ejusdemmodi Observationes; adeo raram existimavit hanc suam, ut inter ea quæ Bidloo nunquam occurrere potuisse, credebat, *Vulnus Orbitæ Oculi lethale* recensuerit (o). Decebat tamen inter cæteras quæ Sepulchreto additæ sunt, hanc Observationem non omittere, nec quæ ad ipsam adjecit Ruyschius, nimirum superiorem partem orbitæ esse adeo tenuem, & fragilem, ut in multis scriptoriæ chartæ non superet tenuitatem, & perforari solo digito possit; ideoque orbitis inflicta vulnera non esse (ut in pluribus accidit eorum quæ commemoravimus) floccifacienda, præsertim si ferro, aut ligno inflicta sint non obtuso, aut vulnerati somnolentia, nausea, febre, vertigine, convulsione (adde ex historiis indicatis non levi capitis dolore, sensuum torpore, paralysi, delirio, alio ejusmodi symptomate) corripiantur. Hæc autem animadversio sicuti nonnunquam ad curandum valet terebra ossi frontis tempestive adhibita, quod altera Borelli Observatio (p) ostendit, ita ut plurimum juvat saltem ad prædicendum. Ut plurimum dixi: etsi enim cæteri sunt mortui; hic tamen apud Borellum evasit, & Cl. Fantonus in Scholio ad Parentis Observationem (q), quæ vulneris quidem Striati corporis diserte mentionem non habet, sed eandem esse apparet quæ supra ex Sepulchreto (r) indicata est; militem sibi notum memorat, qui ad internum orbitæ angulum acutissimo ense sauciatus, cum in oculi imbecillitatem, & hemiplexiam incidisset, in hoc valetudinis statu ad multos annos vitam perduxit. Huc addes, opinor, Venatorem illum de quo Elias Camerarius (s), punctim in eodem angulo vulneratum in confinio palpebræ superioris, exile illud vulnus paralysi totius oppositi lateris excipiente, proximi oculi amaurosi, & memoriæ non levi imminutione, paralysi tamen, his persistentibus, sensim deinceps valde levata, vivere pergentem, ut menses jam quatuor ab inflicto vulnere traduxisset, cum Observatio scripta est, & ferme novem, ut videtur, cum Augustam Vindelicorum est missa. Quo felicior fuit Juvenis alter ab Nebelio (t) propositus, qui per sinistram orbitam sauciatus, cum statim paralysi ejusdem lateris, motibus autem in opposito convulsivis, aphonia, & mox delirio, ac oblivione correptus esset, post tertiam hebdomadam pauca sanie ex dextera aure cujus magnus præcesserat dolor, per aliquot dies effluente, integram sanitatem post sex circiter ab accepto vulnere hebdomadas recuperavit. Ne vero forte mireris, hemiplexiam subjectum vulneri latus, convulsiones oppositum contra ac sæpius fieri solet, ut supra (u) diximus, invasisse; scias oportet, vulnus acuto gladio *sub externo oculi sinistri cantho per palpebram inferiorem .... punctim, & sursum versus ita inflictum fuisse, ut gladii cuspis oblique sub bulbo illius oculi per ejus orbitam osseam versus anteriorem cerebri basim penetrarit*. Adde igitur mecum quod obliquus ille gladii incessus, & magnus dexteræ auris dolor, & salutaris saniei per ipsam defluxus indicant, *hemisphærii* cerebri *dexteri*: sicque intelliges facile, sinistrum corporis latus, non dexterum, fuisse cerebri læsioni oppositum. Per te autem intelligis, pertinere aliquando ad cerebrum vulnera non modo orbitis, sed & infra orbitas inflicta, quod & Egermeieri historia (x) ostenderat, & hæc altera Valsalvæ nostri confirmat.

59. JUVENIS annorum viginti quinque punctim acuto ense circa inferiorem marginem orbitæ oculi sinistri sauciatur. A vulnere cadit; cessant omnium interiorum sensuum functiones; non loquitur. Si nonnullos convulsivos motus excipias; vix ullum motus indicium dat; ut cum specillum in vulnus immittitur, aliquem doloris sensum ostendit. In singulas horas respirationis motus augetur. Novissime deficiente pulsu, circa horam ab accepto vulnere decimam moritur. CEREBRO e cranio exempto, specilloque in exterius vulneris orificium indito, compertum est, secundum latus ferme ossis Spongiosi Superioris ensem in cranii caveam perrexisse: quod & fragmenta ossea in hac, & vulnerata ibidem cerebri substantia confirmarunt. Quoad autem vulnus per cerebrum procederet, frustra specilli ope quæsitum esset, quod ob cerebri mollitiem æque novas facere, quam factam ostendere viam posset. Dempta igitur Dura meninge, & Pia animadversa, quæ in sincipite, inflammatæ instar partis, sanguine turgebat, tum ventriculis Lateralibus apertis, in utroque concretus sanguis, qui e vasis, facile ipso vulnere ruptis, effluxerat, conspectus est. Ex iis redundasse in quartum ventriculum; nam in hoc quoque occurrit ejusmodi sanguis; videbatur.

60. Habes Valsalvæ Observationes, hoc etiam magis commendandas, quod in omnibus ferme dies, horæve adnotatæ sunt, quibus aut symptomata, aut mors ingruerit: quod etsi Medicis, Chirurgisque scire perutile est; tamen in aliorum plurimis desiderantur. Nostræ vero ne numero quidem sunt cum illius comparandæ. Attamen quia satis prolixa hæc Epistola est, in proximam rejicientur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LII.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis Sermo absolvitur.

QUÆ ad Capitis Vulnera, Ictusque pertinent, historias reliquas his Litteris propositurus, eundem quem superioribus, ordinem conservabo, initium ab illis ducens in quibus calvariæ læsio aut nulla, aut certe levissima fuit. Nam etsi Celsus (a) *raro*, ait, *evenire, ut os quidem totum* in calvaria *integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rumpatur*; frequens tamen cadaverum sectio posteros docuit, integro osse, persæpe aliquid ejusmodi, aut etiam gravius accidere. Quod Valsalvam, suis dissectionibus edoctum, & ipse dicentem audivi, & tu potuisti ex iisdem, inter primas superioris Epistolæ descriptis, cognoscere. Ad quas addes præter tot alias quas Sepulchretum versans, offendes, has etiam quæ protinus subjicientur.

2. MULIER annos nata ad quinquaginta, plurium liberorum mater, pinguior aliquanto quam agrestes, qualis ipsa erat, pleræque esse mulieres solent, in fossam cadens, alterum sincipitis latus ad præduram glaciem alliserat, medius enim erat mensis December A. 1725. Ab eo ictu allisum os retectum fuerat ad duos tresve digitos. Quod ob vulnus in Nosocomium hoc venit: ibique nulla paralysi, nulla convulsione, nullo graviore prægresso symptomate; vix enim aliquam senserat vomendi voluntatem; infirmis nec viribus, nec pulsibus, repente arido, ac livido facto vulnere, postridie, qui undecimus erat ex quo ceciderat, dies, interiit. CADAVER; etsi præfrigida illa tempestate, & viginti quatuor, haud amplius, ab obitu horis incidi; grave olebat adeo, ut intra diem unum dissectionem omnem absolvere coactus sim. Plura tamen adnotavi quæ tum ad naturalem, tum ad contrariam attinerent constitutionem. Hæc altera dumtaxat referam. In Ventre contractum omentum, ventriculus oblique dextrorsum inclinatus. Sub eo Colon intestinum non in transversum means, sed deorsum curvatum, idemque ab initio ad curvaturam hanc usque plurimum dilatatum, & livens. Æquo longior lien. Testes non modo albi, duri, inæquales, sed in eorum altero latens ad centrum corpusculum album, subrotundum, ferme & cavum, & cartilagineum. Tubæ ambæ duobus transversis infra majus orificium digitis prorsus imperviæ. Vagina intus nigricans, & ad imam fere anteriorem partem quasi ab acri humore erosa: cujusmodi erosio in altero quoque latere cervicis uteri animadvertebatur.

In Thorace pulmones a tergo pernigri. Cor laxum pluresque in ejus ventriculis polyposæ concretiones. Vasa, ut & in reliquo passim cadavere, multo sanguine referta. In Capite demum, os sincipitis qua allisum fuerat, intus, extraque lividum; nulla tamen rima fissum. Meninges, sub quibus non pus, aut sanguis, sed aqua effusa erat, qua parte respondebant livido ossi, ipsæ quoque ex subviridi livebant. Sic eo tantum loco & cerebrum livore affectum erat, non altius tamen descendente, quam ad digitos duos. Fœtor cum aliarum, ut dixi, partium, tum harum præsertim, erat gravis.

3. VI-

(o) Resp. ad Bidl. Vindic. (p) in Schol. ad cit. §. 2. Obs. 17. (q) 35. (r) §. 10. Obs. 5.
(s) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 55. (t) Eafund. Cent. 6. Obs. 54. (u) n. 47. (x) Sepulchr. Sect. hac 3. Obs. 3. §. 13.
(a) De Medic. l. 8. c. 4.

3. VIRI qui pariter ex alto ceciderat, caput memini fuiſſe ad me allatum A. 1722. CALVARIA cum eſſet nec fracta, nec fiſſa, fere eandem tamen & meningum, & cerebri ipſa quoque exhibuit conſtitutionem.

4. FŒMINA paupercula, ſubpinguis, ex dolore amiſſi, cum ipſa junior etiam tum eſſet, mariti, amens facta, a paucis annis ita per urbem vagabatur, ut nemini quidem noceret, ſed improborum injuriis ipſa eſſet opportuna. Itaque præterquam quod ante aliquot menſes peperiſſe dicebatur, noviſſime a ſceleſto quodam adoleſcentulo ejus caput ferreo peſſulo ictum fuerat, cum decimo, an undecimo ab ictu die, non ſine concuſſi cerebri indiciis, in Noſocomio mortua eſt. CADAVERE in Gymnaſium poſtridie illato, ut ante Februarii finem Anatomen abſolverem A. 1728. vix uti licuit. Nam etſi cum inteſtina detrahi juſſi, idoneum ſatis viſum eſt; inſequenti tamen die virebant jam pleraque Ventris viſcera. Hæc nihilominus animadverti. Craſſior erat totus uteri fundus: grandiores teſtes, & rotundiores: cum horum altero connatum erat penitus ſuæ tubæ orificium. Teſtes autem ipſi diſſecti nihil peculiare oſtenderunt, niſi quod plus habebant humoris, quam ſoleant. Thoracis utrique caveæ aqua inerat. Cordis poſterior facies virere jam incipiebat. Caput autem peſſime, ut par erat, inter omnes partes ſe habuit. Nam etſi cranium erat integrum; pus tamen inter ipſum, & Craſſam meningem, & hæc præterea quaſi ſphacelo affecta deprehenſa eſt.

5. Vulneratorum corpora fœtida, viridia, & putrida non multo poſt mortem perſæpe fieri, mirandum non eſt, cum icta pars jam pure, & ſanie ſcatere cœpit, & multo magis ſphacelo corripi, velut hic. Pravæ enim, corruptæque particulæ per venoſa, aut lymphatica diſrupta vaſcula ſanguinem ſubeunt, cum eoque per omne corpus feruntur. Id in capitis quoque vulneribus locum habere, non ſemel vidimus, in Anu præſertim quam, de Sterilitate ad te ſcribentes (b) commemoravimus. Tempeſtate enim frigidiſſima, & ventris viſceribus cito detractis, ſeptum ipſum Tranſverſum paulo poſt vireſcebat. Hæc autem eorum cadaveribus facilius accidunt, qui ſive aliis partibus, ut Aorta erat Vetulæ illius, ſive ipſis dumtaxat humoribus ante acceptum vulnus ad putredinem eſſent diſpoſiti. Quem in numerum haud ſecus ac Virum in oculi orbita ſauciatum, de quo ſuperiore Epiſtola (c) ſcriptum eſt, agreſtem illam Fœminam referes cujus paulo ante (d) diſſectionem protulimus; tantæ enim odoris gravitatis non ſatis in capite ejuſmodi læſio reſpondebat: quanquam hæc cur minor ex parte quam prius fuerit, aliquando videri poſſit, cum ex modo dictis colligi licet, tum dilucidius infra (e) indicabitur.

6. FŒMINÆ alteri eadem ætate, ſed bene multis ante annis, id eſt A. 1706. vulnera inflicta fuerant duo brevi & incidente ferro, non multi tamen ponderis, quorum altero læſa erat ea pars Temporalis muſculi dexteri quæ pone Angularem Zygomatici oſſis apophyſim, ut vocabulis utar Cel. Winslowii, condita eſt; alterum aliquanto erat inferius. Ambo tamen vulnera jam ferme ad cicatricem perducta erant, cum mulier & frigidi aeris injuriis ſe objiciens, & duri cibi maſticatione Temporalem agitans muſculum, tota mox facie valde extumuit, rigoribus concuſſa eſt, & convulſivis ad caput motibus: levi etiam ſubinde correpta delirio, donec ſtertens, in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Morte extincta eſt. CAPUT non ſolum, ſed & alias mulieris hujus partes poſtridie diſſecans, qui dies fuit ad VII. Kal. Apriles, hæc primum in genitalibus præter naturam animadverti. Teſtium alteri cyſtis parva inerat ex flavo virens, in qua globulus quaſi ſanguinis concreti, neſcio quid rutili in centro habentis. Uterus craſſioribus erat parietibus, interiore tunica laxa, ſub qua aliquot locis ſanguineæ guttæ tranſpiciebantur, an quod menſtrua purgatio adventaret? An potius quod uterus non bene valeret? nam alba, ſic ſatis fluida, materia paſſim inter valvulas cervicis occurrebat, quaſi mulier uterino fluore laboraret: & ſane oſculum uteri laxius erat quam ſubjecta vagina ejuſque orificium requirerent, idemque ſuperficie tenus tanquam ab acri materia nonnihil læſum. Calvaria aperta, Duram meningem craſſiorem factam, & quaſi a guttulis ſanguinis, quas tamen abſtergere non poſſes, hic illic rubentem deprehendimus non uno loco qua cerebri baſi ſubjicitur, ut ad latera ſellæ Turcicæ, & ſub ipſa glandula Pituitaria, ſed nuſquam magis quam ſub dextero anteriore cerebri lobo. Sub quo, & ad latus quoque externum ejuſdem lobi inter utramque meningem pus erat ex ſubflavo ad cinereum colorem vergens. Subſtantia tamen cerebri, & cætera quæ ſunt intra cranium, erant illæſa; etſi paulo turgidiora apparebant ſanguifera vaſa quæ per Tenuem meningem decurrunt, & ſub hac aqua erat pauca, ut pauca quoque, & ſubrubra in Lateralibus cerebri ventriculis, & polypoſa concretio in Superiore Falcis Sinu. Cum viam per quam pus ex vulnere potuiſſet cranium ſubire, diligenter quæreremus; oſſa hujus omnia ab interiore facie comperta ſunt prorſus illæſa. Tunc vero ad exteriora perluſtranda tranſivimus. Sub vulnere ſuperiore; inferius enim, minus profundum, aliorſum tendebat; cavum erat circum quod, & in quo pus ſtagnabat: per quod cavum, cum mulier viveret, ſpecillo immiſſo Chirurgus quidam intra cranium ſe perveniſſe, dicebat. Et via ſane per os, a vulnere perforatum, ex eo cavo erat puri, non in cranium tamen, ſed in oculi orbitam: quæ res tenui diſcrimine Chirurgum deceperat. Ex orbita vero, ubi quoque pus repertum eſt, quo itinere traductum eſſet in cranium, nullum omnino erat indicium, ſive naturalia inſpectaremus foramina, ſive quæ forte morbi vi aperta fuiſſent, perquireremus; præſertim cum Dura meninx nuſquam eroſa conſpiceretur. Quæ animadverſio ad id etiam valuit, ne per tenuiſſimam quandam rimam pus tranſiiſſe, crederemus, quæ poſtquam ſcalpro denique adacto, orbitæ fornicem elevaſſemus in hoc videri viſa eſt.

7. Attamen in iſtiuſmodi perquiſitionibus quæ ſive in viventibus, ſive in mortuis fiunt, ut in illis videndum eſt, ne ubi duæ naturales caveæ tenui interſepto disjunguntur, ſpecillum quod in alteram pervenit, alteram ſubiiſſe, præpropere exiſtimemus; ita in his præſtat ſcalpro malleoque abſtinere, ne ſiqua forte rima ſe prodat, ulla eſſe poſſit dubitatio, noſtræ violentiæ, an accepto ictui debeatur; ut nulla certe alterutrius generis in eo fuit quem paucis poſt diebus ibidem perſecui.

8. SENEX erat magno corpore, flavo colore, qui alias pro adſthmatico curatus fuerat. Is cum ab alto cadens alliſiſſet ad ſaxum ſinciput dexterum; vulneris quod inde retulerat, curatio bene procedere videbatur, cum circa undecimum diem acceſſit ſpirandi difficultas cum ſtertore. Nullus in thorace dolor. Querebatur potius aſſidue de moleſto quodam ſenſu infra ipſum hypochondrium dexterum. Quem ad locum admota manu, percipiebamus quaſi bullulam ex iſtis quas pluvia in ſuperficie aquæ excitat, quæ alterne ſe attolleret, ac ſtatim ſubſideret, moxque rediret, abiretque, eodem ſemper loco ſervato. Interea caput bene valere videbatur: ſed homo dormire non poterat, & convulſivi ad carpos ſubſultus pulſum explorantibus occurrebant. Qui, ut ſemper, frequens, nunc vero etiam parvus factus erat. Itaque intra unum, & alterum diem ab difficilis reſpirationis adventu mors acceſſit. CADAVERIS erat diſtentum Abdomen. Quod cum diduxiſſem; ventriculus, & inteſtina aere turgida ſeſe oſtenderunt, & ex his Tenuia quodam loco quaſi inflammata, nec ſine aliquo fœtore. Jecur duriuſculum. Lien adeo laxus, ut nullo negotio digitis poſſet diſcerpi. Hernias, & laceram a pylori annulo pendentem laciniam, quippe alibi (f) ſatis deſcriptas, ut undenas quoque ſingulis in lateribus coſtas, in Adverſariis (g) memoratas, prætermitto, cum ſatis hic ſit indicare, in hoc homine illa fuiſſe. In Thyroidæa autem glandula lobi alterius inferiorem partem globulum majuſculum, duoſque item alios habuiſſe lenti humoris plenos, idcirco prætereo, quod in aliis ſæpius ejuſmodi res commemoravi. Thorace quæ continerentur, præſtat adſcribere. Anterior pulmonum facies erat per membranas ad pectus annexa. Ipſi nuſquam duri; at quanquam nec crura tumebant, nec pedes, aqua circumfuſi erant multa; rubra, & aliquanto pauciore ſiniſter, ex viridi ſublutea dexter. A dextris quoque pleura erat putrida, ut non modo facillime avelleretur, ſed fruſtis per ſe avulſis in illa aqua nataret, & pulmonis membranæ, quæ ſana ipſa erat, adhærens, pus mentiretur. Pericardium ſubrubram aquam; cor ſanguinem ſpumoſum habuit; Magna ex corde oriens arteria concretionem polypoſam. Sincipitis vulnerati os patebat ad ſeſquidigitum, liveſcens, & circulari quaſi ſulculo comprehenſum, ut ſi exterior cranii lamina ſubſediſſet. Interior autem facies, ipſi reſpondens, colore quidem erat eodem; ſed nullo ſulculo comprehenſa. Nec vero ibi, neque alibi aliud præterea calvaria vitium habebat. Dura autem, ei uni loco ſubjecta, meninx ichore craſſiuſculo madebat facie quidem ſuperiori; inferiori adhærentem habebat, ſic tamen,

(b) Epiſt. 46. n. 26. (c) n. 37. (d) n. 2. (e) n. 9. (f) Epiſt. 43. n. 31. & Epiſt. 29. n. 37.
(g) II. Animad. 32. in fin.

men, ut nullo negotio detrahi poſſet, quaſi alterius Duræ meningis fruſtum, quod attente examinatum, perſimile inventum eſt ſpuriarum membranarum quibus in thoracis inflammationibus perſæpe pulmones, ac pleura obducuntur. Sub eo fruſto Tenui meningi exterius adhærebat quaſi majuſcula gutta craſſi, & ſubalbi ichoris. Inter hanc autem meningem, & cerebrum non ibi dumtaxat, ſed paſſim, aqua interjiciebatur non multa. Quæ in Lateralibus etiam ventriculis non deerat, hæcque ſubrubra. Cæterum omnis cerebri ſubſtantia ubique ſana: cerebellum permolle. Omnes denique corporis muſculi flaccidi fuere.

9. Quod ad ſenſum attinet quaſi bullarum aſſurgentium, & ſubſidentium, moleſtum illum quidem, ſed facile ad flatulentos halitus, attollentes ſe in certa aliqua inteſtinorum parte, neque in aliam abeuntes, referendum, ſi id mecum omittas, & reliqua perpendas; nempe Obſervationem hanc quoque ad quatuor addes antea deſcriptas, & ad plures alias ſuperiore Epiſtola ex Valſalva propoſitas, ex quibus intelligitur, oſſe nulla fiſſura pervio, a percuſſione tamen capitis vitiari aliquid intra cranium poſſe, ex eoque vitio mortem oriri. Nam quæ Seni huic etiam in thorace reperta ſunt præter naturam; fortaſſe illa quoque ex iis quæ erant intra calvariam originem, aut incrementum habuere, parte aliqua pravi ichoris inde in thoracem tranſlata, hominis præſertim aſthmati obnoxii. Sed & mulierem memini ex frontis ictu mortuam, in thoracis utroque cavo, præter expectationem, fœdam aquam habuiſſe: cujus hiſtoriam mulieris alias ad te inter eas mittam quæ ad claudicationem ſpectant (h). Ad hanc ſuſpicionem anſam dant quæ circa non rarum pravæ materiæ ex percuſſo cranio in thoracem tranſitum ex Valſalvæ, aliorumque obſervatione adnotavimus (i). Et quamvis ſciamus, ubi de meningibus, & cerebro agitur, non minus acrimoniam, quam copiam attendi ſolere lædentis humoris; non tamen incongruum prorſus eſt, ubi hujus pauxillulum intra mortuorum calvariam deprehenditur, interdum ſaltem ſuſpicari, reliquias id eſſe aliquanto majoris copiæ quæ poſtquam illas partes vel magis quam appareat, læſerit, mox per vaſa in alias traducta ſit, aut per univerſum corpus diſperſa, unde etiam ex parte univerſalis putredinis indicia, & gravem potiſſimum odorem deduximus (k). Quantulum autem lethalis ichoris, aut vitii ab eo inducti haud raro intra cranium ſuperſit, aut certe inveniatur, præter complures Valſalvæ hiſtorias (l) & duas primas noſtras, & hanc ultimam, hæ aliæ oſtendent quas nobiſcum Mediavia noſter diligentiſſimus communicavit.

10. SENI, cum ebrius eſſet, in altero ſincipitis latere vulnus ſaxo inflictum fuerat: ex quo tamen neque cecidit, neque vomuit. Vulnere per Chirurgum diebus inſequentibus dilatato ſubjectum os haud ita procul ab angulo quem Sagittalis, & Lambdoides ſuturæ intercipiunt, ſublividum repertum eſt; quapropter idoneo ad id ferramento raſum fuit. Nec Medicus deerat nihil eorum prætermittens quæ ejuſmodi in caſibus fieri ſolent. Vulnus autem ſubſiccum erat, nec boni coloris: febris aderat: pulſus erant debiles: æger noctu ſurgebat, æſtum cauſatus; & Junius quidem erat menſis A. 1739; ſed id tamen videbatur læſa nonnihil mente fieri. Tandem febris abit: meliores fiunt pulſus: jamque æger famem ſe amplius ferre poſſe, negat. Nulla tamen in re peccanti poſt aliquot dies redit febris cum ſenſu gravitatis capitis, torpore quodam mentis, levi delirio, faciei, & oculorum rubedine. Itaque Medico iterum opem ferre, ſed fruſtra conante, brevi poſt tempore Senex obit, vigeſimo circiter ab ictu die. CRANIUM erat craſſiſſimum: craſſa proportione etiam Dura meninx. In illo nihil uſquam vitii, quia ibi etiam ubi in vivente raſum fuerat, extra, intuſque erat naturali colore. Hæc pariter ſana. Non ſic autem altera meninx, cujus exteriori faciei qua percuſſo loco reſpondebat, pauxillum adhærebat muci, ex flavo viridis, teterrimi odoris. Ei muco ſubjectum cerebrum ſubnigrum fieri incipiebat tanto ſpatio quantum duo tranſverſi digiti quoquoverſum obducerent, nec profundius quam ſit corticalis cerebri ſubſtantia. Bene autem ſe habebant reliqua, niſi quod ſubrubens ſerum non paucum in Lateralibus ventriculis inerat, ſed in eo plus qui vulneri ſubjiciebatur. In utroque plexus Choroides pallebant.

11. MULIERI, comitiali morbo jam diu obnoxiæ, percuſſum eſt caput. Initio nihil mali quod eſſet adnotatione dignum; ut ſi interrogaretur, leviſſima omnia, vel nulla eſſe, reſponderet. Sed aliquot exactis diebus, paulatim mala ſe oſtendere, & creſcere, febris intendi, quædam præterea quies accedere ſomni inſtar aſſidui, ſed ſine ſomno; ut, ſi attenderes, tenui voce murmurantem audires. Sic nullis aut primis, aut poſterioribus proficientibus auxiliis, mortua eſt. CALVARIA non modo rimam nullam, ſed vix qua icta fuerat, nonnihil mutatum colorem oſtendit. Ei dumtaxat loco mucus ſuberat purulentus, ut in Sene diximus, aut paulo plus. Præterea ex interiore cranii facie qua ipſi imminebat Sinui Falcis, prominentia oſſea exſtabat levis illa quidem, & brevis, ſed ejuſmodi, ut ſi digitum per ipſam a poſterioribus antrorſum duceres; pungeretur. Verum hæc ad epilepſiam fortaſſe; ad ictum certe non pertinebat.

12. Ad eundem fere modum eodem anno 1739. aliis, ut Seni, aliis, ut Mulieri, ex capitis ictibus rem accidiſſe, narrabat Mediavia, animadverteratque, ſicui gravia, quæ initio fuiſſent, mali indicia propemodum obliterarentur, deinde autem febris ex levi gravior repente fieret, cum frigore ingruens, & mentis perturbatione, ſi ea quidem ingrueret die undecimo; mortem adveniſſe decimo quarto: ſi illa decimo quarto; hanc decimo ſeptimo.

Quæ dum legis, multoque etiam magis cum Valſalvæ tot legeres Obſervationes (m); non dubito, quin ſæpius mireris, miratuſque ſis, nullam terebrati cranii mentionem eſſe factam, in iis præſertim Civitatibus in quibus eximii rei Chirurgicæ Doctores floruiſſent qui capite ſauciatis eo auxilii genere tam prompte olim, quod vel ex eorum Scriptis cognoſcimus, opem ferre conſueſſent. Mirari tamen deſines, ubi aliam aliis ætatibus, non modo apud alias, ſed & apud eaſdem gentes tot auxiliorum fortunam ſpectaveris, ſævi potiſſimum generis, incertique ſimul eventus, ut hoc eſt. Non promptitudo, non dexteritas, non animus Chirurgis defuit. Hic ægris potius, aut eorum conſanguineis, aut aliis quorum intererat, defuit, hinc crudele ad ſpeciem opus, inde operis exitum cernentibus tunc opinor, cum abnuere cœperunt, ſæpe adeo infelicem, ut populo, Rei Medicæ ignaro, ſic occiſi qui ſervari non potuerant, viderentur. Tot autem, tam variæ, & tam difficiles ad conjiciendum ſunt cauſæ ob quas cranii perforatio, quamvis perite, innocenterque perfecta, inutilis tamen ſit, ut facile fieri potuerit, ne inter multos iiſdem annis terebratos præter perpaucos evaſerit quiſquam. Noli autem mirari quod dixerim, ſic accidere potuiſſe, cum Tronus apud Bohnium (n), ne uno quidem excepto, revera *omnes periiſſe*, teſtetur, qui capite vulnerati, in magno Civitatis Italiæ Noſocomio terebram experiebantur. Quid? quod in multo majori apud Exteros Noſocomio, non ante ſæculi decimi ſexti finem, ſed hoc noſtro, non ſub temerario quodam, ſed ſub experientiſſimis Chirurgis idem, aut fere idem accidere, litteris mandatum eſt, neutrubi autem culpam omnem in aerem conferre licet inſalubribus quamplurimorum ægrotantium effluviis infectum, quando in utroque conſtat capitis vulnera vel gravia, alia ratione curata, conſanuiſſe, & conſaneſcere. Cave credas, hic a me peritiam majorem, aut diligentiam in viris celeberrimis deſiderari. Satis eſt cauſarum, ut dicere inceperam, quas accuſemus. Sic enim cogita, nonnunquam ſanguinem intra ventriculos cerebri, aut ſub hujus baſi eſſe effuſum; alias exterius quidem, & ſuperius, verum ſub Dura meninge, aut ſi ſupra hanc, eo tamen loco ubi calvariam e directo Chirurgus non audeat terebrare, exempli cauſa ſub Temporum muſculis, aut contra Pituitarios frontis ſinus. Nec me interpelles regerendo, poſſe aliquando & contra horum Sinuum ſedem, & ſub iis muſculis cranium perforari, & ſupra eum ſanguinem Duram meningem incidi. Scio enim, Frontales Sinus nonnullis deeſſe, quod ubi ima frons ad ſupercilia nihil prominebat, & ſima erat, videor interdum animadvertiſſe. Nec me fugit ad materiam educendam quæ ſub illa meninge coerceatur, ejus inciſionem a ſummis Chirurgis fuiſſe propoſitam, quos inter poſtremi non fuerunt noſtrates Gabriel Falloppius (o), Cæſar Magatus (p), Petrus de Marchettis (q), Temporalem autem muſculum ab eodem Magato (r) *ſectum* eſſe *pluries felici cum ſucceſſu*, & ante Magatum ſecti ejuſdem muſculi felicia pariter quinque exempla a Carcano (ſ) fuiſſe litteris tradita, ne tum quidem ulla ſecuta convulſione, cum totus in tranſverſum diſſectus eſt, inviſique ipſe A. 1734. hic Juvenem qui, pugione per eum muſculum a ſumma ejus anteriore parte in auriculæ uſque Concham pone Tragum adacto, hæmorrhagia quidem magna, ſed nulla febre, nedum nulla convulſione, vexatus, feliciſſime evaſit. Illa igitur ſcio, timentibus etiam-

(h) Epiſt. 56. n. 26. (i) Epiſt. præced. 51. n. 17. & ſeqq. (k) ſupra n. 5. (l) Epiſt. præced. (m) Epiſt. 51.
(n) Diſſert. de Trepanat. Difficult. (o) Comm. in Hipp. de Vuln. Cap. c. 43. (p) De rara Medic. Vuln. l. 2. c. 38.
(q) Syllog. Obſ. Med. Chir. 14. (r) l. 2. cit. c. 27. (ſ) De Vuln. Cap. Serm. 1. Lect. 8.

tum aliis, ab Italis proposita esse, aut peracta. Sed idem scio, & extrema cogente necessitate esse peracta, nec sine gravi, quod non dissimulant ipsi, periculo, convulsionum præsertim, quas non Hippocrates (t) solum, aliique, sed & Marchettus ipse (u) consecutas vidit; ut propterea musculi illius sectionem suadere noluerit; ne dicam, *nunquam* esse instituendam, diserte scripserit. Sive igitur Chirurgi eo tempore quo apud quasdam Civitates male audire cœpit cranii perforatio, hac tutissimo quodam loco, & quatenus licere crediderunt, peracta, in cæteris illos imitari non sunt ausi, ægrique nihilominus perierunt; sive imitati sunt, & secutis, opinor, convulsionibus, aliisve malis, ægri tanto miserabilius perierunt (quærimus enim, non quid necessario acciderit, sed quid accidere potuerit, ut auxilii hoc genus desereretur) quem in metum populus, & quam in opinionem ab utrolibet eventu facile adductus fuerit, vides.

13. Sed præter eas quæ dictæ sunt, fieri tunc potuit multis aliis de causis, ut sine utilitate calvaria terebraretur; imo non sine manifesto detrimento, quæ res vel magis aversos fecerit animos ab hoc auxilio: ut si Chirurgus forte ignarus, quam sæpe in cranii interiore facie insculptæ sint foveæ illæ quas alias (x) tibi memoravimus, tubercula, ut olim vocabant, Crassæ meningis haud raro alte adeo excipientes, ut ibi una, eaque tenuior, externa lamina ossibus præsertim sincipitis, interdum & frontis supersit, quarum ignoratione rerum vereor, ne ipsas Observatores quidam pro cranii, & meningis morbis proposuerint; Si ille igitur contra aliquam ex iis foveis casu; nam certæ earum sedes non sunt; terebram demisisset; prius utique meningem, & quæ ipsam attollunt, violasset, quam primam laminam totam a se terebratam esse, crederet: aut si alius, retecta ope terebræ eadem meninge, eique pus subesse ratus (subest enim aliquando, ut complures docent Observationes, in iisque etiam duæ a Murryo (y) editæ, quas anatome confirmavit) eam meningem incidisset, isque aut signis deceptus; inter quæ *omnium certissimum* num esse possit *pulsatorii, ab arteriis cerebri illi impressi motus cessatio*, alii viderint; ferri aciem non in pus, quod nullum esset, sed in Tenuem meningem, cerebrumque immisisset, aut non deceptus, arteriæ ramos, per Crassam meningem repentes, sauciasset. Mitto errores cæteros qui in opere non ita facili, accidere plures potuerint non sine ægrorum noxa, enumerare: & ad reliquas causas redeo, propter quas id opus inutile esse potuerit. Quarum ut aliquas tantum commemorem; certe ut sanguis inter meningem Duram, & cranium, & iis quidem locis esset effusus, quæ perforare nihil vetet; tamen si concretus arcte adeo, & tenaciter ad eam meningem adhæsisset, ut non sine vi divelli posset, quemadmodum & aliis pluribus, & Valsalvæ ipsi non semel invenire contigit; nihil enim, ut vel supra animadvertere potuisti, comminiscimur, sed omnium fere in superioribus, aut in his Litteris habes exempla; quid cranium perterebrare profuisset? Dices fortasse: at si vel ante mortem sic adhæsisset; perito Chirurgo non defuissent quæ infunderet, ut dissolveret, & reglutinaret. Fac, non defuisse. Quid? si pars aliqua ejus sanguinis ibi esset quo adire infusus humor non posset; neque enim ignorans, arcte cum cranio meningem illam cohærere, & hinc consequi, ut nequeat cum uno in quo a cranio separata sit loco, alter, vel propinquus, in quo pariter separata sit, communicare, aut certe ita expedite, ut opus esset tum ad subeundum, tum ad egrediendum. Nec me præterit, quibus instrumentis Chirurgi possint partem aliquam meningis proximam a calvaria diducere, ægrum autem, spiritu per intervalla cohibito, cohærentem materiam urgere, eique faciliorem ex suis recessibus exitum parare. Sed vicissim pericula quoque video, ne forte meningem avellendo, hanc Chirurgus lædat, aut vas aliquod ex iis etiam majusculis violet paulo ante memoratis, quæ per exteriorem illius faciem prominentia, intra calvariæ ramosos illos sulcos excipi, nosti: neque istos non timeo ægrotantis conatus, si modo imperata audire, & facere is possit, neque, ut multi, sine sensu, & motu attonitus jaceat. Cohibito enim spiritu dum homines connituntur, plus sanguinis in capite retineri, vel facie eorum inspecta, eo tempore tumente, & rubente, manifestum est, sive quod undique tunc minus expeditus, otiante videlicet pulmone, est sanguinis reditus, sive etiam ob eam quam credidit Santorinus (z), aut ob aliam aliquam ejusdemmodi causam, capiti peculiarem. Itaque cerebri turgentibus vasis, Tenuis meninx undique ad Crassam urgetur, & siquid humoris inter hanc, & cranium forte intercedit, id quo minor resistentia est, per apertum in hoc foramen eliditur, si quidem huc non interclusum aditum habeat. Verum & vasorum distentio novæ sanguinis per læsa vasa eruptioni, & nimis violenta, ac nimis sæpe repetita Crassæ meningis compressio hujus inflammationis præbere causam potest. Utrumlibet autem horum minime facere ad ægrum servandum, vides. Est præterea sanguis interdum fluxilis, & qui per illud foramen possit elabi; sed ea copia, ut priusquam educatur, cerebrum adeo presserit, ut ex ea pressione homini moriendum sit, cujusmodi ferme exemplum habes in una etiam ex nostris Epistolis Anatomicis (a). Huc adde, potuisse corruptione sua jam lethale vitium meningibus attulisse. Insuper quæ de sanguine dixi, omnia de pure quoque, sive mavis de sanie, & ichore dicta putato.

Quid vero? si nihil horum sit, concussio autem cerebri tanta fuerit, ut intimam ipsius structuram maximopere vitiaverit. Relege, quæso, Observationem stulti, ob allisum vehementer caput extincti, quam Epistola ad te VIII. (b) descripsimus, & cum ea confer damnati, quam ex Littrio tunc adnotavimus (c), & ad quam superioribus Litteris (d) commemoratam, aliam ex Hænelio addidimus. In nemine illorum trium sanguis erat effusus; duo tamen primi illico, tertius intra duodecim horas ab ea allisione interierat. Fac, ex illis aliquem dieculam, ut si paulo minor fuisset concussio, vivere potuisse; cranium autem attonito quasi ex interna sanguinis effusione, esse perforatum. Num exire sanguis potuisset, qui effusus non erat? Spectant huc etiam illa Ballonii (e): *aliquando illæso cranio, leviter contusa carne, cerebrum intus est concussum*: & paulo inferius, *experientia observatum est, innumeros a morbis cerebri post convulsiones & concussiones interiisse, quorum in cerebro per anatomen nil videre contigit quod terrifici symptomatis causa extitisset. Et id plerosque fefellit ratos se aliquid* ἀξιόλογον *reperire posse in cerebro laborantium extinctorum. Adeo occulta sæpe causa convulsionis!* Est contra cum in cerebro est magna & conspicua læsio, aut intra calvariam multum sanguinis effusi: nec tamen, ea perforata quidquam ex cerebro educi potest, aut sanguis ex ea inutiliter educitur. Vide primi casus exemplum in Observatione Eliæ Camerarii (f), qui frustra terebratum cranium narrat propterea quia ictum capitis suppuratio consecuta intra cerebrum latebat, exterius undique integrum. Alterius autem casus exempla elicere ex Observationibus eorum potes qui sanguifera vasa, arteriasque in primis, disrupta intra percussam calvariam deprehenderunt. Satis est Bohnium (g) inspicias, qui ter vidit. Fac, arterias aut non esse ex grandioribus, aut non prorsus ruptas; neque enim temporis satis esset, ut de terebra cogitaretur. Quid tamen prodesset cranium perforare ad effusum sanguinem educendum, si novus usque & usque ex quantumvis minoribus, nec omni ex parte ruptis arteriis eodem effunderetur? Mitto causas alias, etiam quæ non tam Chirurgorum, quam ægrotantium, aut assidentium, incuriæ, erratisve, non semper in vulgus notis, fuissent imputandæ, & ad eam venio, ob quam sæpius, quam ob cæteras, accidisse puto, ut calvariæ terebratio inutilis populo videretur.

14. Nam ut signa sint ex quibus liceat suspicari, sanguinem intra calvariam esse effusum; quis scire pro certo possit, an revera, &, si hoc etiam sciret, quam in partem effusus sit, & quod consequitur, ubi sit os perterebrandum? Nemo sæpe adest cum homo cadit ex alto, aut cum ab inimico percutitur; ipse autem loqui sæpe non potest: & icta loca modo plura apparent, modo etiam nulla, in quibus oculorum, manuumve judicio etiam post imposita emollientia emplastra, & resolventes sacculos, rubor aliquis, tumor, aut mollities percipiatur. Quin aliquando in ea capitis sede quæ percussa non fuerat, ultro apparere tumorem, Rouhaultius (h) vidit, & qua id ratione fieri possit, indicavit. Neque alia quæ Antiqui, aut Recentes proposuerunt, indicia satis prosunt, ut si vel ille qui loqui non potest, nec intelligere, manum subinde ad certam capitis sedem admoveat, vel Medici alterum forte corporis latus resolutum animadvertentes, in opposito capitis latere noxam esse, conjiciant. Nam præter unum qui

(t) in Coac. juxta Dureti interpret. l. 3. tr. 2. c. 1. n. 1. (u) Syllog. cit. in addit. ad Obs. 15. (x) Epist. 8. n. 3.
(y) Quæst. Paris. A. 1736. proposita n. 5. (z) Obs. Anat. c. 3. in fin. (a) XIII. n. 16. (b) n. 15. (c) n. 18.
(d) n. 10. (e) l. de Convulsione. (f) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 149.
(g) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1. (h) Traité des playes de tête ch. 10.

qui majorem fortasse exterius dolorem moveat, alia esse possunt loca sub quibus majus revera lateat internum vitium: neque hoc resolutio aliqua semper consequatur, necesse est; aut si consequitur, non propterea tamen ut affectum capitis latus, sic lateris partem noscimus in qua potissimum vitium sit. Hanc autem ipsam cognoscere necesse esset, ut aperiendum foramen ipsi responderet, nec frustra apertum esse, omnes intelligerent. Verum in cognoscenda quam fallaces sæpe sint conjecturæ, vel hinc apparet, quod etsi pars ipsa icta ab ægro indicetur, imo ecchymosi, & tumore se ipsam præclare indicet; non raro tamen casus incidunt in quibus alia sit pars contusa, alia in quam effusio facta sit. Quod cum ex quibusdam superiore Epistola descriptis Observationibus, aliisque intellexeris; tum præsertim ex hac cognosces, quam continuo subjiciam, Mediaviæ nostri historia, eo digniore quæ hic scribatur, quod in ea terebratum cranium est.

15. JUVENIS agrestis robustus ex alto cadens, caput alliserat. Nullum omnino consecutum aut tunc, aut proximis diebus symptoma est. Itaque triduum perrexit, sicut ante, vivere, & rure eadem facere quæ solebat. Postea in eo qui contusus fuerat, loco; is erat ad alterius ossis sincipitis illam partem quæ Lambdoidi suturæ propior est; tumor manifestus, & addita febris ut in Nosocomium veniret, impulerunt. Ex arte a Medico, Chirurgoque curatus, jam esse videbatur propemodum sanus, præsertim cum toto eo tempore peculiare latentis mali indicium se ostendisset nullum. Circa diem a lapsu decimum septimum, cum famem diutius ferre non posset, plurimum comedere ausus est. Mox febris rediit urgentior, cum dolore caput universum gravante, & vomitu. Ne tum quidem in quo clam omnibus deliquisset, est fassus. Cum remedia cætera frustra essent; mentio injecta est auxilii quod omnes hic renuunt, ipse autem minime formidavit. Igitur qua caput constabat fuisse allisum, ibi ab strenuo spectatoque Chirurgo os, nihil prorsus vitii ostendens, ea diligentia atque arte perforatum est, ut nocere id non posset, si non juvaret. Nihil tunc, aut postea exivit. Dura meninx sanissima & conspecta, & servata est. Intereaque æger aliquanto melius se habere videbatur: nec qua in re antea peccasset, amplius occulebat; cum repente pleuritide ad imam sinistram thoracis partem gravissima correptus est, nullisque proficientibus auxiliis, intra paucos dies interiit, cum materiam sanguine etiam nonnihil tinctam, sed non multam, rejecisset, neque ullum præter ea quæ dicta sunt, accessisset laborantis capitis indicium. CADAVER, cujus ex ore fœda exivit materia, infra jugulum sinistrum dumtaxat, ad mediocre spatium, livebat, grave autem adeo olebat, ut vel frigidissima illa tempestate; inierat enim Januarius mensis A. 1742.; ferri non posset. Itaque nihil, nisi cranium, quod erat crassissimum, apertum est. Nullum prorsus in eo, aut in iis quæ continebat, vitium fuit, si perpaucam flavam quasi *gelatinam* excipias, quæ sub Dura meninge ad spatium trium quatuorve digitorum quoquoversus extensa reperta est, non sub contuso ubi terebratio instituta fuerat, capitis loco; sed magis ad anteriora.

16. Si historiam hanc cum iis quas superius (i) scripsimus, animadversionibus conferas, facile causam unde huic Juveni pleuritis sit orta, suspicaberis, perpaucam autem quæ sub Dura meninge inventa est, materiam, reliquias fuisse illius quæ ibi aliquanto majori copia prius extitisset, reliqua in thoracem potissimum, sed & in corpus universum, ut fœtor ostendebat, trunslata. Quod si res ad hunc modum se habuit; optandum erat, ut priusquam inde materia dilaberetur, terebrato cranio fuisset educta. Sed quis scire poterat, cranium non sub contuso loco, sed anterius ubi nullum erat peculiare collectæ materiæ signum, terebrari oportere? Verum fac id divinari potuisse: quæro ex te, quo tempore cranium fuisset terebrandum? Num ante diem decimum septimum: At nullum erat signum effusi humoris. Num postquam signa aliqua se obtulere? Etsi Chirurgus exercitatissimus Carcanus (k) diserte inculcaverit, *pravis apparentibus symptomatibus*, non primis diebus, sed *temporis successu*, cum tunc ea ex *jam facta, vel quæ fieri incipit, corruptione provenire soleant, de salute infirmi rarissime esse sperandum, imo de eo fere semper actum esse*; tamen ægrotanti, raro hic exemplo anceps hoc remedium malenti, quam nullum, deesse noluerunt; quando ipse Carcanus aliquem servari posse, non negavit, imo nec Falloppii testimonium reticuit, unum ab se circa trigesimum, vel quadragesimum diem perforato cranio, & sanie educta, conservatum esse, affirmantis, non facilem se ad credendum præbente Carcano, sed multo difficiliorem præbituro, si raræ aliæ, sed non minus certæ, hujus generis Observationes prodiissent, Sculteti in primis (l) qui *post vigesimam octavam a læsione septimanam* idem quod Falloppius, se præstitisse, nominato homine, indicatisque loco, & tempore, confirmavit. Factum est igitur in hoc Juvene quod fieri potuit. Sed illa ob quam historiam hanc proposui, causa obstitit, ne felix eventus responderet.

17. At utinam una hæc esset historia, nec plures apud alios extarent, hujus non dissimiles. Quæ, & tot insuper, aliæ ob alias causas, inutilem pariter, neque ita raro, usum terebræ ostendentes, fecerunt, ut non solum inter veteres, sed inter recentiores etiam, Medici non ignobiles fuerint, qui illam *frustra sæpe*, imo *sæpissime frustraneam* esse scripserunt. Verum terruerunt magis qui & olim *non modicum* ab ea *periculum*, aut *certius* esse *periculum*, & nostro quoque tempore *non absque gravi periculo exerceri posse* terebrationem, asseverarunt. Num vero, inquis, tunc etiam cum ab excellenti Chirurgo exercetur? Certe qui ad Ptolemæum illum Ægypti Regem *in caput graviter vulneratum*, de quo in T. Livii Epitome (m) fit mentio, accersiti sunt, non vulgares Medicos fuisse, credibile est. Rex tamen *inter curationem, dum ossa* Medici *terebrare contendunt, expiravit*. Quis vero quam præstans Medicus, & Chirurgus Falloppius fuerit, ignorat? Ipse tamen ea simplici erroris confessione quæ summis Viris digna est, ob rem quandam sero ab se in terebrando cranio animadversam diserte hæc scripsit (n): *animadvertatis, quæso: ego fui in causa mortis centum hominum, ignorans causam hanc*. Quæ modo dicta sunt, cum essent tot libris tot Scriptorum neque unius temporis, neque unius regionis, mandata, latere omnia non potuerunt, nec possunt. Itaque mirari non oportet, quod inutilibus præsertim, aut noxiis experimentis subinde adjectis renuere cœperint hoc auxilium nostrates, neque in una modo, aut altera Civitate, sed in Italiæ plerisque, & præter nostrates alii quoque, inter quos tunc etiam cum apud nos illud vigeret, fuisse, indicat Wepferus (o), populares suos, his verbis: *Itali, aliique locorum calidiorum incolæ protinus trepanum arripiendum statuissent, idemque Exc. D. D. Burgouverus facturus erat, nisi æger, & adstantes ab auxilio his in locis insolito, & vel solo nomine plerisque terrifico abhorruissent, ipsiusque conatibus obstitissent*. Num postea animos addidisse renuentibus, credis gravem apud Lipsienses Professorem Joannem Bohnium Dissertatione edita *de Trepanationis difficultatibus*? quas antequam singillatim exponat, hand dubitat affirmare, *multum sane eandem periculi involvere, aut sæpe frustraneam seu incongruam deprehendi*. Earum difficultatum plerasque cum supra satis memoraverim; de illa una potius aliquid addam quæ ex novissime producta Observatione deducebatur, nimirum de ea quæ in tempore definiendo, adhibendæ terebræ opportuno, persæpe occurrit, difficultate. Quam juvat altero confirmare exemplo, hac in Civitate a me viso. Juvenis erat mulier, haud infimo loco nata, gracilis, non robusta, sana tamen, ut quæ nihil nisi convulsiones gravissimas quidem, at semel, annis superioribus toto corpore passa fuerat. Cum bene igitur valeret, sederetque humiliore sella, forte accidit, ut improvisa re, & strepitu perculsa, caput, ut fit, retrorsum ageret, & ad marmoreum mutulum, qui pone ipsam e pariete prominebat, alterum occipitis latus vehementer allideret. Dies erat Martii penultima A. 1739. Neque tunc, neque primis illis diebus incommodi quidquam sensit. Deinde in loco icto doloris aliquid: cui successit in subjecto cervicis latere, nonnihil tumente, quidam musculorum qui ibi sunt, quasi rigor, nec sine dolore. Levia tamen adeo hæc erant omnia, ut mulier quæcunque antea consueverat, domi, forisque perageret. Quis ausus esset cranii perforationem tunc imperare? aut, si forte ausus esset; putasne, cæteros permissuros, aut delicatam mulierem fuisse passuram? Nunc reliqua accipe. Cum ad Augustum usque mensem ita uti dixi, se mulier egisset, quippe quæ præter id quod memoratum est, nihil ferme aliud sentiret incommodi; ad illam accersor die ejusdem mensis decima sexta. His quæ retuli, ab ejus Medico narratis, addentem audio, a diebus jam aliquot mulierem febricitare, nec leviter, durisque pulsibus, subtumidos, rigidos, & dolore

(i) n. 9. & 10. (k) De Vuln. Cap. Serm. 3. Lect. 5. (l) Obs. 13. (m) l. 52.
(n) Comment. supra ad n. 12. cit. n. 17. (o) Historiar. Apopl. Auctar. in Schol. ad Hist. 6.

lore affectos esse illos cervicis musculos, dolores etiam secundum Spinam dorsi descendere, maxillam inferiorem a superiore non sine difficultate diduci: ægram propemodum esse stupidam, lenteque respondere; quin aliquando leviter delirasse; non satis bene vidisse; oculos quasi convulsos visos esse: Sed hæc ultima tunc abesse; cætera ab aliquot jam diebus superesse. Insuper dolorem his diebus ad locum olim percussum rediisse; quamvis tactus, visusque judicio nihil ibi appareat mali. Nimis vera retulisse, sensi, cum mox ægram vidi, nullique jam esse remedio locum, perspexi. Itaque levibus nonnullis in quæ cadere calumnia non posset, consuetudinis dumtaxat causa, propositis, cum seniori ex affinibus dixissem, quam vehementer ægra mihi displiceret, non rediturus, discessi. Reapse duabus illa, aut tribus post horis loqui desiit, & intra duos tresve dies mortua est. Cujus si calvariæ interiora examinare licuisset; non dubito, quin, ut Marchettus noster (*p*) pus supra membranas, & cerebrum in eo deprehendit qui leviter capite vulneratus ut ne os quidem esset detectum, tribus post mensibus febre correptus, ex eaque dolore in ictum locum redeunte in quo nihil apparebat mali, mortem obierat, tanto ego magis in hac deprehenderem, quæ non, ut ille, sine ullo vulneris capitis symptomate & in febre, & ante illam, fuisset, sed & quibusdam menses jam quatuor, & quod excurrebat, tot autem ex quo febris corripuerat, esset vexata. Satis jam, superque intelligis, casus incidere in quibus aut nulla, aut tam levia, inter initia, se offerunt effusi intra cranium sanguinis signa, tot autem, & tam gravia post longum intervallum confertim ingruant, ut neque primo illo opportuno tempore æger eo timore percelli possit, ut terebram admittat, neque extremo sperare possint Medici, opem se per eam allaturos, cum tam longo spatio, & tam perniciosis indiciis extantibus, non illa partium corruptio abesse credenda sit quæ in rarissima ea Sculteti Observatione (*q*) mirifice abfuit.

18. Sed quid, inquis, capite sauciatos, aut eorum consanguineos, & cæteros quorum interest, adeo ab hoc auxilio aversos facit tunc quoque cum gravia statim non desunt symptomata? Relege omnia quæ supra (*r*) sunt scripta de causis propter quas in quibusdam Civitatibus credibile est id remedii fuisse desertum, & ad illas hanc quoque adde quæ ex proxima Mediaviæ historia colligitur.

19. PUERO annos nato ad quatuordecim pertica ictum fuerat alterum sincipitis latus circa medium Quinctilem mensem A. 1739. Eodem tempore Seni quoque percussum fuerat caput. Uterque ab ictu ceciderat, vomuerat, & mox febri prehensus erat. Uterque in idem Nosocomium recipitur, & pari tum Medici, tum Chirurgi diligentia curatur. Hactenus similia omnia. Nunc disparem primum Pueri, deinde Senis exitum accipe. Puerum cum febris reliquisset circa diem quartum, undecimo iterum adorta est, torpore semper, nonnumquam delirio stipata, aut convulsionibus, aut sanguinis, cujus jam satis emissum fuerat inter initia, e naribus eruptione. Itaque, nullis proficientibus remediis, intra perpaucos dies interiit. CRANIUM vel præclara luce opposita inspectum, non modo non fissum, sed nihil fere ostendens discriminis repertum est, si percussam partem cum reliqua comparares. Verum inter percussam partem, Duramque meningem quidpiam muci simile occurrit, & sub eo meninx illa colore non suo. Inter ipsam vero, & meningem alteram qua totam propemodum hemisphærii illius superiorem faciem convestiebat, pus ex flavo viride, fœtens, multum; meningis autem ipsius quantum pure obductum fuerat, tantum erat triplo, aut quadruplo crassius factum, & superficie quasi granosa. Nihil præterea, ne in ventriculis quidem, in quibus aquæ non erat quidquam, est animadversum. Sic Puer. Senex autem omnino incolumis sanusque discessit.

20. Nunc si populo dicas: facile poterat ille Puer icto osse perforato, & sanguine qui subtus effusus erat, educto, si admissum fuisset id auxilii, servari; continuo regeret; at Senex qui iisdem symptomatibus initio pariter correptus fuerat, sine illo auxilio sospes evasit. Non desunt certe quæ hæc dicentibus referas. Sed quid ad populum qui ex felicibus cunctis sine terebra succedentibus gravium capitis ictuum curationibus nova semper argumenta capit ad illam aversandam? Nec apud nos tantum, sed & alibi, ut opinor; nam alibi quoque exempla sæpe occurrunt ejusmodi curationum. Quæ percusso, aut vulnerato capite, signa essent gravium intra cranium læsionum, quæ terebram postulare viderentur, non pauci tibi ostendent libri, iique in primis qui ad *Commercium* attinent *Litterarium* (*s*). Exempla alia ubi quærenda sint, tum Acta indicant Erudit. Lips. (*t*), tum Jo. Andr. Conradi Dissertatio (*u*), & alii quos brevitatis gratia sciens omitto, non secus ac Grimmii (*x*) Observationem, & Burgouveri (*y*) duas, quarum altera illa est in qua, nisi obstitissent assidentes, cranium ipse erat terebraturus, ut Chirurgus etiam ille de quo meminit Rouhaultius (*z*), nisi Meryus dissensisset. Ægri tamen omnes quos indicavimus, sine terebræ ope, nonnulli etiam cito, sunt persanati. Ut vero plane intelligas, quam veraciter dixerimus, hujusmodi curationibus fieri, ut magis magisque homines terebrationem aversentur, narrabo tibi quod hic accidit A. 1729. Cum ferocientes equos habenis coercere auriga non posset; e rheda concitatissimo cursu rapta, se ejecit Matrona generosissima, eique idem quod fere cæteris qui idem faciunt, contigit, ut præceps in humum rueret, eamque, ut locus, & anni tempus ferebant, lapidibus, & durissima glacie contectam. Itaque caput vehementer adeo offendit, ut quasi pro mortua domum referretur. Medici cum omnia quæ agi debent, ac solent, diligenter peregissent, sperabant, quod Marchettus, ut superiore quoque Epistola (*a*) dictum est, in aliquibus viderat ex prolapsu, aut ictu læso capite *in mentis alienationem cum privatione sensus, & motus incidentibus*, neque aliis tamen symptomatibus correptos quæ ab Hippocrate memorantur, se pariter *sequenti die* mulierem *omnino liberatam* esse visuros. Sed cum ea spes ipsos falleret; ad ægram accersor. Cujus neque caput quidquam ostendebat signi qua potissimum parte fuisset allisum, neque sensus, aut vox, quæ nulla erant, nobis id poterant significare. Auctor igitur fui, ut quando cætera peracta erant, quæ ad revellendum, resorbendumque pertinerent, siquid forte sanguinis intra calvariam effusum esset; universo capiti ea protinus adhiberentur quæ moderate attenuando, corroborandoque absorptionem illam adjuvarent. Vel ubi fissum manifesto cranium esset, Cornelium Celsum (*b*) exterioribus remediis multum tribuisse. Quid postea Galenus, pluresque alii olim fecissent, ex Magato (*c*) intelligi posse, qui ipse quoque inde curationem incepisset. Quid Magato recentiores sentirent, me vel ex ea in qua sæpius versarer, meorum Anatomicorum lectione didicisse, & nominatim Bartholini (*d*), Wepferi (*e*), Ruyschii (*f*). Nos quidem in Italia esse, regione multo quam illorum calidiore; sed & Magatum; ut alios omitterem; in hac fuisse: & eo anni tempore magis, quam sæpius aliis apud illos, his frigus urgere, itaque nostram quoque Matronam haud secus ac Ruyschii mulierem, inde læsam esse quod *e curru in terram cecidisset gelu induratam*. Igitur me quidem eodem illo fomento usurum, quo is non raro usus esset felicissime, neque alieno a cautis Magati monitis, & quædam eorum habente quæ ipse laudaverat. Itum est a Medicis in hanc sententiam: nec ivisse pœnituit, cum ejus remedii continuato usu ægra primum meliuscula facta sit, deinde ad se redierit, &, nullo demum superstite incommodo, sic evaserit, ut donec senectute ipsa confecta est, annos amplius viginti incolumis vixerit. Sed felix hic eventus eo magis homines a cranii perforatione aversos reddidit, fomentumque illud ipsum ex eo tempore cum a Medicis laudatum, atque a Chirurgis, tum ab ægris præsertim, aut a consanguineis optatum, frequentissimo in usu hic fuit; ut veritus sim aliquando, ne temere usurpatum, alicui tantum noceret, quantum aliis profuerat. Nam fervidissima apud nos æstate adhibitum etiam vidi, velut in eo casu quem res hæc ad memoriam redigit, nec propter hanc tantum, sed & propter alias quasdam animadversiones paucis tibi memorabo.

21. Generosus Comes cum forte non humili scabello insisteret, hoc vacillante retrorsum ceciderat, & ad parietem occiput tanto vehementius alliserat, quod hoc calvum, ipse autem procera statura est. Nihil tum mali, nisi quod multæ scintillæ oculis obversari visæ sunt. Postea vero ad frontem, & ad oculos dolor molestissimus, vigiliæ, febris, alvi fluxus. Febris abit. Mox redit cum iisdem symptomatibus. In consilium vocor. Erant quibus

(*p*) in additis ad Obs. 15. (*q*) cit. supra in fin. n. 16. (*r*) n. 12. & seq.
(*s*) Vid. A. 1739. Hebd. 52. n. 1. & A. 1741. H. 16. n. 3. & A. 1743. H. 35. n. 2. H. 47. n. 1. ad 194. & 193. & 714.
(*t*) A. 1693. M. Nov. in relat. novæ Edit. Barbett. (*u*) De Vuln. Front. inflict. in Resolut. ad n. 2.
(*x*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 87. (*y*) 6. & 7. in Auctar. supra ad n. 17. cit. (*z*) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 7.
(*a*) n. 10. (*b*) De Medic. l. 8. c. 4. (*c*) l. 2. supra ad n. 12. cit. c. 38. 41. 49. (*d*) Cent. 2. Hist. Anat. 41.
(*e*) Exerc. de loco aff. in Apopl. & in Auctar. Schol. ad Hist. 6. (*f*) Obs. Anat. Chir. 60.

quibus alvi fluxus potissimum displiceret. Hæc enim legerant apud Marchettum (*g*): *præter signa ab Hippocrate proposita, observandum* esse, *quod semper alvi fluxus vulneribus capitis accidens, absentibus licet aliis symptomatibus, cerebri læsi signum est.... Hos vero fere omnes mori, ob læsum cerebrum parte interna, qua in spinalem medullam exporrigitur, ubi nervorum ortus*, & in his ventriculo prospicientium. Ego vero cum diligenter omnia exquisivissem, atque ut erat mensis Quinctilis A. 1739. aquæ; ea enim pro potu præscripta fuerat; plus facile sumi intelligerem, quam senis ventriculus ferre posset; omittam, inquam, disquirere, num Marchettus cum symptomata alia abesse, dixit, ea quoque excipere voluerit quæ ab Hippocrate, ait, fuisse proposita, & quæ certe hinc absunt. Hoc tantum dicam, si æger cibis ac potionibus, præsertim incongruis, referto ventriculo, cecidisset, continuoque illa rejecisset; profecto ea vomitione terreri non oporteret. Nunc igitur quoque, cum alia esse videatur causa cur laxata alvus sit, non est cur id nobis metum incutiat. Paulo minus aquæ potetur, eaque nonnihil ita medicata sit, ut laxare nequeat stomachum. Fomentum vero; nam hoc uti audiveram; tempestate hac non dubito & dilutius aliquanto, & moderatius, & pannis nec laneis, nec adeo multiplicibus exceptum a vobis adhiberi. Neque ita multo post, omnia recesserunt symptomata, ægerque convaluit, vivitque, hæc me scribente, vegetus, quamvis annos natus sex & octoginta. Sed priusquam de fomento illo verba facere desinamus, animadvertas, velim, si non per ipsum, at certe per valde similia servatos esse fere omnes quos sine terebra, quæ alioquin necessaria videbatur, persanatos esse, diximus (*h*), aliosque ejusdemmodi, ut puta quos Slevogtius (*i*) his verbis indicat: *talibus* remediis *hodie a nostris Chirurgis in dies gravissimæ capitis læsiones corriguntur, quæ olim sectionibus, ustionibus, scalpturis, terebrationibus, aliisque horribilibus operationibus opus habebant*: & iis remediis interdum *solis*, ut a Gallo Chirurgo Pinconio (*k*) sanatus est Rusticus *sine voce per decem decumbens dies*, & *pro desperato habitus*, a Grimmio (*l*) Adolescens, *delirio, vomitu, febre, &c.* correptus, a Trewio (*m*) Puer *omnibus sensibus privatus*, latere ictui opposito *paralyticus*, altero *perpetuis convulsivis motibus agitatus*. Sæpius tamen alia adjuncta sunt auxilia, & in his, cum licuit, antequam ulla adhiberentur, venæ sectiones, ut *venæ, sanguinis quantitate aliqua detracta, quasi famelicæ reddantur*, ut Wepferus (*n*) loquitur, & *avidius effusum* sanguinem *resorbeant*, quem ea quæ diximus, exterius adhibita, & illuc unde terebratio sæpe educere non potest, sua vi (quicunque modus, & via sit) certe pervadentia, *ita disponant, ut vasa sanguifera denuo* valeat *subintrare*. Sic enim & aliorum, & suas explicat Observationes; nam & supra (*o*) effusi intra calvariam sanguinis per *fomenta* illa *congrua dissipationem frequentissime suis in oris feliciter citra trypani usurpationem, citra ullam ægri noxam, præstitam*, ait, *se meminisse*. De ista autem resorptione cum alias (*p*) ea ad te scripserimus observata in cerebro post prægressas olim apoplexias, imo etiam post antiquum, imperforato cranio, capitis vulnus, unde illam agnoscendam esse, credamus; nihil amplius addemus. Nihil quoque de altero terebrationis usu, ut possint depressa calvariæ ossa excitari, pungentia fragmina extrahi, internæ quæ forte fissa sit, laminæ extantes quasi aculei excidi, qui quandiu, & quantum nocere possint, præclara inter cæteras Platneri (*q*) per anatomen Observatio ostendit; nihil, inquam, huc adjicere melius censeo, ne si forte huic etiam alteri utilitati, quam certe remedia alia, & natura ipsa præstare minus valent, aliquid interdum objici posse, dicerem; viderer magis vulgi timori, quam rationis, & Sapientum dictatis, indulgere.

22. Nunc enim quando de terebranda calvaria tantum supra scriptum est, quantum non modo ad susceptum sermonem absolvendum satis sit, verum etiam; quod nolim; ad falsam injustamque suspicionem movendam, me forte cum populo in hoc facere, ab eoque auxilii genere, quod caute, & opportune adhibitum, ultro fateor esse utilissimum, atque adeo necessarium, præter modum abhorrere: ad dissectiones redeamus. Ex quibus cum duæ Mediaviæ nostri supersint; ante meas cæteras, illas adscribam. Prima ad eas attinet quæ hactenus sunt propositæ, videlicet in quibus cranii siquod erat vitium, ad interiora non perveniebat. Altera autem ad eas in quibus pervenerat.

23. VIR quidam in faciem cadens, frontem a dextris circa altitudinis ejus medium allidit. Non vomitus, neque aliud ullum symptoma statim a casu accidit, nisi levis quædam stomachi perturbatio. Mox autem non levi febre, & sopore corripitur. Circa diem quartum, utrumque horum desinit. Bene habet. In Nosocomio tamen remanet ad vulneris curationem: quod probo colore cum retecto osse erat. Circa diem decimum septimum gravis revertitur febris, gravisque sopor. Fuscus fit vulneris color, & ossis. Hoc raditur, subtusque album invenitur. Homo tamen cum iisdem, haud aliis, symptomatibus moritur circa diem vigesimum, qui fuit pridie Idus Aprilis A. 1740. CALVARIA dissecta, rima quidem in hac animadversa est quæ paulo supra subjectum vulneri supercilium in transversum pene ferebatur. Sed hæc ad interiora non perveniebat. Verum qua os allisum fuerat, ibi inter ipsum, Duramque meningem pauxillum intercedebat cujusdam quasi *gelatinæ*. Cerebri autem respondens hemisphærium non ibi tantum, sed ubique gravi cum odore ex atro virebat: qui color ad ipsum usque Lateralem ventriculum descendebat, parietes ejus omnes inficiens, basi excepta. Porro ejus ventriculi pars anterior non lacerata quidem erat, sed adeo dilatata, ut concreti sanguinis tantum contineret, quantum posset pugnum æquare. Ventriculi pars reliqua, ut sinister quoque, serum cruentum continebat.

24. Deprehensus intra ventriculum sanguis certe effusus est ex disrupto vase aliquo sive Choroidis plexus, sive eorum quæ per parietum ventriculi superficiem feruntur. Sed vas illud num leviter disruptum credemus tunc quando allisum est caput, & ab eo tempore sanguiuem lente ac paulatim emittere cœpisse? an vero tunc infirmatum dumtaxat, gangræna denique illius hemisphærii accedente perruptum, celeriter effudisse? Si hoc alterum mavis; minus facile, opinor, explicabis, cur non sit homo tunc celerius, cum aliisque symptomatibus ferme apoplectici instar mortuus, & quomodo sine ulla substantiæ laceratione, ventriculus adeo fuerit dilatatus; ut veri similius sit, sanguini sensim ad illam usque copiam destillanti sensim quoque paulatimque cessisse. Nec te illud moretur, quod homo a quarto ad decimum septimum usque diem sine febre, ulloque symptomate, bene habere visus sit. Nam & ad gangrænam tam late diffusam, pravam in cerebro dispositionem præcessisse, credibile est, & in vitiis ejus vel gravissimis haud ita raro accidit, ut aut levia quædam, aut nulla vel ad multo longius tempus animadverterentur eorum indicia. Fac, memineris eorum quæ supra (*r*) ex nostra, aut certe ex Marchetti observatione scripta sunt. Lege non tam Fantoni patris Observationem IX. quam Cl. Filii Scholium ad XXXV. Atque ut illam Avenionensem (*s*) omittam longe rarissimam, quippe in qua cum cranii, meningum, cerebri ea esset læsio quam ostendit curatio, nullum tamen ab initio ad perfectam usque sanationem, id est ad dies sex & septuaginta, symptoma extitit; est apud Bohnium (*t*) historia, ex Lamzwerdio, symptomatum binis sincipitis fissuris non nisi die trigesimo sexto supervenientium, suntque aliæ ex Montano apud Rouhaultium (*u*) eorundem non nisi decimo septimo, vigesimo, aut vigesimo primo Antuerpiæ plerosque illorum quibus eo anno caput ictum esset, aggredientium, omnesque occidentium. Illas insuper legito quas Poupartius, & præsertim Vacherius cum Regia Scientiarum Parisiensi Academia (*x*) communicarunt. Ex his, atque aliis quas sciens omitto, mirari desines siquando, ut in modo a nobis proposita, sic in aliis quibusdam aut hac, aut superiore Epistola traditis, non levia videbis in cerebro vitia dies aliquot sine pravis indiciis, in primisque sine febri delituisse. Quamplurima sunt quæ in illo, non tantum secundum naturam, sed & præter naturam se habente, quemadmodum fieri possint, minime assequimur. Hæc Majores quoque jure meritoque fuisse miratos, vel ex iis intelliges quæ in Sectione hac Sepulchreti ad Salmuthi Observationem (*y*), huc maxime pertinentem, adscribuntur ex Berengario, seu mavis ex Carpensi, ut a Patria sæpius vocitant: quæ res non animadversa fucum fecit recentiori, haud inerudito alioquin, Chirurgo, qui cum *Berengarium*, dixisset, cranium in suturis ipsis feliciter aliquando perforasse, continuo, quasi de alio loqueretur, idem pariter, ait, fecisse *Carpensem*. Sed a tarda post ictum morte ad citissimam, ut in altera, quam promisimus, Observatione, veniamus.

25. MULIER rustica, per scalas præceps ruens, caput adeo graviter offendit, ut illico loquendi, sentiendi, & artus, præ-

(*g*) in addit. ad Obs. 15. (*h*) n. 20. (*i*) Differt. de Carie Cran. §. 20. (*k*) Vid. Dan. Hoffman. Differt. de sanat. cerebri quass.
(*l*) Obs. 87. supra ad n. 20. cit. (*m*) Commer. Litter. A. 1741. ibid. cit. (*n*) Schol. supra ad n. 17. cit.
(*o*) Exercit. supra ad n. 20. cit. (*p*) Epist. 2. n. 16. (*q*) Institut. Chirurg. §. 532. not. *d*. (*r*) n. 17.
(*s*) Commer. Litter. A. 1731. Specim. 21. (*t*) De Renunc. Vulner. Sect. 1. (*u*) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 11.
(*x*) Hist. de l' A. 1700. Obs. Anat. 19. & de l' A. 1743. Obs. Anat. 12. (*y*) §. 8. Obs. 10.

præſertim inferiores, movendi facultate amiſſa, ſanguinem e naribus, & altera aure effundens, intra horam moriatur. CRANII, quod multum ſanguinis effuſi continebat, fracta erat baſis in tranſverſum, fractura ab uno ad alterum latus ante oſſa Petroſa per Sinuum Sphenoidæorum poſteriora tranſeunte, & oſſea præterea parte Meatus Auditorii cum Membrana Tympani in aure illa quæ emiſerat ſanguinem, diſrupta. Laterales quoque rupti erant Sinus Craſſæ meningis; & præter alias, cerebellum ipſum nonnihil læſum.

26. Si præter hanc cerebelli qualemcunque læſionem, aliæ non fuiſſent graviſſimæ, ut vehemens cerebri concuſſio, hujuſque, & cerebelli tanta compreſſio, quantam copia effuſi intra cranium ſanguinis ex ruptis Lateralibus præſertim Sinibus efficiebat; num cenſes, tam citam futuram fuiſſe mortem? Equidem non facile ipſe crediderim; quanquam cerebelli non leves, & repentinas læſiones longe citius, & certius ſciam, quam pares cerebri læſiones plerumque occidere conſueviſſe, perfectiora ſaltem, ut vocant, & adulta, & ad hominis, quem hic ſpectamus, ſtructuram propius accedentia animalia. Itaque in hac controverſia in quam forte incidimus, & in qua memini te alias de me quæſiviſſe quid ſentiam, noli cum Doctiſſimis alioquin Viris non modo inſecta, ſed neque aves, aut fœtus, aut recens nata animalia commemorare. Ipſe enim vel olim adnotavit Ariſtoteles (z), *palam in inſectis, ut veſpis, & apibus hoc accidere*, nempe ut *ablata* ea particula *quæ vocatur caput, ... vivant*. Diu autem eſt ex quo mihi adoleſcentulo affirmabat Valſalva, avibus ſe cerebellum ſummopere vexaviſſe, neque eas tamen eſſe confeſtim mortuas. Quin ipſe quid viderim in felibus duobus, ante biduum natis, cum viventium capita inciderem æſtivo tempore, narrare poſſum. Retecto enim, in utroque, cerebri altero hemiſphærio, & Tenuis meningis utilitate animadverſa in cerebro coercendo; nam qua forte aliqua lacerata erat ejus meningis particula, illac particula cerebri ſe extrudebat, prominenſque perſtabat; aſſulatim illud totum hemiſphærium ademi, neque propterea movendi, neque ſentiendi facultas in reſpondentibus, aut in oppoſitis artubus imminui, nedum perire, viſa eſt. Nec vero periit, cum mox alterius felis cerebellum vulneraſſem. Periit autem ſtatim ac alterius cerebellum, & initium forte Spinalis medullæ alte incidi, ac dilaceravi; periit, inquam, in artubus, & toto corpore, quantum mihi ante oculos tunc erat; ſi cor tamen, auriculaſque ejus excipias; harum enim, illiuſque motus vegeti perſtiterunt. Imo cum aliquanto poſt tempore caput a trunco abſcidiſſem: ſic nihilominus, ut ſi non abſcidiſſem, perſtabant. Mox igitur amputatis vaſis Magnis, cum ipſis cor abſtuli; quod tunc denique cito conquievit; etſi mox inter digitos compreſſum, valido etiamtum niſu conari, ſenſi. Vera igitur ab iis dici, ſcio, qui feles potiſſimum diutius reſiſtere in anatomicis experimentis, ſcripſerunt. Simul tamen etiam intelligo, ſi quæ in hoc animantium genere, præſertim recens natorum, animadvertimus, multoque magis quæ in avibus, inſectiſque, & humanis ipſis fœtibus, puta qui non modo ſine cerebro, & cerebello, ſed & ſine Oblongata, & Spinali medulla aliquando naſcuntur, ſi hæc, inquam, ſolum attendamus; fore intelligo, ut multa adverſus harum medullarum, & cerebri, nedum adverſus cerebelli uſus, conſequi poſſe videantur. Nolim quoque hic plurimum tribuas quibuſdam cerebelli vitiis quæ longiori, aut minus longo quidem tempore, ſed certe non repente fiunt. Prioris generis hæc ſunt. Ex Maucharto (a), itemque ex Littrio (b) in duobus hydrocephalis pueris cerebellum aut induratum, aut ſcirrhoſum ſic tamen, ut in hoc bina, quamvis exigua, ſupereſſent loca in quibus cerebellum ſecundum naturam ſe habebat, in illo autem lobus alter, ut minus grandis, ita minus quoque eſſet durus: ex Briſſæo (c) durus quoque tumor, ſed in medio cerebello enatus: ex Cl. Lieutaudio (d) os non parvum intra alterum ejus lobum: ex Peyronio (e) totum cerebellum in membranam converſum, quæ corpus gallinacei ovi magnitudine involvebat, ex glandulis pluribus, duriſque compactum, quod potius in corpus, ut de cerebro olim accidiſſe videtur, quam in illam membranam, cerebellum eſſe mutatum, & ſub ejus larva delituiſſe, aliqui fortaſſe ſuſpicabuntur, non ſecus ac quaſdam cerebelli ipſius partes in quibus deprehendit Harderus (f) globulos tres parvos; nam major in Spinalis medullæ initio fuit; aut Wurffbainius (g) varia corpuſcula glanduloſa, cerebello quidem flavo, & fœtido, ſed non putrefacto, aut Flaſcus apud Lanciſium (h); neque enim Lanciſius vidit; corpus ex pluribus globulis compactum. Nec vero ad totum pertinuit cerebellum, ut videntur aliqui indicare, alii autem diſerte affirmant, is ſcirrhus quem in mendica puella invenit Cel. Hallerus, quando hic ipſe (i) *cerebelli mediam partem*, id eſt *lobum ſiniſtrum* occupaſſe, ſcribit; ut facile non æquaret quem ego (minus tamen durum, minuſque compactum) ſub initium A. 1754. in viri cerebello offendi, quippe præter eundem pene totum lobum, tenentem mediæ quoque partis, & proximam lobi dexteri portionem, quemadmodum ex hiſtoria, a me alio loco (k) ad te perſcribenda cognoſces. Ad alterum autem attinent in cerebello vitiorum genus; ſi quam Obſervationem Peyronius (l), inter nonnullas quoquo ſuperiorum, protulit, ut alii etiam poſtea, ex Fantono patre, facile ſeponas, quando Filius Clariſſimus (m) pro cerebello *corrupto* intelligendum exiſtimat cerebellum dumtaxat mollius, nec nativi coloris; attinent, inquam, primum, quæ Maſſæ (n) eſt, apoſtematis in cerebello poſt vulnus ſincipitis, *ſuppurati cum ſanie laudabili*: deinde altera ab Amico ad nos ſcripta A. 1735. lobi cerebelli dexteri, quem totum, viridis, & fœtida ſanies pervaſerat, poſtquam proximum os temporum hic illic carie affecerat, Duramque meningem corroſerat: tum hujus, ſi cauſam ſpectes, non diſſimilis noſtra, ad te alias (o) miſſa, ſed eo diſſimilis quod ſanies lobum eundem cerebelli ſuperficie tenus, idque ex aliqua tantum parte vitiaverat: quarta denique Cl. Planci (p) abſceſſus, duas tertias lobi illius partes occupantis. Nemo quidem ex primo, aut ex altero vitii genere morte repentina illico, & cum ſanus videretur, ſublatus eſt; ſed nec vitium repente eſt factum; iis autem quæ paulatim fiunt, natura corporis quodammodo adſueſcit, & quod deficit, aliunde quo ad ejus facere poteſt, ſupplet. Cujus rei in nervis ipſis exemplum proferam. Quid enim cauſæ fuiſſe, putas, quamobrem canis cui dexterum, ſiniſtrumque Recurrentem Cl. Emett (q) diſſecuerat, vocem, quam illico perdiderat, poſtridie cœperit recuperare, eamque in dies creſcentem? Nervus Recurrens tertius, inquies, ut qui pone Aſperam arteriam latens, conſecari non potuerat. At inſolitus is nervus certe etiam pridie fuerat: fuerantque ramuſculi, opinor, alii, a Vagis nervis ſupra horum ſectionem a Valſalva (*) peractam, aut aliunde exorti qui laryngem peterent in catella quæ, cum fruſtra antea conaretur, nono demum latrare potuit die. Scilicet ſenſim, aut ego fallor, ſpiritus qui per majores illos diſſectos nervos ire amplius non poterant, meatus, antea minus patentes, per minores nervos, altius cum majoribus ſive extra, ſive etiam intra cerebrum communicantes, eodemque contendentes, ſic ſatis ſibi dilataverant. Sic ſatis, inquam; in hominibus enim ad quos hæc transferes, cerebelli vitiis paulatim increſcentibus affectos, poſtquam tandem ipſum totum occupaverint, veri ſimile vix eſt, cordis, & pulmonum motum ſemper ita, ut antea, viguiſſe; quin diſerte in quibuſdam eorum, ut in Littrii puero, traditum eſt, debilem reſpirationem, pulſum autem perquam exiguum fuiſſe, & in Obſervatione quam ad me ſcriptam dixi, languor adnotatus eſt, in eaque pariter quam ad te miſi, ut vires, pulſuſque omnino concidiſſent, videre potes. Multo difficilius eſſet objectioni ſatisfacere quam apud gravem quendam Auctorem legiſſe memini; neque enim quis fuerit, recordari nunc poſſum; nempe in fure, cujus infirmiſſima erat memoria, nullum cerebelli veſtigium a Benivenio repertum eſſe niſi Benivenius (r) hæc tantum ſcripſiſſet, fuiſſe in eo fure *poſteriorem capitis partem, ubi memoriæ ſedes eſt, adeo brevem, ut tantillam cerebri portiunculam contineret*; ut ſiquis ob antiquam illam de memoriæ ſede credulitatem, de cerebello potius quam de cerebro, accipere id velit, non tamen omnino defuiſſe cerebellum, agnoſcat. Quæ omnia cum ita ſint; hæc ſeponamus, & illuc unde controverſia & nata eſt, & dirimi facilius poteſt, redeuntes, non leves, eaſque repentinas cerebelli læſiones cum cerebri non levibus, imo, ſi vis, etiam gravioribus, & repentinis læſionibus, quales a vulneribus ſunt, comparemus.

27. Cerebri eſſe quædam vulnera quæ mortem citiſſimam afferant, non modo non eſt negandum; ſed mirandum eſt potius, duas, haud amplius, Obſervationes in hanc rem indicatas eſſe a quibuſdam Eruditiſſimis Viris, in quarum neutra mors ſtatim ſecuta eſt; cum ex tot Auctorum Præſtantiſſimorum experimentis contra ignorare nemo poſſit, cerebello inflicta vulnera vitam plerumque aut illico, aut non multo poſt adimere conſueviſſe. At enim eädem celeritate non ſemper adimunt. Nempe faſſus ſum. Sed quoties tandem, & quam tarde hoc acciderit, quæro. Franciſcus Antonius Cattus Anatomes apud Neapolitanos Profeſſor in Opuſculo (ſ) ibidem recuſo A. 1557. *experimento facile comprobare ſe poſſe* id ſcripſit quod ſine cerebelli vulnere non videtur præſtitiſſe. *Reliquæ cerebri partes omnes*, inquit, *licet vulnerentur, non tamen ſtatim mors ſequitur; at vulnerato poſteriori ventriculo, extemplo animal concidere, ac interire conſpicimus*. Quod ſi præter cerebellum, quod tametſi non undique, ut cerebrum ſuos, quartum hunc ventriculum tanquam ſui proprium, comprehendit, ipſum tamen complet, proximeque operit; ſuſpicari velles, ſubjectam quoque Oblongatam medullam convulneraſſe; experimenta (t) non deeſſent ex quibus intelligeres, non propter hanc convulnerationem potiſſimum, mortem ſubitam ſequi debuiſſe. Optandum eſſet, ut Coiterus in iis Anatomicis Obſervationibus quas ſexdecim poſt Cattum annis vulgavit, attigiſſet aliquid ad cerebellum ſpectans, quando & ipſe, quod ad cerebrum attinet agnorum, hœdorum, & canum viventium, Recentiores antevertit, hæc ſcribens: *quod ſumma admiratione dignum exiſtit, brutorum viventium cerebra detexi, vulneravi, & intactis nervis, eorundemque principio, & ventriculis mediis illæſis, exemi, at nullum vel vocis, vel reſpirationis, vel ſenſus, vel motus offenſionis ſignum in iis deprehendi. Aves abſque cerebro aliquandiu vivunt, ut quilibet in gallinis vel pullis gallinaceis, ſi roſtrum ſuperius cum dimidia capitis parte abſciderit, cerebrique majorem exemerit partem, experiri poteſt*. Superiori autem, & hoc ſæculo Experientes Viri ne cerebellum quidem avium eximere omiſerunt. Sic Cl. Zimmermannus (u) cum cerebrum, & cerebellum columbæ detraxiſſet, hæc ſubito, & omnino periit: quod ut conjicias unde potiſſimum acciderit; cum alteri columbæ cerebrum ademiſſet, hæcque ad aliquod tempus viveret tamen, *cerebello exempto, ſubito* periit. Verum ne a perfectioribus, ut ſupra eſt propoſitum, animalibus recedamus; cum has Litteras ad te primum miſi, unus inter plurimos aut ſtatim, aut non multo poſt mortuos memorabatur in hac controverſia Chiracii canis qui horas viginti quatuor a ſumpto experimento ſuperſtes fuerat. Nunc autem video, a Cl. Zinnio in ea Diſſertatione qua pericula ab ſe facta etiam in cerebello propoſuit (x), canem produci qui eo viſcere perforato, horas totidem vixit, imo alterum quoque cui abſciſſa a Petito parte ſiniſtri lobi cerebelli, vita perſtitit dies ſex. Verum hæc perrara exempla eſſe, conſtat, & omnino pauca, ſi cum tot aliis canum quos ſtatim obiiſſe novimus, conferantur, aut quos ipſe vix *poſt quartum quintumve minutum*, vel *per horam fere*, ut duos treſve, vel *tribus horis*, ut unum, vel ſummum *per* 12. *horas*, ut quendam alium, vitam produxiſſe, ex ſuis, aliorumque ſelectis Obſervationibus fatetur. Quod ſi graviorum cerebelli vulnerum, nec tamen citiſſime lethalium, in hominibus exempla quæramus; vix credo fore duobus plura. Alterum ex Petito produxit Peyronius (y) militis qui horas vixit tres & quadraginta. Alterum in Sepulchreto (z) leges ex Binningero, Helvetii qui, niſi forte in numeris deſcribendis error aliquis irrepſit, dies ſuperfuiſſe videtur amplius quatuor. Aliud famuli ex Borello (a) huc adjici non poſſe, exiſtimo, neque enim video, quomodo enſis per orbitam pervenire poſſit ad cerebellum, illæſa interjecta parte cerebri, quod pro cerebello ibi facile legendum puto; is tamen famulus quocunque enſis adactus fuerit, poſtridie mane inventus eſt mortuus. Cur autem alia, a me pariter animadverſa, exempla non eſſe referenda putem inter vulnera cerebelli graviora, mox ea commemorans, oſtendam. Sed militis illius cerebelli ſiniſtrum lobum certe trajecerat globus plumbeus: In Helvetio autem *ſiniſtri cerebelli principium nigrum & corruptum apparuit, & ex ipſius ſubſtantiæ intimis, oſſis ex conico acutum cranii forte fruſtulum extractum eſt*, ab eodemque ſiniſtro latere artus fuerant reſoluti: quod ſic in tranſitu commemoro, quia in Planci quoque Obſervatione ſupra (b) indicata artus non oppoſitos, ſed ſubjectos vitiato cerebelli lobo corripuit hemiplexia; ut dubitatio quæ Cæſalpino (c), & mihi pariter (d) aliquando ſuborta erat, tolli poſſe videatur, ſi per alias plures harum ſimiles Obſervationes conſtanter appareat, ſedem cauſæ, hemiplexiam facientis, aliter in cerebello, quam in cerebro plerumque ſoleat, deprehendi. Tunc autem ubi ſimul cerebrum, & cerebellum vitiata eſſent, credere quis poſſet, minus illud valere ad paralyſim in adverſo latere, quam hoc in ſubjecto, inducendam, ſi in aliis quoque idem adnotaretur quod ab Foreſto (e) in lethargico puero adnotatum eſt, cujus latus corporis dexterum cum totum eſſet ſine ſenſu, & motu prorſus reſolutum; non intra ſiniſtram cranii partem, ſed intra dexteram abſceſſus non in cerebro tantum, verum etiam in cerebello deprehenſus fuit. Sed ad ſuſceptum ſermonem ut redeam; cum pauca adeo exempla ſint vitæ poſt grave inflictum humano cerebello vulnus vel ad breve tempus protractæ; quis ex adverſo doctus, & exercitatus Chirurgus eſt qui innumera non legerit, nec aliqua ipſe viderit vulnera cerebri vel gravia, vita longe diutius producta? Et quando hac de re nulla videtur eſſe poſſe dubitatio, omneſque fateantur, neceſſe eſt, multo citiorem ab illis, quam ab his vulneribus, mortem afferri conſueviſſe; videamus, num & certiorem. Profecto mortui ſunt omnes illi in quibus vitiatum, nedum ſauciatum, cerebellum commemoravimus. Sed ut in vulneribus ſubſiſtamus; quot tandem eorum evaſiſſe leguntur quibus non leviter cerebellum fuerit, ſed profunde vulneratum? Certe huc non attinere illum, vides, de quo relatum Platnero (f) eſt, *curatum* fuiſſe *poſtquam non minima occipitis pars cum notabili corticis cerebelli portione enſe ablata fuerat*. Nec magis attinere videbis Abiſſinum illum, a Veslingio noſtro (g) ſanatum. Quamvis enim aliqui, ut nuper animadverti, ſic proponant, hominem *ætate jam gravem, cujus cerebello vulnus, duorum digitorum latitudine fuerat inflictum*; ſi tamen Veslingium attente perlegas, facile intelliges (mitto 50. *majorem* annis, *ſed viridem viro ſenectam* fuiſſe) occipiti quidem *latum vulnus inflictum eſſe*, hoc autem *utramque meningem pervadens, cerebellum ad duorum digitorum latitudinem ſtrinxiſſe*, id eſt ſuperficiem ejus raſiſſe, quomodo Nonius Marcellus (h) illud Virgilii exponens Æneid. libro 8. (i) *Stringentem ripas*, ideoque leviter vulneraſſe, ut Servius ad alium Virgilii locum (k) *Strinxit*, inquit, *eſt ſignificatio levis vulneris*. Hic autem memineris, Veslingium ab Riolano (l) fuiſſe notatum, quaſi ſcripſerit *compta & eleganti oratione, interdum obſcura, quia terminis & vocibus uſitatis* inter Medicos *non eſt uſus*.

Quod ſi illud quoque vulnus animadvertiſſent ex quo Falloppius noſter (m) ſcripſit, *cerebelli primo quantitatem grani viciæ craſſioris egreſſam eſſe: ſecundo cum fruſtula oſſea extraxiſſet ex ſubſtantia ejuſdem, adhuc aliam particulam craſſiorem priori egreſſam eſſe*; proclive fuiſſet reſpondere hoc inſuper vulnus illis ſuperioribus adnumerantibus, non modo hominem, cum ea ſcripta ſunt, non perſanatum, ſed dumtaxat *jam ferme ſanum* fuiſſe, verum etiam, idque præcipue, ſi profundum fuiſſet vulnus, & ſi fruſtula illa oſſea, ut in Helvetio de quo paulo ante dictum eſt, *ex* cerebelli *ſubſtantiæ intimis* fuiſſent extracta; Auctorem poſtquam de iſto vulnere quod ferme jam ſanatum cenſebat, deque aliis cerebri perſanatis ſcripſerat, non ſic fuiſſe ſuum ſermonem ſtatim concluſurum, *quare non omnia cerebri vulnera, ſed profunda tantum ſunt lethalia*. Quæ cum ita ſint; recte feciſſe Joannem Bohnium (n), exiſtimabis, qui cum multa vidiſſet ipſe, & plurima, ſi quis alius, de vulneribus ſcripta legiſſet, hæc tradidit: *ſi experientiam conſulamus, vix unum forſan obſervare continget, qui ex lacerato cerebello evaſerit, cum plura paſſim obvia ſint illorum exempla, quibus ſatis ingentia quoque cerebri vulnera coaluiſſe perhibetur*. Quorum ſanationis Obſervationes & ipſe indicat (o) bene multas, & Donatus (p) quoque, & Schenckius (q) collegerant, quas inter vel quædam ſunt vulnerum in cerebri uſque ventriculos pervenientium, Augenio (r), imo & Galeno ipſo (ſ) ſe vidiſſe, teſtantibus; ut mirari ſubeat quod in quodam Sepulchreti Scholio (t) adnotatum eſt, *vero ſimile* eſſe, *miranda quædam vulnera capitis, cum evidenti cerebri læſione, cujus etiamnum particulæ vita ſuperſtite demptæ ſunt, non lethalia fuiſſe, quod cortice tenus offenſum fuerit, illæſa medullari ſubſtantia; quam ubi vitium attigit, ſatis concedendum*

(z) De Juvent. & Seneſt. c. 1. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 50. (b) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1705. Obſ. Anat. 13.
(c) apud Platner. Inſt. Chir. adnot. ad §. 548. (d) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1737. Obſ. Anat. 8.
(e) Mem. de la même Acad. A. 1741. (f) Apiar. Obſ. 58. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obſ. 237.
(h) De nox. Palud. Eff. l. 2. Epid. 2. c. 6. (i) Opuſc. Pathol. Obſ. 1. (k) Epiſt. 62. n. 15. (l) loco indicato.
(m) Schol. in Edit. ult. ad eam Obſ. quæ 9. eſt. (n) l. Introd. Anat. c. 28. (o) Epiſt. 14. n. 3.
(p) in Append. ad Epiſt. de Monſtr. (q) Tentam. de Cur. Morb. Cephal. n. 30.
(*) Epiſt. Anat. 13. n. 37. (r) De abdit. nonnull. ac mirand. morb. &c. cauſis c. 89.

(ſ) Iſagog. Anat. c. 25. in fin. (t) Vid. apud Teubeler Diſſert. de Vulnerib. cerebri non ſemper lethalib. §. 43. & ſeqq.
(u) Diſſert. de Irritabil. §. 27. Exp. 7. & 8. (x) in Schol. ad eam Diſſert. partem §. 1.
(y) Mem. ſupra ad n. 26. cit (z) Sect. hac Obſ. 8. §. 8. (a) Cent. 2. Obſ. 19. (b) n. 26.
(c) l. 2. Quæſt. Med. 10. in fin. (d) Epiſt. Anat. 13. n. 23. (e) l. 10. Obſ. Medic. 11.
(f) adnot. ſupra ad n. 26. cit. (g) Obſerv. Anat. & Epiſt. Medic. 13. (h) De Propriet. Serm. ſub litt. S. (i) verſ. 63.
(k) Æneid. l. 10. verſ. 478. (l) in ipſo initio Animadverſ. in Synt. Vesling. (m) De Vulnerib. c. 6.
(n) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1. (o) S. 1. (p) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 5. c. 4. (q) Obſ. Medic. l. 1. ubi de Cerebri Vuln.
(r) l. 9. Epiſt. 2. quæ eſſe deberet 3. (ſ) De Uſ. Part. l. 8. c. 10. (t) ad §. 8. Obſ. 5. hujus Sect.

dum fuit. Si enim lectæ fuissent illæ Observationes; ex earum non paucis cognitum esset, non modo num vitium ad medullarem substantiam non pervenisset, verum etiam num corticalis dumtaxat substantiæ portio, ut in illo apud Platnerum cerebelli vulnere, detracta esset. Sed tu præter illas, poteris quasdam alias sane mirificas legere apud Martianum (*u*), ex quo nemo, quod meminerim, adhuc produxit, aliasque item apud Wepferum (*x*), & Saltzmannum (*y*); ut alias modo prætercam. Quorum hic tamen non secus ac Bohnius, post tot recensitas ingentium cerebri vulnerum sanationes, cerebelli vulnera diserte excipit (*z*), *ut pote quæ semper, & absolute funesta esse, experientia comprobat*; Wepferus autem sic illas absolvit, ut cum globuli plumbei trajectionem in uno per cerebrum, in altero per cerebellum, & cerebrum memoret; illum quidem *paulo post*, hunc vero *protinus* extinctum narret. Quanto igitur & citius, & certius cerebelli, quam cerebri vulnera soleant esse lethalia, satis a nobis confirmatum est. Nunc ad nostras fissi, fractive cranii Observationes veniamus.

28. VIRGO annorum septemdecim, pallidi coloris, cum amatore quocum vetuerat pater, forte loquebatur. Intervenit hic de improviso, atque ut erat truculentus nec omnino sobrius, crasso arrepto fuste cum brachium, tum præsertim caput filiæ cædit ea vehementia, ut fustis rumpatur. Sic vulnerata, horis post quatuor defertur in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte. Interrogantibus non respondet, pulsuque est humili adeo, ut sanguinem mittere non audeant. Leve brachii vulnus erat, capitis autem & plura, & gravia, in his gravissimum omnium unum, quod & præcipuo dolore afficere videbatur, pone aurem sinistram, ex qua ipsa postea effluebat sanies: qua non multum madebant vulnera. Intra dies circiter quatuor ægra cœpit, interrogata, respondere; sed ut plurimum vix pauca, ut puta negans, aut ajens. Interim vehemens, frequensque fit pulsus, & febris animadvertitur quotidie vespertino tempore augescere. Tum menstrua purgatio tempestive accessit; nec ad mortem usque intermisit; quæ perpaucis post diebus sensim, & placide secuta est, postquam febris semel dumtaxat, idque triduo ante obitum, levi, brevique cum frigore ingruerat. CADAVER hujus Virginis mihi A. 1704. in genitalium partium examine plurimum versanti, perutile inter alia & virginum, & mulierum fuit ad ea indaganda quæ de hymene, de uterinæ cervicis valvulis, de menstrui sanguinis fontibus, aliisque ejusdemmodi in I. postea Adversariis proposui. Is sanguis, etsi fluere, ut dixi, ad mortem usque non intermiserat, tamen, ut multo lentius extremo tempore prodibat, in crassi cylindri formam intra vaginam, uterique cervicem non secus ac solet vitreis vasis ex incisa vena exceptus, concreverat, osculumque uteri, & cervicem; nisi forte id tribuas naturali eo tempore illarum partium laxitati; dilatasse videbatur. Neque in ea sanguinea concretione pars omnino deerat subalba. Sed paucis adnotare præstat quid in fundo uteri, & testibus peculiare animadverterim. Illius anterior facies sulculis inæqualis erat tribus aut quatuor secundum longitudinem ductis. Testes autem convestiens membrana nonnullas parvulas quasi cicatrices ostendebat: quas inter in teste altero quiddam apparuit ulcusculo simile inæquali, & colore ex flavo nigrescente. Per foramen quod ipsi inerat manifestum, a me tenue specillum demissum, in cellulam non exiguam, sed inanem, descendit. Vesiculæ autem quæ his in testibus non deerant, sero plenæ, cum post coctionem dissecarentur, nihil quidquam mihi ostenderunt concreti humoris, sed intra crassiusculam tunicam omnino vacuum sinum. Verum hæc postea omnia conspecta sunt. Caput vero, jam antea perfectum, vulnerum omnium cinereum fœdumque colorem ostenderat: & dum ejus detraherentur integumenta, fœdi alii colores, & inter hos niger, apparuerant. Detectum cranium Lambdoidem suturam habuit laxatam; ad eum autem locum in quo pone aurem vulnus gravissimum fuisse, diximus, magnam fracti ossis partem, ab reliquis adeo sejunctam, ut nullo negotio leviter trahentem secuta sit. Circumsecta, & intus, extraque inspecta calvaria fissuras ostendit duas, utramque tabulam pervadentes, quarum longissima ab eo incipiebat loco ubi magna illa fractura fuit. Cui loco respondens inferior pars sinistri cerebri hemisphærii tanto spatio corrupta erat, quantum occupasset parvum pomum. Cætera sana deprehendimus, si Duram tantummodo meningem excipias, quæ levem quandam quasi ecchymosim habebat qua longiori illi fissuræ subjecta fuerat.

29. Præter hanc, aliasque fortasse, illam quoque in eodem Nosocomio sectionem habui huc attinentem quæ jam satis in Epistolis Anatomicis descripta est (*a*). Ex qua cum alia quæ his, & superioribus Litteris attigi, tum illud præsertim confirmari videbis, esse aliquando effusum sanguinem non ubi icta, & fissa calvaria est, sed intra oppositam ejus partem. Nunc ad aliquot Patavinas dissectiones transeamus, initio ab ea ducto, in qua baculi pariter ictibus fissam calvariam conspeximus.

30. VIR quidam ex Liguria luscus, & mendicus, ebrius cum aliis ebriis mendicis rixatus, ictus ab horum baculis retulit duos, levem quidem in manu altera, gravem autem ad tempus sinistrum; ut ex subjecta aure sanguis exierit. Mox tamen conciliata pace, ibidem cum ipsis ad ignem considet, multoque iterum se vino, quasi redintegratæ amicitiæ pignore, ingurgitat: nec multo post illa eadem nocte moritur. CADAVER postridie, quamvis extremo Januario A. 1746. etiam tum calebat, cum ante noctem in Gymnasium illatum est. Ubi cum Anatomen docerem, insequentibus diebus perfectum fuit; idoneum enim ad pleraque erat; tametsi ad imam tibiam sinistram erat exulceratum, scrotum autem, quasi ab ecchymosi, ex rubro violaceum, ventremque in primis habebat tumidum. Abdomine enim diducto, tumorem a ventriculo esse, compertum est, quem vinum, & aer distendebant adeo, ut magis in alio non meminissem; cum intestina, Tenuia præsertim, essent ferme inania; ut frustra aliqui, ut in homine non multo post tantam vini ingurgitationem mortuo, chylifera aliqua vascula per intestina, & mesaræum se visuros, speraverint: quanquam initio dum plenus etiam tum ventriculus manu sinistrorsum attolleretur, plerisque imposuit per ipsum exterius pergens, parallelum gastroepiploicis vasis, quasi chyliferum vasculum; quod tamen statim perspectum est aut nervum, aut aliud ejusmodi esse, cum valvularum nullum haberet indicium, dissectumque, & compressum nihil quidquam humoris daret. Ut abdomen, sic mesaræum, & omentum, quod sursum retractum offendimus, flava pinguedine referta erant. Lien ex maximis quos viderim, secundum quamvis dimensionem, sed præsertim secundum latitudinem, & longitudinem, secundum quam erat a facie quidem sima in se complicatus. Intus diluta fuit pallidaque rubedine; at nusquam durus. Nec durum jecur, magnum quidem, sed intra naturæ modum: ejusque cystis plena bilis valde flavæ. Urinæ quoque vesica plena; ut ad tres digitos exstaret supra ossa pubis. Urethra sine orificiis quæ in oculos incurrerent, canaliculorum nostrorum; an a prægresso olim morbo? nam neque e præputio glans exeri poterat, nisi ex parte aliqua, sine sectione, neque ea pars quæ exeri poterat, illa erat in qua extrema hiat urethra. Intra scrotum nil vitii fuit. Nec intra Thoracem: in quo nihil erat adnotatione dignum, nisi quod in cordis caveis, & Magnorum vasorum sanguis omni caruit polyposa concretione, quemadmodum & in cunctis reliquis hujusce corporis vasis. Caput autem plura obtulit quæ adnotaremus. Faciei musculos omnes, & interjectas membranas, & glandulas Parotides fuscus quidam ex coccineo rubor infecerat. Eæ glandulæ magnæ erant; an ob eandem, subsistentis videlicet sanguinis, causam? an ob aliam quoque? nam & Thyroidæa, & in primis Maxillares Internæ erant magnæ: num in ejusmodi lurconibus, quippe sæpius, magisque agitatæ, & exercitæ, grandescunt? Musculus Temporalis sinister, is videlicet qui ictus fuerat, totus, si partem fronti propiorem excipias, a stagnante sanguine nigricabat, ea copia inter musculi fibras effuso, ut ad cochlearia aliquot, inter incidendum, exciderit. Cranio circumsecto; in quo pro Frontalibus pituitariis Sinibus spongiosa inventa est ossis substantia; inter illud, Crassamque meningem, qua ictui respondebant, sanguinem semiconcretum offendimus ad duas tresve uncias, extensumque a posterioribus antrorsum ad quatuor aut quinque transversos digitos, a basi autem cranii sursum ferme tantundem. Ab ejus sanguinis compressione meninx illa, & cerebrum evidentissime subsederunt tanto spatio, quantum ab illo occupatum fuisse, diximus. Porro sanguifera vasa per eam meningem, magisque per Tenuem sic erant distenta, ut vel minimi ramusculi pulcherrime ruberent ubique, magis tamen a dextris, an quod in id latus, quippe minus dolore affectum, moriens cubuisset? an etiam, quantum ad Crassam meningem attinet, quod hujus vasa ob effusum sanguinem non æque a sinistris plena esse possent, atque a dexteris? quanquam & ad basim dexteri cerebri hemisphærii inter ipsum, & Tenuem meningem ad ali-

(*u*) Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. vers. 377. prope fin. (*x*) Exerc. de loco aff. in Apopl.
(*y*) Dissert. de mira Cran. Fract. §. 10. & seqq. (*z*) §. 12. (*a*) XIII. n. 16.

aliquem tractum effusum sanguinem animadvertimus; sed paucum adeo, ut sugillatio potius, quam effusio, videretur. Parem proportione vasorum plenitudinem ex grandiusculis passim sanguineis punctis in medullari non cerebri modo, sed & cerebelli substantia fuisse, intelleximus; per Lateralium autem ventriculorum parietes ipsa distenta vasa conspeximus; quanquam in pauca, quæ iis ventriculis inerat, aqua subturbida Choroides plexus pallerent. His ita perspectis, oculos convertimus ad exsectum cranium, & in sinistro osse temporum ferme capillarem rimam, sed ab exterioribus ad interiora pervadentem, animadvertimus. Incipiebat hæc digitulo transverso supra eum locum ubi secta, ut solet, calvaria fuerat. Pergebat autem ad hujus basim, & ad communes usque superiores fines intimi Meatus Auditorii, & Tympani se extendebat; quamobrem discludens utrumque Membrana disrupta erat, hoc autem sanguine plenum, & ille sanguinolentus. Compertis sic causis quæ interna vasa, externaque ruperant, & quod consequitur, sanguinis tum intra cranium, tum ex aure effusi, restabat in homine quem luscum fuisse, diximus, cæcus oculus examinandus. Is erat dexter. Cujus Adnata tunica confertioribus sanguiferis vasculis, quadam præsertim in parte, distinguebatur, ad Corneæ ambitum pertinentibus. Hæc non modo opaca, sed & multo minor quam par est, nec solita figura erat. Tum demptus ex orbita oculus, ipse quoque non paulo apparuit minor, nec sphæram, ut solet, sed unum ex iis quos nostrates appellant *bottoni*, quibus videlicet in vestibus pro fibula utimur, apprime referebat, facie altera depressum, altera in humilis coni modum extuberantem. Quarum tamen facierum cum hic illa esset anterior, hæc autem posterior, multo longior erat diameter faciei anterioris, quam axis, seu recta linea ab hujus medio ad posterioris medium ducta. Secundum quam lineam cum durum hunc oculum bifariam divisissem, & nihil, nisi humor prodiisset, quem, nisi colore fuisset subatro, Aqueum vocasses; frustra Crystallini, aut Vitrei humoris reliquias quæsivi; nec vestigium quidem supererat. Verum sub contracta Sclerotica tunica Choroides erat cujus inter fuscum colorem sanguineus hic illic, ut solet, non obscure apparebat, annexaque Choroidi Uvea, at non sicuti hæc, integra; ut Iridem, & Ciliare corpus internoscere non liceret. Universæ autem Choroidi pro Retina tenuis lamella suberat ossea, quæ ab nervi Optici insertione profecta, & undique integra, figuramque oculi quam descripsimus, servans, & aqueum de quo dictum est, humorem complectens, ad Corneæ usque ambitum se extendebat, ubi arctius quam usquam, ad Uveam adhærebat, quemadmodum vel posteaquam dissectum oculum sex dies in aqua macerassem, iterum animadverti. Ejus lamellæ, revera osseæ, frusta omnia adhuc asservo, quorum grandiuscula nonnulla & figura, & adhærente Uveę, & Choroidis portione, rei quam rarissimæ; si tamen antea ab ullo conspecta est; fidem facere iis qui tunc non aderant, præclare possint. Tunc vero cum ii qui aderant omnes & Rei Medicæ Doctores, & Studiosi satis superque hæc cuncta spectassent, constaretque ex ipsa inspectione, cæcitatem fuisse antiquam; quæcunque ejus causa fuerit, quæ neque ex mortuo quæri, neque ex aliis poterat, quippe mendici alienigenæ vitam alibi actam ignorantibus; non est visum prætermittendum, ut quomodo se haberet Opticus ejus oculi nervus, inquirerem, & cum altero qui sinistrum, nempe sanum, petebat oculum, compararem. Manifestum igitur continuo omnibus vel sine dissectione inter unum, & alterum nervum discrimen fuit. Hic enim alter ita uti sanissimus solet, se habebat. Ille vero depressior, tenuior, & colore carneo obsoleto ab eo loco ubi cum altero intra cranium conjunctus fuerat, ad oculum usque conspiciebatur. Quin toto eo tractu quo Crassa meninge erat convestitus, cum in transversum secuissem, quæcumque sectio arteriæ cujusdam potius, quam nervi, esse videbatur, quippe in se contracta, & crassiore facta illa meninge, & tubuli ab ea efformati cavum mucosa implente substantia illius ejusdem quem modo dixi, coloris. In ipsa autem conjunctione ut res se haberet, quæri non potuit, cum ea pars in cerebri dissectione fuisset antea fortuito læsa. Sed tamen ab eo loco introrsum ad tractum digitorum duorum nullum prorsus a quoquam adnotari discrimen potuit inter nervum dexterum, & sinistrum; neuter enim, ut infra dexter, mollior erat, mucosusque, aut subrubens, aut extenuatus; sed parem uterque firmitudinem, crassitudinem, albedinem ostendebant.

31. Etsi longior historia hæc fuit; non longam tamen satis erit adnotationem attexere. Velim igitur, quæ de Optico hujus cæci oculi nervo scripsi, cum iis conferas quæ Epistola habes XIII. (*b*) Meas omnes satis inter se convenire harum rerum Observationes, intelliges; hanc autem ultimam, quod ad oculum ipsum attinet, quidpiam multo & spectabilius, & rarius continere, tunicam videlicet Retinam totam ex mollissima, & nervea in duram, osseamque conversam. Id enim cujus raritatis sit, inde poteris existimare, quod cum postea in rem hujus nostræ similem incidisset Anatomicus Eruditissimus Hallerus (*c*); *lapillos*, inquit, *aliquos in lente crystallina repertos fuisse*, legi; *ejusmodi autem* retinæ *morbus nescio an visus sit*. Non adeo raræ sunt; raræ tamen sunt in aliis quoque oculi ipsius partibus sive in osseam, sive in lapideam naturam mutationes. Noli enim facile credere, tot esse conspectas quot in Collectione quadam recensentur; nisi prius in libris invenias qui nimis properanter, ut opinor, sunt in ea designati. Mihi certe quatuor, aut quinque ex iis qui in manibus erant, inspicienti, præter spem accidit, ut vel nihil, vel nihil ad rem in locis reperirem quæ indicantur, uno excepto, perperam tamen indicato, quem insuper ad Scleroticam tunicam attinere, animadvertes, non *osseam* quidem, ut dicitur, *inventam*, sed osseam habentem squamulam quæ ipsi inhærebat, si Blasium inspexeris, non *L. 6. c.* 8; sed *P. 6.* Obs. Med. 8. cum Tab. 8. Fig. 13. qualem bracteolam se vidisse postea *inter choroideæ laminas*, Gunzius (*d*) scripsit. Sed Cl. Morandus (*e*) exemplum protulerat multo antea, ut in ea Collectione omitti non debuisset, rarum prȩsertim, atque, ut ait „ fortasse unicum „ ossificationis intra oculi globum. Nam præter humorem Crystallinum qui „ consistentia erat durissimi lapidis, non tenue inter Choroidem, & Retinam tunicam deprehendit officulum, posterius convexum, anterius cavum. Denique, ne de istiusmodi partium oculi indurationibus aliud addamus; quale nos in muliere officulum, Chrystallini loco, offenderimus, alias (*f*) ad te scriptum memineris. Cætera quæ in historia novissime proposita ad ictum attinent capitis, post ea quæ his, & superioribus Litteris sæpe attigimus, supervacuum esse, vides, hic iterum explicare. Sanguinis autem per aurem exitum, qua via & ratione in Viro hoc contigit, eadem in aliis quoque contigisse, quos videlicet Epistola hæc (*g*), & Epistola item XIII. (*h*) proponunt, satis, etiam me tacente, per te memineris.

32. BAJULUS annos natus necdum quadraginta, egregio corporis habitu, ebrius cum esset, inter incedendum cecidit, frontemque graviter allisit, unde magna ibi sugillatio. Et tunc quidem vomuit. Sed nullum postea symptoma apparuit præter unum, idque gravissimum, ut torpidus jaceret, nihil sumens, nihil loquens, nisi quod ubi Chirurgi aliquid agerent quod dolorem afferret, tunc vehementer querebatur, magnumque edebat clamorem. Sic illatus in Nosocomium, intra quartum a casu diem est mortuus, cum ibi ego anatomica studiosis ostenderem sub initium Decembris A. 1741. FRONTIS os qua allisum fuerat, vidi rima bene longa exterius, interiusque diffissum, cui rimæ sanguis intra cranium grumosus suberat; sed non multus. Neque aliud præterea offendi quod ad ictum attineret. Nam officulum, quod haud ita procul deprehendi, inter Crassam, Tenuemque hujus Viri meninges conditum, jam diu ante id tempus ibi increvisse, ex ejus descriptione intelliges, quam XXV. ad te Epistolæ (*i*) inserui, neque ullo modo pro squama haberi potuisse, quæ ictus vi ab interiore ossis facie decussa, intra meninges se conjecisset, ut in Fabro illo murario, cujus dissectionem habes apud Cl. Fantonum (*k*), acciderat.

33. In eodem Nosocomio Patavino meis frequentissimis Auditoribus, quos inter ingenio, studio, assiduitate præstabat Vir Nobilis Jacobus de Scopulo, is qui paucis post annis merito inter Publicos Professores relatus, Medicus est Consultissimus, si quis alius, & disertissimus, ibidem, inquam, demonstravi quæ fracta essent ex casu ab alto in Viro quodam sub initium Aprilis A. 1740. itemque in Juvene ante Novembris finem A. 1742. Quæ tametsi ad thoracem quoque attinent; tamen quia caput gravissime lęsum fuerat, huc adscribentur.

34. VIR dum altam vitem putaret, in solum lapidibus stratum præceps ruit. Loquendi facultatem continuo amisit. Cum semivivo ex liquore nescio quo cardiaco, ut vocitant, aliquid in os ingessissent, evomuit, & quanquam

(*b*) n. 7. & seqq. (*c*) Opusc. Pathol. Obs. 53. (*d*) Progr. de Ozæna Maxill. prope fin.
(*e*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A 1730. (*f*) Epist. 13. n. 10. (*g*) n. 25. (*h*) n. 16. (*i*) n. 8. initio.
(*k*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 1.

quam pulsus qui contracti fuerant, se proderent; tamen cæteris omnibus in pejus tendentibus, alvique, & vesicæ recrementis per se exeuntibus, mors intra quartam a casu horam est consecuta. CADAVER, cujus ex ore, & naribus sanguis prodibat, trigesima a morte hora etiam tum erat omnino rigidum, nec sine vehementiori vi flexile. Sinciput non uno loco sugillatum, sed ibi maxime ubi communes sunt ejus, & frontis fines. Et sane os frontis mox vidimus intus, extraque, per medium ferme, rima diffissum, quæ a sincipite recta descendens, & per fornicem orbitæ oculi dexteri haud procul ab Ethmoide osse pergens, postquam sic totum os frontis pervaserat, in eam denique partem ossis Sphenoidis transibat per quam in orbitam se se trajicit nervus Opticus. Ex quo fissuræ itinere cum intelligas, per Frontalem Sinum pituitarium non ire non potuisse; intelligis quoque sanguinis viam, e naribus, ut dictum est, & per communicationem harum cum faucibus, ex ore etiam prodeuntis. Sub crassa meninge ad anteriora fluidum sanguinem, eumque non multum, nec multum quoque, & pariter fluidum, imo quasi cum aquæ aliqua parte commistum in Laterali utroque ventriculo deprehendimus: qui cum fluidus esset, minus mirandum est, quod etiam in tertio, imo & in Transitu ad quartum ventriculum fuerit, quo videlicet, præsertim dum moveretur cadaver, facile meare potuerat. Thorace recluso, & pulmonibus, qui si partem sinistri summam excipias quæ per tæniolam membraneam tenuissimam cum pleura nectebatur, undique soluti erant, mollibus, & concidentibus in se repertis, & omnino sanis, tametsi qua dorsum spectabant, ita ut par est in eo qui supinus mortuus erat, quasi ab inflammatione rubebant, cum sublati essent manibus, tantum sanguinis fluidi in utrumque pariter thoracis cavum, sed tamen aliquanto plus in dexterum effusi, conspeximus, quantum libras sex superasset. In pericardio serum limpidum exigua copia. Arteriæ Pulmonaris, & Magnæ truncos pinguedine, licet homo non esset pinguis, quasi omnino tectos, ut & cor ipsum offendimus, in hujus autem ventriculis nigri, & quadantenus grumosi sanguinis parum, nisi quod ad dexteri orificium venosum mediocris polyposa concretio fuit; unde Studiosi nostri vera esse quæ adversus vulgarem de harum concretionum origine errorem sæpe admonueramus, intelligere potuerunt, cum illa certe in homine, quem, si hydrocelem exciperes, sanissimum fuisse, constabat, non nisi post mortem, aut paulo ante mortem, inter fibrillas Tricuspidum valvularum subsistentibus crassioribus & viscidioribus particulis sanguinis, coalescere potuisset. Tum his visceribus ablatis, & exhausto sanguine de quo dictum est, cum vasa unde is in thoracem effusus esset, perquirere vellemus; Intercostalia fuisse, cognovimus, quippe utrinque costis aliquot ex superioribus haud procul a Spina ita perfractis, ut inæqualia earum extrema, pertusa pleura, intra thoracem prominerent aliquantum. Eratque ad ea, & circum ea loca ampla sugillatio a sanguine sub pleura stagnante. Revoluto autem in ventrem cadavere, ablatisque dorsi musculis, non modo sanguinem, qui sub his pariter, imo majori aliquanto copia, stagnaverat, ad costas easdem ostendi, sed & rem in eo qui cadens os frontis fregerat, intellectu non perfacilem, nimirum præter costas, sex dorsi vertebras ex superioribus ita fractas, ut earum non parva frusta ab iisdem penitus essent divisa. Sed de re hac quid conjiciam, infra (l) videbis. Nunc ex vertebrarum illarum, & quod consequitur, ex Medullæ inclusæ tanta læsione cur excrementa retineri non potuerint, vides. In Ventre nihil humoris effusi, nihilque præter naturam se habens invenimus, si jecinoris particulam aliquam excipias subnigram, itemque in scroto hydrocelem geminam: cujus cum tibi alias (m) descriptionem miserim, hic non oportet iterare. Et Vir quidem ita se habuit.

35. JUVENIS autem annos natus viginti quatuor, torosus, arte lanarius, cum ex alto pariter cecidisset, intra horas pariter a casu quatuor interiit. Hic tamen cum primum ad lapsum accursum est, interrogantibus potuit pauca respondere: dein continuo loqui desiit. CADAVERIS artus erant rigidi duobus a morte exactis diebus; tertio autem exacto, non amplius. Sinciput a sinistris cum musculi Temporalis parte sugillatum. Dum cranium circumsecarent, sanguinis non parum effluxit. Cujus tamen inter illud, & Crassam meningem tantum superesse, mox vidimus, quantum uncias tres æquare, aut quatuor posset. Erat niger, & in grumos concretus, neque alibi quam sinistro in latere infra os sincipitis, & ad cranii basim. Itaque in Lateralibus ventriculis cum serum esset non paucum, nonnihil quidem turbidum, sed nullo modo cruentum vidi. Nec valde rubebant plexus Choroides: vasa tamen erant in meningibus turgidiora. His; neque enim alia erant præter naturam intra cranium; animadversis, cranium ipsum inspiciens, fissuram quam in sinistro osse sincipitis incipientem videram, persecutus, conspexi per subjectum os temporum pergentem ad processum usque Petrosum, inde autem eandem, aut si aliam, cum ea conjunctam, per interjectam ossi temporum, & frontis, Sphenoidis partem, hac percursa, in eam produci postremam ossis frontis regionem quæ orbitæ oculi extremum fornicem facit. Erat autem hæc tam longa fissura per crassitudinem ossium universam traducta; ut si altera manu anteriorem, altera autem posteriorem eorum quæ diximus, ossium partem prehenderes, & in diversa duceres; manifesto cedere, & dimoveri, perciperes. Thoracis quoque ossei parietes fracturis non carebant. Nam præterquam quod fracta erat clavicula sinistra, cum animadversus esset in dorso livor qui prope Spinam, a sinistris pariter, tractum alibi angustiorem, alibi latiorem occupabat; recluso pectore, exhaustoque sanguine qui ad duas tresve uncias effusus in cavum illius ejusdem lateris inventus est, amplam ecchymosim sub pleura vidimus, in eaque unam saltem ex costis quæ circa medium longitudinis thoracis sunt, qua a posterioribus antrorsum curvari, incipiunt, ita fractam sine ulla dubitatione percepimus, ut adhærentia Intercostalia vasa cum pleura lacerari, & sanguinem fundere introrsum, extrorsumque debuerint. Cæterum pulmones; quod in Lanariis non sæpius vidimus; omnino erant a pleura soluti, nisi quod cum ea per membranulam summa dumtaxat anterior pars dexteri colligabatur. In pericardio non multum seri; in corde nullæ polyposæ concretiones inventæ. Abdomine diducto, nihil occurrit vitiosum præter ureteres, non modo alibi, sed vel in ipso in vesicam ingressu æquo latiores; ut minus mirandum esset quod vesica quam aere distendendam curaveramus, parem ferme in summo atque in imo latitudinem ostendisset.

36. Sæpe enim, ut alibi (n) ostensum est, ureterum latitudinem multum, diutiusque cohibitum in vesica lotium consequitur, ex quo hanc laxari, laxatæque figuram vitiari, non difficile contingit. Verum, ut ad fracta in hoc Juvene ossa redeamus; cum fracturæ omnes a sinistris conspectæ sint; facile in hoc, quod difficilius in Viro (o), intelligitur, quomodo simul capitis, & thoracis ossa sint fracta, Juvenis videlicet corpore in sinistrum latus cadente; cum Virum conjicere oporteat in durum aliquot inter cadendum incurrisse, unde fracto anterius capite, & mutata corporis directione, tergum denique allidere ad solum potuerit. Cæterum inter alias fissuras cranii hæc præsertim postrema, ea longitudine, iisque in sedibus occurrit, ut cum illis quæ ab Ruyschio (p), a Poupartio (q), a Maucharto (r), a Schreibero (s), ab aliisque propositæ sunt, conferri a te possit, ut magis illud semper, magisque appareat, suturas, commissurasque calvariæ non ob eum potissimum finem esse institutas, ut fissuræ ossis unius cursum inhibeant, neque in ossa proxima produci sinant. Quod Bononiæ primum mihi animadversum esse, memini, in cadavere A. 1702. publice dissecto, cujus cranium ab alterius lateris ictu fissuram habuit Coronali suturæ parallelam, sed multo quam ea longiorem, ut quæ pone ipsam per totum ferme cranium, basi excepta, ferebatur, utramque tabulam pervadens. Quam Observationem, si cætera tunc perscripsissem, non eram certe inter superiores prætermissurus.

37. Antequam de calvariæ ictibus verba facere desinamus, illud non est prætereundum, utraque ejus tabula prorsus illæsa, illæsisque subjectarum meningum vasis, accidere aliquando ab ictu valido obtusi corporis, ut vascula quæ inter eas tabulas medullæ subserviunt, rumpantur, & sanguinem fundant, qui procedente tempore corruptus, eoque acrior factus, quod *succus medullosus*, ut animadvertit Præcl. Nicolaus Rosén (t), admiscetur, qui tunc *mora & calore in pessimam degenerat rancedinem*, interiorem tabulam carie afficiat, hominique, jam ictus oblito, & nihil ejusmodi timenti, intro defluens, meninges vitiet, necemque afferat. Cujusmodi casus exemplum non unum & mihi est, & aliis notum, fuitque laudatis a Bohnio (u) Auctoribus, ut Jo. Petro Passerio,

(l) n. 36. (m) Epist. 43. n. 25. (n) Epist. 42. n. 23. (o) n. 34. (p) Obs. Anat. Chir. 47.
(q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 19. (r) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 32. & Cent. 9. Obs. 39. in Sutore.
(s) Nov. Comm. Imp. Acad. Sc. Petropol. Tom. 3. in Physi. Obs. 3. (t) Differt. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 1. not. f.
(u) Differt. de Trepanat. Difficult. prope finem.

serio, eique præsertim ex cujus in Hippocratem de Capitis Vulneribus Commentariis nullam calvariæ sectionem fuisse, miror, in hanc partem Sepulchreti relatam, Petro Paawio. Fit etiam nonnunquam, ut ambæ inde exedantur tabulæ, quemadmodum præ cæteris vidit, suseque ad me scripsit Vir, cum viveret, non minori humanitate, quam doctrina, præditus Pius Nicolaus Garellius Eques, & Archiater Cæsareus. Res digna est quam, saltem in pauca contractam, hic tibi non omittam.

38. MULIER per marmoreas scalas retrorsum ruens, occiput vehementer alliserat; sed præter brevem, levemque adeo stuporem, ut mox per se redire domum potuerit, modicamque, & quæ cito evanuit, sugillationem, nihil tum mali inde retulit. Post aliquot tandem menses in percussa capitis sede tumor apparuit avellana haud major: qui cum dolorem afferret nullum, a muliere neglectus, sensim increvit, ut tertio circiter jam exacto anno, esset magnus: quo tempore a Chirurgis quibusdam pro cystico subcutaneo tumore habitus, ut qui neque cutis colorem mutasset, & sine dolore premi posset, ab ipsis, nisi mulier renuisset, fuisset exsectus. Paulo post doloribus ægra torqueri cœpit, qui a tumoris sede incipientes, per cranium ferme universum ita extendebantur, ut hoc funibus quasi quibusdam sibi constringi videretur. Non erant illi quidem assidui, nec semper æque graves, nonnunquam tamen graves adeo, ut mentis perturbationem inducerent: quo autem magis procedebat tempus, eo crebriores, & vehementiores fiebant. Per hæc ad annum a casu ventum est sextum. Quo elapso, ecce de improviso apoplexia ingruit, paucasque intra horas mulierem perimit Vindobonæ A. 1735. TUMORE aperto, ejus cavum sanguine plenum inventum est pene atro, nec concreto solum, sed tam denso, ut arreptus digitis secutus sit universus, tunc demum portione aliqua fluidi sanguinis exeunte. Id vitium, detractis integumentis, incipere compertum est a percussa olim parte, idest superiore ossis occipitis ad latus sinistrum, pergere autem per os sincipitis ejusdem lateris usque eo, ut tribus, haud amplius, transversis digitis a Coronali sutura distaret. Occupabat insuper dexteri ossis sincipitis partem, ut omnis caries sex digitos in latum, septem, eoque amplius in longum pateret. Qua ossa non erant omnino pertusa, reticularis ossea apparebat substantia, e cujus exteriore facie attollebant se passim lamellæ osseæ, pleræque ut crassiuscula charta tenues, sed durissimæ omnes, & acutissimæ: quæ foliaceos quasi fungos, alios alia amplitudine, per vegetationem quandam osseam enatos, non ineleganti spectaculo referrent. Dura meninx facta erat crassissima toto eo spatio quo vitiato cranio subjiciebatur, hujus autem parti quæ icta olim fuerat, multo arctius adhærebat. Per eandem meningem repentia vasa cum a dextris naturalem servarent modum, a sinistris valde erant turgida, & dilatata, eorumque in sana, quæ eodem in latere supererat, calvariæ parte vestigia spectabantur multo quam a dextris, ampliora, & profundiora. Quod reliquum est, vasa quoque plexus Choroidis sanguine multum distenta, & seri effusi portio aliqua sub cerebri basi reperta est.

39. Cæterum in ea erat opinione Garellius, violatas, compressasve ictuum occasione arteriolas quæ non modo inter cranii tabulas, sed & intra alia sint ossa, dilatari, & in aneurysma distendi, & cariem vel priusquam rumpantur, ut adsita ossibus aneurysmata solent, vel rupta parere. In eamque opinionem adductus fuerat a tribus quæ cum descripto cranio asservabat, femoris ossibus. Quorum unum tumorem ostendebat in quem dilatatum fuerat ad pugni magnitudinem, carie exesum passim atque pertusum, tresque osseas emittentem productiones, quarum maxima digitum longitudine, & crassitudine æquabat; simul autem foramen per quod arteria os subibat, perangustum alias, in eo osse adeo amplificatum, ut nullo negotio minimum admitteret digitum. Ossa duo reliqua præter fracturam, quæ olim præcesserat, consolidatam, affectum carie habebant tumorem, & pro arteria insculptum ossi foramen pariter dilatatum. Itaque hoc morbi genus necdum quantum mereret, illustratum, explicatumque censebat. Sed hæc ex ejus ad me Litteris hactenus. Tumorem autem quem ipse in fœmina ista vidit, & sede, & diuturnis, gravissimisque doloribus, & incluso sanguine, & subjecta cranii parte osseis prominentiis acutis aspera, conferre quadantenus cum eo poteris qui ex Anglicis Philosophicis *Transactionibus* commemoratur in laudata alias, quæ sub Cl. Kulmi præsidio Gedani A. 1732. proposita est, Dissertatione (x): externa vero causa spectata, & tumoris tardo post ictum initio, & nullo diu, postea autem acerbo, quamvis non continuo, dolore, & cranii carie, hiatuque non modico, possis magna ex parte cum eo comparare quem in altera muliere ab Jo. Saltzmanno (y) adnotatum habemus.

40. Ad Caput, universe acceptum, cum vulnera illa quoque attineant quæ faciei infliguntur; cursim huc aliqua adjungere visum est de oculorum, nasi, labrorum, linguæ vulneribus. Ac de iis quidem quæ non tam oculorum sunt, quam orbitarum, & cerebri, superiore Epistola scriptum est. Quibus & illa adjicias quæ toto orbitæ cavo emenso, per hujus foramina, ultimosque parietes ad cerebrum in hominibus aliquando, semper autem in iis ovibus pervenerunt quas Romæ Wepferus (z) cunctas vidit omni sensu, motuque privatas statim ac lanio cultrum ad manubrium usque in alterutrum oculum immiserat: quod *non nisi carotidibus juxta infundibulum abscissis, ventriculis* omnibus *integris permanentibus, factum* Wepferus *non dubitabat*; quanquam, si, quod obvium erat facere, sic mactatarum cranium ipse dissecuisset; in quibusdam fortasse convulneratum quoque aliquem ex ventriculis deprehendisset. De oculi autem ipsius vulneribus per quæ humores effunduntur, si quidem Aqueus tantummodo effusus sit, nec quidquam punctum, aut incisum, nisi Cornea tunica, bene sperandum esse, jam Aristoteles (a), Celsus (b), Plinius (c) exemplo hirundinum, columbarum, palumbarum, lacertarum viridium, mustelarum quoque indicaverant prius quam post Galeni (d) in puero Observationem, Galeni etiam asseclæ tum in hominibus, tum in aliis animantibus confirmarent. Sed Vitreo humore, & multo magis Crystallino effuso, num recte, ut antea, cerni possit: id vero est quod difficile credant ii qui humores hos per Corneam ejicientes, ut Iris, & Ciliare corpus labefactentur, animadverterint, quorum utriusque integritas ad perfecte videndum est necessaria; ne de Retina quidquam dicamus, sine qua videri non potest, quæ subducto Vitreo humore collabascit, aut certe corrugatur. Fac tamen, Aqueo humore, ut sua in sede, ita in reliquis forte quibusdam Vitrei cellulis rursus collecto, has, & siquæ compressæ intra has latebant, distendi, & Retinam explicare; num Crystallinus humor, per vulnus temere inflictum cum Vitreo elapsus, gignetur iterum? qui posteaquam a dextero Chirurgo depressus est, non reparatur: estque adeo ad optime videndum necessarius, ut illi quibus depressus est, norunt. Et sane de hujus restitutione unanimiter desperasse qui de Vitreo non ambigebant, ex illo Elsneri Scholio (e) apparet: in quo tamen qui expressos oculi humores omnes, & visum pristinæ integritati ante Burrhum restituisse credebatur, commemorat, & Thomæ Bartholini de eodem Burrhi experimento quoddam testimonium profert, non prolaturus, si legere tunc potuisset, quid non privatis litteris pressius, sed publico scripto fusius de unius, haud amplius, a se visi hujusmodi experimenti successu, eoque dubio, & imperfecto, testari se posse, scripsit perpaucis post annis idem Bartholinus (f). Nec vero Chirurgus Scriverius (g), is qui ad Bartholinum scribens de oculi humoribus, a Burrho, & ab se quoque anseri expressis, & restitutis, *dubium sibi esse*, negabat, *idem in aliis omnibus contingere volatilibus*, visum perfecte restitutum esse, affirmavit, sed *ex parte*, & *non æque feliciter* sive in ansere, sive in gallo, gallinaque, in quibus periculum fecit. In hac tamen renatum fuisse humorem Crystallinum intra octo hebdomadas, scribit quidem, sed necdum ad justam pervenisse magnitudinem: & quanquam addit, *si adhuc per aliquot asservata fuisset* hebdomadas, *dubium non esse, eum ipsum plane restituendum fuisse*; dubios tamen relinquit legentes, quippe cum postea in re tam facili experimentum non iteraverit, ut in longius tempus produceret. Sed & Zambeccarius (h) cum olim affirmasset, ut humoris Aquei regeneratio merum (quod fatetur) Naturæ est opus, sic ejusdem Naturæ opus esse *humoris Vitrei, & Crystallini regenerationem & restitutionem; quid autem ex ejusmodi regeneratione accideret, se alia vice esse elocuturum*; nunquam deinde, quo sciam, etsi diutissime vixit, ea de re edidit quidquam. Imo scio, Sancassano, de eadem per litteras quærenti, A. 1724. respondisse, sibi postquam ea scripserat, non fuisse tempus periculum faciendi: tamen credere,

(x) De Exost. Steat. Clavic. c. 2. §. 22. (y) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 100. (z) Exerc. de loc. Aff. in Apopl.
(a) Hist. Animal. l. 6. c. 5. (b) De Medic. l. 6. c. 6. n. 39. (c) Nat. Hist. l. 29. c. ult. (d) De Sympt. Caus. l. 1. c. 2.
(e) ad Obs. 12. Dec. 1. A. 1. Eph. N. C. (f) Act. Med. Hafn. A. 1671. Obs. 132. (g) Ibid. Obs. 133. (h) Experim. circa diversa e viv. exect. Viscera.

re, posse duos illos humores iterum gigni, sed tardius Aqueo: id autem credere tum quia ex Benevolo constaret, quibus Crystallinus humor acu fuerat propter opacitatem depressus, ad hujus implendum locum Vitreum processisse, tum quia hi duo humores nutriuntur, nutritio autem est generatio, itaque ut nutriebantur, sic iterum gigni posse. Quæ ideo protuli, ut quid expectari ab illo potuisset, existimes. Denique cum Theodorus Kerckringius (*i*) diserte asseverasset, se *cuilibet oblato animali passim discindere oculos, exprimere omnes humores, eosque spectatoribus etiam auferendos tradere, atque exiguo tempore visum in integrum restituere: idque aliquando exercitationis causa ita effecisse, ut uni eidemque cani unum eundemque oculum tertio discinderet, ac tertio sanaret*; quæro ex te, si revera *omnibus* expressis humoribus, visus revera *in integrum* restituebatur, quæro, inquam, ex te, quid causæ esse, putes, cur industrii ejus Anatomici cum cætera adhuc memorentur, res ista eximia una adeo a longo jam tempore sileatur, ut ejus quasi intermortua memoria, ne mentio quidem ab Eruditissimis Viris nunc fiat in recensendis aliorum huc spectantibus experimentis?

41. Ad Nasi autem vulnera spectant quædam etiam ex mirificis illis quæ ad cerebrum attinuisse credita sunt, velut quod ad Wepferum (*k*) scriptum est fuisse Equiti Polono inflictum, sagitta ab uno capitis latere ad alterum sic adacta, ut ex æquo exstaret utrinque. Cum enim infixa fuerit *infra temporum ossa versus prominentiam ossium jugalium utriusque lateris*, Eques autem *præter febrem symptomaticam, vix alia graviora, quam quæ vulneratos communiter comitari solent, passus sit symptomata*; mihi quidem non modo infra cranii basim, sed per Maxillarium Sinuum, & nasi caveas fuisse videtur sagittæ via. Ad Sinus quoque, alios quidem, sed pariter ad nasi cava pertinentes, spectasse, conjicio, vulnus illud quod ex Procopio Freindius (*l*) refert. Subiens enim *supra dextrum oculum juxta os nasi, sagittæ cuspis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte desedit, ut conspectum effugerit* annos plures sine dolore, & molestia; ejusmodi intelligo quæ nobiliorem indicaret cuspidis sedem. Excepta enim Frontali Sinu, eique proximis Ethmoidæis, & denique Sphenoidæo, satis spatii, in magno præsertim capite, habere potuit, ubi sine præstantium partium injuria delitesceret, quamvis longitudine, & ferme etiam crassitudine minimum digitum æquasset. Sic etiam cum scite explicavit Hildanus (*m*), cur lethale non fuerit vulnus sub oculo incipiens, & in opposita superiore cervicis regione desinens, & viæ ferri partem primam per Maxillarem Sinum posuit; id pariter vulnus pro illa parte ad nasum attinuit. Sed & ipse Bononiæ vidi vulnus per se magnum, ad speciem autem multo maximum, ut pote quod simul ad utrumque eum Sinum, simul ad nasum externum, & ad ossa huic subjecta non modo spectabat, sed ita illorum cava reseraverat, & sanguine fœdaverat, ut ad grandem inflicti vulneris hiatum, naturali eorum cavorum profunditate accedente, horrendum visu spectaculum se se offerret. Fistula enim ferrea, quam *archibuso* appellant nostrates, cum forte pyrii pulveris vi, nimia copia inclusi, hoc accenso, dissiliret, puero nasum, & de Maxillari utroque osse tantum abstulerat, ut Maxillares ambo Sinus simul cum caveis nasi paterent, quæ eo quoque apparebant majores, quod ea pars etiam illius utriusque ossis quæ naso, atque ori interjicitur, anterius partim absumpta erat, partim fracta deorsum pendebat, ut plumbeum tubum inter eam, & inferiorem maxillam interponere oportuerit, per quem, donec pars fracta consisteret, & penicilla, ac linteola medicamentis illita, de nasi caveis demi possent, puer aleretur, & spiritum duceret. Servatus est enim Pauli Pieliæ Medici, & Chirurgi Experientissimi diligentia. Quem ego, non modo alios qui una adstabant, horrore primum perculsos, & ab insolito, miserandoque spectaculo se avertentes conspexi, cum statim ab accepto vulnere puero in Nosocomium delato, cruenta ejus facies retecta est; adeo amplum profundumque primo aspectu visum est vulnus, quod mox attentius contuendo, & cum partium naturali, ex Anatome nota, structura, & dispositione comparando, gravissimum quidem, & magnum, sed multo reapse minus profundum esse, quam videretur, cognitum est.

42. De vulnerato autem Labro illud memini. Cum alter eadem ferme ætate puer, annorum videlicet, ad duodecim, sed Generosissimæ Stirpis, inter currendum in faciem cecidisset, fregissetque in transversum ad marmoreum pavimentum unum ex superioribus dentibus Incisoriis, ab ea dentis parte quæ abrupta fuerat, superius labrum transfixum est. Jamque attenta Chirurgorum cura, circumjecta vulneri labri pars detumuerat, molliorque erat facta: neutrum tamen vulneris orificium ad glutinationem vergebat; imo huic flaccidior humidiorque in vulnere caro pertinaciter repugnabat. Extranei aliquid intus latere, suspicabamur; sed quod reapse latebat, id nemini in mentem venire poterat, cum abruptam dentis partem, ut ea vulneris orificium exterius fecerat, sic illac excidisse, & æger, & domestici omnes jam inde ab initio tum pro certo credidissent ipsi, tum mihi Chirurgisque affirmassent. Ea tamen ipsa pars dentis intra vulnus condita erat: qua facile detracta, vulnus cito, nulloque negotio ad cicatricem perductum est. Ex quo disces, in ejuscemodi examinibus nulla, etiam veri simillima, narratione stare oportere, nisi eorum qui rem suis ipsi oculis se pervidisse, testentur.

43. Atque utinam sicut is Puer feliciter postea adolevit, & nunc inter primarios Inclytæ suæ Civitatis Patricios floret, ita alter quoque, non inferiore loco natus, cum ex suo vulnere ipse quoque convaluisset, non esset postea multo graviore morbi genere Nobilissimæ Familiæ ereptus. Erat is trimulus, cum lusitans lapsus est, mentumque ad marmoreum gradum allidens, linguam tunc forte exertam, inter dentes ita compressit, ut incideret, & obliquo vulnere, minimum transversum digitum longo, nec minori ferme ab extremo apice intervallo illam anteriorem linguæ partem ab reliqua tantum ad tractum prorsus divideret, quantus est ab laterali ora ad lineam medianam. Parentes, & Consanguinei omnes mœstissimi, in primisque Pueri magnus Patruus, Triumvir Litterarius, ex me per litteras quæsierunt, non jam quo auxilii genere sanari posset, cum propter ætatem medelæ omni constrictis dentibus pertinacissime repugnaret; violenter autem cogi ob febrem, & linguæ tumorem, quæ ambo accesserant, non liceret; sed illud unum, quod ad solatium pertinebat, an spes ulla esset, fore, ut naturæ auxilio relictus, expedite, & recte loqueretur. Rescripsi continuo, non esse desperandum, pluribus in eam rem productis exemplis, præsertim casu, ejus simillimo, qui casus extat apud Hildanum (*n*). Eventus quoque, Dei beneficio, simillimus fuit. Ut enim meis ipse auribus, cum forte Venetiis essem, insequenti anno audivi, *nullo modo*; ut ipsis Hildani verbis utar; *depravata* erat *loquela*, fuitque etiam quoad vixit, donec videlicet perniciosissimæ variolæ interemerunt. Et quod miraberis etiam magis, etsi recte, expediteque loqueretur; linguæ tamen eæ partes quæ vulnere disjunctæ fuerant, cum suam singulæ cicatricem duxissent, non coaluerant inter se: itaque anterior illa non secus ac statim a vulnere, sejuncta etiamtum, ac pendula conspiciebatur. Hactenus de Capitis Vulneribus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIII.

De Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorsi verba fiunt.

Etsi in Sectione hac III. (*a*) qua una Sepulchreti Auctor Ictus, & Vulnera complecti voluit Partium omnium, quædam interdum repetuntur, ut puta Observationis XX. §. 1. in XXII. §. 1; & XXI. §. 4. in eadem §. 8; & §. 5. inter §. 7. & 8; & quæ in Scholio ad §. 1. Observationis XXIV. in Scholio ad ejusdem §. 4. prætereaque est nonnunquam ubi aliquid in rerum ordine fortasse desideres; tamen in appositis ad hanc Sectionem Additamentis gravius peccatur. Nam præterquam quod nihil ad vulnera, aut ictus attinens Observatio huc intruditur XXVI. quæ cum Scholiis grandes paginas occupat decem, & præterquam quod Observatione X. §. 1, & Observatione XX. & XXI. eædem Paræi, & Bartholini Historiæ rursus producuntur, quæ jam supra in Sectione ipsa Observatione XXIII. §. 17. & §. 4. & Observatione XXVI. §. 8. propositæ fuerant; præter hæc, inquam, nulla

(*i*) Spicileg. Anat. Obs. 100. (*k*) Exercit. supra ad n. 40. cit. (*l*) Hist. Medic. ad A. 360. (*m*) Cent. 4. Obs. Chir. 2. (*n*) Cent. 1. Obs. Chir. 28. (*a*) l. 4.

nulla omnino ordinis ratione habita, a Pectoris Vulnere ad Tibiæ Vulnus transitur, & inter Pectoris Vulnera, tum Capitis Vulnera, tum Ventris passim interponuntur. Mihi vero nec iterare quidquam, & ordinem servare in his ad te Epistolis statutum est. Itaque cum de Vulneribus, Ictibusque Capitis novissime scripserim; nunc de proximis Colli, Pectoris, & Dorsi agam. Et quoniam circa hæc, Valsalvæ, & nostræ Observationes non eo numero sunt, ut unis Litteris perscribi nequeant; utrasque, ut plerumque facere consuevi, his proponam, & ab ipsius Observationibus initium ducam.

2. MULIER quinquaginta annorum, cæsim in collo vulnerata, concidit, nec manus, pedesve movere potest. Post aliquot dies manus iterum, sed non pristino vigore, moventur. Leve accedit delirium: & denique ante septimum diem mors. CADAVERE clam sepulto, dissectione quidem ipsa confirmari judicium non potuit de læsa Spinali medulla. Hoc tamen ex artuum paralysi, ex vulneris loco, & ex parvis quæ de ipso prodierant, ossis fragmentis veri adeo simile visum est, ut Observationem hanc prorsus omittendam non censuerim.

3. VIR annos natus triginta quinque, bilioso temperamento, Novembri mense A. 1688. ad medium sterni inter quinctam costam, & sextam cultro sauciatus, illico ingenti virium prostratione corripitur, ut, cum pulsus vix perciperentur, Medici brevi interiturum putarent. Tribus tamen exactis horis, sensim redire incipiunt vires: itaque in S. Mariæ de Vita Nosocomium defertur. Postridie dira tussi vexari cœpit, diarrhœa quoque. Sed hæc, crebro quidem, verum paucæ viscidæ materiæ excretionem ciens, die sexto desiit. At tussis in dies ita augebatur, ut ferri vix posset. A primis etiam diebus sensus erat ingentis in ventre ponderis, qui se progrediente morbo, per totum ventrem extendit; nullus tamen in thorace. Primis quoque diebus pulsus nonnihil turgidus, mediocriter autem celer, hanc quidem postea celeritatem servavit; sed in dies parvus magis, magisque factus, octavo tande die sensim cum vita defecit. IN CADAVERE ad primam a dextero sterni latere incisionem, sanguis illico qui eam Thoracis caveam implebat, magno cum impetu prosiluit. Sublato sterno, & sanguine spongiis exhausto, novus iterum per diaphragma, quod saucium erat, ex ventre sanguis in eandem thoracis caveam influebat. Quamobrem Ventrem quoque aperire continuo oportuit, effusumque intra ipsum sanguinem exhaurire: cujus concretæ fibræ, per intestinorum extimam tunicam in retis modum dispositæ, sic ei tunicæ adhærebant, ut scalpello dumtaxat separari possent. Itaque omni sanguine amoto, & visceribus in conspectum datis, ad vulneris explorationem reditum est. Mediastinum, primum omnium vulneri respondens, saucium erat, tum pericardium, denique partes dexteri ventriculi cordis, ut rima vulneris intra eum ventriculum perveniret, atque hoc compresso, nonnihil sanguinis ex ipso per rimam prodiret. Proximum autem mediastini vulneri erat diaphragmatis vulnus, per quod sanguis ut supra dictum est, ex una in alteram fluebat caveam.

4. Ex quo Galenus (*b*) tradidit, si ad cordis ventriculum vulnus penetret; *protinus hominem mori necesse esse*: si non penetravit; *aliquos non solum ea die qua vulnerati sunt, sed sequenti quoque nocte vivere potuisse*, mortuorum dissectiones haud raro secus accidere, ostenderunt. Quarum plures quidem habes in Sepulchreto; sed non omnes. Extant enim quæ addi possint, nec solum e postea editis, ut puta quæ in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis non uno Volumine (*c*) prolatæ sunt, verum etiam multo antiquiores, ut quæ a Falloppio nostro (*d*) habita est: unde constat, sive vulnus, ut in hac Falloppii, in cordis parietibus subsistat, sive, ut in illis, in ventriculum perveniat, diutius quam vetustiores opinabantur, vitam aliquando posse produci. Valsalvæ Observatio si cum cæteris omnibus comparetur, ut ex iis non est in quibus ad longius tempus vita sit tracta, sic neque ex iis est in quibus ad brevius. Habet autem, quod ad conjunctum diaphragmatis vulnus attinet, quædam adnotatione digna, & unde utilitatis aliquid capere Medici ad dignoscendum possint. Indiciis enim extantibus vulnerati cordis, & sanguinis ex eo effusi, si ponderis sensus in thorace nullus sit, in ventre autem non modo sit, sed in dies augeatur, conjecturæ locus erit de septo Transverso ita sauciato, ut sanguinem e thorace transmittat in ventrem, præsertim ubi signum aliquod non desit ex iis quæ septum illud vulneratum esse confirmant: cujusmodi erat in ægro proposito molestissima illa tussis gravisque adeo, ut ferri vix posset. Quod signum ut a quibusdam omittatur; certe a summo Chirurgo Falllоppio (*e*) non est præteritum. Noli autem mirari quod in proxima Observatione non adnotetur. Neque enim semper cujusque morbi universa occurrunt indicia; itaque illa habebit alia quæ in hac non leguntur. Præterea autem sæpe ab Observatoribus adnotantur dumtaxat præcipua. Denique pro varia in eadem Parte vulneris aut constitutione, aut sede alia alias signa magis se objicient. Quanquam autem in hac, & proxima Observatione quæ vulneris sedes fuerit, ex ceteris quæ adscribuntur, conjici quadantenus licet; optandum tamen esset, ut in ea, totaque adeo vulneris via describenda nihil a Valsalva præteritum fuisset quod a quopiam posset desiderari, imo in primæ hujus historiæ initio diserte id quod voluisse videtur, scripsisset, nempe cultrum inter costam quinctam, & sextam a dextris sic adactum, ut versus sterni medium ascenderet.

5. SENEX annorum septuaginta, a viginti circiter annis cæcus, cadens sinistram thoracis partem adeo graviter ad silicem allidit, ut costas frangat. Excipitur in idem Nosocomium. Pulsus erat durus: dolor in læsa parte gravans, & pungens: respiratio difficillima. Quæ difficultas etsi circa quartum diem nonnihil remittere visa est; ineunte tamen sexto iterum est facta gravior: unaque delirium accessit. Quibus perstantibus omnibus, circa nonum æger est mortuus. TRORACIS cavum sinistrum sanguinis effusi erat plenum. Costæ autem lateris ejusdem legitimæ, suprema excepta, omnes erant fractæ sic, ut septima, aspera, & inæquali fractura diaphragma vulnerasset: quod circa id vulnus undique erat inflammatum. Quod ad cæcitatem spectat: quemadmodum Crystallinum utrumque humorem Valsalva affectum invenerit, Epistola scripsi Anatomica XVIII. (*f*).

6. En alterum diaphragmatis sauciati, & sanguinis intro effusi exemplum. Nulla hic tussis, nulla in ventre ponderis, sed gravantis in thorace, pungentisque doloris, respirationis difficillimæ, & delirii mentio. Pone, hic vulnus non ad tendineam septi Transversi partem, sed, ut veri simillimum est, ad carneam, neque in ventrem patens, ut eo transmittere effusum a disruptis una cum costis Intercostalibus vasis, sanguinem possit, sed in laceratis, compunctisque identidem a diffractæ costæ asperitate fasciculis carneis superioribus consistens, ob eandemque causam inflammatum; jam unde extiterint omnia inter hanc, & superiorem Observationem discrimina, intelliges. Quamvis autem in sex fractis sinistris costis, & sanguine, illud thoracis cavum implente, satis causarum sit difficilis respirationis; tamen si hanc difficiliorem tunc esse factam, animadverteris, cum ad eam accessit delirium, id est secundum veterum Magistrorum sententiam, cum ad vulnus diaphragmatis inflammatio accessit; inter illas causas hoc etiam nomine diaphragmatis quoque læsionem connumerabis. Neque enim semper decepti illi credendi sunt, cum Paraphrenitidem in hujus inflammatione agnovere: quanquam non necessario has duas conjungi, a me tibi alias (*g*) ostensum est. Nam neque ex diaphragmatis vulnere semper exoritur sardonius risus: quod cum aliæ, tum duæ commonstrant modo propositæ Observationes. Nec tamen falso id proditum fuisse apud Aristotelem (*h*) ex Hippocrate (*i*) potest intelligi, unde illum accepisse, credebat Vallesius (*k*). Confirmavitque Plinius (*l*) ex *gladiatorum spectaculis*, Romæ frequentissimis. Cujus ego aliquando inspiciens locum, non tam miratus sum, quod Celsum (*m*) secutus, diaphragma membranam esse, dixerit, cui *nulla sit caro, sed nervosa exilitas*, quam a Dalechampio festinanter adscriptam, nec relectam, ut opinor, adnotationem, in qua *falsum id esse, monstrat Anatome*, inquit, *Septi quidem ambitus nervosus & membranosus est, media vero* pars *carnosa*. Sed illuc redeo. Sive istam risus similitudinem in convulsivis diaphragmatis concussionibus spectas, ut Hippocrates videtur fecisse, qui risum hunc dixit *tumultuosum*, sive etiam in facie, ut plerique solent, & in his Bartholinus (*n*), rem confirmans exemplo quod apud *Saxonem* suum indicat, & per Phrenicos nervos explicans minus perspicue quam nuper Subtilissimus Profector Meckelius (*o*) Cervicalium unde illi oriuntur, ramulis per faciem productis; utrolibet igitur modo sive utroque accipias, sicut is risus non propterea quia non in cunctis diaphragmatis vulneribus occurrit, commentitius est; sic neque delirium, licet non omnes diaphragmatis comitetur inflammationes.

(*b*) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (*c*) Hist. A. 1735. Obs. Anat. 9. & A. 1744. Obs. Anat. 9. &c. (*d*) Tract. de Vulnerib. c. 28.
(*e*) eod. c. 28. (*f*) n. 29. (*g*) Epist. 7. n. 14. (*h*) De Part. Animal l. 3. c. 10. (*i*) Epid. l. 5. n. 34. apud Marinell.
(*k*) Comment. in hunc locum n. ipsi 94. (*l*) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (*m*) De Medic. l. 4. c. 1.
(*n*) Anat. quart. renov. l. 2. c. 3. (*o*) Hist. de l' Acad. Res Sc. de Berlin A. 1752.

nes. Quod ſi nullam habere rationem placet vetuſtæ obſervationis; attamen negare non poteris, diaphragma, quo præcipuo utimur ad reſpirandum inſtrumento, non vulneratum modo, ſed & inflammatum, & ſuo ex parte ob coſtę ſeptimę fracturam orbatum fulcro, inter cauſas difficillimę iſtius reſpirationis eſſe pręcipue connumerandum.

7. VIR annos natus circiter quadraginta, qui Venerea lue diu laboraverat, per ſæviſſimos ad articulos dolores, & ſpirandi, in aſcenſu præſertim, difficultatem torquente, cum ex altiſſimo loco, ad quem videlicet per ſcalam quadraginta graduum aſcendebatur, in terram ruiſſet: primum quidem auxilium implorabat; ſed paulo poſt loqui amplius non poterat, & celeri morte occupabatur. IN VENTRE, & CAPITE nihil præter naturam fuit. Sed Thorace aperto omne pericardii cavum inventum eſt plenum concreto ſanguine: qui ex Magna arteria prope cor erupiſſe videbatur. Nam ſpecillum, extrinſecus illac immiſſum, intra illius cavum viſum eſt pervenire.

8. Venam ex caſu ab alto in ventre diſruptam agnovit, ut alias (p) ad te ſcribam, ipſe Valſalva. Cur igitur in hoc Viro ſi ob ſimilem cauſam vas aliquod rumpi in thorace debuit, non venæ id potius, quam vaſi contigit craſſiſſimis tunicis prædito, quale arteriæ Magnæ truncus eſt, prope cor præſertim? Fac cogites, hominem ex Venerea lue obnoxium fuiſſe ſpirandi difficultati, arteriam autem Magnam non perruptam eſſe inventam, ſed parvo, & fortaſſe obliquo, ut videtur, foramine pertuſam. Sic tibi, eorum memori quæ de Morte Repentina ſcribens ex labe ſanguiferorum vaſorum (q), arteriæ illius vitia, tunicas ſenſim perforantia, & ſanguini exitum vel intra pericardium aperientia, propoſui, ſic tibi, inquam, facile veniet in mentem, quid in hoc homine præceſſiſſe potuerit, unde ibi læſus arteriæ truncus tum ſanguinem haud ſatis propellendo, reſpirationis difficultatem, tum denique addita ingenti ob ejuſmodi caſum concuſſione, quæ reliquum adhuc aliquem in tunica extima perrumperet obicem, effundendo, mortem celerrimam afferret. Quod vitium, ſi Valſalva interiorem arteriæ faciem inſpexiſſet, non difficile, ut opinor, fuiſſet animadverſum. Utcunque id eſt; certe quod in corde offendit ſenis illius cujus protinus hiſtoriam deſcribam, jam diu antea fuiſſe, ex vitii ipſius natura manifeſtum eſt.

9. SENEX annum agens ſeptuageſimum, ab alto cadit, & thoracis dexteram partem ad terram allidit. In idem illatus Noſocomium quod ſupra nominavimus, tanta reſpirandi difficultate, acutaque adeo febre corripitur, ut ſeptimo intereat die. IN THORACIS cavo dextero nonnihil pulmo induruerat, totuſque magna inflammatione affectus erat, ſuperius præſertim, qua & ad pleuram arcte adhærebat, & abſceſſum continebat. Pulmo autem ſiniſter rubicundus, ſed a tergo magis, ut nonnihil inflammatus videretur, nigras hic illic maculas per ſuam ſubſtantiam disjectas oſtendit. Pericardium magnam aquæ copiam, & cor grande adeo continebat, ut bubulum prope æquaret. In cordis ventriculis inerant polypoſæ concretiones ſubalbæ, & ſic ſatis molles, magnæ in ſingulis; major tamen quæ in dextero.

10. Non dubito, quin ſi incommoda quæſita eſſent, quibus Senex prius quam caderet, eſſet obnoxius, reperta fuiſſent aliqua ad tantam iſtam cordis magnitudinem referenda. Et quanquam in alliſione illa ſatis cauſæ fuit, cur pulmo dexter inflammationem, & ex hac, in ſuppurationem tranſeunte, abſceſſum contraheret; a veri tamen ſimilitudine alienum non eſt, eo facilius contraxiſſe, quod jam antea pulmones a corde illiuſmodi tum compreſſi, tum ob minus expeditam per ipſum, & quod conſequitur, per eos quoque ſanguinis traductionem laxati, ad hunc retinendum ſi nova quæpiam cauſa accederet, diſpoſiti eſſent, minuſque idonei ad ea prohibenda quæ inde ſecuta ſunt.

11. Nunc quando Ictus, & Vulnera quæ ad Collum, ad Pectus, ad Latera ſpectant, ex Valſalvæ ſchedis propoſuimus; quatuor ejus Obſervationes, ad Dorſi Vulnera attinentes, ſubjiciamus.

12. VIRO annorum circiter quadraginta quinque, pungenti ferro dorſum vulneratur circa quinctam, & ſextam coſtam, intervallo duorum digitorum tranſverſorum a Spina. E vulnere primis diebus non multum ſanguinis, poſtea autem quatuor, aut quinque circiter unciæ quotidie erumpebant. Qua hæmorrhagia circa diem decimum remediis repreſſa, vulnus intumuit, multamque emittere ſaniem cœpit, cujus in dies augebatur copia. Erat autem viſcida, & tenax, ut trahentem longo ductu ſequeretur. Diuturnam ejuſmodi excretionem, lenta cum febre conjunctam, ſenſim deficiente ægro, mors excepit die ab inflicto vulnere quadrageſimo ſecundo. CADAVERE diſſecto, in Thoracis cavum nec vulnus, nec ſaniem perveniſſe, exploratum eſt, & quamvis hæc multos ſibi ſinus, & cuniculos feciſſet, omnem tamen læſionem in exterioribus ſubſtitiſſe.

13. Quanto ſatius ſit tum cæteras, tum vulnerum quoque hæmorrhagias moderari, quam reprimere, hæc tibi confirmat hiſtoria. Neque ex proxima aliud deerit quod colligas.

14. AGRICOLA annos natus circiter triginta, temperamento bilioſo, in ſiniſtra ſcapula cæſim ad ſecundam uſque coſtam prope vertebras ingenti vulnere ſauciatus, in idem quod ſuperius dixi, Noſocomium excipitur. Ibi cum a Paulo Piella Medico, & Chirurgo præſtantiſſimo diligenter curaretur, ſputo ſanguineo, tuſſi, difficili reſpiratione cum pulſu debili ac frequenti crebriſque animi defectionibus correptus, his omnibus invaleſcentibus, obire circa nonum diem mortem poſſe videbatur. Sed eo die exacto, & ſymptomatibus nonnihil remittentibus, vulnus quoque ipſum in melius inclinabat, cum prope decimum ſeptimum repente, quamvis ſine inflammatione, vulnus intumuit, febriſque vehemens cum pulſu languido, & diffuſo per univerſum corpus rigore, ſenſus ponderis in thorace, laborioſus anhelitus, ac purulentæ urinæ acceſſerunt, & poſt hæc mors denique die ab accepto vulnere vigeſimo ſexto. THORACIS diſſectio inſtituitur cum Petro Molinellio, & Franciſco Guicciardino, ejus Noſocomii Medico Aſſiſtente. Cum ſterni exſecandi cauſa, culter in dexterum thoracis cavum pervenit; illico multus exſiluit humor, lactis ſero non valde abſimilis, quo in humore pulmo natabat. Illo exhauſto, cavea in hoc inventa eſt ſinuoſa, purulentæ materiæ plena, hianti ore cum eo communicans thoracis cavo. Alterum autem, ideſt ſiniſtrum, cavum thoracis, quod vulneri, ut indicatum eſt, reſpondebat, nec purulentæ materiæ quidquam, & pulmonem omnino illæſum ac ſanum continebat. Livebat quidem ea pleuræ pars quæ vulneri proxima erat; ſed nullum prorſus habebat foramen: nec vulnus, ſumma diligentia penitus exploratum, ultra ſecundam ipſam coſtam introrſum pervenerat.

15. Symptomata quæ dum ægrotationis hiſtoriam legeres, a vulnere eſſe exiſtimaveris in thoracis cavum perveniente, diſſectione perlecta, a pulmonis inflammatione, ſuppuratione, & hanc ſecuto empyemate fuiſſe, intelligis. Itaque ut in cæteris ægrotantibus, ſic in vulneratis quoque non omnia ſemper imputanda ſunt primo, evidentique morbo, ſed huic poſſe alium qui ab eo non pendeat, adjungi, cogitandum eſt, & vel quando ſymptomata a primo eſſe videntur, num ab adjuncto aliquo potius ſint, ſuſpicandum, & diligenter inquirendum, velut hic ex indiciis, quorum fortaſſe nonnulla erant, inflammationis, non ad ſiniſtrum qua ex parte erat vulnus, ſed ad dexterum pulmonem ſpectantis.

16. JUVENIS annos natus viginti duos, cultro ſauciatur quaſi in medio dorſo ſic tamen, ut vulnus nonnihil vergens ad ſiniſtras, tendat initium verſus ſextæ & ſeptimæ coſtæ. Non multo poſt inflictum vulnus, febris accedit, huic autem, poſt dies aliquot, levis ſpirandi difficultas, levis quoque, & irrita tuſſis, magnus vero circa ſtomachum dolor, nec modicus totius abdominis tumor. Demum ingraveſcente reſpiratione, prope decimum ſextum diem æger moritur, apparente toto corpore icterico.

VENTRE aperto, inteſtina conſpiciuntur aere turgida; jecur vero ſecundum naturam ſe habens. Thorace inſpecto, in imo utroque ejus cavo nonnihil ſeri invenitur. Cum autem pulmo ſiniſter ad pleuram valide adhæreret; membraneæ productiones per quas cum hujus ſuprema anteriore parte nectebatur, quaſi ſanie madidæ viſæ ſunt: itemque peculiaris adhæſio illa viſa eſt, qua idem pulmo cum pleura ibi committebatur, ubi vulneri reſpondebat, ut ſine laceratione ſeparari non poſſet. Vulnus vero etſi inter Spinæ adjacentes muſculos ad pleuram ipſam perveniebat; hanc tamen perforaſſe, non conſtitit. Ceterum pulmones multis in locis tuberculis ſcatebant majoribus, minoribuſque: quorum plura, jam ſuppurata, ſaniem inciſa emittebant, alia illæſæ glandulæ ſimilitudinem adhuc ſervabant. In pericardio paululum ſeri. In ſingulis cordis ventriculis ſingulæ polypoſæ concretiones, inde in auriculas, annexaſque venas productæ; major in dextero, minor in ſiniſtro.

17. Hic Juvenis quoque, niſi accedens ad cæteras noxas, interna fortaſſe aliqua convulſio, cui circa ſtomachum dolor, inteſtinorum ab retento aere diſtentio, & ictericus totius

(p) Epiſt. 54. n. 18. (q) Epiſt. 26.

totius corporis color imputentur, citiorem attuliſſet interitum; facile diſruptis pulmonum tuberculis ſanguinem, & pus expectoraſſet, quæ penetranti in thoracem vulneri viſa eſſent adſcribenda. Num tamen ex profundo vulnere pus in ſanguifera vaſa exceptum, quemadmodum ex cerebri vulneribus contingere, nuper (r) ſcripſimus, in pulmones illatum, tubercula illa excitaverit, an vero ipſa jam ante vulnus inflictum, per ſe eſſe cœpiſſent, in medio relinquimus.

18. JUVENIS alter ſiniſtra dorſi parte vulnus accipit, quod deorſum oblique & dextrorſum pergens, vertebras radendo, denique inter ſextam & ſeptimam coſtam dexterum thoracis cavum ingreditur. A vulnere per dies aliquot levem ſpirandi difficultatem patitur, & dolorem quendam, reſpondentem in anteriore corporis parte: dolet quoque dum ab uno in alterum latus ſe convertit. Pruritu etiam quodam modo in hoc, modo in illo loco vexatur. His die quincto accedit tuſſis cum ſputo ſanguinis, tum quidam in artubus inferioribus ſtupor: quem excepit paralyſis a corporis medio ad pedes extremos uſque, ut movendi, ſentiendique facultas non niſi in thorace, & ſuperioribus partibus remaneret; ſimul ingruit abdominis tumor, & tenſio, lotiique, & alvi recrementorum ſuppreſſio. Poſt hujus paralyſis adventum, æger melius ſibi habere videtur. Animi tamen defectionibus aliquoties corripitur: in quarum una, octavo ineunte die, moritur.

CADAVER dum movent, ingens copia ſanguinis erumpit e vulnere. Hoc inter duas quas diximus, coſtas prope vertebras dexterum thoracis cavum ſubibat; ut laceratis facile Intercoſtalibus vaſis, hinc tantum ſanguinis exiiſſe videatur. Pulmo dexter qua parte vulneri reſpondebat, nihil ibi quod ſub ſenſum caderet, peculiaris læſionis oſtendit præterquam in extima tunica nonnihil eroſa: Totus tamen rubens, & tumidus erat. Pericardium ſeri plenum. E diſſecto corde ſpumoſus ſanguis, & fluidus erumpebat; in ejuſque ventriculo dextero polypoſa concretio reperta eſt. Ventre aperto, inteſtina omnia aere turgida, in iiſque humor quidam atro colore tinctus. Veſica lotio oppleta erat. In ventris cavo libræ aliquot ſeri ſtagnabant.

19. Ut recte Valſalva ſanguinis illam effuſionem a laceratis, eroſiſve Intercoſtalibus vaſis, ita paralyſim a compuncto, aut ab acri ſanie irritato eorum ſocio nervo haud perperam fortaſſe repetes. Inde enim convulſio, ab hac autem conſtrictio: unde reſolutio, quemadmodum alias (ſ) explicavimus, fieri tanto amplior potuit, quod cum longiſſimo illo nervo quem Intercoſtalem vocant, Coſtalis quiſque colligatur. Compuncti autem nervi Coſtalis indicium habes ex dolore illo qui in anteriore corporis parte, quo is contendit nervus, reſpondebat. Sed quanquam his poſitis, non difficile eſt hiſtoriam iſtam explicare; tamen ſi melior tibi ratio occurrit qua rem aſſequamur, non invitus aſſentiar.

20. Hactenus Valſalvæ Obſervationes; jam noſtras accipe: quas eodem ordine adſcribemus; quanquam de duabus quæ ad ſauciatum Collum attinent altera cum ad te alias (t) miſſa ſit, non eſt cur iterum nunc mittatur. Altera autem breviſſima eſt.

21. VIRO imum collum transfixum eſt anterius adeo ut foramen quod ferrum ſubiens fecerat, ab eo quod fecerat egrediens, vix digitum pollicem tranſverſum diſtaret. Is cito, ſuffocati inſtar, eſt mortuus. CADAVER, etſi non ob vulnus, ſed ut petentibus Amicis multa, & varia oſtenderem, ad naturales Partium ſtructuras attinentia, a me Venetiis ſub initium A. 1707. diſſectum eſt; ſimul tamen hominem ex ſuffocatione periiſſe, confirmavit. Nimirum Aſperæ arteriæ annulus ab annulo diviſus, aditum ſanguini, ex inciſis vaſis prodeunti, patefecerat, per quem in arteriam illam, pulmoneſque irrueret.

22. Super profundis colli vulneribus duo potiſſimum a me quæſita eſſe, memini. Primum, ſauciato vaſorum ſanguiferorum trunco aliquo, aut ramo non ex iis minutis quos remediis inditis adſtringere ſatis liceat, quanam arte prohibere Chirurgi ſanguinis profluvium poſſint? Reſpondi, non una poſſe, ſi ad tempus aliquod; nulla ferme, ſi de ægro diutiſſime ſervando agatur. Illud enim, inciſæ ipſi venæ Jugulari Internæ cruſta per candens ferrum inducta, conſecuti ſunt donec cruſta excideret, ut eſt apud Jo. Bohnium (u): ex quo non hæc modo, ſed plures addi Sepulchreto poterant Obſervationes peculiares cadaverum eorum qui ex vulneribus obierunt. Experimenta autem quæ tibi Epiſtola XIX. recenſuimus, oſtendentia Carotidibus arteriis, aut Internis venis Jugularibus vinculo conſtrictis, non ea cito contigiſſe quæ olim metuebantur, addere animum Chirurgo poſſunt ad alterutram alterutro in latere obligandam, ut ad tempus aliquod ſanguinis fluxus cohibeatur. At diutiſſime cohiberi non modo per ea quæ cruſtam inducunt, non poſſe, manifeſtum eſt; ſed neque poſt vincula iis truncis injecta, facile ſperandum eſt, non eas citius, tardiuſve noxas eſſe acceſſuras quæ mortem per ſe ipſæ denique afferant, tametſi in vinculis injiciendis nihil a Chirurgo peccatum eſſet, aut prætermiſſum. Cum enim trunci illi ambo ſint cum Vagis, & Intercoſtalibus nervis intra membraneam, vel, ſi mavis, celluloſam quaſi vaginam concluſi; perdifficile eſt in profundo, & a profluente ſanguine operto loco alterutrum ita conſtringere, ut non ſimul aut alter, aut ex iis nervis alteruter una conſtringatur, aut acu ſubter trajecta lædatur. Neque, ſi obliganda arteria ſit, vinculo infra vulnus injecto adſtringere ſatis eſt, ut illa oſtendunt, quæ modo commemorabam, experimenta, ſed altero ſupra vulnus opus eſt. Neque ut in artubus, ita in collo eſt illi compreſſioni locus, quæ per faſciam fit, *torcular* vocitatam, ad ſanguinis ſive in conſtrictam arteriam impetum minuendum, ſive profluvium, dum Chirurgus agit, intercipiendum. Univerſo enim collo eam compreſſionem adhiberi, tum arteria Aſpera prohibet, tum vaſa cætera non ſinunt, quę minime ſunt comprimenda. Inter eam autem faſciam, & certas alias colli partes, eamque præſertim quæ comprimenda eſt, etſi excogites quæ ſic interjicias, ut horum prominentia faſciam ab iis locis arceat quæ minime premenda ſunt, tamen is qui maxime premendus eſt, quanam ratione premi poterit quin ſimul cum premenda arteria, vena quoque, & nervi quos una ferri, diximus, comprimantur? Itaque ex his intelligis ſummam rei difficultatem. Ex ſuperioribus autem ſatis perſpicis, ſi difficile eſt truncum aliquem ita vincire, ne proximæ alteri parti noceas; dum in profundo, & ſanguine ſcatente loco res agitur; ſatis, inquam, perſpicis, quanto difficilius ſit ramum aliquem proximum ſine eo periculo deligare, cum ad illas difficultates tenuitas quoque accedat, quæ, ſi nihil aliud, certe pervidendi, quis de ramis vicinis pluribus ſauciatus ſit, aut ubi ſauciatus, facultatem plurimum minuit. Quæ omnia etſi uti dixi, ita eſſe debere videantur; tamen haud ignarus, nonnunquam ſuccedere poſſe quæ ſperare minus auderes; idcirco reſponſionem meam contraxi, ut *nulla ferme arte* rem conſequi licere, dicerem. Nec me ita reſpondiſſe pœnituit, cum in curationem poſtea incidi vulneris, Jugulari Internæ venæ inflicti, a Cel. Schlichtingio (x) propoſitam, cujus ſpem ut omnes imitari poſſunt, ſic utinam & felicitatem conſequi poſſent.

23. Sed illa in colloquiis. Alterum per litteras quæſitum eſt A. 1735. Juveni viginti quatuor annos nato, bonoque corporis habitu prædito, inflictum quadrangulato acuto pugione vulnus fuerat, quod a colli ſiniſtro latere tribus infra auriculam tranſverſis digitis, oblique tendebat initium verſus Spinalis medullæ. Etſi e vulnere nihil ferme prodibat ſanguinis; tamen illico Juvenis concidit, movendi, & ſentiendi facultate in omnibus quæ infra caput ſunt, partibus adeo deſtitutus, ut domum ferendus fuerit, & in lectulo collocandus, ibique cum inter paucas quas ægre reſpirans, edebat voces, frigere ſe, diceret, igniario æreo vaſe temere femoribus, tibiis, malleolis admoto, exuſtiones, quæ in fœda ulcera degenerarunt, neutiquam ſenſerit. Alvi primum, & veſicæ recrementa non reddebat; poſt aliquot autem dies lotium inſcius, nedum invitus, emittebat. Cum a Medico, Chirurgoque diligenter curaretur; die exacto decimo ſeptimo primum aliquid ſentire cœpit ſiniſtrum corporis latus, vigeſimo autem ſiniſtri utriuſque artus digiti nonnihil moveri, inter eum vero, & trigeſimum diem ſenſim utraque facultas magis, magiſque augeri in ſiniſtro quidem latere. In dexterum autem, id eſt vulneri oppoſitum non niſi trigeſimo ſecundo die redire ſenſus cœpit, tum deinde & motus, ad eundemque modum paulatim augeſcere. Et quanquam ſic ſatis die quadrageſimo corpus univerſum ſenſus, & motus jam erat compos, ſic ſatis, inquam; nondum enim ſtare, nedum incedere licebat; imo etſi VII. Kal. Junii, cum vulnus inflictum fuiſſet poſtridie Kal. Februarii; Juvenis vix e cubiculo egrediebatur, & crure utroque extenuato, & quaſi arefacto, non ſecus ac infans qui ingredi addiſceret, lente, & pedetentim incedebat; tamen & motu, & ſenſu infirmiore etiam tum utebatur dextera parte, quam ſiniſtra. Hujus igitur diſcriminis cum ex me cauſa quæreretur; ponendam videri in medullaribus illis fibris, indicavi, quæ inter dexterum,

(r) Epiſt. 51. n. 21. & *ſeqq.* (ſ) Epiſt. 11. n. 18. 20. (t) Epiſt. 44. n. 7.
(u) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 2. (x) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 29.

rum, ſiniſtrumque latus initii ipſius medullæ Spinalis traductæ (y), læſionis huic lateri ibi quidem illatæ effectus poſſint in oppoſitum corporis latus omnino interdum, alias majori ex parte transferre. Quæ explicatio ut nihil habeat peculiare; quippe aliorum ſubnixa explicationibus hemiplexiæ a vitio oppoſiti cerebri hemiſphærii inductæ; hiſtoria tamen hæc cum oſtendat, quanto etiam inferius eſſe aliquando poſſit vitii ſedes eundem effectum afferentis, minime vulgaris mihi viſa eſt, eoque digna quæ a me tibi inter cætera colli vulnera proponeretur. Jam vero ad Thoracis ipſius vulnera progrediamur.

24. VIR ad claviculam alteram vulneratus ante menſem propemodum fuerat. Et vulneris quidem curatio bene procedere videbatur, cum denique mentis hebitudine, & rigoribus, quibus nequaquam par calor reſpondebat, tentari cœpit. Inter hæc mortui cadaver in Gymnaſium allatum eſt, unde Anatomen, donec magis idonei copia fieret, docere inciperem ante Januarii finem A. 1732. VULNUS in Thoracis cavum non perveniebat. Cum vero oppoſitum vulneri latus jam intra biduum a morte exterius virere, animadvertiſſem, neque intra thoracem cauſa ulla appareret viroris illius; in parietibus quærendum cenſui, deprehenſumque eſt pus inter muſculos & laterum, & dorſi. Sed & alibi abſceſſus erant, ut ad Pyramidales Abdominis muſculos. Nihil tamen puris intra Ventrem, Omenti dumtaxat, & inteſtinorum pars aliqua virebat. Jecur quidem, lien, ventriculus, & veſica æquo erant majora. Sed nullum præterea vitium aut ipſa, aut viſcera alia oſtendebant. Sedes illæ tantummodo quas inter muſculos pus obtinuerat, vitiatæ repertæ ſunt.

25. Ex hac quoque hiſtoria ſatis apparet, pus, in ſanguifera vaſa exceptum, alio transferri. Inter muſculos enim, non claviculæ illi proximos, ſed oppoſitos, aut longe diſſitos quomodo, non per ſanguifera vaſa traductum, ipſum per ſe perveniſſet? Sed longe majoris momenti, id eſt vulnerati cordis Obſervationem proferamus.

26. MEDIOLANENSIS pauper, annos natus ad quadraginta, ſic ſatis toroſus, & ſanus, niſi quod fœda ſcabies artus hic illic deturpabat, bene pranſus, & potus, cum altero ſuæ ſortis rixatus cultro inflictum vulnus accepit duobus infra ſiniſtram mamillam transverſis digitis. Pauco tunc, & poſtea ſanguine prodeunte, per ſe progreſſus eſt ad paſſus ſeptuaginta: tum conſedit, & quæ in prandio ſumpſerat, vomens, ibi intra ſemihoram, aut certe non multo amplius tempus interiit VI. Idus Martii A. 1725. CADAVER in Lyceum illatum, ut Anatome abſolveretur, quam ſecundo loco tunc habet Cl. Joannes Baptiſta Vulpius, ſumma ab utroque noſtrum diligentia perluſtratum eſt. Et plura quidem adnotata ſunt non ad hunc locum ſpectantia, ubi fere quæ minus ſecundum naturam viſa ſunt, ea dumtaxat proferimus. Quæ ut priuſquam de vulnere ſcribam, paucis perſtringam, huc redeunt. In Ventre lien, cætera ſanus, aliquanto major ſecundum omnes dimenſiones fuit, quam juſtæ & quadratæ ſtaturæ hominis, & jecinori videretur convenire. In cujus veſicula quod pauca eſſet bilis, minime ſum miratus qui ſcirem, & vomitum, & copioſum prandium, unde expreſſa eſſet, præceſſiſſe, & ſane ad bilarii ductus oſculum, in eaque vicinia Duodenum inteſtinum flava bile madidum conſpiciebatur. Quod ad Caput attinet, ſanguifera vaſa erant turgida, facile etiam ob diſtendentes aereas bullulas, quarum plurimas paſſim in cerebri vaſis, & ſub Tenui meninge vidimus, extricatas fortaſſe a ſanguine ob tempeſtatis teporem præſertim poſt longam ab interitu moram; ad cranii enim interiora examinanda non niſi decimo tertio die pervenimus: quo tempore, detracto cerebro, cranii cavum animadvertimus multo ad occiput fuiſſe amplius in dexterum latus, quam in ſiniſtrum. Sed Thorax, & vulnus, quæ primis diebus inſpeximus, ad hunc modum ſe habuere. Illius cavum ſiniſtrum multum habuit effuſi ſanguinis, multum pericardium quoque, fluidi quidem, &, qualis in hoc cadavere alibi etiam viſus eſt, magis æquo ſoluti, & fere aquoſioris, an ab epoti humoris copia, qui cito per chylifera vaſa in ſanguifera traducitur? Anguſtiæ tamen, & obliquitas vulneris obſtiterunt, ut opinor, ejuſmodi ſanguini, ne per vulneris externum orificium proflueret. Quo ab orificio viam cultri perſequentes, cognovimus, hunc ab eo quem diximus, loco inter coſtam, & coſtam adactum, oblique ſurſum, & dextrorſum ad mediaſtinum, pericardium, & anterius latus ſiniſtri cordis ventriculi pertundendum, circa medium ferme longitudinis ejuſdem lateris, perveniſſe. Erat quidem in exteriore cordis facie vulnus anguſtum, ſed non minus longum, quam tranſverſus extremus apex minimi digiti; ut aperto a me eo ventriculo, mirarer primum, in facie interiore finem vulneris non apparere, donec ratus quod erat, ab appoſitis carneorum lacertulorum reticulis vulneris foramen obduci, his, ut Epiſtola Anatomica XV. (z) dictum eſt, diligenter amotis, manifeſtum omnibus fuit, vulnus tota parietis craſſitudine, intimaque membrana pertuſa, in cavum ventriculi perveniſſe. In pulmonibus non modo faciem ipſam anteriorem ex nigro variegatam, ſed & ciborum partem deprehendimus, quam, dum hi vomitu rejicerentur, perturbatis in tumultuoſa illa totius corporis agitatione, & deficientium virium languore, inſtrumentorum quæ ad fauces ſunt, opportunis officiis, larynx interceperat; ut illorum portio non exigua, præter illam quæ in bronchiis erat, in ipſo Aſperæ arteriæ trunco ſubſtitiſſet. Qua ex re quoque celeriorem fuiſſe mortem, non dubitavimus, & certe facies vel primis diebus turgens a vaſis ſanguine diſtentis, ſuffocati hominis videbatur.

27. Cordis vulnera quæ ad ventriculum ſiniſtrum perveniant, rarius occurrunt, quam quæ ad dexterum. Ita enim cor poſitum eſt, ut vulneribus quorum pleraque ex adverſo infliguntur, multo minor pars illius, quam hujus, ventriculi, objiciatur. Quod eadem providentia factum cenſeo, qua craſſiores ſanguiferorum vaſorum trunci, ubicunque id licuit, aut profundius poſiti ſunt, aut ad minus patentem injuriis ſedem retracti. Sic Crurales magna ex parte per femina, & per poplitem; ſic Brachiales per id humeri latus feruntur quod thoracem reſpicit, non quod exteriora. Siniſter autem cordis ventriculus is certe eſt, cujus vi ſanguis ad cerebrum, & in omne corpus impellitur; ut ſi ea valde infirmetur, & ejus ventriculi impediatur munus; protinus mori neceſſe ſit: quod vere Galenus (a) pronunciavit fore *præcipue* ſi cordis *ſiniſtræ partis venter fuerit vulneratus*. Nunc ſi cordis tot vulnera memoria repetas, quot in Sepulchreti hac III. Sectione (b) leguntur; minus jam miraberis, longe plura eſſe quæ ad ventriculum attineant dexterum, quo illa quoque duo attinent quæ ſuperius (c) ex Hiſtoria indicavi Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis: ex perpaucis autem quæ intra ſiniſtrum pervenerint, nulla eſſe poſt quæ vitam ad diem, non dico vigeſimum tertium, aut decimum ſextum, aut nonum, aut ſeptimum, ſed ad quartum, aut quinctum homo produxerit, ut non ſemel produxiſſe videbis poſt vulnus perforans ventriculum dexterum. Perforato ſiniſtro, illico mortuum invenies tum quem Diemerbroeckius (d), tum quem Timæus (e) proponit. Horam quidem vixit quem Lucius (f), imo quatuor aut quinque alter, cujus in Sepulchreto mentionem extare, non credo, quem deſcribit Dolæus (g), utrumque cordis utroque ventriculo trajecto. Sed quid hora, aut horæ aliquot ad tot quot diximus, dies? ad ſexdecim nimirum, imo ad tres & viginti, ut certe vidit Fantonus pater; hujus enim illam Obſervationem quæ in Sectione hac (h) legitur, ad ventriculum ſpectare dexterum, ſi forte ob alitur, ad ventriculum ſpectare dexterum, ſi forte ob aliquem typographi errorem dubitas; omnis tibi evelletur ſcrupulus, ſi eandem, ut ſemel, iterumque a Cel. Filio (i) eſt poſtea edita, perlegere volueris. Eſt quidem in Sepulchreti calce, altera parentis Obſervatio (k) in eo qui *vixerat 17. dies*, cum eſſet *cordis ſeptum in baſi vulneratum, vulnere leviter penetrante ſiniſtrum ventriculum, & in dextro finiente*, ſive, ut filius (l) poſtea edidit, *vulnere leviter attingente*, ſive *leviter lædente ſiniſtrum cordis ventriculum, & in dextrum penetrante*; ut facile conjicias, *a tenui & peracuto gladio* per ſeptum oblique adacto, obiter perſtrictum ſiniſtrum, apertum autem, quamvis *parvo foramine* non ſecus atque in illa altera de qua primum dixi, Obſervatione, fuiſſe dexterum. Ne vero in hiſtoria hæreas quæ in eandem hanc Sectionem (m) ex Henrico ab Heer eſt relata, *credens*, quia *baſim cordis ejuſque conum, cum inſigni laceratione tranſverberatum globis* ſclopeti *duobus* offendit, vulnus in ſiniſtrum ventriculum perveniſſe; totam lege, agnoſceſque, in neutrum penetraſſe; neque enim mirantibus quomodo ad ſeptimæ diei finem potuiſſet ægri illius vita produci, ſatisfacere licuiſſe, oſtendendo, ut tunc feciſſe ſe dicit, Majorum dogma, *ſola cordis ſubſtantia læſa, ſi ad ventriculos vulnus non penetret, aliquos dies poſſe ægrum vivere, dum phlegmone ſuperveniente abripiatur*. Nec me quidem fugit, præter variam ſedem, rectitudinem quoque, aut obliquitatem, brevitatem, aut longitudinem, præſertim vero amplitudinem, aut anguſtiam vulneris plurimum facere ad accelerandam mortem, aut retardandam, ut magis, minuſve cor læditur, aut plus, minuſve ſanguinis ex utrolibet ventriculo effundit. Quocirca & hominem hunc quem ipſe diſſecui, aliquanto amplius vitam trahere potuiſſe, exiſti-

(y) Epiſt. Anat. 13. n. 20. (z) n. 61. (a) De Loc. aff. l. 5. 2. (b) Obſ. ſub n. 23. & in Addit. Obſ. 3. (c) n. 4.
(d) Obſ. 23. cit §. 2. (e) Ibid. §. 18. (f) Ib. §. 16. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obſ. 188. (h) Obſ. cit. 23. §. 12.
(i) Patern., Obſ. 33. (k) Obſ. 37. (l) Obſ. 17. (m) Obſ. cit. 23. §. 10.

exiſtimo, niſi ad vulnus ſuffocatio acceſſiſſet (eorum enim quæ cum vulnere cordis junguntur, in illis qui citius intereunt, ut puta in quadam Maucharti (n) Obſervatione, habenda eſt ratio) non tamen quandiu traxit is quem ſupra (o) ex Valſalva deſcripſi, qui dextero pertuſo ventriculo, ad octavum pervenit diem. Colligendum autem hoc diſcrimen videtur ex collatis inter ſe tot illis quas indicavimus, hujus, aut illius ſauciati ventriculi Obſervationibus, niſi obſtet aliquid eorum quæ modo ſunt dicta, aut alia etiam, ut in hoc qui fuit a me diſſectus, impoſita alia aliis, & ſic vulnus operientia lacertulorum reticula; ut in eo quem inſpexit Bartholinus (p), vulneris *labia concidentia*; ut in eo quem Billyus (q), *grumus ſanguinis concreti vulnus cordis obturans*: aut ſi nullus obex ſit, ipſa cordi in ſe contrahendo, &, quod conſequitur, in ſanguine per vulnus extrudendo ſumma infirmitas, quod in memoratis Fantoni hiſtoriis crebræ animi defectiones, aut ſanguinis effluentis copia indicant. Quas fortaſſe ob cauſas, ex parte ſaltem, non ante ſextum interiit diem is adoleſcens, cujus dexterum cordis ventriculum ſauciaverat culter, vulnere ſex lineas Pariſienſes æquante, ſecundum horizontem inflicto, pollicum trium a mucrone intervallo, & ab externo pariete ad oppoſitum perveniente. Magna fuerat ſanguinis profuſio, magna, præter leviores animi defectiones, nec una ſyncope, tribus autem poſtremis diebus nulli ferme amplius pulſus, qui ſecundo, & tertio die cum vehementis febre viguerant, quæ cum aliis ab initio ad finem uſque diligentius ſane adnotatis, quam in pleriſque vulnerati cordis Obſervationibus legiſſe meminerim, videre poteris ab Auditore olim meo Stephano Gaſpareno (r) Medico, & Chirurgo Feltrienſium Spectato, preſſe quidem, at perſpicue deſcripta. Hactenus expoſita cum recenſerem, eximius allatus fuerat Archiatri Illuſtris Senacii de Corde Tractatus, cujus illud caput (ſ) quod de Vulneribus Cordis inſcribitur, cum perlegerem, nihil quod ad theoriam, ad Obſervationum utilem inter ſe collationem, ad ſigna, & ad ipſam quoad licet, curationem pertineret, deſiderari poſſe, vidi. Quamobrem tibi auctor ſum, ut totum, nec ſemel verſes. In Obſervationes enim ſimul incides quarum nonnullis ipſe carebam, & in eas præcipue, quas indicat, proprias, interque eaſque præſertim quæ illuc attinent, ut confirmet, poſſe vulnera in ventriculos pervenire, nec magnam tamen contingere ſanguinis effuſionem, ſive quia grumo ſanguinis occluſum profundum vulnus invenit, ſive quia vulnere ipſo irritatæ fibræ ita ſe contrahant, ut ſanguini exitum intercludant, ſive quod vulnus obliquum ſit; exemplum autem ſingulare profert magnæ obliquitatis; vulnus enim vidit in quo gladius per ſubſtantiam cordis a mucrone ad baſim trajectus fuerat. Cujuſmodi genus obſtaculi etſi in ventriculi dextri vulneribus ob parietis tenuitatem minus facile fieri poſſe admonet; non negat tamen, ſanguinis effuſionem ex ventriculo hoc quoque interdum eſſe non ita magnam. Utrolibet autem ex ventriculo ſi hæmorrhagia haud tanta ſit, ut celeriter per ſe occidat; magnum tamen poſtea ex accedente inflammatione, & niſi hæc diſcutiatur, ex non modica ſuppuratione inſtare periculum. Sed hæc malim per te videas, quam ex me intelligas.

28. Ex vulnere quoque ſanguiferi majoris vaſis ex iis maxime quæ thorace concluduntur, arterioſi præſertim, celerrime plurimum ſanguinem effundi, hominemque interimi, niſi & ratione manifeſtum, & crebris eſſet ſauciatorum diſſectionibus comprobatum, Obſervatio oſtendere poſſet, quam Sepulchreto addes, Jo. Andreæ Uſenbenzii (t). Et tunc quidem facile Profectori licet, unde ſanguis prodierit, demonſtrare. Contra, ſi læſum vas tenue ſit, ſanguis lente exiens, occidere aucta paulatim, ſed aſſidue, ſui copia hominem poterit; at vix, imo interdum, niſi tempus injectionis ope inquirendi datum ſit, ne vix quidem unde exierit, invenitur, velut in viro, cujus altera thoracis cavea ex vulnere conſpecta eſt plurimo ſanguine referta. Sed unde hic effluxiſſet, obſcurum adeo fuit, ut ne Mediaviæ quidem noſtri mihi perſpecta diligentia potuerit inveniri. Hiſtoriam minime alioquin contemnendam, ut ipſe mihi narravit eodem ſectionis die, qui fuit Kalendis Maji A. 1742., ſic tecum protinus communicabo.

29. COQUUS hic erat ex Gallia, quem is quocum forte rixabatur, diſtricto enſe, obliquo a dextris ſiniſtrorſum ictu, ſauciaverat. Et vulnus quidem manifeſtum erat circa latus dexterum medii fere ſterni: num vero in thoracis cavum perveniret, neque ſpecillo, neque arte ulla alia dignoſci poterat. Tuſſis, & ſputa, ſanguine interdum hic illic infecta, certi nihil ſignificare in homine poterant, a longo jam tempore tuſſi, & cinereis, ac ſanguinolentis ſputis, cum ſpirandi difficultate obnoxio. Hæc tamen facta erat nunc multo major, febremque habebat adjunctam cum magna pulſuum frequentia, duritie, impetu, ſine ulla tamen intermiſſione, aut inæqualitate. Poſtremo quoque vitæ die, qui ab inflicto vulnere quartus fuit, etſi pulſus facti erant peſſimi; æger tamen & ſupinus, & in utrum liberet latus cubare perrexit; quin etiam in lectulo ſedens, epiſtolam ſcripſit: neque unquam de cordis angore, aut dolore ullo conqueſtus eſt. MORTUI vulnus rimando, una quidem ex iis quæ cum ſterno committuntur, coſtarum cartilago inciſa ad ſuæ altitudinis uſque medium reperta eſt; ſed reliquum enſis iter perſpicue deprehendi non potuit. Sic enim thoracis cava ſe habuere. Dexterum nihil niſi pulmonem continebat, ad pleuram undique annexum, flaccidum, ſubnigrum, peſſime conſtitutum, ſine ulla tamen duritie. Cavum autem ſiniſtrum fluidi ſanguinis pleniſſimum fuit, in quo pulmo, undique ſolutus, & ſanus, natabat. Sterni interior facies ſiniſtro in latere ſugillationem quidem aliquam, ſed inciſionis nullum prorſus habebat veſtigium, quod neque ullo in vaſe, neque in pulmone deprehendi potuit. Pericardium, quod a dextris craſſius factum, ſui parte aliqua cordi videbatur adhæſiſſe, pus flavum, mucoſum, non multum continebat. Cordis exterior facies inæqualis, & quaſi corroſa. In ventriculis non ſanguis, ſed polypoſæ concretiones fuere. Subſtantia autem cordis laxa adeo, & flaccida erat, ut tametſi circa baſim ventriculi dexteri, ubi pars quædam exigua mucoſi illius puris exterius adhærebat, viſa ſit foramen habere, facillimeque ſpecillum admiſerit, dubium tamen fuerit, num foramen antea eſſet, an ob laxitatem ipſum ſibi ſpecillum feciſſet. Sic veteres thoracis morbi, ut vivente homine, Medicos, ita mortuo, Anatomicos ſuſpenſos tenuere.

30. Enſem in ſiniſtram thoracis caveam perveniſſe, & vas aliquod ſanguiferum vulneraſſe, effuſi in eam ſanguinis copia oſtendit, tametſi quodnam illud vas fuerit, incertum eſt. Cum ea autem caveæ utriuſque, & cordis, ac pericardii conſtitutione quomodo illa eſſe, aut abeſſe poſſent quæ ex hiſtoria certiſſime conſtat fuiſſe, aut abfuiſſe, quanto difficilius eſt intellectu, tanto magis hujus memoria Obſervationis eſt retinenda ut fieri interdum quæ minus conſueta ſunt, non ignorantes, ſignorum præſentiæ, aut abſentiæ multum quidem plerumque, ſed non ſemper omnia tribuamus.

31. De Thoracis Vulneribus hactenus: de quibus memorabilem ob levia ſigna graviſſimi eorum effectus hiſtoriam leges Jo. Hadriani Slevogtii (u). Nunc Ictuum, & Compreſſionum quæ ſine vulnere Thoraci accidunt, nonnullas Obſervationes addituri, ab illa initium ducemus quæ nobiſcum olim fuit ab Ignatio Pedratto, Cremonenſi Medico, quem tibi alias (x) laudavimus, communicata. Tu cum altera conferre poteris, ab Slevogtio eodem (y) propoſita.

32. VIR ex equo labitur. Jacentis pectus equus percutit altero pede. Nulla inde exterior læſionis nota: ſed difficultas ſpirandi tanta, ut neque ſanguinis miſſionibus, neque datis, impoſitiſve opportunis remediis conſequi potuerint Medici, ne intra decimum quinctum ab ictu diem mors ingrueret. COSTA nulla in diſſecto inventa eſt quæ fracta eſſet; ſed inter coſtas, & pleuram non parvus tumor quaſi ex putrido ſanguine congeſto, cum labe reſpondentis pulmonis.

33. PUER ruſticus annos natus ad decem, humi jacebat, cum rotæ carri ſuper thoracem traductæ ſunt neſcio quo poſitu jacentis. Hoc ſcio, intra horæ dimidium exſpiraſſe, Bononiæ autumno A. 1706. CADAVERIS cum partes quaſdam, ſecundum naturam ſe habentes, Anatomes ſtudio perluſtrarem, in Thorace effuſum ſanguinem, & coſtas aliquas a ſiniſtris depreſſas, & fractas; a dextris autem pulmonis inferiorem lobum a tergo diſruptum, id eſt magno ſecundum longitudinem, profundoque hiatu apertum offendi; in corde vix aliquid ſanguinis; nullam autem polypoſam concretionem.

34. Poſt ea quæ ſuperioribus Epiſtolis ſcripta ſunt de magnis intra caput, exterius integrum, ex ictuum vi repertis læſionibus, hiſque interdum in oppoſita ictibus parte; non magnopere, opinor, expectas, ut has duas explicem Obſervationes. Secundæ tamen accedere cauſam vides a repentina compreſſione, viſcus aeris, & ſanguinis plenum arctante, & ad oppoſitas coſtas urgente. Ad primam autem illa videbis attinere quæ de ruptis, integro abdomine,

(n) 9. Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 18. (o) n. 3. (p) Sect. hac, Obſ. cit. 23. §. 15. (q) in Addit. ad hanc Sect. Obſ. 3. in Schol.
(r) Oſſerv. Med. Chir. 9. (ſ) l. 4. ch. 6. (t) Eph N. C. Cent. 7. Obſ. 58.
(u) Diſſert. inſcr. Vomicæ Pulmon. & cæt. Exempla §. 61. (x) Epiſt. 21. n. 43. (y) Diſſert. modo cit. §. 21.

mine, ventris Partibus interioribus alio loco (z) proponentur. Hic potius juvat quasdam alias, quæ a te Sepulchreto addi possint, historias commemorare, ad thoracis ictus, & compressiones, de quibus agimus, attinentes. Missa igitur suspicione Gahrliepii (a) de ossibus inter pleuram, & tunicam pulmonum ad juncturam costarum genitis, quasi prima eorum causa fuisset olim pectoris ad solum vehementissima allisio; lege apud Bohnium (b) de illo Sene adeo violenter ad scamnum alliso, ut costis quinque *transversim* fractis, intra *nycthemerum* suffocatus obierit. Alterum quoque idem Auctor (c) dissecuit multo citius mortuum, quia præter costas multo plures confractas, nonnullasque luxatas, ex disruptis Intercostalibus vasis, & altera ex Internis arteriis Mammariis effusus intra thoracem sanguis suffocationem acceleraverat. Hic autem currus onusti rotis fuerat subactus. Suffocatio pariter, sed inopinato, & die morbi undecimo, hominem sustulit quem prostratum equi pedes calcaverant, rota autem onusti cursus, per dorsum traducta, compresserat. In hoc, præter alia, tres costas fractas, & quarundam cartilagines plane disruptas conspexit Theodorus Zuingerus (d). Meryus (e) autem Senis, cui pectus rotæ presserant transeuntis rhedæ, fractas costas invenit duas, emphysematis tumore primum ad fracturæ sedem incipiente, &, cum respirationis difficultate, deinceps per ambitum ferme totum corporis augescente, donec quarto die mors ingruit; ut mirari non oporteat quod Agricola (f) cujus lateri a fugiente equo tota aratri moles sic incussa fuerat, ut costam frangeret, cum emphysema accessisset, quotiescunque aerem inspirabat, *in effractæ costæ regione protuberaret tumor magnitudine ovi gallinacei*, mox in exspiratione retrocedens. Sed hic, ut robustus, & juvenis, & alio modo curatus, ac Senex ille, servatus est. Pene omiseram historiam mirabiliorem, & ad ea quæ supra de cordis vulneribus scripta sunt, ferme attinentem. Christiani Vateri (g) est qui Fœminæ, a præterlabente curru in pectore graviter percussæ, eoque ipso die extinctæ, cum deprehendisset costas superiores prope sternum, una cum clavicula, a sinistris fractas, etsi minus erant introrsum flexæ, multoque minus pericardium læserant; tamen intra hoc, integrum, & sanguine effuso distentum, cordis ventriculum invenit dexterum non procul a mucrone *ultra longitudinem unguis ruptum*. Quam Observationem cum ea conjunges, quæ ex Regio Chirurgo Boirello in Sepulchretum (h) est relata, nempe Viri tertia aut quarta hora mortui postquam glans plumbea, e *sclopeto* emissa, pectus subierat, quæ etsi citra pericardium substiterat, tamen intra hoc, prorsus illæsum, sanguine autem oppletum, cordis vulnus repertum est pariter in ventriculi dexteri parte inferiore. Quibus in historiis duabus minus te esse miraturum, credo, quod vulnus seu ruptio ejus ventriculi tam citam mortem attulerit, si animadverteris, ex illæso pericardio minime sanguinem, ut in cæteris cordis vulneribus, exire potuisse, illicque igitur coacervatum constipatumque id effecisse quod, propter internam causam in pericardii integri cavum effusus, potest, ut alibi (i) est indicatum, efficere. Quod vero cor, pericardio illæso, ruptum sit, causam quidem Boirellus se proxime indicaturum, promiserat, cum suam edidit Observationem (k). Sed num præstiterit invenire non potui. Vaterus autem quid cogitaret, in calce ejus Observationis, videbis. Mihi quidem, aliorum cogitata non improbanti, sane ubi de corde, aut arteriis agitur, ab ictu corporis a quo non attingantur, disruptis, addendum videtur id quod Lancisius (l) in arteriis ab simili ictu infirmatis non dubitabat esse attendendum, nimirum an forte percussio eo temporis puncto contigerit, quo dilatabantur; tunc enim ab ictu non recedentes, imo illi occurrentes, & contra nitentes, suæ ipsæmet augent læsionis causam. Quanto autem paries, per se tenuis, dexteri cordis ventriculi, cum dilatatur, tenuior fit, tanto erit noxæ a percussione opportunior. Quod si addas sanguinis in quibusdam corporibus majorem copiam; tanto magis eum parietem & dilatatum intelliges, & extenuatum, & subitæ, vehementissimæque percussionis vi non difficillime rumpendum. Nec tamen eam dumtaxat Lancisii animadversionem satis esse, credo, ut rationem assequamur qua factum illud sit, quod a se visum, cum Salsubii esset, Valsalvæ, & mihi asseverabat Jacobus Cicogninus in R. Taurinensi Aula primum Consiliarius, & Medicus, deinde in hoc Gymnasio Collega noster, dum viveret, Ornatissimus.

35. SENEX aliena in sylva ligna cædens, ab sylvæ domino in medio furto deprehenditur. Hic maledictis, & minis resistentem prius increpat, tum denique fugientis dorsum semel, haud amplius, fuste percutit. Percussus post duos tresve passus mortuus concidit. ARTERIA Magna, licet vertebræ, costæque essent integræ, atque illæsæ, rupta in transversum, & discissa reperta est.

36. Quod superius (m) de eadem arteria dixi, cum post casum ex altissimo loco se Valsalvæ pertusam obtulit intra pericardium, idem tanto magis hic dicam, necesse est, ubi in transversum occurrit disrupta. Senex erat percussus; in senibus autem quoties, & quantum erosam intus arteriam illam viderimus, nostræ ad te Epistolæ satis ostendunt. Si forte jam disruptioni per se proxima erat cum vertebras ad quas adhæret, vehemens ictus concussit; non ita a veri similitudine alienum videbitur, potuisse perrumpi, præsertim cum ob varios deprehensi, irati, in fugam acti senis affectus simul abnormes contractiones arteriam quibusdam locis arctarent, simul rixa, & fugiendi conatus celerius sanguinem, & vehementius in ipsam urgerent; ut omittam a duobus ejusmodi ictibus (quos hypochondria tamen exceperant) Samuelem Grassium, ut in Sepulchreto etiam (n) leges, præter lienem, & venam Cavam, ipsam quoque arteriam Magnam in Juvene discerptam vidisse. In Bajulo autem de quo mox dicam, tum repentinæ mortis, tum eorum quæ in mortuo fracta reperta sunt, causæ fuerunt per se omnibus evidentissimæ, neque ad thoracem dumtaxat, sed ad caput etiam spectantes non secus ac in Viro, & Juvene quos Litteris superioribus (o) descripsi, ut Observationem hanc, quæ ibi quoque proponi potuisset, non alia ferme ratione huc distulerim, nisi ne tum forte prolixior essem.

37. BAJULUS, vir subpinguis, & lacertosus, cum valeret optime, & nescio quid in prælto tecto curaret, inde in stratam silicibus viam præceps ruens, illico mortuus est, cum mense Januario A. 1725. tempus instaret quo solemnis in Theatro Anatome haberi hic solet. CADAVER igitur Gymnasio concessum est, & a nobis eo diligentius perfectum, quo ad eam rem erat in plerisque magis idoneum. Sed quæ secundum naturæ consuetudinem fuerunt, in aliud tempus, si pauca excipias, servantes, cætera nunc memorabimus, nec tamen omnia; cum aliqua ex his attigerimus alias ad te scribentes, ut mox suo quodque loco indicabitur. Ventre aperto, aliquem Tenuium intestinorum tractum totum invenimus lividum: & cum a morte necdum exactæ essent horæ viginti duæ, chylifera vascula transpeximus sub extima tunica ejus intestinorum illorum partis quæ ventriculo propior erat, cibis distento; quamobrem bilem in sua cysti paucam animadvertimus. Quibus autem pylori annulo prominentiæ insiderent, Epistola scriptum est XXIX. (p) sicuti XLIII. (q) quomodo urethra se haberet, est indicatum. Truncus Magnæ arteriæ tota ea parte qua ad ventrem pertinet, hic illic initia ostendebat interius futuri ossis; interius autem, & exterius inspectus, pro una tres ex se nascentes Cœliacas, quarum una exilis, duæ non parvæ, omnes inter se proximæ. Thorax costas fractas habuit septemdecim. Sinister pulmo cum pleura cohærebat. Vena Cava Superior in ipso fine a facie quidem interiore leviter quasi erosa apparebat; arteria autem Magna, ipsa quoque interius, haud procul a corde, ad non brevem tractum reticulata ex crassis, albisque fibris: præterea ad curvaturam intus pariter induruerat in squamam osseam. Cranium denique ad occiput, & sincipitis posteriora, in fragmenta disrumptum erat.

38. Si præcipuam subitæ mortis causam attendere voluissem; proponenda fuerat historia hæc Epistola superiore; vides enim ex cranii in fragmenta comminutione, eaque ad occiput, quanta esse concussio debuerit non cerebri modo, verum etiam cerebelli. Sed ego tum ob eam quam ante dixi, rationem, tum ob tantum fractarum costarum numerum huc malui differre. Ex illa Epistola exempla habes in quibus costas quoque, sed multo pauciores, quin & vertebras aliquot dorsi fractas conspeximus. Itaque non ea tantummodo, sed & illud hic prætermittimus quod tibi descriptum est alias (r) Lanarii vulnus, scapulæ inflictum, hoc unum ex Anatome addentes, in ejus partis vulneribus cavendum esse, ne superior ejusdem lateris artus agitetur; hujus enim motus obstat, ne illa facile ad cicatricem perducantur.

39. Priusquam Epistola proxima de vulneribus scribamus quæ

(z) Epist. 54. n. 14. & seqq. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 43. (b) De Renunc. Vuln. Sect. 1.
(c) Ibid. (d) Dec. modo cit. 3. A. 5. & 6. Obs. 277. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 4.
(f) Act. C. N. Tom. 5. Obs. 51. (g) Dec. 3. cit. A. 9. & 10. Obs. 104. (h) in Addit. ad Sect. hanc 3. Obs. 1.
(i) Epist. 26. n. 18. (k) Zodiac. Med. Hall. A. 2. M. Jul. Obs. 20. (l) De Aneur. L. 2. c. 2. Propos. 21. cum Schol.
(m) n. 8. (n) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 31. (o) n. 34. & 35. (p) n. 17. (q) n. 9. (r) Epist. 16. n. 28.

quæ ad Ventrem attinent, non est hic vulnus omittendum quod simul ad ventrem, simul ad thoracem pertinebat, præsertim cum in thorace de quo hic loquimur, inciperet, in eodemque desineret.

40. SARTOR annos natus viginti, ob fortuitam nullius momenti causam ab alienigena vulneratus est ancipiti, neque angusto cultro ad imam partem lateris dexteri, ne quid sceleri deesset, VIII. Kal. Aprilis A. 1742. quo nimirum die Resurrectio Servatoris nostri celebrabatur. Ab accepto vulnere non cecidit. Sed continuo in Nosocomium quod longiuscule inde aberat, delatus, in via vomuit, alvique, & vesicæ excrementa emisit: illucque pervenit toto jam corpore frigidus, sine viribus, sine pulsibus, aut his obscurissimis, vix ut paucas pias voces proferre posset. Cum sanguinis exigua copia proflueret, vulnusque propterea dilatarent, nihil sentire se, ostendit. Itaque post horam, aut paulo amplius, ab inflicto vulnere, sine spirandi difficultate, ullaque sanguinis per os ejectione, mortuus est.

CADAVER ibidem VI. Kalendas, & sex insequentibus diebus accurate persecuimus, quippe nostris aptissimum studiis & magnitudine, & habitu, quem nec pinguem posses dicere, nec macilentum. Hic tantummodo quæ ad vulnus spectant, & si quid aliud occurrit præter expectationem, adnotabimus. Abdomine, quod neque tumidum, neque tensum erat, & tantam continebat tamen, quantam dicemus, sanguinis copiam, inciso, & diducto, leviter cruenta omnium viscerum superficies apparuit. Quorum animadversis sedibus, & in his omenti, quod a dextris oblique ad ventris medium descenderet, a sinistris sursum retractum erat, & revolutum, ut ventriculum operiret; continuo ad vulneris examen perreximus. Culter nonam inter, & decimam costam imum dexteræ Thoracis caveæ latus subierat: mox pertusa, costis illis vicina, diaphragmatis parte carnea, proximum jecoris ipsum latus transfixerat, ingrediens per faciem convexam aliquo ab infima crepidine intervallo, fissura duos circiter transversos digitos longa, paulo autem minori per cavum faciem egrediens; ut tota cultri per jecur via non longior esset duobus ferme transversis digitis. Egrediens autem transverberaverat renem dexterum aliquo ab summa parte intervallo, a facie anteriore ad posteriorem transeundo oblique pariter, ut in jecinore, quasi dimidio minori quam in hoc, fissuræ longitudine. Denique iterum diaphragma pervaserat, & per hujus carnem quæ est pone renem, infimum prorsus thoracis cavum adierat, & postquam ad latus duodecimæ dorsi vertebræ Intercostalis nervi truncum, & venæ sine pari quandam propaginem læserat, subiens musculos proximos qui ad Spinæ latus feruntur, eosque ad transversi pollicis profunditatem, post tot alias Partes uno ictu trajectas, novissimos omnium convulneraverat. Itaque etsi neque in musculis Intercostalibus, neque in diaphragmate, neque in jecinore, neque in rene, neque in Spinæ latere, neque in iis quos postremo indicavi, musculis, vas aliquod majus sauciaverat; tot tamen ex minoribus inciderat, ut intra tam breve tempus quo superstes vita fuit, non minor copia sanguinis effusa videretur, quam si Emulgentia vasa, aut vena Portarum, vel potius ipse Cavæ truncus, quæ illæsa invenimus omnia, fuissent vulnerata. Sublatis enim manu intestinis, tantum nigri sanguinis sub ipsis, & multo magis intra pelvim conspectum est, quantum plerisque eorum qui aderant, viginti saltem libras æquare videretur: quanquam cum sic fluidus esset, ut pauci omnino grumi in eo possent animadverti, neque usquam in universi cadaveris confectione polyposi quidquam in vasis, aut corde ipso conspectum sit; veri simile est, post mortem quoque ex incisis vasis defluere perrexisse, & effusi ante mortem, copiam auxisse. Certe elapso quarto ab interitu die, ex ipso vulneris fine quem ad Spinæ latus descripsimus, sanguinem etiamtum prodire, conspeximus. Num autem illinc per transfixum diaphragma in ventrem descenderit, an contra ex ventre in supini cadaveris thoracem pars sanguinis ascenderit, incertum est. Illud certum, cum priusquam thorax aperiretur, ventris visceribus amotis, exhaustoque sanguine, diaphragma inspectaremus, sanguinem ex ultimo hujus vulnere prodiisse, tum manu ad eam diaphragmatis partem appressa, fluctuare aliquid supra eum locum perceptum esse, & rugitum quendam & sonum, qualis a conclusis intra intestina flatibus solet, auditum, & aperto denique thorace aliquam in hoc repertam ab eo latere sanguinis copiam, eumque pulmonem sursum, nec mediocriter, retractum. Erat enim is a pleura undique solutus; cum sinister anterius, & ad latus, præsertim vero posterius, ad illam annecteretur. Præter hæc neque in thorace, neque in ventre quidquam dignum fuit quod hic adnotetur. Frustra enim propter vulneratum renem, in vesica quæsitum est, num cruenti aliquid haberet; nam pauxillum, quod in ea contracta restabat, lotii incruentum fuit. Quid vero in tunica alterius testis Albuginea animadverterim, alibi (s) indicatum est. Ex iis autem quæ in Capitis dissectione conspexi, hæc minime sunt prætereunda, Vertebralem arteriam dexteram, intra cranium saltem, quadruplo fuisse, quam sinistra, latiorem: & in Tenui meninge non exterius solum, sed & qua Laterales cerebri ventriculos convestit, fuisse vasa non minori sanguinis copia distenta, quam si homo ex phrenitide obiisset. Sic etiam in iis ventriculis, quorum singuli aquæ limpidæ cochleare circiter habuere, Choroides plexus ex subatro rubebant. Sic quacunque medullaris incidebatur substantia, sanguineæ passim existebant guttulæ: quas si abstergeres, cerebrumque comprimeres, continuo aliæ erumpebant latiores; mirum in tanta sanguinis in ventrem effusione, nisi ob læsum Intercostalis nervi truncum convulsivas quasdam contractiones excitatas esse, putemus quæ sanguini ex cranio reditum intercluderent. Quibus contractionibus vomitum quoque possis tribuere; quanquam in rene, & septo Transverso vulneratis causarum fortasse satis habes, unde vomitum extitisse, credas.

41. Sed utcumque hæc fuerint; illud præcipue ex Observatione proposita, aliisque similibus colliges, si qui Chirurgi Anatomen forte minus calleant, in gravissimos posse errores prolabi, vulnera quæ inter costas subeant, ad thoracem dumtaxat pertinere, existimantes. Nimirum fornicati diaphragmatis ignoratione decepti, supremamque propterea ventris partem inter costas excipi, nunquam animadvertentes, hujus quoque viscera iis vulneribus lædi simul posse, ne suspicantur quidem. Tanto autem magis id augetur periculum, siqua causa in ventre sit quæ sursum magis diaphragma compellat, sive hæc sit, ut in obesa muliere (t) commemoravimus, pinguedinis copia, sive flatuum, sive aquæ, sive etiam moles distenti uteri, aut alterius visceris, ut puta hepatis, a quo vel secundum naturam haud raro altius attolli diaphragmatis partem dexteram, alibi (u) admonuimus. Periculum autem majus est, si non stanti, sed jacenti fuerit vulnus inflictum. Neque ita raro istiusmodi occurrunt vulnera, ut quatuor saltem exemplorum non meminerim, quæ Sepulchreto possis inserere, præter unum Glissonii (x), quod ab iis qui Sepulchretum confecerunt, & adauxerunt, omnino inseri debuisset. Primum est Maucharti (y), illius quod supra (z) ex Valsalva produxi, in eo simile quod sanguis quantum e thorace exhauriebatur, tantum per diaphragmatis vulnus continuo illuc influebat ex ventre. Alterum Goetzii (a) est. Tertium Cel. Heisteri (b). Krameri (c) autem est quartum. Et in his quidem omnibus vulnus e thorace, quem primum subierat, per diaphragma in ventrem descendens, jecur perforaverat. Porro ob eandem quæ dicta est, conformationem, positionemve diaphragmatis, & in posteriora declivitatem, etiam fit, ut si vulnera supremæ abdominis parti imposita, longius pergant, non ventris solummodo viscera, sed & thoracis simul cum diaphragmate saucientur. Verum ejusmodi vulnera a nobis, qui locum hic unde incipiunt, attendimus, inter ea quæ ad proximas Litteras attinent, referenda esse, vides. Eas igitur quam primum expectabis, & Valebis.

(s) Epist. 43. n. 30 (t) Epist. 27. n. 2. (u) Epist. Anat. 1. n. 13. (x) Anat. Hep. c. 9. in fin.
(y) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 19. (z) n. 3. (a) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 181.
(b) Dissert. de Medicinæ Utilit. in Jurisprudent. n. 61. & seqq. (c) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 27. n. 1. ad cap. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIV.

Agitur de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.

PECTORIS, & Dorsi Vulneribus, ictibusque propositis, proximum est ut quæ ad Ventrem, Lumbosque attinent, proponamus, additis; ne præter hæc, alia supersint; iis etiam quæ ad Artus spectant tum Superiores, tum Inferiores. Ex Valsalva igitur has primum accipe Observationes.

2. JUVENIS duorum & viginti annorum a vacca impetitur, & cornu circa alterum inguen sauciatur. Febricitat: sensimque facies, & reliquum corpus tumere incipiunt, tumore tamen ad verum œdema non referendo. Nihil præterea quod memorabile sit, occurrit, nisi tandem circa diem decimum septimum. Tunc enim difficultas spirandi accedit, cum dolore quodam, & impedimento ad fauces, quod ægro boli instar esse videtur, a quo si possit liberari, cætera omnino sanum se fore, affirmat. Tamen aliquoties ab assidentibus tremores universi corporis animadvertuntur, ejusdemque tumor, interea auctus, perstat. Tandem circa diem ab accepto vulnere vigesimum secundum mors ingruit. IN CADAVERE vulnus penitus examinatum, incipiebat prope Spermaticorum vasorum per musculos Abdominis transitum, pergebatque inter Rectum musculum, & tendines Obliquorum ubi concreti sanguinis inventa est copia. Sed in ventris cavum non perveniebat. In hoc multum aere distenta intestina, multumque erat stagnantis seri. Quod pariter & in Thorace stagnabat. Cæterum hujus, & Ventris integerrima erant viscera. Quin passim musculi naturalem suam servabant soliditatem.

3. Si tumor quo istius Juvenis corpus distendebatur, aliquid forte habebat unde ad emphysema spectaret; intelligi hinc posset, emphysema non a vulneribus dumtaxat oriri quæ in thoracis cavum, aut in Asperam arteriam pertineant. Sic etiam Bartholinus, ut in hac habes III. Sectione (*a*) libri III. Sepulchreti, cum emphysema non faciem solum, sed universum corpus occupasset; vulnus tamen invenire non potuit profundum, nedum quod ullam interiorem læderet partem. De dolore autem, & impedimento illo ad fauces, memineris alias (*b*) a nobis injectam esse mentionem non modo ex Valsalvæ, sed ex Wepferi etiam Observationibus: quibus addere alias poteris Eberhardi Gockelii (*c*), Eliæ Camerarii (*d*), & Mauritii Reverhorstii (*e*). Eas omnes si inspicias; videbis, id impedimentum a vulneribus præsertim obortum, & sæpe quidem earum partium prope quas iste Juvenis sauciatus fuerat, prænuncium fuisse convulsionum, quas sub tremorum specie hic quoque vides accessisse. Eodemque fortasse attinuit tum intestinorum distentio, tum per remoratum sanguinis, aut lymphæ motum, seri in ventrem, & in thoracem effusio.

4. VIR annos natus quadraginta, plumbeis e sclopo cominus ejaculatis frustulis ad dexteri ossis ilium marginem vulneratur. Nulla primum apparent symptomata. Nonnullis autem post diebus, febris cum maximo rigore invadit, & quotidie recurrit, donec circa diem decimum quartum, cum triduo ultimo anhelus fuisset, æger moritur, non sine vulneratorum intestinorum suspicione propterea quod ex vulnere materia prodierat ferme similis alvi recrementis. VULNUS tamen in Ventris caveam non pervenerat, hujusque erant omnia illæsa viscera. Scatebat vulnus plumbeis frustulis, quæ marginem ejus quod diximus, ossis minutim perfregerant.

5. Etsi Valsalva huic Observationi illud addidit, ex simili vulnere in eadem parte hominem alterum ab se visum esse mortuum, sine ulla alia quæ attendenda esset, læsione, & tu quorum musculorum tendines illinc oriantur, aut illuc desinant, minime ignoras; ne tamen existimes, id esse perpetuum, Observatio faciat Meekrenii, quæ vel in Sepulchreti ista Sectione (*f*) legitur. *Spina* enim, *sive appendice ossium Ilii a globo* exploso *in varias partes diffracta*, homo non modo *per XII.* ut in Sepulchreto est, sed *per* 14. *septimanas vixit*, ne tunc quidem, ut videtur, moriturus, nisi globus alia læsisset, gravisque animi subitus affectus novissime accessisset.

6. JUVENIS annos nati viginti tres abdomen sauciatur intervallo digitorum transversorum quatuor infra umbilicum. Consequitur vomitus. Ex vulnere exit omenti portio, quæ intra aliquot dies adeo colore, & habitu mutata erat, ut compactam carnem referret. Brevi post vulnus inflictum tempore accedit diarrhœa. Interea abdomen naturalem servat constitutionem, si partem superiorem, ventriculo respondentem, excipias, quæ leviter intumescit. His deinde comites se addunt spirandi difficultas, & tussis creberrima cum purulentæ materiæ expectoratione, & molestissimo in dextera thoracis parte dolore. Quibus excruciatur æger tandem moritur. VENTER reclusus nullam primo aspectu ostendit læsionem. Sed mox quærendo purulenta invenitur materia, quæ a dextris inter mesenterii, & peritonæi membranas, non secus ac si in folliculo contineretur, stagnabat. Hæc ab imo ventris usque ad diaphragma sub jecinore se extendebat. Thoracis quoque respondens cavea dextera non idem modo pus habebat, sed ipso adeo replebatur, ut vix cultro, ad sternum exscindendum, in eam caveam adacto, pus cum impetu prosiluerit. Eo in pure contractus erat pulmo, colore ad atrum vergens. Crassior autem sanies erat circa dexteram diaphragmatis appendicem; ut circa hanc pus ex ventre in thoracem, quasi per colum, trajectum esse videretur, cum tanta ejus copia ad hanc regionem superius, atque inferius stagnaret; nullus autem transitus sub sensum caderet manifesto. Eadem effusæ materiæ copia, teterrimo cum fœtore conjuncta, cum id diligentius inquirere prohibuit, tum illud quoque, unde tantum provenisset puris, num forte ex laceratis nonnullis mesenterii glandulis, vasisque chyliferis, quando nulla intestinornm, aut alius partis læsio potuerat inveniri.

7. Cum ipse qui viventem Juvenem viderat, & mortuum secuit, Valsalva fieri potuisse, credat, ut vulnus ad mesenterium pervenerit, intestinis videlicet ferri mucronem sua lubricitate declinantibus, ut in nonnullis transverberatis, & sine gravibus symptomatibus brevi feliciterque sanatis, quorum aliquem in hoc Nosocomio etiam vidimus, factum fuerit, necesse est; nihil quidem prohibet intelligere, unde primum pus prodire cœperit.

Qua autem via e ventre in thoracem transierit, incertum est. In homine enim etiam supino, nedum ob spirandi additam difficultatem sic cubante, ut thorax altior sit aliquanto saltem, quam venter, pus ex hujus posteriore parte in illum trajici sic posse, ut tanto majori copia ibi, quam in ventre, congeratur, non ita facile est intellectu. Nec magis facile est, si forte exceptum in alveum sanguinis, traduci postea in thoracem, conjicias: cur enim in idem hujus latus quod respondet, proximumque est lateri quod in ventre obsidet, potius quam in alterum, vel in utrumque, aut in aliam corporis partem? Ponenda igitur quædam precario sunt. At hoc ipso incertam, ut dixi, rem esse, patet. Quod vero ad tantam attinet puris copiam; aut inde repetas licet, unde Valsalva, ex multaque mesenterii pinguedine, aut cogites, tanto plus puris a pure ipso fieri, quanto acrius est, ut creberrima ista indicabat tussis, & quanto longiori tempore, ut isto videtur casu, partes afficit, aut irritat, inter quas continetur.

8. VIR quidam paulo post cœnam vulnus accipit, acuto instrumento epigastrium pertundente nonnihil ad lævam e regione ejus costæ quæ tertia est ab inferioribus numeranti. Illico vomit; sed omnino incruenta: nec paucum e vulnere sanguinem ejicit. Horum utrumque redit eadem nocte. Mane vulnus vehementer dolebat; ut ne levem quidem corporis contorsionem ferret sine querela. Postridie diluculo surgit, &, quod incassum antea tentaverat, alvum recrementis exonerat, secundum naturam se habentibus. Sed cum lectum repetisset, quodam animi repentino quasi defectu prehensus, vivere desiit post horam ab accepto vulnere trigesima sexta. ABDOMEN incidendo, musculi circum vulnus inventi sunt ad non breve spatium undique sanguine quodammodo imbuti; ventris autem cavea, etsi abdomen contrectatum, nullo modo tensum fuerat, effuso sanguine oppleta. Vulneri suberant omentum, & Colon intestinum qua hoc cum ventriculo colligatur. Levem omentum læsionem; nullam intestinum habebat. Sed ventriculus in medio erat vulnere pertusus, latitudine avellanam æquante. Quamvis autem magna diligentia quæsitum fuerit, num aliud præterea læsum, num vas aliquod majus incisum esset; nihil præter illa quæ diximus, inventum est.

9. Cur, etsi plurimum sanguinis in ventris cavum defluxerat; tamen non secus ac si ventriculus vulnere pertusus non esset, nihil sanguinis per vomitum, aut per secessum apparuerit, docebit Scholium quod satis simili Observa-

(*a*) Obs. 20. (*b*) Epist. 15. n. 9. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 37. & 38. (*d*) Ibid. Obs. 41.
(*e*) Epist. inter Problem. Ruysch. 14. (*f*) in Additam. Obs. 4. cum Schol.

servationi XXVII. (*g*) in Sepulchreti ista Sectione subjectum est, aliasque insuper causas addisces ex male ibidem omisso Glissonii (*h*) casu. Illi vero sanguinis in ventrem magnæ effusioni cita mors potissimum tribuenda est, præsertim quæ animi defectionem exceperit. Cæterum vel sine hac fortasse effusione, intra breve tempus eos ut plurimum mori quibus ventriculi nulla etiam pars sit præter fundum sauciata, cum indicant nervi quibus, nec paucis, neque una ab origine provenientibus, fundus instruitur, tum luculenter Observationes confirmant, illa etiam quæ modo ex Sepulchreto commemorata est, ob adjunctum thoracis vulnus seposita, eidem videlicet proxima (*i*), & aliæ, quæ præter has a Bohnio (*k*) proferuntur, ad Sepulchretum addendæ. Qui tametsi, ut Ettmülleri quoque Filius (*l*), recenset causas ob quas nonnunquam ventriculo inflicta vulnera lethalia non fuerint; neuter tamen reticet contrarias causas, unde videlicet plerumque mors, aut fortunatæ curationis magna sæpe difficultas sequatur. Videsis tria, quæ pariter Sepulchreto addas, vulnerati ventriculi exempla, quorum duo ex Cowpero indicant Lipsiensium Acta Eruditorum (*m*), tertium habes in Commercio Litterario Norimbergensi (*n*). Quod vero tanta sanguinis copia subtus effusa, tensum tamen non esset abdomen, id a me quoque in Sartore (*o*) adnotatum fuisse, memineris.

10. JUVENI annorum viginti quinque duo ense vulnera imposita sunt, alterum digitis circiter quatuor transversis infra xiphoidem cartilaginem, sed a sinistris, videlicet circa quartam & quinctam costam, ab inferioribus numerando; alterum paulo infra hypochondrium pariter sinistrum. Per utrumque vulnus erupit omentum. Vulneratus primum domum petit: ubi cum præ languore vix stare possit; inde ad Nosocomium fertur S. Mariæ de Morte. Ibi si decumbere velit, imminere sentit suffocationem; itaque erecta cervice cogitur respirare. Vomit interea. Nihil sumit. Hora decima tertia ab inflictis vulneribus moritur. VENTRE, & Thorace apertis, in utroque effusus sanguis, sed non magna copia, invenitur. Vulnus inferius in caveam quidem ventris ipsum quoque pervenerat, sed nulla attigerat viscera. Vulnus autem superius viscera læserat & thoracis, & ventris. Nam sinistri pulmonis inferiorem extremam partem nonnihil inciderat: antea autem late pertuso diaphragmate, & superiore ventriculi parte utrinque convulnerata, non modo hujus cavum effuso sanguine impleverat; sed & ipsi ventriculo viam per diaphragma aperuerat, per quam cum omenti portione se intra thoracem conjecerat.

11. De ventriculi vulneribus paulo ante; de vulneribus autem diaphragmatis scriptum est Epistola superiore (*p*). In qua etsi vulnus diaphragmatis cum vulneribus aut cordis (*q*), aut jecinoris, & renis (*r*) conjunctum vidimus, necdum tamen vidimus, ut hic, junctum cum ventriculi vulnere. Quin erat vulnerum illorum initium in thoracis parietibus; hujus autem est in ventris: fecitque is de quo in extrema illa Epistola (*s*) mentio injecta est, diaphragmatis positus, ut ab hoc initio profectum vulnus, thoracis quoque visceri, quemadmodum ab illo, ventris quoque visceribus noxam intulerit. Quoniam autem id peculiare habet proposita Observatio, ut sauciatus ventriculus intra thoracem ascenderit per diaphragmatis vulnus; æquum est, ut super hac re, non rarissima quidem, ut nosti, sed tamen non creberrima, verba faciamus. Diaphragma ex nervea, id est tendinea, & ex carnea quæ illam cingit, parte constans, & foramine non uno ab natura pertusum, sic thoraci, & ventri interjectum est, ut fornicis instar in illius cavum se attollat, nusquam magis quam ad posteriora, declivis, tantoque id magis in homine: quamobrem Pechlinus (*t*) admonuit, in vulnere quod thoracis parietibus inflictum sit longius a posteriore parte dissitis, sanguinis, aut puris effusi exitum, non modo inflexione corporis ad vulnus, sed inspiratione quoque esse adjuvandum, nimirum, ut quanto magis diaphragma, tunc contractum, accedat ad planum, tanto minor declivitas sit ab humoribus superanda qui in decliviorem, profundioremque illam thoracis posteriorem partem defluxerint. Hujus autem ipsius Septi vulnera etsi ab Hippocrate (*u*) dicta sunt esse *lethalia*; ex voce tamen qua Hippocrates usus est Galenus (*x*) intelligenda esse, monuit, quæ magna sint, & profunda, non quæ parva, & superficie tenus inflicta, ne si *in parte* quidem *septi nervosa* sint; in hac enim ipsa non hæc, sed illa, scripsit, *non coalescere*. Certe autem in parte carnea sanatorum vulnerum plura afferri videbis exempla: ad quæ tria insuper vel ex uno Bosco (*y*) adjicias licet. In nervosa vero parte multo difficilius est paria exempla reperire. Attamen in historia ab Sennerti Socero adnotata, diaphragmate in nervosa parte transfosso, illud saltem leges, post bimestrem curationem ægrum *satis bene sibi habere fuisse visum* menses quinque, si quidem Sennertum ipsum (*z*), non Sepulchretum (*a*) inspicias, in quo manca in nonnullis eadem historia descripta est. Cæterum vel carneæ, nedum tendineæ, partis vulnera in septo Transverso plerumque, nec intra longum tempus, lethalia sunt. Non tamen quotiescunque per illud ventriculus, quemadmodum in Sennerti etiam casu, in thoracem trajectus est, id semper contigit per viam a sauciante instrumento apertam. Nam; ut ovem prætermittam, in qua Peyerus (*b*) per transversum hiatum, palmo majorem, in carnea superiore diaphragmatis parte, ab immani distentione ventriculorum disrupta, horum alterum e ventre compulsum intra thoracem invenit; certe loca sunt in diaphragmate, per quæ diductis carneis fibris, & cedentibus membranis, ventriculus, aut intestini pars aliqua, aut alterius visceris e ventre potest in thoracem transire. Sic (præter œsophagi viam, de qua post dicetur) qua nervus alter Intercostalis traducitur, illac post vehementissimos intestinorum dolores, Coli aliquam, omenti vero, & pancreatis majorem partem transmissam referri video a Platnero (*c*). Sic etiam anterius inter fibras a xiphoide cartilagine venientes, & proximas solet intervallum esse, per quod simile quidpiam posse contingere, imo contigisse in Agricola, suspicabar, in quo Romæ vidisse Leprottum, audiveram per mediam anteriorem diaphragmatis partem de Colo intestino tantum in thoracem admissum, quantum, si extenderetur, spithamam æquaret. Sed cum postea ab iis qui secuerant, accepissem, neque illud intestinum, neque foramen, cujus erat diameter duorum pollicum transversorum, per quod subibat illud, & exibat, indicium ullum prægressæ violentiæ, aut morbi ostendisse, & hominem decrepita ætate ex manifesta intra calvariam læsione mortuum; credere malui, sic a primordiis rem se habuisse, non secus ac Chauvetus (*d*) credidit in militaris Tribuni Legato, in cujus sinistro thoracis cavo præter ventriculum, & lienis dimidium, pars quoque memorati intestini inerat, non per idem tamen foramen redeuntis per quod subibat, sed per alterum, quorum foraminum oræ cartilagineæ arcte ad transeuntia per se viscera adhærebant. Neque aliam in aliis duobus sententiam fuisse, videbis, Riverii (*e*), Bartholini (*f*), & Clauderi (*g*), si totum quidem Bartholini locum ab initio usque legeris, quod initium in Sepulchreto præteritum est. De uno eodemque ipse, & Clauderus verba faciunt; sed plura hic de vivente, ille de mortuo commemorat. Summa est, ventriculum, omentum, parum pancreatis, majorem Coli intestini partem in sinistra thoracis cavea detulisse, quæ Coli pars, una cum Duodeno, per idem exibat per quod ingrediebatur, amplum, nerveoque circulo circumscriptum, foramen in subjecto, quod totum erat carnosum, diaphragmate peculiariter apertum. Juvenis vero alter, ab Riverio descriptus, ventriculum dumtaxat in thorace habuit, sed a dextris, quæ thoracis pars, cum pulmone careret, sic ab ortu rem fuisse, significabat. Qua autem via per septum Transversum prodiret Duodenum intestinum, Riverius siluit. Illa non siluit, Juvenem toto vitæ decursu spirandi difficultate non fuisse *valde* oppressum; sic enim in Sepulchreto quoque scribendum fuerat; & vehementissimos a sumpto antimonio vomendi conatus omnino irritos fuisse, impedito, ut Riverius putabat, ventriculo a costarum ambitu. Juvenis autem de quo Clauderus, & Bartholinus, libera semper, si subitaneum, & cito evanescens asthma excipias, usus fuerat respiratione: & inter vomitus propemodum infinitos est mortuus, tametsi ventriculus fortissimis aliquot vinculis ad diaphragma, eamque viciniam alligatus qua committebatur cum gula, parte reliqua sursum conversa ferme ad claviculas perveniebat, totum quasi occupans, cui erat inclusus, thoracis cavum. Quæ symptomata infantem vexarent bimestrem, ab ipso ortu male se habentem, in quo Carolus Holtius

(*g*) §. 1. (*h*) Anat. Hepat. c. 9. in fin. (*i*) §. 2. (*k*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4.
(*l*) in Programm. cit. ad n. 32. Epist. 36. (*m*) A 1699. M. Febr. in Relat. ejus Anat. ad Tab. 35. (*n*) A. 1736. Hebd. 16. n. 4.
(*o*) Epist. 53. n. 40. (*p*) n. 4. & 6. (*q*) n. 3. (*r*) n. 40. (*s*) n. 41. (*t*) Hist. Vuln. Thorac. art. 11.
(*u*) Sect. 6. Aph. 18. (*x*) Comment. in cit. Aph. (*y*) De Facult. Anat. Lect. 4.
(*z*) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 15. (*a*) l. 3. S. 8. Obs. 27. §. 1. (*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 100.
(*c*) Disp. de Hydrocel. not. φ ad §. 2. (*d*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1729. Obs. Anat. 2.
(*e*) Sepulchr. Obs. 27. cit. §. 2. cum Schol. (*f*) Ibid. §. 3. (*g*) Obs. 12. in Addit. ad eand. Sect.

Holtius intestina ferme omnia cum mesenterio intra thoracem invenit traducta per foramen a natura formatum in diaphragmate a latere sinistro foraminis gulæ, ex Lipf. Actis Eruditorum (*h*) cognosces. A natura quoque ipsa fissuram diaphragmatis factam esse, crediderim, per quam in fœtu ventriculum, lienem, partemque hepatis, Duodeni intestini, & omenti traductam vidit Cl. Stehelinus (*i*) in thoracis caveam sinistram; sic, inquam, crediderim, cum sinister pulmo uno dumtaxat ex lobo constaret, dexteroque esset triplo minor. Sciens prætereo quæ viscera ventris in thorace aliorum fœtuum, quippe prorsus monstrosorum, suilli unius, humanorum duorum conspexerint Anonymus quidam (*k*), Lemeryus (*l*), Vernoyus (*m*), & diaphragma fere omnes perforatum. Susceptus enim sermo postulat, ut ad ea corpora quibus non prima conformatio, sed morbi vis, & vulnera præsertim, ventriculum, aut viscus aliud aliquod traduxerint in thoracem, revertamur.

12. Littrii (*n*) Observatio difficilem respirationem, & crebros, sed irritos, vomendi conatus in cane fuisse indicat, cujus ventriculus thoracem per idem foramen subierat per quod gula egreditur. Neque enim sic a natura fuisse, docebant duo, alterum gulæ ipsius longitudo (ab aliis non adnotata) nimirum tanta, ut mox ventriculum in naturalem sedem reducenti minime obstaret: alterum magna fissura in quam fuerat id foramen diaphragmatis amplificatum, per quod gula eadem transire solet, tunc autem Duodenum intestinum transibat, quæ fissura cicatricem a longo, ut videbatur, tempore jam duxerat. Sic autem fissum diaphragma Littrius fuisse, credebat, a violentissima aliqua sive gulæ convulsione, ventriculum sursum trahente, sive contractione diaphragmatis, simul, & musculorum Abdominis, quam ventriculus, tunc forte solidioribus, ut in cane, alimentis plenus, adjuvisset. Ego autem cum ex superioribus plura, tum hæc præsertim ex Littrio censui a me tibi esse commemoranda, ut comperans, intelligere facilius possis, rectene alii alia vomitus instrumenta proponere consueverint, tum ubi ventriculus in thorace sit, a primordiis positus, an vi morbi compulsus fuerit, tum denique; ut alia post attingenda hic omittam; quibus agentibus causis eo compellatur. Nam quod visum est summo ætate hac nostro Viro, quanta vis sit qua musculi Abdominis in exspiratione sursum urgeant ventris viscera, hinc posse æstimari quod exiguum septo Transverso inflictum vulnus dilatent adeo, ut illac ventriculus in thoracem transeat; nempe intelligis, explicationis Littrii fortasse oblitum, quem effectum partim iis musculis, partim ei septo magna vi deorsum contracto, præsertim dum convulsione, aut conatu aliquo in cohibenda respiratione cum illis simul connititur, tribuere, ni fallor, decebat, illum omnem iis solis musculis tribuisse. Cæterum si vulnus eo forte incidat, ut foramen amplificet per quod œsophagus trajicitur, evidens est, ad eundem effectum inducendum satis esse minores vires. Eo autem vulnus in milite inciderat in quo Glandorpius (*o*) per eandem œsophagi viam ascendisse invenit sinistram ventriculi partem cum portione Duodeni, & Coli intestini: is vero ex dolore, & hæmorrhagia, syncope maxima cum respirationis interceptione, & singultu absumptus fuerat. Accidere etiam potest, ut minori vi opus sit nonnunquam, nempe in homine cui per se via illa œsophagi latior sit, quemadmodum fuisse a me visam in Sutore quodam, ad te scripsi (*p*). Est contra, cum vis requiritur aut diutius repetita, aut validissima, sive illa eadem via, sive alia superanda sit non satis per vulnus aperta. Repetita est dies octo in eo cui Henricus ab Heer (*q*) per *strictissimum* diaphragmatis vulnus irrepsisse in thoracem vidit Tenuia intestina, ut qui non nisi nono tandem die symptomata est passus, id ostendentia, intraque horas viginti quatuor necantia. Fortasse autem repetita est menses quinque in Studioso illo de quo supra (*r*) ex Sennerto injecimus mentionem; illis enim exactis mensibus, male habere demum cœpit, proximis autem diebus post sæpe iteratos vomitus, & pessima signa mortuus est; ut quanquam indicium sit, non parvam ventriculi partem septem ante mensibus cum vulnus inflictum est, sinistrum thoracis cavum subiisse, & cor in dexterum latus, ubi inventum est, compulisse; ibi enim ipse *post acceptum vulnus jubebat observare pulsum cordis*; tamen *ventriculum totum*, omentumque, & pancreas *totum* non nisi postremo illo tempore illuc ascendisse, est aliquis credendi locus. Estque etiam magis in eo militum Ductore, in quo, si Sepulchretum (*s*) inspicias, paulo ante laudatum Henricum credas; si vero Pareum (*t*) unde est, legas, Guillemæum scias deprehendisse magnam Coli intestini partem in thoracem compulsam per vulnus, vix minimi digiti capax, carnem diaphragmatis transfodiens. Nam etsi intestinorum dolor sub vesperam ingruere solebat; tamen octavo solum mense ex quo vulnus acceptum fuerat, ad eam acerbitatem increvit, ut nullo proficiente auxilio, interimeret. Quod si forte non idem casus est, quem ex Ballonio in Sepulchretum (*u*) videbis relatum; ut dolor is non nisi post annum ortus dicitur; sic diuturniore impulsu opus fuisse videtur ad majorem illam Coli partem per diaphragma traducendam postquam minor *sensim*, ut Ballonius ipse arbitratur, subierat. Certe autem Vir Cl. Fantonus in Scholio ad paternam Observationem XIII. adolescentis, ante annum sauciati, ventriculum in thoracis cavum intrusum per diaphragma, qua œsophagus transit, discerptum, non antea censet in illam pervenisse, quam crebris ab inflicti vulneris tempore doloribus, & vehementibus vomitionibus contractus, & in diaphragma adactus, hoc tandem satis discerpere, & sic viam sibi dilatare valuerit. Optat vero id quod nos quoque in pluribus hujus generis Observationibus, ne illa quidem Valsalvæ prorsus excepta, subinde optavimus, ut quædam insuper adnotata fuissent ad transmissi visceris, ut ad transmittentis Septi conditiones attinentia: in hisque nos ipsam ponimus tum visceris, tum vulneris sedem, ut in Clossæi historia (*x*) quæ partem quidem Coli intestini superiorem, ventriculo proximam, spithamæ longitudine supra diaphragma hæsisse, ostendit; sed qua hoc parte fuerit pertusum, illud vero utro thoracis cavo exceptum, non ostendit. Quoniam autem hominem toto biennio nullam ex suo vulnere *in naturalibus, & vitalibus facultatibus* sensisse læsionem, scribit, donec colica passione prehensus diem obiit; credibile fuisset, intestinis, quæ *tanquam folle inflata* reperta sunt, impetum in vulnus facientibus, tum demum majori saltem parte illius Coli portionis transitum patefecisse, nisi *consolidatum fuisse repertum* nescio quid dicens, num de vulnerato nonnihil Colo, an diaphragmate intelligat, nos dubios relinqueret. Sed de repetita diutius vi satis: nunc validissimæ exempla adjiciamus.

13. Certum est, in prima omnium ventriculi intra thoracem contrusi Observationum, quæ a Pareo (*y*) habita est in Latomo, contrudentem vim fuisse validissimam. Nam per vulnus tendineæ partis diaphragmatis, vix pollicem latitudine æquans, illuc compulsus, triduo postquam illud inflictum fuerat, inventus est. Bartholinus (*z*) autem illic non ventriculum modo, sed & partem aliorum viscerum, & nominatim lienis, deprehendit Observatione, in plerisque ejus simillima quam ex Valsalva proposuimus. In utraque enim simul cum diaphragmate vulneratus ventriculus, & pulmo est, & mors contigit tertio die: ut tempore spectato, validissimam fuisse vim, appareat; tametsi in neutra sciamus, quæ diaphragmatis pars sauciata sit, neque in illa Bartholini angustum, an latum fuerit vulnus; nec, quod consequitur, quanta fuerit in diaphragmate resistentia a contrudentibus viribus superanda. Sed hæc in Schoberi (*a*) casu minime desideramus, qui eo violentior fuit, quod sine ullo vulnere gravissima cardialgia, creberrimis incredibilis copiæ nigricantis materiæ vomitibus, vomendique conatibus diluculo ortis, proxima nocte confectus Juvenis, intra thoracem ostendit cum omento, & intestino Duodeno, Jejuno, & Ilei parte ventriculum, ea materia, flatibusque adeo distentum, ut cor, & pulmones arcte comprimeret, illuc admissum per idem quo gula emittitur, foramen *maxime dilatatum & atonum*. Quod, si eorum memor es quæ supra (*b*) cum Littrio, & Fantono attigimus, fieri potuisse, non dubitabis. Inverso enim per evidentes convulsiones fibrarum œsophagi, ventriculi, & intestinorum motu, proclive est intelligere, ventriculum simul ab œsophago sursum raptum, simul (*c*) ab nondum valde infirmatis diaphragmatis carneis fascibus, foramen illud intercipientibus, repressa deorsum ex rapto ventriculo materia, inanem hunc fuisse traductum, eademque ratione intestina illa, donec persistente, adauctaque vi inversi motus, materia ab inferioribus sursum usque, &

usque

(*h*) A. 1702. M. Decembr. (*i*) Tentam. Medic. th.3. (*k*) Zodiac. Medic. Gall. A. 4. M. Febr. Obs. 14.
(*l*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1724. (*m*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3.
(*n*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 10. (*o*) Sepulchr. S. hac 3. Obs. 21. §. 9. (*p*) Epist. 37. n. 30.
(*q*) Sep. Obs. cit. §. 3. (*r*) n. 11. (*s*) Obs. cit. §. 4. (*t*) Oper. l. 9. c. 30.
(*u*) l. 3. S. 14. Obs. 8. §. 8. (*x*) Sepulchr. cit. Obs. 8. §. 10. (*y*) Sep. l. 4. S. hac 3. Obs. 21. §. 7.
(*z*) Ibid. Obs. 20. § 2. (*a*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Append. n. 12. c. 1. (*b*) n. 12. (*c*) c. 2. §. 18.

usque acta, fasces illos vinceret, ventriculumque distenderet. En tibi viscerum, per septum Transversum in thoracem trajectorum exempla propemodum omnia quæ scribenti quidem hoc tempore erant in manibus, ut possis cum proposita Valsalvæ Observatione comparare: propemodum, inquam, omnia. Nam quod ex Valentino (*d*) proferre potuissem omenti, per foramen, in canis diaphragmate olim factum, in thoracem illapsi, & levius est, & sine sedis foraminis illius, & symptomatum mentione. Gravior est quidem, & hæc proponit, sed illam silet, quantum ex Actis possum Lipf. Eruditorum (*e*) colligere, Observatio Beckeri in quadrienni puero, cujus ventriculus, lien, & jecur in sinistro erant thoracis cavo, a biennio, ut puto; nam biennium vitæ primum satis commode traduxerat. Nec vero huc attinet, ut quidam videtur credere, Caroli Pisonis *de morb. a sero Sect. 2. part.* 2. *c.* 7. Observatio de immani renis alterius tumore. Si enim illa est, ut opinor, quæ citato Pisonis cap. VII. sub numero extat XLVI; ab renis tumore Septum quidem proponit sursum compulsum; sed non perforatum. Perforaverat autem erodendo pancreatis ingens cancrosus tumor, suique partem intra sinistrum thoracis cavum conjecerat in Hertodi Observatione, alio loco in Sepulchretum (*f*) relata. Verum, ut suspicionem seponas meam, quam tibi alias (*g*) super ea Observatione significavi, satis superque in illa habes aliarum causarum, per quas prægressa, & repentinam mortem explices. Tandem cum Epistolam hanc recenserem, in Dissertationem incidens quæ inter Chirurgicas a Præcl. Hallero collectas est LXIX. in ea ut nulla exempla deesse ex iis quæ commemoravi, sic nonnulla esse, animadverti, quæ aut propter libros quibus carebam, aut propter linguam qua scripti sunt, inspicere non potueram. Tu in ea leges, in primisque illud puellæ Argentoratensis (*h*) cujus describuntur & symptomata, & vulnus, quo potissimum intra non multas horas confecta est, in tendinea parte septi Transversi, qua lienis, & ventriculi portio thoracem subierant, & cor dextrorsum compulerant. Porro quatuor alia, ut videntur, exempla legi quidem apud Blancardum (*i*), sciebam. At si cum iis conferas quæ a me supra allata sunt, eadem revera esse, ac totidem ex ipsis, continuo agnosces; quamvis mutatis, non sine stomacho ferenda, transformatione Studioso illo apud Sennertum, in Revaliensem dumtaxat quendam (*k*); Filio D. Rat apud Riverium, in Militem (*l*); Latomo apud Pareum, in Fabri cujusdam Famulum (*m*); & Militum Ductore apud eundem, in Famulum cujusdam Centurionis (*n*). Quæ duæ novissimæ mutationes cum vel in ipso initio libri sui a Blancardo positæ sint; mirum non est, quod multis candidis sincerisque Viris, ex se alios priusquam aliter deprehendant, æstimantibus, & propterea nihil tale suspicantibus, in hisque Bohnio (*o*) fucum fecerint, ut simul cum duabus modo indicatis apud Pareum Observationibus, Blancardi primam, & secundam, quasi non ex illis effictas, laudaverit. Sed a vulneribus abdominis ad alia ipsius ictuum, compressionum, concussionum exempla e Valsalvæ schedis exscribenda transeamus.

14. VIRI annorum triginta quinque abdomen equi calce percutitur; unde sævis doloribus, & vomitu correptus, in S. Mariæ de Vita Nosocomium excipitur. Ibi perstantibus doloribus cum sensu ingentis ponderis in ventris imo, summaque spirandi difficultate, moritur.

CADAVER, a Valsalva, & Petro Molinellio dissectum, etsi nullam in Abdominis musculis, percusso loco respondentibus, contusionem ostendit; tamen, Ventre aperto, magnam videndam exhibuit copiam sanguinis effusi, qui corrumpi jam cœperat. Rupta erant sanguifera vasa quæ per omentum ducuntur; huic autem subjectum intestinum Ileum quasi in transversum omnino discissum.

In Thorace pulmones ingenti affecti inflammatione: & polyposa non mediocris concretio in dextero cordis ventriculo.

15. Salvo abdomine, quod percussioni primum occurrit, conclusas sub ipso Partes disrumpi, novum non est. Sic Tulpius (*p*) bis, sic Fontanus (*q*), sic Crassius (*r*), sic Raygerus (*s*) lienem viderunt disruptum, tres primi a baculi ictu, ultimus ab allisione: quibus historiis, in Sepulchreto propositis, addas licet alias quoque, ut quæ in Commentariis extat Imp. Sc. Petropolitanæ Academiæ (*t*), & quæ apud Cel. Heisterum (*u*). Utraque enim, illa a pugno, hæc ab equi calce ejusdem visceris disruptionem, eandemque ex eo immanem effusionem sanguinis in ventrem ostendit. Ab simili equi ictu in duobus aliis idem accidisse, ex Commercio Litterario (*x*) cognosces. Idemque in totidem, sed baculo percussis, compertum retulerat Bohnius (*y*). Nec desunt alia ejusdemmodi exempla, ab ictibus cujusquemodi, & inter hos a lapsu, quæ Jo. Petrus Albrechtus (*z*), Gotth. Budæus (*a*), Lucas Schrockius (*b*), Hieronymus Laubius (*c*), Joannes Storchius (*d*) adnotarunt. Quod si alia præterea cupis; duo leges apud Hoffmannum (*e*), & ubi quæras totidem, laudatum indicabit Commercium (*f*), ubi vero quædam alia insuper, monstrabit Platnerus (*g*): quam jure scripsisse, intelligis, ex violenta abdominis compressione inclusa *viscera rumpi, laceratique ita, ut effuso omni sanguine, cita mors sequatur. In liene* autem *hoc frequentius evenire, observationibus compertum esse*. Nec mirum, si mollem ejus structuram, tenui conclusam tunica, attendas. Quod si morbi vi mollior fiat, & tardigradi sanguinis copia infra costarum munimentum extendatur, tanto facilius disrumpitur, & tanto plus sanguinis, citiusque effundit, eoque celeriorem affert interitum. Imo in Comite quodam (*h*) cum tumidus, & quasi *pultaceus* esset factus; per se ruptum, & repentinæ mortis causam fuisse, constat. Sed in renibus quanto structura compactior, tanto justior admirandi causa est, cum in citata Laubii Observatione legimus, ob externam ex casu ab alto compressionem non modo *lienem ad rupturam usque contusum*, sed etiam *in dorso renis sinistri foramen, duorum digitorum capax*, fuisse deprehensum, aut apud Mauchartum (*i*), *baculi teretis, non acuti, validissimam ac pernicissimam impulsionem ad abdomen, citra ullam continui solutionem, sed tamen ex opposito crepantis hinc lethaliter medii renis* fuisse causam. Et quoniam in sermonem incidi de visceribus urinæ inservientibus; fac perlegas Theod. Zuingeri (*k*) Observationem accurate signa, & anatomen exhibentem Juvenis qui noctu ad arboris prominentem ramum forte hypogastrium allidens, nullum quidem exterius læsionis indicium, at disruptionem vesicæ retulit, urina tunc plenæ. Verum ne quid aliis contingat visceribus, prorsus omittamus; supra laudatus Heisterus (*l*) præter illam quam ante indicavimus, duas protulit Observationes, alteram ventris viscerum quæ graviter contusa, & lacerata reperta sunt a vehementioribus, quantumvis tenuioris, bacilli ictibus; alteram in qua jecur medium omnino disruptum a vi extrinsecus illata deprehendit, tametsi exterius nulla omnino conspiceretur læsio. Disrupti quoque jecinoris exemplum tibi indicabit Platnerus (*m*), alterumque Commercium Litterarium (*n*): unde (*o*), tertium insuper habebis viri ab equo in regione hepatis graviter percussi, ut costæ imæ frangerentur, & visceris illius pars gibba fissuris finderetur compluribus, non ita profundis, ut opinor, cum venter non sanguine, sed multa lympha cruenta repletus fuerit, æger vero non ante quartum interierit diem; ut ad memoriam revocet historiam illam Hippocratis (*p*): *Puer a mulo percussus ventrem, & hepar, mortuus est quarta die*; quanquam hic puer, ut vides, ad ventriculum quoque percussus fuit, & longe alia habuit symptomata, quæ omnia attendens gravis Interpres Vallesius (*q*), ob acutissimam viscerum illorum inflammationem, non ob disruptionem, sanguinisque effusionem, puerum mortuum esse, censuit. Certe si magna sanguinis fuisset effusio, & ratio, & Lanzoni (*r*) Observatio ostendunt, citissimam futuram fuisse mortem. Qui enim pugno ad jecur violenter percussus, *extravasationem sanguinis* in ventre habuit, & *rupturam vasorum in hepate*, is *mox* ab ictu *in terram prolapsus, misere expiravit*. Huc etiam septennis pueri spectaret historia (*s*), quem supinum adeo presserant equi currum trahentes, ut ex rupto a dextris, & lacerato jecinore sanguis in totam ventris, exterius illæsi, caveam effusus fuerit; nisi mortis quam statim obierat, aliæ simul tum in thorace, tum in cervice deprehensæ essent causæ. Sed ut propius denique ad Valsalvæ Observationem accedamus, quæ ab ictu rupta sanguifera omenti vasa, Ileumque intestinum

(*d*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 124. (*e*) A. 1706. M. April. (*f*) l. 3. S. 22. Obs. 40. (*g*) Epist. 40. n. 27.
(*h*) §. 4. (*i*) Anat. Pract. Ration. (*k*) Cent. 2. Obs. 9. (*l*) Cent. 1. Obs. 70. (*m*) Ibid. Obs. 2. (*n*) Ibid. Obs. 1.
(*o*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*p*) Sepulch. S. hac 3. Obs. 29. §. 9. vel potius 8. (*q*) Ibid. §. 11.
(*r*) Ibid. in Addit. Obs. 31. (*s*) Ibid. Obs. 30. (*t*) Tom. 1. in Obs. Anat. (*u*) Instit. Chir. P. 1. l. 1. c. 15. not. ad n. 6.
(*x*) A. 1736. Hebd. 16. n. 4. & A. 1740. Hebd. 21. n. 1. (*y*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*z*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 6.
(*a*) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 108. (*b*) in Schol. ad eand. Obs. (*c*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 21.
(*d*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 36. n. 2. (*e*) Medic. Rat. Tom. 3. S. 1. c. 7. §. 34.
(*f*) A. 1738. Hebd. 31. n. 1. ad Part. 4. & 5. (*g*) Inst. Chir. §. 717. not. *a*. (*h*) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 125.
(*i*) Differt. de Mydriasi §. 32. (*k*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 30. (*l*) not. cit. (*m*) not. cit.
(*n*) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 5. (*o*) A. 1734. Hebd. 35. n. 3. (*p*) Epid. l. 5. n. 17.
(*q*) Comment. in hanc hist. quæ ipsi 38. (*r*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 6. (*s*) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 52. n. 3.

stinum proposuit; eadem vasa in fœmina, a milite percussa, & postquam totus venter sanguine effuso repletus erat, subito mortua, eadem, inquam, vasa disrupta indicarunt sanguinei grumuli inter omenti folia conclusi, quemadmodum in Commentariis leges Petropolitanis, paulo ante laudatis (t), ubi quidem *in rarissima hacce læsione illud forte in considerationem trahendum esse* dicitur, *quod præter naturæ institutum, omentum fundo uteri connatum esset*; id tamen Valsalvæ Observatio minime necessarium esse, ostendit. Quod vero ad intestinum attinet equi calce perruptum, conferre cum hac poteris Observationem Krameri (u) in rhedario ab eadem causa, sed neque eodem tempore, neque ab eadem tantum interna læsione mortuo; nisi forte Ilei intestini ruptionem tribuendam potius gangrænæ intestinorum, suspiceris, quemadmodum cum Helwichio (x) tribuendus ille certe est Coli, & Ilei Sphacelo jam affectorum, hiatus in adolescente animadversus diebus non ita paucis extincto postquam herus ventrem baculo graviter percusserat. Sed vel sine his, habes in Sepulchreto (y) non modo intestinum Jejunum a violentissimis pedum insultibus in lumbos, dorsumque prostrati hominis disruptum, sed & Ileum, & Colon ob vehementissimam abdominis ad arboris truncum allisionem in altero (z), quamvis integro in utroque abdomine, non uno loco perforata. Noli autem mirari, quod mulieris, aliis a me Litteris (a) tibi descriptæ, cum fuisset baculo abdomen percussum, & symptomatibus insecutis gravissimis, ipsa de hujus dolore tantummodo quereretur, nihil tamen læsum; nedum ruptum, in ejus ventre deprehensum fuerit. Neque enim omnes ictus eadem vehementia infliguntur, neque omnibus intestina æque disruptioni opportuna sunt tum a natura, quemadmodum cervos Aristoteles quidem scripsit (b) *intestinum tam tenue, imbecilleque habere, ut etiamsi leviter percusseris, possit rumpi, cute adhuc integra*; tum a repletione. Et certe utrique eorum quorum modo historias ex Sepulchreto indicavimus, summe tunc repleta, & distenta præter solitum fuisse intestina a nimio potu, ex earum, & Scholii insuper ad primam additi lectione cognosces. Tu igitur siquando præter ictuum abdominis vehementiam, intestinorum a quacunque causa distentionem fuisse tunc, scias, gravissima autem, & peculiaria accedant symptomata; quid intus fieri potuerit, etiamsi nullam in cute læsionem videas, suspicaberis, &, si nihil aliud poteris, at certe suspicionem tuam iis quorum intererit, caute indicabis. Imo etsi neque illa distentio fuerit, neque statim adsint illa symptomata, noli sine omni timore esse, ne quidpiam forte latentis mali sensim crescat, ejusque indicia de improviso universa erumpant. Sapienter Plancus ad M. Tullium (c): *non possum non exhorrescere, si quid intra cutem subest vulneris, quod prius nocere potest, quam sciri, curarique possit*. Legesis Observationem Lospichleri (d), & vera a me dici, intelliges. Viro enim qui ante annos plurimos cum equo corruens, vehementem passus erat *ephippii in stomachum compressionem*, eamque neglexerat, quid tandem lethalis morbi circa ventriculi fundum obortum sit, videbis. Ab ejusmodi autem ictibus etiam in aliis visceribus scirrhos nasci, neque ita raro, scite monuit Platnerus (e), mala, ut nosti, quæ sensim oriuntur, & crescunt, quanquam ab initio ipso nonnunquam accidit, ut indicia acceptæ læsionis se prodant, nec ad finem usque, lente quantumvis, pergere desinant, ut Juveni contigit quem Ill. descripsit Hallerus (f), ab ebriis compotoribus *calce ad abdomen percusso*.

16. PUERO novenni, sub currum cadenti, rota super ventrem acta, mortem in hunc modum attulit. Dolor quidem ventris non magnus erat; sed pulsus vix percipiebatur, extrema valde frigebant, æger vix unquam quiescebat, alterno fere motu ex uno se in alterum latus convertens. Denique hora una, aut altera ab rotæ pressione exacta, convulsivis ingruentibus motibus, intra horæ quadrantem decessit. ABDOMINE, quod valde tensum erat, dissecto, effusus in ventrem fluidus sanguis, & intestina aere turgentia conspiciuntur. Jecinoris pars dextera qua costas spectat, ad trium unciarum Bononiensium tractum alte erat lacerata. In Thorace pulmones ab omni undique nexu liberi, sanique inventi sunt, nisi quod a tergo erant leviter inflammati. Ventriculi cordis fluidum, spumosumque sanguinem continebant.

17. Duas, Sepulchretum versans, Observationes reperies, quarum altera (g) vacuæ quadrigæ, altera autem (h) rhedæ bene onustæ traductas rotas super ventrem proponit. Et est quidem pondus varium prementis corporis attendendum; at simul varia pressi hominis, sive ætatem spectes, sive compressam ventris sedem, resistentia: Erat illorum qui ibi describuntur, primus annos natus circiter triginta, alter aliquanto plures. Primi hypogastrium paulo supra pubem, alterius hypochondrium dexterum pressum fuerat. Illius, intra horas mortui triginta sex, nec sine motibus convulsivis, sub integra cute, cæterisque abdominis integumentis perforatum inventum est Ileum intestinum, idque eo facilius, quod, ut in ebrio, fuerit distentum. Alterius vero qui diutius vitam traxit, sub integris costis spuriis integrum jecur deprehenderunt, & nihil eorum quæ in cavea ventris sunt, ruptum; sed magnum tantummodo abscessum inter Abdominis musculos, & peritonæum. Novennis autem erat puer in quo laceratum jecur Valsalva invenit, & pueri quoque tres illi erant, quorum supra (i) ex Cl. Heistero mentionem facientes, viscus aliquod, & in tertio jecur ipsum medium omnino disruptum a vi extrinsecus abdomini illata, cute quantumvis integra, fuisse, diximus. Et puer adhuc erat is qui ebrius e plaustro delapsus, axique, & rota posteriore currus eversi, & transeuntis graviter pressus, & decima post hora mortuus, præter intestina hic illic valde contusa, & livida, pylorum, hepar, venam Portarum, & renem dexterum, lienemque præterea habuit per medium prorsus rupta, mirante Preussio (k), qui fieri potuisset, ut post tot, tantasque læsiones, & immanem mox sanguinis, quo ventrem plenum invenit, effusionem, tot horas viveret, tum illud etiam, nusquam cutem, ne in abdomine quidem, fuisse ruptam, nisi hanc quippe mollem, & quæ facile extendi possit, & mollia subjecta viscera habentem, forte dicamus, cedere ita potuisse, ut illæsa permaneret; viscera autem illa in posteriorem ventris parietem qua maxima ex parte est osseus, & ad firmissimum subjectum solum violentius adacta, & compulsa, cum cedere propterea non possent, necessario esse fissa. Et videtur sane corporis integumentis naturalibus illud interdum accedere quod vestibus, ab ictu nonnunquam illæsis, cum subjectum ipsis corpus sauciatur. Sic a spectatæ fidei Collega audivi, mulieris uterum gerentis abdomen cum a bove cornu impetitum esset, quamvis vestimentis nec perforatis, nec ruptis, ita fuisse discissum, ut conspici posset uterus, ibique hernia post curationem, sedulo ab se adhibitam, remaneret. Ipse autem in altero Collega nostro, Cœnobii hujus celeberrimi S. Justinæ Abbate, dum viveret, meritissimo, vulnus vidi super posteriore sinistri ossis sincipitis parte recens ad cicatricem perductum, quod ante quindecim illos dies casu inflictum fuerat ab decidente angulato bilibli lapide, neque pileum, neque cucullum, neque intimum ex laneo panno pileolum, quibus omnibus opertum erat caput, scindente, aut perforante, naturalia autem, iis subjecta, integumenta sic vulnerante, ut multus continuo sanguis efflueret. Atque hæc de ictibus, aut compressionibus ventris scripta sunt. Quarum alterutris, an utrisque, an etiam concussioni vehementissimæ tribuendum sit quod in proxima refertur historia, ipse existimabis. Eam Valsalva & narravit mihi, & in Schedis reliquit.

18. STRUCTOR annorum circiter sex & triginta, ex alto ædificio in fimum cadens, stupidus remanet. Nulla exterior læsio apparet. Abdomen paulo post tumet, ac tenditur. Pulsus adeo est exiguus, ut vix percipiatur. Intra duodecimam horam interit. VENTRE aperto, causa unde tumeret, inventa est, sanguis effusus. In nonnullis ejus caveæ membranis sugillatio animadvertebatur. Quo tamen ex rupto vase effluxisset sanguis, difficile erat deprehendere. Verum conjicere licebat ex ramo venæ Cavæ propterea quod hæc omnino erat inanita.

19. Et sane in altero qui lapsus ex alto fuerat, sanguinem multum in ventris caveam ex fracta vena Cava effusum Jacobus Sylvius, ut in Sepulchreto quoque (l) habes, olim conspexit. Quid vero in Virginis ventre, quæ ab alto ceciderat, Valsalva invenerit, alias (m) a me tibi scriptum est. Nunc quæ ad lumbos, eamque viciniam vulnera, ictusve descripta reliquerit, videamus.

20. VIR anno proximus quadragesimo, duobus *sclopeti* globis ad hunc modum transverberatur. Ingressi sunt globi ad latus dexterum secundæ, & tertiæ lumborum vertebræ, uno dumtaxat sibi aperto foramine: exierunt duplicato foramine, majori uno, minori altero, ex abdominis medio, duobus circiter transversis digitis supra umbilicum

(t) Tom. cit. Ibid. (u) Commerc. cit. A. 1740. Hebd. 26. n. 2. (x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120.
(y) in Addit. ad hanc S. Obs. 25. (z) l. 3. S. 14. Obs. 47. (a) Epist. 49. n. 6. (b) Hist. Animal. l. 6. c. 29. in fin.
(c) inter Epist. ad Familiar. l. 6. Epist. 18. (d) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 151.
(e) Instit. cit. §. 718. (f) Opusc. Pathol. Obs. 25. (g) Additam. ad hanc S. Obs. 27. cum Schol. (h) l. 3. S. 17. Obs. 19.
(i) n. 15. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 16. Obs. 228. (l) Sect. hac 3. Obs. 28. §. 6. (m) Epist. 40. n. 9.

cum. Vulneratus ad locum non longe dissitum se confert, ubi a Chirurgo remedia adhibentur. Hinc de vehementi dolore queritur: erecta cervice, nec sine anhelitu, spirare cogitur: non semel vomit: lotium, sed incassum, reddere conatur: pulsus fit sensim parvus, & debilis: tandem loquens adhuc, & sana mente, cum aerem hianti ore aliquoties attraxisset; qui certus vicinæ mortis est prodromus; nona ab accepto vulnere hora decedit. CADAVERIS universum dorsum aliquot post mortem horis livere incipit. Postridie mane non modo livor creverat; sed insuper totum caput deforme factum erat, oculusque dexter valde intumuerat. Vulneris labra ad putredinem utraque ex parte inclinabant. In Ventre stagnabat effusus sanguis. Ileum intestinum tribus in locis omnino erat laceratum; Colon autem ubi ventriculo subjicitur, dimidia ex parte suæ latitudinis vulneratum, omnia intestina rubebant. Cum vulnus paulo infra Emulgentem venam dexteram ventris cavum subiret prope sedem ureteris; dubitatum est, hunc fuisse laceratum. Sed cum intolerandus fœtor properare cogeret; res satis non potuit explorari. Dubitatum quoque est, *sclopeti* globos veneno infectos fuisse.

21. Hic quæri inter cætera a te posset, quomodo cum duo essent globi, tribus locis ileum intestinum lacerassent? nisi animadverteres, gyros hujus intestini esse ejusmodi, ut parte ejus aliqua parti alteri anteposita, intestinum bis occurrerit in via quam globorum alter tenuit.

22. VIR annorum quadraginta, plumbeis fragmentis inæqualibus, *sclopeto* emissis in eo corporis positu sauciatus est, ut ad natem sinistram, qua fragmenta illa ingressa erant, tria essent foramina, ad lumbarem autem regionem, qua prope infimam costam egressa fuerant, duo foramina conspicerentur. Circa quinctum diem urina supprimitur: nec semel æger queritur de spasmodico ad supremum marginem ossis ilium dolore adeo ut ex improviso totum corpus concutiatur: præ dolore externum Chirurgi medentis tactum ferre vix potest. Augetur dolor in dies, ut vehementior, & continua fiat convulsio, præsertim circa guttur, & os. Mens tamen est sana. Tandem die obit decimo tertio. VULNERE per dissectionem perlustrato, nullum plumbeum fragmentum ad interiora pervenisse, fit manifestum. Unum tamen, diverso ab aliis, itinere, comminutum iverat supremum marginem ossis ilium, qua musculorum tendines annexi sunt. Cæterum in Ventre læsio nulla, si quandam excipias quasi sugillationem intestinorum, & omenti præsertim. Cerebrum vero sanum omnino fuit: ut ne seri quidem ullum vestigium ostenderit.

23. Hic, opinor, vir ille alter fuit quem supra (n) visum esse a Valsalva, adnotavi, ex comminutione mortuum marginis ossis ilium, cum ex ea absumptum alterum proposuissem vulnere ejusdem generis, sed frustulis plumbeis non sic a tergo jaculatis. Propius ad eam quam modo exscripsi, Harderi accedit Observatio, quæ utinam dissectionem haberet adjunctam. Extat in Sepulchreto (o), exhibetque hominem *sclopeti* globulo *pone nates* ictum, superiora versus inter musculos & tendines qui ad dorsum pertinent, progrediente: quo ex vulnere ortam denique stranguriam primum videbis, mox convulsionem ad guttur, & os, quæ deinde ad artus, & universum tandem corpus propagata, ægrum sustulit.

24. Post vulnera ictus sequuntur, lumbis, & interjecta his Spina excepti. Quibus de ictibus has duas accipe Valsalvæ Observationes.

25. VIR quinquaginta annos natus, dum pronus forte ambulat, ligno ex alto cadente gravissime percutitur ad tres inferiores lumborum vertebras. Semianimis concidit: & in S. Mariæ de Vita Nosocomium illatus, quarta ab ictu hora interit. LUMBI, & speciatim musculorum Longissimi dorsi, & Sacrolumbi communia principia a contusione sanguine coagulato infarta reperiuntur. Intra ictas vertebras erat sanguinis grumosi non multum; inclusa tamen Medulla omnino illæsa videbatur. Illæsa quoque omnia viscera. In arteriis dumtaxat; quæ in denatis alioquin solent parum sanguinis continere; tantum hujus, & coagulati quidem inventum est, ut eo prorsus repletæ essent, præsertim ad præcordia, ubi is multo magis concreverat.

26. VIR alter, annum jam agens quadragesimum sextum, cadente ligno a tergo percutitur. Inde in cruribus movendi facultas omnino perit, sentiendi remanet. Alvi recrementa præter voluntatem, lotium catheteris dumtaxat ope redditur, quod sub morbi finem, naturali exuto colore, aquam referebat in qua caro recens lota est. In percussa lumborum parte vix dolor percipiebatur. Ita paulatim deficientem mors sustulit die decimo quarto. CADAVERIS externa membra laxa erant, & facile mobilia. Ventre aperto, intestina plurimis in locis non levi infecta nigredine reperta sunt, qua læsas partes spectabant. Namque eadem nigredo per totam iliacam, & lumbarem regionem extendebatur, ut sanguis in earum partium interstitiis concretus quodammodo appareret. Lien quoque dimidia ex parte præter modum livebat. Denique, ut morbi signa præmostraverant, fracta vertebra lumbaris inventa est, nonnullis osseis fragmentis ex ea conspicuis. In Thorace pulmones maculis quibusdam nigris distincti, a tergo autem, sinister præsertim in parte inferiore, nonnihil inflammati. Uterque cordis ventriculus polyposam habuit concretionem; sed dexter majorem: hæc Pulmonarem subibat arteriam.

Cæterum sanguis in omni fere parte fluidus fuit.

27. Has duas historias si conferas inter se; facile miraberis, illum cujus vertebræ fuisse fractæ non dicuntur, intra horas quatuor; hunc vero cujus una certe vertebra fracta dicitur, non nisi decimo quarto die esse mortuum. An quia vertebra hæc non modo una fuit; sed fortasse omnium infima; illæ vero tres erant? At illæ quoque tres erant inferiores: corpus autem ipsum medullæ Spinalis ad tertiam lumborum vertebram scis profecto non pervenire; non videtur autem a paulo pluribus concussis Equinæ, ut vocitant, Caudæ nervis, quorum certe nullus superioribus prospicit partibus, tantum discrimen repetendum. Idemque dicam, si discrimen forte inde repetas quod intra vertebras illas tres aliquid erat effusi sanguinis, cujus nulla intra hanc unam fit mentio. Equidem eorum quæ læsas vertebras, Spinalemque ipsam medullam consequuntur, discrimina sæpe video non faciles habere explicatus. Mitto quas in Sepulchreto habes, Rumleri (p), & Fontani (q) in casu ab alto Observationes. Nam etsi illa similia, imo graviora profert quam secunda Valsalvæ, symptomata, mortemque die septimo; non constat tamen, quæ, & quot vertebræ, & quatenus læsæ fuerint: Fontani autem Observatio cum vertebras quinque dorsi luxatas proponat, nec solum symptomata ejusmodi non commemoret, sed vitam ad longum tempus productam indicet; dubitationibus eorum obnoxia est qui vertebrarum luxationes, ut alias (r) indicabimus, non agnoscunt. Meeckrenii igitur historiam ibidem (s) relege in qua *sclopeti* globus inter duas lumborum vertebras perveniens, his vertebris fractis, & Spinalem medullam premendo nec ea quæ diximus, symptomata, nec mortem attulit, nisi post hebdomadam duodecimam, imo, ut apud Auctorem est, decimam quartam. Et ne forte dicas cum Hornio (t), globum ad extimum adhæsisse integumentum Spinalis medullæ, ut ipsam premere non potuerit; huc adde Bohnii (u) Observationem, qui globulo perforatam in Centurione non solum vidit lumborum Spinam, sed & *simul funis medullaris medietatem sinistram, ita tamen ut nec dextra omnino intacta maneret*, gravibus quidem consecutis symptomatibus, at vita nihilominus ad octavum, an nonum diem producta. Verum ne postea forte dicas, inter secundam & tertiam (& multo minus, ut in Meeckrenii historia, tertiam inter & quartam) lumborum vertebram subeuntem globulum, non ipsum Medullæ corpus, sed Equinam dumtaxat Caudam vulnerare potuisse; utraque hac historia seposita, lege potius, quæ alibi in Sepulchreto (x) extat, Plateri Observationem. Hac Virgo proponitur, cui intra vertebram dorsi octavam, aut nonam *sclopeti* globus Spinalem medullam disruperat, & movendi, sentiendique facultatem a medio deorsum statim ademerat, ad vigesimum tamen usque diem vita protracta. Quin perpende in Reg. Sc. Academiæ Parisiensis Historia (y) quid Cuvilliersius de milite referat, cujus duodecimam dorsi vertebram, inclusumque ipsum Medullæ corpus ensis mucro, duos pollices longus, non modo trajecerat, sed ibidem semper hæserat, cum tamen dolores quidem acerbos, sed nullam usquam resolutionem quoad vixit; vixit autem ad menses, attulerit. Cum his nunc confer quam in Sepulchreto (z) habes, Marcelli Lucii Observationem. Hominem leges intra horas circiter triginta mortuum, cui *sclopeti* globus a dextra parte, quatuor digitis sub regione renum ingressus, transibat per medium Spinalis medullæ, per sinistram partem egrediens. Certe hic globus non Medullæ corpus, sed Equinam Caudam trajecerat. Qua igitur ratione tanto citius quam in illis, quibus ipsum Medullæ corpus trajectum fuerat, mortem attulit, eandemque tamen multo tardiorem quam primo illi Valsalvæ Vi-

(n) n. 5. (o) in Additam. ad S. hanc 3. Obs. 32. (p) Sect. hac 3. Obs. 29. §. 7. (q) Ibid. Obs. 28. §. 1. (r) Epist. 56. n. 35.
(s) in Additam. Obs. 4. cum Schol. (t) in Schol. modo cit. (u) De Renunc. Vuln. S. 1. prope fin. (x) l. 1. S. 15. Obs. 26.
(y) ad A. 1743. in Obs. Anat. 11. (z) Sect. hac 3. Obs. 26. §. 2.

Viro, in quo illa ipsa Cauda non solum non trajecta erat, sed illæsa omnino videbatur? Nimirum difficile, ut dixi, hæc possunt discrimina explicari. Si tamen conjecturis, non undique fortasse improbandis, est locus; duæ videri possunt fuisse causæ, cur eum Valsalvæ Virum tam cita mors abripuerit. Ut enim pronus incedebat cum ruens ab alto lignum tres eas vertebras percussit; tanto has vehementius concussas crediderim, quanto ictum minus ex obliquo excepere, proptereaque disruptis sanguiferis vasis plus sanguinis fortasse, quam ibi apparuit, effluxisse, inde videlicet in concidente ac supino homine mox in cæteras vertebras dilapsum ad Medullæ corpus, non aliter propemodum atque a Verneyo (a) fieri creditum est in quibusdam quasi apoplexiæ generibus postquam in horum aliquo profluere sanguinem vidit non e cranio, sed ex vertebrarum tubo. Compressa enim *ea parte, unde nervi oriuntur plurimi, qui nervi Intercostalis ramis præbent originem, partium interiorum motum cessasse*, existimavit. Cessasse autem in nostro casu tanto facilius, putaverim, quanto magis sanguis (quæ altera meæ conjecturæ causa est) promoventibus ipsum organis resistebat ea crassitie, sive ea æquo minori fluiditate ob quam adeo concretus in arteriis, multoque etiam magis circa præcordia repertus est.

28. Ad Artuum tandem Ictus attinet Valsalvæ insequens Observatio: quæ simul quanti sint faciendæ extremorum læsiones ostendit, simul a faucium convulsione instantes toto corpore lethales convulsiones sæpe in vulneribus indicari, confirmat.

29. VIRO annorum triginta quinque prægrandi lapide extremum percussum est pedis sinistri. Pars contusa, nisi tangeretur, non dolebat. E medio autem præcipue digiti pollicis, ubi tangendo vehemens dolor excitabatur, nullam purulentam emittebat materiam, nec ullo pacto, laceratas tendinum fibras separabat. Homo in omnibus se bene habebat, idque fatebatur, & sua munia alacriter obibat. Verum sexto die ex improviso tensivis doloribus, diraque ad fauces convulsione prehenditur. Sequitur postea ingens toto corpore convulsivus motus, & hunc mors octavo die. CAPITE dissecto, nihil præter naturam deprehenditur; si paululum serosæ materiæ excipias stagnantis in cerebri ventriculis.

30. Nunc aliquot nostras Vulnerum, aut Ictuum earundem quæ hactenus dictæ sunt, Partium Observationes, eodem servato ordine, subjiciamus.

31. VIR ab inflicto in hypogastrium vulnere ad latus dexterum Lineæ Albæ, vomitionibus conflictatus, humilibus, infirmisque pulsibus, nec sine quibusdam convulsivis motibus, nulla tamen animi defectione, obiit intra diem tertium in hoc Nosocomio ante extremum Novembrem A. 1742. ABDOMINE, quod tumidum non erat, diducto, sanguinem effusum concretum, Ileum autem intestinum qua vulneri respondebat, transverberatum offendimus.

32. Etsi in judicio de vulnerum, intestinis vel Tenuibus inflictorum, lethalitate cautus prudensque Medicus negligere illa non debeat quæ docte, & sapienter super argumento hoc scripsit Abrahamus Vaterus (b); tamen nimis verum esse plerumque experimur quod post Hippocratem (c) tradidit Celsus (d), *servari non posse cui aut jejunum, aut tenuius intestinum vulneratum sit*. Huc Fabricius noster ab Aquapendente (e) hæc addidit: *sic vulneratos observavi habere pulsus admodum exiles, & frequentissimos, morique primo aut altero die; unde si tales videritis pulsus, semper dubitate de tenuibus intestinis vulneratis*. Quantum mihi in quodam observare contigit, cui vulnus in umbilicali regione impositum sua ipsum sede Jejunum intestinum fauciatum esse, indicabat; verum de pulsibus, & verum item de mortis die Fabricius scripsit: quanquam cum secare non licuerit; tribuendumne id esset intestini illius dumtaxat, an mesenterii quoque, & vasorum vulneri, unde sanguis effluxisset, pro certo scire non potui. Nempe dissectionibus standum est. Hæ autem ut quæ fauciata intestina fuerint, pro certo ostendunt, sic faciunt, ut alium in aliis, neque ita raro, vitæ inde terminum fuisse, nimirum pro varia corporum dispositione, variisque adjunctis, intelligamus. Si in hac III. Sepulchreti Sectione Observationem perlegeris XXV. exempla huc spectantia pleraque complectentem; videbis, Ilei intestini vulnera modo intra horas duodeviginti (f), modo intra dies tres (g), modo intra quatuor (h) mortem attulisse; Coli vero alias intra dies totidem (i), alias intra horas quatuor (k); imo cuidam intestina tum Crassa, tum Tenuia multis vulneribus confossa, vitam abstulisse die quinto (l). Huc adde ex Hoyero (m) Duodeni intestini vulnus die quarto; ex Bohnio (n) Jejuni paucis post horis; ex eodem (o), ex Usenbenzio (p), ex Hallero (q) Ilei octavo die, quarto die, primo die fuisse lethale. Mihi vero ex ejusdem intestini vulnere haud aliud ac in proposito Viro tempus mortis jam ante contigerat adnotare, ut ex proxima cognosces historia.

33. VIR alter mortuus ibidem erat convulsus tertio die ex quo vulnus circa imam Epicolicam regionem dexteram cultro acceperat paulo ante finem Decembris A. 1726. CADAVERIS hujus quasdam partes, & nominatim renes, quorum alter binis instructus erat ureteribus, toto itinere, ipsoque intra vesicam sine divisis, cum diligentius examinarem; quæ ad vulnus attinebant, adnotare non neglexi. Mesenterium haud procul a fine Ilei intestini pertusum fuerat, nullo quidem læso ejusmodi vase unde sanguinis copia effundi potuisset; ut neque effusa erat; peculiari attentione digna. Sed & illud intestinum sauciatum erat.

34. Hoc intestini vulnus obstitit quo minus eo in viro, in quo sanguinis effusio me dubium facere non poterat, Observationes confirmarem Friderici Ruyschii. Qui postquam in Thesauris Anatomicis (r) admonuerat, *per mesenterium nervos visibiles existere satis numerosos, quibus læsis graviora producuntur symptomata, doloresque immanes*, asseveravit in Adversariis (s), sæpenumero se vidisse homines post assiduos intolerabiles ventris cruciatus intra duos tresve dies mortuos, quorum nullam præter ipsum mesenterium alicujus momenti partem vulnere læsam, re accuratissime examinata, potuit invenire; tametsi mesenterii vulnera lethalia non pronunciaverint Auctores qui super his ad id tempus scripserant. Propius aliquanto ad Ruyschii Observationes accedit quæ ab spectatæ fidei Chirurgo sub initium A. 1724. paucis, postquam ipse habuerat, diebus ad hunc modum narrata est.

35. ALIENIGENÆ Viro, jam diu hic moranti, proindeque omnibus noto, vulnus inflictum fuerat acuto, ancipiti, & tenui ferro, oblique a sinistris abdomen sub ipsis costis perforante. Angustia, & obliquitas vulneris erant ejusmodi, ut non modo ex vulnere nihil exire; sed ne specillum quidem ulla ejus Chirurgi, aut Masierii ipsius diligentia admitti sinerent in ventris cavum; quo tamen ferrum pervenisse, hæc indicabant. Ab accepto vulnere ad quinctum usque diem, quo pulsibus deficientibus obiit; semper, si intervallum excipias horarum quinque, idque semel, vomitu rejecit assumpta, & bilem. Ventris doloribus torquebatur. Alvus, nisi clysteribus soluta, nunquam reddidit quidquam. Sanguis autem etsi ter fuerat detractus, neque in his quæ post clysteres, aut cum illis quæ per vomitum exibant, apparuerat unquam; novissime tamen ante mortem ex ore, at simul e naribus, prodiit. ABDOMINE dissecto, sub intestinis, aere turgidis, non multum sanguinis effusi conspectum est, idque ad ventris inferiora. Vulnus autem Colon intestinum quatuor circiter infra lienem digitis inciderat quidem, sed superficie tenus. Inde vero, nullo alio læso intestino, ad mesenterium pervenerat. Quod propterea non modo saucium, sed & tumidum inventum est.

36. Etsi præter mesenterium, facies quoque exterior intestini hic erat saucia; facile tamen intelliges, hanc propius abfuisse ab Ruyschii Observationibus, nisi quod paulo diutius vita producta est, ubi cum Boerhaavio (t) animadverteris, *intestinorum quoque superficiem exteriorem verissimum mesenterium esse*. Cæterum cum a sauciato mesenterio mors accidit, neque hujus causam in majuscula quæpiam illius incisa vasa, ut in Cive oppidano quem Bohnius (u) secuit, conferre licet; in compunctos ejus nervos cum Ruyschio conferre poteris, majusculos tamen & ipsos: si enim minimorum quoque compunctio lethalis esset; nulla, opinor, extaret felix, brevisque, & sine gravibus symptomatibus transverberati ventris curatio, quam & nobis visam antea (x) scripsimus, & alii, inter quos Waldschmiedius (y) viderunt. Sed nos ense; Mauchartus (z) vero cum ventrem plumbeo globulo transverberatum conspexisset, vulnerato quincta ferme post hora intereunte, mortis autem citæ adeo causam inquireret, deprehenderetque, globulum, fundo ventriculi transfixo, *hinc per mesenterium inter colon, & ileum, utroque illæso, nec ruptis vasis mesaraicis, transiisse: parum* autem esse, animadverterat, quod

(a) apud du Hamel Hist. R. Sc. Acad. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1. (b) Disp. inscr. Vulnerum in Intest. Lethalitas. (c) S. 6. Aph. 18. (d) De Medic. l. 5. c. 26. S. 2. (e) Pentateuch. l. 2. c. 34. in fin. (f) §. 9. (g) §. 15. (h) §. 14. (i) §. 13. (k) §. 6. (l) §. 12. (m) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 18. (n) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (o) Ibid. (p) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 60. (q) Disp. Anat. collectar. Tom. 7. in fin. (r) I. Repos. 3. n. 13. not. 1. (s) Dec. 2. c. 4. (t) Prælect. ad Instit. §. 816. (u) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (x) n. 7. (y) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 70. (z) Earund. Cent. 5. Obs. 33.

quod ex contentis ventriculi in abdomen descenderat, & nulla usquam esse *gangrænæ vel incipientis indicia, aut ullam hæmorrhagiam lethalem*; potuisset a laceratis majusculis mesenterii nervis tam citi obitus causam repetere, nisi certior factus esset, *nullas convulsiones ante mortem, vomitus autem frequentes* fuisse: quanquam intimæ viscerum convulsiones fortasse adstantes latuerunt. Certe etsi vulnera fundo ventriculi inflicta intra breve tempus plerumque occidere, supra (a) a nobis, productis, indicatisque præsertim Observationibus, confirmatum vidisti, tam exiguo tamen spatio robustum, ac sanum virum interemisse, neque Mauchartus, ut apparet, credidit, neque alios facillime credituros esse, arbitramur. Verum ad ea quæ ipsemet vidi, redeamus.

37. MOLITORI famulo unum supra viginti annos nato, sano, robusto, optimoque corporis habitu prædito, id accidit quod juvenibus audacibus, minacibusque, qualis ipse erat, sæpius solet, ut lethale vulnus acciperet. Inflictum hoc fuerat lanionis cultro in Epicolicam regionem sinistram. Ut tunc erat prima noctis vigilia, domum per se rediit. Mane in Nosocomium illatus, & a Medico, Chirurgoque curari cœptus est. Eo die levis febris fuit. Sed nocte proxima & vomuit, & ex convulsivis subsultibus semper tremuit. Sicque tremens postridie mane quadragesima circiter hora ab accepto vulnere mortuus est. CADAVER proximo die qui fuit XI. Kal. Februarias A. 1738. multisque insequentibus, nobis ad Anatomen quam in Gymnasio docere cœperamus, continuandam ex usu fuit. Abdominis musculi Obliqui, & Transversus in ea quam indicavi, regione pertusi erant vulnere duos ferme digitos admittente: interque illos aer subierat, ut initium jam esset factum quasi emphysematis. Is aer e vulnerato, ut mox dicetur, Colo intestino in cavum ventris egressus, hunc distenderat. Neque aer solum ex illo prodierat intestino, verum etiam recrementa; ut cum in ventre humor esset effusus ad libras duas; pars hujus maxima ex recrementis esset, minima ex sanguine; nullum enim insigne vas læsum fuerat. Scilicet culter, abdomine, ut dicebam, transfixo, oblique sursum, introrsumque perrexerat, & primum quidem ejus quod memoravi, intestini respondentem partem sic inciderat, ut simul anterior, & posterior ejus facies, & quę a latere vertebras spectat, discissæ, aeri, & recrementis exitum in ventrem darent. Inde autem rene, & diaphragmatis appendice illæsis, Quadratum lumborum musculum transfixerat, ultraque hunc in commune illud Sacrolumbi, & Longissimi dorsi initium sic penetraverat, ut de tendinibus ex hoc initio ad transversos lumbarium vertebrarum processus oblique ascendentibus unum haud omnino, sed, quod multo pejus haberi nosti, ex parte dumtaxat esset incisus. Hinc igitur causam plerique fortasse præcipuam deduxissent quare convulsivis subsultibus confectus esset, præsertim cum sauciatum intestinum ne ruberet quidem, aut liveret ad eam ipsam partem qua vulnus habebat. Ventriculi fundus, ab interiore facie inspectus, tenuia vascula hic illic ad aliquod spatium ostendebat sanguine distenta. Cæterum jecur magnum erat, & in transversum prælongum, ut in totum propemodum hypochondrium sinistrum se extenderet. Lien quoque longior, & æquo major; ejus autem arteria non tenuior modo pro ea præsertim visceris magnitudine, sed & minimum tortuosa. Nam minus tenuitatem miratus sum, cum arteriæ Magnæ truncum ibi animadverterem, ut in thorace quoque, angustiorem proportione non ad corpus tantummodo, verum etiam ad venam ipsam Cavam, cujus in septo Transverso foramen erat omnium maximum quæ videre meminissem. Thorace aperto, pulmones undique, id quod minus frequens in adultis hominibus esse, non ignoras, solutos quidem conspexi; sed Bronchialibus glandulis instructos justo majoribus, ut una compressam nucem mediocrem ferme æquaret. In pericardio aqua erat flavescens, nec paucissima. Cor potius magnum, in eoque sanguis, ut alibi, niger; ibi vero etiam ex parte aliqua grumosus. Magna arteria ultra curvaturam sulcos quasi quosdam interiore facie ostendit secundum longitudinem ductos. Cætera quę in hoc cadavere adnotavi, huc non attinent.

38. Etsi de Ventriculi, & Intestinorum, & plerorumque aliorum viscerum quæ in ventre sunt, Vulneribus plura ex Valsalva, & nobis, & aliis Observatoribus hac Epistola accepisti; tamen alias ex his ultimis indicabimus historias, quas Sepulchreto, si velis, inseras. Itaque ad Crassorum intestinorum vulnera, Coli videlicet, ac Recti, Observationes spectant Harderi (b), & Bautzmanni (c). In hac est simul quod ad Diaphragma, in illa quod ad chyli, si recte intelligo, Receptaculum, certe autem quod ad Renem convulneratum pertineat. Cujus de vulnere Epistola quoque superiore (d) mentio facta est. Nunc Laubii (e) addetur Observatio, eo spectabilior, quod culter per medium lienem ad renem sinistrum pervenerat. Lienis autem erit altera ex Bernero (f). Porro ad Jecoris vulnera, præter exempla illa quæ extremis superioribus Litteris (g) indicata sunt, alia Bohnius (h) dabit, ad has vel magis attinentia. Nullius autem ex ventris visceribus profunda vulnera certius, aut citius quam hujus, sunt lethalia propter vasorum tum multiplicitatem, tum quo magis ad diaphragma acceditur, crassitudinem. Quamobrem scite Homerus (i) de Eurypylo lanceam jaculante, *pervasit*, inquit, *hepar subter præcordia: statim autem genua solvit*, & alibi (k) de Patroclo, *percussit ubi mentes fingunt circa prudens cor: cecidit autem*: quem ad locum ob verbum *fingunt* commentarii instar erit quod in libro habemus de Morbo Sacro (l). Et ne me hinc forte arbitreris ad Poetam præter Majorum consuetudinem digredi; vide quæ ad illum de Ulysse, & Cyclope Homeri locum (m), *ubi mentes hepar habent*, Galenus (n) adnotaverit. *Vulneratam hanc venam*, Cavam nimirum, qua jecur, in cujus substantia defixa est, ad diaphragma alligat, *aut divulsam*, inquit, *acuta adeo sequitur mors, ut cum Cyclopi, quanquam longe maximo, sapientissimum Ulyssem Poeta scriberet insidiari, mortemque machinari, non in aliam corporis partem ensem impulsurum fuisse, finxerit, quam qua hepar phrenes continent: .... adeo certe huic loco confidebat, ut si vulnere affectus esset, ne temporis quidem momentum vivere ipsi esset permissurus*. Sed & Riolanus (o) Galenum laudat, quod hoc Homeri testimonium protulerit: quanquam memoria lapsus, quod uterque facturum fuisse Ulyssem, ajunt, reapse fecisse, dicit. A sauciata autem fellis Vesicula num æque celer, ac repentinus obitus necessario sit expectandus, satis a me II. Epistola Anatomica (p) ostensum est, cum omnia quæ ad id usque tempus producta dicebantur, non modo a vulnere, sed a quacunque causa illius ruptionis exempla perpendi. Unum dumtaxat, aut alterum ab illo tempore additum legisse memini, quorum alterum inspicere poteris apud Ampliss. Swietenium (q). Vesiculæ quidem vulneri, bilisque in ventris cavum effusioni quæ statim, & quæ deinde successerint non levia, videbis; attamen non ante diei septimi initium mortem obtigisse. Hæc autem in altero exemplo quod protulit Cl. Tacconus (r), minime accidit; sed mulier cui abscessus hepatis, cum peritonæo connatus, cystim ruperat, prorsus convaluit. Quin Bohnio (s) adstipulari in eo video Cl. Kaltschmidtium (t), quod sine cystis bile vita possit diutius protrahi: imo censere, eam bilem, intra abdomen effusam, præsentaneum per se non afferre periculum. Contra nulli dubitationi obnoxium est, si Vesica altera, id est urinaria, ita vulneretur, ut lotium intra ventris cavum ejiciatur; gravissimas (ut etiam cum sauciati sunt ureteres) lethalesque demum hinc esse noxas. Neque enim semper urina omnis per vulnus exit, ut in Ruyschii (u), Bohnii (x) Martini (y) Observationibus, donec incipiat per urethram excerni, per quam primo tempore nulla poterat. Sane interdum vulnus non ex adverso, se a tergo vesicę infligitur, ut in tertia quæ ab laudato Bohnio (z) producitur, historia, in qua pertusum erat vesicæ latus, itemque ut in ea ancilla de qua Alex. Camerarius (a), trajecto per mediam uteri substantiam, indeque per vesicam pariter mediam plumbeo globulo. Itaque ad Uterum tandem pervenimus, cujus sauciati, præter hoc ipsum exemplum, alia reperies, in gravidis præsertim, in quibus certe quanto facilius vulneribus patet, tanto periculosius vulneratur. Est inter Disputationes Chirurgicas ab Hallero collectas CXXXI. in qua (b) nonnullas huc spectantes legere poteris Observationes. Quodcunque autem viscus sauciatum est, etsi indicia habeat sua, illudque in primis quod ex Anatome suppetit, propriæ sedis; cavendum est tamen, nequando ab hoc ipso decipiamur, immemores varietatum quæ non raro occurrunt, velut in utero in alterum latus inclinato, aut in Colo præsertim intestino a transversa illa sede quam supe-

(a) n. 9. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 62. (c) Ibid. Obs. 234. (d) n. 40. (e) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 8. (f) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 69. (g) n. 41. (h) c. 4. supra ad n. 36. cit. (i) Iliad. l. 11. (k) Iliad. l. 16. (l) n. 18. (m) Odyss. l. 9. (n) De Usu Part. l. 4. c. 14. (o) Anthropogr. l. 1. c. 2. (p) n. 96. (q) Comm. in Boerh. Aph. §. 312. (r) De raris quibusd. Hepat. &c. Observ. (s) c. 4. cit. (t) Differt. de Vuln. Hepat. §. 48. (u) Cent. Obs. Anat. Chir. 75. (x) c. 4. cit. (y) Commerc. Litt. A. 1731. Spec. 41. n. 3. (z) c. 4. cit. (a) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (b) c. 1. §. 15.

superius habere solet, deorsum magis, minusve inflexo, aut in jecinore, de quo si non his ad te Epistolis, at in I. Anatomicarum (c) quid aliter in aliis viderim, indicavi, ut in Adversariis etiam II. (d) ubi & de ventriculo quid in quibusdam suspicari oporteat, non reticui. Sed ut viscera singula eosdem semper fines servarent; nonne ut altius exspirationis tempore diaphragma est, humilius cum inspiramus, ita jecur præsertim, & ventriculus illud sequuntur, eoque magis descendunt, cum valentius inspiramus, cum stamus, cum ab inedia ut inania sunt viscera jecur suffulcientia, ita huic fulcrum quasi deest, ejus descensui obstans, sicut alia ad te Epistola (e) scripsimus, de non unius tum Veterum, tum Recentiorum sententia: quibus addas insuper Cel. Viros Winslowium (f), & Swietenium (g), qui Cl. Garengeoti Observatione id confirmari, non dubitat, in jecinore hominis, cum ita se haberet, inferius vulnerato. Hæc igitur omnia, aliaque ejusmodi attendere oportet: tum si-qua dubitatio est; cum frequentioris sedis notitia, alia ex actione, & munere cujusque visceris, & ex eorum quæ continent, natura deprompta indicia sunt conjungenda.

Ad eundem modum sanguifera vulnerata vasa suo se produnt sanguine, multo, si majora sint, neque exitui e ventre quidquam obstet, profuso; plurimo, si maxima, ut puta si Aorta, aut vena Cava: quanquam citius vita desinit, quam spatii satis detur ad dignoscendum. Majoris arteriæ, id est Splenicæ, discissæ Observationem habes ex Helwichio (h); Aortæ vero, illæsis antepositis intestinis, perforatæ ad ipsam in Iliacas divisionem ex Dillenio (i). Sauciatæ autem venæ Cavæ ex Hildano (k), & Paawio (l) legere exempla potes in Sepulchreto, huic autem ex Bohnio (m) exemplum addere venæ Iliacæ Internæ, quo ipse intelliges, quid nonnunquam obstare ad tempus sanguini possit, non ex ventre solum, ut modo dicebam, sed ex ipsa vulnerata vena effluxuro. Nunc ut ad meas redeam Observationes ad Ventris Vulnera attinentes, cum earum ultima fuerit quam in juvene Molitoris famulo habui; jam quasdam accipe quæ ad Ictus, & Compressiones spectant ejusdem Ventris.

39. MOLITOR alter, sed hic senex, in lapidem cadens, ipsum latus offenderat Epicolicæ regionis dexteræ. Quam ob causam, & quod tunc sanguinem, quamvis paucum, tussiens expectorabat, in Nosocomium venerat. Quindecim amplius elapsis diebus, nulla interim ferme de re conquestus, & quasi ob paupertatem, & infirmas etiamtum vires, ibi subsistens, interrogatus, sibi alvum adstrictam esse, dixit. Cum ea quæ ad solvendam per clysterem immissa erant, nihilque præterea, reddidisset, dolores autem in ventre jam esse, & hunc turgidum, & quasi ut tympanitici tensum nuper factum esse diceret; medicamentum quod Diatartarum vocant, mane datum est unciæ pondere. Nihil egit, nisi quod nocte proxima senex inscius quid alvo ejecisset, sanguinem in lectulo multum dejecit, & vomitu simul ea rejecit quæ cœnæ loco data fuerant. Mox animi deliquio, mox deinde morte correptus est, eadem nocte paulo ante extremum Novembrem A. 1743. ABDOMEN ut triduum circiter ante obitum, sic trigesima ab hoc hora tumidum fuit; sed insuper exterius jam virens. Quo inciso, multa intus aqua, tametsi in pedibus nullum œdematis esset initium, deprehensa est. Hac exhausta, reliqua ob teterrimi odoris gravitatem sic relicta sunt horas aliquot. Quibus elapsis, ipsa quoque interior peritonæi facies jam viridis erat facta. Tunc quæ antea in oculos incurrerant, diligentius recognoscens, omentum vidi totum ad ventriculum retractum, & hunc quidem non distentum, distenta autem valde intestina Tenuia, Ileum præsertim, idque in ultimis spiris, ab incluso, ut videbatur, aere. Ejusdem Ilei finis, & Coli initium colore erant coccineo ad fuscum vergente, cum proximum Cæcum, & Vermiformis Appendicula, & Coli reliquum colore essent naturali; & tota hujus sinistra pars, Rectumque intestinum valde contracta. Ea vero musculorum Abdominis portio quæ Coli initio vicina fuerat, sugillata apparebat a facie interiore. Sed neque hæc, neque ea intestinorum pars quam colore fuisse, dixi, præter naturam, duri aliquid aut tumidi habebant. Interiorem faciem intestinorum examinare gravissimus odor prohibuit. Jecur pallidum, lien æquo major, mesaræi glandulæ non minutæ adeo fuerunt, ut pinguedinem diducere opus esset, ut in conspectum venirent. Thoracis utroque in cavo non minima copia inerat aquæ rubicundæ; in pericardio plus quam solet, sed neque multæ adeo, neque ita rubentis. Pulmo sinister aliqua ex parte nexus erat cum pleura, ipse tamen, & dexter sani. Cranio secto, & Crassiore meninge amota, sub Tenui nonnullis in locis animadversæ sunt aereæ paucæ bullulæ, tum species illa cujusdam quasi *gelatinæ* Vasa quæ per hanc meningem repunt, pleraque sanguine distenta; sed illa magis quæ per latera Septi Lucidi: quin etiam e medullari cerebri substantia inter secandum guttæ sanguinis existebant. Quæ tanto magis attendi, quanto minorem sanguinis copiam in ventris, & thoracis vasis majoribus animadverteram. Nihil aquæ in cerebri ventriculis, ipsumque satis firmum, cerebellum autem valde laxum, laxissimam Pinealem glandulam deprehendi, cum hæc, atque alia quæ hic memorare necesse non est, non serius inciderem quam ipso quarto a morte die.

40. Et hic quidem tardius ab ictu abdominis est mortuus, citissime autem alter in hac ipsa Urbe, sed circa annum, opinor, 1670. cum hic studiorum causa tunc esset Jacobus Sandri, quem Bononiæ inter meos Præceptores fuisse, alias tibi memoravi. Quod mihi is narrabat, totidem verbis accipe.

41. QUIDAM equi calce in umbilico ictus, illico, apoplectici instar, concidit mortuus. DISSECTUS nihil aliud præter naturam ostendit, nisi sugillationem, & nigredinem intestinorum, percusso loco respondentem.

42. Audienti hæc mihi adolescenti in mentem venit Hildani (n) Observatio, Juvenis a rescisso lumbilicali jecinoris vinculo mox cadentis, & citissime morientis. Postea vero cum ejus vinculi læsionibus neque rationem, neque plerosque Auctores multum tribuere, animadverterem; ea cogitatione seposita, in alteram incidi, ad quam Bohnii (o), & aliorum quos ipse laudat, Observationes, & quædam præterea Benivenii (p), videbantur excitare, ictuum videlicet abdominis homines prostrantium, & subito etiam extinguentium propter vehementissimam diaphragmatis, ut ille existimat, concussionem, & convulsionem, unde suffocatio, & asphyxia contingant. Attamen cum ictus de quibus ipse loquitur, non ad umbilicum, sed ad epigastrium spectent; ob hanc rem, aliasque nonnullas ego quidem assensum sustineo: arbitrium autem tuum esto.

43. Ad violentas abdominis Compressiones illa præ cæteris attineret quam Cisiarius pertulit ab rhedæ rota, per ventrem acta, unde gravissima incommoda, & maximum omnium quæ vidi, arteriæ Magnæ aneurysma provenere; nisi eam historiam Epistola ad te XL. (q) descripsissem. De Vulneribus autem, Ictibusve Lumborum, quo Observationes spectant Cl. Virorum Verdriesii (r), & Quelmaltzii (s), cum in præsentia nulla mihi ex meis in promptu sit, non una autem earum sit quæ ad Vulnera, Compressionesve Artuum spectant; ad has transibo.

44. VIR rusticus, non malo corporis habitu præditus, dum circa lignum operatur, plura ex hoc fragmenta palmæ dexteræ alte infigit, vulnere interstitio illi ferme respondente quod est inter metacarpi ossa, indici, medioque digito subjecta: nec nisi postquam convulsivis totius ejus artus motibus correptus est, Medico, Chirurgove se ostendit. Itaque octavo circiter ex quo vulnus sibi inflixerat, die huc denique in Nosocomium defertur. Sanguis tunc primum e sinistro brachio mittitur, oleum e dulcibus amygdalis recens expressum datur, oleum resinę terebinthinæ in vulnus infunditur, dexter artus, & Spina linimentis quę adversus nervorum distentiones faciunt inunguntur, fragmenta ligni quædam e vulnere educuntur; sed incassum tum propter id quod mox dicetur, tum etiam quia mali tandiu prorsus neglecti vis altiores radices egerat, totusque ille artus creberrimis convulsivis motibus sursum manifestissime retrahebatur. Igitur intra horam ex quo illuc delatus fuerat, quadragesimam vivendi finem fecit, cum ibi Discipulis structuram humani corporis in cadaveribus aliis ostenderem; ad extremum enim spectabat mensis November A. 1742; itaque hoc quoque usus sum. Nunc cætera, ut consuevi facere, prætermittam: eaque dumtaxat quæ ad vulnus, aut ad alia attinent minus secundum naturæ modum se habentia, commemorabo. MANUS, & brachium non valde erant tumida. Vulnus orificio erat angusto, & ad circuli formam accedente; adeo autem profundum, ut

(c) n. 2. 31. & seqq. (d) Animad. 2. (e) 26. n. 25. (f) Expos. Anat. tr. du bas Ventre n. 267. & seq. (g) Comm. in §. cit.
(h) Eph. N. C. Dec. 3. A 9. & 10. Obs. 120. sub A. 1698. (i) Dec. ead. A. 7. & 8. Obs. 166.
(k) Sect. hac 3. Obs. 25 §. 18. (l) Ibid. § 19. (m) De Renunc. Vuln. Sect. 1. (n) Cent. 1. Obs. 53.
(o) De Renunc. Vuln. S. 1. & 2. c. 3. (p) De abdit. & c. morbor. causis c. 110. in fin. (q) n. 26.
(r) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 86. (s) Dissert. de Pingued. §. 17. in fin.

ut per illud ossium quæ dixi, interstitium, ad manus dorsum propemodum perveniret, palmari tendinea expansione, & huic subjecto Adducente pollicem musculo, & Interosseis pertusis, nedum Lumbricali; tendinibus autem Flectentium secundum, & tertium digitorum illorum articulos, tum nervo secundum vulneris latus, ut vidi, pergente, facile, ut ex iis intelliges quæ continuo dicentur, insuper læsis. Dum enim vulnus ea libertate quæ Chirurgis in vivo permissa non fuisset, penitissime examinaremus; ligni fragmentum parallelopipedi forma, tenue quidem, sed longius transverso apice minimi digiti, dimidio autem minus latum, alte adeo abditum, atque ita intrusum, infixumque deprehendimus, ut non nisi vi illata iis quos diximus, Flectentium musculorum tendinibus, eximi sine difficultate potuerit. Eo igitur fragmento, dum subiit, illos tendines male habitos fuisse, intelligis, postea autem quam subierat, pus quod paucum, & ichoris fere simile e vulnere exibat, coercendo, acrius ob moram reddidisse, eoque aptius ad illos tendines, aut certe ad illum nervum, dum sensim, sensimque exstillaret, vellicandum. Erant venæ passim tum internæ, tum externæ fluido, atroque sanguine distentæ, quod Thoracem, & Collum, & Caput dissecantibus facile fuit animadvertere, indeque etiam proclivius fuit cognoscere, Cephalicam venam in sinistro artu non modo infra, verum etiam supra cubitum defuisse, nisi quod supra, levissima, tenuissimaque ejus adumbratio vix per accuratam attentamque dissectionem reperta est. Capite a vertebris abscisso, nihil aquæ ex harum tubo defluxit, nihilque item de ea fuit in cerebri ventriculis, in quibus Choroides plexus ex fusco ruberrimos conspexi, ut sanguifera passim quamplurima vascula in medullaris Cerebri substantiæ dissectione. Ipsum autem, & Cerebellum, & Medulla, & nervi justa erant firmitudine.

45. Dum has tibi describerem gravissimas, lethalesque convulsiones, quæ profundo manus vulneri successere, earum venit in mentem quæ post leve vulnusculum advenerunt digiti indicis, per se quidem non ita graves, sed graviores quam erant, visæ tum ob ea quæ adjuncta habebant, tum propter animalculum, a cujus morsu nihil ejusmodi expectabatur. Generosa inter Veronenses Virgo, annos sexdecim nata, cum haud secus ac illa civis sui Catulli (*) Lesbia, passerculum aleret quicum lusitaret, dum ex humero dextero, in quem forte insiluerat, auferre vellet sinistra manu, improba bestiola rostri ictu vehementiore digitum indicem simul momordit, & sauciavit in ipsa articuli primi, & secundi junctura a parte exteriore. Præter communia integumenta, nervei aliquid tum fuisse laceratum, idem indicavit digitus, qui continuo se flexit, ampliusque extendi, aut moveri non potuit; eoque minus mobilis factus est, cum mox in vulnusculo pus fieret, dolore aucto, & manu quoque contracta, & intumescente. Huc febricula accessit dierum aliquot. Quæ tamen, & omnia quæ dixi, cum manus, tum digiti mala celeri, & felici, ut videbatur, curatione sublata sunt. Sed vix hæc erant consecuti, cum ecce tibi ipso quartodecimo ex quo digitus sauciatus fuerat, die repentinus tremor a pedibus, mox a manibus coortus, indeque sensim per universum corpus propagatus, Virginem corripit, periculosam, longamque syncopem afferens: qua soluta, non propterea tremores quieverunt, sed cum gemitu, & aliquo interdum ululatu conjuncti, plures perstiterunt horas, donec apertis tandem oculis, & laxata quæ ad superiorem adstricta erat, inferiore maxilla ad se rediret, omnium quæ sibi contigissent, prorsus ignara. Brevi autem interjecta quiete, rursus eodem ordine omnia reverterunt, levius quidem, & multo brevius, sed crebro adeo vexantia, ut quotidie sexdecim, aut duodeviginti insultus numerarentur. Jamque sex dies ad hunc modum res perstiterant, cum per litteras, quæ hæc narrabant, consulti sumus pridie Kal. Sextiles A. 1743. Non perplacuit quidem nobis, Aphorismos Hippocratis (t) recolentibus, febrem eo in casu per corticem Peruvianum fuisse abactam, vulnusculum autem tam cito ad cicatricem perductum, recordantibus, Celso (u) visum esse secundum lectionem quam alias (x) retinendam ostendimus, *omnem fere morsum habere quoddam virus*, idemque ob gravissima symptomata quæ anseris quoque, & galli morsus excepere, Matthiam Tilingium (y), Jo. Georgium Sommerum (z), & ante hos Joannem Schenckium (a), hunc ex Baccii, illos ex propriis Observationibus censuisse. Attamen cum hos omnes morsus aut manibus, aut digito, quemadmodum in proposito casu, illatos fuisse, animadverteremus, partibus quæ aut quia tot tendinibus instructæ sunt, aut quæcunque alia sit verior causa, certe vel sine ulla virulenta infectione laceratæ, & contusæ magnis sæpe, & vehementibus malis obnoxiæ sint; ea respondimus, quæ sive insultus a citius occluso vulnusculo, sive hujus tantummodo occasione non aliam quam in hystericis, originem habuissent, quippe in Virgine sanguineo temperamento ad melancholicum inclinante, & succi plena, neque tamen pro humorum copia satis per uterum sanguinis singulis mensibus excernente, ea, inquam, respondimus quæ opportuna esse posse, credidimus. Sive autem eorum ope, sive ætatis, ac naturæ viribus ea omnia conquieverint, certe nullam postea iis de rebus querelam accepimus.

46. LANARIUS cum Lanario, patruo, an avunculo, certe consanguineo, rixabatur. Multo mero epoto uterque calebat, ut III. Idus Novembris plerique plebejorum hic solent; erat enim is dies, A. 1745. Noctu denique a verbis ad arma ventum est. Primus forte cadit, quippe claudus artu dextero. Alter jacentis femur sinistrum cultro vulnerat, atque adeo transverberat. Cultri enim mucro paulo supra genu a latere anteriore interno subiens, latere posteriore externo prodierat. Ingens continuo per utrumque vulneris orificium fit sanguinis effusio, quæ, ut nox erat intempesta, ab iis qui aderant, non modo inhiberi non potuit, sed ne retardari quidem tantisper, ut intra sex septemve horas virum, denique in Nosocomium illatum, non absumeret. CADAVER macrum, sed intra sanitatis modum, studiis erat nostris opportunum, tempus autem anni haud importunum. Itaque Idibus, & diebus insequentibus diligenter persecuimus. Sed alia quæ adnotavimus, in alia Scripta, ipsius autem claudicationis perspectam causam in alias Litteras (b) rejicimus. Nunc cætera adscribemus. Et primum accurate adaperto vulnere, tantæ sanguinis effusionis causa in conspectum se dedit. Cruralem enim arteriam, ad poplitem contendentem, sociamque ejus venam, magna ex parte in transversum incisas deprehendimus. In Ventre porro omentum moderate pingue, a dextris erat sinistrisque ad ventriculum retractum: hic vino plenus; nullum tamen chyliferum vasculum per mesenterium, aut per intestina repens usquam occurrit. Ex quibus Tenuia, uno excepto Duodeno, ex cinereo fusca: Coli pars quæ in transversum ducitur, tota, & partium utrinque proximarum portio, ferme ad digiti pollicis tenuitatem contracta. Fellis vesicula quoque contracta erat; idque non solum pauca, quæ inerat, bilis ostendebat, sed & fovea ad illam excipiendam in jecinore excavata, quæ, cum respondere latitudine debuisset, multo erat quam ipsa, latior. Renes grandiores, Lien parvus, & insolita quadam figura, nec minus tamen quam illi, sanus; nisi quod mihi inter dissecandum paulo firmior visus est, quam deberet. In Thorace pulmones, cætera sani, adeo in se concidentes, vix ut ullos minori volumine vidisse meminerim; sed dexter magis, ut qui summa tantum parte per laxam, nec valde latam membranam alligatus erat ad pleuram, cum sinistri latus magna ex parte esset ad illam arctius annexum. Quod sic concidissent, & colore tamen essent; si posteriorem faciem, ut par est, excipias; ex cinereo albicante, causa erat exigua omnino copia sanguinis, quam in vasis quidem majoribus tum ventris, tum etiam thorace superfuisse, animadvertimus; nam pulcherrimo alioquin erant colore musculi. Sed & cor prorsus erat sanguine vacuum, vix ut in auricula dextera parvulus esset grumus. Hic ad polyposam concretionem vergebat; cum quidquid alibi restabat sanguinis, esset fluidum.

47. Si ab imposito vulnere peritus Chirurgus statim adesse potuisset, & vinculo quod torcular vocitant, femur supra vulnus adstringere; tandiu saltem hominem servasset, ut liceret de artu amputando cogitare. Nam transversa tum arteriæ, tum venæ magna ex parte incisio rationes curandi alias inutiles reddidisset, quæ prudenter a Cel. Heistero (c) non solum propositæ, sed & feliciter in usum tractæ sunt, cum fere ibidem arteria hæc, at secundum longitudinem, esset vulnerata. Neque ejusmodi incisio cum tanta sanguinis fluiditate conjuncta, poterat vel miseram illam spem præbere, ut grumosus sanguis, quemadmodum in ejuscemodi casu ex Sepulchreto (d) intelliges vidisse Bartholinum, vulnus ad aliquot dies obturaret. Cæterum quo ad vulnera vasorum attinet, in utrislibet artubus curationem aut nullam, aut sine amputatione admittentia, legesis plures Observatio-

(*) Carm. 2. & 3. (t) S. II. 26. & IV. 57. (u) De Medic. l. 5. c. 27. (x) in Cels. Epist. 1.
(y) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 75. (z) Dec. ead. A. 10. Obs. 82. (a) Obs. Medic. l. 7. S. 1. Obs. 13. in fin.
(b) Epist. 56. n. 14. (c) Dissert. de Arter. Crural. Vulner. n. 6. & seqq. (d) Sect. hac 3. Obs. 26. §. 8.

vationes in libro *de Renunciatione Vulnerum Lethalium* (e) ab Joanne Bohnio productas: quem eximium sane Virum a me sæpe adeo in his Litteris esse laudatum, non miraberis, ubi vel exemplorum quæ proposui, numerum, vel de his perpetuum in Sepulchreto silentium animadverteris, vel demum noveris quid ejus memoriæ debeam, qui mihi, præter cætera, suis cum libris aliis, hunc ipsum quoque senex adolescenti benigne miserit.

48. Ad violentas Artus Inferioris Compressiones casus videtur attinere cujusdam Adolescentuli, qui in Nosocomio decessit S. Mariæ de Morte, dissectusque est, cum ego Bononia forte transirem inter initia mensis Junii A. 1709.

49. ADOLESCENTI annos nato ad duodeviginti plaustri rota super imum fere sinistrum calcaneum ducta, nullam aliam attulisse noxam videbatur, nisi quod communia avulserat integumenta. Dum levis ad speciem noxæ curatio feliciter procederet; ecce post dies aliquot collum, & dorsum rigida fiunt; ut qui tetani quodam genere correptus, artus quidem movere posset, collum autem, dorsumque non posset. Huc illud accessit, ut per intervalla vehementissimis totius corporis tremoribus concuteretur. Quibus omnibus ad viginti, & amplius dies ad hunc modum, sana semper mente, persistentibus, cum lumbricum teretem vomuisset, crescente sensim stertore vivere desiit. PES, sub vesperam inspectus diei ejusdem quo erat mortuus, calcaneum ferme jam sanatum ostendit. Abdomine, quod turgidum erat, diducto, conspecta est pauca aqua effusa, intestina autem omnia, & ventriculus sana quidem, sed valde aere distenta. Intra Colon, propter Appendiculam Vermiformem, lumbricus teres mortuus. Thorax quoque in sinistro cavo paucam habuit aquam effusam, illius autem pulmonis posteriorem partem duram, & ex substantia hepaticæ simili. Concretiones polyposæ erant in vasis Magnis, & cordis ventriculis, in quorum dextero sanguis quoque cum aeris bullulis. Cranio resecto, in Laterali Sinu dextero Crassioris meningis sanguis concretus, in altero fluidus conspectus est; nec sine bullis etiam majusculis. Bullæ quoque plurimæ sub Tenui meninge, præsertim ad sinistrum cerebri anteriorem lobum. Aqua præterea sub eadem; cujus aquæ sapor nonnemini qui gustare voluit, visus esse nullus, aut certe vix levissime salsus. In ventriculis cerebri aqua non pauca. Nec pauca effluxit e vertebrarum tubo, præsertim cum lumbos, & os Sacrum attolli jussissem. Laxum cerebellum, firmum cerebrum: & quæ per hujus ventriculos repebant vasa sanguifera, plexusque Choroides minime albicabant.

50. Quod censuit Vallesius (f) super illo Hippocratis Adolescente qui cucurrerat per viam asperam, indeque *doluit calcaneum maxime inferna parte*, qua, & vicinia nigra facta, *dies omnino a cursu vixit viginti*, & quod item Augenius (g), cum de pluribus loqueretur, qui levi ex vulnere perierant, & nominatim de M. Sobriraunio *ex plaga in calcaneo admodum exigua inflicta, præter omnium spem decimaquarta mortuo*, nimirum ab levibus exterioribus ejusmodi causis nihil, nisi occasionem, a malo autem corporis apparatu, succorumque malignitate gravia symptomata, ipsamque adeo mortem oriri; idem facile videbitur tibi in hoc casu statuendum: idque eo magis, quod lumbrici, & tam cita aerearum bullarum ex sanguine, & humoribus evolutio accipi pro indiciis possunt pravæ horum dispositionis, sive, ut Majores loquebantur, putredinis. Equidem indicia ejusmodi non contemno, ab Hippocrate ipso (h) deducta, ubi *mori homines ab omnis generis vulneribus*, scripsit, & *nulla re gravibus*; tamen *neque hæc admirari oportere .... illud expendendo, quod .... corpora hominum plurimum differunt*. Præterea nec illud Valerii ignorare me, nosti, qui tibi alias (i) commemoraverim: *fine vitæ nostræ variis & occultis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare; cum magis in tempus mortis incidant, quam ipsa mortem accersant*. Denique in his ipsis Litteris (k) cum de vulnusculo scriberem Virginis illius Veronensis quod gravia sunt consecuta symptomata, quantum istiusmodi indiciis tribuam, videre potuisti. Attamen si quis forte in hoc, illoque casu tum naturam partis spectet quam externa læsit injuria, tum genus symptomatum perpendat quæ accesserant, convulsiones videlicet, unde esse potuerunt pleraque omnia non modo quæ in illa Virgine, sed etiam quæ in hoc Adolescente acciderunt; constrictis enim hic illic vasis, & lymphæ, ac sanguinis motu diutius retardato, tum syncope, tum aquæ effusiones, tum pulmonis inflammatio facile fiunt; si quis, inquam, hæc spectans, malit ab extrinsecus accedente causa aliquanto plus quam horum occasionem repetere; non pertinaciter refragabor. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LV.

Sermo est de Ulceribus, & Sphacelo.

SEctionis quæ sic inscribitur, & libro hoc IV. Sepulchreti Quarta est, cum initium ducatur ab Achoribus, & Tinea; non satis apparet, cur non eadem comprehendantur illæ quoque Observationes Lepræ, & Psoræ, & Tineæ ipsius, quarum alias demum invenies principio Sectionis XI. unam autem prope finem Sectionis XII. (a). Causa autem certe non fuit, ne prolixior æquo foret Sectio hæc IV; siquidem & illæ quæ alio rejiciuntur, Observationes paucæ sunt, & brevis hæc Sectio est, præsertim si Scholia demas, & de Observationibus tredecim quæ sub numero X. proponuntur, decem alibi jam antea productas, ex iisque unam (b) bis positam hic fuisse, animadvertas. Quæ idcirco memorare volui, ne forte mireris, vix aliquas superesse nobis, nullam repetere volentibus, quas hac Epistola scribamus.

2. Ut enim ab Achoribus nos quoque, & a Scabie capiamus initium: si forte scire aves, quænam a Valsalva, aut a nobis reperta sint in corporibus quæ his fuerant vitiis infecta; in Epistolis X. (c) XVI. (d) XXXVIII. (e) XLI. (f) in aliisque facile invenies. Quæ relegens, velim animadvertas, iis ulcusculis aut per se, aut per inunctiones quasdam siccatis, Infantem ex convulsionibus, Virginem ex hydrope thoracis, & pericardii, Mulierem ex acuta febre, & tympanite, Juvenem ex urinæ suppressione periisse; mortis autem causam ex occlusione ulcusculorum extitisse, quæ cum manantia, morbos arcerent, aut, quod in Infante, & Muliere manifestum erat, etiam tollerent; siccata, stimulantes quæ per ipsa antea ejiciebantur, particulas, noxiumque humorem in sanguine cohibebant, effusum mox in omnibus ferme aut inter maninges, aut in ventrem, aut in thoracem, quem subcœrulea aqua plenum in Virgine deprehendi. Incides etiam initio Epistolæ XVIII. (g) in Sutorem cujus erat corpus minuta scabie fœdum. Ibi autem fac tecum reputes, si quis hanc inunctione abigere forte voluisset, quanto magis, sic cohibitis erodentibus corpusculis, aucturus fuisset vitia laxati, extenuatique parietis ventriculi cordis sinistri, & Magnæ, huic annexæ, luridæ intus, & inæqualis arteriæ: idque eo facilius credes, si quid ex represso herpete Trombellio (h) acciderit, nunc veniet in mentem. Porro cum Observationibus illis Valsalvæ, & nostris convenire videbis quæ initio IV. hujus Sepulchreti Sectionis proponuntur, altera (i) in bimulo Principe, cui cum achores prorsus evanuissent, cruenta aqua, pro illo corpusculo non pauca, inventa sub cranio est, altera (k) in fœmina quæ tinea lotionibus sanata, cerebri hemisphærium habuit putridum, & ichore citrino refertum. Ad quas, si velis, aliæ non deerunt quas addas, duæ præsertim, altera ex Schulzio (l), ostendens, quot, & quantæ viscerum labes exceperint gravem, humidam, diuturnam scabiem, remedio externo retropulsam, altera ex Lanzono (m), quæ monstrat vitia in cerebro, diaphragmate, jecinore inventa, cum acris tinea, & fœda scabies per inunctionem sublatæ essent.

3. Sed vel sine cadaverum dissectione quotus quisque Medicus est qui ex retropulsa scabie, aut achoribus interna,

(e) Sect. 1. (f) Comment. in l. 5. Epidem. n. 47. (g) Tom. 1. l. 9. Epist. Medic. 2. vel potius 3.
(h) Prædict. l. 2. n. 19. & 20. apud Marinell. (i) Epist. 26. n. 14. (k) n. 45.
(a) in Additam. Obs. 6. (b) §. 6. & 8. (c) n. 9. (d) n. 34. (e) n. 22. (f) n. 4.
(g) n. 2. (h) Epist. 26. n. 39. (i) Obs. 1. §. 1. (k) Ibid. §. 2. (l) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 231.
(m) Eph. eorund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 113.

na, externave mala sæpe extitisse, non viderit? Meministi, Valsalvam (n) pro tumore consultum esse, qui seu vera ad genu exostosis esset, sive eam mentiretur, illi certe de qua loquimur, causæ successerat. Ab eademque causa quos externos, internosve morbos Gerbezius (o) viderit, in hisque malignas febres, quas, nec semel, Lanzonus (p), & lethales quidem, adnotavit, itemque ut asthma observaverit Dethardingius (q), Cummius (r) autem, ab ipso indicatus, apoplexiam, eorum inspectis Observationibus cognosces. Quamplurimas addere facillimum esset, si aut opus foret, aut non essem alias infra (ſ) commemoraturus. Quamobrem cum ipse quoque meas hic producere non paucas possem; duas, haud amplius, proferam, ambas uno mense Februario A. 1710. in Viris duobus, meis Generosis Civibus, habitas. Alteri manantia capitis ulcuscula, eorum prorsus similia quæ achores in infantibus vocamus, a frigidi nocturni aeris injuriis siccata erant, cum octo vix diebus exactis, maligna febri correptus est, vomitionibus, & denique singultu stipata, in qua etsi pulsus valde infimi erant, & præter ea quæ dixi, prava alia non deerant symptomata, ipse tamen bene semper sibi habere videbatur: ex eaque, frustra seniore ejus Medico, & me quoque diebus novissimis accersito, quæ opportuna viderentur, præstantibus, nono morbi interiit die. Alter persimili, si cutis erosionem, & crustas spectares, affectione laborans, quæ brachia primum, mox crura quoque, denique & partes nonnullas alias cruciabat, cum de consilio nescio cujus indusio usus esset, suffitione sulphuris medicato, cutis quidem morbum omnem propemodum abegerat, simul vero rheumaticis universi corporis doloribus prehensus fuerat cum febre conjunctis, qui non modo noctu quiescere, sed & interdiu se de latere in latus convertere prohibebant, quin vel linguam ipsam, & gulam afficere incipiebant. Occursum est a nobis cito, & diligenter. Sed tamen, nisi natura adjuvisset, retropulsam materiam partim ad cutem, partim ad intestina quo per se vergebat, expellendo, neque intra mensem solutos dolores, neque intra ver proximum persanatam cutem facile vidissemus, neque ægrum deinde sospitem ad extremam usque senectutem provectum. Verum nemini Medicorum, ut dixi, ejusmodi casus non occurrerint ex illo usque tempore quo primus omnium Hippocrates (t) Atheniensem illum memoravit, qui prurigine toto corpore vehementissime cruciatus, eaque cutis crassitudine, & aspectu, ut lepram referret, cum balneis calidis quæ in Melo sunt, usus esset, *a pruritu quidem, & cutis crassitudine liberatus est, verum hydropicus factus, mortuus est*. Earum autem balnearum aquas fuisse sulphureas, Martianus (u) censebat, & certe Plinius (x) sulphur *nobilissimum in Melo insula*, Dioscorides (y) autem *plurimum gigni* tradiderunt.

4. Hæc, atque ea præsertim quæ de morbis commemoravi scabiem consecutis inunctionibus abactam, eo te facile adducent, ut ex me quæras, quid igitur sentiam de minutissimis animalculis, quæ ætate nostra cum animadvertissent perindustrii Viri, & unicam scabiei causam esse, docuissent, docuerunt quoque, prætermissa interna curatione, quocunque anni tempore, sulphureis, aliisve quæ ipsa interimerent, exterius adhibitis esse exterminanda; sic enim sublata causa, cito, & tuto scabiem evanescere, nullo incommodo, nedum morbo, insequente. Ego vero, ut ingenue, quemadmodum solitus sum, tecum loquar; primum admonebo, ne eruditis Viris plus tribuas, quam sibi sumunt. Nam quod ad inventum attinet, nihil facilius est, quam ostendere, animalcula illa vel multo antiquioribus, quam ipsi agnoscunt, fuisse jam nota. Non iis Scriptoribus dico quos ab nonnemine objectos esse video ex Daniele Sennerto (z), ubi de Vermibus Dorsi verba facit, & multo minus iis qui Venam, ut vocant, Medinensem olim memorarunt, post Veschium (a) a Wepfero quoque confirmatam, ut ex superiore III. Sepulchreti Sectione (b) intellexeris. Sed iis dico qui longe minora, & certe breviora animalcula, ejusmodi verbis memoravere quibus Abinzoar apud Joannem Langium (c). *Sunt* enim *Syrones*, inquit Abinzoar, *pedecelli, Arabibus assoabat dicti, qui subter cutem & ad manus, & crura serpunt: pustulas quoque aqua plenas sub cute, ubi delitescunt, excitant: qua dissecta, prorepunt animalcula tam parva, ut vix visu, quamvis perspicaci, ægre deprehendi possint*. Formam quoque ipsorum aliis antea fuisse microscopii auxilio non incognitam, cum Borelli Observationes indicant a Velschio (d) commemoratæ, secundum quas Sirones *testudinum effigies repræsentarunt*, tum præsertim Ettmülleri illa confirmat Sironum Observatio quæ Lipsiæ I. Actor. Erudit. Volumine (e) proposita, præterquam alios nominat qui prius viderint, animalcula ipsa sic descripta exhibet, & delineata, ut descriptio, & pictura perfectiores quidem paucis post annis reddi potuerint, sed tanquam novæ prorsus in medium proferri non potuerint. Potuerunt quoque præclaris explicationibus plura illustrari quæ ad scabiei originem, multiplicationem, facilemque tum per contactum communicationem, tum per certa, exterius adhibita, remedia curationem, ad aliaque attinent de hoc genere. Sed dum curatio ista exterior, interiore omissa, commendatur, videtur his doctis Viris idem accidisse quod Helmontio (f) illam pariter laudanti, hanc improbanti. Helmontius enim etsi præter scabiem ab attactu, eam quoque agnosceret quæ sponte oriretur (g); tamen utriusque ut eandem indolem, sic idem semen, sive fermentum in cute dumtaxat statuebat. In qua una tanto magis hi hærere morbum omnem, constituunt, quod in illa una ista nidulantur animalcula, quæ si nulla in mundo essent, nullam quoque scabiem fore, asseverant, ut quæ nunquam corripiat quenquam, nisi aliunde nactum ista animalcula. Igitur ex istiusmodi dogmatibus quid utrorumque Auctoribus partim veri, & utilis, partim minus veri, minusque tuti in curatione docere contigerit, videamus.

5. Medicus prudentissimus, idemque doctissimus Ballonius (h) cum super cutis affectionibus in dogmata quorundam incidisset cum illis consentientia de quibus modo dicebamus; ratione, experientia, & Hippocratis doctrina fretus, tria cutis affectionum genera caute inter se ita distinguenda esse, censuit, ut aliæ sint tamquam cutis ipsius morbi, aliæ tanquam interiorum partium abscessus, aliæ tanquam inter utrasque ambigentes. Neque signa per quæ singulas internoscamus, prætermisit: neque dubitavit, ubi cutis tantummodo morbi sint, *tunc in externum illud vitium incumbere oportere, non lacessitis per medicamenta purgantia partibus intestinis*. Quin huc facile pertinere, indicavit, *latas* illas Simonis *pustulas*, quem Hippocrates (i), *ubi ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, opem sensisse*, scripsit; *vomitum* autem *non profuisse*. In primis vero ad propositum facit quod ad verba illa Ballonii adnotatum leges (k): *Dum quis cum scabioso concumbit, & cutis inficitur, malum hoc vere cutaceum est, & superficiaria curatio esse debet*. Vides igitur, quid veri, & utilis sit in una illa externa curatione, interna prorsus omissa, cum sanus aliquis a scabiosi, aut linteorum ejus, vestiumve attactu scabiem paulo ante contraxit. Sed vides simul, quid minus veri, minusque tuti ista eadem haberet curandi doctrina, si scabies non cutis unius morbus esset, sed aut abscessus, aut abscessus simul, & cutis morbus. Neque enim facile assentiendum est, cum scabies nunquam, nisi a scabiosi contactu, ab ejusve animalculis nasci dicitur. Num ab illuvie? num a pravis cibis, potionibusve nunquam nascitur? Certe aliter plerisque videtur Medicis, & in his Sennerto, quem Epistola in Samonicum II. laudavi, ipsique Samonico (l), si quod ibi ostendere, & explicare studui, revera scripsit,

Illotus sudor, vel copia inutilis escæ
Sæpe gravi scabie correptos asperat artus.

Num a morbis non oritur quibusdam gravibus, diuturnisve, crisis instar? Num; ut cæteras omittam causas; ab lanarum contrectatione morbidarum ovium? Sane quod Venetiæ olim, aut proximæ huic regioni acciderat, de ejusmodi velleribus loquens, narrabat Virgilius (m),

.... invisos si quis tentarat amictus;
Ardentes papulæ, atque immundus olentia sudor
Membra sequebatur.

Sed non fuit illa proprie scabies. Fateor. Cutanea tamen erat infectio. Quo autem modo illa gravissima communicabatur; cur non & levior possit? Quin Cl. Werlhofius (n), variis Observationibus adductus, se libenter crediturum, scribit, *scabiem humanam veram ex lana ovium, quibus parum absimile malum per pasturæ vitia ubivis frequentissimum est, primario subnasci*; cum enim laneis indumentis fere omnes, & diu utamur; *forsan vix pauca esse quibus non ab impurioribus ovibus, aut imperfecte sanatis aliquid immistum sit*: & *fortassis opifices lanificiis occupatos*

(n) Epist. 50. n. 13. (o) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 167. (p) Ejusd. Dec. A. 9. & 10. Obs. cit. 113. & Obs. 16.
(q) Append. ad Dec. 3. A. 5. & 6. n. 8. in Obs. Parallel. ad Obs. 58. (r) Dec. 1. A. 1. Obs. 58. (ſ) n. 7.
(t) Epid. l. 5. n. 4. apud Marinell. (u) Annot. ad hunc Hippocr. locum. (x) Nat. Hist. l. 35. c. 15.
(y) De Medic. Mat. l. 5. c. 83. (z) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 24. (a) Exercit. de Vena Medin. (b) ad Obs. 26. Schol. n. V.
(c) l. 2. Epist. Medic. 42. (d) Exercit. cit. c. 7. (e) A. 1682. M. Septembr. (f) Tract. 45. inscripto Scabies & cæt.
(g) Ibid. n. 11. (h) Epid. & Ephem. l. 1. Constit. Hyem. A. 1574. (i) Epid. l. 6. S. 2. (k) n. 10.
(l) De Medic. Præcept. c. 6. (m) Georg. l. 3. in fin. (n) Disquis. de Variol. c. 4. adnot. 54. in fin.

patos ideo maxime his malis laborare. Ettmüllerus autem filius Programma ediderat Lipsiæ A. 1731. *de scabie ejusque ortu ab impura lana* (o), quo eadem scripsisse, opinor, quæ anno eodem supra eodem argumento edenda misit ad Cæsaream Nat. Curios. Academiam (p), pustulosam cujusdam puellæ scabiem ab lana repetens, qua pro stragulis se noctu obtegebat, cujus lanæ pars esset scabiosis ovibus tonsa. Ibidem Coschwizium laudat, qui ob laneorum pannorum tractationem sartores præ aliis hoc morbo inquinari, dixerat. Neque Æliani verba reticet, *quod qui lanam ovis a lupis dilaniatæ pexerit, atque ex ea vestem confecerit, scabiem provocaturus sit ei qui illa vestietur*, an quia ejusmodi ovis ob graviorem scabiem infirmior, aut cæteras sequi impotens, aut a cæteris, ne has quoque inficiat, abacta, sic in lupos facile incidat? Nec quia in hac Civitate, in qua tot homines lanificio operam dant, rarius aliquis, vel ex iis ipsis, occurrat scabiosus; ideo Cl. Virorum conjecturæ spernendæ sunt. Alia enim aliis in regionibus pabula sunt, aliæ aquæ, & aliæ fortasse in seligendis, purgandisque lanis rationes: & nunc certe in Venetia siqua gravior ovium cutem prehendit infectio, non modo earum lanæ rejiciuntur; sed nequis facere fraudem possit, ipsarum cadavera suis cum lanis *humo tegere*, ut Virgilius (q) ait, *ac foveis abscondere*, consilium fuit quod Supremo Venetiarum Magistratui, præfecto publicæ saluti, obtulimus, cum super hac re hujus Eximii Medicorum Collegii nomine A. 1724. responderemus.

6. Sed quid, inquis, si ovium scabies ipsa quoque ab animalculis esset quæ per lanas in homines traducerentur? Nolo quærere, num post tot lanarum expurgationes, quæ ab earum infectoribus etiam adduntur, vivere illa possint, cum certe pereant humana in scabiosorum linteis per lotrices expurgatis. Malo te vicissim rogare, ut ad ea respondeas quæ ex Hoffmanni (r), & Junckeri (s) certis quibusdam Observationibus consequuntur. Scribit ille, ortam esse scabiem ex intempestivo acidularum aquarum usu. Docet alter, *succum betulæ majore quantitate haustum*, itemque *thermas Wolckensteinenses*, *hasque corporibus in primis floridis, scabiem inducere solere*. Nunc quæro ex te, putesne, in his thermis provenire, aut in eo succo, illisque acidulis inesse ista de quibus loquimur, animalcula quæ cuti adhæreant, aut quæ ex interioribus corporis cutem petant? Rursus ille prior (t), *sciendum est*, inquit, *semper facilioris esse sanationis scabiem per contagium communicatam, quam illam, quæ ex indigena sanguinis, & humorum dyscrasia*, id est sine ulla contagii suspicione, *originem sumsit*. Probat quoque (u) Lanzoni (x), Amici, dum viveret, nostri, Observationem scabiei, primis novæ Lunæ tribus aut quatuor diebus sic in milite crescentis, ut eos dies in lecto traducere cogeretur singulis quod scabie laboravit, mensibus; laboravit autem menses septemdecim. Cui Observationi ex parte non absimiles afferre complures possem, a me olim adnotatas, iisque addere tum quod in scabiosis non semel vidi, ut vigente febre, pruritus cessaret; declinante autem, rediret, tum quod Sacræ Virgini accidisse, certo scio, ut quotiescumque sanguis mitteretur; mittere autem non semel necesse fuit; scabies, quæ jam levior facta erat, mirum in modum semper cresceret. Hæc igitur omnia, atque alia, quæ sciens prætermitto, phænomena quæro ex te, ut candide mihi dicas, faciliusne tibi explicari posse videantur, si scabiem ponas ab animalculis, quam si a sanguine originem ducere. Illud denique scire velim, sicui exterior causa aliqua molestiorem cutis pruritum induxerit, ut puta culicum, aliarumve ejusmodi bestiolarum injuriæ, is autem pruritui indulgens, cutem usque & usque scalpat sic ut in scabiei similitudinem ulcuscula nascantur; scire, inquam, velim, cur eidem, aut aliis nequeat ex interiore causa is pruritus fieri qui ad scalpendum adigat, & ad cutem unguibus non secus atque cum ab animalculis iis vellicatur, lacerandam?

7. Verum ne forte credas, me plus quam verum, & æquum ferat, istis animalculis adversari; primum fateor, non modo sæpius ab illis scabiei originem esse agnoscendam, sed & ubi minus illa esse, crederes, nonnunquam revera existere adeo facile ob suam exiguitatem latere possunt, cum ab uno in aliud corpus transferuntur! Sic memini, cum in Patria medicinam facerem illustri Matronæ, eaque ab longo, vario, & perdifficili morbo tandem convalesceret, ad alias quæ præcesserant, crises accedere scabiem visam esse, quæ repente orta, cito cutem propemodum universam occupavit, sed palmas præsertim, ut præ molestissimo pruritu dormire non posset. Cum vesiculas in iis cernerem minutas aquæ plenas, cujusmodi eæ solent esse in quibus ista animalcula nidulantur, ancillas jussi earum unam aut alteram acicula aperire in præclara luce, & siquid globosi, expressa aqua, educere possent, mihi ostendere, exquisitis, quæ forte in promptu erant, vitris instructo oculo, examinaturo. Quid quæris? Oblatum examinare diutius non opus fuit. Vivens erat animalculum, ea ipsa forma quam Recentiores delineaverant. Tum aliud, atque aliud ademere, viventia omnia, & forma eadem. Cum mulierum quæ dominæ inservierant, nulla prorsus esset scabie affecta; Medicus qui ante Redium, & Malpighium vixisset, e putredine orta esse illa animalcula, non dubitasset: contra autem mihi minime dubium fuit, quin ancillarum aliqua alicunde aliquod, vestibus adhærens, inscia domum, ad heramque attulisset, idque alia, & hæc cætera, ut fœcundissima sunt, brevi tempore peperissent. Neque hoc tantummodo fateor. Sed si forte velis, quod huic Matronæ accidit, idem omnibus qui scabie corripiuntur, accidere, unamque hanc semper, cum scabies oritur, causam esse; equidem ipse non facile credam, a te autem tantisper credi, sinam, dum nihilominus ostendam, minime tutum esse, vel sic ortam scabiem, nisi forte in corpore, ut supra dictum est, sano antea, & nuperrime per contagium infecto, neglecta interna curatione, externa tantummodo sanare. Quid enim, obsecro, est scabies, undecunque tandem orta sit, quam ulcuscula, quæ si in unum juncta essent, persæpe ulcus longe amplissimum æquarent? Quis autem Medicus ulcus, non dico amplissimum, sed modicum, per se natum, aut etiam cauterio, aliave exteriore causa inductum, si diutius apertum manserit, non curato prius corpore, occludat? Quid ita? nempe quia per illa emissaria corpus, si quid pravi, aut certe redundantis habebat humoris, jam diu ejicere consueverat. Cur vero non idem in scabiei non recentis ulcusculis sine mora occludendis attendamus? quæ universa cum ulceri amplissimo respondeant, tanto minus sine prævia interna curatione persanare tutum est, quanto plus humoris pravi solebant extra corpus amandare, ejusdemque, in ipsis ulcusculis tum mora, tum ab externo aere vel magis depravati, intra corpus remittere. Scite enim, ut solet, Eximius Archiater Senacius (y), quod pus ab ulceribus exterioribus in sanguinem refluens, non modo pariter, sed violentius aliquando vitæ organis noceat, quam refluens ab ulceribus interioribus, inde esse, docet, quod non huic, sed illi cum aere commercium fuerit. Nunquam tamen vitæ organis vehementius nocuisse crediderim, quam cum scabiosi pueri internam pericardii faciem, externam vero cordis, & ferme omnium quæ pericardio concluduntur, scabiosam effecere; revera, inquam, scabiosam; nam diligens rarissimæ Observationis Auctor Buddeus (z) oculis cum inermibus, tum insuper vitro instructis, ejusdemmodi prorsus esse quæ ibi, & quæ in cute erant, pustulas, suo & omnium qui aderant, judicio comperit. Et tamen corporis ambitus erat totus scabie coopertus: quid, si fuisset retropulsa? Vides igitur, quanti intersit non retropellere: nec vana dicere qui negant, scabiem semper esse unius dumtaxat cutis morbum, & quod consequitur, huic uni adhibenda esse remedia, neglecta reliqui corporis curatione: quæ non modo si negligatur, sed si ita instituatur, ut naturæ motus ad cutem vergentis perturbetur; nonnunquam mors, alias alia ingruant mala. Legesis in VI. Act. Nat. Cur. Volumine totam, quæ Cl. Carlii est, XVI. Observationem. Hæc autem a me dici, putato, ut intelligas, quanta prudentia in Medicis requiratur, scabiosi corporis evidentia alia vitia sive primarum viarum, sive obstructorum viscerum, sive humorum copia, aliterve peccantium recte, atque ordine curaturis. Quæ inter postrema vitia, illius oblivisci nunquam oportet, quod, donec subsistit. scabie, quasi chronica quadam crisi, indiget. Exempla dabit laudata Carlii Observatio (a) tum in viro qui cum a nucha scabiosam, sæpe recurrentem, efflorescentiam linimento quodam abegisset, in epilepticas convulsiones incidit; has autem illa revertens efflorescentia sustulit, tum in viro altero, & quodam

(o) apud Haller. in Access. ad P. 9. Meth. Stud. Med. Boerh; imo nunc ab eod. exhibit. inter Disput. ad Morbor. Hist. sub n. CXCIII.
(p) Act. Tom. 3. Obs. 50. (q) loc. cit. (r) Medic. Rat. T. 4. P. 5 c. 5. Obs. 3.
(s) Consp. Medic. Theor. Pract. Tab. 90. in Cautel. n. 19. (t) c. cit. Thes. Pathol. §. 24.
(u) Ibid. §. 21. (x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 205. (y) Traité du Coeur. l. 4. ch. 3. n. 6.
(z) Commerc. Litterar. A. 1745. Hebd. 42. n. 1. (a) in fine.

fœmina quibus ejusdemmodi efflorescentia, a longo jam tempore manum fœdans, cum exsiccabatur, imminentem febrim prænunciabat; febris vero finem, cum redibat. Et tamen parvam occupabat corporis partem, neque in his duobus ab remedio externo repulsa fuerat. Quid ergo? ubi scabies universum tenet corporis ambitum, & non modo per se evanescit, ut in viro ex quo natus erat, semper scabioso, de quo Lanzonus (b); sed unguine sulphurato, aut alio ejuscemodi abacta, ut in illo de quo Apinus (c), in iisque juvenibus de quibus scripsit Jo. Sebast. Albrechtus (d)? mirandumne erit, si cito maligna febris, aut gravia alia mala, asthma præsertim, accesserint, quæ non nisi scabie aut per se iterum, aut remediorum auxilio reversa, vincantur? Sic causam morbi ipsa indicat sanatio, facti videlicet a prava illa materia, quæ ut intus retenta nocet, ita rursus egressa liberat. Pertinent huc Ramazzini nostri (e) in multis habitæ Observationes, qui scabie inunctionibus retropulsa, postmodum febre correpti, illico urinas nigras & fuliginosas reddebant, iidemque, cum scabies remediorum ope ad cutem pellentium rediisset, urinas sanorum similes excernebant; iterum autem retrocedente scabie, aut denuo erumpente, hanc reciprocam in urinis mutationem ostendebant. Quo magis Medicus ille cautissimus quæ supra attuli, Hippocratis exempla, & Ballonii consilia diserte secutus, scabiem non omni tempore unius cutis morbum esse, intelligebat, ideoque *solis topicis* illam semper, & sine discrimine *abigere, opus periculosæ plenum aleæ merito* censebat (f). Ramazzino Medicum alterum adde experientissimum, Hoffmannum (g), *remedia* hujuscemodi morbi *externa in postremis collocantem*, prius autem *sanguinis & humorum massam viscidam, acrem, corruptam debitis internis corrigentem*. Scilicet missum in ejusmodi morbis sanguinem *tam viscidum, & in coagulum quasi densatum* deprehendere consueverat, ut *vix posset separari*.

8. At enim, inquis, neque retropulsa scabie semper nigrum lotium, neque in scabiosis omnibus istiusmodi sanguinem videmus, measque mihi objicis, alias (h) ad te scriptas, Observationes: quasi vero optimum ipse in scabiosis sanguinem observassem, neque aliter in aliis peccantem, aut quasi in variis, ut varia est scabies, variæ esse non possent sanguinis noxæ, variive noxarum gradus, aut, quod potissimum attendas, velim, quasi aliud tibi ostendendum suscepissem, quam minime tutum esse neglecta interna curatione, scabiem non recentem externa dumtaxat abigere. Certe autem cum in pluribus scabiosis, sicuti aliorum, meique ipsius Observationes testantur, non omne vitium in cute sit; quomodo tutum esse possit in omnibus promiscue cutem sanare, interiora negligere? quorum expurgatio si non in omnibus, at in iis saltem quorum naturalia emissaria non æque patent, per exulceratam cutem ex parte fiebat, aut fieri certe poterat. Quid dici ad hæc potest? Illud, opinor, non deesse Medicos qui contra testentur, quod nos tutum esse, negamus, id sibi promiscue in scabioso quolibet, feliciter semper, & sine ullo quod insecutum sit, detrimento successisse. Verum ut nos eorum Observationes in dubium non vocamus: ita æquum esse, credimus, ut ipsi nostras, & tot aliorum Medicorum, quas supra (i) indicavimus, in dubium ne vocent. Ad quas addes Hoffmanni (k) alias, & aliorum qui ab ipso laudantur (l). Quibus, & aliis quas sciens omitto, quot, & quam gravia mala sic abactam scabiem secuta sint, manifestum fit, & quod consequitur, de ea curatione quam alias alium habuisse exitum, constat, quid tutissimum sit constituere.

9. Quoniam autem adversus scabiem sulphur inter cætera in usu est; de eo peculiariter nonnulla addemus. Exterius quidem in unguentis, lotionibus, & indusiis etiam adhibetur, sive ejus suffitione, ut supra (m) commemoravi, sive potius decoctione ita ut postea ad solem, aut ignem exsiccentur, medicatis, quem, ut faciliorem, & multo elegantiorem, modum laudat Willisius (n); quanquam an *sine malo odore*, ut ait, prorsus sit, dubito. Interius autem aliter a Medicis, aliter a vulgo in usum trahitur. Et de usu quidem externo alias probando, alias improbando satis hactenus dictum est. Nunc accipe, quomodo vulgus in hac quidem Civitate interius adversus scabiem sulphure utatur, & quæ inde nonnunquam accidant molestiæ, & noxæ. Sulphur, in pulverem comminutum, in vinum conjiciunt non rubrum, simulque cum vino potant. Adolescentulam autem ego novi, quæ cum sumpsisset, mox tantam capitis turbationem sensit, ut sibi tunc quasi stulta facta esse videretur, ventriculi, opinor, irritatione ad cerebrum continuo propagata haud aliter ac opii vim Boerhaavius (o) non dubitabat agere dum in ventriculo etiam tum est, neque egere longa illa per chyliferos ductus via; nam canem qui ex devorato opio jam fere convellebatur, cum incidisset, opium adhuc in ventriculo invenerat. Utcunque id est; sulphur in ventriculum ipsum agere, si non ex utraque, continuo huc adscribenda, Observatione, at certe ex altera cognosces, aut suspicaberis.

10. MULIER annos nata ad quadraginta, vino, & *tabacco* magis dedita, quam mulierem decere, & diu quidem bajulo nupta, robusto viro, sed quæ pepererat nunquam, cum ad scabiem quam contraxerat, abigendam sulphur in vino non semel bibisset, novissime autem majori copia; mox cœpit male habere, nec semel vomuit, citoque Nosocomium adiit jam febricitans, pulsu duro, & contracto, & de magna querens respirationis angustia. Quamobrem datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expressum, & sanguis est missus. Postridie cum vel major esset angustia respirationis, missus est iterum: fuitque, ut hesternus, firmo densoque crassamento, nulla tamen crusta obducto. Lactis quoque, audita morbi causa, cyathi dati sunt duo. Sed crescente illa spirandi difficultate, & manifestis urgentibus artuum convulsionibus, languidiore facto pulsu, mortua est ita ut totus intra quatriduum circiter inchoatus, & finitus sit morbus. CADAVERIS sectio, non ut mortis causam tantummodo inquirerem, sed ut Anatomes studiosos etiam erudirem; erat enim extremus ferme November A. 1744; ibidem trigesima a morte hora instituta est. Bono habitu erat corpus; sed cutis hic illic minuta scabie fœda. Abdomen autem tumidum; neque id a nimia pinguedine; hæc enim ut conditione erat optima, sic & copia erat justa; neque item ab aquæ multitudine in ventris cavum effusæ: quæ etsi non paucissima erat; extra pelvim tamen non apparebat. Verum & ventriculus, & Tenuia intestina, & Colon ad magnos tractus; alibi enim aut naturalem latitudinem servabat, aut, quod finisterius prope ventriculum animadvertimus, contractum plurimum erat; distenta ipsa aere, abdomen distenderant. Omentum nulla intestina tegebat, quippe sursum rejectum, an retractum; ipsum enim, & superior illa mesocoli pars quæ transversum Coli tractum sustentat, rigidi erant, & rubentibus maculis hic illic, a tergo præsertim, distincta. In exteriore ventriculi facie vasa sanguifera paulo erant turgidiora. Facies autem interior qua fundus jam propius ad pylori Antrum accedebat, aream ostendit circuli forma, cujus diameter digitorum erat circiter quatuor transversorum. Eam aream ab reliqua ventriculi superficie hæc distinguebant quod minus lævis erat, minusque nitida, magis autem albida, & vasculis sanguiferis, quasi ab injectione nigricantibus, prædita, cum alibi lævor, nitor, minus albus color ubique conspicerentur, vascula autem fere nulla, nedum non sic expressa aut nigricantia; ut evidens esset omnibus, quantum area illa tota patebat, tantum de intima lamella ventriculi fuisse erosum. Nec præter hoc, ne in proximo quidem œsophago, aut intestinis, quidquam animadvertere potui quod erosionem, aut inflammationem significaret. Erat hic ventriculus ut æquo amplior, ita sine rugis ullis, parietibus autem valde tenuibus: & annuli pylori vix indicium aliquod retinebat.

Quorum hoc, si non a primordiis, at ab alia aliqua antiquiore læsione fuerit; cætera illa crebris, ut in bibaci muliere, distentionibus, & nuperæ etiam ab incluso aere debebantur. Quæ in ventre adnotavi reliqua, huc redeunt. Jecinoris vesicula subsidens paucam continebat bilem. Renes laxi erant. Arteria Magna angustior. Tum muliebria, ut in fœmina infœcunda, diligentius inspexi atque incidi. Testes erant vel magis quam ea soleant ætate, parvi & strigosi. Ex sinistro hydatis, acini uvæ mediocris magnitudine, tota exstabat. Uterus dextrorsum inclinatus, & fundo potius parvo: quo magis adnotatione digna erat cervicis, ad imum præsertim, major quam convenit, crassitudo, & coronæ ipsius qua cingitur uteri osculum, parvum hic, ut in virginibus, & circuli forma. Ex hoc stillabat humor colore lacti similis, neque eo fluidior, nec fœtens, copia non prorsus exigua; ut mulier fluore uteri laborasse videretur. Cujus scaturiginem fuisse altiorem ima cervice, hujus dissectio indicavit. Ibi enim cervicis vesiculæ mucum fortasse liquidiorem, nec tamen lacteum, continebat.

(b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 31. (c) Dec. ead. A. 5. & 6. Obs. 117. (d) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 5. n. 1. M. Mart. & A. 1743. Hebd. 14. n. 1. M. Febr. (e) Constit. Epid. Urb. A. 1691. n. 32. (f) Ibid. n. 28 (g) c. 5. supra ad n. 6. cit. in meth. med. §. 15. & in thes. patholog. c. 19. (h) Epist. 49 n. 25. (i) n. 2. 3. 7. (k) §. 15. supra ad n. 7. cit.
(l) in thes. pathol. ibid cit. §. 18. (m) n. 3. (n) Pharmac. Rat. S. 3. c. 6. (o) Prælect. ad Instit. §. 857.

Superius nullæ vel dissecanti apparebant. Circa medium longitudinis cervicis, duobus locis alte intra parietum crassitudinem conditam, dissecando, inveni cellulam inanem, subrotundam, parvi phaseoli capacem, sine ullis aut ibi, aut alibi erosionis indiciis. Thorace adaperto, id quod ex lumborum vertebris præsenseram leviter sinistrorsum se flectere incipientibus, manifestius cognovi, gibbam fuisse mulierem; thoracis enim vertebræ multo magis se flectebant dextrorsum. Quod si contra res se habuisset; aut si uterus, quem dextrorsum inclinatum fuisse, dixi, fuisset, ut lumborum vertebræ, inclinatus sinistrorsum; hanc ad eas fœminas adjicerem, quas, de uteri inclinatione scribens, tibi alias (*p*) commemoravi. Sed levissima hic erat imæ Spinæ inclinatio, nec quam Innominata ossa, ut in illis, facile sequerentur. Cæterum non ut in ventre, sic in thorace, aut pericardio effusam aquam offendi. Pulmones anterius, & ad latera cum pleura arctissime connexi erant; tumidi præterea, sinister præsertim; sed ab aere dumtaxat, & admisto humore, nusquam duri, nec magis quam æquum esset, rubentes. Cordis ventriculi concretum sanguinem habuerunt, eundemque atrum, qualis & alibi fuit. Cranio secto, quæ intra ipsum erant, omnia laxiora visa sunt, quam octavo, haud amplius, ab obitu die; tot enim accurata cæterarum partium dissectio abstulerat; esse debuissent. Vasa per Tenuem meningem repentina, sanguine turgida; in Choroidibus autem plexibus vesiculas aquæ plenas, plurimas, nec minutas, animadverti. Denique omnibus, quæ intra cranium erant, detractis, Petrosi utriusque processus ea facies qua alter alterum spectat, illaque vicinia non levis, sed inæqualis conspecta est.

11. BAJULUS mulieris de qua modo dictum est, maritus, vir procerus, & quamvis subpallida facie, & corporis habitu ad macilentum inclinante; tamen robustus, eadem ferme atque illa, ætate, & pariter bibax, eadem qua illa, scabie correptus, eodemque cum illa remedio sed non pari, quod sciam, copia usus; posteaquam illa mortem obiit, sex propemodum menses satis commode valuisse visus erat, cum circa medium Majum levi ad speciem febri prehensus est, sed reipsa adeo exitiali, ut non ultra biduum in Nosocomio decubuerit. Primo die pulsus, cæteraque non ita mala, nisi ob anxietatem quandam, & inquietudinem essent suspecta. Eo die idem quod plerisque aliis initio solet, datum est leve medicamentum quod blande ventriculum, & intestina expiaret. Postridie autem jam ea omnia quæ dicam aderant mala, ut uxoris memores, lac dederint. Vomebat enim: angustia illa eadem respirationis, qua uxor olim, premebatur: toto corpore convellebatur, delirabat insuper vehementissime, & inter delirandum, sibi ventriculum uri, clamabat. Per hæc ante diem a decubitu tertium vivendi finem fecit. Quam ob morbi brevitatem facile id accidit quod ægre tuli, ut prius dissectum esse cadaver, scirem, quam hominem ægrotasse. Dissecuit tamen Auditor meus, attentus, & intelligens, nunc merito Feltriensium Medicus Antonius Guilermius: ex quo hæc accepi. VENTRE aperto, in omento, & pinguibus intestini Coli appendiculis, iisque præsertim quæ propius lienem erant, sicuti etiam in Adiposa, ut appellant, renis sinistri membrana pinguedo, quæ non multa erat, fusca, & sublivida animadversa est. Colon autem ipsum ab incluso aere triplo quam soleat, latius. Ventriculus contractus, exterius subfuscus, interius autem, sine ulla quidem erosione, inflammatus ad palmæ amplitudinem qui lienem respiciebat. Ima ora jecinoris livida, & nigrescens, nec tamen profunde.

Thorace recluso, non minus quam diaphragma ab utralibet facie inspectum, pulmones, & cor reperta sunt secundum naturam se habentia. In cordis ventriculis mediocres polyposæ concretiones. Caput dissectum non est.

12. Quæsivi, num cutis scabiei quidquam retinuisset, item num postquam cum uxore vinum illud sumpserat, homo iterum sumpsisset. Utrumque negatum est. Illud vero additum, vinum quo ambo usi fuerant, in vase æreo servasse. Quæ cum audissem, ut perniciosissimum hunc morbum febrem fuisse inflammatoriam, non dubitavi, sic dubitari posse, vidi, an scabies depulsa quidem, sed corpore non bene curato, ea in sanguine reliquisset, quæ causa ex parte aliqua fuissent perniciei hujus tantæ, itemque cum inflammationis hujus sedes ventriculus fuerit, an ideo facilius fuerit quod jam inde ab illius vini potione nonnihil esset infirmatus. Uxoris certe ventriculus quid ab illo detrimenti acceperit, supra legisti, sive ab æreo vase noxii aliquid traxerat, sive ob admistum sulphur dumtaxat nocuit. Quantum enim nocere sulphur possit, jam olim noverant antiqui Medici, ex quibus accepit Plinius (*q*) lac asininum usui esse *contra gypsum, & cerussam, & sulphur, & argentum vivum*, frustra verente Dalechampio (*r*), ne cum illi scripsissent fortasse θρύον, id est solanum manicon, perperam Plinius legerit θεῖον, id est sulphur; neque enim inter ista quæ memorat ad minerale regnum, ut loquuntur, attinentia, vegetabile fuisse interjectum in eo quem Plinius descripserit, loco, veri simile est, neque tam leve est scripturæ discrimen, ut facile adeo inter describendum fallere oculos possit. Sed & Galenus (*s*) sulphur inter ea posuit quæ *ulcus faciunt quibus diutius adhæserint*, & Haly Abbas, quem laudat, & sequitur Ardoynus (*t*), ei qui sulphur biberit, *ardorem fieri in stomacho*, scripsit *& incisionem, torsionemque, & intestinis ulcera*. Nolim tamen credas, me cuicunque sulphuris generi, & cuicunque aut dosi, aut præparationi, aut misturæ vires has noxias tribuere, qui minime ignorem, sulphur a Medicis non modo recentibus, & contra scabiem quidem, sed & antiquis interdum dari consuevisse. Sed mulierem de qua dixi, ex vino, in vase æreo asservato, & nimia copia sumpsisse, constat; purum autem, an impurum sumpserit, minime constat. Inspicias autem velim qui in fodinis ipsis quæ admisceri possint, admonuere, aut saltem quæ presse indicavit Waltherus (*u*), cum *explorandum*, scripsit, *an fodinæ, quæ sulphur vivum præbent, minæras quoque aliter nocivas una cum sulphure ferant: maximeque arsenicum jungi, in plurimis sulphuris speciebus metui: ita se novisse, a scrupulo sulphuris crudi sumto, vomitum, & tormina, & tenesmum fuisse excitata: quin etiamsi aqua sæpius coctum sulphur fuerit, & blando igne fluxerit, tamen in multis non tam alvi dejectiones, quam tormina inde secuta esse*. Id vero quocum arsenicum junctum sit, ne exterius quidem scabiosorum ulcusculis esse adhibendum, cobaltum monstrat, quod ut *ejusdem cum arsenico indolis esse*, jure affirmat Cl. Jo. Adr. Sproegelius (*x*), ita narrat, inspersum scabioso puellæ capiti miserrimam mortem intra paucas horas attulisse, idemque tum scabioso cani a cobalto, tum aliis tribus, quibus cutem leniter inciderat, ab insperso arsenico accidisse: additque viscerum labes per dissectionem vel majores inventas, quam si tantundem arsenici devorandum præbuisset. Cæterum ad puellæ illius casum, addes similem in altera puella, phthiriasi capitis affecta, Harderi Observationem (*y*); ad experimenta autem exempla illa quæ ex Fabricio Hildano, Jano Antonio Saraceno, Amato Lusitano, aliisque protulit Ettmüllerus filius (*z*), mortis videlicet, aut gravissimorum symptomatum ab adhibito ulceribus, imo scabiei ipsi unguento quocum arsenicum junctum esset. Quo fortasse etiam pertinet vetustior Baccii (*a*) Observatio inspersi arsenici buboni exedenti, cui inspersioni post triduum mors successit per vomitus æruginosi humoris graves adeo, ut suspicio oriretur dati clam mercurii sublimati. Certe autem pertinent recentes Goulardi (*b*) Chirurgi Experientissimi Observationes, cum aliis quas ex Morando indicat, congruentes, nimirum acrius erodentium, quæ excrescenti ulcerum carni imponuntur, medicamentorum tenues particulas in sanguinem ita permeare, ut æger veneno affectus moriatur, de vera interim mortis causa nemine suspicante. Quæ omnia si perpendere volueris; inde etiam colliges, quam facile e scabiosorum ulcusculis propriæ erodentis materiæ particulæ in sanguinem traducantur. Verum antequam de scabie scribendi finem faciam, quæres fortasse, cur nunquam de Sebaceis cutis glandulis, secretaque ab his materia mentionem fecerim? Ego vero cum de Sironibus sermo esset (*c*), supervacuum esse credidi admonere, non esse cum ipsis quandam vermiculorum similitudinem, ut olim fiebat, confundendam; quando in hac Anatomes luce, ad quam nonnihil augendam pro meo modulo allaboravi, vel ab Junioribus video diserte scribi, *vermes, qui puerorum cutem infestant, specie fallere, & filamenta esse e folliculis cutis sebaceis expressa, exploratum satis esse*. Quin etiam accepi, cum endemius sit in Finlandia morbus quem vocant *Brest*, magnas infantium stra-

(*p*) Epist. 48. n. 33. (*q*) Nat. Hist. l. 28. c. 9. (*r*) in Adnot. ad eum locum. (*s*) De compos. medic. l. 6. c. 2. (*t*) De Venen. l. 2. c. 15. (*u*) Progr. de Sulph. & Mart. (*x*) Experim. circa varia venena &c. §. 28. & Exp. 36. (*y*) Sepulchr. in Additam. ad Sect. 11. l. hujus 4. Obs. 13. Hist. 13. (*z*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 127. in Schol. (*a*) De Venenis &c. ubi de Venen. quæ extrinsecus &c. (*b*) Memoire sur les Maladies de l'Uretre. (*c*) n. 4.

strages edens, isque in perminutis consistat universæ cutis tuberculis, in quosdam quasi vermiculos se extenuantibus, nunc, inquam, accepi, illum a Viris doctis ex obstructione ductuum repeti glandularum sebacearum, an quod secreta ab his materia crassior, & tenacior sit, propterea que, dum vix lentius prodit, & ferme subsistit, in filamenta formetur, non ejus solum quæ porro excerni deberet, sed & compressis ab hac proximis ubique sanguiferis vasculis, materiæ insensibilis perspirationis necessarium adeo egressum morantia? Vides igitur, cur de Sironibus verba faciens, supervacaneum censuerim amplius materiam sebaceam commemorare. Potius fortassis id a me fieri aliis locis potuisset. Cum enim secretio oleosæ illius materiæ cum propter alia, tum præsertim ad mollem cutem, flexilemque servandam, & adversus erodentia corpuscula muniendam instituta esse videatur; consequitur ubi illa secretio aut sublata sit, aut depravata, fore ut ea facile oriantur vitia quæ in cutaneis infectionibus animadvertuntur. Sic in elephantiasi, ut quidam hoc nomen accipiunt, inflexilis, rigidaque fit cutis: quanquam etiam sine elephantiasi interdum, velut in muliere quam olim intra hebdomadas tres sanavit, ut est apud Stalpartium (*d*), Jo. Fred. Helvetius, in aliaque ab Diemerbroechio (*e*) descripta; aliam enim, cum descriptiones inter se confero, esse arbitror, & denique in Neapolitana illa cujus & morbus, & curatio proposita sunt, ut nosti, a Carolo Curtio (*f*). Quod vero ad erosionem attinet, hanc in iis multo facilius contingere, credibile est quibus non contagio scabies oritur, sed ex erodentibus, quæ in sanguine adeo redundent, corpusculis, ut vel ipsam inficiendo materiam sebaceam, non modo ineptam ad muniendum inunctione sua adversus irritantes sudoris sales, sed contra ad irritandum, & erodendum aptissimam reddant. Cur igitur, inquis, hæc supra non attigisti? Nimirum non attigi, ne Cl. nonnullos Viros aut minoris facere, quam æquum sit, aut lacessere viderer, si ea aut prorsus negligerem, aut discutienda susciperem quæ ante aliquot annos illi de sebaceis glandulis, secretaque ab his materia proposuerunt. Cui discussioni insuper non est hic opportunus locus, quippe quæ & longum sermonem, & tibi, nedum mihi, ingratum propter necessariam sæpe eorum quæ alias satis superque tradidi, repetitionem flagitaret. Quorum utrumque ex paucis quæ presse indicabo, facile conjicies. Glandulæ sebaceæ sunt, inquiunt, *in trachea, canali alimentorum &c.* At tu lege Advers. IV. Animad. 13. Glandulas sebaceas passim per cutem disjectas *nunquam invenire* ipsis licuit. Tu vero inspicias Epist. Anat. III. n. 3. & 4. Viderunt tamen *in cute faciei, pectoris, & brachiorum quorundam hominum punctula nigra*, ex iisque locis non modo ea punctula, sed *unguinosam quoque, teretem vermiculum mentientem, exprimi materiam*: esse igitur *in cute cava quædam minima, quæ orificio majora deprehenduntur*; sed hæc quæ viderunt, *in statu sano non adesse*, contendunt. A te autem iterum quæ indicavi, aliaque meorum scriptorum loca, vel potius nasi alæ in viris plerisque, & quidem sanis, sunt inspiciendæ. Quid igitur esse, ajunt, cava ista? *Vaginam* quæ antea pili, nunc destructi, radicem complectebatur. Hic tibi Advers. I. n. 12. (*g*) & Advers. IV. Animad. 33. (*h*) legenda sunt, in illis enim ego primum ex pilorum conceptaculis adversus glandulas sebaceas dubitationem indicavi, in utrisque autem quædam ipsi adversantia, aut certe ipsam limitantia non reticui: quibus nunc addas, non futura ista cava in nasi alis majora, ubi videlicet minimi erant pili. Vagina autem ista sub cute in pinguedine defixa est; *Columbi* enim *sententiam veritate niti*, autumant, *omnes scilicet pilos radicem suam in pinguedine collocare*. Columbus vero neque *omnes* scripsit, neque ego scripsi, cum ejus primum quoque sententiam protuli, ut ex Advers. II. Animad. 5. cognosces. Ego enim non modo sciebam, esse pilos a quibus totam cutis crassitudinem pervadi, ostendere non possimus; sed & Columbum ipsum videbam inter cæteros qui pinguedini affiguntur, eos diserte excepisse qui in scroto sunt: his autem adjiciendos esse alios, ut puta qui ex proximi colis integumentis, & qui tenuissimi ex auriculæ pinna, & ex lacrymali caruncula existunt. Noli tamen credere, vaginas istas pilorum quæ pro sebaceis glandulis substituuntur, ideo in pinguedine defixas poni, ut ex hac oleosam accipiant materiam. Prodire quidem ex iis vaginis materia dicitur quæ sebacea vocatur; sed oleosa tamen non esse, quia lintea materia hac *copiose imbuta*, flammis *satis diu resistunt*; quasi vero præter illam nihil indusiis, aliisve linteis adhæreret ex sudoris, & insensibilis perspirationis materia, aut illam quidquam præter purum oleum esse, negassemus: quorum neutrum cadere in animum poterat quotidie videntium, quam facile cutis sordes aqua abluantur. Non modo igitur per exterius, sed per interius etiam admista illam sic satis *saponaceæ indolis esse*, credimus, nec tamen *ut omnes humores corporis nostri*, sed peculiari quodam modo, & hinc fieri, ut si statim atque in corpore sano secreta est, inspiciatur, & contrectetur, ejusque effectus spectentur, quantum a cæteris humoribus differat, intelligatur. Hæc vero ad illam quoque materiam sebaceam transferas, velim, quæ circa oculos a tarsorum glandulis, & proximæ carunculæ separatur; nam & ea cum lacrymali, jugiter secreto, humore permiscetur. Quibus in glandulis, & qua in caruncula, in eaque vicinia quid olim meus quoque labor præstiterit, possem ego quibusdam aliis dicere, qui in illis ante hos duodeviginti annos describendis Anatomes historiam aut se nescire, aut si sciunt, nimis aperte dissimulare, ostenderunt. Sed nec tanti id facio, & jam tibi oblitus fortasse videor, hic, ut supra dixi, opportunum discussionibus ejusmodi non esse locum.

13. Igitur a scabie, id est a minoribus ulcusculis ad cætera ulcera transeamus. Ampliora quam in rustico Viro nos vidisse, non meminimus. Quem nudum, proliciendi sudoris causa, in gurgustiolo inclusum, Chirurgi primum imperitia nimio ignis calore admoto, tum pertinacia neglectis rustici querelis se comburi clamantis, pessumdedit. Neque enim ante eduxit, quam toto esset corporis ambitu semiustulatus. Quamobrem etsi cutis dumtaxat exulcerata erat; exulcerationis tamen ipsa amplitudo hominem intra biduum, aut triduum in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, quo mox detulerant, ad mortem per assiduos incredibilesque cruciatus perduxit. Huic haud ita absimilem casum ab Ledelio (*i*) propositum leges; sed juvenilis ætas, promptissima curatio, nec par in omnibus, ut dolores ostendebant, cutis partibus exulceratio, disparem quoque rei exitum permiserunt. Antiquorum autem ulcerum vel sæpius quam scabiei facta a nobis in missis ad te Observationibus mentio est. Ex iis duæ (*k*), quæ de expurgatione diximus per scabiem facta (*l*), peculiariter confirmant. Cum enim ulcus simul, & scabies vexarent; hac evanescente, quamvis non humida, sed sicca esset, illud multo acrius cruciare cœpit. Et vicissim, cum ulcera, id quod cicatrices in tibiis docebant, evanuissent, fœdæ pustulæ cutem ferme universam occupaverant. Quod autem de scabie dictum est, non nisi cum recens, & aliunde contracta fuerit, per exteriora tantummodo auxilia abigenda, propterea quia si aliter, exitus sic intercluderetur noxiis humoribus tum qui per eam ejici, tum qui ab ea introrsum ferri consueverant, idem merito de ulceribus quoque cæteris statui, reliquæ nostræ satis ostendunt Observationes. Diuturna enim ulcera sive per se, sive ab arte arescentia, aut occlusa, videbis qui morbi gravissimi consecuti sint, cerebri præsertim, & nonnunquam cordis, itemque & tunc, & cum ulcera, quamvis necdum occlusa, diu tamen vexassent; animadvertere poteris, serum propemodum semper intra cranium, interdum quoque intra vertebras, aut intra thoracem, & ventrem fuisse. Quas Observationes ne hic repetamus, Epistolas malumus in quibus plerasque relegas, indicare, nimirum IV. (*m*), V. (*n*), XII. (*o*), XXV. (*p*), XXVII. (*q*) XLVII. (*r*) LII. (*s*).

14. Sed præter hæc quæ ad tibias attinent, alia quoque alio spectantia ulcera nostris sæpe Observationibus proposuimus, nunc ad abscessuum sinus, & subjectam cariem, nunc ad exulceratos tumores, & gangrænam pertinentibus. Quarum non vacat Observationum loca omnia hic singillatim indicare. Juvat potius nonnulla quæ ad duo modo memorata capita referuntur, subjicere, prætermissis cæteris quæ minus opportune referri huc, video, ut cum in Sectione hac Sepulchreti (*t*) inter ulcera producitur casus fœtus septimestris cerebro carentis, quem cum iis conferre poteris quos sic editos, ex nostris, & aliorum Observationibus, loco, ut putamus, ad id aptiore (*u*) memoravimus. Quod igitur primum ad primum attinet de duobus illis capitibus, nempe ad abscessuum sinus, de meis eorum curationibus unius potissimum venit in mentem, quam eo libentius hic referam, quod per id præsidium peracta est, cujus vim adversus vel minuta ulcuscula peculiarem, id est adversus scabiem de qua supra dictum

est,

(*d*) Cent. Post. P. 1. Obs. 43. (*e*) Anat. l. 8. c. 1. (*f*) Discuss. d'un raro morbo cutaneo. (*g*) versus finem. (*h*) in fine. (*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 51. (*k*) Epist. 21. n. 30. & Epist. 4. n. 35 (*l*) supra, n. 8. (*m*) n. 7. 13. 30. (*n*) n. 15. (*o*) n. 2. (*p*) n. 12. (*q*) n. 8. (*r*) n. 4. 33. (*s*) n. 30. (*t*) Obs. 1. §. 3. (*u*) Epist. 12. n. 5. & seqq. & Epist. 48. n. 48. & seqq.

est, in dubium nunc trahi ab nonnullis video, in primisque a Medico alioquin Experientissimo. Senem æque generosum, ac pium Foroliviensis Ecclesiæ Archidiaconum, Ludovicum Albertinum, vere A. 1711. dysuria quædam vexare cœperat: quam cum demulcentibus lenire studerent, crus sinistrum dolor primum, deinde abscessus corripuit. Ex hoc aperto cum pus ea copia quotidie exire diutius pergeret quæ hominem undeoctoginta annos natum quam facillime posset absumere; Medicus, & Chirurgus occurrendum censuere, ille dato lignorum, ut vocant, decocto, hic iis abscessui adhibitis quæ ad persanandum attinerent. Jamque hujus orificium ipsum claudi videbatur; cum gravis repente febris exorta est, perturbans caput, delirium afferre incipiens. Tum ex altero pede sanguis mittitur, abscessus rursus aperitur: & sic febris quidem illa abigitur; sed ex hoc iterum tanta puris copia prodit, & prodire pergit, ut de ægro desperent, nec sine ratione. Namque, ut tunc primum accersitus vidi, æger qui bono antea fuerat habitu, & pro illa ætate robustus, ossa atque pellis totus erat, & infirmissimis viribus, febricula nunquam carebat, acerbissimis subinde cruris doloribus torquebatur, ex eoque tantum ejiciebat puris, quantum facile non credidissem. Apparebat omnibus, servari hominem non posse, nisi crus convalesceret. Sed hoc quam difficile esset, inutiles hactenus omnes Medicorum, & Chirurgi curæ, ac labores ostendebant, ad hæc gravissima ætas, fervidissimum, quod interea advenerat, mediæ æstatis tempus, & præter ea quæ dicta sunt, stomachus remediorum pertæsus. Duo tamen ex his supererant, quorum alterum, jus videlicet terrestris testudinis, senior ejus Medicus laudabat, alterum, nempe viperinum pulverem, senex alter Medicus, quem aliunde superioribus diebus advocaverant, antequam discederet, proposuerat. Cum super utroque consulerer, primum, si stomachus ferret, non improbabam; sed ut facilius ferretur, majoremque præberet utilitatem, plus de altero, ea tamen qua dicturus essem, ratione, addendum ajebam, ipsique maxime confidendum. Scilicet quod in viperino superest pulvere, non tam profuturum videri, quam ipsam recentem viperam, si hujus dimidium carnium cum pari carnis testudinis pondere in tenui jure vitulino decoqueretur, eædemque viperæ carnes quæ decoctæ essent, mox cum saccharo, ut vocant, rosato vetere subactæ, quotidie mane ederentur, & post eas jus de quo modo dictum est, biberetur: huc addi posse inter prandium, & cœnulam emulsionem, ut appellant, ex recentibus amygdalis, adjecto pauco saccharo quocum mista coralia essent in pulverem tenuissimum contrita. Medico non modo hæc non displicuerunt; sed, ut affecta erat ætate, & valetudine, a me simul cum ægro, ægrique Consanguineis petiit, ut ipse quemadmodum censueram, ita facerem. Feci igitur, Superisque bene juvantibus cœperunt sensim cruris dolores, & pus minui ita, uti quadragesimo die ex quo hæc curatio inchoata erat, abscessus jam ferme ad cicatricem spectaret. Quanquam autem febricula jam ante abierat, & virium infirmitas, maciesque decreverant; tamen ut bona hæc augerem, & confirmarem, ægro ultro optante, non modo annuente, decem præterea dies eadem sum curandi ratione usus. Quo tempore exacto, is qui ab extremo Aprili ad medium circiter usque Septembrem decubuerat, surgere cœpit, & magis deinceps magisque in dies convalescens, non modo pristinum recuperavit corporis habitum; sed illud ipsum crus unde tandiu tanta puris copia, totque cum hac alba membranarum oblonga frusta exierant, nihil quidquam nutritione, & viribus ab altero discrepans mihi ostendit, cum forte obvium haberem Decembri ineunte: posteaque incolumis vixit annos aliquot, donec, me jam Patavii degente, extrema senectute confectus est.

15. Ut fuse hanc tibi curationem describerem, non una me impulit causa. Alii enim sunt qui ea viperis tribuant quæ non habent, ut vim calefaciendi, & siccandi tantam, ut sitim faciant inextinguibilem, & paucos qui senibus supersunt, spiritus dissipent: quapropter prohiberi a senili ætate, admonebat Claudinus (x), & tempore præsertim æstivo, & regione calida. Redius (y) quidem vel multo largiori viperarum usu nullam esse motam sitim in sene, juvenibusve, quamvis æstas interdum esset adnotavit. Ego ut a viperarum usu nunquam, sic etiam in decrepito hoc Sene anni tempore calidissimo, & in regione potius calida neque sitim ullam, neque spirituum dissipationem, imo horum instaurationem animadverti, nec siccari quidquam, nisi eum quem siccari volebam, abscessum; reliquum autem interea corpus non modo non siccari, sed refici. Contra alii non plus a viperis expectandum ajunt, quam *a reliquis omnium animantium partibus siccatis, gelatinoso quodam, blande sulphureo & vaporoso succo præditis*. Intelligis, hæc in iis regionibus scripta esse, in quibus copia non est recentium viperarum. Quamobrem non miror, quod ibi in *atrophia*, in *phthisi*, in *scabie*, in *aliisque hujus generis malis varia ex viperis confecta medicamenta nihil præstiterint*, aut quod *nihil certe solidi quod operæ pretium faciat auxilii* ab iisdem *in impuritatibus sanguinis corrigendis peti & expectari* posse, dicatur. Mihi vero non de siccatis viperis, paratisve sic medicamentis hic sermo est, sed de recentibus; illis enim has ut prætulerim, vidisti, quippe in abscessu qui eatenus sanari non potuerat, vetustiorem quam quos ipsi laudant, illustremque Auctorem secutus, Antonium Musam, qui ut in Italia degebat Augusti Medicus, *cum incidisset in insanabilia ulcera, viperas edendas dabat, miraque celeritate persanabat*, sicuti memoriæ tradidit Plinius (z). Nam quod illi addunt, *si quid boni* per ea medicamenta *præstitum fuit, id potius aliis admixtis ingredientibus, & conjunctim datis medicamentis in acceptis referri debuisse*; ut de suis illis præparatis verum fuerit, de viperis certe quas Musa edendas dabat, nec, quod sciamus, remediis aliis commistas, ne suspicaturum quidem esse te, arbitror, ut neque de illis *piscis in modum paratis*, quibus vesci miserum servum, ea ratione ab se curatum, jusserat magnus inter Græcos Medicus Craterus, a quo Musam id præsidii didicisse, conjicit Eruditissimus Meadius (a), nec quas eximius alter Medicus Aretæus (b) *in cœna obsonio dabat* & ipse *coctas & conditas perinde, ac pisces*, id est *sale, & oleo*, ut proclive est ex Cælio Aureliano (c) intelligere. Galenus quoque (d) jussit viperarum venatorem iisdem uti *præparatis in olla, anguillarum in modum*. At enim, inquis, non his solis venatorem sanasse, constat: fatetur enim, quid antea fecerit. Verum de duobus illis prioribus Medicis idem non constat. Neque si sanguinis missio, atræque bilis per pharmacum detractio venatorem sanassent; post illa viperas Galenus dedisset, nec his sanationem acceptam retulisset. Idemque a me credito responsum iri, si forte idem objicias curationibus per viperas, aut per earum partes feliciter peractis, laudatisque sive a Græcis, sive ab Arabibus Galeni asseclis, sive a Medicis qui propioribus sæculis extiterunt: qui tot sunt, ut singulos hic nominare tum longum esset, tum supervacuum, cum videre possis apud M. Aurelium Severinum (e). Ex quibus etsi quædam sunt quæ non facile accipias; tamen non credo, te omnia quasi fabellas, & circulatorias fraudes rejecturum, quando harum acerrimus, si quis alius, hostis Redius (f) viperæ carnes alexipharmacas esse, & „ remedium multo„ rum morborum „ diserte scripsit, ejusque sagax imitator Vallisnerius (g) quid sentiret, aperte ostendit cum „ longe efficaciores in morborum curationibus Euganeas „ nostras viperas, quam Ferrariensis agri, & Mantuani, „ similiumque humidorum, & palustrium locorum esse „ affirmavit, in Consiliis autem Medicis & quoties mecum ægris commendaverit, memini, & tu in iis quæ edita sunt, quam sæpe præscripserit, videre potes. Quin etiam in iis regionibus ubi minus esse notum id remedium, putasses, ex usu & fuisse, & esse, comperies. Sic, exempli causa, Etmullerus; filium dico; quanquam & patrem (h), & vetustiores, Germaniæ Medicos laudare possem; diserte refert (i), in proxima Silesia *decoctum viperarum in jure gallinaceo ad hecticam curandam, & impuritates sanguinis lymphæque corrigendas tantum non ubique inter ditiores adhiberi*. Sic Hoffmannus ipse (k); ipse, inquam, neque enim semper in hoc sibi constitit; ubi curationem examinat, quæ Illustri in Viro, asthmate spasmodico, & hydrope laborante cujus quoque dissectionem proponit, perperam fuerat instituta, minus opportunum quidem non laudat tempus quo viperarum & pulvis, & juscula data fuerant: ipsa autem dilaudat; *namque crebra constat experientia*, inquit, *viperas & in pulvere, & decocto datas, virtutem possidere antispasmodicam, acres humores attemperare, transpirationem promovere, ideoque massam sanguineam ab omnibus purgare sordibus*. Sic Adolphus (l) militem proponit qui a molestissimo, & adversus auxilia alia omnia pertinaci malo, *continuato remediorum, viperinorum præsertim, usu liberatus est*. Sic denique; ne illa omittam quæ dum

(x) Append. ad Tract. de Ingress. ad Infirm. Sect. 6. (y) Osservaz. int. alla Vipera.
(z) Nat. Histor. l. 30. c. 13. (a) De Venen. Tentam. 1. (b) De Curat. tardar. ægritud. l. 2. c. 13. (c) Morb. Chron. l. 4. c. 1. vers. fin.
(d) De simpl. medicam. facult. l. 11. c. 1. (e) Viper. Pyth. P. 3. c. 7. & alibi.
(f) Opere Tom. 4. Lettera A N N. che comincia *La Vipera*. (g) Opere Tom. 3. nel Saggio d' Istor. Med. alla parola *Vipera*.
(h) Schroder. dilucid. de Animal. Cl. 1. ubi de Vipera, & alibi. (i) Eph. N. C. Cent. 7. & 8. in Append. n. ult.
(k) Consult. & Resp. Medic. Cent. 1. Cas. 93. (l) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 158.

hæc scribo, inter eosdem Germanos edita sunt; a me alias tibi laudatus Medicus Jo. Bapt. Molinarius (m) commendans *e viperis ipsis confecta decocta; experimentis enim pluribus cum doctorum hominum, tum meis*, inquit, *comprobata sunt*. Non est opus de cultis aliis Nationibus dicere, cum de Indis ipsis ex docto Medico qui Bengalæ annos complures moratus erat, Meadius (n) acceperit, *constantem ibi morem esse medentibus imperare diæteticum usum viperæ ejus regionis illis quos longi morbi exhausissent*. Sed barbari illi, eoque non ita solertes. Quid igitur de Meadio ipso dices, quem neque scientia, neque peritia, neque judicio, neque auctoritate ulli ex præstantissimis Medicis facile postponas? Certe ille (o) de viperarum jure, gelatina, carnibus, sale volatili præclare sensit, nihilque aliud reprehendit, nisi Anglorum Medicorum nimiam parsimoniam in remedio hoc præscribendo *apto nato ad optimos scopos*, & cujus ipse *pulchram efficaciam viderit in obstinatis lepris*. Num dicemus, efficaciam hanc non viperis, sed admistis remediis aliis tribuere debuisse? Ipse vero nihil admiscuerat, vino tantum usus in quo duos tresve dies viperas, modico adjecto calore, maceraverat. Neque; ut tandem ad ægrum a me propositum redeam; te opinor, facile crediturum, cum cætera quæ illi dedi, omnia a me tibi consulto memorata, perpenderis, illis potius quam viperis, eam sanationem acceptam esse referendam. Quod si tibi forte dubitationis quidquam restat; alia mihi in promptu sunt felicium curationum exempla in quibus præter viperas nihil aut dedi, aut dare coactus sum. Cum enim plerumque, ut simpliciorem medicinam quoad possum, amo, viperarum carnes dumtaxat, & jus præbeam speciatim adversus pertinacem scabiem, quam aliis irritis, hac ratione sic abegi, ut mundi, nitidique ægri, & pinguiores etiam fierent, tum nonnunquam accidit, ut res mihi esset cum quibusdam remedia fere omnia, nedum viperas, pertinacissime aversantibus, quibus cum auxiliari necesse esset ejusmodi præsidiis quæ sentire ipsi, & animadvertere nequaquam possent; viperis in jusculis quibus utebantur, incoctis, salubri fraude salutem attuli. In iis præsertim fuit Amplissimus Senator Venetus, cujus casus in plerisque erat cum proposito Archidiaconi casu (p) comparandus. Nam ipse quoque cum esset persenex, æstivo tempore, ex diuturno cruris abscessu laborabat A. 1732. Nullo autem alio interno auxilio, nisi eo quo dixi, consecutus sum, ut homo id ætatis par esset ferendo tam longum morbum easque puris assiduas effusiones, humores autem vitiatos in melius adeo mutaret, ut sic persanato abscessu, ad pristinas totius corporis, illiusque cruris vires, & nutritionem multo quam sperari posset, citius rediret, sexque; tot enim postea vixit; annos Medicinæ ope non indigeret. Num vituli, aut pullæ jus in quo, sicuti pro cæteris illis, ita pro ipso simul incoqui dimidiatam viperam jubebam, ea vi esse quis dixerit, ut quidquid inde boni secutum est, illi potius quam viperæ, sit tribuendum? Quærent potius aliqui, cur igitur quod mihi; mihi autem? imo quod plerisque omnis temporis, omniumque propemodum Nationum Medicis successit, non idem omnibus succedat? quasi vero præter hoc unum, remedia cætera omnibus, semperque responderent. Aliis nimirum non responderit ob id ipsum quod cum aliis, atque aliis remediis commistum dederint. Aliis quod dederint non satis diu. Aliis quod in viperarum selectione decepti fuerint, non in iis captarum ubi credebant, regionibus, & locis, neque eo quo oportebat, anni tempore. Aliis quod in ejusmodi ægros, in eamque morbi aut causam, aut vim, aut vetustatem inciderint, ut nulli, aut certe huic auxilio non esset locus. Alia id genus, quantum vis, adde, modo ne in scientiam, & fidem eorum cadant, quibus tamen hac in re non id satis fuit quod nunc, utinam ne nimis sæpe, & plus æquo, usitatum est, a Majoribus dissentire, nisi eosdem insuper circumforaneæ vanitatis, si superis placet, arguerent.

16. Senatoris illius Præstantissimi modo facta mentio rem in memoriam redigit, ad abscessus pertinentem. Docuit quidem Hippocrates (q), *dum pus conficitur, dolores ac febres accidere magis, quam jam confecto*. Id tamen ut quæ in pluribus quoque aliis Aphorismis, plerumque esse verum, non semper, vel ipse Epidemiorum libro IV. (r) significavit, si non ubi maturos in morbis abscessus quosdam, scripsit, sine febre, & facile ferri; hoc enim Martianus (s) de suppuratis, non, ut Vallesius (t) de iis qui suppurantur, accipiendum esse, contendit; at mox certe, utroque eorum consentiente, ubi Leambio post dysenteriam *humerum & sedem exulcerata esse*, ait, *citra febrem*. Nos quoque in eo Senatore cum tibiam ab non recenti œdemate, & ab levi nupera contusione, quam exiguum ibi erysipelas, & modica febris consecuta fuerant, jam tumentem, mox quidem magis magisque intumescere, videremus, nullam autem peculiarem febrem, nullos rigores, nullum doloris, caloris, pulsationis sensum æger, aut nos animadverteremus; pus tamen interea confici, suspicari cœpimus, nec falso, ut paulo post materiæ, sub manibus fluctuantis, non obscura perceptio confirmavit. Num igitur in senibus, num etiam in membris, œdemate affectis, pus fit sine ullis, aut cum paucioribus, levioribusque quæ pus fieri significent, notis? Utrumque interdum ab experientibus Chirurgis audivi, & ubi rationem consulo, utrumque intelligi posse, video; secundum tamen magis. Neque enim senes omnes sunt laxissimis fibris, aut lentis, inertibusque humoribus. Itaque in Archidiacono de quo supra (u) dictum est, pus non conficiebatur sine doloribus, & in illo ipso de quo loquimur, Senatore cum forte eodem tempore quo prior abscessus apertus fuerat, multo minor alter inciperet ad imum femur, ubi œdema erat nullum; mox indicia quæ solent, dum pus conficeretur, animadvertimus. Posse tamen in illis etiam qui florente, aut firma sunt ætate, pus interdum fieri sine febre, idque in partibus œdemate non tumentibus, Observationes aliorum ostendunt, in primisque Clarissimi, meique amicissimi Collegæ Pujati (x), qui, ut in Leambio Hippocrates, abscessus citra febrim confectos vidit primum quidem in Anu, sed postea etiam in Adolescentula: quam ne forte dicas inertioribus fuisse humoribus, ut quæ post menses aliquot hydropica obierit; in robusto pariter Viro conspexit.

17. Age nunc aliqua etiam de carie, abscessibus, ulceribusque subjecta, attingamus. Habes inter initia Epistolæ XIV. (y) Observationes ad ejusmodi cariem attinentes. Præcipue autem hæc subest in eo morbi genere cui nomen fecerunt Arabes *Ventositatis Spinæ*: quanquam non semper apparet manifestissima caries, sed ossium tumor dumtaxat, & mollitudo, velut in duobus quæ post mortem examinavit Mauchartus (z). Eo igitur de morbo cum pariter liceat in Tumoribus, atque in Ulceribus verba facere; propterea de illis agentes Epistola L. (a) cum de Exostosibus quibusdam esset injecta mentio, nonnulla de carie, ejusque origine commemoravimus. Sed in Sepulchreto quoque invenies utrobique ad eundem morbum spectantia, quorum pleraque fuerunt Patavii observata, Sectione quidem II. (b) quæ libro hoc IV. inscripta est de Tumoribus, & Sectione hac IV. de Ulceribus (c). Neutrubi tamen Pandolphinus qui ea de *Ventositate* Tractatum edidit, aut Merclinus, qui hunc tot auxit Adnotationibus, & Observationibus, nominatur, aut quidquam ex Schelhammero (d) additur, qui presse quidem, sed docte & erudite, rem tractat, Observationes quoque proferens (e) quarum nonnullas in Sepulchreto non video, & in his etiam suam, tum præclare Hornium (f), a Tulpio (g) discrepantem, adversus Merclini (h) responsionem defendens (i), contendentis, Corn. Celsum in loco (k) quem indicaverat Tulpius, cancri vocabulo ossis designasse morbum satis cum *spinæ ventositate* convenientem. Certe autem loci ejus lectio cancrum non de osse dici ostendit, ut recte asserit Shelhammerus: quod non vidisse Tulpium, & Merclinum, ego quidem non tam miror, quam hunc quod eo in loco non est, vidisse, id est *cancrum ossis*. Ait enim, atque adeo inculcat, Celsum *hoc ossis vitium non cancrum simpliciter, sed cancrum ossis vocare*; ut hunc locum Celsi non inspexisse videatur.

18. Sed illi in nominibus; Chirurgi autem aliquando, etiam seniores, & valde exercitati, in re ipsa, id est in carie quæ neque oculis neque specillis pateat, dignoscenda falluntur. Verum quidem est, cariem tunc indicari, si fusca, vel subatra sit quæ ex ulcere prodit materia. Non tamen si isto colore infecta non prodeat; continuo cariem subesse, negandum est. Nam si hæc parvam ossis non crassi partem occupet, carni autem subsit multæ, & amplis ulceris finibus excavatæ; vel hæc una efficere causa potest, ne fusca exeat per ulceris orificium materia, quippe cum pauxillum quod ex osse est, plurimo

(m) Specim. de Apopl. P. 2. S. 4. n. 180. (n) Tentam. 1. cit. (o) Ibid. (p) n. 14. (q) S. 2. Aph. 47.
(r) n. 22. apud Marinell. (s) Annot. ad hunc locum. (t) Comm. ad eund. locum qui ipsi est n. 95. (u) n. 14.
(x) Dec. Obs. 7. n. 3. (y) n. 3. & seqq. (z) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 33. & 34. (a) n. 57. 59. (b) Obs. 20. & in Addit. Obs. 10.
(c) Obs. 5. §. 1. &c. (d) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 94. & seqq. (e) n. 98. 99. (f) Microtechn. S. 2. P. 1. §. 33.
(g) Obs. Medic. l. 4. c. 13. (h) ad Pandolphin. c. 7. Annot. 1. (i) P. 1. cit. n. 100.
(k) De Medicina l. 8. c. 10. Edit. Almeloven. p. 532. l. 15. & seqq.

pure quod ex carne effluit, permisto diluatur, & sic fuscus illius color occultetur. Quod in Veneta juniore Matrona A. 1736. accidisse, certo scio, cui magnus in alterius clunis latere innatus abscessus, nec nisi sero apertus, internis, externisque auxiliis incassum jam diu curabatur. Itaque puris colore minime fusco tandiu Chirurgi ne cariem suspicarentur, decepti sunt, donec per eam respondentis ossis ilium partem quæ circa ejus medium, in fœminis præsertim, hisque junioribus, præ tenuitate pellucet, jam carie exesam, specillum nullo negotio in ventris cavum transire, animadverterunt. Nec dubito, quin osseæ illius partis tenuitas, ut in ea optima, & meliori sorte digna Matrona faciliorem puris transitum in ventris cavum reddidit, sic in aliis quibus profunda vulnera punctim ad eum locum infligantur, non difficile ensis mucronem ad intestina lædenda admittat. Contra haud raro accidit, ut specilli quo in ulcerum exploratione usi sunt, colore inspecto, Chirurgi plures malum prænunciare non dubitent, haud attendentes videlicet, ab Hippocrate (*l*) scriptum esse, *quibus a pure coloratur specillum, tanquam ab igne, maximam* quidem *illos partem interire*; non omnes, ibique de empyicis sermonem haberi, nec de quocunque specilli colore, sed de eo ut *pro candido & argenteo, velut plumbeum & igne perustum extrahatur, indicia puris feritate acerrimi*, ut eximii Interpretis Dureti (*m*) verbis utar. Denique inter cætera cariei genera, illa esset peculiari non modo commemoratione, sed & examine perquam digna, sub qua, cranium exedente, Slevogtii *armato oculo innumerorum vermiculorum, lento humori implicatorum, congeries apparuit, quorum multi, aquæ tepidæ injecti, motitatione sua vitalitatis indicia edebant*. Sed cum ipse qui ut in mortuo hæc vidit, sic in ægro nonnulla huc spectantia animadvertere potuerat, *ætiologiam cariei* istius *verminosæ* in aliud tempus rejecerit (*o*); minus hic miraberis, si nos divinare nolimus.

19. Jam vero quæ ad alterum de capitibus duobus propositis (*p*) id est ad tumores exulceratos, & gangrænas spectant, subjiciamus. Præter eas quæ ad te alias missæ sunt, Observationes, ad tumores illos attinentes, una hæc superest, a Mediavia nostro habita extremo Septembri A. 1739.

20. JUVENI in altero cervicis latere tumor erat exulceratus. Quo in ulcere quidpiam arcani illius pulveris ope quem Philippus Masierius Corrosivum Magistralem appellare, & ipse felicissime, sed cautissime quoque, adhibere consueverat, cum visum esset Chirurgo absumendum; ex eo & febris, & dolor capitis, quæ antea jam erant, aucta sunt adeo, ut neque repetita sanguinis missione, in quo crustula polyposa non deerat, neque diluentibus, cæterisque tum datis, tum adhibitis remediis decrescerent. Nam etsi dolor in ipso ulcere est imminutus; in fronte tamen, ubi acerbior erat, numquam remisit. Itaque delirans, & convulsus æger obiit. TUMOR subjectum musculum nequaquam læserat. Is erat quem Levatorem Scapulæ vocitant, illa videlicet parte qua communibus subest integumentis. Glandulæ ejus lateris Jugulares tumidæ erant, & duræ. Cerebri vasa omnia sanguine distenta; medullaris substantia, ubicunque incideres, sanguineis punctis distincta, & ipsa quidem longe mollior, quam æquum esset; cum corticalis secundum naturam se haberet. In Lateralibus ventriculis multa aqua limpida.

21. Etsi caro ex ulceribus excrescens quanto periculo in extremis corporis partibus remediis tentetur erodentibus, præclare in primis ostendit fidelis Scriptoris Benevoli Observatio (*q*); tamen vel aliis in locis usus ad eundem finem ejuscemodi remediornm non sine periculo est, ubi dispositio prava sit, quemadmodum in proposito Juvene fuisse, indicabat febris jam præsens, cum dolore capitis conjuncta. Sed ab hoc exulcerato tumore ad eum morbum descendamus, qui Tumores inter ab Rei Chirurgicæ refertur Auctoribus, idemque cum maxima corruptione junctus est, ad gangrænam videlicet, initium ducentes a quibusdam Valsalvæ Observationibus.

22. ADOLESCENS annum agens duodevigesimum, mediocri statura, & habitu, colore pallido, & subflavo, ex alto ædificio in peracutum lapidem cadens, simul femori cervicem frangit, simul ibidem a lapide vulneratur. Cum in S. Mariæ de Morte Nosocomio ex arte curaretur, non solum de pectoris pondere cum difficultate spirandi querebatur, etsi nihil sanguinei exspuebat, nullamque habebat in exterioribus thoracis partibus, quæ sub sensum caderet, contusionem; verum insuper quarto die delirare cœpit, & de dolore vulneris queri, & de quibusdam ad illam partem motibus convulsivis. Insequenti nocte eandem partem immanis invasit gangræna, quæ circa horam proximi diei decimam quartam adeo increverat, ut a finibus abdominis e regione vulneris ad totum pedem se extenderet. Femoris cuticula multis locis, non secus *ac si vesicatoria* adhibita essent medicamenta, a seroso humore attollebatur, qui & multis locis acredine sua illam eroserat; ut magna aquæ emanaret copia. Sic æger quincto die interiit. CADAVER totum paucis ab interitu horis summa nigredine infectum est, quasi universali gangræna correptum: mox autem adeo intumuit, ut triplo crassius videretur.

23. Historiam hanc prætermittendam non censui, quæ multo pessimam humorum dispositionem, & celerrimum gangrænæ progressum ostenstit; tametsi Valsalva cadaveris dissectionem non addidit, credo, quia instituere non licuerit. Neque enim, modo licuisset, omissurum fuisse, indicant cum alia quæ in ejus Vita narravi, tum præsertim id quod nisi ipse huc adscripsisset, non eram facile crediturus. Serum quod gangrænam fovet, tam acre est, inquit, ut cum illud alias gustaverim, non modo summam acredinem perceperim; sed hæc linguæ papillas per solidum quasi diem mordicaverit. Vide quo usque hominem impulerit sciendi, experiendique cupiditas!

Cæterum gangrænæ universalis exemplum habes apud Tulpium (*r*); sed in sene cujus infirmissimæ a longo jam tempore erant vires. Habebis quoque apud Warrenium (*s*), sed in febre flava, pestis genere. Interna autem gangrænarum causa non semper in solo humorum vitio consistit. Illæ enim aliquando crura corripiunt, quia Magna arteria ab scirrhoso tumore in ventre comprimitur (*t*): quo spectat ista quam in Sectione hac IV. Sepulchreti (*u*) legeris, Hildani Observatio; quanquam in ea non Aorta solum, sed & proxima vena Cava premebatur; facile enim in adeo proximis truncis id est. Nec tamen contra, quidquid potest venam aliquam satis comprimere, idem ad proximam arteriam æque comprimendam valet; ut Cel. Swietenii (*x*) conjectura quantum cum veri similitudine, tantum cum ratione consentiat, ubi sinistri pedis tumorem, imminentemque gangrænam repetit ab Iliaca ejus lateris vena, quam unam extremum Colon intestinum, flatibus perquam distentum, pressisset. Sanguinis autem in membra importatio prohibetur, aut minuitur ab iis quæ arteriæ imposita hanc premunt; verum ab aliis insuper causis: quas inter perrara est carneæ tunicæ arteriæ ipsius gangræna, quamvis sanæ sint circumjectæ partes, ut in *Casu*, Halæ edito A. 1742. *de amputatione femoris non cruenta*. Minus rara est quæ eundem in amputatione parit effectum, tunicarum arteriæ in osseam naturam degeneratio quæ & illarum flexilitatem tollat, & viam sanguini coarctet. Itaque Kulmus (*y*) censebat, ab hac esse causa, cur *ætate præsertim provecti nonnunquam sphacelo pedum absque ulla prægressa causa externa corripiantur*. Certe autem inde fuit in Nobili sene, cujus historiam apud laudatum Swietenium (*z*) relatam invenies.

24. Porro est quoddam gangrænæ, imo sphaceli genus apud nostrates rarius occurrens, ut nec Valsalvæ unquam visum etiamtum esset, cum adolescenti mihi ex relatione aliorum narrabat, exsiccationem a pedis pollice incipientem, & sensim ad femur usque productam, ut pes, & crus totum, velut in *mumia*, sine fœtore, arida essent, mortem cuidam mulieri annis superioribus attulisse. Vidit autem postea, & ego cum ipso, cum Bononia necdum discessissem, in Nosocomio Incurabilium. Quin etiam inter ejus Consilia unum legi pro Monacho scriptum ex morbo ejuscemodi laborante. Erat is duos supra quadraginta annos natus, obesus, humoribus ad scorbuticam dyscrasiam vergentibus, impetigini, & podagræ antea obnoxius, tum etiam, idque a longo tempore, crebris digiti pollicis alterius pedis suppurationibus, unde fuscum semper colorem is digitus retinuerat, donec exsiccatione corripi inciperet, lentissime per totum denique eum digitum, postea autem per totum pariter proximum digitum propagata. Qui non secus ac pollex; quem frustra amputaverant; ex quo prehensus hoc morbo fuerat, aridus semper siccusque permanserat, nisi quod nuper circa extensorem ejus digiti tendinem aliquod incipientis puris indicium fuerat animadversum. Et quanquam ut plurimum in metatarso obscura quædam inflammatio esse videbatur; erat tamen

(*l*) Coac. Prænot. apud Duret. l. 2. c. 16. n. 48. (*m*) ad eum locum. (*n*) Differt. de Carie Cran. in Historiæ fine. (*o*) §. 26. (*p*) n. 14. (*q*) 30. (*r*) Obs. Medic. l. 3. c. 46. (*s*) Vid Haller in Addend. ad pag. 662. suar. Accession. ad Boerh. Meth. Stud. Med. (*t*) Vid. Acta Erud. Lips. A. 1693. M. Nov. in Relat. Chirurg. Barbet. (*u*) Obs. 10. §. 2. (*x*) Comment. in Boerh. Aphor 422. ad B. (*y*) Disput. de Tend. Achill. disrupto &c. in ipso fine. (*z*) Comment. cit. §. 424.

hæc sine ullo subsistentis humoris vestigio, mediocri autem cum dolore. Febris quoque non semel quidem accesserat, circa vespertinum præsertim tempus exacerbata; sed nullo unquam prævio horrore, nullo valde acuto comitante symptomate. Quæ hic tibi volui diligenter describere, ut cum iis mox possis quę apud Auctores postea legi, aut proposita mihi fuerant, exemplis comparare. Creberrima, sicubi alibi, in quibusdam Galliæ regionibus extitere. Neque enim solum circa A. 1710. sicca ista gangræna adnotata est, sed & circa A. 1676. ut in Historia Regiæ illius Scientiarum Academiæ (*a*) indicatur, imo & A. 1706. ut fusius ab Rudolpho Jacobo Camerario (*b*) videre poteris commemoratum, & rursus A. 1747. ut Commentaria versans laudatæ Academiæ (*c*) reperies. Semper autem ibi culpa rejecta est in vitiata secalis grana, quippe in caritate annonæ a pauperibus, præter quos neminem is corripiebat morbus, in paranda farina cum integris probisque granis relicta: quæ alibi quoque, nimirum cum sylvæ herciniæ incolas idem vexaret morbus, sunt apud Brunnerum (*d*) accusata. Ipsa tamen sine certa corporum dispositione tantum potuisse, non crediderim, tunc saltem, cum mares solum, non fœminas, si paucas excipias puellulas, in iisdem pagis eadem invaderet gangræna. Cæterum plerumque alias utrumque sexum infestabat: & alibi alio tempore aliquanto aliter, ut alios quoque occuparet artus, partesque alias, ut plurimum autem a digitis pedum inciperet: reliqua discrimina, libros, & Auctores quos nominavi, inspiciens, per te videbis. Ego enim ad eos casus redeo, in quibus ea grana accusari non poterant. Et Benivenius quidem (*e*) ubi de infelici exitu loquitur gangrænarum a digito pedis, præsertim in senibus, incipientium, aliquid huc attinens videtur indicare, cum *incipere carnem*, ait, *paulatim nigrescere, vel liventem fieri: quin & aridam interim atque siccam*. At certius, ac apertius Hildanus (*f*) in septuaginta annorum viro, podagræ obnoxio, gangrænam describit post molestum frigoris sensum, & stuporem, a digitis pedis sursum paulatim serpentem sic ut pes, & crus carbonis instar nigra fierent, frigida, & supra modum sicca & extenuata sine ullo unquam dolore, pulsu autem vix nonnihil mutato, & appetitu vix depravato. Idem Smetii Observationem profert (*g*), pedis videlicet in muliere, ejusdemmodi sphacelo correpti, ut aridus, nigerque linguam bovillam referret fumo induratam. Huc quæ Barbettus (*h*) de gangræna tradit scorbutica, ex parte accedunt, nimirum quod a pollice soleat initium sumere, in crustam siccam degeneret, nullo fœtore sit, & dolore aliquando nullo. Nunc quæ mihi per litteras descripta sit, accipe, cum Matthæus Tornierius, spectatus dum viveret, inter Vicetinos Medicus pro Comite Generosissimo me consuleret extremo Februario mense A. 1720.

25. Is gracili habitu, egregio colore, alacer, promptus, vegetus, robustus adhuc erat cum annum quartum supra octogesimum exegisset, nullo unquam in tam longa vita correptus morbo qui adnotatione dignus esset. Sub Januarii finem insolito frigoris sensu, post triduum autem tanto frigore prehensus est, ut lectum petere cogeretur, ibique nihilominus horas aliquot frigeret, donec calidis sæpius admotis linteis, corpus tandem reliquum calesceret; sed pedis sinistri omnes digiti, & metatarsus frigidissimi permanerent, nihil sentirent, vixque Flectentium musculorum vi, quorum videlicet carnem in ipsis digitis non esse, nosti, nonnihil flecterentur: & quod multo deterius erat, lividulus postridie color jam a pollice in metatarsum pergens animadvertebatur. Occursum est internis, externisque remediis. Sed quanquam in metatarso livor, & frigus nonnihil remittere visa sunt; circa finem tamen Februarii extrema digitorum, jam cute erant nigra, sicca, & *mumiæ* instar dura, neque in ipso metatarso initia deerant futuri morbi, cute jam duobus locis in ejus dorso nigricante, imo in altero eorum locorum jam dura. Duriuscula quoque erat ad tarsum certo, ubi nigricabat, loco. Ipse autem tarsus novissime factus erat nonnihil tumidus, & si digito premeres, vestigium servans, & dolens. Quin etiam sub planta se extulerat parva albaque vesicula, vix pauxillulum aquæ continens. Ad malleolos idem ferme qui in tarso, tumor. Crus reliquum nonnihil potius extenuatum. Inter hæc æger; etsi febris, levis quidem, a morbi tamen die septimo, quo primum cœperat, jugiter perstabat; pristinam alacritatem, consuetum pulsus robur, & appetitus vigorem retinebat, ut victu qui ad servandas vires homini præsertim haud ita pauca edere solito, non tenuis permittebatur, libenter uteretur. Quæ cum perlegissem, nec spem aliam reliquam esse, intelligerem, nisi ut ægri vita quoad ejus fieri posset, diutius produceretur, ea continuo rescripsi, quæ hic necesse non est omnia commemorare. Fuse enim quid de præsidiis tum quæ adhibebantur, tum quæ addi possent, mihi videretur, ingenue, ut par est, & consuevi facere, exposui. In hisce alteris cum quæ improbarem, aut suspecta haberem, significassem; diserte inter cætera laudavi cum Hildano (*i*) succum lumbricorum terrestrium ita, ut Wierus solebat, paratum, exterius, ut exsiccationis tardaretur progressus, parti adhuc sanæ adhibendum. Nec tamen reticui, nisi anni tempus præfrigido aeri ægrum pedem sæpius exponere prohiberet, perpendi illud etiam posse, utrum hoc in casu imitatione digna esset ratio quæ in eumdem finem haud infeliciter cesserat Hagensi Medico Samueli Cabliau (*k*), qui pedem, & crus ferme totum sphacelo emortuum *penicillo majori, optimo terebinthinæ spiritu intincto attingere, vel quasi pingere* cum imperasset *assiduissime*; consecutus est, ut *torridum, imo Mumiæ quasi Ægyptiacæ* instar, parti adhuc incolumi, sphacelo minime progrediente, adhæreret, sicque Anum nonaginta duorum ferme annorum menses propemodum sex in vivis servavit. Cum cætera facta essent quæ probaveram, aut addideram; æger, si non tandiu quam illa, at certe diutius vixit quam ii qui aderant, sperare se, ostenderant. Nam sub Maii finem rursus per litteras consultus sum, quibus narrabat Tornierius, etiamtum alacrem, ut antea, pulsu non debili, suoque propemodum roseo naturali colore ægrum esse, appetitu vigere, non sitire, lotium justa copia reddere, idque colore, & substantia secundum naturam, dura autem alvi recrementa non nisi quincto, aut sexto quoque die, ut sanus consueverat. Et morbum quidem intra eos tres menses progressum esse; at paulatim adeo, & lente, ut quinquaginta circiter dies transacti essent priusquam digiti, & metatarsus, & ad malleolos usque tarsus nigri, duri, & plane *mumiæ* similes fierent. Deinde vero cum prope malleolos nigra, & dura cutis se extulisset, sub ea forficibus ablata, ulcus inter malleolos retectum fuisse: quod esset, cum scriberet, manus latitudine, colore ad superiorem ambitum vivide rubro, nec sine dolore cum medebantur, sed malleolum externum, & tibiæ partem nigricare; ad inferiorem autem ulceris ambitum fracidam esse, & putridam carnem, & nonnihil fœtentem, quæ ubi paulatim, sicuti faciebant, adempta esset, ut erat illa eo loco quo tarsi ariditas, duritiesque desinebant, visuri erant, num putridi aliquid subesset, an quidquid mollis in tarso fuerat, revera in *mumiam*, ut videbatur, esset conversum. Quod ad crus attineret, anterius quidem secundum naturam propemodum, sura vero nonnihil esse subtumidum: crure compresso, aliquam in ulcus exprimi puris guttam, nunc albicantis, nunc rubro colore infecti; tamen ejus cutem naturalem calorem, coloremque servare. Ulceris pus esse variegatum: illiusque parti qua putridum esset, ea quæ putredini adversantur, imponi; qua autem vivide rubrum, lumbricorum terrestrium succum adhiberi, ut quem ibi quoque valde proficuum experirentur. Quod reliquum esset, lentam illam febriculam nunquam abiisse, imo aliquando etiam intendi: noctes aliquas inquiete traduci ob pruritum in corporis ambitu, nonnunquam ob motus spasmodicos sani cruris, denique cute quantumvis etiamtum molli; ægrum tamen ad extremam maciem esse redactum. Cum alia, tum hoc præsertim postremum vehementer displicuit, ut quod vitæ diutius protrahendæ spem valde minueret. Attamen ne Seni Generosissimo, & Medico Humanissimo prorsus deessem, quorum uterque ob ea quæ antea scripseram, plus mihi quam ipse agnoscerem, tribuebant; cum ad cætera respondissem, ea potissimum laudavi quæ adversus reliqua convenirent quidem, sed in primis adversus maciem. Itaque de duobus remediis quæ illo anni tempore valent plurimum, vipera, & lacte, utrum mallent, commendavi, illud etiam de lacte adjiciens, ut siquid utilis ex Hildano superiore consilio proposuisse me, crederent, hoc etiam ex eodem Auctore (*l*) acciperent, adversus istud ipsum morbi genus laudante non solum *muliebre lac*, sed, *si* hoc *desit*, *asininum*: a quo si ferretur, facilis postea esset transitus ad vaccinum. De his remediis duobus utrum maluerint, nescio: hoc scio, ægri vitam ad æstatis initium, protrahi non potuisse.

26. Habes fuse, ut de morbo non ita apud nos frequenti, quid ad me scriptum fuerit, & quid ipse responderim.

(*a*) A. 1710. Botanique. (*b*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 82. (*c*) A. 1748. (*d*) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 224. (*e*) De abditis nonnullis &c. morbor. causis c. 71. (*f*) Cent. 4. Obs. Chir. 92. (*g*) de Gangr. & Sphacel. c. 7. in fin. (*h*) Chirurg. P. 2. l. 1. c. 14. (*i*) l. supra ad n. 24. cit. c. 13. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 215. (*l*) c. 13. cit.

Num vero in hoc etiam gangrænæ genere locus esset proponendi interius quidem corticem Peruvianum, exterius autem aquam tepidam, cogitassem forsitan, si de illo tum extitissent Observationes, quamvis alias aliter respondentes, cum ab aliis Solertissimis Viris habitæ, tum Bononiæ præsertim ab Experientissimis illis Academicis (m) repetitæ; de tepida autem innotuisset felix Cl. Benevoli consuetudo ex Observatione in primis illa (n) qua sic gangrænas vicit, non modo nigram, sed & duram cutem efficientes. Et quod ad Peruvianum quidem corticem spectat, etsi in gangræna sicca ut laudatum scio a Cl. Chirurgo Guisardo (o), ita ab altero ejus vim in dubium tractam esse, intelligo (p); tamen quemadmodum inter cætera quę corticis utilitatem adversus gangrænas alias ostenderunt, experimentum illud in primis attendendum videtur in quo omnia in melius vergebant dum cortex sumeretur, pejus autem dum omitteretur, & denique rursus melius, dum rursus in usum traheretur; sic non leve pondus ad eandem in sicca etiam gangræna utilitatem monstrandam simili Observationi inesse, crediderim, quæ in Historia extat Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (q): quæ enim in pede inceperat, gangræna sicca pro alterna corticis exhibitione, & intermissione, alterne melius, pejusque habebat donec sub ejus haud amplius interrupto usu pervicta est. Veruntamen repetitum sæpius experimentum, neque in gangræna incipiente solum, sed jam perfecta, optandum hic esse, vides; nec Benevoli consuetudini, ut ad remedia exteriora transeam: tunc esse locum, quando id quod durum est, non detrahere, sed vel magis siccum reddere statutum sit, ut æger diutius servetur: ad quod ea quæ emortuam partem, quasi cadaver quoddam, condire possent, sunt adhibenda. Contra etiam, atque etiam videndum est, ne facile in similibus gangrænis ad ea quæ pus moveant, descendamus, Medicorum illorum memores, qui per suppurationem id quod erat in pollice pedis mortuum a vivo separare sperantes, gangrænam quam Boerhaavius (r) ibi sex menses coercuerat, ad femur usque tridui spatio promoverunt. Quin etiamsi in persimili casu optima jam esset suppuratio; ægrum tamen servari non potuisse, refert Cl. Dieter. Sproegelius (s), monetque, in morbis ejusmodi ne optatis quidem, & succedentibus ex sententia suppurationibus adeo facile esse fidendum. Quæ res vel una eorum spem retardare posset, qui in istiusmodi senum gangrænis emortui membri amputationem laudarent. Sed alia insuper accedunt, ut puta si quod Kulmus (t) censebat, & certe aliquando est, ab osseis factis, arctatisque superius arteriis nata esset gangræna, aut si in sanguine, ut creberrime accidit, inexpugnabilis esset gangrænæ causa, unde factum est plerumque, ut superstitem aut ejusdem membri, aut alterius partem mox idem morbus invaderet, sive a Chirurgo amputatione peracta, ut in Hildani (u), & Tulpii (x), & aliorum Observationibus, sive facta ab natura ipsa separatione, ut in epidemicis, quas supra (y) indicavimus, gangrænis a vitiatis secalis granis videre licet. Hæ igitur causæ, præter decrepitam ætatem, in Ægro a me descripto cogitare de amputando pede non permiserunt. Sed etsi extremum illud auxilii genus ferre homo persenex potuisset, neque alio idem malum paulo post rediisset; tamen difficile factu erat, ne mox novo alio aliquo de tot quibus illa ultima ætas patet, se exerente absumeretur. Ut enim morbi dumtaxat unius exemplo utar, eoque ad hujus Epistolæ propositum attinente; inter magis provectos Auditores meos est Medicus qui tres, neque ita longo temporis intervallo senes hic vidit, calcanei omnes alium ulcere, alios grangræna correptos, feliciterque persanatos, quorum omnium sanationem arenarum mictus excepit, & hunc vesicæ inflammatio, hanc autem mors. Itaque ut in ætatibus firmioribus, heroicis, quas vocant, curationibus est locus; periculo enim spes opponitur longæ felicisque vitæ, sic in extrema senectute cum quod opponas magno periculo vix esse possit, senioresque tuta etiam & miti curatione sanati, mox nihilominus intereant; ab hac secunda eos curandi ratione non videtur temere esse recedendum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVI.

Sermo habetur de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus.

Etsi propositos morbos Sepulchretum divisos exhibet in proximas Sectiones duas V. & VI. hæ tamen sunt breves adeo, ut Observationes utriusque, & Scholia universa foliis duobus comprehendantur: neque hæc implerent, nisi aliqua jam supra posita repeterentur: quod vel ipso initio Sectionis V. factum deprehendes, si Observationis I. §. 1. eique subjecta duo prima Scholii capita cum II. Sectionis Observatione XV. §. quidem 3. & apposito ad hunc Scholio comparaveris. Nobis vero qui de Vulneribus Ictibusque agentes, sæpe ossa fracta memoravimus, potius quam eadem hic iterare, placet quidquid in Valsalvæ, aut nostris schedis superest quod ad propositos attineat morbos his unis Litteris complecti, initio ducto ab eo osse circa quod præcipue nostræ sunt Observationes versatæ, cum fractum, an luxatum esset, inquireremus. Quæ res coget, ut promiscue de utroque morbi genere, non separatim, verba faciamus.

2. Veteres ut cæterorum ossium, ita etiam ossis femoris caput e sua sede excidere non dubitabant, eoque minus quod etsi difficilem prolapsi repositionem, difficiliorem autem repositi conservationem esse, sciebant, tamen utramque egregie aliquando præstitam esse, ex Hippocratis, & Dioclis, & Philotimi, & Nilei, & Tarentini Heraclidis testimonio non ignorabant. Hi enim *clari admodum authores ex toto se restituisse*, ut Celsus (a) ait, *memoriæ prodiderunt*, & ille quidem Heraclides non semel, quod ejus locus ostendit, nobis a Galeno (b) conservatus, qui se quoque *femoris luxationem bis jam ita curavisse, ut in reliquum tempus non amplius exciderit*, idemque post Heraclidem *alios multos recentiores* præstitisse, confirmavit. Sed quod Heraclides, & Galenus adnotaverant, id tunc succedere cum relaxatum, non cum disruptum est, teres, ut vocant, per quod femur cum acetabulo conjungitur, vinculum, propterea quia per medicamenta fieri potest ut absumpto laxante humore, laxatum vinculum rursus contrahatur, non ut disruptum coalescat, Medicos ut in parte verum docuit, sic in parte a vero assequendo magis, magisque abduxit. Verum enim est, laxato vinculo, prolabi ex suo acetabulo femoris caput; sed non æque est verum, idem caput sæpe prolabi, quia disruptum sit illud vinculum. Itaque ut luxatio femoris a causa interna qua videlicet laxetur vinculum, negari non potest; sic ejusdem luxatio a causa externa, a violentia nimirum quæ disrumpat vinculum, non erat tam facile inter frequentissimas ponenda. Nec posita esset, si hinc difficultas in rumpendo vinculo validissimo, inde vero facilitas in capite femoris ab sua cervice avellendo, sive in hac frangenda fuissent inter se comparatæ. Intellectum enim esset, vires quæ possint illud vinculum disrumpere, multo citius hoc caput posse a cervice avellere, sive hanc frangere, sicque, nisi quid forte peculiare hic habeant nonnulla corpora (c), femur ob capitis avulsionem, aut ob cervicis fracturam, non ob luxationem, prolabi. Hæc autem, aliaque ejuscemodi vix tandem animadverti cœpta sunt postquam instituta in mortuis dissectio manifestissime ostendit, quæ capitis femoris luxatio ab externa violentia credebatur, eam ferme semper fuisse capitis avulsionem, sive cervicis fracturam. Neque enim ex quo Pareus (d) ingenue fassus est, & cautis Chirurgis aliquando, & sibi in matronæ curatione accidisse, ut illi capitis femoris avulsionem, ipse cervicis fracturam pro luxatione acciperent, statim de rei causis cogitatum est. Deceptus autem Pareus fuerat a majori femoris trochantere quod supra ischion tangens, femoris caput esse, crediderat, donec postridie dum iterum in acetabulum os compellere nitebatur, a strepitu subaudito collisi ossis de fractura admonitus est, primusque omnium, quod sciamus, fallaciam hanc quanto graviorem, tanto ob signo-
rum

(m) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica. (n) 16.
(o) Vid. apud Haller. in Access. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 4. (p) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1751. M. Jul.
(q) A. 1748. (r) Vid. apud Swieten. in Comment. ad illius Aphor. §. 424. (s) Obs. Select. §. 37. (t) Vid. supra, n. 23.
(u) Cent. 4. Obs. 92. (x) Obs. Med. l. 3. c. 47. (y) n. 24. (a) De Medic. l. 8. c. 20. (b) in Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 42. (c) Vid. infra, n. 5. in fine. (d) Oper. l. 14. c. 21.

rum communitatem, & similitudinem, faciliorem in femore quidem detexit. Nam generatim, sed in pueris dumtaxat, indicaverat Columbus noster (e), cum posteaquam docuerat, *si hœdi, aut agni, vel alterius animalis nuper nati ossicula decoxerimus, in eorum extremitatibus partes quasdam*, id est appendices, sive epiphyses, *divelli ac concidere*, esse *conspecturos*, tum, plurimis interjectis, admonuit, si *tenella puerorum ossa validius imperiti medici manu fuerint attrectata, ligamenta eo usque extendi, ut secum una appendices divellant*. Divulsionem autem, & fracturam, quantum ad institutum sermonem attinet, eodem redire, & propterea a me promiscue accipi hic posse, facile intelliges, ubi animadverteris, sive caput femoris a cervice avellatur, sive cervix a femore, in adultis utique non posse hæc sine fractura contingere, haud secus ac si cervix ipsa in medio frangatur. Sed neque in pueris, si rei effectum, & signa attendas, magni adeo referre, putabis, si avulsionem a fractura non separes; nisi forte signum illud quod a sano capitur collisorum inter se ossium, in hac magis, in illa minus habere locum, existimes: quanquam in pueris fere avulsio accidit, non fractura, neque in adultis ipsis quantum momenti in signo illo est, cum adest, tantum quoque est, cum abest. Fractæ enim cervicis extrema rarius respondent inter se, nec semper alterum ad alterum a Chirurgo admoveri licet, ut satis collidi inter se possint: nec semper potest sonus, qui levis fere, & obscurus est, satis audiri: quamobrem accidit aliquando, ut non nisi postridie, sicuti de Pareo diximus, imo ut non nisi pluribus interjectis diebus, discussaque inflammatione, tandem audiretur.

3. Ex quo Pareus rem detexerat, non statim rei causas esse quæsitas, sed dissectiones quæ rem evidentius ostenderent, expectatas esse, supra diximus. Multo autem diutius expectatum esset, si primum illæ a Verneyo, ut nonnulli credunt, aut ab Ruyschio, ut alii, aut etiam ab Rolfincio essent institutæ. Quin Rolfincius ipse (f) indicavit qui triginta ante se annis illud fecisset, Casparum videlicet Hoffmannum, qui Commentariis A. 1625. editis in libros Galeni de Usu Partium, cum monuisset (g), *fieri aliquando, ut fractura sit, cum putetur luxatio esse, cum videlicet femur vel in summitate, qua appendix est, frangitur, vel in ipsa cervice*; *illud*, inquit, *de appendicibus omnibus monet Columbus l. 1. c. 2.*; *hoc ego vidi in femore felis*: subjecitque suam felis Observationem, ex quo junior a vi externa semper claudicaverat, creditæ luxationem passæ, in qua tamen dissecta, non luxatum femur, sed femoris cervicem fractam invenit, cervicis capite in suo acetabulo etiam tum hærente. Et continuo causas addidit, cur humerus facile luxetur, femur difficulter; quarum prima est, *quia ille quidem caret hoc ligamento* terete, *hoc autem habet*: altera, quia hujus acetabulum strictius est, & profundius, tertia quia ejusdem junctura firmioribus musculis cingitur, atque instruitur. Quæ omnes causæ nunc etiam proferri solent: quanquam Rolfincius Hoffmanni Observationem descripsit; eas omisit: id quod etiam ex Sepulchreto (h) intelliges, omnia quæ Rolfincius hac de re habet exhibente, nisi quod hæc tamen verba prætermittit, inter Scholium, & Hoffmanni Observationem interjicienda: *Multoties erratum ingens hic observavimus, & simile adnotatum ab Hoffmanno*. Num autem mortuos secando, observaverit, an vivos tangendo, ut in altera Scholii parte Diemerbroeckius, ipse existimabis. Certe Parei in matrona illa animadversionem, & monitum nemo horum memoravit. Aliud enim est quod nescio ex quo Parei capite produxit Rolfincius, qui dum infantibus hanc epiphysim nutricum culpa, & junioribus levi de causa, ut ex ossium probat coctione, disjungi, inculcat, se per Columbum magis, quam per Pareum, profecisse, ostendit. Sed Hoffmannus in Posthumo Opere (i) universe confirmavit quod olim ex illa junioris felis Observatione docuerat, statuitque, *maxime verum esse, fracturam potius in cervice femoris contingere, quam luxationem capitis femoris, ob ligamentum inprimis teres, quod in ipso acetabulo est*: quanquam A. 1641. ad ipsum rescribens Veslingius (k) nonnihil rem contrahere videbatur, spectans videlicet, cum id contingit, non modo ligamenti robur, sed & fragilitatem ossium *quibusdam naturis insignem*. Hæc paulo fusius ad te scribenda putavi de iis qui ante nostram ætatem de re proposita mentionem injecerunt, ut quid cuique tribuendum sit, appareret, sive in præeundo, sive in agnoscendo, sive in demonstrando, sive in rei ipsius causis inquirendis. A quorum Observationibus antiquior illa fortasse non discrepat Jacobi Sylvii (l) in latomo lapso ex alto qui *crus fregerat ad caput coxæ*; cruris autem nomine quid intelligeret, cum sæpe alibi, tum ibi præsertim manifestum est, ubi (m) ligamentum illud teres quod sæpius memoravimus supra, ab acetabuli fundo ortum, describens, *in medium*, inquit, *cruris caput inseritur*.

4. Eorum autem qui nostra scripserunt ætate Observationes, non omnes tamen hic quidem, easque strictim indicabimus tum quia crebrius hæ sunt in omnium manibus, tum quia præcipuæ extant in Salzmanni Dissertatione (n) anno edita 1723. qua copiose, & accurate, siquis alius, causas exposuit ob quas difficilius luxatio femoris ab ejus colli fractura internoscatur, & facilius tamen hæc, & quod consequitur, sæpius quam illa, ab externa violentia contingat. Sunt illæ Observationes in iis habitæ quorum claudicatio a luxatione, non a fractura esse credebatur, aliæ autem ad Ruyschium, aliæ ad Cheseldenum, aliæ ad Erndlium pertinent, accedentibus cum Ravii approbatione aliis Borstii Observationibus, qui cum octo pariter claudicantes secuisset, nunquam luxationem, sed fracturam semper, ut illi, cervicis femoris deprehenderat. Ruyschius autem, cujus potissimum, auctoritate res confirmari nostris temporibus cœpta est, & rei causas (o) simul cum Observationibus protulit, & in harum quibusdam peculiare aliquid adnotavit, nimirum cervicis olim ruptæ, & comminutæ, non solum non superstites reliquias fuisse, sed ejus loco aliquando (p) plura ligamenta comperta esse dura, crassa, teretia, quæ non exterius, sed interius ducta, femoris caput cum suprema ejus parte connecterent; aliquando autem (q) cum hac illud rursus conglutinatum, ferruminatumque fuisse repertum. Ad quas duas peculiares adnotationes nonnulla sunt quæ adjicias. Ad primam, Salzmannum in Dissertatione alia (r), quinquennio ante eam quam laudavi, emissa, indicasse, ligamenta illa dura, & crassa quæ inter caput, & femur Ruyschius viderat, & ab natura in cervicis locum substituta esse, non dubitaverat, ex periostio facta esse, quod a fractura laceratum, ibi non raro durius, & crassius fieri solet, ac ligamenti vicem præstare, cujus rei exemplum in fractura quadam ulnæ, & radii jam olim in Eruditorum Actis Lipsiensibus (s) propositum fuerat. Sed tamen hoc saltem attendas velim, Ruyschiana ista ligamenta non ad exteriores fractorum ossium parietes, ut periostium, ubi est, solet, sed ad eorum partem interiorem pertinuisse. Ad alteram, id est adnotatam ferruminationem, sive conglutinationem fracti femoris cum suo capite, quod alioquin sejunctum in acetabulo inveniri solet, adjiciendum est, cum ea accidit conglutinatio; accidisse autem non semel novimus; id deligationibus acceptum esse referendum, per quas femur ad caput appressum diutius servatum est, ægrique constantiæ in quiescendo, omnemque motum vitando. Neque tamen non clauda illa anus erat, in qua ejusmodi conglutinationem invenit Ruyschius. Etsi enim deficiente femoris collo, os totum minus extrorsum obliquum fit, eoque artus minus brevis, quam futurus fuisset; tamen sic femur femori propius est, & musculorum ipsum, & crus moventium directiones mutantur. Sed & illa claudicabat fœmina de qua in Erndlii indicata Observatione sermo est, tametsi ipsa fracta cervix per callum, digiti pollicis latitudine sub capite extantem, coaluerat, ut non deesse cervix videri posset, nullaque in ligamentis, vicinisque tendinibus læsio, aut præter naturam constitutio apparebat; adeo facilis est post fracturam claudicatio! Quanto autem amplior, & firmior est tota illa pars summi femoris quacum cervix sua basi cohæret, quam cervix ipsa, tanto is coalitus de quo primum diximus, minus quam hic alter, difficilis est: cujus auget difficultatem eadem quæ facilem fracturam facit, obliqua cervicis protensio. Impulsum enim quem homine, exempli causa, ab alto in pedes cadente, recta crurum, & femorum ossa impune sæpius excipiunt, ferre vix unquam potest cervix in transversum protensa, adeo præsertim fragilis, & a capite cujus ascensui acetabulum obstat, motum femoris, sursum propulsi, sequi prohibita. Hæ autem eædem causæ, cum musculi femur sursum trahunt, fractæ cervicis partes, rursus inter se contingentes, & coalescere incipientes, disjungunt, atque reglutinant. Et
cervicis

(e) De Re Anat. l. 1. c. 2. (f) Differt. Anat. l. 2. c. 49. (g) Vid. l. 3. in fin. (h) Sect. hac 6. Obs. 2. cum Schol.
(i) Apolog. pro Galeno l. 2. c. 81. (k) Epist. 25. (l) Observ. post Isagog. (m) Isagog. l. 1. c. 3.
(n) De Luxat. oss. femor. &c. c. 4. (o) Thes. Anat. 8. n. 103. (p) Thes. 9. n. 74. (q) Ibid. n. 44.
(r) De Articul. Analog. &c. c. 2. §. 1. & 4. & c. 3. §. 2. (s) A. 1685. M. Nov.

cervicis quidem hunc positum Auctores vetustissimi non ignorarunt: itaque Hippocrates (t) diserte scripsit, *caput femoris, & cervicem articuli natura obliquam esse*. Aristoteles autem (u) cum femur *biceps* esse, dixit, non id quod Niphus (x) interpretatus est, voluit, *alterum* videlicet *femur esse a dextris, alterum a sinistris*; modo enim hoc satis indicaverat; sed hinc majorem trochanterem, inde cervicem in suprema femoris parte spectans, ipsum biceps esse, docuit. Cur autem ita divisum sit, & cervicem habeat pene in transversum protensam, longe manifestius est, quam cur cervici fragilis adeo structura contigerit. Nam & aliis quibusdam ossibus commune, non hujus dumtaxat, ut Docti quidam Viri ajunt, est peculiare, ut partes emittant quasdam, cum ipsis angulum intercipientes, ut puta scapulæ, & inferior maxilla. Sed emissæ ab his partes longe firmiori structura sunt, si suis cum ossibus conferantur, quam cervix femoris cum hoc comparata. Neque ipsa osse cui additur, est tanto crassior, ut de ea pariter dici possit quod de extremis longiorum ossium partibus, sua crassitudine, si non structura, fractioni resistentibus.

5. Quid vero in plerisque accidat quibus cervix fracta est; ob eas enim quas diximus, causas rari omnino sunt quibus coalescat; mox videbimus, ad Salzmanni illam aliam Dissertationem transeuntes, simulque eas quas in memorata hactenus referre non potuit, indicantes; non omnes tamen; plures enim apud alios extare, novimus; sed unius solum, & alterius mentionem facientes, quæ, cum hæc scriberemus, erant in manibus. Igitur ut illi quos omittimus, ita etiam experiens, industriusque Chirurgus Gregorius Barbettus, sicut in Apologia (y) est quam ad nos humaniter misit, idem, in dissecta a se fœmina vidit octoginta circiter annos nata, cui tametsi ad quartumdecimum usque ex quo ceciderat, diem non brevior sano artu alter fuerat, cervix tamen femoris fracta erat, an, ut suspicatur, quia cum initio esset non prorsus fracta, tandiu musculis femur moventibus restitisset? Idem tamen alteram profert Observationem hominis qui a vehementi calcis ictu ad eundem femoris articulum diu claudicaverat. In eo luxatum femur deprehendit, ut capite dorsum ossis ilium contingeret, nullo teretis ligamenti vestigio superstite, orbiculari autem deformato, & acetabulo quasi deleto. Ipse autem Salzmannus qui duorum quæ singula in singulis suis illis Dissertationibus egregie constituit, neutrum ingenue fassus erat sibi etiamtum contigisse, ut per dissectiones conspiceret; quinquennio post, utrumque interea ita ab se compertum affirmare potuit (z), ut quod ad primum attinet, fracturam *femoris frequentius quam luxationem deprehendere sibi licuisse*, asseveraret: quod vero ad alterum, duo femoris luxationum exempla proferret, in quorum uno femoris caput, cervice non fracta, in altero (a) cervix, a capite, quod absumptum erat, abrupta, *ossis ilii sedi externa paulo supra* acetabulum *insistebat, & ab attritu a longo tempore facto cavitatem quandam & sinum velut superficialem efformaverat, unde, pede breviore licet existente, utrumque subjectum, quamvis non expedite, gressus firmare, & progredi utcunque poterat*. Nec vero exemplum de duobus his primum, aut Observatio quam ex Actis Berolinensibus ipse in Dissertatione (b) produxerat, & siquæ aliæ *non frequentes*, ut vere ait, istiusmodi Observationes ejus similes quam paulo ante secundo loco ex Barbetto commemoravi, sententiæ adversantur suæ, quæ ex ipso Dissertationis ejusdem titulo satis apparet *De Luxatione ossis femoris rariore, frequentiore colli Fractura*. Cum plura enim hujus extent, quam illius, exempla in adultis quidem, & a causa externa, ut Ruyschius (c) *raro*, Ravius (d) *rarissime* luxationem accidere, confirmarint; exempla quædam contraria non officient cautæ prudentique Salzmanni sententiæ; imo, si hæc nulla essent, stare ejus sententia non posset, quæ *rariorem* esse, luxationem affirmat. Quin, cum enumerat (e) causas, propter quas hæc interdum contingat, ut pervulgatam ligamentorum laxitatem ab arthritide, circumjectorum musculorum, tendinumque paralysim, majorem æquo a primordiis acetabuli amplitudinem, aut capitis femoris parvitatem, item in margine acetabuli fracturam aliquam, aut defectum, aut tumores denique intra acetabulum subortos; proclive est nobis intelligere, ubi aliqua ex his causa sit non tanta quidem, ut per se adhuc possit femoris caput ex acetabulo extrudere; tunc si forte externa aliqua vis accedat, non difficile fore, ut luxatio fiat, sicut in iis pariter quibus a natura laxiora aliquanto obtigerint ligamenta, aut teres (quæ rara Nicolai (f) Observatio est) prorsus nullum.

6. Nunc quando nonnullæ sunt Observationes commemoratæ quibus ostenditur quid in illis acciderit quorum femur aut fractum, aut integrum ex sua sede prolapsum, restitui in eandem non potuit; subjiciendæ sunt aliæ eodem attinentes. Et Joannes quidem Salzmannus in Dissertatione illa de qua supra indicatum est, inscripta *De Articulationibus Analogis, quæ fracturis ossium superveniunt*, cum hoc argumentum generatim pertractet, plura habet quæ libenter inspicias, & huc transferas; sed Observationes profert quarum pleræque cum ad alia attinent ossa, tum præsertim, in viventibus tactu dumtaxat judice, non in dissectis cadaveribus judice etiam visu, habitæ sunt: itaque ex iis quas potissimum hic quærimus, habet nullam; nisi forte attinere huc velis Ruyschianam illam qua cervicis loco crassa quædam vincula caput cum summo femore committebant; nam quæ ex Diemerbroeckio sunt, illæ, ut supra (g) animadvertimus, ad anatomicam inspectionem non pertinent. Pertinet autem duplex in una muliere Observatio quam in Dissertatione legi Osteologica (h) sub præsidio Celeberr. Gaubii edita, ab eodemque benigne ad me missa. Femur utrumque ex suo acetabulo exciderat. Dexteri autem caput erat integrum; sinistri carie plane consumptum. Itaque cum singula nova acetabula, in singulis ilium ossibus, singulis illis capitibus respondentia spectarentur; acetabulum sinistrum leviter, dexterum profundius erat excavatum; vetera autem acetabula ferme deleta; ut facile posset existimari, vetera hæc orbata capitibus, quæ sua mole, & pressione, & motu ipsa conservarent, suum cavum ferme amisisse, nova autem illa sic inæqualiter esse excavata, quod capite sinistro antea exeso quam satis apprimi potuisset, corpus a dextero suffultum, eoque integro, magis magisque os ilium dexterum ad ipsum apprimendo, ut ab eo excavaretur, efficisset. Neque absimilia olim vidisse Pareum, animadverti ex quodam ejus loco (i), quem operæ pretium est hic tibi describere. *Non ita raro*, inquit, *excrementitii humores in Ischiade tanta vi in hujus dearticulationis cavitatem quasi impetu quodam incurrunt, ut relaxatis ligamentis ... caput ossis femoris hinc facile depellant, nunquam restituendum, si paulo diutius abfuerit: quia interim in illam cavitatem illapsus humor, mora velut in lapideum quasi concrescit, femoris vero ille articulus in vicino osse novam sibi cavitatem attrivit, veræ vero cavitatis labra, quæ cartilaginea sunt, strictiora & depressiora evaserunt*. Porro has, & siquæ sunt aliæ, cum femur aut integrum, aut fractum in exteriorem incubuit partem, excavati interdum in ilium osse novi acetabuli Observationes sine cadaverum dissectionibus posteri non minus ignorassent, quam Hippocrates in eo libri de Articulis loco (k), quem si proferam secundum eam versionem quam plerique post Cornarium secuti sunt, minus facile intelligas, ut opinor, quam si ex Feliciani versione, conjuncta cum Galeni interpretatione produxero. Sic igitur Hippocrates, de femoris luxati capite verba faciens. *Cum tamen in carne, in quam prolapsus est, articulus moram invenit: & caro lentorem contraxit: dolore vacans temporis processu evadit. Cum vero dolore vacat, absque baculo, si alioqui voluerint, possunt ambulare: possuntque corpus læso crure sustentare*. Sic autem hæc interpretatur Galenus (l): *Per translationem moram. i.* τριβον *dixit a locis a viatoribus diuturna immoratione attritis, atque assuefactis. Ejusmodi autem oratio ejus hæc est. Cum caput femoris e propria sede elapsum in exteriorem partem, in carne firmatum fuerit: inter initia qui id patiuntur, ex compressione dolore afficiuntur: postea vero temporis processu caro ibi, non secus ac fossorum manus, occallescit. Quod cum fit, locus dearticulationi similis evadit: cum mora illa quemadmodum antea acetabulo coxæ, caput femoris utatur*. Postea vero quam dixit quomodo post inflammationem humor ibi quidam *lentus ac mucosus* relinquatur; *id*, inquit, *ad motionem capiti femoris commodissimum est. Ob hanc enim humiditatem mora illa tanquam*

(t) l. de Articul. n. 63. apud Marinell. (u) De Hist. Animal. l. 1. c. 15. (x) in Expos. ejus loci. (y) Apologia di due Cure. (z) Vid. in Comment. Imp. Acad Petropol. Tom. 3. Obs. Anat. (a) Vid etiam Act. N.C. Tom. 2. Obs. 101. (b) c. 2. §. 7. (c) Thes. Anat. 8. n. 103. §. 2. (d) Vid Dissert. Salzman. modo cit. c. 4. §. 2. (e) Ibid c. 3. §. 5. (f) Dec. illustr. Anat. Obs. 7. (g) n. 3. (h) De modo quo ossa se vicinis accomodant partib. §. 42. (i) Oper. l. 17. c. 22. (k) n. 63. apud Marinell. (l) in l. Hippocr. de Artic. Comment. l. 3. n. 93.

quam articulo utuntur. Quid igitur in re hac Veteres illi conjicerent, & quid insuper morbidorum cadaverum dissectiones ostenderint, ex eorum comparatione præclare intelligis. Hæc autem omnia in ipso Epistolæ hujus initio longa oratione præfatus sum, ut paucis dilucide possim quo singulæ attineant, & quas confirment mox producendæ Observationes, significare. Earum prima ex Valsalva est.

7. MULIERI sexaginta annorum, difficili respiratione cum tussi laboranti, casu os femoris luxatur. Tunc assidua accedit febris: quæ, aucta spirandi difficultate, mulierem undecimo die interimit. VENTRE patefacto, jecur invenitur durum, in ejusque vesicula plures calculi. Thorace recluso, pulmones apparuerunt magnis extra, intusque nigris maculis variegati. A dextris una circiter aquæ libra; a sinistris pauxillum thoraci inerat. Concretio polyposa dilatatam cordis auriculam dexteram implebat: altera in sinistro erat ventriculo, indeque se producebat in vasa. Tandem quod ad femur attinebat, revera luxatum inventum est, laxato videlicet eo ligamento quo femoris caput intra Innominati ossis acetabulum alligatur.

8. Quæ luxationem præcesserant, difficilis respiratio, & tussis ab dilatata auricula, aqua in thorace deprehensa, & duro jecinore possunt repeti. Quæ vero luxationi successit, febris, ab dolore, & vexatione quæ luxatio attulerit vicinis partibus: a febrili autem sanguinis motu, pulmones, aliaque viscera afficiente, aucta difficultas spirandi, & mors. Sed quod luxatio sine fractura cervicis contigerit, id teretis, ut vocant, ligamenti laxitati tribuendum est, minus fortasse a natura, aut a prægressa quapiam causa firmo, & robusto, eoque ut magis a casu laxaretur, facileque cederet, jam disposito. Neque hæc Observatio adversatur sententiæ Ruyschii, ut qui *raro* quidem, ut supra (m) dixi, id contingere, affirmavit; non, quod aliqui ipsi affingunt, nunquam accidere, negavit. Fractæ autem cervicis Observationes has duas accipe, quarum prima ab exercitatis apud me Discipulis, altera a me ipso habita est.

9. VIR rusticus ex arbore delapsus, femur luxasse credebatur. Quod cum in suam sedem reponere frustra Chirurgi conati essent tanto majori sedulitate, quod elapsum femoris caput manu percipere sibi videbantur; forte accidit, ut Juvenes illi qui me non semel audivissent docentem, quanto facilius a vi externa cervicis fractura, quam femoris luxatio, contingat, & quomodo trochanter major Pareo ipsi (n) pro femoris capite imposuisset, hæc minime reticerent, nec tamen seniores illos Chirurgos a præjudicata opinione abducerent. Itaque duobus circiter exactis mensibus cum Thoracis morbus hominem qui e lectulo necdum surrexerat, corripuisset, & catarrho quasi suffocante confecisset ante finem A. 1727. per dissectionem cognoscere voluerunt, ipsi, an Chirurgi decepti essent. FEMORIS summo osse, ejusque acetabulo retectis, omnibus qui aderant, Anatomes, & Chirurgiæ studiosis ostenderunt, perfractam in medio fuisse cervicem, dimidio hujus altero ad caput, quod acetabulo inhærebat firmiter, altero ad os femoris prope trochanterem, qui in vivo homine fucum fecerat, adhærente. Ex eodem autem corpore, quod ictericum nequaquam fuerat, quot qualesque calculos, in fellis vesicula inventos, ad me attulerint, & quæ ego de iis experimenta ceperim, cum ad Schroeckium scripserim, & ipse ediderit (o), non est hoc loco repetendum.

10. FŒMINA annos nata circiter quadraginta, pinguis, a sinistris clauda, dorso nuper ad imas costas vehementer contuso febri correpta, & intra dies quindecim absumpta fuerat A. 1742. quo tempore cum Anatomen in Gymnasio docerem, ex Nosocomio cadaver illuc translatum est. Ubi quod ad exteriorem illam contusionem attinebat, nihil peculiare adnotavi. Adnotavi autem alia, in primis quæ ad claudicationis causam spectabant. Eaque post nonnulla in Thorace, & ventre animadversa, hic tibi, quemadmodum plurimis qui tum aderant, monstravi, diligenter describam. CORDIS auricula dextera, & Cava Inferior vena concretiones, non sine multa alba substantia, polyposas habuere: quales uterque etiam ventriculus, sed multo crassiorem sinister. Ex Aortæ arcu non tres, sed quatuor nascebantur arteriæ; Vertebralis enim sinistra non ex Subclavia, sed inter ipsam, & Carotidem ejus lateris oriebatur. In Ventre genitalia, & renes, & vasa sanguifera hæc quæ adnotarem, obtulere. Testis alterius superficies maxime erat inæqualis. Uteri osculum nulla cinctum corona; ut nihil intra vaginam protuberaret. Renes autem pro mediocri mulieris statura ambo æquo longiores: sinister ad extremum inferius facie exteriore nonnihil excavatus a cicatrice, cujus ambitus ad circuli formam accedebat, diameter transversum digitum æquabat, vestigio, ut credidi, hydatidis in rene olim ex parte conditæ, reliqua extantis. Magnæ arteriæ truncus æquo tenuior, non ipse Spermaticam emittebat dexteram, quæ ab Emulgente proveniebat: neque eodem quo solet, modo Lumbares, neque Iliacam sinistram pari ac dexteram longitudine, sed tertia parte breviorem. Quod fac attendas; jam enim ad ea accedimus quæ ad claudicationis tum effectus, tum causas pertinebant. A sinistris enim, ut dixi, mulier claudicaverat, isque artus erat digitis quatuor brevior, quam dexter, & calcaneum ad exteriora conversum habebat, non minus tamen, quam dexter, pinguis, imo crassior, sed ab œdemate. Iliaca igitur vena dextera æquo erat latior; at sinistra, ejusque rami tenues adeo, & pallentes, ut rem nunquam antea a me visam miratus, Cavæ imum truncum aperuerim. Quo facto, vel magis miratus sum. Nam pro Iliacæ ejus venæ ostio lineam inveni, ipsius coalitum indicantem, qua in linea duo, aut tria parva erant oscula, cum Iliaca vena communicantia. Quam cum secundum longitudinem incidissem, & præter filamenta polyposa, quendam fibrarum quasi fasciculum introrsum exstantem conspexissem; mox facile animadverti venæ parietes ab uno latere inter se coaluisse, sicque eum fasciculum mentiri, cujus species, manu utraque parietes distrahendo; neque enim perdifficilis erat sejunctio; prorsus evanescebat. Tum vero Cruralibus arteriis, & venis a ventre usque ad poplitem utroque in femore detectis, nullum in arteriis discrimen se obtulit; vena autem, sinistræ arteriæ socia, tertia saltem parte angustior apparuit, quam dexteræ: & quamvis complicatos, & coalescere incipientes parietes non haberet; habebat tamen inter tunicas nigrum quasi sanguinem, & sanguinem fortassis, sed a longo, ut videbatur, tempore concretum. His ita perspectis, claudicationis causam, retecto sinistri femoris cum Innominato osse articulo, quæsivi: occurritque os femoris cervice, & capite orbatum. Et caput quidem in suo acetabulo hærebat affixum, cartilagine tamen qua horum utrumque incrustatum fuerat, hic illic exesa: quin ossea capitis ipsius substantia tum qua sinistrum acetabuli spectabat parietem, tum qua cum cervice olim cohæserat, non erat integra. Cervicis autem vestigium supererat nullum, si ossea quædam fragmenta exciperes, ligamentis adnata valde crassis, & duris, in quæ capsulare quod vocant ligamentum abiisse videbatur; hæc certe a margine acetabuli ad eam partem summi ossis femoris ex qua olim incipiebat cervix, producebantur, femurque ad eum marginem alligabant. In cavo autem quod cervicis loco intercipiebant, crassiuscula inerat materia carneo colore, sed fusco, & obsoleto, non fœtida tamen, nec multa. Præter hæc, os Innominatum sinistrum antrorsum magis prominebat, quam dexterum; ut proclive esset suspicari, quæ exterior violentia huic fœminæ, cum tenella, aut junior esset, femoris cervicem fregerat, eandem os quoque Innominatum luxasse.

11. Si Observationes has duas inter se comparaveris; in eam opinionem facile venies, ut quod Ruyschius (p) de fracta cervice superesse nihil deprehenderit, id longo tempori tribuas, diutiusque repetitis agitationibus, & frictionibus inter se fragilium cervicis disruptæ extremorum, prætereaque exedenti vi acrium particularum, e læsis, vellicatisque membranis destillantium, & cariem mora afferentium. Quod vero de laceratis a fractura periostiis commemoravi (q), non raro videlicet duriora, & crassiora fieri, id ligamentis quoque interdum accidere, ex secunda intelligis Observatione. Ex eadem quod de extenuatis habet Iliacis venis, læso artui respondentibus, conferas velim cum dissectione, alias (r) ad te scripta, claudæ alterius fœminæ. Reperies enim, tenuiora fuisse Iliaca vasa ad claudum artum spectantia. Venam autem non modo per femur adeo extenuatam, sed in ventre coalescentibus ab uno latere inter se parietibus contractam, ad ostium autem per quod in Cavam influit, propemodum occæcatam non reperies. Perrara enim est res, nec intellectu facilis, artu ex quo redibat, œdemate quidem laborante, sed tamen vivente; etiamsi a tempore non longo rem eo redactam ponamus. Cæterum in hac muliere os femoris ob alligantia vincula longe

(m) n. 5. (n) supra, n. 2. (o) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (p) supra, n. 4. (q) Ibid. (r) Epist. 46. n. 17.

longe ab acetabulo recedere non potuerat, Vir autem de quo ante ipsam dictum est, cum semper cubuisset, eo osse utendi, eique insistendi occasionem non habuit. Nunc igitur in altera muliere, itemque in altero viro, qui elapso, nec reposito femoris capite usi sunt, diutius eidem insistentes, quid deprehenderimus, exponamus.

12. ANUS clauda, jam octogesimo anno erat proxima, cum apoplexia correpta, haud multo post non tam ex ea, quam ex ejus minus animadverso effectu mortua est. Nam cum, resoluta vesicæ vi qua lotium tum retineret, tum extruderet, assidentes mulieres stillicidio deceptæ, tantum lotii exire, quantum jugiter in vesicam descenderet, arbitrarentur, anus autem immanem hujus distentionem aut sentire, aut significare non posset; eidem quod & aliis (s) ob eandem fallaciam accidit, ut citius moreretur. CADAVERE enim in Theatrum delato, ut Anatomen tradere inciperem Januario mense A. 1735. ea mortis causa inter initia in conspectum venit, doctrinæque ordinem turbavit. Scilicet aperto Ventre, se se obtulit vesica lotio adeo distenta, ut ad umbilicum perveniret, & ilium utrumque occuparet, intestinis sursum ita compulsis, ut hinc jecur, & diaphragma altissime urgerent, inde vero lienem, & ventriculum adigerent medium versus epigastrium. Virebant autem, & grave olebant viscera pleraque; ut omnia eximi statim e ventre jusserim, & in sepulchrum inferri. Quæ igitur in Thorace, & Collo, & Artubus animadverterim præter naturæ modum se habentia, huc addam; nam, meliora interea corpora nacti, Caput non attigimus. Pericardium cum anteriore Magnorum vasorum, & cordis ipsius facie connexum erat, cum illa quidem per filamenta, cum hac vero per se ipsum quantum duo transversi digiti tum in longitudinem, tum in latitudinem spatii obduxissent. Quæ res fecit, ut ab eo qui apoplecticæ Medicus fuerat, quærerem, num forte pulsus singulari aliquo modo, & præsertim intermittendo peccassent: quod ille continuo, diserteque negavit. Arteria Magna interiore facie modico supra valvulas intervallo incipiebat aspera fieri, quasi fibræ secundum longitudinem ductæ, hic illic inter se disjunctæ, prominerent: ea asperitas ad duos transversos in longitudinem digitos, in latitudinem paulo minus extendebatur. Thyroidæa glandula præterquam magna erat, etiam quibusdam quasi globis anteriorem faciem habebat nonnullis locis prominentem. Inferiorum artuum sinister, quod in latus mulier claudicaverat, genu interiora, calce exteriora, spectabat: dextero brevior, & si dorsum pedis exciperes, qua parte crassior videbatur, valde extenuatus, amplaque præterea cicatrice, tamquam a magno ulcere exterius secundum longitudinem fibulæ deformis, cum dexter pulcher esset, atque egregie nutritus, venisque tam latis præditus, ut latiores in nullo artu inferiore unquam vidisse, meminerim. Quod ut indicio erat tanto majoris copiæ sanguinis in eum artum influentis, quanto minor in oppositum influebat; sic, ut ægrius ferrem, efficiebat, humatis jam inde ab initio visceribus ventris, & vasis, non licere amplius, quomodo Iliaca sinistra vena prope Cavam se haberet, inspicere. Denique superiore sinistri ossis femoris junctura retecta, ejus ossis caput non ita ut solet, globosum, sed quasi complanatum, & nonnihil amplificatum invenimus, nulloque, per quod necteretur, vinculo terete instructum. Excipiebatur acetabulo minus cavo, quam secundum naturam, cartilagine tamen incrustato. Erat autem ad hujus accetabuli oram anteriorem cavum alterum, multo quam ipsum, minus: cujusmodi cavum ante acetabulum femoris dexteri nusquam erat. Porro acetabulum sinistri, quamvis, si ad os ilium suum, id est sui lateris referres, neque humilius, neque altius, neque posterius esse videretur, quam dexteri, si hoc quoque cum suo osse ilium comparares; plus tamen a commissura ossium pubis distabat, quam acetabulum dexteri. Nam & os ilium sinistrum multo plus ab eadem commissura distabat, quam dexterum.

13. Quæ ad cordis, & pericardii nexum attinent, nulla cum pulsuum intermissione conjunctum, eo referes ubi (t) de ejusmodi connexionibus, earumque effectibus alias a nobis actum est. Quod vero ad acetabulum spectat quo femoris caput excipiebatur, non dubito, quin supra (u) commemoratis Cl. Virorum Observationibus cum hac nostra comparatis, facile agnoscas, excavatum illud fuisse a femoris capite, olim extra acetabulum naturale prolapso, cujus etiamtum vestigium in illo anterius proximo, multoque minori cavo supererat. Quod enim acetabulum novum minus esset profundum, quam secundum naturam, caput autem femoris a globoso ad planum vergeret, ex his indiciis satis intelligis, dum os contra os sive pondere apprimeretur, sive agitatum musculis ageret, alterum ab altero vicissim esse detritum, atque depressum, sicque excavatum esse acetabulum, quod si natura ipsa parasset, tum profundius, & commissuræ ossium pubis propius, & alligatum habens, per vinculum teres, globosum femoris caput effecisset. Nam quod cartilagine incrustatum esset; ibi fortasse cartilaginea natura, cum excavatio incepta est, necdum in osseam mutata erat; ut non inducta postea sit, sed tantum servata. Quod vero cavum illud alterum, commissuræ ossium pubis propius, vetus acetabulum esset, a natura ipsa olim paratum, & sedes ipsa indicat, nec parvitas illius repugnat, sive cum inter initia eo munere fungeretur, majus esse non debuit, sive etiam, ut in alveolis dentium sæpe videmus, dempto osse quod antea insertum erat, circumjecta ossea substantia crescit, & sinum implet, aut fere implet: id quod etiam in claudo viro cujus historiam promisi hic esse me absoluturum, perspexi.

14. LANARIUS igitur ille cujus alibi (x) mortiferum vulnus descripsi, in latus dexterum, ut ibi dictum est, claudicabat. Hunc æquali utroque inferiore artu in lucem editum (de noto enim viro, quod de aliis sæpenumero frustra optavi, quæ inquirebam, scire potui) cum mater tenellum adhuc, atque adeo primis vitæ mensibus e cunis eximeret, dolere artu illo dextero, animadvertit, sive eum dolorem externa aliqua, ipsi ignota, causa forte induxerat, sive interna. Post quem dolorem jam tum is artus factus est brevior; ut nemini postea, cum ingredi puer cœpit, mirum fuerit quod claudicaret. Usu autem consecutus est, ut claudicaret quidem, sed prompto gressu atque expedito. JUNCTURÆ vitium, ex quo alterius, quantumvis modici, occasio extiterat, ut opinor, nimirum dum homo corporis pondus in firmiorem sinistrum artum inclinare nitebatur, thoracis Spinam in latus illud nonnihil incurvaverat; juncturæ, inquam, vitium dexteri artus ad hunc modum se habebat. Acetabulum quod solita Sede a primordiis natura paraverat, ex dimidia tantum parte supererat, eaque anteriore: in cujus fundo substantia erat quædam subrubente, sed lurido, colore, ut morbida videretur, quam si tangeres, non ligamenti, sed glandulæ quodammodo natura esse, crederes. Dimidia autem altera pars acetabuli ossea implebatur substantia, prætereaque operiebatur osse quadantenus terete, in quod superficies proxima exerescebat ossis Innominati. Supra hoc vetus acetabulum, erat in facie externa ossis ilium quasi acetabulum alterum ex substantia constructum alba, firma, & ejus ex qua ligamenta construuntur, simillima, addito insuper limbo in quem non solum ab anteriore, sed ab superiore etiam parte prominebat, media inter cartilaginem, ligamentumque natura. Lævis erat hujus acetabuli facies, si inferiorem quendam in ea locum exciperes, quem rubella non exigua tenebat substantia, pro mucilaginosa glandula facile agnita. Exceptum in hoc acetabulum erat femoris caput, nullo terete vinculo instructum, neque solita magnitudine, forma, lævitate præditum. Namque ubi a cervice exstare incipiebat, ibi quidem nulla harum deerat. Sed postquam sic aliquantum processerat, deprimebatur, & nudatam cartilagine substantiam osseam ostendebat: quæ mox in summo firma quidem, & dura, & albida, sed granosa haud secus apparebat, ac in multis vesicæ urinariæ calculis superficiem videmus.

15. Si mirum forte videbatur, in Anu de qua paulo ante (y) dictum est, novum acetabulum cartilaginea crusta non caruisse; mirum videbitur magis, quod in hoc viro mucilaginosa glandula non caruerit nedum limbo, sive, ut vocant, supercilio, quali naturale acetabulum instructum est. Scilicet multa fiunt quorum perobscurus quo fiunt, modus, & ratio est. Neque illud admiratione caret, quod tam longo tempore vetus acetabulum, si non omnino deletum, at magis tamen repletum non sit, itemque cum tenera essent ossa, novum acetabulum non ipsum fuerit in ossa excavatum, imo ex substantia factum sit quæ cum Hippocratis & Galeni sententia (z) magis quam cum posterorum Observationibus, videri potest convenire. Sed meæ partes sunt ea quæ ipse, & quicunque aderant, oculis, manibusque percepimus, sive admirationem habeant, sive non habeant, summa fide proponere; tuæ autem animadvertere, non uno modo ab natura usum membrorum amissum reparari, & quamvis modus

a posteris

(s) Vid. Epist. 42. n. 22. ubi & hæc historia promittitur. (t) Epist. 23. n. 18. (u) n. 5. & 6.
(x) Epist. 54. n. 46. (y) n. 12. (z) Supra, n. 6.

a posteris deprehensus in aliis corporibus verus sit, non ideo in aliis alterum quem vetustiores indicaverant, esse non posse. Quod si forte alia cupis analogæ, ut vocant, articulationis exempla, sive ut cum iis conferas quæ a nobis proposita sunt, sive ut saltem plura habeas quæ Sepulchreto adjungas; supra laudatas, Salzmanni præsertim Dissertationes eruditissimas attente lege, aliasque aliorum, ipsiusque etiam, quas præterea indicavimus, Observationes: quibuscum junge quæ in Scriptis extant Cl. Virorum Gutermanni (a), Schlichtingii (b), Ludwigii (c), & si in artu quoque superiore novum articulum ex luxatione factum aves cognoscere, Henrici Alberti Nicolai (d). Et ne ab inferiore de quo loquimur, artu recedamus; apud secundum, & tertium illorum, itemque apud Platnerum (e), aliosque pluscula invenies ad supremi femoris aut fracturam, aut luxationem pertinentia, & hanc, ut nonnunquam, a vi externa, ut alias autem a vinculorum erosione, vel, ut sæpius, laxitate. Ab erosione quidem ut in Casu Halæ edito A. 1742. (f), & in aliis antea a Maucharto (g), & ab Schulzio (h) propositis; ab laxitate vero, ut in Cl. Boetticheri (i) exemplo, quo rarius facile non offendes; erant enim a pestilenti ischiade vincula de quibus sermo est, adeo relaxata, ut *pedes ambos ad mensuram usque spithamæ longiores, quam in statu fuerant naturali, reddiderint*: quod mirabile quidem est, sed illud mirabilius, quod persanata ægra sit, *ut deinceps absque ullo incommodo libere iterum incedere potuerit*. Denique & luxationem illam huc addes, quæ a Petito Chirurgo (k) indicata est, non tam a causa externa, quam ab læsione per hanc mucilaginosis acetabuli glandulis illata, ut uberius secreta mucilago teres ligamentum sensim laxando, aut abrumpendo, caput femoris non statim, sed post longum tempus extrudat.

16. Hactenus quæ graviora in summo femoris articulo offendimus, vitia accepisti. Nec leve illud erat quod, in clauda muliere animadversum, in proximas Litteras differimus quibus de Arthritide verba fient (l). Sunt & leviora quædam, de quibus, cum in claudicantibus conspecta sint, qualiacunque fuerint, non est hoc loco reticendum.

17. VETULA Etrusca a contusione coxendicis ita claudicabat, ut diu cubare cogeretur. Accessit universi corporis dolor, & ex longo decubitu gangræna ad nates. Itaque paulatim deficiens sub initium Martii in Nosocomio mortua est A. 1744 CADAVER etsi ad alia quæ secundum naturam erant, & quæ huc non attinent, recognoscenda, & Discipulis demonstranda non inutile mihi fuit; tamen hoc dum agerem, quædam adnotavi huc magis pertinentia. In Ventre dexter jecinoris lobus summa convexa facie erat a posterioribus ad anteriora sulco excavatus adeo profundo, ut digitum posset excipere, neque alii deerant sulci hoc dexteriores; cujusmodi sulci si in mulieribus tantummodo occurrerent, suspicioni posset esse locus, an arctioribus, dum juniores sunt, imi rigidique quo uti solent, thoracis constrictionibus deberentur. Jecur ipsum intus extraque totum ex minimis albis corpusculis factum videbatur, quæ interstitiis fuscis ex subrubro flavis tenuissimis interciperentur. Lienis gibba facies quasi a crassa quadam crusta albicabat; sima nigra erat. Testes strigosissimi, & in tenuem quasi laminam depressi. Uteri osculum amplum, & quodammodo triangulare, nulla circum protuberante corona ornabatur. Fundi universa interior facies nigra, & gangrænosa. Thoracem costæ a dextris quidem duodecim, a sinistris undecim cingebant. Prima enim harum, & secunda ex uno tantum osse multo maximam partem constabant. Scilicet suo singulæ capitulo a vertebris profectæ, vix digiti spatio emenso, unum os latum fiebant, in quo nullum divisionis quæ unquam fuisset, vestigium. Id os ubi eo pervenerat, ut trium ferme digitorum intervallo a sterno distaret ex superna ora teretem oblongam cartilaginem vix dimidium latitudinis minimi digiti æquantem in sternum immittebat; reliqua autem ex parte contractum, sic tamen ut latitudinem retineret non ea minorem quæ in prima dextera costa erat, modicoque spatio inter se, & teretem illam cartilaginem relicto, per cartilaginem alteram propriam cum sterno committebatur. In pericardio aquæ copia aliqua. Dextera cordis auricula sanguine distenta. Cor ipsum vel pinguedine qua instruebatur, detracta, æquo multo majus, nec solum ob latiores ventriculos, sinistrum præsertim, sed etiam ob multo crassiores hujus parietes. Alterius valvulæ Mitralis pars erat ossea facta, aut certe ossiculum subnexum habebat, quasi ex pluribus factum, eoque inæquale, subrotundum, magnitudine ferme æquans apicem minimi digiti. In corde polyposæ aliquæ concretiones, & plurimus sanguis ater, qualis, sed fluidior, passim e dissectis majoribus venis effluebat. Femoris denique claudicantis supremam juncturam inspiciens, teres, sæpius memoratum, in ea ligamentum offendi minus crassum, & firmum, quam æquum sit, luridaque rubedine infectum pene totum.

18. ANUS altera ab ætate jam curva, & quæ ita incedere solebat quasi claudicaret, nuper erat noctu per scalas prolapsa, caputque alliserat. Hinc mortis causa. Cum a nobis ibidem secaretur ante vernum tempus A. 1749. nonnulla sunt quæ huc spectent, animadversa. IN THORACE Magni vasorum trunci erant adeo a sinistris; quamquam mulier curva quidem, ut dictum est, sed gibba non erat; ut venam sine pari nunquam viderim longius sinistrorsum inflexam, ut se immittere posset in Cavam. In Ventre exterior renum facies non prorsus secundum naturam: quin alter parvulas quasdam insuper ostendebat hydatides, ex se nonnihil exstantes. Genitalia inspiciens, nympham sinistram neque esse, neque unquam fuisse, animadverti; dextera autem erat parva. Hypogastricas arterias latiores, quam solent, & duras, imo alteram earum non sine osse qua Umbilicalem emittebat. Proximas unde illæ oriuntur, cum simul inspectarem Iliacas, nec dexteram sive latitudine, sive tunicarum crassitudine viderem quidquam a naturali constitutione discrepare; sinistram miratus sum cum minus latam, tum præsertim tenuibus adeo parietibus, ut vena propemodum esse videretur ab eo loco unde Hypogastricam dabat, ad illum usque ubi prodibat e ventre. Quæ res ad memoriam redigebat quæ in duabus aliis claudis mulieribus (m) conspexeram: quanquam in illis non arteriæ, sed venæ augustiores erant, nec in femore quo claudicaverant, angustæ esse desinebant. Hujus autem arteria cum e ventre exierat, justam latitudinem, & parietum crassitudinem, ut cum dextera comparando perspexi, protinus recuperabat. Cæterum in sinistri summi femoris junctura animadvertere nihil potui unde levem illam claudicationem repeterem, nisi forte attinere huc credas parvas, & leves duas, inter se vicinas, subfuscas quasi contusiones quæ in cartilagine, ejus femoris caput convestiente, cernebantur.

19. Fuerunt & mulieres aliæ duæ claudicantes (mihi enim accidit, ut in iis sæpius hoc vitium offenderim, quam in viris, an casu? an quod propter minus robustam structuram corporis illi magis fœminæ obnoxiæ sint?) quas cum secarem, manifestiorem ejus vitii causam me deprehendisse, arbitratus sum; postea autem num deceptus essem, dubitavi. Ut ut sit; Observationem utramque; nam & alia continent quæ indubia sunt, & a me tibi fuerunt inter has quæ ad claudicationem spectant, alias promissæ; hic primum exponam, tum deinde meæ dubitationis causam non reticebo.

20. FŒMINAM claudam, necdum senescentem, hydrops confecerat circa medium Decembrem A. 1746. Ex ea Anatomes studiosis cerebrum, muliebria, & sinistrum, quo claudicaverat, artum in Nosocomio demonstrans, hæc dumtaxat quæ hic locum habeant, adnotavi. CEREBRUM eximendo, animadverti in Crassa meninge, basim cranii convestiente, paulo ante, sed nonnihil ab externo latere, paulo, inquam, ante foramen in quod nervus Opticus sinister se conjicit, aliquid restare quod, si colori crederem, particula corticalis substantiæ videretur. Sed molle non erat, neque meninx Tenuis quæ e loco respondebat, lacera, imo integra, & lævis conspiciebatur. Tum diligentius attendens, globulum esse, vidi, parvi uvæ acini magnitudine, subdurum, solidum, qui nulla, id quod lævor ostendebat, nisi ima parte, quoquam adhæserat, hac autem erat firmissime affixus Crassæ dumtaxat meningi, non ossi, quod subjiciebatur; ut censuerim, ejusdem meningis excrescentiam esse, generis, sicut ejus substantiæ modus ostendebat, quasi glandulosi, initium tumoris, multum, si increvisset, non solum proximis nervis Optico, & Olfactorio, sed & cerebro obfuturi. Ex Uteri supremo exteriore fundo dexterius prominebat tuberculum figura, & magnitudine eadem quæ in excrescentia illa Crassæ meningis modo indicata est, solidum pariter, sed album. Huic alterum intus respondebat mollius atque

humilius,

(a) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 105. in fin. (b) Commer. Litter. A. 1741 Hebd. 1. n. 2. (c) Prog. de Collo Femor. &c.
(d) Dec. Obs. illustr. Anat. Obs. 6. (e) Instit. Chir. in not. ad §. 1193. & 1194. (f) De Amput. Femor. non cruenta §. 18. ad n. 6.
(g) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 34. (h) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 235. (i) Eorund. Act. Tom. 7. Obs. 21.
(k) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1728. (l) Epist. 57. n. 2. (m) Supra, n. 10. & 12.

humilius, manifesto ex aggerie factum ejusmodi vesicularum, ac in uteri cervice videre soliti sumus; eodem enim quo hæ, limpido muco replebantur; quod tuberculum Epistola XLVII. (n) hic a me proponendum esse, promiseram. Utrique huic tuberculo interjecta substantia uteri sanissima erat. Cæteræ autem quæ ad genitalia attinent, Partes; si testes excipias, quorum alter erat altero minor, ambo tamen strigosi, & inæquali superficie, & intus, extraque albi; non modo erant sanæ; sed infimæ omnium haud aliter ferme ac in virginibus, se habebant. Tensa enim erat quæ dicitur Furcula, angustum vaginæ orificium, & hymene instructum, nisi quod hic contra ac videre consuevimus, tanto minus propemodum latus fiebat, quanto magis ab urethræ orificio distabat, sicut alias diligentius describam. Attamen hæc fœmina viri notitiam habuisse non videbatur. Denique sinistrum artum inferiorem spectantibus manifestum erat, sic esse positum, ut digiti pedis alterum pedem respicerent, nec facile erat manibus in naturalem situm adducere; & mulier ea metatarsi parte quæ digitis proxima est, insidendo, ambulasse dicebatur. Verum cum pes, crus, genu, femur, quantum exterius inspiciendo judicari poterat, vitio carere, & justa longitudine singula esse viderentur; retecto superiore femoris articulo, ejus cervix brevior visa est, quam mediocri illius fœminæ staturæ conveniret.

21. ANICULA decrepita, & clauda, viginti circiter post illam diebus ex brachii, si recte memini, abscessu mortua est. Itaque ibidem, easdem, aliasque Partes iterum dissecantes; quæ ab naturæ modo aliena essent, hæc deprehendimus. CRANIO exemtum cerebrum, inversumque cum inspectarem, Carotidis utriusque arteriæ truncos, majoresque horum ramos animadverti firmiores apparere, invenique, eorum parietes revera crassiores esse factos. Contra, cum essent nervi cæteri, & præsertim quarti, & quincti Paris, pulcherrimi, firmi, & magis quam soleant, crassi, Opticos cineraceo colore, angustos, & in tenuis institæ modum depressos videbam, & medullarem illam quæ, ubi inter se accedunt, ipsis interjicitur, partem satis quidem latam, sed colore, & tenuitate nihil ab ipsis discrepantem. Ipsi vero intra orbitas progressi, etsi colore erant albo, crassitudine autem quasi mediocri; incisi tamen ostenderunt, albedinem illam, nec parvam crassitudinis illius partem meningibus deberi suis, crassioribus factis, intra quas, tanquam intra tubum quendam firmiusculum, substantia concludebatur, in altero præsertim nervo, sanguinolenta. Cum oculus ad quem is nervus tendebat, non secus ac alter, nihil, si exterius aspiceres, vitii monstraret; ne interius quidem, cum diligenter a me secaretur, vitii ostendit quidquam; ut præclare intelligerem, hunc a me alias (o) tibi descriptum, Opticorum nervorum morbum non semper a vitiatis, cæcisque prorsus oculis (hanc enim Vetulam; quod permirum est, nisi forte altero oculo nonnihil videbat; cæcam fuisse, negabant) occasionem, & originem habere ut neque a cerebro, sed in nervis ipsis aliquando primum oriri (p). Hic certe cum cerebrum, intra quod hos nervos ob eorum tenuitatem vix potui persequi, accurate dissecuissem, nihil in eorum via, nihil in eorum thalamis vitiatum offendi. Et quanquam hippocampos ad imam extremamque sui partem nequaquam, ut solent, se dilatantes animadverti; nullum tamen vel minimum extabat indicium, quin sic a primordiis ipsos fuisse, judicarem. Nec præter hoc, insoliti, non modo morbidi quidquam in cerebro toto fuit, nisi quod in quarto ventriculo pro medullaribus illis fibris quæ utrinque occurrunt ut plurimum, ad nervos Acusticos pertinentes, vix uno in latere una fuit, eaque exilis, & inferius quam soleat, orta, & locata. In Maxilla inferiore nonnulla animadverti, in hac præsertim Epistola qua de Luxationibus agimus, & Fracturis ossium, non omittenda. Sinistrum enim illius capitulum ab uno supremæ suæ faciei latere excrescebat sursum quasi ex novo additamento, ut in partibus interioribus cranii cujusdam anus alias (q) a me visum scripsi; nam hæc quoque ossea excrescentia erat alba, & firma, præterea autem, ut reliquum illud capitulum, tenui, levissimaque cartilagine incrustata. Quod additamentum si magis magisque increscendo se extulisset, non est dubium, quin capitulum ex suo sinu fuisset ejecturum, aut certe maxillæ motibus valde incommodaturum. Imo hoc facere jam aliqua ex parte cœpisse, illud fortasse indicio erat, quod interjecta inter capitulum, & sinum mobilis cartilago in medio apparuit quasi cultro incisa duobus locis, altero secundum longitudinem, altero oblique in transversum. Dixi autem fortasse, etiam quia huic respondens in dextero articulo cartilago parvulo erat foramine pertusa ellipsis forma, nulla membranula occluso (quo majus olim interdum visum esse, scimus (r)) quod etsi in medio, sed propius alterum extremum, & secundum longitudinem positum erat; tamen neutram cartilaginem hic quoque ex duabus constitisse, evidenter demonstravimus. Quoniam vero præter Incisores dentes, nullus aniculæ huic restabat, cum totam eam maxillæ hujus partem quæ cæteris olim dentibus instructa fuerat, utrinque ostenderem non modo omni alveolorum vestigio, sed & ea sui carere portione in qua alveoli quondam fuerant, ut foramina per quæ nervi egrediuntur (*Mentalia* vocant) jam in summo ferme essent exteriore maxillæ margine, itaque ejus ossis altitudinem humillimam esse factam quemadmodum præclare ab Ruyschio (s) animadversum, pictumque est; addidi, hinc consequi, ut quibus hujus ossis corpus post dentium lapsum ita decrevit; in iis, nisi forte ob ætatem major ossis durities obstet, multo citius, atque facilius ibi ipsum totum aut a carie interdum innascente exedatur, aut a graviore ictu aliquo perfringatur.

Thorace aperto, quatuor ex Aortæ arcu nascentes arterias ostendi; neque enim ex Subclavia sinistra, quæ multo quam dextera, tenuior erat, sed inter illam, & sinistram Carotidem, illi tamen propior, Vertebralis ejusdem lateris existebat, quæ res cum mihi in fœmina quoque altera de qua supra (t) dictum est, & in aliis pariter (u) interdum occurrerit, non videtur inter rariores esse ponenda. Magna autem arteria inter cor, & Subclaviam dexteram manifesto erat dilatata: cumque ad septum usque Transversum fuisset incisa, hic illic passim majora, minorave spatia intus ostendit nonnihil prominentia, & albida, in quibus magis compacta arteriæ substantia in osseam postea duritiem fuisset mutata. Genitalia membra in summo testem alterum habuere intra quem hydatis erat non parva, ut se ad partem superficiei testis faciendam extenderet; in imo autem, urethræ orificium ex quo interior illius tunica, non secus atque illa vaginæ, aut Recti intestini aliquando solet, parva sui portione quadam inversa extrorsum ab altero latere procidebat: quod alias (x) in alia vidisse me, dixi, ut de hac his Litteris esse dicturum.

Artus postremo, quo claudicaverat, dexter sinistro brevior, & sicuti in priore fœmina introrsum conversus, eandem vitii hujus causam quam in illa, habere visus est, nempe cervicis femoris brevitatem.

22. Et sic mihi eo quidem tempore visum est; nec fortasse omnino deceptus sum. Verum postea displicuit cervicem claudi femoris cum sani cervice non comparasse: quæ ratio una maxime demonstrasset, recte, an secus censuissem, illam esse breviorem. Forsitan enim videri brevior potuit quæ in non magnæ staturæ corpore justa esset longitudine: & tot sunt tum supra acetabulum, tum in acetabulo, tum infra acetabulum claudicandi causæ, ut cum plures abesse, viderim, omnes tamen abesse, satis fortasse videre non potuerim. Juvat hic plerasque eo qui modo indicatus est, ordine commemorare. Supra acetabulum est pravus quicunque situs ossis Innominati, cujusmodi situs ad cætera vitia accedebat in claudis illis duabus quas supra (y) ante alias descripsimus, in primaque præsertim. Plura autem Sacri ossis ab illo osse diastasis exempla in claudicantibus pueris profert Cl. Bassius (z), rationes addens ob quas illa infantibus facile accidat, signa per quæ internoscatur, & causas quare difficile curari possit, ideoque in omnem ætatem fere permaneat, ut in Veneto adolescentulo quem ad me consilii causa adduxerant, permansisse a pueritia, vidi, censuique, semper esse mansuram. Quæ si perpenderis; ubi artum artu longiorem esse, aut breviorem videris, hujusque inæqualitatis causa non sit in artu ipso manifesta; primum omnium num forte inæqualis sedes sit Innominatorum ossium indagabis; eam enim acetabulum, quippe in ipsis excavatum, sequitur, hoc autem artus; ne forte illa æqualem habere sedem, ponens, quam a natura, aut a vi morbi non habeant, mox in judicando, uter artus revera ipse longior, aut brevior sit, decipiaris.

23. In ipso autem acetabulo & capacitas, & figura, & teres ligamentum, & caput femoris ut multifariam peccare possint

(n) n. 20. (o) Epist. 13. n. 7. & seqq. & Epist. 52. n. 30. (p) Vid. Epist. 63. n. 8. in fin. (q) Epist. 27. n. 2.
(r) Vid. Stephan. cit. in Advers. II. Animad. 28 (s) Obs. Anat. Chir. 82. & Fig. 65. 66. (t) n. 10.
(u) Vid. Epist. 3. n. 20. & Epist. 15. n. 26. (x) Epist. 50. n. 51. Vid. & Epist. 70. n. 10.
(y) n. 10. & 12. (z) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 2.

possint ex iis quæ non semel supra dicta sunt, intelligis. Huc addendi sunt tumores, sive in ligamento increscant, ut Falloppius noster (a) indicat, sive in alia intra acetabulum parte, ut generatim loquitur Veslingius item noster (b), ubi se cum Sala sæpius visitasse, ait, Patricium Venetum, *cui suborto intra coxendicis acetabulum tumore, caput femoris evidenter extrorsum vergebat.* Valsalva autem in Consilio, quod pro Nobili Puero scripsit, cui factus longior erat sinister artus, Mucilaginosam acetabuli glandulam sensim intumuisse, suspicabatur tum quia in puero cætera sano ligamenta laxata esse, veri simile non credebat, tum quia facile in glandulis vitium est ut intumescant, tum quia novissime post diuturnum ab acuto morbo decubitum is artus vel multo longior quam antea deprehendebatur, quod ipse a glandulæ incremento, tandiu a femoris capite non compressæ, repetebat; quamobrem auctor erat inter cætera, ut sub dextero pede, cui stans puer plerumque & firmius solebat insistere, tanto altior calceus esset, ut artu utroque æquali facto, sinistro quoque jam insisteret, glandulamque comprimeret. Re vero ipsa in milite de quo Casus extat Halæ editus, & a nobis supra (c) laudatus, substantia quædam spongiosa comperta est, quæ acetabuli plus quam dimidium replendo, inde femoris caput expulerat.

24. Denique sub ipso acetabulo longe plures sunt causæ claudicationis. Namque; ut fracturam de qua dictum est, cervicis femoris, & vitia Capsularis, quod vocant, ligamenti prætermittam; musculi primum qui femur sua in sede conservant, sive resoluti sint, nihil obstant quo minus ipsum pondus totius artus femoris ligamenta extendat, ipsiusque caput deorsum ducat, sive dolore, tumore, convulsione contracti, tanto altius in acetabulo idem caput conditum appressumque servant, ut artus paulo brevior videatur. Quanta autem vi iidem musculi vel naturali voluntatis imperio interdum contendantur, casus in primis demonstrat, ab Ingrassia (d) descriptus, minoris trochanteris per nonnullos dumtaxat eorum quos generosus Juvenis in hastiludio præter modum contenderat, a femore avulsi: quem casum minus incredibilem faciunt Ruyschii præ cæteris Icones (e) quibus eundem trochanterem ostendit qui coctione in Juvene a femoris osse recesserat. Femoris autem ipsius quæcunque fractura adeo raro sine consequente claudicatione curatur, ut Celsus (f) diserte scripserit, *ignorari non oportere, si femur fractum est, fieri brevius; quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insisti.* Brevius autem fit aut quia inter fracturæ extrema pars aliqua amissa est quæ in fragmenta abierit, aut quia extrema illa perdifficile ita coaptentur, ut naturalis ossis figura, & positus serventur, velut in eo præsertim femore cujus Icon a Grutzmackero (g) edita est, aut quia vel probe coaptata, nisu postea musculorum dimoventur, quod in obliqua atque oblonga fractura facilius accidit, cum in transversa extremum extremo obnitatur, sicque alterum ab altero in restituto positu conservetur. Ad has, aliasque ejusdemmodi causas Valsalva hanc addebat, in oblongis illis obliquisque fracturis, magna violentia atque impetu factis, posse aliquando inter duas fracti ossis partes quasdam ex musculis proximis fibras intercipi, quæ exactam coaptationem, & coalitum impediant, aut hunc etiam diu remorentur. Sed ut nihil horum quæ dicta sunt, accidat, aut non eo accidat modo quem hic intelligimus, ut brevius inde os femoris fiat; claudicatio tamen vitari non poterit, si musculi, tendines, nervi a vi frangente, aut a consecutis incommodis valde infirmati, aut femur, aut subjectas femori justo robore aut modo nequeant movere.

25. Ipsas quoque subjectas femori partes & plerisque horum quæ dicta sunt, obnoxias esse, & claudum hominem facere, manifestum est. Itaque multo pauciora de singulis me scribere satis erit, a proximo, quod tamen ad femur ex parte attinet, genu incipientem.

26. MULIER cujus mentio Epistola LII. (h) injecta est, historia autem in hanc propterea dilata quod flectere alterum genu non poterat; cum gravem fronte accepisset ictum, quem, signa statim mali ominis sunt consecuta, his oblitteratis, in Nosocomio levi adeo cum febre cubabat, ut die septimo victum posceret minus tenuem. Sed decimo quarto ecce gravior febris cum frigore ingruit, & mentis perturbatione, mors autem decimo septimo, nullo unquam aut hisce ultimis diebus, aut illis prioribus thoracis affecti indicio, nullaque de hoc querela. Mensis jam erat December A. 1745. quo tempore cum ibi essent Discipulis more institutoque meo plura præmonstranda quæ sicuti thoracis, ventris, & artuum dissectionem requirebant, sic capitis incidendi spatium non dabant; hoc minime apertum est. In illorum autem sectione hæc sunt præter naturam animadversa. THORACIS alterum cavum libras habuit ad quatuor aquæ colore inter viridem, & flavum medio, alterum multo minus, illæsis tamen in utraque pulmonibus. In pericardio humor qualis solet, nec plus eo fuit: cor autem laxum, in hujusque auricula dextera polyposa concretio alba, crassa, compacta. In Ventre vix aliud adnotatum est, quam uteri in alterum latus inclinatio. Artum denique illum cujus crus, genu, ut videbatur non permittente, ne nostris quidem manibus flecti poterat, postquam cum sano comparaveram, neque aliud exterius discrimen, nisi quod rotula magis promineret, oculis potueram internoscere; experiri primum placuit, num forte Extensores curis musculi, quæcunque esset rei causa, sic contenderent, ut hoc propter adversantem illorum contentionem flecti non posset. Iis igitur musculis non magno supra genu intervallo in transversum dissectis, crus illico flecti potuit. Neque tamen genu, ut rotulæ prominentia vel tum perseverans, demonstrabat, omni vitio carebat. Prominebat enim rotula, quia externus femoris condylus, ut erat a posterioribus ad anteriora longior, quod ejusdem cum externo alterius femoris condylo instituta comparatio manifestissime comprobabat, sic antrorsum vel magis quam alioquin solet, prominebat. Contra autem, Laterale externum genu ligamentum multo crassius ad alterum, quam ad hoc genu, fuisse, comparando pariter comprobatum est.

27. Unde aqua illa in parte, fœdusque ejus color in thoracem traduci potuerit, cum sit ea quam paulo ante designavi, Epistola indicatum, cætera autem in proposita Observatione satis per se dilucida sint; de genuum contrario incommodo, & de quibusdam earum morbis quædam alia commemorabo. Genu de quo modo dictum est, flecti non poterat. Illustris autem Hallerus (i) cum in aliud incidisset quod extendi non poterat, nullam invenit causam *præter duram & pene tendineam cellulositatem*, ab ea parte, opinor, aut certe magis ab ea parte quæ in artu posterior erat. Rotulam in transversum, ut sæpius solet, frangi a violentis ictibus mirum non est; illud mirum, quod a violenta & subita musculorum crus Extendentium seu contractione, seu resistentia nonnunquam aut ipsa frangatur, aut validi eorundem musculorum tendines supra ipsam disrumpantur. Cujusmodi exemplum disruptionis apud Cl. Bassium (k) leges, & ante illum duo apud Ruyschium (l); apud quem (m), & Palfinium (n); ne alios nominem quam qui hæc scribenti erant in manibus; illiusmodi fracturæ Observationes invenies. Semilunares quoque cartilagines quæ inter femur, & tibiam in genu articulo interjiciuntur, ab affluxu humorum excrescere nonnunquam posse, & claudicationem afferre, laudatus Bassius (o) observavit. De Valgis denique ut omittam ea quæ Severinus (p) fuse scripsit; Ruyschius (q) in valgo adulto summæ tibiæ caveas, iis cartilaginibus subjectas, ad femoris condylos excipiendos non æque depressas, &, quod consequitur, utrumque illud os aliter ac secundum naturam, positum deprehendit: quas res melius Icon (r) monstrabit, quam descriptio. Hæc enim ideo memoravi, ut ex eorum quos laudavi, libris plenius cognoscas, indeque ea quibus internoscas, signa, & quando, & quomodo curationem suscipias, quando contra jam præteritum sit tempus quo auxiliari possis, intelligas. Attamen in nonnullis eorum quæ dicta sunt, & nominatim in rotulæ fractura, & tendinum crus extendentium disruptione quantum auxilii, præter spem, & expectationem, temporis spatium interdum afferat, contigit mihi ut annis superioribus in duobus viderem. Procerus, & lacertosus vir erat alter qui ante annos aliquot e rheda desiliens cum rotulam dexteram in transversum fregisset, Chirurgorum opera frustra usus erat donec Præstantissimus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor Hieronymus Vandellius, vigesimo secundo a fractura die accersitus, superiorem partem rotulæ ad inferiorem adduxit quantum potuit, ut altera ab altera multo minori quam antea, intervallo distaret, fasciarumque ope ibi consistere coegit. Erat id intervallum transversi digiti: in illo autem natura ipsa aliquid sensim procreavit per

(a) Præfat. in Tract. de luxat. & fract. Ossium. (b) Epist. 25. (c) n. 15. (d) in Gal. l. de Ossib. c. 20. Comm. 4.
(e) Thes. Anat. 5. Tab. 2. fig. 2. & 3. (f) De Medic. l. 8. c. 10. Sect. 5. (g) Differt. de Oss. Medulla.
(h) n. 9. (i) Opusc. Pathol. Obs. 50. (k) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 6. (l) Adv. Anat. 2. c. 2. (m) Obs. Anat. Chir. 3.
(n) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 17. (o) Dec. 2. Obs. 5. (p) De recond. Abscess. nat. l. 6. P. 2.
(q) Advers. 2. cit. c. 6. (r) Ibid. Tab. 1. Fig. 2.

vit per quod rotulæ partes firmiter alligarentur inter se. Itaque homo eo artu jam libere utebatur, cum forte Venetiis in pontis cujusdam gradibus ita lapsus est, ut eo crure valde & violenter flexo, crepitum audiret quasi rei alicujus in genu disruptæ: & sane ea flexionis violentia ruptum est quidquid illud erat quod rotulæ partes inter se connexas servabat. Quas cum Chirurgi frustra conati, sic adducere ut paulo antea erant, non possent, denique operam dederunt, ut instrumento ad genu apposito juncturam quoad ejus liceret, firmarent, lutisque Euganeis corroborarent. Longo autem interjecto spatio temporis homo qui ab utroque lapsu magnos dolores pertulerat, nec illo artu uti potuerat, tantum consecutus est, ut eodem, omni jam abjecto instrumento, absque ulla molestia utatur, sive stet, sive genu flectat, sive incedat, quod expeditissime facit, vix leviter in id latus claudicans. Quod ego genu cum diligenter contrectarem, rotulæ partes quæ inter se ferme æquales erant, alteram ab altera non exiguo intervallo disjunctam offendi, eoque multo majori cum genu flectebatur: ubi enim rotula esse debuisset, tunc ibi cavum apparebat duos circiter digitos pollices amplum in longitudinem, nec minus in latitudinem, profundum autem ad digitum transversum, ut imi femoris condylos, & supremam tibiæ oram tactu percipere liceret. Sed hunc, ut quæ dixi, inspicerem, ad me adduxerat Professor laudatus: qui consimilia in quodam famulo pariter, si vellem, Patavii cernere me posse, ajebat. Vir autem alter quem consilii causa, ad genu videlicet magis roborandum, cum eodem invisi, Patricius Venetus fuit. Hic post duos lapsus, a quorum primo fracta in transversum rotula, dein artis ope coaluisse dicebatur, ab secundo certe tota sursum retracta erat, jam expedite, & recte, ut cæteri homines, sine ullo fulcro per plana quidem incedebat; in scalarum autem ascensu necdum profecerat satis; scandebat enim, sed non pariter expedite. Huic quoque, cum stabat, in ipsa rotulæ sede, inde sursum, ut dixi, retractæ, fovea in oculos incurrebat. Cujus foveæ extantia latera, ut in priore etiam Viro, non dubitavi, quin laterales essent partes amplissimæ illius aponeurosis per quam musculi crus extendentes in hoc inseruntur: iisque partibus quidquid uterque sine rotula præstaret, videretur acceptum esse referendum. Scilicet utrique acciderat, ut pars intermedia aponeurosis, illæsis lateralibus, disrumperetur, priori quidem ubi rotulam cui firmissime adhæret, complectitur, alteri autem, quantum ego vidi, inter rotulam, & quod in tibia exstat, tuber. Neque enim ut minus facile inferior hæc pars rumpatur, quam alios quoque, nec semel, ruptam vidisse, scio, facere credo ligamentum quod plerique sub ipsa ponunt, a rotula ad illud tuber pertinens. Certe mihi vel diligenter, & sæpius in cadaveribus quærenti, oculato esse adeo non licuit, ut quidquam discrepans a tendinea fibrarum ipsius aponeurosis natura, quod proprie ligamentum vocari posset, satis perspicue viderem. Quamobrem cum Vesalio (s) adhuc facio, diserte scribente, *patellam neque femori, neque tibiæ aliter quam tendinum beneficio committi: hocque privatim patellam sibi vindicare, quod alteri ossi ligamentorum ope non alligetur*. Quem summum Anatomicum, ut se quoque hic sequi, professus est Weitbrechtus (t), utinam constantius secutus esset. Verum non est hic locus quædam in eximio alioquin *Syndesmologiæ* libro examinandi, sæpius ad nimiam in ligamentis ponendis facilitatem, alias ad minime necessarios dissensus, nonnunquam ad minus justum silentium spectantia. Nunc in proposito perstemus.

28. Cruris quoque ossa quantum ambulationi possint officere, & quomodo hominem claudum facere, ignorat nemo, scilicet ubi utriusque fracturæ non congrua adhibeatur curatio, & illius præsertim quod de duobus præcipuum est, tibiæ nimirum, a cujus vitiis etiam valgos homines fieri, paulo ante dicebamus. Quamvis autem ob naturalem horum ossium rectitudinem facilius sit eorum, quam curvi, & inclinati ossis, ut femur est, fracturam ita sanare, ut artus neque figura, neque longitudine dissimilis alterius fiat; tamen si fractura obliqua sit, perfacile accidit, ut is artus brevior evadat, nonnunquam & distortus. Quamobrem ex nostratibus quidam hac memoria pati maluerunt quod olim plures (u), ut sibi rursus frangerentur ossa, & dirigerentur: idque feliciter cessisse nonnullis, scio; sed contra, novi hic Medicum haud ineruditum qui cum sibi cruris ossa, conservere jam incipientia, disjungi a Chirurgo, permisisset; inde gravissima symptomata, & mortem accersivit. Quæres fortasse, quo tempore conservere incipiant fracta ossa, & quo ad perfectum inter se coalitum perveniant? Res, opinor, ejusmodi est, ut si rationem spectemus, pro certo nequeat in universum definiri. Neque enim; ut gravidas seponamus, in quibus consolidatæ fracturæ ibi vix unum exemplum legimus, ubi non consolidatæ plura habemus (x); neque, inquam, consolidatio tam cito incipiet, aut perficietur in ægris corporibus, quam in sanis, neque item ex sanis pari celeritate in senibus, ac in junioribus, aut in iis omnibus quibus aut non eadem fractura sit, aut non eadem adhibeatur curandi ratio. Nec vero aliter experientia docet, si pericula quæ Cl. Hamelius (y) fecit in brutis animantibus, attendamus. Namque in ægro animali quinctodecimo a fractura die callum, non, ut in aliis pari a fractura intervallo perfectum invenit, sed æque imperfectum ac in altero, decimo die; erant autem juniores columbi, & os idem, ad eundemque modum & fractum fuerat, & repositum, & obligatum: quibus enim arctius obligatum est, illis aut gangræna quam Celsus (z) ex nimia adstrictione prænunciat, mortem attulit priusquam apparere posset cartilaginea calli firmitudo, ut quæ ante quartum diem in cæteris animadversa non est, aut (a) ne octavo quidem die, quo in aliis esse osseus callus incipit, ullum prorsus calli initium fuit, sed ita se habebant cuncta, ut si tunc fractum os fuisset.

29. Hæc autem omnia, ut alia bene multa, explicat Vir Experientissimus, callum repetens, non, ut alii, ab osseis fibris se producentibus, aut ab osseo qui ab his quidem fibris destillet, succo, aut ab effuso, & adhærente fractis ossibus sanguine; sed juxta proprias Observationes ex intumescente, & crassiore facto ad fracturas externo, internove periostio, laminasque suas in cartilagineam primum, deinde in osseam firmitudinem mutante. Sed de hac calli firmitudine sive ipsam juxta laudatas Hamelii, sive malis secundum minime negligendas Solertis Viri Dehtleefii (b) Observationes explicare; haud aliter sentiendum esse, non dubitabis, ac de calli initio, & complemento dictum est, nempe pro variis, quæ memoratæ sunt, aliisque ejusmodi conditionibus, quibus longius quoque, aut brevius ex quo completus fuerit, tempus addendum est, magis, minusve compactum, aut certe durum, firmumque esse posse. Et hac ego ratione puto, adversas inter se Clarissimorum complurium Virorum sententias esse conciliandas. Sunt enim qui scribant, pari firmitudine esse callum ac quævis pars ossis, imo, si diametro sit, ut sæpe, quam os, majori, pro diametri augmento tanto esse robustiorem, idque sapienter esse provisum, quia fracta ossa cum rarissime secundum pristinam directionem reponantur, ibi alioquin novæ fracturæ magis essent obnoxia, ibidemque difficile iterum possent coalescere propterea quia callus structura caret vasculari. Quæ ut seponamus tum quia secundum Hamelii quidem Observationes non ex osse, neque ex callo, sed ex periostio, ut diximus, callus videtur repetendus, tum quia non ignobilis Chirurgus affirmat, fracto priore callo, alterum citius quam prior, formari, illudque unum hic attendamus, callum dici non minus saltem quam os ipsum, resistentem, & firmum; sunt certe alii & graves, & plures Viri qui cum hac re minime consententia proponunt. Vide enim, ut Celsus (c) ad nimium qui ossibus recte inter se glutinatis supervenerit, callum extenuandum ea artui exterius adhibeat quæ, si ossea duritie esset callus, opitulari nihil possent, ut lenes ex oleo, sale, & nitro, longasque frictiones, multa ex calida salsa aqua fomenta, malagma quod digerat, & adstrictiorem alligationem. Aut si hæc profuisse non putas; Hamelium (d) leges scribentem, aquæ stillicidium non modo ad id sæpenumero utile fuisse, verum etiam ubi nimius fuit ipsius usus, nonnunquam callum adeo mollivisse, ut duo quæ inter se coaluerant, ossis extrema per se iterum sejuncta sint. Sed fuerint ejusmodi calli aut non ita magnæ diametri, aut nimis recentes, ut bimestris ille, & parum eminens in crure junioris agni, qui callus ex interrupta intra paulo acrius lixivium ebullitione reglutinatus est apud eundem Hamelium (e); insigni certe, & monstrosa eminentia erant illi duo, minime, ut videtur, recentes, quos ex Rolfincio Sepulchretum (f) proponit in femoribus cujusdam cadaveris, quo *post anatomen cocto ad sceleti structuram, uterque ab invicem*

(s) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 31. (t) Syndesmolog. S. 5. §. 13. cum notula m. (u) Vid. Celsum de Medic. l. 8. c. 10. prope fin. (x) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 25. cum Scholio. (y) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Mem. 1. (z) c. 10. cit. S. 1. (a) Mem. 2. (b) Differt. exhib. ossium calli generationem &c. (c) in fine c. 10. paulo ante cit. (d) Mem. 2. cit. (e) Ibid. (f) Sect. hac 5. Obs. 1. §. 8.

invicem abscedebat callus. Præter cæteras autem digna est quæ hic memoretur, Observatio, a spectato Chirurgo cum Salzmanno (g) communicata. Militi fractura tibiæ callo tam firmo sanata fuerat, ut huic pariter ac alteri insistens, sine ullo incommodo ambularet, cum forte octavo post mense acuta febri correptus, in idemque in quo prius cubuerat, Nosocomium delatus, dum consuetis adversus febrim remediis curatur, animadversum est, quasi callo a febrili calore sensim absumpto, extrema ossis per se iterum sejuncta esse: quæ perstante febri, cum conglutinare non licuisset, mox, sublata febri, a natura ipsa sine magno vel medicamentorum, vel fasciarum apparatu, tibia in integrum restituta est. Denique calli ipsius compages in demortuis inspecta, aliquando ejusmodi est, ut quamvis diametro multo amplior, tamen longe fragilior quam os cui accrevit, inveniatur. Neque enim ex duro osse, sed ex spongiosa, qualis inter duas cranii laminas, substantia est. Cujusmodi callum in gallinæ, & anatis ala describens, pingensque Ruyschius (h), id *aliquoties in homine quoque observasse* se, dicit: *ita ut haud nimis fidendum sit iis qui autumant, fracturarum callum semper tantæ esse firmitatis, ut ossa olim fracta, & ferruminata, citius (si denuo fracturam patiantur) in loco vicino, quam in dicto callo frangantur*: quin etiam inde esse non dubitat, quod aliqui *post ossium fractorum* ferruminationem facillimo negotio, imo incidendo, in recidivam *incidant*. Cæterum si plura exempla cupis observatæ callorum structuræ, & miræ interdum longitudinis; vix, credo, majori numero apud alios invenies, quam apud Erudit. Jo. Beniam. Boehmerum (i). Quem numerum, puto, augere poteris, quod ad structuram attinet, Observatione Cl. Viri Alexandri Camerarii (k) in pueri femore; quod vero ad longitudinem, exemplo proposito ab Jo. Jacobo Bajero (l) in molitoris maxilla inferiore *a mento usque ad medium trium circiter unciarum amplitudine*.

30. Nunc ut ab iis quæ fractis ossibus non cruris tantum, sed & aliis accidunt, ad peculiares eorum fracturas redeam: unam, sed rarum quidpiam præterea continentem, Observationem subjiciam.

31. SENEX rusticus pinguior, dum vitem putaret, ex arbore in pedes ceciderat, & crus dexterum ita fregerat, ut ossa per vulnus quod ipsa fecerant, ab latere interno paulo supra pedem exstarent. His, utcunque potuerunt, repositis, hominem in Urbem, & Nosocomium vexerunt frigido anni tempore; erat enim medius circiter Februarius mensis A. 1736. Itaque cœli etiam injuriis accedentibus, servari non potuit, mortuusque est intra quartum a fractura diem. Etsi Anatome quam in Gymnasio tunc habebam, spectabat ad finem; tamen oblatam hujusmodi cadaveris viscera perscrutandi, ægrumque artum introspiciendi facultatem negligere nolui. In quibus hæc præter naturæ modum animadverti. ABDOMEN postridie mortis subtumidum, non aliam tamen ob causam, nisi quod aer, intestinis inclusus, hæc quoque subtumida faciebat, cum incisum esset, atque diductum, omentum apparuit sursum totum ita retractum, ut infra transversam Coli partem, quam operiebat, non descenderet. Lien æquo major, & facile lacerabilis. Jecur pallidum, & quacunque parte diaphragma spectabat, arcte adeo cum hoc connatum, ut membranæ utrumque investientes, non duæ, sed una esse viderentur. Fellea cystis oblonga, & pinguis, etsi vitellino colore exterius erat; bilem tamen ex flavo viridem, eamque fluidam, non fæculentam, & calculos, in homine non icterico, undeviginti continebat. Hi erant omnes in fundo, nec alii usquam, nisi forte minimus aliquis inter cystis tunicas in glandula quapiam latebat, ut nigrum punctum indicabat quod in uno, aut altero faciei interioris loco per tunicas transpiciebatur. Sed ii de quibus dicere inceperam, subrotundi omnes, modici, nigri, superficie granosa, nihil magis quam mora matura esse videbantur. Qui a me continuo in aquam conjecti, illico omnes fundum petiere, & in eo quievere. Sed ex ea mox educti, & post aliquot dies aquæ impositi, non projecti; paulo tardius subsederunt, bullulasque emiserunt: duobus autem post mensibus similiter impositi, diutius in summo permanserunt. Quo tempore cum ex siccis aliquem flammæ admovissem; hanc ille non concepit; scintillas dumtaxat, & combustæ pennæ odorem ingratum emisit, retractusque est qualis ferme antea fuerat. Cæterorum autem fragmenta quædam bimestri in aqua maceratione nihilo molliora facta, eandem semper firmitudinem retinuerunt. Addere hæc ad illa poteris quæ olim de felleis calculis ad Schroeckium scripseram (m). Nunc autem id accipe quod rarius esse, dixi; ego certe nisi in hoc corpore nunquam vidi. Venæ Cavæ Inferioris truncus ubi ex Iliacarum confluxu coalescebat, non dexterum, ut semper, sed sinistrum per lumbares vertebras tenebat latus, pergebatque ad lævam arteriæ Magnæ donec per hujus anteriorem faciem statim sub Mesenterica Superiore oblique dextrorsum se inflectens, debitam sibi dexteram peteret sedem. Qua ex inflexione fiebat, ut quamvis sinistra Emulgens vena ad duos tresve digitos inferius quam dextera, si Cavam in rectum extenderes, in hanc influeret; ren tamen sinister non multo inferiorem sedem obtineret. Hunc ego per Aortæ faciem venæ Cavæ transitum cum in quocunque corpore miraturus fuissem; non satis mirari poteram in ejus corpore qui inter assiduos gravesque agrestis vitæ labores consenuisset. Cæterum Aorta duri aliquid habuit ad suam in Iliacas divisionem, itemque ad ostium Mesentericæ Superioris. Thorace autem aperto, etsi pulmones ubicunque pleura sive pectus, sive latera, sive dorsum, sive diaphragma convestiebat, cum ea arcte cohærerent; sani tamen sunt visi: neque in propinquo corde vitii quidquam adnotatum est. Novissime Crus fractum inspexi. Non tumebat plurimum. Tibia, & fibula paulo supra eum locum ubi cum pede committuntur, fractæ erant ambæ, fractura in longitudinem, sed non recta, pergente. Sanguinis ibi circum effusi non plurimum: nec malus adhuc erat odor, aut color.

32. Hanc autem fracturam inspexi, non quod in homine, eoque sene quidquam tam cito me visurum sperarem quod ad calli initium conspicuum attineret; sed ut alia potius, in hisque illud, an si fragmentum quodpiam esset ab ossibus sejunctum, id mucoso quodam involutum esset humore, sicut in Valsalvæ schedis ab eo inventum esse, legeram. Hoc quoque in ipsius quadam Epistola est quod huc spectet: ubi fractura cum vulnere est, sanguinem effluere esse sinendum; sic enim & ossa, & carnes facilius junctum iri: itaque in casu sibi proposito fracti femoris, & tibiæ, ideo illud citius quam hanc, conferbuisse, quod illius fractura cum vulnere per quod sanguis effluxerat, conjuncta erat; hujus non erat.

Nec quando adnotare hæc cœpi, illam omittam quæ mihi non vulgaris Chirurgus de se narrabat. Crure fracto, ossibusque recte & repositis, & locatis, id primum animadvertisse, auctum sibi dolorem hora una exacta postquam crus deligaverant: quod cum a deligatione quæ arctior interea facta esset, posse repeti, negassent id explorantes Chirurgi; intellexit a stupa esse quam circumposuerant, conquassato ovi albumine imbutam, quod dum resiccaretur, fragmenta aliqua ossea ad proximas sentientes partes apprimeret. Deinde illud alterum, a levissimo quoque, dum qui sibi aderant, ambularent, tabulati, & lectuli tremore, semper dolorem augeri, timoremque simul, ne is tremor ossium conglutinationi officeret. Denique cum persanatus jam esset, diuturnam valde sibi, alioquin tunc juveni, & recte valenti, reliquam fuisse in calcaneo, cum vellet incedere, molestiam, & difficultatem propterea quia satis cautum non fuerat, toto illo tam longo quo immotum crus servaverat, tempore, ne calcaneo niteretur: ex quo etiam illud intelliges, quare navi, attentique Chirurgi velint fracti artus calcaneum apto foramine exceptum quod circumjecta stupa, aut linteum molle, in annuli formam convolutum, relinquat, ita quiescere, ut æger calcaneo ipso non nitatur.

33. *Luxari aliquando juxta pedem ambo ossa* cruris, jam olim ab Hippocrate (n) scriptum est: eaque luxatio breviorem utique artum faceret, siquando ita disjungerentur, ut astragulus ascenderet inter utrumque: quod tamen fieri non posse, nisi præter symptomata longe gravissima, pes ad externum cruris latus evidentissime traductus, appareat, satis est in Responso quodam meo demonstratum: quod si legeris apud Clariss. qui edidit, Medicum; rem, opinor, ita perspicuam esse, cognosces, ut de ea nihil hic censeas esse adjiciendum.

34. Hactenus de Inferiore artu tam multa scripsimus, ut nisi longissimi esse velimus, pauca dumtaxat de Superiore, & de Vertebris sint attingenda. Quorum pars tamen ad Inferiorem quoque artum spectabit, ut partem eorum quæ scripta sunt, ad alia etiam ossa transferri posse, intelligis. Ex iis enim illud quoque est quod ex Columbo memoravimus (o), in pueris faci-

(g) Differt. de Artic. analog. &c. c. 2. §. 7. (h) Thes. Anat. 8. n. 49. & Tab. 3. Fig. 5. & Catalog. Rarior. Theca B. Repos. 2. n. 2. (i) Differt. de Ossium Callo. (k) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 53. vers. fin. (l) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 4. (m) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (n) l. de Fractur. n. 14. apud Marinell. (o) supra, n. 2.

facile epiphyses ab ossibus disjungi. Quod qui non attendat, is in illis decipi interdum potest, hujusmodi disjunctiones pro fracturis accipiendo. Experienti alioquin Chirurgo id memini accidisse, qui cum ambo tumere brachia puelli nobilis videret ad carpos, tangendoque, sub fluctuante humore quodam partes ibi extremas radii, & ulnæ mobiles factas esse, perciperet; mulierem quæ gestare illum solebat, accusavit, quasi puer ex ejus manibus excidisset, & brachium utrumque fregisset. Quod cum pernegaret illa constanter, Parentes utri crederent, nescii, a me petierunt, ut Chirurgum audirem, & num forte deciperetur, cognoscerem. Cum illi inter petendum narrassent, puellum paulo ante graviter ex variolis laborasse, idque confirmaret Chirurgus; vide, inquam, sodes, ne abscessus variolas consecuti, erodendo periostia, epiphyses illis cum ossibus colligantia, has forte separaverint; hoc enim cum ab aliis etiam internis causis, tum nominatim a *variolis sæpenumero accidere*, vidit olim Pareus, cujus hac de re locus cum in Sepulchretum quoque (p) relatus sit, miror, quomodo Eruditissimos cæteroquin Viros fugerit, qui de eadem re Chirurgos Pareo juniores laudaverint. Quid quæris? Sic erat, ut suspicabar, Chirurgo ingenue mox fatente, me vera admonuisse: quam ingenuitatis laudem non pauci alias, me non suspicante, sed demonstrante, consequi, cum facile possent, noluerunt. Cognito autem morbo, recte persanatus est ille puer. Porro de *discessu epiphysion a variolis* ut scio quædam observata extare etiam in Programmate (q), quod in meas nondum pervenit manus, Præcl. Weissii; sic minus dubito, qui hoc tempore si quis forte scriberet *de Variolarum reliquiis*, non esset facile, ut olim in eodem argumento Vir alioquin doctissimus Georgius Francus (r) non rarissime contingentem epiphysium disjunctionem præteriturus. Sed nemo in pluribus plures eadem tempestate epiphyses ab ossibus ob internam, alterius tamen generis, caussam disjunctas vidit, quam Pouparitius (s) in magno illo Scorbuticorum numero qui in Parisiense confluebat Nosocomium A. 1699. Ob eam disjunctionem fiebat, ut si ægri illi moverentur, crepitus audiretur ossium ex horum, & epiphysium collisu. Quæ Observatio una ex illis est, perpaucis alioquin, quæ in Cl. Hertii *Discursu Medico de Crepitu Ossium* desiderantur; diligenter enim colligit cætera quæ de hoc affectu scripta extant, subinde interjectis Parentis quoque Observationibus, quanquam dissectionum luce caremus in causa statuenda affectionis hujus, ut in plerisque contingit. Quod si rationem attendamus; ea sæpius causa in exsiccatione quadam statuenda cum Hertio videtur, quam in humectatione, & laxitate. Nec aliter mihi visum est, cum pro Matrona Primaria consulerer, quæ, puerperio quincto ad finem spectante, dum se ab uno in alterum latus converteret, molestum quendam ossium crepitum in genibus cœperat animadvertere, dein progrediente tempore in omnibus artus utriusque superioris juncturis sic tamen, ut molestissimus esset in genibus, quippe non levi cum dolore in crurum extensione conjunctus. Quod an omnino a laxitate deducerem quod cum dolore junctum esset? Itaque cum ea commendassem interna, externaque auxilia quæ moderate humectarent, tensionemque remitterent; insequenti anno cum iterum me consuleret, nullæ amplius de isto ossium crepitu, quasi nunquam fuisset, erant querelæ; sed ut gravibus obnoxia esse hypochondriacis affectionibus ante consueverat, de his tantummodo querebatur.

35. Vertebræ frangantur facilius, an luxentur, controversia est inter Præstantissimos viros, quam aliis Litteris (t) commemoravi. Et quod ad supremas illarum attinet, quare cum sæpius mihi rei indagandæ occasio in suspensorum corporibus olim non defuerit, non indagaverim tamen, ibidem indicatum est. Ex eo tempore occasio illa non est data. Quod ad cæteras autem vertebras spectat, cum Valsalva, & ego post vehementissimos ictus inspiceremus, neuter luxatas, uterque fractas deprehendimus, ut ex LIV. (u) & LII. (x) Epistola cognovisti. Quod si duæ in re ejusmodi nimis paucæ tibi videntur Observationes; huc tres adde Cl. Tabarrani (y), qui ea qua pollet, solertia, & diligentia cum alia, tum hoc in primis examinavit. Is non semper vertebras loco motas invenit, & cum invenit, non adeo fere motas vidit, ut luxatas dici posse, crederet; semper autem fractas invenit. Nec vero hic mihi propositurum te, puto, nostrorum Veslingii (z), & Pujati (a) Observationes. Illum probe memini in Dalmata dorsi aliquot vertebras leviter extrorsum dimotas, in Patavino autem omnes lumborum vertebras extrorsum notabiliter inclinatas, cum stupore partium inferiorum, vidisse. Sic etiam Præcl. Pujatum in aliis, & quod ob meritum quo eum prosequor, amorem ægrius tuli, in se ipso paulatim superiores lumbares vertebras extrorsum prolapsas, nec sine crurum torporibus, observasse. At simul memini, utrumque subluxationes istas internis causis, ligamenta vitiantibus, tribuisse. Institutus autem a nobis sermo de luxationibus illis est quæ corpore, & ligamentis recte valentibus ab externa violentia dicuntur accidere: quas ipse equidem non nego; quanquam, ut in casu præsertim Cl. Targionii (b) quocunque modo intelligere coneris, perdifficiles habent explicatus; sed an sine fractura vertebrarum fiant, per mortuorum dissectiones esse demonstratum, haud satis scio. Historiam olim legi, quæ a Bellino esse dicebatur, Structoris qui e tabulato corruens, lumbis percussis, an allisis, continuo pedibus sentire nihil cœpit, & vesicæ, alvique recrementa inscius egerere, atque alia pati quæ describuntur. Post quatriduum mortui tres superiores lumborum vertebræ inventæ sunt adeo luxatæ, ut ad transversum digitum in ventris cavo prominerent, ideoque Magnos vasorum truncos ita comprimerent, ut oppositos eorum parietes ad mutuum usque contactum adducerent, ex quo illud inter cætera fiebat, ut venæ omnes ab utroque *summo* pede ad luxationem usque non secus sanguine essent turgidæ, & duræ, ac si per vim fuissent infarctæ. Quis de vertebrarum luxatione hic dubitet? Sed num vis externa quæ vincere ligamenta potuit, illas non fregerat? num frangendo non minus forte Spinali medullæ, ejusque appendici detrimenti attulerat, quam ipsa luxatio? De his vero, id est de inspectis attentius vertebris, ipsaque medulla inter tot alia quæ describuntur, ne verbum quidem. Sic in Sepulchreti libro IV. Sectione quidem III. (c) Observatio extat Fontani (Panaroli enim Observatio quæ in Sectione hac VI. est de Luxationibus (d), ad supremas attinet vertebras, neque, ut alibi dixi, satis constat an fuerit sine fractura, imo, ut mox indicabitur, an fuerit vera luxatio) qua in Fontani Observatione legitur quidem, bajulum qui ex alto in subjectam trabem supinus ceciderat, vertebras dorsi *dislocasse*, ac *dissolvisse*, unde quoad vixit, incurvato corpore terram facie spectaverit. Sed dorso mortui per anatomen retecto, cum expectas ut scias, an fractæ fuissent illæ vertebræ; de hoc nihil, sed quinque vertebras conspectas intelligis *conglobatas*, adhærentibus viscosis materiis, *in gypsum quasi calore naturali inspissante conversis*. Neque in Sepulchreto aliæ sunt præterea dissectiones; quod sciam, huc attinentes: itaque jam vides, an justa sit nobis causa optandi, ut sæpius, ac diligentius res esset a Majoribus vestigata. Certe ista Fontani Observatio dare potest suspicioni locum, num illæ, numve aliæ nonnunquam vertebræ, non a luxatione promineant, sed a materia quam externa, aut interna, causa circa eas cogat, & induret, unde & nervi ex iisdem orti premantur, & adsiti musculi, attollendo, aut flectendo corpori attributi, vertebræque ipsæ suis inationibus, atque usibus impediantur, ac perturbentur. Quanto autem minus lædentur nervi, aut quo diutius protrahetur hominis vita, eo magis ansa dabitur ad hanc aliamve ejusmodi suspicionem: quam, in re præsertim insolita, eximere debebat Panarolus cum luxatam vertebram cervicis secundam, & quidem *admodum magna luxatione*, proposuit, & hominem tamen *hoc modo per quam plurimos dies vixisse*; neque enim satis fuit dicere, illud *ex mortui sectione esse observatum*; sed accurate addendum erat, quam in partem luxata esset vertebra, & an violento ex illo casu, nisi fractam ipsam, aut ejus Dentem, ligamenta saltem aliqua invenisset disrupta. Contra autem laudo Præstantissimum Trewium (e), qui cum in altero vertebram lumborum primam *parum luxatam* vidisse se, scripsit, minime reticuit, *corpus ejusdem* vertebræ *fractura longitudinali hiulca penitus fissum* fuisse: in altero autem *vertebræ dorsi penultimæ corpus ad conjunctionem cum ultima non solum a sua cartilagine penitus avulsum*, *verum etiam ibidem in aliquot frusta comminutum*, ab se repertum esse, tradidit. Utinam alii cum vertebram colli quinctam sinistrorsum, sextam vero dextrorsum luxatam, magno inter utramque interjecto hiatu (f), aut cum ipsius colli secundam vertebram non tam in septenni puero (g),

quam

(p) Sect. hac 5. Obs. 1. §. 7. cum Schol. (q) Vid. adnot. ab Hallero ad c. 4. P. 13. Meth. Stud. Medic. Boerhaav.
(r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 1. (s) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. (t) Epist. 19 n. 14. (u) n. 26.
(x) n. 34. (y) Observ. Anat. post n. 7. (z) Epist. 25. (a) Dec. Medic. Obs. 6. n. 10. & seqq.
(b) Semilussaz. delle vertebre lombari nella I. Raccolta d' Osservaz. Med. (c) Obs 28. §. 1. (d) Obs. 1. §. 1.
(e) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 51. (f) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 40. II. (g) A. 1734. Hebd. 11. post. n. 6.

quam in milite (h) *dislocatam* offenderunt, tempus habuissent accurate inquirendi, num, & quid in iis vertebris, præsertim vero in secunda, fractum, aut in ligamentis disruptum esset. Quæ cum dico, neque Panaroli, neque cujusquam fidem in dubium traho; diligentiam dumtaxat, cum licet, requiro, & ab iis qui in posterum in casus ejuscemodi forte incident, expecto (i).

36. Quod vero dixi de impedito musculorum, vertebras sive extendentium, sive flectentium, aut vertebrarum ipsarum motu, commune ossibus aliis est quæ mobili junctura inter se committuntur. Nam quod ad musculos attinet, videre ex nostra Observatione supra (k) potuisti, crus, exempli gratia, inflexile fuisse propter nimiam musculorum ipsum extendentium, contentionem, qua flectentium actio impediebatur. Et contra, ex Caspari Hoffmanni (l) Observatione, & monito intelliges, crus aliquando extendi non posse, prohibentibus oppositis musculis, qui ob arctissimas deligationes Chirurgorum incuria, in poplite exsiccantur denique in durum nodum. Non impeditis autem musculis impediri motum ipsorum ossium propterea quia cum plura esse deberent, unum fiunt, exempla habes in Sepulchreti Sectione hac VI. (m) non modo in genu, sed etiam in cubito, imo in omnibus a capite ad extremos usque pedum digitos universi senilis corporis articulis. Quo in Sene cum vertebræ inter se non secus ac cætera ossa, coaluissent; tum in aliis Senibus peculiare id vertebris fuit ex Paawii (n) Observatione. Sic diu ante ipsum, in lumborum vertebris nominatim viderat Cattus (o), Falloppius autem noster (p) vertebras, *facientes gibbositatem*, *successu temporis ita simul ligari*, scripserat, *ut una prorsus fiant vertebra*, *& nullum remaneat vestigium commissuræ*. Quas Observationes non tam miror Sepulchreto non esse additas, quam mirabiliores, notioresque Ruyschii (q), qui in gibbosis non id modo, verum etiam hoc *pluries* animadvertit, vertebrarum antrorsum curvatarum corpora in unum adeo fuisse compacta, ut quædam ex iis corporibus in nihilum abiisse viderentur, & nonnumquam corpora quatuor, an septem ejusmodi vertebrarum unum os facta, vix ut unius vertebræ corpus æquarent. Post quas, sciens omitto alias, præsertim quas alibi (r) simul cum his Ruyschianis, sed pressius, indicavi, tum Veterum, tum Recentiorum junctarum in unum vertebrarum Observationes, nedum nostram qui sic conjunctas quinque lumborum vertebras, in cœmeterio hujus Nosocomii repertas, & a Mediavia nostro asservatas, conspeximus. Nam hactenus scripta de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis, motui officientibus satis tibi fore, arbitramur. Vale.

37. HÆC scripseram, cum inter plures Dissertationes, quas benigne, ut solet, ad me nuper misit Illustris Vir Albertus Hallerus unam perlibenter legi ad illa pertinentem quæ paulo ante attigi de vertebrarum luxatione, Tubingæ editam a Cel. Professore Maucharto A. 1747. In ea cum Vir Solertissimus *Luxationem Nuchæ* examinet, primum (s) *ne umbram* quidem *luxationis* fuisse, ait, in colli vertebris ullius ex omnibus, quos secuit, suspendio enectis, quamvis carnifices violentissime, ac diu antrorsum depressissent illorum capita: nec infra (t) reticet; quæ tu simul conferas cum iis quæ Epistola proposuimus XIX. (u); in duobus Juvenibus, quorum ipse alterum persecuit, alterum Cl. Professor Weissius, laqueo musculos fuisse laceratos in primo Sternothyroidæos, nedum Sternohyoidæos, in altero hos, & Sternomastoidæos, in eodemque Cricoidem cartilaginem in multa diffractam esse frustula, & Asperæ arteriæ truncum a larynge prorsus abruptum. Quod vero ad externas cæteras violentias attinet, ut puta ictus, lapsus, alias ejusmodi, negat (x) ullam certam & accuratam Observationem extare luxationis primæ vertebræ a capite, quantum ipse noverit, qui tamen celebres Chirurgiæ, ac Observationum Chirurgicarum Scriptores evolverit amplius quinquaginta. Secessus autem secundæ vertebræ a prima, & quartæ a quincta duo omnino producit exempla (y) digna sane quæ legantur, ut digna quoque sunt plura quæ ad luxationes harum vertebrarum pertinent, monita, ut (z) falli qui a prima secundam vertebram luxatam esse, non dubitant, cum digiti apex inter utramque inseri potest, quasi vero id secundum naturam non posset, eoque magis si interjecta ligamenta vim aliquam majoris extensionis sint passa: itemque (a) secundam vertebram luxari antrorsum non posse, nisi summo, & incredibili impetu validissima ejus Dentis ligamenta rumpantur, aut Dens ipse frangatur. Mitto cætera, satis enim vel ex his intelligis, an jure in ejusdem vertebræ luxatione, a Panarolo proposita, questus sim (b), plura esse prætermissa. Certe autem si ponas, a capite primam vertebram non posse luxari; obstet illa Denti secundæ vertebræ necesse est sive ossea anteriore suo arcu, ne antrorsum, sive firmissimo ligamento transverso, ne retrorsum feratur adeo cum impulsa secunda vertebra, ut hæc luxetur, nisi aut rumpantur vincula, aut Dens ipse perfringatur: neque aliter fore, vides, ubi animadvertas, quid Denti a latere sit objectum, si forte eam vertebram luxari velis in alterutrum latus. Sermo enim erat noster de veris ejuscemodi luxationibus. Quales in duobus Maucharti exemplis fuisse, vellem: quanquam enim inter vertebram, & vertebram potuisse, ait, pollicem immitti; tamen in primo vel ipse diserte negat (c), *veram* fuisse *luxationem*. Illudque etiam opto, ut illud exemplum primum ab ipso esset, non a vicino quodam Medico; sic enim ruptorum ligamentorum, & fracti, aut non fracti ossis facta esset mentio: quæ in secundo non desideratur, in quo tamen si ipse, ut interfuit, sic dissectionem peregisset; neque dubitatio fuisset ulla de ligamentis lapsus vehementia, an cultro laceratis; & vertebris, intus extraque diligentissimo examine perspectis, multo certius nunc esset, *nullam ossium* fuisse *fracturam*. Quo magis & in istis, & in vertebris omnibus ab ipso in primis sperandum est, ut pro data in posterum occasione controversia ista penitus dirimatur, simulque perficiatur anatomica de Ligamentis doctrina, in qua superesse quæ post Weitbrechtum accuratius tractentur, cum ipse animadverti; tum Mauchartus singulari qua pollet in dissecando peritia & diligentia reapse in Dissertatione ostendit quæ inscribitur *Capitis Articulatio cum prima*, *& secunda Vertebra*. Atque hæc subscribere Epistolæ huic volui, ne quia rarissima sunt in Italia alterius illius quæ modo indicatam subsecuta est, Dissertationis exempla, quid de supremarum vertebrarum luxatione senserit, aut viderit Vir Præstantissimus, ignorares. Vale iterum.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVII.

Sermo est de Arthritide, aliisque Artuum Doloribus.

QUod de Supino, aut in Latera impedito Decubitu hac Epistola non agam, perpaucas autem Observationes proferam ad Arthritidem attinentes, minus te miraturum spero, ubi Sepulchreti proximas Sectiones duas, remque ipsam consideraveris. Nam quod supini, aut in latere cubare homines non queant, a morbis fere est de quibus sæpe alias a me Litteras accepisti, non magis eos morbos, quam incommoda quibuscum conjuncti sunt, memorantes. Quam ob caussam Sectio quoque VII. iis decubitus impedimentis in Sepulchreto attributa, perbrevis est, non quod historiæ desint ad id argumentum spectantes, sed quod omnes propemodum cum fuerint ante suo quæque cum morbo productæ, tribus verbis hic indicantur, designato loco quo, si cui lubeat, sint perlegendæ, quemadmodum a me tibi Epistolæ possunt XVI. XX. XXI. XXII. XXXVIII. præ cæteris indicari. Arthritis autem cum morbus fere sit divitum, rarissime pauperum, horum autem, non illorum, cadavera Anatomicis tradantur, aut siquando illorum quædam sint incidenda, viscera quidem, vix un-

(h) A. 1740. Hebd. 52. n. 3. (i) Vid. infra, n. 37. (k) n. 26. (l) Comment. in Gal. de Usu Part. in fin. l. 3.
(m) Obs. 3. §. 3. & Obs. 4. §. 3. & 2. (n) Ibid. §. 1. (o) Isagog. Anat. c. 3. (p) Præfat. ad Tract. de Lux. & Fract. Ossib.
(q) Obs. Anat. Chir. 67. (r) Epist. 27. n. 32. (s) §. 5. (t) §. 16. (u) n. 8. & 13. (x) §. 9. & 11.
(y) §. 11. & 12. (z) 15. (a) §. 10. (b) supra, n. 35. (c) §. 26. in fin.

unquam artus examini permittantur; hinc est, ut Observationes quæ ad arthritidem proprie attineant, longe sint, quam tot aliorum morborum, in Prosectorum libris pauciores. Itaque & paucæ in Sepulchreti VIII. Sectionem, quæ de Arthritide est, referri potuerunt: quæ Sectio propterea multo maxima ex parte constat e Scholiis: & de paucis illis quas habet, Observationibus aliquæ jam libris superioribus productæ fuerant; quin ultimam, quæ addita est, eam a Boneto ipso in ista eadem Sectione paulo ante, atque adeo proxima superiore pagina totidem verbis fuisse propositam, deprehendes, si cum Observatione XI. ejusque Scholio contuleris. Mihi vero stat nullam repetere historiam, cum plures ex Valsalva possem, & aliquam etiam ex meis. Cum quidpiam inde opus erit ad memoriam redigere; Epistolas in quibus relegas, indicabo. Hic quam paucissimas, sed quas necdum miseram, habebis.

2. MULIEREM ischiadici dolores sæpe torquebant ad juncturam femoris dexteram, quam in partem & claudicabat, & nonnihil gibbosa erat. Novissime paralysis primum, deinde apoplexia corripuit, atque interfecit ante finem Januarii A. 1741. dum in Gymnasio Rem Anatomicam tradebam: quo cadaver e Nosocomio translatum est. VENTRE aperto, omentum se obtulit propemodum ad pubem usque protensum. Quod cum revolvere sursum vellemus, una Colon intestinum ad inferiora curvatum, & omento arcte adhærens, revolvebamus. Scilicet sedes erat ejus intestini alia ac solet. Nam præterquam quod ut Cæcum, ita ejus initium inferius erat quam consuevit; ubi ab eo initio ferme ad jecur usque conscenderat, inde in arcus modum se deorsum in hypogastrium summum curvabat, & hinc sursum curvatura omnino simili in sinistrum hypochondrium altius scandebat: toto autem hoc arcu firmiter, ut dictum est, ad omentum alligabatur. Tuba utraque ad uterum clausa. Hujus osculum a tergo nulla prorsus corona erat cinctum. Vagina brevis. Breve quoque, & vix digituli intervallum a clitoridis glande ad urethræ orificium. Arteriæ Magnæ truncus qui in ventre est, majorem Cœliaca Superiorem Mesentericam emittebat: albidisque intus maculis passim distinguebatur. Cætera viscera, & vasa, cum meliora interim ex aliis corporibus suppeterent, & ne Caput quidem introspiciendi facultatem darent angustiæ temporis, non perlustravimus.

Colli, & reliqui trunci, & Artuum musculos demonstrantes, in illo qualem Thyroidæam glandulam invenerimus, ad te alias (a) scriptum est; qualem vero femoris dexteri cum acetabulo juncturam, nunc, ut Epistola superiore (b) promisimus, est scribendum; si modo illud prius indicaverimus, sinum osseum quo scapula dextera caput ossis humeri excipiebat, oram habuisse manifesto deficientem ubi latere anteriore accedere debuisset ad summum. Dexteri autem femoris caput non in globi formam rotundabatur, sed depressum erat, nec lævi, albaque, sed lurida cartilagine obtectum: quin hæc in posteriore parte capitis omnino deerat, ut nudum ibi os appareret, in plures subrotundas protuberantes particulas conformatum. Acetabuli intima facies erat sanguinolenta: ejus autem quod vocant supercilium intra naturalem ex cartilagine, & ligamento substantiam conditas osseas laminas habebat duas, non parvas, easque inter se vicinas.

3. Fernelius (c) quidem censebat, arthriticum humorem *nunquam, aut admodum raro* penetrare in articulorum cavum, sed in circumjectis dumtaxat vinculis, membranis, tendinibusque subsistere, hoc inter cætera argumento usus, quod in tophacea podagra, aut chiragra humor in calculum jam concretus, aperta ruptave cute, eruitur plerumque e digitorum articulis, capsulari *vinculo integro atque illæso*. Verum alii postea, ut ex Sepulchreto (d) cognosces, aliquid plus quam Fernelius, moliri voluisse videntur, cum vel tendinum, articulis insertorum, *nullum, aut obscurum sensum* esse, contendunt, gypseamque illam materiam tandem ob causas alias accedentes juxta articulos quidem congeri, sed non semper, cum & aliis vicinis in locis se offerat. Nos autem in proposita muliere, quam ischiadici dolores adeo torquebant, nihil juxta articulum vitii, sed omne intra articulum offendimus. Nec vero negamus, tartaream illam materiam juxta articulos etiam concrescere, quemadmodum in Sacerdote illo statim sub cute Valsalva (e) invenit in membrana, digitorum tendines obvelante. Nec repugnabimus, si forte sic velint accipere verba Aretæi (f); *in articulis quoque tophacea quædam coalescunt: ab initio quidem velut abscessus occupant: postquam vero magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tophi solidi albi consistunt*. Quin etiam Sanctorii nostri (g) Observationes indicabimus. Ego, inquit, *aliquando vidi in quadam antiquam gonagra phlegma gypseum molle, liquidæ calci simile, defluxisse ad cutem, qua perforata, ita liquidum egressum fuit: quo experimento excitatus, semel in quadam gonagra, ex gypsea pituita, utens stillicidio aquarum lanarum non ablutarum, in quibus malvaviscum, malvæ, & nasturtium ebullierint, post longum aliquod intervallum aliquam portionem illius pituitæ gypseæ sub cute existentis liquidam & mollem feci, indeque illam (secta cute) evacuavi*: quod curationis tentamen omittere hic nolui; quamvis me non fugeret (h) calcariam podagricorum materiam ab Recentioribus *sola aqua calida* fuisse *resolutam*, exemptam quidem, ut opinor, indeque spem esse conceptam, fore, ut largo crebroque haustu aquæ ostracodermatum, cui sapo additus sit, in arthriticorum ipsis juncturis resolvatur: quam utinam spem, justiorem futuram, si quantum illius aquæ in vesicam, tantundem in juncturas ferretur, successus comprobaret. Damus igitur illis quos ex Sepulchreto indicavimus, juxta articulos quoque, neque id raro, tophaceam congeri materiam. Imo insuper addimus, vel longe ab articulis, ut in mamillæ tumore vidimus (i) generosi Viri, cujus avum, & patrem arthritis male habuerat, nec ipsi omnino pepercerat. Sed non propterea illud quoque probare possumus quod scribunt: cum ligamenta capsularia occludant articulorum caveas, cumque *nulla* ad has *pateat via*, *neque vena aliqua hæc loca subeat*, non posse humorem arthriticum intra hæc perferri. Nam viæ huc eædem sunt quæ mucilagini, cava articulorum lubricanti: cujus glandulas suis esse arteriolis præditas, non ratio solum, aut injectiones, sed oculi ipsi inermes commonstrant, rubellas illas tenuesque earum lacinias conspicientes. Quare ubi sanguis tartareis refertus corpusculis fuerit, ut per alias arterias circa adsitos articulis tendines, atque membranas, sic per istas eadem poterit simul cum mucilagine in articulorum cavis deponere. Quæ in tophos, & lapillos concrescentia, diductis sensim ossibus, & dissolutis vinculis *frangunt articulos*, ut de *lapidosa chiragra* loquitur Persius (k), sive ut de arthriticis hisce *lapidibus* ait Cælius Aurelianus (l) *articulos solvunt, & cutem distendunt, atque erumpendo prominent, & chirurgia detrahuntur*: quæ vidi omnia, præsertim in digitorum manuum articulis Patricii Veneti. Neque erit cur dubites, num revera intra ipsa articulorum cava concrescant, ubi ea legeris quæ ab Hardero (m), Schneidero (n) Dobrzenskyo (o) observata in Sepulchreto recensentur.

4. Nec tamen semper necesse est, tartarea corpuscula cum mucilagine subire cava articulorum, ut arthriticæ ibi affectiones existant. Satis est, si Boerhaavium (p) audias, ipsa mucilago, si attritu congruo non attenuata, eoque non resorpta, in juncturis *stagnet diutius*, & *mora ipsa acris fiat*. Sic enim dolores facit vehementissimos: & *sæpe tanta mala a solo vitæ genere sedentario oriuntur*. Huc vero addenda sunt alia quæ nos inter causas referimus aut minoris attritus, aut difficilioris resorptionis aut utriusque, nempe frigus humidum, naturalem tonum valde lædens articulorum eo facilius quod cartilagines, & ligamenta ex quibus constituuntur, & tendines quibus plerique operiuntur, sanguiferis vasculis neque ita multis, si cum plerisque comparentur Partibus, & certe perminutis prædita sunt, quo fit, ut frigori magis obnoxia sint, in iisque præsertim juncturis quæ frigoris injuriis sunt maxime expositæ, ut in pedibus: pressio, ut puta a strictioribus calceis, unde revehentium vasculorum plura aut nimis angusta fiunt, ut prorsus obcæcantur, tantoque id facilius, quod ad duriores ex quibus articulos constare, dixi, partes apprimuntur; distantia a corde, unde languidior in propellendos humores impulsus: acclivis ad perpendiculum via per quam iidem sunt evehendi: ipsa dolore affectarum partium quies in qua delicati vel diutius permanent quam opus sit: lentior & viscidior mucilago sive a morbidis causis, & ingluvie in primis, baccho, venere, sive a parentibus, a quibus revehentium quoque vasculorum angustiæ, aut propellentium fibrarum imbecillitas: alia ejusmodi. Quorum ideo complura enumeravi, quia animadverti, quosdam

(a) Epist. 50. n. 31. (b) Epist. 56. n. 16 (c) Patholog. l. 6. c. 18. (d) Sect. hac 8. in Schol. ad Obs. 1.
(e) Epist. 40. n. 2. (f) De sign. & caus. diuturn. morb. l. 2. c. 12. (g) Comment. in 1. F. 1. l. Can. Avic. D. 4. c. 1. t. 1.
(h) Vid. §. 11. Differt. cit. Epist. 42. n. 19. (i) Epist. 50. n. 45. 46. (k) Sat. 5. v. 59.
(l) Morb. Chron. l. 5. c. 2. (m) Sect. hac 8. post Obs. 2. (n) Obs. 3. (o) Obs. 5. (p) Prælect. ad Inst. §. 258.

dam ex Hoffmanno (q), apud quem fere omnia hæc sunt, nulla facta ejus mentione, describentes, aliqua prætermisisse, minime omittenda, sive nihil aliud quam quod Hoffmannus, explicandum sumamus, nimirum cur pedes crebrius quam alias partes, corripiat arthritis, sive etiam cur, & vel ab initio interdum, quampiam aliam. Re enim vera, uti scriptum est a Cælio Aureliano (r); *aliquando a pedibus sumens* arthriticus *dolor exordium, cæteros articulos implicavit, aliquando in aliis incipiens, pedes invasit*. Qui autem articuli non modo præ aliis sunt in frequentissimo motu, sed & simul paucioribus causis obnoxii sunt ex iis quas enumeravimus, illi vix unquam, aut nunquam arthritide corripiuntur; neque enim legisse, aut audivisse meminimus, illos unquam articulos correptos esse quorum obsoletam memoriam restituentes, nihil in iis ob parvitatem deesse ostendimus, quæ sunt in magnis; nam & capsulari membraneo vinculo, & glandulæ mucilaginosæ lacinia, & mucilagine evidenter præditos minimos illos proposuimus (s) qui inter Cricoidem, & Arytænoides cartilagines intercedunt. Sed a morbidis causis adventitiis ii maxime afficiuntur qui plerisque sunt e cæteris quas nominavimus, causis subjecti, pedis videlicet articuli: quamobrem cum Veteres Auctores (t) arthritidem epidemicam viderunt, ut eunuchi quoque, mulieres, pueri, puellæ, itemque caprarum greges ea tentarentur; podagra illa fuit quæ promiscue per viginti annos loci incolas invasit. Minus autem mirabile fuit, notos fuisse Brasavolo (u) illustres duos adolescentulos qui annos quindecim nati, ex ea laborare cœperunt; cum ipse puellos viderim qui, infantia vix peracta, acerbis articulorum doloribus prehensi, decumbebant; sed eorum ego & parentem, & avum, & proavum noveram arthritidi obnoxios.

5. Quam vero acris interdum fiat stagnans in juncturarum caveis mucilago, sanguinolentum propositæ fœminæ (x) acetabulum, & erosum femoris caput satis ostendunt. Ubi autem ad eum usque gradum acrimonia pervenerit, ut hæc faciat, num ullo putas interno, externove auxilio posse ischiadem persanari? Ego certe non puto, ne si *ultimo* quidem utaris, *& in veteribus quoque morbis efficacissimo*; sic enim Celsi (y) verba legenda credo; *tribus aut quatuor locis super coxam cutem candentibus ferramentis exulcerando*, nedum aliis quæ præterea Hippocrati (z) in usu erant, mitioribus ustionum generibus, qualia, & multo plura, a Cælio Aureliano (a) memorantur, inter quæ illud quoque, Hippocrati pariter usitatum, quod præ cæteris videtur Indorum *moxæ* respondisse apponendo videlicet fungum quendam, huncque a summa parte accendendo: cujusmodi ustionem etsi *leni penetratione moderatam* Cælius agnoscat; omnes tamen aliis postponit remediis, quippe cum *plurima* vexatione conjunctas, & eorum usum prohibentes, *cum partes ulceratæ apposita tolerare non possint*. Verum ustioni ad laxatas partes contrahendas, corroborandasque suus est locus, & cutis exulcerationi ad noxiæ materiæ portionem aliquam ab intimis locis arcendam, & extra corpus amandandam: itaque mitius, & tempestive adhibitam non omnino in quibusdam rejiciendam censebis, præsertim ubi non veterum modo, sed etiam non ita antiquarum quæ feliciter ejus ope absolutæ sunt, curationum veniat in mentem. Neque aliter de aliis quibusdam auxiliis existimabis. *Tanta est*, inquit Arantius (b) in ischiadico dolore, *præsertim incipiente*, *enematum facultas, ut ipse nullo præter clysteres adhibito medicamento, plures graviter affectos, in pristinam sanitatem perduxerim*. Et prima quidem, quæ proponit, enemata facile probabis, ab iis quæ laudat Cælius (c) sæpe a nobis memoratus, non adeo discrepantia, quibus *pariter fota atque vaporata interiora laxamento consentiant*. Sed ubi prima illa non satis fecerint, Arantius aliud præscribit, idque purgans, quod & ipse agnoscit, *validum*. Num irritationes veritus, omnino rejicies? Imo ubi eæ sint causæ, eaque corpora quæ ipse ponit, si non illo, at alio aliquo clystere uteris quo idem consequaris. Certe autem præter Arantii testimonium, si vetustiores, aut recentiores ipso Medicos legas; invenies multos cum eo consentientes. Sic Montagnana (d) *Dolores* ischiadici, inquit, *sapientum omnium concordia clysteribus acutis sanantur*. Riverius (e) autem ita post frequentes alios clysteres, etiam acres denique proponit, ut manifestissime cum Arantio facere, intelligas. Porro Ettmüllerus (f); ut alios prætercam; non solum clysteres in primis repetitos, ait, convenire; sed hoc addit, *& quidem acres necesse est sint isti*. Quis ausit credere, tot expertissimis Professoribus id non respondisse quod adeo commendant? Igitur & huic remedio suus est aliquando locus. Alias autem illis clysmatibus quæ probabat Cælius, aut aliis aliud agentibus, in quibus profuisse interdum, scio quæ ex aqua parata erant in qua pernæ os incoctum fuerat, vel magis quam confecta ex elaboratis pharmacis, nedum ex rebus itidem vilibus. Crediderim autem, fuisse quædam ex iis composita quæ utilia essent nervis, Recto intestino proximis, quos pone ischium os descendentes aliqui tanquam ischiadis sedem spectabant, præsertim ex quo Coiterus (g) scripserat, spatium inter infimam Spinæ medullam, & Crassam hujus meningem per quod nervi illi traducuntur, se *in arthriticis, ischiadicis, & podagricis multoties tenui sero, interim pituita viscosa refertum deprehendisse*. Quam Observationem vix Arnisæi verbis, eam commemorantis, fuisse in Sepulchretum (h) relatam, minus ægre fero, quod ejusmodi humor in iis etiam reperitur, qui ex eo morbi genere non laborarunt.

6. Quod de clysteribus censui, idem quoque de exhibitis purgantibus pharmacis, & de sanguinis missione censeam, necesse est. Nam quod ad hanc attinet: ut nihil de opinione eorum dicam qui ischiadem ab irrito naturæ conatu esse, credunt, superfluum sanguinem per hæmorrhoides expellere nitentis; certe eorundem Observationibus Majores præluxerunt, in quibus Joannes Zecchius (i) qui ratione, & experientia fretus, sanguinem ex illis venis evocatum *mirum in modum ischiadicis opitulari*, scripsit. Mirabiliora idem narrat de celerrimo ejusdem morbi abitu, si vena ad respondentem malleolum exteriorem secetur, confirmante haud ita dissimili Riverii (k) Observatione. Vidisse hos quæ ajunt, quis inficietur? Num tamen in exsangui, & infirmissimo homine id tentes quod in robusto, & sanguinis pleno, aut a suppressis hæmorrhoidibus ischiadico facto, bene illis successisse, credibile est? Purgantia quoque pharmaca scio te arthriticis illis non daturum, quorum corpus exsuccum, viresque imbecilles, nervi facile in consensum trahendi, ventriculus denique is sit qui inde capere detrimentum possit. Sed non propterea illorum quodcunque a te credi omnibus, & semper nociturum, existimo. Id enim si esset; arthritidem nunquam, ne incipientem quidem, abegissent, aut arcuissent Medici plerique vetustiores, ut qui purgatione in primis usos utrumque se præstitisse, testantur. Ne singulos nominem, facit eorum assecla Demetrius Pepagomenus, Michaelis Palæologi Archiater, qui, hoc jubente, libellum de Podagra scripsit, tanquam *incerti Auctoris*, nec seorsum a magnis voluminibus parabilem, Patavinis typis nostra memoria excusum, quando; ut de antiquiore editione sileam; Lutetiæ Parisiorum seorsum exierat A. 1558. nec sine veri Auctoris nomine, quemadmodum & Audomari A. 1619. edente Joanne Bergesio, qui haud, puto, eum sibi laborem sumpsisset, ut e gallica Jamoti versione latinum faceret, si græce, & latine Lutetiæ prodiisse, eleganterque a Marco Musuro latine redditum, non ignorasset. Eum igitur libellum si vel festinanter verses; quantum in arthritide & sananda, & arcenda purgationi tribuerit Græcus Archiater, Græcos illos veteres Medicos secutus, continuo intelliges. Sed ne forte putes, in terra dumtaxat Græcia id feliciter cessisse, mihique objicias magni nostro tempore nominis Medicum, asseverantem, catharsim omnem vel *per lenientia*, nedum per validiora medicamenta, arthriticis plurimum nocere, sive præsenti mederi, sive etiam venturo paroxysmo velis occurrere, immo se, tam in se ipso, quam in aliis facto periculo, compertum habere, illam parum adeo votis respondisse, *ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerseret*; ne igitur hæc mihi objicias; duos ex nostratibus præclaros, cum viverent, Medicos tibi opponam, ipsos quoque arthriticos, & in se ipsis purgationem expertos, Marcum Gatinariam, & Petrum Bayrum. Quorum ille (l) cum singulis per biennium mensibus semel evacuatione, singulis autem hebdomadis bis *minoratione* usus esset, sic *curatus fui*, inquit, *& pro certo nunquam passus sum* podagræ *dolores*. Bayrus autem (m) cum octies jam, aut decies vehementissimis laborasset cruciatibus omnium articulo-

(q) Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. Thes. Pathol. §. 16. (r) c.2. paulo ante cit. (s) Advers. Anat. 1. n. 15.
(t) Vid. apud Donat. de Medic. Hist. Mir. l. 1. c. 8. (u) Vid. ibid. (x) n. 2. (y) De Medic. l. 4. c. 22. Vid. Epist. 6. nostram in Cels. (z) Vid. apud. le Clerc Hist. de la Medic. P. 1. l. 3. c. 28. (a) l. cit. 5. c. 1. (b) l. de Tumor. p. n. cap. 63.
(c) c. 1. cit. (d) Consil. 257. (e) Prax. Medic. l. 16. c. 2. (f) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 8.
(g) Observ. Anat. (h) Sect. hac 8. Obs. 6. (i) Consult. Med. 43. (k) Cent. 2. Obs. Med. 25.
(l) Vid. apud Donat. c. 8. supra ad n. 4. cit. (m) De medend. hum. corp. malis Enchir. Dist. 19. tr. 1. c. 1.

culorum, ut ſolam linguam movere poſſet, iiſdemque rurſus affligeretur, ſumpto electuario ſuo caryocoſtino, ambulare potuit eodem die, poſtridie autem jam liber erat: quod etiam poſtea bis pari felicitate expertus eſt. Quin denique poſteaquam eodem pharmaco ter quaterve ſingulis annis cum plenitudinis indicia perciperet, uti cœpiſſet, *ſunt modo pluſquam viginti ſex anni*, inquit, *quibus nullo modo a dictis doloribus fui moleſtatus*: idque *non ſolum in me ipſo, ſed in innumeris hominibus probavi experimento*; hoc autem eſt illud idem electuarium quod Capivaccius noſter (*n*) *maxime commendandum eſſe*, dicebat, in arthritide, *ſicut experimento fuit ſæpiſſime probatum*. Quæ fuſius de Bayro memoravi, ne Gatinariæ, diceres, purgationes feliciter ceſſiſſet, quia tunc podagra vexari incipiebat, prætereaque toto illo biennio nihil, aut parum de vino bibit: quamquam novi ego litteratum Virum, qui diu multumque, non ſecus ac frater, arthritide vexatus, omniaque alia expertus, in hiſque annuum pro vino aquæ potum, nihil tamen proficiebat, imo debilis, macerque fiebat, donec ante ſuam parcam cœnam quotidie una uti cœpit ex melanogogis pilulis Langelotti, unde mucoſa fere, nec ita multa, dejiciebat. Sic enim melius habere incipiens, domo prodiit: vidique ego poſtea ſine ſcipione incedentem firmo greſſu, atque expedito, priſtinoque corporis habitu, paucis, bene valentem, quo tempore non niſi quincto quoque die unam ex iis pilulis ſumebat. Neque dubium eſt, quin recentiſſimi Medicinæ Scriptores, niſi his ſimilia nota haberent exempla, ipſi quoque omnem arthriticis omnibus purgationem vetarent: ipſi vero pharmaca quidem vehementiora, præſertim in paroxyſmo, non probant; mitiora autem vel eo inſtante, atque adeo incipiente, nedum ad alios prohibendos paroxyſmos, commendat.

7. De diæta quoque, ut vocant, lactea certum eſt etiam atque etiam eſſe cogitandum priuſquam arthriticis imperetur; ne forte impuriori corpori, aut hypochondriacis affectionibus obnoxio, aut languido ventriculo multo plus detrimenti afferat, quam utilitatis. Quin etiam utilitatem hanc brevem eſſe, & fugacem vel in iis qui lac bene ferant, ſcripſerunt Medici nobiliſſimi, & quamprimum, eo omiſſo, ad ſanorum victum, quantumvis lenem, mitemque redierint, arthritidem reverti, longeque pejus, quam antea, vexare, aut ejus loco internos graviſſimos oriri morbos, quos mors haud multo poſt conſequatur. Veruntamen neque omne lac, nec quacunque ratione ſumptum, hæc poſt ſe relinquat incommoda, neceſſe eſt, ut puta ſi iis quibus conveniat, non ipſum modo, ſed & cibi alii congrui quidem, nec æquo plures haud aliter ac ſæpe aliis in morbis fit, eodem tempore præbeantur. Certe ex Obſervationibus quas Daniel Puerarius, opinor, Theſauro addidit Thomæ Burneti (*o*), una eſt Excell. Comitis, qui, cum ventriculus ulteriorem lactis uſum non ferret, pultaceis ipſe veſcens, cum ſaccharo, & lacte paratis, & gallinaceis pullis, pane lacte imbuto nutritis, paulatimque ad priſtinum victum reverſus, levioribus tantum, & facile abigendis articulorum doloribus, non primis illis, vivebat obnoxius. Alii autem *non pauci* arthritici cum biennium circiter lac ſumpſiſſent, *innoxie* poſtea *vino*, *compotationibuſque indulſerunt*. Hæc ille. Cornelius autem Celſus (*p*) olim memoriæ litterarum mandavit, arthriticos *quoſdam*, *cum aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent*, *in perpetuum hoc malum evaſiſſe*. Confirmavitque Plinius (*q*), *eſſe inter exempla*, *qui aſininum lac bibendo*, *liberati ſint podagra*, *chiragrave*. Quem locum in Annotationibus ad Ballonii Conſilia (*r*) relatum video, non ſine animadverſione, quam facile, quamque idoneum ad acrimoniam ſeri arthritici emendandam remedium ejuſmodi a Medicis illius temporis omitteretur. Iis autem qui poſtea Hippocraticum lactis uſum adverſus hunc morbum renovarunt, cum alii aliquando alia objicerent; extitit denique Senex optimus, noſtrumque amiciſſimus Ludovicus Teſtius, qui minus obnoxiam difficultatibus utendi lacte rationem excogitavit, ſaccharo, ut vocabat, lactis invento. Cujus non infelices effectus etſi pluribus fuerint tum apud noſtrates, tum apud exteros Obſervationibus comprobati; Auctore tamen extincto neſcio quomodo ipſius inventi uſus paulatim decreſcere viſus ſit.

8. Noli expectare, ut de hydrargyro pariter verba faciam, quem inter cætera adverſus difficile hoc malum præſidia quibus auctoribus referre poſſimus, excitata quidem ſalivatione, monſtrabit Ettmüllerus (*ſ*), alia autem ratione, alii, in quibus Cl. Pujatus (*t*). Non de auxilio hoc magis, quam de diaphoreticis, aut de amarioribus, & calefacientibus herbis ſermonem hoc loco inſtituam, tum ne longior ſim, tum quia ut de cæteris remediis, ita de his quoque nihil aliud dicturus eſſem, niſi ſuum poſſe aliquando his omnibus eſſe locum; alias pro corporum conditione fore inutilia, imo etiam, vehementiora præſertim, noxia. Itaque memini, cum Medicus mihi quidam narraret, podagricis quos lues inſuper venerea corripuerat, ſe hydrargyro dato, atque uberi ſalivatione promota, luem quidem abegiſſe, podagræ autem cauſam nihil minuiſſe, cum ab ea non levius quam antea, invadi pergerent; memini, inquam, reſpondiſſe, imo ſatis eſt, quod non gravius. Quamquam autem in hoc etiam morbo; ne dicam in hoc magis, paucioribus, lenioribuſque, quo ad licet, remediis utendum eſt, & nos uſi ſumus; tamen ſiquando peculiares cauſæ aliquæ præſidium quod alias fugeremus, requirant, Boerhaavio (*u*) credendum eſt, de Arthritide ſcribenti, *maximum cuique remedium* eſſe *quod oppoſitum illi cauſæ*, *unde originem duxerat morbus*, præſertim ubi illud cum ejus corporis cui medemur, conſtitutione videtur congruere. Atque hinc eſt quod nonnulla aliquando auxilia, pluribus Medicis ſuſpecta, in hoc morbo attulerint utilitatem. Sic; ut de externis quoque medicamentis aliqua attingamus; oleam e radicibus arboris cinnamomi quam utile fuerit abigendis, arcendiſque articulorum doloribus, apparet ex *Tranſactionibus*, ut vocant, Regiæ Angl. Societatis (*x*). Sic Medicorum Scripta verſantibus quam multa, quam varia occurrunt quæ adhibita levamen attulerint! Ut de pinguedine dumtaxat dicam; ranarum, erinacei, anſeris, vervecis, canis laudari, memini. Aſininam quoque ab Albertino vidi nonnunquam præſcribi, quam a Paullino (*y*) memoratam, nec tamen in hunc uſum, invenies. Num propterea quod ex his aliqua nonnullis interdum profuerit, omnes omnibus, ſemper convenire, exiſtimabis? Certe Albertinus in iſchiadico quodam aſininam adhibuit, quem neque acerbiſſimus dolor, neque inflammatio torquebat. Alias autem ad demulcendum, quo ad ejus licebat, articulorum cruciatus, haud aliis utebatur, quam quibus plerique conſuevimus, in ſingulis tamen eo potiſſimum quo quiſque ſolebat levari, ut puta fruſto bubulæ recentis carnis, bis quotidie mutato, vel ut nuſquam a me quidem lectum, ſed Bononienſi Senatori uſitatum, nec ſine levamine, commemorem; linteolo imbuto ſucco, ex foliis ſambuci expreſſo, leviterque tepefacto. Flores quidem ſambuci, aut coliculos teneros, aut ipſa folia, ſed cum aliis conjuncta, ad podagræ dolores leniendos a Græcis (*z*), Latiniſque (*a*) Scriptoribus proponi, ſcio, ſimplicem autem foliorum ſuccum non memini.

9. Cæterum externa hæc, itemque interna de quibus diximus, auxilia, aliaque ab Auctoribus laudata ſeu juverint aliquem ob eam cauſam quæ paulo ante indicata eſt, ſeu quod caſu adhibita fuerint prope declinationem, quæ aliquando multo citius quam ſolet, per ſe advenit, ſive etiam (id quod præſertim de præſervantibus, quæ vocant, medicamentis dictum puta) quæ ſanitas horum uſui tributa eſt, verius fuerit exactæ victus rationi, quæ diu ſimul ſervanda injungitur, eſt tribuenda (quorum utrumque Cælius quoque Aurelianus (*b*) eſt ſuſpicatus, alterum autem vel per ſe ſolum *ſecuritatem totius vitæ* attuliſſe, Celſus (*c*), aliique teſtantur) illud certum eſt, pleraque pleroſque aut nihil, aut parum adjuviſſe: quædam autem in graviſſimum diſcrimen conjeciſſe, aut mortis cauſam attuliſſe. Itaque ſi quæ commemoravimus omnia cum illius fœminæ (*d*) morbo contuleris a quo commemorandi occaſionem habuimus, facile intelliges, quam pauca levamen fortaſſe aliquod ferre potuiſſent; nam perfectam quidem ſanitatem, exeſo in parte, & deformato oſſe, ſperare non licebat; & contra, quam multa quanto futura detrimento procul dubio fuiſſent. In quibus & illa pones quæ necdum nominavi, ſed modo deſignabam, videlicet quæ arthriticam materiam circa articulos aut jam depoſitam, aut deponi incipientem, introrſum in venas repellunt, deponendamque aut tunc, aut in poſterum arcent, adſtringendo quæ ferunt ad articulos vaſcula, fibraſque improvide corroborando. Inde enim excluſa quid

(*n*) Conſil. Medic. a Scholz. edit. 232. (*o*) Theſ. Med. Pract. l. 1. S. 40. in fin. (*p*) De Medic. l. 4. c. 24.
(*q*) Nat. Hiſt. l. 28. c. 9. (*r*) l. 2. Conſ. 3. Annot. 4. (*ſ*) Prax. art. 8. ſupra ad n. 5. cit.
(*t*) Diſſert. de Hydrarg. n. 51 & ſeqq. & in fin. (*u*) Aphor. de cogn. & curand. morb. 1280. (*x*) Saggio delle Tranſaz. &c. Tom. 4.
(*y*) l. de Aſino S. 4. c. 3. §. 12. (*z*) Dioſcorid. de Med. Mat. c. 168. (*a*) Scribon. Comp. Medic. 160. Samonic. de Medic. c. 42. Marcell. de Medicam. c. 36. (*b*) c. 2. ſupra ad n. 3. cit. (*c*) c. 24. ſupra ad n. 8. cit. (*d*) ſupra n. 2.

quid damni afferat, vel ex utilitate intelligi poteſt, quam ſæpius præſtat, cum admittitur. Videſis, ut auditus vitia, quæ cæteris auxiliis irritis, Virum generoſum vexabant, adveniens podagra omnino tollere conſueſſet, qua abeunte, revertebantur, ſicut adnotavit Reuſnerus (*e*), utque Gerbezii (*f*) Uxor diu, atque acerbe & ventriculo, & pectore torqueri ſoleret, donec erumpens arthritis extemplo liberaret. Sed quid ego ex his, aliiſque, unde poſſem, Scriptoribus ejus utilitatis exempla quæro quam in me ipſo expertus ſum? Cum enim illa de qua alias (*g*) mentionem injeci, utriuſque oculi inflammatione, & jam propemodum chemoſi conflictarer, cæteriſque incaſſum remediis uſus, & ſentirem ipſe, & Amici confirmarent, non eſſe amplius differendam ſanguinis miſſionem, animum ſubiit experiri antea quam mihi vena ſecaretur; neque enim unquam ſecta fuerat, ut neque ad hoc tempus quo undeoctogeſimum annum ago, ſecta eſt; experiri, inquam, an pediluvium, cum lenibus pedum frictionibus junctum, ſatis levaminis afferret. Quæ cum ſecunda fierent veſpera, ecce dolor ad ipſam pollicis dexteri cum metatarſo juncturam adventare podagram, ſignificat: quæ noctu leviter increſcens, oculorum inflammationem ſtatim minuit, & diebus inſequentibus ſuſtulit. Mitiſſima fuit illa arthritis, ut in homine qui nunquam antea, ut neque parentes, majoreſque cæteri, morbo hujuſmodi obnoxius fuerat; nec poſtea niſi quinto poſt anno, ſed vel multo levius, in ſiniſtro genu ſe prodidit, ut ſimilis quidem pediluvii effectus fuerit in podagra adducenda, ſed longe diſſimilis in ejus vehementia, atque in Juvene fuiſſe, video cujus in Commercio Litterario (*h*) hiſtoriam leges; nec mirum, cum ille; ut cætera omittam; non tepido, ut ego, ſed calidiori uſus eſſet pediluvio. Verum arthritis quantum utilitatis affert, ſi ei pateant opportune articuli; tantum noxæ reliquis invehit partibus, ſi illi non amplius pateant. Quod cum liceat innumeris Obſervationibus comprobare, quarum multas inſpicere, ſi vis, potes in Cæſareæ Academiæ Voluminibus, & præſertim Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 55. indicatas; unam mihi ſatis erit commemorare ejus quem merito ſæpius laudo, Hippol. Franc. Albertini (*i*). Cum enim Aurifex, podagra quotannis laborare ſolitus, petroleo, nec ſemel, imminente jam morbo, pedes inunxiſſet, hunc quidem arcuit; ſed in multo graviores alios incidit qui abigi non potuerunt, niſi quamplurima ex alvo egeſta materia, quæ, ut podagricam fuiſſe, facile agnoſcas, *quaſi ex calce* erat *aut gypſo recens coagmentato*. Ea igitur a corroboratis articulis excluſa, in partes haud raro incumbit quæ aut abdomine, aut thorace, aut cranio concluduntur, præſens periculum, & ſæpe interitum afferens. Eademque accidunt ubi cauſa aliqua interna, & potiſſimum infirmæ vires obſtant, ne ad articulos feratur. Quod cum potueris ex duabus, alias (*k*) ad te miſſis, Obſervationibus arguere, tum evidentius ex hac cognoſces.

10. GEORGIUS CORNELIUS S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Patavinus, jam olim non artuum modo, ſed & renum doloribus valde obnoxius, cum ab his, nullis amplius ſe oſtendentibus calculis, jam vacaret, imminuta plurimum urinæ excretione, hydropicus fieri viſus eſt, fiebatque fortaſſe, niſi valentiſſimo diuretico remedio dato, magna lotii vis prodiiſſet. Ne illo quidem tempore calculus conſpectus eſt ullus, neque poſtea bene multis annis quodquam renum laborantium indicium fuit; tametſi mutatis ad celeritatem equis rheda veheretur longa etiam, & aſpera via, velut A. 1721. cum hinc Romam iret, indeque Patavium repeteret. Verum non ut nephritici, ſic arthritici quoque dolores ſemper illis annis quievere; imo ſubinde redeuntes, eo crebrius, graviuſque cruciabant, quod propter obeſum corporis habitum, inferiorum artuum robur infirmum, & augeſcentem ætatem, minus jam, minuſque in dies uti poterat exercitatione. Huc accedebat aſſidua jam a longo tempore alvi adſtrictio, capitis deinde, & auditus gravitas, & ad ſomnum proclivitas, nec rara denique animi deliquia. Per hæc cum annum vix exegiſſet ſexageſimum quartum, nulla primum ciborum appetentia, tum arthriticus ingruit paroxyſmus: jamque manus dextera, & genu ſiniſtrum tumere cœperant, cum triſtiſſimum accepit nuncium de lethali morbo Sereniſſimi Fratris, quem unice amabat, Joannis Venetorum Ducis. Unde magno alioqui animo Virum incredibilis mœſtitia cepit, moxque arthritica materia non modo ad articulos expelli deſiit, verum etiam quæ expulſa erat, in venas rediit, & præcordiorum anguſtiam, ſpirandi difficultatem, & ſuper hæc repentinum quendam inſultum attulit, in quo cerebri ſimul, & cordis officiis propemodum deficientibus, mors inſtare credita eſt. Tunc ſenior ejus Medicus, & qui aderant aut ſanguine, aut intima familiaritate conjuncti, me in conſilium propere accerſunt. Invenio ægrum nonnihil interea recreatum; ſed animo, nedum corpore, adeo diſſimilem ſui, ut id continuo me perculerit, recordantem Hippocraticæ prænotionis (*l*): *præter conſuetudinem quid facere .... malum eſt*. Qui enim antea in difficillimis rebus nunquam ſibi, aliiſque defuerat, omnem omnino ſpem vitæ abjeciſſe, ex ejus verbis intelligebam, quibus ne fruſtra opem ſibi ferre conaremur, monebat, præcipiebat, rogabat, idque a me præſertim, quem ſingulari, & aſſidua fuerat benignitate complexus, interea dum tangebam pulſus, majorem in modum etiam atque petebat. Erant ii, ut tum, & poſtea tangendo cognovi, ſane peſſimi, quippe imbecilli, & poſt ictus ſæpe duos, ſemper autem perpaucos, intermittentes. Manifeſtum erat, niſi peccans materia ad articulos revocaretur, ſervari non poſſe. Nec minus tamen evidens erat difficultas ſumma revocandi in ea virium infirmitate, & in eo qui omnia incaſſum fieri, pro certo haberet. Itaque in extremo diſcrimine verſari, iis quibus debebam, ſeorſum dixi: idque per curſorem, dictatis a me continuo litteris, ſignificandum Ampliſſimis Viris, Fratris ejus Filiis, curavi. Attamen ex iis quæ inito conſilio facienda eſſe, ſtatueramus, nihil interea, aut poſtea omiſſum eſt, quantum quidem per ægri vires licuit, ab eoque precibus obtinere potuimus. Jamque genu tumere iterum incipiebat, quo die pulſus quoque aliquanto meliores factos animadvertimus. Sed mox natura fatiſcente, rurſus omnia in pejus ruere, & nequicquam nobis contra nitentibus, reſpirationis difficultas augeri, ſopore caput gravari, convulſionibus non interiora modo, ſed & artus corripi. Per quæ ſenſim intra perpaucos dies Cardinalis Præſtantiſſimus, Pontifex optimus, Litterarum Fautor ſummus eodem fere tempore, quo Sereniſſimus Frater, optimus ipſe quoque Princeps, & arthritidi pariter obnoxius, bonis omnibus mœrentibus, ereptus eſt IV. Idus Auguſti A. 1722. CADAVER, ut juſta more majorum fieri poſſent, cum eſſet balſamo inſequenti nocte condiendum; Diſcipulum miſi, a me exercitatum, qui viſcera eximeret, & ſingula attente perluſtraret; neque enim animus tulit, ut ipſe adeſſem. Ab eo, & a Medico de quo antea dictum eſt, mox diligenter quæſivi omnia. Quæ autem ambo retulerunt, huc redeunt. Venter præpinguis omentum, meſenterium, inteſtina etiam Tenuia habuit multa pinguedine onuſta: amplum ventriculum; ſed tunicis maxime extenuatis: jecur ipſum quidem recte conſtitutum; ejus autem veſiculam parvulam, tuniciſque adeo tenuibus, & flaccidis, ut attactu rumperentur, excidente rotundo calculo, pro veſiculæ parvitate non parvo, quem unum hæc ſine ulla bile continebat. Renes erant æquo majores, ſed dexter maximus, ut ſimul cum pinguedine qua obtegebatur, capitis magnitudinem ferme æquaret. In eo lapides ad undecim, magni plerique, & ramoſi. In ſiniſtro unus, & is quoque ramoſus, nec parvus. Suo colore, & ramis nihil magis hi calculi, quam nigrum coralium referebant; ad me enim attulerunt ſpectandos; ab iis autem non eſſe viſos, oportet, qui eorum ſimiles fuiſſe, indicarunt quos Tabula III. delineavit Alghiſius (*m*). Cæterum illa quæ proxime, arcteque ipſos complectebatur, renum ſubſtantia dura erat, & calloſa. Thorace recluſo, nihil in pulmonibus repertum eſt quod eſſet præter naturam; ſed Aſperæ arteriæ truncus cartilagines habuit præduras, nec facile conſtringenti manui cedentes. Quod vitii genus in arteriis quoque Iliacis, & proximo, unde oriuntur, Aortæ trunco animadverſum fuerat. Neque intra thoracem deerat; ſed ibi quo magis a corde recedebat Aorta, eo fiebat manifeſtius. Eratque hæc intra thoracem multo latior, quam juſtum eſſet. In corde nulla polypoſa concretio, & vix pauca ſanguinis portio, ejuſque ſpumoſi. Sed neque toto corpore multum ſanguinis fuit; ſi capitis integumenta excipias, quæ dum inciderentur, ſanguis non ita paucus effluxit. Cranio aperto, præter ſerum quod inerat animadverſa eſt cerebri ſubſtantia tota majorem in modum laxa.

11. Nimis & multa, & gravia præter ea quæ manifeſta erant, latebant in hoc corpore, quæ naturæ, & arti obſtarent

(*e*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 8. (*f*) Earund. Cent. 8. Obſ. 6. (*g*) Epiſt. 13. n. 24. (*h*) A. 1741. Hebd. 25. n. 1. propius fin.
(*i*) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. in Opuſc. de Cort. Peruv. haud ita procul a fin.
(*k*) Epiſt. 25. n. 40. & Epiſt. 40. n. 2. (*l*) in Coac. n. 1. apud Marinell. (*m*) Litotomia.

starent in arthritica materia ad articulos revocanda. Laxius enim cerebrum præcedentes quidem capitis, & auditus gravitas, & ad somnum proclivitas indicabant. Sed laxumne adeo factum putares ut suo præcipuo muneri ineptum fere jam esset, aptissimum vero excipiendæ arthritici seri copiæ, unde externæ, internæque illæ convulsiones, quibus præcordiorum angustia, & summa, illæsis alioquin pulmonibus (intra quos nec Joerdensius (n) in casu haud absimili quidquam adnotavit morbosum) spirandi angustia debebatur. Magna autem arteria tum æquo latior, tum præduris tunicis, ut Iliaci quoque rami, instructa, qua vi poterat in superiores, inferioresque artus peccantem materiam impellere? Sane multo aptior erat ad sanguinis motum subinde remorandum, unde & deliquia, & novissimus ille insultus, & pulsuum intermissio repetenda, præsertim cum infirmæ essent cordis vires, ut pulsuum imbecillitas ostendebat, nec sine causa, quippe cum illæ ab ejusmodi cerebro conservari non possent. Huc illud accedebat, quod cum imbecillum cor, curæque arteriæ vel optimo, & vivido sanguini circumagendo minime par robur haberent; erat illis cirumagendus effœtus sanguis, & impurus, qualem hunc fuisse commonstrant præter vitam, novissime sine corporis agitante exercitatione ductam, tot illa quæ præter naturam in ventre deprehenderunt. Nam primum ventriculus adeo laxus, tunicisque adeo extenuatis probe conficere alimenta non poterat. Tum deinde nec intestina poterant chylum perficere, in quæ nulla jam bilis e cysti influeret, a tempore autem longo nec bona, & pauca influxisset, quorum illud non parvus felleus calculus, hoc autem cystis parvitas, & diuturna alvi adstrictio significant: quæ ipsa adstrictio repurgando illa ex parte sanguini quam adversaretur, intelligis. Denique purgatio, qua si ullus, sanguis certe ejusmodi maxime indigebat, cum per cutem potissimum, & per renes fiat; per cutem hic, quiescente corpore, minus fiebat; per renes autem gravatos adeo, & ex parte callosos quis satis bene esse factam, putet? Nec me fugit, qui rei causam quandam alibi (o) memoraverim, & in obesis præsertim confirmaverim; nec me, inquam, fugit, ut sæpe renum calculi cum arthritide conjungantur; imo ob hos quoque arthriticorum sanguinem minus expurgari, & sic arthritidis materiam augeri. Neque tamen hinc inferas, velim, in iis omnibus hanc minus posse ad articulos propelli, aut si forte ab his intro cesserit, non posse ad articulos revocari. Quin memini, Senatori illi Bononiensi de quo supra (p) indicatum est, calculis quoque renum, præter arthritidem, exercito, cum forte ab hac genua, & manus intumescerent, repente autem mox tumor, & dolor sine manifesta causa pene ex toto evanescerent, & terreret omnes insequens spirandi difficultas; memini, inquam, per eadem tamen quibus hic nos frustra usi sumus, peccantem materiam ab Albertino fuisse ad articulos revocatam. Scilicet neque ætas eadem, neque mœror, neque cerebri, neque Magnæ arteriæ vitia illic erant; & quanquam calculi qui subinde excernebantur, non deerant; non erant tamen cum hisde quibus loquimur, comparandi.

12. Nam primum coralii formam hi referebant. Quod attendendum a te est non tam ut mireris, quam ut eorum causam, effectumque cognoscas. Leges enim in Sepulchreto, esse deprehensos in rene calculos qui muris imaginem (q), nedum qui coralii (r) repræsentarent. Eustachius autem qui primam fere omnium coraliformis calculi Observationem proposuit, satis ejusmodi figuræ causam indicavit (s). Secundum quam Piccolhominus (t) postea muris quoque formam in calculo explicavit ab se descripto. Cujus historiam si ex ipso Auctore in Sepulchretum fuisset relata; lectores post quæ symptomata repertus esset, non ignorarent. Igitur ut calculorum materia in pelvi, initioque ureteris subsistit; sic in eam figuram conformatur quæ corpus, & caput muris, aut quæ caudicem coralii refert: ut vero simul in tubulis qui in pelvim confluunt, ita caudam muris, & tibias, aut ramos coralii repræsentat. Obsessis autem ab ejusmodi calculo plerisque, aut omnibus quas nominavimus, urinæ viis, compressisque minimis attiguis instrumentis per quæ ipsa a sanguine separatur, sane intelligis, ut ejus secretio, atque excretio mimui debeant, aut hæc etiam omnino intercipi, & nisi ab natura, aut ab arte, aut ab utraque feratur auxilium, incipere hydrops fieri, aut magna alia oriri noxa. Vides igitur, unde nasci hydrops cœpisset in proposito Eminentissimo Viro, cum ars remedio prævalido lotium urgens, partim obsessas vias nonnihil expedivit, partim vero, idque potissimum, necdum obsessas præter modum dilatavit, ut urina, & tum copiose, & postea sic satis efflueret, adjuvante natura quæ materiam, novos ramos calculis addituram, sæpius deinde, & majori copia ad articulos amandavit. Sed ut tubuli aliquot & patuli, & latiores servati sint; plures tamen inutiles omnino restabant calculorum ramis pleni penitus, atque impediti; & quod magis attendendum est, inutilis quoque restabat proxime ipsis circumjecta renum substantia, dura cum ipsis, & callosa ab assidua compressione reddita. Quæ res efficiebat, ut ne a maxima quidem corporis concussione molestia ulla perciperetur in renibus, præsertim cum arctissima tubulorum ad ramos calculorum adhæsio ne hi agitarentur, præstaret, ut in aliis præstitisse ex Sepulchreto (u) cognosces, cum magni lapides, coralii similes, *clavi instar impacti*, & immobiles renibus inhærerent. Verum tot partibus substantiæ renum callosis factis, eoque inutilibus, num horum viscerum munus detrimenti nihil cepisse, existimabimus? Erant præterea hi calculi & plures, & magni, ut reliquam non induratam renum substantiam partim prægravari, partim distrahi necesse esset. Prægravata autem, & distracta non poterat sane suo officio perfecte fungi in particulis quas alias solet, inutilibus, & noxiis a sanguine separandis. Denique erant hi calculi in renibus ejus corporis in cujus fellea cysti alter continebatur, & quod consequitur, in eo corpore quod egebat magis separatione illarum particularum, velut supra (x) indicatum est. Nec sum quidem nescius, facile posse in iisdem corporibus quæ obnoxia sunt renum calculis, felleæ quoque cystis calculos produci; imo id alia olim Epistola (y) fassus sum, qua repertos in Cardinali hoc Amplissimo commemoravi, nec mihi proclivius quidquam est quam non paucas proferre eorum Observationes qui utroque simul in loco deprehenderint. Nam præter tot alias quas invenies a me tibi alibi (z) commemoratas, & præter insignem illam quæ a Cl. Pohlio (a) indicatur, & Sepulchreto addi posset, in Sepulchreto ipso sex memini legisse, easque omnes libro III. (b): quas inter Grembsii una est, hoc etiam cum proposita hic a nobis conveniens, quod intra vesiculam *nihil fellis* repertum est. Sed horum nemo, quod sciam, arthritide vexabatur, & siqui vexatus etiam esset, non tot alias tamen, neque tam graves vasorum, & viscerum habebat læsiones.

13. Sunt alia etiam vitia quæ aliquando in articulis se ostendunt, velut id quod in muliere conspexi, cujus dissectio non una de causa digna est quæ hic tibi describatur.

14. ANUS, complurium liberorum parens, ante menses circiter tres apoplexia correpta fuerat. Hanc resolutio exceperat artus utriusque dexteri sic tamen, ut salva sentiendi facultate, moveri nonnihil possent. Novissime autem cum quidam accessisset quasi sopor, minorque ad loquendum promptitudo, in Nosocomium illata, ibi sensim, e vita excesserat post initium Decembris A. 1746. De multis quæ pluribus diebus secando, in ejus corpore animadverti, hæc sunt potissimum quæ huc attinent. IN VENTRE uterus adeo brevi longitudine, ut vel exterius ab osculo ad summum fundum vix duos transversos æquaret digitos. Sed erat totus in se contractus, & conglobatus, ut parvulæ pilæ referret speciem nonnihil a fronte, & a tergo depressæ, parietibus proportione crassioribus: quorum substantiam, cum secarem, lividam conspexi, nec sanam judicavi. Alterius tubæ majus extremum non modo impervium erat, sed cum testiculo prorsus connatum, qui, ut compar, durus, & superficie quodammodo tessellata. In Thorace, grandes cor habuit polyposas concretiones. In Calvariæ integumentis qua tempus sinistrum operiebant, magna exterius, interiusque apparuit sugillatio; tametsi nulla capitis allisio aut percussio, quantum perquirendo sciri potuit, nuper præcesserat mortem, aut hanc erat mox subsecuta. In toto cerebri hemisphærio sinistro contra ac hemiplexia indicaverat, nihil quidquam vitii offendimus. In dextero autem primum animadverti vasa quæ per Tenuem meningem feruntur, præsertim qua capitis vertici respondebant, sanguine turgidiora: per eandemque meningem transpici quasi

(n) Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. in fine §. 5. (o) Epist. 40. n. 3. & 5. (p) n. 8. in fin (q) l. 3. S. 22. Obs. 26. § 6.
(r) Ibid. Obser. 21. §. 4. & seqq & S. 25. Obs. 20. & S. 28 Obs. 26. (s) Vid. §. 4. cit. (t) l. 2. Anat. Prælect. 23.
(u) cit. Obs. 20. & 26. (x) n. 11. (y) Epist. Anat. 1. n. 48. (z) Epist. 37. n. 43. (a) Dissert. de Prost. calcul. affect. §. 7.
(b) S. 22. Obs. 1; S. 23. Obs. 4. §. 10; S. 24. Obs. 2. §. 12; Obs. 6. §. 4. Obs. 10. secunda §. 4; & S. 25. Obs. 9. §. 5.

quasi aquam cum aereis particulis mistam; quæ revera suberat, sed adeo pauca, ut ea meninx non facile sequeretur trahentis digitos. Deinde vero singulare, nec leve, offendi ipsius substantiæ cerebri vitium, idque circa verticem ad trium, aut quatuor digitorum spatium secundum capitis longitudinem, & ad totidem secundum latitudinem ubi quidem vitium erat latissimum; nam erat alicubi multo angustius. Incipiebat autem a suprema illa hemisphærii ora qua sinistro propius est, indeque in latitudinem se extendebat. A superficie cerebri quam tenebat, introrsum plus digito non descendebat. Tota igitur quæ designata est, sede utraque cerebri substantia colore erat sanguineo fusco obsoleto, mollitie autem non minori, quam si diu, multumque crebris gravis cultri ictibus concisa fuisset, ac subacta, ut propemodum difflueret. Neutiquam tamen fœtebat. Reliquum autem cerebrum; nisi quod si cum cerebello, & Oblongata medulla conferres, laxius erat; nihil diligentius quærenti obtulit quod secundum naturam non esset; ut ne in ventriculis quidem effusum serum deprehenderim, etsi Pituitariam glandulam valde contractam, & subsidentem animadverti. In Genu denique sinistro, ad interiora vincula, cartilagines, & glandulas frequentissimis, qui & superiora omnia viderant, Spectatoribus demonstranda, inciso cum mucilaginis nihil quidquam conspicerem; attentius inspectare cœpi omnia, quæ tamen sic satis erant lubrica, vidique cartilagineam rotulæ crustam qua parte externo femoris condylo respondebat, quasi attritam, & levibus parallelis sulculis haud aliter exaratam, quam si quis scalpri aciem, ab summo ad imum sæpius ducendo, appressisset: crustam autem condyli quem modo dicebam, qua eidem rotulæ parti obvertebatur, adeo extenuatam, ut lividula, ob transpectum per ipsam os, appareret. Præ his autem multo observatione digniores globuli plurimi occurrebant, quorum maximi quinque pares erant ferme omnes mediocribus uvarum acinis, reliqui, plures viginti, alii aliquanto, alii multo illis minores. Albi erant omnes, & lævi superficie, omnesque inter se disjuncti, intra articuli cavum prominebant, exigua sui parte adhærentes, imo continuati, minores quidem Capsulari ligamento circa hujus latera inferiora sic ut aliqua in oblongam seriem disponerentur, majores autem cartilagineæ crustæ, seu potius fimbriæ glandulæ alicujus mucilaginosæ, cartilagineam crustam arcte operientis in recessibus quibusdam ossium ad cavum articuli pertinentium. Alii autem omnino erant ossei, alii sub cartilagineo cortice osseum nucleum continebant. Cum in altero quoque genu vellem quærere, si forte inessent, meliusque originem ostenderent suam; ægre tuli, jam cum plerisque aliis partibus fuisse humatum.

15. Cæterum unde unde extiterint; illud certum est, sive ex mucilaginosis excreverant glandulis, secretionem mucilaginis imminuendo, nocere articulo potuisse; sive aliunde erant, si hactenus haud multum nocuerant (neque enim id scire pro certo licuit) plurimum, augescendo, fuisse nocituros. Quin siquis forte diceret, ex iis osseis globulis minimum quempiam, genu se agitante, e sua avulsum sede, atque inter condylum, & rotulam interjectum, utriusque cartilagini ea vitia attulisse quæ indicata sunt; non is loqueretur a veri similitudine omnino abhorrentia: quanquam memini, cum insequenti anno ibidem nescio cujus hominis genu perlustrarem, crustam ejusdem condyli cartilagineam eadem illa parte qua rotulam tangit, nonnihil quasi corrosam invenisse non majori spatio quam quod unguis digiti minimi operire potuisset, exiguisque aliis in ea vicinia spatiolis; tametsi nec in rotula quidquam vitii, neque alibi in toto articulo appareret; nedum globuli extarent nulli. Quorum descriptionem eo minus censui prætermittendam, quod istiusmodi in genu morbi qui mentionem fecerit, neminem videor legisse (c). In alio tamen articulo sic satis similis, cum hæc recenserem, prodiit Observatio Illustris Halleri (d). Scilicet in decrepita muliere, cujus arteriæ plures, & aliquæ cordis valvulæ osseis squamis, aut harum inchoamentis non carebant, dum inferioris maxillæ cum ossibus temporum articulos introspiceret, horum alterum animadvertit *nudatum crusta cartilaginea, & meniscum pene dimidium consumtum & perforatum. Crustam quam tritus deleverat, idem tritus in globulos fere viginti mutaverat, semiosseos, & in capsulæ cavea libere collectos*. In altero articulo *mirum* hoc *spectaculum* non erat, sed omnia secundum naturam. Plura, si plura addidisset, describerem tibi, ut omnia cum mea posses Observatione conferre. Verum nec ipsi pro certo resciscere licuit, ut videtur, quid inde, quantumve incommodi cepisset fœmina. Sed neque ita multos legi qui id genus memoraverint corruptionis substantiæ cerebri, quod ut ferme in paucis aliis (e), sic in proposita Anu deprehendi. Porro nec ita frequens est resolutio in eo corporis latere quod subjectum; non adversum; sit cerebri læsioni. Itaque hanc ad paucas illas addere poteris Observationes quas alibi (f) inter oppositas longe plurimas, quasi exceptionum quarundam loco, indicavi: nisi forte læsionem hic dicas aut non repentinam, aut nimis ab iis cerebri partibus fuisse remotam, nempe ventriculis, & quæ in his sunt, protuberantiis, quibus potissimum partibus repente læsis, hemiplexia solet in adverso latere observari. Quæ tamen an dici possint de Observatione illa quam a Medico Neapolitano Curtio propositam alias (g) indicavimus, fortasse non ita facile est constituere. Dextero enim lateri ob apoplexiam resoluto, haud ita dissimilem ejus de qua modo loquebamur, substantiæ cerebri corruptionem, non in sinistra vidit respondere, sed in dextero hemisphærio, eoque toto, ut vel meninges in mucosam essent substantiam conversæ: quamquam cum de Oblongatæ medullæ cruribus quæ in protuberantias illas excrescunt, nihil ajat; dubitandi locus aliquis superesse videri possit.

16. Arthritidis de qua præcipue his Litteris scriptum est, & Rheumatismi tanta in multis quidem est similitudo, ut Medici hunc ab illa sero distinxerint; quanquam non adeo sero, ut circa medium superioris sæculi id primum fecerint, quod ajunt aliqui Ballonii (h) obliti. Rheumatismi autem nulla peculiaris in Sepulchreto mentio fit, ne eo quidem loco ubi maxime convenisset, nempe sub finem XI. Sectionis libri hujus IV. qua ea pertinet ad Dolores *Externarum Partium*. Nec miror tamen, cum vix meminerim in aliam rheumatici dissectionem incidisse quam in illam ex Drelincurtio auditam, & in Osteologia sua (i) ab Haversio memoratam, qua dissectione Drelincurtius invenit *gelatinam concretam in superficie musculorum, duos aut tres Ducatos densitate adæquantem*. Quæ Observatio ad eam addi poterat Sectionis quam dixi, Sepulchreti particulam, quæ & perbrevis est, & in parte constat ex productis alibi historiis, imo & in quandam desinit, una illa eademque pagina jam propositam (k). Ego qui spectantia ad cæteras Sectionis ejusdem partes alibi tractavi, ne hanc ultimam prorsus omisisse particulam videar, Observationes huc adjiciam duas Mediaviæ nostri, quarum prima ad Externarum Partium Dolores attinet; altera, nisi dissectio verum detexisset, ad easdem attinuisse videretur.

17. JUVENIS aurificis lumbum dexterum cruciaverat dolor nulli remedio cedens. Anno sic exacto, sinistrum quoque lumbum jam cœperat dolor invadere, nec dolores in cervicibus deerant, qui videbantur rheumatici; cum accessit crura movendi impotentia, hydrops tympanites, & mors denique circa medium Aprilem A. 1753. CADAVERIS eas tantum exteriores partes incidere permissum est quæ sedes fuerant pertinacissimi lumborum cruciatus. Itaque ab ipsis detracta cute, & Adiposa membrana, in cujus cellulis aliquid aquæ conspiciebatur, sublatoque amplo illo tendine unde oritur Latissimus dorsi musculus, neutroque in latere ulla in eo tendine adnotata labe, cum ad crassum illud carneum corpus ventum est quod commune initium præbet Sacrolumbo, & Longissimo dorsi musculis, ecce in eo corpore insolitus apparet color, qualem in vetustis ex nucis arbore constructis armariis videmus, nec tamen in toto eo corpore, sed ad spatium dumtaxat quinque circiter transversorum digitorum secundum longitudinem pariter & latitudinem: idque a superficie introrsum adeo pertinebat, ut in subjectis quoque musculis Sacro, & Quadrato lumborum spectaretur. Erant autem fibræ toto eo quod indicavimus, spatio mirum in modum laxæ, & cedentes, crebrisque interjectis sanguineis grumulis disjunctæ. Et hæc quæ diximus, vitia omnia eo apparebant magis, quo musculi erant Spinæ propiores: sed extra illud in lumbis spatium nec color, nec quidquam aliud quod præter naturam esset, in musculis est animadversum. Quin gravior odor ne ibi quidem erat, ubi illa erant vitia. Quæ

(c) Vid. Epist. 69. n. 13. (d) Progr. de indurat. corp. hum. partib. §. 5. (e) Epist. 5. n. 6. & Epist. 9. n. 16. 18.
(f) Epist. Anat. 13. n. 25. (g) Epist. 9. n. 19. (h) Vid. ejus librum de Rheumatismo, & Quæst. Medic. illi adjectam.
(i) Disc. 4. ubi de Rheumatismo. (k) Obs. 7. §. 11. & 7.

Quæ in utroque lumbo omnia deprehensa sunt: sed in sinistro multo leviora.

18. Hic te duo ex me quærere posse, video, alterum, unde illa esset movendi crura impotentia? alterum, unde in cervicibus dolores? Et horum quidem causam non difficile conjicies, si mearum, quas in sequentibus etiam annis confirmavi, Observationum (l) memor, Longissimos quorum initia vitiata hic erant, musculos a dorso per cervices in omnibus in quibus id quæsivi, perrexisse, non ignoraveris. Impotentiam autem illam inde fortasse natam esse suspicari nihil vetat, quod vitia in Quadratis etiam lumborum musculis, eoque graviora, quo propius vertebras, animadversa, pervenire demum potuerint ad eos nervos ex quibus Crurales coalescunt, nedum ad musculos ipsos Psoas, ut vitia illa ab exterioribus ad interiora pergebant: neque enim ab interioribus ad exteriora processisse, illud, etsi ventrem introspicere non licuit, indicio est, quod nullæ de renibus querelæ, nullaque horum læsionis signa memorabantur, nec crura, incipiente, sed diu progresso jam morbo, sunt infirmata.

19. Nunc alteram accipe Observationem, quæ contra, cum ad Externos Dolores videretur spectare, re tamen vera ad interiora spectare inventa est, eoque dignior est quæ minime prætermittatur,

20. MONACHUS Patavinus, annos natus minimum septuaginta, post febrem quandam, frigore stipatam, laborare cœperat doloribus, quos a defluxionibus, ut vocitant, esse, credebat. Hi musculis qui circa os alterum Innominatum, & paulo supra anterius sunt, & qui per subjectum femur extenduntur, insidere videbantur, nunc molestiores, alias minus, ut incedere non prohiberent. Quos dolores cum duos tresve annos pertulisset; tandem iis ingravescentibus, confectus est circa medium Quinctilem A. 1737. apparente pridie quam obiret, ad inguen lateris illius tumore in quo fluctuans materia percipiebatur. ABDOMINE illico inciso, ut unde materia illa extitisset, inquireretur; præter omnem opinionem ingens vis puris inter peritonæum, & os Innominatum, ibi iis obtectum quos mox nominabo, musculis, reperta est.

21. Observationem hanc tanto magis a Medicis esse attendendam, censebis, quanto facilius possunt per speciem defluxionum imponere morbi interni, & in abscessus ejusmodi degenerare, & quanto fortasse crebrius quam opinantur, sub ejuscemodi larva iidem morbi delitescunt. Hoc certe unus Chirurgus ter vidit; nempe Cl. Benevolus (m), qui pariter a Quercio idem conspectum esse, addit: sciteque explicat, cujus generis tumores musculis adsiti quos Psoas, aut quos Iliacos Internos vocamus, tum causa esse possint contractionum quæ femoribus molestæ sint, tum denique suppurati pus queant in summa femora demittere. Sed hæc apud ipsum fusius videbis. Interea Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVIII.

Agitur de Lue Venerea.

EPistolis hactenus ad te missis Observationes bene multas communicavi quæ ad Veneream attinent Luem. Itaque non est cur mireris, si vix aliquam superesse, dixero, quam his Litteris describam. Verum si Litteras illas inspicias quas protinus indicabo; satis esse tibi factum, videbis, cum, aliorum morborum occasione, qui aut ab hoc erant, aut cum hoc conjungebantur, me non omisisse ejus mentionem, aut siquæ intus ab eo esse viderentur læsiones, neque has fuisse prætermissas, comperies.

2. Namque Epistola ipsa I. (a) cum de atrocibus capitis doloribus verba facerem, quid vitii esset in meningibus, cerebro, & cerebello, proposui: & quid in cerebro, & cranio, cum scriberem Epistola IX. (b) de epilepsia. In Epistolis autem XLII. (c) & XLIV. (d) læsiones occurrunt aut in epiglottide tantum, aut in aliis etiam laryngis cartilaginibus, arteriaque Aspera adnotatæ: in iisdemque Epistolis (e) (f) noxæ intimæ arteriæ Magnæ; ut minus, iis positis mirandum sit Epistola XVIII. (g) dilatari ipsam in aneurysma, aut Epistolis XL. (h) XXVII. (i) & LIII. (k) aneurysma insuper, aut ipsam disrumpi potuisse. Purulentum pulmonem Epistola ostendit XVIII. (l) præsertim vero XXII. (m) Purulentos autem, aliterve læsos renes, aliasve urinarias partes Epistolæ IV. (n) XLII. (o) XLIV. (p) & XLVIII. (q) Porro in utero excrescentiam Epistola exhibet XLVII. (r) eademque cicatricem in vagina infima prope urethram. Virilis autem urethræ insolitum madorem, & ruborem Epistola XLIV. (s) eademque (t) & XLII. (u) angustam urethram quibusdam locis, atque contractam: duæque hæ Epistolæ (x) (y) & IV. (z) & XL. (a) urethræ excrescentias, aut excrescentiæ reliquias. Epistolæ autem; ut LII. (b) omittam; VIII. (c) XXVII. (d) XLII. (e) & XLIV. (f) majores illos canaliculos aut omnes, aut ex parte deletos, & denique Epistola hæc ultima aut alia urethræ læsionum vestigia (g) aut ipsam qua cingitur Littrii glandula, inflammatam (h), aut Cowperi alteram glandulam induratam (i), aut strigosam (k) aut ductuum utriusque oscula non recte se habentia (l), aut obcæcata illorum oscula qui semen invehunt (m), aut Seminales tandem vesiculas strigosas, & exsuccas (n).

3. Nec vero horum quæ dixi, vitiorum Observationes tantummodo ad te misi; verum etiam iis præsertim duabus quas modo sæpius memorabam, Epistolis XLII. & XLIV. fusius quædam persecutus sum quæ Luem Veneream comitantur, aut subsequuntur, gonorrhœam videlicet, & urethræ quas appellant caruncùlas. De his enim quid alii senserint, aut viderint, & quid mihi videre contigerit in illa XLII. Epistola (o) non omisi. De gonorrhœa autem cum Epistola sit tota XLIV; quid de singulis illius sedibus, cæteris, mihique conspectum fuerit, ordine proposui, nec quædam alia quæ ad ipsam attinerent, prætermisi. Nihil igitur eorum repetere volenti reliquum est, ut tres, aut quatuor, quæ forte supersunt, Observationes hic proferam ad Luem illam spectantes. Quarum duæ primæ sunt ex Valsalva.

4. MULIERI quæ annum exegerat quinquagesimum, dolor obortus est ad maxillam inferiorem, cum multi interdum sanguinis fluxu adeo ut candenti ferro admoto hunc compescere cogitarent, ni per se tandem desiisset. Brevi post tempore dolores ad ossa vexare mulierem cœperunt: quos cum diu pertulisset; incepit, quotiescunque movebatur, queri, omnia sibi ossa frangi; & sane qui aderant, tunc crepitum ad articulos audiebant. Ad hæc illud postea accessit, ut inferiorum artuum ossa flecti cœperint, quasi essent cerea, & ad levem etiam motum dolere. MORTUÆ demum inventa sunt ossa Innominata, femoris, tibiæ, & quæ cranii fornicem efficiunt, non secus ac si ex crassiore papyro essent, flexibilia: superficie autem spongiosa erant; ad meditullium vero quibusdam locis cariosa.

5. Unde sanguis ille multus proflueret, cujus initio historiæ fit mentio, Valsalva scribere prætermisit. Accepi autem ego ab iis qui cum ipso olim mulierem & viventem, & mortuam viderant, abscessum huic fuisse ad alterum colli latus, ut ex illo fluxisse, conjiciam. Addiderunt iidem, alia quoque ossa quædam, in quibus & costæ nonnullæ, & pedum ossa flexilia in mortua fuisse, &, tanquam cartilagines, cultrum admisisse: quæcunque autem ossa flectentibus, aut comprimentibus cederent, ea, dum hæc fierent, humorem quendam, diluti instar sanguinis, emisisse. Vidi postea & ego illa ossa; nam Valsalva asservaverat; oblonga quidem in arcus modum curvata, ex iis autem quæ fecerant cranii fornicem in planum depressa, fœdo omnia, etiam quia intime purgari non potuerant colore, & odore, & contrectantium manus ungentia. Sed cum a longo jam tempore asservata essent; nonnulla quæ in recentibus atque adeo in cadavere ipso quæsiissem, videre non potui: quæ inter illud

(l) Advers. Anat. 2. Animad. 15. in fin. (m) Due Relaz. Chir. Vid. I. (a) n. 14. (b) n. 23. (c) n. 39. 40.
(d) n. 15. (e) n. 39. (f) n. 3. (g) n. 25. (h) n. 29. (i) n. 28. (k) n. 7. (l) n. 25. (m) n. 10. 11. 15.
(n) n. 19. (o) n. 2. 40 (p) n 15. 27. (q) n. 32. (r) n. 28. (s) n. 3. 5, 7. (t) n. 10. (u) n. 39. 40.
(x) n. 7. 10. 18. (y) n. 39 (z) n. 19. (a) n. 29. (b) n. 30. (c) n. 6.
(d) n. 28. (e) n. 39. 40. (f) n. 7. 9. 12. (g) n. 9. 14 (h) n. 15. (i) n. 3. (k) n. 12.
(l) Ibid. (m) n. 7. (n) Ibid. (o) n. 38. & seqq.

illud fuisset, quomodo eorum capita in articulis se haberent, id est minus, an magis essent mucilagine inuncta, ob crepitum illum videlicet qui ad articulos, cum hos ægra moveret, ab assidentibus exaudiebatur; multo autem magis, quomodo se haberent genitales partes in fœmina quam lue venerea infectam adeo fuisse, dicebant, ut inde vitium hoc tantum ossium extitisse, non dubitarent.

6. Vetustissima suppeterent mollium factorum humanorum ossium exempla, si quod Sachsius (p) videtur cum Petro a Castro existimare, hunc morbum *Arabibus* vocatum esse *Alachad & Alzemena*, & *curatum ab Avicenna*, constaret; ut constat ex Andreæ Bellunensis, quæ cum Avicenna edita est, latina arabicorum nominum adaucta interpretatione (q), *alzemena*, vel *zemena esse quando æger propter mollificationem, seu paralisim pedum, aut manuum impeditur a motu illorum membrorum*; ut inscriptio illa Observationis Petri a Castro *de membrorum & ossium mollificatione*, membrorum quidem resolutioni, sive, ut Avicennæ Interpretes loquuntur, *mollificationi* (r); non ossium; convenire videatur. Satis tamen antiqua exempla sunt quæ olim Fernelius (s), & quem ipse laudat, Ruellius litteris mandarunt, felici etiam addita per balneas aluminosas curatione, quam ex Sachsio (t) intelliges alios quoque esse secutos. Sed quænam sic emollitorum ossium structura, naturave per anatomen reperta esset, ut illis ex casibus, quippe restituta firmitudine, scire non licuit, sic neque ex aliis qui enumerari solent, ut puta ab Jacobo Hollerio (u), a Guilielmo Fabricio Hildano (x), a Petro Borello (y), a Thoma Bartholino (z), ab Daniele Prottenio (a) memoratis, id, uti sperabam, didici. Quin illa etiam mitto quæ ad peculiarem potius certi alicujus ossis labem, quam ad eam spectant quæ sit plerisque simul communis, in illisque pono quod ex nominato Bartholino in Ephemerides relatum est Cæsareæ N. C. Academiæ (b). Itaque ad eos descendens qui memoria nostra floruerunt, primum ex Italis Gabrielium (c) inveni, qui superioris sæculi anno, haud serius, duodenonagesimo (Gagliardus (d) enim anno insequenti eandem Observationem pressius describens, secum *nuperrime communicatam* esse, dixit) eo igitur circiter anno Matronæ ossa dissecans, quorum nulla pristinam duritiem retinuerant, oblongiora autem fere omnia facta erant in omnem partem flexilia, hæc deprehendit in carnem non fibrosam quidem, sed rubicundam, conversa. Post hanc, non absimilem in fœmina altera legi Observationem Courtialis (e); imo, ut ossa omnia, dentibus exceptis, quos Gabrielius non memoravit, ei flecti potuerant, ita omnia fungosas, mollesque carnes, sanguinolento sero imbutas, referebant. Quanquam autem non alterius generis esse, video, Observationes quasdam Chirurgi celebris Petiti (f), quippe quæ ossa mutata exhibent in substantiam carni similem, salvis, quod ipse adnotavit proximis, aut interjectis cartilaginibus, sic ut ad memoriam mihi redegerint crassa illa cartilaginea ligamenta, quæ interposita vertebrarum corporibus, cum hæc alte ab aneurysmate vitiata essent, ipsa quidem illæsa deprehendi (g); tamen cum Petiti illæ Observationes eum morbum nunquam in pluribus simul Partibus, semper autem cum tumore conjunctum proferant, a me quidem nequeunt ad eam qua de loquimur, speciem referri. Sed neque aliæ plures, ut puta quæ ex Maucharto (h) est in summis ossis femoris partibus amplificatis, & adeo mollibus, ut scalpelli manubrio, imo digitis cederent, & pressæ, cruentam quandam medullam emitterent ejus similem quæ in minutis est ossium cellulis, aut quæ bis edita est ex Nebelio (i) in multo majori ejusdem ossis parte, in amplam massam albicantem, spongiosamque conversa, nisi quod minimæ, & quamplurimæ lamellæ intra hanc divisæ supererant, & medullarium systema semilacerum & exinanitum, complectente omnia membrana alba, duriuscula, imo fere cartilaginea, quæ periostium credita est. Cujusmodi membranam ab Alexandro Camerario (k) quoque conspectam videbis, tumores cingentem, sub quibus in rhachitico puero ossium humeri, & femoris certæ partes sic absumptæ fuerant, ut in materiam abierint fluidam, minime fœtidam, albam, grumoso lacti non absimilem, quem propterea morbum *albam ossium cariem* ipse nominabat. Si Platneri Dissertationem habes quæ inscripta est *de Thoracibus*; videre poteris, num forte, & quatenus, huc attineant illa quæ de ea Dissertatione in Actis Eruditorum (l) legi: *ossa in ætate provectioribus aliquando præter naturam ita molliri, & cerea ac fragilia fieri, ut, quasi liquata, diffluant; quod propria quidem experientia, in osse dextro innominato viri cujusdam compertum est*. Denique, ut a diffluentibus ad scissilia ossa redeam, Ill. Halleri (m) Observatio extat in fibula, quæ periostio non mutato, carnea omnino, aut molli cartilagini similis, casei fere solidioris modo scissilis facta erat, tumensque, intus fœtido ulcere erosa. Quæ omnia etsi non magis quam Petiti Observationes, ob alterutram, aut ob utramque de qua supra dictum est, causam ad propositam attinent; prætermittere tamen nolui, minime dubitans, quin aliquid ex iis quæ in singulis comperta sunt partibus, aliquando possis ad ea quæ in pluribus simul, aut fere omnibus occurrent, intelligenda transferre. Nunc autem ut ad eam quam hic spectandam suscepimus, morbi speciem referamus supra memoratas Gabrielii, & Courtialis Observationes, ejus quæ ex Valsava proposita est, in eo quoque consimiles, quod emollitionem ossium dolores toto corpore antecesserant; mirum certe est, post tantam, dum tres illæ mulieres viverent, morbi similitudinem, tantam in mortuarum ossibus dissimilitudinem esse repertam, ut cum in duabus carnem referrent, in una spongiosa quidem, & cariosa facta, sed ossa tamen permanerent. Multo autem major dissimilitudo (nisi forte hanc, aliasque ejusdsimiles malis ab nimis progresso morbo repetere) in exemplo illo occurrit quod a Boerhaavio (n) commemoratum est. Nam qui emollitis ossibus, nec sine acerbissimis doloribus, vixerat, mortuus ossa habuit *pulti simillima*, *qualis* ex ossibus *paratur in Papiniana machina*. Quæ cum ita sint; probe intelligis, siquando ejuscemodi morbi recurrant, cautum esse Medicum oportere in prædicenda ossium constitutione, cum post illos, in quatuor cadaveribus triplex, adeo inter se discrepans, constitutio deprehensa sit.

7. De his autem tribus ista quæ a Valsalva reperta est, ne ad illam quidem constitutionem referri potest, quam interdum, præsertim vero a lue Venerea, Medici animadverterunt, cariem videlicet usque adeo progressam, ut ossa nullo negotio in cadavere, aut quocunque viventis adhuc hominis motu frangerentur: cujusmodi exempla; ne longius te abducam, quæ Blawius (o), aliique ediderunt, indicando; habes in Sepulchreti hac IX. Sectione (p), & in V. (q) hujus ipsius libri IV. In proposita enim Valsalvæ muliere ossa erant quidem in superficie spongiosa, & ad meditullium quibusdam tantum locis cariosa; sed locis cæteris ad meditullium, & tota parte inter hoc, & superficiem interjecta sine carie erant. Itaque non frangebantur; sed flectebantur, sicque non exesas multo maxima ex parte fibras, sed emollitas esse, ostendebant. Unde autem hæc emollitio? Nam si carnea, aut pultacea essent facta; non deessent quos sequereris, Ingeniosissimi Viri, conjicientes, in locum ossearum particularum, quas vel in sanis deteri, atque abradi ab ossibus, credunt, novas ejusdem ut par erat, generis non fuisse suffectas, sed longe alias, nunquam in duritiem osseam coituras. Igitur si tibi quoque lubeat conjecturis indulgere; excogitandus hic humor est, qui in ossa illatus, ipsa possit emollire. Namque extra corpus, id est cum ossa multo rigidiora sunt, non deesse qui id possit, monstravit Ruyschius (r), cum ab liquore in quo costas servaverat, acidiore facto, illas adeo mollitas fuisse, scripsit, ut funiculi instar contorqueri in spiræ modum potuerint: quod postea, alias in liquore acido macerando, confirmavit; redigere enim potuit (s) in formam litterarum C, & P. In Adversariis autem II. (t) ab diuturna eadem maceratione non costas solum, sed generatim ossa humana mollia, & flexilia fieri, asseveravit: quin diserte hæc addidit: *an non & inde ratio liquet memorabilis morbi, quo affecta virgo, in Galliis, omnia habuit corporis ossa pastæ ad instar mollia?* Sed quoniam in suis illis experimen-

(p) in Schol. ad Obs. 37. A. 1. Dec. 1. Eph. N. C. (q) ad vocem *Alachad*. (r) Vid. c. 2. Fen. 2. l. 3. Can. Avicen.
(s) De abdit. rer. Caus. l. 2. c. 9. (t) Schol. cit. (u) in adjectis l. 1. de Morb. Int. Raris quibusd. n. 7.
(x) Cent. 1. Obs. Chir. 45. & Cent. 6. Obs. 74. (y) in fin. Epilog. additi ad Cent. 4. Hist. & Obs. Med. Phys.
(z) Cent. 6. Hist. Anat. 40. (a) in Act. Med. Hafn. Vol. 3. Obs. 24.
(b) Obs. 37. supra cit. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 3. (d) Anat. Oss. c. 2. Obs. 3.
(e) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. 2. (f) Mem. de la même Acad. A. 1722. (g) Epist. 40. n. 26. & 29.
(h) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 30. (i) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 1. & Tom. 5. Obs. 111. (k) Tom. eod. 1. Obs. 53.
(l) A. 1751. M. Sept. P. 2. ex ejus Dissertationum pag. 139. (m) Opusc. Pathol. Obs. 54. (n) Prælect. ad. Instit. §. 401.
(o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 151. (p) Obs. 1. §. 13. 14. (q) Obs. 1. §. 2. & Schol. ad §. 10. (r) Thes. Anat. 6. n. 13.
(s) Thes. Max. n. 164. & Thes. Nov. n. 129. (t) c. 6.

mentis costas memoravit *infantum* dumtaxat, & hic, eadem respiciens, ossa *puerorum*; huc illa addere ossa poteris ab Hunauldio ostensa Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (u), quæ macerata in aceto, sic fuerant emollita: & quia ossa illa quibus ex corporibus accepta fuerint, non apparet, cum iis conjungere quæ de duobus eburneis cochlearibus eidem Academiæ a Cl. Viris Fauchyo, & Geoffroyo relata sunt (x), quorum alterum in lacte diu, &, quod consequitur, in lacte acido facto, ex oblivione relictum, flexile, ut corium, inventum est, alterum autem quod parvum erat, & ab Academia ipsa visum, cornu instar flexibile, & pellucidum factum fuerat, cum remansisset longo tempore in embammate quod *mostarda* vocitatur. Hoc etiam; ut ad acetum ipsum redeam; attendas velim, cum per acetum mollita fuissent illa ossa quæ ostendit Hunauldius; macerando in aqua, pristinam duritiem recuperasse; in aceto autem, iterum amisisse: ex hisce autem omnibus, & ex eo quod supra (y) commemoratum est de balneis aluminosis quæ firmitudinem amissam viventium hominum ossibus reddiderunt, novum argumentum capias multiplicis, & variæ tum causæ, tum labis per quam ossa flexilia fiant; certe enim si carnea, aut pultacea fuissent, nulli remedio esse potuisset locus. Quod si inter omnes constaret, ossa in rachiticis pueris cerea esse flexilitate, nec Mayowius, ut in Sepulchreto (z) etiam habes, esse *potius firmiora, quam in aliis*, contenderet; quædam hic externa remedia quæ ipsis profuisse dicuntur, commemorassem, & cum Hunauldii experimento contulissem. Verum cum ad ossium curvaturas, quæ in pueris illis sunt, explicandas apta quidem, sed non prorsus necessaria mihi videatur cerea ista mollities ossium, quæ satis est, multo minus quam in adultis, sicut illa ætas requirit, esse dura, ut a prævalente musculorum vi, ad unam aliquam ossium faciem attinentium, in eam torqueantur partem, quemadmodum alibi (a) indicatum est, ubi etiam de proposito, explicatoque a Meryo (b) adolescentulæ sceleto locutus sum; ideo neque ejus adolescentulæ curvata adeo artuum ossa, & humilem inde etiam staturam, licet similia his acciderint in illis quorum ossa carnea, aut pultacea facta esse, dixi, neque pumilionum, sive nanorum ob intorta a rhachitide ossa brevitatem huc pertinere, existimavi: quanquam non cunctos qui nani sint, rhachiticos esse, scio. Posse enim brevissimo corpore quosdam nasci, & parum crescere, ossibus rectis, membrisque omnibus inter se proportione respondentibus, si forte dubitas; vel novissimo isto exemplo convinci potes, quod in laudatæ Academiæ Historia (c) leges, hujusmodi pueri jam jam quinquennis, neque tamen pollicibus duobus & viginti longioris. Nunc priusquam ad alia transimus; ad eas de quibus supra dictum est, ossium flexilitatis, & fragilitatis causas, juvat has quoque adjicere. Dominicus Gagliardus (d) mollia, &, quod consequitur, fragilia ossa iis in corporibus fieri, censuit, quibus minus dura obtigere; neque enim in omnibus eadem esse duritie, sed pro vario ossei succi coagmentationis, & consolidationis gradu, aliis magis, aliis minus esse dura: quod ex eo forsitan confirmare potuisset, quod in fœminis multo sæpius, quam in maribus, mollia fiunt: emolliri autem illud osseum, ut vocabat, gypsum, quippe *alcalicum*, ab acidis quæ in ossium vasa irruant, indeque esse, quod *rheumaticis ac arthriticis cruciatibus, præsertim gallicis*, obnoxii, obnoxii quoque sint ossium emollitioni. Et sic quidem præivit iis qui postea, ut paulo ante dicebamus; per acidos liquores emolliri ossa, confirmarunt. Et Rheumaticis quidem, atque Arthriticis non semel contigisse ut flexilia ossa fierent, docent Observationes, quibus & illam addes Cl. Targionii (e) in muliere, cui articularium dolorum vehementia humeros, ulnas, & radios in arcus modum contorserat. In iis autem quas Gagliardus nominavit, affectionibus esse humores acidis particulis infectos; id vero cum ab omnibus probari non possit; tu ex illo tantum accipies quantum placuerit, cætera in medio relinques. Porro quod ad ossium fragilitatem spectat, hanc non semper a carie induci, Cl. Lovisius (f) ostendit. Cum enim fœminæ cadaver incideret, quæ levi nisu os humeri, mox femoris quoque fregerat; ossa *non cariosa, sed sicca, & fragilia, medullam itidem siccam, friabilem, a parietibus cavitatum ossearum liberatam* deprehendit. Et erat quidem ea mulier sexaginta annos nata, sed pinguiori corporis habitu, sana præterea, & vegeta, nisi quod mammarum cancro jam ab aliquo tempore laboraverat. Nunc alteram accipe, quam promisimus, Valsalvæ historiam.

8. BONONIENSEM Virum dolores ex lue Venerea male habebant, quotidie certa periodo revertentes. Hi ad diaphysim tibiæ simul, & ad ejus malleolum, sed ad hunc præsertim, sæviebant, ubi parvus, & submollis tumor oculis, & digitis percipiebatur. Internis externisque auxiliis frustra adhibitis, Valsalva scalpello opem tulit. Nam diductis communibus integumentis, cum luteam *gelatinam* non multam, quæ inter illa & subjectos tendines interposita, tumorem efficiebat, dempsisset; postridie dolor ad malleolum non rediit. Attamen cum æger, si vicini tendines premerentur quibusdam quasi aciculis compungi se, diceret; intellectum est facile, sub ipsis partem aliquam *gelatinæ* illius latere: qua demum tota dextere, paulatimque ad os usque, salvis tendinibus, detracta, is quoque acicularum sensus evanuit. Restabat præter opinionem dolor ad tibiam; fieri enim per consensum creditus fuerat. Itaque scalpello periostium retectum est, neque prorsus secundum naturam inventum; ut ejus ab osse, sano alioquin, fuerit procuranda separatio. Quo facto, nullo amplius dolore superstite, facile ad cicatricem perductis vulneribus, incolumis æger dimissus est.

9. Cum hanc mihi Valsalva narraret Observationem; neque enim scriptam reliquit; addidisse memini, alios quoque non dissimiles Venereos tumores simili ratione se feliciter sustulisse sic ut postea neque ipsi, neque dolores redierint. Referebat autem inter gummata, ut appellant, Venerea, minime necessarium ratus, ut omnia sub periostio oriantur, aut peculiari tunica comprehendantur. Nihil similius propositæ Observationi, quam alias quoque a nobis commemorata, Fabricii ab Aquapendente (g), nisi quod non ad malleolum, sed ad carpum erat tumor, quotidie statis quibusdam horis acerbos dolores afferens, factus, sicuti scalpello deprehendit, a concreta pauca, ut tunc loquebantur, pituita vitrea, tendines internos contingente. Ejusdemmodi autem materiam designasse, credo, Nicolaum Massam, cum in eorum qui viventes morbo Venereo conflictati fuerant, cadaveribus; plura autem secuerat; scripsit, quemadmodum habes in Sepulchreto (h), *loca dolorosa madentia* invenisse *materia pituitosa*: quam Fracastorius (i) quoque ubi dolorum ex eadem lue noctu affligentium causam *factis dissectionibus* compertam proposuit, *lentoris cujusdam*, super tendines, musculosque conspecti, vocabulo indicavit: *gummositates* autem *concreto phlegmate constitisse*, diserte tradidit. Nec refert quod Fabricius tumorem illum quem exsecuit, venereum esse, non dixerit; nam gummata *sæpe*, non semper, ab ea causa esse, agnoscebat (k). Cæterum num duo Anatomici, iidemque Chirurgi præstantissimi Fabricius, & Valsalva ipsi quoque tum forte decepti sint, tendines uterque, hic etiam periostium illis cruciata doloribus fuisse, non dubitantes, malim per te existimes, quam ipse dicere. Gummata autem sedem non semper inter periostium, & os habere; etsi non discedas ab Sepulchreti hac Sectione; facile intelliges non solum ex Rhodio (l) qui in Theatro hoc nostro *tria gummata candida*, recluso cranio, ostendi vidit ab Antonio Molinetto, *quæ inhærebant Duræ membranæ*, verum etiam ex Guarinonio (m) scribente, se *vidisse Gummata dicta in cerebro concreta*. Quam potissimum sedem memoro, quia hæc adscribuntur ad ejusdem Observationem in qua *tria corpuscula tanquam gummata virentia* in viri cerebro conspecta leguntur, qui ex lue de qua loquimur, epilepsiæ, & convulsionibus obnoxius, denique gravissimo sopore confectus est. Quæ causa, & qui morbi cum in historia pariter legantur, alias (n) ad te perscripta; poteris utramque inter se conferre, & quod de parvo & subrotundo illo intra cerebrum abscessu tunc in medio (o) reliquimus, iterum, si vis, perpendere, an videlicet ad gummata pertinuerit. Quod dum facies, simul capitis gummata, ut plerumque solent, sub capitis integumentis initium habentia, & cranium, nisi mature prospiciatur, exedentia, ut historia eadem ostendit, ad memoriam rediges, quando in

(u) Hist. A. 1742. Obs. de Phys. & c. 7. (x) Ibid. & Hist. A. 1743. Obs. de Phys. & c. 13. (y) n. 6. (z) l. 2. S. 12. in fin.
(a) Epist. 27. n. 33. 34. (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (c) A. 1746 Obs. Anat. 8. (d) Obs. 3. supra ad n. 6. cit.
(e) Prima Raccolta d'Osservaz. Med. nella Descriz. d'un Tumore Follicul. (f) Vid. Act. Erud. A. 1751. M. Jun. P. 1. ubi de ejus Observationib.
(g) De Chirurg. Oper. ubi de Articulor. Ust. (h) Sect. hac IX. Obs. 1. §. 1. (i) De Morb. Contag. l. 2. c. 12.
(k) l. cit. ubi de Gummatib. (l) Obs. 1. §. 9. (m) in Schol. ult. ad Additam. (n) Epist. 9. n. 23. (o) n. 24.

Sepulchreto hujusmodi Observationes hic desiderantur, quibus propterea alias augendum esset, in iisque illa quam una cum cadaveris dissectione produxit Cel. Heisterus (p).

10. Propositis quæ supererant, duabus Valsalvæ Observationibus, totidem, quæ ex meis sunt reliquæ, subjiciam, ab illa incipiens, quam potissimum requirit inchoatus de carie sermo, cranium exedente. Ut enim hæc late progrediatur, nisi tempestive occurras, vel sine cadaveris sectione & ipse conspexi, & tu intelliges.

11. VETULA decumbebat in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, cui Venerea caries tantum de sinistro osse sincipitis, & proximo frontis absumpserat, ut per foramen digitorum transversorum quoquoversus trium cerebrum pateret, liceretque perspicere, ubi arteriam ad carpum tangeres, eodem temporis puncto hanc, & cerebrum tum se se attollere, tum subsidere. Quod; ne forte dubites; vidi sæpius anno illo, si recte memini, 1700; neque enim brevi tempore ibi mulier vixit; tametsi erodens virus necdum penitus infractum esset, neque exulceratio quæ circum oras foraminis exterius erat, cicatricem duceret. Ipsius autem membrana cerebri nitida, & pura conspiciebatur.

12. Non me fugit, ad longe amplius spatium, si caries pergat, calvariam absumi, qui; ut alios omittam; Falloppium nostrum (q) legerim scribentem, *aliquando corrumpi totum sinciput, & aliquando etiam partem occipitis, & totam interdum calvariam corrumpi, & auferri: & hoc ego vidi*, inquit, *primo in mea matertera, quæ a marito acceperat morbum gallicum; & ego ei abstuli totam calvariam, & membrana tecta est quadam pellicula, & semper percipiebatur motus pulsantis meningis*. Additque, se *habere & plurima alia exempla & hic, & alibi*. In Vetula autem illa non erat manifesta pellicula quæ meninges obtegeret: imo sic res apparebat quasi ubi, Dura detracta, cerebrum Tenui dumtaxat opertum aspicimus rubella, nitida, humidaque superficie. Itaque satis mirari non poteram, quomodo humor qui os exedere potuisset, membranam illam nullo modo violasset, nec mulier convulsione, paralysi, aut alio læsi cerebri, ejusve meningum indicio laboraret: quanquam num antea laborasset, ignoro. Neque minus olim mirabatur Hildanus (r), abfuisse læsæ medullæ Spinalis signa in eo qui hanc *plane denudatam, & non nisi membrana sua coopertam* habebat, cum tria vertebrarum thoracis corpora abstulisset caries. Et sane mirabiliora hæc sunt, quam impositos musculos, aut integumenta aliquando ab humore non offendi qui subjecta ossa extra, intusque perrodit, nulla exterius sive tumore, sive colore prodente se noxa: quæ res incautos amatores misere decipit, sub corporis pulchritudine, nusquam ne leviter quidem deformata, cariem vel gravissimam latere posse, ignorantes: cujusmodi exemplum legere est in primis apud Novesium (s), unde in Sepulchretum, probante etiam Gulielmino (t) referri posset. A carie, sed alterius, ut credibile est, generis os frontis ferme totum consumptum sine ullo exterius conspicuo indicio cum quondam proponeret Benivenius (u), fulminis exemplo usus est, quod aurum illæsis loculis, interdum liquat, aut alia ejusdemmodi facit quæ Benivenii Observationem referens, addit Marcellus Donatus (x). Alii autem malunt similitudine uti aquæ stygiæ, quæ ferrum videlicet rodit, sebum non attingit. Tu vel aliud aliquid comminiscaris oportet, vel hos sequaris. Usus enim erit non in propositis solum casibus, sed in aliis quoque. Sic Fabricius noster (y) in puero, sic Matthæus Blawius (z) in viro, sic Jo. Jacobus Scheuchzerus (a) in muliere calvariam viderunt non uno in loco ab exedente carie omnino pertusam, Dura tamen meninge illæsa, ut evidens esset, acrem illum, & corrodentem humorem, ut Fabricii verbis utamur, fuisse *contrarium naturæ ossis capitis, nequaquam ejusdem membranæ subjectæ*. Quod tamen ne in cranii omni carie putes accidere, plures admonere poterunt Observationes, in his Laubii duæ, altera in muliere (b), altera in viro (c), quorum utriusque cranium magna ad spatia ita erat carie absumptum, aut perforatum, ut respondentes non meningum modo, sed & cerebri ipsius partes puri aditum darent ad Lateralem usque ventriculum, dexterum in utroque, tametsi in muliere accessit tandem subjecti lateris paralysis, quæ in viro jam diu fuerat, ut plerumque tum solet, a sinistris. De quo discrimine cum satis alibi verba fecerim; tu de discrimine altero, quod huc attinet, videbis, cur videlicet erodens cariei ichor aliorum quidem meninges vitiet, aliorum vero illæsas relinquat? num quod in his apertum extrorsum habeat exitum; in illis non habeat? num quia in illis venerea sit virulentia infectus; in his non sit? Sed cum utrilibet explicationi casus non desint qui repugnent, & ut primæ qui a Blawio in viro, ut secundæ qui a me in muliere propositus fuit; sane alias a certa quadam ichoris, aut corporum natura, & dispositione ipse repetas, necesse est. Ego ad meam alteram, qualis ea cunque est, Observationem propero.

13. LANIO annos natus ad quadraginta, Venerea infectus lue, sæpe autem ebrius, factus jam pridem obnoxius fuerat thoracis morbis, ob eosque alias hoc in Nosocomio decubuerat. Novissime in idem reversus, præter acutam febrem, ob quam missus bis sanguis fuit nec primum, nec iterum crusta carens polyposa, tussi conflictabatur assidua, quæ ter quaterve singulis horis adeo ingravescebat, ut ex conatu lividus fieret: purulenta expectorabat: pulsus habebat vibratos. Hæc cum dies pertulisset circiter quindecim; postremo viribus sensim intra unum diem magis, magisque decrescentibus, vivendi finem fecit sub Januarii finem A. 1747. CADAVER; si quasdam ex thorace partes excipias; eo tempore perlustrare non potui, quippe in aliis occupatus quæ ad tradendam publice Anatomen ex usu erant. Pulmones fracidi fuerunt, & grave olentes. Cor laxum. In una ex arteriæ Magnæ valvulis Arantii corpusculum multo majus, quam æquum esset. Sub eoque in ea facie qua valvula valvulas spectabat, membraneæ laminæ ex quibus illa fiebat, ad modicum tractum ita sejunctæ, ut qua hiabant, specillum immittere inter utramque potuerim. Ipse autem proximus arteriæ truncus albidis intus maculis passim distinctus, nec satis lævis, imo nonnihil inæqualis. Mox autem ad curvaturam in aneurysma distentus; ut quæ in illa valvula animadverti, minus, sicut alibi (d) dixi, mirarer.

14. Etsi ob eam quæ modo memorata est, causam non satis potui hanc Observationem perficere; prætermittere tamen nolui, ut conjungere cum aliis possis, initio hujus Epistolæ (e) indicatis, quibus non raro in lue Venerea lædi pulmones, lædi arteriam Magnam, & in aneurysma dilatari, ostendimus. Fortasse renes quoque in viro isto offendissemus vitiatos. Hæc enim quatuor, pulmo, aorta, & renes cum suis appendicibus sæpius aliquanto occurrerunt nobis labefactata in iis qui lue hac diu graviterque laboraverant, quam ex plerorumque librorum lectione facile existimes. Viscus autem illud quod doctissimi olim Viri præ cæteris læsum atque adeo luis hujus sedem esse, tradiderant, ut ex Sepulchreto (f) vides, non assentientibus tamen aliis, quod indidem (g) cognosces, jecur dico, mihi unquam in iisdem corporibus vitiatum apparuisse, in præsentia non memini. Nec tamen propterea inficias ivero, quæ rarius, aut nunquam mihi, ea sæpius aliis, & quæ sæpius mihi, ea rarius aliis occurrere potuisse; neque enim aliud hic volo, nisi quæ mihi frequentius invenire contigerit, tibi indicare, probe conscius, hanc luem, ut sub cujuscunque morbi larva interdum delitescere, ita quodcunque viscus posse vitiare. Quæ autem revera crebrius, quæ minus crebro afficiat, non facile ante statuas, quam multæ multorum Observationes in unum conferantur. Sed mirari subit, cum infecti hoc morbo tot mortui sint, totque moriantur, dissectiones quæ adhuc extant, minime eorum numero respondere. Et certe in hanc Sepulchreti Sectionem relatas videbis non ita multas. Itaque Sectio brevis est, eoque brevior, quod neque tota de Lue Venerea est, sed de Plica etiam Polonica, & qua de illa est; magnam partem ex Scholiis constat, quorum aliquod ne suo quidem loco legitur, ut puta quod tertium apponitur ad §. 1. Observationis I. In quo nihil de *tumentibus & suppuratis ossibus*; cum pertineat, quantum judico, ad §. 11. tribus ab illo distantem paginis: fere omnia autem Scholia a Sylvio sunt, acidam veneni hujus naturam adstruere conante, ex quibus omitti quædam poterant, nonnulla autem pro illis substitui, ut puta cum (h) bubones in glandulis Inguinalibus oriri, conjecit, quia *vasis spermaticis sunt viciniores*. Melius olim qui cum Brasavolo (i) *per penem*, ajebant, *pravam quandam qualitatem ad emunctoria ascendere, & ad adenosas inguinum partes, ibique bubones excitare*. Etsi enim viam non indicabant quæ in eas glandulas duceret; non eam tamen proponebant quæ non duceret. Quæ possit ducere, indica-

(p) Differt. de Off. Tumorib. n. 15. (q) Tract. de Ulcer. c. 47. (r) Cent. 5. Obs. Chir. 56. (s) Lettre 6. (t) Reponse 6.
(u) De abdit. &c. Morbor. causis c. 18. (x) Medic. Hist. Mirab. l. 5. c. 1. (y) De Chirurg. Oper. ubi de Gummatib. in fin.
(z) Eph N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 151. (a) Act. N C. Tom. 7. Obs. 47. (b) Eph. cit. Cent. 8. Obs. 21.
(c) Earund. Cent. 9. Obs. 14. (d) Epist. 27. n. 7. (e) n. 2. (f) Obs. 2. §. 1. 2. 3. (g) Ibid. §. 4. 5. & Obs. 4.
(h) Schol. ult. ad §. 4. Obs. 1. (i) l. de Morbo Gall. ubi de Caus.

dicavit denique sex annis ante quam Sepulchretum cum Additamentis, in quibus id fuerat ponendum, prodiret, Gulielmus Cowperus, sicuti in Adversariis nostris (k) legisti, ubi ad mulieres quoque eandem conjecturam transtulimus: eaque in Consiliis ex illo tempore usi sumus, cum bubones propositi sunt qui præputii, & glandis erosionibus successerant, in profunda ulcera cancrosa, ut non semel vidimus, degenerantes. Nec tamen istis in Scholiis desunt quæ dissectionibus deberi videantur, velut illud (l) de venerea infectione a fœmineis loculis *usque ad uteri cornua assurgente, illaque corrumpente, & ulcera ibidem excitante*: quod perbelle convenit cum Vallisnerii nostri (m) Observatione in muliere, cujus ab eadem lue non modo loculi omnes, sed & dextera tuba tota erat exulcerata. His quæ a Vallisnerio in fœmineis, a Genselio (n) autem, a Saltzmanno (o), a Casparto (p), a Petschio (q) ab aliis in virilibus etiam visceribus, in aliisve eorum partibus qui post hunc morbum interierant, conspecta sunt, tu numerum, ut dixi, non ita magnum augere poteris Observationum quæ Sectione hac Sepulchreti continentur.

15. Non me præterit, librum ætate nostra exiisse, *de Pudendorum Morbis & Lue Venerea* inscriptum, quo plures ad hanc spectantes etiam in cadaveribus Observationes proponuntur. Num vero æque possint hæ, ac modo indicatæ, in Sepulchretum referri, non satis scio. Neque hoc eo dico, quod Auctoris fidei, sed quod ejus oculis, & diligentiæ quatenus interdum fidendum sit, nesciam. Alia enim sunt quæ in aliis Scriptis se vidisse, affirmavit, quæ cæteri visum esse videre credunt, cum videre ipsi nunquam potuerint. Qualia neque in hoc Scripto desunt, ut puta cum ait, *interpositum* esse *uterum* inter Rectum intestinum, & Vaginæ lacunas: peritonæum *eminere superextensum* glandulis Inguinalibus ab exteriore parte, id est inter ipsas, & cutem: lympham *per lymphatica Mesenterica derivari ad Peyeri glandulas, id est acinos Intestinales*: Asellii pancreas humano quoque inesse mesenterio; ait enim in mortuis ex lue Venerea esse *Asellianum Pancreas ad nihilum redactum*: & alia, quæ sciens prætereo, ejusdemmodi. Interea autem dum ipse ista videt quæ cæteri non vident, contra non videt, aut nescit quæ cæteri vident, & sciunt, velut ubi scribit, *nil anfractuosum* in vesiculis Seminalibus *contineri, cujus ratione semini mora aliqua prætendi possit*, aut ubi *de Mucoso* inter cuticulam, & cutem *corpore nullam*, inquit, *apud Authores Anatomicos, exceptis Monspeliensibus, mentionem factam fuisse, invenio*: huic porro *cutis colores, in primis vero nigredinem Æthiopum primus tribuit Polsenus*. Sed qui Malpighium (r), aliosque ex eo hæc antea docentes legisse non videtur, multus est in pluribus producendis Scriptoribus tum Medicis, tum etiam non Medicis, ut confutatam ex multo pluribus, multoque gravioribus opinationem persuadeat, luem Veneream antiquissimum esse morbum, nec alium denique ac elephantiasim. Quæ nunquam, opinor, conatus esset, si tum Medicum Doctissimum atque Eruditissimum legere potuisset a quo penitus convulsa hæc sunt, Joannem Astrucium (s): quanquam nihilominus illud mirum est, qui non ignoraret, quanta olim, & quam immoderata, dum Cæsarum potentia vigeret, in Romanis lupanaribus esset Nationum commistio, credidisse, eandem vel eo tempore fuisse luem, sed a Medicis plures in morbos divisam, non antea pro uno morbo esse agnitam, quam eorum omnium morborum *collectio in castris ad Neapolim* animadversa est; quasi vero iis in castris major fuisset Nationum commistio, quam Romæ quondam cum unum idemque scortum (id quod ipse fatetur Martialis (t) verbis) pateret Cattis, Germanis, Dacis, Cilicibus, Cappadocibus, Indis, Judæis, &c. Una tum Romæ deerat Natio, Americana: quacum qui commercium per se, aut per alios saltem habuissent, in castris illis non deerant; ut unde nova non morborum collectio, sed lues in Europam venerit, intelligatur. Verum non modo in his, sed & in facili alioquin annorum ab eo tempore numeratione, & meliorum Medicorum inde ad nostrum usque ævum lectione parem negligentiam animadvertas, ubi mox scriptum est, luem Veneream *jam ultra 300. annos sub tali titulo duravisse, nihilque etiam de atrocia sua remisisse*; quando inter omnes constat, Neapolitanum illud bellum non cœpisse ante annum 1494. & ab eo quem paulo ante laudavi, Astrucio (u) tot Auctores producuntur, in iisque plures qui, ut celebres Medici fuere, ita in omnium fere sunt manibus, quorum testimonio planum fit, hunc morbum factum esse leviorem. Post hæc, & post alia quæ brevitatis gratia omitto, in hisque proximum illum aphorismum prognosticum, *Febris Lui Venereæ superveniens morbum solvit*, ipse existimes velim, num istius oculis & diligentiæ tantum tribuere possimus, ut omnes ejus Observationes nihil usquam dubitantes, hæsitantesque accipiamus.

16. Caves credas, hæc a me ulla alia causa, quam veri studio, de Auctore dicta esse neque injuria mihi, neque beneficio, dum viveret, cognito, & cujus libro sua quoque bona inesse, haud nego. Noli quærere, num in ratione illa pariter qua morbum hunc esse vincendum, docebat? Ex quo enim hic Medicis morbus innotuit, aliis aliam placuisse medendi rationem, & quæ olim placuerat, postea iisdem in locis esse desertam, & quæ displicuerat, substitutam, siquo in alio, in hoc certe morbo, neminem credo posse ignorare; ut siquid nunc magis probes, aut improbes, timendum sit, ne alii contra improbent, aut probent non modo ex posteris, verum etiam ex iis qui nunc vivunt, in tanta sententiarum mutabilitate, & diversitate. De duobus enim celebratissimis adversus hanc luem auxiliis, decocto, ut vocant lignorum, & hydrargyro quot vigent adhuc dissensiones? nec solum utrum utri sit præferendum, sed cum alterutrum prætuleris, qua hoc ratione sit adhibendum. Constat autem, inter ipsa hujus morbi initia mercuriales, quas dicunt, inunctiones in usum tractas fuisse: deinde vero iis prælata lignorum decocta: postea mercurium sumendum datum; nec propterea lignorum decocta ita exolevisse, ut in quibusdam præsertim Civitatibus non retinerentur; imo, rejecto prorsus utroque mercurii usu, ipsa dumtaxat servata erant, donec tandem ad alterutram mercurii adhibendi rationem, ubi lues gravior decoctis non cederet, in iisdem Civitatibus reditum est. Memini, cum ego adolescentulus Bononiam petii, usque adeo jam desertum utrumque mercurii usum, ut annis octo quos ibi Medicinæ studio tribui, ne unum quidem audiverim Medicum, nedum viderim, alterutra ratione utentem; mirum in ea Civitate in qua olim floruisset Jacobus Berengarius Carpensis, a mercuriali inunctione clarus, quam inter primos excoluit, fortasse etiam, ut plerique censent, primus excogitavit: certe si annis aliquot erat natus ante A. 1467. quod ejus locus, a me alibi (x) productus, indicare videtur; ea erat ætate cum lues Venerea primum in Europa cognita est, ut vel inter illa prima initia id instituere potuerit. Quanto autem antea quam ipse Bononiam irem, mercurius & suspectus esse, & perraro ibi adhiberi cœpisset; ut vetustiores quosdam ex Bononiensibus Scriptoribus prætermittam; satis ostendit Claudini *Empirica Rationalis* (y), ubi de hydrargyri utrolibet usu, non modo de perniciosis sæpius, ideoque hic a me ne nominatis quidem, ex eo suffitibus verba fiunt. Quibus igitur Præstantissimos illos Medicos vidisti, inquis, remediis utentes contra Veneream luem? Nimirum decoctis sive pervulgata, idque ut plurimum, ratione datis, sive alia quam Valsalvæ, nec raro, in usu fuisse, vidi. Cum enim quosdam animadvertisset magnam decocti illius vim feliciter ingurgitantes quod Aquam Stibiatam, sive Aquam *Corsi* vocitant; in mentem sibi venisse, ajebat, eadem uti haud aliter ac thermalibus aquis solemus. Itaque dedisse primum ad duas, tresve libras, animadvertendo, an facile, & per vesicam, non per intestina, aut cutem, ut aliquando, redderetur. Nam si non facile, aut si per has duas exiret vias; destitisse. Sin facile, & tantum per urinæ iter prodiret; postridie pondus, & sic magis, magisque in dies auxisse donec perveniret ad libras decem. Sic autem multum, citoque profecisse; ut aliquando intra tres, haud amplius, dies vetusta ulcera sanari, gummata deprimi, ut in Equite quem mihi nominavit, conspexisset. Et certe ea medendi ratione vidi ipse persanatam mulierem quæ jam biennium venerea ulcera pertulerat, magnum unum in altero genu, tria autem, an quatuor in palato, parva quidem, sed per quæ tamen alimenta ex ore in nares gravi cum incommodo transirent, itemque generosum Virum, civem meum cui ex eadem causa hypogastrium, & femora late erant, fœdeque exulcerata. Quæ cum intra ipsos potationis dies contingerent; illos adesse voluissem, qui propter celerem magnæ thermalium aquarum copiæ per vesicam excretionem, vias quas-

(k) IV Animad. 22. & 27. (l) ad §. 4. cit. Schol. 1. (m) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.
(n) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84. (o) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 99.
(p) Differt. de Exost. cran. §. 8. ubi num Aortæ aneurysma? (q) Syllog. Anat. Obs. §. 87.
(r) De Ext. Tact. Organo. (s) De Morb. Vener. l. 1. c. 1. & seqq. (t) l. 7. Epigr. 29. (u) l. cit. 1. c. 14.
(x) Epist. Anat. 6. n. 2. in fin. (y) l. 6. S. 2. tr. 1. c. 3.

quasdam commenti sunt, per quas illæ, minime cum sanguine circumeuntes, in vesicam descenderent; neque enim, nisi hoc decoctum, cum sanguine circumvectum, partes omnes corporis adiisset, tam cito quæ exulceratæ, aut aliter vitiatæ erant, persanare potuisset. Cæterum quod Valsalvæ in mentem venit de ejusmodi usu aquæ stibiatæ, de ipso guajaci decocto olim venerat Joanni Manardo (z), qui *inter varios hujus ligni usus, ego*, inquit, *eum magis probo, in quo ejus decoctum, instar medicatarum aquarum, imo seri a Dioscoride scripti, bibitur. Ab eo enim modus bibendi aquas medicatas venit, qui in communi usu apud Italos est, heminis videlicet quinis per intervalla epotis*. Quæ decocti exhibendi ratio a Massaria nostro (a) adeo probata est, ut miraretur, quomodo nemo ad suum usque tempus secutus esset *tam præclarum tam illustris viri institutum*: se vero hoc non semel usum esse, testabatur, *summa cum facilitate, & felicitate* ita ut ægri *sine multo labore, & paucis diebus id consecuti essent quod alii vix magna molestia, & longo tempore solent consequi*: nec ipsi tamen, ut locum perlegendo intelliges, quæcunque de tribus quæ paulo ante dictæ sunt, excretiones sequerentur, quidquam referre videbatur. Sed; ut illuc redeam; ab eo quo ipse Bononiæ degebam, ad hoc tempus, spatio videlicet annorum necdum quatuor & quinquaginta, mercurius quoque inter præsidia antivenerea illic denuo relatus est.

17. Non mulfo minori temporis spatio in hac Civitate non tantam quidem, sed aliquam tamen, in iisdem præsidiis vicissitudinem animadverti. Ut enim inter Medicos cæteroquin Peritissimos nunquam hic aliqui defuerunt validiorum potius, quam tutiorum, remediorum amantes, sic postpositam quidem plerumque decoctis, nunquam tamen prorsus desertam fuisse, accepi, quamlibet propemodum mercurio utendi rationem. Itaque ex quo huc veni, præter suffitus quorum mentionem audivisse, non memini, plerosque alios modos in usum vocatos esse, scio, in hisque mercurium vel deglutiendum exhibendi, huncque aut cum iis conjunctum quæ per alvum ducerent, aut ita paratum, ut salivationem, aut etiam ut diaphoresim moveret, vel cum pinguedine cuti illinendi. Verum ultimus hic modus rarior, minus rari priores tres; creberrima autem erant decocta lignorum, ut plurimum exoticorum, nonnunquam, ut pro pauperrimis, plantarum nostratium, quo in loco non est tibi reticendum, cum Vallisnerius, qui id mihi testatus est, ejusmodi homini quem diuturna Venerea lues pessime habebat, decoctum præscripsisset bardanæ radicum, marrubii, & viridium putaminum juglandium nucum, ingentibus obortis sudoribus hominem esse persanatum. Porro sensim, paulatimque res adeo mutatas vidi, ut nisi levior morbus sit, perraro decocta ad sudorem, creberrime autem mercurius detur ad salivationem ciendam, inunctionibus pene desertis, causantibus Medicis, in his minus scire se posse quantum hydrargyri corpus subeat, minusque propterea quomodo gerere se se oporteat. Atque utinam præsens quoque medendi ratio nunquam hic detrimenta illa gravia, & interdum funesta attulisset, quæ laudatores nescio qui inter commentitias quasdam positiones suas, & exaggeratas narrationes, dissimulant, essetque propterea cæteris perpetuo anteferenda. Sed quæ superioribus temporibus acciderunt, & quæ nunc alibi fiunt, & hic iterum fieri incipiunt, spectantes, novas hic quoque vicissitudines iterum non expectare non possunt. Non modo hydrargyri deglutiendi usus, sed & vis quarundam illius proprietatum adversus hunc morbum non ignota olim Patavinis Professoribus, si forte e minus doctorum memoria exciderant, certe excidere rursus poterunt, ubi ratio alia & medendi, & explicandi apud plerosque invaluerit. Non puto autem, esse te quæsiturum, qui Professores illi fuerint, cum Falloppium (b), Tomitanum (c), Saxoniam (d); ne alios nominem; legisse, te, sciam: quorum ultimus non uno modo exhibitum describit mercurium, id est cum catharticis, & sine his, ut *quibusdam sputum copiosum excitaret*, huncque narrat tunc Patavii in usu fuisse Professori, & Medico Celeberrimo Albertino Bottono. Nec dubium est, quin ii qui deinceps in hoc Gymnasio successere, ut *præcipitato* illo, quo Bottonus, mercurio non uterentur, *sublimatum* hunc, quo viventes utuntur, rite *dulcificatum* aut in usum traherent ipsi, aut certe ex pluribus pervulgatis libris satis superque jam nossent, a Claris Medicis proponi ad salivationem concitandam. Vim autem proprietatum quarundam mercurii adversus hanc luem non prorsus ignorarunt duo saltem ex nostris veteribus Professoribus Hieronymus Fracastorius, & Benedictus Victorius; hunc enim, a Papadopolo prætermissum, ante medium sæculum XVI. hic docuisse, ostendit Tomasinus (e); illum vero, omissum a Tomasino, Patavinum Professorem ineunte eodem sæculo fuisse, probat Papadopolus (f). Igitur de argento vivo sic Fracastorius (g):

Quodque est condensum, humores dissolvit, agitque Fortius; &c.

Victorius autem (h) sic: *sui gravitate cutim corporis penetrat, quodammodo a calore corporis actuatum*: & mox etiam, ubi corpus subiit, *gravitatis* mentio fit.

18. Prætereo quæ tanquam ex aliis, de *tenuissimis, minimis, exiguis*, ex quibus mercurius constat, *particulis* noster memorabat Tomitanus (i), ut observationem, consiliumque Trincavellii (k) pariter nostri, subjiciam, simul ad morbum quo de agitur, simul ad has Aponi Thermas attinentia. Pro nobili Matrona consultus, quæ ad plures alios morbos luem hanc adjunctam habebat, postquam alia proposuisset, & ad duo quæ præcipue utilia esse posse videbantur, pervenisset, decoctum ligni guajaci, & aquas thermarum, illudque adversus & luem, & morbos alios profuturum, respondisset; ubi ad aquas, & multiplicem earum usum bibendo, lavando, & excipiendo ex altiore loco stillantes descendit, cæteros quidem affectus, & eorum causas *sperare*, inquit, *possumus quod sint penitus superaturæ: quatenus autem ad veneream, vel gallicam luem pertinet, illi crediderim vel nihil, vel parum admodum posse prodesse: imo, si verum fateri velim, visus sum observasse, quod illis, qui hoc morbo detinentur, potius obesse, quam prodesse solent*. En observationem, modeste propositam. Consilium sequitur: *Sed ut tandem quidquid in hac re sentiam, tibi aperiam: ego utroque auxilio uterer: & primum ligni decoctum experirer; postea etiam vellem, Patavium ad balneas illam duci*. Sic igitur jam tum anno 1561. Patavini Professores observabant. Sic consulentibus respondebant. Nec si aliqui, minus in eorum monumentis versati, id forte ignorant; idcirco tenebras offundent Antecessorum gloriæ, quasi nulla id, tam facili præsertim, observatione confirmassent. Quin etiam ista quæ ex Guarinonii Consultationibus Sectioni huic Sepulchreti addita est observatio non videtur ab iis discrepare quæ adnotaverat Trincavellius. Certe autem non discrepant quæ Andreas Baccius (l) Scriptor de Thermis Celeberrimus tradidit. Cum enim haud omnes in hoc morbo esse noxias censeat (quod & ejus & aliorum, recentium quoque, Clarissimorum Hominum experientiæ procul omni dubitatione credendum est) Aponenses nocere, diserte affirmat; imo *idem*, inquit, *ad Aponi balnea accidisse cuidam illustri Principi novimus*, nimirum ut *immemor jam præteriti* venerei *contagii, vetustos sibi ex balneo consciverit dolores*. Nec fortasse a veri similitudine aliena cogitares, si ad cæteras causas ob quas ille tantus ab antiquis usque temporibus ad Euganeas Thermas ægrorum concursus decrevit, hanc quoque adderes, quod eo pluribus, non ut olim prodesse, imo etiam obesse debuerint quo magis, magisque auctus est numerus hominum, inter cæteros morbos Venereum insuper sive apertum, sive occultum foventium. Quod si hic morbus, ut in Europam importatus est, sic tandem aliquando, uti sperabat Fracastorius (m), prorsus excederet, nec Medici eo tempore deessent qui magnis, sed justis, laudibus ornari possent; vix dubito, quin Aponensium Thermarum celebritas, imminuta quidem ob alias causas, sed ob earum admirabiles facultates nunquam sublata, longe alia iterum fieret, ac sæculo hoc videmus, & diu fortasse visuri quoque sunt posteri, nisi duorum, quos nosti, Amicorum singularis in horum fontium natura perquirenda solertia, in effectibus autem accurate observandis, pervulgandisque diligentia, felicia exempla ante omnium oculos proponendo, quasi nova quadam invitatione multo maximum ægrorum numerum ad salutem hic sibi quærendam alliciat.

19. Nunc quando me veri studium impulit, ut veteribus

(z) l. 14. Epist. Medic. 4. (a) Pract. Medic. l. 6. (b) Tract. de Morbo Gall. c. 79. (c) De Morbo Gall. l. 2. c. 15.
(d) Tract. de Lue Vener. c. 22. (e) Gymn. Patav. l. 3. c. 8. ad A. 1532. (f) Hist. Gymn. Patav. l. 3. S. 2. c. 11. n. 55.
(g) Syphil. l. 2. (h) l. de Morbo Gall. c. 7. (i) c. 15. paulo ante cit. (k) l. 2. Consil. Medic. 63.
(l) De Therm. l. 3. c. 2. in fin. (m) De Morb. Contag. l. 2. c. 12.

teribus hujus Gymnasii Doctoribus quæ restituenda essent, ostenderem, nec illud silebo quod ad controversiam attinet, supra (n) indicatam, de Luis Venereæ novitate idem illos quod plerique doctiorum, sensisse, & Hippocrati, Galeno, Avicennæ fuisse cognitam, negasse eo graviori auctoritate, quo magis erant in eorum libris perlegendis versati, quam successorum nonnulli quibus aliter visum est, in hisque Eruditissimo alioquin Viro Carolo Patino. Hic enim, ut initio anni scholastici 1687. per *hoc paradoxum*; utor ejus verbo (o); proluderet, Orationem habuit, ediditque, inscriptam *Luem Veneream non esse morbum novum*. In qua tamen nihil offendisset quod rejectum satis ab se non esset, aut facile rejici ad eundem modum non posset, Cel. Astrucius: qui (p) nunquam illam extitisse Orationem, ideo arbitrabatur, quod nullam ejus mentionem in nostri Gymnasii Historia fecisset Papadopolus, ubi de Patino satis fuse locutus (q), Opera ejusdem sigillatim recensuit. Papadopolus vero, Doctissimus Vir, & de hoc Gymnasio egregie meritus, cum pro materiæ multiplicitate, & amplitudine non satis temporis ad scribendum habuerit; non mirum est, si quædam invitus omisit in Professorum quoque, Alumnorumque cum vita, tum lucubrationibus præsertim recensendis, *quarum se qualem qualem, ut deprehendere licuit, Catalogum nominibus singulis adjecisse*, in Præfatione admonuit. Et nos quidem, quod ad Artium Doctores in primis attinet, si se occasio dederit, supplere aliqua ex parte ejus Scripta non omittemus, tanto autem de Patino facilius, quod inter nostros sunt libros volumina duo in quibus sua ipse Opuscula disposuit eo fere ordine quo prodiere, pleraque sua manu sic emendata, & aucta, quemadmodum a typographo iterum describi volebat. Quæ igitur omisit Papadopolus, in primo quidem volumine hæc sunt. *Quod Medico-Chirurgo liceat absque artis dedecore bestiis etiam mederi. Oratio*. ---- *De Phœnice in numismate Imp. Antonini Caracallæ expressa. Epistola*. ---- *Oratio de liberata Civitate Vienna*: quæ duæ Filiarum nomine scriptæ sunt. ---- *Medicinam Practicam non satis æstimari. Oratio* ---- *Quod Medicus debeat esse ΠΟΛΥΜΑΘΗΣ. Oratio*. ---- *Commentarius in tres Inscriptiones græcas Smyrna nuper allatas*. ---- ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ, *de Medico*. ---- *Theoremata Philosophico-Medica de Vita & Morte*. ---- *Circulationem sanguinis a Veteribus cognitam fuisse: Oratio*. ---- *Flores Medicinæ Theoreticæ*. ---- *Exercitationes Publicæ de Febribus*, videlicet non Oratio, quam indicare voluit Papadopolus, sed Prælectionum habendarum Synopsis. Ex altero autem volumine præterita hæc sunt: *Theses Politicæ de Libertate, & Servitute*. ---- *Opiniones Medicæ de Febribus*. ---- *Idea Capitis humani. Oratio*. ---- *Oratio habita Venetiis in Academia Dodonæa*. ---- *Flores Medicinæ Practicæ*. ---- *Luem Veneream non esse morbum novum. Oratio*. ---- *Exercitationes Publicæ de Morbis particularibus Thoracis, & Abdominis*. ---- *Commentarius in antiquum monumentum Marcellinæ e Græcia nuper allatum*. ---- *In Febribus medendis inspiciendum esse lotium. Oratio* ---- *Commentarius in antiquum cenotaphium Marci Artorii Medici Cæsaris Augusti*. ---- *Exercitationes Publicæ de Morbis Capitis*. ---- *Oratio de Remediis Specificis*. ---- *Flores Medico-Chirurgici*. Cur his duobus ultimis Scriptis non interjecerit Patinus, ut editionis ordo postulabat, Orationem quæ seorsum apud me extat, sic inscriptam, *Vanam esse Astrologiam Medico plane indignam*, quam A. 1690. hic habuerat, typisque descriptam vulgaverat, non magis scio, quam cur duo de quibus dixi, Opusculorum volumina neglecta adeo reliquerit, ut nisi in manus venissent meas, facile excidere & perire potuissent chartulæ quas, nullo annexas glutine, hic illic magno numero interjecerat, nonnulla in Opusculis ipsis emendans, plurima autem præclare illustrans, multumque augens. Quæ nunc chartulæ diligenter a me perlectæ, & collatæ, singulæ ad singula agglutinatæ sunt loca ad quæ pertinebant, ut facile aut per me, siquando minus occupatus fuero, aut per alios ea Scripta jam possint iterata editione sic proferri, quemadmodum pererudito eorum Auctori placuerat. Hæ autem chartulæ spectant ad Commentarios quos memoravi, nonnullæ in cenotaphium M. Artorii, longe plures in primam, & secundam ex tribus Smyrnensibus Inscriptionibus, plurimæ autem in monumentum Marcellinæ. Ad quas ultimas accedit autographa, nec ita brevis, epistola a famigerato Viro Gisberto Cupero ad Patinum missa, siquid ego judico, utroque digna. Nec dubito, quin hanc quoque, ut una cum chartulis interjecerat, editurus fuisset Patinus, nisi arteriæ Magnæ aneurysma, a quo potius quam a concreto, ut fit, intra ipsum polypo, peremptum censeo (r), ejus proposito obstitisset. Quo perfecto, ostendisset magis Vir Doctissimus, quanto plus in antiquis numismatibus, & monumentis declarandis valeret, quam in medico illo paradoxo vetustatis Luis Venereæ Hippocratis quoque si Superis placet, Galeni, Avicennæ, aliorumque locis confirmando. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIX.

Verba fiunt de Morbis a Veneno inductis.

SEctio quæ in Sepulchreto succedit, X. partim ad Morbos spectat Occultos, & Chronicos, partim ad eos qui a Veneno inducuntur. Plus autem affert utilitatis in his, quam in illis hic proponendis. Illi enim aut nullis cum signis, aut cum quibusdam a suo quisque Observatore traditi sunt: si nullis cum signis; vix aliquid fructus est quod capias ex apposita dissectione: sin habent signum quodpiam adjunctum, ut puta febrem, vomitum, difficilem respirationem, alia ejusmodi; sane multo utilius in eas Sectiones relati essent, in quibus singula sunt ea signa peculiariter spectata. Quod ut de quibusdam factum est, in Sectione hac indicatis, sic etiam de aliis faciendum fuerat, de quibus quidem licebat. Vides igitur, cur hac in parte Sepulchretum non sequar, imo nec sequi possim, cum hujus generis Observationes suo quamque loco in alias Epistolas conjecerim.

2. In altera autem parte quæ ad Venena attinet, libenter secuturus, perpauca a me (nam a Valsalva nulla habeo) aut a Mediavia nostro adnotata exempla tecum protinus communicabo. Ejus est hoc primum.

3. MULIER annos nata ad sexaginta, jam pransa, pastillos quosdam ex amygdalis, in superiore ædium parte sepositos, clam domino, qui seposuerat, devoravit. Exacta vix hora, molesto quodam ventriculi sensu corripi cœpit, quasi flatibus vexaretur. Quo diutius perstante, & dein magis magisque ingravescente, plura & vomuit, & dejecit: sicque levari visa est. Sed mox graviore molestia, nec sine deliquiis, redeunte, tandem aliquando quid comedisset, fassa est; serius tamen, quam oportuisset. Illi enim pastilli ad interficiendos mures parati, arsenicum admistum habebant. Itaque intra horam ab eorum esu duodecimam virium potius lapsu, quam acrioribus doloribus, aut manifestis convulsionibus affecta, morte sua miserrima anus puerilis gulæ pœnas luit.

CADAVER publico jussu postridie inspectum, sectumque est, qui dies fuit circiter Nonas Maji A. 1727. Facies corporis posterior, ne suris quidem, & calcibus exceptis, tota erat nigra. Corpus ipsum non rigidum. Venter non tumidus: quo, & ventriculo adaperto, hujus interior facies hic illic erosa, præsertim ad antrum pylori, conspecta est, adhærente erosis partibus, inter membranea frusta, arsenico ipso. Nec Duodenum intestinum erosionibus carebat. In Thorace nigricantes pulmones: in corde polyposæ duæ concretiones digiti forma, & longitudine; cum cæteroquin fluidus in omnibus vasis, & coccineus sanguis occurreret.

4. Ut in cæteris, sic etiam in morbis qui a veneno fiunt, neque signa, neque effecta eadem omnino in omnibus sunt expectanda. Aliæ in aliis corporibus tum fluidarum, tum firmarum partium quæ ad ventriculum

(n) n. 15. (o) pag. penult. (p) De Morb. Vener. l. 8. S. 17. ad A. 1687. (q) S. 2. supra ad n. 17. cit. c. 35. n. 159.
(r) Vid. Pastæ Epist. de Cordis polypo in dub. revoc. n. 5.

triculum præsertim attinent, constitutiones, ejusque præterea inanitas, aut plenitudo, hæcque ab unius, aut alterius generis alimentis, facere nimirum possunt, ut venena, etiamsi eadem, eodemque pondere revera sint (eadem enim possunt esse nomine; sed aliter præparata) non iisdem tamen signis, affectibusque se prodant. Arsenicum, qua voce illud potissimum intelligitur quod album est, & crystallini adjuncto sæpenumero designatur, ipsum quoque, diserte confirmantibus Doctissimis Viris Meadio (a), & Boerhaavio (b), factitium est, itaque aliter ab aliis potest esse paratum, ut cum apud Meadium legas, totum aqua solvi, legere apud alios possis, non modo ejus particulas, ut in proposita Muliere, in ventriculo fuisse animadversas, sed etiam inde fuisse agnitum arsenicum, quod sub aqua calida restitissent ejus frustula instar alborum lapillorum, ut in illa habes Wepferi historia, quæ inter Additamenta ad Sectionem hanc Sepulchreti, prima est in Observatione XIII. Exhibet ea historia puellum biennem a prægressis febribus maceratum, adultioresque puellas duas bene valentes, quorum ille vix duo cochlearia, hæ reliquum sumpserant de pulticula, arsenico infecta, vacuo ille ventriculo, hæ cibis pleno: ille non vomuit; hæ statim, & postea, arte etiam adjutæ, multum, & sæpius vomuerunt. Discrimina hæc diversus exitus est consecutus. Puellæ evaserunt. Puellus autem, cujus nullæ convulsiones inter cætera signa adnotantur, viribus magis magisque deficientibus periit, ventriculo intus exulcerato, pulmone ex atro livescente. Proferri ibidem videbis puerorum exempla alia, qui a devorato arsenico cum statim, aut non pluribus post horis vomuissent, & remediis adjuti essent, convaluerunt. Inter symptomata artuum tremor in uno (c) memoratur. Qui autem arsenicale pigmentum, sandaracham, delinxerat puer (d), isque undecimestris, nec nisi post quartum diem medicamentis usus, non sine convulsionibus periisse narratur. Nec puellæ (e) quæ serius vomuit ab assumpto, ut suspicabantur, veneno erodente, convulsiones terribiles omittuntur, quæ mortem antecessere. Evaserunt qui citius vomuere quadriennis puer (f), & supergressa annum sororcula, cujus, non illius, convulsiones adnotantur. Sed horum quoque venenum, erodens alioquin, ut videtur, ignotum fuit; ut etiam fœminæ (g) de qua illæ non adnotantur; quæ, si aliud non attendas, nisi cruorem ore rejecisse, videri possit a sublimato mercurio mortua, quando non solum Ardoynus (h) vomitum aliquando sanguineum inter illius indicia proposuit, sed & Wepferus proxima Observatione XIV. (i) inde vidit & vomitus, & dejectiones (quas nec Ardoynus prætermisit) cruentas in cane, quem nunquam convulsum, nec a morte rigidis artubus fuisse, diserte admonuit, inflammata autem, ut ex parte fœmina illa, intestina, & ventriculum intus, extraque habuisse, sanguinem autem neque in corde, neque ullis in vasis usquam concretum. Quæ attigi non ignarus, quantum Cl. Meadio (k), qui globulos mercurialium instar in arsenico pervidit, hoc cum sublimato mercurio in modo inferendæ necis convenire videatur. Sed ad ea quæ de arsenico ipso porro adjiciuntur in Observatione, antea memorata, XIII. redeamus. Quid a devorato arsenico canibus duobus (l) acciderit, vix præter mortem indicatur. In mortuis tamen quatenus inflammatus utriusque ventriculus, hujusque tunicæ in altero extenuatæ, intestina autem perrosa, & perforata, in eodemque niger, & grumosus sanguis fuerit, non omittitur. Denique ut circulatores pleno ciborum pinguium & oleosorum ventriculo, arsenicum impune devorent, mox tamen clam omnibus per vomitoria rejicientes; vomitum autem præter morem differre coacti, pereant, (m) non reticetur. Sed hæc omnia in Additamentis, ubi & illud: felem (n) ab arsenico pessime habentem, vomitu concitato per tabacci frustulum cum cibo intrusum, vivam mansisse. In Sectione autem ipsa est illa potissimum attendenda Observatio (o), quæ modo dicta confirmat. Scilicet cum in convivio edulium appositum esset in ultima mensa, quo in edulio pro farina arsenicum mixtum fuerat, ex convivis qui hactenus minimum comederant, biberantque, statim a veneno sublati sunt: qui vero jam ventriculum cibo, potuque distenderant, ii vomitu sunt curati sic tamen, ut in eorum cadaveribus, multis post annis decedentium, erosionum, quæ latæ, & profundæ nihilominus fuerant, apparuerint notæ. Quod si quæ ex Pareo proxime (p) sequuntur, perlegas; id fortasse quod paulo ante de fœmina illa conjiciebam, non improbabis. Sunt præterea in Sepulchreto Observationes quæ ad venena attineant, aliæ; tametsi contra ac sæpe alibi factum est, in Sectione hac non indicantur. Reperies in Sectionibus VII. & VIII. libri III. in illa quidem septem, vel potius sex; quæ enim Observatione XVII. secundo loco proponitur, evidenter adeo eadem est ac quæ III. de Professore illo Patavino producta jam fuerat, ut mirum sit, non fuisse id animadversum; in Sectione autem altera quinque, an sex, quarum prima, quæ V. est, ad arsenicum nominatim spectat, cujus frustula circiter duodecim inventa sunt ventriculi tunicis tam arcte inhærentia, vix ut avelli possent, tunicis iisdem, ut in cane diximus, extenuatis, eroso præterea, inflammatoque ejusdem visceris fundo, & cadavere a tergo plane livente. Sed præter vomitiones, dejectionesque, nulla commemorantur symptomata. Observationes autem cæteræ quas in utraque Sectione enumeravimus, aut ad alia, aut ad ignota venena attinent. Quorum effectus in mortuis spectati, fere ventriculi, & intestinorum inflammatio, & erosio fuerunt; in viventibus autem alia signa; sed nullum vomitu frequentius, pro quo siquando fuit, aut mox successit inanis vomendi conatus, ægri tum pejus se habuere, & citius interiere, quam ii in quibus reliqua paria esse viderentur. Quod vomitus signum cum iis quoque ad eundem modum commune sit qui arsenicum devorarunt; si forte quæris, quosnam præterea in iis ipsis crebrius adnotatum sit; virium languorem, aut quæ hunc denotent, fuisse invenies, videlicet extremorum, aut totius corporis frigus, sudores frigidos, pallorem, ipsamque interdum syncopem. Hunc virium languorem, ab affecto stomacho pendentem, qui per nervos cor in consensum trahat, molestissima, ut opinor, præcedit, & comitatur anxietas potius, quam lancinans dolor. In iis certe quorum descripta habemus symptomata, pueris, aut canibus, clamores fuisse, non legimus, anxietatem quam vix exprimere pueri sciunt, in duobus legimus. Cæterum in uno torminum indicia, & singultus, in uno abdominis tumor, in quibusdam sitis, in aliis lingua tumens, aut aphthæ in ore, aut deglutitio impedita, aut æstus, & ardoris sensus adnotatur. In quibus autem manifestæ fuerint, aut non fuerint convulsiones, supra indicatum est. Sed horum omnium symptomatum alia nonnunquam, alia haud raro ab aliis quoque venenis erodentibus contigere. Quin ubi a Sepulchreto discesseris, quo uno circa arsenici effectus, & sublimati mercurii spectato, ea quæ de clamoribus, doloribusque modo dicebam, & quæ supra de cruentis excretionibus attigi, dici posse videbantur; non dubito, quin continuo aliter, & merito, sentias.

5. Igitur ut historias quas in Sepulchreto non habemus, attentius ipse perlegere, & conferre possis; bene multas protinus indicabo, omnes pariter ad *mineralia* venena spectantes. A vitro antimonii quod aurigæ perperam datum fuerat, inter cætera, dejectiones cruentas, motus spasmodicos, & mortem denique adnotavit Cl. Baeumlinus (q), abrasum vero intus ventriculum, & rubra, prope pylorum, macula tinctum. Quamvis autem canis ab eodem vitro quod Jo. Adr. Sproegelius (r) intruserat, nihil nisi validas convulsiones passus sit, dum vomere vellet, nec propter constrictum vinculo os, posset; admonuit tamen Experiens Vir (s), brutorum naturam *multo fortiorem, & plerumque a nostra diversissimam*, pervincere ea venena posse, quæ nostra non potest. Quin Observationes (t) extant quæ in alio cane ostendant quæ a vitro illo paralyses, convulsionesque cum ejulatibus conjunctæ, & quæ ventriculi sede manifesta inflammatio orta sit, ut nisi vivens adhuc dissectus esset, graviora fortasse contingere potuissent. Tum etiam mulierem proponant ab eodem ingesto vitro per enormes vomitus, mortuæ instar, humi stratam, rigidam, convulsam, & pedis alterius acerbissimo dolore, mox gangræna, & sphacelo correptam, ut quemadmodum aurigæ, sic & ipsi non proximam quidem mortis causam, sed causam tamen, & occasionem id pharmacum attulerit. Tartarum vero Emeticum Vir alter Experiens Jacobus Foelix (u) cum dedisset cani, & vomentem adhuc aspexisset, maximam ad pylorum inflammationem per aliquot pollicum spatium vidit. Non

(a) Expos. mechan. Venenor. Tent. 4. (b) Element. Chem. Tom. 2. P. 2. ubi de Sulph. (c) Hist. 2. (d) Hist. 8.
(e) Hist. 9. (f) Hist. 10. (g) Hist. 11. (h) De Venen. l. 2. c. (i) Hist. 2. (k) Tentam. cit. (l) Hist. 12.
(m) Vid. etiam Schol. ad Obs. 5. (n) in eod. Schol. (o) §. 5. in Obs. 4. (p) Hist. §. 6.
(q) Commerc. Litter. A. 1739. Hebd. 16. n. 1. (r) Experim. circa varia venena &c. Exper. 41. (s) Ibid. §. 30.
(t) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obs. 12. Hist. 2. & 3. (u) Experim. 11. inter ea quæ addidit Dissert. de Mot. peristalt. intestin.

me fugit, Clariſſimos eſſe Viros (x) qui arſenicales veras particulas in antimonio necdum fuiſſe demonſtratas, contendant: neque ego propterea exempla hæc attuli, multoque minus ex Præcl. Henckelio (y) illud butyri antimonii afferam per errorem exhibiti, ſtatim conſecutis faucium, & ſtomachi conſtrictione, & ardore immani, deinde vero per menſes, annoſque iis ventriculi affectionibus, ut planum fuerit, niſi lac illico & largiter datum (id quod ab auriga illo nimis ſero, eoque fruſtra factum eſt) non tam vomitum adjuvando, quam acerrimum erodens venenum in caſeoſa coagula, quæ plurima egeſta ſunt, illigando, opem attuliſſet, hominem miſerrima morte fuiſſe periturum. Vis autem adeo erodens in eo veneno non eſſet, niſi pararent cum mercurio ſublimato. Sed hujus tamen effectus ut cum effectibus butyri illius poſſis comparare, Krameri (z) curationem lege, non lacte ſolum, ſed & admiſto oleo tartari per deliquium, ut loquuntur, ad rectificandum mercurium, aliiſque feliciter peractam. Oris, gulæ, & ventriculi eas eroſiones fuiſſe, intelliges, antequam remedia præberentur, unde multum ſanguinis tum per vomitus, tum per dejectiones, idque ſæpius, ejiceretur cum angoribus, torminibus, deliquiis, convulſionibus, aliis ejuſmodi. Baccius (a) autem ab eodem ſublimato mercurio, ſed minori, ut videtur, pondere, & certe cum aliis ſumpto, æſtum ventriculi, ſæva tormina, violentos vomitus adnotavit, per quos denique ichor purulentus ac *combuſtus*, ſimulque anima poſt triduum ejecta eſt. Quidnam per diſſectionem, ſi quidem eſt habita, compertum ſit, reticet. Sproegelius (b) vero cum ſublimatum mercurium feli, & cuniculo ingeſſiſſet, illam intra quinque horæ minuta prima, hunc vix ingeſto, mortua refert, nullis prægreſſis ſymptomatibus, niſi in illa convulſionibus leviſſimis, in hoc vomitu: additque, in illa intimam ventriculi tunicam ubivis, ſed magis in fundo, inflammatam fuiſſe; in hoc nuſquam, ſed nec potuiſſe, prohibente braſſica antea devorata; mortem autem adeo celeriter ingruiſſe, quod cum aqua datum venenum, ab hac ſolutum, vim ſuam ſtatim in nervos exercuiſſet. Verum cani (c) cum pariter dediſſet, ſed inani ventriculo; hujus villoſam tunicam ubique ſpiculis veneni repletam, eoque partim rubram, partim ſublividam offendit, ut os quoque totum vidit, imo ventriculum, inprimiſque orificium ejus ſupremum, valde inflammatum, nigrum, & gangrænoſum, tametſi vivens adhuc animal ſecuit poſtquam per horam, & amplius magnos vomendi conatus, cum inquietudine, & ejulatibus conjunctos, animadverterat. In nulla trium harum beſtiarum, ſi primam excipias, ſanguinem in corde nigrum, & coactum memoravit. Jacobi autem Foelicis (d) unum modo video intruſi ejuſdem veneni experimentum, ſed cum pari ſimul arſenici pondere, ſed in cane quem vix iis intruſis bis vomentem continuo ſecuit, & tamen vehementem reperit ventriculi inflammationem. Quam in alterius quoque canis (e) ventriculo, præſertim pylorum verſus, vehementiſſimam autem in proximis inteſtinis deprehendit, ſed eo leviorem, quo propius accedebat ad Craſſa. Hunc vero canem viventem quidem, ſed non niſi poſtquam novies evomuerat, incidit, cum præter arſenicum nihil dediſſet quod venenatum eſſet. Quo de veneno quoniam hic, ut propoſita a nobis requirit hiſtoria (f), potiſſimum quærimus; experimenta aut per ipſum, aut per ejuſdem generis alia a Sproegelio habita (g) non omittemus. Feli, & cani arſenicum *album crudum* ingeſſit. Vomendi, aut vomituriendi conatibus, anxietatis ſignis, & convulſionibus, aut concuſſionibus animadverſis, utrumque animal priuſquam interiret, diſſectum eſt; oſtenditque in ventriculo, aut circa pylorum, aut ubique valde inflammato, ſanguinis grumos inter rugas, aut inter villos effuſi, & coagulati, qui in cane arſenicum circumdabat. Cobaltum, quod arſenici *minera* eſt, cum unus, & alter canis impune evomuiſſent; alteri (h), ne evomeret, obligato ore, vehementiſſimi vomendi conatus, anxietas, convulſiones, debilitas obvenere, & intra perpaucas horas mors. Huic ventriculus nonnullis locis ſublividus, ubique multum inflammatus fuit, inflammata quoque inteſtina omnia, ſed tanto minus, quanto a ventriculo magis diſtabant. Nec deſunt in humanis corporibus ſuneſtorum ſumpti cobalti effectuum Obſervationes; ut una Cl. Kundmanni (i) trium ſaltem mortem, inde ſecutam intra horas non multas, complectatur, cum omnes confeſtim vehementiſſima tormina corripuiſſent, enormes vomitus, & frigidi ſudores, dorſo cadaverum livido, valde inflammato ventriculo, & ex hujus eroſis vaſis ſanguinolento humore effluente. Eadem Obſervatio obitum quoque proponit mulieris, poſt ejuſmodi & tormina, & vomitus, intra paucas horas ſuccedentem deglutito arſenico rubro. Arſenicum autem citrinum; auripgmentum vocant; quem ardoris, & eroſionis ſenſum, & quot vomitiones, dejectioneſque, & quantas permoverit, Gerbezius (k) docebit, utque totam familiam, ex qua aliqui ſanguinem ex ore, & inteſtinis ejecere, pene interfecerit, puellam autem plane occiderit; ut minus mirum ſit quod leges apud Heydium (l), elicitas ex auripigmento cryſtallos, gallinæ præbitas, hanc alvi fluxu confeciſſe. Et quamvis non ad arſenicum, ſed ad plumbum ſpectet lithargyrium; digna tamen ſunt quæ a te legantur tum ejus, aceto ſoluti, & cocti factum in cane a Brunnero periculum, caniſque diſſectio, tum ejuſdem, cum bolo cocti, & acidi vini doliis injecti, Jo. Jac. Franc. Vicarii (m) habitæ in iis qui biberant, Obſervationes. Nec minus lectu dignæ ſunt aliæ, ut Cl. Jo. Mat. Mulleri (n) una, & Cl. Juſt. David. Hemmeri (o) altera. Ex torminibus enim, vomitibus, dejectionibus, anxietatibus, deliquiis, ſiti, quæ in prima, & ex ſiti, æſtu, ſanguineis dejectionibus, quæ in ſecunda leguntur, tum ex cita morte quæ in utraque; itemque ex cutis univerſæ maculis, totius alimentorum canalis rubentibus ſtigmatibus, omniumque ejus tunicarum ſubtili hic illic perforatione, quæ in prima, & ex cadaveris atro poſterius colore, ventriculi, & inteſtinorum omnium magna exterius inflammatione, interius eroſione, quæ in ſecunda proponuntur, ſatis conſtat, venenum utrobique corroſivum cuncta effeciſſe, tametſi quodnam id fuerit, pro certo non liqueat. Certe autem a ſumpto arſenico fuere & ſymptomata, & viſcerum labes in hiſtoriis quas preſſius indicabo. Preuſſius (p) faucium, & pectoris conſtrictionem, ſitim, ardores, roſiones, tormina, immanes vomitus, & dejectiones memorat. Laudatus Mullerus (q) præter hæc, & dolores ventris, hujus quoque ſtatim intumeſcentiam, & anxietates. Mauricius Hoffmannus (r) celerem pariter, ſed multo maximam ventris intumeſcentiam, faciei livorem, oculorum, & cervicis contorſiones. Cl. Heimreichius (ſ) continuos per horas 24. vomitus cum horrendis clamoribus, artuum tremorem, pedum paralyſim. Cl. Jo. Phil. Wolffius (t) atrociſſimos ventriculi, & ventris reliqui dolores, cum Cholera morbo conjunctos. Quem ſupra laudavi, Hammerus (u), & Præſtantiſſ. Quelmalzius (x) ille vehementes vomitiones, virium infirmitatem, & artuum contracturas, hic autem inſupeer anxietates, cardialgias, intumeſcentiam oculorum, & totius capitis, ventriculi, & inteſtinorum lancinantes, erodenteſque cruciatus, ardores, aliaque adnotarunt.

Sed quoniam arſenicum in his tantum non omnibus caſibus vomitiones ipſæ magna ex parte ejecere, illius vero quidquid erat reliqui, ab ipſoque inchoatas noxas blanda oleoſa, lac autem præſertim, cohibuere; Obſervationes alias, in iis qui ſervari non potuerunt, dum viverent, & poſt mortem habitas, indicabimus. Ettmüllerus filius (y) de puella refert, quæ a ſumpto arſenico cum multa viſcida liquamina prima nocte rejeciſſet, mane inventa mortua eſt: nec tamen cadaver, præter externum quendam lividum, & cœruleum tractum, quidquam mox oſtendit in viſceribus quod veneno imputare poſſes: nihil uſquam putridi, nihil fœtidi in inteſtinis, nulla in his, aut in ventriculo inflammatio, aut eroſio, quanquam hic inter cætera, album pulverem continebat, qui prunis injectus fumum dedit *arſenicum ſpirantem*, eidemque ſimilis pulvis, in ædibus inventus, catello, & feli ingeſtus, hanc poſt ſequihoram, illum plurimis excitatis vomitionibus, tertia poſt hora interemit, ventriculo felis parva ex parte, catelli autem ex magna inflammato, ut & proximo Duodeno inteſtino, prope quod enormis fuit eroſio. Sed ab his puellæ ventriculum & multa viſcida materia,

& ci-

(x) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 24. n. 1. (y) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 95. (z) Commerc. Lit. A. 1735. Hebd. 30. n. 3.
(a) De Venenis &c. ubi an venenum nutriat &c. n. 6. (b) Exper. cit. Exp. 26. & 29. (c) Exp. 28.
(d) addit. ad Differt. cit. Exp. 10. (e) Exp. 9. (f) n. 3. (g) Exper. cit. Exp. 30. & 31.
(h) Exp. 35. (i) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 102. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5 & 6. Obſ. 137.
(l) Obſ. Med. 49. (m) Dec. modo. cit. A. 4. Obſ. 100. (n) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 51. in Schol.
(o) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 10. n. 3. (p) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 15.
(q) Obſ. paulo ante cit. & Schol. (r) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. n. I. Obſ. 38.
(ſ) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 10. circa medium. (t) Eorund. Tom. 5. Obſ. 29. in fin. (u) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 27. n. 2.
(x) Commerc. ejuſd. A. 1737. Hebd. 28. n. 2. (y) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 126. cum Schol.

& cibus quem ante ſumpſerat, videntur defendiſſe, non item ab irritatione tunicæ illius intimæ, nervorumque ipſi inſervientium. Producuntur autem exempla arſenici vel exterius admoti, vim ſuam exerentis ſive ubi cutis ſunt ulcera, qua de re, quippe minus huc attinente, rejicimus te ad ea quæ alias (z) ſcripſimus, ſive ubi illa eſt integra, cujuſmodi exemplis addi illud in primis poteſt de quo eſt Heimreichii Obſervatio paulo ante citata, ſeu celeritatem ſpectes qua nocuit, ſeu gravitatem, & pertinaciam nocumenti, cum arſenicum pro cyprio, quem vocant, pulvere capillis inſperſum eſt, ne dicam cum olfaciendo internoſci voluit. Verum quia in propoſitæ puellæ ventriculo neque puſtulæ, neque tumor, neque rubor conſpectus eſt; idcirco, opinor, exempla non omittuntur noxarum alterius generis, ſummi autem periculi, quæ cum a ſumpto arſenico oriri ſoleant, ſunt etiam ab ejus vaporibus, nec raro, allatæ. Cæterum ut ut res in puella ſe habuerit; quomodo tres, aut quatuor alios, quorum hic attingam hiſtorias, nonnullas infra (a) additurus, arſenicum interemerit, diſquirere non erit opus. Nam a Tyſone (b) diſſectus foramen neque exiguum, neque regulare habuit in ventriculo. Hujus autem viſceris fundus in vetula, a Mauricio Hoffmanno (c) inſpecta, quaſi exulceratus, ſphaceloſus, & nigricans fuit. Sic etiam in altera fœmina, ab laudato Wolffio (d) deſcripta, inventus eſt plane eroſus, nec ſine graviſſima ſphaceloſa ad pylorum inflammatione. Et in Viro quem Cl. Henckelius (e) incidit, maculæ fuerunt, nec parvæ, aut ex flavo fuſcæ, aut rubicundæ pylorum verſus, ſe extendentes, & duo inſuper anguloſa foramina villoſæ tunicæ, alterum eodem verſus, alterum verſus œſophagum. Virum hunc confecerant breviſſimo tempore vehementiſſimæ cardialgiæ, ardores, cruciatus, lipothymiæ, vomitiones. Mulier autem illa magnis præcordiorum anxietatibus correpta, & vehementibus ſimul ac aſſiduis vomitibus, & dejectionibus, denique convulſivis motibus, artus miſere diſtorquentibus, inter acerbiſſimos cruciatus obierat intra horas vix decem. Et ne dubitare poſſes, unde hæc omnia; in utriuſque ventriculo arſenicum deprehenſum eſt.

6. Hactenus quæ ex hiſtoriis ſive in Sepulchreto extantibus, ſive eidem, ſi volueris, adjiciendis, colligere licuit devorati præſertim arſenici ſigna, multo prolixius fortaſſe quam velles, haud inutiliter tamen, commemoravi. Nunc quæ ipſe bis vidi, ſemel in uno, iterum in tribus, recenſebo: quos omnes, cum bene penſitarem cuncta quæ poſtea veſtigando ſcire potui, eo veneno affectos fuiſſe, conjeci. Primus vir fuit robuſto, & magno corpore, habituque pleniore quem correptum febri curabam, jam remiſſa adeo, ut e lecto nonnunquam ſurgeret. Is vix ſemihora poſt cœnulam in qua nihil niſi conciſum panem ſumpſerat in jure coctum, improviſo vomitu prehenſus eſt permoleſto, eoque magis quod ſæpius redibat. Venit ad me intempeſta nocte ex ejus domeſticis unus rem narrans, & quid agendum, quærens. Ratus, moleſtiam inde augeri, quod inani jam ventriculo, æger vomere cogeretur, jus dari, &, ſi nihilominus moleſta vomitio eſſe pergeret; enema ad avertendum impero. Quæ cum fruſtra eſſent, redit ille; ego autem alia, & in his denique laudani opiati granum unum præberi, jubeo, ſi non prodeſſet, ipſe venturus. Laudano quoque poſt horæ quadrantem rejecto, ſurgo, & cum eo domeſtico ad ægrum eo. Inter eundum, miratus, vomitum ſine manifeſta cauſa tam pertinacem, tamque gravem ſubito extitiſſe, quæro, num forte aliquid æger peccaverit, & plus, aut aliud quam dictum eſſet, in cœna ſumpſerit. Negans domeſticus, imo, inquit, nihil præter panem illum ſumpſit in jure coctum, & pulvere quo tu juſſeras, ab N. conſperſum. Ego vero qui nullum pulverem inſpergi juſſiſſem, & quo eſſe poſſet animo is qui inſperſerat, non ignorarem; tacitus, quid mihi protinus faciendum, quid ſilendum, quid in poſterum, & quomodo cavendum eſſet, cogitabam. Jamque ad ægrum veneram non tam de vomitu, quam de inexplicabili quodam angore ad cordis, ut vocant, ſcrobiculum miſere querentem, & opem quamprimum implorantem. Nulla ibi, aut in reliqua ventriculi regione tenſio, nullus dolor. At ſingultus cum ructibus ſæpe, & ſæpe quædam reſpirationis difficultas moleſta erat. Pulſus valde frequens; ſed parvus potius, & debilis. Bono animo eſto, inquam: quantum pravi humoris ejeceris, vides (& plurimum ſane erat, viſcido quo ipſe abundabat, phlegmate ſupernatante; in imo autem erat panis quem ſumpſerat, nec primis vomitibus, ſed aliquot poſt horis reddiderat) nunc optimo humore es reficiendus: & continuo petitum ex proximo magnum vaccini lactis cyathum præbui. Quo epoto, ſtatim a me vitam ſibi eſſe redditam, clamavit. Et profecto meliora omnia facta ſunt; ut pulſus ante duas horas ad naturalem magnitudinem, & rubor redierit, angor remiſerit, vomitus, ne arte quidem provocando, amplius reverſus ſit. Lacte autem iterum, majori quam antea copia dato, ut vel ore, ſi res ita ferret, rejiceretur, vel inteſtina perliniret, atque perlueret, hoc alterum conſecutus ſum alvo ſoluta, ſimulque pulſu minus frequenti facto, ſpirandi autem difficultate, & ſingultu, quorum utrumque jam rarius accidebat, ſublatis, ut vix diebus inſequentibus, ſemel, aut iterum ſint animadverſa. Pultes quoque ex hordeo, aut oryza cum lacte parabantur. Seri autem quantum vellet bibendum dabatur; namque ut alvus fluebat, ſitis, & æſtus invaleſcebant, quæ duo epoti ſeri copia levabat. Serum quoque, aut lac injectum ardoris ſenſum quo laborare cœperat podex, mulcebat. Ne longum faciam; intra duos, treſve dies prorſus abacta erant omnia quæ venenatum illum pulverem conſecuta fuerant, nec quod homo vixit; vixit autem poſtea complures annos; ullum noxæ in ventriculo, aut inteſtinis relictæ veſtigium oſtendit. Sic viſcidi quibus, ut dixi, abundabat, humores, & cita, ac ſæpius repetita vomitio, & lac denique, ac ſerum, quorum copia quidquid veneni, aut ejus effectuum in ventriculo, & inteſtinis reſtabat, irretiendo, diluendo, abſtergendo, & per alvum educendo, ſublatum eſt, hominem ſervarunt. Qua autem ratione caverim, ne pulvis ille, quem album fuiſſe, intellexi poſtea, tunc iterum, ægrotanti daretur, aperte ſcribere nunc poſſem; diu enim eſt ex quo illi mortui ſunt; ſimulque oſtendere, quanto in periculo aliquando ſit Medicus, ni ſe intelligere quædam, diſſimulet, & in quanto æger, ſive quædam donec ægrotat, a Medico audiat, ſive non audiat, & quem tamen ad modum tum ab ægro novas inſidias, tum a me ipſo ſcelerati hominis, ſi per me ſe impediri ſentiret, ultionem averterim. Verum ad ea quæ in tribus aliis vidi, in quibus eadem conjectura, ſed non eadem diſſimulatione opus fuit, tranſire jam præſtat.

7. Inſequentis anni, qui fuit 1711. Majo menſe a ſacra peregrinatione domum redibat optimus Sacerdos Franciſcus Balduccius, cum Cæſenæ tantiſper ſubſtitit, dum ipſe, & tres qui ſimul erant, ætate, viribus, proſpera valetudine non minus quam ipſe, vigentes, frugaliter, & ſine cunctatione pranderent. Erant ii fratris uxor, vir alter, & altera mulier. Mox a prandio e diverſorio exeunt, & in viam ſe dant. Non multum proceſſerant, cum Sacerdotem tantus ventris corripuit dolor, ut ex equo deponi neceſſe fuerit. Depoſitus etſi multa, & ſæpius tum vomeret, tum dejiceret; ille tamen dolor, cum inexplicabili angore conjunctus, increvit adeo, ut animam agere videretur. Cæſenam revectus, a Medico creditur colico dumtaxat dolore torqueri propterea quia cruciatuum ſedes in regione erat epicolica dextera. Itaque totum illum diem, & magnam noctis partem tot enemata, fotus, potiones, bolos tum anodynos, tum purgantes adhibet, quot Medicus alter vix intra plures adhibuiſſet dies; incaſſum omnia. Nec tametſi mulierum alteram vomitibus interea, & dejectionibus, & gravibus inſuper animi deliquiis correptam videret, virum autem querentem audiret de ventriculi æſtu, & pondere; quidquam de veneno ſuſpicabatur, credo, quia fœmina altera quæ eodem prandio uſa erat, nihil prorſus mali perceperat, & caupo quoque nil in eo prandio eſſe potuiſſe quod noceret, conſtantiſſime aſſeverabat, & vir qui ſuapte ſponte theriacam ſumere voluerat, auctum inde æſtum ventriculi ſenſerat. Ipſe ei quæ male habebat, mulieri anodynam imperat emulſionem. Sed hanc, & Sacerdotem morbus ipſe adjuvit, cujus vi e ventriculo, & inteſtinis multa ejicere perrexerunt. Quibus excretionibus denique ſub auroram conquieſcentibus, ſimul omnes Forum Livii convehuntur, meque confeſtim accerſunt, & quæ ſibi acciderint, docent. Ego vero ſtatim quæſivi, fuiſſetne in prandio edulium aliquod de quo mulier quæ nil mali ſenſerat, nil comediſſet: cumque audi-

rem,

(z) Epiſt. 55. n. 12. (a) n. 9. & 21. (b) Act. Lipſ. Supplem. Tom. 3. S. 4.
(c) in cit. Append. Obſ. 35. (d) cit. Obſ. 29. (e) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 155.

rem, fuisse, pultem nimirum ex oryza, quæ primum omnium in magna patina allata esset, fuisseque igitur in ea pulte venenum, dicerem; & nos crederemus, inquiunt, si qui de ea plus ederunt, gravius; qui minus, levius detrimentum retulissent: contra autem res se habet; nam Sacerdos hic, qui minimum, ut reliquorum eduliorum, sic & illius comedit, gravissime; mulier quæ aliquanto plus, minus graviter; vir qui plurimum, levissime omnium laboravit, & laborat. Sed num, inquam, num forte contritus caseus super, ut solet, erat inspersus? Cum fuisse, dicerent, & Sacerdotem, quippe fastidientem, nihil ferme, nisi de illo, sumpsisse; mulierem autem multo plus de oryza, quam de caseo; virum denique vix de hoc aliquid, plurimum autem de illa vorasse; vos ipsi, inquam, vel me silente, jam intelligitis, in caseo fuisse erodens venenum, ut mures necarent, fortasse admistum, eo autem caseo minime, ut oportebat, seposito, inscium aliquem, dum in diversorio prandium instantibus vobis approperaretur, pulti inspersisse. Vera tum dicere visus sum, multo autem magis, cum longo post tempore caupo, qui hos audiret evasisse, minus sibi jam timens, mutire aliquid non dubitavit. Tunc nihilominus duæ restare dubitationes videbantur, altera, quod inter edendum odorem quidem minus gratum quendam, puto ex pravo caseo, nullum autem insolitum saporem, nullum vel postea in lingua, aut faucibus erosionis sensum perceperant; altera, quod etsi venenum erodens fuisse, conjicerem, quodnam tamen ex erodentibus fuisset, ut peculiare opponi antidotum posset, non constabat. Verum in superiore quoque casu (f) eædem esse potuissent dubitationes. Neque enim, ut ex silentio meo tute argueris, ullum in lingua, aut faucibus erosionis fuit indicium, neque peculiariter quodnam venenum datum esset, sciebam: & meam tamen erodentis veneni conjecturam lac, & serum tanta cum utilitate præbita confirmarunt, simulque ostenderunt, ubi veneni species ignota est, nec proprio ejus licet remedio uti; at eo saltem utendum esse quod illius, quippe minus ignoto, generi adversatur. Fecissemque adeo in casu hoc altero quod in priore, nisi multo plures jam prægressæ, nunc autem prorsus sublatæ vomitiones, dejectionesque, nullusque superstes angor, nulla tormina ejectum jam venenum visa essent significare. Tamen si quid forte adhuc restitaret, ut occurrerem, simulque ut sitis, & febris, quæ tantam evacuationum copiam, tantamque erant commotionem secuta, rationem haberem; seri plurimum bibendum dedi Sacerdoti quidem, & mulieri. Nam viro, qui neque sitiret, neque febricitaret, neque aliud a me peteret, nisi ut ponderis sensum, ventriculum gravantis, auferrem, facile annui oleo dato amygdalino ea mente, ut vomitum potius, quam dejectionem, moverem eo remedio quod siquid forte erodentium particularum reliquum esset, simul irretiendo, obliniendoque prodesse posset. Verum cum vomitus ne digitis quidem penitius in os insertis consequeretur; alvus soluta est, sensusque ponderis omnino sublatus. Cui deinde optime habenti, nihil nisi pultes ex oryza, & lacte commendavi. Quas & reliquis duobus dedi cœnæ loco, cum jam a largo seri potu febrem, sitimque levissimas factas esse, animadverterem. Nox optima fuit, ut postridie mulier sine febre, aliove omni incommodo jam esset; Sacerdoti autem, decrescente magis magisque & febre, & siti, nihil præterea restaret de quo quereretur; nam & sensus in mingendo ardoris qui pridie fuerat, jam nullus erat. Quibus etsi toto eo die, & proxima nocte, & insequentis diei magna parte omnia in melius ire pergebant, & alvus lubrica sine ullo ardoris sensu respondebat; non ego tamen eadem dare intermisi quæ biduo dederam.

8. Ecce autem ineunte quarto die ex quo immanis ille dolor Sacerdotem prehenderat, eadem pomeridiana hora, nulla prævia manifesta causa, ad eundem modum prehendit. Pedes initio frigebant, pulsus nonnihil contrahebantur. Præter dolorem, molestissimus erat quidam toto ventre inexplicabilis angor, a quo spiritum sibi intercipi æger maximopere querebatur, eoque potissimum se cogi, ajebat, ut modo huc, modo illuc misere se contorqueret, nonnunquam surgeret, atque ambularet. Sed dolor tenebat regionem epicolicam dexteram, & proximam lumbi partem, inde aliquando in transversum per hypogastrium, alias in dexterum scroti latus, interdum in propinquum femen se extendens; ut nephriticus videri posset. Verum neque obnoxius homo unquam fuerat dolori nephritico, & præsenti, si vomitus, & dejectiones excipias, simillimum qui ante quatuor dies ingruerat, nephriticum non fuisse, tum illa quam supra exposuimus, proxime præcedens causa, tum graves ab hac in sociis eodem tempore effectus satis ostendebant: denique urinæ nihil mutatæ & sanorum omnino similes contra atque in nephriticis solent, non ejus generis dolorem esse, confirmabant. Attamen cum neque eorum quæ exterius adhiberi jusseram, quidquam prodesset; enemata autem negaret æger se posse admittere propterea quod simul hæmorrhoidum tumor, & cum tenesmo tantus dolor accesserat, ut si ab immissa fistula magis exacerbaretur, par ferendo esse non posset; me necessitas urgens lexandi, & nephritici doloris similitudo ad auxilium tentandum impulit in hoc proficuum, nimirum tepidum emolliens balneum. Nec me spes fefellit. Vix enim in balneo consederat æger, cum angor primum, & paulo post dolor remiserunt. Sed e balneo egressum cum uterque rursus vexarent; conciliare paulisper somnum, & sic reficere coactus sum. Itaque grano uno sumpto laudani opiati, horam unam dormivit. Experrecto, & dolore aliquanto minus laboranti, ut capere aliquid cibi jam posset, ptisanam dedi ex jure pingui, qua accepta, reliquam noctem dormivit. Postridie febricitanti, sed nullo jam cum ventris dolore, amygdalinum oleum præbui, certa autem hora clysma ex lacte, & mucilaginibus imperavi, cui ne dolor, quamvis minor factus, hæmorrhoidum obstaret, exigua turunda profuit, antea podici indita, illitaque ranarum pinguedine, quippe ex Amici Medici observatione ad dolores venarum illarum mulcendos idonea; turunda autem exempta, siphonis fistula, ut minus molesta esset, inverso pulli tenuiore intestino obducta, sicque sensim, sensimque immissa. Injecta cum horam, eoque amplius retenta ejecisset, levamen inde retulit angoris alicujus, etiamtum in ventre superstitis, & sitis. Adversus quam, & oris amarorem multa epota Nucerina aqua profuit. Exinde omnia magis semper in melius verterunt. Atque iisdem fere mulier quoque adjuta est, cum flavæ dejectiones, utiles quidem, sed sitim, & leves quosdam ac vagantes ventris dolores, & tenesmum cum ardoris sensu afferentes, subinde molestæ essent. Nec Sacerdos flavis dejectionibus caruit, sed minus fluidis, nullumque, nisi hæmorrhoidum, dolorem moventibus. In iis muci erant, qui semel in globum compacti, cum hunc attentius inspicerem, quasi indigestum adipem, quocum tendinea permista esset substantia, referre videbantur. Is globus prodiit quarto a recidiva die cum solidis recrementis, sanguine tinctis, non admisto, sed superficie tenus asperso, ut ex hæmorrhoidibus esse, intelligeres. Sicque hi quoque duo intra undecimum a prandio illo diem convalescentes, multos annos postea sine ullo relictæ in ventriculo, aut intestinis læsionis indicio, vixerunt. Quin Sacerdos nullo alio morbo, nisi Aortæ intra thoracem aneurysmate, quod, sexennio post inchoatum, diu pertulit, ad extremum confectus est.

9. Nunc ut ab his ultimis incipientes, ad cætera quoque in propositis quatuor ægrotantibus observata, aliquid adnotemus; si forte in Sectione hac X. Sepulchreti (g) Paawium credentem animadverteris, exhibiti veneni signa fuisse immanem ventriculi cordis dexteri, & proximæ venæ Cavæ dilatationem, & sanguinem in corde, venisque omnibus vi, ut putabat, frigidissimi veneni in vivente corpore concretum, quasi septima a morte hora cadaver non secuisset; noli ad ejus confirmandam opinationem, Sacerdotis nostri aneurysma referendum putare. Nam dilatationes ejusmodi non cito adeo fiunt, ut videtur ille arbitrari, nec certe in nostro aneurysmatis incipientis signa, nisi post plures, ut dixi, annos se ostenderunt; ut si vel a constrictionibus quæ doloris, & angoris tempore contigerint, primam habuisse originem, suspiceris; pro veneni tamen indicio accipiendum id contendere non possis quod a tot aliis causis tam longo temporis intervallo factum esse, cæteri queant existimare. Quod vero ad sanguinem attinet tum in venis, tum in corde ipso concretum; non raro id tibi in cadaveribus eorum inventum retulimus quos causa longe alia ac venenum, interemerat; ut si a concreto intus sanguine, quemadmodum in subjecto Scholio conjicitur, factum esset, ne cor Germanici (h) combureretur; complurium quoque aliorum corda in quibus nulla esse veneni suspicio posset, igne absumi nequissent. Quid? si huc illud addas quod Solertissimo Meadio (i) placet, venena in nervos præcipue, non in sanguinem,

(f) n. 6. (g) Obs. 4. §. 1. (h) Sueton. de duodec. Cæsarib. l. 4. c. 1. (i) Tract. de Venen. passim.

nem, agere, a qua sententia non abhorruisse videtur Harderus (k): nec sane de quibusdam venenis negari id potest, ut puta quæ illico interimunt, quale Vibulenus Agrippa (l) *in ipsa Curia* (non ex *annulo*, ut Baccius (m) scribit, tunc alios quosdam, ut opinor (n), in mente habens) sed *depromptum sinu venenum hausit, prolapsusque ac moribundus*, ne *festinatis quidem lictorum manibus* prius *in carcerem rapi* potuit, quam *fauces jam exanimis laqueo vexarentur*, aut quale Neronis jussu *velocissimum ac præsentaneum* paravit Locusta (o), quo & porcellus *statim exanimatus* est, & Britannicus *ad primum gustum concidit*; virus enim (p) *ita cunctos ejus artus pervasit, ut vox pariter & spiritus raperentur*. Ipsi autem Meadio (q) nullum ad suam sententiam confirmandam aptius visum est, quam venenum illud quod, ex Nicholsii experimentis, memorat canem in ipso per gulam transitu *non integro dimidio temporis minuto* necare, imo injectum in extremum intestinum *momento* idem facere, nullis inflammationis, vel corrosionis signis extantibus; ut minus mirari oporteat quæ de cuniculo ex Sproegelio, aut de puella ex Ettmülleri filio supra (r) adnotavimus, utroque propterea ad eundem modum rem explicante. Quoniam tamen dum venena afficiunt nervos, motum sanguinis *varium* fieri, *vel intercipi*, ut Wepferi (s) utar verbis, sive ejus *circulationem nunc impeditam, nunc confusissimam* esse, contingit; contingit quoque, sanguinem aliter in aliis constitutum deprehendi. Itaque Meadius (t) fieri, censet, ut si universali paralysi a veneno inducta, subito circulatio sufflaminetur, sanguis in vasis perfecte fluidus perstet, alias autem (u) ut circulatione turbata, secretionibus interruptis; minimis vasculis stagnatione impeditis, quæ omnia ob affectos nervos contingunt, sanguis ipse varie mutetur, ut pote qui cum sit humor ex diversis permistis compositus, mutationibus quibuscunque obnoxius est solo mutato motu. Mutationes autem hæ sanguinis, præterquam quod neque primus, neque proprius effectus devorati veneni sunt, pro varia non modo nervorum affectione, sed & sanguinis ipsius dispositione longe aliæ in aliis corporibus esse possunt. Itaque; ne ab arsenico recedamus; mortua ob illud mulier fluidum, ut supra (x) legisti, sanguinem habuit, atque coccineum; mortuus autem ob idem canis, quemadmodum retulimus supra (y), grumosum habuit, & nigrum. Et ipse memini, cum missos ab Amico mures novem ex majoribus arsenico enectos dissecarem, vidisse in cunctis auriculas ambas cordis nigro sanguine distentas, sed neque coagulato, neque, ut in viventibus, valde fluido. Verum quia non ut veneni effectus, sed ut alia atque alia, ad naturales quasdam structuras attinentia, perspicerem, illas bestiolas incidebam, nihil præterea quod huc attineat, adnotatum habeo, nisi in omnibus valde plenum fuisse ventriculum, nec, quantum exterius apparebat, in ullo inflammatum, multoque minus pertusum, quorum utrumque de intestinis quoque dictum putato. Nec Heydius (z) in duobus qui idem venenum voraverant, muribus refertum limo, & pane ventriculum inflammatum, aut erosum fuisse, ait. Illud vero ait, cum alterum mortuum dissecaret; nam alterum viventem incidit; *nihil e vasis effluxisse sanguinis*, imo *e cordis ventriculis, ejus cono abscisso, ne guttam cruoris stillasse*, an quod alia in vasa secessisset, an quod concretus esset, cum verbum hanc de re non addat, incertum. Contra certum est ex Præstantissimi Elleri (a) experimentis, cum sanguini recens educto tertiam, aut quartam partem solutionis arsenici admiscuisset, illico sanguinem esse spissatum, ejus tamen globulis, si per microscopium inspiceret, maxime extenuatis, dissolutis, & quasi in motum actis: quos inter hic illic perspicue apparebant parvæ crystalli triangulares, scindentesque mucrones sagittarum referentes; ut ex his omnibus intelligeret, erosiva ejusmodi validissima venena agere destruendo non tam fluidas, quam firmas partes nostri corporis. Sed neque ille ignorabat, devoratum quidem arsenicum non ita *immediate* sanguini admisceri, & tu ea proportione demum admisceri non posse, vides. Præstabit igitur, ut ab extracto sanguine ad vivens corpus, & a canibus, & muribus ad homines redeam, & quæ in his ab devorato arsenico dissecans Ruyschius (b) invenerit, proferam. Aliquoties ille ejusmodi cadavera inspexit: & contra atque ii qui *in tali casu, solummodo sanguinem coagulari autumant*, nunquam ipse coagulatum reperit, sed ventriculum exulceratum, si satis quidem temporis ad id fuisset, ut in fœmina cujus ventriculi magnam partem in liquore servabat, in cujus tunica intima, variis locis ulceribus affecta, arsenicum album *hærebat*. Quod si citius interiissent; tum puncta sanguinea hic illic vidit per ventriculum disjecta.

10. Ex his Ruyschii Observationibus cum iis quæ supra (c) memoratæ sunt, junctis, præclare intelligitur, primum, ac proprium devorati arsenici, & ejusmodi corrodentium venenorum effectum edi in ipsas intimas canalis alimentorum tunicas, ventriculi præsertim, in quo primum morantur, irritatis earum nervis, ipsisque tunicis compunctis, &, si tempus detur, inflammatis, exulceratis, perforatis. Itaque in ejuscemodi infortuniis nihil accidere felicius potest, quam ut ventriculus id quod ingessit, rejiciat illico, aut certe quam citissime: unde præcipue factum est, ut qui curati sunt a nobis (d), evaserint. Quin multo felicius generoso cuidam Viro accidit, ut cum pro cremore tartari binas tartari emetici drachmas sumpsisset, mox aliquot non sine præcordiorum angustiis, insecutis vomitionibus, ab omni ventriculi incommodo solutus sit, censente Cl. Dethardingio (e), vix nonnullis pharmaci moleculis dissolutis, & ad vomendum stimulantibus, non datum esse tempus dissolutioni reliquarum, sed omnes, quæ certe hominem tanta illa copia peremissent, fuisse rejectas. At sunt qui natura minus ad vomendum sunt prompti. Sunt etiam quibus ejusmodi in casibus contenduntur adeo fibræ orificii sinistri ventriculi, & gulæ, ut fibris resistant se in reliquo ventriculo contrahentibus; nec semper succedit, ut si aliquid tunc detur, aut infundatur deglutiendum, resistentes illæ fibræ, ut Wepferus (f) docet, laxentur; sunt enim casus in quibus homo tunc deglutit, & tamen inani vomendi desiderio lacessitur (g). Illi etiam qui cito non vomunt, minus aliquando periclitantur, ut si, ventriculo pleno, venenum vorent. Itaque Baccius (h), cum suspectum convivium non potest vitari, consilium dat, ut nec sitibundi, neque famelici accedant, sed præsumpto lacte, & saturi crassis ac pinguibus cibis. Viderat enim (i), ex eodem parvo alimento quo omnis familia usa fuerat, dominum dumtaxat mori illo ipso die; nam ventre vacuo comederat; servatis cæteris qui pleno. Quæ res etsi non semper a veneno defendit, hujus saltem haud raro vim perniciosam retardat, ut in muliere vidisti a cujus casu hæc Epistola inchoata est, & Capuanis quoque Senatoribus ferme duodetriginta ideo serius mors accidit, quia impleti cibis, vinoque cum venenum sumpsissent, sic *minus efficacem in maturanda morte vim veneni fecerant*, ut Livius (k) memoriæ historiarum mandavit. Quod si inani ventriculo veneni pauxillulum, sed multo cum cibo, deglutiatur; mirum non est, si levius periculum fiat. Sic enim venenum aut arcetur a ventriculi tunicis, aut multis admistis retunditur. Secundum hæc, pleraque eorum quæ supra a nobis scripta sunt, explicare licet. Pleraque dixi; nam quædam sunt profecto difficiliora, illud in primis, cur Sacerdotem (l) dolores non in ventriculi regione, sed in epicolica dextera corripuerint. Quod si quarto dumtaxat die accidisset; conjici tum posset, quasdam veneni particulas, in primis illis Coli intestini cellulis retentas, pupugisse. Mox autem a veneno sumpto; nisi ventriculum; ut in quibusdam corporibus, aut, quoniam id rarissimum est, Duodenum intestinum aliquanto dexterius fuisse, aut aliud ejusmodi comminiscaris; non facile intelligas.

11. Quod vero in curatione, theriaca, aliisve ejusmodi antidotis uti, mihi ne venerit quidem in mentem, nihil miraturum te, scio. Cur enim, cum erodens venenum esse, censerem; oleum camino adderem, illudque magis commoverem, aut certe ejus effectus augerem? Et sane videbam de quatuor quos curavi, cum unus theriacam sua sponte sumpsisset (m), illi æstum ventriculi esse auctum: quo minus miror, puerum in Sepulchreto (n) commemoratum, cui theriaca bis data est, intra quartam horam a comesto arsenico interiisse: & si Jo. Faber (o) juveni qui *risagalli* pulvere pro cinnamomo

usus

(k) Sepulchr. S. cit. in Schol. ad Obs. 17. Additam. (l) Tacit. Annal. l. 5. (m) De Venenis ubi de venenor. ingest. sævitia.
(n) Vid. Plin. Nat. Hist. l. 33. c. 1. & Annot. Dalecamp. (o) Sueton. l. 6. c. 33. (p) Tacit. Annal. l. 13.
(q) Tract. cit. in Append. Tentam. 5. (r) n. 5. (s) Sepulchr. ibid. in Schol. ad Obs. 3. (t) Append. cit.
(u) Introduct. in fin. (x) n. 3. (y) n. 4. (z) Obs. Medic. 48. (a) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1752. Class. Philos. Experiment. (b) Thes. Anat. 8. n. 70 (c) n. 3. 4. 5. (d) n. 6. 7. (e) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 74. cum Schol.
(f) Scholio cit. supra ad n. 9. (g) Sect. hac Sepulchr. Obs. 4. §. 6. (h) De Venen. ubi de Particulari Præserv. n. 8.
(i) Ibid. ubi Venena quibus modis fieri possint irrita. n. 10. (k) Historiar. l. 26. (l) supra, n. 7. 8.
(m) n. 7. (n) Sect. hac in Addit. Obs. 13. Hist. 7. (o) Ibid. Hist. 12.

usus erat, nihil nisi mithridatium, præbuisset; certe non servasset. Servavit autem, quia simul juscula pinguia, & lac copiose exhibuit. Sic etiam ab Jo. Jod. Cysato (p) puerum, & puellas duas, ingesto arsenico periclitantes, servari potuisse, credo, non quod Elect. *Orvietanum*, sed quod antea lac crebro dedisset, natura autem hos omnes citis vomitionibus antea adjuvisset. Neque enim illiusmodi alexipharmaca possunt erodentes particulas irretire, aut sic obruere, ne pungendo inflamment, & exulcerent, aut exulceratas partes lenire, & abstergere; sed illis motum, & vim addere, his vero calorem, & irritamenta. Contra autem, lac, oleum, viscidula alia, tum serum, atque adeo ipsa aqua, alia irretiendo, alia diluendo, liniendo, abstergendo quantum possint, manifestum est, si ea quidem copia dentur qua vomitiones adjuvent, & siquid post has reliqui sit, diluant adeo, ut noxiam ejus vim obruant. Et Veteres quidem, tametsi nonnulla quoque minus convenientia proponerent; ea tamen quæ modo laudabamus, quanti facerent, satis Ardoynus (q) ostendit. Recentiores autem, inutilibus, noxisque omissis, cætera, cum occasio tulit, suis alii scriptis, alii aliorum etiam collectis Observationibus comprobarunt. Sic de lacte, præter illas quas supra (r) indicavimus, plurimæ extant aliæ, in quibus ea præsertim est quam ex Hoffmanno descripsisse se, ait Henricus Doorschodtius (s), decem videlicet juvenum a jusculo avenaceo cui arsenici plus ferme quam unciæ duæ cum sacchari totidem admistum fuerat, brevi male habentium, servatorum tamen per lac tandiu exhibitum donec omnis vomendi conatus cessaret: tanta autem copia exhibendum fuit, *ut singulis vix decem mensuræ lactis suffecerint*. Sic de oleosis (& oleum sane amygdalinum iis quoque, ut aliis pluribus, datum est) quid Recentiores, non secus ac Veteres, censuerint, a Viro Cl. Joanne Gentili (t) propositum leges. De aqueis autem, in quibus serum, & aqua ipsa est, apud Ettmüllerum Disputationem inspicito quæ inscripta est *Parva magnorum morborum Initia*. Habebis in ea (u) exemplum hominis qui hausta per errorem aqua, ut vocant, forti, epota mox aquæ magna vi ab omni noxa immunis est redditus. Ad quod adde alterum ex Sydenhamio (x), qui hoc uno remedio copiose & dato, & per sedem injecto, eum servavit *qui haud modicam mercurii sublimati corrosivi quantitatem deglutiverat*. Et Boerhaavius (y) ubi ea proponit quæ adhibenda sunt, cum sumpti veneni species ignoratur, non modo eam Sydenhamii curationem, sed & pleraque eorum laudat quæ paullo ante dicebamus, & in ægris illis adhibuimus, ne balneo quidem, & opio denique, prætermissis, quod etiam ostendit quatenus utile esse possit. Cætera in eo quem modo indicavimus, loco apud Ettmüllerum non omittuntur: quæ ut profuerint cum venenum minus esset notum, Scretæ in Sepulchreto (z) Observatio monstrat. Cum vero ejus species cognita est, quanto præstet remediis uti, ipsi peculiariter adversantibus, duæ primum haud dissimiles, exitu autem dissimillimo docebunt historiæ, altera ibidem (a), altera apud Cel. Meadium (b), si inter se conferre volueris. Cæterum ab uno, eodemque veneno quam varia in tribus illis quos simul curavi (c), sint orta symptomata, nisi per te animadvertere potuisses, hic admonerem. Sed satis de *mineralibus*, cum etiam quæ a sumpto sulphure detrimenta viderim, alias (d) acceperis. Nunc quædam de vegetabilibus venenis attexamus.

12. PAUPERCULA nata annos circiter sexaginta, quæ se; quæcunque ejus rei causa esset; alias voluerat in flumen dejicere, novissime cum ex rhododaphne, quem fruticem nostrates vocant *oleandro*, magnam foliorum vim decerpsisset, ex iisque contusis expressum succum, admisto vino, bibisset; tribus fere post horis a mulieribus quæ in proximis erant Zotheculis, audita est vomere vehementer. Accurrunt: quid fecerit, intelligunt: & sitienti aquæ cyathum præbent, post vomitum ratæ nihil mali relictum iri. Verum cum mox pessime habere cernerent; Sacerdotes primum, tum deinde & nostrum, qui forte haud procul erat, Mediaviam accersunt quincta circiter ex quo mulier succum illum biberat, hora. In respiratione nihil animadvertit quod magnopere esset adnotatu dignum, neque in facie, si fusca labra, & inferius præsertim, excipias; nam cætera aut naturali erant colore, aut vix ad pallidum nonnihil vergebant: nec frigidum corpus erat, sed dumtaxat paulo minus quam tepidum. Cum fœminæ quæ adstabant, dicerent, jam nullam superesse loquendi facultatem; inclamavit in aurem ægræ, quæ sopitæ instar jacebat, brachium porrigeret. Illa vero facile ad sedendum se erexit, & cum mulieres interea brachium alterum protraxissent, ipsa mox alterum præbuit. Pulsus erant parvi, debiles, subduri. Interroganti respondere conata, inconditam quidem vocem; sed nullum distinctum edidit verbum, digito humorem quem vomuerat, nec ita paucum, humi indicans. Et præscripsit ille quidem quæ continuo potanda darent. Sed frustra. Illa enim, nil ferme accipiens, quarta exinde hora mortua est; ut ab epoto succo horas vixerit haud amplius novem. CADAVER postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Decembres A. 1745. cum Judicis rerum capitalium jussu secandum esset, eique sectioni idem præesset Mediavia, a quo mihi hæc omnia insequenti die sunt diligenter narrata; primum omnium animadversum est, nusquam in supino corpore livorem ullum, aut ullum tumorem, ne ventris quidem, apparere; in prono autem omnia a capite ad calces colore esse violaceo. Abdomine mox, & Pectore apertis, intus calor etiamtum aliquis perceptus est; tametsi hora esset ab obitu decima septima. Intra illud omnia secundum naturam se habentia, & polita occurrerunt; ut nec ventriculus, nec ullum intestinum tumeret; nam quod Colon in medio transversi illius sui sub ventriculo tractus ad tres quatuorve digitos deorsum se inflecteret, indeque sursum rediret, res est quæ, sicuti ex nostris Epistolis intelligere potuisti, non rarissime vel in illis offenditur, in quibus a natura potius, quam a morbo, sic esse videatur. Sed cum oculos attentius defigerent; venas quæ per ventriculum, omentum, & intestinorum partem, mesenterio annexam, feruntur, valde esse distentas, animadverterunt. Dissecto ventriculo, viridem in eo humorem mediocri copia viderunt; quo abjecto, nihil usquam læsionis in deterso ventriculo repertum est, nisi quod rugæ quæ per fundum prope antrum pylori secundum longitudinem ducebantur, æquo duriores fuere. Neque præter consuetudinem quidquam in Duodeno, quod aperuerant, intestino deprehensum est, etsi non sine eodem viridi humore fuit, quem in ventriculo conspexerant, an a bile; quanquam hujus vesicula moderate plena occurrit; illuc effusa, cum acidisque succis permista; nam is quem hauserat mulier, nigrum potius ab admisto vino colorem retinuisset. In Thorace, dexter pulmo ad pleuram annexus, & valde a tergo rubens, aliquid intus quasi concreti sanguinis habere visus est. At sinister non modo undique solutus; sed ita in se concidens, ut si intus nihil ferme aeris esset reliquum, vix autem a tergo nonnihil rubens. In cordis ventriculis nihil prorsus erat sive fluidi sanguinis, sive concreti. Cujus, cum majora vasa dissecarentur, magna copia, sed neque in grumos coacti, neque justo fluidioris, profluxit. Caput non attigere.

13. Eo libentius hanc Observationem scriptis mandavi, quod hoc veneno interfectorum anatomen apud quenquam legisse non memini; sumpti autem signa ab Recentiorum ullo observata. Majores vero non omnes hominibus nocere, imo aliqui prodesse, scripserunt. *Rhododendros*, inquit Plinius (e) *ne nomen quidem apud nos invenit Latinum: rhododaphnen vocant*, *aut nerium*: *Mirum*, *folia ejus quadrupedum venenum esse*, *homini vero contra serpentes præsidium*, *ruta addita e vino pota*. *Pecus enim*, *& capræ*, *si aquam biberint*, *in qua folia ea maduerint*, *mori dicuntur*. Quibus satis similia scripsisse videbis Dioscoridem (f): neque Apulejum (g), neque adeo quem tunc fere describebat, Lucianum (h) hinc nisi bestiarum perniciem memorasse. Certe ille fruticis hujus flores, quos vulgus *rosas Laureas* appellaret, *venenum* quidem *rosarium* dixit, sed quia *cuncto pecori cibus* earum *lethalis sit*. Quin Lucianus ne cunctis quidem illis animalibus, sed asinis dumtaxat, & equis perniciosum esse, scripserat. Fideliter enim latine sic reddiderunt: *Malus est* is *cibus asino omni*, *& equo: nam eum qui ex eo comederit*, *e vestigio emori*, *dicunt*. Contra; ut Scribonium (i) præteream non ita obscure indicantem, ab eo qui rhododaphnes folia ad dentium dolorem mandere voluerit, salivam non esse deglutiendam;

(p) Ibid. Hist. 2. & seq. (q) De Venen. l. 2. c. 1. 2. 3. 5. ubi de Curat. (r) n. 5. (s) Differt. de Lacte in Corollar.
(t) Annotaz. alla pag. 64. v. 5. della Lett. Filos. (u) §. 47. (x) Epist. Respons. I vers. fin.
(y) Vid. Instit. §. 1129. & Prælect. ad eund. §. (z) Hist. 10. in cit. Obs. 13 (a) Hist 13.
(b) Tract. de Venen. Tentam. 4. in fin. (c) n. 7. 8. (d) Epist. 55. n. 9. & seqq. (e) Nat. Hist. l. 24. c. 11. (f) De Med. Mat. l. 4. c. 77. (g) Metamorph. l. 4. prope initium. (h) in Lucio, sive Asino. (i) Compos. Med. 55. cum Rhodii Not.

dam; Galenus certe (k) hominibus quoque, non modo plerisque pecudibus, perniciosum esse hunc fruticem, diserte docuit. Quem secuti Arabes Medici quique præcipui, quos singulos ab Ardoyno (l) productos invenies, præsidia adversus id venenum proposuere. Signa autem ejus sumpti, tum ab eodem Auctore (m), tum a Matthiolo (n) collecta, huc ferme redeunt, ut vehemens oriatur angustia, intumescat venter, & doleat, & fluat, inflammatio creetur, æstusque universi corporis, alienatio mentis, syncope, & mors subsequatur; hæc autem, quia rhododaphne præter modum calefaciat, itemque incidat, mordeat, exulceret, resolvat. Quorum signorum, atque effectuum cum in descripta ægra, ejusque cadavere vix ullum facile agnoscas, contra autem alia, atque alia fuisse, videas; te credo idem quod ego, optaturum, ut quotiescumque hoc veneno aliquis læsus est sive priscis temporibus, sive postea, eorum quæ ipsi acciderunt, scriptas haberemus historias potius, quam plurium Auctorum, quorum alii sæpenumero alios describunt, diagnoses, hypothesibus interdum fortasse magis, quam Observationibus, respondentes. Atque utinam, sicut tot aliis e vagetabilibus venenis periculum in canibus a Wepfero, ab aliisque factum est, & viventium symptomata, mortuorumque læsa viscera adnotata sunt; ita etiam in hoc factum esset, aut nobis faciendi tempus nunc esset; nihil libentius quam inter se ejusmodi omnes Observationes conferremus, ut quid discriminis ab alia aut specie, aut temperatura, aut ætate, aut regione, aut plantæ parte, aut hujus constitutione, aut admisto denique humore existeret, liceret dispicere.

14. Nunc si unam hanc spectemus Observationem; veri simile putabimus, egisse venenum hoc in ventriculum, ejusque nervos, &, quod consequitur, in alios cum iis cohærentes. Quid enim duriores illæ ventriculi rugæ, quid vomitus, quid expressa, ut videtur, bilis, quid amissa loquendi facultas, quid ille quidem quasi sopor, quid alia quæ nunc prætereo, nisi quarundam internarum convulsionum, contractionumque nobis conjecturam suadeant, a quibus cohiberi quoque potuit sanguis, & externas illas ventriculi, & intestinorum venas distendere? Nec vero dicas, si ventriculo interius vellicato, illa omnia contigere; multo ipsam magis interiorem ventriculi faciem distentis vasculis inflammatam apparere debuisse. Namque ita vellicari ventriculum, ut ejus nervi irritentur, ad ea quæ diximus, explicanda satis est; inflammari autem, id vero minime necessarium est. Ut enim habitam in ipso homine Observationem primum commemorem; profecto Coriaria, sive planta illa quæ *Rhus Myrtifolia Monspeliaca* C. B. vocabatur, quam cito, quam repetitam, quam horrendam, quam brevi lethalem epilepsiam excitet, Clarissimus Vir Sauvages (o) ostendit. Idem tamen in viri cadavere, a comestis illius baccis admodum quindecim interfecti, nullam cerebri, nullam alicujus alius partis læsionem potuit deprehendere, & nominatim ventriculi ipsius, in quo Coriariæ etiamtum baccæ erant quinque, cum cæteræ, emetico dato, fuissent rejectæ. Atque ut ad plura, & pluribus in bestiis observata transeamus; certe nec pauca, nec levia passus est canis, itemque passa feles est, quorum illum datis nucibus duabus vomicis Heydius (p), hanc napelli ingesta drachma Sproegelius (q) peremit. Canis tamen *stomachus*, *œsophagus*, *& intestinum naturali constitutione gaudebant*: & felis ventriculus *naturali* erat *simillimus*, *nihilque erosionis simile visum est*, *villosaque tunica nitidissima*, *intestina cum visceribus reliquis sanissima*. Itaque ut Heydius ex sua Observatione patere censuerat, veneno illo *potissimum infectum* fuisse *fluidum*, *cerebrum*, *nervosque irrigans*; ita Sproegelius ex sua hoc conclusit (r): *cum nullum*, inquit, *nec erosionis*, *nec inflammationis in animali*, *hoc veneno interempto*, *signum viderim*, *vim suam potissimum in nervos exegisse oportet*, *vellicando nerveam ventriculi membranam*. Quin experimenta etiam inspice Wepferi, Bruneri, Nicholsii in iis animalibus habita, quibus vegetabile aliquod venenum, & nonnullis eadem quæ Sproegelius, & Heydius, præbuerant. Gravia in omnibus symptomata, nec multo post devoratum venenum ingruentia; non omnium tamen inflammatum ventriculum fuisse, leges. In aliquo enim (s) *interna* ventriculi *superficies alba erat*, *nec ullibi vel minimum inflammationis signum apparuit*. In alio (t) *anfractus* ventriculi *albicabant*, *& si alicubi paululum magis quam alias observatur*, *rubebant*, *non tamen manifeste inflammati erant*. In alio (u) *nulla* in ventriculo *inflammationis signa observari potuerunt*, tametsi *anfractuum superficies minus alba erat*, *ac alias conspicitur*. In alio (x) denique ventriculi, & Duodeni intestini *superficies interna prorsus albicans*, *& omnis inflammationis expers fuit*. In nullo autem ex iis quæ dissecuit Nicholsius (y) *ulla intus membranarum inflammatio conspicienda erat*; sed fluido, qualis & in fele Sproegelii fuit, fluido, inquam, sanguine distentæ venæ: quod adnoto, quia neque in quatuor modo commemoratis ex Sepulchreto animalibus ullus in sanguine grumus fuit; quin eorum alicui (z) pariter ac in proposita muliere (a), *in cordis ventriculis nihil omnino sanguinis supererat*. Cæterum non eadem in omnibus quibus idem ac quatuor illis, venenum præbitum fuerat, inventa sunt: imo in pluribus ventriculi inflammatio; ut minus tibi esse mirum debeat, si eandem in proximis saltem intestinis, aut in his simul, & in ventriculo extitisse ab alio aliquo ex vegetabilibus veneno, productis duabus historiis recentibus ostendam. Solani quem furiosum vocitant, baccæ cum perniciosos alias effectus, tum maxime in puellulo ediderunt: quem intra horas non multas miserandis modis peremptum, cum Vir Cl. Schreckius (b) incideret, vidit, inter cætera, Jejunum, & Colon intestina valde inflammata. Fungi autem, & nominatim ex ea specie quam Vaillantius sic designavit *Fungus mediæ magnitudinis totus albus*, annis superioribus prope Lutetiam Parisiorum id propemodum fecerunt quod Romæ, dum scriberet Plinius (c) fecerant, ut *familiam interimerent*; nisi natura, auxilio adjuta Experientis Medici Monnierii (d), qui symptomata omnia diligenter, & ordine describit, de sex qui comederant, quinque servasset. Idem Virginis quæ una omnium servari non potuit, cadaver perlustrans, inter alia plura quæ apud ipsum videbis, in ventriculo circa pylorum quædam inflammationis indicia, Duodenum autem intestinum vasis tunicarum omnino sanguine refertis, interius, præter leves aliquot excoriationes, purpureis maculis distinctum, in summa inflammatum deprehendit. Ego vero & intestinorum, & ventriculi inflammationem a vegetabili medicamento, sed acriori, eoque interdum perniciem haud secus ac venenum, afferente, elleboro nigro inductam conspexi. Ita autem res se habuit.

15. VIR, cujus anni, si ex facie æstimares, necdum quinquaginta esse videbantur, corpore bene conformato, subpinguis, colore laudabili, quamvis ad fuscum vergente, capillis autem, & barba nigris, ob delirium quoddam melancholicum in Nosocomio curatus, propediem erat discessurus, cum extractum sumpsit, quod vocant, ellebori nigri. Unde alvo soluta, plura dejecit. Sed cum mali nihil expectaretur; prima nocte, id est septima, an octava ex quo id sumpserat, hora, vomitus, & ventris dolores ingruerunt. Quæ mox, calido hausto jusculo, visa sunt conquiescere circa horam noctis secundam. Quincta iterum extiterunt; iterumque minui visa sunt ita ut ante sextam lectum peteret: vomitu autem nihil rejecerat, nisi materiæ ex viridi quasi nigrescentis quantum duo, aut tria cochlearia continere potuissent. Cubans quiescere visus est; certe nullam vocem indicem doloris edidit, quam in proximis lectulis cubantes ægri audiverint. Hora tantum octava sonus quidam, ex ejus ore emissus, a ministris auditus est: ad quem accurrentes, hominem jam mortuum invenerunt. Quæ mihi, iis forte diebus, nempe circa medium Decembrem A. 1747. in Nosocomio Anatomen docenti, cum essent relata; quæsivi primum, quale ellebori extractum, quantumque sumpsisset. Comperi autem idem quod aliis dari ibi solitum esset, videlicet e recens evulsis, contusisque radicibus simplici aqua paratum; pondere autem semidrachmæ sumpsisse, cum persæpe quidem ad scrupuli pondus, interdum tamen iis quorum alvus non facile solvitur, ultra semidrachmam sine ulla noxa exhiberetur. Tunc autem quærenti, num aliud præterea quod nocere posset, homo accepisset, responsum est, imo in eo peccasse quod non accepisset omnia quæ debebat. Nimirum quibus id extractum darent, eos, hoc sumpto, serum bibere: non bibisse autem hunc, post ejus mortem esse cognitum, ibi videlicet reperto sero, ubi positum fuerat, ut hauriret. His ita perceptis, duodequadragesima a morte hora sectionem aggressi sumus. CADAVERIS artubus minime rigidis animadversis, Venter apertus est. Ventriculum, & intestina vel ex-

(k) De Simpl. Med. facult. l. 8. (l) De Venen. l. 3. c. 21. (m) Ibid.
(n) Comment. in c. 12. l. 6. Dioscorid. (o) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1739. (p) Obs. Medic. 50.
(q) Experim. circa venena Exp 2. (r) § 5. (s) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obs. 5. Hist. 1.
(t) Ibid. Obs. 6. Hist. 1. (u) Ibid. Obs. 7. Hist. 1. (x) Obs. ead. Hist. 5.
(y) apud Mead. in Append. supra ad n. 9. cit. (z) Obs. 5. cit. Hist. 1. (a) n. 12.
(b) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 8. n. 4. (c) Nat. Hist. l. 22. c. 13. (d) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1749.

exterius hic illic inflammata conſpeximus; ut cum Ileum inteſtinum alibi juſta eſſet, alibi juſto majori, aut minori latitudine; ubi æquo anguſtius erat, ibi pertenues tunicæ, & ſine ullo rubore, alibi autem rubicundis ſtriis diſtinctæ ſpectarentur. Tum ventriculo, & inteſtinis omnibus aqua immiſſa ablutis, & adapertis, illum cum annexa gulæ particula magna ex parte inflammatum, a ſiniſtris tamen, non a dextris, invenimus; inteſtina autem hic illic, ſic tamen ut minus levis in Tenuibus, quam in Craſſis eſſet inflammatio, ſi Rectum excipias, in quo ſpatia quædam æque manifeſto, ac ventriculus, erant inflammata. Nuſquam tamen in cadavere hoc toto vehemens apparuit inflammatio. Lien æquo paulo major, & ſima qua videlicet tangebat ventriculum, facie roſeo colore, totus autem adeo laxus, ut diſſecti interiora pene diffluerent. In jecinore nihil adnotatione dignum, niſi forte bilis color, qui, ut per veſiculæ tunicas tranſpiciebatur, ex viridi pallidus apparebat. Thorace adaperto, pulmones ſani, & undique ſoluti: neque cor, aut vaſa Magna quidquam habuere quod adnotarem, niſi quod in his parum ſanguinis, in illo vix aliquid fuit levis concretionis polypoſæ. Cranium cum ſecaretur, paucum ſanguinolentum ſerum defluxit: paucuſque mox ſanguis in Craſſæ meningis Sinibus, & majoribus per Tenuem ramis eſt animadverſus. Cerebrum, quod in eo qui melancholico delirio laboraſſet a primo miratus ſum, laxum adeo, ut cum dextere exemptum eſſet, in menſaque anatomica depoſitum, continuo ipſum hemiſphæriorum, extrorſum collabentium, pondus diſtraxerit partem poſteriorem Calloſi Corporis, nec tamen ab obitu dies tum erat ſextus. Ea diſtractio non prohibuit in reliqua ſuperiore, quæ integra erat, ejuſdem Corporis facie illum perſpicere faſciculum qui per medium ſecundum longitudinem extat, nihil ab eo quod ſolet, diſcrepantem. Mox perſecando cerebrum, neque in vaſculis quæ per medullarem ſubſtantiam ducuntur, neque in Choroidibus plexibus defuiſſe ſanguinem, vidi; ſed eandem ubique laxitatem animadverti, ut in cerebello quoque, & Oblongata medulla, & in Pineali ipſa glandula, quæ major potius, & globoſior apparuit, quam conſuevit. In tanta autem cæterarum partium laxitate mirabile fuit, lacunar quod dexterum, ſiniſtrumque ventriculi tertii parietem inter ſe conjungit, minime fuiſſe diſtractum.

16. Ex poſtrema hiſtoriæ hujus parte haberes quod exceptionis loco ad illa adderes, quæ de cerebro etiam melancholice delirantium alias (*e*) ad te ſcripſimus; niſi homo ante obitum jam ſanus eſſe videretur. Ex reliqua autem habes quid a nigro elleboro aliquando accidat, & in ventriculo, inteſtiniſque inveniatur. Scriptum eſt quidem ab nonnullis, & nominatim a Guillelmo Fabricio (*f*) non modo quod legerat, Virum Principem pharmaco, ex elleboro nigro parato, interemptum fuiſſe, verum etiam quod ipſe meminerat, Matronam corpore ſatis validam intra ſex horas mortuam eſſe ex quo devoraverat pilulas capitales, quibus nonnihil extracti ejuſdem ellebori admiſtum fuerat; tametſi vix vomitum, & dejectionem bis moverant: quam utramque mortem non ipſi elleboro, aut ejus extracto, quo feliciſſime in ſe ipſo, nedum in aliis, uſus erat, ſed præparantium negligentiæ, aut imperitiæ acceptam eſſe referendam jure [illegible]ſebat. Verum quæ ſymptomata eas præceſſerint mor[illegible]s, aut quæ noxa in mortuorum interioribus reperta ſit, neque apud ipſum, neque apud alios legiſſe, nunc memini. Nam quod Ardoynus (*g*) ſymptomata ab hoc veratro enumerat immanem alvi fluxum, aduſtionem linguæ, eructationem plurimam & inflationem, præter alia aliis quibuſdam, & in his elleboro albo communia, in quibus ſunt præfocatio, ſyncope, virium dejectio, ſudor frigidus, & ſpaſmus ab inanitione, ſi ex propoſita Obſervatione judicium ferendum eſt, magis fortaſſe pleraque hæc ſymptomata elleboro conveniunt albo, quam nigro. Certe in deſcripto viro non apparuerunt. At eorum quædam cum vehementi vomitione, quam recte ille albo adſcribit, in iis adnotata ſunt qui ab albo ſumpto perierunt, ut in muliere, quæ, uti refert Joannes de Muralto (*h*), poſt creberrimos vomitus, horrendis agitata convulſionibus occubuit, utque in tenero catello de quo Wepferus (*i*), mortuo ad eundem modum; quanquam canis de quo Courtenius (*k*), quadruplo ex eodem elleboro devorato paſſus quidem eſt vomitus, dejectiones, ſingultus, ſuffocationes, dolores etiam, ut videbatur; ſed evaſit tamen. Ut ut eſt; quæ in hoc viro acciderint ab nigro elleboro, accepiſti, ut illa pariter quæ in ejus viſceribus ſint deprehenſa. Ab albo enim elleboro ventriculum rubentem, imo etiam interne corroſum, & nigricantem repertum eſſe, ex catelli, & mulieris de quibus modo indicatum eſt, vulgatis ſectionibus ſcire poteras. Ab nigro autem quid humanus ventriculus, & inteſtina detrimenti ceperint, fortaſſe, niſi ex noſtra deſcriptione, pro certo cognoſcere non potuiſſes. Quod ſi illud ex eo, ut videtur, revera acciderit, quod is vir poſt devoratum extractum, larga, ut cæteri, potione ſeri, ab Hippocrate (*l*) etiam poſt veratrum nigrum imperata, non ſit uſus; hinc quoque illa quæ ſupra (*m*) diximus, de ſeri in iis qui acre venenum ſumpſerint, utilitate, confirmantur. Fuiſſe autem virum ad inflammationem per ſe diſpoſitum, nec copia, nec conſtitutio ſanguinis oſtendunt, quippe cum paucus, & fluidus fuerit. Neque enim in quibuſdam negaverim, veneni effectus a corporis diſpoſitione augeri, cum facile agnoſcam, a prava ipſa corporis diſpoſitione internum aliquando poſſe venenum gigni.

17. Et ſane veteres quoque Medici (*n*) *eoſdem fieri affectus*, agnoſcebant, *& a lethalis veneni potione*, *& a corruptione quæ a corpore ortum habeat*, videlicet *poſſe* hanc eſſe adeo *vehementem*, *ut veneni tum qualitatem, tum vires æquet*. Neque ex poſteris plerique deinceps alieni fuerunt ab hac ſententia. Quam neſcio an ulla confirmare evidentius poſſit, quam hæc Obſervatio, mecum olim communicata ab Joanne Franciſco Cicognino Forolivienſi, ſpectato, dum viveret, experientique Chirurgo, qui ut Florentiæ didicerat, ſic Redii more periculum fecit.

18. FILIOLUS Franciſci Ridolfi Pictoris Forolivienſis, Tertiana febre maceratus, extenuatuſque, noviſſime diris convulſionibus ingruentibus confectus fuerat. ABDOMINE inciſo, apparuerunt inteſtina ad contractum meſenterium retracta, eorum tunicis ſubrigidis, & quaſi exſiccatis. Quæ, ut ventriculus quoque, multam continebant æruginoſam bilem, cujus attactu ſcalpellus violaceo colore inficiebatur. Eundem ſcalpellum, eadem bile ſtillantem, in carnem unius, & alterius columbi cum leviter impreſſiſſent ſic quidem, ut bilis intra vulnus remaneret; haud multo poſt uterque tremens, & convulſus periit. Quin etiam mica panis, illa admiſta bile, a gallo devorata, hic quoque parem habuit exitum.

19. Etſi eximius olim inter Patavinos Profeſſores Medicus Jo. Dominicus Sala (*o*) aſſeverabat, interna venena *raro generari in corporibus alioquin boni habitus, & nullis commiſſis erroribus; rarius ita repente, ut ex aliis partibus, aut aliis accidentibus æger non prævideat*; tamen hoc ipſo quod raro, aut rariſſime contingere id poſſe, non negabat, ab iis de quibus ſupra (*p*) indicatum eſt, diſcrepabat Medicis, qui (*q*) extantibus aliquo in homine veneni ſignis, minime dubitabant, *facile diſcerni poſſe eos qui venenum ſumpſerunt, ab iis qui aliunde*, nempe intus genito veneno, *affecti ſunt*. Qui enim *ſuapte natura probis humoribus abundarent, ac ſanorum more* ſe geſſiſſent, eos *venenum ſumpſiſſe*, ajebant. Eſt certe aliquid in eo proferendo judicio, ſanus, an non is homo eſſet quo de agitur. Nam in Severino Falckio; ut petitis e Sepulchreto (*r*) exemplis utar; neque omnium quæ ſumeret, vomitus, nec ventriculus intus rubicundus, & tantum non excoriatus veneni, noviſſime præſertim dati, ſuſpicionem movere poterant, cum ſcorbutus, vagæ febres, dein appetitus dejectus, & ſæviſſimi ſtomachi dolores jam diu vexaſſent. Contra in Juvene de quo Salæ quærebatur ſententia, præter cætera exhibiti veneni indicia, illud quod boni eſſet habitus, & bene valeret, tantum apud Salam poterat, ut cum in Relatione altera fuiſſe is Juvenis ſcriberetur valetudinarius, & mali habitus, ille ſuam ſuſpicionem primam molliret. Tamen ut ſapiens vir erat, neque primo fuiſſe, neque ſecundo non fuiſſe venenum exhibitum, pro certo voluit reſpondere. Et ſane ut abundet corpus bonis humoribus; iſta ipſa abundantia facit, ut homo *ſuſpecta habere bona ſua debeat*, nimirum ne *retro*, *quaſi ruina quadam, revolvantur*: quæ Celſi (*s*), Hippocratis (*t*) monitum ſecuti, ſunt verba. Nefarios autem veneficos, ut nulla ſuo de ſcelere ſuſpicio ſit, affectæ valetudinis occa-

(*e*) Epiſt. 8. n. 14. (*f*) Reſp. ad Doring. (*g*) De Venenis l. 3. c. 13. (*h*) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 6.
(*i*) l. 4. S. hac 10. in Additam. Obſ. 8. (*k*) Saggio delle Tranſaz. trad. dal Dereham T. 3. c. 9. §. 6.
(*l*) De Intern. Affect. n. 46. apud Marinell. (*m*) n. 11. (*n*) Vid. Gal. l. 6. de loc. aff. c. 5.
(*o*) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 1. & 2. (*p*) n. 17. (*q*) Galen. c. 5. ibid. cit.
(*r*) Obſ. 1. & 2. modo cit. (*ſ*) De Medic. l. 2. c. 2. (*t*) Sect. 1. Aph. 3.

ſionem haud raro aucupari, novimus: quod & una monſtrat ex ſuperioribus noſtris Obſervationibus (*u*), & alias alibi factum eſſe antiquis etiam temporibus, animadvertimus. Sic verſutiſſima fœmina, & filio magis, quam genitoribus, digna, Agrippina (*x*), cum maritum veneno tollere ſtatuiſſet, iſque valetudine adverſa correptus eſſet, hanc ſibi *oblatam occaſionem* non omittendam putavit, eademque ad facinus occultandum aliis inſuper non inſolitis veneficorum fallaciis uſa eſt. Ideo enim, ut opinor, venenum *delectabili cibo boletorum* infudit viro *avidiſſimo ciborum talium* (*y*), ut multum ex iis comedendo, noxam tum ex nimia copia, tum ex pernicioſo fungo aliquo, boletis quaſi per coqui errorem interjecto, contraxiſſe videretur, ſive, ut accidit, *excruciarent dolores*, ſive *niſus vomendi*, ſive *ſoluta alvus*, ſive etiam *febris* magis exercerent; hanc enim & plures *annos cum ipſo vixiſſe*, & *cum illo* in cælum *veniſſe*, L. Annæus Seneca (*z*) indicavit. Hos, & alios ejuſmodi caſus ſi mecum animadverteris; ſimul ſceleſtorum hominum dolos, qui Medicis ſæpenumero imponunt, in quibuſdam ægris facilius poteris internoſcere, aut ſaltem, atque utinam in tempore, ſuſpicari, ſimul non ratione ſolum, ſed ex Obſervationibus etiam intelliges, certa quædam ſymptomata, ut ſitim, & certos quoſdam morbos, ut febrem, quæ ab nonnullis adeſſe dicuntur, ſi venenum ingenitum ſit, adeſſe etiam poſſe, cum venenum præbitum eſt, imo quoque præceſſiſſe. Itaque laudatus Sala, etſi venenum *generari ſine febre*, negabat; non tamen propterea in ſecunda Reſponſione huic ſigno tantum tribuit, ut mortuum eſſe illum Juvenem ab ingenito veneno, affirmaret. Nec vero ut idem affirmemus, cogit quod nullus inſolitus odor, aut ſapor, nulluſve in deglutiendo, aut poſt deglutitionem dolor in ore, aut faucibus perceptus ſit. Ut enim improbi Regis Perſei (*a*) pollicitationem prætereeam veneni *quod nec in dando, nec datum ullo ſigno deprehendi poſſet*, & hic quoque alia quæ dici poſſent, omittam, ex meis ſupra (*b*) narratis Obſervationibus ſatis intelligis, vel ſine iis indiciis deglutitum eſſe venenum. Neque contra ex eo quod animal quodpiam ab iis quæ vomitu rejecta ſunt, devoratis male habeat, inferendum eſſe cum aliis, vomitum illum non ab interno, ſed ab aſſumpto eſſe veneno, propoſita noviſſime Obſervatio (*c*) ſatis indicat.

20. Sed & ea quæ in ventriculo mortuorum apparent, ut imponere aliquando poſſint, docet id quod de Falckio paulo ante (*d*) commemoravi. Eodemque addes quod ex Ballonio (*e*), itemque ex Riolano (*f*) in Sepulchretum retulerunt, in toxici dati ſuſpicione cum ventriculus exanthematis obſitus repertus eſſet, parum abfuiſſe, quin conſtanter Medici ſuſpicionem illam confirmarent, niſi admoniti fuiſſent, ea exanthemata a morbillis eſſe, qui cum erumpere in cute quidem cœpiſſent, ſed ob virium infirmitatem non perrexiſſent, ventriculum occupaverant: eandemque ſuſpicionem in multis ſubito extinctis falſo inde eſſe ortam, quod fundi ventriculi potiſſimum pars ſiniſtra intus, extraque nigreſceret; cum id non veneno, ſed ſanguini eſſet tribuendum, ibi intra venulas reſtitanti quæ ad ramum pertinent, *vas* olim *breve* nuncupatum. Sed neque e contrario quævis in ventriculo animadverſæ maculæ contemnendæ ſunt. Verum inter oculos, & lucem expandendus apertus ventriculus eſt. Sic enim qui maculis dumtaxat quibuſdam aſperſus videbatur, eundem, referente Ballonio (*g*), minimis foraminibus pertuſum deprehenderunt, veneni indiciis: quanquam tunc quoque diſpiciendum ex indiciis aliis crediderim, externi, an interni. Quin aliquando non manifeſtum modo, ſed & magnum ulcus in ventriculo reperiri poteſt, cujus originis prima ſigna toxici deglutitionem conſecuta eſſe videantur, neque res tamen ſine dubitatione eſſe. Sic in Juvene de quo Fabricius Hildanus (*h*) poſt lautum convivium primus ſtomachi dolor inceperat, ex quo paulatim aucto, & acerbiſſimo facto cum obiiſſet, magnumque ulcus inventum eſſet, a ſuperiore ventriculi orificio in hunc deorſum ſe extendens, Parentes quidem id ab exhibito veneno repetebant; ipſe autem Fabricius veri ſimilius cenſebat, ab oſſiculo aliquo acutiſſimo ulcus incepiſſe, infixo in rugam aliquam illius orificii: nam ſi a veneno ſumpto facta eſſet exulceratio; ea, inquit, *potius in ipſo fundo*, *quam in ore ventriculi*, *extitiſſet*. Attamen qui diſſentire a Fabricio vellent, objicere poſſent duas puellas non ſine veneficii ſuſpicione mortuas, in quarum altera Joannes de Muralto (*i*) juxta idem orificium atra quinque ſtigmata inuſta reperit, in altera Petrus Paawius (*k*) illud ipſum orificium duobus locis eroſum deprehendit: atque ut virum ſilerent ab eodem Paawio (*l*) ob eandem ſuſpicionem apertum (nam præter orificii illius eroſam ſubſtantiam, eroſam quoque habuit reliquam internam ventriculi faciem) canem tamen producerent, de quo in Hiſtoriis a Wepfero (*m*) editis, qui cum arſenicum devoraſſet, poſtridie mortuus, atque inciſus, *circa ſtomachum in ventriculo ſuperficiem rubram & inflammatam* oſtendit; *in fundo* autem *ventriculi & circa pylorum nullum inflammationis veſtigium*. Denique ut melius appareat, quam difficile in hac materia judicium ſit, videri aliquando poteſt in hujuſmodi ſuſpicionibus venenum ipſum in ventriculo eſſe deprehenſum, ut in Matrona de qua Bened. Silvaticus (*n*), *pulviſculus* ille *coloris cinericii ulceratæ ventriculi parti adhæreſcens* pro *luculentiſſimo* præbiti veneni *indicio* acceptus, vel ut in Muralti puella paulo ante memorata, pulviſculus ille alter *arenoſus*, qui ex humoribus in ventriculo inventis, & mundo vaſe exceptis ſubſedit. Verum niſi deprehenſus pulvis ea copia ſit, ut a peritis probe examinari, & pro veneno agnoſci queat, aut niſi illius particulæ, eroſis ventriculi tunicis adhærentes, ejuſmodi ſint, ut per ſe facile ſe prodant, ut *gilla* illa quam iis adhærentem Heerſius (*o*) invenit, ſive ut arſenici albi fruſtula, quæ iiſdem inhærentia vidit, & vix evulſit Salmuthus (*p*), & in muliere quoque de qua eſt prima hujus Epiſtolæ Obſervatio (*q*), facile agnoverunt; nihil inde pro certo licebit pronunciari.

21. Quæ omnia, atque alia quæ Etmüllerus; filium dico; in Programmate perpendit Lipſiæ edito A. 1729. erudite, & prudenter oſtendens, quam arduum, & periculoſum ſit certi aliquid in ejuſmodi quæſtionibus conſtituere; quæ, inquam, omnia quotieſcunque mecum ipſe conſidero, toties ſentio, jure meritoque eſſe a me factum, cum in quibuſdam diſſectionibus quas hic proponere potuiſſem, alibi autem ad te ſcripſi (*r*), venenum ingenitum, an ingeſtum eſſet, nolui pronunciare. In ea tamen in qua non ventriculum modo, & Duodenum inteſtinum, ſed & œſophagum eroſum deprehendi (*ſ*), magis audere potuiſſem, ſi pro certo notum fuiſſet, nullas extitiſſe vomitiones per quas rejectum venenum, fortaſſe ingenitum, ex parte aliqua reſtitando, œſophagum forte læſiſſet. Non leve igitur veneni devorati indicium erunt ventriculi eroſiones, ſi nulla quidem cum vomitione, & cum œſophagi tamen ſint eroſione conjunctæ, præſertim ſi in eo reperiantur, qui cum ſanus hactenus fuerit, nihilque in victus ratione peccaverit, repente poſt ingeſtum quidpiam, inſoliti potiſſimum ſaporis, aut odoris, ſtomachi doloribus, aut angoribus, aliiſque ſumpti veneni ſignis correptus, intra perbreve tempus obierit. Non levis, inquam, ex hiſce omnibus, aut pleriſque in unum junctis conjectura ducetur. Sed res certa erit, ubi in ventriculo, aut proximis inteſtinis venenum ipſum reperietur facile agnoſcendum. Videſis Hoffmanni quoque (*t*) indicia ſuper hiſtoriis aliquot, dignis quæ in Sepulchretum referantur: ita & ſymptomata, & diſſectiones proponunt, minime omiſſis rationibus unde inter notas præbiti veneni, & nominatim arſenici, pluribus communes, huic non fuiſſe, illis fuiſſe datum venenum, intelligamus. Sed præcipuum illud dati veneni teſtimonium, ejus portio in viſceribus reperta cum pro varia venenorum conditione, exigua copia, cum aliiſque rebus miſtione non ſæpe occurrat; idcirco indicia aliunde quærenda ſunt, quorum alia cum ad Judices rerum capitalium attineant, a [illegible] prætermittuntur, aliud autem, ad Medicos ſpecta[illegible], non eſt reticendum, quamvis per ſe obvium, & a me [illegible], iterumque animadverſum. Nam præter id quod A. 171[illegible] a me viſum, & ſupra (*u*) adnotatum eſt, cum videlicet tres qui ex eadem pulte comediſſent, omnes brevi poſt ſumpti veneni ſymptomatibus laborarunt, jam antea autumno A. 1709. acciderat, ut me plures meorum civium intra paucos dies advocarent, quos cum ſcirem familiariter inter ſe verſari, & convivari nonnunquam ſolitos: communem aliquam eorum in unum tempus incidentium ægrotationum cauſam ſuſpicatus, interrogando comperi, ex quo noviſſime ſimul omnes epulati eſſent, primum minus bene ſe habuiſſe, mox autem ægrotare cœpiſſe.

(*u*) n. 6. (*x*) Vid. Tacit. Annal. l. 12. (*y*) Vid. Sueton. de duodec. Cæſarib. l. 5. c. 44. (*z*) Apocolocynt.
(*a*) Vid. Liv. Hiſt. l. 42. (*b*) n. 7. (*c*) n. 18. (*d*) n. 19. (*e*) Sect. hac 10. Obſ. 4. §. 10.
(*f*) l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 10. (*g*) Sect. ead. Obſ. 17. §. 1. (*h*) Ibid. Obſ. 5. cum Schol.
(*i*) l. eod. 3 Sepulchr. S. 8 Obſ. 7. (*k*) l. 4. Sepulchr. S. hac 10. Obſ. 4. §. 7. (*l*) Ibid. §. 8.
(*m*) Ibid. in Additam. Obſ. 13. Hiſt. 12. (*n*) Ead. S. 10. Obſ. 5. (*o*) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 8.
(*p*) Ibid. Obſ. 5. (*q*) n. 3. (*r*) Epiſt. 29. n. 18. & ſeqq. (*ſ*) Ibid. n. 20.
(*t*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 3. S. 2. c. 8. in Enarrat. Morb. Obſ. 2. 3. 4. (*u*) n. 7. & ſeq.

pisse. Quaesivi, an praeter ipsos alii in eo convivio fuissent. Cum & fuisse, & quotquot fuerant, jam omnes, ne uno quidem excepto, ex morbo decumbere, accepissem, nec quenquam tamen aut plus aequo, aut quidpiam minus salubre sumpsisse, autumno autem illo raros in civitate aegros esse, animadverterem, vix dubitandum esse, intellexi, quin pravi aliquid, & veneno simile ex errore fortuito aliquo sive epulas, sive potiones, quibus in eo prandio usi fuerant, infecisset. Verum quam facile erat hoc generatim conjicere, tam erat difficile sive ex aegrotantium symptomatibus, sive ex accurata, & saepe repetita perquisitione quidnam illud fuisset, assequi. Symptomata enim pro alia aliorum aetate, dispositione, & temperatura alia in aliis erant; quanquam in pluribus, inter caetera, alvi fluxus erant, & tormina, in aliquo, sine torminibus, sinceri sanguinis dejectiones. Perquirendi autem verum ut optimam occasionem haberem, eo libentius praeter eum qui prandium dederat, ancillam etiam quae coxerat, & reliquias comederat, liberaliter curandam suscepi; uterque enim graviter, ancilla autem gravissime aegrotabat. Huic igitur non semel ostendens, quanto minus difficilis curatio esse posset, si mihi uni diceret quid per errorem admisisset, aut ab aliquo admissum esse, conjiceret; nunquam exprimere aliud potui, nisi hoc unum, quo cogitaret magis, eo magis id se ignorare. Quae cum ita essent; necessario coactus sum unicuique sic mederi, ut singulos haec, vel illa symptomata gravius, aut levius urgebant. Quidam brevi, & facili; sed reliqui longa, & difficili curatione servati sunt; ut in quibusdam bimestris fuerit, in eo qui sanguinem dejecerat, quadrimestris. Unus ex omnibus qui morbum diutius contemserat, undevigesima ex quo cubare tandem coeperat, die febri, cum singultu, convulsivis tremoribus, aliisque malignis sumptomatibus juncta, frustra me, & seniore ejus Medico, quaecunque poterat, opem ferentibus, confectus est.

22. Quae una fuisset reliqua, ignotam illarum tot aegrotationum quaerendi via, anatome videlicet, eam plures, variaeque rationes prohibuerunt. Quarum aliquae alterius quoque sectionem vetuerant, quem non levis conjectura erat, ex opio, per Pharmacopolae errorem minus parce praebito, decessisse. Cujus dissectio eo nunc mihi gratior esset, quod in brutis animantibus, post datum largius opium incisis observata ab Experientiss. Sprogelio (x) minus convenire, video, cum iis quae in cane adnotaverat Cel. Meadius (y). Caeterum de abusu opii detestabili apud veneficos nullum a me verbum expectes in scriptis quidem. Res enim ejusmodi, a Medicis alioquin non ignorandas, utinam secretis dumtaxat inter se colloquiis agitassent; chartis autem non commisissent, ne quod ad curationem excogitandam scire necesse est, id a nefariis hominibus ad latenter, & impune occidendum esset detortum. Quamobrem Galenus (z) Orpheum cognomento theologum, Horum Mendesium juniorem, Heliodorum Atheniensem, aliosque librorum de iis compositionibus Auctores usque adeo reprehendit, ut ne illud quidem concedat, earum notitiam Medicis saltem esse necessariam, ut iis qui sumpserint, possint succurrere. Utcunque id est; sane de venenis etiam aliis sapientius quaedam posteriores magni caeteroquin Medici pressissent; non epistolis, atque adeo libris editis vulgassent.

23. Eorum autem qui a morsu, aut ictu venenosae bestiae interierint, nullas memini aut a me, aut ab Amicis institutas esse dissectiones, si illas excipias quae ad morsum attinent rabiosi canis, a me tecum alias (a) communicatas. Scilicet Italia, *frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt*, quam aestuosae; ut veris Celsi (b) verbis utar. Nec fere aliter se res habet in venenatis bestiolis, quae sunt anguibus minores; certe autem de iis in quibus ego versatus sum, minus aestuosis Italiae partibus non vera illi Boerhaavio (c) retulerunt, qui haec narrarunt: *in Italia, ubi magna vis scorpiorum est, neminem subire diversorium quin hospes ei lagenam oleo scorpiorum plenam indicet; quod vulneri, si quod ei bestiola inflixerit, continuo inungat, sic mortis evitaturus periculum.* Sed neque tam raros esse, Exterorum quis credat in terra Italia, quam Plinius (d) videtur scripsisse. *Saepe*, inquit, *Psylli, qui reliquarum venena terrarum invehentes, quaestus sui causa peregrinis malis implevere Italiam, hos quoque* (scorpiones) *importare conati sunt: sed vivere intra Siculi caeli regionem non potuere. Visuntur tamen aliquando in Italia, sed innocui.* Si ea sinerent quae de vulgaribus scorpiis sequuntur; non de his, sed de volucribus Africae scorpionibus de quibus novissime dixerat, Plinium multo libentius propterea quae paulo ante scripserat, interpretarer. Cum vero non sinant; deesse aliquid suspicor: certe ii qui Romae ante Plinium scripserunt, Lucilius, & Cicero, raram bestiolam exempli loco non sic memorassent, ille quidem (e) *ut scorpiu' cauda sublata*, hic vero (f) *serpere anguiculos, nare anaticulas, evolare merulas, cornibus uti videmus boves, nepas aculeis*; sed potius *vespas aculeis* scripsisset, ut imperiti olim ediderant, aut quod *nepa*, quid esset, ignorarent, aut certe quod Nonium (g) nescirent ita uti descripsimus, duo postrema Ciceronis verba produxisse, neque aliter, ut illius scribendi ordo, & sententia postulant, producere potuisse. Quod siquis tamen credat, Plinium in Italia scorpios *innocuos* esse, dicere; id vero ut plurimum ita est, nec memini, in Civitatibus ubi vitam egi, vel frequentissimis, Medicum unquam, aut Chirurgum fuisse advocatum, ut vulneri, a scorpione inflicto, mederetur; nedum ex eo vulnere quenquam mortuum, ut in cadavere veneni effecta possent inquiri. Quin etiam ab nostris Falloppio, & Vallisnerio idem confirmari, videris. Hic enim (h) venenum *quasi innocuum* ab nostratis scorpionis aculeo prodire, scripsit; Falloppius autem (i), *in nostra regione, ubi scorpiones sunt minus venenosi*, non oriri tumorem in loco ab ipsis icto, ut in regionibus calidis, sed *tantum pustulas, ac tubercula parva variolis similia*. Atque ut Medicorum auctoritate qui in Italia vel temporibus, vel locis, vel utrisque magis quam duo illi, distent a nobis, idem comprobemus, num Scribonium putas, si noxios in Italia vidisset scorpiones, ad hunc modum fuisse scripturum (k): *In Africa, aut sicubi scorpiones sunt noxii*, Cornelium autem Celsum (l) *inter peregrina, & aliquanto magis pestifera*, quam nostratia, scorpionis venenum positurum fuisse? Posuisse autem, non quod scorpio, sed quod perniciosus scorpio esset peregrinus mihi quidem illa ejus verba post varia recensita remedia satis videntur indicare (*): *Cognovi tamen Medicos, qui ab scorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio sanguinem miserunt.* Loco autem, non tempore, a nobis distabat Redius, distatque Gentilis, Medici ambo Etrusci. Quorum primus (m) idem quod Plinius, affirmabat propterea quod centies viderat scorpiorum venditores nudas manus in sacculos inserere iisdem plenos, & saepe ictus ab iis referre, neque unquam, tametsi fervente canicula haec fierent, cum ullo vel minimo consequente veneni indicio. Alter (n) a scorpionum ictibus funesta mala fere non oriri, nisi in Africa. Ab Italis enim scorpiis ictos aliquos esse quidem mortuos; sed pauca admodum ab rerum naturae Scriptoribus ejusmodi referri exempla.

24. Duo Vir ille Eruditus producit, alterum ex Ferrario, ex Lanzono alterum. In utroque vomitus, imo in altero ipse volvulus intra horas aliquot lethalis. Juvat exempla alia addere, quotquot inter scribendum succurrunt, funesta fortasse futura, nisi obstitissent remedia. Proferam autem eo libentius quod Patavii pleraque acciderunt. Cortusus noster civem hic suum, a magno scorpione vulneratum, *jam animi deliquio detentum, brevi admodum tempore revocavit ad vitam* externo pulveris auxilio quem a Matthiolo (o) acceperat. Benivenius (p) famulum a simili ictu, quamplurimo statim frigidissimo sudore perfusum, theriaca ex generoso vino exhibita, illico liberavit. Clari Veronae Medici Petri a Castro indicem digitum pupugerat scorpius, dolore, & frigore mox totum brachium invadente, cum ipse, parum proficientibus remediis caeteris, eo liberatus est quod Amicus ejus Rhodius (q) memoriae tradidit, hoc quoque adjiciens, anno tamen insequente rediisse dolorem eodem tempore cum tumore digiti phlegmonode. Sed & se quosdam Patavii scorpiorum *ictus tumore ac dolore graves animadvertisse*. Quin ipse quoque Vallisnerius, qui, ut supra (r) dixi, illorum venenum apud nos *quasi innocuum* esse, agnoverat, denique, mutata quadantenus sententia, in Specimine *Alphabetico*, quod inperfectum reliquit, Histo-

(x) Exper. circa varia venena &c. Exp. 15. & seqq. (y) Tract. de Venenis Tent. 5.
(z) De Antidot. l. 2. c. 7. (a) Epist. 8. (b) De Medic. l. 5. c. 27. n. 10.
(c) Praelect. ad Inst. §. 1132. (d) Nat. Hist. l. 11. c. 25. (e) ex Satyr. l. 30. n. 23.
(f) De Finib. l. 5. (g) De Propr. Serm. in *Nepa*. (h) Opere Fis. Med. Tom. 2. P. 1.
(i) Tract. de Tumor. c. 3. (k) Compos. Medic. 164. (l) c. 27. cit. (*) Ibid. n 5.
(m) Esper. int. agl. Ins. (n) Annotaz. alla pag. 66. v. 23. della Lett. Filos.
(o) Vid. hujus Comment. in Dioscor. l. 6. c. 29. (p) De abditis Morbor. caus. c. 56. (q) Cent. 3. Obs. Med. 90. (r) n. 23.

riae Medicae, & Naturalis (s) *hyeme* quidem illud *esse innocuum, sed aestate vel in nostratibus* affirmavit *esse mortiferum*. Cujus tamen rei unum, haud amplius, exemplum protulit, nimirum adolescentulae cui sub caniculae ardoribus in collo ictae *paulatim membra fiebant gelida*, neque ex multis auxilium aliud profuit, quam oleum, *controveleni* dictum, Magni Etruriae Ducis, interius, exteriusque usurpatum. Verum illud primum meminisse te, velim, non fuisse haec denique funesta exempla: deinde quid pauca adeo ad innumera alia, omnino discrepantia? quid hoc ipsum ultimum ad tot illa quae indicavimus (t), Redii eodem fervidissimo anni tempore? Quo tametsi fateai, & venenum hoc acrius fieri, & hominum corpora ipsius noxis magis opportuna; tamen Octobri mense casus accidit Petri a Castro, & circa Junii finem is qui a Lanzono (u) verbis Medici qui affuerat, descriptus est. Qui, & Ferrarii quoque alter si funesti, & per vomitiones quidem fuere; at in hoc scorpius intra os dormientis pueri irrepserat, idque sauciaverat; in illo autem foeminae, chlorosi laborantis, extremum, dum in latrina alvum exoneraret, intestinum ferierat. Quanti autem referat ad augendam, accelerandamque veneni noxam, si non modo ictum corpus tenerius, imbecillius, aegrumque sit, sed & pars icta sit ipsa mollior, & exquisitiore sensu praedita, cum per te intelligere satis potes, tum nisi hoc ponatur, aliquanto minus facile est assequi, cur non aeque omnibus graves accidant non apud nos tantum, sed & apud alios; si Africam, & alia aestuosa loca excipias; scorpionum ictus.

25. Ubi enim attendo illa quae apud Monspelienses habita sunt, experimenta, facile adducor, ut credam, non secus ac apud nos, ibi quoque scorpiorum ictus ut plurimum esse innocuos. Nec vero experimenta illa dumtaxat dico quae ibi a Courtenio (x) A. 1679. sunt instituta. Nam quod a pluribus scorpionibus lingua catelli compuncta fuerit, ejusdemque abdominis cute nonnihil diducta, musculi ipsi ab illis non semel icti, arte etiam altius appresso aculeo, venenoque e subjecta vesicula in vulnera expresso, canis tamen nihil detrimenti ceperit, ut neque columbus, saepe ad eundem modum a scorpione sauciatus: contra autem quod talpa, cujus latus scorpio pupugerat, continuo mortem convulsa obierit; discriminis causam afferre hanc posses, quod catellus, & columbus ab inertibus, infirmisque scorpiis, quippe ineunte Januario mense, talpa autem a valido, acrique, ut pote circa medium Quinctilem, sauciata fuerit. Pericula igitur illa potissimum specto quae ibidem quinquaginta, opinor, post annis fecit Vir Cel. Maupertuisius (y). De novem canibus, tribus parvis pullis, & uno mure quos scorpii percusserant, unus omnino canis, & is quincta ex quo percussus fuerat, hora post saepe iteratas vomitiones convulsus, mortuus est; animalia duodecim reliqua nihil omnino laesionis retulere. His tamen per eosdem, ut videtur, dies, certe autem a scorpiis ejusdem generis, ad eundemque modum validis, acribus, ferocientibus eadem loca icta fuerant; ut hinc nulla repeti possit discriminis causa, cur unus, haud amplius, canis interierit, praesertim cum is ab uno, caeterorum aliqui a pluribus scorpiis vel multo pluries, multoque profundius defixo aculeo sauciati essent, iisque promiscue tum maribus, tum foemellis, itemque recens allatis, ut neque in sexus varietatem, neque in venenum, forte in priores ictus omnino insumptum, conjicere liceat discriminis causam, sicut merito Redius (z) non in viperis solum, sed etiam in scorpiis Africanis conjecit. Conjici tamen in alia, atque alia potest, & in aliquod fortasse eorum quae a Maupertuisio indicantur. Quoniam vero tam raro accidit, ut gravem scorpiones afferant noxam; facilius crediderim, eorum plura simul convenire oportere, ut afferant, aut fortasse aliud aliquod addendum esse quod praecipuum sit. Exemplo rem declarabo.

26. Apud Veteres volucre erat animalculum, *cui nomen asilo Romanum est*; ut Virgilii (a) verbis utar, *oestron Graii vertere vocantes*. Idem a Latinis *tabanum* quoque esse dictum, indicat M. Varro (b), sed Plinius (c) magis. Id animalculum sitne idem quod modo apud nos tabanus dicitur, si forte quaeras; facile negabo: sitne vero quod Etrusci adhuc asilum vocitant; dubius haerebo. Nam id certe aut non Veterum asilus est, aut non semper idem efficit quod Veteres nobis descripserunt, ut vulnerata boum cute hos concitet in furorem. Hocque adeo verum est, ut Vir Praestantissimus Reaumurius (d) sibi quaerendam causam censuerit, cur interdum id faciat, alias non faciat. Itaque cum ipse nullum, secus ac Vallisnerius (e), in eo acrem, quem in vulnere relinquat succum agnoscat, minime quaerit, aliasne plus relinquat, alias minus: sed neque credit, discriminis causam ab altius, aut minus alte defixo aculeo esse repetendam, propterea quia hic neque tenuior est, neque minus alte defigitur, quam bubulcorum stimulus, boum cutem alte perfodientium saepe, at nunquam idcirco in furorem agentium. Ipse igitur censet, cum asili aculeus subcutaneum aliquem crassiusculum nervum forte compugit, tum bovem furere; cum eum non compungit, non furere. Ego vero ne tum quidem si essem in hujus animalculi dissectione vel maxime exercitatus, mihi tantum sumerem, ut in dissensione Virorum qui pares aetate hac minime habuerunt in perdifficili Insectorum historia, aliquid adversus alterutrum pronunciarem; sed potius, quod mea erga memoriam utriusque observantia postulat, darem operam, siqua fieri id posset, ut componeretur utriusque sententia, simul ad crassiusculum compunctum nervum, simul ad acrem instillatum succum respiciendo, si forte hunc ex asilo alicunde in vulnus existere, invenire possem, eaque ratione scrupulum quendam mihi penitus evellere, factu perdifficile credenti, ne bubulci quoque stimulus in crassiusculum nervum unquam incidat, bovemque in furorem agat. Nunc vero Summi Viri conjecturam ab asilo ad scorpium, in quo utramque componere sententiam licet, transferentes, gravia ex ictu hujus tunc mala sequi, veri similiter suspicamur, cum crassiusculo cuipiam nervo, aut alii exquisiti sensus parti simul vulnus infligit, simulque acerrimum venenum immittit. Sane tum animalia quae hinc mortua memoravimus (f), tum quae Redius (g) per Africanum scorpionem occidit, convulsa periere, tum convulsa quoque ea mulier de qua supra dictum est (h), tum quaecunque alia symptomata in ipsa, & caeteris etiam qui mortui non sunt, hominibus apparuerunt, facile per convulsiones licet explicare: & venena quoque alia, ictu, aut morsu venenosorum animalium communicata, per nervos potissimum nocere, laudabilis Cl. Meadii (i) sententia est.

27. De immisso autem simul cum aculeo etiam veneno, nulla amplius restat dubitatio. Nam etsi posteaquam Plinius (k) *tenui fistula perforatos* esse, tradiderat, *scorpionum aculeos, venenum infundentes*, & (l) hoc *ab iis candidum effundi, Apollodorum auctorem esse*; Galenus (m) extitit, qui *nullum apparere foramen*, scriberet, *in* eorum *aculeo*, ideoque *aut perquam exiguum esse id quod injiceret, aut nihil omnino*, quin etiam Redius (n) ne in majori quidem scorpio, nempe Africano, ullum videre foramen potuit, quantumvis oculo exquisitissimis vitris instructo; hic tamen non modo ex Aretino antiquo Scriptore (qui e Plinio exscribere potuerat) sed ex propriis multis in eodem illo scorpio observationibus, album ex aculeo prodire humorem, confirmavit: alii autem foramina, nedum foramen, perviderunt, quos inter Vallisnerius (o) in primis fuit, qui deinde, nec semel, edidit, ostenditque tum quare ab Redio visa non fuerint, quippe in ipso extremo acumine quaerente, tum quare in extremo esse non debuerint, videlicet ne si veneni canaliculus ad extremum usque aculei perduceretur, hujus necessariis tum subtilitati officeret, tum firmitudini, obturationi autem a minima quavis in quam incurreret, materiae particula obnoxius fieret. Ne vero dubites, num foramina, eaque non in extremo aculeo, in nostratibus quoque sint scorpiis; qua ratione in his etiam perspexerit elegantissimo Vir ingenio Ferdinandus Antonius Ghedinus, & ipse ad me scripsit A. 1707. & Vallisnerius communicatas a me Ghedini litteras vulgavit. Peculiaria haec habet Vallisnerius, aculeum triangularis instar pyramidis tres facies habere: in harum singulis singula esse foramina: humorem per haec exire quam maxime limpidum: hunc autem a canaliculo per internodia caudae traductum, in ultimum ferri, ex quo extat aculeus. Tu in peregrinis illis grandioribus, ex quibus ipse videtur haec descripsisse, quaerere poteris, an perpetua sint, illudque praeterea, quae intima structura sit ultimi internodii. Nam praeter vesiculam, quam olim indicavit Col-

(s) Opere Tom. 3. P. 4. alla voce *Scorpione*. (t) n. 23. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 20. (x) §. supra ad n. 16. cit.
(y) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (z) cit. supra ad n. 23. (a) Georg. l. 3. v. 147. (b) De Re Rust. l. 2. c. 5.
(c) Nat. Hist. l. 11. c. 28. (d) Memoir. pour serv. à l'Hist. des Insect. Tom. 4. Mem. 12. (e) Opere Tom. 1. P. 4.
(f) supra n. 25. (g) Esper. supra ad n. 23. cit. (h) n. 24. (i) Introd. ad Expos. Mech. Venen. (k) Nat. Hist. l. 11. c. 37.
(l) Ibid. c. 25. (m) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (n) Esper. cit. (o) Vid. loca supra ad n. 23. & 24. indicata.

Coiterus (p) ſcribens, *ſub caudæ aculeo, quo* ſcorpius *ferit, veſicam veneno plenam latitare*, credibile eſt muſculoſi aliquid ineſſe, quo venenum exprimatur. Extima enim internodii pars id præſtare per ſe non poteſt, ut pote quæ corneola eſt, & in Africano ſcorpione, externæ, ut Redius (q) expertus eſt, compreſſioni minime cedens. Sub cruſta autem illa, quemadmodum in cancrorum videmus brachiis, includantur muſculi neceſſe eſt, quibus, ut internodia cætera, ſic etiam ultimum moveatur; itaque carnea, aut tendinea aliqua expanſio, intra ultimum internodium perveniens, validiore contractione quam qua illud movet, comprimere etiam poſſet veſiculam.

28. Sed hoc venenum in noſtratibus quidem ſcorpiis, aliiſque non æſtuoſarum regionum, ut Monſpelienſibus, longe minus validum eſt, quam in Africanis. Itaque non ſicut in Africa, ita apud nos ſæpius, imo raro adeo gravia ex eo occurrunt ſymptomata, quemadmodum ſupra (r) oſtenſum eſt, ut niſi plures cauſæ, & in his præcipua fortaſſe, nempe craſſiuſculi nervi compunctio, in unum conveniant, innocuum eſſe videatur. Quod ubi ponimus; facile cum Cel. Viro Maupertuiſio (ſ) in eam ſuſpicionem deſcendimus, ne forte plura quæ adverſus ſcorpionum ictus laudantur, remedia ideo profuiſſe viſa ſint quod ſæpius fuerint iis hominibus adhibita quibus vulnus quidem inflictum fuerit, ſed innocuum venenum immiſſum. Inter ea remedia a priſcis uſque temporibus illud de cujus vi nominatim Vir ille Cl. dubitat, potiſſimum recenſitum eſſe, noſti, quod ex ſcorpione ipſo petitur. *Scorpio*, inquit Celſus (t), *ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt*, ſive *contritus ſuper vulnus impoſitus*, ſive *ſuper prunas*, ut *vulnus ſuffumigetur*. Verum laudati Viri dubitationem videtur confirmare tum ſuffumigium hoc fruſtra adhibitum ei mulieri quæ ſupra (u) memorata eſt, ex ſcorpionis ictu nihilominus mortuæ, tum contuſus ipſe ſcorpius, & vulneri impoſitus, qui *parum profuit* Petro a Caſtro, cujus quoque caſum retulimus (x), in eo ictis a tarantula ſimillimum, quod inſequenti anno dolor rediit eodem tempore. Hoc enim de ſauciatis a tarantula adnotavit Baglivus (y): qui & illud *obſervatione conſtare*, ſcripſit (z), *a ſcorpione* in Apulia *punctos eadem fere pati ſymptomata, ac ſi a tarantula morſi eſſent*. Sed nos ea ſymptomata, & mortes ſupra non recenſuimus, ut qui æſtuoſas Italiæ partes excepimus. Profert inſuper cuniculi, a tarantula occiſi, diſſectionem (a): nec reticet (b), ab illa ictorum *multa ſymptomata a depravata imaginatione pendere videri*. Hoc, atque alia quæ ad tarantulam attinent, magis explorata nos habituros ſperamus, ſiquando Vir Doctiſſimus Franciſcus Seraus ea poterit quæ de inſecto illo inchoata habet, perficere. Interea tamen, quod ad noſtrates pertinet ſcorpios, non ſine omni dubitatione ſumus, quin plures ex iis qui ab his compuncti gravia quædam pati viſi ſunt, timore imaginationem turbante, non tam ex veneno quod prorſus innocuum fortaſſe fuerit, quam ex animi agitatione, corpus percellente, male habuerint. Hanc autem dubitationem, in qua ipſum quoque Maupertuiſium (c) eſſe, video, comprobare ex parte illud etiam poteſt, quod nonnulli eorum vix icti, continuo de iis queruntur quæ tam cito ne in illis quidem contigerunt qui ex veneno eodem occiſi ſunt, iidemque antidoto aliquo adhibito, aut dato ex his quæ vulgus, ipſique magni faciunt, aut quod Medicus quiſpiam cui plurimum fidant, tanquam certiſſimum, commendaverit, illico nihil amplius ſe mali ſentire, & plane ſanatos eſſe, clamant. Nempe animi, non corporis, hæc eſſe videtur curatio: quæ ſicui forte antidoto famam conciliavit, ut immerito conciliaverit, ſimulque ut certiora quærenda ſint, vides.

29. Sed non ut ſcorpionum, ita Viperarum quoque apud nos ſæpius innocuum venenum eſt: a quarum morſu plurimi interirent, aut certe graviſſime laborarent, niſi multo quam ſcorpii, eſſent illæ rariores, & propter magnitudinem facilius animadverti, & caveri poſſent. Graviſſime, inquam, laborarent, cum remedium necdum inventum ſciam cui quidem poſſint, audeantve homines fidere, ut ab ſe arceant vehementiſſima ſymptomata, viperinos morſus excipientia. Laudata ut maxime ad id fuerant devorata capita, aliæve partes viperarum. Sed Redi (d), & Francinii (e) experimentis res minime reſpondit. Poſtea magnis laudibus efferri audivimus viperarum pinguedinem, multoque etiam magis vulgare oleum, ſi demorſo loco adhiberetur. Etſi vix credibile videbatur, per anguſta adeo, nec parum profunda foramina per quæ mordens vipera venenum immittit, ſatis aditus patere oleoſis præſertim linimentis; maluimus tamen judicium tempori permittere, quod ut certiorem, & utilem vim novorum remediorum, quemadmodum corticis Peruviani, ita ambiguam, & periculoſam, quemadmodum transfuſionis ſanguinis demonſtravit, & ne a propoſita materia longius abeamus, quemadmodum tot alia adverſus venenatos animalium ictus olim commendata præſidia inutilia eſſe, oſtendit, & oblivione tanta obruit, ut, exempli cauſa, quod Abbatius (f) *expertum eſſe*, ſcripſit, *admodum prodeſſe, & Patavii* quidem *expertum*, ego intra annos propemodum quinquaginta ex quo hic verſor, nunquam memorari a quoquam, nedum adhiberi, audiverim. Itaque anni vix pauci præterierant, cum Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Commentaria illa (g) prodierunt: ex quibus per experimenta Cl. Virorum Geoffroyi, & Hunauldii demonſtratum eſſe, intelleximus, quam leves, & dubiæ iſtarum ex oleo inunctionum ſint vires: hocque judicium *rectum* eſſe, vel Anglorum Medicus doctiſſimus confirmavit Meadius (h). Qui tametſi viperinæ axungiæ probabiliorem laudem tribui poſſe, addidit; tamen neque hanc curationem *fidam* eſſe, ingenue faſſus eſt, & tu ex altero quod in memoratis Commentariis morſi hominis profertur, exemplo facile agnoſces. Ipſe vero præ cæteris auxiliis facile, & promptum illud commendat, quod ſignificare ſupra volui, cum remedium eſſe inventum, negavi, cui fidere audeant homines, videlicet quæ ore ſtatim fiat, veneni ſuctionem. Nam etſi Celſus (i) adverſus omnium ſerpentium morſus hanc fidenter adeo commendaverit, ut aſſeveraret, ſic & ſugentem *tutum fore, & tutum hominem eſſe præſtiturum*; eaque ab Dioſcoride etiam laudata (k), non Galeni (l) modo temporibus, ſed & Aetii (m), Pauli (n), & Actuarii (o), a quibus imperatur; ut Rhazem (p), alioſque omittam; in uſu fuerit; quin ut ad propiores nobis deſcendam; a Tagaultio quoque (q), Veſalio (r), Abbatio (ſ), Severino (t), Redio (u), Charaſio (x), aliiſque (y) probetur: etſi, inquam, tot, tantiſque auctoritatibus nitatur; non eſt tamen facile ſperandum, populum eo poſſe adduci, ut Celſo (z) aut cuiquam credat, venenum hoc *non guſtu, ſed in vulnere nocere*: quam velit, clamet Severinus (a), *exſugat noſtra fide quiſquis; .... immunis a quaque labe, ab unoquoque detrimento, me fidejuſſore, futurus eſt exſuctor*.

30. Quanquam populum in eo ſapere, exiſtimarem, ſi huic fidejuſſori minime crederet, nullo in periculo exſugentem fore (b), tametſi exſugens Celſi (c) monitum, a pleriſque eorum quos laudavi, diſerte confirmatum, non attenderet, *ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat*. Quod Redius monitum, & jure quidem, meritoque, tanti faciebat, ut quod ab aliquo illorum qui cum eo tunc aderant, audiviſſe olim, memini, cum ex iis qui expreſſum a viperis venenum potabant, unus in illud identidem panis cruſtam intingeret, ederetque, increpuerit continuo Redius, ne forte cruſta gingivam, ut interdum fit, vulnerante, ſibi homo per jocum præſens periculum crearet. Qui etiam inter cæteras cauſas, quamobrem circulator commorſum ſibi ab aſpide brachium, imo homines duo ictum ſibi a vipera digitum cum ſuxiſſent, nihilominus mortui ſint, ut Ælianus (d), Matthiolus (e), & Amatus Luſitanus (f) ſcripſerunt, hanc ponendam eſſe, conjecit (g), quod os illi haberent fortaſſe ulcuſculo quopiam læſum. Hi tamen, aliique infra (h) commemorandi eventus homines terrent, dum quo alicui, quæcunque fuerit cauſa, accidit, idem ſibi quoque accidere poſſe, timent, ii præſertim quibus eſt gingivarum laxitas aut ſcor-

(p) Obſ. Anat. ex diverſis brutis. (q) Eſper. cit. (r) n. 23. & ſeqq. (ſ) Comment. ſupra ad n. 25. cit. (t) De Medic. l. 5. c. 27. n. 5. (u) n. 24. (x) Ibid. (y) Diſſert. de Tarant. c. 9. & Hiſt. 1. (z) Ibid. c. 7. & Hiſt. 3. (a) Ibid. c. 10. (b) Ibid. c. 6. (c) Comment. cit. (d) Lettera ſopra alcune oppoſizioni &c. (e) Lettera del Platt fra le Opere del Redi Tom. 2. dell'Ediz. Veneta. (f) De admirab. Viperæ natura c. 31. in fin. (g) A. 1737. (h) Expoſ. Mechan. Venenor. Tent. 1. (i) De Medic. l. 5. c. 27. S. 3. (k) De Medic. Mat l. 6. c. 40. (l) Meth. medend. l. 13. c. 6. ad fin. (m) Tetrabibl. 4. Serm. 1. c. 10. (n) De Re Med. l. 5. c. 2. (o) De Meth. Med. l. 6. c. 11. (p) 8. Almanſ. c. 1. (q) Inſtit. Chir. l. 2. c. 11. (r) Chirurg. magn. l. 3. c. 14. (ſ) l. cit. c. 31. & 32. (t) Viperæ Pyth. P. 3. c. 5. (u) Oſſervaz. int. alle Vipere. (x) Vid. Sepulchr. S. hac 10. in Schol. ad Obſ. 6. (y) Vid. du Hamel Reg. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. c. 6. in fin. (z) S. 3. cit. (a) c. 5. cit. (b) Ibid. & alibi. (c) S. 3. cit. (d) De Hiſt. Animal. l. 9. c. 62. (e) Comment. in Dioſcor. l. 6. c. 40. (f) Cent. 3. Curat. Med. 14. (g) Oſſerv. cit. (h) n. 33.

ſcorbutica, aut ad ipſam accedens quando Matthiolus (i) vel ſine hac animadvertit, ſanguinem, a *forti* ipſa *ſuctione facile e gingivis manare*. Terrent etiam monita illa alia quæ plerique eorum quos probare diximus ſuctionem, aſtipulante quoque Avicenna (k), inculcarunt, ne ſugens ſit jejunus, utque in ore colluto oleum teneat, & quod exſuxit, continuo exſpuat. Quæ monita eo magis terrent, quod Doctiſſimus ipſe Meadius (l) eadem ferme commendat, tametſi id eo dicat, *ne veneni acredo inflammet labia, linguamque* exſugentis, nec immerito, quando cum aliis viperæ venenum guſtans, quamvis cum aqua miſtum, *ſapore eſſe acri & igneo*, percepit, *ut ſi lingua fervido aliquo & urente corpore pertuſa eſſet*, hoc ſenſu duas treſve horas durante; quin ſocius qui non dilutum guſtare voluit, inde retulit cum linguæ aliqua inflammatione & tumore ulcuſculum, biduum permanens. Longe minus terrebantur homines, cum aut Severinum (m) legebant teſtantem, ſapore hoc venenum eſſe quaſi *ſorbi immaturi*, ut percepit Branchinus, Pharmacopæus Senenſis præcipuus, cum, ipſo vidente, *lingua libaret ac deguſtaret, ... nihil exinde noxæ perpeſſus*, aut Charaſium (n) aſſeverantem, *guſtatum, & deglutitum; quod ſæpe ſæpius expertus erat; neque homini, neque ulli animali nocuiſſe*; ut quod denique addit; *non detrectaverit ipſemet in os proprium ingerere* vel *abſque ſequente, aut præcedente oris collutione*, aut Redium (o) in primis confirmantem, *ſe vidiſſe infinitis vicibus illud lambentibus, & delutientibus labra non intumuiſſe*, deſcribentemque Jacobum illum ſuum, cum id non ſine voluptate identidem lamberet, aut potaret, idem poſtridie non facturum, ſi oris, aut ventriculi noxam inde retuliſſet, aut ſaporem acrem, & urentem percepiſſet, quem contra, ſcribit Redius, *dulcem inſipidum* veneno illi eſſe, & *ſimillimum ſapori olei amygdalarum dulcium*. Sed de tanto inter Auctores diſſenſu, de uno eodemque veneno loquentes, mox erit iterum dicendi locus. Nunc illud cogita, num ex iſta ipſa diſſenſione hominibus addi poſſit animus, ut ſuctione utantur, præſertim cum pleroſque videant qui ſive ex Veteribus, ſive ex Recentioribus ipſam laudarunt, non uni illi fere plus fidere, quam auxilio quod minus quidem, quam oris ſuctio, ſtatim in promptu eſt, non diſſimili tamen, & certe minus ſuſpicionibus obnoxio, cucurbitularum videlicet; nam poſt utrumlibet alia, atque alia remedia imperant; indicio manifeſtiſſimo, non eſſe igitur exſuctionem præſidium illud quo ſemper credi liceat, venenum e fundo uſque peranguſti vulnuſculi, imo ex anfractibus, in quos inde prorepſiſſe interea poteſt, adſitæ celluloſæ membranæ, aliiſve flexuoſis ſemitis totum penitus eductum fuiſſe. Quod & de cæteris ſeu per ſiphones, ſeu per hirudines, ſeu per alia quælibet, exſugendi modis dictum putato. Cæterum quod de efficacioribus Chirurgicis remediis, ut ſcarificationibus profundis, inuſtione, aut amputatione verba non fecerim, hanc cauſam habeto, quod hæc plerique a vipera icti aut non admittant, dum ſibi eundem quem multis a mitiori curatione fuiſſe, audiverint, felicem exitum pollicentur, aut nimis ſero tandem poſtulent; perrarum enim eſt quod ſcribit Kramerus (p), noviſſe ſe quendam, cujus digito, a vipera morſo, totum jam brachium inflammatum erat, jamque febris, crebræ animi defectiones, deliria, ſpaſmi, alia ejuſmodi acceſſerant, & hunc tamen *horis 32. a vulneratione jam elapſis, abſciſſione digiti demorſi curatum* eſſe. Itaque intelligis, cur hæc omiſerim, mitiora pleraque conſideraverim, quorum etiam infra (q) ſum quædam alia memoraturus.

31. At enim, inquis, unde igitur tanta aut ſuctioni, aut tot aliis, etiam olim, adverſus viperarum ictus mitibus auxiliis laus parta eſſet, niſi illorum ope homines vidiſſent ſervatos? Ego vero; ut illud omittam, perraro aliquem evaſiſſe qui non pluribus eſſet remediis uſus, ut cui potiſſimum ſalutem deberet, difficile eſſet conſtituere; hoc certe attendendum cenſebo, non pauca apud eos qui periculum ſæpius fecerunt, exempla occurrere beſtiarum quæ nullo dato, admotove remedio, aut levia, aut nulla a viperarum morſibus mala perpeſſæ, aut gravia etiam, nihilominus vitam ſervaverint. Sic Redio (r) accidiſſe, nec raro, leges. Sic Pariſienſium tum quos olim Hamelius (ſ), tum quos ego ſupra (t) laudavi, aliæ ſunt huc pertinentes Obſervationes. Quod ſi horum diſcriminum cauſam quæras; multiplicem eſſe potuiſſe, dicam, ſeu mordentes viperas, ſeu morſa animalia ſpectes, ſive utraque. Utriſque communia ſunt ætas, conſtitutio corporis, vires, anni tempus, victus, & regio, a quorum varietate varius eſſe poteſt illatæ, aut acceptæ læſionis gradus. Sic; ut de regionibus dicam; vides quas Severinus (u) excipiat, ut quarum viperæ innoxio ſint ictu; quanquam quod de Anglicis ipſi ab Hougtono relatum fuerat (x), cum iis quæ alii, & quæ paſſim Cl. Meadius (y) ſcribit, minime conſentit, præſertim ubi Redii Experimenta ita ſibi in Anglia reſpondiſſe, oſtendit, ut Verneyo antea in Gallia, aut ubi *ſolere ubique*, confirmat, eadem mala a viperæ morſu *ſimili fere modo oboriri*; quamvis, id quod propoſito huic noſtro ſatis eſt, pro *climatum*, & aliorum ferme, quæ diximus, *diverſitate, illa aut augeri poſſe, aut deprimi*, fateatur. Poſſe quoque alterutrum fieri pro varia mordentis viperæ magnitudine, ira, ejuſque veneni acrimonia, facile intelliges, ſi a majori, & magis irata plus veneni in vulnus immitti, & hoc profundius infligi, cogitaveris; nam de acrimonia res vel magis eſt manifeſta, eamque in aliis viperis aliam eſſe, diſcrepantia oſtendit, de qua ſupra (z) dictum eſt, inter laudatos Auctores de ſapore, & effectibus in labris, & lingua, veneni hujus; neque enim quiſquam auſit dubitare, quin ea quæ pro obſervatis a quolibet eorum propoſita ſunt, revera fuerint obſervata. Ad hæc illud quod eſt præcipuum, addendum eſt, intereſſe plurimum inter viperam quæ modo ſæpe ſæpiuſque momorderit, & inter illam quæ necdum poſt juſtum temporis intervallum id fecerit. Hanc enim inter impoſtorum fraudes jam olim recenſuit Auctor libri de Theriaca ad Piſonem (a), ut viperæ antea quam ipſos, oblatas carnes *aſſidue mordere* clam *cogerentur*; ſic enim *Venenum quod ore continent, ejicerent neceſſe erat*: unde tu e contrario unam deducere cauſam potes, quare nimirum jejunæ viperæ pernicioſius mordeant, cauſiſque addere quas alii excogitavere. Cæterum quod vetus ille Auctor tradidit, confirmavit Redius (b), ſe pluries expertum ſcribens, ejicere viperas venenum omne, ſi non primo, at ſaltem ſecundo morſu, ut tertius deinde, & quartus veneno careant: & quanquam infra indicet, tertio quoque poſſe aliquando venenum inferri, imo alibi (c) non modo experimentum proponat, unde tertium, ſed & alterum, unde ſextum lethalem fuiſſe, apparet, Pariſienſes (d) autem unum, unde ſeptimum; tamen ſi hæc etiam velis quæ rarius accidunt, ſpectare; vides, noſtro propoſito non officere; nam tandem ad eum morſum qui innoxius ſit, perveniatur, neceſſe eſt, citius, aut ſerius, ut minor eſt vipera, aut major, vel certe ut minus, aut plus collectum habet venenati humoris, vel lentius hunc reparat, aut promptius, vel uberius in ſingulis morſibus effundit aut parcius, vel denique minus, aut magis acrem gignit, ut minima etiam extrema guttula id poſſit quod grandior ſolet.

32. Huc adde quæ morſi animalis peculiaria ſunt, ut magnitudinem corporis, aut parvitatem, cutis duritiem aut teneritudinem, humorum inertiam aut acrimoniam, morſæ partis pauciora, aut plura ſanguifera vaſa, nervos, alia hujuſmodi. Nam parva, ſi paria ſint cætera, ab eadem veneni copia, & acrimonia citius interire, & ratio indicat, & Redii (e), ac Pariſienſium (f) experimenta confirmant. Quapropter mirandum non eſt quod apud primum legimus, cum eadem vipera anates momordiſſet quinque, & continuo tres columbos, neque anates poſtremæ tres periiſſent, primum periiſſe columborum, aut cum aves a viperæ morſu facillime intereant, equum, taurum, aliaque majora, & duriore cute animalia ſæpiſſime non interire; minus enim profunda vulnera accipiant, neceſſe eſt. Nec valde mirarer, ſi quæ in Sepulchretum (g) relata ſunt experimenta, ſæpius repetita ad eundem modum reſponderent; ut conſtaret, eas animantes citius necari quæ humoribus præditæ ſunt acrioribus, & magis vividis, tardius autem quæ aquoſioribus, viſcidioribus, & lenti motus, ut quædam ſic interfici nequeant. Et certe cum in una eademque animantium ſpecie alia aliis eſſe poſſit humorum, imo & firmarum partium conſtitutio; qua ratione accipiendum cenſeo quod ſapienter a Pariſienſibus indicatum eſt, credibile eſſe, ex eadem animalium ſpecie quædam magis, aut minus graves effectus pati a vipereo veneno; ut quamvis hoc eadem immit-

(i) ad c. 40. cit. (k) Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 1. (l) Tent. 1. cit. (m) cit. P. 2. c. 4. ad fin. & c. 8. (n) Vid. Sepulchr. in Schol. ad Append. cit. Obſ. 6. (o) Oſſerv. cit. (p) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 3. in fin. (q) n. 33 (r) Oſſerv. cit. e Lettera cit. int. alle Oppoſiz. (ſ) Reg. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. S. 1. c. 1. n. 6. (t) n. 26. (u) l. cit. P. 3. c. 1. (x) Vid. & P. 1. c. 7. §. 3. (y) Tent. 1. cit. (z) n. 30. (a) c. 12. (b) Oſſerv. cit. (c) Lett. cit. (d) cit. ſupra. (e) Lett. cit. (f) cit. ſupra. (g) in Addit. ad Sect. hanc 10. Schol. 2. ad Obſ. 2.

immittatur copia, & morſus videantur pares, non pariter, aut non æque ſero, aut cito moriantur; cum hæc, inquam, credibilia ſint; hinc videtur intelligendum, quare non ſemper eo quo ab eadem vipera ſunt morſa, ordine animalia unius ſpeciei intereant, ſed aliquando, ut de quinque Charaſii (*h*) columbis, illud primum quod morſum exceperit quinctum, & de tribus Pariſienſium ipſorum pullis, illud tardius multo quod ſecundum: quanquam cum ille prorſus ſiluerit, eadem omnes columbæ, an alia parte corporis ſauciatæ ſint, hi vero antea dixerint, non omnes, ſed *ferme omnes* in quibus periculum fecerunt, pullos eadem parte fuiſſe morſos; accedere aliæ cauſæ poſſunt quibus iſtam in moriendo ordinis mutationem tribuamus. Morſus enim illic exceptus ubi plura ſint, & craſſiora, aut perpauca, & tenuiora ſanguifera vaſa, aut nervi, pernicioſior, aut levior eſſe adeo poteſt, ut ipſo prompto & concitato multi ſanguinis effluxu venenum ſimul eadem via rejiciatur, ut ab Redio (*i*) animadverſum eſt: quæ rejectio an forte aliqua ex parte contingeret ſero e vulneribus effluente, ipſe cogitabis; ſeri enim parem effluxum Pariſienſes negant ſe vidiſſe in iis quæ perierunt, animalibus, ac in iis viderunt quæ ſunt ſervata.

33. Facile hic quæres, per venaſne, ut plerique autumant, an per nervos, ut Cl. Meadius (*k*) cenſet, viperæ venenum, aut noxia ejus vis in corporis intima deducatur. Cum primis ut ſentias, præter cætera, fortaſſe illud te movebit experimentum quod in Sepulchreto (*l*) proponitur, ut in canibus *non ſemel* habitum, videlicet ſucco venenato, e viperarum capitibus extracto, pauca aqua calida inter exprimendum ablutis, in ſanguifera vaſa injecto, brevi illos periiſſe. Veruntamen ubi animadverteris, alia etiam complura, quæ minime venenata ſunt, ad eundem modum injecta, brevi pariter mortem afferre (*m*); libentius perpendes quæ a Meadio pro via nervorum producta ſunt. Nam & ipſe antea (*n*) non improbabat venarum viam, præſertim ubi de venenis ageretur immiſſis per animalium ictus, ut morſus. Sed poſtea mutavit ſententiam, & quemadmodum ſumpta, ita & per vulnus infuſa venena aggredi potiſſimum nervos, credidit, cum attendiſſet celeritatem illam mirificam qua viperæ caudiſonæ morſus canem occidit, *non integro* videlicet *minuti temporis quadrante*. Sed & vipera vulgaris cum hominis digitum momordiſſet, iſque, ut ſupra (*o*) commemoratum eſt, os vulneri *ſtatim* admoviſſet, ſanguinemque exſuxiſſet; *hoc facto repente mortuus concidit*, ſive, ut alibi (*p*) loquitur idem qui vidit, Matthiolus, *derepente in terram cecidit, ubi illico mutus factus deperiit*. Non funeſtus quidem, ſed valde noxius, & ſubitus ab eadem cauſa in Venatore quem Sommerus (*q*) curavit, effectus fuit. Cum enim bina digito a vipera inflicta vulnuſcula ſibi ſuxiſſet; *actutum intumuit lingua* æque *ac ſi pomum in ore* teneret cum *loquelæ, & deglutitionis impedimento, obnubilatione viſus, capitis tumore, & gravedine*. Nec vero quia Redii conjecturam protulimus (*r*), ejuſmodi eventuum cauſam in quodpiam oris ulcuſculum rejicientis; continuo credas, venenum hiantes in ulcuſculo venas ſubiiſſe; in hoc enim non venulas ſolum, ſed & nervulos injuriis veneni patere, viciſſim dicere poſſent illi qui cum Meadio ſentiunt. Et ne ſuctionem magis, quam morſum, culpes; vel apud Pariſienſes lege quid Anglo illi acciderit qui in ſe periculum fieri voluit morſus viperini. Scilicet a demorſa manu violentus dolor per totum reliquum ſuperiorem artum ſe extenderat ſtatim, vel prius quam vipera mordere deſiiſſet. Atque ut intelligas dolorem nervis, non ut vulneratis, ſed ut veneno infectis, eſſe imputandum, faciet quod Meadius (*ſ*) ut *memorabilem* adnotavit, *parum latraſſe canem, dum vulnus* acu chalybea acuta, forma ſimili viperini dentis, *infligebatur, at veneno* per eandem acum *immiſſo, tum vero ululaſſe*. Sed præter celerrimam, ſaltem aliquando, veneni hujus, aut ejus noxarum progreſſionem, minime ab lento ſanguinis per venas motu repetendam, huc adde Cl. ejuſdem Viri experimenta in ſanguine humano, vitreo calente vaſe excepto, ob adjunctum autem viperæ venenum *neque colore, neque conſiſtentia* quidquam mutato, ut neque tum, neque poſtea internoſci poſſet a pari ſanguinis ejuſdem portione, cui nihil fuerat additum. Neque te illud moretur quod in Sepulchreto (*t*) leges, in occiſis hoc veneno animantibus ſanguinem repertum eſſe coagulatum, imo in corde, & venis omnibus in *polypos admodum tenaces concretum*. In eodem enim Sepulchreto contrariæ occurrent Obſervationes (*u*) reperti *fluidi magis, quam coagulati*, aut *ſumme tenuis & acris* aut *ex parte diſſoluti, & corrupti*, & nuſquam *coagulati*. Quod ſiquas tamen inter has animadvertes quæ grumos, & concretiones proponant; at tu ſæpius laudatos Pariſienſes lege, qui ut referunt, duos in Anglia columbos ſanguinem habuiſſe coagulatum, ita ſe teſtantur in eodem, totque aliis animantium generibus nullum coagulationis indicium, ſed contra fluiditatis ſigna in ſanguine deprehendiſſe. Sed & Redius (*x*), qui tamen in quibuſdam coagulationem illam invenerat, diſerte negat, ſemper in omnibus inveniſſe. Satis igitur apparet, non eſſe *immediatum*, ut loquuntur, & proprium viperini veneni effectum ſanguinem coagulare, ut neque diſſolvere, ſed pro variis hujus diſpoſitionibus, & pro variis præſertim nervorum, ſanguinis motum, ut ſupra (*y*) etiam dictum eſt, mire perturbantium, affectionibus vario modo ipſum vitiari, ut, quod pleraſque relegens indicatarum Obſervationum, intelliges, in aliis quoque ſi rutilus, & vividus, in aliis ater, & ad corruptionem pronus. Quæ cum ita ſint; facile per te vides, quandocunque volatilibus corpuſculis referta medicamenta, a longo jam tempore commendata adverſus viperinos morſus, prodeſſe viſa ſunt, vel in eos caſus incidiſſe in quibus ſanguis ad concretionem vergeret, vel nervis potius opitulando profuiſſe. Quod eo magis dicendum eſſet, ſi quod in botanico Viri Cl. Juſſieu Diſcipulo (*z*) tribus in digitis a vipera vulnerato non ſine eorum fere ſtatim adveniente ſtupore, & tumore, nec levi, ad ipſam quoque manum extenſo, feliciter ſucceſſit ab exhibito, & vulneribus etiam affuſo alkalico volatili remedio, cum oleo ſuccini conjuncto, ſi idem, inquam, remedium, prompte in uſum tractum, ut in magno brutarum animantium numero certe dicitur reſpondiſſe, ita in hominibus ſaltem pleriſque in poſterum reſponderit.

34. Nec tamen propterea negandum eſt, vitiatum ſanguinem eorum qui a vipera icti ſunt, mortem accelerare: imo Pariſienſibus (*a*) dandum eſt, multum ad id facere, præſertim cum a gangræna infectus, quæ fere ſolet cauciatam partem, eique proximas corripere, eandem labem in diſſitas, intimaſque partes traducit, quemadmodum in anſeris corde, & jecinore ab ipſis conſpectum eſt, ab aliiſque nonnunquam fuerat in jecinore, quod *ex nigricante* flaveſcebat, alias in ventriculo, cujus color *quodammodo obſcurus*, non ſine *livoris quadam ſpecie*, aut *magis obſcurus*, itemque in meſenterio, & inteſtinis, in quibus *manifeſtior* is color, aut quæ *maculis lividis hinc inde leviter picta*, ad ingreſſum autem bilarii ductus, *livore, ſeu potius nigrore gangrænoſo* erant *infecta*, ut perlegens indicatas ſupra (*b*) in Sepulchreto Obſervationes, Scholiumque reperies. Interdum tamen accidit, ut non modo hæc ab aliis non adnotentur, ſed ne exterius quidem livor uſquam ullus ſe oſtendat, ut in canicula Francinii (*c*) quæ *nulla corporis parte tumorem* habuit, *aut livorem*: verique ſimile eſt, ab irritatis venenato morſu nerveis ipſis qui ibi ſunt, ramulis contractiones fibrarum fieri, ſanguinem in proximis vaſculis remorantes, unde tumoris, inflammationis, livoris, gangrænæ initium, niſi forte ea corporis, aut ſauciatæ partis diſpoſitio ſit; ut quamvis alibi, ut in illa canicula, nervi citiſſime convelli incipiant; morſa tamen pars neque tumeat, neque liveat, aut quamvis alias celeriter adeo intumeſcat, ut Pariſienſes (*d*) ſcripſerint, eodem quod mordetur, momento initium tumoris animadverti; in illo tamen Nobili Juvene, cujus hiſtoriam a Charaſio deſcriptam habes in Sepulchreto (*e*), *poſt horas demum aliquot* conſpectum ſit. Neque alia ferme, præter variam corporum diſpoſitionem, cauſa videtur afferri poſſe, quamobrem tumor in quibuſdam minus, in nonnullis autem adeo extendere ſe pergat, ut in illo eodem Juvene, toto artu jam occupato, qui ictus fuerat, & proximo hypochondrio, & mamilla, oppoſitum quoque latus jam impetere videretur, in altero autem Pariſienſium exemplo manum oppoſitam ſauciatæ vel multo citius prehenderit, quin Falloppius noſter (*f*), & Albertinus (*g*) ex viperæ ictu viderint totum corpus intumuiſſe; ut Dioſcoridem (*h*) omittam, cujus verba aliter

(*h*) Sect. ead. Obſ. 6. §. 8. (*i*) Lett. cit. (*k*) Tent. 1. cit. (*l*) Schol. 2. ſupra cit. (*m*) Vid. ex. gr. inter inject. Courtenii §. cit. ſupra ad n. 16. (*n*) Vid. Introd. ad Tentam. (*o*) n. 30. (*p*) Comment. in Præf. Dioſc. ad l. 6. (*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 152. (*r*) n. 30. (*ſ*) Tent. 1. cit. (*t*) in Addit. ad hanc 10. S. Obſ. 1. & Schol. 2. ad Obſ. 2.
(*u*) Obſ. ead. 2. & Sect. ead. Obſ. 6. (*x*) Oſſervaz. cit. (*y*) n. 9. (*z*) Hiſt. de l. Acad. R. des Sc. A. 1747. Obſ. Anat. 2.
(*a*) cit. ſupra n. 29. (*b*) n. 33. (*c*) Lettera cit. n. 29. (*d*) Ibid. cit. (*e*) Append. ad Obſ. 6. hujus 10. Sect.
(*f*) De Tumor. præt. nat. c. 3. (*g*) Opuſc. 2. in Comment. Inſt. Sc. Bonon. Tom. 1. (*h*) De Med. l. 6. c. 10.

aliter ab aliis (*i*) legi, ſcio. Aliquando tamen incidunt caſus in quibus ſi effectus explicare velis morſus veneficæ cujuſpiam beſtiæ, non ſatis ſit peculiarem corporis diſpoſitionem in medium afferre, velut cum equus (*k*) cujus poſteriorem dexterum pedem mus raneus momordiſſe dicebatur, intra biduum mortuus, diſſecantibus videndas exhibuit non tam adipoſas cellulas a pede ad cervicem uſque ſero flavo turgidas, ſparſimque ſugillatas, flaccidos autem muſculos, & hæc quidem a dextris, quam pulmonem dexterum maculis diſtinctum nigris, & ipſam cordis auriculam dexteram flavam, ſeroque repletam; ſaniſſimis vero muſculis, pulmone, & auricula ſiniſtris: quod diſcrimen neque a virulentia e vulnere in ſanguinem immiſſa, neque a certa ſanguinis diſpoſitione, ſed ab irritatis potius nervis dexteris, ſi auriculas præſertim reſpicias, facile deduces.

35. Ut vero in iis de quibus paulo ante dicebam, ita etiam in aliis viperini veneni effectibus animadvertendas varietates ab alterutra quam commemoravi, cauſa repetes. Quaſdam ex præcipuis hic juvat proferre. Vomitum, ſi pleraſque attendas indicatarum Obſervationum, vix unquam abeſſe, credes. At vero Paulus (*l*), Aetius (*m*), Avicenna (*n*), niſi in pluribus deeſſe vidiſſent, hi eſſe *aliquando*, ille eſſe *in quibuſdam*, non ſcripſiſſent. Neque Courtenius (*o*) cum de multis loquatur canibus, neque inter cætera lethargicum quendam ſtuporem, a non multis alioquin memoratum, ut *ſolitum* hujus veneni effectum reticeat, ullum de vomitu verbum facit; quod neque fit in Scholii illius 2. neque in Obſervationis illius VI. experimentis, quæ ſupra (*p*) ex Sepulchreto indicavimus: ſi unum excipias, cui tamen quod continuo ſubjicitur, diſerte hæc habet: *Vomitus nullus ſequutus*. Pariter in iiſdem, & Courtenii experimentis dejectiones quæ dignæ quidem adnotatione fuerint, proponi haud video: quarum tamen vehementia, aut peculiaris natura a pluribus obſervata eſt, & Cl. Meadius (*q*) de cane quem hoc veneno infecerat per acum immiſſo, hæc ſcripſit: *ortæ ſunt turbæ ſolitæ, vomitus, dejectiones &c.* & certe in tertio exemplo hominis a vipera morſi, quod a Pariſienſibus (*r*) eſt deſcriptum, quam violenta fuerint utraque, manifeſtum eſt. Sed in duobus quæ illud præcedunt, exemplis dejectiones ne nominantur quidem, ut neque olim apud Dioſcoridem (*ſ*), Aetium (*t*), Paulum (*u*), Avicennam (*x*): quorum tres priores *tormina*, Avicenna *gravitatem in dorſo*, omnes *urinæ difficultatem*, quin pro hac Aetius *cruenta lotia* & fere omnes *cruentas gingivas* commemorant. Has tamen, & urinæ difficultatem in recentioribus Obſervationibus non videor legiſſe. Cruenta autem lotia in utroque Harderi (*y*) cane; de renibus autem, dorſo, & torminibus queſtum eſſe hominem in primo illo apud Pariſienſes, ſcio, ut Juvenem quoque Charaſii (*z*) de acerbis, perſtantibuſque circa umbilicum doloribus: in eoque etiam labrorum tumor fuit, quem Redius (*a*) ab Avicenna, ait, eſſe memoratum. Quod ſi hic igitur, illique alii veteres Medici minus frequentia ſymptomata non omiſere; tanto magis dejectiones videntur fuiſſe propoſituri, ſi tam crebro ab ipſis eſſent animadverſæ. Neminem autem memini ſive priſcorum, ſive recentium qui non viderit convulſiones, eaſque aut nomine hoc ipſo, aut convulſivorum ſive motuum, ſive tremorum, ſive tenſionum, ſive horrorum non deſignaverit; aut ſymptoma aliquod, ſine iis haud facile explicandum, non protulerit. Mitto cætera quæ producere non vacat: mitto quæ produxi omnia præter vomitum, quem crebro adeo fuiſſe adnotatum, dixi, tanto autem magis hic attendendum, quod Pariſienſes qui ſupervenire *ſatis conſtanter*, agnoverunt, in ventriculo tamen ullum *ordinario* inflammationis, nedum gangrænæ indicium ab ſe repertum eſſe, negarunt; ut in tot ſaltem quæ diſſecuerant, animalibus a convulſis nervis videatur repetendus.

36. Nec vero facile diſſentiendum eſt ab Doctiſſimo quem ſæpius laudavimus, Viro, cum indidem eſſe deducendum putat, quod morſi a vipera icterici fiant; neque enim tam cito mutare in ſanguine particularum naturam, aut miſcelam admiſtum veneni pauxillum poteſt, quam convulſione adſtrictis in hepate bilariorum ductuum initiis, quæ a ſanguine jugiter ejicienda eſſent bilis corpuſcula, in hoc retinere. Credo autem ipſi, colorem totius cutis intra non integram horam fieri *flavum*, nonnunquam tamen; non ſæpe adeo, ut ejuſmodi effectum *huic veneno proprium* dicere poſſimus. Et memini quidem Cardanum (*b*) legiſſe mirantem, quod *perſæpe in ictu oculi, icti* a viperis *contrahant talem colorem*. Sed & Donatum (*c*) poſtea legi, *raro homines* a virulento ictu *fieri ictericos*, affirmantem, credentemque propterea, hoc iis dumtaxat accidere, quorum ſanguis plurima abundet bile, quæ ſi flava fuerit, flavo; ſi nigra, nigro; ſi porracea, porraceo quoque colore cutem inficiat. Quo ſane infectam fuiſſe, neque adeo cito, ex Galeni (*d*) exemplo conſtat, quod profert; citri autem colore ex altero, quod producit, Avenzoaris (*e*) exemplo, neque a morſu, ut in illo, viperæ, ſed a veneno devorato. Huc adde obſervatum *flavum* icterum a punctione aranearum, ut eſt apud Ettmüllerum (*f*); non ſemper tamen, nec omnium. Videre enim, exempli cauſa, potes, quam graves noxas illa attulerit de qua Cl. Bernerus (*g*), & quam varias, & ſæpe quanto pernicioſiores eæ de quibus ſub Etruſci phalangii nomine ſcripſit Vir Doctus Brogianus (*h*), cujus Tractatus pervellem antea prodiiſſet, quam has, jam ſcriptas, Epiſtolas recenſerem. Ab iis illud quoque adnotavit, per quod cum phalangio Apulo, & cum eo ſcorpio a quo punctum Petrum a Caſtro fuiſſe, dixi (*i*), videntur poſſe comparari, videlicet anno inſequenti eodem tempore ſymptomata rediiſſe. Ab neutro tamen Scriptore tot inter noxas icterum memorari, animadvertes. Porro Ettmüllerus etſi hæc ſubjicit, *ex viperæ morſu ſuboriri ordinario fere icterum, jam Veteres annotaſſe, ſicut Zacutus Luſitanus l. 5. Medic. Princ. Hiſt. 29. refert*; hunc tamen ſi inſpexeris, non plura de eo quidem invenies referre, quam Donatum, quem magis ſequitur, quam ſuſpicari poſſit qui utrumque non conferat; nec bene tamen ubi Braſavoli (*k*) in Tombeſio Obſervationem deſcribit, quaſi Donatus hanc produxiſſet, ut ad icterum ex venenato morſu ſpectantem. Paulus quidem (*l*), & Aetius (*m*), quos uterque laudat, de morbo regio ex venenatis ictibus fecere mentionem; quin Aetius inde etiam *contingere conſueviſſe*, diſerte ait. Sed utriuſque horum ſermo eſt de omnibus, non peculiariter de viperæ veneno, quam etſi alter exempli cauſa nominat, ex ea tamen *porraceo* colore tingi cutem, docet, imo cum peculiarem de ea habet tractationem (*n*), *plumbeo*, Paulus autem (*o*) generatim ponit *coloris vitiationem*, quam Avicenna (*p*) *declivem* eſſe, ait, *ad viriditatem*. Atque ut intelligas, icterum non ſemper, & in aliis alio colore fieri; animadvertas, velim, Dioſcoridem (*q*) ſcripſiſſe, *ſubalbidum* inde *colorem concipi*, horum autem omnium vetuſtiſſimum Nicandrum (*r*),

Nigricat ipſa cutis, plumbi modo fuſca colore,
Cærulea interdum eſt, æriſve ſimillima flori.

Utque ad Zacutum redeamus; habet hic alibi (*ſ*) Obſervationem huc maxime attinentem, & quam in Sepulchretum non relatam eſſe, miror, propter gangrænam in jecinore deprehenſam. Scilicet cum meſſores duos, alte dormientes, eadem vipera momordiſſet, amboſque poſt horam convulſiones variæ concuſſiſſent, eorum alter *in flaviſſimum icterum, poſt decem horas; alter*, qui ſervari non potuit, *in nigerrimum, poſt* 14. *horas lapſus eſt, ita ut Æthiopis formam repræſentaret*. Quas autem icterici coloris varietates, recentiores Zacuto Obſervatores adnotaverint, non poſſum dicere, cum in deſcriptis hominum exemplis, fortaſſe ob regiones, in quibus erant, minus æſtuoſas, ne icteri quidem mentionem factam eſſe, meminerim, ſed neque in tot brutis animantibus, quorum certe oculi, dum etiamtum viverent, aut membranæ paſſim in diſſectis poſt mortem, inſolitum colorem, præſertim flavum, vel curſim inſpicientibus oſtendiſſent.

37. Habes longum, ſed fortaſſe tuis ſtudiis non prorſus inutilem, de Vipera ſermonem ex comparatis inter ſe iis quæ nunc forte in manibus erant non veterum modo, ſed & recentium Auctorum Scriptis; ut non videar expectare a te poſſe quod olim ſuper Epiſtolis de Aſpidis veneno ad Lanciſium datis (*t*) retuli ab Doctiſſimis, & erga

(*i*) Severin. c. 1. cit. ſupra ad n. 31. (*k*) Vid. Murry Quæſt. Med. Pariſ. propoſ. die ult. A. 1749. n. 4. (*l*) De Re Med. l. 5. c. 12.
(*m*) Tetrab. 4. S. 1. c. 21. (*n*) Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 32. (*o*) §. cit. ſupra ad n. 16. (*p*) n. 33. (*q*) Tent. 1. cit.
(*r*) cit. ſupra, n. 29. (*ſ*) (*t*) (*u*) (*x*) capitib. cit. (*y*) Sepulchr. S. hac 10. in Additam. Obſ. 2. (*z*) ſupra, n. 34.
(*a*) Oſſervaz. cit. (*b*) Comment. in Hippocr. Aph. 62. l. 4. (*c*) De Med. Hiſt. Mirab. l. 1. c. 9.
(*d*) De Loc. aff. l. 5. c. non 6. ſed 7. (*e*) l. 1. tr. 13. c. 6. (*f*) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (*g*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 49.
(*h*) De Venen. Animant. P. 1. (*i*) ſupra, n. 24. (*k*) Comment. in cit. Aphor. 61. (*l*) De Re Med. l. 3. c. 50.
(*m*) Tetrab. 3. S. 1. c. 17. (*n*) Tetrab. 4. S. 1. c. 21. (*o*) l. 5. c. 12. (*p*) cit. ſupra ad n. 35. (*q*) cit. ſupra ad n. 34.
(*r*) apud Severin. Viper. Pyth. P. 3. c. 1. (*ſ*) De Medic. Princ. Hiſt. l. 2. Hiſt. 115. Obſ. 20.
(*t*) in Append. ad Metallothecam Vaticanam Mercati.

& erga me alioquin humanissimis Viris, scilicet *præstitisse forte propriis experimentis* fuisse me *usum*, *quam auctoritate Aetii*, *& reliquorum veterum*, *qui in his nimis sæpe incaute procedunt*. Nempe hic usus sum recentium quoque cautissimorum hominum experimentis, quibus pariter usurus fueram in illa disputatione, si ulla eorundem extitissent. Nam mea ne in vipera quidem habui quæ ad te mitterem, quippe aliis, atque aliis, cum illa instituendi tempus per ætatem fuisset, occupationibus distentus, & periculi plena tentamina antea aversatus, quam mihi, ut aliis qui diu exercitati in iis fuerant, aut nocerent (*u*), aut abominationem, nedum fastidium (*x*), crearent. Verum ut hæc me non retraxissent; non video, quomodo ab Eruditissimis illis Viris possent ex me experimenta in aspidibus expectari, qui in Africa, atque adeo in Egypto nunquam fuissem. Scribit enim Strabo (*y*), *Egyptiam aspidem*, de qua potissimum nostra fuerat disputatio, *proprium quiddam habere præter alias aliorum locorum*. Nam quod aspides extra Africam etiam, in ipsaque Italia & prisci, & non prisci Scriptores aliqui memoraverint, nimirum vulgi opiniones, & voces secuti sunt. *Quas enim vulgo vocamus aspides*, *nullam habent fere communem notam cum illis* de quibus noster fuerat sermo, ut vere Salmasius (*z*) censuit: & certe nec Lucanus (*a*) de aspide dixisset,

Ipsa caloris egens, *gelidum non transit in orbem*
Sponte sua, *Niloque tenus metitur arenas*,

neque ab Ovidio (*b*) sic esset designata,

Plenaque somniferis serpens peregrina venenis;

nisi *hæc genera serpentium* revera; ut Celsi (*c*) verbis utar; *& peregrina*, *& aliquanto magis pestifera essent*, *maxime quæ æstuosis gignuntur locis*. Nec mirum, quando vel intra ipsam Italiam venenati quorundam animalium ictus alia vis est in aliis aut magis, aut minus calidis locis. Sic tarantula, inquit Baglivus (*d*), *venenifera dumtaxat est in Apulia*, *& præsertim camporum incola*; *nam quæ in montibus Apuliæ vicinis reperitur*, *vel nullo*, *vel non pernicioso pollet veneno*, tantoque minus vel campestres illæ alias in Italiæ regiones translatæ, ut proposita etiam historia (*e*) confirmat. Non est certe apud nos ejusmodi terra, qualem apud Hibernos esse, animadvertit Lombardius (*f*), ex ea causam repetens, cur neque ibi ulla videre animalia potuerit quæ venefica essent, & quæ ex his varia illuc attulerat ex Anglia, fere statim ac in Hiberniæ solum emiserat, mori omnia cerneret, inflata pleraque, & convulsa. At si tamen aspidibus, ex Africa huc importatis, illud dumtaxat quod tarantulis, ex Apulia alio translatis, forte accidisset; nonne me mea fefellissent experimenta? Cum igitur nulla esset experiendi sine dubitatione facultas, nec, si fuisset, continuo rescribendi officium, a me non una de causa debitum, faciendi periculi spatium daret; quid mihi erat reliquum, nisi ut eorum testimoniis uterer, qui morsuum aspidis effectus aut vidissent ipsi, aut eorum qui viderant, Scripta legissent?

38. Hic facile ex me quæres, in disputatione illa de genere mortis Cleopatræ quæ mihi cum Viro Amplissimo Lancisio fuit, quid revera ipse animo sentirem, quando exercitationis causa, ut fit sæpe inter Amicos, videtur illa a me suscepta, nec secundæ ejus responsioni a me repositum quidquam extat. Ego vero in re quæ ob vetustatem sine priscorum testimoniis pro certo non posset definiri, cum forte in Vaticana Metallotheca (*g*) ad morientis Cleopatræ simulacrum hæc ab Lancisio (quem de accepto libro certiorem facere continuo oportebat) adnotata animadvertissem: *In brachio aspis spectatur*, *cujus morsu* Cleopatram *occubuisse*, *vulgaris fert opinio*: *quamvis alii epoto veneno mortem sibi conscivisse*, *contendant*, suspicatus, extare fortassis ignotum mihi veteris Scriptoris locum qui hoc tradidisset, nihil magis in utraque Epistola spectavi, quam ut eum locum, si quis forte esset, ex Lancisio elicerem. Eaque mente quæ pro magis vulgata opinione proferri a me statim poterant, & confirmari, semel atque iterum ad illum scripsi. Quem locum ex ejus unis, & alteris Litteris cum esse nullum, intellexissem; facile ejus voluntati obsecutus sum, ut finem facerem disputandi, in controversia præsertim, ea qua par fuerit, hinc modestia, inde comitate orta, & progressa, utramque eximie laudantibus Viris Doctis (*h*): ut minime dubium sit, quin ex his aliquis a quo *acerrima* fuisse dicitur, nihil aliud, quam expromptos utrinque, & contentos spectaverit nervos rationum. Nostrum enim utrique plurimum favet, mihi autem, quæ ejus par doctrinæ, & eruditioni humanitas est, tantum tribuit, quantum ne optare quidem ausim. Sed illuc redeo. Itaque ne tum quidem a me aliquid novandum censui, cum biennio ferme interjecto, accidisset, ut addere Lancisius Appendicem deberet ad Metallothecam, scripsissetque ad me, placere Sanctissimo utriusque nostrum Domino, ut simul disputatio illa quam benigne perlegerat, ederetur, & licere mihi, si quid in meis Epistolis additum, aut mutatum vellem; quod in suis fecit ipse; significare. Parendum enim imperanti rescripsi: eo autem magis ab omnibus intellectum iri, non esse a me scriptas illas, ut vulgarentur, si ita, uti ex tempore fusæ erant, prodirent. Nec tanti sane erant quæ adjicerem; aliqua erant tamen, quæ tibi nunc indicabo, non ut postliminio controversiam instaurem, neque vulgatam opinionem pro certa statuam; sed ne forte quæ pro hac aut confirmari, aut dici vicissim possent, nulla prorsus fuisse, arbitreris. Eorum alia sunt ab Historicis, alia a Medicis, alia ab utrisque; ab aliisque insuper Auctoribus repetenda. Ex Historicis Vellejus (*i*), Ælianus (*k*), Florus (*l*) summo consensu, & sine ulla dubitatione, aspidis morsu Cleopatram se interemisse, tradiderunt. At enim Vellejus adulationis vitio supra quam credi possit, laboravit, neque inter Historicos a Quinctiliano recensetur: Florus puerili desiderio mirabilia dicendi, veritatis dispendio se abripi, passus est: & si ad has accusationes, a Sigonio, Lipsio, Scaligero acceptas, aliam ex Verderio (*m*) sumptam, adversus Ælianum adjungas; hic quoque dum alius ab Aristotele videri vult, a veritate recedit. Verum longe facilius esset singulorum laudationes ex multo pluribus proferre Auctoribus, quam accusationes istas ex nonnullis perquisivisse. Illas tamen omittimus, cum ad has satis sit animadvertere, nihil ad Aristotelem attinere, quo mortis genere olim esset Cleopatra peritura: nihilque mirabilis in eo esse quod, quam, facto in damnatis periculo, nullum citius simul, mitiusque in perimendo deprehendisse venenum constabat, quam ab aspidis morsu, ea se quoque hoc ipso necasset: nihil denique adulationis erga Augustum fuisse, scribendo, ab hoc illam morsu potius, quam ab epoto veneno, mortuam. Nam quod Vellejus non sit a Quinctiliano (*n*) inter Latinos Historicos nominatus; nec Cæsar ipse nominatus est, credo quod laudabilia quantumvis utriusque Scripta pro justa historia, de qua ibi erat sermo, non haberet, quando sua Cæsar ipse ut Commentaria, reliquerat, Vellejus autem amplius volumen non uno loco (*o*) pollicitus summa fere attigerat capita.

39. Sed iis tribus totidem objiciuntur Historici, qui non idem confirmaverint, Suetonius (*p*), Plutarchus (*q*), Dio (*r*): imo his duobus contenditur, majorem esse fidem habendam, quippe Græcis, eoque in historia verum diligentius inquirere solitis, quam Latini, & in re præsertim ad græcum imperium attinente, si loca attendas, propioribus; si documenta, instructioribus. Non est mihi in animo illud Quinctiliani (*s*) commemorare: *Græcis historiis plerumque poeticæ similis est licentia*, multoque minus (*t*) *quidquid Græcia mendax audet in historia*: quin ultro fateor; fuisse ex Græcis summos Historicos, quorum ope res etiam Romanas discamus, præsertim quod ad ritus attinet publicos. Hos enim, aliaque ejusdemmodi, ut in quadam Grotii Epistola legisse videor, adnotant, traduntque diligentius Exteri, quam Cives, qui ceu notissima omnibus, inutiliter scribi censent. Sed & res ab Romanis gestas ex magnis illis inter Græcos Historicis permultas discimus, in primis ad ea usque tempora quibus tandem Latini sua ipsi facta elegantius scribere cœperunt. Nam vel *ab initio rerum Romanarum*, ut testatur Cicero (*u*), *usque ad P. Mutium Pontificem Maximum res omnes singulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max.* Quorum Annalium similitudinem *multos secutos* esse, dicit:

qui

(*u*) Vid. Gentil. Annotaz. alla pag. 73. v. 25. della Lett. Filos. (*x*) Vid. Redi Lett. int. alle Opposiz. (*y*) De Situ Orb. l. 17.
(*z*) Plinian. Exercit. in Solin. (*a*) Pharsal. l. 9. (*b*) Metam. l. 9. (*c*) De Medic. l. 5. c. 27. S. 10. (*d*) Dissert. de Taran. c. 7.
(*e*) c. 11. Hist. 8. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 79. (*g*) ad fin. Armar. 10. (*h*) Giornale de'Lett. d'Ital. Tom. 33. P. 2. Art. 8. in fin.
(*i*) Hist. Rom. l. 2. c. 87. (*k*) De Hist. Animal. l. 9. c. 61. (*l*) De Gest. Rom. l. 4. c. 11. (*m*) Cension. in Auctor.
(*n*) Instit. Orator. l. 10. (*o*) l. 2. c. 48. 96. 99. 103. 114. 119. (*p*) De duodec. Cæsar. l. 2. c. 17.
(*q*) Græc. Rom. q. III. Vit. in Anton. (*r*) Rom. Hist. l. 51.
(*s*) Instit. Orat. l. 2. c. 4. (*t*) Juvenal. Sat. 10. (*u*) De Oratore l. 2.

qui sine ullis ornamentis monimenta solum temporum, *hominum*, *locorum*, *gestarumque rerum reliquerunt*, ut major Cato, & Pictor, & Piso: quæ causa videlicet fuit cur ad nos eorum Scripta non pervenerint contra, ac multa illorum qui post eos Romanas res ornatius latine scribere instituerunt. Quo ex tempore me non injuria facturum puto, si de modo rei præsertim, quam hic spectamus, neutrius partis gloriam augente, plus uni Latino credam in Romana quidem historia, quam Græcis duobus. Ad Romanam autem, an ad Græcam historiam spectet bellum ab Augusto, victis, & ad mortis necessitatem adactis Antonio, & Cleopatra, confectum, quid attinet ostendere, cum & dux uterque Romanus, & belli præmium Ægypti regnum fuerit, in Romanam provinciam redactum? At enim & Cleopatra Græca erat, & Græcorum id regnum, ut quorum imperium, & lingua vigerent Alexandriæ. Fuerit; quis enim negat? & Reginæ, & regni a Græcis vetusta origo. Num Græca propterea & leges, & instituta, & lingua, an Ægyptia, an alia post annos jam prope trecentos in eo tum regno dominabantur? cujus Reges jam antea *vel ne Ægyptiam quidem* linguam *didicisse*, *vel Macedonicam reliquisse*, fatetur ipse Plutarchus (*x*), populi autem illa pars quæ *ab antiquo* ex *Græcis* fuerat, & *communis Græcorum consuetudinis haud immemor*, jam Polybii ætate, ut Strabo (*y*) docet, *evanuerat*. Nam quod Plutarchus, & Dio locis propiores, documentis instructiores fuisse dicuntur; tam longum est intervallum quod Bœotiam, & Bythiniam, unde illi erant, ab Ægypto disjungit, ut non tanto majus denique videri debeat quod inter hanc, Italiamque interjicitur. At minus certe, id quod præcipue in Historicis spectandum est, intervallum temporis fuit, quo propior Cleopatræ morti Vellejus, quam Plutarchus; & Ælianus, quam Dio. Documenta autem num certiora Plutarchum accepisse credemus ex avo suo, narrante quod a Philota audiverat familiari cujusdam ex Antonii coquis, an Vellejum, tempori illi quam proximum, ex præstantibus Viris qui cum Augusto fuissent Alexandriæ, sæpius audire domi, militiæque potuisse, utrobique (*z*), ut nobiles Majores sui, non sine illustribus muneribus, & ornamentis versatum? Quod si ut huic adulatio objecta est erga viventem Tiberium, & necdum omnino pessimum, sed *inter bona*, ut ait Tacitus (*a*), *malaque mixtum*, *incolumi matre*, in cujus obitu suæ hujus Vellejus historiæ finem fecit, mox ipsam ad Vinicium insequenti anno Consulem mittens; ita placeret Dionem, & Plutarchum accusare; non deessent Valesii, Rapinii, Bodini, Vossii, Lipsii censuræ, illum ut plagiarium, a vero deflectentem, optimis infensum, sæpe adulantem, sæpe hallucinantem, diserte arguentium, neque aliorum in Plutarchum, majorem in ipso rerum Romanarum notitiam desiderantium, nec perveterum solum, sed & earum quæ in tempora non ita antiqua inciderunt, cujusmodi exempla; ut mittam quod est apud Lambinum (*b*); vel uno in facto plura profert Paulus Manutius (*c*), miraturque, *tam turpiter esse lapsum*, quod & alibi (*d*) ait, *sæpe* eidem accidisse: quanquam mirum id esse negat Bodinus (*e*), *in homine Græco*, *qui se linguam Latinam non satis intellexisse*, *in Vita Demosthenis* (*f*), *confitetur*. Quo & illud pertinet quod ab Rhodio (*g*) scriptum est, Plutarchum, *Latinis codicibus usum*, *in rebus Romanis sæpiuscule falli.* Neque ignota sunt quæ ejusdem vel in nominibus Romanorum errata notaverat Robortellus, alibi (*h*) a nobis laudatus, aut quod Lipsius (*i*), ubi non Plutarchum modo, sed universe Græcos Historicos in iis præsertim quæ ad nationes externas attinent, Romanis esse præponendos, diserte negat, *varia* illos *cum in rebus ipsis gestis peccasse*, *tum in nominibus præcipue propriis turpiter lapsos* esse, contendens. Verum nos ob cætera eximii utriusque Historici, Dionis videlicet, & Plutarchi præsertim, merita, hæc objicere tanto libentius omittimus, quod neuter, ut neque Suetonius, ipse quoque tanto posterior Vellejo, negat, denique id quod de genere mortis Cleopatræ hic tradidit; sed etsi idem non affirment, plura tamen habent, ex quibus, cum Medicorum, ad quos transimus, diagnostica doctrina conjunctis, Velleji sententiam tueamur.

40. Nam Dio (*k*) *puncturas tantum exiguas in* mortuæ Cleopatræ *brachio repertas esse*, affirmat: quales & Plutarchus (*l*) memorat *duas*. Idemque Dio, & Suetonius (*m*) *psyllos* ab Augusto esse *admotos*, scribunt, qui *venenum* scilicet *exsugerent*. Unde autem exsugerent, nisi ex illis venenatis puncturis? quibus quam proficuum suctio remedium sit, supra (*n*) ex veterum, recentiorumque Medicorum sententia satis demonstratum est. Puncturæ autem exiguæ, & duæ, ut apte congruant cum iis quæ veteres iidem Medici summo consensu de aspidis morsu tradidere, altera ostendit Epistola nostra. Cum obscuris enim vulnusculis, quæ *acu* inflicta sint, omnes compararunt, & diserte *citra tumorem* esse, fere omnes docuere, aliqui etiam *binas* esse, non omisere. Nec vero illos, tanquam sua ex aliis describentes, despicias; neque enim aliena semper, sed & propria scripserunt, quod ex attenta eorum lectione, aut ex Freindii Historia Medicinæ, ubi de singulis verba fecit, proclive tibi erit cognoscere: & quæ aliena proposuere, ex Observationibus fere sunt, quas nisi ipsi nobis servassent, prorsus ignoraremus, excellentium Medicorum. Nec quod Dioscorides, qui eadem tamen quæ ab illis omnibus, aut ferme omnibus scripta esse, modo dicebamus, ipse quoque antea docuerat (*o*), aut non fuerit quem Cleopatræ familiarem fuisse, accepimus, aut nullam de hac ab aspidis morsu interfecta mentionem injecerit; idcirco quæ de exigua, & sine tumore punctura scripserat, illum consequente, non credemus: quanquam & facta fortasse Cleopatræ mentio potest, ut tot alia quæ Maranta indicat (*p*), temporis injuria in Dioscoridis codice intercidisse, nec desunt adhuc qui Suidæ (*q*) credant, fuisse hunc ipsum Dioscoridem, qui *vixerit apud Cleopatram sub Antonio*, habentes, ut puto, nonnulla per quæ rationes secus censentium in dubium vocent. Verum ut hæc prætercam: non illud certe moraturum te arbitror, quod tam perniciosi morsus tam leve, atque obscurum, quale Veteres docuerunt, videatur esse non posse vestigium; sed eo adducturum potius, quod Æliani (*r*) tempore jam facere conati erant, ut ipse quoque admirandæ hujus rei causam inquiras. Scilicet hanc illi esse ponendam in *mirabili celeritate*, existimabant qua id venenum *ad intima transeat*, sicque exterius *nihil extet atque emineat*: *quare ab Octavianis Cleopatræ mors non facile*, inquit, *oculis comprehensa est*, *nisi tandem sero admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum*. Quod si tibi vetus illud cogitatum recenti explicatione placeat illustrare; tanto facilius uti ea poteris qua sæpius supra usi sumus, venenum ponentes nervos adoriri, quanto hoc ab eo veneno fieri manifestius est quod aspis mordendo immittit, *soporiferum*, ut ante (*s*) retulimus, ab Ovidio dictum, ut ipsa aspis dicta est *somnifera* a Lucano (*t*), eademque mente, doctissimorum Virorum judicio, ab Helvio Cinna (*u*) *somniculosa*, diserte autem a Solino (*x*) *hypnale*; sic enim explicat, *hypnale somno necat*, *teste etiam Cleopatra*. Nam qua ratione, nisi tenuissimam dicas veneni vim per nervos celerrime transferri ad cerebrum, exponas hæc quæ Lucani (*y*) verbis proferam, ictum ab aspide alloquentis,

nulloque dolore
Testatus morsus, *subita caligine mortem*
Accipis, & *Stygias somno descendis ad umbras*.
Non tam veloci corrumpunt pocula letho &c.

Usus autem sum non unius Poetæ verbis, non quod de somnifero aspidis veneno, & de *veloci* ex eo *caligine*, ut Dioscorides ipse (*z*) loquitur, verba mihi Medicorum deessent, sed ut intelligeres, vim hujus veneni maxime hypnoticam tam certam, & vulgatam esse, ut passim non in Medicorum modo, sed & in Poetarum quoque libris memoretur. Cerebro igitur celeriter adeo, vehementerque occupato mirum non est, si ab eo pendentes reliqui corporis vires mox ita collabascant, ut tanquam paralysi universali inducta, ideoque sanguinis motu per tenues præsertim subcutaneos ramulos sufflaminato, in compuncto loco non magis propemodum rubor, livor, tumor se possint ostendere, quam si cadaver pungeretur. Sic autem ubi aspidis morsum præsentissimus interitus sequitur, res videtur

(*x*) in Antonio. (*y*) De situ Orbis l. 17. (*z*) Vid. Voss. de Hist. Lat. l. 1. c. 24. & Boecleri Indic. Vellejanum in *Vellejus*, cui adde Velleji l. 2. c. 124. in fin. (*a*) Annal. l. 5. in fin. (*b*) Adnot. 16. in Cicer. Orat. pro Dejot.
(*c*) Comment. in Epist. I. l. 2. Cicer. ad Q. Fr. (*d*) in Epist. 5. l. ejusd. (*e*) Meth. Hist. c. 4. (*f*) in Procem.
(*g*) Not. ad Scribon. Epist. (*h*) Epist. ad Cel. Polen. de III. Consul. Frontin. (*i*) Var. Lect. l. 3. c. 20.
(*k*) l. 51. cit. (*l*) Vit. Anton. cit. (*m*) c. 17. cit. (*n*) n. 29. (*o*) De Medic. Mat. l. 6. c. 54.
(*p*) Meth. cognosc. Simplic. l. 2. c. ult. (*q*) Historic. ad Vocem *Dioscorides*.
(*r*) c. 61. supra ad n. 38. cit. (*s*) n. 37. (*t*) l. ibid. cit.
(*u*) apud Gell. Noct. Attic. l. 9. c. 12. (*x*) Polyhist. c. 29. (*y*) l. cit. (*z*) c. 54. cit.

detur posse explicari: & sane quam celer in Cleopatra fuerit, ex iis quæ Plutarchus (a) narrat, manifestum est.

41. At enim Aetius (b), inquis, ab uno quidem aspidum genere *præsentissimam* esse mortem, scripsit, ab alio autem *in tribus ad summum horis*: nec desunt qui tardiorem esse, ajant, & virente jam corpore ac discolore. Quin libri Auctor de Theriaca ad Pisonem (c) etsi fatetur, *revera* aspides *velociter interficere, sicut sæpe ipse in magna Alexandria spectavit*; tamen non continuo inde homines cadere, satis ostendit, hæc statim subjiciens: *Cum enim aliquem hoc supplicii genere condemnatum sine longo cruciatu dilationeque necare volunt, aspides illorum pectori admovent, ambulareque parumper faciunt, atque sic ipsos brevi perimunt*. Sed & Plutarchus (d) alteram e Cleopatræ ancillis inventam refert capiti Reginæ diadema aptantem, nec loquendi facultate carentem. Utique; sed tamen *semianimem*, & quæ vix perpaucis editis voculis, continuo cecidit. Nec qui *parumper* ambulabant, idcirco non *brevi*, & *velociter* moriebantur. Et siqui diutius vitam trahebant, non illis demum mirum est ob id ipsum discolor, & virens corpus fieri potuisse: quod si hoc commune fuisset omnibus; psylli Cleopatræ non essent admoti; satis enim ejus corpus, ut Plutarchus (e) narrat, *neque deformatum, nec aliud ullum*, præter puncta illa duo, ostendens *veneni signum*, non ab aspide ictum esse, demonstrasset. Verum hæc ita disputavimus, quasi ubi inter venenatum istum, & mortem horæ aliquot intercesserint, fieri non possit, quin locus, per quem immissum venenum est, tumorem contrahat, & livorem. Tamen extant certissima exempla quæ ostendant, vel quinque, aut sex horis interjectis, quidquam livoris, aut tumoris in eo loco non apparuisse, ut in columbis quos Africani scorpii ictibus occidit Redius (f). Sed neque in cane quem Monspeliensis sauciaverat scorpius, quincta exinde hora mortuo, tumoris quidquam in sauciata parte offendit Cel. Maupertuisius (g), cum alioquin tumor soleat vel apis, aut vespæ puncturam sequi; verum in cujusque ictus loco parvum tantummodo rubrum punctum: negatque, in tot animalibus quæ ad idem adhibuit experimentum, unquam aliter se vidisse. Atque ut ad animal aspidi similius, id est viperam sermonem convertam; ex iis certe quæ supra (h) scripsi, in Francinii catella nosti partem nullam corporis lividam, aut tumidam fuisse vel plures post horas ex quo lethales a vipera acceperat morsus, in Nobilis autem Juvenis (i) digito quem altero dumtaxat dente vipera ita vulneraverat, ut, gravissima sint consecuta symptomata, post horas demum aliquot tumorem apparuisse, cum ad id usque tempus nil nisi punctura cerni posset *non major ea quam infligit acicula, foramine in superficie minimo apparente, cum levissima rubedine, adeo ut solo colore innotesceret*. Quod si interdum non plus a vipera est; quanto minus esse ab aspide illa poterit, cujus veneni vis ut celerrime ad cerebrum repit, sic tempus sauciato loco non relinquit, ut liveat, & in tumorem se attollat.

42. Nunc quid Plutarchus, & Dio, si cum aliis præterea conjungantur Auctoribus, nobis suppeditent, videndum est, unde facilius tueamur sententiam magis vulgatam. Igitur ex Plutarcho (k) hoc primum habemus, Cleopatram, neque stupido, neque humili animo fœminam, cum priusquam in Augusti potestatem veniret, quid sibi imminere posset, prospiceret, mori potius, quam ex regina servam fieri, & ante victoris currum per triumphum duci, statuisse. Hac mente vim ingentem venenorum parasse, & de singulorum effectibus in capite damnatis periculum fecisse, nempe ut sibi illud seligeret, per quod non modo sine dolore, sed & celerrime obiret, ne forte, si mors tardaret, invita remediorum ope vivere cogeretur. Quodnam igitur ex omnibus elegisse, credemus? Mineralia certe repudiasset, quippe utrique ejus voto adversantia, si tunc illis inter venena usi essent, quod factum non memini legisse, præsertim cum artificia illa chymica necdum essent nota per quæ perniciosæ eorum vires acuuntur. Ex Vegetabilibus, & ex Animalibus in usu erant, nec ars varia deerat, ut quam celerrime necarent, quarum una ex Suetonio (l) intelligitur, cum venenum intra quinque horas occidens, mox a Locusta *iterum ac sæpius recoctum*; credo, ut multo maxima parte dissipata aquearum particularum, veneficæ confertiores forent; *statim exanimavit*. Quod venenum sive ex Vegetabilium, sive ex Animalium, sive ex utrorumque succis constabat, tametsi Cleopatræ notum fuisset, ut facile notum erat quod ex Animalibus eductum efferæ Nationes adhibebant ad tingendas sagittas, quale apud Scythas Plinius (m) memorat, *irremediabile*, quantum ipse ait, & *mortem illico afferens levi tactu*; tamen ut mortis celeritatem probaret, cruciatum brevem illum quidem, sed acerbissimum, aversaretur, cujus indicia cruciatus ex convulsionibus, ut opinor, vehementibus cognovisset, quas ut Locustæ illud venenum statim consecutas esse, ex eo conjicio, quod lethalem ejus effectum per speciem comitialis morbi, cui Britannicus esset obnoxius (n), statim Nero occultari posse, credidit: Nicholsii autem aquam, ex lauroceraso paratam, rapidissime quidem perimere; sed non sine vehementibus convulsionibus, refert Meadius (o); denique ex Reaumurii (p) experimentis constat, leviter puncta animalia sagittarum mucrone, venenata compositione quadam illito ab incolis oræ Maragnoniæ cito quidem interiisse; sed, quod diserte de urso narratur, ante mortem se concussisse, atque agitasse. Ob has igitur, aut similes causas factum esse, existimo, quod Plutarchus narrat, ut Cleopatram, venenis primum aliis frustra tentatis, ut pote quæ minus ambobus suis responderent votis, ad animalia, quod & Dio (q) scribit, conversam, & per multos dies frustra pariter expertam, comperisse tandem, per *solum ferme aspidis morsum* se posse voti utriusque compotem fieri. Quæ si omnia attenderis; facile intelliges, cur rejectis aliis quæ illico necarent venenis, quorum aliqua in promptu habuisse, infra (r) ostendemus, longe credibilius sit, aspidis prætulisse morsum, præsertim cum cætera quæ de puncturis exiguis illis duabus & de admotis psyllis supra (s) dicta sunt, apprime conveniat. Nam quod Doctus Vir iis qui minus attente legant videri fortasse potest istis de psyllis ita sensisse, quasi ab Augusto illudendi tantum studio fuissent adhibiti; satis est Suetonium (t), & Dionem (u) inspicere, ut eo animo id ab Augusto factum plane cognoscamus, quo Cleopatram *servari triumpho magnopere cupiebat*, & quo postquam per psyllos *qui venenum ac virus exsugerent*, servari vidit non potuisse, *magnopere doluit, omni se triumphi sui gloria spoliatum esse ratus*. Quod si ipse qui statim adfuit, & corpus inspexit, & qua erat potentia, & ingenio tum perquirere ex omnibus, tum dispicere omnia potuit, illam aspidis morsu enectam credidit, ut refert Plutarchus (x); *nam in triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa*; cur non quod ipse, nos quoque credamus? præsertim cum alia insuper accedant quæ ex Plutarcho eodem, ex Dione, ex aliisque, etiam Medicis, Auctoribus continuo proferemus.

43. Quid enim potius significat quod pro certo tradit Plutarchus (y), eodem quo Cleopatra obiit, die, atque adeo paucis ante obitum horis illata ad ipsam ex agro cista, *ficuum plena*, & *foliis* operta, nisi quod postea dictum esse, ait, aspidem in cista fuisse abditam? idque ex aliis refert Dio (z); tametsi *in urna* dicat *illatam aspidem, aut inter flores quosdam*, Auctor autem libri de Theriaca (a) *contectam ficubus & uvis*. Quæ cum attendo, illud simul videor posse conjicere, nempe cujus generis aspis fuerit. Cum enim tria esse genera, traderent (b) alias ptyades, alias terrestres, alias chelidonias appellantes, primas autem *bicubitales*, alteras interdum *quinque cubitorum longitudine*, tertias *cubito* dumtaxat *majores* inveniri, docerent; has ultimas non modo ut facile reperiendas, quippe circa fluviorum ripas, proximi *præsertim Nili*, latibula habentes, itemque ut celerrime præ cæteris necantes; ab harum enim *ictu* mors *præsentissima adest*, verum etiam ut quæ propter suam brevitatem multo facilius sub floribus, foliisque abdi possent; has, inquam, cum Cleopatræ opportuniores, tum præcipue ad fallendos qui januam custodiebant, aptiores fuisse, non dubito. Consentit autem pervetustus, doctusque

(a) Vit. cit. (b) Tetrabibl. 4. S. 1. c. 20. (c) c. 8. (d) Vit. cit. (e) Ibid.
(f) Esper. int. agl' Insetti. (g) Comment. supra cit. ad n. 25. (h) n. 34.
(i) Histor. ibid. indicata. (k) Vita cit. (l) de duodec. Cæsar. l. 6. c. 33.
(m) Nat. Hist. l. 11. c. 53. (n) Vid. Tacit. Annal. l. 13. (o) in Append. post Tentam. 5. de Venen.
(p) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1747. Obs. Anat. 1. (q) l. 51. cit. (r) n. 44.
(s) n 40. (t) c. 17. cit. supra ad n. 39. (u) l. 51. cit. (x) Vita cit.
(y) Ibid. (z) l. 51. cit. (a) c. 8. (b) Vid. Aetii c. 20. supra ad. n. 41. cit.

ctusque Artifex simulacri Vaticani, qui ut moribundam Cleopatram perite expressit quasi placide dormientem, ita & brevem aspidem brachio adjunxit, eique sinistro, credo, hoc quoque a prisco aliquo Scriptore accipiens, a quo & Orosius (c) Historicus alioquin sæculi quinti, videtur accepisse. Verum sive res ad eum modum se habuerit, sive, ut alii ferebant apud eundem Plutarchum (d), *servata aspis* fuerit *in vase quodam inclusa, & per fistulam auream a Cleopatra provocata*; utralibet narratio eo demum tendit, ut aspidi se mordendam præbuisse, censerent. Vides igitur, ut quæ Plutarchus, aliique referunt, cum iis congruant quæ Vellejus, atque alii, initio laudati, tradiderunt. Eandemque sententiam sibi magis placuisse, satis ostendit, quem paulo ante memorabam, libri de Theriaca (e) Auctor. Qui sive Galenus fuit, sive alius Galeni certe contemporaneus, ut qui *non multis ante se annis fuisse* Andromachum, scribat (f), *Marcum* autem *Antoninum paulo ante Romanum imperium summa integritate administrasse* (g): non est a nobis contemnendus, ut pote qui, si ætatem spectes, neque Dione junior, nec tanto denique Plutarcho posterior fuit, quippe imperante Hadriano & Plutarchum vixisse, & Galenum esse natum, constat; si vero experientiam attendas, unus ex omnibus quos produximus, diserte ait, ut supra (h) legisti, se Alexandriæ sæpe vidisse, quomodo, & quam celeriter interficiant admotæ aspides. Nec quia ptyade; quod tamen ab superiorum nemine traditum inveni; usam esse Cleopatram, scribit, id eo voluisse factum, intelliges, ut a ptyade conspueretur; *tardius* enim inde *mors consequitur*, ut proditum ab Aetio (i) est; sed ut morderetur; nam & mordet, ut idem subjicit, & mordendo, ut Galenus ait apud Paulum (k) *celerrimam mortem inducit*. Imo nisi forte Paulus alium aliquem in libris qui interciderunt, spectavit Galeni locum; hunc ipsum de Theriaca librum pro Galenico habuerit, necesse est, & hinc sumpserit quæ ut a Galeno dicta, proponit, videlicet tria illa aspidum genera, & in his ptyadis, ut sputo dissitos assequatur, ingenium, & hac se occidentem Cleopatram. Utrobique enim hæc habentur. Sed quod in libro de Theriaca Regina dicitur *sibi* ptyadem *admovisse*, id Paulus de morsu accipiendum esse, jure quidem meritoque non dubitavit; nam admovere, ut inspueret quæ eminus solita sit, minime necessarium. Quæ vero mox de celeri damnatorum interitu per admotam pectori aspidem in eodem libro illo subjiciuntur, ea fortasse Paulus cum superioribus connectenda arbitratus, Pictorum, Sculptorumque licentiæ præeuntem Galenum induxit, quasi Reginam scripsisset, ptyadi *sinistram mammam admovisse, & ab hac commorsam periisse*. Quod ne credamus, Plutarchus, & Dio faciunt, negantes, ut supra (l) vidimus, in mortuæ corpore signum usquam ullum apparuisse veneni, præter duo exigua in brachio puncta. Quæ res ad id etiam valet, ut merito ab eodem libri de Theriaca Auctore factum esse, cognoscamus, cum aliam quorundam narrationem iis verbis retulit ex quibus ipsi minus probatam esse, intelligimus, de *magno* videlicet, *ac profundo vulnere*, quod *brachio suo dentibus intulerit* Cleopatra, & de *veneno*, *quod prius ex aspide paraverat*, *in pixide quadam ad se allato*, & mox ei *vulneri infuso*.

44. At exigua ista in brachio puncta ut de magno, profundoque vulnere narrationem refellunt; sic, inquis, aptissime congruunt cum alia, quæ etsi non apud ejusdem libri Auctorem, at apud Dionem (m) extat, aliorum narratione. Scilicet acu qua capillos componere solita esset Cleopatra, inter eosque gestare, tunc detracta, & præsentissimo veneno inuncta brachium sibi pupugisse. Tu vero fac, Redium (n) legas, ubi experimentis edoctus admonet, si vulnus quod infligis, angustum sit, difficile esse venenum immittere: & qualecumque vulnus sit, non ita celeriter mori animalia per quorum vulnera viperinum injicias venenum, ut quæ vipera ipsa momorderit. Et post hæc cogita, num credibile sit, incerta & minus celeri moriendi ratione uti illam voluisse, quæ certam, celerrimamque mortem quærebat. Nec tamen de sic immisso veneno, sed de epoto nostra erat potissimum disputatio. De quo cum in tot narrationibus nulla usquam, ut supra (o) diximus, occurrat mentio; ne forte illuc trahi posse, putes, hunc Plutarchi (p) locum: *venenum Cleopatram habuisse compertum est in laminula quadam concava, quam sub crine occultabat*, fuisseque illud suspiceris aut ejus simile quo illitis sibi convivalis coronæ floribus, hisque mox in scyphum conjectis, *eductum custodia bibere jusserat, illico expirautem*, ut est apud Plinium (q), aut ab eo non diversum quod non multis ab Reginæ obitu lustris Alexandria Hierosolymam, ut Josephus (r) tradidit, missum est ad Herodem necandum, id est *aspidum virus, aliorumque serpentum succi*, quo epoto veneno quidam *capitis damnatus statim mortuus* est; ne igitur hæc suspiceris, non illud ex eodem Plinio (s) proferam: venenum aspidum *potum quantalibet copia, non nocet. Non est enim tabifica vis: itaque occisa morsu earum animalia, cibis innoxia sunt*, quæ cum Redii aliorumque in viperino veneno experimentis (t) consentiunt: neque alia in universum dicam, quæ in mea altera ad Lancisium Epistola attigi, unde conjicias, id venenum ad idem potius quo Dio crinalem acum inunctam scripsit, attinuisse, nihil videlicet, sicut aperte retulit, nisi per vulnus nocente. Unum modo ex Dione eodem, & Plutarcho adjiciam, unde continuo præclare intelligas, non ex sumpto quod in concava lamella sub crine gestaret, veneno Cleopatram interiisse. Dio enim (u) pro certo narrat, priusquam se occideret, Epaphrodito, cui mandata erat ejus custodia, epistolam ad Augustum perferendam dedisse, ut is *occasione epistolæ reddendæ e medio removeretur, eoque digresso, rem propositam esse executam*. Plutarchus (x) pariter sine ulla dubitatione tradiderat, se interfecturam, tabellas ad Augustum ferendas dedisse, *& cæteris omnibus a se præter duas mulieres dimissis, januam clausisse*. Quid, amabo te, ut ex lamella venenum sumeret, attinebat, Epaphroditum, cæterosque e medio removere, & januam claudere? Num, cum dormire noctu, crederent, non poterat, nemine advertente, lamellam sibi e capillis detrahere, ex eaque venenum sumere? Aliud igitur, quod non nisi remotis arbitris, id prohibituris, fieri posset, sibi tunc faciendum constituerat, *asperas* videlicet *tractare serpentes*, *ut atrum* non *ore*, sed *corpore*, uti Horatius (y) loquitur, *combiberet venenum*. Cujus ego testimonium gravissimum credo cum aliis de causis quas datis ad Lancisium Epistolis indicavi, tum ob eam præsertim quod ille, ut verbis utar minoris Plinii (z), *quæ statim, cum maxime vera memorantur, audiverat, est persecutus*.

45. Num tamen erat aliud præter aspidum tractationem, quod, remotis arbitris, ut se veneno inficeret, potuerit Cleopatra facere, & fortasse fecerit? Nam forte, cum hactenus scripsissem, in locum incidi Græci quidem, sed gravis, & Vellejo contemporanei Auctoris, qui locus in hac controversia non videbatur omittendus. Strabo (a) enim hæc scripsit: *ipsa se* Cleopatra *clam admoto aspidis morsu, vel veneno delibutorio confecit; nam utroque modo dicitur*. Apparet ergo, si veneno isto voluit corpus sibi perungere, decuisse antea januam claudere, & neminem apud se præter ancillas retinere. At tu priusquam hoc dicas, Plutarchum (b) lege. Videbis, eo die Reginam balneo usam, corpus, ut tum solebant, nemine admirante, aut prohibente, unguento quo vellet, ungere potuisse, tum prandisse, & magnifice quidem (unde novum capere argumentum posses, non se igitur veneno mox devorando, aut potando necare constituisse quæ per tot facta pericula ignorare non posset, quantum præsumptus cibus ingesti veneni vim aut impediat, aut tardet (c)) dum pranderet, cistam illam, ficubus, & uvis plenam, ut jussisse antea videtur, cum aspide fuisse illatam, tunc vero denique & tabellas obsignatas ad Cæsarem dedisse, & remotis arbitris, januam clausisse. Igitur ex hac ipsa rerum serie intelligis, num veri similius sit unguento venenato, an aspide se interfecisse. Huc adde, qui tam attente, & caute eam custodiebat Epaphroditus, ut captæ *vestem*, quod supra Plutarchus tradidit, continuo *excuteret*, *ne quid sub ea occultaret veneni*, illum unguentarias pyxides sine diligenti examine, & exploratione non fuisse facile relicturum, aut quod multo promptius, & tutius erat, in alias innoxio un-

(c) Historiar. l. 6. c. 17. (d) Vita cit. (e) c. cit. (f) c. 5. (g) c. 2. (h) n. 41. (i) c. 20. cit.
(k) De Re Med. l. 5. c. 18. (l) n. 40. 41. (m) l. 51. cit. (n) Lett. int. alle Opposiz.
(o) n. 38. (p) Vita cit. (q) Nat. Hist. l. 21. c. 3. (r) De Bello Jud. l. 1. (s) Nat. Hist. l. 29. c. 4.
(t) supra, n. 30. (u) l. cit. 51. (x) Vita cit. (y) Carm. l. 1. Od. 37. (z) l. 6. Epist. 16.
(a) De situ Orbis l. 17. (b) Vita cit. (c) Vid. supra, n. 10.

unguento quantivis pretii plenas mutaturum, quando ei mandaverat Auguſtus hoc *maxime, ut provideret, ne illa ſibi mortem inferre poſſet; cæterarum rerum omnium facultatem permitteret*. Unum igitur reliquum eſt, ut conjicias, pauxillum fuiſſe venenati iſtius unguenti, ut in lamella illa *concava*, de qua ſupra (*d*) dictum eſt, *ſub crine occultari* potuerit. Sic enim *in famoſa* quoque *veneficiis Martina, ſubita morte*, cum Romam accuſata adduceretur, *Brundiſii extincta*, apud Tacitum (*e*) legitur, *venenum nodo crinium ejus occultatum, nec ulla in corpore ſigna ſumpti exitii reperta* eſſe. At ſi forte ſic conjicias: argumentum redit quod ſupra (*f*) contra eorum opinionem adductum eſt qui ea lamella venenum incluſum fuiſſe, contenderent, quo Cleopatra devorato ſe interfeciſſet. Cum enim unguenti pauxillum non toti corpori perungendo, ſed certis dumtaxat partibus, ut puta naribus, aliiſque ejuſmodi, ſatis eſſet; quid referebat interdiu januas claudere, & arbitros amovere, ut id faceret quod noctu, cum dormire videretur, nemine ſuſpicante, facere potuiſſet? Accedunt tot alia, quæ iterare non oportet, cum unguento illo minime, cum aſpidis autem morſu apprime congruentia, admoti pſylli, binæ in brachio animadverſæ puncturæ, cætera: inter quæ ſunt perantiqua ſimulacra, quibus nonnihil tribuendum eſt, illudque præſertim quod diſputandi occaſionem attulit, in quo aſpis eſt ſic brachio alligata, ut ipſa vinculi conſtrictione irritari, & ad mordendum incitari videatur. Nec te illud moretur quod objicitur, quaſi nemo audere potuiſſet aſpidem vinculo ad brachium aſtringere, ne ſe potius, quam illud, morderet. Quid enim aliud illæ quærebant ancillæ duæ, niſi ut eodem ſimul cum domina fato interirent, contubernalis Eunuchi exemplum ſecutæ, quem Dio (*g*) refert, ſtatim ac ea capta fuit, *ſerpentibus ſe ſe ultro mordendum præbuiſſe*. Reliqua autem quæ de molli, timidoque mulierum animo, de una aſpide ad tres mulieres morſu interimendas non ſatis apta, & ſi quæ ejuſmodi alia aut ex Redio, aut aliunde objici poterant, tum editis antea Epiſtolis, tum hac quoque mihi videor diluiſſe.

46. Hæc habui quæ ad eaſdem illas Epiſtolas adderem, non ut iis quæ contra ingenioſe, & docte a Viro Ampliſſimo ſcripta ſunt, anteponeres, ſed ut collatis inter ſe utriſque, facilius tibi eſſet diſpicere, an pro ea ſaltem parte ſteterim quæ a veri ſimilitudine non longe denique in diſputatione hac abhorreat. Quæ etſi per ſe non magni momenti eſt; ob ea tamen quæ ejus cauſa tum ex Hiſtoria, tum ex Re Medica, tum aliunde etiam, proferre oportuit, tibi cui poteſt eſſe aliqua fortaſſe ex parte utilis, legendi faſtidium, ut opinor, mihi certe extremum hunc ſcribendi laborem allevavit; ut quibus verbis, a me ſæpius laudatus, Auctor libri de Theriaca (*h*) ſuam Piſoni de Cleopatræ interitu narrationem abſolvit, iiſdem propemodum & mihi licere credam hanc tibi ejuſdem argumenti tractationem concludere: *Hæc non ſine animi voluptate tractavi, ut tuo diſciplinarum omnium deſiderio ſatisfacerem*. Vale.

(*d*) n. 44. (*e*) Annal. l. 3. (*f*) n. 44. (*g*) l. 51. cit. (*h*) c. 8.

FINIS LIBRI QUARTI.



JO.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS LIBER QUINTUS.

Quo plura adduntur ad ſingulos quatuor ſuperiores Libros attinentia.

Celeberrimo Viro

JOANNI FRIDERICO MECHEL

Illuſtri Anatomico, & Medico

Joannes Baptiſta Morgagnus S. P. D.



QUI ex Tuis primis ad me Litteris, Berolini datis die 23. Julii anno 1754. quanto minus opinatum, tanto pluris æſtimabilem nuncium acceperim, REGIAM iſtam Scientiarum ACADEMIAM perbenigno omnium conſenſu me inter ſuos Honorarios Sodales retuliſſe, & abs Te, Vir Illuſtris, tunc petierim, ut Inclyto eidem Cœtui gratias meis verbis ageres quas poſſes, cumulatiſſimas, nunc pariter rogo, ut pro Tua eximia erga me Humanitate, quam vel ante iſta pro me officia ex laudatiſſimis Tuis Scriptis perſpexeram, meos hoſce libros velis, exiguum quidem, ſed quo majus in præſentia dare non poſſum, memoris, obſequioſique animi ſignum, Academicis Sapientiſſimis offerre. Satis mihi, ſuperque fuerit, ſi propter ea quæ ex Veſtris, Veſtrique ſimilium Summorum Virorum Obſervationibus ſæpius indicavi, omni certe commendatione digniſſima, æqui bonique feceritis non tam cætera quæ a me ſunt, quam propoſitum ipſum meum. Præcipuum autem, ſi quæris, hoc fuit, ut me meliores Anatomicos excitarem ad id publici boni cauſa præſtandum, ad quod Vir Experientiſſimus Richardus Meadius excitare voluit Medicos exemplo ſuo. Mori enim, ut ſcis, noluit, quin antea colligens quæ longo uſu cognoverat hominibus profutura, Monita, & Præcepta Medica, tanquam *legatum*, ut verbo ipſo ejus utar, relinqueret. Utinam Anatomici quoque ſeneſcentes quæ inter diſſecandum vidiſſent ad morborum cauſas ſpectantia, colligerent, ederentque, ne laborum, moleſtiarum, atque adeo periculorum ſuorum longe melior fructus ſecum periret.

Tanto enim *utilior* hæc Anatomes pars eſt, *quanto ad cauſas morborum dignoſcendas magis idonea*, quemadmodum magnus & Medicus, & Anatomicus cenſebat, ut noſti, Bartholomæus Euſtachius (*a*), ſero conquerens, tot annos non in hac potius ſecunda, quam in priore Anatomes parte, quæ ſana corpora examinat, tantumque ſtudium poſuiſſe. At enim ſecunda ſine priore ſtare non poteſt, nec ſine priore cognoſcere licet Partium uſus ad medendum adeo neceſſarios; quaſi vero & ſecunda ex certæ Partis læſione cum certæ Functionis impedimento conjuncta, ad veros uſus non modo confirmandos, ſed & illuſtrandos, imo nonnunquam inveniendos, ad falſos autem refellendos mirifice non inſerviret. Nam quod ſecunda ſine priore ſtare non poſſit, nos quidem ultro fatemur, qui aliquando vel nobiles Medicos, nedum vulgares Chirurgos, vidimus hoc, vel illud viſcus propter mutatam, morborum vi, ſedem, figuram, & cum colore ſpeciem, non agnoſcentes, quod nos ex nexibus, & vaſorum origine quodnam eſſet, continuo indicavimus, mox per diſſectionem demonſtrantes. Quin omnibus qui ſatis ſint in priore Anatome exercitati, proclive eſſe, exiſtimamus, errores graves, & in graviores inducturos dignoſcere, qui ob ejuſdem exercitationis defectum in quaſdam irrepſerunt, quæ in Sepulchreto leguntur, Obſervationes; & bene de Anatome ſecunda meritos Peyerum (*b*), & ante hunc, Thomam Bartholinum (*c*) laudamus, qui aliorum Obſervationibus hujus generis, Obſervationes Anatomicorum longe eſſe præferendas, admonuerunt, & felices tum fore Artes, confirmarunt, ſi ſoli de illis judicarent Artifices. Sed cum hæc de priore Anatome fatemur, ſimul contendimus, verum eſſe quod initio ponitur vetuſti libri, qui *de Anatomia Parva* inſcribitur, perperam alioquin inter Galenicos inſerti, priorem videlicet inſtitutam fuiſſe a Medicis propter ſecundam. *Quoniam interiorum membrorum corporis humani paſſiones erant ignotæ, placuit veteribus Medicis*, ille Auctor inquit, *ut per anatomen brutorum animalium, interiorum partes manifeſtarentur*. Aut ſi hoc

(*a*) de Renib. c. 45. (*b*) Meth. Hiſt. Anat. Med.
(*c*) Conſil. de Anat. Pract. & cæt. n. 12.

hoc omittimus, illud certe negari non potest, priorem Anatomen ob id potissimum ab hominibus permitti, a Principibus autem etiam protegi adeo, & promoveri, quia pro secunda est necessaria. Permagni enim cum singulorum interest, tum universorum, internas morborum causas, & sedes a Medicis non ignorari, seu singulos illi, seu totas ex infelici hæreditate familias vexent, seu civitates occupent, & provincias. Medici autem vel summi fatentur, vix tres, aut quatuor ex omnibus esse morbos qui suum habeant signum παθογνωμονικὸν, ita videlicet proprium, ut ab aliis cunctis distinguat; cæteros autem non nisi per conjuncta plura signa internosci propterea quia fere non ex simplici sunt causa, & quæ unam tantummodo Partem afficiat. Valde igitur avent primum singularia illa signa, & maxime propria, si fieri potest, augere; deinde vero, si id non possint, at ex conjunctis pluribus, ut dictum est, signis quæ in quoque morbo præcipua sint, constituere. Animadversum est enim sæpius quæ præcipua, & ferme propria crederentur, reipsa non esse, cum sine ipsis eædem intus læsiones repertæ sint quas designare illa putabantur, aut cum longe aliis læsionibus signa eadem.

Hæc, atque alia, quæ Tibi, Vir Doctissime, non secus ac mihi, & legere, & audire, & videre non raro contigerit, & in iis occurrentes aliquando morborum causæ novæ prorsus, & inauditæ justas medentium querelas confirmant de abditis morborum causis, & sedibus non satis adhuc perquisitis. Quod cum minus certe Anatomicorum negligentiæ, quam rei ipsius naturæ immensæ propemodum, & interminatæ imputandum sit; nihil propterea fieri humano generi utilius potest, quam si primum quicunque Anatomen colimus, omnes, id quod Tu strenue facis, & ipse pro mea virili parte facere non prætermisi, omnes, inquam, conatu unanimi connitamur, ut quanto plures id genus Observationes possimus, in publicum bonum conferamus: tum deinde; ne in posterum accidat quod non semel antea accidisse, dolendum est, ut cum Auctoribus Observationes intereant; Prosectores cunctos rogemus, ut quas prius non ediderint, senescentes colligant, atque edant, si non meum, at Meadii certe, qui imitatione dignus est, exemplum sequentes, nec pauca tamen, ut ille, sed omnia quæ diligenter observarint, summa cum fide proponentes. Sic enim, aut non aliter, posse tandem aliquando fieri, sperandum est, ut posteris tantus suppetat numerus Observationum, quantus, si ab solertibus, attentis, & studiorum labori assuetis Viris morbi symptomata in earum singulis, & Partium læsiones, tum in aliis omnibus haud dissimilis generis & illa, & hæ inter se conferantur, quantus, inquam, satis sit, ut in pluribus saltem morbis ad id denique aut perveniant, aut accedant, ad quod nunc maturum non est, aspirare. Neque spes deest, meum hoc consilium haud esse iis Anatomicis displiciturum quibus cordi sit Rei Medicæ, & publicæ utilitatis incrementum; quando aliqui Egregii Viri, rumore dumtaxat de hisce a me edendis Observationibus, ut videntur, excitati, suarum editionem repræsentarunt. Quod si propositum hoc meum a Te quoque, ab aliisque Clarissimis Viris, & nominatim ab Inclyta ista Academia probabitur; nihil mihi contingere optatius poterit. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.



JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LX.

Spectat ad Aploplexiam.

REDEBAM, me tibi satis jam, superque fecisse, & quod in extrema superiore Epistola non reticueram, novissimo de his quidem rebus scribendi labore perfunctum esse. Ecce autem litteræ tuæ, quibus ita gratias agis, ut simul non obscure significes, expectari a te Observationes illas meas quas suo quamque loco inserere non potuerim, quippe habitas postea quam singulas absolveram Epistolas, ad quas attinerent: idque esse a te satis intellectum, non modo quia nosti, quotannis alia a me, atque alia cadavera perlustrari, verum etiam quia nonnullas ex hujusmodi Observationibus, a me tibi subinde inter scribendum promissas, necdum accepisti. Quid dicam? Jus postulas, ab homine præsertim, nisi remittere ultro velis, promissorum servantissimo. Fac igitur saltem, ut eadem qua priora, comitate hæc quoque excipias, quæ, ut potero, addam, initium repetens a morbis cerebri, & primum quidem ab eorum gravissimo, Apoplexia.

2. SENEX apoplecticus in Nosocomio Patavino decesserat circa initium Decembris A. 1744. quo ibi tempore studiosis Adolescentibus partes quasdam humani corporis ostendebam. Plura, ut solitus sum, diligenter sciscitatus, vix hæc scire potui, ante dies triginta apoplexia correptum, nuper demum sine ullo sensu, & motu, oculis valde rubentibus, in eum locum fuisse illatum.

CRANIUM dum circumsecabant, Thoracis viscera, paulo ante detracta, inspiciens, in pulmonis dexteri suprema parte duritiem animadverti qualis a vetere morbo relinqui solet. Continebat autem mediocre tuberculum in quo materia purulenta. Cor polyposas habuit concretiones, nihilque adnotandum præbui, nisi valvularum Semilunarium aggeres crassiores factos, & albicantes.

His amotis visceribus, ad retectum interim Cerebrum oculos, manusque converti. Exteriore meninge detracta, unum discrimen apparuit inter sinistrum cerebri hemisphærium, & dexterum, quod hujus superficies posterior nigricare in medio, & multum rubere videbatur. Nigrities autem a vasis erat quæ per Tenuem meningem repunt, nigro sanguine valde ibi distentis; rubor a sanguine qui inter illa vasa, tanquam per exsudationem, effusus, spatia, vasis interposita, quasi crusta longe tenuissima occupasse videbatur: vel potius, quoniam nihil ibi revera effusi invenire licuit, a sanguine vascula omnia minima. quæ confertissima sunt, infarciente. Tum utroque Laterali ventriculo aperto, in singulis pariter serum valde cruentum conspectum est ad drachmam fortasse unam, anteriora dumtaxat tenens, plexu Choroide utroque pallidulo, integro autem septo Lucido. Integrum quoque erat intus extraque hemisphærium sinistrum, & quidquid præterea est intra calvariam, sic satis sanum, uno excepto hemisphærio dextero. Namque intra hujus medullarem substantiam erat cavea, medium ferme tenens secundum omnes hemisphærii plagas, longa digitos transversos minimum quinque, lata duos, & semis, totidemque profunda, plenissima nigro sanguine, magna ex parte fluido, ex reliqua autem quasi in grumos concreto. Quo detracto, caveæ parietes fœde lacerati, & inæquales apparuerunt. Circumjecta ipsis substantia erat laxissima, non medullaris solum, sed & quæ totius corporis Striati, totiusque thalami nervi Optici externum latus, & quæ proximæ basis utriusque illius Protuberantiæ nonnullam partem faciebat.

3. Quomodo cavea istiusmodi in cerebro fieri, & quam exitialis illarum Protuberantiarum vicinia tunc esse videatur, cum alias (a) ad te scripserimus, hic iterare non est opus. Illud potius quæres, cum tanta, & ejusmodi in loco, cerebri labe quomodo vivere homo potuerit triginta dies? Noli existimare, sic rem statim ac apoplexia ingruit, se habuisse. Multo sane est veri similius, tunc ex intimo quopiam disrupto vasculo non multum exstillantem sanguinem illam sibi caveam parare cœpisse, ipsam vero non illico ad eum modum ad quem nos conspeximus, amplificasse; sed paulatim porro exstillando, id paulatim quoque fecisse, donec tot viis spirituum perruptis, & tot aliis suo aucto pondere, & mole compressis externum omnem sensum, motumque, & postremo internum quoque sustulit, mortemque sic attulit: vel, quod facilius crediderim, novo demum quacunque de causa accedente impulsu, pluribusque simul disruptis vasculis, repentina, magnaque eruptione hæc quæ ultimo dixi, non ita pridem effecisse. Utralibet ratione cogitanti proclive erit tibi non modo quod quæris, sed illa etiam intelligere, cum signa quædam primum existunt quæ sanguineam minentur apoplexiam, quam utile sit alimentorum, acribus præsertim, tenuibusque particulis abundantium, copiam minuere, ab nimiis corporis, animique motibus abstinere, sanguinem educere, ubi vero ejusmodi ingruerit apoplexia, tanto magis illum imminuere, &, quod alias videor ad te scripsisse, ea vitare auxilia quæ commovere, & agitare intempestive ipsum possint, ut remedia, volatilibus corpusculis fœta, & quæ vomitum cient, sternutationem movent, alia ejusmodi.

4. AGRICOLAM in idem intulerant Nosocomium, cum ibi docerem ineunte anno 1748. media ætate hominem, subpinguem, apoplexia, quæ tertia esse dicebatur, forti adeo correptum, ut e via in qua ceciderat, ab Nosocomio non ita dissita, in hoc protinus exceptus, jam stertens, totoque corpore resolutus, ut nullum usquam sensus, aut motus indicium daret, pulsibus autem sic exilibus, ut mittere sanguinem non sint ausi, intra septem, an octo horas interierit. Quarto post die hæc mihi omnia narrata sunt, simulque cadaver ad dissectionem oblatum. Quod priusquam attingerem, frustra quæsivi, quo tempore, quibus præcedentibus cau-

(a) Epist. 3. n. 9. & 18.

ſis, aut comitantibus ſignis, aut relictis noxis duæ illæ quæ prægreſſæ dicebantur, fuiſſent apoplexiæ; nihil enim de illis, aut de hac ultima præter ea quæ dixi, reſcire potui. Attamen cum vaſa circa caput turgida conſpicerem, & in ſubpingui corpore tam violentam apoplexiam fuiſſe, audirem; confertiſſimæ Studioſorum coronæ dicere non dubitavi, mirum fore, ſi a ſanguine illam fuiſſe, non oſtenderem. CALVARIA igitur continuo adaperta, cum id fieret, multoque magis cum cerebrum eximeretur, niger non paucus ſanguis defluxit; evidens autem erat, etiam ex Infundibulo exire. Ejuſmodi ſanguis non modo vaſa omnia diſtenderat quæ per Tenuem meningem, cerebrum, & cerebellum conveſtientem, feruntur, verum etiam ſub hac in medio hemiſphærii ſiniſtri, inter vaſa effuſus erat non ita multus: multus autem in ventriculis omnibus. In Lateralibus enim præter grumum qui duas, ne dicam tres, uncias pondere æquare videbatur, fluidus ſanguis reliquam partem ferme omnem eorum ventriculorum, & tertium inſuper, quartumque occupabat. Cum unde erupiſſet, inquirerem; ſic reperiebam. Siniſtri ventriculi ſuperficies poſterior, & Thalami qui in eo erat, nervi Optici ſua inæqualitate lacerationem prodebat: quam multo magis prodebat ſuperficies ventriculi dexteri, utpote quæ non modo ubique erat inæqualis, verum inſuper vix ullum veſtigium ſervabat Thalami ſui, nullum autem prorſus Striati corporis, cujus ſedem tenebat ſubſtantia quædam lurida, colore ex ſubrubro, & ſubflavo quaſi miſto, mucoſa, plane corrupta, ſine ullo tamen gravi odore. Ventriculi utriuſque cavum erat amplificatum, ſeptum Lucidum perruptum, Fornicis veſtigium nullum, plexuum Choroidum vix ullum, idque a ſiniſtris dumtaxat, nec turgidis vaſculis, ſed pallentibus. Quarum rerum nulla eſſe poterat admiratio, ubi tanta effuſi ſanguinis copia fuerat, quantam diximus, & ex eo concreverat amplus ille grumus qui dexteram ſiniſtramque cavi partem, ſed hanc magis, tenuerat. Ob eam igitur effuſionem ſanguinis tantam ne hoc quidem ſum miratus, quod ventriculi tertii latera non ita perſpicue apparuerint ſive a compreſſione, ſive a diſtractione, ſive etiam a laceratione ſubſederant; nam ipſa quoque natium, & teſtium proxima ſuperficies ita lacerata erat, ut dignoſci eæ Protuberantiæ non poſſent. Ad hæc quæ præter naturam in capite conſpecta ſunt, duo ſuperſunt quæ addam, nimirum Vertebralem arteriam ſiniſtram, antequam in Baſilarem conflueret, ſubduram, craſſam, albam ex dimidia fuiſſe parte: Molares autem poſteriores, inferioreſque dentes pleroſque aut truncos, nigroſque etiam in radicibus fuiſſe, ut a dextris, aut penitus excidiſſe, ut a ſiniſtris, idque a tempore non ita brevi; nam alveolorum ne indicium quidem reſtabat ullum, imo ipſum oſſeum maxillæ corpus jam ſe ibi contraxerat, ſubſederatque.

Et ne a capite oſſeum ejus fulcrum productamque in hoc cranii caveam disjungam; cum vertebras cervicis omnes, pluresſque thoracis reſeratas, incluſamque medullam Spinalem inſpicerem, vidi inter hanc, & Piam, quam vocant, meningem in ſuperioribus quidem thoracis vertebris ad ſpatia non modica effuſum ſanguinem, huncque a facie poſteriori, ab eademque meningem illam ita e carneo rubentem colore, nullum ut ſanguiferum in ea vas a capite ad thoracis fere medium agnoſcere liceret, cum ab anteriori facie arteria quæ ſimplex per medium ferebatur, diſtenta ſanguine conſpiceretur. Sed & Craſſa meninx qua vertebrarum interna latera conveſtiebat, a ſubſiſtente ſanguine quaſi nigricabat. Thorax, quem, ut quædam ex paulo ante ſcriptis, diebus inſequentibus perluſtravi, cor habuit in homine ſubpingui non pingue; quod cum ſanguine atro, & concreto haud multo, continebat paucas, & modicas concretiones polypoſas, in dextero tamen ventriculo paulo majores, ut una Pulmonarem ſubiret arteriam. Cordis ſubſtantia erat valde laxa. Coronaria vena, qua baſim cordis a tergo cingit, æquo latior: Pulmonaris arteria non ipſa quidem latior; ſed tenuiores habere parietes, ut valvulas quoque, viſa eſt: amplior vero Sinus cordis ſiniſter, qua venoſos e pulmone excipiebat ramos. Valvulæ alterius Mitralis imus limbus craſſior fuit: Semilunarium aggeribus non magnæ, ſed craſſiuſculæ, increverant oſſeæ concretiones. Magna tamen arteria illuc uſque unde ſiniſtram emittebat ſubclaviam, ſana. Inde vero albas oſtendere in facie interiore, & poſteriore præſertim, maculas non raris locis, incipiebat: quarum nonnullæ, & prima potiſſimum, in oſſeam ſquamam degeneraverant. Reſpondebat illa prima canali arterioſo, ibi olim patenti, nunc, ut ſolet, occluſo; niſi, quod in hoc homine, raro exemplo, ejus, unde incipit, orificium in arteria Pulmonari hians vidi, ut ſpecillum immittere ad ſeſquilineam Bononienſem potuerim. In Ventre quæ præter naturam eſſent, hęc adnotavi. Renis utriuſque ſuperficies fuit quaſi tuberoſa; ſed leviter: alterius inſuper quodam loco ſubſidebat, qui locus ambitu circumſcriptus erat circuli, cujus diameter tranſverſum digitum æquabat; ſuberat renis ſubſtantia, ibi duriuſcula, ad modicam tamen altitudinem. Iliacæ arteriæ ambæ flexuoſæ, atque, ut ſic dicam, varicoſæ ferme inſtar Splenicæ arteriæ: in ſiniſtra vidi lamellam oſſeam. Cætera quæ in cadavere hoc perluſtravi, fuerunt intra naturæ modum.

5. Unde potiſſimum tanta ſanguinis copia in Laterales cerebri ventriculos erupiſſet, plexuum Choroidum univerſalis propemodum deſtructio indicat, quorum vaſa forſitan hic illic dilatata, repente diſſilierint. Potiſſimum dixi; nam vaſa quoque alia quæ per ventriculorum Lateralium ſuperficies ducuntur, in harum dilaceratione, quam ſanguinis, e plexibus effluentis, impetus non ſolum, ſed & copia diſtrahens fecerit, ipſa pariter dilacerari ſimul debuerunt. Veri autem ſimile eſt, ſanguinis majorem partem e vaſis dexteris exiiſſe; nam a dextris laceratas omnes ſuperficies, & plexum totum abſumptum vidimus. Nec vero quod magnus ille ſanguinis grumus in ſiniſtra magis, quam in dextera parte fuerit, obſtare id credas huic conjecturæ; ſed potius favere. Prima enim, & major reſolutio cum in latere corporis fieri conſueverit quod cerebri hemiſphærio opponitur magis læſo; credibilius eſt, hominem ſiniſtrorſum cecidiſſe (*b*), ideoque ſanguinis majorem copiam, perrupto Lucido ſepto, e ventriculo dextero in ſiniſtrum defluxiſſe. Caſum autem in ſiniſtrum latus illud etiam indicat quod ſanguis ſub Tenui meninge effuſus in ſiniſtri fuit hemiſphærii parte, non dexteri. Cujus in eo quoque major læſio fuit, quod pro Striato corpore mucoſam habuit ſubſtantiam. Cujuſmodi mutationem in ſubſtantia cerebri, alias (*c*) ad te ſcripſimus, non ſemel a nobis fuiſſe deprehenſam. An vero bis prægreſſæ in hoc homine apoplexiæ iſta mutatio effectus ex parte fuerit, an vaſorum dilatatio, an laxiores redditę certæ quædam cerebri partes, cum pro certo definire non liceat; ad tertiam præſtat apoplexiæ ſanguineæ hiſtoriam tranſire.

6. MULIER pinguis, & ſemper, quantum noti meminerant, clauda, annos nata quinque & octoginta, quæ olim nupta vigeſies pepererat, apoplectico inſultu correpta primum fuerat æſtate proxima, altero autem diebus decem priuſquam tertio conficeretur. Omnes ad eundem modum inceperant, vomitu præcedente. Sed duo illi priores brevi, & ſine remediis, nullaque relicta paralyſi ſoluti fuerant. Hic autem noviſſimus intra horas ſexdecim peremit illatam in Noſocomium ſine ullo ſenſu, & motu, ſi reſpirationem, pulſuſque excipias: quorum hi abſque ullo vitio erant, & prementibus digitis reſiſtentes; illa autem ſine ſtertore pectus alterne attollebat, & ventrem. Kalendis Februariis A. 1754. cum in Gymnaſio jam ventris viſcera propemodum omnia ex alio cadavere demonſtraſſem; hoc deinceps uti ad reliquam Anatomen abſolvendam incepi. IN VENTRE hæc præter naturam animadverti. Vaſorum Magnorum trunci ambo latiores viſi ſunt, præſertim ut in muliere. Quod ſi ad tot uteri geſtationes referas; non eodem referes certe oſſium inchoamenta; imo oſſeas ſquamas quibus paſſim arteria Aorta, natæque ex hac Iliacæ, & bini in quos hæ ſingulæ dividuntur, rami interiore facie diſtinguebantur. Quæ ſi ab ætate fuiſſe, dixerimus; ætatis dicemus fuiſſe morbum. At neque ab ætate, neque ab uteri geſtationibus profecto fuit vitium reni ſiniſtro innatum, quod tibi alias (*d*) me pollicitum eſſe, memini, in cujuſdam Vetulæ, hujus videlicet, hiſtoria expoſiturum. Ren ille a primo videri poterat præter omnem modum longus. Sed paulo attentius defixis oculis, tranſpicere aquam licebat, quæ incluſa ejus augebat longitudinem. Oculorum judicium tactus, & multo magis ipſa diſſectio mox confirmarunt. Nimirum ſic educta eſt aqua ſubflava, quæ vaſe excepta, omnibus qui aderant, viſa eſt pondus æquare unciarum quatuor. Hæc ſub propria renis tunica qua ſuperius ejus viſceris extremum conveſtit, hanc ad eum modum ſurſum verſus expanderat, ut producti renis ſpeciem effingeret. Craſſior facta erat expanſa tunica, intuſque extantes plicas, & quaſi inſtitas firmas, ſed abnormiter poſitas, oſtendebat. Teſtis uterque ſphærulas habuit quaſi geminæ lineæ Bononienſis diametro, intus cavas, ſed prorſus inanes, quarum parietes intus extraque albicantes, craſſiuſculi, & firmi adeo, ut in una præſertim ſphærula quæ extrorſum protuberabat, oſſei viderentur; quamvis firmitudine revera eſſent inter cartilagineam, & nerveam media. Thorax pulmones exhibuit, quorum dexter lateri adhærebat, ſanos; tametſi in bronchiis multa inerat craſſa, ſed fluida ſic ſatis, materia. In corde omnia ſecundum naturam, ſi valvulam Semilunarem unam excipias, cujus ſummi limbi particula prope aggerem jam ferme erat oſſea. Proxima tamen pars aliqua arteriæ Magnæ; nam reliquam in Thorace quidem non diſſecui, nihil quidquam oſſei habuit. Diaphragmatis centrum, ut vocant, nerveum nec figura erat qua ſolet, neque amplitudine; foramine autem non uno, ſed tribus pertundebatur: quod tamen alias quoque, nec ſemel, vidimus (*e*), duobus ſcilicet, quæ majori attigua erant, minoribus ad duas ex jecinore venas traducendas ſpectantibus, quæ ſi in Cavæ truncum infra diaphragma, ut plerumque ſolent, non, ut hic, ſupra, ſe immiſiſſent, non tria, ſed unum fuiſſet in tendine illo foramen. Artus quoque ſuperiores peculiare quiddam habuere. Cum enim Longum Palmarem muſculum in brachio dextero non ita ut ad originem ſolet, craſſum, & carneum, ſed vel ibi tenuem, & ferme tendineum eſſe, animadvertiſſem; retectum autem in ſiniſtro, eſſe ad originem conſpicerem duplo quam dexterum, craſſiore carne, & longius deſcendente; quis hujus diſcriminis effectus, & quæ ex parte cauſa fuiſſet, ſuſpicatus, ex Anus domeſticis quæri, juſſi, an forte pro dextera, manu uti ſiniſtra conſueviſſet, qui ſic reapſe conſueviſſe, retulerunt. Verum huc magis ſpectant quæ in artubus inferioribus claudæ hujus fœminæ deprehendi. Claudicaverat in latus dexterum: neque cauſa in luxationem, quæ nulla erat, neque in acetabula referri poterat, quippe quæ inter ſe comparata, nec ſede, nec poſitu, nec profunditate quidquam diſcriminis oſtendebant. At ſi femorum oſſa inter ſe conferres, evidens inter utrumque apparebat diſcrimen, ex quo intelligeres, artum dexterum ſiniſtro breviorem, ut reapſe erat, eſſe debere. Os enim femoris dexterum tanto erat brevius ſiniſtro, ut ſi utrumque juxta poneres, ſumma capitis illius pars infimæ hujus parti reſponderet. Cauſa autem hujus brevitatis erat major illius oſſis, quam hujus, curvitas, eaque manifeſtiſſima. Nec præterea deerant in illo oſſe vitia alia, ut minor capitis ad imum latitudo, ſubſidentia nulla inter majorem trochanterem, & cervicem, & quemadmodum hæc, ita ille æquo erat craſſior; ut, ſi mulier unquam gracilis fuit, potuiſſet cuipiam exploranti Chirurgo iſta craſſitudo imponere pro luxatione. Erat item os illud femoris a cervice ad longitudinis ſuæ ſaltem medium juſto craſſius, & curvaturæ convexam partem ad externum latus converſam habebat, &, quod conſequitur, ejus condylorum poſterior facies ſiniſtrum femur ſpectabat, ut crus quoque, & pes non poſſent recte eſſe poſita. Quæ omnia cum attenderis; facile intelliges; hæc artus inferioris vitia aut a primordiis, aut ab infantia extitiſſe; itaque non mirum eſſe, quod mulier ſemper claudicaſſet. Caput denique cujus potiſſimum cauſa hanc tibi diſſectionem deſcripſi, adapertum eſt, detractaque Craſſa meninge, vaſa quidem per Tenuem ducta ſanguine diſtenta conſpeximus; ſed nihil hujus, aut ſeri effuſum uſquam repertum eſt, donec cerebri, cujus ſubſtantia erat firma, ſiniſtrum hemiſphærium ſecando, ad hujus ventriculum perventum eſt. Tunc enim prodire cœpit cruentum ſerum, nec paucum, ex non pauco videlicet ſanguine qui in eo ventriculo concreverat. Ejuſmodi ſerum in ventriculo quoque dextero, & in Tranſitu, quem vocant ad ventriculum quartum, invenimus, ſed nullam uſquam pro certo lęſionem, unde ſanguis erupiſſe videretur: quanquam latuiſſe in ſiniſtro ventriculo, arbitramur. Tunc cultro ad cerebellum, quod undique integrum exterius apparebat, tranſlato, ecce intra ejus dexterum lobum caveam, neque ita parvam, offendimus, ſanguinis in grumos concreti pleniſſimam.

7. De claudicationis expoſitæ cauſis ſatis modo dictum eſt. De aliis alias & diximus (*f*), & dicemus (*g*). De duabus autem quæ hanc ultimam præceſſerant, apoplexiis illud credibile eſt, reliquiſſe utramque in cerebro, & cerebello eas diſpoſitiones quæ, nullis præſertim remediis adhibitis, faciliorem aditum paraverint tertiæ, ut diſruptis internis vaſis mulierem necaret. Quæ quoniam vaſa non intra cerebellum dumtaxat, ſed intra cerebrum quoque perrupta ſunt, ut effuſus in utroque ſanguis oſtendit; duo idcirco quæ ex diſſectione hac deduci potuiſſent ad cerebellum attinentia, incerta ac dubia reddiderunt, nempe an læſionem alterius ipſius lobi reſolutio in oppoſito corporis latere conſequatur, itemque an a cerebello pulſus pendeant, & reſpiratio. Quid enim ſi tantummodo cum mors inſtabat, illa in cerebello cavea ab irrumpente ſanguine producta eſſet? vel quid, ſi reſolutio quæ utrinque fuit, a ſanguine in utrumque cerebri Lateralem ventriculum effuſo eſſet repetenda? Verum de utraque illa quæſtione dilucidius agendi alia, quæ ad te ſcribetur, noſtra obſervatio (*h*) occaſionem præbebit. Nunc vero ne forte ſuſpiceris, ſanguineam illam quæ celerrime necat, apoplexiam ſine diſruptione vaſorum eſſe non poſſe; tribus quæ cum hac diſruptione propoſitæ ſunt, totidem quæ ſine illa aut celerrime, aut ſatis cito necarunt, protinus ſubjiciemus.

8. VIR, ut videbatur, quadragenarius cum A. 1756. ante Januarii finem Mediolano pedibus Patavium veniſſet, laſſus adeo, ut mox Noſocomium peteret, in quod ob laſſitudinem, non ob febrem ullam, exceptus eſt, dum ibi extra lectum adhuc, ſedens cibum caperet, forti apoplexia repente perculſus, ſine ullo externi motus, & ſenſus indicio, nocentibus potius, quantum viſum eſt, quam opitulantibus, venarum ſectionibus, intra biduum vivere deſiit. Cadaver nobis ad perſequendam Publicam Anatomen datum eſt. Quod dum faceremus, antequam aperiendæ calvariæ tempus adveniret, hæc pauca adnotavimus. IN VENTRE fellea veſicula bile turgebat. In Thorace figura cordis, qualem in homine alias vidiſſe non memini, referebat illam quam rudes pictores nobis effingunt, quaſi cordis latus dexterum curva linea finiretur, ſumma videlicet baſi, & mucrone infimo dextrorſum prominentibus. Quin eandem inſolitam curvaturam ſeptum ipſum cordis ſequebatur. Cor parvum erat potius, quam magnum; ſed valvulas, aliaſque ejuſmodi partes vel infra hanc proportionem parvas habebat. Magna arteria poſtquam ſiniſtram Subclaviam emiſerat, intus ad aliquem tractum erat aſpera ob prominentes fibras, tanquam intima deeſſet tunica. Cranii demum fornice, & Craſſa meninge amotis, vaſa quidem per Tenuem conſpeximus nigro ſanguine perquam diſtenta, ut & minima quoque illa quæ per medullarem cerebri ſubſtantiam confertiſſima ferebantur; ſed nihil uſquam effuſi ſanguinis deprehendere potuimus; tametſi quod Lateralibus ventriculis ſerum inerat, nec ita paucum, eſſe vidimus ſanguinolentum, in plexibus autem Choroidibus qua in aſcenſus fine ſe inflectunt, hydatides, in altero præſertim, non parvulas.

9. Has certe in aliis pariter quos apoplexia non ſuſtulit, ſæpe ibi conſpicere ſoliti ſumus: ſerum autem, dum cerebrum in quo conſerta vaſcula ſanguine diſtenta ſint, perſecamus, vix fieri poteſt quin ab hujus guttulis illabentibus, etiam perpaucis, ſanguinolentum non appareat. Quod ſi forte in ſero aut per acrimoniam irritante, aut per copiam, etiam non magnam, compreſſiones cerebri augente, cauſam hujus apoplexiæ ex parte aliqua velis agnoſcere ſecundum ea quæ de ſeroſis apoplexiis agens, alias (*i*) ad te ſcripſi; non repugnabo; difficile enim interdum eſt ab illis ſanguineas ſeparare, & de certis quibuſdam hiſtoriis utrum ad genus attineant, pro certo conſtituere. Fac tamen, ut conjecturas quæ utrinque eſſe poſſunt, ante perpendas, atque ubi cerebri vaſa externa ſimul, & interna ſanguine ſunt maxime diſtenta, velut in propoſito Viro, vide ne nimis facile neges, cauſam præcipua ex parte a ſanguine eſſe repetendam. Ad laſſitudinem autem illam magnam, longi itineris laborem conſecutam, eo anni tempore peracti, num aliquid conferre potuerit hominis conſtitutio, quem inſolita illa forma cordis, & læſio illa intima Aortæ indicat, fortaſſe robuſtiſſimum eſſe non potuiſſe, ego quidem in medio relinquo: laſſitudinem tamen univerſi corporis cerebri quoque robur, & ejus vaſorum minuere, eoque illud compreſſionibus, hæc diſtentionibus opportuniora facere poſſe, non dubito.

10. FŒMINA, eadem facile qua is Vir, ætate, non multis poſt eum diebus in Noſocomium excepta, indeque, ubi intra biduum deceſſit, in Anatomicum Theatrum illata eſt. Mortis cauſa apoplexia fuerat ejuſmodi, ut quarto ab hujus initio die cum in Noſocomium advecta eſt, tunc certe nullum facultatis ſentiendi, aut mo-

(*b*) Vid. Epiſt. 2. n. 25. & Epiſt. 3. n. 14. (*c*) Epiſt. 9. n. 16. & ſeqq. (*d*) Epiſt. 38. n. 41.

(*e*) Epiſt. 5. n. 9. (*f*) Epiſt. 56. paſſim (*g*) Epiſt. 69. n. 2. 10. & ſeqq. (*h*) Epiſt. 62. n. 15. (*i*) Epiſt. 4.

movendi retineret indicium, vixque oculos aperuerit, dum plantis candentes laminæ ad excitandum adhiberentur; ſed fruſtra; mox enim clauſit. CADAVER, ſi crus alterum exciperes ulcere deformatum, nihil exterius quod docendi uſui repugnaret, uſquam oſtendebat: ſed & interius vix aliquid in iis quas perluſtravi, partibus ab naturæ norma alienum offendi. In Aortæ enim trunco qui per Ventrem deſcendit, leves intus alicubi erant albedines, quæ futuras olim oſſeas ſquamas indicabant: quarum una jam erat, ſed parva. Tuba Falloppiana ſiniſtra medio in itinere cum teſte cohærebat: hic erat, ſi cum dextero conferres, minor, paucoſque intus habebat albos globulos, quorum unum diſſecans, ex compacta ſubſtantia factum vidi, ad centrum cava. At dexter, cujus magnitudo vel juniori conveniret, nullos globulos, veſiculas nullas continebat, ſuperficie tamen erat tuberoſa, &, ſi oculos defigeres, non ſine cicatricularum indiciis. Illud quoque in hujus cadaveris diſſectione animadverſum eſt, membranas paſſim ſcalpello magis quam æquum eſt, etſi pinguedo non deerat, fuiſſe reſiſtentes. Calvaria denique recluſa, omnia intra hanc vaſa, ne plexibus Choroidibus exceptis, inveni ſanguine turgentia. Sed præter aquæ pauxillum in ventriculis Lateralibus, nihil uſquam vitii in cerebro, cerebello, medulla Oblongata, quoquoverſum perſecando, potui deprehendere.

11. Si omnia quæ aut in vivis præceſſerant, aut in mortuis conſpecta ſunt, inter ſe conferre volueris; minus, opinor, miraberis, quod mulier hæc mortem obierit tardius, quam vir de quo ante ipſam dictum eſt, multoque etiam tardius uterque eorum, quam vir alter de quo ſtatim dicetur.

12. TONSOR annos natus quinque, & quinquaginta, capite maxima ex parte calvo, bibax adeo, ut ebrius domum deductus ſit ad veſperas, 16. Januarii die A. 1757. poſtridie mane inventus eſt mortuus, humi jacens inter lectum, & parietem prope fractam matulam, nulla tamen corporis parte læſa. Hoc ad ejus anni Publicam Anatomen inchoandam cum uterer, hæc quæ præter naturam eſſent, animadverti. VENTRE aperto, amplus ventriculus in conſpectum venit, cujus interior facies vini colore infecta erat. Omentum multa pinguedine refertum, ut plerorumque inteſtinorum externa tunica, & meſenterium, in quo glandulæ quædam majori quam ea ferat ætas, magnitudine. Bilis e flavo fuſca, reliquerat per cyſtis faciem interiorem multa alba quaſi arenæ granula, ſed quæ, inter digitos conterendo, minime erant dura. Renum, quorum alter altero longior fuit, ſuperficies non ſine vitiorum veſtigiis quibuſdam, inter quæ erat ſub tunica fovea adhuc parva, humore plena. Veſica lotio diſtenta adeo, ut pubis oſſibus, nec paulo, ſumma ejus pars altior eſſet. Quam ut credibile erat, ſæpe in vivo quoque præter modum fuiſſe expanſam, ſic mirum non fuit, ſolita non eſſe forma: etſi enim ad imum paulo erat latior, quam ad ſummum; tamen cylindrum potius, aut priſma, quam aliam figuram, primo aſpectu referebat. Urethra intus ubique alba, nec paucioribus tantum, & minoribus, quam ſolet, canaliculorum noſtrorum oſculis prædita, verum inſuper caruncula Seminali quaſi diffluente, ut in hac nihil perſpicue oſtendi potuerit, & cum præterea ipſius omnino deeſſet roſtrum, proclive eſſet exiſtimare, majori olim labe nec carunculam, nec urethram reliquam caruiſſe. Arteriæ Magnæ qua per vertebras lumborum decurrit, interior facies oſſium inchoamenta oſtendebat, Iliacæ autem lamellas habebant prorſus oſſeas, eoque duriores, quo magis in Externas, Internaſque diviſæ ad inferiora accedebant, ut Crurales quoque paſſim, & inter femoris condylos ad poplitem jam exceptæ, duræ eſſent, & rigidæ, viderenturque arteriæ quo longius a corde remotæ deſcenderent, eo magis eſſe huic vitio obnoxiæ. Et ſupra Ventrem certe ubi Aorta Inferiores emittebat Intercoſtales, apparebant oſſium inchoamenta; ſed prorſus levia. Præter quæ nihil in Thorace, nihil in reliquo corpore, ſi quæ dicentur, excipias, vitiorum animadverti. Cranii enim fornice, & exteriore meninge ademptis, quorum utrumque craſſius fuit, ut hæc, etiam qua inter cerebellum, & cerebrum ſe interponit, ſcalpello magis quam conſuevit, reſiſteret, cum omnia diligenter perluſtrarem, nihilque eorum quæ intra calvariam ſunt, ſine diſſectione prætermitterem; non modo quidquam ſeri, aut ſanguinis effuſum, ſed vitium omnino ullum præter id quod dicam, non deprehendi. Nimirum vaſa quæ per Tenuem meningem feruntur, referta adeo erant ſanguine, ab eoque dilatata, ut nunquam magis vidiſſe meminerim. Diſtenta quoque erant quæ Choroides plexus faciunt, & quæ per Lateralium ventriculorum parietes ducuntur, ubi aquæ aliquantum erat, præſertim a ſiniſtris.

13. Obſervationem hanc cum ea conferas, velim, quam habui in Petro Faſolato (*k*). Plura in utraque reperies quæ conveniant inter ſe, & plura pariter in iis quæ ad illam adnotavi, & hic non vacat repetere, ad hanc explicandam. Adjicere tamen quædam licet, hominis hujus peculiaria. Fuerat hic bibax, & quod non difficile inde conſequitur, ſæpe ebrius: quæ res quantum ad copiam ſanguinis augendam, & ad vaſa quæ intra cranium ſunt, infirmanda valeat, facile intelligis. Huc adde oſſea illa in arteriis inferioribus vitia, quæ ut ſanguinis deorſum motui officiebant, ita ſurſum majori copia ferri cogebant. Sed illud præcipue addendum eſt, in tanta iſta ultima ebrietate cum homo cubaret, atque dormiret, ad priſtinam ſanguinis copiam multum ex iis accedere cœpiſſe quæ ingurgitaverat, ex vino præſertim, cujus acceſſionis cum tantam partem veſica excepiſſet, ut plus poſſe admittere non videretur, neque homo, quippe ebrietate, & ſomno oppreſſus, mingendi neceſſitatem ſentiret, qua ratione locum in veſica iterum paraviſſet reliquæ lotii materiæ, interea in alveum ſanguinis advectæ; cum hæc, inquam, ita ſe haberent, accidere debuiſſe, ut ab ea retenta materia vaſa magis diſtenderentur, eaque potiſſimum quæ intra calvariam ſunt, nempe jam diu antea infirmata, & in decubitu præſertim, repletioni magis obnoxia. Videſis, ut ferme pariter Lowerus (*l*) a decubitu, ſomnoque poſt largiores ſtatim potationes, priuſquam maxima epoti liquoris copia per veſicam prodierit, ortos explicet graves, ut ſæpe viderat, cerebri morbos, & in his nominatim apoplexiam.

14. Credo igitur, hominem a me propoſitum, quod nimis ſero veſicæ plenitudinem ſenſerit, dum matulam tandem capere vellet, aut potius cepiſſet, lotiumque ex nimis diſtenta veſica, quod facillimum non eſt, ejicere conaretur, in eo ipſo niſu qui ſanguinem magis in vaſis capitis moratur, forti apoplexia correptum, cecidiſſe. Scilicet ad eum diſtentionis gradum pervenire denique potuerunt externa, internaque vaſa quæ intra calvariam ſunt, ut quidquid ipſa concludit, vehementiſſime comprimerent. Quoniam vero & his, & aliis ſæpe ad te Litteris ab ejuſmodi compreſſionibus petita cauſa eſt apoplexiæ; cave ſuſpiceris, obſtare nobis Cl. Laghii (*m*) experimenta, quibus per inſtrumentum illud ſane elegans, ab Nobiliſſimo, eodemque Ingenioſiſſimo Comite Gregorio Caſalio excogitatum, oſtendit, in canibus cerebrum poſſe comprimi ad Londinenſes lineas minimum ſex abſque ullo in illis moleſtiæ indicio: quin ubi queri incipiunt, paulatim mox quieſcere, niſi compreſſio augeatur: nec prius quaſi apoplexia prehenſos cadere, quam compreſſionis gradus ad pollicem circiter pervenerit. Alia enim eſt illa compreſſio, alia iſta de qua hic quidem nos loquimur. Illa exiguæ adhibetur cerebri parti; noſtra circum undique, imo etiam ubique interius, ſimul cerebro, cerebello, & Oblongatæ medullæ, ut in eo de quo agimus, homine. Quod ſiquando in aliis non ejuſmodi fuit; at alia addidimus, eamque intra cranium certe poſuimus undique clauſum, & reſiſtens; non ex parte ulla apertum: quanquam fœminæ illi de qua Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi retulit Poupartius (*n*), dimidium calvariæ deerat, & tamen cum Craſſam meningem apice digiti leviter aliquis tetigiſſet, eam attulit moleſtiam, ut mille faculæ ante oculos obverſari viderentur, magnumque edere clamorem cogeretur. Tu vero experimenta illa, quantum ad me attinet, accipito, iiſque utitor cum ad alia, tum præſertim ad hoc ſine admiratione agnoſcendum, poſſe certo compreſſionis gradui abſque moleſtia ferendo cerebrum par eſſe, eidemque ita auctæ, ut moleſta eſſe incipiat, paulatim, modo non creſcat, aſſueſcere, donec illud denique addatur, ſub quo ſuccumbere neceſſe ſit.

15. Hactenus (alias enim ad hunc morbum attinentes Obſervationes præſtabit ad Hemiplexiam (*o*), & ad Aphoniam (*p*) differre) hactenus, inquam, de Apoplexia. A qua mox ad alios cerebri affectus pergemus. Vale.

EPI-

(*k*) Epiſt. 3. n. 26. (*l*) Tract. de Corde c. 2. (*m*) De Senſibilit. &c. Serm. 2. (*n*) Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 20.
(*o*) Epiſt. 62. n. 9. 11. (*p*) Epiſt. 63. n. 13.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXI.

Pertinet ad Deliria quæ ſine febri contingunt.

GRavis certe is eſt cerebri morbus de quo nuper ad te ſcripſimus, Apoplexia. Sed gravis quoque, atque adeo miſerabilior eſt ille de quo ſcripturi nunc ſumus, ſine febre Inſania. Quæ ad hanc pertineant, tres adhuc diſſectiones habemus.

2. MULIER ſtulta, poſt varios caſus, media, ut videbatur, ætate in hoc obierat Noſocomio, ineunte A. 1746. Ne mihi deeſſent quæ ibi de Re Anatomica tunc oſtenderem; quæſivi, an cadaver ad id eſſe poſſet idoneum. Cum accepiſſem, ob maciem ſummam, itemque ob magnam, fœtidiſſimamque ad os Sacrum gangrænam, vix thoracem, & caput idonea fore; cætera omnia humari juſſi, caput dumtaxat cum thorace, ſi modo hic ſine pure eſſet, cujus tanta illa macies ſuſpicionem faciebat, ſervari. THORACE igitur aperto, cum ſuſpicionem haud vanam fuiſſe, appareret, quippe altero pulmone magna ex parte puris pleno, his quoque viſceribus ſepulturæ datis, capitis ſectionem aggreſſi ſumus. Cranio recluſo, illud unum in meningibus animadverſum eſt, Tenuem vix apprehenſam, & tractam, facillime ſequi, & ex anfractibus cerebri educi. Subfuiſſe igitur aquam, non erat dubium, cujus etiam in ventriculis copia modica inventa eſt; ſed plus ex vertebrarum tubo profluxerat. Et tamen cerebri, & cerebelli ſubſtantia utraque durior procul omni dubio fuit, quam ſolet; Choroides plexus decolores quidem conſpexi; ſed qua rimæ imponuntur ventriculi tertii, erant per ſua vaſcula cum illius oris firme adeo conjuncti, ut niſi poſtquam ſunt ea vaſcula diligenter ſoluta, rima nihil prorſus hiaret. Præter hæc, quidquam adnotatione dignum non occurrit, niſi Pinealis glandula, quæ viſa major, & longioribus radiculis medullaribus ad ſuam ſedem annexa, eademque mucoſior.

3. Cum de ſtultis alias ſcriberem, meminiſſe potes, quæ in iis vitia, ab aliis, & a me præſertim animadverſa, memoraverim (*a*) ad Pinealem glandulam attinentia: quæ in aliqua etiam alia Epiſtola (*b*) non reticui. Prodiit poſtea Juſti Godofredi Gunzii Proluſio (*c*), quæ utinam illo tempore extitiſſet. Ut enim eruditiſſimus fuit, pleroſque eorum laudavit qui de vitiis ejus glandulæ fecerunt mentionem; itaque meam in iis Auctoribus producendis qualemcumque operam minuiſſet, ſive quod ad ſtultos, ſive quod generatim ad eos ſpectat qui lapillos, arenulaſve in illa glandula habuerunt. (*d*) Sed tamen id accidit quod in ejuſcemodi rebus eſt facillimum, ut aliquis eorum qui a me nominati ſunt, ipſum fugerit, & viciſſim ut alii ex illis qui ab ipſo adducuntur, me fugerint, non alios fere nominare ſolitum niſi qui inter ſcribendum ſuccurrunt. Huc illud accedit, cur me meæ illius operæ minus pœniteat, quod ex ea, cum meis quas aut ſimul, aut ſeorſum propoſui, Obſervationibus conjuncta, proclive eſt intelligere, non modo non contigiſſe aliis quod Præclaro contigit inter viventes Anatomico, *ut in omnibus cadaveribus hominum adultorum, morbo defunctorum*, Pinealem glandulam *pluribus* arenulis *refertam* invenirent; verum hoc etiam, non eſſe cur ex ejus glandulæ aut integritate in non ſtultis, aut vitiis in ſtultis ſperemus amplius poſſe Carteſii ſententiam de ſede in ea cogitantis animæ confirmari. Certe ego tibi tredecies ſaltem a me perſpecta in illa, aut ad illam glandulam vitia deſcripſi. Novies (*e*) videbis, hæc fuiſſe ſine ſtultitia. Contra videbis, ſtultitiam fuiſſe in aliis (*f*) quorum illam glandulam nihil quidquam vitii habuiſſe, ex ſilentio ipſo meo intellexeris. Fere enim ſemper cum cerebrum diſſeco; nedum in ſtultis; Pinealem glandulam attente ſolitus ſum intus, extraque inſpectare, & ſi quidpiam adnotatione dignum habeat, in adverſaria, ex iiſque in deſcriptiones referre.

4. Quæ mea ferme perpetua conſuetudo ſatis oſtendit, non eſſe a me quidem laudabiles Gunzii adhortationes expectatas; ſed diu antea tum quæ ſecundum naturam, tum quæ præter hanc eſſent in Pineali glandula, ſimulque, ut noſti, in reliquo & cerebro, & corpore, & quæ in viventibus præceſſiſſent, quantum quidem videre, & ſcire licuit, in meis Obſervationibus non fuiſſe neglecta; quanquam cum eam glandulam memorandi occaſio incidit, non alia volui, niſi quæ propoſito ſatis eſſent, attingere, nec me adhuc pœnitet, ob eas rationes quas an ipſe prorſus diſſolverit, non eſt hic videndi locus, de ejus natura glandulæ ita eſſe locutum, ut viderer, num ab reliqua ſubſtantia cerebri nil plane differret, dubitare. Nulla certe alia in tota hac ſubſtantia particula eſt quæ crebro adeo, ac illa glandula, peculiaribus ſit vitiis obnoxia, & arenulas præſertim, lapilloſque contineat. Quod tu vitium etſi cum ſtultitia, & ſine hac quoque deprehenſum fuiſſe, ſupra intellexeris; nolim tamen obliviſcaris, non ſæpe adeo inveniri cum uno alio aliquo morbo, ac cum ſtultitia, conjunctum. Cui rei oſtendendæ ſi forte non ſatis eſſent quas & propoſui alias, & indicavi (*g*), Obſervationes; at ſunt quas addas apud Gunzium. Non eas dico, in quibus alienatam mentem fuiſſe, ita ipſe conjicit, ut, ſi velis, negare liceat. Sed alias dico, in quibus manifeſta, & vera ſtultitia fuit, tum ex laudatis Auctoribus acceptas, tum præſertim ipſius proprias, ea cura ſcriptas, ut dignæ, ſi quæ aliæ, ſint quæ Sepulchreto adjiciantur. Eas ſi perlegeris; fac inter cætera animadvertas, lapillos quos in Pineali glandula deprehendit, eos etiam flavos fuiſſe, aut ſubflavos, tum quæ alia fuerint vitia, mox a nobis quoque commemoranda, ab eodem in ſtultorum cerebro, non modo in ea glandula, conſpecta, quæ in propoſita muliere qualia fuerint, vidiſti, ut infra (*h*) in altera videbis.

5. VIR quadraginta circiter annos natus, ex quo remex in triremibus fuerat, primum hypochondriacus, deinde ſtultus eſt factus, ſed læte ſtultus, idque annos ad decem, tandem ex cachexia toto corpore ſubtumidus, non ſine difficili reſpiratione in Noſocomio mortuus circa primos Januarii dies A. 1750. hæc quæ ad morbos attinent, nobis animadvertenda reliquit. THORAX multam habuit aquam, & duriorem quandam pulmonum partem. Caput cum amputarent, vix aliquid aquæ e cranio effluxit, quod etiam cum hoc circumſecarent, animadverterunt, itemque cum cerebrum eximerent. Quod ego certis de cauſis non niſi tertio, an quarto ex quo exemerant, die non potui diſſecare, ut neque potueram quæ Ventre continebantur, inſpicere. Cerebrum igitur diligenter perluſtrans, ſi omittam illud quod dubium fuit, Pinealis glandulæ parvitatem, non alia quæ huc ſpectent, deprehendi, niſi medullarem utriuſque hemiſphærii ſubſtantiam duriorem, tractum autem per mediam faciem ſuperiorem Calloſi corporis ſecundum longitudinem nonnihil prominentem, non hic unum ab initio ad finem uſque, ſed quodam loco duplicatum.

6. De duritie videbimus poſtea. Nunc quod ad Calloſum corpus attinet, conſideremus. Vir Cl. Joannes Fantonus, ad quem ſuam de Sede Cogitantis Animæ in Calloſo corpore Diſſertationem Lanciſius ſcripſit, ſicuti in Viro quodam (*i*) minime ſtulto Pinealem glandulam *triplo craſſiorem* conſpexerat, ita alterum (*k*), cujus in corpore Calloſo tumorem durum, juglande majorem, deprehendit; diuturna quidem in vertice cephalæa, & epilepticis inſultibus vexatum, ſed vix tandem poſtremis menſibus abſurda locutum eſſe, adnotavit, neque id ſemper, ſed tantum ſæpe, idque, cum vehementius ille dolor urgeret. Nos vero in illo eodem Calloſo corpore multo leviora animadvertimus. Pro tractu enim illo de quo noviſſime dicebamus, in aliis unico, & ſimplici, in aliis duplici ut Lanciſius *nervulos longitudinales* duos vocaret, quemadmodum alias (*l*) commemoravimus, duo in ſtulto, nec parum profundi ſulci nobis occurrerunt (*m*). In alio videbis Gunzium (*n*) animadvertiſſe tum Lanciſii nervulos, tum ſulcum *ſlexuoſe procedentes*, & qui *hinc inde quaſi deficere viderentur*. Et Lanciſius ipſe in fatuo illos adnotaverat *non qua ſolent ratione inter ſe parallelos* fuiſſe. Num ergo in ejuſmodi rebus ſtultitiæ cauſam agnoſcemus? Dubitandi ratio non jam inde mihi

eſt

(*a*) Epiſt. 8. n. 14. & 16. (*b*) ut 59. n. 15. (*c*) De Lapillis Gland. Pineal. in quinq. mente alienat. invent. (*d*) Epiſt. 5. n. 12.
(*e*) Epiſt. I. n. 14. III. n. 14. V. n. 11. VI. n. 12. VII. n. 15. X. n. 17. XI. n. 11. XIV. n. 35. XVI. n. 24. (*f*) Epiſt. VIII. n. 4. 8. 11.
(*g*) Epiſt. 8. n. 16. (*h*) n. 7. (*i*) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 3. (*k*) Epiſt. 5.
(*l*) Epiſt. 8. n. 6. (*m*) Ibid. (*n*) Proluſ. ſupra ad n. 3. cit.

est quod suspicatus sim aliquando, tractus ibi illos, & sulcos non ab natura ipsa utilitatis ullius causa, sed aut a compressionibus formari utriusque hemisphærii cerebri, ubi dexterum sinistrumque inter se accedentia in imam desinunt oram, & corticalem faciem in medullarem illam mutant quæ lacunaris instar, ut alibi dilucidius ostendam, se dextero sinistroque lateri imponit Callosi corporis, aut, quod nuper Solertissimo quoque Viro in mentem venisse, vidi, pulsationibus deberi arteriarum quæ in longitudinem pariter eidem mediæ Callosi corporis superficiei incumbunt. Utrique enim suspicioni adversari videntur humiliores, tenuioresque illi paralleli tractus qui hinc, & hinc ad medium ducuntur ejusdem superficiei, quorum conformatio ab illis de quibus suspicabar causis repeti non potest. Quin etiamsi utraque, & secunda præsertim suspicio staret, ac licere aliquis crederet ab diverso arteriarum ductu diversam conjicere, & noxiam constitutionem intimam corporis Callosi; is tamen quomodo per hæc stultitiam non innatam, sed adventitiam explicaret? Dubitandi igitur ratio aliunde mihi est, animadvertenti videlicet, non solum perraro in stultis abnormes illas superficiei corporis Callosi conformationes reperiri, verum etiam esse a me visas in pluribus quorum mens fuerat sanissima. Itaque cum de his amplius videndum censeam; ad illud quod mihi in stultorum cerebro, si non semper, at ferme semper occurrit, & quod vel in duabus fuit propositis Observationibus, transibo.

7. FŒMINA major triginta annis, ab ortu usque stulta, & quæ novissime nihil alimenti capere volens, in Nosocomio decesserat eo tempore quo ibi solitus sum intermissas paulisper Anatomicas exercitationes persequi, id est sub initium Januarii A. 1757. VENTRIS partes examinanti; nam quæ ad Thoracem attinent, ex aliis cadaveribus antea ostenderam; nihil mirabilius visum est, quam florente adhuc ætate stultam, virginitatem, quantum apparuit, servasse. Neque enim ad vaginæ orificium, quod, ut in virgine, angustum erat, hymenis annulus defuit, lato quidem foramine, sicut in maturioribus solet, nusquam tamen ruptus. Quo magis mox hæsi, cum vaginam conspicerem, perpaucis exceptis ad infimam partem rugis, tota reliqua facie lævissimam. Uteri osculum, & ipse uterus sana, & quæ virgini convenirent. Tubarum neutra specillo vel tenui, per majus orificium immisso, ultra medium earum longitudinis viam dedit. Testis uterque duriusculus, alba, & inæquali superficie, nullam intus vesiculam habuit. Cranio autem comprehensas partes attente persecans, omnes secundum naturam inveni. Quod si peculiariter quæras de corpore Calloso, & de glandula Pineali; in illo tractus unus, & simplex; hæc majuscula quidem, & ex fusco quasi subflava, sana tamen erat. Unum igitur adnotatione dignum fuit, quod cerebri, & cerebelli substantiam ubicunque inciderem, manifesto duriorem offendi.

8. Nempe hoc illud erat quod etiam in duabus propositis Observationibus, imo in cæteris stultorum ferme omnibus, a me quidem habitis, fuisse, dicebam. Relege sis Epistolam VIII. (o) videbis in cunctis quos ad id tempus secueram, rem ad eundem modum se habuisse. In quibus autem idem ab aliis compertum esset, ibidem (p) reperies. Addere nunc poteris Gunzium (q), qui in duobus *siccum* cerebrum vidit, atque *compactum*, eaque *firmitate*, ut pro sanissimo non posset habere. Huic tamen non contingit certe, ut neque aliis illis, quod sciam, idem quod mihi acciderat, ut plures stultos dissecando, in omnibus durius cerebrum invenirent. Sed & mihi tandem accidit, quemadmodum Epistola legeris LIX. (r) ut in eo qui delirio quodam melancholico laboraverat, valde laxum deprehenderem, an quod delirium fuisset levius? an quod jam esset curatum? quanquam mea parvi refert utram ob causam, an ob aliam sic fuerit, cum cerebrum in stultis laxum qui conspexerint, non reticuerim (s), & durum sine stultitia esse posse, non dissimulaverim (t), ubi illud quoque diserte addidi, crebram adeo in hoc morbi genere observationem cerebri duri non esse quidem negligendam; sed tamen, quod nunc confirmo, non videri ipsam esse præcipue spectandam. Eo autem minus spectandam credent siqui Doctum Virum sequentes, cui placet stultitiæ causam deducere a sanguine crassiore facto, & viscidiore, lentiusque propterea per intimas cerebri arteriolas pergente, hasque distendente, & per harum distentionem substantiam medullarem cerebri attiguam comprimente, minusque aptam sic efficiente ad solitos usus præstandos, siqui igitur ad hæc addent, pressam a distentis arteriolis cerebri substantiam sic quidem compingi ac constipari, &, quod consequitur, duriorem fieri; verum stultitiæ causam a mutata quocunque modo illius substantiæ intima dispositione, non ab duritie quæ ex accidenti mutationem hanc comitetur, esse repetendam. Cæterum num sæpe adeo in stultorum cerebro ut durities, ita vasa præter modum sanguine distenta reperiantur, si forte velis ex nostris Observationibus existimare; fac relegas: & quando Viri alii Docti non desunt qui a polypis intra cerebri Sinus concrescentibus maniam esse posse, autumant, eaque mente duas tresve producunt cerebri, & viscerum Maniacorum dissectiones; has tu quidem accipias, velim, quibus numerum Observationum augeas huc attinentium; sed quod ad polypos attinet, non tam quæras, an mihi unquam in stultorum Sinibus occurrerint; quam eorum memineris quæ alias (u) a me accepisti de polypis non nisi in moribundo, aut mortuo homine agnoscendis. Verum jam ad alia veniamus.

9. Etsi non omnes delirant hydrophobi, ut VIII. Epistola (x) ostensum est; in eadem tamen, ne a Sepulchreti ordine recederemus, post Maniacos de Hydrophobis verba fecimus. Idem in hac quoque faciemus. Et quoniam hoc temporis intervallo non accidit, ut eorum cadavera incidere possemus; aliorum, quæ tunc non extabant, observationes in iis habitas commemorabimus. Quas utinam plenas dedissent: quod nonnullis institutum, aliis causa alia aliqua non permisit. Et Amplissimo quidem Viro Senacio (y) susceptum scribendi propositum non concessit, nisi ut hoc unum diceret, se pericardium vidisse in homine ex rabie mortuo adstrictum adeo, & cordis faciei annexum, ut ab hac separari non posset. Alexander autem Bruce in dissertatione (z) Edimburgi edita A. 1755. Cl. Rutherfoerdii Observationem referens in vivente, & mortuo hydrophobo *nosocomico*, postea quam cætera proposuit, & in his Crassa intestina aere mirum quantum distenta, Ileum leviter inflammatum, rarisque livoribus, ut jecinoris quoque portionem, affectum, & cum reliquis ventris visceribus extra suam sedem compulsum, in thorace autem nihil insoliti; cum expectas cerebri, laryngis, pharyngis constitutionem, hæc, legis, inspici, a consanguineis prohibitum esse. Ob eandem fortasse causam factum crediderim, ne de tribus hisce Partibus quidquam scripserit is quem ante diem obiisse ægre tuli, Morandus Morandius (a), cum quasdam suas eodem morbo confectorum dissectiones illo ipso anno vulgaret. In uno enim nihil memoratum video, nisi musculos thoracis aliquot externos, internosque inflammatos, imo gangrænæ, & quasi putredini proximos. In duobus autem de iis musculis nihil attigit: sed ventriculum, & intestina fuisse, dixit, gangræna affecta, & nigra graveolente bile conspurcata, vesicam, & cavernosa penis corpora inflammatione correpta, ex membranis multas aridas, tensasque, multasque alias arcte, ut in peripneumonia, cum visceribus cohærentes, pinguedinem quasi nullam, omentum propemodum arefactum, venas denique sanguine prorsus plenas quam fluidissimo, arterias autem omnino vacuas contra, atque alii, id quod minime ignorabat, sed non omnes, in aliis hydrophobis conspexerant.

10. Quæ Observationes, si spectes quod in singulis deest, continuo ostendent, per ipsas non augeri earum numerum, quas VIII. Epistola (b) nimis paucas adhuc esse, querebamur. Si tamen spectes quod singulæ in cadaverum vel quibusdam tantum Partibus compertum proponunt, idque cum tot conferas cujusquemodi Observationibus, quarum summam eadem illa Epistola (c) partite atque ordine indicavimus; fore utiles saltem videbis ad tantam inter hydrophobos varietatem, quantam ibi ostendimus, comprobandam: nec mirum, cum vel paucæ hæ quas nunc addidimus, ita discrepent inter se, ut quod habent aliquæ, non habeant reliquæ, aut certe non omnes. Quo magis autem novis Observationibus varietates illas video confirmari, eo magis intelligo, non aliunde æque verisimilem conjecturam de hydrophobiæ causa peti posse, ac unde cum gravissimis Viris tunc (d) petii. Quomodo enim communem omnibus deglutiendæ aquæ difficultatem, exempli causa, a sanguinis vitio repetam, quem in aliis aliter se habentem conspici, sciam? Quin e venis emissus illius hydrophobi quem Edimburgensis Dissertatio (e) proponit, *per totum morbi decursum bonus fuit*. At si ab hoc veneno peculiarem quandam mutationem in cerebrum, nervosve inductam suspicer, unde ad convulsiones ciendas externas, internasve facile adigantur; nihil ferme jam obstabit quo minus & difficultatem illam deglutiendi communem omnibus, & tot illas pro alia aliorum dispositione non modo in viventibus, sed & in mortuis varietates explicem: quod si a me satis non esse tunc factum videatur; poteris laudatam Dissertationem perlegere, quæ cum eandem conjecturam sequitur, tum per hanc fusius in viventibus præsertim, satis autem in demortuis omnia exponit.

(o) n. 14. (p) n. 17. (q) Prolus. supra cit. (r) n. 15. (s) Epist. 8. n. 18. (t) Ibid. (u) Epist. 24.
(x) n. 19. & 22. (y) Traité du Cœur l. 2. ch. 1. n. 1. (z) De hydrophobia. (a) Della Cura preservat. della Rabbia Canina.
(b) n. 32. in fin. (c) n. 30. 31. (d) n. 32. (e) supra ad n. 9. cit.

11. Vides quatenus cerebrum, & a veneno hoc quidem affici, suspicer; ne forte cum iis facere me, credas qui imaginationis vi morbum hunc omnem tribuerunt. Equidem non is sum qui a concepto terrore augeri illum posse, negem. Sed neque is sum qui a terrore ipso fieri, censeam. Quo enim modo a terrore in compluribus factus esset (quorum casus aliquot infra (f) commemorabo) qui cum animal a quo morsi fuerant, esse rabidum, ignorarent, alia omnia cogitantes, repente se teneri jam morbo de quo ne suspicati erant quidem, per manifestissima, & mox funesta signa ostenderunt? Admissum igitur venenum, quacunque id ratione agat, pro morbi causa est agnoscendum. Quod sane quo magis latenter, & insidiose vim suam conservat, & tandem exerit, eo magis ne admittatur, cavendum est, & si forte admissum fuerit, diligenter priusquam vires suas exerat, impugnandum. Itaque si quæstio incideret, an carnes rabie affecti animalis eadem inficere comedentes possint, minus me moveret Scaramuccii (g) exemplum de suis, a rabioso cane demorsi, carne innoxie sumpta, etiamsi constaret, in sue illo rabiem fuisse jam manifestam; quam moveant contraria exempla, & nominatim Bauhini (h), accedente insuper Lemeryi (i) Observatione canis rabientis a comesto sanguine qui hydrophobo detractus fuerat: neque enim quod coctus non fuerit, ut carnes solent, rem valde mutat, cum longe alia, atque adeo extrema ignis vis requiratur, ut virus pertinacissime inhærens, prorsus abigi potuisse, credamus. Etsi vero quæ ex Zacuto (k) producuntur, Observationes sanguinis rabiosorum canum, gladio quo ii transfossi fuerant, sic adhærentis, & venenum conservantis, ut inde immissus in vulneratos vel multis post annis rabiem induxerit, etsi, inquam, mirabiliores sint, quam ut omnes adhibere fidem queant; tamen credibiliorem, ni fallor, aliam legisse videor apud Cl. Brogianum (l), admonendosque esse Prosectores, non negaverim; ut in cadaveribus hydrophoborum perlustrandis, attente caveant, ne manus sibi forte compungant, neve has, si casu ulcusculis affectas habeant, temere illorum aut sanguine, aut succo alio aliquo audeant inquinare.

12. In his vero, aliisque cautionibus ne tam dirum admittatur venenum, si forte in alteram partem peccandum est, satius fore nimis esse cautos, quam parum, nemo inficiabitur qui cogitet, quam difficile, incertumque sit, postquam admissum est, ipsum ante pervincere, quam bibendæ aquæ difficultate, & formidine se prodat. Cum enim huc pervenit; raræ adeo sunt felices, stabiles, perfectæ, certæque curationes, ut illud quod fit ut plurimum, spectantibus verum adhuc videri possit quod de Medicina suo tempore ajebat Ovidius (m),

nec formidatis auxiliatur aquis.

Quo magis ne eo perveniat, optandum est. Et balneum quidem, alibi adeo laudatum, cum ibi, ut alias (n) vidimus; tum apud nostrates quoque plerosque invenit, qui ei non fidant. Itaque non defuerunt qui ad argentum vivum, aut ad ea quæ ex ipso parantur, confugerent. Quos alii, hac præsertim ætate sequentes, etiam inter Italos, eadem uti cœperunt præservandi ratione. Sic Morandius (o) Observationes plures hujus generis protulit suas. Mercuriale tamen remedium cum aliis conjunxit, quæ alexipharmaca sunt: quin & moschum addidit postea, Sinenses imitatus, idque, ut præservatio, quemadmodum ipse ait, esse posset *tutior*. Quæ tot res, & cucurbitulæ in nonnullis vulneri initio adhibitæ, imo candens ferrum, in omnibus fere, alte impressum, non modo apud Medicos dubium relinquunt, cui potissimum auxilio salus sit accepta referenda, verum etiam demorsi hominis, iisdem usuri, animum & pavidum faciunt, & incertum, num sic quoque in tuto futurus sit, dubitantis præsertim, an qui servati dicuntur, venenum revera contraxissent, & in hydrophobiam essent pro certo incursuri. Quæ dubitatio etsi de omnibus justa non sit; attamen ipsa animi suspensio in re gravissima tantum molestiæ afferat, necesse est, ut vel hujus unius fugiendæ causa, nulla in vitando rabiosum virus cautio nimia videri cuiquam debeat.

13. Nec remedio, cum Regia Scientiarum Academia Parisiensi (p) communicato, etsi non ad præservationem solum, sed etiam ad curationem mire profuerit, tantum tribuendum est, ut in eo antea acquiescamus, quam constet, in omnibus, idque longo decursu temporis, idem præstitisse. Diuturno enim periculo facto, compertum est, multa quæ olim in honore fuerant, hujusce generis auxilia non respondere. Itaque Academia pro ea qua pollet sapientia, in re *tanti momenti* non omittendum censuit, ut communicatam secum historiam ederet, suum tamen judicium non interponeret. Historia autem illa digna certe est quæ legatur, quippe exacte perscripta, & illud adversus dubitantes confirmans, vera scripsisse qui ab rabido cane venenum sine vulnere, sed per affusam dumtaxat spumam, immissum interdum fuisse, tradiderunt: quorum nomina ubi posses legere, alias (q) indicavi; addes autem præter cæteros Cl. Professorem Ticinensem Mazzuchellium (r). Utinam veniat tempus quo aut illud, aut aliud aliquod pariter simplex remedium satis sit usu multiplici comprobatum, aut etiam auxilium id quod Vir Doctus Arrigonius (s), hæc dum scriberem, proposuit, arteriotomiæ in dorso pedis ea ratione institutæ qua ipse est solitus, & felicis exitus adjecta Observatione ostendit. Quæ etsi una est, nec sine aliis peracta remediis quæ alii quoque, & in his Morandius, exhibere consueverunt; tamen a te libenter legetur, ut tres aliæ pariter quæ ad Maniacos spectant, auxilio eodem sanos e Nosocomio dimissos, si unum excipias, quem sanitati jam restitutum, importune intra dies quinque phlegmon occidit. A metacarpo enim quem antea dum furens, vehementius se agitabat, circumjecta ferrea vincula contuderant, incipiens, ad brachium inde, & a brachio ad humerum magno impetu, & celeritate se extenderat. Quod dum leges, Valsalvæ consilium, a me tibi alias (t) memoratum, laudabis, firmis quidem vinculis eos qui furunt, sed minime duris, continendi.

Cæterum quod ad eam attinet arteriotomiam, nolo te ignorare, cum Studiosi Juvenes a me petiissent, ut arteriam in illa ipsa tarsi parte ubi incidenda est, retegi juberem, vidisse nos, eam non sub communibus solis integumentis, verum etiam sub tendinibus, digitos extendentibus, in eo certe corpore jacuisse.

14. Antequam scribendi finem facio, placet casum non omittere, quem Patavii A. 1754. observavit Medicus, cujus mihi fides spectatissima est. Non ille quidem ad hydrophobiam prorsus attinet; accedit tamen, & plura habet quæ attinere videantur, quemadmodum ex brevi ejus narratione, & perpaucis, quas addam, animadversionibus cognosces. Felis ab adveniente catello timens, ne fœtui quem enixa erat non ita pridem, noceret, adversa occurrit. Felis dominus catellum in ulnas recipit. Improba autem felis imum crus domini dentibus, & unguibus invadit, & paulo supra tarsum anterius sauciat. Homo diebus tribus primis quidquam mali neque sentit, neque metuit, quippe cum felis neque antea, neque postea ullum dedisset rabiei indicium. Sed quarto a morsu die tanta illum circa præcordia anxietas corripuit, ut cum amplius par ferendo non esset, ad Medicum, qui hæc mihi omnia narravit, confugeret, opemque flagitaret ea contentione, iisque oculis, & vultu, ut proximi furoris metum incuteret. Itaque confestim hirudinibus, & cucurbitulis ad vulnera admotis (quibus postea diu impositus, sic ægro cupiente, lapis est ille exoticus quem *cobram* vocant) & sanguine, ut pulsus requirebant, de superiore, & inferiore artu opposito, nec semel, detracto, & multa aqua sæpius data, quam homo sine ulla repugnantia, & difficultate potabat, cum per hæc, aliaque nihil omnino proficeretur, imo vaniloquia accederent, unum modo auxilium fuit quod anxietates levaret, aquæ balneum ita, ut quotiescunque illæ gravius urgerent, in hanc

(f) n. 15. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. sub n. VI.
(h) apud Stalpart. Cent. 1. Obs. 100 in Schol. haud procul a fine. (i) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707 Obs. Anat. 1.
(k) apud Stalpart. Schol. cit. (l) De Veneno Animant. P. 2. (m) De ponto l. 1. Eleg. 4. (n) Epist. 8. n. 26. & 29.
(o) supra ad n. 9. cit. (p) Hist. de l'A. 1749. Obs. Anat. 4. (q) Epist. 8. n. 21.
(r) apud Morandium paulo ante cit. (s) Dissertaz. della Mania &c. P. 3. c. 2. (t) Epist. 8. n. 5.

hanc æger ultro ſe conjiceret, quod ſæpe; erat enim calidum anni tempus, faciebat. Poſtremo febre non levi, nec longa tamen, prehenſus, cum multum ſudaſſet, quartodecimo a morſu die jam ſanus eſſe videbatur. Sed in pleniluniis deinde ſingulis, ab demorſo loco, quem, nimis cito clauſis vulneribus, lividus, quaſi ut ſolet in Sugillationibus, color cingebat, ſentire cœpit irritationes quaſdam aſcendere, quæ cum ad præcordia perveniſſent, ſummas anxietates eaſdem illas quæ prius fuerant, inferebant, a quibus non poterat, niſi per venæ ſectiones, liberari. Poſtquam ad eundem modum, eodemque tempore hæc ad duodevigeſimum uſque menſem redierant, cœperunt quarto quoque dumtaxat plenilunio redire: quod tempus jam quarto a morſu anno, hæc dum ſcriberem, adhuc ſervabant.

15. Si canes excipias; non ſæpius fere quam a felibus hydrophobiam, aut graves, ad hanc accedentes, noxas illatas memini legiſſe. Quod ſi canibus dumtaxat, & felibus illi dati eſſent folliculi qui graveolentem quendam humorem ad anum emittunt; non levis hinc confirmatio repeti poſſet conjecturæ eorum qui inter cauſas cur rabidi fiant canes, obſtructionem recenſent *ſacculi*; imo ſacculorum; duo enim ſunt qui fœtidam illam materiam continent, *quæ humorum acerrima pars eſſe videtur*, ut ſi *in ſanguinem reſorbeatur*, *vel ex eo rite minus ſecernatur*, ſummo cuique morbo pariendo idonea ſit. Et magna certe irritandi vi eſſe præditam, cum alias, tum præcipue tunc intellexi, cum muſtelam perſecans, & ex iſtis ſacculis, quos proportione grandiores habebat, humorem effundens, continuo nares perculſas ſylveſtri quodam acuto odore ſenſi, ut nulli alii magis aſſimilandus, quam accenſi ſulphuris, videretur. Verum non muſtelis tantum, ſed tot aliis animalibus hi obtigere, quot vel antequam alii in aliis, & nominatim Peyronnius (*u*) in *Moſchifero Animali*, indicaſſent, in Adverſariis noſtris (*x*) jam legeris; ut mirum non ſit, ſcriptum eſſe poſtea a Præſtantibus Viris, *in quadrupedum pene toto genere*, aut ſaltem, quoniam plures tamen ſpecies ſunt excipiendæ, *maxime*, ut Cl. Fantonus (*y*) loquitur, *in digitatis quadrupedibus & carnivoris reperiri*. Illa igitur cauſa rabiei ſepoſita, ſi rem tantummodo ſpectemus, vix dubium eſt, quin poſt canes, feles præ cæteris, ut dicebam, hydrophobiam inferant, aut noxas ad hanc proxime accedentes. Tria habet exempla Scaramuccius (*z*): in duabus videlicet fœminis, & in Presbytero: bina Brogianus (*a*), alterum in Sacerdote, in viro quodam alterum: unum Lindernius (*b*): &, ne longius faciam, unus Stalpartius (*c*) novem produxerat a felibus rabie infectos, eaque occiſos, quorum primum ipſe viderat, reliquos Amatus, Hildanus, Zacutus memoraverant. Neque apud Patavinos exemplum defuit annis ſuperioribus in Nobili Viro, qui, ut Brogiani Sacerdos, inviſentes rogabat, ut longius abſiſterent, ne ipſos morderet, ſic confirmans quæ non unus ex Medicis admonuerat, non omnes hydrophobos delirare. Sed & pleraque ex indicatis exemplis ſi inſpicere volueris; inſuper cognoſces, accidiſſe non ſemel, ut nemo poſſet a terrore natum eſſe morbum, contendere, ut qui ignaros, felem eſſe rabidam quæ ipſos invaſerat, multis poſt menſibus prehenderit, ut in Stalpartii, & Hildani Obſervationibus. Quin ignari quoque fuiſſe videntur viri duo, ab Lindernio, & Brogiano memorati, ſecundus præſertim, quippe a fele quam percutiebat, demorſus; ut ira potius, quam rabie, quemadmodum in caſu a me expoſito (*d*), concita fuiſſe videretur. Ad eundem autem caſum quadantenus id pertinet quod in Scaramuccii Presbytero accidebat, ut faucium anguſtia, a qua cito evaſerat, rediret *per multos annos eodem anni tempore* quo fuerat a rabida fele impetitus, ſola dentium impreſſione relicta, ſine cutis laceratione. Sed attinent magis duo alia Auctoris ejuſdem exempla. Scilicet in fœmina, de qua, & de aliis ſimilibus Epiſtola VIII. (*e*) nimis preſſe indicavi, prima hydrophobiæ ſigna ſe prodiderunt, cum a vulnere jam occluſo *quaſi radium aliquem inflammatorio ſenſu per brachium verſus pectus moveri ſenſit*. In viro autem qui unus de tribus, ab eodem cane demorſis, poſtquam duo ob eam cauſam obierant, quatuor circiter annos vixit, ex vulnere cui ferrum candens impreſſum fuerat, quotannis; nunquam enim ad cicatricem pervenerat; multum ſanguinis exibat per illud tempus quo morſus inflictus fuerat, *uſque dum in tibia*, *ubi vulnus contigerat*, *vena diſſecta fuit*. Et quando jam de rabido quoque cane mentionem fecimus; præter alias Obſervationes huc attinentes, legas velim quam ad Hildanum (*f*) Roſcius ſcripſit. Videbis, quot, & quam gravia, niſi quod aquæ potio nunquam recuſata eſt, Matrona pertulerit poſt acerbiſſimum brachii dolorem, quod ſeptimo ante anno rabioſus canis momorderat, itemque poſt annos totidem principio malorum ſemper ducto ab eodem brachio, & deinde interjecto ſexennio, tum anno dumtaxat uno, inſequente autem anno bis, & ter proximo ſic tamen, ut quo crebriores, eo breviores eſſent inſultus. Fuerant poſt acceptum morſum auxilia plura confeſtim adhibita; ſed poſt hæc vulnus ad cicatricem perductum. Quæ res cum male ceſſerit fœminæ quoque ex Scaramuccio commemoratæ, contra autem valde profuerit viro de quo ex ejus Obſervatione dictum eſt, nunquam vulnus coaluiſſe; facile apparere poteſt, egregium eſſe eorum omnium monitum, qui diutius apertum ſervandum, & ſi forte citius clauſum ſit, reſerandum ſtatim eſſe, docuerunt. Quas ſicut alibi (*g*) laudavimus; ita in expoſito a nobis caſu fuiſſe factum, vellemus.

16. Cæterum ut idem caſus, cum aliis qui alias (*h*), & modo præſertim producti ſunt a nobis, conjunctus, quæ de hujus veneni per nervos communicatione, & convulſiva natura conjecimus, non leviter confirmat, ſic levamen unicum ex aquæ balneo cum iis conſentit quæ de hujuſmodi auxilii uſu non prorſus contemnendo cenſuimus (*i*): multæ autem ſudorum profuſionis utilitas ea comprobat quæ de hac Veteres & Recentiores docuere. Quorum præcipuos; ne hic ſingillatim nominem; ſatis illa quam ſupra (*k*) laudavi, Edimburgenſis Diſſertatio indicabit. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXII.

Spectat ad Epilepſiam, Convulſionem, Paralyſim.

NUNC quæ ſuperſunt accipe de iis quæ ad reliqua tria gravia cerebri, & nervorum mala pertinent, Epilepſiam, Convulſionem, Paralyſim. Et de Epilepſia quidem nullam haberem quam hic adderem, Obſervationem, niſi eam perire nollem quæ mecum Venetiis circa A. 1708. communicata eſt a ſpectatis, & tibi alias laudatis Amicis duobus Alexandro Bonis, & Joanne Hieronymo Zanichellio.

2. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, nulla prævia manifeſta cauſa, febre prehenditur, nec de ullius Partis, niſi capitis dolore, moleſtiaque conqueritur. Accedunt epileptici inſultus, qui mortem afferunt intra horam a febris initio vigeſimam quartam. CRANIO aperto, nihil uſquam vitii repertum eſt, ſi mucoſum excipias ſerum quod ſuper anteriorem cerebri partem inter Craſſam, Tenuemque meningem congeſtum, has multum diduxerat, illudque compreſſerat. Et Ventriculus quidem apparuit inflammatus, & lumbricorum teretium glomeramen in primis inteſtinis compertum eſt. Sed nullum rerum harum indicium fuerat.

3. An tantus fuit capitis dolor, ut ventriculi, & inteſtinorum dolorem, quemadmodum Hippocrates (*a*) loquitur, *obſcuraret*? Certe alterum ejus aphoriſmum (*b*) confirmavit mors, convulſiones in febricitante ſupervenientes conſecuta. Sed ut hæ ægrotationem, non ita brevem futuram, fecerunt breviſſimam; quidnam fecit, ut ipſæ eſſent adeo vehementes? Num lumbrici, Tenuia inteſtina irritantes? Crederem, ſi ulla in ventre moleſtia dolorem capitis anteceſſiſſet. Hunc vero quæ cauſa effecerat? An febris? Sed quæcunque ejus cauſa fuerit; ſi vehementiſſimum agnoſcimus; remoratum

(*u*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1731. (*x*) IV. animad. 29. (*y*) Differt. Anat. Renov. 4. (*z*) ſupra ad n. 11. cit. (*a*) P. 2. ibid. cit. (*b*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 2. (*c*) Cent. 1. Obſerv. 100. & in Schol. (*d*) n. 14. (*e*) n. 21. (*f*) Cent. 1. Obſ. Chir 86. (*g*) Epiſt. 8. n. 26. (*h*) Ibid. n. 21. & 32. (*i*) Ibid. n. 29. (*k*) n. 9. (*a*) S. 2. Aph. 46. (*b*) Ibid. Aph. 26.

tum ab eo in meningum vaſis fuiſſe ſanguinem, & hinc ſerum illud effluxiſſe, non mirabimur. Cujus vel minori copia poſſe epilepſiam fieri, cum alia Epiſtola (*c*) indicaverimus; non opus eſt hic illa iterare quæ ibi potes relegere. Quod ſi Bohnium (*d*) inſpicias, ubi in diſſecto ab ſe decenni puero *ex cephalalgia primo immani*, *hinc epilepſia*, *& torpore omnium ſenſuum* defuncto, quid ſibi apparuerit, proponit; facile intelliges quid de ſero, aut ſi mavis lympha vel non effuſa, ſed circa anfractus cerebri in vaſis remorante, cenſuiſſe in ejuſmodi caſu Vir doctiſſimus videatur.

4. Ad Convulſionem tranſeamus. Nam Epilepſia quidem eſſe nequit ſine Convulſione; at Convulſio ſæpiſſime eſt ſine Epilepſia, velut in eo quoque fuit, cujus tibi hiſtoriam continuo ſubjiciam.

5. FORICARIUS annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, robuſtus, boni coloris, atque habitus, vel potius plethoricus, bibax, & ſæpe ebrius, Noſocomii latrinas intempeſta nocte, ut ſolent, ſuis cum miniſtris expurgabat. Quibus identidem, ut ea ſordida ars requirit, ultro citroque commeantibus, cum forte ille ſolus eſſet, de improviſo ſpectrum, albis indutum, ſibi videre viſus eſt, & illico toto corpore contremiſcens, ſimulque oris diſtortione captus, ſic ab redeuntibus miniſtris repertus, & ad lectulum perductus fuit. Datis continuo antiſpaſmodicis, & cardiacis, cum remiſiſſent tremores, vireſque pulſibus rediiſſent, ſanguis eadem nocte e brachio ad ſelibram miſſus eſt. Mane autem tantumdem ex altero brachio detractum eſt, cum tremores jam magis remiſiſſent, & expanſi, febrileſque eſſent pulſus. Sed & poſtridie vena in pede ſecta eſt, levamine aliquo, ſed brevi, a ſingulis venæ ſectionibus relato, ſanguine autem, præſertim in prima, ſpumoſo, pernigroque exeunte, cujus craſſamentum fuit duriuſculum, ſerum paucum. Perſtabat febris, & pro clonicis jam tonicæ convulſiones ſubinde toto corpore vehementer urgebant. Loqui homo non poterat quæ intelligerentur, idque ex eo tempore quo miniſtris ſuis quid ſibi contigiſſet, narraverat. Se tamen cognoſcere, & internoſcere adſtantes, oſtendebat: & geſtu, cum poterat, gravantem capitis dolorem moleſtum ſibi eſſe, indicabat. Per hæc, quibus fruſtra interna alia, externaque opponebantur remedia, intra ſex, an ſeptem dies confectus eſt pridie Kal. Februarias An. 1747.

CADAVERIS, ut Publicam Anatomen abſolverem, in Gymnaſium poſtridie illati, brachia quidem erant non rigida, ſed manuum digiti rigidiſſimi. Penis, & ſcrotum, ſed cute tenus, nigricabant. Ventre aperto, & omento, cujus exigua pinguedo erat, ſublato, Colon inteſtinum quod ab aere incluſo fere ubique, nec tamen nimis, tumebat, animadverti ſic incedere, ut poſtquam ad jecur aſcenderat, inde ſe demitteret infra umbilicum ad duos treſve digitos ab dextero hujus latere, hinc vero cum in ſuam rediiſſet ſedem, eamque, ut ſolet, tranſverſum ſub ventriculo, obliquum autem in ſiniſtra hypochondrii ſiniſtri parte, & rectum per totam anteriorem faciem ſubjecti renis ſervaſſet, inde rurſus in idem hypochondrium regrederetur, unde iterum deſcendens, pelvimque ſubiens, ſine ullo flexu in Rectum inteſtinum abibat. Tenuia Inteſtina, ſi tractus eorum quoſdam, & in his partem Ilei non parvam exciperes, quæ intra pelvim valde profunde ſe demittebat, erant aere diſtenta, ibique per eorum tunicas flavedo qua intus infecta erant, tranſpiciebatur. Scilicet bilis quæ cyſtim hepaticam ferme implebat, ut exſudans, inteſtina proxima fecerat exterius flava, ſic influendo, fecerat etiam interius. Jecur vero ſubcæruleo fuit colore, uti & lien; ſed etſi ad illius crepidinem is color ſaturatior erat, nuſquam tamen ultra ſuperficiem pergebat, ut neque in liene. Hic modicus, jecur autem magnum; ſed ſanum viſcus utrumque. Thorace recluſo, pulmones, qui vix alicubi, idque a tergo, ad pleuram adhærebant, erant potius turgidi, & quibuſdam locis majuſculas oſtendebant areas, nonnihil ſuperficie reliqua altiores, in quibus manifeſto apparebant incluſæ quaſi veſiculæ. Nullus omnino intermedius lobus fuit a dextris, ſed ita res ibi ſe habebat, ut a ſiniſtris. Pericardio inciſo, nullam in eo humoris guttam inveni, faciemque ejus interiorem hactenus humidam, ut non prorſus cordi adhæreret, quamvis alicubi jam quaſi adhærere inciperet. In corde parum omnino ſanguinis fuit; an quod dum majora ſub diaphragmate ſecarent vaſa, antea defluxiſſet, præſertim cum paſſim in hoc cadavere ſanguis animadverſus ſit fluidus? Concretiones tamen duas polypoſas deprehendi, quarum una ex auricula dextera in venam Cavam Superiorem, altera, quæ paulo erat ſpectabilior, ex ventriculo ejuſdem lateris in Pulmonarem arteriam pergebat, teres nec digitulo craſſior. Cranium denique, & Craſſa meninx cum ſecarentur, nihil occurrit adnotatione dignum. Sed Tenuis vaſa habuit ſanguine adeo plena, ut vel minima, quaſi ab injectione ubique apparerent. Plena in ventriculis quoque, imo etiam intra ipſam medullarem cerebri ſubſtantiam erant: & cum initium Spinalis medullæ, quod cum Oblongata extractum fuerat, lente comprimerem; ſanguinem animadverti non ſolum ex ejus medullæ rima, verum etiam ex ſectione ſubſtantiæ ipſius quæ rimæ propior erat prodire. In Laterali ventriculo utroque copiam aquæ limpidæ non ita modicam; rubentes tamen Choroides plexus, & in his non veſiculas, ut ſæpius, ſed minimas particulas rubras conſpexi, eaſque ſolidas, ut glanduloſæ viderentur. Cerebrum, & cerebellum naturali erant firmitate; ſed laxus Fornix, laxaque medullæ Oblongatæ crura, & mox truncus; ſed hæc facie dumtaxat interiore. Nec vero hoc prætermittam, quod, ut quædam alia ex hac diſſectione tibi deſcripta, ad ea quidem pertinet quæ minus ſunt conſueta, ſed ab ortu tamen, non a morbo repetenda; cerebri anteriores lobi qua inter ſe contingunt, ad medium ferme altitudinis partem aliquam habebant ſuperficiei, alioqui inteſtiniformis, ita factam ut eorum alter ibi exciperetur, alter exciperet.

6. Quid terror, etiam vanus, poſſit, producta monſtrat hiſtoria. Vides, ut illico & clonicæ, & tonicæ, ut ad os, convulſiones a perturbato ſpirituum motu obortæ ſint, quæ ſanguinem in vaſis, cerebro inſervientibus, remorando, ſicque effuſionem ſeri inducendo, novas facile attulerint cauſas ob quas convulſiones ipſæ ad mortem uſque perſtarent; niſi forte mavis limpidam illam aquam in Laterales ventriculos eſſe effuſam e compreſſis inſuper veſiculis, quæ in Choroidibus plexibus, ut ſæpe videmus, antea extitiſſent, quarum diſruptarum in ſe contractæ reliquiæ illa fortaſſe quaſi glanduloſa corpuſcula repræſentaverint, qualia, nec diſſimiles ob cauſas, iis quoque Anatomicis apparere olim potuerint, a quibus ejuſmodi glandulæ iiſdem in plexibus agnitæ ſunt. Quibus ego de rebus, ut quæ mihi pariter venerunt aliquando in mentem, etſi tibi fortaſſis non prorſus repugnarem; illud tamen quod de remorato ſanguine dixi, tanto credibilius eſt, quanto is majori, quippe in bibaci, & plethorico, erat copia, & quanto in ægrotante evidentius fuit levamen, quantumvis breve; quod ex ſingulis venæ ſectionibus relatum eſt, in mortuo autem vaſorum, etiam minimorum, cerebri manifeſtior diſtentio, ut vel ex hujus appendicis, medullæ Spinalis compreſſione intellectum eſt; perraro enim ex ipſa ejus medullæ ſubſtantia licet ſanguinem exprimere. Adde huc acres ex tam ſordida arte in hominis ſanguine particulas, ut poſita hujus mora exeuntes, irritare magis, & vellicare potuerint. Verum de Epilepſia, & Convulſionibus ſatis, præſertim cum de oppoſito malo, Paralyſi plura ſuperſint quæ huc adjiciamus.

7. VETULAM octoginta annis minorem, ſed majorem ſeptuaginta, repente apoplexia graviſſima correpuerat. Continuo in Noſocomium intulerunt ſtertentem, pulſu debili, & quod huc maxime attinet, artu utroque dextero reſoluto. Ibi intra biduum eadem qua primum apoplexia ingruerat hora mortua eſt poſt medium Martium A. 1750. CRANII fornice poſtridie ibidem circumſecto, cum effluxiſſet nihil: priuſquam ille attolleretur, magna audiente ſtudioſorum Juvenum corona, dixi, etſi ob ignotum mihi ejus Vetulæ temperamentum, & genus tum victus, tum morborum quibus fuiſſet obnoxia, non auderem, quam inventuri eſſemus apoplexiæ cauſam pro certo definire; tamen non inficiaturum, vel in muliere id ætatis eſſe poſſe a ſanguine, præſertim cum ab hoc valde tumerent in collo venæ, & fortis fuiſſet apoplexia: cæterum, quæcunque fuiſſet cauſa, dummodo in organica conſpicua læſione conſiſteret; ex paralyſi dexterorum artuum conjici probabilius poſſe juxta Valſalvæ tot Obſervationes, & meas, in ſiniſtro cerebri hemiſphærio apparituram. Tunc avulſo a ſubjecta meninge cranii fornice, cum in ea morboſi nihil, mox autem per meningem Tenuem repentia vaſa pleraque vidiſſem nigro ſanguine turgida, & aliquid cruentæ aquæ circa inferiores Oblon-

(*c*) IX. n. 10. & alibi. (*d*) Differt. de Trepanation. Difficult.

Oblongatæ medullæ fines animadvertiſſem; ad cerebri, quod erat firmum, cum cerebellum eſſet laxum, diſſectionem ventum eſt. Primum autem aperto Laterali ventriculo dextero, non pauca cruenta aqua ſe obtulit, quæ res videri poterat aliquid indicare quod paulo ante memoratis Obſervationibus non reſponderet. Sed cum in toto eo ventriculo nihil diſruptum, aut laceratum, niſi Lucidi ſepti quandam partem conſpicerem; ad ſiniſtrum ventriculum recludendum perrectum eſt. Qui totus partim eadem cruenta aqua, partim vero, præſertim poſteriora verſus, nigro non pauco ſanguine, eoque concreto, erat plenus. Sicque intellectum eſt, aquam illam cruentam ſerum fuiſſe e concreſcente eo ſanguine expreſſum, quod ſibi per ſeptum, ventriculis interpoſitum, ab ſiniſtro viam fecerat in dexterum, qui nihil habebat adnotandum, niſi Choroidem plexum pallidulum, multiſque, ſed parvis, hydatidibus, qua antrorſum inflectebatur, diſtinctum. At in ſiniſtro ab erumpente ſanguine læſus adeo fuerat Choroides plexus, ut quemadmodum ſe haberet, ſatis perſpicere non licuerit. Eruperat autem ſanguis ex ampla, cui adhærebat, fovea, excavata in dilacerata parte ferme tota Striati corporis quæ ab hujus longitudinis medio ad poſteriora extenditur, & in ſimul lacerato contiguo nervi Optici Thalamo propemodum toto; vix enim parva hujus portio, eaque lurida, reliqua erat quæ ad oram eſt ventriculi tertii; pleni eadem illa aqua ſanguinolenta: ab altero autem Thalami ejuſdem latere non ipſum dumtaxat, ſed & aliquam attiguam partem hemiſphærii ſiniſtri erumpens ſanguis dilaceraverat. Cætera quæ intra cranium erant, cum diligenter perſecuiſſem, omnia intra naturæ modum deprehendi, ut ne arteriæ quidem duri quidquam haberent, cum cæteræ pene omnes, & vel ipſæ per collum Carotides non ſine lamellis oſſeis in hac Vetula invenirentur. Sed neque in oſtendenda, diſſecandaque diebus inſequentibus in ſua ſede Spinali medulla quidquam offendi quod eſſet præter naturam. Thoracis quoque, & Ventris viſcera nihil obtulerant adnotatione dignum, ſi Colon excipias, quod ab ſua ſub ventriculo ſede inflectebat ſe deorſum in arcus modum, nec breve ad ſpatium: eratque, ut ventriculus pariter, valde contractum. Animadverſum etiam eſt ad alteram axillam corpuſculum forma, & magnitudine lupini, ambigua inter os, lapidemque natura, quod niſi pleuræ magis, quam axillaribus glandulis, vicinum fuiſſet; fortaſſe ex earum aliqua factum eſſe, exiſtimaſſes.

8. Diſſectio hæc, ut tot aliæ, ſimul Hippocratis aphoriſmum (*) *ſolvere apoplexiam fortem impoſſibile*, ſimul Valſalvæ dogma de quo ſæpe, & ſupra diximus, comprobavit, tum inſuper quam exitialis ſit effuſio ſanguinis per Striata corpora, aut proximos Thalamos, aut eorum ſaltem viciniam. Quæ omnia proxima quoque confirmabit hiſtoria.

9. FŒMINA jam cana, ibidem circa medium Decembrem A. 1756. ex eodem morbo intra paucas horas mortua erat, paralyſi in dexteris artubus adnotata. CEREBRUM in ſua ſede inciſurus, iis, qui poſt a me habitam de univerſis oſſibus Exercitationem plures ſubſtiterant, ſtudioſioribus Adoleſcentibus cum idem quod in ſuperiore muliere prædixiſſem, tum Craſſa meninge amota, vaſa per Tenuem diſcurrentia pleniora ſanguine a ſiniſtris oſtendi, ubi & quidpiam ſub ea apparebat quaſi *gelatinæ* ſimile. Deinde cerebrum ſecans, cujus erat ſubſtantia firma, cerebelli autem molliſſima, cum paucam aquam in Lateralibus ventriculis conſpexiſſem, nihil autem in hemiſphærio dextero, ut neque ulla alia in parte ex his quæ calvaria continentur, offendiſſem quod ab naturæ norma recederet; ſiniſtro hemiſphærio alte ſecundum longitudinem diſſecto, nigrum, concretumque ſanguinem ad duas, ut omnibus viſum eſt, uncias deprehendi. Erat is ad latus Striati corporis, & ſub hoc ipſo intra medullarem ſubſtantiam effuſus: quam etſi laceraverat; nullam tamen ſibi viam inde aperuerat per quam in proximum ventriculum, aut extra cerebrum perveniret. Nihil præterea, quippe aliis occupatus, in hoc cadavere diſſecui.

10. Hactenus ſcripſeram Kalendis Januariis A. 1758. cum poſtridie, ut interruptas Anatomicas Exercitationes reſumerem, in Noſocomium redeunti continuo alia habendæ ibi Obſervationis occaſio ſe obtulit, ad laudatas Valſalvæ adjungendæ.

11. MENDICUS quinquaginta circiter annorum, cujus Spina ſic præter naturam ſe habebat, quemadmodum infra deſcribam, cum in foro eſſet, ante menſem apoplexia ictus ceciderat, dexteris ipſe quoque artubus reſolutis, & ore diſtorto. Illico in Noſocomium excepto cum venæ ſectiones, & alia quæ ſolent, eſſent adminiſtrata, hactenus profecerat, ut loqui aliquid poſſet. Interpoſitis diebus iterum apoplectico inſultu corripitur; iterumque medicis auxiliis levatur. Denique tertio inſultu conficitur. CALVARIAM circumſecando, & mox a Craſſa meninge, quæ arctius illi adhærebat, avellendo cum effluxiſſet nihil adnotatione dignum, & ipſe Auditoribus, qui confertiſſimi aderant, quæ ſolitus ſum, prænunciaſſem; exitus prænunciationem confirmavit. Nihil enim uſquam per ſectionem deprehenſum eſt quod intra cranium peccaret, niſi cerebri hemiſphærium ſiniſtrum. Cujus intima pars medullaris, Laterali ventriculo adjacens, a ſanguine disjecta, tantum hujus nigri, & ſemiconcreti continebat, quantum mediocre cochleare vix caperet. Hujus autem hominis Spina ſic erat inflexa, ut in nullo magis vidiſſe meminerim. Ad infimam enim thoracis vertebram adeo flectebat ſe dextrorſum, ut angulum faceret deorſum verſus recto minorem, ſimulque & illius vertebræ, & quatuor, an quinque, ipſi impoſitarum corpora ſiniſtrorſum convertebat, ut hæc non anteriorem thoracis parietem, ſed prorſus latus ſiniſtrum ſpectarent. Et deſcripta quidem flexione multo erat minor quæ in vertebris univerſis lumborum, & quæ in ſuperioribus thoracis, imiſque cervicis conſpiciebatur. Sed tamen erat manifeſta utrobique Spinæ inclinatio arcum referentis, cujus convexitas in lumbis ad dexteram, concavitas ad ſiniſtram; in ſuperiore autem dorſo, proximiſque cervicibus illa ad ſiniſtram, hæc ad dexteram pertinebat. Denique ligamentum quod intra primam colli vertebram ſecundæ proceſſum quem Dentem vocant, dimidiati annuli inſtar a tergo amplectitur; animadverti cum Dente, præſertim a dextris, connatum, fortaſſe ob aſſiduum aut certe creberrimum colli poſitum, ſic facto homini commodiorem.

12. Prava adeo, quam deſcripſi, Spinæ figura, quantum inflectebat adhærentem arteriam Magnam, tantum expedito ſanguinis curſui inferiora verſus obſtabat. Itaque efficiebat, ut plus ex ipſo cerebrum peteret, hocque ad ſanguineam apoplexiam diſponeret. Quæ tamen ne citius occideret, tum illæſæ duæ illæ in ventriculorum baſi Protuberantiæ, tum opportunæ venæ ſectiones præſtiterunt, quibus nimirum factum eſt, ne læſio in illas uſque procederet, nec ſanguinis effuſio, niſi lente, & parce, & per intervalla fieret.

13. In eo autem cerebri hemiſphærio quod paralytico opponitur corporis lateri, in hoc quidem apoplexiæ genere labem quam ſæpiſſime deprehendi, non hæ ſolum Obſervationes, ſed & aliæ plurimæ confirmant noſtræ, quarum etſi pleraſque alibi (*e*) indicavimus, aut propoſuimus, aliquæ ſunt tamen quæ ſuperſint, ex iiſque una quam proximis Litteris (*f*) ad te mittemus. Nec tantum noſtræ, ſed etiam aliorum, pariter alibi (*g*) indicatæ, ad quas addes laudatam a Cl. Sulzero (*h*) ex Archibaldo Adams, & quas *olim in noſocomio non ſemel* ab ſe habitas eſſe teſtatur Meadius (*i*), & eam tandem quæ ſimillima noſtrarum Experientiſſimo Viro occurrit M. Antonio Caldanio (*k*), cum poſt fortem apoplexiam, & totius lateris dexteri paralyſim ſiniſtrum vidit Striatum corpus pro dimidio eroſum, grumoſique ſanguinis plenum. At enim ſunt etiam Obſervationes reſoluti lateris non oppoſiti, ſed illi cerebri hemiſphærio ſubjecti, quo in hemiſphærio erat labes. Sunt vero: nec Valſalva (*l*) inter ſuas diſſimulavit, nec ego (*m*) inter meas diſſimulo. Quin imo in Epiſtolis Anatomicis (*n*) produxi ſeptem ex aliorum libris acceptas. Quibus ſi forte accenſere velis quandam ex Præcl. Bergenio (*o*), & unam, aut alteram quæ apud laudatum Sulzerum (*p*) eſt; non repugnabo: rogabo tamen, ut quæ ad earum plures poſſunt regeri, perpendas: quod & ego (*q*) ad quaſdam feci, ut Sulzerus (*r*), qui Epiſtolas meas Anatomicas non viderat, poſtea ad alias, etſi nonnullas eſſe, credas, quibus nihil opponi liceat; tum exiguum harum numerum cum innumeris propemodum Valſalvæ, & aliorum conferas. Sic enim continuo intelliges, utris a Medico ea quæ ut pluri-

(*) 42. S. 2. (*e*) Epiſt. II. n. 10. & ſeqq. III. n. 2. 3. 14. & ſeqq. V. n. 7. XI. n. 10. 12. LI. n. 43.
(*f*) Epiſt. 63. n. 12. (*g*) Vid. eaſd. Epiſtolas. (*h*) De Actione Cerebri decuſſ. §. 8. (*i*) Monit. Med. c. 2. §. 2.
(*k*) Lettera ſull' Inſenſitiv. &c. §. 51. (*l*) Tract. de Aure Hum. c. 5. n. 5.
(*m*) Epiſt. 57. n. 14. 15. & Epiſt. Anat. 13. n. 23. 25. (*n*) Ibid. eod. n. 25. (*o*) Ventriculor. Lateral. Cerebri nova Tab. not. *dd.*
(*p*) §. 13. (*q*) Vid. Epiſtolas indicatas. (*r*) §. 16. & ſeqq.

plurimum fiunt, ut debet, ſpectante, utris inquam, magis fidendum ſit, nec in theoria tantum, ſed & in praxi, ut ſi præſertim, quod ſæpe nominatus Sulzerus (*ſ*) indicat, terebra calvariæ percuſſæ, ob ſanguinem, aut pus ſub hac effuſum, ſit adhibenda, & ad ſigna accedat alterutrius lateris reſolutio, a qua nimirum compreſſionis cerebri, & quod conſequitur, effuſionis circa hoc ſedes indicetur.

14. Et quod ad cerebrum quidem attinet, ſatis dictum eſt. Quid vero, ſi noxa ad cerebellum attineat? num ſi in alterutro, aut ad alterutrum hujus lobum ea ſit, hemiplexiam inducet, & ſi inducet, in oppoſito ne, an in ſubjecto corporis latere? Hoc ego problema Epiſtola Anatomica XIII. (*t*) propoſui; nec me pœnitet conſuetudinis meæ, quam tunc ſervans, nolui ex una Obſervatione quidquam definire; imo eam poſſe multifariam explicari, faſſus, alias, & generis alius expectandas eſſe, monui. Nam incidi poſtea in unam minus recentem, legique alteram novam Obſervationem, in quarum utraque ei lobo cerebelli in quo læſio erat, hemiplexia reſpondebat ſubjectorum artuum, non adverſorum. Quas tibi aliis Litteris (*u*) ſignificavi: quanquam iis varietatibus admonitus quæ nonnumquam contra ipſum Valſalvæ dogma, tot alioquin conſtantibus exemplis comprobatum occurrerunt, tutius conſilium eſſe, cenſui, ne ex duobus quidem præpropere quidquam conſtituere, ſed alia, atque alia; quod priuſquam ſuum dogma vulgaret, Valſalva fecit, his antea addere, quæ idem oſtenderent. Non ſum neſcius, ſi velis omnia, ut par eſt, perpendere, rarius hæc quam quæ ad cerebrum attinent, exempla occurrere, ut cognoſcere potuiſti ex iis, quæ ad Obſervationem quandam meam adnotavi (*x*), in qua non parvam caveam intra alterum lobum cerebelli deprehenderam, eamque ſanguine pleniſſimam: & cognoſcere ex altera poteris, ibi, & alio quoque loco (*y*) tibi promiſſa, quam protinus communicabo.

15. VIR annos natus circiter duodequinquaginta, cum vel magis quam ars ejus requireret, quæ erat Coquinaria, accenſis carbonibus uti, & propius adſtare capite conſueſſet; de hujus acutiſſimis doloribus jam ante annum conqueri cœperat. His acceſſit utriuſque pariter inferioris artus debilitas tanta, ut neutro amplius poſſet inſiſtere. Qua re, illiſque doloribus, & febricula, quæ his ſe addiderat, cubare coactus, & denique Medicum advocare, ſanguine primum e brachio, tum e pede emiſſo ea quoque de cauſa quod ſubdelirio identidem laboraret; febricula quidem ſolutus eſt; at cætera omnia perſtiterunt. Medico dimiſſo, cephalicis quæ hic imperaverat, remediis uti perrexit; ſed fruſtra adeo, ut poſtquam menſem jam quartum domi decubuerat, cunctis quæ dixi, malis afflictus, & propterea in Noſocomium denique illatus, ibi dies vixerit non amplius decem. Pulſus erant tenſi, & vibrati, cætera mediocres, nunquam febriles. Reſpiratio naturalis, ut alimenti quoque appetitus. Nec quamvis artus inferiores eſſent, quod ad motum attinet, reſoluti; ſuperiores, aut aliæ ullæ corporis partes ejuſdemmodi affectione tentabantur. Interdiu plerumque ſomnus; noctu autem ſubdeliria. Inter cætera, quantumvis ſupervacua, auxilia, cum venæ in brachio ſectio, & paucis interjectis diebus, in pede quoque facta eſſet; forte accidit, ut nocte inſequente obiret, nullo defectionis toto eo die indicio dato: quin prandio ita, uti conſueverat, uſum, & prima nocte etiam parte cœnulæ, de improviſo animadverſum eſt, animam agere. Cum mente per intervalla vigeret; neque enim vigebat ut plurimum; tum domi non ſemel ſorori, tum in Noſocomio aliis dixerat, optare ſe, ut ſuo poſt mortem cranio aperto, atrocis morbi cauſa perquireretur. Id a me poſtridie factum, qui dies fuit VI. Idus Januarii A. 1754. inſpectantibus pluribus qui abſoluta Anatomica Exercitatione, in Noſocomii Schola ſubſtiterant. CAPUT dum amputarent, & calvariam ſecarent, aqua effluxerat. Priuſquam cerebrum inciderem, & magis poſtquam incideram, oſtendi, obliquum fuiſſe huic homini cranii cavum, ejuſque ſiniſtrum latus, ad poſteriora præſertim, magis, nec ita paulo, diſtare a medio, quam dexterum. Vaſa quæ per meninges, & per Lateralium ventriculorum parietes repunt, plus habebant ſanguinis, quam æquum ſit: quod etiam de vaſculis quæ per medullarem cerebri ſubſtantiam traducuntur, ſanguinea puncta magis conſpicua ſignificabant. Erat ea in hemiſphæriis quidem ſubſtantia durior. Contra fuit laxum corpus Calloſum, Fornix autem, & tractus medullaris qui ante columnas ejus baſis ducitur, multo laxiores, eæque columnæ laxiſſimæ; ut diſſoluta earum ſubſtantia videretur. Corpus quoque Striatum ſiniſtrum laxius, quam dexterum. At Lucidum ſeptum ſatis firmum. Ventriculis tribus anterioribus multum inerat aquæ limpidæ, in eaque alæ plexuum Choroidum, nec tamen pallidæ, natabant. Pinealis glandula, aqua eadem diſtenta, cum facile inter attollendum mediam illorum plexuum partem, diſrupta eſſet, nihil de ſe præter exiguam baſis particulam reliquit, ſuæ ſedi affixam. Ventriculus tertius viſus æquo brevior; at æquo longior certe apparuit quartus, poſtquam cerebellum per medium, ut ſolet, diſſectum, & ad latera diductum fuerat. Quod cum ita, ut dico, ſecarem; id offendi quod ſuperficies, conſuetæ ſimilis, ne ſuſpicari quidem ſinebat. Scilicet vix cultro ad digiti tranſverſi profunditatem perveneram, cum inſolitam reſiſtentiam percipiens, ſubſtiti, & eam quam diſſecueram, partem diducens, magnopere miratus ſum, nullum in ſectionibus indicium medullaris arbuſculæ apparere, ſed ejus loco ſtrias parallelas medullares inter corticalem ſubſtantiam ductas, quibus ex ſtriis nihil uſquam ramuſculorum emittebatur. Tunc acutiore, & validiore cultro connixus, quidquid ex medio cerebello ſupererat, ad quartum uſque ventriculum diſſecui, vitiumque illud ob quod potiſſimum hanc tibi Obſervationem deſcribo, cœpi conſpicere. Erat non mollis, nec bicolor, nec profundis creberrimis ſulcis interciſa ſubſtantia; ſed ſcirrhoſa, unius coloris, qui ad carneum dilutiſſimum accedebat; & quaſi ex corpuſculis ſubrotundis conſtans, inter ſe ita compactis, ut nullum uſquam interſtitium, nulla membrana, nulla ſanguifera occurrerent vaſa. Hujuſmodi vitium hinc dextrorſum nonnihil, inde vero per totum pene cerebelli ſiniſtrum lobum ſe extendebat. Si enim exciperes hujus lobi ſuperficiem, quæ ex naturali fiebat ſubſtantia, nonnullis locis exigua, ad infimam autem faciem nulla, reliquam omnem partem idem prorſus vitium, tenebat, & ad imum præſertim arcte ſe cum Dura meninge nectebat; ut ex eo loco ortum, indeque in cæteras quas diximus, partes propagatum credi poſſet. Lobus autem dexter etſi ex molli erat ſubſtantia, eaque duplici, corticali videlicet, ac medullari; tamen in tranſverſum diſſectus, non eam oſtendit utriuſque diſpoſitionem, quam in aliis ſolet, ſed evidenter ab ea diſcrepantem, quamvis non adeo ut media illa cerebelli pars, quæ ubi mollis erat, & ex duplici ſubſtantia facta, ſectiones obtulit ab iis quas ſemper conſpicimus, ita diverſas, ut paulo ante indicatum eſt. Nec plura quæ ab naturæ norma aberrarent animadvertere potui, etſi omnia diligenter, & in ſua quodque ſede perſecui. Nihil præterea in hoc cadavere inſpiciendi tempus fuit.

16. Cerebelli hic ſcirrhus quo ex loco videri poſſit incepiſſe, dictum eſt. Num vero ideo a ſiniſtris inceperit, quod cranii cavum ibi præter modum eſſet amplum, non magis dicam, quam unde originem habuerit inſolita medullaris ſubſtantiæ per dexterum lobum, & mediam illam cerebelli ſedem diſpoſitio. Sic enim ab ortu uſque rem fuiſſe; credibile in eo non videtur qui ſine ullo capitis incommodo annos vixerit ſeptem & quadraginta. Veri potius ſimile eſt; ut ad alia tranſeam; ſcirrhoſo increſcente vitio, cum minus minuſque ſanguinis, in totam iliam cerebelli partem admitteretur, in qua nulla amplius conſpicerentur de tot vaſis quæ alte inter ſegmenta (hic prorſus oblitterata) in omnibus paſſim deſcendunt, tanto plus ſanguinis in cerebri tum extima, tum penitiora vaſa propulſum eſſe, indeque & dolores, & creberrima ſubdeliria, & denique, cum multa ſimul aqua in cerebrum defluxit, mortem proveniſſe. Quæ eo facilius omnia accidere potuerunt non modo ob artem hominis, & minus cautam in ea exercenda conſuetudinem, verum etiam ob pravam illam, ad quam hæc acceſſerant, cerebri diſpoſitionem, quæ a cranii abnormi figura indicatur, ſive hæc intra uterum, ſive in ipſo exitu ab utero fiat. Sæpius enim accidere hanc, credo, cum in difficili partu infantis caput diutius in anguſtiis moratur, imperitæ autem, ſocordeſque obſtetrices poſtquam rudi, & inæquali preſſione arreptum, & violenter protractum deformarunt, mox neſciunt, aut minime curant apta, blandaque contrectatione in naturalem formam reſtituere. Quantum vero tunc detrimentum capiat tenella cerebri, & cerebelli ſtructura, neque tunc ſolum, verum etiam deinceps, cum intra male conformatam calvariam creſcendo, ad hujus figuram acommodare ſe cogitur, profecto etiam me tacente, ſatis intelligis. Nec quia cum ſimi-

(*ſ*) §. 21. (*t*) n. 23. (*u*) Epiſt. 52. n. 29. (*x*) Epiſt. 60. n. 7. (*y*) Epiſt. 52. n. 26.

ſimilem; niſi quod amplius erat ad occiput non a ſiniſtris, ſed a dextris cranii cavum; in viro alio conformationem deprehendi (z), cerebri morbis obnoxium hominem fuiſſe, non ſcivi, ut neque ſenem in Noſocomio a me diſſectum ſub initium A. 1755. cujus frons a dextris, occiput autem a ſiniſtris adeo prominebant, ut longior cranii axis valde eſſet obliquus; idcirco non fuiſſe obnoxios, facile exiſtimes; neque enim omnia quæ ignotos plebejos homines in vita male habuerint, facile eſt poſt eorum interitum ſcire. Quin potius in fœminis duabus quomodo ſe habuerit cerebrum, vide, quarum alterius (a) calvariam, ut in viro, alterius (b), ut in ſene, male conformatam offendi, & quam atroces capitis dolores primam vexaverint, lege, ad quorum diuturnitatem quantum conferat vitioſa capitis figura, de aliorum quoque ſententia (c) cognoſces. Huc adde puellum (d), cujus poſterior pars cerebri non ad ſphæræ, ſed potius ad cubi ſuperficiem accedere videbatur, convulſivis motibus peremptum, & mulierem (e) cui cranii cavea pro longitudine erat anguſtior, apoplexia, nec ſemel fortaſſe, correptam, certe autem ab eadem occiſam. Quod ſi forte dixeris, acceſſiſſe ad pravam capitis diſpoſitionem alias cauſas, eaſque externas; nempe idem quod ego de propoſito Coquo, dices.

17. Cujus cerebelli ſcirrho, ſi neglectis omnibus quæ in cerebro erant, vitiis, quaſi nulla eorum initia ante paralyſim contra ac capitis acutiſſimi qui hanc præceſſerant, dolores indicant, eſſe potuiſſent; ſi illi, inquam, ſcirrho unice, & per ſe paralyſim velis imputare; haud videberis meminiſſe, non eum dumtaxat artum inferiorem qui ſcirrho erat ſubjectus, ſed utrumque pariter fuiſſe reſolutum: quæ res nimirum facit, ut illud quod dixeram (f) per alias Obſervationes adhuc eſſe confirmandum, per hanc certe confirmari ne poſſit. Idemque prohibuiſſent alia in duabus Obſervationibus in quibus alterutram cerebelli partem effuſo intra ipſum ſanguine, vel affuſo erodente pure aut magis, aut unice læſam Epiſtola II. (g) & XIV. (h) propoſuimus. In altera enim ullane hemiplexia fuerit, animadverti non potuit: in altera certe nulla fuit.

18. At enim, inquies, deſcripta Coqui hiſtoria illud ſaltem confirmabit quod adverſus tot illa quæ a Williſio fuerant cerebello attributa, nunc paſſim proferunt Viri Docti. Cum tanto enim viſceris illius vitio, reſpiratio, & alimenti appetitus in Coquo erant naturales, pulſuſque ipſi tenſi quidem, & vibrati, cætera mediocres. Ego vero ſicuti non omnia quæ de cerebello Williſius ſcripſit, agnoſco; ita aliquando vereor, ne forte nonnulli cerebello nimium detrahant. Quapropter ſi aliquid pro hoc viſcere, præſertim antequam objecta in ipſum adeo creviſſent, in meis ad te Litteris (i) attigi, in eam partem accipias, velim, ut exiſtimes, non aliis omnino repugnandum, ſed caute, & pedetentim in hujus quoque doctrinæ mutatione eſſe a me incedendum, cenſuiſſe. Nec aliud me conſilium permovit, ut cum de cerebelli vulneribus ſcribendum fuit (k), ea ne prætermitterem quæ tunc legiſti, ut neque ea quæ ad læſiones ejuſdem attinent, quæ non illico, ut vulnera, ſed tempore aut minus, aut magis longo fiunt (z), ut præ cæteris ſcirrhi. Quæ cum relegere poſſis, non hic iterabo. Noli autem putare cum in cerebello vitium hoc tantum offendi quod tibi accurate, ingenueque perſcripſi, me non minus quam te in perlegendo, fuiſſe miratum, hominis tamen reſpirationem, & pulſus ita, ut diligenter quærendo comperi, ſe habuiſſe. Certe enim plus ante hæc noviſſima tempora ei viſceri tributum eſſe, perſpexi, quam conveniret, laudandoſque illos eſſe Egregios Viros, qui non tantum eſſe ipſi tribuendum, monuerunt. Minus quidem, ut aliis quibuſdam corporis Partibus alia in re, ita in iis quæ dicta ſunt, cerebello deferendum eſſe, apparet, quam ſuperiori tempore. Videndum tamen quatenus: idque puto melius quam nos, poſteros eſſe conſtituturos. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIII.

Attinet ad Cæcitatem, ad Aphoniam, ad Anginam.

Etſi præter eas quas ante edideram (a), non unam ad te miſi (b) ex meis Cæcitatis Obſervationibus, unam vero, haud amplius, quæ ad Aphoniam (c), itemque unam quæ ad Anginam (d) attineret; tamen ſic accidit, ut ex iis etiam quas poſtea habui, ſingulas poſſim nunc tibi deſcribere quæ ad ſingulos hos duos ultimos Affectus pertineant, cum plures ſuppetant quæ ſpectent ad Cæcitatem, a quibus propterea initium ducetur.

2. ANUS cujuſdam oculus inter non paucos alios quibus A. 1747. ad Anatomen Publicam uteremur, oblatus eſt mihi, quem eo libentius diſſecarem, quod cæcum fuiſſe indicabat ejus figura non ſatis ſphærica, Corneæ autem maxima pars a magnis albis maculis valde opaca. TUNICÆ Scleroticæ Choroides arctius, quam ſolet, adhærebat, præſertim poſterius. Cryſtallini humoris anterior facies in medio erat inæqualiter excavata, idque altiuſcule: reliquæ humoris ejuſdem partes, quanquam luci objectæ flavum ſuccinum referebant; ſanæ pro ea ætate erant tamen. Iridem cum vellem a Cornea dimovere; totam auferre non potui, a medio præſertim. Cum enim ab una parte ad medium uſque, imo ultra medium Corneæ adhæreret; nuſquam arcte adeo, ac in medio, adhærebat ubi illa Corneæ facies erat inæqualis, & lamellam habebat quaſi abſcedere incipientem, & introrſum nonnihil extantem, cum facies exterior lævis eſſet, neque in eadem præter minutiſſima quædam quaſi puncta, eaque ſubobſcura, aliud poſſem animadvertere.

3. Quæ cum ita ſe haberent, nec ullæ uſquam in exteriore oculi facie cicatrices conſpicerentur, non ſecus atque in altero quem Cl. Anatomicus incidit Phil. Conr. Fabricius (e), alia quidem, digna quæ a te legantur, habente, ſed in ſede excavationis humoris Cryſtallini cum hoc noſtro conveniente; non ita difficile mihi erat vitia quæ deſcripſi, omnia ad interiorem, quæ olim præceſſiſſet, cauſam, ſive ea inflammatio fuiſſet, ſive alia, referre. Contra in oculo quem anno inſequenti pariter in Gymnaſio ſecui, anceps hæſi, an omnia quæ continuo dicam, ejuſmodi cauſæ eſſent imputanda.

4. VIRI oculus habebat Corneam a longo, ut videbatur, tempore opacam, & geminæ cicatricis tenuia quidem, ſed evidentia, veſtigia retinentem. CRYSTALLINUS humor cum tunica modo dicta connexus erat, nec tamen durus, quanquam decreverat adeo, ut vix quarta ejus pars ſupereſſet. Uvea non peſſime; at Vitreus humor, & Retina multo pejus ſe habebant. Nervus Opticus, tenuior factus, pro medulla ſubſtantiam arcte compactam, albidamque continebat toto eo tractu quo intra orbitam fuerat. Ab orbita autem interius qualis fuiſſet, cum cerebrum præpropere humaſſent, ſcire non potui.

5. Hoc autem quam ægre tulerim, & cur tulerim, ex iis quæ tum in Epiſtolis Anatomicis (f), tum alias (g) ad te quoque ſcripſi, facile intelliges. Quo magis, principio ſaltem, gaviſus ſum, cum in Noſocomio anno proximo 1749. ſub initium Januarii occaſio mihi ſe obtulit eum nervum a cæco oculo intra cranium perſequendi. Quæ obſervatio, cum una ſit de duabus quas tibi olim (h) indicavi, & cum alteram quidem poſtea (i), hanc autem necdum miſerim, nunc diligenter deſcribetur.

6. VIRO olim, cum puer eſſet, variolæ oculum dexterum male adeo affectum reliquerant, ut nihil videret. Parentes autem diu lambendo hactenus profecerunt, ut tandem aliquid, ſed vix, ſubvideret. Neque ab illo tempore ad mortem uſque, ad annum videlicet quadrageſimum, plus unquam vidit. Et ſane is oculus non modo erat altero minor, ſed Cornea etiam ipſa; in qua nullum cæteroquin apparebat læſionis veſtigium, ut albedo quæ pone illam erat, præclare tranſpiceretur; Corneam alteram non æquabat.

SCLEROTICAM igitur cum a tergo vix incidere cœpiſſem; limpida aqua ſtatim effluxit, in quam pars magna Vitrei humoris videri poterat abiiſſe, cum pars reli-

(z) Epiſt. 53. n. 26. (a) Epiſt. 1. n. 14. (b) Ibid. eod. n. in fin. & Epiſt. 12. n. 2. (c) Epiſt. 1. n. 15.
(d) Epiſt. 10. n. 9. (e) Epiſt. 3. n. 6. 7. (f) n. 14. (g) n. 22. (h) n. 3. (i) Epiſt. 2. n. 24.
(k) Epiſt. 52. n. 27. (z) Ibid. n. 26. (a) Epiſt. Anat. 18. n. 22. 38. 49. (b) Epiſt. 13. n. 8 9. 15.
(c) Epiſt. 14. n. 35. (d) Epiſt. 44. n. 3. (e) Progr. quo Obſ. Anat. recenſ. A. 1754. (f) XVIII. n. 40.
(g) Epiſt. 13. n. 7. (h) Ibid. n. 10. (i) Epiſt. 52. n. 30.

reliqua, naturali quadantenus ſimilis, annexa, ut ſolet, Cryſtallino humori reſtitiſſet, qui illam cum retrorſum traherem, ſecutus eſt. Is parvus erat ſecundum omnes dimenſiones, craſſitudine autem vel paulo minor quam ejuſmodi oculo conveniret. Facie anteriore in medio erat albus, ſicuti per Corneam tranſpexeram; cætera albidus: & cum inter digitos leviter comprimerem, mollis. Cum vero ejus tunicam incidere cœpiſſem; continuo aqua erupit, nihil purulenti habens, imo pura, & limpida, eaque copia pro parvitate Cryſtallini, ut hic ſtatim ad multo minorem craſſitudinem redigeretur. Quidquid de ſubſtantia ipſius reliquum fuit, lentis priſtinam figuram retinuit: & cum per diametrum diſſecuiſſem; utraque ſectio quandam quaſi ſeriem minimarum nigreſcentium particularum oſtendit; quæ per medium recta ab uno ad alterum ſectionis extremum ducebatur, cum ubique alibi color obſolete albidus appareret. Cætera in oculo non male adeo ſe habebant. In palpebra ſuperiore Sebaceæ glandulæ, quas in priore Viro (k) vel pulchriores, craſſioreſque conſpexeram, in hoc, propter variolas fortaſſe, minus quam ſolent, conſpicuas animadverti: duas tamen inter ſe proximas perſpexi, quæ ſummum verſus ſe decuſſabant: quod adnotare hic volui, ut ab nonnullis, qui minime, opinor, attendentes, cum Icon rerum minus bene antea pictarum proponitur, haſce ex eo potiſſimum corpore eſſe deſcribendas in quo magis eleganter ſe habeant, cum in mea, quaſi non una, ſed multiplex fuiſſet, varietates quas ſolicite enumerant, deſiderarent, hanc tamen quam modo dixi, viſam non eſſe, intelligeres. Verum ad illud cujus præcipue gratia hanc tibi exſcribo Obſervationem, veniamus. Nervus, ad deſcriptum oculum pertinens, Opticus intra orbitam quidem ſub craſſioribus tunicis medullam comprehendebat æquo tenuiorem, & quam ſi comprimeres, humidiorem agnoſceres, quam par eſſet, quaſi aquam haberet admiſtam. Sed intra cranium idem nervus omnino ſecundum naturam ſe habebat, niſi quod ubi cum ſocio committebatur, ibi paulo minus quam hic, videbatur craſſus: ſupra autem eum locum; nam alte quoad potui, ſum perſecutus; ne id quidem, ſed nullum prorſus animadvertere diſcrimen aut ego potui qui omnifariam inquirebam, aut alii qui perattente inſpectabant, a me in Re Anatomica exercitati, potuerunt.

7. De aqua loco Vitrei totius, nedum poſterioris ejus partis, a me quoque alias reperta, quid tradiderim in Epiſtolis Anatomicis (l), videre potes: de Optico autem nervo, ad cæcum oculum attinente, quæ locis ſcripſerim ſupra (m) indicatis. Quoniam vero cum id agerem (n), duas tibi Obſervationes promiſi, ex quibus non ſine admiratione intelligeres, nonnunquam ejus nervi eſſe vitia, ipſamque extenuationem, nec eſſe tamen reſpondentis oculi cæcitatem; de iis Obſervationibus cum alteram dumtaxat miſerim (o); nunc alteram habebis.

8. SENIS, diebus primis A. 1752. ex cachexia, ut ajebant, in Noſocomio mortui, cadaver cum ibi ſecaremus, quamvis non ad morbi cauſas indagandas: hæc tamen quæ præter naturam eſſent, adnotavimus. THORAX, ut Venter quoque nihil quidem habuit effuſæ aquæ; ſed non ſine duritie pulmones, ſiniſtrum præſertim, qui arcte inſuper Spinæ adhærebat. Cranii fornix, qui non ſine vi avelli potuerat, conſueta majori, intus erat foveis pluribus excavatus in oſſe frontis, & in altero ſincipitis, aliis quidem minoribus, ſed grandioribus tribus, & profundioribus, quorum duæ ad os illud, reliqua ad hoc ſpectabat, eaque non modo, ut illæ, exterius lamella dumtaxat tenui, ſed tenui adeo operiebatur, ut foraminulis pervia appareret. Unde intelligis, cranium illud quam facile, & quanto cum periculo ab levibus etiam ictibus, nedum a Chirurgis terebra illuc forte admota, pertundi potuiſſet, cum ſub ea lamina eſſent vix paucæ quædam fibræ oſſeæ, in reticuli modum diſpoſitæ, quibuſcum Craſſa meninx, foveas illas conveſtiens, implicabatur, unde illa in avellendo cranio major difficultas orta erat. Quæ non ideo tibi deſcribo quod a prægreſſo morbo, cujus hic nullum uſquam occurrebat indicium, potius quam a natura fuiſſe, crediderim, eorum oblitus quæ alias (p) ad te ſcribens, de his foveis attigi; ſed quod tum grandiores erant, tum nulla e ſubjectis meningibus exſtabat protuberantia ex corpuſculis quæ Pacchioni glandulæ dicebantur, quorum ne unum quidem hic fuit, confecta, cujuſmodi protuberantiæ, ut tunc ad te ſcripſi, ſolent alioqui intra eas foveas excipi.

Etſi vero in cerebri diſſectione ſeptum Lucidum, & Fornicem laxa præter omnem modum, imo inter duas ejus ſepti laminas aquæ aliquid deprehendi, in Lateralibus autem ventriculis aquam ejus ſimilem in qua recens caro lota ſit, non multam quidem, neque cum pallore Choroidis plexus conjunctam; cerebri tamen ipſius, & Oblongatæ medullæ, & nervorum, ex hac orientium, ſubſtantiam ſatis firmam, & omnino ſecundum naturam inveni. Quo magis me perculit nervi Optici dexteri conſtitutio, qui cum ad unionem uſque cum ſiniſtro, ſanus prorſus, hujuſque ſimillimus fuiſſet, repente ab unione minus quam ſiniſter, evidentiſſime craſſus, & ad cinereum colorem accedens conſpiciebatur, & ſic ad orbitam pergebat. Quamobrem continuo an cæcus oculo dextero homo fuiſſet, ſciſcitatus ſum, & cum id diſerte negaretur, oculum illum inſpectavi, nec minus ſiniſtro pulchrum, ſanumque deprehendi: neque intra orbitam Opticum illius nervum ab ſiniſtro quidquam jam differre amplius, conſpexi, niſi quod paulo minus tamen erat craſſus.

9. Sed quæ difficillimos habent explicatus in aliud tempus rejicientes, ad planiora nunc redeamus, Obſervationemque aliam, & deinde conjecturam quandam adjiciamus.

10. MOLITORIS quem cæcum fuiſſe, ajebant, nec alio tamen præter baculum ſuum duce, per urbem ire conſueviſſe, oculi, quos diſſecarem, oblati ſunt in Noſocomio ſub anni finem 1755. Exterius per Corneam inſpecti, turbidi potius, quam albi, videbantur. CRYSTALLINUM utrumque humorem ſubopacum offendi, non ut alibi magis opacus eſſet, alibi minus; ſed ut æqualiter ubique. Sub digito, imo inter digitos viſus uterque æque durus. Sed tamen alter, qui erat tenuior, ſicciore ſubſtantia fuit, magiſque compacta. Alter qui craſſior, plus æquo humidus, ut humorem in diſſectione totus emittere videretur, non qui exſiliret tamen, ſed qui exſudaret. Eorum alteri; nam utri adnotatum non habeo; amplior; alteri mediocris diametri pupilla reſpondebat.

11. Si forte alia cupis opacitatis non tam Cryſtallini humoris, quam ejus tunicæ, exempla; Cel. dabit Hallerus (q). Cujus (r), & Cl. Zinnii (ſ) Obſervationes, inventam a Præſtantiſſimo Wachendorffio (t) pupillarem fœtus membranam confirmantes cum legerem; facile mihi conjicere poſſe viſus ſum, quid fuerit *tegumentum quoddam membranaceum pupillæ obductum, ex infantis corpore, cera etiam liquidiſſima repletis arteriolis id perreptantibus*, eximio Medico Richardo Meadio (u) oſtenſum, quo ipſe uſus eſt ad comprobandum, rariſſime quidem, ſed tamen revera membraneam Cataractam eſſe deprehenſam, cum videlicet *membranula quædam infortunio aliquo ariditatem forte contraxit*. Veri igitur ſimillimum cenſeo, pupillarem membranam in nonnullis fœtibus craſſiorem, & Iridi firmius adhærentem, cum ante partum diſſolvi nequeat, & evaneſcere, ibidem reſtitare; & clauſam ab ortu pupillam facere, eoque cæcitatem non ſecus inducere, ac ſurditatem quidquid craſſius, magiſque adhærens Membranæ Tympani ex recens natorum Meatu Auditorio, ut in cæteris, non excidit, quemadmodum in Epiſtolis Anatomicis (x) non uno loco memoravi. Sunt & alia vitia, eaque etiam intima, quæ comparatis inter ſe Auditus, & Viſus organis poſſunt illuſtrari: ſed quæ oculo accidunt, tanto facilius poſſunt accidere, quanto ſubtilior ipſius ſtructura eſt. Quæ res ſi aliunde non pateret, non difficile conjici poſſet ex varia dumtaxat ratione qua nerveas Olfactorias, Auditorias, Viſorias fibras in ſuum quaſque organum Sapientiſſimus Conditor induxit. In nares enim per evidentia Ethmoidis oſſis foramina, eoque craſſiores ipſas immiſit; per multo minora in aures, eoque tenuiores; per exiliſſima tandem, ut recentiſſimi Proſectores oſtenderunt, eoque tenuiſſimas in oculos; ut per quoſdam quaſi gradus mihi videatur ſubtilem, ſubtiliorem, & ſubtiliſſimam ſingulorum horum ſenſuum Inſtrumentorum fabricam indicaſſe. Verum hæc alias fortaſſe fuſius.

(k) n. 4. (l) XVIII. n. 38. (m) n. 5. (n) Epiſt. 13. n. 11. (o) Epiſt. 56. n. 21. (p) Epiſt. 8. n. 3.
(q) Opuſc. Pathol. Obſ. 3. (r) Opuſc. Anat. XIII. (ſ) Deſcr. Anat. Oculi hum. c. 2. S. 3. §. 4.
(t) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 18. 1. (u) Monit. Medic. c. 11. S. 2. (x) V. n. 2. & 6. & XIII. n. 3.

Nunc ad morbos, ut promiſimus earum Partium quæ vocis, & deglutitionis cauſa ſunt conditæ, & potiſſimum ipſis inſervientium nervorum tranſeamus.

12. De lethali ex ebrietate Aphonia alias (*y*) ad te ſcripſimus, noſtram quoque, cum diſſectione conjunctam, Obſervationem mittentes. Hic alteram adjiciemus.

13. FAMULUS annos natus circiter ſexaginta, ſtatura alta, habitu corporis bono, ebrioſus, ſæpe antea in Noſocomium exceptus, ſemel ob gonorrhœam Veneream gravem, ex qua laboranti tantum jam viroſi humoris effluxerat, ut de lumborum debilitate quereretur, at non ſemel ab ebrietate aphonus illuc delatus; ſed aphonia tamen ſimul cum ebrietate diſcuſſa, poſtridie mane ſanus abierat. Verum noviſſime cum ab eadem cauſa aphonus in via jaceret noctu, pro moribundo habitus; & ſane humillimis erat pulſibus; eodem illatus, etſi vini plurimum, dum inferretur, evomuerat; nunquam tamen amplius vocem edidit. Quin die inſequenti, magna febri mane correptus, & præterea facultate orbatus ſentiendi movendique in ſiniſtro dumtaxat artu ſuperiore; ſtimulatæ enim reliquæ partes ſentire ſe, oſtendebant; ſanguine emiſſo, nonnihil quidem minus male habere viſus eſt; ſed vel erodentibus emplaſtris, quæ appellant veſicatoria, ad crura poſtremo adhibitis, nihil prorſus agentibus, ſic aphonus, ut illatus fuerat, ad mortem uſque perſtitit: quæ, nullis unquam accedentibus convulſionibus, die quarta ineunte advenit pridie Idus Martias A. 1756. CADAVER ante diem a morte ſeptimum, improviſa gonagra me domi retinente, inſpicere non potui, ubi cum me diutius fore, timerem; juſſi, caput ſaltem, & penem cum annexæ veſicæ parte ſervari. Dum Caput a collo dividerent, idque biduo ab obitu, multum nigri, & denſi ſanguinis effluxerat, Quo minus miratus ſum, reſerato demum cranio, meningis Tenuis vaſa non diſtenta ſanguine a me conſpici. In ventriculo Laterali dextero multum aquæ inveni, plexumque Choroidem pallidum, & qua antrorſum ſe inflectit, parvis auctum, ſed confertiſſimis, hydatidibus. In ſiniſtro ventriculo aquæ, & hydatidum multo minus. Ab hoc tamen inter utrumque diſcrimine reſolutio illa a ſiniſtris non provenerat. Nam cum præter cerebellum, medullamque Oblongatam, ſiniſtrum quoque cerebri hemiſphærium recte ſe haberet, in dextero cavernulam deprehendi ſubrotundam, nuculæ juglandis capacem, nigri ſanguinis plenam. Ea corporis Striati, & Thalami nervi Optici externum latus non modo contingebat, ſed & utriuſque partem aliquam occupabat ſic tamen, ut intra ventriculum non hiaret. Quibus perſpectis, oculos ad imam illam veſicæ partem, ad urethramque annexam converti. Veſicæ tunicæ craſſiores erant, ut in eo qui gonorrhœæ tempore ex urinæ difficultate laboraverat. Per interiorem vero illam veſicæ faciem tot orificium verſus ſanguifera tendebant vaſcula, & ſanguine adeo diſtenta, ut a primo crederes, tot ibi exſtare hæmorrhoides, eum locum operientes, quot erant quaſi aggeries parallelorum vaſculorum. Ab eo orificio cum urethram ad finem uſque aperuiſſem; nullum uſquam ulcus; imo nihil uſquam ab naturali colore alienum occurrit. Quin etſi ex oſculis Proſtatæ glandulæ materiam expreſſi quaſi putridam, & quæ ex albo ad cinereum colorem vergeret; id tot dierum moræ imputavi; hæc vero, quæ dicam, cætera prægreſſæ olim gonorrhœæ. In caruncula Seminali Sinus orificium mei laxius, Sinuſque ipſe quam ſoleat, longior fuit. A carunculæ autem utroque latere lineolæ erant quædam parallelæ, ſecundum longitudinem ductæ. Sed hæ humillimæ. Non ſic vero annulus ex intima urethræ ſubſtantia, lacerti inſtar, prominens, ut aliquantum, ferme ad valvulæ parvæ modum, deſcendenti lotio, aliive humori potuiſſe obſtare videretur. Tranſibat is annulus ſuper carunculæ non infimum roſtrum, huic, ut reliquæ circumcirca ſuperficiei urethræ affixus, nuſquam ſolutus. Cum ad Littrii glandulam, ad eamque ſedem in qua oſcula hiant ductuum Cowperi glandularum, nihil internoſcere potuiſſem quod eſſet præter naturam: rurſus in ea parte quæ tribus, aut quatuor tranſverſis digitis ſupra finem urethræ eſt, albas quaſi fibras oblique, ſed leviter, exſtantes animadverti. Tenebant hæ latera. Quæ autem inter hæc erant meorum Canaliculorum orificia ſatis erat inſpicere, ut morbum olim eſſe paſſa, intelligeretur; adeo ipſa magis quam cæterorum orificia, contracta erant, & proxima utrinque ſuperficies aliter ac reliqua omnis, ſe habebat. Quæ ad graves morbos ſpectabant, deſcriptis, non ægre feres, ut opinor, ſi pauca addidero in hujus hominis capite animadverſa, quorum unum ad morbum, ſed levem, tria reliqua non ad morbum quidem, ſed ad res præter conſuetum naturæ modum pertinebant. Primum fuit tumor cyſticus, mediocri uvæ acino haud major, in tempore prominens dextero non ita procul a fronte. Materia plenus erat alba lactis inſtar, ſed lacte aliquanto minus fluida. Cavum tunicæ eam materiam continentis ſphæricum, dimidia ex parte ad cutem pertinebat; altera dimidia erat infra cutem. Secundum. Sinus frontis pituitarii nulli erant. Tertium. Sinus ejuſdem generis Sphenoidæi erant quidem, nec tamen in dexterum, ſiniſtrumque diviſi, ſed in ſuperiorem, & inferiorem, quorum hic major fuit. Quartum denique. Proceſſus Styloides ſiniſter digitos tranſverſos propemodum quatuor longus, ut vix digitulo diſtet (ſervo enim adhuc) ab oſſe Hyoide, id intervallum vinculo implente illo terete per quod cum eo oſſe connectitur; niſi forte mavis, ſuperiorem omnem ejuſdem vinculi partem multo craſſiorem factam eſſe, in oſque converſam, quando vinculo quoque dextero in medio ferme ſuæ longitudinis accidit, ut ad ſeſquidigiti tractum craſſius, & oſſeum fieret, idque manifeſtiſſime, cum ſupra, infraque nihil niſi vinculum ſit.

14. Sed iſtud vinculum num; quod Weitbrechtus (*z*) facere non dubitavit; negandum ſit, non eſt hic diſputandi locus. Hoc tantum dicam, optandum fuiſſe, ut priuſquam negaret, ſi non in ea quæ modo deſcripſi, at in ſeries ſaltem incidiſſet oſſiculorum, quales Veſalius (*a*), & Euſtachius (*b*) ab ſe viſas pinxerunt, & magna ex parte ipſe vidi: quæ oſſicula ſic facta, & connexa ſunt, ſicque ab Styloide proceſſu ad os Hyoides recta contendunt, ut tot particulas fuiſſe illius vinculi, intelligas, quæ cartilagineæ primum, dein, ſicut appendices ſolent ejuſdem oſſis, ipſæ quoque in os ſint mutatæ, & locum viceſque retineant vinculi de quo loquimur. Weitbrechtus autem nunquam niſi in *granulum oſſeum* videtur incidiſſe *unum vel alterum innatum* oſſi Hyoidi (*c*). Alibi igitur quatenus ſit ejus ſententiæ indulgendum, videbimus, ubi alia pariter ad os idem attinentia examinabimus, ut, quod nonnullis ex Deceſſoribus etiam noſtris excidit, vinculum de quo dictum eſt, in appendices inſeri adjectas extremis cornuum apicibus, item num hæ aliæ appendices, aut certe quæ perbrevi vinculo ſæpe innaſcuntur, apices illos cum ſuperioribus cartilaginis Thyroidis proceſſibus colliganti, ita ab Anatomicis neglectæ fuerint, ut quidam Eruditi alioquin Viri credere videntur, Fabricii noſtri ab Aquapendente (*d*), & Bauhini (*e*) obliti, aliorumque, etiam recentiorum, ut Verheyenii (*f*), Winslowii (*g*), Weitbrechti (*h*), quorum alii olim vel geminatas pinxerunt, alii deſcripſerunt, alii uſum aliquem propoſuerunt, fere omnes ſatis memorarunt. Verum hæc alibi, ut diximus. Hic præſtat cætera quæ in propoſita hiſtoria legiſti, ad morbos proculdubio, nec leves attinentia, tantiſper conſiderare. Spectant enim ad res quas fuſe tractavimus aliis Epiſtolis, velut ea ultima; ut ab ipſis incipiamus; quæ in urethra conſpeximus. Fac igitur conferas cum illis quæ a virulenta gonorrhœa alias (*i*) vidimus eſſe relicta. Exſtantes tunc quoque in urethra lineas, & canaliculorum, nedum contracta, ſed oblitterata orificia occurriſſe nobis, leges, unde prægreſſas exulcerationes conjiceremus, & obices, lotio, ac catheteri ſe opponentes, & pro carunculis perperam ſæpius habiti, quid eſſent, perſpiceremus. De cavernula autem ſanguine plena in eo cerebri hemiſphærio quod reſoluto erat artui oppoſitum, proximaque Striato corpori, & Thalamo nervi Optici deprehenſa, non opus eſt indicem, quibuſcum ex noſtris Obſervationibus poſſis comparare, cum id fecerim noviſſimis ad te Litteris (*k*). De funeſta vero ex ebrietate aphonia cum ſupra (*l*) indicatum ſit ubi ſcripſerim, ſi hiſtoriam illam cum hac contenderis; utrumque hominem intra idem ferme tempus eſſe mortuum, animadvertes, utrumque ſine convulſione, alterum etiam cum febris cito corripuiſſet; ut ſi hæc ad Hippocratica dogmata, quæ tunc produxi, velis exigere: vel hinc intelligas, quam pauca extent Medicorum dictata quæ ſine ulla exceptione poſſis accipere.

(*y*) Epiſt. 14. n. 34. & ſeqq. (*z*) Syndeſmolog. S. 6. §. 15. & ſeqq. (*a*) De corp. hum. fabr. l. 2. c. 13.
(*b*) Tab. 47. Fig. 14. (*c*) S. cit. §. 17. (*d*) De Larynge Fig. 9. (*e*) Theatr. Anat. l. 3. c. 44. & Tab. 33. Fig. 1.
(*f*) Anat. corp. hum. tr. 3 c. 11. (*g*) Expoſ. Anat. tr. de la Teſte n. 433. (*h*) S. cit. §. 20.
(*i*) Vid. Epiſt. 42. n. 41. & Epiſt. 44. n. 9. & Epiſt. 60. n. 12. (*k*) Epiſt. 62. n. 13. (*l*) n. 12.

Etiam quæ de febre tradita ſunt, apoplexiam cui ſuperveniat, ſolvente, non ſine pluribus exceptionibus vera eſſe poſſe, ex iis quæ alias ad te ſcripſi, perſpexeris. Nec ſane hic uti licet exceptione illa quæ in extrema Epiſtola XI. (*m*) memorata eſt; cito enim febris advenit. Et de alia quam Epiſtola II. (*n*) indicavi, hic fortaſſe a primo dubitabis, cum in utriuſque aphoni cerebro fuiſſe aquam, videris: quanquam in hoc quem corripuit febris, non ſeroſam fuiſſe apoplexiam, ſed propter cavernulam, ab ſanguine excavatam, ſanguineam potius credere liceat.

15. Quoniam vero cum de Aphonia alias egi, non de funeſta dumtaxat, eaque ex ebrietate, verum etiam de alia longe diſſimili verba feci, curationem quandam referens meam; nunc quoque placet curationes duas alias in aphonis duabus Virginibus tibi, ſed perpaucis, ſignificare. Pro utraque & conſultus ſum, & reſpondi. Et ſanata quidem utraque eſt Adoleſcentula, altera fortaſſe a me, altera certe potius a caſu. Cum enim, remediis non proficientibus, rus forte ducta eſſet vindemiæ tempore, ibi dum uvam guſtaret, accidit, ut aliquid ex ea in laryngem incidens, tuſſim vehementem moveret, poſt quam ſtatim loqui potuit; ſed non longum ad tempus; nec mirum quippe in ea quæ & alias in diuturno aphoniæ decurſu cum libera aliquando ab hac fuiſſet, rurſus in eandem recidiſſet. Quod pariter & Virgini illi alteri acciderat priuſquam Generoſiſſimi ejus Parentes a me pro ipſa conſilium peterent. Sed hanc poſt remediorum uſum iterum vocem recuperaſſe certior factus ſum; rurſus autem amiſiſſe, necdum audivi. Quam autem ad tempus ſanaverat tuſſis, qua ratione ſanaverit, ſcire, ſive aliquid forte, quod tamen ſub ſenſus non cecidit, diſcutiendo, ſive inertes laryngis muſculos incitando, ſive aliud aliquod ejuſcemodi in nervis præſtando, id, inquam, ſcire Medicis haud inutile fortaſſe eſſet, ut in pari caſu tanto fidentius experiri poſſent quid tuſſis, ſed moderatæ, auxilio conſequi liceret.

16. Jam vero ad alterum laryngis, aut pharyngis, aut utriuſque morbum, Anginam videlicet, tranſeamus. Ex hac mortuorum diſſectiones non extare, cum de ipſa ad te ſcribens mentionem injeci (*o*), non ſine admiratione queſtus ſum. Neque enim id videbatur accidere potuiſſe in morbo non ſolum adeo periculoſo, verum etiam non infrequenti, imo aliquando epidemice graſſante haud ſecus ac olim, ut ex Julio Modeſto Macrobius (*p*) retulit, cum ſacrificia inſtituta ſunt Angeroniæ Deæ, *quod populus Romanus morbo, qui angina dicitur, præmiſſo voto ſit liberatus*. Propiore autem nobis tempore in pueros potiſſimum imcumbens, magnas, & diuturnas ſtrages edidit. Nec tamen etſi laudabilis cadavera humana diſſecandi mos jam vigebat, & Medici aderant in Anatome non mediocriter verſati, ut apud Siculos Jo. Bapt. Corteſius, & apud Neapolitanos M. Aurelius Severinus, qui & ægros inviſerunt, & de hoc eorum morbo ſcripſerunt (*q*); ullam ad hunc pertinentem in illorum ſcriptis diſſectionem invenies. Quin Corteſius ex iis fuit qui Meſſanenſibus Senatoribus, eam requirentibus, perſuaſerunt, aut certe recte perſuaſum eſſe cenſuerunt, *cadaverum ſectionem ad cognoſcendum* eum *morbum eſſe prorſus inutilem*, quippe cum in partium quæ adaperto ore cerni poſſent, & tonſillarum præſertim, inflammatione, gangrænaque conſiſtere, exiſtimaret. Severinus quoque ſatis per ſigna notum cenſens, ne verbis quidem (*r*) *inſumere* voluit *anxium laborem in delineanda ſede affectus, aut vitio ipſo*. Igitur vix unam tandem ad typographum Francofurtenſem miſit Obſervationem, quæ libro, jam formis deſcripto inſeri non potuit, quapropter inter alia, libris quoque antepoſitis adjicienda, in calce voluminis edita eſt. Eam habes quidem in Sepulchreto (*ſ*), ubi & ipſe legeram; verum adeo oſcitanter exſcriptam, ut inter verba cætera, ad confirmandam Severini hypotheſim ferme ſpectantia, perpauca hæc, quæ una ad titulum *de Angina* attinebant, ſint prætermiſſa: *Perveſtigata larynx cruſtacea quadam pituita facie exteriore contecta citra ulceris ſpeciem*. Hæc autem ex quo ad te ſcripſeram, unica fuit Obſervatio quam de inſpecta mortui ob anginam larynge potui reperire, non dubitans, quin Severino, ſi non ſemel inſtituere, ſed ſæpius ejuſcemodi perveſtigationes placuiſſet; occaſio enim minime deerat, cum angina illa *tot millia puerorum*, ut ipſe teſtatur (*t*), occidiſſet; non, inquam, dubitans, quin & alia in aliis occurriſſent. Cum igitur præter eam unam Severini Obſervationem, alias non invenirem quæ in homine habitæ dicerentur; an ex beſtiis ſaltem, aliquot extarent, quæſivi; ſed vix in canibus ex angina mortuis reperi hæc eſſe a Stegmanno (*u*) conſpecta, *colla externe intumefacta: internæ fauces, gutturiſque muſculos inflammatos*. At ſi crebrius, ut aliorum morborum, ſic hujus quoque ſedes ab Anatomicis quæſita, & propoſita eſſet; num putas, hoc noſtro ſæculo futurum fuiſſe qui, nulla producta iſtiuſmodi perquiſitione, aſſeveraret, Thyroidæam glandulam *ſolam & unicam illam ipſam eſſe, quæ violentiſſimo morbo Anginæ ſedem conſtituat?*

17. Ex quo autem ego Obſervationem habui, poſtea ad te miſſam (*), faucium, & laryngis, & Aſperæ arteriæ Juvenis quem angina interemerat; alias prodiiſſe, ſcio, anno eodem habitas, præſertim in pueris, quos ut olim in Regno Neapolitano, & Siculo diximus, angina violentiſſima tunc perdebat in Gallia. Non ibi Medici contenti fuerunt aut morbi ſignis, aut inſpectione earum dumtaxat partium quæ, ægrotantium ore adaperto, ſub oculos cadunt: neque id fruſtra; diſſectis enim puerorum cadaveribus, quantum labis in arteria Aſpera lateret, manifeſto deprehenderunt, quemadmodum ex duabus diſſectionibus cognoſces, ab Solerte Medico Aurelianenſi Arnault ad Regiam Scientiarum Academiam miſſis, & ab hac editis (*x*). Sed etiam ex noſtratibus aliqui ſpectatæ diligentiæ, & fidei Viri non ſibi defuerunt, ut ex hiſtoria intellexi quæ ab uno eorum deſcripta ad meas pervenit manus. Summa erat, in viro ab angina occiſo inflammatam laryngem, pharyngis vero fornicem cum palato mobili, & tonſillis gangræna, & ſphacelo prorſus nigricantem, & corruptum fuiſſe inventum.

18. Intelligis, hic a me, non ſecus ac Epiſtola XIV. (*y*) ſermonem hactenus eſſe factum de legitima, id eſt Inflammatoria angina. De ſpuria autem, quam nunc Aquoſam a Claris Medicis vocari video, a quibus aliæ quoque anginæ ſpecies, & in his Convulſiva, memorantur, ſi forte quæris, per diſſectionem quid ipſe viderim; ſic habeto. Quod ad ſpuriam attinet, unum, aut alterum me ſecuiſſe, quos Epiſtola eadem (*z*) tibi deſcripſi, cum ea, ſi ita vis, certe non ex ea mortuos. Ad Convulſivam autem referre non poſſum quæ ad *Paralytodeam*, ut quidam vocant, potius acceſſit in muliere cujus hiſtoriam continuo ſubjiciam.

19. ANICULA, quæ diu jacuerat in Noſocomio ſic extenuata, ut nihil, niſi oſſa, & pellis, eſſe videretur, accedente demum, aut manifeſtiore facta febre, cum deglutire non poſſet, neque os ita aperire, ut introſpici ſatis liceret, credita eſt ex angina mortua circa finem anni 1755. CAPUT ibidem ſecantes, amplas quidem Maxillares Internas glandulas, & præſertim dexteram invenimus, ut maxillæ depreſſioni, quanta ad os valde aperiendum neceſſaria eſt, officere fortaſſe poſſent, & quadantenus etiam deglutitioni, nec tamen adeo ut omnino prohiberent. Sana autem larynx, ſana Aſpera arteria, ſanæ fauces cum palato mobili, tonſillis, & linguę radice compertæ ſunt: neque illa glandularum Maxillarium amplificatio recens eſſe videbatur. Thorax modicam pulmonis alterius partem duram habuit; nec ſine pure. Tunc etiam Spina animadverſa eſt ab naturali inceſſu deflectens, ſed leviter. Quæ tamen inclinatio cauſa mulieri fortaſſe fuerat ſic caput gerendi, ut de teretibus duobus vinculis per quæ ſecundæ vertebræ Dens ad oram maximi calvariæ foraminis alligatur, dexterum ſiniſtro longius, & craſſius invenerim.

20. Et Meadius (*a*) ſane in eo quem Convulſiva angina ſuſtulerat, diſſectis faucibus *ne minimam quidem tumoris vel inflammationis in* earum *glandulis, aut muſculis notam* offenderat: ſed craſſiore ſanguine vaſa omnia turgida, & ubique prominentia. Quin & nervorum omnium convulſionem in angina hac memorat, ipſamque *ſtrangulationem faucium* nominat. Cujus neque ſenſus, neque cætera quæ modo dicta ſunt, cum in propoſita Anicula fuerint, fuerint autem quædam alia ex iis quę Boerhaavius (*b*) in angina commemorat *nervos, & muſculos reſolutos habente*, ut puta quod non modo *ſine ullo ſigno tumoris externi, internive appareat*, verum etiam *in fine morborum diuturnorum*, corpore *maxime* ſuccis exhauſto, *contingat*, & *fere ſemper* tum *ſit ſignum imminentis mortis*, tum *poſt* hanc *ſup-*

(*m*) n. 24. (*n*) n. 10. (*o*) Epiſt. 14. n. 39. (*p*) Saturnal. l. 1. c. 10.
(*q*) Miſcell. Medic. Dec. 9. Epiſt. 6. De recond. Abſceſſ. nat. l. 8. ſive Diatriba de Pedanch. (*r*) Part. 1. in fin.
(*ſ*) l. 1. S. 23. Obſ. 4. (*t*) De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Phlebot. c. 16.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 169. (*) Epiſt. 44 n. 3. (*x*) Memoir. A. 1748. (*y*) n. 39.
(*z*) n. 24. & ſeqq. (*a*) Monit. Medic. c. 4. (*b*) Aphor. de cogn. & curand. morb. §. 784. & ſeqq.

puratum pulmonem demonstrat; idcirco anginam hanc non ad convulsivam affectionem, sed potius ad paralyticam, si ad alterutram referenda est, accessisse, crediderim.

21. Scripseram hæc, cum recens huc Lipsia importatum Actorum Eruditorum Volumen (c) versans, ex libris quibus hic caremus, quibusdam nonnulla cognovi ad unum, atque alterum morborum genus spectantia de quibus hac Epistola actum est, Anginam, & Cæcitatem. Ad illam Historica Dissertatio (d) attinet, gallice scripta, de gangrænosa puerorum angina, eadem, opinor, de qua supra (e) indicatum est; ad Cæcitatem vero Observatio Cl. Viri Philippi Adolphi Boehmeri (f) in fœmina quæ post diuturnos capitis affectus, correpta visus obscuratione, & tandem jactura, dissecanti exhibuit præter alia, & præsertim seri copiam ex parte fœtidi quo tres priores cerebri ventriculi, quippe cum Pituitaria glandula scirrhosa esset ac ulcerosa, distendebantur, exhibuit, inquam, excrescentiam fungosam, conjuctioni incumbentem Opticorum nervorum. Simul plura, quæ alio pertinent, in cadaveribus observata, ibidem reperies; ut tibi pergratum fore, non dubitem, quod indicaverim, Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIV.

Ad Thoracis Morbos pertinet.

QUanto longius spatium inter illud tempus quo de Morbis Capitis primas ad te Litteras misi, & annum hunc intercessit, & quanto plures in Capite, quam in Thorace, sunt Partes; tanto pauciores de hujus Morbis Observationes potui instituere; ut facile omnes queam hac una Epistola comprehendere, qua primo loco quæ in Pulmonibus conspexerim, deinde quæ in Corde, Magnisque ejus Vasis, exponam.

2. MULIER consistente ætate mortua erat in Nosocomio ex pulmonis inflammatione sub finem Januarii A. 1755. cum ego Anatomen in Gymnasio docerem. Quod ut plenius facere pergerem, illata illuc sunt ex ejus etiam cadavere; nam & ex aliis habebam: simul cum iis Partibus quæ tum urinæ tum generationis gratia mulieribus sunt attributæ, Thoracis, qualiacunque erant, ipsius viscera cum diaphragmate. VENTRIS illas Partes cum examinarem; alia quæ a consueta naturæ norma dumtaxat discederent, alia quæ præter naturam omnino essent, deprehendi. Inter prima corpus subrotundum fuit diametro pollicis transversi, rubello colore, sua tunica cinctum, quod etsi in membrana erat adiposa renis sinistri, tamen neque ren Succenturiatus, qui ab eo latere duplex esset, nec ren alter parvulus, nec lymphatica glandula certe erat; sed potius splen alter exiguus, ut bifariam secti natura ostendit. In ambitu enim, ut sæpe in liene animadverti, erat coccineum, cætera ex rubro fuscum; ut quamvis structura esset paulo magis resistens cultro, quam lien, lienem esse, omnes qui aspicerent, facile agnoscerent. Ren idem sinister longior fuit, quam dexter: nec mirum, cum pelvibus instructum esset duobus, superiore, & inferiore, prorsus inter se visis non secus, ac ureteres qui singuli ex singulis pelvibus profecti, in consecutam vesicæ sedem influebant orificio (id quod exercitatissimo Prosectori Eustachio (a) videre non contigerat; mihi autem casus ter saltem (b) obtulit) orificio, inquam, singuli proprio, alter parvulo infra alterum intervallo. Ad morbum autem, an ad instans fortasse menstruorum tempus id attineret quod in utero animadverti, dubium fuit. Nam fundi pars superior intus rubebat; sed quamvis sanguifera vascula per intimam membranam transpicerentur; tamen appressis subtus digitis, non, ut sæpenumero alias solet, quidquam sanguinis prodibat. At certe ad morbum referenda erant quæ in trunco arteriæ Magnæ, ejusque Iliacis ramis vidi. Nempe in illo maculæ intus erant albæ, futuri ossis inchoamenta; in his autem ramis per internam pariter faciem lineæ exstabant parallelæ secundum longitudinem ductæ, quæ, utrumque latus in diversa trahendo, minime poterant oblitterari. Thorax quoque, & multo quidem magis, morbosa exhibuit; sed & aliqua tamen quæ sunt magis extra consuetudinem, quam præter naturæ modum. Diaphragma enim non per unum, sed per duo (quæ nuperrime quoque A. 1759. in viro offendi, & publice ostendi) per duo, inquam, inter se proxima foramina ita videlicet, ut alias vel per tria exposui, venosum e ventre ascendentem sanguinem transmittebat. Cor vero orificium Coronariæ venæ habebat non membranea valvula instructum, sed tenuibus, crebrisque parallelis filamentis ab summo ad imum descendentibus tam a dextris, quam a sinistris, ita opertum, ut sanguis tamen inter filamentum, & filamentum, magis autem per orificii medium, ubi filamenta prorsus deerant, transire posset. Ad morbidam autem constitutionem sanguinis quidem, spectabant quæ ex Magnis cordis vasis eductæ sunt albæ concretiones polyposæ; solidarum autem partium cum ea tubercula, a quibus, ut alias, nec raro, vidi crassiorem factum limbum valvularum Mitralium, tum præsertim id quod mortis causam attulit, pars magna alterius pulmonis tumens, dura, gravis, densaque intus, ac firma substantia, quæ colore erat non solum dilute subrubro quasi elixi jecinoris, qualem in pulmonum inflammationibus sæpius conspexi, verum etiam albescente ex immista, ut facile erat conjicere, purulenta materia, eaque gelu, quod per eos videbat dies, concreta. Per Asperæ autem arteriæ dorsum cellulosa membrana sic erat a coercito humore distenta, ut glandulæ quas in illo olim (c) delineavi, minime, aut vix apparerent.

3. Non unam hanc quæ ad Thoracis inflammationes spectaret, habui dissectionem ex quo tot illas ad te misi Epistola XXI. Alias enim postea accepisti, aliis Litteris (d) descriptas, ultimam præsertim quam cum iis conjunxeris Epistola illa, & XX. propositis, in quibus pleura inflammatione non carebat, quamvis ægrotantes sensu pungentis doloris caruissent. Quod etsi qua ratione accidere potuisset, cum illas proposui, conjicere non omisi, tamen cum pleuram ex instituto naturæ sensu defici, quod nemo facile tunc probasset, nunc Viri Experientissimi doceant; non ægre feram, si ubi controversia ista in eorum tandem fuerit sententiam composita, ipsorum dogmati conjecturas postponas meas, longe facilius sic explicans tum illas, tum alias earum similes Observationes; in quibus sunt quam Vir Cl. habuit Ignatius Vari (e), & quam idem a Petro Crispo olim habitam indicavit. Certe earum utraque, quacunque ratione explicare velis, digna est quæ in Sepulchretum referatur.

Cæterum quod ad pectoris, & laterum dolores attinet, aliæ, nec unius generis, sunt in quarum consideratione haud immerito verseris, illa in primis quæ ex acuto prope sterni sinistrum latus dolore, cum peripneumoniæ signis conjuncto, ad inflammationem anterioris partis pulmonis sinistri pertinere videbatur, cum post ægri tunc inexpectatam mortem Præcl. Lieutaudius (f) deprehendit, ad inflammationem, suppurationemque membranæ quæ interius pericardium, exterius autem cor amicit, pertinuisse. Sed hæc propter adeo spectabilem morbi sedem a te perlegenda Observatio, at cum aliis ejusdemmodi conferenda, quas ubi quæras, infra (g) indicabo, ad inflammationum tamen genus spectabat. Aliæ autem sunt ad aliud genus attinentes, ut puta quam apud auditorem quondam meum, nunc Doctum, & exercitatissimum Medicum legeris Joannem Larber. Hic enim in Adnotationibus quas suæ Palfinii Editioni (h) interserit, narrat de Juvene quem ab diuturna tussi, sputo sanguinis, & recurrente dextri lateris dolore liberatum vidit, cum frustum extussivisset lapideæ materiæ, albi coralii simile. Ibidemque Nobilis Viri qui *nigrum* Hippocratis *morbum* diu pertulerat, & marasmo confectus obierat, pulmones memorat flaccidos, in quorum pluribus partibus dura corpuscula deprehendit pisorum magnitudine, sphærulæ autem forma. Quæ ut ipse adjicit ad eam Auctoris sui Observationem qua in pulmone militis repertum ab se refert lapidem, columbino ovo non minorem, neque hujus figuræ dissimilem, ita ego hic etiam

(c) A. 1758. (d) Vid. M. Jul. (e) n. 18. (f) Vid. M. Januar.
(a) De Renib. c. 19. (b) Vid. Epist. 7. n. 17. & Epist. 54. n. 33. (c) Adv. I. Tab. 3. Fig. 1.
(d) Epist. 36. n. 23. & Epist. 75. n. 16. (e) apud. P. Tosetti sull' Insensib. &c. Lett. 4. n. 24.
(f) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752. I. Mem. (g) n. 14. (h) Anat. Chirurg. Tom. 3. P. 6. c. 9.

etiam commemoro, ut tres hasce illis addas, & cum earum quibusdam conferas quas tibi bene multas collegi Epistola XV. (i), cum de pulmonum calculis, eorumque effectibus sermonem haberem.

4. Ad ea vero quæ XIX. Epistola (k) nec pauca, & varia protulimus super agitata controversia, an submersorum pulmonibus, & ventriculo aqua insit, an non insit, dissectiones attinent quædam, a nobis lectæ non ita pridem. Meckelius enim diligentissimus Anatomicus inter suas Morborum Cordis observationes quinctam describens (l) in milite habitam qui semet in flumen dejecerat, pulmones, ait, omnino plenos aeris, sanguinisque fuisse, hujus videlicet intra vasa, quæ in cæteris quoque visceribus, ut in submersis aliis, fluido tumentia sanguine deprehendit: quod si ab aqua tumere ventriculum, conspexisset; non videtur fuisse prætermissurus. Dissectio altera epileptici est, qui in balneum frigidum cum se immersisset, mox in eo suffocatus inventus fuit. In nullis autem hujus visceribus quidquam aquæ repertum est a Cl. Weszpremo (m), qui cum Aspera arteria perforata est, *aerem in pulmone contentum tum levi quodam sibilo erupisse*, audivit: quamobrem non aquam, sed aerem esse, censet, qui *repetita* antea *inspiratione accumulatus*, & *vesiculas pulmonales distendens*, sanguinis per pulmones transitum, &, quod consequitur, per universum corpus circulationem prohibeat, sicque submersos, *forte & strangulatos*, interimat. Et quod ad strangulatos quidem spectat, meminisse potes, quid ipse de retento in eorum pulmonibus, & dilatante se aere in illa eadem Epistola (n) sim suspicatus. Attamen, quod ad submersos attinet, eorum memor quæ aliter alii, & ego experiendo conspeximus, tanto magis hæreo, quanto attentius alteram lego Observationem (o) quam priori Cl. idem Vir continuo subjecit. Cum enim quendam nautam, in Tamesi fluvio submersum, nec nisi *post quadrantem horæ cum dimidio* inventum, & extractum, in vitam cujus nulla supererant signa, revocare conaretur; non illico Asperam arteriam, sed *hora integra* jam in usum cæterorum auxiliorum insumpta, tum denique perforavit, nec ullum sibilum, aut aliud erumpentis aeris indicium, quod ajat, animadvertit; imo per illud foramen fistula immissa aerem *iteratis vicibus* impulit, *ut sic inflatis pulmonum vesiculis*, aliisque adhibitis (quæ omnia haud inutiliter leges) auxiliis hærentem sanguinem promoveret, quod tandem est felicissime consecutus. Nec vero intra ejus curationis tempus, quod horas excessit duas, donec videlicet *mortuus*, ut a primo videbatur, *nauta in vitam revocatus est*, quidquam ex ejus ore ejectum dicitur; ut hanc non possimus cum Observationibus nostris, aliorumve conciliare, Halleri in primis Solertissimi Viri, cujus non tam in muliere quæ plusculis horis, quam in fele, & canibus, brevissimum ad tempus submersis, habitas dissectiones satis fuerit hic verbo indicasse tum quia tibi in mea illa Epistola (p) commemoratas, tum quia nuperrime ab ipso iterum propositas (q) videre potes, simulque cognoscere, ut viscidam illam spumam quæ ex aqua cum aere agitata in submersorum pulmonibus oritur, in iisque reperitur, diserte adhuc (r) ajat, *nulla nobis nota arte* inde posse *depelli, & ejici*, ubi donec subsistat, necessarium sanguinis transitum a dextero cordis ventriculo ad sinistrum impediat. Quod tanto magis nunc dicit postquam ne in violentiore quidem electrizatione satis esse auxilii expertus est. Ipse quoque tamen fatetur, summæ esse difficultatis suas cum oppositis tot submersorum quos Ars excitavit, Observationibus ita conciliare, ut conciliatoris, nedum cæterorum, animus acquiescat, cujusmodi aliquas in suis novissime editis Physiologiæ Humani Corporis Elementis (s) inter argumenta pro re quam ibi tractat, ultro producit.

Inter experimenta autem quæ ad eam attinent controversiam, cum alia addiderit ad alteram spectantia, videlicet ex natantibus in aqua fœtus pulmonibus recte arguatur, vivum esse editum, an secus; hæc etiam velim, & quæ ex his deducit, attendas. Invenies enim quod iis adjicias quæ de cauto istius Medico-Legalis Experimenti usu ad te scripsi Epistola eadem XIX. (t) sive cum fœtum cujus cadaver invaserit putredo, spectavi, sive cum ipsum inter exeundum e maternis locis aerem inspirantem, ibique mortuum, sive demum cui per os aer immissus fuerit; animadvertes enim de tot fœtuum inflatis pulmonibus vix uno in agno exprimi aerem potuisse, ut amplius non natarent. Cætera, & siquæ alia ad pulmones attinent, in præsentia omittimus. Jam enim ad alia de quibus plura scribenda sunt, id est ad Cordis, Magnorumque ejus Vasorum affectiones transeamus, oportet, a Pulsibus initium ducentes, & a rarissimis quidem illis quos cum in Sene a me perceptos indicarem (u); fieri posse, dixi, ut plenam ejus aliquando historiam, id quod nunc facio, ad te mitterem.

5. MERCATOR erat Patavii annos natus quatuor & sexaginta, quadrata statura, & obeso, non tamen nimium, corporis habitu. Is olim rheumati, & nervorum contractionibus cum esset obnoxius, Medicis auxiliis sanatus fuerat, ut quamvis pluribus, variisque negotiis assidue distineretur, valeret tamen ad eam usque ætatem quæ modo indicata est, cum improviso ea acciderunt, unde vehementissimis animi affectibus terrore, timore, iraque deinde, & mœstitia corriperetur. Paucis post hæc diebus, quadam ingruente quasi vertigine, cecidit. Postridie autem motibus convulsivis cum insultu, epileptici simili, vexari cœpit. Is erat brevis, sed frequens, & ructibus fœtidis erumpentibus solvebatur, subsequente faciei interdum rubore, interdum pallore, sensu autem angustiæ faucium, & ventriculi perpetuo gravis. Erant pulsus eo tempore validi quidem, sed duri, & rari: alvus autem, & vesica perpauca reddebant. Medicis jam inde a principio repetitis sanguinis detractionibus frustra usis, visus est morbus a ventriculo pendere, præsertim cum æger adventare insultus ex sensu fumi quasi cujusdam, ab hypochondriis ascendentis, præsentiret. Igitur præter blandiora adversus epilepsiam remedia, lenibus eccoproticis ventriculum per intervalla repurgare, intestina autem quotidie clysterum ope studuerunt. Si quid vero morbi sævitiem mitigavit, oleum fuit ex dulcibus amygdalis recens expressum, quo identidem utebantur. Verum cum æger nunquam fortasse melius quam die ab initio morbi vigesimo septimo habuisse videretur, insultus, qui nonnullis ante diebus abfuerant, eo ipso die vehementes adeo redierunt, ut præter cætera quæ dicta sunt, exinde æger cibum quemcunque aversari cœperit, sumptum vomitu subinde rejicere, & singultu vexari, & fœtente halitu esse, & quamvis nulla unquam esset respirationis difficultas, sputa sæpe cruenta, & putrida reddere. Huc accesserunt sudores algentibus extremis corporis partibus, & identidem vaniloquia. Per hæc modo graviora, modo mitiora ad diem morbi ventum est trigesimum quartum: eoque die postquam cruenta, grumosa, & putrida, trium ferme unciarum pondere, sunt dejecta, mirum in modum sedata sunt omnia, nec pulsus dumtaxat, raritate, & duritie deposita, ad naturalem statum mox redierunt; sed omnino pristina sanitas est restituta. Hæc menses perstitit circiter quatuor, donec post brevem ambulationem, & scalarum ascensum, priores illi convulsivi insultus, rariores tamen, & breviores, invadere iterum cœperunt, & pulsuum raritatem reducere. Mensis tum erat December. A quo tempore usque ad Junii initium cum morbus vinci non posset, tunc ego consulendi causa accersitus, & ea quæ tibi hactenus descripsi, audivi, & ægrum qualem ex memorata Epistola cognoscere potes, inveni. Raritas præcipue pulsuum illa tanta, ut eorum numerus duabus circiter tertiis partibus minor esset quam oporteret, tum inculcabatur, tum a me quoque reperiebatur. Ea autem perpetua a pluribus jam mensibus raritas, quotiescumque insultus imminebant, vel multo major percipiebatur; ut ex hoc ejus incremento nunquam fallerentur Medici, si instantem prædicerent insultum: quo durante, pulsus non modo ex raro frequens, sed ita frequens fiebat, ut in ægris frequentem vocamus. Hæc cum accepissem, & cætera omnia perpendissem; respondi, implicitum mihi videri morbum, & qui propterea non omni ex parte sine erroris periculo dignosci posset. Hinc temere nihil audendum, sed iis quæ levaminis aliquid afferre hactenus consuessent, innoxiis remediis utendum. Attamen cum & vetus ille morbus, & præsentis causa, initium, & symptomata pleraque nervos affici, aut certe in consensum trahi, significarent; ad convulsiva horum irritamenta saltem mitiganda tentari posse opii pauxillulum, & si forte hic aliquid præstaret, ut in meo illo Cive (x), non ita absimilibus affectionibus laborante, multum præstiterat, cautum ejus,

(i) n. 19. & seqq. (k) n. 40. & seqq. (l) Sect. 1. Vid. Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1755.
(m) Obs. Med. 8. §. 2. (n) n. 38. (o) sub n. 9. (p) n. 45.
(q) Mem. sur plusieurs phenom. de la respir. S. 4. (r) ut antea Opusc. Pathol. Obs. 62.
(s) Tom. 1. l. 4. S. 5. §. 11. (t) n. 45. & seqq.
(u) Epist. 24. n. 33. (x) Epist. 9. n. 6. 7.

ejus, & opportunum uſum non deſerendum. Et ſane Cl. Jacobus Placentinus, quocum eam conſultationem habueram, mihi poſtea retulit, id non ſine ægri utilitate ab ſe fuiſſe tentatum. Sed morbus tamen ea æſtate perſtitit. Sub cujus finem aucta reſpirationis difficultate cum tuſſi, & ſputis plumbeo colore tinctis, inſultus quoque crebriores, longiores, gravioreſque ſunt facti, & mens, quæ inter illos cum memoria vigebat, iis præſentibus abeſſe videbatur. Pulſus tamen validos, ſed raros adhuc fuiſſe, ſcivi ab iis qui inviſerant die ante mortem vigeſimo. Quæ penultimo tandem accidit Septembris die anno eodem 1747. quo die tres, quatuorve inſultus præceſſerant. Ut liberum ſemper ægro fuerat, ſive ſupinus vellet, ſive in alterutrum latus cubare; ſic in latus cubans ſiniſtrum, ſuffocati inſtar mortuus eſt, exerta lingua, & vaſis faciei ad hujus uſque nigredinem tumidis. A primo initio morbi ad finem uſque, id eſt quindecim ipſis menſibus, nulla unquam ſe prodidit febris, nullus unquam fuit capitis dolor.

CADAVERIS diſſectioni, ut rogatus fueram, poſtridie præfui. Thoracis cavum dexterum aquæ, lotium referentis, libras plures; ſiniſtrum autem minus habuit. Pulmones nuſquam ad pleuram adhærentes, nuſquam duri, colore hic illic per anteriorem ſuperficiem cinereo, inciſi nihil uſquam vitii oſtenderunt, niſi quod inter diſſecandum lobum ſuperiorem ſiniſtrum, pluribus in locis ex ſectis, opinor, bronchiis materiam albam fluidam puriformem potius, quam purulentam exire, animadverſum eſt. Aſperam quoque arteriam cum aliquo ex majoribus bronchiis ſecundum longitudinem aperiendo, vitii quidquam non potuit conſpici, præter colorem ex rubro fuſcum per interiorem illius arteriæ faciem. Intra pericardium aquæ ejuſmodi, qualem in thorace fuiſſe, dixi, mediocris copia. Cor vero amplum valde ob dilatatos ventriculos, non ob parietes factos craſſiores: amplificatæ tamen columnæ, quod in dextero præſertim ventriculo adnotavi. Auriculæ pariter, & valvulæ omnes amplificatæ, ſanæ tamen: & majora quoque erant arteriarum Coronariarum orificia. Magna etiam arteria ad curvaturæ uſque initium æquo latior. In facie ejus interiore paulo ſupra valvulas animadverti paucas quaſdam protuberantias, ibique ſubſtantiam arteriæ craſſiorem, duriorem, magiſque albam. Earum quoque aliquam vidi qua eadem arteria ſecundum vertebras thoracis deſcendebat; illuc enim uſque aperiri juſſi. Pulmonaris autem arteria, & pars ima venarum ejuſdem nominis, & Cava utraque prope cor, intus, extraque ſecundum naturæ modum fuerunt. Nigri, fluidique ſanguinis ſine ulla vel leviſſima concretione polypoſa cum in venis Cavis, tum præſertim in auricula dextera, & ventriculo utroque multum vidi. Ventre adaperto, turgidula aere inteſtina occurrerunt, Tenuibus omentum, quod ad ventriculum retractum erat, operientibus. Jecur duriuſculum, & ad cæruleum colorem vergens. Lien paulo major, quam ſecundum naturam. Ventriculus quoque amplus, ejuſque interior facies ex rubro fuſca, & hic illic ſubnigra, credidi ab ſanguine noviſſime reſtitante; nam & Tenuia inteſtina exterius ſubrubra. Quæ, & Colon cum omnia contrectata, & verſata etiam huc illuc eſſent; nihil morbidi potuit animadverti. Pariter neque in pancreate, neque in meſenterio durities, aut vitium aliud fuit. Illud denique non eſt omittendum, cum primum manu dimota ſunt inteſtina, aquæ copiam non omnino paucam ſub illis apparuiſſe. Cranium autem ſecare nec locus, nec hora permiſerunt.

6. De plena hac, ut promiſi, atque adeo prolixa hiſtoria, omiſſis conſulto quæ morbi effectus evidentes fuerunt, & quæ longiorem hiſtoria ſermonem requirerent, ad ea dumtaxat redibo quæ ſtatim a cadaveris diſſectione Præclariſſimo Placentino, & Solertiſſimo Profectori Publico Mediaviæ, & aliis qui aderant, dixi, fuiſſe quidem univerſi cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem a nobis conſpectam, quæ certe antequam affectus illi vehementiſſimi animum hominis percellerent, nulla fuerat; optime enim valebat: itaque a maxime perturbato ſpirituum per nervos motu, eoſque præſertim qui cor eamque arteriam adeunt, videri ejus dilatationis initium repetendum, ab iiſdemque irritatis ſubinde nervis, ventriculo quoque ſubſervientibus, tum ſenſum illum quaſi fumi inde aſcendentis, tum convulſivos inſultus qui eum ſenſum conſequebantur, a certo autem quodam, necdum tamen aucto, confirmatoque ſpirituum, & nervorum vitio primam illam non ita magnam pulſuum tarditatem facile deducendam. Quæ ſi omnia ſymptomata a cruenta illa dejectione primum quidem ſedata ſunt, non difficile ab iis cauſam quadantenus conjectum iri qui ab hæmorrhoidibus hanc repetant, & venæ Portarum radices cunctas, præſertim quæ a ventriculo in illius venæ truncum demum confluunt, non ignorent. Nec tamen propterea negandum, eam quam diximus, cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem, præſertim poſtquam adaucta fuerat, quidquam ad pulſuum raritatem contuliſſe, quippe cum utrumque ſic minus aptum eſſet ad ſe ſtatim ac oporteret contrahendum, nervis præſertim ob dilatationem ipſam diſtractis. Sed neque ad ejuſmodi cauſas aut ſolum, aut præcipue, pulſuum tantam raritatem eſſe referendam, vel hinc intelligere proclive fore, quod in tot aliis quorum cordis, & arteriæ Aortæ aneuryſmata, multo etiam iſtis majora, deprehendimus, ejuſcemodi pulſus non fuere; ut niſi aliud aliquod accedat, eos non inde fieri ſatis conſtet. Hoc autem quod debet accedere, niſi certum quoddam ſpirituum & nervorum vitium ſit, perdifficile eſt, conjicere. Hæc ferme dixiſſe tunc memini, & nunc placet altera quæ ad pulſus attineat, mea Obſervatione quo ad interea poſſum, confirmare.

7. RUSTICUS jam propemodum octogenarius, in Noſocomium admiſſus ob Tertianam febrem Intermittentem, poſtquam ſanatus fuit, ibidem propter paupertatem tandiu perſtitit, donec menſe octavo diarrhœa ſemel, iterum, ac tertium correptus, levi demum febre accedente, ſenſim eſt mortuus. Menſe hoc ultimo urinæ fuerunt craſſæ, ſedimento quaſi lacteo, ſed inodoro. Reſpirationis vitium nullum, ut neque pulſuum, niſi quod cum antea molles, & ſicut ætas, morbuſque ferebant, humiles, & parvi fuiſſent, tribus extremis vitæ diebus imminuti erant adeo, ut minime perciperentur. CADAVERE in Gymnaſium illato, ubi Anatomen tradebam: adventabat enim Januarii finis A. 1754. hæc in Ventre animadverti. Intra imum inteſtinum Rectum hæmorrhoidalia tumebant vaſa. Inteſtina reliqua, ut ventriculus quoque, & pancreas, & lien, ſana. In meſaræo quidem glandulæ erant aliquot pro illa ætate non exiguæ, nec tamen morbidæ. Sanum quoque jecur, quamvis in ſe contractum, & parvum, veſicula autem valde a bile diſtenta. Renes, ſi exteriorem faciem aſpiceres, non optime conſtituti. Veſica autem optime. Interea ſcrotum, de quo nunquam tam longo tempore queſtus in Noſocomio Senex fuerat, animadverſum eſt utrinque morbo non vacare. A dextris enim intra Vaginalem tunicam, quæ non magis erat madida, quam ſecundum naturam, calculos deprehendimus duos, undique ſolutos, alterum majuſculum, alterum minimum, utrumque durum. Siniſtra autem Vaginalis, craſſior facta, nullum calculum, ſed aquam continebat multam, colore lixivium referentem. Craſſior quoque erat ea pars vaſis ſemen Deferentis, quæ intra aquam erat, ut etiam Albuginea, quæ conveſtiebat Epididymidem, majori hic tractu ad teſticulum arcte ſe annectentem, quam ſolet. Nec prope illius ſuperiorem globum corpuſculum deerat ſubrotundum, ex Albuginea exſtans, quale in hoc hydroceles genere invenire nos ſolitos eſſe, aliis ad te Litteris (y) ſcripſimus. Thorax pulmones habuit ſanos: cordis autem ſuperficiem ferme totam multa, duraque pinguedine opertam. Venæ Pulmonaris Sinus ea fuit amplitudine, ut omnes tantam dilatationem mirarentur, carneis fibris per internam ejus faciem exſtantibus. In valvulis Magnæ arteriæ omnibus Arantii corpuſculum in modicam quidem, ſed inæqualem, & ex parte oſſeam excreſcentiam mutatum vidimus, in facie autem interiore ejuſdem arteriæ toto eo tractu quo ab arcus fine, ad diaphragma uſque deſcendebat, oſſeas paſſim bracteas, quamvis non magnas, & tenuiores: inde vero ad diviſionem uſque in Iliacas, & in Iliacis ipſis alba dumtaxat illarum bractearum inchoamenta, ſed confertiſſima, & internam illam faciem inæqualem reddentia. Caput, quippe aliis deinceps uſi cadaveribus, non attigimus.

8. Igitur; ut cætera, & vel iſtas valvularum Magnæ arteriæ excreſcentias prætermittamus; ſatis vides, ne a tanta quidem Sinus venæ Pulmonaris dilatatione peculiare ullum in pulſibus vitium fuiſſe, cum tamen ſiniſter cordis ventriculus, &, quod conſequitur, ex hoc profecta arteria Magna non ita ut pars eſt, juſtam, & æqualem ſemper copiam ſanguinis ex adeo amplificato Sinu potuiſſe accipere videantur, ſicuti nec Sinus ipſe ex pul-

(y) XXI. n. 19. & XLIII. n. 16. & ſeqq.

pulmonibus admittere, quippe ob dilatationem haud amplius ſatis aptus ad ſe ita conſtringendum, ut alterne tantum ſanguinis ex ſe ejiceret, quantum præciſe ad naturæ normam requirebatur, ne locus videlicet deeſſet novo e pulmonibus adventuro. Sed neque in reſpiratione vitium erat ullum: quod tamen eſſe conſueviſſe, alias (z) agnovimus. Licet igitur hinc intelligere, ne conſuetas quidem noxas ſemper, & neceſſario ſuccedere vaſorum Magnorum dilatationibus, nedum infrequentiſſimam illam pulſuum raritatem, cujus occaſione hanc tibi hiſtoriam eſſe mittendam, putavi.

9. Cum de inæqualitate, & intermiſſione pulſuum ad te ſcriberem (a), & an vitia ejuſmodi a polypis, ut complures fecerant, repeti poſſent, diſquirerem; memineris, ut puto, me tantum dubitationibus Viri Cl. Andreæ Paſtæ tribuiſſe, ut donec Vir alter experiens, doctuſque exiſteret qui perſpicue, & ſolide cunctas illas nobis eximeret dubitationes, me quidem tandiu cum Paſta an polypi ante mortem, diu præſertim, formarentur, dubitaturum, nec tamen illas eximere ita facile eſſe, dixerim. Quod dixiſſe nunc tanto minus me pœnitet poſtquam in duos incidi Scriptores, quorum neutri eſſe notam Paſtæ illam Epiſtolam, niſi citarent, crediidiſſem. At certe perlegiſſe attente, non puto. Uterque enim quædam objicit, quæ ab eo fuerunt ſatis ſuperque diſſoluta. Alter inſuper una, quam proponit, Obſervatione, cunctis Paſtæ rationibus ſatis eſſe factum, putat, quaſi vero perdifficile eſſet eam, non poſito diu ante mortem polypo, explicare. At ſaltem is polypus ex paucis illis fuiſſet, quos ego quoque excipiendos eſſe, exiſtimavi. Sed neque ad genus illorum ſpectat, neque ad eos accedit qui difficiles habent explicatus. Quos habuiſſet fortaſſe ille de quo litteras adhuc ſervo, A. 1707. poſtridie Nonas Junii ad me datas ab egregio, dum viveret, Bononienſi Profeſſore, Amicoque optimo Joanne Antonio Stancario. Scribebat is, fuiſſe ſibi eo die ab noſtro Laurentio Bonazolio oſtenſum muliebris venæ Cavæ ſegmentum ſuis cum Emulgentibus, quæ venæ erant omnes multum dilatatæ, tunicis inſtructæ magna ex parte cartilagineis, ex aliqua etiam oſſeis, plenæ autem ſubſtantia dura, & polypoſa ita ut prorſus obturatæ viderentur: quanquam attentius inſpiciendo, ſinus aliquis in ea ſubſtantia animadvertebatur, per quem ſanguis poterat, quamvis difficulter, tranſire. Ad eundemque modum eadem polypoſa duraque ſubſtantia venas quoque Iliacas, & Pudendas, & vel capillares per Abdominis muſculos fuiſſe plenas, ſibi eſſe a Bonazolio aſſeveratum. Qui cum ventrem ejus fœminæ properanter, nullamque aliam ob cauſam aperuiſſet, niſi ut quæ ad generationis Partes ad requiſitam ab ſe oſtenſionem, ut fit, præparandas extraheret, vix præter plenas illas capillares venulas, aliquid ſeri inter muſculos effuſi, & quaſi ſanioſi animadverterat, in cavo autem ventris minimam aquæ copiam. Serius vero, jamquæ humato cadavere, præparationem inchoando, ea quæ de Cava, aliiſque illis venis ſunt dicta, perſpexiſſe, ut ægre tulerit, ſe neque thoracem, neque caput reſeraſſe, & quemadmodum ſe ibi venæ haberent, & reliqua, perquiſiviſſe. Sed ut de mortua nihil aliud ſciri potuit, ſic de vivente nihil compertum eſſe, niſi in S. Mariæ de Morte Noſocomio, ubi deceſſerat, pro hydropica fuiſſe habitam, cum tota eſſet tumida, colore autem ubique livido, quali eſt cutis ubi plures ipſi venæ ſanguine turgidæ ſubjiciuntur: ſumma cum difficultate reſpiraſſe, pulſuſque humiles ſemper habuiſſe, & parum digitis explorantis Medici reſiſtentes. Hanc tibi hiſtoriam, quippe mancam, non ut explicarem, deſcripſi; ſed tum quia ex parte ad illam accedit Præſtantiſſimi Halleri, quam alias (b) conatus ſum explicare, tum quia ex rariſſimis certe, nec una de cauſa, eſt. Sed ab iis quæ de Polypis Epiſtola XXIV. ſcripſi, ad ea quæ de vehementibus arteriarum omnium pulſationibus in extrema eadem Epiſtola (c) attigi, tranſeamus.

10. Eas cum a meri abuſu, tum præſertim ab nervorum irritatione provenire, tunc non conjeci modo, ſed & Mercatoris cujuſdam exemplo me tibi vel magis eſſe alibi confirmaturum, promiſi. Is qui me, etiam poſt id tempus, nec ſemel conſuluit, a patre genitus fuerat, uſque adeo hypochondriaca, vel potius melancholica mœſtitia affecto, ut moleſtiarum finem per devoratum opium quæſiverit, & quamvis paulo poſt devoraſſe pœnituerit, fruſtra tamen vomitu ejicere conatus, illius vi interemptus ſit. Qui caſus animum filii, tunc adoleſcentuli, non mediocriter perculit. Acceſſit deinde Bacchi, & Veneris abuſus nimius. Quem exceperunt convulſivæ tuſſes, & ſtuporis ſenſus in manibus, ſimul ita affectis, ut quæ vellet, ſtringere, atque attollere nequiret. Poſt hæc demum vehementes cordis, & arteriarum omnium pulſationes inceperunt; ut dubium non eſſet, quin & hæ ab nervis efficerentur, præſertim quoniam invitus caput, & cervices ſæpe inflectere, aut movere humeros cogebatur, & poſteaquam, multis exactis menſibus, arteriæ minus vehementer micabant, ea crebrius, magiſque cogebatur facere; & muſculorum palpitationibus, quas egomet in ſuris vidi, & moleſtiſſimis contractionibus ad artus, ad ventrem, & ad cor ipſum factus erat obnoxius, a quibus vel cum ſomnum primum caperet, expergefactus, dormire amplius non poterat. Cor autem, etſi arteriæ, ut dixi, non amplius ita vibrabant, non modo vibrabat ipſum, ſed & ejus vibrationes oculus, nedum admota manus, percipiebat, præſertim in ſpatio intercoſtali, modico ſub mamilla ſiniſtra intervallo, ubi ad tractum duorum, aut trium tranſverſorum digitorum ſe attollebat ad vibrationes ſingulas quidquid inter duas illas coſtas erat, quod ſi tunc manu tangeres, veſicæ inſtar cujuſdam, cedebat. Quid mali homini poſtea acciderit, neſcio. Quid morbus tunc minaretur, vel potius jam effeciſſet, certe autem unde primam originem habuiſſet, intelligis.

11. Nunc quando verba fieri de Aneuryſmatibus cœpta ſunt, quas eorum Obſervationes, poſt tot alias ad te ſcriptas, habuimus, huc addere non omittemus. Altera ad Cordis, & Majorum Arteriarum, altera ad Aortæ dumtaxat aneuryſma attinet. Quorum illud tamen non ſubito; hoc autem ſubito occidit.

12. VIR quidam menſes jam duos in Noſocomio decubuerat propter incommoda plura, in thorace omnia. Nam præter fiſtulam, quæ ad hujus cavum non perveniebat, cordis palpitatione, & æquo majori pulſatione laborabat. Hæ duæ ante annum inceperant, non jugiter quidem, ſed tamen ſæpe vexantes adeo, ut nudato pectore, oculis omnium apparerent. Pulſus in carpis certe non erant vibrati. Expectorabatur autem tanta puriformis materiæ copia, ut ſi quis a purulenta non internoſceret, is fiſtulam in cavum thoracis pervadere poſſet ſuſpicari. MORTUI denique pulmones diſſecuit Medicus, ac Profector Spectatiſſimus Mediavia noſter, & ſanos deprehendit. Non ita cor; quod propterea cum vaſorum Magnorum proxima parte in Gymnaſium ad me curavit afferendum, cum ibi Anatomen haberem A. 1757. extremis Januarii diebus. Vidi igitur utrumque cordis ventriculum dilatatum, non imminuta tamen parietum craſſitudine. Arteriæ quoque Pulmonaris truncus juſto erat latior; Aortæ autem latiſſimus ad curvaturam uſque incipientem; reliquum enim deerat. Interior ejus partis facies tota fuit alba, prædura, inæqualis.

13. MENDICI Viri eaſdem Partes, in Gymnaſium per dies eoſdem (ſed biennio ante) allatas, inſpexeram. Is quibus affectus antea fuiſſet incommodis ſcire pro certo non potui, niſi duo levia ulcera in crure altero, quæ etiam tum erant, geſſiſſe, & diebus proximis creberrima tuſſi, noctu præſertim, vexatum fuiſſe, qua concuſſione internam, ut videbis, hæmorrhagiam eſſe acceleratam, exiſtimo. Hunc ſyncope, ut ajebant, de improviſo correptum, & pro moribundo habitum, mox ad ſe reverſum, ſed omnium quæ tunc accidiſſent, prorſus neſcium, in Noſocomium intulerunt, pulſu quidem turgido, ſed prementibus Medici digitis non reſiſtente. Is erat Hieronymus Triviſanus, meus olim Auditor aſſiduus, Vir Nobilis, & Doctus, qui hæc, & quæ ſequuntur; adfuerat enim; diligenter narravit. Cum ex ægro quæſiviſſet, quid, & ubi tunc ipſi moleſtum eſſet; dolor quidam, reſpondit, hoc loco, imamque hypochondrii alterius partem deſignabat. Vix Triviſanus ad proximos inviſendos ægros proceſſerat, cum repente ille inſultu altero prehenſus eſt, qui certe ſyncope vera non fuit; nam quamvis pulſus eſſent nulli, facies tamen potius rubebat, & cum ſpiritus, quem vocant, ſalis armoniaci naribus ſubjiceretur, æger ſe nonnihil agitabat. Itaque intra horæ dimidium ex quo novus hic ceperat inſultus, vivendi finem fecit, alvi recrementis, unde ille videtur fuiſſe ad imum hypochondrium dolor, in lectulum prius effuſis. CAVAVER cum laudatus Mediavia diſſecaret, pericardium offendit ſanguine plenum,

(z) Epiſt. 24. n. 36. (a) Ibid. n. 30. (b) Ibid. (c) n. 35. & ſeqq.

num, Aortam autem arteriam, quanta quanta in thorace erat, dilatatam. Hanc igitur, & annexum cor a me voluit inſpici. Et cor quidem, intus, extraque ſpectatum, juſta erat magnitudine, & conſtitutione. Sed arteria jam inde ubi a corde incipiebat, ad ſeptum uſque Tranſverſum æquo latior, quanto magis deſcendebat, tanto dilatata erat minus, niſi quod in medio ferme deſcenſu magis lateſcebat propterea quia ab uno latere in cavæ ſphæræ ſegmentum protuberabat, cujus caveæ orificium, intra Aortam hians, diametro erat bini digiti tranſverſi. Similis hujus, ſed major, lateralis protuberantia inter cor, & primum ramum occurrebat qui ex Aortæ curvatura naſcebatur; ut ſi homo diutius vixiſſet, appareret, ad dilatatum arteriæ truncum duo præterea ſacciformia aneuryſmata fuiſſe acceſſura, quorum non parva in duabus illis protuberantiis extabant initia. Juſto erant etiam latiores arteriæ tres ex curvatura illa profectæ, nec ſecus ac totus arteriæ truncus, albis oſſium inchoamentis facie interiore paſſim diſtinctæ, non magnis tamen, nec craſſis, neque introrſum prominentibus, neque intimam tunicam, ut ſæpe fit, cum oſſeam ſunt nacta duritiem, exulcerantibus, quod ne ibi quidem fecerant, ubi jam ad iſtam duritiem perducta deprehendi, in perpaucis videlicet trunci locis. Attamen intervallo ferme ſeſquidigiti ſupra valvulas Semilunares tranſverſam tenuem fiſſuram vidi, quæ longitudine ſemunciam Bononienſem æquaſſet. Ei fiſſuræ in exteriore arteriæ facie reſpondebat, ſed paulo inferius, foramen cujus diameter vix par fuiſſet duabus lineis unciæ illius, idque oris cruentis, & ſemilaceris; ut palam eſſet, per fiſſuram ſanguinem inter tunicas ſubiiſſe, & harum extima demum perrupta, in pericardium exiiſſe.

14. Similes hujus hiſtorias habes a nobis ad te ſcriptas Epiſtola præſertim XXVI. (*d*), ad quas non pauca adnotavimus, interque illa, quædam huc attinentia, quæ repetere non eſt opus. Quod ſi forte alias potius legere cupis aneuryſmatum Obſervationes; non ita diſſimilem noſtrarum in Programmate (*e*) invenies quod Waltherus, illuſtris olim Profeſſor, Lipſiæ edidit A. 1738; complures autem, & varias apud Solertem Piſtorienſem Medicum Antonium Matanum (*f*) ſive in corde habitas velis, quod immani vidit amplitudine, idque ex ingluvie perpetua (*g*), in alio autem magnitudine pluſquam duplo majori (*h*); ſive in toto arterioſo genere, ut in Sene (*i*) cujus per corpus univerſum, innumera diſperſa erant aneuryſmata; ſive in Magna arteria, ut in Juvene (*k*) cui ex inveterata lue Venerea thoracis, & ventris caveam aneuryſma occupabat, aut in Viro (*l*) cujus aneuryſma, œſophago adhærens, per hunc viam aperuerat ſanguini, quo ventriculus refertus erat. Utinam ſingulas voluiſſet, aut potuiſſet perficere hiſtorias, additis iis quæ præceſſerant, peculiaribus aneuryſmatum iſtorum indiciis, aut iis ſaltem quæ poſtrema omnium ante mortem apparuerant, ut in eo (*m*) fecit, cui paulo ante obitum intumeſcens abdomen aſcitem mentiebatur, cum tumor non ab aqua, ſed ab ſanguine eſſet qui ex eroſo circa Emulgentes arterias ejuſdem Aortæ trunco in ventrem defluxerat, itemque in eo (*n*) quem perrupta arteria Pulmonaris intra adſitum, opinor, bronchium, & per hoc in fauces immanem vim ſanguinis effundendo, interemerat. Sed hoc nimirum illud eſt, de quo nos ipſi, nedum cæteri Medici Anatomici, ſubinde querimur, non ſemper poſſe eorum quæ morbum ſint comitata, aut mortem prægreſſa, notitiam haberi cum propter alias nonnunquam cauſas, tum haud ita raro ob hanc quod corpora quæ plerumque diſſecamus, ut hominum ſunt infimæ ſortis, ſic multo ſæpius quam vellemus, contingit, ut propter ſummam aut inopiam, aut inſcitiam, eorum morbi non fuerint aut obſervati, aut intellecti. Hæc ipſa Meckelii Cl. Viri (*o*) querela eſt, primæ de Sectionibus duabus præfixa, in quas diviſit accuratas alioquin, & non vulgares ſuas Morborum Cordis Obſervationes, ſpatio plurium annorum collectas. Eas nihilominus attente perlege. Dignæ enim, ſiquæ aliæ, ſunt, & huc, & ad Sepulchretum maxime pertinentes: nec omnes ſignis carent ſuis; quin aliquæ morbi hiſtoriam habent diligentiſſime expreſſam. Huc adde interjectas, ſane congruas, explicationes, utileſque animadverſiones ad propoſitorum vitiorum naturam, & ſedem internoſcendam; ut puta nequando ægrorum angoribus, & reſpirandi difficultate abrepti, pulmones temere incuſemus; ſed, omnibus bene perpenſis, ubi eos incolumes dignoſcamus, cordi, ut par eſt, morbum imputemus; niſi forte (ſicut alibi (*p*) vere pariter admonuit) ſymptomatum illorum cauſa in ventre ſit, quæ res ſæpius quam creditur, minime animadverſa, facit, ut curatio thoraci adhibita, noceat potius, quam ſanet. Illas igitur Obſervationes cum leges ſive pericardii, & cordis inflammationum, hujuſque, vel potius pinguedinis qua inſternitur, ſuppurationum; ſive pericardii, & cordis cohæſionum vel per ſteatomatoſam, hoc inſuper comprimentem, materiam, vel, ut ſæpius, per telas quaſi quaſdam, & fibras, haſque ad mucronem potiſſimum alligatas; ſive valvularum ad cor attinentium aut quam vocitant, oſſificationis, aut intumeſcentiæ, ut orificiorum viam ex parte impediant, aut contra lacerationis, & propemodum deſtructionis, ſive unius, aut alterius cavearum cordis amplificationis; ſive arteriarum ab eo diſcedentium dilatationis, aut conſtrictionis; ſive internæ in ipſa Magna arteria ſcabritiei, & ulcuſculorum, & oſſificationis; ſive demum non alterutrius, ſed utriuſque, id eſt tum cordis, tum Aortæ dilatationis; ejuſmodi igitur Obſervationes cum leges, ſi forte quarundam in mentem venerit, a me olim ad te ſcriptarum, quæ ad harum aliquas propius accedant; non illibenter collaturum te, ſcio. Quæ cauſa etiam fuit, ut has tibi indicarem, ſimulque eſt, ut Deſcriptionem quoque indicem Aneuryſmatis arteriæ ejuſdem Magnæ, & cordis inſuper, quam alter ex Inclyta illa Regia Academia Egregius Vir dedit Roloffius (*q*). Poteris enim cum ea conferre deſcriptione quam ad te miſi Epiſtola XXVI. (*r*) viri quem idem Aortæ morbus, iiſdem ex parte oſſibus abſumptis, & ſanguine itidem extrorſum effuſo interemerat, & cur tamen non illico, ut meus, perierit iſte alter, cognoſcere. Quod vero in ea Diſſertatione quam de Trombelli caſu verba faciens eadem Epiſtola (*ſ*) memoravi, ſperabam te aliquid non prorſus diſſimile Verlicchii Obſervationis reperturum; ea ſpe excidi, cum Diſſertationem illam tandem nactus, non de ſteatomatibus quæ in Magnæ arteriæ tunicis increviſſent, agi, cognovi, ſed de concretionibus in bis dilatato hujus cavo hærentibus, nec ullum cum arteriæ pariete intimum commercium habentibus, ut eas pro polypoſis quæ in aneuryſmatibus paulatim per ſtrata creviſſent, poſſe accipi, intellexerim. De duabus autem, quas tibi pollicitus ſum (*t*), rupti cordis Obſervationibus, mihi a ſpectato, dum viveret, Medico, & vetere Amico Laurentio Mariano ſignificatis, primam de qua ſcripſerat A. 1750. prætermittere nunc licet, quando poſtea ipſo qui illam habuerat, Galeatio proponente (*u*) perlegeris, fuſe ut ab eo qui ægrum curaverat, & hoc potiſſimum agebat, perſcriptam. Alteram vero, quemadmodum ex Mariani litteris accepi, A. 1755. XIV. Kal. Martias ad me datis, continuo deſcribam tanto libentius, quia ſic augebitur numerus earum Obſervationum, in quas; ſi ea quæ præceſſerunt, & quæ deprehenſa ſunt, perpendamus cum ſanguis intra pericardium effuſus conſpectus eſt; cadere dubium non poſſit, an is ante mortem vi morbi exierit, an poſtea proſectorum dumtaxat incuria, minime videlicet animadvertentium, ſe dum pericardium aperirent, ſcalpello ſimul quæ pericardio includuntur, vulneraſſe; neque enim deſunt qui vel in pleriſque, ſi Superis placet, harum Obſervationum ſic accidere potuiſſe, ſuſpicentur.

15. MEDICUS annos natus duodeſexaginta, valde, ſiquis alius, hypochondriacus, lurido colore, anno quem paulo ante dixi, ineunte, dolore gravi correptus eſt qui e ventre ad thoracem aſcendebat, non ſine convulſivis quibuſdam motibus, anxiaque reſpiratione. Et hæc quidem per repetitam ſanguinis miſſionem leviora ſunt facta. Sed poſtridie cum omnia ad priorem modum rediiſſent, hominem intra tempus breviſſimum confecerunt. VENTER nihil vitii oſtendit præter quam in hepate, & Ileo inteſtino, quorum hoc ad tractum aliquem erat ſublividum, illud vero magnitudine multo quam par eſſet, majori. Thorax autem effuſum intra pericardium habebat ſanguinem, qui illuc per tria foramina ex ſiniſtro cordis ventriculo exierat. Is ventriculus adeo erat dilatatus, ut cavum triplo majus quam ſecundum naturam, comprehenderet.

16. Hunc ego Medicum credo, ut ad Marianum reſcripſi, niſi ita eſſet hypochondriacæ affectioni obnoxius, non

(*d*) n. 13. & ſeq. (*e*) De Aneur. (*f*) De Aneuryſm. Præcordior. Morbis. (*g*) §. 7. (*h*) not. ad §. 9. (*i*) §. 27. (*k*) §. 50. (*l*) §. 62. (*m*) Ibid. (*n*) §. 63. (*o*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. & A. 1756. (*p*) Hiſt. A. 1757. (*q*) Hiſt. A. 1757. (*r*) n. 9. (*ſ*) n. 40. (*t*) Epiſt. 27. n. 10. (*u*) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 4. in Opuſculis.

non ex eo morbo, aut ſerius ſaltem fuiſſe moriturum, tum quia non ita crebris, validiſque preſſus fuiſſe hypochondriacis internis convulſionibus, a quibus ſiniſtri cordis ventriculi aneuryſma, & demum perforationes repeto, ſanguine videlicet ſæpius cohibito intra eum ventriculum, irritatum propterea ad ſe fortius contrahendum, illumque expellendum, tum etiam quia mature occurriſſet initio, & progreſſui aneuryſmatis ſui, niſi ejus indicia ad hypochondriacam affectionem, ut fit, retuliſſet. Scilicet hoc maximum ex illa affectione ſæpenumero eſt detrimentum, ut ob pleraque ſigna quæ ei ſunt, & organicis vitiis communia, Medici cum in aliis, tum præſertim in ſe ipſis ita ut opus eſſet, curandis diutius hæſitant, & de morbis duobus eum eſſe quem mallent, nimirum leviorem, facilius credunt.

Cæterum etſi cum hanc tibi ſum Obſervationem pollicitus, multo rariora exempla eſſe, crederem, diſrupti ventriculi cordis dexteri, quam ſiniſtri; rariora quidem eſſe, adhuc credo, ſed non tanto rariora. Cum enim in Diſſertatione quadam (*x*) Cl. Chriſtiani Vateri aliud forte quærerem, incidi in militis diſſectionem, haud abſimilem ejus quam ex Bohnio produxeram (*y*), in æſtu venereo mortui, niſi quod vehemens quoque in diuturna chorea ſaltatio præceſſerat, & quod ruptio in ventriculo dextero inventa eſt. Sed præter hoc, duo alia ab aliis cauſis rupti ejuſdem ventriculi exempla indicari nuper vidi ab Illuſtri Hallero (*z*). Apud quem occurrent tibi complures Auctorum allegationes, quorum ego aliorum ſi libros habere, aliorum ſi Obſervationes ad intimos thoracis morbos ſpectantes, a me quondam lectas, retinere omnes memoria potuiſſem: non eas tibi inter cæteras quas protuli, facile eram omiſſurus, ſed nonnullas certe producturus quæ magis ad propoſitum meum facerent, magiſque ſpectandæ eſſe viderentur. Ibi (*a*) igitur velim quæras, & ſeligas quas adjungas iis quæ mihi, dum ſcriberem ad te Epiſtolas, ſuccurrerunt, ubi cavearum cordis, adjectorumque huic vaſorum dilatationes, harumque aut cauſas, in primiſque valvularum vitia, aut eſſet, ut præternaturales reſpirationes, & pulſus, ſyncopem, internaſque hæmorrhagias conſiderarem. Id ſi facias; quæ ad Sepulchretum addas, non pauca habebis.

17. Antequam de improviſis mortibus a Magnæ arteriæ, aut a cordis aneuryſmatibus, horumque ruptione ſcribendi finem faciam; illud fortaſſe ex me quæres, an inter Veteres quoque accidiſſe illas ab iiſdem cauſis, putem. Plures ſane tunc etiam mortuos repente eſſe, negari non poteſt, quod aliis ad te Litteris (*b*) memini oſtendiſſe, & nunc confirmare, ſi opus eſſet, vel ex Cicerone ipſo poſſem, cujus hæc nempe ſunt verba (*c*): *At repentina morte periit. Quod ſi eſſet ita factum; tamen ea res propter multorum ejuſmodi mortem, ſatis firmam veneni ſuſpicionem non haberet*. Igitur inter improviſas multorum mortes cur ejus quoque generis de quo dicebamus, tunc contigiſſe, non putemus? Num forte quod iis temporibus ab illis animum, corpuſque abſtinerent, a quibus homines his noſtris non abſtinent? At ex eorum hiſtoriis, libriſque conſtat, vel longe minus abſtinuiſſe. Et quamvis ex iiſdem minime conſtet, ſe lue Venerea infeciſſe, quæ poſtquam ab America tandem in alias regiones allata fuit, una ex tot cauſis ipſa quoque eſt vitiorum cordis, & arteriarum, illiuſmodi; tamen cum cæteris horum cauſis vel magis quam noſtri homines, abuterentur, cur pravis earum effectibus non ad eundem modum obnoxii eſſent, haud video. Tanto autem id minus video cum earum ad hos morbos diſpoſitionum venit in mentem, quas a primordiis uſque extare, cum Lanciſio me alias (*d*) agnoviſſe, memineris. Iis enim diſpoſitionibus quis Veterum corpora omnino caruiſſe, contendat. Itaque eos a me probari facile intelligis, qui illud quod tu, quærentibus, ad eundem fere modum reſpondendum eſſe, conſuerunt.

18. Jamque hanc eram Epiſtolam obſignaturus, cum occaſio data eſt Obſervationem habendi quæ ad Litteras atttineret in quibus de pulſuum vitiis, & de aucta magnitudine cordis, ut in his ipſis, actum eſſet. Illam igitur huc adſcribam.

19. VIR annos natus ad ſexaginta, adventante die VI. Kal. Februar. anno hoc 1759. in Noſocomio deceſſerat inter difficilis reſpirationis anguſtias. Ibi nunquam, niſi de his, queſtus erat, nec levaminis quidquam, niſi a venæ ſectione retulerat, idque & exiguum, & breve. Decimo ante obitum die pulſus vix ullus percipi poterat, multo autem minus cunctis qui inſecuti ſunt, diebus, cum homo tamen ad extremum uſque mente viguerit, libens alimentum ſumpſerit, in lectulo ſe movere valuerit, quin, ſi ultimum excipias diem, ſemper quotieſcunque major ſolito reſpirationis anguſtia cogeret, impetu quodam ſe ad ſedendum continuo erigere. Facies erat ex rubro violacea. Nihil quod morboſum eſſet, expectorabat, niſi quod biduo ante mortem ſanguinea aliquot ſputa apparuerunt. Quæ vero ad initia morbi, cauſaſque attinerent, cum homo eſſet alienigena, quærenti mihi poſt mortem ſcire non licuit. Bibacem tamen fuiſſe, ſuſpicabantur. VENTREM, & Thoracem Mediavia noſter cum aperuiſſet in Noſocomio; in altero aquam, ſed multo plus in primo fuiſſe, retulit, ventriculumque peramplum: in Thorace autem pulmonem dexterum arcte ad pleuram adhæſiſſe. Quem cum ſiniſtro, & cæteris quæ intra Thoracem ſunt, ex iis autem quæ ſunt in Ventre, Magna vaſa, & quidquid fere ad urinarias, & genitales partes attinet, ad me, ut petieram, afferenda curavit, in Gymnaſio Anatomen docentem. Igitur inſpeximus diligenter: neque in pulmonibus morboſi quidquam vidimus. Pericardium erat dilatatum, & ſicuti fluctuatio indicabat, humorem continebat, qui aqua non multa fuit, eaque flava: quo colore ut ſerum fuiſſe, dixerunt, emiſſi e vivente ſanguinis, ita mox interiorem diſſecti cordis, & arteriarum faciem ubique infectam animadvertimus. Cor magnum, ejus omnibus caveis, una excepta ſiniſtra auricula, amplificatis, non tamen extenuata parietum craſſitudine; imo aucta paſſim æque ac longitudine in omnibus cordis partibus, & præcipue in columnis. Amplificata manifeſtius in longitudinem, & latitudinem auricula dextera, ipſa quoque interiores lacertos craſſiores, & exſtantiores oſtendebat. Sanguis in ea multus, ut in utroque etiam ventriculo, iſque nigerrimus, & ſemiconcretus, nihil tamen polypoſi habens. Valvularum utriuſque arteriæ aggeres magis exſtabant; ſed quanquam prope unam Semilunarium oſſei quidpiam erat; nihil ejuſmodi in ulla valvula uſquam fuit. In aliqua ex valvulis quæ venæ Cavæ orificio ſubjiciuntur, itemque in minori Mitrali quandam alicubi duritiem cartilagineam animadvertimus. Non dilatata inventa eſt arteria Pulmonaris, non Magna. In hac autem ad Iliacas uſque diſſecta, & deterſa, etſi albedines illæ quibuſdam locis non deerant, indicia futuri oſſis; re tamen vera oſſei nihil fuit; ſi unum excipias locum, eumque procul a corde, & parvum. Quod reliquum eſt, urinaria veſica, quam ſimul cum iis de quibus dictum eſt, Partibus ante ſeptuageſimam a morte horam inſpexi, ex ſublivido virere jam cœperat; ſed exterius ſolum; interius enim ſecundum naturam ſe habebat, ut ex eo quoque cognoſces quod cum exponere hic paucis non poſſim; opportuniore & tempore, & loco (*e*) non omittam.

20. Intelligis, cum hanc hiſtoriam adjicerem, publicis fuiſſe me occupationibus diſtentum. Quamobrem non miraberis, quod ſuper ea nihil addiderim. Vale.

EPI-

(*x*) De Mort. ſubit. non vulg. cauſ. theſ. 8. (*y*) Epiſt. 27. n. 1. (*z*) Elem. Phyſiol. corp. hum. Tom. 1. l. 4. S. 4. §. 13. (*a*) Ibid. §. 10. 14. 16. 18. & S. 3. §. 17. & l. 2. S. 2. §. 9. (*b*) Epiſt. 26. n. 1. (*c*) Orat. pro A. Cluentio. (*d*) Epiſt. 27. n. 6. (*e*) Vid. Epiſt. 66. n. 10.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXV.

Ad plerosque attinet Ventris Morbos.

QUod in Thoracis Morbis feci, idem si in Ventris Morbis facere non potero, ut quas a me horum Observationes expectas, omnes his unis complectar Litteris; at certe operam dabo, ut quam paucioribus potero, comprehendam. Neque enim illæ multæ sunt, & pleræque breves. Sed ut raras novissimis annis occasiones habui mortuos ex Ventris affectionibus dissecandi; ita sæpe in ea incidi quæ alii interea, aut antea ejusmodi corpora secantes, deprehenderunt. Quare ut Sepulchreto possis addere, subinde illa, quemadmodum in missis ad te Epistolis feceram, ipsarum fere servato ordine, indicabo.

2. Et primum, quod ad læsam attinet Deglutitionem, legas velim, qualem angustiam in imo œsophago ab intumescentibus hujus tunicis, nec sine indiciis prægressæ ibidem excrescentiæ, animadverterit Abr. Vaterus (*a*), tum, nisi antea videris, quæ ex pluribus Observatoribus relata sunt apud Ampliss. Swietenium (*b*) de gula, eodem, aut superiore etiam loco perangusta; quod tunicæ essent in scirrhosam, & vomicis refertam, aut in cartilagineam mutatæ substantiam, sive quod ejus cavum glandulosus obturaret tumor, sive quod ingens steatoma adsitum, aut scirrhosa pulmonis pars comprimeret, ac coarctaret. De ruminantibus hominibus ad ea quæ cursim attigi Epistola XXIX. (*c*) nihil est quod addam, nisi corniculum quod paulo supra frontem Parens ille gesserat, minime videri ad filii ruminationem pertinuisse; quando Sachsius (*d*) cum tot exempla protulerit cornutorum, hominum, non modo ullum horum, aut filiorum, præter illum unum, ruminasse, adnotavit; sed denique admonuit, *plerosque Authores ex verrucarum genere hæc cornua esse, pronunciasse*; quas inter, & ruminationem, sive origo, sive natura spectetur, quis aliquid dicat esse commune? Ex verrucarum autem genere illud certe erat cornu quod nuperrime ipse in Sene vidi ex Agro Patavino. In illud enim verrucam quam diu in læva sincipitis parte gesserat, ante annos quatuor degenerasse, ajebat, & sensim ad eam qua tunc erat, digitorum transversorum amplius quatuor longitudinem excrevisse. Nisi basim versus reprimeres; homo non dolebat: nec mirum; cutis enim quadam quasi phlogosi affecta circum basim ita se attollebat, cum eaque cohærebat, ut ex cute cornu fieri, intelligeres juxta Malpiphii (*e*) sententiam: & quid aliud denique sunt verrucæ, nisi productæ, morbosæque cutis papillæ? Basis pollicem æquabat, unde, coni instar antrorsum curvati, sensim exilescens, in apicem abibat. Totum cornea erat duritie, superficie autem striata secundum longitudinem, facile id quoque ab intervallis inter papillas in longum pergentes, relictis. Singulare id fuit, quod ut stolo ex humo suæ proxima arbori se attollit, & pullulat, ita ex cute proxima lateri majoris cornu, alterum jam crescere corniculum cœperat, illius simile, nisi quod ut subtripla adhuc erat longitudine, & crassitudine, sic necdum se inflectebat. Sed de hoc satis.

De Ventriculi autem Doloribus præter ea quæ infra (*f*), cum cysticorum calculorum per angustos bilarios ductus egressum commemorabimus, a nobis facile indicabuntur, plures extant Observationes a Christiano Wenckero productæ cum Historia Virginis per 27. annos ventriculum perforatum habentis (*g*): quæ omnes, aut fere omnes ventriculi ulcera proponunt. In iisdem sæpe Vomitus creber memoratur, in una (*h*) nigricantis etiam materiæ: de qua mentio quoque fit a Gothofr. Sandio in *raro ventriculi Abscessu* (*i*) describendo. Cæterum vomitionem frequentem Jo. Kæmpfius (*k*) conjunctam profert cum omnium ventriculi vasorum ab nigro, & sphaceloso sanguine incredibili distentione, itemque cum illius angustia, & tunicarum crassitudine, & in cartilagineam propemodum naturam mutatione: Langguthus (*l*) autem ab iisdem tunicis immanem in modo crassis, scirrhosisque, ut pylorum undique adstringerent, & angustissimum redderent, qualis in memorata quoque fuit Wenckeri Virgine. Et harum quidem Observationum pleræque cum iis conveniunt quæ jam pridem a me tibi descriptæ sunt. Postremę autem insuper ad memoriam reducunt Feltriensem Virum pro quo, Januario mense A. 1754. consultus fueram. Cujus dissectionem idem postea mecum communicavit Cl. Pujatus, qui tunc per litteras ejus morbum exposuerat.

3. VIR annos natus quatuor & quadraginta, cum a patria abesset in montosis, & incultis locis, multa adversus levissimam gonorrhœam virulentam ex argento vivo remedia sumpsit, qualia habere potuit, perperam fortasse & præparata, & servata. Quibus dum uteretur, ventriculus non modo irritabatur, verum etiam vomere cogebatur. Ab eo tempore quæcunque comederet, aut biberet, cœpit fere omnia rejicere: ni rejiceret; ventriculi angore, quo semper propemodum, sed leviter, afficiebatur, multo magis torqueri, & singultu quoque; at postquam rejecerat, si nova sumeret alimenta, hæc sæpius retinere. Multam, eamque crassam, & pravi saporis, expuebat salivam. Pigra alvus, lacte injecto nihil, nisi duros recrementorum globulos, reddebat. Et quamvis pulsus necdum quidquam haberent quod ab naturæ modo recederet; macies tamen non erat levis. Plura, & varia adversus hunc morbum in usum tracta sunt auxilia: sed incassum omnia; ut denique homini moriendum fuerit. VENTRICULUS pylorum angustum habuit, & prædurum, & prope hunc ulcusculum; in reliqua autem interiore facie, multas quasi glandulas passim disjectas.

4. Nunc age, quæ ad Intestinorum Morbos spectant, attingamus, & primum quæ ad eos in quibus sæpe etiam ventriculus affici solet. Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (*m*) in Dysentericis subinde vidit præter Crassa, Tenuia quoque intestina, & ventriculum inflammata. Sic in uno Crassa quidem magis corrupta, & pure sanguinolento obducta conspexit, Tenuibus tamen omnibus simul sphacelo affectis, & ventriculo ipso inflammato: quamvis in altero dysenteriæ sedem in Colo dumtaxat, Rectoque intestino deprehenderit. Henricus autem Henrici (*n*) in fœmina quam Cholera morbus vehementissimus per 35. horas summe infirmaverat, tenuem, flaccidumque ventriculum reperit, hujusque supernam partem macula quadam affectam obscure rubicunda, sugillationem referente, cui similes erant hic illic in Colo intestino, sed minores. Quæ Observatio facit, ne hoc loco omittamus nostram alterius fœminæ, quam alvi fluxus sustulerat, dissectionem, ante extremum Januarium habitam A. 1753.

5. ANUS ab diuturna diarrhœa ad summam denique macritudinem, viriumque infirmitatem, mortemque ipsam redactæ cadaver in Gymnasium illatum est. Ubi ejus dumtaxat ventrem perlustravimus, cum mox virile aliud, idque ad Anatomen persequendam longe magis idoneum, nacti essemus. ABDOMEN adeo emaciatum, ut sub cute non Adiposam, quod in mulieribus vel macilentis est rarum, sed inanem, telæ instar, membranam haberet, vix alicubi exiguas reliquias pinguedinis retinentem, cum reseratum est, nec male oluit, nec aliquid ostendit adnotatione statim dignum, nisi quod cystis infra jecur, neque ita paulo, descendens, bilis quæ non pauca, & obscurior inerat, colore suo proxima intestina multo latius quam plerumque solet, infecerat. Sed nec ullum Tenue intestinum, nec ventriculus, qui erat contractus, vitii quidquam habuerunt. Crassorum duntaxat partes aliquæ, ut quæ in Colo, & vero Cæco proximæ sunt valvulæ Bauhini, ex inflammatione intus rubebant. Rectum vero ferme totum ab inflammatione jam livebat, & hic illic, ac præsertim in imo, introrsum tumebat, unde macula, quasi circuli forma, ad digiti pollicis latitudinem sursum se extendebat, mollicula, & prominens, ut si a sanguine fieret, ibi sub intima tunica semiconcreto. Superius autem exstabant disjectæ, & ex rubro vel magis fuscæ aut veræ lenticulares glandulæ, aut quædam, earum instar. Cæterum in mesenterio glandulæ nonnullæ, quamvis sanæ viderentur, majores tamen erant quam illi ætati conveniret. Hoc autem in ea frequentius, quod Magnæ arteriæ truncus hic illic erat subdurus, & interiore facie albidus ob plura ossium inchoamenta. Sed illud peculiare, quod si eandem faciem inspiceres, tunicæ latus arteriæ sinistrum, & posteriorem par-

(*a*) Disp. de Deglut. Diffic. & imped. Hist. 3. (*b*) Comment. in Boerh. Aph. §. 797. (*c*) n. 4. (*d*) in Schol. ad Obs. 30. A. 1. Eph. N. C. (*e*) Differt. Epistol. de Corn. Veget. (*f*) n. 12. & seqq. (*g*) Argentor. A. 1743. (*h*) Obs. 1. (*i*) Regiomont. A. 1701. (*k*) De Infarct. vasor. ventric. cas. 5 & 9. (*l*) Progr. de Tabe ex callosa pylori angustia. Wittemberg. A. 1750. (*m*) Progr. quo Obs. Anat. &c. Helm. A. 1754. M. Oct. pag. 19. & not. v. (*n*) Diss. de Cholera morbo c. 1. §. 20.

tem facientes, ad angulum inter se jungi, non curvæ instar lineæ, videbantur.

6. Quæ de Recto intestino scribebam modo, ad memoriam reducunt membranam illam ex Mercatoris Hebræi (*o*) podice propendentem, nec sine sanguine, & pravo ichore, & prægressis intestini ejusdem molestissimis doloribus excussam ita ut postea sanus ipse vixerit ab A. 1729. ad initium A. 1748. Nunc addo, ad annum usque vixisse 1758. quo longe alio, id est thoracis, morbo absumptum audivi. Cur vero nihil præterea ad Viri, & Anus propositas Observationes adnotem, facile intelligis, qui repetitiones quantum oderim, scias, & quæ de morbis hujus generis ad te alias scripserim (*p*), satis, ut opinor, memoria teneas. Quod de plerisque etiam aliis dictum puta, qui infra memorabuntur. Præcipue de Ani tum Imperforatione, tum Prolapsu nihil habeo quod addam, nisi quod de illa nuper legi Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (*q*) in recens editi infantis cadavere Observationem, cui propter podicem inperforatum acciderat, ut ex Coli intestini parte, sphacelo correpta, & rupta tantum meconii effunderetur, ut tumidum valde, ac durum esset abdomen: legique item in Regiæ Parisiensis Scientiarum Academiæ Historia (*r*) dissectionem triennis pueri, qui per urethram in quam Rectum intestinum desinebat, hujus recrementa semper emiserat, causamque ostensam cur hæc demum retenta fuerant: De Ani autem Prolapsu id quod mihi illustris Hallerus per litteras anno datas 1758. V. Kal. Februarii significavit, hic tibi fideliter describam. „ Mirificum nuper vidi spectaculum, in-„ quit, vix crediturus alteri, prolapsum nempe crassio-„ ris intestini, in quo ipsam coli valvulam facillime „ dignoscendam, & patentem videres. Ruberrima erat „ villosa tunica, nitroque consperſa humorem sudabat, „ cæterum immota. Vetustus morbus est: frustra re-„ positum intestinum, cum chirurgus ventriculum per „ colon palpasset. Solet subinde elabi. „

7. Ad Intestinorum autem Dolorem, atque adeo ad Iliacam Passionem attinet Cl. Kaltschmidtii Programma (*s*), quod te legisse non pœnitebit. Nam præterquamquod totum intestinorum tractum inflammatum invenit, ibique magis ubi prope Bauhini valvulam erat Ileum dilaceratum, hoc alvi recrementis non eo tantum loco, sed ad ulnæ longitudinem prorsus obstructum vidit, tam duris, ut argenti vivi libra una, ægro data, per ea sibi viam facere non potuerit, aliaque insuper adnotavit, & in his causam famis pręter naturam qua sæpius homo vexatus fuerat, pylorum videlicet duplo quam soleat, ampliorem. Nos qui de Iliaca Passione plura alias ad te misimus, nunc de intestinorum doloribus unam dumtaxat Observationem addemus, quam in Gymnasio pariter, eodem anni tempore ac priorem, sed anno insequente 1754. habuimus.

8. ANICULA sex & octoginta annos nata, quæ coqua olim fuerat, quindecim jam menses omnimodam pertulerat artuum inferiorum paralysim, quorum mensium tres ultimos in Nosocomio exegit, cum ibi tandem acuta febri, & dolore sub regione hypochondriorum non sine magna siti, & genarum rubore correpta, his omnibus perstantibus, intra dies septem vivere desiit. ABDOMEN exterius aspectum, nihil vitii, nisi parvum ad alterum inguen tumorem ostendit: quem pro hernia habui; nec deceptus sum; intestini enim particulam continere mox vidi: quin etiam pro doloris causa habuissem, si unquam mulier, præsertim cum ille sæviret, de eo loco questa esset. Cum vero abdomen incideretur, ejus virere musculos; & cum reseratum esset, intestina, & mesenterium ex viridi & rubro variegari, conspexi, nec sine gravissimo fœtore, ut quamvis tertio, haud amplius, a morte die, eoque anni tempore, continuo humandum cadaver fuerit, vix nonnullis, quæ protinus dicam, in genitalibus, & jecinore adnotatis. Vagina disjectas intus habebat maculas ex rubro obsoleto flaventes. Testium vix supererant humillimæ reliquiæ. Quorum hoc ætati, illud inflammationi, ex proximo intestino contractæ, & jam in gangrænam degenerare incipienti, erat tribuendum: ut peculiaris morbi inchoamento parum inæqualis ex rubro nigricans protuberantia, quæ ex fundi uterini supremo interiore latere exstabat, & dissecando visa ex parte est paucis compingi vesiculis, pellucido humore plenis. In jecinore autem, cujus cystis valde erat bile distenta, erant peculiaria, quædam a primordiis, alia a prima fortasse juventute, alia a morbo repetenda. A primordiis quidem figura infimi limbi insolita, ut inter dexterum, sinistrumque lobum alte in arcus modum curvatus, hinc illum, hinc vero hunc lobum haberet ad parem prope tractum, quod sinister alioqui non solet, descendentes, a prima autem juventute, si quid dandum est suspicioni, alias (*t*) ad te scriptæ; profundi paralleli sulci per convexam ejus visceris faciem a Summo deorsum versus ducti: certe autem a morbo hydatides duæ in eadem facie, altera a dextris, altera a sinistris jecinoris tunica ambæ opertæ, intus autem membrana cinctæ, quæ rugis, vel potius quibusdam quasi institis inæqualis, in illa non modicum, & valde profundum cavum, in hac exiguum comprehendebat. Ex hisce hydatidibus, & magis ex rara ista jecinoris figura hanc, illam fuisse Vetulam, intelligis, ex qua tibi hæc utraque cum alias (*u*) obiter indicaverim, hic plenius volui, & dilucidius describere.

9. Jam vero ad eas quas de Hypochondriorum Dolore, & Tumore, ad te scribens, Observationes produxi, has addas velim, quarum aliæ ad jecur, aliæ ad lienem, aliqua etiam ad ventriculum spectat; de jecinore autem illam potissimum qua (*x*) ejus proponitur vomica *in pectoris dextram cavitatem aperta*. Utinam Solertissimus Richertzius, ut quæ in mortuo invenit, diligenter descripsit, pariter quæ mortem præcesserant, indicare potuisset. Nam certe memineris, cum rarissimam, & fortasse primam ejusdemmodi casus Observationem Valsalvæ ad te scriberem (*y*), etsi non pauca quæ in ægra fuerant, non omisit, me tamen plura desiderasse. Quod tanto magis facio in hac altera, quanto diutius videtur ex pulmonis dexteri, & pleuræ ejusdem lateris inspectione ab ejusmodi singularis generis empyemate ægrum fuisse vexatum, ex magnitudine autem jecinoris, & purulentæ in hoc caveæ gravissimas ibi quoque molestias pertulisse. Ibi, inquam; Lutetiæ enim Parisiorum accidit, ut cum ægrotus quidam (*z*) *de summo dolore in dextro hypochondrio* conquestus esset, pernegante Chirurgo contra ac Medicus statuebat, dolorem illum esse hepati adscribendum; in cadavere tandem *hepar inflammatum* deprehenderetur. Quod si forte ob *aliquod adjunctum per intervalla delirium*, contigui diaphragmatis inflammationi, quam tamen neque Chirurgus, neque Cl. Auctor fuissent tacituri; malles ipse in illa doloris causam suspicari; alias prius consideres Observationes oportet; & in his quasdam ad susceptum sermonem attinentes. Neque enim dubito, quin molestiis gravibus in hypochondrio eodem illa quoque mulier conflictata sit, in qua ingens, nec inflammatum tamen jecur ibidem (*a*) videre potes descriptum, cujus utinam in vivente symptomata indicari potuissent. At certe scio, in Disputatione Cel. Rudolphi Jac. Camerarii, & Jonæ Brunneri exhibente *Hepatite defunctorum Extispicia* (*b*) adolescentuli, itemque mulieris casum produci, quorum ut huic *maxima erat de hypochondrio dextro querela*, illi autem *dolor fere intolerabilis* ibidem fuerat; sic jecur utrique prægrande erat, & a calculosa materia durum, mulieri insuper a triplici auctum atheromate. Num ergo in his pariter dolorem omnem tribues adjacentibus partibus, quas tumor, & pondus hepatis comprimeret, ac distraheret? Quod si tanto facilius a te fieri posse, credideris, quia calculosa materia indurando jecur, hujus qualemcunque sensum hebetasset; non ultra adversabor tibi; nam quocunque tandem modo explices; semper quas hic tibi addidi, Observationes ad Dolores, Tumoresque dexteri hypochondrii, ut sum pollicitus, spectabunt, quemadmodum ad hypochondrium sinistrum pertinebunt illæ quæ protinus sequuntur.

10. Magnus certe, præsertim ut in novenni puero, lienis tumor fuit, quem descripsit Cl. Kaltschmiedius (*c*), quo in tumore, si manibus tentaretur, dolorem puer percipiebat; nisi forte tribuere hunc velis subjecti renis sinistri amplo pelvi, quem inclusus asper calculus, tunc appressus, compungeret. Aliquando autem e contrario non in lienis tumore occurrit dolor, sed in lateris sinistri ima parte ad dorsum vergente, ut in viro qui cum præterea pluribus aliis symptomatibus, phthisim mentientibus, fuisset conflictatus, nihil denique in pulmonibus quod vitiosum esset, post mortem ostendit, sed lienem grandiorem, durissimum, & valde gravem, quippe ex densa compactum substantia quam Abr.

(*o*) Epist. 31. n. 19. (*p*) Epist. ead. (*q*) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (*r*) A. 1752. Obs. Anat. 4. (*s*) De Ileo a scrupul. piror. mespil. perfor. Jenæ A. 1747. M. Oct. (*t*) Epist. 56. n. 17. (*u*) Epist. 58. n. 42. (*x*) Observ. Viscer. Abdom. Labis Epicris Obs. 2. (*y*) Epist. 36. n. 4. & seq. (*z*) Vid. Bulcwald. Obs. Quadrig. Obs. 2. Ætiol. §. 9. (*a*) Obs. 2. cit. (*b*) c. 1.

Abr. Vaterus (d) cum dissecto *petasone porcino, fumo leviter indurato* comparavit. Decipit etiam lienis tumor, cum valde se extendit, aut cum ea continet quæ rarissime solet. Cujus utriusque constitutionis in uno eodemque homine exemplum Regiæ Scientiarum Pariensis Academiæ præbebit Historia (e). Is enim ascitis correptus signis, in quibus manifestissima erat humoris in ventre fluctuatio, paracentesim bis expertus, & pro aqua educto pure, a secunda hujus eductione postridie mortuus, lienem tanta habuit magnitudine, ut ab sua sede ad pubis ossa perveniens, viscera a fronte, & ab lateribus operiret, atque comprimeret, quippe tantumdem propemodum continens puris, quantum e vivente extractum fuerat; plurimum autem fuerat extractum. Pus quidem, non modo aquam, in liene inventum nonnunquam fuisse, alias (f) tibi commemoravimus; sed immani adeo copia repertum esse, non meminimus. In tanta non magni visceris extensione, & fluctuantis humoris sensu quis lienem potissimum culpasset? Doloris sedes, nisi forte inter initia, non id poterat significare. Colici enim vehementes, qui denique ingruerant, dolores, cum ab intestinorum compressione facile essent, non ad illam unam ventris partem attinere poterant. Suspicio ex hoc dumtaxat aliqua poterat oriri, quod febri quartanæ, duodeviginti, aut amplius, menses duranti, successerat morbus.

In admirando quoque illo casu quem legeris apud Præstantissimum Fantonum (g), quis in abscessu, ad umbilicum aperto, latere splenem, dixisset? Vix levissima conjectura duci poterat ab atrocissimis doloribus de quibus maxime infra sinistrum hypochondrium questa ægra fuerat. Splen tamen ad umbilicum prociderat, unde & tunc extractus fuit, & postquam fuerat anno quincto muliere mortua, quæ interea conceperat, & pepererat, ne quis dubitaret, extractum esse, nullus in cadavere est usquam repertus; *cicatrices tantum in proximis partibus apparuerunt, quibus ille naturaliter adhærere solet.*

11. Quoniam autem in sinistro hypochondrio aliud præter lienem est viscus; hujus quoque tumentis singularem historiam mox indicabo; si prius de liene osseo, aut lapideo facto, de hoc enim alias (h) ad te recordaberis me scripsisse; illud adjecero quod in Sene, propter cranii obliquam formam Epistola LXII. (i) commemorato, animadverti. Splenicæ membranæ pars, quantam circulus diametro gemini transversi digiti operire potuisset, ossea facta esse videbatur, eique arctius visceris substantia adhærebat. Partem hanc membranæ cum detraxissem, & dies aliquot in aqua macerassem, adhærentemque lienis substantiam abrasissem; nihil superesse aliud in membrana, vidi, quam tenuem & hic illic deficientem ex manifesta materia tartarea incrustationem. Itaque non me pœnituit tartareæ quoque materiæ locum in illa XXXVI. Epistola reliquisse, ut neque ex convexa lienis facie indurationem fere incipere, dixisse, indeque alio se extendere. Nam proximam induratæ parti membranam cum detraherem, non ipsam quidem ita duram, sed rigidam tamen jam factam sensi, & hæc omnia in ea splenis facie vidi quæ diaphragma contingebat. Id autem num recte conjecerim alternæ hujus musculi compressioni posse tribui, nonnunquam postea dubitavi, cum faciem illam jecinoris quæ eidem est compressioni obnoxia, non eandem, nisi forte rarissime, indurationem contrahere, animadverti. Nunc singularem illam ventriculi Observationem jugiter, nec sine molestia, tumentis ex Cel. Viro Lieutaudio (k) indicabo. De molesto in regione ventriculi, quæ semper elatior erat, sensu plenitudinis, aut ponderis æger cachecticus primum, deinde hydropicus querebatur, & de quibusdam circa eam regionem minime acutis doloribus. Libera erat deglutitio, sed adstricta alvus, ut non nisi datis quæ cierent, responderet unquam, imo vel tunc leviter. Vomendi erat cupiditas: vomitum autem neque natura, neque ars movere poterant: & quanquam de alimentis minimum toto hujus morbi tempore, ultimo autem nihil propemodum sumebatur, non ille tamen plenitudinis, aut ponderis sensus decrescebat. Post obitum denique supra modum extensus, & plenus ventriculus inventus est, intestina autem omnia, quamvis ita angusta, ut universa molem ventriculi non superarent, erant haud secus ac pylorus, omnino pervia; ut proclive fuerit ex his quæ in mortuo, & ex iis quæ in vivo observata fuerant, existimare ad paralysim ventriculi quandam morbum esse referendum. Et quoniam de Ventris Tumoribus verba facimus, non reticebimus, si diutius is æger vixisset, facile tumorem alterius generis in eodem ventris latere fuisse appariturum. Acerbissimi enim doloris, qui diebus ante mortem quindecim ibi ortus fuerat, causa in sanguine reperta est inter Obliquos abdominis sinistros musculos ad duas libras effuso. Sed neque dexterum hypochondrium sine labe fuit. Jecur enim plures solidissimos continebat lapides, quorum aliqui supra ejus visceris superficiem manifestissime prominebant, accedebantque ad avellanæ magnitudinem.

12. Quibus de Calculis facile biliariis cum plurima ad te alias (l) scripserim, nec solum de hepaticis, verum etiam, idque præsertim, de cysticis; perpauca restant quæ nunc addam, & primum quidem ex Epistola, quæ forte nuper in manus rediit, missa ante multos annos ab non ignobili Medico, qui meus olim perattentus Auditor fuerat. Sic autem scribebat quæ ipse tum viderat.

13. SENEX qui ad annum usque sexagesimum sextum sine ullo notabili morbo pervenerat, gravibus ad ventriculum cruciatibus correptus est cum bilioso, & copioso vomitu, alvi adstrictione, & febri non valde acuta. Medicus oleo dato ex dulcibus amygdalis recens expresso, alioque aliquo remedio ejusmodi, morbum levavit, sed non sustulit, doloribus identidem redeuntibus; donec duabus magnesiæ drachmis in usum tractis visus sibi æger est persanatus. Sed, contra Medici consilium, cum ad priores curas, cibosque insalubres reversus esset; dolores quoque reversi sunt; cito autem abacti magnesiæ usu. Progressu interea dierum Medico displicuit, pulsum parvum esse factum, nec sine aliqua intermissione, appetitum ciborum decrescere, sed præcipue aliquot interjectis diebus per alvum nigerrima reddi, atram Antiquorum bilem referentia. Denique cum gravissimum ingruisset deliquium, & mox desiisset, subdelirare æger cœpit, & de acerbissimo capitis dolore queri. Itaque post dies septem per hæc exactos, non sine pulsus intermissione, & magna virium infirmitate, sexto circiter mense a morbi initio, decessit. ABDOMINE inciso, & diducto, nihil vitii in ventriculo repertum est, neque in hepate, nisi quod paulo erat pallidius quam solet. Sed ejus vesicula, triplo propemodum naturali major, nigerrimam bilem continebat, vel potius amurcam, in qua calculi erant octo alia alius figura, omnes autem rara magnitudine: præter quos in ipsis vesiculæ parietibus alii conspecti sunt ad decem, milii granis haud majores.

14. Minimi hi calculi in cystis parietibus animadversi, ad eos facile attinebant quos tibi alias (m) in illius glandulis, aut certe inter ejus tunicas memoravi. Fortasse autem paulo iis majores per Cysticum, & Communem ductus exitum molientes, at ob parvitatem minime in alvi fæcibus animadversi, cruciatus illos ventriculi, & vomitus ciebant; cum maximi illi octo in vesicula ob magnitudinem quiescentes, nullum sui indicium darent ne ponderis quidem sensu; an quod iis quæ paulatim augentur, assuescamus? Vides hic quoque nullam de ictero mentionem fieri. Certe autem Vir Nobilissimus pro quo non ita pridem per litteras consultus sum, vix postquam diu noctes omnes insomnes duxerat ob gravissimum ad regionem pylori corripientem dolorem, & perpetuos vomendi conatus, vix, inquam, ictericus tandem per intervalla fieri cœpit. Morbi tamen causam ostendit sanatio; dolore enim a ventriculo paulatim umbilicum versus, indeque ad pubis regionem descendente, ubi aliquot substitit dies, denique corporibus dejectis duobus non parvis, ad cubi figuram accedentibus, cruciatus omnis tum ventriculi, tum jecinoris; nam & hoc dolebat; tum intestinorum solutus est. Erant ea corpora subflava, ex stratis composita, nucleum complectentibus, & flammam concipientibus, ut spectatis omnibus, cysticos esse calculos, non dubitares. Vide autem, quantum in eodem morbo variis in corporibus discrimen sit, Fr. Slare (n) nobilem fœminam, hepaticis doloribus valde cruciatam, animadvertit *statim* atque duos cysticos calculos repetitis vicibus in Duodenum intestinum ejecerat, maximum sensisse levamen, illos autem *vix per aliquot horas* in tota intestinorum via perstitisse, cum ipsi quoque non essent parvi; al-

ter

(d) Dissert. de Scirrhis Viscer. (e) A. 1753. Obs. Anat. 5. (f) Epist. 36. n. 18.
(g) De Obs. Med. & Anat. Epist. 1. & 6. (h) Epist. 36. n. 14. & seqq. (i) n. 16.
(k) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1752. (l) Epist. 37.
(m) Ibid. n. 31. & 29. (n) in Epist. edita a Sigism. Koenig. in suo Lithogen. hum. Specim.

ter enim ambitum crassioris superabat digiti, alter autem erat tenuior, nec tamen multo. De ejusdemmodi autem calculis illa quoque tibi legenda sunt quæ Præstantissimus scripsit Ellerus (o), cujus explicationem præsertim naturæ, & originis ejus lapidis qui per abscessum hypochondrii dexteri cum pure exierat, facile comprobabis tribus illis consimilibus quæ tibi Epistola XXXVII. (p) protuli, exemplis. Simul cognosces quæ Experientissimus idem Vir de renalium quoque calculorum origine eadem occasione proponit, & lapidis etiam quem inter vesicæ urinariæ tunicas abditum conspexit.

Ad alia autem Renum vitia attinent tum eorum hydrops, sive a sero flavo distentio, tum substantia ipsorum maximam partem deleta, tum indurata Adiposa eorundem membrana, itemque in Ascitica renum alter duplo major, alter justo minor cum uretere, vasisque sanguiferis valde contractis. Quas Cl. Bohemeri Observationes in eodem libro relatas invenies in quo alias, a me tibi supra (q) indicatas. Quod si eum librum versans, in locum forte incideris ubi *Morgagnus* dicitur *nuper operam dedisse, ut sententiam de viis urinæ ex ventriculo ad vesicam novis argumentis confirmaret*; noli mirari qui scias in contraria huic sententia me semper fuisse, & adhuc esse; sed id nimiæ tribue erga me typographorum liberalitati qui alteram litterulam g addentes, non semel quæ ad alium omnino spectabant, mihi donare voluerunt.

15. Quæ de calculis paulo ante interjecta sunt, & ipsa quidem ad Morbos attinent Ventris; sed non modo ad istos, verum etiam ad susceptum de Tumoribus ejusdem sermonem, cujus tibi obliti forte videbamur ea spectant quæ novissime ex Bohemero indicavimus de renum hydrope, & de Ascite. Ad nonnulla autem quæ de Tympanitide agentes, attigimus illustranda facere poterit Programma ab Hambergero editum *de ruptura intestini Duodeni*, quam brevissimus quidem, sed ingens, lethalisque tympaniticus tumor est consecutus. Fac igitur perlegas. Nos enim tum eorum memores quæ de cæteris Ventris Tumoribus, & multa, & varia ad te scripsimus, tum de alio hydrope non paucissima scribenda mox esse, cogitantes, non omnibus in quæ incidimus, immorari nunc possumus. Quamobrem haud alia, quod ad Mesenterium spectat, hic indicabimus, nisi ut ex Cl. Viris Henrico Henrici (r), & Joanne Fantono (s) excerpas quæ tunc nos fugerunt Observationes, Sepulchreto adjungendas. Hic enim magnum mesenterii tumorem, ille vero non paucos ejusdem abscessus proposuit. Et hæ quidem Observationes utiles sunt; illæ autem utiliores in quibus mutata viscerum sedes Medicum potest decipere. Itaque totidem adjiciemus quas cum præclara illa Valsalvæ (t) conjungas, ventriculi e sua sede prolapsi, ibique tumorem efficientis ubi ventriculus secundum naturam esse non solet. Altera ea ipsa est quam supra (u) ex parte memoravimus, Cl. Langguthi: ut scirrhosus enim tunicarum quæ pylorum cingebant, tumor immani crassitudine hunc arctaverat, ita & pondere ventriculum omnino loco moverat, ut orificium superius a diaphragmate ad maximam palmæ latitudinem distaret, fundus autem infra umbilicum in regionem hypogastricam protenderetur, & loco, ac mobilitate innatum omento magnum tumorem in vivente mentiretur. Altera autem Observatio est Cl. Schlenckeri (x), qui ventriculum vidit *pyloro ad os pubis usque perpendiculari linea pertingentem*. Cujus prolapsus satis apta causa ex reliqua historia non apparet; præcipuum enim vitium propter quod tunc scripsit, inter ventris cætera viscera in ovario sinistro fuit *lapideo, magno, ponderoso*, & omnino digno quod tot aliis accenseas, a nobis alias (y) memoratis, Ovariorum Tumoribus. Quos inter deesse tamen credimus nonnullos ab laudato Fantono (z) propositos, ut cum ovarium sinistrum decies erat naturali majus, & scirrhosum, aut cum dexterum intus cavum, albicantem & durum globum ex materia sebacea, ovo columbino similem, continebat, aut denique cum, vesicæ instar, ambo turgebant sero subflavo.

16. Etsi vero nullius generis tumorum muliebrium testium plura, quam hujus tertii, exempla commemoravi ubi de *Saccato* hydrope ad te scribens (a), illuc denique perveni, ut quærerem, num, & quomodo peritonæi, uteri tubæ, aliique ejusmodi hydropes ab ovarii hydrope internosci possent; quædam tamen generis ejusdem Observationes supersunt, quas haud inutile censeo hic tibi presse quidem, sed ita indicare, ut facile queas cum prioribus illis, & cum iis quæ tum dixi, conferre, & quod melius tibi videatur tum de cognoscendis, tum de curandis ejuscemodi morbis constituere. Ut a vetustioribus incipientes, ad recentiora veniamus; editum fuit A. 1671. a Ludovico Salzmanno (b) exemplum fœminæ cui post diuturnam menstrui sanguinis suppressionem, abdomen sensim a sinistro hypogastrio sinistrum versus hypochondrium attollebatur, absentibus ascitis indiciis, & facie sic satis colorata. Verum ex quo non sine impetu in terram cecidit, brevi ascitis indicia cum magno totius abdominis tumore, & paulo post mors accessere. In Ventre præter aquam, & pus ea copia quæ tantæ distentioni conveniebat, ingens tumor viscera operiens inventus est, plurimas continens cystes alia alias magnitudine, aliaque singulas fere materia plenas. Tumoris autem communis tunica etsi contiguis partibus undique per membranas nectebatur, sanusque erat uterus; tamen cum tumor, ut in vivente inceperat, ita in mortua dicatur peculiariter *sub inguine sinistro* fuisse conspectus; non a veri similitudine procul abibis, si e sinistro ovario ortum existimabis: quanquam fortasse ad Saccatos alios, & aliunde natos hydropes referre males. Qualis certe erat is quem non ita pridem legi inter Observationes Medicas (c) Cl. Weszpremi in viri cadavere qui per biennium pro ascitico habitus, graveolentem humorem in quo magnæ hydatides natabant, conclusum ostendit intra immanem quasi vesicam, cujus erat collum inter vesicam veram, & Rectum intestinum implantatum, cum pars reliqua per cellulosum tantummodo contextum vicinis partibus annecteretur: & qualem, nisi quod in nullæ in aqua limpida continebantur hydatides, fuisse, nunc video ex historia Cl. Steubio (d) accuratius descripta, hydropem illum in quo alias (e) merito hæseram, nempe Virginis cujus venter per decennium tumidus, etsi a sinistris eminebat magis, neque ascitis notas, imo colorem faciei floridum conjunctum habebat; tamen cum temere & asciticus crederetur, & sero propterea pertunderetur, & nimia statim aquæ copia exhauriretur, sicque citam afferret mortem, magnum tamen dissecantibus obtulit membraneum saccum in quo aqua fuerat, nullis aliis annexum partibus, quam lieni, & reni sinistro, quibuscum ut vasa communia habebat, ita firmiter cohærebat. Ut tibi igitur alias ovariorum hydropis de quo dubitare non possis, Observationes indicemus; ad eos qui suas post Ludovicum Salzmannum vulgarunt, sicuti promisimus, veniamus. Abr. Vaterus (f) fœminam proposuit, quæ non ut duæ, de quibus paulo ante dictum est, aliæque, & in iis Vidua, de qua mox dicetur, anno morbi primo in falsa graviditatis suspicione apud Medicos fuerunt, quæ res quanto longius curationem differt, tanto redit difficiliorem, non, inquam, ejusmodi suspicione aspergi potuit, cum ex viro suo, non alii modo, sed & ipsa gravidam se crederet, jamque mammis humore, lactis non dissimili turgentibus, notos sibi ex quo gemellos, perquam difficili partu editos, utero gesserat, infantis motus vel manu admota se percipere, confirmaret: quos motus post graviorem lapsum cum amplius non sentiret, mortuum esse fœtum quoad vixit; vixit autem tres annos cum dimidio; non dubitabat, tumore ventris duriore quidem, sed primum non adeo ponderoso, permanente, deinde vero mirum in modum aucto, & molesto. Huic igitur cum maxima fœtidissimæ aquæ copia prægrandis tumor inerat, non ad uterum, quem in vaginam suo pondere detruserat, sed omnino ad dexterum ovarium attinens, quod in rotundas capsulas totum abierat, viscido, ac purulento liquore oppletas. Sed longissime tumorem hunc tumor superat in Cl. Nicolai Willi Dissertatione (g) legendus. Cum enim in Vidua sensim tumere cœpisset abdomen, viribus interea, & appetitu integris, corporis habitu non cachectico, & lotio secundum naturam fluente, quinque annorum spatio majorem in molem accrevit, inæqualem tamen; nam a dextris magis prominebat; neque cum in lecto de latere in latus converteretur,

ullum

(o) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. (p) n. 52. (q) n. 6. (r) Dissert. de Abscess. Mesenter.
(s) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 9. (t) Epist. 39. n. 14. (u) n. 1. (x) Dissert. de singulari Ovar. sin. morbo.
(y) Epist. 38. n. 54. & seqq. & Epist. 39. n. 37. & seqq. (z) Epist. cit. 8. n. 13. & 16. (a) Epist. indicatis 38. & 39.
(b) De Abscessu interno miræ magnitud. &c. (c) Obs. 11. Cas. 1. (d) Dissert. de infelici hydr. saccati curat.
(e) Epist. 38. n. 63. in fin. (f) Dissert. inscripta Graviditas Apparens. (g) Dissert. inscripta Stupendus Abdom. Tumor n. 5.

ullum fluctuationis sensum faciebat. Quin cum intra annos aliquot sic esset auctum, ut in perpetuo corporis paulo altiore decubitu ad spithamæ longitudinem infra genua, procerioris alioquin mulieris, propenderet, nec pedes erant tumidi, nec facies multum decolor, nec appetitus dejectus, nec sitis, nisi matutinis horis, & vel tunc levis, nec febrilis pulsus; somnus autem pacatus. Sed morbo dein ad duodecimum usque annum persistente, abdomine autem magis tumente, pleraque horum mutata sunt tandem, & quamvis e tumefactis, erosisque pedibus magna aquæ vis distillaret, ventre tamen non detumescente, illisque gangræna correptis, mors ingruit. Nihil aquæ in ventre, in thorace, in pericardio inventum est; immani ejus copia intra membraneum saccum omnino conclusa. Cujus sacci duplex erat tunica, & exterior alba, crassa, fibrisque tenacibus compacta, cavum unum, origo una; ovarium enim dexterum in tam miram amplitudinem excreverat, vasis Spermaticis quæ ad ipsum pertinebant, duodecuplo quam solent, crassioribus.

17. In eadem quoque Dissertatione (h) collectas invenies notas, per quas hydrops hic cognosci, & ab aliis, uteri præsertim, distingui posse creditur, tum etiam (i) quam variis variis in corporibus reperiatur. Quæ omnia cum productis alias, aut nunc a me exemplis, si conferas; quid crebrius, quid rarius tum in viventibus, tum in mortuis occurrat, perspicies quidem: sed non propterea, si me audis, quidquam pro certo in diagnosi affirmare audebis, multo autem minus de efficaci, præsertim chirurgica, curatione promittere. Quidquid enim scribant nonnulli; Eruditus Dissertationis Auctor ipse quoque diserte fatetur (k), *nullum medentium hactenus gloriari potuisse, se in hydrope hoc ovarii multa pollicitum fidem adimplevisse*: & quamvis ubi de paracentesi tentanda loquitur (l), hujus neque locum, neque modum, nec rationem præcipue omittat curandi, ut tumoris parietes inter se coalescant; tamen primum omnium monet Medicum, & Chirurgum, ne *dubium* ejus curationis *eventum prædicere* omittant. Urget enim, & inculcat (m) illud in primis, signa adhuc desiderari per quæ priusquam ea suscipiatur, scire liceat, sitne aqua intra unum cavum collecta, an dispersa in plura. Vides autem, vel quod venerat nobis in mentem (n), ex aquæ fluctuatione tunc sensibili, nunc vero nulla id discrimen conjicere, perlecta Viduæ novissime proposita historia esse procul dubio abjiciendum. Cæteras mitto satis animadversas, & tibi alio loco a me expositas difficultates: quibus potius nunc velim addas quæ ex Observationibus eliciuntur Virorum Cl. Georgii Christ. Brehmii (o), & Stephani Weszpremi (p), quarum neutram antea memoravi, quoniam hæc est sine morbi signis, illa cum plurium Partium morbis est complicata. Quid enim Chirurgus ageret, si, ut secundum, magnum in saccum incideret, cum fœtido humore non parvam concretionem osseam continentem, quem ad ovarium sinistrum attinuisse, quidam quasi funiculus ostendebat cum hoc colligans, majori ex parte una cum proxima tuba, & ligamentis uteri putrefacto, & lacerato; ut pronum esset intelligere, unde orta esset Virginis illius ascites, aut quid ageret, si post non paucos Saccati hydropis indicia, ferro profundius in mollissimam tumoris partem adacto, pauca glutinosa aqua, hydatides autem plurimæ exirent: quæ post mortem a Brehmio inventæ sunt numero prope incredibili, cum crassissima scirrhosa carne singula quidem ovaria in *magnitudinem duorum pugnorum* extendentes, sed & ventris pene omnia viscera, & diaphragma quoque obsidentes.

18. Igitur Saccati hydropis non alia prudentius curatio laudari posse videtur, quam probata alias (q) a nobis palliativa. Sic enim sæpius, & paucioribus quidem, levioribusque cum incommodis vivere diutius, multosque ad annos potuerunt ægrotantes; quin etiam casu, & natura opitulante, nonnunquam sanari. Vide sis quid acciderit Virgini, cujus historiam accurate scriptam diligentiæ Villi (r) debemus. Cum enim quatuordecim annos tantam ventris molem pertulisset, ut intra octo annos primos pondus corporis duplo majus ad lancem esset, quam antequam morbus inciperet annum videlicet agenti vigesimum secundum, tandem in ventrem prolapsa, crepitu intus percepto quasi tympani disrupti in regione sinistra epigastrica (quæ res, & initium tumoris ex latere eodem pelvis, & signa etiam quædam, ejusmodi hydropes de quibus hic loquimur, comitantia, ad horum aliquem hunc facile referendum esse, indicabant) tantam limpidæ, & inodoræ aquæ per intervalla mingere copiam cœpit, ut intra novem dies ventris tumor evanuerit, nec longo post tempore sic convaluerit, ut annos jam quinque, cum historia edita est, valetudine satis prospera uteretur. Antea vero a Cl. Christoph. Ernesto Cono (s) edita Observatio fuerat Matronæ, quæ primum gravidam se esse, credens, quinquennium exegerat ventre tumido, sed florido faciei colore, appetitu integro, somno tranquillo, respiratione satis libera, nullo pedum tumore, urina non imminuta, deinde vero tumentibus pedibus, ventre autem adeo distento, ut mox dicetur, cum septem jam annos perstaret morbus, ipsa prolabens, ad siliceum stratum gravissime abdomen allisit. Mox autem idem ipsi, quod Virgini, accidit, ut ejusdem generis urinam ea copia subinde excerneret, quanta, largo etiam spontaneo sudore adjuvante, ad inaniendum ventrem satis fuit, qui sic rugosus, ac plane collapsus, ultra genua extendebatur: itaque biennium sana vixit, donec epidemica dysenteria extincta est. His duabus igitur fortuitus lapsus tam felix fuit, quam totidem infelix de quibus supra (t) dictum est. Et ne forte suspiceris, Virgini huic, & Matronæ ideo aquam profluxisse, quod non ventris, sed uteri cavo includeretur, ut in quibusdam a Cunrado (u) memoratis, quarum felix pariter lapsus fuit; pro certo habe, duabus de quibus dicebamus, aquam ex utero non effluxisse, ut pote quæ non præter voluntatem reddebant, imo pro arbitrio poterant cohibere.

19. De eo autem quem modo dicebam Uteri, aut de hujus Tubæ Hydrope sane perpauca sunt quæ indicem Sepulchreto adjicienda. Nempe hydropis tubæ exemplum unum quidem, & a me tibi alias (x), sed nimis presse, cum liber deesset, memoratum, nec vulgare profecto exemplum, quippe tubæ libras aquæ centum circiter, & quinquaginta continentis in muliere quam, primum gravidam, deinde asciticam, putatam, dissecuit Abr. Cyprianus (y), qui curandam suscipere noluerat, & sapienter quidem; nam præter aquam, intra tubam multos offendisset *tumores carcinomatosos*. Hydropici autem Uteri exemplum a Brehmio (z) habebis in Matrona quæ, cum a Medicis plurimis Saccato hydrope laborare jam per biennium crederetur, sumpto medicamento emmenagogo saccos ex utero edidit septem, quorum uno quidem sceletum fœtus continebatur, reliquis autem serum gravissime olens; ut hydropem ab infelici graviditate ortum esse, intelligeres, intra saccos tamen conclusum. In historia autem quæ apud Cunradum (a) legitur, uno ingenti utre comprehensam vim aquæ immanem reperies in muliere quæ præter ponderis sensum, nulla alia de re querebatur, pedibus non tumidis, & sine ullo, dum corpus moveret, fluctuantis aquæ sensu, &, quod maxime omnes mirabantur, per sexennium circiter; tot enim annos tumorem gesserat; non solum non erat emaciata, sed neque menstruis, rite provenientibus, purgationibus unquam caruerat. Quæ res, & ipsa dissectio dubium facere te potest, an uter ille pro utero fuerit habendus; plurimi enim ex iis qui sectioni intererant, corpus aliud potius quod uterum referebat, ejusque sedem obtinebat; indeque tumor pugni magnitudine primum inceperat; revera uterum fuisse, suspicabantur. Sed quoniam id ipsum corpus & scirrhosum, & aliis vitiis depravatum erat, neque cum vagina, sub ipso prorsus occlusa, communicabat; communicabant autem sanguifera vasa, per utrem illum repentia; tu cum omnia perlegeris, attenteque perpenderis, an saltem pro uteri distenta parte uter ille sit accipiendus, conjicies, intereaque ex Dissertatione eadem (b) notas considerabis, per quas uteri hydrops posse dicitur ab aliis sive hydropis speciebus, sive uteri ipsius morbis, ut scirrho, & Cancro, internosci.

20. Quod ad hos ultimos attinet, meis duabus, alias (c) propositis, Observationibus totidem poteris adjungere ex Cl. Viris Kieslingio (d) & Roederero (e), & cum ea quoque ovariorum, tubarumque, & urinariæ vesicæ constitutione, quæ a me, & quæ ab illorum utroque, aut altero tunc simul inventa est, comparare. Hic enim de Utero, & Vesica, cæterisque Urinariis, & Genitalibus Partibus a me alia non adduntur, quippe de ipsarum morbis plura insequentibus Epistolis scripturo. Vale.

EPI-

(h) n. 9. (i) n. 10. (k) n. 16. (l) n. 18. (m) Ibid. & n. 16. (n) Epist. 38. n. 64. in fin. (o) Dissert. de Hydatidib. (p) Obs. Med. 1. (q) Epist. 38. n. 71. (r) Dissert. ad n. 16. supra cit. n. 6. (s) Dissert. inscripta Casus Hydropicæ lapsu sanatæ. (t) n. 16. (u) Dissert. de Hydr. Uteri c. 4. §. 3. (x) Epist. 38. n. 66. (y) Epist. hist. exhib. fœtus hum. post 21. menses &c. (z) Dissert. supra ad n. 17. cit. §. 2. (a) Dissert. supra ad n. 18. cit. c. 1. §. 14. (b) c. 3. §. 3. (c) Epist. 38. n. 34. & Epist. 39. n. 33. (d) Dissert. quæ inscribitur Uterus post part. inflamm. §. 13. (e) Dissert. de Uteri Scirrho n. 18.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVI.

Ad Urinariæ Vesicæ Morbos potissimum spectat.

DE Morbis qui ad Urinarias, & qui ad Genitales Partes attinent, ut superiore Epistola pollicitus sum, scripturus, primum Observationem afferam ad utrosque spectantem, deinde alia quæ ad illos, alia quæ ad hos singillatim pertinent, tecum hisce, & proximis Litteris eadem qua solitus sum, ratione communicabo.

2. ANICULA, quæ doloribus ad infimam ventris partem, inter mingendum præsertim, septem jam menses laboraverat, primis quidem mensibus in Nosocomio fuerat. Unde domum reversa, novissime eodem rediit, cruciatibus illis acerbissimis sævientibus, & urina, quotiescunque reddebatur, multum pus deponente. Convulsionibus denique prehensa, decessit prope finem A. 1757. EX CADAVERE quod non nisi aliquot a morte diebus inspicere poteram, cum statim intestina saltem detrahi jussissem; præsens tandem omnia quæ urinæ, & generationis causa creata sunt, organa, tum deposita, perlustravi. Inter ovaria alba, scirrhosa, parva, parvus quoque uterus fuit, intus, extraque sic satis sanus, nisi quod exterius in fundi tergo habuit rotundam quasi papulam, subalbo pure plenam. Sed vagina, e cujus orificio fœdissima prodibat materia, itemque vesica dissectis, universa utriusque interior facies apparuit quasi exesa, cinereoque, crasso, fœtidissimo pure operta, quod si cultri manubrio auferre velles, sequebatur simul exesæ utriusque illarum substantia; ut manifestum esset, ambas teterrimo carcinomate laborasse. Puris autem tantum fuerat, ut vesica, quæ antequam incideretur, lotio semiplena visa erat, sic a pure, quod continebat, apparuerit. Cæterum cum uterque ureter, & præsertim dexter, latior esset, nihil vitii in perfectis renibus potuit deprehendere.

3. Historiam hanc protuli, ut cum aliis conferas, quas alias (a) indicavi, in quibus & mea (b) est, dissimilis in quibusdam, sed in eo similis quod gravis morbus simul genitalia, & urinaria instrumeuta occupaverat. Nunc alia, ad hæc secunda singillatim pertinentia, adscribemus.

4. Et primum cum eam Epistolam releges in qua de Urinæ Difficultate a calculis præsertim verba facientes, de aquis attigimus quædam ad eos gignendos, aut præcavendos magis idoneis (c), adjungas velim experimenta, quæ multa, & diligenter in patriis, alienisque aquis examinandis habuit is quem mœrenti Bononiæ suæ mors immatura eripuit nuper, Vincentius Menghinus (d). Deprehendit enim vel inter puteales, quasdam quæ non modo calculos non augeant, sed & imminuant, aliquosque plane dissolvant. Eædemque a calculosis aliquot epotæ, & ad vina, & jus conficiendum in usum tractæ, vires istas felici eventu comprobarunt.

Cum acu autem illa per virilem urethram intra vesicam traducta, & sibi increscente calculo adaucta, sicuti eadem proposui Epistola (e), conferre poteris triticeam quoque spicam (nam de hordeacea (f) ibidem legisti) quam vir alter (g) cum ruri olim esset, ibique arenarum mictu valde cruciaretur, candelæ tenuis loco in urethram immiserat, retrahere autem ob repugnantes, non sine acerbissimo videlicet dolore, aristarum aculeos non potuerat, ideoque intra illam reliquerat, lithotomus denique ex ipsa vesica extraxit racemi instar quem petrosa materia incrustasset. Cum hæc contuleris: ea quoque conferes, quæ tum adnotavi, ut magnum, quod inter meam esset, & aliorum ejusmodi Observationes, discrimen pateret.

5. De obice autem qui urinæ egressui ab excrescente Prostata glandula opponitur, non iisdem tantummodo Litteris, sed & aliis, illisque præsertim quæ eas proxime antecesserant (h), a me tibi scriptum esse, memineris. Nunc vero alia addenda sunt. Quod enim ego tuberculum in ipso urethræ initio nonnunquam deprehenderam, & pro excrescentia Prostatæ, saltem inchoata, habueram, id tuberculum novissime legi, sine ulla dubitatione accipi pro naturali omnino, & omnibus communi particula, Uvulamque appellari a Cel. Anatomico, cujus nomen hic non ideo omitto, quod ejus ingenium, diligentiam, & cætera merita non tanti faciam, quanti debeo, & hæ ipsæ meæ non uno loco ostendunt Epistolæ; sed ut meam consuetudinem servem, quotiescumque ab Docto aliquo, & Spectato Viro qui vivat, & præsertim qui ex Cœtu illo Inclyto sit ex quo ipse est, cogor pro veri studio dissentire. Igitur si in omnibus sua ista Uvula est; utar enim, brevitatis causa, hic eo nomine; jure miratur, a me non esse conspectam. Multo autem magis mirari ipse hoc deberem, qui (i) cum ibi leviter extantem lineam quæ ad Seminalem descendit carunculam, imo in caruncula hac longe tenuissimam lineolam alteram, quæ videlicet conditi in ea Sinus orificium est, perviderim; corpus tanto extantius, & cum uvula comparandum, oculis assequi non potuissem: nec vero tunc solum cum lineolam carunculæ primum animadverti; sed neque antea, neque postea cum eam urethræ partem, secundum naturam quidem se habentem attente inspectarem, id quod a me quoties sit factum, non dico: hoc tantum dico, vel ante hujus initium sæculi a me fieri cœpisse, quot autem in cadaveribus, Bononienses, & Venetos Amicos scire; nam Patavii per hos annos quatuor, & quadraginta in quot fecerim annis singulis sive in Gymnasio, sive in Nosocomio, Studiosi omnes conspexerunt. Quid ergo est? Non quod aliis contigit, in dubium voco. Sed quod mihi contigit, ingenue expono. In tanto enim inspectionum mearum numero ut quam raro id viderim, plane intelligas, sic habeto, quotcumque huc pertinent, ad eas perpaucas redire quas tibi jam scriptas alibi, hic tantummodo commemorabo, aut si nusquam scribendi occasionem habui, huc fideliter adscribam. Vide igitur, ut in Sutore (k) uvulæ istius pyriforme inchoamentum offenderim; erat enim aliquanto major, quam subjecta Seminalis caruncula, cum in Ascitico (l), itemque in Rustico (m) grandiorem, quippe æquantem mediocrem uvæ acinum, deprehenderim, paulo autem in eo majorem, cujus ob id unum protinus hic describetur historia.

6. VIR sexagesimo anno proximus, lacertosus, procerus in Nosocomio ex suppurata thoracis inflammatione erat mortuus quinctodecimo morbi die. Ad me igitur qui ante Januarii finem A. 1755. in Gymnasio Anatomen inchoaveram, nulla ex illo nisi ventris viscera allata sunt. In quibus præter naturam quæ essent, hæc solummodo animadverti. IN VENTRICULO ex pylori annulo perparva exstabat subrotunda excrescentia, intus, extraque concolor eidem annulo, cujus ex substantia erat facta. In mesenterio raræ quidem erant glandulæ; sed majores, quam pro ea ætate. Lien potius parvus, intusque diffluens propemodum. Arteria Magna intus ostendere incipiebat maculas albidas, in os postea abituras. Vesica demum urinaria cum esset immisso aere satis distenta, parva apparuit si cum hominis statura, & ventris plerisque visceribus conferres. Attamen aperta, non visa est habere tunicas valde crassas, nec vitium aliud ullum, nisi quod ab orificii posteriore parte intra illam exstabat corpus parvi cerasi figura, & magnitudine, quod per subjectæ urethræ initium quo magis descendebat, eo magis, magisque se extenuabat ita ut ad Seminalem carunculam non perveniret. Læve erat exterius, ibique, & interius album, & evidenter adeo cum Prostata glandula continuatum, cæteræque ejus substantiæ simile, ut ex ea excrevisse, non dubitares.

7. Nunc si quartam hanc & tres quas antea (n) indicavi, meas excrescentiæ hujus descriptiones cum ejus uvulæ de qua loquimur, descriptione comparaveris; proclive tibi erit perspicere, eadem me vidisse, sive parvum, sive majus jam factum erat id corpusculum. Cur ergo si in omnibus esset, in aliis, innumeris propemodum, non vidissem, quorum eadem loca pari, ut soleo, attentione ad id usque tempus inspectaveram, satis assequi non possum. At enim, inquies fortasse, vide, ne memoria te fallat; ex tuis enim scriptis in nonnullis quo-

que

(a) Epist. 47. n. 26. (b) Epist. 39. n. 33. (c) Epist. 42. n. 17. (d) Comment. de Bonon. Sc. Inst Tom. 4. in Opusc. (e) n. 28. (f) n. 29. (g) Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1753. Obs Anat. 1. (h) Epist. 41. n. 17. & seqq. (i) Advers. Anat. I. n. 9. (k) Epist. 37. n. 30. in fin. (l) Epist. 41. n. 18. (m) Epist. 43. n. 24. (n) n. 5. in fin.

que aliis meminisse videor, te ad ea loca excrescentias conspexisse. Ego vero conspexeram tum ad ea loca, tum in iis ipsis locis, sed non ejusmodi excrescentias. Quam enim in Cortinio (o) descripsi, ad ea quidem loca, sed ad latus erat, neque ex Prostatæ, sed ex vesicæ substantia. Quam vero duodecim post illam annis a me visam in Sene quodam Epistola I. Anatomica (p) memoravi, ad urethræ quidem initium ita uti vesicæ orificium fere obturaret, inventa est, sed carnea, inæqualis, flaccida, subrubra. Quæ autem in quodam repente mortuo (q) a me tibi descripta fuit, ea quidem & forma, & sede, & substantia, & origine cum ea de qua hic agimus, omnino conveniebat; sed hoc discrepabat, quod duplex erat; non una. Magis autem discrepabat duplex illa excrescentia quam in Muliere (r) a me deprehensam legisti, ut pote quæ non modo erat ex duabus non inter se, ut in illo, contiguis sed ex duabus adeo sejunctis, ut singulæ e singulis orificii lateribus intra vesicam prominerent, apicem digiti pollicis æquantes, eædemque erant insuper abnormi figura; ambæ cæteroquin albæ, & ex circumjecto urethræ glandoso corpore productæ, quod ipsum quoque album hic erat, & durum, & crassius factum. Hoc enim corpus etsi ego non universe dixero muneribus Prostatæ fungi; huic tamen in eorum quibusdam respondere, non negabo. Quod addere volui, quoniam in mulieribus quoque uvulam istam, minus tamen, quam in viris prominentem, poni video; quanquam mihi nondum contigit, ut ejusmodi sive parvulam, sive majorem excrescentiam ibi in fœminis, ubi in maribus, invenirem. Et ne forte suspiceris, si antea quam summam urethram toties in utroque sexu perattente examinarem, ea quæ de ista uvula novissime proposita sunt, legere potuissem, me ipsam facilius in viris, mulieribusque fuisse agniturum; omnes quas perbrevi hoc tempore ex quo ea legi, habere potui dissectiones, quamvis nihil ferme præter quod ad propositum hoc attinet nostrum, dignum contineant ut perscribantur; tecum fideliter communicabo, & a fœmina initium ducam.

8. VETULÆ in hoc Nosocomio nescio, quo morbo sublatæ, urinariæ, & genitales Partes in Gymnasium, ubi Anatomen docebam, allatæ sunt paulo ante finem Januarii mensis anno hoc 1759. IN GENITALIBUS quod præter naturam esset, nihil nisi unam, aut alteram subrotundam prominentiam adnotavi, utramque parvam, & in facie intima posteriore uterini fundi nonnihil exstantem, quales in eodem fundo majores, minoresve a me tibi alias descriptas esse, memineris. Quod vero ad urinarias attinet Partes, in renem dexterum præter communem omnibus arteriam Emulgentem, alia, in nonnullis a me, ab aliisque pluribus Anatomicis visa, ferebatur ex trunco pariter arteriæ Magnæ. Sed hoc præter frequentiorem naturæ consuetudinem; illud vero habuit ipse Aortæ truncus præter naturam non modo ut quod in senioribus alioquin solet, non parvas intus ostenderet albas maculas, futuri ossis indicia, verum etiam ut angustior esset quam mulieri, non ita humilis staturæ, conveniret. Sana vesica nullam ad imum prominentiam, nullamque pariter ad summum urethra, imo ne prominentiæ quidem vestigium ullum habebant.

9. VIRI sexagenarii, ut videbatur, cadaver eodem tempore ibidemque consecabatur, Quo de viro nihil aliud scivi, nisi olim priusquam Patavii mendicaret, in triremibus fuisse, rixarum causa fortasse damnatum. Certe acceptorum vulnerum cicatrices plures in abdomine, proximisque partibus apparebant. VENTRE, & Thorace dissectis, nullum ex iis vulneribus in eorum cavum pervenisse, præter unum compertum est, quod tamen in omento substiterat, quippe cujus particula, subjectis visceribus illæsis, agglutinata hærebat intra ellypticam pertusi olim peritonæi foveolam. Ventriculus ferme inanis, & tamen grandior, interius levem ostendit phlogosim, œsophagum versus. Tenuia autem intestina colorem exterius e flavo fuscum, cystica bilis flavum, sed dilutum, & obsoletum. Jecinoris facies cava a dextris macula fœdabatur nigerrima, figura ad aream circuli quasi accedente, cujus diameter transversum digitum pollicem non superaret. Cum subesse humoris quidpiam videretur; jecinoris tunicam qua operiebatur, incidi, & semiconcretum sanguinem esse, cognovi, non valde profunda fovea comprehensum. Interior facies Magnæ arteriæ particulas quidem habuit osseas; sed disjectas, parvas nec multas. Quas inter; ut de Thoracis quoque Partibus aliquid dicamus; major certe fuit quæ orificio ipsi erat imposita in quod desinebat apertus olim in fœtu canalis arteriosus. Cor magnum: venæ autem Coronariæ ostium pro vulvula nihil aliud habuit, quam tenue filamentum, ab superiore ostii ora ad inferiorem productum. Quod hic, sicut alia etiam, retuli, ut intelligeres, meam vel parvarum rerum diligentem fuisse in hoc cadavere observationem. Quanto igitur diligentius a me quæsitam uvulam fuisse, putas, in vesicæ osculo hujus, & alterius de quo mox indicabitur, Viri, ejusque de qua paulo ante dictum est, Vetulæ; præsertim cum in hoc, jam aperta vesica, exstare aliquid intra proximam urethræ partem necdum apertam videretur, subrotundum, & mediocriter prominens. Verum enimvero urethra porro incisa, continuo apparuit, deceptum me esse, imo omnes qui aderant cum exercitatis Prosectoribus studiosiores Adolescentes; has enim Observationes, ut fere soleo, publice habui. Quæcunque enim fuerit deceptionis causa; certe nulla omnino prominentia fuit, quæ toto illo spatio quod vesicam inter, & Seminalem carunculam interest, a nobis conspici jam posset.

10. Quoniam autem veri discendi adeo cupidus sum, ut quidquid novi de Corporis structura audio, aut lego, perquirendum mihi existimem vel in iis Partibus in quibus centies a me perlustratis nihil ejusmodi vidisse memini, easque Partes quasi nunquam antea inspexissem, solicite aveo iterum, iterumque, non sine eorum qui me adjuvant, non obscura admiratione, & fortasse tædio, inspectare; per mihi gratum fuit per illos eosdem dies occasionem incidisse vesicam tertiam examinandi. Itaque petii, ut ejus Viri cujus ad te historiam scripsi extrema Epistola LXIV. (s) non solum thoracis viscera, in quibus morbi erat sedes, verum etiam urinæ inservientia organa ad me afferrentur. Cum igitur vesica, & urethra apertæ satis mihi idoneæ viderentur, in quibus prominentiam istam attente quærerem; feci id quidem; sed frustra feci; nulla enim prorsus reperta est. Quin etiam, cum deessent, absoluta Anatome, humana cadavera; in cane non parvo inquirere placuit. Hunc in Gymnasio, more Majorum. viventem secari jusseram cum ob alia, tum insuper ut appareret, num inter pericardium, & cor sive in hujus systole, sive in diastole interstitium relinquatur nullum, ut non ita pridem legeram, sed pericardium in viventibus, sanisque semper quidquid continet, exacte adeo complectatur, nihil ut vacui intra ejus cavum supersit. Ut enim obvia, ita dubitationibus minus obnoxia ea mihi ratio ad id cognoscendum visa est, si canis thorace sic aperto ut sanguis non multus effunderetur, statim, dum cor adhuc suos valide exercet motus, experiremur an pericardii, necdum incisi, membrana cor arcte adeo contingeret, ut nullo modo, aut certe non facile inter duos digitos apprehendi, attollique posset. Quod vero potuit multo facillime, non uno experiente, & conspicientibus omnibus: in aliisque postea canibus idem periculum eodem exitu factum esse, scio. In eo igitur cane postquam, id quod sæpe alias feceram, an Seminales vesiculæ non desint, sed, ut nonnulli videntur credere, sint minus conspicuæ, frustra quæsivissem; frustra pariter istam uvulam perquisivi. Aperta enim vesica, & urethra, ut nihil in prima eminere vidi, nisi duo illa teretia corpora quæ ab ureteribus descendentia, ad angulum denique inter se coibant, sic ab eo angulo nihil ad carunculam usque Seminalem prominere conspexi, nisi lineam illam in quam se ea corpora producebant, multo ipsis tum angustiorem, tum humiliorem. Nihil, inquam, exstare inveni, neque illud in vesica esse trigonum, ut video appellari, de quo in hominibus quid antea, nedum postea, observaverim, & quid de ipso mihi sentiendum videatur, deque aliis ejusmodi rebus quoniam non est hic multa dicendi locus; ad uvulam de qua necesse habui hic loqui, confestim redeamus. Pro morbosa enim Prostatæ excrescentia non immerito a me esse acceptam, ex iis quæ in hominibus mihi aut plerumque non occurrerunt, aut nonnunquam occurrerunt, te intellexisse, non dubito.

11. Neque aliter ab aliis, & nominatim a Valsalva, & Pohlio acceptam fuisse ex iis intellexeris, quæ alias ad te missis Epistolis XLI. (t), & XLII. (u) significavi. Cum enim visa ab utroque indidem orta ex se-

nili

(o) Epist. 42. n. 13. (p) n. 43. (q) Epist. 42. n. 11. in fin.
(r) Epist. 39. n. 33. (s) n. 19. (t) n. 6. (u) n. 37.

nili Prostata esset, referretque altera pyrum, altera cerasum, qualibus videlicet formis a me quoque fuit in Sutore illo de quo alibi (x), & in Viro de quo supra (y) dictum est, olim animadversa; nec Valsalva, nec Pohlius pro certa quadam naturali Prostatæ particula, quæ forte grandior facta esset, habuerunt, sed omnino pro excrescentia, ut erat, sive pro tumore præter naturam. Et sane quantum Prostata glandula obnoxia sit excrescentiis quæ ex superiore ejus ambitu, aut undique, aut certa e parte intra vesicam se attollant, facillimum mihi esset ostendere, si placeret quæ alias (*) scripsi, hic iterare. Satius erit, si ea relegas: quæ etsi multa sunt; non alia tamen desunt quæ addas, velut Cl. Fantoni (z) exemplum illud, in Sepulchretum referendum, sexagenarii videlicet hominis qui post diutinum, ac permolestum urinæ stillicidium mortuus, Prostatam habuit non modo purulentam, duram, ac præter modum tumidam, sed & *infimam versus partem vesicæ longe lateque productam*: erat autem, quod alias (a) ad te scriptis adjunges, *perexigua capacitas vesicæ: crassiores autem membranæ*. Noli mirari, quod lotii non suppressio, sed permolestum dumtaxat esset stillicidium; nam in Pohlii etiam casu frequentiores solum ad mejendum stimuli, quibus se addebant statis temporibus dysuria, & stranguria, memorantur, & in Medico illo apud Vallisnerium a me Epistola XLI. (b) indicato, quamvis excrescentia quæ e Prostatæ substantia intra vesicam ascendebat, nucis juglandis magnitudinem æquaret; tamen suppressioni urinæ hujus tantummodo stillicidium successit, cum urethræ cruciatibus, & tenesmo conjunctum: neque ipse de Muliere, & Viro, quorum ejusdem generis excrescentias superius (c) commemoravi, aliud, quod ad has spectaret, accepi, nisi illam assiduo urinæ stillicidio affectam, hunc vero auditum fuisse aliquando conqueri de urinæ acrimonia, & vesicam vidi utriusque, sicut in Medico quoque illo fuerat, urina distentam. Itaque apparet, pro varia rerum circumstantium, quarum aliquæ sunt certe variabiles, dispositione aliud aliis creari incommodum, & majus, minusve urinæ egressui objici ab excrescentiis Prostatæ impedimentum.

12. Satis autem cum his quæ modo dicebam, convenire, gaudeo Observationes tres quas ibidem lego, ubi eam uvulam proponi video qua de sermo hic est institutus. Cum enim in tribus inventa esset uvula ista parvæ nuculæ (an avellanæ?) crassitudine; primus cum frequentibus ad mingendum stimulis permolesta urinæ difficultate, alter octo jam dies ischuria, cui per catheterem medebantur, tertius alterutra; nam utra ignorabatur; affectione laboraverat; omnium autem vesica lotio inventa est valde plena. Sed hoc discrepamus, quod illis aucta creditur fuisse uvula; cum meæ mihi Observationes persuadeant, inde ubi nulla esset uvula, præternaturalem omnino excrescentiam e Prostata extitisse. Measque illud adjuvat Observationes, quod & alibi (d) animadverti, & hac quoque Epistola confirmavi, nulla in junioribus, omnia autem quæ vidisse, aut legisse antea memini excrescentiæ istius exempla in senibus fuisse, quos videlicet morbis esse magis obnoxios, & nominatim *urinæ stillicidiis*, & *difficultatibus*, nemo ab Hippocratis (e) usque temporibus ignorat. Neque obest illud alterum quod una a me animadversum legisti, eas excrescentias esse consuevisse ex illa per quam exstans linea ducitur, Prostatæ parte; nam facilius est, lineam jam nonnihil exstantem tumidiorem fieri; & non ex ea solum parte excrescentias Prostatæ incipere, ibidem ostensum est. In eo autem non minus discrepamus, quod ista uvula excrescendo sedes morbi sit frequentioris quidem, sed ignoratissimi. Non rarus est utique; sed tamen non ita frequens, ut tametsi de tribus illis ægris secundus, qui persenex erat, a Medicis non aliter tractaretur, quam si vesicæ paralysi laboraret, cui nempe causæ tribuitur is morbus, senibus adeo communis; propterea consequatur, non sæpe quoque aut paralysi, aut saltem infirmatis ob ætatem expellentibus vesicæ viribus esse tribuendum: & sane si hæc ignota hactenus, ut creditur, causa frequentissima esset; mirari oporteret, quomodo inter examinatas illas sexaginta, aut septuaginta vesicas non nisi eæ tres fuissent, in quibus hæc occurrisset causa. Qui vero dici eadem possit hactenus ignoratissima, ego quidem assequi non valeo: nec solum propter illa hoc dico quæ tot ab aliis jam vulgata exempla indicavi (f); verum ob id maxime, quod illud dictum sit ubi hæc ipsa verba mox proferuntur Santorini (g), *Vesicæ osculum, cui prominulum corpus præfigitur, quod* in affectis vesicis sic promit aliquando, *ut urinæ iter prorsus intercludat*. Et in Figura quidem cujus explicandæ causa hæc scripserat Santorinus, bene trigonum, bene uvula expressa esse dicuntur (utrumque igitur ante hos annos sex & triginta) sed de morbo cujus uvulam esse causam, diserte ibidem, ut vides, scripsit, cur, quæso, non idem dicitur? Imo quasi is qui ita scripserat, ea quæ explicavit, minime animadvertisset, dubitatur, an eadem delineatori potius debeamus, qui fideliter quæ videbat, expresserit: idque eo magis, quia in Santorini libro, cujus gratia, ut cæteræ, ita & ea Figura, adjecta est, frustra quæritur istius uvulæ descriptio, & de trigono vel unum verbum in illo ipso articulo qui ei respondet Figuræ. Sed tu Santorini librum inspiciens, sicuti Figuræ illi respondere non dubitabis caput X. quippe inscriptum *de Virorum Naturalibus*, ita invenies, eam ipsam Figuram sæpe in margine ibi indicari, & verba tandem bis fieri (h), de iis quoque parciculis de quibus loquimur. Et primum quidem sic: *quanquam aliquando ad cervicis Vesicæ osculum posterius quidpiam, de quo mox, in magnam satis molem prominere vidimus; id vel perraro compertum est, vel ex iis dumtaxat subjectis, quorum Vesica laboraret, usque adeo extare observavimus, ut ea res haud meatur, quæ ceu perpetua & constans, quæque vitiosa, & infrequens est, vel Tironum, vel minus Exercitatorum damno exhibeatur*. Altero autem loco sic: *Illud vero quod ad cervicis vesicæ osculum ita aliquando prominet, ut urinæ iter intercludere aliquantum valeat, sub tenui intimaque vesicæ membrana conditum, sic ut conspicuis interdum, aggregatisque glandulis formatum viderim, cujus latam circum aream a minoribus licet, extantibus tamen occupatam memini in sene, intra cujus vesicam sex supra triginta ex albo flavescentes calculi continebantur, quorum aliquot Avellana vix minores ab sacculis ex ejusdem vesicæ validissimis, diremptisque lacertis constructis, concludebantur*. Itaque apparet, quid de uvula, & de trigono quoque; nam de ambobus simul locutus videtur; censuerit Santorinus; quanquam alia mihi de nonnullis ibi ab eo positis sententia est, nihil aliud hic spectanti, quam morbum excrescentiæ isti aliquando tribuendum, ne ipsi quidem fuisse ignotum.

13. De minimis autem vesicæ glandulis quid viderim, & quid sentiam, a me alibi (i) scriptum est. De sacculis autem illis, sive, ut vocavi, vesicæ herniis, a me observatis in areis quas ejusdem lacerti ambiunt, ex tunicis, nimiæ interdum copiæ retenti lotii cedentibus, quanto jam antea tempore hæc ipsa, & quo libro ediderim, satis superque a me fuit XLII. Epistola (k) indicatum, ubi etiam de calculis non pauca dixi, intra eos sacculos comprehensis, & de iis quæ inde oriri possunt, lithotomorum deceptionibus. Ob id ipsum autem hæc, & quæ sequuntur, tibi commemoro, nempe quia, ut de illa uvula, ita etiam de his aliis quæ ad te, aut ad alios scribens, interdum posui, necesse habeo, si non multa, at perpauca saltem adjicere quæ veri studium cogit simul ea spectantem quæ illa de uvula & de vesica nuper legi, & quæ de hac olim cum apud plerosque Anatomicos, tum apud eum legeram qui multos antecellebat, Amicum meum Santorinum illo ipso capite X. quod paulo ante laudabam. Ejus igitur, & cæterorum descriptiones, aut delineationes fibrarum vesicæ carnearum attendens, ac cum iis conferens quæ ipse ultimis A. 1725. primis autem insequentis anni mensibus videre potueram (l), illud præcipue intelligere visus sum, tantam esse in earum fibrarum dispositione varietatem, ut ad unam certam, constantemque descriptionem redigi non possint. Itaque non valde postea miratus sum, cum in aliorum variantes Icones incidi, ut puta spectati Viri Gulielmi Rutty (m), aut cum Illustrem Anatomes Professorem Albinum (n) de eo quem pingit, vesicæ musculo, ab ossibus pubis nascente, seque per inferiorem vesicæ partem quasi in transversum extendente, & cæteris ejus fibris continuante, monere animadverti, *perraro* sibi esse visum. Sed neque miratus fueram, cum anno, opinor, 1731. descriptionem legerem

Joh.

(x) Epist. 37. n. 30. (y) n. 6. (*) Epist. 41. n. 17. & 19. (z) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 18.
(a) Epist. 42. n. 33. & 35. (b) n. 17. & 19. (c) n. 7. (d) Epist. 41. n. 19. (e) S. 3. Aph. 31. (f) Epist. 41. n. 12. 17. 19.
(g) Obs. Anat. in Explic. Tab. 2. Fig. 2. ad I. (h) §. 20. & 22. (i) Epist. Anat. 1. n. 63. (k) n. 30. & seqq.
(l) Epist. Anat. 1. n. 60. (m) Treatise os the Urinary Passag. Tab. (n) Tab. Sceleti, & Musc. corp. hum. Tab. 12. Fig. 41.

Joh. Wilhelmi Albreckt (o), quam totam hic tibi describam oportet non ob varietatem modo, sed etiam ob illud quod adversus cæterorum Anatomicorum sententiam, consuetudinemque proposuit. *In Vesica Urinaria robusti hominis per syphonem Wolfii Anatomicum sex distinctissimas separavimus tunicas, quæ pro triplici membrana ab Authoribus vulgo habentur. Quam vero muscularem appellant, non video, quo jure inter tunicas referri possit. Fibræ enim musculares in unam continuam membranam non coeunt, sed hinc inde collectæ instar fasciarum unum digitum latarum, vel etiam angustiorum, vesicam amplectuntur, sine ordine sibi occurrunt, & ad diversos angulos se invicem secantes in membranis vel circa collum, vel circa ipsum sphincterem terminantur.* Ego vero Auctorum neminem qui carneas vesicæ fibras haud semel ea qua par est, ratione quæsiverit, non vidisse, credo, interstitia quæ inter se relinquunt, eosdemque propterea, si forte interrogati essent, possentne eæ fibræ sic inter se implicitæ, ut *areas*, quemadmodum in Adversariis (p) designavi interstitia illa, comprehendant, possentne, inquam, reticularis musculi nomine appellari; non minus libenter affirmaturos fuisse, existimo, quam musculi urinæ Detrusoris, aut quam musculosam propter eas fibras vocarunt illam vesicæ membranam, quæ ipsas sibi impositas, aut intertextas haberet, suoque interjectu conjungeret inter se. Vides igitur, quo sensu cum cæteris ego quoque membranam, aut tunicam carnosam dixerim, aut musculosam; cum cæteris, inquam. Etsi enim is quem nuper mœrentes amisimus, Cl. Fantonus (q) viginti ante Albrechtum annis de iisdem fibris, eademque vesicæ membrana hæc scripsit, *Completam vero membranam hæ fibræ minime efformant; extensa enim vesica, multum distractæ ab invicem occurrunt*; non negavit tamen, quam fibræ non complent tunicam, interjectam ipsis membranam complere. Nec porro cum hæc continuo subjecit, *unde lotium per intervalla* earum fibrarum *efflueret, ni exterior membrana densitate obstaret, interiori quandoque erosa*; nec, inquam, propterea necesse est sic intelligere, quasi illa intervalla, si non densa, & firma, at tenui saltem membrana compleri, noluisset, præsertim cum docuerit, nihilominus *ex tribus componi vesicam tunicis, quarum exteriorem peritonæum efformat, media carnosa est, intima nervea ex candidis fibris densissime texta.*

14. At membrana, inquis, sive tunica in illis interstitiis nulla est. Tu vero dic, quæso, mihi, credisne, si nulla esset, id summos inter Veteres Anatomicos non fuisse agnituros? Gravissimus certe, siquis alius, & perspicacissimus inter eos fuit Eustachius, quem animadvertisse interstitia illa satis superque ostendit Figura, qualis ea cunque est, quam vides sub numero VII. in ipsius Tabula XII. exhiberi. Num propterea e tunicis vesicæ hanc de qua loquimur, exclusit? Imo vero diserte hæc scripsit (r): *vesicæ propria tunica gemina est, obtinetque exterior* (de qua hic sermo est) *fibras conspicuas crassas ac fere carneas, quæ adeo variæ quoquoversum distribuuntur, ut intuentibus multarum tunicarum speciem habere videantur.* At enim, inquis, cellulosam telam, ut Veteres alii, a membrana non internoscebat. Nolo hic dicere, consuevisse illos res magis, ut in corpore humano inveniuntur, spectare, quam ubi aerem vi, ut Albrechtus, aut aquam impuleris, in quæ resolvantur, attendere, quærentes videlicet, quales ab natura ipsa, & quare ita ut per se occurrunt, sint factæ; non quonam artificiis redigantur. Satis est dicam, Eximium hoc tempore Anatomicum Winslowium (s) cum egregie nosset, vesicæ carneas fibras inter se necti per textum cellulosum, ideoque separari posse *artificiose* ope aeris immissi; sine ulla tamen dubitatione hanc musculosam cæteris vesicæ tunicis annumerasse membranam, probe conscium, si quia membranæ, pluresque partes eodem artificio queunt in cellulosum textum magis, aut minus manifestum resolvi, alio debeant, ac semper consueverunt, vocabulo appellari; multo hinc majorem in Anatome tradenda confusionem, quam utilitatem, invectum iri. Utique si nunc imponenda essent nomina quæ Facultatis hujus Parentes, aut qui olim auxerant, primi imposuere, non dubito, quin plura excogitari possent meliora, & cum vero magis congruentia. Sed præstat, opinor, verum postea animadversum, docere, vetera autem, & usitata vocabula retinere. Sic cordis venosis orificiis quæ, & qualis, & quam varie ad imum divisa membrana subjiciatur, opportune tradere non omitto; sed cum a Viris Solertissimis nuper imposita nomina valde probem, ipse tamen Tricuspidum, & Mitralium valvularum consuetis nominibus uti pergo, & dexterum, sinistrumque cordis ventriculum tanto libentius dicere, quod illorum aliqui diserte fatentur, se, cum eos designare novis aliis appellationibus maluissent, ab auditoribus vel bene Doctis non fuisse intellectos. Sed ut intentioni huic meæ, si non laudem, at veniam saltem non esse negandam spero, ita hanc etiam spero, si Prostatam ausim, quemadmodum vidisti, inter glandulas adhuc referre, quod non modo cæteros, sed vel ipsos qui glandulis bellum indixerant, & fecisse, & facere, ignorat nemo. Qui nimirum etsi non omnes Prostatæ partes secernendo, asservandoque peculiari ipsius humori aptas esse posse, sciebant; ex hujus tamen glandulosis tubulis *pene totam compingi prostatam*, cognoscebant; ut verbis utar Santorini, qui non id solum eodem quod supra laudavimus, capite (t), sed & ejus glandulæ musculum Levatorem, & Ligamentum, & Capsulam descripsit (u). Quanto autem plures, & confertiores sunt ii tubuli, tanto magis Prostatam inter glandulas retinendam esse, constat, & mea quædam confirmatur opinio de causa cur Seminalium vasorum extrema, & tenuior pars per eam glandulam traducatur, nempe ut dum ii tubuli per venerem deplentur, simul vasorum illorum compressio assidua remittatur, semenque conclusum ejiciatur.

15. Sed ut redeam ad urinariarum Partium Morbos; cum ea nuper legerem quæ hæc mihi pro me & pro aliis qui ad eundem modum & sentiunt, & loquuntur, hæc, inquam, mihi interjiciendi necessitatem attulerant, in illum quoque locum incidi ubi indicia proponuntur Ischuriæ cujusdam, quæ valde frequens esse dicitur, Mediæ inter Renalem, & Vesicalem, sedem videlicet habentis in ureteribus extremum in modum ab lotio dilatatis, quod defluere in vesicam non possit propter illorum vehementem ad insertionem strangulatum. Indicia autem hæc afferuntur, conjunctus cum ischuria dolor *surdus*, & sensus quidam ponderis in lumbis propius vesicam, quam renes. Extant quidem, ut nosti, non pauca ureterum dilatationis exempla, alia ab aliis causis quæ illos ad insertionem aut stringant, aut etiam obturent. Verum si tandiu hæ persistant causæ, ut extremum in modum eos possit urina dilatare; multo prius quam hoc fiat, jugiter secreta urina tenuissimas intra renes semitas sic opplebit, ut vim his afferat, & eam quæ ibi fit, secretionem, premendo impediat cito adeo, ut vix tempus sit Mediæ illius ischuriæ signa animadvertendi ab signis disjuncta, quæ illa obscurent, ejuscemodi ischuriæ Renalis: aut si Mediæ indicia vel antea, vel postea adnotare satis liceat; certe si erunt propiora vesicæ, quam renibus, non in lumbis, quos renes ipsi occupant, sed infra lumbos percipientur. Sed alia, nedum ista, ex conjectura, non ex observatione proposita, libens omitto, ut potius inter plura quæ ingenue commendo, unum laudem, unde potest inter cæteras illas tum incontinentiæ urinæ, tum ischuriæ Vesicalis causas quæ ad sphincterem attinent, nova quædam referri. Quot, & quam varia de sphinctere vesicæ hactenus sint tradita, non ignoras, propter quæ, measque ipsas, alias alio tempore habitas, Observationes, ego quoque alias aliter de illo sentire coactus sim. Nunc autem cum pro sphinctere proponi videam fibras eas ipsas quæ ad vesicæ orificium sitæ non musculi, sed ligamenti natura, suo ipsæ elatere circum prementes, urinæ exitum intercludant, donec validioribus potentiis urinam expellentibus cedant, hisque cessantibus suapte vi elastica se continuo restituant, & ad pristinum officium redeant; ipsa mihi se rei simplicitas commendat, & quomodo fibrarum illarum distractioni, erosioni, incisioni impotentiam retinendi lotii imputare possim, ostendit. Nec minus placet gravis utique difficultatis solutio. Nam si nullum est in ligamenta, sed in musculosas dumtaxat partes voluntatis imperium; qui fit, dixisses, ut pro arbitrio hominibus liceat urinam vel in medio cursu statim cohibere? Responsum est igitur, id licere non propter fibrarum illarum, sed propter musculi Levatoris ani contractionem sua illa parte quæ inter Prostatam, & urethræ bulbum huic subjicitur ansæ instar.

(o) Observat. Anat. §. 5. (p) III. Animad. 36. (q) Anat. corp. hum. Dissert. 7. (r) Tract. de Renibus c. 19.
(s) Expos. Anat. tr. du bas Ventre n. 451. (t) 10. §. 22. (u) §. 5. 17. 20.

instar. Quam ego musculi illius partem *pseudosphincteris vesicæ* nomine designaverim, quod tamen nomen sphincterem supponit, qui nullus est. Verum ego ut intelligerer, eo nomine usus sum quo usi illi erant, adversus quos ibi disputabam: quanquam si forte ipse nomen istud; a qua consuetudine longe semper abfui; veteris loco imponere voluissem; non video, quî consequeretur, vesicæ sphincterem supponi, cum satis sit, veros alios sphincteres alicubi non deesse, quibuscum non verum conferens, hunc possit quilibet pseudosphincterem appellare. Illam igitur præcipue partem, si urinam pro arbitrio cohibet, posse, intelligis, si convulsione aliquando corripiatur, ischuriam Vesicalem afferre tanto facilius quod etiam pro voluntatis imperio diutius ad retinendam urinam contracta, sæpe istam ipsam ischuriam induxit, num sola, an cum aliis quoque musculis quos tunc iisdem ani Levatoribus Cl. Gysbertus Beudt (x) accensendos credidit, aut quos alii credidere, & præsertim Cel. Winslowius in calce suæ nunquam satis laudatæ Expositionis Tractatui de Ventre (y) adjungendos describens, ab ipsis docuit formari in parte, & fortasse *præcipue* id quod sphincter vesicæ appellatur. Etsi enim in iis quæ nuper proposita sunt, simplicitatem præsertim laudo; tamen in præsentia rem arbitrio relinquo tuo, quippe morem conservans meum, & pro certo habens, si quid immerenti alioquin mihi ab Summorum Virorum benignitate donatum est, fecisse id ipsos non quod celeriter quidquam statuerim, sed quod lente festinaverim, imo ubi subsistendum esse, credidi, ibi substiterim donec satis repetitæ observationes, & nunquam prætermittenda eorum lectio qui ante me idem fortasse in quo ego hærebam, pervidisse; & scripsisse poterant, non amplius subsistendum esse, docuerunt. Utrumque autem, si unquam alias, certe nunc faciam. Prius enim quam istam quæ novissime proposita est, uvulam cæteris quæ secundum naturam sunt, Partibus adjungam, quid de ipsa visum interea fuerit aliis, legam, iis dico quibus nihil jure negari possit de tot adjumentis quæ in magno, si ingenue loquimur, Anatomico requiruntur, simulque ipse, quantuluscunque sum, ad eas quas retuli, alias addam perquisitiones. Quarum exitum fideliter tibi post absolutas insequente hyeme dissectiones significabo (z).

16. Cætera vero quæ, sicut initio harum Litterarum promisi, ad morbos Genitalium attinent Partium, quam primum potero, perscribam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVII.

Ad Partium utriusque Sexus, & Muliebris præsertim, Genitalium attinet Morbos.

Quæ de Ventris Morbis scribenda restant, ad Genitales utriusque Sexus attinent Partes. Sed pleraque erunt de Muliebribus.

2. De Herniis quæ in scroto accidunt, postquam ad te scripseram (a), dissectio prodiit, a Cl. Richerzio (b) habita, quam, si legas, & accuratam, & ad chirurgicam curationem esse utilem, cognosces. Apud eundem (c) herniam quoque peculiarem videbis, an post ortum natam, an potius congenitam, in puella videlicet semestri, cujus ovarium sinistrum, & tubam adjectam intra eum sinum invenit per quem Teres uteri ligamentum e pelvi egreditur. Sed hæc ad bubonocelas est referenda. De quibus, & de Ventralibus si hic sermo esset instituendus; duas inter cæteras commemorarem ob ea quæ dilatatis intestinis continebantur, memoria dignas, quæ in Historia Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ (d) propositæ sunt.

3. Ad ea autem quæ de Uteri descensu, & excisione scripsimus (e), Sclenckeri (f) Observatio spectat illius descensus ob laxata ligamenta ab imposito ovarii pondere, quod amplificatum, & lapideum factum erat. Sic Abr. Vaterus (g) idem alteri mulieri accidisse viderat a gravante ovarii prægrandis tumore. Ex quibus ut per dissectionem confirmatur, uterum ipsum intra vaginam descendere, & quæ causæ interdum id faciant, ostenditur; ita ex Cl. Kaltschmiedii Observatione (h), sive ex inverso utero magnum excidit scirrhum, sive molam scirrhosam, cum utero certe ita cohærentem, ut cultello opus fuerit quo excideretur, suspicio nimirum augeri potest deceptionis eorum qui minus quam hoc, illustri tempore uterum ab se amputatum fuisse, crediderunt.

4. Etsi vero ubi de Hysterica Affectione verba feci (i) diserte professus sum, nolle me cum iis altercari qui illam ab Hypochondriaca distinguendam esse, contendunt, neque cum iis qui contra negant; memineris tamen, generatim laudasse qui utramque ad nervorum passionem referunt. In hac me sententia magis magisque nuperrime etiam confirmavit auctoritas Præstantissimi, & erga me Humanissimi Viri Comitis Sylvestri Ponticelli, in Parmensi Aula Archiatri, & Consiliarii Meritissimi (k), ut aliæ quoque aliorum confirmaverant Observationes, in iisque duæ Docti Viri Antonii Fracassini (l), & præsertim altera quæ cum dissectione cadaveris juncta est. Legendo quæ, & qualia, & quomodo in descriptis duobus illis viris contigerint, cur hoc dixerim, facile conjicies.

5. Nunc ad ea transeamus in quibus paulo amplius immoremur, nempe ad ea quæ spectant ad Veneris Impedimenta, & Sterilitatem. Cum de illis in maribus sermonem habentes, urethræ vitium perpenderemus non canalis forma, sed dimidiati canalis, per inferiorem penis faciem productæ, Salzmanni quoque Observationem memoravimus (m) urethræ in semicanalis modum, sed per oppositam faciem, id est per totum penis dorsum apertæ. Quam urethræ, quantumvis non apertæ, sedem cum Ruyschius non bis, ut ille ait, si attente rem consideres (n), semel dumtaxat viderit, & *id se nunquam antea observavisse*, fateatur; non dubito, quin tibi gratum facturus sim, exemplum alterum communicando quod ab se A. 1758. accurate perspectum narravit mihi Joannes Gianella, Caroli Professoris quondam hic Emeriti filius, ipse quoque olim auditor meus, tum morum, tum ingenii, & diligentiæ causa dilectus, nunc Lemniaci multa cum laude Medicinam exercens.

6. VIR erat ex Lemniacensi agro, qui tametsi hermaphroditus esse dicebatur, tamen a muliere quæ se gravidam ab ipso factam ajebat, in judicium vocatus, non se defenderat, eamque dotaverat. Is cum sibi postea uxorem quæreret, a fratre autem, ab aliisque tanquam matrimonio minime aptus deferretur, & Medici proximæ Civitatis non ignobiles qui genitalia illius inspexerant, delationem confirmassent, repulsæ dolore incensus, litibusque cum fratre implicitus, ob has curas in adeo gravem incidit morbum, ut vivendi finem fecerit. CADAVERIS inspiciendi, non dissecandi, copia facta, scrotum, & testes sede, magnitudine, & forma omnino secundum naturam apparuere. In pene autem, qui cæteroquin nec parvus erat, neque in vivo flaccidus fuisse videbatur, hæc desiderabantur, ne sursum ad abdomen conversus,

(x) Dissert. de Fabrica, & Usu Viscer. Uropoieticor. Class. 3. (y) n. 660. & seqq. (z) Vid. Epist. totam 70.
(a) Epist. 43. & alibi (b) Observ. Viscer. Abdom. labis Epicris. Obs. 1.
(c) Obs. 3. (d) in Obs. Anat. A. 1752. n. 5. & A. 1723. n. 7.
(e) Epist. 45. (f) De Singulari Ovar. Morbo in Proœmio, & §. 19.
(g) Dissert. inscripta Gravidit. Appar. in Hist. & thes. 18.
(h) De Mola scirrhosa in utero inverso extirpata.
(i) Epist. 45. n. 17. (k) Tratt. di tre Specie di Affez. Ister. e Ipocondr.
(l) Naturæ Morbi Hypochondr. &c. Investigat. P. 3. c. 1. (m) Epist. 46. n. 8.
(n) Thes. Anat. 3. n. 5. not. 1. & 2. & n. 22. not. 1. 2. 3.

sus, neve glande, quæ naturali erat magnitudine, & figura, prorsus fuisset imperforata, denique ne urethram insolita brevitate, & sede, & constitutione haberet. Neque enim ad glandem usque perveniebat, neque per inferiorem penis faciem, sed per dorsum, ferebatur, neque perfecti canalis, sed semicanalis in modum aperta erat; ut canaliculorum meorum ostia quæ in opposito, ut solent, pariete cum esse non possent, in eo qui non deerat, statim oculis obvia fierent, quippe, quam in aliis sunt, ampliora; quibus inspectis, minus fuit mirum quod ajebant, hominem olim fuisse infectum gonorrhœa virulenta. Porro ejus semicanalis initio, quod reliqua parte erat latius, quædam imminebat, ut matri, aliisque mulierculis videri olim potuerat, vulva. Sed nullum ad hanc pertinebat foramen, nisi quod in semicanalis initium urinam ducebat, quam inter mingendum e semicanali exundare consuevisse, & sic aliqua sui parte conspurcare hominem, satis aliunde constabat; non item quid ejaculato semini accideret, cui per illud idem foramen in semicanalem erat transeundum. Et foramini quidem specillum indere, & in quoddam cavum introducere licebat, & conjicere, id cavum ad vesicam attinere; per dissectionem autem id quod conjiciebatur, & cætera perspicere, minime, ut dictum est, licuit.

7. Cum hæc Gianella narrasset quæ videre ipse in eo viro potuerat; tum de multo admirabiliore in quadam muliere genitalis ostii sede, cujus imaginem tantum conspexisset, rem autem pro certa, & testata a Lemniacensibus audivisset, narrare in hunc modum perrexit. Ante annos circiter quadraginta ancilla erat domi Patricii Veneti, qui Lemniaco præerat, conservo nupta; sed eam quam indicavimus, partem non eo quo debebat, loco, verum supra umbilicum habens, eamque angustam. Gravida tamen facta, cum parere non posset; Chirurgum accersivit, qui viam infanti, frustra exitum quærenti amplificaret: quod ita præstitit, ut ab ima ostii illius parte sectione ad os usque pubis producta; sive omnino ex imperitia, sicut ibi creditum est, sive potius quod non satis sibi nota, cæsarea, quam vocant, sectione uti in animo habuerit, infans, quod constat, servatus sit, & mater quoque post longam curationem tandem persanata. Quid vero huic postea acciderit, quoniam cum marito; neuter enim indigena erat; inde discessit, Lemniaci quidem ignoratur; at certe, quod unum ad hoc propositum satis est, ibi adhuc imago extat, quam mulieris Medicus reliquit, illius abdomen, sicut ante sectionem erat, fideliter repræsentans.

8. Nunc quando verba fieri de fœminis cœpta sunt, minus matrimonio idoneis; quæ ipse in duarum dissectione, non de sede quidem, sed de occlusione, genitalium observaverim, continuo subjiciam.

9. MULIER annos nata septuaginta, jam diu propter asthmaticam affectionem in Nosocomio jacuerat; cum peripneumonia accessit, eamque sustulit circa medium Martium A. 1752. CADAVERIS macilenti pulmones detraxerat Mediavia, quos revera duros fuisse, affirmabat. Nonnullas vero alias Partes ego Studiosis Adolescentibus ibidem postea demonstravi, in Capite præsertim, & Genitalibus. Et in illo quidem nihil animadverti quod præter naturam esset, nisi tendinis Trochlearis musculi alterius oculi cum sua trochlea coalitum; ut retrorsum trahentis digitos musculus non sequeretur. In Partes autem quæ generandi causa creatæ sunt, multo plura quam voluissem, deprehendi ab naturali constitutione prorsus aliena. Primum enim de Falloppianis tubis altera extremo suo fimbriato ita cum teste coaluerat, ut interpositum fimbriis osculum non appareret; altera autem illud osculum impervium habebat, suamque proximam partem immobilem propter alam vespertilionum, quæ ibi non, ut solet, latior, sed perangusta, tubam ad testem annectebat. Uteri parietes erant crassi, eorumque sectio vas sanguiferum, seu mavis sinum comprehensum intra ipsorum substantiam ostendit ad transversi pollicis longitudinem, diametro autem sesquilineam unciæ Bononiensis æquante: in eo sinu pauxillum concreti sanguinis vidimus. Interior uteri superficies tota erat levissime humida; in fundo, & in cervicis infima parte fusca, in reliqua autem albida: quæ cur hic memorem, infra dicam. Eadem infima cervicis pars erat equo angustior, & uteri osculum perparvum. Cum specillum per hoc vellem in vaginam demittere; obstaculum sensi impediens, ne infra osculum, nisi extrema sui parte, descenderet. Itaque per orificium vaginæ immittere specillum coactus sum. Verum ultra digituli transversi intervallum cum transire non posset; vaginam secundum longitudinem profunde incidi, ut, si cavum esset aliquod, in conspectum veniret. Cum frustra sic quærerem; tum non uno loco totam in transversum vaginam dissecui; sed nusquam apparuit cavum, & ne cavi vestigium quidem. Vagina tota; si initium, & finem exciperes; omnino erat solidi cylindri instar, ex substantia facti ubique pariter alba, & duriuscula; ut parietes, cum eo quod includebant, continuatos, ab hoc ipso internoscere non liceret. Cum hæc vaginæ acciderunt; nihil quidem, si exterius aspiceres, de sua diametro amisisse videbatur; sed longitudinis amiserat tantum, ut cum ab ejus orificio ad summum uterum intervallum esset digitorum transversorum octo; tres dumtaxat illa æquaret, quinque reliqui ad uterum attinerent, sic tamen, ut contra ac solet, cervix longior esset, quam fundus. Cæterum ipsa neque ullas vesiculas, neque ullos qui introrsum exstarent, lacertos habuit. Frustra autem in ea, frustra in fundo, frustra in vaginæ, ubi obturata non erat, extremis; quorum inferius omni hymenis carebat vestigio; frustra denique in reliquo naturali ullius cicatricis indicia a nobis quæsita sunt.

10. Attamen hunc tantum vaginæ coalitum ab erosione, aut ab laceratione aliqua, aut nullo modo, aut negligenter curata, fuisse, credo, puta ab ultimo partu; nupta enim mulier fuerat, annisque antea non multis virum amiserat, quocum in matrimonio vivere; imo ne vivere quidem, sic clausa a primordiis vagina, potuisset. Quomodo enim censes, menstruum sanguinem, qui ab illiusmodi utero non scaturiisse florente ætate non videtur, intra ejus cavum sine pernicie mulieris potuisse retineri? Ego certe vix intelligerem, qui posset humor, ut perpaucus, & tenuis sit, quo secundum naturam, ut in hac quoque fœmina vidisse me, dixi, intus leviter madet uterus, huic labem non attulisse, nisi per lymphæ ductus, aut alia absorbentia vascula reveheretur. Sed hæc num sanguini quoque, & ea copia qua scimus in uteri cavum singulis mensibus influere, abducendo paria esse, existimabis? Quod vero de hac, idem ferme de muliere etiam altera ex te quæro, cujus tum fuerat in Gymnasio cadaver dissectum vix duobus ante mensibus, & hæc quæ sequuntur, a me adnotata.

11. ANUS in Nosocomio decesserat non ex alio, quantum apparebat, morbo, quam deficientium sensim virium; nec mirum in ea quæ annos exegerat nonaginta duos. CORPUS erat strigosissimum. Ex Abdomine duæ prominebant herniæ, altera in medio hypogastrio, quæ puelli caput æquabat, altera ad prioris latus dexterum. Utrique inerat pars intestini Ilei; minori vero pars omenti quoque: quæ nisi quod herniarum saccis adhærebant, nihil præterea habebant vitii. Ventriculus æquo inferior visus, an quod deorsum tractus fuisset ab illa omenti parte, herniæ, ut diximus, inclusa, an potius ab aliis causis, & in his quadam glandula, ut a primo videbatur, prope lienem omento innexa, magnitudine, & forma ovi majoris columbini. Quam cum paulo attentius inspectarem, & lienem alterum esse, suspicarer; suspicionem luculenter confirmavit dissectio, & cum proximo liene collatio; eadem enim prorsus utriusque structura, & substantia fuit. Minorem crassiuscula omenti adibant sanguifera vasa. Majoris arteria erat magna; sed vix levissime flexuosa, neque in tanta ætate duri quidquam habebat; ut neque, si Iliacas excipias, aliæ, quascunque examinavi, arteriæ aliquid ossei habuere, neque cordis valvulæ; tametsi quæ Aortæ præficiuntur, contractiores erant, & nonnihil vitiatæ. Erat tamen, quantus quantus in ventre est, ipsius Aortæ truncus ad ossificationem dispositus, quippe superficie ubique propemodum tum albis maculis, tum inæqualitatibus quibusdam distincta, idque interius. Propterea autem idem truncus hoc habebat insoliti, quod statim infra Emulgentes se ad tractum inflectebat duorum, aut trium digitorum: quæ inflexio vertebris imputari non poterat, ut quas recte positas, & bene se habentes videbam. Sed ad viscera ut redeam; Mesaræi glandulæ neque exiguæ erant, neque duræ, neque atro, exterius saltem, colore, sed rubello: Vermiformis Appendicula duobus transversis digitis brevior, & tenuissima, & omnino solida, ut nunquam cavi aliquid habuisse videretur: jecur autem num semper fuisset sanum, facile dubitasses. Lobus enim dexter qua jam sinistro propior erat, & unde se præter morem extendere deorsum pergebat, faciem convexam ostendebat nec lævem, & subalbam, quam si ibi ad aliquam profunditatem secares; eundem colorem, substantiam autem inveniebas accedentem ad ligamenti naturam. Reliquum est, ut de Genitalibus, quemadmodum pollicitus sum, dicam. Tuba utraque ita suo quæque cum ovario

connata erat, ut neutrius fimbriæ, nedum osculum, quod inter eas est, apparerent. Intra ovaria autem erant hydatides. Uteri fundus cum sectus esset: in medio posterioris faciei conspecta est altiuscula subrotunda excrescentia, quæ a primo quasi ex vesiculis facta videbatur; secta autem, ex solida uteri substantia constare inventa est. Cum specillum a fundo vellem in vaginam transmittere, nec possem; cervicem incidi, comperique hujus infimæ partis ad brevissimum tractum, sed & osculi ipsius uterini parietes sic inter se coaluisse, ut nullus, nisi forte aliquis tenuissimus, transitus superesset.

12. Coalitus hosce a difficili partu laceratione, ut dixi (o), aliqua relicta, facile induci posse, illud fortasse comprobat; quod in utraque muliere tubarum occlusio, & cum ovariis concretio reperta est. Abrahamus enim Cyprianus (p) ad eundem modum, sicut adjecto quoque Iconismo (q) ostendit, tubas se habuisse, animadvertit in fœmina quæ ex partus quarti difficultate, multoque etiam magis ex imperitæ obstetricis violentissima tractatione cum in gravissimam uteri, & huic annexarum illarum Partium inflammationem, ut indicabant acerbissimi ventris, & præcipue circa lumbos dolores conjecta esset, & vix tandem evasisset, de fœcunda sterilis quo ad vixit, vixit autem annos decem, facta erat. Sed hæc, eadem, aut alia simili de causa mulieribus, atque utinam paucis, accidunt quæ per se fœcundæ fuerant, & porro essent. Nonnullis tamen viarum quæ sunt ad gignendum necessariæ, occlusiones, aut impedimenta a primordiis esse, constat, neque abditarum tantum, sed earum etiam quæ visui, aut tactui obviæ sunt, ut alias (r) commemoravimus. Hujusque generis ex Cl. Boehmero quoque (s) exemplum duplex habebis. Qui ut Virginem dissecuit quæ muliebri prorsus carebat orificio, cum cicatricis vestigium appareret nullum, sic & Mulierem incidens, cui maritus nunquam potuerat conjugale præstare officium, apertum quidem genitalis ostium invenit: sed unius loco vaginas duas, ad bipartitum, ut in vaccis, ovibusque, uterum pertinentes, adeo quantum intelligere licet, angustas, ut neutra viro excipiendo par esset. Sed ex his inspicienti, aut tangenti non occultis sive occlusionibus, sive impedimentis sunt quæ tolli possint, & quæ non possint. Tolli enim facile possunt quæ in membrana, vaginæ orificio prætensa, consistunt, aut in ejusmodi quasi institis per quarum unam in Virguncula colligatos inter se, quemadmodum ad te scripsi (t), vaginæ parietes offendi. Quæ vero ejsumodi sint qualia in nupta illa ex Boehmero indicabam modo, quis tollat?

13. Adventitii autem coalitus, aut occlusionis causam non ab laceratione dumtaxat, aut ab inflammatione, sed ab erosione quoque esse posse, tum supra, tum alibi a me agnitum est, sive erosio luem Veneream, sive uteri fluorem consequatur. Ab hoc enim prægresso vel in Virginibus integerrimis, qualis erat illa cujus tibi dissectionem scripsi Epistola XLVI. (u) licere, credo, siquis forte velit, membranulam subalbam repetere, quæ infimam cervicis partem, uteri osculo proximam, occludebat. Sed is fluor ex acrioribus sit, oportet; non ex frequentioribus illis de quibus meas plures Observationes ad te misi Epistola XLVII. Cum iis conjungere poteris quam subjicio, quamvis ob alia, quæ continet, majoris momenti, libentius misissem eo tempore, si jam tunc habuissem, quo Epistolas scripsi LX. LXII. LXIII.

14. FŒMINAM annos natam circiter sexaginta apoplexia confecerat intra quatuor, haud amplius, dies. Quorum tres cum domi exegisset, quarto denique in Nosocomium intulerunt jam toto corpore ab suo morbo adeo oppressam, ut indicium aliquod gravioris in latere sinistro resolutionis peti non potuerit, nisi a vena quæ domi secta a dextris fuerat. Anatomen in Gymnasio tunc docebam ea frigidissima tempestate quæ sub Januarii finem A. 1758. permolesta omnibus esse pergebat, illucque cadaver est importatum, cujus ut pleræque antea partes, sic præsertim cerebrum dissectum est, idque octavo circiter a morte die, cum adesset Cl. Vir Caldanius qui Bononia huc venire, meisque omnibus ejus anni Publicis Exercitationibus pro sua erga me humanitate interesse voluit. CALVARIA cum meninge Crassa arcte adeo cohærebat, ut sine validissimis conatibus avelli non potuerit. Per meningem Tenuem vasa erant sanguine distenta. Substantia cerebri exsucca erat, & dura, vi, opinor, summi frigoris, qua certe cruentum serum, quod multum in sinistro Laterali ventriculo offendimus, conglaciaverat, in plurimasque lamellas concreverat. Porro etsi in posteriore ejusdem ventriculi extremo aliquantum sanguinis erat nigri, concreti, & durioris, ibique ventriculi basis videbatur quasi in cavum subsedisse quod eum sanguinem contineret; tamen ea seri quam dixi, copia eum extitisse e tam pauco sanguine non posset; conjeci, & ipsum, & maximam seri illius partem per disruptum Lucidum septum in ventriculum sinistrum ex dextero transiisse. Nec me conjectura fefellit. Aperto enim dextero, nihil seri, nisi aliquid forte erat in extremo anteriore, tantum vero sanguinis conspectum est, qualem in sinistro descripsi, atri, concreti, imo eam quam gelu inducit, duritiam nacti, ut hunc ventriculum totum dilatatum plurimum, cerebri substantia non ad basim tantum, sed etiam in externo latere vehementer extenuata, viderimus. Nihil autem in cerebello, nihil in medullæ Oblongatæ facie exteriore vitii apparuit. Sed quod erat in basis ventriculorum, dexteri præsertim, facie interiore quantum, quale, & quibus potissimum in illius esset partibus cum propter sanguinis magnam effusionem, tum propter conglaciationis præcipue effectus, satis discernere non potui. Thorax, qui antea apertus fuerat, bina, ut alias videram, pro uno qua Cava trajicitur vena, in diaphragmate ostendit foramina. In pingui autem corde, quale & reliquum corpus sic satis fuit, parvas osseas squamulas animadverti ad valvulas Aortæ subjectas, & ad proximam ejusdem arteriæ faciem interiorem, neque ibi dumtaxat, sed & passim in trunco reliquo. Imo qua parte desinebat ejus arcus; quæ pars, & arcus ipse erant dilatata; conspiciebatur insuper quædam superficiei inæqualitas, colorque alius. Ventrem autem dissecantibus in ejusdem arteriæ trunco tum lamellæ osseæ, tum superficiei inæqualitates occurrebant majores, quin etiam passim erosionum sanguinolentarum species: quæ omnia & per Iliacas propagari conspeximus. Sed & Crurales qua per femina descendebant, rigidiores erant, & intra sinum poplitis, quod in una saltem animadverti, osseæ. Nec in altera certe Carotide bracteolæ osseæ defuerant, nec in Spermaticis ipsis arteriis durities, quæ inchoatam ossificationem indicabat. Muliebri denique Fluori, unde occasio extitit hanc ad te Observationem his Litteris mittendi, fœminam laborasse, non pauca indicavit crassa, & ex albo ad cinereum vergens materia, qua cervix uteri, & proxima vaginæ pars fœdabantur. Infimam autem hujus partem, ipsumque orificium, quod erat amplissimum, hujusque inferiorem viciniam cum rubere vidissem; inde propterea ad superiora scalpello pergens, tum materiam illam conspexi, tum osculum uteri, cervicemque ambo æque latissima. Per uterini autem fundi interiorem superficiem, quæ erat cæteroquin levis, transpexi sanguifera vascula nec pauca, & conferta, & nulla certa norma disposita, quæ, subtus appressis digitis, a sanguine intumescebant quasi erupturo, non secus atque in iis videre solitus sum quæ nuper in menstruis fuerint.

15. Haud absimilem vasculorum constitutionem is, puto, videret qui narium interiorem membranam inspiceret coryza affectam; cum hac enim affectione uteri fluorem istiusmodi convenire; Medicos agnovisse veteres, nedum recentiores, a me satis alibi (x) scriptum est. Satis etiam de cæteris scripsi quæ in hac quoque sunt dissectione animadversa ad Apoplexiæ Sanguineæ, & Hemiplexiæ causas attinentia. Quin alias (y) tibi effectus etiam gelidissimæ tempestatis significant intra cadaveris cranium a me deprehensos; quibuscum postquam hosce alios contuleris, tempestate minus aliquanto frigida adnotatos, utrosque autem cum dissectione, a Cl. Lipsiensi Professore Quelmalzio (z) in sene habita, quem mense Januario iter habentem frigus vehemens extinxerat; miraberis, huic in cerebri ventriculis lympham dumtaxat *viscidam*, non gelu concretam, fuisse: nam etsi blando calore fotum antea cadaver fuerat; tamen cum in priore quoque illo nostro id vel magis factum esset, non propterea illud quod in ventriculis iisdem concreverat, serum est regelatum, nec sane ille a nobis dissectus senex, aut hæc anus vi frigoris in itinere oppressi fuerant, sed in Nosocomii lectulis uterque mortui; ut credere debeam, vel frigus quod interemit Quelmalzii senem, non acre adeo, ut tunc nostrum, fuisse, vel potius cadaver illud multo citius quam nostra quæ in aperto jacuerant, in tepidum locum esse translatum. Quod vero ad vitia arteria-

(o) n. 10. (p) Epist. ad Millington. (q) Tab. 2. (r) Epist. 46. n. 11. & seqq.
(s) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (t) Epist. 50. n. 51. & seq. (u) n. 17. (x) Epist. 47. n. 13.
(y) Epist. 13. n. 15. (z) Progr. quo frigoris acrioris in corp. hum. effectus expend.

teriarum attinet, in anu eadem animadversa, meminisse potes, quot in cadaveribus viderim, & quot inde repetierim circumitionis sanguinis detrimenta (*a*). Ea autem vitia cum hic in arteriis magis fuerint inferioribus, minusque propterea sanguis posset per has facile moveri, tanto majori copia crederem in superiores compulsum, intra anus cerebrum effusum fuisse. Cum vero animadverteris, quo longius a corde arteriæ descendebant, eo lamellas osseas habuisse majores; noli statim cum iis facere, qui Boerhaavio id objiciunt, a validiori, qualis propius cor est, sanguinis impulsu deducenti arteriarum ossificationem, eorum memor quæ responderi posse, non uno loco indicavimus. Neque enim semel idem quod in muliere ista, vidimus; tametsi nunquam in tot arteriis, in quot Cl. Buchwaldio (*b*) videre contigit. Qui cum in decrepito sene arteriam Magnam a corde ad curvaturam ferme totam, cartilagini dumtaxat haud multum dissimilem, inde vero per universum propemodum corpus suis cum ramis osseam factam deprehenderet, singulare illud animadvertit, *quod extremitatum arteriæ, quo magis ad manus, & pedes accedebant, eo magis ossificatæ fuerant.* Cujus senis incommoda, & mortis genus utinam sic addere potuisset, ut ejusmodi constitutionum signa aliqua per conjecturam attigit in adjuncta Ætiologia (*c*).

16. Nunc ab his sexus utriusque communibus morbis, ad fœminarum proprios esset redeundum, nisi de ipsis longissima illa Epistola XLVIII. tot scripsissem, ut vix de infelici aut uteri gestatione, aut partu sive quod ad matrem, sive quod ad fœtum attinet, hæc habeam adjicienda. Et de gestatione quidem; ut omittam, me non pœnitere eorum quæ attigi super vi maternæ imaginationis in fetum, postquam in quædam incidi quæ a Viris Doctissimis prodierunt, nihil magis ostendentia, quam ne ingeniis quidem excellentibus licere in quibusdam exemplis quæ neque possunt negari, neque intelligi, aliter explicandis difficultates effugere, quin se in majores, si quæ ex propositis consequerentur explicationibus, spectare velis, plane conjiciant; ut igitur hæc omittam; inter Boehmeri, quas sæpius, meritoque laudavi, Observationes (*d*) præter alias ad affectionem hypochondriaco-hystericam, ad ovarii hydropem, ad infantem cum hydrorachitide natum pertinentes, unam legas, huc maxime spectantem, qua numerum augeas fetuum in Falloppii tuba deprehensorum. Infelicis autem partus, aut puerperii Observationes Cl. Kierlingius (*e*) protulit duas, quas, ut illas, Sepulchreto addas. Altera puerperæ est, quam nono a partu die inflammatio uteri extinxit. Altera autem parturientis, cui gemini infantes vitam, ut sibi quoque, ademerunt. Mihi vero nullam, quæ huc attineat, habere contigit præter unam, quæ tibi, qualis qualis est, describetur eo libentius, quod alias (*f*) id fortasse me facturum promisi.

17. FOETUM, aliunde advectum, eumque feminei sexus, studiosi Juvenes ad me attulerant, ut in Nosocomio dissecarem, circa medium Martium A. 1751. Qui illis dederat, novimestrem esse, dixerat, duas vixisse horas, ejusque morti parentis mortem paulo post successisse, quo morbi genere, sibi ignotum, at certe ante biduum hæc accidisse. Quæ ultima fuisse poterant vera: num autem & priora, vehementer dubitavi; nam corporis universi magnitudo non paulo minorem, funiculus autem umbilicalis non obligatus aliud videbantur ostendere, ea vero quæ dissecando offendimus insuper confirmare. THORACE enim aperto, pulmones ex rubro maxime fuscos inveni, eorumque partes, aquæ impositas, ruere ad fundum statim, conspexi. Abdomine recluso, plurimus sanguis occurrit in ventris caveam effusus. Quo exhausto, abstersoque, nullum apparuit intestinum; si Rectum, & partem aliquam excipias Coli, cum illo continuatam; sed neque mesaræum, neque mesocoli pars maxima usquam conspiciebatur. Tunc jecinoris cum totam convexam faciem diaphragmatis, & proximis abdominis musculis adhærentem, alteram autem, sive cavam, non parum inæqualem animadverterem; ratus quod erat, sub hac quidquid intestinorum, & mesenterii deesse videbatur, coercitum deprehendi, obtectumque membrana crassiuscula, tenaci, & quibusdam quasi arenulis aspera, cum ea jecinoris facie connexa. Eadem facies non exiguum ad spatium erosa, aut lacerata, unde tantum sanguinis in ventrem effluxisset, monstravit. Et nihilominus de mox secta ad diaphragma vena Cava sanguis profluxit multus, isque ater, qualis & in ventre effusus, & in vasis totius corporis fuit. Mitto cætera quæ hujus loci non sunt, quippe secundum naturam in hoc fœtu a me demonstrata, illud unum memorans, cum in quibusdam superioribus intestinis meconium esset, in Recto non fuisse; quæ res, & viscerum parvitas, reliquo corpusculo respondens, novimestrem fœtum non fuisse, confirmabat, juncta præsertim cum majori partium mollitie, quod siqua in alia, certe in cerebro maxime fuit. Cranium enim cum aperuissem, cerebri, & cerebelli substantiam vidimus tanquam *gelatinæ* cujusdam in modum ferme diffluentem. Cæterum nullus toto corpore fœtor, nullum putredinis indicium animadversum est. Membranæ autem omnes scalpello, & unguibus, si discerpere forte velles, præter modum renitebantur.

18. Qui ea quæ præcesserant, aut comitata fuerant partum, pro certo sciret, aut etiam placentam examinasset, eorum quæ in hoc fœtu vidimus, non omnium, sed nonnullorum, & effusionis præsertim sanguinis causam, fortasse posset conjicere. Cujus, & ex lacerato quidem jecinore, sanguinis in fœtu effusionis mentionem alias (*g*) a me tibi factam fuisse, memineris. Sed jam ad longe aliud morborum genus est transeundum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVIII.

De Febribus quædam; de Tumoribus autem plura adjiciuntur.

POST Epistolam XLVIII. quæ de Morbis Ventris ultima fuerat, cæterarum quas deinceps ad te dederamus, argumenta ad eos Morbos spectabant, qui aut in totis corporibus sunt, aut si in partibus, Chirurgum magis, quam Clinicum, postulant. Nunc igitur ordinem quem tunc sequebamur, conservaturi, a Febribus initium, & a Tumoribus repetemus, de primis quidem perpauca, de alteris autem aliquanto plura verba facientes.

2. Quod ad Febres attinet, cum per alium ipsis adjunctum morbum noceant potissimum, atque interficiant, imo etiam sæpe ab ipso oriantur, & conserventur; facile intelligis, quanti referat adjuncti hujus morbi sedem, naturamque cognoscere. Verum sicuti dissectio interdum sub oculos utramque hanc ponit, ut viscerum inflammationem, aut ulcus aliquod; ita haud raro neutram ostendit, cujus rei exempla obvia sunt, & nos cum de Febribus ad te scriberemus (*a*), eorum quædam ex Valsalvæ schedis produximus. Quod tunc magis dolendum est, quando in iis febribus, ut sæpenumero contingit, quæ & perniciosiores sunt, & plures eodem tempore invadunt, malignis videlicet, ac epidemicis. Neque enim tunc febrem impugnare tanti interest, quanti adjunctam illam malignam vim, &, quod difficultatem maxime auget, in singulis propemodum Constitutionibus peculiarem. Et certe nisi adversus hanc potissimum pugnes; idem agis, ac si febrem, a viperæ morsu natam, remediis vincere antifebrilibus, neglecto veneno, conareris; ut exemplo eodem utar quo Cl. Quesnayum usum esse, intelligo ex Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*b*). Quo magis Dei O. M. Providentiæ agendæ sunt gratiæ, quod in summa rei tum obscuritate, tum varietate remedium obtulit, cujus etsi obscurus sit verus agendi modus, vires tamen in quibusdam saltem perniciosis febribus abigendis experientia comprobavit, corticem dico Peruvianum. Qui, tametsi earum febrium aliæ alia cum malignitate, quantum externæ causæ, & symptomata significant, conjunctæ esse videantur, has, illasque pariter, variamque ipsarum potest malignitatem pervincere, quemadmodum nos & nostræ, & aliorum Observationes docuerunt. Nec vero salubri corticis efficaciæ repugnat materia quæ aut ad cutem, aut

(*a*) Epist. 26. n. 32. (*b*) Obs. Quadrig. Obs. 3. (*c*) §. 13. (*d*) Vid. Act. Lips. A. 1758. M. Januar.
(*e*) Dissert. de Utero post partum inflamm. §. 14. & 6 (*f*) Epist. 39. n. 28.
(*g*) Epist. 48. n. 19. & seqq. (*a*) Epist. 49. n. 2. & n. 12. & seqq. (*b*) A. 1753.

ad articulos ejici e sanguine cœpta sit, inde autem introrsum vi frigoris externi repulsa. Persanavit enim cortex Cardinalem Eminentissimum qui post id in malignissimam inciderat febrim, ut fuse ad te alias (*c*) scripsi, & persanavit quoque Famigeratissimum Virum Hallerum, quem ab sic repulsa podagra febris vehementissima cum erysipelate pariter faciei pene oppresserat, ut ipse narrat in iis quæ ad CLII. Disputationem adnotavit ex illis quas ab se collectas boni publici studio edidit *ad morborum Historiam, & Curationem facientes*. Scilicet non tam hæc, quam illud quod tunc diximus, attendendum est, an periodicæ sint febres, id est intermissionem, aut remissionem saltem habere consueverint, ut per tempestivum, ac justum usum corticis sperare liceat, ipsas, adjunctamque iis malignitatem abactum iri. Neque enim dumtaxat quod febrile est; sed & illud quod non est, etiamsi absque manifesta febre sit, quamquam tunc non fere semper, abigit cortex, dummodo periodice id recurrat: quod cum alias (*d*) observatum jam esse, scripsimus, tum recentiore, & luculentiore Stephani Weszpremi (*e*) Observatione confirmare nunc possemus eodem remedio pervictæ æque atrocis, ac pertinacis hemicraniæ, binas jam hebdomadas quarta quaque hora exacerbatæ, nec nisi post horas duas remissæ. Quod si hæc Observatio ut A. 1756. & habita, & edita est, ita ante hos annos quinquaginta extare potuisset, cum acerbissimam hemicraniam illam (*f*), quotidie mane hora eadem revertentem, variis, & pluribus præscriptis auxiliis vix tandem profligavi; nullo certe libentius, & felicius quoque fortassis, quam hoc, usus essem, quantumvis rationem qua opituletur ignorassem.

3. Atque utinam febres malignæ, & epidemicæ, de quibus dicere cœperamus, essent omnes periodicæ, ut fere omnes cum varia, & obscura vi malignitatis conjunctæ sunt; haberemus in illo cortice medicamentum, quod etsi quomodo agat, nesciremus, non sine spe tamen possemus experiri. At synochæ persæpe sunt, & quæ, si eorum quos sustulerunt, corpora disseces, aut nihil, ut initio dixi, ostendunt quod peculiarem præcipui morbi sedem, naturamque patefaciat, aut viscerum graves quidem, & manifestas læsiones ostendunt, sed quas si cum iis conferas quæ sunt in ægrotantibus observata, facile intelligas ab latente alio præcipuo morbo fuisse productas. Scilicet febris, exempli gratia, viscerum inflammatoria videnda exhibet in cadaveribus viscera inflammata, sive benigna fuerit, sive maligna; at in ægrotantibus, si benigna sit, repetitis missionibus sanguinis levatur; si maligna, deterior fit, & citius occidit. Discriminis causa est præcipuus alter adjunctus morbus, ut in Rothomagensi illa febri, a Cl. Malovinio (*g*) descripta, quæ sub finem A. 1753. plures brevi tempore ibi interemit. Ob malignam enim materiæ acrimoniam, ventriculum, & intestina irritantem, inflammatio demum illa fiebat, quæ in iis visceribus, jam in gangrænam degenerans, reperta est, reliquis internis illæsis partibus, & præsertim capitis, quod dolore alioquin, per consensum videlicet, in dies crescente, & delirio vexatum fuerat. Sapienter igitur, atque utiliter Medicorum Rothomagensium Collegium, non attendendam tunc inflammationem statuit, quæ aut nulla initio erat, aut ex accidenti in progressu nascebatur; sed materiæ acerrimæ e primis viis educendæ esse operam dandam; ab hac enim, si intus relinqueretur, irritationem permanentem multo magis, quam transeuntem ab evacuantibus præsertim mitioribus esse timendam. Recte autem facies, si ad Sepulchretum addideris quæ in illis sint cadaveribus deprehensa, & quæ in aliis etiam, cum epidemicæ aliæ febres grassarentur, quorum alicujus dissectionem apud eundem Auctorem invenies, item quæ dum pestilentiæ hoc sæculo aut homines, aut, quod multo sæpius, & multo pluribus locis accidit, boves invaserant. Extant enim horum extispicia tum ab nostratibus, tum ab exterarum Nationum Medicis litterarum memoriæ commissa. Nunquam tamen non cogitabis, quæ in visceribus sive inflammationes, sive gangrænæ, sive alia dissecantibus se obtulere, effectum potius præcipui latentis morbi, quam morbum ipsum, facile fuisse. Quin aliqua in iis dissectionibus tanquam præter naturam proposita, secundum consuetas naturæ leges fortasse esse potuisse, ut puta cum in bobus, lue enectis, passim videbis adnotatam nimiam vesiculæ fellis plenitudinem, imo ab nonnullis pro causa habitam dysenteriæ quæ boves cruciaverat, & inflammationis, sphacelique intestinorum, quo videlicet tanto majorem copiam immisisset erodentis bilis, quanto ipsa hac magis referta erat. Vix unus, quod sciam, Mauchartus (*h*) rem aliter explicari posse, censuit, sive non tam bile quam aeris, in putrescente bile se expandentis, particulis distendi vesiculam, conjiciendo, sive, quando istam aeris expansionem *aliquoties* (non semper) observatam esse, dicit, ponendo, ab Duodeni intestini tunicis inflammatione tumentibus, aut spasmodice constrictis, aut etiam flatuum expansione compressis, liberum, plenioremque influxum bilis in id intestinum prohiberi per Communis ductus extremam partem ob eas causas contractam, unde illa in vesiculam uberius tum regurgitando, tum influendo divertat, sicque hanc distendat, præsertim (id quod addere poterat) cum multiplex per hepaticysticos ductus sit in bovinam vesiculam aperta via. Mihi vero antequam Mauchartum legerem, in mentem venerat causa alia dubitandi, facilior fortasse, & cum frequentiori lege naturalis consuetudinis valde conveniens. Cum enim bilis e vesicula pleniorem effluxum natura opportune eo tempore instituerit, cum ventriculus, proximave intestina alimentis referta, tumore ipsa suo vesiculam urgent; boves autem a primis usque contractæ luis diebus alimenta omnia aversentur, consequi hinc, cogitabam, ut numquam compressa vesicula longe majorem quam alias soleat, influentis jugiter bilis copiam retineat, ab eaque præter modum expandatur. Quam dubitandi rationem, qualis ea cunque sit, cum in Theatro Anatomico proposuissem, non displicuisse iis qui me audiebant, & nominatim Professori Clarissimo, meique, dum viveret, amantissimo Carolo Gianellæ, ex edita ejus Dissertatione (*i*) cognovi.

4. Tumorum autem; de his enim post Febres ad te scripseram; & sedes, & natura cum sæpius per se, tum plane per dissectionem patent; ut sine dubitatione referre in Sepulchretum possis quæ ab diligenti Observatore J. Alb. Henr. Reimaro in perutili Dissertatione de Tumore Ligamentorum, Fungo Articulorum dicto, proposita sunt, & commemorata. Nec ejus dumtaxat Tumoris Ligamentorum circa articulos, quanquam ejus potissimum; sed aliorum quoque Observationes in illa invenies, qui ad juncturas pariter, genuum præsertim, occurrerunt, ut puta aut ab acri humore (*k*) in cavo articuli acervato, & ossa, aut cartilagines erodente, hasve (*l*) in aliam substantiam mutante, tumidasque faciente, aut a mucilaginosis glandulis (*m*) tumentibus, earumque & ossium læsionibus occasionem præbentibus, & vicissim ab eorum imminuta pressione causam magis intumescendi accipientibus. Omitto alia, quæ cum his reperies, exempla, suis quæque signis quoad ejus fieri potest, distincta; ut desiderium moveant legendi cætera, quæ angustiis temporis exclusus, adjicere non potuit, nominatim de articulorum hydrope (*n*), cujus proposuerat notas. Sed & signorum causas ex iis quæ per dissectiones conspiciuntur, dilucide explicat, ut ganglii (*o*) rotunditatem, mobilitatem, & a casu, vel ab ictu de industria inflicto discussionem, &, ne plura memorem, ossium in Spina Ventosa expansionem (*p*), cujus morbi Observatio, & sectio producitur eo notabilior quod non pueri, sed hominis quatuor & viginti annos nati tibiam invaserat.

Porro expansorum ossium alias & Observationes, & dissectiones alibi reperies quas Sepulchreto addas. Nam præter eas quas sæpius sibi occurrisse, indicat Abrahamus Cyprianus (*q*), extat altera fuse descripta, & pertractata a Frid. Jac. Tittmanno (*r*). Quæ autem commemoravimus expansionum ossium exempla, aliaque cum leges; facile animadvertes, eas deberi copiæ pravi humoris intra ossa redundantis, urgentisque extrorsum horum parietes, non difficile cedentes, ubi osseas fibras, laminasque interiores humor idem molliverit, aut sic eroserit, dissolveritque, ut jam perpaucæ exteriores laminæ reliquæ sint. Utrolibet enim modo os duritiem amittit suam. Cujus mutationis complures historias indicatas videbis a Cl. Morando (*s*), ubi admirabilem illam proponit, quam ipse vidit. Lege sis eandem, atque alteram quæ paucis post illam annis se obtulit Egregio Lipsiensi Professori

(*c*) Epist. 49. n. 30. & seq. (*d*) Ibid. n. 29. in fin. (*e*) Observ. Med. 4. (*f*) Epist. 1. n. 11.
(*g*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1753. (*h*) Disput. de Lue Vaccar. Tubingensi §. 18.
(*i*) Dissert. inscripta, Non semper ex cadaderum sectione &c. (*k*) §. 48.
(*l*) §. 58. (*m*) §. 50. (*n*) §. 46. (*o*) §. 65. (*p*) § 62. (*q*) Epist. ad Millington.
(*r*) Dissert. Osteo-Steatom. Cas. rarior. &c. (*s*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1753.

fessori Ludwigio (t). Videbis in hac alia ossa tam mollia facta, ut leviori digiti impressioni cederent, alia lamina externa adeo extenuata, ut subjectæ cellulæ transpici possent: in illa vero eandem externam laminam redactam alicubi ad formam vaginæ membraneæ in ipsis femoris, & tibiæ ossibus, solida eorum substantia dissoluta, & in sanguinis alveum ut videbatur, relata, & per lotii vias ejecta; hujus enim sedimentum mirifica erat copia, & tunc majori, cum pejus membra se habebant, natura autem peculiari, album videlicet, terreum, cretaceum, & per acetum, aliave acida solubile, cujusmodi humoribus injecta ossa emolliri, constat (u). Hæc cum perleges; fortasse tibi Observationis Zelleri (x) veniet in mentem. *Acor* enim, *qui expirabat ex abdomine aperto* undecennis pueri, *insignis admodum atque penetrantissimus fuit*; erat autem is puer rachiticus, ejusque *ossa adeo mollia, ut tibiam incurvatam, aliaque facili levique opera scalpello discindere potuerit*. Quapropter minus mirum fuit, quod, ut rachitici solent, circa articulos haberet nodos, hosque *insignes* eo in loco ubi sternum jungitur costis, utroque in latere, qui *discissi, isti pariter sanguinem stillarunt*. Credibile autem est, pravo eodem humore quo fibræ osseæ emolliuntur, aut dissolvuntur, vascula erodi quæ sanguinem vehunt, & hoc effuso medullare oleum reddere sanguinolentum, qualis & is erat humor quem intrat ossa de quibus diximus, invenit Morandus; grumis autem sanguineis refertam medullam in quibusdam suorum offendit Ludwigius; qui in aliis eorum *vix congelatam, sed maxime mollem & fere fluidam* deprehendit, imo *fluidam & quasi aquosam*. Quod hic memoro, ut cum medullari illo oleo conferas, quod tibi alias (y) a me animadversum descripsi intra virilis tibiæ exostosim, & caveam quoque ejusdem ossis, exostosi respondentem, liquidum adeo & multum, nisi enim multum sit, urgere extrorsum emollitas ossium laminas non potest, ut tunc, & paulo ante etiam diximus. Itaque in Morandi Observatione femoris os ad trochanterem externum, & fibulæ extrema facta erant crassiora, tum calvariæ crassitudo duplo erat major, quam secundum naturam; sanguine autem, qui erat inter utramque ejus tabulam per non brevem compressionem expresso, magna tenuitas tantæ illi successit crassitudini. Hæc igitur ad illa potes adjicere, quæ eo tempore de ossium tumoribus ad te scripsi (z), & de eorum emollitione (a); sic enim alia magis confirmari, intelliges, alia autem in aliis posse interdum aliquanto aliter & se habere, & explicari.

5. Nunc age ab durissimarum partium tumoribus ad mollissimæ, nempe ad Membranæ Adiposæ Tumores transeamus. Quorum mihi interea præter alias (b) indicatos, duo alii obtigerunt perlustrandi.

6. ANUS in Nosocomio decesserat, cum tempus instaret Publicæ Anatomes inchoandæ A. 1755. Cadaver, ob meliorum inopiam, in Gymnasium illatum cum inspicerem, nec aliud de ea muliere constaret, nisi sensim esse mortuam; animadverti; ut alia omittam, & in his ungues ex pollice utriusque pedis in corniculi modum excrescentes, quod se utrinque pariter supra duos, tresve ex proximis digitis contorquebat; animadverti, inquam, ex femoris sinistri anteriore, & media secundum longitudinem parte protuberantem hemisphæricum tumorem, cujus diameter digitos transversos duos superabat, mollemque adeo, ut pro meliceride posset imponere. Cutis erat ibi reliquæ concolor, in qua nihil usquam erat icterici; sed levis tantummodo scabies. Quid, & quomodo contineret tumor, dicam, cum ea quæ ex viscerum inspectione adnotata sunt, indicavero.

VENTER laxa intestina habuit, & in his Rectum, ab introrsum tumentibus hæmorrhoidibus male habitum: lienem aliquanto majorem æquo: in hepatis vesicula bilem subflavam, in eaque calculum sphæræ forma, magnitudine avellanam quamvis maximam excedentem, colore nigrum, sed crassiusculis quasi punctis exterius distinctum ex albo flavis quorum unum prominebat. Intelligis, cur mulierem icterico non fuisse colore, supra adnotaverim: itaque hanc poteris ad tot alias addere Obsarvationes, a me olim (c) tibi memoratas. Et ne cætera de hoc calculo animadversa desideres; sic habeto, statim atque extraximus, in aquam mediocriter calentem conjectum, illico fundum petiisse, indeque receptum, & mox leniter summæ aquæ impositum, statim iterum subsedisse. Cum vero sepositum inspicerem illo ipso die, & magna ex parte in plurima nigra frusta per se abiisse, viderem, hæc autem, chartæ inclusa, quadragesimo circiter post die rursus in manus sumerem, & plura ex parvulis, unum autem omnium maximum in summo aquæ ponerem; omnia primum innatarunt; sed ne sexagesima quidem adhuc exacta horæ parte ad fundum descendit illud maximum, quod paulo post cætera sunt consecuta. Extractum porro, & statim aquæ impositum, statim subsedit. Unum vero, aut alterum ex iis quæ aquæ non immiseram, cum flammulæ admovissem, flammam quidem conceperunt; sed non retinuerunt, nec liquata sunt, & quod plumæ combustæ, oluerunt. Sed alia accipe, in altero ovario, in tubis, uteroque conspecta, quæ pariter ad noxas similes adjungas, quas alias scripsi. Ovarium maximam juglandem nucem æquabat, factumque erat ex albis, crassisque membranis, aquam intercipientibus. Tubarum utraque cum Ligamentis uteri Latis sic erat confusa, ut majus illarum extremum non appareret. Uteri fundus habebat intus ab altero latere duas, tresve excrescentias; ab altero unius dumtaxat inchoamentum. Et omnes quidem constabant ex alba substantia; sed hæc in earum maxima ex albis fiebat membranis, cellulas aquæ plenas continentibus. Figura ipsius erat ovalis secundum uteri longitudinem posita, cujus intimæ tunicæ per latiusculum, sed multo quam ipsa, angustiorem pedunculum continuabatur in facie illius cavi anteriorem. In qua erant & duæ reliquæ, eidem tunicæ continuatæ, non per pedunculum quidem, sed per totam basim, depressæ, nec aquam continentes. In Thorace, & Collo; nam Caput non attigimus; duo quæ ad Vasa pertinent, animadvertimus. Magna intra illum arteria maculis erat albis intus distincta, osseas, si longior fuisset vita, lamellas ibi prænunciantibus. Jugularis autem Externa vena a sinistris per collum descendens, in medio cursu dividebatur in partes tres, quæ, duabus insulis effectis, rursus post tractum digitorum circiter trium, in unum confluebant. Sed hoc rarum magis, quam morbosum; illud ea ætate creberrimum. Illuc jam redeo quo sum pollicitus, ad tumorem videlicet ut ante sectionem apparuerat, hemisphæricum, qui in femore meliceridem ob id etiam mentiebatur quod non per pedunculum inde pendebat, sed suum alterum hemisphærium condebat sub cute. Hac igitur incisa, manifestum omnibus qui aderant, fuit, nihil aliud esse; nisi Excrescentiam, sicut ego intelligo, membranæ Adiposæ. Ex hac enim ipsa in tot parallelas quasi partes disposita, omnino constabat, nullo alio discrimine, nisi quod pinguedo, quæ subfusca alibi erat, in tumore magis albicabat. Cæterum neque sub cute membrana alia erat quæ cystis in modum tumorem complecteretur, neque sub hoc quidquam intersepti instar, quod a continuata Adiposa membrana secerneret.

7. Paucioribus nunc verbis alteram, quippe in viventis adhuc viri tumore habitam, Observationem describam.

8. VIR honestus ex Agro Patavino tumorem gerebat fici non parvæ instar ex altero femine pendentem per brevem pedunculum, digito non crassiorem. Mollis erat tumor; ut si contrectares, intelligeres, nec sarcoma esse, nec a multo qui inclusus esset, humore distentum. Eodem quo reliqua cutis, colore, hoc uno discrepabat, quod ex hemisphæricis hic illic, humilibus tamen, nec minimi digiti apice crassioribus, protuberantiis conspiciebatur inæqualis. Nusquam pulsabat: nunquam, vel pressus, dolebat: nec unquam, nisi cum equitare opus erat, incommodum ullum afferebat. Ob hanc igitur unam causam, timori adjunctam, ne magis in dies, magisque cresceret, an sine periculo abscindi posset, ex me quæsivit. Qui cum ea quæ dixi, attenderem, neque aliud vas præter unam venam per tumoris cutem repere, viderem, quæ ne in summo quidem ad columbini calami crassitudinem perveniebat, felices autem tumorum ejusmodi amputationes memoria tenerem; facile annui: præsertim cum Vir Experientissimus, Publicus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor, Hieronymus Vandellius se recepisset exsecturum. Quod & feliciter præstitit ineunte Junio A. 1757. pauco omnino sanguine effuso, etiamsi paululo profundius quam esset pedunculi initium, exsecuisset, & facile cicatrice obducta, intra breve tempus homine persanato. TUMOR, qui uncias circiter

(t) Progr. Observ. in cadav. cujus ossa emollita erant, propon. (u) Vid. Epist. 58. n. 7.
(x) Disput. de Morbis ex structura glandular. c. 2. n. 15. (y) Epist. 50. n. 60. (z) Ibid. n. 57. & seqq.
(a) Vid. etiam Epist. 58. n. 6. & seqq. (b) Epist. 50. n. 22. & seqq. (c) Epist. 37.

citer quinque pendebat, eodem mane per Filium, Parente, & Doctissimis Patruis dignum, ad me missus, &, hoc inspectante, a me continuo persectus, id omnino erat quod censueram, nempe Adiposæ membranæ Excrescentia. Qualem, per Valsalvam abscissæ, pedunculum alias (d) tibi descripsi, talis hic fuit, id est ex eadem quæ in sanis est, membranæ Adiposæ structura, & substantia, quasi in cylindros aliquot contracta, intra pedunculum descendente, ex hoc vero intra tumorem continuata, subflava, molli, unctuosa, tumorem universum, & illa ipsa exterius protuberantia parva hemisphæria efficiente. Partes ex quibus compingebatur, non solum cuti, verum etiam inter se passim tenacius adhærebant; ut per solos digitos pars a parte sejungi non posset; nulla tamen prorsus præter cutem erat tunica, quæ, ut in cysticis videmus tumoribus, hunc complecteretur: nec cutis ipsa, quanquam erat crassiuscula, in duas poterat dividi laminas. Cuti autem hic illic suberant, præsertim superiora versus, tenuia vascula sanguifera.

9. Parvi quidem hi quos persecuimus, tumores fuerunt, si cum grandibus illis compares, quorum alias (e) exempla indicavimus videnda præsertim apud Palfinium, aut cum aliis etiam majoribus, quos ad eos addiderunt Præstantes Viri (f) pondo librarum sexaginta, aut amplius. Sed cum similes eorum censeantur qui Cystici, & peculiariter *Natte* dicuntur; etsi pinguedinem continerent, a nostris tamen intelligis fuisse discrepantes. Verum age, ab his qui singulares, & sæpe non parvi sunt, ad alios qui sunt multiplices, & exigui, aut certe modici, veniamus. Subsistemus autem in iis de quibus Epistola L. vix pauca attigimus, in summa aliis lingua, aliis toto propemodum corpore succrescentibus.

10. LINGUARUM, quas Februario mense anno hoc 1759. in Gymnasio dissecuimus, una erat tumida, in eaque linea quam medianam vocant, primum quidem ab apice ad tractum pollicis transversi in sulci modum nec levis, nec si hinc & hinc linguæ latera traheres, tollendi, subsidebat, deinde vero nulla usquam apparebat; imo æque mediam ac laterales superficiei illius partes occupabant tubercula, nullam prorsus ad normam disposita, humilia quidem, sed crassa ad sesquilineam usque unciæ Bononiensis, facie inæquali, albo autem, ut lingua reliqua, colore. Desinebant prope eam sedem ubi esse debuissent illæ ultimæ crassiores papillæ: quarum locum perexilia, sed confertissima implebant tubercula. Post hæc denique succedebat tota illa sedes in qua extare solent glandulæ, at sine ullo harum vestigio plana omnino, & lævis.

11. Quid præcessisset, unde ea sic facta esset lingua, & quid afferret incommodi, scire non licuit. Contra vero & post quæ inceperit, & quæ attulerit non glandularum absumptio, sed amplificatio, & citissimus magna parte corporis intus, extraque novarum quasi glandularum proventus, apparet ex historia, hic minime prætermittenda, quæ ab laudato alias Laurentio Mariano, & ab Genero eo digno Josepho Bonio A. 1752. communicata, mihi eo gratior fuit, quod morbum non ita dissimilem annis superioribus spectare quidem, sed non per dissectionem, potueram, ut tibi de Tumoribus scribens (g), significavi.

12. ADOLESCENS Generosus annos natus quindecim, ab infantia usque sanus, & vivido colore præditus, duriori objurgatione exceptus, gravique timore tanto magis inde perculsus, quod natura erat cogitabundus, tunc quidem triduum quasi stupidus exegit, tertio autem post mense parvas per collum glandulas cœpit animadvertere, quæ paulatim primum creverunt, mox vero morbus celeriter adeo auctus est, ut præter salivarium, & Axillarium glandularum tumorem, brevi per dorsum, per pectus, & præsertim circa claviculas extiterint corpora, ovi columbini instar crassa, strumosas glandulas referentia, qualia paulo post in abdominis quoque integumentis, imo, ut tangendo cognoscebatur, in ventris etiam cavo non defuerunt. Dolore carebant fere omnia; nam quod Pectorali musculo dextero insidebat, tres digitos transversos longum, colore autem lividum, ad tactum nonnihil dolebat, ut ventris quoque interiora, a sinistris magis, major etiam tensio, & renixus percipiebatur. Sive intus, extraque, id quod initio statim, magisque in progressu factum est, multa, & varia in usum traherentur remedia, etiam validiora, quæ a Medicis Consultissimis proponebantur, sive nulla denique adhiberentur, tumorum moles increscebat, cursu morbi adeo rapido, ut cum cœpisset mense Decembri, simul cum vita circa Maji finem desierit. Non multo post morbi initium, acutus dolor in genu, & crure nunc dextero, nunc sinistro ingruerat, qui & postea semper male habuit, symptomaticis, & incerta periodo accedentibus febribus, vigiliis, macie stipatus. Cæterum ad extremum usque mens prompta, & hilaris, ciborum appetitus, imo acris fames, ultimis præsertim diebus, nunquam defuit: & quamvis aliqua ad jugulum molestia esset ex mucido catarrho, qui facile, & levi cum tussi ejiciebatur; nulla tamen spirandi difficultas unquam animadversa est, id quod, perlecta thoracis dissectione, miraberis.

COLLI, Pectoris, Abdominis tegumentis communibus incisis, tumores illos externos sedem in cellulis habuisse membranæ Adiposæ, compertum est, arcte ibi ad subjectos musculos annexæ. Pleni erant omnes subalbæ materiæ, ex parte nonnihil fluidæ; at majorem partem solidæ, & sebaceæ. Eminentiorum aliqui, ut qui musculis adhærebant Pectoralibus, unum cum Axillaribus glandulis continuatum corpus facientes, secti subflava, & saniosa emiserunt. Ventre aperto, omentum omne corpusculis duris hic illic obsessum apparuit, subalba illa materia plenis. Jecur, lien, renes ipsa quidem secundum naturam se habebant, sed circa singula fuerunt hæc adnotata. Jecinoris parti dexteræ valenter annexum erat peritonæum: quod pluribus deinde locis quasi unum idemque cum attiguis musculis factum, anterius excrescebat in corpus *ovi* gallinacei magnitudine, quod ea qua diximus, refertum materia, cum vesica urinaria connectebatur. Juxta splenem vero mesocoli sinistra pars in corpus intumescebat constans ex pluribus colligatis quasi ovis columbinis, eadem illa materia farctis: quibus & pancreas plenum erat: per mesenterium autem disjectæ ejusmodi strumæ conspiciebantur. Renum denique Adiposa tunica erat monstrosum in modum crassior facta; nam qua parte vertebras spectabat, duorum, parte autem opposita quinque transversorum digitorum crassitudinem occupabat, materia quam diximus, ubique distenta: propter eaque ren sinister, accedente etiam dura & strumosa, quæ materiam illam intersecabat, linea, pondo fuit unciarum circiter sex & triginta. Nec vero intestina morbo vacabant. Nam Coli tum adiposæ appendices, tum ligamentorum, per ipsum ductorum, fasciolæ corpusculis ejusdemmodi conspiciebantur distinctæ. Tenuia autem intestina per intervalla glandulas Peyeri habebant lupini figura, & magnitudine: quas inter quædam multo major, phlogosi affecta, corruptum continebat humorem. Thorace recluso, mediastinum conspectum est circa medium corporibus sæpius dictis obsitum, & in his aliquo non minus crasso, quam modicum ovum gallinaceum, Asperæ arteriæ truncum non modo contingente, sed etiam comprimente. Pulmones intus erant sani, quamvis extimæ superficiei infixi essent duri, petrosique globuli, granorum hordei crassitudine. Eadem superficies a tergo tota excavata erat utrinque, sed a sinistris præsertim, ob incurrentes in ipsam non parvas strumas, pleuræ innatas, alias quidem prope dorsi vertebras, alias autem in seriem quasi quandam ita dispositas, ut singulę singulis costis ab ima ad summam insiderent. Cor secundum naturam se habebat, nisi quod auriculæ dexteræ facies exterior tota erat tanquam granosa a consimilibus corpusculis. Igitur (sic concludebatur missa historia) descripti tumores majori ex parte erant cystici, & particulis turgidi tophaceis, duris, & velut sebaceis intra cellulas depositis membranæ Adiposæ, præter æque dura, quæ descripta sunt, corpora glandulosa.

13. Redii in memoriam historiæ hujus, cum aliam legerem nuper æthiopis duodecennis, quam Præcl. Anatomicus litteris mandavit Meckelius (h). Nam iniens ægri utriusque ætas, acrisque fames, cum morbo conjuncta, & perstans, usque adeo per interiores tunicas, ventris præsertim, diffuso in tuberculorum modum, quorum pleraque sebacea implebat materia, hæc, inquam, faciunt, ut abs te cupiam utramque conferri historiam. Quod si Viri illius Solertissimi in eo, itemque in altero æthiope (i) accuratas, quod ad eorum quoque nigredinem spectat, Observationes simul perlegens, forte miraberis, in illa

(d) Epist. 50. n. 23. (e) Ibid. n. 22. (f) Vid. in Italica Palfin. Edit. Part. 5. c. 4.
(g) Epist. 50. n. 28. in fin. (h) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1753. (i) A. 1756.

illa apoplectici æthiopis, quam tibi olim misi (*k*) ante hos quinquaginta annos Venetiis habita, dissectione adnotatum nihil fuisse de nigrescentibus, aut fuscis in æthiopum cerebro partibus, nihilque de eorum nigro potius, quam rubro, sanguine, scias velim, cadaver illud ante noctem incidere non licuisse, lucem autem aliam, nosti, esse solis, & lychnorum, nec pariter licuisse aliud in posterum diem servare, nisi cutis, & cuticulæ segmenta quædam, in quibus mihi quid acciderit videre, in Adversariis (*l*) est indicatum. Sed de his, & de cuticulæ natura neque hic est scribendi locus, neque antea facile scribam, quam aut dissecandi æthiopis iterum facultas detur, aut quædam saltem de æthiopum infantibus pro certo sciam, ut puta num forte umbilicalis funiculi initium non, ut nostri, cinctum cute habeant quæ postea in umbilicum se contrahat, num paucis illis a partu diebus cum primum infuscari incipiunt, non ita albis prorsus, ut in adultis postea videmus, sint plantis, & volis, alia ejusmodi. Nunc enim a proposito non est divertendum. Collata igitur utraque tot sebaceorum tuberculorum historia, ut in eo quoque convenire videbis, quod viscera quædam sub tunica sic male se habente, erant tamen sana; ita discrepare tum symptomatibus, animadvertes, tum sede etiam tuberculorum, quæ in Berolinensi Observatione tantum abest, ut sicuti in quadam Roedereri quoque historia (*), scirrhosa corpuscula cellulosam occuparent substantiam; id singulare habebant, ut, hac prorsus salva, in propria ipsa, firmaque peritonæi, aut pleuræ hærerent membrana; tum denique ut exterius tubercula essent nulla; sed interius omnia. Ad externos autem, simulque internos tumores attinet Observatio altera, quam ante illam Meckelius indicat, ab se, & Clarissimo Professore Zinnio in infante habitam, cujus præter partes cerebri induratas, conglobatæ glandulæ toto ferme corpore scirrhosæ erant.

14. At sive ad utrosque, sive ad externos, quos potissimum hic attendimus, tumores exempla spectant quæ continuo memorabimus, illorum alii aut ea continebant quæ evidenter sunt præter naturam, aut ea, propter quæ ab sanarum glandularum modo vix, ac ne vix quidem viderentur discrepare, nisi ibi occurrerent ubi manifestas glandulas conspicere non solemus. Ad primum horum generum, præter eas quas modo protulimus, historiæ pertinent non paucæ in Sepulchretum (*m*) relatæ, ut, cum strumosæ glandulæ, multæ præsertim, aut magnæ, exterius protuberarent: multæ quoque interius deprehenderentur insidentes non mesenterio solum, sed & omento, stomacho, intestinis, pancreati, vesicæ urinariæ, pulmonibus, ex Fontani observatione (*n*); ex Heurnii (*o*) autem, etiam peritonæo, hepati, lieni, renibus, uteri ligamentis, diaphragmati, mediastino, ipsique cerebri Duræ meningi. Mitto cæteras, quas descriptas ibi videre poteris, glandulas minus diffusas, sed omnes strumosas, & quasdam gypsea, pultacea, purulenta, serosa, alba, flava continentes. Quibus & tubercula addere potes illa plurima, quæ Laubius (*p*) in pulmonibus vidit materiæ sebaceæ plena, ejus similis quæ in glandulis colli induratis ejusdem hominis spectabatur. Ad secundum vero genus propter eam quam M. Aurelius Severinus simul profert, Aetii, imo Leonidæ sententiam, spectasset crediderim glandulas quas Severinus ipse (*q*) vidit tuberculorum instar in artubus, pectore, dorso, sub alis, & ad inguina exstantes, quarum plus sexaginta per Senis universum corpus dispersas ob id maxime admirabatur, quod tubercula quam plurima *circa loca* conspiciebantur, *quæ glandularum sunt prorsus expertia: itaque venit in mentem*, inquit, *illud Aetii, qui Tetrab. 4. cap. 5.....professus est, ex integro nasci plerumque candidas, & rubras carunculas in corpore*. Olaus autem Borrichius (*r*) cum in icterici dissectis cruribus in glandulas incidisset sub cute latentes *infinitas*; non ab integro ortas, opinabatur; sed *in sano corpore esse adeo minutas, ut visum pene effugiant, in morboso conspectiores*. Has quoque ad secundum genus referri posse, vix dubito. At quas Whartonus Observatione pariter in Sepulchreto quoque (*s*) legenda, in militis brachiis, & femoribus conspexit, eodem referendas esse pro certo scio. Cum enim omnes sub cute mobiles, &, vel pressiuscule contrectatæ, essent indolentes, nec validissimis remediis cedentes; majusculam unam a Chirurgo extractam, deprehendit *citra ullum putridum aut corruptum humorem totam ex solida glandulosa atque alba carne constantem*; ut sic glandulas *dari adventitias plane sanas, nisi quod in numero partium præternaturalium recensentur*, experientissimus glandularum scrutator demonstratum esse, pronunciaverit. Quæ Observationes ad exteriores quidem glandulas pertinent, quemadmodum Antonii etiam Cocchii (*t*), ubi de Mesentericis Morbis loquens, id quod Leonida *raro* viderat, non semel sibi occurrisse ait (Severino autem *sæpe* occurrerat) conglobatas videlicet externas glandulas non modo auctas, sed & ubi esse non videntur, quasi creatas. Quin exemplum insuper addit, in quo præter nonnullas non solitas conspici, ut in lateribus, carneas, neque pure scatentes, ad hunc eundem modum alias intra ventrem offendit. Quam tu, & Severini Observationem ut quæ nedum mihi in Sepulchreto occurrit, huic adjicies, & Valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIX.

Ad Ictus, & Vulnera Capitis, & Thoracis, ad Juncturarum Vitia, & ad Luem Veneream pertinet.

QUæ ad Morbos attineant, Epistola LI. & insequentibus deinceps cæteris a me comprehensos, non tot in præsentia habeo, ut his denique Litteris complecti non possim. Ad illam igitur Epistolam qua de Vulneribus Capitis, & Ictibus scripsi, hæc addes.

2. VIR necdum quinquaginta annos natus, cum bibacissimus esset, indeque ebrius, per scalas descendens, tanto facilius lapsus est, quod crure altero annos jam aliquot ex doloribus, Veneream, ut ajebant, luem consecutis, claudicabat. Cadens autem sinistrum tempus adeo contudit, ut omni sentiendi, movendique facultate statim amissa, sic intra horas haud amplius quatuor interierit. Cadaver opportuno ad Publicam Anatomen inchoandam tempore, id est paulo post medium Januarium mensem A. 1756. Theatro concessum est, in quo, cum diligenter persecaretur, hæc adnotavimus. VENTER pane, & vino maxime distentum adhuc ventriculum exhibuit, ut ab ictu parum, vel potius nihil videretur evomuisse. Postquam ea omnia exhausta fuerant, ne minimam quidem intus rugam ventriculus ostendit. Jecur, & lien magna, nec tamen morbida, nisi quod dissecti lienis visa mihi est substantia laxior, color autem dilutus. At renum uterque pluribus hydatidibus excavatus, quæ sub ipsa eorum tunica incipientes, eo perveniebant, ut tubulos qui papillas excipiunt, contingerent, inæquali intus superficie, sed sua undique membrana comprehensæ. Vesica urinaria amplior, in longitudinem præsertim, ut duplo propemodum longior esset, quam soleat. Sed hæc, ut in biboso, mira non sunt. Ad Veneream autem luem num pertineret, an a primordiis sic esset quod in Seminali caruncula animadverti, non facile dixerim. Sinus qui in illa est, orificium maximum erat ex omnibus quæ vidisse unquam memini, nec secundum longitudinem, sed, quod in nemine conspexi, in transversum

(*k*) Epist. 5. n. 17. (*l*) II. Animad. 4. (*) Diss. de Uteri Scirrho n. 18.
(*m*) l. 4. S. 2. (*n*) Obs. 6. §. 1. (*o*) Ibid. §. 5. (*p*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 106.
(*q*) De recond. Absceff. nat. l. 4. c. 5. (*r*) Sepulchr. S. 2. cit. Obs. 17. §. 2.
(*s*) Ibid. Obs. 15. in Append. ad §. 1. (*t*) Dei Bagni di Pisa.

positum. Semen tamen, e vesiculis expressum, non per illud, sed per bina oscula, ut consuevit, prodibat, quæ ab lateribus illius sunt. Aortæ interior facies contra Cœliacæ ostium non lævis erat, ut per ventrem alibi, imo duas ibi osseas squamulas ostendebat. In Thorace quoque eadem Magna arteria nonnullis locis idem intus vitium fovebat; sed prope valvulas præsertim suas, quarum duæ osse non carebant. Supra ipsas autem; quanquam cor erat mediocre; major Valsalvæ sinus æquo erat latior. Sed hæc a morbo. Ab natura vero id quod non videor alias vidisse. Subclavia vena dextera ex duabus constabat quæ in Axillari jam incipientes, non ante in unam confluebant quam ad ostium accessissent Jugularis Internæ, ut insula fieret longa digitos transversos quinque. Erant autem duæ illæ quæ insulam comprehendebant, venæ pari ambæ crassitudine; at a sinistris in Axillari vena erat insula multo brevior, quippe non longa digitos duos, imparibusque comprehensa venis, altera videlicet multo quam altera, tenuiore. Priusquam de Capite dicam, aliquot sunt interjicienda, quorum alia omittere hic nolo, alia autem nequeo. Cum pinguedo in abdomine, & intra abdomen non pauca esset; in cervice, dorso, lumbis non erat quidem ita multa; sed musculorum superficiei, & fasciculorum ex quibus ipsi compinguntur, adeo præter solitum adhærebat, imo affixa erat, ut Prosectoribus molestiæ esset non levi. Ubi ad Artus inferiores ventum est; in eo qui sanus erat, mihi accidit quod raro, ut Posteriorem nervum Cruralem immisso, ut solitus sum, cultri manubrio aut manu inter duos ramos in quos denique ad poplitem videtur dividi, non possem, sursum versus tendendo, confirmare, non unum esse, sed ex duobus fieri, per totum femur, imo interdum supra quoque, cohærentibus quidem, sed revera in unum minime coalescentibus. Cum vero, id quod in eorum singulis, aut certe in crassiore facere consuevi, secundum longitudinem inciderem, ut parallelas, ex quibus constat, fibras demonstrarem; miratus sum tantum inter has pinguedinis interjectum conspicere, ut hujus plus quam fibrarum, continere ubique videretur. Etsi enim plurimi sunt anni ex quo in cadaveribus non prorsus macilentis interjici iis fibris manifestam pinguedinem haud raro animadverti contra ac creditur ab iis præsertim quibus nervos placet cum intentis fidibus comparare; attamen ea qua tunc vidi, copia interjici, nunquam antea conspexeram, nec in mentem venerat, posse, ut facile intelligis, si pinguedinis loco aliud quod præter naturam sit, aliquando huc conjiciatur, eos nasci morbos quos obstructis, aut aliter vitiatis ipsis nerveis fibris imputant. Sanus tamen, ut dixi, is artus erat. Alter vero quo homo claudicabat, sic attractus erat, ut quacunque manuum vi adhibita extendi crus non posset. Neque potuit satis extendi; etsi tunc aliquanto facilius extendebatur; cum Flexorum musculorum tendines, qui ad poplitem valde contenti erant, in transversum dissecti sunt. Quorum musculorum, ut neque Extensorum, color fuit, ut cæterorum sane fuerat, rubens; sed fuscus, & obsoletus. Quin etiam perpaucæ mucilaginis quæ in genu illo erat, color ab naturali discrepabat, & Mucilaginosa major glandula, albæ instar, subduræque pinguedinis apparebat. Sed hæc fere omnia a motuum cessatione illorum musculorum, ejusque juncturæ deducenda esse videbantur. Caput denique secando, Temporalem quidem musculum qui ab ictu contusus fuerat, tumidum, nigrumque conspexi ob remorantem in eo sanguinem, interioremque structuram laxantem. Cranium vero neque ibi, neque alibi ulla fractura, fissurave, & ne depressione quidem læsum offendi. Vasa autem per Tenuem meningem repentia nigro sanguine passim turgidissima occurrerunt, cujus supra eam meningem effusi grumus non mediocris conspiciebatur. Hujus igitur, & concussionis cerebri mors illa tam cita effectus fuit.

3. Historiam hanc aliis addes quas sub initium scripsimus Epistolarum LI. & LII. cranium pariter ab ictibus illæsum, at non ea quæ cranio subsunt, ostendentes; quamquam in illarum nulla tam cita mors secuta est. Nunc accipe quam adjicias alteri in proxima Epistola LIII. descriptæ (*a*). Secunda enim est in qua nobis se se obtulit cordis vulnus. Sic a præcipuo viscere cerebro ad alterum viscus præcipuum cor, & a celeris mortis casu ad celerrimæ exemplum transibimus.

4. SUTORI annorum circiter quadraginta per scalas ascendenti inimicus descendens obviam venit, cultrumque in pectus defixit, & continuo aufugit. Ille vero se vulneratum esse, clamans, & cultrum e vulnere extrahens, tam cito ibidem mortuus est, ut qui de proximo accersiti, confestim accurrerant, vivum invenire non potuerint. CADAVER Studiosa Juventus non difficile obtinuit, & ad me, in Gymnasio tunc Anatomen docentem, mense videlicet Januario A. 1753. afferendum curavit. Magnum erat, sanoque habitu, ut nisi aliquanto pinguius esset, quam vellemus, melius ad observandum, demonstrandumque optari non posset. Quorum utrumque factum a nobis est accurate: quanquam hic nihil præter ea quæ ad vulnus, & ictus in cadendo attinent, memorabimus.

Igitur vulnus perbrevi intervallo ab sterni sinistro latere inter cartilagines tertiæ, & quartæ costæ inflictum, exterius vix longius erat semuncia pedis Bononiensis, inde autem per mediastinum, & pericardium ad dexterum ventriculum cordis pervenerat, ejusque parietem septo proximum, media fere inter basim, & cuspidem sede, pervaserat, non longius ibi lineis tribus. Itaque pericardium nigro sanguine grumoso distentum inveneramus, mediastini autem anteriorem partem, qua vulnus transierat, & supra, infraque ad non brevem tractum a sanguine nigricantem, & quasi turgidam; nihil autem sanguinis, in ventriculis cordis, ejusque auriculis. Neque intra thoracem quidquam præterea læsum fuerat. Exterius autem in summo dorso contusionis vestigia quæ a cute in pinguedinem usque se extendebant, Rotundis utriusque scapulæ musculis interjectam. Capitis etiam integumenta contusionis signa in fronte servabant, credo inter cadendum relatæ, sicuti mortuum credo in scalis (in quarum gradus, surgere conatus, iterum cecidisset) ita denique jacuisse, ut in caput proclivius sanguini fuerit, quam in oppositam partem, defluere: certe quæ infra cor erant, vasa mediocrem sanguinis copiam, at quæ supra, plurimum continebant. Itaque cerebri superficies rubebat a distentis sanguine vasis quæ per Tenuem meningem ducuntur, eorumque ramusculis non secus ac si rubens materia fuisset injecta. Nec minus plena vasa illa vidi, quæ intra medullarem substantiam apparent alias filorum instar; hic enim cavos esse tubulos, manifestum omnibus fuit.

5. Si vulnus hoc cordis cum eo contuleris quod tibi Epistola LIII. (*b*) ex Valsalvæ observatione descripsimus, utrumque autem in ejusdem, nempe dexteri ventriculi caveam, nec multo dispari in ejus pariete aperta rima pervenisse, animadverteris; miraberis fortasse, ab illo hominem octavo denique die, ab hoc vero tam cito fuisse interemptum; præsertim cum per illud tanta sanguinis copia in thoracem & ventrem effusa videretur. Verum ob illam ipsam non modo extra cor, sed etiam extra pericardium defluentis sanguinis effusionem, cum hic non potuerit, ut in nostra Observatione inter pericardium, & cor subsistere, illudque distendere, hoc premere, discrimen id extitisse, facile, ut opinor, existimabis. Quod si facias; ex utriusque hujus Observationis comparatione habebis unde illud confirmes quod alibi (*c*) inter cæteras causas posuimus, cur multo minor inter pericardium, quam plerisque aliis in locis, hæmorrhagia longe citius interitum afferat.

6. Dixi, quam plerisque aliis in locis, & dixi item inter cæteras causas, non ignorans, quam celeriter vel paucus intra cranium sanguis, aut plurimus, sed vel in ventrem ipsum effusus, homines soleat conficere, ut puta a liene disrupto, id quod ex pluribus cognosces earum Observationum, quas, ut perlegeres, tibi, cum de Ictibus Ventris scriberem (*d*) indicavi. Quas inter si forte deessent (neque enim rursus vacat singula inquirere) quæ a Michaele Vanselowio (*e*), aut ab J. Valentino Scheidio (*f*) propositæ sunt; fac videas; vera a me dici, tanto magis intelliges.

7. Et harum quidem Observationum commemoratio me, si forte interea aut legendo, aut secando in alia incidissem ad ea quæ fuse tunc scripsi, nunc adjicienda, opportune commonefaceret, ut hic adjicerem. Sed neque de illis, neque de Ulceribus cum in præsentia quidquam suppetat; ad ea transibo quæ ad juncturarum vitia pertinent, motui officientia. Nonnulla enim de his sunt quæ post datam ad te Epistolam LVI. aut

(*a*) n. 26. (*b*) n. 3. (*c*) Epist. 26. n. 18. (*d*) Epist. 54. n. 5. (*e*) Disp. exhib. Hist. de Ruptura Lien.
(*f*) Observ. Lienum disrup.

aut ipse vidi, aut visa ab aliis legi. Ad prima spectant historiæ hæ duæ.

8. SENEX erat Patavii, quem non sine difficultate caput in latus inclinare potuisse, ab iis qui diu cum ipso familiariter versati fuerant, post dissectionem accepimus. Is cum ex catarrho, ut ajebant, ineunte Martio A. 1755. in Nosocomio decessisset, nobis qui tunc ibi quædam, ad thoracis, & colli, & capitis anatomen pertinentia, ostendebamus, hæc observandi occasionem præbuit. THORAX in facie anteriore pulmonis dexteri hydatides exhibuit duas, majorem unam, minorem alteram. Capiti intra cranium aqua inerat, cujus pars aquæ in Lateralibus ventriculis supererat. Glandula Pinealis tenuis. Cum parvi musculi qui anterius inter primam colli vertebram, & caput interjiciuntur, vix ac ne vix quidem apparerent, neque id mihi pessimæ dumtaxat, id est laxissimæ, ut in cæteris quoque musculis, constitutioni imputandum videretur; attentius inspectans, & profundius inquirens, in illud incidi cujus potissimum causa hanc scribere volui Observationem. Scilicet non modo quod Columbo (g) occurrerat scribenti, *primam vertebram occipitio ita adhærentem hisce oculis vidi, ut moveri neutiquam posset*, hic quoque erat; sed præterea adhæsio a sinistro præsertim anteriore latere ejusmodi conspiciebatur, ut unum idemque os essent tum ea vertebra, tum occipitium: idque a primordiis usque fuisse, plura indicabant proxima conformationis vitia. Nam secunda vertebra corpus habebat, mitto cum tertia conatum; erat enim hic, quod inter primum, & occiput ibi ubi dixi, nullum prorsus erat, aliquod tamen antiquæ divisionis vestigium; corpus, inquam, habebat, & Dentem lateri capitis magis dextero, quam sinistro, propinqua, Dentem autem ipsum breviorem, processus vero qui Obliqui Superiores dicuntur, tota illa facie qua Inferiores primæ vertebræ processus excipiebant, qui hic officio condylorum occipitis fungebantur, nequaquam inter se pares; quippe dexterum sinistro tum arctiorem, tum altiorem, tum antrorsum magis quam retrorsum vergentem. Sunt & alia, quæ tanto libentius brevitatis causa prætereo, quod ossa hæc poteris, cum Patavium veneris, apud me inspicere. Sed quæ, ut erant, servare non potui, ligamenta describere non omittam. Transversum, ut vocant, quidquid erat Dentis a tergo complectebatur, ima parte excepta, unde Lateralia longiora, quam solent, & tenuiora, præsertim dexterum, oriebantur. A sinistro tamen quasi summo Dentis latere perbreve quoddam proficiscebatur, & crassius.

9. Sed ligamentorum quæ modo dicebam, vitia alia, quamvis non ut hæc, a primordiis repetenda viderentur, memineris superioribus unis, atque alteris Litteris (h) fuisse proposita. Multo autem magis memineris, quia sæpius factum est, cum de Claudicatione esset injecta mentio, ut inter cæteras causas descripta sint vitia in ea junctura quæ inter femoris caput, & Innominati ossis acetabulum intercedit. Huc sequens spectabit historia, peculiaria quædam habens, quæ in scriptis alias non legisti.

10. MULIER annos nata septem & septuaginta, in lucem edita fuerat, & vixerat sana, filium quoque feliciter pepererat. Secundo autem partu qui difficillimus fuit, enixa filiam (quæ hæc narravit) doloribus ad ischiadicam regionem dexteram corripi cœpit, & claudicare. Hæc mala neque ars ullis remediis, neque natura, etsi tertius, quartusque partus felix fuit, tollere unquam, aut minuere potuerunt; quin sæpe etiam cadebat, quod pondus corporis satis firme artus dexter non ferret. Denique in Nosocomium propter paupertatem magis quam ob morbum, admissa, ibi annum, & menses aliquot fere semper cubuit propterea quia si surgere conaretur, dolores exasperabantur. Appetitu alimentorum vigente, viribus autem paulatim deficientibus, & subinde desipere visa, tandem sensim mortua est sub initium A. 1754. CADAVERIS macilenti partes quædam non inutiles nobis fuerunt, tunc ibi plura, & varia recognoscentibus, & demonstrantibus. Cerebrum enim, cerebellum, medulla Oblongata sic satis firma fuerunt; nam etsi Lateralibus ventriculis aquæ limpidæ mediocris copia inerat; plexus tamen Choroides rubebant, nec Tenuis meninx detrahentem facile sequebatur, duo fere indicia non diu aquam illam intra cranium fuisse. Uterum quoque tametsi inclinatum vidi in eandem partem in quam anicula hæc claudicaverat, & ovariis stipatum maxime contractis; ad reliqua tamen ostendenda fuit idoneus, & inter cætera ad monendos Studiosos Adolescentes, ne propter illud quod in I. Adversariis (i), vaccini, & muliebris uterini osculi situm comparans, olim scripseram, negare me, crederent, illius osculi, secundum naturam in muliere se habentis, coronam aliquanto; etsi non semper quanto Eustachii Icones (k) collatæ inter se indicant; ab anterioribus magis, quam a posterioribus, descendere. Femoris dexteri juncturam cum acetabulo novissime examinavi; & cum vitium haud leve, ob eam sedem extrorsum in latus deformiter protuberantem, me deprehensurum, existimarem; non unum, sed plura, mox instituta dissectione, deprehendi, qua, ut facilius esset, certiusque ex comparatione judicium; utriusque femoris superiorem partem, & ossis utriusque Innominati inferiorem primum reteximus. Innominatum igitur os dexterum, sive exteriorem, sive interiorem faciem inspiceres, ampliore in latus gyro, quam sinistrum, extendi videres, & crassiore exterius pariete acetabulum comprehendere. Acetabulum autem hoc dexterum orificio erat majori, quam sinistrum, nec flexili, ut illud supercilio quod vocant, sed osseo: figuraque, & dimensionibus, ut sinistrum sano, sic ipsum ab naturæ norma alieno capiti femoris prorsus respondebat. Hujus enim capitis forma non hemisphærii erat, sed coni. Coni autem basis externo quidem in latere ad radices ipsas incipiebat trochanteris majoris, cum in latere interno non parvo intervallo distaret a minori trochantere. Erat igitur acetabuli dexteri figura eadem quæ cavi coni, profunditas autem ab exteriori quidem latere permagna, ut ibi duplo propemodum profundius esset, quam sinistrum: glandulæ autem mucilaginosæ, quæ in sinistro major esse, quam soleat, & ex sua fovea quasi prominere videbatur, ejus, inquam, glandulæ, & foveæ vix, ac ne vix quidem in dextero quidquam erat. Sed & cartilaginea crusta, quæ alba, & nitida a sinistris tum acetabuli, tum capitis femoris superficiem secundum naturam convestiebat, fusca, & lurida a dextris conspiciebatur, & præterea hic illic rubens. Quæ cum satis omnia, & simul quam flaccidum esset ligamentum quod teres vocant, capitis femoris dexteri, animadvertissem; tum caput idem serra, a vertice ad basim per axem ducta, secari jussi, sectionemque in proximam quoque femoris partem produci, ut quid interius discriminis esset, cognoscerem. Quod manifestissimum fuit. Nam etsi hæc, & illud firma sua ossea lamina undique obducta cernebantur; medulla tamen quam pars hæc femoris proxima, & quam caput intra cancellos continebat suos, cum in hoc ex albo subflava, ad aquosam magis, quam ad oleosam, ubi premeres inter digitos, naturam inclinaret; in parte illa femoris ad rubedinem magis, & ad oleosam vergebat naturam. Denique cum femur utrumque inter se compararem; animadversione digna visa est ejus partis quæ, interjecto aliquanto intervallo, trochanteribus suberat, tum figura quæ a terete multum discrepans, ad angulosam propius accedebat, tum incurvatio ad modum segmenti arcus sua convexa parte anteriora spectantis: quæ incurvatio major tamen in sinistro erat femore, quam in dextero; id quod facilius intelligeres, si dolores, & claudicatio eo tempore jam fuissent quo ossa adhuc flexilia magis cederent corporis ponderi in illo artu quo puellula, ut magis firmo, & dolores minus movente, magis niti consuevisset.

11. Quid ergo est? Num filia non verum narrabat? an mater non sine structuræ vitiis quibusdam ex iis quæ descripsimus, nata, modice jam ab initio, & juventute florens, claudicabat? Ubi autem ex difficillimo partu, unde aliis aliter claudicationem accidisse, a me alibi (l) memoratum est, nova causa ad structuræ vitium accessit, tum vero acerbi dolores, & claudicatio manifestissima advenere? & mater, ut mulierum mos est, inde potius quasi per infortunium, quam ab ortu ipso, credi maluit suum morbum extitisse? Certe eas omnes, & ejusmodi, quales deprehensæ a nobis sunt, mutationes in ossibus contigisse adultæ mulieris, & duorum filiorum jam matris, non facile quispiam existimabit, præsertim cum humorem illum quem accessisse, & ischiadicos fecisse dolores, arbitrari possit, ne ea quidem acrimonia fuisse præditum, animadvertet, quam in clauda altera, & ab ischiade male habita muliere (m) ex erosione cartilaginis, femoris caput obducentis, & ex sanguinolenta acetabuli facie cognovi. Quam tamen historiam, si vis,

(g) De Re Anat. l. 15. (h) Epist. 62. n. 11. & Epist. 63. n. 19. (i) n. 15. (k) Tab. 14. Fig. 3. & 4.
(l) Epist. 48. n. 32. (m) Epist. 57. n. 2.

si vis, relegito, & cum illa hanc conjungito, aut, si mavis, cum iis etiam in quibus ut in hac, simul claudicationem, simul uteri inclinationem proposui (n).

12. Hactenus quæ ipse vidi; nunc accipe nonnulla in quæ interea legendo incidi, ab aliis tum visa, tum animadversa de articulorum morbis ad Ankylosim, ad Arthritidem, ad alia vitia pertinentibus; quæ in Observationibus aut modo, aut alias a me allatis, commemoratisve attinguntur. Nec ad plures te rejiciam; unam illam quam Epistola quoque superiore (o) laudavi, Reimari Dissertationem (p) inspicito. Quod ad Ankylosim spectat, primum narrat (q) quid Londini Cl. Hunterus in femoris osse viderit non ita pridem fracto, ut mollis adhuc esset callus utrique extremo interjectus, propullulantes videlicet ab utroque horum osseas fibras, sanguifera autem vascula ab ossis meditullio evidenter profecta, indeque intra callum producta. Hinc animadvertit Reimarus, si forte ossium, ad juncturam efficiendam inter se accedentium, crusta lædatur, progerminare utrinque posse fibras, & vascula, & cum oppositis conjungi, sicque ankylosim, quam veram vocat, & insanabilem, efficere. Sed quam in dissecto pueri genu conspexit (r) factam a connectente extremas oppositarum partium cartilagines quadam tela *qualis fere ab inflammatione in thorace, alibique nasci solet*, eam vero non modo sanari, sed accidere etiam posse, non dubitat, ut casu a vi subito illata, ut puta in lapsu, extenso, aut flexo rigido articulo, rumpatur ejusmodi cohæsio, sicque Meekrenii Observationem quandam feliciter explicat, non facile aliter intelligendam. Et tu fortasse eodem referendas existimabis subitas quasdam adventitiæ juncturarum inflexilitatis sanationes per validam, a Chirurgis factam, subjecti membri flexionem, aut contra si extendi hoc per se non possit, extensionem, eodemque etiam crepitum pertinere qui tunc audiatur, nempe ad telæ ejusmodi jam satis firmæ, non ad alius partis disruptionem. Quo magis optandum esset, extare signa ankylosis factæ ab hac tela: quæ si vera habet vasa non secus ac quædam earum telarum per quas pulmones cum pleura connectuntur; credibile est, ut ibi, sic quoque intra articulum, læsionis aliquid olim præcessisse, unde, veluti de ossium fractorum extremis diximus, & vasa, & fibræ, sed hæ membraneæ, potuerint expullulare.

13. Quod vero ad alios attinet articulorum morbos, quam variæ Observationes in Dissertatione eadem occurrant, cum in illa in qua laudatam a me dixi, Epistola presse quidem, at sic satis indicaverim; hic ea tantummodo attingam quæ ad morbum spectant, ut Reimarus ipse agnoscit (s), *singularem*, nimirum ad globulos intus osseos, exterius cartilagineos quos sicuti A. 1746. intra Vetulæ genu deprehenderam, tibi diligenter descripsi Epistola LVII. (t) In Anglia, ubi rarus adeo apud nos morbus, non infrequens est, ut *vulgo* etiam vocent *mures in genu*, plura ille vidit, audivitve, & legit ejusdem exempla. Libere per caveam articuli ejus vagantur huc illuc ista corpuscula, ut vix in uno, quantum sine dissectione percipere licuit, *corpusculum adhærere quasi ligamento cuidam visum sit, ut per totam commissuram vagari non posset*. Per se, aut manu in eas articuli sedes compelluntur, ubi motui non officiant, nec dolores creent. Quibus in sedibus per remedia exterius adhibita, & circumjectas fascias nonnunquam sic retineri potuerunt, ut vel auxiliis ejusmodi postea omissis, rursus inde non exciderent. Sed alios motus impedimentum, aut, si movere conarentur, dolor coegit ad Chirurgos confugere, qui parietes articuli incidendo, illa eximerent, successu alias felici, alias ob ea quæ eorum parietum incisionibus supervenire posse, atque adeo non semel supervenisse, diligens Auctor (u) adnotavit, sane funesto. De corpusculorum autem illorum origine, etsi duo exempla profert, unde videri possit, frustula esse quæ vi illata ab ossium extremis discerpta fuerint; tamen cum undique *cartilagine æquali vestita* spectentur, nec morbum semper vis extrinsecus illata præcesserit; nihil definiri ab se posse, prudenter fatetur ante ulterius exemplorum complurium examen. Itaque me non pœnitet quid non modo ipse, verum etiam Illustris ejus Præceptor Hallerus olim viderimus, ad te scripsisse. Fugit enim, ut fit, Eruditissimum Reimarum, negantem, in alio ac genu articulo sibi nota esse hujus morbi exempla; fugit, inquam, Halleri Observatio, qui morbum hunc in articulo maxillæ offendit, offenditque simul ibi cartilagines ex parte absumptas: quarum & ego nonnullas tunc vidi sulcatas, extenuatasque, nec tamen quantum ad multo pauciora quam ego invenerim, efficienda corpuscula satis esse potuisset; erant enim non viginti, sicut in Halleri Observatione, sed plura, & in iis non deerant quinque ea magnitudine, ut mediocres fere æquarent uvarum acinos: erantque omnia quæ uterque invenimus, globulorum forma; cum Reimarus non nisi unum memoret, aut, summum, duo, nec de magnitudine aut figura quidquam indicet, nisi unum fuisse *mole circiter phaseolum æquans*. Mihi autem peculiariter accidit, ut non omnia cartilagineo cortice induta, sed plura invenerim omnino ossea; at soluta nulla, sed omnia cartilaginibus, vel potius mucilaginosis glandulis continuata deprehendi: quanquam non difficile fieri posse, intellexi (x), ut in genu agitationibus inde aliqua avellerentur. Hæc igitur, quæ non repetendi, sed comparandi causa a me dicta sunt, videnum Reimari exemplis adjuncta, inservire possint ad nonnullas de origine morbi istius conjecturas vel excogitandas, vel confirmandas, vel interea seponendas.

14. Neque hic omittenda est illa quam laudatus idem Vir perpaucis verbis indicat (y), cum Cel. Gaubio habita Observatio; ad articulorum enim morbos; imo ad eum qui ab articulis nominatur, Arthritidem spectat. Scilicet in viro qui, cum podagra laborasset, hac cessante asthmaticus obierat, hic illic intra pulmones *materiam* deprehenderunt *albam, quibusdam partibus satis spissam & gypseam naturam referentem*. Quod tu legens, eorum facile recordaberis, quæ de arthritica materia ad te scripsimus (z), sive cum articulos deserens, in alias partes incumbit, sive contra cum opportune e corpore eliminatur, ut per intestina, quemadmodum Albertinum vidisse, retulimus, *quasi ex calce esset, aut gypso recens coagmentato*, aut per lotii vias, cujusmodi præclaram historiam habes, ab Regia Scientiarum Academia Parisiensi (a) editam, viri quem levibus arthriticis insultibus per intervalla tentari incipientem, ab eorum reditu, multo, ut credibile est, graviore futuro, liberum fecerunt urinæ, quas per novem circiter menses lacteas reddidit, subsidente mox argillacea materia quæ intra unam, aut alteram horam ad gypsi perveniebat duritiem. At si non exeat, in articulos autem irruere nequeat, aut non pergat irruere; quam funesta inferat mala, ut tunc exemplo ostendimus (b) Eminentissimi Cardinalis Cornelii, sic confirmare nunc possemus Amplissimi alterius Cardinalis, atque adeo Aug. Imperatoris Caroli VII. exemplis, a Cl. Jo. Godofr. de Hahn (c) propositis, nisi statutum a nobis esset in aliis hic arthriticorum historiis non immorari; sed de longe alio morbi genere aliquid adjicere. At tu nihilominus utrumque Hahnii exemplum cum iis quæ de Cornelio Cardinali scripsimus, haud inutiliter comparabis; in primo enim illorum & constitutionem corporis, & suspicionem saltem de bilariæ vesiculæ calculo; in altero inventum calculum renum; in utroque autem symptomata quædam ad thoracem, caputque attinentia reperies, quæ in Cardinalis quoque nostri casu potes animadvertere.

15. Cum de Lue Venerea Epistolam ad te dedi LVIII. facile memineris, me eo pauciores in illa Observationes scripsisse, quod plures quas initio ibidem (d) singillatim indicavi, in aliis sæpe Litteris miseram occasione variorum morborum quibuscum ea lues conjungebatur. Ad illas nunc alias addes, & præsertim quam, de Aphonia scribens (e) ad vitia simul, a virulenta gonorrhœa virili urethræ illata, pertinentem non omisi. In fœmineis autem genitalibus quæ mala ab lue illa producta viderit Cl. Roedererus, ex ejus Dissertatione de Uteri Scirrho (f) quæ, cum primum scripsi, necdum prodierat, & ex mea hac quam eo tempore nondum habueram, Observatione quæ mihi se obtulerint, cognosces.

16. MULIEREM consistente ætate, crurum œdemate, quod postea abierat, correptam fuisse, constabat; quis autem potissimum occidisset morbus, ignorabatur. Sed lue Venerea laborasse, dubium non erat. Nos, cum ad alia quæ secundum naturam essent, examinanda, & ostendenda illius cadaver ante medium Martium A. 1754. in Nosocomio incideretur; hæc quæ ab naturæ modo aliena essent, adnotavimus. THORAX quidem nonnihil aquæ; Cranium vero, & cerebri ventriculi, & Spinæ cavum plus habuerunt. Venter autem uterum exhibuit in sinistram partem valde inclinatum.

(n) Epist. 48. n. 32. & seqq. (o) n. 4. (p) De Fungo Articulor. (q) §. 61. (r) §. 45.
(s) §. 54. & seqq. (t) n. 14. (u) §. 26. & seqq. (x) n. 15. (y) in notula a ad §. 40.
(z) Epist. 57. n. 9. (a) Hist. A. 1747. Obs. Anat. 3. (b) Epist. 57. n. 10. (c) Hist. Podagræ & cæt. ad finem.
(d) n. 2. (e) Epist. 63. n. 13.

tum. Ab eademque parte nullum prorsus ovarii, nullum finis tubæ vestigium perattente inquirenti mihi licuit deprehendere. Tuba enim, quantum videre potui, non cava, sed solida, vix ab utero tractum digitorum transversorum emensa erat trium, cum ibi repente desinebat; neque indicium læsionis, corruptionis cicatricis ullum vel minimum illic, aut in vicinia apparebat; ut a primordiis usque se ita res habuisse videretur. A dextris tuba finem quidem ad ovarium habebat; sed ita cum hoc concretum, ut neque illius fimbriæ ullæ apparerent, neque ovarium, non excisa quæ super accreverat, tuba, posset in conspectum venire, parvum præsertim, ut erat. Ex subalba constabat substantia, quæ incisa, albido humore intus madens, albidosque nonnullos concludens globulos conspecta est. Uterus, dum una cum vagina, & vesica, quæ erat maxima, & lotio distenta, Rectoque intestino detraheretur, simul magna præter morem, in non pingui præsertim muliere, pinguedinis copia animadversa est intestino illi circumjecta, simul grave olens ichor, aquæ similis in qua caro recens lota est, e pudendo, & podice exibat. Uterini autem fundi interior facies tota uda erat humore lento colore subflavo fusco, & obsoleto, per quem rubentia puncta, & lineolæ transpiciebantur, quæ appressis subtus digitis crescebant, ab expresso videlicet sanguine. In cervice, & osculo nihil erat adnotatione dignum. Sed lurida intus, & fusca vagina universa in medio posteriore pariete, aliquanto propius imo orificio, quam uteri osculo, foramen habebat forma circuli, cujus diameter duos transversos æquabat digitos, oris comprehensum nigris, & pessime olentibus. Id foramen in Rectum intestinum patebat.

17. De Morbis a Veneno inductis, ad quos Epistola spectabat LIX. nihil habeo quod huc addam. Nam etsi non vulgaris fama laudes interea ad me pertulit, quas adversus tum viperæ, tum rabidi canis morsus antidotus consecuta est, a Spectato Medico quem tibi alias merito laudavi, adinventa, Joanne Larber; tamen cum certior factus sim, Dissertationem a Clariss. eodem Viro nunc scribi, qua sua per eandem antidotum non solum in canibus experimenta, sed in hominibus quoque felicissima curationum exempla complectitur; ad eam malo te rejicere, unde omnia plene, distincteque cognoscas, quam pauca ipse, eaque imperfecte, indicare. Illam igitur propediem, ut spero, prodituram expectabis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXX.

Pertinet ad promissa in extrema Epistola LXVI. simulque ad quosdam Ventris, & Thoracis Morbos.

QUod de absolutis hac etiam hyeme dissectionibus, & Exercitationibus gratularis; agnosco benevolentiam erga me tuam. At simul sentio quo præterea spectet ista gratulatio, nempe ut admoneat quid in extrema Epistola promiserim LXVI. me postquam illas absolvissem, esse facturum. Æquum postulas, neque committam, ut flagites. Quin continuo promissi mei summam non complebo solum, verum etiam cumulabo. Historias enim singulorum quæ post illam ad te missam Epistolam sunt a me inspecta, cadaverum, quales eæ cunque sint, perscribam; quanquam aliqua per se digna est quæ scribatur; sic ulteriorum in illa Uvula perquirenda sectionum quis exitus fuerit, cognosces.

2. Quinque omnino fuerunt cadavera hac hyeme dissecta. Exercitatis Prosectoribus, nedum Juvenibus Studiosis quos Anatomen docerem, frequentissimis, inspicientibus. Primum in Nosocomio sectum est ante medium Decembrem A. 1759.

3. MULIERIS herniosæ, & ob hoc ipsum inflammatione intestinorum sublatæ, cum viscera pleraque detraxissent, ut partes ex reliquo corpore sumerent, quas ad anatomica elementa, ut mihi mos est, demonstranda appararent; nihil nisi Caput, & Genitalia, ipse examinavi. CEREBRUM, etsi firmum erat, imo duriusculum; tamen intra Laterales ventriculos Choroidum plexuum eam ipsam partem qua se ad angulum sursum reflectunt, ut Thalamos operiant nervorum Opticorum, obsessam utrinque habebant acervo quodam quasi muci, cinerei obsoleti coloris, in sphæroidis figuram conformati, transversi digiti crassitudine. Nihil autem erat aliud, nisi hydatidum acervus, quæ ei potissimum plexuum parti, quantumvis non ea copia, haud raro solent insidere. In Genitalibus quidquam non fuit quod adnotatione dignum esset. Itaque annexam urinariam vesicam, quæ in se contracta erat, urethramque persecui. Et in facie quidem illius interiore priusquam ad orificium propius accederet, duas præter naturam exstantes parvas, subrotundas, depressas, subrubras, læves quasi glandulas conspeximus; ad ipsum autem orificium, aut intra hoc nihil prorsus videre potuimus quod vel leviter promineret. Atque ut intelligas, quam attente, & diligenter quæsiverim; meos oculos lineola quædam insolita non fugit, quæ per interiorem, posterioremque urethræ superficiem ad tractum pro urethræ brevitate non modicum recta secundum longitudinem descendebat, & medio in cursu nonnihil latior fiebat. Sed ea lineola non nisi infra urethræ initium ipsa incipiebat, humilisque adeo erat, ut inter nigricantia illa quæ sæpius per urethram muliebrem parallela descendere videmus sanguifera vascula, percipi vix posset: quæ humilitas, & sedes num ad eam pertinere possit quæ nobis descripta est, Uvulam, etiam tacente me, intelligis.

4. Secundum cadaver, sub initium A. 1760. ibidem incisum, plura quæ adnotarentur, digna obtulit, quamobrem mea quoque longior erit descriptio.

5. BAJULUS annos natus ad quinquaginta, bibacissimus, & hinc sæpe ebrius, multi quoque cibi, nec tamen pravi, non modo erat valetudinarius, sed hactenus sanus, ut ab sociis ob ea quæ dicentur, sedulo interrogatis, nihil aliud sciri potuerit, nisi identidem de quadam molestia queri consuevisse, cujus sedem manu epigastrio imposita ad cordis scrobiculum designabat. Is igitur cum tres ante menses in Nosocomium venisset propter febrem Tertianam continuam; hac cessante, obnoxius fieri cœpit alimentorum vomitionibus: quæ tempore aliquo intermisso, redierunt iterum, nec postea ad vitæ usque finem desierunt. Itaque etsi nihil unquam, nisi quæ sumeret, eaque sine ullo malo sapore, aut odore evomebat, uno excepto generoso vino quod *moscatum* vocant, præter quod, cardiaci remedii loco datum, nihil quidquam toto ultimo vitæ mense potuit, unde viveret, retinere; tamen ob id ipsum macie summa, & febre iterum, sed lenta, pressus, ad finem properabat suum, non de ventris tumore ullo, aut dolore in Nosocomio unquam conquestus, neque pulsibus, præter aliquam nonnunquam intermissionem, quidquam ostendentibus quod peculiariter displiceret. Vana omnia fuerunt intrinsecus, aut extrinsecus ad vomitiones compescendas adhibita. Quin argentum ipsum vivum, quod uno circiter ante obitum mense, cum alvus minime respondens Iliacæ passionis metum incuteret, trium unciarum pondere datum fuerat, neque profuit, neque postea cum clysteres dejicerentur, a quoquam visum est; quanquam famuli cum alvus postea nonnihil reddere incepisset, cum fæcibus exiisse, crediderunt. MORTUI denique cadaver cum inspicerem, ad eam maciem redactum vidi, ut in dorso manuum, & pedum metacarpi, & metatarsi ossa præclare possent demonstrari, oculi autem ob pinguedinis a tergo defectum, mire introrsum retracti essent, sani tamen, etsi ab lobulo sinistræ auriculæ tenuis annulus ex oricalcho pendebat, indicium, ut sæpius solet, morbi in proximo oculo olim prægressi. Cum forte os hiaret; paucos superesse dentes, animadverti. Hæc exterius; incidendo autem, in Ventre, Thorace, Capite ea deprehendi, quæ, ab hoc initium ducens, accurate describam. Cerebrum dissecans, in Lateralibus ventriculis aquæ aliquantum, in plexibus autem Choroidibus eo ipso loco ubi in superiore cadavere plurimas, unam saltem hydatidem vidi,

di, sed majusculam, quæ mucum pariter a primo mentiebatur: tum Pinealem glandulam exiguam, sed non exiguum pro ea parvitate corpusculum intus habentem, abnormi figura, durum, non friabile, colore subflavo obsoleto. Spinalis medulla; nam hanc quoque, & nobiliores quosque nervos suis in sedibus, ut solitus sum, ostendebam Discipulis; valde erat laxa. In Thorace cor vidi sine ulla, ut expectabam, pinguedine; sed, quod non expectabam in viro præsertim cujus procera potius erat statura, & vita in laboribus attollendi, & ferendi onera semper fuerat, cordis eam parvitatem offendi quam in adultis unquam conspexisse non memini; pueri enim cor videbatur, non viri, & omnibus quidem dimensionibus, & his, proportione, respondente parietum tenuitate. Cæterum præter venas quæ in cordis superficie alicubi erant varicosæ, nihil extra, nihil intus vitii occurrit, ut neque in Aortæ valvulis, cujus tamen truncus videbatur esse dilatatus. Antequam de Ventre dico, omittere hic nequeo, diaphragma in centri sui, ut vocant, nervei parte dextera factum fuisse osseum, aut certe ibi inter pleuram, & peritonæum osseam laminam fuisse non adeo tenuem, sesquidigitum transversum longam, sed angustam quodam præsertim prope alterum extremum loco; ad extremum autem alterum quo magis accedit, eo latior fit, sed nusquam latitudinem superat apicis digiti minimi; asservavi enim, & cum hæc scriberem, sub oculis habebam. Venter denique, si intestina, & ventriculum præsertim, excipias, nihil ferme habuit quod non esset intra naturæ modum. Intestina hic illic erant livida macula distincta; mitto id quod ex narrata diuturna rejectione alimentorum consequitur, præter solitum tenuiora, Crassa quoque; sed hæc ad breviores tantum tractus, nec sine recrementis, sed perpaucis. At ventriculus insolita in sede, & mira longitudine, atque inflexione spectaculum nobis præbuit inusitatum. Incipiens enim unde solet (neque enim hic œsophagi quidquam in ventrem descenderat) per sinistrum ventris latus recta ad pubis usque os se extendebat, inde autem se reflectens sursum, ac dextrorsum, in Duodenum intestinum desinebat. Latitudine erat mediocri: nec aliud quam albam quandam, & tenuem quasi pulticulam continebat, alimentorum, ut opinor, quorum partes quædam nonnunquam restitissent, reliquias. Nihilne igitur, inquis, in ventriculo erat argenti vivi; fuisse, credo; sed dum ventriculus dimoveretur, in Duodenum intestinum transiisse. In quo nimirum, paulo ante per injectum vinculum non multo infra pylorum constricto, ad sescunciam repertum est; at nullum in reliquis intestinis, sicut ii quibus inquirendi cura data fuerat, retulerunt. Sed hæc postea. Antea autem cum pylori sedem exterius contrectando, duritiem percepissem; ventriculum aperiendo, pylori annulum videram in duas, tresve non magnas quidem, sed duras, protuberantias quasi divisum. Dura erat etiam ventriculi pars pyloro proxima ad spatium bini transversi digiti, crassioribus factis ibi tunicis, & ad osseam duritiem accedentibus, non tamen revera osseis, neque eam partem coarctantibus, sed quod flexiles minus essent, alimenta in Duodenum intestinum satis compellere non valentibus. Præter hæc, & levem in ventriculi interiore facie livorem, qui ab induratis illis tunicis ad brevem tractum extendebatur, nullum aliud vitium in eo viscere animadverti. Sanam autem exterius vesicam, & lotii non multum continentem, cum antea in sua sede spectassem, & nonnulla quæ hujus loci non sunt, adnotassem; aperui, sanamque interius pariter comperi, ut annexam quoque urethram. Sed nullam omnino ad orificium, unde hæc incipit, videre potuimus subrotundam protuberantiam, id est Uvulam; cum ubi hæc esse debuisset, lineola illa dumtaxat tenuis in conspectum veniret, quæ, uti solet, in Seminalem carunculam desinebat.

6. Quanquam alias incidisse non memini in septi Transversi ossificationem; cordis tamen illa tanta parvitas, & aliena adeo ab naturæ consuetudine ventriculi sedes meum longe magis animum perculerunt; non facile invenientem rationem qua utramque illarum cum iis conciliarem quæ in vivo tum fuerant, tum defuerant. Nam si ut cæteros musculos, ita cor quoque in macie extrema imminui unquam vidissem; non quærerem certe quomodo ante maciem bajulo robur præstare valuisset. Num igitur quod cor non poterat, supplebant arteriæ? Sed quomodo a corde, omitto ut carne, ita viribus minus valido, at propter parvitatem paucum sanguinem, quem in eas contruderet, habente, urgeri earum parietes satis poterant, ut mox valentius se restituerent, illumque propellerent? Hæc tibi qui ingenio polles, dispicienda libens relinquo, ut illud pariter quod ad istam attinet ventriculi sedem. Nam aut a primordiis, aut a causa repetas, necesse est, quæ ejus visceris attulerit prolapsum, cujus tibi alias (a) exempla memoravimus. Sed si hoc alterum malis; defuisse, mirum est, signa quæ novum hunc morbum insolito dolore, aut tumore indicarent homini præsertim minime valetudinario. At si a primordiis usque repetas; non minus esse mirum, intelligis, laborantis ventriculi indicia manifestissima non modo nunquam fuisse, imo quantum viscus id vigeret, ingestam assidue, & digestam non vini solum, sed & ciborum, haud satis a perpaucis dentibus subactorum, tantam copiam ostendisse, donec post febrem illam Tertianam vomitiones primum accessere. Nam quod ejusmodi vivendi norma pylorum denique, & proximam ventriculi partem ita vitiaverit, ut inverti potius ventriculi motus, quam compelli alimenta in Duodenum intestinum debuerint, veri adeo simile est, ut ab illa visceris sede neque ut congenita, neque ut nova deducere vomitus opus sit, qui si a congenita, semper fuissent; si ab nova, non sine hujus recentis mutationis indiciis accessissent. Sed scribere præstat quæ in tertio cadavere adnotaverim.

7. LANARIUS juvenis, aut certe non multo major, cum in Nosocomio triduum, an quatriduum decubuisset, instante jam tempore quo publice Anatome erat inchoanda anno hoc 1760. e vita decesserat. Itaque in Theatrum cadaver illatum est, quod qui aspexerant, præter staturam potius magnam, ex nitida cute, & bono, ut undique videbatur, habitu ad dissectiones idoneum existimaverant. VENTER cum brevi intumuisset, ac virere cœpisset; quamvis suspicarer quid mali in Lanarii corpore latere posset, nec mox deesset qui certiorem me faceret, hunc alias sanguinem expectorasse; tamen dum melioris cadaveris copia fieret, ventris interea viscera demonstrare aggressus sum: quibus circumfusa quidem urinæ similis aqua, nec pauca, erat; sed vix ullus fœtor, & levis intestinorum livor animadvertebatur. Et sane omentum macrum erat; sed integrum: lien æquo major, nec paulo; sed neque durus, neque laxus: cystis felleæ tunicæ crassæ, & bilis pallidula; sed jecur sanum, & justa magnitudine: mesenterii glandulæ justo crassiores; sed non duræ. Nec in ventriculo, neque in ipsis, quamvis lividulis, ut dixi, intestinis vitii apparuit quidquam. Nam quod Colon in medio ferme suo illo transverso infra ventriculum tractu umbilicum versus descendebat, inde se ad hypochondrium sinistrum reflectens; inter varietates potius hic visum est, quam inter vitia referendum, ut illud certe; quanquam mihi antea non se obtulerat; quod arteria non tenuissima ab sinistra Emulgente ad vesicam usque urinariam ferebatur oblique adeo, ut in hujus posteriorem faciem prope dexteram Seminalem vesiculam se insereret. An vero ad varietates solum spectarent nulli flexus in Splenica arteria, aut sulci quidam pauci, qui per totam anteriorem utriusque renis faciem oblique nullo certo ordine ducebantur, ipse arbitraberis; certe renum structuram, atque substantiam, aliarumque omnium, quæ urinæ causa creatæ sunt, partium sanissimam deprehendi. Neque tamen intra imam vesicam, neque intra supremam urethræ partem videre ego, aut eorum qui plurimi aderant, quisquam potuit quidquam protuberans præter id quod in proximo superiore cadavere dictum est. Sed in hoc Partem ullam aliam demonstrare non perreximus; ad Thoracem enim fuisset transeundum, qui, ut suspicati eramus, & qui antequam tumulo mandaretur, obiter inspicere voluerunt, plane confirmarunt, pulmones continebat fracidos, & putridam, ac grave olentem, ex ipsis effusam, materiam.

8. Cadaver quartum, & quinctum utrumque mulierum fuit, quæ interea obierant in Nosocomio. Sed ex prima quædam tantummodo thoracis, & ventris in Gymnasium allata sunt viscera. Ab ea incipiamus.

9. ANUS ex ascite decesserat. CORDIS substantia erat pallida. Ren sinister minor dextero, & superficie ob leves perpaucos quasi sulcos nonnihil inæquali, nihil tamen intus habuit quod ab naturæ consuetudine discreparet. Dum hæc inspicerem, animadverti, pro una duas inter se proximas, atque adeo contiguas, sed suo tamen singulas orificio præditas ex Aorta existere arterias Cœliacas, duas quoque Spermaticas venas ab sinistro Pampiniformi corpore in lateris ejusdem venam

(a) Epist. 39. n. 14. & seqq. & Epist. 65. n. 15.

nam Emulgentem redire, alteramque tum de binis illis arteriis, tum de binis hiſce venis eſſe altera minorem. Sed hæc a variante natura. Illud vero a morbo, quod in fundi uteri cavo exſtabat ad latus rotunda, alba, dura, modica excreſcentia. Aperta demum veſica urinaria, quæ omnino erat ſana, conſpexi quidem corpora illa duo quæ ab ureteribus deſcendunt, inter ſe non ad angulum, ſed per curvum in quod abibant, corpus æque ac ipſa, craſſum ac prominens convenire; at quidquam ab hoc mitti ad veſicæ orificium, quod digitum ſaltem tranſverſum ab eo diſtabat, videre non potui, multo autem minus ſubrotundam ullam protuberantiam toto illo intervallo, aut intra urethram exſtare.

10. VETULAM alteram pulmonis inflammatio, & ad hanc accedens alvi profluvium confecerant. Hujus cadaver, demptis omnibus, præter uterum, & veſicam urinariam, ventris viſceribus, in Theatrum illatum eſt.

THORACIS aperti lateri dextero inferior pulmonis lobus arcte adhærebat, qui lobus, valde amplificatus, & gravis, cum diſſectus eſſet, jecur elixum referebat. Cor quanto in Bajulo (*b*) minus fuerat, tanto ferme in hac muliere majus erat, cujus alioquin ſtatura mediocris. Nec vero erat majus quod ejus cavearum parietes extenuati, diſtractique conſpicerentur, imo erant, ſi non majori, at juſta ſaltem craſſitudine, eorum autem columnæ, lacertique, ut auricularum etiam, craſſiores; ut minus mirarer, quod cæteroquin alias vidiſſe non recordor, Coronarias arterias orificia habere diametro ſuperantia lineas duas Bononienſes, & quæ eorum alterius lateri erat proxima, Adipoſam puta, ne ipſam quidem minimo eſſe oſculo: in venæ autem Pulmonaris Sinu, præter oſcula plura mediocria, orificium patere vix paulo minus, quam fuiſſe dixi arteriarum Coronariarum, quod cum incidiſſem, confluere in ipſum vidi venulas duas treſve, ſanguinem ex Sinus parietibus reducentes. Ejuſmodi cor ventriculos habuit plenos polypoſis concretionibus. Magnæ autem arteriæ quantum thorace concludebatur, inſpiciens, unum modo locum animadverti ubi interior ejus facies non lævis eſſet, introrſumque promineret, ibique inter tunicas duritiem oſſeam, non majus occupantem ſpatium, quam quod unguis poſſet digiti pollicis operire. Erat is locus a dextris ubi Aorta finito jam arcu, recta deſcendere incipiebat. Simul in oculos incurrit quidpiam adnotatione non indignum. Nam inter arterias quæ binæ, & binæ ab Aortæ jam deſcendentis poſteriore pariete ad partitionem uſque ejus trunci egrediuntur, pro binis unam aliquando egredi, rarum non eſt. Verum hic infra arteriarum Intercoſtalium Inferiorum duo ſuprema paria, tria proxima deſiderabantur, uno ter continenter oſculo pro duobus in medio occurrente, eoque non cæteris majori, neque ſtatim, ut ſæpius cum unum eſt, ſolet, in gemina diviſo, imo ad tractum ſaltem tranſverſi digiti, quantum videlicet depoſitæ Aortæ adhærens relictum fuerat, in arteriam unicam producto. Sed viciſſim diaphragma (quando enim de varietatibus loqui cœpimus, hanc, quamvis non ita raro a nobis quidem & conſpectam, & oſtenſam, nolumus prætermittere) unius vice foraminis pro vena Cava in thoracem tranſmittenda, duo habuit, tenuiſſimo quidem interſtitio, ſed evidentiſſimo, diviſa.

Venter denique in iis quæ relictæ in ipſo fuerant, infimis Partibus hæc exhibuit adnotanda. Ovarium utrumque, & præſertim dexterum, album, & grandius permulto quam conſuevit, & tuberoſum, ex tuberibus fiebat, ſive ex hydatidibus, quas inter majores erant aliquæ, præ cæteris aqua adeo diſtentæ, ut altiuſcule, ſi pungeres, proſiliret. Tuba utraque tamen ab illis erat omnino ſoluta. Uterini fundi interior facies ex rubro nigricabat, nempe a ſanguine pluribus locis ſubſiſtente, quem ſi ut exprimeres, digitos exterius utero ſubjiciebas, præ laxitate facies illa interior lacerabatur. Quæ res, atque altera, a me in eodem cadavere animadverſa, & hic pro raritate non reticenda, nempe de duobus nervis (*c*), in quos manu dumtaxat interpoſita Cruralem Poſteriorem ad ventris pelvim uſque diviſeram, cum alterum, qui paulo erat ſocio craſſior, cultro in duas ſecundum longitudinem partes diſcidiſſem, vas inter ejus fibras, hiſque propemodum parallelum, nec procul ab nervi ejuſdem axe offendi, ſanguine plenum, cujus diameter vaſis Bononienſem lineam ferme æquabat; hæ igitur, ut dicere inceperam, duæ res ſuſpicionem incuſſerant ſanguinis, ut in vaſis pelvis, & quæ ad hanc pertinent, ſic in veſica quoque, & urethra adnexa ea fortaſſe copia reſtitantis, ut meæ ſolitæ officeret perquiſitioni. Sed utraque aperta, urethræ quidem internam tunicam a vaſculis illis confertis, & ſecundum longitudinem parallelis totam nigricantem inveni, ſed eo magis, quo magis ad imum orificium deſcendebat ſuum, quod laxum erat, & laxatam a dextris ejuſdem tunicæ particulam, ut in quibuſdam aliis vidi mulieribus (*d*), extrorſum prolabi ſinebat; urethræ tamen ſuperior pars præter colorem nihil habebat quod Obſervationi obſtaret noſtræ, veſica autem ne id quidem. Saniſſima enim erat, & corpora illa duo exſtantia oſtendebat ab ureteribus profecta, & ſic ſatis ad angulum convenientia qui tranſverſi digiti intervallo a veſicæ orificio diſtabat. Neque autem in hoc intervallo, neque in eo orificio, neque in proxima urethra ſubrotundum quidquam, & vel leviter protuberans meis, & mecum attente inſpectantium oculis ſe ſe obtulit, & ut verbo dicam, Uvulæ illius nec vola, nec veſtigium fuit.

11. Habes hujus meæ perquiſitionis exitum in veſicis quinque repetitæ, quarum nullam morbus, aut urinæ copia, aut injectus aer diſtenderat, ſi tertiam excipias, in quam tamen vix tantum aeris immiſſum fuerat, quantum eſſet ad ejus oſtendendam figuram ſatis. Nec plura hac hyeme cadavera diſſecuimus; ſed ex horum aliis alias partes quæ pro minus ſanis ſubſtituerentur, accepimus, & ſic noſtris totam complectentibus Rem Anatomicam Exercitationibus hoc quoque anno, qui ab ſuſcepto hoc graviſſimo illam tradendi Munere quinctus nobis fuit & quadrageſimus, finem haud infeliciter impoſuimus.

12. Quod reliquum eſt, ſi forte miraris, me in his Litteris conſuetudinem minus ſervaſſe meam, ad hiſtorias videlicet fere ſingulas aliquid, imo interdum plurima adnotandi, & contra, quas inter diſſecandum varietates animadverteram, vix paucas, nec ſæpe adeo diſſectionibus interjiciendi; quod ad primum attinet, ſic habeto, non feciſſe, tum quia cito quod pollicitus fueram, mittere placuit, tum quia de pleriſque ejuſdemmodi jam ſatis multa tot aliis Epiſtolis adnotaveram: quod vero ad alterum ſpectat, non tam feciſſe, ne Litterulæ hæ tibi forte viderentur eſſe breviores, quam quia ſpes jam incipit me deficere, tantum mihi adhuc vivendi tempus fore, ut ſeorſum in unum colligam quas omittebam, varietates, & complura item quibus eſſe locum inter morbidarum Partium deſcriptiones, identidem negabam, nempe obſervationibus quibuſdam meis, ad Anatomen earundem Partium ſecundum naturam pertinentibus. Utrumque igitur pro tua humanitate æqui bonique facies, & Valebis.

(*b*) ſupra, n. 5. (*c*) Vid. Epiſt. 69. n. 2. (*d*) Epiſt. 50. n. 51. & Epiſt. 56. n. 21.

FINIS TOMI SECUNDI.

